Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ extant, nempe

ANTIQITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina editio Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscript. Codicum collatione castigatior facta est.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

TH

SOCIETATIS IESV

GENEVÆ,
Excudebat Petrus de la Rouiere.
CIↃ IↃC XI.

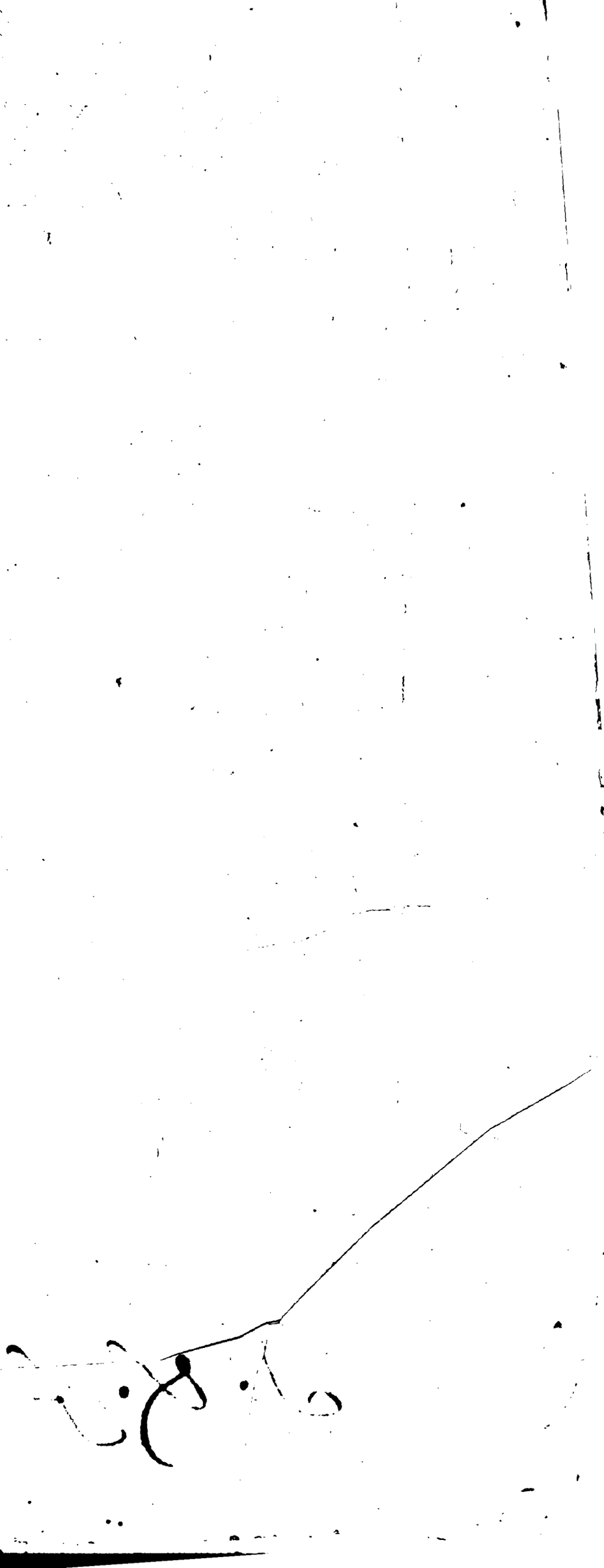

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI FRIDERICO V. COMITI PALATINO AD RHENVM, ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALATINATVS HEREDI, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

LAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: namque primùm tota operis materia de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe Iudani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatne, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchium, quæ olim orbem rexerunt, imperio; & aliis, quæ quatuor millium annum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, qui non ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filii, ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu æquè promptus; ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis malauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ C. debeo, ob manuſcriptorum tuæ electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus I.C.tus Marquardus Freherus tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt

quàm primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facere flagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vmquodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorumdam vorm doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excſitſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cùm itaqueT. C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C. T. patrocinio Ioſephum iſtricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè roganvt uemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos περὶ ἀλώσεως ferntem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; itaoſehum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni blicheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppeditauit, vt emendaor podiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à queſt mnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T. C. vitam prolixam, ricipatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſs

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIB. 3. CAP. 9.

ΙΩΣΗΠΟΣ ματθαθίυ παῖς, ἐξ ἱερο-
πολίτων ἱερεύς, αὐτὸς μὲν ῥωμαίοις πολεμή-
σασι τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὕστερον ἁλοῦσι
χειρῶν ἐξ ἀνάγκης μᾶλλον ἢ γνώμης κατ' ἐκεῖ-
νο καιροῦ ἰουδαίων ἐπράξατο μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλ-
λὰ καὶ ῥωμαίοις γέγονεν αὐτῶν δοκιμώτατος, ὡς
αὐτὸν μὲν καὶ ἀνδριάντος ἐπὶ τῆς ῥωμαίων πεπ-
οιῆσθαι πόλεως, πεῖσαι δὲ αὐτοκελεύστας αὐτῷ λόγους βι-
βλιοθήκης ἐξιωθῆναι. ἔοικε δὲ καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν
ἀρχαιολογίαν εἰ ὅλοις εἴκοσι κατατεθῆναι συγγράμμα-
σι. τὴν δ' ἱστορίαν τὸν κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου,
ἐν ἑπτὰ λόγοις, ἃ δὴ οὐ μόνον τῇ ἀλληλων, ἀλλὰ καὶ τῇ
πατρίῳ φωνῇ ἐκδοθῆναι αὐτὸς ἑαυτοῦ μάρτυρει· ἀ-
ξιόπιστος γὰρ ἐφ' ἑκάστοις τὰ λοιπὰ πιστώσασθαι. καὶ ἔτερα δ' αὖτε
φέρεται αὐτοῦ ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῆς ἰουδαίων ἀρχαιότη-
τος. ἐν οἷς αὐτῷ παρρήσιος πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματι-
κὸν καὶ ἰουδαίων μνημάτων συντάξαντα λόγον πεποίη-
ται δὲ πρὸς ἄλλους, οἳ ἐκβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια
τῶν ἰουδαίων ἐπιχειροῦσιν. Πεποίηται δὲ καὶ ἄλλο τι
ἀγῶνος αὐτοῦ μνῆμα τοῦ αὐτοῦ περὶ αὐτοκρατόρος λο-
γισμοῦ, ὃν τοῖς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. περὶ τοὺς ἀγῶ-
νας τοῦ ἐν τῷ οὕτω καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγ-
γράμμασιν εἰκότως ἂν εἰς τὸ θεῖον διὰ σεβείας ἀνδρισαμέ-
νων ἐβραίοις περιέχειν καὶ πρὸς τοῦ τέλους ἐν τῇ εἰκοστῇ
ἀρχαιολογίας βιβλίῳ ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτοπαθῶς
ἐν πέντε συγγράμμασι βιβλίοις καὶ τοὺς πατρίους
δόξας περὶ ἰουδαίων, περὶ θεοῦ δὲ καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ἔτι δὲ περὶ
νόμων, ἃ μὲν κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἐξεστὶ πρᾶξαι, τὰ
δὲ κεκώλυται, καὶ ἄλλα δ' αὖτε περὶ αὐτοκελεύστων ὁ αὐτὸς
ἐν τοῖς ἰδίοις αὖτε μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, Sacerdos Hierosolymitanus, non solùm ipse Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, sed cæteris prælijs postea commissis necessitate coactus interfuit. Hic Iosephus nõ solùm apud gentem suam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorum illius temporis facilè præstantissimus habitus fuit, ita vt tum statuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo industria elaborati confectique in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerentur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. historiam item de bello Iudaico sua ipsius ætate administrato, septem libris conscripsit. Quas res non Græco solùm sermone, sed patrio etiam se tradidisse, suo ipsius confirmat testimonio. Cui quidem propter reliquas res verissimè ab eo conscriptas, etiam in hac causa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudeorum vetustate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non solùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs suis scriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis instituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, strenuè disserit. Est præterea aliud opus, non obscurum sanè, aut contemnendum, De ratione sola mentis recirice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabeorum propterea inscribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui virili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici sermo instituitur) in se contineant. Porrò in extremo vigesimo libro de Antiquitate, ille ipse apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum sententias & opiniones de Deo, de eius essentia, & de legibus etiam, quamobrem essent quædam ex earum præscripto libera & soluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti instituisset. Itémque in suis ipsius scriptis alia opera à se studio & industria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hierosolymis sacerdos, à Vespasiano captus, cum Tiberio filio eius relictus est, hic Romam veniens, septem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi sunt. & ob ingenij gloriam statuam quoque meruit Romę. Scripsit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mundi vsque ad decimum quartum annum Domitiani Cæsaris, & duos ἀκροάσεις aduersus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui sub Caligula legatus missus ex parte

gentilium,contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem,scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabęorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum,& Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse,& propter interfectionem Iacobi Apostoli, diutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum:Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens,si tamen virum eum oportet dicere.Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de gentibus sui habuit sectatores,& credebatur esse Christus.Cúmque inuidia nostrorum principum,cruci eum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerauerunt.Apparuit enim eis tertia die viuens.Multa & hęc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus,& vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens,testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ Ματταθίου ὁ ἱερεὺς, ἀνὴρ ἔν τε Ἰουδαίοις, καὶ Ῥωμαίοις ἐνδοξότατος ἡμῖν δεδόκται, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς τῆς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam,eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὴν Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα συγκάμνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat,& Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum,in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo,qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur,sententiásque,si quis alius,adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus,eosdémque mox leniendi,est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ πρὸς Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἔστι καὶ Ἱεροσολύμων ὅλη τέλει τῷ λόγων ὕλωσις, καὶ ἡ τῶν Μασάδας πολίχνης. φέρεται τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις· καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ συγγραμμα, εἰς λόγους ἑπτά. καθαρὸς τῷ φράσει, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' ἀκριβείας καὶ ἡδονῆς ἅπτος ἐκφῶναι· πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, ἐν ὑπάρχει, κἂν δεῖ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῶς χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς ἐν χρῆσις ἐνθυμημάτων ἑφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δέ, ὡς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ ἐφαρμόσαι ἱκανώτατος, καὶ ἐκπλῆξαι πάθος, ἐν σφοδρὸν δεινότατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi,quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi,& nos quoque, qui non in illis eruditis,sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTORES QVORVM POTISSIMVM

TESTIMONIO PARTIM COMPROBATO,
partim confutato Ioſephus hiſtoriæ
ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστορίαν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τὴν αἰτίαν τ' συγγραφῆς, καὶ τὸ σκοπὸν αὐτῆς φέλιχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ χρόνου ἀδάμου καὶ τῶν ἀπ' αὐτὸν γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅτι ξύπνου ναὸς σωθεὶς λάρναξι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ συναρπεδίῳ. Κεφ. δ
Περὶ τῆς πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ως οἱ ναὸχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ως ἀβραμος ὁ προγόνος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκει τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Οτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ δυναστείας ἐν αὐτῇ πνὰ χρόνον, ὑπέστρεψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Η τῶν σοδομιτῶν δυναστεία, ἀσυνείων αὐτοῖς ὑπερατυσάντων. Κεφ. ι
Ως ἀβραμος ὑπὲρ τοὺς ἀσυνείους ὑπερατύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβραάμου παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσαάκου, ὃς μόνος γνήσιος ἀβραάμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάῤῥας τῆς ἀβραάμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ως ἐκ χαλεπούσης ἀβραάμῳ γαμηθεῖσης τὸ ζῆν λοιδορίᾳ ἠλύνθη. Κεφ. ις
Περὶ τῆς ἀβραάμου παλλακῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσαάκου υἱῶν, ἡσαύου καὶ ἰακώβου καὶ ἡμφισβητήσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς. Κεφ. ιη
Ιακὼβ φυγὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ως ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἑβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Procœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. Cap. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Semnaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. Cap. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. Cap. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſoporamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Περὶ αἰτίας τῆς συγγραφῆς καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ἐφεξῆς.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ τοῦτο οὐχ ἓν αἴτιον ὑπάρχειν, ἀλλὰ πολλάς, καὶ πλείους ἀλλήλων διαφερούσας. οἱ μὲν γὰρ ὀφείλοντες ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέγιστον ἡγούμενοι φέρεσθαι. ἄλλοι δ' ἡδέως ἂν ἑαυτοὺς φήσαντες, περὶ ὧν τοῦτο ἀναγράφειν εἰώθασιν, τοῖς εἰς αὐτὰ πόνον καὶ δαπάνην ὑπήσησαν. εἰσὶν δ' οἳ πρὸς ἐπιθυμίαν ὑπὸ αὐτῆς τῆς πρὸς πράγματων ἀναγκης, οἷς περὶ τοιούτους παρέτυχον, ταῦτα γραφῆ δηλοῦν ὠφελεῖν. πολλοὶ δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πράγματων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, περοῦρεῖν τοῦτο δὲ αὐτῷ ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῶν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρα μαθὼν ἰδιαίτατον ἐκδιηγήσασθαι, δέδοικα τοὺς ἐν τῷ γεγραφῆν λυμεῖσθαι τοῦ ἀληθοῦς. ταύτην δὲ τὴν ἐπιστασίαν ἐποιησάμην πράγματα, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀκοῆς. μᾶλλον δὲ προσέξειν ἅπαντα τοῦτον παρ' ἡμῶν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τοῦ πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον δηλῶσαι,

PROOEMIVM CAVSAM SCRIptionis & scopum eius complectens.

CAPVT I.

QVI *ad scribendas historias se conferunt, non vnã neque eandem sui propositi causam habere mihi videntur, sed plures, eáque multum inter se differẽtes. quidã enim ostentandæ eloquentiæ causa, gloriæque ex ea captandæ, ad hoc studiorum genus se applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res gestas scribendas sibi sumpserunt, nulli labori quantum in se fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipsa compulit, vt quibus gerẽdis interfuerant, ea scripto complexa in vulgum proderẽt. nec defuerunt, qui res insignes cognitúque dignas in obscuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in cõmunem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis causis postremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque gestas, ac demum euentum, quæ omnia præsens ipse meo periculo didici, narrare coactus sum propter quosdam qui scriptis suis veritatem depraua*rũt. *Præsens verò opus aggressus sum, ratus Græcis omnibus cognitu nõ iniucundũ fore. Complectetur enim vniuersam nostræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis translatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm historiam de bello scriberem, de-*

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quam varia
fortuna vſi, ſub quali legiſlatore ad pietatem cete-
raſque virtutes inſtituti, quibus belli per tot ſe-
cula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos
bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat
hoc argumentum, ſeorſim illud proprie dicato o-
pere exorſus vſque ad finem ſuum perduxi. Pro-
cedente deinde tempore, ſicut vſu venit his qui res
arduas aggrediuntur, cunctatio quædã ac ſegni-
cies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam
ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt
qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhorta-
bantur, & præcunctis Epaphroditus, vir cùm o-
mnis generis diſciplinarum, tum verò rerum ge-
ſtarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipſe in
maximis negocijs & variis fortunæ caſibus ver-
ſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ
ſe tuliſſet, inconcuſſúmque virtutis ſtudium per-
petuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſi-
duo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum mo-
lientium fautori, cùm me mei iam ſuppuderet, ſi
viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere,
vires animúmque reſumpſi: ſimul hac quoque
reputatione non leuiter permotus, quod & maio-
res olim noſtri exteris ſua benignè communica-
uerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res no-
ſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque in-
numa literis proditum, quòd Ptolemæus ſecun-
dus eius nominis rex, totus diſciplinis colligen-
diſque libris deditus, magnopere contenderit le-
gem noſtram, eiúſque inſtituta, & viuendi for-
mam præſcriptam, in Græcum eloquium trans-
ferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum
nemini ſecundus, regi hanc vtilitatem non inui-
dit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem
haberemus à maioribus acceptam, res bonas &
honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque
conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer
magnanimitatem: & hodie quoque regis illius
multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad
diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam
ſcripturam occupauit ille, ſed legem ſolam ei tra-
diderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam
miſſi fuerant. Sunt autem innumera ſacris literis
prodita, vt quæ quinque milliũ annorum hiſtoriã
in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati
caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præ-
clara facinora, multæ rerum publicarum mutatio-
nes. In vniuerſum autem ex huius potiſſimùm
hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei
voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſ-
gredi verentur, omnia proſperè ſuccedunt ſupra
quàm credi poſſit, & felicitas illis præmium à
Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti ob-
ſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exi-
tum inueniunt, & boni ipſorũ opinione conatus in
calamitates immedicabiles deſinunt. Quapropter
iam nunc lectores hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum pro-

A τῆς ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι
τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς
ἀνθρώπους καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς, πόσους
τε πολέμους ἐν μάχαις πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς
τὸν τελευταῖον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν.
ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῶνδε τοῦ λόγου φορτίδη,
καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρίσας ταῖς ἰδίαις αὐτὸ ἀρχαῖς
καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέρισα. χρόνῳ δ' ὑπο-
B φοιόντος, ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἔργων
ὀκνοῦσι μοι καὶ μέλλουσι ἐγίνετο πλημμελῶς αὐτὸ
μετενεγκεῖν ἐπιθυμία, εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένην
ἀφίκτου συνηθείαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἱσο-
ρίας ἐπ' αὐτὴν με προτρέψαντες. καὶ μάλιστα δὴ
πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδίαν παι-
δείας ἠγαπηκὼς, ἀφιερώτατος δὲ χαίρων ἐμπειρίαις
C πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας
πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ
θαυμαστὴν φύσεως ὑπεδεικνύμενος ἰσχὺν καὶ προαί-
ρεσιν ἀρετῆς ἀμεταπτώτου. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς
ἂν τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις
συμφιλοκαλοῦντι, καὶ ἑαυτὸν αἰχμιῶντα, εἰ δό-
ξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ φεύγειν τὰ κάλλιστα χαί-
ρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι καὶεῖνα
πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὡς παρέργως, περί
τε τῶν ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῷ
βίῳ τῶν ἄλλων ἤθελον, καὶ περὶ τῆς Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῆς
D γεύσαιντο τὰ παρ' ἡμῖν ἐπαιδεύθησαν. εὗρον δ' ἔτι, ὅτι
Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς περὶ παι-
δείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν σπουδάσας, ἐξαιρέτως
ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, καὶ τὴν καθ' αὐτὸν
διάταξιν τῆς πολιτείας εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβα-
λεῖν. ὁ δὲ τῆδε παρ' ἡμῖν ἀρχιερεὺς Ἐλεάζαρος ἀνὴρ ἀρετῇ δεύ-
τερος Ἐλεάζαρος τῷ προεφημένῳ βασιλεῖ ταύτης
ὑπολαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αὐ-
τεπαίτιον αὐ, εἰ μὴ πάξιον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν κρύπτειν τῶν
E καλῶν ἀπόῤῥητον. κἀμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα,
τὸ μὲν ἀρχαῖον μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δὲ
βασιλεῖ πολλοὺς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι
φιλομαθεῖς. οὐδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖνος ἐφθη λαβεῖν
τὴν ἀναγραφήν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῷ νόμῳ παρέ-
δοσαν οἱ μεταφθέντες ὅθι τὴν ἐξήγησιν πρὸς τὴν
Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὅσα δηλούμενα ἀφ' τῆς ἱε-
F ρᾶς γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱσο-
ρίας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ παντοίαι μὲν
εἰσὶ παραλλαγαὶ συμπτώσεως, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέ-
μων ἐν στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, καὶ πολιτευμάτων
μεταβολαί. τὸ συνόλου οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύ-
της μάθοι τῆς ἱσορίας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι
τοῖς μὲν θεοῦ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, καὶ τὰ κα-
λῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάν-
τα κατορθοῦται πέρα τῆς πίστεως, καὶ ἔργα δύνα-
G μονται παρὰ θεοῦ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν
τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γί-
νεται πάντα, ξένοι δὲ εἰς συμφορὰς ἀπηνεῖς ὅτι
ταχέως ἀγαθὸν δρᾶν ἀπαλλάσσουσιν. ἤδη τοίνυν
τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν
γνώμην θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν νο-

bent,

μάτερα νομοθέτην, οἱ τὴν φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατανοήσαντες, καὶ τῇ δυνάμει προεπόντας αἰεὶ ταῖς θείαις ἀϊδίοις καὶ ἀτελεύτοις πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φαλλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀφρόνως μυθολογίας, καί τοι γε ὅσον ὅπω μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι πολλῷ ἴσχων ἄδεια ψεύδεσι πλάσμασιν. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν χιλίων, ἢ ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήτε τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοῖς νόμοις ἀπειπεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῶς τῷ ὄντι τοῖς ἀναγεγραφόσιν προῖόν ὁ λόγος καὶ τῶν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἐξ ἁπάντων πιστῶν τὰς πραγματείας ἐπηγγείλατο, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' ἀφελών. ἐπεὶ δὲ ἅπαντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀναγκαῖον βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μὴ τῆς τῶν ἀναγνωσομένων ἐξηπορῆσθαι, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἴσχων τὴν ἀναγραφὴν, ὅτι τοσοῦτον φυσιολογίας καλὸν ἀνήκεν. ἴσως οὖν ὅτι πάντων ἐκείνος ἀναγκαιότατα ἡγήσατο, πρὸ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομίσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεὸν πρῶτον φύσιν κατανοῆσαι, καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐκείνου θεωρίᾳ τὸν νοῦν ἀφομοιῶσαι, οὕτω γὰρ ἥδιστα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. οὔτε γὰρ αὐτὸν ἂν ἡγήσασθαι νοῦν ἀγαθὸν τὸν νομοθέτην ταύτης ἀπολειπόμενόν τῆς θείας, οὔτε τὴν γεγραμμένην εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ὀνήσειν τοῖς ἀκούσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἑτέρου διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ὁπλίσαντο, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεῦσαι βουληθεὶς τὸ πείθαρχον τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, ἐκ τῶν νόμων θέσεως οὐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τὸν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τοὺς γνώμας αὐτῷ ἀναγαγών, καὶ πάσας ὅτι τῶν ὅλων ἔργον τοῦ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἀνθρωποι, ὅτι πρὸς τὴν δυσέβειαν ἴσχεν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐπακολουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰτίαν μετέθεσαν, καὶ πολλῷ δεῖν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καὶ καθαρὰν τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ὑποφαίνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνῳ πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοῖς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀνδραπόδοις ὁμοίους εἶναι. πρὸς ταύτῃ δὲ καὶ τὴν ἀνάθεσιν ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοῖς ἀναγνωσομένοις ὠφέλιμον. φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις οὔτως, οὐδὲν ἔστ' ἄλογον αὐτοῖς, οὔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει, σύμφωνον ἦν τὴν ἔκθεσιν. τὰ μὲν, αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορήτως μὴ συνιέντος. ὅσα δ' ἐξ ὑδρίας λήθης συνέφερεν, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ ἡδονὴ ἂν ἡ θεω-

bent, si naturam, vt dignum est, consideranit, & virtuti eius conuenientes semper operationes assignauit, puramque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem temporis, rerumq; vetustatē attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cùm ad tot retro secula et poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quaque ordine docebit, ita vt nos facturos summus politicis, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat qui fuerit, vt quū operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur opartet, quòd vir ille ante omnia necessarium existimauit, vel vitam suam rectè dispositurō, vel aliis leges positurō, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregium illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquā bonam mentem sibi paraturum, neque scriptæ eius vllum momentum ad virtutem auditorum allaturā, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaque contineatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediūtur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, nō à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges est ausplicatus, quemadmodum alij solent: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimum Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscæ fabulæ sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis transtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnum incitamentum ad maliciam addiderunt. at noster legislator posteaquam puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quemque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire possit: in eósque qui neq; sapiunt hæc, neque credunt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic consideranti nihil vel absurdum, vel Dei magnificentia indignum esse videbitur. omnia enim summa concinnitate iuxta vniuersi naturam sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decentissimis allegoriis conuestita: partim et disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singula-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἰὼ ἐγὼ τὴν ἀφθαλοῦμαι θεὸς ἡ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ ταῦτα γράψαι τὴν πραγματείαν. ξέιλομαι ἤδη ὅτι τὴν ἀφήγησιν τῆς πραγμάτων, μηδεὶς πρότερον ὧν ἐξ τῶν τὸ κόσμου κατασκευῆς, εἶπεν Μωϋσῆς. ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις εὗρον γεγραμμένα, ἐχὶ ἦτος.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

CAP. II.

Genesis 1.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucẽ Deus fieri iussit: quæ cũ effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidẽ prima dies extitit, Moyses autẽ vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circunfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliísque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërẽ dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa cõparata, quo genus eorũ cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modũ differens:

Τὶς ἡ τῦ κόσμυ σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

Κεφάλαιον β.

ΕΝ ἀρχῇ ἐκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρημίας, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴ ἄνωθεν ἐπιθέοντος, ἠμέσῳ φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. καὶ ἠμερώθη τότε, καταπόσας τὴν ὕλην ὕλην, διεχώρησε τὸ φῶς, καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δ' ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἐπ' ἐρχῇ τὸ καὶ ὄρθρου τὴν ἀρχὴν, ἐπ' τὴν ἀνάπαυσιν ἑσπερινορθρίσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἐχανὸς μὴ εἰμὶ λιποδεῖναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπόχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραψάμενος ὡδὲ δώσω, εἰς τότε καὶ τὴν τῇδε αὖτε ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν, καὶ αὐτὸν διὰ τῆς ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν πέρισσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ νότῳ αὐτὸν καὶ ὑετοῖς πρὸς τὸ δοὺς τὸ δέουσαν ὠφέλειαν ἁρμονίως τῇ γῇ ἐπιχανησάμενος. τῇ δ' ἑξῆς, ἵσπερ τὴν γῆν, οὕτω καὶ θάλασσαν, καὶ αὖθις δὴ τὴν ἡμέραν δυοῖν φυτά τε καὶ σπερμάτων γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ τε σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσας αὐτοῖς διαστέλλας καὶ δρόμους, οἷς αἱ τῶν ὡρῶν φοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τε καὶ αὖθις νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατ' ὕδατος, τὰ δὲ διὰ ἀέρος ἀπῆκεν, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ τὸ σπείρεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῷ τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τῶν τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ τῶν πάσας ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γεγενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων διαχρεῖαν. ὅθεν ἐ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων κατ' ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δ' ἀνάπαυσιν κατ' τὴν ἑβραίων διάλεκτον τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων οὕτως,

ἔπλασε-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς A Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, im- Genesis 2.
γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχήν. ὁ δὲ ἄνθρω- miſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autē
πος ἔτι ἀδαμὰς ἐκαλήθη. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ γλῶτ- hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc He-
ταν τὴν ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς braeorum lingua rufum: quandoquidem è rufa hu-
γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρ- mo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta ter-
θένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρέσησι δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδὰ- ra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo di-
μῳ κατὰ πρόσωπον τὰ ζῶα θηλειά τε καὶ ἄρσενα ἀπονείμας uerſa animalium genera tam maſculina quàm
μόνος. καὶ τούτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν κα- fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit,
λοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον οὐκ ἔχοντα κοινωνίαν quibus hodie quoque nominantur. Videns autem
πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, οὐδὲ γὰρ ἦν, ξενιζό- B Adamum carentem ſocietate & conuictu fœmi-
μενον ὅτι τοῖς ἄλλοις ζώοις αὗτος ἔχουσιν, μίαν næ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ
αὐτοῦ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐξ αὐτῆς ἔπλασε animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna e-
τὴν γυναῖκα. καὶ προσαχθεῖσαν αὐτῷ ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ ἠμφιέσθαι. κατὰ δὲ τὴν ἑβραίων διάλεκτον καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα εὔα ἦν, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν οὖν τὸν θεὸν καὶ παράδεισον φυτεῦσαι πανταχόθι πεπληρωμένον φυτῶν. ἐν C τούτοις δὲ εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκειν τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν, καὶ τί τὸ κακόν. εἰς δὲ τὸν τε τόπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμαν καὶ τὴν γυναῖκα, ἐπέλυσεν τῶν φυτῶν ἅπασιν ἐξαιρεῖσθαι. ἀφίστησι δὲ οὗτος ὁ κόσμος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πάσαν τὴν κύκλῳ τὴν γῆν περιρέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν φισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πλῆθος τὸ ὄνομα, ὅτι τὴν ἰνδικὴν D φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων γάγγης λεγόμενος. εὐφράτης δὲ καὶ τίγρις ὅτι τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν εὐφράτης φορά. σημαίνει δὲ ἤτοι σπόρον ἢ ἄνθος. τίγρις δὲ, ἀπὸ δὲ οὗ φέρεται τὸ μὴ στενότητος ὀξύ. ῥεῖν δὲ αὐτὸν αἰνίττεται. ἐκλογὴ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἀπατολῆς ἀπαλλόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὲ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐπέλυσε γεύεσθαι, τῆς E δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προεἰπὼν ἀφαμάρτοις ἀπ' αὐτοῦ, ὀλεθρίου γενησόμενον. ὁμοφρονούντων δὲ κατ' ἐκεῖνα καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὄφις συνδιαπόνμενος τῷ τε ἀδάμᾳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερὸς μὲν ἦεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς δυσμοιρήσειν ᾤετο, παρασμένους τῆς τοῦ θεοῦ διαγγέλματος. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ δεσποτικῇ διαφθαρήσεσθαι, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ τῆς φρονήσεως, F ἐν αὐτοῦ λέγων εἶναι τὸ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, οὗ γενομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντας θεοῦ διάξειν βίον. καταφρονήσαι μὲν οὕτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ θεοῦ καταφρονήσας. γευσαμένη δὲ τοῦ, καὶ ἡδονῆσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνέσεσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, καὶ σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόησαν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διαγωγίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ G ταῦτα τῆς αἰδοῦς περιβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν δυσμοιρεῖν, ὡς ἂν πρότερον ἑαυτοὺς ἀνίζον διέποντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν, ὑπεχώρει τὸν θεὸν ἐκείνῳ τὸ φερόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπενθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ δειλιᾷ. τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου δι' τὸ συγγινώσκειν αὐτῷ παράβασιν τοῦ θεοῦ ἐντολῆς καὶ πρόσταξιν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ θεὸς ἔγνωσται περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον δαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq; in eum ſpiritum & animam: homo autē hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquæ animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omniū viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hūc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiā delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autē & Tigris in rubrū mare exeunt: quorum Euphtates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autē Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autē Ægyptum mediam ſecat: id nobis ab Oriēte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Genesis 3. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plātis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitiū eis affuturum. Cùm autem per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóq; hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitādi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbātur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua cōſuetudine, nūc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidem proſpexerā vobis, quomodo vitam felicem omniſq. mali experté viueretis,

nulla noua cura animo solicitet, omnib; quæ-
cunq; ad vsum ac voluptatem conferunt, sua sponte vobis prouenientib', mea vnius prouidentia ex-
tra omnem vestrum laborem aut solicitudinem:
quib. fruentes vos neq; senectus celeriter oppri-
meret, & vita diuturna quàm longissimè protraheretur.
At verò hanc meam sententiam ludibrio habuistis,
mandato meo contempto. nõ enim propter bonũ
aliquod tactes, sed propter malam conscientiã: qua-
re & senectus ocyor superueniat, & vita vestra mi-
nus sit diuturna. Adamus autem excusabat pecca-
tũ, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorẽ re-
ferens, & dicens, ab illa deceptum se peccauisse: at
illa serpentem accusabat. Tum Deus maledixit eã,
quòd muliebri consilio cessisset: terrámque nullos
posthac fructus sponte proferre iussit: laborantib'
autem & opere attritis alia data, alia negata. Euam
autem parturitionibus & hoc genus dolorib. casti-
gauit, eo quòd ipsa à serpente decepta Adamũ eis-
dem dolis illectum in calamitates cõiecisset. quin
& serpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua
erga Adamum est visus: venenúmq; linguæ eius in-
dicit, & hostem eorum declarauit: admonuítque,
caput eius plagis impetendum esse, tũ quòd in hoc
pernicies hominis sita sit, tũ quod ipsa bestia hoc
pacto facillimè opprimatur: ad hęc pedibus priua-
tum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis im-
positis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam
regionem transtulit.

Cap. III.

*De posteritate Adami, & decem eorũ
vsque diluuium.*

Genesis 4. NAti sunt autem eis & filij mares duo, horum
prior appellatus est Cain, quod interpretatur
acquisitio: Abel autem secundus, ea vox luctum si-
gnificat. Natæ sunt eis etiam filiæ. Hi fratres suis
quisq; studiis intenti erant. Abel iustitiã colebat, &
omnib. actionibus suis Deũ præsentem ratus, virtuti operam dabat. pastoralis autem eius erat vita.
Cain verò quum alioquin etiam pessimus esset, lu-
crúmque solum spectaret, terram quoq; arare pri-
mus excogitauit: ac postremo fratrem etiam inter-
emit tali de causa. Quum visum eis esset sacrificare
Deo, Cain agri & arborũ fructus obtulit, Abel lac
& primogenita pecorum. Huius sacrificium Deo
fuit acceptius, quòd sponte naturæ genitis consta-
ret, quàm ea quæ homo auarus & industrius per
vim quandam à natura extorserat. ideo Cain ægrè
ferens prælatum sibi à Deo Abelem, interfecit fra-
trem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore puta-
bat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de
fratre, vbinam esset. multis enim diebus se non vi-
disse eum, quem reliquo omni tẽpore cũ ipso ver-
sari animaduertisset. Tum Cain anxius, nec habens
quòd responderet Deo, primum se quoque demi-
rari ait, quî factum sit, quòd frater nusquam com-
pareat. Instante verò Deo, & accuratius inquiren-
te, iam commotior negauit se pædagogum fratris,
aut rerũ eius obseruatorem esse. Tum Deus coar-

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ ἡμῶν Ἀδάμ, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ γενομένων
ἕως κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ παῖδες ἄρρενες δύο. ὧν
ὁ πρεσβύτερος ἦν αὐτοῖς, ὁ μὲν πρῶτος, κτῆσις
ἂν ἡ τοῦτο σημαίνει μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα.
ἕλκος ἢ ὁ δεύτερος σημαίνει, τὸν θρῆνον τοῦτο γὰρ
αὐτοῖς ἡ ἐπιγενομένη τῶν ἀδελφῶν ἀπώλεια. ἦσαν
δὲ καὶ θυγατέρες αὐτοῖς γενόμεναι. οἱ μὲν οὖν ἀδελφοὶ
ἐσπουδάκεσαν περὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἕκαστος ἃ
ἐμελέτα. καὶ τὸν θεὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις παρόντα
ἡγούμενος ἐθεράπευε. καὶ τὸν βίον ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐποιοῦντο. ὁ μὲν δίκαιος καὶ ἐπὶ τοῖς
ἐκτήμασιν ἐμπρέπων καὶ ἐπὶ τῷ τῶν ἐδωδίμων
ἡμῶν ἀπονέμειν μερίδα τῷ θεῷ. ὁ δὲ τοῖς ἐπὶ τῆς
γῆς καρποῖς καὶ τοῖς ἄγροις ἐφεστώς, τὸ μὲν παράπαν οὐκ ἀξιόφρ. ἦν δὲ πονηρὸς καὶ τῶν ὅλων ἀπολαύειν ἐπιθυμῶν, ὅτι τὸν ἀδελφὸν οἷς αὐτὸν ὑπῆρχον ἐπῄσχυνεν, πόνους ἐπιβεβουλευμένον συμπορίζειν ἀδελφικῶς ἐπελάβετο. ἀφορμὴν δὲ καὶ τὸν ὄφιν τῆς συμπορίας
ὁ θεὸς ὑπηγορεύθησαν τῇ σοφίᾳ τὸν ἄνθρωπον. ἐν
πόνοις γὰρ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, πολεμίους λέξεις
αὐτοῖς, καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν παρανομίαν φύσει τοῖς
πλαγίοις ὡς ἐπὶ τὸν πλησίον κακοῦ τὸ σπέρμα ἀνθρώπους τοιούτους, καὶ τῆς τοιαύτης φύσεως τοῦ ὄφεως τοιούτου. πολλὰ τε αὐτὸν ὑποτιμήσασθαι ἐπιτίθει
καὶ ὁ γὰρ ὄφις τοιοῦτον ἐστίν. καὶ ὁ μὲν θεὸς τοῦτο
ἐποίησεν αὐτοῖς παραινέσας, μεταπίζεσθαι τὸν ἀδελφὸν καὶ
δίκαια ἐπιτηδεύειν τὰ πρὸς τὸν θεόν. ἐν δὲ τοῖς ἐπὶ
τῆς γῆς καρποῖς ἐμπρέπων

A quis Cain parricidij, mirari se dicens, quòd nemo
ret, si quicquam de fratre scire, quem ipse interfe-
misset, & supplicium quidem quod cæde commu-
nerat ei remisit, sacrificio placatus ne genuinæ ei
supplicem seruaret: sed malè cominatus ei & poste-
ris ipsius, vsque septimum progeniem punieturum
se est communitus: & ea illa regione exortem vag
cum vxore fecit. Illo autem timente, ne obuersum
in feras incideret, atque in pericc, securū esse iuſ-
sit quod ad hoc periculū attinet, & impunidè ter-
B ras peragraret: & signo ei indito quo noscí posset,
abire procul iussit. Cain autem multas regiones v-
nà cum vxore emensus tandem Naida condidit: id
loci nomen est; atque illic sedem optauit, vbi etiã
liberos procreauit. Cæterum tantum abfuit vt hac
castigatione in melius vitam mutauerit, vt prior
etiam sit factus, suis voluptatibus vel cum aliorum
iniuria indulgẽs: & facultates domesticas per vim
ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latro-
C ciniorum & nequitiæ sociis, magister illis ad faci-
norosam vitã est effectus. Adhæc simplicem hacte-
nus viuendi rationem, excogitatis mensuris & põ-
deribus, immutauit, priscámque sinceritatẽ & ge-
nerositatem ignaram aliũ artium in nouam quã-
dam versutiam deprauauit. Primus agrorum termi-
nos fixit, vrbémque extructam & communitã coa-
ctis in vnũ domesticis & clientib. habitandã tra-
didit. Enosæ nomine impositio ab Bnoso liberorũ
natu maximo. Is laredũ genuit, ex quo Maleleel;
& ex eo deinceps Mathusala est progenitus. huic
D Lamechus fuit filius, qui liberos habuit septuagin
ta & septem, ex duab° susceptos vxoribus, Silla &
Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis con-
structis pastorali cultu ac victu fuit contentus. Iu-
bal verò germanus eius musicę operam dedit, psal-
teriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus
ex altera vxore prognatorum viribus excellens re-
militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes
ampliores, & victum lautiorem sibi comparauit:
quin & æratiam primus est commẽtus, & filiæ fa-
E ctus est pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lame-
chus diuini iuris non imperitus, videns pœnas se
exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxorib°
suis hoc indicauit. Cæterum superstite etiam cum
Adamo, Caini soboles sceleratissima euasit, dũ po-
sterior quisq; fit deterior, nec solum imitatur prio-
rum vitia, sed & superat, interim nec à bellis, nec à
latrociniis temperando: & qui à cædibus abstine-
bant, alioquin auarè & superbè inter suos viuebãt.
Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ
F oratio nostra recurrat, posteaquàm Abel esset ma-
ctatus, & Cain propter cædem solum vertisset, pro-
creandis liberis operam dedit, quòd magno prolis
desiderio teneretur, annos iam natus triginta supra
ducentos: quibus cum accessissent septingenti,
tandem vita defunctus est. ex huius liberis quos
complures habuit, fuit etiam Sethus. sed quia de
aliis longum esset narrare, de solo Setho mentio-
nem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis ve-
nit, vt iam quod rectum est discernere valeret. vir-
tutis studiis se totum dedidit: & cùm ipse vir opti-
mus euasisset, etiam nepotes sui similes post se reli-
quit, qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & ſideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam pernoſcerētur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præcecinisſe, vnum incēdio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiā faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris tēporibus extat in terra Syria.

Cap. IIII,

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Geneſ. 5. 6. IN hūc modum per ſeptem generationes perſeuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerū Dominum, ſempérque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neq; Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerāt, poſtea duplo maiore ſtudio malitiam conſectabantur: atque ita Deū infenſum ſibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniē procreauerūt inſolentem, & fiducia roboris omne ius & fas cōtemnētem: quorum facinora nō abſimilia his quę de gigantib. Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noë autem facta eorū moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non parere, totóſque viciorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ malitiæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliúdque nouum & à viciis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpatio circūſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coërcuit, dein continentem terrā in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationem edoctus talē. Arcam quatuor contignationum exſtruxit longitudine cubitorum ccc. latitudine l. patētem in altū cubitos xxx. in eam cum matre liberorū ſuorū, eorúmq; coniugib. conſcendit: impoſitis prius quę ad vitam ſuſtentandam forēt vſui, & omne genus animantib. ad ſeminarium cōſeruandum iugarim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſq; numerum. erat autem arca tam tecto quàm latericibus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autē Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui eū plurib⁹ fratrib⁹ ex Cainane prognat⁹ fuerat Enoſi filio. Enos⁹ verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ętatis Noë ſexcētēſimo, mēſe ſecūdo,

A γῶν τὸ τὴν αὐτὴν ἀσεβείαν κατῳκήσαντες, διδαγμένην μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσκόλου προσιστόντος. σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων ἀκρίβειαν ἐπενόησαν. ἵνα δὴ τῶν μὴ ἀφανίζειν τοῖς ἀνθρώποις τὰ εὑρήματα, μὴ ἐν ὁρᾷ εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρτῶν ἀφανισμὸν ἀδάμου τὸν ὅλων ἔσεσθαι, τὴν μὲν κατ' ἰκμὼ πυρός, τὴν ἑτέραν δὲ κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ εὑρήματα. ἵνα καὶ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τὴν ἐπομβρίας ἡ λιθίνη μείνασα δηλώσῃ μαθοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα καὶ πλινθίνη δὲ ὑπ' αὐτῆς ἀναπεφήνασι. μένει δ' ἄχρι τῆδε ἐν τῇ συριάδι.

B

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὅτι τρόποι τῶν ἐν Σενναὰρ οἰκησάντων μὴ τὴν σπαρεῖσαν κατέκλυσεν ἐκ τῆς σπαρείσης πεδίας.

C

ΚΑὶ ἔτσι μὲν ἐπὶ γλυκείας διέμειναν θεὸν τιμῶντες ἀνθρωποι τὴν ὅλων καὶ πάντα τρόπον ἀρετὴν ἐπιβλέποντες. εἶτα προϊόντος χρόνου, μεταβάλλον τρόπον τὸ χεῖρον ἐκ τῆς παρόντων ἐθισμοῦ, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιούμενοι λόγον. ἀλλ' ἓν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα τῆς κακίας τότ' ἐπιδεικνύμενοι δι' ὧν ἔφερον. ἔνθεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῦ γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρεις ἐγέννησαν παῖδας, καὶ πάντος ὑπερόπτας καλοῦ, διὸ τὸν ὀλέθριοι πεποίησαν. ὅμοια τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, καίτοι δράσαι φασὶ δόξαντες). ὁ νῶχος ὢν τοῖς ὑπ' αὐτῷ περιτομένοις δυσχεραίνων καὶ ἀλγεινῶς ἔχων, ἔπειδεν ὅτι τὸ κρεῖττον τὸν δίκαιον καὶ τοὺς φεύξεις μεταφέρειν. οἱ δὲν δι' ὑπερβολὴν ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῷ κακῶν κεκρατημένους, δείσας καὶ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τοῦτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τῆς γῆς. ὁ δὲ θεὸς τοῦτον μὲν τὸν δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε δὲ οὐκ εἰκῆ μόνον τὰ κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον τότ' δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν διατεμόμενος αὐτῷ τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐπὶ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὸν ἤπειρον μεταβαλὲ. καὶ οἱ μὲν ἔτεος ἀφανίζοντας πάντες νῶχος ὁ σώζει) μόνον, τοσαύτῃ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τοῦ θεοῦ, τοιαύτην. λάρνακα τρίστεγον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ διάκοντα βάθος, εἰς ταύτην συὼ τῇ μητρὶ τῷ παίδων καὶ ταῖς τούτων γυναιξὶν ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικυρήσῃ ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῷά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τοῦ γένους αὐτῷ, ἐρρένά τε καὶ θήλεα συνεισβαλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα δὲ ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις χαρτερὰ καὶ τὸ ὀροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπὸ

D

E

F

G

κλύζεσθαι, μηδ' ἡτιναοῦν τοῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ νῶχος μὲν οὕτω μὴ τῷ οἰκείων διαστόζει), ἦν δ' αὐτὰς μὲν, ὅτι ἀδάμου δέκατος. λαμέχου γάρ ἐστιν υἱός, οὗ πάππος ἦν μαθουσάλας. οὗτος ὢν ἦν τοῦ ἐνώσου τοῦ ἰαρέδου, μαλαήλου ὢν ἰαρίδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ καΐνος τεκνοῦ) τοῦ ἐνώσου συὼ ἀδελφῆς πλείστοι. ἔνωσος ὢν σήθ υἱὸς ἦν τοῦ ἀδάμου. συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἦδη νῶχε τὴν ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ,

qui

ὃν μὲν ὑπὸ μακεδόνων λεγόμενον, μίρσοναιν ἢ ὑπὸ ἑβραίων. οὗτος γὰρ αἰγύπτιοις τὸν ἑαυτοῦ ἔτους διετύπωσε μῆνα τὸν νισὰν ὃς ἔστι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἔθηκε τῶν ἱορταῖς ὡρίσεν, καὶ τὸν ἐξ αἰγύπτου τοὺς ἑβραίους μεταγαγών. ἔτους δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς τῶν θείων πομπὰς ἦρχεν. ὅτι μέντοι γε ὠναὶ καὶ πράσεις καὶ τἄλλα διοίκησιν, τὸ μὲν τὸν κόσμον διαφύλαξε. τὴν δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαι φησὶν ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος ἦν ὃν ἀπὸ ἀδὰμ τὸ μὲν πρῶτον γενόμενος ἐτῶν ὑπῆρχε διακισχίλιον ἑξακόσιον πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ χρόνος ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις, σημειωμένων μὴ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς ἡλικίας τῶν ὀνομαζομένων ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμ μὲν γὰρ ἐνιαυσιαῖος φ' ἤδη καὶ διακόσιος φ' ἑτέρῳ γεγονότι, παῖς σῆθος γένει). ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ ἑξήκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σῆθος δ', καὶ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἐνωσον. ὃς διαδεξάμενος ἔτη καὶ ἐνακόσια, καινᾶ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν μετὰ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος ἐτῶν ἐβίασεν ἔτη πάντα μετὰ τοὺς ἐνακοσίους. καϊνᾶς δὲ βιοὺς διακόσια, μαλίλεηλ ὑὸν ἔσχεν ἔτει γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. οὗτος ὁ μαλίλεηλ ζήσας πάντα χρόνον ἐννενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἀφεὶς ὑὸν καταλιπὼν ἰάρεδον. ὃς ἔτος ἤδη διακοσιοστὸν καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστὸν γεγονὼς, ἐγέννησεν ἐνωχον. ὃς δὲ καὶ ἑξήκοντα χρόνοις τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα. ἐνωχον δ' ὁ υἱὸς διαδέξας) γεννηθεὶς μετὰ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τῆς παρ' αὐτῷ τυγχάνοντος, ἔτους ζήσας πάντα καὶ ἑξήκοντα χρόνοις τοῖς ἐνακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν δὴ τελευτὴν οὐκ ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δ' ἐνώχου παῖς καὶ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομηκοστὸν καὶ ὀγδοηκοστὸν ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια. ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτὸν καταζῶν ἐνέα καὶ ἑξήκοντα ὅλα ἐνακοσίοις. λάμεχος δ' ἀρξας ἑπτὰ ὅλα ἑπτακοσίοις ἔτεσι, ναὸν τῷ θεῷ μάτων δὶς διώκησεν πρεσβύτατον τὸν υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γεγόμενος, δεύτερον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος. λείπει δ' ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἔρξαι θεραμάτων. ταῦτα σεναγόμενα τὰ ἔτη, ἃ θεογεγραμμένων συμπληροῖ χρόνον. ὅστις ζήτω δ' μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, οἷς δὲ αὐτῶν παῖσιν καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξίτωσαν τὸν βίον, ἀλλὰ τὰς ἡλικίας αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπομβρίαντος δ' ἐκ θεοῦ, καὶ ὕδατα ἄρξαμένου, τὸ μὲν ὕδωρ ἡμέρας τεσσαράκοντα ἅλλεσι κατεφέρετο ὡς ὅτι πάντας πάντα καὶ δίκαια τελευτῆσαι. καὶ ἔστω λοιπὸν τὸ αἴτιον τοῦ μὴ δύνασθαι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, μησὶ ἑβδόμῳ, ἑπτακαιδεκάτῃ δὲ τοῦ ἑβδόμου. ἔστιν ἐκ τῆς λάρνακος ὡς ἄνεσιν πρὸς ὄρος σαθείσης καὶ τῷ ἀριθμῷ, σωσὶς ὁ ναύτης, ἀνοίγει ταύτῃ. καὶ διασάλμους γῆν βραχείαν ὡς αὐτῷ, ἐπὶ χρηστέρας ἤδη γέγονεν ἐλπίδος, πρέμει ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρούσης τοῦ ὕδατος, μεθῆκε κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ καὶ τὰλλο τῆς γῆς ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσφαλὲς ὄζει ἤδη πρὸς ἔδασιν. ὁ δὲ πᾶσαν ὀσμὴν ἐπὶ λιμναζομένῳ, πρὸς ναῦν ἐπανῆλθε. μὴ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ ὡς ἐσκεμμένον ὅτι

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti mẽſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextũ: hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducẽtorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinque & nongentis vixiſſet annis, Cainano filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſſet quinque ac nonaginta & octingẽtis annis, defunctus eſt, Iaredum filium derelinquens, quẽ genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nõgentis annis viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechum filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptẽ & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noë filium ſuũ rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annũ ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimũ. quíq; quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſupraſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam eámque vſque ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantũ eorum in hac ratione ſunt ſpectandi. Cæterum Deus *Genes. 7. 11.* ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutẽ ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquam pluere deſiit, tandem cœperunt aquę ſidere, menſe ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noë, aperuit eam: & vidés circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua, emiſit corum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noë eſt reuerſus. is poſt ſeptem dies co-

lumbam ad explorandum terræ statum emisit, quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediisset, intellecto terram à diluuio iam esse liberatam, post quàm alios septem dies exspectasset, animantes ex arca emisit: & ipse quoque cum liberis egressus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id est egressorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ historiæ scriptores, & in his Berosus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, sic fermè scribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud mõtem Cordyæorum superesse, & quosdam bitumen inde abrasum secum reportare: quo vice amuleti oci eius homines vti solent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum scripsit, & Mnaseas, & alij plures. quin & Nicolaus Damascenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Est super regionem Minyarum magnus mõs in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore seruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæsisse, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauisse. qui fortasse is fuit, de quo etiam Moses scribit Iudæorum legislator.

Genes. 8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram inundaret, victimis incensis precabatur vt in posterum pristinus rerum ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuersum animalium genus in salutis periculum adduceretur: vtque affectis merito supplicio sceleſtis, parceret innocentibus, quos ipse superstites esse voluerit, & sua sententia absoluerit. alioqui miseriore conditione ipsos fore & grauius damnatos, si non in vniuersum incolumes alteri diluuio reseruarentur, & prioris pauorem ac spectaculum perpessi, & posterioris exitio destinati. orabat igitur, acciperet sacrificium propitius, nève vllam posthac tantam iram contra terram conciperet: vt operibus suis eam excolerent, & vrbibus exstructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quib' ante cataclysmum fruebantur, & ad extremam senectutem longæuitatémque, qualis maiorum suorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iustitia viri delectatus, votis eius annuit, negans se deletis interitus autorem fuisse: sed ipsos sibi suapte malitia debitas pœnas acciuisse. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuisse. Potius enim esse ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. sed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de se sumere. non sum autem posthac tam iracunde pœnas peccatorum exacturus, præsertim te deprecatore. quòd si quando maiores tempestates concitauero, cauete expauescatis ob vim imbrium. nunquam enim in

Genes. 9. posterum aquæ terram sunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cæde putas manus abstineatis, & qui cõtrà fecerit, seuerè puniatis. aliõrũ animalium vsum ad voluntatem ac libitum vestrũ permitto.

τὸ γεφύρωμα τὸ ἐπὶ τῷ γλῳ προσῳκοδομημένον. ὑπολαβὼν ὁ Νῶαχος ὁ πατὴρ ὄντως, καὶ θεὸν ἀληθῆ κομιζόντως, καὶ μηδὲν τῷ γλῳ ὑπολελειμμένου τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὸ ζῷον τῆς λάρνακος ἐξαφίησι. αὐτός τε μετὰ τῆς οἰκίας ἐξελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι, ἐκεῖ γὰρ ἀποσωθείσης τῆς λάρνακος, ἐπὶ νεὼ οἱ ὁπλιτικώτεροι τὰ λείψανα ὁπλοδυκήσαι. τὸ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου, καὶ τῆς λάρνακος μέμνηται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅτι καὶ Βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὸ μέλλον τὸν κατακλυσμὸν, ἔτω που διέξεισι. λέγει δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῆσθαι δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ φαρμάκῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπασμούς. μέμνηται δὲ τούτων, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὰ φοινικικὰ συγγεγραφώς. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑκατοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων οὕτως. ἔστι γάρ τις μεγάλα μνήματα, μέγα ὄρος κατὰ τὰ ἀρμενίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὶ συμφυγόντες διὰ τὸ κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα διὰ λάρνακος ὀχούμενον, διὰ τὰ ἀποφορίαν ὁκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῷ ξύλων διὰ πολὺ σωθῆναι. ἠρώτο δ' ἂν οὗτος ὃν τινα καὶ μανῆσαι ἀνέγραψεν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νοῦς δὲ φοβούμενος μὴ καθήκασιν οὗτος ὁπλιτεύσῃ τὰ γῆ ὁ θεὸς φθορεῖν ἀνθρώπων κατακλυσμὸς, ἱερὰ καμοῦσα εὐθὺς τὰ λοιπὸν τὸν θεὸν διὰ τῆς φορᾶς μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν διὰ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' οὗ καὶ μιανθῆναι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τιμωρημένου τοὺς πονηροὺς φείδεσθαι τῶν δικαίων χρήσονται εὐεργεσθέντων, καὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλείᾳ κινεῖσθαι. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων καὶ χεῖρον κατασκευασμένους, εἰ μὴ φορᾶς τὸ παντελὲς εἶναι στερεσμένοι, τηρηθεῖεν ἕτερῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲν πρῶτον τὸν φόβον καὶ τῇ ἰσορείᾳ παθόντες, τὸ δεύτερον δὲ τὰ ἀπόλειαν, ἀμφοῖν τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὰ θυσίαν παρακάλει, καὶ μηδμίαν ἀγαθὰ ἐπὶ τῷ γλῳ ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τὸ τοῖς ἔργοις ταύτῃ προσλιπαρουῦτας, καὶ πόλεις ἀνασώσαντες, δὸς ἀμοίρους ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ἂν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρείας ἀπόλαυσιν ὑστερῆσθαι ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὁμοίως τοῖς πάλαι ἐπαρχόμενοι. νοῦν δὲ ταύτας ποιησαμένους τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς διὰ δηλοσύνης τὸν ἄνδρα ἀγαπᾷ, ἐπιδοῦναι αὐτῷ τὰς δύο χεῖρας εἰς τέλος ἄξειν, ἵστε τοὺς δικαιοτάτους λέγων αὐτὸς ὁπολίσαι, κακίας δὲ τὰ οἰκείαν ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὰν δίκην. ἐπὶ δὲ εἰ γλυκύνας ἀνθρώπους ἀρανίσαι διεγνώκει παραγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σαφρονεῖν δεῖ μηδὲ τῷ ἀρχῷ αὐτοῖς χαρίσασθαι τὰ ζῷα, ἢ δόντα τὸ ἴσους διαφθείρειν, ἀλλ' εἰς ἐξουθενισμὸν εἰς τὸν ἐμὸν δυσσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τοῦτο εἰς διάσωστό με ταύτην αὐτοῖς ὁπλῆναι τὸν δίκην. παύσομαι δὲ τὰ λοιπὸν μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς πηγὰς διὰ τοὺς ἀδικήμασιν ἰσαπεμπόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ φθεγγαλοῦντος. διὰ δὲ διὰ πλέον ποτὲ χειμάσαμι, μὴ δύσπτα τὰ ὄμβρων τὸ μέγεθος. τὰ γὰρ ἐπὶ τῆς γῆν ὁπλυνοῦσι τὸ ὕδωρ. παρεσκεύασται σφαγὰς ἀνθρώπων ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, ἐξ ἀναστάτης τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χρῆσθαι ἢ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι φησὶ τὸ βλέ- A
πειν ἢ τὰς ἀκοὰς ἥκειν. Δικαιοῖ δὲ ἅπαντα, ὑπὲρ
μὲν ἢ πολιτικὰ, ὑπὲρ τὰ χρώματα ἢ πατρίδα, ἢ ὅσα τ'
μετ' αὐτὸν γέγραφε ἢ ἐν φοβῷ, χαίρεις ἀμέτρως. ὅτι
τοίνυν ὁ θεὸς ἡ ψυχὴ σημαίνω ἢ ὑμῖν παῦλαν ἐ-
σομένου τοῦ ἔργα τῆ εἰμὶ τοῦ θεοῦ ἀποσημαίνον τοῦτον
ὁ ἔστι τὸ θεὸν παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο ὁρμίσαι. καὶ ὁ μὲν
θεὸς ταῦτ' εἰπὼν ἢ ὑπερχόμενος ἀπαλλάσσει ἢ. τα-
χὺς ἢ βίοις μὴ τ' ἐπιμερίαν πεντήκοντα ἢ ἑξακόσια
ἔτη, ἢ πάντας τ' χρόνον τοῦτον διδαιμονᾶν ὑφηγεῖτο,
τοιαῦτα, ζήσαις ἐπὶ ἀριθμὸν ἑξακοσίων ἢ πεντή- B
κοντα. ῥᾳδίως ἢ ὡρᾶς τὰ νεῦ βίον, καὶ τ' βεβαιότητα
τῆ ἐπὶ τ' ζῆλον συμβαλὼν τ' τῶν παλαιῶν, ψόδη
τομιζέτω τὰ ἀεὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῆ μηδὲ νεῦ
τοσοῦτον ἐν τῆ εἶναι ὠφελεῖσθαι χρόνον τεμνεόμενος;
μηδὲ ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τ' ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτῶ τῶ θεοῦ
χρηματίζοντο, ἢ ἅμα τὸ τοὺς ἔργα ὅπῃ διατείνειν πρὸς C
πλείονα χρήσιμον, εἰκότως ἦσαν πλῆθος τοσοῦτον
ἐπὶ. ἐπεὶ ἢ δι' ἀρετὴν ἐ τὴν διχρησίαν ὧν ἐπανό-
σιον ἀσφ. νομίας ἢ γεωμετρίας πλέον ζῶν τ' θεὸν
αὐτοῖς ὠφελεῖν, ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλὲς αὐτοῖς πρό-
τερον, μὴ ζῶσιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτοῖς. ἅμα τοσούτων
γὰρ ἐτῶν μεγάλοις ἐνιαυτοῖς πληροῦ. μάρτυρα δ' ἡμῖν τῆ
λόγω πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι ἢ ὠφελῆ βαρβάροις συγ- D
γραφεῖς, τὰς ἀρχαιολογίας. ἢ γὰρ ἢ μανέθων ὁ τ'
τῆ αἰγυπτίων ποτισάμενος ἀναγραφῶν, ἢ βηρωσσὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συνταγμένων, ἢ μώχος τε ἢ ἰσιαῖος,
ἢ πρὸς αὐτοῖς ὁ φοίνιξ ἱεροφάντης, οἱ τὰ φοινικὰ
συντεταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε ὁ ἐκραῖος, ἢ ἑλλάνικος, καὶ ἀκουσίλαος,
ἢ πρὸς τούτοις ἔφορος ὁ καύμαιος ἰσορροῦσι τοὺς ἀρ-
χαίους ζήσαντας ἐπὶ χίλια. εἰ μὲν οὖν τοῦτον, ὡς ἂν E
ἑκάστοις ἢ φίλον, ἔτους σκοπεῖτωσαν.

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ τῆ πύργου βαβιλῶνος, ἢ ἀλλοφωνίας τῶ ἀνθρώπων.

Οἱ γὰρ υἱοὶ παῖδες, ζῆς ὄντες, σήμας, ἢ ἰάφθας,
ἢ χάμης, ἑκατὸν ἔτεσιν ἐμακροῶθεν τ' ἐπιμε-
λείας ἐγένοντο, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῆ ὄρεος
εἰς τὰ πεδία, τ' ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. ἢ τοῖς
ἄλλοις ὀφθαλμὸν διδοῦσας δόξῃ τ' κατάλυσιν τὰ
πεδία, ἢ ἐπιπέδως ἔχοντας πρὸς τὸ ἀπὸ τῆ ὑψη-
λοῦ τόπου κατοίκασιν, ἔπεισαν θρασύνοντας μιμη- F
τὰς αὐτῶ γενέσθαι ἢ τὸ μὲν πλεῖον εἰς ὃ πρῶτον αὐ-
τοῖς κατῴκησαν, καλεῖ σεννααρ. τῶ ἢ θεῶ κελεύ-
σαντος αὐτοὺς εἰς πολυανθρωπίαν σύλλεγεν ἀποικίας [ἵ-
να μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολ-
λὴν γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ' καρπῶν,]
ὑπὸ ἀμαθίας παρῆκουσαν τῶ θεῶ, καὶ δι' τοῦτο συμ
φορᾶς περιπεσόντες, ἤλπισαν τ' ἀμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἐν-
δοιεν πλῆθος πλῆθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβού-
λευε παιδεῦσαι τ' ἀποικίαν. οἱ ἢ κ' τῶ δι' μῆνιαν τ' G
ἐκεῖνο νομίζοντες ἦλθε τὰ ἀγαθὰ, τ' σφ' ἰδιαν αὐτοῖς
τῶ οἰκείαν αἰτίαν τ' δυσπορίας ὑπολαμβάνοντες, ἐκ ἐπείθοντο. προσκόπτουσαν ἢ τῆ ὠφελούσῃ τῆς τῶ θεῶ
γενέσεως, ἢ τὸ κατ' βουλὴν ἔχοντος εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαιρεθέντες, ἀσπαστέροις χρῶν-
το. ὅθεν ἢ αὐτοὺς πρός τ' ὕβριν τῶ θεῶ ἢ καταφρόνησιν ἀνέφερε. ὡς ἡμῖν μὲν ὧν χάμις τῶ νώχου,
πολλοῖς ἢ καὶ κ' χάλδαιος ἱστορεῖ, ἐπειδὴν αὐτοὺς μὴ τῶ θεῶ διδόναι τὸ δι' ἐκείνου δίδαιμονῖν, ἀλλὰ τῶν
ἰδίαν ἀρετῶν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ ἀφεῖσά ἢ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα,

Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium A
quàm natatilium & eorum quæ per sublime ferũtur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit collaturæ meæ iactulationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset ccc l. annos, totumque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum D ccc l. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vteretur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tũ propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem assequi non poterant, si minus dc. annis vixissent. ex tot enim magnis annis constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namq; & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecataeo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos vitam produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

TRes verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi *Genes. 10.* relictis montibus planiciem habitare cœperũt & aliis receti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandique generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totamque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam déque contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noe, vir audax & manu próptus, subinde iactãs, nõ deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat,

ratus fore vt homines ad ſe deficerent à deo, ſi ſe illis ducem præberet, opem ſuam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim ſe exædificaturum, excelſiorem quàm quò aqua aſcendere poſſet: & inſuper maiorum ſuorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita ſtructuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque ſibi ad ſummam induſtriam reliquum facientes. Cúmque ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſuprà quàm ſperauerant. Craſſitudo enim erat tanta, vt proceritatem obſcuraret. Struebãt autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væſaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: ſed diſſidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuerſitatem ſermonis mutuò ſe non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confuſam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuerſi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelſiſſimam, quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dij verò procellis immiſſis turrim ſubuerterunt, & ſuam cuique linguam dederunt: quæ cauſa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Heſtiæus hoc modo: Aiunt ſacerdotes cladis eius ſuperſtites, Enyelij Iouis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisſe.

A B C D

CAP. VI.

Quemodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.

Genes. 10. ILlo ex tempore diſperſi ſunt paſſim, propter diuerſitatem linguarum coloniis nuſquam non deductis, & quo quenque ſors & deus tulit, eam terram cum ſuis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conſcenſis nauibus ad inſulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quędam adhuc ſeruant deriuatam à ſuis cõditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ, Græcis potiſſimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dúmque tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

CAP. VII.

Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10. ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quiſque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt ſeptem. Horum ſedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

μήνους ἔτους νομίζων ἀποσήσειν τοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἑαυτοῦ θεοῦ, εἰ χερσὶ καὶ τῇ αὐτῶν δυνάμει ὑφαιρεῖται, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπιόντα τοῖς γηγενέσι βουλόμενος. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύσαι δυνήσεται. μετελθεῖν δὴ καὶ τῆς τοῦ προγόνου ἀποστολείας. τὸ δὴ πλῆθος εὐπρόθυμον ἦν τοῖς ναβρώδους δόγμασιν ἕπεσθαι, δικαίαν ἡγούμενοι τὴν εἰκῆ τοῦ θεοῦ. καὶ τὸν πύργον οἰκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολιπόντες ἀπεδῶς οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ἀκηδῶς ἔχοντες. ἐλάμβανεν δὲ πᾶσιν ὕψος ἡ προσδοκωμένη ἐκ τῆς ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μὲν τοι πάχος ἦν ἱκανὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτοῦ μεσοῦσθαι τοῖς ὀρῶσι τὸ μῆκος. οἰκοδόμητο δὲ ἐκ πλίνθου ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης, ὡς ἂν μὴ ῥᾳδίως. οὕτως δὴ μεμιλυότας ὀργὴν αὐτοῖς ὀθεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἐκείνων. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τοῦ προτέρου ἀπολωλότων σωφρονισθῆναι. οἷς σῶσιν δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῷ ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆ θεῖ τοῦ διάλεκτον θεσπίσαι. ἐβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. θεὶ δὲ τῆ πύργου τούτῳ καὶ τῆς ἀλλοφωνίας τοῦ ἀνθρώπου, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα οὕτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τοῦ ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς δὴ τὸν θεὸν αἰωρησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμους ἐπιπέμψαντες, αἰέρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα σεμίδα πληθύειν ἡ πόλις. θεὶ δὲ τοῦ λεγομένου σεναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μεμνημένοι ἑσαΐας, λέγων οὕτως. τῷ δὲ ἱερέων τοὺς διέποντας, τὰ δὲ σεπτὰ διὸς ἱερὰ καὶ λαβόντας, εἰς σεναὰρ τῆς βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως οἱ παῖδες τοῦ νῶε ἔσχον τὰς τῶν οἰκουμένων ἀφορίας.

ΣΚίδναι δὲ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντα χῆ. καὶ γὰρ ἕκαστος κατελάμβανον ἣ συνηχήσασαν, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἦγεν ὁθεός. ὡς πληροῦσθαι πᾶσαν αὐτῆ ἤπειρον μεσόγαιον τε καὶ παράλιον. ἔνιοι δὲ οἱ καὶ περαιοστάλθησαν ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῆ ἔθναι ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῆ κτισάντων κειμένας ἐπωνυμίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον ἐγὼ δηλοῦν τοῖς παρακοῦσι ποτὲ ἔλεγον. ἔλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταξάντες αὐτοὶ. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ὑποίησαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἤθη τοῖς ὁπόθεν πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὑτῆ γεγονόσιν.

Κεφάλαιον ζ'.

Οπ ἐκλήθησαν ἕκαστον ἀπὸ τῆ οἰκισάντων ἀφορμήν.

ΗΣαν δὲ τῆ νῶε παῖδων ἑπτὰ ἐν ὅσῃ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετέθησαν, οἱ γὰρ τὴν καταλαμβάνοντες. ἰαφὲθ μὲν οὖν τῆ νῶε πρωτόγονος, ἦσαν ἑπτὰ ἐξ. κατοικοῦσι δὲ οὗτοι ἀπὸ ταύρου τῆ

in Asia

ἀμφὶ τὴν ὄρεσιν ἀρξάμενοι. Ἕως μὲν οὖν ἐπὶ τὸν Τάναϊν ποταμὸν τὴν τε Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν ἄχρι ποταμοῦ τούτου διῆκον, ἕως γὰρ ἐρήμων γῆν, ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπάλουν ὀνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ἑλλήνων Γαλάτας καλουμένους, Γομαρεῖς ἂν λεγόμενοι, Γομαρὸς ἔκτισε. Μαγώγης δὲ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομαζομένους ὠκησε. Σκύθας δὲ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευόμενοι. τῶν δὲ Ἰάφθου παίδων, Ἰαυανίου καὶ Μάδου, ὅτι μὲν οἱ Μαδαῖοι γέγονται, ἔθνος ὃ παρὰ Ἕλλήνων Μῆδοι κέκληνται. ὅτι δὲ Ἰαυανίου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ Θοβήλους Θόβελος. οἵ νῦν ἐν τοῖς νεῦν Ἴβηρες καλοῦνται. Ἕως μεγάλοι δὲ ὑπὸ μέγεθος κτισθέντες. καππάδοκες μὲν γὰρ ἀρτι κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν μεγίστη, Μαζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυναμένοις οὕτως ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. Θείρης δὲ Θήρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. Ἕλληνες δὲ Θρᾷκας αὐτοὺς, μεταποιήσαντες. ἢ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶν Ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. Γομέρου δὲ Κιμμήριοι ἢ Κιμμερικοί, ἀφ' ὧν ἄξης μὲν ἀφανάξας ὠνόμασεν, οἱ νῦν Ῥηγῖνες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλοῦνται, Ῥιφάθης δὲ Ῥιφαθαίους τοὺς παφλαγόνας λεγομένους. Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους. οἱ δοξάσαι Ἕλληνι Φρύγας ὠνομάσθησαν. Ἰαυανίου δὲ τοῦ Ἰάφθου, Κιμμήριοι αὐτῶν παίδων ἡμισυμένων, Ἀλίσας μὲν, Ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. Ἀιολεῖς δὲ νῦν εἰσί. Θάρσος δὲ, Θαρσεῖς. οὗτος γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία. σημεῖον δὲ, Θαρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖται μητρόπολις οὖσα, τὸ ταῦ πρὸς τὸν κλῆσιν, αὐτὶ τοῦ θῆτα μεταβαλλόντων. Χεθιμος δὲ, Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν, κύπρος αὐτὴ νῦν καλεῖται. Ἕως ἀπ' αὐτῆς νῆσοι τὰ πᾶσαι καὶ τὰ πλείστα τῶν ἐν θαλάσσαις, Χεθίμ ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται. μύρτος δ' ἡμῖν ὁ λόγος, μία τῶν ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι. κήπος δὲ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴ καλεῖται, μὴ δὲ οὕτω διαφθαρεῖσα τοῦ Χεθίμου τὸ ὄνομα. Ἰαφέθου μὲν παῖδες τε καὶ ἔθνοι, τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δὲ ἴσως ὑφ' Ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τὸ προειπὼν βούλομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλειπον. τὰ δὲ ὀνόματα διὰ τὸ τὴν γραφὴν δύσκρατα Ἕλλησι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντευξομένων. ὑγδὸν δὲ ὄπιχθόνιος ἡμῶν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος. ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν σῶμα καὶ τελευτὴ μία. νῶτος γέτοι, νῶτα καλεῖ). καὶ τὸν τύπον ὅτι παντὸς τηρεῖ σώματος. οἱ δὲ χάμου παῖδες, τὴν ὑπὸ συρίας καὶ ἀμάνου καὶ λιβάνου τὸν ὄρεσιν σφίσι κατέσχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐντὸς ἀπὸ καταλαβόντες, Ἕως τὰ μέχρι τῶν ὠκεανῶν ὀξιδωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τὸν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν. οἱόν δὲ μεταβάλλουσαι Ἕως μεταρυθμιζόμεναι πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχάνουσι. πανταχοῦ γὰρ χάμου παῖδων ἡμυμένων, χουσαῖ μὲν οὐδὲν ἐβλάψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες γὰρ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῶν τὸ καὶ τὸν ἐν τῇ ἀσίᾳ πάντων χουσαῖοι καλοῦνται. ἐτηρήθη δὲ καὶ μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη. τὴν γὰρ αἴγυπτον, μέσρην, καὶ μεσραίους τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ φούτης τὴν λιβύην, φούτους ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ὁπιχθονίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ μαυρουσίᾳ χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα.

A in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: B & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supereſt. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere malucrunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes C originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: pariquè modo Tharsensibus Thatsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæterarúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chethimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nũc D Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tũ pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. atteſtatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationẽ proE sequar. Nomina ista decoris causa in Græcam formam mutari ad auriũ voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinent, nec terminationẽ variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Ocea- num vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersũ, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamę liberis Chuso nihil detrimẽti tẽpus attulit. Æthiopes enim quibus prę fuit, nunc quoque tam à seipsis, quàm ab Asianis omnibus Chusęi nominantur. Mesręis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mesren, & Mesręos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyę colonos dedG dit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

& complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciunt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo pòſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemque ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Philiſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Emmiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phæthroſimi, Cheſlœmi, Chephthomi, tam res quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominè condidit in Phœnice, Sidonè à Græcis vocatâ. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerunt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Geneſ. 9.

Poſtquàm terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noë cœpit eam colere: quam cum vitibus conſeuiſſet, ſuóque tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriúſque factus ac ſopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reuerſi parentem operuerunt. Senſit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantùm eius poſteros: quas cum cæteri

Geneſ. 11.

euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt conſecuta. ſed de his rebus dicemus poſtea.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. Nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerũt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus.

ὅθεν ἡ τοὺς πλείστους τῶν ἑλλήνων ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδίων μεμνημένους τὸ ποταμοῦ © τῆς ὠβακεμένης αὐτῷ χώρας, φύτης λεγομένης. μετέβαλε δ' ὁ νεῦ ὄζιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τοῦ μεσραίμου ἑνός, λίβυος λεγομένου. μετ' οὐ πολὺ δ' ἐσῴκησε τὴν ἀφρικὴν δι' ὃν αὐτὸν καὶ ἄφρικον ἐσχηκέναι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοὺς χαναναῖ ἐπωνόμασε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτοῦ, χοῦσος μὲν ἓξ. ὧν σαβας μὲν σαβαίους, δίλας δ' δίλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβάθης δ' σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δ', ἀσαβάρται παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτας σαβακτηνούς. ῥώμης δ', ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰουδας μὲν ἰουδαίους αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτῷ κατέλιπε, σαβαίους δ', σαβᾶος. ναβεγώδης δ' χούσου υἱὸς ὑπομείνας ὧδε βαβυλωνίοις ἐτυραννησεν, ὡς καὶ θεόπτερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ μεσραίου παίδων ἐκτὸς ὁρμωμένων, οἱ πάντες τοῦ ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου μέρους κατέσχον. μόνου δὲ φυλιστίνου τοῦ ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνους γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὸ τοῦτο μόριον καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, λουμαίου καὶ ἐναμίου καὶ λαβίμου τοῦ μόνου καθοικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τοῦ χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθροσίμου καὶ χασλοίμου καὶ χαφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὧν οἱ δηλώσομεν ὕστερον, αἰσατόν αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγγύονος δ' καὶ χαναναίου παῖδες, σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δ' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται. ἀμάθος δ' ἀμαθοῦ κατώκησεν, ἥτις ἔστι καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμαθὴ καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτοῦ ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δ' ἀράδου τοῦ νῆσον ἔσχεν. ἀρουκαῖος δ', ἀρκὼν τοῦ ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δ' ἄλλων ἑπτὰ, δυαίου, χετταίου ἰεβουσαίου, δυδαίου, σειναίου, σαμαραίου, πολλὰ τῶν ὀνόματων ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν αἰτίσησαν τὰς πόλεις ἐκ τοιαύτης αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. τάχος μὲν τοῦ ἐπιμελείας τῆς γῆς κατασταθείσης εἰς τοῦ αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καὶ καταφυτεύσας αὐτοῦ ἀμπέλοις, λοίπα τε καρπῶν τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξεύρησε, καὶ παρ' οἷς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν διωχαίοις ἦν μεθυσθεὶς δ', εἰς ὕπνον καταφέρεται. καὶ γυμνωθεὶς ὧδε κόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ ὠπισθέλλουσι τὸν πατέρα. καὶ τάχος αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμῳ, δι' ὃν συγγνώμης αὐτοῦ μὲν οὐ κατέρατο. τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτ. καὶ τῶν ἄλλων ἐξαπεφυγόταν τοῦ ἄρας, τοῖς χαναναίου παῖδας μέτειαν ὁ θεός. καὶ ὧδε μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν. σημα δ' τῷ ξίτῳ τῶν τάχου ἰῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀπὸ ἕως ἐπ' εὐφράτου τοῦ ἀρχὸν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὲ, ἐλυμαίους πρώτων ὄντας ἀρχηγέτας κατέλεκτο. ἀσσούρας δὲ, τὸν οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν, οἱ μάλιστα δυνάμενοι. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ἀνόμασεν, ἀρξας αὐτῶν.

ἀρα-

ἀραμαῖος ἢ ἀράμης ἐκτήσατο ἕλληνες σύρους φασὶν αὐτοὺς ἢ λυδοὺς νῦν καλεῖσθαι, λοῦδοι ἢ τότε, λοῦδος ἐκτίσατο. τῷ ἢ ἀράμου παῖδες τέσσαρες ὄντες, ὧν τὴν χώραν ἔσχε τραχωνίτην καὶ δαμασκόν. μέσοπη δὲ ἐκτίσθη παλαιστίνης καὶ κοίλης συρίας. ἀρφαξάδου ἢ γένος. ἢ γεθηρὶς βακτριανούς· μέσας ἢ, μεσανταίους. παθὼν χαράξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖ). ἀρφαξάδου δὲ γεν ἢ παῖ, σαλής. τοῦ ἢ ἑβερ ος, ἀφ' οὗ τοῖς ἰουδαίοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐπάλουτο. ἑβερος ἢ ἰοκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. σαλήθη ἢ φάλεγος, ἐπειδὴ κτ τὸν διοσδασμὸν τ οἰκήσεως ἔπεσε). φαλὲκ γὰρ τ μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰοκτὰν ἢ τῷ ἑβέρου παῖδων ἦσαν ἰαὴλ, ἐλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδωράμος, ὔζαλις, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, οὐϊλὰς, ἰωβηλος ἃ τοι ἀπὸ κωφλους πόλεως τ ἰνδικῆς καὶ τῆς πρὸς αὐτῷ συρίας πνὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τῆς σήμα παίδων ἱστορίαθω. ποιήσομαι ἢ περὶ ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γένος ἢ πὰρ ραγαῦ οὗτος ἢ, σερούγος, ὢν ναχώρης ὑὸς τέκτο). οὗτος ἢ θαῤῥὰς. πάτηρ δὲ οὗτος ἀβράμου γένεται. ἐς δίκαιος μὲν ὄζει ἀπὸ νώχου, δευτέρῳ δὲ ἔτει καὶ ἐννηκοστῷ πρὸς δισμυρίοις μῦ τ ἐπομβρίαν ἐγένετο. θαῤῥὰς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστῷ πεπόηται τ ἀβράμων. ναχώρης ἢ θαῤῥὰν, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούγου ἢ ναχώρης πέπνται, πρὸς ἔτεσι δευτέρου καὶ ἑξηκοστὸν καὶ ἑκατοστόν. ραγαῦς ἢ σεροῦγον ἔσχεν, ἔτη ἑξήκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὁ ἢ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ραγαῦ φάλεγος ἔσχεν. ἕβερος ἦ, τετάρτῳ ἐ ἑξηκοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸ γεγονὼς φάλεγον, γεννηθεὶς αὐτὸς ἀπὸ σέλου, ἑξηκοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κτ πέμπτον καὶ ἑξηκοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα ἢ ὡς ἀρφαξάδης ἰών, μῦ ἔτη δώδεκα τ ἐπομβρίας γεγόμενος. ἀβέραμος ἢ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχώρην, καὶ ἀράνην. τούτων ἀράνης μὲν καταλείπει υἱὸν λῶτον, καὶ σάρραν, καὶ μελχὰν θυγατέρας, ὧν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει οὔρῃ λεγομένῃ τῷ χαλδαίων. ἐ τάφῳ αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυ). γαμοῦσι ἢ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰν μὲν, ναχώρης σάρραν ἢ ἄβραμος. θαῤῥὰς δὲ μισήσαντος τ χαλδαίαν δι' τὸ ἀράνη πένθος, μετοικίζει πάντας εἰς χαρὰν τ μεσοποταμίας. ὅπου ἢ θαῤῥὰν τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. πεντετὴς μὲν δὲ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τ μωσέως χρόνου. μεθ' ὃν ὅρος ἰὼν τὸ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσῆς συνέθη βιῶναι. ναχώρη μὲν οὖν ὧν τῆς μελχᾶς, ἀπὸ παῖδες ἐγένοντο, ὖζος, βαούζος, μαούηλος, χάσμος, ἄζαμος, φίλδας, ἰάδελφας, βαθουήλης. οὗτοι μὲν, ναχώρου παῖδες γνήσιοι. τάβαμος δὲ καὶ γάδαμος καὶ ταὰνος καὶ μάχας, ὧν ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. βαθουήλῳ ἢ τῷ ναχώρου γνησίων παίδων, γίνεται ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος υἱός.

A Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſcíque conditor, ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Portò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Iſraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum. ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. toridem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphazades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Arahes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vrà Chaldæorum vocatur, & ſepulchrum eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt cõiuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cùm Tharrus exoſam haberet Chaldeam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatiis, vſque ad Moyſis ætatem: poſt quem cxx. annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quàtum temporis & Moyſes ipſe vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauam & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sũt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η.

Ὡς ἄβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τ χαλδαίων γῆς, κατῴκησε τ τότε μὲν χαναναίαν, νῦν ἢ ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. VIII.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chanaanam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ABραμος ἢ λώτον τὸν ἀράνη τοῦ ἀδελφοῦ υἱόν, τῆς ἢ γυναικὸς αὐτῷ σάρρας ἀδελφὸν εἰσεποιήσατο γνήσιον παῖδα ὄντα ἐξ. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ Genes. 12.

terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit,& poſteris reliquit:vir ſapiens ex æquo & eloquens,& in coniectando ſagax. Cúmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere,& in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit,vnum eſſe Deum rerũ vniuerſitatis conditorem:de cætero ſi quid ad felicitatem conferat,non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere:eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat,& omnia decenter adminiſtret, qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi,huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit:vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans,his verbis: Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit: Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita,quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam: eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum,quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre,& vicus oſtenditur,quem vocant Abrahami domicilium.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen.12.13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit,tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret:aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit:

καλδαίων εἰς τὴν χαναναίαν μετῳκῆσθαι. ἐν ᾗ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις καταλιπὼν, δίκαιος ὢν αἰεί τε ὤφθη πάντων, καὶ παιδαγωγὸς τοῖς ἀνθρώποις ἄριστος ὢν εἰκάσειεν ἂν ἁγαμέμνων, ὅτε τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠγεμὼν, καὶ τὸ θεῖον δόξαν ἐν ἅπασι σωτήριον εἶναι, καὶ νικᾶσαι καὶ μεταβαλεῖν ἐγώ. θεσπέσιον γὰρ ὄλμα θεοῦ ἀποφώνασθαι δημιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα. τῶν δὲ λοιπῶν, εἰκαίᾳ πρὸς δαιμονίαν σωτηρίαν, καὶ θεοστυγῆ τέλη τοῦτο παρεχόντων ἑκάστου καὶ κατ' ἰδίαν ἰόντων, εἰκάζειν αὐτὰ, τοῖς μὲν καὶ θαλαττίης παθήμασιν τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δυνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ φρονούσης τῆς κατ' αὐτοὺς διατάξεως. ταύτης δὲ ὑστερουμένας φαίνεσθαι μηδὲν ὅσα φορᾷ τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτῶν ἕξιν σώζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ κελδόντος ἰσχὺν ὑπουργεῖν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀναπέμπειν. δι' ἃπερ χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν σατράπης τὸν φῶς αὐτὸν, μετοικεῖν δορυμάσας, καὶ βουλῇ καὶ βοηθείᾳ τοῦ θεοῦ, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθεὶς τε αὐτοῦ δὴ βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε τῷ θεῷ. μνημονεύει δὲ τοῦ παρ' ἡμῖν ἀβράμου βαρβαρικὸς ἐκ παμμάζων λόγων οὕτως. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, ἐν χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ μέγας καὶ τὰ θεῖα ἐμπειρος ἐκ τάνυς ἦν, ὃς τὰ μὲν ἄλλα πλείονα τῶν πεπαίκει. βιβλίον γὰρ ἔφη αὐτὸ σὺν ἁρμονίᾳ κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει οὕτως. ἀβράμης βασιλεύσε δαμασκοῦ ἐπῆλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μεθ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον μετανάστας καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ ὀφιτέρῳ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, ὡς ἐν τῷ ἑτέρῳ λόγῳ δηλώσομεν τὰ ἱστορούμενα. τὸ δὲ ἀβράμου ἐπ' ἐμοῦ ἐν τῇ δαμασκηνῇ, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ'.

ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν κατειληφότος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δὲ ἕτερον τὴν χαναναίαν κατειληφότος, ἀβράμης ἀφορμὴν ἔδοξεν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους, διαίρειν πρὸς αὐτὸν ἐν νῷ περιθύμως, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μαθεῖν, καὶ τὴν ἰδέαν ἀκριβῶς τῆς ἰσάσεως, ἢν λέγουσι τὸ θεῖον θεῖν. ἢ δὲ πρόφασις ἐνῆν δίκαιος κατακολουθοῦντα τῷ μετακοσμοῦντι αὐτὰς ὅπῃ τὸ βέλτιον αὐτὸς ἐμοὶ φρονεῖν, ἐπιτρόπους δὲ τῶν τέκνων, καὶ θεραπόντων τὸν ἐπιτηδείους καταλιπὼν, ἐπὶ τὴν αἴγυπτον ἐπορεύετο.

τὸ γένος τῆς γυναικὸς τῷ ἀμφοτέρων, μὴ εἶναι τὴν ἀληθείαν, ἀλλὰ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἐν τοῖς ἐπιοῦσιν λέγειν. ἀδελφὴν αὐτὴν ἐν ἐπιστολαῖς τοῖς ἐπιχωρίοις ἐπιστέλλων τὴν ἀληθείαν ἐσιώπησεν. εἰς δὲ ἦλθεν εἰς τὴν αἴγυπτον, κατέβαινε τὸ ἀβράμου ἔθνος ἐπὶ τὸ

τὸ τε γὰρ κάλλος ἐκβοᾶσθαι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. διὸ καὶ A
σφαττόμενος ὁ βασιλεὺς τῷ αἰγυπτίων, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐ-
τοῦ λογιμωτάτοις ἀρχέδικος ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνῃ ἀσυ-
δάτους εἶναι τὰ ἐμὰ ἀφαιρεῖσθαι τῆς σαίρας. ἐμποδίζει ὁ
θεὸς αὐτῷ τὴν ἀθυμίαν βασιλεύμασι, νόσῳ τε καὶ
ἄλλοις φάσμασιν. καὶ πυθομένῳ μὲν ἀπαλ-
λαγὰς καὶ εἰλεων θεοῦ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπο-
στομώσασθαι ἐφ' οἷς ἠδίκησεν ἀνδρὸς τὰ ξέ-
νου τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ φοβηθεὶς, ὡς ἔοικε τὴν σάρραν B
τῆς ἐπὶ μιᾷ τῶν ἑταιρῶν ἐποιήσατο ἑρμηνέα. πυθόμενος δὲ
τὴν ἀλήθειαν, ἀδελφὴν παρῆνεῖ. νομίζων γὰρ ἀ-
δελφὸν ἀλλ' οὐ γυναῖκα αὐτὴν ἀσυδάτως ἕξειν αὐ-
τῷ συγχύσεως ποιήσασθαι βουλόμενος, ἀλλ' οὐκ ὑ-
ποῦσαν κατ' ἐπιθυμίαν ὁμιλήσειν. δωρεῖται τε αὐ-
τὴν καλλοῖς χρήμασι, καὶ σιτωνίαν αἰγυπτίων τοῖς λο-
γιμωτάτοις τῶν τε ἀρέτῃ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῇ δόξαι
ἄγειν δοκοῦσιν ἑκάστοις σιτώνιον ἡμιάδιμον. τὴν δὲ αἰ-
γυπτίων διάθεσις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' C
ἀλλήλοις ἐπιτηδεύοντων νόμιμα, καὶ διαφόρῳ δυσ-
μενεῖς ἔχοντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῷ
ἑκάστοις καὶ διαπίνων τοὺς λόγους, ὃς ἐποιεῖτο φύσει
τῷ ἰδίων, κενοὺς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε.
θαυμαζόντων οἷον ὑπ' αὐτῷ εἶναι τὰς σωτηρίας ὡς
σωτῆρος γεγονότος καὶ θεοῦ αἰῶνος, καὶ νοῦσαν μόνον, ἀλλὰ καὶ
πᾶσαν λύπην φεύγων αἰ ὀπτηρίσθην διδάσκειν, τὸν
τε ἀριθμὸν παῖδα αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ φεύγειν ἀφρο- D
σύνην ἀνδρὸς δίδωσι. φρὸ γὰρ τῆς ἀβραμίου παρουσίας
εἰς αἴγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τύπτειν εἶχον ἀμαθῶς. ὁ δὲ
χαλδαίων γὰρ ζῆν ἐπορεύετο εἰς αἴγυπτον, ὅθεν ἀ-
πῆλθε καὶ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τὴν χαναναίαν ἀ-
φίκετο, μερίζεται φρὸς λῶτ τὸν γῆν. τὴν δὲ ποι-
μένων αὐτοῖς ἐπιτηδείων φύσει τῆς χώρας εἰς ἡ νέ-
μεται, τὸν εὐλογίαν μὲν τοι καὶ τὸν αἴρεσιν δηλοῖ ἐ-
τυ τῷ λῶτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὸν ὑπ' ἐκείνῃ κα- E
τηλελειμμένην ὑπόκειον ὤκησεν ἐπὶ τῇ γαβεὼ πό-
λει παλαιοτέρᾳ τε ἐοῦσῃ ἔτεσιν ἑπτὰ, φρὸ τανίδος τῆς
αἰγύπτου. λαὸς δὲ φρὸς τὸ πεδίον πεμόμενος, καὶ πο-
ταμὸν ἰορδάνην ἔχων, ἐκ ἄπωθεν τῆς σοδομιτῶν πόλεως. ἦ τό τε μὴ ἐν ἀγαθῇ, νῦν δὲ ἠφάνισεν
κατ' βάρβαρον καὶ μέγιστον θεῦ. τὴν δὲ αἰτίαν, καὶ χόσον συ-
μπεσεῖ.

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat.quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere,ac muliere etiam potiri concupiuit.Huic malæ libidini Deus obstitit,pestilentia & seditione res regis infestans: consulitque de remedio sacerdotes, quóve modo placandum esset numen,hanc mali causam responderunt,quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset.Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes.cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit:sororem se potiùs non vxorem,& affinitatem contrahere,non iniuriam inferre,voluisse:donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur,& per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit:ob has dissertationes in precio habitus,vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret,& numerorum se entiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarũ: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerũt.Reuersus inde in Chananæam, agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cessérũt, & planicies Iordani fluuio contigua,non longè à Sodomorum vrbe: quæ tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit,est deleta:cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν ἐξοδος, καὶ αἰχμάλωσις αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀσσυρίων.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ἀσσυρίων κρατούν-
των τῆς ἄνω σοδομίτας ἐνόμιζε τὸ φερόμενον, ὡς τὸ πλοῦτον ὑπερηδυνόμενον αὐτῷ καὶ νύκτω-
ρα παλλακὸν. βασιλεὺς τε αὐτοῖς ἦσπερ πέντε
τὸν χρόνον, βαλλὰς, βαρεὰς, σινάβαρος, καὶ συμ-
βόρας, ὅτε βαλὼν. βασιλεῖς μὲν ἕκαστος
ἦρχεν ἰδίων. ὑπὸ τούτοις τριακοντούτεις ἀσσύ-
ριοι καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς χρείας
ἐπελείμμανον αὐτοῖς. χρείας δ' ἐκείνης ἦν ἐς ὀπτεταγμένος. ἡγουμένης δὲ μόχθος, γενόμενοι οἱ ἀσ-
σύριοι φόρου ὑπέταττον τοῖς σοδομίταις βασιλεῦσι. διὰ δὲ τοῦτο μάλιστα ὑπ' ἐκείνοις ἦσαν τοσοῦτοι φόροι τελοῦντες, ὑπήκοοι γὰρ ἦσαν τοῦ ἐλαμίτου ἀσσυρίων. καὶ ἑξήκοντα χρόνον ἀσσυρίων ὑπ' αὐ-
τῶν χρατουμένων μέχρι δεῦρο, αἰσχρὸν, χαλεπὸν, δυσμενὲς. οὕτως τῷ τε σώματι ἄνανδρον ἐποίησαν καὶ τοὺς τῆς γνώμης ἀπογόητας κατεσκέψατο. ἡγούμενοι δὲ κατὰ σύνθημα,

iam enim coniugis pulchritudinem fama diuulgauerat,quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere,ac muliere etiam potiri concupiuit.Huic malæ libidini Deus obstitit,pestilentia & seditione res regis infestans: consulitque de remedio sacerdotes, quóve modo placandum esset numen,hanc mali causam responderunt,quòd hospitis matrimonio iniuriam inferre parauisset.Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes.cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit:sororem se potiùs non vxorem,& affinitatem contrahere,non iniuriam inferre,voluisse:donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur,& per mutuum contemptum atque infectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit:ob has dissertationes in precio habitus,vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret,& numerorum se entiam & de siderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarũ: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerũt.Reuersus inde in Chananæam, agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cessérũt, & planicies Iordani fluuio contigua,non longè à Sodomorum vrbe: quæ tũc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit,est deleta:cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Eodem tempore cum Imperium Asiæ penes Assyrios esset,& Sodomitarum res tam opibus quàm numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin,suo quisq. regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt,diuisísque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent,& tributa soluissent,decimotertio defecerunt:quo factum est vt nouum in eos Assyriorũ expeditio fieret,ductu& auspiciis Marphedis, Ariochi,Chodollogomori,& Thargali.Hi & Syriã vniuersã rapinis vastauerũt & gigãtũ posteros perdomuerunt.cúmq.in agrũ Sodomorũ esset vẽtum,

castra metati sunt in valle pascuorum bituminis. nunc enim puteiquidem fuerant in eo loco: mox vero Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatebri bituminis Aspaltiten dixere, repente exiit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cū Assyriis congressi, post egregiam pugnam editam, partim in acie cecidere, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captivus abductus est, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus suos captivos & pristinam reliquam prædam victor reduxit.

Genes. 14. His auditis Abrahamus, cum Loti cognati, cum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in persecutionem eorum cum suis properavit: & quinta nocte hostem assecutus circa Damum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improviso facile superavit. Dederat enim & hic cautis partim in cubilib. inermes sine cassi, partim præ remolentia pigræ inutiles in fugam se converterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Sobam Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, utpote qui cum domesticatricentaria cohorte, & insuper decemodo vernaculis, atq; amicorum auxiliis tantū exercitum profligaverit, quotquot autem ex hac clade evadere contigit, cum ignominia dedecoris se receperunt. Abrahamus vero captivis meo lumibus reductis, parta pace victor ad suos redit. redeunti rex Sodomitarum usque in locum quem Cathiputi regium vocant, gratulabundus occurrit: ubi à Solymæ urbis rege Melchisedeco est excep. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim re vera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocavit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum decens: simulque ipsum adhibitum mense meritis laudibus extulit, & Deo cuius favore victoria contigerat, debitos hymnos ut sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex vero Sodomitarum Abrahamo prædam omnem cedens solos captivos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot reb. egregiè gestis tibi debetur. Quo respondente, Et quæ voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondū. n. pater factus erat) tum Deus & filia ili est pollicitus, & posteritatē ex eo tantā, quæ stellas cæli posset æquare

A ἐγένοντο. ἐνταῦθα δὲ καὶ νῦν ἐστὶ τὰ λεγόμενα φρέατα· τότε δὲ φάλαγγες ἦσαν· ὕστερον δὲ τῶν χωρίων φρέατα ἐγένετο, καὶ μάλιστα τῶν ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς ἡ Σοδομιτῶν πόλις ἐφαντάζετο, καὶ τοῦ ἐν τῇ λίμνῃ Ζιδὶμ, περὶ οὗ μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν. τότε δὲ τοῦ μὲν Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσσυρίοις καὶ νικηθέντων ἔπεσον οἱ πλείους καὶ ζωγρηθέντες ἐδουλεύοντο· ὁ δὲ Λὼτος ἐν τοῖς ἁλοῦσιν ἐγένετο, ὃς τοῖς Σοδομίταις συμμαχήσων ἐληλύθει.

B

Κεφάλαιον ια.

Ὡς Ἄβραμος ὁπλίσας τοὺς οἰκείους ὁπηδοὺς καὶ νικήσας τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τὸν Λὼτον καὶ τοὺς ἄλλους αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ πλείονα λείαν ἀνέλαβεν ἢ ἀφῃρέθη.

Ἀβράμου δὲ ἀκούσαντος τὰ συμπεσόντα τῷ ἀνεψιῷ τῷ Λώτου, φύσει τε ἅμα καὶ λόγου συγγενὴς ὢν ἐβοήθει, καὶ σπεύδων ἐφ' ἡμέρᾳ τοὺς πολεμίους ἐπιθέσθαι καὶ νυκτομαχῆσαι, καὶ βουλόμενος τοῦτο ποιῆσαι, ἐν ἀπόρῳ μέντοι ἦν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐστρατοπεδεύκει καὶ πολὺ ἀπεῖχε τῶν ἀσσυρίων, οὐδεὶς γὰρ ἦν ἐν τῷ Σοδομιτῶν ἐφεστὼς ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἐκεῖσε ὁδηγῆσαι, ἐν ἀπορίᾳ ἦν ὅπως ἐπιθήσεται τοῖς πολεμίοις, μάχεσθαι δὲ τὸ μὲν ἐν τῇ νυκτὶ ἀδύνατον ἔφρασεν. ἀφεθεὶς γὰρ ὑπνώσει τὸ στράτευμα, μάχῃ δὲ νυκτερεύσας συμπλακὲν αὐτοῖς εἰς σύγχυσιν τῆς διαμαχομένων ἂν ἐλθεῖν, ὅπλίζεσθαι, ὅτι τὸ πλῆθος οὐκ ἐν πολλῇ καὶ τῇ παντελεῖ εὐταξίᾳ συμβήσεται, ἀλλὰ σποράδην τῷ μαχίμων, καὶ τὸ ἡμισυ κεφαλῆς παντὸς ἀριθμοῦ, ἑπτακοσίους καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ ὄντας αὐτὸς καὶ ἑκατὸν φίλους, τοσούτῳ στρατῷ ἀξιομάχους. ὑπόνοια ἦν καὶ διέφυγεν, ἀδίκως ἀπιστήσας. ἔδοξεν οὖν τοῖς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἱ ληφθέντες τυχὸν ὑπὸ ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λύτον, μὴ δίκαιον εἶναι μὴ εὐεργεσίαν ἀπολαβεῖν παρ' αὐτῶν. ἀπιὼν οὖν ἤδη ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τὸν τῶν πεδίων κλεὸν τὸν βασιλικὸν· ἔνθα ὁ τῆς σύλυμα πόλεως ἐπεδέχετο βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. καὶ δὴ ὁ τοιοῦτος ὁμολογούμενος ἐξ αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ ἱερέα γενέσθαι τοῦ θεοῦ. τὴν μέντοι σύλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ὑποδέχεται δὴ οὖν ὁ μελχισεδέκης τὸν ἀβράμου στρατὸν ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῆς ἐπιτηδείων παρέχει. καὶ δὴ καὶ τὴν δυνατὸν αὐτοῦ τιμᾶν πρᾶξαι, καὶ τὸν θεὸν εὐλογεῖν, ἐπιχωρίους αὐτῷ ποιούμενος τοὺς ἐνθένδε. ἀβράμου δὲ δίδοντος καὶ τὴν ἀκτὴν τῆς λείας ἣν προσῆκτο τῶν θεῶν. ὁ δὲ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὴν μὲν λείαν ἔχειν ἀβράμου παρεκάλει· τοὺς δὲ αἰχμαλώτους ἀπολαβεῖν παρ' αὐτοῦ, ἃς ἔλαβε τῶν ἀσσυρίων ἐπιόντων ἐπὶ λύτον ἐν ταῖς λείαις. ἀβράμου δὲ, οὐκ ἐπὶ τῷ ποιήσειν, οὐδὲ αὖ ἄλλῳ ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πάντα τὸν ὄχλον τῶν αἰχμαλώτων ἀπέλυσε. μόλις μέντοι τινὰ τῶν φίλων καὶ τῶν συστρατευσαμένων ἔπεισε λαβεῖν. ἔσχε δὲ ὁ ἀβράμου ἑκατὸν, καὶ ὄντες, καὶ μάρβης. ἐπαίνους δὲ αὐτῷ τῶν ἀρετῶν ὁ θεὸς. ἀλλ' οὐκ ἀπολεῖς φησι μισθὸς οἷς ἀξίων ὧν ἐπὶ τοιαύταις εὐεργεσίαις νομίζεσθαι. τὸ δὲ τοῦ λαβόντος, καὶ τίς ἂν ἦν χάρις τούτων τῷ μισθῷ, οὐκ ἔνεστι δὲ ἐκείνοις μὲν αὐτοῖς, ἐν τῷ ἔπειτα, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γνησιώτατον χαριζόμενος, καὶ πολλῷ ἐξ ἐκείνου γένει αὐξήσας αὐτὸν τοῖς ἄστροις ἴσους ἀριθμὸν.

καὶ

ἡ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θύσας τῷ θεῷ καλλιθύτοις ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν ἡλίκων ἱερεῖα· ἦν δὲ τὰ μὲν τῶν προβάτων τρίτα τρίτα, καὶ αἶγας τρισὶ τρισὶν, καὶ κριὸν ὁμοίως ἕνα, καὶ ἕνα τῶν ἄλλων ἑκάστου, καὶ πρὶν ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἐλθεῖν, ἐφ' οἷς ἔμελλε τῷ ὀρφίων αὐδὲν ἐπιλαμβάνειν πρὶν σπάσαι τὸν βωμὸν, ἐκκαῦσαι τὰ ἱερεῖα, καὶ θυμιάσαι τῷ ἀρχαίας, φωνὴ θεία πρὸς αὐτὸν ἐπεσημήνατο πολλοὺς αὐτῷ τοῖς ἐκγόνοις γενέσθαι, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡλικιωμένους καὶ τῶν ἀγνῶτων, ὃν οἷς κρατήσαντας ἐξελάσαι τῆς ἐκείθεν, καὶ κρατήσαντας πολλῶν χαναναίων, ἔχειν αὐτοῖς τῶν γῶν καὶ τὰς πόλεις. ἄβραμος μὲν κατάρχει τῶν ἀγνώτων καλουμένων θεῶν. ἐκ δὲ χαναναίας τὸ χωρίον, ἐν πόρρω τῆς ἐβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δὲ ὅτι γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἐπαινεῖ τὸν θεὸν γενέσθαι αὐτῷ παῖδος ἄρρενος ἐλπίζειν τε θεοῦ δὲ θαρρεῖν αὐτὸν ἐξακολουθοῦσι, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι οἷς ὑπ' ἐκείνου δεῖ τοῖς μεσοποταμίοις ἐγκύροις, καὶ παίδων ἐσομένων, σάρρα τῇ θεοῦ κελεύσαντος ὁπλίσῃ μίαν τῶν θεραπαινίδων ἀγλάρῳ ὄνομα, ἥτις αὐτοῦ αἰχμάλωτος, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιουμένῳ καὶ γενομένῃ ἐκ μιᾶς θεραπαινίδος ἐλευθέρας, ἐξυβρίζειν εἰς τὸν σάρραν ἐτόλμησε βαρηλίζουσαν τῆς ἡλικίας ἐξεικασμένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεκνοῦσθαι. ἀβράμ δὲ αὐτὸν πρὸς αἰτίαν ἐξαλλάττοις τῇ σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπιτίθησιν, ἐκ ὑπομνήματα τὰς παλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἰκτεῖραι αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ αὐτῇ τῆς ἐρήμου ἐξιούσῃ ἄγγελος, κελεύων πρὸς τοὺς δεσπότας ἐπανιέναι. βίου δὲ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν. καὶ δὲ πεῖθεις τὴν δεσποινάν ἀγομένην καὶ αὐθαδῆ γενομένην, ἐν τούτοις δὴ τοῖς κακοῖς ἐξακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐφεστώσης χωρίοις, ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι νοσήσασαν δὲ αὐτὸν ὄψεσθαι, γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. ταῦτα πυθόμενοι, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τοὺς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' οὐ πολὺ ἰσμάηλον, ἀπόκλυστον αὐτῆς εἶπεν ἄγγελος τὸ εἰσακούσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔτων ἦν πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτος γεγονότι, ὁ προσφυέντας ἡλικιωθῆναι. εἰς ἔνατον δὲ αὐτῷ, καὶ ἑκατοστὸν παρελθόντι ὀλυμπιάνεις ὁ θεὸς, ἀπηγγέλη ὡς πᾶς αὐτῷ ἐκ σάρρας ἔσοιτο κελεύει δὲ μὴ τὴν κλῆσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ σύμβολα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καὶ δέξεσθαι τὴν χαναναίαν κτήσασθαι ὅπη σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προστάξει δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος βαλοίμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, ἀφειτμῆσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τῆτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μὴ τὸ γένεσθαι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς ἀφειτομῆς ἡμῖν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθόμενος δὲ ἀβράμος καὶ ἀφεὶς τοῦ ἰσμάηλου εἰ ζήσει, πολυχρόνιόν τε ἀπεσημήνατο ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ ἄβραμος μὲν ὅτι τούτοις ἐκχρεισήσας τῷ θεῷ, περιτέμνεται ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ οἱ παρ' αὐτῷ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, καὶ κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑξηκοντάετον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοντούτης πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἐτῶν.

numinem. His auditis lætus sacrificiū Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata inuica trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, praculò redditur, præmuncians progeniem eius malos vicinos per annos cccc. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananeis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tū Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiā genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirās, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnā dedidisset, decreuit fugere nō ferens afflictionem: Deúmq. rogabat vt sui misereretur. Itaq. per desertū abeūti occurrit angelus iubēs vt ad dominos reuerteretur, fore.n. cā meliore cōditione, modo se modestè gerat, nūc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere. quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrē futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus septimum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara susceptuus esset filium. cum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: cásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, euestigio circunciſus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum.

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundantia pecuniarum elati in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεχρήσατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἐπήρτυνεν.

Ὑπὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ἐπηρμένοι εἰς τὰ ἀθέμιτα ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μιμνήσκεσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ ἡμε-

que beneficiorum eius meminerant, & hoſpites a- A
uerſabantur: denique mutuis etiam libidinibus ſe-
ſe inceſtabant. His rebus offenſus Deus decreuit
ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorũ
adeo vaſtam reddere, vt poſthac nec plantas nec
fructum vllum produceret. His ita decretis de So-
domis, Abrahamus conſpicatus tres angelos (ſede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos,
rogauitque vt ad ſe diuertentes frueretur hoſpi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex ſimila B
fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu
diſcumbentibus appoſuit. at illi viſi ſunt ei come-
dere, & de vxore quærebant, vbinam eſſet Sara. quo
referente, intus eam eſſe; aiunt ſe aliquanto poſt re-
uerſuros, eámque inuenturos iam matrem. muliere
autem arridente, & negante fieri poſſe vt liberos
gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum
annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare:
ſed falſi ſunt ſe Dei eſſe angelos: & quòd miſſi eſ-
ſent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos C
Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum ne
promiſcuè iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum eſſe bonum, a-
lioqui ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſ
ſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cùm vidiſ-
ſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lotum diu-
erſiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt
verſi. Loto verò ſuadente continerent ſe, néve in D
probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo non-
nihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non
quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibitu-
rum: nec ſic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem
excæcauit, ne in ædes introitum inuenire poſſent.
cæterum Sodomitarum populum vniuerſum ad
ſupplicium adiudicauit. Lotus autem ab ipſo præ-
monitus de futuro excidio, diſceſſit inde, aſſumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innup-
tis. ſponſi enim earum monentem de exeundo cõ-
tempſerant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus
iaculatur telum in vrbem, eámque cum ipſis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuaſtat incendio,
quemadmodum mihi iam dictum eſt in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi. Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpi-
ciens, & curioſius cladem hanc contra mandatum
Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt
mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipſe
verò cum filiabus in paruum quoddam rus euaſit,
cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepер-
cit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum He-
bræorum lingua ſignificãte. In hac ſolicitudine vi-
tam inopẽ aliquanti ſper tolerauit. puellæ verò vni-
uerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu cir-
cumuento parente, cum inſcio ſunt congreſſæ, cu-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu
nati ſũt filij: maiori Moabus, quaſi dicas è patre: iu-

μένων ὠφελείων. ἐναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἐκ βίᾳ ἐποιοῦντο. χαλεπωτέρας οὖν ὄπ
τούτοις ὁ θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρεφαείας
αὐτοὺς, καὶ τὴν τε πόλιν αὐτῶν κατασκάψαι, καὶ τὴν
χώραν ὅπως ἀφανίσῃ, ὡς μήτε φυτὸν ἐν, μήτε καρ-
πὸν ἐτέρων ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι. ταῦτα τῷ θεῷ κεί-
νοντος ἐπὶ τὸ σοδομιτῶν ἀβραμος θασάμβρος ἔξεις
ἀγκῶνος, σκιάθρο ὢν πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ ἐπὶ
τῇ θύρᾳ τῆς αὐτοῦ αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶ ξένους, ἠ-
ξίου ἀσασθαί τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας πα-
ρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπανδεχθέντων ἢ, ἀρτους
τε προσέταξεν ἐκ σεμιδάλεως ἡψῆσθαι, καὶ μόχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
κατακειμένοις. οἱ ἢ, δόξαι αὐτῷ παρέχοντα ἐσθίοντας.
ἔτι καὶ ὧδε τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῖ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σαῤῥα. τοῦ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶ, ἦξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ δρήσειν αὐτὴν υἱὸν μητρὶ
γεγηθυῖᾳ. τῆς ἢ γυναικὸς ἐπ τούτῳ μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶ τὴν τεκνοποιΐαν εἰπούσης. ἀὐτῆς μὲν
ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ὑκέτι
κατέχον λαθεῖν ὄντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγγέλους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι πεμφθεῖεν μὲν ὁ εἷς, σημανῶν
ὧδε τὸ παιδὸς, δυο ἢ σοδομίτας καταστρεψόμενοι.
ταῦτα ἀκούσας ἀβραμος, ἤλγησεν ὅπῃ τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευσε φθονηλὸν, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύειν τοῖς πονη-
ροῖς. τοῦ θεοῦ ἢ φήσαντος, μηδένα εἶ τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ γὰρ εἰ αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τ'
ὄπῃ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἀβραμος ἠσύ-
χαζεν. οἱ ἢ ἄγγελοι παρῆλθόν τε εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λὼτος αὐτοὺς ὄπῃ ξενίων παρεκάλει. λίαν
γὰρ ὢν φιλόξενος, καὶ μαθητὴς τῆς τ' ἀβράμου χρηστότητος.] οἱ ἢ σοδομῖται, θασάμβρους
τοὺς νεανίσκους διαφθορᾶς τῆς ὄψεως ἐξαφέοντας, καὶ
σὺν λώτῳ καταχθέντας, ὅπῃ βίᾳ καὶ ὕβρει αὐτῶν
τ' ὠρᾶς ἐξάπτοιεν. τοῦ ἢ λώτου παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τὴν ξένων, ἀλλ' ἐ-
χθὲς αὐτῶν τ' παρ' αὐτοῦ καταγωγὲς, εἰ ἢ ἡσσον ἀκρα-
τῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἔφασαν ἐκείνας ταῖς ὄπῃ θυ-
μίαις αὐτῶν λέγοντος παρίξειν, οὐδ' οὕτως ἐπιθέ-
σεων. ὁ ἢ θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῷ ὄπῃ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναί τ' εἴσοδον
τ' εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν ἢ κατέφλεγε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λώτος ἢ τοῦ θεοῦ τ' μέλλοντος τὴν σο-
δομιτῶν ἀπώλειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα & τὰς θυγατέρας, δύο ἢ ἦσαν ἐπ παρ-
θένοι ἀναλαβών. οἱ δὲ νυμφίοι ἐκφοβούμενοι δ' αὐτὸν
δ', ὡς θυσίαν ὄπῃ καλοῦντος πῖς τοῦ τῶ λώτῳ λεγο-
μένους. καὶ ὁ θεὸς ἐπισκήπτει βέλος εἰς τ' πόλιν, καὶ συὶ
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρασι καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρφόρῳ
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται τ' ἰουδαϊκοῦ ἀ-
ναγραφῆς πολέμου. ἡ ἢ λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀνα-
χώρησιν εἰς τ' πόλιν στυγνῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονήσασα τὰ περὶ αὐτ', ἀπηγορεύκοτος τοῦ θεοῦ τοῦτο
ποιῆσαι, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἵσταται δ' αὐτ', ἔτι γὰρ καὶ νῦν ὁρᾶσθαι. ὁρᾶσθαι δ' αὐτὴν μὴ πᾶν θυγατέ-
ρων εἰς βραχύ τι χωρίον κατέχων, ἀξιοχρεῶν ὑπὸ τῶν πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγε). καλοῦσι γὰρ ἕτερα
τὸ ὀλίγον. ὑπεῖδον ὑπὸ τὸ αἰθέριον ἡμῶν, καὶ ξοφῆς ὑπερίας ἁλαπόρως ὑπῆλθ. αἱ ἢ παρθένοι πᾶν ἠ-
φανῆσθαι τὸ αἰθέριον ὑπολαβοῦσαι, τοῦ πατρὸς πλησιάζουσι ὄπτοποιουσαι λαθεῖν. ἐποίουν δὲ τοῦ-
το ὑπὲρ τοῦ μὴ γῆρος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, μώαβος. εἵτοι δ' ἀπ' τῆς

ὑπὸ

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate, alter verò Ammonitarũ. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem, qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impedijt diuinitus immissus; atque ita medicorum opo destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens, non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passam se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et sine apud se, maneret, nihil si defore: sine abire maller, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum veniisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam; & sine hac simulatione patrum tutam peregrinationem credidisse, neque morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in causa fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Genes. 20.

Genes. 21.

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus alebatur.

Genes. 22.

enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facile inferre poſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt cum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptũ: & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes gentem ſuam eiúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Geneſ. 22. ISacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quẽ in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cædę ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

τῆς ὡς θεὸς ἴδιον δυνάμεως. ἐξενεγθὲν δὲ ἐπὶ τὰς ἡγεμονίας ἠλαθόχη τηκοῦσα δὲ αὐτὴ τὸν Ἰσαακον, αὐτὴ ἠξίου ὥστε ἀφεθεῖναι αὐτὴν τὸν Ἰσμαήλην ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τὸ παρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἐπεὶ δὲν οὐκ ἔτον ἀβραμον εἰς ἀπιστίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τῆς μητρὸς. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῇ αὐτῇ γνώμῃ ὡς ἡ σάρρα ἐπαιδεύετο, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἰ παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄποροι τῶν ἀναγκαίων ἐκπέμπειν ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς πρέσκετο ταῖς ὑπὸ τῆς σάρρας πρεσβατομένοις, πειθεὶς παρεδίδου τὸν Ἰσμαήλην τῇ μητρὶ, μήπω δι' αὐτὸ χωρεῖν δυνάμενον, ὕδωρ τε ὀλίγον καὶ ἄρτον φερομένῃ ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγοῦ τῇ ἀναγκῃ χρωμένῃ. ὡς δ' ἀπιοῦσαν ἐπέλιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ὢν. ὕδατος δὲ σπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρούσης ἐπὶ ψυχῷ ἀφῇ, θερμῇ πορρωτέρω. σωτυχὲν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγὴν τε φάνεις ἐδάκει μένῳ καὶ κελεύει θρέφειν τὸν ἀναφῆ τὸ παιδὸς. μεγάλα γὰρ αὐτῷ ἀγαθὰ θεωμένῳ ἐκ τῆς Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δίδωτιν ἐξ αὐτῆς ἐπιμέλειαν, διαφθορὰς τὰς ταλαιπωρίας. ἀνθρώπου δὲ τῷ παιδὶ, γύναιον ἄγεται, τὸ γένος αἰγύπτιον, ἔνθεν δ' ἐκ καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ οὗ παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, ναβαιώθης, κήδαρος, ἀβδήηλος, ἤδουμᾶς, μάσαμος, μαμμασος, μάσιμησος, χόδαμος, θεμανὸς, ἰέτουρος, ναφαισος, κάδμασος. οὗτοι πᾶσαν τὴν ἀπ' εὐφράτου καὶ καθήκουσαν πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, ναβαταίνην τὴν χώραν ἀνομάσαντες. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ τῶν ἀράβων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ἰσαάκου ὃς μόνος γνήσιος ἀβραάμου παῖς.

ΙΣαακον δὲ ὁ πατὴρ ἀβραμος ὑφηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ διὰ γήρως καὶ δωρεὰν αὐτῷ τὸ θεοῦ γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς ἄνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερηδύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ σὺν τῷ θεῷ θρησκείαν ἀσκῶν δικαίως. ἀβραμος δὲ τὰ τῶν ἰδίων δαιμονίων ἐκ μόνῳ τούτῳ ἡγεῖτο καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τε ζῶν ἐπιθυμῶν. τούτῳ μὲν δὴ καὶ τῷ θεῷ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς δίκαιος ὢν αὐτῷ βουλόμενος λαβεῖν τῆς σὺν αὐτῷ θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰς παρεσκευασμένος καταθυμιάσαμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσῃ, δὲ τῷ παρεῖναι δαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ ἀπωδῆς ἔχει τὸν υἱὸν ἰσαακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον σφαγῆν. ἐπέλυε δὲ εἰς τὸ μᾶλλον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. οὕτως μὲν ἐμφανίσθη τῷ θεῷ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ ὦ θεῷ κεχαρισμένον. ἀβραμος δὲ ἐπὶ μηδενὶ κρίνων ὑφηκούειν τοῦ θεοῦ δόγμα, ἅπαντα δὲ ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἀπάντων ζώντων, διαπειρώμενον πρὸς τὴν γυναῖκα, τήν τε τοῦ θεοῦ προῤῥησιν, καὶ ὃν εἶχεν αὐτὸς γνώμην ὑφ' ἧς τὸν παῖδος σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκείῳ τινὶ δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ αὐ ὑπηρετήσας τῷ θεῷ, λαβὼν τ' Ἰσαακον

μῆ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν θησάμενος A
ὄνῳ, ἀπῆρε πρὸς τὸ ὄρος. ἓ δὲ δύο ἡμέρας
συνοδεύσας οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ ἤδη, ὡς καθόπτον ἦν
αὐτοῖς τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μόνῳ τῷ παιδὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, ἐφ' ᾧ
τὸ ἱερὸν ἁβραὰμης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε). ἔφερον
ἢ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερέως. τὸν ἢ ἱσαὰκ πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγοντος,
τὸν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ προθυμούμενόν τί καὶ
μέλλοι θύειν, ἱερεῖον μὴ παρόντος. ὁ δὲ, τὸν θεὸν αὐτοῖς B
παρέξειν ἔλεγεν, ὅταν ἱκανὸν καὶ τοῦτον εἰς δύ-
ναμιν ἀνθρώπου ἀφθονίαν, καὶ τὰ ὄντα τῷ ἐπ'
αὐτοῖς θαρροῦντων ἀρεσθέντα. διόπερ οὐδὲ κατεύχομαι
ἱερεῖον, εἴπερ δυνατὸς μέλλει τῇ θυσίᾳ ἐπαγωγὸς
εἶναι αὐτῷ. ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς ξύ-
λας ἐπενήνοχε, καὶ ἦν εὑρεθῇ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν,
ὦ παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γνήσιόν μοι
ἐπέστη θεὸς, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ὄκνῳ ὅτι C
μὴ δεῖ τὴν σὴν ἀναίρεσιν ἐφιλοτιμησάμενον, ἀλλ'
ἐφ' ᾧ μᾶλλον εὐδαιμονήσῃ ὑμῖν, ὡς εἰ σὲ ἔδοσαν
ἀνδρωθέντα, καὶ τελευτῆσαι δέξασθαι τῆς ἀρχῆς τὸ ἐ-
μαυτοῦ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομέ-
νῳ σοὶ πατὴρ ἐγένου, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ἀπο-
τίθεταί σε, φέρε γενναίως τὸ καθιέρωσιν. τοῦ θεοῦ γὰρ
ἀξιώσαντος παρ' ἡμῶν τῆς τι-
μῆς, αὐτὸ ὢν εὐθὺς ἐγένου μοι θυγάτης καὶ D
σύμμαχος νεῦ ὑπὲρ τύχην. ἐπειδὴ γὰρ θνητοὺς, ἀποθα-
νοῖν, καὶ τὸ κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἔρπειν, ἀλλ' ἐπὶ παρὸς ἐ-
δόκει θεοῦ τοῦ πάντων παρὰ νόμῳ θυσίας ἀναπεμπό-
μενος, ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτοῦ, μήτε νόσῳ, μή-
τε πολέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπί-
πτειν πέφυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μᾶλ-
λον ἢ μὴ ἱερουργίας ἐκείνης ψυχὴν καὶ σὴν προσδε-
χομένης, καὶ παρ' αὐτοῦ καθεζομένης. ἔσῃ τό μοι εἰς κε-
δεμόνα καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀναζητῶ- E
μαι. καὶ θεὸν αὖτι σαυτοῦ παρεσημήνας. ἴσκιος ἦ, πα-
ρὸς γὰρ οἷς τετυχηκότα γυναῖον ἴδοι τὸ φρόνημα
ἔχῃ), λέγει πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. καὶ φήσας ὡς
ἀνδρὶ γενομένῳ καὶ δίκαιος εἰ θεοῦ καὶ παρὸς
μέλλει κρίσιν ὑποθήσεσθαι καὶ μὴ παρέχῃ αὐτὸ τοῖς
ἀμφοτέροις βουλήμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνῳ τοῦ πα-
ρὸς ταῦτα φρονεῖν ὑμῶν μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἦν,
ὥρμησεν ὅπῃ τὸ βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐφέρθη
τὸ ἔργον μὴ στάντος ἐπιθοῦν τοῦ θεοῦ. βοᾷ μὲν ὀνο- F
μασὶ τὸν ἄβρααμον, εἴργων δὲ τοῦ παιδὸς σφαγῆς. οὐ γὰρ
ὑπεθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὴν σφαγὴν αὐτοῦ
προστάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, οὐδὲ οὐ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφιλέσθαι τούτου βουλόμενος μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν δίκαιον,
εἰ καὶ τοιαῦτα προστασσόμενος ὑπακούοι. μαθὼν δὲ
αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ὑποβολὴν τῆς θρησκείας, ἣ-
δέσθαι μὲν οἷς αὐτοῦ παρέχων, οὐκ ὑστερήσειν ἢ αὐτὸν G
ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ χάριτος ἄξιον ὄντα, ἔσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσοντα εὐδαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις ἐπιδόσθαι
μεγάλην ἡγεμονίαν. προεδήλωτο τὸ χρῆσθαι τὸ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλοῦτον ἐπιδοῦναι καὶ μνήμην αἰώνιον
αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς ἡγεμόσι τῆς χαναναίας ὅπλοις κατασταθεῖσιν, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν εὐθρόπους.
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mõtem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimũ quintum annum agebat, aram apparante, percontantéque quidnam mactaturus eſſet nullam habẽs hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adjmere, ſi in illis fiduciam collocent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi quidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnib. apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiã humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quã patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolùs ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius prõptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filiũ longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filiis germanis & probis magnum principatũ relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorũ in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternã. regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gẽtium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimã ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Sarã se receperunt: vixerúntq; beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SArra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos viginti septem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

CAP. XVI.

Quemodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25 POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zembranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam cótexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, tres nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricã nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptẽ, mittit maximum natu famulorũ ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deũ ita testẽ inuocabant eorum quę destinauerant. Misit etiã dona ad illos, vel rara illic vel nunquã antè visa. Profectus autẽ famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarum inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ venisset in suburbiũ, incidit in cõplures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandã Abrahamus

A καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἀγαλλίας ἀκατασχέτους, ἀσπάζονται ἀλλήλους. καὶ θύσαντες, ἀνενέγκησαν πρὸς τὴν σάρραν. καὶ διηγοῦνται μόνῳ, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσαν τοῦ θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

Κεφάλαιον ις'.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πως τὸν βίον κατέστρεψε.

B ΚΑὶ σάρρα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θαπτουσι δ' αὐτὴν οἱ χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων ἡ δημοσία αὐτῆς τὸν τάφον. ἀβράμου δ' ὠνησαμένου τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐκ τῆς χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα ἀβράμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτῃ κατεσκεύασαντο.

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς ἐκ χατούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν τρωγλοδυτῶν ἀβράμῳ ἔθνος ἐγένετο.

C ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς χατούραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, τῶν τε τόπων κεκτημένοι καὶ ὀνομαζόμενοι, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λουσούβακος, σοῦος. φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες. καὶ σοῦς μὲν, σαβακάνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δὲ, λατούσιμος, ἄσσουρος, λουείμης. μαδάνου δέ, ἄφας, ὤφρης, ἄνοχος, ἔβιδας, ἔλδας. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἔθνεσιν ἀβράμος ἀποικιῶν σάλους μηχανᾶται, καὶ πάντα τρωγλοδύτην καταλαμβάνουσι, καὶ τῆς ἐρυθραίας θαλάσσης καθήκει. λέγεται δὲ ὡς ἔτος ὁ ὄφρης στρατεύσας ἐπὶ τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἄφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέμοι τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ἔτως. κλεόδημος φησὶν ὁ προφήτης ὁ καὶ μάλχος, ὁ ἰουδαίων τὰ κατὰ ἰουδαίων, καθάπερ καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τῆς χατούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δ' αὐτῷ καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων φησίν, ἄφραν, σουρείμ, ἰάφραν. ἀπὸ σουρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ μὲν ἀφρατᾶ καὶ ἰαφίμ, πόλιν τε ἀφρὰν καὶ τὴν χώραν ἄφρικαν ὀνομασθῆναι. τοὺς δὲ ἡρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ λιβύην καὶ αὐτὸν. γήμαντά τε τὴν ὄφρου θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς δίδωρον. τούτου δὲ γενέσθαι σοφᾶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἰσάκῳ δὲ ὡς περὶ πεντακοσιοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γῆμαι ἐθέλειν ὁ πατὴρ ἄβραμος ῥεβέκκαν ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει πρὸς οἰκεῖον ἐπὶ μνηστείαν ἐγγυησόμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτοῦ τὸν ξόπον, ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἐπικαλοῦνται τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅπερ τὸ παράπαν ἢ μηδόλως ἐπιχωριάζειν οὔτε ἀπεχόμενος χρόνῳ ἀλλὰ τὸ παλαιὸν ὁδεύσασι τὴν μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθους, θέρους δ' ὑπὸ ἀνυδρίας, ἔτι δὲ καὶ λῃστρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν οὐκ ἐνῆν μὴ φρονοῦσι τούτου τοῖς ὁδεύουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γομόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσαις. εὔχεται οὖν τῷ θεῷ, ῥεβέκκαν ἣν τῷ παιδὶ ἀβραμος

μνησευ-

μησιν σὺν ἄλλοις ἐξαπέστελλεν, οἱ δὴ τοῦτο τὸν ἀπὸ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείνης οὐρισθῆ-
ναι, γενεθλίῳ τε αὐτῇ, τῷ μὲν ἄλλων αὐτὸν ποτὸν
αἰτοῦσι μόνον, ἐκείνης δὲ αὐτὸν προσάγεσθαι. καὶ ὁ μὲν δὴ
ταύτης εὐ ἤδει τρόπου, δεῖ τὸ φύσει προσήκειν, καὶ πα-
ρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ προσαγεῖν. τῇ δὲ
ἐκ ἀπομόνων καὶ χρῄζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ'
ἐκ ἐπόνῳ προσάγειν. καὶ γὰρ οὐ δὲ δύσκολον εἶ τὸ ὕ-
δωρ μόνον ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τὸ τῆς πρὸς τὸν ξένον B
δεξιᾶς τε ἀπολιτεῖσθαι δυσκολίας τινός. ἀλλ' οὐ κωλύσειν
πρὸς αὐθρώπους αὐτὰς ποτε, εἰ μηδὲ ὕδατος μετέδω-
σειν λέγουσιν. ἡ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ', ἐπ ἐλ-
πίδι μὲν τῆς ὅλων ἡμῶν, βαλόμενος δὲ τινὰ αὐτῶν
μαθεῖν, ἐπήνει τὰ τῆς εὐγλωσσίας αὐτῶν καὶ τ' χρη-
σόμενος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείων πόνων τοῖς ἀνομβρίοις ἐπαρκεῖν
οὐκ ἔτυχεν ἐπιτηδείως τε τῶν ὠνῶν ἕνεκα γονέων. καὶ κα-
τεύξασθαι αὐτοῖς ἠξίωσεν τοιούτης παιδός. καὶ νυμφίου
σφίσι φησὶν ὡς αὐτοῖς ὄντι καταλειπομένου εἰς οἶκον πάντρος C
ἀγαθοῦ παῖδας ἀπὸ τεκομένῃ γνησίους. ἡ δὲ, οὐδὲ
τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ
τὸ ἦθος ἀπεκάλυπτεν. καὶ ῥᾴδιόν μὲν φησιν καλοῦμαι.
πατὴρ δὲ ἐμοὶ βαθύπλουτος ἐστ' ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τεθνη-
κὼς λάβδαμος ἦν ἀδελφὸς ὄντι ἡμέτερος, ἡ τε οἰκου πάν-
τας σὺν τῇ μητρὶ φερωνύμως, καὶ τῆς ἐμῆς παρθε-
νίας ὅτι μάλιστ' ἐμέλομεν. τοιοῦτον ἀκριβασταὶ μοι, ἔφη, περὶ τε
τῆς γαμετῆς καὶ τοῖς ἐφημένοις, τὸν θεὸν οὕτως ὁρῶν D
αὐτῷ τὰς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομί-
σας ὁμοίως τε καὶ πᾶσι κόσμοις ὡς διαφερόντως φορεῖν
παρθένοις, ἀναβιβᾷ τῇ κάρᾳ ὄντι τῷ πεζῇ χαίρειν ἀμοι-
βῶν εἶ λέγων, καὶ γάμος ἄλλων ἄμεινον ἔσεσθαι αὐτῷ συγ-
χέαιεν, ἀγαθὸν ἐφ' οἷς τοσούτοις παρθένοις ἡδομέ-
νοις ἐξίστα παρ' αὐτοῖς καταβιῶναι, τὸ προσωτέρω
χωρεῖν τοὺς κυνεῖς αὐτῶν ἀφαιρούμενος, κόσμον τε φέ-
ρων γυναικεῖον πολυτελῆ πεπεῖσθαι αὐτὸν οὐκ ἀσφαλέ-
στερος ἐφαίνετο, ἢ τοῦτοις οἷς αὐτὸς ἐπιφέρῃ. πυνθάνε-
σθαι δὲ καὶ τῶν μητρὸς καὶ ἀδελφοῦ φιλανθρωπό-
μενον αὐτὸς ἐλεγχομένους οὐ δυσχεραίνουσιν, ἐπ τῆς ἀπ' αὐ-
τοῦ ἀρετῆς. ὑδὲ γὰρ ἐστιάσαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας
πολύστους, ἢ χρυσίνους ἰδίους χρυσούμενος. ἡ δὲ ἀπ' αὐτὸν μὲν
τῆς τῷ γάμῳ φιλανθρωπίας αὐτῆς, ἀφθόνως εἰπάζεσ-
θαι αὐτὸν εἶ ἔχειν, ἀμύνεσθαι δὲ ὡς μακρολόγους ὑπολαμβάνει,
αὐτὸν γὰρ ἀμοιβὰς μαθήσεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν τοι λα-
βὼν σφέτερον ἀδελφὸν, συγχωρησάντος ἄρα αὐτὸν F
ἐλεγχομένοις ἐπ πατρὸς ἡμῶν παῖδα τὸν ξένον, τὰς
μὲν κατὰ πόλιν ἀπὸ φρέατος λαβόντας οἱ λαβόντου θυγα-
τέρας, ὀλιγαλόγους. αὐτὸς δὲ ἀντιπέμπεσθαι ἠξίωσεν σὺν
αὐτῷ καὶ μὴ τὸ ἀδύνατον φησὶ φρέατος τε αὐτὸν καὶ τῷ μη-
τέρᾳ τῆς κόρης ἄβρωμος, διαβόου μὲν ὄντι υἱὸς συγγενὴς
δὲ ἡμέτερος. καθάπερ γὰρ ἔστιν τῷ παιδὶ ὡς γάμου
πατὴρ, ἀδελφὸς ἐκ ἀβρώμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμο-
μήτριος. πέμπει τοίνυν οὗτος πρὸς ὑμᾶς, ἐξαιτῶν τῷ
κούρῳ ταύτῃ, παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν φρέατος χάριν, ὃς G
γνήσιός ὄντι αὐτῷ, καὶ μόνος ὄντι τοῖς πᾶσι τεθραμμέ-
νος ἢ τῷ μὲν ἐκεῖ γυναικὶ ἀνατεῖν αὐτῷ τῷ ἀδελ-
φιδοῦ λαβεῖν, οὐκ ἠξίωσεν ἀγάλλειν. πρὸς δὲ τὸ
ἦθος, τὸν γάμον πολιτεύσει τάχιον. οὐ τῷ σωφρονεῖν ἔτ'
σωφρονέστερον μὴ ὑβρίσαι. καὶ ὁ θεὸς βούλεσθαι, τὰ τἄλλα μοι καὶ τῷ ὁδὸν ὑπήντησε, καὶ τῷ παῖδα ἔτ' τὸν
ὑμέτερον γον οἶκον εὑρον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τῆς πόλεως ἐγενόμεθα, παρθένους ἐδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσα-

eum miserat: & hoc signo dignosceretur, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accidit ad puteum, poscens ab eis potum. illis verò causantibus aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, non aliis præbeant: vna omniū obiurgatis reliquis, negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamē verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti submini strare non grauaretur, scisciatur ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quęq; audiuisset: manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellę, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsamque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit quàm apud eos quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & frarrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hæc illa, benè eum de parentum humanitate coniectare, sed non rectè facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquàm adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni, propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

hanc inciderem: quod & factum est. has igitur nuptias auspice Deo conciliatas, vos quoque vestra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accurate huc misit, vestro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei sententiam accedere cognoscerent, mittunt eam quibus postulabatur conditionibus: duxítque illam Isacus, facultatum paternarum iam dominus.

Cap. XVII.

De obitu Abrahami.

Genes. 25. DEfunctus est autem Abrahamus non ita multo pòst. vir in omni virtute eximius, & pro sua insigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos clxxv. sepultus est in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum suorum, Isaci & Ismahelis.

Cap. XVIII.

De Isaci filiis Esau & Iacobo, & natiuitate eorum.

Genes. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Isaci gerebat vterum: cuius mole crescente in dies, anxius consuluit oraculum. Responsum est, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab vtroque descensuram gẽrem autori suo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòst, sicut prædictum erat, nascuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hispidus. minor verò exeuntis ante se calcaneum retinebat. pater autem amabat seniorem Esaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra grassante, Isacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo sic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hospitij & amicitię ius inter eum & Abrahamum intercesserat. cúmque hominem initio magna beneuolẽtia prosequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Isaco propitium, suúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum prę inuidia, secessit non longè à Geratis in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, pastores irruentes aggressi sunt armis opus impedire: sed illo vltro cedente, visi sunt vicissim. mox cùm alio loco fodere cœpisset, rursum vi prohibentibus aliis Abimelechi pastoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti consilio meliorem occasionem expectans. qua deinde oblata, rege sponte fodiẽdi potestatem faciente, puteo Rooboth nomen imposuit, quod significat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Escon, hoc est pugnam: alterum Syennam, hoc est inimicitiam. Itaque Isaci potentia cum opibus in dies magis ac magis crescebat. Abimelech autem ratus contra se fortunas Isaci augeri, cum quo patum syncerè consuetudinem habuerat, & qui ob simultatis sus-

ηθομβίας μοχθάλλειν εἰς ταὐτὸν ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέγονε. γάμον οὖν τὸν θείας μνησυόμβριον ὁλιφαρσίας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. καὶ ἀβραμιον μὴ τοσαύτης ἀπαγγελίας ἀπουδῆς, τῷ κατανεῦσαι τλεῖ κόμλιν τιμήσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ λῶ αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τλεῖ τε γνώμλιν τὴν θεοῦ συνῆκαν, καὶ πεπιυσιν ἐφ' οἷς ἠξίου τλεῖ θυγατέρα. γαμεῖ τὲ αὐτλεῖ ἴσακος, τῷ προαγμάτων εἰς αὐτὴν ἀτυκομβρίων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαπυρας, εἰς τὰς ὑποπαίας ἐξεληλύθησαν.

B

Κεφάλαιον ιζ'.

Περὶ τὴν ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλυτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετλεῖ ἀκρος, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τὲ θεοῦ τεπμημβρίος. ἐβίωσε γὰρ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, πρὸς τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτεται ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

C

Κεφαλαιον ιη'.

Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαυ καὶ ἰακώβου, καὶ φύσεως αὐτῶν καὶ διαφορᾶς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὸν ἀβράμου τελευτὴν σημεῖα τὲ γενέσεως· καὶ τῆς γαστρὸς ὅτι μεῖζον ἡ κοιλία, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φέρει δ' αὐτῷ διδύμους τεξομβρην τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φανέντα ἔσεσθαι τῶν παίδων ἔθνη. τὸν δὲ μείζονος πρεσβεύσειν τὸν δοκοῦντα ἐλάσσονα εἶναι. πίπτειν δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ πείρασιν τὸν θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοὺς πόδας, δασὺ φρίσασαν λῶ. τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο πτερνῶντος αὐτὸ καὶ πείρασα. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἡσαῦ λεγόμβριον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς ἕρκωσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σπέος, ἕρκωμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ προσφιλὴς λῶ. λιμοῦ δὲ τλεῖ γλῶ καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρῶν εἰς αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης ὅτι μεῖζον ἀπέη τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ὑποδέχεται δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τλεῖ ἀβράμου. καὶ πολλῆ πάνυ πρὸς αὐτὸν διανοίᾳ χρησάμβρος κατ' ἀρχλεῖ, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μεῖναι φρὸς τὸ παῦ σωλύεῖ. ἰδὼν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ πρὸς αὐτὸν ἀπουδῇ χρώμβρον, ἀπόσατο αὐτόν. ὁ δὲ ἰσοὺδ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τῷ βασιλέως πειραθεὶς ἀβιμελέχου, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τλεῖ λεγομένλεῖ φάραγγα χωρίον ὑ μακρὰ ἀφέρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ἐπιπεύσαντες, εἰς μάχλεῖ ἐχώρησαν καλὸι τες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν, ἐδόξαν κἀκρατικέναι. ὑποχωρήσας ἡ ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμένων ἄλλων τινὰς ἀβιμελέχου ποιμένων, καὶ τοῦτο καταλιπὼν, ἀνεχώρησεν, δυγκωμεν λογισμῷ κτόμβρος αὐτῷ τλεῖ ἔδυαν. ἔνθα αὐτομάτου ὡδηγοῦντος αὐτῷ τλεῖ φρεωρυχίαν ἀνεπικάλυτον, ῥωσθεὶς τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. δυρύχωρον ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. πρῶ δὲ πρότερον τὸ μὲν ἔσπον καλεῖται. μάχης αἴτις αὐτὸ φήσει. τὸ δὲ δεύτερον, σύντα. ἐχθραν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμαζεν συνέβαινε τλεῖ ἰσχυὸς, ὑπὸ μεγάθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτῷ φύσεσαν νομίζων τὴν ἴσακος, ὑπὸ πλῦ μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιατρίβης ἡδομένης, ὑπὸ οὐ φανερᾶ δὲ

D

E

F

G

ὁ ἔνθρα τῦ ἰσαάκου ὑπηκόΐζε, διάτας μὴ τῆς πρότε-
ρας αὐτοῦ φιλίας οὐδὲν ὄφελος ἦν αὐτῷ, πρὸς ἀμύναν
ἀνταδικίας τοῦτου ἔπαθεν, φιλίαν αὖθις ποιεῖται
πρὸς αὐτόν, ἵνα ἐκ τῶν ἑτέρων φίλων ἐπαγόμενος πον-
τὸν ἐκ τῆς ἐπιχωρίας αὐτῷ ἐξίου, διὰ τῦ ἰσαάκου χρήσο τη-
τε, ὃς τῆς πρὸς τὸν πρεσβύτερον εὐνοίας τὴν χάριν εἰς αὐτὸν τε
καὶ τὸν πατέρα ἀνθυποδοῦναι πειρώμενος, ἀπῆρεν εἰς
τὴν ἑσπέραν τῦ ἰσαάκου παῖδων, ἤσαυς, ὃς ὃν μάλι-
στα ἐν τῷ ἐθνάρει, πεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γα-
μεῖ ἄδαν τὴν ἤλωνος, καὶ ἀλιβάμην τὴν ἐσεβέωνος
δυναστεύοντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
πείσας τῆς πατρικῆς εὐσεβείας κύριον, καὶ μὴ δὲ
τοῦ πατρὸς συνδοκοῦντος σωφρονεῖν. οὐ δὲ ἐπέτρεψεν ἰσα-
ακος ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις ἡμαρτῆσθαι. οὐ γὰρ ἐᾶν αὐτὸν
ἐβούλετο ἀπόνοιάς τινας ἀναφανῆναι συγγόνοις πρὸς ἐπιχω-
ρίοις, οὐ μὴν λόγῳ γε ἀπειθῆς εἶ τῷ παρὰ πα-
τρὸς ἐπιτεταγμένῳ φανῆναι, ἔκρινε σιγᾶν. γηραιὸς ὢν
ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσ-
καλεσάμενος τὸν ἤσαυ, καὶ τὸ γήρας εἰπὼν, ὡς καὶ
δίχα τῆς πηρώσεως καὶ τῶν ὄψεις πάντως ἐμ-
ποδὼν ἐᾶν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελ-
θεῖν ὅπη τάχιστα, καὶ θηρασάμενον ὅσα αὐ αὐτῷ
δυνατὸν ἦν τα, ὀψοποιῆσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τῶ-
το ἱκετεύσει τὸν θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ σωτῆ-
ρα εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον. ἄδηλον μὲν ἐᾶν λέ-
γων ὅπως καὶ τελεύτησεται. πρὸς δὲ τοῦτο ὠφε-
λεῖν αὐτὸν βούλεσθαι λέγων τὸν θεὸν ταῖς δηλαῖς
ταῖς παρ' αὐτῷ ὠφελημένον. καὶ ἴσαυς μὲν, ὅπη
τῷ κυνηγέσιον ἐξωρμήσεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν, εἰς
τὴν δύναιαν ἀξιοῦσα τῶν ἰακώβου ὠφελεῖν, ἐ
ὠφε τῶν ἰσαάκου γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους
καὶ ἀσφαξάντα, δεῖπνον ὠφοποιῆσαι. ὁ δὲ ἰάκω-
βος, ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος.
ἐπεὶ δὲ διωρεπὴς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφου δέρματι τὸν
βραχίονα περιβαλών. ἵνα ψευσοιτο ὠφε τὸν πατέ-
ρα δέ τῶν δασυτητα, ἤσαυς εἶ). τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν
ὅμοιος, διὰ τὸ εἶ δίδυμος, τούτῳ μόνῳ διέφερεν.
καὶ φοβηθεὶς, μὴ πρὶν ἡμέραν τὰς δηλὰς δρεπὶς
κακάρχων εἰς ζωὴν αὖθις παρεξιὼν τὸν πατέρα
ποιήσαιτο ζῶντα, προσέφερε τὸ δεῖπνον τῷ πατρί.
καὶ ἰσαὰκ ἐπαμφοτερίζων τῇ κῇ τῶν φωνῶν ἰδίᾳ,
πρόσκλειτας τὸν υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα περιτύ-
χαντος ὧ τῶν αὐχένων ὠφειβέβλητο, ταύτης ἐπαι-
σθόμενος, φωνῆς μὲν φησὶ ἰακώβου ὠφαπλήσιον, κῇ
μὴν ὧν τὸ τῆς ἔριφος βάθος, ἤσαυς εἶναί μοι δοκεῖς, κῇ
μὴν ὧν τολλῶν κακοῦργον, δεῦπνήσας, ἕξεται εἰς
δηλὰς πρὸς ὠφελῆσαι τὸ θεόν. δίαστοτα, λέγων, παν-
τὸς αἰῶνος, κῇ δημιουργὸς τῆς ὅλης ὑσίας σὺ γὰρ παῖ τῷ
ἐμῷ μεγάλων ἐγκυρεῖ πρεσβύτερος ἀγαθῶν, κῇ ἐμὲ τῷ
παῖδων τῶν ἐμῶν ἔθωσας, κῇ τοῖς ἐξ ἐμῦ γενομένοις ὑπήκοον
βούλῃ δίδυμος κῇ δοῦλον ἀεὶ τῷ κρείττονων ἐσεσθαι,
τοῦτ' οὖν κῇ βεβαίωσον. καὶ μὴ ὠφείδῃς μοι δόξῃ τῶν πα-
ρούσας ἀδείας, δι' ὧν καὶ μᾶλλον σου δόμβιος
τυγχάνω. καὶ μοι παῖδα τοῦτον δίμυιν σῴζε, καὶ
πάντας ἁπλῶς κακοῦ διαφυλάτ[illegible], δοὺς αὐτῷ βίον
δίδημον καὶ πᾶσαν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δύναμις πα-
ράσχειν. πυθόμενος δὲ αὐτὸν, δοθεῖσάν μὲν ἐκθεσίς, φίλοις ὁ, τίμιον κῇ κεχαρισμένον. ὁ μὲν, νομίζων εἰς ἤσαῦν
ποιεῖσθαι τὰς δηλὰς, παρεκάλει τὸν θεὸν. ἀρτι ὁ πατὴρ τοῦτον, κῇ παρῆν ἤσαυς ἀπὸ τῆς θήρας, κῇ τὰ ὀψοποιήσας

A spicionem aliquam ferret secessisse, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, nèvè iniuriam acceptam vlisceretur, profectus ad illū amicitiam cum eo renouat, vno è suis amicis arbitrio adhibito, cúmq. Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, idque autoritate
B propria, ne patre quidē consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cul-
C tu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam; qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis iugulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro fastis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium, hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti.
F hic tuus fauor perpetuus sit precor, nèvè me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret:denegante id patre, eò quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus,studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámq; gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam:seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater cum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret,propinquam genere. iam enim etiam Esaus duxerat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi,in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

Cap. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Genes.28 IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre,ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiēte etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente,nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto.cui dormienti visio talis est oblata.Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellãtem: Iacobe,cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere,sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis,& patrem tuum beatũ reddidi,nec tua conditio deterior est futura. quare bono ánimo hanc viam perge,fretus me deductore. eueniet ex tua sententia cõiugium ad quod properas,accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent.his ego terræ huius imperium dabo,& eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnẽ & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc,& magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit,& votum Deo facit sacrificaturum se illic,si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit,omnium bonorum suorũ decimis oblatis.honorem etiam loco addidit,Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Genes.29. significat.Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

Ἰσαακος αἰδομένους ἡσυχίαν ἄγῃ. ἰσαὰς ὁ πρεσβύτερος τὴν ἐμοίων τ' ἀδελφὴ ἔχων γαμετὴν παρὸς τυγχάνειν. ἦν δὲ παρὸς ἀρνουμένου, ἀγὼ τὸ πάσας εἰς ἰάκωβον τὰς ὑγρὰς ἀπλωκέναι, πένθος ἦγεν ὅτι τῇ θηρεύτικῇ καὶ αὐτὸς τοῖς ὅπλοις ἀχθόμενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν ἄλλα τὸ πανυπέρτατον, καὶ δύναμιν στόμαχος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις δόξαν μήσθη αὐτὸν ἔφασκε, καὶ καρπώσεσθαι τιμὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δ' ἀμείνους, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος. ἀναλαβόμενον δὲ τὸν ἀδελφὸν. ἰάκωβον δ', φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βουλόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ὅτι ταῖς ἀρᾶις ἁμαρτίας, ἡ μήτηρ ῥύεται. πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα μεσοποταμίαν ἀγαγέσθαι τῷ ἰακώβῳ γυναῖκα συγγρῶ. ἤδη τε ἔχ' ἰσμαήλου παρὸς ἡσαὰς παρειλήφει θυγατέρα γάμου βασεμμαθιώ. ἡ γὰρ δύσκωμος τοῖς χαναναίοις οἱ δὲ ἔχ' ἡσαὰκ, ὡς ὅτι τοῖς πρότερον αὐτοῦ γάμοις δυσχεροῦς, ἀχθεσθέντων οἷς εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον ἔχ' βασεμμαθιὼ παρέλαβε μάλιστα δὲ αὐτῷ ἀπευδάσας.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ἰακώβου φυγὰ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ἀγὼ τὸν ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος ὁ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμου τῆς λαβαὰν θυγατρὸς ἔχ' ἐκείνης ἀδελφοῦ, ὅπως ἔφαντος ἰσάκου τὸν γάμον ἀγὼ τὸ πείθεσθαι τοῖς βουλήμασι τῆς γυναικὸς, ἀγὼ τῆς χαναναίας ἐπορεύετο. καὶ ἀγὼ τὸ πρὸς τοὺς ὁπηχωρίους μῖσος παρ' ὕδατι μὲν ἤξιε κατακλιθῆναι. ὑπαίθρος ὁ νυκτέριος, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτοῦ συμφορουμένοις ὑπεπιθείς. καὶ τοιαύτην καὶ τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ. φάσασαν αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνουμένην ἔχ' οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ἄγγελοι καταύσας, σεμνότεροι ἢ καὶ ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς ἔχ' θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. ἰάκωβε. παρὸς ὄντά σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῆς μεγάλης δυσμένου, κάμνειν ὅτι τοῖς παροῦσιν οὐ προσῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ἐπιδίξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, πρὸς τὸ παῦ καὶ τῷ ἐμῷ ὁπηκοεῖαν. ἄβραμόν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν ἀδιάφορα ἀπέφηνα, ὧν οὐκ ἧττον μοίρεσιν εἰς σὲ καταθήσομαι. θάρρων οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. ἀνυσθήσεται γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐπορεύθης. καὶ γνήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσται, μείζοσιν ἡμῖν αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς διδωμι καὶ πασι τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα, μή τ' ἄλλαβῆ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμὲ ποιουμένῳ τῶν σοὶ προσηκόντων φρόνοιαν, ἔντε τοῖς γεῶ, καὶ πολὺ πλεῖόν ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προαγορεύει. ὁ δὲ, φαιδρυνθεὶς ἡμόμενος ὅτι τοῖς ἐφεστηκόσιν καὶ κατηγαλμένοις, φαιδρύνει τὸ τοῖς λίθοις ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης.

καὶ τὸ χὴν ποιεῖ) διὸ φησὶν ἐπ' αὐτῷ, εἰ κατάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι. τῷ γὰρ θεῷ δικαίῳ τὰ πεποιθόμενα πονεῖται, εἶτα αὖθις ἀφικόμενος. τιμῶν τε πρίνει τὸ χαρίεν ὄνομα αὐτῷ βηθὴλ θέμενος. σημαίνει δὲ τοῦτο θεῖον ἑστίαν καὶ τὸν τῆς ἐλλιποῦσαν γλαῦκαν. προῖὼν δὲ ὅτι τῆς μεσοποταμίας χεῶν παρῆν εἰς τὴν χαῤῥᾶν.

καὶ

καὶ παιδίας ἐν τοῖς ἀγροικίοις λαβών, καὶ παῖδας A & cũ pastores offendisset in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteũ quendam sedẽtes, poposcit potum. hinc orto sermone percontatus est an nossent quendã Labanum suum popularem, si fortè adhuc sit superstes. aiunt omnibus sibi notũ. neq; enim talem esse vt ignotus esse possit, quin & filiam eius vnà pascere, demirarique se quòd nondum adsit. ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scisciatari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addens optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quã insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quàm sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater. est & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita. itaque cõsobrini sumus ego & tu. & nũc venio salutaturus vos, cognationisque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciénsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuenem: optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cũ tota familia, qui nũquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: cúmque nunciũ cum quãtauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrẽ sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanũ: & agnitus ab auunculo, tũ ipse tuic securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnã voluptatẽ attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat: rogabat tamen quamobrẽ venisset relictis parentib. ætate cõfectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. cum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum vtorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidiũ maximum in auũculo reperturũ.

καὶ πρὸς τὴν μητέρα τὴν ἐμὴν ἀδελφὸν ὄντα, καὶ ἐγγύτερον καὶ πρεσβύτερον, καὶ ἐν ἀμείνονι τάξει τῆς ἐμῆς καὶ τῆς τοῦ πατρὸς οἰκίας. ἐλθὼν δὲ ταῦτα ἐμήνυσε τῇ μητρὶ καὶ τῷ πατρί. καὶ ὁ μὲν ἐκάλεσε τὸν Ἰακώβ, καὶ ἀσπασάμενος καὶ φιλήσας, καὶ ἐρωτήσας ὅσα ἐβούλετο περὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρός, ἐπυνθάνετο καὶ περὶ τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ. ὁ δὲ πάντα ἀπεκρίνατο κατὰ τάξιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ περὶ τῶν γάμων ἐμνήσθη, καὶ ὅτι δεῖ γυναῖκα ἐκ τοῦ γένους ἀγαγέσθαι, καὶ μὴ ἀλλοφύλου, ἐπῄνει καὶ ταῦτα ὁ Λάβαν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἐπῄνει τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐκέλευε μένειν παρ' αὐτῷ. ἐπιμελὲς γὰρ εἶναι τὸν ἀδελφιδοῦν καὶ ἀγαπητόν. ἐπεὶ δὲ ἡμέραι τινὲς διῆλθον, ἐν αἷς ἐθεράπευσεν ὁ Ἰακώβ τὸν Λάβαν, καὶ τὰ ποίμνια ἐνεμήθη μετὰ τῶν ποιμένων, ἐπεθύμησε γήμασθαι τὴν Ῥαχήλ. ἦν δὲ καὶ ἡ παρθένος ὡραία τὴν ὄψιν, καὶ τὸν τρόπον ἐπιεικὴς καὶ φιλόπονος. ἐφύλαττε γὰρ τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς μετὰ τῶν ἀδελφῶν. ἐπεὶ δὲ ἐγνώσθη τὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἰακώβου, ἐμνήστευσε τὴν παῖδα τῷ πατρὶ, καὶ ἐπηγγείλατο ἑπτὰ ἔτη δουλεύσειν αὐτῷ, ἐὰν δῷ τὴν παῖδα γυναῖκα. ὁ δὲ Λάβαν ἐπῄνεσε τὴν ὁμολογίαν, καὶ ἔφη δώσειν τὴν παῖδα, ἐὰν μὴ ἄλλον ἐπιζητήσῃ γαμβρὸν ἀντ' ἐκείνου. ἐπὶ τούτοις ὁ Ἰακώβ ἐδούλευε τὸν χρόνον, καὶ ἐπλήρωσε τὰ ὁμολογηθέντα. ἐπεὶ δὲ ἐβούλετο τὸν γάμον ἐπιτελεῖν, καὶ ἐκάλει τὸν πενθερὸν, ἐκεῖνος ἐπὶ δεῖπνον καλέσας τοὺς φίλους, καὶ τὴν Λείαν ἀντὶ τῆς Ῥαχὴλ ἐκδίδωσι. καὶ ὁ Ἰακώβ ἀγνοήσας ἔγημε τὴν Λείαν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔγνω τὴν ἀπάτην, ἐμέμφετο τῷ πενθερῷ. ὁ δὲ ἔφη νόμιμον εἶναι τοῖς ἐκεῖ τὰς πρεσβυτέρας πρότερον ἐκδίδοσθαι τῶν νεωτέρων. ἐὰν δὲ βούληται καὶ τὴν Ῥαχὴλ γῆμαι, δουλεύειν ἑπτὰ ἔτη ἄλλα. ὁ δὲ Ἰακώβ ἐπῄνεσε τὸν λόγον, καὶ ἔγημε τὴν Ῥαχήλ. ἐδούλευσε δὲ καὶ ταῦτα τὰ ἑπτὰ ἔτη. ἐκ δὲ τῆς Λείας ἐγένοντο αὐτῷ παῖδες ἓξ, καὶ θυγάτηρ μία. ἐκ δὲ τῆς Ῥαχὴλ δύο παῖδες, Ἰωσὴφ καὶ Βενιαμίν. ἐκ δὲ τῶν παλλακίδων τῶν θεραπαινίδων τῆς Λείας καὶ τῆς Ῥαχὴλ, ἃς ἔδωκαν αὐτῷ γυναῖκας, τέσσαρες παῖδες ἐγένοντο. ἐκ μὲν τῆς Βάλλας, ἣν ἔδωκε τῇ Ῥαχὴλ, Δὰν καὶ Νεφθαλείμ. ἐκ δὲ τῆς Ζέλφης, ἣν ἔδωκε τῇ Λείᾳ, Γὰδ καὶ Ἀσήρ. ἐπεὶ δὲ ἔτη τεσσαράκοντα ἐγένετο τῷ Ἰακώβ, ἐπεθύμησε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς ἰδεῖν. ἐπεὶ δὲ ἐδεδοίκει τὸν Λάβαν, μὴ κωλύσῃ, λάθρᾳ ἀπῆλθε μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παίδων καὶ τῶν ποιμνίων. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ὁ Λάβαν ἀπεληλυθότα τὸν Ἰακώβ, ἐδίωκεν αὐτὸν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ κατέλαβεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Γαλαάδ. ἐπεὶ δὲ ἐπέστη, καὶ ἐμέμφετο ὅτι λάθρᾳ ἀπῆλθε, καὶ οὐκ ἐκάλεσε τὸν πενθερὸν, ἵνα προπέμψῃ μετὰ τύμπανα καὶ χορούς, καὶ ἐφίλησε τὰς θυγατέρας καὶ τοὺς ἐκγόνους, καὶ ἐπηύξατο αὐτοῖς εὐτυχεῖν, ἐκεῖνος ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. ὁ δὲ Ἰακώβ ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Χαναάν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ἐπὶ τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἐκοιμήθη ἐν τῇ ὁδῷ, ἐπὶ τὸν λίθον ἐν ᾧ προσηύξατο, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκλαυσε τὸν ἀδελφὸν, ἐπὶ τὸ φρέαρ ἐν ᾧ ἐπότισε τὰ ποίμνια, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐμνήσθη τοῦ ἀγγέλου, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐπάλαισε τῷ ἀγγέλῳ, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐπέθηκε τὸν μηρὸν, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παίδων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν ποιμνίων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν ποιμένων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων, ἐπὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐκοιμήθη μετὰ τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκγόνων καὶ τῶν ἐκγόνων

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se cum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium, quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem genetum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datæ propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cũ ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam suppositi, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa. deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eam Aser, quod sonat

Genes. 30.

λάβανος ὁ καὶ ἀδὲ τοὺς θεσμοὺς ὑπομένειν πάσης αὐτῷ μεταδόσεν φιλανθρωπίας, καὶ δὴ τὴν μητέρα πρὸς τοῦτο δύνοιαν δὴ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἐνδέξασθαι καὶ μὴ παρεῖσης. ποιμένων τε γὰρ αὐτὸν ὑπερβαλεῖσθαι κατάστασιν ἔφασκε καὶ θεμιτὸν εἶναι τοῦτον ἀξιώσειν. καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάττεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μὴ δώσειν ἀπαράξειν, καὶ τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄζει τυχεῖν τὸν οὔτε συγχωρῶν. Ἰακώβου δὲ ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος ἥδιον πάντα μᾶλλον τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ἀναλύειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δὲ γὰρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥαχήλου γάμον δὴ τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτὸ συγχωρήσεως, καὶ ὅπ ἠκουσε τῆς περὶ αὐτὸν ἀρίστως ἠθάδος. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τὴν περὶ τούτου λόγους. λαβὼν ὁ πάντες τοῦτο, δίδωσιν τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, οὐκ ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν ἐξαίφνης ἐλπίσαν. εἰ μὴ τί παρ' αὐτῷ μῦθός τινα λέγων, τοῦτο ποιῆσαι. εἰς γὰρ χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν συγατέρα. μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τὰ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τῷ δὲ Ἰακώβῳ τοῦτο συγχωρεῖσθαι, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συνθήκας. τοσαῦτα γὰρ αὐτῷ κἀκεῖνα ζητεῖσθαι τῷ πενθερῷ, ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν λάβοι, δικαιωθῇ μᾶλλον τῆς ἐπ. ἢ πρὸς ἑξαίφνης τὸν λόγον, λάβοιεν χρόνῳ διελθόντες, φρέσθαι τὴν δύναμιν τῷ γάμῳ. νυκτὸς δὲ δικαιουμένης, ὑπὸ πεφυσημένου τῷ Ἰακώβῳ, ὃν δὴ καταλύει τὴν ἐτέραν τῷ συγατέρων τὴν φρεσβυτέραν τε τῆς ῥαχήλου, ἢ τὴν ὄψιν ἐκ δυσκρινῆ σωιλθοῦσαν δὲ ἑκείνος ὑπὸ μέθης ἢ σκότους, εἶτα μὲν ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπικαλεῖ λαβαίῳ. ὁ δὲ, συγγνώμην ἠτεῖτο δ' αἰάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεφέρειν. ὑπὲρ γὰρ κακουργίαν αὐτῷ τ' λείαν ὧδε ἄγειν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νικηθέντα. τοῦτο μέντοι γε ὑδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥαχήλου γάμον, ἀλλ' ὑπὲρ δύο ταύτην μετ' ἄλλην ἑπτετίαν. πείθεται δὴν Ἰακώβος. οὐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κύπρις ἔρως ἐπέρπει. καὶ δηλοῦσης ἄλλης ἑπτετίας, τὴν ῥαχήλου παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τὸ παλαιὸς δόντος. Ζέλφαν μὲν, λείαι. ῥαχήλου δ', Βάλαν. ἐδοῦλαι ἦσαν οὐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δ' αὐταῖς. καὶ τῇ λείᾳ ἤπτετο δοῦλος ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως αἰδρός, πεφυσδόκατε παίδων ἠξιωμένων ἴσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἐπέτυνε τὸν θεὸν ἱλεωτέρα. καὶ ἠξιωμένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεστραμμένη αἰδρὸς, ῥουβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅπ κατ' ἴλεον αὐτῇ τὸ θεοῦ ἠξιώτο, τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ καὶ ξεῖς ἕτεροι μὴ χρόνον. συμεών, ὑπακοὴν σημαίνει ἢ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τὸν θεὸν γενέσθαι. εἶτα λεβὶ κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μετὰ δὲ, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα δ' φορβαίᾳ μὴ δῷ τ' δύναιτο τῆς ἀδελφῆς ἢ τόνος ὧδε αὐθρὸς μισῆσας τυγχάνη, ὧδε καταλύει τῷ Ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δ' παιδὸν δὲ αὐτῆς, δὰν. διάκριτον ἂν τινες εἴποιεν, κατὰ τὴν ἀλλήλων ἠλάτταν. καὶ μετ' αὐτὸν νεφθαλεμ, ὑπερχάντος οἷον δὴ τὸ ἀντιτυχάδαι πρὸς τὴν ἀντίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτυχασαμένη. ὧδε καταλύει γὰρ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ζέλφης υἱὸς γάδας αὐχαῖον ἄντις καλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ μετ'

καὶ κατ' αὐτὸν, ἀπὸ μανδραγορίης λέγοντο εἶ, ὃς ὧν
θεὸς ἀνοίξειν τὴν λείᾳ συνελάμβανε. ῥουβὴλου
γὰρ τοῦ πρωτοτόκου τῷ πατρὶ τὴν ἰδίαν λείαν, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλα θυμοῦται
καὶ καλεῖ μελάδουμον, ἡ δὲ ὀπὶ θυμίας τὸ βέβιμα τοῦ
χωμένου. τῆς δὲ οὐ παιδομήνης, ἀρκεῖσθαι δὲ αὐ-
τὴν ἀξιούσης ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφείλοιτο τῆς πρε-
σβείας τοῦ ἀνδρὸς, ῥαχὴλα πεπαρούσα τὸν θυμὸν τῆς ἀ-
δελφῆς, ὡς ἀκούσιόν αὐτῇ τὸν ἀνδρὸς ἴλεγε κοιμησο-
μένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἐπιοῦσαν. τῆς δὲ
προσιεμένης τὴν χάριν, ἰακὼβος συνκαθεύδει τῇ
λείᾳ· ῥαχὴλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες
τῷ ἰακὼβ, συμφώνων τὸν ἀνμοδοῦ χθόμενον.
ζάβυλον δὲ λιὼν γεννῶσιν δύο δὴ τῇ προσ αὐτὸν,
δυοῖν θατέρα γεννᾷ· ὕστερον δὲ ῥαχὴλα γένεσ ὁ
ἰώσηφ πρὸς ἰακὼβ, προσθήκην χθόνος δηλοῖ· τὸν
πάντα τὸν χρόνον, ἔτη δὲ ἑξὴκοντα εἴκοσιν, ἐποίμαινε τὰ
πρόβατα μὴ ὁ πατὴρ, ἠξίου τὰς γυναῖκας ἀπολαβὼν ἀ-
πάλλαττεσθαι πρὸς αὐτὸν. τὰ δὲ πενθερῶ μὴ συγχω-
ρούμενος, χρῆσθαι τῷ τόπῳ ἐπενόει. τῆς γυναικῶν οὖν
ἀπαιρέσεως, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὸν ὑποδήμιον. τῆς δὲ
ἐννοίας ἥδιον, ῥαχὴλα καὶ τοὺς πατρίους τῆς θεοῦ ὡς σέ-
βασ ἀπολείπεσ ῥίζας νόμιμον ἦν, συνεπιλαμβάνει, συναπο-
διδράσκει μὲν τοῖς ἀδελφῆς, οὐκ ἐκατέρων παῖδες καὶ
θυγατέρων ἦσαν τοῖς ἰδίοις, εἰ τί τις ἦν κτήσις αὐτοῖς.
ἐπράττετο δὲ ἰακὼβος κατὰ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν,
λαβεῖν μὴ προσγινώσκοντος, τοὺς δὲ τύπους ἐπιφέρῃ τῷ
θεῷ ἡ ῥαχὴλα, καταφρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς
τοῦ θεοῦ διδάξοντος αὐτὸν ἰακὼβου, ἵνα δὲ εἰ κατα-
λειφθεῖεν ὑπὸ τῶν παίδων αὐτῆς δηλωθέντες, ἔχοι τούτοις
προσφεύγουσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δὲ, μὲν
ἡμέραν μίαν γνοὺς τὴν τοῦ ἰακὼβου ἀναχώρησιν ἐκ τῆς
θυγατέρων, ὅπως παῖδων ἥλωσιν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυ-
τάμενος ἐπιγράψασθαι, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτι
τοὺς λόγους λαμβάνει προκαθήμενος. ἡ τότε μὲν
ἐπιέσας δὲ ὧν, ἠσυχάζειν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ δηλοῖ,
παρεῖναι λαβόντα τὸν γαμβρὸν ἐκ τῆς θυγατέρας ἡρε-
μαῖα, μηδὲν ὡς αὐτοὺς ἐπὶ θυμῷ τολμᾶν. παρούσας
δὲ προσεῖναι πρὸς ἰακὼβον, αὐτὸς λέγειν ἐκείνῳ συμ-
μέτρως, εἰ κατασχόντος αὐτὰ τῆς ὀλιγοτοκίας χρε-
μάτων αὐτῷ δῆλα κάμης. λάβανος δὲ τοιαύτης αὐτῷ ἐκ
τοῦ θεοῦ προφάσεως γεγενημένης, μὲν ἡμέραν εἰς λό-
γους τὸν ἰακὼβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐ-
τῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πυνθάνεσθαι, ἤρξατο κα-
τηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πάντα αὐτῷ ἐλάθοντα
πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ ὡδήγη-
σεν πᾶσαν ἀρθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. ἡ δὲ θυγατέ-
ρας τὰς ἐμὰς σωιζόμενος, τῷ δίκαιόν σου τὴν πρὸς ἡ-
μᾶς ζοῦσαν αὐξηθῆσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ οὐ τῆς
ἐμῆς τῆς ἑαυτοῦ ἡ κοπωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-
γνείας, ἀπὸ γυναικῶν αἷς ἤγημας, μόνῳ ποιούμενος, ἀ-
δίκαιον ὢν ἐμὲ πάππος, ἐχρήσω μοι πολεμίῳ νόμῳ,
κτῆσιν μὲν ἔχων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ ἀναπείσας ὑπο-
δραμεῖν τὰ γνήσια, ἱερὰ πάντα βαστάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, κλοπὸ τὰ τοῦ ἐμοῦ. τιμηθέντα προγόνων ἡ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἐξωθούσας. καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες ἕτι ἐχθροὶ ἔδρασαν, ἃ συγγλυκὺς σὺ καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῷ ἐμῷ ἀνὴρ, ξένος δὲ καὶ ἐρίσιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένος ἔδρασας. ταῦτα ἐπύνθου λαβάνου, ἰακὼβος ἀπολογεῖται

beatificum, quòd mactam fœcunditate se Lia duceret. Porrò cũ Rubelus filiorũ Liæ maximus mandragoras mala matri afferret, Rachel hoc visu concupiuit. hunc cibum, patrémque à sorore precario petit. Illa verò denegante, iubentéque contentam esse quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem sororis, ait se illi virum cessuram in sequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rursum igitur ei filij nascuntur: Illa chares, quod nomen significat ex mercede natum: & Zabulon, quod significat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox significat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, pascuis foecti & gregibus præfuit. quo exacto, æquum esse aiebat, vt cum vxoribus ad suos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum, quomodo laturæ essent peregrinationem. quibus cùm gratum hoc esset, Rachel sigillis ettiam deorum patriæ religionis sublatis, vnà cum sorore fugiebat: simúlque vtriusque liberi & famulæ cum suis filiis, asportatis etiam totis quantæ érant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priusquam Labam rescire posset. sigilla verò deorum secum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: sed vt si fortè pater fugientes assequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem post vnam diem cognito Iacobi & filiarum discessu, indignatus persequebatur eum cum valida manu, & septima demum die deprehendit eos in quodam colle quiescentes. quúmque esset diei iesum, ab omni vi se continuit. per noctem verò Deus in somnis illi visus venit ne quid in deprehensum in fuga generum cum filiabus durius præ ira consuleret: sed potius fœdus cum eo ferireti néve pauciratem fugientium contemneret, alioqui se illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non dissimulans oraculum; quúmque illa fidei eius se commisisset, cepit hominem accusare, exprobrans quòd pauperem omniúmque egenum suscepisset, & de suis facultatibus abundè ipsi suppeditasset. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem: tu verò neque matrem tuam & communem sanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus sum, reuerituſ non aliter quàm hostem me tractasti, rapuisti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuisti: sacra patria domum tecum portasti, & apud maiores meos, & apud me in summa veneratione habita. & quæ vix hostis hosti faceret, tu cognatus, è sorore nepos, genere hospes ac domesticus conuictor mihi fecisti. Iacobus contrà pro se afferebat, non sibi soli

ſed omnibus eſſe innatum patriæ deſiderium, A
æquúmque vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnateris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægreferre, quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe retorquebat deinde accuſationem in ipſum, B
quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi benevolus perferret. Erenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C
Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero naſcerentur quæ Iacobo deſtinata eſſent, non ſeruabat fidem in præſens, ſed in proximè ſequentem annum promittebat, quòd eſſet ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel D
autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinam cameli qua ipſa vectabatur: ſedebátque deſuper dicens ſe ſtrais laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, vicißim alter amorem filiarum, idque iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades E
colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonam ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem F
iuſſit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret, nunc credere tantum temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid earum haberet illi dedat, quãdoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deo largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cũ cccc armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen ſeruatore fretus prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque ſuos ab iniuria defenderet:

μὴ μόνῳ πατρίδος ἐφίεσθαι τὸν θεὸν ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἐμφῦσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλυθὴν εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν ἢ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδίκων αὐτὸς ἂν κριθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ἐμοὶ δὲ οὐκ ἐχρῆν σε χαίειν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθέντος ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος ἐγκτηθέντος, ἐξὸν ταύτης πᾶσι μεταδιδόναι τῆς δικαίων χαλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν, ὡς μὲν τοι γε τῆς θυγατέρων, ἴσθι μὴ κατ' ἐμὲ κακουργίαν ἀπαναστάντος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην δικαίαν τοῖς γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς σωφρονοῦντας ἐξ ἀμφοῖν συμβεβηκέναι. ἐπόντα τοίνυν οὐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοὺς παῖδας ἑαυτῆς. καὶ ταῦτα μὲν ἐξὸν τὰ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσῆν δὲ καὶ κατηγορία ἐπ' ἐκείνῳ, ὅτι μὴ μόνος ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτῆς, καὶ συζύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὑπερβαλλόντως χαλεποῖς ἐκέχρηκτο, εἴκοσιν ἐτῶν μισθὸν ἐν αὐτοῖς καταξιῶν. καὶ τὰ μὲν προφερόμενα τῆς γάμων ὑπ' αὐτοῦ ψεύσματα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. χείρω δὲ τὰ μὴ τοῖς γάμοις, καὶ ἅπερ αὖ ἐγένετο ἔτυχε. καὶγὰρ σφόδρα κακούργως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ. ἔργον γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅπερ συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρίξειν ἕως ἔτι μὲν ὅτι καὶ ψιλοῖο λευκόν, πότε δὲ τὰ μελανα τῶν ψιλωμάτων πληθυνόμενον δὲ τῶν ἐπ' οἰόμασι τῶν Ἰακώβου πεποιῆσθαι, τὸν μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκφυλάττειν πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέχειν ἐπαγγελλόμενος τὸ ἐξῆς, δόξαν τὸ ἐπιφθονώτατον τῶν πλήθει τῆς κτήσεως, καὶ ἐπαγγελλόμενος μὲν δόξαν τὸ δυσκόλαστον ψυχῆς ταῦτα ψευδόμενος δὲ ὑπηγεμονεύσας. ὡς μὲν τοι τῶν ἱερεωμάτων, ἐκέλευεν ἐρευνᾶν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβὰν τὴν ἔρευναν, ῥαχήλα πυνθανομένη, καταπτῆσαι τοὺς τύπους εἰς τὸν σάγμα τῆς φερούσης αὐτὸν καμήλου, σκαθίζετο δὲ φάσκουσα τῇ κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς ἐνοχλεῖν. καὶ Λάβανος μὲν, ἀρίστατος τῆς ὑπαλείου ἐρεύνης, καὶ αὐτὸς οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μὴ τοιούτου πάθους τοὺς τύπους προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὅρκους πρὸς Ἰάκωβον μηδὲν αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων. ἀλλὰ κἀκεῖνος ἀγαπήσας αὐτὸν τάς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὑπὲρ τούτους ἐποιήσαντο. ἔστι γὰρ ὄρος τι, ἐφ' οἷς σήλῳ ἀνέθεσαν καὶ βωμῷ χῶμα ὃ θεὸν γαλάδης λέγεται ὁ βουνός. ἀφ' οὗπερ γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντων δὲ ὑπὲρ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν Λάβανος ἀνέζευξεν. Ἰακὼβ δὲ εἰς τὴν χαναναίαν πορεύεται, φαντάσματα συνεπέτυχεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑποφορεύοντα ὡς τὴν ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτὸν φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμψε μὴ ἀκριβείας προϋπομένους, δεδιὼς αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ὑποψίαν. ἐνετείλατο δὲ τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸ ἦσαυ. ὅτι νομίσας Ἰάκωβος ἄδικον συνδιαπτᾶσθαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ τὸν χρόνον ἱκανὸν πλεμμύρους εἶναι ἀλλάκτην, ἐπανίκοι, γυναῖκας τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ τοσούτου βίου, μετὰ τιμιωτάτων ἑαυτῷ σκευῶν ὡδασίδοις, ὅπως κεῖνος μᾶλλον ἀγαθὸν τὸ, πρὸς ἀδελφὸν συμμεταλαμβάνειν τῆς ὑπὸ θεοῦ δεδομένων. καὶ οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλουν. ἦσαυ δὲ ἐκ χαρᾶς γέννας, καὶ τὸν ἀδελφὸν ὑπάντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ Ἰακὼβ πυνθανόμενος ἥκειν αὐτὸν, ὑπαντιάζομεν μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, διὰ πειρᾶσθαι τὸν μὲν θεὸν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπιτρέπει καὶ τοῦ-

μὴ τοῦ ὁμαιμονεῖν ἐν τῷ παρόντι ὅπως αἱ αὐτὸς ἀ- A
ταξίᾳ ὁδοιπορεῖν τοῦ, αὖθις αὖτις κατάσας τῷ ἐφεξῆς ἐπι-
σθαι ἄλλοις. ἐποίησε οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς μὲν
προφθάσαι, τοὺς δὲ λειπομένους, ἕως ἂν σκηνὰς ἀνα-
λάβωσιν. ὁ δὲ τοὺς εἰς βάδην ὁρμηθέντας ὑπεδε-
δράκει τῷ ἀλλοφύλῳ, καὶ ἀφυλάκτους ἔχοιεν τοὺς ὑποζυγίους. τῇ
δὲ ὑστεραίᾳ τοὺς σὺν αὐτῷ τοὺς ἔμπροσθεν, πέμπει πρὸς
Ἡσαῦ κατὰ τὰ ἀδελφά· ἐπεζήτει δὲ καὶ τὰ πεμ-
πόμενα, ἐκ πλήθους τῶν ἀποδόσεων ποιήσειν, ἃ δὴ ἔμελε
τοῖς λῃστρικοῖς ἐμπλέκειν ἐπειδὴ φόβος τὸ ἀπαντᾶν B
αὐτῷ. ἦσαν δὲ οἱ ἔμπροσθεν ἐν διαλείμματι, ἵνα συ-
νεχεῖς ἐπεισπίπτοιεν, πολλοὶ δοκοῦσιν. ἀπόφη δὲ
ἐπὶ τῷ πάθει τῆς ὀργῆς, εἰ δεόμενος τεθυμωμένος. ἐ-
πεὶ δὲ τοῖς λοιποῖς χρηστὸς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν ἤρατο
πεῖσαι πειρωμένοις, ταῦτα συνέβαινε δεῖν πάσης τῆς ἡμέ-
ρας νυκτὸς ἐπιλυμαίνης σκίνει θεὶς σὺν αὐτῷ. τῇ χεί-
μαρρον τὸν Ἰαβὰκ χορτολεχόμενον διαβιβάσαι, ἰακω-
βὸς ἐπολελειμμένος φαντάσματι συντυχὼν διεπά C
λει, ἕως οὗ πρωΐ καταλάμποντος τῆς μάχης, ἐκφεύγει τε
τὸ φάντασμα, ὁ δὲ τῇ φωνῇ χρῆται τῷ λόγῳ πρὸς
αὐτόν, καίπερ τε πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις παραινοῦν, καὶ
μὴ μάχεσθαι κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέ-
λου γνωρισθέντα, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τὸ μεγάλων ἀγα-
θῶν ἐπιδραμεῖν, καὶ τὸ παυσάμενον τὸ γόνυ ἐκλεῖψαι αὐτῷ,
μᾶλλον γὰρ ἰσχὺν ἵνα τῷ ἀνθρώπων τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι
τῆς ἐκείνου δειλαίαν τε καλεῖν αὐτὸν ἱστορήσαν. σημαί- D
νει δὲ τὸ κατὰ τὸν Ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντισάντα
ἄγγελον θεόν. ταῦτα μέν τοι προεῤῥήθη, ἰακώβου δεη-
θέντος. ἀπόδοσιν γὰρ ἄγγελον εἶναι θεῖον, ἵνα μείζονα
ἴσχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα
τοῦτ' εἶπον, ἄφαντος γίνεται. ἡδεῖς δὲ τούτοις ἰακώβος,
φανοῦλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ
πρόσωπον. καὶ γνωμένου δὲ τῷ μάχῃ ἀληθείας
αὐτῷ ὦδε τὸ νεῦρον τὸ πλατύ, αὐτός τε ἀπέχεται
τῆς τοῦτου βοσκῆς, καὶ δὴ ἐκείνου ἐδεῖ ἡμῖν ὄζιν ἐδώ- E
διμον. πλησίον δὲ ἦν τὸν ἀδελφὸν πανδαιμόνιος, κα-
λοῦσι πρότερον τῷ γυναικῶν ἑκατέρων κεῖθ' αὐτοῦ μὲν
τὴν θυγατέρα δίναν, ἵνα πόρρωθεν ἀροσῶν τὰ ἔργα τῷ
ἀνδρὶ μισομένων εἰ ἔτο θελήσειεν ἴσασι. φροσπό-
ρει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γενόμενον, οὐδὲν
ἧσσι αὐτὸ δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁπόσας ἀπὸ ἀσαίμβους
αὐτὸν, ἀπήρετο τῷ παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖ-
κας. ἤξιου τε τότε τὸ παῖ μαθὼν ὦδε αὐτῷ, καὶ αὐ- F
τὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακώβου δὲ
προφασιζομένου τὸν κόπον τῷ ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν
εἰς σαιρεσν. ἐνταῦθα δὲ ἐποιεῖτο τῷ διαίταν, φροσα-
γορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτῷ ἕρκώσεως δασείαν.
ἰακὼβ δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νῦν σικιμὰς λεγομέ-
νας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρῆλθε χαναναίων δὲ ὄζιν ἡ πόλις.
τῷ δὲ σικιμίτῃ ἑορτὴν ἀγόντων, δίνα ἡ θυγάτηρ
τοῦ ἰακώβου μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη
τὸν κόσμον τῷ ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ

Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſſit, alios properè ſubſequi: vt ſi quis primos aggrederetur, ad ſequens agmen haberent refugium: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdam ad fratrem cum muneribus. ea conſtabant iumentis multisque ac variis quadrupedibus, accipiēti placituris propter raritatem. veniebant autem alij poſt alios, vt crebrius occurrentes plures quàm pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remiſſurū iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatum eſt præmiſſis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquātum ab agmine relictus incidit in luctam cum ſpectro, ipſe prior laceſſitus, erátque ſuperior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduerſarium, ſed angelū Dei viceriti ídque illi eſſe magnę felicitatis præſagium: genúſque eius nunquam defore, nec vllis vnquā humanis viribus poſſe opprimi. iuſsítque illū poſthac vocari Iſraelem, quod Hebræis angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Iacobo, id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet angelum eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum neruum inter luctandum læſit, & ipſe pòſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci nó licet. Cognito verò fratrem iam non longè abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanque cum pediſequis, vt è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi eam frater maſſet. ipſe propior factus adorauit fratrem, non malè de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorū: & cùm didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrē. Iacobo verò excuſante laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus autē peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum. & cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendū cultum mulierū eius regionis. qua viſa Sychemis Emmoris regis filius, raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobū, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimoniū collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex ſperans Iacobum aſſenſurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione,

Geneſ. 34.

αὐτῇ συχέμις ἐμμώρου τοῦ βασιλέως υἱὸς, φθείρει δὲ ἁρπαγῆς. καὶ δεσπόζεις ἐρασθεὶς ἐντυνάει ἡ παῖδα λα-
βεῖν αὐτῷ πρὸς γάμου τῷ κόρῃ. ὁ δὲ παιδὸς ἦπα πρὸς τὸν ἰακώβου, διόμβρος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ συχέμ
συζύξαι δίναν καὶ νόμον. ἰακώβος δὲ, ἔτ' ἀπλήκτῳ ἔχων δεῖ τὸ ἀξίωμα τῷ ὦδε καλοῦντος, οὔτε νόμι-
μον ἡγούμενος ἀλλοφύλοις συνοικίζειν τῷ θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπεξῆναι αὐτῷ βουλῇ ἀγα-
γεῖν ὦδε ὧν παρεκάλει. ἀπίει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰακώβου ἐλπίζων παρίξειν τὸν γάμον. ἰα-
κὼβ δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τῷ τε φθορᾷ τῆς ἀδελφῆς, καὶ τοῦ ἐμπόρου τῷ δόλου,

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterim puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiã. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Genes. 35.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Cap. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

Genes. 35. Rebecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorũ. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

ἠξίου βουλεύεσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορεῦντες. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ἐμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συντίθενται τοιάδε τινα πρᾶξιν. οὔσης ἑορτῆς, ἣν ἄγουσι πανδήμῳ εἰς αἴεσιν καὶ διωχίαν τῶν ἐμμήνων, νύκτωρ προφθάσαντες ἀποκαλόντες τοὺς φύλακας, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βασιλέα συὼ αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσαντες δὲ τῶν γυναικῶν προέξαντες δὲ ταῦτα δίκα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπαναγουσι τὸν ἀδελφὸν ἰακώβῳ δὲ σκληρύνοντι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ γεγονότος, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱούς, ὁ θεὸς φάσας ἐπέλθοντα θαρρεῖν. ἁγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ἐπιτελεῖν ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τὴν ὄψιν τὸ ὄνειρον ηὔξατο. ἀγνίζων οὖν τοὺς ἑπομένους, ὅπου γλάνει τοῖς λαβαίου θεοῖς. οὐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ἐν σκίμοις εἰς γλεῶ, ὑπό τινὰ δρῦν. ἀπάρας τε τοὐντεῦθεν, ἐν βεθήλοις ἔθυεν, ὅπου τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πέρτερον ὅτι τῆς μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν ὁ προϊὼν ἐπὶ κῦ τὴν ἐφραθάνην γίνεται, ἐνθάδε ῥαχὴλ ἐκτίκτει θανοῦσαν θάπτει, μόνην δὲ συγγνοὺς τῆς ἐν χεβρῶνι τιμῆς οὐ τυχοῦσαν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμὶν ἐπάλεσε, δίχα τὴν ἐπ' αὐτῷ χθυμίαν ὀδύνην τῇ μητρί. οὗτοι ἰακώβου παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα. θήλεια δὲ μία. τούτων ἐκτὸς γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχὴλ τέσσαρες δὲ, ἐκ δὲ θεραπαινίδων, δύο ἑξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρὼν δὲ ἐντεῦθεν ὅτι χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνῆν δὲ ἴσαακος τὴν διαίταν ἔχειν. καὶ βεχκὰ μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἴσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

Ἦν γὰρ ῥεβέκκαν ἰακώβου οὐ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ ἴσαακος ὑπὸ μὲν πολὺ τὴν ἀφίξεως τε υἱοῦ. καὶ ὀφθῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείου προγονικοῦ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγήκοτο δὲ ἴσαακος, ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολλῆς ἠξιωμένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄβραμον τὸν πατέρα. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀριθ, ἔτεσιν ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Παῖς ὢσαὺ καὶ Ἰάκωβος Ἰσαάκου παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. ἡ μὲν Ἡσαὺ τὴν Ἰδουμαίαν κατέσχεν, Ἰάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν. Κεφ. α'.

Ὡς Ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδηλωτικῶν τὴν μέλλουσαν δυσημονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β'.

Ὡς αὐτὸς εἰς Αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, δι' ὃ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ ἡγούμενος δεσπότης ἐν αἰχμαλώτοις λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἐχθρὸν ὑποχείριος. Κεφ. γ'.

Ἡ τῶν παίδων ἀστυ μὴ τῶν ἡλικιῶν πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, δι' ὃν ἡγούμενον λιμόν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε'.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγῶν δι' αὐτῆς παρέσχε Κεφ. ζ'.

HÆC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRO continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Ioseph Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Ioseph in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in suâ potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CAP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-QVITATVM IVDAICARVM

LIBER SECVNVS.

CAP. I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebronę fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominatus est à seipso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. *Genes. 35.* Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam *Genes. 36.* dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis ditobus Aliphazem Asa, Raguelē Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus. Aliphazę item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Κεφάλαιον α'.

Πῶς ἠσαῦ καὶ ἰακὼβ ὁ ἰσαάκου παῖδες ὄντες διέλαυτο τὴν οἴκησιν, καὶ πῶς ἰδουμαίαν μὲν ἔτυχεν, ἰακὼβ δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὸν ἰσαάκου τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, οὐκ ἐπὶ ἑλλάδος ταύτην κατέσχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, τῆς χεβρωνίας πόλεως ἀναχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σκείρᾳ διῳκίζετο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, οὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος γὰρ ὑπονομάζετο, καὶ τοιαύτην αἰτίαν τυχὸν τὴν ὀνομασίαν. ἐπὶ θήρας ποτὲ καὶ πόνῳ τοῦ σώματος τὸ κυνηγέσιον λιμωττῶν ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀλίγου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ φακῆν ἑψοῦντος πρὸς ἄριστον αὐτῷ ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ δι' ἃ ἐπὶ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοθῆναι αὐτῷ πρὸς ῥοφῆσιν. ὁ δὲ ἀποδώσεσθαι τὸ πρωτοβεῖον αὐτῷ τοῦ φαγεῖν, συνωμόσατο χρησάμενος τῇ πείνῃ τοῦ ἀδελφοῦ εἰς ἀνάγκας. καὶ κἀκεῖνος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ παραχθεὶς, ὤμοσε χωρὶς τοῦ πρωτοβείου αὐτῷ μὴ ὄρκων ἕνδεν ὀφεῖν τὸ ξανθότητα τοῦ βεβύσματος, ὑπὸ τοῦ ἡλικιωτοῦ ἄδωμος καλεῖσθαι, καὶ παιδιᾶς ὀνηλασίας. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν οὕτως παρωνόμασεν. ἕλληνες δὲ αὐτὸ ὀνομάζουσι τὸ συμπότερον ἰδουμαίαν ὀνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πάντων τὸν ἀριθμὸν. ὧν ἰαὺς μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τοὔνομα. τοῦ δὲ λοιπῶν, ἀλιφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγουήλης δὲ, ἐκ μοσαμήνης ὑπῆρξαν αὐτοῦ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν οὗτοι παῖδες ἦσαν. ἀλιφάζη δὲ γίνονται γήσιοι παῖδες πέντε, θήμανος, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ἐκεναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος ἐκ παλλακῆς αὐτοῦ γεγονὼς θαμνάης ὄνομα. οἱ κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν γοβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκης κληθεῖσαν ἀμαληκίτην. πολλὴ γὰρ ἐφωμένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτὴν ἀπέστειλεν ὁμοῦ καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

Κεφάλαιον β'. A CAP. II.

Ως ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ὀνειράτων αὐτῷ προφητικῶν τῶν εἰς μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futurę ſuę felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκὼβος ὁ σωσίβιος παρελθὼν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος οἷον οὐκ ἄλλος τῶν βροτῶν. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ὁμηλικιώτας, καὶ παίδων ἀρετῇς ζηλωτὸς καὶ ἀφθονώτερος ἦν. οὐδὲν γὰρ ὑστέρει. ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χεῖρων καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ φρενοῦν σύνεσιν. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτῷ προέγνω ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τὴν λυπηρὰν αὐτῷ δόξαν τῶν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν παρασχεῖν, καὶ πάσαν τὴν ὑπὸ αἰγύπτῳ τῷ πατρὶ μετὰ ταῦτα ἀναχώρησιν αἴτιον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον μὲν ῥαχὴλ παρὰ τὸ τοῦ σώματος ἰσχνὸν ἀλκαῖός τε τὴν ψυχῆς ἀρετὴν, φρονήσει γὰρ διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον ἠγάπα. τούτῳ δὴ καὶ ἀδελφῶν, ἦν τε παῖς σοφὸς σφόδρα καὶ μῦθος ἦν ἐκ τῆς ἀνεψιᾶς, ἀθεράπευτος ὁ θυμὸς τῷ τε παιδὶ καὶ τοῖς ἐμπνεύσασι, δυσμενείαν καταγελώμενα, ζηλοτυπούντων ἄμα τὴν εὐθυμίαν, πρὸς τὴν οἰκείαν τούτων δυσφημίαν. αἱ δ' ὄψεις, αἷς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδε ἦσαν. ἐπὶ τομαῖς εἰς τὴν ἀδελφῶν δὴ παῖδος ὅτε συλλέγειν τὴν καρπὸν θέρους ἐκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τὴν κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαπρεπέστατον ὄψιν. δρᾷ δ' ἐγρηγορὼς ὄψιν. ἐν ᾗ παρθεὶς μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς δὴ παῖδος ὅτι συλλέγειν τὴν καρπὸν θέρους ἐκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τὴν κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαπρεπέστατον καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων δρᾷ δ' ἐγρηγορὼς ὄψιν. ἐν ᾗ παρθεὶς μὲν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κεντοῦσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξήθετο. λέγων ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δράγμα πυρὸν πρεμεῖν ἐφ' οὗ κατέθηκε τόπου, τὰ δ' ἐκείνων προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μεγέθος φασμάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, καὶ καθ' αὑτὴν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τούτων ἐδόκει, ὡς ἐπιγνώσιμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διετάρησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὰ ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἰώσηπῳ ῥᾳδίως προσφιλονεικήσαντι τὸ θεῖον, διετέραν ὄψιν ἐνέπεμψε τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον, ἐδόξει τὴν σελήνην καὶ ἕνδεκα τοὺς λοιποὺς ὅτι τὴν γῆν καθιέναι, καὶ τοὺς ἀστέρας τοῖς λοιποῖς ὅτι τὴν γῆν καταλελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. τούτῳ τὴν ὄψιν τῷ παιδὶ, μηδὲν ἀδὲ τὴν ἀδελφῶν κακόηθες· ὑφορώμενος, καὶ τούτων ἀδιστύχητον, διηγήσατο, καὶ τί βούλεται σημαίνειν, φράσαι ἀδιακάλυν. ὁ δὲ πάνυ τῷ ὀνείρατι. ἦ γὰρ προόρησιν αὐτῷ τῆς ἀγαθοῦ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀπόπτως οἰκάσας, ἐχαίρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν δὴ τὸν παῖδα κατιγγελλον. καὶ καιρὸν ἔζειν θεὸς ζῶντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῆς γονέων καὶ τῆς ἀδελφῶν ἑστοῦς τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. ἦ μὲν σελήνη καὶ ἥλιον μητέρα καὶ πατέρα, ἦ μὲν αὐξήσης πάντα καὶ τροφοῦσης ἦ δὲ ἐκτυποῦντος καὶ τὴν ἰδέαν ἑκάστου ἐπιφέρον. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τῷ τοῦτοις ἕνδεκα εἶδ), καθὰ πρὸ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε ἡλίου καὶ σελήνης ἦ ἰσχὺ λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην ἐκ ἀσυνέτως ἦ ὄψιν ἦ κρίσιν ἐποιήσατο. τοὺς δ' ἀδελφοὺς ἦ ἰωσήπου, σφόδρα ἐλύπησε τὰ προφρημθέντα καὶ διετάραξεν ὡς ἐπ' ἀλλοξίῳ τινὶ μέλλοντα τὰ σημαινόμενα δηλοῦν ἦ ὀνειράτων ἀγαθὰ ἤξειν ἀλλ' ἐκ

ΙΑcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia prædíti. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum ciúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutẽ (erat. n. prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quę ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrẽtes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, ram felicitatis quàm generis ſocij:

Genes. 37.

D

decreuerúntque adoleſcentem tollere: & hoc A
conſilio comprobato, frumentis iam collectis,
contulerunt ſe cum pecoribus in Sicimā agrū
paſcuis percommodum, nó præmonito patre:
atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille ne-
mine à gregibus veniente, nec certi quicquam
nunciante, de filiis ſolicitus ac mœrens, mittit
Ioſephum ad greges cogniturum res fratrum,
& quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Ægyptum venditus à fra-
tribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tan-
dem in ſua poteſtate habuit.

Geneſ. 37. ILli autem viſo fratre aduentāte gauiſi ſunt,
non ob aduentum germani à patre miſſi, ſed
tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradi-
to: volebántque confeſtim eum interimere, ne- C
que præſentem occaſionem elabi ſinere. Ru-
belus autē inter hos natu maximus videns eos
conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remo-
rari, docens quantum facinus molirentur, &
quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem
haberi tam Dei quàm hominum iudicio cæ-
dem hominis vel non cognati, ſed longè ſce-
leratius eſſe necis fraternæ reos deprehēdi, quo
ſublato etiam in patrem eam iniuriam redun-
daturam, & matrem quoque in luctum ac di- D
ram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent,
reputantéſque quantam eis calamitatem allā-
tura ſit mors filij tum probi tum natu mini-
mi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum
quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem
conſilij contra fratrē initi. hunc ſi à cœpto de-
ſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atque
reſipiſcentiam: ſin pergāt, fieri non poſſe quin
exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipſius
prouidentiam latere poſſit, ſiue in ſolitudine
admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim E
ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoq;
adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tan-
tum ſcelus illis aduerſariam fore, eam nun-
quam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſo-
rum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne
læſo quidem fas eſſe germanum occidere. Sa-
tius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe
officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe
quidem in illos, cuius ætas miſerationem po- F
tius mereatur, & illos ipſos tutores ac prote-
ctores. Cauſam etiam cædis facinus corū grā-
uaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ fe-
licitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter
cognationem ipſis quoque frui licebat. De-
bere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quic-
quid Ioſepho largitus fuerit. proinde cogi-
tandum eo grauiorem fore indignationem
Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortu-
na dignum iudicaſſet interimendo, mate- G
riam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint.
Hæc Rubelus & his plura commemo-
rans conabatur eos abſterrere à parricidio.

B

ἀδελφοῦ, ἢ ὧν συνάπολαύσῃ αὐτῷ εἰκὸς ἰδίᾳ κοινωνοὺς
ἡγήσεως, ἅτες ἢ τῆς δαιμονίας ἰσομοίρους. αἰτιᾶν
τε ὡρμᾶτο καὶ τὸ μιαιφόνον, ἢ ταύτῃ κυφώσαντος τὴν
βυλὴν, ἐπειδὴ τὸ συγκυμιδὴς αὐτοῖς πέρας ἔχει, ὅτι
σὺν μάσι ξαπάντες, χώρα δ' ἔστιν αὐτῇ βόσκειν ἀγαθὴ
θρέμματα καὶ τομὰς ἐκφέρειν, αὐτό δι τῷ πυμνίων
ὅτι μέλουσι, μὴ προσδηλώσαντες τῷ πάππῳ τὴν ἐκεῖσε
ἄφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, ἢ τὸ μηδὲ ὑπὸ τῶν ποιμνίων
πρὸς αὐτὸ ἀφικέσθαι τινα τὸν ἀφ' τῷ παίδων αὐτῷ τὸ
ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν ἀφ'
αὐτῷ ὄψιν λαμβάνων, ἢ φρενιδὴς ὤν, πέμπει τὸ Ἰώ-
σηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ ἀφ' τῷ ἀδελ-
φῶν, ἢ τί φρονοῦσιν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ως Ἰώσηπος ἅτων εἰς ἄγνοιαν προφθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν δι' ἃ τὸ
φθόνου αὐτὸν μῖσος, ἢ ἡμιόμνιον ὄλεσημος ἐκεῖ ἢ λαμπρεῖς,
τοὺς ἀδελφοὺς ἔχειν ὑποχειρίους.

ΟΙ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον προσὼν αὐτοῖς ἀφιγμέ-
νον, ἥδησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ,
ἢ παρὸς ἀπεσταλκόσι, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ ταῖς
χερσὶν αὐτῷ ἢ θείᾳ βούλησιν ὡδηδοθότες. αἱρεῖν
τε ἤδη ἢ μὴ τὸν εἰσιόντα ὑπερβάλλεσθαι καιρὸν ὡρμή-
κεσαν. οὕτω δὴ αὐτοὺς ῥοιβδηλος ὀφθὲν ἔχοντας ὁ πρεσ-
βύτατος αὐτῷ ἢ πρὸς τὸ πρᾶξιν ὁμονοηκότας, ἐπειρᾶ-
το κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τὸ ἁμαρτήματος, ἢ τὸ
ἐπ' αὐτῷ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν ἅ θεῷ ἅ ἀνθρώποις
ἀδόσιον δοκοῦν, ἢ τὸ μὴ συγγνώμης ἀνθρώπῳ χειρ-
γῆσαι φόνον. πολὺ μὲν γε μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀ-
δελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι ᾧ πατρὶ τὰ αἱμαρμένῳ
συναδικεῖ), ἅ μήτηρ εἰς πάθος καὶ παιδὸς ἀπορρήξειν
οὐ κατ' ἀνθρώπινον νομιζόμενον νόμον συγκαταστᾶσαν.
τοῦτον οὖν αὐτῷ αἰδῶ λαβόντας, ἅ τῷ λογισμῷ τὸ ἢ
πείσειν) τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ ἢ νεωτάτου
ἀδελφοῦ, ἀποχέσθαι τὸ ἁμαρτήματος παρεκάλει, ἢ
τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴς ἅμα ἢ μάρτυς ἤδη ἢ τὸ
βυλῆς αὐτῷ τῆς ὅλης τὸ ἀδελφὸν γεγυμνωμένης. ἀποστάν-
τας μὲν τῆς πράξεως ἀγαπήσειν μετανοίᾳ ἢ τῷ σω-
φρονεῖν εἰσάντας. προελθόντας δ' ὅλη τοῦργον οὐκ ἔ-
στιν ἰδοῦ οὐκ εἶναι πράξει) τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην μείναν-
τας αὐτὸ τὸ παντὸς παρεῦσαν φόβοιαν, ἢ μήτε τῷ
ἐπ' ἐρημίας φρατίζομένων ὑστερεῖσαν, μήτε τῷ ἢ τὰς
πόλεις. ὅπως γὰρ ἄνθρωπος αἰδῆ, χρὴ δοκεῖν ἐνεῖναι τὰ παρ-
ρεῖναι ἢ τὸ θεῖον. τό τε σωσείσας αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐ-
χθρὸν ὅλη τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν
αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς σωσικῆσαι τὸν
ἀδελφὸν ἀπελοῦσιν, ὃς ἦν δικαίως. προσετίθει δὲ καὶ
ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν οὐδὲ ἀδική-
σαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς
οὕτω φίλοις, ὑφ' ὧν ἁμαρτεῖν εἰδόκουν. ἰώσηπον δὲ οὐδὲ
πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγονυμένον, ἀλλαφθείρουσιν. ᾧ τὸ ἢ ἡ-
λικίας ἀδενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ ἢ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐ-
ρανίζει) κηδεμονίαν. ἅτε αἰτίας τῆς αἱρέσεως, πολὺ
χείρονα τὸ πρᾶξιν αὐτῷ τίθησι, δι' φθόνον τῷ ἐσομέ-
νων ἀγαθῶν αὐτῷ τὸ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν
τὸ ἴσον ὑπολαύσῃ κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μείζουσίας, οὐκ ἀλλοζίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἦν αὐτὸ ὑπο-
λαμβάνῃ ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ προσηκόντως τὸ ὀργὴν ἢ δίκῃ τὸ καλοῦς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζῃν.
εἰ δ' ὑπ' αὐτὸ κειμένου τὰ ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ὑποκτείναντες ἀφαιρήσειν) τὸ θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσῃ), ἢ
ὁμῶν ῥᾴθυμος ταῦτα ἐλογίζοντο ἐπὶ πλέον, ἢ δολόμητος, ἐπιφρᾶσοι τοῖς τὰ ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποξέπειν.

ἐπεὶ

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltē manus puras seruarent. In hanc sententiam itū est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pastua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturū, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septemdecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consulere cœperunt, quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filij. aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi accideritz tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari beluarum incursu periisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratū. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptū Petephres vir Ægyptī, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Genes. 37.

III.

B

C

D

E

F

G

docuitque prudentiam aduersanti fortunæ nõ A
succumbere, si quis ea legitimè, & non secundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque si rem aperiret se faciliùs eo potituram, & in parte felicitatis habituram si contigeret ab hera se rogari, æstimans eũ magis ex præsenti conditione quàm ex immutabili morum generositate, concupiscentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam B
referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta esset. quin & ipsam hortabatur vt morbo suo repugnaret, negans vnquam se in hac re illi obsequuturum. Desineret sperare, quo potiri non liceat: sic enim fore vt mala cupiditas facilè sederet. se quidvis potius perpessurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduersari heræ seruum non deceat, ipsam tamen rei fœditatem
reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò C
repulsa magis etiam accendebat, quòd non putaret Iosephum pernegaturum: & non cessante morbo, secundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico festo instante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans solitudinem, & ad Iosephum sollicitandum opportunitatem. quam nacta supplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque D
vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba descendi: sapies tamen si vel nunc cedes, & prius erratum corriges. siue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & festi lætitiam tuæ consuedini posthabui. siue priùs diffidebas, non tentari te malitiosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate persto. quare E
aut præsentem voluptatem elige, & amanti obsequere, maiora etiam commoda expectãs: aut odium meum & vindictam, si meæ gratiæ castitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede si ad maritum te deferam, & de stupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus est Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymásque verborum testes, nec miseratione induci, nec terrore cogi F
potuit, quo minus perstaret in suo pudicitiæ proposito: constantérque restitit intentanti iniustam afflictionem, malens acerbissima quæque sufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iusto se dignum supplicio, si quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipsam quoque officij sui monuit, iurisque coniugalis ac consuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præstò esse pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere G
non possit: adesse & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi suum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατῶν τῆς ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων συναμβλύνων, οἷς αὐ παρῆν γνησίως, κ̀ μὴ πρὸς τὰς ὑπερβολὰς τὰς κ̀ καιρὸν μόνον ἡρμοσμένον. τῆς γὰρ δεσπότου γυναικὸς, ἥ τε τ̀ δύμορφίαν, κ̀ τὴν πρὸς τὰς ὁμιλίας αὐτῷ δεξιότητα ἐρωτικὰς ἤγαπᾶτο, κ̀ νομίζουσα εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τ̀ τὸ φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δύτυχημα ἡγησαμένου τὸ τὴν δεσποινιαν αὐτῷ συνεῖναι, κ̀ πρὸς τὸ χρῆμα τ̀ τότε δυσέλειας, ἀλλ' ὑ πρὸς τ̀ ἔρωτον ἀφορμὴν τ̀ κ̀ φθορὰν τῷ μεταβολῇ τῶν ἡμερῶν τὴν τῆς ὀπτασίας αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ κ̀ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τ̀ ἀξίωσιν, ὑ κελεύας ὅσιον εἶ) τοιαύτην αὐτῇ συνοῦσαν χάριν, ἐν ᾗ τ̀ πρὶν μὴν κ̀ τοσαύτης ἀξιώκοτος πιστ̃ς, ἀδεῶς σωιέσθαι νεν εἶ) κ̀ ὕβριν. ἀλλὰ κρατῶν τὰ τ̀ πάθους κ̀ κείνῳ τῷ καιρῷ, τ̀ ἀπόγνωσιν τ̀ τύχεσθαι τ̀ ὀπτασίας πεσβαλλόμενος. συλλήσεσθαι γάρ τε αὐτῇ τ̃ μὴ παρούσης ἐλπίδος, αὐτὸς τ̀ παρ̃ μᾶλλον ὑποψίαν ἐλήλυθ, ἡ πρὸς τοῦτο κατανεύσῃς ἔσεσθαι. κ̀ γὰρ εἰ τῇ διανοίᾳ δ̀ λον ὄντα δεῖ πιεῖν ἐναντίον μηδὲν, ἡ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῷ παραγμάτων αὐτῷ λίαν πολλὴν αἰ ἔχει παραίτησιν. τῇ δ' ἐπὶ μᾶλλον ἐπιτείνει τ̀ ἔρωτα μὴ προσδοκήσειν τ̀ ἰσοπαθοῦντα τυχεῖν κ̀ δύνασθαι ὑπὸ τ̃ καιρ̃ πολιορκούμενον, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ καταρᾶσασθαι δημοτελοῦς ὢν ἑορτ̃ σύστασις, καθ' ἣν εἰς τ̀ πανήγυριν κ̀ γυναῖκι φοίτησις νόμιμον ἦν, σπανίζει) νόσον πρὸς τ̀ αὐθαδεστέραν μείωσιν κ̀ σχολὴν εἰς τὸ δυνᾶσθαι τῷ ἰωσήπῳ. κ̀ γνωρίζεις αὐτ̀ ταύτης, λιπαρεστέρας ἐπ τῷ πρώτῳ ἀπῷ προσενέγκασθαι λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτ̀ μ̀ τ̀ ἀξιῶσαι εἶναι κ̀ μηδὲν αὐτιρρησαι, κατά τε τὴν τ̀ παρακαλούσης εὐχρηστίαν κ̀ τ̀ τῷ πάθους ἀφαίρεσιν, ὑφ' ἣ βιαζόμενη δεσποινα οὖσα τῷ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέραν ἡγεῖσθαι. φρονήσ τε κ̀ νῦν ἐμμένειν αὐτ̀ δοκεῖς, κ̀ τὸ ὑπὲρ τοῖς παρελθοῦσιν ἀγώνιον διορθώσεσθαι. εἴ τε γὰρ δευτέραν δόσιν ἐζητήκατο, ταύτην γεγονέναι κ̀ μ̀ πλείονος ἀπουδ̃ς, νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι κ̀ τ̃ς ἑορτ̃ς, κ̀ τ̃ς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμ̃σαι. εἴ τε τοῖς παρόντος ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸν ἀπορουσι λογισμοῖς, τ̃ μηδ' μίαν κακουργίαν εἶ) κείνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὑπομένειν. προσδοκ̃ν τε τῷ παρόντων ἀγαθῶν ὄντως, ὧν ἤδη μετέχειν προθύμου αὐτ̃ τῷ ἑορτῷ, κ̀ μιζόνων ὑπολαύειν, ὑπήκοον ἡγούμενον. ἄμεινον ἦ κ̀ μῦσος παρ' αὐτ̃ ὑποσφαγέντα τ̀ ἀξίωσιν, κ̀ τῷ χαρίζεσθαι τῇ διανοίᾳ τ̀ σωφροσύνης δόκησιν προδέμενον. κ̀ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσῃ ξαπίνης εἰς κατηγορίαν αὐτ̃, κ̀ παραψύσαι μὴς πεῖραν ὑπὲρ τοιούτου. προσέξειν ἦ μᾶλλον τοῖς αὐ̃ λόγοις πεπεῖρῃ, ἢ πῖς ὑποίνῳ, κἀν ὅτι μάλιστα δοκ̀ ἀληθείας φέρον; ταῦτα λεγούσης τ̀ γυναικὸς κ̀ δακρυούσης, οὐτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, οὔτε λύπη κατέσχε φόβος, ἀλλὰ ταῖς δήσεσιν αὐτ̃ κ̀ ταῖς ἀπειλαῖς ὑπ ὑπ̀ δοῦλα δεσμὰ δεσποτ̃ κ̀ ὑποκύπτει τ̀ τῷ χαλεπωτέρῳ ἀλλ' ἦ μᾶλλον, ἢ τῷ παρόντων ἀπολαύει, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὐ̃ αὐτὸς συνοίδει δικαίως ἀπολυμένῳ. χάριτα τε αὐτ̃ ὑπομιμνήσκει, κ̀ τ̀ πρὸς τ̀ ἄνδρα

συμβιώσεως. κ̀ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τ̀ ὀλιγοδρόνῳ ἡδονῇ παρεκλαλεῖ. τ̀ δὲ μὴν κ̀ μεταστῆσαι ἐξουσίας αὐδεὶς ἐπ' ὀδύνῃ ἡμῖν μένειν, οὐκ ἔστι διορθώσ τῷ ἡμαρτημένων, κ̀ φόβον τὸ καταφρονεῖν ἡγεῖσθ, κ̀ χάριν τοῦ λαβεῖν ἀγνοουμένου. τοῦ καιροῦ. τ̀ ἦ ὥρας τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπολωνσιν ἐχούσης ἀκινδύνων.

Ϲ πρὸς

καὶ σφὸς ἐπὶ πολλῷ τῷ δικαίῳ τῆς συνειδότος καὶ σφὸς A at coniugalem consuetudinem & voluptatem
τὸν θεὸν παῤῥησίαν καὶ σφὸς αὐτὸν ἐφόπτας. καὶ ὡς αὐτῷ habere securam, & conscientiæ fiduciam tam
μᾶλλον θεραπεύοντι, μένοντα καθαρὰν καὶ δικαίοις ἐ- apud Deum quàm apud homines. quin & con-
ξουσίᾳ χρώμενον πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ οὐ συνιέντα μᾶλλον ducibilius esse, si impolluta manens habeat se
τος αἰσθοῖ. πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶναι δοκεῖν ἀδικουμέ- herili iure subditū, potius quàm flagitij com-
νους, τοῖς εὖ βεβιωκόσι, μὴ δὲ λανθάνουσιν κα- munis conscium. satius enim esse conscientiæ
κοφραγεῖν. ταῦτα λέγων καὶ ἐπὶ πλεῖον τούτοις ὁ- rectè factorū, quàm peccati latebris fidere. his
μοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἀπεῖργεν ἐπιεζό- & aliis similib. verbis mulieris impetū retun-
το, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἀπερίφερεν. B dere conabatur, eámq. à praua affectione ad ra-
ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀπορίᾳ, καὶ ἀπιβαλοῦ- tionis arbitriū reuocare. at illa vehemētius in-
σα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ἀπαγορεῦσα τὸ πάθημ stabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis
ἔλεγεν. εἰς δὲ ἐξέφηνεν ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ ἀφο- manib. hominem ad obsequiū cogere nitebatur. Ibi verò Ioseph⁹ intemperias mulieris vl-
σιωταλγοῦσαν τὴν ἐπιθυμίαν, κατηγοροῦσης αὐτὸν ἐκ τούτου, terius non ferens, relicta etiā interula ex qua
ἐξεπήδησε τὰ δεδυμένα, φοβουμένη μὴ κατίδοι retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim re-
ὁ πόσις τὴν φύσιν αὐτῆς ὕβρεως, φθονερῶς ἔχουσα pulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiā
φθάσῃ κατηγορῆσαι πρὸς τὸν πετεφρῆν ἐγκα- maritus cognosceret, decreuit prior Ioseph⁹
τηγορίαν τοῦ ἰώσηπου, ἵνα τούτῳ τῷ ὄρκῳ παμφρόνησιν μὲν αὐτοῦ δυ- falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo su-
σωνύμως ἀφαιρεθείη μόνον, φυγαδεύειν δὲ τὸν δεσπότην, σοφὸν C mere, dignū muliebri astutia rata, si accusatio-
ἅμα καὶ γενναῖον ἡγήσατο. ἡ μὲν οὖν κατηφὴς nem præoccuparet. itaque sedebat mœrens &
καὶ συγχεομένη, τὸν δὲ τῆς ἐμπαθοῦς τῆς ἐπιθυμίας perturbata, qui erat dolor ob frustratam libi-
λύπαις ὡς ἐπὶ πρᾶξιν ἀμαθῆ ἐξεφόρτιζε πλάσασα μύθ ὀρ- dinem, esse indignationem tentatæ pudicitiæ
γῆς. ἐλθὼν δὲ ὁ πόσις ἐπὶ τὸν οἶκον τεταραγμένη καὶ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc a-
πυθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας ἰώσηπον κα- spectum turbato, causamq; scitante, Ne viuas,
τηρξατο. καὶ τελευταίας ἔσχεν εἶπε, τὸν ποσεὶν δοῦλον κοίτην inquit, marite, ni scelestum seruum, cubile tuū
μιᾶναι τὸν σὸν ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, οὐδ' οἷος ὢν violare conatum, digna pœna mulctaueris, ob-
εἰς τὴν ἡμέτερον οἶκον ἀνάστατα μανιῶδες ἐσωφόρησεν, litū & qualis in ædes nostras venerit, & quan-
ὅθ' ὧν σὲ τῆς σῆς χρηστότητος ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχάριστος D ta beneuolentia sit à te cōplexus: qui ingratis-
ὢν καὶ εἰμὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπε- simus habendus ni omnib. modis frugi se ap-
βούλευσεν ὑβρίσαι γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τὴν probaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam
σὴν ἀπουσίαν φυλαξάμενος, ὡς ὅσα καὶ μήτηρ ἰδίοις abstinuit: idq; die festo obseruata absentia tua,
παισὶν ἐπιτρέπει δίκαι τὸν ἀπὸ σοῦ φόβον πρόφασιν ἔχει φύσει vt facile apparet, modestiam quam prius præ se
χρηστὸς ὤν. τοιοῦτον δὲ ἅμα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ ferebat, ab herili metu, nō ab indole recta pro-
παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν παρελθὼν ἐποίησεν. ὡς δὲ E fectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac
ἔπεισε τῇ κατηφείᾳ τῆς σῆς πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν meritum indulgente corruptus est. videś enim
λαβεῖν ἐθέλειν, καὶ τῷ πρωτοβούλῳ οἰκέτῃ ἀφεστημέ- omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ cre-
νῳ καὶ τῆς σῆς γαμετῆς γυναικὸς παυσαμένῃ ἢ dita, grandioribúsq; conferuis se præpositum,
τῷ λόγῳ, δεδιδάκηκεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὑπ' ἐπιχεί- æquū putauit vxorem quoque tuā attrectare.
ρει βιάσασθαι καταλιπόντος αὐτό. πετεφρῆς ἢ μήτε δια- & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam,
κρυούσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν quasi in colluctatione relictā. Petephres autē
ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὸν ἔρωτι πλέον νέμων, δεδιὼς μὲν τὴν F victus oratione ac lacrymis mulieris, & cōiu-
τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐξέστη. δυοῖν δὲ σωφρονεῖν gis amori plus æquo tribuēs, omissa ampliore
τῇ γυναικὶ, κἀπορῶν ἀμφοῖν τὸν ἰώσηπον, τὸν veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris
μὲν εἰς τὸν τοῦ χαλκουργοῦ εἱρκτὸν ἐνέβαλεν. δεδιὼς δὲ fide, audacis facinoris Ioseph⁹ damnatū in ma-
τὴν γυναῖκα, κἀμάλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφρο- leficorum carcerē coniecit: ob vxorisq. pudici-
σύνην αὐτῇ μαρτυρεῖν. ἰώσηπος μὲν οὐδὲ πάντα δίκη τοῦ tiā magis sibi placebat, testis iā compertæ ipsi⁹
θεοῦ κοσμούμενος τὸ σῶμα αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν honestaris. Ioseph⁹ autem innocētiam suam IIII.
οὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τοῦ γεγονότος ἔλεγχον ἐξάπτει. τὸ Deo committens, neq. se defendere curauit, ne- Genes. 40.
δεσμὸν ἢ τὴν τοῦ ἀναγκαίου σιγὴν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα que rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculo-
ἔσεσθαι τοῦ δεδικότων θαῤῥῶν, τὸν τοῦ αἰτίου τ' συμ- rū necessitatē tacitus ferens, vna spe cōsolaba-
φορᾶς ἐκ τ' ἀληθείας εἰδότα θεὸν, ἃ πᾶσιν τ' ἀφροσίας tur, nimirū potētiorē esse Deum his qui se vin-
δίδυς ἐλάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τὴν ὑπομένοντα ἐκ τούτου xerant, cuius prouidentiā confestim est exper-
τὴν πίστιν αὐτοῦ καταγνόντες ἐν οἷς τάξεσιν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀ- G tus. Custos enim carceris tū fidem eius ac dili-
ξίωμα τ' μορφῆς, ὑπαίσιον τοῦ δεσμοῦ, ἐκ τοῦ δεινὸν ἐ- gentiā in absoluendis operū pensis considerās,
λαφρότερον ἐποίει. δοκοῦντι δὲ χρῆσθαι κρεῖττον δεσ- tū formæ dignitatē, soluit eū à vinculis, eāmq;
μωτηρίῳ ἐπέτρεπεν τοῦ δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπόσα miseriā aliquantò leuiorem reddidit: victu etiā
τε παύσαιτο τῆς ἐφ' ἑκάστοις ταλαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν cōmodiore quàm reliquos vinctos vti permi-
τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κατειρχθεῖεν αἰσθανομένων, οἰνοχόος τοῦ fit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo,
βασιλέως καὶ σφόδρα δι' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν διαφθαρεὶς καὶ συνδεσμώτης τοῦ ἰωσήπου τὰς πύλας, quoties labor intermitteretur, confabulantib⁹
ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam
damnationis percontantibus, pincerna quidā
regi charus, per iram ab illo ad compedes dā-
natus: familiaritatem cum Ioseph⁹ contraxit:

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset præsagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somnis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipsos sanciatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœroresque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim fontes in hęc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versabamur, & eius qui nos huc contrusit, quá propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalitium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exẽptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactũ, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A συνιδὼν ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἐπῆρεν· καὶ ἐκείνου
γὰρ αὐτὸν ἐδόκει φροντίζειν, ὅπερ ἦν, ἐξηγεῖσθαι θέλων
καλῶν δηλοῦν, εἴτι συμφέρον ἦν τοῖς ἐκ
τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῆς
ὀνειράτων φαντασίας προσάπτειν. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν
κατὰ τοὺς ὕπνους, ἓξ ἀνὰ πλεκτάνην πεφυκυίας ἀμπέλου
βότρυς ἐξ ἑκάστου διακεκμακὼς μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς
ξυλητὸν ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτοὺς ὑποθλίβειν εἰς φιάλην
ὑπόχυτας τοῦ βασιλέως. δηδόσθαι τε τὸ γλεῦκος, δοῦναί
τε βασιλεῖ πιεῖν, καθάπερ ἐδέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ
μὲν οὖν ἐνυπνίου ἐφάνη μέχρι τούτου ὄν. ἐξέβη δ' ἐπὶ μεῖζον
συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν ἀποῤῥησιν τοῦ ὄ-
ψους. ὀδὰξ, διαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν ἕξ
ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῆς δεσμῆς, τοῦ βασιλέως πο-
θήσαντος αὐτοῦ τὴν ἀγχίνοιαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν
ἐπανήξειν χορηγὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
ἀνθρώποις ἀποδεχθεῖν, ὅτι αὐτοῦ τε σπένδονται,
καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηροῦσι, ἀχλύων μὲν
ἐλθεῖν, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἀφαιρουμένοις προσ-
φερομένους αὐτῷ, καὶ πρὸς ἡδονὴν ἀναφέρειν. τοῦ δὲ
φῆς σὺ ξιφῶν ἀποθλίβεσθαι βοτρύων, χεροὶ ταῖς σαῖς
προσίεσθαι τὸν βασιλέα. καλῶ τοίνυν ἐγώ σοι τὸ ὄ-ψον
ἀγλημμένῳ, καὶ προμηνύειν ἄφεσιν δὲ παρέσεσθαι ἀπ' αὐ-
χένος, ἐν τοσαύτας ἡμέρας, ἐξ ὅσων πλεκτάνων τοὺς καρ-
πὸν ἐξύγησας καὶ τοὺς ὕπνους. μέμνησο μέν τοι σοῦ
παρεσθαι τοῦ προκατηγγέλλαντός σοι τὰ ἀγαθά. καὶ
ἡγοῦμαι σὲ ἐξουσίᾳ, μὴ φείδεσθαι ἡμῶν ἐν οἷς κα-
λαίφεις, πρὸς ἃ δεδηλαίκαμεν ἀπορούμενοι. οὐδὲ γὰρ
ἐξαμαρτάνοντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετὴ τιμῶν
καὶ σωφροσύνης τοῦ τῆς κακίστης κατηρίθ-
μεν, οὐδὲ μετ' οἰκίας ἡδονῆς τοῦδ' ἡμᾶς ἐργασάμε-
νον ὑβρίσαι θελήσαντες. τοῦ μὲν ἐν οἰνοχόῳ χαίρειν καὶ
τὸ εἰκὸς ἀκούσαντα τοιαῦτα ἐφ' ὁπότερα ἐξηγήσεως
ὑπῆρχε, καὶ σωφρονεῖν τῆς δεδηλωμένων τελευτήν.
δούλου δὲ τοῦ τῆς ὀπτοποιῶν ταγμένης τοῦ βασι-
λέως, σπουδαιοτέρου τοῦ οἰνοχόου, τοιαῦτα ποτε μέντοι
τῶν ἰωσήπου φίλων ὄψεως ἐνύπνια ἐφάσκειν δύλιτρα
ὤν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἐπὶ κεφαλῆς τεθειμένου, ἐξίστασθαι ἰωσήπου,
φράσαι τὰ κατ' αὐτῷ δηλοῦν βούλοι· τὰ δὲ ἐφ' ἑαυτοῦ παρελθόν-
τος νυκτὸς ὁρᾶσθαι. ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τρία φησὶ κανᾶ φέρειν
ὅτι δὲ κεφαλῆς ἐδόκει. δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ τρίτον
ὄψου τὰ μὲν ποικίλων βεβρωμάτων οἷα βασιλεῦσι σκευά-
ζειν. κατεπτάμενα δ' εἰσαῦθις ἅπαντα δαπανῆσαι, μη-
δὲν λόγον αὐτῷ ποιησάμενα ὑποδόσεως. μὲν ὁ ἐ-
νύπνιον τὴν πρόῤῥησιν ἔσεσθαι τῇ τοῦ οἰνοχόου προσδόκᾳ. ὁ
δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς
αὐτὸν εἰπὼν, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθὸν ἐρμηνεύτης αὐτῷ
γενέσθαι, καὶ οὐχ οἷον τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς
πάσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐτὸν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦ-
το σημαίνειν τῇ ζέσει δ' αὐτὸν αἰσθανόμενον, βρέχειν
ἴσασθαι τοῖς πετεινοῖς ὑδὰν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμε-
νον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμ-
φοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρισκαιδεκάτῃ, γενεθλίων
τοῦ Καίσαρος ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ὅτι τῆς ὀπτοποιῶν ἀπε-
σταύρωσεν. τὸν δὲ οἰνοχόον τῆς δεσμῆς ἀπολύσας, ὅτι τῆς
αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ δίκτῃ χρόνον
τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνο-

χόου τῶν παρεστηκότων ἀφελούμενον, ἀθεῖς ἀπόλυσε δ' αὐτὸν, τοιούτῳ αὐτῷ ἀπαλλαγὴν μηχα-

νήσα-

A

B

C

D

E

F

G

struēta. Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: cōuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, ciúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quódque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarta somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam supprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi forte non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messíque iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ toris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænuncíat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis proA uentus reposueris ac dispensaueris, insequentem penuriam Ægyptus non sentiet. Cúmque rex admiratus Ioseph prudentiam & sapientiam percontaretur quonam modo esset in futurum prospiciendum vbertatis tempore, quo tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit & consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, & quod præsenti vsui superesset ad futuram necessitatem reseruandum, suasit etiam vt indiB cta professione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum sat esset, & non amplius, populo distribueret. ibi rex tam consilio quàm interpretatione Ioseph collaudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iubétque prouidere quæcunque putaret in rem esse vel ipsius regis vel populi: præfatus neminem sibi videri magis idoneum ad hoc consilium exequendum, quàm ipsum eius authorem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam C anulo regis signatorio, & iure purpuræ gestandæ, in sella curuli sublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentúmque comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & sementem sufficeret, nemine sciente causam cur hoc faceret. Trigesimum iam ætatis annum exegerat, in summo apud regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Psonthomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentoD rem significat: sed & coniugium nactus est honoratissimum. Duxit enim rege connubium hoc procurante virginem Petephræ Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen erat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum sterilitatem. ex his maior dictus est Manasses, quo nomine significatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes, quod redditum significat, eo quòd maiorum E suorum libertati restitutus esset. Ægyptum autem iuxta Ioseph interpretamentum septennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infestabat, & quia malum improuisum erat, promiscua multitudo grauiter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex Ioseph um accersit, qui mox frumenta diuidendo seruator populi citra controuersiam extitit. nec solùm eius regionis hominibus forum aperuit, sed etiam exteris, existimans vniuersum genus hominum inter se cognatum, & in rebus angustis fortunatiorum ope subleuari dignum. Et quoniam eadem calamitas & Chananæam & reliquas orbis regiones premebat, Iacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm cognouisset quòd & exteris eo foro vti liceret, solo Beniamine retento, quem è Rachele susceperat, vterinum Ioseph fratrem. Qui postquam in Ægyptum peruenere, Ioseph um accedunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia gerebatur. nam tum demum regem coluisse proderat, si ne Ioseph i quidem gratia negligeretur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus quàm de se cogitantibus, quòd adolescens ab

τὴν κατηγελιμένων. σὺ δίνευ ταμιεύσαμενος πάντα τὸν ἐπὶ τὸν ἕτερον χρόνον ἡμισύμενα, ποιήσεις αὐτὸν παθεῖν αἰγυπτίοις τὴν ἐπελθοῦσαν συμφορὰν, θαυμάσαντος δὲ τὸν βασιλέως τὴν φύσιν, καὶ τὴν σοφίαν τὸν ἰωσὴπ, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον αὐτὸν προνοεῖσθαι ἐν τοῖς τῆς δυτικείας καιροῖς τὰ περὶ τὴν μὴ ταύτην, ὡς αὐ ἐλαφρότερα ἡμοῖτο τὰ τῆς ἀφορίας, ὑπετίθετο. καὶ συνεβούλευεν φειδῶ ποιεῖσθαι τὴν ἀγαθῶν καὶ μὴ κατ' ἐξουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς αἰγυπτίοις βιαίως ἔπειν. ἀλλ' ὅσον αὐ ἀναλώσουσιν ἐν ἐνιαυτοῦ, τοῦτο τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. δεσπότης τε παρῆνει λαμβάνειν τὸν σῖτον ὠνὰ τὴν γεωργῶν, τὰ δίκαια μόνον εἰς δίκαιον χορηγοῦντα. φαραώθης δὲ ἀποδεξάμενος ἰωσὴπον, τῆς τε πείσεως τὸ ἀνέφατος, καὶ τῆς συμβουλίας, αὐτὸν τὴν οἰκονομίαν ὠνὰ δίδωσιν ὡς τε φείδεσθαι ἃ καὶ τῆς πλήθους τῆς αἰγυπτίων ἐξ τοῦ βασιλέως συμφέροντα ὑπολαμβάνοι, τὸν ἐξουσίαν τὴν τὸ φορεῖν δακτύλιον ὁδὸν, καὶ φορεῖν τὴν ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν ἡμᾶσθαι. ὁ δὲ, ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τὸ βασιλέως δοθείσης, σφραγῖδι τὸ χρῆσθαι τῇ αὐτῷ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι, ὀχεῖ δ' ἐν τῆς ἁπάσης ἐλαυνόμενον ἐφ' ἅρματος, πάντα τὸν σῖτον ὠνὰ τὴν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦσαν φορεῖς τε αὐτόθεν καὶ ἀγροῖς ἐκάστοις ἀποδιδοὺς, μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐποιεῖτο. ἑπτακαιδέκατον δὲ ἔτος ἦν τῆς ἡλικίας αὐτῷ διελελύθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαβε ὠνὰ τὸ βασιλέως. καὶ φροντίζοντα αὐτὸν, ὁποῖ ποτὲ ἀποδώσεται, ἀπιδὼν αὐτὸ πρὸς τὸ ὠνόμαζον τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν ἑρμηνεύ. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ παρὰ τοῦ θυγατέρα τὴν ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συνοικεῖ τε αὐτῷ τὸ βασιλέως, ἔτι παρθένον ἀσυνήθη ὀνόματι. ἐκ ταύτης δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀφορίας. μανασσῆς μὲν πρωτόγονος. σημαίνει δὲ ἐπίλησον, ἐπιλαμβάνοντα τὸ θεῖον ἐπιλῆσαι τὰ πάντα τοῦ ὀποτυχήματος. ὁ δὲ νεώτερος ἐφραιμῆς, ὑπὸ διδοὺς δὲ τὸ σημαίνει, διὰ τὸ ἀποδοθεῖσαν αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τὴν πρεσβύτων. τῆς δὲ αἰγύπτου κατὰ τὸν ἰωσὴπου τὴν ἀνεμέτρον ἀζήμιον, μακαριστῶς ἐπὶ ἑπτὰ ἀφορούσης, λιμὸς ἤπτετο τὴν ὀγδόην ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προπαθημένους ἐπιτρέπειν τὸ κακὸν, πολυανθρώπου χαλεπῶς ὑπ' αὐτὸ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέῤῥεον. ὁ δὲ, ἰώσηπον ἐκάλει, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδου, μεγαλυμφόμενος σωτὴρ ὁμολογουμένως τοῦ πλήθους. καὶ τὸν ἀγορὰν οὐ τοῖς ἐγχωρίοις ἐφυλάττε μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ἐνεῖδεν παρεῖν, πάντας ἀνθρώπους κατ' συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπικουρίας τυγχάνειν ἰωσήπου τοῦ τὴν εὐδαιμονίαν χορηγοῦντος. πέμπει δὲ καὶ ἰάκωβος τοὺς μεγαλαίας υἱοὺς ἐπιτρεψομένους, πλὴν δὲ ἦλθε τοῦ μικροῦ τὸν υἱὸν, τοὺς μοι ἅπαντας εἰς τὴν αἴγυπτον ἀποστελλομένοις σῖτον, πεμπόμενος ἐφοδίαν τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατέχει βενιαμὶν, ἐπὶ ῥαχήλας αὐτοῦ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τοῦ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουν τοῦ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγορᾶς. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ μὴ γνώμης ἐποιεῖτο τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαν τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἡγοῦντο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς ἰωσήπου τιμῆς ὑπερηνθῶν. ὁ δὲ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς οὐδὲν ἐνδυμιμένους ἐπὶ αὐτῷ, ἐπὶ τὸ μειρήσιον μὴ

αὐτὸν

αὐτὴν ἐπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθεῖν τῆς ἡλικίας A
καὶ τῆς χροιᾶς τοῦ σώματος ἀνεπαλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς
ᾖ, καὶ ἦ μηδὲ τὴν ἀξίωσιν οὐδὲ εἰς ὀθνείαν ἐλ-
θεῖν αὐτὴν. ἀνεπαλμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης
περὶ τοῦ ὅλου. τόν τε γὰρ σῖτον οὐ τοῖς οὖσι ἀποδίδοτο, κα-
τεσκόπτας τε τοῦ βασιλέως πραγμάτων ἔλεγχον ἥκειν.
καὶ παλαχθεῖν μὲν αὐτοὺς συμπεπλευθέναι, προφασίζε-
σθαι δὲ συγγένειαν. ἃ γὰρ ἦν ἀνατὸν αὐτοῖς ἰδιώτῃ τοιού-
τοις παρῆσαι καὶ μορφαὶ ὅπως ὁμοιωθεῖσαι ἐκφαίνοιεν, B
δυσπόλου καὶ βασιλεῦσιν οὔσης τοιαύτης παῤῥησίο-
φιας; ἐρωτᾶν ἦ γράφειν τε καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβε-
βηκότα αὐτοῖς μετὰ τοῦ ἰδίου ἀπαλλαγῆναι, ταῦτ' ἐπειρατ-
τον, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ βενιαμὶν τὸν ἀδελ-
φόν. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ κἀκεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλ-
μησαν εἶναι ἀποκεκαυκότες μέρος ἦ ἥμισυ. οἱ δ' ἧσσον ἐν τα-
ραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν μέγιστον αὐτοῖς ἐπιρ-
ρεῖσθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν ἧττον τὰ περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ νοεῖν
λανθάνοντες. κατασκάπτειν τε τοὺς τῆς αἰτίας ἀπολο- C
γουμένους, μᾶλλον προσηρεθισμένους, ὃς ἐν ἀριστοκρατικῷ
αὐτοῖς. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἤλθομεν,
οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα. σωθῆ-
ναι δ' ἐπιζητοῦντες, καὶ καταφυγεῖν τῷ σιτοκόπτειν τ' χώ-
ραν ἡμῖν κακῶν, τὸν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολα-
βόντας, ἣς οὐχὶ πολίταις μόνον τοῖς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ξένοις
ἀκούομεν τοὺς πάντας ἦ σίτου προτιθεμένους, πᾶσι τὸ
σῴζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν. ὅτι δ' D
ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τῆς
μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ ἐκ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ.
πατὴρ δ' ἐστὶν ἡμῶν, ἀπόγονος ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ ἡδόμεθα
δώδεκα παῖδες ἐκ γυναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων πα-
ρόντων, ἡμῶν δυοκαίδεκα. ὑποθανόντος ἦ ἑνὸς τοῦ ἀ-
δελφοῦ ἰωσήπου, τὰ περὶ μαλακὰ ἡμῖν ὄντι τὸ χεῖρον με-
τέβαλεν. ὅτε γὰρ πατὴρ μικρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος εἴρηται.
καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ὄντι τοῦ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς
ἦ προσόντος παλαιπωρίας, κακοπαθοῦμεν. ἥκομεν τε E
νῦν ἐπ' ἀγορᾷ σίτου, τήν τε ἦ παῖς ὑπεμέλειαν καὶ
τὴν καὶ τὸν οἰκεῖον τροφίαν, βενιαμὶ τοῦ νεωτάτου τοῦ ἀ-
δελφοῦ πεπιστευκότες. δύνασθαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέ-
τερον οἶκον μαθεῖν, εἰ πλοῦς ὄζει τοῦ λεγομένων. καὶ
ῥᾳδίως ἰδὼν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν ἰώσηπον
ὡς αὐτοῦ τὰ ἀμείνω φρονοῦσαν. ὁ δὲ τὸν ἰακὼβ ζῶντα
μαθεῖν, καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ὀπολωλότα, τότε μὲν εἰς
τὸν εἰρατεῖον αὐτοὺς ὡς ὄντι χολῆς βασανίσων ἐνέβα-
λεν. τῇ δ' ἑξῆς τοῦ ἡμίσεων πεσαγωγὴν αὐτοῖς, ἐπεὶ φο- F
βοῖ ἀδικεῖσθαι, μήτ' ὄντι κακουργίᾳ τοῦ βασιλέως ἥκειν
πράγματα, εἶναί τε ἀδελφοί, καὶ παῖδες οὓς λέ-
γοιεν, πυνθάνεσθαι μὲ ταῦτ' οὕτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτο
μοὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ' ἐμοὶ μηδὲν ὑβριστικὸν πεισό-
μενον, δοκιμάσοντας δὲ τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πά-
λιν ἐλθόντα πρός με, τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ
φατὶ μοὶ ἑαυτῷ ἄγοντες. τῷ γὰρ ἴσται πίστωμα τ' ἀλη-
θείας, οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖς ὄντας, ἐλλαγὰς τε καὶ συνε- G
χῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τ' ἰωσήπου συμφοράν,
ὡς δίκῃ τὰ κατ' ἐκεῖνα βουλευθῆναι παιωρέντος αὐτοῖς τ'
θεοῦ τοῖς ἀδικήσασιν. ῥουβὴλος δ' πολὺ ἦν ὄντι πλείστων

eis distractus iam per ætatem facilè lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. quî enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quôve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quidve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ laris prosperè fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratréque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducentes vobiscum fratrē quem aicbatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentū vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunā suam, crebro iactantes, adesse diras vltrices fratris per summā immanitatem oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratū dam-

αὐτοῖς τ' μετανοίας, ὅς γε ἐξελογιζόμενος ἰωσήπου γένεται. φέρεν δ' αὐτοὺς πᾶν ἐπὶ τῷ πάθοιεν, κατ' ἀδικίαν
ἐκείνου δεδέντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, καὶ τοιούτου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενοι τὸν ἰώσηπον
γλώττης τῆς αὐτῆς συνιέναι. κατήφεια δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥουβήλου λόγους, καὶ τῷ πεπραγμένῳ

nabant, ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tum iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Iosephus, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit, & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiósque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset. cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de pueto curam vuicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut eum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Genes. 43.

μετὰ μέλος, ὥσπερ οὐκ αὐτῷ τοῦτο προσεσκηνωμένον, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τὸν θεὸν κολάζεσθαι. βλέπων δὴ οὕτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς Ἰωσηπος, ὑπὸ τῆ πάθει εἰς δάκρυα τραπῆναι, ἢ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς ἡδίστην καταφανὴς ὑπηχθεσι, καὶ ἀβλεπτον, πάλιν ἔκλαυσε πρὸς αὐτοὺς καὶ σεμιδάλα καταχὼν ὅμοιον τῆς ἐπανόδου τῷ ἀδελφῶν ἡδυσμένον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορασίας τε σίτου, προστάξαι ἀπάγειν, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὅσος ἦν ἑκάστου ἐν τῷ σίτῳ κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθεῖναι, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. ἢ ὁ μὲν τὰ ἐπιτελούμενα ἐφρασεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἀλλότριοι εἰς τὴν χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ παιδὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἅπαντα συμπεσόντα. ἢ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι τῆς βασιλέως. ἢ λέγοντες ἀδελφοί τε ἅμα ἢ τὸν ἐνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν. ὧν ὁ παῖς ἀπιστῶν ὡς καταλέλοιπέν τε σεμιδᾶν ὧδε τῷ πατρὶ μίχει βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἄπιστος εἴη αὐτῷ ἅμα ἀριθμῶν παρ' αὑτῷ ἡλικιαν ἐξίωσέν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν. ἰακὼβ δ' οὐδὲν ἧττον τῷ τοῖς ἰοῖς πιστεύειν ὑφορᾶτο. ἢ ἀντὶ τοῦ σεμιδᾶ ἔφη κατοχλεῖν, λυπηρὸς εἶναι. ἢ λυπηρὸς φέρειν, θάνατον ἡγεῖσθαι. ἀφεῖσθαι δ' τὸν βενιαμίν. ἢ ὁ μὲν πατὴρ ἀδιαβούλευτον διεμένε ἢ τοῖς υἱοῖς πιστεύειν ἐβράδυνε. ἢ τοὺς τοῦ σεμιδᾶ δ' κατοχλοῦ, λυπηροὺς εἶχε. ἢ λυπηροὺς φέρειν, θάνατον ἡγ

σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουρ- A
γήσαντες. ἡ θεὸς τὸν ταμίαν τῆ ἰωσὴπ του πολλῶ ἀπο-
λέσαι ἐποιοῦτο. κατ' οἶκον τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν
τοῖς σακκίοις τὸ ἀργυρεον, ἐκ νεῶ ἥκειν ἐπανάγοντας αὐ-
τοῦ τὸ ἐκεῖνο. τὸ δ' μηδὲν ποιῶ εἰδέναι φήσαντος, ἀπήλλαξαν τ'
ἄλλους. λύσας τε τὸ συμβολον ἀπέλυσεν συνοδεύοντον τοῖς
ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δ' ἐν τούτῳ καὶ ἰωσὴπ του ἀπὸ τ' θε-
ραπείας τε βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, κ'
πυθομένῳ περὶ τοῦ πατρὸς, εἶπεν ὅτι καταλάβοιεν αὐ- B
τὸν ἔρρωμένον. ὁ δ' μαθὼν περιόντα τὸν βενιαμὶν, εἰ ἔστ'
ὁ νεώτατος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὲ ἰῶ ἐφάσκεν αὐτὸν αὐτῷ
εἶναι. τῆς δ' φιλανθρωπίας, τ' θεοῦ δεῖ πᾶσιν εἰπόντ' εἶ προ-
σέχειν, ὑπὸ δ' πάθους περαγόμενος εἰς δάκρυα, με-
δίσκετο μὲ βαλόμενος καταφανὴς εἶ τοῖς ἀδελφοῖς.
δεῖ δ' λάθρᾳ τι αὐτοὺς ὠφελήσαι, ἐ καταλιπὼν δ'
οὕτως ὡς κἀ ὠφελῆ τοῦ παρεῖναι. δ' αὐτοὺς ὁ ἰωσὴ-
πος δεξιούμενος, δ' πλασίοσι μοίραις τῆ ἀυτῆ ὠφε- C
λειμένων τὸν βενιάμιν ἐτίμα. ὅπ' δ' μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕ-
στερ' ἐξ ἀπορου, κελεύει τὸν ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς
δυνατὸν μετρεῖν πλεῖστον, καὶ τὴν τιμὴν πάλιν ἐγκρύπτειν
τοῖς σάκκοις εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, κ' σκύφον ἀργυ-
ροῦν ἐ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δ' ταῦ-
τα, δεόμενος βελόμενος τῆ ἀδελφᾶν λαθεῖν, πότερόν
ποτε βουλοῦντ' τῆ βενιαμὶν πλοπῆς ἐπαγόμενοι κ' δο-
κοῦντ' κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς οὐδὲν αὐτοὶ κα- D
κὸν ἐργασάμενοι, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιησάντος δ'
τὰ οἰκέτης τὰ ἐπιτεταλμένα, μὴ ἡμέραν οὐδὲν τούτων
εἰδότες οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἀπίασαν ἀπωλιφότες τὸν
σῖτον, κ' διπλῆ χαρᾶ χαίροντες, δ' τε τούτῳ, κἀπὶ
τῆ βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῆ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο.
ἐπελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τὸν οἰκέτην ὃς
ἐναπέθετο τῆ τῦ βενιαμὶν φορτίῳ τὸν σκύφον. τα-
χθέντες δ' ὑπὸ τῆς ἀδοκήτ' τῆδ' ἱππέων ἐφόδου, κ' τὴν
αἰτίαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἀνδρας ἐληλύθασιν οἱ μι-
κρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῆδ' E
ὠφελῆ ἑ ἀνατόπου, καίπερ ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ
τοῦτο καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τ' ἰωσὴ-
πος δι' ἡμᾶς λαθόντες οὐκ ὤκνησαν εἰς αὐτὸν ἀδικοι
γενέσθαι σκύφου δ' ὡ φιλοτιμίας αὐτοῖς προῖπεν ἀρά-
μενοι φρονήν, κἀδ' ἐς ἀδικη τὴν τε πρὸς ἰωσὴπον φι-
λίαν, τὸν τε ἴδιον εἰ φωραθεῖεν κίνδυνον ὑπὲρ δευτέρου δε-
μένοι πιστεῦσαι τε οὖν αὐτοὺς ὑφίξεν ἠπείλουν τ' λα-
βόντας τὸν θεὸν, οὐδ' ἀποδράντας μὴ τῆς κλοπῆς, κἀν F
τῶ ἀγανοούμενον οἰκέτην δέλεαθον. πυνθάνεσθαί τε
τὸν ἡγεμονεύοντα ἔφη, ὡς οὐκ εἰδότες, γνώσεσθαι μὴ
τοι κολαζομένους αὐτίκα. ἐ ταῦτα καὶ πέρα τούτων
ἐς αὐτοὺς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐύβελιζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας
τῆ περὶ αὐτὰς ἐκλάδαζον δ' τοῖς λεγομένοις, κ' τ'
κουφολογίας τὸν οἰκέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν
δ' τηλικῦτον ἀνδράσιν, οἳ μηδὲ τὸν τῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς
σακκοις αὐτῆδ' εὑρεθέντα κατέχον. ἀλλὰ σκόμισαν
μηδ' ἑὸς εἰδότος τὸ πρεσχθὲν, τοσοῦτον ἀποδέειν τῦ G
γεώμη κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρνήσεως ἀξιοπι-
στοτέρᾳ ὑπολαβόντας τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύτη
χρῆσθαι. καὶ εὑρεθῆ τὸν ὑφηνιμένον, ἅπαντας κολάζειν.
οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦσαν παῤῥησίαν ὡς ἐδίκαιον
ἀνύοντες. οἱ δ', τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τὴν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἔφασκον εἶ τοῦ τὴν
κλοπὴν εὑρεθέντος ποιεῖσθαι. τὴν δ' ζήτησιν ποιούμενοι, κ' πάντας τοὺς ἄλλους ἐπισκεψαμένους κ' τὸν

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent: illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperũt. mòxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt, tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deũ vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium ruſſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellẽt: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentũ fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminẽ veniũt,

V I.
Geneſ. 44.

non quòd neſcirent in eius ſacco latere cyphum, ſed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam ſecuti de ſe, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. ſperabant tamen ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtetiſſet ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis ſarcinam ſcrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò verſi, tum fratrem deflebant mox furti ſupplicium daturum, tum ſuam ipſorum vicem, qui fidem de Beniaminis ſalute parenti datam præſenti caſu falleré cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euaſiſſe omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij ſe autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum ſimul mittendum precibus importunis compuliſſent. Et equites quidem comprehenſum Beniaminem ducebant ſecum ad Ioſephum, ſequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruſo cæteros lugubri habitu adſtare, Itáne, inquit, ſceleſtiſſimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempſiſtis, vt tam nefarium facinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum auderetis? at illi vicarios ſe pro Beniamine ad ſupplicium offerebant: rurſúmque Ioſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus: quòd ſi viuat, qui dignus ſit habitus ob cuius iniuriam Deus tam ſeuerè in ipſos vindicaret. patris quoque ſe peſtem eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuò illis ſcelus eorum exprobrare. Ioſephus verò negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam inſontium æquum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſoluere. abirent quò vellent, ſe curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præſes, grauiter à nobis peccatum, ſuppliciúmque commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licèt non omnium ſit culpa, ſed vnius natu minimi. ſed quamuis ſalutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij ſpes in clementia tua bonitaréque ſupereſt. quamobrem oramus vt non tam noſtri commiſſi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem iuſtam, ſed natiuam tuam bonitatem in conſilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice quæſo num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedunt ad pœnam, & ſalutem nonniſi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati ſunt

A ἐρυθνας, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἔκλεψεν. οὐκ ἀγροικίαν τινες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου ταμεῖον τὸν σκύφον ἐναποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀνελεῖν τὴν ζήτησιν προειδότες βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι φόβου ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερνιδὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. ἐθαῤῥουν δ' ὡς οὐδὲν ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ἐφεθησομένης, ἐκκάιζόν τε τοὺς ὑπηρέτας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐτοῖς τὴν ὁδὸν δι' ἐναμφίους ἤδη φερνικοφένας. ὡς δὲ τὸ τοῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρεθέντες λαμβάνουσι τὸν σκύφον, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους δίθυς ἐξέπεσον. καὶ τὰς στολὰς διακατερρήξαντες, ἐκλαιον τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτοί τε δι' ἀφροσύναμφίους τὸν πατέρα περὶ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπίστευον δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ δόξαντας ἤδη δι' ἀφροσύνην τὸ σωθεσπὰ δι' ἀφθονοπονθίαν. τῷ δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ὑπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοῖς αἰτίας ἔλεγον βιασαμένους ἀκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ἀναλαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δ' ἐνδίμους χήμασι, τί δήφησιν ὦ κάκιστοι φερνήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ περὶ θεοῦ τῆς πρεπούσης, τοιαῦτα τολμᾶτε εἰς δωρητὴν καὶ ξένον ἐξυβρίσαι; τῷ δὲ ἀναδιδόντων αὐτοὺς ἀντὶ κόλασιν ὅτι τὸ σώζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπου αἰαμιπποκομένων. κἀκεῖνον δοκαλούντων μακρομύτερον, εἰ μὲν τεθνηκεν ὅπ τῷ κῷ τὸν βίον ἀπήλλακται σωθεσπῶν. εἰ δὲ ζῇ, ὅπ τῆς θεᾶς θεοῦ κατ' αὐτῷ σκαιότας τυγχάνει. λεγόντων δὲ αὐτοὺς ἀληθεῖς θεοῦ παῖδὸς ὅπ τῇ λύπῃ ἰῷ ἐπ' ἐκείνῳ μέλει τιῶ ἔχει καὶ τῷ ὅτι βενιαμὶν φροθύουσα. πολὺς δ' ἰῷ κἀνταῦθα ὁ ῥοῦβηλος, αὐτῷ καθαπτόμενος. ἰωσήπου δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς B ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι ᾗ μόνῃ τῇ θεοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος. οὔτε γὰρ θεὸν ἀπολύειν δίχ' τὰς οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον εἶναι, ὅτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τιῶ κλοπῇ οἰργασμένῳ. βασίζοντι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου τοὺς μὲν ἄλλους, ἐκπλῆξις ἔλαβε καὶ φρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας ᾗ ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα δραστήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἔφασαν ἀναβαλέσθαι. καὶ δὴ καὶ μὴν ἔφην ὦ κράτιστε τετολμήκαμεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἀξίαν ᾗ θ' ἡμᾶς ἔχομεν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς θ' νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπογνώκοτιν ἡμῶν τιῶ δι' αὐτὸ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολέλειπται θεᾶ θ' τῆς χρηστότητος ἐγχειμένη τιῶ θ' κακοῦργου φυγεῖν. κ' τιῶ μὴ φρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορᾶν, μὴ δὲ τὸ κακούργημα σκοπὸν, ἀλλὰ πρὸς τιῶ σαυτῷ φύσιν, καὶ τιῶ ἀρετιῶ σύμβουλον ποιησάμενος αὐτὶ τῆς ὀργῆς, ᾗ οἱ τἆλλα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνουσι οὐκ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυγοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, ῥᾳδιῶ πρὸς αὐτιῶ μεγαλόφρων. καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ἀποκτεῖναι τοὺς οὐδὲν αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αἰτιωμένους, ἀλλὰ θεοῦ λαβεῖν αὐτιῶ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ τάχα ἐλθοῦσιν ὅτι τιῶ ἀγρεῖν τὸ σπυ, καὶ τιῶ

οὐδὲ πῶ σφῶν αὐτιῶ ἡμᾶ παρέξεις. ἀλλὰ

τὴν δύπρεξίαν τῆς ζοφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀπαλαμίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διασωθῆναι ἐφείσω. ἀφῄρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ φείδεσθαι ἀπολλυμένους ὑπ' ἐνδείας τῇ ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δίξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περὶ τὴν διεργασίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν ψυσμένην φθονηθέντας. ἢ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μὲν τοι ζόπῳ δεδομένη. σώσας γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔσεφες, καὶ ψυχὰς αὖ ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν οὐκ εἴασας τηρήσας ταῖς ἑαυτῶν δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μεγα δυνατὴν τὴν ψυχὰς ἡμῶν καὶ φιλάγειν δι' ὧν αὐτὰ μέρουσιν ὑποζυμένους, οἰμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν ἐφιλανθρώπου βουλόμενον, εἰς δεδιδέναι ἢ καὶ τὸν ἁμαρτεῖν φείσεσθαι, ἡμᾶς εἰς ἢ τὸ φείσησθαι συμφορᾶς. ἵνα καὶ τῷ εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσεων φανῆς τοῖς ἐπαμῦσιν, ἀλλὰ μὴ τοῖς μόνοις δεῖ καὶ ἄλλῳ φείσασιν δικαίους ὑπάρχειν φιλανθρώπως δοκῆς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας εὖ καταπονήσας εἰς χρείαν, ἡμερωνικώτερον δ' ἴσως τοῖς ὑπὸ τῆς εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ φεῖσαι μεγέθη ζημιωμάτων, ἀρέσκει τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἰσχύειν τοῖς ὑφιεῖσιν, τό γε φεῖσαι τούτων αὖ ἧττον, ὑφ' ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίγνεται τῇ ἠδικηκότων, θεοῦ φύσει προσετέθη. καὶ ἴσως εἰ μὴ πατὴρ ἡμῶν ἦν πᾶς ὅτι παίδων ἀποβολῆς παλαιπωρεῖ δίκη τῆς ὅτι ἰωσήπου τελευτῆς ὅτι δεδιδάγμενος, οὐκ ἂν ἦμεν καθ' ἡμᾶς ἵνα καὶ φεῖσαι τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιησάμεθα, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενοι ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τούτους οἱ λυπήσοντας τεθνηκότων οὐκ ἔχοντες, παρέχομεν αὐτοὺς πειθομένους ὅπ καὶ θελήσεως. νυνὶ δέ, οὐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ καὶ νῦν καὶ μὴ πατρὶ τὸν βίον ἀπολαλαικότας τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ ἢ πατρὶ λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταῦτας σοι τὰς λίτσις προσφερόμεθα, καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κακούργημα φερεῖς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς οὔτε πονηρὸς αὐτὸς, οὔτε τοιούτους ἐσομένους ἐγίνωσκεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, καὶ πατρὸς ἀδίκου τοιοῦτον οὐχὶ δίκαιος. καὶ νυνὶ μὲν ὑποδεδιὼς τοιοῦτον, ταῖς ὑφ' ἡμῶν φρονήσει κακοπαθεῖ. πυθόμενος δ' ὑπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ἐσομένην δίκαι τοιοῦτον πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀφθήσεται δίκαιον, καὶ καλὸν αὐτῷ ποιήσει τὴν ὀπ τοῦ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνδίκους αὐτὸν εἰς ἀναθησίαν μεταγαγεῖν. ἡδόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθήσει πλέον ὁ φρὸς ἐκείνου ἔλεος, τῆς ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γὰρ ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενοι, καὶ τεθνηξόμενοι ἡμῶν ἀπολουμένων αἴδεσαι, τὸ πατέρων ὀνόματι ταύτῃ χαριζόμενος ἢ δωρεᾷ. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾷς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς φρονηρίας, ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἢ πάντων πατρός, εἰς ὃν καὶ κοινωνίαν καὶ αὐτὸν τοῦ ὀνόματος δίσεβῶν δίκαιος τοῦ ἡμετέρου πατρὸς οἷόν τον λαβὼν, ἐφ' οἷς πάσεται τῇ παίδων φερούμενος. σὺ νυνὶ δὲ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς τοῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφε-

acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam præ fame deficere non es paſſus, denuo donabis, quo commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exercendæ materiam ſuppeditare: vt appareat te proprias quoque offenſas beneficiendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filiis, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctū ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſuppliciū perferremus. Nunc verò quando non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq. confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſuppliciа per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus eſt, néſque vt ſimilem eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nunciū acceperit, ſimúlque eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere: noſtræ mortis infamia illius mortē approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorē ſentiret, è viuis exceſſiſſe videbitur. His igitur perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictę gratiā facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quā noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quę ſi nobis orbetur, ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſeret, quam orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt, quæ nobis Deus dedit, cùm iure poſſis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præstat bene facere quàm malè, & potestate
contentum sui iuris non meminisse, sed tan-
tùm ad seruandos homines potentiam tibi da-
tam existimare, & quo pluribus salutem dede-
ris, hoc teipsum illustriorem fore, potes autē
fratri erroris venia data nos omnes seruare. ne-
que incolumes esse possumus nisi hoc incolu-
mi, neque domum absque hoc ad patrem re-
dire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater B
tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses
petimus, si hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias supplicio, non secus ac sce-
leris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ
mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem esse, & per ætatē nondū satis sa-
pere, & talibus nō grauatim veniā dari solere:
sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damne-
mur, mihi imputetur non satis diligēter huic
causæ patrocinato: siue absoluamur, in solidū C
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de-
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non solum nos seruaueris, sed plura etiam quā
nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad supplicium accepto, patri eum remitti-
to. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis
ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumu-
uis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris salute libenter D
subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quan-
tum in se erat mollire ac placare irā conatur:
paríque modo & cæteri prosternuntur, pro
Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pie-
tate victus & iam ægrè personam irati sustī-
nens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine ar-
bitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli es-
sent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram
Genes. 45. & amorem quo fratrem prosequimini nō lau-
dare non possum, quem maiorem comperio, E
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his
quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc
omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem
experimentum. cuius quoniam egregium spe-
cimen edidistis, ne illud quidem in me com-
missum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei
potius voluntati totum ascribo, qui vobis in
præsentia commoda procurauit, & maiora est
largiturus, si nobis propitius fauorem suum
non subtraxerit, quando igitur & patris inco- F
lumitatem optatam magis quàm speratam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra-
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiscor, malens vobis vt ministris di-
uinæ prouidentiæ in hoc tempus communi
nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere,
quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminisse. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo esse, & mali
consilij bonum euentum libenter ferre, ne- G
que pudore præteriti errati quicquam con-
tristari. quid est enim cur vos malè ha-
beat iniquæ quondam vestræ sententiæ pœ-
nitentia, quam frustratam esse iam videtis?
Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

λίδαι δοῦναι, καὶ μηδὲν ἐκείνου διενεγκεῖν τῇ χάριτι.
τῆς γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμεως τετυχηκὼς, καλὸν
ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι. καὶ παρὸν καὶ
ἀπολαύειν τῆς μὴ κατὰ τύχην ἐξουσίας, τοὺς μὴ δι' ὑπαρ-
χούσης, ἐπιλαμπρύνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτρέπεσθαι τὸ σώ-
ζειν ἐπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει
μᾶλλον αὐτὸ φαίνεσθαι δίδοντα. σὺ δὲ πάντας ἡμᾶς
σώσῃς τὰδελφῷ συγγνώμῃ, ἐφ' ὧν ἠτύχησεν. οὐδὲ γὰρ
ἡμῶν βιάσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πα-
τέρα μὴ ἔξεστιν αἰσχυνθῆναι μόνοις, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ
κοινωνῆσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς ἢ βίου. καὶ τοιούτου
δεησόμεθα στρατηγὸ κατακεῖναι τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
ἀποθανεῖν, συνολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς ἢ ἀδικήματος κε-
κοινωνηκότας. ἐγὼ γὰρ ἀξιώσομαι ἡμεῖς ὡς δεῖ λύπῃ τε-
θηκότος ἑαυτοὺς αὐτελεῖν ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐτῷ
πεπεῖσθαι γεγονότας ἀποθανεῖν ἕτοιμος. καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος ὢν
ἥμαρτε καὶ μήπω τὸ φρονεῖν ἐπιτελῶν, συγγνώμην, ὡς αἰθεφόπι-
νον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν σοι, καταλειπὼν
παιδείαν πρεσβυτέρῳ λέγω. ἵν' εἰ μὲν καταδίκης ἡ-
μῶν, τὰ μὴ ληχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σωφρο-
νιστέρους ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσεως καὶ κλίνῃ τῇ σαυτοῦ
χρηστότητι συνιδὼν ἀπειρηφίλῳ νομιθῆς, ἐ σώσας μό-
νον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν δικαιότεροι μᾶλλον φανούμεθα
τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἡ-
μετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν αὐτὸν θέ-
λεις, ἐμὲ τιμωρισάμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ τοῦτον
ἀπόπεμψον. εἴτε καὶ κατίσχειν σοι δοκεῖ δοῦλον, ἐγὼ πρὸς
τοῖς ἔργοις σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς
ἕκαστον τῶν παθῶν ὑπάρχων. Ἰούδας μὲν οὖν πάνθ' ὑ-
πομένειν ἐφ' ἧς τὸν ἀδελφὸν σωτηρίας ἕτοιμος ἦν, ῥίπτει
πρὸ τῶν ἱκετικῶν ποδῶν ἑαυτόν, εἴπερ ἀμαλάξειε
τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ καταφανὲν ἀγωνιζόμενος. φρόν-
τισον δὴ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες καὶ φιλαδελφοῦντες ἑαυτοὺς
ἐφ' ἧς βαιαμὴν ψυχῆς ἀπολυμένους. ὁ δ' Ἰώσηπος ἐ-
λεγχόμενος ἐπὶ τῷ πάθους, καὶ μηκέτι δυναμένου τὸν
τῆς ὀργῆς φέρον ἐπέχειν, καλδίει μὲν ἀπελθεῖν τοὺς
παρόντας ἵνα μόνος ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φα-
νερόν. ἀναχωρησάντων δ', ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀ-
δελφοῖς, καὶ φησίν. τὸ μὲν ἀρετῇ ὑμᾶς καὶ εὐνοίας ἢ εἰς
τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν, ἐναργὲς καὶ κρείττονας ἢ προσεδόκων
ἐν τῇ εἰς ἐμὲ βεβουλευμένων ὑρίσκω, πάντα ταῦτα
ποιήσας ὅτι πάρα τὸ ὑμέτερον φιλαδελφίας. φύσει δ',
εἰ δεῖ ἐμὲ νομίζω ποτνιοις γεγονέναι, θεῷ δ' βελτί-
στῳ τῶν νεῶν πραγματευομένῳ τῇ ἀγαθοῦ ἀπόλαυ-
σιν, καὶ τῷ ἐς ὕστερον αὖ ὑμῶν ἡμῖν φυλαμοίην. πα-
ρόδος τε ὧν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἐξ ἐλπιζόμενον, καὶ τοιού-
τους ὑμᾶς ὁρῶν εἰς τὸν ἀδελφὸν, ἐξ' οὗ εἰς ἐμὲ δοκοῦν-
τα ἁμάρτειν ὑπομιμνήσκω. παύσομαι δ' τῆς ἐπ' αὐτοῖς
μισοπονηρίας, ἐ ὡς συναγπίοις τῇ τοῦ θεοῦ βεβουλευ-
μένων εἰς τὸ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς
τὸ βούλομαι καὶ αὐτοὺς λήθῃ ἐκείνων λαβόντας
ἥδιόν μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλ-
θούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅτι τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ σκυθρὸν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν σωτηρίου, καὶ ἡ ἐπ' αὐτῇ
μετάνοια τοῦ γε μὴ προσχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα.
χάριστας οὖν ὅτι τοῖς ἐκ θεοῦ γεγονόμενοις, ἄπιτε ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί, μὴ καὶ τὰς ἐφ' ὑμῖν

φρον-

φερεπόν αὐ ἀλωδὺς ζημίαν μι τὸ κάλλιστον τῆς εὐ- A
δαιμονίας πρὶν τὶς ἄψιν ἐλθεῖν τλὺ ἐμλὺ Θ μεταλα-
βεῖν τῶν παρόντων ἀγαθῶν δοποθανόν. αὐτὸν δὲ τοῦτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τλὺ συγ-
γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μεταίζεσθε. οὐ γὰρ
δοποδήμους εἶναι τῶν ἀγαθῶν δὺ τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐ-
μοὶ φιλιάζοις, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπλὺ ἔτι πεν-
ταετίαν ὑποφθόνους. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλ-
λεται τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ὑπ' ἀκρυσιν ἦσαν καὶ λύπης, τῶν B
δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλδυμένων τιμωρίαν ὑπ' αὐτοῖς δοπο-
λεπεῖν ἐδόκει τὸ δύγνωμον τοδελφοῦ. καὶ τότε μὲν
ἦσαν ἐν δύγχυσι. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς
ἰώσηπον τοὺς ἀδελφούς, ἥδη τε μεγάλως, καὶ ὡς ἐπ'
οἰκείων δυστυχῶν ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σί-
του πλήρεις, καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἀποκομίζειν τῷ
πατρί. λαβόντας δ' πλείω τῶν τοδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ
πατρὶ φέρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας
πλείονα ἐξιωμένους βινιαμὶν παρ' αὐτοῖς ἀπέσαν. ὡς C
δ' ἀφικομένων τῶν παίδων ἰακώβου τὰ περὶ τὸν ἰώση-
πον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἶη τὸν θάνατον δυστυχῶς
ἐκ ὧν παρῆκεν διῆγμα, ἀλλὰ καὶ ζῇ μὲν λαμπρᾶς δύνα-
μονίας βασιλεῖ συνδιέπων τλὺ αἴγυπτον, καὶ τλὺ ἅ-
παντος ἀνδρὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῷ ἐπιγεγλυμένῳ, λογιζόμενος τὸ
θεῖον τλὺ μεγαλουργίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν δύνοιαν, εἰ καὶ
ταῖς μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμητο δ' δίδυς πρὸς τὸν D
ἰώσηπον.

Κεφάλαιον δ'.

*Η. τῶ παγὸς ἀὐτῶ κατὰ τῆς χρείας πάσης, ἀγει αὐτὸν μετάβα-
σις, δύγ τῶν γλυφόμενον λιμόν.*

ΩΣ δὲ κατέλαβεν ὅπου τὸ ὄρυον φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος δύγ τλὺ δύσνοιαν
τλὺ ἐν αἰγύπτῳ, τῶ παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ E
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ οὐκ ἔτι εἰς τλὺ χαναναίαν οἱ
ἐκγονοι μετελθόντες κατάχωσιν αὐτλὺ ὡς ὁ θεὸς λῦ
ὑπισχνούμενος, ἅμα τε μὴ δίχα βουλήσεως θεοῦ γλυφο-
μένης τῆς εἰς αἴγυπτον ἀφόδου δύγφθαρῆ τὸ γλύφος αὐτῷ,
πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς μὴ προεξέλθῃ τὸ βίου πρὶν
εἰς ὄψιν ἰωσήπου ἔλθεῖν, καταφίρεται σρέφων
ἑαυτῷ τὸν τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὑπισχνεῖς δ' ὁ θεὸς
αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομαστὶ καλέσας, πιυθανομένῳ τίς
ὅζη. ἀλλ' οὐ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθαι τ' F
ἀεὶ ἔλθασάτλω καὶ βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ
μετ' αὐτοὺς σοὶ γλυφόμενον. σεσυμένῳ τε γάρ σοι τῆς ἀρ-
χῆς τοῦ τε πατρός, ἐμὲ παρεῖχον. καὶ καλ' ἐμλὺ δύνοιαν,
εἰς τλὺ μεσοποταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγα-
θῶν ἐτυχες, καὶ παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημά-
των εὐσθησας παρέμενί τε σεμνὰ πᾶσα τῇ ἐμῇ προ-
νοίᾳ, καὶ ὃν ἀπολωλέναι τῷ ἡγῶ ἐδόκεις ἰώσηπον, τὸν G
εἰς ὑπόλαυσιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς αἰγύπλι
κύειαν ὡς ὀλίγῳ δυαφέρειν τὸ βασιλέως ἐποίησα. ἵνα τοι
καὶ ὁδοῦ τὸ ταύτης ἤδεμόν εὐσύμως, καὶ βίᾳ σοι τελεύ-
τῃ ἐν ἰωσήπου χερσὶν ἡμπομπλῶ φροδηλῶν, Θ μακρὸν
μὲν τ' σὸν σπόνων ἐν ἠγυπτίᾳ Θ δόξῃ καταγγέλ-
λων, καταστήσων τε αὐτοὺς εἰς τ' γλῦ λῦ ὑπόχηκα. τοῦ-
τῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, φροθυμότερον εἰς τ' αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς Θ παισὶ τοῖς τούτων ἀπηλλάττετο.

ces patri hæc renuntiaturi, ne fortè illo consumpto immodica de vobis solicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priusquam ille in conspectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrate vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinquè adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitẽtia quòd in tã bonũ fratrẽ peccauissent. mox conuiuium est secutum. Rex autem cognito fratrum Iosephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos.

Iacobus autem postquam ex filiis statum Iosephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Iosephum properans. VII.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. *Genes. 46.*

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæã occupatura cum iunta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Iosephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an nõ agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorẽ? qui contra patris tui propositum principem familiæ te constituí, & cũ solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Iosephum, ad tam sublimis dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Iosephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX.

Eorum nomina cùm sint duriora, non eram adscripturus, nisi propter quosdam qui nos Ægyptios contendunt esse non Mesopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Iosephus iam antea venerat recensendi sunt nunc reliqui, cum sua quisque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Essaron, Charmisus. Simeonis sex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gelsemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Esron & Amyrus. Issacharæ quatuor, Thulas, Phrucas, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ secum ducebat etiam Dinam, quorum numerus trigintatres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Iosephus filios habuit Manassem & Ephræmen. alteri verò Beniamini fuerunt decem, Bolossus, Baccharis, Asabel, Gela, Nemanes, Ises, Aros, Nomphthis, Optais. Sarodus. isti quatuordecim superioribus additi, fiunt numero quadraginta septem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor sequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vsis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Asserus nati fuerunt è Zelphia Liæ famula. ex his Gadem sequebantur filij septem, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ætines, Erodes, Ariel. Asserum verò vna filia, & mares numero sex, quorum nomina Iomnes, Essus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor supradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Iosephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id significauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. sed Iosephus eum refouit, quamuis & ipse præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iusso eo paulatim progredi, ipse assumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adesse cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus est Iosephum quibusnam studiis potissimum delectarentur. ait, pastoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo consilio respondit, ne fortè distraherentur, sed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret si circa eadem cum illis studia versarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut pascua curare. Iacobo autem salutatum ad regem perducto, post fastas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixisset. & cùm audisset triginta supra centum annos natum, admiratus est hominem tam longæuum.

Genes. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μᾶλλον ἐξὸν τιμὴ δυσπαλίαν αὐτῷ ἵνα μὴ τοῖς ἀδοκήτοις τοῖς ἐχ ὑπολαμβάνωσιν ἡμᾶς ἀπὸ μεσοποταμίας ἀλλ' αἰγυπτίους εἶ), ἀναγκαῖον ἡγησάμην μηνῦσαι τὴν ἀμφοτέρων ἀκοὴν μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων ἰωσηπος ἤδη ἀφεφάνητο. τοῖς οὖν μετ' αὐτὸν ἡ τοῖς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες, τέσσαρες, ἀνώχης, φάλλης, ἐσσαρὼν, χάρμιος. συμεὼν δ', ἐξ, ἰάμηλος, ἰάμινος, πούθοδος, ἰάχηνος, σόαρος, σάαρος ζεῖς ὁ λαὶ γεγόασιν οἱ γήλσεμις, κάαθος, μαρεῖεος. ἰεὺδα δ' παῖδες ὦσαν ζεῖς, σαλᾶς, φαρὶς, ζάρας. οἱ δ' δυο γεγονότες ἐκ φαρεσαῖ, ἐσρὼν ἡ ἄμιναδις. ἰσσαχαρ δὲ τέσσαρες, δουλὰς, φεουρᾶς, ἰώβος, σαμάρων. ζεῖς δ' ζαβυλὼν ἦγεν οἱ σάρεδον, ἤλωνα ἰαήλεκ. τὸ μὲν τὸ ἐκ λείας ὄνομα, ἡ αὐτὴ σημαίνει ἡ δυσάτηρ αὐτῆς δίνα. ζεῖς οὗτοι καὶ ζικοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων ἰωσηπος μὲν γεγόεισαν οἱ, μανάσσης καὶ ἐφράιμης βενιαμὶν δ' τρεῖς δίκα, βόλασος, βαχχαρεις, ἀσαήλας, γήλας, ναιμαεῖς, ἴσης, ἀρὼς, σαμφθεῖς, ὀμπαῖς, σαρόδος οὗτοι τέσσαρες καὶ δίκα τοῖς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις, εἰς ἑπτὰ ἡ τεσσαράκοντα γενόμενον τὸν ἀριθμόν. ἡ τὸ μὲν γήσιον ἰακώβου ἦν τοσοῦτον. ἐκ βάλας δ' αὐτοῦ γεγόνασι τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, δᾶνος, ἡ νεφθαλὶς. οἱ τέσσαρες εἶπον τε παῖδες, ἰλλιήνος, γουμὶς, σάρης τε, ζ ἔλλιμος. δᾶνος μὲν, μονογενὲς ἦν παιδίον, οὐσις. τούτων ἐνδεκα ὄντων ἡ περιθεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα ἡ ζεὶς ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς ἰακώβου. μαθὼν δ' ἰώσηπος ὡδηγούμενον τὸν πατέρα, καὶ γὰρ προλαβὼν ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντήσας ἔξεισι καὶ κατ' ἡγεμόνα πόλιν αὐτῷ συνίβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης ἡδυνόμενος, μικροῦ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνέζωπύρησεν αὐτὸν ἰώσηπος. οὐδὲ αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑπ' ἡδονῆς. οὐ μὴν οἵ γε αὐτὸν ἔρωτα τῆς παρ' ἑαυτοῖς γενόμενος ἅπτων τοῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν πρέσβυν καλέσας ὁδήγει, αὐτὸς δ' ὡδηγεῖτο πάντα τῷ ἀδελφῷ, ἐπεύγεται πρὸς τὴν βασιλέα, φέρουσιν αὐτῷ ὡδηγούμενον μὲν τοῦ ἡγοῦς τὸν ἰάκωβον. ὁ δ' τοῦτο χάιρειν ἔπουσε, καὶ τὸν ἰώσηπον ἐπέλθειν αὐτῷ λέγει, τίνι βίῳ διετρίβομεν, ὡς αὐτοῖς διατελοῦσι τὸν ὅλον τρέφειν διάγειν. ὁ δὲ, παραινέσας αὐτοῖς ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ μηδενὶ τῷ ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, ἵνα μὴ διαζῶσιν, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὅπου μέλειαν ἔχοι τοῦ πατρὸς προνοεῖσθαι, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις εἶ) προσφιλεῖς, μᾶλλον δὲ ἀγαπῶντας τὴν αὐτῶν ἐκείνους. αἰγυπτίοις γὰρ ἀπηρημένον ἦν θεῖ νομὸς αἰσχρὸς δ' ἦ ἰακώβῳ ὡδηγουμένῳ πρὸς τ βασιλέα, ζ ἀσπαζομένῳ τε, ζ κατυχομένῳ θεῖ τῆς βασιλείας αὐτοῦ. ὁ φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκοὶς ἐπ χρόνον. τοῦ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονότος φήσαντος, ἐθαύμασε τὸ μῆκος τῆς ζωῆς τ ἰάκωβον

εἰ πον-

A ἐπιόντων δὲ τῶν ἐτῶν τῆς ἀφορίας εἰς βεβαιοτέραν ἤδη συνεχόμενον αὐτοῦ ζωὴν μὴ τῆς τύχης ὁ πλοῦτος ἀπολύσειε. καὶ γὰρ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν τοὺς νομοὺς ἔσχον· ὁ δὲ λιμὸς τοὺς αἰγυπτίους, ἐπετείνετο, καὶ τὸ ἀνήνυτον ἐπεφόρτιζεν ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἠνώτο, μηδὲ τὸ πρόσφορον τῶν γῆν ἐπιδόντες, οὐ γὰρ ἀπέβαινε, μήτε ὄντες τῆς θεοῦ. ἀφορίαν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῇ ὑπ' ἀρχῆς πεπαυμένην, καὶ τὸ ἰσχνὸν τοῦ σίτου διαχέουσαν αὐτοῖς ἀεὶ δίδοντες. εἰς δὲ ταῦτα αὐτοῖς B ἐπέλεσε, τὴν βοσκημάτων ἐπώνυμον τὸν σῖτον καὶ τὴν ἀναλωτικὴν, τὰς ἢ καὶ γῆ τις ἐν, μοίρας ταύτῃ παρεχόμενον ἀπὸ τῆς ἕρπης. οὕτως τε τῆς βασιλέως πάσης αὐτῷ τῆς οὐσίας κυρίου γενομένου μετοικίσθηναι ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βιβαίαν γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας ταύτης ἡ κτῆσις. πλὴν τῶν ἱερέων. τούτοις γὰρ ἔμεινε χώρα αὐτοῖς. ἐδούλου τ' αὐτῷ οὐ τὰ σώματα μόνα τὸ δίκαιον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχάς, καὶ τὸ κοινὸν εἰς ἀρχὴν μόνα τῆς ἕρπης C ὑπῆρξεν αὐτοῖς καταναγκάζειν. λωφήσαντος δὲ τοῦ καύσωνος, καὶ τοῦ ποταμοῦ τὸν γλυκὺν ἀναδόντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀρδόντως ἐπιφορήσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἐκάστην ἀθροιζομένους πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, τῷ τε γλυκεῖ αὐτοῖς καὶ ἀρίστῳ ἀθροίσαντα βασιλεῖ ἔχειν ἐδύνατο, καὶ καρποῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο. καὶ κτῆμα ἴδιον ἑκάστους φιλοτιμίας παρεκάλει, τῷ πέμπτην τῷ καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας (σῴζει δ' χώρας ἧς D ἀπέδωκεν αὐτοῖς ἔσεσθαι αὐτ. τοὺς δὲ παρ' ἐλπίδα κυρίους ἀνῆκε καθάπαξ μόνους χαρέντας ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο τὰ ἐπιγράμματα. καὶ τούτῳ τῷ ἕρπῳ τό τε ἀξίωμα τοῦ ἀνδρὸς τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώσηπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω τῷ δύνασθαι τῷ βασιλεῖ παρ' αὐτῷ. ὅτι τῷ τελεῖν τῷ πέμπτῳ τῷ καρπῶν φόρος ἔμεινε μέχρι τῆς ὕστερον βασιλέων. ἰάκωβος δ', ἐπεὶ καὶ δίκαιον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διῆξε βίᾳ, καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρῆντων αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπιδιδόντων, ἐπιτρέπει υἱοῖς, τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ θεραπείαν αὐτοῖς καὶ ἀφορμὰς πῶς μέλλει τῇ ἐν ᾗ ἡλικίας αὐτῷ διάξειν κατοικεῖν τῷ χαναναίᾳ. ἦν δὲ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐπήκοος. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον διεξελθεῖν, ὃ μὴ μνησικακήσαι τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πλέον χρηστὸς εἰς αὐτοὺς ἐγένετο διορισάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἐδὲ εὐεργέτας τινὲς ἠμείψαντο, θεσπέσιος τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα δ' ἰωσήπου παῖδας ἐφραίμιον καὶ F μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν πεσόντ' διαιρούμενοι μετ' αὐτῷ τῷ χαναναίᾳ, θεὸν ὑστερον ἠφάνισμ. κἄτι μὴν τοι καὶ ταφῆς ἐν χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν δέκα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν μοναδὸς μὲν τῷ θεραπόντων ἀπολειφθεὶς ἐπ' δυσεβείᾳ δὲ θεὸς, τυχὸν ἢ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοσούτοις ἀγαθοῖς μεγάλοις. ἰωσήπος δ' συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῷ δ' ἀδελφοὶ οὐ βεβομβύων G αὐτῷ συνεφόρησεν, δίος γὰρ αὐτοὺς ἔχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ὑβριστικῆς, θεὸς ἐπ' ὄντος ὡ χαρίζοιτο τῷ φόβῳ αὐτοῖς μᾶζιόν τε, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πάθος μὴ δ' ἔχειν αὐτὸν ἀ ἐπορίας ἀγαγὼν δι' μοῦ ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πᾶσι ἐξ αὐτοῖς αὐτοῦ δ' χρόνος φῶς ἀπέλειπεν. τελευτᾷ δὲ δ' θεὸς, ἐπὶ βιώσας ἑκατὸν δέκα, θαυμάσιος τῷ ἀρετῷ ἡμῶν,

A cúmque ille adfeciſſet maſculos ſuos longioris ætatis ſuiſſe, iuſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim aſcendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuiſum, qui nihil parati habebat, neque Ioſephus frumentum dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius regis deueniſſent, alius aliò migrabant, quo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremò hæc neceſſitas adeò non corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Ioſephus regionis vrbes obeundo, conuocata per ſingulas multitudine, agrorum, quos regi ceſſerant, vſumfructum illis reſtituit, & adhortatus vt non ſecus quàm proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum regi pẽdere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioſephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

Iacobus autem cùm decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto pòſt tempore. præterea collaudato Ioſepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filiis vt Ioſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremò rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cùm vixiſſet annos centumquinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè ſepeliuit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cùm non amplius eſſet in cuius gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolẽtia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene vſus: quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

VIII. Geneſ. 48. 49. 50.

quicquam offeceritꝰ quo minus ad ſummam dignitatem euheheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos CCCC.

IX. *Exod.1* AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contrà omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit, nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τῶν ἐξουσίαν παρεδώκει. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης δυσμενείας αἴτιον αὐτὸς ὢν τοῖς αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἦκον τινὰ καὶ μὴ τοιαύτης κακοποιΐας, μᾶλλον δὲ τῆς ἀναφανησομένης ὑπὸ τῶν γεγενημένων ἐσομένης. ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ζῶντες διέμενον ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα κομισθέντα μετὰ χρόνον αὐτῷ οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες ἐθάψαν εἰς γῆν Χαναναίαν· τὰ δὲ Ἰωσήπου καὶ ὅσα ὕστερον ὅτε μεταβίσεται ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν αὐτοὺς ἐκεῖ αὐτοῖς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις κατεράτησαν τὴν Χαναναίαν, σπεύσομαι προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπεν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ζυρτεσῖς καὶ ῥαθύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῷ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ φιλοκέρδειαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι καὶ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας, ὁρῶντες γὰρ τὴν Ἰσραηλιτῶν γῆν ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτὴν αὔξεσθαι τούτοις ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου τετυχηκότες, διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μεταληλυθυίας, δεινῶς ἐνέβριζον τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ παλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς προστάξαι διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αὖ εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμναζειν ἐῶς ἐκείνων ἐπικλαίνοντα. πυραμίδας τε αὐτοὺς οἰκοδομοῦντας ἐξέζυγον ἡμῶν τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάζεσθαι συνήθεις. καὶ τὰ μὲν ἑξακόσια μὴ ἐπὶ πλέον χρόνον ἐᾶν αὐτοὺς διλύσαντας ταῖς παλαιπωρίαις αὐτοὺς ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεί τι καινὸν φαντάζεσθαι τῶν ὑπαγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία μᾶλλον ἀπροσδόκητος τὸν ἀφανισμὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν τοῖς Αἰγυπτίοις προεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις, καὶ γὰρ ἦσαν οἱ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς Ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς Ἰσραηλίτας, ἔργοις ἀφανεῖς. ἀρετῇ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. διέσας δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμῃ τῇ ἐκείνου κολάζειν πᾶν τὸ ἡγεμονεῦον ἀρσεν τοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὸ πρόσχημον ῥίπτοντας διαφθείρειν. ἐφύλασσον τε τὰς ὀδύνας τῶν Ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν ἐφύλαττον τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ἐπὶ γὰρ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεύεσθαι, αἳ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ ἐφήσεσθαι τῷ βασιλέως βιάσιν. τοῖς μὲν τοι καταφρονήσαντας τὸ πρόσταγμα, καὶ σώζειν λαθραίως τολμήσαντας τὸ τεχθέν, φασὶν αἱ μαῖαι συνιέναι τὴν γλῶσσαν προστάξαι δεινὸν ἐν τοῖς ὑπολύσοι τὸ παιδίον, καὶ καθὸ παῖδων ἀπεκρύπτοντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ φόβῳ τῆς ἀπωλείας ὑπωπτεύοντο τὴν γενομένην. ἀλλὰ καὶ ἡ θάλασσα τῷ γλῶσσαν αὐτῷ ὑπολείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν πεπτωκότων, αὐτὴν δὲ διαλυ-

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuò cultus fuerit: darétque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defectura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris partem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur. hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam enaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me iistud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æuum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriusque solicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentientes eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa ìtam regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariamæ infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: cóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur. Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interuenisſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium, exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

A ἐγὼ μᾶλλον ὅτι τούτῳ πιστεύσαντες τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν. τοῦ τε λήσεσθαι πιστευκότες, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, εἰ ἀτυχήσειεν, ἐπὶ τοῦ παιδὸς μόνον κρυφαίως ἐφορμῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ. τὸν δὲ θεὸν ἠνίττετο πᾶσαν ἐκ προοιμίου ἀσφάλειαν ὑφ' ἧς μηδὲν ψεῦδος ὀφθείη τῆς εἰρημένων. ταῦτα κατανοήσαντες, κατασκευάζονται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ καλάμῃ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὐτάρκεις εἰς τὸ μετ' ὀλίγον χωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τοῦ μὲν ὕδατος τῇ ὀλκῇ τοῦ πλέγματος ἀποφράττειν εἴσοδον ἢ ἀσφαλὲς πέφυκεν, ἐπιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅπῃ τοῦ θεοῦ τῇ σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἐδέξατο κλαθὼν ἤνεγκε. μαριάμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἀντιπαρῆξεν, ὅποι φερόμενον χωρήσοι ὁ λοιμὸν τὸ πλέγμα. ἔνθα δὲ διέδυξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τῇ αὐθεντίᾳ συμβῆναι, πᾶν δ' ὅτι δὲ βεληθὲν προήγαγεν αὐτοτελοῦς ἀγαθοῦ τυγχάνον. δὲ διαμπερὲς τάνοντας μὲν τοῖς ὑφ' ἑαυτῶν ἀφιλείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὀλεθρεύειν καὶ πολλῇ δεῖ τούτου χρησαμένους ἀρετῇ. σωζομένους δ' ἐκ φθορᾶς δόξῃ καὶ χρεὼν ἐκ μέσου τῆς κακῶν διρισκομένους τῇ διαφεύγειν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ θεοῦ γνώμῃ. τοῖς τοι γάρ τι καὶ θεῖ τὸν παῖδα τοῦτον ἡλικόμενον ἐμφανίζει τῇ ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὐτὴ παίζουσα φθάσασα τὰς νῆσας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα πρὸς αὐτὴν κομίσαι. φθεχθεισῶν δὲ τῆς ὀλκῆς τούτῳ σαλεύουσαν μὴ τῆς κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑποπτήξασα, μεγίστους τε ἔπεμπε καὶ κάλλιστος. τοσαύτῃ γὰρ ὁ θεὸς φθονοῦσιν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ὑπὸ πάντων τῆς καταψηφισαμένων ὀλέθρου αὐτοῦ γίνεσθαι καὶ τῆς ἄλλων ὑπὸ τοῖς ἑβραίων γένους ἀπώλειαν ποιήσαι ζοφῆς καὶ δυσμενείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ θεσσαμένου δ' αὐτὴ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ὀλίγα πολλάκις ποιήσαντος, ἡ μαριάμη φθάσασα τοῖς γινομένοις, οὐχ ὡς τε ἐκ φθάσεως δοκεῖν, ἀλλὰ κατ' θεωρίαν, ἔφη μάτην ὦ βασίλισσα ταύτας ὀλίγῃ ζοφῇ τοῦ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγλυκὺς ἔχουσιν. εἰ μέν τοί τινα τῆς ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασα ἡ καλῶς λέγειν ἐκέλευσεν τοῦτ' αὐτὴν ἐπορίσαι, καὶ τῆς γαλουχούσης τινὰ μεταλαβεῖν. ἡ δὲ τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδὲν γινωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσπασθὲν πῶς προσφύη τῇ θηλῇ. καὶ διηνθισμένης τὸ τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν ζοφὴν τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ παρόν. καὶ αὐτὴ τὴν ὀπτασίαν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ, μωσῆ οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δ', τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ ἐν ὁμολογουμένως καὶ τοῦ θεοῦ προφήτην φησὶν ὁ ἑβραίων ἄριστος. ἀβραμιος γὰρ αὐτοῦ πατὴρ ἑβδόμος. ἀμαραμου μὲν γὰρ αὐτὸς ἐν παῖς. καθ' ὃν δὲ ὁ πατὴρ ὁ λευὶ, καὶ λευὶ τοῦ ἰακώβου, ὃς ἐν ἰσαὰκ γεγονὼς ἀβραμου δ' ἦν ἐν. συνέσις δ' οὐκ τοῦ λευὶ πλείαν ἐφύετο αὐτοῦ, τοῦ δ' ταύτης μέσου πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διελύκνυε ταύτης τὴν φρόνησιν ἐν ταῖς παιδιαῖς.

καὶ

κὴ μειζόνων τῆ ὑπ' αὐτοῦ γνησομένων ἐπαγγελίαν ἔχε τὰ τότε θεσπιζόμενα. καὶ ξιφῆ μὲν αὐτὸν ἐγγυμνον, θαυμαζὸν ὁ θεὸς τὸ τῆς ἡλικίας ἄξιον αὐτὸ ἀπεφήνατο. θεὸς γὰρ κάλλος οὐδεὶς ἀφιλοτίμητος ἐᾷ εἶναι, ὡς μανθάνω θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς ἀμορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυγχάνουσιν, ὑπερέχεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τὸ παιδός. ἀφιέναι δὲ τὰ ἀναγκαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ θεραπεύειν αὐτό. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἀκρατος ὥρᾳ αὐτὸν οὖσα, κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δὲ αὐτὸν ἑαυτοῦ, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνησίας οὐ μετρίως ἡ. καί ποτε κομίσασα τὸν μυσοῦ θεὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυτο τὸν, καὶ ὡς φερνίσαι διαδοχῆς εἰ καὶ βουλῇ θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου. θεὸς αὐτὸν τε ἔλεγεν. αἰθρεφαμὴν παῖδα μορφῇ τε θεῖ καὶ φρενήμασι γενναίοις, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς ἡ πρόμου λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἡγησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δ' ὅσης βασιλείας ἐξάδελφον. ταῦτα λέγουσα ταῖς ἡ παιδὸς χερσὶν ἐπέθηκε τὸ βρέφος. ὁ δὲ καὶ λαβὼν καὶ περσερνιφάμενος, κὴ φιλοφρόνησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἀπεδώκατο αὐτῇ τὸ ἀξίωμα. καταφέρει δ' ὁ μωυσῆς εἰς τὸν γῆν, περιελόμενος αὐτὸ κὴ νηπιότητα δηθεν, ἐπέβαινε τε αὐτοῦ τῆς προῖ. καὶ ἡ τὸ ἔδοξεν οἰωνὸν ἀπὸ τῆ βασιλείᾳ φέρον. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ καὶ τὸν γῆμαντα αὐτὸ προειπὼν ὅτι ταπεινώσει τῆς αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δεινὸν ἀφεραίοις εἶναι, βασιλεῦ, παῖς ἐκείνος ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβους, εἰ μὴ τυρεῖ τῇ προαγορεύσει ἡ χρησμός, ὅτι βεβαίως ἡγεμονίαν τῇ σῇ καὶ παιδὶ τὸ ἀξίωμα. ἡ τὸν ἀετὸν, αἰγυπτίοις μὲν τὸ ἀσεβὲς δεὸς αἰεί. ἑβραίοις δ', τὸν ἐλπίδα ἡ δι' αὐτῆ θαρσοῦσι ἀρετῆ, φθάνει δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσασα, καὶ πρὸς τὸν φόνον ὁπηνεῖς ἐᾷ ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον αὐτὸν ἡ θεοῦ ἀφορμὴν ἀσεβήσαντας, ᾧ πρόνοια τῆς μωυσέως τῆς σωτηρίας ἐᾷ. ἐτρέφετο οὖν, πολλῆς ἐπιμελείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν ἑβραίοις ἐσ' αὐτῆ παιδὶ δ' ἐλπίσιν εἶ ὡς τὸν ὅλων. δι' ἱερογλυφίας δ' ἔφερον αἰγύπτιοι τὸν ἀναξορίαν αὐτῦ. μισθ' ἑνὸς ὄντος φαύλου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἡ συγγενοῦς ἀξίᾳ τῆς ἐπιτροπείας, ἡ τῆ ἄλλων τινὸς, ὧ πλείονι ἐπὶ ἀρετείας τῆ αἰγυπτίων ἐπὶ τῆ προειρημένῃ θαρρῶν παιδὶ, ἀπέχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτῦ. μωυσῆς μὲν οὖν τῆ προειρημένῳ τρόπῳ γληνθεὶς καὶ τραφεὶς, κὴ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὸν ἀρετὸν ἐποίησε, κὴ τὸ δὴ ταπεινώσει μὲν τῆ ἐκείνων, ἐσ' αὐξήσει δὲ τῆ ἑβραίων γενησόμενον, παντὸς ἀφορμὴν λαβόμενος. αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὸν χώραν αὐτῆ, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ τῆ αἰγυπτίων. οἱ δὲ ὀργῇ στρατεύουσιν ἐσ' αὐτοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως. καὶ τῇ μάχῃ κρατηθέντες, οἱ μὲν αὐτῆ ἔπεσον, οἱ δ' ἀίσχεσι εἰς τὸν οἰκείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπηκολούθησαν ἡ διώκοντες αἰθίοπες, κὴ μαλακίας ἐπολαβόντες τὸ μὴ κρατῆν ἀπάρσης δ' αἰγυπτίης, δ' χάρας ὅτι πλεῖον ἦσαν τὸ, κὴ γευσάμενοι τῆ ἀγαθῶν, οὐκέτ' αὐτῆ ἀπῄεσαν. ὡς δὲ τὰ γειτνιῶντα μέρη σφέτερα αὐτῆς ἐπερχομένων οὐκ ἐτόλμων ἀντιστατεῖν, προῆσαν ἔχειν μέμφεως, καὶ τῆς θηλάσης, οὐδὲ μιᾶς τῆ πόλεων ἀπῆξιον διωκόμενοι. τῆ ἡ καταπλαγέντες, ὅρος χρὴ

A res magnas olim gerendas præ se ferebat, post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se conuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filiũ, tibi verò in principatu ac imperio successorem. & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam
C acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerũ volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
D cinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adime. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc e-
E ducatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiamsi Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam a- X.
dolcuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & fere-
F bant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque
G prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant. cúmque reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia poſtulat Moyſen qui vniuerſis copiis cum imperio præſit. paruit illa, ſed priùs rege iurciurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moyſes verò Thermutidis ſimul ac regis rogatu libenter hoc negotium ſuſcipit, quod factum gentis vtriuſque varibus lætitiam attulit. Ægyptij poſt partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum tollendi non defore ſperabant: contrà Hebræi, Moyſe copiis præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute. Ille verò volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit. qua in re ſatis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolùm humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) cómentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſſimum ſerpẽtum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis rectacti deuorantur, ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit, quarum bona opera vſus, itinere impunè peracto nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſóque prælio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retro in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpiciis Moyſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præ ſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iámque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gẽtis, quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaque ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tãtùm arcebat hoſtem, ſed aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, inſtructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

A σμοὶς αἰγύπτιοι καὶ μαντείας ἔπεμπον. συμβουλευσαμένους δ' αὐτοῖς τὸ θεῖον συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὸν θυγατέρα ὑφαρπάσειν τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ ἡγησόμενον. ἡ δὲ ὁρκους ποιησαμένη ὡς τε μηδὲν δόλιον καὶ κακὸν, ὑφαιρήσεσθαι. αὐτὴ μεγάλης ἰδοῦ δυνάμεως κρείττονα τὸν συμμαχίαν. καλέσασα δὲ τοὺς ἱερέας εἰς τὴν ἀγορὰν παρεκελεύσατο αὐτὸν ὡς πολέμιον, οὐκ ἠδυνῶτο νεῦ χρήζοντες αὐτῆ τῆς ἁλικουρίας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς

B θερμούθιδος ὑφαρπασθεὶς, καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως, ἑκόντος ὑφαρπάσεται τὸ ἔργον. ἔχαιρεν δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέροις τῷ ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς δὴ τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ καταργασάμενοι. εἰ δ' τῷ ἑβραίων, ὡς φυγὴν αὐτοῖς ἐσομένου τοῖς αἰγυπτίοις δι' τὸ μωϋσῆν αὐτῷ στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πρὶν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτῷ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθ, οὐ διὰ τε ποταμοῦ ποιησάμενος τὴν

C ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐποιήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς οὔσης διαβαθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῷ (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις τούτων οὐκ ὄντα μόνη ἔχουσα, διαφέροντα τε καὶ κακίᾳ τῷ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, πτερά δ' αὐτοῖς ἔστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προσεισόμενοις ἀδικεῖν ὑφορατῇ γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τὸ στρατεύματος στρατήγημα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ

D βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῷον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφιστάμενοι καθάπερ ὑπὸ ἐλάφων ἁρπαζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῦ ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὶ μὲν τούτων, παείημι νεῦ γράφειν, οὐκ ἀγνοουμένων τῦ ἑλλήνων τῆς ἴβιδος τὸ εἶδος. ὡς

E αὐτὰς τὸν γῆν ἐκβαλε τὸν θηροφόρον, ταύτας ἀπημάξατο, τὸν τῦ ἑρπετῦ φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμούσας χρώμενος. τὸν δὲ οὐδὲ ὀλύσας τὸν ζόπον, οὐδὲ προμαθοῦσι παρὼν τοῖς αἰθιόψι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, πεσεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῦ ἐλπίδων αἷς εἶχον δὴ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάχιστε πόλεις αὐτῦ ἑπίεσε καταστρεφόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῦ αἰθιόπων ἐπεφήτευε. καὶ τῆς δι' μωϋσῆν δυσπραγίας

F ζυσάμενον τὸ τῦ αἰγυπτίων στράτευμα ποιεῖν οὐκ ἔπαυεν, ὡς δὴ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς αἰκιάσεως τὸν κίνδυνον ἐν τοῖς αἰθίοψι. καὶ τέλος, συνελθόντες εἰς σάβα πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον καμβύσης μετέθηκεν ἀπὸ μάσεως, ἀδελφῆς ἰδίας τῦ καλουμένης, ἐπολιόρκουν. ἦν δὲ δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, ἅτε νείλου ὠκειόντος αὐτὴν καὶ περιρρέοντος, ποταμῷ τε ἄλλων ἀστάπου καὶ ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πε-

G ρομένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιούντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς οὖσα νῆσος οἰκεῖται, τείχει τε αὐτὴ καρτερῷ ὠκοδομημένου, καὶ πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους προβλῆμα ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους, ὡς τε ἐπιπλεῖσθαι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἄπορον ἐποίει τὴν πόλεως ἅλωσιν.

φέρον

Ἐνταῦθα τοίνυν αὐτοῦ τὴν μονὴν ποιησαμένου τὴν τῶν στρατευμάτων ἀργίαν, εἰς χεῖρας μὲν οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συμπίπτει δέ τι τοιοῦτον. θήρβις θυγάτηρ ἦν τοῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μὲν ὑπὲρ τοῦ πλήθους κίνδυνον τοῖς πάλαι συνεστῶσα τοῦ στρατεύματος καὶ μεγαλύνουσα ἡμέραις ὑστέροις, καὶ τῆς ὀπτασίας τῆς ἐγχειρισθείσης θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τὸ αἰγυπτίων αἴτιον ἀπεγνωκόσιν ἤδη τοῦ ἐλευθερίαν, τῆς διαφορᾶς ὑπομιμνήσκουσα, καὶ τοῖς αἰδεῖσθαι αἰτοῦσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῆς καταδαμασθεῖσι τὸν αὐχένα τῆλυγον κάτοικον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ἀλίσκεται καὶ αὐξάνει τοὺς τῶν πάντων, πάντας εἰς αὐτὸν τὸν ἀπορρήτων τοῖς πολεμίοις ἀλλοτριοῦσθαι ἐπιχειρήσαντα. ἐπεὶ δὲ ἐξῆν ἀσμένοις ἐνεδρεύοντο· ὑπὸ μανίας, μᾶλλον ὑπὸ ἔρωτος αὐτὸν ἀπολλύμενον, καὶ θερμότερον ἀπιόντες τῆς κατ' αὐτοῦ βουλῆς μᾶλλον ἐξίστων. ὑποστᾶντες τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ διαφορᾶς πεπεῖσθαι καὶ τοῦ πάλαι, δεδιότες δὲ τὸν βασιλέα ἐφ' ἑαυτοῖς σφαγῆς. ἃ δὲ καὶ κατ' αὐτὸν μᾶλλον ἐλυμαίνετο τὸ στρατόπεδον, ὑπὸ τὸ ἀδύνατον τῆς μανίας στρατηγεῖν, καὶ ὑπὸ δίκης παντοίως, ἐπιζητοῦς ὑπὸ τοῦ ἐφεστηκότος, οὐδὲν τὸ λυσιτελοῦν τῇ μανίᾳ ἀναρίσκει. φθάνοντος δὲ τοῦ βουλομένου λαβεῖν ὑπόδειγμα· καὶ τὸν ὁδὸν ἐπιτελοῦμεν, παύεται δὲ τῆς ἐρήμου τὸ στρατόπεδον, καὶ ὕδατος μὴ λαβεῖν τοὺς ἐφεστῶτας. ἀπορούντων δὲ καὶ ἀναφορᾶς ἐπὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδείου ἀναλίσκει. φθάνοντος δὲ τοῦ βουλομένου λαβεῖν ὑπόδειγμα· καὶ τὸν ὁδὸν ἐπιτελοῦμεν, παύεται δὲ τῆς ἐρήμου τὸ στρατόπεδον, καὶ ὕδατος μὴ λαβεῖν τοὺς ἐφεστῶτας. ἀπορούντων δὲ καὶ ἀναφορᾶς ἐπὶ τὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδείου ἀναλίσκει. μηνυθέντος δὲ

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocarum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum

XII. Exod. 3 constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet; & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitãt me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore constat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο τῆς εἰς τὸν εὐφυᾶ τοκέα εὐνοίας, καὶ τὸν μισθὸν εἰς ὀφθὲν ἐπιλύειν ἀγαγεῖν αὐτῇ τυγχάνοντα χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ εἰδὲ τῇ θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μέρτυρίαν διὰ τὴν βοηθείαν, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, οὐκ εἰς ἀναιδεῖς δύσγνωστοι κατατίθεσθαι τῷ δεκουρίαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐπάσσειν χάριν, καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέγεθος τῆς δυπαίας. πιστεῦται δ' αὐτὸν

B ἡ θυγατέρων εἰς γάμον δίδωσιν. τῷδε τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἐπιτροπεύοντα ἀπεμόλητεν καὶ διατάττει. καὶ μυσθὸς μὲν τοιοῦτον τυχὼν ἔσχε τὸ ἰεθηγλαίου, τὸ γὰρ ἦν ἐπίκλημα τοῦ ραγουήλου, δίνηθη δὲ τὰ θρεσκόμενα τὰ βοσκήματα. χώρῳ δ' ὕστερον τίνων, ὃν τὸ σπανὶς καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ πλείστα· ἦν δ' ἔστι ὑψηλότατον τῆδε ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθὰς φυομένης πόας, καὶ δῆλα τὸ δόξαι ἔχειν ἐπέξοδον αὐτοῖς τὸν θεὸν οὐ κατανενοήκασι πρότερον, οὐ βλητὸν ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῆδε πομένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου πεφύκεσαν, τεῖν δὲ αὐτὸν χλόην τὸ τε εἶδος αὐτῆ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῆδ' ἐγκάρπων πλάδων οὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ζωῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτεῖνι μὲν ἔδωσε τῷ ὄψει παραδόξου ἠλυμφίλιν. καταπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆν δ' ἤκουε ἀρίστου, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν

D καὶ παραπομπίου λόγοις, οἷς πέτι θάρσος αὐτῷ τολμήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων. πρότερον ἀφίκτο δὲ τὸ ἐξ θεῖον, ἰσήμηνεν, καὶ συμβούλιον τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. καὶ ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτους ἀφικνούμενον. ἀφηγόρευν δὲ τῷ ἐπιφρίλιν αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ὧδε ἀνθρώπων τοῦ θεοῦ συνεπαγομένους. καὶ θαῤῥοῦντα ἐπέλθειν εἰς τὸν αἰγυπτίων ἀπίναν, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθύος ἰσόμοιρον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐπὶ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ζώντων δώσειμονα, ἣν ἄβροσιος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῆδ πάντων ἐπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τῆς σῆς συνέσεως αὐτοὺς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μὲν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς γῆς αἰγυπτίου, θυσίας ἐπέλθειν δικαιοσυνηρίους ἀφικομένῳ εἰς ἐκεῖνον ἐκ πολέσας τὸν τόπον. ζῶσιν τα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται. μυῶσης δ' ἐκπεπληγμένος οἷς ἔδη καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δ' ἀπιέναι μὲν ἀ πίστιν, ἔφη, τῇ σῇ δίκαιοτα, ἰὼ αὐτὸς τε θρησκεῦσαι κὴ προγόνοις εἶδα φανερὸν ἡγεμόνιλιν, μεταδίδοσθαι δ' κῇ τῶν ἐμαυτῇ φρονήσεως ἡγοῦμαι. πλὴν δ' ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ὑπάρχων, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἰὼ ἀρτ καταπαύσαι γῆν ἔπαθαί μοι, πρὸς ἰὼ αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐπαῦσαι πυθέσθαι, πῶς ἂ βιασαίμιλιν φαραώθιλιν ὑπεξέλθαι τῶν ἐξόδων τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τῶν οἰκείαν αὔξουσιν δύναμιν. ὁ δὲ θεὸς αὐτῷ φθὶ πάντων συμβούλιν θαῤῥοῦν ὑπομνούμενος αὐτὸς παρίσταται. καὶ ἐὰν δὴ μὲν λόγων πυθὰ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν δὲ τῶν βακτηρίαν ὑπὸ τῶν

γῆν

γλῶ ἀράβδω πόσιν δὲ ὑπισχνῆται λαμβάνειν. καὶ πεί- A
σαντος, ἐφάνη ὄφις, ἡ συσπειλούμενος ἀπεπήδων,
εἰς διάνοιαν ἦν αὐτῷ τὴν παραλλὰ ἐπιστήσαν. ἐκ
τοῦ πάλιν βάβδον ἔλαβ. μὴ τῶν ἡ κεφαλὴν τῆς δεξιᾶς
εἰς τὸ πάλιν ἐφυσάτλεξεν. ὑπακούσας ἡ λαὸς καὶ
πίστιν τῶν χρόνων ὁμοίαν ἐφοβήσατο δὲ εἰς τὸ συνή-
θης κτήσεν. καλῶν δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λα-
βεῖν ὅτι τῶν γῆν ἀφῆκας, ὄρει τῶν χρόνων αἱμορροῦσα
ἥξει ἐφίλιον. ἐκπορεύοντα δ' ἐπὶ τούτοις, θαῤῥῶν παρε-
καλέσατο, καὶ βαιὸν οἰόμενος μέγαν αὐτῷ συμπορεύ-
μενον, καὶ σημείοις ἐφοδὸς τὸ πιστεύειν ἐδῷ πᾶσι
χρῆσθαι, ἐπ παρ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐ-
μὰς ἐντολὰς ποιεῖς. καλέσαι ἡ μισθὸν ἐπ μελλήσαντα
ἀποδίδων εἰς τῶν αἰχμαλ.ν, καὶ ὑπὲρ καὶ ἡμέρας ἐ-
πανόδιον, καὶ μὴ ἐβάστα τὸν χρόνον, πλείω πάν
τὸν ἐβραίων ἐν δουλείᾳ χαλεπωθοῦσιν. μωϋσῆς δ'
οὐκ ἦγεν ἀπιστῶν εἰς ἐπαγγέλλεσθ τὸ θεῖον θαυμάς τε
τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκεραίως ἡδόμενος, δέ-
ξασθαι αὐτ, καὶ πιστεῦσαι, ταύτης τῆς δυνά-
μεως ἐν αἰχμαλῷ δυνάμεις, ἐπιβάλει μηδὲ ὀνόματος
αὐτῷ χαίρειν τοῦ ἰδίου φθονήσαι, φανῆς δ' αὐτῷ με-
ταχειρότ καὶ ὄψιος ἦν, καὶ τῶν ἀφοσιώσεων εἰπεῖν,
ἵνα θεῖον ὄξ ἐπιμελὲς αὐτὸν παρόντα τοῖς ἱερεῖς πα-
ρακαλῇ. καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημεῖον τῶν ἰαυτῶ ἀφο-
σιώσεων, οἱ ἀφέντες εἰς αἰθέριτους παριλθοῦσιν,
ἐβλῆς οὖσιος θεῖας ἐπὶ μωϋσῆς μὴ τὰ σημεῖα ταῦ-
τα, εἰ πότε μέλλοι θέλεται δ' ὅπου θεῖον συνε-
τύγχανον. ὄξ ὧν ἐκ ἐπιστον πλέον ἐβλ τῆς ἀληθείας τῶν D
πρεσβύτων, ἡ τὸν θεὸν διάμπᾶ ὠφελιμώτ.ον ἔξειν πα-
ρόντων, πείσεται αἰκείους στόλον πλησίον, καὶ τοὺς αἰγυ-
πτίους ἐφοβοῖς ἐκβαλεῖν. ἡ πανδαμὸς τὸν τῆδ αἰγυ-
πτίων τυραννίδα βασιλέα φαραώθλον, ἐφ' οὗ πρ αὐτὸς
ἤρεμα, δίετο ῥαγουήλου συγχωρήσαν ἡ ἀφί-
λεται αὐτῷ τῆδ συγγλῶν εἰς αἰγυπτίον ἀπελθεῖν, καὶ
ἐξαγαγεῖν τῶν σπερμάτων τὸν ῥαγουή-
λου θυγατέρα, καὶ τοῖς ὄξ αὐτῆς παῖδας γήρους καὶ E
ἐλεαζαρον, ἀφικόμενον εἰς τὰν αἰγυπτίον. τῆδ δ' ὁδομένων
πάντων γεγραμμένα σημεῖον κατὰ ἐβραίων δῆλωσιν,
ἔτι ἐς ξύλον γῆν, ἐλεάζαρος δὲ, συμπεσόντ τῆδ πα-
τρικῆς θεᾶς χρησθέντος αὐτὸν αἰγυπτίοις ἐξαφυγεῖν.
ἡμέρας δὲ αὐτῷ πλησίον τῆδ ὄρεσιν ὁ ἀδελφὸς ἀαρὼν
ὑπαντήσων τῷ θεοῦ καλέσαντος, ἐφὸς ὃν ἐκπε-
μφθεὶς πρὸς τῆδ ὄρους συντυγχάνει καὶ τοῦ θεοῦ τοὺς
ἐντολὰς. πεσπούσι δ' αὐτοῖς ὑπαντιάζον ἐβραίων
οἱ ἐξελογεῖται τῶν παρουσίαν αὐτῷ μεμαθηκότες,
ὃς μωϋσῆς τῆδ σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέ-
χων τῶν ἔλεγε. οἱ δ' ὑπ' ἐκπλήξεως τῆδ δόξ δόν-
δον αὐτοῖς ἡμωμένων ἀπεθάρσουν, καὶ ἐφὶ τῆδ ὄλ-
λων ἔσεσθ ἐλπίδος ὡς θεοῦ προνοουμένου τῆς ἐ-
ρημίας αὐτῷ. ἐπεὶ δ' κατανοηθεὶς ἔχον ἤδη τοῖς
ἐβραίοις ὁ μωϋσῆς, καὶ ὡς ἐπ πολλῶν τούτοις ἀκολου-
θήσαν ὁμολογουμένως, ἡ τῆς ἀληθείας ἐφόδους,
ἐπεβάλετο πρὸς τὸν βασιλέα τῶν ἡγεμονίαν ποιεῖ
παρελθεῖν. καὶ ὅσα τε ἀφελήσαντο αἰγυπτίους ὑπὸ
αὐθάδειαν κακῶς ἐσουμένους, καὶ ἐβραπαζομένης αὐ-
τῶν τῆς χώρας ἐδήλου. τραπήσῃ δ' πόσοις χρησάμενος
ἐς ὅσα ἐπεσεν. τὰς ἡ πολλὰς ὅτι τούτοις ὑπ' αὐ-
τῶν ἀφανεῖς αὐ διαφόρως παραβλαπτόν.

vt virga in terram proiecta fidem promissorū A
acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in
spiras se conuolues caput erigebat quasi repu-
gnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò
in virgam est mutatus. post hoc manū in sinū
mittere iussus cùm paruisset, albam & colore
calci similem exemit, quæ mox in pristinū co-
lorē rediit. iussus deinde aquam è propinquo
haustam humi effundere, vidit in colorē san-
guineum versam. Ad hæc stupentem vt confi-
dat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiuto-
B rē affore. vtque apud omnes his prodigiis vtē-
do fidem illis faciat à Deo se missum, ciúsq; iussu
omnia facere. iret sine cunctatione, & festi-
nus in Ægyptum properaret, neq; die neq; no-
cte iter intermittendo, néve diu tēpus terendo
longiorem Hebræis seruitutem & afflictionē
redderet. Moyses autem nihil amplius dubitās
de promissionibus, quarum certitudinem tot
argumētis auditis & visis satis colligebat, pre-
catus vt eandem potentiam in Ægypto, cùm
C exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud e-
tiā rogabat vt quem conspectu ac colloquio
suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum
volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi
aliquādo facturus nominatim eū ad sacrificiū
inuocare posset. tū Deus aperit ei suum nomē,
nunquam antea hominum vlli auditū aut co-
gnitū, quod mihi eloquī nec ius nec fas esse ar-
bitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quo-
tiescunq; opus esset talium prodigiorū facultas
aderat, atq. ita nihil dubitās de oraculi ex igne
redditi veritate, déq; Dei adiutoris fauore, ma-
gnam spē concepit fore vt tandem & sui libe-
rarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade affi-
cerentur. Cúmque cognouisset Pharaothē Æ- XIII.
gyptiorū regem sub quo ipse fugerat, esse de-
functum, à Raguele commeatum rogat, vt sal-
ua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptū ob
publicam cognatorum ac tribulium suorū vti-
litatem proficisci, quo impetrato & assumpta
quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisq. com-
munibus, Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptum
arripuit: quorū nominū prius peregrinū signi-
ficat, posteri⁹, Dei auxiliū, q. diuina ope insidias
Ægyptiorū euasisset. cūq. iā nō longè à limitib.
abessent, Aaró frater venit obuiā Deo sic iubē-
te: cui mox indicauit quicquid in monte vide-
rat, & omnia mādata quæ diuinitus illic acce-
perat. mox vlterius progressus obuios inuenit
præstantissimos quosq. Hebræorum, qui aduē-
tum eius præsenserant: & mox ne quid ampli⁹
F de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinę vo-
luntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita:
quibus præter omnem opinionem visis atto-
niti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei
securitati illorum & incolumitati non defu-
turam. Atque ita obsequentiores nactus
Hebræos, & in potestate ipsius se futuros
pollicentes, accensos nimirum libertatis a-
more, ad nouum regem se confert. Ibi post- Exod. 5.
eaquam commemorasset operam suam ptò
G Ægyptiis contra Æthiopas contemptim a-
gros eorum vastantes nauatam, laboréque
exhaustos dum non aliter quàm pro suis po-
pularibus bellum administraret, adiicit ma-
lam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam.
oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit, cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi specimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus scelerato cum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta representare nossent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestímque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm istorum magiam, quanto intercuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parùm cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus cõduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorũ querelis vt à capto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem, eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κῦ τὸ σπαῖον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τῶ θεοῦ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προτάξειν ὑπ' αὐτοῦ διηχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο. παρακάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλιάσαντος δὲ τῶ βασιλέως μωϋσῆς ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σπαῖον ὄρος γιγνόμενα. ὁ δὲ, ἀγανακτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρεσβύτερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τῶ ἀφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατείας καὶ μαγείας καταπλήξειν δυνάμενον. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδεικνύειν ὁρᾶν· οἳ αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τῶ περὶ τούτων δυνατωτάτων, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἐμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δύναται. τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ἐπιδόξον αἰαφέρειν, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. καὶ ἐπιθρῶν βακτηρίας δράκοντας ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, οὐ δ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τοσῷ μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεατὸν μενα τῆς τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημί, ὅσῳ τὰ θεῖα τῆς ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δὲ, οὐ κῦ γοητείαν καὶ πλάσιν τῆς ἀληθοῦς δόξης τὰ μὰ κῦ δὲ θεοῦ πρόνοιαν καὶ δυνάμιν φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μανθάνειν ὅτι τῆς γῆς τῶ βακτηρίας, καλύσας αὐτῶ εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. πολλ' ἐπείθετο καὶ τὰς τῆς αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δράκοντες ἑδόκουν προϊοῦσα καταθέειν, μέχρι πάσας ἀπέλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς σχῆμα μεταπεσοῦσαν κομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐδὲν τι μᾶλλον τούτῳ πεπληκτο καταπλήττεται. πρὸς ὀργιαθεὶς δὲ καὶ μηδὲν αὐτῷ προσχόρησιν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δυνάτητος, καλεῖ τὸν ὅπῃ τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς αἴσιον παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοὺς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἄχρις αὐτοῖς παρέχων εἰς τὸ πλινθεῖα πρότερον οὐκ ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπῃ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐπίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν τὸ ἄχρεον, καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τῶ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτε πρὸς τοὺς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐπεδίδου. τῶ τε ψυχῶ προσπαθὲς ἑκάτερον ὅπῃ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τῶ ἐλευθερίας ὑπῆρχεν. καὶ παραγενόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἔφειδεν αὐτὸν ἀπολύειν τοῖς ἑβραίοις ὅπῃ τὸ σιναῖον ὄρος, ἐκεῖ θύσοντας τῶ θεῶ, τοῦτο γὰρ αὐτὸν κελεῦσαι, καὶ μηδὲν αὐτῶ ἀντιφέρειν ὃς ἐκεῖνος βούλεται. τῶ δ' ὑμῶ θεῶ αὐτῷ πρὸ παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τῶ ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν ἀπασάσθαι πάσχων ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιφερόμενον θεοῦ προστάγμασιν. τοῖς γὰρ θέλουσιν ἐξ αὐτοὺς κίνησαι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. κῆτε γῆ τούτοις, οὔτε ἀὴρ φίλος, οὔτε γονὰ τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειρασθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τοῦ καὶ τῶ ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν ἀσινῶν.

τῶ

τοῦ δὲ βασιλέως ὑπερωλιζοντος τοὺς μανιώδεις λό- A
γους, καὶ μηδὲ μίαν ὅλως ῥοφεῖν ἐπ ποιουμένου, πάθη
δεινὰ τοὺς αἰγυπτίους κατελάμβανεν. ὧν ἕκαστον ἐπιδή-
σομαι, διότι τε τὸ μὴ πρότερον ποτὲ συμβαίνοντα τοῖς τε τοῖς
αἰγυπτίοις εἰς πᾶσαν ἐλθεῖν, καὶ διότι τὸ βούλεσθαι μανι-
ώδει μᾶλλον ὢν πρέπειν αὐτοῖς ψυσάμενον ὑπολαβεῖν,
καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μανθάνειν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ
θεῖον, μηδ' εἰς ὀργὴν πρόφασιν ἀμυνήτου τῆς ἀ-
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης πρὸς
κολλύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔχουσιν. οὐχὶ δὲ τὴν
χρόαν μόνον ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πιεσομένοις
ἀλγήματα καὶ πικρὰν ἀδικίαν προσέφερεν. ἐκεῖ δὲ
τοιοῦτος ἦν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πό-
τιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένον.
φρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ
δύσας πάλιν τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις ἀ- C
πιέναι. καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, οὐκ ὀπίσω τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ δὲ θεὸς ἀγανακτοῦντος, καὶ μὴ τὴν ἀπαλλαγὴν
τῆς συμφορᾶς, οὐκ ἐπ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην
τοῖς αἰγυπτίοις ὑπερέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος
ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦ δ' τού-
των καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς δεχόμενοι τὸ ποτὸν τῆς
τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀποθνη-
σκόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἦν χέ- D
ρα ἀπὸ καπῆς ἦν ἰλύος, ῥυπρόν τε καὶ δυσθνη-
σκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν δεξάτας ἐφαίνετο
ἐν βορτοῖς διεισκόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς δυνα-
αὐτῶν ὑπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσά-
λως διαθησκόντων τῆς βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διε-
φθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῆς κακῶν ἐλαυνομέ-
νων τῆς αἰγυπτίων, πάν μανίαν ἐπέλυσεν ὁ βασι-
λεὺς οἰχέσθαι τοὺς ἑβραίους λαβόντα. καὶ παράχρῆμα E
ἔτ' ἐπόντος ἐφαίνετο τῆς βατράχων τὸ πλῆθος, καὶ ἅτε
γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέστησαν.
φαραώθης δὲ ἅμα τοῦ πάθους ἀπήλλακτο ἤδη, καὶ
τῆς αἰτίας ἐπελέλησο, καὶ τοὺς ἑβραίους κατῆγεν. καὶ
ὥσπερ πλεόνων παθημάτων φύσις βουλόμενος μα-
θεῖν οὐκ ἐπ ἐρίσι τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταῦτ' αὐτοῖς ὑπεῖξεν.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ παρεμβολὴ μετέη τὸ θεῖον F
αὖθις τὴν ἀπόστολον. φθονερὸν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξελύ-
θησαν ἄπειρόν τι πλῆθος ἐνδυσι ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μήτε λουτροῖς μήτε χρίσε-
σι φαρμάκων ἀφαιρεῖσθαι τὸ νόσος αὐτῶν δυναμένοι.
καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆς αἰγυπτίων βασιλεὺς πα-
ροξυνθεὶς, καὶ δύσας ὁμοῦ τὸν ὅλεθρον τοῦ λαοῦ, καὶ
τὴν αἰχμὴν δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμέ-
ρους ὑπὸ θαυλότητος λυσιχαλίζετο σωφρονεῖν. τοῖς G
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ πρὸς
τοῦτο τῶν παίδων λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ἅπε-
μπε δ' ὑποστροφῆς αὐτῆς καταλιπὼν αὐτοὺς, πρίν προ-
σεξαγειρίσει δὴ τὸ θεὸν νομίσας ἀπατήσῃ αὐτὸ τὸ πρό-

Rege verò nihili faciente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse varis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam plagam Ægypto inflixit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius cócesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Aegyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potiùs Deus pœnas de Aegyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eã diem vnquam viderat, tã-

Exod. 7.

Exod. 8. 9.

ta copia,vt tota regio malo hoc repleretur:prę A
quarum frequentia & homines plurimi extin-
guebantur,& terra nullo pacto coli poterat: &
qui præsentaneum exitium euadebant, infecti
tamen earum veneno à morbis corripiebãtur.
Rege verò ne tum quidem resipiscente vt vo-
luntati diuinę cederet,sed mulieres quidem cũ
viris dimittente,pueros verò retinere volente,
non defuerunt Deo varię prioribus etiam gra-
uiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in v-
niuersam gentem seuerè animaduerterer: sed B
exulceratis intus in cute corporibus miserabi-
lem in modum non mediocris numerus absu-
mebatur. Et cùm ne sic quidem rex respiceret,
grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa,
tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽ-
pore,aut in septentrionali regione,verè iam a-
dulto supernè ruens omnes eorum fructus cõ-
triuit: & si quid intactum grando reliquit,nu-
bes locustarum superuenientes ita absumpse-
runt,vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C
omnibus omnino sit adempta. Quod si rex
stultus tantùm, & non etiam malus fuisset,po-
terat vel iam dictis cladibus admonitus resi-
piscere, vt tandem de aliquo tot malorum re-
medio cogitare inciperet.at Pharaothes tamet-
si non ita insaniebat vt causam non intelligere-
ret,tamen tanta malitia pectus eius obsederat,
vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi
per contentionem repugnare,& in publica cõ-
moda sciens volénsque peccare pergeret. ita- D
que tandem Hebræis pueros etiam vnà cum
mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Æ-
gyptiis tanquam prædam relinquerent, eo
quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calami-
tates superesse conquerebantur. Moyse verò
negante æquum postulari,alioqui non habitu-
ros vnde sacrificarent, atque hac controuersia
diutius durante, tam densæ tenebræ omnísque
luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt
prospectu in vniuersum priuati alij alio casu E
absumeretur,illo quoque metu imminente,ne
fortè penitus ab ea caligine absorberentur.de-
inde his discussis, post tres dies ac totidem no-
ctes,cùm nondum flecteretur Pharaothes vt li- Exod.10.
berum exitũ permitteret,his verbis eum Moy- 11.12.
ses aggreditur, Quousque repugnabis Dei vo-
luntati,qui omnino vult ac iubet Hebræos di-
mitti,nec est aliud præter hoc remediũ aduer-
sus mala quibus affligimini. Rex verò iratè fe-
rens hanc dicendi libertatẽ, minatus est cũ F
capite plectendum,si posthac de hac re molestus
esse pergeret.Respondit Moyses,se non ampli-
hac de causa verba facturum,sed ipsum cum o-
ptimatibus Aegyptiis vltrò Hebræos rogaturum,vt quamprimum inde proficiscantur.atq;
his dictis abiit. Deus autem cũ decreuisset ad-
huc vna plaga ictos Aegyptios cogere ad di-
mittendos Hebræos,iussit Moysen edicere po-
pulo vt paratum habeant sacrificium, præpa-
ratum tertiadecima Xanthici mensis in quar- G
tamdecimam, qui apud Aegyptios Pharmu-
thi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Ma-
cedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos
educat omnia sua secum portantes. illé ve-
rò instructos prius ad profectionem, & per
sodalitia distributos in vno loco continebat.

καὶ ἡ γῆ τῆς ὀπωρελείας τῆς ὅλης τῆς γεωργῶν ἀπο-
στέροῖ. εἰ δ' ἔτι καὶ διέφυγε τὶν ὑπ' ἐκείνοις ἀπόλειαν,
νόσῳ τοῦτο καὶ τῷ αὐθρώπων ὑποφθόρτων ἐδαπανᾶ-
το. τῷ ὃ φαραώθου μηδ' ὕτως εἴκοντος τοῖς τοῦ θεοῦ
βελήμασιν,ἀλλὰ τοὺς μὲν γυναῖκας συναπύρεν τοῖς
ἀνδράσιν ἀξιοῦντος,καταλιπεῖν δὲ τοὺς παῖδας, οὐκ
ἀπόρει τὸ θεῖον τὶν πειθεῖαν αὐτῷ ποικίλοις κακοῖς καὶ
μείζοσιν ἐνδεδημικόσι μετερχόμενον βασανίσαι. ἀλ-
λὰ γὰρ δεινὰς αὐτοὺς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα τῷ
ἐντὸς ἀφθειρομένων, καὶ τὸ πολὺ τῷ ἀιγυπτίων ὕτως
ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς
σωφρονιζομένου τοῦ βασιλέως, χάλαζα μήτε πρότε-
ρον τῶ κατ' αἴγυπτον ἀέρος ἦτο πεπονθότος, μήτε
ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος καπούσῃ, μεί-
ζων δὲ τῆς ὅλης τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὶν ἄρκτον τε-
μομένοις ἔαρος ἀκμάζοντος κατενεχθεῖσα, τοῖς καρ-
ποῖς αὐτῷ κατέκλασεν. ἔπειτα φύλον ἀκρίδων ἐ-
πιέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβληθεῖσαν
ἀπόρειν, ὥστε φορὸς ἀκρίβεις τάσας τοὺς αἰγυπτίους
τοὺς ὑπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρκει μὲν οὖν τὸν ἀληνοσορείας αὐόητον καὶ τὰ φορεί-
ρημένα τῷ κακῶν εἰς σωφρονᾶν καὶ ἅ συμφέροντος τὶν
ὑπόνοιαν ὠφελῆσαι. φαραώθης δὲ οὐ τοσοῦτον ὑπὸ
ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰσθόμενος τῆς αἰτίας,
ὅμως αὐταφιλονείκει τῷ θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐ-
κὼν θεοδότης ἐγίνετο. καὶ καλέσει μὲν τὸν μωϋ-
σῆν, μετὰ τὰ γυναικῶν ἀπαγαγὼν τοὺς ἑβραίους.
τὸν δὲ λεῖαν αὐτοῖς καταλιπεῖν ἐφῆρμόσης αὐτοῖς
τῆς οἰκείας. τῷ δὲ μωϋσεῖ οὐχὲ δίκαια φήσαντος
αὐτὸν αἰτεῖν. δῶρα γὰρ αὐτοῖς τῷ θεῷ τὰς θυσίας ἐκ
τῆς λείας ἐπιτρεπεῖν. καὶ ξιβομένου ἐκ' ταύτῃ τὸν
αἰτίαν τοῦ χρόνου, σκότος βαθὺ καὶ φίγγος ἄμοιρον
θεοχεῖται τοὺς αἰγυπτίους, ὑφ' οὗ τάς τε ὄψεις ὑπο-
πλεομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκεῖος τε ἀποθνήσκειν,
συμέβαινεν καὶ ἀδεΐαν μὴ καταποθῶσιν ὑπὸ τοῦ
νέφους. εἶτα τούτου ἀφανισθέντος, μὴ ἓξ εἰς ἡμέ-
ρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς οὐ μετανόει θεὸς τὴν
ἔξοδον τῷ ἑβραίων ὁ φαραώθης, θεοσελθὼν ὁ
μωϋσῆς φησίν. ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ θεοῦ γνώ-
μῃ; καλέσει γὰρ σεῖσ' ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους, καὶ οὐκ
ἔστιν ἕτερος ἀπαλλαγὴν τῷ κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦ-
τα ποιήσαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς
θεοπεμφθεῖσιν ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτε-
μεῖν, εἰ πάλιν θεῖ τούτων ἐνοχλοῖ αὐτῷ θεοστέλ-
λοι. μωϋσῆς ὃ αὐτὸς οὐκ ἔτι ποιήσεσθαι θεῖ τούτων
λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον συὺ καὶ τοὺς
θεφτοὺς τῷ αἰγυπτίων θῶς καλέσειν τοὺς ἑβραίους ἀ-
πολθεῖν. κἠ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ δὲ
θεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς αἰγυπτίους κατανα-
γκάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑβραίους, ἐκέλευσε μωϋσεῖ πα-
ρεσκευάζειν τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς ἀπολυ-
σομένοις τῇ ἑκκαιδεκάτῃ τοῦ ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν
τεσσαρεσκαιδεκάτην. ὃς καλεῖται μὲν παρ' αἰγυπτίοις φαρμου-
θὶ καλεῖται, νεισὰν δὲ παρ' ἑβραίοις. μακεδόσι δ' αὐ-
τὸν ξανθικὸν θεοσαγορεύουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑ-
βραίους πάντα διεσκευασμένους. κἠ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων
ἤδη τοὺς ἑβραίους θεὸς τὴν ἔξοδον, ἐξαπέστειλε εἰς θεσ-
σαλίας, ἐν αὐτῷ συνόντων. ἐτέσιος ὃ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες θεὸς ἔξοδον ἦγον τες, ἔθνον.

καὶ

καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἡγνίζον, ὑστάτου κόμας ἀναλαβόντες. καὶ διπτήσαντες, τὰ λοιπὰ τῷ πυρὶ ἐκαυσαν, ὡς ἐξελαυσόμενοι. ὅθεν νυὶ ἔτι καὶ τὸ ἔθος οὕτως διομῶμεν, τιὼ ἑορτιὼ πάσχα καλοιῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία, διὸ δὴ κατ' ἐκείνιν τιὼ ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτοὺς ἐφρβας αἰγυπτίους ἐκπόσαι τιὼ νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῷ πρωτοτόκων κατ' ἐκείνιν ἔπεσε τιὼ νύκτα τοῖς αἰγυπτίοις, ὡς συναλθόντας πολλοὺς τῷ ἀρχῇ τὸ βασίλειον διεταμθόων τῷ φαραὼθη συμβουλεύσειν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους. καὶ μισθοῦ καλίσας ἐκεῖνος ἀπίναι παρασκέλευε, εἰ τὰς χεῖρας ἐξέλθοιεν παύσεσθαι τιὼ αἰγυπτίων κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δῶρος τε τοὺς ἑβραίους ἐτίμων, οἱ μὲν ὑπὸ τῷ τάχους ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ τῷ γλυκυκλεῖ πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξέπεσον κλαίοντες καὶ μεταπεσούμενοι, ὅτι χρήσαιτο τὸ χαλεπῶς αὐτοῖς τῷ αἰγυπτίων. τιὼ δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λιτὸς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐπὶ τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ὑπ' ἐκείνοι, καμβύσου κατασρεφομένου τιὼ αἰγυπτίων. σωτόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ὁδὸν εἰς βαλσεφὼρ τὰ χωρίον ξυτάγι ἐφθήκοντα τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μανὸς δὲ τῷ διὰ τῆς γῆς διατεθραμμένος ὑπὸ τιὼ ἐρημίαν, πυρωθεμθίοις τοῖς ἀλθέσις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βορρᾶ ἐπιπνέοντος τοῖς ἀπ' αὐτῷ ἄρτοις διεφθορὸς. καὶ τούτοις ἐπὶ ξυακοσθ' ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς ὅσα ὑπὸ τῆς αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταυτιὼ τιὼ ζοφιὼ παμθυμούμενοι, καὶ πρὸς ἀπάγκιν ἀλλὰ μὰ πρὸς νότον αὐτῇ χεομένοις. ὅθεν εἰς μνήμιν τῆς τότε σπάνιας ἑορτιὼ ἄζυμα ἀγομεν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, τιὼ τῷ ἀζύμων λεγομένιν. τὸ μὲν οὖν τῶν πλῆθος τῷ μεταναισταμθίων γυναῖκὰ τε καὶ τέκνα σποπεῖν οὐκ διαρίθμητον ἦν. οἱ δὲ στρατεύσιμοι ἦγον ἑξακόσιαι μυριάδες ἦσαν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς μωσῆς αὐτοὺς ἡγεμθίν τιὼ αἰγύπτου ἐξέλιπον.

ΚΑτέλιπον δὲ τιὼ αἴγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κῷ σελήνης, μῷ ἔτι ξιακοστῷ καὶ τετρακοσιοστῷ ἀπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀφικομένων εἰς τιὼ χαναναίαν ἐλθόντας δὲ ἰακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν αἴγυπτον ἡμισθίνης, ἑξακοσίοις πρὸς τοῖς δισχιλίοις ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆ δὲ γεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῷ ἀαρὼν ξισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τῷ ἰωσὴφ τοῦ ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνου τοῖς ἑαῖς αὐτὸς καλδύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅτι τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν. καὶ τῷ βασιλέως ὀπαδὸς φίσαντος, ὡς κῷ γενοίατο ἢ μωϋσέως τούτων γεγονότων ἐπ' αὐτοῖς, ἐγκάσασθαι ἀπίναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κῷ ἅρματα πολλὰ, ἐδίωκον ὡς ἐπαναξοντες αὐτοὺς, οἱ καταλάβοιεν. κῷ δὲ ἐκ ἦν αὐτοῖς ἐντυχεῖν τῷ διαφ. τιὼ γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κεντήσαν δὲ ῥᾳδίως αὐτῷ ὑπέλαβον, ἀσπάλων τε ὄντων κῷ ὑπὸ τῆς ἀδιαπορίας κεκοπωμένων. παρ' ἕκαστον δὲ αἰ ἀπαντῶσαι ἡμέραι ἢ χορήσαι ἐπαυσαν ἢ διαξυ, καί τοι χαλεπῆς ἔσης ὁδοῦ τῆς γῆς, ἡ τραχυτάτης μόνον, ἀλλὰ κῷ καθ' ἕκαστον μωϋσῆς δὲ ταυτη τοῖς ἑβραίοις ἀπήγγειλε, διὸ οἱ μεταναστάντες οἱ αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πατρίας κῷ ὧν ἐδεδώκεσαν τῷ ὁμολογημένων ἐπάξοιεν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animari sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exusserunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, qui festiuitatem vocamus paschа. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis; Ægyptios morbo percussit. nam pestis illa nocte absumpsit
B primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiam cõcurreretur à proximis, vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tũ rex accito Moyse mãdat vt abeant, ratus post eorũ exitũ regionẽ cessantib. calamitatib. subleuandã: donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinitatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, fugitibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per
C Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse Ægyptũ vastãte. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephõrem ad rubrũ mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustẽtabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neq; enim plus commeatus Ægypto extulerant, atq; eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem
D magis quàm ad satietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorũ. cæterũ multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarẽ ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

CAP. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerint.*

RElinquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abrahã patet noster in Chananæã venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducẽtesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Ioseph, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ
F pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cúmq. rex XIIII. præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, rametsi per viam difficilem non solùm
G exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatique pacti persoluerent.

néve Palæstini,quos ob veterem simultatẽ infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina.quapropter omissa via quæ in Palestinam ducit,per desertum via dispendiosa ac
Exod.14. difficili voluit Chananæam inuadere: obitérq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum sacrificaturum adducere.sed vbi ad rubrũ mare peruentum est,ecce Ægyptiorũ multitudo circunfusa in arctum eos compellit.aderant enim septingenti currus cum equitũ quinquaginta millibus,& ducenta millia scutatorũ peditum, hi vias omnes obsederant, quib. effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis,quo loco mõs præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebreos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur.in hac locorum iniquitate concluſi,cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitũ ad fugam inuenire possent,nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent,nihil superesse videbãt nisi vt turpi deditione saluti consulerent:quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quib⁹ libertatem eis Deus significauerat: minimúmque aberat quin propheta lapidato, contẽptisque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur,nihil nisi perniciem expectantium,cũ essent rupibus & mari & armatis circuncirca cincti,nec vlla spes effugij relinqueretur.Moyses autem efferata licet cõtra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus,quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut delerentur, aut in potestatẽ inimicorũ relaberentur. cúmque medius in concione constitisset,sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset,oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare:nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur, imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt ex tanta necessitate præter vestram eq̃è ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet,non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet,sed tum potissimùm quando spei superest minimum.ergo huius ope freti,qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondete. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

καὶ δὴ παλαιτίνους ἀναμφιλόγως ἔχοντας κ᾽ παλαιὰ ἀπέχθειαν οὖσαν ὁπόσοιν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὁμοροι γάρ ὄσιν τῇ τῶν αἰγυπτίων χώρᾳ. κ᾽ διὰ τοῦτο, τὸν μὲν ἀγουσαν εἰς τὸν παλαιστίνων οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ διὰ τῆς ἐρήμου πολλὴν αὐτοὺς ὁδὸν κ᾽ καποπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὸν χαναναίαν, ἵνα ᾖ κ᾽ διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ ἐναίσιον ὄρος ἐνοῖ ποιήσοντας θυσίας. καταλαβόντες ᾗ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μάχην παρεσκευάζοντο, κ᾽ συνελαμβάνοσαν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἐξακόσια γὰρ αὐτοὺς ἅρματα εἶπτο συῶ ἱππεῦσι πενταισμυρίοις, κ᾽ ὁπλῖται μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τὰς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπεφραγμένων. τὸ δ᾽ θαλάττης ἀπολαμβανόντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὸν ὄρος ὑπὸ ξαχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. κ᾽ φυγῆς ἀπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ ἐν τῇ περιβολῇ τῇ πρὸς θάλατταν τὸ ὄρος τοῖς ἑβραίοις ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ κ᾽ τόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τὸν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφηρημένοι. μήτ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκουμένων ζόπῳ διὰ τὸν ἔνδειαν τῆς ἐπιτηδείων δυναμένοι, μήτε φυγῆς διάπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαιζόντες οἱ κ᾽ μάχεσθαι δόξειν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τὸ πάντα ἀπολέσθαι κ᾽ διεσήσειν εἰ μὴ ἀδικήσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κ᾽ τὸν μωϋσέα ἠτιῶντο, πάντων ὁπλελησμένοι τῆς ἐκ θεοῦ πρὸς τὸν ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγενόσαν, οἷς ἐπ᾽ προφήτου παρορμᾶσθαι κ᾽ τὸν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, ἀδικοῦντα τὸ σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις δικτωκέναι πόνου τὸν κ᾽ ἀθυμίας γυναικῶν κ᾽ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ὄρεσι κ᾽ θαλάττῃ φερικλειομένων κ᾽ πολεμίοις, κ᾽ φυγὴν ἀδημόθεν ἐπ᾽ τούτων ὁπλοφόρων. μωϋσῆς ᾗ κρ᾽ παρ᾽ ἀχλαίοις πρὸς αὐτὸ τὸ πλῆθος, ἔτ᾽ αὐτὸς ἐν ἐκάμνε τῇ θεῷ αὐτοὺς προνοίᾳ, κ᾽ τοῦ θεοῦ καταφρονῶ τά τε ἄλλα πρὸς τὸν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπεν παρεσκεύασε, κ᾽ μηδὲ τότ᾽ αὐτοὺς ἐάσοντας ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γλαμένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. ἐπὰς ἐν μέσους, φησὶ, αὐθρώπους εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένους πρὸς ὑμᾶς δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα. τῆς ᾗ θεᾶς νῦν ἀπαγωνιᾶσθε ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ἧς πάντ᾽ ὑμῖν ἀπὸν τυγχάνει, ὅσα δ᾽ ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν κ᾽ τὴν ἀπαλλαγὴν τ᾽ δουλείας, καὶ προσδοκᾶσιν ὑπάρχειν. μᾶλλον ᾗ χρὴ ἐν ἀπόροις ἐγχρημένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἢ κ᾽ τὸ νῦν εἰς ταύτην ἡμᾶς ἐξαπαλεῖσθαι τὴν δυχερίαν ἔργον, ἢ ὡς ἀμηχάνων ὄντι ἐστ᾽ αὐτὸ νομίζετε σωτηρίαν ἔχειν οὐδ᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐκ τούτων ῥυσάμενος τὸν τε ἰχνῶ ὑπολύξηται τὴν ἑαυτοῦ ἐν τὸν ἐξ ἡμᾶς πρόνοιαν. ἐ γὰρ ὑπὲρ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν ἔσαν δίνοιτο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς αὐθρώποις ἐλπίδα μὴ βλέπει πρὸς τὸ κρεῖττον παρέσαν. ὅθεν τοίνυν βουλῆ πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις κ᾽ τὰ μικρὰ ποιοῦσα μεγάλα, κ᾽ τὴν τῶν ὑπάρχων ἀθυμίαν κατανοήσασθε, μὴ καταπλαγῆτε τὸν αἰγυπτίων ἀθυμίαν, μηδ᾽ ὑπ᾽ θαλάσσα κάθοπτον ὑμῖν, ὅπως φυγῆς ὁδὸν ἀ παρέχοντα, ἐλπὶς ἔτ᾽ διασωσόμενοι τ᾽ σωτηρίας. γίνοιτο δ᾽ αὖ κ᾽ ταῦτ᾽ ὑμῖν πρᾶξαι τ᾽ θεὸν θελήσαντος κ᾽ μὴ τὸ πέλαγος.

Ηερά-

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀναχωρῆσαι, φυγεῖν δ' αὐτοὺς παρέσχεν.

CAP. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptias fugientibus viam aperuit.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ὅπῃ πλεῖστον θάλασσαν τῶν αἰγυπτίων ὁρῶντων. ἐπεὶ δ' ἔφθασαν ἐγγὺς ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τῶν παλαιστρημάτων ἐκλελυμένοι τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι, καλὸς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπὶ δὲ ὁ θεὸς τῶν αἰγυπτίων μανίας ἤγειρε, λαβὼν τὴν βακτηρίαν ὃν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐπάλει λέγων. οὐδὲ αὐτὸς μόνῳ ἄγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρόντων, οὔτε κατὰ δύναμιν ἔστιν οὔτε κατὰ γνώμην. ἀλλὰ νῦν τὸ πάντως σωτήριον σπουδῇ τῷ σῷ κράτει καὶ τῷ σῷ βάλλεσθαι ἀφίστη τὴν αἰγυπτίων σὸν ὄντα ἐπιπορεύεσθαι. ἡμεῖς τε ἄλλην ἀπηγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανήν, εἰς τὴν σὴν μόνου καταφεύγομεν. καὶ εἴπερ ἐφ' ἡμᾶς σῆς προνοίας ἦλθοι ἁρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀποσῶσαι. ἀλλὰ καιρὸς ἤδη τὸ τάχος τὴν σὴν ἐπιδείκνυσθαι δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπιστίας καὶ ταπεινότητα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ σῶσαι τῆς σωτηρίας θάρσος. οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις σὲ ἱκετεύομεν τοῖς ὑπάρχουσι. ἀλλὰ σὴ μόνῃ ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ ἀφανὲς τῶν ἡμᾶς ὁρᾶν. ὡς ἀνοίγηθαι μόνῳ τῷ σῷ νεύματι δυσαντες, ἡπειρῶσθαι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀποβρήξαι καὶ δι' ἀέρος, δόξαι ἐμοὶ μὴ σῴζεσθαι τὸν ἔφορον. τοσαῦτα εἰπὼν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς εἰκόπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀπέφηνε τὴν γῆν, ὁδὸν ἑβραίοις οὖσαν καὶ φυγήν. φωνοῦσης δὲ ὁρᾶν τὴν θάλασσαν τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἐκχωροῦντος αὐτῷ. ἡ δὲ ἐκπίπτει, ἐφέπεσθαι ἐνόμιζον αὐτῇ οἱ ἑβραῖοι καὶ τοὺς ἑβραίους ἐκπλῆσαι ἡδονῆς ἀδοκήτου ὁδοῦ τοιαύτης τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδονὴν καὶ χάριν ἔχοντας, ἀφ' ἧς τὴν εὐθαλασσίαν ἐξ αὐτῆς σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τῶν δ' οὐκ ὀκνούντων ἀλλ' ἐπειγόντων μὴ ἀποῦσθαι, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μαίνεσθαι ἐδόκουν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ ἀφανὲς ἐνθουσιῶντας ὡς ὑπὸ προφήτου ἄλλοθεν ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἐώρων ἀβλαβῶς ὅπῃ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμποδὼν μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διέπειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνους ἠρημένους τῆς πλάνης. καὶ προτάξαντες τὸν ἵππον κατέβαινον ἑβραῖοι δὲ ἐθαρσύνοντο ὁμοίως, καὶ τὸν χρόνον εἰς ταὐτὸ ξυβάντας ἐρθασαν εἰς τὴν ἀντίπεραν γῆν ἀπαθεῖς σωφρονήσαντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεώτερος συνέβαλεν ὁρῶν τὴν δίωξιν ὡς ἤδη καὶ αὐτῷ πεισομένων ἐοῦσαν. αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνωμένην, ἀλλ' ἐς χέρσον ἐμβαίνοντας, καὶ μέχρι σωτηρίας τῷ καινοτόμῳ πεπιστευμένους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὁρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ πᾶς αἰγύπτιων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, δύσχειται πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἐξεκαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατισταμένοις αἰγυπτίοις. ὄμβροι τε ἀπ' οὐρανοῦ κατέκλυσον, καὶ βρονταὶ σὺν ἀκραιπροσέξαπτόμεναι ἀστραπαῖς, καὶ κεραυνοὶ ἐκατενήχθησαν, ὅλως δὲ οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μόνιν θεῷ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ἅπαντες ἀπώλοντο πάντως ὡς μηδὲ ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμένοις ὑποστρέ-

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectatibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: supereſt vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam volùtatem tuamque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio, destituti confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quę sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, imperu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus enauigarant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas nonnihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est deletus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruituté vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexa-
Exod 8.9. metro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita sigillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

φαι. τοὺς δ' ἑβραίους ὑδὲ καταχεῖν ἦν ὅπῃ τῇ χαρᾷ τ' ὥρᾳ δόξῃ σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἀλευθερωθεῖσαν τῆς ἀναγκαζόντων δουλείων ἁρθαρμένων, καὶ τὸν θεὸν οὕτως εὐαρχῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον οὗτως ἐκφυγόντες, καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ὀλισθόντες κακολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιᾶς ὅλην τὴν νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὑδὲν εἰς τὸν θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τὴν δίμβριας εὐχαριστείαν ὠφελήσουσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνεθηκεν. ἐγὼ μὲν οὖν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ὕτως ἔκαστον τούτων παρέθηκα. θαυμάσαι δὲ μηδεὶς τὸ ὠφέλιμον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ ἀπορείας ἀπείροις εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ ὅλῃ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ χθὲς τὸν ἀλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησαν τὸ πάμφυλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσιν, παρέχειν τὴν δι' αὐτοῦ καταλύσαι τὴν περσῶν ἡγεμονίαν τῷ θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. πρὸς μὲν οὖν τούτων ὡς ἐκάστῳ δοκεῖ ἀληλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἑβραίων ἐπὶ ῥᾳδίᾳ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς ἑβραίους, ἤγαγε ὅπῃ τὸ σίναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σωτήρια τῆς πληθύος ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ καὶ προείρητο.

ΦΑΛ-

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου πρὸς τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῇ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ταῖς ἡμέραις διέφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῶν κιβωτῶν, ἐν ᾗ μωϋσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ ἐπάνω καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ τοῦ ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τῆς ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα περὶ ἑορτῆς καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμοῦ. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἔθη περὶ τὰ πολεμικά. Κεφ. ια.

Στάσις καὶ μωϋσέως δι' ὀποίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.

Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.

De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpectent. CAP. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraëlitis terrorem hoſtium inçuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptę ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omnino humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talĕ autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Κεφάλαιον α'.

Πῶς μωυσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἤγαγε τὸ σιναῖον ὄρος ἐξήγησις.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦν τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ὕπερ ἡμερῶν, διὰ τὰς ἐπιλύπει πάλιν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ὅτι τὸ σιναῖον ὄρος ἡ χώρα τελέως οὖσα ἔρημος, καὶ τῷ τε φορεῖν αὐτοῖς ἄπορος, ἀπαίδευτος ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔμπιεσαι. καὶ μὴ μόνον αὐθρώποις τὶ ὠφελεῖν ἐδοκεῖ, ἀλλὰ μηδ' ἄλλο τι τῶν ζώων ἱκανὸν βόσκειν. ἄφαρα γὰρ ὂν καὶ κατεφθὸς ἐξ αὐτῆς οὐδὲν, ἔτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην ἦσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὧδίνων, ἑτέραν ἀπολιπεῖν οὐκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προσδοκωμένης ὕδωρ τὸ πρασπηγοῦ κεκαλδυκότος. καὶ τούτου διαπαντὸς ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλιγωνίᾳ δὲ συλεφότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ διεισκόμενον ἦ πικρὸν ἀλλ' ἐ πότιμον ἰδεῖ, καὶ ἔτι ἦ αἰσθήσιν ἀφιεῖναι ἦ τὸν ὀδυνῶντες τὸν ζόφον ἐκεῖ διέλιπον ὀλίγα εἰς μέρη τόπων, ἔνθα δὲ τὸ ὕδατος κακίαν ἀνομάσαντες. μέρ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῇ συμπαθείᾳ τὴν ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ζοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτοὺς τελέως ἀπελελείπει, κατέσχον. φρέαρ γὰρ ἰδὼν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμειναν, ὡς αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βοηχίαν μέν τοι παρέχον αὐτοῖς ἀθυμίαν, ἐν ἐκείνοις δ' ῥεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον ὧδε τῇ ἐξαπίνης μηδὲν ἐμφερὲς θαυμάζουσιν ἔσ), πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον ἔσ), οὐκ αὐθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωυσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τὸ θεόχρηστος τὸ αὐτοπίλεκτον, οὐ γὰρ ἐχθρὸν ἰδεῖ στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τῆς αἰσχύνης αὐτοπαθῶς τὸ αἰδρεῖον, ἀλλὰ δυσφορώτερον τότε ἡμῖν παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀθυμότερος, τῆς ἐκείνων ἀδιαπαλίας ἐν χαλεπωτέροις ἰδεῖ, τὸ συμφορᾶν τὴν ἀπάντων ἰδίαν αὐτῷ ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ συνίσχυον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀπαθολοῦντες γύ-

ναια μὲν ὑπὲρ ὑπῶν, οἱ δὲ ἄνδρες ὑπὲρ γυναικῶν, μὴ
ὀλιγωρᾶν, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ἔφασαν τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν τὸ
ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας ἢ πόσιμον αὐτοῖς πα-
σχεῖν. ἢ καταδύσαντος τοῦ θεοῦ τινὰ χάριν, λαβὼν ὑπὸ
τομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶ ἐρρίμμενον, διαιρεῖ μέσον,
καὶ ἢ μάλιστα τινὰ τομὴν ποιησάμενος, ἔπειτα μεθεὶς
εἰς τὸ φρέαρ, ἔπειθε τοὺς ἑβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον ὑπὸ
τῆς ὀργῆς γενόμενον, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πα-
ρέξειν ἱκανὸν θαυμασθῆναι, ὃς τὰ ὑπ' αὐτοῦ καλυόμενα
μὴ σκληρὸς ἀλλὰ προθύμως ὑπουργοῦσιν. ἐφορμῶν
δ' αὐτῷ τὸ ἢ ποιοῦσιν ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕδωρ, κε-
λεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἅπαντλεῖν, λέγων τὸ
ὑπολειπόμενον ἱκανὸν πόσιμον αὐτοῖς προσκεκινωθέντος
τοῦ πλείονος. ἢ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ γὰρ ὑπὸ τῶν σωμάτων
πλησθὲν γεγυμνασμένον ἢ κεκαθαρμένον ἤδη πόσιμον
λεῖον. ἀρίστους δ' ἐκ τῶν εἰς ἥλιον ἀφικνουμένων, πόρρωθεν
μὲν ἀγαθὴν ὀφθῆναι. ἐγγὺς φοινικόφυτος λεῖος. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπηλίγχετο πονηρά. ἐγγὺς οἱ φοίνικες ὄντες οὐ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσαυξεῖς τε ἦσαν ἐγχαμαίζηλοι
δ' ὕδατος ἀπορίαν φαραρᾶ τῶν παντὸς ὄντος χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα οὐσῶν τὸν ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ ὡρᾶιον αὐτοῖς δ' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυνάμενοι ἐκβλύσαι μηδ' αὐαχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι καὶ δυσμοβόλιτοι τινὰ φάυμον οὐδὲ ἀπλοῦτα-
κεν τι ἢ σχεδὸν ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δέλεσκον ὑπὸ
τοῦ θυλακίου ἐῆ. καρπόν τε φέρειν λεῖ ἀδύνη τὰ δένδρα
διὰ παλαιότητος ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀπορίας καὶ ὠδῖνα
κλαύσασα ἔχει οὖν ἐκ τοῦτο τῶν στρατηγῶν, καὶ κατεβό-
ων αὐτῇ, τινὰ ἀλαπορίαν καὶ τινὰ πόρον τῶν κακῶν
δ' αὐτῶν παρέχειν λέγοντες. ἐξαπορεῖν γὰρ ὀδυνῶντες ἀ-
μέλει, ὅτε μὲν ὑπεφέροντο πάντα ἦσαν ἀναλωτικοί.
μηδὲν ἢ ἐπιτυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν ἐπὶ τῷ
ἔλαττον. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τινὰ ἀξίωσιν ὄντες,
καὶ ἐν ἀπορίᾳ εἰ τῷ ὑπερημμένων αὐτοῖς ἐκ τε τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς μωυσέως ἀρετῆς καὶ σωτηρίας κεκλυόμενοι, δι-
ὠργῆς τῶν στρατηγῶν εἶχον, καὶ λίθους βαλεῖν αὐτῶν ὡρ-
μήκεσαν ἐς ἀπιστότατον τῆς ἐν σωσὶν συμφορᾶς. ὁπ'
αὐτῶν ἀπρεπεστέρου τῷ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν
μεμηνότος τῷ θεῷ θαῤῥᾶν, καὶ τῷ σωτηρίᾳ τῆς ἐπὶ
τοὺς ὁμοφύλους πρασσίας, πάρεσιν εἰς μέσους καὶ κατα-
βοῶντων καὶ τὰς χεῖρας ὅπῃ εἶχόν τινων. ὀφθῆ-
ναι τὸ παχέως μένος ὢν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώ-
τερος, κατεπαύσατο ἤρξατο τῆς ὀργῆς καὶ τῷ παρόντων
αὐτοὺς δυσκόλων μεμνημένους λίθων ἔχειν τῷ ἔμ-
προσθεν διαφανεῖ ὠφελημάτων. μηδ' ὅτι νῦν πονοῦ-
σι, τῆς θείας εὐβουλίας τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας ἐξω-
ρακέναι μεγάλων καὶ ἐν ὠφελίᾳ ἐτύχον γνωμέ-
νων. προσδοκᾶν ἢ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀ-
μηχανίας ἐκ τῆς τοῦ θεοῦ παιδαγωγίας. ὃν εἰκὸς δυκ-
μαίζοντα τινὰ ἀφετὴν αὐτῷ, πῶς τε καρτερίας ἔχουσιν
ἢ μνήμης τῷ προϋπηργμένων, εἰμὴ πρὸς σκῆνα γέρον-
τος, ἀφ' τοῦ ἐν ποσὶν κακοῦ, μιμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἀρα χα-
λεπαῖς. ἀλίγχεσθαι ἢ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοῦ, ὅτε θεῖ τινὰ
ὑπομονὴν οὔτε θεῖ τινὰ μνήμην τῷ εὖ γεγονότων, ὅτ-
τας μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης καθ' ἣν ἐκλε-
γόμενοι τοῦ ἀνηκόου καταφρονήσαντας, ὅτας ἢ πρὸς αὐτὸ
τὸ ὑπηρέτην αὐτοῦ ἀγαπεθέντας, ἢ ταῦτα μισθὸν αὐτοὺς ἀγαθοῦ μὴ ὑπὲρ ὧν ὑπὲρ τὸ ἢ θεμένων καὶ ἐπι-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remedium aliquod quæreret, ad preces igitur versus orat vt De⁹ mutata aqua ex vitiosa potabilē reddat: quo annuēte hanc gratiam, arripit frustū ligni forte ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submini strarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cū nihil alimentorum in terra deserta inuenirent, minimū à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bonæ fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intentantes. cúmque singulare quandam gratiam in vultu præferret, populariqué facundia cum primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorū beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premente animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturū, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritane an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinē diuino fauore indignū deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrū eius iniquis odiis persequantur, præsertim cū hactenus in nullo eorum quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod. 16.

Enumerat deinde ſingillatim,quomodo affli- A
cti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei vo-
luntatem detinere conarentur:quomodo idem
flumen illis quidem cruentum & ad potum
inutile,ipſis verò dulce fuerit ac potabile.quo-
modo ita refluo mari locum eis & viam ad ef-
fugium cedente,ipſi quidem per eam euaden-
tes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò in-
ternecione deletos inſpectauerint: & quomo-
do in eam vſque diem inermes,Deo præbente
armorum quoque copiam ſibi cõparauerint: B
tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos
præter omnium opinionem incolumes Deus
eripuerit,qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne
tum quidem de ipſius prouidentia deſperan-
dum. quamobrem æquo animo ferenda om-
nia, cogitandúmque non eſſe ſerum auxilium
quantumuis differatur, quod rebus adhuc in-
tegris accipitur.& ſic exiſtimandum,non con-
temni à Deo ſua pericula,ſed fortitudinem ex-
plorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum C
eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam ſuſtinere valeant, an potiùs more pecu-
dum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſer-
uire malint. Se quidem non tam ſibi priua-
tim timere,cui cæſo iniuſtè nihil mali accide-
re poſſit:quàm ipſorum incolumitati, ſi per i-
ſtam lapidationem facta & conſilia Dei dam-
nare videantur. His verbis furentes ad ſanio-
rem mentem reduxit, & iam ad facinus arma-
tis ſaxa de manibus excuſſit. ſed quoniam in- D
telligebat non de nihilo concitatos, ad preces
& ſupplicationes confugit: & conſcenſa qua-
dam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam af-
flictis depoſcebat, in cuius ſolius manibus ſa-
lus populi repoſita eſſet: vtque propitius ve-
niam daret populo duris rebus exaſperato, &
propter hoc more humano ab officio decedẽ-
ti.Deus verò curæ ſibi populum fore pollice-
tur, & opem quam peterent iamiam affutu-
ram.His impetratis Moyſes deſcendit ad mul- E
titudinem: illi verò animaduertentes promiſ-
ſionibus diuinis lætum, & ipſi poſito mœrore
vultus hilares ſumpſerunt. tum ille ſtans in
medio concionis, ait ſe præſenti neceſſitati à
Deo remedium afferre,nec ita multo poſt ma-
gna vis coturnicum, quod genus auium præ
cæteris Arabicus ſinus alit, ſuperato interia-
cente mari longo volatu feſſarum, qui alio-
quin etiam non eſt ſublimis, in Hebræos de-
fertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certa- F
tim comprehendentes,remedium inopiæ quę-
rebant: & Moyſes rurſum ad ſupplicationes
vertitur,ob auxilium à Deo promiſſum ſimul
atque exhibitum:qui ad hunc modum paſtis,
alia mox alimenta demiſit. nam interim dum
Moyſes precabundus palmas attollit, ros de
cœlo delabitur:qui cùm manibus eius hærens
concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoque ali-
moniam à Deo demitti,deguſtat: lætúſque re G
comperta, turbam ignaram & putantem hi-
berna tempeſtate ningere,monet opinione fal-
li,nec vulgarem rorem de cœlo deſcendere,
ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos perí-
culo famis eximeret: ac mox præguſtatum of-
fert, vt expetro crederent. illi verò ad eius e-
ius exemplum nouo cibo læti fruebantur,qui
ſuauitate ad mellis dulcedinẽ accedebat, aſpe-

λὴν ὑπὸ θεοῦ καλύσεων. καταειθμιῶ ἐν πάντα, πῶς τε
φθαρῆναι αἰγύπτιοι κατὰ αὐτῶν ὧδε τοῦ θεοῦ γνώμην
διαζόμενοι. καὶ πίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς, ἐκείνοις μὲν
αἷμα ἦν καὶ ἄπιτος, αὐτοῖς δὲ πόσιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε
δι' ὑπὸ θαλάσσης ἀναφυγούσης αὐτοῖς πορρωτάτω, καὶ τὴν
ὁδὸν ἀπολιπόντος αὐτῇ ταύτῃ, σωθῆναι μὲν αὐτοὺς, τοὺς
δὲ ἐχθροὺς ὀλέθρου διαφθαρῆναι. ὅπη τε ἀναπίζοντας ὅ-
πλων εἰς δύπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασκευήν. τά τε
ἄλλα ὅσα περὶ αὐτῶν τῶν διαφθαρῆσεσθαι δόξαν γε-
νόντα καὶ σώσαν ὁ θεὸς ἐκ παραλόγου, καὶ ὡς δύ-
ναμις αὐτῷ μὴ ὑποπτωθῆναι μηδὲ περὶ αὐτοῦ τὴν πρό-
νοιαν. ἀλλ' ἀοργήτους χρεμπτέον, λογιζομένους μὲν τὴν
δικαιοσύνην μηδὲ βεβαίαν γενέσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ
μὴ πρὶν τινὸς πειρασθῆναι δυσκόλου πάσχειν. ἡγουμένους
δὲ ὑ κατ' ὀλιγωρίαν μέλλειν ὑπὸ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πειρᾶ
τῆς αὐθρείας αὐτῶν καὶ τὸ ἐλευθερίαν ἠδονῆς. ἵνα
μάθοι πότερον ποτὲ ἐρῶσι βορᾶς καὶ ἀκρασίας ὕδα-
τος ὑπὲρ αὐτῆς ἐστὶ σπουδῆν ἡμαῖοι. ἢ δουλεύειν μᾶλ-
λον ἀγαπῶσι καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ
τοὺς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως ἐφορμῶντας.
δειλίαι δὲ λοιπὸν οὐκ ἔτους ὑπὲρ τοῦ ἑαυτῶν σωτηρίας. πεί-
σεσθαι γὰρ οὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθαυμάν. ἀλλ' ὑπὲρ
αὐτῆς μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὴ βάλλουσι λίθων ὑπὸ θεοῦ κα-
ταχεῖσθαι νομιζόντων. ἔτους οὖν ἐφεύρειν αὐτοῖς, καὶ τὸ
μὴ ὑπὸ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελ-
λον δρᾶν ἐξέφερεν. παθεῖν δ' ἐκ ἀλόγως αὐτοὺς δι' ὑπὸ ἀ-
νάγκην ὑπὸ τοῦ νομίσας, ἔγνω δὲν ἐφ' ἱκετείαν ὑπὸ θεοῦ καὶ
καταφυγὴν ἐλθεῖν. καὶ ἀναβὰς ὅπῃ τινα σκοπιὰν ἤτει
πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τὸ σπουδὴν ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ
γὰρ εἶ ὑπὸ σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ ἐκ ἂν ἄλλῳ. σωζωνώσειν ἢ
τοῖς νεῦσι τοῦ τῆς ἀνάγκης τοῦ ὑπὸ λαῶν περιτομὴν
φύσει δυσαρέστου καὶ φιλαυτίαν ὑπὸ τὴν ἀνθρώπων ἐν οἷς
ἂν ἀτυχῇ γήμοις ἄντος. ὁ ὑ θεὸς ἐπανόρθωσιν τὸ ἐπαγγέλ-
λεται ἐ παρέξειν ἀφορμὴν ἐκ ζητῶν. μωϋσῆς ὑ ὑπὸ θεοῦ
ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ὑ, ὡς ἐώ-
ρων καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ταῖς ὧδε ὑπὸ θεοῦ γενησόμε-
μετέβαλλον ἐν τ' κατηφείας ὅπῃ τοῦ ἱλαρόν. καὶ τὰς
ἐκείνος ἐν μέσους, ἦκεν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδε τὸ
θεοῦ ὑπὸ ἐκ ἐκείνων ὑπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ'
ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, ἔφερε ὑ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ὑδὲν
ἕτερον ὁ ἀράβιος κόλπος, ἐφίπτα ὑ τοῦ μεταξὺ θαλάσ-
σαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπου τὸ ἅμα τῆς πτήσεως καὶ
προσγείων μᾶλλον ἢ ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς
ἑβραίους. οἱ ὑ συλλαμβάνοντες ὡς ἐφορμὴν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ,
ταύτῃ μηχανησαμένου τοῦ ἐνδεᾶν ἐῶντο. καὶ μωϋσῆς
ἐπ' δυχὰς ἔστη τοῦ θεοῦ ταχείαν καὶ ὧδε τὸ ὑπὸ-
χεσιν ποιησαμένου τοῦ δικαιοῦν. δὶς δὲ μὴ τοῦ
φθῆναι ἀφορμὴν τῆς ἐφοδίου καὶ δυτέρων αὐτοῖς κα-
τέπεμπεν ὁ θεός. αἰ ἐχόντος γὰρ τὸ μωϊσέως τὰς χεῖρας
ὅπῃ τὰς δυχὰς, δρόσος κατεῖχθη. καὶ ἀπεπιγνυμέ-
νης τὰς χεῖρας μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτῃ εἰς ἐφο-
δὴν ἦκεν αὐτοῖς ὧδε τοῦ θεοῦ, γδύεται τὸ, καὶ ἡδεῖς
τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς
ὥρας ἐῖ τὸ ἔτους τὸ γινόμενον, αἰσθάνεσθαι οὐ κῆ τοῦ
ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ἐαυτοῦ καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῷ καὶ ἀφορμῇ. καὶ γενόμε-
νος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ ὑ μεμυθμοι τὸν
σιτηρὸν ἡδοντο τῷ βεβάματι. μέλιτι γὰρ ἐοῦ τοῦ γλυ-

κύτητι

κύτητα καὶ τῷ ἡδονῇ ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῆς κο- A
ριάνδρου σπέρματι βδέλλῃ. τὸ δὲ μέγεθος τοῦ κοριάνδρου
σπέρματι. καὶ ὡς συλλογὴν λίαν αὐτοῦ ἐποιοῦντο πρόσ-
ταγμα. προσγέλλεται δὲ ἓξ ἴσον ἀσσαρώνα, τοῦτο δ'
ἔστι μέρον, εἰς ἡμέραν ἡμέρᾳ συλλέγειν. ὡς οὐκ ἂν πλεί-
ψειν τοὺς αὐτοῖς τὸ βρῶμα, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις
ἀσθενεῖ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλήλων τῆς δυνατωτέρων
πλεονεκτούντων ὡς τῷ ἀναίρεσιν. οἱ μὲν τοι πλέον
τῆς ἀρκούσης ἡμέρας συναγαγόντες οὐδὲν ὡφελι- B
ώτερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι. ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν
πλέον ἔβρωσιν. τὸ δ' ὑπολειφθὲν εἰς τὴν ὑστεραίαν
ἔσηπεν, ὄπισθεν οὐδαμοῦ ἐμφερθαρμένου ὑπὸ τε σκωλή-
κων καὶ πικρίας οὕτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ ὡς δόξαι
ἀμείνω ἢ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῆς ἄλ-
λων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕστερα πᾶς ἔκεινος ὁ τόπος,
καθάπερ καὶ τότε μαννοῦ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέ-
πεμψε τῷ ὄχλῳ. καλοῦσι δ' ἕβραῖοι τὸ βρῶμα C
τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μάν, ἐπερώτησις ἐστὶ τῷ ἡμετέραν
διάλεκτον, τί τοῦτ' ἔστιν ἀνακείνουσα. καὶ οἱ μὲν χαίρον-
τες ὅτι τοῖς ἀπ' οὐρανοῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διατέ-
λουν. τῇ δὲ ἕκτῃ ταύτῃ πεντεκαιδέκατα ἔτεσιν ἐχρή-
σαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν
ἀφάντες εἰς Ραφιδὶν ἦκον ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ δί-
ψους εἰς ἔσχατον, ἵν' τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα
ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, ἐν τότε παντάπασιν ἄνυδρον δι-
έρχοντες τὴν γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, καὶ πάλιν δ' ὀργῆς D
τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ, τὴν ὀρμὴν τοῦ πλήθους
φοβηθεὶς μικρὸν σκληράν, δεῖται τοῦ θεοῦ,
βοηθεῖν ὡς ἔρημον αὐτοῖς ἔδωκεν δεομένοις,
οὕτως καὶ πότον ἐκδοῦναι ἀπορθυμένοις, καὶ τῆς
δεῖ ἔρημης χρείας ποτοῦ μὴ παρόντος οὐδὲν. εἰς μα-
κρὸν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο, τῷ ὃ μωυσῆ παρέξειν
ὑπηκούσεται πηγὴν, ἐκ πλήθος ὕδατος, ὅθεν οὐ προσδο-
κήσειν. καὶ καλέσας τοῦ βάτου πλήξαντα τὴν πέτραν,
ἵν' ἐκεῖθεν αὐτοῖς ἐκδαπανηθέν, παρ' αὐτῆς λαμβά- E
νειν τὴν εὐπορίαν. ὧν δίον. φοντίζειν γὰρ καὶ τῷ μὴ σὺν
πόνῳ μηδ' ἱδρῶτι τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. ἐκ μωυ-
σῆς ταῦτα λαβὼν ἐκδὲ τοῦ θεοῦ ἐκδηλοῦσθαι φησὶ τὸν
λαὸν, ἐκδεδιέναι καὶ εἰς αὐτὸν ἀποβλέπειν. καὶ γὰρ ἤδη
καὶ ἐθεάσατο αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ'
ἦκεν, ἀπολύειν αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν
ἐλεγεν καὶ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν οὐδ' ἐλπισθεῖσαν, ὅτι
τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῇ ὃ F
φορὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν κατεπλάγησαν, οἱ ὑπό τε τοῦ δίψους
καὶ τῆς ὁδοιπορίας τοσαῦτα λειπόμενοι ἀνάγκη ἡδυ-
τάτου πόσεως τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήξας τῇ βακτη-
ρίᾳ, ἐκ χανούσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστα-
τον. οἱ δὲ τοῦ προσδόξου γεγονότος κατεπλάγησαν
ἐκ φορὰς τὸν ὄψιν ἦδη τὸ δίψος αὐτῶν ἐλαφρὸν, ἐκ πίνουσιν
ἡδὺ καὶ γλυκὺ πᾶσιν ἅμα, ἐκ οἷον ἂν εἴη θεῖον τὸ δῶρον
δόντος. τόν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον οὕτως ὑπὸ τοῦ
θεοῦ τετιμημένον, καὶ θυσίας ἠμείβοντο τὸν τοῦ θεοῦ πρέ- G
πειν αὐτοὺς φόβοιεν. δηλοῖ δ' ἐν τῷ ἱερῷ ἀναγεγράφθαι γρα-
φὴ τοῦ θεὸν μωυσῆ προειπεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς πέτρας ἀνα-
βλύσθησεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine similis: cúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptũ modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die superarat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primùm contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquãtisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ cuestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitus datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebãt quem Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacras literas in templo dedicatas, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

Exod. 17.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda qua Iſraelitis inde obtigit.

II. Exod. 17. HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúſque de his per omnes gentes circunquaque ſparſis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & miſſis vltro citróque legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. horum reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum cõcitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi, conſultiúſque eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initiis aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dũ quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi cõſilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyſes quàm motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte conſligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpiciis libertatem ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecuniis, cõmeatu & aliis huiuſmodi præſidiis ſint inferiores: ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperẽt ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatiſque tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moyſen rogabant vt ſe confeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cunctatione alacritatem militum hebetaret.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσην ἐκ τῆς πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

ΤΟῦ δὲ τῆς ἑβραίων ὁρμῆς, ἤδη πολλὲ καὶ πάντας διεβεβοημένου, καὶ τὸ θεῖον αὐτῆς λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνίβαινε μικροῦ τοὺς ὁπηχοείους εἶ). καὶ παρισβεύομθοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πανεθεὶ τοῖς αὐθρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δ' οἱ πρὸς τῷ Ϲ ἐσόντες, οἵ τε τὴν γοβολίτιδα, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἳ καλοῦνται μὲν ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῆς ἐκείσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς θεοῖκοις ὅτι τὸν πρὸς ἑβραίοις πόλεμον παρεκάλουν, σπεύδειν ἀλλόφυλον καὶ τῆς αἰγυπτίων ἀποδράντα δουλείας ἐφιέμενον αὐτοῖς λέγοντες, ὃ οὐ καλῶς ἔχει θεωρεῖν, ἀλλὰ φθῆναι δεῖν λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς δύσοιαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς καταρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ στῆρον, δίκαιον αὐτοὺς καὶ θεῖ τῆς ἐρήμου, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ θεαχθέντων ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπιβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχόμενοι δικαίαν ἐλθεῖν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ συμμάχους ἂν οἱ θεοκόπαται μείζω κωλύοντες γνώσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὰ θεῖα δοκοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δ' οὐδμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐάσει γνώσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους παρισβεύομθοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγκώπεσιν εἰς μάχην. μωυσῆ δ' οὐδὲν θεσπροσδοκῶντι πόλεμον, δεισιδαίμονα καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῆς ὁπηχοείων. καὶ παρόντων ὅτι ἡ μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, ἐν δεισιδαίμονι μὲν οὐ πάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς εὐθέφπεις τοῖς πᾶσι καλῶς ὑπηρτισμένοις. ὧδε μὲν δὴ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ διαῤῥῆξαι παρεκάλει τῇ τοῦ θεοῦ ψήφῳ πεπισευκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠργμένοι, καταπιστείαν τοῖς θεοῖ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθιστημένοις. ὑπολαμβάνειν δ' τὸ μὲν αὐτῷ στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀφοσιθεῖς, ὅπλων, χρημάτων, ῥώμης, τῆς ἄλλων ὧν παρόντων ἐν πεποιθήσεως πολεμοῦσιν εὐθέφποις, κρίνοντας ἐν τῇ θεᾷ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῆς ἐναντίων ὀλίγον αὔοπλον ἀάθενὲς, οἷον καὶ μὴ ὑπὸ θεούτων εἶσις αὐτοῖς σεύοισθαι οὖσιν πανάθεμ βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος θεὸς ὁπήκουος ἐν πολλοῖς πεπειραμένους καὶ διωτέρων τὸ πολέμου. τὸν μὲν γὰ ἐ) πρὸς εὐθέφπους, ἃ δ' ἰσῶ αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν οὐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς δίκαια τῶν θεῶν τὴν τοῦ θεοῦ νικηθέντα. νεῶ δ' ἡγεῖσθαι παρεκάλει φρονιμωτάτους, ὡς δ' ἀπάντων δύπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῆς ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλεῖ τοὺς τε φυλάρχους καὶ τῆς ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τὸ καὶ συνεκκλησίας. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκέλευε πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τοῖς ψυχαῖς ἠργμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῆς κακῶν, καὶ τὸν μωυσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς, ὅπη τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸν δ'

ὁ ἡ τῆς πλήθους ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἱππεῦσιν αὐτὸς, πεζικὸν μὲν ἐκ φυλῆς τῆς Ἐφραιμίτιδος, ἀνδρειότατον ἡ καὶ πόνοις ὑποφέρειν ἱκανώτατον, καὶ νοῦν τε καὶ ἐπιτηδειότατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν θεὸν σωφρόνως, καὶ μωυσῆ διδάσκαλον τῆς πρὸς θεὸν εὐσεβείας πεπαιδευμένον. ἔδοξε δὲ τοῖς Ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι ἔξω τοῦ ὕδατος ἐτάξε, πλείστων ὅσα φυλακὴ παίδων καὶ γυναικῶν τε τε πρὸς πάντας στρατοπέδου. καὶ νύκτας μὲν πᾶσαν ἐν ἔδοξε δῆσαι, πρὸ τε ὅπλων εἶπε πανοπλίας ἐν ἀναλαβόντες καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ὅτι τὸν μάχιμον, ὁπότε καλέσειε αὐτοῖς μωυσῆς. διηγεῖτο δὲ καὶ μωυσῆς ἀναδιδάσκων τὸν ἰησοῦν ὃν τρόπον ἐκτάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἡ γὰρ ἡμέρα ἡ ὑποφαίνειν τῆς ἡμέρας, εὐθὺς τόν τε ἰησοῦν ἔδοξε καλεῖ μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς οὔσης πρὸ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαι τε ὄξυ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας ἔδοξε τοῖς ἀρχομένοις ὅτι τοῖς ἡγεμόσιν. πρὸ τε Ἑβραίων τοὺς ἀξιολογωτάτους ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρῆρμα. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔδοξε σπάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ ὄξυ τῆ ἔργων ἔδοξε σκευῇ αὐχήσει πρὸς τὸ θεῖος θεῷ τε καὶ ἰησοῦ ἔδοξε δοὺς τὸ στρατόπεδον. προσήμαινον δὲ οἱ πολέμιοι καὶ χαρὰν ἰδὼν ἡ μάχη, προθυμίᾳ τε καὶ ὀλολυσμοῖ τὰ πρὸς ἀλλήλοις χεομένων. μάχει μὲν οὖν μωυσῆς αὖθις αἴρει τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ἀμαληκίτας κατεπόνουν οἱ Ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τῆς ἀνατάσεως πρὸ χειρῶν ὁ μωυσῆς οὐχ ὑπομένων (ὀστάκις γὰρ αὖ αὐτὰς κάθη, ὅσα σαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους αὐτὸ συνέβαινεν) καλεῖ τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς μαριάμης τὸν ἄνδρα οὖρον ὄνομα, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτὸ ὀλίγα τῶν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ὑπεξίπτειν κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ οὕτω γλυκυμόνου καταπεφόντας σὺν τοῖς ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι. καὶ πάντες ἀπολωλέσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπεγλυμμένης ἀπέσχοντο τῆ κτείνειν. νίκην δὲ καλλίστην καὶ κερδιωτάτην νικῶσιν ἡμῖν οἱ πρόγονοι. ἐ γὰρ πρὸ ὑπερατυσάντων ἐκεράτησαν, καὶ τοὺς ὠθρικοὺς ἐφόβησαν ὑπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τῆ σωθῆναι ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες ἡ καὶ τὸ στρατόπεδον πρὸ πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔχον, ὑδὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον ὑπορουῦντες. ὑπῆρξε ἡ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα πρὸ ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον πρὸ ὑπερατυσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς ὠθρικοῖς ἅπασιν μὴ τὸ σφίσιν ὑπ' ἐκείνων ἦταν ἐγχώντο φοβεροί. αὐτοί τε πλούτε μεγάλε δύναμιν προσέλαβον. πολὺς μὲν γὰρ ὁ ἀργυρός τε καὶ ὁ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο θεῖ τὸ διαιτᾶν. πολὺ ἡ ὑπέρογκον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι ἔδοξε τὰς ὁπλήσεις. ἥτε ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ σφίσιν, λεία τε παντοία κτηνῶν, ἐ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξοδικοῖσιν ἕπεσθαι. φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρεία ἐβραῖοι. καὶ πολλὴ μεταπόησις λεῶ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρός τε τὸ θεοῦ εἶναι, ἐ τούτῳ πάντα λυπῆ νομίζοντες εἶ. καὶ παύσας μὲν τῆς μάχης τέλος τὸ πλῆθος ἐπὶ δὲ ὑστεραία μωυσῆς πάσης τε ἐσκύλευε τῆ πολεμίων, καὶ τὰς κατασκάπας φυγόντων συνέλεγε.

A tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disponit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari
B expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, cúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iam-
C que ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælia bātur. Moyses verò extensione manuum lassatus, cùm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque per-
D mittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuissentque internecione deleti Amalecitæ, nisi interuenientе nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quęsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maiorib. nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opi-
E mam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum
F enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa ęramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecunię signatæ numerus: ad hęc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia pręda iumentorū & impedimentorū quę exercitū sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebrǽos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil nō sibi pollicētes si virtutē strenuè colerēt. Et hoc quidē prœliū talē exitū est sortitū. de quēti verò die Moyses cęsorū cadauera spoliauit, arma quę fugiētes abiecerāt collegit, illis quorū opera insignior fuerat præmia distribuit, Iesúmq; ducē pro cōcione collaudauit, militē per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hęc victoria vt ne vnus quidem ex Hebręis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit: prædixítque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, ídque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρίστευσι τὸ πρῶτον ἐλθόντων, καὶ τὸν στρατηγὸν ἅπαντων ἐγκωμίαζεν, μάρτυρα ἐφ' οἷς ἔπραξεν τοῦ παντὸς στρατεύματος ἀποφαίνων ἕνα Ἑβραίων μηδὲ οὐδεὶς. τῶν δὲ πολεμίων ὅσους οὐδεὶς ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται νικητὴν ὀνομάσας τὸν θεόν, προφητεύει τε παντελεθρίαν τοῖς ἀμαληκίταις ἀπολουμένοις, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, ὅτε τοῖς Ἑβραίοις ἐπιστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε χώρᾳ, καὶ πάλαι πονουμένοις. τὸν τε στρατηγὸν εὐωχίας ἀναλαμβάνει. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην προφητεύσαντες μετὰ τοῦτο τοῖς κατατολμήσασιν αὐτῶν μετὰ τὸ αἰγύπτιον ὁμολογουμένως ἔξοδον, ὅτε ἐπολέμησαν ἐπὶ τὸ τῶν ἐνιαυσίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς Ἑβραίους, μετὰ μείζονι προθυμίᾳ συστρατευομένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προῆσαν κατ' ὀλίγον ἐν ξυμπάσῃ μετὰ τὴν ἐξ αἰγύπτου κίνησιν παρὸν δὴ τὸ σιναῖον ὄρος, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεῖον τὸ θάμνου αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συνετύχομεν προειρήκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

Κεφάλαιον γ'.

Ποίας συμβουλὰς ραγουὴλος τῷ γαμβρῷ μωυσῆ ἔδωκεν.

III. Exod. 18. CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sephoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viri boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus. & alio arbitro ius suũ tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, nemĩnem volens impedire quo minus institia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluítque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tantũ reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos: curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi similem. itaque cùm non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili cõsuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionib. suos duces præfi- cito: & quos tursũ in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

καὶ ῥαγουὴλος ὁ πενθερὸς τὴν αὐτοῦ πευθανόμενος εὐοδίαν, ἀσμένως ἀπήντα, τόν τε μωυσῆν καὶ τὴν σεπφώραν ἀσπάσμενος καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν. ἤδη δὲ μωυσῆς θύει τῇ τοῦ πενθεροῦ ἀφίξει. καὶ θύσας εὐωχεῖ τὸ πλῆθος τὴν θάμνου πλησίον, ὃς ἀκηρεύνητος τὸ πυρὸς τὴν φλόγωσιν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγένειας ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετελάμβανον. ἀαρὼν δὲ σὺν τοῖς παισὶ ῥαγουήλου προσλαβόμενος ὕμνους τε ἦδεν εἰς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸν σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον, καὶ ὡσεὶ γεγυμνασμένον καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν εἰς κατ' ἀρετὴν ἑκάστων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ ῥαγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῷ πλήθει ἐποιεῖτο, ἔπειτα πρὸς τὸν μωυσῆν τῆς δικῆ τῇ σωτηρίᾳ τῶν φίλων εὐθραδαίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουήλος τὸν μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνον ἂν τῷ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔσοιτο, καὶ ὧδε τοῖς ἥττομένοις κοῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, καὶ δικαιοσύνῃ ἀ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν αἷς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τῷ θορύβῳ ὑποφλαβὼν, καὶ συμμονωθεὶς ἐπεδίδασκεν ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τῆς μὲν δὴ πρὸς ἥττοσι ταλαιπωρίας ἕτερος ἐπέσπευε. ὧδε δ' ἦν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἕξιν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μὲν γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους Ἑβραίων εὑρεθῆναι. φροντίσαι δ' τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ἐκ ἄλλου τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν ἡγούμενον. αἰδεσθέντος οὖν τὰ ἀρεστὰ φησὶν αὐτῷ ὃ οἷος γέγονας δὴ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τὰ μὲν τῷ ἐκλημμάτων διαιζαν δικάζειν αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σαυτὸν ἀσχόλει ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νυν ἀπορίας. ὑποθήκας δὲ ταύτας ἐμοῖς τῷ ἀνθρωπίνων χρησίμους, τὸν στρατὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους αἰ- χιλιάρχους ἀποδείξεις. εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' ἀπτὰς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν.

ὥστ'

ἐστ̀ εἰς πεντήκοντα, ἄρχοντάς τε ὁπὶ τούτοις τάξεις οἳ κ̀ ξιάκοντα μεριδάρτας ἀγακοσμήσουσι, καὶ κ̀ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. ἔστω δ' ἐκ τῆς ὁπὶ τούτοις ἐς τιμὴ προσηγορίας ἀπὸ τοῦ πρ̀ ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δ̀ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους πάντως κ̀ ἀγαθοὶ κ̀ δίκαιοι, ὥστε τὸ πρ̀ διαφέρον αὐτοῖς κρίνουσι, κἂν ἡ τὸ μεῖζον ὁπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὸ ὦσι τοῦ θεάματος δύσκολον ὁπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσται γὰρ οὕτως ἀμφοτέροις, κ̀ πρ̀ δικαίων ἐφαίροι τύχωσι, κ̀ σὺ πρ̀ θεὸν εὐμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσαις τῷ στρατῷ. ταῦτα ῥαγουήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ κ̀ τιμὴ ὑποθήκην τιμὴ ἐκείνῳ, τοῦ ἔργου τιμὴ ὑπουργίαν οὐκ ἀποκρυψάμενος, οὐ γ̀ στρατηγισάμενος αὐτιμὴ, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρόντα τῷ πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις γ̀ ῥαγουήλου ἔγραψεν, ὡς εὑρόντα τιμὴ τάξιν τιμὴ στρατιωτικὴν, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰ ληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ κ̀ δόξαν ἐμελλε φέρειν ὑπηρετουμένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρισκόμενα, ὡς τε τιμὴ μωυσέως αἰτιμὴ καὶ τούτου καταμαθών. ἀλλὰ ὥστε μὲν ταύτης δ' κρίσεως ἐν ἄλλοις κ̀ γράφης δηλώσομεν. μωυσῆς γ̀ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπῆρχετο τὸ σιναῖον ἐλεγθμ, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καὶ τι λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσεν πλησίον μετασκηνώσαντας τῷ ὄρει τιμὴ γειτνίασιν τὸ θεοῦ προσημήναντας.

A

B

C

D

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σιναῖον ὄρος, κ̀ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς πρ̀ δέκα λόγων πλάκας, τοῖς λαοῖς ἀπεδώκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, αὖθις πρὸς τὸ σιναῖον ὑψηλότατον τῆς ἐκεῖ ὄρους τυγχάνον, καὶ δέκα τιμὴ ὑπερβολὴν τὸ μεγέθους καὶ τῆς κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώπους οὐ μόνον οὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' οὐδ' ὡραθῆναι μὴ δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε δέ τὸ λόγον ἔχ̀ ὥστε τὸν θεὸν ἐν αὐτῷ δέκα ζῴοις φοβεῖν καὶ ἀπρόσιτον. ἐβδόμοις δὲ κ̀ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετασκηνώσει καὶ τὰς ὑποφορίας τῷ ὄρους καταλήμψεσθαι, πρὸ μιᾶς τὰς ἀγορίας ὡς μ̀ τῆς ἐπαγγελίας τῆς ἀγαθῶν ἕνεκα προῦπτεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως παρὰ τοῦ θεοῦ ἑορτάζοντες γ̀ τὸν στρατηγὸν ὤφειλον, ἄγοντας τήν τε ἀλλίου ἀγορὰν καὶ δὴ συνουσίας τῆς γυναικὸς ἡμέρας ἕξ, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ ὥστε καλοῦντες τὸν θεὸν ὁμοῦ συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. ταῖς τ' οὐρανίαις ἐκάθητο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναῖξιν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐν φρεπτῷ ἡσυχίᾳ. ὁπὶ δύο μὲν οὐκ ἡμέρας δ' ὠχυρώμενοι δῆγον. τῇ ἕκτῃ γ̀ φρικὴ τὸν ἦλιον ἀναχεῖν κελεύσασα ἐφόριζε τὸ παντὸς στρατοπέδου τῷ ἑβραίων οὐ φρότερον τοῦτο ἰδόντων ἡμιμένων, καὶ τὸ χωρίον οὗ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι πεφιέσχαφεν. κ̀ ἐκ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρες κινούμενοι ὑετὸν κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. ἐ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τ' παρουσίαν τοῦ θεοῦ οἷς μωυσῆς ἠθέλεν ὁμιλοῦς ἐκ̀ τυγχάνοντος. κ̀ εἰ μὲν τούτων ὡς βέλτιστα φρονεῖτε ἕκαστος τ' ἐντυγχανόντων. ἐμοὶ γ̀ ἀνάγκη ταῦτα ἰσορρεῖν καθάπερ ἐν ἐκ ἱερᾶς βίβλοις ἀναγεγραμμένα.

VI. Hîs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut iussi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur, & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, apperente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulmináque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

E

F

G

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate,eiúſ A
que horrendo ſtrepitu aures feriente,ſupra mo
dum turbabantur.nam & rei nouitas terrebat,
& rumor vulgatus de monte , quòd crebrò
Deus eum inuiſeret. quamobrem continebant
ſe intra tabernacula mœſti,putantes actum de
ſalute Moyſis,& illo per iram Dei ſublato , ſe
quoque ſimile exitium manere. In tali rerum
ſtatu ecce tibi Moyſes exultans lætitia , vultú
que ipſo animum gaudio geſtientem præfe
rens.quo conſpecto repente metus omnis ab
B
iit,inque locum eius ſpes magni alicuius boni
ſucceſſit:nam & aër ad eius aduentum priſti
nam ſerenitatem recepit. Mox igitur concio
nem aduocat,audituram quæ mandata à Deo
referat.quam vbi conuenisse animaduertit , è
ſuperiore loco , vt ab vniuerſis audiretur, in
hunc modum eſt affatus : Viri Hebræi , Deus
optimus maximus,quemadmodum numquam
antea vota noſtra eſt aſpernatus , ita hoc quo
que tempore me legatum veſtrum beniguiſſi- C
mè excepit,& iam in caſtra veſtra præſens ac
propitius adeſt , præſcripturus vobis viuendi
rationem , qua nulla beatior ne cogitari qui
dem poteſt.quare per ipſum pérque eius ma
gnifica opera vos obſecro,ne contemnatis quę
vobis dicturus ſum,meam mediocritatem in
tuentes,quódque humanam linguam auditu
ri eſtis:ſed expẽdentes mandatorum bonitatem
ac vtilitatem,agnoſcite eius maieſtatem , qui
vt veſtra commoda prouehat, me internúncio
D
ad vos vti non eſt dedignatus.Non enim Moy
ſes Amaramæ & Iochabelis filius , ſed is qui
pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis la
befecit,& Ægyptiorum contumaciam tam va
riis calamitatibus fregit,qui per mare viam vo
bis muniuit,qui omnium egenis cibos cælitus
excogitauit,qui potum deſiderantibus è petra
ſcatere iuſſit,à quo Adamus terræ ac maris v
ſum fructum accepit,per quem Noë diluuium
effugit , per quem Abrahamus noſtri generis E
autor ex errone poſſeſſor Chananæ terræ eſt
factus,per quem Iſacus confectis ſenio paren
tibus eſt natus , per quem Iacobus duodecim
honeſtiſſimis filiis eſt ornatus, per quem Ioſe
phus in Ægyptiorum præſidem euaſit : is in
quam vobis hæc præcepta largitur,ego nihil a
liud ſum quàm tanti numinis interpres. ea vo
bis ſacroſancta erunt,& coniugibus ac liberis
antiquiora.illis enim patendo beatam vitam a
getis,fruẽtes terra fertili,mari tranquillo,pro
F
genie iuxta naturæ leges felici,eritiſque hoſti
bus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum
Deo coràm collocutus,immortalem eius vo
cem audiui : adeò illi cordi eſtis vos & generis
veſtri incolumitas.His dictis adducit populum
cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ
tis audiant,& quid agendum docentem,ne di
cta minus auctoritatis haberent , ſi per huma
nam linguam in animos eorum illaberentur.ita
G
que omnes audiebant vocem è ſublimi deſcẽ
dentem,vt nemo non intelligeret.Prꝛecepta au
tem quæ Moyſes duabus tabulis inſcripta reli
quit,non eſt fas totidem verbis euulgare,ſentẽ
tias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Primũm præceptum,Deum eſſe vnum,& hunc
Exod. 20. *ſolum colendum.*

Secũdũ,Nullius animalis ſimulacrũ adorandũ

τοὺς γε μὲν Ἑβραίους τὰ τοιάδε ὁρῶντας, καὶ ὁ τῆς ἀκοῆς
προσβάλλων φόβος ἀνίους ἐποίει τοὺς ἀνθρώπους· ἀπορίᾳ τε γὰρ
ἦσαν αὐτῷ. καὶ ὁ περὶ τοῦ θεοῦ ἐπιφοιτήσαντος λόγος,
εἰς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτήσας τῆς θείου, φόβου τινὰ ἐξέ-
νησιν αὐτῷ ἐξέπλητεν. κατειλημένοι δ' αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς
σκηναῖς ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μονήρη θανατηφόρα
νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ὁμοίως ἀπο-
δοκοῦντες. ἔτυχε δ' αὐτῷ ἐξηκμάκοντα ἐπιφανὴς μὲν τοῖς
γαῦρος τὸ δὲ μέγα φρονῶν ὀρθῶς τὸ ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσ-
σῃ τοῦ θείου αὐτοὺς, καὶ ὡς ἐπὶ τῷ μελλόντων προήσεσθαι
ὑπεπίθετο τοῖς ἐλπίδας, παθρίας τε καὶ καθόδους αὖθις τῷ
πρὸ ὀλίγου παθὼν ἐκ μανίας ἀποφαίνοντος. ἐπὶ
τούτοις συνεκάλει τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκου-
σόμενον ὧν ὁ θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέν-
των σὺν ὅλῃ ὑψηλοῦ πνεῦ ὅθεν ἐμέλλον ἅπαντες ἀκού-
σεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν ὦ Ἑβραῖοι καθάπερ καὶ πρότε-
ρον, ἄμεμπτός προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δίκαι-
μονα καὶ πολιτείας κόσμιον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ
αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτῷ καὶ τῷ ἔρ-
γων, ἃ δ' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πεφάνται, μὴ καταφρο-
νήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες,
μὴ δ' ὅτι γλωττία ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγ-
τιμῶ δ' ἀρετῇ αὐτῷ καταυοήσαντες ὑπηγάσθαι καὶ
τὸ μέγεθος τοῦ νοουμένου, καὶ ὅτι συμφέροντα τῷ ἡμετέ-
ρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντος ἐπιπρῶ. ἐγὼ γὰρ μωυσῆς ὁ ἀμ
βράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὴν νεῖλον αἱματήσα-
σας ἡματομένων ὑμῶν ῥυῶσαι καὶ ποικίλοις δα-
μάσας κακοῖς τὸ τῆς αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ ὁδὸν θαλάσ-
σης ὁδὸν ἡμῖν ἀποφήνας, ὁ καὶ τῶν ξηρῶν ἐξ ὑγρᾶς
μηχανησάμενος ἐλθεῖν διορυμένοις, ὁ πόσιν ἐκ πέτρας
ἀναβλύσας ἀπανίζουσι, δι' ὃν ἄδαμος τῆς ἀπὸ γῆς τὸ
καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ
τῆς ἐπομβρίας διέφυγε, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμετέρος
πρόγονος ἐξ ἀλλήτου τῶν χαναναίων κατέσχε γῆν, δι'
ὃν ἴσαακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰάκωβος δώ-
δεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδα-
σώτισεν τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, ἅδε ὑμῖν τούτοις
χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἐρμηνείως ἐμοῦ. συβάσεσθε δ'
ὑμῖν γλυκάδωσιν καὶ τέκνων ἀδεμαχητόκοις καὶ γυ-
ναικῶν. δώσαιμονα γὰρ ἄγειν βίον τούτοις ἐπόμβρον, καὶ
γῆς ἀπολάβοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀχειμάσου,
καὶ τέκνων γονῆς καὶ φύσιν τικτομένων. καὶ πολεμίους
ἔσεσθαι φοβεροί. τῷ θεῷ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθόν, ἀκροατὴς
ἀφθάρτου φωνῆς ἐγενόμην. ἅπερ ἐκείνῳ τῷ θεῷ
ὑμῖν καὶ τῆς τούτου μέλει ἀγαθωσύνης. ταῦτ' εἰπὼν, προ-
σέταξε τὸν λαὸν γυναῖξιν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκούσοιντο τῆς
θεοῦ ἀγαλεγομένου πρὸς αὐτούς, ὅδε τῷ προφητείᾳ, ἵνα
μὴ βλάβοεν τῷ λεγομένων ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρωπίνης
γλώττης, ἀθανάτων εἰς χρῆσιν αὐτοῖς ἀναδιδομένη.
πάντες τὸ πάνυ φωνῆς ὑψοῦσθαι θαυμάζοντες εἰς ἅ-
παντας, ὡς ἀκούειν μηδένα. καὶ λόγων οὐ μωυσῆς ἐν
ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὐ γὰρ θεμι-
τὸν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐ-
τῷ ἀπλώσαμεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ ἀναγκαῖος λόγος, ἕνα θεὸν
ὄντα εἶναι, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὃ δ' ἕτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ξόανον ποιή-
σαντας προσκυνεῖν.

Οὐ ξύ-

Ὁ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ὁ ὄγδοος, μὴ κλέπτειν ἁρπᾷν.
Ὁ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ὁ δέκατος μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nulla opera profananda.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cæde abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimonium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

Ἡ τὸ μὲν πλῆθος ἀκροασάμενον αὐτοῦ θεοῦ ὧν μωυσῆς διελέχθη χαίρειν ὅτι τοῖς θορυβώδεσι τῆ συλλόγου διελύθη. ἦ δ' ἐξῆς φοιτῶντες ὅτι τλεῦ σκευλεῦ ἤξιον αὐτ' ϵ νόμους αὐτοῖς θεῖναι τ' θεὸν νομίζειν. ὁ δ' τούτους τε πάντ', καὶ θεῖ τῆ ὅλων, ὃν αὖ θορυβεῖσθαι ἔοικεν ἐν τοῖς αὐδῆς ἀπισκιαγνα χρόνοις, ὧν μαθήσομαι κ' καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δὲ πλείονας τῆ νόμων εἰς ἑτέραν ἀναπίθημαι χαρλεῦ, ἰδίαν θεῖ αὐτῆ ποιησόμενος ἀφήγησιν. οὕτω δὲ τῆ θορυβάτων αὐτοὺς ἐχόντων ὁ μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σιναῖον ὄρος αἴρει θορευτὸν τοῖς ἑβραίοις βλεπόντων δ' αὐτῆ ἐποιεῖτο τ' ἀοδὸν. ϵ χρόνω ξιομμύω, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγ' αὐτ' αὐτῆ, θεὸς ἔχειν τοὺς ἑβραίους, μή τι μωυσῆς πάθοι. κ' τῆ συντυχόντων διττὰ ἐκ ἔστ' ὅ τι τας ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς τὸ νομίζειν μωυσεῖ ἀπολωλέναι. λιὰ γὰ τοῖς ἀνθρώποις ἔθος. τῆ μὲν, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις θορευτεύοντα. κ' μάλιστα ὅσοι θορὸς αὐτ' ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτλω τ' ψῆφον ἔφερον. τῆ δ', θορὸς τὸ θεῖον ἀναχωρηκέναι. τοὺς δ' σώφρονας ϵ μηδὲν ἕτερον τῆ λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, κ' τὸ θηρίοις παρατεύοντα ἀποθανεῖν αὐθρώπων ἡγουμένους, ϵ τὸ ἀπὸ τοῦ θεοῦ θορὸς αὐτ' μεταστῆναι δέος τλεῦ θορευθέντα ἀρετ' εἰκὸς νομίζοντας, θορέως ἔχειν σφᾶς ὁ λογισμὸς ἐποίει. θορεύεσθαι δ' ὑρημῶσθαι κ' κινδύνους ὑπολαμβάνοντες οἵτε τυχεῖν ἐκ ἂν ἄλλ' δύναιθ' σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. κ' ἔτε τὸ ὑπονοεῖν αὐτοὺς ἅπτο θορσδοκῆν τι χρηστὸν θεῖ τοῦ θεοῦ, οὔτε μὴ λυπεῖσθαι κ' καταφρονεῖν ἐδύναντο. τὸ δ' θρατόπεδον ἐκ ἐπαύροντο μετάλλ' μωυσέως αὐτοῖς ἐκεῖ θορομένου θορευτικῶς. ἤδη δ' τεσσαράκοντα ἡμερῶν διελελυθυῖαν, κ' τοσούτων νυκτῶν, παρλεῦ οὐδενὸς τῆ αὐθρώποις νενομισμένων γεγυμένος. χαρᾶς δ' ἐπίπλησιν τ' θρατείαν ὑπεφαινεν, καὶ τλεῦ τῆ θεοῦ θορνοιαν, λιὸ ἔχειν θεῖ αὐτῆ ἀπεδήλου. τόν τε βίον καθ' ὃν διδαιμονήσουσιν πολιτευόμενος, λέγων αὐτὸν κ' ταύτας ὑποθήσειν τὰς ἡμέρας καὶ σκευλεῦ ὅπ βούλ') ἠμύσθαι αὐτῆ, οἷς λιὰ κάτεισι θορὸς αὐτοὺς θορηνόμενος, ὅπως κ' μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ τούτλω ἐπαγόμθα, καὶ μηκέτ' διόμθα τῆς ὑπὸ τὸ σιναῖον ἀοδοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὑπιόντ' συσκευῆ θορηγυμένων τῆς ὑμετέρας δίκαις. ἠμύσατο δ' ἡ σκευὴ μέρος τε κ' κατασκευῆ, οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῆ αἴσιος ἐχόντων θορὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ὑπεδίπυσον, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πάντ. κ' χαίρω ὑπὸ τῆ γραφῆ τοῦ θεοῦ. οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἤκουον τῆ θρατηγοῦ, τῆς κ' δυνάμεως αὐτῆ αὐτουδῆς οὐ κατελείποντο.

Hęc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moyses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Sequentibus autem diebus sæpius ad ducis tentorium ventitantes postulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges tulit, & quid quóve modo agendum esset per idem tempus præscripsit, sicut suo loco dicetur, sed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his commentaturus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Sina montem ascendit, prænonito antè populo: nam & spectare eos ascensionem suam voluit. cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies abfuit, cœperūt soliciti esse, ne quid grauius illi accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquā eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à bestiis iactant, maxime qui minus eum amabant. alij raptum à Deo videri malunt. qui verò prudentiores erant, inter vtranque sententiam ancipites, quòd alterum ab humanis casibus non alienum, alterum viri illius virtuti cō uenientius videbant, ipsius sortem saris æquo animo ferebant: suam autem vicem dolebant, quòd tali præside ac patrono essent orbati, qualem alium inueniri credebant impossibile: & neque solicitudo sperare eos sinebat, neque spe adempta non dolere poterant. ac ne castra mouere quidem audebant, redituṁ expectare iussi. tandem XL. diebus totidémque noctibus elapsis reuertitur, nullo interim humano alimento degustato: aduentúque suo tota castra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse significans, & rationem bene ac beatè viuendi se per eos dies didicisse, postulatéque Deum vt tabernaculum ei faciant, quo descenderet quoties placeret, quod etiam migrantes secum circunferre possent, vt non sit opus amplius in Sina ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm non cohabitans præstò sit votis eorum ac deprecationibus. mensuram quoque & formam tabernaculi sibi prænonstratam, nihilque superesse nisi vt ad eius fabricam quā primùm se accingerent. His dictis protulit duas tabulas continentes decem præcepta inscripta, in singulis quina. erat autem Dei manus ea scriptura. Illi verò præsentia spectaque Moysis læti pro se quisq. certatim ad structuram tabernaculi conferebant, aurum, argentum, cuprū, materiam ligneā elegantē & cōtra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina parti puniceo tinctura,

Exod. 24.

Exod. 35.

ἀλλ' εἰσέφερον ἀργύρου τε καὶ χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ [illegible] πόλεως παθῶν δυνάμενα. αἰγείους τε ῥῖχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας,

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque pretiosos, qui ad ornatum auro includi solent, atque insuper vim magnam odoramentorum. nam huiusmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergo postcaquam istæ species ambitiosè sunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domesticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, sed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamsi populi suffragiis res cõmissa fuisset. Exod. 36. Eorum nomina etiam nunc in sacris codicibus extant: Beselel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis soror: & Eliabus Isamachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impensam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non esse opus pluribus: ita enim fabricatoribus est visũ, atque ita structuram tabernaculi aggrediuntur, Moyse & mensuram & magnitudinem designante, sicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum instrumentum capere deberet ad vsum sacrificiorum & sacrorum ministerium, ritè ac ordinatè præscribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa vestes sacerdotales, & cętera quæ vel ad tabernaculi ornamentũ, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Moysen in terra deserta facto, quod similitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vasis aureis, æramentis ac textilibus, Moyses indicto festo & sacrificio pro cuiusque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimẽsus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos statuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos, & in postico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, bases verò auratæ mucronatæ, imæ hastę similes, ex ęre factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi singulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byssinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad bases dependens, totúmque eum locum sepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo se habebant septi tria latera. quartũ verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos instar postium. ex argẽto hi quoque constabant præter bases, quæ erant ænea. ab vtroque autem latere stabãt tres valli bene firmati. erãt autẽ & illi linteo è byſſo contexto circũducti. ad ianuã vero pendebat velum viginti cubita lõgum, & quinque altum ex purpura byſſóque & hyacintho contextum

τὰς δὲ φοίνικι. αἱ δ', πορφύρεος αὖθος, ἑτέραι δὲ λιθυκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἐρεᾶ τε τοῖς προειρημένοις αὐθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνον βύσσον. λίθους τε τοὺς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθειργώτας, αὐθεφοποι κόσμῳ χρῆσθαι πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ἐπὶ γὰρ τοιαύτης ὕλης κατασκευάζειν τὴν σκηνήν. ἡ δ' οὐδὲν μεταφερομένου καὶ συμπηγνυμένοις ναὸς διέφερεν. τούτων οὖν κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων ἐκέλευσε καὶ τῶν δυναμένων φιλοτιμησαμένους, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οὓς καὶ τὸ πλῆθος αἱρεθέντας τῆς οὐσίας ἐπ' αὐτῷ ἠρωμένης. τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν. Βασαλὴλος μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἦς δ' ἀδελφιδοῦς τε ἀδελφῆς τε στρατηγοῦ. ἐλιάβαζος δ' ἰσαμάχου δανιδος φυλῆς. τὸ δ' πλῆθος οὕτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισθεῖσιν ὑπῆλθεν, ὥς τε μωσῆν ἀνεῖρξεν αὐτοὺς, ὑποκηρύξαντα μὴ δεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασιν ἐκ χρόνου οὖν ὅτι τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μωσῆς αὐτοὺς ἔκαστα ὡρίζετο τῷ μέτρῳ καὶ τῷ ὑποδείγματι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μέγεθος ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὸν ἀνεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο δ' καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ὁμοίαν ναὸς μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΑντων δ' ἑτοίμων γεγενημένων χρυσοῦ τε καὶ χαλκοῦ, ἔτι δ' ὑφαντῶν, προεῖπεν ἑορτὴν μωσῆς καὶ θυσίας, καὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν, ἵστα τὴν σκηνήν. σφόδρα μὲν αὐθείου διαμεῖναι μέλλος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πηχῶν, ἑκατὸν δ' τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντήκοντα πηχεῖς τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τὸν ὁπτημικιέτερον. δέκα δ' τὸν δὲ πλάτει κειμένων τῆς κατόπιν. κρίκοι δ' τὸν κάμακων ἑκάστη προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρέα, βάσεις δ' χρυσαῖ, σανιδωτῆρσιν ἐμπερεῖς. χαλκαῖ δ' ἦσαν ὅλη τῆς γῆς ἐρηεισμένη. ὀξήκιδες δ' τὸν κρίκων καλῶδια τὴν ἀρχὴν ἦλων χαλκέων πηχέων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα. εἰ καθ' ἑκάστην κάμακα παρήτας κατ' ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλεν παρέξειν. σινδὼν δ' ἐν βύσσῳ μαλακωτάτη ὅλῃ πασῶν ὅλην ὑπὸ τὸ κιονοκράτιον καὶ σύστασι μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, διαφερόντως ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς ἂν μηδὲν δοκεῖν τοίχος διαφέρειν. καὶ οὕτως μὲν εἶχον αἱ ἓξ πλευραὶ τὸ ἀνατολικόν. τὴν δ' τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα δὲ οὖσα πηχῶν ἡ ἑτέρα μέτωπον τὸ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῳγμένη κρὶ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεσαν κρὶ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δ' αὐτῆς ἀργυρᾶς ὑπὸ χαλκωμένος πάρεξ τὴν βάσεων. χαλκαῖ δὲ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος ἓξ κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, οἷς πυλούχοι ἐμβεβήκεισαν ἐρηεισμένοι. καὶ κατ' αὐτὴν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ὑπ' ὠκυμένον. τὸ δ' κρὶ τὰς πύλας μήκους μὲν ὄντες πηχῶν εἴκοσι, πέντε δ' βάθους, ὕφος ὑπ' πορφύρεας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον,

πολ-

πολλῶν ἀνθῶν σιτεαι δούντων καὶ παιζλων ὄπασα μὴ ζώων ἐζετυπῶντο μορφαί. ἐντὸς δὲ τῆ πυλῶν ἀφεστηκὸς ἦν χαλκᾶν, ὁμοίαν κύτρᾳ ἢ κρατῆρι παρεχόμενον. ἐξ οὗ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, ἢ τοὺς πόδας καθέζεσθαι παρῆν. ἡ μὲν τῆ αὐθρίᾳ ἀφέδολος ἦν τόπον δὲ ἐφύπερθεν ἐσκίαζε μικρός. ἦν δὲ σκηνὴ ἴσην αὐτῆ κὴ μέσον. τὸ δὲ μῆκος ἦν πρὸς τὰς ἀνατολὰς, ἵνα ἐφ' αὐτὸν ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφῆ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὅσον πήχεις ἑκκαίδεκα. τὸ δὲ εὖρος ὅσον δέκα δύο εἰ σταθμοί. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁδὶ ἕτερος κὴ βορέιος ἐτέτραπτο. κατόπιν δὲ αὐτῆς ἡ δύσις κατελίμπανε. αἰέσθαι δὲ αὐτὴν ἐχρεὼ ἐφ' ὅσον ἐφεστᾶναι τὸ εὖρος. κίονες δὲ ἦσαν ξύλου πανομοίου κατὰ πλευρὰ ἑκατέραν ὄπισθεν. τὸ δὲ ἀγκωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι. εἰς ἢ πήχυς ἑκάστης πηχέος τὸ ℄ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δὲ αὐτοῖς ἦσαν ὀκτακαλκευμέναι παντοχόθεν χρυσαῖ, ὅσά τε τῆ ἐπάνθεν ℄ τῆ ὀπιθεν μεσῶν. δύο δὲ αἰετὼν ἑκάτω ἐφεστῶσαν ςρόφιγγας, ἐλαινόμορφοι κατὰ δύο βάσεων. αὗαι δὲ ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δὲ ἑκατέρα τέτταρα ἐφεστᾶσιν, ἀρχομένη τὸν ςρόφιγγα. τῶν ἢ κατὰ δύσιν τοίχου κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμικτὸν τῆ ἁρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν ἐκ τοίχου αὐτῆ τὴν συνέλωσιν χρυσέων τάνε ἔνδοθεν κὴ τὰ ἐκτός. ἀπελόγει γὰρ ὁ τῆ κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι γὰρ ἦσαν, κὴ παρῆκεν πλάτος ξύλου ἀντιθαμνῆς ἑκάστος αὐτῆ, ὡς τε συμπλεκῆσθαι τοὺς ξιάχονδα πήχεις ὑπ' αὐτῆ. κὴ ἢ τὸν ὄπισθεν τοῖχον. ἐνέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχοντες συνεισελθόντες, αὖ ἑπτὰ ποσιαῖαν κίονας ἐν πήχεως τετμημένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, ὀκτὼ τοὺς μείζοσι ἠσκημένους. ἕκαστος ἢ τῆ κιόνων κεῖτον εἶχε χρυσέον κὴ τὸ ἔξω μέτωπον ἐφεστῶς, ὡς παρ ῥίζωις πᾶν ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους παρεμμένοι τῶν ἐφιφάνεια. καὶ δι' αὐτῆ ὀκτάχροοι σκυταλίδες ἐλαινόμεναι. πάντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος, συνδέσιμος ἦσαν τῆ κιόνων ἐμβαμένοις κατὰ κεφαλαῖον σκυταλίδος ἑκάστης τῆ ἑτέρᾳ, πάχη τῆ ςρόφιγγι κοχλιοῦ ξόπον διαλημμορημένῳ. κατὰ ἢ τῆ ὄπισθεν μὲν φάλαγξ ἦν ὀκτὼ πάντων ἰοῦσα τῆ κιόνων, εἰς ἓν δὲ ἐπέβαινον πλαγίᾳ αἱ τελευταῖαι τῆ σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρου τοίχου τῆ ὀκτωπηχέσιον, κεκαῖδαι συνεμπαῖς γλυφαῖς τῆ θήλεα τὰ ἄρρενα συνειλόντος. τὸ μὲν δὴ πρὸς τὸ μὴ ὑπ' αἰῶνα κεκαλύφθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τῶν συνεῖχον συνέχον. ἀλλ' αὐτὸν αὐτῶν ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ ὀλιγωρίαν ἔμελλεν. ἐντὸς ἢ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ξία μέρη, μῆ δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐν τῶ μυχῶ τέσσαρας ἴσην κίοσι, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεων ὁμοίαις ὀκτωκαιδεκάπηχας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δὲ ἐκδοτέρωθεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν, τὸ ἢ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν αἰεῖτο. τῶν μὲν τοι ὀκταπήχεσιν τῶν τοιαύτων τῶν σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνίσασιν εἶ). τὸ μὲν γὰρ ξύλον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κίονων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον ὡς οὐρανὸς ἂν εἴη τῆ θεῆ. οἱ δὲ εἴκοσι πήχεις ὡς πρὸ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, οὕτως τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπιτέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ οὗ τῶν εἰσόδου ἦσαν πεπαιμένοι, κίονας ἔσησαν χρυσέους χαλκείας βάσεσιν ἑφεξῆς πέντε τὸν ἀριθμὸν. κατεπετάνυσαν δὲ τῶν σκηνῶν ὕφασι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ἀκίνθου καὶ φοίνικος

A variè pictulatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſita, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptemtriones obuerſus.

B tergum ad occidentem ſpectabat, attollebátque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis

C verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cu-

D bito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores fronte eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt

E tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, in caſtrationibus factis & in mediis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim aliúſve impetus, vtſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt dorſum cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimi-

F libus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus in-

G acceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expánſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem quaqua versum patebat quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. Exod. 36. fuitque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliisque ornamentis picturatum, exceptis tantùm animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiecto suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui córiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam proregebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum qui contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. Exod. 37. TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materiæ natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

βωφῆς συγκεκραμένοις. καὶ ἐφ' ὧτεν μὲν ἓξ πήχεων δίκα παντοχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαχωρίζοντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ ἦν ἓξ τὸ ποσὸν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. ἡ δὲ πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δ' ἄδυτον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κίονων ἦν ἁγίου ἁγίων. ὑφάσμα δ' ἦν τὸ φάρος αὐθεσι παντοίοις ὅσα γῆθεν ἀνίησιν ἐξηνθισμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ζώοις κατεσκευασμένοις, ἃ πόσιος ἦν μέλλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τούτῳ καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῇ ὕφῃ καὶ τῇ χρόᾳ παραπλήσιον τοῖς ἐπὶ ταῖς εἰσόδοις πέντε κίοσιν ἀπεκάλυπτεν κατὰ γωνίαν ἑκάστου κίονος, μέσου κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσους τοῦ κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος αὐτοῖς ἱερεῦσιν ἐπανοιγομένοις. ἐκ δὲ τούτου λίνεον ἦν ἰσομεγέθης φάρος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὀπίσω τῶν κρίκων τοῦ τε ὕφους καὶ τοῦ κάλω ὁμοιοπαθοῦντων, ὥστε τὸ ἀνατείνεσθαι καὶ συνελκόμενον ἑστάναι κατὰ γωνίαν ἔμπροσθεν ἐκ ἐσόμενον φῶς τὸ καθοπλίζεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὀπισημίοις ἡμέραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιστ' ὅταν ἡ νιφετώδης ἐπιπτανυμένη, σεμνὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕφος. ἄθυρα δὲ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τῷ ναῷ οἰκοδομηθέντι ἡμῖν, ὡς τε τὸν σινδόνα τοιούτῳ τρόπῳ ἐπικεῖσθαι ταῖς εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρη πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσίου ἔχοντα μεμυσμένης ὅτι σωματῆς θήλυός τε καὶ ἄῤῥενος συνείλεκτο, ὡς ἐν ἓξ δοκεῖν. εἶθ' ὑφαντεινόμενα τοῦ ναοῦ, τότ' ἐφύπερθεν ἰσχίαζεν, καὶ τῶν τοίχων τοὺς κατὰ πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ὅπου δ' γῆς ὅσον πήχεως ἀπέχοντα. ἴσαν δὲ τοῦ πλάτους καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τῶν ἀριθμόν, τὸ δὲ μῆκος ὑπερβάλλουσαι τριάκοντα πήχεις ἦδε ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐν τριχὸς ὁμοίως κατὰ λεπτομερίαν ταῖς ἐν τοῖς ἐρίοις πεποιημέναις, ἐτέτατο μέχρι δ' γῆς κεχυμέναι, κατὰ θύρας αἰετώματι παραπλήσιον, καὶ παραύλου παρεῖχον, τῷ ἐνδεκάτῳ φάρει εἰς τὸ παρειλημμένου. ἄλλαι δ' ὑπάνω τέτταρες ἐκδιφθέρων κατεσκευασμέναι ὑπῆρχον, σκέπη καὶ βοήθεια τοῦ φανταῖς ἐν τοῖς καύμασιν, ᾧ ὁπότε ὑετὸς εἴη χειμερινὸς πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους. τὴν γὰρ χροιὰν τοῖς κατὰ τὸν ἀέρα συμβαίνουσιν ὑδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τριχὸς καὶ τὸ διφθέρων πεποιημέναι κατῆσαν ὁμοίως τοῦ περὶ τὰς πύλας ὑφάσματος, τό τε καῦμα καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ὕδωρ ὑποφερόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκιὰ ἦν τοῦ πήγνυσθαι τὸ τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ ἧς μωυσῆς τὸν νομικὸν πλάκας ἐνεκατέθετο.

Γίνεται δὲ καὶ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ ξύλων ἐρυσῶν τὴν φύσιν, καὶ σηπὴν παθῶν ἀδυναμούντων. ἡ δὲ ἑώρεσιν μὲν καλεῖται καθ' ἑλληνίδα γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος ἴσων σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ πάντοθεν καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τὴν ξύλωσιν. στρόφιγξιν τε χρυσοῖς τὸ ὑπήνεμα περισωσμένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὁ παντόχοθεν ἴσον ἦν, κατ' ἀδέτους μέρος ἐξοχαῖς τὸ διαρμοστὸν λαμβανόμενον. καὶ καθ' ἕτερον δὲ τοῖχον τῷ ὑπηνέμῳ ἕτερον κρίκοι περιῆσαν χρυσοῖ δύο ἐκ παντὸς ξύλου. καὶ δι' αὐτῶν σανίδες ὑπόχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αὐτὰ αὐτῷ ὁπότε δέοιτο.

κινεῖσθαι

πεμφθῆναι· οὐ γὰρ ὑπὸ ζώων ἐνομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τοῦ δ' ὑπιδύματος αὐτῆς ἦσαν φύσεσι δύο. χερουβεὶς μὲν αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὄφεσι παντὰ μορφὴν δ' ἐδάνει τὴν ὑπ' ἀνθρώπων ἐωραμένων οὐδαμῶν πώποτε ἀνθρώποις ἐπιφανέντων. ἃ Μωσῆς ἐν θρόνῳ τοῦ θεοῦ ἑωράκει. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τοὺς δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβέβηκεν, αὐτὰ πάντα μὲν εἰς ἑκατέραν αὐτὰ δύο ἡμίσεα καὶ μίσσαντα, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτῃ ἐν τῷ ἀδύτῳ κατέθηκεν.

A neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsámque arcam
B intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ βωμοῦ θυμιάματος ἐν τῷ σηκῷ.

CAP. VII.

De mensa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύσ) δελφικαῖς ὅμοιαν πλησίαν. τὸ μὲν μῆκος μὲν δύο πήχεων τὸ δὲ πλάτος, ἴσος πήχεως, καὶ τὸ μὲν ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἴσως τοῦ κάτω τελείως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωδεκάδι προσίδοιτο τὰς κλίνας ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνε) δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως καὶ παλαιστὴ τὸ εὖρος, ἕλικος ἀφειδεύσης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τοῦ ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, ἐκ ἄπωθεν τοῦ ὑπιδύματος, δι' ὧν ἦσαν στελεοὶ χρυσέοι ξύλα τὰ νέρθεν ὄντες ἐξαίρεσοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κατὰ τοὺς κρίκους κοινωνοῦντας ἑδρῆς· οὐδὲ γὰρ εἰσὶν ἁλιτενεῖς, ἀλλὰ φορὴν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς περιστάδας τὰ ἀρχαῖα τελοῦντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ φοβερώτερον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας, καὶ ταύτοις κατὰ τοὺς ὁδοὺς ἐνομίζετο. ὅπῃ ταύτης ἐπέκειτο γὰρ ἐν τῷ νοτίῳ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον οὐ πόρρω τοῦ μηκοῦ, διεστῶσαν ἄρτων τε δώδεκα ἀζύμους καὶ ἐξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαρὰς πάνυ, τῷ ἀλεύρου ἐν δύο ἀσσαρίων. ὃ μέζον ἑβραίων ἐπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐπῆν δὲ τῷ ἄρτων ἐπέκειτο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβανωτοῦ πλῆρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐνομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῇ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. ἃ δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐρεῦμεν. κεῖτο δ' ὑπέστοπον δὲ ἡ τράπεζα τοῦ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένου τοίχου πλησίον ἴσα) λυχνία ἐν χρυσοῦ κεχανδυμένη, δέκα πήχεις σταθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ ἑλληνικὸν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίη) δὲ σφενδόνη, καὶ κρίνα συὼ ῥοΐσκοις καὶ περιστερίοις, ἑβδομήκοντα δὲ τὰ πάντα, ἐξ ὧν δὲ μνᾶς βάσεως συνεστῶτι, ὑπὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μέρος εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ ὁ ἥλιος καταλήμπτον. ἀπαρτίζε) δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν στόμιον ἐξηκεκμένας. λύχνοι δ' ὑπιφέρον) αὐτὰς ἑπτὰ κατὰ μέσον, τῶν πλανήτων ὁ ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὀρθοὶ δὲ εἰς τὸ ἀνατολικὸν καὶ τοῦ μεσημβρίαν λοξῶς αὐτὸ κειμένης. μετ' αὐτὸ δὲ αὐτῇ καὶ τραπέζης ἔνδον ὡς φοβερώτερον θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ οὗ καὶ τὰ φορητὰ ἐν σκύμνοις σπουδαζόμενα. σφραὶ δὲ ἐλήλατο αὐτοῦ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος. ὕψος δὲ πλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐχάρα χρυσέα ἴσα ἀνισοῦσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δὲ ἐκ ἐλαιοδένδρου χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυταλίδες φορήσουσιν αἷς κατὰ τοὺς ὁδοὺς ταύτῃ ἱερέων ἐφέρετο. ἕστηκε δὲ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος ἰσόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστῃ πλευρᾷ πήχεων εἰκοσιπέντε πρὸς

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum IX.
C trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Doricenses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno firmissimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiiciebantur, sed fibulato
D morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Atticas continet. super panes autem ponebantur
E duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa aliàs est à nobis indicáda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex X:
auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: erátque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos
F diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernę secundùm totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, cádelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina cir cũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus
G corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cũ suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubitis patens, altitudine trium cubitorum,

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens.excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat,quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aràverò præſto erant infundibula &phialæ,thuribuláque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo , nihil non ex auro puriſſimo.

Exod.38.

CAP. VIII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu.

XI. ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ſic ſe habebat.nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotũ quos illi chaneas vocant,quàm pontificis,quem anabarchè nominant,ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes:ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocãt induitur:quaſi dicas conſtrictorium.eſt autem ſubligat circa verenda,conſutum è byſſo retorto:inquod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas , atque ita circum ilia conſtringuunt. ſuper hoc induit linteam interulã byſſinam è duplicatatela cõfectam,cheromene noſtris vocatur,ſignificátque ea vox lincam.linum enim vocamus cheron.id indumẽtum eſt tunica talaris corpori aſtricta,habens manicas circa brachia &ipſas ſtrictas , quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitosquatuor intus inani,ita contexta vt ſerpẽtis exuuium videri poſſit.floribus etiam picturatur punicis,purpureis, hyacinthinis & byſſinis : ſtamen verò è ſola byſſo conſtat : quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta adtalos vſque defluit,tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur:idque ad ornatum conferre videtur:cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento,ſuper humerum lęuum reiicitur:hanc zonam Moyſes nominauit abaneth,nos vocabulo à Babylonis mutuato emiá dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur , habétque circa collum amplam aperturam , cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur:maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum , neque totum caput comprehendentem,ſed paulò plus quàm medium.hic vocatur maſnaemphthes.eſt autem tali paratu,vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta , quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens,& per ſuperficiem verticis futurarum deformitatem occultans.hic adaptatur accuratè,ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc , nihil eorum quæ enumerauimus omittens , ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem , quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili , niſi quòd auro intertexta.

Exod.39.

A

B

C

D

E

F

G

τὸ ἦ ὕψος ζωνὶ, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπισιν ἐξηκοντημένος , ἀνατύπῳ τὴν ἐχαράν ἐμφερές. ἐξυφάνται γὰρ ἡ γὴ τὸ ἄνω τῆ ἐχαράς πυρ καταφεύγμενον, τῆ βάσεως ἀγαπᾶν τὴς ὑχ ὑποπιμπρᾶς. αὐτὴ δὲ ἐπίκειται τῷ βωμῷ οἰονεὶ τὸ κῆ φιάλαι, σωὴ θυίσκοις κῆ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. ἡ μὲν σπουὴ τοιαύτη τε λεῖ κῆ τὰ περὶ αὐτὴ σκεύη.

Κεφάλαιον ἡ'.

Περὶ τῆ ἁπλῆ τε ἱερέων κῆ τῆ ἀρχιερέως στολισμοῦ.

ΓΙνον) ἦ κῆ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πᾶσι τὲ τοῖς ἄλλοις, ὃς χαναίας καλοῦσι, κῆ δὴ κῆ τῆ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει ἦ ἀρχιερέα. τὸ μὲν οὖν τῆ ἄλλων στολὴ τοιαύτην τὴν συμβεβηκέναι. ὅταν ἦ προσίῃ ταῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἡγνικὼς λεῖ ὁ νόμος ἁγνείαι προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιπέπλεται τὸ μανιαχασὴν λεγόμενον. βύλε) ἦ σωιακτὴν ἐσθῆτα μὲν ἁπλῶν. διάζωμα δὲ ὅτι τοῖς αἰδοίοις ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἱργυσμένον, ἐμβεβυσμένων εἰς αὐτὸ τῆ ποδῶν ὥσπερ αἰαξυρίδας. ὑποτίμνε) ἦ ἐσθ' ἥμισυ, κῆ τελευτῶσαν ἄχρι τὸ λαγόνος περὶ αὐτοῖς ὑποσφίγγε). ὅπερ ἦ τοῦτο λαιὸν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χιτῶνα μὲν καλεῖ). λίνεον τοῦτο σημαίνει. χιτὼν γὰρ τὸ λινοῦν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι ἦ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιγεγραμμένος τῆ σώματι, ἐς τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ἐν ὅπερ ζώνην) κῆ ζῶνα δὲ λέγουσι τὸ μαχαίρης ἐσθ' ἕως ἄνω τὸ ζώνην ἐσθιάζοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ἐξυφαίνεται δὲ ὑφασμένου ὡς τὸ λεπτίδα δοκεῖν ὄφεως. αἴθη δὲ εἰς αὐτὸ ἐνύφανται) φοίνικι κῆ πορφύρᾳ μὲ ὑακίνθου κῆ βύσσου πεποικιλμένα. σήμαινε δὲ ὅτι μόνη βύσσος. ἐς λαβοῦσα τὸ ἀρχεῖον τὸ ἐλίξεως κῆ στρόφον, κῆ ἐπελθοῦσα πάλιν δεῖ). ἐς πέχυται μὲν πολλὰ μέχρι κῆ τῆ στέρνου, ἕως ἔμπλην ὁ ἱερεὺς ἐπῳδῇ. πρὸς γὰρ ἀπρέπειαν ὕπνος ἔχει τοῖς ὄρθροις καλῶς. ὅθεν ἦ καὶ δάζειν ἐπὶ τὰς θυσίας δὴ ἐς δέκατον, ὅπως μὴ κινήσιμος ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, αἰσθαλλόμενος ὅπ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. μωσῆς μὲν ἓν ἀβανὴθ αὐτὴ ἐκάλεσεν. ἡμεῖς ἦ ἐπὶ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίσαν αὐτὴ καλοῦμεν, ὅπερ πρὸς προσαγορεύ) παρ' αὐτοῖς. ἐστὶ ὁ χιτὼν κολπούται μὲν ὑπὸ ἀναμίθη. λαμβάνει ἦ παρίχωρὶ βεγγωτῆσα τ' αὐχένος, ἀφ' ἑκάτερον ἐκ τ' ὤμως, κῆ τ' κῆ στέρνων. ἐ μεταφρενον. ἀρτημάσιας αἰασὶν) ὑπὸ ἑκατέραν καλαλείδα μασαβαζανὴς καλεῖ). ὑπὸ ἦ τ' περαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἀ διακύμβιον εἰς πᾶσαν αὐτὴ, ἀλλ' ἐπολίγον ὑπερβεβηκότα μίσης. καλεῖ) μὲν μασναεμφθῆς. τῇ ἦ κατασκευῇ τοιοῦτος ὅστις ὡς τεραίη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναίου ταινία πεποικιλμένη παχεία. κῆ γὰρ διπλουμένη ῥάπτ) πολλαχοῦ. ἔπειτα σινδόνι αἴωσιν αὐτὴ ἐκφερίχε) διήκουσα μέχρι μετώπου, τὸν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας κῆ τὸ ἀπ' αὐτ' ἀπρεπῆς καλύπτουσα, κῆ ὅλῳ ἦ τῷ κρανίῳ γενομένη διάπεδον. ἅρμοται ἦ ἀκριβῶς ὡς αὖ μὴ ἐκφέρῃν ποιοῦντος ἐκεῖ τ' ἱερουργίας. κῆ ποία μὲν ὅστιν ἡ τῆ πολλῶν ἱερέων στολὴ, δεδηλώκαμεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ ἐκλείπων οὐδὲν τῆ ἐκεκριμένων. ἐπενδυσάμενος δὲ ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένον χιτῶνα. ποδήρης δὲ ὅστι καὶ ἐσθ', μεθὼρ καλεῖται κῆ τιὲν ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ ἐκφορήγνυται βάμμασιν ὡς ἡ ἐκείνην διαπεποικιλμένη χρυσοῦ συνυφασμένου.

καὶ πέζαι δὲ αὐτῇ περιῤῥαμμίδιοι θύσανοι ῥοιᾶν ἔχοντι ἐκ βαφῆς μεμιγμένοι ἀπαρτίως, καὶ κώδωνες χρύσεοι καὶ πολλαὶ ὀπτηδίως τῆς εὐπρεπείας, ὡς τὸ μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τοῖν κωδώνοιν ῥοΐσκον καὶ ῥοιᾶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὀχετὸν ἔχειν οὐκ ἐκ δυοῖν περιτεμαχίων ὡς τὰ ῥαπτὰ ὀθνεῖ τῷ ὤμων εἶδει καὶ τῷ ὥδᾳ πλουτεῖν. φαρέαν δ' ἐν ὀθόνῃ, ὑφασμένον χιτῶνι ἔχει βεβληχυῖαν πλάνον, ἀλλὰ καὶ μῆκος ἐῤῥωγότα πρὸς τὸ τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῇ περιῤῥάπται, ἵνα μὴ διαλίγχωσι τῆς τοιᾶς τὸ διαπρίσιμον. ὁμοίως δὲ ἔδει αἱ χεῖρες διείρονται χιτῶνος ὄζιν. ὅπη δὲ τούτοις ζῶστρον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφώδην, ἑλληνικῇ δὲ ἐπωμίδι προσεοικότα. γίνεται γὰρ τῆδε τὸν τρόπον. ὑφαίνεται ὅπῃ βάθος πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένου· εἶτα τὸ στέρνου τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσιν τε ἡσκημένος καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶνι εἶδος ποιούμενος. τῷ δὲ ὑφαντῷ τοῦ ἐνδύματος συνίησι περίτμημα ἀσπαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσοῦ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τοῦ ἐφώδου βάμμασι διαπεπαιγμένον. ἐπὶ τοῦ μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πλησίον δὲ ἀκριβῶς τοῦ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες καὶ σῆθος ἐξέλιπον. σύνδυσι δὲ ὑπὸ κείκων χρυσέων αὐτῷ τὸ κατὰ γονίαν ἑκάστην, κἀκείνῳ τὸ ἴσον προσεπικοινωνοῦν ῥάμματος ὑακίνθου, ὧν ἑκατέρου ἐς τὸν ὦμον ἑκάστου ἐνηφθέντος εἰς τὸν πρὸς ἀλλήλους κατάδεσιν τοῖς κείκοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλασθὲν εἶδος τὸ ἐν μέσῳ τῶν κείκων καταλιμπανόμενον, ῥαφῇσιν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. πορποῦσι δὲ τὸν ἑπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τοὺς ὤμους ἑκάτερον τύλος ἐφ' αὐτοῖς ὀπτηδίου χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τὸ ταῖς περονίσιν ὀπτηδίως εἶδος. ἐγγεγράπται δὲ τούτοις, τῷ ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ὀπτικοῖς γλάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, καὶ ἐξ ἑνὸς λίθου ἑκατέρου. οἱ πρεσβύτεροι δὲ εἰσὶ καὶ ὦμον τὸν δεξιόν. ὀπίσω δὲ καὶ τὸν ἑαυτοῦ λίθοι δώδεκα, μεγίθει καὶ κάλλει ὁμοφυέντες, οὐ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος ὁμοῖος πρὸς τιμῆς ὑπερβολῇ ὄντες. οὗτοι μὲν τοι καὶ σίγον ἔχεις, ὅτι παναρχαίως ἐγκεκύφασι γράμμασι ἐνέσκηπται τοῦ ὕφους. χρυσοῦς δὲ αὐτοὺς ἐκπεφιέρχται τοὺς ἑλίκας ἐκπλεῖς τοῦ ὕφους πρὸς τὸ μὴ ὀλιγῆρεῖν οὕτως πεποιημένῳ. καὶ ἡ μὲν πρώτη ζιὰς ὀξύ, σαρδόνυξ, τοπάζιος, σμάραγδος. ἡ δευτέρα δὲ ἀνθρακα παρέχεται καὶ ἴασπιν καὶ σάπφειρον. τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἀρχή, εἶτα δὲ ἀμέθυστος, ἀχάτης δὲ ζῶτος, ὠὴ τοῖς πᾶσι. τετάρτου δὲ στίχου χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος δὲ ὀπτὴ. γράμματα δὲ ὀπτίστμητο πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱάσιν, οἷς καὶ φυλάρχοις νομίζουσιν, ἑκάστου τῷ λίθου ὀνόματι τετιμημένου καὶ τάξει, ἵν' ἕκαστον αὐτῶν ἡλικίᾳ συμβίβηκεν. τῷ οὖν κείκων ἀδένων ὀπτῷ καθ' αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῷ λίθων, ἑτέροις δύο κείκοις μείζοσιν τῇ περιζῇ τῇ ἑαυτοῦ, ἣ περ αὐτοὺς πρὸς τὸν ζάγκλον ἐμβεβηκότας τοῦ ὑφάσματος ποιοῦσι, δεχομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῶσαι κατ' ἄκρον τῷ ὤμων συνεδεῖς ἐκ χρυσοῦ περιπλεγμένως συνάπτουσι. ὧν τὸ ἄκρον αἰσχεμμένον, ἀλίβαντι κείκῳ περιχόντι τῆς ταπαίας πλέξεως τοῦ ἐφώδου, καὶ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τοῦ ἑαυτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ῥεμβεῖν. ζώνη δὲ τοῦ ἑαυτοῦ περιέκειτο βύσμασιν οἷς περῦτον μετὰ χρυσίου περσφυρὴς,

A cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto, à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodque malum punicum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac lateribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſuerſam, ſed in longum deſcendentem B à tergo & ante vſque ad medium pectus: cui decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ C verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamuſſim ſpatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino ſuturam explente. in vtroque autem humero ſinguli ſardonyches D auro incluſi fibularum vice epomidem adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroque lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerum obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, conſertæ coronulis aureis E ita vt excidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazus, ſmaragdus: in ſecundo carbunculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. cùm autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poſſint F pondus gemmarum ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum ſummitas aſcendens reducitur poſt tergum, & circulo qui eſt à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephodem ne quo pacto defluere poſſit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, G

quæ totum complexa rurſúmque ſupra futuram nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes autem fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri ſacerdotes vtebatur: ſuper quem extabat alius conſurtilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoſcyamus. quòd ſi quis aut viſam aliquando non ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpe in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipſis inhærentem. veſtitúrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem eſt quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clariùs faciam propter ignorantes. ima ſui parte circa fundum dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile, cui operculum orbiculare inhæret, quaſi de induſtria tornatum, eminentes habens inciſuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autem ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem verò fert qui papaueris videri poſſit. eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant: ſed ceu lorum quoddam latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quaſi per impietatem numen contemnamus quod ipſi aſſiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam contempletur, & ſacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur, comperiet legiſlatorem noſtrum diuinum quendam virum fuiſſe & falſo nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræſentatam quodammodo vniuerſitatis rerum naturam inuenire licet, ſi quis non ociosè ſed prudenter ſingula conſideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus ſacerdotibus permiſſis, quaſi profano loco, terram & mare ſignificat. hæc enim ab omnibus promiſcuè calcantur, tertiam verò partem ſoli Deo adſignauit, eo quòd cælum hominibus ſit inacceſſibile. itidem per duodecim panes in menſa diſpoſitos, annum ſignificauit in duodecim mẽſes diuiſum.

A ἢ ϖδειοδεύσασα, δῆτα πάλιν δηὶ τῇ ῥαφῇ, καὶ καταχρημάτας. τοὺς δὲ θυσαίους χρυσέας συείηγας καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμφερίζουσιν αὖτας. πῖλος δὲ ἰῷ μὲν ὁ καὶ ϖρόσθεν αὐτῷ, ϖδαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν. ὑφ' αὐτὸν δὲ συμπεφαμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου ϖεποικιλμένος. ϖδιέρχεται δὲ στέφανος χρύσεος, δηὶ ζυγοῦ χώ κεχαλκευμένος. θάλλει δ' ἐϖ' αὐτῷ, κάλυξ χρύσεος, τῇ δαυχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ὑϖομεμιμημένος. οὗς δὲ κύαμον ἑλλήνων οἱ ϖερὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες ϖροσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θυασάμενος τῷ βοτάνῃ ἀμαθίᾳ τούτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν δηιστάμενος σὺκ ἰδὼν ἀναγωείσεται, τοῖς οὕτω δὲ ἔχουσι σημανῶ τὸν ζόϖον τοῦτον. βοτάνη μὲν ὄζει ὑφ' ζεῖς ϖιθαμὰς ϖολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τῷ δὲ ῥίζῃ ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτῃ γὸ οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις εἰκάζων αὐτῷ. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δ' ζώμων. ἐκ μέσου τοι τῆ κλάδων κύπτει κάλυκα ϖροσεχῆ τῇ κλωνί. ϖρόπτει δ' αὐτῷ ἔλυζον, ὅϖερ ὑϖοκείνεται καθ' αὐτὸ ϖρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ἠργμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ὄζει σμυταλίδος τῆ μικροῦ δακτύλου, κεφαλῆει δ' ἐμφερὴς τῷ ϖρόσθεν. σημανῶ δὲ καὶ τοῦτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφαίρης εἰς δύο μέρη τετμημένης ϖρὸς τῇ ϖυθμένι, τῷ ἑτέρῳ τομέων ἔχει φυόμενον, ὑϖὸ ῥίζης ϖρόσφυτον. εἶτα σωμὸν κατ' ὀλίγον ὑϖοκοιλαινούσης διαφανῶς τῆς ὑϖοχωρήσεως, αὐξανόμενα πάλιν ἠρέμα κὴ χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλοῤῥοιᾶς τετμημένος. ὀνόθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον ϖεφυκε. κἀκείθεν ὦ εἴποις τῆς τετορυθμένον, ὑφανεστάσας ἔχον τὰς σύτομας ἃς ἔϖον τῇ ῥοιᾷ ϖδαπλησίως βλαστάνειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ ϖαντελῶς ὑϖολήγουσας τὸ ἄκρον.

E φυλάττει δ' ὀνὶ τῷ ὀνόθεμα τὸν καρπὸν διαϖαντὸς τῆ κάλυκος, ὄντα βοτάνης σίδηρίτιδος ὅμοιον. ἀφίησιν δ' ἄνθος τῷ τῆ μήκωνος ϖλατυτέρῳ δυνάμενον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ). ἐκ τούτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκευται ὅσον ὑϖὸ τῆ ἰνίου ϖρὸς ἑκάτερον τῷ κροτάφων. τὸ δὲ μέτωϖον, ἢ μὲν ὀφρὺς οὐκ ἔϖεισι, λεγέσθω γὸ οὕτως ὁ κάλυξ. πλαμὼν δ' ὄζει χρύσεος, ὃς ἱερῷς γεάμμασι τοῦ

F θεοῦ τῷ ϖροσηγορίαν ὀνπτετυμμένος ὄζει. καὶ τοιοῦτος μὲν τῆ ἀρχιερέως ὄζει κόσμος. θαυμάσεται δ' αἴτις τῷ αἰθερόϖων τῷ ϖρὸς ἡμᾶς ἀϖίχθειαν, ἰῷ ὡς ἐϖφυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅϖερ αὐτοὶ σέβειν ϖροτέτρυται ἅϖαντελέκασιν ἐγκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκιωῆς καταναόσειε τῷ ϖῆξιν, καὶ τοῦ ἱερέως ἴδοι τῷ στολῷ, τάτε σκιὴν οἷς ἂν τῷ ἱερουργίαν χέφωθα, τόν τε νομοθέτην δίρησεν θεῖον αἰδέα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑϖὸ τῆ ἄλλων ταῖς βλασφημίας ἀκούοντας. ἔκφασα γὰρ τούτων, εἰς ἀϖομίμησιν καὶ ἐκατόφωσιν τῆ ὅλων, εἴτις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωέσεως

σκοϖεῖν, δίρησει γεγονότα. τῷ τε γὰρ σκηνῷ τεσσαράκοντα ϖηχῶν οὖσαν, τέσσαρας εἰς ζῶα, καὶ δύο μέρη ϖᾶσιν αἰεὶς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσϖερ βίβλον τινὰ καὶ κοινὸν τόϖον, τῷ γῆ καὶ τῷ θάλασσαν ὑϖεσημαίνει. καὶ γὰρ ταῦτα ϖᾶσιν ὄζει βάτα. τῷ δὲ τρίτῳ μοῖραν, μόνῳ ϖροείληφε τῷ θεῷ, ὄζ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνέϖιβατον εἶναι αἰθερόϖοις. ὀνὶ τε τῇ τεσσαρίζῃ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἄρτους, ὑϖεσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διηρημένον.

τῷ ϛ

τλῶ δὶ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, τὰς τῶν πλανητῶν δωδεκαμοιρίας ἐνίξατο. καὶ λύχνους ὑφ' αὐτῆς ἑπτὰ τῶν πλανητῶν τλῶ φορᾶν, τοσοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. τάτε γὰρ φάρσον ἐκ τεσσάρων ὑφαινόμενα τλῶ τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ βύσσος τὴν γῆν ὑποσημαίνειν ἔοικε, ὅθεν τὸ ἐξ αὐτῆς αἴρεσθαι τὸ λίνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πυροειδῆ χρῶ τῆς κόχλου τῷ αἵματι. τὸν δ' ἀέρα βούλεται δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δὲ αὖ εἰκὼν τοιμήλιον τῷ πυρός. ὑποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τῶ ἀρχιερέως χιτὼν τλῶ γῆν, λίνεος ὤν. ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν καὶ τοῖς ῥοίσκοις ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ καὶ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον. ἐκ τὴν ἐφαπτίδα τῶ παντὸς τλῶ φύσιν ἐκ τεσσάρων γνέσθαι, διειλημμένην τῷ διὰ χρυσοῦ σωυφασμένῳ, καὶ ὑπόνοιαν εἶναι τῆς περιούσης ἁπάσιν αὐγῆς. καὶ τὸν ἐσλὼ ἀναμέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν ἕρπῳ γῆς ἔταξεν. ἡ γὰρ αὕτη, τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει. ζώνη τε περιδέουσα τὸν ὠκεανὸν ὑποσημαίνει, ἐκ γὰρ οὗτος ἐνπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τλὼ σελήνην τῷ σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα. τλῶ δὶ δωδεκάδα τῷ λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσοι τὶς νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῷ οἴκων ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἑλλήνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πίλος δὲ μοι δοκεῖ τῶ οὐρανοῦ τοιμήλιον, ὑακίνθινος πεποιημένος, οὐδὲ ἂν ἄλλως ὑπῆρχε πίπτειν αὐτῷ τὸ ὄνομα τῶ θεοῦ, τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ δὲ τλῶ αὐγῶν, ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. ἐκ ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτον μοι δεδηλώσθω, πολλάκις ἐκ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετλὼ τῶ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ πραγμάτων.

A & cùm candelabrum è septuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cùm ſit lintea, terram B ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habēt. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

Κεφάλαιον ί.

Περὶ τῆς τῶ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅπερ ἐδεῖ ἑορτὴν καὶ ἱερουργίαν γενέσθαι.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

ΩΣ δὲ τὸ περιφερόμενον πέρας εἶχε, τῷ ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, διέτασε ὁ θεὸς μωυσῆ τλῶ ἱερωσύνῃ ἀαρὼν τὸν ἀδελφὸν περσέταξε δὲ αὐτῷ, ὡς ἁπάντων δ' ἀρετλὼ τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυγχάνειν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τλῶ τε ἀρέτλὼ αὐτοῦ καὶ τλῶ δύναιαν διεξέρχεται, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν προθυμον ἐνδεικνυμένων, ἄνδρες εἶπεν ἱεροκλῆται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη πάλαι ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον λῷ, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἴδετε τοῦτον τῇ σκηνῇ κατακλεῖσαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸν ἱερατεύσαμένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἐγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειζαπίσης, ἐμαυτὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα, διά τε τὸ φύσει πάντας εἶ φιλαυτους, καὶ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νῦν δ' αὐτὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τῆς πηῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰδὼς ὡς οὗτος ἐνδύσεται φολλὰ τῷ θεῷ καθωσιωμένῳ τε βωμῷ δημέλειαν ἕξει καὶ περίοιαν ἱερέων. τε τὰς ὑπὲρ ὑμῶν δεήσεις ποιήσεται πρὸς τὸν θεὸν,

E Hls ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quàm ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. F Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraëlitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem, tum quòd G ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eíque ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præmineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, XII. *Exod. 28. 29. 30. 40.*

eò libentiùs exauditurum, quòd & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij 1111. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, iteos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel. insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cælum esset aliàs serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 37.

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κἀδηται γῆρους τοῦ ὑμετέρου, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπιλέξασθαι γινομένας προσδέχεται ταύτας. εὗρεσίοι δὲ γρίσκονται τοῖς λεγομένοις, καὶ συμψηφον τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ ἀαρὼν διά τε τὸ γῆρος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τἀδελφοῦ, προς τὴν τιμὴν ἀπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιους, ἐλεάζαρος, ἰθαμαρος. ὅσα δὲ τῷ προς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἐξεργασθέντων ἦν περιττά, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς φάρσον σκεπασίαν τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν αἰαλῶσαι, ἵνα κἂν τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετὸς μηδὲν μήτε κονιορτὸς βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προστάξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ κατ' ἔκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ἐστὶ πηχῶν δέκα δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλαττόνων οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. ὃ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς χρείας τῆς σκηνῆς ἀναλοῦτο. ἦγε δὲ καὶ τὸ σκεῦος καὶ τοὺς ἱερέας ζόπῳ τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ἐκλέκτου σίκλοις πεντακοσίοις, καὶ ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἐτι δὲ καὶ τοῦ εἴδους θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα λεῖον ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἐλαΐνου εἶν, μέζον δ' ὅσον τοῦτο ἐκπιχώριον, δύο χόας ἀττικοὺς λαμβάνον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκεύασαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα ἀγωνίστατον. καὶ ταῦτα τὸ λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων ἐκαθάρισε. τότε θυώματα, πολλὰ δ' ὅσα καὶ ποικίλα καὶ τὴν σκηνὴν ὅλην τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφόρησε. ὧν παρελείπετο τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλου γλίσχρα τοῖς ἐντυγχάνουσι. διὸ γὰρ τῆς ἡμέρας φρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς δυμαῖ ἐχρῆν. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν ξεῖς ὅλη τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ θεῷ καὶ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δ' λοιποὺς πρὸ τῶν ἁγίων ἅπτοντας. ἀναπάτων δ' ἤδη πόας εἰληφότων, ἔδοξε θεῖσοι τῷ δημιουργῶν βασιλεῖ καὶ ἑλίαβος. τῷ γὰρ ἐξωρημμένων τῆς προτέρας, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προστεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὅπλοισιν ὧν προτέρων ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τοι βασιλεὺς σωιέβη χειρῶναξ τὸν κρόπισον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. ἐν μετὰ τοῦτο ἀφ' οὗ τὴν ἄγυπτον ἐξέλιπον, ἐνιαυτὸς αὐτοῖς ὡρῶτος ἐτελεοῦτο. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ ἐν μακεδόνας, νισὰν ἐν ἑβραίοις, ἰουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι, καὶ παντ' ὅσα περὶ αὐτὴν σκεύη μοι διείλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡδόμενον τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπιφανῶς καὶ κατασκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, νὴν ἐν παρουσίᾳ οὔτως ἐποίησεν. ὁ μὲν οὐρανὸς καθαρὸς ἦν, νὺξ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἔκλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε εἶναι δόξει χειμέριον, οὔτε μὴν λεπτῷ οὕτως, ὥς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δι' αὐτοῦ καταυγῆσαι.

ἡδεῖα

ἡδεῖα ἦ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἐῤῥει κ) θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πιστεύουσι. μωυσῆς ἦ τοὺς τέκτονας οἵας οἴκοι ἂν δωρεᾶς τοὺς τοιῦτα ἐργασαμένους πιὼν, ἴδιε ὀν τοῦ τῆς σκηνῆς ἁγιάσαι κ) θεοπρεπὲς τῷ θεῷ, ζέῦγος καὶ κριὸν καὶ ἄρτον ἄζυμον ἁμαρτιάδων. κ) δὴ λέγειν ὀν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ θεραπόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας ὑπ' ἐκείνους δηλώσων, περὶ τε ὧν ὁλοκαυτῶν κελεύει, κ) ὧν μεταλαμβάνειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. πρῶτ τῷ σώματος τὴν τριχῶν, τοῦ τε σκηνοῦ τῷ ἀαρῶνῳ κ) αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔῤῥανται ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τῷ θεοῦ χίγνοιντο. ὕστ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τῦτον τὸν τρόπον αὐτοὺς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε, τήν τε σκηνὴν, καὶ τὰ περὶ αὐτοῦ σκεύη ἐλαίῳ τε θεοθυμιαμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ τῷ αἵματι τῷ ταύρων τε καὶ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς κ) ἡλίου. τῇ ἦ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν θεοτάξας κ) δύναμιν. οἱ δ' ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι κ) ἐμβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαστος ὑπεφέρει τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ὑπερμεμάων ἦ τῷ ἱερῶν τῷ βωμῷ αἰφνίδιον ἐξ αὐτῷ πῦρ ἀνῆφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστεροπῇ λαμπηδόνι ἐοικὸς τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὸ τῷ βωμοῦ. συνέβη ἦ καὶ ἀαρῶνι συμφορὰ πὸς ὀν τοῦτον, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' αἰθεσπίῳ καὶ παρῇ, θρηνῶν δ' ὑπ' αὐτοῦ καρτερηθῆσα. ὃν καὶ τὸν ψυχὴν θεὸς τὰ συμπίπτοντα τέρατος ἰῶ, καὶ κ) βούλησιν τοῦ θεοῦ ἡγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ ἡβῶν αὐτοῦ τεσσάρων ὄντων ὡς θεράποντ, δύο οἱ πρεσβύτεροι, νάδαβος κ) ἀβιοὺς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, οὐχ ὧν θεμιτὸν μωυσῆς συμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατακαύθησαν τῷ πυρὸς ἐπ' αὐτοῖς τὸν ὀρμὴν βαλόντος καὶ τὰ σάρκα καὶ τὰ σπλάγχν φλέγει αὐτῶν ἀρξαμένου, κ) σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον. μωυσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βαστάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοφρόνως. πενθεῖ δ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τῷ θανάτῳ ἄδηλα δόξαν οὔτε γεγυμνωμένῳ ἡγεῖσθαι. μόνους δὲ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φέρειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἡττῶσι, θεραπεύοντας τὸν εἰς τὸν θεὸν πίστιν τὸ περὶ αὐτοὺς σκυθρωπὸν. ἤδη γὰρ ἀαρὼν ὑπὸ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο. μωυσῆς δὲ πᾶσαν τιμὴν παρῃτημένῳ, διὰ ἐφ' ἑκὰ τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ θεοῦ θεραπείᾳ σπεύδει. κ) τῷ μὲν εἰς τὸ σίναιον αὐτῶν ἀπολέγετο. εἰς ἦ τὸν σκηνὴν εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδίδοτο πρὸς τῇ θεοῦ, ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ κ) πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, κ) μηδὲν ὑπολιμπάνων τῷ πολλῶν ὄχλῳ φέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοουμένῳ αὐτῶν βλέπεσθαι. ἅπερ δὲ τὴν πολιτείαν καὶ νόμους ἔγραφε, καθ' οὓς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μὲν τοι κ) τῶν ὑπερόρδιον τῷ θεοῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν πρὸς τῆς πολιτείας καὶ τῷ νόμων. ὃ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον δηλῶσαι βούλομαι. οὐδαμῶ ἦν γὰρ προφητῷ κακουργίας κατάλοιπον ἀφορμὴν. εἰ δέ τινες τοιοῦτοι γένοιντο παρ' χρὴ τῷ θεοῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' ἔῆ τὸν θεὸν ἅπασιν χάριν τοῖς ἱερεῦς καταλιπεῖν, ὁπότε θελήσειεν, καὶ μὴ παρεῖναι, καὶ τοῦτ' οὐχ ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἐθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ξένων τοῖς ἅπασιν χάρισιν.

A incundúſq; ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moyſes autem diſtributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito premiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta preſcriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſolcant, dicam dum de ſacrificiis tractabo, & quæ victimæ ſolidè tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedãt. Deinde
B ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent ſacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus ſuum mactatorum. octaua autem die feſtum indixit, & ſacrificare vnumquenque
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitioſè victimas offerebant. quibus ſuper aram impoſitis ſubitò ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo omnia flamma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generoſè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cùm in
D aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moyſi, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moyſes autem iuſſit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorificè ſepelire: totúſque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moyſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quam
E ſuam triſtitiam habere. iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterùm Moyſes recuſatis omnibus honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neque quic-
F quam præter reip. curam præ aliis ſibi vindicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicam autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, quòd in mentione ſacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adeſſe ſacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonſtrauit, & exteris, ſi qui forte huius ſpectaculo interuenirent.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Leuit. 10.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris gestabat (sardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare superuacuum puto) micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conspiceretur. idque præter naturam suam & consuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, nisi si qui ex contemptu religionis sapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius est quod nunc dicturus sum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex insutas esseni gestat, in bello victoriam prænunciare Deus solebat. nam prius quàm exercitus se moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innotesceret, adesse Deum, opémque & auxilium suum inuocantibus esse allaturum. quapropter Græci quotquot à nostra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertissimo habeant, ita vt negari non possit, essena vocant λόγιον, hoc est oraculum. Desiit tam essen quàm sardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum suarum præuaricationem: de quo aliàs opportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps prosequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in castrorum contubernium receptо lætus ad hymnos & sacrificia se conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis aueruncatis, & omnia prospera in posterum sperantes. donáque Deo tam priuatim quàm Num. 7. publicè per singulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de suo conferentes plaustrum cum duobus bubus contribuebant, vt sex plaustra tabernaculo per viam deuchendo inseruirent: & præter hoc vnusquisque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque simul ducentos siclos pendebant, sed phiala seorsim tantùm septuaginta. hæc farina erant plena, oleo subacta, quali ad altare in sacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocaustum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnusquisque principum alias victimas quæ salutares vocabantur, per singulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies sacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyses autem non amplius in Sina monte, sed tabernaculum introgressus, consulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, posteritas multis seculis seruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob necessitatem violare fas putarent. sed de his nunc desino, proprium volumen aliquando huiç tractationi dicaturus.

A τὴν γὰρ λίθων οἷς ὁ ἱερεὺς τοῖς ὤμοις φέρειν τὰ ἀρχιερατικὰ
ἐσθῆτος, (σαρδόνυχες δ' ἦσαν, καὶ σπουδαίαν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι δεῖσθαι πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) σημαίνειν λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ θεὸς παρείη τὸν ἕτερον τὸν ὄντα τοῦ δεξιοῦ τῶν ὤμων ἐπιφαινόμενον, αὐγῆς ὑπερπιδώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, οὐ μείζονα ταύτης ὑπαρχούσης τοῦ λίθου. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς
B μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἀσκοῦσιν. ὃ δ' ἔστι τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. δώδεκα γὰρ τῶν δεδεμένων λίθων οἷς κατὰ στίχον ὁ ἀρχιερεὺς ἐκκεκαυμένους τῷ ἑαυτοῦ φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν ἐπιφημίνουν ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπὸ τούτων αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τοῦ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν. ὅθεν Ἕλληνες οἱ τὰ μέτρια πεπαίδευνται ἔθη δεῖν τὸ μηδὲν αἰτιλέγειν δικάζεσθαι τούτοις, τὸν ἐσσηνὶν λίθον καλοῦσιν. ἐκλείπουσι μὲν οὖν ὅτε ἔστιν καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις ἔμπροσθεν ἢ ταύτην ἐμὲ συγγράφειν τὴν γραφήν, τοῦ θεοῦ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τοῦ νόμου, δι' ὧν ἐροῦμεν ὑστέρων. ἔρχομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακοσμηθέντων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον ἀπῆρε τὸν
D θεὸν ἐκείνην ἔχον, καὶ ἔθηκε πρὸς θυσίας τε καὶ αἰνέσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ δι' ἃ μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν αἱτίθεσαν κατὰ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται κατὰ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ξυ-
E βλίον, καὶ θυΐσκην. τὴν μὲν δακικοὺς δέκα δυναμένην, ⁊ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ξυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δι' ὅλου, σίκλους μὲν αἱ δύο ἑξακοσίας εἶλκον. εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοις διεπαίνιστο. πλήρεις δ' ἦσαν ἀλεύρου ἐλαίου πεφυραμένου οἷς ὅτι τῷ βωμῷ χρῆσθαι πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον ⁊ κριὸν σὺν ἀρνίοις ἐτησίοις ὁλοκαυτῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρρον τὸ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. προσφέρει δὲ τῷ ἀρχόντων ἕκαστος ἡμέρᾳ ἐπιέχας θυσίας σωτηρίους λεγομένας,
F καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφοις. οὗτοι μὲν δὴ θύουσιν ὅλη ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαι ἡμέραι εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅλη τὸ σινᾶιον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, διεμάνθανε τὰ περὶ τὸ θεῖον περί τε τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως. οὓς χρείττονας ἂν ἡγῆ συμέσον αὐθεφπίνων ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν τοῦ δόξαντας τὸ θεοῦ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τινὰ ξυφῶς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἑβραίοις παραβαίνειν τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἐξιοῦσαν συντάξαι περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quòd ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis ſacerdotes aram circunquaque ſanguine horum tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora verò ſacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure ſacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerint igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera ſacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de ſacrificiis differemus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: ſacerdóſque ſanguine non vt ante aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renéſque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere. Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter ſacerdotes eadem die conſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hunc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 4.

Leuit. 2.

Νῦν δὲ ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας καὶ ἱερουργίας κειμένων. ἡ γὰρ τῶν λόγων μοι περὶ θυσιῶν ἐστάναι συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τούτων δὲ ἡ μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δὲ ὑπὲρ τοῦ δήμου συντελούμεναι, καὶ δύο γένονται τρόποι. τῆς μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστηρίου τὸ ὅλον ἢ κατ' ὠμοπλάτας θρᾶται τῷ θυσιάσαντι. ἐρῶ δὲ πρῶτον τῆς πρώτης. ἀνὴρ ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐνιαύσια. τοὺς δὲ βοῦς ἐξεῖναι θύειν καὶ πρεσβύτερους. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγιάσαντες δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι λούουσι τῷ βωμῷ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιρησάμενοι, διαμελίζουσι, καὶ πάντας ἅλσιν ὕδατι τῶν βωμῶν αἱματίοις χίζαις ἤδη πεπληρωμένοις, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τῷ ἱερείῳ, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκεραίους, τοῖς ἄλλοις καθαγιωθησόμενα προσπιφέρουσι, τοῖς δορεᾶς τῷ ἱερείῳ λαμβάνουσιν. καὶ ὁ μὲν τῆς ὁλοκαυτώσεως ζέφος ὅδε ἐστὶν οὗτος. τοὺς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπὲρ τελούντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῷ ἐπετείῳ πρεσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοῖς δὲ νεφροῖς καὶ τῷ ὑπλόῳ καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, σὺν τῷ λοβῷ τῷ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τέλειον τῷ ἀρνὸς ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὴν τοῖς ἱερεῦσι δαπανῶσιν, ὅτι δύο ἡμέρας διαχρῶνται τοῖς καταλειπομένοις τῷ κρέατι. ἃ δὲ αὖ περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τῷ προειρημένῳ ζέφῳ τῷ χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δὲ ἀδύνατοι πλείζειν τὰ τέλεια θύματα προίενται ἢ ζυγὸν δύο. ὧν τὸ μὲν, ὁλοκαυτοῦται τῷ θεῷ. τὸ δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοται. ἀκριβίσομεν δὲ περὶ τῆς θυσίας τῆσδε τῆς ζώου, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἱερῶν. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προσαγαγὼν, ἀρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῷ αὐτῷ ἐτῷ προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι λούει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τοῖς γωνιαίοις τοῖς ἐξοχάς. καὶ τοῖς τε νεφροῖς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῶν σὺν τῷ λοβῷ τῶν ἥπατος, ὅπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς, τάς τε δορὰς ὑποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐν ταύτῃ διαπανήσαντες τῆς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸ αὔριον ὑπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς, καὶ μηδένα ἔχων τὸν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τῷ νόμου τοῦτο κελεύοντος, οὗ τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. ἐξαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δ' ἅπασι ἰδιωτικοῖς καὶ ταῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλευρον ὑπὲρ ἁλουργοῦ καθαρώτατον, ἀρτίου μὲν ἀσσαρῶν μέτρον. κεραία δ' ὑοῖν, ταύρου δὲ τριῶν. τοῦτο καθαγιάζουσιν ὑπὸ τῷ βωμῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων, ὑπὲρ μὲν βοὸς εἵνος ἥμισυ. ὑπὲρ δὲ κριοῦ, μέρος τούτου τρίτον τοῦ μέτρου, καὶ τετάρτη μοῖρα ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ ἓν μέτρον ἀρχαῖον ἑξαστῶν.

ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius ſacerdotes in cibum ſumũt, aut coctum: nam oleo ſubigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem ſacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumuntur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, ſacerdotibus quoque partem ſuam inde ſumentibus. Publicis verò impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaque die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionem omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunant vſque ad veſperam: ſacrificántque eadem die taurum & arietes duos & agnos ſeptem: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem ſi quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in ſuburbanum in locum puriſſimum eductum cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito rectum ſepties, totiéſque pauimentum, rurſúſque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque admittit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum. Eiuſdem menſis decimaquinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimáſque Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſeæ dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

A δ' ὠῶτα δὲ δύο χόας ἀττικοὺς παῖσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τοῦ ἐλαίου καὶ οἴνου παρῆγον. ἀπαρχὴν δὲ τοῦ βωμοῦ τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἀπὸ τῶν ἀλῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὰ δὲ λοιπὰ οἱ ἱερεῖς πρὸς ζοφὼ λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαι, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ ἡψημμένων ἄρτων. ἱερεῖα δὲ κομίσαντος καὶ ἀποσυκᾶ, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῷον αὐθημερινὸν μὴ τῇ γεγεννηκότος ἐπὶ ταυτό. οὐδ' ἄλλως δὲ πρὶν ἐγδόαν ἡμέραν γεγονέναι δίκαιον. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῆς τὰς νόσους διαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πίμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν οὐδὲν ὑπολιπῶν ἐστὶ νόμιμον, τῷ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ὅσα δὲ τῆς δημοσίου ἀναλώματος νόμῳ ἔζω ἄρτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτοκρατεῖ, ἀρχομένης τε ἡμέρας καὶ λήγουσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἣν σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ πρὸς τὰς καθημερινὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταετέσιν ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἕκτον δὲ ἐπὶ δωδεκάτης ἀμνάδων, ἔτι κατὰ λέπρας γένοιτο. τῇ δ' ἑβδόμῃ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρὸς ταύταις τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. καὶ ἕκτον ὑπὲρ ἀμνάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην νηστεύουσι ἕως ἑσπέρας, θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἀμνάδων ἕκτον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς πύτους ἐρίφους. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὸν ὑπαίθριον ἐρημίαν πέμπεται, δεσποτισμὸς καὶ ἁμαρτίας τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ὁμοπτημάτων ἐνόμου. τὸν δ' ἐν τοῖς προαστείοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτίκα σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκαταφλέγεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθείς, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀναλώματος τοῦ ἀρχιερέως ἁμαρτόντος. οὗ δὲ σφαγέντος, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τοῦ καταπετάσματος ἑπτάκις, τοῦ δὲ ἁγίου καὶ τοῦ ἱεροῦ, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ πρὸ τοῦ χρύσεου βωμοῦ, καὶ τὸ λοιπὸν, πρὸ τοῦ μείζονι κομίσας εἰς τὸ αἴθριον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὸν πιμελῶν σὺν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπαφίεσι τοῦ βωμοῦ. παρέχεται δὲ ἕκτον ὁ ἀρχιερεὺς, ὁλοκαυτοῦσιν τοῦ θεοῦ. τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξυσπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμερίαν ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει καὶ οἰκεῖν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὑπὲρ φυλακῆς τῶν ἐτῶν. ὅταν τε παρίσωσι ὑπὸ τύχοιεν, ὡδαγωγούμενοι εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντες, ὁλοκαυτοῦντες καὶ θύοντες τοῦ θεοῦ πρὸ τοῦ χαριστήρια φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εὐθυσπόνδιλον μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλάμῃ φοί-

B

C

D

E

F

G

νικος παραπεμμένῃ, τῷ μήλου τῷ τῆς περσέας ἐκκρεμοῦντος. ἔτι δὲ τῇ ὀρθίᾳ τοῦ ἡμερῶν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐκ βοῶν ἑπτὰ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἴσα πλείονων, καὶ κριῶν δύο, καὶ ὡδαίτιον ἀμνάδων ἑορτῆς ἕνεκα προσαγομένων. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ ἀρνῶν καὶ τοῦ κριῶν σὺν καὶ τοῦ ἑορτῆς, θύεται-

ὑφαι-

ὑφαιρουῦντες δ' ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ βοῶν, εἰς ἐ-
πὶ ἀ καταπτῶσιν. αἴρονται ὃ δὲ πάντες ἔργου κατὰ
τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰρήκαμεν,
μόσχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ
ἁμαρτημάτων ἐξιλασμοῦ, ἔριφον. ἡ ταῦτα μὲν ἐ-
θεσίοις τὰς σωτηρίας πάντων ὅτι τελεῖν δεῖ πάτριον.
τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῷ ὃς νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖ-
ται, καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, τεσσαρισκαιδεκάτῃ
τῇ σελήνῃ ἐν κριῷ τῷ ἡλίου κατεχοῦσης, τοῦτο
τῇ μιᾷ τῆς ὑπὲρ ἀζυμιτῶν δουλείας ἠλευθε-
ρώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν τότε ἐξιόντες ἀζύ-
μους θύσαι προεῖπον ἡμᾶς πάσχα λεγομένην, δι' ἣν
ἐκεῖσε ἐθύσαμεν. καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτὴν
τῇ φερούσῃ, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ὑποῦ-
σαν τεσσαρῶν. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ἐσθίεται
τὴν τὸ πάσχα, ἡ τῶν ἀζύμων ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας
οὖσα, καθ' ἃς ἀζύμοις ξαίνομεν. ἐν καθ' ἑκάστην ἡ-
μέραν ταῦροι σφάττονται δύο. ἐν κριὸς μὲν εἷς, ἑ-
πτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται προσφε-
ρομένου πᾶσι τοῖς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς δι-
αχάριν καὶ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δ' δευτέρᾳ τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἥτις δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτη, τῶν
καρπῶν οἷς ἐθίσαντο, οὐδὲ ἅψασθαι πρότερον αὐ-
τῶν, μεταλαμβάνουσι. καὶ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶ πρῶτον, παρ' οὗ τῆς εὐπορείας τούτων ἔ-
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κειθῆς ὀφείλουσι ξό-
ανον ζῶον. φρύξαντες τῷ σταχύων τὸ δέαγμα καὶ
πίασαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἀλεστῶν τὰς κειθὰς
ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσταρτα προσφέρουσι τῷ
θεῷ. ἐν μίαν ἐξ αὐτῶν δράκα ὀφιβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. ἡ τότε λοιπὸν δημο-
σίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δὲ ὅτι τοῖς
ἀπαρχαῖς τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκάυτωσιν τῷ
θεῷ. ἑβδόμης ἑβδομάδος ἐκλεγομένης μετὰ ταῦ-
τὴν τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων
ἡμέραι τεσσαράκοντα ἑπτά, τὴν πεντηκοστὴν ὃν ἑ-
βδομάδων ἀσαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο πεντηκο-
στὴν, προσφέρουσι τῷ θεῷ ἄρτον ἀλφίτων ὑπὸ πυρ-
νῶν, ἀσαρώνας δύο, μὴ ζύμης γεγονότων. θυμά-
των δὲ, ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ θεῷ προσφέρειν
μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκυβάζεται, ἡ καταλι-
πεῖν οὐδὲν ἔξω ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὑποῦσαν συγκε-
χορηγημένον. ὁλοκαυτοῦσι δισσομήους μόσχους τῷ θύου-
σι ζεῦξ, ἐν κριοὺς δύο, ἡ ἄρνας τεσσαρισκαίδεκα, ἐ-
ρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅτι δὲ οὐδεμία τῶν
ἑορτῶν, καθ' ἃς οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν ποίων
τῶν ὅτι τοῖς ἔργοις αἴτιον οὐ διδόασιν. ἀλλ' ἐν πάσαις
νόμιμον τὸ τε τῆς θυσίας εἶδος ἐν τὸ τῆς ἀρχῆς ἀτα-
λαίπωρον, ἐν προὸς δικαίας εἰσὶ τεθυκότες. ἐν μὴν-
τοι τὸ κοινοῦ σῖτος ὁπὲς ζύμης ἄμοιρος, ἀσαρώνας
δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς ζῦτο ἁλισκοῦται, ὁπὲ ἄρ-
τους ἀπὸ δύο ἀριθμοῦντες μὴν τῇ προὸ τὸ σαββάτου. τῷ
δὲ σαββάτῳ πρωΐ, κομιζόντες ὅτι τῆς ἱερᾶς ἐστίας τράπεζης πέντε κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεθαμμέ-
νοι. δύο δὲ χρυσέων ἐπιθεμένων πινάκων λιβανωτὸν μόνον ἐφιᾶσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαββά-
του. καὶ τότε μὲν αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ, τοῖς ἱερεῦσι προὸς ξοφὴν δίδονται, καὶ τὸ λι-
βανωτὸν θυμιαμένου ὅτι τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς δὲ ὑπὲ
ἐκείνου ἄλλου ὑπὲ τῶν ἄρτων προσίσταται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐν τῷ ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ
δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, καὶ πτισσὸς ἐστίσει βεαχία.

A Octauo die feriantur ab omni opere, mactántque ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Menſe autem Xanthico, qui *Exod.12.* noſtris Niſan vocatur, & annum exorditur, *13.23.* luna quartadecima, ſole arietem obtinente, *Leuit.23.* quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſer- *Num.9.* uitute liberati ſumus, ſacrificium quod tunc *Deut.16.*
B exeuntes feciſſe diximus paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramúſque id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quintadecima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duíatque dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additúrque hædus pro pec-
C catis in quotidianum epulum ſacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius *Leuit.2.* decimaſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquúm ſacerdotum vſui cedit: & ex eo licitum ſit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum
D tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur. Poſt paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt, quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam ſacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim,
E hædíſque pro peccato duobus. Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omnino hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus vigintiquatuor. coquuntur autem bini pridie ſabbati: & ſabbato manè proponuntur in ſacra
F menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſque in proximè ſequens ſabbatum. tunc demum alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores ſacerdotibus in cibum danturithus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti ſolet, & pro eo quo-
G que aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

éſtque demenſum eius farinæ aſſaron vnus, huius dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. Cæterùm Moyſes tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgauit: eique tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum commiſit, iubens vt ad præſcripta ſacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent: atque eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret: de quibus aliquando per occaſionem diſſereremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & ſpiritum putaret: neque animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiam indixit. Eiecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas: quarum alterum ſanctificare oportet, alterum ſacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonoroico ſacrificari mos eſt. qui verò per ſomnum genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, vt ſolet fieri poſt legitimæ vxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tãquam nihil à cadauere differentes. quòd ſi quis priſtinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic variis ſacrificiis Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus aliàs dicemus. Quò magis ridenda eſt illorum fabula, qui dicunt, Moyſem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, nunquam Moyſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum: præſertim quum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint: & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifeſtum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſque ita vt libitum fuerit accipiat.

Leuit. 8. Num. 3.

Leui. 7. 17.

Leui. 12. 13. 14. 15.

καὶ εἷς μέν ἐστιν ἀσσάρων τ̃ ἀλεύρου. τούτου ἥ τε μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τ̃ πυρεί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις διηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ ταῦτ' εἰρ̃σθαι. μωυσῆς δὲ τὴν λευιτικὴν φυλὴν τ̃ς πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεῖλε μόνῳ θεραπεύειν ἐπιτρέψας, ἅγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀγνάοις, καὶ θυσίας ἃς δεῖ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τ̃ θε. τήν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τ̃ς σκηνῆς ἐκπόιντο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφειρομένων τ̃ ἱερίων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τ̃ θε καθιέρωντο. καὶ πρὸς τ̃ ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι ξίφοιντο, καὶ οὐ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. πρὸς ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τ̃ς γεαφ̃ς γένηται, διελθούμεθα, ταὶς αἰτίας προσθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αἵματων βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν εἶ), τ̃ δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἵματος μέν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τὴν χρ̃σιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τοῦ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τὴν βρ̃σιν διεκώλυσεν. ὑπόπλου τε καὶ στέατος αἰγείου καὶ προβατείου, καὶ τ̃ τ̃ βοὸς, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπέλασε δὲ τ̃ς πόλεως, καὶ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κεκακωθέντας. καὶ τοὺς πρὸς τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ ταὶς γυναῖκας δὲ αἷς ἡ τ̃ κατὰ φύσιν ἔκκεισις ὑπῆοι, μετέπεσεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμων. μθ' ἣν ὡς ἤδη καθαρὰς, ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ἐκ τ̃ τὸν ἀριθμὸν τούτων τ̃ ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τ̃ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύουσι καὶ ταῖς τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκρίνοι γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξέλασε τ̃ς πόλεως, μηδὲν συνδιαπραττομένους, καὶ νεκροῦ μηδὲν ἅπτεσθαι. αἰ δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τ̃ς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν, ὁ δὲ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμοίβεται θυσίαις τὸν θεὸν, ὡς ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καὶ καταγελάσεις τις τ̃ λεγόντων μωυσῆν λέπρᾳ κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τ̃ ἐκπεσόντων ἅμα ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησαμένου εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦ ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς δὴ τ̃ αὐτ̃ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς δῆλον ἦ αὐτὸν καὶ ἕτερον εἰσηγουμένων αἰτιρητέαν. καὶ ταῦτα δ̃ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγ̃ς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ ταὶς δὴ σημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὧς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ πνὶ συμπ̃ώματι προσ̃ν τὴν χρόαν ἦ, τ̃ σὺν αὐτ̃ πλήθει εἵλετο αὖ νομοθετήσαι προσ̃ν ἀπ' αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην οἰέσθαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν προσ̃ν ἡμᾶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας πεφαγόμενοι. μωυσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὢν ἐν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, προσ̃ν τ̃ νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ πνὶ τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ προσ̃ν μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτ̃ δοκεῖ σκοπείτω.

τὰς δ̃

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἀπέχεσθαι μέχρι τεσσαρακοστῆς ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ὅπου θηλυτοκίας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι μὲν τοι μὴ τῷ προειρημένῳ προσθεσμίᾳ, θυσίας ὅπου τελοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διαλέγονται. ἂν δὲ ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλφιτισμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὅπου βάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδασιν εἰς ζοφλόν. τῷ δὲ γυναῖκα στήσας πρὸς τῷ ἱερῷ καὶ τὰς πύλας, ἂν δ' εἰσὶ τεθαμμέναι πρὸς τὸν ναὸν, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὅπου γράφει μὲν τῷ θεοῦ τὸ πρόσωπον ἐπιορκίαν διφθέρᾳ, κελεύει δὲ ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὀμόσασαν δὲ τὸ σῶφρον, τῷ δεξιοῦ σκέλους ἐξάρθρον γράψαι, καὶ τὸν γαστέρα φριαθῆσαν οὕτως ὑποθανεῖν. αὖθ' ὑπὸ πολλοῦ τὸ ἔργον καὶ τῆς δίκης τοῦτο ζηλοτυπίας πρήσσει ὁ ἀνὴρ διὰ τὸν ὑπόνοιαν ἐπὶ κεκινημένῳ, μιᾷ δεκάτῳ γράφεσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῇ δ' ὅρκων τελεωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τοὔνομα, εἰς φιάλην ἐκπίζει. προσκομίσας τὸ ἐκ τοῦ ἱεροῦ χῦς εἶτα προσεύχει, καὶ καταπάσας, ἐκπιεῖν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως ὀμόσῃ, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται τῷ γαστέρα. ἢν δὲ τὸν ἄνδρα ὅπου τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅπου τοῖς ὅρκοις, μετ' ἀχμοὺς καταφθείρει τὸν βίον, τῷ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ καὶ τῶν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ ἐκεῖ μὲν τῇ θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῇ, ταῦτα μὲν οὖν τοῖς ὁμοφύλοις προστάσσει. νόμοις δὲ αὐτοῖς τοιούτοις ἐθέτο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δαίμονι τὸ ἐκεῖ τοὺς γάμους ὑμαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνησίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μηχᾶσιν, ὡς κακὸν μίγμα ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δὲ καὶ παροῦσαν γαμετῇ, καὶ θυγατρὸς καὶ ἀδελφᾶς, καὶ παίδων γυναῖξίν, ὡς ἐκφαυλον ἔχον τὸν ἀδικίας, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνειν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν. μὴ δὲ τὸν ἐκ τοῦ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, δίκῃ τὸν ἐπ' αὐτοῖς ὦσαν ἡδονὴν θηλυμόρους ὀνόμον. κατὰ δὲ τῇ εἰς ταὐτὸ ἐξυβρισάντων, θάνατον ἔθεσε τὸν τιμωρίαν ἐπέκρισε. τῇ δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τὸν ἁγνείαν ἐπέκρισε. τούτων γὰρ αὐτοὺς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς ἐκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀκμάλωτον γαμεῖν αὐτοὺς κεκώλυκε, καὶ ταῖς ἐκ καπηλείας, καὶ τὸ παιδοκεύειν πεπορνισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῇ προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' αἷς δηποτοῦν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μέν τοι, οὐδὲ τεθνηκότῳ αὐτῷ ἐξεῖναι γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῃ δὲ αὐτῷ δίδωσι γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτῃ φυλάττειν. ὅθεν οὐδὲ χήρᾳ πρόσεισιν ὁ ἀρχιερεύς, τῇ λοιπὸν οὐ κεκωλυμένον ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῷ προσιέναι μετασχεῖν. ἀφιλεῖς δ' εἶναι πᾶσαν ἀφίλειαν. τὸν δὲ μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς σκέλους τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ πρὸ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν εἶναι, σπουδάζειν δὲ καὶ πρὸ τῶν αἰῶνα διάγειν ὡς ταύτῃ ἀμεμπτότατον εἶναι.

A Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, XIIII.
aut ſacris intereſſe vſque in quadrageſimum
diem ſi fœtus ſit maſculus: quòd ſi fœmina ſit,
duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne
poſt præſtitutum quidem terminum intrant
abſque victimis, quæ partim Deo, partim ſa-
cerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſu *Num.5.*
ſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ
farinæ aſſaronem, & immiſſo ex ea pugillo
B ſuper altare, quod reliquum eſt, ſacerdotibus ve-
ſcendum datur. Deinde aliquis ſacerdotum
ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa
ad fanum: & inſcripto primum Dei nomine in
membrana, defert ei iuſiurandum cum inpre-
catione, vt ſi pudicitiam læſiſſet, luxato crure
dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin
autem præ amore nimio, & præ zelotypia ma-
ritus ad iniquam ſuſpicionem ſit commotus,
C decimo menſe infantem maſculum pariat. per-
acto iuramento de membrana delerum nomen
in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere
humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebi-
bendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt de-
lata, prægnans facta maturè & feliciter enitur.
quòd ſi & coniugalem fidem & Deum iu-
riſiurandi teſtem fefellit, turpiter moritur, cru-
re luxato, & ventrem aqua intercute inuaden-
te. Hæc ſunt quæ Moyſes genti ſuæ de ſacrifi-
D ciis ac purificationibus præſcripſit. Leges au-
tem tulit tales. Adulterium in vniuerſum pro-
hibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem,
ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipub. quoque
intereſſe, vt liberi legitimi proueniant. Item
inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita
aut matertera, cum ſorore nurúve, omnéſque *Exod.22.*
tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & *Deut.17.*
cum muliere menſtruum fluxum patiente con- *Leuit.18.*
gredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui *20.21.29.*
E ex formoſis maribus turpem voluptatem *Leuit.21.*
captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœ-
nam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtio-
res eſſe voluit. hos enim non ſolùm prædictis
legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam
non quamuis fœminam in coniugalem thо-
rum admittere, non quæ corpore quæſtum fe-
ciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cau-
ponariam aut ſtabulariam, neque à priore ma-
F rito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifi-
ci verò ne viduam quidem permiſit, quod ta-
men cæteris ſacerdotibus liberum reliquit: ſed
ſolum virginem ducere conceſſit, cámque ſer-
uare. Idem nec ad mortuum ſinitur accede-
re, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres
& parentes ac liberos mortuos accedere. Ii-
dem iubentur ſimplices eſſe, omníque fuco
carere. Quicunque è ſacerdotibus integer cor-
pore non eſſet, partem quidem ſuam cum
cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcen-
dere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſo-
lum in ſacris obeundis puros eſſe oportet,
ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare.

quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc ſunt quæ Moyſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licèt in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactóſque aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam antè populo ſeptima quaque die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe, & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquageſimus quiſque annus Iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cùm eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatíſque fructibus ac expenſis in agrum factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiantur, recipit agrum venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraque paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt in domis quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moyſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

Leuit.25.

CAP. XI.

Leges belli, & conſuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum excepta Leuitica: ciúſque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſen Ioſephi filiũ, & Ephræmen pro Ioſepho. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in mediũ caſtrorum illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Nu.2.3.4

καὶ δι' αὐτὰ τοῦτο τῷ θεῷ τὴν αἰτίαν οἱ τοῦ ἱερατικοῦ στόλου φοροῦντες, ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ ἀεὶ πάντα καθαροὶ καὶ ἀφάλυοι, πίνειν οἶνον ἕως οὗ τοῦ στόλου ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κῆ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κῆ τὸν ζωῆς χρόνον. τῆς αὐτῆ γὴ ὁμόρμια μισυοῦς παρέδωκε. τῇ δ' αὖθις καὶ περὶ ὧν τῆς ἐρημίας ἐμαντάμενος, προεῖπεν, ὡς ὅπως ἐπιδὰν τοῦ χαλασαίας λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄτειον δίδωσι τῇ γῇ, δπότε ἀρέζου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τοῦ ὑπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀναπαυσιν. ὅπῃ τῇ αὐτομάτως ἀναδυόντων ὑπὸ τῆς γῆς, κοινὸν εἶ) τοῖς θέλουσι τοῦ χρῆσιν, τῇ τε ὀμοφύλων καὶ τῇ ἀλλοφύλων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τὸ μὴ ἑβδόμου ἐτῇ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄζιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰωβηλῶ. ἐν ᾧ οὔτε χρεὼς αἱ τῷ δανείων ὑπολύονται, οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὐς ὄντας ὀμοφύλους καὶ ἀδελφοὺς τῇ νομίμων, τῷ κράτει τῆς δουλείας ἐκόλασε θάνατον οὐκ ἐκδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοὺς ἀγροὺς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τὸν τὸν τόπον. ἐν κάστῳ τῷ ἰωβήλου ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συμβαίνοντα ὅτε δεδόμῳ τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμῳ. καὶ λογισάμενοι τοὺς καρποὺς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγυμνασμένας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν διρεθέντων, ἐπὶ δίκαι τὸν ἀγρὸν ὁ δεσπότης. τῷ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὸ τῷ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνούμενον, ἐξίσταται τῆς κτήσεως. ἴσον δὲ συναριθμουμένων τῷ τε καρπῶν καὶ τῷ ἀναλωμάτων, δεσπότῃ δώσει τοῖς καὶ πρότερον νεμηθῆσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅπῃ τῆς οἰκίας νόμιμον ἐχύειν ἠθέλησε τῆς κῆ κώμας περιαμφίας. ἐπὶ γὰ τῇ ἐν τῇ πόλει περιαμφίων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰ πρὸ τ τελευτῆσαι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον δεσπόσαι. εἰ δὲ πλήρης γένοιτο τὸ ἔτος, βέβαιοῖ τοῦ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτῃ μισυοῦς τοῦ ἐξάταξιν τῷ νόμων, ἐν' ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύκει τοῦ στρατιᾶ, ἐξήμασι δὲ τῷ θεοῦ, καὶ τοῖς ἱερεῖοις γεγραμμένῳ δὲ δίδωσι.

Κεφάλαιον ιά.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τῷ στρατῷ τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τῷ πολεμικῶν ἤδη κῆ νοεῖν ἔχων ἀπ' ἰδίας. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πλὴν τῆς λευϊτῶν φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐπιμελεῖν τῷ στρατιᾶ δυναμένων. ἱερεῖς γὰ ἦσαν οἱ λευῖται καὶ πάντων ἀτελεῖς. ἠριθμήθης δὲ τῆς ἐξετάσεως διρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ὑπὸ εἴκοσιν ἐτῷ ἕως πεντήκοντα, ἐ χιλίοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὶ δὲ λευῖ, κατέλεξεν εἰς τοὺς φυλάρχους, μισθωσάμενος τὸν ἰωσήφου παῖδα, καὶ ἐφραίμου αὐτὶ τοῦ ἰωσήπου. δίκαιος γὰ ἦν αὐτὶ ἰσάκις ἀπολάμβανον τειῶν φυλῶν κατὰ πλῆθος ἑκάστῳ δασκιωσυμένων, ὧδε γὰ μέσαν ἐτετμήκεσαν. καὶ κέ-

καὶ κάπηλος ἰὼ ἀγορᾶς, καὶ τῶν πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο. καὶ δημιουργὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. οὐδέν τι ἄλλῳ, ἢ πόλει μετανισταμένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, ἐφοδοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λοιπῖται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος. ὡρισταὶ ἦσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἄρσενος ὅσον ἑξακοσίην εἶχε ἡμέραν ἡλικίμενον, δισμύριοι καὶ ἑπτακίλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὀγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ὑπὲρ τοῦ σκηνοῦ σωνέβαινεν ἑστάναι τὸ νεφέλιον, μένειν αὐτοῖς ὡς ὑπὸ διαμοιρωτοῦ ἐδόκει τοῦ θεοῦ. ἐπομένης δὲ ταύτης, μεταίσασθαι. εὗρε δὲ καὶ βυκάνης ξόπον ἐξ ἀργυρέου ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. σεσὴ δὲ ὀξὺ σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ὑπὲρ τὸ στόμα, ποδὸς ὑποδεχομένου πνεύματος, εἰς κώδωνα ταῖς σάλπιγξι ταῖς παρ' ἡμῖν ὁμοιότατον τελοῦν. ἀσσύρια καλεῖται καὶ τὴν ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ, ποδὸς ὁμοιοτρόπου χρῶνται τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημαίνοντος ἤδη τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένας περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συνῇσε τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκηνῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο. ἀποσημαίνοντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸς ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσταντο. καὶ πρὸς τὰ δεύτερα, οἱ πρὸς τὰ νῶτα αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν πρώτων ἐξ ὑλῶν ἐκομίζετο, καὶ τῶν ἑπομένων ἐξ. λοιπῖται δὲ περὶ τὸν σκηνὸν πάντες ἦσαν. ἕρπον δὲ σημαίνοντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ὅτι ταῖς ἱερουργίαις, πρὸς ἃς παρῆσαν τὰς θυσίας καὶ τοὺς σαββάτοις ἢ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύουσι δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγομένην ὑπὸ τῶν ἑρμήνων.

A Forum quoque rerum venalium est propositum, & merces suo quæque loco disposita: adeóque opifices omnium artium in suis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima sacerdotes occupabãt, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi seorsum sunt recensiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantùm, & qui trigesimum à natiuitate diem excederent, in hunc censum venientibus. Et quandiu nubes super taber- *Num.9.*
B naculum perseuerabat, tantisper velut præsente Deo castra eodem loco manebant: quoties verò se aliò mouebat, tum etiam ipsi migrabant. Inuenit autem & buccinæ speciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò *Num.10.*
crassior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum sufficeret, desinebátque in extremitatem campanulæ similem, quemadmodum tuba. Asosra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem voca-
C batur, altera principes ad consultandum de republica excitabantur: vtrisque verò clangentibus vniuersus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus seruabatur. Primo signo canente qui in Orientali parte castrorum tendebant, excitabantur: secundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria sua fixerant: deinde tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus præcedétes, & alias sex ponè sequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem
D signum pars castrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacrificiis, in quibus victimas cædi mos est, tam sabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum pascha solennibus victimis est celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως διὰ ἀπορίαν καὶ τῶν στασιασάντων κόλασις.

CAP. XII.

Seditio contra Moysem propter egestatem, & seditiosorum pœna.

ΚΑὶ βραχὺ παλιπόρησαν, ἀπανίσταται τοῦ σιναίου ὄρους. καὶ τόποις πολλοῖς ὑστερήσαντες ἐν ὧν διηλώσομεν, εἰς τε χωρίον εἰσερημωθὲν λεγόμενον παρέλθωμεν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρξεται, καὶ τὴν μωυσέως αἰτιᾶσθαι τῶν τὸ κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῖς πεπονημένων, καὶ ὅτι γε αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τῶν μὲν ἀπολέσειαν. ἀντὶ δὲ ἧς ὑπῆρχεν εὐπορίας ἐν Αἰγύπτῳ, κακοῖς ἐπιπεσεῖν ἀμηχάνοις, ὑδάτος μὲν ἀπανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τῶν μάννα ὀλιγωθῆναι συμβαίη, τέλεον ἀπολούμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῄνει, μήτε μωυσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ πρὸς τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκαίνητο, καὶ θορυβῆσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐπετείνετο. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτι ἀπογνώσεσθαι, ὑπῆρχεν, καὶ παραιτησόμενος ὑπ' αὐτῶν ὅτι περιῤῥεσμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τούτῳ, καὶ πῶς ἐσομένου πόθεν ἂν τοσαύτας ἀπορήσειε μυριάσι τῶν περιῤῥεμένων.

E Non multò pòst à Sina monte castra mo- XVI.
uentur: & post aliquot mansiones, de qui- *Num.11.*
bus dicemus, ventum est ad locum qui dicitur Iseremoth: vbi denuò populus seditionib. agitari cœpit, & laboriosę peregrinationis culpam in Moysem cõferre. Illius suasu se reliquisse regionem fertilissimam, & nunc non solùm eius vbertate carere, verumetiam pro sperata felicitate in extremis miseriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & si manna quoq; aliquo casu deficiat, proculdubio fame interituros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ
F optimè meritum passim iactabãtur. exortus est interim vnus è populo, qui admonitos præteritorũ Moysi beneficiorum, bonam spem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinã frustra requisituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita desperatos, iubet æquo animo esse, pollicendo se quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum,
G copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantùm diem, sed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere posset:

Deus,inquit,& ego,quãtumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen desinemus vestri curam gerere:idque breui estis visuri. Vix hæc dixerat,cùm tota castra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòst in Hebræorum insolentiam ac maledicta animaduertit,non paucis è populo desideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo casu inditum retinet,vocatúrque Cabrothaba,quasi dicas concupiscentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De speculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuersi Israelitis terrorem hostium iucusserunt.

XVII. Num.13.14. MOyses autem posteaquam abductos inde adduxisset in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum situm, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat. Cúmque in mediis constitisset,Duo bona, inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ possessionem:quorum alterum ex ipsius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsve rex nos arcebit,vt ne vniuersa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati simus ad rem fortiter gerendam. neque enim sine prælio regione sua nobis sunt cessuri, sed post magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi sunt speculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ studere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem nostrum debito cultu prosequi. Hæc vbi locutus est,populus collaudato Moysis consilio,exploratores eligit,duodecim nobilissimos,ex vnaquaque tribu vnum:qui exorsi à partibus ad Ægyptum vergentibus,totam Chananæorum regionem perlustrauerant,donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ simul & incolarum natura, reuersi sunt ad suos,quadraginta diebus in hoc negotium insumptis. Et fructuum quidé pulchritudo quorum specimen erat allatum,vbertásque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum suscipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquisitionem,quòd flumina superanda essent magna ac profunda,& montes ardui trãscendendi, & vrbes mœnibus firmissimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem se reperisse aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inuenissẽt,quàm quę hactenus post exitum ex Ægypto viderant,suo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impossibile rati talem terrã acquirere,soluta cõcione domum reuersi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri,re autem omnino nihil auxilij præstare. rursũmque Moysem incusantes,in eum simul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunq; conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moyse ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες ὑμῶν, οὐκ αὖ ἀποστησόμεθα κήδοντες ὑμῶν, καὶ τοῦτ' οὐκ εἰς μακρὰν ἔσται. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πεπλήρωτο τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, ἃς ἐθηρίζον αὐτοὶ προεκτάντες. ὁ μὲν τοι θεὸς οὐκ εἰς μακρὸν μετέρχεται τοὺς ἐβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ οὐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβροθάβα, ὅ ὅτι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἱ ἐξ ἱσορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, ἐπανελθόντες τοῖς ἰσραηλίταις ἐξεφόβησαν.

C

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τοῖς χαναναίων ὁρίοις καὶ χαλεπὴν εἰς διατάξαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καθίστας, δύο φησὶ κέκαντος ἡμῖν τὸ θεοῦ δωρεῖν ἀγαθά, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν ἀδιαίμονος, τὴν μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὴν δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅπη τοῖς ὄρεσι καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ὑπόντας οὐ μόνον οὐ βασιλεὺς ἡ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ σαφὲς ἀθροισθὲν αὐτῶν ἔθνος. δεδασκευάζωμεθα οὖν φρόνως τὸ ἔργον. οὐ γὰρ ἀμαχητὶ δωρήσουσιν ἡμῖν τὴν γῆν, ἀλλὰ μεγάλους αὐτὴν ἀγῶνας ἀραρεῖσιν. πέμψωμεν δ' κατασκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. θεοὺς δὲ πάντων ὁμνύωμεν, καὶ τὸν θεὸν ὃς ὄζιν ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, ἀλλὰ τιμῆς ἐχωμεν μισθοῦ τὴν ταῦτ' ἀπάντων, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμαῖς ἀμείβεσθαι. καὶ κατασκόπους αἱρῶνται δώδεκα τοὺς γνωριμωτάτους, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἱ δ' ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπη τε ἀμαθὴν πόλιν καὶ λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς φύσιν, καὶ τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀεθρέπτων ἐξιχνιάσαντες παρῆσαν, πεντεκαίδεκα ἡμέρας εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἦν δὲ καὶ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τήν τε τούτων εὐφυΐαν καὶ τὸ πλήθος τοῦ ἐνεδόντος αὐτοῖς γῆν ἔχειν ἐπηγγείλατο, πολεμίαν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, πρὸ τῆς κτίσεως ἀπορῶν, στενωμούς τε ἐμβαθεῖναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς φοβουμένοις, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ πολεμίαν ἀρετῇ. εἰ δὲ χρεὼν καὶ τῶν γιγάντων ἔφασαν τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τοιαῦτα μὲν πείθουσιν οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου ἐνόησαν, μείζω τε καὶ κρείττω χαναναίαν, αὐτοὶ τὸ καθ' ἑαυτοὺς ἐλογίσαντο, καὶ τὸ πλῆθος οὕτως ἔχειν ἐπυνθάνοντο. οἱ δ' ἄποροι ὧν ἀκηκόασιν τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπολάμβανον, καὶ δεδιότες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐλεεινόμενοι ἐδάκρυον, οἷς οὐδὲν ἔργῳ τὴν θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὴν μωυσῆν παλιν ἠτιῶντο, καὶ καταβόων αὐτὸ, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνα τὸν ἀρχιερέα. καὶ σπουδὴν μὲν καὶ μὴ τοῦ εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημεῖν, δεδιότες τὸν ὄχλον. περὶ δὲ τῆς νυκτὸς ἐκκλησίαν συνέχουσαν, δι' ὀργὴν ἔχοντες καταλιθάσαντες τὸν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρῶν, ὅπη τὴν αἴγυπτον ὑποστρέφοι.

D

E

F

G

Quem

τὴν ἢ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυὴ υἱὸς φυλῆς ἐ- A
φραιμίδος, καὶ χάλεβος ὁ ἰεφοννὲ φυλῆς, φοβηθέντες, χω-
ροῦσιν εἰς μέσους. καὶ τὸ πλῆθος καταῖον θαρσεῖν ἐκέ-
λευον. καὶ μήτε ψευδολογίαν καταγινέσθαι τοῦ θεοῦ, μήτε
πιστεύειν τοῖς ἀπὸ μὴ ταληθῆ φερὶ τὴν χαναναίων εἰρη-
νάων καταπλήττουσι μύθοις, ἀλλὰ τοῖς ὅτι τῶν δαιμο-
νίων καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῖς τὴν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. οὔτε
γὰρ τὴν ὄρεων τὸ μέγεθος, οὔτε τὴν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς
ἀρετὴν ἀσκήσασιν ἐμπόδων ἡσεσθαι φρὸς τὰ ἔργα. καὶ B
ταῦτα τοῦ θεοῦ συμφορθυμοῦντος καὶ ὑφηγουμένου αὐ-
τοῖς ἰσχύν. οὐ γὰρ ἔφασαν ὅτι τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες
δι' ὑποψίας, ἡγεμόνος τοῦ θεοῦ παρασκευάσοντος καὶ ὁδηγή-
σοντος ἡμῖν ἐπόμενοι. οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπῆραν τὴν
ὀργὴν καταφρονοῦντες τῶν πολλῶν, μωυσῆς δὲ καὶ ἀαρὼν, πε-
σόντες ὅτι τὴν γῆν, τοῦ θεοῦ ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν
σωτηρίας, ἀλλ' ὅπως ὁ ἀμαθὴς παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ
κατασχόντος τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας τῶν πα- C
ραστάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένοις. παρὼν δὲ
ὁ θεὸς ἐκέλευσε, καὶ σῶσαι ὑπὲρ τοῦ σκηνώματος, ἐσήμαινε τὴν ἀληθε-
νειαν τοῦ θεοῦ. μωυσῆς δὲ θαρσήσας, πέφευγεν ὅτι τὸ πλῆ-
θος, καὶ τοῦ θεοῦ ἐθέλοντος κατὰ τὴν ὕβρεως αὐτῶν
λήψεσθαι τιμωρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲν τῆς ἐκείνων τολμήσεως,
οἵαν δὲ οἱ πατέρες ὅτι τὰ θεῖα τοῖς τέκνοις ἀληθεύουσι.
παρελθόντι γὰρ εἰς τὸ σκήνωμα αὐτοῦ, καὶ ὡς D
μὲν ὑπὸ τῶν ὄχλων αὐτοῦ ἀπωλείας δεησάμενον, καὶ θεὸν ὑπο-
μνῆσαι μὲν ὅσα παθόντες ἐξ αἰγύπτου, καὶ πηλίκων δυσ-
χρηστιῶν μεταλαβόντες, ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν ἠθροίσθησαν. ὅτι
τὸ τῶν τῇ τῆς κατασκόπων ὑπαχθέντες ἀνοίᾳ τοὺς ἐ-
κείνων λόγους ἀληθεστέρους τῆς ὑποσχέσεως ἡγήσαντο καὶ
αὐτοῦ. καὶ δι' ταύτην τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας
νῦν, ἐξαφανίσει τὸ ἦθος αὐτῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀν-
θρώπων ἔχει δεῖ τιμῆς. τὴν μὲν τοι γαναναίαν οὐ παρέξει
γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, οὐδὲ τὴν ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν. ἀνήσειν E
δὲ ποιήσει καὶ ἀπόλιδας ὅτι τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα κατοικῶντας, τὴν φθορομίας ποινὴν ταύτην ἐκτί-
νοντας· παισὶ μέν τοι τοῖς ἡμετέροις φθαδώσει τὴν γῆν
ὑπέσχετο. τοὺς δὲ ἐκείνους τῆς ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρα-
σίας ἐφθονήσατε μεταλαχεῖν, ποιήσει δικαίους. ταῦτα
δὲ μωυσέως καὶ τοῦ θεοῦ γνώμῃ δηλεχθέντος, ἐν λύ-
πῃ μὲν συμφορᾶ τὸ πλῆθος ἐγένετο. καὶ τὸν μωυσῆν παρεκά-
λει καταλλάξαι αὐτῆς γνώμην φερὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς
ἁμαρτίας τῆς κατὰ τῶν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις
αὐτοῖς φθάσειν. ὁ δὲ οὐκ ἔφασκεν τὸν θεὸν τοιούτῳ F
πάθει φερεσίσεσθαι μὲν γὰρ καὶ κωφότητα φροσηκόντα
τοῦ θεοῦ ἀνθρωπίνῃ εἰς τὴν ὀργὴν τὴν φρὸς αὐτούς. ἀλλὰ
γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῆς. οὐ δεῖ δ' ἀπιστεῖν εἰ
μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὢν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας
ἐφεῖναι, καὶ μετήγαγε εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς
αὐτῷ συμπαρῆν, πεῖσαι τοῖς λόγοις αὐτὸ τὸ πλῆθος
παρεσκεύαζε. καὶ πολλάκις ἤδη κούσαντες, ἀσύμ-
φορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν διὰ τὴν συμφο- G
ρᾶς ἔκβασιν. θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ ἰ-
σχύος ὁ τοῦ πιστεύεσθαι φερὶ ὧν ἂν εἴποιεν, ὡς παρ' οὗ ἴσης
χρόνου ὑπῆρξε μόνου. ἀλλὰ καὶ νῦν ὄντι οὐδεὶς ἑβραίων
ὃς οὐχὶ καθάπαξ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάζοντος ἐν
ἑκκαίδεκα, πενταρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖ-
σι καὶ λαχεῖν δύνανται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα
τεκμήρια, τῆς τοῦ θεοῦ τὸ ἀνθρώπου δυνάμεως ὅτιν;

Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Ieſus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néve Deum inſimulent mendacij, temere fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum: Moyſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant. Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cùm ſubitò nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat.

Quo viſo Moyſes animatus infert ſe in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati eſſe pergerent & quòd nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus pætuliſſet: attamen terram Chananæam ciúſque vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadragiata annis erraturos, quo peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, cóſque commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitiæ dedidit, Moyſémque obſecrabant, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatiſque condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Ille verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed inſtam hanc ſententiam protuliſſe. Nó eſt autem incredibile, Moyſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe; quandoquidem Deus illi præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpe iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille dignißimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tàtùm à ſeculi ſui hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam; quandoquidem hodie quoque nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptũ geſſerit. Autoritatis eius pluſquam humanę argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum,

XVIII.

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem A sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες τῆς ὑπὲρ Εὐφράτου, μείζων ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἱερᾶς μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῆς ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορεύκοτος, δι' τινι τῶν οὐ νομιζομένων, οὐδ' ἐκ τῆς παρ' ἡμῶν αὐτοῖς τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δ' ἡμίεργες τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ οὐδ' ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὑπομείναντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως προστάγμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ B βούλησιν τῷ ἑαυτῶν προτιμῶντες, καὶ τὸν ἐλέγξοντα ἐπὶ τούτων αὐτοῖς, οὐ διδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. οὕτως ἡ νομοθεσία τοῦ θεοῦ δικαίως τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ τῶν πολέμοις μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἀρξάντος, ἰσμαήλου τοῦ παρ' ἡμῶν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τῷ χωρὸν ἡμᾶς κατα λαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσ- C σαρῶνα, κομισθέντος ἀλεύρου καὶ τῷ ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δὲ οὗτοι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ξιάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, ἔστιν τῆς ὄντως ἰας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τῷ ὀργὴν, ἣν καὶ δι' αὐτῶν ἐξελέγχοις ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τ' οὐ δεῖ θαυμάζειν εἰ τῆς τότε παρεσκευασμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νεῦ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῶν ὁ κατασκευάσμενος θεὸς ἐστὶ, διὰ μωυσέως καὶ τῆς D ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ τινὶ δοκεῖ διειλέφθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων δίκα τῶν μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέ τε καὶ πλήθους πρὸς μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ. Κεφ. β.
Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως καταρξάντες διεφθάρησαν καὶ βέλεσιν ἐκ θεοῦ, τιμὴ δὲ τῇ ἱερωσύνῃ ἀφαιρεῖται ὁ μωυσέως ἀδελφὸς καὶ τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ἐκτὸς τεσσαράκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σπένδεται τοῖς ἀμορραίων βασιλεῖ νικήσασι μωυσῆς, καὶ τοῖς στρατοῖς ἅπασιν αὐτῶν ἐμφυλίους, καταλύεσθαι αὐτῶν τοῖς χρόνοις δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῆς ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλαάμου μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς τοῖς μαδιηνίταις ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐνέσησαν αὐτοῖς. Κεφ. ζ.
Μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inſcio Moyſe cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduerſus Moyſem & fratrem propter ſacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis ſacerdotium Aaroni & filiis eſt confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deſerto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyſes deuicit Sechonem & Ogem Amorræorum reges, deleuítque eorum copias, & in ſortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduerſus Madianitas. CAP. VII.
Moyſis leges, & quomodo ex hominibus eſt ſublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & clades.

I. Num. 14. HEbræos autem duram vitam in deserto agentes, & multis miseriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non sinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moysen audire volebant quiescere iubentem, rati etiam sine illius auspiciis victoriam de hoste se posseo btinere: accusabántque eũ, quasi hoc tantum agentem, vt in magna inopia constituti, semper ab illius consiliis penderent: & omnino pugnare decreuerũt, auxilium Dei sibi pollicentes, non tam Moysis respectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus essent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxisset, eis nunc quoque si rem strenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis sibi virium aduersus eas gentes, etiam si Moyses Deum ab ipsis alienare conetur: omninóque expedire sibi vt arbitratu suo potiùs rem gerant, quàm pro excussa Ægyptiorum seruitute Moysis tyrannidem suscipiant, eiusque libidini seducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quasi verò non omnes ex æquo Abrahæ essent posteri, vt vnus singulari gratia præscientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium esse, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promissori credentes, ad acquirendam eam regionem se expediant, neque diutius sub Dei prætextu verba sibi dari finant. Cogitandum de præsenti inopia quam loca deserta grauiorem in dies reddãt, & ductore Deo manus cũ Chananæis quamprimũ conserendas, nec amplius assensum legislatoris exspectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac sententia, populariter in hostes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον α'.

Ἑβραίων δίχα τοῦ μωυσέως γνώμης, μάχῃ πρὸς χαναναίους κ) ἧτ-τα.

ΒΡΑΙΟΥΣ δὲ τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ βίον ἀπόνως καὶ χαλεπὸς ὢν, ἐπονῆ, κ) κωλύοντες τὸ θεῖον τῷ χαναναίων πίεσαν λαμβάνειν. οὐ γὰρ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ δίχα τοῦ παρ' ἐκείνου θεοῦ θυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῷ πολεμίων τομίσαντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, κ) θεραπεύεσθαι μένειν αὐτοὺς ὑπόρους ὑπενόουν, ἐν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν ἢ τοῖς χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν κ) μωυσῆ χαριζόμενον ὀλιγωρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ κ) κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τῷ ἔθνει δίκα τοὺς προγόνους ὧν ἐπεξέπεσε. κ) δίκ' τὴν αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τε ἐλευθερίαν κ) νεῦν βουλομένοις πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε κ) κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῷ ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν μωυσῆς ἐθελήσῃ τὸν θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, κ) μὴ χαίρουσας δεῖν τῷ τῆς παρ' ἑτέρων ἐξελευθέρου ὕβρεως, μωυσεῖ τύραννον ἀνέχεσθαι, κ) ζῆν πρὸς τὸ τούτου βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδήλοι φησὶ τῷ ἡμετέρων κ) τὸ πρὸς αὐτὸν δύνασθαι, ὡς οὐχ ἁπάντων ὂν τῆς ἀβράμου γένους ὄντων, ἀλλ' ἑνὸς ἵνα τοῦ τοῦ θεοῦ παρεχομένου, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτοῦ μανθάνειν. δόξειν τε συνιέναι εἴ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, κ) τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσεσθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δίκα τοῦ αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι προφέρειν. τὴν ἀπορίαν οὐκ λογιζόμενοι, κ) τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χάρισ συνίβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τοῦ πρὸς τοὺς χαναναίους μάχην ἅπασιν ὡρμημένοις, τὸν θεὸν προσπεσάμενοι σρατηγὸν, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ θεοῦ νομοθέτου συνεργίαν θεμένοντες. ὡς οὖν ταῦτ' ἔμελλον αὐτοῖς ἔσεσθαι, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲν οὐ κατα-

πλα-

τε πληθύος αὐτῶν τῷ ἀφθόνῳ, οὐδὲ τῷ πλήθει, ἡγνόησεν ἐπιόντας. τῶν δ' Ἑβραίων ἀποθνήσκοντας τὸ πολὺ μέρος, τὰ λοιπὰ τροπὴν ἐποιοῦντο· ἡ δὲ συμφορὰ τῆς φάλαγγος αὐτῷ πρόφασιν παρεῖχε τοῖς ἀνθρώποις ἐπιπονωτέρους ἐπιφέρεσθαι, εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀναφεύγουσι. καὶ τοῦ παρ' ἐλπίδας δυσχήναντος παντὸς μᾶλλον ἀθυμοῦν, οὐδὲν ἐπιχειρεῖν ἔφασκε, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατ' εἰλώτων θεοῦ πάθοιεν, ἀφειξορμῆσαι τῶν πολεμίων τῆς ἐκείνου βουλήσεως. μωυσῆς δὲ τοὺς ἰδίους οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος μὴ θαρσήσαντες ὅτι τὴν ἥτταν οἱ πολέμιοι, κατ' μείζονων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τῷ στρατῷ ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. ἐν τῷ πλήθους δὲ πεῖσαι ἐφάντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰρ δίκα τῆς αὐτοῦ φρονήσεως οὐ δυνησόμενον ἐρρῶσθαι τοῖς ψεύγμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτούς, ἐν μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ ἐκ τοῦ θεοῦ τὸν εἰς τοῦτο κρατῆσαι λάβωσιν. ὅπερ ἐν τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κακοπραγίας δυσάρεστοις ἔτι καὶ δυσπαθέσι, τοῦτο καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἑξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ ἐξ τὸ πλῆθος ὄντες αὐ μηδὲ οἱ ἀγαθοῖς ὑποζεύξαντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐζήλωσαν ἀκτίνων καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὴν ἡγεμόνα. σαφῆς γὰρ αὐτοῖς οἵαν οὐκ εἴσμεν, οὔτε παρ' ἕλλησιν οὔτε ἐν βαρβάροις ἡμοιμένοις, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς. οὐ μανικῶς, ὅπερ ὀλίγου ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. οὐδὲ ὁ θεὸς ἠμέλησε τῶν μηδὲν αὐτοῖς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ παρ' εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῶν ἐζυφεστάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς ἐδέξατο μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐπιστασίαν αὐτοῖς ἀναληψομένων δεινῶν εἰ μὴ φρονήσουσιν. τὴν τε οὖν αἰτίαν ἐφ' ὅσον μὴ τούτην μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, δηλήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

A neque immensa multitudine perterritus: irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora meruentis, cogitantisque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade constornatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum raducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiã idem accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna patum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis inegestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioso non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mãdata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è perniciosissima seditione, cuius absque sua prouidentia nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

B

C

D

E

Κεφάλαιον β'.

Στάσις κατὰ τῆς πλήθους περὶ μωυσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ περὶ τῆς ἱερατείας.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

ΚΟρὴς Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἰκανὸς δὲ εἰπεῖν καὶ δῆμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσέως ἀδελφὸν ἀαρῶνα, ζηλοτύπως εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ γὰρ συγγενὴς ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγλώσσος. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τῆς δόξης διαφόρους ἀπ' αὐτῶν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατ' γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. παρά τε τοῖς λευίταις, φυλέτης δὲ ὢν καὶ μάλιστα φθόνῳ τοῖς συγγλώσσοις, κατεβόα. δεινὸν δὲ λέγων μωυσέως δόξαν ἀπ' ἀνθρώπων κατασκεδάσαι, καὶ χαυνοῦντα κτήσασθαι ταύτην ὑπὸ προφάσεως τοῦ θεοῦ θεσπῳδεῖν, φθόνῳ τοὺς νόμους εἰδὼ ταδελφῷ τῷ ἱερωσύνην ἀαρῶνι δόντα, μὴ κατ' κοινὸν δόγμα τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ἰδιοποιούμενον. τυφόμενος δ' ὁπόσῳ κατεζηλοτύπει τοῖς τιμαῖς ἐν θελήσει, χαλεπώτερον ἔφερε τυγχάνειν τ βιάζεσθαι νῦν λελυπημένος ἐξεκαίετο,

ΚΟres vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, tam indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suę tãtum gloriæ studere: & nuper præter ius & fas sacerdotiũ absq. populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arreptæ pro libidine distribuere. Grauem hãc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationẽ insinuet, vt priusquã sẽtiri possit, populi libertas opprima-

II. *Num.16.*

tur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire deſperét, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittat, ſed technis malicioſis ad id conſequẽdum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica eſſe, priuſquam è clancullariis inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moyſem afferre poſſe, cur Aaróni potiſſimum & filiis ſacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honoris ex diuina voluntate deberetur, ſe merito fuiſſe præferendum, genere Moyſi parem, ætate atque opibus potiorem. quòd ſi antiquiſſimę tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuèra hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes cõtinuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducẽti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant, vt ſacerdotium fratri Moyſis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura impetata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis electo, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet merito poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moyſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei bene adminiſtratæ, & ſciens fratrem electione Dei peruenisſe ad ſacerdotium, non ſua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis diuitiis & cæteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque noſtrûm, facultates poſſides. neque quia nobilior. Commune enim vniuerſis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cùm nemo ſit mihi me ipſo propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας μὴ ἧ συνιέντας τῆς βουλῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὰρ αὐτῷ συνοίδεν ὅτι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσμιούμενον. οἷς ἂ ἄπορον ἐκ τοῦ δικαίου τιμᾶσθαι, βίαι μᾶλ' ἀγαθοὶ βουλόμενοι δοκεῖν οὐ φερσφέρουσι, τύχῃ δ' εἰ καλουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ὅτι λογιζόμενον οἰομένους πολλοὺς ἔχειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὰς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ ἢ λόγον ἀποδοῦναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρὼν καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μᾶλ' γὰρ τῆς λευίτιδος φυλῆς τῷ τιμῷ ὁ θεὸς τινὶ ἂν δικαίᾳ ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνει. ἦρκει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλούτῳ ἧ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὼς τὴν φυλὴν, εἰκότως αὖ ῥουβήλου τῷ τιμῷ ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαεάμου καὶ φαλαοῦ. φερσύταται γὰρ οὗτοι τῆς ταύτης τῷ φυλῇ τεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων θεσιουσίᾳ. ἐβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινὸν φερνοεῖσθαι δοκεῖν. ἐγχὼ ἧ εἰς ἑαυτὸν ἐπεραγματεύετο τῷ ὄχλῳ τὸ πλῆθος τιμῷ μεταστῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑπερηφανίας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τὸ λόγου, καὶ τῆς ἀκρασωλίων φερσιτεμνόντων ταῖς κατ' ἀαρὼν ὀχλοκολαξ, ἀνεπιπλατα τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῆς κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῆς θεσπεσίας ἄνδρες, ἀποδύοντες ἀφελέσθαι τῷ ἱερωσύνῃ τὸν μωυσέως ἀδελφὸν, ἐκ θεοῦ αὐτὸν ἀπομοῦ. αἰκρέδισε δὲ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τὸν μωσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τὰ ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ θεὸ τῆς σκιωῆς ἐκ θεοῦ πάντες ἐβόων δίκαιον τὸν τύραννον, καὶ τῆς ἀπ' αὐτοῦ δουλείας ἀπαλλάξαι τὸ πλῆθος, τῇ ἐκ θεοῦ θεσφάσῃ βίαια θεσπάγματα καλοῦντες. τὸν γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς δι' ὁ τὸν ἱεροσόλυμον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν ἀφῆκεν, οἰκ τοῖς πολλῶν ὑποδιεστέροις ταύτην φέρειν προσεῖναι. κρίνοντά τε ἀφαιρεῖν ἀαρὼν ταύτην, δεῖ τῆς πλήθει ποιῆσαθαι τῷ δόσιν ἀλλ' οὐκ ὅπῃ τοῖς ἀδελφοῖς καταλιπεῖν. μωσῆς ἧ τῷ κορῖ ὀχλοκολεῖ ἐκ πολλοῦ πεφεῖδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, οὐκ ἐδίωσεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν εἰς θεὸ τῆς θεσημάτων καλῶς ἐβεβλήκει, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κῆ τῷ ἐκ θεοῦ πεφαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κῆ ἐκ αὐτοῦ χάειν, ἦκεν εἰς ἐκκλησίαν. κῆ θεὸς μὲν τὸ πλῆθος ὑ δέκα ἐπαύσασθο λόγον. θεὸς ἧ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, λιθοις ἂν κῆ κῆ ἄλλα κῆ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δύσφης, ἐμοί φησιν ὦ κόκη, καὶ οὐ κῆ τούτων ἕκασος, ἀπεδήλου ἧ τοὺς πεντήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ἧ πάντα τῆς ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὧν ὑμεῖς ἐκ πλούτου κῆ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. καὶ νεῖν ἀαρὼν τῷ ἱερωσύνῳ οὐκ ἐπιδεῖ πλούτῳ προσέχε. σὺ γὰρ κῆ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγάθυ χρημάτων ὑπερβάλλεις. ὑ μὲν ὑδ' ἀληθείᾳ. κενὸν γὰρ ἡμῖν ἐπίπεσεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. ὑδὲ δι' φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως αὖ ἕτερος ἔχει τὸ φέρον ἑδωκα τὰδελφῷ. κῆ γὰρ εἰ μὴ φροντίζων ἐκ θεοῦ κῆ τῆς νομων τῷ πιθὴν ἐχαριζόμην, οὐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δουλείαν παρέχον ἑτέρῳ συγχώρησος ἂν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ, καὶ θεὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ θεὸς ἐκεῖνον ἀγαπήσομος.

καὶ

καὶ γὰρ αὐτὸ συμπτὼν ἰδὼ τοῖς πυθόνος ἐμαυτὸν ὑποτιθέναι τοῖς ἐπὶ τῇ δημοκρατίᾳ, ἀλλὰ τὸν δίκαιον τούτου δύσκολον χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγὼ τὰ κρείττων ἢ κακουργῶν, ὅτι γὰρ οὐκ ἂν ἀφειδεῖν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, οὐδ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθαι. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλοξάρμος τὸν ἱερασόμενον αὐτῷ, τῆς κ' τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἀπολυθέρωσεν. ὃ μὲν δὲ ἐμῆς χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κ' κρίσιν θεοῦ, καταπιθῆναι αὐτῷ εἰς μέσον ὁπλισκάσιμον τοῖς βουλομένοις, ὢν τὸ προκριθὲν ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξίαν ὁπλοφανίαν, καὶ τὸ πεῖν αὐτῷ συγχωρηθῆναι πρὸ αὐτῆς αὐτοῦ δόσας, προτιμῶ. τὸ δ' ἱερᾶς ἔχθρ τὸ μὴ σασπάζ ειν ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοι κ' τῷ ὑμετέραν γνώμην αὐτὸ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδοκεν ὁ θεὸς, οὐχ ἡμῶν τάνομεν τὸ καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἰδὼ δ' κ' τὸ μὴ προσθῆναι παρέχοντος ἐκείνου τῷ τιμῷ ἀσεβές. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τὸ θεοῦ, παντάπασιν ἄλογον. κελεύει τοίνυν πάλιν αὐτὸς, πᾶσι βούλεται τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν θυσίας ὁπιτελεῖν, καὶ προτιμᾶν τῆς ἀσεβείας. ἄτοπον δὲ κορῶ ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τῷ ἐξουσίαν τῷ τινι προσῆκεν ταύτῳ ἀδελφὸν τὸν θεόν. τῆς οὖν τάσεως καὶ τῆς δίκης τοῦτο τὸ χρῆς, παύσασθαι. προσὶ δ' ὅσοι τῆς ἱεροσυλίας αὐτοποινᾶδε κομίζων ἕκαστος θυμαθέσιον οἰκοθεν σὺν θυμίαμα καὶ καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ σὺ δὲ κορῶ, προσχρήσας τῷ κείσιν τῷ θεῷ, τῷ ὁπὶ τούτοις αὐτὸ μόρε φηφορείαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τὸ θεῶ κρείττονα. προσήκου δ' κελευσόμενος οὕτως τὸ τέρος. ἀνέμεσον τὸν δ' οἶμαι, καὶ ἀφαίνα προσδέξασθαι συγκεκλησόμενον, γήρως μὲν ὄντα τὸ αὐτό. μικρὸν δ' μεμφθῆναι τοῖς προσὸ τῷ ἱεροσυλίαν πεπεισμένοις δυνάμενον. κ' θυμάσασθαι σωτὸν δόντας εἰ φανερῶς παντὶ τῷ λαῷ. κ' θυμιαμένων ὑμῶν, ἓν πρ αὐ τῷ θυσίαν ἤδη κείνειν ὁ θεὸς, ὅτε ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτόνηται, τῆς ὁπὶ τοῖς ἀδελφοῖς δίκης κεχαρισμένης τῷ τιμῷ αὐτῷ ῥοπόμενος. παῦσα μανίας εἰπόντος, παύσατα κ' σ' ταραχῆς τὸ πλῆθος, ἐ τῆς εἰς μοσῆν ὑποψίας. ἐπήνεσαν δ' τοῖς εἰρημένοις, ἐ γὰρ ἰδὼ κ' ἐδόκει χρηστὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν δίλυσι τὸν σύλλογον.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάρξαντες, διεφθάρησαν κ' βύλησιν τοῦ θεοῦ, τῷ δ' ἱεροσυλίου ἀφὼν ὁ μωσῆς ἀδελφὸς κατέσχε κ' οἱ ἔγγονοι αὐτῶ.

ΤΗ δ' ὑστέρᾳ συνῆλθον εἰς τῷ ἐκκλησίαν, διατυχόμενοι τῇ θυσίᾳ, ἐ τῇ δ' αὐτῆς κείσῃ τῷ θεῷ τῆς ἱεροσυλίας ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐξ ἀρχῆς θορυβώδη τῷ ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῷ ἰσομοίρων κ' τῷ μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῷ δὲ φρονίμων, εἰ προσγένοιτο ἀπαλλαγήσεσθαι ἐ ταραχῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ δ' στάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ πόλλον αὐτοὺς ὁ κόσμος δ' καταστάσεως. ὁ γὰρ πᾶς ὄμιλος φύσ χαίρειν τοῦ κατεσθόντος τῷ ἐν πλέι, καὶ φορὸς ὅ τι σέπειν, προσὸ ἅτο τὸν γνώμην ἕτοιμον ἐπορύβει πάντας δὲ καὶ μωσῆς φορὸς ἀθέσμιον καὶ διδάσκαλον ὑπηρετὰς, ἐπέλυσιν ἔπεσι κατὰ τὸ συγκαλῆσαι

A & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate absit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi grātissimum facturi esseris. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licèt non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium de-
B positum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobarus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod illevltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ra-
C tum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere; & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras mane cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm
D Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conuenerit is, coram toto populo suffitum facitore, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fra-
E trem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaron & filiis est confirmatum.

F

POstera verò die reditur in cõcionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quod competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibus dam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebant enim ne actum esse de re-
G publica si vlteriꝰ seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, Num. 16.

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimum, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedigneberis rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, visa nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totũ dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniã in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus est, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis seruitutem eorum fugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissimus, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diutiè perdere litem sum passus, & nũc republica sinceriss imè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, quasi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum peruenit:

καὶ ϖρειμήσειν τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' οὔτε ὑπακούειν ἔφασαν τοῖς ἀγγέλοις ἐφ' οἷς μωυσῆν οὐ ϖρεσβύειν καὶ τῷ λαῷ ϖαντὸς ἐν κακουργίας αὔξεσθαι, ἀκούσας τὰ ϖαρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοὺς ϖροβόλους ἀξιώσας, ἃ ϖρὸς τοὺς ϖερὶ δαθάμην οὐκ ἠνώμωσε δεινὸν βαδίζειν ϖρὸς τοὺς ὑϖηφανήσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντειϖόντες ἠκολούθουν. εἰ δ' ϖερὶ δαθάμην ϖυθόμενοι τὸν μωυσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τῆς ϖλήθους ϖρὸς αὐτοὺς ϖαραγινόμενον, ϖροελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις ϖρὸ τῶν σκηνῶν, ἀϖέβλεϖον τί ϖοιεῖν καὶ μέλλει ϖοιεῖν ὁ μωυσῆς. οἱ τε ϖεριόντες ἦσαν ϖερὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινὰ ϖροσφέρει μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ δὲ ϖλησίον ἠγόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ϑεὸν ἀνέσχεν, μεγάλως ἐμβοήσας ὡς ἀκουσθῆναι ϖάσῃ τῇ ϖλήθει λέγειν. δέσϖοτα, φησὶ, τῶν ἐϖ' οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ θυλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑϖ' ἐμοῦ ϖεϖραγμένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γέγονται ϖάντα τὰ ϖάντα, καὶ ϑρασυνόμενός μοι ἐξεϖόρισας, οἷόν τε ϖᾶσι δεινοῖς ἐβαίων ϖιϖοιϑὼς. ἐλϑέ μοι τούτων ἀκέραιος τῶν λόγων, σὲ γὰρ οὔτε ϑεατὸν ὄντα, οὔτε νοητὸν λανθάνει. ὡς τ' οὐδὲ ϕθονήσῃς μοι τῆς ἀληϑείας, τὼ τούτων ἀχαριστίαν ὀλιϕροσύνῃ ϑέμενος. τὰ μὲν οὖν ϖρεσβύτερα τῆς ἐμῆς ἡλικίας, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, οὐκ ἀκοῇ μαθών, ὄψει δὲ αὐτὸς ϖαρὼν γνωσόμενος. ἃ δὲ δὴ τούτου καὶ ϖερ ὀλιγίστου σαφῶς, ἀδίκως ὑϖονοοῦσι, τούτων μοι ἡμῶν μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀϖεσχόμενος καταϖονούμενος, αἱϑραγενίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τῷ ῥᾳδιουργήσαντί μοι ϖερὶ σοῦ καταλιϖόντος, ἀφεὶς τὼν ἐκείνων ἀϖόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐϖέδωκα ταῖς ὑϖὲρ τούτων ϖαλαιϖορείαις. καὶ ϖρότερον μὲν ὑϖὲρ τῆς ἐλευϑερίας αὐτῶν, νυνὶ δ' ὑϖὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλους ὑϖέστην, πόνους καὶ ϖαντὶ δεινῷ τοὺμὸν αἰτιϑέντας ϖρόϑυμον. νυνὶ οὖν ἐϖὶ κακουργεῖν ὑϖοϖτεύομαι ϖαρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν κακῶν ὑϖάρχει τὸ ϑρασύνεσϑαι, εἰκότως αὖ αὐτὸς ὁ τὸ ϖῦρ ϖαιδό μοι ϕήνας καὶ τὸ σπαῖρον, καὶ τῆς αὐτὸς ϕωνῆς ἀκουστὴν ϖοιήσας, καὶ ϑεατὴν τερατῶν ὅσων μοι ϖαρέσχεν ἰδεῖν ϖάντων ὁ τόϖος ϖοιήσας, ὁ καλέσας ἐϖ' αἰγυϖτίου ϑαλάσσαν, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφήσας, ὁ τὴν αἰγυϖτίων δεσϖοτείαν σείσας, καὶ τῆς ὑϖ' αὐτῶν δουλείας ῥᾳσμὸν ἡμῖν ϖαράσχων, καὶ μικροτέραν ἐμῆς τὴν ϕαραώϑου ϖοιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γῆν ἡμῖν ἀμεταδότως ἔχουσι τῶν ὁδῶν ϖοιήσας τὸ ϖέλαγος καὶ τὴν αἰακεκομμένην ϑάλασσαν τοῖς αἰγυϖτίων ὑϖαμένοις ὀλέϑριος, ὁ γυμνοῖς οὖσι, τὴν ἐξ ὅϖλων ἀσϕάλειαν χαρισάμενος, ὁ ϖότιμις ἡμῖν διεϕθαρμένας ϖηγὰς ῥύσας ϖαρασκεύασας, καὶ τέλειος ὑϖορυττόμενος ἡμῖν ἐκ ϖέτρας ἐλϑεῖν ϖοτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῷ γνῶϑι ὑϖορυττομένοις εἰς ξοφὸν ὀχετεύσας τοῖς ὑϖὸ ϑαλάσσης, ὁ καὶ αὖϑ' οὐρανοῦ ξοφὸν καταϖέμψας οὐ ϖρότερον ἐϖαυσάμενος, ὁ νόμων ϑέσιν ἡμῖν ὑϖοϑέμενος, καὶ ϑέσεις ϖολιτείας, ἐλϑὲ δίκαιόν τε ϖρὸς ὅλων δίκασής μου καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος. ὡς οὔτε δωρεὰ ἐγὼ ϖαρ' ἑβραίων τινὸς τοῦ δικαίου ϖροσηκάμην, οὔτε ϖλούτῳ κατέκρινα ϖενίαν δυναμένην, ἵν' ὅλη βλάβῃ τῷ κοινῷ ϖολιτευσάμενος, εἰς ἀλλοτριωτάτας τῷ ἐμῷ ὀϖτηδευμάτων ὀϑνείας ϖάρειμι, εἰς ὑϖὲ σοῦ ϖελάσαντος ἀϖρῶνι δοὺς τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. ϖάρεσϖον δὴ νῦν ὅϖ ϖαίτασι σῇ ϖρονοίᾳ δικαίᾳ, καὶ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ τῇ βούλησιν βεβαιουμένου τοῦ σοῦ, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ φορτίζεις σῷ ἱερεῦσιν ὑπισχνοῦντων μετελθὼν ἀφ-
ορίσω Δαθὰμ καὶ Ἀβειρὼν, οἳ σοῦ κατα δικάζουσιν αἰκιωδη-
σαντες, ὡς ὑπὸ ἐμῆς τύχης νικωμένου. ποιήσεις δὲ φανε-
ρὸν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς δόλοις, οὕτω μεμελετώτων κ' τῆς
σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοῖς μεταδόσας, μὴ
δ' ὡς θανατώντας κατ' αἰθρηφόπιον ἐξελιλυθότας
τὸν βίον φανέντας νόμον. ἀλλὰ χάνοι σφᾶς αὐτοὺς ἅμα
τῇ γῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ὡς πατοῦσι γῆν. τοῦτο γὰρ
σῆς ὑπόδειξις ἀνίσχυος ἅπασι γνώσῃ καὶ διδασκαλία,
σωφρονοῦντας εἰς τοὺς ταῦτα πεισθῆναι σφᾶς σοῦ δο-
ξάζοντας οὐκ ὀκνία. δυσθέμιτον γὰρ ἂν οὕτως, ἀγαθὸς ὑ-
πηρέτης ὢν σὺ σφαλεῖς. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίληται
τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολὰς, τοῖς μὲν ἀπαθεῖς ὑπὸ παντὸς
φυλάξειας κακοῦ. ἐν δ' ἐπεσάμην ὅλεθρον αὐτοῖς,
τεῖσι ποιήσας ἐμόν. ἐκ δίκης εἴην ἐξάμβυος ἁγὼ
τὸ σὸν ἀδικηθεὶς θελήσαντος λαὸν, τὸ λοιπὸν βε-
βαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σοῖς τ' πλησὺν ἐπομβρίων
τοῖς σοῖς σφετεραμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτοῖς καὶ ἀκοι-
νώνητον τῷ ἐμῷ πημάτων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶ-
σθα ὡς ἡ δίκαιος ὑπὲρ ἀνείνων κακίας κοινὴ πάντας
ἐπεφάλιζας τιμωρίας ἐπίπνειν. ταῦτα εἰπόντος ἐκ δακρύ-
ων ἐς, τοῦ μὲν αὐτίκα ἡ γῆ σάλου δ' ἀπ' αὐτῆς κι-
νηθέντος ὡσπερεὶ ἐξ αἰτίας βίας σαλευομένου κύματος,
πᾶς μὲν ἐσπίπτει λαός. παταγὴς δ' ἐκ σκληροῦ ῥαγίδος
ἦχος κ' τῶν ἀνείνων σκηνῶν, σεισθεῖσα ἡ γῆ. ἡ παῦ-
σα φύλαξ τρυτὸς ἐπ' ἀνεῳγμένη εἰς αὐτοὺς. ἠφανισμέ-
νων δ' οὕτως ὡς μηδ' ὀρθῶναι τινὰς γενέσθαι, σωπᾷ
πάλιν τῆς γῆς τὸ πρὶν ἀνεῳγὸς καὶ καθίστατο,
ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν περιπιπτόντων φανερὸν εἶ
τοῖς ὁρῶσι. τοῖς μὲν οὕτως ἀπόλοντο, δόδειξις τ' ἰσχύος
τοῦ θεῖ γνησίως, οὐδὲ τοῦτο δ' αὖτις μέγιον τ' συμφορᾶς
αὐτοῖς καὶ καθ' αὐτοὺς ἄσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι καὶ
τοιαῦτα πεπόνθεσαν οἱ συγγενεῖς. τῷ γὰρ συμ-
πεπτωκόσι ἀλγεῖν ἀναδόμενοι, πρὸς τοῦ ὄφιν τ' συμβεβη-
κότος ἐκ θεοῦ πεῖσιν τοῦ κρίσιν μὴ νομίζοντες ὡς ἀληθείας
ἀπωλείας τοῖς σὺν Δαθὰμ καὶ, ἡ δ' ἐλυπεῖτο.
μενοι. καλοῦσι δὲ τοῖς ἱερωσύνης ἀμιλλωμέ-
νοις ἐπὶ τῷ ἱερῶν δαπιμάσαι, ἵν' ἐκ πρόσδεκτος τὴν
θυσίαν ὁ θεός ἦ δίκαιος, ἐκεῖνος ἡ κληρεσζεπιμένος. συμ-
ελθόντων δὲ πανηγύρται καὶ ἁγιασμάτων ἀνδρῶν, οἳ καὶ ἁγὼ
πρότερον θρασὺν ἐτιμῶντο ὧδε τοῦ λαοῦ καὶ ἁγὼ τ' αὐ-
τῶν καὶ κόκκινος ἐπρεπὲ ἀλλεντο. προῦλθον καὶ ἀαρὼν ἐκ
τοῦ ἐκκλησίας πρόσω τῆς σκηνῆς πάντες καθηγιάζον ὅπι τοῖς
θυμιατηρίοις ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξ ἀνῆλθε δ' πῦρ
τοσοῦτον ὅσον καὶ ἀνεφλέγησεν ἰσόρροπα τις καὶ γῆθεν
ἀναδοθὲν κ' ἐπιφορμὴν κύματος ἢτε κ' βίαι πνεύ-
ματος, ὅλης πρὸς αὐτὸ φλογίζοντος αὐτομάτως ἐ-
ξεκαύθη. ἀλλ' οἷς θεῖ πεπλεύσασι, τὸς ἀφθὲν λαμπρὸν
ἐκ φλογιώτατον. ἀφ' ὧν πάντες, οἱ τε ἀγκάσιοι ἐκ οἱ πυ-
πικοπται καὶ κορὴς ἄξαντες ἐπ' αὐτοὺς, ἐφθάρησαν ὡς καὶ
τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενέσθαι. ἐφεστοζ' ὁ μό-
νος ἀαρὼν μόνον τοῦ πυρὸς βλαβείς, τοῦ τὸν θεὸν ἐκ
ἐς ἔδει κρύφα ἀπεσκεδάσθαι. μωυσῆς δ' τούτων ἀπο-
λωλόσιν, βουλόμενος τοῦ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμη
ἐκδιδόθηναι, καὶ τοῖς αὖθις ἐσομένοις αὐτοῦ μα-
θεῖν, ἐκέλευσε ἐλεάζαρον τὸν ἀαρὼνος υἱὸν τὰ θυ-
μιατήρια αὐτῶν ἐκ τοῦ χαλκοῦν καταδίδαν βω-
μὸν, ὡστὰν ὑπόμνησιν εἶν τοῖς αὖθις ὧν ἐπαθον, μὴ

A & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detractores vindictam, ſi non communi more intercant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familiis & facultatibus eos abſorbeat hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus
B quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſterium ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſeruat intactam & expertam ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua
C iuſtitia, illorum pœnas immeritam Iſraelitarũ turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndãte ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatiſque in hũc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentum, diuinæ
D prouidentiæ ſimul & potentiæ, fuítque hic caſus eò miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctũ Moyſes pontificatus æmulos conuocat, Deo
E denuo commiſſurus electionem, vt ei ſit ratum ſacerdotium, cuius ſacrificium Deo gratiſſimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in precio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtante ante Dei tabernaculum adolebant aceruis odoramenta quæ ſecum attulerant: cùm ſubito
F tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi: vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatum viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illeſus, vt manifeſtum eſſet diuinitus coortum
G hoc incendium. His ita abſumptis, Moyſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium aceruas eorum affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

CAP. IV.

Quæ Hebræis in deserto per annos xxxviij. obuenerunt.

Num. 17. POst tam euidens argumentum cùm iam satis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus causis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solùm impunè tot optimatum morte populum maltractasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantùm principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum deposuit. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quàm Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad

III. quietem tandem peruenit. Moyses autem post-
Num. 18. 35. Leu. 14. 18. & 24. eaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

ἐπὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ νομίσαν ἀπατᾶσθαι δύνασθαι.

Κεφάλαιον δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ἑκατὸν ὀγδοήκοντα.

ΚΑὶ ἀφρῶν μὲν, εἰκ ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γεγονυίᾳ, μὴ τῷ ἡδὺ ἤδη βεβαίως ἀπηλλαγὼς πημῆς τὴν μὲν τοιαύτην οὐδ' οὕτως συνέβη παύσασθαι. πολλῷ γὰρ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε γὰρ τῆς ὀργῆς τὸ χεῖρον ἀφορμὴν τῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέπω τὸν λόγον εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμένειν. οἱ γὰρ αἴτιοι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίκα τοῦ θεοῦ πρόνοιας, εἰκ ἐβούλοντο ταύτα χαρὶς τῆς εἰς μωυσῆν χάριτος τοῦ θεοῦ πεφάσθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τῶν ὀργῶν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, οὐχ οὕτως ὑπὸ τῆς κολαζόντων ἀδικίας, ὡς μωυσέως φθονήσαντος μόνου. καὶ τοὺς μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι φίλοι τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείαν εὐσεβῆ εἶναι. τῇ τοιούτων αἰδοῖ ὁλέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημειωκότα τὸ λαὸν φοβεῖν δίκην ἐπὶ καὶ τὴν ἱερωσύνην αὐξομένην ἐπιφέρειν. οὐδὲ ἵνα γε τὸν ἀδελφὸν ὑπερβάλλειν τιμαῖς. οὐδὲ γὰρ εἶναι τὸν ἐπὶ τοιούτῳ τῷ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπιβουλεύσαντα. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς δ', καὶ γὰρ ἐκ πολλῶν συνιστάμενον ἤκουσε τὸν ὄχλον, δείσας μή τι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ φθάσαι τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνάγει τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ παρελθὼν ἀπελογεῖτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθιστάμενος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸς δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προστάξας, νομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ὀνομαστὶ μιᾷ. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνης, οὗπερ αὐτὸς ὁ θεὸς ὑπεσημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δύξαι οὖν, νομίζουσιν, εἶτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ὀνομάσας λαβεῖν ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατατίθησι, τῇ δ' ὑπούσῃ προσκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώριμοι δ' ἦσαν τῷ τότε αἰδοῖ καθ' ὑπομνήματα αὐτὰς, οἱ παρεκόμιζον, καὶ τὸ πλῆθος. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' ἃς παρ' αὐτὰς σχήματος μεταβολὴς παρέλαβεν, ὑπὲρ τούτου μεμνησίας ἔλεγον. ἐκ δὲ τῆς ἀαρῶνος, βλαστοὺς τε κλάδους ἀναφυέντας εὑρεῖν. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγῆναι δ' ὑπὸ τοῦ θαύματος τῆς θέας, εἰ καί τι δεῖ μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντας τὸ θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτῶν κρίσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφθονεῖν τοῖς δεδογμένοις τοῦ θεοῦ συνεχώρουν ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, ὡς αἱ τοῦ θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὸ πρέπον. ἡ δὲ τῶν ἑβδομήκοντα στάσις πολὺ ἀκμάσασα χρόνον, τοῦ ἐπαύσθη τὸ ξόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμου καὶ στρατιᾶς ἦν τῶν λευίτων ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ὀπορίαν μηδὲν ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελῶσιν τοῦ ἱεροῦ, καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβδομήκοντα πόλεις ἀναδοὺς καὶ καλὰς. καὶ τε περὶ αὐτῶν γῆς διαγράψαντας εἰς δυσχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀφεῖναι. καὶ πρὸς τοῖς ἓξ τὸν λαὸν ἐξέ-

τοξε

τὰξι τῷ ἐπετείων καρπῶν δικαίτιλω αὐτοῖς τε τοῖς λε- A
ίταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ ἕκαστη τῶ
φυλέτους λαμβάνει, ταῦτ' ὄξιν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια ἕκαστα πάντων γίνεται, δηλῶσαι. τῷ
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ξυναιρέσεις πα-
ρεσκεύασεν τοὺς λευίτας αὐτοῖς θεσσίτας. καὶ τῆς δε-
κάτης ἣς ἕκαστα τῶ λαῶ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δικαί-
τιλω αὐτοῖς ἐστι μερίζειν. ἔτι δ' ἀπαρχὰς τῶν λαῶν δί-
καιον τῷ θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν B
ὑπάρχειν. καὶ τῶν τοῦ ἀπόδου δ' ἀεὶ εἰς τὰς θυσίας
νομιζομένων τὸ ἡμιῆυ θεσσῶν αὖ ἄρσεν ἢ καταθῦ-
σαι ἕκαστον τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σπεῦ-
δειν ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῷ δ' οὐ νομιζομένων ἐδίεσαν
παρ' αὐτοῖς κ' τοῖς παρ' ἑαυτοῖς νόμοις, τοὺς διαστόας τῷ
πεζευμένων σίκλοι καὶ ἥμισυ αὐτοῖς αὐτιφέρειν, αἰθεσό-
μενον δ' ἕκαστον τούτου πέντε σίκλους. ἦν δὲ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς καὶ τῆς τῷ θερβάτων κουρᾶς. τοῖς τε πετ[illegible]τους
τὸν ἔτεος καὶ ἀποτόμου μήνας, τῷ ἡμιμάτων αὐτοῖς π- C
νέχρηζεν. ὅσοι δ' αὖ αὐτοῖς καθιερῶσιν δίχηλα πο-
σὶ μήνας, ναζαραῖοι δὲ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον οὐ θεσσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς ἔίχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅτι θυσίᾳ τε ἀρέσει τὰς κουρὰς νέμεσθαι θεοῖς
τοῖς ἱερέας. καὶ οἱ καρδᾶ αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρα ἢ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλάδων γλῶτταν, βω-
μοῖς ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι κατα-
βάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὲν ξιάκοντα σίκλους, D
ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐκλίσεσα τῷ ὠφε-
σμένων ἴσχειν χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι θεὶ
τούτων οἷς βούλονται δωρεῖσθαι. εἶ δὲ καὶ τοῖς κατ'
οἶκον θύουσιν δίκαιος ἕνεκα τῆς αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρη-
σκείας ἀνάγκλω νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔνυδρόν τε καὶ
χλιεῖον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ἓ θύματος. καὶ τοῖς
μὲν ἱερεῦσι μυρίοις τοσαύτων παρίξειν, ἐπ' ἐσχ' ἀ-
μύητμάτων θύειν. ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ
θεῷ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, δύποείαν ἐπενόη- E
σεν. πάντων δ' τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν δί-
καιος καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἐ-
ξὸν τῷ ἐσχ' ἀμώμητμάτων θυφερομένων θυσιῶν.
ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῷ
ἱερέων αὐθημερόν. οἷς δ' ταῦτα μὴ τλῆ στῆσαι μωυσῆς
διέταξεν, ἀρὰς μὴ πᾶσις τῆς στρατιᾶς; ὅτι τοὺς τῆς ἰ-
δουμαίας ὁδοὺς ἦλθε, καὶ ἀρίσβεις πρὸς τὸν βασιλέα
τῷ ἰδουμαίων πέμψας, αἰξίου δ' ὁδὸν αὐτῷ θεδοχέσθαι τῇ F
ἴγγυας αἷς αὐτὸς ἐθέλοι λαβεῖν, ἐσχ' ἓ μηδὲν ἀδικη-
θήσεσθαι, διότι ὁμαλοῦν, ἀγορεῦσαι τῷ στρατῷ χω-
ρῆσαι, κἂν πιεῖν ἓ ὕδατος αὐτοῖς πολιτὸς καπη-
λεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπαρισβεύσατο μωυσῆς ἐκ ἀρεσκόμενος,
ὡδὶ συγκλεσῶν τλῆ ὁδοῦν, ἵνοπλον τλῆ στρατιὰν ἀγα-
γὼν, θεσαπλεύσας τῷ μωυσῆ κωλύσων αὐτοὺς εἰσολ-
μήσειαν βίᾳ παρελθεῖν· καὶ μωυσῆς ἀρχὴν δὲ μάχης ἐ
σωνεβούλευσεν ὁ θεὸς χρησμῷ, τλῆ δύναμιν ὑπαυ-
τομολῆσ τῆς ἐρήμου ἐν τεραίων. τότε δὴ καὶ τλῆ ἀδελ-
φλῆ αὐτῷ μυριάμνλω τελευτᾷ ἓ βίου καταλαμβάνει,
τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκότα, ἀφ' ἓ τλῆ αἰγύπτου κατέλιπε. μηνὸς δ' ξανθικοῦ νουμηνίᾳ κ' σελήνης.
διάπυσι δ' αὐτλῆ δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, ὁ καλοῦσι, σεὶν. καὶ πενθοῦσιν ὅλη τεσ-
σάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐπειδήπερ μωυσῆς τούτῳ τῷ ζόπῳ. μόχθοι θηλείας, ἀρόζου μὲν καὶ γεωργίας ἅπα-
σης, ἀλόπλησιν δὲ ξανθλῆ πᾶσιν, μισεῖν ἀπόδου τοῦ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac ſacerdotibus conferendas: atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ ſint ſacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſſit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum ſi maſculum fuerit, ſacrificandum ſacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis verò quibus patria lex veſci vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque ſiclos deberi eis etiam primitias tonſuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti Num. 6. capillum alentes, & vinum non guſtantes, cùm capillum conſecrant victimas eorum ſacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominant, hoc eſt Dei donum, ſi velint à miniſterio ad quod ſe vltro obligauerunt dimitti, ſacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum offerendum tamen ſacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum eſt quod ſacerdotibus Moyſes attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo ſacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano ſoli ſacerdotio fungentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem diſpoſitis caſtra Num. 20. mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmiſſis. petebat ab eo tantùm liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidem dare, ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ precium, ſi rex ita iuberet. ille verò legatis re infecta dimiſſis, negatóque tranſitu, armatus cum exercitu eſt obuiam profectus, prohibiturus Moyſem ſi vi viam aperire conaretur, at propheta conſulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipſe pugnæ principium faceret, retrorſum abduxit exercitum, per deſertum iter facturus. Eodem tempore ſorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadrageſimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, menſis Xanthici lona prima: ſepultáque eſt publico ſumptu magnificè, ſuper quodam monte qui appellatur Sein: & poſt menſtruum luctum luſtrauit Moyſes populũ hunc in modum. Iuuenca labo- Num. 19. ris & ararri expertẽ, colore toto corpore ruſam,

paulum ante caſtra productam pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca itavt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, ſimúlque hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyſſopi ramulum intengentes, aſpergebāt ſe die tertia & ſeptima: quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in
Num. 20. terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterùm funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cúmque veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager claditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moyſe, quòd eſſet moriturus: & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat. atq; ita ſpectāte populo moritur, eodē ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam mēſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum
IIII. populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur
Num. 21. Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium peterrans, in Aſphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis diſterminans. éſtque hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius regem Sehonem miſit legatos Moyſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidē daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

Cap. V.

Quemodo Moyſes denicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, delenitque eorum copias.

Num. 22. MOyſes autem poſtquā intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animū gerere, haud ferendum contēptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facile adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deum: an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam inſuper pollicente, magnoperehac ſpe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitas adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo & quò ſponte iam properiderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiūt & cueſtigio inſtructa acie ad hoſtē properant.

A ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τὸ αἷμα τοῦ ἱερείου ἐπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ κατὰ μέσης τῆς σκηνῆς τοῦ θεοῦ. ἔπειτα καταμένας ὡς εἶχεν ὅλης τὰς δαμάλιδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ὁ ἁγνὸς αἴρει καὶ πίθινον εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς οὖν ἀπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν ἐράναντον ἕβδομῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῇ ἡμέρᾳ, καθαροὺς τὸ λοιπὸν ἥσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλθοῦσιν εἰς τὰς πληρεχίας φροντίζειν ποιεῖν. μὴ δὲ τινὸ ὅτι τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τὸ στρατηγοῦ καθαροὺς διαύτην ἡμεμφίλιον, ἀπῆγε τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, φρούριον μὲν ἀρχὴν λεγόμενον, πέτρα δὲ νῦν ὀνομαζόμενον, ἐν ταύτῃ ὑψηλοῦ φερέσηντος ὄρους αὐτοῦ, Ἀαρὼν ἐπ' αὐτὸ, μωυσέως αὐτῷ δηλώσαντος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάτεισιν δὲ τὸ χωρίον, ἀποδύσας τὴν ἀρχιερωσύνην τολμᾷ, καὶ ἀνδρὸς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, φροῦ ὢν δὲ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ἀνδρὸς ἦν), θνήσκει, τὸ πλῆθος εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μὲν αὐτὸς τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τρία πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ σελλεῖμ νεμηνίᾳ, μηνὸς ὄντος παρ' ἡμῖν Ἀδηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένῳ, λῶον δὲ μακεδόσι, σαβὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἦν αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος, ὅτι τοῦτ' ἐλώφησεν, αἰσθόμενος μωυσῆς τὸ στρατὸν, παρεῖναι ὅτι ποτὲ μὲν ἀρνῶν. ὡς ἐπὶ τὴν δ' ἀραβίας ὁδὸν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν ἀσφαλτίτην λίμνην ἐκδίδωσιν, ὁρίζων τήν τε μωαβίτην καὶ ἀμορίτην. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. πρὸς οὖν σῆμα τὸ βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τοὺς στρατηγοὺς δηλώσοντας ὁδὸν ἐφ' ἃς αὐ θελήσῃ πίστιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν μήτε τοὺς ἐποικοῦντας ὧν σίτων ἐνεγκεῖται. τοῖς τε καὶ τὸ ἀργύριον χρῆσθαι πρὸς τὸ ἐκείνου λυσιτελές, οἱ δὲ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέσεσθαι σίτων ἐθέλειν. σίτων δ' ἀρνύμενος, ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς ἑβραίους ἀμύνειν τε ἀρέσθαι κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς σηχὼν καὶ ἄγαν τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς νικήσας μωυσῆς καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκληρώσατο αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων.

ΜΩυσῆς ὁ θεῶν πολεμίους αὐτοῖς τοὺς ἀμορραίους ἀγωνιζόμενον, ὅτε ἀφικνούμενος αἰτήσεσθαι διὸν ἔθνος, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀσφαλείας, καὶ τῆς δι' αὐτῶν εὐπορίας, ὑφ' ἧς σωσάσης τὰ πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσπόλεμος ἔσχον ἀπαλλάξαι δίκαιους, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτοῖς δίδωσι. τοῦ δὲ θεοῦ, καὶ νίκην ὑπισχνουμένου, αὐτὸς θαρσαλέως ἐπῆγε πρὸς τὸν ἀγῶνα. τοὺς στρατιώτας παρέρμας νεῖν αὐτοὺς ἀξιοῖ τῷ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύσειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δὲ

ὁ δὲ ἀμορῥαῖος οὐκ ἔτ' ἐν ὀπτάνταν ὁμοίος αὑτῷ, ἀλλ' A
αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτῷ
παρέχουσα θάττον αὐτοὺς ἀψυχον εἶδε δοκεῖν, τότ' ἀ-
πελείχθη παροδημῶν. τὴν μὲν φεύγειν οὐδὲν σωτήριον
οὐκ ὑπομείναντες ἀπιστοῦντες καὶ δέεσθαι τοὺς ἑβραίους,
ἔφασκον, τὸ ἑαυτοῖς σωτήριον ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-
χεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν δὲ ταῖς πόλεσιν οὔσαις ὀ-
χυραῖς, παρ' ὧν οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ταύτας
συνδιωχθεῖσιν. ἑβραῖοι δὲ, ὡς ἐνόησαν αὐτοὺς δίχα B
εἰσὶν ἐσκευασμένους, καὶ φοβηλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον
εἰς φόβον κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφευγον
ἐπὶ τὴν πόλεων. οἱ δὲ, πρὸς τὴν ἰδέαν οὐκ ἐκπλαγέν-
τες, ἀλλ' οἷς πρὸ πολέμου κίνδυνον προσπεπαλαικόσιν
προσδεόμενοι καὶ σφενδονᾶν τὰ ἄριστοι τυγχάνοντες καὶ πά-
σι τοῖς ἐκηβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι δόξῃ τὴν ὁπλισιν ἔσαν
δύσκολοι, καὶ πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέωρον τοὺς
πολεμίους. ἐπὶ τοὺς πρώτους τῇ συλλήψῃναι γεγονό- C
τας τῇ σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φό-
νος τε οὖν γίνεται πολὺς, καὶ ἁιμάσιν ἐπόνουν οἱ δραφυ-
γόντες. ἔκαμνον δὲ ὅτι δίψῃ μᾶλλον, ἢ τινι τῷ πολεμι-
κῶν. ἐπὶ γὰρ ὥρας θέρους ἦν, ἐπιθυμία τε πιεῖν ὅτι πο-
ταμὸν τοὺς πλείους φθάσαντας, καὶ ὅσον οὐκ ἐσπαραγμέ-
νον. ἐφυγὰ ποιήσαντες ἐβάλλον. ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντί-
ζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειραν. ἀποθνήσκει δ' D
αὐτῷ ἐπιχώριος βασιλεὺς ἑβραῖος ὑπ' ἐνεργείᾳ ἐπαύλουν
ἐπὶ λείαν ἐλαύνων, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῷ ἐν γῇ εἶχον
μεσῇ ἐπὶ τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέχει πᾶσι ἀ-
δεῶς τὸ στράτευμα, φειδομένῃ χεώμενον, ἀλισκομένων καὶ
τῷ πολεμίων. ἦσαν γὰρ φόβα ζώντων ἦν ἐμπόδιον, τῇ μα-
χομένῳ πάντες ἀπολωλότες. ἀμορῥαίους μὲν οὖν τοσοῦ-
τόν τε πλῆθος κατέλαβεν, ὅτε φρονήσαι δίκαιοις, ὅτε ἀγαθοῖς καὶ
τὸ ἔργον γεγονότας. ἑβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμ-
βανον. ἔστι δὲ χωρίον ζιῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὅ-
μοιον τῇ νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον, τὸ μὲν ἀπαρκίος ἀπὸ E
μεσημβρίας ὁρίζοντος αὐτὰς αὐτῷ ἰαβόκκου δὲ τὰ ἀρκτέ-
α αὐτῷ πλευρὰν φερόντος, ὃς εἰς τὸν ἰορδάνην πο-
ταμὸν ἐκβάλλων ἐκείνῳ καὶ τὸ ὄνόματος μεταδίδωσι.
τὰ μὲν δὴ πρὸς τῇ δύσει τὸ χωρίου φέρουσιν αὐτὸ ἰορ-
δάνης. ὅτος οὖν ἐχόντων τῷ φαγμάτων, ἐπιπόνως
τοῖς ἰσραηλίταις ὤγης ὁ τῶν γαλαδίνης καὶ γαυλανίτιδος
βασιλεὺς στρατὸν ἄγων, ἐπὶ δὲ δῶν μὲν ὡς ὅτι συμμα-
χίαν τὴν σίχωνος φίλου τυγχάνοντες, δύεσθαι δ' ἐκείνον
ἤδη φθαπολωλότα, καὶ ὅτως ἐγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς
μάχην ἐλθεῖν, φρέσθαι τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆ δίκη-
φορον βεβούλευσθαι λαβεῖν. δίκαμπτον δὴ τ' ἐλπίδος,
αὐτός τε ἀποθνήσκει καὶ τὸ μάχιμον, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτῷ διαφθείρεται. μωυσῆς δὲ τὸν ποταμὸν ἰάβοκον πε-
ραιωσάμενος, διέχει τῆς ὤγου βασιλείας τάς τε πό-
λεις καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦν-
τας. οἳ καὶ πλέτῳ διέφερον πάντων τῷ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ
διὰ ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χεημάτων. ὤγης δὲ, μέγεθός
τε καὶ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα ἰδεῖν δὲ καὶ χεῖρα
ἡμιπαῖος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῷ ἔργων εἶδε τ' τε μεγάθους καὶ τ' δυσρεπείας πλεονεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτῷ καὶ
τὸ μέγεθος ἐπιπεπειώσαντο κλίνην αὐτῷ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τῷ βασιλείων τ' ἀμμανίτιδος, τῇ μὲν
κατασκευῇ, σιδηρᾶν, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκει δὲ, τῶν δ' ἑπτὰ πήχεων μείζονα. τότε τοίνυν πλεύ-
σαντος, ἐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αἰτίοις
αἴτιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας τούτοις ἐκείνῳ παρέλαβον.

A Amoræus contrà vt vidit aduentantes oblitus
priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum mi-
lites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe fe-
rebant, præ timore demiſerunt. Itaque vix pri-
conflictu excepto terga verterunt, in ſola fuga
ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim mu-
nitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis pro-
fuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduer-
terunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turba-
tíſque eorum ordinibus, in extremam formidi-
B nem illos coniecerunt. Iámque totis campis
ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec
alteri perſequendo fatigantur, imperfectam vi-
ctoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent
funditores optimi, & eius pugnę generis, quod
omni telorũ genere eminus geritur in primis
periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugaros aſſequebantur, aut glã-
dibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fece-
C rat. Itaque magna ſtrages editur i & ſi qui effu-
gerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur.
erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad flu-
uium agmine magno ferrentur, ab inſequenti-
bus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt
confixi: & inter cæteros Schon rex cecidit. He-
bræi verò cæſos ſpóliabant, prædas agebant,
magna rerum copia fruebantur, quòd fructus
nondum ex agris collecti eſſent. & milites to-
tam regionem percurrebant impunè diripien-
D do, captiuóſque abducendo. nemo enim re-
ſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſum-
pto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec
conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi.
Hebræi verò terram eam occupauerunt,
inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Ar-
nonis ripæ meridionale eius latus terminant,
Iobacchus verò ſeptentrionale, qui Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tra-
ctus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu
E exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ
& Gaulanitidis regionum rex, in auxilium Se-
honis amici & ſocij veniens: cuius res quum
iam perditas videret, nihilominus victoriam
ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum
facere decreuit. Qui ſpe fruſtratus & ipſe in
prælio periit, & exercitus ad vnum eſt deletus.
Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum
Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſub-
uertebat, habitatores internecione vaſtans, qui
F omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum
fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica
ſpecie corporis, nec viribus quidem ac virtute
fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumẽ-
tum exſtabat in expugnata regia vrbe Amma-
nitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat
ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem
longitudine. Huius viri caſum non ſolũ præ-
ſẽs Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in fu-
turũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta.

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt,& ex præda tam priuatim quã publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichũtis.ea est vrbs copiosa,palmis abundans,& balsamum ferens. Iamque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperẽt: & Moyses vtendum hac promptitudine suorũ ratus victimis Deo pro gratiarum actione mactatis,epulóque exercitui dato,partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit,vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

καὶ λείαι πολλαὶ ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ παντες διήρπασαν. μωυσῆς μὲν οὖν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὸν ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἱερεχῶντος αὐτικρυς πόλις δ' ὄζειν δὲ δαίμων αὕτη, φοίνικας τε φέρειν ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον τεμομβύη. ἤρχοντο δὴ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖ), καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ὅπη θυμὸν ἐπέτεινον. ὁ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν δύσας χαρισήια θεῶντον τῷ θεῷ, τὸν λαὸν διωκήσας, μερίς τι τῷ ὁπλιτῷ ἐξέπεμψε, διώσοντας τῷ μαδιανιτῷ γῶ, καὶ τὰς παρείδας αὐτῷ ἐκπολιορκήσοντας. ἦλθ' ἐκπολεμηθῶαι πρὸς αὐτοὺς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

CAP. IV.

De Balamo vate.

Num.22.23. 24.

BAlacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum crescere videret,cœpit etiam de suo regno esse solicitus.Nesciebat enim Deum vetare,ne Hebræi quicquã vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit.& bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus,obstare tamẽ volens ne vlterius procederẽt,legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem,nobilem in eis locis vatem,& sibi amicum,cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque,rogantes vt veniret ad se,& diris imprecationibus Israelitas deuoueret.Vates legatis comiter exceptis,& hospitali mensę adhibitis,consulùit Deum,quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi,reuersus ad eos,ait,sibi non deesse voluntatem illis gratificãdi,sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex vetis hactenus prædictionibus comparatam.nam exercitum illum quem ipsi execratum velint , esse Deo longè carissimum. deditque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti,pacem cum illis quibuscunque conditionibus facerent.his dictis legationem dimisit.at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente , eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum : qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur. is ratus Deum hæc seriò iubere , cum legatis proficiscitur.inter cũdum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam,occurrit ei Angelus : quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum,nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis : cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret , tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat,quòd nunquam antehac læsus fæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τὸ εἶδος.

Βάλακος ὁ τῆς μωαβίτιδος βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παρῳκὼς ἔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ἐπεὶ τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτον φρονήματος ἑώρα καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ στρατηγίας λίαν ἀλυσιτελῶς ἐῶντας. καὶ γὰρ οὐδὲ πέπειστο γῶ ἄλλων πολυστρατηγονεῖν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορευκότος τοῦ θεοῦ κτησαμένοις τὴν χαναάνων, καὶ θάττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπη τὰς δυσχερείας, θεάσους τε τὸ τῆς κακοστρατίας κατειλημμένους οὐκ ἔκρινε, κωλύσαι δὲ ἐδύνατο ῥᾳδίαν μεγάλως λογιζόμενος, πρισβεῖσας πρὸς μαδιανίτας τὸν αὐτῷ. οἱ γὰρ τις ἦν ἀπὸ εὐφράτου βαλαμος, μάντις ἄριστος τῶν τότε, καὶ πρὸς αὐτοὺς ὅπη πιθανώτατος ἦν, πέμπουσι μὲν τῶν βαλάκου πρίσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοὺς ἀξιολόγων, ὧν καλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσῃ. ὧν ἡσθέντες οἱ πρίσβεις, δίκῃ ξενίας φιλοφρόνως δεξάμενοι, αἰτοῦσι τὸν θεὸν γνῶναι τίς ὄζειν αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανίται ὧν καλοῦσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν στάντος, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρίσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τῷ ἰδίῳ ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δίκαιον τυχεῖν. τὸν δὲ θεὸν αὐτιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλοῦν. ὃς αὐτὸν ὅπη τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τῷ ταύτης μεῤῥήσιν ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν ᾧ κατεστασιάζουν αὐτὸν ἐλθεῖν ὧν καλοῦσι, δι' ὀργὴν εἰς τὸν θεόν. συμβουλεύειν τε, μὴ ταύτῳ τῷ αἰτίαν παρ' αὐτοὺς χωρεῖν, τῷ ἐλθεῖν τῷ πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοῖς μὲν πρίσβεσι ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε, μαδιανίτῃ δὲ βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου, καὶ δῶρα λιῶν δὴ προσφέροντος, πάλιν πέμπεται πρὸς τὸν βάλαμον. καὶ κεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, αἴρεται τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τῆς πείρας δυσχερείας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρίσβεσι. ὁ δ' ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπῆει τοῖς πρίσβεσι. καὶ δὴ τῷ ὁδῷ, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τὸν στενὸν χωρίον διειλημμένον αἱμασίαις δηλαῖς, ἡ ὄνος ἐφ' ἧς ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συνεῖσα τῇ θείᾳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῶν θριγκῶν ἀναιδήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ δλίψει τῇ πρὸς τὸ θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένης τῆ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασε, καὶ βλῆσα θεῖ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ἐπὶ ταῖς πρότερον δικαιοσύναις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ συνεὶς ὅτι τινὶ καὶ θεοῦ προαίρεσιν οἷς αὐτὸς ἐαυδοσιν ὑπηρετεῖν ἐργάται.

τα ερατ-

ταραττομένου δι' αὐτὸ δηλ τῷ τῆς ὄνου φωνῇ αὐ- A
θεσπίτῳ οὔσῃ, ὑπηρανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐπαρχὴς ἐπε-
κάλει τῷ πληγῶν, ὡς οὐχὶ τὸ κτήνους ὄντος αἰτίου, τῷ
ἢ ὁδὸν αὐτὸ δηλαπολύοντος ᾧδε γνώμῃ τῇ θεῷ ηὐθυ-
μήθη. καταβάσης ἢ ὁ βάλαμος, οἷός τε ἦν αἰασχύ-
νειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν ἐφεπομένην παρώρ-
μησεν, ἐφεξάξας ὅπερ καὶ νοερῶς αὐτῷ ποιή-
σαι, τοῦτο σημαίνων. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἢ θεὸς κελεύσαντος,
ἦκεν ἐπὶ βάλακον. δεξαμένου δ' αὐτὸν τὸ βασιλέως B
δωρεπὰς ἤξίου ἐφαχθεὶς δή τι τῷ ὄρει σκέψασθαι
πῶς τὸ τῷ ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς
ἀρίκνεῖται ἢ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτί-
μως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο
τὸ στρατοπέδου σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. καταβὰν δ'
αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε καὶ σκήλδυσιν ἑπτὰ δίμαχθ
τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς ἐφ-
σῆσαι. ὑπουργήσαντος ἢ δηλ ταχέως τὰ βασιλέως, ὁλο-
καυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔοικεν ἰδίᾳ σημαινομένῳ. ὁ ἢ ὡς C
φησιν. ἔστι ὁ δαίμων ᾧ ὁ θεὸς τὰ δίδωσι μείων κτή-
σει ἀγαθῶν, καὶ σύμμοιρον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ
ἑαυτῷ περίοικον ἐπίδυσεν, ὡς οὐδὲν ὄζειν αἰθεσπεῖον
ἡμῖς, οὐ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὑπερδωμάτων
ἀρίσω, καὶ καθαρῶν πενεῖας ὑμῖς ἀμείνους κειθή-
σεσθαι, καὶ παῖσι βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν,
θεοῦ μόνοις ὑμᾶς αἰθεσπότους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν
ἡμῖσιδε πάντων δαιμονίσεσθαι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκ D
ποιεῖζοντος. γῆν τε οὖν ἐφ' ᾗ ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε κα-
θέζεσθε, δουλώσασαν αἰεὶ παῖσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ σφῶν
αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα.
ἀρκέσειν ἢ τῷ κόσμῳ ᾧδε ἄρχειν ἑκάστῃ γῇ τῷ ἐφ' ὑ-
μῖν ἑτέρου ἡμῖς οἰκήτορας. θαυμάζειν δ' οἶνεν ὁ μα-
κάριος στρατὸς ὅτι τοσούτους ἐξ ἑνὸς παῖδὸς γεγόνατε.
ἀλλὰ τῷ ναῦν ὑμῖν ὀλίγων ἡ χαμαιπλία χωρήσει γῆ. τῷ
δ' οἰκουμένῃ οἰκητήριον δι' αἰῶνος εἶσε θεσπεσιω- E
τέων ὑμῶν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤ-
πειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὄζειν οὐδ' ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν
οὐρανῷ. τοσούτοις ἢ οὖσιν, ἐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀ-
φθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην
ἢ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐκθεῶν ἕκαστος τῶν θεὸς
ὑμᾶς πολέμου λάβοι, κἢ θεσσωθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα κἢ
τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ αὖ τροπαίῳ ἐπ' ὀ
νικηφόρους, οὐ δ' ὡς τε παῖδας δύφεσιν καὶ γυναῖκας.
τοσοῦτον ὑμῶν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεῶν φρονίσας αἴ- F
ρηται, ᾧ καὶ τὰ θεῖτὰ μειοῦν ἰσχύ, καὶ τὰ λείποντα
δίδωσι. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ,
τῷ ἢ θείῳ πνεύματι φορὸς αὐτὰ κεκινημένος. τὸ ἢ βα-
λάκου δυχεραίνοντος, καὶ ᾧδε βαίνειν αὐτὸν τὰς συν-
θήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αὐτὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ᾧδε
τῷ συμμάχῳ δικαιλοιῶτος. ἐλθόντος γὰρ δὴ κατά-
ρα τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακα-
ριωτάτους ἀποφαίνειν αἰθεσπέσιον. τῷ βαλὰκ φησὶ, G
θεὶ τῷ ὅλων λογίζῃ καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεὶ
τῷ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ θεοῦ λάβῃ
πνεῦμα; φωνὰς γὰρ αὖ βούλεται τοῦτο καὶ λόγοις οὐδὲν
ἡμῖν εἰδότων ἀρίπτειν. ἐγὼ ἢ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ
μαθόντας δηλῶσαι σπουδοῖ με προθύμως ἠγάγε-
τε, κἢ δηλ τοῦ τοῦ ἀφίξιν ἐποιησάμην, ἵνα τί μοι δι' ὀργῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σου τοῦ θυμόν. κρείττων ἢ ὁ θεὸς
ὧν ἐγὼ χαρίζεσθαι δυνήσεται, θεὶ τῷ αἰθεσπίων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦθ' ἅπερ ὑπαγορεύει

A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba
retur, apparuit ei angelus, obiurgãs verberato-
rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ip-
ſe obſtaret iter contra Dei voluntatem faciẽ-
ti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed
Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò
ne quid aliter agat quàm diuinitus admonere-
tur. His mandatis perceptis ad Balacum perue-
nit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, vo-
luit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræo-
rum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ip-
ſe cum regio comitatu deducit vatem in mõ-
tem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia
ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet re-
gem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac
arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt
factum, mactat victimas, vt victoriam præſagi-
re poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus
B Deus largam bonorum præbet copiam, & pro-
uidentiam ſuam perpetuam ducem & auxilia-
C trícem annuit. quoniam nullum eſt hominum
genus, cui non innocentia morum, virtutiſque
ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos
præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quã-
doquidem Deus vos ſolos hominum comple-
ctitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis
proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad
quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuũ
poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri no-
minis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare,
D adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla
non orbis regio veſtri ſanguinis homines ad-
mixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & ad-
miratione digniſſimus, ex vno patente in tan-
tum auctus. nunc vobis parum amplum pro
dignitate ac numero domicilium Chananęa cõ-
tinget, ſed totum olim terrarum orbem habi-
tationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in in-
ſulis quàm in continente ſit vobis degendum
præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æ-
E quiparanda. Cùmquetam innumeri futuri ſitis,
nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum
copiam deeſſe patietur in pace, & in bello vir-
tutem viris addet. inimicis noſtris in mentem
veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſu-
mere velint. non enim reuertetur è tali prælio
victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis affe-
rat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore conti-
gir, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere,
& quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce
F canebat, extra ſe raptus, & numine totus corre-
ptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare
clamitante, licèt magnis muneribus ab amicis
conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes,
quos nunc mactos virtute ac pietate caneret.
Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt
aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus
aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe vo-
ces quales vult profert & oracula, nobis
G nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem
ſatis memini ad quid precibus Madianitarum
ſim adductus, eáque cauſa veni vt voluntati tuę
morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm
mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui proposueram. quamprimumenim nostrum pectus subintrat, nihil amplius nostrum ibi remanet. ego certè nihil in horumlaudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui:sed numen illis propicium,quod gentis felicitati studet ac gloriæ, pro destinatis hæc verba mihi subdidit. Nunc age,quando animus est tibi atque Madianitis rem gratam facere,quorum preces me non decet non admittere,alias aras erigamus & sacra instauremus,si fortè Deum flectere possim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permisisset, ac ne iterato quidem sacro potestatem deuouendi impetrauisset, collapsus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum esset regibus & ciuitatibus clarissimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant earum res terra marique gestę ita prædictionibus responderunt vsque ad nostram memoriam, vt facilis sit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuisse euentum aliquando comprobaturum.Balacus autem ægrè ferens expectationem frustratam, sine honore vatem ablegat.ille domum repetens,cùm iam Euphratem attigisset,accitoBalaco & principibus Madianitarum,Balace,inquit, vóque Madianitæ, quandoquidem necesse est vt vel præter Dei voluntatem vobis obsequar, Hebræorum quidem genus nunquam est interiturum,nec bello,aut pestilentia fameque, aut alio casu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis seruãdæ,ne quãdo talis clades incidat qua vniuersi de medio tollãtur.interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, castigatione tali ad sanitatem reuocati. quapropter si breuem victoriam de illis consequi quæritis,hoc consilio voti compotes efficiam. Filiarum formosissimas, quæ pulchritudine suæ mentes eorum expugnare possint,quantum fieri potest cultas ac ornatas mittite,vt circum castra obuersentur,& iuuenibus complexus expetentibus faciles se præbeant:vbi verò cupidine captos viderint, subitò se proripiant.cúmque rogatæ fuerint vt maneant,non annuant nisi persuasis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt,Madianitarum & Moabitarum deos venerentur.sic enim Deum iratum sibi reddent. Post hæc monita abiit.Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus,Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur:& in colloquium venientes rogant ne sibi voluptatē ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve consuetudinem eorum auersentur.illę libenter & verba iuuenum & complexus admittunt:iãmque blanditiis illectos,& cupidine feruentes relinquere parant.tum illi tristes mulierum discessu,precibus instant ne se relinquant sed futuræ cõiuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promissa iure-

Num.25.

A τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι ἢ τὴν σὴν βούλησιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν σὲ πάλιν. ἐγὼ γοῦν τὸν στρατὸν τοῦτον, οὔτ' ἐπαινέσαι προθέμην, οὔτ' ἐφ' οἷς τὸ ἦθος αὐτῶν ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ὄντα ὦν, καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτοῖς δύσδαιμονα βίον καὶ πλέον αἰώνιον προφέρειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. ναῦν δὴ, χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ ἀπουδῆς ἔσει μοι καὶ μαδιανίτας, ὧν ἀποσοβεῖσθαί μοι πάλιν ἀξίωσιν οὐκ ἀφαιρεῖ, φέρε βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν προσπλησίας ὑπερτελέσωμεν, εἰ πῶσαι τὸν θεὸν ἀνυπεύθυνον ὑπερβῆναί μοι ταῖς αἰθεσπίοις ἀρᾶις ἐνδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκου, δῆς μὲν τὸ θυμικὸν τὸ θεῖον οὐκ ἐπένδυσε, τὰς κατ' ἦθος ἰσοπαλεῖς ἀρὰς. πιστὸν δὲ δὴ τόμα πάθη προὔλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι τῆς ἀξιολογωτάτας, ὧν B C εἰσὶν ἃς δὴ οἰκεῖσθαί πως συμβαίνει τὴν ἀρχὴν, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἠφάνισμα τοῖς αὐθεσπίοις δῆτα γῆς ἢ θαλάττης εἰς μνήμην τῶν ἐμὸν. ἐξ ὧν ἅπαντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται αὐτὸς ὅτι ἔτοιμος πρὸς τὸ μέλλον. Βάλακος δὲ ἀγανακτήσας δὴ τὸν μὴ καταρᾶσθαι ἠνέσθαι τοῖς ἰσοπαλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον ἀπήμιας τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δὲ ἅπαν ἤδη καπὶ τὸν παραιοῦν τὸ διφεσίτιον ἠμόμωρος, τόν τε βάλακα μεταπεμψάμενος καὶ D τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, Βάλακε φησὶ, σὲ τῶν μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γὰρ μὲ μὴ προβάλλεσθαι τῷ θεῷ χαρίσεσθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἔθνος ἡμῶν οὐκ αὖ ὀλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ἤτ' ἐν πολέμῳ, ἤτ' ἐν λοιμῷ, μὴ ἀπαύστῳ τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν, οὔτ' ἄλλη τις αἰτία προβάλλοις ἀφανίσειε. προνοίᾳ γάρ ἐστιν αὐτῷ τῷ θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, μὴ μόνον ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι θίασον πάσης ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ μὴ ἀπόλοιντο πάντες, E συμπέσοι δὲ αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινοῦσθαι δικαιεύτως μᾶλλον αἰδήσουσιν δὴ φόβῳ τῷ ἐπαγομένων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δὲ εἴ τινα πνὰ φρὸς βεαχὺν καιρὸν κατ' αὐτῷ περδάναι ποθεῖτε, τύχαιτ' ἂν αὐτῆς τοιαῦτα ποιήσαντες. τῷ δυσατέρων τὰς μάλιστα ἀφαιρεῖς, μὴ βιάσασθαι μὴ νικῆσαι τὴν ὁράντων σωφρεσυνίαν ἱκανὰς δὴ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν ὁμορφίαν αὐτῷ δὴ τὸ μᾶλλον ἀφαιρεῖς, πέμψατε πλησίον ἰσομοίας τῇ ἐ- F κείνων στρατοπέδου, ἵ δομιθίοις συμβῆναι τοῖς νεανίαις αὐτῷ προστάξατε. ἐπειδὰν δὲ κηλεσομένους ὄρφασι τὰς ὑπερθυμίας, καταλιπόντασαν. μὴ φθαναλυόντων μέσαν μὴ φρότερον ὑπαλύσασαν, πρὶν ἂν πίσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους, καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς δῆμον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν καὶ μοαβιτῶν σέβωσι. ἕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεσθαι. ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο. τῶν δὲ μαδιανιτῶν παμφάντων τὰς δυγατέρας καὶ τῶν ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τῶν G ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τῇ ὠμορφίᾳ αὐτῶν. καὶ προσαγόμενοι εἰς λόγους αὐτᾶς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τῇ κάλλει αὐτῶν δοῦλαι αὐσεως, μηδὲ ἐκ τῆς

τῆ πλησιάζειν συνουσίας. αἱ δὲ ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνθουσιάσαι δὲ αὐτοὺς τὸ φρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης, ἤδη ἀπαλλαγὴν ἐμηχανῶντο. οἱ δ' ἀθυμίᾳ δυνηπρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐπέστρατο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτῶν ἰσομένας αὐτοῖς μόνον καὶ πατρίους δουλωθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμιλοῦντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτην ὧν ὑπομνυοῦτο ποιούμενοι, δακρύοντες τε καὶ παιπαλόεσσαν ἑαυτοῖς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ καταστάζοντες εἶδος, οἱ δὴ ὡς δεδουλωμένους αὐτοὺς κατεῖδον, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἡδομένους, ἤρξαντο τοιάδε λέγειν. ἡμῖν ὦ ξένοι παῖδες νέοι, οἶκοι τε ἱκανοὶ παρόντων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἀφθονος, καὶ ἡ τῶν γονέων καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδὴ κατὰ νοῦν ἐστὶ τούτων πόθεν ἐνθάδε ἀφίκοισθε ἡμεῖς οἱ ὁμιλίαν ἠκούσαμεν, δι' ἣν ἐμπορευσόμενοι τὴν ὥραν τοῦ σώματος θεραπεύσασθε τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν. ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβόντες, τοιούτους ὑμᾶς ἡμῖν ξενίοις δεδώκαμεν καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ φρὸς ἡμᾶς φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον ἀναχωρεῖν, δι' αὖ τοῦτο δέησιν ὑμῶν ποιησόμεθα. πίστιν δ' δοίας λαβοῦσαι τὴν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθεῖσαν ἀγαπήσομεν τὸν μετ' ὑμῶν βίον ὡς γαμεταὶ δεξιοῦσαι. δεῖσθαι δέ, μὴ κάκιον ἡμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπειδὴ ὑβρίσητε καὶ ἄτιμος δοκοῦμεν φρὸς τοὺς γονεῖς συγγνώσεσθε τὴν ταύτης φυλακτομένας ἕξιν. τῶν δ' ἄλλων βουλόντων πίστιν δοῦναι ὁμολογουμένων, καὶ θεοὺς μηδὲν αἰτιωμένων ὑπὸ τῆς φρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν ἔφασαν δέδοται, τοῖς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ φρὸς ἅπαντας ἀλλοιοῦσθαι χρῆσθαι, ὡς καὶ τοῖς ξένοις ὑμῶν ἰδιοτρόποις εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βιουμένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν, καὶ ἐκ ἄλλο ἡδίστου τεκμήριον ἧς ἔχει τις πρὸς ἡμᾶς φιλοσοφίας, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς θεοὺς θεραπεύειν. μέμφεται δ' ἡδέως εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτοῖς θεοῖς φροσέπεσθε. καὶ ταῦτα τῆς μὲν ἡμετέρας κοινὸν ὄντων φρὸς ἅπαντας, τῆς δ' ὑμετέρου πρὸς μηδένα τοιοῦτο τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. οἱ δὲ ὑπὸ τῆς πρὸς αὐτὰς ἡδονῆς κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ θαυμάζοντες αὐτοὺς εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας ἡγησάμενοι, καὶ θύειν αὐτοῖς καὶ νόμων τὸν δυσχερέστατον τοῖς καθειρυσμένοις προσθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν ἐχαίρειν, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τῆς γυναικῶν δι' ταύτην τὴν οἷς ὁ νόμος αὐτῆς ἐπέλυσε ποιοῦντες διετέλουν. ὡς δὴ πάντες ἤδη τῇ στρατιᾷ τὴν θεραπείαν χορηγεῖν τῆς νίκης, καὶ τάσιν αὐτοῖς πολὺ χαλεπὸν προτέρας εὐσεβεῖν καὶ κίνδυνον παντελοῦς τῆς ἰδίων ἐπισπᾶν ἀπωλείας. ἅπαξ δὲ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλήστως ἐφορᾶτο. καὶ εἴ τινες τῆς θεσπίου ἀνδρῶν δικαιοπατέρων ἀρίστας ἐπιφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο. καὶ Ζαμβρίας ὁ τῶν Συμεωνίδος ἡγουμένης φυλῆς, χρόσμα συνεπιμαθόμενος ἐν ὄρει θυγατρὶ τῆς Χοσβὶ δυναστεύοντος ἀνδρὸς Μαδιανίτου ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῆς μανίας ἀφθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γλισχόμενον, ἐθισθέντων αὐτίκα οὐ θύειν τὰ πάτρια καὶ χαίρειν ἡγεμόνος ἀλλοφύλου. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆς στρατιᾶς, δέους μανίας μὴ ἡδύτερα ἀγάγῃ, συνεκκλησίαν εἰς ἀπώλειαν τῶν λαῶν, οὐδενὸς ἐπ' αὐτοῖς κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μόνον βουλόμενος εἰς ἀνάνηψιν ἀφεῖσαν τοὺς ἐν τῷ λανθάνειν μεταπεσεῖν ἀπολομένους. ἔλεγε δέ, ὡς οὐκ ἄξια ὁρῶν αὐτὸ αὐτῷ οὔτε πατέρων τιμὰ ἡδονὴν προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τῶν βιοῦ. προσῆκεν δέ, ὡς ἔπος καὶ καλῶς αἰ αὐτοῖς ἦρι ὑπαβαλλόμενοι,

iurando confirmabant. Deum teſtem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omnino captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos hac hoſpitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuictura ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniam vos dare æquum poſtulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ amore nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuerſiſſimos, vt cibis etiam propriis veſtro more vtamini, nec potum cum aliis communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcum vitam degere, deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem iſtum vos non fingere, niſi eoſdem nobiſcum deos adoretis. Nec abſurdum fuerit aut vitio vertendum, ſi terræ in quam venitis peculiares deos colere malitis: præſertim cùm noſtri per omnes regiones honorétur, veſtrûm nemo præter vos cultu dignetur aut cæremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta veſtra inſtituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta earum comprobant, & quo trahebantur ſequentes à religione patrum deſciſcunt: & plures deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior gliſceret, & aucta religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiã Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitide, Vri filia gentis eius dynaſtę, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moyſis placitis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſſimulanter ſe oblectabat. In hoc rerum ſtatu Moyſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduocata concione, nominem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationem adducere eos qui tantiſper dum latere ſe putant, ad ſanitatem reduci poterant: ſed dicebat rem indignam, nec ipſis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcant, & non legum con-

temptu,ſed compeſcendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent.abſurdum præterea dicebat,quòd cũ in deſerto modeſtè vixiſſent,nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæſiuerant,nunc per affluentiã perditum irent.Talibusdictis conabatur iuuentutem corrigere,& ad ſaniorem mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens:Tu,inquit, Moyſes,tuis legibus vtere,quibus iam longo vſu robur addidiſti:quod ni feciſſes,ſæpe iam pœnas dediſſes, & tuo malo non eſſe Hebræis imponendum didiciſſes.me certè nunquam ad tua tyrannica iuſſa obſtrictum habebis, neque enim aliud hactenus,quàm ſub legis ac religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatum malitioſis artibus adſtruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſeruitute fuerit grauius,in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere,cùm ipſe multo dignior ſis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium conſenſus approbat,plus tua quàm cęterorum mortalium placita valere poſtulas. ego quę nunc facio,quia benefacta iudico,nec fateri quidem in hoc cœtu grauabor,mulierculam alienigenam me duxiſſe.audis à meipſo mea facta,vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi veritatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit,qui in rebus meis meipſo plus arbitrij habere voluerit.Hæc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc eſſet euaſura, maximè quòd videret legiſlatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio diſſoluitur. ac fortaſſe vlterius malum hoc ſerpſiſſet,ni Zambrias maturè ſublatus eſſet talem ob cauſam. Phinees tum aliis rebus,tum patris dignitate,iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius,& Moyſem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam:cuius impunitate ne legum contemptus creſceret,vindicare in flagitioſos decreuit,non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimũ valeant.Cúmque tanto eſſet animi & corporis robore,vt non temerè aliquid arduum aggrederetur,quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit,& eodem ictu ipſum vnà cum Choſbi transfigit.quo exẽplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accẽſa, certatim in eiuſdem criminis reos facit impetũ,& bonã illorũ partẽ ferro cõficiũt,reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit,per irã numinis inflicta & ne illis quidem pepercit,qui cùm iure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent aut diſſimulare aut accendere etiam maluerũt:

A τὴν αἱρέσιαν τοῦτο λαμβάνουσιν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους,ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ ἔτι ταῖς ἡδυπαθείαις εἶναι. πρὸς τούτοις ἦ οὐδὲν ἄλογον ἔφασκε σοφισαμένους αὐτοὺς ὅτι τῆς ἐρήμου, νεῦον ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παύσειν, μηδὲ τὰ κτηθέντα τοῦ τῆς εὐδαίμονος δι' ἀπορίαν αὖθις ἀποστερεῖσθαι. κἀ ὁ μὲν ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀναστὰς ἦ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μέν, εἶπεν, ὦ μουσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐσωφρόνησας ἐκ τοῦ σωφρονίσαντος τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεσκευμένος. ἐπεὶ μὴ τοῦτον αὐθις ἰσχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἂν ἤδη κακολασμένους ἐγὼ ἂν ἐκ δικαιολογίσεως ἐλεγξαίους. ἐμὲ δ' οὐκ ἂν ἀκόλυτον οἷς σὺ πρόσκειται τυραννικῶς λάβοις. οὐδὲ ἄλλό τι μέλλει νεῦν ἢ προκήρυκα τῶν ὑπὲρ θεοῦ δουλείαν μὲν ἡμῖν ἀρχαίαν ἦ σαυτοῦ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κοῦφον τοῦ βίου αὐτεξούσιον, ὃ πᾶσιν ἐλευθέροις ὄσοις καὶ διανοεῖσθαι ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν εἶναι αὐγυπτίαν ἐξαίους γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ νόμους τὸ ἑκάστου πρὸς τὸ κεκαλασμένον αὐτῷ πίπτον. πολλοὶ δ' ἂν δικαίστερον αὐτὸς τιμωρείαν ἐπομόσους, τὰ παρ' ἑκάστου ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφαιρῆσαι προσηκόμενος, καὶ κατὰ τὸ ἀπάντων δόξης ἰσχυρὸν τὸ ἑαυτοῦ καταστυφοῦς. ἃ ἦ θεάσῃ νεανὶ κρίνας ἀγαθά, ταῦτ' ἔπειτα θεοῖς αὐθις ὁμολογεῖν ἐν τούτοις οὐκ ὀκνήσαιμι. γὺ. αἰσχρὸν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἤγμαι. παρ' ἐμαυτὸν γὰρ ἀκούεις τὰς ἐμὰς θεραπείας ὡς παρ' ἑλευθέρῳ. καὶ γὰρ οὐδὲ λαθεῖν προσδέχομαι. δύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ἐμαυτὸν θεραπεύεσθαι τὸ ἀληθινὸν, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τὸ ὅλον ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς ἀνηρτημένος. χαίρειν ἂν οὐδεὶς κωλύσειεν αὐτὸ θεῖον ὂν θεραπεύεσθαι γνώμης τῆς ἐμῆς δεσποτούσης. ἦ ὁ ζαμβρίας ταῦτα θεῖον ὂν αὐτὸς τε ἐδίδασκε καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς ἑπομένους, ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν ὁμοεθνῆ ὁρῶν μὴ παραυτίκα τὸ δεινὸν αὐτοῖς προσαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀντικειμένης θελήσαντα. θεῖσατο γὰρ μὴ πολλοὶ τῶν λόγων ἀστειλαίας αὐτὸ μιμηταὶ γένοιντο ταράξωσι τὸ πλῆθος. καὶ δέδοικεν μὲν ὅτι τούτοις ὁ σύλλογος. προσελπίζει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἢ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς ἀνὴρ τάτε ἄλλα τῆς νεωτέρου κρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζαρίου γὰρ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ἦν, μωυσέως δ' ἀδελφοῦ υἱός, ἀγανακτήσας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ ζαμβρίου, καὶ σπουδὴν ἐμοὶ ἔτι γενέσθαι τοῦ ὕβρεν ὑπὸ τῆς ἀδικίας, ἔργῳ τε δίκην αὐτῆς εἰσπράξασθαι δέοντος, καὶ κωλῦσαι δέδοικεν τοῦ παρανομίαν εἰς πλείονας τῆς ἀρξαμένου κολασζομένων. τόλμη δὲ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προῆκεν, ὡς μὴ πρότερον εἴ τινι συναίνῃ τῆς δίκης ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τοῦ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅτι τοῦ ζαμβρίου σκηνὴν παραμένοντος αὐτὸν τὸ πάσων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ νέοι πάντες,οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλοκαλεῖν, μιμηταὶ γενόμενοι τοῦ φινεέσου τόλμης, ἀνῄρουν τοὺς ὅτι τοῖς ὁμοίοις ζαμβρεὶ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῦ τούτων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῆς παρανομησάντων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες κατὰ λοιμὸν ζαύτην ἐπισκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τὸ κόσον. ὅσοι τε συγγνώμης ὄντες κωλύειν δίκαιον ὑπέλαμβανον αὐτοὺς ὅτι ταῦτα, ἀδι-

ἀδικεῖν τὰ θεῖα δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἀπέλλιωτας μὲν οὖν ἐν τῷ τάξει αἴδρις ὑπ' ἐλάττοις τρισχιλίοις καὶ μυρίοις. ὑστερίζων δὲ τούτοις παρεξιωτὴς ὁ ἀρτίας μωυσῆς, ὅτι τῷ μαδιανίτῃ ὤλεθρον τιλὼ στρατιὰ ἐξέπεμπε. περὶ ὧν ὀλίγον ὕστερον μνήμην ποιησόμεθα, ἐπειδὴ πρότερον ἱερεμίᾳ, ἐφ' ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τῷ τε νομοθέτου γνώμῃ μὴ παρελθεῖν αἰτιατὸν. τὸν γὰρ βάλαμον, ὑπαλειφθέντα ὑπὸ τῷ μαδιανίτῃ ὅπως ἐναντίσηται τοῖς ἑβραίοις, καὶ τὸ μὲν ἐκ δυσθέντα θεῖα προφάσει, γνώμῃ ὑποθεμένου ἢ χρησαμένων τῷ πολεμίων, ὀλίγῳ τὸ τῷ ἑβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ὀλιγανδρίαις, νοσησάντων δίκαιον ὡς ταὐτὰ, μεγάλως ἐτίμησεν αὐαγρέλας αὐτὸ τὰς μαντείας. καὶ παρὸν αὐτῷ σφετερίσασθαι τιλὼ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς αὐ γλωμμίου μάρτυρος τὸ διελέγξοντος, ἐμείνῳ τιλὼ μάρτυρίαν ἀπέδωκε, ἐ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς αὖ αὐτοῖς ποὶ δοκεῖ, ἕτερα σκοπεῖν ἔστιν. μωυσῆς δ' ὑπὲρ ὧν καὶ πρόσθεν, ὅτι τιλὼ μαδιανίτην γλῶ ἔπεμψε στρατιὰ, τοὺς πάντας δισχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀποδείξε φινεές, ἔ μικρὸν πρότερον ἱμνοθήμῳ φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸν ἀθανομοιοῦτα τούτοις ζαμβρίαν τιμωρησαμένῳ.

A nec priùs deſtitit, quàm quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam quod omiſſum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc facere à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo effectum eſt, vt quibuſdã infectis praua opinione, penè totius populi religio ſit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus eſt Prophetæ, vt oracula eius ſuis literis inſeruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro ſuis ederet, nec vllo teſte id factũ eius cogi gui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quiſque vt libuerit ita conſideret. Moyſes autem, vt dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: iſque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus.

B

C

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς δὴ μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατεύσαντες κατέπεσαν αὐτῶν.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moyſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

D

Μαδιανίτας δ' ὑποθυμούμενοι τὸν στρατηγὸν δεῖσθαι ἐλαυνόντα, καὶ ὄσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἐθεράπευόν τε καὶ τοὺς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἧ προσδέχοντο τοὺς πολεμίους ἀσφαλισάμενοι, ὡς εἰρήμεθα αὐτοῖς, ἐλθόντων ἤ καὶ συμβολῆς γλωμμίης, πίπτει τῷ μαδιανίτῷ πλῆθος ἀναλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῷ ἅπαντες. πέντε δ' ἦσαν, ὧνος τε καὶ σοῦρης, ἔτι δ' ῥοβέης τε καὶ οὐβης. πέμπτος δ' ῥέκεμος, ἀφ' πόλις ἐπώνυμος τὸ σᾶν ἀξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ ἀραβίου τὸ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρέκεμ καλεῖ), πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ζ ἁπάντων δὴ τῷ πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῷ τιλὼ χέρσαν. καὶ πολλὰ λείαν λαβόντες καὶ τοὺς οἰκέτορας γυναῖκάς τε ἅμα διεφθαρέντας, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο μωυσέως φινέα κελεύσαντος. ὃς ἦκεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἄφθονον. βόας μὲν γὰρ δισχιλίους καὶ πεντακισμυρίους ἐπλὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους δ' ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ δ' καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς τε κατ' οἶκον ἱκανῆς. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας, καὶ ἀβροδιαίτοι σφόδρα ἐτύγχανον. ἤχθησαν δὲ καὶ παρθένοι, περὶ δισχιλίας καὶ ξισμυρίας. μωυσῆς δ' μερίσας τιλὼ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ δίδωσι, καὶ τοῖς ἱερεῦσι. λάφυρα δ' τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τιλὼ δὲ λοιπιλὼ, νίμει τῷ λαῷ. καὶ δῆγμα τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνες ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γλωμμένης, ὑπὸ μηδενὸς δ' σπουδαιοῦ τούτῳ ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις. μωυσῆς δ' γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διεφθείρειν ἑαυτῷ ἐνόμιζε καθῆκον δὴ τε ταῖς ἀναπαύλαις, καὶ στρατηγὸν αὐτοῖς διάδοχον ὑμνούμενον, καὶ τοῦ θεοῦ τούτῳ τιλὼ ἀναγορεύσαντος δηλῶσαι τῷ ἀναγκαῖον.

E

F

G

Madianitæ verò intellecto hoſtium aduentu, & quòd iam non longè abeſſent, & ipſi copias in vnum contrahũt, & quà in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorũ pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta multitudo Madianitarum eſt cæſa, vt numerus cadauerum iniri non poſſet, ne regibus quidẽ ſeruaris. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus, Hebræi regionem ſunt populari, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyſe mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illeſo exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem, aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſupellectile vtebantur. Et enim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abductæ ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyſes autem partitus prædam, quinquageſimam eius partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Leuitis alterum quinquageſimam: reliquum verò populo diſtribuit. quo factum eſt vt deinde ſuauiter viuerent, opibus virtute quæſitis, otium quoque ad fruendũ nacti. Moyſes autem iam admodum ſenex Num. 27. Ieſum deſignauit, qui ſibi in Prophetæ & ducis Deut. 3. (ſi opus foret) muniis ſucederet, Deo ita iubente vt hunc principatus ſucceſſorem faceret.

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia
Num.23. Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quę non multò antè bello capta fuerat. esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantùm agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis mu-
Num.35. nitis oppidis, liberos & vxores atque impedi-
Deut.4. menta in illis deponunt. Moyses quoque in
19. eadem regione decem vrbes condidit, in illum
Ios.20. quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantùm profutura, qui cæde non sponte commissa eò confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cedes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit: Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc: ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanęade Gaulademan. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset qui-
Num.27.36. dam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tri-
VI. bui suæ sortes perpetuò manerent. Quúm-
Deut.4. que iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

A ὁ Ἰησοῦς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωσέως ἐκδιδαχθείς. κἀν τούτῳ δύο φυλαὶ γάδου τε καὶ ῥουβήλ, καὶ τῆς μανασσίτιδος ἡμισεία, πλῆθει τε ποδῶν δυσαριθμοῦντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν ἀμορίτιν δοθῆναι, δρίκτην οὖσαν ἀγαθὴν εἰς βοσκήματα φέρειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς δείσαντας τοὺς περὶ χαναναίους μάχας, περφασιν ὑπρεπῆ τὴν τῶν βοσκημάτων δι-
B μέλειαν εὑρηκέναι, καίτοις τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας δυσχήμονα περφασιν ὀνομάσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ἀπόνως διάγοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τε κτήσασθαι τὴν αἰτυμένην ὑπ' αὐτοῦ γῆν. μὴ θέλειν δὲ συναραμένους τοῖς ὁπλίταις ἀγώνων, γῆν ἣν διαβάσιν αὐτοῖς τὸν ἰορδάνην ὁ θεὸς ἐδωρήσεται ὑπερκοντα ταύτην λαβεῖν, καταστρεψαμένους εἰς ἐκείνας ἀπιέναι πρὸς ἡμᾶς πολεμίους. εἰ δ' ὁ-
C ρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν καὶ δικαίως πρὸς τὴν ἀξίωσιν αἰτοῦσι ὑπολογοῦντες, ἀπολογοῦντο, μὴ δι' φόβον κινδύνων, μηδὲ δι' τὸν πόνον τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν αἴτησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὁπλοφύλοις καταλιπόντες, ἐῦζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτῶν διδόντος σωτηρίαν τοῦ στρατοῦ. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τοῦ λόγου, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ
D Ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐπὶ τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμορίτιν αὐτοῖς ὅτι τοῦ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασταθέντων τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅτι τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καὶ τείχη, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμφέρειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἐν ἐμποδὼν τοῦ πονεῖν ἀπέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ δὲ καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησομένας. ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ὑπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύξομένοις. καὶ χρόνον ἔταξεν ἐν τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τοῦ
E ἀρχιερέως, ἐφ' ᾧ φράσας τὸν τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα τὸν κάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τοῦ τεφονεύμενου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν τεφονευκότα, ἑτέρῳ δ' οὐκ ἐπιτρέπουσι. αἱ δὲ πόλεις αἱ τρεῖς τὰς φυγὰς ὑποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅτι τοῖς ὅροις τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον δὲ τὴν γαλαδηνῶν γῆς, καὶ
F γαυλαδηνῖται δὲ ἐν τῇ βατανειάδι κτισαμένων δ' αὐτῶν καὶ τὴν χαναναίων γῆν, ἕτεραι πόλεις ἔμελλον ἀποδεδεῖχθαι τῶν λευιτῶν πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὑποτείλαντος. μωυσῆς δ' προσελθόντων αὐτῷ τῶν φερέτων τὴν μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὄνομα σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν οὐ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέντοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησι, εἰ μὲν μέλλοιεν τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μὴ τὴν κλῆρον φέρειν αὐτοὺς ἀπῦναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὶ φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ παρούσῃ φυλῇ καταλιπεῖν. ἐκ τούτου μένειν ἐκάστου τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διετάξατο. τῶν δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν ὧν διέκονθ' ἡμέρας συμπληρουμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅτι τοῦ ἰορδάνου διαγωγὸν, ὅπερ νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φοινικόφυτον δ' ὄρει τὸ χωρίον, συναλθόντας τῷ λαῷ A habens palmetis consitum, vbi populum om- Deut. 4.
πάντας, λόγῳ τοιάδε.

Κεφάλαιον η'.

Η μωσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

ANδρες συστρατῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ ἡ γήρα χρόνον ἐπὶ ἔτεσιν καὶ ἑκατὸν λελυσμένῳ δεῦρο τῷ ξύλῳ ἐπελθεῖν, καὶ τὴν πέρα τοῦ ἰορδάνου προσχθησομένην οὐ μέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμενος μηδὲ νῦν ἐκλιπεῖν. τοῦμὸν γὰρ ἡ μετέρας δαιμονίας προθυμεῖν. ἀλλ' αἰδῶ τε ὑμῖν προσμαρτύσεσθαι τὴν τῆς ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνήμῃ ἐμαυτὸν γνωμένων ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς κρείττονος. φέρε οὖν ἀπόθωμος ὃν ἔχομεν ὑμεῖς τῶν δαιμονήσητε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῆς καταλέκοιτε κτῆσιν ἀγαθῶν αἰδῖον. μακαρίσμος, ἔτεσι ἀπέλθω τοῦ βίου. πεπείσθαι γ' ἄξιός εἰμι, δίκαιός τε τὰς προτέρας γὰρ ὑμῖν φιλοτιμίας, καὶ δίκαιος τὰς ψυχὰς ὅτι τελεωτάτῃ γνωμένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες ἰσραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως αἰτία, θεὸς ἑνώσας. μόνος γὰρ ἔστ' δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῆς ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵοις αὐτός τε βούλῃ καὶ ἐγὼ τὴν δίκαιον αὐτῷ σαφῆς ἐξεπισκέψασθαι παραινῶ, οὐκ ἂν ὄντες μακάριοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι στυγήσητέ ποτε ἢ παύσασθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ὄντων ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μένει, τῆς τε ὑπόντων ταχίαν ἔχετε τοῦ παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἔπεσθαι, τούτοις πειθαρχῆτε. καὶ μή τε νομίμων τῆς παρόντων ἄλλων προτιμήσητε δίκαιον, μήτ' δυσεβείας ἧς νεῦσον θεὸν ἔχητε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστῆσθε τρόπον. ταῦτα δὲ φεύγοντες, ἀλυμάντους μάχας διενεγκεῖν ἁπάντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῆς ἐλθόντος δύαλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντες ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων ἀνυφέρειν εὔλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ ἀρίστιον δόξαν. ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων χαρίζεται ἀφειδοῦσίαν. ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένους αὐτῇ μακάριον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῆς ἀλλοφύλων πλέον δεξαζομένους, καὶ ἅμα τοῖς αὐθις τῶν εὐπλοιαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τούτων δ' οὐ ἐφικέσθαι δυνησόμενοι, εἰ τῆς νόμων, οὓς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνταξάμενος, κατήκοοι καὶ φύλακες γένησθε, καὶ μελετῶντες τὸ συνιέναι αὐτῆς. ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ἅμα πόθῳ ὑμᾶς νόμων τε σωφρονεῖν καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἷ φρόνησιν ἔχουσιν ὑμῖν τοῦ συμφέροντος. θεὸς τὸ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' οὗ βούλησιν καὶ ἐγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνθυμοῦμαι, οὐ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τοῦ αὐτοῦ φρόνησιν. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον ἦτον ἔχειν προστάτου ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὑπομνήμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτῷ χρήσεσθαι τῇ προμηθίᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι, τοῦ εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆν, ὧν ἀγεραῖοι μὲν χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἕσονται παριλθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτῶν.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Agè igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualésve ego ex ipsi⁹ sententia instituo, nunquam non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis: sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hęc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem coluerit, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parentes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperaturus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis,ſi mã- A
datis principum ob murmurauceritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis:à quo vitio ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis.Abſit autem vt ita in hos exaſperemini , quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis.meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus.quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ B
contriſtatos relinquere.qui etiam tunc æquo animo vos tuli : ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurũ eſt.& ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati
Deut.7.11. opum affluentia , quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini,Deum fautorem nequaquam eſtis habituri , quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis , & C
terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit,iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe.quare quo minus periculi ſit,ne illas violetis,poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini : idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate,ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumparis. Præterea lucos & aras & templa quot- D
quot habent ad vnum tolli iubeo,ferróque & flammis ita deleri , vt etiam memoria eorum omnis aboleatur.Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis.Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi , & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum , à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem,leges ſcriptas & in- E
ſtituta bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas,& iam tum deſiderio ducis mœrebant:memoréſque quanta pericula pertuliſſet,quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet:& de futuro ſoliciti , quòd non eſſent talem principem habituri , ac ne Deum quidem æquè propitium. Moyſe non amplius deprecatore : tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem cõtra illum commiſerant,grauiſſimè dolebant:ita vt totus po- F
pulus lacrymans nullam conſolationem admitteret.Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere,ad leges accipiendas hortabatur.atq. ita tũ cõcio eſt diſſoluta. Nũc priuſquã ad reliqua trãſitũ faciã,operępreciũ duxi,leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere,quo lector cognoſcat , qualia ſint noſtra iã inde à priſcis ſeculis inſtituta.Extãt autẽ omnia quę ille vir ſcripſit,vt nihil ornatus cauſa liceat affingere:ſeriẽ tantũ nouauimus,& le- G
ges quas ille ſparſim vt quãq; à Deo retulerat,

τλῶ τε ἐλλιθείαν ἡγῶδε μὴ τὸ σφέτερον ἁμαρτεῖν ὀῖς· αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες σφάλλειν ἀξιώσουσιν. νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς δυσγένεις ὑβρίζειν ἐν τούτῳ τλῶ παῤῥησίαν πάθετε. ὃ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ σφέτερα. μηδὲ τλῶ ἴσλω ἐπὶ τούτοις ὀργλῶ ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐβλημήσατε χρῆσθαι. γινώσκετε γὰρ ὡς πλεονάκις ἐκινδύνευσα ἐφ' ὑμῶν ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς σφετέμενος. οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδου τὸ ζλῶ δυχεραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀϊδιότητα φέρον, μηδὲ παρ' ὃν ἔπαθον αὐτὰ κρίνειν ὀργῆ γνώμης. ἀλλ' ὅς τε τὸ σωφρονῆσαι ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τοῦτ' ἀσφαλὲς ἦ, καὶ μηδὲν εἰς τοὺς φροιζηκότας ἐκβεβήκει ὄλῳ πλοῦτον, ὃς ὑμῶν πολὺς ὄλβασι τὸν ἰορδάνλω, καὶ τλῶ χαναναίαν κτησαμένοις ἐφιζήσεται. ἐπὶ προαχθέντες εἰς καταφρόνησιν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρίστης ὀλιγωρείας, ἀπολεῖτε καὶ τλῶ δίκαιον τλῶ πρὸς τοῦ θεοῦ. ποιήσαντες δ' ἦτον ἐχθρὸν τλῶ τε γλῶ ἰῶ κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλοις ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεσθε μὴ μείζοσιν ὀνείδεσιν. ἐπισκιδάντες ὄλῳ τῆς οἰκουμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τλῶ γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δουλείας. ἔσται δ' ὑμῶν τούτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀσφαλὴς ἡ μετάνοια, καὶ ἡ τῶν οὐ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βούλεσθε τοῦτο ὑμῶν μόνον, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολειπθῆναι κρατήσαντες αὐτῶν. ἀλλὰ πάντας ἀπολλύειν κέλευε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων ἀφορμὰς τῆς ἐκείνων ὀπτηλύσεως, ὄλῳ θυμῶν τλῶ παρόντα πόλεμον. ἔτι δ' καὶ βωμοὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ὄμεν, καταῤῥίπτειν παραινῶ καὶ ἐκπυρῶν πυρὶ τὸ γλῦς αὐτῶν καὶ τὴν μνήμλω. βεβαία γὰρ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειν ἡ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσφάλεια· ἢν μὲν δ' ἀμαθίαν ἢ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χλῖον ἀποδύσῃ, συνίθηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι ἢ θεοῦ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, παίσῃν εὐδαιμονέστατοι κεκλήσεσθε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, καὶ τλῶ ὄλῳ τάξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένλω. οἱ δ' ἐδάκρυόν τε καὶ πολλλῶ ὀπτίζήτησιν ἐποιοῦντο ἢ στρατηγοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσει καὶ προθυμηθέν τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῆς μελλόντων ὡς οὐκ ἰσομοίρης ἄλλης ἀρχῆς διαύτης, ἧττον τε ἢ θεοῦ προνοησομένης, ὄλῳ τὸ μουσῶν ἦ) τὸν ὠδὴν καλοῦντα, ὧν τε ὀπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὠμλήσαν αὐτῷ μετανοοῦντες, πλῆθος. ὡς ἅπαντα ἢ λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρείττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῷ ποιῆσαι πάθος. μουσῶν δ' αὐτοῖς παρηγόρει, καὶ ἢ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἁπάντων αὐτοὺς χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν. βούλομαι δ' ἢ πολιτείαν πρότερον εἰπὼν, τῷ τε μουσέως ἀξιώματι ἐπὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθὼν παρίξων δ' αὐτὰ τοῖς εἰδόξομένοις, ῥῖα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν λῶ, ὅτως ὀπὶ τὴν τῷ ἄλλων ζήσεσθαι διάγωσιν. γέγραπται δ' ὑπὸ ὡς ἐκείνου κατέλιπεν, οὐδὲν ἠμῷ ὀπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅτι μὴ καταλείποντα μουσῆς. νυνστέρισαι δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γλῦς ἔκαστα τάξαι. στοιχεῖλω γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατειλέχθαι γεγραμμένα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι ὠδὴ ἢ θεοῦ πύθοιτο.

τοῦ-

τούτου χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προδιασαφῆσαι, μὴ καί τις ἡμῖν ὧν δεῖ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχάνοντα τῇ γραφῇ μέμψις ὡς ἀνημέρτητόσι γράψαντι. ἔχει δ' οὕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς δὲ κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, ταύτους ὑφηθήμην εἰς τὴν πρὸς ἐθῶν καὶ αἰτήσεων δόσιν, ἣν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μὴ ταύτην ἡμῖν τὴν προγραπτέαν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ χαλλίω δὴ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν διαμονὴν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀριστὴν ὑπόφασιν, ἵν' αὐτὴ θεὸς αὑτῷ σχῇ προφητείας ἐξέλῃται. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ καμάρᾳ χριστὸν τὸν ὀροφὴν τοῖς εἶεν καὶ καθαίροι πρὸς τὴν ὄψιν. ἥδ' ὁδὸς τούτων προσβάσεις ἔστω μὴ σχεδιαῖος, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῇ τῇ φανοῦς γιγομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε νεὼς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἑβραίων γένος ἕν. Ὁ δὲ βλασφημήσας θεὸν, καταλιθούσθω χρημάτων δ' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανὴς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δὲ εἰς ἓν ὑποφαίνωσι πόλιν τὸν νέον ἐν τῷ ἔτους οἱ ἐκ τῆς περάτων τῆς γῆς ἧς οἱ ἑβραῖοι κρατοῦσιν, ὅπως τῷ θεῷ τῶν μὲν ὑπηργαλμένων ἀπαρχεύσωσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονίσωσι, καὶ συνιόντες ἀλλήλοις καὶ συνδιαιτώμενοι φιλοφρονῶνται. καλὸν γὰρ εἶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῆς αὐτῆς κοινωνοῦντας θρησκευμάτων. ἔστω δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς θρεμμίας αὐτοῖς ὑπάρξειν τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐνιδόντας. ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοφυλοτάτους αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἔστω δὲ καὶ ἑκάστη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἃ παραπέμπω μὲν δὴ τῶν παρ' ἐθῶν, εἰς δὲ τὰς δωρεὰς ὑπηρετεῖται καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ ἔστ', ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἵν' ὁ θεὸς αὐτοῖς χαρίσασθαι παρέχειν, δεῖ τιμῆς τὸ δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἀπαρνημένης θυσίας μὴ τελεῖν. οὐδέπω γὰρ μισθοῦ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' οὐκ ἂν εἴη τῆς δεῖ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. Ὁμοίως μισθὸν ἂν ἐπ' ὀχεύσει κυνὸς ἢ τοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς θεοὺς, οὓς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἃ ἐπανόμασμένον ἢ πνι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς δὲ ὑμῶν καλάσῃ τὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω. τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδείχθαι. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν δεῖ τὰς θυσίας δι' ἑπτὰ ἐτῶν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ σταθείς, ἐφ' οὗ ἡχήσοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοῖς νόμοις πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰργέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγράφοντας αὐτοῖς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digessimus: qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem constabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam, speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per acclive aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4. Deut. 16.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quique eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicem esse oportet. Sint præterea decimæ fructuum *Deut. 18.* seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. *Exod. 21.* Diis alienis nemo malè loquatur. Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscripta in animis nunquam delendam memoria retineant. *Deut. 5.*

sic enim minus peccabunt, non ignari quid sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuersetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, incunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei beneficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pecuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant.
Deut.19. Vni testi fides non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præ metu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisitio fiat summa cura propositis indici præmiis.

A οὗτος γὰρ καὶ οὐδὲ ἁμαρτάνοντας μὴ δικαίως λέγειν ἀγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. οἱ τε νόμοι πολλὴν ποιοῦς τοὺς ἁμαρτάνοντας ἄξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφάντων διὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὥς τε εἴ διὰ παντὸς σῶζον παρ' αὐτοῖς τὸν προαίρεσιν αὐτῶν, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς δικαιοσύνης αἴτιον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον
B ὥρα ξέποιτο, μνημονεῖν τοῦ θεοῦ τὰς δωρεὰς ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς αἰγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας οὔσης φύσει τῆς δικαιοσίας, καὶ ἡμομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων, ὅπι δὲ προξοπῇ τῶν ἐσομένων. ὑπογεάφειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν δι'ηργάτησεν αὐτοῖς ὁ θεός, σῶ τε
C βραχίοσιν ἑκάστου διαφαίνειν. ὅσα τε τῶν ἰσχυῶν ὑποσημαίνειν δυνάται τὸ θεοῦ καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς εὐνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὑπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶ βραχίονος, ὡς προλειπόμενον παντὸς τὸ πρὸς αὐτοὺς προθυμεῖν τῶ θεοῦ. Αρχέτωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τῶν ἀριστῶν καὶ τῶν πρὸς τὸ δίκαιον σπουδὴν προηκμακότες. Ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν
D λευιτῶν φυλῆς. Εστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν αἰθρόπων ἀδοῦς αὐτῶν διλαβεστέρους, ὡς τε τοῦ θεοῦ μὴ καταφρονεῖν ἀπιμαζομένης. Οἱ δὲ δικασταὶ ὑποφυλάσσεσθαι κύριοι πρὸς τὸ δίκαιος αὐτοῖς ἔστωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς δῆλα θαφθορᾶ τοῦ δικαίου ἐνδείξεται, ἢ ἄλλῳ τινὰ αἰτίαν προφέρει
E καθ' ὧν οὐ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ὑποφυλαμένους. οὔτε γὰρ κέρδει χαριζομένους οὔτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς αἰσχύνεσθαι κατάφρονεῖσθαι, καὶ ἀθανάτους ἐκείνων οἷς αὐτὸς κῦρ φόβον ἰσχύν προσνέμει τῷ ψήφον κρίνειν. τὸ γὰρ θεοῦ ἰσχύς ὅτι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαρίζομένους τις, ἐκείνους τὸ θεοῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. Καὶ δικασταὶ
F μὴ νοσῶσι περὶ τῶν ὑπ' αὐτοῖς ὑφισταμένων ἀποφύεσθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς αἰθρώποις, ἀκέραιον αἰαπεμπέτωσαν τῶν δίκαιον εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συμελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, καὶ τὸ δόκιμον ἀποφαινέσθωσαν. Εἷς δὲ μὴ πιστεύεσθω μάρτυς, ἀλλὰ ξεῖς, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τῶν μαρτυρία ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβλημένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἔστω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θράσος τῆς ψυχῆς αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀηδίαν. οὐ γὰρ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Αν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Αν δὲ προχθέντος φόνου τινὶ χώρᾳ μὴ δείσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοῆται τις ὡς διὰ μίσος ἀποκτονηκὼς, ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μήτε προδήλοι.

μηδενὸς

μηδενὸς δὲ τῷ τοιούτων μαρτύροντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πό-
λεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάνη, καὶ
αἱ γερουσίαι συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἥτις δ' ἂν ᾖ πλησιέ-
στατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ἀριάμβοι δάμαλιν,
καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀεπιτήδειον ἀρόσῳ
ἢ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοπάτωσαν τῆς βοός,
καὶ χάρνιβας ἐλόμβοι ἀπὸ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱε-
ρεῖς καὶ οἱ λάβιται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκεί-
νης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχειν ἀ-
πὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένων πα-
ρεπιχρῆν. ὑπικαλεῖσθαι τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι
τοιοῦτον δεινὸν συμβῶναι τῇ γῇ πάθος. Ἀειτυκεπία
μὲν οὖν κρατήσει καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, καὶ μὴ λά-
βοι πάθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃ χρῆ-
σθαι, τοῖς νόμοις ἔχοντες διαπότας, κατ' αὐτοὺς ἕκα-
στα θεράποντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. Βασιλέως
δὲ εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν οὗτος ὁμόφυλος,
φρόνοια δὲ αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς,
ὑπὲρ πάντας ἔστω. Θάλπεσθω γὰρ οὗτος τοῖς μὲν νόμοις
καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, φρασάτω δὲ,
μηδὲν δίκαι' ἀρχιερίως, ἢ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώ-
μης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλήθει
ἀλόγων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ θαλπομέ-
νων, ὑπερῆφανος αὐ τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω
δὲ εἰ τούτων τι δίκα ἀπουδῆς ἔχοι γένεσθαι τοῖ συμφέ-
ροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κι-
νεῖν, μήτε οἰκείας, μή τ' ἀλλοξίας φρὸς οὓς ὄρος ἐστὶν ὑμῖν
εἰρλών. φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ ψῆφον βέβαιον
εἰς αἰῶνα κειμένου ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ
στάσεως γινομένων ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας φρουστέ-
ρω χωρεῖν βούλεσθαι τοῦ ὅρου. μὴν δὲ μαχεὰν εἶναι τοῖ
καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μετακινοῦ-
τας. Γλῶ ὁ φυτεύσας φρὸ ἑτῶν πεντάρων ἀπὸ καρπὸν
βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τι τῷ θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀπο-
φερέτω, μή τ' αὐτὸς χρήσῳ, οὐ γὰρ κῦρ καιρὸν τοῦτον ὑπ'
αὐτῶν ἐνεχθῆναι· βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρως
μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆ-
σθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ ξυγέτω πᾶν τὸ γλυόμενον, τότε
γὰρ ὥριον εἶναι, καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κο-
μιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τῶν ἄλλου καρπῶν μὴ τῶν
φίλων δωχούμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν
καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου γ' ἔτους, κύριος
ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Τὴν ἀμπέλους καταφυτον
γῆν μὲν ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ζέφειν τοῦτο τὸ φυ-
τόν, καὶ τῷ ἐξ ἀρόσου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀ-
ρουῶ τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῷ ἑτέρων ζώων συνὼ αὐτοῖς
ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, κα-
κείνοις ποιεῖσθαι τὸν ἄροσον. εἶναι γὰρ καθαρώτατα ἀπέρ-
ματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ συνδύο καὶ ζία ἀπείρειν. οὐ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν φύ-
σιν. Μὴ γὰρ κτηνώσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δι' ὃ γὰρ
ἐκ τούτου, μὲν ὀλιγὴ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ φρὸς
τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν φρὸς τὰ μι-
κρὰ καὶ τὰ φαῦλα φρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μη-
δὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ὃ οὐ κατὰ μίμη-
σιν θαλαττοπήτης τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο.
ἀλλ' ὡς οὐ φρὸ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδόσι φρονοεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτοὺς ἀμέμπτου.

A quòd si nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta, & ſenatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abſciſſis cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe B manus ab ea cæde habere proclament, eámque nec feciſſe ſe, nec, dum fieret interfuiſſe. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem eſt optimatum regimen, & in ſic adminiſtrata republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt, Deum habere præſidem. Attamen ſi regis *Deut.17.* vos cupido cœperit, nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum C cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus legibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, nihílque præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equiſve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudiis plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus ve- *Deut.19.* ſtris expedit. Terminos tertiæ mouere non eſt D fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pactæ: ſed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante *Leuit.25.* quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proE prium vſum conuertere, intempeſtiuus enim eſt talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat. Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit eF nim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur. Bubus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugum agenda. Semina quoque debent eſſe pura & impermixta, nec duûm ſimul aut trium generum ſunt ſeminanda. abhorret enim natura communionem diſſimilium. Neque diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad G homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum eſt autem magnopere, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poſſint. quapropter ne leuia quidem leges diſſimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes verent obuios degustare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur; tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit:

A Αμώντας ἢ καὶ σπυρίζοντας τὰ θέρη, καὶ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα ἐκ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου ἀπαιτοῦσιν ἔρμαιον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς ἐπιφορήν. ὁμοίως ἢ καὶ τῆς βότρυος ἀπολιπεῖν τὰς ἐπιφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῆς καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβεῖς ἀσταῖν συλλογῆς εὐπορία τοῖς διαπόνοις ἠθροίστο, ὅσον χάρις ἐκ τῶν ἀπόρων ἔλθοι. τότε θεῖον πλοῦτον γῆν πεφυτόμησεν εἰς τὴν ἐπιφορὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τῶν καθ' αὑτοὺς πρεπόντων λυσιτελεῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιφορᾶς λόγον ἐχόντων. Μὴ δὲ βοῶν ὁπότε ῥίβοιεν τοὺς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα δεῖ τῆς ἄλωος. οὐ γὰρ εἰκὸς εἴργειν τοὺς συνεργασαμένους τὸ καρποῦ, καθάπερ τινὰ μόνοις αὐτῶν πονήσαντας. Μὴ δὲ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἀπιέναι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐξεῖπεν ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχώριοι τυγχάνωσι καὶ ξένοι, χαίροντας δεῖ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῆς ὡραίων μεταλαμβάνειν, διαφέρειν δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέστω. μηδὲ ξυγχώνης ὢν εἰς τὰς ἐλαίας κομίζουσιν εἴργέτω σαυτὸν ὑπαντιάζοντας ἐπιδίεσθαι. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς δεομένοις αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τὴν οὖσης καὶ ἀποδύσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κατ' ὀλίγ

μάρτυρα μὲν δὴ ὡς τὰς τε δεκάτας, καὶ τοὺς μυσίους τελέσειν νόμους, αἰτησάσθω τὸν θεὸν ἐμοὶ μὲν ἴλεων αὐτὸν δεῖν παντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν ἑβραίοις ἐξαμύνειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθά, προσκτήσασθαι δὲ ὅσα δύνανται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γνήσιοι, παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν. ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζηλούτω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ὀχλῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δούλας δὲ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος προὶξ τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ ἀρρενικὸν, καὶ τῶν ἀξιώμασι προφέρειν. ἐπὶ μηδὲ ἀταρπημένῃ γάμον, ἧς δὶ ὕβριν τὸ στόματος ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἂν προσοῖτο. γίνοιτο γὰρ ἂν οὕτω τοῖς παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια, καὶ πρὸς ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φαύλων ἀχρεῖων, μήδ' ἐξ ὀλιγωρίας οὐκ ἐλευθέρας συνελθόντων. Εἴπερ ὡς παρθένον μνηστευσάμενος, ἔπειτα μὴ ζωὴν τὴν αὐτὴν ἄγοι, δίκην λαχὼν αὐτὸς ἐμὲ κατηγορείτω χρόνῳ· εἰς ὃν δικάζειν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. καταλογίζω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετ' αὐτοὺς ἐγγυτάτω δοκεῖ τῷ γένους. καὶ κελεύειν μὲν τὴν κόρην μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῇ κατηγορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀπαιτεῖσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αἰτησάμενος τύχοι, καὶ πρὸς ἃς οὐδὲν' αὐτοκρατῆ δικαιοῦν. τῷ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπιτιμᾶν αἰτίαν καὶ βαλλέτω πρόσιμον ἑκατὸν πλῆκτρα πεντακόσια μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δὲ ἐλέγξῃ τὸν παιδίσκην ἐφθαρμένην, δημόσιος μὲν οὖσα τῆς μὴ σωφρόνως προστῆναι τῆς παρθενίας ἄχεα νομίμων γάμων καταλυέτω. ἂν δὲ ἐκ ἀρίστου ἡ γεγονυῖα, καὶ δοκοῦσα ζῆσα. δύο γυναικῶν οὐσῶν τινὶ, ἃ τῆς μὲν ἑτέρας ἐπὶ πλεῖστον σφόδρα τὴν διανοίαν κεκμηκυίας ἢ δι' ἔρωτα ἢ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δὲ ἑτέρας ὀλιγίστου μοίρας τυγχανούσης, ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γνήσιος ᾖ, πάντες ὧν τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ δικαίως τὸν πρὸς τὸν μητέρα τῆς πρώτης εὐνοιαν τῷ πρεσβείων τυγχάνειν ὃς τε διαλοιδορῶν τὸ μέρος τῆς πρώτης οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διατάξαμεν, μὴ συγκεχωρήκαμεν. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γνώσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἥττονα φαίνεσθαι τῇ δικαίᾳ τῆς πρώτης τῷ ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρην ἄλλῳ καταγνωσθεῖσαν φθορᾶς, εἰ μὴ πίστας καὶ πρὸς τὸν φθορᾶ συγκατανεύσαν λαβὼν, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ παραυτίκα γὰρ ὁμοίως ἐκείνῃ, ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πίστας ἑκουσίως ὑπομείνας καὶ προσημήνας τοῦτο τῷ ἐλευθέρου γάμου τὸν κόρην. ἢ μὴ φθάσαν αὐτὸν πυθέσθαι δὲ ἑαυτὸν ἢ δικαίᾳ κέρδος πρὸς τὸν ὕβριν. ἐὰν δέπου μόνῃ προσπεσὸν βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένου μήτρῳ καταγνωσθείς, αὐτὸς γαμείτω. ἢν μὴ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πατρὶ τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς δ' συνοικούσης βουλόμενος δικαζόμενος καθ' αἱ δηποτοῦν αἰτίας, πολλαὶ δ' αἱ τοῖς ἀνθρώποις τοιοῦται γίνοιντο, γεγάμηκα μὲν οὐ τὸ μηδέποτε συνελθὼν ἰσχυρίζεσθαι λάβοι δ' ἂν οὗτος ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. πρότερον δὲ οὐκ ἐφικτόν. ἐν ᾧ καὶ πρὸς ἐκεῖνον κακοήθη,

testatúsque decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet, & pro sua potentia ac benignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas maturuerit, vxores ducant virgines ingenuas ex honestis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne sibi coniungat alteri maritatam, néve priorem eius virum contristet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem, decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnopere conducit. Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sacrum Deus non admittit. atque hæc ita obseruari valde interest, ad hoc vt proles nascatur ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam *Deut.22.* postea talem non inuenerit, in ius vocatam accuset, afferátque argumenta quæ habet: puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut qui post hos genere videtur proximus. Et si quidem puella fuerit absoluta, degat in accusatoris coniugio, isque nullum posthac dimittendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua insontem deseruit, pœnas luat quadraginta vna minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus seruauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si *Deut.21.* quis duarum vxorum maritus propter amorem, aut formam, aut aliam quamuis causam, alteri plus beneuolentiæ honorísque detulerit, alteri verò minus: si filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd sua mater in maiore gratia patris fuisset, postulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim est eum qui sit natu grandior propter matrem negligentiùs à patre habitam suo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum ob- *Deut.22.* tulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, simul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati succubuit. quòd si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit, solus det supplicium. Qui virginem nondum desponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta siclos iniuriæ precium numeret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. sic enim habebit potestatem alterius coniugis quærendi: alioqui diuortium non permittitur. Quòd si & alterum offenderit,

aut poſt eius mortem prior reducere eam vo-
Deut. 25. luerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius ma-
ritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fue-
rit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea na-
tum defuncti nomine vocatum, ſortis hæ-
redem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec
familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cogna-
tos remanent, mulieri quoque leuior fit cala-
mitas, cùm prioris mariti coniunctiſſimo vi-
ctura. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier
ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam
in familia manere, & ex ipſo liberos gignere,
cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò
ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam affe-
rat, huc tandem res euadet: vxor fratris ſoluto
viri illius calceo, & conſputa eius facie, me-
rito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti
memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille qui-
dem è curia diſcedet, in omnem vitam nota-
Deut. 22. tus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si
quis vel virginem vel maritatam captiuam ab-
duxerit, eique legitime coniungi voluerit, non
antè ius eſto cubile eius tangere, quàm raſo
capite ſumptóque lugubri habitu cognatos &
amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita
mœrore ſatiata tum demum ad nuptiale con-
uiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt
qui mulierem ex qua liberos gignat accipit,
morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tan-
tùm voluptati indulgens, illius deſideria negli-
gat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot e-
nim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt,
tunc nuptiis dare operam liceat. Quòd ſi ſatia-
ta concupiſcentia pro coniuge eam habere de-
dignatus fuerit, nec pro ſerua quidem eam tra-
ctare ius habeat: ſed quocunque mulier abire
maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem ha-
Deut. 21. beat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos
contempſerint, & debitum honorem præ pu-
dore aut contumacia reddere eis neglexerint,
& inſuper contumaces ac proterui in eos fue-
rint, hos primùm verbis parentes moneant.
nam hos natura fecit idoneos iudices. dicán-
que non voluptatis cauſa in matrimonium ſe
conueniſſe, neque vt collatis in commune fa-
cultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos
acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, &
neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à
Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſum-
ma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ
ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere
viſa ſit. nunc quoque quando iuuenturis erra-
tis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quòd officij ha-
ctenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita,
quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur,
qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad
ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur
hominibus cum quibus illi communis eſt ap-
pellatio. quin & lex talibus pœnam inclemen-
ter infligit, cuius abſit vt tu facias periculum.
His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata
fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia.

A ἢ τελεύτησαντος αὐτοῦ θελήσει γαμεῖν ὁ φρήτηρ, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τὸν ἄπαιδον οἴκου αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμέτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν γνώμονα τῷ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, ζωφέτω τὸ κλῆρον ἐξέδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τῆς δημοσίοις λυσιτελήσει γενόμενον, τήν τ' οἰκίαν οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τὰ χρήματα τοῖς συγγενέσι μένοντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἵδε τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῆ φρητέρων αὐδρῶν συνοικούσης. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, δεῖ τὸν βουλευτὴν ἐλθοῦσαν ἡ γυνὴ μαρτυρέσθω τῶδ' ὅτι βουλεμένῳ αὐτεῖ δεῖ τὸ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ φρήτηρ δ' ἔχοιτο ὑβρίζων τεῖ τοῦ τεθνεῶτος ἀδελφοῦ μνήμεῖ. ἐρομένης δὲ τῆς βουλευτοῦ δίκης ποίαν αἰτίαν ἀλλοδρίως ἔχει φρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, φρὸς ταῦτα ῥιπτέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ φρόσωπον, ἄξιον ἔφ) παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν ὑβρισανθ' τὴν τ' κατοιχομένου μνῆμεῖ. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς βουλευτοῦ ἀπίτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος φρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἢν δ' ὦ παρ' αὐ βουλευθῇ τινι τῆ δεομένων, γαμείσθω. εἰ δὲ αἰχμάλωτον τις λάβῃ παρθένον, αὖτε καὶ γεγαμημένῳ, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ φρότερον ἐξέστω δίνης ἅπτεσθαι
D & κοινωνίας, φρὶν ἡ ξυεσμένειν αὐτεῖ & πόθημα ἀναλαβοῦσαν, ἐπιθριξαμένην συγγενεῖς καὶ φίλοις τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ, ὅπως τὸ ἐφ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἐπειδ' οὕτως ἐφ' ἡμέραις ἕξαπῆ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἔφ) καὶ δίκαιον παιδοποιεῖν ἀδιγαμβρεύοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βουλητὸν, ἀλλὰ μὴ τεῖ ἰδίαι ἡδονεῖ διώκοντα μόνον τὸν κατ' αὐτεῖ ἀμελεῖν κεχαρισμένον. ἡ δὲ κοντα δ' ἡμερῶν
E ὅτι τῷ πένθει ἀπελθουσῶν, αὐτάρκης γὰρ ὅτι τοῖς ἀνηκρύοις αὕτη τῷ φιλτάτων τοῖς φερνίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. Εἰσὶ δ' ἐμπλαθεῖς τῆς ὅτι θυμίας ὑπερηφάνους αὐτεῖ γαμετεῖ ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτεῖ. ἀλλ' ὅσοι βούλεται χωρεῖν ἀπίτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχουσι. Οσοι δ' ἐκ τῷ νεωτέρων ἐκφερόντων τοὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμουσιν ἢ δι' ἀχλιόλιν ἢ ὀλιγωρίαν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτοὺς, φρῶτον μὲν λόγοις αὐτοὺς νουθετήσασι οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασιν εὖτοι δικασταί. συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις, οἰχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, οὐδὲ τῆς τῷ χρημάτων αἰξήσεως κοινῆ τῷ
F ἐκατέρως ὑπαρχόντων γνωμένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτοὺς, κ' ὧν αἱ δίκαι παρ' αὐτοῖς ἔξουσι. γνώμονα δ' ἐγὼ μὲν χρεὼν καὶ τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι τεῖ μεγίστην ἀρώμενον ἐξ ἀνθρώπων ἀνδρείφαμον, μηδενὸς φειδὼ ποιούμενον τοῦ
G δόξαντος εἰς σωτηρίαν τεῖ σεῖ καὶ παιδίαι τῷ ἀρίστων ἔφ) χρησίμου. νεῖ δὲ συγγνώμεν γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασιν ἰσίοις, ὅσα χρήσοι ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλοῦ φρὸς σωφρονίσεον, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ὄζει, καὶ συναπορῶδαι δοκεῖ τοῖς τεῖ αὐτεῖ αὐτῷ φρονηρείαν ἔχουσι, οὐχ ὧν φρόσπορον αὐτοῖς ὦδε τῷ παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος πολαστὴς γίνεται τῷ τοιούτων ἀνδραπάτης, οὗ σὺ μὴ πειραθείης. κἀν μὲν τούτους θεραπεύσητε τὸ τεῖ νέον αὖθαδες, ἀπαλλαττέσθωσαν τῶν ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις ὀνείδων

οὗτος

οὕτως γὰρ ὅτι νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
εὐτυχεῖς, οὐκ ἐπαιδάντας, οὔτε υἱὸν κολαζόμενον, οὔτε
θυγατέρα. εἰ δ' οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία
τὸ σωφρονεῖν τοῖς μηδὲν ἐθέλουσιν, ἐχθροὶ δ' ἀπαντῶν
ὄντες ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς συνεχῶς καὶ τῆς γονέων τολ-
μήμασι, σφαγθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τῷ πλήθει ἐπομβρίου, κατακλυζέσθω. καὶ μέ-
νας δ' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τοῖς ἁπάντων, θαπτέσθω τυπτός. Οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νό-
μων ἀναιρεθῆναι καταχρεωθέντες. Θαπτέσθωσαν δὲ καὶ
οἱ πολέμιοι. καὶ νεκρὸς μηδεὶς γῆς ἄμοιρος κείσθω
πρεσβύτερα τοῦ δικαίου πιμωρίαν πονῶν. Δανείζειν δὲ
ἐξουσίαν ὅλη τοκοις ἐξέστω μηδενὶ, μήτε βρῶτον, μή-
τε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον προσοφλισκάνειν τοὺς ὁμοφύλους
τοὺς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς χρείαις αὐτῶν, κέρ-
δος οὐ ταμίζειν, τιμὴ τ' ἐπέρων δικαιοσύνη, & τὴν
ἀμοιβὴν τιμὴ θεοῦ ἡγησομένῳ ὅλη τῇ χρη-
σάμενος. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύριον εἴτέ τινα τῶν
καρπῶν ὑγρὸν ἢ ξηρὸν, καὶ νοσῶ αὐτοῖς τῶν θεῶν τὸ
θεοῦ χρηματισάντων κομίζοντες, μὴ ἡδονῆς ἀποδιδό-
ντασθαι τοῖς δοῦσιν ἄωτον ἀποδώμοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ
πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἔχοντες. Αν δὲ ἀμφισβητῶσιν πε-
ρὶ τῆς ἀποδόσεως, μὴ πρὸς τιμὴν οἰκίαν βαδίσαντες
ἐσχυρίζεσθαι πρὶν ἡ δίκη περὶ τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον αὐτῶν ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δὲ
αὐτῷ μηδὲν ἀπαλλάττοντα τῆς μὴ νόμου βοηθείας ἐπ'
αὐτῶν ἥκοντι. κἂν μὲν ἄπορος ἢ ὁ ἐσχυρισάμενος,
κατεχέσθω τέως μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δανεικός. ἂν
δὲ πένης, ἀποπιπτέτω πρὸν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλι-
στα ἂν ἱμάτιον ἢ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως ἂν ὕπνον ἔχῃ τού-
του, φύσει τῆς θεοῦ τοῖς πονουμένοις ἵλεων νόμοντος. Μά-
λιστα δὲ καὶ τὰ περὶ ταύτην σπουδὴν, μὴ ἀξέναν λαμ-
βάνειν ἐνέχυρον. ὅπως μὴ στέρονται καὶ τῆς πρὸς τὰ
ἀπὸ ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάσχωσί τι τῆς χρεί-
ων. Εαν' αὐθρώπου μὲν κλοπῆ, θάνατος ἔστω ζη-
μία. ἐὰν δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενον, τὸ διπλοῦν
ἀποτινύτω. Κτῆνας δὲ ὅλη τοῖς κατ' οἶκον κλεπτο-
μένοις τὰς ἀθλον ἔστω κἂν εἰ πρὸς δωρύγματι τεί-
χου. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλοῦν τιμὴν ζημίαν
ἀποτινύτω, πλὴν βοός. πενταπλοῦν δὲ ἀφ' τούτου
καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἀτιμώτατον ἄπορος ἀφελύσα-
σθαι, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασαμένοις. Προσθεὶς
ὁμοφύλῳ τὶς ἐξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ
ἐλεύθερος ἀφειέσθω. Εαν δὲ τέκνον αὐτῷ γενομένου
ἐκ δούλης ἢ τῷ ἀριαμβῷ, ἅμα τιμὴν δίνοιαν, καὶ
τιμὴ πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοτιμίαν βούλεται δουλεύειν,
ἑαυτοῦ ἰοβόλου, πεντηκοντὰς δ' ἑαυτὸς ὄζιν, ἐλευ-
θερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τιμὴ γυναῖκα ἐλευθέ-
ρων ἐπαγόμενος. Εαν δέτις, ἢ χρυσίον ἢ ἀργύρεον
εὕρῃ καθ' ὁδὸν, διπλησιάσας τὸν ἀπολωλεκότα καὶ
παρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τιμὴ ἐκ τῆς
ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὸν ὑπολαμβά-
νων. Ομοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς αὐ ἐντύχοι τις,
κατ' ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ εὐρεθέντος τοῦ κυ-
ρίου θαλάττημα παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μάρτυρόμε-
νος τὸν θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξέναι δὲ πωλεῖσθαι κτηνῶν πὶ κακοπαθούντων ὑπὸ χει-
μῶνος πεπλοκότων ἐν πλοῖ. συμβαίνουσι δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μειώσειν δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγομένοις, καὶ μὴ γέλωτα θεσμοθέτους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλατὺ τιμὴ ἑτέρου χρείας.

A hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudē,& ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiā legibus dare pœnas videant.quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint,sed cōtumacibus in parētes ausis pergat leges sibi infestas reddere,ab ipsis extra vrbem sequēte turba productus obruatur lapidibus,& per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant supplicium.
B Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quilquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est,pœnas exsoluens. Mutuum dare ad vsuram Deut. 23. Hebræorum nemini liceat, neque cibum neq; potum.non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium,sed præstat opem ferre illorum necessitatibus,& ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem,& Dei retributionē, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi.
C Qui verò acceperint mutuò sine pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum,vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt,quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non redde- Deut. 24. re,non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum.& pignus foris est expectādum. is verò qui afferre debet,nihil cōtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit:& si quidem nō inops fuerit,qui oppignerauerit,retineatur pi-
D gnus,donec reddatur mutuum.sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum.quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors.Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas,ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum
E subtraxerit,duplum restituito.Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit,impune esto.Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur.Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat, septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire
F maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit:reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus,in quas errantes in deserto Deut. 22. inciderit,si ignoretur Dominus,statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare
G nō cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israëlitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui exæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi sæuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet. quòd si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibū veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necari hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redibēdum quod accepit, in solidum condemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

A Ομοίως μηδὲ βλασφημεῖτε τὸν θεὸν καὶ τὸν ἄρχοντα. Ἐν μάχῃ τις ὅπου μὴ σίδηρος πληγείς, ὠφελεῖται μὴ ἐκδικεῖσθω ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. εἰ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅλῃ πλείονας ἡμέρας, ὅπως ἂν θάνῃ, ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ὑποτινύτω καὶ ὅσα ὠφέλησε τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, εἰ μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνή, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ὠφελὸς τὸ σῶμα τῆς γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. δίδοσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ὑποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσοπαλιτῶν ἐχέτω μηδεὶς εἰς. ἐὰν δὲ κεκτημένῳ φωραθῇ, πεθνάτω, τοῦτο παθὼν ὃ διέθηκεν αὐτὸς ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκεύασμένον. Ὁ πηρώσας, παθέτω τὰ ὅμοια, στρεβλωθεὶς οὐ πρὸ ἄλλου ἐτέρου, πλὴν εἰ μὴτε χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται χρῆσθαι πικρότερος. Βουὶ τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλῳ τινὰ κτείνειεν πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς ζημίωσιν εὐχρηστος εἶ) κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχεται, προειδὼς αὐτοῦ τὴν φύσιν, καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτῷ τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀπηνημένῳ γεγονὼς ἔνοχος. Ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. ξιάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀπηνημένου. Βοῦς δὲ ἐὰν οὕτως πληγεὶς ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ πλήξας, καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ὅπως ἀσφαλεῖς ποιήσωσιν ὡς τὰ σανίσιν ὑπερβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, οὐχ ὅπως τινὲς ἐργοίντο ὑβρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὼν βόσκημα τινὸς ὀλέσῃ, τῷ τιμῷ αὐτὸ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. προβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς στέγεσιν ἄπερ ὡς αὐτὶ τείχους ὄντα, ὅτι ἐάσει τινὰς ὑποκυλισθέντας ὑπερβάλλεσθαι. Παρακαταθήκῃ δὲ ἅπερ ἱερόν τι θεῖον χρῆμα ὁ φυλαξάμενος, φυλακῆς ἀξιούτω. Ὃ μηδεὶς ἀποκρύψας συνθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνήρ, μήτε γυνή. μηδὲ ἑκουσίου ἅπτεσθαι μέλλοι κερδαίνειν καταφρονῶν τοῦ μηδένα εἶ) τὸν ὀφείλοντα. καθ' ὅλου μὲν γὰρ τὸ σανιδὸς ὑπερβάλλεσθαι τὸ αὐτῷ φυλαχθὲν ἕκαστον οὐ φείδεται. καὶ μάρτυς ἀκούσιος αὐτῷ πάντα ποιείσθω ἃ παρ' ἄλλων ἕκαστος αὐτῷ παρέξει. μάλιστα δὲ τὸν θεὸν οὐδεὶς πονηρὸς ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ὑπόβουλον δρᾷν ὁ πιστευθεὶς ἀποδείσειεν, ἀφιόμνυτο τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὠφελὸς τὸν αὐτοῦ βουλήσει ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ οὕτως ἀπαιτήσεως ἀπείτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῷ πεπιστευμένων ἀπολίσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐδ' ἂ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατηγωρείσθω. Ὁμοίως δὲ τῷ θεῖ ὠφελὸς καταθήκων, κἂν μισθότης ἀποστερήσῃ τῷ δεῖ σώματι τῶν αὐτοῦ ἐργαζομένων,

μεμνη-

μεμνῆσθαι ὅτι οὐκ ἀποστερητέον αἰσθρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς αὐτὴ γῆς καὶ τῆς ἄλλων κτημάτων ὁ θεὸς κοινῇ τοῦτον εἴη φαρμακός. ἀλλὰ μηδὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτινέτω, ὡς οὐ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερεῖν τὸν ἐργασμένον. παῖδας γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δικὴ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οὐκ εἰ μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅτι μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φυτὸς ἐκ φαύλων. Οὐδὲ μὴν παῖδες ἁμαρτίαις πατέρων μὴ κολάζουσιν ἀλόγιστον, τὴν γίνον πολλὰ ἀδικῆ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ὑπηρετοῦντων ἀφροσύνα τοῦ διδάσκεσθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ συνόλως φεύγειν τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφιλομένους αὐτοὺς τὸ ἄῤῥεν καὶ τὸν τῆς παιδοποιΐας καρπὸν, ὃν αὐθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ ἥβους ἡμῖν ὁ θεὸς φαρίχω. ἐλαύνειν δὲ οὕτως, ὡς μὴ τέκνων σφαγὴ, καὶ σὺν τούτων ὑπαλλαύτας τὸ ἐκείνων αἰσχρὸν. δῆλον γὰρ ὡς τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσατο σὺν τοῦτο καὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως δὲ κὴ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας ζῴοις ὀφθὸν. Μὴ ἐξεῖναι ἢ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε αὐθρώποις, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κὴ τῶν πολιτείαν διάταξις ἔστω. καὶ ὁ θεὸς ὑμῶν ἀσαφίασον αὐτῆς τὸν κόσμον φαρίξεται. γίνοιτο δὲ χρόνῳ τινὶ εἰς ὃς καμίσοι τι τούτων κὴ σὺν τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ αὐθρώπινον καὶ εἰς ἀβουλήτους ἔκ τ' σφαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα σφοδιάζωμεν, ὡς αὐ σφειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ μὴ σπουδαίως διαπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς ὑφαπίσητε. γῆν δεῦ ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε, πόνων καταφερούσων καὶ ψυχὰς σφὸς ἀρετὴν ἠσκημένοις ἀπόλεμον νέμεσθε, ἀσκημένοι αὐτὴν μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει σφαπυσαύτων, μήτε σέσους ἐμφυλίου καταχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς ταναντία παρέσα τοῖς ἑαυτῆς σφέτεροις, ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομισθέντα. χρώμενοι τε τύμοις οἷς ἀγαθοῖς δοκιμάσας ὁ θεὸς ὑφαδίδωσι διατελοίητε. ἔργον δ' ὅτι αὖ πολεμικὸν, ἢ πρὸ ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον δεῖ παῖδων ὑμετέρων γένηται, ὑφὸ τοῦ θεοῦ εὐπρόσοιον σφερχθείη. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν σφὸς βίαν καὶ κήρυκας πέμπειν ὑφὸ τοὺς ἑκουσίους πολεμίους. σφὸς γὰρ τῆς ὅπλων, καλὸν ἔ) χρῆσθαι λόγοις σφὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ σφαπτὰ πολλὰ ἴχοντες καὶ ἵππους καὶ ὅπλα, ἐ σφὸ τούτων δ' ὑμῶν τὸν θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρουμένους ἀβούλητον αὐτοῖς κέρδος σφοσλαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν καλὰ ὑμᾶς ἴχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθε, φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέροντι. εἰ δ' ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, σφατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, σφατηγὸν μὲν αὐτοκράτορα χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποσφατηγὸν δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ φρουχοντα. πολυαρχία γὰ σφὸς τῷ τοῖς ὀξίως τὸ σφέτερον αἰσχύνην ἔχουσιν ἐμπόδιον ἔ), καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. σφατὸν δ' ἄγειν καθαρὸν ἐκ σφαίτων τῆς ῥώμης σωμάτων, καὶ ψυχῆς δ' τολμία διαφερόντων. τὸ δὲ δηλον ὑποκρίναντας, μὴ τοὺς πολεμίους ὑφὸ τὸ ἔργον ζαπὸν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ δ' ἡμαμμένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quòd is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die redden-
da, cùm constet Deum nolle vt operarius
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum *Ibidem.*
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominate & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quod
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perí-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
D piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxítque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
E vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobaturum obseruatione permanetis.
Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, ne-
F que ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam serua-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quo forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
G autem habendus est virorũ tantùm robore tam
animi quàm corporis præstantium: ignaui ve-
rò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi : tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt : & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt : ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis : & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo : sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quod cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas reposceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem : diuisasque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ad sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare : & rursum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fausta ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat : quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere : neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deu.30.31. 32.33.34.

Deut.27. 28.

οἷς οὔπω χρόνῳ ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετειληφότας, ἐξ ἧς χώρας. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, καὶ νεωστὶ γαμηκότας, μὴ πόθῳ τούτων φεισόμενοι τοῦ ζῆν καὶ τὴν σφῶν αὐτοὺς εἰς τὸ τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. στρατοπεδευσάμενοι δὲ, φείδεσθε μὴ τῆς δυχερείας ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας ἢ καὶ ξύλων ἀποχωμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῆς ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν ἀπορήσαντα διαμαρτύρασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἰτία γεγονότα τῷ πολέμου πάσχει κακῶς. ἀλλὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦ, καὶ μετοικήσαντα ἄλλῃ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβαίνειν γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ τοὺς αὐτοταξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν Χαναναίου ἐθνους, τούτους γὰρ πανοικὶ χρὴ διαφθαρῆναι. φυλάσσεσθε δὲ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναικὶ ἀνδρικὴν στολὴν χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δὲ ἔτι πρότερον τεσσαράκοντα ἔτει γεγραμμένους ἅπασιδίδωσι, πρὸς ἃν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τὰς δὲ ἑξῆς ἡμέρας, συνεχῶς γὰρ ἐξεκκλησίασεν, ἀλλοίας αὐτοῖς δίδωσι καὶ κατάρας ὅτι τοὺς μὲν κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ εὐδαιμονήσοντας τὰ ἴσα αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς αἴδειν, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῇ ἱερᾷ, προεῖπεν ἔχουσαν τῆς ἱστορίων, καθ' ἃ γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ Ἦν σκηνή. τῷ τε λαῷ παρῄνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ἂν ὅτι τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐπίνησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν κατὰ φρίκην, τὸν βωμόν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, οὐ πόρρω τῆς σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρῶν, γαριζίου μὲν τοῦ ἐν δεξιᾷ κειμένου, τοῦ δὲ ἐν λαίῳ γεβάλου προσαγορευομένου. μετιδεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν κατ' ἐξ φυλὰς ὅτι τῶν δυοῖν ὀρῶν ἀνασῆναι, τοὺς μὲν αὐτοῖς λεύιτας τὰ καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ φράσαι μὲν τοὺς ὅτι τὸν γαριζίειν γνωμένους δίκαια τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὸν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν τῶν νόμων φυλακὴν ἀσουδάζουσιν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ διαχεῦσαι μένοις, ἀφεῖναι δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν ἀκούσαι, τὰς προειρημένας ἐπαινεῖν. ἔπειτα κατὰ ταῦτα τοῖς διαβεβηκόσι κατάρας ποιεῖσθαι, ὑποφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτὸν, ὡς μηδέποτε ἐκλείπειν τὸν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὲ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐπέγραψε κατὰ πρόσωπον ἑκατέραν, ἣ καὶ σάφα φησὶ τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν οὐκ ἐπανήκειν ἱερεῖον ἑτέρου· οὐ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὰ ἱερεῖα ἔθυσε, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦσι διατελεῖ.

τῇ δὲ ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγών, ὡς παρόντας καὶ τοὺς ἀδράποδα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσασθαι. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ βλαυσίας ἀκριβεῖς λογισὰς γινομένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῃ καθάπαξ αἰτίᾳ κυριωτέρᾳ τῆς τῶν νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἁμαρτάνειν τοὺς. ἀλλ' αἴτιος τῆς ἐξ ἅμματος συγχύσεως καὶ καταλύσεως ὁτιοῦν τῶν κατ' αὐτοὺς πολιτείας, αἴτε πόλις, ἀμυνέσθων αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας ὧν ἐξ αὐτῶν ἀναστάσεως θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῆς ἀνοσιουργίας εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀθυμοῖεν, λαβεῖν τὸν παιωνίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βούλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνῦσαν. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προφήτευσε δὲ καὶ ἅπασιν μυσαίως παρόντας ἐπ' αὐτῷ ὅσα ποιήσειν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, εἴτε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις συντιθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπορίζων ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι καθαίρετε τὴν αὐτῶν θρησκείαν προεραθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλοντι αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταφρισθῆναι, καὶ κατασταθέντας δουλεύειν ἀδεέσιν οὐδένα ληψομένοις οἶκτον ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν τοι θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίταις ὑμετέροις ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τῶν τούτων ἀνατολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρορμήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐπὶ τοὺς Χαναναίους στρατιὰ ἄγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς αὐτὸς ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπίφησι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἄσειμι πρεσβύτους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ὧν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ἔτι τε πονουμένῳ μοι καὶ κατὰ πᾶσαν δύνοιαν τῆς δὴ τὸ βέλτιστ' ὑμῖν μεταβολῆς φερούσης λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν διάκονον ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς ὧν ὁ καὶ τὸν ἀφήγησιν αὐτῷ δοὺς καὶ τὰ πάντα χαριζόμενος ὑπερέτην, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν ἐργατεῖν ἠθέλησε. αἰδοῖ ὧν προθυμηθῆναι τὸν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑμῖν, ἀπαλλαγὸν κακῶν ἔχειν ἡγησάμενον, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε καὶ πᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοῖς νόμοις πᾶν ὧν τε παρέχηκε, καὶ μόνων δι' ἡμᾶς ἐν παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἐχθρὸς καὶ αἴθοπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων καὶ μάτην κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ πρεσβεύοντι χαλεπαίνοντος ὑπὲρ ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς ὑμῖν ἔδωκε.

A Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis, iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit: vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent: sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, B aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo C expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum op- D plendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses *Deut. 31.* exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum E duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quo- *Deut. 33. 34.* niam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum F vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere G & venerari conuenit: & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si constitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Hęc poſtrema verba Moyſe loquente,& ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem cõceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia,vt ne illam quidem ætatem latere poſſet.Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant,quòd priuſquam eius virtutem ſatis deguſtaſſent,iam carendum eo,ſeq; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, non eſſe inſtante morte dolendum,vt quę præter Dei voluntatem ac naturæ leges nõ veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum verò eò proficiſcitur,vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moyſes his qui longiùs aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent:propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam exiſtimantes,vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus cum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananæ terrę proſpectum exhibet,ſenatum dimiſit.Cúmque poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret,inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum,veritus ne propter excellẽtem eius virtutem à Deo raptum prædicarent.Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit,vno menſe minus. Mortuúſq; eſt vltimo anni menſe,die prima menſis qui àMacedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar:vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus,& qui conſilia bona optime noſſet exequi: adhæc eloquentia & in tractando populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus cum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodo ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moyſis exitu dicenda habuimus.

A μωυσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτῇ τῷ βίῳ θέσαντος, καὶ μετ' ὀλοφύρσεως ἐκάστῃ τῇ φυλῇ προφητεύσαντος τὰ καθ' ἑκάστους, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προῆλθεν, ὡς δὲ τὰς γυναῖκας τὰς περὶ τοῦτο πενθούσας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθησομένῳ πάθος. δὲ οἱ παῖδες ἔτι θρηνοῦντες ἐπὶ μᾶλλον ὡς ἀδυνάτου κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅτι τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτῶν τῶν ἡλικίαν συνίεσαν. οἳ δὲ κατ' ὀλίγον τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἅμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷον στέργοντο κηδεμόνα· ὡς τὸ μέλλοντος ἀπορθρίους. τοῖς δὲ καὶ ὡς τοῦτον τὸ πένθος ἴδιον, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τῶν δὲ ἀβουλίαν τῆς τοῦ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῆς ὀδυρμοῦ τις μάθοι τὸ αὐτὸς ἐκ τοῦ συμβαίνοντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν δεῖ μέλλουσι τελευτῆν καταφεῖν, ὡς καὶ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεοῦ καὶ φύσεως νόμον, δεῖ τοῖς ὑπὸ τοῦ λαοῦ θρασυτομένοις συνήθη δακρῦσαι. παρωξυμμένῳ δὲ σάθει οὐ ἔμελλεν ἀφαιδρύσεσθαι, πάντες ἔπονται δεδακρυμένοι. μωυσῆς, τοὺς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὺς δὲ ἐγγὺς λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγήν ἱκετεύοντες. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτοῦ τοῦ ἰδίαν ἐφεῖναι κατὰ χρόσιν αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δὲ ἡ γερουσία θρύπτεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δὲ ἐπὶ τοῦ ὄρει τοῦ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐγένετο, τοῦτο δὲ ὑψηλὸν ἱερειχοῦντος ἀπέκρις κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν χαναναίων δὲ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοικοῦσιν, ἀπέπεμπε τοῦ γερουσίαν. ἀναζομένου δὲ καὶ τὸν ἐλεάζαρον αὐτοῦ καὶ ἰησοῦν, καὶ περιομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ἐπ' αὐτοῦ στάντος, ἀφανίζεται κατὰ τινα φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ διὰ ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσουσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ ἕβδομον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τοῦ ὑστάτου μηνὸς τοῦ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύστρος καλουμένου, ἀδάρου δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνίᾳ. συνέσει τε ἦν πάντ' ἀνθρώπων ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε καὶ πλῆθος ὁμιλῆσαι κεχαρισμένως. τάτε ἄλλα καὶ τῷ παθῶν αὐτοκράτωρ ὡς μηδὲ ἐκείνων τὸ τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῷ τὸ περιγρείαν ἐκ τοῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. καὶ τραπηγὸς μὲν ἐν ὀλίγοις. προφήτης δ' οἷος οὐκ ἄλλος, ὡς θ' ὅτι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκούεσθαι τοῦ θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅσον τότε μωυσέως ἀποθανόντος. ἐπόθει δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πεπαιδευμένοι αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐν τυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτοῦ δ' ἀρετὴν οὐ τῶν λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν περὶ μωυσῆν τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΜΠΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩ-
σήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων πολεμήσας πρὸς Χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοὺς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν αὐτῶν κατακληρουχήσας, διένειμε ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως δὲ τοῦτον ἐτελεύτησε στρατηγῶν, ὑπεβαίνοντες οἱ ἱερεῖς τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν· καὶ στασιάσαντων ἐν βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὲν ταῦτην ἐκακοφρόνησαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυμβίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Η δὲ κατ' αὐτοὺς ἐλευθερία ἐμνημόνη. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἠμύνθη ἐδούλευσε μακαρίταις· καὶ ὑπὸ τινος ἰσραηλίτου τῆς δουλείας ἀπηλλάγη. Κεφ. ε.

Ως Χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαράκου τοῦ Ἀβεώρεως. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκίταις ἐνίκησαν, καὶ τῆς χώρας ἐκράτησαν ἐπὶ ἑπτά. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ ἡγήσαντο· ἐφ' ἑκάστοις τοῖς πρὸ αὐτῶν ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἐκατὸν χρόνοις. Κεφ. θ.

Περὶ τοῦ σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ ὑὸὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνας μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τῆς συμφορᾶς, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur:

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. Cap. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis DC. tantum fuere superstites. Cap. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. Cap. III.

Libertas per Cenizum reddita. Cap. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. Cap. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. Cap. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. Cap. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. Cap. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. Cap. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. Cap. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. Cap. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Ieſus Hebræorum imperator debellatis ac caſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſit tribubus.

POſt Moyſem, quemadmodum dixi, ex hominibus ſublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittítque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoſceret: caſtra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manaſſetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræa habitare permiſſum erat, quæ fuit Chananææ pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moyſi fuiſſent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defatigatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent quæ promiſerát. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſtquam metatus eſt, commodùm ſpeculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium conſiderauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam aſſultum minùs ferre poſſint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus dum curioſitaté hoſpitũ conſuetam interpretãtur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpicãtur. vt verò ſub veſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõſultabãt, indicatũ eſt regi cœnanti, veniſſe ſpeculatũ quoſdá è caſtris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, κρατήσας αὐτῶν, τοῖς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατεκλήρουχίσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὃ τὸν θεσπισμὸν τόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἅπαντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτοῦ νομισμάτων τέλος ἐχόντων, καὶ τῆς πένθους λειψυχούσης, παρήγγελεν ὅπλα στρατιᾶς ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱεριχοῦντα, τὴν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα ὀχύρωσιν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν ἀβαθησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλισάμενος δὲ τοὺς τῆς ῥουβήλδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τ' γάδιδος καὶ μανασσήδος θεσιώτας, (ἐξ ἡμισείας γὰρ κατὰ τὴν φυλὴν τὴν ἀμορέων κατοικεῖν ἐπετράπησαν τῆς χαναναίων γῆς ἑβδόμην οὖσαν μέρος,) ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῷ τε ἐκείνου θεσπίσαι μηδ' ὅτι ἀπέθανεν ὧδε αὐτοὺς καμούσῃ, τῆς τε κοινῆ συμφέροντι, παρέχειν αὑτοὺς εἰς τὰ προσταττόμενα προθύμους. τῆς δ' ἐπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπου τὸν ἰορδάνην ἐξίει σταδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν ὧδε τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ θεῖον, ἅπασαν ἐπ' ἀδίκῳ τὴν πόλιν αὐτῶν κατῳκοῦσαν, τῶν τε τειχῶν, ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοιοῦτον ἔχει τὸν ἔρυμα αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἱ ῥῶγες εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀδείας συνέφερον. ἡμάλωτο δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἑστίαν ξένοις προσπίπτουσιν, ἀκριβῶς ἅπαντα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ βλαβερὰ πολεμίων. ὡς δὲ γνωμῶν ὀψίας, ἐπανεχωροῦσιν εἴς τι καταγώγιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ καὶ προσέβησαν ἀνυποπτοτάτῳ, καὶ ὡς ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἐφροντίζοντο, μᾶλλον δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς λύσιν ὄντι, κατασκοπούμενοι τινὲς τῶν πόλιν ἀπὸ τῆς ἑβραίων στρα-

στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὅτιος ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης κα-
τοικίᾳ, μὴ πολλῆς τῆς τῶν λοιδόρων φορείας ὑ-
πολειπομένης. ὁ δὲ δίδωσι πίστεις αὐτοῖς, εἰσέλθοντα
ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ
βουλόμενοι παρεῖεν. οἷς δ' ἔτυχε τὴν ἔροδον αὐ-
τῇ ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγκαλίδας ἔβαλε τῷ τείχει ἐ-
φυκός, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ὑπερύπλευ-
σεν. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν ὡς ξέ-
νοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ φθάσειεν ἢ δύνῃ τὸν ἥλιον
περὶ αὐτῇ δυπτήσαντες ἀπαλλαγεῖν. οὓς εἰ φοβοῖεσθαι
τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τοῦ βασιλεῖ φέροντες
ἥκειν, ἄπονον ἔχειν λαβεῖν δωρεάς. οἱ δὲ, τῆς γυ-
ναικὸς οὔτως αὐτοῖς ὑποθυούσης, οὐδένα ὑποπτεύσαν-
τες δόλον, ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταλεί-
φθεν. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες κατ' αὐ τὸν ὁμοῦ ἐν αὐτοῖς
μάλιστα τῇ ὁδῶν ἀπέχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν
ποταμὸν φερούσας, οὐδενὶ γνώσιμα φεύγοντας ἔθεσαν,
παύσονται τῆς πρεσβ. τῇ δὲ θορύβου καταπαλέν-
τος ἡ ῥαχάβη καταχαροῦσα τοῖς ἀνδράσι, καὶ τὸν κίν-
δυνον ὃν ἔχοι τῆς αὐτῇ ὑπόθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν
γὰρ ὑπερίπτουσαν αὐτοῖς, οὐ καὶ δίκτυον τινὰ ἐν τῇ
βασιλέως πυρείαι, ἀλλὰ κοινὴ αὐτῶν ἀπολέσθαι
κακῶς, φθεγγαλέασα δέ μήμας ἔχειν ὅταν ἐγκρα-
τεῖς τῆς χωρίας ἦς κατασκάπτε, ἀνοῖξαι ἐκέλευσεν
δίνωνται τῆς ἐφ' σωτηρίας, χορεῖν ἐκέλευσεν δὲ τὰ
οἰκεῖα, ὁρίσαντας ἢ μὲν θύρεσι αὐτῶν καὶ τὰ αὐτῆς
ἔχειν τῶν πόλιν ἐλόντες, φθείρειν πάντας ἔξω δὲ αὐ-
τῆ κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γεγόμενον. τοῦ-
τον γὰρ ῥάδιαν σημεῖον τοῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διδαχθεῖσαν.
οἱ δὲ, καὶ τῇ πειθόντι αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολό-
γουν, καὶ ὅρκοις τῇ αὐθις ὅμνυον ἔργῳ τῶν ἀμοιβὴν
ἀποδώσειν. ἰωὺκα δὲ αἱ σάλπιγγες μετὰ ἀλαλαγμοῦ ἀλίσκε-
σθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτεῖναι τὸν τῶν αὐτῆς καὶ
ἔξω οἰκείας ἅπαντας εἰς τὸ κατεργάζεσθαι ἀσφαλῶς
ἐγκαθίζειν, φεύγειν τῇ θυρεῶν αἰσχύνας φοναῖδας.
ὅπως ἰδὼν τῶν οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάξηται κα-
κῶς ποιῆν. μεμύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν δέα τὸ σὸν σώ-
ζεσθαι φεύγοντα. οἱ δ' ἔπεσ ἐν τῇ μάχῃ πίσυ τῇ σῶν,
φύτε σὺν αὐ ἡμῖν ἐκπεσεῖν καὶ αὐτῶν. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμω-
μόκαμεν παραιτούμενα, μηδεὶ ὡς δεῖ καθαίνουσι
τοὺς ὅρκους δυσχεράνειν. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμε-
νοι, ἐκάθευδον δέ τῇ τείχει καθιδρύσαντες ἑαυτούς.
καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἀναστάντες ἐπὶ τοὺς οἰκείους ἐβάλλοντο ὅσα
φεύγειν ἔτυχε τῆς πόλεως. ἦσαν. ἰησοῦς τὸ τῇ ἀρ-
χῇ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ φεύγει τὰ τῆς
συνθήκας ὁρισθέντα φεύγει τῶν ῥαχάβην. οἱ δὲ ἐπεύ-
γουσιν τὸν φόνον. διώκοντες δὲ τὸ στρατηγοῦ τῶν δέκα
ἔβασαν, μέγας γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τῇ ῥεύματι, οὔτε γε-
φύρεις πορεύτες, οὐ γὰρ ἐξικνεῖτο φρόνεσιν, βουλο-
μένοις τε γερουσιῶν, αὐχ ἕξειν χολὴν φεύγει τῇ πο-
λεμίων ὑπολείπεσθαι, πορθμῷ τὸ μὴ τυγχανόντων,
δέκατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς φανήσεσθαι τὸν πο-
ταμὸν μειώσας αὐτῷ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ὄντων
ἐμόρων ἐπορεῖς, διαβάσαι πὶν τε στρατὸν καὶ τῶν πάντων
ὅτιοῦν τοιοῦτον ζῴων. φανήσεσθαι μὲν οἱ ἱερεῖς τῶν κιβωτῶν ἔχοντες. ἔπεσθαι δὲ τοὺς λεῖται, τῶν τε σκηνῶν καὶ
τὰ φορεῖα ὑπηρεσίαν ταῖς θυσίαις παρὰ κομίζοντας. ἔπεσθαι δὲ τοὺς λεῖτας καὶ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέ-
σους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, καὶ ἀλλοίους φεύγει αὐτῷ μὴ βιαθεῖν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. οἷς
δὲ τοῖς ἱερεῦσι φορεῖοις ἐμβᾶσιν, πορευτὰς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τοῦ μὲν βάθους ὑπεκχωρήσαν-

A & nunc diuertētes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille verò confeſtim mittit qui eos comprehendant quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem à rege dixit, hoſpites quoſdam ignotos paulò ante ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceſſiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam ſeriò loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt, & excurrentes per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto C ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatóſque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam ſibi rependerent pro accepta ſalute, iuſſit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum internecioni traditis: mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi D Deum iam antè ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cùm præſenſerit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuerſorium, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo data ſibi ſalutis gratiam recipiat. quòd ſi alij- E quis ex eius propinquis in pugna caderet, ipſe culpam foret non ſuam: neque ſe ad eius incolumitatem præſtandam iureiurando teneri velle. His conditionibus diſceſſum eſt, cum ſe funè de mœnibus demiſiſſent: reuerſíque ad ſuos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Ieſus pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iuſiurādum ratum eſt habitum. Imperatore autem ſolicito de trajectu: amnis Ioſue 3. enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naues vllæ præſto aderant: Deus ſe F illis tranſitum procuraturum promiſit, fluentisque imminutis. Itaque Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, poſt eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt verò ſacerdotibus primis ingreſſis vadabile eſt viſum, & aqua decreuiſſet,

& glarea non amplius vi vndarum volueretur A sed ſtabile ſolùm exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Moſes promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſterer. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt B

Ioſue. 4. Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo prophetæ iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſactum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex C quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum.

Ioſue. 6. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicD quam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. iuſſítque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neE que miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurãdum ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructũ exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla aliaui ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinã irrũpẽtes in Hierichũtẽ omG nes promiſcuè cẽdũt, inopinato mœnium caſu cõſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnã inutiles. paſſímq. cadauerib. viæ ſternebãtur, nullũ nec præſidiũ nec effugiũ incolis inueniẽtib. ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῶ δὲ κάχληκες τῷ μὲν πολλῷ ἦν μὴ δι' ὄξυ τὸν ῥοῦν αὐθ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ δηλ τὸ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπρόϊσσον τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς θεσπίσαι ποιήσειν, τοιοῦτον καταγνοῦντες. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰσφαλὲς ἀνάμενον τύχη. πάντων δὲ διαβάντων, ἐξήεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλθόντες ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὸν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, δίδυς ἐπβαίνων αὐτὸν τῷ ἑβραίων ὄυξεῖ, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα θεσελθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίων τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνταῦθ δὲ, τόντε βωμὸν, ὃν ἐκ τῶν λίθων ἕκαστος αἰείλετο τῶν φυλάρχων ἐν τοῖ βυθοῦ τοῦ θεσπίτου κιλδίσαντες ἱδρυσάμενος, τεκμήρια γλυπόμενον τῆς αἰακιπῆς τῶν ῥευμάτος, ἔδυεν ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. καὶ τὸν φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ἐν αὐτοῖς φρότερον σωιβαίνειν ἀπανίζειν, τότε ῥαδίως ἐπορουῦτες. τόν τε γὸ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὸ αὐτοὺς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει ζοφή, χρησαμένους ὅτι ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δὲ ταῦτα ποιοῦντων τῷ ἰσραηλιτῶν, οὐκ ἐπεξήεσαν οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκῆν αὐτοὺς ἰησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ θεσπίτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὸν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες θεὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ, μέρος τι τῷ ὁπλιτικῷ φυλάττον ἰσ. οἱ δὲ κῆ θεσπίσαν ἐπὶ τὰ κέρατα αὐτῷ σαλπίζοντες, κῆ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλαλὸν θεκιώδωόν τε τὸ τεῖχος ἐπομβρίης τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῷ ἱερέων, τούτου γὸ οὐδὲν ἐποίησαν θεκιοστέον, ἀνέζυξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τὸ δηλ ἡμέρας ἓξ ποησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσοῦς σωαγαγὼν, καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὸν ἄλεσιν αὐτῷ τῆς πόλεως δηγελίσατο. ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τὸ πόνου τὸ σφετέρου τῷ τειχῶν κατεσχθησομένων. κτείνειν μὲν τοὶ παῖδ' ὅ τινα οὐκ λάβοιεν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας, δποσῆναι τὸ φόνου τῷ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ θεκχωρήσαντας, μήτε θεὶ ἁρπαγὴν γενομένους θεωρᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθρούς. ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἦ καὶ χρυσὸς, ταῦτα σκεῦλα συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῷ κατορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τῆς θεσπίτου ὁλοκαυτώσεως πόλεως εἰληφότας. σώζειν δὲ μόνην ῥαχάβην κῆ τὴν γῆνεκ αὐτῆς, διὰ τοὺς ἡγεμένους θεὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν κῆ διατάξας τὸν στρατὸν, θεσπίζῳ ὅλη τὴν πόλιν. θεκήεσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν ἡγουμένης τῆς κιβωτὸς καὶ τῷ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχλουόντων τὸν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. κῆ θεισελθόντων ἐπάνω, καὶ πρὸς ὅλιγον ἀρεμησαίτων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ θεσενεχθείσης ὑπὸ τῷ ἑβραίων. οἱ δὲ εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ, πρὸς τὸν θάδδοξον τ' τείχους ἀναζοπὸν κατεπεπληγότων, καὶ τ' φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γεγονότος. ἀπροῦντο δ' οὐκ ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑποστρατόμενοι. παρῆτῶτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἄχρι κῆ γυναικῶν κῆ παιδίων.

κῆ γε-

καὶ γυναῖκα καὶ πόλιν αὐτῶν πλήσας, καὶ διέφυγεν οὐδεὶς τὸν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὸν χῶρον. καὶ τὸν Ραχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ θεὸς αὐτὸν Ἰησοῦς ἀγθείσῃ, χάριν ἔχειν ὡμολόγησε τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων. καὶ μὴν τῆς ἐπαγγελίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐκ ἄπρακτον φανήσεσθαι. δωρεῖται δ' αὐτὴν καὶ θεοῖς ἀγροῖς, καὶ ἐξ ἀεὶ τιμῆς εἶχε τῆς ἁπάσης. τὴν δὲ πόλεως, εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. καὶ κατὰ τῶν οἰκησόντων αὐτὴν ἐπηράσατο ἐκ τῶν πρωτοτόκων αὐτοῦ τὸν θεμέλιον ἐκβαλεῖν· τῶν δ' ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐφανέρωσε τὸ θεῖον αὐτῶν πάθος ἡμῖν. ἅπασαν δὲ τὴν πλοῦτος ἐκ τῆς ἁλώσεως συνεφορήσατο, ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ θεοῖς ἔτι χαλκοῦ μεθ' ὑπερβολῆς τὰ διάφορα, ἅπερ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ ἀφαιρησαμένων. καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς τοὺς θησαυροὺς ἀναθεῖναι κατατάσσει. καὶ ἱερεῖς μὲν, τοῦτον ἀπέλεγε τὸν τρόπον· Ἀχαρὸς ἦν, ζηλωτοῦ παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς Ἰούδα, διορύξας χαμεύνην βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μίζαν δ' χρυσοῦ σταθμὸν ἑλκύσαν σίκλους ἀργυροῦς, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος εἰ ὁ κινδυνεύσας πόρρω τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος, δοῦναι φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὥρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ εὐπρεπεστάτῃ κατορύξαι εἰς τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατώτας οὕτω καὶ τὸν θεόν. ἐκλιθεὶς δ' ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ἰησοῦς Γαλγάλ. σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. ἐξελθόντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη λοιπὸν τε τῆς αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ τελαιπωρίας ἐνόμισαν. μετ' δὲ ἡμέρας ὀλίγας τῆς ἱεριχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει χιλίους ὁπλίτας Ἰησοῦς εἰς αἶνα πόλιν ὑπὲρ τῆς ἱεριχοῦντος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τὴν αὐτὴν φεύγουσι, δεκαεπτὰ μὲν ἄνδρας ἐξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δυνατὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν. οὐ μὴν τὸ οἰκεῖον τὴν ἀπολωλότων, καίτοι γε πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ στρατοῦ ἀξίων διαφθαρέντων, ἀλλὰ κατὰ ὑπόνοιαν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σὺν ἔξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν θεὸν οὕτως τῷ θεῷ συνεπιχειρήσειν, τεθαρρηκότας ἀναδέξεως εἶναι τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκους ἐπενδύντες, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ταῖς στολαῖς ἐν θρηνώδεσιν ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ὅπως λήψονται ποιούμενοι. μειζόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων δ' οὕτως ὁ Ἰησοῦς τὸν στρατιὰν καταπεπληγμένον, καὶ θεὸν τῶν ὅλων ποιητὴν ἤδη τὸν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν θεόν· ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προῆλθομεν ὡς ταύτην ὑπαγαγεῖν τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν, ἀλλὰ μωυσέως σοῦ δούλου πρὸς σὲ ἡμᾶς ἐπαγαγόντος ὃς ἤδη πολλῶν τεκμηρίων ἐπηγγείλατο κτήσεσθαι παρέξειν ἡμῖν ταύτην τὴν γῆν, καὶ τὸν στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. νῦν μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῶν ἀπλούστερον τοῖς ἐπιοῦσι δὲ θαῤῥοῦντες ἐπαγόντες, καὶ τῆς δυνάμεως πρὸς ὑποβαλόντες, ἐπεί τι τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν σῶν, καὶ ὧν προεῖπε μωυσῆς ἀπεχόμεθα.

repletáque trucidaris vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductę, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prędam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desiderauerunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quâ propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nũc mirũ in modũ elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se doloti dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur. Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitauit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hęsitãtes,

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exor- A
dia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſu-
mus. Tu ergo Domine,potes enim, fer opem,
& præſentem mœrorem victoriam largitus a-
dime,deſperationémque in futurum attonitis
exime. Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem
humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit,
ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacri-
legio & violata religione. hanc enim cauſam
eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem
facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum
fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo in-
dicat,& vocato Eleazaro pōtifice ac magiſtra-
tibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cúm-
que ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum
per cognationes eius mittebatur. & cum in
Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuen-
tum eam rurſum viritim examinantes, Acha-
rem deprehenderunt. qui videns non eſſe locú
tergiuerſandi contra diuinum indicium, fur- C
tum falſus res furtiuas in medium protulit:
móxque affectus ſupplicio, noctu ignominio-
ſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent
damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtra-
tum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſ-
poſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem
ad certamen prolicit. illis verò audacter ob pro
ximam victoriam irruentibus, ſimulata fuga
procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem D
exiſtimantes,& quaſi victoria iam parta inſo-
leſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis
copiis in faciem illis obſtitit,& aliis qui in in-
ſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt,
coorti celeri curſu ad Ainā feruntur, & auer-
ſam eius portam occupant, pleriſque ciuium
è muris ſuorum vt tum putabant victoriam
ſpectantibus: vrbémque ingreſſi ſine diſcrimi-
ne cædem ingentem edunt. Interim alia parte E
Ieſus obuios in fugam vertit: qui vrbem petен-
tes integram adhuc tati, vbi hanc quoque ab
hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis in-
cenſam animaduerterunt, per agros diſpalati,
cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, a-
lij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Aina-
tarum cladem magna multitudo puerorum &
mulierum atque mancipiorum capta eſt, & ſu-
pellex ſine numero: pecudum item greges non
modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat F
enim ea regio prædiues. atque hæc omnia Ie-
ſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ
habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui
non longè à Hieroſolymis habitant, cognito
Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque
in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem
precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas
fore putantes apud eum qui internecinum bel-
lum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt
vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocie-
tatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe e-
uadere periculum niſi maturè prouiderent:
quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non
deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt,
mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

II.
ſ. 9.

καὶ χεῖρον ἢ τὴν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αἰεὶ, τῇ θεοφ-
τῃ πείρᾳ διαύτῃ σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δίκαιός, δύ-
ναμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, πότε παρὸν ἡμῖν λυ-
πηρὸν νῦν ὧδε χώμενος, καὶ δεῖ τὴν αὖθις δύσελ-
πιν ἀγκυμονῆσαι οὕτως τῆς ἀγωνίας ἔξελε. ταῦτα μὲν
ἱκέτευε ὁ Ἰησοῦς πεσὼν ἐπὶ τὸν θεόν. χρηματίσαν τος
δὲ αὐτῷ τοῦ θεοῦ, τὴν καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσμα-
τος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τὰ τῷ καθιερωμένων
αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀφ' ᾧ δὲ ταῦτα τῶν
νεῶν αὐτῆς ἥττων συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τὸ
δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ περίζεσθαι
τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς,
καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἐν πό-
λει κατὰ φυλὴν ἐκλήρου. τούτου ἦ τὸ τετολμημένον
ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἁλῶναι, κατὰ πρόκρισιν πάλιν
προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δ' ἀληθὲς τὸ κα-
κουργήματος, ἀφ' οὗ τοῦ σαχαίου συγγένεια δύεί-
σκετο. κατ' ἄνδρα ἦ τῆς ἐξετάσεως γιγνομένης, λαμ-
βάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς οὐκ ἔχων ἔξαρνος εἶ δυνα-
μένος αὐτὸν τὸ θεοῦ ἐκφοβηλθόντος, ὁμολογήσαι τοῦ κλο-
πεῖ, καὶ τὰ φώρια παρῆγε εἰς μέσον· καὶ ἐξ ὧν μὲν
ἀνδρὸς ἀναρρεθείς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ κατασδί-
κου προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν
λαὸν, ὀξήγγελε ὅτι τοῦ αἴνας αὐτοὺς, καὶ νυκτὸς τὰ πε-
ὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον
συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῆς ἦ μὴ θεόσους αὐτοῖς
δοῦ τοῦ πρότερον νίκην ὀλιγόντων, ὑποχωρεῖν προ-
ασποσιάμενος, ἕλκει τοὺ ξόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς
τῆς πόλεως, δοκῶν οἰομένους, καὶ ὡς ὅτι νίκη κατα-
φρονοῦντας. ἐπὶ δ' ἀναρρίψας τοῦ δυάμων κατὰ
πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα δοὺς ἃ πρὸς τοὺς
ἐν ταῖς ἐνέδραις συνιστάμενοι, κἀκείνους ὅτι τοῦ μά-
χου ἐξαίφνης. εἰ δ' εἰσπηδῶν εἰς τοῦ πόλιν τῆς ἐν-
δον φεῦ τίχεσιν ὄντων, ἐόντων ἦ καὶ πρὸς θέαν τῆς ἔ-
ξω τοῦ γνώμου φλεγομένων. καὶ οἱ μὲν τοῦ πόλιν
ἠρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον. ἰη-
σοῦς δὲ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος
φεύγειν ἔρπετα. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον
τοῦ πόλιν, ἐπὶ τῇ ταύτου ἐχομένῃ ἑώρων, ἅ καταπι-
μπρασμένου ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον,
ἀφ' ᾗ τὴν ἀγορὰν ἦσαν σκεδαζόντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς
ὑπὸ μανώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμ-
φορᾶς τοὺς αἰῶνας καταλαβούσης, πάρδων τε ὄχλος
ἄλλο, τῆ γυναικῶν, τῆ θεραπείας, τῆ τῆς ἄλλης ἀπο-
σκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔ-
λαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ γὰ πλού-
σιον ἦν τὸ χωρίον. καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις
ἰησοῦς διένειμε, ζημίωμος ἐν γαλγάλοις. γαβαωῖται
ἦ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς
ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη τῆ τὰ τοῖς αἰνάταις
ὁρῶντες, τῆ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπο-
νοοῦντες, ἰησοῦν μὲν ὧδε καλεῖν οὐ διέγνωσαν. οὔτε
γὰ τεύξεσθαί τινος τῆ μείζονος ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέ-
θρῳ τῶ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς.
κεφηείτας ἦ καὶ καθιερωμένους γε τοὺς ὄντας αὐτοῖς
ὅτι συμμαχίαν παρεθάλοντο, ἐ δ' αὐτοὺς ἀγαθύξασθαι

κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῆ ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες ἦ αὐτοὺς, διέγνωσαν ἀγα-
θύνασθαι τοῦ δυναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τοὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ποιησομένους, οἷς μάλιστα τῇ πολιτείᾳ ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῇ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ὑπόσπονδοι, διαβεβλῆσθαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ πρόσοικον κατὰ μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν, ἥκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῆ, πολλὴν αὐσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ σχῆμα ὑπεδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας, ὑπὸ τοῦ χρόνου τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τετρῖφθαι. ξυμβῆναι γὰρ εἰς τὸ ταύτας πεπονῆσθαι πρὸς αὐτὴν ὁπότε δὴς ἔλαβεν. στάντες οὖν εἰς μέσους ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῆς Γαβαωνιτῶν καὶ τῆς πρὸς οἴκους πόλεως, πλεῖστον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάξιν αὐτοὺς δοῦναι συνθήκας. μαθόντες γὰρ ἐκ θεοῦ χρήτου καὶ δωρεᾶς τῶν Χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τοῦτοις τ' ἤλεγον ἥδεσθαι, καὶ πολίτας αἰτήσειν αὐτῆ γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ δηλοῦντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν δὴ συνθήκας καὶ φιλίαν τοῖς Ἑβραίοις. Ἰησοῦς δ' ἐπιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς οὐκ εἴεν τῶν Χαναναίων ἐθνος, ποιεῖται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερουσίας ὅρκους ἔδωκεν τε φίλους καὶ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῆ ἄδικον, τοῖς ὅρκοις δεδεσμωμένους τῷ πλήθει. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης, ἀπέστησαν πρὸς ἑαυτούς. Ἰησοῦς δὲ τῆσδε τῆς Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸ ὑπόρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῆς Ἱεροσολύμων τοὺς Γαβαωνίτας κατῳκημένους, καὶ τῷ ἤθει ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῆ τοὺς στρατηγοὺς, τῆς ἀπάτης αὐτοὺς ἐπεκάλει. τῆ δ' οὐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς διηρώτησεν ποιεῖν δίκην τῆ μὴ φυλαξάντων τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύουσιν ἐξ οἰκείους. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβούσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕρατο. τοῦ δὲ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος δίκην τῆ μετατάξασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τοὺς Γαβαωνίτας, καὶ τοὺς τῆ πλησίον ἔθνη φυλακὴν καλέσαντος βασιλέας συναράσθαι τῆ κατ' αὐτῆ πολέμῳ, τούτους παρόντας συὶ αὐτῆ, πέντε δὲ ἦσαν, οἱ Γαβαωνίτας ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένους δίκην τινὶ πηγῆ τῆς πόλεως οὐκ ἄπωθεν φυλακὴν ἄζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον Ἰησοῦν. ὁ δὲ τούτοις μὲν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων, ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν. ὑπὸ δὲ τῆ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν Χαναναίων γῆρυς στρατευσάντων συνθήσεσθαι δίκην τινὶ μεμφθεῖαν φιλίαν ὑπολαμβάνων. καὶ Ἰησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας δίκην τινὶ βοηθῆσαι, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς αὐσας, ὀρθρίοις προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. καὶ ξαπίνης εἰπετο διώκων δίκην χειρίαν φυγήν. βήθωρα καλεῖται. ἔνθα καὶ τινὶ θεοῦ συνεργίαν ἔμαθεν, δίκην μεμιγμένους αὐτῆ βροντάς τε καὶ κεραυνοὺς ἀφίσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τινὶ ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὅσον μὴ καταλαβοῦσα νὺξ δίκην τινὶ τῆ τῶν Ἑβραίων ὁρμὴν σωίσχεσεν. ὡς τε ὑπολαμβάνει τοὺς βασιλέας Ἰησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ μαχηδὰ, καὶ κολάζει πάντας.

maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos fatererentur, & multò rutiùs si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobabant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas, sumpserant enim tritas data opera, vt verisimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt salutis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulari se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longe à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterùm Ios. 10. cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defecisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitę videntes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locꝰ dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxiliũ euidentib. prodigiis apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelũca quadã latebras quęrentes iuxta Macchida, dę omnibúsq. suppliciũ su-

creuiſſe autem eam diem vltra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina quæ in templo ſunt aſſeruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaſerant, Ieſus in Chananæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, déque ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit adſcitis Palæſtinis caſtra poſuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à ſuperiore Cædeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitumdecem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo, adeo tam ipſum Ieſum quàm cæteros Iſraelitas terruit, vt præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cùm Deus exprobraſſet eis formidinem, & quòd eius præſidio ſe non tam tutos putarent, pollicitúſque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iuſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & ſtrages maior quàm vt facilè credi poſſit eſt edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes ſunt cæſi, adeóque ſæuitum eſt in victos, vt hominibus ſublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus eſt, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas peruenirent interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo ſupererat, niſi ſi qui in loca munitiſſima confugerant. Ieſus autem caſtris è Galgalis in montana tranſlatis ſacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus, inquo tantiſper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare ita vt Moyſes præceperat ſtatuit: & diuiſo exercitu, in Garizæo mõte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac ſacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúſque peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reuerſi. Ieſus autem iam ſenex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitionos ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concurſus factus eſſet res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales parerat Dei auſpiciis à populo religioſiſſimo geri:

Ioſue. II.

III. Reg. 13. 14. 18.

ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε πότε © ϑ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται δι' τῆ ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων. κατεγεγραμμένων δ' οὕτως τῆ φυλῆ τοὺς βασιλέας, οἳ τοὺς γαβεωνίτας πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπαινεῖ πάλιν τὸν τῶν ὅλων ἀρχηγὸν ὅτι τῶν ὀρέων ἐνέσοις. καὶ πολεμῶν τῆ ἐν αὐτῇ φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρέλυε εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τοῦ δὲ φυλῆς τῆς ἑβραίων ἀρετῆς λόγον πολλοῦ φοιτῶντος εἰς τοὺς φυλείους, καταπλήξας ἦγε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῆ ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ φυλῆ λίβανον ὄρος, βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδίοις τῆ χαναναίων παλαιγένους προσλαβόντες στρατοπεδεύουσι πρὸς βηρόθῃ πόλει τῆς γαλιλαίας τῆς ἄνω καλουμένης οὐ πόρρω. γαλιλαίων δ' ὄντι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τοῦ δὲ στρατῆ παντὸς, ὁπλιτῆ μὲν ἦσαν μυριάδες ἑξήκοντα. μύριοι δ' ἱππεῖς καὶ ἅρματα δυσμύρια. καταπλήττει ϑ τὸ πλῆθος τῆ πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τὸν ἐλπίδα τῆ κρείττονος δυνάμεως εἶχον δι' ὑποβολὴν τῆ θεοῦ. τῆ δὲ θεοῦ δ' ἐξογειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτῆ βοηθείας πεποῦσιν, ὑποχωροῦσιν τὰς ἐχθρὰς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος τοὺς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θερσαλίοις πρὸς τὰς ὑποχείσεις τῆ θεοῦ ἡγεμόνος, ἐξώρμησεν ὅπλοις τοὺς πολεμίους. καὶ δὴ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν, συνέπλεκε. καὶ καρτερᾶ μάχη γίνεται, καὶ φόνος κρείττων πίστεως φθάνει τοὺς ἀνερωμένους. διώκων τ' ὅλη πλεῖον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῆ ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῆ αἰθερόπων ὅπλιτελεστάτων φρὸς τὸ κτείνεσθαι, ζοὺς ἵππους ἵνους αὐτῆ αἱρεῖ, καὶ τὰ ἅρματα ἐνεπίμπρα. τὴν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς ὅλμβρος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅτι λάβοι φονεύων. ἔτος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθε, καὶ χαναναίων οὐκέτ' οὐδεὶς ὑπελέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς δὲ ἐν τῆ γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τὸν ὄρειον ἐξῆ τὸν ἱερὸν σηλωῦ, κατὰ σηλωῦ πόλιν. ὀπτηδίων γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον δεῖ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θεσπίσματα θεδόχη. καὶ χωρίσας ἐντεῦθεν ὅλη σταδίων σὺν ἅπαντι τῆ λαῆ, βωμόντε ἵδρυσιν ὅπου θεσπίσε μωυσῆς. καὶ νείμας τὸν στρατὸν, ὅλη μὲν τῆ χαριζεῖ ὄρει τὸν ἡμισείαν ἵδρυσι. ὅλη δ' τῆ γεβήλῳ τὴν ἡμισείαν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ὄζι, καὶ τὸ λευιτικὸν καὶ τοὺς ἱερέας. θύσαντες δ' καὶ ἀρὰς ποησάμενοι, καὶ ταύτας ὅλη τῆ βωμῆ γεγραμμένας καταλελοιπότες, εἰς τὴν σηλωῦ ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὰς τῆ χαναναίων πόλεις ἐρῶν οὐκ ἀνάλωτους ὑπό τε τῆ χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῆ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῆ πόλεων πλεονεξίᾳ θεβαλλόμενοι προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφίξεσθαι πολιορκίας δ' ἀπόγνωσιν ϑ λαβεῖν

(καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῆ ἑαυτῆ οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποησομένας τ' ἔξοδον τὴν ἀπ' αἰγύπτου, φρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερᾶς ποιεῖν ἐλεῖνον ἅπαντ' ἦσαν τ' χρόνον) συναγαγὼν τ' λαὸν εἰς τ' σιλωῦ ἐκκλησίαν παρήγγειλε καὶ αὐτοῦ σωδραμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα καὶ τὰς γεγημμένας θεσέξεις ὡς εἰκὸς ἄρισεν, καὶ ϑ θεοῦ ϑ θεσπίσαντος αὐτὰς ἀξίαν, καὶ τῆς ἀρετῆς τῆ νόμων ὡς καταπολαυθῆσαν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ἑξήκοντα καὶ ἕνα τελμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατηκέναι δηλονότι, καὶ τραπαὶ δεῖν
ποτὲ καταλήσασα τῇς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην
συνῆψιν ἅπασαν ἀφαρθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ χρείαν αὐτοῖς
ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲν ἁλ-
λώκεσαν, φεὺς αἱ δὲ δεῖ χρόνου καὶ μεγάλης πολιορ-
κίας δεῖ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τὴν ὅτι ταύ-
την τῶν οἰκητόρων τε τοῖθησιν, ἠξίου τοὺς ἐκ τῆς περίας
τοῦ Ἰορδάνου συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κιν- B
δύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς ἀπολύειν ἤδη
φεὺς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμεν ὁμολο-
γουμένας. ἵνα τε κατὰ φυλὴν ἀρετῇ φεύγειν μέτ-
ρηθέντα κτήματα. οἱ τὴν γῆν καταμεξησόμενοι πρε-
σβεῖς καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἀπαγγείλαντες ἡμῖν ἀδόλως
αὐτῆς τὸ μέγεθος. καὶ ἵνους μὲν τούτους ποιησά-
μενος τοῖς λοιποῖς, συγκατάνευον ἔχειν τὸ πλῆθος. καὶ
αὐθαρετοὺς καταμεξησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ὀξέ-
τατα μέν, ἀλλ' ἀνδράσι τισὶ γεωμετρίας ἐπισήμο- C
σιν, οἷς πάλαι θεὸς οὐκ ἤμελλε λήσεσθαι δῆλα τὴν τέχνην.
ἐστάλησαν δοὺς ἐπιστήσασθαι τῆς τε διαφορᾶς ἀμείνων
χῆς, καὶ τῆς ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ φύσις τῆς χαναναίων
χῆς, τοιαύτη τίς ἐστιν. ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα
καὶ καρποῖς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ συγκειμένα μὲν
ἕτερα γῇ, παραδεδαίμενα νομισθησόμενα. τοῖς δ' ἰερι-
χουντίνοις χωρίοις ἀνταγωνιζόμενα, καὶ τοῖς ἱεροσολυ-
μιτικοῖς, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμενα. καὶ τοι παντελῶς ὀλί- D
γῳ αὐτῶν ἐστὶ τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρει-
νοῦ τὴν πολλήν, ἀλλ' ὑποβολῇ εἰς καρπῶν ἀφορ-
μὴν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολείπειν ἑτέρας. καὶ δῆλα
τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μεγίστους τοῖς κλήροις εἶναι δίκην
ὑπόλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων αὐτα-
ξίου γινομένου. οἱ δ' ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δίκα δ'
ἦσαν, ἀφοδεύσαντες τε καὶ πεποιημένοι τὴν γῆν ἐν
ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλουῶτα πό-
λιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐστήκησαν. καὶ ἵνοις ἐλεάζα-
ρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ συὺ τοῖς φυλάρχοις πα-
ρεκάλεσεν, νέμειν ταῖς ἑπτὰ φυλαῖς, καὶ τῆς μανασσι-
τῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν φυλῶν
τὴν μέρισιν ποιησαμένους. κληρώσαντος δ' αὐτοῦ, ἡ
μὲν ἰουδὰ λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερ-
θεν ἰουδαίαν. διατείνουσαν μὲν, ἄχρι τῆς ἱεροσο-
λύμων. τὸ δ' εὖρος, ἕως τῆς σοδομίτιδος λίμνης κα-
θήκουσαν. ὃ δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκά-
λων καὶ γάζα. συμιανὶς δὲ, δυτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε
τῆς ἰδουμαίας τὴν αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ ἀραβίᾳ πρόσορ-
ρον οὖσαν. βενιαμίτας δ', τὴν ὑπὸ ἰορδάνου πο-
ταμοῦ ἔλαχον. ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος. τὸ δὲ πλά-
τος, ἱεροσολύμοις ὁρίζομένην καὶ βεθήλοις. γενόμενος
δὲ ὁ κλῆρος οὗτος ἦν τῆς γῆς αἱρετήν. ἱεριχοῦντα γὰρ, καὶ
τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δ' ἐφραίμου φυλὴ, τὴν ἄχρι γαδάρων ὑπὸ ἰορδάνου
ποταμοῦ μεσημβρινὴν ἔλαχεν. εὐρεῖαν δ', ὅσον ὑπὸ
βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελούτῳ πεδίον. τῆς μανασ-
σήδος δὲ ἡμίσεις, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχρι δύσεως
πόλεως, πλάτος δὲ ὅσα βηθσάνων, ἡ νῦν σκυθόπο-
λις, καλεῖται. καὶ μετὰ τούτους ἰσαχαρ, κάρμη-
λόν τε ὄρος, καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρμονα. τὸ δ' ἀβύσσου ὄρος, τοῦ πλάτους.
ζαβουλωνῖται δὲ, τὴν μέχρι γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ καὶ κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum ausos manus conserere deuictos, exercitúsque potentissimos prælio superatos, internecione cæsos, vt ne reliquiæ quidem generis superessent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ essent, aliæ munitiores & ob hoc obstinatiores longa oppugnatione opus haberent, censuit eos qui ex regione vltra Iordanem sita in communem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem socios periculorum se adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias sedes remittendos. deinde ex singulis tribubus singulos testatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permensi bona fide & absque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam sententiam itum est ab vniuerso populo: móxque eos viros misit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibusdam geometriæ peritis, qui propter hanc scientiam errare ac falli non poterant: hísque mandata dedit, vt æstimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis est, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feracissimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri possent: quòd si iidem ad Hierichuntinum aut Hierosolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui sint & bona ex parte montani, sed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis secundi hanc ob rem voluit iuxta æstimationem potius quàm iuxta mensuram sortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro millē aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio destinati perlustrata regione & æstimatione terræ peracta, septimo mense reuersi sunt ad eum in Siluntem, vbi tum tabernaculi sedes erat. Tum Iesus assumpto Eleazaro cum senatu ac tribuum principibus diuisit regionem nouem tribubus & Manassitarum dimidiæ parti cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad sortes ventum esset, tribui Iudæ obuenit tota superior Iudæa pertinens vsque Hierosolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac sorte vrbes erant Ascalon & Gaza. Secundo loco Simeonis sortita est Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Bemianitæ deinde regionem sorti sunt, quæ à Iordane amne vsque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hierosolyma inter & Bethela. angustissima autem hæc sors fuit, propter agri bonitatem. Hierosolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vsque Gadara in longum protensam sortita est, in latum patentem à Bethelis vsque magnum campum. Manassetidis item dimidia pars agrum à Iordane vsque Dora vrbem, latitudine vsque Bethsana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Post hos Isacharis in longum patentem à flumine vsque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vsque Genesaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam sunt sortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con-
uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit
quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione
fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò
ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem
& superior Galilea Nephthalitis obtigit, vsque
Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc
monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis ver-
sus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt
quicquid vallis ad Occidentem solem vergit,
Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia
& Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertin-
git vsque montem à quo Iudæ tribus initium
fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis
Chananei denominatarum regionem Iesus di-
uisit, & nouem cum dimidia tribubus habi-
tandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab
vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante dua-
bus cum dimidia tribubus diuiserat, vt suprà
diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, A-
marthæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc
diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate
iam defecta cùm non valeret consilia sua per
se exequi, & qui vicem eius gerebant, negli-
gentiùs rempublicam administrarent, præcepit
vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæo-
rum reliquias tolleret. In hoc enim consistere
& ipsorum securitatem, & disciplinæ ac reli-
gionis incolumitatem: idque eos non ex Moy-
si tantùm monitis, sed suomet experimento di-
dicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destina-
tas vrbes redderent, iam enim decem in Amo-
ræa trans flumen acceperant. ex his in tribus
profugis receptacula sunt instituta. nihil enim
magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis
præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu
Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephtha-
litide Cedesis, quæ est in superiore Galilea. post
hæc quod de præda in reliquum erat diuisit: su-
pererat enim permultum. vnde non mediocris
diuitiarum accessio & publicè & priuatim fa-
cta est. tantum erat auri & vestimentorum ac
reliquæ supellectilis, tantum etiam iumento-
rum ac pecudum, vt numero comprehendi
non possent. Posthæc aduocato in concionem
exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem
sita vnà militabant numero quinquaginta mil-
lia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam
Deus & pater qui est dominus Hebræorum ge-
neris, terram hanc & acquirere dedit, & in per-
petuum mansuram nobis promisit: vósque o-
pem vestram indigentibus ex mandato Dei
alacriter & impigrè præstitistis, æquum est
cùm iam nihil arduum supersit, missionem
vobis dari & promptitudine vestra non abuti:
quandoquidem certi sumus, si in poste-
rum sit opus, nihilo segniùs operam ve-
stram nobis paratam fore. Itaque gratias
vobis agimus quòd socij periculorum esse
voluistis, rogamúsque vt in hac mutua
beneuolentia perseueretis, memores amicorum
& quòd vos quoque vestras possessiones nostris
auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem
Deo fauente & vobis adnitentibus peruenimus,

Lib. 4. cap. 7.

A τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ καρμήλου, κοιλάδα περιτεταμένην ὄρεσι μεγάλοις καὶ τοιαύτην οὖσαν, ἀσπείτιν φέρουσι παρὰ τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ κώμην. ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῇ ἐν τῇ μεσόγαιᾳ ἡ καὶ ἀκτιπολις. τὰ δὲ πρὸς τοῖς ἀνατολαῖς τετραμμένα μέχρι δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως τοῦ λιβάνου ὄρους, καὶ τῶν τοῦ ἰορδάνου πηγῶν αἳ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἴσχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος τοῖς ὄρεσι κατ' βόρειαν πόλεως ἀρκῆς παρατείνουσης. δανῖται δ', τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμενον τετραπται τὸν
B ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτῳ καὶ δώρεσι ὁριζόμενοι. ἀμμανιτῶν τὴν πᾶσαν καὶ γιτταῖοι, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τοῦ ὄρους, ἐξ οὗ ἰούδα ἤρξατο φυλή. καὶ ἓξ μὲν ἔθνη τῶν ἡμῶν τοῦ χαναναίου φίλους τῷ ἐπωνυμίᾳ διεῖλεν οὗτος ἡμῖν, καὶ τοῖς ἐνίοις καὶ τὴν ἡμισείαν φυλαῖς ἔδωκεν νεμεσθαι. τοῖς δὲ ἀμορίτην, καὶ αὐτοῖς οὗτος ἀφ' ἑνὸς τοῦ χαναναίου παίδων καλουμένου μωυσῆς ἤδη προειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον διελελύκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρουκαίους, καὶ ἀμαθίους, καὶ ἀρκαίους, ἀσχολούμενα λῶν. ἡμῖν δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πραγίτειν ὅσα καὶ νοήσειν, τοῦ τε μετ' αὐτὸν τοῖς ἡγεμονείαν παραλαβόντων ἀμελεῖς προσόντων τῆς κοινῆ συμφερόντος, παρηγγελλε φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τοῦ χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρουμένῃ γῇ. τοῖς δὲ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τοῖς φυλαξαι τοῦ παρ' ἡμῶν ἔθνη, ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ μωυσεῖ
D αὐτοὺς εὖ πεφυκέναι, καὶ τοῦτ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι. καὶ τοῖς λεβίταις δὲ τὰς οἰκεῖα ἑξήκοντα πόλεις δεδωκέναι. προειλήφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τοῖς ἀμορίαις τὰς δέκα. τούτων ἓξ εἰς δεκάτημεν τοῖς φυγάδων οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γὰρ ὦν προνοία, τοῦ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε παραλιπεῖν. τῆς μὲν οὖν ἰούδα φυλῆς γέβερνα. σίκιμα δὲ τῆς ἐφραΐμου. τῆς νεφθαλίτιδος ἡ κεδίσιν. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει ἡ τῆς λεΐας ἕστε νῦν ἐπὶ λεπτὰ πλείστη δ' ἐπιγόνει. καὶ μεγάλους πλούτους περιβέβλητο καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ τῆς ἄλλης ὑποσκευῆς ἕνεκα. τετραπόδων δὲ πλῆθος, ὅσον οὐδὲ ἀριθμῷ μαθεῖν ῥᾴδιον προσηλυμένου. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς πέραν τὸν ἰορδάνην κατὰ τὴν ἀμοραίαν ἱδρυμένοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ δικαιοσύνης τοῦ ἑβραίων γένους, γῆν τε κτίσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησθεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχετο. συνεργείας δὲ τῆς παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου
F γενομένους, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμους ἐδέξατο, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἐπιδυσκόλου φθεγμένοις ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φειδοῖ τῆς προθυμίας ὑμῶν, ὧν εἰ καὶ πάλιν δέησις ἡμῖν αὐτῆς, ἄσπονον ἕξομεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῦν κάμουσιν αὖθις βεβαιότερον. χάρις τοιγὰρ ὑμῖν ὧν σπουδάζετε κοινῶν. καὶ ἐγὼ νεῦν μόνον ἀλλὰ εἰς τὸν οὕτως μένοντας ἀγαθοὶ μιμεῖσθαι. τῷ φίλων, καὶ φθόνῳ τῇ δίκαιοι κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῷ ὑμῖν ὑπάρξει, ἀπὸ τοῦ δικαίαν τῷ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡ-

μῶν πεπαλλάξθαι, καὶ παύσασθαι εἰς ἃ νῦν ἐνοίκατε κατίσημον, ἐπεὶ ὅτων ἐκείνατε αὐτῷ μεταλαμβάνειν,

γόμενοι

γόνοι πρὸς τοὺς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς σῆς ἡμῖν πόνου πλούτας ἀφθόνους, λείας τε πολλὴν ἐπαξομένους καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τοῦτων δὴ πλέον, ἢ παρ' ἡμῖν δοῦναι, καὶ πρὸς ὅτι βουληθῆτε χρῆσθαι ἀμοιβὴν πρόθυμον. οὔτε γὰρ ἐν μικροῖς πρόσταγμα ἀπηλείφθητε, καταφρονήσαντες τῆς παλαιᾶς ἀπειλῆς, οὔτε ἔστιν οὐδὲν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς δεῖ τὰς κληρουχίας ἀπολύσαι. καὶ οὐδὲν καλύσομεν μηδὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγενείας ὄφος ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς οὗτος ἔστιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀβεάμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεὸς τε εἷς τοῖς τε ἡμετέροις προγόνοις καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτὸς παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. οὗ τῆς θρησκείας δεῖ μελεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, καὶ αὐτὸς ἐξ ἀκριβοῦς διάταξις, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τῷ θεῷ παρίξοντες δύναμιν ἐξ καὶ σύμμαχον ἑαυτῶν. ἐκβαίνοντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, διαστραφησομένου τῷ θεῷ ὑμῖν. ταῦτα εἰπὼν καθ' ἕνα τοῖς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τῷ πλήθει αὐτῶν ἅπαν ἀπαισιάσιμος, αὐτός μὲν ὑπέμενεν. προσῆκαν δὲ αὐτοῖς ὁ λαὸς οὐκ ἀθαμβοῦντι καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπολύθησαν. καὶ ὀκνοῦσα οὐδὲν τὸν ποταμὸν ἤτε ῥυθμὸς φυλὴ καὶ γαὶδης, καὶ ὅσοι τῆς μεσαιοσκτῆς αὐτοῖς ἐπιεικέστατοι, βωμὸν γὰρ τὰς ὄχθης ἱδρύονται τῷ ἰορδάνου, μνημεῖον τοῖς ἅπαντα γλισχομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσαι τοὺς ὅσον λυθέντας, οὐ μὴν ἐς ἐπὶ γνώμης αὐέκτησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅπῃ νεωτερισμὸν καὶ ξενικῶν εἰσαγωγὴν θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπτεσθαι. ἀλλὰ περὶ τὴν θείαν θρησκείαν τὴν ἀγχόλιον πολεμίαν νομίζοντες, ὡπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τῆς τῶν βωμῶν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς παρ' ἑαυτῶν ἐθῶν. οὐ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βουλητὸν, καὶ ὡ ἔστω τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπεχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγους συμβουλεύοντες ὑποπτεύειν αὐτῇ τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶτον. ἔπειτ' αὖ κακοπαθῆ μᾶθησαι τὴν ὀργὴν αὐτῇ, τότε τοῖς ὅπλοις χαρεῖν ἐπ' αὐτοῖς. τὴν πυθέσθαι οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φευγέσιν τὸν υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ δίκαια σφὼ αὐτῷ τῆς ἐν τιμῇ ὄφελ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τε καὶ φανησομένους, τὸν βωμὸν δὴ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἱδρυσάντες ἔστησαν. ὡς ὃ παραγενομένων, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγη, ἐν φυτίαις, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμάρτειν ἔλεγεν, ἢ ὡς τε λόγου δίκην ἐπιθεῖναι νενοῦσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα πλέον, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὠφελημίας ἀποδόντας τοὺς ἐπ' ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χρεῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι σκοπήσαντας οὕτω ποιήσασθαι τὴν ἀφίξιν, ἵνα τὴν αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προσῆλθετε τὸν βωμὸν καθελεῖν, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, κατὰ λογισμὸν ἄσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνούμενα τῆς ἀγχολίας ἀλεγχθείσης ἀληθοῦς. οὐ γὰρ ἐξαιρεῖν ὑμᾶς πέρα τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους, καὶ νόμων ἐν αὐτοὺς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχοντας, ἀγαζυγέντας ἡμῖν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλῆρον,

nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati, eſtis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moyſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere: néve propter flumẽ medium alios nos puteris quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tam noſtros quàm veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moyſem inſtituta diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propicius: ſicut contrà ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſingillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit: reliqua autem multitudo vniuerſa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellebantur. Itaque traiecto flu- Iiii. uio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Ma- Ioſ. 22. naſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Iordanis etigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Iſraelitas, cùm altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quã diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Ieſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rẽ aggrediendam, & ſcitandum qua mente id fecerint: & ſi fortè malo animo factum deprehẽſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineeſem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quàm vt verbis tantũ caſtigari debeat. attamen non culpæ magnitudini moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quòd fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcepimus, vt cognita cauſa extructi altaris, nõ temerè armaſſe nos in vos videamur, ſi piis rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim crederepotuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, diſiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionẽ reuerſos,

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari patrio, externos deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam prolabamini, ad domesticarum legum reuerentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obstinatè persistatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defensione suscipere, sed ad has simul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non secus atque illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem nostrum estis, extra poteſtatem etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapiendum esse obstaculo, præstat nouam agrorum diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus compascuam relinquere. Satius est igitur vt resipiscatis, & à nouitatibus mutato proposito desistatis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne nobis belli suscipiendi necessitatem imponatis, contra quos minimè volumus. In hac enim concione & consultatione situm est, vtrum pace nostra & vestris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia belli periculis exponere. Postquam hæc Phineeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro communis causæ defensione hæc attulerunt: Viri fratres, nos neque è cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquam pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus communem, & altare eius æreum quod est ante tabernaculum, nec aliud vnquam nostras excipiet victimas. Nam hoc quod nunc ereximus, quódque vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad Deum sacrificiis placandum extructum est, sed vt perpetuum argumentum exstet nostræ necessitudinis, nósque patriæ religionis admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ religionis sit initium. & hanc fuisse nobis extruendi causam, Deus ipse testis esto idoneus. quapropter meliorem posthac de nobis opinionem habetote, absitque vt nos affines existimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ posteris se obnoxium fecerit, & à patriis moribus ac ritibus degenerauerit, absque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeses, collaudatáque eorum constantia, reuersus ad Iesum, rem totam apud populum exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo per sacrificia: móxque soluto conuentu, reuersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum senatu magistratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adesse: primùm Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in tantas opes tantámq; gloriá peruenerãt hortatur deinde vt dent operam vt Deum in posterum æquè habeãt propiciũ, cùm sciant eius beneuolentiã nõ aliis retineri posse quàm pietatis artib.

Ios. 23.24

A ὧν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ἡμᾶς προνοίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τιμὴν σκηνῆς καὶ τιμὴν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ἐπιφέρειν τοῖς χαναναίων κακοῖς προσεκχωρηκότας. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μεταγνόντες καὶ παραγένεσθε μὴ μανέντες, νόμων τῶν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. εἰ δ' ὀλιγωρήσετε τοῖς ἡμετέροις, οὐ παραιτησόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ πεφυσιώμεθα τὸν ἴδιον θάνατον τούτοις

B βοηθήσομεν, καὶ ὅρος αὐτῷ τοῦ θεοῦ, μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες, ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τοῦ διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἔξω γεγονέναι, παντοχοῦ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐστέ. καὶ δύσεται τιμὴ ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τιμὴ ἀνατολὴ αὐτῆς δύναται. εἰ δ' ἔστιν τιμὴ ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῶν ἐμποδὼν εἶναι τοῦ σωφρονεῖν, οὐδὲν κωλύσει πάλιν τιμὴ γῆν ὑμᾶς ἀναδόσθαι καὶ ταύτην ἀντίαν μηλόβοτον.

C ἀλλ' ἀποπέσατε σωφρονήσαντες, καὶ ὅτι παροῖς μετανοήσουσι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ οὐδὲ καλοῦμεν ὑμᾶς ἐπὶ παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ οὐδὲ ἄχειν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς σωτῆρος αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ τοῦ φιλτάτου ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ συμπλοκῇ κινδύνου, ἵνα βουλόμεθα, λόγοις πεπιθεῖν συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείσαντες ἔργων καὶ πολέμου ἀφεμένους. τοσαῦτα δὲ φινεέσου διαλεχθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἡδέως εἶχε τοῦ ἐγκαλημάτων αὐτοῖς ὁσιολογεῖσθαι, καὶ μήτε συγχύσεως

D πρὸς αὐτοὺς ὑποστῆναι μήτε κατ' ἀγνοίαν ἐπιθέσθαι τὸν βωμὸν ἔλεγον. ἀλλὰ θεὸν τὸν ἅπαντα γεγονέναι τῶν ἑβραίοις ἅπασι κοινόν. καὶ τὸν πρὸς τῇ σκηνῇ βωμὸν χάλκεον, ἐφ' ταῖς θυσίας ποιεῖσθαι. τὸν μέντοι γε ναὸν ἀναστῆσαι, δι' ὃν καὶ ὑπάρχοι γένοιτο, εἰ κατ' θρησκείαν ἱδρύσθαι σύμβολον ἦ ὅπως ἐστὶ, καὶ τεκμήριον εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος, καὶ ἀνάγκη σω-

E φρονεῖν κατὰ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' οὐκ ἀφεστάσεως ἀρχὴν ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν ὅτι ταυτὸν τὸν βωμὸν αἰτίαν καθεσκευάσαμεν γήρατος ὁ θεὸς ἀξιόχρεως. ἄθεν ἀμείνονα εἰς ἡμᾶς ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν καταγνόντες τούτων, ἐφ' οἷς ἐξαίλεως ἦ δίκαιοι πάντες ὅσοι τῆς αἵματος ἡμῶν ἔστε παντάρους ἀπηχθρῶσιν ἔθεσι, καὶ τοῦ σεμνοθεοῦ ζήτου παραλλαγμένους. ταῦτα εἰπόντος ἐπαινήσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς ἱησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἀπήγγελε τῷ λαῷ.

F ὁ δὲ χαίρειν ἔφη μηδεμίᾳ ἀναγκῇ στρατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν καὶ ἀνδρῶν συγχύσεις, χαριστήριος γὰρ τούτων τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελοῦσι. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας πληρωσεις ἱησοῦς αὐτὸς ἐν σικίμοις διῆγεν. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ γήρως ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῆς πόλεως, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς γερουσίας, καὶ τοῦ πλήθους ὅσον ἐφικτὸν τὸν αὐτοῦ συναγωγὴν, ἐπὶ παρῆσαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν αὐτοῖς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ τεσσάρων χρόνων εἰς τοῦτο δόξης καὶ εὐδαιμονίας προελθεῖν. φυλάττειν τε τὸν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν οὕτως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ μέντοι. φίλον αὐτοῖς ἀχμάζειν τὸ θεῖον.

αὐτῷ

αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀπίναι μέλλοντι τὸ ζῆν παραίνε- A
σιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίου δι' ἀ
μνήμης ποιήσασθαι τὴν παραίνεσιν. καὶ ὁ μὲν, το-
σαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθείς, τελευτᾷ, βιοὺς
ἔτη ἑκατὸν καὶ δέκα. ὧν μουσεῖ μὲν ὑπὸ διδασκάλῳ τῷ
χρησίμων συνδιέζευξε τεσσαράκοντα. στρατηγὸς ἦ μὲν
τὴν ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πάντα καὶ εἴκοσι. ἀνὴρ ἦ μήτε
σωφροσύνης ὢν ἐνδεὴς, μήτε τὰ τὰ νοηθέντα πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξηγήσειν ἀπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις B
ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ἐν τοῖς κινδύνοις δύψυχος καὶ με-
γαλόθυμος, ῥωμένος εὐσωμά τε τὰ καὶ τὴν εἰρήνην δεξιώ-
τατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἁρμοσμένος.
θάπτεται δ' ἐν πόλει θαμνᾷ τῆς ἐφραίμ φυλῆς. θνή-
σκει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς,
φήσας παῖδα τὴν ἀρχιερωσύνην καταλειπών. καὶ
μνημεῖον αὐτῷ ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.
μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν φήσαντες οἱ C
τοῦ θεοῦ βουλήσει ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν χαναναίων χρῆσις
τῇ ἰουδαίᾳ φυλῇ παραγενέσθαι τὴν ἡγεμονείαν. καὶ δὴ τῷ
λαῷ διαπυνθανομένοις ἦν μαθεῖν τί καὶ θεῷ δοκεῖ. καὶ προσ-
λαβοῦσα τὴν συμφωνίαν, ἐφ' ᾧτε ἐξευρεθέντων τῶν
ἐκείνων ὑποτελεῖν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τὸ
ποιεῖν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuò memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ rétesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minùs in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamna tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum extat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineesis à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deũ vt Iudæ tribus ductu bellum gereret, quę mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

Κεφάλαιον β'.

CAP. II.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ ἀθετήσαντες οἱ ἰσραηλῖται D τοὺς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράσθησαν συμφορῶν, καὶ στασιασάντων ἡ βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantùm fuere superstites.

ΧΑναναῖοι δὲ ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ
καὶ ζεβέκῳ αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῷ ζεβεκη-
νῶν ἀδωνιβεζέκῳ τὴν ἡγεμονείαν διαφέροντες. τὸ δ' ὄ-
νομα τοῦτο σημαίνει, βεζεκιτῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τῇ ἑ-
βραίων γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν E
τῶν ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες
δὲ αὐτοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς ἐφεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς. καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν
ὑπὲρ μυρίους· ἐφάλωσαν δὲ τὸ λοιπὸν καὶ διώκοντες αἰ-
ροῦσι τὸν ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν
φησὶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἐμελλον
τάδε πεπονθὼς ἀφ' ἑβδομήκοντα βασιλέων
ἀφέζας ἐκτετεμὼν οὐκ ἀνεβάπτιζον. καὶ ζῶντα μὲν κομί-
ζουσιν ἕως ἱεροσολύμων. τελευτήσαντα δ', ἐνῆ θάπτουσι. F
καὶ διέσωσαν αἱρουῦντες τὰς πόλεις. πλούσιάς τε λαβόν-
τες ἐπολιόρκουν ἱεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόν-
τες σὺν χρόνῳ πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας. χαλε-
πὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τείχων ὀχυ-
ρότητι καὶ φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς
χεβρῶνα. καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσιν πάντας. ὑπολεί-
πεται δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἐπ' ἀκρον, οἳ δὴ σωμάτων με-
γέθει, καὶ μορφαῖς οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παρ-
απλησίας, φοβεροὺς ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσ-
μα. δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς G
ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις ἐοικότα. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς
λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν δεκα-
πόλεων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν χαλέβῳ δωρεὰν ἔδο-
σαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. ἦν δ' ἐν τοῖς κατα-
σκόποις εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τὴν χαναναίαν.

AT Chananæi quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorũ lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellũ circumferebãt: quorum bona parte capta, Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sęuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles: quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananęam præmiserat.

Ios. 14.

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descendentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperũt. Euasit autem eos Gaza & Accarõ, quòd in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo imposito habitatorib. eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipsæ idem fecerunt, & tributis cõtenti pacem Chananæis dederũt. Ephræmi verò tribus cùm assidẽdo Bethelis multo tempore aclabore impẽso nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tãdẽ cõprehẽso vno ciuiu qui inurbẽ importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurãdo firmata, intromissos clàm ipsum cũ familia seruaturos proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oracuło, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantum lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parũ respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parẽtib. habitus. quinta cũ decreuisset domum repetere, post meridiẽ iter ingreditur. cũctãter enim parẽtes filiã dimiserunt, nec nisi meliore dici parte transacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Iud. 19

A διδόασι δὲ καὶ τοῖς ἐθέλουσι τῶν μαδιανίτιδος ἀπογόνοις, μουσέως γὰρ ἦν γαμβρός, γῆν ἵνα νέμωνται, τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ὅτι τῆς ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ καὶ συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς χαναναίας πόλεις εἷλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε καὶ ἄζωτον. ἔχυφοῦντο δ' αὐτοὺς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορείας κακῶς ἐποίουν τοὺς ἐπελθόντας.

B καὶ αἵδε μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τῶν πολεμίων εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταθέντες τὰ ὅπλα. βενιαμῖται δ', τούτων γὰρ ἦν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτῶν συνεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ οὕτως παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τοῦ κτείνειν, οἱ δὲ τοῦ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἠσχόλουν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαί, τὴν βενιαμίτιν μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀρκούμενοι φόρους ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις διπολέμους εἶναι. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος οὐδὲν ἄξιον τοῦ χρόνου καὶ τῶν

C πόνων ἤνεγκε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ καὶ πρὸ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν. ἔπειτα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ σῶσαι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. καὶ ἐκεῖνος ὅτι τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δὲ,

D ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ὑπαρχόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου ἁλισκόμενοι, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων οὐκέτ' ὄντων ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παρέζωσε δὲ ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναιρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο τῶν τοῦ θεοῦ αὐτοὺς γνώμῃ τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὑμότητι κρατοῦντες λαβόμενοι. οἱ δὲ, καὶ

E πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλά τε τῶν τῶν χαναναίων λαβόντας, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη τῷ τρυφῷ ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς μοναρχίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδὲ ἀρχὴν ἄλλην οὐδὲ μίαν τῶν πρότερον νενομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἄκροις ἡδονῇ τε κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν, στάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προῆλθησαν εἰς τὸ πο-

F λεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λευίτης ἀνὴρ τῆς δημοτικωτέρου τῆς ἐφραίμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῆ. τῆς δὲ ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἠτιμηκὼς, ἠτύχει τῆς παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ δι' ἃ τὸ μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ἀπῆλθεν, ὡς τετάρτῳ χαλεπὸς ἦν φέρον ὁ ἀνὴρ ὅτι τῆς ἑορτῆς, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ δι' ἡμερῶν τὰς μὲν ἓξ, καταλλάττει πρὸς αὐτόν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτὸν διατρίβει, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶν δειλίαν ἔχειν. βεβαδίκασι γὰρ ἀπιόντων οἱ γονεῖς τὸν γαμβρὸν, καὶ τῆς ἡμέρας ἕνεκα ἐπιμένουσι. διεβάπων δ' αὐτοῖς εἰς εἰπεῖν.

καὶ ὁ-

καὶ ὄνος λιὼ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γύναιον. γνομέ- A
νων δὲ αὐτῷ κατὰ τὰ ἱερόσυλημα, σταδίους δὲ ἐλη-
λυθησαν ἤδη ξιάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων
καταχθιῦαί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁ-
δεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα οὐδὲ πόρ-
ρω πολεμίων ὄντας, τὲ καιρῷ πολλάκις ὄπασφαλῆ
καὶ ὑποπτα πρόσωπος καὶ τὰ φίλα. τῷ δὲ οὐκ ἤρε-
σεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι.
χαναναίων γὰρ λιὼ ἡ πόλις. ἀλλὰ προελθόντας εἴκο- B
σι σταδίους, εἰς οἰκείαν ἥξειν καταλύσθαι πόλιν. καὶ
κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρλιῶ εἰς γαβαῶ, φυλῆς τῆς
βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπῃ ξε-
νίαν τῷ κῷ τλιὼ ἀγορᾶν αὐτὸν προκαλουμένου, προσ-
βύτης ἐξ ἀγροῦ κατιὼν, τῆς μὲν ἐφραιμίτιδος φυλῆς
ὢν, οἰκῶν δὲ τῇ γαβᾶ διατελοῦντος, συντυγχάνων αὐτῷ,
τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σκυλόμενος σκότους ἤ-
δη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λαβίτης
μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖκα δὲ ἄγειν τῷ γονέων ἄστυ, C
ὅρος αὐτὸν ἀπεῖναι. τλιὼ δὲ οἴκησιν ἐθέλου τυγχά-
νειν ἐν τῇ ἐφραιμίτῃ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ προσβύτης, κὴ δίκῃ
τλιὼ συγγένειαν, καὶ δίκῃ τὸ τλιὼ αὐτλιὼ φυλλιὼ νέμειν,
κὴ μεῖω δίκῃ τλιὼ συντυχίας, παρ' αὐτὸν ξενιοδοκοῦμεν
κῆμ. νεανίαι δέ τινες τῷ γαβαλιτῶν, ὅπῃ τῆς ἀγορᾶς τὸ
γύναιον θεασάμενοι, καὶ τλιὼ δυσέρωτα θαυμάσαν-
τες, ἐπὶ πολὺ τῷ προσβύτῃ κατηγοροῦντο ἔμαθον, κα-
ταφορτίσαντες τῆς ἀσθενείας, καὶ τῆς ὀλιγοτήτος, ἦ-
κον ὅπῃ τὰς θύρας. τὲ δὲ προσβύτου πολλαχοῦσε D
ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν,
ἐξίουν αὐτὸν πολλαχόθι τλιὼ ξένλιω, πρεσβυμάτων ἀ-
πηλλάχθαι. ὡς δὲ συγγνῶτε λέγοντος, καὶ λαβίτῃ τῷ
προσβύτου, κὴ δράσῃ αὐτοῖς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νό-
μους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τὲ δικαίου καὶ κα-
τηγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτένειν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα
ταῖς ὅπιθυμίαις αὐτῷ, εἰς αἰῶνλιω πρεσβυμένος, καὶ
μὴ βουλόμενος τοὺς ξένους ὑπερίδειν ὑβριθέντας, τῆς E
ἑαυτῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει, πληρώσῃ τε τλιὼ ἐ-
πιθυμίαν αὐτοῖς λέγων, ὁμμιώτερον δίκα τῆς εἰς τοὺς
ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν οὓς ἐπεδέξα-
τούτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δὲ οὐδὲν τῆς ἀπουδῆς
τῆς ὅπῃ τλιὼ ξένλιω ἀπεδίδοσαν, ἀλλ' ἐπέκειντο ταύτην
πολλαβεῖν ἀξιοῦντες. ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν θλμᾶν
ποιῆσαι. οἱ δὲ ἁρπασάμενοι, καὶ προσθέμενοι κάλ-
λον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπῆγαγον πρὸς αὐτοὺς τλιὼ
γυναῖκα. ἣ δὲ ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, F
ἀπέλυσαν πρὸς ἀρχομένλιω ἡμέρας. ἡ δὲ, ταλαιπωρη-
μένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρλιῶ ὅπῃ τλιὼ ξενίαν. κὴ ὑπὸ
λύπης ὧν ἐπεπόνθει, καὶ τὲ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰχύνης
εἰς ὄλεν ἐλθεῖν ταυτρὶ, τοῦτον δὲ μάλιστα τοῖς γεγλυ-
μένοις ἔχειν αἰτίαν ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τλιὼ ψυ-
χλιὼ κρίσιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κα-
τασχεῖσθαι τλιὼ γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώ-
μενος, ἀνεχαίρειν ἐπιέζετο, θαμυθήσασθαι διεγνω-
κὼς, ὡς οὐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτλιὼ θάλοι τοῖς
καλυβείταισιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ὅπῃ τ' ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τλιλυπήσαισαν ἔμαθεν σωφρόνως πρὸς τὸ μέ-
γεθος τῷ κακοῦ, ὅπιθεμένος τῷ κτίνει νεκρὸν τ' γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν. ἐ δηλοῖ αὐτὸν κῷ μέλος εἰς
μέρη δωδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλλιὼ, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοὺς αἰτίους τῆς τηλυτῆς
γυναικὸς, καὶ τλιὼ βίαν τᾶς φυλᾶς. οἱ δὲ ὑπό τε τῆς ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τῷ βιβιασμένων κακῶς
διατεθέντες, πρότερον οὐδενὸς ὁμοίου πέρα εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκεράτου καὶ δικαίας εἰς τλιὼ σιλοὺν

cúmque emensi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis famulus dabat conſilium vt aliquò diuerterent:ne ſi nox iter faciẽtes opprimeret,in aliquod incommodum inciderent,præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat.marito non placuit alienigenarũ vti hoſpitio.nam Chananæi tum vrbem tenebant,malebátque progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere.in hoc conſentientibus omnibus,peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſerò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere,ſed Gabæ habitans,caſu repertum interrogat,quiſnam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret.ille ſe Leuitam ait,& vxorem à parentibus domum reducere,& in Ephræmitarum ditione ſe habere domicilium.Tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus,& quod fortè oblatus hoſpes viſus eſt ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam,poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt,contempta imbecillitate & ſolitudine,venerunt ad ianuam:rogantéque ſene vt abirent,& vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ cõſuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam eſſe,& Leuitidem,peccaturos eos grauiter, ſi propter voluptatem leges violarent, iuuenéſque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorum pergeret,ſenex ait ſe filiam eis permittere,vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in ſe erat tutos ab iniuria præſtare; quos exceperat.illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus,& hãc omnino accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerẽt, at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt,cúmque ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent,diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conſpectum venire,quòd hũc indigniſſimè rem laturum putaret humi collapſa expirauit.Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauiùs ſuſpicans,excitare conabatur.conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet,ſed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defuncta ſenſit,ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit,mandans perferentibus,vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi nunquam tali antè viſo vel audito ſpectaculo ad indignationẽ grauiter cõmoti,&iuſto furore perciti apud

Iud.20.

conuentum faciunt,& congregati ante tabernaculum,Gabaenos hoſtiliter armis impetere decernunt.Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſuadens non ita temere cognatis bellum inferendum,priuſquam verbis agerent de criminibus:quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptam armari leges permittunt, niſi legatis prius de ſatisfactione miſſis.rectum igitur eſſe adGabaenos mittere qui fontes ad ſupplicium depoſcant:qui ſi dedantur,horum pœna contentos eſſe debere.ſin contumaces fuerint,bello in eos vindicandum.Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerant, & poſtulaturi vt pro violatis legibus morte iuſtas pœnas penderent.Gabaeni verò non dediderunt iuuenes,arbitrati ſibi pudendum ſi alienis imperatis metu belli parerent,cùm multitudine ac virtute nulli ſe cedere videri vellent: erátque magnus apparatus totius tribus,cùm cæteri nó defuturos ſe promitterent, ſi quis eos vi & armis aggredi vellet. Quę poſtquàm Iſraelitis à Gabaenis renuntiata ſunt,iureiurando ſanciũt, neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem:& acriore bello perſecutu ros ſe eam tribum,quàm maiores eorum Chananæos perſecuti ſint.Et confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt vigintiquinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos.ex eo numero fuere quingẽti funditores peritiſſimi,qui læua manu feriebant. itaque commiſſo apud Gabam prælio,egregiè vicêre Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti duobus millibus.& fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet.atque itaBeniamitæ læti ſe intra mœnia receperunt,Iſraelitę verò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti die prælium inſtauratur,& Beniamitis rurſum vincentibus,decemocto millia cadunt ex parte Iſraelitarum,quo factum eſt vt caſtra metu deſererent,profectique Bethela,quæ vrbs non lõge aberat,poſtridie ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira deſiſteret,& contentus duabus cladibus victoriam & robur contra hoſtem concederet.Deus verò precibus eorum annuit,& per eũdem vatem fauorem eſt pollicitus.Ergo diuiſis bifariá copiis,dimidiam partem noctu circa vrbem in inſidiis collocant, reliqua in aciem producta cum Beniamitis manus conſerunt,móxque vt impares paulatim pedem referunt. eo magis Beniamitę inſtant ſponte cedentibus quo longius hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant , procurrerent quaſi prædæ futuri ſocij.poſtquam autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebręi reuerſi in pugnáſignum dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe deceptos,& cùm conſilium in ancipiti metu non ſupperetet,in conuallem quãdam cõpulſi,

A συλλεγῆντες,καὶ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν ἀθρόους ὥρμησε, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς, ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ δεῖν ὀξέως οὕτως ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους ἀναίρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῆς ἐγκλημάτων, τὸ νόμου μηδ' ὅτι τοὺς ἀλλοζύλους ἐφιέντος δίκα προσβείας καὶ τοιαύτης ἀπὸ τὸ μετανοῆσαι πέρας, τοὺς δίξαντας ἀδικεῖσθαι σφαπαὶ αἰτιαλείν. καλὰς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένοις πέμψας ἀπὸ τοὺς γαβαηνοὺς ἐξαιτοῦντας τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὴ, ἀρκεῖσθαι τῇ ζύτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τότε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμυνάσθαι. πέμπουσιν οὖν ἀπὸ τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορεῖν τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ ἀπὸ τιμωρίαν αἰτοῦντας τοὺς δράσαντας μὴ οὐ νόμιμα, γνωμίους δὲ δικαίους, αὐτ' αὐτῆς ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ οὔτε τοὺς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοζύλοις ὑπακούειν προστάγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες ἐν χείρεσι ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε δίκᾳ τὸ πλῆθος, μήτε δ' ἀνυχίαν. ἦσαν γὰρ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλῃ καὶ τῆς ἄλλων φυλετῆς. σπανισθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνομένοις βιαζομένους. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ἀπὸ τῆς γαβαηνῶν, ὅρκοις πιστοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δοῦναι πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοῖς περιόνοις ἡμῶν παρειληφαμεν γνωμίους. ἀπαγγέλματα ἐξῆλθον κατ' αὐτοὺς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους τοὺς λεαῖς τῆς χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε κὴ μάχης πρὸς τὴ γαβᾶ γνωμίους, ξίπτουσιν οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄνδρες τε πίπτουσιν αὐτῆς εἰς δισμυρίους κὴ δισχιλίους. ἐφθάρησαν γ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἔπεσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. κὴ οἱ μὲν βενιαμίται, χαίροντες ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ θνήσκουσι τῆς ἰσραηλιτῆς ὀκτακισχίλιοι καὶ μύριοι. δείσαντες τὸν φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. καταφυόμενοι δὲ εἰς βαθήλα πόλιν ἔγνωσαν κειμήλιον, καὶ πιστεύσαντες κῆ τῷ ὑστεραίᾳ τὸν θεὸν ἱκέτευον δίκα φινεέσου τὸ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς ὠρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῆς ἥτταις ἀρκεσθέντα, δοῦναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῆς πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δίκᾳ φινεέσου προφητεύσαντος. ποιησαντες οὖν τῷ στρατιᾷ δύο μέρη, τῷ ἡμισείᾳ προλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, σωβάλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τὸ ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμίται τῆς ἑβραίων ὑποφευγόντων ἡρέμα, κὴ ὅλα πολὺ θελόντων εἰς ἅπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωροῦσιν εἰδόντες, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει προσβύτας καὶ νίους ὑπολειφθέντας δ' ἀσθένειαν συνεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ ἑβραῖοι. διαστραφέντες δ' ἵστανται εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐπέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἀίρουσιν ὃ συνέκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ἔθεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δ', ἅμα τε αὐτοὺς ἐπατημένους ἤδοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνεστήκεσαν. καὶ εἴς τι κοῖλον συνειλαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον,

περι-

φεισάντες κατεπόντισαν, ὡς τε πάντας διαφθαρῆναι πλεὶ ἑξακοσίων. οὗτοι δὲ συστραφέντες καὶ πυκνωσάντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ὠσάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον διὰ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ κατασχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες σὺν δισμυρίαις ἄνδρες, καὶ πεντακισχιλίοις ἀπέθανον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τὴν τε Γαβαὲ ἐμπρήσαντες, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τὴν ἀρρένων τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ διεχρήσαντο. τὰς τε ἄλλας τῆς Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δράσαν, οὔπω ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβιδον τῆς Γαλαδίτιδος οὔσαν, ἀπὶ μὴ συμμαχήσαι αὐτοῖς κατὰ τῆς Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσαντι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ παμφθόρτες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τῶν ἑξακοσίων παρθένων. ὅτι τοσοῦτον ὑπὲρ ὀργῆς ἐφορήθησαν τῆς κατὰ τὴν γυναῖκα πάθους ἐφεστηκότες καὶ τὸ κατὰ τὴν ἅρπαγὴν τῶν ὁπλιτῶν. μετάνοια δὲ αὐτοῖς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ ἱκετείαν ἐπ' αὐτοὺς ἐφέρετο, καὶ τε δίκαια παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς ἑξακοσίους κατὰ ἑξακοσίους, ἑξὰ ἐφεστῶτας σπάλοιεν. καθίδρυντο ὅτι πέρας τινὸς ῥοᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ ἐφέστηκεις, ὡς οὐκ ἐπὶ τοὺς τῆς συμφορᾶς μόνους ἐκκαιομένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῆς συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, ἐφέρεσθαι ἔπειδον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἄλεθρον τὸ γένος αὐτοῖς καταληφίσασθαι. συγχωρεῖμεν ὅμως ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τῆς φυλῆς γῆν, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνήσονται. οἱ δὲ τῆς κατ' ἑαυτοὺς θεοῦ φήφου γενόμενοι κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῆς γνωσιμαχήσαντες, κατῆσαν εἰς τὴν πάσιον φυλὴν, πανδοκεῖοι τοὺς ἐφεστηκότας. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τῶν ἑξακοσίων ἔδοσαν παρθένας τὰς Ἰαβίτιδας. ἐπεὶ δὲ τῶν ἑξακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶ ἐκεῖνοι γυναικῶν ἐπορίσαντες, παῖδοποιῶνται. γεγαμηκότων δὲ αὐτοῖς ὅρκον ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικήσαι θυγατέρα πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῆς ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες· οὐ γνώμῃ δὲ κεῖσθαι, τῆς δὲ μηδὲν ἑαυτῶν ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην καταδυσάσαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τὰς τε ὑπορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γίνωνται, χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐκ κακουργίας ἁλίσκωνται. τῆς δὲ μεγαυσίας πρὸς τὸ τὰς ὑπορκίας ὄνομα μετλιασάσης, ἔφη τὶς τούτοις γυναικῶν ἀπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐορτὴν δὲ τὴν ὑπόσιαν, ἦμεν, ἔπη, ἐξ τοῦ ἔτους εἰς σηλὼ συνιοῦσιν ἔσονται καὶ παννύχιον αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφείσθω γαμεῖν Βενιαμίτας ἐξ αὖ δυνηθεῖεν, ἡμῶν οὔτε προσεπομένων οὔτε κωλυόντων. πρὸς δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοῖς αἰτίοις φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τὸ δεῖν τῆς ὀργῆς ὅτι Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησιμώτερον αὐτῇ καὶ θᾶττον ἀμύξεως. καὶ οἱ μὲν τούτοις πειθόμενοι, ψηφίζονται τὸν δι' ἐτῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐσταότος δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν ἑξακόσιοι, κατὰ δύο καὶ ἕξ ἐφ' τῆς πόλεως ἐπήδρυον παρισομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χορίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον.

A circundaris expeditioribus qui eminus pugnare assueuerant, telis ferarum in morem sunt cōfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent t& in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes fæuitum est: adcóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat *Iud. 21.* dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputãt. & quamuis iustis armis oppressos censerent, vt qui cōtra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãt: hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hostatoribus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quando necessariò fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum astu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo salua iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Silumem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres earum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemꝰ ipsos in culpa esse, qui filias negligẽter custodierint: & q̃ nõ oportet iræ in Bẽiamitas nimis indulgere, qua iã antè plus satis cõtra cõsãguineos sint vsi. In hãc sẽtentiam concessum est, decretúmq. vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instãte autẽ festo ducẽti illi bini triniue ante vrbẽ insidiabãtur aduẽtãtibus virginib. inter vineta & per alias latebras:

illę verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquādo redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudēti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque magnis incrementis tam numero quàm opibus
VIII. eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec fe
Iud. 18. licior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantùm occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias: non quòd ſibi timerēt, ſed vt illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione facta, magnóque numero peditum armato, adiūctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaronē in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedē quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes, qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorū haberent, miſerūt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos nunquem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius dici progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum exercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana, cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborē ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reip. ſtatu, magna liēntia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæorum vitia iam totam gentem impunè inundarent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraëlitarum eſt traditus.

Iud. 3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chuſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, aſcitis paucis quibuſdam periculorum ſociis, quos preſentis ſtatus tædebat, & mutatū

Α αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς οὐδὲν ὑφορῶσαι δὴ εἰς τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ὅδωον. οἱ δὲ σπεδασθεισῶν εἰς γόντο ἐξαναστάντες. καὶ οὗτοι μὲν οὕτως γαμήσαντες, ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ φρόνουαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τὸν προτέραν δύναμιονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὲν οὖν ἡ φυλὴ κινδυνεύσασα τελέως ἐκφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ ζόπῳ καὶ τῷ ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. λοιπὸν τὸ Δαν ἔθνος, καὶ ταχέως εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν
Β ἔπίδοσιν. ἔσῆν μὲν οὖν ὁ πόλεμος, οὕτως παύεται. ὅμοια δ' τούτοις παθῶν καὶ τῶν Δανιτῶν συνέβη φυλεῖ, ὃς αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπιλελοιπότων ἤδη τὸν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, χαναναῖοι καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεστοιήσαντο δύναμιν. οὐδὲν μὲν αὐτοὶ πίστεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δ' βεβαίαν τῆ ποιήσειν κακῶς τοὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἁρματά τε συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε
C πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς τὸν ἀσπάλωνα καὶ ἀκκάρωνα παρητήσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, οὐδὲ ὀλίγην αὐτοῖς δηλῶσαι τὸ πεδίον καταλιπόντες. οἱ δ' οὔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὸν μεσόγαιον, κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσωντο. οἱ δ' οὐ πόρρω τῆ λιβάνου ὄρους καὶ ἐ-
D λασσόνος ἰορδάνου τῶν πηγῶν καὶ τὸ μέγα πεδίον εὑρόντες πόλεως οὐδὲν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, καὶ καταφαύσαντες γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου παιδί, φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας φρουδ' ἔσαν ὑπὸ τε ἀπειρίας τῶν ποιῶν τὰ κακὰ, καὶ ὑπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρείας. μεταπεσόντες γὰρ ἅπαξ τὸ
E κόσμου τῆς πολιτείας, ἐφ' ἕτερον τὸ φρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς μὴ τῆ ὀλιγωρειαζόντων Θεῷ τῶν χαναναίων ἀπαπιμπλάσθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μὴ τοιούτῳ τῷ κακοπραγίαι ἀστεῖόσαντας αὐτοὺς ὁ θεὸς ἀσυνείαις ἐδούλωσεν.

ΟΡγίζεται τοίνυν αὐτοῖς θεός. καὶ ἐν σὺν πόνοις μυρίοις δύναμιονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπόβαλον δι' ἔυφορίαν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθου τοῦ τῆς ἀσυνείων βασιλέως πολλοί τε τῆ Θεραταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ φολιορκούμενοι κρατος ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ δι' ἐθὸς ἢ ἑκουσίως αὐτὰ προσεχόπασαν, φόρους τε ἔνιαυτ μείζονας ὑπισχνούμενοι ἐτέλουν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτὼ. μεθ' ἃ τῆ κακῶν ἔτους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η δι' κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τις, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ φρόνημα γενναῖος, ζηλωτὴν αὐτὸν ἐπὶ πειρατῶν ὑπὲρ τοιαύτης τοῖς ἰσραηλίτας ἀναγκαῖα κειμένοις, ἀλλ' ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐκπεσοῦσης τολμᾶν, προσδοκῶν ἅμα συλλαμβανόντας τ κινδύνων τινὰς αὐτῷ

(ὀλί-

(ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὅπλ τοῖς παροῦσιν ἐτύγχα- A
νε καὶ προθυμία μεταβολῆς) φεῦγον μὲν τὸν παρ'
αὐτοῖς οὖσαν φόνον ὑπ' ἀλλήλων διαφθείρει. προσ-
γιγνομένων δ' πλειόνων τῷ συναγωνιζομένων, ἐπ τῶ
μὴ διαμάρτειν ἀδὲ τὰ φεῦγοντα ὑπ' ἀπιχρήσεως, μάχην
τοῖς ἀσυρίοις συνάπτουσι. κ' ἐρὰς τὸ παντελὲς αὐτῶν ἀ-
πωσάμενοι, περαιοῦσθαι τὸν διφράτην ἐπειρῶντο. ναύα-
ρχος δ' ὢν ὡς ἔρξεν πάσαν αὐτὸν λαμβάνει τῷ τὸ πλῆθος
ἀρχὴν, ὥς τε κρίνειν τὸν λαὸν. κ' ἄρξας ἐπ ἔτη τεσσερά- B
κοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἐδούλευσε μωαβίταις, κ' ὑπὸ ἰηοὺδ
τῆς δουλείας ἀπηλλάγη.

ΤΕλευτήσαντος δ' αὐτὸ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν
ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα. ἐ τῷ μὲν δίκῃ τι-
μῆς ἄγειν τὸν θεὸν μηδ' τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλ-
λον ἐπακουῆτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀ-
κοσμίας τῆς κ' τῷ πολιτείαν, ἔγλωνα τῶν μωαβι- C
τῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξεγεῖραι. καὶ
πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρο-
νήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὑποτάξαντα πρὸς τὸ
παντελὲς αὐτῶν τῷ δύναμιν ταπεινῶσαι, κ' φόρους
αὐτοῖς ὑπὲρ τάξαι τελεῖν. καὶ διδρύσας δ' αὐτῷ ἐν ἰερι-
χοῦντι βασίλειον, οὐδὲν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως
παυόμενον. ὡς τε πενίαν αὐτοὺς κατάσχειν, ὑπὲρ ὀκτω-
καίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπα- D
σχον, καὶ τὰς ἱκεσίας αὐτῶν ὑπερβαλὼν, ἀπήλλαξε
τῆς ὑπὲρ τοὺς μωαβίτας ὕβρεως. ἠλευθέρωσε δ' τοῦ ξό-
που τούτῳ. τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἦν γένος, ἰούδης μὲν
τοῦτο ὄνομα, γένει τε παχὺς, τολμηρός τε αὐθρώποτατος, ἐ
τῷ στόματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν
χειρῶν τῷ ἀριστερῶν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῷ
πᾶσιν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἰεριχοῦντι δ' αὐτὸς.
συνήθης δ' γέγονται τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύ-
ων ἐ ἀναχόμενος. δ' ἦν καὶ τοῖς ἀπὸ τὸν βασι- E
λέα φορτοφιλῆ τυγχάνων αὐτόν. καί ποτε συὶ δυσὶν οἰ-
κέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ
δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος εἰσήει πρὸς αὐτόν. ὡς
δ' ἐν τῷ θέρους, δ' τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, αὐεῖντο αἱ
φυλακαί, ὑπὸ τῷ καύματος, ἐ πρὸς ἄριστον τραπο-
μένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ ναυίσπος, δι-
έβαι δ' ἐν τῷ διαμετρῶ δεξιᾶς πρὸς θέρος ἤγετο,
πρὸς ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν τ βασιλέως ἐ F
τοὺς ἐπεισιόντας τῶν θεραπόντων ἀπώσας κελεύοντος,
ἔφη τὸ πρὸς ἰούδην ὁμιλεῖν. καθεῖσε δ' ὅπλ θεόπου, δ'
δίος εἰσήει τὸν ἰούδην μὴ διαμάρτῃ, ἐ μὴ δοῖ καιρίαν
πληγήν. αἴσησιν οὖν αὐτὸν, ὅταν εἰπὼν ἔχειν ἐκ προ-
στάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τ θεοῦ. δ' ὁ μὲν πρὸς τῷ
χρεὼν τῷ τ ἀνείρατος αἰτιᾶται δόσιν τ θεόπου.
πλήξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τῷ καρδίαν, δ' τὸ ξιφί-
διον καταλιπὼν, ἔξεισι πεφακλεισμὸς τῷ θύρᾳν. οἱ τε
θεράποντες ἡρέμησεν εἰς ὕπνον τραφθαι νομίζοντες
τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἰούδης τοὺς ἱεριχουντίους ἀποσημαί-
νων κρυπτῶς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας αὐτῷ συλαμβάνε-
σθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς πάν-
τα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τῷ χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ
πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ ἀθρόοι τὸν ἔγλωνα πάλαι μὲν χρόνου ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος
ἀπεῖναι δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐλπίδος, δύσαντες μήτε πάντα ρου ἐν αὐτὸν ἔχοντας, εἰσπίπτουσιν εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant,primò præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit:tãtúmque primus ſucceſſus valuit,vt indies creſcente ſuorum numero, iam aperto marte hoſti pares viderentur.itaque congreſſi cum hoſte vno prælio ſe in libertatẽ aſſerunt,reliquiæ fuſi & fugati exercitus vltra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis:in quo poſtquam annos quadraginta exegit,vita defunctus eſt.

Cap. V.

Quomodo populus rurſum à Moabitis eſt ſubingatus,& per Iodem è ſeruitute exemptus.

POſt cuius mortem vacante principatu res VIII.
Iſraelitarum rurſum in peius ruere cœperunt,idquetanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in cauſa fuit,vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur.exceperunt tamen eum aliquot præliis,ſed omnibus victi ferocia poſita iugum acceperunt,tributarij facti. Rex victor tranſlato Hierichuntem domicilio,modis omnibus plebem vexauit, ita vt in ſumma miſeria per annos xviij.degerent.Deus autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus,à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipſe quoque apud Hierichuntem.Is in familiaritatem Eglonis ſe inſinuauit, crebris muneribus hominem ſibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt ſemel cum duobus famulis dona ferens, pugione priùs ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem æſtas & diei medium, quo remiſſiùs agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellitibus occupatis circa prandium, iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æſtiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit.erant autem ſoli, quia rex familiariter cum Iode collocuturus famulicium ablegauerat.ſedebátque in ſella, & Iodes vestebatur ne fallente ictu plagam non ſatis lethalem inferret.Iubet igitur eum ſurgere, dicens habere ſe ſomnium,quod ex Dei mandato regi ſit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet,Iodes inflicto in cor pugione,& relicto in vulnere, eximit clauſis priùs foribus.regij famuli interim quieſcebant dormire eum putantes.Iodes verò Hierichuntiis re clàm indicata,autorem ſe illis libertatis vindicandæ præbuit.illi verò libenter hęc accipientes,& ipſi confeſtim arma capiebãt,& cornicinesper totã eã regionẽ dimittebãt.Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat:Eglonis autem domeſticos diu latuit quod acciderat.ſed cùm iam adueſperaſceret,veriti ne quid nouihomini accidiſſet,ingreſſi ſũt in cubiculũ:

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobaretur, Israelitarum turba superuenit, ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

CAP. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* ISraëlitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem atque inobediētiam relapsi, priusquàm satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quę vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, prętérque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute pascisce rentur: quam per viginti annos ferre iam coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quòd à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad misérationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripto decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussítque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduersum

κὴ νικᾶν διέφησε, εἰ ἀμηχανίᾳ καθιστήσαν. ἐ φρὶν τὴν φυγὴν συναφθῆναι, τῷ ἰσραηλίτῃ αὐτοῖς ἐπιρχεται πλῆθος. κὴ οἱ μὲν σφαγὴν ἀναχεῶσιν αἱμορροοῦντες. οἱ δ' εἰς φυγὴν ἐτράποντο, ἕως ὅπη τὸν μωαβίτην συνθησόμενοι. ἦσαν δ' οὐκ μυρίους. κὴ ἰσραηλῖται φθάσαντες ληφθέντες τὰς ἰορδάνου τὸν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον. κὴ κτ τὸν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν αἱμορροοῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν ἑβραῖοι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰούδης δ' τῆς αἰτίας ταύτης πιστεὺς τῇ τῶ πλήθους ἅπαντος ἡγεμονία τελευτᾷ τὴν ἀρχὴν ἔτη ὀγδοήκοντα καταχών, ἀνὴρ κὴ δίκαιος τῆς φερεφερμένης φωνῆς, ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. κὴ μὴν ἦν, σαμάγαρος ὁ ἀνάθου παῖς αἱρεθεὶς ἀρχὴν, ὲν τῷ φερῆτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς χαναναίων αὐτοὶ κατεδουλωσαμένων ἠλευθεράθησαν ὑπὸ βαράκου.

ΙΣραηλῖται δ' πάλιν, οὐδὲν γὰρ ὅπῃ διδαχῇ ἦ προέτρεπεν ἐλάμβανον τῷ πρότερον δυστυχημάτων, ὑπό τε ἦ μήτε σέβειν τὸν θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κὴ τῆς ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας, πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνου ἦ τῷ χαναναίων βασιλέως καταδουλοῦνται. ἦν γὰρ ἐξ ἀσσώρου πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὸς δ' ὑπάρχοντας τῆς συμμαχοντίδος λίμνης, σταδίων ὀπλιτῶν ἑβδομήκοντα ἔχειν μυριάδας. μυρίους δ' ἱππέας. ἑξακισχιλίους δ' ἁρμάτων δύνασθαι. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως σισάρης, τιμῆς τῆς φερούσης παρὰ βασιλεῖ τυγχάνων, συναλθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐπάκουσε δεινὰς, ὡς τε αὐτοῖς ὑπάρξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τῶ θεοῦ πλεῖον δυμῶσαι θέλοντες αὐτῷ τὴν ἴδειν, ἐ τὴν φὴ αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι ἦ λειπῶν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀκρασίας τῆς νόμων ὑπάρξαι. δι' ὧν εἶπεν τινὰ προφήτην, μέλισσαν ἢ σημαίνει τοὔνομα κτ τὸν ἑβραίων γλῶσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι ἦ θεοῦ λαβεῖν εἶκτον αὐτῶν, κὴ μὴ ὑπερίδειν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ χαναναίων. ὁ δ' θεὸς ἐπήνεσε σωτηρίαν αὐτοῖς. ἐ στρατηγὸν αἱρεῖται βαράκον τῆς νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. βέβαιος δ' ὢν ἀστραπὴ κτ τὸν ἑβραίων γλῶσσαν μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβώρα τὸν βαράκον, ὅπλίξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ νοσοῦντος ἦ θεοῦ προειρηκότος καὶ νίκην ὑποσημήναντος. βαράκου δ' φαμένου μὴ στρατηγήσειν μὴ καλούσης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα σὺ μὲν εἶπε, γυναικὶ φὴ χωρεῖς ἀξιώματος ὅσου δεῖν ὁ θεός. ἐγὼ δ' οὐ παραιτοῦμαι. κὴ συναθροίσαντας ἰωρείους ἐστρατοπεδεύσατο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἐπλεῖτο δ' αὐτοῖς ὁ σισάρης τῷ βασιλέως καλέσαντος. κὴ στρατοπεδεύσαι τῷ πολεμίων ἐκ ἄπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας κὴ τὸν βαράκον καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῷ πολεμίων, κὴ αἰσχρῶν διαγωνίζεσθαι, ἡ δεβώρα καπεῖπε τὸν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην καλέσασα τὸν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τὸν θεόν. συνέπεσεν οὖν καὶ παρεσκευάσθαι αὐτῷ ὄμβρους ὀφείλεται μέγας καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα.

τὸν

τὸν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῆς χαναναίων ἀ- A
νεμος ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν βλαπτικὸν, ὡς τὰς τῶν ξύλων ἀκρήσους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οὔτε ὁπλίταις ἔτι τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τοὺς δὲ ἱσραηλίτας ἧττον τε ἔβλαπτε καὶ ὅπου γυμνοῦσθαι ὁ χειμὼν, καὶ ῥώμης τινὸς ἐννοιαν τῆς βοηθείας τὸ θεῖον παρέσχε λαμβάνειν. ὡς τε εἰς μέσους ὠστίζοντο τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἱσραηλιτῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τὸ ἅρμα τοῦ, ὡς εἶδε τὸν ὁπλῖτην γυμνούμενον, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα τῶν κενεϊδῶν γυναῖκα Ἰαὴλ ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσασα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τὸ μέρος ἀσφαλέστερον, εἰς ὕπνον ἔπεται. ἡ δὲ Ἰαὴλ κοιμωμένου σιδήρεον ἧλον ἐλάσασα σφύρῃ δι' τῶν κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν βά- C
σακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσπλωμένου. καὶ οὕτως μὲν ἡ νίκη αὕτη περιῆλθε καὶ τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάσακος δὲ στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἰσθμόν τε ὑπερπάσαι τα κτείνει. καὶ στρατηγοῦ πεσόντος, καθηλῶν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἱσραηλιτῶν ἔτη τεσσαράκοντα.

sos Chananæorum vultus ingerens,& proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit:atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo imminens non ſolùm minùs offendebat,ſed alacriores etiam faciebat,manifeſtatio Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos.itaque rupta aduerſa acie,turbatiſque ordinibus, ingentem ho- B
ſtium ſtragem ediderunt.atque ita pars talis Iſraeliticis cedebãt,partis à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere deſiliens à curru, fuga delatus eſt ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cùm auidiuis ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus.quem Iale aggreſſa,ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis ſuperuenientibus,ſolo affixum oſtendit. C
atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ.Baracus autem ducens ad Aſorum,Iabinum obuiam factum interfecit:& ceſo rege,ac vrbe ſolo æquata,quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐκράτησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐπαύσαντο ἔτη ἑπτά.

Τελευτήσαντος δὲ βαράκου καὶ Δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται συγκαλέσαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ὅπλοις τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγοντο. ἔτος δὲ ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνιστᾶσι τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐκχωροῦσιν. ὑπονόμοις τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, σῶν ὅπως τοὺς πολεμίους διαφύξῃ, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιηνῖται, καθ' ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ λοιὸν καὶ ἀπορία ἔφοπῆς, καὶ τρέπονται πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

Cap. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraëlitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerunt.

D

Defunctis autem Baraco & Debora eodẽ ferè tempore, paulo pòſt Madianitæ ſociis Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Iſraelitas fecerunt:& cõgredi auſos magno prælio vicerunt:vaſtatiſque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per continuos ſeptem annos facerent,Iſraelitas in montana compul- E
ſos campeſtri ſolo cedere coegerunt.qui ſpelũcis & ſubterraneis ędificiis excauatis,quicquid hoſtium violentiam euadere poterat,intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere Iſraelitas permittebãt,vt poſſent denuò labores eorum vaſtare.Itaque in perpetua fame ac egeſtate viuebant,nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

Ibidem

Κεφάλαιον η'.

Ὡς γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν.

Γεδεὼν ὁ ἰάσου παῖς, μανασσηΐδος φυλῆς ὢν ὀλίγοις, δράγματα σταχύων φερόμενος κρυπτὰς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν διὰ τῆς ἅλω. φαντάσματος δ' αὐτῷ σχηματισάντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος δύσδαίμονα καὶ φίλον τῷ θεῷ. τυγχὸν τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς δυσδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν ληνὸν ἀντὶ ἅλω χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναπώζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὴν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ πλείστου δεῖν ἡγεμονίαν ἀσθενέστερον. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο,

Ibidem

Cap. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

Per idem tempus Gedeõ Iali filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſẽtidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat.non enim auſus eſt propter hoſtem propalàm hoc in area facere.cúmque ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo charum appellauiſſet.reſpondens,Hoc,inquit,meæ felicitatis argumentum eſt maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono eſſet animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri poſſe.nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero,& ſe iuuenẽ eſſe,& tam arduis negotiis imparẽ.Deus aũtquicquid deeſſet ſe ſuppleturũ pollicebatur,

& victoriam Iſraelitis daturum, modò ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credẽtes oraculo, ſine mora effecerunt, vt præſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeoni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potiùs quàm Deò tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſſit vt circa meridiem cùm æſtus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium: & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum ſumerẽt, ſic exiſtimaret, eos metũ hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita vt iuſſus eſt fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquam ſumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſſit vt aſſumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occaſionẽ fiduciæ. vadit ille quò iuſſus eſt, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem ſomnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri poſſet. erat autem tale: Viſus erat ſibi videre maſſam ordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendam, per caſtra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium proſternere. qui reſpondit interitum exercitus ſignificari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes inquit, fruges ordeum eſt ſine controuerſia viliſſimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sũt Iſraelitæ, vt meritò cóferri poſſint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis vt omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum eſt accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundum. tũ Gedeon circa quartam fermè vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ. gerebántque ſinguli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clã poſſent hoſtem inuadere nihil tale expectantẽ: & in dextris cornu arietinum vice tubę: hoſtũ caſtra latè patebát, eo quòd camelorũ magnum numerũ haberent: & cũ iuxta gẽtilitates diſtributitẽderẽt, omnes tamẽ intra cũdẽ ambitũ cõtinebátur. Hebręi verò à duce antè præmoniti, cũ iam non longè ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno cornibus ſonãtes, & cõfractis amphoris, ſublatóque militari clamore, certi Deũ adeſſe Gedeoni, cum facib. in caſtra impetũ faciũt.

Iud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν ἰσοπαλίταις αὐτῷ στρατηγοῦντος. τῶτ' οὖν ὀνειρόμφος ὁ γεδεὼν ποιῶ τῷ νέων ὑπισχνέυτο. καὶ ὡς δὲ χρῆμα φρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον ἦν τὸ στρατιωτικὸν μυείων αὐδρῶν. ὑπισχὰς δὲ κῦ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ γεδεὼνι, τλὼ τε αὐθεφπίνλω φύσιν αὔζφίλαυτον οὖσαν ἐδήλου, καὶ φρὸς τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας ἀπιχθαιομφίλιον. ὅπως τε τλὼ νίκλω παρίντες τὸ θεοῦ δοκεῖν νομίζουσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ φρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὐκ βοηθείας τῆς αὐτοῦ τὸ ἔργον, σωσεβούλλε δεῖ μεσοῦσαν τλὼ ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τε καύματος ὄντος, ἄγειν τλὼ στρατιὰ ὅπι τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν καταλυθέντας καὶ οὐτως πίνοντας, δύψυχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπαδυσμῴως καὶ μῦ δορύβου πίνοντας τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κῦ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τῷ γεδεώνος, ἑξακόσιοι ἄνδρες εὑρέθησαν ταῖς χερσὶ μῦ φόβου σεσωσμένοις κάμψοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἐφησέ τε ὁ θεὸς τούτους ἐπαγόμενον, ὑπερεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δ' ὑπὲρ τὸ ἰορδάνου μέλλοντες εἰς τλὼ ὑπεῖσαν περαιοῦσθαι. γεδεὼνος δ' ἐν φόβῳ καθεστῶτος, καὶ δὲ νυκτὸς ὑπερεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προειρήκει, τὸ δίους αὐτὸν ἀπαγαγὼν βουλόμφος, καλύει σεσλαβόνται τῷ στρατιωτῷ ἵνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς μαδιανιτῷ σκηναῖς. παρ' αὐτῷ δὲ ἐκείνων λήψεσθαι φόβημα καὶ θάρσος. πεισθεὶς δὲ ἐκ, φεύγειν τὸν ἑαυτῦ θεράποντα φιλαλκέων. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμφον τῷ συσκηνοῦντι, ὡς τε ἀκούειν τὸν γεδεώνα. τὸ δ' τοιῦτον λῶ. μάζαν ἰδόκει κεκθίνλω ὑπ' αὐτελείας ἀνθεφπος ἄδοξον, ὀλίγε τῦ στρατοπέδου κυλιομφίλω, τλὼ τε βασιλίως σκηνλὼ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῷ στρατιωτῷ πάντων. ὁ δ', σημαίνειν ὄλεθρον τε στρατοῦ τλὼ ὅλων ἔκεινε, λέγων ὅτι, τε αὐτῷ σωσεισθὲν ὑπηλθε. πᾶν τὸ ἀπέρμα τὸ καλούμφον κρίθινον, δύτλεστον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τε δ' ἀσιανοῦ πάντες τὸ ἰσοπαλιτῷ ὄχυρὸν ἰδεῖν νεῦ ἀπιμότερον νομιζόμφον, ὅμοιον δὲ τε κῦ κεκθλω γλῶι. καὶ τὸ ὡδὲ τοῖς ἰσοπαλίταις νεῦ μεγαλοφρονοῦν, τε ἂν εἴη γεδεών, καὶ τὸ σεὸ αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ οὖν τλὼ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῷ ἀναβέπουσαν, δέδοκα μὴ ὁ θεὸς γεδεῶνι τλὼ καθ' ἡμῷ νίκλω ὑπενένευκε. γεδεῶνα δ' ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ σεσάταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις ἕκ τὰς οἰκείους, διηγησάμφος αὐτοῖς καὶ τλὼ τῷ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι φρὸς τὰ ὡδαγγελλόμφα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῷ δεδηλωμφίων ἦσαν. καὶ κῦ τετάρτλω μάλιστα φυλακλω, φρσοῆσε τλὼ αὐτῷ στρατιὰν γεδεών, εἰς ζία μέρη διελὼν αὐτλύ. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἠμμένας, ὅπως μὴ κατάφορος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γλίνται. καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κερεοῦ κέρας, ἐχῶντο δὲ τούτοις ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον ἦ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον. πλείσην γὰ αὐτοῖς ἔξ) σωέβαινε κάμπλον. καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, φροειρημένου αὐτοῖς ὅπότ' ἂν γλύνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ σωθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοὺς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὥρμησαν μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεοῦ γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τὸν

τὸν ἐπόπαιον. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τὸ ὑπαιθρίους, καὶ δύμφοβα ῥίπτει τὸ ὅλον, καὶ ὁ θεὸς ἔτι πλέον ἔπτηξεν. ἐπατάσσετο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἅτε τὸ τῆς γλώσσης ἀσφαλὲς οὐκ ἐπιστάμενοι. ἅπαξ δὲ κατασάντες εἰς ταραχὴν, πᾶν τὸ προσπῖπτον αἰσθόμενοι, νομίζοντες ἐν πολέμῳ. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φόβος πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς γενεᾶς νίκης ἀριθμὸς, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. ἐκδιώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρᾳ πεφειλημμένῳ οὐ δυναμένους ἀσφαλῶς χωρίου. καὶ περιστάντες, κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, Ὠρηβόν τε καὶ Ζίβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς περιλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν συναγαγόντες, ὡσεὶ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους, στρατοπεδεύονται πόρρω πολὺ τῆς Ἰσραηλίτιδος γενεᾶς· οὐκ ἀπηγορδίκεσι πονεῖν, ἀλλὰ διώξας μὲν πάντας ἔτι στρατὸν καὶ συμβαλὼν ἅπαξ διέφθειρε τοὺς πολεμίους. καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, Ζεβὴν καὶ Ἐσαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἤγαγεν. ἀπέθανον δὲ ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαθόντες τὰ καὶ τῆς συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀραβων, πρὸς μυριάδας δώδεκα. λέγεται πολλὴ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν ὑφῇ ἐκ κάμηλος, ἢ ὑποζύγια λαμβάνουσι τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν δὲ ὑποστρεφόμενος εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, ἔτεινε τοὺς τῆς μαδιανίτιδος βασιλέας. ἡ δὲ ἐφραίμιος φυλὴ, τὴν γεδεῶνος δικαιοσύνην ἀνεγκαλοῦσα στρατεύει ἐπ' αὐτὸν λεγωνείσαν, τὸ μὴ προσκαλέσασθαι τὴν ἀδελφὴν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῆς πολεμίων ἐγκαλοῦντα. γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πάσαν ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτωρ χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐγχωρίοις ἀδικήμασι χρῆσθαι κολάζοντος. τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῆς στρατιώτων εἶναι. καὶ τοὺς τρισὶ παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς ἐβραίους ὠφέλησε τῆς ἀδίκου πολεμίων δυναστείας. ἐπιβουλίου δὲ αὐτοῖς στάσεως ἄρχειν μέλλοντος ἐρρύσατο. τῆς μὲν οὖν ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔδωσαν, ὧν δ' ἁλώσομεν καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν ἦν τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βιαιοθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιῶν αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ τῆς διαφορᾶς ἐπ' αὐτὸν βαδίζοντας. πάντα τε πάντα ὧν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguę homines eadem castra haberẽt. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugiẽtem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venẽre occidunt, intérque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui *Iud. 8.* verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis cò properat, & iterum congressus postremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quòd insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cùm vellet imperium deponere, compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Κεφάλαιον Θ'.

Οτι μὴ τῶν γεδεῶνα πολλοὶ γνήσιοι ἐξέβλαστον τοῖς πᾶσι ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰσραὴλ χείρω.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella. gesserunt.

ΠΑῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλαὶ γὰρ ἔγημε γυναῖκας. νόθος δὲ εἷς ἐκ παλλακῆς δρούμας, ἀβιμέλεχος τοὔνομα, ὃς μὴ τὸν πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ σῖκιμα πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷς ἀφ' ἡδονῆς ἀδικημάτων ἦσαν ὁλκοπῶλοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον. κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθάμου. σώζεται γὰρ οὗτος ἀφανῶς διὰ τυχήσας. ἀβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βούλεται ποιεῖν, αἴτιος τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δυνατὸς πρὸς τὰς τῆς δίκης προστιμήσεις ἀκαταμαχήτους.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cùm videret malis artibus insignes, & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerebat, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus. XI. *Iud. 8. 9.*

Itaque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebratur, ad quam plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est, vti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si seriò me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòst, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatē aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuētes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eò cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitę vt tantisper sui custodiam susciperet, dū vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuitio iactare. & principis cognati dispositis circa vrbē insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarū primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum contra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbem tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualem meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmq. Abimelechus locum insidiis aptū cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Z. belle hostem video. illo respōdente, vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbrę sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominē aggrederis? Gales verò turbatus excipit primū impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σπίμοις οὔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωθάνης, ὃν καὶ σῳζφυγεῖν ἔφαμεν, αἰνεῖσθαι δεῖ τὸ ὄρος τὸ γαριζεῖν, ἐπῆκειται δὲ τῆς σπίμων πόλεως, ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῶ πλήθει ἡσυχίαν αὐτοῦ παρασχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἡσυχίας δ' οὔσης, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προῖέμενα, συνόδου γενομένης αὐτῶν δεηθεῖη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς ταύτης δεῖ τοῖς καρποῖς οἰκείας οὔσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἑξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα τῆς δεῖ τὸ ἀρκεῖσθαι φερούσης οὐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τιμὴν προσφέρειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένοις τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἐλαίας πεισαμένων, ῥάμνος, ἐδεήθη δ' αὐτῶν ὡς τε προσλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυρία γ' ἀγαθὴ προσφέρειν τῇ ξυλῶν ὄχλῳ ἐστίν, ὑπισχνεῖται τὴν ἀρχὴν αἰσθήσεσθαι, & ἀόκνως ἔχειν. δεῖ μὴν τοι σωίζεσθαι αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν. εἰ δ' ὀλεθρεύειν ἐπ' αὐτῇ φερόντων, ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ πυρὸς διαφθαρεῖν. ταῦτα δ' οὐ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι δὲ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γαδιδώνος πεπυσμένοις, φείσεσθαι ἀβιμέλεχον δεῖ τῆς ὅλων ἕνεκα προσγενέσθαι σὺν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. οὐ πυρὸς οὐδὲν διοίσει. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν εἰς δήμου τόπον ἐν τοῖς ὄρεσι, διδιὼς ἐπ' ἔτη ἕξ τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' οὐ πολὺ δ' τῆς ἑορτῆς οἱ σπιμῖται, μετενόησαν γὰρ δεῖ τοῖς γαδιδώνος υἱοῖς πεφονευμένοις, ἐξελαυνοῦσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ δ' κακοῦν τὴν πόλιν ἐφόρτιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τὸ ξυγᾶν γενομένης ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν φοβούμενοι μήτι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑποδημόσαντος δ' πρὸς αὐτοὺς τῆς ἀρχόντων τινὸς γάλλου, συνωμότας καὶ συγγενεῖς τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σπιμῖται δόντες ἐφύλαττον αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυγήσωσι. προσδεξαμένου δ' ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῆσαν καὶ γάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε συνῆν καρπὸς μὴ ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δυσπιστοῦντες καὶ συμμορίαν φανερῶς ἀποτόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐπέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ πρὸς τὴν πόλιν, πολλοὺς τῆς ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρεν. ζέβελλος δέ τις τῆς σπιμιτῶν ἀρχῶν, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅστε παρεσκευάσει γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρῄνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως. πείσαν γὰρ γάλλον ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνασθαι, ὑφισμένου γὰρ τούτου, δόλλαγὰς αὐτῷ μηνυσάσθαι πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν ἀβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνέδρων. καὶ ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέζιβεν δεῖ τὸ προαστίου, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν δ' ὁπλίτας ὑπερφερομένους γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν αὐτοῖς ἐπεῖναι καθοπλισμένους. τὸ δ' σκιὰς εἶδ' φαμένου τῆς πέρας, πλησίον ἤδη γενομένων, τὸ ἀκριβὲς καταμανόν, οὐ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶδ' λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ

ζεβέλλης, ἐ σὺ μὲν τοι φησὶν ἀβιμελέχῳ κακίαν ὑπικαλεῖς; πῖ ὧν οὐκ ὑπιδείκνυσαι τὸ δ σης ἀρετ μέγεθος εἰς μάχην αὐτῷ συμβαλών. γάλης δ' θορυβούμενος, σὺν ἀσπίδι τοῖς ἀβιμελέχου. κ πόσον δ μὲν τινες τῆς σὺν αὐτῷ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύ δ γάλλου ἐκβληθῆναι τ πόλεως,

καταγορήσας ὡς μαλακᾶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχου στρατιώτας ἀγωνισαίτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξηλλοτριωμένους αὐτῷ κατὰ ζυγητὸν τοὺς σικιμίους, ἐπέστειλε προλοχίζειν τὰ πρὸ τῆς πόλεως, καὶ προσιόντων, ἃ μὲν ἔστιν μοίρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνειν τὰς πύλας ἀναιρησομένην τὸν εἴσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδιώκειν· πανταχοῦ τε φόνος ἦν. καὶ καταστρέψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, οὐδὲ αὐτόχρημα πρὸς ἁρπαγὴν, ἅλας κατὰ τῆς ἐπιπόνου ἀνέστρεψε σπορᾶς. καὶ σικιμίται πάντες οὗτοι ἀπόλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὸν χάρακα σκιδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, οὗτοι συλλεγέντες ὅτι τινα πέτρα ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχίσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τὸ τοῦ δίκαιον αὐτοῖς ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθὼν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ φακελοῖς ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τὸ χωρίον δι' αὐτοῦ φέρειν ταὐτὸ ποιεῖν τοῖς στρατιώταις παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστῳ αἴσουσι φλογί. καὶ δεδραδύκει μὲν ὅτι τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπόλοντο, ἀνδρῶν μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοσαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης ἠμυνόμενος, πολὺ ὅπ καταδεὴς ἐπ' ἀνδρὸς διεγνώσθη κακὸν τηλικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμίταις κακοῖς κατεπλήξας τοὺς ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιχάψων τὴν βίαν, εἰμὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν ἐπὶ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ὁδοιμπορίας αἱρεῖ. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. ἐ αὐτὸν πλησίον ὁρμῶντα τῆς πυλαῖς, γυνὴ θεασαμένη μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δ' ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτείνειν αὐτὸν, μὴ τῆς γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ προσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτῃ χαρᾷ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὠμότητος ποινὴν ἐξέπεσε ἐ τῷ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὸν ἰωθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέν τοι σὺν ἀβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκιδασθὲν αἰσχρῶσαν ὅτι τὰ οἰκεῖα. τῷ δ' ἰσραηλίτῃ τὸν ἡγεμονίαν ἀειρεῖς ὁ γαλααδίνος ἐκ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ἐξαλαμβάνει, ἀνὴρ τὰ ἄλλα δικαίων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς πεποιημένος. ἑβδομήκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἐπασθένει δ' ἀρίστοις καὶ τῷ κατὰ τὸν γαλααδίνων πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένοις. ἔσχε δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν κατασχών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν κόμῃ πόλει τῆς γαλααδίνης ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῶν ἑβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῶν νόμων ἐφέρετο. καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταχόντες, καὶ ὅτι τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν δέχεσθαι ἐτόλμων. ἑβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς ἱκετείας ἐξέπιπτον τὸ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιφέρειν τὸ θεῷ καλοῦντες αὐτὸν μεταδιάσαντα, καὶ φρὸς τὸν δ' ἐπὶ αὐτῷ ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἐμέλλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανίτῃ δὲ στρατεύσειν ὅτι τὴν γαλααδίνων, ὑπήντων οἱ ὅτι χώριοι φρὸς τὸ θεὸς δρόμῳ τῶν στρατηγόντος.

A casione, calũniatus eum quasi volens malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbe pateret, cæteri verò dispersos circũueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, sáleque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ
B sunt deleti. Quotquotautem per regionem dispalati periculum euaserant. collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto fasce arido, iussísque cęteris idem facere, breui petram strue lignorum circũdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. nu-
C merus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederũt ingratitudinis erga virum optimè de se meritum. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarũ internecione perterritis, videbatur non fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non
D mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cũ propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

E Israelitarum deinde gubernacula Iairus Ga- XII.
ladenus de tribu Manasseitide susceptit, vir tum Iud.10.
rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius
F obtinentibus. qua occasione arrepta Ammanitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorum ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatib. castigati supplices opem diuinã implorãt: & victimis numẽ placare conati, rogabãt vt irã finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cũ exercitu ingressis, incolę eius regionis obuiã illis cũ armis veniũt: sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabāt vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim nō esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ędes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potiùs iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræâ, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit. ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi cōcessa: finēq; seruituti imposuit quā sua gēs per annos decē & octo pertulerat, fortunior militię quā domi. redeūti. n. obuiā facta est filia virgo, præterquā nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: deinde conquestus de importuno officio, indicauit victimā esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatā holocaustoma obtulit, neque legitimū neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pēsi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur, primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerētur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirēt. postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

Iud. 7.

A ὧν δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δυνατὸς τὴν ἀρετὴν δυνατὸς καὶ δι' οἰκείαν αὐτὸς στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχῆν, ἐπαγγελλόμενοι δώσειν εἰς ἅπαντα αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δὲ οὐ προσίεται τὴν δέησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βεβοήθησαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ φανερῶς. οὐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ

B ξένον ἐκ τῆς μητρὸς δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπαχθέντα αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀδηνείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν οὖν δυναμένους πρὸς αὐτὸ ὅτι μισθοῦ ἀγόμενος. συλλαβόντων δὲ αὐτῷ τῶν ὁμοσπόνδων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστρατεύσατο. καὶ ποιησάμενος ἐξέτασιν τῶν στρατευμάτων πρόθυμον, ἐν πόλει

C μασφάκῃ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει πρὸς τὸν ἀμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἀλόγου. ὁ δέ, αἰτησάμενος ἡμ. ἀτο τῷ ἰσραηλίτῃ τὴν ἔξοδον τῶν ἀπ' αἰγύπτου, καὶ τῆς ἀμοραίας αὐτοὺς ἠξίου χωρεῖν, ὡς πατρῴας οὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκρινόμενος δὲ ὁ ἰάφθας, ὡς οὔτε τῆς ἀμοραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν δικαίως ἐγκαλοῦσι, χάριν τε μᾶλλον τῆς ἀμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλουσι παρεθείσης. δυνατὸν γὰρ μοῦσει καὶ

D ταύτῃ λαβεῖν. πρεσβεύοντα ἰδίας εἶπον γῆς, ἣν θεοῦ κατακτησαμένου μὴ ἑκατὸν ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔρησεν. εἴ τις μὲν πρόσθεν ταῦτ' εἶπεν ἀπέλυσεν. αὐτὸς δὲ ἐξάρμενος νίκαν, καὶ θυσιάσων ὑποχόμενος αἰγὸς εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅτι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερουργήσειν, συμβαλὼν νικᾷ πρὸς τὸν ἀμμανίτην. καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι

E πόλεως μανιάθης. καὶ λαβὰς εἰς τὴν ἀμμανίτην, πόλεις τε ἐφεῖλε πολλὰς, καὶ λείας ἦλασε. καὶ τοὺς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ δέκα ταύτῃ ὑπομείναντας. αἰσθόμενος δὲ συμφορὰ πρεσπίπτει κατ' οὐδὲν ὁμοίᾳ τοῖς καταρθυμήσασι αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ. μονογενὴς δὲ ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ ἀσυμοχθὲς ὅτι τῷ μεγέθει τῷ πάθους, κατεμέμφετο τῆς θείας ὑπάντησιν ἀπροσδόκητον τὴν θυγατέρα. καθιερῶσαι γὰρ αὐτὴν τῷ θεῷ. τῇ δὲ τὸ συμ-

F βησόμενον οὐκ ἀνθρώπως προσέπεσεν, ὅτι νίκην δὲ παρὸς καὶ ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος τεθνηξομένη. παρεκάλεσε δὲ δύο μῆνας αὐτῇ δοθῆναι χρόνον, μὴ τὴν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν παρθενίαν, πρὶν ποιεῖν τὰ κατὰ δίκην. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μὴ δὲ τὸν ἐλθοῦσα θύσας τὴν παῖδα ὡλοκαύτωσεν, οὔτε νόμιμον, οὔτε τῷ θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ ἐκβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γινόμενον οἷον τὸ προσχθὲν δόξει τοῖς

G ἀκούσασι. τῆς δὲ ἐφεσίου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαντο τὸν ἐπ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ὅτι τοῖς προσαγομένοις δόξαν, πρῶτον μὲν ἔλεγεν ὡς οὔτε λάθοιεν αὐτοὺς εἰ συγγνῶς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ὑπ' αὐτῶν, δίκαιον καὶ πρὸ δίκαιος ἐγνωκότες ἐπεισθῆναι. ἔπειδ' ὡς ἄδικα πράττειν ὅτι χρεοῦσι τοῖς πολεμίοις ὑπολαμβάνοντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅτι τοὺς συγγνώμης ἀρμηκότες. ἠπείλησε συὶ τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν ἂν μὴ σωφρονίσωσιν. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μὴ στρατιᾷ, ἢ μετάμεμπτος ὢν τῆς γαλααδίτης ἐληλύθει, φόνοιτε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ δι-

καὶ διώκων ξαπέντας προλαβὼν μέρει τινὶ προαπε- A
σταλμένῳ τοῦ ἰορδάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει φεὶ δι-
χιλίους καὶ τετρακισμυρίους γενομένους. αὐτὸς ὃ ἄρ-
ξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι
σεβεί. τῆς γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὕτη. τελευτήσαντος
δὲ ἰαὰθα, τὴν ἀρχὴν ἀψάμενος παραλαμβάνει, φυλῆς
ὢν ἰούδα, βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦ-
σαν ἑξήκοντα. τριάκοντα μὲν ἄρρενες, αἱ λοιπαὶ δ' θυ-
γατέρες, οὓς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲν οὖν B
δράσιν ἐμδοὺς, τοῖς δ', γυναῖκας ἡγεμόνος. θεσξας
δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἐπαετεῖ ἡγησαμένῳ χρόνῳ λόγου καὶ
μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ
πατρίδι τυγχάνει. ἀφραιοὶς δ' οὗτος ἀποθανόντος,
οὐδὲ ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλων
ἐκ ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τῆς ζα-
βουλῆς ἐθεσξέπησουδὲς ἄξιον. ἄβδων δὲ ἦλωνος
παῖς, φυλῆς μὲν τῆς ἐφραιμίτδος, πόλεως δ' τῆς φα- C
ραθωνίτδι γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς
μετ' ἦλων, μόνης αὐτῆς δυναστείας μνημονεύεται, δι'
τὴν εὐρώστιαν καὶ τὴν ἀδηαν τῶν θεσγμάτων, λαμ-
πρὸν μὲν αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, υἱεῖς δ' ἦσαν
αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν ἡλικίαν καταλει-
πόντες ἑξήκοντα, ἠλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς οὖσιν ἑβδομή-
κοντα, πᾶσιν ἱππάζεσθαι ἀρίστοις γεγυμνασμένοις, καὶ πάντας
ὑπ' αὐτῆς ἀπολιπὼν. ἐνθάπτεται δὲ γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν φα- D
ραθῷ λαμπρᾶς τυγχάνει.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῶν ἀμυλῶνος ἀνδρία, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ δ' ἐκεῖνον παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι
τῆς ἰσραηλίτδος. καὶ φόρους παρ' αὐτῆς ἐλάμβανον
ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ζαμψὼν δ' ἐλευθερωθεὶς τα
τῆς ἀνάγκης, τούτῳ τῷ ζόπῳ. μανώχης τὶς δανιτὴς ἐν
ὀλύρᾳ. ἄριστος καὶ τῆς παρεδος ὁμολογούμενος θεσῶ-
τος, εἶχε γυναῖον ἐν διμορφίᾳ θεβλεπτὸν, καὶ τῆδ' καθ'
αὐτὸ διαφέρον. παίδων δ' οὐ γινομένων αὐτῇ, δυσφο-
ρῶν διὰ τὴν ἀπαιδίαν, τὸν θεὸν ἱκέτευεν, ὅπως τὸ προσῆκον
σωτηρίας φοιτῶν μετ' τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν
αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δ' ὄζει τὸ παιδίον. ἐφ' ᾧ καὶ
μανώδης ὑπ' ἔρωτος διὰ τὴν γυναῖκα, καὶ διαφέρ τῷ ζη-
λότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ, φάντα-
σμα διαφαίνεται ἄγγελος θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παρε- F
πλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ διαγγελίζόμενος αὐτῇ παι-
δὸς γονὴν κατ' θεοῦ προνοίαν, καλοῦ τε καὶ ῥώμην διά-
φανοῦς, ὑφ' ᾧ ποτήσεσι παλαιστίνους ἀνδρουμένῳ, παρή-
γγειλε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσται δ' αὐτῷ
πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποστροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο
προστάξαντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν
ζαὺτ' εἰπὼν, ᾤχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. G
ἡ δὲ τἀνδρὶ παρεγένετο τὰ ὧδε ἀγγέλου ἐνδιη-
γήσατο, ἐκθαυμάζουσα τὸ νεανίσκου τὸ κάλλος καὶ
τὸ μέγεθος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῇ ἐπαίων εἰς ἔκπληξιν κα-
τὰ ζηλοτυπίαν θεῖσαι καὶ ὑπόνοιαν τινὰ ἐν τοιού-
τῳ παθους κινεμένου. ἡ δὲ βουλομένη τὸ ἄλογον τ' ἀνδρὸς
λύπην σταλῆναι, τὸ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸ ἄγγε-
λον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτὸ ὡραθέν. καὶ παραγενῆ πά-
λιν καὶ χρεῖαν θεοῦ ὁ ἄγγελος ὄντων ἐν τῷ πεδασίῳ.

plurimísque in conflictu cæsis,& postquam in fugam versi sunt,præmissis qui vada Iordanis occuparent.intercluso effugio,circiter quadraginta duo millia hominum peremit.ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei,quæ sita est in regione Galadena.Huic in principatu successit Apsanes,natus è tribu Iudæ,ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX.mares XXX. totidem deterioris sexus; quos omnes superstites reliquit,has nuptas ,illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset,admodum senex diem obiit , in patria sua sepultus.Helon post hunc assumpsit principatum,tribu Zabulonita:quo per decennium functus , nec ipse quicquam gessit memoratu dignum.Qui deinde successit Abdon Elielis filius tribu Ephræmita,ex vrbe Pharathone , nihil præter numerosam prolem habet memorabile,alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit,nulla data est ei rerum fortiter & gloriosè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta,nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur ; quos omnes superstites reliquit.Mortuus est iam senex , & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine,& quãta mala Palæstinis fecerit.

POst huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas,& tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta.Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum:Manoches quidam vir inter Danitas optimus,patriæ suæ sine controuersia princeps,vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas:ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem , in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans,crebris precibus solicitabat Deum , vt daret sibi liberos. Insanichat autem in vxorem præ amore , etárque vehementer zelotypus. Cúmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius,pulcher & insigni robore:qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam.iussítque ne capillitium ei detõderetur,vrque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret,sola aqua contentus.postremò addẽs à Deo se missum abiit.illa marito reuerso angeli verba indicat,mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem,ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam , nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet.quæ volenshunc marito stultum mœrorem adimi,supplex Deum rogauit,vt iterum angelum mittere dignaretur.quò ille à coniuge etiam posset cõspici:& impetrata hac gratia,rursũ in suburbano versantib. apparuit angelus soli mulieri.

XIII. Iud.13.

καὶ τῇ γυναικὶ φαίνεται θεοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένῃ.

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit quo permittente,cum Manoche mox ad eum ruerritur.quo viſo,ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret.illo reſpondente,ſatis eſſe quòd mulier ſciat:iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint.negauit ille ſibi opus muneribus,nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium.cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit.tandem exoratus vt pauliſper maneret.dũ aliquid affertur,cùm mactaſſet hædum Manoches,coquẽdúmque vxori dediſſet,paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis.quo facto virga quam geſtabat carnes attigit:confeſtímque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt,& angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt.Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo,affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat:qui mox egregia animi ac corporis indole prẽditus,promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.

Iud.14. Cúmque adoleuiſſet , comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes,vt id connubium procurarent.quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis,quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias,vicit iuuenis pertinacia, effecítque vt virgo ſibi deſponderetur.crebrò deinde ſpóſam interuiſens,in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licèt inermis,ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit,eiúſque cadauer in dumetum vię vicinum abiecit.aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens,offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit.Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat , qui quòd vires eius haberent ſuſpectas,honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt fit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus,quam ſi intra ſex dies ſoluerent,cuique ſindonem ſe daturum & tunicam.qui tum quòd ſagaces videri cuperent , tũ quòd lucrum nó faſtidirent , iubent eum proponere.Ille,Ex voraci,inquit,cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas.in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellã aggrediũtur minis ſimul & precib.vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquãdiu blandiciis, cum rogãdi finẽ nó faceret,

A ἡ δ' ὀπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὐ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα συγχωρήσας μένειν τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θυσάμενος, οὐδ' οὕτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας. ἠξίωσέ τε καὶ αὐτῷ δηλῶσαι, ὅσα τῇ γυναικὶ μυήσειεν. ἀνέσειεν δὲ φράσαντος ταύτῃ μόνῃ εἰδέναι, τὴς εἴη λέγειν ἐπίλοιπον, ἵνα τοῦ παιδὸς γνωμένου χάριν αὐτῷ καὶ δῶρεαὶ ἀμοιβὰς ἔχωσι. τοῦ δὲ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, οὐδὲ γὰρ κατὰ χειρὸς ταῦτα διαγελάσασθαι τῆς τῦ παιδὸς γονῆς, τῦ ἦ,

B μεῖναι ἀξιοκαλούντος καὶ ξενίων μεταλαχεῖν, οὐκ ἐπένευσε. πειθοῦς δ' ὅμως λιπαρουμένου ὀπιμεῖναι ὡς αὐ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον παρὰ μανώχῳ, & τὸν ὀπτὸν τῇ γυναικὶ καλέσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα, προσέταξεν ὀπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τούς τε ἄρτους καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῦ ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῦ κρειῶν. τὰ δὲ, λαμπάντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἀναίθε. καὶ ὁ ἄγγελος ἀπὸ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ

C ἐκ μάτος αἰθὴρ εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχην δὲ φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ θεοῦ γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο. ὅτι γὰρ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠφθῆναι. καὶ κύειν ἐκείνη, καὶ φυλάττειν ἐκ τῦ οἴνου, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομαίνει τὸ ὄνομα. αὔξετο δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως καὶ δῆλος ἦν θεοφιλούμενος ὑπὸ τῆς θείου δικαίαν σωφροσύνης καὶ τῆς τῷ

D ἔργων ἀρίστης. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῷ γονέων εἰς θαμνὰ πάλιν τῷ παλαιστῶν, παιγνίοις ἀγομένοις, ἐρᾷ παρθένου τῷ ὀπτιλέων. καὶ παρακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι θεὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῷ δὲ ἀγνοουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶ, τοῦ θεοῦ κατὰ τὸ βραῖον συμφέρον ὑπονοοῦντος τὸν γάμον, ἐκείνῳ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος θεὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγ-

E χάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐπιδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλῶδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν φορὰς τὴν κόρην, ἐκτυγχάνει σμήνει μελιασῶν ἐν τῷ σπήλαιον τοῦ λέοντος ἐκείνου γενομένου. καὶ αὐτὸ μενος τρία μάλιστος κηρία συνὼν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῷ δ' ὑμεναίῳ θεῷ τὴν δώχαν τὴν τῷ γάμων, ἑστιᾷ γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας, δίδ

F δος τῆς ἰσχύος τῷ νεανίσκου τεσσαράκοντα δίντων αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόγῳ μὲν ἑταίροις ἰσομοίους, ἔργῳ δὲ φύλακας μὴ θαρσεῖν ἐθελήσειε, τοῦ πόθου θεοβαίνοντος καὶ παιδιᾶς οὔσης, οἷα φιλεῖ θαρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ θεοβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς ἕκαστος τῆς συνίσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρειν παρ' ἐμοῦ.

φιλοτιμουμένων δ' ὁμοῦ τὸ συνιέναι δόξαι καὶ κάρδος δεῖσθαι καὶ λέγειν ἀξιοῦντων, φησὶν, ὅτι τὸ πάμβορον γεγυμνικὸν βορὸν ἦλθεν ἐξ αὐτῦ καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῷ δ' ὀπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐ δυνάμενον ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, θαρ καὶ τριῶν τὸν κόρην μαθοῦσαν θαρ τὸ ἀνδρὸς αὐτοῖς μυῆσαι, ἢ γὰρ ἀπειλῆσαι αὐτῇ ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ θαρ χῆσαν, ὁ σαμψὼν δεομένης τῆς κόρης εἰπὼν αὐτῇ, τὸ μὲν θεῖον αὐτῇ. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, ἢ εἰς δάκρυα τροπτῆσης, ἢ τελευταῖον πιθομένης τῆς φορὰς αὐτῇ δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μυεῖ τὰ θεῖ τῇ αἰνίγματον αὐτῇ τῷ λέοντος, τρία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν οὐδὲν ὑποφρόμενος δόλερον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδὲ ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι.

κατὰ οὖλ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἑωυτὸν ἔδη τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφῆν, περὶ ἧς δύνατο τὸν ἥλιον συνειλθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδίκτερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε ἥδιον μέλιτος γεῦμα. Ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναι πολλερώτερον, ἥτις ὑμῖν διαφέρει τὸν ἀμύητον λόγον. καὶ τοίνυν μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνίτῃσι τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνουσι. τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παραιτεῖται, καὶ ἡ παῖς διαφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συμβιοῖ ἑταίρῳ γενομένη. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, Σαμψὼν παροξυνθείς, ἅπαντας ἤγειρε συμμάχους παλαιστὰς μετὰ χεῖρας. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῆς καρπὸν ἀκμάζοντος, συλλαβὼν ἑξακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῆς οὐρᾶς ἑξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαπέστειλε εἰς τὰς ἀρούρας τῆς παλαιστίνης, καὶ διέφθειρεν ὧν οὔπω αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοῖς ἄρχουσιν εἰς Θαμνὰ, τὴν γαμηθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέκαυσαν, ὡς αἰτίους τῆς κακῶν γεγονότας. Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς παλαιστίνης ἀποκτείνας αὐτὴν κατῴκει πέτρα δή τις ὀχυρὰ, τῆς Ἰούδα φυλῆς. παλαιστῖνοι δὲ ἐστράτευον ἐπὶ τὴν φυλήν. τῆς δὲ οὐ δικαίως λεγόντων πεποιῆσθαι αὐτοὺς ἐπιστρατεύεσθαι ἐπὶ τῆς Σαμψῶνος ἁμαρτήμασιν, φόβῳ αὐτοὺς τελευτῶντες, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, αἰτιάσασθαι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅτι τὴν πέτραν χιλίους ἀνδρας. καὶ καταμεμψάμενοι τῆς εἰς παλαιστίνους αὐτῷ τετολμημένων αὐδρας ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς ἐβραίων συμφορᾶν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἤτουν τὸ λεγόντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσουσιν αὐτοῖς, ἀξίαν ἐκόντι τῶδ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν πεισάτερον. ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρῶν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῆς φυλῆς πίθησιν ἀξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον ὡδαδοῦντας τοῖς παλαιστίνοις. καὶ γλυκυθύμου κατά τι χωρίον, ὃ σαγὼν καλεῖται νῦν δὴ τῶν σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γλυκυθύμου, πάλαι δ' ὠνώνυμον, οὐκ ἄπωθεν ἐστρατοπεδευκότων τῆς παλαιστίνης, ἀλλ' ὑπαντώντων μὴ χαρᾶς καὶ βοῆσαντες ὅτι κατορθωθείσης οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ σαμψὼν, ἀρτασταθμος ὄνου σαγὴν παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ παίων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται τραπέντας. σαμψὼνος δὲ μείζω ἢ χρὴ ὅτι τούτῳ φρονῶν, οὐ κατὰ θεοῦ συνεργίαν ἔλεγε ἧττο συμβεῖναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπήρατο τῆς γεγονότι, σαγὴν τῆς πολεμίων τοὺς μὲν ποσὶν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τρεπῶν διὰ τῆς παρ' αὐτῆς δίους αὐχῶν. διὰ δὲ αὐτὸν ἰσχυρῶν καταχόντος, κατανοῶν ὡς οὐδὲν ὄντι αὐθρώπῳ ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμβρύειν. καὶ καθικέτευε μηδὲν τῆς εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. ἐβόα δὲ βοήθειαν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας αὐτοῖς ἀνῆκεν ἡδίστου καὶ ποτιμωτάτου

& lacrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita ſoluēdæ queſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle guſtāti ſuauius. Ibi Sampſon ſubiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſſit ac gerere. at puella contempta vt viciſſim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contume- Iud. 15.
lia commotus Sampſon decreuit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſſis aderat. ergo comprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Paleſtinorum omnes dimiſit, quibus paſſim diſcurrētibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Sampſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſſis in hoc Thamnam ſatellitibus, vxorem eius cum cognatis, damni dati reos priùs factos, viuos exuſſerunt publicè. Sampſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit, ea eſt petra bene firma, ni tribu Iudæ ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolēnni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine ni Sampſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amoram, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expoſtulantes quod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentéſque in hoc ſe veniſſe vt comprehenſum illis dederent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qui iurejurando accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantùm deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gētis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cúmque ventum eſſet ad locum, qui obſcurus antè nunc ex Sampſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & lætitiam re ex ſententia geſta clamore teſtantibus: Sampſon abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla aſini quæ fortè jacebat prę pedibus, in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis cęteros metu dare terga compulit. qua victoria plus ſatis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totū ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias ingenti ſiti oborta, cófeſſus nihil eſſe quātas libet vireshumanas, Deovictoriā acceptā retulit, ſuppléxq; rogauit vt arrogātię data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irritę fuēre preces, ſed copioſus fōs ſubito è quadā petra

prorupit.loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat.Poſt hoc prælĩ iam Paleſtinos contemnens venit Gazam,& in publico diuerſorio egit.quo auditoGazæorum magiſtratus,ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt.Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus. cæteróque paratu reuulſas,& humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit.paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere,& in peregrinos mores degenerare incepit,quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet,nomine Dalalen,cõſuetudine eius delectabatur.Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris,propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus.Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter comportationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas,omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret.Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens:ſi ſeptenis,inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans:communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio,incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit.deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit.Mulier tunc fruſtrata paulò pòſt aliam opportunitatẽ nacta,grauibus querelis aggreſſa eſt virum,quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id,quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere,quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit:rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt,cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret.experta enim hoc quoque nihil effecit:cúmque vrgere non deſiſteret tertio mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio,atque ita parari vincula,ac ne hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit,quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit:Deus,inquit,mei curam habet.& eius prouidentia natus hanc comam alo,cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt.nam in eo capillitio totas ſibi viresconſiſtere.Hoc cognito,neſcienti comam deraſit,& hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit,repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet.cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, confidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur,accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret,iubet puerum à quo manu ducebatur,vt ad illas columnas ſe acclinet,iam,vt tum ſimu-

Iud.16.

ὅθεν ὁ σαμψὼν σκάλει τὸ χωρίον σαλεύσας. καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται. μὴ δὴ ταύτῃ τῇ μάχῃ σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν παλαιστῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέρχεται. μαθόντες δ' αὐτὸν τῆς γαζέων οἱ ἄρχοντες τῇ αὐτόθι παρουσίαν ἀπὸ, τὰ πρὸς τῇ πύλαις ἐπέδρας καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, οὐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα αἴρας, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐταῖς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμασιν, εἰς τὸ ὑπὲρ Ἑβρῶνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τῶν οἰκείων διαιταν παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσει ἐδουλώθη. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιρίζομένης ᾠδῇ τοῖς παλαιστινοῖς ἐρασθεὶς Δαλήλης σωλεῖ αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τῶν κοινῶν πρεσβεῖς πρεσβευόμενοι πρὸς αὐτὸν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ᾠδῇ τὸ σαμψῶνος τοῦ αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἀλωτὸς ὄξι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δ' ᾠδῇ πειρᾶται καὶ ταύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πρόξεις αὐτοῦ, ἐπιχειρεῖ μαθεῖν τίνι ξόπῳ τοσοῦτον περιγίνεται κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν, αὐτηπάτα τὸν Δαλήλην φάσμα, εἰ κλήσαιεν ἑπτὰ δεδύαι ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ περιελῆσθαι δυνατὸς, ἀσθενέστερος αὐ πάντων ἔσεσθε. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστῶν, ἐνέδρευσεν τῇ πρατιωτῇ. ἔνδον τινας, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδησε τοῖς κλήμασι κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀναγείρασα, ἐδήλου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπευρέθη. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τὸ σαμψῶνος, δι' ὅτου ἔχει ἔλεγχον, εἰ κατὰ πίσιν δύνοιας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δῦται, ὡς οὐ σιγησομένης, ὅσα μὴ γνώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τὸ δὲ πάλιν ἀπατεῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κάλοις δεδύσθαι τὸν ἰσχυὸν διαλύσειν. ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα, οὐδὲν ἐῶυσε, ξέον ἐυφυῶσα τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμιλύνει. ὡς δ' οὐδὲ τοῦτο γνομένου ἀληθὲς πύθοιτο, δεομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλήλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὸν ἐκείνου πρόνοιαν γνωσθεὶς, κόμαν ταύτην ξέφω παρεγχήσαντος μὴ ἀποκείρειν τοῦ θεοῦ. τὸν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν καὶ ᾠδαμονίαν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στρίσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ᾠδαδίδωσι τοῖς πολεμίοις, οὐκ ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὸν ἴφθιμον αὐτῇ. οἱ δὲ, σκοψάντες αὐτὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντες δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τοῦ σαμψῶνος. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωρίμων πάντων ἐν τῷ αὐτῷ διωκουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στηρόντων αὐτὸ τὸν ὄροφον, ἄγεται μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ᾠδῇ τὸν πατέρα. ὁ δὲ διωτέρω τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύεσθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα παιεῖ, προσαναπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, ἵνα ἐπὶ τοῖς κίο-

πίσιν αὐτὴν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσείσας αὐ- A labat, defatigatum. quibus admotus sic eas concussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, qua tria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigesimo, admirãdi ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem, qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quòd à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit, pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine. cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

τοῖς ὅπη καταβάλλει τὸν οἶκον, αἰ δὲ ἁπάντων ἦσαν πλείονες, χιλίοις ἀνδράσιν, οὓς πάντας ἀπέθανον, ὑπ' αὐτοῖς ἢ κὴ σαμψὼν. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτον κατέσχε τέλος, ἄρξας τῆς ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἐπὶ τελευτῆ μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, διὰ τὴν φύσιν τῆς ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονα ἀνδρὸς ἁμαρτημάτων οὐδὲν. μαρτυρεῖν δ' ἐκείνῳ τε εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς ἐξισοῦσθαι. οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ θάπτουσιν ἐν σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν. B

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς οἱ υἱοὶ ἦλι τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ.

CAP. XI.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi.

ΜΕτὰ δὲ τελευτὴν σαμψῶνος τελευτᾷ πρῶτος ἰσραηλιτῶν, ἦλις ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λιμοῦ γενομένου ἀβιμέλεχος ὁ βηθλεμίτης, ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τελευτᾷ τὴν γυναῖκα νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονότας υἱούς, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπαλλάξας εἰς τελευτὴν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφὰν, ῥοὺθην δὲ, μαλλίωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε ἀβιμέλεχος C μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγον τελευτῶσι. κὴ ἡ νααμις πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, κὴ τελευτῶσα τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' οὓς κὴ τῆς πατρίδος ἐξελήλυθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπήλλαττετο. κὴ δὴ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπιωθάνετο χωρεῖν. οὐκ ἀπαρτήσουσι δ' αἱ νύμφαι, οὐδὲ παραμενεῖν βουλόμεναι συνεξορμᾶν πάντων ἐδύναντο. ἀλλ' ἐγκειμένων δυσαμένη λόγῳ δυτικώτερον αὐταῖς οὖ δυνατὸν εἶναι παρὸ τῆς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅπερ τὸ τὰ πρὸς αὐτὴν οὕτως ἔχει, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθῆναι πραγμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλειπούσας. ἡ μὲν οὖν ὀρφὰ μένει. τὴν δὲ ῥοὺθην μὴ πεισθεῖσαν ἀπάγαγε κωμηδὸν παντὸς D προσυχόντος ἡμπορομένην. ἐλθοῦσαν δὲ ῥοὺθην μετὰ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλείμων, βόοζος ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ νααμις προσαγορεύοντων αὐτὴν οἰομασὶ τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε μῶρα καλεῖσθαί με. σημαίνει δὲ κατ' ἑβραίων γλῶσσαν, νααμις μὲν δυτυχίαν, μῶρα δὲ ὀδύνην. σημεῖον δ' ὄντως ἔξεσι καλαμησομένῃ συγγενοῦσιν τῆς πενθερᾶς ἡ ῥοὺθη, ὅπως ζοφῆς δ' ἐποφθῶσι, κὴ εἰς τὸ βοόζου τυχεῖν ἀφικνεῖται χωρίον. ἀσπαζομένου δ' βόοζος μετ' ὀλίγον, καὶ θαυμάσαντος τὴν κόρην, ἀνέκειτο τὸν ἀγχιστέα τῆς παιδὸς. ὁ δὲ μικρὸν ἔμφροντον παρ' αὐτῆς ἅπαντα προπεπωκὼς ἐδήλου τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ, τῆς πενθερᾶς ἡ πενθερὰ δυοῖν ἄμα μνήμης ἡ παιδὸς αὐτοῦ συνοικήσασα ἀπ' ἀσάμβους, κὴ δυξάμενος αὐτῇ πεῖραν ἀγαθῶν, καλαμᾶδι μὲν αὐτὴν ἐκέλευσεν, θερίζειν δὲ παντὸς ὅπερ ἐξέπῃ, προσάξας τῷ ἀγχιστεῖ μηδὲν αὐτὴ δίκαιον λύειν λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ κὴ ποτὲ, ὁπότε σπεύδοι τοὺς θερίζοντας.

Post Samsonis autem obitum præfuit Israelitis Elis pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuasit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum est tribus Iudæ, assumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone, in Moabiticam terram migrauit. cúmq. ibi prospera fortuna vteretur, filiis suis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphã, Ruthem Malloni. exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius post alium obiit. quo casu Naamis in maximũ mœrorem coniecta, desolata à charissimis quorum consuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re consilio reuerti ad sua decreuit. iam enim res patriæ in meliori statu esse perceperat nurus autem eius non sustinebant ab ea diuelli & velit nolit comitari eam volebãt. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis suis vixissent, & in reliquis rebus prosperitatem, & docẽs quòd in se nihil esset opis, rogabat vt manerent, néve relicta patria in euentum incertum sequi miseram socrum cuperẽt. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiusuis fortunæ futuram sociam secum socrus abduxit. Quæ postquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hospitio. cúmque Naamis à ciuibus suo nomine appellaretur, iustiùs, inquit, vocaretis me Maram. significat autem Hebræorum sermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm esset messis tempus, Ruthe permissu socrus exhibat ad spicilegium, vt cibos sibi pararet, casúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò pòst superueniſſet, conspicatus puellam, de ea villicum percõtatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulò antè ex ipsa cognouerat. qui exosculatus in ea beneuolentiam erga socrum, & affectum erga defũctum maritum, noluit spicilegio contentam esse, sed permisit vt sibiipsi mœreret quãtũ posset, ac sumeret: mandauitque villico ne eã prohibereret, & vt vnà cũ messoribus prãdiũ ac potũ ei præberet.

XIV. Ruth. i.

Ruth. ii

Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui,& veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ſibi quaſdam partes ciborũ,quos ei vicini contulerãt.narrat deinde ſocrui,quid ei Bozus dixerit: auditóque ex ea quòd cognatus eſſet,& propter pietatem forſan curam earum habiturus,exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cumBozi ancillis.poſt aliquot dies iam hordei tritura peracta venit Bozus in ſuum rus,& cubabat in area.hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitque eò Ruthem dormituram ad pedes eius.quę nefas rata non parere ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiẽs, ſed circa mediam noctem experrectus, ſentiénſque eam vnà cubare,quæſiuit quænam eſſet,edidit illa nomen,& famulam ſe in eius poteſtate dixit.Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent,excitatam iuſſit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrum redire, cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterùm meum,inquit,conſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego,an te vxore opus habeat.quod ſi aiat,ſequeris eum: ſin minus,mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui , bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum , ſenatum coire fecit:ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit.Qui poſtquam venit,Abimelechi, inquit Bozus,& filiorum ſortem poſſides.faſſus eſt alter poſſidere ſe,idque iure propinquitatis. Tũ Bozus, ergo non ex parte tãtùm legum meminiſſe oportet,ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere.ecce adeſt mulier,quam ſi vis poſſeſſionem agrorum retinere, lex te ducere iubet.at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſſit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus.Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus iuſſit mulierem accedere illum,& iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere.quo facto Bozus duxit Ruthem,& anno elapſo natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutę inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti& vnam ætates duraturum.Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare,volens Dei potentiam oſtendere, cui facile eſt etiam vulgares homines ad ampliſſimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus , bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem : Eli pontifici duo filij fuerunt , Ophnes & Phineeſes.

Ruth.3.

Ruth.4.

XV.

1.Reg.2.

ῥούθη ὑ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτῆ ἐφύλαξε τῇ ἐκυρᾷ, καὶ παρὼν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν σταχύων. ἐτετηρήκει δὲ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βεβομβάκων τινῶν αὐτῶν ἀπολυώρησιν οἱ γεωργοῦντες. ἀπῆλθεν δ' αὐτῇ καὶ τὰ ψιλὰ τῶ βοόζου πρὸς αὐτὼν ἐρημίαν. ἀλλοσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενοῦς ὄσης, καὶ τάχα αἰ δι' εὐσέβειαν προνοήσειν αὐτῆ, ἐξέρει πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ἀπὸ καλάμης συλλεγῶν σὺν ταῖς τῶ βοόζου θεραπαίναις. ἐλθών τε μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόοζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅτι τῆς ἁλοὰς ἐκάθευδε. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται ψιλὰ κατακλίναι τῶ ῥούθῃ αὐτῆ, ἵνα δὲ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τῶ κόρῳ ὑπνωσομένῳ αὐτῆ ψιλὰ τοῖς ποσίν. ἡ ὑ, πρὸς οὐδὲν δὲ αἰτιλέγειν τῆ ἐπὶ τῆς ἐκυρᾶς κελευομένων, ὅσον ἠγεῖτο, ψιλὰ γίνεται, καὶ παρευτίκα μὲν λανθάνει τὸν βόοζον βαθέως καθυπνωκότα. ὠδιεγερθεὶς ὑ ἀφ' ἑαυτῶ μέσῳ νύκτι, καὶ ἀθόμβος τῆς αἰθερίου ψιλακαλυμμένης, αἰσθέσθαι τ' εἶπ. τῆς δ' εἰσούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμβύης ὡς αὐτὸν διατόπλει συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρίου δὲ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξάσθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, ἀδιεγείρας αὐτῶ, κελεύει τῆ κριθὴν λαβοῦσαν ὅπ καὶ δ' ἐνέγκατο, προδύεσθαι πρὸς τῶ ἐκύρᾳ πρὶν ὀφθῆναι τισὶ αὐτόθι πεκοπημένῳ. φυλάττεσθαι γὰ σαφρονοῦντι ὅτι τοιούτοις ἀβολεῖ, καὶ μάλιστ' ὅτι γενήσει. ἀεὶ μέν τοι ⸗ πάντες οὕτω φασὶν ἔσαι, ἐφοτᾶν τὸν ἔγγιστα ἐμοῦ τῇ ἡλίκει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ὄστιν αὐτῇ. καὶ λέγοντα μὲν ἀκολουθήσεις ἐμοὶ ψ. παραυτομένου ὑ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἔξομαι. ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ ἀπλωσάσης, δ' ἐυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, ⸗ φεύγουσα ἔξειν αὐτῆ βόοζον. καὶ κεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τῶ τε γερουσίαν συνῆγε. καὶ μετεπεμψάμενος ῥούθην, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ. καὶ ψιλαγθομένου φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῆ υἱᾶν αὐτῆ κλήρων κρατεῖς ; ὁμολογήσαντος ὑ, συγχωρεῖν τῆ νόμων κ' ἀγχιστείαν. οὐκ οὖν, φησὶ ὁ βόοζος, ἀξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῆ νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοὺς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰ δεῦρ' ἥκει γυάγων, ὅπερ εἰ θέλεις τῆ ἀγρᾶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κ' τοὺς νόμους. ὁ δὲ βοόζω καὶ ⸗ κλήρου καὶ τῆς γυναικὸς ψιλοχωρεῖ, συγχωρεῖ μὲν ὅτι καὶ αὐτῆ τῆ τελευτηκότων, εἰ ὑ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῆ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυρόμενος οὖν ὁ βόοζος τὸν γερουσίαν ἐπέλυσε τὴ γυναικὶ ὑπολῦσαν αὐτὸν προσελθοῦσαν κ' τὸν νόμον καὶ τύπτειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γνόμενου τούτου, βόοζος γαμεῖ τῶν ῥούθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ἐνιαυτόν, ἄρρεν. ⸗ τὸ ἡ νααμὶς πυθομένη κ' συμβουλείαν τῆ γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίᾳ τῆς αὐτῆς ἐφαπσόμενον. ὠβήδης γὰ κ' ἀγάλεκτον τῶν ἑβραίων ἀποσημαίνει δουλεύων. ὠβήδου δὲ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεὺς, καὶ παρὰ τῆς αὐτῆ καταλειπὼν τῶν ἡγεμονείαν, ὅτι μίαν κ' εἴκοσι γενεὰς ἀφ' ἑαυτῶν. τὰ μὲν δὴ ῥούθην, ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅπι δείξαι βουλόμενος ⸗ θεῶ δύναμιν, ὅπ τούτῳ ψιλόφιλον ἐφατὸν ὄστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὁπωσοῦν τυχόντας, εἰς οἷον αὐτὴν ἦγε καὶ δαβίδην σὺν τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι ὑ τῆ ἀφηγμάτων αὐτοῖς ὑπερεχόντων, πάλιν πάλεμον ἐπφέρουσιν παλαιστινοῖς, δι' ἣν τοιαύτην αἰτίαν. ἦλι τῆ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνὴς τε καὶ φινεέσης.

οὗτοι

οὗτοι καὶ πρὸς ἀθεμίτους ὑβρίσαι ἡδυόμενοι, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, οὐδενὸς ἀπέχοντο ἀδικημάτος. καὶ τὰ μὲν ἱέρεια τοῦ θεοῦ καὶ τιμὰς, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς ἔσπευδον, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ προσιούσας ὑβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαι προσπίπτοντες, ταῖς δὲ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δὲ οὐδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅτε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπὸς εἶχεν, ὅσον οὐδέ πω πρόσθεν ἔξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς προτερήμασι, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καὶ παιδὶ φέρειν τὴν ἰσομοίρου συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς πᾶσιν αὐτοῦ, τῷ τε ἤλι, καὶ συμφυλίῳ τοῦ προφήτῃ παιδὶ τό τε ὅσιον, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ἡμῖν πάθος ἦγε. βούλομαι δὲ τὰ περὶ τὸ προφήτου πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' οὕτως τὰ περὶ τοὺς ἤλι παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν παντὶ τῷ λαῷ ἐξαίσιον ἠμφιμόλου. ἦν κάνης, λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς ἐφραίμου κληρουχίας, ῥαμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενεννάν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀνιωμένου δὲ μὴ τῶν γυναικῶν τῇ ἑλκάνου εἰς σηλὼ πόλιν θύσαι, ἐνταῦθα δὴ ἡ σηλὼ τῆς θεοῦ ἐπεπήγει καθ' ἑορτήν καιρὸν, καὶ πάλιν κἀν τοῖς δώμασι νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἅπερ θυσαμένῳ τοῖς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρι προσκαθησαμένοις, εἰς δάκρυά τε προὔπιπτε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτοῖς ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως. καὶ τῆς τἀνδρὸς φιλανδίας τῇ λύπῃ κεκτήσασα, εἰς τοῖς σηλοῖς ἦλθε τὸν θεὸν ἱκετεύουσα δοῦναι γονὰς αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γινόμενον καθιερώσειν θεῷ δικαιοσύνας τῷ θεοῦ, δίκαιον οὐχ ὁμοίας τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. ἀπέβαινε δὲ ὅτι ταῖς ἀγκάλαις πολλοῦ χρόνου, ἡλίκος ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παρεστῶσαν ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τῆς δ' ἐπεὶν ὕδωρ φαιδρὸς, λυπρυμένη δὲ ὅτι παίδων ἀποπεία τὸν θεὸν ἱκετεύει, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρίξειν αὐτῇ παῖδας τὸν θεὸν καταγγέλλων. φαιδρυμένη δ' ἐλπὶς ἦρος τὸν ἄνδρα, ἐορτὴν χαίρουσα προσηνέγκατο. καὶ ἀναφαίνεται εἰς τοῦ παρέδρα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παῖδιον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θαλπτον αὐτὸν εἶπεν. παρῆσαν οὖν ὑπὲρ τῶν παιδὸς θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ τῆς δίκης τῆς ὑπὲρ τοῦ παιδὸς γεγενημένης, παρεδίδου ἤλι, ἀνατεθεῖσα τῷ θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμην τε οὐκ αὐτὸν ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε θεραπεύμενος. ἐλκάνη δ' ἐκ τῆς ἄλλης ἐξεις τε γίνονται, καὶ θεῖς θυγατέρες. σαμούηλος δὲ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένῳ ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως παρωνῆσθαι, προσγίνεται πρὸς αὐτόν. οὐ φαμένου δὲ καλέσαι τὸν ἀρχιερέα ὁ θεὸς ἐξ ἕξεις τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἤλις ἀπαγγελθὲν, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγῶ ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦν. θεὸς δ' ὅδ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμηνε πρὸς αὐτὸν, ὅτι προσευχάνω καὶ τῷ θεῷ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤξίου λαλεῖν ὅτι τοῖς χρεμένοις, ἃ δὲ ὑστερήσῃ αὐτὸν ἐφ' οἷς ἂν θελήσῃ δίκαιος. Ὁ δὲ θεὸς ἐπὶ φησι προσευχαῖς μέντοι συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἰσομοίρου λόγου μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς προσευχάνουσι, καὶ τοὺς ἤλι ἢ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τελευτήσοντας,

hi contra omne ius & fas omnia ſibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abſtinebant: mulierum inſuper, religionis ergo confluentium ad ſacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc inſolentiam iuuenum & pater ipſe magnoperè deteſtabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquiſſimè ferebat. poſtquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priuſquam de clade in qua ſunt abſumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda ſunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in ſorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum poſteriore liberos ſuſcepit, nihilominus alteram quanquam ſterilem diligens. is cùm ſacrificatum veniſſet in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuiſſe diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis diſtribueret, Anna videns alterius liberos cum matre conſidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & ſolitudinis. cúmque conſolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum ſupplicatura, votúmque factura, ablata ſterilitate matrem factam primum filium ſe conſecraturam, ad miniſteria Dei non vulgari more educatum. In huiuſmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum ſedebat, tanquam parum ſobriam iuſſit abire. quæ cùm reſpondiſſet, aquam ſe potare, ſed mœſtam quòd liberis careat, precibus à Deo ſterilitatis remedium petere, bono animo eam eſſe iuſſit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuerſa, cibis antè præ mœrore faſtiditis vſa eſt. in patriam deinde reuerſa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quaſi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & ſacrificaturi rediſſent, ſimúlque decimas ex more afferrétes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo conſecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius miniſteriis educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati ſunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice ſe vocari, accurrit ad eum. Quo negante à ſe vocatum, Deus idem terriò fecit. Tum Elis rem perſpiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè ſilui, ſed Deus te vocat. quapropter præſto eſſe te reſponde. Itaque rurſum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum ſe ad miniſterium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præſto es, audi imminere Iſraelitis cladē maiorē quā credibile eſt, & filios Elis ambos vna die perituros,

1. Reg. 3.

& sacerdotium meum migraturum in familiã Eleazari. Elis enim pluris fecit suos filios quàm meum cultum, idque ne cum ipsorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorsisset pontifex, alioqui se non contristaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis crescebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæstini susXVI. cepta expeditione contra Israelitas, castrametati sunt apud vrbem Amphecam: & nemine 1.Reg.4. ibi occurrente vlterius processerunt. tandem congressi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in castra cõpulsis. Quamobrem Hebræi periculum extremum instare putantes, mittunt ad pontificem atque senatum qui postulent arcam in aciem proferri, vt eius præsentia freti hostem superent, ignari cum qui sententiam semel aduersum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem esse quàm arcam, quæ propter ipsum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, si amissa arca viuere sustinerent, ne vnquam in conspectum sibi veniant. quorum Phineeses iam sacerdotio fungebatur, patre propter senium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac sitam existimantibus: contra hostes metuebant ne arca Israelitis esset præsidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam post conflictum sperata Hebræis victoria, Palæstinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi passi, cognouerunt frustra se in arca fiduciam collocauisse. namque primo impetu in fugam sunt auersi, in qua triginta hominum millia sunt amissa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hostium potestatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερεῖ συμβαλόμενοι εἰς τὸ ἐλεαζάρου οἰκίαν. ἦλις γὰρ τῆς ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τοὺς υἱοὺς καὶ διὰ τὸ συμφέρειν αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν θεσπίτην, οὐ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἐπὶ βεβαιοτέραν ἔσχεν τὴν θεσπιδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. σαμουήλου δ' ἠύξετο δόξα πάντων ὧν θεσπίτευσεν, ἀληθεύειν βλεπομένων. καὶ τὸν μὲν τῶν ἑβραίων παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφέκαν. διξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπέσοσαν εἰς τὴν ἐχομένην. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τρεῖς χιλίους. τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συμπιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. διώξαντες δὲ καὶ τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπτυσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα τὴν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρεύσης αὐτῆς καταστόμενοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην συμβαίνει ἡττᾶσθαι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑποτείλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ καταγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη καὶ ἱερᾶτο τοῦ πατρὸς αὐτῷ καταγηρικότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆγετο πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ θεωσομένοις τῶν πολεμίων. καταπλήττονται δὲ οἱ πολέμιοι, δείσαντες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοὺς ἰσραηλίτας. ταῖς μὲν γὰρ ἑκατέρων προσδοκίαις, οὐχ ὁμοίων ἀπεβαίνησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, καὶ μὲν ἤλπιζον νικᾶν ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴν γίνεται. καὶ δι' ἐφοβοῦντο ἥττας οὐδεὶς, ταύτην ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοῖς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκόσας. ἐξάπτουσί τε δὴ δύο εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς ξισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἤχετο πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἠλὶ ἀκούσας τὴν τῶν υἱῶν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem HAnc cladem & arcæ captiuitatem postquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre seruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam sublimis in sella sedebat, audito eiulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, iuuenem accersit. cúmque audisset euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem satis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præsciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hostium potestatem factam cognouit, insperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapsus è throno exhalauit animã, vitę anno nonagesimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τὴς ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, θεσπεσιλόχῳ τῷ γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳδίως μὲν ὅτι τε τοῖς παισὶ καὶ τοῖς συμπολεμίοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς μὲ προεγνωκὼς θεσπεσίως τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ θεσπίσματα τοῦ προσδοκίαν σωτηρίου δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ παραλπίδας αὐτῷ γενόμενον, τελευτᾷ, ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα καταχρήσας τῇ ἀρχῇ.

Ἠλὶ-

θνήσκει ἡ καὶ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ πενθερᾷ δυσχέρα. νοῦσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἐπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα ἰωαχάβιον προσηγόρευσαν, σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, διὰ τὴν προσεσομένην δυσπλείαν τότε τῷ στρατῷ. ἦρξε δὲ πρῶτος ἠλὶς, ἰθαμὰρ τὸ ἕτερον τῶν ἀαρὼνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερουῦτο, πῶς παρὰ πατρὸς ἐδεδέχθαι τὴν τιμήν. ἐκείνου τε φύσαντος τὸν παῖδα αὐτῷ παραδίδω- σι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτῷ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παρὰ αὐτῷ βόκκιος τὸν υἱὸν αὐτὸς αὐτὴν κατέλιπεν αὐτῷ. παρ' οὗ δεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν πάλιν ἦρξε τὴν ἱερωσύνην, ἐφ' οὗ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, ἐκ τοῦ γένους τοῦ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς κατὰ τὸν σολομῶ- νος βασιλείαν καθόδου. τότε δὲ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat ille enim Phineesi id tradidit quod mox filius & successor eius Abiezetes fi-
B lio suo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν ἐν τῆς γῆς αὐτῶν, & πένα ξόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμυήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμύηλος ὄντι τὸ γήρας ἀδυνὶς ὢν τὰ πρέποντα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐπιχείρισεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλὸς προϊσαμβίων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀπόδειξις βασιλέως σαούλου τεθέντος, καλέσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαούλου στρατία ὅτι τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαούλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμος & νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμύηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ὀλίγον ὀπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, ὅτι σαούλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἥττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὸν δαβίδην τῆς ἀνδρείας, σιωπήσειν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαούλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεύθασεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε. καὶ σαούλου δὶς ἐπ' αὐτῷ ὡρμῶντος, ὥς τε αὐτὸν, ἐδιεχρήσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατευσαμένων παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἑβραίους, ἡττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σαούλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palestinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν τοῖς ἑβραίοις.

Cap. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ πρὸς τὸν αὐτῶν θεὸν ὡς πρῖμα λάφυρον, ἄγαλμα δ' οὗτος ἐκαλεῖτο, παρέστησαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, πάντες ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον εὑρίσκουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντα τὴν κιβωτόν. ἔκειτο δὲ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἱστὰς διετέλει. καὶ βασανίσαντες πάλιν ἐφιζάνουσιν αὐτὸν ὑπὸ ταύτης, δυσφορήσαντες ὑπὸ τῷ γεγονότι. πολλάκις δὲ φοιτῶντες πρὸς τὸν ἄγαλμα, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὑπὸ τοῦ προσκυνουμένου τὴν κιβωτὸν χήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίστανται. καὶ τελευταῖον ἀπέστειλαν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν αἰσχίστην ὀξυτάτην ὑπεφέροντος, περὶ ἣν τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀθανάτους ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ σπλάγχνα ἀφεθέντα, ὀξεμιγέντα διαβεβρωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δὲ ὑπὸ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀμύθητον ἀπὸ τῆς γῆς κατέβλαψε, μήτε φυτῷ, μήτε καρπῶν ἀπολαύειν. ἐν δὲ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς αὐτίχιν οὐ δυνάμενοι, συνῆκαν ὡς τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς αἰτίας οὔσης, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν, οὐκ εἰκῇ ἠγαθῆ γεγενημένην. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπὸ σφῶν ἀνέχεσθαι. τοῖς δὲ, οὐκ ἀνδρὸς ἡ τῶν ἀζωτίων δίνησις πρόσπτωσιν. ἀλλ' ὑπανδρούσῃ μὲν αὐτοῖς τὴν χώραν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέσχησιν. συνεξικόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσκαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐκμέτας ἀπολύουσι πόλεις.

ARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocat. Sequenti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcam: quod ægrè ferentes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorum vrbem atq; agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt arcam in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbem transferrent: qui nõ grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè arcam ad se receperunt, móxque eisdem quibus illis malis laborauerũt: cum arca enim simul etiam calamitates sunt translatæ. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidem permansura. agitati enim eisdem pestibus, ad vicinas vrbes eam transmittebant.

atque in hunc modum quinque Palæstinorum urbes peruagata est arca, veluti tributum per singulas pœnam violatæ religionis exigens. 1.Reg.6. Quæ defessæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hospitij præmia referrentem, nihil superesse videbant, quàm vt bono aliquo modo à se eam ablegarent: & cùm conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Ascalonis, Gazæ & Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum visum est remittendam esse arcam ad suos, cuius captiuitatem Deus vlciscereturr, quum tot mala simul cum ea regionem ingressa homines & agros vastare non desinant. Nec defuerunt qui huic sententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ isti arcæ: cuius si tanta vis esset, aut si omnino Deo cara fuisset, nunquam illam in diuersæ religionis hominum manus deuenire permisisset: suadentésque vt hos casus æquo animo ferrent, & sic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire: quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ suæ subditis per certas temporum vices huiusmodi mutationes ingenerare solet. Sed vicit sententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propositum negotium censere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. sed pro quinque ciuitatibus quinque statuas aureas dedicari Deo in testimonium gratitudinis, quòd eius fauore seruati essent ex ea peste quam humanis remediis euadere fuerit impossibile: & totidem mures aureos addi illis similes qui agris vastitatem intulerunt. His omnibus in loculum inclusis & super arcam impositis plaustrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plaustro subiungi, inclusis domi earum vitulis, ne sint impedimento matribus, & vt fœtuum desiderio magis properent. ipsas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et si quidem ad Hebræorum regionem se verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuisse calamitatum causam. sin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac inesse virium. hoc consilium omnibus calculis est approbatum, quod mox opere sunt exsecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plaustro ac ibi relicto ipsi retrorsum discesserunt.

καὶ τὴν φθορὰν ἐφ' ἑκάστης τὴν ζημίαν, τὰς πέντε τῆς παλαιστινῆς πόλεις ἡ κιβωτὸς, ἅπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τοὺς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὴ αὐτῷ ἔπραττον. ἀπειρηκότες δὴ τοῖς κακοῖς οἱ πεπιεσμένοι, καὶ τοῖς ἀκούουσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τὴν μὲν φορὰν δόξαντα τῷ κιβωτὸν πέμπειν εἰς αὐτοὺς ὅθεν τοιούτων μεθ' ἡδονῆς καὶ τέλει, τὰ λοιπὰ ἐζήτουν μηχανᾶσθαι καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῆς πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀκκάρων & καὶ ἀσκάλωνος, ἔτι δὲ γάζης, καὶ ἄζώτου, ἐσκόπουν τὰ δεῖ ποιεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἐδόκει τῷ κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἀφοσιουμένους αὐτῷ τῷ θεῷ, καὶ συνεπιμηνυόντων αὐτῇ δίκῃ τοῦτο τῆς δίκης, καὶ συνεκβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δ' οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τῷ αἰτίαν τῆς κακῶν εἰς ἐκείνο αἰαφέροντας. οὐ γὰρ ταύτῳ ἐστὶ τῷ δύναμιν ὑγρὰ καὶ τῷ ἰσχυρὰ. οὐδὲ ἂν ποτ' αὐτῆς κινδυμένου θεοῦ ὑπεχίσιον αἰθερόπους ἠνιᾶσθαι. ἠσυχάζειν δ' καὶ φέρειν ἔχειν δεῖ τοῖς συμβεβηκόσι παρῆσιν, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τῷ φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς & πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κ' χρόνων περιόδους πίπτει τισὶ μεταβολάς. νικᾷ δ' τὰς φρονίμους γνώμας αἰδρῶν εὖτε τῆς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ φερνήσει πεπευσμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δόξαι τοὺς ἀρμόζοντας λέγειν τοῖς πολλοῖς, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τῷ κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν αἰδριάντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσέους αἰαθεῖναι τῷ θεῷ ἱλαστήριον, ὅτι φρενώσασιν αὐτῶν τῆς σωτηρίας & κατέχειν ἐν τῷ βίῳ δεδωκόμενοι ἐξ αὐτῷ παθήμασιν, οἷς οὐκέτι λυ' αἰτιβλέψαι. τοσούτους δ' τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τῆς καταναιμηθείσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐκφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοῖς καὶ θεῖναι δεῖ τῷ κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινῷ κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑποζεύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ καταρρεῖν μὴ τοῖς μηρᾶσιν ἐμποδὼν ἐπόμενας γνώναι, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιουμένας τῷ πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν φερούσας δεῖ ῥᾳδίου καταλιπεῖν, αὐταῖς δεῖ πρέψαντας ἢ βούλονται τῆς ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τῷ ἰδεσίων ἀπίωσιν, καὶ τῷ τούτων χώραν αἰσθάνεσθαι, ὑπολαμβάνειν τῷ κιβωτὸν αἰτίαν τῆς κακῶν. αἰ δ' ἄλλην βάπωνται, μεταδιώξομεν αὐτῷ ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχυὸν τοιαύτην ἔχει. ἔκειναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δ' θεὸς τῷ γνώμῃ ἐνέφηναν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ προφρημένα, πορεύουσι τῷ ἅμαξαν δεῖ τῷ ῥίοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

Cap. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem. VAccis autem veram viam ingressis, & rectà non aliter quàm si deducerentur tendentibus, principes Palæstinorum sequebantur, cupientes cognoscere quò peruenirent, & vbi plaustrum sisterent. Vicus est quidam in tribu Iudæ, nomine Bethsama. huc postquam venerunt vaccæ, tametsi pulchram planitiem ante se haberent, vlterius tamen non sunt progressæ, sed ibi plaustrum statuerunt:

Κεφάλαιον β'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου ἡγεμονεύοντος.

Τῶν δ' βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ἅπερ ἡγεμόνων τινῶν αὐταῖς ἀπιουσῶν, οἱ τῆς παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πανταχοῦ ποῖ ποτε στήσουσι δ' ὅρους τινὰς ἔξωσι βουλόμενοι καθεῖν. κώμη δέ τις ὀξὶ τῆς ἰούδα φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίον μεγάλου καὶ καλοῦ τῷ πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένου, παύονται πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τῷ ἅμαξαν αὐτόθι.

Ibid δ'

θέα ἦ ἰὼν τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ προσχαρεῖς ἐγίνοντο. θέρους γὰρ ὥρα πάντες ὅτι τὰ συγκομιδὴν τοῦ καρποῦ ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὰ κιβωτὸν ὑφ' ἡδονῆς ἀρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τοῦ χειρὸς ἀφέντες, ἔδραμον δ' ὑπὸ ὅτι τὰ ἅμαξαν. καὶ καθελόντες τὰ κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοὺς ἀδριάντας εἶχε καὶ τοὺς μύας πθίασιν ὅτι πνῷ πέμπας, ἥπις ἰὼ ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρὰς τῷ θεῷ, καὶ καπυωχηθέντες, τὰ τε ἅμαξαν καὶ τοὺς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' εἰδότες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ ϵ̓ λόος τῷ θεοῦ μέτεισιν, ὅς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαίμης κώμης ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, κῆ θεοσελθόντας αὐτῇ βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυσαν δ' ταῦτα παθόντες αὐτοὺς οἱ καμῶται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. τῇ τε μνήμῃ τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀξίους ὑποφαίνοντες αὐτοὺς, θεὸς τὸ κοινὸν τῶν ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλωσεν ἀποδιδόναι τὰ κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπφρίζουσιν εἰς καριαθιαρεὶμ λέγοντα πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. εὗρον πνὸς λιθίτου τὸ ἦθος, ἀμιναδάβου δίξαν ἔχοντος ὅτι δικαιοσύνῃ ϵ̓ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὰ κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς ὡρίσαντο τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατῴκει δίκαιος αὐθέντης. ἐτεθείκεισαν ἦ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, ϵ̓ δ' ὅτι μελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι φροίσησαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρείμ, ποιήσασα φόβῳ τοῖς παλαιστινοῖς μυίας πόσαρας. τὸ δὲ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὰ κιβωτὸν, ἐπ' ἀγαθῇ κῆ θυσίαις ζαπάντες τὸν θεοῦ, καὶ πολλὰ ἐμφαίζοντες τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ θεοφήτης σαμουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὰ προθυμίαν, ὡς δίκαιον θεὸς οὕτως ἔχοντας εἰπτῖν πρὸ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ἦτο μάλιστα τὰ δίκαια αὐτῶν προσπίπτεσθαι καὶ πίστιν. ἄνδρες γὰρ ἔφην οἷς ἔτι νῦν βαρεῖς ὑμῖν πολέμοι παλαιστινοί, θεὸς δ' ὑμῖν ἀρχὰς γίνεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὀκνεῖν ἐλευθερίας δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δ' ὧν αἰ ἔλθοι θεὸς ὑμᾶς. οὐδὲ βούλεσθε μνήσει θεάτοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι δέδμηνται, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὰ πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὰν ὅλαις ταῖς δίκαιοίαις προσέχειν τὸ θεῖον, καὶ πιστεύοντες δικαιωθήσεσθε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἕξει τὰ ἀγαθὰ, δουλείας ἀπαλλαγὴ, κῆ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐθ' ὅπλοις, οὔτε σωμάτων ἀλκῇς, οὔτε πλήθει συμμάχων δυνατὸν ἔστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρίξειν αὐτὰ, τῶν δ' ἀγαθοις εἶ ϵ̓ δικαίοις. ἐγγυητὴς δ' αὐτῶ τῆς ὑποχίσεων, ἐγὼ γίνομαι. ταῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡδέως τῇ παραινέσει. καὶ κατένδυσεν αὐτὸ παρίξειν κεχαρισμένον τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμούηλος, εἰς πνα πόλιν λεγομένῳ μασφάθ. κατοπῖ δύο μένοι τοῦτο σημαίνει κῆ τὰ ἐβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν ὑδρευσάμενοί τε ἀπέδυσι τῷ θεῷ, κῆ νηστεύσαντες ὅλην τὰν ἡμέραν, ἐπ' δίκαις ζέπεντας. οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐκεῖ συναχθέντες. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι τὰ ἄθροισιν αὐτῶν,

A ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum

B ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos

C Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt.

D tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta.

Cúmque populus toto hoc vicennio votis & II.
ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit,

E & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantùm libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua li-

F bertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim,

G quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubiis rebus petentes, nihil diſſimulantes non eſſe ſibi ſatis vel virium vel animi ad confligendum cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos ſi liceat, ne vltro ſibi perniciem accerſere videantur. conueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtque ſacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flammam abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiamſi quis prædixiſſet. Primum enim terra iubente Deo ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris atroniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebant. rum ſubito Samuel in perturbatos irruit, cæſiſque plurimis, reliquos vſque Corrhæos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæque hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Sortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omnino ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quàm latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananęi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τοῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρασκευασμένοις ὅπλοις ἐπιστῆσθαι τοῖς ἐφεξῆς ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος. καὶ δραμόντες πρὸς σαμούηλον, αἰσθήσεσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς παρούσης ἥτλης ἔφασκον, καὶ διὰ τοῦτο ἥκειν ἵνα μὴ κινήσωσιν τὸν τῶν πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' αἰσθομένου ἡμᾶς ἐπὶ θυσίας καὶ θυσίας καὶ ὅρκους, γυμνοῖς καὶ ἀόπλοις ἐπιστράτευσαι οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν οὐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῖν, ἢ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὲρ σοῦ παραχεῖν ἡμῖν διαφυγεῖν παλαιστινούς. ὁ δὲ σαμούηλος τὸ προσφέρεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῆς ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν τοῦ δέξασθαι, ἐν τῇ πρὸς παλαιστινοὺς μάχῃ, καὶ μὴ παθεῖν δεινὸν αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δὲ γίνεται τῆς δεήσεως ὁ θεὸς, καὶ προσδέξαμενος, διὰμενεῖ καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τοῦ θυσίαν, ὅπλοις νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δὲ ὅλη τὴν βωμοῦ τοῦ θυσίαν ἔχοντος τὸ θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν ὅλη τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὴ νίκης ὡς ἀπειλημμένων τὸ ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ὅλη μάχην ἐκείσει ἀπηντηκότων. ἐξεπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προῦλεγέ τις, ῥᾳδίως ἐπίστευσαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τὸν γῆν αὐτοῖς ὑποῤῥέουσαν καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διιστομένης εἰς εἴδη τῆς χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βροντὰς δεινοφώνους, καὶ διαπύρους ἀστραπὰς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἐξαλάμψας, καὶ τῆς χειρὸς ἐκπροπέσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀποστρέψων. ἐπεξέρχεται δὲ σαμούηλος μετὰ τῶν πλησίον, καὶ πολλοὺς καταφράξας, καταπολουθεῖ μέχρι κορράιων τόπου τινός, οὕτω λεγομένου. καὶ καταπήξας ἐκεῖ λίθον ἑστῶτα ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῆς πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ χορηγουμένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τὸν πληγὴν, οὐκ ἐπιστράτευσαι δεῖ τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ δίους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅλ' ἰδοὺ πάλαι θάρσος τοῖς παλαιστινοῖς δεῖ τοὺς ἐφεξῆς, τότ' ἐκείνων μὲν τὸν νίκην ἐχόντων. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, αἱρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρονήματα αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ. καὶ τὸν χώραν ἀφαιρεῖται ἰδοὺ τῶν ἰουδαίων ἀπότμημον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἐστὶ μέχρι πόλεως ἀκκάρων ὑπὸ τῶν γίτθις ὁρῶν ἐκτεταμένη. Ἡν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ χαναναίων.

CAP. III.

Quemodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſit.

SAmuel autem rebus populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, ipſe ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat. multóq; tēpore hanc præcipuam curā habuit, vt patriis legibus reſp. adminiſtraretur,

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος διὰ τὸ γήρας ἀδυνήσας ἐν τοῖς πράγμασι διοικεῖν, τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ ταῦτα ἐπεχείρισεν.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστοις, εἰς ταύτην ἐκάλεσεν συνερχομένους εἰς τὸ πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ δὶς τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτούς. καὶ πολλὴν ἐσχάλασεν δυνομίαν ὅτι χρόνον πολλὸν

ἐπιθ'

ἐπεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη περίτλην ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν περιστασίαν τῶν πλήθους ἐπιδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρωτότοκος Ἰωήλος προσηγορεύετο. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβία ὄνομα ἦν. προστάξει δ' τὸν μὲν ἐν Βηθήλῳ πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσουβᾷ, μερίσας τὸν ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφὴς οὗτοι ἐπιδείγματα καὶ τεκμήρια, τὸ μὴ τὸν ἔκγονον ὁμοίους τοῖς φύσασι γίνεσθαι πάντας. ἀλλὰ τὰ μὲν χρηστοὶ καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μὲν γὰρ φεύγειν ὀξὺ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτοὺς ἡγουμένους. τῷ δὲ τὰ παρόντα ἀπολαυμάτων ἐκπεπόμενοι, καὶ τὴν ἐπαρκίαν ὁδὸν ἀπειλθόντες, δίκαιον καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίστο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς ξυφλὴν καὶ πρὸς δίκας πολυτελεῖς δεκαπενδύκοτες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐποίησαν τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τῷ προφήτῃ παρὰ αὐτὸν, ὃς πολλῷ τῷ τοῦ πλήθους εἶδε δίκαιον ἀπουδὴν ἀποφέρεσθαι ἐκ πρόνοιας.

A Deinde ſenio grauante, vt conſuetis muniis ſufficere non poſſet, filiis ſuis principatum & curam reip. tradidit: quorum ſeniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuique iudici parte attributa. In his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contrà ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſſimam viam ingreſſi, muneribus corrupti iuſtitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri reſpectum habebant, ſolutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iuſtitia vigeret quàm maximè. 1 Reg. 8. 111.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς εὐλαβῶς περιεσκόπει ἑαυτὸν τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.

Cap. IV.

Quòd populus offenſus Samuelis filiorum moribus, regem ſibi dari poſtulauit.

Ὁ δὲ λαὸς ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῆς περὶ τὰ πράγματα καὶ πολιτείαν τῷ τοῦ προφήτου παιδὶ, χαλεπῶς τὸ τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συνῄει χρόνοις. διέβαλε δ' ἐν ἁρμαθὶ πόλει. καὶ τὰς τοῦ υἱοῦ ἀδικίας ἔλεγον. καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ὢν ἤδη καὶ ἀσθενὴς ὑπὸ τοῦ χρόνου, τῷ πραγμάτων οὐκέτι τὸν αὐτὸν προνοίαν δ' ὑπάρχειν ἔχοντα. ἐβούλετό τε καὶ ἱκέτευον δεσπόζειν τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρξει τοῦ ἔθνους καὶ πεμφθήσεται παλαιστίνους, ὀφείλοντας ἑαυτῶν δίκας τῷ προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησε δ' σφόδρα τὸν σαμουήλου οἱ λόγοι διὰ τὸν σύμφυτον δικαιοσύνῃ καὶ τὸ πρὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἤπλητο γὰρ δικαίως τῆς ἀριστοκρατείας, ἣν θείοις καὶ μακαρίοις ποιούσης τοὺς χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ βασάνου τῆς ἐπὶ τοῖς ἀφανέσιν, οὔτε ζοφῶς ἐμπεπόδιστο οὔτε ὕπνου. δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς, στρέφων τὰς ἐπὶ τῷ πράγματι ἐννοίας διακαρτέρει. ἔγνω δὲ οὕτως ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ καταμυδῶται μὴ δυσφορῶν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ἂς οὐκ ἐᾶσον ὑφρηφανήσαντας ἀλλ' αὐτὸν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μόνον. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγον αὐτοὺς ἀπ' αἰγύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν τοίνυν οὐκ εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ἔλπιζον. ὑφ' ἧς οὐδὲν μὲν ἀληθὲς ἔσαι τῷ ἐπαθεῖν. ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονήσαντες, καὶ βουλὰς οὐκ δικαίους πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν σὸν προφητείαν λαβόντες. κελεύω δ' αὐτοῖς χειροτονεῖν αὐτοὺς ὃν ἂν ἐγὼ προείπω βασιλέα, προδηλώσαντα ποίων τὰ ἀνιαθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ ἡμαρτυρημένοι ἐφ' ᾗ ἂν ἀποδῶσι μεταβολῇ. ταῦτα ἀκούσας σαμουήλ, ἅμα ἕως συγκαλίσας τοὺς Ἰουδαίους ἐπιδείκνυσιν αὐτοῖς βασιλέα ὁμολόγησεν. ἦν δὲ δὴν πρῶτον αὐτῷ ἐπιδημήσαντα τὰ τοῦ τῶν βασιλέων ἐπώνυμα, καὶ ὅσοις συνέχεσθαι κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀπαναστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας ἕξειν κελεύουσι,

B Populus autem videns reſpub. cura & diligentia prophetæ optimè conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipſe iam ſenio debilis, more ſolito præeſſe adminiſtrationi rerum non poſſet, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hęc populi voluntas vehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſtitiam non amabat regiam poteſtatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeóque res hæc hominem ſolicitum habuit, vt nec cibum nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto verſaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus ſe videndum præbuit, conſolatus eum ne poſtulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipſum pertinere hanc contumeliam, quàm ad ſe, quem nolint ſibi ſolum eſſe regem: idque moliri cœpiſſe iam inde ex quo primùm ope ſua ex Ægypto ſunt educti. verum non multo pòſt futurum eſt, inquit, vt eos conſilij huius ſerò pœniteat: quando nec factum infectum eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego deſignauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum ſibi vltrò aſciſcant, proteſtaberíſq; eos te inuito ad mutationē ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum ſe illis regem promiſit, addens velle ſe prius indicare, quæ erunt ſub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abſtrahent veſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. & vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cùm tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. Reg. 9. ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam comparerēt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, eúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iã enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetã mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quę indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

τοὺς δ' ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χιλιάρχους. ποιήσουσι δὲ καὶ τεχίτας ὁπλοποιοὺς, καὶ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων πήκτονας, γεωργούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν θεριμελητὰς, καὶ σκαπανεῖς ἀμπέλων. καὶ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύσθησοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων ζόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι καὶ ὀψοποιούς, καὶ σιτοποιούς. καὶ πᾶν ἔργον ὃ θεραπαρίδες ἐξανάγκης πλησὰς φοβήσθησι καὶ βασάνους ὑπηρετῆσι. κτῆσιν δ' τῶν ὑμετέρων ἀφαιρήσονται, καὶ ταύτην δ' νοήσοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν θεραπεμοῦσι. συμβαλέντι δ' ὑπῶν δουλεύσετε μὴ πάντων τῶν ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις ἴσοι γθησόμθοι. ἐ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γθνήσει καὶ τὸ πάθος αὐτά. ἐ μεταγνόσοντες ἱκετεύσετε τὸν θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχέως ἀπαλλαγὴν τῆς βασιλείας. ὅθ' οὐ θεοσδέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ δώσει πάμπας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῆς κακοβουλίας. ὧδ' δ' ἄρα καὶ θεὸς τοὺς θεοῤῥήσους τῆς συμβησομθρίων αὐόητον τὸ πλῆθος καὶ δύσκολον ὀφελεῖν τῆς ἐμποίας κρίσεως ἤδη δῆλα τῷ λογισμῷ καθιδρυμθίῳ. οὐδὲ γὲ ἐπεστράφησαν, οὐδὲ ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν σαμουήλου λόγων. ἀλλ' ἐκέκευστο λιπαρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἤδη τὸν βασιλέα, καὶ μὴ φθονεῖν τῆς ἐσομθίας. δῆλα γὸ τεκμήρια τῆς ἐμθεσῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σὺν αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἔσεσθαι ἐῤῥᾳθυμθίας τινὶ αὐτοὺς ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῆς θεοσεμνθίων ἀπεστραμμθίους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' θεμένους, τοῦ εἶπεν ἅπαν θεὸς αὐτοῖς ἕκαστος. μεταπέμψω ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω παρὰ τοῦ θεοῦ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

Κεφάλαιον ε'.

Βασιλέως σαούλου χειροτονία κελεύσαντος τοῦ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ εὖ γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δ' νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέρημα ἐ τὴν ὄψιν ἀμείνων τῶν βλεπομθίων. σάουλον αὐτὸν ἐκάλει. οὗτος ὁ κὶς ἔνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλεῖν ἀπεπλανθισῶν, ἤδειζε γὸ αὐταῖς ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων, ἢ υἱῷ μόνῳ σοὶ θεραπεύοντος δεῖ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξενεγκεῖν. ὁ δὲ δεῖ τὸν πάτερα φθεῖλθε φυλὴν ἐξερευνῆσαι τὰς ὄνους, οἷς τὰς ἄλλας ἀφῖκτο. ὑδ' ἐν ζητοῦντες δεῖ τυγχάνει, ἀπῶναι διανοοῦνται, μὴ ποιήσῃ φθεῖ αὐτῷ τῶν περὶ λοιπὸν ἢ φροντίδα. τῶ δ' ἐπομθίω θεράποντος, ὡς ἐγθύοντο κῶ ἢ ἀφεσμθὴ πόλιν, ἔνι προφήτην ὑπ αὐτῆ φήσαντος ἀληθῆ, κὶ φθεῖς αὐτὸν βαδίζῃ συμβελεύοντες. γνώσεσθε γὸ παρ' αὐτοῦ τὸ φθεῖ τῶν ὄντων πέλος. οὐδὲν ἔχῃ παρθόντας εἶπεν αὐτὸ τὸ προφητείας ὁ κὶ παραχρῆσιν αὐτῷ. πεκτεύθαι γὸ ἤδη τῶν ἐφοδίων. τῶ δ' οἰκέτῃ τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος ἐ τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὸ ἀγνοίας τῶ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὡς γίνου. κὶ θεὸς ἢ πύλας φθεῖτυχόντας παρθένοις ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσας ἐρωτῶσιν αὐτὰς ἢ προφήτου τὴν οἰκίαν. αἱ δ', σημαίνουσι, κὶ αὐτοῦ δεῦρο παρεπελεύσεσθε πρὶν αὐτὸ εἰς τὸ δεῖπνον καθεκλιθῆναι. πολλὸς γὸ ἐσῆρ κὶ προκαθεκλίνεθ' τὸν κεκλημθίων. ὁ δὲ σα-

ὁ δὲ σαμουήλος ἐκ τοῦτο πολλοὺς ὅτι τῷ ἑσπέρᾳ τότε συνεκάλεσε. δεομένῳ γὰρ καθ' ὅλην ἡμέραν αὐτοῦ τοῦ θεοῦ, φανερὸν ποιῆσαι βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμέλλουσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς πρὸ πανίσπου ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, καὶ τούτῳ δὲ τῷ ὥρᾳ. αὐτὸς ὢν ὅτι τὰ ὑμάτος καθιζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡμέραν. πληρωθέντος δ' αὐτοῦ, καταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. σωσαντᾶ ἢ τοῦ σαούλου, καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ σημαίνει τοῦτον εἶ τὸν ἀρξοντα μέλλοντα. σαούλος δὲ φοβεῖται τοῦ σαμουήλου. καὶ φοβηθεὶς ἐδύτο τοῦτον εἰπεῖν τῷ οἰκίαν τὸ φοβήτου. ἐκεῖνος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τὸ δὲ σαμουήλου φείσασθαι αὐτὸν εἶ, καὶ ἄρτους ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τοῦ ὄναν ἐφ' ὧν τοῦ ζητῆσαι ἐκπεμφθεῖσι σωσωσμένων, τοῦτο πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτοῦ κακυφημία, φανερὸν, ἀλλ' ἢ τῶν εἶπεν ἐγὼ δὲ ἀπορῶ ταύτης τῆς ἐλπίδος καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλείας ποιεῖν, ἐ παῖζειας ταπεινοτέρας τοῦ ἄλλων παῖζων. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθησαι ἐδεῖ μειζόνων ἢ κῆ τοῦ ἐμὸν χρεία ἀλαληθόμενον. ὁ δὲ φοβητὴς, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τὸν ἑσπέραν καθυλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον ἐκέλευσε τοῦ κελευσθέν. οὗτοι δ' ἦσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. φανερὰσας δὲ τοῖς ὀρχάνοις ὧδε θεῖναι τοῦ σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ἄρα φανερὸν, οἱ μὲν αἰρεσάντες αἴλυον φανὲς αὐτοὺς ἔκρασαι. ὁ δὲ σαούλος ὧδε τοῦ φοβήτη σὺν τοῦ διεξιόντα κατακοιμᾶσθη. ἅμα δ' ἡμέρᾳ σαμουήλος αἰρεσάσας αὐτὸν ἐκ τ' κοίτης φανερὸν καὶ χρυσοῦμενος ἔξω τ πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν διεξιόντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτοῦ τι φανερὸν, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαούλος ἀπεπέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ' ὁ φοβήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον καταχεῖ τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος, ἰδοὺ φησὶ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τὸ καὶ τῷ ὑπὲρ ἐθεράπων ἄμυναν. τούτων δ' ἴσθι σοι σημεῖον ὅσα βούλομαι φανερώσειν. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ φανερωθῆσαι τοῦ θεοῦ πορευομένους εἰς Βαθήλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον, ξεῖς ἄρτους ὀφθήσεσθαι κομίζοντα. τὸν διώκοντα ἕξειν. ὁ δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονται δέ σε οὗτοι καὶ φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. καὶ εἶθ' ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τοῦ σεσωσθαί σου τοὺς ὄνους διαγγελιουμένου. ἔπει τ' ἀπεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, φοβήτας σκληροπαίζουσιν ὅτι τύξῃ. ἐ γνώμῳ εἶθ', φοβητεύσεις σὺ αὐτοῖς, ὡς πάντ' ὀπαδοῦ ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τὸ καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δὴ δ' αμφίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθον; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γνῶται τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν γὰρ μὴ σοῦ τυγχάνοντα. ἄσπασαί τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια τούτων θύσωμεν τοῦ θεοῦ. φεύσας ταῦτα καὶ φανερὸν, ἀπέπεμπεν τὸν νεανίσκον. τοῦ σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τοῦ φοβητείαν σαμουήλου ἀπλώτησεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τοῦ οἰκίαν τῶ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀδελφεοῦ, καὶ γὰρ ἐκεῖνον τοῦ ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔστεργεν, αἰσθόντ@ δὲ τῆς ἀποδημίας καὶ τοῦ κατ' αὐτοῦ μεγονότων, τοῦ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο ὧδε σαμουήλου τὸν φοβήτου, οὐδ' ὡς ἐκεῖν@ αὐτοῦ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε,

A Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet quem creaturus eſſet regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cúmque Saulum offendiſ-
B ſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet, hoſpitem enim ſe hoc iguorare. cúmque ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omnium omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta Domine, neque enim ea eſt mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior eſt aliis familiis.
C tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſſitque miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum
D eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſſi ſunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimúlque regem ſalutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæſtinis illato vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoſcere poteris. In
E hoc itinere offendes tres homines religionis ergò tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his
F ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediit, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſſiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas,

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præsciebat, abdiderat, se videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem. contemplamini quantum omnibus præminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissóque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

A δεῖ δὶ τὰς βασιλείας ἐ τῷ κατ' αὐτὸν, ἃ καὶ φθόνον ἀκουόμενα καὶ ἀπιστίαν ἴσχειν ἔοικε, σιωπᾷ θεὸς αὐτόν. καὶ οὐδὲ θεὸς δύνοιο σφόδρα δυσκωφεῖ τῷ καὶ θελατόνεσι τῷ ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ συγχόμενον, ἀσφαλὲς ἢ σωφρον ἔδοξε μιμήσεσθαι, λογισάμενος οἷμαι τὸν ἀνθρωπίνου φύσιν οἷα τυῖς ἀληθείας ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνοις, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἄχρι τῷ θεῷ τὸ θεοῦ λαμπρὸν ὑποσκιάζειν τὸν ἀληθινόν. ἀλλὰ θεὸς τὰς ὑπαρχὰς καὶ οἰκοθεν τυλχάνουσιν ἤδη ἐ βάσπαιοι. συμφύλος δὲ, συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, καὶ θεὸς αὐτὸν ἀγαπῆσθαι λόγους, αἷς κατ' ἐντολὴν φεύζειν ἔλιγεν τῷ θεῷ. ἔτι τὸν ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐπέπου θεμαχόντος, ἐ τοὺς πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τῷ δυρησιάν. καὶ τὸν μὲν θεὸν ὑποχειροτονοῦσι τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ θ πάντων ἀρίστου θεοτυπῶδε. θεὸς ὃ πάντων ἄριστος. αἱρεῖται δ' ἔχειν ἀληθεσπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις κ βούλησιν καὶ ὁπιθυμίαν ἐ τῷ ἄλλων παθῶν ὁρμὴ χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῷ ἀληθεσπον ἦθος οὕτω διατηρῆσαι ἀνυβρίστως. ὁ θεὸς ὃ κατ' αὐτὸν τὴν αἰτίαν κινδυνεύσας. ἀλλ' ἐπεὶ δίδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ πεπεράτωκεν ἡ θεὸς τὸν θεὸν ὑβρεις, ζηχθῆτε πάντες κ φυλὰς τε καὶ σπήπεια, καὶ κλήσεις βάλλετε. ποιησάντων ὃ τοῦτο τῷ ἱερέων, ὁ τῆς βενιαμίτιδος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ὃ κληροθείσης ἔλαχεν μασῖς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληροθείσης λαγχάνει ὁ κισαίου βασιλεύειν πᾶς σαοῦλος. γνοὺς ὃ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βουλόμενος οἷμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐπὶν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὡς τε τῷ πλείστων οὐδ' ὅτι μικρᾶς δ' εὐμενείας τὴν χάριν κατασχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσθαι φανερὸς εὐφυὴς ὤντων. ὁ δ' οὐ μόνον οὐδὲν ἐπίφθονον ποιοῦσιν ὅτι βασιλείας, καὶ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ἀνεδυχθῶν διαστάσης. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆς τῷ βασιλεύσοντα ἐξέκλεψε, κ ζητεῖν αὐτὸν καὶ θεῖ τοῦτο ποιῆν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φερομένων ὅτι γνώσεται ἀφανὴς ὁ σαοῦλος, ὁ θεοφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ θεᾶ χεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ὃ θεῷ τὸ θεοῦ τὸν τόπον εὐθὺς κέκρυπται ὁ σαοῦλος, πέμπει τοὺς ἅξοντας αὐτόν. κ θεαγθέντα ἵστησι μέσον τῷ πλήθους. ἐξῆρχε δ' ἁπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἰῷ βασιλικώτατος. λέγει ὃ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε δ' ὡς καὶ χρείττων ἐς αι πάντων, καὶ τῆς ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ὃ ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαός, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι καπὰ γεφύρας αὐτοῖς ὁ θεοφήτης, αἰνίγμα τῷ βασιλέως ἀναγορεύσας. καὶ τὸ βιβλίον πίθησιν ἐν τῇ τῷ θεοῦ σκηνῇ, ταῖς μετέπειτα γνώσαις μαρτύριον ὧν θεοείρηκε. ταῦτ' ὀπτελέσας ὁ σαοῦλος, ἀπολύει τὸν πλῆθος. καὶ αὐτὸς ὃ εἰς ἀφανὲς θεαγίνεται πόλιν. παῖς γὰρ ἰῷ αὐτῷ. σαοῦλῳ δ' ἀπηρχομένῳ εἰς γαβαθὼν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ τὸν θεοσέβειαν βασιλεῖ πρῶν νέμοντες. πονηροὶ δ' πλείους, οἳ καταφρονοῦντες αὐτῷ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχλιάζειν,

καὶ οὔτε

καὶ οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν ἀπειλῇ τῷ λόγῳ τὸ ἀρέσκεσθαι τὸν σαοὺλον ἐπεδείκνυντο. μικρὸν δ' ὕστερον ἀρχὴ τῆς ἁπάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς ναασσὼν πόλεμος τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικοῦσιν τῶν ἰουδαίων διεπέπρηκει, μικροῦ καὶ μεγίστου στρατεύματος ἀγούσας ἐπ' αὐτούς. καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπήγαγεν. ἰσχύϊ καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφίᾳ δὲ καὶ βουλῇ, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις δυνηθῆναι λαβεῖν ὑπ' αὐτῷ δουλείας ἀφαιρεῖσθαι, ἀθενεῖς ποιῶν. τῷ γὰρ ἢ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ λαμβανομένων πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξεκόπτε. ἐποίει δὴ τοῦτ' ἔπους τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῇ θυρεῷ καλυπτομένης, ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν. καὶ ὁ μὲν τῷ ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοῖς γαλααδηνοῖς λεγομένοις ἐπεστράτευσε καὶ συγκατεδουλώσατο πρὸς τῇ μητροπόλει τῷ πολεμίῳ, ἰσθμὸς δ' ἔστιν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις. παλαιὸν ἦν ἀφαιρεθῆναι σφᾶς αὐτοῖς ὅτι τῷ τοῖς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι. ἢ πολιορκῆσαι κατέλει, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνᾳσήσειν. σαοὺλ δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς ἔδωκεν, πότερόν ποτε βεβαιοῦν τῷ σώματος ἀποτομαῖν θέλουσιν, ἢ πάντας ὀπολωλεκέναι. οἱ δὲ γαλααδηνοὶ καταπλαγέντες, πρὸς οὐδὲν ἔτι μᾶλλον ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, οὔτ' εἰ ἀφαιρεθῆσαι αὐτοὺς, οὔτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβεύσωνται πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, ἀφαιρεθῆσαι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμήσειν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, ἀφαιρεθήσειν αὐτοὺς ἔφασκον ὅτι τῷ παθεῖν ἅπαξ αὐτῷ δοκεῖ. ὁ δὲ ναασσὼν καταφρονήσας τῷ γαλααδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποχειροτονίας αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες οὖν διὰ θυῶν καὶ πόλιν τοῖς ἰσραηλίταις διήγγειλαν τὰ ἀφαιρεθῆναι τοῦ ναασσὼν, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεστήκασιν. οἱ δὲ εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀκοῆς τῷ θεῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς προσήνεγκαν. καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο θεράπειαν συνεχώρει τὸ δίκαιον. ἡμουμένων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ σαούλου τοῦ βασιλέως πόλει, καὶ τοὺς κινδυνεύοντας ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς ἰαβισηνοὺς φεισαμένων, ὁ μὲν λαὸς παυτὰ τοῖς πρώτοις ἐπαχθὲς. ἀνδρῶτο γὰρ τοῦ συμφορὰν τοῦ τῷ συγγενῶν. ὁ δὲ σαοὺλος, ἀπὸ τῶν περὶ τοῦ γεωργίαν ἀφαγανόμενος ἤρχων εἰς τοῦ πόλιν, ὅπτυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. καὶ συνθόμενος τοῦ αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ ἀφαιρεθῆναι τῷ ἀγγέλων. καὶ εὐθὺς ἡμούμενος, ἀποπέμπει μὲν τοὺς ἰαβισηνοὺς, ὑποσχόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῷ ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀνασχεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νεμηστὰς ἤδη καὶ τῷ φόβων ἀπαλλαγμένους ὁ ἥλιος ἐπιτείλας ἤδη. ὑπομείναι δ' ἐκέλευσε πᾶσι αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

A & ipſi contempto rege nullis vel muneribus vel obſequiis gratiam eius demereri conabantur. Menſe autem poſt acceptum regnum elapſo, exortum contra Naaſen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infeſtus, poſtremò cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus vrbes eorum ſubiugare cœpit: nec contentus libertatem in præſens abſtuliſſe, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omnino inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen eſt Iabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij, aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipſi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierum petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nunciis poſtularent auxilium. & ſi impetratum fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunque conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecunque ſuppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Iſraëlitarum vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos. ſed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſtitia populi, ſcitatus ſatin' ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabeſenis referre, ſe tertia die venturum auxilio, & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fuſos ac fugatos, miſeros verò ciues periculo exemptos inſpiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

V. 1. Reg. 11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλου στρατία ὑπὲρ τὸ ἀμμανιτῶν ἔθνος καὶ νίκη.

Cap. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

Βουλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν ὑπὲρ τῶν πρὸς ἀμμανίτας ὑπισχνεῖται πόλεμον, καὶ συνῆθροισεν αὐτοὺς ὀξύτερον, ἀποτεμὼν τῷ αὐτῷ βοῶν τὰ νῶτα, τῇ δ' ἑξῆς ἡπείλησε τοῖς ἀπαντῶσιν, εἰ μὴ πρὸς τὴν

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad 1. Reg. 12.

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iudæ: quæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorũ ſpatium nocte vna emenſus, ante ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prędicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, glorioſè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuẽtus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, liberè dicatis, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſolcat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

A ἰόρδανον ὡπλισμένοι καὶ τὴν ὁπουοῦσαν ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῷ δὲ δικαίαν τῆς καταπηγνυμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ὑπὸ βαλὰ τὴν πόλει τὸ πλῆθος. διελὼν δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἐπὶ ἀ μυριάδες. ἐλθὼν δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ χοίτων δίκα δι' ὅλης τ' νυκτὸς αὐύσας ὁδὸν, φθάνει μὴν ἥλιον αἴροντα. ξιχῆ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ὅπως ἅπαντα χώραν ἀφυδίως ἐπιφέροιεν τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀπεκτεινε τὸν ἀμμανιτῶν, καὶ ναασσὴν τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπέβη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἑβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ὑπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. εἰ δέ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸ καταφρονοῦντες, τότε μετέσησαν ὅλη τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. οὐδὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἀμμανιτῶν ὅπλα διώσας χώρας, πᾶσαν αὐτὴν καταστρέψεται. καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ κατορθουμένων, ἔχαιρε μὴν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δέ τινες οὐδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, ποῦ νῦν εἰσὶν οὗτοι καὶ δίκαιοι ὄντες ὅλως. καὶ παθεῖν ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ἀνοσιουργίαις ἡμωσμένοις πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας σφᾶγχος τοὺς τούτων αἰτίους. σαούλος δὲ, τούτων μὴν ἠνασχέτως τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν περὶ αὐτὸ προθυμίαν. ὤμοσε δὲ μήτινα περὶ ὀφείλεσθαι τῇ ὁμοφύλων αἱματουμένων ἐν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶ τὴν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵμασι φύραι καὶ φόνῳ, τῷ ἐκ ταυτοῦ γένους αὐτοῖς. πρίπειν δὲ μᾶλλον ἀνθρώπους ἑορτάζειν. σαμουήλου δὲ φήσαντος καὶ δυτέρας δεῖν χειροτονίας σαούλῳ τὴν βασιλείαν ὑπερέχουσαν, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐκέλευσε γὰρ αὐτοὺς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χειροτονεῖ τὸν σαοῦλον τῷ ἀλάῳ ἐλαίῳ, καὶ δυτέρου αὐαγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅπερ γὰ μωυσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἐπ' ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ ἑξακοσίοις τούτοις ὀκτὼ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχίᾳ κατέχει. μεθ' ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, τῷ κρίνειν πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι χαρίζεσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν προέχειν τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ δὴ τοῦτο τὸν χρόνον τῶν πολιτείας, κριτὴν ἐκάλεσαν. σκηπτοῦχος δὲ σαμούηλος ποιήσας ὁ προφήτης τῷ ἑβραίων, ἐπόμνυμαι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λίγω δὴ μωυσῆν καὶ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰχμαλωσίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζόμενος. μήτε ὑποστειλάμενος φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει δεδωρήσατο εἰπεῖν, τί μοι πεπραται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχον ἢ βοῦβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπάμενον ἢ πρὸς τεφρὼ αἰτήσαντον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινα ὑποζύγιον εἰς ἐμὲ ὑπαντάσας χρείαν ἐλύπησα.

B

C

D

E

F

τούτων

τούτων ἐν τῷ καιρῷ παρόντος ὑμῶν τοῦ βασιλέως. εἰ δέ τι ἐκράγητε μηδὲν τοιοῦτον ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, παροξῦναι δὲ ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι. παρὼν δὲ ὁ Σαμουὴλος ἐξ ἁπάντων αὐτῶν τῆς μαρτυρίας γενομένης, ἐπεὶ δεδόκατό μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμῖν εἶναι ἐμοῦ δυνάμενον λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. ἔδει μὲν μνημονεύειν δὲ ὑμᾶς ἔφην, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γένους ὑμῶν ὁ πάππος ἰακὼβος ἐξῆλθεν εἰς αἴγυπτον ὢν ὄλεθρε. κἀκεῖ πολλαὶ μυριάδες ἐπτακωσιῶν, ἂς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δ' ἐξαμφίων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μισυσθῆν αὐτοῖς ἐξαίρετα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τοῦδε τοῦ γῆν ἣν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων δοπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, ἐφεδδόκατε τοῦ θρησκείαν καὶ τοῦ δίσεβειαν. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένοις, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲν ἀσυρίων καὶ τῶν ἐκείνων ἰσχύος ὑπερτέρους ἀπεργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ἔδωκεν καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον παλαιστινῶν. καὶ ταῦτα οὐ βασιλέως ἡγουμένου διεφέρεσθε, ἀλλ' ἰεφθαίου καὶ γεδεὼν ἑκατονταετῶν. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἰτία, φυλῆν μὲν τὸν θεὸν, τοῦτο βασιλέα δὲ ἑαυτῷ θέλειν. ἀλλ' ἰδοὺ μὲν ἀπόδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μέντοι γε φανερὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν θεόν. ὀμνύω ὑμῶν καὶ δυσχειμαίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσειν τὸ θεὸν ὑμῖν τὸν θεὸν παρασκευάσω δι' σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδέπω φέρτερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐν ταύτῃ γεγυμνῶν θέρεος ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν ὑμῖν θλητέον. καὶ ταῦτα εἰπόντος φέρε τὸ πλῆθος τὸ σαμουήλου, βροντῆς σημαίνει τὸ θεῖον ἐν ἀστραπῇ καὶ χαλάζῃ καταφορᾷ, τὴν τοῦ φοβήτου φόβον πάντων ἀληθεῖαν, εἰς τοσαυτικότας αὐτοὺς καὶ φοβερὰς γενομένους, ἁμαρτάνειν τὸ ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο φέρεσθαι, καὶ ἱκετεύειν τὸν φοβήτου ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ θλιπτικῆ τὸν θεὸν αὐτοῖς δι' εὐχῆς καταστῆσαι, καὶ ταύτῃ ἀφεῖναι τοῦ ἁμαρτίαν, ἣν φεῖς οἷς ἐξύβρισαν ἄλλοις καὶ παρανόμησαν φόβοις ἐπηρμάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ παρακαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώμης φόβοι τούτων αὐτοῖς καὶ πίστιν. συμβούλους μὲν τοι δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθούς. καὶ μεμνῆσθαι ἀεὶ τῆς ἐξ αἰῶνος παρέβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῆς σημείων τοῦ θεοῦ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰσαπείας αὐτοῖς καὶ τῆς μὴ τῆς βασιλείας δ' δαμονίας ὄζειν θλιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἕλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις φοφήτευσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς θλητὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐν διυτέρου τῷ σαούλῳ τὴν βασιλείαν.

in his & ſimilibus ſi quem offendi, nunc rege præſente dicite, Acclamatum eſt vno ore, nihil tale eum feciſſe, ſed ſanctè & iuſtè principatum geſſiſſe. Tum ille, Gaudeo nullas eſſe veſtras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, ſi vera loqui liceat: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendiſtis, quòd alium regem poposciſtis. oportebat enim vos meminiſſe, quòd auus veſter Iacobus, LXX. ſolis hominibus veſtri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, eáque graui & contumelioſa ſeruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus veſtris patribus, abſque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, miſſis in hoc Moyſe & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſſidetis. & tamen poſt talia beneficia non ſemel prodidiſtis veram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope viciſtis primùm Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremò Paleſtinos. atque hæc omnia confeciſtis nō regum auſpiciis, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt derectantes imperium Dei, ſub rege eſſe malletis? Geſſi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifeſtè ſciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum verſam veſtram rempublicam, dabo euidens ſignum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam æſtatis medio vidit in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogaréntque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum: ſimulque conſilium dedit, vt probi ac iuſti eſſe perpetuo ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidiſſent. meminiſſent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moyſem latarum, ſi caram haberent vel ſuam ipſorum vel regis incolumitatem. quòd ſi hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipſis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

Κεφάλαιον ζ'.

Cap. VII.

Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ὅδε τοὺς ἑβραίους οἱ παλαιστῖνοι ἐπόλεμησαν.

Paleſtini Hebræos bello aggreſſi vincuntur.

ΟΥτος δ' ἐπελέξατο ἐκ τῆς πλήθους ὡς φεῖς χιλίους, τοὺς μὲν δισχιλίους δ' ὡς ὤκλε στοματοφυλακῶν αὐτόν, λαῶν αὐτὸς διέζευεν ἐν πόλῃ βεθήλῳ. ἰωνάθης δὲ τοῦ παῖδ' τοὺς λοιποὺς δ' ὡς ὤκλε στοματοφυλακῶν αὐτῶν,

REx autem delectu habito, cōſcriptiſq; tribus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe ſatellitiū, cum quibus ad habitādū Bethela ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſſit, VI. 1. Reg. 14.

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit castrum quoddam Palæstinorum non longè inde distans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præsidiis ea communiuerunt, & omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt. quamobrem si quando agricolis opus esset aliquo ferramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrum necessario, à Palæstinis instrumentum erat petendum. Vt verò audiuerunt expugnatum castrum, indignati & non ferendam contumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum sex millia: & castrametati sunt ad oppidum Machmam. His cognitis rex Saulus profectus est Galgala: & dimissis præconibus per totam ditionem, edicit, vt qui saluam vult libertatem populi, contra Palæstinos arma cápiat: dissimulans interim eorum potentiam, & negans tales esse vt timeri debeant. sed vbi certo compertum est maximum esse hostium numerum, metus omnes Sauli subditos occupat: & pars in speluncas ac loca subterranea se abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accersit prophetam, vt de communi consilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: se enim post septem dies venturum, vt immolatis sabbato victimis, cum hoste prælio decernatur. at ille expectauit quidem quantum propheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens. Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se paulatim à militibus deseri, victimas ad altare obtulit. Cúmque nunciatum esset prophetam aduentare, honoris causa obuiam ei prodiit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis mandatis, se absente preces & sacrificia quæ Dei voluntate facienda erant pro populo temere occupasset. Saulo verò excusante, expectasse se ad statutum dierum numerum: sed cùm milites audito hostem relicta Machma petere Galgala, metu se desererent, necessitate cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs, inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, & præ nimia festinatione Deum, cuius ego mentis interpres sum, non contempsisses. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & posteris successionem parare poteras. Ita Samuel offensus regis facto domum est reuersus. Saulus autem cum sexcentis tantùm militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis instructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæstinorum cautum fuisse diximus. hi diuiso trifariam exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingressi omnia populabantur, spectante Saulo rege cum filio, nec valente prohibere hostem, propter suorum paucitatem.

A εἰς γάβας ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τὸ φρούριον τῶν παλαιστινῶν οὐ πόρρω γεβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ κατατρεφόμενοι τοὺς ἰουδαίους, τὰ τε ὅπλα αὐτοῖς ἀφηρεμωῦτο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηρεφορεῖν χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ ἔποτε δεήσει αὐτοὺς ὅπλισκάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μοκέλλιον
B ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐθεράπευον. ὡς δὲ ἐποιοῦντο τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς αἵρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δικαίως ἰδεῖν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν ἑξακοντα μυριάσιν, ἁρμασιν ἓξ μυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίοις ἐπῆγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαούλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν,
C εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὑπὲρ τῶν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τῶν δ' ὑπαμεινάντων ἐφαυλίζων αὐτὸν ὑπερεῖδον ὡς οὐκ ἀξίου λόγου οὐδ' ὡς τι φοβεῖσθαι δυνάμενον πρὸς αὐτούς. καταγνόντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν παλαιστινῶν οἱ τοῦ σαούλου, καταπλαγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ αὐλάια καὶ τοὺς ὑπονόμους ἐκρυψαν αὐτούς. οἱ πλείους δὲ, εἰς τὸν πέραν τοῦ
D ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγοις καὶ ῥουβήλῳ. πέμψας ὁ σαοὺλης πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει φρὸς αὐτὸν συνδιασπεφόμενον πρὸς τὸ πολέμου τὸ τῶν παλαιστίνων. ὁ δὲ, βραδύνειν αὐτὸν ἐπέλαβεν αὐτόθι, καὶ διασπᾶσθαι θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὶ ἃ πρὸς αὐτὸν ἦκεν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἐπειδ' οὕτως συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ βραδύνει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἐπὶ μέν τοι διὰ
E παρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἑώρα βραδύνοντα ἐν τῷ τὸν προφήτην, αὐτὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ δὲ τὸν σαμούηλον ἤκουσε προσόντα, ὑπαντιάζει μὲν ἐξελθών. ἀσπάζεται δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι διακούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, μεθ' ἣν βούλεσθαι γενέσθαι τῷ θείου τὰς δυνάμεις τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προσενεγκεῖν, κακῶς
F ἐσκευωρῆσθαι καὶ προπετῶς γενόμενον. ἀπολογουμένου δὲ τοῦ σαούλου, καὶ προφασιζομένου τὰς ἡμέρας, ὡς ἄρα λέγοντος, ὑπὸ δ' ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τοῦ αὐτοῦ στρατιωτοῦ διὰ φόβον στρατοπεδίας τοῦ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ καὶ ἀποῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, δεῖν ἡθεῖν πρὸς τὰ θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύ φησιν εἰ δίκαιος ἔδοξα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μᾶλλ' ὧν ὑπέθετό μοι πρὸς τοῦ
G παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἢ συνέφερε τοῖς πράγμασι γεγονώς, σοί τ' αὐτῷ πλεῖστα εἰς βασιλεῦσαι χρόνον ἐξεγλάσατο, καὶ τοῖς σοῖς ἀπογόνοις. καὶ σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὑπὸ τοῖς λεχθεῖσι, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼθ

πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δ' οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας ἀπαιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οὐ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶν, καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κατ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπορεύοντο, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τὸ σαούλου τὸ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τὸ παιδὸς ἰωνάθου, ἀμυνᾶσθαί τε τὴν γῆν, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, οὐ δυναμένων.

καθ-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχὰς ἀπόγονος ὢν ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι βου-
τοῦ ὑφηλοῦ, καὶ τὴν γῆν λεπλατουμένην ὁρῶντες, ἐν
ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. συνῆπτεται ἢ ὁ σαούλου
παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα προβαλόντος αὐτῷ εἰς τὴν
τῶν πολεμίων παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, καὶ ταραχὴν
ἐμποιῆσαι καὶ θάρσος αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου πρό-
θυμως ἐπαινέσαντος φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἥψηται, κἂν
ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὴν τοῦ νεανίσκου συνειρ- B
μήν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολε-
μίους ἐπορεύετο. ἦν ἢ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ὃπὶ
κορυφῆς, ζώνην ἄκρας εἰς λεπτὸν ἀπηκοντισμένης μῆκος,
πέτρας ἐν κύκλῳ περιεστεφανούσης, ὥσπερ προβόλους
τὰς ὑπηρεσίας ὑπερμαχούσας. ἔνθεν συνέβαινεν ἡμε-
λῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, δι' ἣν φύσει πε-
ριεῖναι τῇ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ παύτην νομίζειν
ἀμήχανον εἶ) κατ' ἐκείνας οὐκ ἀναβῶναι μόνον, ἀλλὰ C
μὴ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν,
ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον. καὶ προσβάλωμεν
τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῶσι κελεύσωσιν
ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολαμβάνε. ἐὰν ἢ φθέγξωνται μηδὲν ὡς οὐ καλοῦντες
ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρα-
τοπέδῳ τῷ πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέ-
ρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὅτι D
τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προῖενται τοὺς ἑβραί-
ους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε ἔ-
φασαν ἔλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα
τῶν ἁμαρτημάτων ἀξίως. ἀπασάμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ
τοῦ σαούλου παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, ὧδε μα-
κρὰ μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗ περ ὥρθησαν τόπου τοῖς
πολεμίοις. ὧδε μετὰ μικρὸν ἢ τοῦτον ὅτι τὴν πέτραν
ἦκεν, ἔρημον οὖσαν τῶν φυλαττόντων δι' ἣν τὴν ὀχυρό-
τα. κἀκεῖθεν ἀναρπάσαντες μὴ πολλῆς ταλαιπωρίας, E
ἐβιάσαντο τὴν τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοὺς
πολεμίους. ὑπὸ πόσων δ' αὐτοῖς κοιμωμένους, ὑπε-
κτείνουσι μὲν εἴκοσιν. ταραχῆς ἢ καὶ σκηνῆξεως αὐ-
τοῖς ἐγένετο. ὡς πανὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀ-
ποῤῥίψαντας. οἱ ἢ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς δι'
τὸ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν εἶ), πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλ-
λήλους, καὶ δὴ εἴκαζον ἀναβῶναι πρὸς αὐτοὺς τῶν ἑ-
βραίων οὐχὶ τοὺς δύο μόνους, εἰς μάχην ἐξάποντο. ἐκ οἱ
μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι. τινὲς ἢ φεύγοντες F
κατ' τῶν πρόσω ἐθούμενοι κατεκρημνίζοντο. τῷ ἢ τοῦ
σαούλου κατασκόπων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν
παλαιστινῶν φρασάντων τῷ βασιλεῖ, σάουλος ἠρώτα
μήτις εἴη τῶν αὐτῶν κεχωρισμένος. ἀκούσας ἢ τὸν υἱὸν
καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρ-
χιερέα λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν
αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ
κράτος κατὰ τῶν πολεμίων φράσαντος, ἐπεξέρχει τοῖς
παλαιστινοῖς, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει, καὶ φο-
νεύουσιν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρό-
τερον εἰς τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ-
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σάουλος. ἡμωμένων ἢ ὡς μυρίων ἤδη τῶν ἑβραίων, διώκει τοὺς πολεμίους
κατὰ πᾶσαν ἐσπορπισμένους τὴν χώραν. εἶτε ἢ ὑπὸ τῆς δι' τὴν νίκην χαρᾶς οὕτω ἡμωμένης, συμβαίνει γὰρ
μὴ κρατεῖν τοῦ λογισμοῦ τοὺς οὕτως εὐτυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν περιστῆσαι, καὶ πολλὰ
ἂν ἔχον κατ' μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι ἐκ δίκην ἀπολαβεῖν ὧν ἃ τῶν παλαιστινῶν

Occupauerant enim collem quendam cũ pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo consPirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs cust odiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ accipiendum est. quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant. sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt. & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

VII. 1. Reg. 14.

diris deuouit eum, quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere. Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus refertã apibus, filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes, cásque consensu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expressum inde mel edebat: & monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret, edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse, si corpora cibo recuauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt: & inter cæteram prędam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant. quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cùm omnes parerent, statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est, inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tùm acclamante multitudine vt hoc faciat, vniuersos confestim in vnum locum statuit: & ipse cùm filio seorsũ, stans, sorte deprehẽsurus quis in culpa sit. cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset, & cuius peccati sibi esset conscius. tum ille, Equidẽ pater, nihil aliud scio, nisi quòd heri dum hostem persequor, edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eũ occisurũ pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum priùs tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

A ἐπαρᾶται τοῖς Ἑβραίοις ἴν' εἴτις ἀποχόμενος τῆ φονεύειν τοὺς ἐχθροὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις οὗ νὺξ ἐπελθοῦσα τῆς αἰκίσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτοὺς παύσῃ τῆ πολεμίων, ζῶσι ἐπάρατος ἦ. τὸ δὲ σαούλου τοῦτο φήσαντος, ἐπὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐλθόντε βαθυὴ μὲλι ασᾶν γέμοντα, τῆς ἐφραίμου πλησιχίας, ὁ τοῦ σαούλου παῖς, οὐκ ἐπακηκοὼς τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, οὐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῆ τοῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὸ

B κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δ' ἔγνως ὅτι μὴ δυνῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆ ἡλίου δυσμῶν, ἐδίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δ' οὐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα, μὴ μείζονος δὲ ἰσχύος αὐ καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ ζοφῆς μετελάμβανον πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῆ ἐχθρῶν ⸗ φονῆσαι. πολλὰς δ' οὐδὲ κατανόφαντος μυριάδας τῆ παλαιστινῶν, δείλης ὀψίας ὅτε διῶκτο τοῦ τραπέζου τῆ παλαιστινῶν ζέποντας. καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες, κατασφάζουσι καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατέθιον. ἀπαγγέλλεται δ' τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῆ γραμματέων ὅτι

C τὸ πλῆθος εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλυῦναι, καὶ τὰς σάρκας πιεῖναι καθαρὰς ἐδίων. ⸗ ὁ σαοῦλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα. ⸗ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθαι. ⸗ τὸ γὰρ οὐκ εἶ τῷ θεῷ κεχαρισμένον. ⸗ τὸ δ' πάντων καὶ τὴν θεοσέξιν ⸗ βασιλέως ποιησάντων, ἵστησιν ἐκεῖ

D βωμὸν ὁ σαοῦλος, ⸗ ὡλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. ⸗ τὸν πρῶτον βωμὸν κατεσκάσας. ἄγχι δ' εἶναι θεὸς ὅτι τὴν παρεμβολὴν τῆ πολεμίων ὅτι ⸗ ἐζαρπαγὴν τῆ ἐν αὐτῇ βουλόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῆ στρατοπέδου ἐκ οἰκοουμένων ἐπαθῆς, πολλὴν δ' εἰς ⸗ θεότητα προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς ἀρχιερέα, ἐπέλυσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τῆ ἐχθρῶν ἐζαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δ' ⸗ ἱερέως, μὴ ἀποκρινεῖσθαι τὸν θεόν. ἀλλ' ἐδίκαζε αἰτίας εἶπεν ὁ σαοῦλος πυνθανομένους ἡμῶν φωνὴν ἐδίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προέτρεψεν αὐτοῖς προεμάχεσθε πάντα, καὶ μηδὲν ἐπιφερτῶσιν ἔφθαν λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τῆ σωτηρίας. καὶ ὄμνυμί γε ⸗ τὸν αὐτὸν ἡ μὴν καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἡ τὸ ἁμάρτημα ⸗ τὸ ἐργασάμενος θανατοῦσθαι αὐτὸν, καὶ τὸν θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι, ὡς αὖ εἰ καὶ παρ'

F ἀλλοτρίᾳ καὶ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τὴν ⸗ αὐτοῦ δῆλον ἀπολαμβάνων. ⸗ ὁ πλῆθος τοῦτο ποιεῖν ὀμόσαντος, ⸗ ἀναχώρημα πάντας ἵστησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσταται δ' καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἁμαρτησόμενα μαθεῖν ἐπιζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶ) ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος δὲ ⸗ τοῦ παιδὸς τί πεπλημμέλησε. καὶ τί ⸗ σοι τὸν βίον οὐκ ὀσίως οὐδὲ ὁσίως αὐτῷ ἐζαφανεξαμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδέν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τοῦ ἀρᾶ αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μετασχὼν δίκαιον τοῖς πολεμίοις ἐγεύσατο κηρίου. σαοῦλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμνυσι καὶ τῆς ψυχίσεως καὶ τῆς φύσεως καὶ τῆ φιλτέρων ἁπάντων. μάσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' οὐ καταπλήττεται τοῦ ἀπειλοῦ ⸗ θανάτου. ἀλλ' ἀνδρεῖος ὢν δίκαιός τε καὶ μεγαλοφρονῶς, οὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἀποθνήσκειν θέσθαι με πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ἐπεὶ τε δ' ἀσεβείας γονέσθαι, καὶ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ἀνδρῶν τὸ καταλιπεῖν ἑβραίοις παλαιστινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

δὴ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ σκυθρωπὸν. ὤμοσέ τι μὴ ἀφελέσθαι τὸν αὐτὸν τῆς νίκης Ἰωνάθλευ ἀποθανόντα. καὶ τὸν υἱὸν οὕτως ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ παῖδὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ δὲ δικαίως ὑπὲρ τοῦ νικητηρίου ποιοῦνται τῷ Θεῷ, ὡς τ' αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαοὺλος εἰς τὸν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας αὐτοὺς μυριάδας ἐξ ἧς πολεμίων. βασιλεύει δ' εὐτυχῶς καὶ τὰ πλησίχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρούμενος τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς ὠβας. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς καὶ μέλχισος. θυγατέρες δ', μεροβ καὶ μιχαάλ. σφετερὸν δ' ἴσχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα ἀβιναδαρον. πατὴρ δ' ἦν σαοὺλου κεῖσος. νῆρος δὲ καὶ κὶς ὁ σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δ' ἀβιήλου. ᾧ δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαούλῳ, καὶ ἱππέων. οἷς δ' αἰεὶ πολεμήσειε νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς δύναμιν καὶ μέγεθος δυσμενίας προσηγάγετο, καὶ τῷ ἄλλων ἀπόδειξιν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῷ δὲ νέων τοὺς ἐν μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

A Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurántque nó laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cęsis circiter sexaginta millibus hostiũ Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos ac Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum Melchisum. Filiæ fuerũt B ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste cõgressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum C deligebat satellitum.

Κεφάλαιον η'.

Σαοὺλ πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

ΣΑμούηλος ὁ προφητεύσας πρὸς τὸν σαοὺλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προχείρως αὐτὸν ἀπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, καὶ δι' ἐκεῖνο δεῖν πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ ἡγεῖσθαι, ὡς αὐτῷ μὲν ἤρξοντος τοῦ τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, αὐτὸν δὲ θεοῦ καὶ τοῦ κατ' ἐκείνους καὶ τῶν ὅλων προστάττοντος. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τοῦδε νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, πολεμῶ πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, καὶ κατάσασθαι, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, D E καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοῖς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μή τε ὑποζυγίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆσιν ἰδίαν· ἅπαντα δὲ αἰσθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ἀμαλήκου ὄνομα ταῖς μωσέως καταπολουθήσαντα ἐντολαῖς ἐξαλεῖφαι. ὁμολογεῖ δὴ ποιήσειν σαοὺλος τὰ προσταττόμενα· τὸν δὲ πανάρχειαν τοῦ προὸς τὸν θεὸν, οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὸ προὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατιὰ λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑτοιμότητα, καὶ τὸ ταχὺς ἀναβολῆς ἐν προσούσης ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τοῦ δύναμιν, καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, διείσπεσε τῇ ἱερατικῇ ἔξω τῆς ἰούδα φυλῆς, ἐκ τετρακοσίας μυριάδας. ἡ δὲ φυλὴ καθ' αὑτοὺς ὅτι στρατιῶται ξισμύριοι. σαοὺλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τοῦδε τῆς ἀμαληκίτιδος χώραν, εὐθέως πολλοὺς καὶ λόχους ὅτε τὸν χείμαρρον πίπτουσιν, ὡς μὴ μόνον ἐν τῷ φανερῷ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπιπτεῖν καὶ κυκλουμένους αἱρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, ἥττηται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φόνευσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τοῦ θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῇ ἀμαληκιτῶν πρόσβαλε.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

SAmuel autem ad Saulum veniens, ait se ad il- VIII.
lum missum à Deo, vt eum commoneface- 1. Reg. 15.
ret electione Dei cęteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eã quam nunc tenent regionem proficiscuntur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem F Amalecitarum terram cum exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quã ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prędictũ fuerat successit, oppidatim bellũ circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanũ hoc ratus : primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare eum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessàm misèrendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam cõtra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi cõtemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulus ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à prophe ta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris : quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur, hunc quàm primùm rex vidit, accurrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria : omniáque iuxta volũtatẽ eius esse peracta. Tum Samuel:

A τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δ' ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τύχοις ἐξωθεῖν αὐτοκοδομημένους, τὰς δ' λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις ἔρπουσι συμπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κατὰ κράτος δὴ σφαγὰς γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρησεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀπάνθρωπον ἡγησάμενος ἐν πολεμίοις δίκαιον εἶναι φύσεως ἀγόμενος νόμῳ, θεοῦ τε μὴ πειρωμένους ζῶντα φρᾶν, ἅπερ αὐτὰ διατάγματα θεοῦ ᾧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν ἄγαλμα ἀγαθόν. οὗ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτῳ πιθὼν τῇ βούλησιν τοῦ θεοῦ, πάσῃ γὰρ νικώμενος ἡδονῇ, καὶ χαριζόμενος ἀκμῇ πρὸς ἣν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἴκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς οὕτως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαοὺλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὴν ἡγεμόνα τῆς εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ θεὸς, τὸ τοῦ πολεμίου κάλλος B θηράσασθαι ποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐμεῖνον τῆς ὑποζυγίων καὶ τῆς βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῦ θεοῦ κελεύσαντος, ταῦτα ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ ἀπουδῆς ἄξιον ἦν ὡς τε κτήσασθαι, διέφθειρεν. νικήσας δὲ σαοὺλος ἅπαντας τοὺς ὑπὸ πηλουσίου τῆς αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὴν τῆς πολεμίων, θαλαττὴν τὸ τῆς σικιμιτῶν ἔθνος. οὗτοι γὰρ C ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι κατοίκηνται. φεύγει δὲ τῆς μάχης πάμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοῖς ὄντας ῥαγουήλου τοῦ μωυσέως πενθερου, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. καὶ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς θαλασσίας ὢν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς ἀμαληκίτας ἀφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς δὴ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκεραίας πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε χαίρων δὴ τοῖς D καταρθωμένοις. ὁ δὲ θεὸς, ἄχθεται τῇ τε τοῦ βασιλέως τῆς ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῆς βοσκημάτων ἁρπαγῇ τοῦ πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτοῦ ταῦτ' ἐφέρθη. δοκῶν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ φείδεσθαι τῆς ἐχθρᾶς, σώσειν τιμὴ ἰσχὺν διδοὺς αὐτοῖς. καταφρονεῖσθαι δ' καὶ θεραπεύεσθαι, μηδὲ ὡς αὐθεντῶν βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἐλέγε τὸν προφήτην σαμοῦηλον, δὴ τὸν χρηστοπάσχα βασιλέα τὸν σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι φαίτοιτο, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς θεραπεύειν ἤρξατο τὸν θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τῷ συγχωρεῖν οὐκ ἐπέφυκεν εἰς τὸν σαοὺλον αἰτουμένῳ τῷ προφήτῃ, λογισάμενος οὐκ ἂν δίκαιον ἀμπλήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. αὐ γὰρ ὄφ' ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τὸ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἀνεσμοὺς γὰρ δύσει δικαιοσύνης καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ζῶντας ἡμιθνητας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ θεὸς τῇ τοῦ προφήτου δίκῃ καὶ

ἄλλος δ' μὴ μεταμελόμενος, ἀμ' ἡμέρᾳ σαμούηλος εἰς γάλγαλα θαμίσεται πρὸς σαοὺλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν, ὁ βασιλεὺς προσέρχει, καὶ καζασπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν ἠχαριστῶν, ὅτι μοι τιμὴ ἴσχυε. ἅπαντα τὰ μὴ τοῦ καὶ τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπραγέναι. σαμούηλος δ' πρὸς ταῦτ' ἀναλαβὼν,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων εἶπε, καὶ προζυγίων βοῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ, τὸν λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρίνατο τετηρηκέναι. τὸ μὲν τοι γε τῶν ἀμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξαφανίσθαι καὶ τελείως. καὶ φείσασθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δὲ αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. φθὶ οὖ τί δεῖ ποιεῖν βουλόμενον πρὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, οὐχὶ θυσίαις ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δέ εἰσιν, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, & μηδὲν ἄλλο φεροντίζεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅπως αὐτῷ πείσωσι τὸν θεὸν κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῇ δοκῇ. παρὰ γὰρ οὐχ ὑποζυγίων καὶ ἀληθῆ καὶ μόνιμα τῷ θεῷ κεχαρισμένων θρησκευόντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, εἶτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' ἄμωμος, ἀλλ' ἀποστρέφεται, καὶ δίγματα τῆς πονηρίας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δὲ ἓν καὶ μόνον ἅπερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς δι' μνήμης ἔχουσι, & τελέσαι μᾶλλον ἢ παραβαίνειν τι τούτων αἱρουμένοις ὀπτέον). καὶ οὔτε θυσίαν ὀπτίζητε παρ' αὐτῷ. καὶ παθυόντων ἢ καὶ ἡ λιτὰ, πονίας ἢ ὅλον τὸν τιμὸν ἢ παθὰ τῷ πλουσιωτάτων δέξεται. σὺ τοίνυν ἴθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ θεῷ. καταφρόνησας γὰρ καταμελήσας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέχεινον ἀποστέλλεσθαι μεμιμένου, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὁλόθρου τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἁρπαγησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τῷ παθαχόντος σοι θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. σαοὺλος δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. παθαβαῖναι γὰρ τὰς ἐντολὰς τῷ προφήτου. καὶ μὴν τοι γε ὄνος καὶ τὸν ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ καλύσαι δίκαιος ἀπολογεῖσθαι αὐτοῖς τὴν λείαν μηδὲ θύσειν. ἀλλὰ συγγνώσκει, & πρᾶος ἴθι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρὸν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ὑποστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ὀπτελέσαι τῷ θεῷ. ὁ δὲ, εἰ γὰρ ἐώρα τὸν θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆει πρὸς αὐτόν.

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contemptisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Κεφάλαιον θ'.

Οτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα δαβίδην ὄνομα.

Cap. IX.

Samuel ad Danidem regiam potestatem transfert.

Σαοὺλος δὲ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸ σαμουήλου, ἐλαμβάνετο τῆς διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς ἀπὸ τοῦ μὲν ὁρμῆς ἀπιέναι τὸν σαμουήλου ἠνώχλησε, διεχίζει τὸ ἱμάτιον. ὁ δὲ προφήτου τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτῷ διαχωρισθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν & δίκαιον. ἐμεμφέτο δὲ τὸν θεὸν τοῖς θεὶ αὐτῷ πεπραγμένοις, ὡς μεταβαλλόμενον καὶ τρέπεσθαι τὴν γνώμην αὐθρώπινα πάθη ὄντος οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλος, αἰσθόμενος μὲν ἔλεγε, ἀγνοήσας δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δύνασθαι. τιμῆσαί γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει τοῖς πλήθους ὀφθῆναι σὺν αὐτῷ θεραπεύοντα τὸν θεὸν προσκυνήσαι. δίδωσι δὲ τοῦτο σαμουήλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγεται δὲ & ὁ τῶν ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς ἄγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς ἔχει πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν. ὡς σὺ πολλὰς μητέρας ἑβραίων ὀδυνηρὸν ὀδυρίσθαι & πένθος ἄγειν ἐποίησας, οὕτως ὀδυνήσεις ὑπὸ σαυτῷ θεραπαινίδι τὴν μητέρα. & κελεύει θεραπεῦσαι αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

A Quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetę consilio se decretum. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificiũ non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si etiam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contemptisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis mãdata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: metu tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterum, ne in simile peccatum incidam. Rogabátque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B C D E

Cap. IX.

Samuel ad Danidem regiam potestatem transfert.

TVm Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in-vestimento. cúmque propheta dixisset, sic scindendũ eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque simile esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri nõ posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratũ iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarũ. qui cùm mortẽ amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodũ tu multis Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiã afferas: iussítq. eũ ibid. in Galgalis

F

interficiꝰ:ipſe verò reuerſus eſt Ramathã. Rex verò tũ demũ ſẽries in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiã proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomẽ collẽ ſignificat:nec poſt illã diẽvnquã in prophetæ conſpectũ venit. Samueli verò vicẽ eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit,&aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium,& ex eius filiis eũ vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cũmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit,vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eò loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt,quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat: viſóque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Perconſanti enim an hunc iuuenem vngere deberet,quem ipſe admiratus dignũ regno ducebat,reſponſum eſt,non eadem ſpectare Deũ quæ homines.Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formę præmium eſt regnum,ſed animi virtuti & cum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere : móxque & alij quinq; adfuerunt.horum nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus.His quoque viſis,qui nihilo deteriores forma erant , propheta rogat Deum, quiſnam ex his eligendus eſſet,& audito quòd nullus,ſciſcitatur ex Ieſſæo , num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem , qui curam gerat gregum , propheta iubet vt confeſtim voceturinon enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit,adoleſcens colore flauus , & martium quiddam tuẽs,alioqui liberali ſpecie tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt,& cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat:præcipítque vt iuſtitiam colat, & operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum,& familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam : Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos , & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit , ſemper victorem redituru , inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur , ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidẽ cõmigrat.

θανθανεῖν. καὶ αὐτὸς ἦ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος ἦ ὁ βασιλεὺς ἀθάμβητος ὢν παραθεὶς κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκλάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά. σημαίνει ἦ βουνὸν ἐρημικὸν ὁμῶν τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκεῖνον οὐκ ἔτι τῶν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ προφήτῃ. σαμουὴλος ἦ λυπούμενος ἐπὶ αὐτῷ, παύσασθαι μὲν τὸ φρενῶδες ἐκέλευσεν ὁ θεός. λαβὼν ἦ τὸ ἄλυον ἔλαιον, εἰς βηθλεμῶν ἀπελθὼν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠδήδου. χρείαν τῷ ὑὸν αὐτὸν ὃν αὐτῷ ὑποδείξῃ βασιλέα ἡμισόμενον. ὁ ἦ, δείλαιε φήσας μὴ τέτοκα μαθὼν σαοὺλος αὐτίκα λογίσας αὐτὸν, ἢ κῆ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τῶν προειρημένων ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τῶν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πιθόμενοι οὖν τῶν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μῆ τῶν τέκνων ὅτι τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτὸ τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν δυμῳδῆ καὶ καλὸν, εἴκασεν ἐκ τῆς δυμορφίας τοῦτον ἐῆ τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρείαν τῷ ἐλαίῳ πέπεισται ὃν αὐτὸς ἐθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινε, οὐ τὰ αὐτὰ βλέπων ἀνθρώπος εἶπε καὶ θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀποβὰν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν ἐῆ. ἐγὼ δὲ οὐ σωμάτων δυμορφίας ἐπαθλον ποιοῦμαι τῶν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, καὶ ζητῶ ὅς τις ταύτης ὄντι τελέως δικαιοσύνη καὶ εὐσέβεια καὶ ἀνδρεία καὶ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συνίσταται κάλλος κατακοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον δεῖξαι σαμουήλος. ὁ δὲ, πάντ' ἄλλους ἐπέπεισεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάμαλος ὁ ῥίζος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χρῆσις τῆ πρεσβυτέρου τῆς μορφῆς, ἐπερώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' οὐδένα, πυνθάνεται τὸν ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἦ ἔῆ δαβίδην τιμοῦμαι, ποιμαίνειν ἦ κῆ τῆς τῷ βοσκημάτων φυλακῆς ὄπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταλυθῆναι γὰρ εἰς τὴν δίωξιν οὐκ ἐῆ δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς πυῤῥὸς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, θρασὺς ἦ τὰς ὄψεις κῆ καλὸς ἄλλως, ὅτε ὅτιν εἶπεν ἡσυχῆ φωνὸς αὐτὸν σαμουήλος ὁ βασιλεύειν αἱρέσας τῷ θεῷ. καταπαύεται μὲν αὐτὸς, καταπαύει ἦ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον κῆ τὸν ἰεσσαῖον. μῆ καὶ τῷ παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὀρῶντος ἔ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλίφειτε αὐτὸν, κῆ θεὸς τὸ οἷς ἠρέμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει ἔθ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρηται. παρήνει δ' ἐῆ δίκαιον κῆ κατήκοον αὐτῷ τῷ προσταγμάτων. οὕτως γὰρ αὐτῷ ὠδημένους τὴν βασιλείαν ὅτι πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ περιβόητον ἡγεῖσθαι. καταῤῥήσθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αὐ ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα, καὶ πρὸς ἕωθεν τὴν μάχην, πλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. κῆ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἦ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τοῦ θείου πνεύματος εἰς αὐτὸν μεταποιήσαντος, τὸν σαοὺλ ἡ μανία κατεῖχε καὶ δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ σφαγὰς ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἔχειν νοεῖν. εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπίστατο κιννύρᾳ, τοῦτον ἐπιλύσειν ζητήσαντας ὑπὸ ταύτην αὐτῷ προσιόντα τὰ δαιμόνια, καὶ παύεσθαι, ποιεῖν γὰρ κεφαλῆς ἐξάντλα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἀθέσπιον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ἐν Βηθλεέμει πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἔτη δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλόν, τὰ δ' ἄλλα πολλῆς ἀπουσῆ σπουδῆς, ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὸν ἄνδρα. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν δαβίδην, τὸν ποιμνίων ἀποπαύσαντα. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἀνδρίας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμψας τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαι τῷ σαούλῳ ἐλθόντος δέ, ἤδετο καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, ἀεὶ παρῆν ἔχων τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ τῶν δαιμόνων ταράττειν ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γαληνόν. πέμπει δ' αὖθις πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὑτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἥδιστα γὰρ αὐτῷ βλεποιμίῳ καὶ παρόντι. τοῦ δ' ἐκ ἀντειπεῖν τῷ σαούλῳ, συνεχώρησε καὶ τοῦτον.

Κεφάλαιον ί.

Ἄλλη στρατεία παλαιστινῶν ἐπὶ τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες, μεγάλην, ὅσην τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ μεταξὺ στενοχωρίας καὶ ἀζηκοῖς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπιξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ σαοὺλος, καὶ ὄρος τι ὄρους στρατοπεδευόμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὅτι ὁμβρίοις δέ τισι ὄρεσιν ἀντικρὺ τοῦ καταληφθέντος ὑπὸ τοῦ σαοὺλου στρατοπεδεύσασθαι. διέχουσι δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσους αὐλῶνας τοῦ ὄρους ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως ἦν γάτης, ἀνὴρ παμμεγέθης. τοσοῦτος, ἦν γὰρ ἐννέα πηχῶν τὸ ἔλαττον καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ σώματος ἀναλογοῦντα φορῶν, θώρακα μὲν ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κάρυθα δὲ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς οὕτω φοβεροῦ τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δὲ ἦν, οὐ κοῦφον βάσαγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ὅτι τῶν ὤμων αὐτὸ αἴρειν ἔφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵποντο δὲ πολλοὶ βαστάζοντες τὰ ὅπλα. στὰς τοίνυν ὁ γολίαθος ἐν μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοᾷ τε ἀφῆσαι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλον καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει· μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς δὲ ἀνάγκη τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν. δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μάχεται τῶν ὑμετέρων, καὶ βεβαιωθήτω τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῷ νενικηκότι. δουλώσουσι γὰρ ἐκεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας ᾖ. πολλοῦ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέσταιον ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁ βούλεται ἢ τῷ πάντων. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθών, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἃ διέλειπε προκαλούμενος ὅτι τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸ σαοὺλον

quo factum est vt hic concepto diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strãgulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Berthlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidẽ à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque veniſſet confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eũ pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cinnyram accinens, regem ad sanam mẽtem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Cap. X.

Expeditio noua Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscri- XI.
pro numeroso exercitu bellum Israelitis 1. Reg. 17.
inferunt, & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, valtos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respõdebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cõstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleã vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus: atque ita per quadraginta dies prouocare hostem prædictis conditionibus non destitit, stupẽte Saulo

cum vniuerſo exercitu: qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum ſigna regia ſequebantur, iſque ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed dum bellum ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnumquidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditiſque barbari conuiciis grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrũ obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reueritus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum ac ferocientem proſternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deiectus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, ſolóque affligtam occidi: neque mitiùs tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleſte numen impune hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructum priùs thorace regio ſimúlque enſe ac galea. Tum Dauid qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens. Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm aſſumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus, adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τῷ στρατιᾷ. καὶ παρεταττοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δ' εἰς χεῖρας. τῷ δὲ πολέμου συνεχομένου τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστικοῖς, σαοῦλος ἀπέστειλε τὸν Δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς ἔσω υἱοῖς, οἷς ὅτι συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅτι τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων ἐφοδεύεται. μετ' οὐ πολὺ δ' ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων παρῳδηθεὶς ὑπὸ τοῦ παιδός, κομισαι τὰ τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τί πράττουσι. τὸ δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὅστις αὐτῶν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλοῦντι δαβίδῃ περὶ ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημούντος τὸν στρατὸν καὶ κακίζοντος τὸ παλαιστινοῦ ἠγανάκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸ εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτ' ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὸ πρέπον εἰπόν. ἐπέλαβέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφθείς δ' τὸν ἀδελφὸν, ὑπερχάρησεν, καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. φθασάντων δ' αὐτοὺς τῷ σαούλῳ τινὲς τὸ νεανίσκου προσάρτησιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. ᾧ πυθομένῳ τί βέλεται καὶ λέγει, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔστω φρόνημα, μηδ' ὀλιγωρείτω βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τῶν ἀλλοφύλων τὸν πολεμίου χωρήσας αὐτῷ δεῖ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. ἡδύνατο μὲν αὐτὸς οὕτω καταγέλαστος ἐνδοξον τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδεὶς ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν πάνυ δυναμένου καὶ πεπωμένου σφάττεσθαι καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι ἀδοκήτου καὶ ταύτῃ ἔχοντος ἡλικίαν ἀποθάνοι. τοῦ δὲ σαούλου, τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τῶν ἀψυχίαν θαυμάζοντος, οὐ θαρρῶν ὅς γ' ἐπ' αὐτῷ ἔχει τῶν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀθυμότερον εἶ) ἔχει ταύτῃ πρὸς ἐλπίδα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τοῦ θεοῦ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείραμαι γὰρ αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα μου ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα δίωξας καταλαμβάνω, κἀ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός. αὐτὸν δ' ὁρμισάντα ἐπ' ἐμὲ, τῆς οὐρᾶς βασάσας, κ' προσρήξας τῇ γῇ, ἐξαπέστειλα. ταὐτὸ δ' καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος ἐξεπέμψατο. νομίζω δὴ κ' ὁ πολέμιος ἐκεῖνον εἶ) τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τῷ στρατιᾷ κ' βλασφημοῦντα τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποιήσει. τῇ προθυμίᾳ τοιαύτῃ καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος ἔφασκε τοῦ σαούλος δίξασθαι, ἅπαντι φησὶ πρὸς τῷ μάχην κ' προσιέναι αὐτῷ τὸν αὐτὸν σκέπασμα, κ' προσιζώσας τὸ ξίφος, κ' προκεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγγύμνασε γὰρ, οὐ δ' μεμαθήκει φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος καὶ βασάζειν δύναμαι. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βούλομαι μαχέσθαι. πάντα οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τῷ βακτηρίαν ἁράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὸν ποιμενικὸν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ὅτι τὸν γολιάθου ἐπορεύετο. καταφρονῶν δ' οὕτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωψεν, ὡς οὐχ ὅσα πρὸς ἀθλητὴν ὅπλα νομίσας ταῦτ' ἔχειν μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυὼν ἀπελαυνόμενος καὶ φυλακτόμενα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὶ αἰθερόπου κυνὸς ἐξ δοκεῖ; ὁ δ' οὐχὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ & χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζων ἀπεκέρνατο. κινεῖ ἢ θρὸς ὀργὴν τὸν γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ τίθεται ἐκ τῆς θεοσπυρίας τὸ θεοῦ. κἢ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτὸ τοῖς ὀρνέοις & θηρίοις μεταρσίοις ἁρπαγὰς ἀσασθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ δαβίδης. σὺ μὲν ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ κἢ δόρατι καὶ ἐν θώραξι. ἐγὼ ἢ χείρων ὅτι σὲ, τὸν θεὸν ὥπλισμαι, ὃς σέ τε κἢ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τῇσ ἡμετέραις διολίσει. καρατομήσει μὲν γάρ σε σήμερον, & τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμορύλοις κυσὶ φάγεσθαι. μαθήσονται ἢ πάντες ὅτι προέσηκεν ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτου ὄζει τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη φάσκουσιν καὶ δύναμις ἀώφελὴς, θεοῦ μὴ παρόντος. ὁ ἢ παλαιστινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα κἢ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅτι τὸν δαβίδην φάγοιεν, καταφρονῶν κἢ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῶς κἢ παῖδα ἐπ τλιῦ ἡλικίαν ῥᾳδίως ἀναιρήσειν.

Κεφάλαιον ια'.

Μονομαχία δαβίδου θεὸς γολίαθον, κἢ ἥττα τῆ παλαιστινῶν.

ΑΠαντᾶ ἢ ὁ ναυλοσιος μὴ συμμάχου μὴ βλεπομένης τῆ πολεμίῳ. θεὸς δ' ἦν ὁδηγὸς κἢ αἱρόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἷς αὐτῷ κατέθηκεν ἐκ τῆ χειμάῤῥου λίθον ἕνα, καὶ ἀρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅλῃ τὸν γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, κἢ διῆλθεν ἕως ἔ ἐγκεφάλου τὸ βληθὲν. ὡς εὐθὺς καρηθῆναι πεσεῖν τὸν γολίαθον ὅλῃ τῷ ὁπλιτῇ δραμὼν δ' ἐφίσας τῆ πολεμίῳ κεμβρίῳ, & τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐχ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τῷ κεφαλῷ αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ γολίαθος, ἥττα κἢ φυγὴ γίνεται παλαιστινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἐρριμμένον, κἢ αὖθις τῆ ὅλων δίσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' αἰχμᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ φάσθαι αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τῆ κινδύνων ἐπειρῶντο. σάουλος ἢ καὶ πᾶς ὁ τῆ ἑβραίων στρατὸς, ἀναλαβόντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτούς. καὶ πολλοὺς ὑποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆ γίτθης θύρων καὶ τῆ πυλῶν τῆ ἀσκάλωνος. καὶ ἀνήκουσι μὲν τῆ παλαιστινῶν εἰς ξισμυρίους, ὡς ἢ ἕξουσι ἑκατοντάδες γίνονται. σάουλος ἢ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῆ, ἁρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τλιῦ ἢ κεφαλὴν ἔ γολιάθου δαβίδης εἰς τλιῦ ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, κἢ τλιῦ ῥομφαίαν αὐθημερὸν τῆ θεῷ. φθόνου ἢ καὶ μῖσος τῷ σαούλου πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲ κυμβάλων & τυμπάνων κἢ παντοίας χαρᾶς, ᾄδουσαι αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλοὺς σάουλος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ἢ, ὡς μυριάδας δαβίδης ἀφανίσῃ. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ ἢ τῆ μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ ναυίσκῳ, κἢ λογισάμενος μηδὲν οὕτως μὴ λαμπρᾶς εὐφημίας ἢ τλιῦ βασιλείας ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν δαβίδην. καὶ τῆς μὲν φοβητικῆς τάξεως, ἐπεὶ τῷ δίκει πλησίον αὐτῷ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μετασήσας, ὑποδείκνυσι χιλίαρχον, ὡς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τελευτήσομεν. δαβίδης δὲ παντᾳοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθου καὶ διαφερόντως ἐκλίπτου,

A num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustatim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, B & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contrà vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quàm vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

HVic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam ampliùs spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. I.Reg.18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierũ ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidẽ decie smillenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eũ habere cœpit: & parum tutum putans armatũ circa se versari, ex satellite tribunũ fecit, nõ tã illius honori quàm suæ securitati consultũ volens, vt sæpe hostib. obiectũ aliquis casus è medio tolleret. Dauid autẽ nusquã diuina ope destitutus, quocũq. mitteretur rẽ feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil memorari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi, poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Paleſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum nõ vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hîc quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

Cap. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII.

Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutũ hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionatham filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῦ καὶ τὴν σαοὺλου θυγατέρα παρθένον ἔτι οὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τὸ πάθος ὑπερκατοικτῖραι ἤρξατο καὶ φανερὸν καὶ ὀφθηναι ποιεῖν τὸν πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴν ἱκανὸν μισοῦντος τὸν Δαβίδην ὅπως βουλῆς, ἢ δίκως ἤκουσε. καὶ δοὺς προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τοὺς τὸν ἔρωτα μεμυσάντας αὐτῆς ἔφη, χρησόμενον ἀπολείας, καὶ κινδύνων ἄπιον αὐτῷ λημψομένῳ. καταγγέλλω γὰρ εἶπεν αὐτῷ τὸν τῆς θυγατρὸς μου γάμον, αἰ ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ δ', ἡγεμὼν οὕτω λαμπροῦ πρωτεύοντος, καὶ βουλόμενος ἐπ' ἔργῳ παραβολῷ καὶ ἀπίστῳ λαβεῖν κλέος, ὁρμήσας μὴ ὅτι τὴν πρᾶξιν, ὀλιγωρήσειν ἂν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν, ἢ χορήσῃ μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀνδρεπτῶς, ἀπαλλαγήσεσθαι γὰρ αὐτὸ δι' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' οὐχὶ δι' ἐμαυτῆς κτείνας. ὀλίγα πείσειν ἂν τῆς τε Δαβίδου ὀλιγανοίας καλλύνειν τοὺς εἰκότας λαμβάνειν, πῶς ἔχῃ πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο ὀλολύζασθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σέβοι μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βούλεσθαι δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δ', μανεῖν ἀρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ἡγεῖσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' οὐχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ὅτι ταπεινῷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σάουλος δ' ἀγγελάντων αὐτῷ τὴν αἰκεστὴν τὰς τοῦ Δαβίδου δυνατείας. οὐ χρημάτων ἔφη δεῖσθαι μεφέζειν αὐτῷ, οὐδὲ ἐδέησεν. ἀπιπολαῖον γάρ ὄζειν οὕτως τὴν θυγατέρα, μᾶλλον δ' συνοικίζειν. γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πᾶσαν, ἣν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαι δὲ μοι παρ' αὐτῷ λαβεῖν, αὐτὶ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, οὐ χρυσὸν οὐδ' ἀργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῆς πατρῴας οἰκίας κομίσῃ, παλαιστῶν ἢ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων οὐδὲν αἰ οὔτε ποθεινότερον οὔτε λαμπρότερον δόξειν ἡγεῖσθαι. τῆτε παιδίμου πολὺ τῆς νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτοτέραν, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ καὶ μαρτυρουμένῳ τὸν πολεμίων ἥττας κομιδῇ νέον ὄντα τοῦτον φρὸς τὸν Δαβίδην τῆς λόγων ἡδονῆς, τὸν σάουλον ἑαυτοῦ δακέσαι νομίζων αὐτὸ δεῖ τὴ συγχρύσιαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι δεσμεύσας, οὐδ' εἰ δυνατὴν ἢ δύσκολον ἔτι τὸ προκείμενον ἔργον τῆ λογισμῷ δεινήσας, ὥρμησεν. δύο δὲ μὴ τῆς ἑτοιμείας ὅπλ τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὑπὲρ τὸ γάμου κατηγγελμένην πρᾶξιν. καὶ ὁ θεὸς γὰρ ἦν ὁ πάντα ποιῶν δύναρῆ καὶ δυνατὰ, δίδοῦ τῷ Δαβίδη. κτείνας γὰρ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτέμων, ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα, ὀλίγα τῆς τοῦτων ὀλιγίξεως, τὸν αὐτὶ τούτων γάμον ἀπαιτῆσ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως δυωμόσας τὸν Δαβίδην τῆς ἀνδρείας, συμφήκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σαοὺλος.

ΣΑυλος δ' οὐκ ἔχων ἀναιτιᾶν ἐκ τῆς ὑπερημφίας, αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι' ὀλιγωρίαν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὀλισθεῖν ὁ Δαβίδης ἀποθάνῃ τὸν γάμον ἐπαγγέλλεται, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὼν ὀνόματι. ἔμελλε δ' οὐκ ὀλίγου τοῦ τοῖς ἡμῶν ἰδίοις ἐμιδύειν σάουλος κρὰ ὀρθὸν γὰρ τῷ Δαβίδη φαίνεσθαι τῆ θεῷ, καὶ φανερὸν τοῖς ὄχλοις δύδοκιμῆσαι, κατέδυσε, καὶ τὸ φόβον οὐκ ἔχειν ὑποπτεύεσθαι δεῖ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν ἡ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ ἐκ δυνατὸν, κτείνειν τὸν Δαβίδην διεγνώκει. καὶ προσάσει τὸ αἱρέσιν αὐτῷ, ἰωνάθη τε τοῦ παιδὸς καὶ τοῖς πιστοτάτοις

τάτοις οἰκεῖος. ὁ δὲ, τὸν πατέρα τῆς ὀλιγοψυχίας τοῦ Δαβίδ ἢ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐχ ὅτι μείζονος ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτου ἠξιωμένης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν. ἐπὶ τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ καταδύμενος, λάθρᾳ πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ πατρὸς ἀπορρήτου καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μὲν ἐκείνῳ φυλάττεσθαι ἡμέραν ἀπὸ δεκάτης τὴν ὑπερκειμένην. αὐτὸς δὲ ἀπαντήσας τὸν πατέρα. καὶ τοῦ λόγου προϊόντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ εἰ αἰτία μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς οὐ δεῖν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαύτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος εἰργασάμενον. εὐμενέστερον δ' αὐτοῦ γενησόμενον, εἰ δὲ μὴ συγγνώμην ἂν ὅτι τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως ἔργοις. δηλώσειν δέ σοι τὸ τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαβὶδ μὲν πειθοῖ συμβουλίᾳ χρησθαι, ὑπεξίσταται τῆς βασιλέως ὄψεως.

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπεδίωκεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

ΤΗ δὲ ὑστεραία πρὸς τὸν σαοὺλ ἰωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγον αὐτῷ περὶ τοῦ Δαβίδου προσφέρειν. τί καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄφρα, μέγα μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τὴν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τὸν ἑβραίων λαὸν, ἐφ' ὅτι παραγέγονεν ἡμέρας ὑπομένει, μόνος τολμῶν ὑποστῆναι τὴν τοῦ πολεμίου περίκλησιν. καὶ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπετάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δὲ ὅτι τούτῳ γέγας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀληθέστερος αὐτὸς ἡμῶν ὁ θάνατος, ἢ δι' τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ δι' τὴν συγγένειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτῷ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χαρείσα πρὶν ἢ τῆς συμβιώσεως εἰς ὕπνον ἐλθεῖν μέλλουσα παιδίζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, σεσῶτον μὲν ἡμῖν διὰ ἀρετὴν μεγάλην διεργασάμενα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτι σοι τὸ ποιητοῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζόμενον, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρήνην δ' ἀπ' αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχε. δικαιότερον δ' τὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. αἰσχρὸν γὰρ τούτων ὑπολελεῖφθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τῷ παιδὶ πρεσβεύων γὰρ ὀργῆς καὶ τέκνου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δὲ μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τὰ αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ πρὸς τοῦ πατρός. ἀγαγὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαβὶδ ὥσπερ ἔμπροσθεν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις Δαβὶδ κινδυνεύσας ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλ δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον ὡς τε ἀνελεῖν οὐ διέχρισατο.

ΚΑτὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβὶδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοδον πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἥλπισεν ὑπὸ τοῦ καθορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσφορίας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ὅτι σφαλέστερος αὐτὸς ἐν τῷ ἐπανόδου προέξων γενόμενος.

A esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quòd non solùm amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego patrem salutabo, & nactus occasionem de te mentionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullam enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primùm è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

SEquenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierũ ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus. idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiamob necessitudinem. Iniuria enim hæc ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit: deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eũ quãadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo Dauid aliquoties insidias regis egrè elapsus, bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

PEr idem tempus Palęstinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illo mittitur: breuísque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rẽ feliciter administratã excipi oportebat: sed successu mœstº, ei felicitatẽ periculosã sibi fore existimabat.

Cúmque rursùm intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare: & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quod cùm Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo fine viuere nec vellet nec posset. Caue, inquit, ne te sol hìc deprehendat, aut nunquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iccur capræ recens exemptum subiecit, diluculóque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat eum asseri. omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi nisi pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad prophetam Samuelem in Ramatha: eique rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quam minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: idque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui no- Galbaath: ibique aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quod prioribus accidisset, rursum alios mittit. cúmque terrij quoque prophetico spiritu corriperentur: tandem iræ impotens ipse eò properat.

A ἐπεὶ ᾗ πάλιν ἀφορμηθὲν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθορύβει καὶ συνεταράττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ ἀφεστάξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξᾴδειν αὐτόν. ἐκείνου ᾗ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἐκτεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ καὶ τὸ μὲν ἀφεστὸς ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐφύλαττεν αὐτὸν ἄχρι τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελὰς ἀφανὴς γενόμενος ἵνα ἀθροισθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κρίσει ἀθρόᾳ ἀποκτείνῃ. μελλησάσης ᾗ τῆς γυναικὸς Δαβίδου θυγάτηρ ᾗ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς μαθοῦσα δόλον, τῷ ἀνδρὶ παρίσταται δηλὸς ἔχουσα τὰς ἐπὶ αὐτοῦ ἐλπίδας καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα. οὐδὲ γὰρ αὐτὴν ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου τεθνηξόμενον. καὶ μή σε φησὶν ἥλως ἐν ταυδοῖ καταλάβοι. οἰ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε ᾗ, ὡς τάχος σοι δύναται. ἀλλ' ἐκεῖ ἡ παροῦσα νὺξ καὶ ποιήσει δί σοι ταύτην ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν ἀνδρὸς ὑπὸ τῆ πατρὸς ἀπολούμενον. καὶ καθημένου ᾗ δόλῳ θυείδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἐπιθεῖσα σκυτάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντ, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς θηβολαίοις ἠπαρ αἰγὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τὸ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος δὴ τὸν Δαβίδην, ὠχλῆσθαι δόλῳ τῆς νυκτὸς εἰπεῖν, τοῖς παροῦσιν δηλώσασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, ᾗ τρίχινα πηδήματα τοῦ ἵππου σαλεύοντι τὴν δὴ τὸ θηβόλαιον πιεζόμενον τὸ κατακείμενον τὸν Δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγελθέντων ᾗ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἡμέρα ἐγένετο δόλῳ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν οὕτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀπολεῖν. ἐλθόντες ᾗ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην, καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτῇ ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκηπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ δίους τῆς φρὸς τοῦ σωθῆναι σωφρόνως. ὑπὲρ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. οὐ γὰρ οὕτως ἔλεγεν εἶναι τὸν ἐχθρὸν ἐζήτησε ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι καὶ συγγνώσεσθαι μὲν τῇ κόρῃ σαούλος. ὁ δὲ Δαβίδης ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε φρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθὲ, καὶ τῷ ὅπου λάθοι αὐτῷ τῷ τὰ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ὑπ' αὐτοῦ τῇ ἄρᾳ βληθεὶς ἀποθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς φρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς φρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἄπρακτος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου καὶ δικαιοσύνης. τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ αἴτιον σαούλῳ τῆς πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τῷ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθάν, ἄγων δὲ τὸν Δαβίδην ὅπῃ τινα τόπον γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν συν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ὅτι τοῦ προφήτου τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν φροστάττει συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαούλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὅπῃ τὸν Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς προτέροις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων δὲ καὶ τῷ ῥίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξῴρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, σαμούηλος πρὸ τῶν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ἡ πρὸς αὐτὸν σαοὺλος, ἀπὸ πολλοῦ πνεύμα-
τος ἐλαυνόμενος, ἐκφέρειν ἤρξατο προφητείαν. καὶ τέλος ἐκδύτα πε-
ριελύσας αὐτὸν, κατακλινόμενον ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε
καὶ νυκτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου βλεπόντων. ἰω-
νάθης δὲ ὁ σαούλου παῖς, ἀφικομένου πρὸς αὐτὸν ἐ-
κεῖθεν δαβίδου, καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἀποδυσεμένου
βουλῆς, καὶ λέγοντος, ὡς οὐδὲν ἀδικήσας, οὔτ'
ἐξαμαρτὼν σπουδάζοιτο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῷ φονευ-
θῆναι. μήτε αὐτῷ τοῦθ' ὑποπτεύειν παρακά-
λει, μήτε τοῖς ἀγαθάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο
πρᾶττοντες. ἀλλ' αὐτῷ φροντίζειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν
γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσαι γὰρ
ἂν αὐτῷ περὶ τούτου καὶ σύμβουλον ἁπλαλαβεῖν, τὴ κοι-
νῇ γραμμῇ καὶ τ' ἄλλα πρᾶττοντα. ὁ δὲ ὤμνυε μὲν
οὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίου προνοεῖν αὐτῷ μᾶλ-
λον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι ταληθέστατοις λόγοις. τὸ δὲ
ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ θεάσηται πνεύματι μόνον αὐ-
τὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα πε-
ρὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τέλος πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ ἀγάθησιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ' οὕτω πιστωσαμένῳ τὴν
τοῦ σαούλου προαίρεσιν ἰωνάθης, ἐπεφώτα τίνος ἐξ
αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, οἶδα γὰρ ἔφη πάντα σε χα-
ρίζεσθαί μοι, καὶ παρίχειν ἐθέλοντα. νουμηνία μὲν
εἰς τέλος ὕπουσαν ὄζει, ἔθος δ' ἐχω δειπνεῖν σὺν τῷ
βασιλεῖ καθήμενος. εἰδέναι σοι δοκεῖ, προθυθεὶς ἔξω
τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ; λαθραίων ἀγορεύω. σὺ δ'
ὅταν ζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε παρθυναί με εἰς τέλος πα-
τρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς φυλῆς ἀγούσης. προ-
θυθεὶς, ὅπ σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν οὕτω εἰκὸς
καὶ συμπαθὲς ὄζει λέγειν ὅτι φίλοις ἔστι δημοῦσιν, ἐπ'
ἀγαθῷ βεβούλευκεν ἐπὶ σοὶ μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐ-
τῷ εἶναι μηδ' ἐγθρόν. εἰ δ' ὡς ἄλλως ἀποκείνεται,
τοῦτ' ἴσθι τετμῆσθαι τὸ κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένον.
μεμνῆσθαι δέ μοι τέλος ἀγαθοποιεῖν τέλος τοῦ παῖδος, οἰκτῳ
τὸ γὰρ ἐμὸν τοῦτο καὶ φιλίᾳ, δι' ἣν πίστεως τε παρ' ἐμοῦ
λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι διατέτακται
οἰκέτῃ σῷ. εἰ δ' ἐξέπεσεις τι ἐν ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς
ἄρτι καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον
ἀγχιβασίας τῷ λόγῳ ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπαγ-
γέλλετο, κἂν τι συνθρονῶν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τέλος
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων δεδοκείνται μεμνῆσθαι. ἵνα δ'
αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον
καὶ καθαρὸν ἄεσα, οὐδὲν παρήσειν ἔφη τῆς δαβί-
δου σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τοῦτον ὃν πο-
λλῷ ὁρᾷς καὶ παντοχοῦ κεχυμένον, καὶ πρὶν ἐρμη-
νεῦσαί με τοῖς λόγοις τέλος ἀγαθοῖσιν ἤδη μου ταύτῃ
εἰδότα, μάρτυρα ποιοῦμαι τῷ πρὸς σὲ συνθηκῶν,
ὡς σὸν αὐτοῦ τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαι-
ρέσεως ἀγάπησεν λαμβάνων, πρὶν ἢ καταμαθεῖν εἴ
τίς ὄζει καὶ πρὸς τοὺς ἀπορρήτους αὐτῷ τῆς ψυχῆς νό-
μους. καταμαθὼν δ' οὐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύ-
σω ἢ πρὸς σὲ, ἢ πρὸν ἄντα καὶ δυσμενῆ ἀγαπή-
σῃ με. οἶδεν δ' οὗτος ὁ θεὸς, πῶς αὐτὸν ἔτι μὴ σοῦ
ἀγαπῶντος δύχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νικᾶ, καὶ οὐκ ἀπο-
λείψει σε. ποιήσει ἡ τῷ ἐχθρῶν αὖθ' ὁ πατήρ ὁ ἐμός,
αὖτ' ἐγὼ, κρείττονα. σὺ μόνον μεμνῆσθε τούτων, κἂν
ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σῴζε. καὶ τέλος
ὑπὲρ τῆς παρόντων μοι ἀμοιβῆς, εἰς ἀκεῖνα κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ' ἰων,

A iámque non longè ab eo loco remotus, prius quàm in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere
B cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temere ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cótra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiue-
C rit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cùm requi-
D ſiuerit me, dic profectum in partiam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat, idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus
E cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit,
F qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quíque priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniiti inter nos fœderis, quódque non priùs patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quem-
G admodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero, & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero : iacere enim antè ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterumque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, scisciatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius. Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter paruit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simulque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractisque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

A οἷς πνα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πατρὶ φράσας, ἐν ᾧ γυ-
μναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ ΔΔ τῶ παιδὸς, ἔ-
ξειν φησὶν αὐτὸν ἵλεων ἐκείνῳ ἐπαγόμενος παῖδα.
κἂν βέλη ἀκόντια βαλὼν ὄπισθεν τοῦ σκοποῦ κομίσῃ τῷ
παιδὶ φροτιάσω τὰ ἀκόντια, κἀκεῖνα γὰρ ἔμφρονα
αὐτῷ γνώσεσθαι μηδὲν ἧττον ΔΔ τῶ παιδός. εἰ δὲ
τἀναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, καὶ τὰ ἐναν-
τία ΔΔ τῶ βασιλέως φρονεῖν. τῆς μὲν τοι γε ἀ-
σφαλείας τιμὴν παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτο-
πον. ὅπως δὲ μηδὲ τοῦτον ΔΔ τὸν τῆς διαφορᾶς
καιρὸν, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μου γόνοις χρήσιμος.
Δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν ΔΔ ἐνταῦθου τὰς πίστεις,
εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομέ-
νῃ νουμηνίᾳ δ' ἦν, ἀγαθύσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασι-
λεὺς, ἧκεν ὅτι τὸ δεῖπνον. ἢ ΔΔ καθεδούσην αὐτὴν,
τῶ μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐκ δεξιᾶς, ἀβενήρου δὲ τοῦ αὐ-
ταδελφοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας, ἰδὼν τὸν τοῦ Δαβίδου κα-
θέδραν κενὸν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας οὐ καθαρεύσαν-
τα αὐτὸν ἀπὸ συνουσίας γυναικῶν. ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ
τῆς νουμηνίας οὐ παρῆν, ἐπυνθάνετο ΔΔ τοῦ παιδὸς
Ἰωνάθου, ὅτι καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου
καὶ τῆς ἑστιάσεως ὁ τοῦ Ἰεσσαίου παῖς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ
πεπορεῦσθαι φὴς πρὸς συγγένειαν ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν
ἑαυτοῦ πατρίδα, τῆς φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ἀδελφὸν
ὑφάντος αὐτοῦ. ΔΔ καλέσαι μὲν τοι καὶ τοῦτον ἐλθεῖν
ὅπου τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀπέρχομαι, τὸν
γὰρ δίκαιόν μου τὸν πρὸς αὐτὸν ὑπέσχημαι. τότε τὸν
πρὸς Δαβίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐπέγνω δυσμενείαν, καὶ ζηλώσας τὸν ὅλων αὐτοῦ βούλησιν εἶδεν. οὐ γὰρ
κατέσχε τῆς ὀργῆς σάουλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ὀξὺ αὐ-
τομόλων γεγυμνωμένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοι-
νωνὸν τοῦ Δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν
αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρονοῦντα,
καὶ μὴ βουλόμενον παιδεῦσαι τοῦθ' ὅπως μέχρις οὗ πλεῖ-
στοι Δαβίδης ἀσφαλὴς αὐτῆς τὰ τῆς βασιλείας ἔ-
χοι. μεταπέμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῷ δίκλιν. ὑπαντιάσαντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' αἰδημονοῦντα κο-
λάσαι θέλεις, οὐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν
ὀργὴν ὁ σάουλος ἐξενίγκατο. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ,
ἀφιέμενος εἰς αὐτὸν ἀπεκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔρ-
γον οὐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων. φανερὸς
δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μιαῖν τὸν Δαβίδην, καὶ διαχρή-
σασθαι πεῖραν, ὡς ΔΔ μικρὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸ χειρ
καὶ τὸ παιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως
παῖς ἐκπεπλῆσθαι ὑπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ
λύπης προσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν
τοῦ ΔΔ μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ καταπεκρίσθαι δ' ἀ-
ποθανεῖν Δαβίδην ἀνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, σὺν
τῆς πόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δη-
λώσων δὲ τῷ φίλῳ τὸν τοῦ παιδὸς διάθεσιν ὡς σωτή-
ριον προσεῖπε. ποιήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα,
τὸν μὲν ἐπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα, ὁ δ'
ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ. ἐλθὼν
ἅμα φασὶ δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τοῦ Ἰωνάθου
ποδῶν, καὶ προσκυνεῖ σωτῆρα αὐτὸ τῆς ψυχῆς ἀπο-
καλεῖ. αἴρεται δ' ὑπὸ τῆς γῆς αὐτὸν, ἢ περιπλακέν-
τες ἀλλήλοις, μακρὰ τε πατάζοντο καὶ διδακρυμῴα, τὴν τ' ἠλικίαν ὑποθρηνοῦντες αὐτῶν, καὶ τὴν ἐ-
φεστηκυῖαν ἐταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν-
μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀπαυσάμενοι, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἐπαγκαλοῦσάμενοι, διελύθησαν. Δαβίδης δὲ φυγὼν τὸν βασιλέα ἦλθε τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεων, εἰς νωβὰ ἐπαγάγεται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, δείσας τὸν μόνον ἥκοντα ἰδίᾳ, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, θεῖξιν δυσρρήτου δεινότητος πρὸς τὸ βασιλέως ἔφη, εἰς ἃ σπουδὰς αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ εἶναι. τοὺς μὲν τοι θεραπόντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἅπαντᾶν προστέταξα. δεῖσθαι δ' ἔφη λαβεῖν ἐφόδια. φίλου γὰρ αὐτὸν ποιήσῃ ἔργον ἐπαγόντα, καὶ πρὸς τὸ παρὸν συλλαμβανομένου. τυγχάνει δ' τούτων, ἥτις καὶ ὅπλων τι μὴ χεῖρας, δουρφάγα ἢ δορατίον. παρῆν δὲ καὶ σαούλου δοῦλος γνώμῃ σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τῶν βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς, ὅτι μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἴη τοιοῦτον. εἰ δ' τινὶ γολιάθου δομφαία, ἣν ἀποκείνας τὸν παλαιστὴν αὐτὸς αἰνεθείη τῷ θεῷ λαβὼν ἐν ταύτην ὁ δαβίδης, ἔφη τῆς τῶν ἑβραίων χώρας εἰς γίτθα διέφυγε τινὶ παλαιστινῶν, ἧς ἀγχοῦ ἐβασίλευσεν. δηλωθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γνώμῃ μεμνῆσθαι ἐκείνων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, ἢ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαούλου παρ' ἐκείνου πιεσθῇ, προσποιεῖται μανίαν καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα σωίσῃσι μανίας πίστιν ἐπαγόμενος παρὰ γιττῶν βασιλεῖ γνώσεσθαι τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχεραίνων ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν αὐθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. δείσαντες ὁ ἕτος ἐκ τῆς γίττης, εἰς τὴν ἰούδα ἐπαγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδουλλάμη πόλει ἁπλαίᾳ δεξάμενοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς δηλῶν αὐτοῖς σῶν ἔτι. οἱ δ', μετὰ πάσης συγγνείας ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τῶν ἄλλων ὁ ὄσος ἢ χρεία ἦν ἢ φόβῳ ἐκ σαούλου τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δοκοῦντα ἐπίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγνώσθη δὲ οἱ πάντες εἰς τριακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χρεὼς αὐτῷ καὶ συνερχίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῆς μωαβίτιδος βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τινὰ αὐτοῦ χώραν προσδιάμενον ἕως ἂν ἀπογνῶ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταινέσαντος δ' αὐτοῦ τινὰ χάριν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δὲ τὸ προφήτου κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς γῆν κληρουχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ ἀφικνούμενος εἰς σάριν πόλιν ἐν αὐτῇ κατῴκησε. σαούλος δ' ἀκούσας ὅτι μὲν πλήθους ὀφθείη δαβίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν ἀνδρείαν, οὐδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀνακύψειν ἔργον, ὑφ' οὗ πλαύσεσθαι πάντας καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸν βουνὸν οὗ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ὑπ' ἀρούρης, τόπος ἦν ἐν τῇ οὔτε προσαρδεύομένῳ, πῶς πολιτικῆς δὲ αὐτὸν οὔσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν δ' εὐεργεσιῶν,

A ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatíque se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solùm neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popoſcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hunc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittensium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quod postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum molituB rum suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatísque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio, sic eos est affatus: Viri contribules,

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noab oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm Achimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι καὶ ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, & τιμαῖς τῆς ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἐξίωσα. πυνθάνομαι ξυγαρεῖν εἰμείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας ἢ παρὰ τοῦ ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. εἰδὰ γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεσθε, τοίμοῦν παιδὸς ἰωνάθου αὐτά τε οὕτως φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντος. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς δαβίδην αὐτῷ γεγενημένας. οὐδὲ ὅτι σύμβουλος ὢν καὶ συνεργὸς ἰωνάθῃ ὤξει τῷ κατ' ἐμοῦ συνταγμάτων. μέλει γὰρ ὑμῶν οὐδενὶ πρὸς ταῦτα, ἀλλὰ τὸ δαιδησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σωπησάντων δὲ τῶν βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. δόηκος δὲ ὁ σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτῷ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετ' ἀσφαλείας προπεμφθῆναι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τὴν συγγένειαν σαούλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δίκαιον καὶ ἄχαρι, τὸν ἰεσσαίου παῖδα προσδέξω, καὶ σιτίων μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς βασιλείας ὑπεβούλως τί γὰρ δὴ καὶ πρὸς τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δήπου φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύθανεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἀρνήσει ἐξάπτα τῶν γεγενότων, ἀλλὰ μὴ παῤῥησίας ταῦτα πρὸς αὐτὸν ὁμολόγει, οὐχὶ δαβίδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δούλων καὶ χιλιάρχου, καὶ τὸ πάντων μεῖζον, γαμβρὸν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρέχειν τοὺς εὐσεβοῦντας, ἀλλὰ τοῖς δικαίᾳ καὶ τιμῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσους. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ & πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντος δ' ὑπὸ σοῦ πεμφθῆναι κἀπὸ σοῦ λαβεῖν ἀσφάλειαν, τὸ μηδὲν προσδέχειν ὧν ἐπιζήτει, σοὶ μᾶλλον εἰπλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτῷ ἐλογίζετο. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ ναῦν ἀκούεις δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μου δικοῦσα φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ δὲ κἠ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοῦλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδὲ ἀληθῶς πιστεύειν ἀπολογία. κελεύει δὲ τοῖς ὁπλίταις, προσταθῆσαι αὐτὸν, μὴ τῆς ψυχαῖς ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῶν ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δυλαβουμένων μᾶλλον, ἢ τὰ προσταττόμενα τῷ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προστάσσει τὸν φόνον. καὶ προσελθὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες οἱ πάντα καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πάμψας δὲ ὁ σαοῦλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τὲ αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, οὐ γυναικῶν οὐ νηπίων, οὐδὲ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν τοίνυν συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο ἀδικημάτων εἰ-

IX.

πὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους. σαοῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἀμὴν οὕτως ἔργον διαπραξάμενος, & μι-

καὶ γένει ὅλῳ ἀρχιερατικῆς διαφθάξας τιμῆς, μήτ' ὄλιγον ἡλικίας λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄλιγα γήρους αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν ὧν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ θεοφιλῆ αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τὸ τοιούτους φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχει καὶ κατανοῆσαι τὸν αὐθέκαστον τρόπον, ὃν μέχρις οὗ μὴ εἶσιν ἰδιῶται τινὲς καὶ ταπεινοί, τῆς μὲν δικαιοσύνης χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὑπεικεῖς εἶναι δοκοῦσι καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ θεὸς αὐτὸ τοῦτο δύνασθαί τε καὶ πᾶσιν εὐσεβὲς ἔχουσι. τότε δὴ καὶ θεὸν τοῦ θείου πεπιστεύκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γνωμάροις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ φανερώτερα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δύναμιν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετακυλίσαντες, καὶ ὥσπερ ὄλιγῃ σκιᾷ θεοσεβῆ τὰ πρὶν ἐν τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν αἰδοῦς τε καὶ θεῶν. καὶ ὅτε μάλιστα διὰ τὰς εὐσεβείας αὐτοῖς καὶ τὰς δικαιοσύνης ἔγκλειστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγονότας, καὶ πᾶσι φανερῶς ἐφ' οἷς αἰτιῶνται ἢ θεράπουσι καθιστῶσι, τότ' ὠκ οὐκέτι βλέποντες αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, ἢ ὀργὴ τοῦ ἐξουσίας διδότος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς θεράμασιν. ἃ δ' αὖ ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ ἰσπάσωσι θελήσαντες, ἢ τέρψωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς αὐθέκαστοις καὶ ἀρίστοις τῆς θείας δόξης τιθοῦσι. τῆς δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ, φθονοῦσι. κἂν φθάσαντες εἰς ὑπεροψίαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τυγχάνοντας, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ καὶ τῷ ζῆν ὅτι ποτοῦσι αἰτίας, καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἀπιθάτως κολάζουσιν, οὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι διαβολῆς καὶ κατηγορίας ἀβασανίστοις, οὐδ' ὅσοις δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσοις δοκεῖναι δύνανται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου παῖς, ὁ φρόνιμος μὲν τὴν ἀειστοκρατίαν καὶ τὴν ὅτι ταῖς κρείττοις πολιτείαις ἱεραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, ξιακοσίους ὑποκτείνας ἱερεῖς καὶ θεοφήτας ἐκ τῆς πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίας. ὅτι καταβαλὼν ἢ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ἐν νοπῷ πρὸ ναὸν ὑποδάσας ἱερέων θεοφήτων ἔρημον κατασήσας, τοσούτοις μὲν αἰσχύνῃ μείνας ἢ ἰάσας, οὐδὲ τὴν παῖδα αὐτοῦ πρὸς τὸ μετ' ἐκείνους ἄλλους φυλάξαι. ὁ δ' ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁ μόνῳ διασωθεὶς ὑπηθὶς ἐκ τῆς γένους τῆς ὑπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῆς οἰκείων αὐτοῦ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἰκίαν. ὁ δ' οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα θεὸν αὐτοὺς ἰσόμοιρα ἰδὼν τὸν δώηκον. ὑπονοήσας γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῆς βασιλέως. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αὐτὸν ᾐτιᾶτο. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῇ διατρίβειν, ὡς οὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον οὕτως ἔφευγε. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὴν κιλλανῶν χώραν, καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατιώταις ἐπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reueritus, insuperque ciuitate quàm patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouaque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinarumque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euchunt, deinde iam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantumque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit, & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cùm illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cùm indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, eúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs propheta, 1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: cònfirmatúſque oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædáſque ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dum fruges ex arcis conucherent. Reſciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit ſe iam rem factam habere, audiens inimicum ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, niſi maturè ſuis rebus conſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertum ſe cum quadringentis armatis contulit, ibíque collem quendam munitum inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid verò ex deſerto in Cænam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: quò etiam Ionathas regis filius præſto fuit ſalutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ocioſis contingere. Renouatíſque fœderibus & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additíſque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe verò domum ſuam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebantúrque ſuam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiíſque actis quòd inimicum ſibi indicaſſent, cumulatè ſe illis beneficium repoſiturum, pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omnéſque deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atque ita Zipheni duces ſe regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantùm declaraturi, ſed omnibus viribus conando vt in poteſtatem redactum regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæſitum, regi ſe tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, ſimulque regis aduentu, relictis locorum anguſtiis in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis. Nec Saulus deſtitit illum inſequi.

A εἰ ὁ θεὸς δῷη τῷ θεοφίλου πυθόμενος ὅπῃ ἔποι νίκην. τοῦ δὲ, σημαίνειν φήσαντος, ὥρμησεν ὅτι τοὺς παλαιστινοὺς μετὰ τῆς ἑταίρου, καὶ φόνου τὴν αὐτῆς πολιν ἐξέλοι, καὶ λείαν ἥλασε, καὶ θρεμμάτων τῶν κιλλανῶν ἕως οὗ τὰς ἀλῶνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαοὺλῳ δὲ τῷ βασιλεῖ μεμήνυται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅτι πᾶν εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶν βασιλείας διεκομίσθη, αὐτό τε συνεῖσιόν καὶ τὸν ἀποπνικότα. χαίρει δὲ σαοὺλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ὄντα. καὶ θεὸς ἤδη χρῆσαι ταῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ συνελήφθαι ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τεῖχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ παντὶ παρεσκευάσθαι ὅπῃ τὸν κίλλαν ἐξορμῶσιν, καὶ πολιορκήσαντι, καὶ ἐλόντι τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ θεοῦ ὅτι μένοντα παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλῖται παραδώσουσι τῷ σαούλῳ, παραλαβὼν τοὺς περὶ αὐτὸν ἑξακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἔρημον ἐπάνω τῆς ἐγγαδδῖν λεγομένης. καὶ ὁ ἰωνάθης βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα παρὰ τὴν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἴς τινα τόπον καινὸν καλουμένου τῆς ζιφαίας παραγίνεται. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τοῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ κατασασάμενος, θαῤῥεῖν τε καὶ χρῆσθαι τῇ μελλούσῃ ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πάσας τοὺς ἑβραίων δυνάμεις ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπρεσβεύσατο θαρρεῖν τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένου πρὸς ταναντία, τὸν μὲν αὐτίκα καταλίπει μικρὰ τῆς φροντίδων καὶ τῶν δίων ὑπεκουφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανήρχετο. οἱ δὲ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῷ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς δεδέχθαι τὸν δαβίδην. καὶ θαρρύνουσιν ἔφασαν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα. καταληφθέντων γὰρ τῆς ζιφίων στενῶν οὐκ εἶ φυγὴν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ βασιλεὺς ἐπῄνησεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ μεμηνυκότας. καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς δυνοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν ὅπῃ τάχιστα θηρεύσοντες τὸν βασιλέα, παρασκάζοντες μὴ μόνον τῇ μισθοῦσθαι τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ τὴν δύνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ θαρρεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασῆσαι. δημότου δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ὑπερθυμίας, οὐ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῇ σαούλῳ φιλοτιμίας. ἐγὼ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν θαρρῶ τοῦ βασιλέως, αἷς ἁ θεοφιλὴ καὶ παρὰ δίκαιον ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ καὶ λαθραίαν διωκόμενον, διάβαλλον, καὶ θαρσύνειν ὑπῆρχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὸ τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ὅπῃ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ σιμωνος ἐρήμῳ. ὥρμησε δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοὺλος.

κγ γὰρ

κἀγὼ τὸν ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς γενεᾶς, μαθὼν A cognito enim inter eundum quòd ſuperatis
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus per-
ἀπωφελέσασαι δὲ τὸν σαοὺλεν ὑπὸ τῆς δόξης τῆ uenit: futurumque erat vt Dauid circumuen-
Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαιστινοὶ, tus comprehenderetur, niſi rex trepidis nun-
πάλιν ὑπὸ τῶν τῆ ἱδεμίων ἐς ἐπαδυκίαν χώραν ἀ- ciis reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditio-
κουσθέντες. διὸ γὰ τούτους αἰέσρεψε, φύσει πολεμίους nem eius hoſtiliter irrupiſſe adferebant. Sa-
ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαιότερον, ἢ tius enim iudicauit hos perpetuos ac germa-
τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐφιέμενον τῶν B nos hoſtes vlciſci, agriſque ſuis quo minus va-
γῆν κακωθῆσαι. καὶ Δαβίδης μὲν οὕτως, ὡς ἔδοξεν, ἐκ ſtarentur opem afferre, quàm ſtudio capiendi
τοῦ πλήθους τὸν κίνδυνον ἀφυγὼν εἰς τὰ τένη τῆς ἐγ- inimici, regionem illis populandam prodere.
γαδηνῆς ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ γ' ἐκβαλόντι τοὺς παλαι- atque ita Dauid præter omnium opinionem
στινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες πεὶς τὸν Δαβίδην ἐν τοῖς ſeruatus ad fauces agri Engadeni ſe contulit.
ἐγγαδηνοῖς διατρίβειν ὄντες. λαβὼν δὲ τρισχιλίους ἀ- Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nuncia-
πλίτας ὁπλίτους, ἐπ' αὐτὸν ἐπέστειλε. καὶ γλυφέμε- tum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum
νον οὐ πόῤῥω τῆ τόπου, ὁρᾷ σπήλαιόν τινα ὁδὸν ἀπέ- morari: móxque aſſumptis tribus armatorum
λαιον βαθὺ καὶ παῖλον εἰς πολὺ καὶ μήκη αἰωνῆ millibus ex omni exercitu ſelectis, properè eos I.Reg.24.
καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῶν C ad locum indicatum duxit. cúmque non lon-
τριακοσίων κατακρύπτειν. ἐπιτηδείως οὖν ἔχοντα τῆ gè abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu
φύσει, εἰσέδυσεν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασάμενος δ' ὑφ' ἑνὸς opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in
τῶν μετὰ Δαβίδου, καὶ φράσαντος τῶ θεασαμένου πρὸς qua tum fortè Dauid cum ſua cohorte delite-
τὸν ἐχθρὸν αὐτῶ θεὸς τὸ θεῖον καιρὸν ἔχειν ἀμύνας, ſcebat: in eámque ſolus ad requiſita naturæ ſe
καὶ συμβουλεύοντος τῶ σαούλου δεσπότην τὸν κε- inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuò ab
φαλὴν, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ζα- vno è Dauidis comitibus, qui cùm cum mo-
λεπωρείας, αἰσχρὰς δεσπότην τῶ πῆχυν τῶ ἱ- neret tempus vltionis offerre Deum, nec eſ-
ματίου μόνου ὁ σαοὺλος ἀμπέσχετο. μετανοήσας δ' D ſe negligendam occaſionem tot ærumnas fi-
ὀλίγους, οὐ δίκαιον εἶπε φονεύειν τὸν ἑαυτῶ διαπό- niendi abſciſſo infeſtiſſimi regis capite, laci-
τὴν, οὐδὲ τὸν ἐπὶ τῆ θεοῦ βασιλείας ἀξιωθέντα. niam tantùm regij pallij præcidit: indignum
καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς οὗτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐ- ratus in proprium dominum ſæuire, quem
μοὶ δεῖ τοιοῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τῶ δὲ σαοὺλου τὸ Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua
ἀπόλαιον ἐπιστενάζοντος θεσπιλθὼν ὁ Δαβίδης αἰσ- prouexerat. nec enim par eſſe iniuriis certa-
χρολογῆ, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιοῦν. ὅπως ἐφάπτος δὲ re cum eo, qui immeritum extinguere cupe-
τῆ βασιλέως, θεσπιλωεῖται αὐτὸν πρῶτον ὅτι θεσ- ret. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid
σιστον ὡς ὄντος, καὶ φησι, οὐ πονηρῶς ὦ βασιλεῦ καὶ E quoque in apertum progreſſus regem incla-
ψυδέσι πλάττουσι δόξαις παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, mat, & cùm ad agnitam vocem ſe conuertiſ-
χαλίζεσθαι μὲν ἐκείνους τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τοὺς set, ex more priùs adoratum ſic alloquitur:
γ' φιλτάτους δὲ ὑποψίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σα- Quàm iniquum eſt rex, te calumniatoribus
φῶς τὸν ἀπόντων δόκιμον. δόξαν μὲν γὰρ ἀπατᾷ, parulas aures præbentem, & vaniſſimis homi-
σαφὴς δ' ἀπόδειξις διανοίας τὰ θεμιτόμενα. καὶ λό- nibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis
γος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθής τε καὶ ψευ- ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potiùs iudi-
δής. τὰ δὲ ἔργα, γυμνὸν ὑπ' ἔλεγχον τῶν δόξαν ἐ- care oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſ-
πίθησι. τοίνυν, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν μοι πρὸς σὲ, ſe vel vera: ſed nullum apertius de animo
καὶ τὸν οὐκ εἰκότ', ἐμοὶ πεπρᾶσθαι δοῦ, καὶ μοὶ τοῖς κα- quàm ex factis argumentum poteſt colligi,
τηγορεῖσθαι, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμην, μήτε δύ- quemadmodum nunc quoque iudicare pote-
νασθαι γνώσθαι, θεσσθήμονα δόκειν τῶν ἐμῶν ψυ- ris, num temere illis credideris, qui eius cri-
χῶν, ἢ μενῶν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν ὅπ- minis me apud te reum faciunt, quòd ne in men-
φρονέστερον, ἢ τῶν ἐμῶν ψυχῶν καὶ σωτηρίαν, ὧν tem quidem vnquam venit: & in tantum te
ἀδίκως μετατροπῆ. πῶς γὰρ ψυδῆ σοὶ ἐμοῦ δό- exaſperauerunt, vt nocte atque die nihil ma-
ξαν εἴληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς gis quàm de mea pernicie cogites. Annon vi-
οὐκ ἀσεβὲς τὸν θεὸν, αὐθεσπον τίμεσον αὐτῶ F des vaniſſimam eſſe tuam opinionem, qua
τιμωρῆσαι δικαίωμον καὶ θεὸς σοῦ λαβὼν δί- perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæ-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῶ καιρῶ χρησάμε- que in primis necis eſſe cupidum? Aut quibus
νον, ὃν εἶσι κατ' ἐμοῦ θεσπίσαν, οὐκ ἂν αὐτὸς πα- oculis Deum putas immanitatem tuam aſpice-
ρῆκας, δίκαιος κρίνων πολλῶν νομίζων πολέμιον. ὅτε re, qui hominem ad cædem expetis, oblata
γὰρ σου τὸν μὲν ἔρυγα τοῦ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quàm
σου τὸν κεφαλὸν ἢ δυνάμην. ὅπιδείξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδὼν, πιστεύειν παρέσχον. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχό- ipſe nactus nunquam elabi è manibus tuis ſiuiſ-
ſes? Nihilo enim maiore negocio caput ti-
bi præcidere poteram, quàm hanc veſtis laci-
niam. Simulque pannum protulit, qui ver-
bis fidem aſtrueret. Egò certe ne iuſtæ qui-
dem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimulates
contra me exercere non veteris. Sed horum
Deus iudex erit, probabítque vter noſtrûm
æquioribus moribus ſit præditus. Tum Sau-
lus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus,

μαι δικαίας ἀμυνῆς φησιν. σὺ δὲ μῖσος ἀδικον οὐκ αἰδῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς ταῦτα δικάσει, καὶ
τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλῳ δὲ ὅτι πρὸ ὀλίγου τῆς σωτηρίας θαυμάσας,

modestiáque iuuenis attonitus, ingemuit: si- A
milémque gemitum referente Dauide, rex se
iustiùs gemere fassus est. Tu enim, inquit, mul-
torum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calamitatum autor. Et nunc
quoque declarasti te à priscotum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram, B
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum obliuioni iniurias
meas traditurum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samuelis pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te-
stimonium edidit, dum defuncti exequias & se- C
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulto luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad v-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret.
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis
duodecim, deinde Saule regnante annis decem D
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia, & capras mille: & ab his Dauid o-
mnem iniuriam abstinuit, grauiter interminatus
suis ne vel cupiditate vel egestate, vel laten-
di spe impulsi quicquam violarent, sed pluris E
iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nun-
quam placuerunt, qui in alienas res manus aui-
dè iniicerent. in hac disciplina suos continebat,
putans se in hominem probum & sua beneuo-
lentia dignum hoc officium collocare. Naba-
lus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agre-
stis & malis moribus præditus, sed honestæ ac
prudentis & elegantis mulieris maritus. Ad
hunc Dauid pecora tondentem decem è suis
misit salutatum, qui illi in multos annos eam F
felicitatem ominarentur: simúlque rogarent vt
è facultatibus suis aliquid communicaret, cùm
è pastoribus intelligere posset, quòd longo iam
tempore in solitudine versati adeò nihil detri-
menti artulerint gregibus, vt custodes eorum
fuisse potiùs videri possint. Quicquid autem
in Dauidem contulerit, in homin. m gratum
ac memorem collaturum. Ad hæc postulata
homo suo more nimis durè dedit responsum.
Percontatus enim quis esset Dauid, vt audi-
uit esse Iessæi filium, Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid in iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim sexcentorum manum coegerat)

καὶ τῷ τῆς νεανίσκου μεγαλόψυχα καὶ φύσιν ἐκπλαγείς,
ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ κἀκείνου ποιήσαντος, αὐτὸν
ἔφη δίκαιον εἶναι ἀπεκρίνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγα-
θῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπεδείξω
γὰρ σύμμετρον τῷ ἀρχαίων ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύ-
νῃ, οὐ τοὺς ἐχθροὺς ὑπ' ἐρημίας λαβόντας, σέβειν πα-
ρήγγειλεν. πέπεισμαι δὴ καὶ ὅτι σοι τῷ βασιλείαν ὁ
θεὸς φυλάττῃ, καὶ παρεμβύει σε τὸ πάντων ἧττον ἑβραίων
κράτος. δὸς δέμοι πίστεις ἐνόρκους, μήμου τὸ γῆρας ἐ-
ξαφανῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς ἐκγόνοις ἀ-
πολέσαι. τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας
γὰρ καθὼς ἠξίωσε, Δαβίδης, σαοῦλον μὲν εἰς τὴν ἰδίαν
ἀπέλυσε βασιλείαν. αὐτὸς γὰρ μετὰ τῶν αὐτῷ εἰς τὴν
μαθηρὸν ἀνέβησαν. ἀποθνήσκει γὰρ κατ' αὐτὸν καιρὸν
καὶ σαμούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ οὐ τῆς τυχού-
σης ἀπολαύων παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐνεφάνησε
γὰρ τῷ ἀρετὴν αὐτῷ καὶ τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν
εὔνοιαν, τὸ πένθος, ὃ ὅλῃ πολιὼ χρόνον ὁ λαὸς ἤγαγε, C
ἐν ᾅδου τάφῳ αὐτῷ καὶ τοῖς τοῦ νομίζομένων ἀπα-
λήρυσιν φιλοτιμίᾳ τε ἅπασῃ. θάπτουσι γὰρ αὐτὸν
ἐν τῇ παρίδι ἁρμαθᾷ, καὶ ὅλῃ πολλαὶ πάνυ ἡμέρας
ἔκλαυσαν, οὐ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ
τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγένετο δὲ
αὐτὸς δίκαιος καὶ χρηστὸς τοῖς φύσιν, καὶ ὃ μὴ τοῦτο μά-
λιστα φίλος τοῦ θεοῦ. ἦρξε γὰρ καὶ προέστη τοῦ λαοῦ, μὴ D
τῷ ἠλὶ τῆς ἀρχιερείας τελευτῷ, μόνῳ μὲν ἔτη δώ-
δεκα. μὴ γὰρ τοῦ σαούλου τοῦ βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς
ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σαμούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔχον-
τῶν δὲ περὶ ζιφλωσῆν, ἐκ πόλεως ἐμμᾶ, πλούσιον καὶ
πολυβρέμματος. ξιφιλίων μὲν γὰρ αὐτοῖ ποίμνια πρό-
βατων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. τοῦτα δαβίδης ἀσπο-
νὴ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγειλε τοῖς σὺν αὐτῷ,
καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιγωρίας, μήτε ὑπὸ εὐδείας, μήτε ὑπὸ
τῆς ἐρημίας, ᾗ τῷ δυνάσθαι λαθάνειν καταβλάπτῃ τι.
τούτων δ' ἁπάντων ἐπαινῶ πάντα τὸ, μηδὲν ἀδι-
κεῖν. καὶ τὸ τῆς ἀλλοτρίου ἄπρακτον εἶναι δοκεῖν ἡγεῖσθαι καὶ E
φόβαντας τοῦ θεοῦ. ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰό-
μενος αὐθρώπῳ χαρίζεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγ-
χάνειν ἀξίῳ τῆς φρονήσεως. ἦν γὰρ νάβαλος, τοῦτο γὰρ ἐκ-
κεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν,
ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένῳ τὸν βίον, γυναι-
κὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρονος καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ αἰσχρᾶς λα-
λοῦσης. πρὸς οὖν τὸν νάβαλον τοῦτον καθ' ὃν ἐκεῖνο τὰ F
προβάτα καιρὸν, πέμψας ὁ δαβίδης αἰδρας δέκα τῷ
σὺν αὐτῷ, ὧν τούτων αὐτὸν ἀπασάζεται, καὶ συμβάλ-
λεται τοῦτο ποιεῖν ἐπ' ἴσα πολλά. ἔφασκεν γὰρ ὡς οὐ δύ-
νατός ἐστιν αὐτῷ παρεκβαλεῖν, μαθόντι ἔφη τῷ ποι-
μένων, ὅτι μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαιμεν, ἀλλὰ φύλακες
αὐτῶν τὸ ἧ τῷ ποιμνίων γεγόναμεν, πολιὼν ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ διατρίβοντας ἤδη χρόνον. μεταγνόντι δ' οὐδὲν δα-
βίδῃ ἔφασκε χόμενος. ταῦτα γὰρ πυθόμενον τῶν διακο-
νησάντων πρὸς τὸν νάβαλον, ἀπαυθρώπως σφόδρα
ἧ σκληρῶς ἀπήντησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δα-
βίδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νῦν ἄρα εἶπε μεγα-
λοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ δραπέται καὶ στασιῶται,
τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεσθαι δ' αὐτῷ φρα-
σάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ-
νους αὐτῷ καλέσας ἐπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῆς σκευῆς καταλιπών, ἦσαν γὰρ ἑξακοσίοι,

νους αὐτῷ καλέσας ἐπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῆς σκευῆς καταλιπών, ἦσαν γὰρ ἑξακοσίοι,

ὅτι τὸν

ὅτι τὸν Ναβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ πάντων ὅλων ἀφανίσειν. οὐ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πιδοὺς πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμένους, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος. δούλου δέ τινος τῶν
τὰ ποίμνια φυλαττόντων τῷ Ναβάλου, πρὸς τὴν δε-
σποιναν ὡς αὐτῆς, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κατειπόντος
ὅτι πέμψας ὁ Δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα, μηδε- B
νὸς τύχοι τῆς μετρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑβριστὴν βλα-
σφημίας ἕνεκεν, πάσῃ δεῖ αὐτοὺς προνοίᾳ καὶ φυ-
λακῇ τῶν ποιμνίων χρησάμενον. γενομένης δ' τοῦτο ὅτι
τῆς κακίας τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ. καὶ ταῦτ' ἐκείνου φήσαν-
τος, ἀβιγαία, προσηυρδίετο γὰρ οὕτως, ὀπισάξασα
τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μη-
δὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (τοῦτο γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν)
ἐπορεύετο πρὸς Δαβίδην. καταβαινούσης δ' τὰ στενὰ C
τῆς ὁδοῦ ἀπήντησε Δαβίδης μετὰ τετρακοσίων ὅτι Να-
βάλου ἐρχόμενον. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κα-
τεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅτι πρόσωπον, προσκύ-
νει. καὶ τῷ μὲν Ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ μνησικακεῖν.
οὐ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. Νάβα-
λος δὲ καὶ τῶν ἑβραίων γλώττῃ, ἀφροσύνῃ δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θαύμαζειν τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπ' αὐτοῦ. διὸ συγγίνωσκέ μοι φησὶν, καὶ
τῷ θεῷ χάριν ἴσχε κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι αὐθρω- D
πίνῳ αἵματι. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεῖνος αὐτὸς
ἐκδικήσει ἀφ' ἑαυτοῦ πάντων. ἃ γὰρ ἐκδίκητα κακὰ
Ναβάλου, ταῦτα καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν σου κεφαλὰς
συμπεσεῖν, γνοῦς δ' ἀνδρὸς μοι, κρίνας ἄξιον, τῶν
παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. ἐπὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀρ-
γὴν τὴν ὅτι τὸν ἀδελφὸν μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, εἰς τὴν
ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ φιλαν-
θρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύειν.
ὁ δὲ, τὰ δῶρα δέξαμενος, ἀλλὰ σὺ φησὶν ὦ γύναι, E
θεὸς ἀνθρώπης ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον. οὐ γὰρ αὖ
τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶκον τὸν Να-
βάλου δίχα τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολεῖσαι, καὶ
μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ δ' ἀ-
χαρίστου πρὸς ἐμὲ δ' τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γεγονότος.
νῦν γ' φθάσασα προσέλαβες καταμειλίξασθαί μου
τὸν θυμὸν, κηδομένου σοῦ τοῦ θεοῦ. ἀλλὰ Νάβαλος
μὲν, κἂν ἀφιεθῇ νῦν δίκῃ σε τῆς τημερίας, οὐ φύ-
ξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα- F
βὼν αἰτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰποὼν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, δ' καταλαβοῦ-
σα τὸν ἄνδρα μὴ πολλῶν, διωχρούμενον δ' πεπερ-
γμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων διεσάφει.
τῇ δ' ὑστεραίᾳ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα, παρε-
δόθαι, δ' πᾶν ὃ αὐτῷ πεπεργάσθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς
λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δίκα οὐ
πλείους ὑπεζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ Να- G
βάλος. ἀκούσας δ' αὐτῷ τῶν τελευτῶν ὁ Δαβίδης,
ἐκδικηθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν.
ὑπὸ θανεῖν γὰρ Νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὸν ἔχοντι τὸν δε-
ξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν αὐθρώποις ὑ-
περεχόντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δ' πονηροῖς, ἀξίας δικαιοῦντα τῶν ποιῶν,

contra Nabalum proficiscebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes esset euersurus. Neque enim se tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis se impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è seruis pastoribus ad heram suam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam postulans non solùm nihil impetrauerit, sed conuiciis etiam non ferendis sit appetitus, cùm tamen in eam diem semper greges eius intactos præstitisset: cámque insolentiam domini posse illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis asinis, & variis xeniis in sarcinas congestis, inscio marito & per temulentiam sopito, ad Dauidem properat: eique in vallis cuiusdam descensu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem postquam appropinquare vidit, de iumento desiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata est ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera esset id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur insipiens. Excusábátque se neminem eorum vidisse, qui ad maritum missi fuerant. Quare obsecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obstitit, quo minùs humano sanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanseris, ipse pro te pœnas ab his qui te læserunt exacturus est. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuscula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum destinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie venisti: alioqui crastinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum vestram subversurum, & neminem superstitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meósque contumelioši. nunc verò Deus tibi in mentem immisit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametsi propter te veniam nunc consequitur, pœnam tamen non euadet, sed sui mores per aliam occasionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimisit. Ea domum reuersa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ gesserat indicauit. sequenti verò die posteaquam sobrio rem totam exposuisset, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore sideratus decima pòst die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum est, meritas pœnas Deo persoluisse eum dixit. suapte enim malicia perditum, & vltioni subiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem sceleſtum vindictam Dei posse euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: sed bona bonis, & malis quod illis dignum est rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta, tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam priùs Dauidi nuptam pater Liso Phaltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo pòst Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem facerent, quónam vsque processisset: cumque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem. & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed qui factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo, nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

2. Reg. 26.

πέμψας δ' αὐτὸς πρὸς τὸν γυναῖκα, συνοικήσουσαν
ἢ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἥδ' ἀναξίαν μὲν
ἑαυτὴν καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς τοὺς παρόντας
ἔλεγεν. ἔμοιγε ἡ μὴ πάσης τῆς θεραπείας ἥκειν ἢ συνοίκησιν αὐτῷ αὐτῇ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν ἢ δι'
ἣν ζῆσον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, καὶ δι' ἃ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, λωφ ἐξ ἀβισάρεω πόλεως ἔγημε. μελχὰν δὲ τὴν
Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γεγαμημένην τῷ
Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς φύσεως ἰφ λισοῦ συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι γεβλαῖ μὴ ταῦτα πρὸς ἡδονὴν
τῷ ζιφαίων, ἀπήγγειλαν τῷ σαούλῳ. ἐπὶ παλιν
Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναιτ' συλλαβὼν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μὴ χιλίοις ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. καὶ νυκτὸς ἐπελθὼν, ἐπὶ στρατοπέδευσεν ὅπου τινὶ τόπῳ, συνέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης
δ' ἀκούσας τ σαοὺλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκείλουσι δηλονὼ αὐτῷ ποῦ τ χάρας σαοὺλος ἤδη πρεσελιλύθει. τῷ δ' ἐν συκέλλα φρασάντων,
ἀγανυκτεῖ δ' ἀλλοδαὸν τοὺς ἰδίους. καὶ εἰς τὸ τ σαούλου στρατόπεδον ἀφανίζεται, πορεύθη τ τὸν ἐπ τῆς
ἀδελφῆς αὐτῷ σαρυίας ἀβισάϊον, καὶ ἀχιμέλεχον τὸν
χετταῖον. τῇ δ σαούλου κοιμωμένου, καὶ πρὸ αὐτὸν
ἐν κύκλῳ τῷ ὁπλιτῶν, καὶ τὸ στρατηγοῦ ἀβενήρου κειμένου, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ
βασιλέως, οὔτ' αὐτὸς ἀναιρεῖ τὸν σαοὺλον, δεδιὼς αὐτῷ τὴν κοίτην ἐν τῇ δόρατος. τοῦτο γὰρ αὐτῷ ἀνάπτημα. οὔτε τὸν ἀβισάϊον βουλόμενον φονεῦσαι, ἢ πρὸς
τοῦτο ὁρμητικὸν εἶασεν. ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τῆ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶ δεινὸν ἀποτίσειν κἂν
ἡ πονηρὸς, ἔξειν γὰρ αὐτῷ ἀνάγκη τῆ δίκης τιμὰ ἀρχὴν
σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπέχειν τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τῆ
ἀτείας συνηθεῖς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτῷ τὸ δόρυ καὶ
τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς καιμωμένῳ παρέκειτο πρὸ
σαούλῳ, ὑπνώσι ἀβενήρου τῷ ὑπ τῷ στρατοπέδῳ,
πάντων δ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθον ἀδεῶς πάντ'
ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τῆ χρεοῦ ἀδύντος αὐτῷ καὶ
τῆς τύχης, ἀπέδωκε τοῖς τῆ βασιλέως. ἔβαδε δὲ τὸν
χείμαρρον, καὶ ὅπ τινὶ κορυφῇ ἀπελθὼν τῆ ὄρους ὅσον ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τῆ σαούλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβενήρῳ, ἐγείρησιν αὐτοὺς ἐκ τῆ ὕπνου. τῆτον τε ἐφώνει καὶ τὸν λαόν.
ἐπακούσαντος δὲ τῆ στρατηγοῦ, τίς ὁ καλέσας αὐτὸν δεῦρ' ἐρωτᾷ, Δαβίδης εἶπεν ἐγὼ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ πόθ' ποτ, μόγας τὸ ὦν, καὶ τίνι φρονῶν ἔχων ἔβαδε τῷ βασιλέα τιμῶν,
οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ διαπότου φυλάσσεις σῶμα; τίς
ὕπνος ἡδίων ἔπεσοι τῆς τούτου σωτηρίας τε φρονήσεως,
θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια τε τιμωρίας, οἵτι μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας πταῖ ὑμῶν τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τὸν βασιλέα τε πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε.
ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τ βασιλέως, καὶ τὸν φακὸν τῆ ὕδατος, καὶ μαθὼν πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς
γενόμενον. σαοὺλος δὲ γνωρίσας τὴν τ Δαβίδου φωνὴν,
καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἐκδοτον υἱὸς τ ὕπνου καὶ
τῆς τῷ φυλακτόρων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν αἰνῶν, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαρροῦντα καὶ μηδὲν ἔτι πιστεύειν δεινὸν ἐξ αὐτῷ φοβούμενον ἀναχωρεῖν δὴ τὰ οἰκεῖα. πυνθάνεσθαι δὲ ὅτι μηδ' αὐτὸν οὕτως ἀγαπήσειν ὡς υἱὸν ἐκείνου στρατηγὸς τὸν

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεχόμενον ἑαυτοῦ καὶ τοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ ταῖς ἐξ ἐτῶν ἀγωνίαις, καὶ ἀναγκαῖα ζῆσαι φίλων καὶ συγγενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' οὐ παύεται πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, οὐδὲ τῷ ψυχὴν φανερῶς δεδωκυῖα λαμβάνων. ὁ δὲ Δαβίδης, πέμψαντα δεῦρο λαβεῖν σκεῦός τε τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπιστρέψας ὡς ὁ θεὸς κατέρρωσε τῆς ἐκείνου φύσεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν προαιρέσεως ἴσας δικαιοῖ, ὃς ὅτε ἐξῆν τὸν παρεῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναί σε δυνηθείς, ἀπεχόμενος οἶδε. καὶ σαοῦλος μὲν δὴ τότε μὲν ἀφεὶς τὰς Δαβίδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ Δαβίδης, μὴ μέσων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ σαούλου, συμφέρειν ἔκρινεν εἰς τὴν παλαιστίνην ἀφικέσθαι, διαζῆσαι δ' αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ἐπεραίωσε πρὸς ἀγχοῦν τὸν γίττης βασιλέα, μίαν δὲ ἐν αὐτῇ τῶν πέντε πόλεων. διεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας, Ἀχινόαν καὶ Ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίττῃ. σαοῦλος δὲ ταῦτα ἀκούσας, λόγος οὐκ ἔτ' ἦν αὐτὸν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπουδάσαντα. Δαβίδῃ δ' οὐκ ἐδόκει ἐν τῇ πόλει τῇ γιττῇ μένειν. ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτοῦ ἵν' ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶη. δίδωσιν δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σικέλλαν καλουμένην. διὰ βασιλεύσας ὁ Δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐπέμεινεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκησεν Δαβίδης ἐν σικέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις. καὶ ἐπερχόμενος ἤλαθε τοῖς πλησιοχώροις τῶν παλαιστινῶν σατράπαις καὶ ἀμαληκίταις διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπέχετο, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν τοι γε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰ ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυνθανομένου, πόσιν ὅτῳ πεποίηται τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῆς ἰουδαίας τεταγμένοις, καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἰπών, πρὸς τὸν ἀγχοῦν φερομένην οὕτως. ἤλπισε γὰρ ἔσεσθαι, ὅτι δαβίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἑξεῖν παρ' ὃν ζῆλῳ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα. κατ' ἐκεῖνον τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῆς παλαιστινῶν δυνάμεως τοῖς ἰσραηλίταις στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ πρεσβευομένων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς ῥηγάων, ὅσον ἐμέλλον ἀθροισθήσεσθαι ὁρμᾶν ὅτι τοὺς ἑβραίους, ὁ τῆς γιττῆς βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαντα τὸν δαβίδην αὐτῷ μετὰ τῆς ἰδίων ὁπλιτείας, ὅτι τοὺς ἑβραίους ἠξίου. τοῦ δὲ θυμοῦσθαι ὑποφοβουμένου, καὶ φήσαντος ἀδεᾶς ἔχειν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν νίκην, ἣ τοῦ ἀγῶνος τοῦ πρὸς τοὺς πολεμίους μετὰ νοῦν χορήσαντος αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερβολὴν τὸ προθυμον αὐτῷ μᾶλλον αὔξειν.

Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorúmq; conſuetudine orbatum perſequi non deſiſtere. illum verò pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere. Tum Dauid iuſſit vt mitteret qui & ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quòd Deus futurus eſſet vtriuſque naturæ & morum ac geſtorum iudex, cui notum eſſet, quòd ea quoque die pepercíſſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis in columis è manibus emiſſus, retro in regiam ſe recepit. Cæterùm Dauid veritus ne ſi diutius in eis locis hæreret tãdem comprehenderetur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque viſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit regem Gittæ, vnius è quinq; eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autẽ cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſſiſſe, minimúmque abfuiſſe quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, ſed petiit à rege vt ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adiiceret, & agri pattem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe ne intra mœnia mõrandò onerоſus Gittenſibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid poſtea regnum adeptus adeò dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam poſſeſſionem in perpetuum eſſe voluerit: qua de re aliàs fuſiùs dicturi ſumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerũt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularíis excurſionibus Palæſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas iumentorum & camelotũ prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubiis autẽ mumeta mittere ad regem ſolebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, regi facilè perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehemẽter cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi hoſtiliter gẽtem propriam tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus eius nominis ſociis die ad conueniendũ in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cæteta auxilia Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat, quo promptè operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referẽdæ hoſpitalis gratiæ, rex contrà quo magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe eum re bene geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

XIIII. 1. Reg. 28.

CAP. XV.

Hebrei à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

SAulus autem è regno suo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteróque similis vanitatis homines ejecerat, solis prophetis retentis: cúmque audisset Palæstinos Sonnam vsque vrbem progressos castra ibi metatos, & ipse cum suis copiis illuc occurrit: & iuxta mótem quendam Gelboe dictum castra è regione hostium posuit. vbi non mediocris trepidatio illum incessit, reputantem hostilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re solicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij scisciтans. Deo autem silente magis etiam territus prorsus animum desponditi, præsagiens cladem imminere, posteaquam Deus præter solitũ auxiliatricem manum subtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel sic rerum euentum prænoscceret. nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura sciscitantibus prædicunt. cũque indicio cuiusdam familiaris sui comperisset esse talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, assumptisque duobus fidissimis famulis ad Endorum & mulierem faridicam proficiscitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad superos animam viri cuius ipse voluerit. illa autem repugnante & negante se edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à suo regno arceat: & obtestãte ne nulla iniuria lacessitus insidias sibi strueret, quo deprehensa vetitas artes attrectare ad supplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc resciturum, neque se responsum cum alijs communicaturũ, sed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando persuasa est non timere, iussit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm nesciret quisnam fuisset Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conspectũ veniente, mulier specie viri diuina & veneranda perterrita ac stupefacta, versa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis causam, ait se videre ascendentem virum diuina quadã specie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu esset ac ætate, ait senem esse venerandum, habitu sacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem esse, & procidens adoratione salutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob causam elici ac suis moueri sedibus iusserit, necessitate se huc adactum conquestus est. imminere enim grauem hostium exercitum, & se inopẽ esse consilij destitutum à Deo, neq; per vates, neque per somniorũ visiones futura præsignare dignante. quapropter ad eum se confugisse, cui res suas semper curæ fuisse sit expertus. Samuel verò adesse iam regi extremum vitæ diem præuidens, superuacaneum respondit ex ipso futura sciтari, cùm à Deo destitutum se agnoscat. Audi ta-

Κεφάλαιον ιε'.

Ως σὺν τοῖς υἱοῖς παλαίσας ὁ πρῶτος ἐν Ἑβραίοις βασιλεὺς ἔπεσεν.

ΕΤυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις τε καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῶν προφητῶν. Ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη πάντας καὶ ἔγγιστα σόννης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ προσγλυφόμενος πρὸς ὄρει τινὶ γελβουὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπικρὺ τῶν πολεμίων. ταρατ̃ται δ' αὐτὸν οὐχ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα τὸ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δὴ τῶν προφητῶν ἱκέτα περὶ τῆς μάχης, καὶ τὸ περὶ τούτων ἐσομένης τέλους προειπεῖν. οὐκ ὑπομείναντος δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς οὐ παρόντος αὐτῷ κατ' χεῖρα τοῦ θεοῦ προορώμενος. ζητῆσαι δ' αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλούμενον, ὡς οὕτω γνωσόμενος εἰ κατ' νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος ἀνάγειν τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγειν τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθῆσθαι δ' αὐτῷ φασὶ τὸν οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπενδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας οἷς ἤδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὴν κώμην ἐφ' ἣν ἐσκόπει. καὶ παρικάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, οὗπερ ἂν αὐτὸς εἴποι. τῆς δ' γυναικὸς ἀποκαμούσης καὶ λεγούσης οὐ καταφρονήσειν τὸν βασιλέως, ὃς τοῦτο μόνον τῶν μάντεων ἐξήλασεν, οὐδὲ αὐτὸν δ' ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, εἰσερχόμενος δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἴσα δ' ἀφ' δίκην, ἅμοσε μηδὲν ἐνδείξεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δ' πῆς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλου ὃς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ᾅδου. φαντάζεται δ' αὐτῇ, θεασαμένῃ τὸ γυναῖον αἰδοῖ σεμνὸν καὶ θεοφορητῷ ταρατ̃ῇ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγῆναι, οὐ σύφνιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε δὲ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. ὑπνδ' σαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταρατὴν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν αἰεὶ θόντα θεῷ τινὰ τὴν μορφὴν ἔμοιον. τοῦ δ' τὴν εἰκόνα φράζειν τὸ σχῆμα θεασθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν καλέσαντος. γέροντα μὲν ἤδη καὶ σύδοξον ἰσόμαιον, ἱερατικὴν δ' ἐνδεικέμενον διπλοΐδα. ἐγνώκεσαν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν γῆν, προσεκύνησε. τῆς δ' σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' τὴν κλῆσιν αὐτὸν καὶ ἀναγκῶν πεποίηται τὴν ἀνάγκην ἀπαδύρετο, τοὺς πολεμίους ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε προῤῥήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο δὴ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοῦ προνενοηκότα μόνον κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θᾶττον μὲν εἶπεν ἢ παρ' ἐμοῦ βούλεσθε μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τὴ θεοῦ καζαλελοιπότος αὐτόν. ἄκουε γαμιὴ, ὅτι βασι- A
λῦσαι δεῖ δαβίδην, καὶ κατορθῶσαι τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
καὶ τιὼ ἀρχιὴ καὶ τιὼ ζωιὴ ἀπολέσαι, τὸ θεῖ ὠδα-
κούσαντα, ἐν τῷ πρὸς ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς
ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι
καὶ ζῶν. ἴσθι τοίνιν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐ-
χθροῖς ἡμισόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πε-
σοῦνται ὅτι τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ ἡμισόμενον. ταῦτ' ἀ-
κούσας ὁ σαοὺλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ B
κατενεχθεὶς εἰς τὸ οὔδαρος, εἴτε δι' ἀθυμίαν τιὼ προσπεσού-
σαν ἐκ τοῦ δεδηλωμένου ὀδύνιν, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν,
οὐ γὰρ προσενίετο τροφιὴ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε
καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως κατενιέχετο. μόλις δ' ἑαυτὸν ἠνώμενον,
συνιωάγασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ζαύτιω αἰτιωμένη
παρ' αὐτὸ τιὼ χάειν, εἰ τῆς ὠδαβόλου μαντείας
ἰσῶ οὐκ ἐξὸν αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον
ἀγνοουμένου τὸν ἰσῶ, ὅμως ὑπέσῃ καὶ παρέσχεν. αἰδὼ ὧν
παρεκάλει, ἐκ περισσοῦ τε αὐτοῦ ὠδαδιῶαι καὶ τροφιὼ, C
ὡς αὖ τιὼ ἰσχυὶ συλλιξάμενος, εἰς τὸ τοῦ οἰκείων ὄπο-
σωθῆ στρατοπεδον. ἀντιχόντα δ' καὶ τελέως ἀπεστραμ-
μένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔ-
χουσα δ' μόχθον. ἵνα σωιόηθ καὶ τῆς κατ' οἶκον ὀλιγω-
λείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χρη-
ῆτις, καὶ ζούτῳ μόνῳ φροσαναπαυομένη τοῖς κτήμασι,
καζασράξασα τέζον, καὶ τὰ κρέα ὠδασκεύάτασα,
τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ ὠδαπόθησι. καὶ σαοὺλος
μὲν δι' τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον. δίκαιον δ' D
ὑποδέξασθαι τῆς φιλοτιμίας τ' γυναῖκα, ὅτι καὶ πρὸ τῆ
τύχῃ κεκωλυμένη χρήσασθ ὑπὸ τ βασιλέως, παρ' ἧς
αὐ αὐτῇ τὰ κῆ τ οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ διαρκέσεσα, καὶ μη-
δέποτε αὐτὸν προίεσθαι πεπεισμένη, εἰ ἐμπεσικάκησεν
τῆς δεισήμης ὑπ' αὐτ καταγνωσθείσης, οὐκ ἀπεσράφη δ' ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγυμνασμένον.
ἀλλὰ συνεπαθησέ τε, καὶ παρεμυθήσαθ, καὶ προὶς ἃ
δίκειτο λίαν ἀνδρῶς φροσεῖφατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ E
παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τ τὸ παρέσχεν ἑκουσίως καὶ φιλοφρό-
νως, οὐδ' ὑπὸ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυμνασμένης,
ἔτε χάειν μέλλουσαν θησομένη, τελοῦντα γὰρ αὐ-
τὸν ἠπίσατο, φύσει τοῦ αὐθρώπου, ἢ πρὸς τοὺς ἀγαθόν
τι παρεσκευασμένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν αὐτὸν ἀνύνων-
ται λαβεῖν ὄφελος τούτοις προθεραπεύοντων. καλὸν
οὖν ὄζι μιμεῖσθαι τιὼ γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας
τοὺς ἐν χρείᾳ ἡμισμένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἀ- F
μεινον, μηδὲ μᾶλλον τι προσήκειν τοῦ τοῦ αὐθρώπου
ἕνεκα τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν δικαίᾳ καὶ χορηγὸν
τοῦ ἀγαθοῦ ἔχομεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς, ἐν
τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν δ' πόλεσι καὶ δήμοις,
καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς
ἀγαθοῖς, ὑφ' ὃ προσαχθήσονται πάντες ἀρετιὼ διώ-
ξειν, καὶ δηλονοῦτα δόξαν, καὶ μνήμιν, αἰωνίαν πα-
ρέσχειν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλαὶ καὶ βασιλεῦ-
σιν ἐθνῶν, καὶ ἀρχουσι πόλεων, ὑπὲρ θυμίαν καὶ σπουδαὶ
τοῦ καλῶς ἐνθήσοντα, καὶ πρὸς τὸ τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν
ὑπὲρ τοῦ πατρίδων θάνατον προφερόμενον, καὶ πάν-
των καταφρονεῖν διδάξοντα τοῦ δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν
τ λέγειν τάδε, σαφῆ τ τ ἑβραίων βασιλέα. οἶδε γὰρ καὶ
παρ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τ ὑπερείμενον θάνατον,
τ προφήτου προειπόντος, ἀκ ἐθέλω φυγεῖν αὐτ, διὰ φιλο-

men, inquit, in fatis esse vt Dauid assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat. te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, siue ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset, tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hãc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm reposcebat, vt mensà apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. resistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tamesi à rege artem excercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata ad fastiditum cibum sumẽdũ adhortata est: & quod solũ mulieri pauperi superfuit, próprè ac libẽti animo apposuit, nec gratiã pro beneficio repẽdẽs, nec officio fauoré regis captans, quę iamiã moriturum præscibat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat: quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potiùs quàm in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tùm præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnũ calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis alísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius uti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem ubi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatẽ adeò non licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar.

1.Reg. 11.

2.Reg.29. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium veniisse. at illis non probabatur, quòd veterem hostem in auxilium accíuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem reconciliandi se domino, si hostibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huius expeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nó probatur.

A κἀνδυβείσαι ἢ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παρεσθαι αὐτὸν παυοικὶ μετὰ τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεισεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῆς βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποσάκις ἡμύσονται τὸν ζόφον. δόξαν γὰρ κτᾶσθαι τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἔχειν. δίκαιος οὖν καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γένοιτο τοιοῦτος ἢ γένηται, τῷ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρπούσθαι παρὰ πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων δὴ πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους διασῴζοντας, ἐπεισὶ αὖ πῃ δύσφορα ἔξωνται λαμφρὸν, ἅμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τῆς τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. δύσψυχοι γὰρ καὶ μεγαλότολμοι, καὶ τῆς δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ σαούλου μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κρῖναι τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακιζομένους περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι προσδόκητον αὐτοῖς, ἐὰν αὖπῃ σαλεύειν, οὐδὲ οὕτως ἡμυναίνον, κἂν ἕνα πολλὰ δύσφορα ξάμενοι τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δύσφορα χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τῶν παίδων μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐὰν αὐτὸ χορῆσαι προγνωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείου ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. σαούλου τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, δηλώσας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μὴ τὸν θάνατον δυσημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ὅς ὧν ἂν αὐτοῖς παύτῳ καταλίποιμεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς δι' τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἔτι τούτων πλείω δεῖ σαούλου καὶ τῆς δυσχερείας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλου ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπειρεγκάλως αὐτῇ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβλυσα. κατεστρατοπεδευκότων δὲ τῶν παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπείας διαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δὲ ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοιεν οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα, ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότα δέξασθαι, καὶ παῦσαι τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δὲ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς δὴ συμμαχήσοντα πολέμιον. καὶ δι' ὃ πέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τὸ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προσέφθονον εἰς τὸν τόπον οὗ ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, σὺν ἄλλοις δι' ἀποπέμπειν

B

C

D

E

F

σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τὸν γὰρ δαβίδην οὐ μάδυσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γίττων βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην, ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλὴν περὶ ἐμὲ εὐσέβειαν καὶ εὔνοιαν, καὶ δίκαιόν ἐστι σύμμαχον ἐπαγόμενον, ὑπὲρ δίκαιά ἢ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἀπιθι μὴ ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, ἐπι-
δὺν ὑπονοσῶν ἄτοπον, καὶ εἰ φύλαξαί μοι τὴν χώραν,
μή τινες εἰς αὐτὴν τῶν πολεμίων ἐισβάλλωσιν. ἔσῃ
δὲ τοῦτο, συμμαχίας μέρος. καὶ Δαβίδης μὲν, ὡς ἐπέ-
λαυσεν ὁ τῆς γιττῆς βασιλεὺς, ἦκεν εἰς Σίκελλαν. κατ'
ὃν δὲ καιρὸν ὁδὸς αὐτὸς συμμαχήσων τοῖς παλαισταῖς ἀ-
πῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπῆλθον, αἴρει τὴν σι-
κέλλαν καὶ κατάδας, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν
ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκείνης καὶ τῆς ἄλλης τῶν παλαιστι-
νῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ἐκπεπορθημένην δὲ
τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ Δαβίδης, καὶ διαπασμένα
πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο δὲ ἦσαν, καὶ
τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλω-
τισμένας, ὠδιρρήγνυτο δὲ τὰ ἐσθῆτα. κλαίων δὲ
καὶ ὀδυρόμενος μὲν τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς
κακοῖς, ὡς τε αὐτὸν ὀλιγοστὴν ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. ἐκπε-
πόνωσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγρωτῶν
ὅτι ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων
ὑποθαυεῖν. αὐτὸς δὲ τῶν γεγονότων ἠπόρει. ἀναχὼν
δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν ὀξύνοιαν θεὸς τὸν θεὸν ἀ-
νεζήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιαθάρην ἐνδύ-
σασθαι τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν
θεόν. καὶ θεσπιῳδοῦντος εἰ δώσει πάντες Ἀμαληκίτας
δίωξιν καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ
τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ ἔξεστι ἐχθροὺς. τῶν δὲ ἀρχιερέως
δώσειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μὲν τῶν ἑξακοσίων
ἐκέλευσε, ἕπεσθαι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ ἠθύμουν δὲ διὰ
τὸ χείμαρρον, βάσταλον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ πε-
ρὶ θέρος πίνειν, αἰγυπτίῳ μὲν τὸ ἦθος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ
λιμοῦ παρειμένῳ, ἔστι δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλα-
νώμενος φέρητος δικαστέρησε, θεσθεὶς αὐτὸν ποτῷ καὶ
ξοφῇ θεραπεύσαντες καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθοντο, τίνος τε
εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, ἦθος μὲν ἐσήμαινεν, αἰγύπτιος ὢν. κα-
τελειφθεῖσαν δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἐπεδί-
δου μὴ δυναμένου. ἐδήλου δὲ αὐτὸν τὰ καταφρονήσαν-
τας καὶ δημοπάσασθαι ἀλλά τε τῆς Ἰουδαίας καὶ τὴν Σί-
κελλαν ἐξ, ἐπεσάμενος οὖν ὁ Δαβίδης τούτῳ ὅτι ζῶν
ἀμηχανήσει ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ὅτι γλῶ ἐρ-
ρωμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀρίστους, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας
ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν λαφύρων δὲ
τῆς λείας ἀπολαβόντας, ὅπισσον ἀφυλάκτως, πολλὴν
αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν
ὑποπτεύοντες τοιοῦτον, ἀλλὰ θεὸς τὸ πεῖν καὶ δω-
ρεῖσθαι τῷ ἀμμένοι, πάντες ἦσαν δὲ κατέργασοι. καὶ οἱ
μὲν αὐτῶν, ἔτι τῶν ἔσπερῶν θεραπευμένων, ὅτι κατα-
λαμβανόμενοι παρ' αὐτοῖς, ἀπηρεμοῦσι, καὶ παρέσυρεν
αὐτῶν τὰ σπλα καὶ τὴν ξοφὴν τὸ αἷμα, τοὺς δὲ δεξιω-
μένους ἀλλήλους ταῖς θεραπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίους
δὲ καὶ θεὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενεγκόντος.
ὁπόσοι δὲ ἔφθησαν θεωθέντες τὰς παννοπλίας ἐξ ἐ-
ναντίας αὐτῶν ἔσπευ, τούτους οὐδὲν ἧττον δύσκολος τῶν
γυμνῶν κατακειμένων ἀπόσφαγὴ. διέμεναν δὲ, οἱ σὺν
τῷ Δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναχωρήσαντες ὑπὸ θεσπεσίας ὥρας
ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ θεὶλειφθεῖσαι τῶν ἀμαλκιτῶν
πλείονας ἢ τριακοσίους. καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμή-
λοις ὅτι βαίτες διέφυγον αἰσθόμενοι δὲ τάλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμοι, καὶ τὰς τε αὐτῶν γυ-
ναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὅτι τὸν τόπον, ἔνθα δυσκοσίους μὲν δυναμένους
αὐτοῖς ἐπεσθαι, καταλελοίπεσαν ὅτι τὰ σπλῶν, οἱ μὲν τριακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τὴν καὶ λείας

A quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: & illic esto præsidio meæ regioni; ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socij præstitoris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædáque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur.
B Dauid autem vicum suum vastatum inueniens omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militib⁹ saxis impetereretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiicerent. Post-
C quam autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deũ consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Baselum peruenisset, incidit in
D quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toro triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimísque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid ysus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiecto, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex
E præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantùm ac comporationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt, non multò maiore negotio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vesperam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis ægrè quadringinti celeritate
F camelorum ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxorésque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locũ peruenerunt, vbi ducẽtos minus expeditos ad custodiã impedimentorum reliquerant, quadringẽti illi nolebant eos in prędę partẽ admittere,

quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebántque contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptíſque ex hoſte ſpoliis, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atque in hunc mo-
1. Reg. 13. dum circa Sicellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt. Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte cógreſſi, & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerent, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremo & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoque ſtipatus ſuorum caterua fugiegat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cùm armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere ſe non poſſet, circunſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditóque eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquam eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem ſitam habitant, quique campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

A οὐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομείζειν, οὐ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθύμους ὄντας τοῦ τῶν διαξιν, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαβίδης ἦ πονηρὰν καὶ ἄδικον αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἶη γὰρ ἀξίους τὸ θεοῦ φθαρόντος αὐτοῖς ἁμιλλᾶσθαι μὴν τοῖς πολεμίοις, κομίσασθαι δὲ πάντα αὐτῷ, πᾶσιν ὀξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. ἡ ταύτ' ὀλὶ φυλακὴ τῶν σκευῶν μεμψικότων. καὶ ὀξ ἐκείνου, νόμος ἔσχε ἐκφέρεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. ἡνίκα δὲ ἐπὶ σκέλλα Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδᾳ φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ὑπομίσεως τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν φθὲ τῶν σκέλλων πόρρωθεν, καὶ ἀμαλικιτῶν ἀναίρεσιν, οὕτως ἐγένετο. τῶν δὲ παλαιστινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστῖνοι, καὶ πολλοὺς αἰσχροῦσι τῶν ἐναντίων. σαοῦλος ἦ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ὑποθανεῖν, καὶ φθάβιλος ὀλιγανδρεύσας τοῖς πολεμίοις τῆς ἄλης αὐτοῖς δόξης ὑποκειμένης, οὐδὲν γὰρ φθειρότερον τούτου ἦν, ὑπερέφουσι πᾶσαι εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ φθεικυκλωθέντες ὑποθήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἦ οἱ σαούλου παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισός. τούτων πεσόντων, ἔφυγεν τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ὑπερμέτρων τῶν πολεμίων. σαοῦλος ἦ φεύγει, χαρπεὸν τόξος ἔχων φθὲ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ὑπερμενόντων ἀκοντισμοῖς καὶ τοξόταις, παίουσι μὲν ὑποβάλλει πολὺ ὀλίγων. αὐτὸς ἦ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ θαύματα λαβών, ὡς μηδὲν ὀλιγώτερα ἔργα, μηδ' αὐτέχειρ τὰς πληγὰς, ὑποκτείναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει ἦ τὸν ὁπλοφόρον, παρασάμβολον τοῦ ῥομφαίαν, ταύτῃ αὐτῷ δηλόσαι φθὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ βουλομένου δὲ τοῦ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τῇ ἰδίᾳ παρασάμβολος, καὶ θήσας ὅπῃ τοῦ ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δεκαμβόλος ὢν αὐθαδῶς μηδ' ἐπιρρίσας ὀξυβάλλειν αὐτοῦ τὸν σίφλον ὑπερφέρεται, καὶ παίσας τινὸς ἑαυτοῦ, πυθόμενος τὸν εἶναι, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαλικίτης ὄν, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τοῦ ῥομφαίαν, ὀξὺ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, φθαχεῖν αὐτῷ τελευτῶν οἷον αὐτὸς βούλεται. ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ φθειλόμενος φθὸν τὸν βασιλικὸν χρυσὸν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θρασύμβολος δὲ ὁπλοφόρος σαοῦλον ἀπωχημένον, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δὲ οὐδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον φθὲ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες δὲ τῶν ἑβραίων οἱ τὸν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σαοῦλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὑπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτέρας ἔφυγον. οἱ ἦ παλαιστῖνοι, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ σκυλεύοντες οἱ παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς, ὑπετυγχάνουσι τῷ σαούλῳ, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ἔστε τμήσουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς.

καὶ κατὰ πᾶσαν ἀπήγγειλαν τὴν χώραν, πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν, ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν, πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δ' ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβιοσᾷ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος καθιόντες ὅτι λελώβηνται τὸν Σαούλου νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι ἀνεῖδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειόταται καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκίμους καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαούλου καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισᾶ, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοῖς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ συνήγαγον καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦσαν κοπτόμενοι καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, μήτε σιτοῦ, μήτε ζοφῆς γευσάμενοι. τοῦτο Σαούλου τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμουήλου, διὰ τὸ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ τῇ ἐπ' Ἀμαληκίτας ἐντολῶν. καὶ ὅτι τὴν ἀχμαλίτιν τοῦ ἀρχιερέως ὕβρεων, καὶ ἀχμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλεν. ἐβασίλευσε δὲ, Σαμουήλου ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ Σαούλος μὲν, ἔτος κατέστρεψε τὸν βίον.

A & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt: porrò corpora eorũ circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eũ eſt. Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Iabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorũ cadauera, rem indignã rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, dẽptis Sauli & filiorum corporibus Iabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Iabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & in dicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem ſubuertit. Regnauítque viuẽte Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δὲ ἄλλου πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οτι ἰεβόσθου φονευθέντος ὑπὸ δυσβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, καὶ χειροσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν. Κεφ. ε.

Η γνωμένη πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὅτι τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οτι τῷ περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα δαβίδ ἦν, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὖ ἦλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἔτι περὶ σολομῶνα τὸν υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα τῷ παιδὶ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. CAP. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. CAP. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. CAP. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. CAP. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. CAP. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. CAP. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. CAP. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. CAP. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. CAP. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. CAP. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. CAP. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως Δαβίδης μὲν τῆς μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι, τῶν δ' ἄλλων πλῆθους ὁ σαούλου παῖς.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΤΝΕΒΗ δὴ ταύτῃ γηρέαθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Δαβίδης τοὺς ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς σίκελλαν ὑπέστρεφεν. ἤδη δ' αὐτῷ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῇ σικέλλᾳ, τῇ ζ' τῇ φθαρήσεσθαι δοκούσῃ ὑπὸ τῶν μάχης τῆς πρὸς παλαιστινοὺς ὁ τὸν σαοῦλον ἀνελὼν, τήν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα πεπαρμένος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένῳ, πόθεν ἥκει τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς ἤδη ἰσραηλίτῃ μάχης ἔλεγε. γηρέαθαι δ' αὐτοὺς τὸ τέλος ἐλάττους, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων τοὺς ἑβραίους μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν σαούλου, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς πεπτυχὼν τῇ ἕσπερᾳ τῶν ἑβραίων, καὶ τοῦ βασιλέως περιόντα παρόν. ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, πεπεισμένος αὐτὸς ὡμολόγει. τῇ ῥομφαίᾳ δὲ αὐτὸν ὑπεκκόψαντα, δι' ἃ τὸν τῶν θαυμάτων ἐστέρησεν αὐτὸν ἀφανίσαι κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδείκνυε, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ φέρων τὸν σαοῦλε νεκρὸν κομίσαι αὐτῷ. δαβίδης δὴ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τοῦ σαοῦλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ τοῦ λύπου τὸν χαλεπώτερον, καὶ ὁ σαοῦλε παῖς ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγονὼς μέγιστος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τοῦ ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον δὴ τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκτείναντα κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς ἐπὶ παῖδὸς ἀμαληκίτου γένους, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔθαψε δὲ καὶ σαοῦλον, καὶ ἰωνάθην, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκείνων τελευτήσαντας παῖδας.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum patribus infortunatum; cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato, atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solùm ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator exiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

in laudem Sauli & Ionathæ composuit, quæ in hodiernum vsque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cõsuluit Deum per prophetam, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam sibi concederet. cúmque responsum esset Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domestica : móxque tota tribus ad eum locum confluens, regem cũ communi suffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filiis Iabiseni in Galaditide regione sepelissent, misit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam suo nomine pollicerentur, simúlque nuntiarent, quòd Iudæ tribus regem se consaluatasset. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir strenuus, & ad magnas res obeũdas natus, quàm primùm cognouit cecidisse regem & Ionatham, aliósque duos eius filios, properè in castra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboslhum periculo eripit, & superato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum constituit, excepta tribu Iudæ : regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur castrum. inde profectus est cum delectissimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauissent. Huic occurrit Ioabus Saruiæ Dauidis sororis filius, natus ex patre Suri, duos secum fratres, Abisæum & Asaelem, vniuersúmque Dauidis exercitum ducens : & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidisset, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixisset cupere se experiri vtrius partis præstantiores milites essent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen sunt destinati. qui progressi inter vtramque aciem, emissis priùs pilis, gladios stringunt : comprehésísque aduersariorum capitibus, latera & illa feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnũ se conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & post acre certamen, partes Abeneri succubuerunt. Versos deinde in fugam Ioabus non destitit persequi, sed tergis eorum hærens hortabatur suos vt ne defatigarentur : idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Asael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non solùm cum hominibus, sed cũ equis etiam cursu contendere solitus. is tũ Abenerum rectà insequebatur, nec in sinistram nec in dextram deflectens. Conuersus autem Abenerus, & impetum eius frustrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depasci voluit, vt persequi desineret. deinde rogabat ne se in hanc necessitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conspectum posthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, sed persequi pergeret, ita vt versa hasta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in vestigio concideret. qui ve-

2. Reg. 2.

A σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν. ἐπεὶ δὲ τούτοις ὠξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος δὲ τῶν πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν εἰ τῇ φερφήτου τινα δίδωσιν αὐτῷ καθοικῆσαι πόλιν τῆς ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δὲ αὐτῷ δίδοναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικελλαν, εἰς ἐκείνην ὡδήγηται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς

B φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δὲ ὅτι τὸν σαοῦλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῃ τῆς γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, & χάριτας ἀποδώσων αὐτοῖς τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβοῦς ὑπομνούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτόνηται αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαούλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβίννηρος, νέος δὲ πάνυ, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω τεθνάναι τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς

C ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπῆλθε εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ἐσελεπόμενον ἁρπάσας ἰσβοσθον αὐτοῦ, ἰσβοσθος δὲ καλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ πάντας ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δὲ ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, καὶ μὴν τὸν ὅλον γαλαάδιτιν, μεθάλιν. καὶ ἔτι ἄλλην, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δὲ ἐπὶ δίνη ἀβίννηρος μετὰ τῆς στρατιᾶς ὅπλα κατὰ συμβαλεῖν τοῖς ἐκ

D τῆς ἰούδα φυλῆς πεφαιρεσύμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ἰώαβος, ὁ σαρυίας μὲν υἱὸς, παῖς δὲ ὢν ἔτι, ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς δαβίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀβισαῖ καὶ ἀσαήλου, καὶ πάντων τὴν δαβίδου ὁπλιτῶν. καὶ θεωρήσαντες ὅτι τινὲς κρημνώδεις ἐν γαβαὼ πόλει ἀπέστησαν πρὸς μάχην. τῷ δὲ ἀβίννηρι φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βούλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειότερος στρατιώτας ἴσχη, συνιόντι παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν ἀπαντάξιον οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑπ' ἐκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς

E ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπέδυσαν τὰς μαχαίρας, καὶ τῇ κεφαλῇ ἐπλεμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως ἐπὶ πάντες ὡσαύτως ἐκ συνηθήματος ἀπέθνησκον. πεσόντων δὲ τούτων, συνέρρηξε & ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ ἀβεννήρου. καὶ ἔφιπποι ἐκ αὐτοῦ διώκων ὁ ἰώαβος. ἀλλ' αὐτὸς τε ἐπέκειτο ἀδιαλείπτως τοῖς ὁπλίταις ἐπισπόδος ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναπαυομένους, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠκολούθουν. & ὁ ἀσαὴλ τῶν ἄλλων μᾶλλον

F ὁ νεώτερος ἀσαήλος, ὅτι τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν. ἀδιαθέτως ἐπὶ μόνους, ἀλλὰ μὴ ἵππον καταστάντα εἰς ἄμιλλαν λέγουσι διαθρασεῖν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀβίννηρον ἐδίωκεν ἐπὶ δεξιὰ μὴ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἀριστερὸν ἐγκλείσειεν τῆς μορῆς. ὑποστρέφοντος δὲ τοῦ ἀβεννήρου, καὶ καταστρίζεσθαι τῷ ὁρμῇ αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν ἑπόντος ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφιέμενος τῆς διώξεως ἀφειλεῖσθαι τὴν παυοπλίαν. πάλιν δὲ ὡς οὐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, καταχρῆν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραγγέλλοντες, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. οὐ πεισθέντος δὲ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὀπισθοπορούμενος τῇ διώξει φεύγων ὡς ἔσχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὸ ὀπίσω κατὰ λεῖος, ὡδὶ ἔπεσε ἀπέκτονον.

αὐ δὲ

ὁ ἢ μετ' αὐτὸ διώκοντες τὸν ἀβίηρεν, ὡς ἦλθον ὅπη A
τὸν τόπον οὗ κεῖτο σαὴλ σὺν υἱάσιν τὸν ἀσαὴλ, ἐξεστάντες
τὸν νοῦν, οὐκ ἔτι τοὺς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ δὲ ἰώαβος
αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀβισσαῖος, ὑπεραφέντες
τὸ πάθημα, καὶ τῆς πλείονος ὀργῆς τὸν ἀβίηρεν ἀσεβοῦς
αἰτίαν τιθεὶς ὑπὲρ τοῦ τελευτήσαντος ὀργὴν λαβόντες, ἀ-
πίστῳ τάχει καὶ θερμῇ ῥώμῃ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς,
ὃν μετὰ ταῦτα καλοῦσι, διῶξαι τὸν ἀβίηρεν, ἤδη πρὸς δυ-
σμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δ' ὅπου τινὰ βουνὸν, ὡς ἔση B
ἐπ' ἐκείνῳ τοῦ τόπῳ μετὰ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐ-
τούς τε κατανοήσαντο καὶ τὸν ἀβίηρεν. τούτου δ' ἀναχω-
ρήσαντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν ἀδελφοὺς ὁμοφύλους εἰς ἔριδα
ἐκ μάχης παροξύνειν. ἀμφοτέρων γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ἀσεβῆσαι, ὃς παραγομένους μὴ διώκειν οὐκ ἐπείσθη,
καὶ δι' ὃ τοῦτο βλαβεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας καὶ
ἀθυμήσας ἡγησάμενος τούτους τοὺς λόγους ὁ ἰώαβος
ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τοὺς στρατιώτας, καὶ
τῆς ὅπη πολὺ διάξειν ἐπαύσατο. καὶ ἔδει μὲν ἐπ' ἐκείνης C
καταστρατοπεδεύεται τοῦ τόπου τὴν νύκτα ταύτην. ἀβί-
ηρος δὲ ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας καὶ παραγωσάμενος τὸν
ἰορδάνειον ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ σαὴλ παῖ-
δα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἰσβοσθον. τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς
νεκροὺς ἰώαβος ἐξαριθμήσας, ἀπαντας ἐπέδυσεν. ἦ-
σαν δὲ, πλὴν μιᾶς ἀπολομένου στρατιᾶς, ὡς ἑξακόσιοι καὶ
ἑξήκοντα. πλὴν δ' δαβίδου, δέκα πρὸς τοῖς ἑνὶὰ, καὶ
ἀσαὴλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν ἰώαβος καὶ
ἀβισσαῖος εἰς βηθλέεμον, καὶ θάψαντες ἐν τοῦ πατρὸς D
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρῆλθοντο. πρῶ-
τον μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λους πόλεμος. καὶ διέμεινε μέχρι πολλοῦ, πλὴν μὲν μᾶς
δαβίδου, προκόπτων ἀεὶ γιγνόμενον, καὶ πλεῖον ἐν τοῖς
καθ' ἡμέραν φερόμενον, πλὴν δὲ σαούλου παίδων, καὶ πλὴν
ὑπηκόων αὐτῷ, καὶ πᾶσιν φθόνον ἡμέραν ἐλαττουμέ-
νων. ἐγένοντο δὲ καὶ τῶν καιρῶν καὶ παίδες τῷ δαυ-
ίδῃ, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν
πρωτοβούτης ἐκ μητρὸς ἀχίνας ἡμύμβρος, ἄμνων ἐκλη-
θη. ὁ δ' δεύτερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανιήλος. τῷ
τρίτῳ δ' ἐκ τῆς θολομαίου θυγατρὸς μαχάμης φυὴν
ἦν γεσιρῶν βασιλέως ἀβισάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ γε
τέταρτον, ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης θεοσηνόβυ-
σα. τὸν πέμπτον δὲ καὶ τὸν ἕκτον γερθισὰν καὶ γάλα ἐ-
πανόμασε τῷ δ' ἐμφυλίου πολέμου συνισταμένου, καὶ συμ-
πιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνὰς μὲν ἑκατέρᾳ τῇ
βασιλέων, ἀβίηρος ὁ τοῦ σαούλου παιδὸς ἀρχιστρατή-
γος, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα δίκαιον ἔχων τὸ πλέο-
νος, πάντας συμμείξαι τῷ ἰεβόθῳ παρεσκεύασεν. καὶ
διέμεινε χρόνον τινὰ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον
δ' ἐκ ἐγκλήματος ἡμύμβρος ἀβίηρος, καὶ λαβὼν αἰ-
τίαν ὡς συνέλθοι τῇ σαούλου παλλακῇ, ῥαισφᾶ μὲν
τοὔνομα, σιβάδου θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ ἰε-
βόθου, ἀπειλήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς οὐ δικαίων τῷ
παρ' αὐτοῦ τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ ἐπὶ αὐτὸν χω-
ρήσας, ἐπύλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς δαβίδην με-
τενεγκεῖν, διεδίδου δ' ὡς οὐ δίκαιον τῷ ἰδίαν ῥώμην
καὶ σύνεσιν ἄρχειν τῷ πέραν ἰορδάνου, δίκαιον ἦ τὴν αὐτὴ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δα-
βίδην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις ἠξίου, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸ ἑταῖρον καὶ φίλον ἀνακτίσοντα τὴν ἀρχὴν, τοῦ σαούλου μὲν
ζῶντος παῖδας, αὐτὸ δ' ὑπὸ δαβίδου τὰ πάσης χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ δαβίδου ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
γὰρ ὑφ' οἷς ἀβίηρος διαπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τιμωρίαν ἐδίδαξεν τῶν συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur, postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ita extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerũ, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminẽtiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quòd monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset: visus est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signo suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportarunt fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorum qui sub Sauli filij degebant imperio, in deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite fuscepti, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Portrò post conflatum ciuile bellum, & crebos partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem transferaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem, qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Qui cũ vehementer hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1. Reg. 3.

& quòd magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Phaltiæ coniugio, adiuuante etiam Ieboostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos remoratum se quidem illos quo minus relicto Ieboostho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse; eúndémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Ieboosthi satellitium. ad quos quum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, randem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui cursim per eius vestigia viam carperent, & assecuti eum Dauidis nomine reuocarét, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Belira xx. stadiis ab Hebrone distito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A ἀλασάσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλιν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις καὶ παλαιστῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτὴν τῷ μελχόλλῃ, ἀποσπάσας φελτίου, τοῦ τε σωσικοιτοῦς αὐτῇ, καὶ φρὸς τοῦτο καὶ ἰεβόαθα συμπροέξαντος ἐπιγράφει δὲ αὐτῷ δαβίδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τοὺς γενναρχοῦντας τῆς πλήθυος καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιήσατο φρὸς αὐτούς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἀποστῆναι μὲν ἰεβόαθα δαβίδῃ δ' προσθέσθαι, ταύτης ἀπορρέψειν τῆς ὁρμῆς. νῦν μέντοι γε δύνασθαι χωρεῖν εἰ βούλονται. ἐξ οὗ εἰδέναι τὸν θεὸν διὰ σαμουήλου τοῦ προφήτου, δαβίδην χειροτονήσαντα, παίτων ἑβραίων βασιλέα. προειπεῖν δὲ ὅτι παλαιστινοὺς ἐκείνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσει κρατήσας ὑποχειρίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ φροσβύτεροι ἐξεμένες, ὡς καὶ ἀβέννερος γνάμην ἐν ἔχοι αὐτῷ φρὸς ἅπαντα συμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβίδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πυθόμενοι δὲ τούτων, ἀβέννερος συγκαλεῖται τὴν βενιαμίτιν φυλὴν, οἱ γὰρ σὺν ταύτῃ ἅπαντες ἰεβόαθα σωματοφύλακες ἦσαν, καὶ ταῦτα φρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ὠφελοῦντας ἑώρα, φροσπεμψους δὲ οἷς ἐβούλετο, ὡδ' ἀλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦκε φρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτοῦ λημψόμενος αὐτός. πιστότερα γὰρ τῷ δι' ἄλλου φραττομένων ὅσα δι' αὐτῷ ἕκαστοι ποιοῦμεν ἐξ δοκεῖ, καὶ φροσθήσειν τοὺς γνωμένους αὐτῷ λόγους φρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξάμενος δὲ αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ δαπάνῃ ξενίσαντος ὀλίγας ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθῆς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρὼν καὶ βλεπόμενος ὑφηγήσηται τῷ ἀρχεῖ. σκήψαντος δ' ἐκ δαβίδου τὸν ἀβέννερον, οὐδὲ ὀλίγον διαλιπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκε ἰώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς εἰσπαρὼν φρὸς αὐτὸν ἀβέννερος, καὶ μακρὰν ἐμφρονῶν ἀπηλλαγμένος ὀλίγου σωθῆναι καὶ ὁμολογίας τῆς ἡγεμονείας, θέλησας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ φρώτῃ ποιήσηται τάξει, σωφρονῶν τε τῆς βασιλείας ἐπιμέλειαν, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα σωφρονεῖν φράγματα καὶ τοῖς καιροῖς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθεὶς καὶ τῆς στρατηγείας ἀφαιρεθείς, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἅπασι. καὶ φρῶτον μὲν ὀλίγου διαβάλλειν αὐτὸν φρὸς τὰ βασιλέα, φυλάττεσθαι ὡδαινῶν, καὶ μὴ φροσίεσθαι οἷς ἀβέννερος σωπίθεται. παίτα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ὅπως τῷ βεβαιώσασθαι τὴν σαούλου παῖδι τὴν ἡγεμονείαν. ὅτι δ' ἀπάδει καὶ δόλῳ φρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μᾶλλ' ἢ ἐβούλετο νεῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκαζομένων ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισε τὸν δαβίδην τούτοις, ἀλλὰ παρεξωκέμενον ἑώρα, ζέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδὸν, καὶ κεῖνα ἀβέννερον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς διαδιωξοντας. οἷς καταλαβοῦσι φροστάξαι αὐτὸν καλεῖν ἐκ δαβίδου ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτῷ τινὰ φρὸς τῶν φραγμάτων φρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννερος δὲ ὡς ἤκουσε τὰ δῶρα τῶν ἀγγέλων, κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τ' χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι, μηδὲν ὑποδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ φρὸς τῇ πόλει ὁ ἰώαβος,

beneuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' ἂν οἷός τε ἦν φίλος (ὑποκρίνων) τὸ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ αὐτόπτου τὸν ἀδελφοῦ τὰ πρὸς ἀληθῆς ἀγαθῶν οἱ φεύγουσιν ἐγχειροῦντες ἀτόπους) ἅπαντα μόνον οἰκείαν αὐτὸν, ὡς ἂν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος. ἀγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πόλεως, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, ἀπασσάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα πήγει. καὶ τελευτᾷ μὲν ἀβίνηρος τοῦτον ἐπεισελθὼν τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλον τὸν ἀδελφὸν ὃν ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τὴν Χεβρῶνι μάχῃ. ὡς δὲ τἀληθὲς ἔσχε, δείσαντος μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ Δαβὶδ δόλου τὴν στρατηγίας καὶ τῆς πρὸς τοῦ βασιλέως τιμῆς, μὴ τοῦτον

quam multitudo quæ ad funus celebrandum conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. Reg. 4. IEbosthus autem Saulis filius morte eius audita grauiter hoc tulit, quòd priuatus esset viro consanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóque capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commendabant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maxima etiam beneuolentia, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quę putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurũ. Neque enim alio modo grauiùs existimationem meã lędere potuistis. Hęc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: capútq; Iebosthi cũ omni honore funeratũ in Abneri monumẽtum intulit. His ita finitis vniuersi Hebręorum

ἔλεξε· ἦ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὴ οὐ τυχοῦσα γένοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τε καὶ δικαίου τελευτήσαντος, ἃ μικρὰ ἦ τοῖς ἑβραίων πράγμασι βλάβη, στρηνιάντων αὐτῷ μὴ σώζειν βουλαῖς τε ἀρίστας καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων, οὐκ ἐάσει τὸν ὑμῶν ἀνεκδίκητον. ἐκδικάσω ἦ, ὡς οὐδὲν ἰώσεσθον καὶ ἀβιασταῖον τοὺς σαοῦλος παῖδας ποιεῖν ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τιμὰς ἅσπερ τῇ τεθνηκυίᾳ αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ ἀβενήεος μὲν εἰς τοιοῦτο κατέστρεψε τέλος τὸν βίον.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι τὸν ἰεβόσθου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν.

ΑΚούσας ἦ τὴν τελευτὴν αὐτὸς ὁ σαούλου παῖς ἰεβόσθος, ἐπὶ πολὺ λυπηθεὶς, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ ἁρμόζοντος. ἀλλ' ὑπερπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβενήεος θάνατος. οὐκ ἐπεβίω δ' οὐδὲ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῇ ἱερέμμωνος ἰῶν, βαναάθᾳ, τῷ ἦ ἑτέρῳ θάνατος ὄνομα λιό, ἐπιβουλευθεὶς ἀπέθανεν. οὗτοι γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, ἦ ὑπὸ τοῦ τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν ἰεβόσθου, μεγάλων παρὰ δαβίδου τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσται, ὧδε τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν ἰεβόσθου, καὶ μήτε τοὺς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρεωρὸν ἐγρηγορυῖαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε ἦ κόπου καὶ τῆς ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ ἦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆσθαι τὸν σαούλου παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. εἶτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδῃ τὴν ἰεβόσθου, σωτῆρσι αὐτοὺς ὡσεὶ δίκαιος, εἶτα τὸν ἐλθεῖν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγωνιστὴν ἀπηγόρευε. ὁ δ' ὡς οὐκ ἤλπιζον οὕτως αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὧδε χρῆμα δίκην ὑφέξοντες. οὐκ ἴστε πῶς ἐγὼ τὸν σαούλου φονέα, καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτῆ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνου χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἐξ τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακούργοις ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡμῖν ἀποδώσειν τὰς μεγίστους ὑμᾶς θεραπεύσειν, ἀπηνέστατον ὄντι τῆς αὐτῆς κοίτης ἄνδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς ἦ δι' ἣν πολλῆς δυνάμεως καὶ τιμῆς ἐφήκατε. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ ἦ νομίσαντες ἠδίως ἔχειν με τὴν ἰεβόσθου τελευτὴν, ἦ τὸν ἀνελεῖν. οὐ γὰρ ἐδυνάσθη μᾶλλον ἀδικῆσαι τιμὴν ἐμὲ δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰτίαν αὐτοὺς αἰτιασάμενος, διεχρήσατο. καὶ τὴν ἰεβόσθου κεφαλὴν, ἐν τῷ ἀβενήεου τάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνθῆσαι. τούτων ἦ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἧκον ἅπαντες οἱ ἦ λαοῦ τῇ ἑβραίων φερῶ-

προσῆλθον πρὸς Δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρχοι καὶ ἑκατόνταρχοι καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν, καὶ παρέδωσαν αὐτοῖς, καὶ τοῖς οἴκοις αὐτῶν· καὶ τοῖς οἴκοις τοῦ οἴκου Σαούλ ἔτι καὶ νῦν ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπομνήσκοντες· καὶ τοῖς πάλαι ποτὲ ἡγουμένοις τότε χιλίαρχον τιμῶντες δὲ ἐλέλειπτο, ὅτι τὸ βασιλεῖ ὑπὸ τοῦ θεοῦ δηλωθὲν σαμουήλου τοῦ προφήτου χειροτονηθὲν καὶ παῖδες αὐτῷ, καὶ ὡς τὴν ἑβραίων χώραν αὐτῷ σώσειν καταγωνισάμενον παλαιστινοὺς δώσειν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ ταύτης τὴν ὑποδοχὴν τῆς προθυμίας αὐτοῖς, καὶ παρεκάλεσας ἐφάμιλλον, οὐ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις, κατευωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθεν, ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα φυλῆς ὁπλίται ὡς ἑπτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φορεῶντες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηροῦν. οὗτοι δὲ, τῷ σαούλου παιδὶ παρέμενον. τούτων γὰρ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν Δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς συμεώνος φυλῆς, ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς λευίτιδος, τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι, ἄρχοντα ἰώδαμον. μεθ' οὗτον καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σάδδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ φυλὴ ταύτη ἐπεμένε τῷ σαούλου τινὰ βασιλεῦσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς ἐφραίμ φυλῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ δυνατοὶ τὰ σώματα καὶ κατ' ἰσχὺν δόξαντες. ἐκ δὲ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς τὸ ἥμισυ, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἰσσαχάρου φυλῆς δισχίλιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς ζαβουλόνος φυλῆς, ὁπλῖται τῷ ὅπλισιν, πάντες μύριάδες. αὕτη γὰρ ἡ φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς Δαβίδην συνῆλθεν. οὗτοι πάντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τῆς νεφθαλίτιδος φυλῆς, ὀπλίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δὲ ἡ φυλὴ ἀναρίθμητος οὖσα, ἐκ δὲ τῆς δανίτιδος φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τῆς ἀσήρου φυλῆς, μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ τοῦ λοιποῦ τῆς μανασσίτιδος φυλῆς ὁπλισμένων θυρεῷ καὶ ξίφει καὶ δόρατι, καὶ ἀξινοκεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. ἦν δὲ τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς Δαβίδην συνῆλθε, μετὰ πολλῆς εὐθυμοσύνης σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαβίδην βασιλεύειν ἐπέρρωσαν. ὅτι δὲ ἓξ ἡμέρας ἑορτάσαντος τὸν λαὸν, καὶ κατευωχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ Δαβίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἧκεν εἰς ἱεροσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, ἦσαν δ' οὗτοι χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῶν τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπηρωμένους τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σπασάντων ὀπτηλδὴ τοῦ βασιλέως ὅτι τοῦ τείχους, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦτα δὲ ἐφρόντιζον καταφρονοῦντες τῆς τῶν τειχῶν ὀχυρότητος, ὁρμηθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς δόξαι τοῦ αὐτὴν ἑλεῖν, δι' ὑπομνήσεως ἐμφανίζων τὴν ἰσχύν, καὶ καταπλήξαιμος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει καὶ κράτος τῆς κάτω πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω πᾶσι προσχεῖσθαι καὶ μεγέθει ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρους ποιεῖ τοὺς ἔργα τοὺς στρατιώτας ἀποδεικνύναι, καὶ τοῖς δῆλα τοῖς ὑποκειμένοις φαράγγων ὅτι τῆς ἄκρας αἱ αὐλαὶ,

A proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, cómemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2.Reg.5.

B At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum vigintiduobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit, hi omnes eadem armatura vtebantur, qua trib⁹ Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus C D E trans Iordanẽ habitãtib. & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáq; ac gladio vigintiduo millia. Reliquę quoq. tribus gladiis vtebãtur. Hę fuerũt copię quę in Hebronem ad Dauidẽ sũt collectæ cũ magno cómeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnésque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisq; operati essent, Dauid cum omnibus his copiis F Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui III. tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare:

promisitque ei qui per subiectam vallem in arcem euasisset, totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitерentur, cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repopoſcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis, & instauratis Hieroſolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit, cæterum tẽpus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit, septem anni fuêre, & mẽses sex. postquam autem Hieroſolymis regiam sibi aptauit, in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui regiam ei Hieroſolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde ejectis, à se ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis nostri autoris Solyma vocabatur. nec desunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce, securitatem significante. Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator, deuictæ regionis agros suis diuisit, post quem Israelitæ nunquam barbaros ex Hieroſolymis eiicere valuerunt, vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim. Nec prætermittendus est per silẽtiũ Orphonas vir inter Iebuſeos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorum parcitum est à rege, tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ, vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit. filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt, duo verò postremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Paleſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.

IV. Paleſtini aũt cognito quòd Hebræi Dauidẽ regẽ creaſſent, collecto contra eos exercitu & occupata cõualle quę dicitur Gigãtum non procul Hieroſolymis sita, castra ibi posuerunt.

Κεφάλαιον γ'.

Ως πολιορκήσας ιεροσόλυμα δαβίδης, ἡ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ὠφίκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὁ τοὺς ἰεβουσαίους ἀπὸ τῆς ἄκρας, ἡ αὐτὸς ἀῳκοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβίδου προσηγόρευσε, ἡ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἐτῶν ἐπτὰ, καὶ μηνῶν ἓξ. ἀποδείξας δὲ βασίλεια ὅπως τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρεσι ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τοῦ θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν δόσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν ἔρανος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν ἡ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ ἡ δῶρα, ξύλα κέδρινα ἡ τέκτονας ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβίδης δὲ, τείχει τε ἄνω πόλιν ἐκύκλωσεν, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. καὶ ἐκτειχίσας ὀθνειμελητεῖ τῷ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. οὗτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. δοκεῖ δὲ ἀβράμῳ τῷ πατρῴου ἡμῶν, σόλυμα καλεῖσθαι. μετὰ ταῦτα δὲ αὐτὴν φασί τινες ὅτι καὶ ὅμηρος ταύτην ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ δὲ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κατὰ τὴν ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἦν δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἰησοῦ τοῦ χαναναίους στρατείας, καὶ τοῦ πολέμου καθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατέστεμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, καὶ οὐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰσραηλῖται, μέχρις οὗ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι δὲ μνείαν ὀρφόνα, πλουσίου μὲν ἀνδρὸς τῶν ἰεβουσαίων, οὐκ ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ χάριν δαβίδου δι' τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτοῦ, καὶ τινα καὶ χάριν καὶ αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν γεγονυίαν τὸν βασιλέα, ὑστερον μικρὸν ὕστερον δηλώσομεν. ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ δαβίδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δὲ καὶ παῖδας ἑνδεκα ἀριθμὸν, οὓς προσηγόρευσεν, ἀμας, ἔλλους, σεβανάθαν, σολομῶν, ἰεβαρ, ἐλιλιοῦ, φάλνα, ἐννάφεως, ἰενάε, ἐλιφαλέ. ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐκ ὀκτὼ γυναικῶν ἦσαν γεγονότες. οὓς δὲ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. θαμάρα δὲ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαβίδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν ἑβραίων δεδοκιμασμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ καταλαβόμενοι τὴν καλάδα τῶν γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν οὐ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύσαντες.

ὁ δὲ

ὁ ἢ τῷ Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ ἄνευ θεοφητείας, καὶ τὸ καλῶσαι τὸν θεὸν, καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἐσομένων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέρρεπεν) ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα τί δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσται τὸ τῆς μάχης τέλος θεοπλέκτην αὐτῷ. θεοφητεύσαντος ἢ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὅπῃ τοὺς παλαιστινοὺς. ἐν γὰρ μέσῃ συμβολῇς, αὐτὸς κατ' ὄπιν αἰφνιδίως ὅπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς ἢ εἰς φυγὴν ἐξέβαλε. ὑπολαβὼν ἢ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῷ παλαιστινῶν στρατιὰν ἐλθεῖν ὅπῃ τοῖς ἑβραίοις, τῇ ταχὺ τῆς νίκης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὑπομένεσθαι χθυναῖον, μηδὲ μάρτυρείας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τὴν βαρύτητα καὶ τὴν ἀγχίνοιαν, ἀλλὰ γνωσκέτω συείαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ θεὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχεσθαι συστρατεῦσαι αὐτοῖς, ἢ τὸ πολέμου κοινωνῆσαι. ὁ ἢ μόνον ἐν ἅπασι, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ὑποβαλοῦσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὑπείναι τοῖς ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, ἢ ταύτας παίσαντες ταῖς μάχαις, ἐπλάσῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδῃ, καὶ εἰς ταυτὸ χωρεῖν ἀστρατοπεδεύσαντο. πάλιν ἢ τὲ βασιλέως τῷ ἰσραηλιτῶν ἐσομένου τὸν θεὸν, ὡς ἐπὶ τῆς ὡς ἐπὶ τῷ μάχῃ ἐξόδου, θεοφητεύῃ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὴν στρατιὰν, οὐκ ἄποθεν μὲν οὖσι τὲ τῷ πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος αὐτόθεν πνεύματος. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρὼν, ἤδη ὑπάρχων ἐφ' ἑτοίμου ἦν καὶ φανερὸν ἐξῆλθε τὴν νίκην. οὐ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν αἱ τῷ πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ὑπὸ τῆς συμβολῆς τραπέντες ἐνέκειντο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως γαζάρων, ἥδ' ἔστιν ὅρος αὐτῷ τῆς χώρας, διαφθείρας αὐτῷ τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὅρον ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῷ διέφθειρεν. τοιούτου δ' ὑποβαντος καὶ ταύτης τῆς μάχης τὲ τέλους, ἔδοξε δαβίδῃ συμβουλεύσαι μὲν τῷ γερόντων καὶ χιλιάρχων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμοφύλων ἐκ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ προελθόντα εἰς χαλεσθαρείμ, μετακομίσαι τὴν τὲ θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὴν, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαούλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράχθη, οὐκ ἂν δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὲ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, προῆγέτο ὁ βασιλεὺς ὅπῃ τὴν κιβωτὸν, καὶ βαστάζοντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὀπίσθιοντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἦλκεν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέρρεψαν μὴ τῇ βοῇ. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες παν εἶδος μέλους ὅπλοις χάριεν, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κεκρυσμένων καὶ ὀργάνων καὶ ψαλμῷ, ἔτι ἢ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατέχοντες τὴν κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειμάρρου ἄλωνος, πόπου τινὸς οὕτω καλουμένου προσπεσόντα, τελευτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τὲ θεοῦ. τῇ βοῶν γὰρ ὑπερυσάντων τὴν κιβωτὸν, σκιρτήσαντα τὴν χεῖρα καὶ καταρρῶξαι θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑπεθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἀθυμοφόρησαν ὅπῃ τῷ θανάτῳ τῷ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἔτι νυῦ ὀζᾶ θραυσμὸν καλεῖται.

A Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem quid tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen confociatis armis auxilium illis tulisse: quæ causa fuit toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodē quo priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oracului consulente, respondit pontifex, in sylua quæ, fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cōtinendum, nec priùs ad pugnam educēdū, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quod vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus vētum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de cōmuni seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatā, in plaustrūque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est. bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit. supersedit illam Hierosolyma inducere: diuerténsque paulũ in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatib. cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderunt felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem choris à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulierib. quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patris ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui parer à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is auctor esset proposita exequẽdi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratiam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

A λίσας δὲ ὁ δαβίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταυτὸ πάθῃ τῷ ὀζᾷ δεξάμενος τλὺ κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ διὸπ μόνον ἐξέτεινεν τ χεῖρα ἁφὸς αὐτ οὗτος ἀποθανόντος, μὲ εἰσδέχε μὴ αὐτλὺ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τ πόλιν, ἀλλ' ἐκκλίνας εἰς τι χωρίον αὐτρὸς δικαίου ὠβεδάμου ὄνομα, λεύιτου τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τ κιβωτὸν πίθησιν. διπμένει δ' ὅλῃ ἐπὶ ἔτεσι μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν ὠβεδάμου εὐξησέ τε καὶ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δ' ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβηκεν ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς ὢν πᾶσι τοῖς ὁρῶσι καὶ πυνθανομένοις τλὺ οἰκίαν αὐτ, θαρσήσας ὡς οὐδενὸς κακοῦ προσδησόμενος, τλὺ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῷ μὲν ἱερέων βαστάζόντων αὐτλὺ, ἑπτὰ δὲ χορῶν οὓς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸ δ' ἐν κιννύρᾳ πάλλοντος καὶ προτοιοῦτος, ὡς τε καὶ τὴν γυναῖκα μιχαλὶν σαούλου δ θυγατέρα τῦ προτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τὰ τοιαῦτα χλευάσαι. εἰς κομῳδίαν τ τλὺ κιβωτὸν, πθέσιν ὑπὸ τλὺ σκηνλὶν ὃν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τὰ ἐπιτέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς αἰλύσηνε. ☪ πὶ ὅλῳ ἑστᾷ παίζᾳ, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις δίχα δὲ κολλυρίδα ἑνὸς καὶ ἐχαρίτλυ καὶ λάγανον ταγλωισὸν καὶ μικρὰ δύμαδος. καὶ τὸν μὲν λαὸν οὕτω κατευωχήσας ἐπέμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτῦ ἀπαγίνεται. ἀπαντᾶσα δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαούλου δ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, ☪ ἀπὸ τῦ θεῦ γίνεσθαι ἥτει φαίη δ' ὅσα ἀπαχθεῖν αὐτῷ δυνατὸν, δύμενεῖ τυγχάνοντι. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος τὰ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα δ' ὄζειν τῆς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γνόμενον ποησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὖτη, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα δ ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτλὺ ὁ πατὴρ ὁ σαούλος, τότε ἀπαυασάσας αὐτὸς εἶχε, πάντα παῖδας ἔτεκε. ☪ θεὶ μὲν τούτων κ χώρεσιν δηλώσομεν. ἐφ' ᾧ δὲ βασιλεὺς κ πᾶσαν τὰ θεήματα αὐτῷ χεδὸν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς δ θεῦ βουλήσεως, ἐνόμιζεν ἐξαμύρτάνειν αὐτ, εἰ μόνων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, ☪ καλλίσλυ τλὺ ἄλλλυ κατασκευλὺ ἔχουσι, θεὸρᾷ τλὺ κιβωτὸν ἐν σκλυῇ κειμένλυ. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ θεὶ τούτων ναθὰν τῷ προφήτῃ δηλιθεὶς, ἐπὶ ποιεῖν ὅτι περ ὥρμηται θεοστάξει αὐτὸν, ὡς τῦ θεοῦ θεὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργοῦ παόντος, εἴχεν ἤδη θεὶ τλὺ τῦ ναοῦ κατασκευλὺ θεοθυμότερον. τῦ θεοῦ δ κατ' ἐκείνλυ τλὺ νύκτα τῷ ναθὰν φαέντος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τλὺ μὲν θεοαίρεσιν αὐτῷ καὶ τλὺ δλιθυμίαν δοκοδέχεται, μηδένὸς μὲν φρότερον εἰς νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τῦ δ ταύτλυ τλὺ δ ἐγένοντο λαβόντος. οὐκ δλιγ ἔπι δ, πολλοὶς πολέμοις ἠγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῷ ἐχθρῶν

B

C

D

E

F

G

μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μέν τοι γε τὸν θάνατον αὐτῷ, γηρήσαντος καὶ μακρὸν αὐύσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τλὺ βασιλείαν δεξαμένου, κλη-

θη-

κληθησομένε ὃ σολομώνος. ἐφ ᾧ προσήσεσθαι & προνοεῖν ὡς πατὴρ υἱῆ κατεπηγγείλετο, τιλὼ μὲν βασιλείαν τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων, & ὧδε δώσων αὐ ἁμάρτοιεν τύχη νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὧδε τὸ προφήτου Δαβίδης, καὶ θεοφιλὴς ἡδόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις αὐτὸ τιλὼ ἀρχιλὼ διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτὸ λαμπρὸν ἐσόμενον & θεοδώτιν, προς τιλὼ κόσμον ὧδε γένεται, & πεσὼν ὅτι προσκυνεῖν, ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ θεὶ πάντων δίκαιον εἶναι τὸν θεὸν, ὧν τε αὐτὸ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τὸ καὶ δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτῆς καθυπέχητο τῆς προνοίας, λῶ ἑβραίων & τῆς τούπων ἐλευθερίας ἐποήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπαλλάσσεται.

A qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nó vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lętus, quòd iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem accelebrem, ad arcam se contulit: procidénsque in facié adorauit Deũ gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, B quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorũ augere atque ornare non desineret: atque ita gratiis actis, hymnóq; decantato à tabernaculo digressus est.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς τοῖς πλεῖξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαβίδης, καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξε πᾶσι τελεῖν.

CAP. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

C

ΜΕτὰ πολὺν χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅτι τοῖς παλαιστινοῖς στρατεύειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς θεάγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτὸ βασιλεύοντας καταλίποι. & συγκαλέσας πάλιν τιλὼ στρατιὰν, καὶ ὧδε γελάσας αὐτῇ φρὸς πόλεμον ἑτοίμην παρεσκευασμένην D τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἀρὰς ἐπ' τῷ ἱεροσολύμων, δεῖ τοὺς παλαιστινοὺς ἥκειν κατάσας δ' αὐτῷ τῇ μάχῃ καὶ πολλὰ τῆς χώρας ὑποτεμόμενος, καὶ προσοείσας δεῖ τῇ τῷ ἑβραίων, δεῖ τοὺς μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῷ, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δ' λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα δεῖ ἀδράζαρον τὸν ἀρὰ μὲν υἱὸν, βασιλέα δ' τ σωφιὴς ἰσράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ ὧδε τὸν διφράτιν ποταμὸν, τῷ μὲν πεζῶν αὐτὸ διέφθειρεν ὡς δυσμυρίους. τῷ δ' ἱππάτων, ὡς πενταχιλίους. ἔλαβε δ' καὶ αὐτὸ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῷ ἠφάνισεν, ἑκατὸν δ' μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

Cap. VI.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡρωμένη πρὸς δαμασκηνοὺς Δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

Damasceni à Dauide vincuntur.

F

ΑΔάδας δ' ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ Δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μᾶ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα συμβαλὼν πρὸς τῷ διφράτῃ ποταμῷ. πλαίσας δ' τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ὑποβαλὼν τῷ στρατιωτῷ. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῷ ἑβραίων ἀναριθμήτων τῆς ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δ' λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δ' τούτου τῆ βασιλέως & νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῷ ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. μᾶ δ' ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῷ ἐγχωρίων τις ἀδάδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τ ἄλλης συρίας, ἔξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δ' ἐξενήνεγκε πρὸς Δαβίδην βασιλέα τ' ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε ὧδε τὸν διφράτιν ἐν ᾗ ἡττήθη ἀρίστος ἐδόξεν ὢν βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

Nam multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prędixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísq; omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent; vt satis omnia parata existimauit, profect° Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorũ parte mulctatis, hísque agris Iudęorum terrę contributis in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantùm pars supereſſet, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impoſito contra Adrazarum Arachi filiũ mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. 2. Reg. 8. V.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorũ rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cùm esset eius amicus ac socius, cum valido exercitu in auxilium eius properat, sperans se bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit. Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suę consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hęc verba meminit. Lógo deinde pòst tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Eupthatem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore pręstãtissimum declarauit.

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quique à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam qui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitum Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis consecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Berteam & Machonem: easque vi expugnatas diripuit, in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cũ Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

A πρὸς τούτοις ὁ δ' αὐτὸς ἀπόγονοι παρ' ἑνὸς εἰς ἕτερον τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ προτέρου παραλαβόντες ἔσχον· ὧν τελευτησάντων ἐβασίλευσεν ἕκτος ἀπ' ἐκείνου τῶν ἐγγόνων ὁ Πτολεμαῖος ὁ καλούμενος Εὐεργέτης· ὃς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐπιβαλόμενος τὴν ἀπὸ τῶν προγόνων ἀδοξίαν ἣν ἐπὶ τῆς Ἰουδαίων ἐπιστρατείας ἔσχον, ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐστράτευσε καὶ τὴν Σαμάρειαν ἐπόρθησεν. οὐκ ἀπεικότως δὲ τῆς ἀληθείας ἐξέβη· ἔστι γὰρ οὗτος ὁ Ἄδαδος ὁ στρατηγὸς ὃν Ἀχάβου τοῦ Ἰσραηλιτῶν βασιλεύοντος ἐπὶ Σαμάρειαν, ἀφ' οὗ καὶ ἐροῦμεν. Δαβίδης δὲ στρατηγὸς ὢν Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συνέλαβε, πᾶσαν αὐτῷ ὑπήκοον ἐποίησε. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ κατασήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τὰς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς παντοίας ἃς οἱ τῶν ἀδάφου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σουσάκος στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥοβόαμον ἔλαβε, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν οὖν ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τοὺς οἰκείους αὐτῶν τόπους, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ τοῖς πολέμοις συνκατορθοῦντος, καὶ ταῖς καλλίσταις

B

C

D τῶν Ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, Βετταίαν καὶ Μάχωνα. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακράτος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς οὐκ ὀλίγος ἦν πάμπολυς καὶ ἀργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, ὃν τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ὀνομαζόμενον ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λουτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς Ἀμάθης

E βασιλεὺς, τὰ περὶ τὸν Ἀδραζάρην ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτῷ, καὶ τὸν Δαβίδην ὀργὴν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γοῦν ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Ἀδώραμον τὸν αὐτοῦ. καὶ περὶ τοῦ, τὸν Ἀδραζάρου ἐχθρὸν οὔτ' αὐτῷ πολεμῆσαι χρὴ ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν τε φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεῦη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαβίδης δὲ ποιησάμενος τὴν

F συμμαχίαν πρὸς τὸν Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Ἀμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μὴ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέρους. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλήφει καὶ τῶν πεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνέθηκε τῷ θεῷ. οὐκ αὐτὸς δὲ πολεμοποιῶν μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγούμενος τὸ πλεῖον καὶ κατορθοῦν παρέχων ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος

G αὐτὸν μὴ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰδουμαίαν, ἀθετήσαντα τὸν Ἰωάβου τοῦ ἀντιστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκεῖνον τῶν Ἰδουμαίων νίκην. ἔθανε μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀθετήσαντες διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς καταλαβὼν ὁ βασιλεὺς, φόρους ἐφ' ἅπασί τε τοῖς χώραις, καὶ τῆς ἑκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέξατο. ἐν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ἰωάβου. ὅτι δὲ τῷ ὑπομνήματον, ἐνεστάθη τὸν υἱὸν Ἀχιλλου καθίσησε. ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς φυλῆς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' Ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἐν αὐτῷ γραμματέα δὲ σεισᾶν ἐποίησε. βασιλέα δὲ τῷ Ἰάδου, τὸν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὸν ἀπέδειξεν.

οἱ δ'

οἱ δὲ φερεσβύτεροι πάντες αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν A
τούτου φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήσθη ὢν καὶ αὐτὸς ἰωνάθαν
τὸν σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου φρὸς αὐτὸν φιλίας τε καὶ ἀγαθοῦς. φρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι καὶ μνημονικωτάτως τὴν εὐποιΐαν τὴν ἐν τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. καὶ εἴπερ ἐν τοῖς ἡμῶν αὐτὸς σάζεται, ὡς τὰς ἀμοιβὰς ἀφίλειαν ἰωνάθη τῆς ἑταιρείας ἀποδώσῃ. ἀχθέντος οὖν τινος, ἀλλ' ἐφεσμῶν μὲν ὑπὸ σαούλου, δυναμένου δὲ γινώσκειν τοὺς ἐν τοῖς ἡμῶν αὐτοῦ φειδέντας, αἰ ἔχειν εἴ B
τινα ἔχει λέγειν τοῦ ἰωνάθη φερσικόντων ζάντα, καὶ κομίσασθαι τὰς τοῦ εὐεργέτου χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ ἰωνάθου. φάσκοντός δ' ἐστὶν αὐτῷ περιλείπεσθαι, μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τοὺς βάσεις. τῆς γὰρ φορυῦ, μὴ τὸ φερσαγγελθῆναι τ' πατέρα τ' παῖδα καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπάσαι μᾶλλον καὶ φυγέσης ὑπὸ τοῦ ἅμα αὐτ' κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τοὺς βάσεις. μαθὼν ὅπου τε καὶ παρά τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν μάχιρον εἰς λαβαθὰ πόλιν, παρὰ τούτῳ γὰρ αὐτ' ἰωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μετα- C
πέμπει πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δ' ὁ μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ὑπὸ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ δ' δαβίδης, θαῤῥεῖν τε προτρέπεται καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ σαοὺλος ἐκτήσατο. συσιτεῖν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, ἡνίκα μίαν ἡμέραν ἀπολείποιτο τῆς συνήθους τραπέζης. ἦν δὲ παῖς φερσκυνήσαντος ὑπὲρ τε τοῖς λόγοις καὶ τοῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν σιβὰ, τὸν τε D
πατρῷον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πᾶσαν τὴν σαοὺλου κτῆσιν. αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ φερνοούμενον, ἀπάντων τ' πρόσοδον εἰς ἱερόσολυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὸ τὴν αὐτ' τράπεζαν. αὐτόν τε τὸν σιβὰ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτ', ἦσαν δ' ὗτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτ', τ' ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ. ταῦτα δ' διατάξαμένου τ' βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς φερσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν E
εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δ' ἰωνάθου παῖς, ὢν ἱεροσολύμοις κατῴκει, συνεστιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς υἱὸς αὐτ' θεραπείας τυγχάνων. ἐγίνετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν μίχαιον φερσηγόρευσε. καὶ οἱ μὲν φειλειφθέντες ὑπὸ τοῦ σαοὺλου γίνους καὶ ἰωνάθου, τούτων ἔτυχον φαδὲ δαβίδου τῆς τιμῆς. τελευτήσαντος δ' κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τοῦ ἀμμανιτῶν βασιλέως ναάσσου, φίλος δ' ἦν αὐτὸς αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παῖδος, πέμψας δαβίδης πρὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φερόμενος F
τε φέρειν ὑπὸ τῷ θανάτῳ τὸν παῖδος παραγενὰν καὶ τὴν αὐτὴν φιλίαν μᾶλλον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ φερσδοκᾶν. οἱ δ' τῶν ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν τοῦ δαβίδου ζόπον ταῦτ' ἐδίξαντο. καὶ παρόξυναν τὸν βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τῆς χώρας δαβίδην καὶ τ' αὐτῷ δυνάμεως ὑπὸ προφάσει φιλανθρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον καὶ μὴ προσέχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ μὴ ἐ σφαλείς, ἀπαρηγορήτῳ συμφορᾷ φειπών. ταῦτ' οὖν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχουσι τὰ παλαιὰ εἰχεν τῷ ἀμμανιτῶν βασιλεῖ ναάσσῃ πᾶς, τοὺς φαδὲ τοὺς δαβίδ πεμφθέντας πρέσβεις χαλεπῶς φερώρισε. ζητήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἥμισυ τῆς γενείου ἐ τὰ ἥμισυ τῆς ἱματίων φειτομῶν, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας τοὺς λόγους τὰς ἀποκρίσεις.

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam acceperisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque adductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bono animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri: & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætur promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussitque eum villicatione agrorum susceptra, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus eum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsi filius esset tractatus, nlium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterùm cũ VI.
per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, 1. Reg. 10.
socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quam pater expertus fuerat, amicitiam à se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quàm de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cõcitaueruntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauẽdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cũ iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte corũ barbis pręcisóque dimidio vestimẽtorum, factis non verbis animũ suũ declarauit.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A ſimulans non negle&turum ſe iniuriam cum contumelia coniun&tam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à rege eorum exa&turũ. Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfe&os, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem B cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adduc&o in ſuas partes & Suba. Hi reges habebant peditum viginti millia, conduxerunt etiam regem Michę regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti-duo milia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios denicit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum appartus & inita cum regibus ſocietas, Deo fretum, & ſcientem quòd bonam cauſam haberet, iuſsísque armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies explicantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in D patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo frætri traditis, iuſſit vt cõtra Ammanitas aciem dirigeret: admonito pri° vt ſi videret Syros ſibi præualere, adduc&o properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſque E vt generosè & alacriter rem geteret, daretque operam ne quam ignominiam acciperet, ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Ammanitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentãtem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus malè mul&atis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares F in poſterum quieſcerent. ſed miſſis nunciis ad Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ eius auxilia mercede conduxerunt. Huius vicẽ in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex octoginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & commiſſo G prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoque hoſtiũ imperator in eo prelio vulnus accepit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἐδὼν ὁ ταῦτα Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δηλος ἦν ὡς περιόψόμενος τὴν ὕβριν καὶ τὸν προσπλασμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς ἀμμανίταις. καὶ τιμωρίαν αὐτῷ τῆς παρανομίας τῆς εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰς προξόμενος τὸν βασιλέα. σωιέντες δὲ οἱ τε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσπονδήκασι καὶ δίκην ὑπὲρ τούτων ὀφείλουσιν, προπαρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρον τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα, συμμαχον αὐτὸν ὅπλ τούτῳ γενέσθαι τῆς μισθοῦ, παρεκάλεσαν. συνεβαί. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν μὺρ μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴστωβον ὄνομα. ἐτούτοις ἱππέας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπλ τοὺς μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

ΟΥ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν ἐ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ δικαίως αὐτοῖς αὐθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ ἰώαβον τὸν αὐτοστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἐκλεκτότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀράμαβα κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ ὡς διατεταγμένων οὐκ ὀμοῦ, ἀλλὰ δύο, τὸ μὲν ἐδ ὄπισθεν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμαν. τῶν στράτευμα, πρὸς ταῖς πύλαις αὐτῶν τῆς ἑῴας. ἰδὼν τοῦτο ἰώαβος, αὐτὸς μηχανᾶται. καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ὅπλων ἐξαίρετος, αὐτὸς διατάσσεται τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν βασιλεῦσι. τὸ δὲ ἄλλο διαδοὺς ἀδελφῷ τῷ ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφοῦ, τοῖς ἀμμανίταις ἐπίλλειν αὐτὸς διατάξασθαι. εἰπὼν δὲ τοὺς σύρους ἤδη βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθῶν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο ποιήσῃ καὶ αὐτὸς, ἀνὼ τῶν τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονέμενον θεάσῃ. θεσπεμψάμενος οὖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ διακαλέσας δύτυχος καὶ μὴ θεθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰχμίλιον φοβουμένους θεσπεσούσης ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ ῥᾳδίως ὀλίγον αὐτοχόντων αὐτῷ καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινεν ἰώαβος, ἅπαντας δὲ ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὸν ἀβεσσαῖον, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸ στρατιὰ, οὐ ἔμειναν. ἀλλὰ μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴ πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ ἰώαβος ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθημα τοὺς ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡρεμεῖν. οὐδὲ μανθάνοντας τοὺς χρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς χαλάμαν τὸν τῆς πέραν διαφέρου σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τοῦτον ὅπλ συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν αὐτοστράτηγον σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ. καὶ ἱππέων μυρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τοὺς ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, οὐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῶν πεζῶν μὲν εἰς ἑπτακισχιλίους

ους μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔβωσε δὲ, καὶ τὸν στρατηγὸν τῶν χαλαμᾶ σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν.

πάντων. οἱ ᾗ μεσοποταμῖ) τοιούτου γλυμμένου ἐκ τέλους
τῆς μάχης, αὐτοὺς διαβίδη παρέδωσαν, καὶ δῶρα ἔπεμ-
ψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρᾳ χειμῶνος ἀνέστρεφεν εἰς ἱεροσό-
λυμα. ἀρχομένου ᾗ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀντιστράτηγον
ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ᾗ τέλος τε γῆν
ἅπασαν αὐτῷ ἐπιχώριος διέφθειρε, καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν
μητρόπολιν συγκλείσας ἀραμαθὰ ἐπολιόρκει. συνέ-
πεσε ᾗ ⸂ διαβίδη παίσμα δεινὸν, ὅτι δικαίῳ καὶ
θεοσεβεῖ, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις ἰσχυρῶς φυλάσσοντι.
θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τοῦ στέγους τοῦ βασι-
λείου ἐν ᾧ ἀναπατεῖν κατ᾽ οἶκον τῆς οἰκίας ἔθος, εἶδε
γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι,
καλλίστην τὸ εἶδος καὶ πασῶν ὑπερφέρουσαν. ὄνομα αὐ-
τῇ ἦν βηθσαβέ. ἥττητα τε ᾗ κάλλους τῆς γυναικὸς,
καὶ τῆς ἐπιθυμίας κατασχεῖν οὐ δυνάμενος, μεταπεμ-
ψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γλυμμένης δ᾽ ἐγκύου τῆς
γυναικὸς, καὶ πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τοῦ
ἁμαρτήματι σκέψηται τινα ᾗ λαθεῖν ὁδὸν, ἀποθανεῖν γὰρ
αὐτὴν καὶ τοῖς πατρίοις καθήκει νόμοις μοιχευομέ-
νην. μεταπέμπεται μὲν τὸν ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τῆς
πολιορκίας, ἄνδρα ᾗ τῆς γυναικὸς, οὐρίαν ὄνομα. καὶ
ἀσπασάμενον, ἐρέ τε τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς πολιορ-
κίας ἀπείρετο. λέγοντος ᾗ πάντα καὶ νοεῖν αὐτοῖς κεχω-
ρηκέναι τὰ πράγματα, βασάσας ἐκ ᾗ δείπνου μέρη,
προσέδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀ-
πελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ᾗ οὐρίας ᾗ δ
μὴ οὐκ ἐποίησε, παρεκοιμήθη ᾗ τοῦ βασιλεῖ σὺν τοῖς
ἄλλοις ὁπλοφόρις. ὡς ᾗ γνοὺς ταῦθ᾽ ὁ βασιλεὺς, ἀπέ-
κρινεν αὐτὸν ὅπ μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι
μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα ἔλθοι δι᾽ τοσούτου χρόνου,
πάντων ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλ-
θωσιν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δὲ οὐκ ἐφ᾽ δίκαιον εἶπε, τὸν
συστρατιώτην αὐτοῦ, καὶ ᾗ στρατηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων
ἐν παρεμβολῇ καὶ τῇ τοῦ πολεμίων χώρᾳ, μὴ τῆς γυνα-
κὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μεῖ-
ναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπιοῦσαν
ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀντιστράτηγον. κληθεὶς
δὲ ὑπ᾽ δείπνου ὑπὸ ᾗ βασιλέως οὐρίας καὶ μέχρι μέ-
θης προελθὼν ἐκ τοῦ πότου δεξιουμένου ᾗ βασιλέως
αὐτὸν ὑπέπιπτε ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν
πρὸ τοῦ ᾗ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λα-
βὼν τῆς γυναικὸς ὑπ᾽θυμίαν. ὑπὸ τούτῳ ᾗ δυσαναχε-
τήσας ὁ βασιλεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσας πρε-
σβύτατον τὸν οὐρίαν. ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν
ζόφον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γλῶτται φανερὸς αὐτὸς ᾗ τὸ
βουληθεὶς, ὑπέθετο. κ᾽ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν
ἐπίλεσθαι μέρος τοῦ πολεμίων τάξαι, καὶ καθ᾽ ὁ κιν-
δυνεῦσῃ μαχόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοῖς γὰρ συμπα-
ρεσκάτας ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης γινομένης ἐπέ-
λεσε. ταῦτα γράψας κ᾽ σημηνάμενος τῇ αὐτοῦ σφρα-
γῖδι, τῷ ὑπηρέτῃ ἔδωκεν οὐρία κομίσαι πρὸς ἰωά-
βην. δεξάμενος ᾗ τὰ γράμματα ἰώαβος, καὶ τὴν τοῦ
βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνούς, καθ᾽ ὃν ἦδει τόπον τοὺς
πολεμίους αὐτῷ χαλεποὺς γινομένους, κατὰ τοῦτον ἔ-
στησε τὸν οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ᾽ ἁπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑπόσπον-
δον ἦρεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναῤῥῆξαντές τι ᾗ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δ᾽ αὐτὸν ἡγεμόνα στρατιώ-
την, καὶ δόξαν ἔχοντα θαῤῥαλέον τε τοῦ βασιλεῖ καὶ θαῤῥαλέοις ὁμοφύλοις ὑπ᾽ ἀνδρείας, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πό-
νοις, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίου. ᾗ ὑρὶς προθύμως ὑποστάντες τὸ ἔργον, τοῖς μετ᾽ αὐτῆ θαῤῥασομέ-

A ri eũ cõrigit. Meſopotamitæ deinde cognito tã triſti pugnę euẽtu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionẽ fecerunt. que ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gẽtis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidiam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites regis noctem eam exegit. quo cognito rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto pòſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducẽ dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, móxque à ſociis, quo faciliùs opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cũ toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditũ intra vrbẽ patefeciſſent: hortatus eũ vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clã imperauit,

V II. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vrgeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cùm Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repẽte porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine seſe retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquam multis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, oportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis benè aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eũ luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi asciuit: ex quà mox puer masculꝰ ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visũ nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiũtur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorúmque armentorũ & gregum dominus: alter vnius tantũ ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, nõ alio affectu quã si esset filia. cũ verò hospes diuiti superuenisset, ille parcẽs suis pecorib. nullũ in amici gratiã mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

A νοις, ἰδία καταλιπεῖν ὅταν ὀξορμήσωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ὑρίας συνέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβαίνουσιν οἱ πολέμιοι, προσπεσόντες τοῖς ἀνφεστῶσι τοὺς αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφόβως καὶ μετὰ ῥύμης δρόμου πολλοῦ τοῖς ἐκθεοῖς ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ ὑρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰωάβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσχυνθεὶς δ' ὑρίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐνδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν οὐκ ὀλίγους, κυκλωθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῷ ἐτέρων τούτων οὔτω γνωμένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὸ βασιλέα, λέγων ἐντειλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἂν πυθόμενον μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῇ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιαθείη. προσεθλῶν δὲ τούτοις ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι καὶ τὸν οὐρίου θάνατον. τὸ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα ὡδὶ τὸν ἀγγέλων, δυσφορουμένου, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δίον ἐστὶ νόμοις καὶ μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας παράδειγμα τὸν γεδεῶνος υἱὸν ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν ἐν θήβαις πύργον ἑλεῖν ἐβούλοντο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρῶδες ὢν, δι' ὀλιγωρίαν τῆς βουλῆς, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· οὐ μνημονεύοντας, εἰ δὲ μὴ προσίοιεν τῷ τείχει τῶν πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προσκρουόντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρους ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' οὕτως ἔχοντι καὶ τὸν οὐρίᾳ θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐπέλυσε λέγων ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τοῦ πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τὸ ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ προχωρεῖν συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἐτέροις. λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὀλιγωρίσουσι κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκήσαντας καὶ καθελόντας, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δὲ ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰωάβην ἀπέστειλε. καὶ ἡ, τοῦ οὐρίου γυνὴ βηθσαβὲ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πενθήσασα, ὅλας συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τοῦ ἐπ' οὐρίᾳ δακρύου, ὁ βασιλεὺς δίδωσι γαμετὴν αὐτὴν καὶ παῖς ἄρρεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τὸν οὐχ ἡδέως ἐπιδὼν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς καὶ τοῖς ὕπνοις, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀγαθὸς ὢν καὶ σωφρονῶν ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν ὠδὰς τοῦ θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἡσυχάσειν ἔφερεν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησοῖς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δὴ τοιοῦτόν τινα ἔοικεν, ὡδὶ οὗ καὶ τὴν φρονεῖν, ποιῆσαι σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησαν ἄν-

B

C

D

E

F

G

δρας τὴν αὐτὴ κατοικεῖν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ βοῶν τῷ πέντε δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε συνδιατρίβουσα αὐτῷ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοφία τοῦ αὐτῆ χρώμενος. ἢ τὰς ἂν χεῖσαι τοῦ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸν μὲν ἰδίων καὶ δὴν ἐκείνου βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας συνοικῆσαι τῷ φίλῳ. πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀ-

πάντα α-

πεπρωσε, καὶ ταύτην ὡς γαμετὴν ἀπέστειλε τὸν ξένον. A
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος ἕτος τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπρόκλητος, καὶ τὸ τρίπλοῦν τε ἁπάσης τῆς ἁρπαγῆς ἄξιον εἶναι, καὶ θεὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθαν δ' εὐτυχῶν αὐτὸν ἐλεγξε ἐκεῖνον εἰδέναι τὸν ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὑτοῦ κεκριμένον ζημιῶσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεχώρησε δ' αὐτοῦ καὶ παρεγένετο τῷ ὀργῇ τοῦ θεοῦ B
πεποιηκὼς μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς ἑβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. μνασαμένου δ' ἔτι θεὸ τοῦ ἐκ τῆς σκιᾶς χλεῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αὖ δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο. καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιβουλευθέντος, ὃς ἀλλοτρίαν γῆμας ἔχει γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐπιδοὺς τοῖς πολεμίοις. δίκην οὖν αὐτὸν αὐτοῦ τούτων δίκης τοῦ θεοῦ. καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C
ἑνὸς τῶν παίδων. ἐπιβουλευθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα, φανερῷ τίσιν ὑπ' αὐτοῦ δίκην ὑφίξεσθαι. παθηξέσθαι δὲ καὶ τὸν παῖδά σοι ὡς ἀχρεῖον τὸν ἐξ αὐτῆς γεγεννημένον. παροξυνθέντος δὲ δὴ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συνεχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μὴ δακρύων ἐλύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος, μὰ γὰ ὁμολογουμένως θεοσεβῆς, ἐμηδὲν ἁμάρτειν ὅλως εἰς τὸν θεὸν, ἢ τὸ εἰς τίσιν ὑγείας γυναῖκα, οἰκτειρῶν ὁ θεός. καὶ ἀγαλλιάσεται φυλάξειν αὐτῷ D
καὶ τὴν ζωὴν καὶ τίσιν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μετανοοῦντα γὰ εἰς τὸν γεγεννημένον, εἶτα χαλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθαν μὲν ταῦτα τῷ βασιλεῖ φερόντων δύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐκ τῆς ὑγείας γυναικὸς ἡμιθνῆ παιδὶ διδόντος, νόσον ἐνοσηλεῖει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, ἔρριπτεν μὲν ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ τοὺς ἀναγκαζόντων τοῦ οἰκείων οὐ προσίετο. μέλαναν δ' ἐνδεδυμένος ἐδήτα, E
πεσὼν εἰς στόμα κεῖτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα γὰ ἔστεργεν αὐτοῦ τίκτουσα μήτηρ. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεραπόντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόκλειαν καὶ ἔρριψης καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂ δὴ τέκνου πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάμνε. παραπλομένων δ' αἰσθόμενος τοῦ F
οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ταῦτα παρόντων ἃ μάλιστα συγκρύψαι θέλουσι συμβαίνει, συνεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, ἀνεστέναξε. ἐ λυσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν, εἰς τὸν σκηνὸν τοῦ θεοῦ ὡδοιπόρει. καὶ παλινδύσας δεῖπνον αὐτοῦ ἐδαπάνα, πολλὴν δὴ τοῦ ἀθροίζων τοῖς τε συνήθεσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρῆγεν, ὅτι μηδὲν τούτων δὴ νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάντ' ὀμῶ G
τετελευτηκότος ἐφρόντιζε. τίνα τε αἰτίαν λαβόντες δεῖξαι θεῖον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τοῦ γεγεννημένου, ὁ δὲ, ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ὅτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δόντος παῖ ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δῶρον κατασκήψειν. ὑποθανόντος δ' οὐκέτι χρείαν εἶναι λύπης μεταίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τίσιν σοφίαν καὶ τὸν δεξιότητα τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεθσαβεὲ, ἔγνων αὐτὴν ἐποίησε. καὶ ἡγούμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου καλέσαντος. ἰώαβος δ', τῇ πολιορκίᾳ τῶν ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronuntiauit iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nō ſemel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur aſſore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deū: erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit. & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed attatus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrē diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares nō audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbū tam impotēter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cōperit, cōfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnā ſibi apponerent prēter omnem opinionem, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupētib. quòd cùm nihil horū ęgrotāte puero feciſſet, nunc poſt eius obitū omnia ſimul faceret: impetratáq; priꝰ licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille: Non intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem? nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerūt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturę menſibus filium ei peperit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabathã proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ip se verò ex pręda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem quã postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos priùs ad vnum interemit: nec mitiùs alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamarã nomine: ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorũ Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorẽ sibi contraheret, id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. vidẽs enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministerijs releuatus eò citiùs conualescere possit. Paruit Amnon, & cùm nihil cũctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manib⁹ colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturũ. quæ in cõspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille nõ ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarẽtur, submouerẽt, dicẽs se absq; strepitu quiescere cupere. quo facto iussit sororẽ in intimũ conclaue paratã cœnam inferre. quod cũ puella fecisset, apprehensę suadere cœpit vt sui copiã faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine, nefas est te rẽ tã turpẽ perpetrare. Desine à tã flagitioso cupiscẽtia, quę nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est, non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A νίτας ἰσχυρῶς ἐπέκου, τῷ τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τῆς τῷ ἄλλων ἀπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐν δίκῃ ποτὲ καὶ ξοφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο, καὶ τούτῳ ὡς τε μὴ τελέως αὐτοὺς ἀπολειπεῖν τὴ πηγὴν ἀφειδέστερον χρώμενοι. γράφει ὁ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν ἡ ὡς καλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τ πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐτὸς ἐπιγράφηται. ταῦτα ἰωάβης γράψαντος. ἀποδεξάμενος τῆς ἀνοίας καὶ τ πό-
B νους ὁ βασιλεὺς, ὡς δὲ λαβὼν τὴν συὴν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν ῥαβαθᾶς πόρθησιν. ἡ κ᾽ κράτος ἑλὼν ἁρπάσας τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δ᾽, ἦν δ᾽ βασιλέως τῷ ἀμμανιτῷ λαμβάνει στέφανον, ἑλκυστὰ χρυσᾶ τάλαντον, ἡ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. φορεῖ δ᾽ αὐτὸν ἐπὶ τ κεφαλῆς δαβίδης. πολλὰ δ᾽ ἡ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ ἡ πολύτιμα εὗρεν ἐν τῇ πόλει. τοὺς δ᾽ ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ᾽ ἡ
C τὰς ἄλλας τῷ ἀμμανιτῷ πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κ᾽ κράτος. ἀναστρέψαντος δ᾽ εἰς ἱεροσόλυμα τὸ βασιλέως, πᾶσμα αὐτὸ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης κα-
[redacted]λαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δ᾽ ἄλλος ὡραιοτάτη, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς ἀμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τῆς δ᾽ αὐτῆς ἀδελφὸν μηδὲν κεκοινωκὸς. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῷ δαβίδου παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς οὔτε δι᾽ τὴν
D παρθενίαν αὐτῆς, ἥτε δι᾽ τὴν φυλακὴν τυχεῖν ἡ ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. κ τό τε σῶμα ἡ ὀδύνης αὐτὸν καταφθείσης καταχαίνετο καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δ᾽ ταῦτα πάσχων γινόμ᾽ ἰωνάδῃ τινὶ συγγενεῖ κ φίλῳ. σωστὸς δ᾽ ἦν σοφὸς ἐν τοῖς μάλιστα κ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρᾷ οὖν καθ᾽ ἑκάστην περαίαν τ ἀμνώνα μὴ κ᾽ φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν
E ἐρέσθαι φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζειν μὲν γὰρ αὐτὸς ἐλεγθὲν ἐξ ἐρωτικῆς οὔσης ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας. τὸ δ᾽ ἀμνώνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τῆς ἀδελφῆς, ἐρᾷ τυγχάνοις ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ κ μηχανᾶται εἰς τὸ περιγενέσθαι τῷ δικαίων ὑπέθετο. τόσον γὰρ ὑπονοήσαι παρῆνεσεν. ἐλθόντα δ᾽ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ δεησόμενον, ἐπέλθοι προκαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι κ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου. τούτου γνωσθέντος, κα-
F τανοεῖ ὁ ἀμνὼν ὅτι τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κ᾽ τὰς ἰωνάδου ὑποθήκας. προσγνωσθεὶς δ᾽ ὑπ᾽ παρόντος ἐπεπόμφει πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐκέλευε πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ᾽ δὲ ἐπέλθοι ἀγθεῖσα. ἥκουσεν δ᾽ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτούργῳ χρωμένῃ. προσοίσεσθαι γὰρ ἥδιον ἐν τῷ ἐπείνῃ σχεσιν. ἀφ᾽ ἑμβλέποντος τὰδελφῇ φυράσασαι τὸ ἄλευρον, κ πλάσασα κολλυρίδας κ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δ᾽ τὸ μὲν οὐκ ἐγεύσατο. προστάξας δ᾽ τοῖς οἰκέταις παραγήσεσθαι πάντας πρὸ τὲ δωματίου. βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου κ ταραχῆς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ᾽ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τὴν ἀδελφὴν ἐπέλθουσαν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δ᾽ ταῦτα τῆς κόρης, λαβόμε-

νος αὐτ᾽, συνελθεῖν αὐτῷ πάντων ἐπιτρέπει. ἀναστενάξασα δ᾽ ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δ᾽ ἀσεβήσῃς ἐπὶ ἀδελφὴν τοὺς νόμους παραβαίς, ἐξ ἧς ἀνεπανόρθωτον αἰσχύνη. παῦσαι δ᾽ ἅπτεσθαι κ μαφορᾶς ὑπερθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος κ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ἀφεῖ τούτου ἀγαλεχθῆναι τῷ πατρὶ, συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον, ταῦτα δ᾽ ἔλεγε, βουλομένη τ ὁρμὴν αὐτοῦ τ ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀναστρυνεῖν.

ὁ δ᾽

ὁ δ' οὐ πείθεται, τῷ ἔρωτι καμόμενος, καὶ τοῖς τῶ πάθους κέντροις μυωπιζόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' δ' ὕστερος μᾶλλον τοῦ ἔρωτος εἰσέρχεται τὸν ἀμνῶνα, καὶ φεύγοντα ἐκέλευσεν ἀπαλλάττεσθαι ἀπιόντα. τῆς δὲ χέρνιβος τοῦ ὕδατος καὶ ἀφ' οὗ τοῦτο ἀποκαλούσης, εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ὑπομείναι, ἀλλὰ φθάσαι ἐπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρᾳ καὶ φωτί, ἵνα καὶ μάρτυσι τὴν αἰσχύνης φεύγῃσι, προστάξεν αὐτοῦ ἐκβαλεῖν τὴν οἰκέτην. ἡ δέ, φέρειν ἀγνὴς ὅτι τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ ἐλυμήνατο, φερέβησα τὸν χιτωνίσκον (ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χιτωνίσκους ἄχρι τῶν σφυρῶν φερομένους τὸ μηδὲν βλέπεσθαι χιτῶνας) καὶ σποδὸν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆει ἀφ' ἧς πόλεως βοῶσα καὶ ὀδυρομένη τοῦ βίαν. φεύγουσα δ' αὐτῆς ἀδελφὸς Ἀβεσάλωμος, ἀκούσας τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος οὕτως ἔχει. κατεπούσης δ' αὐτῆς φεύγειν καὶ μεγίστως φέρειν παρηγόρει, καὶ μὴ λυμαίνεσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ μὲν παυσαμένη τῆς βοῆς, καὶ τὸ φεύγειν πολλοῦ τοῦ βίαν ἀφέρειν. καὶ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' Ἀβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διῆγε τρόπον. γνοὺς δὲ τὸ πατὴρ Δαβίδης τοῖς μὲν πεπραγμένοις ἤχθετο. φίλος δὲ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, πρωτότοκος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, καὶ λανθάνων καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτοῦ τῆς ἁμαρτίας ὁπωσδήποτε παρεφύλαττεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πλάσμασι διηλήλυθε δεύτερον. καὶ μέλλων ὅπως τοῦ ἰδίου κουρὰν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς Βελσεφών, πόλις δ' ὄζιν αὕτη τῆς ἐφραϊμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. προθυμουμένου δ' ἀς αὖ μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστέλλει παρεκάλεσε. πέμψαντος δ', τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὑπηνίκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νύσσαντος αὐτοῦ φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde facessat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque noctem illic manere non patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat: mandauit famulo vt eam eiiceret. illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quiritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciratus est quid mali haberet quòd ita sese afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quamprimùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

Κεφάλαιον η'.

Οτι τῷ περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ συμπαντῶν, ὑπὸ παιδὸς ἐξελήλυθε τῆς ἀρχῆς.

Cap. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

Ὡς δ' ἐπίπεσεν τὸ προσταχθέν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει. καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἔφευγον πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἁπάντας ὑπὸ Ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ὅτι παισὶν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦ ὑπ' ἀδελφοῦ, τῆς λύπης κρείττω τῆς κτείνας δυναμένης πικρότερον συναπαγαγὼν ὑπὸ πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν. οὔτ' ἀλλότι μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου προσηγγελμένου κακοῦ, ἐδ δι' ὀλιγωρίαν ἀπιστίαν ἴσχοντος προείμενον. ἀλλὰ καταῤῥήξαμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ὅτι τοῦ γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς υἱοὺς ἅπαντας, καὶ τοὺς ὑποθυμίων δεδηλωμένους, ἐδ τὸν αὐηρικότα. ὁ δὲ σαμᾶ τῷ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖς ἰωνάδης, ἀείναι τὴν τῆς λύπης παρεκάλει. καὶ περὶ μὲν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν. οὐδὲ γὰρ αἰτίαν δείσεσθαι ὑπολαμβάνειν. περὶ Ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ ἀφ' ἑνὸς ἡμαρτῆν ὕβρεν ὑποτολμῆσαι τὸν Ἀβεσάλωμον τοῦ αἰφρισιν τοῦ ἐκείνου.

E

F

G

V

interea ſonitus aduentãtium equorum,& quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat.denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam,ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare,non ad ſupplicium,ſed vt eum apud ſe haberet:iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe,vt cùm ſoli eſſent,ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabátque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent,ſalutí eius conſuleret,ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret,nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat,præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe,& indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpitio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum,dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege,& verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit,& aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet,nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit:natíque ſunt ei filij tres,& vna filia formoſiſſima,quę Solomonis filioRoboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2.Reg.14.

μεταξὺ ἦ κτύπος ἵππων καὶ δρυβῶ θεοῖόντων πεζῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ὅσοι δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς ἐπιάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἡμῖν δάκρυα οὐκ ἀπηνόει πικρὸν ἔμπεσόντα ἀπολωλότας. ἦν δὲ πᾶσι τοῦτον διάκρυσις καὶ πόνος, τῷ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τῷ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ καταφαγομένῳ. φεύγει δ' ἀβεσάλωμος εἰς γεσούρα πρὸς τὸν πάππον τὸν μητρός, διατρίβοντα δ' ἐκεῖ χρόνον, καὶ ζῆσιν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμείνας. τῷ δ' ἰωάβου θεραπεύοντος ἔχοντος ὅπως τὸν υἱὸν ἀβεσάλωμον πέμψῃ, οὐκ ὀκνῶ τεμαχίσαι καταλιπόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴπω αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου λελαφάκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ αὐτοστράτωρ παρώρμησε. γυναῖον γάρ τι ἡλικίαν ἤδη πρεσβυτικὴν ἐπιλησον αὐτῷ θεσπεσίῳ σχήματι πενθίμῳ. παίδων ὄντι δ' αὐτῇ διαφερόντων ἀγροικίας αὐτῇ διαμαχέσθην ἡ πρὸς φονολογείαν ζαπόντων, οὐδενὸς δ' καταπαῦσαι δυναμένου φασκόντος, ἐλεῖν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγῇ δαιμονίῳ. ἐξίουσι δὴ συγχωρηθέντος ὡς ὄντι τὸ αἰτηθὲν ὁρμηκότων καὶ ζητούντων αὐτὸν ἀπολέσαι, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῆς τῷ παιδὶ, καὶ μὴ τὰς ὑπολοίπους δ' ἡμερῶν ἐλπίδας θεοσταφυλιδῶναι. τῇ δ' αὐτῇ πολίσαντα τοὺς βουλομένους δικαίωσιν τὸν υἱὸν αὐτῆς παρίξειν. οὐ γὰρ ἐφίξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τῆς ἀνουδῆς, ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φίλῳ. τῷ δὲ συγχαρέντι ὃς τὸ γυναῖον ἐκίνησεν, ὑπελαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μοὶ εἶπον εἶδα σοῦ τῇ χρηστότητι κατοικτίσαντι μου τὸ γήρας καὶ τινὶ δικῇ μικρᾷ ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ δικαῖα τῆς σῆς μεγαλοψυχίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ φρόνιον προσκαλέσῃ, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ παιδίον ἐμοί σε καὶ τὸν ἀληθῶς διδυμίαν τινὰ χάριν, αὐτοῦ σου μέχρι νῦν ἐφ' ἑμοίους ἀπηλλαγμένου τῷ παιδί. αὐόντων δ' αὐτῇ θεσπεσίως τῷ δικαίῳ χαρίσασθαι δοκοῦντα καὶ ἄλλον ἐκουσίως. συνεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπέβλεπτον οὖσαν τινὰ σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τῆς τούτου συμβῆς, καὶ ἐπυνθάνετο τῆς φρεσβύτιδος πυθόμενος δ' ὅτως ἔχει τ' ἀληθῆς ἔμαθε, θεσκαλεσάμενος ἰώαβον, δίκτυχῶν τὸ τῶ θεσκλήτου καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ἀγεῖν ἐκέλευσεν. οὐδὲ ἐπ χαλεπῶς ἔχειν θεὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφιέναι. ὁ δ', θεσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς λόγους ἀσπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τέλο γεσούρ παραυτίκα, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱροσόλυμα. θεσέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς θεὸς τὸν υἱὸν ὡς ἥκοσι παραληψόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, οὔπω γὰρ οὕτως ἔχειν ὡς τ' ἀδοὺς ἰδεῖν κατηξιόντα. καὶ ὁ μὲν, ἦ τοῦ παῖδος πελάσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ ἀπεστάλη δ' παρὰ τ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ βιβλίου λαβὼν δ' ἐς τὸ κάλλος ὑπὸ τοῦ δ' λύπης ἦ μὲν τυγχάνει δ' προσπεύσης ἐπαμηχείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἐπεξῆλθ ἦ διέφερεν τῶν ἐνδοξ, ἦ τῷ μεγέθῃ ἦ σώματος καὶ τῆς ἐν πολλῇ ξυφῇ διαλωμένης ὑπερβαλλει. τοσοῦτο μὲν ἔχειν τὸ βάθος δ' κόμης ἀνέχῳ, ὡς μόλις αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε ὀκτὼ, σταθμὸν ἔχειν σίκλους διακοσίους. ἔτοι δ' εἰσὶ πέντε μναῖ. διέζευξε μὲν τοι γ' αὐ τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ξιῶν μὲν ἀρρένων πατὴρ ἡμόμενος, μιᾶς ἦ θυγατρὸς, ἣ μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, καὶ γίνεῖ παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα.

πάλιν

πέμψας δὴ ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰωάβον, ἐδέετο αὐτοῦ πολέως καταπρεσβεύσαι τὸν πατέρα, καὶ δοθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θεάσασθαί τε καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῷ ἰδίων παῖς ὑποστείλας, τὴν ὁμοροῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πρᾶγμα μαθὼν, ἦκε πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ στρατήγημα τοῦτ' εἶπεν εἶναι ἀγαγεῖν σε πρὸς ἑαυτὸν δυνάμενον ἀμελουμένα τῷ ἐντολάν, αἰτίαμαι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἑαυτοῦ μόνα. καὶ δὲ δέομαί σου παρόντος, ἵνα μεθ' ἡσυχίας μοι τὸν γεγυνηκότα, ὡς ἐγώγε δυνατέραν τῆς φυγῆς κεῖνα τὴν κάθοδον, ἢ πρὸς παροξυσμὸν ὀργῆς διαμένοντος. πεισθεὶς δὲ ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτειρήσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, οὕτως αὐτὸν ἡδέως διέθηκεν, ὡς αὐθέως καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῆς ἡμαρτημένων ἀθέσεώς τε, καὶ τῆς γεγονότων ἀμνησίαν ἐπαγγείλεται. ὁ δὲ Ἀβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῆς πρὸς τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ ὁπλοφόροι πρὸ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια παρῄει. καὶ τοῖς ὑπὸ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε παρὰ τὸ μὴ συμβούλοις ἀγαθοῖς εἶ τῇ ταχθῇ, τάχα δὲ αὐτῷ καὶ ἀδίκως ἐπ' ἀκοπὴ πρὸ τοῦ κρίνειν, δύνοιαν αὐτῷ πρὸς πάντων κατασκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην εἶχε τὴν ἐξουσίαν, πολλοῦ αὐτοῖς ἐφάλλοιτο δύνομαν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἴσχοι ἤδη τὴν πρὸς τῆς ὄχλου εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ τοῦ τῆς παροξυσμὸς αὐτῷ καταλλαγὴν πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ἤδη παρελελυθότων, ἐδέετο προσελθεῖν, οἷς χρεὼν συγχωρῆσαι πορεύεσθαι θυσίαν ἀποδώσων τῷ θεῷ. φεύγοντα γὰρ τοῦτο εὐθέως. τοῦ δὲ Δαβίδου τοῦ αἰτίωσιν ἀφεῖναι, πορεύεται, καὶ πολὺς ὅπισθεν ἐρρύη ὄχλος, ὑπὸ πολλοῦ αὐτῷ διαπέμψαντος. παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαβίδου σύμβουλος ὁ Γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τοῦ ἐπιχειρήσεως, ὡς δὲ ἐπὶ θυσίαν μεῖσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδεικνυται, τοῦτο γὰρ ἐθέσπισε στρατηγήσας. ὡς δὲ ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τοῦ παιδὸς ἠκούσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτοῦ, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ὑπὸ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμεμνήσευτο, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείροσι καὶ πρὸς ἀδικωτέροις ἐπιβάλετο, βασιλείᾳ φρᾶτον μὲν ὑπὸ θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ γεγυνηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ὑπηνεμιοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀποστασίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς καὶ πρὸς πάντων ὑπισχύμενος κρείττω τῆς θεοῦ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους πρόθυμως αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ κατὰ τὰς πρώτας αὐτῷ φυγὰς ἐκοινώνουν ὅτε ἔζη Σαοὺλος. τὸν δὲ Ἀβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λεβίτας ἅπαντας, μετὰ τῆς κιβωτοῦ ὑμῶν ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ μὴ μεγαλομοιρούμενος αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐπιτείλατο δὲ ἔχειν τῶν γινομένων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

A Deinde misit ad Ioabum regans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mā-

B data de conciliando sibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exilium fuerat, si ille indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam pec-

C cati petens procidisset, sua manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris IX.
receptus breui magnum equitatum & multos 2. Reg. 14.
currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut

D etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ,

E non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stratagemate succedente, rex ab vniuersis consaluratur. Cæterùm Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primùm vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abia-

G tharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simulque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
ſtiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illuſtris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Aſcendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum eſt etiam Achitophelem mutatis
ſtudiis in partes Abeſalomi cõceſſiſſe: quo vix
aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. quã-
obrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid fa-
cto opus eſſet. Quumque in verticem montis
peruenisſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto-
rum, & mutabilitatem rerum deplorantem, ſo-
latus eſt pro tempore iuſſum æquo animo pre-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
relicto Hieroſolyma ſe cõtulit: quò paulò pòſt
etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progreſſus obuiam habuit Sibã Mem-
phibolthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
1.Reg.16. ſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis
acciperet, ſimulque rogatus vbinam Memphi-
boſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
uitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiáſque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala noui alicuius
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto pati-
mur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis curſim cum conuitiis aſſectante.

πιστὸς δ' ἴσχυε πρὸς πάντα δι' ἀκριβοῦς, παῖδας ἀγέμα-
νον μὲν τοῦ Σαδδούκου Ἰωνάθην ὁ ἀβιαθάρου. Ἰδὼς δ' ὁ Γίτ-
ταῖος, σωφρόνησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὴν Δαβίδου βούλησιν. μένειν γὰρ αὐτὸν ἀξίωσεν, καὶ λέγει τοῦτο
μᾶλλον δύνοις αὐτῷ καταφανῆ. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
διὰ τοῦ ἐλαιῶνος ὄρους τοῦ τυμνοῦς τοῖς ποσὶ, ⊕ πάντων
συὼ αὐτῷ διακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συὼ τοῖς ἀβισαλώμου, καὶ τὰ τούτου φρονῶν. ἱκέτευε
δ' αὐτοῦ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν ἐπε-
καλεῖτο λέγων ⊕, ἀπαλλοξιῶσαι τὴν ἀβισαλώμου
διάνοιαν ἀπὸ τὸν ἀχιτόφελον. ἐδόκει γὰρ μὴ τὰναντία
συμβουλεύων πείσειε αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρονιμώτ. καὶ
συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύτατος. γνόμενος δ' ὅτι τῆς
κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπισκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν
δακρύων ὡς ἀπὸ βασιλείας ἐκπεσών, ἠύχετο τῷ θεῷ.
συνέλυπησε δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βίβας ⊕, χροιᾶς
ὄνομα. τὸν ἐσθῆτα περὶ ἐαυτὸν κατερρηγμένον, καὶ τὴν
κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μετα-
βολὴν, παρηγόρει καὶ παύσας τῆς λύπης παρεκά-
λει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν ἀβισά-
λωμον ὡς τοῦ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε δοκοῦντα τῆς
διανοίας αὐτοῦ καταγνῶναι, καὶ τὰς ἀχιτοφέλου συμβου-
λίας ἀπωσάσασθαι. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτὸν
συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνου γνώσεσθαι. καὶ ὁ μὲν πρὸ-
θυμὸς τῇ Δαβίδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυ-
μα. ἀφικνεῖται δ' εἰς αὐτὰ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀβισάλω-
μος. ὀλίγον δ' τῇ Δαβίδῃ προῆλθόντι σιβᾶς ὁ τοῦ μεμ-
φιβόσθου δοῦλος συνέλαβεν. ὃν προνοούμενον ἀπε-
στάλκει τὴν κτήσεων, ἃς διέδωκε τοῦ Ἰωνάθου τοῦ σαύ-
λου παιδὸς υἱῷ, μετ' ζεύγους ὄνων καταπεφορτισμένων
τοῖς ὀλκοῖς, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν, ὧν αὐτὸς
τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένῳ δ' ποῦ κα-
τέλειπε τὸν μεμφίβοσθον, ὡς Ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσ-
δοκῶντα χιεστονικήσειν βασιλείαν δι' ἣν ὑπάρχειν
τοσαύτην, εἰς μνήμην ὧν ἐργάσατο αὐτοῖς σαύ-
λος. ἀγανακτήσας δ' ὅτι τούτῳ πᾶν ὅσα τῇ μεμ-
φιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δι-
καιότερον αὐτὸν ἐκείνου ταῦτ' ἔχειν αὐτὸν ἐπιγνοὺς,
καὶ ὁ μὲν σιβᾶς εὐθυμότερος ὢν. Δαβίδῃ δ' ἤδη μόλις χω-
ροῦντι οὔτε καλοῦμένου τύπου, ἐπέρχεται τοῦ σαού-
λου συγγενὴς ὄνομα σεμεεὶ, υἱὸς δ' γηρᾶ. καὶ λίθους τε
βάλλει αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. ἐξιστάντων δ' τὸν φίλων
καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν ἐπῄει, μαι-
νόμενον, καὶ πολλὰ ἀρχηγὸν κακῶν ὀνειδίζων. ἐπέλθε
δὲ καὶ τοῖς γῆς, ὡς σὺ μὲν ἐπάξαντ, ἐξεῖναι καὶ τοῦ
θεοῦ χάριν ἔχειν ὁμολογοῦντα τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφι-
λομένου, καὶ δι' παιδὸς ἰδίου τοῦ ἐσθ' ὧν ἠμύρτην εἰς
αὐτὸ δικαιότατον δίκην αὐτοῦ εἰσπραξαμένου. πάντων
δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμησαμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα ἀ-
βισαίου ἐξαιτήσαντος βουλομένου σεμεεὶ, Δαβίδης
αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπάγει, μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἕτερα
προσεξεργασώμεθά φησι καιροτέραν ἀφορμήν. οὐ γὰρ
δὴ τῷ προσλυσανιῶντός μοι τούτου κυνὸς αἰδῶς τις ἢ
φροντὶς ἔσχεται. τῷ θεῷ δ' εἶκω, δι' ὃν ἴσως ἐφ' ἡ-
μᾶς ἀπονοήθη. θαυμάζω δ' οὐδὲν ἐπὶ τούτου με-
ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε καὶ παιδὸς ἀσεβοῦς πεπεί-
σμαι. ἀλλὰ ἴσως τις ἴσως οἶκτος ἡμῖν ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ κατήσομεν τὴν ἐχθρῶν, τούτου θελήσαντ⊕. ἦνυε
δ' οὐδὲ τοῖς ὁδὸν οὐ φροντίζων τοῦ σεμεεὶ. ἄλλο δὲ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ὄρους διεξέχοντος καὶ κακηγορεῖντος.

ἄλλο-

ΦΔηλούμενος δ' ὅτι τὸν Ἰορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπιακότας. Ἀβεσαλώμου δὲ καὶ Ἀχιτοφέλου τοῦ συμβούλου ΦΔηλουμένου εἰς Ἱεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαβίδου φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνήυξατο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί δήποτε φίλος ὢν τοῖς πρώην μάλιστα τοῦ πατρὸς ἀπῆλθες ΦΔηλουμένῳ, πρὸς ἅπαντα πιστὸς εἶ δόξας, οὐ συνὼν αὐτῷ νῦν ὄχλῳ, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνει πρὸς αὐτόν. δικαίως ἀπορρίπτεται καὶ σωφρόνως, εἶπε γὰρ ἔφασθαι δεῖν αὐτὸν τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μὴ σοῦ δίκαιότερα γνωμῶν εἰκότως ἔπεμψα κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἔλαβες ΦΔιὰ τὸν θεόν. τὴν αὐτὴν μοι τοιγαροῦν καὶ εὔνοιαν σὲ ἕξομαι, πιστεύομεν εἶ φίλος, ὡς οἶδά με τοῦ πατρὸς παρεχόμενον. ἀγανακτοῦντι δ' οὐδὲν προσῆκεν τοῖς παροῦσι, οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμένηκε δ' ὅτι τῆς αὐτῆς, ἧς οὗ ΦΔαλαβόντας. ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρήνει, ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνήθειν. ἐκ τούτου παρέσεσθαι τὸν λαὸν ἔλεγε, πιστεύσαντα ὡς ἀδιαλλακτεῖ σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντι, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύσεσθαι προθυμίας ὅτι τὸν πατέρα. μέχρι γὰρ δεῦρο φασκόν ἦλθεν ἀπαλαμβάνειν διδιεναι πρεσβευομένους ὑμᾶς ὁμονοήσειν. πειθοῦς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὅτι τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται ταῖς τοῦ παιδὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐμφύτου κατὰ τοῦ πατρὸς μανίαν, ἵνα τῷ Δαβὶδ ἡ σημαινομένη τοῦ ἐν τῷ παιδὸς ἐπομβρίου ὀνείδους προσφέρηται.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consiliario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè re-
B spondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum transfatum est, sed in
C eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturum, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentorium sibi erigerent,
D inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς σφετέρας Ἀβεσάλωμος ὅτι τὸν πατέρα Δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

CAP. IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

E

ΠΟιήσας δ' Ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφέλου, δίδωσιν αὐτὸν συμβουλεύειν ἥξιου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτους αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτός τε τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀναχωρῶν ἀποχομιοῦντος, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, Δαβὶδ μὲν μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεταλαβὼν τὸν χρυσὸν, τὸν Δαβίδου ἀρχιφίλου. ὕστερος γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλεσε. καὶ τὴν Ἀχιτοφέλου γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ ἐρέσθαι αὐτὸν ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι ΦΔηλουμένων ὢν Ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσει Δαβὶδης συλληφθεὶς ὑποθανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρων. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ἔφη δὲ βασιλεῦ, τὸν τοῦ πατρὸς καὶ τὸν τῶν σὺν αὐτῷ νεῶν ὅταν ἀνδρείαν ὅτι καὶ πολλοὺς πολέμους πεπολέμηκε, καὶ πάντα κρατῶν τὸν πολεμίων ἀπήλλαχε). νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὅτι στρατοπέδου μένειν, στρατηγοῦντα γὰρ ἰκανώτατον, καὶ προειδέναι ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τὸν ἑτέραν ἀπολιπὼν τοὺς ἰδίους εἰς

F Quod ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit. Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum adG uentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant.

1.Reg.17.

ἁπλῶς αὐλώνων αὐτὸν ὄπισθεν, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσοι. συμβαλόντων δὲ τῷ ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου, πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τῷ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος αἰτίς ἡσσηται.

interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende igitur meum quoque conſilium, ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige : quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe conclauſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit: quódque ipſius comprobatum ſit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarentúrque eum, vt ſine mora Iordanem tranſiret : ne fortè filius mutata ſententia perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè conuenerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandarúntque vt quantum poſſent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui veſtigio eum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur : qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat : & ſi modo alacriter perſequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retro ſunt reuerſi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non eſſe ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extractos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renuntiauerunt : qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus. Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum.

καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπεφαίνετο ἐξαίφνης, τοῖς μὲν δ' ψυχὰς ἐφ' ἅπασι κινδύνους παρασκευάσων· τοῖς δ' ἄλλοις, καταπλήξειν. ἔδοξέν οὖν τοίνυν καὶ τῶν ἐμῶν συμβουλείαν τοῦ λογισμοῦ. καὶ ταῦτ' ὀλίγοις ἀρίστα, τὴν μὲν ἀχιτοφέλους γνώμην παραίτησαι. πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων, ἔδοξε γίνεσθαι αὐτοῖς τὴν ὑπὸ τὸν πατέρα σου στρατείαν. καὶ ἔδοξε λαβὼν τὴν δύναμιν, τῷ πολίτῃ μὴ γίνου στρατηγὸς, καὶ μὴ πιστεύσῃς τῷ πατρὶ ἑτέρῳ. νικήσεις γὰρ προσβάλλων ῥᾳδίως αὐτῷ, εἰ ἐν φανερῷ καταλάβοις ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλαῖς ἔχων μυριάσι βεβλημένον τὴν ἀεὶ σὺ αὐτὸν ὑπεδέξασθε καὶ προθυμίαν. εἰ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἀπεκλείσῃ, μηχανήμασιν καὶ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν δ' ἀβεσαλώμῃ σε μᾶλλον ἀχιτοφέλους, τῆς γὰρ ἐκείνου γνώμης ἡ τύτου προσεῖδε παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν ὁ τῆ τούτου διανοίᾳ τὰ τῷ χρυσὶ συμβουλεύσῃσιν ἀμείνονα ἔδωκεν. ἀπέδοσαν δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας ταῦτα καὶ ἐδήλωσαν, τήν τε ἀχιτοφέλου γνώμην ἐξήγησαν αὐτοῖς καὶ τὴν ἑαυτῶν, ὅτι δὲ δεῖ ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραγενόμενα προστάξαι, ἐπείλοντο μεμύσειν πέμψας Δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιῆσαι τὰ συμβεβουλευμένα. πρὸς ἔδοξε δὲ ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸ διάπλουν ὁρμήσῃ, καὶ φθὰν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται, φεύσας καταλάβῃ. οἱ δ' ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες πρὸ τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως ἀγγελοῦσι πρὸς τὸν Δαβίδην τὰ προστόμενα. πέμψαντες οὖν παῖδα πρὸς αὐτοὺς, φέροντα τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, προστάξαι μηδὲν ταῦτα Δαβίδῃ σημαίνειν. οἱ δ' οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερίδοντο. λαβόντες δὲ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, δύο ἄνδρες ἅμα καὶ πιστοὶ γένος ἀγγελοῦσι. τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὸν ἐξ ὑπαρχῆς κίνδυνον ἀρίστον εἶναι, ὑπείληφότο συμβαλεῖν Δαβίδῃ. ἀφορμῶμοι δ' αὐτοὺς ἀπὸ σταδίων τῆς πόλεως δύο, θέοντάς τινες ἴππασις καὶ ἀγγελλόντων πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δ' ἀθὼς ἔπεμψε τοὺς συλλημψομένους. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκφυγόντες τῆς ὁδοῦ, ἔδραμον εἰς κώμιόν τινα τῶν Ἱεροσολυμιτῶν καὶ ἄπωθεν ἑαυτοὺς ἔδυκον. βόκχορις δὲ ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐνδήσασα τινὸς κρύψαι καὶ φαγεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθήμασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ καὶ πλάκας ἐπ' αὐτῶν ἐμείσασα ἐπιβαλοῦσα, ὡς ἥκουσι διώκοντες αὐτοὺς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀφικέσθαι εἰ διάσωστο, ἰδεῖν οὐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν τοίνυν σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεσθαι προσέλεγεν. ὡς δ' ὀλίγῃ πολὺ διώξαντες οὐ καταλάβον, ἀπέστρεφαν ὀπίσω. διασαθρήσαντες δ' αὐτοὺς ἀπαλλάξαντας ἡσυχῇ καὶ ἀνεῖναι φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῶν ἐπιόντες ἔφθασαν, ἀναπαύσασθαι προκεμένην ὁδὸν ἀΰδῳ παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χαρᾷ χρησάμενοι θεῷ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ δὲ, διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, τοῖς μὲθ' ἑαυτῶν προστάξας ἀ-

δηνυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτόν. ἀχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτοῦ παραδοκιμηθείσης, ὀπίσω τῷ κτηνώδει ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς ἐξήγγειλε. καὶ ὡς ἀπιθανὸς, φανερὸς ὢν ἐκ τοῦ μὴ πεισθῆναι λόγοις.

Δαβί-

δαβὶδ ἢ κρατήσοντι μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν ὀλίγῳ
ὕστερον εἰς τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν εἶναι φησὶν εἰ τῷ ζῆν αὐτὸν
ἐξαγαγὼν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ θανατοῦν
αὐτὸν εἰς κόλασιν δαβίδῃ, ὃς καθόλου πάντα φιλάν-
θρωπον ἀδεσαλώμῳ. ταῦτα διαλεχθεὶς, καὶ παρηγορή-
σας τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήρτησεν αὐτόν. καὶ τὸν
μὲν ἀχιτόφελον, ὅσιόν που θανάτου δικαστὴν αὐτὸν ἡγού-
μενοι, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προ-
σήκοντες. ὁ δὲ δαβίδης, διαβὰς τὸν ἰορδάνην καθὼς προ-
ειρήκαμεν, εἰς παρεμβολὰς καλλίστην καὶ ὀχυρωτάτην
πάλαι θαμὰν ἦλθεν. διῆρχε δ' αὐτὸν διὰ μέσης πάν-
τας οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατὰ τὸ αἰδὼ τῆς τότε φυ-
γῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς παρούσης διαφορᾶς. ἦσαν δ'
οὗτοι βαρζίλαι ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῶν ἀμ-
μανιτιδῶν δυνάστης, καὶ μάχιρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος
χώρας πρῶτος. οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐκείνου τῷ
ὄντι πλήθει δαψίλειαν παρεῖχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπο-
λείπεσθαι ἐστρωμένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυ-
μάτων ἀφθονίαν χορηγῆσαι, καὶ τῷ εἰς ἀνάπαυσιν ἅπ-
παν κεκοπωμένοις καὶ ζοφερὰν χρησίμων ἀπορίαν διαφ-
κεῖν θαμὰ ποιεῖν. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ὄντα ἀβεσάλωμος
ἠθροίσας μεγάλῃ στρατιᾷ τῷ ἰσραὴλ ὑπὲρ τοῦ πα-
τέρα, καὶ διαβὰς τὸν ἰορδάνην πατὰ μὲν, οὐ πόρρω κατὰ
ζυξὶ τῷ παρεμβολῇ ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, καθα-
σήσας στρατιὰν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμεινοτάτην, εἰς τὴν
ἰωάβου τάξιν τὸ συγγενοῦς αὐτῷ πεζὸς μὲν ὢν ἱππέως
δὲ θᾶττον μαχόμενος, ἀβισαΐ. τὸν ἢ καὶ σαρουΐα ἰωάβου
μητρὶ ἀδελφὴ ἦσαν δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας
τοὺς σὺν αὐτῷ δαβίδης, ἔδοξε τρισχιλίους εἶναι ἅπ-
σας, οὐκ ἔγνω μένειν ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἔτ-
θη. προσθοδὺς ἢ τοῖς οὖσι χιλιάρχοις καὶ διαλῶν εἰς ἴσα
μέρη τῷ στρατῷ, τὸ μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν
ἰωάβῳ. τὸ ἢ, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀβισαΐ. τὸν ἢ γίτθιον
μοῖραν ἐπεχείρησεν ἰθαΐ, σωθῆναι μὲν ὅτι καὶ φίλῳ,
ὃς ἦν τῆς γεττῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενον δὲ συν-
στρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἶασαν οἱ φίλοι, γνώμῃ κατα-
χόντες σοφωτάτῃ. νικηθέντες μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ, πᾶσαν
ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρηστὴν ἔφασκον. εἰ δὲ ἡττηθέντες
σὺν μέρει δ' δυνάμεως, τὸ λοιπὸν πρὸς αὐτὸν φίλωσιν,
ἀμείνονα θαμὰ διάζειν αὐτὸν ἰσχύι. ἐπενόησε δὲ
καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄζειν ἄλλο μετ' αὐτοῦ στράτευ-
μα εἶναι. ἤδεσαν δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύτῃ, μόνον μὲν αὐ-
τὸν ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἔχειν. ἐκπέμπειν δὲ τοὺς
φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς ὅτι τὸν πόλεμον παρεκάλ-
ουν θυμίαν ἐναποδίξασθαι, καὶ πίστιν ἐν μιᾷ μὲν εἶπος
μεξίως ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσασθαι δὲ καὶ τῶν
παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἡττηθόλει, μὴ κα-
κὸν αὐτὸν ἐργάσηται ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν
εἴκλιν αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέμπει τὴν στρατιάν.
ἰωάβου δὲ θαμὰ τάξαντος τὸν δύναμιν αὐτοῦ τῷ
πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπιθεν ἐμβε-
βληκότος ὄχλου, αὐτοῦ ἄγει τὸν στρατιὰ καὶ ἀβε-
σάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει-
ρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέροις ἐπιδείκνυτο. τῷ
μὲν, ὑπὲρ τῆς τοῦ βασιλέως ἀπολαβεῖν δαβίδη πα-
ρεσκευασμένοις καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένοις. τῷ δ' ἵνα μὴ καὶ ταύτην ἀβεσάλωμος ἀφαιρεθῇ καὶ
δι' ὃ τὸν πατρὸς δίκας κολασθείς, αἰδ' ὧν ἐτόλμησεν, οὐδὲν ὀκνοῦντες, οὔτε ποιεῖν οὔτε πάσχειν, ἕτοι-
μοι τῷ πολεμίων ἵνα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν ἰωάβῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων.

A Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore,& amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur,inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet,è vita exire,quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus,ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Danid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere:

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritiſſimis hoſtem terga vertere coegerunt. fugientes deinde per ſaltus & abrupta inſequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prelio. Interfecta ſunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abeſalomum ferebantur, inſignem tam pulchritudine quàm ſtatura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conſcenſa mula regia effuſo curſu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, aſperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem ſuſpendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animaduerſum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta ſiclos promittente ſi illum confoderet, reſpondit, Nec ſi duo millia daturus eſſes, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni ſit precatus. At ille iuſſit vt indicaret vbí nam pendentem viderit, móxque defixo incortelo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obſcurum cõgeſtis ſaxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisſet Ioabus, ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum ciuili ſanguini ratus. Porrò Abeſalomus erexerat ſibi in vallè regis columnam marmoream cum inſcriptione, duobus ſtadiis à Hieroſolymis diſſitam, quam voluit vocari Manum Abeſalomi, dicés quòd etiamſi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipſius eſſet manſurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius ſucceſſorem peperit: ſicut pòſt loco ſuo copioſiùs dicetur.

A αἰχμείλω γὰρ αὐτοῖς τούτοις εἶῃ μείζων. τῷ δὲ Δαβίδου στρατῷ ἵνα τῷ τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν οἱ Δαβίδου, γνώμη τε θεοῦ χρῶντες, καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμῃ. φεύγοντας δὲ ἀχῇ δρυμῷ καὶ φαράγγων, ἐπόμβοις τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ' ἀπήειμεν, ὡς φεύγοντας πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπιπτον γὰρ ὡς δυσμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τοῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅλοι τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγίνετο. λίσσας δὲ μὴ κατολάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἔλαβε τῆς ἡμιόνου τῆς βασιλικῆς, ἐφέλκετο. φερόμενος δὲ μετὰ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τοῦ σάλου τῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτοῦ τῆς κόμης ξυλῷ δένδρου μεγάλου ὑπολαβὼν κλάδος ἐκρεμάσατο, ὥστε δόξαι αὐχμεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπικείμενον τὸν διαφεύγειν ἐχόρει θεοστυγέστερον. ὁ δὲ ἐκ τῆς κλάδου ἐωρεύμενος ἐκρεμάτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τις ἰδὼν τῷ Δαβίδου στρατηγῷ, ἐμήνυσεν ἰωάβῳ. καὶ παρακόντια σίκλους αὐτῷ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, οὐδ' εἰ δισχιλίους ἔφη ἔμελλές μοι παρίξειν, τοῦτ' αὖ διέθηκά μου τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα. καὶ ταῦτ' ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀκουόντων φείσασθαί σε τοῦ νεανίσκου δηνθέντος. ὁ δὲ, κελεύσας αὐτῷ δίξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρισάντες τοῦ δένδρου κατασεῖσαι τὸν νικρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὡς ἐκπληχθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. στηλίτας δὲ ἀναλαβὼν ὁ ἰώαβος ἀπέθετο τοῦ δεῖξαι τοῖς οἰκείοις στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων. ἔστησε δὲ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μυρμηκίνου δύο σταδίους ἀπέχουσαν ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τῷ τίκνων αὐτῷ ἐξαφθαρσόμενον ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τίκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προεῖρηκα μέν. συνοικήσασης δ' αὐτῆς τῷ Δαβίδου ὠνῷ Ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ Ἀβιὰς ὄνομα τῷ βασιλείαν διά. καὶ ὡδὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

B

C

D

E

F

CAP. X.

Quomodo Dauid regno reſtitutus felicitèr vixit.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

DEfuncto Abeſalomo populus eius domũ quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt ſibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam ſit conſequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta ſolitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iuſſitq; eum ibi manere. ſed vocato Chuſi illi mãdauit, vt omnia quæ ſciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipſe mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abeſalomi mortem, paſſus eſt eum hoc facere. Is viam compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſi anteuertit.

Μετὰ δὲ τοῦ Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δὲ ὁ σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδεῖτο αὐτοῦ τοῦ νίκην ὁλόκληρον παραδόντι Δαβίδῃ μεμυῦσαι. καὶ ὅπως τῆς ὠφελείας τοῦ θεοῦ βοηθείας ἐτύγχανε προνοίας, διαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ φρονῆσαι εἰπὼν αὐτῷ καλὸν ἄγγελον ἀεὶ γεγυμνῶσθαι, νῦν ἀπιστίαν δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. μᾶλλον δ' ἡδέως. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶν, ἐκείνῳ προστάξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μεμυῦσθαι τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὁλόκληρον ἀγγελίαν ἀφεῖναι, ὡδὶ μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, ἠσυχάσαι δὲ ὡδὶ τῆς ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τοῦ θεοῦς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τοῦ ὁλοκληρότερον ἐμβαλὼν τῷ ὁδῷ, καὶ γὰρ μόνῳ αὐτοῦ ἐπίστασθε, τὸν χουσὶ φθάσαι. καθε-

καθιζομένῳ δὲ δαβὶδ ἢ μεταξὺ τῆς πυλῆς καὶ τῷ
μένοντι πότ' αὐτῷ τις ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγ-
γείλῃ τὰ κατ' αὐτὸν, τὴν σκοπὸν τὸν ἰδόντα τὸν ἀχιμάν
ζέχοντα, καὶ μήπω τὸν ὅτι γνωρίσας δυνάμενον εἰπεῖν
πρὸς τὸν δαβίδην βλέπειν τινὰ προσημαινόμενον πρὸς
αὐτόν. τῷ δ' ἀγγέλοι ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ'
ὀλίγον ἑτοιμάζει τινα καὶ ἕτερον εὐάγγελον αὐτῷ. κα-
κεῖνον δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν ἀχιμάν
ὁ σκοπὸς ἐγγὺς ἤδη γεγονότα τὸν σαδώκου παῖδα
τὸν ἀρχιερέως προσέχειν ἐσήμανεν. ὁ δὲ δαβίδης, εὐ-
αγγελίας ἥδεσθαι, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον εἶναι
εἶναι, καί τινων δυκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.
καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ ἀ-
χιμάς, προσκυνεῖ τὸν βασιλέα. καὶ πυθομένῳ περὶ
τῆς μάχης, νίκην μὲν ἀγγελίζεται καὶ κέρδος. ἐρομένου
δὲ τί καὶ περὶ τοῦ παιδὸς ἴσχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφα-
σκεν δ' ὅτι ὁρμήσας πρὸς αὐτὸν τῆς ζοφῆς τὴν πολε-
μίων ἤδη ὁμῆς, ἀκούσας δὲ μεγάλης βοῆς διωκόν-
των τὸν ἀβεσσάλωμον. κἀ πλέον μὴ μαθεῖν ἕνεκα τοῦ πυμ-
φθέντα ὑπὸ ἰωάβου ἀπελάσαι τὴν νίκην ἡδέσθαι. πυ-
θομένου δὲ τοῦ χρυσὶ, καὶ προσκυνήσαντος καὶ
τὴν νίκην σημήναντος, πρὸς τοῦ παιδὸς αὐτὸν αἰσθέσ-
θαι. ὁ δ' ἐνθρῴσας εἶπε τοῖς οἷς συμβέβηκεν ἀβε-
σσαλώμῳ ἤδη. ἔδει γὰρ λόγος, οὐδὲ τὴν ὅτι νίκην χα-
ρὰν εἶναι, οὔτ' αὐτῷ μεῖναι μείζονα οὖσαν, οὔτε τοῖς
στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ὅτι τὸ ὑψηλότα-
τον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος τὰ
στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν καλύπτόμενος, καὶ πανταχοῦ
αὐτὸν αἰκιζόμενος. καὶ τέκνον ἐβόα, αἴθε-
μοι τὸν θάνατον ἐπελθεῖν ἐκείνῳ καὶ ἅμα σοι τελευ-
τῆσαι. φύσει γὰρ ἂν φιλόστοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλ-
λον συμπαθῶς ἔσχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ ἰωάβ, ἀκού-
σαντες ὅτι πενθεῖ τὸν υἱὸν οὕτως ὁ βασιλεὺς, ἡ χαρὰ σι-
γῇ τοῦ τῆς νενικηκότων χήματος εἰσελθεῖν εἰς τὴν
πόλιν. κατηφεῖς δὲ καὶ δεδακρυμένοι πάντες ὡς ἀφ'
ἥττης παρῆλθον. καταλυπουμένου ἢ τοῦ βασιλέως
καὶ κόπτοντος τὸν υἱὸν, ἔσωσι πρὸς αὐτὸν ἰωάβ, καὶ
παρηγορῶν, δέσποτα, φησὶ, λανθάνεις ἑαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἀγαπῶντας σὲ καὶ πε-
ρὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ τὴν σὴν γῆν καὶ
δόξης μισεῖν. στέργειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ πολεῖν
οὐκέτ' ὄντας οἱ δίκη τυθνήκασιν. εἰ γὰρ ἀβεσσάλωμος
ἐκράτησε, καὶ τὴν βασιλείαν βεβαίως κατέσχε, οὐ-
δενὸς ἂν ἡμῶν ὑπολείφθη λείψανον. ἀλλὰ σαίτιος ἂν
ὅτι σοῦ καὶ τῶν σῶν ἀρξάμενοι τέκνων, ὑπολώλαμεν
ἀκτεῶς, οὐ κλαόντων ἡμᾶς τὸν πολεμίων, ἀλλὰ
χαιρόντων, καὶ τοὺς ἐλεήσαντας ὅτι τοῖς κακοῖς πολα-
ζόντων. σὺ δ' οὐκ ἀρχὴν ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλ-
λον ἐχθρῶν, ὅτι σὸς υἱὸς ὢν ἀσεβὴς οὕτως ἐγένετο. παυ-
σάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης, προελθὼν ὤφθη
τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις καὶ τῆς νίκης αὐτοῖς & τῆς
σῆς τοῖς ἀγῶνας προθυμίας ἀχαρίστους. ὡς ἐγὼ τέ-
μεσον, εἰ ὅτι μὴ τοῖς ἀρτι σωτηρίοις, ἀπαπί-
σας ἀπελθεῖν σου τὸν λαὸν, καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέ-
ρῳ σῴζεσθαι, τότε σοι πικρότερον καὶ ἀληθὲς
ποιήσω τὸ πένθος. ταῦτ' εἰπὼν ἰωάβ, ἀπέστρεψεν
ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ ἦλθε εἰς τὸν πρὸς τὴν στρατιὰν λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχειρίσας
γὰρ αὐτὸν δαβίδης, καὶ ποιήσας ὅπη δέοιτο εἰς τὴν τοῦ πλήθους θέαν, πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν,

A Sedente autem rege in porta, & exspectante aliquem de prælio nuncium, speculatorum vnus conspecto Achima currente, necdum valens eum agnoscere, ait ad regem, videre se quempiam accurrentem. Cúmque rex bonum esse nuncium omniparetur: paulo pòst si qui illum alterum quendam indicauit. Respondente rege, hunc quoque bonum fore nuncium, speculator iam propiorem Achimam noscitans, Sadoci pontificis filium ait curriculo ad-
B uentare. Tum Dauid, profecto hunc bonum & optatum nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas regem adoratum salutat: & scitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum sit, ait se versus in fugam hostibus confestim iter arripuisse, audisse tamen clamorem militum Abesalomum persequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd
C iubente Ioabo properè discedendum fuerit, vt victoriam renuntiaret. iamque & Chusis aderat regem adorans, & victoriam annuncians. qui similiter de filio rogatus: Inimicis, inquit, tuis eueniat idem quod Abesalomo. Hæc verba in causa fuerunt, vt nullam ex ea victoria voluptatem nec rex perciperet, nec milites. Ipse enim conscensa editissima vrbis parte deflebat filium, plangens pectus, & capillitium lacerans, & modis omnibus sese af-
D flictans, ac vociferans: Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cùm enim esset natura suorum amantissimus, præ cæteris hunc maiore affectione prosequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi: sed demisso capite lacrymantes, non aliter quàm clade accepta veniebant. Cæterùm cùm rex operto capite gemere desiderio filij perseueraret, Ioabus consolandi causa ad eum ingressus. Quid facis, in-
E quit, ô rex? an nescis quòd hoc pacto tibi ipse calumniam struis, quasi amicos pro tua salute periculis se exponentes, atque adeò reipsum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infestissimos, & iustissima pœna absumptos desiderare non desinas? Nam si Abesalomus vicisset, & regnum suum constabilisset, nihil ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miserabilem in modum perdidisset, non defientibus nos inimicis, sed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui nostram vicem miserarentur. Te verò non pudet hæc facere propter hominem inimicissimum, qui quum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius? Desine igitur ab iniusto luctu, & da te in con-
F spectum tuorum militum, & gratias illis age quòd sua virtute hanc victoriam nobis pepererunt: alioqui si quà cœpisti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam, efficiámque vt iam grauiùs ac veriùs quàm antè lugeas.
G Talibus verbis Ioabus regi mœstitiam excussit, cumque ad curam reipublicæ adduxit. Sumpto enim habitu alio, quo gratior esset militi eius conspectus, pro foribus portæ consedit,

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum cum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nuncios oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc electo alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susciperat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, quî fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alloquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filiis & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidénsque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputarétque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuerenti occurrisset. In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi aditialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταπάσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον ἴσχε τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τὴν ἡσσαν μετ' ἀδιαλώμου νόμιμοι παρ' ἑαυτοῖς ἔκασοι, διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτοὺς ὧν διεργάσαιτο αὐτοὺς Δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων παρέχει. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπεχείρησαν.

B καὶ νεωτερισθέντος τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ἃ δὴ καλοῦσι Δαβίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς, δίνοικεῖς δὲ πρὸς αὐτοὺς ἴσχειν. τὴν δὲ πρεσβείαν, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνέχεον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαβίδῃ. κἀκεῖνος οὐδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς Ἰούδα φυλῆς διαλεχθεῖεν, ὡς αἰσχρόν ὄζοι αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς πρὸ ἐκείνης Δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ ταῦθ' ὑμῶν

C συγγενῆ ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ἀμασᾷ τῷ στρατηγῷ προστάξειν αὐτοὺς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτοῦ μὴ φείδεται τὸ πλῆθος Δαβίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τοῦ λαοῦ στρατηγίαν. ὧν αὐτῷ καὶ ἀβισάλωμος

D παρέσχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. ἃ δ' ὑπὲρ τὸν Ἀμασᾶ ἔπεισαν τὰ τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες ἐγχειρεῖν ταῖς ἰδίαις φρεντίσι. καὶ πείθει γε τὴν φυλήν, πρεσβεῖον πέμψαι πρὸς Δαβίδην φρίσοντας, ἀποκαλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρεσβευομένου τοῦ Ἀμασᾶ. τῇ μὲν φρίσοντες ἀφικομένοις πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα παρεγίνοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰόρδανον ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρων παῖς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς δ' ἀπελεύθερος σαούλου, καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ πεντακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες,

E μετὰ οἰκετῶν εἴκοσι. οὗτοι σὺν τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐπεφύρεσαν, ἵνα ῥᾴστα διάβῃ μετὰ τοῦ ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ὅτι τὸν Ἰόρδανον, παρασάσα μὲν αὐτὸν ἡ Ἰούδα φυλή. προσέπεσε δ' αὐτῷ βαδὰ ὅτι τὴν γέφυραν σεμεΐς, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τοῖς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώμης περὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων, ἐπιμεληθῆναι πρὸ αὐτοῦ, μηδὲ τοῦτον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν παιδείαν ἐν ἐξουσίᾳ γεγενῆσθαι. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἠσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν

F πρὸς αὐτὸν ἐπεπούδακεν. ταῦτα δὲ αἰτησαμένου αὐτοῦ καὶ οἰκτιζομένου, ἀθυμῶν ὁ ἰωάβου ἀδελφός, ἔφη τοῦτο οὐ δεῖν εἶπεν οὐ τεθνήξῃ βλασφημήσας τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ κατασταθέντα βασιλεύειν; Δαβίδης δ' ὀργισθεὶς εἰς αὐτόν, οὐ παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρυίας παῖδες. μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ὀργὰς τῶν πρόσθεν

G ἀπη-

ἀπή-

ὑπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ σαούλου ἔμπαις μεμφίβοσθος, ῥυσῷ δράτε τὴν ἐσθῆτα καθειμένῳ, καὶ τὸν κόμην βαθέως καὶ κατημελημένῳ ἔχων. μὴ γὰρ τὸν δαβίδου φυγὴν, οὔτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, καταλείας αὐτῷ συμφορὰν ταύτην ὑπὸ τῇ τῆς βασιλείας μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δὲ αὐτὸν καὶ πρεσβευσαμένου, ἤρξατο πυνθάνεσθαι τί δή ποτ' οὐ συνῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς, ὁ δὲ ἀδίκημα τοῦτ' ἔλεγεν εἶναι σιβᾶ. καλῶς γὰρ ἔφασκε διάκεισθαι τὰ πρὸς τὴν ἔξοδον οὐκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ αἰδραπόδου τινὸς, οὕτως παρῆκεν αὐτόν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆναι πρὸς τὴν φυγὴν ταύτην συνάμενον. οὐ τοῦτο ἦν μόνον ἠδίκησέ μου τὴν πρὸς σὲ δίκαιον διάθεσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς δίκαλε, καὶ διαβάλλοντα κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἡ ἀρίστη σὴ προσοῦσα, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον ἰσχύον τε βούλεται, καὶ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδύνους παθεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου τοῦ μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν γλυκείας ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπολωλεκέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξωσθέντος τῆς ἐκεῖ ἀρχῆς ἔσχον ἡ μνήμη. φίλον γὰρ σὸν ἔκεινας ἐμὲ καὶ ὅλη τῆς τεκπέζης εἶχες ὁσημέρας, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπον τῆς συγγλυφῆς τοῦ μάλιστα τεμεμφθέντος. ταῦτ' οὐκοῦν, οὔτε τὸν μεμφίβοσθον ἔγνω κολάζειν, οὔθ' ὡς κατεψεύσατο τὸν σιβᾶ δικάζειν. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τῷ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ ἦ συγγνώσεσθαι ὑπῆρχεν, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ καλέσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐκέτω μὲν εἶναι ὁ σίβας, ἐμοὶ δὲ ἀρκέσει τὸ, σὺ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βαρύτερον ἦν τὸν γαλγαλίτην ἄνδρα μέγαν καὶ κρείττω, καὶ πολλὰ παρεσκευασμένον ἐν τοῖς παρεμβολοῖς αὐτῷ, διελθεῖν τὸ ποσοῦμφαντα μέχρι τοῦ ἰορδάνου, παρακάλει συνελθεῖν ἕως τῆδε ἱκετεύομαι. γηροκομοῦσαν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς παῖδος δημολεῖσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ, πάθῃ τῇ αἴνεσι παρητεῖτο τὸν μετ' αὐτοῦ ἐξαίρεσθαι, καὶ τὸ γῆρας λέγων οὐ τοιοῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαβεῖν τῆδε ἡδέως, εἰς ὑγιαίνοντα ἔτη προβεβικότος, ἀλλ' ὡς τὸ καταλύσειν ἤδη καὶ παρῆκ προσοεῖν, ὅπη πάντων ἥδιον βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ὀλιθυμίαν ἀπολαῦσαι. οὔτε γὰρ τροφῆς οὔτε ποτῶ συνιέναι ἔφη τὸν γέροντα. ἀπεκελεύσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦκουε καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὀργάνων ὅσα φῶ βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατρυμῶντας. οὕτως δὲ λιπαρὴς δυομένου, σὺ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμαασον υἱὸν, ἄφεσμαι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσει τῆδε ἀγαθῶν. καὶ βαρύτερον μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ παίτων ἐπιδεξάμενον αὐτῷ πλὸς ὧν ἔχει κῆ ψυχῇ, οἴκαδε ὑπέστρεφεν. ἥξαντες δὲ εἰς γάλγαλα δαβίδης, τῷ λαῷ πάντες ἤδη τῷ ἥμισυ περὶ αὐτὸν ἦσαν, καὶ τὸν ἰούδα φυλὴν. ἀφικνεῖσθαι δὲ εἰς γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὸν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

A Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post saluratum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad
B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse. alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm e-
C nim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, liceretque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, recenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse
D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfarus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque,
E rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura sollicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo
F more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid
G autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd insciis cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferrè debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quòd regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cùm totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum feciſtis, quòd nobis nescientibus ad regem veniſtis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Abesalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Abesalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur: & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquíſque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

2. Rom. 20.

A ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοὺς ἠξίουν φθεληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον σπουδάζοιεν, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μήτοι γε διὰ τὸ προσῆκον δῶρα λαβεῖν αὐτοὺς, ἵν' ἔχωσιν ὅπη τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα δὴ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες, οὐκ

B ἠνύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ὑποκαλουμένους μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῷ ἁπάντων ἐξουσίαν παρὰ τοῦ θεοῦ λαβὼν, πάντων ἡμῶν ἐστὶ συγγενὴς κείνετας. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας σὺν δίκῃ μοίρας ἔχει, μίαν δ' ἡμεῖς. καὶ προσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ σὺν ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λελησθότας ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τιμᾶτε δὴ ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αἰὴρ τὶς πονηρὸς, καὶ στάσει χαίρων, ὄνομα

C σαβαῖος, υἱὸς βοχρείου τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, στὰς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, οὔτε ἔχει τις ἡμῖν δαβίδου μοίρας, οὔτε κλῆρον παρὰ τὸν ἰεσσαίου παῖδα. καὶ μὴ τοὺς λόγους σαλπίσας πέρατι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν σκεύῃ, δαβίδην καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ Ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν

D παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβισάλωμος, εἰς ἄλλον μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προστάξας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἐπιμελομένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἐῶν δίδωσιν. ἐπέλθοιτε δὲ σπαιὰ ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, μὴ ἡμέρας τρεῖς, ἵνα αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα θᾶσσον αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχρείου. ἐξηγ-

E θέντος δὲ τῷ ἀμεσαὶ, καὶ θεὶς τὴν ἄθεσιν τῆς σπαιᾶς βεβαδύναντος, ὡς οὐκ ἐπαινεῖ, τῇ τρίτῃ τῆς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ εἶναι σύμφορον αὐτοῖς τὴν σαβαῖου διδόναι. μὴ γὰρ μετὰ πλείονι θάρσους, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος ἡ ἀβισάλωμος αὐτοῖς κατέσηται. μὴ δὴ μέλλωμεν τοίνυν ἔτι μηδὲν ἀλλὰ τὴν οὖσαν θᾶσσον λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀβισσαίου τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου

F ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειράσθω συμβαλεῖν. κατούδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ πόλεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας θᾶσσον ἀνάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τὸν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δύναμις ἦν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἑπόμενος κελεύσας, ἐξόρμησεν ἐπὶ τὸν σαβαῖον. ἦδη δ' ἐν γαβαὼν, κώμη δ' ἐστὶν αὕτη σταδίους ἀπέχουσα πεντήκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γενομένῳ,

G πολλὴν ἀμεσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπήντησεν αὐτῷ. ἐζωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδεδυμένος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τὸν ἀμεσᾶ, φιλοτέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐπέσησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενείου λαβόμενος, οὐ προσδόκιμον εἰς τὴν γαστέρα πλήξας ἀπέκτεινεν, ἕρμοι θεραξάμενος σπλάγχνα αἰόσιον,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγγνώμῃ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς ὠδῆ τοῦ βασιλέως φρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. ὃς γὰρ ταύτῃ γε τῶν αἰτίαν καὶ τὸν Ἀβίνηεργον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ ὠφελημένημα φερόφασις δικαιοτέρα δικαίως ἂν εἶναι ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς ἀσταίλος ἐκδεδικῆσθαι νομιζόμενος. τῷ δ' Ἀμασᾶ φόνου οὐδὲν τοιοῦτον ἦν ὠφελημένημα. ἀποκτείνας δὲ τὸν στρατηγὸν, ἐβόσκετο τὸν σαβαῖον καταλιπὼν ἵνα φρὸς τὸν νεκρὸν, βοᾶν ἐπιλάμενος φρὸς τῶν στρατιὰν, ὅτι τεθνηκε μὲν ἀμασᾶς δικαίως, καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος. εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τοῦ στρατηγοῦ ἰωάβῳ, καὶ ἀδικασάτω τοῦ τούτου ἀδελφοῦ κτείναντος τὸν τοῦ σώματος δίκην ὁδοῦ, καὶ πάντες οἱ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βασάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτὸν καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γνωσθέντος, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τοῦ ἰωάβου. διώξαντι δ' αὐτοῦ ἔδοξε πάσης τῆς ἰσραηλιτικῆς χώρας τὸν σαβαῖον, δηλοῖ τὸ ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχὰ λεγομένῃ. ὠφελημένος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ ἐπικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα φὸς αὐτῷ πηξάμενος, ἐπορύσσην ἐπέλυσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δέξασθαι γὰρ αὐτὸν ἔν τῇ πόλει, χαλεπὸς φρὸς αὐτοὺς ἔσεσθαι. γύναιόν δέ τι σοφὸν καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάτης ἤδη τῷ παίδα κειμένῳ θεασάμενον, ἀσθαι ὅτι τὸ τεῖχος, φροσκαλεῖται ἔξω ὁπλιτῶν τὸν ἰωάβον. φροσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδέξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἐξάρωσι καὶ παρίχωσιν αὐτοῖς εἰρηνίῳ ἅπαντον σὺ δ' αὐτοδάζεις μηδὲ πόλιν ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν καὶ πορθῆσαι, μηδὲ ἐξαμῶσαι. ὁ δ' ἄνηλεως μὲν δίκαιος τὸν θεὸν αὐτῷ ἐξαμῶσαι. αὐτὸς δ' οὕτως ἔχειν εἶπεν. ὡς μηδένα τοῦ λαοῦ φονεῦσαι, πρὶν ὅτι πόλιν ἐξελεῖν βούλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέν τοι παρ' αὐτῆς τὸν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως φρὸς τιμωρίαν σαβαῖον υἱὸν Βοχρείου, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν. ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ ὠφελῆ ἰωάβου, μικρὸν διαλιπεῖν δηθῦσα, τηλικαύτην δυνάμεως τοσαύτης διεργασαμένου ὑμᾶς βασιλέως, καὶ φρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αἰταιρεῖν μίαν πόλιν, πεισθῆναι, τηλικαύτην ἀποτεμοῦσα σαβαίου, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ ἰωάβου στράτευμα. τούτου γνωσθέντος σημεῖνας ἀναλιπικὸν ὁ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ ὠφελημένος εἰς ἱεροσόλυμα, πάντος ἀποδείκνυ πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσησι δὲ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅτι τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀσφαλῶν δ' ἐποίησεν ὅτι τῶν φόβων, καὶ σαβαῖον καὶ ἀχίλαον, ὅτι τῶν ὑπουργηκότων, σφαγὰς δ' ἔχειν μεγάλας, σάδδικον δὲ καὶ ἀβιαθάρην, ἀπέλιπεν ἱερεῖς μὲν δὲ ταῦτα τὰ χώρας λιμῷ φθαρομένης, ἐκέλευσε δαβίδης θεὸν, ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὸν ποιῆσαι. τῶν δὲ προφητῶν ἐπύθετο βούλεσθαι τὸν θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οἷς σφάγας ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν ἐξαπατήσας,

A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæſo autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iuſſit proclamare ad
B exercitum, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui verò partes regis ſouerent, Ioabum & fratrem Abiſæum eius duces ſequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri ſolet cum admiratione circumſtante, cuſtos tranſlatum illud in villam quandam longè à via remotam depoſuit, & veſte contexit. quo facto omnes Ioabum ſunt ſecuti. Is quum per totam Iſraeliticam regionem Sabæum eſſet perſecutus, in-
C dicio cuiuſdam cognouit eum eſſe in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clauſiſſent. Mulier autem quædam honeſta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conſenſis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui poſtquam proceſſit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hoſtibus in pace
D Iſraelitas contineant: tu verò nulla in re læſus, primariam Iſraelitarum vrbem expugnatum veniſti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe vel vnum è plebe occiſum cupere, tantum abeſſe vt vrbem tam egregiam exciſam velit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omiſſa oppugnatione confeſtim ſe deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt pauliſper ſuſtineat, pollicita illi caput hoſtis ſtatim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuerſa:
E Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui reſiſtere? Quibus rebus perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confeſtimque ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit: & Hieroſolyma reuerſus denuo vniuerſis copiis im-
F perator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à rege præponitur. Adoramus quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt principes. Suſa ſcribis præpoſitus, pontificatus quoque Sadoco & Abiathăro manſit.

Poſt hæc fame regionem premente, rex ſup- XII.
G plex à Deo petiit, vt populum miſeratus cauſam atque remedium tanti mali oſtendere dignaretur. Reſponſum eſt per prophetas, poſtulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex decepros præter ius & fas interfecerat, 2. Reg. 21.

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accitis Gabaonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Saulis progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestímque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs prouectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis consertam, & lanceam gerens trecentos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit, in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos missó à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus ipsius. singulari enim certamine cum fortissimo Palæstinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐαὶ τίνων δίκλω λῶ αὐτοὶ δῶσουσιν οἱ γαβαωνῖ), λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀπηρημένων ταύτῃ αὐτοῖς ἀδράχη, ἀλλαγήσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὐδὲ ταῦτα ἀδρὰ τῷ θεοφιλεῖ ἐμεῖν ὀλιζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπει) τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βούλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῷ δ' ὀκ τῷ ἡλίου τ σαούλ ἀδράλαβεῖν ἐπὶ παῖδας ἀξιωσάντων θεὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφιβόσθου φεισάμενος τ ἰωνάθου παιδός. ἀδράλαβόντες δ' οἱ γαβαωνῖ), τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἀπόλασαν. ἤρξατο δ' ὑφ' παροξῦναι ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς χρόνον καρπῶν ἀναλεῖν ὑπολύσας τ φορτερὸν αὐχμὸν, καὶ πάλιν διῆπνευσεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύει) ὢ μετ' οὐ πολὺ χρόνον ὁ βασιλεὺς ὅτι παλαιστοὺς, καὶ συμβαλὼν μάχῃ αὐτοῖς, καὶ ζαφάμβους, ἐμονώθη διώκων. καὶ ἡλόμβους ἐκλυτος, ὥφθη ὑπό τινος τῶν στολεμίων, ἔχμωνος μὲν τοὔνομα, ἀφῆκε ὁ παῖδος. ἔδει δὲ μὴ καὶ ὑπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων ὁ καὶ ξυσὸν, οὗ τὴν λαβὴν συμέλκειν σταθμὸν, τριακοσίους σίκλους, ἡ θώρακα ἀλυσιδωτὸν, καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπασπιστὴς ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο γὰρ ὑπὸ κόπου. ὑπασπιστὴς δ' ἐξαίφνης ἀβισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε φεύγας κείμενον, ἀπέκτεινε δ' τὸν πολέμιον. λύπην δ' ὅτι τῷ παρ' ὀλίγον καταδυνεῦσαι τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. ἡ οἱ ἡγεμόνες ὤμοσαν αὐτῷ μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δ' ἀνδρείαν καὶ φρόνημα παῖδον τι τ δύναν, σβέσῃ τὸν λαὸν τῷ δ' αὐτὸν ἀγαθὸν, ὅσα τε ἤδη παρέχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μαθέζεσθαι πολεμοβιώσαντος χρόνον. συμβαλόντων δ' τῷ παλαιστινῶν εἰς ζαλάμαν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατόν. νείσασα δ' τότε σφόδρα διδυμήσαν σοβαχὸς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε δὲ πολλοὺς τ αὐχούντων φρονίσους τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονοῦντας, αὐτός τε ἐνίκησε τοὺς ἑβραίους ἐλθέτο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, κρίσασα νεφάνος ὁ συγχυμὸς αὐτῷ, μονομαχήσας δὲ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῷ παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῷ ἀπέθανον μαχόμενοι. διελεπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῷ ὄρει τ ἑβραίων χώρας οὐκ ἄπωθεν. λῦ δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν εἶδος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῷ βάσεων καὶ τῷ χερῶν, ἑνὶ πλείοσιν ἔχε τῷ κῶ φύσιν. ὃν δ' οὐδὲν πεμφθέντος ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδ ε στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχῆ ἰωνάθης ὁ σαμᾶ ὑὸς ἀνέλε τε αὐτὸν, καὶ τ ὅλης νίκης ῥοπὴ γλυόμβος, δόξαν ἀρίστας ἀπηνέγκατο. καὶ ἔδει γὰρ ὁ παλαιστινὸς πύχυα τῶν γιγάντων διὰ γόνος ἦν. μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, οὐκ ἐπὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη στολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τοὺς μὲν γὰρ τριμέτρους, τοὺς δ' πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν,

κατὰ

κατὰ τὸ τ τ καλουμένων σαββάτων ἡμέραν, ἢ κῆ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ ἢ τῆ ὀργάνων ὄχλησις ἰδία τοιαύτη τις τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ. ἡ ἢ νάβλα, δωδέκα φθόγγοις ἐχουσα, τοῖς δακτύλοις κρούεται. κύμβαλά τε ἰδίᾳ πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ ὡδεὶ μὲν τούτων ὅλη τοσοῦτον ἡμῖν ὡς τε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴ τῆ θεοφορημένων ὀργάνων φύσιν, ἀρκούμενοις λέγειν. τῆ ἢ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὡδεὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ δόκιμώτατοι καὶ λαμπρότατοι τὰς θεάξεις, ὀκτὼ καὶ τριάκοντα. ὧν πάντα μόνον διηγήσομαι τὰ ἔργα. φανερὸς γὰρ ἔσται τὰς τῆ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέσουσιν οὗτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώραν ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. θεῶτος μὲν οὖν, Ἰασαμος υἱὸς Ἀχεμαίς. ὃς πολλάκις εἰς τὸν παράταξιν ἐμπεσὼν τῆ πολεμίων, οὐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἐναποσῖσαι αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν δὲ Ἐλεάζαρος υἱὸς Δωδείου, ὃς ἐπὶ μὲν τὸ βασιλέως ἐν Ἀρασάμῳ. οὗτος ποτε, τῆ ἰσραηλιτῆ καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῆ παλαιστῶν καὶ φυγόντων, μόνος ἐμεινε. καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτῆ πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τὸ αἵματος θεσπολληθῆναι τὸν ῥομφαίαν αὐτῆ τῆ δεξιᾷ, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεταραγμένους ὑπ' αὐτῆ παλαιστινοὺς, καταβοᾶσθαι διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ ἀξιόλογον τότε νίκην ἄραδαι, τῶ μὲν Ἐλεαζάρῳ πτείνοντος ἐπομένη ἢ τὸ πλῆθος καὶ σπαλδόντος τοῖς αἱρεθεῖσιν. τρίτος ἢ Ἰωὴλ, Ἰλοῦ μὲν υἱὸς, σοβαῖ ἢ ὄνομα. καὶ οὗτος ἐν τοῖς θεὸς παλαιστινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σταχύα λεγόμενον αὐτῆ θεατάξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τὸν δύναμιν φοβηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος εἰς στράτευμα καὶ τάξις, καὶ τοὺς μὲν αὐτῆ, κατέβαλεν, τοὺς δὲ ἐ καταθρήσαντος αὐτῶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποτραπέντας ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν, καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν ἢ καιρὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντος τῶ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῆ παλαιστινῶν δύναμις πολεμήσαι, δαυίδης μὲν ὅτι τὴ ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς θεραπεύσαμενος, πυθόμενος τῶ θεῶ ὡδεὶ τῶ πολέμου. τῆς ἢ τῆ ἐλθεῖν παρεμβολῆς ἐν τῆ κοιλάδι κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως βηθλεὲμ ἐκτείνει, σταδίους ἑξήκοντα ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ δαυίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶναι ἔφη ἐν τῆ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ φρέαρ τῆ πρὸς τῆ πύλη, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτῶ πιεῖν αὐτὸ κομίσαι, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δίδοιν. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι, ὡδ' ἅρμα συγκροτήσαντες, καὶ διὰ μέσου τῶ τῆ πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦλθον εἰς βηθλεὲμ, καὶ τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν θεὸς τὸν βασιλέα, ὡς τοῖς παλαιστινοὺς καταπλαγέντας αὐτῆ τὸ θεάσους καὶ τὸν δύψυχίαν, ἠρεμῆσαι, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ ὀλιγότητος. κομισθέντος ἢ τῶ ὕδατος οὐκ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, κινδύνῳ καὶ αἵματι φήσας αὐθεφόπων αὐτὸ κεκομίσθαι, διὰ τοῦτο μὴ θεσπέσιον αὐτὸ πιεῖν. ἐαυτοῦ ἢ ἀπ' αὐτῆ τῆ θεῆ, καὶ ὡδεὶ τῆς σωτηρίας τῆ ἀνδρῶν ὑπομνήστας αὐτῆ. μετὰ τούτους Ἰωὴλ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβισσαῖος. καὶ γὰρ ἔδει μιᾶ ἡμέρᾳ τῆ πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέραπος βαναΐας, ὁ ἱππεὺς τῆ ὄχλου. θεοκλήθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διαστήμων ἐν τῆ μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῆ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ ὄχλος, θαυμαστοῦ τὸ μεγέθος, θεοκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τῆ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. θεοιλόμηδος γὰρ αὐτὸν ἄοντα καὶ ζώνῃ ἔτι καὶ μαχόμενον σπιλάδας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

A tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæc fuêre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos cōtinet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atq; lata: quod quo fanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos, viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo; facili ex his de reliquis B coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gēres debellare. Primus Iſſæmus filius Achemēi, qui non ſemel in aciem hoſtium irruens, non priùs à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus C locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admirādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtinō in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in D aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos infectatus eſt. Hæc fuerūt facinora quæ hi tres in prælijs ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quàm bonam aquam habeE mus in patria mea, maximæ in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certē mallem quàm multum argēti accipere: tres iſti his auditis cueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenijſſent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non F conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die DC. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta, ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti adēptis armis, priùs eum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. G Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

quendam puteum illapsus est: cuius os quòd angustum esset, videbat breui fori vt id niuibus oppleretur: atque ita desperato exitu, & salute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & cùm descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoscere quantus millium
2. Reg. 24 numerus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Moysis, qui prædixerat quoties censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semisiclum, iussit Ioabum imperatorem vt iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coegit sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad regem numerum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat, sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringenta millia censebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendisset, supplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum inter Hebræos sæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem responsionem, vt Deo renunciare posset: rex cogitans quòd si famem peteret, sui magis quàm aliorum rationem habuisse videri posset: quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd si per tres mẽses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quàm in manus hostiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũciante, pestilẽtia in Hebræos ingruit, ita vt variis mòdis absumerẽtur, nec facilè esset morbum cognoscere. Mors enim vna erat, sed plurimis & incõpertis causis homines rapiebat, alius enim post alium efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterãt, sed inter officia medicorũ expirabãt. alij subitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσεκλιθῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ κἀ τοῦτο τοῖς προειρημένοις προσέχειν, ἢ ὡς θᾶττον αὐτῷ κατ' ὀλυγίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ θεοῦ, λέων εἰς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. στενοῦ δ' ὄντος τὸ στόμιον, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἀμφοτεροχείρωτος αὐτὸ τῇ χιόνι. πόρρω οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. ἧ δ' θεὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας, ᾤδευε γὰρ τότε, καὶ θεὸς τῷ βουλομένῳ ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ στόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῇ μὴ χειρὶ ξύλῳ, ᾧπερ χρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ ἧ τριάκοντα ξεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον. ὁ δ' βασιλεὺς Δαβίδης, βουλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τοῦ λαοῦ, τῆς μισθώσεως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἀριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτὸ τῷ θεῷ τελέσαι ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τὸν ὄχλον ἀριθμῆσαι. ἧ δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξε φήσαντος αὐτοῦ ποιῆσαι, οὐκ ἐπαύσατο, προσέταξε δ' μηδὲν μελλήσαντα, βαδίζειν ὅπῃ τῷ ἀριθμησιν τῆς Ἑβραίων ἰσάβος ἦ, τοὺς ἀρχοντας τῆς φυλῆς ἅπαντας καὶ γραμματεῖς, ὅπιων τὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ὄζει καταγνόντας, ὑπόστρεφειν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ μελέτας ἐνίοις καὶ ἡμέρας εἴκοσι. ἐν τῷ ἀριθμῷ ἀπέδειξε τῆς βασιλεῖ ἧ λαοῦ, χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἠριθμῆσθαι γὰρ αὐτὴν οὐκ ἔφθασεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν λευιτικὴν φυλήν. μετενόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν θεὸν ἁμαρτών. ἦν ἧ τῆς ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ δ' Ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν πεντακόσιαι μυριάδες ἦσαν. τῆς δ' προφητῆς δηλωσάντων τῆς διαβολῆς. ὀργὴν ὄζειν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἐπεύχεσθαι ἤρξατο καὶ ἀθυμεῖν ἀμφὶ γίνεσθαι καὶ συγγνώσεσθαι ἡμαρτηκότι. γάδου δ' τὸν προφήτην ἐπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, ξεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἓν αὐτῷ δυσμενέσιν, πότερον θέλει λιμὸν γενέσθαι τῇ χώρᾳ ἐπὶ τρία ἔτη. ἢ ξεῖς μῆνας πολεμίους, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττᾶσθαι. ἢ λοιμὸν ἐπισπᾶσθαι καὶ νόσον ἐπὶ ξεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ὁ δ' εἰς ἀμηχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν, ἐλιπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. ἧ δ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτῷ τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱρήσοιτο, ἔδοξε ἧ τοῖς πεποιθόσι τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολλὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένοις ἔχοι σῖτον, ὀλίγοις δ' βλαβερὸς. ἀεὶ δὲ γε ἔλπιτο τοὺς ξεῖς μῆνας πολεμίους αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀδρειοτάτους ἔχοι σφῶν αὐτῶν καὶ φρούρια, καὶ δι' τοῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τὸν πόλεμον, ἡγήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δίκης ἴσον ἁπάντων γίνεται πρεσβεῦον ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ τὰς τῶν πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελε τῷ θεῷ. ὁ δ, τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἐπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' οὐ μονοτρόπως. οὐδ' ὡς τὸ ῥᾴδιον κατανοῆσαι γένεσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν, ἓν ἦν. μυρίαις δ' αὐτοὺς αἰτίαις καὶ προφάσεσιν οὐδ' ὁπωσοῦν δυναμένους ἀνήρπαζεν. ἄλλως γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο, καὶ λανθάνον ἐπεκόμπαζε τὸ δεινὸν, ὀξέως ἧ τελευτὴν ἐπέφερε. τῆς μὲν αἰφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρῶς ὁ δύσπους τοῦ ψυχὴν ἀφίετο. οἷον ἧ ἐμ μὲν αἰνομένων τοῖς παθήμασι, καὶ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπαυομένων.

οἱ δ'

οἱ δὲ ἐνίοτε σκότους αὐτοῖς τὰς ὄψεις ἐπισκοτοῦντος, ἐπιπνεῖς ἑτοίμως ἔνιοι ἦ τῷ οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐτάφησαν ἀτελέστοις ταφαῖς. ἀπώλοντο δὲ ἀρξαμένης ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακὸν ἐπιπέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ διόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἐπισπασμένον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς ἐπὶ δίκαιος κολασθῶ καὶ ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ μεταβάλλει τὸν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείσασθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατακούσας δὲ ὁ θεὸς τῆς ἱκετείας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας γάδδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι καὶ θυσιαστήριον ἱδρύσασθαι ὀρονναῖ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. δαβίδης δὲ ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐπὶ θύρας ἔπεμψεν ὅπως τὸ ἀδαγγελμένον αὐτῷ τόπον. ὀρόννα δὲ τὸν σῖτον ἀλοᾶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα πρεσπόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐτοιμάσασθαι, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκυνήσεν. ἰδὼν δέ, τὸ μὲν ἦθος, εὐσυσιαστὴς, φίλος δὲ ἐν τοῖς μάλιστα δαβίδου. καὶ δῆτα τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέψατο ὡς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ ὀρόννα πυθομένου τὴν παρεῖσαν πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ πανσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶπε, καὶ τὰ ἄρωτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν ποιήσειν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δίκαιον εἶναι τὴν χάριν τιμὴν δ' αὐτὸν ἠξίου λαμβάνειν πάντων, οὐ γὰρ δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τοῦ δὲ ὀρόννα φήσαντος ποιεῖν ὅτι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπραΰνεται δὲ ὁ θεὸς τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν δίμηνος γίνεται. συνίησι δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἅπαντα τὸν ὑπ' αὐτὸν ἔθνος, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην εὐτόκως ἀφῆκεν εἰς τὸ ὑμνούμενον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἐλέσθαι οἰκοδομήσειν αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μὴ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοῖς παροίκοις, ἡ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ὑποφέρειν τοὺς λίθους. καὶ ξιφιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τοὺς ἥλους, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη τὰ

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prandium huc peste septuaginta millia hominum sint absumpta. iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gla-
B dio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cæterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū locum se contulit. Oronna verò circa triturā
C frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quē-admodum superiùs diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largi-
D ri se dixit, precatúsque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orō-na verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructóque ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem o-
E lim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim
F propheta ad eum misso, illic templum extruendum prædixit à filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numera- XIV.
ri inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuchēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quin gentos operariis præfecit. magnam quoq. vim
G ferri ac æris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē,

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſura materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnũ adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vtpote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cęmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, cúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hoc pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſuppellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi partes mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc. n. fore cõtra frigus remediũ, fouẽte eum puella inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat cũ: iã enim præ ſenio ad venereas res ołãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. Reg. I.

τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς τιὼ τῆς ξύλων χορηγίας, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα παρασκευάζεσθαι παιδί, ἵνα τὸ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμων τιὼ ὕλων τῆς οἰκοδομίας τὸν ναὸν καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμποιεῖν νέος ὤν, καὶ τῆς τοιούτων ἀπειρος ὢν τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρειμένῳ ἔχοι, ὑπερθῆται τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ια'.

Ως δαυίδης ἐπ θείων σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξεν βασιλέα.

ΚΑλέσας ὁ τὸν παῖδα σολομῶνα, κατασκευάσας τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ ἐπίλυσι δηλονότι ἀμέλειαν τιὼ βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸν βουλόμενον κωλύσαι ὁ θεὸς αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπε δὲ ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, καὶ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, οὗ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τιὼ δὲ ἑβραίων χώραν, εὐδαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς καὶ δὴ τῇ μεγίστῳ πάντων εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ καὶ στάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ προῆλθε τῆς ζωῆς ἀπειλήφθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἵλετο αὐτῷ οἰκοδομῆσαι, παρασκεύασον ἀποδοθῆναι τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ἀποδυλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, προῆλθε τῆς ἡμετέρας τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. χίλιαι μὲν δὴ, χρυσοῦ μυριάδες τάλαντα συνειλεγμέναι, μύριαι. δὲ καὶ ἀργυρίου μυριάδας τριάκοντα. χαλκοῦ δὲ καὶ σιδήρου, ἀριθμοῦ πλείονα συνῄθροικα. ξύλων δὲ καὶ λίθων, ὕλης ἄφθονον. ἔτι δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ τεκτόνων. οὓς δὲ οὐ τούτους σοι προσθήσω, σὺ προσθήσῃς. γενομένῳ τούτων, ἄρισος ἔσῃ τοῦ θεοῦ αὐτὸν ἔχων προστάτην. πρὸς παρασκευάσασθε δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τοῦ παιδὶ, καὶ σαυτῶν αἰδεῖς ὄντας τοῦ κρείττονος, θεραπεύειν τιὼ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολῶν. παρασκευάσθαι γὰρ αὐτοὺς μετὰ τούτων εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, οἷς ἀμείψεται τοὺς δικαίους καὶ δικαίους ὁ θεὸς αὐθρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τιὼ κιβωτὸν ὑποδέξασθαι προσήκειν, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, ἃ πολλοῦ ταῦτ' ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῷ ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ὑστεροῦμεν μὴ τὸ τιὼ χῶ τούτων καταδεχεῖν, οἰκοδομήσαντα ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαυίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ δηλώσειν. προσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου δὲ τὸν χρόνον, δυσεργὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδὲ ὑπὸ τῆς θηκοδόλης ἐν πολλοῖς ἱματίοις θερμαίνεσθαι. συνελθόντων δὲ τῷ ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς θηλυχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, ἵνα δὲ αὐτῷ πρὸς τὸ ῥῖγος ἱσταται βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης, ἐφίσπεται ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη ὄνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως λοιπὸν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀδυνής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον διηλώσομεν. ὁ δὲ τέταρτος

τρτος ὑὸς Δαβίδου, νεανίας εὐειδὴς & μέγας, ὃν γυναικὸς αὐτῷ ἀγιθὼς γεγονὼς, Ἀδωνίας ὁ προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλὼμῳ τὴν διάνοιαν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, & πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προδρόμους. τοῦδε ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδὲ ἐπέσχεν αὐτὸν τῆς προαιρέσεως, οὐ μέχρι τοῦ πυθέσθαι διὰ τί ταῦτα παρεσκεύαζεν παρήχθη. συνήργουν δὲ αὐτῷ Ἀδωνίᾳ, & στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δ' ἀντιπαρετάττοντο, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Νάθαν, καὶ Βαναίας ὁ τῆς σωματοφυλακίας, καὶ σεμεΐς, ὁ Δαβίδου φίλος, & πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῖς δὲ Ἀδωνίᾳ παρασκευασαμένοις δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν & ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον, καὶ Ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἀρχοντας τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ Νάθαν & προφήτην, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἑαυτίας αἱρέσεως, ἐκ ἐκάλεσεν ὑπὲρ τοῦ ἰσίασιν. τοῦτο πρὸς τοῦ Σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα Βηθσαβεὲ, Νάθαν ὁ προφήτης, ὡς Ἀδωνίας βασιλεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαβίδης. συνεβούλευέ τε σώζειν αὐτὸν, καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ Ἀδωνίας τοῦ ἀρχεῖν ἤδη ἐλπίδα λάβοι ταῦτα ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἀγγελλόμενος ὁ προφήτης ἐπεισελθόντα & αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βηθσαβὲ, παιδίσκα τῷ Νάθαν, πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγου αἰτησαμένη, παρ' αὐτοῦ καθὼς ὁ προφήτης ὑπέθετο διῆρχε, τόν τε δεῖπνον τοῦ Ἀδωνίᾳ, & τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀδιάφθορον τὴν ἀρχιερέα, & Ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, & τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὴν αἰσχρὰν αὐτοῦ φίλων μεμάθησιν. ἔλεγέ τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρικέναι τε καὶ νοῦν ἔχειν, ὡς τε μὴ & ἀποθανόντος αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτόν τε & Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀναιρήσῃ. ἔτι λεγομένης οἱ ἔτι & γυναικὸς, ἤγγελλον οἱ τῆς δωματίου παρεστῶτες, ὅτι εἰσέλεται Νάθαν ἰδεῖν αὐτόν. & ἡ βασιλέως εἰσελθεῖν κελεύσαντος εἰσελθὼν, εἰ τέθνεκεν ὑπὸ δύξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα, & οὐκ ἐδόκει τοῦ ἀρχεῖν ἐπινοεῖσθαι. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸ ποιήσαντα δεῖπνον, καλέσαντα τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν & Ἰώαβον, οἳ μὴ κενοῦ καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι πολλῆς πεῖσιν αὐτοῦ συνειληφέναι τοῦ ἡγεμονίαν. ἐπάλεσέ τε ὕστερον ἐμὲ, οὔτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, οὔτε Βαναίαν & ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δὲ εἶναι ταῦτα γνώσεσθαι ἅπαντας, εἰ καὶ τοῦ σοῦ γνώμῃ ἐγένετο. ταῦτα & ἀκούσας φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τοῦ Βηθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. εἰσεληλύθει γὰρ ἐκ & δωματίου, ὃν τῷ προφήτῃ ἐπεδημοῦμεν. & ἡ γυναικὸς ἐλθούσης, ἔμνησέ σου, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, & μοῦ τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καὶ πρότερον ὤμοσας, καὶ & τὸν ὑπὲρ & μοῦ καθῆσθαι θρόνου. καὶ & τ' ἴσως σήμερον. προσπεσούσης δὲ αὐτῷ & γυναικὸς, καὶ μακρὰν εὐξαμένης αὐτοῦ βίον σωθῆναι μεταπέμπει τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν & ὑπὲρ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ ἐπερωτᾷ πολεύει ἐπεληλυθέναι Νάθαν τε & προφήτην, καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιλέκτους ἅπαντας, καὶ ἀναβαίνοντας & ὑὸν

A mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauítque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros ſtipatores: id quod pater vidēs, nec obiurgauit cū, neq; cōpescuit, ac ne ſcitatus quidem eſt, quid ſibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius reſiſtebant, pontifex Sadocus & propheta Nathan, & Banaias præfectus ſatellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortiſſimorum. Porrò Adonias paratis in ſuburbano epulis, ad fontem qui eſt in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, aſſumpſit ſecum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ ſatellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethſabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inſciente Dauide: ſuaſitque vt tam propriæ ſaluti quàm filij regno conſuleret: ingreſſáque ad Dauidem ſola diceret ei, quòd ipſe quidem iuraſſet poſt ſe regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupaſſet. Hæc loquenti cū rege ſe quoque ſuperuenturum propheta pollicitus eſt, & verbis eius teſtem futurum. Paruit Bethſabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia ſicut propheta ſubmonuerat indicauit, expoſuítque ordine quē admodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios abſque Solomone ac eius neceſſariis amicis. addebat etiā totum populum ſuſpenſum expectare, quémnam eſſet ſucceſſorē declaraturus: vt cogitet rogans, quòd ſe defuncto mori neceſſe eſſet tam ipſam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem veniſſe vt regem viſeret: ſtatímque admiſſus percontabatur, num hodie regem declaret Adoniam, & principatum ſuum in illum transferat. Parato enim ſplendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes ſimiliter epulantes cum plauſu & alacritate fauſtis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum pōtificem aut Banaiam ſatellitio tuo præpoſitum. quare æquum eſt vt ab omnibus ſciatur, num hæc gerantur ex tua ſententia. His auditis rex iubet acciri Bethſaben, exceſſerat enim cubiculo propheta veniēte. qua introgreſſa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurauī, cúmq. in ſolio meo ſeſſurum, idque hac ipſa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam eſſet precata, Sadocum accerſit pontificem & Banaiam præfectum ſatellitum: quibus mox venientibus iubet vt aſſumpto Nathane propheta & cohorte regia, impoſitóque filio ipſius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion : vnctúmque ſacro oleo regem declararent.hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit : mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine proſequentium multitudo acclamaret: In ęternum Solomon rex in ſolio regio ſedeat, vt notum fiat vniuerſo populo , regem eum à patre declaratum,Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iuſtè ac piè præſit tum Iudæ tribui,tum vniuerſo Hebræorum populo.Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus,cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam imponit:& deductum extra vrbẽ ad fontem,oleóque vnctum,rurſum in eam cũ fauſtis acclamationibus introducunt , vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in ſolio paterno collocant.quo facto populus totus ad conuiuia feſtiuitatémque animum aduertit,choris & tibiis ſeſe oblectatus,vt præ concentu inſtrumẽtorum terra ſimul ac aer reſonaret.Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre,vehementer ſunt perturbati : & Ioabus imperator negauit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam.Cúmque nemo frueretur appoſitis , ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas:& cùm Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet,ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. quo audito proripiunt ſe omnes è conuiuio , & ſuã quiſque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit , & hoc apprehenſo ſe tutabatur.quod vbi ad Solomonem eſt perlatum,quódq; rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ,& ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei conceſſit , ſed præmonito vt caueret in poſterum:alioqui ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur,ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent.qui cùm veniſſet,nouúmque regem adoraſſet:iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitũ,ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quandoquidem hoc ipſi maximè expediat. Dauid autem volens cum totius populi regem declarare,conuocat principes Hieroſolyma , vnà cum ſacerdotibus ac Leuitis, quibus recenſitis inuenit eorum qui trigeſimum annum excederent xxxviii.millia: ex quibus deſignauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia:iudices verò populi & ſcribas eorum ſex millia:ianitorũ verò domus Dei quatuor millia.tantundémque eorum qui hymnos Deo canerent,& inſtrumentis muſicis à Dauide,vt diximus,in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes,& ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit :ex Eleazari familia ſexdecim,ex Ithamari octo.inſtituítque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo , à ſabbato vſque ſabbatum : atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari pótificum & omniũ prin-

A αὐτῆ σολομῶνα ὅπι τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ὅπι τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην γιών. Ϛ ἐκχείσαντας τὸ ἄγιον ἔλαιον, ἀποδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο ἢ ποιῆσαι προσέταξε σάδωκον τὸν ἀρχιερέα, καὶ νάθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε δι' μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ὑπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς αἰῶνα τὸν σολομῶνα τὸν βασιλέα καθίσαι ὅπι τοῦ βασιλικοῦ θρόνου. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὑποδεδειγμένον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς βα-

B σιλέα.σολομῶνι δ' ἐπεύξαντο πρὸ τῆς ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως προέλθῃ τοῦ θεοῦ ἐθνους παντὸς καὶ τῆς ἰδίας φυλῆς.βασιλέα ἢ δόξαμβον τὸν θεὸν σολομῶνι εὐμενῆ γενέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλείποντας, ἀναβιβάζουσιν ὅπι τὴν ἡμίονον τὸν σολομῶνα.καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ὅπι τὴν πηγὴν, Ϛ τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες, Ϛ τὴν βασιλείαν αὐτῷ γενέσθαι πολυχρόνιον δυνάμενοι.καὶ καθαγάγοντες εἰς τὸν οἶ-

C κον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτὸν ὅπι τοῦ θρόνου.καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐσταλείας αὐθις ἐχάρη καὶ ἑορτὴν, χορδῶν καὶ αὐλοῖς τερπόμενος, ὡς ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ ὀργάνων ἅπασαν σείεσθαι τὴν γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἠθροντο τῆς δοῆς,ἀδωνίας τε καὶ οἱ παρόντες ὅπι τὸ δεῖπνον,ἐταράχθησαν.ὅ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγεν οὐκ ἀρέσκεσθαι τοῖς ἤχοις μὴδὲ τῇ σάλπιγγι.συνεκέκλειντο ἢ τὸ δεῖπνον, καὶ μηδενὸς γεγομένου; πάντων δ' ἐπ' ἐννοίας ὑπαρχόντων,εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἀβιαθάρου παῖς

D ἰωνάθης.τοῦ δ' ἀδωνίας θεασαμένου τὸν νεανίαν ἡδέως,καὶ προσφθόγγος ἀγαθὸν ἄγγελον,εἰδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τὴν δαβίδ τε βασιλέως χώρευσιν. ἀσπασάμενοι δ' ὁι τοῦ συμποσίου ὅτε ἀδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι.φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τοῦ γεγονότος, ἱκέτης γίνεται τῷ θυσιαστηρίῳ, ὃ δὴ προεῖχεν ἑλλαβόμενος.

E δηλοῦ δὲ τοῦτο σολομῶνι πεποιηκὼς,καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσοι,μηδ' ἐργάσασθαί δεινόν αὐτὸ μηδέν.ὁ δ',ἡμέρως παύσας καὶ σωφρόνως, τῆς μὲν τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη πάλιν κακοποιῶν, ἑαυτοῦ αἴτιον τοῦ τιμωρίας ἔσεσθαι,καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίσησιν ὑπὸ τῆς ἱκετείας. ἐλ-

F θόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον,καὶ τὰ λοιπῶν παρέξειν αὐτῷ ἀγαθὸν,ὡς αὐτοῦ τοῦτο συμφέρον ἤξίου.βουλόμενος δὲ δαβίδης,παντὸς τοῦ λαοῦ ὑποδεῖξαι τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας.ἐξαριθμήσας δὲ τούτους ἐφεῦρεν,εὑρέσεως τῆς ὑπὸ ξιάκοντα, ξισμυρίους ὀκτακισχιλίους,ἐξ ὧν ἀποδεῖξεν ὑπομιμνήτας τῆς οἰκοδομίας

G τοῦ ναοῦ,δισμυρίους τεξακισχιλίους.κριτὰς δὲ τοῦ λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωροὺς δὲ τεξακισχιλίους τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.καὶ τοσούτους ὑμνωδοὺς τοῦ θεοῦ, ἃ δ' ὄντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατασκεύασε καθὼς προειρήκαμεν.διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριαὶ, Ϛ χορίσας ἐκ τῆς φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρας πατριάς.καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐλεαζαρου οἰκίας, ἐκκαίδεκα.ἐκ δὲ τῆς ἰθαμάρου ὀκτώ.διέταξε δὲ μίαν πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅλη ἡμέρας ὀκτὼ,ἀπὸ σαββάτου, εἰς σάββατον.καὶ οὕτως ἐν αἷς πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώ-

σαντο,δαυίδου παρόντος,καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τῶν ἀρχιερέων,καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων. Ϛ ἡ θεοῦ

μὴ

μὲν ἀναβάσα παῖδια ἐγέρθη πρώτη. ἡ δ' δευτέρα ἀνελοῦσθαι ἄχει τὴν εἰκοσι τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ ἡ λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη καὶ τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων καὶ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον ταῖς τῶν ἱερέων ἐφημερίσιν, ὀκτὼ ἡμέρας ἑκάστοις τοῖς δ' ἀπογόνοις τοῦ μωυσέως ἐπέστησεν. ἐποίησε δὲ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ συνέβη τοῖς βασιλεῦσι ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μεῖ' ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν τραπεὰ εἰς δώδεκα μέρας, συὺ ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ ταξιάρχαις. ἔτι δὲ ἑκάστῃ τῶν μερῶν, δισμυρίους καὶ ταξιαρχιλίους, ὧν ἐκέλευσε φροντίδειν καὶ ζῆν ἐκ δ' ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ συὺ τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μέρας, ὃν ἀγαθὸν ἦν δὲ καὶ δίκαιον, ὅπως ἔποιος τὰ τῶν θησαυρῶν, καὶ κώμας, καὶ ἀγρὸν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα μνημονεῦσαι τῶν ὀνομάτων. ὡς δ' ἔκαστα τούτων καὶ τὸν ἐρημίαν διέταξε τόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὑπὲ πάσης φερέξεως ἢ κτήσεως τοῦ βασιλέως τεταγμένους, τοὺς ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθεὶς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ προφήτην πέμψαι, διὰ τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους καὶ τὸν φόνον τῶν ἐχθρῶν μεμνῆσθαι τὴν δεξιάν. ἐπεὶ δὲ ἐκέλευσε τὴν δεδεγόμενον τοῦ βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν ἰακώβου δυοκαίδεκα παίδων ὄντων ἐκ τούτων ἰούδαν ἀπὸ δεχθέντα βασιλεία, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ὄντων τῶν προκριθέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυχερεσάντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τοὺς ἐμαυτοῦ παῖδας μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τῆς βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὁμονοεῖν μάλιστα ὡς ὁ θεὸς αὐτὸ ἐξελέξατο, φέρειν τε ἑκὼς αὐτὸν ἅπαντα. εἰ δὲ μὴν γε θεῷ θέλοντος ἐμοὶ ἄλλος τις ἀντιβαίη κρατεῖν δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφοῖς τοιούτοις τυχόντα καὶ ἡμᾶς προσῆκεν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. δίκαιον δὲ τοὺς ὑποχείρους τῷ θεῷ παραλθεῖν εἰς τέλος, καὶ τῷ διδομένῳ ταύτῳ αἰεὶ πᾶσαν τὴν χεῖρα σπαρίζειν, καὶ τὸν ἅπαντα ταύτῃ διαμένειν χρόνον, ἐν αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλεύσει. ἔσται δ' αὐτοῖς βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, εἰ δ' οὐσεῖν καὶ δίκαιον σωτὴρ καὶ φύλακα τῆς παρόντων παρέχης νόμων ὁ θεός. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα παραβαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ἐπεπλήρωτο. ἡ δὲ διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θαυμαλίαν καὶ κάλλους καὶ μεγέθους, ὅσου τε τὸ πλῆθος καὶ πηλίκον τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἡλίκον δ', ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων ἦν καὶ σταθμὸν ὅσον. ὡς δὲ παρέδωκε ἡ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecũda, deincépſque vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij vices obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quę reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit; eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus íple per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽtet eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quàm primùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarét, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliiſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra aream ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Iehus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequēti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarū mactatis: & tota ea die rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inunctus & legitimus rex declaratus: ſimúl Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. Reg. 2. PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingredior, quam remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deū, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſē demiſit:

Ἐλάγοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὴν τοῦ λευιτικοῦ φυλὴν, συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὸν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς βασιλείας φροντίστην. δύμβρη δ' αὐτοῖς καὶ ἡ σφόδρα ὀλίγου τὴν οἰκοδομίαν ἀπόρησεν αὐτοῖς. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη συλλελεγμένα μύρια, σμαράγδου τε καὶ πάσης ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νεῦ δ' ἐπὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς διακονία καὶ ἄλλα χιλία τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς αἷς ἐφεστάναι δεήσει τὰ κιβώτιον καλύπτοντας. σωφρονίσας δαβίδου, πολλὴ καὶ τοῦ ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποικίλων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρενεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μυρία τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας τάλαντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, κόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεῖ ὅπωσεν ὁ μωυσέως ἔκγονος Ἰαλὲς. ὅτι τούτοις, ἦθη τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τε αὖ ἡδὺν καὶ πολὺ φιλοτιμίαν τοῦ ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τοῦ ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν ὑμνεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ὕφιστορα τῶν ὅλων ἀποκαλῶν, καὶ δημιουργὸν αἰθερίων καὶ θείων, οἷς αὖ κόσμησεν ἀθρόστατον τε καὶ κεκοσμημένα ὕλης ἑβραίων καὶ τούτων διαμονίας, ἧς τε αὐτοῦ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις δίξα μόνος τοῦ τε παντὸς λαοῦ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῦ παιδὸς σολομῶνι δίκαιον ὑπὸ καὶ δικαίας, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένῳ, εὐέλπιδα τε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πάντες ὅτι τοῦ ὕλῳ θεσπεσιώτατα. ἐχαρίσησαν ὃ καὶ δαβίδῃ θεὶ πάντων ὧν αὐτὸς τὰ βασιλείας ἀβλαβέντος ἀπέλαυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, θυσίας τοῦ θεοῦ παρέσχησαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνούς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δ' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τοῦ λαοῦ. καὶ σολομῶνα, δεύτερον ἔχρισαν τοῦ ἐλαίου, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῆς πληθύος ἅπάσης. εἰς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, καὶ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θρόνῳ τῷ πατρῴου ἀπ' ἐκείνης δ' ἡμέρας ὑπήκουσε αὐτοῦ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτὴ δαβίδου καὶ ὅσα τοῦ παιδὸς εἰς τὸν οἰκοδομὸν τοῦ ναοῦ κατέλιπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον ὃ χρόνον, καὶ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρέων ἤδη δ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τοῦ τε νεῶν ὄντων καὶ τοῦ ἐσομένων πορεύομαι, ἧς οὐκέτι δ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναι τὰ καθ' ἕκαστα τοῦ βίου θεσπεσίης. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ φρὸς αὐτοῦ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευταῖον, παραγνῶσοι ταῦθ' ἃ καὶ πρόσθεν ἔφθην συμβουλεύσας, δικαίως μὲν ἐμοῦ φρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δ' φρὸς τὸν τοῦ βασιλείας δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸ τὰς ἐντολὰς τὰς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῶν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μητ' ἐπιθυμίᾳ μητ' ἄλλῳ πάθει προσκαθειμένῳ τούτων ἀμελήσαι. τὴ γὰρ τοῦ θεοῦ πρὸς σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, παραβὰς τὰ νόμιμα, & πρὸς ἅπαντ' αὐτὸ τ' ἀγαθὸν ἀποστρέψεις προνοίαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὴ παρέχων, ὁποῖον εἶναί τε δεῖ, καὶ ἐγὼ σὲ παρακαλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴ βασιλείαν τῇ γῇδε, μὴ οἶκος ἄλλος Ἑβραίων ἐκ αὖ διαστάσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτοῦ πάντος αἰῶνος. μέμνησο δὲ μὴ τ' ἰωάβου τοῦ στρατηγοῦ παραμύθιας, ὑποκτείναντος ἐξ ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς, Ἀβενῆρον τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τ' Ἀμασὰν ἰὸν ἰθρείου. ὧν ὅπως αὖ σοι δίκη, τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ μὴ κρείττων ἐμοῦ μὴ δυνατώτερος ἰωάβου ὢν, μόχθου μοῦ τ' δίκην ἀφεῖλε. παραθήσομαί δὲ σοι, καὶ τοὺς Βερζελλᾶ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ & προνοίᾳ τοῦτο ἐμοῦ χαριζόμενος ἕξεις. οὐ προκατάρχομαι γὰρ δυσποιίας, ἀλλ' ἀμοιβεῖ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρὰ τ' φυγὴν ὑπῆρξέ μοι χρεωλυτῆρά μὴ τ' γῆν ἐν ᾗ ἐμεσεῖν, τ' ἐκ δ' βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς πολλὰ βλασφημήσας με παρὰ τ' φυγὴν ὅτ' εἰς παρεμβολὰς ἐπορδόμιλον, ἀπήντησε δηλ τ' ἰορδάνου, κ' πίστεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτ' παθεῖν τότε, νῦν δ' ἀπιζητήσας αἰτίαν δίλογον, ἀπέκτεινα. σὺ δὲ παραφύσας τῷ παιδὶ πρέπει τε τῷ ὅλων προσήκοντι, κ' πρὸς τοὺς φίλους, καὶ οὓς ἤδη τιμωρίας ἀξίους ἐκρίνομεν, ἀπάγαγε, ἵνα μὴ βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐπὶ μὲν τῶν χεβρωνῖτῶν ἐν ἑπτὰ μὲν ἔτεσι καὶ μησὶν ἕξ, ἐν ἱεροσολύμοις δ', ἁπάσης τῆς χώρας, ἐτῶν ἑξήκοντα τριῶν. ἀνὴρ ἄριστος ἀνῆκτο, καὶ πάσαν ἀρετὴν ἔχων ἣν ἔδει τὸν βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐνδεὴς σωτηρίαν ἔνεχα μόνου προσήκων. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν, ὡς ἐκ ἄλλος τις, ἐν δ' τοῖς ὑπὲρ τῆς ὑπηκόων ἀγωνισμοῖς πρῶτος δηλ τοὺς κινδύνους ὁρμᾶν, τῷ πονεῖν τε καὶ μάχεσθαι προκαλούμενος τοὺς στρατιώτας δηλ τὰς προθέσεις, ἀλλ' ἐκ τῷ προσάττειν ὡς δεσπότης, νοσοῦσί τε & ἀσθενοῦσι & ἐξ τῷ μελλόντων, κ' τῷ συνεσκότων οἰκονομίας, ἐπιεικέστατος, σώφρων, δικαιοσύνης, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἀμύνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν ἐξ) προσῆκε. μηδὲν ὅλως τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀμάρτοιν, ἢ τὸ περὶ τ' ἀρετὰς γυναῖκα. κατέλειπε δ' κ' πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὔθ' Ἑβραίων οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸ ὁ παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις ἐξαιρέτως, τοῖς τε ἄλλοις οἷς ἐκ κηδείαν νομίζ') βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ κ' πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμήρασθαι αἴτις ῥᾳδίως ἐκ τ' λεχθησομένων. μετ' γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων & ἑξακοσίων, ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ δυσεβοῦς ὀπλιτῶν ὄντος, ἡνίκ' ἐδημηγόρει, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τε λῦσαι τὴν πολιορκίαν, κ' τ' στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἐξόν, ἀνοίξας οἶκον τῷ τε δαβίδου μνημάτων, κ' βασάτας ἑξακόσια τάλαντα μέρος ἔδωκεν αὐτιόχῳ, καὶ διέλυσεν οὕτως τὴν πολιορκίαν. καθὼς κ' ἐν ἄλλῳ δεδηλώκαμεν. μετ' ἐκ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν ἐξελθόντων, πάλιν ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς, ἵνα τοῦτον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τ' μὲν γε θήκας τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῷ ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φανερὰς ἐξ) τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅτι τοσοῦτον ἐπέσχον δεδηλῶσθαι.

A & caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruatis eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem
B obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Icthranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter contulit, & per quæ nos si-
C bi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex. Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus vir-
D tutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret. adhæc sobrius, mitis, benignus erga
E calamitosos, iustus, humanus, quæ quidem præcipuæ sunt regum virtutes. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solênia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit conie-
F ctare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret. nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talêtorũ millibus, eorúmq; parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post mul-
G tos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniã sustulit. ad loculos tamen qui regũ cineres continent, neuter eorũ peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terrã conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς σολομὼν τὴν βασιλείαν ἔλαβεν, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀποστὰς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ῥοβοάμου τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀπέδειξε βασιλέα, τὴν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ὡς σουσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ῥοβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι τῷ ἱεροβοάμου γενεᾷ βασάνης τὶς ὄνομα ἐξαφθείσης, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτοῦ ἀσάνου τοῦ ἀβιᾶ παιδὸς, καὶ ἐξαφθεὶς τοῦ σταχυῦ. Κεφ. ς.

Ὡς τὸ ἀδιστασίου γένους ἐξαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμβρὶς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ὡς ἄδαρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπὶ ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασίλεως. Κεφ. θ.

Ὡς ἄχαβος ὑπὸ σύρων στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE
Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanũ sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως σολομῶν τὴν βασιλείαν παρελαβών, τοὺς ἐχθροὺς ἀνεῖλε.

ΕΠΙ μὲν οὖν Δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γεραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ διεληλύθαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διάδοχον, καὶ τῷ τοῦ θεοῦ βούλησιν καθίσαντος ὅπως τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπευφήμησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πεφυκότα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρῶν καὶ παμμάκαιμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τὸ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βηθσαβεέν, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ δι' ἀγαθήν τινα πρὸς αὐτὸν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦντος ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ κατὰ δίκην τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὴν τοῦ πλήθους προαίρεσιν οὖσαν αὐτῷ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σπουδῇ καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. ἀξιοῦτο δ' οὖν δέεσθαι παρ' αὐτῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν τοῦ παρὸν συγκοιμωμένην πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην. ἐγὼ δὲ πλησιάσας τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρθένον. ἣ δὲ βηθσαβεή, καὶ διὰ κηδεμονίαν ἀπροφάσιστος ὑπῆρχεν, ἐβούλετο καταπράξασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τήν τε βασιλέως χαρίσασθαι τι βουλομένου, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν, ἀνέλπιστα ἀπαλλάττειν δεῖν τὸν γάμον. ἡ δὲ, τὸν σολομῶνος μητὴρ, ἀνθέως ὥρμησεν ὅπως τὸν υἱὸν, διαλεξομένη περὶ ὧν ἀδωνία δεηθείη κατηντηγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντος αὐτῇ τοῦ παιδὸς, ἐκπλαγέντος, ἐπὶ παρήγαγεν αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον οὐ συνέβαινεν αὐτὸν καθίσαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum suæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio confectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon eius filius, ætate etiam tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid veniisset quòd opera sua opus haberet, omniáque benignè pollicente, ausus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium, eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eíque persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacen cum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussítque alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Quę poſtquam conſedit, Vnam, inquit, gratiam A fili petenti mihi annue, neque tuo renutu triſtiorem facias. Reſpondit ille, iuberet, quicquid vellet, pium enim eſſe, matri quidlibet cõcedere: nec oportuiſſe eam ſic præfari, ac ſi negaturũ ſuſpicatetur, ſed certam impetrãdi ſpem habere. tum illa rogat, vt virginem Abiſacen Adoniæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimiſit matrem, dicens Adoniam maiora moliri, miraríque ſe quòd nõ eadem opera poſtularet, vt B regnum ei tanquam natu grandiori cederet, quando Abiſacæ coniugium expetat, habens amicos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ & Abiatharum ſacerdotem. Móxque accito Banaia præfecto ſatellitum, mandauit ei vt Adoniam fratrem interficeret. Vocato deinde Abiatharo ſacerdote, Te, inquit, ſupplicio eximũ tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã tranſtuliſti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes C ſequuto, vt neque hîc mancas, neque in cõſpectum meum venias: ſed abi in patriam tuam, & illic ruri viue. atque ibi vſque ad mortem dege, quandoquidem talia commiſiſti, propter quæ indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc itaque cauſam ablatus eſt ſacerdotalis honor à domo Ithamari, ſicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, & trãſlatus eſt in genus Phineeſis ad Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontificatus in Ithamari domo fuit, poſt Elim primum D ex ea familia pontificem, ex Phineeſis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi pontificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami verò Maræothus, & Maræothi Aropheus, Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante pontifex eſt creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde extimuit. eius enim amicitiam magis quàm regis coluerat, & ideo non immeritò malè ſuſpicans ad altare confugit, impunitatem ſe inde quæſiturum exiſtimans, propter notam regis erga Deum pietatem. Qui poſteaquam de Ioabo renuntiatum eſt, miſit Banaiam qui citaret eum ad ſuum tribunal cauſam dicturũ. Ioabus autem negabat ſe fanum relicturum, ſed ibi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius reſponſo per Banaiam accepto, rex iuſſit vt inibi caput eius ita vt vellet abſcideretur, & hãc pœnam lueret pro duobus imperatoribus, quos cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus verò ſepeliri, vt peccata eius apud poſteros manerent, ipſe verò ac pater innocentes eſſent quod ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequutus mandatum, ipſe in imperium copiarum ei ſucceſſit. Poſt hęc abrogato Abiatharo pontificatu, rex ſolum Sadocum id ſacerdotium obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hieroſolymis extructa inibi apud ſe manere, interdicto Cedronis torrentis tranſitu: aut ſi ſecus fecerit, eſſe capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad id mandatum ſeruandum adegit.

σας ἐπέλθοσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τιθῆναι τῇ μητρί. καθεσθῆσα δ' ἡ βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἴτημι μὴ ἀπάνθρωπον καὶ μηδὲν ἐξαρνήσεων δύσκολον μὴ ᾖ σοὶ θεσπέσιον ἀπαρνήσῃ. τῇ δὲ σολομῶνος θεσσάττων καλοῦντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἶ μήτε παρέχειν, καὶ τὰ θεσμεμφαμένη ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἦλθε βεβαίας ἢ τυχεῖν ὧν ἀξιοῖ ποιεῖ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη δοῦναί τὴν παρθένον αὐτὸν ἀβισάκην ἀδωνίᾳ τὰδελφῷ θεὸς γάμον περικάλει. λαβὼν δὲ θεὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ὑποπέμπεται μὴν τὴν μητέρα, μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι θεαγμάτων εἰπὼν ἀδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς οὐ θεδηλωρῆσαι τῇ τῆς βασιλείας ὡς θρεσβυτέρῳ θεδικαλεῖ, τὸν γάμον αὐτῷ τὸν ἀβισάκης αἰτουμένῳ, φίλους ἔχοντι δυνατούς, ἰώαβον τὸν στρατηγὸν, καὶ ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μεταπεμψάμενος βαναίαν τὸν υἱὸν τὸν σωματοφυλάκων ὑποκτεῖναι θεσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν ἀβιάθαρον τὸν ἱερέα, θανάτου μὲν εἶπε, ῥύεταί σε τὰ τε ἄλλα ὅσα τῷ παρ' ἐμοῦ σωθέντα μοι, καὶ ὅτι κιβωτὸς, ὡς σὺν αὐτῷ μετέπεσχες. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ὑπατίθημι ταξαμένῳ μὴ ἀδωνίᾳ καὶ τὰ ἐκείνου φρονήσαντι, μήτε ἐνθάδε ἴδοι, μήτε εἰς ἄλλην ἀπαντᾶν τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν παρίδια πορεύοις, ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τῶτον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἀμέρτων τε μηκέτ' εἶ δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος διὰ τὴν θεοειρημένην αἰτίαν, καθὼς τῷ ἀβιαθάρου πάππῳ θεθέσπιε ὁ θεὸς ἠλί. μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσσου γένος, φῶς σάδωκος. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐκ τοῦ φινεέσσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἠλὶ θεόντος τούτου θεδαλαβόντος, ἦσαν δέ, ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου δὲ ἰωάθαμος, ἰωαθάμου δὲ μαραιώθου, μαραιώθου δὲ, ἀροφαῖος, ἀροφαίου δὲ, ἀχιτώβος, ἀχιτώβου δὲ, σάδωκος, ὃς θεῶτος δὴ δαβίδου τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰώαβος δὲ ὁ στρατηγὸς, τὴν αἵρεσιν ἀκούσας τὴν ἀδωνίᾳ, θεδεδὼς ἐγένετο. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτου, διὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δύνοιαν οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὅτι τὸ θυσιαστήριον. ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ θεσεῖναι ἐκ τῆς πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας τὸ βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγελάντων αὐτῷ τὴν ἰωάβου γνώμην, πέμψας βαναίαν, ἐκέλευσεν ἀναστάντα αὐτὸν ὅτι τὸ δικαστήριον ἄγειν ὡς ὁμολογησόμενον. ἰώαβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτῷ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. βαναίου δὲ τὴν ὑπόκρισιν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, θεσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτῷ ὑποτεμεῖν καθὼς βέλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην, ὑφ' ἧς δύο στρατηγῶν, οὓς ὁ ἰώαβος ἀδίκως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμέρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνου, τῆς δὲ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε κἠ ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. ὁ βαναίας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑπὸ δείλην στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως. σάδωκον δὲ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἀβιαθάρου τόπον ἐν μετῳκήσαι. σεμεὶ δ' ὧδε θεοσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῷ θεσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. θεδακούσαντι δὲ τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῇ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς, καὶ ὅρκοις αὐτὸν θεσπανάγκασεν ποιήσασθαι.

σεμεὶς

σημείοις ἢ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας καὶ ταῦτα πιστὸν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τῷ δεξιῷ ἐλαίῳ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ἢ ξιῶν ἐτῶν ἀκούσας δύο δούλους ἀποδραύτας αὐτοῦ ἐν γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπι τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος ἢ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, ὡς καὶ τῷ ἐτόλμων αὐτῷ, καταφρονήσαντος, καὶ τὸ μεῖζον τῷ ὅρκων τῶν θεοῦ μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. καὶ καλέσας αὐτὸν, οὐ σύ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψεν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελθόντα ποτὲ ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ ἂν ἀποδράσης τὴν τῆς ἀδικίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης καὶ ὧν τὸν πατέρα μου ὧδε τὴν φυγὴν ὕβρισας τιμωρήσομαί σε ποινὴν ἡμόμενον, ἵνα γνῷς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶ μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἢν ἂν παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. ἢ σεμεΐν μὲν καλοῦσιν βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, καὶ τῷ ἐγγόνῳ κεκολασμένων, ἄγει τὴν φαραὼθ τοῦ τῷ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. ἢ κατασκευάσας τὰ τείχη τῷ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῷ πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πρόσημα λοιπὸν ὅπι πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος πρός τι διημαρτάνειν ἢ φυλαττὼν τὰ νόμιμα, καὶ μιμούμενον ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέτρεψε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες, ἢ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀπειρίας ὑπῆρχεν.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς σοφίας σολομῶντος, & τῆς σωφροσύνης, ἢ τοῦ πλούτου ἢ, ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

ΕΓνω δ' εἰς χεβρῶνα πορευόμενος, ὅπου τ' χαλκοῦ θυσιαστηρίου τοῦ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θῦσαι τῷ θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἤρεσε τὸν θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ ἢ τοὺς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αἰτὶ τῆς εὐσεβείας δῶσ' αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα & θεῷ φιλούμενον ἤδιστα, ἢ λαβεῖν αὐθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ἠτήσατο. οὐ γὰρ χρυσὸν οὐ δ' ἀργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον ὡς αὐθρωπος καὶ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ κατὰν νομίσειε φιλοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ θεοῦ δῶρα εἶ. ἀλλὰ δός μοι φησὶ διακρίνειν νοῦν ὑγιῆ, ἢ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς αὖ τὸν λαὸν τὰ ληθῆ καὶ τὰ δίκαια λαβὼν αἱρήσομαι. τούτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, ἢ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη φιλοῖς τὸν σολομῶν, δόξαν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, ἢ πάντων σωφροσύνην καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τις αὐθρώπων ἔχειν οὔτε βασιλέων οὔτε ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε ἢ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅπι πλεῖστον ὑπεχρέωσε χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν δικαιοῦ καὶ πειθόμενος αὐτῷ καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τοῦ θεοῦ σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν ἐκ τῆς κοίτης. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας θυσίας, κατεῴχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, egrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur, sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratisque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. I I. 3. Reg. 3.

Cap. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocaustomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit, quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam alia quę non petierat, additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit.

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuũ illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi, & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quã mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset. alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Bethlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cãpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac bene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque prærat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiã nomine Basimã. Maritimã verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. Reg. 4.

A ταύτας ἡ τὰς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὴν ἦλθη δυσχερής, ἧς τὸ τέλος δύρεῖν ἰῶ δύπτονον. τὸ ἡ θεαμα ὥβδ οὗ συνέβαινεν ἐπ' τιὼ δίκαν, ἀναγκαῖον ἡγησάμιν δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ὑπτυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπ' ἀρχῆ, καὶ τοιούτων μεταξὺ θεαμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ὀξ εἰκόνος τῆς Ϝ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ ῥᾳδίως δύποραίνεσθαι ὥβδ τῶν ζητουμένων δυνηθιῶν. δύο γυναῖκες ἑταῖραι τὸν βίον, ἦκον

B ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα θεάτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὸ εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῶν δύο μαῖς ἡμέρας δύποτεκεῖν κ' τιὼ αὐτιὼ ὥρᾳ ἄῤῥενα παιδία. τρίτης ἡ ἡμέρας διελθούσης, δύποκοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τὸ μὸ δύποκτείνει. βασάσα ἡ τοὐμὸν ἐκ τῆ γονάτων θεὸς αὐτιὼ μεταφέρει, καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμίνης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. θεσπὶ

C ἡ θήλυ ὀρέξαι βουλομίνη τῷ παιδίῳ, τὸ μὸ ἐμὸν οὐχ εὗρεν. τὸ ἡ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὥβδακαίμενον. ἀκριβῶς γὸ καταναοήσασα τὸ τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἁπαιτῶ τὸν ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ δύπολαμβάνουσα, καταφρόνα δίκαιόν δ' τιὼ ὥβδ' σοῦ βοήθειαν. τὸ γὸ ἐξ μόνας, ἐ μηδένα τῶν ὀξελίγξαι δυνάμιν φοβεῖσθαι καταφρονῆσα, ἰσχυρῶς ἀρνουμίνη ὥβδμάρει. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς αὐτοκρίνει τιὼ ἑτέραν τὸ τῆς εἰρημένοις αἰτιλέγειν ἔχει π' ἡ ἀρνουμίνης τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ ἡ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζιῶν λεγούσης, τὸ ἡ τῆς αὐτιδίκου τεθνηκέναι,

D μηδενὸς δύπονοιῶντος τιὼ κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι θεῖ τιὼ δύρεσιν αὐτῷ πάντων δεξιὰν τετυφλωμίνων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπινόησε τι ζοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον μετεπέμψατό τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σπασάμενον θεσπέταξε τιὼ μάχαιραν, ἀμφότερα δίχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν αἰὰ ἥμισυ Ϝ τὸ

E ζῶν τὸ τετελδυτηκότος. δῆτ' οὖν τότῳ, πᾶς μὸ ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίου τὸν βασιλέα, μεταξὺ ἡ τῆς μὸ ἀληθοῦς μητρὸς αἰακραγούσης Ϝ τὸ μὴ ποιῆν, ἀλλὰ ὥβδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὸ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δ' ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρούμενον ἰδίᾳ τὸ παιδίον, κ' θεὸς ἐπ βασανιδῶν Ϝ αὐτιὼ ἐξούσης, ὁ βασιλεὺς δύγνους τὰς ἑκατέρων φωνὰς δπὸ τῆς

F ἀληθείας γεγυμνωμένας, τῇ μὸ αἰακραγούσῃ τὸ παιδίον θροσέκεινε. μητέρα γὸ αὐτιὼ ἀληθῶς ἐῆ. τῆς ἡ ἄλλης κατήγω πονηρίας, τό τε ἴδιον δύποκτειναίσης, καὶ τὸ τῆς φίλης αἰσθαζούσης δύπολλύμενον θεάσασθαι. Ϝ μέγα δίγμα κ' τεκμήριον τῆς Ϝ βασιλέως φρονήσεως κ' σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. κᾄξ ἐκείνης λοιπὸν δ' ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι δίκαιοσύνην αὐτῷ θροσέτιον. σρατηγὸν δ' αὐτῷ κ' ἡγεμόνας ἦσαν δ' χώρας ἁπάσης, οἵδε. δ' μὸ ἐφραὶμ κληρουχίας, οὗρις. δῆτ' ἡ τῆς βιθλέμης

G τοπαρχίας ἰῶ ὁ κλῆρος. τιὼ ἡ θῆ δώρων Ϝ τιὼ ὥβδαλίαν ἀβιναάδαβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμικὸς τιὼ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ ἡ μέγα πεδίον ἰῶ ὑπὸ βαναίᾳ τῷ ἀχίλου παδ. θροσυπῆρχε δ' Ϝ τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τιὼ ἡ γαλααδίτιν Ϝ γαυλανίτιν ἕως Ϝ λιβάνου ὄρους κ' πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας κ' ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς δίειπεν. ἀχιναάδαβος ἡ, τῆς γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπιβόπων, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τοὔνομα. τιὼ δ' θεῖ ἀρκιὼ ὥβδαλίαν εἶχε βαναχάτης.

σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ Ἰταβύριον ὄρος καὶ Κάρμηλον, καὶ τὴν ὅλην Γαλιλαίαν ἄχρι τ̃ ποταμοῦ Ἰορδάνου χώραν, ὅπῃ δὲ τούτων ἁπάντων ὑπετέλεσεν. συνεὶς δὲ τὴς βενιαμίτιδος κληρουχίας εὐγενεστέρας μοῖρας. ταβαρὶς ἦν ἄρα τὴν πέραν τ̃ Ἰορδάνου χώραν. ὅπῃ ἦν τούτων εἰς πάλιν ἀρχὴν ἀποδιδόμενα. θαυμαστὴν ἦν ὅλβιόδοσιν ἔλαβεν ὅτε τ̃ Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπόντων καὶ τὴν τ̃ γ̃ ἐπιμέλειαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμου καὶ ταραχαῖς μὴ πρόσω σώμενοι, καὶ προσέτι τ̃ προθυμοτάτης ἐλευθερίας ἀπολαύοντες ἡμφορέμενοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχον. ἦσαν ἦ ἕτεροι τ̃ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τ̃ τε σύρων γ̃ καὶ τ̃ ἀλλοφύλων, ἥπερ ἐκ τ̃ Εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τ̃ Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον ἀναλίσκοντες αὐτ̃ φόρους ὅσους τ̃ ἐθνῶν. συνετέλουν ἦ καὶ τ̃ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τ̃ διήνεφ̃ βασιλίως σεμιδάλεως μὲν κόρους ἑξήκοντα. ἀλφίτου δ' ἑξήκοντα. σιτηρεῖς ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτηρεῖς ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα παρῆν τ̃ ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λίγω καὶ βουβάλων, καὶ τ̃ πλεονῶν καὶ ἰχθύων, ἑκομίζετο καθ' ἡμέραν τ̃ βασιλεῖ ὅσα τ̃ ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἦν ἁρμάτων σολομῶνι, ὡς τεσσαράκοντα ἐφ' μυριάδας φατνῶν τ̃ ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς ἦ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, τ̃ βασιλεῖ προσηδρεύον ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κ̃τ̀ τὰς βασιλικὰς διαταγὰς χώρας, ἐν αὐταῖς κατῴκουν. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τὴν τ̃ βασιλέως διαπαίλιν πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγ τὰ βλητέα, συνεκόμιζον ἐς ὃν ὁ βασιλεὺς διέζευ τόπον. τοσαύτη δ' ἦν ὁ θεὸς σολομῶνι παρέχει φύσιν σοφίαν, ὡς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβαλλήν αὐθρώπους. κ̃ μηδὲ τοὺς αἰγυπτίους, οἷ πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγον ᾖ, συγκρινομένους λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ κ̃ πολλῷ ἀφεστηκότας τ̃ βασιλέως φρονήσεως ἑλέχθαι ὑπερῆρε ἦ καὶ διένεγκε σοφίᾳ κ̃ τ̃ κ̃ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων καθ' τοὺς ἑβραίους ὅλῃ διπότητι. ὧν οὐ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν γ̀ αἴθανος κ̃ αἶμανος, καὶ χαλκεὸς, κ̃ δάρδανος, ἰδοὶ ἡμάονος. συνετάξατο ἦ καὶ βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε μὲν τοὺς χιλίους, κ̃ καθολικῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἴδος ἔνδρου καθολικὸν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κ̃ περὶ κτηνῶν κ̃ τ̃ διαφερόντων ζώων κ̃ τ̃ πτ̃ν, καὶ τ̃ ἀερίων. οὐδὲ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέτασον. ἀλλ' ἐπάσας ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν δύσπνοιαν τ̃ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἔμαθεν ἐπεδείξατο. παρέχει δ' αὐτ̃ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τὴν κ̃ τ̃ δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν κ̃ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνετάξατο εἰς παρηγορίαν τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλιπεν. οἷς ἐνδυόμενοι τὰ δαιμόνια οὐ μενοῦσιν ἐπαν ελθεῖν ἐπιόντα. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἰδόντα γάρ τινα ἐλεάζαρον τ̃ ὁμοφύλων, οὐκ ἀσκηθὲν παρόντος κ̃ τ̃ υἱοῦ αὐτ̃, καὶ χιλιάρχων κ̃ ἄλλου στρατιωτικ̃ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τ̃ δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ ἦ τ̃ θεραπείας τρόπος, τοιοῦτος ἦν. ἐνεγκόφλεγον τ̃ μυκτ̃ τῷ δαιμονιζομένῳ τὸν δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τ̃ σφραγῖδι ῥίζαν ἧς ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἕλκειν ὀσφραινομένῳ δι' τ̃ μυκτ̃ῆρος τὸ δαιμόνιον.

A Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirádum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque B facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérC que anes & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliquiverò sparsim per villas regias degebat. & qui regiis impensis prętat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudenD tia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret, præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolatum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speE cici plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum: idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aëtem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cõfurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi.n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in pręsẽtia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios G percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci amulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapso mox homine,adiurabat id ne amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens,& incantationes ab illo inuentas recitans.Volens dein Eleazarus his qui aderant ostendere suæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut pelubrum aqua plenum: imperabátque dæmonio hominem exeunti vt his subuersis signum daret spectantibus quòd reliquisset hominem.quo facto nemini dubiū erat quanta fuisset Solomonis scientia & sapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare,vt omnibus nota sit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit,& in omni genere virtutum excellentissimus. Porrò Tyriorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum successisset,vehementer est gauisus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos salutato gratulatus est præsentem felicitatem. per quos Solomon scripsit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluisset ædificare templum Deo, bellis assiduis impeditum.neque enim priùs à subiugandis hostibus destitit,quàm omnes sibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur , & præsenti otio decreui vti ad extruendum cœlesti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit:quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm nostrates. mercedis autem quanta huiusmodi operariis persoluenda sit, te arbitrum facio. Eam epistolam Iromus libenter legit, Solomoníque in hunc modum rescripsit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit , viro sapienti & omni virtutum genere prædito.Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obsequar. Excisis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eosdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòst per tuos Hierosolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones,vt exportandi ad nos frumenti potestatem facias,quo vtpote insulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in nostris quàm Tyriorum annalibus: & si cui libuerit hæc certiùs cognoscere, impetrata à publicorum commentariorum conseruatoribus visendi copia,comperiet eorum scripta consonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt , sciant nos nihil veris affingere , neque verisimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi nostræ interserere,atque deinde postulare, vt lector nihil amplius disquirendo fidem nobis habeat : quandoquidem in hac commentatione à decoro discedere absque nefario scelere non licet. quapropter non recusamus quin scripta nostra reiiciantur, nisi talia sunt vt eorum veritas validissimis argumentis approbari possit.Cæterùm Solomō rex cæptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & benenolentiam collaudauit, & insuper quibus ipsum cupere intellexit, præmiis eū est

3.Reg.3.

A καὶ πεσόντος δὶς τὸν αὐθρωπον,μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκου, σολομῶνος τε μεμνημένος, καὶ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων.ἐλεάζαρος δὲ πεῖσαι καὶ ὑποδεῖξαι τοῖς παροῦσι τὴν ἰσχὺν ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτῃ ἐχθρὸν ἰσχυὸν,ἐπίθει μικεῖν ἐμπροσθεν ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδόνιπτρον. καὶ τῷ δαιμονίῳ προστάξαι τῷ ἐξιόντι τὸν αὐθρωπον,ταῦτ' ἀναῤῥῖψαι καὶ ὑποδεῖξαι ὑπηνάλην τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν
B ἄνθρωπον.γινομένου δὲ τούτου,σαφὴς ἡ σολομῶνος καρδίαν σύνεσις καὶ σοφία.δι' ὃν,ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ θεοφιλὲς,καὶ λάθῃ μηδένα τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡ βασιλέως ἐκεῖ πᾶν εἶδος ἀρετῆ ὑπερβολὴ,ἐκεῖ τέρπειν εἰπεῖν ἐφικτὸν μηθέν. ὁ δὲ τῶν ἐγχωρίων βασιλεὺς εἰρήκαμεν, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τὸν πατρὸς διαδέξαιτο βασιλείαν,ἐχάρη. φίλος δὲ ἐτύγχανε τῷ δαβίδη.καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν,ἠσπάζετό τε
C καὶ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς.ὅπως ἐλλείπει δὲ φρὸς αὐτόν. Σολομὼν ἐν ῥώμῃ βασιλεῖ.οἶδα μὲν πατέρα βουληθέντα καταskευάσαι τῷ θεῷ ναὸν,ἐπὶ τῶν πολεμῶν καὶ τῶν συνεχῶν στρατειῶν κεκωλυμένον. ἐπεὶ δὲ ἐπαύσατο φρότερον τοὺς ἐχθροὺς καταστρεφόμενος,φρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν.ἐγὼ δὲ χαίειν οἶδα τῷ θεῷ τὰ παρόντα εἰρήνης, καὶ διὰ ταύτην διοχλοῦν,οἰκοδομήσας τῷ θεῷ βέλομαι τὸν οἶκον.καὶ γὰρ
D ὑπ' ἐμὲ ἦτον ἔσεσθαι τῷ πατρί μου φροεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος,κόψοντας ξύλα. φρὸς γὰρ τομὴν ὕλης, ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοτρυγοῖς παρέξω.ἀναγκαῖος γὰρ ἐστὶ διασολλὴν ἡμῶν,καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδὺς ἀντιχάρεις τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς ἐρώμης,βασιλεῖ σολομῶνι.τὸν μὲν θεὸν δίκαιον ἄξιον,ὅτι σοι τὴν πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν,ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι.ἐγὼ
E δὲ τούτοις ἥδομαι,ἅπαντα ὑπουργῶν τὰ ἐπεσταλμένα.τεμοῦσι γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα κέδρινα καὶ κυπαρίσσινα,ὀφείλω τῷ ἐμῷ θεῷ ὅτι θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς σχεδίαν πηξαμένους εἰς ὃν ἂν βουληθῇς τόπον τῆς αὐτῆς χώρας πλεύσαντας ἐκτεθῆναι, ἔπειθ' οἱ σοὶ ἀγκομίσουσιν εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως οὖν ἀφέλῃς ἡμῶν αὐτὴ τούτων σῖτον, ὃ ἀφείλετο πᾶσον οἰκεῖν ἀνόμεθα,φέρτατον. ἀγαμένει δ' ἄχει τῆς τιμῆρον , τὰ τῷ ἐπιστολῶν τούτων ἀντίγραφα,εἰς τε τοῖς ἡμετέροις μόνον συζύγματα βιβλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τυρίοις. ὡς τ' εἴτις θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν,ἀνιὼν τῷ ἐπὶ τυρίων χραμματοφυλακίων δημοσίων,ἄρρα συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον βουλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχανόντας,ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς ἀληθείας λέγομεν,μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ φρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐξέτασιν φεύγειν προῃρούμεθα , πιστεύσαι δ' ἐπὶ δὶς ἀξιοῦμεν. εἰ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξανισταμένοις τῆς προτάσεως ἀδίκως ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μὴ ἀποδείξεως καὶ πιστοτέρων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ τοῦ τυρίων βασιλέως γράμματα,τὴν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε.

καὶ οἷς

καὶ οἷς ἠξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A κατ' ἔτος πέμψας δισχιλίους κόρους, καὶ βοῦτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωροῦσαι ξέστας ἑβδομήκοντα καὶ δύο. τὸ δὲ αὐτὸ μέτρον καὶ οἴνου παρεῖχεν. ἡ μὲν οὖν εἰρήνη φιλία καὶ σολομῶνος πρὸς τούτων ἔτι μᾶλλον ηὔξησε, καὶ διεμένειν ὡμολόγησαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυρίους, οἷς ἄπονον τὸ ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοῖς συντάς. τοὺς μὲν γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ὅπη μέτα ἦτα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι ἀδιαλείπτους ὅπη τὰ οἰκεῖα, μίσθεις οὐ πάλιν οἱ διαμένοντες τὸν ἐργασίαν πληρώσωσι τὸν ὁρισμένον χρόνον. ἔστι δ' οὕτως συμβαῖνε τοῖς φορτίοις μερίσις διὰ τεττάρτου μέρους ἀπαντᾶν ὅπη ἔργον. γενόνει δ' ὅπη ἐπὶ τοῦ φόρου τούτου ἀδιάφορος. ἦσαν δ' ἐν τῷ παρεμβολῇ, οὓς δαβὶδης καταλελοίπει, τῷ μὲν ἀδιαφορομένων τὸν λιθίαν καὶ τὸν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τῷ δὲ λατομοῦντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ὅπησταται ξιχίλιοι καὶ ξιακόσιοι. φορετάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους. ἁρμόσαντας δὲ φορῶν καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν οὕτως εἰς τὸν πόλιν, ἐγίνετο δὲ ταῦτα οὐ μόνον τῷ οἰκοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἰρήνης ἔπεμψε τεχνίτῃ, τῆς δ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ σολομὼν ἤρξατο, τετάρτῳ ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχοντι μὶλ δευτέρῳ, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη πεντακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο, τῆς ἀπ' αἰγύπτου τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μῆ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβραμου εἰς τὸν χαναναίαν ἐκ τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπουσείας μῆ χίλια καὶ τρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τῆ φορῶν ἡρυηθέντος ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ σολομών, διελήλυθει τὰ πάντα ἔτη ξιχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας ἐνδέκατον ἐτελεύτησεν εἰρήμων. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύρῳ εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ διαγεγόνει χρόνος ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλε δὲ μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅπη μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ φορὸς χρόνον αὐτέχεν δυναμένης. οἵ τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἴδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς ἐποικοδομουμένης καταστάσεως ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτοθεν ἰσχύν, οἷς ἀτόνως τὸ μέγεθος τῆς ἐποικοδομηθησομένων, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάσις ἃ ἔμελλον οὐχ ἥττονα εἶναι τῆς ἄλλων ὅσα φορὸς ὕψος καὶ φορὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουργίας, ἐπινοεῖτο. ἀνήλωτο δὲ αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκοῦ λίθου πεπαρισμένου. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἐξήκοντα πηχῶν, τῆς δὲ αὐτῆς, καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δὲ εἴκοσι. κεῖται δὲ ἄλλος ἴσος τοῖς μέτροις. ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ ναοῦ, πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτραπλο δὲ φορὸς τὴν αἰθουσῶν. τὸ δὲ φέραον αὐτοῦ, φορέστησαν ὅπη πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος, φορὸς τὸ εὖρος τῆ μήκους τεταγμένου. ἔχον δὲ πλάτους, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ αὐτηγερμένον, πηχῶν ἑκατὸν εἴκοσι. φοικοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα βραχέσιν οἴκοις. οἱ συνισχίτε τῆ πάντος ἔμελλον ἴσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλῆθος ἐξωθεν φορικύμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum ex orta, maiorib úsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per B menſem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum menſe labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est prępositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæterę́que materiæ LXXM. & cęmentarij LXXXM. magistriq́ue horum termille & c c. iis C mandatum fuerat vt saxa prægrandia excinderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conucherent: idque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc an- III.
no regni sui quarto, secundo menſe, quem Ma- 3. Reg. 6.
cedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi,
D annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuii verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est E CCXL. annis antequàm templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è saxis validissimis, quę contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib' præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad F amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta G mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum,

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia A
ſeries cellarum erat extructa, ſuper quam rurſum aliæ, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque rectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſſimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſſima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſſimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte cõgeſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt rex, vt cochleam in hunc vſum craſſitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſſis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſſibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum ſacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacinto, purpura, cocco, byſſóque ſplendidiſſimo ac molliſſimo diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaquauerſum patente dedicauit duos cherubinos ex auro ſolido, vterumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem attingeret, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam ſpecie fuerint, nemo vel coniicere poteſt vel eloqui. Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt præterea aulęum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Poſt hæc Solomon
3. Reg. 7. accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operariũ inſignem in quauis materia, ſed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt

δύσεις μὲν εἶχεν εἴκοσι πήχεις· μῆκος δὲ τοῖς αὐταῖς, ὕψος δὲ εἴκοσι. ἐπωκοδόμητο δὲ τούτοις ἄνωθεν οἶκοι ἕτεροι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτὸ ἴσοι καὶ τοῖς μέσοις τὸ τοῦ ἀριθμοῦ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τῆς κάτωθεν οἴκων ὀλιγοπλήσιον. ὁ δὲ ὑπέρθους οὐκ ἦν περικωκοδομημένος. ὄροφος δ' ἐπ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρου. καὶ τοῖς μὲν οἴκοις ἴδιος ἕκαστος ἦν οὐκ ἐφεξῆς, πρὸς τοῖς πλησίον οὐ συναπτόμενος. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη διὰ ἀλλήλων δεδωμημένη μηκίσταις δοκοῖς, καὶ διοικούσας ἁπάντων εἰς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῆς συγκεκαυμένους ξύλων ἐρρωμενεστέρεις δι' ἧς τὸ γίνεσθαι. τοῖς δ' ὑπὸ τὰς δοκοὺς στέγοις τῆς αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσιν ὀξεσμένοις εἰς φατνώματα καὶ πρὸς κόλλησιν χρυσοῦ. τοὺς δὲ τοίχους, κεδρίναις δοκαλεῶν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπιτορνεύσεν, ὥς τε φίλεειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ θελγόμενον τὰς ὄψεις τῇ εἰσιόντων ἀπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσοῦ παντα χόθεν φερομένης. ἡ δὲ ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, καὶ πολλοῦ τείχους ἐκ λίθων ἀπεστόμων ἐγλύφθη συναπτόντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεκτονικοῦ τοῖς καταγινοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δόξαι τῆς τούτων χρήσεως πᾶσιν ἠρεμεῖσθαι τὸν τοῦτον ὕλην φερόμενον· ὡς ἐνοῦσιν τοῦ ἁρμονίας αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τοῦ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ὁ βασιλεὺς αὖθις εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον δι' ἧς τὸ ἔσω τοῦ τοίχου. οὐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλην καὶ τῆς ἀναβάσεως ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πλαγίου ἦσαν αἱ εἴσοδοι· διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν καὶ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, αὐλῶσι πάχεσιν συναπτομένοις· ἃς τε αὐτὸ ὀχετεύματα καὶ ῥώμης τῶν οἴκων αὐτοῖς χρῆσθαι. διῄρηκε δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πήχεων ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πήχεων ἄγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐπειμιῶν δὲ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, καὶ τορείαν ποικίλλων. καταπέτασε δὲ ταύτας ὑφάσιν διαθέσεσι, ἔξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου βεβαμμένοις. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δὲ εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πήχεων τὸ ἐν ὕψει, τῷ δ' αὐτῷ καὶ τὸ μῆκος, δύο χρυσοῦς ὁλοχρύσους πήχεων ἑκάτερον τὸ ὕψος πάντα. δύο δ' ἦσαν ἑκάτερον πτέρυγες, ἑβδομήκοντα πήχεις ἑκατέρα μία. διὸ οὐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν. ἵνα τῇ μὲν πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου. ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶν. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συναπτέσθαι, πεποίηνται μεταξὺ αὐτῶν τῇ κιβωτῷ σκέπην συγχέουσι. τοὺς δὲ χερουβεῖς, οὐδεὶς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε δὲ καὶ τῇ πρὸ πυλῶν τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρους, εὐρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. καὶ πάντας κατεκόλλησε χρυσοῦ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἴασε τοῦ ναοῦ μέρος, ὅτι μὴ ἔξωθεν ὅτι ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. καὶ δὴ τοῦ ναοῦ πύλη, τούτου ἦν ἐπ' ἐσχάτου μεταπέμπτη δ' ὑπὸ τύρου σοφῶν ἀνδρὸς εἰργάσατο τεχνίτου, χείρα μὲν ἔχοντος μητρὸς ἐκ φυλῆς Νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ὁ δὲ πατὴρ ὑπῆρχε φυλῆς. πατρὸς δὲ τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἐδίδαξε, πάντας μὲν ἐπιστήμων εἶχεν ἔργου μᾶλλον δὲ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν.

ὑφ

ὑφ' οὗ δὴ καὶ πάντα κῦ τὰ τῷ βασιλέως βούλησιν τὰ
ᾠδε τὸν ναὸν ἐξεμηχανήσατο. κατεσκεύασε γὰρ ὁ χείραμος
χαλκοῦς δύο χαλκοῖς ἔστησεν τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δὲ τὸ μὲν ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα πηχῶν. ἡ δὲ περίμετρος, δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνευτὸν δὲ ἐφεκατέρα κεφαλὴ κρίνον ἐφειστήκει τὸ ὕψος, ὅτι πέντε πήχεις ἐμετρεῖτο ἑκάτερον. ᾧ περίκειτο δίκτυον ἐλάτη χάλκινον περιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κρίνα. τούτου δὲ ἀπήρτητο κῦ ῥοισκίαι, καὶ ῥοαὶ διακόσιαι. τούτων τῷ κίονων, τὸν μὲν ἕτερον κῦ τιθεὶ δεξιαὶ ἔστησε τὰ προπυλαίου ᾠδαστάδε, καλέσας αὐτὸν Ἰάχειν. τὸν δὲ ἕτερον κῦ τὸν ἀριστερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, Βοάζ. ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριον ἐκμαγεῖσμένον, σκληθὴ δὲ τὸ χαλκούργημα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λυτὴρ τιθεὶ διάμετρον πηχῶν δέκα, καὶ ὅτι παλαιστιαῖον πάχος κεχωνευμένου. ὑπέκειτο δὲ κῦ τὸ μεσάτατον ἢ κύτος ἀστρίσκοις ᾠδαγομένη εἰς ἕλικας δέκα. ἦν δὲ

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa, & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum, ad offerendam in eis similam macceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in vniuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssо fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moyses præscripsit ccm. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti, accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε ἢ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων εὖρος, τὸ ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε ἢ εὐθὺ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ὑ μὲν ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἢ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, Ϛ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τελὲ αὐγλεῖ ὁμοίου χρυσῷ καὶ τὸ κάλλος. ἔθηκε δὲ τὸ πλῆθος αὐτῶν ὁ βασιλεύς, καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τοῦ θεοῦ. ἢ ταύτης ὡσαύτως μυρίας πρὸς αὖ ἑτέρῳ ἔθηκε γεγομμένας. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε ἢ κανοῦδες, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα ἢ τριακισμύρια. καὶ λυχνίας ἢ μυρίας ἐποίησε κῆ τελὲ μανσέως πρεσταγμά. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἢ ἔμπροσθεν μίαι ὑπερμήκεις ἄρτους ἁρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀντικρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κῆ νότον ἔστησεν. ὁ ἢ χρυσοῦς βωμός, μέσον αὐτῶν ἔκειτο. ταῦτα πάντα ἔχων ὁ τῶν τεσσαράκοντα πήχων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ κιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ἐκτὸς κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δίκα. ἀργύρεας ἢ διπλασίονας. πανάκον ἢ χρύσεον, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πυρὸς ἐκ μεγάλης σεμιδάλεως τοῦ βωμοῦ, μυριάδας ὀκτώ, τούτων δ' ἀργυρεᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δ' οἷς ἐπέφυεν τελὲ σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσοῦς μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, οἷς τοσούτους. τὰ μέτρα ἢ τῆς μανσέως ἐν καὶ ἑσσάρων ὡσαύτως, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα ἢ, διπλάσιονα. θυμιατήρια ἢ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς ἢ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χλίας. ἣ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μανσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων Ϛ μανσέως ἐτέλει, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολαὶ τοῖς ὑμνῳδοῖς τῷ λευιτῷ ἐκ βύσσου μυριάδες εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ Ϛ ὡρὸς τελὲ ὑμνῳδίαν ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμυρίας. ταῦτα πάντα ὁ σολομὼν εἰς τελὲ ϓ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς κ μεγαλοφρόνως κατεσκεύασε μηδενὸς φειδόμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ χρεὶ τὸν ϓ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς ϓ θεοῦ. περιέβαλε ἢ ϓ ναοῦ κύκλῳ, χῆσον μὲν κῆ τ' ὀνομαζόμενον γλωττίαν, θριγκὸν ἢ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ξ εἰς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξε ναμὲν τοὺς πολλοὺς δ' εἰς τὸ ἱερὸν εἴσοδον, μόνοις ἢ ἀνδράσιν αὐτοῖς ἱερεῦσι σημανθέντα. τούτου δ' ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ χώματι στοὰς ἐγλίρας μεγάλας Ϛ πλατεῖς, κ πύλας ὑψηλὰς ἀνεῳγμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραπλοῦ χρυσέας κλειομένη θύρας εἰς ϓτο τοῦ λαοῦ πάντες οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ κ ὡσαυτησῆ τῷ νομίμων εἰσήεσαν. θαυμαστὸν ἢ καὶ λόγῳ παντὸς ἀπέφηνε μέζονος ἢ εἰπεῖν κ τ' ὄψεως, τὸ τοῦτον ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, καὶ βάθος ἄπειρον ἐς δὲ βάθος ἀπείρων νεύσαντας ἦν ἰδεῖν, Ϛ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τὰ ἑξακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεσκεύασε. καὶ δὴ τοῦτο ὑπάρδην ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλοῦς μὲν τὸ κατασκεύη. λίθοι δ' αὐτοφυοῖς τὸ ὕψος κίοσιν ὑπερηρεισμέναις. ὄροφαι δ' αὐταῖς ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ὑξεσμέναι. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτῳ πάσας ἐπέστησεν ὁξ ἀργύρου. τοῦ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τοῦ μεγέθη καὶ κάλλη τῇ τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῇ εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ σπουδῆς ἐπίδειξιν ποιησάμενος ὡς αἴ τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τρισὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν οὕτως ὀλίγῳ φθάσαι τὸ μέγεθος συγκεκομισμένα τοῦ ναοῦ συμπερανθῆναι, χρέας δ' ἡμέρῃσι καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐκέλευσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὁρίσμενόν τε τὸν ναὸν ἐν μεταπομπεῖται τὸν τοῦ θεοῦ κιβωτὸν εἰς αὐτόν. ἐν σπουδαγελθείσης δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἐδόθη μὲν μέλις στείασιν. ἐπὶ μὲν τὴν ὀπτασείων θυσίαν, ἐπὶ δὲ τὴν μακεδόνων ἑορτὴν λεγομένην. στεῖσθραμα δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ δὲ σκηνοπηγίας καιρός. ἑορτὴς σφόδρα θεῖος τοῖς ἑβραίοις ἀγιωτάτης καὶ μεγίστης. βασίσαντες οὖν τὸν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν ἐποίησατο, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ τῆς λειτουργίας τῇ θυσίᾳ τὰ θεῖα σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. ἐσῆγον δὲ μὴ θυσίαν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας ἐκ οἱ λαοί). ἀνοσίαις τε καὶ πολλαῖς ἱερείων αἵμασι τὴν ὁδὸν καταντλούσης, καὶ θυμιάτων ἀπείρων τὸ θυμιαμάτων πλῆθος. ὡς ἅπαντα τὸν πρὸ αὐτοῦ πεπληρωμένον, καὶ τοῖς πρώτοις τυγχάνουσιν ἤδη ἅπασι τῶν, ἐκ γνωρίζειν δηλημάτων θεῖ καὶ καθαισμὸν καὶ ἀθρώπινον δόξαν, εἰς ποδόμητον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ δὲ δ' ὑμνοῦντας ἐδὲ χορεύοντας ἕως πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον ἕκαμον. τέτῳ μὲν ἐν τῷ πρό τῷ κιβωτὸν μετὰ ἔδη καὶ. ὡς δ' εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὸ μεταγαγεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετῆσαν, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῆς χαρισθείσης τῆς δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοῖς θαρσοῖς συμπλέξασαι, καὶ δὲ ἔτεις ἦσαν ὑπὸ τῷ τοίχῳ καθεσκιασμέναι, τὴν κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ πανὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους ἔχουσι ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σταίῳ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐταῖς ἔσωζον. τὸ δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ θυμιατὸν τὸ χρύσεον, ἵσησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ ἔστι αὐτοῦ τόποις, οὗ ἔτι τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατέχουσι. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵσησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρὺς τῆς θύρας, ὡς ἀποιχθείσης αὐτὸ καταπρόσωπον ἦ καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τὸν τῇ θυσιῶν πολυτελείαν. τοῦ δὲ λοιποῦ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τοῦ θεοῦ κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, οὐδὲ οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ γέμων ἵσταται, πεχυμένον δὲ κατεσταλμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη. καὶ ταῖς αὐτοῦ ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐποίησε. τὰς δὲ διανοίας τὰ πάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατα- ηὐδότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκηνοῦντος ἤδη ἐν αὐτῷ. ἐ οἱ μὲν δὴ ταύτας εἶχον αὐτὰ τὰ ἐπινοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεγηθὴς, ἔτυχε δὲ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ A est æquauit: atque hoc modo factum est vt area fani cum solo templi æquaretur. hác cinxit duplicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo sustentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento I V. fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8. & donariis septennio perfectis. non ad opulentiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ enim ætatem integram hominis posse ere videbantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur B tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ populum Hierosolyma congregare, ad spectandum templum, & ad transferendam illuc arcã Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profectione Hierosolymitana, septimo demum mẽse conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Macedonibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽpus scenopegia, festum apud Hebręos sanctissiC mum & maximum. Tollentes igitur arcam, & tabernaculum quod Moyses construxerat, & omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei parata, transportauerunt in templum: accesserúntque illò cum victimis tam rex quàm vniuersus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hostiarum sanguine via perfundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaque torus aër suauitate repletus etiam D longè remotis sentiretur, constanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens extructum ac dedicatum sibi locum. nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, lassitudo est oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modum arca est translata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abscessit, soli verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubinos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis E alarum extremitatibus (fic enim artifex eas fecerat) arcam velut sub vmbella aut tholo protexerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, insculpta eis conseruabant. Candelabrum autem & mensam & altare aureum statuerunt in templo ante adytum, eisdem locis in quibus in tabernaculo priùs sita fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. CęF terùm altare æreum pro foribus templi est positum, vt apertis illis in conspectu esset sacrificiorum magnificentia. reliquum verò vasorum instrumentum omne in vnum congestum, intra templum est repositum. Postquam autem omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente globus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus G ac temperatus in templum influxit: & primò sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent obscurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum descendens, præsens ac libens hoc domicilium sibi optaret. His talia volentibus animo, rex qui tũ fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe,quæ cælo,aëre, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.hoc verò templum ideo tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim abes.Cùm enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque te dignum eſt habites,à nemine alienus,& omnibus proximus,præcipuè his qui te deſiderant nocte diéque præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæque euenerint, quæque euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet:quódque paterni regni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes afferre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem adſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihiipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti:precórque vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas: quemadmodum patri meo & viuo & mortuo es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque meis omnibus virtutem qua potiſſimum delectaris.Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cæli conuexum, nedum hoc qualecunque templum. Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam poſſeſſionis tuæ curam gerito.Et ſi quando populus in peccatum prolapſus,ob hoc te affligéte aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimilíve malo mulctatus fuerit,qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſalutem votis expetens:exaudi tanquam præſens,

A οὐδὲ τῇ σῇ φύσῃ πρέποντας ὑπολάμβανε, καὶ καλῶς εἶχε· αὐτὸς γὰρ οἶσθ᾽ ὃ σὺ δὲ εἶπον, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὃν δίκαιος εἶ, καὶ ἄξιος ὢν σαυτῷ εἰργάσω γενόμενος τὸ θέαμα οἴδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, δι᾽ ὧν ὑπέστην καὶ δι᾽ τούτοις ἀκούομεν κεχώρηκας. Ἔστιν δέ σοι κατασκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ᾽ αὐτοῦ σοι τὰς δυνὰς θύοντες καὶ καλλιεροῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι ἀκατάλειπτόν ὅτι παρῇ, καὶ μακρὰν ἐκ ἀφέσηκας ἀπ᾽ σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν, καὶ νεῦμα ὅπῃ σοι δόξῃ οἰκεῖν ἀπολείπεις τοὺς πάντας, μάλιστα δ᾽ πᾶσιν ἔγγιστα εἶ. μάλιστα δ᾽ ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ δίκαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπαρῇ. ταῦτ᾽ ὀπιθάσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεφεν εἰς τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐτοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, ὃς τῷ μελλόντων ἅπαντα καθὼς ἀποβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γράφει) τὰ λείποντα δηλώσῃ, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπιθὴν ἄνομα τῷ μήπω γεγραμμένῳ, καὶ τὶς μέλλοι καλεῖσθαι προεῖπον. καὶ ὅτι τὸν ναὸν δεῖ ὠκοδομῆσθαι αὐτῷ βασιλεὺς μὴ τὸν πατρὸς τελευτὴν γράμμος. ἀβλέποντας καὶ τὴν ἐκείνῳ περφητείαν ὀπιτέλει, τὸν θεὸν δυλογεῖν ἠξίω. καὶ μὴ περί τινος ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέχει πρὸς δαιμονίαν ὡς οὐκ ἐσόμενα, πιστεύοντας ἐκ τῷ ἤδη βλεπομένων. ταῦτα δηλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. καὶ τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον ἀναχών. εἴγε μὲν εἶπον οὐ δυνατὸν ἀθεφπτους ἀποδοῦναι θεῷ χάριν ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπεσοδιὲς γὰρ τὸ θεῖον ἅπαντων κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. τῷ δὲ τῷ ἄλλων ζώων τιμὼ σὺ δίκαιος κρείττονες γενόμεθα, τῷ τιμὼ σοῦ δυλογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ ὡς τὴν ὑπαρχόντων εἰς τὰ ἡμέτερα οἶκον, καὶ τὰ ἑβραίων λαὸν δικαιεῖν ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μᾶλλον ἢ εὐμενῆ σχεῖν δεξιώτερόν ἐστιν ἡμῖν, ἢ φωνῇ, λῷ ἐξ ἀέρος ἕλκομέν τε, καὶ δι᾽ αὐτοῦ πάλιν ἀνιόντες ὁρῶμεν. χάριν οὖν ἔχειν αὐτὸς ὀφείλω σοι, περί τε τοῦ παρόντος θεσπίσαντι, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσοῦτον ἀνήγαγες δόξαν. ἔπειτ᾽ ἐμαυτῷ πάντα μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποικότι. δέομαι δὲ τοῦ λοιποῦ χορηγεῖν ὅσα θεῷ δύναμις ἀθεφπτοις ὑπὸ σοῦ τετιμημένοις. καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἅπαν, ὡς καὶ ὁμολόγησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ θανόντι τελευτῶν, ὅτι παρ᾽ ἡμῖν ἡ βασιλεία μένει, καὶ τὸ ἐκείνου γένος αὐτῷ δικαιοχεῖς ἀμείψει μείζοις. ταῦτ᾽ οὖν ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετῷ ἢ συγγενέσι θεράπων. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικῆσαι, ὡς ἂν καὶ δι᾽ γῆς ἡμῖν εἶ δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ τῷ κρίνοντων κύτος, οὐχ ὅτι γε οἶδε ὁ τυχὼν ναός. ἀλλὰ φυλάσσειν τὸ ἀπορθητον ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείου κτήματος θεραπεύειν. κἂν ἁμάρτῶν ποτε ὁ λαὸς, ἔπειτα πληγῇ τινι κακωθῇ δίκαι τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῆς γῆς ἀκαρπίαν ἢ φθορᾶ λοιμικὴν εἴ τινι τούτων τῷ παθημάτων, οἷς σὺ τὸ θεραπεύοντας τῷ οἰκείων μετέρχῃ, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθρόος εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δέομενος, ἐπήκοος αὐτῷ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς τὸ συμφορᾶν ἀπαλλάξῃς.

παρ-

ταῦτα δὲ οὐχ ἑβραίοις μόνον δίδωμι, ἀλλὰ σοῦ τὴν βοήθειαν εἰς σφαλείσιν, ἀλλὰ κἂν ὑπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης τινὲς ἀφίκωνται, κἂν ὁπόθεν, δεήσεσθαι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθοῦ λιπαρησόμενοι, δῶς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. οὕτως γὰρ ἂν μάθοιεν πάντες ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἑκὼν ἥκεις παρ' ἡμᾶς κατασκευάσαι σοι τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' οὐκ ἀπάνθρωποι τὴν φύσιν ἐσμεν, οὐδ' ἀλλοδαπῶν τοῖς οὐχ ὁμοφύλοις ἐχόμεθα, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸν τὸν ὑπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀγαθῶν ὄψιν, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ βίψας ἑαυτὸν ὅλον τὴν γῆν, καὶ ὅλον πολλοῦ ἄξιον προσκυνήσας, αἰτησάμενος τῆς θυσίας τῆς δωρεᾶς προσῆκε. καὶ γνώσας τὸν ὁλοκλήρων ἱερείων εὐαρίστως τὸν θεὸν ἢ δῶρα ἔγνω τῇ θυσίᾳ προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ αἰθέρος ἀναδραμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὅλον τὸν βωμὸν ἀΐξας, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατέδυσατο. ζαύτης δὲ τῆς ἐπιφανείας γνωσθείσης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἦν τῆτ' εἰκάσας εἶδε τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀναζιβῆς ἐσομένης. καὶ ἠνέσεις προσκυνεῖ πᾶσιν ὅλοις τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνέλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρμα, διὰ μακρῶν μὲν ἐγκωμίων ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτοὺς εὐμενείας, δικαιοσύνης δ' ἐχομένους ἀεὶ τὰ παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἀρίστην αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πάσης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τὰς ἐν πόλεις τηρεῖν αἷς ἀρὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ θεὸς ἀρασθούσας. ἔσεσθαι γὰρ οὕτως εὐδαίμονα τὸ ἑβραίων ἔθνος, καὶ παντὸς αὐθρώπου μακαριώτερον. παρεκάλει τε μιμνῄσκειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσουσι. οὐ γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀλλὰ ταῦτα φυλάττειν ὑπολαμβάνειν. εἰ δ' ἢ τοῖς ἀνθρώποις οὕτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν οὐχ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ προσυπάρχοντα καὶ μηδὲν ἀμύρτειν εἰς βλάβην αὐτῶν. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀγαλλιᾶσθαι ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, ἀναλύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπὲρ τε ἑαυτοῦ καὶ πάντων ἑβραίων. ὡς μόχλος μὲν κατεθύσας μυρίους καὶ χιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσαν ἱερουργηθέντα. καὶ κατευωχήθησαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἑβραῖοι. ἔτη δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν καλουμένην ἑορτὴν, ἐν τῷ ναοῦ λαμπρᾶς καὶ μεγαλοφρεπῶς ὅλη δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγον ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχούμενοι. ἐπεὶ δ' εἶχον αὐτοῖς ὑποχώντες ταῦτα, ἐν μηδὲν ἐνίδρι τῇ περὶ τὸν θεὸν δυσεβείᾳ, θεὸς αὐτοῖς ἔκρινε τὸ βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆσαι, διαλειπήσαντες τῷ βασιλεῖ, τῆς τε ἐν αὐτοῖς εὐνοίας, καὶ ὧν ἐπεδέξατο ἔργων, καὶ δίξ ἄμβροι τῷ θεῷ ὅλα χεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον ὁλομανὰ βασιλέα. τὸν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνους εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ὀπόνως τὸν ὁδὸν τὸν δὶ τὰ οἰκεῖα πάντας αὖσαι. καὶ οἱ μὲν τὸν νιφῶτων εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτοῦ, καὶ θυσίαν ἐπ' αὐτοῦ μεγάλων καὶ ἑορτὰν μεταλαβόντες εἰς τὰς αὐτῶν ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅτερ δ' ὄφεως τῷ βασιλεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμανεν αὐτῷ τῆς δικῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ ἅπαντος ἐν αὐτῷ μόνοι ἦν ἐπιγόνων αὐτοῦ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιοῦσης.

A & miſeratus eos è calamitatibus etiã. Nec ſolis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit cuidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluiſti, & nos nec inhumani ſumus, nec alienigenis iniqui, ſed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi ſtratus, cùm aliquandiu adorauiſſet ſurrexit, hoſtiáſque ad altare adhibuit: quumque id ſolidis victimis repleuiſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúſque inſpectantibus in altare delapſus, correptas victimas abſumpſit ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, vnanimiter adorauit. C Rex autem ad laudes Dei verſus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem ſigna vidiſſent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in iuſtitia & religione, quo poſſint præcepta per Moyſem diuinitus tradita conſtanter obſeruare. Sic enim fore genus Hebræorum feliciſſimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminiſſe, quòd quibus artibus parauiſſent tanta bona, eiſdem & hæc retenturi eſſent, & alia maiora atque cumulatiora quæſituri. Neq; enim aliter exiſtimandum, quàm iuſtitiæ ac pietatis merito hæc illis contigiſſe. eſſe autem facilius parare quæ deſint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimiſit, ſacris primum factis tam pro ſe quàm pro populo mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cẽtum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo ſunt excepti. Prętereà ſcenopegię feſtum ante templum ſplendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerſo populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam quiſq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes, hymnóſque ſacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo ſentirent. Cæterùm illata in templum arca, 3 Reg. 8. & ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, feſtiſque diebus inter ſacra & epulas exactis, cùm iam ſinguli ad ſuas vrbes eſſent reuerſi, rex in ſomnis eſt admonitus, gratũ Deo fuiſſe eius ſacrificium, & vota exaudita eſſe. quódque ſeruaturus eſſet ſuum templũ, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri cum ſubiecto populo iuſtitiam colerent:

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vibe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ litetæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit. Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ pretioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὁ πρώτων ἐμμένοντα ταῖς τῶν πατρίων νόμοις ἔλιπε εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας αὐξόμενον, καὶ βασιλέων ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προεῖπον μὲν τοῖς τὰ ὀλιγωρήματα καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλόμενον, προέρριζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῖς ἐγγύς τι λείψανον αὐτῶν ἐάσειν, μήτε τὸν ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἀπαθῆ παρέψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, Χαβαλὼν, ἐπάλυσιν ἀλλοφύλων κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεῶν οἰκοδομηθέντα κατορθωθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον. κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τοῦ πολεμίου. καὶ ποιήσειν μιθοὺς ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακὰ, καὶ πολλῆς δὲ ἐκβολὴν μεγίστους ἀπιστίας, ὡς τοὺς προσοίκους ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν οὕτως ἐμισήθησαν Ἑβραῖοι τῷ θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτοῦ προβεβηκότες. καὶ πρὸς τὴν ἀπορίαν ἀκούειν, ἐξομολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τοῦ πατρίων νομίμων προβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, καὶ τοὺς ὑπνους αἰαγράψαι. μετὰ δὲ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένην, τὴν τοῦ βασιλείου οἰκοδομίαν καταβάλλετο, καὶ ἔτεσι δισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμασθῆς δι' εὐδοξίας καὶ προθύμου τυγχανόν, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τοῦ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι δόξαν ἠνύσθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως τὴν δ' εὐδαιμονίαν τῆς ἐφεξῆς χώρας καὶ τὸ βασιλέως οἰκοδομήσει. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' οὕτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ σωρᾶν ἔχοι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος μὲν ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς στύλοις ἐρηρεισμένος, ὧν εἰς τὰς κεῖσεις τὴν τοῦ σχήματος πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σωφρόνων αἰθεφόπων ὄχλον συνελθόντων κατασκέψασθαι. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δ', πεντήκοντα. τὸ δὲ ὕψος τριάκοντα. κίοσι μὲν τετραγώνοις αἰειλημμένον ἐκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον δὲ κοσσινίοις. ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι ξυλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἔτεος δ' οἶκος ἦν ἐν μέσῳ καὶ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος. εὖρος πηχῶν τριάκοντα, αἴθουσαν ἔχων ναόν, παχέσι στύλοις αἰαστασμένον. ἦν δ' ἐν αὐτῷ ἐξέδρα ἀξιοθέατος, ἐν ᾗ καθιζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἣ παρέζυκτο κατασκευασμένῳ ἄλλῳ οἴκῳ τῇ βασιλίστῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαγωγὴν, καὶ τὰς αἰαπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τοῦ σχήματος ἀπόλαυσιν, ἐσφομβώματα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις διακαπήχεσιν, ἔτεα δὲ ὑπερθε τοὺς τοίχους καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οἴκων θυρεία ἢ μεταλλεύεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαινούμενα.

A

B

C

D

E

F

G

καὶ τὸ μὲν ἀφ' αὑτοῦ κάλλος ὅλη ξιστιχίαν ἐν ὑφασμένον, τῇ δὲ μοίρᾳ γλυφέων παρεῖχε θαυμάζειν ὅπισθεν. ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοία σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκκρεμαμένοις αὐτῶν πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑπερβολὴν λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. τὸ δὲ ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρισὸν ἐν κατεποικιλμένον ζωάμασι καὶ γεγραφαῖς. πρὸς κατασκάσει δὲ πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς ξυφλὰ οἰκήματα, ἃ δὴ καὶ στοὰς μακίστας, καὶ ἐν κάλλει τῷ βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ πλεῖστον. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τοῦτον ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν ὑπ' ὄψιν ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκάσατο. δύσκολον δ' ἐστὶν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλείων, ὅσα μὲν ἐν αὐτοῖς τὰ μάλιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδείσεα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τῶν αἰωρημένων εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θηρείαν ὑπερπεσόντα, καὶ θηρῶν ὑποφυγὴν καὶ σκέπην ἔν τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκλίθου λευκοῦ, καὶ κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποίησατο. τοὺς δὲ ἐφεδρους καὶ ζωὰς τοίχους τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσοῦ λίθοις ἐζωνθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσατο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σκαπτὸν, ἐν κατασκαφῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάτερθεν δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντας ἐφεστηκότας, τοσούτων ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ὑπόπλεον τοῦ θρόνου, χαῖρες ἦσαν ἐλεφάντινοι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δὲ εἰς μόχθους πρότερον τὰ κατ' ὄψιν αὐτοῦ βλέποντες, χρυσοῦ δὲ ἅπας ἐδεδμένος. ταῦτα ὁ σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δ' ἀργυρον ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς εἰρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύτυκεν, ἔτι δὲ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος. ἀπεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν εἰρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα δεῖ τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς δὴ προσειρήκαμεν ἤδη, χρήζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, οὐ πόρρω τῆς τυρίου κεφαλῆς ἐχαρίσατο. αἷς ἐπελθὼν καὶ καταυτόσας εἰρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγεν. καὶ ἐκτοτε πρόσηγορεύθησαν χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ χαβαλὼν κατὰ φοινίκων γλῶτταν, οὐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὴ καὶ λόγους αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν σολομῶνα ὁ τῶν τυρίων βασιλεὺς, ἐπιθυμῶν ὅπως αὐτοῦ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορείας τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸν δ', δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, οὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτῷ τὴν ἀπορίαν ἀνεφώνησεν. μέμνηται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων, καὶ μνάσεως ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων οὕτως. πολυτήσαντος δὲ ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν παρ' αὐτοῦ υἱὸς εἰρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα ξία, ἐβασίλευσε ξιάκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸ δύρυ χωμα, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπολεῖν ἐκόψατο ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελόντα τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ,

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splen-
B didissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aularum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes
C & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus e-
D rat iuuencus tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ op-
E pida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis considerasset, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis. & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac na-
F tura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui di-
G citur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtauranit: primuſq; Herculi ſtatuam erexit menſe Peritio. Deinde expeditione contra Eyccos ſuſcepta, quòd debita tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cæcidit. Additque Solomonem Hieroſolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quòd cùm ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſiſque ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad receſſus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiuſque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediterranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſſimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum ſit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſſit, vſque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῇ Ἡρακλείους, καὶ τὸν τῆς Ἀσταρτης. πρῶτος τε τῇ Ἡρακλείους ἐνίδρυσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ Πωσιτείῳ μηνί. τοῖς τε Ἠυκέοις ὕβρις ἐπιτιθέντα μὴ ἀποδιδοῦσι τοὺς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὖτις, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ἐν Ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ σύνηθες τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέτασε Σολομών, ὁ Ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δὲ καὶ Δίος, λέγων οὕτως. Ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ Ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τῷ ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν κατ' ἰδίαν, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τοῦ ἱεροῦ κατασκευήν. τὸν δὲ τυραννοῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν Ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δέ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τοῦ χρήματος εἰς τὸ δημόσιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδήμονά τινα τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τοῦ ἱεροῦ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ Δίων μὲν οὕτως εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἑώρα τὸ τοῦ Ἱεροσολύμων τεῖχος ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς μὲν τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως οὐκ ἐδόκει (εἶναι) καὶ τοῖς πρόσθεν ὄντι, ταῦτά τε προσεπισκευάζει, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξήρτυε. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τρεῖς βαρυτάτας ἐναείθμους, ἀσφαλὲς τε Ἐμαθὼν, τὸν τρίτον δὲ Γαζαρὰ τὸν τῆς παλαιστινῆς χώρας ὑπάρχουσαν, ὃν Φαραὼν ὁ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, κατέσκαψε, εἶτα δωρεᾶι ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ αἰσθόμενος ὁ βασιλεὺς αὐτὸν οὖσαν ὀχυρὰν φύσει καὶ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τοῦ καιροῦ μεταβολὰς χρησίμων (εἶ) δυναμένων. οὐ πόρρω δὲ αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βαιθχόρα τῇ ἑτέρᾳ ὄνομα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα, βαλὲθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατασκεύασε δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ ξυφλὸν ὕδατος ἐχούσας τῇ τε τοῦ ἀέρος δύκρασίᾳ, καὶ τοῖς ὑραίοις δύφυεῖς, καὶ νάμασιν ὑδάτων εὐδρόσους. ἐμβαλὼν δὲ καὶ εἰς τὸν ἔρημον τὸν ἐπέκεινα συείας καὶ καταχὼν αὐτὸν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συείας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγάλης Βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν τὸ μῆκος. ἄμπον δὲ τοῦ τὸν πόλιν οὔτως ἀπὸ τῶν οἰκουμένων μερῶν τῆς συείας ἀπωκεῖσθαι, τὸ καταστέρφειν μὲν οὐδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ (εἶ), πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ ἀρυέσθαι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τὸν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, Θαδαμόραν ὠνόμασε, ἣν ὑπὸ τούτου καλεῖται παρὰ τοῖς σύνεγγυς. οἱ δ' ἄλλοι αὐτὸν προσαγορεύουσι, παλμυρᾶν. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον θεάτρων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ὀνομάσαντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μιναίου τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν Ἀβράμου, μέχρι Σολομῶνος, πλείους ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διειληλυθότων, Φαραὼς ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ἀπὸ τοῦ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξαντος βασιλέως φαραὼ τὸν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμενον εἰπεῖν, ἵνα τὸν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τὸ ὀνόματος φανερὸν τὸν αἰτίαν. ὁ φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν πάτριον γλῶτταν μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὸν βασιλείαν ἔλαβον, πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. καὶ οἱ ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γένετῆς ἀπ' ἄλλων ὀνομάτων ὄντες, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὸν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀπὸ τοῦ πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ὀνομάζοντες. νομίζω δὲ καὶ ἡδοδοτον τὸν ἁλικαρνασέα ὀφθῆναι τοῦτο μὴ μνησθῆναι τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν χιάκοντα καὶ τριακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων γένεσθαι λέγοντα, μὴ δηλῶσαι αὐτοῦ τὰ ὀνόματα, ὅπερ φαραὼθ ἐκαλοῦτο. καὶ γὰρ μὴ τὴν τούτων πολυτίμων γυναικὸς βασιλίσσης λέγει τοὔνομα νικαύλην καλεῖν. δῆλον, ὡς τοῦ μὲν ἀρρένων βασιλέων τὸν αὐτὸν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἐπ κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ ὀφθῆναι τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δίκαιον ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὕστερον ἡμῶν βιβλίοις εἴρηκα, ὅτι μὴ φαραὼθ τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης, μετ' οὐ πολὺ ῥηθήσομαι. νῦν δ' τούτων ἐπομνήσω, ἵνα φθάσῃ τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις φερόμενα πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῆς χαναναίων οὐχ ὑπακούοντας (οἱ ἐν λιβάνῳ διέζευον ὄρει τῇ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προστάξας, καὶ πρὸς τὸ ὀπτεύειν αὐτῶν καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπ' αὐτῶν ἐξελέγετο. τῆς γὲ ἑβραίων οὐδεὶς ἐδουλεύθη, οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ τοῦ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταγνόντα εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἐδόκουν. τῆς δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκανὴν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὸν ὄλλων αὐτῶν ὑπερεῖχον εἰλήφεισαν δὲ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα ἃ ταῖς στρατηγίαις ἐφ' αἷς αὐτῶν ἔχρηζεν. ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔτι που τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερ. αὕτη γὰρ βερενίκη καλεῖται, οὐ πόρρω εἰλανῆς πόλεως, ἣ χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔστι γὰρ δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῆς θαλάσσης ἔμπειρους ἐπεμψεν ἱκανοὺς ὡς ἐπέλθοντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὸν πάλαι μὲν σοφίραν, νῦν δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄντα αὐτὴν, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ σωαθέντας ὡς πεντακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὸν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα

A à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptiis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege:
B & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, postquàm habito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim
C post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac
D Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exe-
E git. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin &
F classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nō procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsus. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim
G Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoque egregiam, Solomonis virtutem ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & variis aromatibus lapilliſque precioſis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magíſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè faſſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiàm muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, optione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

A σοφίᾳ διαπιπτομένῳ καὶ τἄλλα θαυμάσιν, ἀκούσαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ὑπεθυμία αὐτὴν ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ λεγομένης πρὸς αὐτὸν ἠλαγ. πειθῆναι γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς, ἵν' εἰκὸς ὄχλοι καὶ ψευδεῖ δόξῃ συ-
καταπίπτειν καὶ μεταπίπτειν πάλιν, ἕλκ γὰρ ὀλίγου τοὺς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βουλομένη λα-
B βεῖν πεῖραν, αὐτὸν προπέμπει, καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δυνηθῆναι. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου θαυμαστοῦ. ἐπῆγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θαυμαστὸν ἦ προσεδό-
C κα τὸν ἐπλούτουν. δ' ἐκπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος οὕτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν καὶ τῆς ἀκουομένης τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μᾶλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τῷ κάλλει καὶ τῷ μεγέθους. οὐχ ἧττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθυπέρεφρονον. ὑπῆρξε πλὴν δ' αὐτὴν ὅτι οἶκος δρυμὸς ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῆς καθημέραν δίπτων
D πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς θεραπαινίδας αὐτοῦ καὶ διακονίας, ὅτι τῆς ὑπερβολὴν εἶχεν, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν πρὸς τὴν διακονίαν διάφορος. οὐχ ἧκιστα ἢ καὶ καθ' ἡμέραν θυσιῶν πλῆθος τῶν θυσιῶν, ἢ τὸ τῆς ἱερέων καὶ λευίτης πρὸς αὐτὰς θυμελές. ταῦτ' ἔφασκε καθ' ἡμέραν ὑπερθαυμάζειν, & κατασχεῖν οὐ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν τῆς βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασιῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασι-
E λέα προσῆλθε λόγους εἶπεν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὅτι τοῖς προσειρημένοις ἠτιμάκει. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὁ βασιλεῦ τὰ δ' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστίας θεωρήσαι. τῆς δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τὸ ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, οὐ ψευδῆς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' οὖσα ἀληθὴς, πολὺ καταδεεστέρα τὴν δ' εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς
F ὁρῶ νῦν παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπιχείρει μόνον. τὸ δὲ ἀξίωμα τῆς θεωρημένων, οὐχ οὕτως ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἐναργὲς συνίησιν. ἐγὼ γοῦν, οὐδὲ τοῖς ἀπαγγελλομένοις τῆς πλήθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθην πιστεύουσα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρροπα. καὶ μακαριάν τε τῆς ἑβραίων λαὸν εἶ) κρίνω, δούλους τε τοὺς σοὺς & φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τῆς σῆς σοφίας ἀκροώμενοι δια-
G τελοῦσι. δ' ὁ θεὸς ἀγαπήσας τὴν δὲ τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας οὕτως ὡς τὸ σε ποιῆσαι βασιλέα. θαυμάσας δὲ καὶ τῆς λόγων, πῶς αὐτῷ διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἐπ καὶ τῆς δωρεᾶς τὴν διανοίαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἰκο-

σι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσίου. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθου πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλσάμου ῥίζαν ἣν ἔτι νῦν ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτοδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μᾶλιστ' ὧν κατ' ὀλιγωρίαν ἐξελίξατο, οὐ δὴν γὰρ ὧν ὅτι διανοίαν λαβεῖν οὐ παρέχειν, ἀλλ' ἑτοιμώτερος ὢν αὐτὸς τὴν οἰκείαν ἐκαιρίζετο προαίρεσιν, ἅπερ ἀκείνη τυχεῖν ἠξίου προθύμως τὸν μεγαλοφροσύνῃ ὀλιγωρεῖν ἐδόκει.

Ε ἡ μὲν

καὶ ἡ μὲν τῷ αἰγυπτίων καὶ ἡ αἰθιοπίας βασίλισσα, A Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul &
ὧν προεῖπάμεν τυχόντα, ἐς μεταδοῦσα πάλιν τῷ acceptis amplissimis muneribus, in partium
βασιλεῖ τῷ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεφεν. κ) solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex VII.
ὑ τὸν αὐτὸν χρόνον κομισθέντων ἀπὸ τ χρυσῆς καλου- Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pi-
μένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, κ ξύλων πευ- neis, ex hac materie rex fulcra templi ac re-
κίνων, τοῖς ξόλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ καὶ τῷ giæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumen-
βασιλείων κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῷ μουσικῶν ta musica, cinnyras & nabla, quibus Leui-
ὀργάνων κατασκευὴν, κινύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως τæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam
μελῳδῶσιν οἱ λευῖ) τὸν θεόν. πάντων ὑ τῷ πώποτε κομι- enim antehac tam elegans apportata fuerat.
σθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνεχθέντα, καὶ Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea liga
μεγέθ καὶ κάλλ διήνεγκεν. ὑπολάβ ὑ μηδεὶς ὅτι τὰ vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac
τῆς πεύκης ξύλα τοῖς ναοῖ εἴ) λειομόρους, καὶ ταῦτα B appellatione mangonizant negociatores, il-
ὑπὸ τῷ παρεφθόντων τὴν φροσπορίαν ἔλαι καθαπλήσ lis esse similia. illa enim aspectu ficulnaem ma-
ξ τῷ ὀνειμῶν λαμβάνειν ἔστ ἁβρα πλέοντα. ἐκεῖνα teriem referunt, nisi quòd candidiora sunt
δ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συκινοῖς γίνε). λευκότε- & fulgentiora: id quod admonere officij no-
ρα δέ ἐστ κ σίλβοντα πλέον. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ μηδένα stri duximus, ne quis per ignorantiam in
τῶν ἀγνοοῦντας, μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς his discernendis fallatur, quandoquidem res
πεύκης, ἐπεὶ ἁβρὰ ἔ ἡ βασιλέως χρεία ἐμπέσθημεν αὐ- C Solomonis in huius materiei mentionem nos
τῆς, ἀνάγκην εἶ) καὶ φιλοθέσπιον ἁπλῶσαι νομίσαν- induxerunt. Eadem classis attulit regi auri
τας εἰρηκέναι. ὁ ὑ τῦ χρυσοῦ ταλαντισμὸς τῶν κομισθέντων talenta DCLXVI. non annumerato quod
αὐτῷ, πάλαντα ἑξακόσια ὑ ἑξήκοντα καὶ ἕξ, μὴ συγ- priuatim negociatores mercati sunt, nec eo
κατεριθμηθέντων καὶ τῶν ὑπὸ τῷ ἐμπόρων ὠνησάντων, quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi mi-
μεθ' ὧν οἱ τ ἀραβίας τοπάρχαι κ βασιλεῖς ἔπεμπον serunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia sin-
αὐτῷ δωρεάν. ἐχώνευσε ὑ τ χρυσὸν εἰς ἑξακοσίους κα- gula sexcentos siclos pendentia, & trecen-
σιδήν θυρεοὺς ἀσπίδας τε σίκλους ἀνὰ τριακοσίους. ἐποίησε tos clypeos, quorum singuli trecentas mi-
ὑ καὶ ἀσπίδας ἑξακοσίας, ἀνὰ τρεῖς μνᾶς χρυσίου D nas penderent: atque hæc omnia in aula
ἑκάστης ἐχούσας. ἀνέθηκε ὑ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν δρυμώδη Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocu-
λεγόμενον καλούμενον. οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα la ex auro solido parauit, & è lapide precio-
τὰ χρυσοῦ καὶ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐστίασιν οἷς ἕνι μά- so, & in vsum conuiuij singulari arte fabre
λιστα φιλοτέχνως κατασκεύασε καὶ τὴν ἄλλην τ σκευὴν facta, reliquámque omnem suppellectilem re-
ἅπασαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσατο. οὐδὲν giam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum
ἦν ὅτι τῆς ἀργύρου ἐπίπρασκεν ἢ πάλιν ἐωνεῖτο. πολ- argento in commerciis erat precium. Multa
λαὶ δ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσικῇ λεγομέ- enim nauigia rex in mari quod vocatur Tar-
νῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπέστελλεν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τῆς E sicum habuit, quæ ad remotas gentes merces
ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν προσέταξεν. ὧν ἐξεμπο- varias deferre iussit, pro quibus exportatis au-
λουμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς εἰσομίζετο τῷ βασιλεῖ. rum & argentum regi ferebant. multumque
καὶ πολὺς ἔλεφας αἰθιοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν ὑ πλοῦν eboris, & mancipia Æthiopica & simias. Ea
ἐπιοῦσαί τε καὶ ἐπιπορεύμεναι τρεῖς ἔτεσιν ἔτεον λιῶνοι nauigatio in itu ac reditu triennium inte-
φύσιν δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν προ- grum absumebat. Fama etiam celeberrima
εῤῥύητο δόξαν σα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σο- per omnes circumquaque regiones de Solo-
φίαν, ὡς τοὺς τε πανταχῆ βασιλέας ὑπεπτοῆσθαι εἰς ἔ- monis virtutibus ac sapientia diuagabatur:
ψιν αὐτῷ θαμβύνεσθαι, τῆς λεγομένης δι' ἀκροάσεως F qua exciti plerique reges, quò certiores de
ἀπιστοῦντας, καὶ δωρεὰς μεγάλας προσμηχανίζεσθαι iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagra-
τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον ὑ αὐτῷ, σκεύη χρυ- bant, & exquisita munificentia studiosos eius
σᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ ἁλουργεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμά- se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea
των πλῆθος πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τῷ ἀχθο- quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne
φόρων ἡμιόνων, ὄσους καὶ ῥώμη κ κάλλει τὴν τ βασι- genus aromata: equi præterea currusque &
λέως ὄψιν εὖ ἀγαθόσθαι ἐπιλίσσετο, ὧς τε τοῖς οὖσιν αὐ- muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel
τῷ πρότερον ἅρμασι καὶ ἵπποις ἐκ τῷ πομπιμώτα pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad
προσθέντα ποιῆσαι τῷ ἀρμάτων ἀριθμὸν, τριακο- G eum equorum ac curruum numerum, quem
σίοις πεντηκοντόρων. ἦν δ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ὑπῆρ- iam antè habuerat, ex donaticiis quadrin-
χον δ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἠκκλιστο δ' οὗτοι, πρὸς genti currus accederent. Habuit enim priùs
μορφὴν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκφρητικώτερον ἄλλους currus mille, equorum viginti millia. hi quum
εἶ) συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ὠκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστους τὸ πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ἀθαμίλλητον αὐτῶν εἶ) pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercita-
τῷ ὀξύτητα. ἐπεκόσμουν δ' αὐτοὺς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρέπον ἀνθοῦντες, ἐπιτερπε- tissimi, vt collati ad cæteros omnes post se re-
στάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες θείοτατοι, καὶ πολὺ τῆς ἄλλων ὑπερέχοντες, μηδίσας μὲν καθαίρουσι χλαί- linquerent. His decus addebant equites, flos
νας, ἁβρυνομένους δὲ χιτῶνας τῆς τυρίας πορφύρας. φῶγμα δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπίσημον ταῖς iuuentutis, procera statura, promissoque ca-
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον αὐτανακλωμένης. pillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpu-
ra induti. ad hæc ramenti auri capillum quo-
tidie spargebant, vt ad solarium radiorum con-
tactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

Hi armati & pharetris succincti regium currum stipabant, quo sublimis inuectus, & amictus veste candida, mane solebat vrbem egredi. Aberat ab Hierosolymis duorum schœnorum spacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum simul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm esset elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermisit, sed & harum quotquot Hierosolyma regiæ sedem ducebant, silice constrauit, tum vt vltro citróque commeantibus essent faciles, tum ad ostentandam hac quoque parte principatus sui magnificentiam. Distributísque oppidatim curribus, & in singula certo numero ad alendum præfinito, circa se quidem paucos reseruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hierosolymis esse fecit, quanta fuit saxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa visas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad se adducerent, in singulas bigas sexcentarum argenti drachmarum precio constituto: quos deinde ad Syriæ reges & transeuphratenses mittere solebat. Cumque esset omnium regum gloriosissimus & piissimus, & opibus ac prudentia omnes superasset, qui ante illum rem Hebræorum administrauerant, deterior factus est ante obitum: & à patriis moribus desciscendo, indignum antè gestis rebus vitæ exitum habuit. Nam insaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus suæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis semel Moysi institutis, quæ non nisi gentis eiusdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipsam rem legislator præcauere voluerat, ne per hanc occasionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones se transferrent. Sed hæc Solomon contempsit, voluptate irrationabili victus: ductísque vxoribus è principibus virísque illustribus prognatis septingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò consuetudine earum est captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim senescente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei sui neglexit, & mulierum exterarum ritibus assueuit: quamuis iam antè quoque à præscripto legum discessérat, quando æreas boum effigies basi maris illius addiderat, sicut solio suo leonum pòst apposuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domesticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad posteros reliquerat,

3 Reg. xi.

A πίτων δὲ αὐτὸν ὅπλων ὁ βασιλεὺς κατὰ θρασυμβίων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λαμπρὰν ἀμφιεσμένος ἐσθῆτα, πρὸς ἕω ἔθος ἦν ἐξορμᾶν. ἓν δ' ἦν χωρίον ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὃ καλεῖται μὲν Ἕττων, ἄλσεσι δὲ καὶ νάμασι διῳῤῥοίαις ἅπασι τερπνὸς ἅμα καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεία δὲ δῆλα πάντα χρώμενος ἐπινοίᾳ καὶ ἀπουδῇ, καὶ λίαν ὢν
B φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ταύτας τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειον οὔσας, λίθῳ κατέστρωσε μίλαν, πρός τε τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαδίζουσι, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας,
C ὡς τὸ ἐκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ἀρκοῦν ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν ἀμφὶ τὸν ἑπτακόσια. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων ἐπιγόρευσε. τὸ δ' ἀργυρίου πλοῦτον ἐποίησε πλεῖστος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὥστε καὶ τὴν λιθους καὶ τὴν κεδρίνων ξύλων οὐ φαύλως ὀπτων ἀπειρον τὴν διαφορὰν τὴν συκομόρων πλῆθος τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. ἐφέστακε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ, παρασκευὴν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτὸς τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσι
D καὶ τοῖς πέραν διαφόρου διέπεμπεν αὐτός. γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τοὺς πρὸ αὐτοῦ τῶν ἑβραίων ἀρχὴν ἐχόντων, οὐκ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὸν τῆς παρῴων ἐθισμοῦ φυλακὴν, οὐκ εἰς ὅμοιον οἷς πρόγονοι αὐτοῦ τέλος κατέστρεψεν. εἰς γὰρ γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τὸν τῆς ἀφροσύνης ἀκρασίαν, οὐ τὰς ἐπιχωρίους μόνον ἐρᾶσθαι, πολλὰς δὲ καὶ τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν
E γάμους, σιδωνίας καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρὰ μὲν τοὺς μωσέως νόμους, οὓς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς οὐκ ὁμοφύλοις, τοὺς δ' ἐκείνων πάτους ἐθρησκεύειν θεούς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπεισδραμοῦσα τοῦ νομοθέτου προειπόντος μὴ γαμεῖν τοὺς ἀλλοφύλους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπικλασθέντες ἐθνικῶν παρῴων ἅψωνται θεῶν, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεούς, παρόντες τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ ἑξακοσίων θυγατέρας ἐπ' ἀκοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτοις καὶ τὸν τῆς βασιλέως τῆς αἰγυπτίων θυγατέρα, δυσὶ μὲν ἐκρατεῖτο πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνων, καὶ τῆς διανοίας φιλοσοφίας ἠναγκάζετο παρίσχειν αὐταῖς δίγμα τὸ διοιῶ εἰς αὐτὰς πάτριον ἰών. πρεσβυούσης δὲ τῆς ἡλικίας καὶ τῷ λογισμοῦ δεῖ τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος
G αὐτίχειν πρὸς τὸν μιμεῖσθαι τῶν ἐπιχωρίων ἐπιθυμιῶν, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατολιγώρησε. τοῖς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων πεμῶν διετέλει. καὶ πρὸς τούτοις ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τὸν φυλακὴν τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τῇ θαλάττῃ ἀναθήματα, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸς τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὸν ἐκείνου δόξαν, ὃν αὐτῷ σωφρὼν καταλειπεῖν ἔδει τὸν πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν,

οὐ μι-

τὸν μιμησάμενον αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ
καὶ τοὺς ὕπνους φανέντος καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι
παραινέσαντος, ἀκλεὴς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προ-
φήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθείς, οὔτε λανθάνειν αὐτὸν
δυνάμενον τοῖς παρανομήμασι λέγων, οὔτ' ἐπὶ πολὺ χαρί-
σεσθαι τοῖς πατρῴοις ἁμαρτήμασιν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν
οὐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ παιδὶ
δὲ δοθήσεσθαι τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέχειν δίκαιον ποιήσειν
ἐκείνου. τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτῷ ταῦτα δίκα-
ιον εἶναι, οὐχ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ,
δέκα δὲ φυλὰς μόνας παραδοὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο
δὲ καταλειπὼν τῷ ὑιωνῷ τῷ δαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεί-
νου ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱερουσό-
λυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔχειν ἐβουλήθη. ταῦτα ἀκούσας σο-
λομὼν, ἔπληττε, καὶ σφοδρὰς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ
δοκούντων ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβο-
λὴν ἐρχομένων ποτέ. οὐ πολὺς δ' ἐπῆλθε χρόνος
ἀφ' οὗ κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησό-
μενα, καὶ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν ἀδὼς ἤγειρεν ὁ θεὸς,
ἄδικον μὲν ὄντα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐχθρας, λαβόν-
τα τοιαύτην. παῖς ἦν αὐτῷ ἰδουμαῖος, γένους ἐκ βα-
σιλικῶν ἀπομάττων. καταφρενωθέντος δὲ τοῦ ἰδουμαίου
ἰωάβου τὸν δαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς
ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους ἀνῃρηκότος
μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώνα τὴν αἰγυ-
πτίων βασιλέα. ὁ δὲ φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμε-
νος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς ἀνεφορά.
καὶ γνόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ
γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνο-
μα θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γνόμενος, τοῖς τῆ
βασιλέως παισὶ συναυξάφη. ἀκούσας οὖν τὸν δα-
βίδου θάνατον ὁ ἀγύπτιος, καὶ τὸν ἰωάβου, προσ-
ελθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραώνου ἐπιτρέψαι αὐτῷ βα-
δίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀνακρίναν-
τος, τίνος ἕνδειαν ὧν ἢ τι παθὼν ἐπιποθήσας κατα-
λιπεῖν αὐτὸν, ἐποχλῶν πολλάκις καὶ δωρεῶν,
τότε μὲν οὐκ ἀφίησι. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ'
ὃν ἤδη σολομὼν τοῖς πεφυκόσι κακῶς ἔχειν ἤρχετο
διὰ τὰς πεπειρημένας παρανομίας, καὶ τὴν ὀργὴν
τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ
φασαήλ, ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ
δυνηθεὶς αὐτὴν ὑποχείριον τῷ σολομῶνι, κατεί-
χετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς καὶ σὺν ἵππῳ ἐλαύνοντες δι'
αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ ναυπεισμὸς, ἁρπάσας ἐκεῖθεν,
εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ὀκεῖ τινὶ ῥαα-
ζαρῴ μὲν τοὔνομα, τὸν δὲ τῆς συρίας ὑποδεδρα-
κότι βασιλέα ἀδραζαρον διαστῆσαν ὄντα, καὶ λη-
στεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχον-
τι ἐπὶ αὐτὸν σίφων λησικόν, ἀναβαίνει. καὶ κατα-
σχὼν τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀπεδείκνυ-
το. καὶ καταζέχων τὴν ἐπὶ ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει
κακῶς, καὶ διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. ἐκ ταῦ-
τα μὲν ἐκ τοῦ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοὺς ἑ-
βραίους. ὑπῆρξεν δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύ-
λων τὴς ἱεροβοάμου ὑὸς ναβαταίου, κατὰ προφη-
τείαν πάλαι γνωσθέντα αὐτῷ τοῖς προφήταις ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέν-
τα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα,
τὴν ἐπὶ τειχῶν οἰκοδομίας ὑπομελητὴν κατέστησεν, ὅπερ τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

A discedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm ille eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt
B non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, &
C è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius est consecutus: &
D postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio regẽ, adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs
E ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu in Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et
F quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabataei filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioseph tribui præficeret. Ad quam cùm Hierosolymis egressus iter faceret, obuiam ei fit propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is salutatum eum de via paulùm seduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: scissoq; in duodecim frusta pallio, quo ipse amictebatur, iussit Hieroboamum decem inde sumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, scisso imperio Solomonis, eius filio, propter promissionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus est: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum se deuouit. Quare sciens causam propter quam Deus ab illo est alienatus, iustitiam colito, & legum perpetuus custos ac cõseruator esto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi sit propositum, nimirum vt tantus euadas, quantum scis Dauidem priùs fuisse. His prophetæ verbis erectus ad spes magnas Hieroboamus, cùm esset alioqui ambitioso & inquieto ingenio, quamprimum in suam prouinciam peruenit, non immemor præsagij prophetici solicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipsique principatum deferret. Cuius conatibus & insidiis cognitis Solomon volebat eum comprehensum occidere. At ille ad Susacum Ægypti regem profugus & præsens periculum euasit, & manendo illic vsque Solomonis obitum regno se Israëlitico incolumen seruauit.

οὕτως ὁ τῶν ἔργων προεστήσατο, ὡς τὸ βασιλεῖ αὐτὸν ἀποδείξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν δὴ τῆς Ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ δὲ τῷ Ἱεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων, συμβάντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν Σηλὼ, Ἀχία ὄνομα. ὃς προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγε μικρὸν ἀποδύσας εἰς τὸ χωρίον, εἷς ὁ παρὼν μηδεὶς ἄλλος, σχίσας δ' εἰς δώδεκα φάσματα τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ἱεροβοάμον λαβεῖν τὰ δέκα· προειπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τούτου δι' ἐκεῖνον τὸν πρὸς Δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι σοὶ δ', τὰς δέκα, Σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς σὺν τοίνυν αἰτίαν, δι' ἣν μεταπέπτωκε τὴν αὐτῷ γενομένην ὑπὸ Σολομῶνος ὁ θεὸς, δέδιθι καὶ σὺ τοῦτον, καὶ φύλαττε τὰ νόμιμα, ἃ κελεύω σοι· καὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλου μείζονος τῆς ἁπάντων, γένοιο ἂν πολιτεύσῃ κάλλιον οἷα Δαβίδης γενόμενος. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τοῦ προφήτου λόγοις ὁ Ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, οὐκ ἠρέμει. γενόμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μεμνημένος τῶν ὑπὸ Ἀχίᾳ δεδηλωμένων, δι' ὧν αἰ ἀπιθίαι ἐπιχείρει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν τε πρώτην εἰς αὐτὸν τῶν ἡγεμονίαν. μεθ' ὃν ἦν τῶν δεκάφυλον καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὁ Σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. φθάσας δὲ τοῦτο Ἱεροβόαμος, πρὸς Σουσακον φεύγει τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ μένει τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθὼν ἐπιβουλῆς καὶ τὸ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι.

Cap. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem fecit.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀφίστατο τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλὰς ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα.

SOlomon autem iam admodum senex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: sepelitúrque Hierosolymis, omnium regum felicissimus & opulentissimus atque prudentissimus, excepto peccato ad quod iam senescens à mulieribus est pertractus, de quo & consecutis mox Hebræorum calamitatibus satis dictum est. Cæterùm defuncto Solomone, & succedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere susceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miserunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cùm ad eos in vrbem Sicima venisset, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Israelitarum illic habito, regnum de populi consensu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de seruitio remitteret, & patre suo vellet esse mitior. Graui enim illius iugo se pressos fuisse. Sic enim firmius ei fore imperium, si amari mallet quàm metui. Ille post triduum ad postulata responsurum se pollicitus, statim in suspicionem venit, quòd sine mora votis eorum non annuisset.

VIII. 3. Reg. 12.

Ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὤν. βασιλεύσας μὲν ἐνὸς δέοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενηκόντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δὲ ἀμοιρίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γένος ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθείς, παρέλυσε. θεοὶ δὲ ὧν καὶ τῷ δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἐθνάρχαις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐδόξε μοι διασαφῆσαι. μὴ δὲ τὴν τοῦ Σολομῶνος τελευτῶντος, διαδέξασθαι τοῦ παιδὸς αὐτοῦ τῶν βασιλείαν Ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμιμα τοιοῦτο, πέμψαντες δ' οἱ τῶν ὄχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ἱεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ῥοβόαμος εἰς αὐτὸν παραγίνεται. ἐδέδοκτο δὲ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς ἰσραηλίταις, δοῦναι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἱ τῶν ἀρχόντων αὐτῷ τοῦ λαοῦ, καὶ Ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αὐτοῦ τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, καὶ ῥᾴδιον χρηστότερον τοῦ πατρός. βαρὺ γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπομένειν. δυνούστερον δ' ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν δι' αὐτὸν ἐλπίζειν, ἢ διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ μὴ ζῆς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὑποπτος μὲν δι' ὃ γίνεται, μὴ παραχρῆμα δοὺς δὲ αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν.

πρὸς-

ἐφοβήθησαν γὰρ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ εἰς τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τοῦ μὴ παραυτίκα ἀπειπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας δὴ τοὺς πατρώους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πόσα δεῖ πεισθῆναι τῷ δήμῳ πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς ἴσους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, ὡς ἀρήνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειροῦσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τοῦ ὑπηκόου ἀγαπᾶν τὸ ἀφειμένως καὶ ἁβρὰ μικρὸν ἰσότιμον τῷ βασιλέως. ὁ δ' ἀγαθὴν οὕτως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παῦν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γενέσθαι βασιλέα, γνώμην ἀπεδέχθη, τοῦ θεοῦ ποιήσαντος οἶμαι καταπεπλῆχθαι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειράκια τὰ συντεθραμμένα, καὶ τὴν πρεσβυτέραν αὐτῆς συμβουλίαν εἰπεῖν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς σκέλλοντα λέγειν. τὰ δ', οὔτε γὰρ ἡ πεῖρα, οὔτε ὁ θεὸς ἐφίησι νοεῖν τὰ κρείττω, παρῄνεσαν ὑπερεῖδεσθαι τὴν λαλιὰν, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληροτέραις ἐπιτεθήσεσθαι σκήπτροις, πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πείραν δυσκόλου, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς σκήπτροις ἐνδυθέντες, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡσθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῇ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας, μετεώρου τοῦ λαοῦ πάντας ὅσα λέγοντος ἀκούσαι τι τοῦ βασιλέως ἐπιεικέστερον, οἰομένου δεῖν τὴν φιλάνθρωπον, τὴν τοῦ μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεῖναι τῷ τῆς φίλων ἀπειλεῖσθαι. ταῦτα δ' ἐπεφάτιστο καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχαΐας. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῆς λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου καὶ ἀληθόντες, ὡς δὴ πύρα τοῖς εἰρημένοις ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες οὐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς εἶναι συγγενὲς πρὸς Δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τὴν ἡμέραν. παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἀπεῖλησαν. οὕτως δ' ἔχοντι πικρῶς καὶ τῇ ὀργῇ ἐπήρησαν, ὡς πέμψαντες αὐτοῦ τὸν δὴ τῆς φόρου ἀδώραμον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετῶς ὑπὸ νεότητος καὶ δυσκόλου λίθοις αὐτοῖς, ποιήσειε μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ῥοβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις εἰς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔρξῳ παθὼν τὸ δεινὸν, ὅπερ ἐς δὴ τοὺς ὅπλ' ἄρματος, ἔφυγε εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τοῦ Δαβὶδ ἐκ παίδων ὑποστάν, τὴ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν φραγμάτων κύριον. ῥοβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκληρίαν ποιήσας τῇ δύο φυλαῖν, αἳ εἶχον ὑπηκόους, οἷός τε ἦν λαβεῖν ὀκτωκαίδεκα μυριάδας ἐπιλέκτους, ἐξιόντων δὴ τῶν ἱεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, οὐ δὲ εἶπον δίκαιον τοὺς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ἔθετο ἔλεγε καὶ ταῦτα καὶ τὴν τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τῆς τοῦ πλήθους ὑποτάσεως γενησομένης, οὐ κατέξηλθε. διηγήσομαι δὲ πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἱεραπολιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ῥοβόαμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γενησόμενα διηλώσομεν. φυλαχθεὶς δὲ αὖ οὕτως ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ εὔτακτον.

A Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte capros facilè B illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat, vtiliora cer- C nere, autores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & D existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio, ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se E ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obtruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tri- F bus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarū indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, nisi Deus per prophetam interc essisset, admonens nefas esse ciuile bellū mouere, præsertim cùm G Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, actum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit:nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, idque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo C certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluẽtes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex D vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi E mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare posuit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege 3. Reg. 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc F dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem G comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset exanime. Altare quoque diruptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμοις πόλει, ἐν ταύτῃ τῲ δίαιταν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν φανουήλα πόλει λεγομένῃ. μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ὑπεξέλῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορεύθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγαγεῖν, μετανοῆσαι ἴσως, καὶ δόλεσθαι ὑπὸ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τῷ θεῷ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τούτου γνομένῳ τὴν ψυχὴν ἀπεβαλεῖν, βουλεύεται τι τοιοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἵνα μὲν ἐν βεθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δὲ ὁδὸς πρὸς τοῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, πέμπει τὰς δαμάλεις ἐπὶ κατοίκῳ τῷ ἐν ταῖς προειρημέναις πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τὰς δέκα φυλὰς ὧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὑπολελειμμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν οὖ μοι δοκεῖ νεῶ ἐπιγνῶναι ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν οὕτως ὁδὸν προσκυνεῖν. αὖθις τε κατεσκεύακα τὸν ναόν, παποίηκα δ' ἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν βεθήλῃ πόλει καθίρωσα, τὴν δ' ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τούτων ἔγγιστα τῇ πόλεων κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰ ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. δοκεῖ δέ μοι πάσας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν καὶ λευίτας, ἵνα μή τι χρείαν ἔχητε τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τῆς ἀαρῶνος οἴκου. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσαγέτω μόσχον τῷ θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα ποιήσειν. ταῦτ' εἰπὼν, ὠκίνησε τὸν λαὸν, καὶ τὴν παρὼν θρησκείας ὑποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, καὶ τῷ πολέμῳ κεκρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν δηλώσομεν. ἑστώσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος καὶ αὐτὸς ἐν βεθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ὥρισεν καὶ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. γινόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἔθη τὸν βωμὸν ἀναβαίνῃ σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ἐπιφέρειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ πάντος, ἐπῆλθέ τις ἐκ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεσθαί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου οἴκου ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ σοὶ θύσει τοὺς ψευδοιερεῖς τοὺς καθ' ἑκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, ἐπὶ σοὶ κατεδαφιεῖ, ἐπὶ σοῦ καύσει. ἵνα μὲν τοίνυν πιστώσωσι οὗτοι τὸν θεσπισθέντα

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θεῖαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δειπνῆσαι τοῦ θεοῦ αἰτιζωπυρήσαντος τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τὸν αὐτῷ συγχωρῆσαι. ὁ δὲ τοῦ χάριτος τὸ κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπὶ αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. ἰάδων δ' ἔφη, μὴ χρῆσθαί μοι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, οὐδὲ πιεῖν ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τοῦ θεοῦ ἀπειρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν μὴ ἄλλῃ ποιήσῃ τὴν ἐπιστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφάσκε. τὸν μὲν οὖν θαυμάζειν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας. αὐτὸς δ' ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν γεγραμμένων ἐκ τῶν προειρημένων, ἐκ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱεροβόαμος, ἀπατεώμενος ὑπ' αὐτοῦ τοῖς πρὸς ἡδονὴν λέγουσι. ἐξ οὗ τότε μὲν κλινήρης ἦν δι' ὑπὸ τοῦ γήρους ἀσθένειαν. τῷ δὲ παίδων αὐτοῦ διηγησάντων τὰ περὶ τοῦ παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθέσαν αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἱεροβόαμος, δόξαν ἐκεῖνα πάλιν ἐκείνῳ ζῆσαν ἀπολωλότα. δύσας μὲν παρεδοκιμάσθη αὐτὸν ὁ ξένος ἐλθὼν τοῦ βασιλέως, καὶ πλείονος ἀπολέσθαι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν ὑποδῦσι ὑπερθέσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ παρασκευάσαι. τῷ δὲ ταχυδρομήσαντι ὁ πρόσω πάνυ, ὑπέβας ἐδίωξε τὸν προφήτην. καὶ καταλαβὼν αἰσθανόμενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιερᾷ ἔχοντι δρυὸς διακλάδοις πανσάμενον τὸ θέρος. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τὸν δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαί τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἀλλ' οὐχὶ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηνόρωκέναι σοι τὸ θεῖον ἀγαθόν. ἔφη. προφήτης γὰρ εἶμι κἀγώ, καὶ σὺ αὐτῆς σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας. καὶ παρεμυθεῖτο ὑπ' αὐτοῦ πεμφθὴς ὅπως ἀγάγῃ σε πρὸς ἑαυτὸν ἑστιασόμενον. ὁ δέ, ψεύσασθαί μοι πεφθείς, ἀνέστρεφεν. ἀρίσκουσιν δ' ἔτι καὶ φιλοφρονουμένων, ὁ θεὸς ὑπηρᾳ τῷ ἰάδωνι. καὶ ἀναβάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ ποδαπὸν, ἐδήλου. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπαντῶντα, συμβαλεῖν ἔφασεν, ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸ σῶμα τοῖς παῖσιν ἀποῤῥήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἷμαι κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδωνος λόγοις ἱεροβόαμος ἐλπίζων ψεῦδος. πορευομένῳ τοίνυν τῷ ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸ μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. διαφυλαθεζόμενος ἦν, ἐφύλασσε καὶ ἐκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις οὗ πνες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγελλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐπιλαμβόμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα, σωὸν ἐκείνῳ θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶ πάντ' ὅσα προεφήτευσε κατὰ τὴν πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν. ὀφελήσεσθαι δ' αὐτὸς μηδὲν τελευτήσαντι οὐδὲν σὺν ἐκείνῳ ταφείς, τῶν ὄντων ἀγνωσθησομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐπιλαμβόμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρόσεσι τῷ ἱεροβόαμῳ. καὶ τί δήποτε ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῶν ἀνοήτου λόγων, ὡς ὁ μὲν τὸ θυσιαστήριον αὐτοῦ καὶ τὸν αὐτοῦ χεῖρα, δηλήσασθαι ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄριστον ὑποκαλῶν, πρᾶξαι ταῦτην αὐτῷ τὸν δόξαν ἀναλύσῃ κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς ἔοικε τὸν γεγραμμένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτὸν τὴν ἀλήθειαν.

A Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. veritum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de B se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

Erat in ea vrbe malus quidam pseudopro- IX. pheta, quem Hieroboamus in honore habebat seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt eucstigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetę properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa, primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte veritum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit D sumere. nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq. modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis E verba fidẽ inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumento necauit, nihil lęso asino imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans. donec viatores quidam rẽ visam pseudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibíq. magnificè sepeliit, monitis filiiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quęcũq. ille præcecinisset, de vrbe F illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetę reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem G Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ laſſitudine manum eius obtorpuiſſe,dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare quoque recētis etiam tum ſtructurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret,diſruptum concidiſſe.Poſtremò vatis mortem indicat,à leone eſſenecatum:adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuiſſe.His dictis regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac piis operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit.In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quęreret,quàm quomodo in dies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret.

X. Sed hoc omiſſo de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus,vrbes munitas & magnas cōdidit,quarum nomina hæc:Bethleem,Ethame, Thecos, Bethſur,Socho,Odolam,Ipa,Mareſa,Zipha,Adorem,Lachis,Azeca,Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit,ſinguliſque ſua præſidia & præfectos impoſuit,frumēto,vino,oleo,cæteriſque commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret.Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt ſacerdotes & Leuitæ,quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti patrias ſuas relinquebant,vt Hieroſolymis Deum colere liceret,offenſi Hieroboami tyrannide,qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat.quo factum eſt vt Roboami regnum integro triennio talibus acceſſionibus creſceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam,Macham è Thamare Abeſalomi filia primogenitam,ex qua Abiæ pater factus eſt.& quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet,pręomnibus tamē amauit Macham.erant enim ei legitimæ vxores octodecim,concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusque fidei theſauros ſuos & munitiſſimas quaſque vrbes credidit.Sed vt plerunque ſolēt mortales fortuna blandiēte corrumpi. Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa,ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis,ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura,vt cùm principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauēntur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebāt, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur:ſicut ſub Roboamo cōtigit,populo leges ac pietatem egregiè cōtemnente,ne iuſtitiæ ſtudiis regem ſuum offenderet.

A ὅπ χρεῖ γὰρ πεῖθεν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτοῦ ναρκήσαι βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ' αἰεθεῖσα πάλιν, εἰς τὸν αὐτὸν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ δ' θυσιαστήριον ὂν καινὸν καὶ διξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγῆναι & πάσαι διὰ βάρος τῆς ἐπενεχθεισῶν. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τὰ σημεῖα ταῦτα προφητικότος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπολοῖτο. ὅτιος ἐδὲν ὅτ' εἶχεν, ὅτ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ θείων ἔργων ὅλη τὰς ἀσεβεῖς προέξεις παρώρμησεν. ὅτιος δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρωώρμησεν, ὡς ἐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσοιτο. καὶ τὰ μὲν περὶ ἱεροβοάμου, ὅτι τοῦ παρόντος ἡμῖν διελήλυθεν. ὁ δὲ σολομῶνος υἱὸς ῥοβοάμης, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν. ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τὰς μεγάλας, βηθλεέμ, καὶ ἠταμὶ, καὶ θεκώε, & βηθσὺρ, καὶ σοχὼ, καὶ ὀδολάμ, καὶ εἰπὰν, καὶ μῶρησὰ, καὶ ζιφᾶ, & ἀδωραΐμ, καὶ λαχεῖς, καὶ ζηκᾶ, καὶ σαραΐμ, & ἠλὼμ, καὶ χεβρῶνα, ταύτας μὲν ἐν τῇ ἰούδᾳ κληρουχίᾳ φοβερὰς ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρουχίᾳ. καὶ τειχέας, φρουρεῖς τε κατέστησεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάττε ἄλλα προὸς διαῤῥοφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, προὸς δὲ τούτοις θυραιούς καὶ σιδηρᾶς εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ ὡδὲ πᾶσι τοῖς ἱερατικοῖς ἱερεῖς προὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ λευίται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῶ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλείπον τὰς αὐτῶν πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τὸν θεὸν, καὶ γὰρ ἤδεως εἶχον προσκυνεῖν αὐτὸν καζόμενοι τὰς δαμάλεις αἷς ἱεροβοάμος κατεσκεύασε. καὶ ἤυξησαν τὴν ῥοβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγυμῆ τινα καὶ ξεῖς ποτε σάμενος ἐξ αὐτῆ παῖδας, ἤγετο ὕστερον καὶ τὴν τοῦ ἀβεσαλὼμου θυγατρὸς θαμάρης, μαχάνην ὄνομα καὶ αὐτὴν οὖσαν συγγυμῆ. καὶ πᾶις ἄῤῥεν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ εἶχεν καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν δὲ μᾶλλον ἤσπάζετο τὴν μαχάν. εἶχε δὲ, τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς δὲ, ξιάκοντα. καὶ υἱοὶ μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δὲ ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ἐκ τῆς μαχάνης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ & τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ὑπέτυσεν. κάπον δ' οἶμαι πολλοὺς γίνεται κακῶν καὶ ὠδαιμονίας τοῖς ἀθέοις τὸ τῆς παραγμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῆς ῥοπή. τὸν γὰρ βασιλείαν αὐξανομένων οὕτω βλέπων ῥοβοάμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξέβαπτε πράξεις, καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῆς ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τῆς ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων ἔθεσιν. καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς ἐκείνων ἀσελγείας τὸν αὐτῆς σωφροσύνην ὠδαπέμποντες, ὡς ἀρετὴ ταῖς κακίαις αὐτῶν ἔπονται. οὐ γὰρ ἐνεστιν δοκεῖν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα πράττοντας. Ἅτο τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος αὐτοῦ καὶ ὠδανομοῦντος, σπουδάζειν μὴ προσκρούσωσι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Ως τοῦσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθεῖλεν τὴν πόλιν τοῦ πλούτου αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετώκισεν.

ΤΙμωρεῖν ἡ τῷ εἰς αὐτὸ ὕβρεων ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τῇ αἰγυπτίων βασιλέα σούσακον. ὃς καὶ ἐπλανηθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ τὰς θεοσεβείας αὐτοῦ διεστρέψατο. οὗτος γὰρ ὁ σούσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ἐπιστρατεύει μὲν πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἁρμάτων μὲν B καὶ αὐτῷ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸ ἀριθμὸν ἐξηκολούθησεν ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξήκοντα. πεζῶν δὲ μυριάδες τετρακόσιαι. τούτων τοὺς πλείστους λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῆς ἰδραίων, καταλαμβάνει τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμους. ἐγκεκλεισμένης δὲ τῆς ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν σούσακος στρατιάν, C καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δουῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεισαν τὸν θεὸν ἀμεθλῶναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ θεοφήτης σαμμίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπολεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύπης τῇ ψυχαῖς ἐπέπεσον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ὁμολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοῖς ὁ θεὸς προσέφερε γλυκυμύρους θεὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἕτοιμους ὁμολογήσοντας, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἐξομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν θεὸς τὸ θεοφήτην. ποιήσειν μὲν τοίνυν τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχείριος, ἵνα μάθωσι πόσον D ἐστὶν ἀνθρώπῳ δουλεύειν ὅσον ἐστὶν θεῷ. διαλαβὼν ὁ σούσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, λεηλατεῖ ῥοβοάμου βασιλέα φόβον, οὐκ ἐπέμεινε τῆς γλυκυμύρους σωθήσεσθαι. ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολειπών. ὠφείλετο δὲ καὶ τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ὁ E τοῦ στοφλώνης βασιλέως. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασεύς ἡρόδοτος θεὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν παλαιστίνην συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχλευασμένον ὑπὸ τῆς αἰγυπτίας. λέγει γὰρ ὅτι σήλας κατέλιπεν ἐν τῇ τῆς ἀμαχητὶ ὑποδεδύντων F αὐτοὺς αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. ῥοβοάμος δὲ αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ γὰρ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῆς αἰδοίων περιτομήν. φοίνικες γὰρ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον οὖν ὡς ἔστιν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῆς ἐν παλαιστίνῃ σύριον, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅπη ἂν αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ G τοῦ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῆς χρυσέων θυρεῶν καὶ τῆς ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῆς βασιλέων φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μὴ στρατηλάτης ὑπάρχοις, καὶ τῆς ἐν τοῖς θεήλασι λαμπρότητος δεῖσθαι, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δίκῃ, πάντα τὸν χρόνον ἐλθὼν ὧν ἱεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά.

Cap. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis diuitias eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes cõfiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic effectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę rege acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idẽ ait Aethiopas quoq. ab Ægyptiis circũcisionẽ viriliũ didicisse. Phœnicas.n. & Syros Palęstinos fateri sẽhãc ab Ægyptiis accepisse. Cõstat aũt quòd nulli alij circũcidãtur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sẽtiat. Post Susaci discessũm Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq. scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora clabi passus est, metu cohibẽte, eò quòd perpetũ illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septẽ in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum, diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat. Hanc suam contumeliam, dignámque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficiscì. esse enim hunc virum in prædicẽdis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, esset̃ne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiẽri prę senio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam pro foribus esset priuatam hospitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hęc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadauera vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus existit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπλημμέλησε. τὸν γὰρ ὄρον ἀλαζὼν ἀνὴρ καὶ ἀόκνος, καὶ δι' ὃ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς παρ' ὡφίλοις φίλοις, τελευτῶν ἀπολίσας. ἐτάφη δ' ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἡγεμονεύων τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. ἐν ταύτῃ μὲν, τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δὲ περὶ Ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτοις ἐχόμενα πῶς κατέστρεψε τὸν βίον διέξελθεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐ διέλειπεν ἐφ' ἡμέρᾳ θύων εἰς τὸν θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς ἀνίστας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδεικνὺς διετέλει. ταῦτα δ' ἔμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὕβριν αὐτῷ δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πόσης αὐτὸν τῆς ψυχρᾶς ζέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παῖδα ὃν ὄβιμον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προστάξειν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην, καὶ χῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορεύθηναι πρὸς Ἀχίαν τὸν προφήτην. εἰ γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα, περὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διαπλωκέναι. ἀποθεμένην δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἢ ἦ μεταχηματισαμένην, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Ἀχιάς. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ὑποφανεὶς ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ αὐτὴν πάσχειν ὑποκρινάμενον. παριούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε τὸ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν οὐ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προστάξει τίνας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγων. ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, καὶ ἀποκόψας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' οὐ τούτων ἐμνημόνευσας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν, χωνευτοὺς θεοὺς κατεσκεύασας ἐκείνους ἐτίμας. οὕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ πᾶν ὁλοθρεύσω σου τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξαιρήσεται τοῦ ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τοῦ Ἱεροβοάμου γένους. ἀθλίως δ' ἦ τῆς πικρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τοῦ βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλείπων. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα ἀπαγγέλλουσα οὐκέτι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖται τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυσθεὶς ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς, κοινῆ τιμηθεὶς πένθει. καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἔσται μόνος. ταῦτα μὲν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτῳ ἀπειλημένη, θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τοῦ τέκνου κοπτομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῖς πάθοις ἐπέσπετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ ἀπαθῆ μὲν ἀτυχεῖ χορηγοῦσα διὰ τὸν υἱὸν ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπιχθεῖσα θάνατον ὄψεσθαι νεκρὸν, μιᾷ ἀγκάλῃ δι' ἀμφοτέρους, καὶ ἀπαγγέλλουσα τὸν μὲν ἐκπεπτωκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης ὦρε, τῷ δὲ βασιλεῖ, παῖδα ἀπήγγελε.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Στρατεύει ἱεροβοάμ ὅπι τὸν υἱὸν ῥοβοάμ, & πῶς. & ὅτι βασιλεὺς τοῦ ἱεροβοάμ γένεται ἀφανίσας, αὐτὸς τοῦ βασιλείαν ἔσχεν.

IEροβόαμος ὁ ἐκ τούτων φρονήσας, πολλῷ ἀριθμήσας στρατιᾷ, ὅπι τ' ῥοβοάμ παῖδα τῶν δύο φυλῶν τ' βασιλείαν τῶ παρὸς ἀφαιρήσαμον οἰκίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ τ' ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τ' ἔφοδον τ' ἱεροβοάμ, πρὸς αὐτὸν ὡ καταπλάγη, γλυκόμενος δ' ἐπάνω κ' τ' νεότητος τῆ φρονήματι κ' τ' ἐλπίδος τῶ πολεμίων, στρατιᾷ ὁπλίζας ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῶ ἱεροβοάμῳ εἰς τόπον τινὰ καλούμενον ὄρος σαμάρων. κ' στρατοπεδευσάμενος ἐγγὺς αὐτῶ τὰ πρὸς τὴν μάχην ὡὐξέπιζεν. ἦν δ' ἡ δύναμις αὐτῶ, μυριάδες τεσσαράκοντα. ἦ δ' τῶ ἱεροβοάμ στρατιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δ' τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ ἔργα κ' τοὺς κινδύνους αὐτε παρετάσσετο κ' συμβαλεῖν ἔμελλε, στὰς ἐφ' ὑψηλοῦ τινος τόπου ἀβίας, κ' τῇ χειρὶ κατασείσας, τὸ πλῆθος κ' τὸν ἱεροβοάμον ἀκούσαι πρῶτον αὐτῶ μὴ ἠσυχίας ἠξίωσε. γλυκυμύθης δ' σιωπῆς, ἤρξατο λέγειν, ὅτι μὴ τ' ἡγεμονίαν ὁ θεὸς δαβὶδ κ' τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶ κατένδυσεν εἰς ἅπαντα χρόνον, ὑμεῖς ἀγνοεῖτε, θαυμάζω δ' πῶς δυνάστας τ' μὲν παρὸς, τῶ δούλῳ ἱεροβοάμῳ πρόσθεσθε κ' μετ' ἐκείνου πάρεστε νῦν ὅτι τοὺς ὑπὸ τῶ θεῶ βασιλεύειν κεκριμένους πολεμήσοντες, κ' τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχουσαν. τὸν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν ἱεροβοάμος ἀδίκως ἔχει. ἀλλ' οὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ὅπι πλείονα χρόνον, ἀλλὰ δοὺς κ' τῷ παρελθυθότος δίκην τῶ θεῶ, παύσει τ' ὠμότητος, κ' τῆς ὕβρεων ἃς οὐ διαλέλοιπεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, κ' ταῦτα ποιεῖν ὑμᾶς ἀναπείσας. οὐ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τ' μὲν παρὸς, ἀλλ' ὅτι μὴ πρὸς ἡδονὴν σκληρότερον ἐμίλησεν, ἀθρόοι πονηρῶν συμβουλείαις πεισθεὶς, ἐγκαταλείπετε μὲν τῶν δικεῖν ὑπ' ὀργῆς ἐκείνου, τῇ δ' ἀληθείᾳ αὐτοὺς ὑπὸ τῶ θεῶ κ' τῆς ἐκείνου νόμων ἀπάντων ἀσεβεῖτε. καί τοι συνεγνώκειν καλῶς εἶχεν ὑμᾶς, ἐ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ δημαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ κ' πρόσθεν δυχερὴς ἦν νεότης αὐτ', & ἡ ἀμαθία τῆς πρατθομένων ἐξῆλθ' ἔργον, δι' ἃ τε ὠλοφύρατο τὸν πατέρα, καὶ τὰς δυστροπίας ἐκείνου. παραίτησιν γὰρ ἔχει τ' τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας. τὰς τῶν πατέρων δυσποιίας. ὑμεῖς δ' ἐδὲν τούτων ἐλογίσασθε, οὔτε τότ' ὄντες νῦν. ἀλλ' ἥκετε στρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσοῦτος. τίνι & πεπιστευκὼς πρὸς τῆς νίκης; ἢ τ' χρυσαῖς δαμάλεσι, κ' τοῖς ὅπι τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τ' ἀσεβείας ὄντ' ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ τῆς θρησκείας; ἢ τὸ πλῆθος ὑμᾶς ὑέλπιδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν στρατιὰ ὑπερβάλλον; ἀλλ' ἐ δὴ τις οὐδ' ἰσχὺς μυριάσιν στρατῆ μὴ ἀδικημάτων πολεμουμένου. ἐν γὰρ μόνῳ τῶ δικαίῳ κ' εἰς τὸ θεῖον ὑσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τ' κρατεῖν τῶν ἐναντίων ἀποκεῖσθαι συμβέβηκεν. ἔπεσ ὄστ παρ' ἡμῖν τετηρήκοσιν ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, κ' τ' ἴδιον θεὸν σεβομένοις. ὃν ἐ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ἐδ' ὅπλοις πομπεῦ βασιλέως ὅπι τῇ τῶν ὅλων ἀπάτῃ κατεσκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργων ὄστιν αὐτ' κ' ἀρχὴ κ' τέλος τ' ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι & νῦν μετανοῆσαι, κ' λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν, παύσασθαι τ' πολεμεῖν. κ' τὰ πάρεια & τὸ πρόγαιον ὑμᾶς ὅπι τοσοῦτο μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

A

Cap. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum regem, qui tum patri succesſerat, duxit exercitum, propter ætatem B eius non satis administrandis rebus maturam, sperans se facilem victoriam reportaturum. Ille verò audito aduentu Hieroboami haudquaquam est perterritus, sed supra ætatem, & supra quàm hostis sperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum castra metatus ad prælium se & suos parabat. Habebat autem in castris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numerosiores fuêre. Vt verò pugnandi studio acies instructæ ex aduerso cõstitêre, Abias occupato editiore quodam loco, manu mota silentium ab hoste petiit. Quo impetrato, sic orsus est dicere: Quòd Dauidi atque eius posteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus sit concessum, ne ipsi quidem ignoratis: quo magis miror cur deserto meo patre, Hieroboamo eius seruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos steteris iusto Dei suffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte repulsuri. maiorẽ D enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniusta vi occupat. Sed non diu fruetur sua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum scelerũ, qui finem imponet eius nefariis facinoribus, quandoquidem ipse non vult imponere atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non desinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis consiliis seductus, parum comiter vos allocutus est, irati deseruistis non tam illum quàm Deum optimũ maximum, legésque eius omnium quæ vnquã fuêre sanctissimas. Atqui æquum erat veniam dedisse nõ solùm verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, sed etiam si re aliquid per ætatẽ peccasset, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim est parentum meritis posterorum errata cõdonari. Vos verò nullam eorum rationem habuistis, ac ne nunc quidem F habetis, sed tam numeroso exercitu contra nos venitis. qua quæso re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celsioribus, quæ non religionis sed impietatis vestræ argumẽta sunt? An fortè multitudo qua potiores estis, spem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quãtũlibet innumera vis exercitus, pro iniustitia cõtra ius arma ferentis. In sola enim pietate ac iustitia spes victoriæ sita est, quę profectò penes nos est, qui G cõstãter in seruãdis legibus & veri numinis cultu perseueramus: quę nõ manus artificis è materia fragili sculpserũt, neq; sceleſtus rex commẽtus est ad imponẽdũ vulgo ignobili: sed qui cõditor est omniũ, & principiũ huius vniuersitatis simul & finis. Quãobrẽ nũc quoq. suadeo vt resipiscatis, & secuti meliora consilia desinatis contra instituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem peruenistis.

Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere illum eertè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cęleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentib⁹. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hęc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Paleſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenít que iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

A ταῦτα μὲν ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτῶ λέγοντος, λάθρα πως τῶν στρατιωτῶν ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὴν ἀβίου ἐκπεμψαι δὲ φανερῶν τὸ στρατοπέδου μέρος. μέσου δ' αὐτὸ περιληφθέντος τῶν πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῶ θεῶ παρεκάλει. τὸν γὰρ ἐκ κυκλῶ πρὸς τῶν πολεμίων. οἱ δ' ὁμῶ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν τὸ θεῖ συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῆ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ὁ δ' ἐθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τῆ γὰρ ἀβία στρατιὰ, ἰσχυρᾶ ἐπάνω. ὅσους γὰρ ἐδέησε τε ἐμπεσόντα φόνου ἐν πολέμω γενέσθαι, οὔθ' ἑλλήνων ἔστι βαρβάρων, πεσόντες ἐπικτίναντες δ' ἱεροβόαμον δυνάμεως, θαυμαστὴν καὶ ἀδόκητον νίκην τῶ θεῶ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐλθόντων κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυροτάτας ἑλόντες καὶ κρείττους, τήν τε Βηθήλων καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τὴν Ἰσανὰ, καὶ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆ. καὶ ἱεροβόαμος μὲν, ἐκ ἔτι μετ' αὐτὸν τὴν ἡττῶν ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας ἐπέλιπε χρόνον. τελευτᾶ δ' ὀλίγον τὴν νίκην χρόνον διήσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ καὶ δέκα. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' υἱοὺς μὲν δύο καὶ εἴκοσι. θυγατέρας δ' ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικῶν δεκαπεντάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τὸ νεανίσκου, μαχαία τοὔνομα. τούτου κρατήσαντος, ἀπέλυσεν ἡ χώρα τὴν ἰσραηλιτῶν εἰρήνης, ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲν ἐπὶ ἀβίαν τὸν ροβόαμου τὸν σολομῶνος, ἕτως παρειλήφαμεν. ἐπελθόντος δὲ καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῶν δέκα φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας ἀσάνου διελυθότος. ἤρξε δὲ ὁ τοῦ ἱεροβόαμου παῖς ἔτη δύο, τῶν παρὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφερὴς ὢν. ἐπὶ δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατευσάμενος ὅλη γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν προσέμενεν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ἐκεῖ ὑπὸ φίλων τινὲς βασάμου ὄνομα, μαχαίρᾳ δὲ παῖδος, ἀποθνήσκει. ὃς μετὰ τὸν τελευτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη καὶ τὴν θεῶ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῆ πόλει τῶν ἱεροβόαμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἀναρραχθῆναι καὶ διαπαντθλῶναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνέων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμου οἶκος, τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

B

C

D

E

F

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitu eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu itẽ Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔκστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσάνου, καὶ διαφθορὰ τῶ στρατῶ.

Ὁ δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος λίαν, τὸν τρόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφοσιῶν, καὶ μηδὲν μήτε πραττόμενος μητ' ἐνοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τῶν τῶν νομίμων φυσικῶν τὴν ἀναφοράν. κατόρθωσε δὲ τῶν αὐτῶ βασιλείαν ἐπικόψας εἴτι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῆ, καὶ καθαρὰν ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατὸν δ' εἶχεν ὁπλιτῶν αἰσπίδων ὡπλισμένων ἀνδρῶν καὶ σειρομάστων, ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τεσσαράκοντα, ἐκ δὲ τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτοῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαράμος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς;

cùm-

σὺν ἑκατὸν τε μυριάσιν, ἱππέων ἓ δέκα, ξιακοσίοις δ' ἁρμασι. κὴ μέχρι πόλεως μαρήσας, ἔστ δ' αὐτὴ τ ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτῷ μ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν ἄσανος. ℭ ἀντιπαταξας αὐτῷ τ στρατιὰν, ἐν τινι φάραγγι σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως ἐκ ἄποθεν, ὡς εἶδε τὸ πλῆ αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας, νίκην ἤτει παρὰ τ θεὸν, ℭ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῶν πολεμίων. ὠδὲ γὰ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν, ἢ τῇ παρ' αὐτῷ βοηθείᾳ δυναμένῃ ℭ τοὺς ὀλίγους ἀπραγάστους κρείττους τῶν πλειόνων, κὴ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ἰσχυόντων, ἅπαν ποσὸν μάχιμον τῶν ζαραίων. ταῦτα λέγοντος ἀσαήλου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ θεός. ℭ συμβαλὼν μ χαρᾶς τῶν προσδεδηλωμένων ὑπὸ τ θεῦ πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν αἰθιόπων. κὴ ζαπάντας εἰς φυγὴν ἐτρωξεν ἄχρι τῆς γεραρίτιδος χώρας. ἀφέλμοι δ τῆς ἀναιρέσεως, ὅτι τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἦλθ γὰ γεραρῶν, ἐχάρησαν, κὴ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, ὡς πολλὴν μὲν ἐμφορῆσαι χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους κὴ ὑποζύγια, κὴ βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὲν ὢν κὴ ἡσυχὴν αὐτῷ στρατὰ διαύτην ὠδὲ τ θεῦ νίκην λαβόντες κὴ ὠφέλειαν, αἰσίφερον εἰς ἱεροσόλυμα. ὠδὲ γανομένοις δ αὐτοῖς ἀπλήστησε κ τὴν ὁδὸν προφήτης ἀζαρίας ὄνομα. ἔδει δ' ἐπιχεῖν καλύσας τῆς ὁδοιπορείας, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι ταύτης εἶεν τ νίκης παρὰ τ θεῦ τετυχότες, ὅτι δικαίως κὴ ὁσίως αὐτοὺς παρέχον, ℭ πάντα κὴ βέλησιν τ θεοῦ ποιοῦντας. ὁπόσοι μὲν οὖ ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, κὴ τὸ ζῆν μ δι' δαιμονίας παρίξειν τὸν θεόν. ὑπολείπουσι δ τὴν θρησκείαν, ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι, κὴ γνώσεσθαι χρόνον ἐκεῖνον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς διδάσκαλος εὑρεθήσετ προφήτης ἐν τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ κὴ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γνήσονται, κὴ τὸ ἔθνος κ πάσης σαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον κὴ ἀλίτηλον βιωσόμενον. καμεὶν δ' αὐτοῖς ἔχουσι συνεβούλευεν ἀγαθοῖς γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς δεμνείας αὐτοῖς τὸ θεὸ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ℭ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, κὴ πολλὴν προθυμίαν ἐπεδείκνυτο, κοινῇ τε πάντες κὴ κατ' ἰδίαν τ θεόν. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν νομίμων ὀλιγωρήσαντας. καὶ ταῦτα μὲν ἀσαήλου τ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαινεῖ δ ὅτι τὸν τ πλήθους τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα βασάηλον, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου υἱὸν ναβάδον, καὶ καταλαβόντα τὴν ἀρχήν. ἔδει γὰ ἐν ταύτῃ πόλει ἑξήκοντα, κὴ τέτταρα. πονηρὸς δ καὶ ἀσεβὴς ὑπῆρ ἱεροβοάμου κὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡγούμενος, πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, κὴ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν. ὃς αὐτὸς πέμψας μισεῖ τὸν προφήτην προεῖπε διαφθείρειν αὐτὸ τῶν ἡγῶν, κὴ τοῖς αὐτοῖς οἷς κὴ τὸν ἱεροβοάμου κακοῖς. ἐπεβάλετ οἶκον ἐξελάσειν, ὅτι βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἡγούμενος, οὐκ ἠμύνατο τὴν ἀνομίαν τοῦ δικαίου προσταῖ τ πλήθους καὶ ἀνῃρέθης. ἅπερ αὐτοῖς προῆτον τοῖς οὖσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἅπαντα τοῦ θεοῦ φίλα. τὸν δ κάμψον ἱεροβοάμου ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀπολομένης τῆς ἐκείνου τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πᾶσαν οὖ ἦξεν εἰκότως τ ὁμοίως συμφορᾶς αὐτῷ ἔλεγεν, ὅμοιον αὐτοῦ ἡγούμενον. βασεὶνης δ προφαγικοὺς τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι, κακὰ μὲν ἅπαντα ὅσα τοῖς ἀπολιμένοις, ὡ φορὸς τὸ λοιπὸν ἠσύχασεν, ἵνα μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, κὴ δεῖ τ προφητευόμενον ἐπ τούτων μὴ

genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eum acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinē exclamauit Deum inuocans, oránsque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste conflixit, cæsísque plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis propheta Azarias fit obuiam, is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo reperiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibi ipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio sarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Basanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio cęso regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio viginti quatuor annis regnauit, sceleratior, magisque impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta prædixit se totum ipsius genus exciturum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrādo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita, quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis sese cōtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquā cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi calamitates, non hoc curauit vt correctior in

3. Reg. 16.

posterum & anteactorū pœnitens placato numine vitaret exitium. sed velut proposito præmio si strenuè pergeret, ac si per prophetā ampla spes proposita, non calamitas denuntiata esset seipso factus nequior, indies data opera scelus scelere cumulabat. Postremò cum exercitu aggressus est vrbem non ignobilem Ramathonem, distantē quadraginta stadiis à Hierosolymis. quam captam muniebat, vt eam sedem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹ regnum Asani vastarent. Veritus autē eius conatum Asanus, & cogitans quàm multa damna suæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre posset: misit ad regem Damascenorum legatos cum pecuniis, ambiens eius societatem, & admonēs quòd paterna inter ipsos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & societatem cum eo iniit, relicta Basanis amicitia: móxque suos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficisci, & vrbes hostiliter infestare: qui sine mora alias incenderunt, alias diripuerunt videlicet Achionem, Danam, & Abelmanen. His auditis Israelitarum rex, omissa munitione Ramathonis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomē Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellū instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepultúsque est in Arsane oppido. In regnum successit illius filius Elanus. Hic post alterum regni annum periit per insidias cæsus à Zamare sui equitatus dimidię partis magistro. Epulantem enim apud Osam suum procuratorem immissa equitum turma facilè oppressit, per absentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vrbis occupati fuêre.

A τανοήσας συγγνώμης ὧν ἀπ' θεῦ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐ ῥᾴδι τι ποιήσωσιν, ὁ δ' ἐλείπετο ῥᾴδιον τὸ ἐπεργασώτερος, οὕτω καὶ βασάνης προειρηκότος αὐτῷ τ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγίνετο. καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς ῥᾴδι αὐτ πόνοις ὁρμοτέρᾳ. τελευταῖον, τ στρατιὰν ὧν Δαμασκηνῶν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῇ οὐκ ἀφανῶν ῥαμαθῶνι τοὔνομα, στάδιον ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρου περιεργασκὼς καταλεπεῖν ἐν αὐτῇ δ' ἵππαμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν ἀσανᾶ βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ ἄσανος τ ἐπιχείρησιν τ πολεμίων, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ δύναιτο κακὰ τ ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένων πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν δαμασκηνῶν βασιλέα πρεσβείας καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ῥᾴδιαν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς. ὁ δ' τὴν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, δυσχερᾶνας τὴν πρὸς τὸν βασανᾶ φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως ἐπέλθειν κακοῦν αὐτάς. οἱ δ', τὰς μὲν ἐνεπύρησαν. τὰς δ' ἁρπάσαν προσθέντες, τὴν τε ἰωαβὴν λεγομένην, καὶ δανα, καὶ ἀβελλανέων. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τοῦ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δ' ἀπουδεῖς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. ἄσανος δ', ὡς τῆς δαμασκυασμένης ὑπ' αὐτ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπῆλθεν ἐπ' αὐτοῦ τόπου δύο κατεῖδε, ἡ μὲν γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δ', μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔχειν ὁ βασάνης τῆς δὴ τὸν ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάκει δὲ ὑπὸ τ χρεών. ἐ δαπτεῖται μὲν ὑπ' ἀρσανῆ πόλει. δαλαμβαὴ δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἤλανος. ὃς ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονευσάντος αὐτὸν ἐξ ὑποβουλῆς ζαμβρίου τ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατεωχηθέντα δὲ αὐτὸν δᾶ τῷ οἰκονόμῳ αὐτ ὡσπερ τὸν ὁμοδραμεῖν τῇ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τιμῇ, ἀπέκτεινε δὴ αὐτ μεμονωμένον τῇ πόλει αὐτ ὁπλίτῃ ἐ ἡγεμόνων. οὗτοι γὰρ ἅπαντες πρὸ τ πολιορκίαν τῶν γαβαθῶν ἐγένοντο τ παλαιστῶν.

Cap. VII.

Basane stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius, regnum obtinent.

Deinde ex magistro equitum factus rex, totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatē, quo Hieroboami progeniem internecione absumptam diximus. Interea qui Gabathonem obsidebat exercitus, audito regis casu, & quòd Zamares occisi à se regnum inuasisset, & ipse Amarino imperatori suo regnum detulit: qui soluta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam se recepit, subiectóque igne simul cū ea se quoque cōcremauit, regni sui die septimo. Quo facto confestim populus in diuersa studia scissus est, aliis Thamanū, aliis Amarinū regnare volētibus. Cuius factio quùm tandem vicisset, occiso Thamano sol⁹ toti⁹ populi regnū obtinet.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῆς βασάνη γένεως ἀφανισθείσης, ἐβασίλευσεν τῆς ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτῆς ἄχαβος.

Φονεύσας δ' τὸν ἤλανον ὁ ἵππαρχος ζαμβρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τ βασάνου γένεαν καὶ τὴν ἐμὴν προφητείαν ἀφανίζει. τῷ δὲ αὐτῷ ζόπῳ συμβὰν τ οἶκον αὐτ ἀναῤῥίζον ἀπολέσθαι ἀφ' τ ἀσέβειαν, ὡς καὶ τ ἱεροβοάμου ἀφανθαρέντα γένος. ἡ δ' πολιορκοῦσα τ γαβαώνου στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμβρης ἀποκτείνας αὐτ ἔσχε τ βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τ ἡγούμενον αὐτ ἀμβρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα. ὃς ἀπὸ τ γαβαώνης ἀναστὰς τ στρατὸν, εἰς θαρσὶν ἀφικνεῖται τ βασίλειον. καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει, κατὰ κράτος αἱρεῖ. ζαμβρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἁλισκομένην, συνέκλεισεν εἰς τὸ μυχιαίτατον τῶν βασιλείων. καὶ ὑποφρήσας αὐτὸ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν. βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διῆσαν δ' δύο τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν θάμναν βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δ' τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τὸν ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάμναν, καὶ

B

C

D

E

F

G

τὲ παντὸς βασιλδύει ὁ ἀμαεῖνος τὲ ὄχλε. ξιακοσῳ ἢ ἔτει τ ἀσάνε βασιλείας, ἤρξεν ὁ ἀμαρῖνος ἔτη δώδεκα. τούτων τὰ μὲν ἓξ, ἐν θαρσὴ πόλει, τὰ ἢ λοιπὰ, ἐν μαρίωνι, ὑπὸ ἢ ἑλλιώων σαμαρεία καλουμένη. θεσσηκόσιε δ' αὐτλιὼ αὐτὸς σαμήραγον, ὅπὸ τὲ τὸ ὄεος ὀπὸδομῆσε αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατασκδάσε Τλιὼ πόλιν, σαμήεον. διέφερε δ' οὐδὲν τῆ θεὸ αὐτῷ βασιλδσάντων, ἢ τῷ χείεον αὐτῆ εἰ). ἅπαντες γδ ἐζήτουν πῶς ὀποσήσωσιν ὑπὸ τὲ θεῦ τ λαὸν, τοῖς καθ' ἡμέραν ἀσεβήμασι. κ) δζὰ τὲτο δ' ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλθεῖν, κ) μηδένα τὲ χρόνε ὑπολείπειν. ἐτελδύτησε ἢ καὶ ὄδε ἐν σαμαρεία. δζαδέχε) δ' αὐτὸν ὁ παῖς ἄχαβος. μαθεῖν δ' ὄξιν ἐκ τούτων ὅσιον τὸ θεῖον ὑπερφυλὼ ἔχῃ τῆ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. καὶ πῶς μὲν ἀγαπᾷ τοὺς ἀγαθοὺς, μισεῖ ἢ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζους ἀπόλλυσιν. οἱ μὲν γδ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ δζὰ τλὺ ἀδικίαν καὶ τὰς ἀνομίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλοὶ κακῶς δζαρθαρέντες εὑρέθησαν καὶ τὸ γένος αὐτῆ. ὁ ἢ τῆ ἱεροσολύμων κ) τῆ δύο φυλῶν βασιλεὺς ἄσανος, καὶ δ' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσυνίλν, εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμον ὑπὸ τὲ θεῦ προήχθη γήεως, κ) πεσαράκοντα καὶ ἓν ἄῤῥας ἔτος, εὐμοίεως ἀπέθανε. τελδτήσαντος δ' αὐτὸ, διεδέξατο τλὺ ἡγεμονείαν υἱὸς, ἰωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς ἀβίδας τοὔνομα γεγαμημένος. τῦτον μιμητὴν δαβίδου τ προπάτορα κατά τε ἀνδρείαν κ) εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν τῦτου τῆ βασιλέως οὐ κατεπείγᾳ νεῦ λέγειν. ὁ ἢ ἄχαβος ὁ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲν ἐν σαμαρείᾳ. τλὺ δ' ἀρχλὺ κατέχων, ἐως ἐτῆ εἴκοσι καὶ δύο. μηδὲν κινήσας τῆ πρὸ αὐτῦ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ χεῖεον, καθ' ὑπερβολλὺ ποιείας ἐπενόησεν. ἅπαντα δ' αὐτῆ τὰ κακουργήμαθα, καὶ τλὺ πρὸς τὸ θεῖον ὕβριν ἐμμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τλὺ ἱεροβοάμε ζηλώσας πλανομίαν. κ) γδ ἐξῆν δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνε κατασκδασθείσας προσκυνῆσε. κ) τούτοις ἄλλα πλάδοξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἢ καὶ γυναῖκα, θυγατέρα ἰθοβάλου τ τυείων κ) σιδωνίων βασιλέως, ᾗ ἰεζάβελ λὺ ὄνομα. ἀφ' ᾗς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνεῖν ἐμαθε. λὺ ἢ τὸ γύναιον δρασηρίον τε κ) τολμηρόν. εἰς τοσαύτην δ' ἀσέλγειαν κ) μανίαν ῥεπεσεν, ὥς τε κ) ναὸν τῆ τυείων θεᾶ, ὃν βὲλ προσαγορεύουσιν, ᾠκοδόμησε, κ) ἄλσος παντοίων δένδρων καταφύτευσε κατέστησε ἢ κ) ἱερεῖς κ) ψευδοπροφήτας τούτῳ τῆ θεᾶ. κ) αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τοιούτους πρὸ αὐτῦ εἶχεν, αὐοίας δ' ποτε πάντας ὑπερβαλόντως τοὺς πρὸ αὐτῦ προφήτης δέ τις τῦ μεγίστε θεῦ ἐκ πόλεως θεσβώνης τ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν αὐτῷ, προλέγει αὐτῆ τ θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐκ ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τλὺ χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτῦ. κ) τούτοις ἐποιμώσατο. ἀναχώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος δζὰ χειμάῤῥε τινὶ τλὺ δζαζιβλὺ, ὅς οὖ κ) τὸ ποτὸν ἔχε. τλὺ γδ ζοφλὺ αὐτῆ καθ' ἡμέραν κόραπες προσέφερον. αἰσχηδαν δὲ τοῦ πολέμου δ' ἀσομβείαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν οὖσ' ἀπωθεν σιδῶνος ἐ τύρου, μεταξὺ γδ κῖται, δζαλίνεται τοῦ θεοῦ καλεύσαντος. εὑρὼν γδ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῆ παρέξει ζοφαί. ὡς δ' οὐ πόῤῥω τῆς πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ ἢ θεοῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ) τλὺ μέλλουσαν αὐτὸν δζαζέφειν, προσελθὼν ἠξίωσε. κ) κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πῇ. καὶ πορευομένης μεταπεμψάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ' ὁμωσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δραχμὴ,

A Trigeſimo anno regni Aſani regnauit Amarinus annis duodecim, ſex Tharſæ, reliquos ſex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipſe Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs ſita eſt. Hic nihil à priorib. regib. differebat, niſi quòd illis fuit ſceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto ſuo genere extirparentur.

B Hic Samariæ diem ſuum obiit, ſuccedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ ſint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Iſraclitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis ſublati ſunt. Aſanus verò Hieroſolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iuſtitiam feliciter Dei fauore viuẽs ad extremam peruenit ſenectam,

C & poſt vnum & quadraginta regni annos bona morte deceſſit. cui mox Ioſaphatus ſucceſſit filius, ex Abida matre natus, omnium teſtimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem ſanctiſſimum regem retulit, quemadmodum paulo pòſt dicetur.

Cæterùm Achabus Iſraelitarum rex habita- XIII.
tauit Samariæ vbi vigintiduobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum inſtitutis mutans, niſi ſi quid fortè deterius commentus eſt.

D Omnium enim impietates repreſẽtauit ac ſcelera, ſed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo conſecratas adorauit, & alias ſuper hanc impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domeſticos illius deos colere didicit. Erat hęc muliercula audax & temeraria, adeóque impotẽtis inſaniæ, vt nõ verita ſit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos vates inſtituit. Quin & ipſe rex hoc genus hominum fre-

E quens circa ſe habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè ſe reges ſuperans. Hunc 3. Reg. 17.
propheta quidam Dei maximi è Theſbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum præmunciare, quòd nec pluuiam illis annis darur ſit, nec rorẽ, donec ipſe vates non cõpareret. Ad ditóque iureiurãdo quo magis rẽ confirmaret, ſeceſſit ad tractũ auſtralẽ, vbi ad torrẽtẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui poſtquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus eſt Sa-

F reptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem ſitũ eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuẽturum præmonitus fuerat, quæ alimenta ſuppeditaret. Iámque non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret

G abeuntémque iam reuocans, & panem portare iuſſit. Iurauit illa nihil ſibi domi eſſe præter v-

nicũ farinæ pugillum & olei paululũ : veniſſéqueſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio panẽ coqueret,quem vbi comediſſent fame abſumerẽtur,quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora ſperans:&primùm mihi paululũ paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore,nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier,& quęcunque propheta petierat fecit:deincépſque & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus,qui cùm ſupplicationes indixiſſet,ſequuta eſt magna vis tonitruũ. Hic Bottym in Phœnice condidit,& Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo,cuius tẽpore Ithobalus apud Tyrum regnauit,Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo prævalente expiraſſet,eiulans &voces quas dolor exprimebat emittens,querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eã ſibi tradere filium, breui recepturã viuum:acceptúmque mox in propriũ cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ lectulum,exclamauit ad Deum,non bonam hoſpitij gratiam altrici relatã extincto ipſius puero:rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret. Itaque Deo genitricem miſerãte,& prophetæ gratificante,ne videretur infortuniũ ſecum in hoſpitium intuliſſe,præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati,dicens nunc demum ſe agnoſcere
3.Reg.18. diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per totam regionem,& magna rerum ad victũ neceſſariarum penuria,vt non ſolùm hominibus panis deeſſet,verùm etiam equis cæteriſque iumentis terra negaret pabulum:tanta erat vbiq. ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat,iuſſit vbique fontes & torrentes perquirere,ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cúmque multum quæſitus propheta Eliasn uſquam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe ſequi. Partitis deinde itineribus,aliam rex, aliã diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius & quo tempore Iezabel regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat,pane & aqua ſuſtentãdos. Huic a rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur. Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi nunciet:quo,inquit,meo merito me mittis ad eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

καὶ ὀλίγον ἔλαιον, περιεῖδαι ἢ συνειλεχυῖαν τὰ ξύλα, ἵνα φυρήσασα ποιήσῃ αὐτῇ Ϲ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μὴ ὀν, ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος ἐλεγῷ. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἄπιθι, καὶ τὰ κρείσσω προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βραχὺ κόμισον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρου ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίου τὸ κεράμιον, μέχρις οὗ ἂν ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, ὠδαγλυμμένη πρὸς αὐτὸν ἐπίστευσε τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτή τε ἔσχε καὶ τῷ τέκνῳ ἐχορήγει τὰ διαρκοῦντα Ϲ τῷ προφήτῃ. ἐπελθόντι δ' οὐδὲν αὐτοὺς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνηται δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης, καὶ Μένανδρος ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν Τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων οὕτως. ἀβροχία τε ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο, ἀπὸ τοῦ ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἕως τοῦ ἐχομένου ἔτους ὑπερβερεταίου. ἱκετείαν δ' αὐτοῦ ποιησαμένου, κεραυνοὶ ἐκαυσαν βιβλίνην, ἔδειξε πόλιν βύζην ἔκτισε τῷ ὅτι φοινίκη. Ϲ αὐζατῷ ἐν λιβύῃ. καὶ ταῦτα μὲν δηλοῖ τὴν ἐπ' ἀχάβου γενομένην ἀνομβρίαν, κ' γὰρ τοῦτο καὶ ἰθόβαλος ἐβασίλευε Τυρίων, ὁ μὲν ἀνὴρ αὐτὰ γέγραφεν. ἡ δὲ γυνὴ πρὸς ἣν πρὸς τούτων εἴρηται, ἡ τὸν προφήτην δεξαμένη, τοῦ παιδὸς αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς κ' τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι κ' δόξαι νεκρὸν, αἰκαλαιομένη κ' φωνὰς οἵας ὑπηγόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπάτο δ' παρ' αὐτὴν παρουσίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ δηλ. τοῦ Ϝ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δ' παρεκαλέσατο θαρρεῖν καὶ ὠδηδουῆναι Ϝ ἰσον αὐτ. ζῶντα γὰρ αὐτὸν ἀποδώσειν. ὠδηδούσης οὖν αὐτῆς, βασάσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ὅπῃ δ' κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τὸν θεὸν, ἐ καλῶς ἀμείψασθαι τὴν ὑποδεξαμένην κ' θρέψασαν, Ϝ ἰσον αὐτῆς ἀφαιρησάμενον. ἐλεῖσθ τε τὴν ψυχὴν εἰσαγαγεῖν πάλιν τῷ παιδὶ κ' ὠδηδρακεῖν αὐτῷ τὸν βίον. Ϝ δ' θεοῦ καθικετευσάντος μὲν τὴν μητέρα, βουληθέντος δ' κ' τῷ προφήτῃ χαρίσασθαι, τὸ μὲν δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅτι κακῶς παρεῖναι, ὠδὲ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεῖωσεν. ἡ δ' ἀχαρίστως τῷ προφήτῃ. Ϲ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ δι' ἀλήθειαν. χρόνῳ δ' ὀλίγῳ διελθόντος, ὠδηγένετ' πρὸς ἄχαβον Ϝ βασιλέα, κ' βέλτιον Ϝ θεῦ, δηλώσων αὐτῷ Ϝ γλιτούμενον ὑετόν. λιμὸς δ' τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, Ϲ πολλὴ τῷ ἀναγκαίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτων ἀπανίζειν, ἀλλὰ Ϲ τὴν γῆν μηδ' ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς νομὴν ὄζει χρήσιμα δι' ἀνομβρίαν ἀποδιδόναι. τὸν οὖν ὀπωμελούμενον αὐτοῦ τῷ κτημάτων, προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πηγὰς τῷ ὑδάτων, κ' τοὺς χειμάρρους, ἴν' εὕρωσι παρ' αὐτοῖς δύνηθήν πόαν, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμισάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. κ' ὠδεπέμψας κ' πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ὡς δ' ἐφ' ὃν συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ὁρμᾶν αὐτοῖς μεμισαμένοις τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠδιδίας κ' ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ἕτερος ἑτέραν τῷ ὁδῶν. συνεβεβήκει δ' κατ' ὀν ἰεζάβελη ἡ βασίλισσα κατὰ τοὺς προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογαίοις ἀπολλαίοις κρύψαι προφήτας, κ' ῥέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγοῦντα μόνον κ' ὕδωρ. μονωθέντι δ' αὖ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὠβεδία, συνελάβησεν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. καὶ πυθόμενος παρ' αὐτοῦ τὰς εἰκ. καὶ μαθὼν, προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς ἀν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε κ' λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ δ' τὴ κακὰν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα κ' πᾶσαν ἐρευνήσαντα κ' γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὅπ μηδένα τύπον καταλιπεῖν εἰς ὃν ἂν ἀπόσειλε τοὺς ἀναζητήσοντας εἰ λάθοιεν ὅτι θανάτῳ κἀγὼ δύλαβεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ἔφασκε μὴ τοῦ θεοῦ φανέντος αὖτις πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα ἀγαμβρτὼν αὖτις πάμφαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ὑποθάμενος. θεσπεσίου οὖν αὖτοῦ τὴν σωτηρίας παρεκάλει, τὸν ὡδὲ τοῖς ὁμοτέχνοις αὖτοῦ ἀπιθεῖν λέγων, ὅπ σωσθῆναι ἐκατὸν θεοφήτας, ἐξαβέλας πάντας τοὺς ἄλλους ἀπρηκίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ὑπὸ αὖτοῦ. ὁ δ', μηδὲν διδόντα βαδίζειν ἐπὶ λόιδ θεὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὖτῷ πίστεις ἐνόρκοις, ὅπ πάντως καὶ ἐκείνῳ ἀχαάβῳ φανήσεται τὴν ἡμέραν. μιμύσαντος δὴ τῷ βασιλεῖ τὰ ὠδεδε τὸν ἠλίαν, ὑπήντησεν ὁ ἀχαάβος καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τῶν ἑβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τὰ ἀκαρπίας αἴτιος γεγονὼς. ὁ δ' ἐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὖτοῦ, ξενικοὺς εἰσηνεγκότας τῇ χώρᾳ θεοὺς, καὶ τούτοις σέβοντας, τὸν ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος ὄντως ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότας. νυνὶ μὲν τοίνυν ἀπελθόντας ἐκέλευε πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, καὶ τοὺς τῶν γυναικῶν εἰπὼν ὅσοι τὸν ἀριθμὸν εἰσὶν, καὶ τοὺς τῆς ἄλσεων θεοφήτας ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχαάβ διαπέμψαντος, ἵστατο αὐτοῖς ὁ προφήτης ἠλίας μεταξὺ, μέχρι πότε διῃρημένους αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ δόξῃ, οὕτως ἐκέλευσεν ἔφη. νομίσαντας μὲν δεῖ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἑπεσθαι τούτῳ, καὶ τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ παρείμενοι μηδὲν δ' ἧττον ἡσυχάζειν, ἀλλὰ θεῖναι τῷ ξενικῶν ὑπομνημάτων, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συγκοιμᾶσθαι καὶ κακολουθεῖν. ἢ δ' πλῆθος μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινομένου, κἀξίωσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, τί τε τῷ ξενικῶν θεοῦ ἰσχύος, καὶ τί ἴδιον, μόνος ὢν αὖτὸς προφήτης, ἐκείνων δ' τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν. καὶ ταύτην θύσας ὀνομάσαι ξύλοις, πυρὶ δὲ ἐγχύψαι μήτε. κἀκείνους τοῦτο ποιήσαντας ὀνομακλίσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γνωσθήσεσθαι γὰρ τότε τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρέσασης δ' τῇ γνώμης, ἐκέλευσεν ἠλίας τοῖς θεοφήταις ἐκλεξαμένους βοῦν, θεοῖς τὴν θυσίαν, καὶ τοὺς αὐτῶν ὀνομακλίσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ἐδὲν ἀπήντα φωνῆ τῇ δυνάμει καὶ τῆς ὀνομακλήσεως θύσασι τοῖς θεοφήταις, σκόπιον ὁ ἠλίας μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε τοὺς θεούς. ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτοῖς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὄρθρου τοῦτο ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων αὐτοῖς, μαχαίρας καὶ σπαθίσας καὶ τὸ πάτριον ἔθος, μάλλον αὐτὸς ὀνομακλεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τοῖς μὲν ἀναχωρῆσαι, τοὺς δ' ἐγγὺς θεσπελθόντας τηρεῖν αὐτὸ, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τοῦ δ' ὄχλου θεσπελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κατὰ φυλὰς τοῦ λαοῦ τῶν ἑβραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ διξαμένῳ ὄρυξε βαθυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χίζας ὀνὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ καθ' αὐτῶν ὀνομάσας τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ τῆς κρουνῆς ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος, καταχεσθῆναι δ' θυσιαστηρίου, ὡς ὑπερβάλλειν αὐτὸ καὶ τὸν διξαμένῳ ἅπασαν ὕδατος χωνθῆναι πηγῆς ἀναδυείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἤρξατο δύχεσθαι τοῦ θεοῦ καὶ καλεῖν αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τῷ πεπλανημένῳ πολιτῶν ἤδη χρόνον λαῷ, φανερὸν τὸν αὐτὸ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, δ' πλῆθος ὁρῶντος, ὅπ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

A Quis enim locus eſt ad quem attracturos te nō miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego regem adeo, te Dei ſpiritus quo agitaris aliò rapiat. & rex te non reperto fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tam ſecurus, quum ſcire poſſis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta cōntrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque
B eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione. Tun' ille es, inquit, Hebręorum turbator? túne ſterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, &
C totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimúlque ſuos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad conſtitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio conſiſtit, &, Quouſque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrum verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini: quòd ſi non huic,
D ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare ſuos deos, vt ligna velint accendere.
E Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores ſacrā rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. Cúmque ſuis precibus & in vocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à mane vſque meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſuacorpora incidentibus, cùm iam
F ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis illis fanaticis iuſſit vulgum propius obſeruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui poſtquam acceſſit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Iſraeliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditque circū illud foſſam bene profundam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimáque deſuper impoſita, quatuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſſit effundi, ita vt foſſa quoque repleretur
G aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precariſque vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus ficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Israelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Israelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3. Reg. 19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplum quendam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuùm prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriũdum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναξηρᾶναι καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ φανερὸν γενέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τοῦτο ἰδόντες, ἔπεσον ὅτι τὸν γνῶ καὶ σεβασκιμώτερον ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα ὑπὸ φαύλου καὶ μοχθηροῦ δόξης πεπτωκότα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλίας τοῦτο παραγγείλας ἔφη γὰρ καὶ τῷ βασιλεῖ προθύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἡλίας δ' ὅπῃ τὸ ἀκροτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ὅπῃ τῆς γῆς, προσηρείσατο τοῖς γόνασι τὴν κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὅπῃ τινα σκοπιὰν εἰς τὸν θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἀν εἴ τι νεφέλιον ἐγγεγμμένον πόθεν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶδ' συνέβαινε τὸν ἀέρα. τοῦ δ' ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη βαδίσας ἑωρακέναι μελανόμμον εἰπέ τι τοῦ ἀέρος, ὑπὸ πλείονος ἴχνους αἰθερομένου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς ἰσραέλ πόλιν ἀπῆγετο. μετ' οὐ πολὺ δ' τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμα τε λαῖλαπος γενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραήλας ἀζάρου πόλεως συνέδραμε. μαθοῦσα δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὁρμηθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσαι. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὶ λεγομένην. ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἔστι αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς ἐχόντων κατὰ τὴν ἰδουμαίων γῆν καταλεπὼν δ' ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. δύο ἄμμος δ' ἀποθανεῖν, ἢ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῆν γένηται. κατακοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγειρόντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἀναστὰς εἶσει φαγεῖν καὶ πιεῖν ἄρτου ἔνθεν καὶ ὕδωρ. φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ συναγὸν καλούμενον ὄρος ἀφίκετο, ἔνθα μωυσῆς τοὺς νόμους ἀφ' θεοῦ λέγεται λαβεῖν. διῆλθεν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἰσῆσι. καὶ διετέλει ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐφθέγξατο δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεὶς καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἐκεῖσε. ἔλεγε τὸ, κτείνας μὲν τοὺς προφήτας τῆς ξενικῶν θεῶν, πεῖσας δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖσθαι ὅπῃ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἡ βασιλέως. πάλιν δ' ἀκούσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὕπαθρον τῇ ὄψεσθαι, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐπακούει, καὶ λαμπρὸν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν παρακελεύεται, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῆς ἐχθρῶν αὐτοῦ. πρεσβύτερόν τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, δεκάδας ἡ πλήθους βασιλέα ἀνοιῶν τὸν νεμεσαίου παῖδα. ὃν δαμασκηνὸν ἡ τῆς σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ δὲ αὐτῷ προφήτην ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ

ἠμύσεσθαι ἐκ πόλεως ἀβελᾶς. ὀλοφυρεῖ δ' ἀσεβῆς ὄχλος, τὸν μὲν, ἀζάηλος, τὸν δ', ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. καὶ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

καὶ μετ'

ἢ μετ' αὐτὸ τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέῤῥιψεν αὐτῷ τὸ ἱδιον ἱμάτιον. ὁ δὲ
Ἐλισσαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν Ἠλίᾳ. δεηθεὶς δ' συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοῖς γονεῦσι ἀποτάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ἀποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ λαβὼν Ἠλιοῦ τὸν ἄ-
παντα χρόνον τὸ ζεῦγος ἔθυσε καὶ μαθητὴς καὶ διάκονος. ἐπὶ μὲν
οὖν τοῦ τότε προφήτου, τοιαῦτα ἐγένετο. Ναβοῦθος δέ τις ἀ-
πὸ πόλεως Ἰεζραέλης, ἀγροικίαν ὢν τοῦ βασιλέως Ἀχαβου B
καλουμένου αὐτῷ ὑποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὴν πλη-
σίον αὐτοῦ τῆς ἰδίων ἀρετῆς, ἵνα σωμάτιον ἐν αὐτῷ ποιή-
σῃ κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, δίδοσθαι ἔφασκεν
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκείνου. τοῦτο
μὲν οὖ φησι ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τοῖς ἰδίοις
κατατρύσασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυ-
πηθεὶς δ' ὡς ἐπ' ὄψει τῇ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ
βασιλεύς, ἔτε λουτρὸν προσηνέγκατο, ἔτε ξοφιῶ. ἡ δ' C
Ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένη ὅτι λυπεῖ, καὶ
μήτε λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ προπέπτωται, μήτε δεῖ-
πνον, διηγήσατο αὐτῇ τὴν ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς
χρηστάμενος ὑπερκεισαι πρὸς αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς
ἐξουσίας ὑποδεεστέρως ἐξειλεῖν μὴ τυχὼν ὧν ἠξίω. ἡ
δ', μὴ μακροψυχεῖν ὀλίγου τούτοις παρεκάλει. παυσάμενον
δὲ τὸν λύπης, ὅτι τὴν σωμάτων ἐπιθυμίαν τοῦ σώματος πρό-
νοιαν. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ
προσχρῆμα πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας D
τῆς ἰσραηλίτιδος, ἐκ τοῦ ἀχάβου ὀνόματος. ἐνεγκοῦσά τε κε-
λεύουσα, καὶ ποιησαμένους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν
αὐτὸν ναβοῦθον. εἶτα γὰρ αὐτὸν λίθοις βλῆσαι. προσ-
κλασαμένους δὲ ἐκ τῶν πολιτικῶν τινας τοὺς καταμαρ-
τυρήσοντας αὐτοῦ ὡς τὸν θεὸν τε εἴη βλασφημήσας καὶ
τὸν βασιλέα, καταλεῦσαι, καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ
τρόπῳ. καὶ ναβοῦθος μὲν ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ἔτως
καταμαρτυρηθεὶς βλασφημήσαι τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον
βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ E
ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, εἰσπεσὼν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρο-
μεῖν τοῦ ναβούθου ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ
ἄχαβος ἤδη τοῖς γεγυμνασμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὴν
κλίνης, ὁρμᾷ ἐπὶ τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγα-
νακτήσας δὲ ὁ θεὸς, πέμπει τὸν προφήτην Ἠλίαν εἰς τὸ
ναβούθου χωρίον, ἀχάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ φεύγοντι
προσεγομένῳ ἐρησόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπό-
την τοῦ χωρίου κληρονομήσειν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δ' ἦκε F
πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσα-
σθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἐπὶ ἁμαρτήματι ληφθῆναι
ὑπ' αὐτοῦ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νε-
κρὸν ὑπὸ κυνῶν διασπασθῆναι συμβήσεται, τότε αὐτοῦ αἷ-
μα, καὶ τὸν τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, ἐπὶ πᾶν αὐτοῦ τὸ γένος
ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβήσαντα τολμήσαντος, καὶ πάντα
τοῖς πατρίοις νόμοις πολιτευσάμενον ἀδίκως ἀπηνέστατα. ἀχάβῳ G
δὲ λύπη τῷ προσεγομένῳ εἰσπλεῦσαι καὶ μετάμελος, καὶ
σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνὸς τοῖς ποσὶ διῆλθε, οὐχ ἁ-
πλοῦς ἐφοβήθη, ἀνομολογούμενος δὲ τὰ ἡμαρτημένα, καὶ
τὸν θεὸν ἵλεων ἐξευμενίζων. ὁ δὲ ζωὸς μὲν αὐτῷ πρὸς τὴν
προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὴν τοῦ ἤθους ἡμερότητα, ἐπὶ τοῖς γε τολμηθεῖσι μετανοεῖν. τελέσειν δὲ τὴν ἀπει-
λὴν ὅτι τῷ υἱῷ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui cueſtigio prophetare occœpit, relictisque bubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis A- XIV.
zari, quum prædium haberet regiis fundis 3. Reg. 21.
contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitatur quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium cueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syria rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20. DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem triginta duobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missóque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato quo venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere abducto exercito regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, ad mitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat proprer amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responso referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēte, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mādat circūuallari vrbē & aggerē, erigi,

Κεφάλαιον η'.

Ως Ἀδὲρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς δὶς ἐπ' ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη.

Τῶν δ' ὧδε τὸν ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ τοῦ ἀδάδου υἱὸς, βασιλέων τῶν σύρων καὶ δαμασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τ' χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν εὐφράτου βασιλέας πεντήκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἄχαβον. ὁ δ' οὐκ ὢν ὅμοιος αὐτῷ τ' στρατιᾶς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρεταξάτο, πάντα δ' εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν σαμαρείᾳ. τείχη γὰρ αὕτη λίαν ὀχυρὰ ἐπεβέβλητο, καὶ τὰ ἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δ' σύρος, ἀναλαβὼν τ' δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ σαμάρειαν, καὶ προσκαθίσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δ' κήρυκα πρὸς ἄχαβον, ἠξίου πρεσβύτας δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν ἀπερ δηλώσει τὴ βούλῃ. ὡς δ' ἰσραηλίτ βασιλέως πέμψαντος ὁπλιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τ βασιλέως, τ' ἀχάβου πλοῦτον, καὶ τὰ τέκνα αὐτ', καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἱ δ' ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτὸν τούτων ὅσα βούλεται συγχωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξειν καὶ παύσεσθαι πολιορκῶν. ὁ δ' ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐπέλθοσιν πορευθεῖσι λέγειν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἐ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου παῖδες, κτήματα εἰσὶν αὐτ'. ταῦτα δ' ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν ὁμολογηκότα ἤδη παῖδα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὴν ὅπουσαν ὑπ' αὐτ' δούλους, ὡς ἐρευνήσοντας, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐπέλευσε δίδοναι πᾶν ὅτι ἂν ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψουσιν. ἄχαβος δ' ἀγαθὸς, δὶς τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τ' τῶν βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος εἴη σωτηρίας αὐτ' καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας παρέδωκε τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀποχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ δηλῶσαι ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νῦν δ' ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε παίδων οἰκείας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐρεῖ δ' ὑμᾶς οὐκ ἂν φείσαιμεν, ἀφορμὴν δ' ἂν τ' ἀπ' αὐτῷ τῷ ὑμετέρων ἀνδρῶν φειδομένους εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσομεν μὲν τὰ ὑμῶν δικαιοῦντα. τὸ δ' πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῷ κατ' αὐτὸν συμβούλων, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβευταῖς ἀποκεκριμένοις λέγειν ἀπελθοῦσιν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον αἰτηθεῖσιν ὑπ' αὐτ', καὶ νῦν ἐμμένει τ' τῷ πολιτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δ' τὴν δευτέραν αἴτησιν οὐχ ὑπακούει, ἀπέλυσεν αὐτούς. ὁ δ' ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, εὐθὺς ἔπεμψε πρὸς ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλότερον τῶν τειχῶν, οἷς κατεφρόνει, χῶμα τούτοις ἐπαίρειν αὐτ' τῷ στρατιᾷ, καὶ δράκα γῆν λαμβάνουσιν. ἐμφανίζων αὐτῷ τὸ πλῆθος καὶ κατὰ πολὺ τούτου μὴ ναυχᾶσθαι δεῖν ὁπλισμένου καὶ παρασκευασμένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω γιγνόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ ἀπαγγείλαντα τὰ βασιλέα μὴ ξιάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ δ', εὐθέως τοῦτο προσέταξε, καὶ ἐφεστρατοῦ τῷ πόλιν, καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλεσθαι, & μηδένα φόβον ἀπολειπῶν πολιορκίας. ἐν δ' Ἄχαβος τούτων ἀφειστήκει ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. θαρρεῖ δὲ καὶ τῷ φόβῳ ἀπολύεσθαι, ἀφροήτου τινὸς αὐτῷ ἀφικομένου. καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι παντὸς τοσούτους τῷ πολεμίων μυριάδας ὑποχείριους. πυθομένῳ δὲ, διὰ τίνων αὐτῷ ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σοῦ διὰ τὴν ἀπειρίαν σπάνιον. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς εὑρέθησαν δ' ὡς διακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα δύο, μαθὼν δὲ σῦρον πρὸς δωρεὰν & αὐτὸν τὸ στράτευμα, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τοῖς δὲ σκοπῶν ἀπηγγελκότων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς μὴ εἰς μάχην ἰέναι προσελκυσθέντας, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, αὐτὸς δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως δὲ τὸ στοιχεῖον. ἦν δ' ἑτοίμως ἄχαβος καὶ τἄλλα στρατιὰ ὑπὸ τῷ τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπεκτείνασι. καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι δὲ στρατοπέδου διώκουσιν. ἰδὼν δὲ τοῦτο νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι καὶ τἄλλα στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, μὴ φρονίμως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύροις. ἐκράτησεν αὐτῶν. εἰ γὰρ προσέδοκων αὐτοὺς ἐπεξελεύσεσθαι. καὶ δὴ δὲ τὸ γυμνοῖς καὶ ἀθύροις ἐπροσέβαλλον, ὡς τε τοὺς παντοπλίας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλειπεῖν, καὶ δὲ βασιλέα ἁρματηλασίᾳ μόλις ἐφ' ἵππου ποσσάμενον δὲ φυγεῖν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύρους ἤνυσεν, ἀναγαγὼν αὐτούς. διαπασάς δὲ τὸ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλοῦτος δ' ἐν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα δὲ ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. δὲ δὲ προφήτου φράσαντος ἀδάδῳ φήσαντος, καὶ τὸν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ἐνιαυτῷ πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν δὲ σύρου, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τούτοις ἦν. ὁ δὲ ἄδαδος, διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μὴ ἔσπερ ἐδυνήθη στρατεύσασθαι, συνεβουλεύσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ἐπιστρατεύσηται τοῖς ἰσραηλίταις. εἰ δ' ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τούτοις, καὶ διὰ δὲ τοῦτο ὑπ' αὐτῶν νικᾶσθαι. κρατήσειν δ' ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τούτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων στρατάπας καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ δὲ χώρας δὲ αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταύτα εἰρῆσθαι καλῶς ἔτους διακόσμησε δὲ δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ δὲ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, & ἡδόμενος πρὸς πόλει τινὶ, ἄφεκα δ' αὐτῇ λεγομένῃ πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὲν τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' ἦν ὀλίγον αὐτῷ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀντιπαρεβαλλόμενον. δὲ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νικήσειν δὲ θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν ὅπερ καὶ τοῖς σύροις. ἐπὶ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ δὲ ὀρθρου προελθόντων ἐκ δὲ στρατοπέδου δὲ πολεμίων, & διατεταγμένων πρὸς μάχην, ἀντεπῆγε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, χαρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, ἔφυγον τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

A & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd B Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cedendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum D paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽ tumque in sua ditione tam equitum quàm peditum conscriberet. Placuit regi consilium, deditque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deindè propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia in prælio verò centum millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneã cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicum habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantùm gratiam petere Adadum ſignificant, dedititium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſque loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta ſacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet, Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptúmque oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere, Adadus actis gratiis quàm longa ſibi vita daretur memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, rediturúmque Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, acceſſit ad quendam Iſraelitam iuſſitque eum vtvulnus ſibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita euenisſet, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo periclitari ſe nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo meritò id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Micheas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quo maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

A καὶ διώκειν ἐπίοντα κτείνων. οἱ δ', ὡς ὑπὸ τὴν ἁρμάτων, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τὴν Ἄφεκα πόλιν αὐτῷ ἀπιόντων· ἦν καὶ αὐτοῖς, τῷ τειχῶν αὐτοῖς ὑπτιασόντων, ὅπτιες δισμύριοι ἐπεσον χίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ σύρτι ἀδάδος, φεύγων μετά τινος πιστοτάτου τῷ οἰκετῶν, εἰς ταμεῖόν τι οἶκον καταβὰς. τούτων δ', φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων τοὺς τῷ Ἰσραηλίτῃ βασιλέας, καὶ δυτήσειας τῷ σωτηρίᾳ τρόπῳ τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αἰτεῖν τῷ Ἀχάβῳ λαβεῖν εἰ συγχωρήσειε αὐτούς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκαν. οἱ δ', σάκκους τε δυσάμενοι, καὶ χοινίκια τοῖς κεφαλαῖς ὡς ἐπὶ θριάμβοις, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἄχαβον παρεγένοντο, καὶ δηλοῦσι τὸν Ἀδάδου σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ τῆς χάριτος ἡμῖν ὀφειλόμενον. ὁ δ', συνήδεσθαι φήσας αὐτῷ σωθέντι, καὶ μηδὲν τὸ μάχῃ πεπονθότι, πρεσβύτερον καὶ δίκαιον ἐπὶ τοῖς ἀδελφοῖς ὠνόμασε καταπυθόμενος. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ, χρηστὸν ἀδικήσειν φησάντα, ἐκφεύγουσι παραδόντες δὲ τὸ οἶκον ἐν ᾧ ἐκαθεύδετο, καὶ προσάγουσι τῷ ἁρμάτος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσαν αὐτῷ. ἄχαβος δὲ δεξιὰν αὐτῷ τείνει δέξιαν, καὶ βιβάσας ὅτι τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε καὶ μηδὲν τῷ ἀσύνηθες προσδοκᾶν. Ἀδάδος δ' εὐχαριστοῦντος, καὶ παρ' ὅλον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον ἀπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὁμολογοῦντος. καὶ τὰς πόλεις τῷ Ἰσραηλίτῃ ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. καὶ ἐμπορίου, ὡς τὰ ἑῷα λαμβάνειν εἰς αὐτούς, ἐξουσίαν καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν ἔσχον ἔτυχον ποιεῖν, ἐδόσαν. ἠρωμένων δ' αὐτοὺς ὅρκων καὶ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτοῦ Ἄχαβος, ἀπέπεμψε εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαρχίαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Ἀδάδου πρὸς σύρους βασιλέως στρατείας, ὅτι Ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις Μιχαίας τέκμαρ, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. ἔτυπτε γὰρ παίοντι, καὶ βάλλοντι ἔθνει. ὁ δὲ μὴ πειθόντος προσεῖπεν αὐτῷ ὠδαμοῦ σαντι, τῷ θεοῦ προστάγματον, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δὲ τοῦτο τῷ ἀνθρώπῳ, πρὸς ὃν ἐτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέταττεν. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτῷ τὸ πρόσωπον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, στρατιώτην εἶναι, καὶ παραλαβεῖν δεῖν φυλακὴν παρὰ τοῦ αἰχμαλώτων παρὰ τοῦ ταξιάρχου. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ παραδεδεκότος δοὺναι δίκην. ἀκούσας ταῦτ' ὁ Ἄχαβος ἐπαινέσας τὸν αἰχμάλωτον δίκαιον ἔφη τὴν ἀπόφασιν εἶναι. σὺ γὰρ ἀπὸ σαυτοῦ τὴν κρίσιν ἐποίησας. ἦν δὲ τοῦτο προφήτης, ὃς τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκέλευσε τὸν Ἀδάδου τοῦ σύρου βασιλέως στρατείας, ὅτι Ἄχαβον καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας, τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις Μιχαίας τέκμαρ, προσελθὼν ἑνὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. ἔτυπτε γὰρ παίοντι, καὶ βάλλοντι ἔθνει. ὁ δὲ μὴ πειθόντος προσεῖπεν αὐτῷ ὠδαμοῦ σαντι, τῷ θεοῦ προστάγματον, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δὲ τοῦτο τῷ ἀνθρώπῳ, πρὸς ὃν ἐτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσέταττεν. πλήξαντος δὲ ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτῷ τὸ πρόσωπον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, στρατιώτην εἶναι, καὶ παραλαβεῖν δεῖν φυλακὴν παρὰ τοῦ αἰχμαλώτων παρὰ τοῦ ταξιάρχου. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ παραδεδεκότος δοὺναι δίκην. ἀκούσας ταῦτ' ὁ Ἄχαβος ἐπαινέσας τὸν αἰχμάλωτον δίκαιον ἔφη τὴν ἀπόφασιν εἶναι. σὺ γὰρ ἀπὸ σαυτοῦ τὴν κρίσιν ἐποίησας. ἦν δὲ τοῦτο προφήτης, ὃς τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκέλευσε τὸν

B

C

D

E

F

G

τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφίητα αὐτὸν διαφθαρῆναι τιμωρίαν ἀδικῶν βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μισηλάσαι), καὶ ποιῆ μὲν δοῦναι αὐτὸν ὅπ' ἐμοῦ κτείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῶν στρατιᾶς αὐτοῦ. παρεξιὼν δὲ ἐκεῖνος δὲ ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸ μὲν, ἐγκλείσαντα φυλακῇ σκληρᾷ ἐκέλευσεν. σοφισμὸς δὲ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ μεγάλου λόγους, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

CAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

Καὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λοιπὸν, ἐπάνειμι δὲ πρὸς τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ φυλῇ ὑπηκόων χώρᾳ καταστήσας, ἤδη ἦν τέλειον ἐκ τοῦ ἀβιὰ τοῦ πάππου καταλειφθείσης τῆς ἐν ἐφραὶμ κληρουχίας, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῆς δέκα φυλῶν, φεύγειν ἠναγκάσθησαν. ἀλλ' εἶχεν εὐμενῆ τε καὶ σωτῆρα τὸν θεὸν, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἤδη ποιούμενος τῆς θεοῦ ζητήσεις. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πλησίον βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλοῦτόν τε ποιήσασθαι βαθύτατον, καὶ δόξαν ἀραδαν μεγίστην. ἔτει τε δὴ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τῆς χώρας, ἐπέλευε τοῖς γλυφοῖς περιελθόντας, ἅπασάν τε λαὸν τὸν κατ' αὐτὸν διδάξαι τὸν πόλεως τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάσσειν τούτοις, καὶ ἀσκεῖν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ. καὶ ἦλθε πᾶν τὸ πλῆθος οὕτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οὔτε περιχώριοι διετέλουν στέργοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρηνεύοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἀγορήσουν κατ' ἔτος ἄρνας ἑξακόσια καὶ ἑπτακοσίους. καὶ ἐρίφους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠχύρωσεν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπιτηδείως ἐπεσκεύασεν. ἦν δὲ καὶ τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδας ἑπτακοσίας, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωανὴς ὁ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ, καὶ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἔχων τοξότων πεζῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ἀκοντιστὰς δέκα. τὸ πλῆθος τῆς βασιλεῖ προσκειμένης, πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωράμῳ τοῦ ἀχάβου θυγατέρα τὴν τῆς δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. παρελθόντα δ' αὐτὸν μετ' οὐ πολὺν χρόνον εἰς σαμάρειαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, οἴνου τε καὶ σίτου καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι καὶ τὸν υἱὸν βασιλέως, ἵνα τοῦ ἐν γαλαδίτῃ πόλιν ἁρπάσαντα ἀφελῆται. τὸν γὰρ παῖδα αὐτῷ πρόσφορον τυγχάνουσαν, ἁρπάσαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τῷ δὲ ἰωσαφάτου τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλομένου, καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ, μὴ ἐλαττοῦσθαι τῆς ἐκείνου, καὶ μεταπεμψαμένου τοῦ δυνάμεις ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντες ὅτι τοῦ ἰδίου θρόνου ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διένεμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλευσεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀπαντᾶν, εἰ τῆς ὅτι τὸν σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι τοῦ στρατεύειν. καὶ γὰρ εἰρήνη κατὰ τοῦτο τοῦ ἀχάβου πρὸς τὸν σύρον ὑπῆρχεν, ὅτι ἔτη τρία διαμείνασα, ἀφ' οὗ λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deuum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vthinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruatiam atque religionis cultum docere quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem mutuo lata cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quę ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret. ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque folio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceſſitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis ſuis prophetis numero quadringẽtis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit regi bellum cõtra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendum enim Syrum, & in poteſtatem venturum, quemadmodum antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percõtatusque eſt Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipſe à Syrorũ rege occiſus pereat, & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum. Eum vocari Michæam Iembleæ filium. Ioſaphato verò poſtulante eum produci miſſus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michea, verſus ad Ioſaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtanter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victorię ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Micheas gatriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Iezraelam in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus regis ſãguinem, quemadmodũ lampſiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri, qui longe præſtantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd periturus ſit rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm vetax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quòd hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq. ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non ampliùs dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falſis quàm veris prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum preſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandã cornibus vniuerſam Syriã. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ί.

Ως ἄχαβος ὑπὸ σύρων τρατευσάμενος ἡττήθη τῇ μάχῃ, & αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' ἄχαβος τοὺς αὑτῷ προφήτας, τετρακοσίους τὸ ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἐρέσθαι τὸ θεόν, εἰ δώσουσιν αὐτῷ τρατευσαμένῳ ὅπως τὸ ἀδαδου νίκην & καθαίρεσιν πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸ πόλεμον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐπὶ τρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τῶν σύρων, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὴν ὡς καὶ τὸ πρόσθεν. σαφεὶς ἐπὶ τῷ λόγων ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφῆται παρατυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ ἀχάβου, εἰ μὴ ἕτερός τις ὅτι προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' ἄχαβος, ἔφη μὲν ἔφη, μισεῖν δ' αὐτὸν καὶ προφητεύσαντα, μὴ πρεπόντα ὅτι πεθνήξεται ὑπὸ τοῦ σύρων βασιλέως, καὶ δι' τοῦτο ἐν φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ μιχαίαν, υἱὸν ἰεμβλέου. τοῦ δ' ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν πρασχθῆναι, πέμψας διήκουσον, ἄγειν τὸν μιχαίαν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ὁ διήκουος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ὀκνῶν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅπ αὐτῷ πρὸς τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴρηται. ὡς ἦκε πρὸς τὸν ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ ταὐτὰ ἐκέλευσε. δεῖξαι τὸν θεὸν αὐτῷ τοὺς ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν σύρων, καὶ διασκορπιζομένους, καθάπερ ποιμένων αἰρημένων τὰ πρόβατα. ἐλεγέ τε σημαίνειν τοῦτο μοι, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεισθῆναι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ μιχαίου πρὸς ἰωσάφατον, ὁ ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τοῦτ' ταὐτὰ προφήτου πρός με δι' ἄθεσιν. τοῦ δὲ μιχαίου εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρορμήσειν αὐτὸν εἰ. ψευδοπροφῆ, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, ἢ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐπ' ἐννοίᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν μιχαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθῆ. τεκμηρίοις δ' ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. καὶ γὰρ τοῦτον ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνῶν λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβούθου δὲ αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἐκεῖνος ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ ταναντία λέγων, ὃς καὶ ἡμερῶν ξιφῶν φάσκων ταύτης τεθνήξεσθαι. γνώσεσθαι δ' εἰ πάρ ὄζιν ἀληθὴς καὶ θεοῦ πνεύματος τοῦ δύναμιν ἔχει. δύο γὰρ βραπιδεῖς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφέντε μου τοῦ χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τοῦ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξηράνε δεξιάν. ἀνήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας γεγενῆσθαι. ὡς οὖν πληξάντος αὐτὸν μιχαίου, σωσθῆναι μηδὲν παθεῖν, ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τοῦ στρατιὰ πρόθυμος ἦν ὅπ τὸν σύρων. εἰκὸς γὰρ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ ταῖς θεοῖς, τοὺς ψευδοπροφήτας, ἵνα λάβῃ τὸ ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίας δ', σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσιν καταστρέψαι συρίαν, μιχαίαν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας εἰπόντα

πῦ

τ σελίαν ταμεῖον ἐν ταμείῳ κρυβησόμενον ἀμείψῃν, A ζητοῦντα φυγεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκλω, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς ἀχάμωνα τ τ πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ πλεονάσταγον. καὶ ἄχαβος μὲν, καὶ ἰωσαφάτ, ὁ τῆ ἱερουσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθην πόλιν τ γαλααδίτιδος. ὁ δ τῆ συρῶν βασιλεὺς ἀκούσας αὐτοῦ τ στρατείαν, αὐτεπήγαγεν αὐτοῖς τ αὐτ στρατιάν. καὶ οὐκ ἄπορον τ ἀραμάθης στρατοπεδεύειν). σωείθεντο δ, ὅτε ἄχαβος καὶ ἰωσάφατος, ἀποθέσθαι τὸ βασιλικὸν σχῆμα. τ δ ἱερουσολύμων βασιλέα, τ αὐτοῦ στολὴν ἔχοντα φῆναι ἐν τῇ ὡδε τάξει καταστοχιζόμενον τὰ περὶ τοῦ μιχαίου προειρημένα. εὗρε δ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίκα τοῦ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ ἄβδαδος ὁ τῆ συρῶν βασιλεὺς, παρήγγελε τῇ στρατιᾷ δίχα τῆ ἡγεμόνων, μηδένα τῆ ἄλλων αἱρεῖν, μόνον δ τὸν βασιλέα τῆ ἱερουσολυμιτῶν. οἱ δ συρεῖς, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐστῶτα B περὶ τ τάξεως, καὶ τ τὸν εἰκάσαντες εἶ τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ αὐτ, καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν οὐκ ὄντα τ τὸν, αἰσχύνησαν ὀπίσω πάντες. ἀχαρμώνης δ ἠκὼς ἄχει δίλης οἰᾶς γενομένης, μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναι οὐδένα κ τὴν τοῦ βασιλέως ἐντολὴν. ζητοῦντες τὸν ἄχαβον αἱρεῖν μόνον, καὶ δύρειν οὐ δυνάμενοι. πᾶς δ ἐπὶ βασιλικὸς τοῦ ἀδάδου ἄμανος ὄνομα, βέλος ἐξ δύσεως εἰς τοὺς πολεμίους, πεπώκει τὸν C βασιλέα δίχα τοῦ θώρακος, κ τοῦ πνεύμονος. ἄχαβος δ τὸ μὲν συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιησαμένου τῆ στρατεύματι φανερὸν μὴ ἐξαπίνης. τὸν δ ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαι τὸ ἅρμα καὶ ἐξαγαγεῖν τ μάχης. χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δ, ἕως δὴ τοῦ ἁρματος, ἄχει δύνοντος τοῦ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. καὶ τὸ μὲν συρῶν στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τ παρεμβολήν. διηλώσαντος δ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τεθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. D κομίσαντες δ τ ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύσαντες ἐν τῇ ἰεζαρὰ κρήνῃ, ἐν ᾗ κατημαγμένον τῶν τοῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τ ἠλίου προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες, ἀπελιμήσαντο τὸ αἷμα. αἱ δ ἑταιρίζόμεναι, ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπὸν λουόμεναι τούτῳ διετέλουν. ἀπέθανε δ ἐν ῥαμαθῶν, μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν ἀχάβῳ τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα E τε τὸ θεῖον ἡγεῖσθαι, καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχοῦ καὶ σέβειν, καὶ τ ἀληθείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἢ βούλησιν πιθανώτερα δοκεῖν. ἐπολαμβάνειν δ ὅτι προφητείας, ἢ τ δίκα τῶν τοιούτων προγνώσεως οὐδὲν ὄφελος συμφερότερον, παρέχοντος οὔτε τοῦ θεοῦ, τὸ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαι τε πάλιν ἐκ τῶν ἀεὶ τ βασιλέα ἡμῶν σοφιζομένους προσπίπτειν τ τοῦ χρεὼν ἰσχύι, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ δύναται φεύγειν ὄφελος. ἀλλ' ἐπεὶ τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπὶς κολακεύουσα χρηστὰς, αἰσθέσθαι τὸ πάθος αὐτῶν κρατήσῃ ἀδύνατον. φάσκει οὖν κ ἄχαβος ἐπὶ τούτου τῷ δίκαιον ἀπατηθεὶς, ὡς ἀπίστησαν μὲν τοῖς προλέγουσιν τ ἥττων. τοῖς δ τὰ πρὸς χάριν προφητεύσασι πιθανοῖς, ἀποθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat pœnas vaniloquij, iratus rex iubet cum apud Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custodia, nec aliud quicquam præter panem & aquã ei præberi. Atque ita duo reges versus Ramatham cum copiis profecti sunt, quo audito rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha castra posuit. Conuentum autem erat inter reges socios, vt Achabus priuato habitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo faciliùs Michææ vaticinium eluderent. sed inuenit eum fatum etiam sine insignibus. Adadus enim mandauit per tribunos militi, vt neminem alium occideret, sed solum regem Israelitarum. Syri verò primo congressu videntes Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse Achabum impetu facto eum circumuenerũt: sed postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ, omnes se retro receperũt. à mane autem vsque ad vesperam pugnantes & vincentes occidebant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ Achabum ad necem quærendo, nec tamen inueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, missa in incertum sagitta, regem per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus autem noluit hoc scire suum militem, ne terga verteret: sed aurigam iussit currum extra prælium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, perstitit tamen in curru vsque ad solis occubitum, & tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs interiit. iámque appetente nocte Syri se in castra recipiunt: & quamprimùm de caduceatorem de Achabi morte cognitum est, solutis castris domum quisque reuertitur. Cadauer regis Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. & cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõtem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo fonte aquabuntur. Mortuus autem est apud Ramatham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quoniam vtriusque prophetæ prædictionem euentus consecutus est, veneranda sunt illorum oracula, eisque semper plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiam loquuntur sermonibus: nec aliter existimare quàm quòd nihil sit illis vtilius, quando quidem per ea diuinitus monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco subit animum, quòd insuperabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præsciatur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu homines sibi vana spe blandiuntur, donec in illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non crederet, & à prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in principatum Ochozias filius succedit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ϛρατευσάμβρος ὁ ἀχάβυ παῖς, ἰώραμος ὅλῃ μωαβίτας, κρατήσαν αὐτῷ. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλέων τῷ ἱεροσολυμιτῷ, τὴν ἀρχὴν πᾶσαν λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οπ ϛρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτῷ πᾶσα διεφθάρη. καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ παρεξ ἑνὸς ὄντος ἔπ νηπίου, καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς ἡμόμβος, κακῶς τὸν βίον κατέϛρεψε. Κεφ. γ.

Στρατία τῶ ἰωράμυ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλέως ὅλῃ τοὺς σύριος. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῶ ἵππαρχου καὶ ἡ γλυκὰ αὐτῷ, καὶ ὁ τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οπ ὁ ἰηοὺς ἐβασίλδυσε τῷ ἰσραηλιτῷ ἐν σαμαρείᾳ ἔτεσιν κη', καὶ οἱ παῖδες αὐτῷ ὅλῃ γλυκεᾶς τέσσαρας. Κεφ. ϛ.

Ως γοθολία, τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἐβασίλδυσεν ὅλῃ ἔτη ἑπτὰ. ἧ ἀπέκτεινεν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀποδείξας. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τῶ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅλῃ τοὺς ἰσραηλίτας καὶ ὕστερον ὅλῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας ϛρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῷ ἱεροσολυμιτῷ βασιλεὺς, ϛρατευσάμβρος ὅλῃ ἰδουμαίους, ἧ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῷ πρὸς τὸν ἰσραηλιτῷ βασιλέα ἰώασον, ἥττατας. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτῷ ὀζίας, τὰ πάτρια ἔθνη ἐχειροήσατο. Κεφ. ια.

Οπ ϛρατευσάμβρος ἀράσιν ὁ δαμασκῆ βασιλεὺς ὅλῃ ἱεροσολυμίτας, ἰώ ἀγκασεν ἀχάζιν τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πῶσαι τούτοις αὐτὸν, ὅλῃ δαμασκὸν ϛρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως χῳ κρᾶτος ἔλαβεν ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκόν. ἧ διέφθειρε μὲν αὐτῷ τὸν βασιλέα. Τοὺς δ' αὐθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἔτερα ἔθνη κατοικήσων ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἥλε χῳ κρᾶτος τὴν Σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τῷ ἰσραηλιτῷ φυλὰς εἰς τὴν μηδίαν κατῳκήσας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τῷ κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Iorami Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassas Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον α'.

Ὡς στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ὑπὲρ μνα-
σίτας κρατήσειεν αὐτῶν.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello
petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ μὲν οὖν τῷ βασιλεῖ, A
ὡδαγμοῦμένῳ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἀχάβον τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, διὰ φιλίαν δὲ τοῦ σύνου βασιλέως παλαιὰν ὡδαχὼς διὰ ὃν ἐφοβεῖτο κίνδυνον, ἐπιὼν ὁ προφήτης σωτηρίων ἤρξατο τῆς πρὸς Ἀχάβον συμμαχίας αἰδέσιμον αὐτὸν εἶναι καὶ πονηρόν. τὸν γὰρ θεὸν, ἀνδρὸς μὲν ὅλη τούτῳ διαπεφθαρμένου. βούλεσθαι μέν τοι, καὶ πάνυ μετρίως, διὰ τιμὴν ἰδίαν αὐτῷ φύσιν οὖσαν ἀγαθὴν ἔλεγεν ὃν τῇ πολιτείᾳ. καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἔπεισεν τὸν θεόν. μὴ ταῦτα δὲ τῷ χάριν ἀφεῖναι ἀθεμιτόμυθος ὢν κόλιν πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρξε, τὸν λαὸν ἐπιδιδάσκων, πάτριον νόμιμα τὰ διὰ Μωσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τῷ δικαίως τῷ πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο μηδενὶς οὔσης ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τοῦ ἐν ἀφορμῇ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένος εἰς δοκοῦντων. βραβεύειν δὲ ἅπασι τὰ ἴσα, θεὸν ἐπιστάμενους ὅτι, καὶ τὰ κρύφα προσορῶντα μόνον, ἔκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, καὶ πόλιν ἐκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέταξεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐν τῷ ἱερᾷ, καὶ ἐν τῷ λαυείτῃ, καὶ τῶν τὰ πρῶτα τοῦ πλήθους φερομένων. παρεκελεύσατο δικαίας καὶ δικαίως ποιεῖσθαι πάσας μὲν τὰς κρίσεις. τὰ δὲ περὶ μειζόνων διαφορῶν ἔχοντας τῶν ὁμοφύλων πρὸς ἐν τῶν ἄλλων πόλεων πέμψαι πρὸς αὐτοὺς πάλιν, τούτων δὲ μὴ πλείονος αὐτοὺς δοκοῦντας δικάζειν περὶ τῶν προσφερομένων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν ναὸν ἵδρυτο τοῦ θεοῦ συμβήσεσθαι καὶ διαιτᾶν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προθήσειν αὐτοὺς ἵδρυτο καὶ δικαστάς. ἄρχοντας δὲ

OSaphato autem regi post 4. Reg. 3.
suppetias contra Adadum 2. Paralip.
Achabo latas Hierosolyma 19.
reuertenti propheta Ieus
occurrens, reprehendit
eum, quòd cum homine
impio & scelerato arma
coniunxisset. Deum enim indignè tulisse hanc
societatem: seruasse tamen eum propter suam
bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fe-
cerit. Post eam admonitionem rex supplicatio-
nibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam
suam ditionem perlustrauit, populum leges di-
uinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis
docendo: constitutisque oppidatim magistra-
tibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respe-
ctu habito ius populis dicerent, nec munerì-
bus corrupti, nec magnatum aut diuitum cap-
tantes gratiam: omnibúsque quòd æquum est
redderent, scientes quòd etiam occulta Deus
inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tri-
buum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus
hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitā-
rum ordine, & è primatibus optauit, & hos
priùs monitos vt iustè & accuratè iura popu-
lo redderent. Quòd si grauiores contro-
uersiæ deferrentur ad eos ex aliis cogna-
tis vrbibus, de horum negotiis maior et-
iam diligentia decerni voluit: quòd eam
vrbem maximè æquitatis seruantem esse de-
ceat, in qua & templum simul haberetur &
regia. eius summos magistratus ex amicorum

numero præposuit, Amasiã sacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balsamum. Iosaphatus autem cùm audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coràm numen præsens inuocet, diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed puguantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendásque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debacchantur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria concontigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificę victorię fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῶν ἀποδίωκουσιν, ἀμφίαλον τὸν ἱερέα, καὶ ζαβδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, τῶν τὸν ξόφον διέβασε τὰ στρώματα. καὶ ἦ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μωαβῖται καὶ ἀμμανῖται, συμμαδιαλαβόντες καὶ ἀράβων μεγάλην μοῖραν, καὶ κατεστρατεύοντας πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, ἑξακοσίους ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. γθνάται ἦ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ καλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἦ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τὴν βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, διέσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τὸν δῆμον τῆς ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν. καὶ τὰς κῆ πρόσωπον τὸ ναοῦ κλίνετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν σῶσαι αὐτὸ δύναμιν καὶ ἰσχὺν, ὡς τὰ τιμωρήσασθαι τοὺς δίκη στρατεύσαντας. ἐγὼ δὲ τοῦτο διηθεῖται τοὺς τὸ ἱερὸν καταπεπασμένους αὐτῷ, ὅπως ἐκβραχῆ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῷ ὅλους μὴ σεῖσαι γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀρετῆς παῦσιν αὐτοῖς. ταῦτ' ἐυχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἦ τὸ πλῆθος, γυναῖξὶ ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις προφήτης παρελθὼν εἰς μέσους τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρὸ τὸ πλῆθος λέγων, καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεων, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. προστάξας ἦ τῇ ὑπουργῇ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. ἔμελλον γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λεγομένης δὲ ἐξοχῆ. καὶ μὴ συμβαλεῖν μᾶλλον αὐτοῖς, στάντα ἦ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. ἢ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅλοι προσέκυνουν, καὶ τῷ θεῷ καὶ προσεκύνουν. οἱ ἦ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις ἐπετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τ προφήτου εἰρημένοις. καὶ μὴ θαρσεῖσθαι μᾶλλον αὐτοῖς εἰς μάχην. προσήκαμένους ἦ τοὺς ἱερεῖς μὲν τῇ σαλπίγγων, καὶ λευίτας μὲν τῇ ὑμνοῦσιν, ἐγκαθεῖσθαι ὡς ἐπὶ ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἤδη θεῷ τῇ πολεμίων. ἤρισε δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίουν. ὁ ἦ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ ἦ, δόξαντες ἀλλήλοις πολεμίους ἀπάτωνον, ὡς ἐκ τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἀσταθείαν μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύεσθαι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἔδη μὲν ὅτι τῷ θεῷ δόξῃ τ ἢ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πεῖσαι αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρτάσαι τὴν παρεμβολὴν τῷ ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅλοι ἓξ ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀπρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἦ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, ἢ θεὸς δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν εὐλόγησεν, ἀφ' ἧς καὶ προσηγορίαν ἔσχε ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δὲ ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ἔθυσεν πρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ὅλη πολλὰς ἡμέρας μὲν μόλ τοὶ

γὰρ τῶν πολεμίων αὐτ ἀφθονίαν, ἐπεπόθησαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πάντες οὗτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερᾶς αὐτῷ τῆ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχούσης. ἡ
Ἰωσαφάτης μὲν ἔκτοτε μὴ λαμπρᾶς δόξης ὅλη τὴ δι-
καιοσύνη καὶ τῆ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ δηλῶν. ἦν γὰρ
φίλος καὶ τῷ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῆς Ἰσραη-
λιτῶν, πρὸς ὃν κοινήσας ὅλη καταπλεῦσαι ναῦν, εἰς τὸ
πόντον πλουσιῶν, καὶ τὰ ὅλη θρᾴκης ἐμπόρια, διήμαρτε
τῆς κτήσεως. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ
διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι πρὸς ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν
πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσαφάτην οὕτως εἶχεν.
ὁ δὲ Ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευσε τῆς Ἰσραηλιτῶν, ὢν
σαμάρειαν ποιούμενος τὴν διαίταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα
ὅμοιος τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ
πρώτῳ τῶν Δανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμέ-
νῳ. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτους ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν
μωαβιτῶν ἀρίσας βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔμ-
προσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύ-
σατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῆς στέγης
τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς
τὸν ἀκκάρων θεὸν μάναν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυν-
θάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων
θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προστάξειν αὐτῷ τοῖς πεμ-
φθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυνθάνεσθαι αὐτῷ εἰ
θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὃν ἔπεμπε πρὸς
τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυν-
θανομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι
τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ ἀκαρδίᾳ τινὶ νόσον. τῷ δὲ ἠλίᾳ
πιστεύσαντος ἃ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγε-
λοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὲ χεῖμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν
βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τινὰ
αἰτίαν ἐπιζητήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς
ἄνθρωπον. καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν, ἀνα-
στρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ὡς ὑποτολῆς τῆς Ἰσραηλιτῶν θεοῦ,
ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τῷ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ
τὸν ταῦτα εἰρηκότα πολλάσαντος, ἀνθρωπον ἔλεγον δα-
σὺν, καὶ ζώνην περιειλημμένον δερματίνην. συνεὶς δὲ
ἐκ τούτων ἠλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέ-
λων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁ-
πλίτας, ἀνθίστασθαι πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ἀφεὶς δὲ τὸν ἠ-
λίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους
καθεζόμενον, καταβαίνειν ἤκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βα-
σιλέα. πελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἀκον-
τα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πύρ ἐκ τοῦ προ-
φήτης ἀληθὴς ὑπάρχει, δύνασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πε-
σὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, ἤρξατο, καὶ
φρικὴ κατασχεθεὶς, διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον ἅμα τοῖς
σὺν αὐτῷ. τῆς δὲ ἀπωλείας ταύτης ἀπαγγελθείσης
τῷ βασιλεῖ, πεμφθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον
ὅτι τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις ἅμα τοῖς
ἀπέστειλεν. ἀπολόμενος δὲ καὶ τούτου τῷ προ-
φήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ καταβαίνοι βουλόμενος, πυ-
ρὶ ἁλόντα κατ' αὐτοῦ πῦρ ἀπεργάσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλ-
λον ταξίαρχον. πυνθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βα-
σιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν, καὶ λίαν ὅτι-
οὖν τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἐκ
τὸν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἀκόντων προστάγ-
ματι παρέπεμπε πρὸς αὐτὸν, ἃ οἱ πρὸ αὐτοῦ πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τοῦτο αἰτίαν ἦλθον. ἐλεή-
σαι δεόμενος αὐτὸν ἠξίου τοὺς σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro
comperto crederent : manſitque vſque extre-
mum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem ami-
cus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat:
cum quo inita ſocietate parandarum nauium,
quæ merces in Pontum peterent, ac emporia
Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non
bene regerentur præ magnitudine. Quo factum
B eſt vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque
hactenus de Ioſaphato.

Achabi verò filius Ochozias regnauit apud I I.
Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & 4. Reg. 1.
vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboa-
mi primi Iſraelitarum ſe ductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defe-
cit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gra-
C dus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu con-
tracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen
erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mit-
teret. Hebræorum verò Deus Eliæ ptophetæ
mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens
percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum
non haberent, quandoquidem rex ad alienum
mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque
eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum.
D Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis
confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quo demirā-
te celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt
ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vl-
terius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo
regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus
in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi fi-
guram hominis illius deſignarent, dicebāt ho-
minem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præ-
cinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc
E deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahen-
dum centurionem cum quinquaginta militi-
bus. Is repertum in montis vertice deſcendere
iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſ-
ſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eò per-
trahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum,
quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas
preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus,
F conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt
móxque candens turbo delatus centurionem
& eius comitatum perdidit. quorum clade ad
regem perlata, iratus alium centurionem cum
toridem militibus ad Eliam mittit : qui & ipſe
cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſe-
queretur, & hunc ad preces eius ignis abſum-
pſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex
miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & man-
ſueris moribus, poſtquam peruenit ad locum
G vbi tum erat Elias, & amicè eum ſaluauit : Nō
ignoras, inquit, quòd vt regis mandato paream
inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me ve-
nerunt. Miſertus igitur mei & horum militum
volēs ac libēs deſcēde, nóſque ad regē ſequere,

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliūquisquā scire potuit qui finā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Mise bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea soluebat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ego postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret paranti bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumęorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tanta iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quánā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiā Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

Ὁ δὲ δεξάμενος τὴν δεξιότητα τοῦ λόγου καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ὡς δὲ ἐγγὺς ἦν θεὸς τοῦ βασιλέως, προεφήτευσεν αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον ἐφ' ἡλικίᾳ λέγων. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸν ὡς ἐκ ὄντος θεοῦ, καὶ οὐδὲ τὸ νόσου οὐδὲν ἀληθὲς προεῖπεν δυναμένου, πρὸς ὃν τὸν ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμψας παρ' αὐτὸ πυνθανόμενος πόσαπον ἔσαι σοι τὸ τέλος τῆ νόσου, γνῶσκε ὅτι τεθνήξῃ. καὶ ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε, δεξάμενος δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, ὁ ἀδελφὸς ἰώραμος, ἅπας γὰρ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δ' ἰώραμος οὐδὲν, τοῦ πατρὸς τὴν πονηρίαν ζηλοτύπως, καὶ ἀσέβειαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τὸν τῶν Ἑβραίων θεσμὸν, τοῖς ξενικοῖς ἐσέβετο. ἦν δὲ τἄλλα δραστήριος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἠλίας δὲ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τοῦ σήμερον αὐτοῦ τὸ τελευταῖον. μαθητὴν δ' ἐλισαῖον κατέλειπεν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. ᾧ καὶ μάλ' ἔοικε ἠλίας καὶ ἐνώχου τοῦ γραμματέως πρὸ τοῦ ἐπιμέλειας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι μετέστησαν ἀφανεῖς. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν ἰώραμος, ὅτι τὸν μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισῶν ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχαάβῳ τοῦ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε καὶ πρὸς ἰωσαφάτην, ὡς καλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τοῦ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίταις ἀφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο. ἀλλὰ καὶ τῷ ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγαγόντα ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιάδαι. ἰώραμος δὲ τοιούτων αὐτοῦ τοῦ ἰωσαφάτου τὰς συμμαχίας κομισθέντων εὐαλαβῶν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἱεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς ἐξ τῆς ἐρήμου τῆς ἰδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ὅτι τοὺς πολεμίους, οὐ γὰρ προσδοκᾶσθαι αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τὴν ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων. ὅ τε τούτων αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς σαμαρείας. καὶ ὁ τῆς ἰδουμαίας. καὶ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι καὶ τῇ στρατιᾷ προέπεσον, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὴ ἅπαντας, μάλιστα ὁ τὸν ἰώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐβόησαν πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἁμαρτεῖν παραδώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε ὁ αὐτὸν ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπύθοντο γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῶν ὄζιν. οἰκέτου δέ τινος τοῦ ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλία μαθητὴν ἐλισαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅτι τῷ συνήθει τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκὼς ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅτι τῆ στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ ἰώραμος. οὐ γὰρ, μὴ δυσχλεῖν αὐτοῦ φήσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδόκουν προφητεύειν. ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἦσαν αὐτοῦ, ἐκέλευσε τὸν ἰωσαφάτην ἐνδύσασθαι τὴν ἐσθῆτα τὴν βασιλικὴν, καὶ θυμιάσαι τὸν θεόν. ὁ δὲ ἰώσαφατ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ, εἰμὶ γὰρ ἰωσαφάτης ὅσιος ὢν καὶ δίκαιος. ἀληθεύ-

A

B

C

D

E

G

ἀχθέντος τε αὐθεφόπου πρὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπιζήτησε δὲ αὐτὸς, φεὸς τὸν ψάλλοντα σὺν θεῷ ὁρμώμενον φεσέταξε τοῖς βασιλεῦσιν, ὡς τῷ χειμάῤῥῳ πολλοὺς ὠρύζαι βόθρους. οὔτε γὰρ νέφος, οὔτε πνεύματος ὁρμωμένου, οὔτε νέτε καταῤῥαγέντος, ἔμελλε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν σεατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ἡμῖν ἀπὸ τε ποτε. ἔσαι δὲ ὑμῖν οὐ τέτο μόνον φῶς τε θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κεατήσετε τῷ ἐχθεῶν καὶ καλλίσας καὶ ὀχυεοτάτας πόλεις λήψεσθε τῷ μωαβιτῶν, καὶ δένδεα μὲν αὐτῶν κόψετε, τλὴ δὲ χόεαν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τε φεφήτου, τῇ ἐπιούσῃ φὸς ἥλιον αὐαχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς ἐῤῥύει. πολὺ γὰρ ἀπὸ τεσῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι συνέπεσεν, ὡς τε ῥεῖν τλὴ σραπὰ, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς ἔξω βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ ὅτι τῆς ἐρήμου ποιουμένους τλὴ ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δ' ὑὸς συλλέξας σραπὰ ἐκέλευσε, ὅτι τῷ ὄρεσιν συμβάλλεσθαι τὸ σράτοπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τλὴ χόεαν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι ὑ ὑπὸ τλὴ αὐτοπολὺ τε ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ οὐδὲ μακρὰν ἦν τῆς μωαβίτιδος) αἷματι τλὴ χροὰ ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα φεὸς τλὴ αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν φὲ τῷ πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινοκότων ἑαυτοὺς ὅτι ἅλυς, καὶ τε ποταμοῦ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τέτο τοίνυν οὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες ἠξίωσαν αὐτοὺς ὅτι διαρπαγὴν τῷ πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὁρμήσαντες ὡς ὅτι ἑτοίμλω οἰφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῷ ἐχθεῶν σρατόπεδον ὡς ὁπολωλότων. καὶ ὅτα ψεύδεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὕτη. φεισάντων δὲ τῷ πολεμίων οἱ μὲν αὐτῶν κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσαρήσαν εἰς τλὴ ἰδίαν χόεαν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τλὴ μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγεροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληρώντες τῷ ἐκ τῷ χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ κάλλισα τῷ δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῷ ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μωαβιτῶν συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, κὴ τλὴ πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι κατακράτος, ὥρμησε μὲν ἐπ' ἀκοσίων ἐξελθὼν ὅτα τε τῷ πολεμίων ἐξιππάσασθαι σρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀφεῖσθαι. ἐπιεσθεὶς, δὲ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὅλιτυχήσας γὰρ ὅπλα ἐς τὴν πόλιν, ἔργον ὑπογνώσεως, κὴ δεινῆς ἀνάγκης διεσράξατο. τὸν γὰρ τὸν φεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναλαβὼν ὅτι τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν ἦν τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν ἐκ ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸ οἱ βασιλεῖς, κατέκτειναν τῆς ἀνάγκης. καὶ παθόντες αὐθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, κὴ ἕκασος εἰς τλὴ οἰκίαν ἀνέφερεν. ἰωσαφάτης ὑ φῶς ἦν θυμῷ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν ὁλόον ὅτι ἐβασίλευσε χρόνον μὴ τὴν σρατείαν ἐκείνλω ἀπέθετο. ζήσας ἀριθμὸν ἐτῷ ἑξήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοφρεπος ἐν ἱεροσολύμοις. κὴ γὰρ ἐμιμήτης τῷ δαβὶδ ἦν ἔργων.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu suppetente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & B fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, nec clàm in ditionem suam C impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes proprer sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed D valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, produ- F ctum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocaustoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

CAP. II. A Κεφάλαιον β'.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ λαβὼν, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κατέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ἀγαθὸν δὲ ἀπέλιπε, τὸν ὁσιοθύτερον ἰώραμον. τοῦτο γὰρ ἔσχεν ὄνομα τοῦ τῆς μητρὸς ἀδελφοῦ, βασιλεύοντι δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου ὁ πατήρ. ἔδοξε γὰρ ὑβρίσθαι ὑπὸ τῶν μωαβιτῶν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς σαμάρειαν, ἐκ στρατιᾶς αὐτὸν ἐλιασαῖον τὸν προφήτην, οὗ τὰς πράξεις βούλομαι διελθεῖν. λαμπραὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσοδύναμοι ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδιοῦ, τὸν ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας περιέσωσεν, ὑπὲρ τῆς ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας αἰσχυνόμενος ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτὸ δανεισαμένου ζαφιλᾶν κεκρυμμένους. καὶ μὴ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἀγεννῶς ὑπὸ τῶν δανειστῶν αὐτὴν καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε ἀχὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν τὸν ἀνδρὸς ἐλεῆσαί τε καὶ βοηθεῖν τινα βοήθειαν. πυθομένῳ δ' αὐτῷ τί ἔχοι δὴ τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον ὀλίγον κατὰ λίαν εὐπορεῖν. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ πρὸς τὴν γειτόνων κενὰ, καὶ τὰς θύρας ἀποκλείσασαν τῷ δωματίου, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν δὲ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς, τὰ κελευσθέντα ποιούσης, ἐπὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ὑποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἀρκέσεσθαι δὲ τὴν καὶ περισσεύσειν ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διαζῆν τὴν τῶν τέκνων καταχρήσεσθαι. καὶ ἐλιασαῖος μὲν οὕτως ἀπήλλαξε τὴν χρεὼν τῷ γυναῖκα, καὶ τῆς ὑπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλιασαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐξαπέστειλε φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ φράσας, ἐν᾽ᾧ γὰρ αὐτῷ σύριοι πρὸς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν αἱρήσειν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ὀλίγῳ τῶν θηρῶν ἄρμησε τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄνδρα δὲ, τῶν ὑπερβουλῆς ἁμαρτόντων, ὡς τὸν ἰδίων αὐτῷ καταμηνυσάντων τῷ ἐνέδραν πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προσῆγε τῷ ὑποῤῥήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερὰς τῆς ὑπουργήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ὑπέστευσε, τῷ πολεμίῳ γνωρίσῃς. φήσαντος δὲ πρὸς τῷ παρόντων μὴ ψεύδεσθαι αὐτὸν, μηδ᾽ ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκέναι τὴν ἐκπομπὴν τῷ αἰχμαλώτων αὐτόν. ἀλλὰ γινώσκειν ὅτι ἐλιασαῖος ἔστιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μὲν ὑμῶν αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ᾽ αὐτῷ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπαρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄνδρα δὴ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλιασαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τὴν πόλιν πᾶσαν περιλαβόντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ᾽ ἕῳ τοῦτο μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλιασαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δειλιᾶν παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θεᾷ συμμάχῳ καταφρονῆν, ἀδεὴς ὢν.

παρε-

παρεκάλεῖ τὸ τῷ ἐλισαίῳ θεὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὐέλ-
πι θάρσος ἐμφανίσαι τῶν αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν
ὡς δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τῷ δεχθέντι τὸ θεσφή-
του ῥήματος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι
τοῦ ἐλισαίου κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν. ὡς αὐτὸν ἀφιδεῖν μὲν τὸ δίος, ἀναθαρσῆσαι
δὲ θεὸς τῶν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισ-
σαῖος δὲ μὴ ταῦτα, καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυ-
ρῶσαι τὸν θεὸν παρεκάλει, ἀχλυῶ αὐτὰς ὑπεβαλόν-
τα ἀφ' ἧς ἀγνοῆσαι αὐτὸν ἔμελλον. ῥᾳομένου δὲ καὶ
τούτου παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπεφώνησε
τίνα ζητοῦντες ἦλθον. τῷ δὲ, τὸν θεσφήτην ἐλισ-
σαῖον εἰπόντων, ὡδαδώσειν ὑπῆρχετο, εἰ θεὸς τῶν πό-
λιν ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν,
ἡδυμένῳ τῷ θεσφήτῃ τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ κῆ τὴν
ἀγνοιαν ἐπισκοτισμένοι ἀπουδάζοντες εἵποντο. ἀγα-
γὼν δ' αὐτοὺς ἐλισαῖος εἰς σαμάρειαν, ἰωσάμῳ μὲν
τῷ βασιλεῖ θεσπίτα ξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ θεῖε-
σθαι τοῖς σύροις τῶν αὐτοῦ δύναμιν. τῷ δὲ ἦ ἠὐξατο
καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τῶν ἀχλυῶ αὐ-
τῶν ἀπελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφε-
θέντες, ἰώσαμον αὐτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας.
ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν σύρων οἷον εἰ-
κὸς ἐφ' οὕτως θείῳ καὶ ὡδαδόξῳ θεάματι καιμέ-
νων, καὶ τῷ βασιλέως ἰωσάμου πυθομένου τὸν θεσ-
φήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοπῆναι, τοῦτο μὲν
ἐκώλυσε ποιεῖν ἐλισαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας
πολέμου, ἀποκτείνειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν
κακὸν ἐργάσασθαι τῶν ἐκείνου χάριν. θεῖα δὲ δυνά-
μει θεὸς αὐτοὺς οὐκ εἰδότας ἐλθεῖν. συμβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν
ἀβλαβεῖς. ἰώσαμος μὲν οὖν τῷ θεσφήτῃ πειθόμε-
νος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύ-
ρους, ἀπέλυσε θεὸς ἄδηλον τὸν αὐτῶν βασιλέα. τῷ δ'
ἀφικομένων καὶ διηγησάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα,
θαυμάσας ὁ ἀνὴρ τὸ ὡδαδόξον καὶ τῶν τοῦ θεοῦ τῷ
ἰσχυρολιτῷ δύναμιν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν θεσφή-
τῶν ᾧ τὸ θεῖον οὕτως ἑαρῶς παρῶν, κρύφα μὲν
οὐκέτι δίεγω τῷ ἰσχυρολιτῷ δύναμιν χειρεῖν βασιλεῖ τὸν
ἐλισαῖον δεδοικώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἐκεῖνε, τῷ
πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων θρασύσε-
θαι τῷ πολεμίων. καὶ στρατεύει μὴ μεγάλης δυνά-
μεως δεῖ τὸν ἰώσαμον. ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιό-
μαχον εἶ τοῖς σύροις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τῶν σα-
μάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ἰσχυρότητι. ἄδηλ δὲ λο-
γισάμενος αἱρήσειν τῶν πόλιν, εἰ καὶ μὴ τοῖς μηχα-
νήμασι, λιμῷ μὲν τοι καὶ ἀπάνῃ τῷ δεινοτάτων παρα-
σκευάσασθαι τοὺς σαμαρεῖς, θεσσαλῶν ἐπολιόρκει τῶν
πόλιν. οὕτω δ' ἐπέλειπε τὸν ἰώσαμον ἡ τῷ ἀναγ-
καίων δαπάνη, ὡς δραχμῶν τῶν ἐνδείας
ἐν τῇ σαμαρείᾳ θεαθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν
νομίσματος κεφαλῶν ὄνου, θεσίτε δ' ἀργυρῶν νο-

A rogauitque Deum, vt ad confirmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Post hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ, caligine immissa præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in
B medium illorum, interrogans quem quærerẽt: quibus respondentibus, Elisęum propheram se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militẽ circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tol-
C leret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex prophera, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse productos. consuluit igitur
D vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IIII.
uersi omnia quæ eis contigêre suo regi renuntiant: qui in tãto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem, nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exer-
E citus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret
F octoginta denariis argẽteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus, & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cúmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, pu-
G tãs eam aliquid cibi petere, commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid.

μίσματος, ξέστου κόπρου περιστερῶν αὐτὶ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τοὺς ἰσραήλους. ἰὼν δ' ἐν φόβῳ μὴ δίκῃ τὸν λιμὸν
θεοδῶτις τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ ἰώσαμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκπορεύετο τὰ τείχη καὶ τοὺς φύ-
λακας μήτις εἴδοι εἰς παρ' αὐτῷ σκεπόμενος. ἐπὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖν ἀφειρεύμενος καὶ τὸ βού-
λεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ταύτην τὴν τὴν γυναῖκα ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. αἰαχραγούσης δέ τι-
νος γυναικὸς, δίαπορος ἐλείπετο. νομίσας αὐτῶν τι μέλλειν αὐτῷ τῷ θεοῦ χολῶ, ὀργισθεὶς ἐπεράσατο
αὐτῇ τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἁλῶας αὐτῷ, μήτε λήνους ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ ὡδαδόχοιεν αὐτῇ δεομένῃ.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestimque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remorcemini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt, hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem perclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno siclo veniret satum similæ, & vno æquè siclo duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sęuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hęc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. Reg. 7.

τῆς δ' οὐδενὸς μοι χρήζει εἰπούσης τοῦτον οὐδ' ἐνοχλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κελεῦσαι δ' αὐτοῦσης θεὸς ἄλλην γυναῖκα κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν ὧν βούλεται. συνθήκας ἔφη ποιήσασθαι μὴ τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ καὶ φίλης τυγχανούσης, ὅπως ἐπὶ τὰ τῆς λιμοῦ καὶ τῆς ἐνδείας ἓν ἀμήχανα, δι' ἡμέρας τὰ τέκνα, ἓν δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, σῴζεσθαι μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ φησι πρώτη τοὐμὸν κατέσφαξα. καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν, τοὐμὸν μὲν ἐξαφανισμὸν ἀμφότεραι. ἡ δ' οὐ βέλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ παραβαίνει τὴν συνθήκην, καὶ τὸν υἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τέτ' ἐλύπησε σφοδρὰς ἰώσαμον ἀκούσαντα, καὶ διερρήξατο τὴν ἐσθῆτα, καὶ βοήσας, ἵππεια ὀργῆς δῆτα τὸν θεοφήτην ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀπελθεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπως μὴ δῆτα τῆ θεοῦ πόρρω αὐτοῖς ᾖ δι' ἀφυγὴν τῆς παρειληφότων κακῶν δούναι. τὴν τε ἀποτεμοῦσα αὐτὸ τὴν κεφαλὴν, δι' ὀλίγου ἐξέπεμπε. καὶ ὁ μὲν ὅτι τὸν αἱρήσειν ἐπύγετο τῆ θεοφήτου τὸν ᾧ ἐλισσαῖον σὺν ἔλαθεν ἡ τῆ βασιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἴκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς, ἐμήνυσεν αὐτοῖς, ὅτι ἰώσαμος ὁ τῆ φονέως υἱὸς πέμψας τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτὸ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο θεσπεσθεὶς ἀφίκηται, θύραν φυλάξασθε εἰσιέναι μέλλοντα θεσπεσίως θλίψαι τῇ θύρᾳ καὶ κατασχεῖν. ἀκολουθήσῃ γὰρ αὐτῷ θεὸς ἐμὲ δαιμόνιον ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασιλέως ὀργῆ τὴν αἵρεσιν τῆ ἐλισσαίου ἐποίησαν. ἰώσαμος ᾧ καταγνοὺς τὸ ὀργῆς τὴν θεοφήτην, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τῆτο θεσπεσθεὶς, ἔσω δύσε κωλύσαι γλυέως τὸν φόνον, καὶ δίασῶσαι τὸν θεοφήτην. ἀφικόμενος ᾧ θεὸς αὐτὸν, ἠπάτητο ὅτι μὴ δῆτα τῆ θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῶ παρόντων κακῶν αὐτῇ), ἀλλ' ὕπνος ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισσαῖος ᾧ, εἰς τὴν βλεπουσαν ἐπαγγέλλετο κατ' ἐκείνῳ τῷ ὥραν ᾗ ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο φρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν δ' πορείαν ζοφῆς. κῆ φραδήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο χριθῆς σάτα. ὠνεῖσθαι ᾧ σεμιδάλεως σᾶτον σίκλου. ταῦτα τόν τ' ἰώσαμον κῆ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν θεῖεῖξεν. πιστεύσῃ γὰρ τῆ θεοφήτῃ δῆτα τὴν δὴ τοῖς θεοπεπειραμένοις ἀληθῆ εἶναι. ἀλλὰ κῆ τὰ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὴς ἡμέρας κῆ ζαλαίπωρον ἡ φροσδοκωμένη κῦφος αὐτοῖς ἐποίῃ. ὁ ᾧ τρίτης μοίρας ἐγημοὼν τῷ βασιλεῖ φίλος ὢν, καὶ τότε φέρων αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, ἅπτεται εἰπὼν λέγεις ὦ θεοφῆτα. καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐκχέαι τὸν θεὸν ἐξ οὐρανοῦ καταρράκτας χειμῶς ἢ σεμιδάλεως, οὕτως ἀμήχανον καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ νῦν εἰρημένα γλυέως. καὶ ὁ θεοφήτης θεὸς αὐτὸν, Ἰῶτα μὲν εἶπεν ὄψῃ τῆτο λαμβάνοντα τὸ τέλος. οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῆ ὑπαρξάντων. ἐξέβη τοίνυν τῆτον τὸν ζόπον τὰ ὑπὸ ἐλισσαίου θεσπισθέντα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμάρεια, τοὺς λέπρας ἔχοντας κῆ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆ τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τ' πόλεως. αὐδρες ἦν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες, δι' ταύτην τὴν αἰτίαν θεὸ τῆ πύλη μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς δι' τὴν ὑπερβολὴν τῆ λιμοῦ ζοφῶδ ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι δι' τὸν νόμον, κἂν δύσεσθαι ᾖ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πρόσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπορίᾳ ζοφῆς, πᾶσαν δυνῶν τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἐκείνων. ὡς εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, δι' ὀλίγου ἀποθανούμενοι. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τῆ πολεμίων, ἧκε-

ἤρχατο δ' ἤδη τοὺς σύριους ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐπηχῶν, καὶ ταύτῃ ἐγγυτέρω φερόμενον αὐτοῖς τὸν ὑπόνοιαν. ἀμέλει τὸν τὸν ζόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὥς τε ταῖς σκηναῖς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν ἀδέα λέγοντες ὡς ἰώραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους, τόν τε τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει. φερομένων γὰρ αὐτῶν, ἐπακούειν τὸ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐτὸς πεπειθοφέτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, φερόμενος. καὶ μὴ πολλῆς ἀταξίας καὶ θαρύβου καταλειπόντες ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπροὶ οἱ ἐκ τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατόπεδον, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεπήδησεν, καὶ ἡμύσμοι φερόμενοι τῇ παρεμβολῇ, πολλὴν ἠσυχίαν καὶ ἀφθονίαν εὗρον οὖσαν. καὶ παρελθόντες δὲ εἶστω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς οὐδ' ἕνα εἶναι ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πόντες ἐβάσαντο ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τρίς, μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀπακεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγάνωσκον ἑαυτῶν μὴ ταῦτα δηλωσάντων τῷ ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῆ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν ἰώραμος, μεταπέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς ἐλθόντας ἐπέφρασε καὶ τάχιον ἐπινοεῖν ἔλεγε τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῶν σύρων βασιλέως, δεδογότος ὑμᾶς τῆ λιμῷ ἐξαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφοβημένοι ἐπὶ ἁρπαγὴν ἐξελθόντων δ' παρεμβολῆς ἀφυλάκτως ἔλθητε. καὶ εἰσελθεῖν μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλειν τὴν πόλιν. δεῖν ὑμῖν παρεῖναι, ἐξὸν φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, φερομένους τῆ τοὺς πολεμίους ἀπακεχωρηκέναι. φάσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ συνετώτατα ὑπονοήσειε. πέμψαι γοῦν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς τὸν ἄχει ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέντες ὑπολοχόντων τῶν πολεμίων ἐξαφθαρεῖεν, φυλακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τῷ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐτὴν αὐτοπάθως φερομένους. προσαριθμήσει δέ φησι τοῖς ὑπὸ τῷ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ τῶν ἐλθόντων ληφθέντας ἀπόλωνται. ἀρεσθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ τότε τοὺς κατοφλομένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων οὐδένα εἶδον, μεστὴν δὲ στίπων καὶ ὅπλων εὗρον. ἀλλὰ τὸ κοῦφοι φερόμενοι τὸ φόβῳ ἔβαλον, ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅλη διαρπαγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν. δύο μέτρα δὲ οὐδὲν οὐδὲ ὀλίγου ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺ μὲν χρυσὸν. πολὺ δὲ ἄργυρον. ἀγέλας δὲ παντοδαπῶν κτηνῶν. ἔτι γοῦν σίτου μυριάδας ἓξ κριθῆς, ἃς οὐδ' ὅναρ ἤλπισαν ὅλιτον χόντες, τῷ μὲν πρότερον κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. ἡμιδάλεως δὲ σάτον σίκλου καὶ τὸν ἐλισαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον, μόδιον καὶ ἥμισυ ἰταλικόν. μόνος δὲ πάντων οὐκ ἔσατο τῷ ἀγαθῶν ὁ τῆς ἕβδης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς δὲ ὑπὸ τῶ βασιλέως ὅτι τῆς πύλης,

A Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt B cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis, & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt; refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam C prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant; & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi porrò excubitoribus regiis idem renuntiant. D Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc E consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numetum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo G emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticinium. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constituerat enim ad portam à rege,

vt cohiberet proruētis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtererēt, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascū reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam cōiectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ęgritudinem in morbum etiam corporis incidit, cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelē honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis x L. camelis quicquid optimum ager Damascenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renūciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum. Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incēdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnātes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatū, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eū iniecto, prefocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colātur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille anni ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

4. Reg. 8.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultū didicit.

4. Reg. 8.

A ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθούμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτῆς ἐπαθε. καὶ τὸν μὲν θάνατον ἔσχεν τὸν ζόπον, τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ἡσσαίου, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῷ θεοῖς τῆς ἐσομένης ἐπ' οἰκίας τῷ ἐκείνου λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν. ὁ δὲ τῷ σύρων βασιλεὺς ἀδρὸς ἀγαστοθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν τε καὶ τελευταῖον αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην ἐνέβαλλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγλιτο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γνοὺς ὁ ἀδὲρ, τὸν πιστότατον τῷ οἰκετῶν ἀζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ διαφύγοι τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, αἳ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ πιμώτατα, τῷ ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἐλεγεν ὑπὸ ἀδρὸς τοῦ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρα τε κομίσαντα καὶ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴδιον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἐμελλε κακά, μετὰ τελευτὴν ἀδρὸς τελευτῶν. ἐπανερομένου δ' αὐτὸν ἀζάηλου τὴν αἰτίαν τῶν συγχύσεως, κλαίειν, φησὶ, τὸ πλῆθος τῷ ἰσραηλιτῶν ἐλεεῖν, ὧν σὺ πίσονται δυνατὸν. ὅσους γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ὑπολείς, προσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀπαῤῥήξεις ξιφήρεις. τῶ δ' ἀζάηλου λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην ἔφη συμβήσεσθαι ὡς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δηλῶσαι τῆδ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἀπῆλθεν πρὸς τὸν ἄδρα, τῷ μὲν τὰ βέλτιω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε. τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ὑπέβαλεν αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν στραγγάλῃ διέφθειρε, τελευτὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δραστήριός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἀπὸ τῷ σύρων ἀνοιαν καὶ τοῦ δήμου τῷ δαμασκηνῶν. ὑφ' οὗ μάχει νικᾷ αὐτὸς τε ὁ ἀδρ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς διηγήσεις καὶ τῷ ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τελευτὴν τῷ δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δῶρά τε τιμῆ τῷ βασιλέων, καὶ σεμνύονται τελευτὴν τούτων ἀρχαιότητα, οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἐπ' χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἰώραμος ἀκούσας τὸν ἄδρεος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῷ φόβων, καὶ τῇ δίῃ ὁ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρωνίᾳ λαβόμενος. ἰώραμος ὁ τῷ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, Ϲ τούτῳ δὲ ἦν ταὐτὸ καθὼς προειρήκαμεν ἐμοὶ προσθεῖναι ὄνομα, παλαιὸν τὴν ἀρχὴν, διὸ θεὸς ὅτι σφαγὴν τῷ ἀδελφῶν αὐτῷ, Ϲ τῷ παρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἑαυτοῦ θεὸν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διαφέροντα τῷ τῶ ἰσραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρελθόντες εἰς τὰ πάτρια τῷ ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, Ϲ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, γοβολία θυγάτηρ μὲν ἀχάβου συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦ τὴν πρὸς Δαβὶδ ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τούτου τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰώραμος δ' οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας καινουργῶν εἰς ἀσεβείας καὶ λύμην τῆς θρησκείας ἐπὶ τοῦ λαοῦ. ἀποστάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἰδουμαίων, καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτείναντων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ καταστήσαντων, ἰώραμος μὲν τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν καὶ τοῖς ἁρμάσιν, νυκτὸς εἰς τοὺς ἰδουμαίους ἐνέβαλε. καὶ τοὺς μὲν πέριξ τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε πρῶτον δ' οὐ προῆλθεν. ἔφυγε μὲν γὰρ τὸ τοῦτο ποιήσας οὐδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δ' οὗτος ἐμμανὴς ὥς τε τὸν λαὸν ἀναγκάζειν ὄρη τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοὺς ἀλλοτρίους θεούς. ταῦτα δ' αὐτῷ προέτρεψε καὶ τελέως ἐκβιβλικότι τῆς ἀρχαίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου ἐπιστολὴ, ἣ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλως παρ' αὐτοῦ λυπούμενον δι' ὧν, ὅτι τῆς μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῆς ἰσραηλίτιδος βασιλέως κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνωλόγασε τὸν τοῦ ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφεστάς τὸν ὀσίαν τοῦ ἐπιχωρίου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἄχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβίασατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς ἀπεκτόνει, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τοῦ τε τιμωρίαν, ὧν αὐτὸν τούτων ὑφέξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι πληγὴν ἕξειν νόσῳ τῆς κοιλίας, ὅτι πολὺ βασανιοῦς, καὶ τῆς ἐντέρων αὐτοῦ διὰ χαλεπολίαν τῆς τῆς ἐντὸς ἐξαφθορᾶς ἐκρυήσειν. ὡς δ' αὐτὸν ὁρῶντα τοῦ αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' οὕτως ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Ioramus tamen indies nouis superstitionibus irritare cum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium impositoquam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione B quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad C sectandam Israhliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε λύται αὐτῆς πᾶσαι διέφθαρεν, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς πλὴν ἑνὸς ὄντος ἐπὶ νηπίου, ἧ θεὸς τούτοις αὐτὸν ἀσεβῆς ἠμύνατο, καὶ τὸν βίον κατέστρεψε.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

Μετ' οὐ πολὺ στρατὸς ἀράβων τῆς ἐγγὺς τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τοὺς Ἰωράμου βασιλέως ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δ' αὐτῷ ἐλελείπετο τῆς παίδων ἐξαφυγὼν τοὺς πολεμίους, ὀχοζίας ὄνομα. μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ συμφορὰν, αὐτὸς τοῦ θεοβριμοῦς νόσον ὑπὸ τοῦ θεοῦ τοῦ πλεῖστον νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε δὲ εἰς τοὺ γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τοῦ ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὅπ δὲ αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. ἐνέβρεσε δ' αὐτῷ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μείων θεοῦ, μὴ δι' κηδείας τῆς βασιλείου φροντίσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, οὔτε ταῖς παραῖς ἐκήδευσαν αὐτὸν θάπαις, οὔτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. ἐδαδίδωκε δὲ τοῦ ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῆς ἱεροσολυμίτιδος τοῦ παιδὶ αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

E *Exercitus Arabum deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.*

NEc multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum F fuit superstes, egrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno G monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IIII.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

Κεφάλαιον δ'.

Στρατία τοῦ Ἰωράμου Ἰσραηλιτῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Σύρους.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathę toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatā recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, diceréque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius consscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iuuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêre funditus, ita nunc nullum semen mancat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Venerátque eò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. Reg. 9.

Ἰωσαμος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὸν Ἀδδες τελευτὴν, ἐλπίσας ἁρπάσειν τὴν Ραμαθὴν τὴν Γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς Σύρους, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν Σύρων οὐ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀζαρὶν πόλιν, ἰασόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἁρπάσῃ τὴν στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα Ἰηοῦ. ἤδη γὰρ αὐτὴν εἵλκυσε καὶ κρατος. προὔκειτο δ' αὐτῷ μετὰ τὴν θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς Σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δούς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἔλαιον ἐπέμψεν εἰς Ἀσαμάθην χρίσοντα τὸν Ἰηοῦ, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἄλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὅπως εἴλας ἐκέλευσε, καὶ ζόφῳ φυγῆς ποιήσασθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὴ χρώμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν Ἰηοῦ διρίσκει καθιζόμενον μετὰ τῶν στρατηγῶν μέσον αὐτῶν· καθὼς ἐλιασαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ ἀγγελθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, εἶπέν τε θεὸν ἔφησε χρίσαι τοῦτον αὐτὸν, εἰς ἐλεύθερον τοῦ χριστοῦ τοῦ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀθρόνως ἀπολωλότων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν ζόφον ὃν περ οἱ ἱεροβοάμου τοῦ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προῤῥιζῶν ἀγχίνοιαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου γλυκασ. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὄντων ἐπαισθῆναι. ὁ δὲ ἰηοῦς προελθὼν ἦκεν ὅπου τὸν τόπον εἶδε μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ, καὶ φάζειν αὐτοῖς παρακελευόντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ γὰρ τοιούτοις λόγοις μεμιλωτός ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δρομῶν, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ῥῆθαι βασιλέα τοῦ πλήθους εἰρηνέαν. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος θεριδίων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτοῦ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶ βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθρόσας τοὺς στρατιώτας, ἔμελλεν ὁρμᾶν ὅπου ἰώραμον, εἰς Ἰσραέλων πόλιν. ἐν ᾗ καθὼς προεῖπομεν, ἐθεραπεύετο τοῦ πληγήν, ὑφ' ἑλάβε πρὸς τῆς Ἀραμαθης πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ἦν γὰρ ἰοῦ αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς ὡς καὶ προειρήκαμεν. ὑπονοήσαντες δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τοῦ τραύματος ὁρᾶν τοῦ συγγένειαν ἐληλύθει. ἰηοῦς δὲ βουλόμενος, αἰφνιδίως τοῖς πρὸς τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, κέλευσε μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδρᾶσαι μηνῦσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τοῦτο ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτοῦ τῆς εὐνοίας, καὶ τοὺς ὀλιγωρήσοντας οὕτως ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἰωσαμος ἀπέκτεινε τὸν ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τὸ ἁρμάτιον, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡδόμενοι, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰσραὴλα ἀγγελίαν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππίων ὑπερέχοντες εἰάλαβῶν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν ἰσραὴλα ἐπορεύετο. γινομένου δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰωσαμος καθιστήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μὲν πολλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦ, ἀπήγγειλε ἰωσάμῳ προσελαύνουσαν ἱππέων ἴλην. ὁ δὲ δύο ἐκέλευσεν ἐκπεμφθῆναί τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ὄστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦ ὁ ἱππεύς, ἐπερώτα περὶ τῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, συνθήκεσθαι δὲ ταῦτα τὸν βασιλέα. οὐ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἕπεσθαι δὲ αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ἑρᾶν, ἀπήγγειλεν ἰωσάμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις δὲ ἀγαγέσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, ταὐτὸ ποιεῖν προσέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωσάμῳ, πολυτάξας αὐτὸς ὅπλας ἁρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρῆν δὲ αὐτὸς ὡς ἐφημῶν ἐμπροσθεν ὀφόμενος αὐτὸν, πῶς ἐκ τραύματος ἔχοι δηλ συγχρήσεται, ἐξῆλθεν ὑπαντιάσων. χολάπτεόν τε καὶ μετ' δὐταξίας ὥδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δὲ ἐν ἀγρῷ ναβούθου τὸν ἰωσάμου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κῦ τὸ σεβαστόπεδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ὀνομάσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν δηλήσιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑμᾶς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα καὶ δόλῳ κατεστρατηγῆσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τοῦ βέλους διὰ τῆς καρδίας ἐνεχθέντος. καὶ ἰωσαμος μὲν δὐδὺς πεσὼν ὑπὸ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προσέταξε βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωσάμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ναβούθου, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἡλίᾳ προφητείας ἣν ἀχαὰβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβωθου ἀποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς ἀπολεῖται αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ὧν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένους ὁπαδοὺς τοῦ ἅρματος τοῦ ἀχαὰβ λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβῆναι γνῶναι, κῦ τὸν προφήτην τὸν ἐκείνου. πεσόντος δὲ ἰωσάμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινεν, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦ ὑπολαβών. ὁ δὲ ὀπισθίως καὶ καταλαβὼν σὺν ὀϊνι προσβάσῃ, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ὀπίσω ἵππων φεύγει τὸν ἰηοῦ εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενον μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἑαυτὸν ἔτη, πονηρὸς δὲ καὶ χείρων τοῦ πατρὸς γενόμενος.

Κεφάλαιον ς'.

Οτι ὁ ἰηοῦς ἐξανέλευσε τὴν ἱεζαβηλίτιν ἐν συμβολαῖς ἁρμάτων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὑπὸ γηραιὰ τέσσαρας.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰσραὴλα, κοσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, καὶ φάσα ὑπὸ τοῦ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη.

Cap. V.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

A Milites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduchi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi B accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia C illò veniſſe diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru cũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Ioramo in Nabuthi agrum proiiciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longè sceleratior.

Cap. VI.

F *Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies.*

Ieu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominum suum occidit. Ille suspicies rogauit eã quænam esset, iubés ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esse è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadaucre, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et
4. Reg. 10. quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pędagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deesset, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præfecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Iesraelam miserũt. Quæ cùm eò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi; adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Iesraelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioaramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

A καὶ καταβάσας ἦκεν πρὸς αὐτὸν ἐπίλυσιν. καὶ πέμπει τοῖς δυνούχοις προστάξει αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ, τότε τεῖχος προσέῤῥαγε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γινομένων παρελθὼν ἐπὶ τὰ βασίλεια συὼ τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀνέκτᾶτο, προστάξας τοῖς οἰκέταις ἐζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες πλὴν κηδείας, ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια. τὸ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπαρμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἐπὶ

B τοῦ, ἐθαύμαζε τὴν τοῦ προφήτου. οὕτω γὰρ αὐτῷ εἰς ἐπεξέλευσιν προεῖπε τὸν ὄλεθρον τὸν ἔσχατον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, γεγραμμένων δ' ἐς σαμάρειαν, πέμπει δύο ἐπιστολὰς ἐπὶ τοῦ, τῷ μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τῷ δ' ἑτέρᾳ, τοῖς ἄρχουσι τῆς σαμαρίων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβου παίδων,

C βασιλεύσει βασιλέα. καὶ γὰρ ἅρμα τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς ἦν) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σταπᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰκὸς ἐπιτελεῖσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἔφη, δόξειεν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν σαμαρέων διανοίας. οἱ δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων

D ἐκράτησε βασιλέων, αἰτίγραφον ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὖθις τὸ ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς τροφεῖς τῶν παίδων, προστάξαι ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς

E ἐκεῖνον. οἱ δ' οὐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ συνελόντες εἰς ἕνα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰεσραέλα. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται διὰ νυκτὸς μὴ τῶν φίλων τοῦ ἰοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆσαι βουνούς. γενομένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ φανεῖσιν ὀφθέντος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς

F τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὃν ἐπὶ τὸν δεσπότην ἐποιησάμην, κἀκεῖνον ἀπεκτόνεις. τούτοις δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀπολεῖν. γινώσκειν δὲ αὐτοὺς ἄξιον τῆς ἀχάβου γένεσεως, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἐλέγθη προεῖπεν ἀπόλωλε. προσδραμόντας δὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῶν ἰεσραελίτας ἀρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύεσθαι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν, τῶν ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τῷ βασιλέως τῶν ἰεροσολύμων ἀπήντων αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασάμενοί τε ἰόραμον καὶ τὸν αὐτῶν

G βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἐκείνοις δ', καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντα δ' αὐτῷ μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐσαγγεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τῶν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τοῦ ἀχάβου. ἐκείνοις δ' ἀναβαίνειν ὅπου τὸ ἅρμα, σωσεισθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ἐπιδείξειν, πῶς οὐδενὸς φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς,

καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴ μὲν τοῦ μεγίστου θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοὺς δὲ ξενικοὺς θεσπιωδεῖν, πημονήσεται. κάλλιστον δ' ἂν θεάματον, καὶ ἥδυστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πονηρούς. τούτοις πυθόμενος ὁ ἰωνάδαβος ἀναβαὰς εἰς τὸ ἅρμα, εἰς σαμάρειαν ἀφίκνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς ἀχάβου συγγενεῖς ἐνοῦς, ἀποκτίννει. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν ἐκφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὧν ἀχάβος θεοὺς εἰσηγήσατο θεσπιωδεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνων ἱερεῖς καὶ θεοφήτας ἥξειν καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας δεῖν τελεῖν τοῖς ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς ἀχάβου, βαὰλ ἐκαλεῖτο. τάξας δὴ ἡμέραν καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἁπάσαν τὴν τῶν ἱσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας θεοὺς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τῷ βαὰλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐρωτήσας προσέταξεν. οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπαγῆναι. τῶν δὲ εἰπόντων μηδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, ἐξέπεμψεν ἔξω τῶν οἰκημάτων ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οὓς ἥδει πίστεις τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοὺς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ γνῶ τοῖς παρ' ἐκείνοις ἔθεσι τιμωρεῖν προλιπὼν ἤδη χρόνον ἀλιγορημένους, ἀπειλήσας ὡς τῶν ἐκφυγόντων τὰς ἐκείνων ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοὺς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιμῆς σαμαρείας. οὗτος ὁ βαὰλ, τυρίων μὲν θεός. ἀχαβος δὲ τῷ πατρὶ βουλόμενος χαρίσασθαι ἱδρύσατο τυρίων ὅπλα βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἤξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐποίησε. ταῦτα διαπραξάμενος καὶ προνοήσασθαι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν, ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσραηλιτῶν. ἡ τὰ μὲν θεῖ ἐποίησε τοιαῦτα. τούτοις ὑπῆρξε.

A qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua parantibus aggredi, foris octoginta viros è fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Iste Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis soceri sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ὅλη ἔτη πέντε, καὶ αἰτιᾶται αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπολιπεῖν.

Cap. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochoziæ filium regem constituit.

G

ΓΟθολία ἦν ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν ἰωσαμου τὰδελφοῦ καὶ τοῦ ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, ἐπὶ τῷ ἡβῶντες τῆς βασιλείων ἀπόλειαν, ἐπανοήσας μηδένα τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου καταλειπῶν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ ἡβῶν· ὡς αὐ μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεύσει ἔτι ἡβῶντος. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ᾤετο διεπράξατο. διεσώθη δὲ εἷς υἱὸς ὀχοζίου, ζώπυρον δὲ τοιούτου τοῦ παντὸς διέφυγεν. ἰωὰς ὀχοζίᾳ ὁμοπάτριος ἀδελφὴ ἰωσαβεὲθ ὄνομα· ταύτῃ σωθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδὲ· Dum Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioado nupta. VII. 4. Reg. 11.

hæc regiam ingreſſa,cùm inter cæſorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinquè centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione ſacerdotes ac Leuitas & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile reipublicæ conſilium ait, apertutúmque eis, ſi id apud ſe continere velint: opus enim eſſe non ſilentio tantùm, ſed etiam auxilio. Cúmque ſacramentum ab eis accepiſſet,tutò ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic eſt,inquit,rex veſter, ex illa natus familia,quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrûm partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam qua itur in regiam ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit,neque quenquam cum armis intrare ſinite, qui non ſit ſacerdos.præterea certòs è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mãdauit ſatellitij more ſtrictis gladiis regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere,& poſito omni metu ſeruandi tantùm regis curam gerere.illi approbato pontificis conſilio rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & ſacerdotibus ac Leuitis quantum ibi haſtarum inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat.atq; ita armatos templo circundedit conſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu quos intereſſe non oportebat excluderent.adductoque in medium puero,corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo regem pronunciat.populus quoque gaudens ſimul & plaudẽs fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer pertũbato animo cum ſatellitio proſiliret à regia.Venientẽ deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittunt,ſed armatos eum ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à pontifice circumdati fuerant. Cæterùm Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantẽ, redimitúmq; corona regia diſciſſa veſte ſua,magno clamore iubet interfici inſidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus,iubet mulierem arripi,duciq; in torrentem cedronis,atque illic pœnas luere.

A εἰσελθοῦσα ἡ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀποσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον λάθρᾳ μετὰ τῆς τιθευούσης, βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθάνοντες αὐτὴν ἀφεῖλαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώασος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῷ ἱεροσολύμων, καὶ τῷ δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενοι ποσὶ ἰώασος πάντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας

B αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρουμένοις, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφερπτόσαι, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀδεὲς ἅπαν τῷ συνεργούντων βεβαιοῦται, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οὓς ὁ ἱερεὺς ἰώασος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρειλήφει, παρελθόντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῷ φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρ-

C χιερέα. ὁ δ', πίστιν λαβὼν αὐτοὺς σύορκον, ἣν μὲν φυλάξειν ὅπερ αὐ μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δέόμενον. ὡς δ' ἀσφαλεῖς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, ἄγαγὼν ἐν τῷ ναῷ τοῦ δαβίδου γόμους ἔτρεφεν, οὓς ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἔστε θεὸν ὑμῖν προφητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τοῦ παντὸς χρόνου. παραινῶ δὲ τὴν μὲν ἕτέραν ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,

D τὴν δὲ τετάρτην ταῖς φυλακαῖς ἐφεστᾶναι τῶν τειχῶν ἀπάσας. ἡ δὲ μὴ ταύτην ἐχέτω τὴν τῶν ἀποτεταγμένης καὶ εἰσούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδ' ἐξὸν δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ταῖς μαχαίραις αὐτῶν ἐσπασμένους δορυφορεῖν τὸν δὲ τολμήσαντα

E τὰ παρειλθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ἀνόπλισμόν ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδέν προδαμεῖναι τὴν φυλακὴν τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, εἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλωσαν. λαβοῖσα δὲ ἰώασος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην ἣν δαβίδης κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν δ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι

F ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἕστησεν ἐν κύκλῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ συναφαιμένους τὸ χεῖρε καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς οὐ προσήκουσιν οὕτως ἀποτειχίσοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰάασος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαίρον καὶ κροταλίζον ἐῶσα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῇ δὲ θορύβου καὶ τῷ ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, ταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίδησε σεσπαῖς

G ἐν τῷ βασιλείου. θαῤῥυμμένη δὲ εἰς τὸ ἱερὸν αὐτῷ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσιόντας. τοὺς δ' ἐπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ προειστῶτες ἐν κύκλῳ τῶν ὑπὸ τὸ ἀρχιερέως τέτο προστεταγμένων. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα δὴ τῆς στολῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, προερρηξαμένη καὶ δινῶν αἰακαζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπουλεύσαντα αὐτῇ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφελέσθαι παρανομήσαντα. ἰώασος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὴν φάραγγα τὴν κεδρῶν, ἀπελεῖν ἐκεῖ.

μὴ γὰρ

μὴ γὰρ βούλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τῷ ἀλιτηρίαν A
τιμωρησαι ὑμῶν. προσέταξε δ', κἂν βοηθῶν τις προσέλ-
θοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐντολῆς
οἱ προστεταγμένοι τῷ ἀναίρεσιν αὐτῆς ὅπῃ τὴν πύ-
λην τῶν ἡμιόνων τῆ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρή-
σαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν γοθολίαν τὸν ἱεραπτὴν τὸν
τρόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας ἰωά-
δος εἰς τὸ ἱερὸν, ὤμοσεν ἅπασιν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προ-
νοεῖν αὐτῆ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ὅπῃ πλεῖστον ἀρχῆς. ἔ- B
πειτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παρα-
βαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, ἅπερ αὐτοῖς ἐπέτρεπε καὶ
μὴ ταῦτα εἰσφαμένους τὸν βαὰλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία
καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν
τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατὰ σκαφὴν, καὶ τὸν
ἱερέα τῷ ἱεροσυλίαν αὐτοῦ μαθὰν ἀπέκτειναν. τῷ
δὲ ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ
λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος, καὶ τὴν διαίρεσιν τοῦ βασιλέως C
διέταξεν, καλέσας αὐτοὺς εἰς τὰς ἡμέρας ἐπιφέρειν
τοῖς νενομισμένοις τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν
ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τοῖς λευίταις τινὰς καὶ
πυλωρεῖν ἐπὶ φυλακῇ τῶν τελμούνων, ὡς μηδένα μεμιαι-
σμένον παρεῖναι καθαίρειν. τοιούτων δὲ ἕκαστα διατά-
ξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ κατήγαγεν τὸν ἰώασον εἰς τὸ
βασίλειον, καθήσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐ- D
πιφημισθέντος τε τοῦ πλήθους, καὶ πρὸς δωρίαν ἐκπε-
πληγμένου, πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μὲν οὖν πόλις, ὅπῃ τὴν
τὴν γοθολίαν ἀπεθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἰωὰς δὲ ἰώασος
ὅτε τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δ' αὐτῷ
αὐτοῦ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, παρ' ἐνίοις δὲ βηρσαβεέ. πολ-
λῷ δ' ἐπιμήσατο τῶν νόμων φυλακῇ, καὶ θεῷ τῷ τοῦ
θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ὅσα πάντα χρόνον ὁ ἰωά- E
δος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρ' ἡλικιῶν εἰς
ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ
θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τοῦ βασι-
λέως ἰωάσου ὡς τῷ τῆς γοθολίας ὑπεβουλῇ διέφυ-
γε, καὶ τῷ βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώ-
καμεν.

Κεφάλαιον η'.

Αζαήλ τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅπῃ τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον
ὅπῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας, στρατίαι. F

ΑΖάηλος δὲ ὁ μετὰ σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσ-
ραηλίταις, καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν
τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν
ῥουβενιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτη δὲ καὶ τῶν γα-
λααδίτου καὶ βαζανίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπά-
ζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. οὐ
γὰρ ἴσθη αὐτὸν ἰηοὺς ἀμυνάμενον κακοῦντα τῷ χώ-
ραν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ G
καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βα-
σιλεύσας ἔτη τῶν ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη
δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰωάζον τὸν υἱὸν
καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον
ὁρμήσας ἐλαθεν τὸν ναὸν ἀναθήμασι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸν
ἀρχιερέα καλέσας ἰωάδον εἰς ἅπασαν ἐπέλευσε
πέμψαι τῷ χώραν τοῖς λευίταις καὶ ἱερέας αἰτή-
σοντας ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσηλον ἀργυροῦν,
εἰς ὅπλων δὲ καὶ ἀνάκτησιν τοῦ ναοῦ, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωσάμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiam successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templũ, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad obseruationem legum, quas Moyses cœlitus ac ceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram cõcurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo construxerat, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiam templi constituit, ne quis pollutus posset intrò subrepere. Hęc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cúmq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus sceleſtæ mulieris cædem libẽter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxítque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est. 4. Reg. 12.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

AZael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ oriẽtales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Bataneã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus aceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisicli argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sartiẽdi tẽpli cu- VIII. 4. Reg. 13.

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nõ fecit, sciens neminem libenter argentum erogaturum: sed anno regni vigesimotertio rege incusante quòd voluntati suę non obtemperasset, & iubente in futurum templi reparationi prospicere, tale quiddam ad colligẽdam pecuniam commentus est, quod nõ grauatim tulit populus. arcam parauit ligneam, in qua bene clausa vnum tantùm foramen supernè reliquit. eam cùm in templo iuxta altare deposuisset, iussit quemque pecuniæ quãtum liberet per foramen immittere, in templi instaurationem cõferendæ. id populus tulit æquissimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. arcam verò singulis diebus præsente rege exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos eius custos, numeratáque pecunia & recondita rursum vnde sustulerant reponebant. & cũ primùm videretur collatum quantum sat esset, põtifex & rex conduxerunt fabros & cæmẽtarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei cõparauerunt. instaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento superfuit (superfuit autem non parum) id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insuperque quotidianis sacrificiis altare adolebatur atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem post annum ætatis centesimum & trigesimum defuncto, & ob probitatem ac iustitiam insignem, tũ quòd Dauidici generis seruator fuisset, in regum monumenta illato, rex Ioas à pristina religionis cura facilè desciuit: móxque & primates populi ad eundem modum deprauati sunt, vt nihil apud eos potiùs haberetur quàm contemptus iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter hanc regis & cæterorum mutationẽ misit prophetas qui contestarentur eos, & à præsenti malitia compescerent. illi verò tam insano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum qui propter contemptum legum cũ totis familiis perierant, neq. prophetarũ cõminationib. moti resipiscerẽt, & ad relicta honesta studia reuerterẽtur. Quin & Zachariã põtificis Ioadi filiũ rex in ipso tẽplo saxis iussit obrui, oblitus patris eius beneficiorũ tãtũ, quia prophẽta diuinitus cõstitutus, pro cõcione populũ & regẽ adhortatus ad iustitiam, graues pœnas illis minatus est, si moniti parere cõtẽnerẽt. Moriẽs tamẽ Zacharias testẽ & iudicẽ Deũ inuocauit, φ ρ bono cõsilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis amarũ prẽmiũ sibi repẽderetur. Nec diu debita regi pœna dilata est. Azael. n. Syrorũ rex impressione in regnũ eius facta, & Gitta primũ direpta atque euersa, mox ipsum Hierosolymis desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus omnes thesauros Dei priorúmque regum exhausit, & cum eis detracta templo donaria misit ad Syrum, tanti pacem redimens & secutitatem, ne oppugnatus in extremũ rerum suarum discrimen adduceretur. Ille tã ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

A ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, σαφεὶς ὡς οὐδεὶς
ἑκουσίως προήσεται τὸ ἀργύριον. ἔτους δὲ καὶ εἰ-
κοστοῦ τῆς βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένου τὸν βασι-
λέως αὐτὸν τὸ καὶ λάθρα, καὶ ὡς ἀβουλήτους ἐῶν
προσέταξεν αἰτεῖσθαι, καὶ κελεύσαντος εἰς τὸ μέλ-
λον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, χρατηγήματι
χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς,
ᾧ τὸ πλῆθος ἑκόντως ἔσχε. ξύλινον κατασκευά-
σας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ
μίαν ἀνοίξας. ἔπειτα θυσίας εἰς τὸ ἱερὸν προσῆγεν
ἑπόμενος ἕκαστος ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν ἀρ-
γύριον, εἰς τὴν ὀπήν, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ
λαὸς εὐ διετέθη. καὶ πολὺ ἀργύριον καὶ χρυσὸν φιλοτι-
μούμενοι καὶ συνεισφέροντες ἔθεσαν. κατανοοῦντες δὲ τὸν
θησαυρὸν ὑπὸ πλήθους τὰ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ
συγκείμενον ὅ τε γραμματεὺς καὶ ἱερεὺς τῆς γαζοφυ-
λακίου, ἅπερ εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο
ἐπίοντα ἐποίησε χρόνον. ὡς δ' ἱκανὸν εἶναι τὸ πλῆ-
θος ἐδόκει καλεῖν τὸν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι
λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώαδος καὶ ὁ βασι-
λεὺς Ἰώασος, καὶ ὅτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕ-
λης. ὑπισχνοῦντο δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυ-
σὸν καὶ ἄργυρον, ἐκ ἁλῶν δὲ λίθων, οἷς τε κρατῆρας καὶ οἰνο-
χόας καὶ σπονδεῖα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαν-
το, θυσίαις τὰ παλαιτέρων ὑπερβάλλειν ὑπὲρ τὸν χρόνον πειρῶν-
τες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον Ἰώασος χρόνον
ἔζη, τῆς προνοίας ἐτύγχανε ταυτῆς. ὡς δὲ ἐτε-
λεύτησεν οὗτος, ἐπὶ μὲν βίωσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα
ἔτη ζήσας. ἦ καὶ χρηστὸς ἡγούμενος καὶ ἐπὶ πᾶσι δικαίως τὰς
βασιλικὰς διῆκεν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἀπὸ Δ Δαβίδου ἡγούς
τοῦ βασιλεύσαι κτίσαντος, προείδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰώα-
σος τοῦ ὑπολείπεσθαι τοῦ θρόνου τὸν θεόν. σωσθῆναι-
σαν δ' αὐτοῦ καὶ οἱ Δ πλῆθος προτύποντες, ὡς τε πλημ-
μελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ νομισθέντα παρ' αὐτοῖς ἀρι-
στα εἶναι δυσσεβήσας δὲ ὁ θεὸς ὅτι τῇ μοναρχίᾳ Δ βασι-
λέως καὶ τῷ ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρο-
μένους τε τὰ προτρόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονη-
ρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔφατο καὶ δυνατὸν ὑπὸ θυμίαν
ἀρα ταύτης ἔχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρί-
σαντες εἰς τὰ νόμιμα παντοίως κολασθέντες ἔπαθον,
μηδ' ὅσα οἱ προφῆται προλέγοντες πυνθάνε-
σθαι, καὶ μεταλλάξαι ἐξ ὧν εἰς ἀμείνω σωφρονίσαντες
ἐξάπτεσθαι. ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν τὸν Δ ἀρχιερέως Ἰωά-
δου λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ὑποθανεῖν
ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ Δ παῖδος αὐτοῦ δικαιοσύνῃ λαθόμενος,
ὅτι Δ θεοῦ προφητεύσειν αὐτὸν ὑποδιξάντος εἰς
μέσῳ τῷ πλήθει, συμβάλλειν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασι-
λεῖ τὰ δίκαια προτίθεσθαι, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑ-
φίξουσι μὴ πειθόμενοι, προλέγοντα. τελευτῶν μὲν Ζα-
χαρίας, μάρτυρα Ε δικαιοῦ ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖ-
το, αὐτὸ χρησὸς συμβουλίας καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέ-
σχεν Ἰωάσῳ παιδὸς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος. ἐδώκει μὲν
δίκην ἐκ εἰς μακρὸν ὁ βασιλεὺς δίκην ὧν παρενόμη-
σεν. ἐμβαλόντος γὰρ Δ Ἀζαήλου Δ σύρων βασιλέως εἰς
Δ χώραν αὐτῶν, καὶ Δ τὰ γίτθαν καταστρεψαμένου καὶ λεηλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δ' ὁ Ἰώασος, πάντας κινώσας τοὺς Δ θεῦ θησαυροὺς, καὶ τοὺς τῆς βασιλέων Ε τὰ ἀναθήματα καθελὼν,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ἐπείμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἄλλων δὲ ἀπὸ ἄλλων. ἀ δὴ πυθεὶς τῇ Δ χω-
ρήσειν ἀπέβαλεν, Δ στρατιὰν ἐπάγαγε δὴ τὰ Ἱεροσόλυμα, νόσῳ μὲν σοι χαλεπῇ ἐξεπιστὼν ὁ Ἰώασος,

δηθε-

δπιθυμῶν αὐτῷ τῷ φίλων τῶ Ζαχαρίᾳ, οἱ τὸν θάνατον ἐκδικοῦντες Ἰωάδου παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, κ) διεφθάρη παρὰ αὐτῷ. κ) θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις ἢ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς νομόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα.

A Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας κατὰ Ἰδουμαίων κ) Ἀμαληκιτῶν ἐνίκησεν.

CAP. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

B Τὴν δὲ βασιλείαν αὐτοῦ διεδέξατο ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοστῷ δὲ κ) ἑβδόμῳ τῶν Ἰωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν Ἰωάζας ὁ τοῦ Ἰηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, κ) κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα κ) ἑπτά, τὸν μὲν πρὸς θεὸν αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, καὶ σὺν τοῖς θεῷ θεραφεύσασι. ἐστράτευσεν δ' αὐτὸν κ) σὺν ἐξελεῖν ἐκ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους κ) πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας κ) πολλὰς αὐτοῦ ἀπελόμενος, κ) τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς, κατὰ τὴν Ἐλισαίου προφητείαν, ὅτε ἀζάηλον βασιλεύσοντα Συρίας πρὸς σφᾶς κ) δαμασιλιῶν, ὑποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ἦν ἐν ὑπερβολαῖς ὕστερον καιροῖς Ἰωάζας, δεηθεὶς δίκην κ) ἱκετείαν τοῦ θεοῦ κατέσχε, ῥύσασθαι τῶν Ἀζαήλου χειρῶν αὐτὸν παντελῶς κ) μὴ ἐᾶσθαι ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δὲ θεὸς, καὶ τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρεστὴν ἀποδεχόμενος, κ) τοῦτον μᾶλλον ἢ τοὺς δυναμένους τελέως ἀπολλύειν, ἐθέλων αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου κ) τῶν κινδύνων ἄδειαν. εἰρήνης δ' οὔσης λαβομένης, αὐέδραμέ τε πάλιν εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν, κ) δυνάμεσι. μετὰ δὲ τὸν Ἰωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰώας, ὃς ἕβδομον ἤδη κ) τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ἰωάσου τοῦ Ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ἰσραηλιτῶν. κ) δὴ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τοῦ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. κ) κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' ἦν κ) ὅμοιος τοῦ πατρὸς τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, γήρᾳ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δὲ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν θεασόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἰσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, κ) ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν ἀποκαλεῖν, κ) ὅπλον. δι' αὐτῷ γὰρ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τῇ ἐκείνου προφητείᾳ ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νεῦσαι δ' ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐν τῇ ζωῇ, καταλιπεῖν δ' ἐξοπλισμένους τοῖς σύροις κ) τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὅτ' αὐτοῖς ἔτι ζῶντι ἔσεσθαι ἀσφαλῆς ἕλεγχος, ἀλλὰ καλὰς ἔχειν κ) συνεξορμᾶν αὐτοῖς ἐπὶ σωτηρίαν τοῦ βίου. ταῦτα ὀδυρομένου ἐλισσαίου παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι, ἐντεῖναι τε. ποιήσαντος οὖν ἀφροπὸς τὸν βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ, ἐκέλευσε τοξεύειν. ἔπειτα βέλη αὐτῷ προσενεγκόντος, εἶτα ὀλίγον ἀπαυσαμένου, πλείω μὲν εἶπεν ἀφεῖναι, ἐκ ῥιζῶν αὖ τοῦ τῶν Σύρων βασιλείαν ἐξελεῖν. ἐπεὶ δὲ ἔξωσεν ἠρέμησε μόνους, τοσαύτας καὶ μάχαις κρατήσας, συμβαλὼν τοῖς σύροις, ἵνα τοῦ χρόνου, ἵνα ἀπέτεμεν τὸν τοῦ παιδὸς αἰκισμόν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπῆλλαξεν, μετὰ οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. αἰνῶ, ὅτι δικαιοσύνῃ δεξάμενος καὶ φανερῶς ἀποδεδειγμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ. θαυμαστὰ δὲ καὶ ἔνδοξα ἔργα τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tàtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti supererent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiū non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orás Deū, vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autē qui non solùm perpetuā innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eū è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuitque regnum annis XVI. Hicoptimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iā admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamētari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatū Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cū illo hāc etiā relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regē cōsolatus afferri arcū postulat, cūq. regē iubet intēdere: deinde iniecta in eū manu iubet iaculari. & cū emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totū Syrorū regnū excindere. nūc quia tribus solis contentus fuisti, totidē præliis vinces Syros, & regionē quā tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinę mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & viui & defuncti variis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

CAP. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hęc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conscripto flore iuuẽtutis, vtpote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones his copiis idoneos attribuit. deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argẽti cẽtũ annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorũ atque Gabilitarũgẽtes exercitum ducere. iãq. propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse. n. hoc hominum genus impiũ, & cladẽ certã imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauẽte vel modica manu deuĩci posse hostiles exercitus. Rege aũt ægreferẽte, quia iã publicè stipẽdiũ Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaq. dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cũ domesticis tãtũ copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petrã quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq. ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea vigĩti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si ꝓ inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq. Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cęsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere cõtemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

A Ὁ μὴν λαμφεὰς ὡδὲ τοῖς ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δ᾽ καὶ ταφῆς μεγαλοφρεποῦς καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ἔντιμον θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δ᾽ καὶ πότε λῃστῶν τινὰς ἐνθάνοντας εἰς τὸ ἐλισαίου τάφον ὧν ἦσαν ἀπηρκότες, τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσπολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ἐλισαίου τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπ δύναμιν ἔχει θείαν διδηλώκαμεν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ σύμπαν βασι-
B λέως ἀζαήλου, εἰς ἀδὰδ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παρῆλθεν. πρὸς τοῦτον συνάπτει πόλεμον ἰώασος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, καὶ ξισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μὲν οὖν καὶ τὰ περὶ ἐλισαίου προφητείαν ἐχέτω. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ ἰώασον τεθνηκέναι, καθῆκεν εἰς ἱεροσόλυμα ἡ ἀρχὴ τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

C

Κεφάλαιον ί.

Ὡς ἀμασίας πολεμῶν θεὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον ἡττᾶται.

Δευτέρῳ δ᾽ ἔτει τοῦ ἰωάσου βασιλείας τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰεδδὰν τοὔνομα, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ πρὸς δικαίαν προῃρέσει, καὶ ζῶντα νέος ὢν. παρελθὼν δ᾽ ὅλα τὰ φονεύσαντα καὶ τὸν ἀρχικὸν, ἔγνω δίκῃ φονεῦσαι τοὺς ἐπιθεμένους
D αὐτῷ φίλους κολάσας. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν, οὐδὲν εἰργάσαντο δικαὸν, ἀκόλουθα ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε δι᾽ πατέρων ἁμαρτίας, τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν διελέξας ἐκ τοῦ ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ εἰκοσιέτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας εἰς ξιάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν
E βασιλέα, μισθὸν δίκα μυριάδας ὁπλιτῶν, ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ ἰδουμαίων καὶ γαβιλιτῶν στρατεύσασθαι. παρασκευασαμένῳ τε αὐτῷ στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεκώλυσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῶν, τὸν γὰρ θεὸν ἥττων αὐτοῦ προλέγων χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. θεὶς ἔδεισεν ὁ τῶν πολεμίων καὶ μετ᾽ ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον βεβαμένῳ τῷ θεῷ. δυσφορουμένου δὲ τοῦ βασιλέως διὰ τὸν ὀ-
F φθῆναι τὸν μισθὸν διδομένου τοῖς ἰσραηλίταις, παρῄνει πρᾶξαι ὁ προφήτης ἅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ᾽ αὐτοῦ πολλὰ παρ᾽ αὐτοῦ γίνεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαλεπῶς δὲ φέρειν τὸν μισθὸν εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ἐκ τῆς οἰκείας δυνάμεως διὰ τὰ προειρημένα τῷ ἐθνῶν ἰσράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, πεντακισχίλιοι δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς διὰ τὸ μεγάλων ἀγαθῶν πρᾶξαν, ὅπερ ὄντως διὰ τὸ ἀρετῆς, ἐπ᾽ αὐτῶν κατεκρήμνισεν. ἀπόγαιά τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων ἐνθένδε. ἀμασίᾳ δὲ ἐκ τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες διὰ ταῦτα, καὶ νομίσαντες ὕβριν ἔξειν τὸ ἀπόλυσιν, οὐ γὰρ αὐτὸ τὸ παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπέλθουν αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήσων προελθόντες διήρ-

πασαν τὴν χώραν, καὶ πολλὰ μὲν ἔλαβον ἀποζώγια, χιλιάδες δ᾽ ἀνθρώπων ἀπέκτειναν. ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς χαρακτηρίσμασιν ἐπαρθείς, τὸ μὲν τούτων αἴτιον αὐτὸν θεὸν ἡγούμενον, ὑβρορᾶν ἤρξατο. ὃς δ᾽ ἐκ τῶν ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δέ ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγεν εἰ τούτους ἡγεῖται θεοὺς, οὓς τοῖς ἰδίοις, παρ' οἷς ἐπιμόχθως μετὰ πόνων ἐκτήσαντο, μετὰ σὺν χερσὶν ἐρρύσαντο τῆς ἐκείνου, ἀλλ' ὡς ἔοικεν πολλοὺς τῶν αὐτῆς ἀπολωλυίας, καὶ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κακοῦσθαι γὰρ εἰς ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς μή τις τῆς πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγαγε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προστάξειν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ πολλάσιν, εἰ πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν, ἡσυχάζειν εἶπεν. οὐκ ἀπειλήσῃ δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προὐλέγετο. ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι ταῖς δυνάμεσι οὐ δυνάμενος, εἰ καθ' ἡδονὴν τοῦ θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, Δαβὶδ καὶ Σολομῶνι. ἢ μὴ βούλεσθαι διὰ νωμονεῖν εἰδέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κριθησόμενον. ἀντέγραψε δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄκανθος αὐτὴ πρὸς τὸν κυπάρισσον ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τὶ παρερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανθον. ἔστω σοὶ φάδιγμα τοῦ μὴ μείζονα φρονεῖν, μηδ' ὅτι τῷ πρὸς ἀμαληκίτας μάχῃ νενίκηκας, δεῖ ταύτῃ γαυρούμενος σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους παρασκευάζειν. ταῦτα δὲ ἀναγνοὺς ἀμασίας, ἐπὶ μᾶλλον ὅτι τῷ στρατιᾷ παρῳξύνθη, τοῦ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῆς ἁμαρτηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ὑποτλάθῃ. ὡς δὲ ἔζη μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίᾳ στράτευμα φόβος ἀφνίδιος καὶ κατάπληξις οἵαν θεὸς οἶκ δύναται ἂν πάθοιεν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, δόγμα πρίνουσιν ὑπὸ τοῦ δήμου αὐτῆς, μισωθέντα τὸν ἀμασίαν, ληφθῆναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον. ἀπειλήσε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ πρὸς τὸ ζῆν δῆσις, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ δέκατος τοῦ τείχους ὡς τὸ τεσσαρακοστὸν πήχων, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε δι' αὐτῆς εἰς ἱεροσόλυμα τὸν ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριος τὸ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἡδύμενος τῶν ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς ἀνεῖλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ἔτεσιν αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέζευξεν εἰς σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μὲν ταῦτα ὑπεθουλεύθη ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς λαχίσαν πόλιν, ἀναιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ὑπεβούλων πεμφάντων ἐκεῖ τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαντες εἰς ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέστρεψε δ' οὗτος ἀμασίας τὸν βίον, ἀφ' οὗ τὸν νεωτερισμὸν τῆς πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum vi tutos præstiterint, sed tanquam ad se non pertinētes cædi & captiuos trahi passi sint. quī & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbā Hierosolymā peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tū ille, se quidem quieturum dixit, Deum tamē vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nō sapiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spatiū mœnibus, curru per id interstitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolymam relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

X.

CAP. XL.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasię Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4. Reg. 14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prędixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum proditurum, nó dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini,
Ionæ 1. & illic prædicare, quòd imperium illud periturum esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq. turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent prælens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui viram suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem pro fectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asię: & cum hoc
4. Reg. 14. 15. dicto abiit. Hęc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio successore. Ozias itē successit Amasię anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribus præfuit, natus ma-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ὀζίας τὰ πλεῖστα ἐθνη ὑπεχειρώσατο.

Ιαδεχε) δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ἔτους πεντεκαιδεκάτῳ τῆ ἔτει τ' ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῆ ἱεροσολυμιτῶν ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτος ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς θεὸν ὑβρεισὴς κ) παράνομος ἅπασὰς ἐγένετο, εἰδωλά τε σεβόμενος, κ) πολλοῖς ἀτόποις & ξένοις ἐγχεῶν ἔργοις, τῶν τ' λαῶ τῆ ἱεροσολυμιτῶ, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρξε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸ κρατῆσαι τ' ἐκείνων δυνάμεως, κ) πλατῦναι τὴν αὐτῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κ) τὴν ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθου πόλεως, τοῖς δ' κ) τιὼ μεσημβρίαν, ἕως τῆς ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προεῖπεν. στρατεύσας οὖν ὁ ἱεροβόαμος, κατεστρέφετο πᾶσαν αὐτῆ τιὼ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην, τιὼ ἀκρίβειαν τῆ γεγραμμένων ὠφελιμώτατον ὑπομνῆσαι, ὅσα κ) περὶ τὸ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθών. κελεύσεως γὰρ θεῖ τινὸς τῶ θεῶ, προσδιλεῖν μὲν εἰς τιὼ νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γλυσόμενον ἐν τῆ πόλει, ὅτι τιὼ ἀρχιὼ ἀπολεῖσθ, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, κ) πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὶς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ἐπιγλυομένου γὰρ χειμῶνος σφοδροτάτου κ) κινδυνεύοντος καταδῦναι τῶ σκάφους, οἱ μὲν ναῦ) κ) ὁ κυβερνήτης, κ) αὐτὸς ὁ ναύκληρος, δείσας ἐπιόντα χειμερινὸν εἰ ἀγαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δ' ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὢν τοῖς ἄλλοις ἑώρα ποιοῦντας, μυκώμενος. αὔξοντος δ' ἔτι μᾶλλον τῶ κλύδωνος, & βιαιοτέρας γλυομένης ὑπὸ τῆ πνευμάτων τ' θαλάσσης, ὑποτοπήσαντες ὡς ἐνδίκηταί τινα τῆ ἐμπλεόντων ἄγιον αὐτοῖς εἶ) τῶ χειμῶνος, συνέβαλλον κληρῶσαι, τῶτον ὅς τις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρουμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τὰ πάθη τὰ εἴη κ) τί μετέρχ), τὸ μὲν γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἶ), προφήτης δ' τῶ μεγίστου θεῶ. συνεβάλλοντο οὖν αὐτοῖς εἰ θέλοιεν ὑποδράσει τ' παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸ εἰς τὸ πέλαγος, ἄγιον γὰρ αὐτοῖς εἶ) τῶ χειμῶνος. οἱ δ', τὸ μὲν πρῶτον εἰκ ἐπάλμων κρίνοντες ἀσέβημα εἶ) ξένον αὐθέκαστον κ) πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν οὔτως ἀπώλειαν ἐκρίπτειν. τελευταῖον δ' ὑπερβαζομένου τῶ κακοῦ, κ) ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζεσθαι τοῦ σκάφους, ὑπό τε τῶ προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τῶ δίους τῶ περὶ τ' ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τιὼ θάλασσαν. κ) ὁ μὲν χειμὼν ἐτάλη. τὸν δ', λόγος ὑπὸ τῶ κήτους καταπιόντα ἓξ ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβληκέναι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τῶ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τῶ θεῶ δηθεὶς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῆ ἡμαρτημένου, ἀπῆλθεν εἰς τιὼ νινευίου πόλιν. καὶ σαθεὶς ἐπήκοον ἐποιήσατο, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλοῦσι τιὼ ἀρχιὼ τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξελθόντι δὲ τιὼ περὶ αὐτοῦ δήλωσιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένα. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μῆ πάσης δυσσαμονίας τὸν βίον διαγαγών. καὶ ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. & θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτῦ τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον κ) ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον προς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβόαμου, τῆ δυσφυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς ὢν, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀσὴς δὲ τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δὲ λέγειν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προ-
νοῆσαι τῆς πράγματων φιλοπονώτατος. στρατεύσαμε-
νος δὲ καὶ ὅτι παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν
ἔλαβε κρατος, ἐτὰν καὶ ἀμμίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐ-
τῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν στρατείαν ἐπῆλθε τοῖς
τὴν ἀραβίαν γένεσιν ἀράψι. καὶ πόλιν κτίσας ὅτι δ'
ἐρυθρᾶς θαλάσσης, κατέσπασεν αὐτῶν φρούρια. ἔπειτα
τοὺς ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς ὁ- B
είσας τελεῖν, καὶ πάντα μέχρι τῆς ἀραβίων ὄρεσιν χε-
φοσύλμους, τῆς ἱεροσολύμων ἤρξατο πωεῖσθαι τὸ λοι-
πὸν τὴν ὀπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῆς τειχῶν, ἢ ὑπὸ τ' χρόνου
καταβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῶν ὀλιγωρείας τῆς πρὸ αὐτοῦ βα-
σιλέων, ταῦτα τὰ μὲν ἀνῳκοδόμει, καὶ κατεσκεύαζεν, ὅσα τὰ
ἱερὰ κατεσκαμμένα, ὑπὸ τ' τῆς ἱεροσολυτῶν βασιλέως
ὅτε τὸν πατέρα αὐτ' λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀμμανίων
εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. πρεσβυτεροδόμησε δὲ καὶ πύργους
πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρέατος δὲ C
ἐντὸς ἔτυχε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. καὶ πολλοὺς ὀχετοὺς ἄ-
ρυξεν ὑδάτων. λεῖ δὲ αὐτῷ ἡ ὑπερβυμία καὶ τῆς ἄλλων
θρεμμάτων ἀπείρων τι πλῆθος. δύφυτος γὰρ λεῖ ἡ χώρα
πρὸς τομάς. γεωργικὸς δὲ ὢν σφόδρα τῆς γῆς ὀπεμε-
λεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς πθήνων ἀπ ἔρημοσι. στρατιᾶς δὲ εἶχεν ὀπλέκτου πρὸς αὐτὸν μυριάδας
ἑπτὰ καὶ ἑξακοσίας. ἧς ἡγεμόνες ἦσαν καὶ ταξίαρχοι καὶ
χιλίαρχοι ἡγεμόνες καὶ τῶν ἀλλῶν ἀνυπόστατοι, τὸν ἀρι-
θμὸν δισχίλιοι. διέταξε δὲ εἰς φάλαγγα τῶν ἄλλων στρα-
τιὰν καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δοὺς ἑκάστῳ, καὶ θυρεοὺς καὶ D
θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ καὶ
πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα. καὶ ἁρπαγας, καὶ
ὅσα τούτοις ὅμοια. ἡδόμενος δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει καὶ ἀσκήσει, διεφθάρη τῶν διάνοιαν ὑπὸ τ' τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ πρεσουσίᾳ τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς
ἅπαντα ἀγαθοῖς τὸν χρόνον ἰσχύος ὀλιγώρησεν. αὐτὸν δὲ
λεῖ ἡ πρὸς τὸν θεὸν ἀσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα.
ὠλισθεν δ' ὑπ' ἀπροσεξίας, καὶ κατέπεσεν πρὸς τὰ τ' E
παρὸς ἀμαρτήματα. πρὸς ἃ κἀκεῖνον ἡ τῆς ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῆς πρεσμάτων, οὐ δυνη-
θέντα πρεσῆναι καλῶς αὐτῇ ἡγεμόνι. εἰστάσης δ' ἡ-
μέρας ὀπισήμου, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἐχούσης, εἰσῆλθε ἱε-
ρατικὴν στολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεῖμμος ὀπιθυσιάσων
ὅπερ τ' χρυσῆ βωμοῦ τῷ θεῷ. τ' δ' ἀρχιερέως ἀζαρίου,
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἃ
δεῖ ὀξὺν ὀπιθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐρεῖδαι τ' τοιεῖν F
τοῖς ἐκ τ' ἀαρῶνος γένους. καταβοάντος δ' ὀξέως καὶ
μὴ πθήνομεῖν εἰς τὸν θεὸν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰμὴ τῶν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς
ἐκλόνησε τῶν γῆν μέγας. καὶ διαστάντος τ' ναοῦ, φέγγος
ἡλίου λαμπρὸν ὀξέλαμψε, καὶ τῆ τ' βασιλέως ὄψει προ-
σέπεσεν. ὡς τῶν μὲν δίθεως λέπραν ὀπισραμεῖν, πρὸ δὲ
τῆς πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐσχάρᾳ τ' ὄρους ὑπορρά-
γῆναι τὸ ἥμισυ τοῦ κς τῶν διαμῶν, καὶ κυλισθὲν τέσ-
σαρας σταδίους ὅπ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος σχεῖν. ὡς τάς G
τε παρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασιλικοὺς τοὺς
βασιλικοὺς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένῳ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ βα-

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíque rebus solers & industrius. is susceptа expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucos turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositas: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis, cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorum militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dúmque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruās, ita vt ad paternā impietatē videretur procliuior, ad quā & ille prolapsus fuerat, quòd fortunę fauorē & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm venisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus astitit. Ac currit cò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regē cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotib⁹ datū sufficere, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tū rex cōmotus mortem illis ni quiescerēt minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissōque supernè tēplo radius solis os regis improbū ferit, quod cuestigio lepra cōtractum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidiū mōtis ad Occidentē vergētis reuulsū, per quatuor stadia volutū, obiectu demū Oriētalis mōtis cō stitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis leprā animaduerterūt, diuinitus inflictā ei plagā indicauerūt, & vt tāquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obstrmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quę enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus millia talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis L. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit aut hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim in staurationc opus habebat, diligenter sartiẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

A τῆς ὑπὲρ εὐθέσπιον ἀγνοίας καὶ τῆς ἀγᾶ τοῦτ' εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείας παλαίπωρον οὕτω καὶ οἰκτρὰν ὑπομίνας δίκλω. καὶ χρόνον μὲν τινα διῆγλε ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτλω δ̀ποζῶν βίον, τῷ παιδὸς αὐτῷ ἰωθάμε τλὼ ἀρχλὼ ὥδαλαβόνζος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ἑκτὸ καὶ ἑξήκοντα. τούτων δ̀ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκπνεύσθη δ̀ μόνος, ὢν τοῖς ἑαυτῦ κήποις. ὁ δ̀ τῦ ἱερεβοάμου παῖς ζαχαρίας

B ἓξ μῶνας βασιλεύσας τῷ ἰσραηλιτῷ, δολοφονηθὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινὸς, σελήσμου μὲν ὄνομα, ἰαβέσου δ̀ υἱοῦ. ὃ καὶ τλὼ βασιλείαν μετ' αὐτὸν ὥδαλαβὼν, οὐ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτλὼ κατέσχε ἑβδομήκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς μανάημος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν θαρσῆ πόλει, καὶ τὰ ὦδε τὸν ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅρας μ̀ τάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχλω, αἰρεῖ τὸν σέλησμον. ⁊ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν ὥδαγίνεται πόλιν. οἱ δ̀ ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείσαντες,

C οὐκ εἰσδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ̀ ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὸ πέριξ ἐδήωσε χώραν καὶ τλὼ πόλιν κ̀ κεφάτος λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θανάτῳ θεσπισθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ νηπίων φεισάμενος, ὠμότητος ὑπερβολλὼ ἀ καταλειπὼν ἐδὲ ὀκριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τῷ ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν δόξαι γνώμῃ ὑποχείους, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους οὗτος εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ ζό-

D πῳ τούτῳ ὁ μανάημος ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς κ̀ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ̀ ἐπ' αὐτὸν φύλλε ⁋ ἀσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα κ̀ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς ἀσυρίοις. πείσας δ̀ χίλια τάλαντα ἀργυρίε λαβόντα αἰσχρῶς, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δ̀ κεφάλαιον ⁋ τὸ συλλεγὲν τὸ πλῆθος μανάημῳ, ἐφεῖτο κ̀ κεφαλλὼ δραχμὰς πεντήκοντα. τελευτήσαντος δ̀ μ̀ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. κατα-

E λείπει δ̀ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακείαν δίκαιον. ὃς τῇ ⁋ παρ' ὃς κατακολουθήσας ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθὶς ἐν συμποσίῳ μ̀ φίλων ἀπέθανε, φακείε τινὸς ὃς λῶ χιλίαρχος ὑπεβουλεύσατο αὐτῷ παιδὸς δ̀ ῥομελίε. κατέσχε δ̀ ὀκτὼ ὁ φακείας τλὼ ἀρχλὼ ἔτεσιν εἴκοσι καὶ ἀσεβὴς τε λῶ καὶ ὥδ' νόμους. ὁ δ̀ τῷ ἀσυρίων βασιλεῖ θεγλαφαλάσαρ τομόμα, ὑπεστρατευσάμενος τοῖς ἰσραηλίταις καὶ τλὼ τε γαλα-

F δινλὼ ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τλὼ πέραν τε ἰορδάνε χώραν, καὶ τλὼ ὡς αὐτλὼ τλὼ γαλιλαίαν καλουμένλω, καὶ κυδίδαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τλὼ αὐτῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν ὦδε τῶν ἀσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰώθαμος δ̀ ὀζίε παῖς, ἐβασίλευε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀσῆς γεγονὼς καλουμένης δ̀ ἱερώσης. ὠδὶ δ̀ ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ ὡς τὸν θεὸν, δίκαιος δ̀ τὰ ὡς τοὺς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὑπομελητὴς δ̀ τῆ κ̀ τλὼ πόλιν. ὅσα γὲ δ̀ ὑπισκλῆς ἐδλῖτο καὶ κόσμου.

ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο. στοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας ⁊ πυλῶνα. τὰ δ̀ καταπεπτωκότα τῷ τειχὶ ἀνέστησε, πύργους τε μεμελῆθε κ̀ συναλώτους οἰκοδομήσας. κ̀ τ' ἄλλων εἶπ κ̀ τ' βασιλείαν ἠμελεῖτο, πολλὴν ὑπερβολὴν ἐποιεῖτο, στρατευσάμενος δ̀ κ̀ ὑπὸ τὰς ἀμμανίτας, ⁊ κρατήσας αὐτ' ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρ. κ̀ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, κ̀ σίτε κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δ̀ κ̀ κελθῆς. πύξησε δ̀ ὠδὶ τλὼ βασιλείαν, ὡς τε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτλὼ ἐν τῷ πολεμίων εἶ, τοῖς δ̀ οἰκείοις δυσάιμονα.

lw

λῶ δ' τις κ' τῦτον τ' καιρὸν προφήτης νάσμος τοιῦτο- A
μα, ὃς προεῖ τ' ἀσυρίων καταστροφῆς & τῆς νίνου προ-
φητεύων ἔλεγλε. ἴτως, ἴστε νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινουμένη, οὕτως κ' ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, κ'
κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλ-
λήλους, στῆτε στῆτε, ἁρπάσατε τὸν ἄργυρον. ἔστι γὰρ
ἀρπάσατε. ἔστι δ' οὐδεὶς βουλησόμενος. στόζειν γὰρ αὐ-
τῷ ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δει-
νὴ γὰρ αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἕρις ἔξει κ' θρῆνος, πάρεισις B
τε τῶν μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ φόβου μέλαιναι τε-
λέως αὐτοῖς γλυήσονται. ποῦ ἦ ἔστι τὸ κατοικητήριον τῶν
λεόντων κ' ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγε δή σοι ὁ θεὸς νινευΐ,
ὅτι ἀφανίσω σε, κ' οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται
ἐπὶ τὴν κόσμῳ. κ' ἄλλα ἦ πολλὰ περὶ τούτου, ἃ προεφήτευσεν οὗτος ὁ προφήτης περὶ νινευΐ,
λέγων ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενος. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγ-
χάνουσιν ὀχληρὸς δοκῶ, παρέλιπον. σωιέβη ἦ πάντα τὰ C
προειρημένα περὶ νινευΐ, μετ' ἔτη ἑκατὸν κ' πεντεκαί-
δεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν διεξή-
λεγται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ως στρατευσάμενος ἀράσης ὁ δαμασκῶ βασιλεὺς δυὶ ἱεροσολυ-
μίταις ὑπήγαγεν ἀχάζιλ τὸν βασιλέα πῖσαι τὸν βασιλέα ἀσυ-
ρίων δυὶ δαμασκὸν στρατεύσασθαι.*

Ὁλ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κ' τεσ- D
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἓξ αὐτῷ, ἐπικαίδε-
κα. θάπτει δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχει δ'
εἰς τ' ἰδίαν αὐτοῦ ἀχάζιλ ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβέστατος εἰς
τ' θεὸν ἡμόμενος, κ' τοῖς πατρίοις ἐθάβας νόμοις, ζοῖς
ἰσραηλιτῶν βασιλεῖας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσολί-
μοις ἀνασήσας, & θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς κ'
ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κ' τὰ χαναναίων ἔθη, κ' τού-
τοις ἄλλα θαυμάσια διεπράξατο. ἐχόντος δ' ἔτους E
κ' μεμυριοστοῦ, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς σύριον κ' δα-
μασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κ' φακείας ὁ τῆς ἰσραηλι-
τῶν. φίλοι γὰρ ἦσαν. κ' συνελάσαντες αὐτοὶ εἰς ἱεροσόλυ-
μα, ὅτι πολλὰ ἐπολιόρκουν χρόνον ὅλον τ' τῶν τειχῶν
ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ἦ τῆς σύριον βασιλεὺς, λα-
βὼν τιὰ πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσῃ πόλιν ἀλαθ, κ' τοὺς
ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύρους.
τοὺς δ' ἐν τοῖς φοινικίοις ὁμοίως κ' τοὺς πρὶν ἰουδαίους
ὄλεθρίους, κ' λείαν πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμα- F
σκὸν, μετ' τῆς στρατιᾶς ἀπέζευξεν. ὁ ἦ τῆς ἱεροσολυμιτῶν
βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, κ' νο-
μίσας ἀξιόμαχος εἶ τῷ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, τὴν
δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε, κ' συμβαλὼν ἐνικήθη κ'
μελῶν & θεοῦ, ὡς ὅτι τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλοῖς
ἅμα κ' μεγάλοις ἐπῆκε. δισχίλια γὰρ αὐτοῦ μυριάδες κα-
τὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν.
ἐν ὁ στρατηγὸς ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέστειλε ἐν τῇ συμ- G
βολῇ & βασιλέως ἀχάζ, ἀμίας ὄνομα, κ' τὸν δ' ἐπέχο-
ντα τῆς βασιλείας ἅπασης ἐφικόμενος, κ' τὸν τ' ἰούδα φυ-
λῆς στρατηγὸν ἑλὼν, αἰχμάλωτον ἔλαβε. κ' ἐν τῇ
βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας κ' παῖδας ἀπή-
γαγον, κ' πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
προ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τιὰ νίκην αὐτοῖς οὐ δι' τιὰ οἰκείαν ἰσχὺν ἐθάρρυν θρύπτων.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Nau- XII.
mus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuãs fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argentum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ præ pauore fient lutidæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autem omnia quæ de Niniue prædicta sũt, post annum cxv. Et de his quidem hactenus.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bellõ vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

Iothamus autẽ è viuis abiit ætatis anno xli. XIII.
cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regiis conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hereditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij. & compulsum Hierosolyma multum diuque fruſtra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbẽ occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm iraro Deo commisisset prælium propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazę cõgressus, superatũ occidit, & pari modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudę copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit. magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã 4. Reg.
qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat,

sed quòd Deus regi Achazæ irasceretur. incusabátque eos quòd non contenti præsenti felicitate,ausi sint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica consanguineos suos captiuos abducere:& suadebat vt hos illæsos domum remitterent.quod ni faciant,Deum ab illis pœnas exacturum.post hanc admonitionem Israelitæ in concionem conuenientes deliberant quid facto opus esset.Exurgens autem quidam magnę inter suos autoritatis,Barachias nomine, cum aliis tribus,negabant se passuros vt ciues sui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet.satis esse prę teritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamsi nulla noua accedat impietas. His auditis milites,permiserunt illos,quicquid vellent,arbitratu,suo agere.Tum prædicti viri assumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus,adiutos viatico remiserunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vsque Hierichuntem& vlterius, cúmque non longè abessent à Hierosolymis,repetierunt Samariam.

A δὲ ὁ θεὸς χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' ἄχαζον τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν δωρεᾷ τῇ παῤ αὐτοῦ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ Ἰούδα φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τοῦ θεοῦ δίκην ὀφείξειν. ὁ δὴ τοῦ ἱεροσολυμίτου λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκήπτετο περὶ τούτων. εἷς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τοῦ δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτὸν τρεῖς, ἔλεγον μὴ ἐπιτρέψειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοῖς εἰς τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ἀπὸ τοῦ θεοῦ. μόνον γὰρ ἀπόχρη τὸ θεὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. παραλαβόντες οὖν οἱ προφρημμοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε ἐκ δεσμωτηρίας ἐξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. οὐδὲν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, καὶ μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τῆς ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

Cap. XIII.

Assyriorum rex vi expugnata Damasco,& occiso rege,populum traducit in Mediam aliis gentibus Damascum in coloniam deductis.

Κεφάλαιον ιγ.

Ὡς κατὰ κράτος ἔλαβεν ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν, καὶ διέφθειρε μὲν αὐτὸν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμαλώτους εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

4.Reg.16. 17. ACHazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus,missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione,auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros,magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo.Quam legationem postquam audiuit,ipse in auxilium Achazæ profectus est,& vastata Syria,expugnatáque Damasco,Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros adhunc modũ tractatos,rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris,atque etiam in ipso templo &donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum,& sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis,tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret.post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quidnis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est.In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret.post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

Ἀχάζης δὲ ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τοῦ ἱεροσολυμίτου, πέμψας πρὸς τὸν τῶν ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσαρίλω, συμμαχίαν αἰτεῖ καθέξειν παρακαλεῖ πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἱεροσολίτας, καὶ σύρους καὶ δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῆς πρεσβείας ἀφικομένης πρὸς αὐτὸν, ἵνα συμμαχος ἀχάζῃ, καὶ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τοῦ τε χώρου αὐτῷ ἐπόρθησε, καὶ τὸν δαμασκὸν καὶ ῥεζὶν εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα ἀράσιλω ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἀῶ μηδίαν. καὶ ἐκ τῆς ἐνθενδε τῆς ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τὸν δαμασκὸν κατῴκησε. τοῦ δὲ τῆς ἱεροσολυμίτου γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαθεξαμένου τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἀρᾶς τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, καὶ τὸ ἀργυρον, καὶ τὰ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ εἴτι κάλλιστον αὐάθημα, ἦν ἔχων εἰς δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν ἀσσυρίων βασιλεῖ καὶ τὰς ὁμολογίας, καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐνθὰ δ' οὕτως αὐτῷ καὶ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὢν ὁ βασιλεὺς, ὡς τ' οὐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν σύρων ἐπαύσατο τῶν θεῶν αὐτῶν προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτοις σεβόμενος ὡς παρεξομένοις αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοῖς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοῖς, καὶ πάντας ἰσχυρῶς μᾶλλον τιμήσειν, ἢ τὸν παρόντα καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης ὀργιζόμενος ἐνῆν αἴτιος. ὅτι τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τελέως ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἐκτελεῖν, καὶ θεραπεύσαι τ' ἀναθήμασιν αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη

A Chazes autem rex hac clade ab Israelitis affectus,missa ad Assyriorum regem Theglaphalassarem legatione,auxilium ab eo petiit contra Israelitas & Damascenos atque Syros,magnam pecuniam illi pollicens in præsens etiam magnifica munera mittendo.Quam legationem postquam audiuit,ipse in auxilium Achazæ profectus est,& vastata Syria,expugnatáque Damasco,Rasem quoque regem occidit. Damascenos verò in superiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quasdã Assyriorum gentes in agrum Damascenum reposuit. Israelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Post Syros adhunc modũ tractatos,rex Achazes sublato quãtum erat auri & argenti in regiis thesauris,atque etiam in ipso templo &donariis quotquot erant pulcherrima, hæc secum deferens venit Damascum,& sicut antè pactus fuerat, omnia regi Assyriorum tradidit, actísque pro beneficio gratiis reuersus est Hierosolyma. Erat autẽ hic rex tam stultus & incogitans, vt quamuis hostiliter cum Syris dissideret, illorum tamen deos colere non desineret, sed in eorũ ceremoniis,tanquam victoriã inde sibi pollicens, pietatem collocare pergeret.post cladem verò acceptam, Assyriorum venerari cœpit numina, quidnis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum est.In tantum autem religionis contemptum prolapsus est, vt spoliatum priùs donariis templum clauderet, ne illud solennibus sacrificiis honorare liceret.post has insanas impietates tandem moritur, cùm vixisset annos triginta sex, & ex his regnasset sedecim, relicto hærede Ezecia filia.

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν κρυφῇ καὶ ὁ τῆς Ἰσραηλίτιδος
βασιλεὺς Φακέας, ὑπὸβουλεύσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς
ὠσπερ τοιοῦτο. ὃς χρὸν τινὰ βασιλεύσας ἐπ' ἔτη ἐννέα,
πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ θεῷ πρὸς θυσίαν ὀλίγωρος. στρατεύει δ'
ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ
κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν γὰρ οὐκ ἔχειν ἵλεων ὑμῖν καὶ
σύμμαχον ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ
πλεῖν ἀργυρίου. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηέ,
ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ Ἰεροσολύμοις, ἀχάζου μὲν υἱὸς, ἐξ Ἀβίας
δὲ τῆς ἐκ τῆς Ἰερουσολυμίτιδος γυναικός. φύσει δὲ ἦν ἀγαθὸς καὶ
δικαίου καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρότερον εἰς τὴν βασιλείαν
παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον
αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τῆς θρησκείας τοῦ θεοῦ.
ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας,
ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς
δι' ἃς τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τὰ μὴ προσήκοντα τῷ θεῷ καὶ πρὸς
τοῦ θεοῦ ὀφλήματα τῷ μὲν πολλῷ ἐπιγεγόητε, καὶ μεγάλων
κακῶν ἐλαφθαρέντες ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀβουλίας, καὶ αὖ πεπει-
σθέντες ὡς αὐτὸς ἐδοκιμάζετε εἶναι θεοὺς τοὺς τοιούτους προσκυ-
νεῖν, ἀλλὰ δ' ὑμῶν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ἀφ' ὧν ἐλυμήνω
τὸ αὐτεξούσιον, τούτου μὲν ἤδη λήθην ποιήσασθαι, καθήραι
δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς προτέρου μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς
καὶ λευίτας, καὶ συναλθόντας οὕτως αὐτοῖς τὰ ἱερὰ, καὶ
καθαίροντας αὐτὰ τῶν ἐξ ἐθους ἀνοσίας, εἰς τὴν ἀρ-
χαίαν καὶ πάτριον ἀξιοκαλίστευθαι τιμήν. ἔστι γὰρ τῷ θεῷ
διμηνῷ προτιμωμένῳ, ἀφίστα τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος
τοῦ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀκούσαντες τὰ ἱερὰ καὶ δὴ πάντα
τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες,
τὰς δὴ ἔτους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπήνεγκαν. ἑξακόσιας δ'
ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, συνάγει τὸν λαὸν
εἰς ἱεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄγοντα. πο-
λὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον δι' ἃς τῶν προεφημένων
βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσ-
ραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀπὸ βίου,
εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν σωτηρίαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν
θεόν. καὶ γὰρ ὅπερ ἔπειν αὐτοῖς ἀθροισθησομένοις εἰς ἱερο-
σόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπαραμυθή-
σεσθαι αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, θαρρεῖν οὐκ ὄντας ὑπα-
κούσειν αὐτῷ, εἰ μὴ θέλωσι, καὶ ὠφέλειαν συμφέροντος
ἕνεκα μακαρίους γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, θαρρα-
νομήσαντες τοὺς πρέσβεις, καὶ διαλωσάντων αὐτοῖς τὰ θεῖα
τοῦ ἰδίου βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπίθοντο. ἀλλὰ καὶ
τοὺς πρέσβεις, ὡς αἰσχίστους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προ-
φήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ
πείσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ
διέπλευον. καὶ τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτει-
ναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε θρασυνομῆσαι,
ἀλλὰ καὶ χεῖρα τῷ προεφημένων ἀπεφοσιοῦτο. καὶ οἱ
πέρυσιν ἐπαύσαντο, πλὴν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἀ-
μυνόμενος τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐπάνισεν ὑποχείριους. καὶ
περὶ μὲν τούτων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι τῆς
Μανασσίτιδος φυλῆς καὶ Ζαβουλωνίτου καὶ Ἰσσαχάρου πει-
σθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν
μετεβάλλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς ἱεροσόλυμα
πρὸς ἑορτὴν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσκυ-
νήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἑζε-
κίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς, ἔθυσεν αὐτοῦ ταύροις ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἀρνῶν τοσούτους· θιγόντες δὲ τὰς χεῖρας

A Quo tempore etiam Phaceias Iſraelitarum regnũ cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos ix. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hũc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſatus; & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pẽdere. Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab inito principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidẽ veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, horror vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cõuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorũ feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò meatem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cohortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarent, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiũ eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq; Iſacharis prophetarum monitis parẽtes ad pietatẽ ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciã cõfluxerũt, vt Deũ adorarẽt. Poſtquã aũt ea multitudo cõuenit, rex aſcẽſo tẽplo vnà cũ principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidẽ arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum impoſuiſſent tam rex quã principes, ſacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & ſolidas concremabant, Leuitarum corona circumſtante cum inſtrumentis muſicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos pſallere docuerat, reliquiverò ſacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant. poſt hæc ſacrificauit boues ſeptuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus eſt boues dc. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè ſacerdotes perfeciſſent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Inſtante verò azymorum feſto, paſchale ſacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies ſeptem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipſi mactauerunt, taurorũ duo millia, pecorum ſeptem millia rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum feſtum tam magnificè eſt celebratum à Solomonis temporibus in eum vſque diem. peracto feſto vrbem egreſſi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoque Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra iuxta legem rex de ſuo fieri mãdauit, & ſacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt poſſent eſſe circa diuinum cultum aſſidui. Quo factum eſt vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & ſacerdotib⁹: rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde ſingulis partes diſtribuerentur cum vxoribus & liberis. atque in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita cõſtitutis rex Palæſtinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vſque Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturũ, niſi tributa, quę priùs pater ipſius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuáque pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc rege.

A τὰς κεφαλὰς τῷ ἱερείων· αὐτὸς δ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. ἐπὶ μὲν οὖν τὸν καὶ ὁλοκαύτωσιν οἱ μὲν λευῖται ἀθρόοι περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἦδον ὕμνους εἰς τὸν θεόν, καὶ ἐψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ δαβίδου. οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γινομένων, δηλοῦσιν ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τὸν θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἀρνας ἑξακοσίους. τοῦ πλήθει δὲ θεὸς δωρεὰν ἐχαρίσατο ἕως μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα χιλία. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτους δ' ὁ βασιλεὺς ἠδέμησε, δωρεῖσθαι μὲν τοῦ λαοῦ, τοῦ θεοῦ χάριν ὁμολογῶν. ἐνστάσης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὸ λεγόμενον πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τοῦ δὲ πλήθει παρεῖχ' ὧν ἐπαλλήλησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μὲν ταύρους ἐδόσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τετρακόσια. καὶ τὸν τὸν ζόπον ὑπὸ σολομῶνος τοῦ βασιλέως οὐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας ἔσχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος σπάθαρσαν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς ἰδίων ὑπερτελεῖσθαι προσέταξε κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις τὰς δικαίας ὥρισε παρὰ τῶν πλήθους ἀφορίζεσθαι, καὶ τοὺς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προθυμῶνται, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀμέριστοι τοῦ θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευίταις. ἀποθήκας δὲ καὶ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ πᾶσιν αὐτοῖς καὶ γυναιξί. καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν περιημφίον ζόπον ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, πόλεμον ἐξενίσγκε πρὸς τοὺς παλαιστὰς, καὶ νικήσας, κατέσχεν ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτὲ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐτέλει, τούτους ὑποδώσοι. ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθαῤῥεῖ δὲ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ προφήτῃ πίστει, παρ' οὗ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπη τοῦτο ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

B

C

D

E

F

Cap. XIV.

Salmanaſar capto Iſraelitarum rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cutheos in eorum regionem migrare iubet.

XV. Salmanaſar autem Aſſyriorum rex comperto quòd Iſraelitarum rex miſiſſet clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & nõ receptus ab eo, poſt tertiũ obſidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiuſdẽ regis nono, Ezecię verò Hieroſolymorũ regis anno ſeptimo: extinctóque funditus Iſraelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Perſidẽ,

4. Reg. 17.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανασάρης τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, καὶ ὡς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισεν, τὸ τῶν καθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐπὶ σαμάρειαν ἐλθὼν αὐτὴν, ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἶπεν, πέμψας κρύφα πρὸς σωὰν τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα, παρεκαλεῖ αὐτὸν ὅπως συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτὸν, παρεξευθεὶς, ἐπράτωσιν· ὅπως τὴν σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς ὥσηου βασιλείας. οὐ δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν σαμάρειαν, ἐνάτῳ μὲν ἔτει τοῦ ὥσηου βασιλεύοντος, ἑβδόμῳ δ' ἐζεκίου τοῦ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν αἰχμάλωτον ἐποίησε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα,

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὡσεὴ ζωντα ἔλαβε. καὶ μεταστήσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χούθου τόπου τινός, ἔστι γὰρ ἐν περσίδι ποτᾶμος τοῦτ' ἔχων τοὔνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μὴ ἐπὶ ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἐπῶν, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν αἰγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τὴν δὲ κατέχον τὴν χώραν. ἀπὸ δὲ στρατηγιῶτος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δὲ ἀπέστησαν ἀπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου ἰωσῦ τὴν βασιλείαν ἱεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι ἤδη πρότερον δεδήλωται, ἔτη ὀκτὼ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτά, ἡμέραι ἑπτά. καὶ τέλος μὲν ἔσχε τοῦ ἰσραηλίτας τοιοῦτο κατέλαβε δὲ δαβαίτας τοὺς νόμους, ὧν ἀκούσαντες τῶν προφητῶν, οἳ προὔλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτῶν τῶν κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς ροβοάμον, τὸν τούτου δοῦλον ἀποδείξαντες βασιλέα, ὃς εἰς τὸ θεῖον ὠξάμαρτεν, ἐλθὼν αὐτοῖς τοῦτο ἐπείσας μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὐκ ἦν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέχειν. ὁ δὲ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τήν τε συρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βασιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐστράτευσε γὰρ ὅτι τύρον βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλουλαίου, μαρτυρεῖ ὁ τοῦτο καὶ μένανδρος, ὃς τῶν χρονικῶν ποτὲ μνήμης τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν, οὕτως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὄνομα, ἐβασίλευσεν ἔτη τεσσαράκοντα ἕξ. οὗτος, ἀποστάντων κιττάων, ἀναπλεύσας, προσηγάγετο αὐτοὺς πάλιν. ὅτι τούτοις πέμψας ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε φοινίκην πολεμῶν ἅπασαν. ὃς τις σιδησόμνος εἰρηύλαν, μὴ πάντων αὐτῷ χάρισεν ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄκη καὶ ἡ παλαιὰ τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τὰ τῶν ἀσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐχ ὑποταγήτων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε, φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ δικρότους ὀκτακοσίους. οἷς δικπλεύσαντες τύριοι ναυσὶ δικαδύο, τῶν μὲν τῶν ἀντιπάλων δέκα ἀρειστῶν, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἄνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐπειδὴ δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ δὲ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς, κατέστησε φύλακας δικὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὑδραγωγιὰν οἳ δέκα κολύουσι τυρίους ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε χρόμενον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ ἀσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς σαμάρειαν χουθαῖοι, ταύτῃ γὰρ ἐκαλοῦντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι, καὶ ποταμὸς ἔστ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, ἦσαν δ', καὶ ταύτας καθὰς καὶ πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι παροξύνουσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοιμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐπέστη, ὑφ' οὗ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν εὑρισκόντων, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

A cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quadam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suę ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos tringintasex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detrectarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm popularentur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vtpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὃν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ τὰ τε νόμιμα, καὶ τὸν θεὸν τοῦτον ὁποῖόν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ δὴ λοιμοῦ ἀδόκητος παύσαντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴ τὴν ἑβραίων γλῶτταν χρυθαῖοι, καὶ

B δὲ τὴν ἑλλήνων σαμαρεῖται. οἱ δὲ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ ἰωσήπου φυέντας, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πάσαντας ἴδωσιν, οὐδαμόθεν αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδὲ εἰ δίκαιον οὐδὲν αὐτοῖς εὐνοίας ἢ χάριτος, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσιν ἑαυτούς. ὧδε μὲν οὖν τούτων ἔχομεν ἀκριβέστερον εἰπεῖν.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στρατία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως σεναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ως ἐρθάρη τὸ τῦ ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νύκτι, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῦ ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ως τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρλεύης σχόντων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, σχόντος τῆς βασιλείας μανασσῆ καταλιπών. Κεφ. γ.

Οπ στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, & νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ καταχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ως τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ἐπὶ βαβυλωνίους, καὶ ποιούμενον ὁδὸν διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπατήθη, μάχης δ' ἡττηθείς, τραυματίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τῦ τῆς βαβυλωνίων βασιλείας στρατία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἰωάγκασεν ἑαυτῷ & σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῦ Ναβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἀφεώτησε τὰ τῆς ἀγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωαχὶμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Οπ μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅλῃ ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, ὃν δήσας ἑαυτόν. Κεφ. η.

Οπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετώκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, σχόντος κατέλειπε τῆς βασιλείας, τὸν υἱὸν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ πέρσων βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τῶν τόπων, πρὸς τοὺς βαβυλωνίους. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassę filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

Στρατεία τῶ ἀσσυρίων βασιλέως συναχηρίβου εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου.

4. Reg. 18.

ΕΖΕΚΙΟΥ τὸ τρίτον δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον δὲ καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς συναχήριβος ὄνομα, στρατιᾷ μὲν πολλῆς ὥρμησεν ἐπ' αὐτόν. καὶ κρείττων τὰ ὑπήκοους αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ βενιαμίτιδος. μάλλοντος δὲ ἄγειν τὸ δύναμιν ὅπῃ ἱεροσόλυμα, φθάνει πρεσβεύσαμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαι, καὶ φόρον ὃν ἂν τάξηται πείσειν ὑπισχνούμενος. συναχήριβος δὲ μαθὼν τὰ ὠφελῆ τῶν πρόσθεν, ἤγετο μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τιμὴ ἀξίωσιν προσενέγκηται, καὶ ἀργυρίου μυρίους τάλαντα τριακόσια, χρυσοῦ δὲ τριάκοντα λαβὼν, φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγησε, πίστις δὲ ἐς τοῖς πρόσθεν ταῖς ὁρκοις, ἣν μέλλων ἀδικήσειν μηδὲν αὐτὸν οὕτως ἀναστρέψειν. ὁ δὲ ἐζεκίας πιθανὸς, καὶ κωλύσας τὲς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τὸ πολέμου, καὶ τῦ ἄρχειν τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὴ ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ' αὖτις μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν ῥαψάκην μὲν πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει καταλείπει, πορθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τέτταρα δὲ τὰ ὀνόματα, θαρσαθὰ καὶ ἀδαδεὶς καὶ ἀβὰς καὶ ἀβὰς. ὡς δὲ ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἱστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπὸ δουλείας ἀπρεπείσι, ξένοις δὲ τοις ἀναγκαιοτάτοις φίλοις αὐτῦ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὄνειδος ἐλευθερίαν ὄνομα, καὶ σωτῆρα, καὶ ἰώμενον τὸν ὑπὸ τῶν ὑποστημάτων. οἵτοι μὲν οὖν ἀπελθόντες πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῦ στρατοῦ ἐσήσαν. θαρσάμβος δὲ αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ῥαψάκης, ἐπέλθοσιν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγειν. ὅτι βασιλεὺς μέγας συναχήριβος πυνθάνεται αὐτὸν τίνι θαρρῶν καὶ πεποιθὼς φρονεῖ ἀποστῆναι αὐτῦ, καὶ ἀπειθῆσαι μὴ θέλει, καὶ τιμὴ στρατιᾷ αὐτῦ ὑ δέχεται τῇ πόλει. ἢ δέχεται τοὺς αἰγυπτίους, τιμὴ

τὴν ἑαυτῶν στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ κατα- A
γωνίσασθαι. εἰ δὴ τοῦτο προσδοκᾷ, δηλονὼ αὐτοῦ ὅτι ἀ-
νόητός ἐστι, καὶ ὅμοιος αὐθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδό-
μενος τιτλασμένῳ, πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν
χεῖρα διαπαρεὶς ἤδετο τῷ βλάβης. εἰδέναι δὲ ὅτι κὴ βε-
λήσει θεὸς τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ
καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδω-
κεν, ἵνα τὸν αὐτὸν ζόπον, κὴ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ
διαφθείρῃ. Ταῦτα ὁ τὸν ῥαψάκην ἑβραϊστὶ λέγοντα, τῆς B
δὲ γλώττης εἶχεν ἐμπειρίας, ὁ ἐλιακεὶμος φοβούμενος
μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συνεχῶς
κράζειν ἠξίου. συνεὶς δὲ ὁ στρατηγὸς τὴν ὑποψίαν αὐτοῦ
κὴ τὸ ἐπ' αὐτῷ δίος, μείζονι δ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώ-
μενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαν-
τες τὰ δὲ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον
ἕλωνται προδιδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον δὲ ὡς τὸν λαὸν
ὑμεῖς τὸ κὴ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι προδιαφθαρούμενοι μα-
ταίαις, αὐτὴν πύθεσθε. εἰ δὴ θαῤῥεῖτε, κὴ τὴν δύναμιν C
ἡμῶν ἀπόστατε νομίζετε, δισχιλίους ἂν τῆς ἐμῆς παρεύ-
σης ἵππους εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμος εἰμι, οἷς
ἰσαρίθμους δυνάτας δύντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν
δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν οἷς γε μὴ ἔχετε, τούτους μὴ δύνη-
σθε τιμαρεῖσθαι βεβαίως προδιδόναι σφᾶς αὐτοῖς
τοῖς κρείττοσι, κὴ πλουμένοις ἡμᾶς κὴ μὴ θέλουσας; καί
τοι τὸ μὲν ἑκούσιον τῆς προδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ
δὲ ἀκούσιον πολεμουμένοις δῆλον κίνδυνον, κὴ συμφορῶν
αἴτιον φαίνεσθαι. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτε δῆμος καὶ οἱ φρόσ- D
βεις τοῦ στρατηγοῦ τὴν ἀσυρίων λέγοντος, ἀπήγγελλον ἐ-
ζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, τὸν βασιλικὸν ἀποδυσάμενος
ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, κὴ χῆμα ταπεινὸν ἀναλα-
βών, τὸν πατρῷον νόμον ποιεῖσθαι δηλονότι πρὸς θεὸν ἱ-
κέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῇ μεθημέρᾳ ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι
σωτηρίας λιπαρόλει. πέμψας δὲ κὴ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν
ἱερέων πρὸς Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ
θεοῦ, κὴ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας
προσκαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν ταῖς τῶν πολεμίων
ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα
ποιήσας, χρῆμα τήσαντος αὐτῷ δ θεοῦ παρεθάῤῥυνε κὴ
τὸν βασιλέα κὴ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμα-
χητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθήσεσθαι, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς,
καὶ οὐχὶ μᾶλλον οὗ νῦν εἰσὶ θεάσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν
ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τὸν τῶν E
ἀσυρίων συναχθέντα τῷ δῆμῳ τῶν δῆμον τιμωρήσεσθαι
τῶν ἀσεβῶν, καὶ παρεχόμενον εἰς τὸν οἰκίαν
ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προῤῥηθέν. ἔτυχε δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν
καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων βασιλεύς,
ἐν αἷς αἰσχρὸν μὲν αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τιμω-
ρεῖσθαι αὐτοῦ διαφθείρασθαι δουλείας, εἶναι πολλὰ κὴ με-
γάλα κεχρεωμένῳ. κ πείθει ὁ παντελεθρίᾳ διαφθείρειν
αὐτὸν προσλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας αἰσίας εἰκὼν αὐτῷ
δέξεται τὴν στρατιὰν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῦτ' ἀσεβοῦς, F
καταφρονεῖ διὰ τὴν ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ βιβλι-
σολὰς πύξας εἰς τὸν ναὸν εἰσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ
θεῷ τὰς δεήσεις αὐτῷ ποιησαμένου περὶ τῆς πόλεως, κὴ
τῆς ἁπάντων σωτηρίας. κ Ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπίκουον αὐτὸ
ἔφασκε γεγονέναι. κὴ τὸ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τῶν ἀσυρίων. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδίκως
τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἡμυμένων γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, κὴ τῶν ἰδίων δημιουργήσεσθαι κτημάτων, ὑδὲν φοβουμένους. τοῦ
δὲ χρόνου διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς δὶ τοὺς αἰγυπτίους διαβουλῆς,

hoperans ab illis posse exercitum regium deleri. id quidem si speret, dubio procul eum desipere; & similem esse homini qui fragili arundini innititur, qua non solùm non sustinetur, sed lapsa etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraicè respondit: debere eos audire mandata regis, & qd in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitum nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed nõ potestis dare quos non habetis. Quid igitur cũctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cùm spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & monitus oracuio iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victũ discessurum cum ignominia, & positurum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrq; internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vrbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum curam habere timentes neminẽ. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij:iámque aggerem penè mœnibus æquauerat,& videbatur assultum propediem facturus,cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum,Ægyptiis laturum suppetias,& per desertum copias ducere,vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit.Herodotus autem hunc cõtra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit,nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos.Oppugnãs,inquit,Pelusium,hac de causa obsidio-
IIII. nem soluit.Rex Ægyptius implorauit opẽ sui numinis:quod exoratum magnum Arabi incõmodum attulit. nam & in hoc erat quòd pro Assyrio scribit Arabem.Vna,inquit,nocte murium vis tanta extitit,vt hostium arcus & reliqua arma corroderent:quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret.Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit,totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit,his verbis narrat.

A ἀπροσκλητος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἶκου,δι' αἰτίαν τοιαύτην.πολλὴ ἀσπὶς χρόνος ἐξίβετο πρὸς τὴν πλουσίαν πολιορκίαν,καὶ τὴν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἂ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦγε,καὶ ὅσον ὕπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς,ἀκούει τὴν αἰθιόπων βασιλέα θαρσαλέων πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ὅπῃ συμμαχίᾳ τοῖς αἰγυπτίοις ἥξειν,διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου,καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν ἀσυρίων ἐμβαλεῖν. ταῦτα χθὲς
B οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς σεναχήριβος,ὅτι τὸ ἱερεῖα τὰ ἡφαίστου στρατεῦσαι ἔλεγεν,ὡς εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερεῖα ὄντα τοῦ ἡφαίστου. πολιορκῶν ἦ τὸ πλοῦσιον,ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης πύξατο δ' ὁ βασιλεὺς,τὴν αἰγυπτίων τῆς θεᾶς,ᾧ ἡμύμβυος ὑπήκοος ὁ θεὸς,πανηλῶ σκοπεῖσθαι τὰ ἄραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἡρόδοτος οὐκ ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα,ἀλλ' ἀράβων.μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾷ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τὴν ἀσυρείων. ἢ διὰ τοῦτο,μὴ ἔχοντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα,τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ὑπὸ τοῦ πλουσίου. καὶ ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ.βηρωσσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραφάμενος,μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρείβου,καὶ ὅτι τὴν ἀσυρείων ὑπῆρχε,καὶ ὅτι πᾶσαν ἐστρατεύσατο τὴν ἀσίαν καὶ τὴν αἰγύπτιον,λέγων οὕτως.

CAP. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est,& quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum,quẽ sub Raphacis imperio reliquerat. peste diuinitus immissa deletum , prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat,absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV.millibus militũ. qua clade territus , & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contẽdit, ad regiã quæ Ninus dicitur.Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelechi & Selennari,vitam amisit,occisus in ipso templo Arasci,quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis,& in Armeniam fugientibus , Assarachodas minor filius in regnum successit.Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

CAP. III.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cum aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

EZecias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo,vota p incolumitate Deo per-
III. 4. Reg. 20. soluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum,partim metu similis exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ Dúmque totus circa Dei cultum occupatur, paulo pòst in grauem morbum incidit,ita vt à medicis pro deplorato haberetur , nec amicis quidquam melius sperantibus:nec tam vitę periculum angebat regem , quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur,& regnũ sine legitimo hęrede futurũ.

D Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ὀθυβιλῆς τῶν τέκνων ἀπέθανεν.

ΥΠοστρέψας ὁ σεναχήριβος ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα,καταλαβὼν ἐκεῖ τὸν ὑπὸ τῆς στρατηγοῦ ῥαψάκη δύναμιν,τὸ θεοῦ λοιμικῶ ἐνοσηφάστος αὐτὸ τῆς στρατιᾶς νόσον,καὶ τῶν φερόντων δ πολιορκίας νύκτα,διαφθείρουσ) μυριάδες ἑκατὸν καὶ δέκα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης ὁ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν
E καταστὰς,καὶ δείσας ὡδὶ τῆς στρατιᾶς παντὶ,φοβῆ μὴ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνου φθορᾶ ὁρθοῦσαν.καὶ διαβὰς ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον,δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀρισβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελεναρὰ,τελευτᾷ τὸν βίον,& ἀνετέθη,τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὅπῃ τῷ φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν.διαδοχὴ) ἦ τὴν βασιλείαν
F σεναχηρείβ ἀσσαραχόδας. καὶ τὸ μὲν τῆς ἀσυρείων στρατιᾶς τῆς ὅπῃ τοὺς ἱεροσολυμίτας τέλος,τοιοῦτο σωίβη γενέσθαι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μὴ εἰρωνίᾳ δίχειν ἐζεκίας ἐτελεύτησεν, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών.

EZεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὧδαδόξως ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων,χαρισηρίοις σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ,μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων,τοῖς μὲν διαφθειρούσης,τοῖς ἦ φόβῳ τῆς ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν,ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ. πᾶσιν ἦ χρησάμενος ἀσουδῆ , καὶ φιλοτιμίᾳ ὡδὶ τὸν θεὸν , μετὰ οὐ πολὺ , νόσῳ χαλεπῇ ὡδιπετῶν , ἀπήγωσε μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρηστὸν ἦ ὡδὶ αὐτὸ οὐδὲν ἐνόσουν οὐδ' οἱ φίλοι. τῇ ἦ νόσῳ ἐνοσπίπτων καὶ ἀθυμίᾳ δεινῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῷ τῶν ἀπαγόντων λογιζομένου , καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλείπων τὸν οἶκον καὶ τῶν ἀρχῶν γνησίας διαδοχῆς.

κάμινον

κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆ τ δυσκολίας μάλιστα ἡ ὀδυρόμε- A
νος ἱκέτευε τ θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγον περισπασθῆναι
μέχρι τέκνων γονῆς, ἡ μὴ πρότερον ἢ παῖρ τέκνων
γένηται, τ ψυχὴν αὐτ ἐάσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ'
αὐτὸν ὁ θεὸς, ἡ τ αἰτίας ὑποδεξάμενος, ὅτι μὴ λυπῶ τὸ
μέλλειν στερεῖσθαι τῆ ἐκ τ βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρε-
το τ ὑπονοηθεῖσαν τελευτ, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτῷ δυ-
σθυμεῖν προσῆκεν, ἀλλὰ τὸ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι βού-
λοιτο ὑποδεξόμενος τὴν ἀγγελίαν ἐκείνου, πέμψας ἡσαΐαν τ B
προφήτην, ἐκέλευσε φράσαι αὐτῷ ὅτι θεραπεύσει τ τοῦ
νόσου μετ' ἓξ ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὸν ἔτη πεν-
τεκαίδεκα καὶ παῖδες αὐτῷ γενήσονται. ταῦτα τοῦ προ-
φήτου φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, λύει τὴν ὑπερβο-
λὴν τ νόσου, καὶ τὸ προάδηλον τῆ ἐπαγγελμάτων ἀπι-
στῶν, σημεῖόν τι παρ' αὐτοῦ ἀξίως ποιῆσαι τ ἡσαΐαν, ἵνα
αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα ἥκοντι παρὰ τοῦ θεοῦ. τὰ
γὰρ προάδηλα καὶ μείζω τ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πιστοῦται C
παραδείγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτ, τί βούλεται σημεῖον
γενέσθαι, τ ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιαὶ ὅλης ἡμέρας
μοίραις ὑποκλίναις ἤδη πεπίπτουσιν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπως τ αὐτὸν
ἀναστρέψας τόπον ποιήσας αὐτ πάλιν προάγειν. τ γὰρ
προφήτης τ θεὸν παρακαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον
τ' ὑπεδείξατο τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, δύθις
λυθεὶς τ νόσου, ἀέρεσιν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τῷ θεῷ προσευ-
νήσας, δύας ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν
τῆ ἀσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ μήδων καταλυθῆναι. δηλώ- D
σω δ' ἐφεξῆς τούτων ἐν ἐπέρᾳ. ὁ γὰρ βαβυλωνίων βα-
σιλεὺς, βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρέ-
σβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰς παρε-
κάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ὑποδεξάμε-
νος, καὶ ἑξαπατήσας, καὶ τοὺς θησαυροὺς ὑπεδείξας αὐ-
τοῖς, καὶ τὴν τῆ ὅπλων προσκυνῶ, ἐκ τοῦ ἄλλου πο-
λυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ δῶρά τε δοὺς
κομίζειν τῷ βαλάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. ἡσαΐας δ' ὁ E
προφήτης πρὸς αὐτ ἀφικομένῳ, ἐκ πυνθανομένῳ πόθεν
εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ βαβυλῶνος ἔλεγε προάγειν δὲ βασι-
λέως ἐλθεῖν αὐτούς. δεδεῖξαι δ' πάντ' αὐτοῖς, ὅπως εἰ-
δότες τ πλοῦτον καὶ τ δύναμιν, ἐκ τούτου σοχαζόμενοι,
σημαίνειν ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχών,
ἔφη φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα σου τ τὸν
μεταπεσούμενον τ πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους δουλεύσο-
μένους, καὶ ὑποτελέσαντας τῷ αὐθράς εἶναι, τῷ βαβυλω-
νίῳ δηλοῦντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ θεόν. ὁ F
δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἔφη μὲν οὐκ
ἂν βούλεσθαι τοιαύταις συμφοραῖς τὸ ἔθνος αὐτῶ περι-
πεσεῖν. ἐπεὶ δ' οὐκ ἦν δυνατὸν τὰ τῷ θεῷ δεδογμένα
μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τ αὐτῷ ζωῆς εἰρήνην ὑ-
πάρξαι. μνημονεύει δὲ τῶν τῷ βαβυλωνίων βασιλέως βα-
λάδα ἐπιφανοῦς. ὧν δ' ἕνεκα ὁ προφήτης ὁμολογουμέ-
νως θεῖος καὶ θαυμάσιος τ ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μη-
δὲν ὅλως ψεῦδος εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγ- G
γράψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τοῖς τέλοις γνωρίσμα-
σι τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐκ ἔστι μόνος ὁ προ-
φήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. καὶ πᾶν ὅτι ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γένοι παρ' ἡ-
μῖν, τὴν ἐκείνων ὑποδείκνυσι προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἕκαστον. δηλώσει δ' ὅν
προεφήμαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, καὶ πάντα τὸν ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μὲν καὶ τέ-
ταρτον ἔτος τ ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἑνός.

hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq. eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanam principat° quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbũ euaderet: & superuiues annos 15. nonnisi relicto hęrede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostẽdit, & apparatum armorum, & quicquid precio sum auro constabat ac gẽmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hę diuitię paulo pòst transferẽtur in Babyloniã, & posteri tui virilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc. n. prædicit dominus. Ezecias cõristatus hac prędictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltem ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum regis Berosus meminit. Cæterùm propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus su- IIII.
peruixisset in pace, obiit post annum vitę quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum.

CAP. IV.

Manasses à Chaldeorum ac Babyloniorum rege captus, posti aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prętermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionẽ quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidẽ cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium propheram ad regem simul atque populũ, per quos easdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

V. Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldęorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassem quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquũ totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religonis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prędicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

A

Κεφάλαιον δ'.

Οπ στρατεύσαντες ἐπὶ τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγον, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτῶν βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος ὁ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ἐκ μητρὸς ἀχιβας ὀνόματι, πολίτιδος ἱεροσολυμίτου, ἀπέβη μὲν αὐτὸν τῇ τε παιδὸς ἀπαιδευσίᾳ τῶν, καὶ τῇ ἐναντίᾳ ἐχρήσατο, πᾶν εἶδος πονηρίας ὑπερβαλόμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπὼν, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οὓς εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντας ἀπώλοντο. μιάνας γὰρ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεοῦ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' οὐδὲ τῷ προφήτῃ ἔσχε φειδώ. καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἀπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς αἷς ἔμελεν ἐπιφέρειν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἱεροσολίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἤθελον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆναι τὸ, μηδενὸς πειραθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ ὑπὸ τῶν προφητῶν. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἔκινει, ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατιὰν ἔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα μανασσῆν, δήλων ληφθέντα ὑπὸ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ᾧ ἐβουλεύσατο πεμφείαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συμφορὰς ἐν οἷς κακοῖς ὄζει, καὶ παίτων ἄξιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ παραχεῖν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ ἅπτο τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. γνούμενος δὲ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῆς μὲν πρότερον ἁμαρτημάτων θεὸν καὶ τῷ μνήμῃ ἐπανάγεται εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο τὴν ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβεβλῆσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι θεὸν αὐτὸν θυσιασμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν ὁμοίως πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὸς ἐφείλειν τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. διορθωσάμενος δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελεῖ καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ὧν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὥς τε παλαιὰ τείχη μὴ πολλῆς διορυχὰς ἀνευρεῖν, ἀνασῆσαί τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων παίτων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμείλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, οὕτω τὸν μετὰξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαριστὸς εἶ καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου ἅπ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας δὲ πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ὑπὸ τοῖς αὐτοῦ βασιλέως. ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ περιέρχεται ἄμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμπ

μὲν

μὴ ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ιαβάτης ὑπαρχούσης. ζῆλον μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἀνέος ὢν ἐκείνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῆς ἰδίων οἰκετῶν, ἀπόθανεν δὲ ἐν οἰκείᾳ ἐν αὐτοῖς βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετὰ δὲ αὐτὸ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε παρὰ σωθέντος τὸ ἀμωσὸν, τὴν βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ιωσίᾳ παρέδωσι, ὀκταετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

A Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia sui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. In eius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octo tum annorum puero.

B

Κεφάλαιον ε'.

Περὶ Ιωσίου.

CAP. V.

De Iosia rege.

ΩΜητὴρ δὲ πόλεως μὲν Ιεδβοσκέθ, Ιεδὴ δὲ τοὔνομα, τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονώς, παιδεύεται τὰ βασιλέως ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δαβίδ κατὰ πάντα τρόπον καὶ κανόνι ὡς ἂν ὅλης τῆς εἰς ὑπόθεσιν ἀναγομένης. ἤδη δὲ δωδεκαέτης ὢν ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. καὶ γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρέλυε τοῦ περὶ τοὺς εἰδώλων δόξης ψευδῆ ὄντων ἀποσείσας, σέβειν τὸν πάντων θεόν. τότε τοὺς προγόνων ὑπομνήσεις ἔργα, τὰ μὲν ἀμαρτηθέντα διόρθωσιν ἐποιεῖτο ὡς ἂν ὁ φρονιμώτατος καὶ νοήσας τὸ δέον ἐπανώτατος. ὅσα δὲ ἄριστα εὖ γεγονότα, καὶ ἐν χώραις, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δὲ ἐποιεῖτο, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τοῦ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τοῦ φρονιμωτέρου παιδόμενος συμβουλείᾳ καὶ ἀσφαλεῖ. τοὺς γὰρ νόμους ὡς ἂν κατακολουθῶν οὕτω πρὸς τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας, διορθῶσαι, οὐ δεῖ τὸ τῶν ἀσεβημάτων μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθαι. πρεσβυτέρων γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, περιῄρει, καταστρέφων. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτοὺς δόξης, εἰς τὴν τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ. ἀπέδωκε. ἦν πυρὰς κειτὰς καὶ θυσιάσοντας, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις θεσμοθετοῦντα, περὶ πάντα τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ἐλάττονα αὐτὸ ποιέσθαι ποιοῦντες. ἀκαπνιζόμενος δὲ καὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν κελεύει, ὡς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ ὅσον τὶς ἢ θεσαυρίσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. κομιζόντων δὲ τῷ χρημάτων, τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης θεῖσης τὸν τε ἐπὶ τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ τὸν γραμματέα σαφῆ, καὶ τὸν γραφέα τῷ ὑπομνημάτων ἰωάτλου, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακείμ. οἱ μηδὲν ὑποθέσεως μὴ δὲ ἀναβολῆς δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, εἴχοντο τοῦ ἔργου. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς, τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὁδὸν δὲ ἤδη καὶ δικαίαν τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακεὶμ τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περισσὸν τοῦ χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη διαπονῆσαι. προσκομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐν τυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τῆς μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένοις, καὶ προκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφᾷ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, εἰσέρχεται πρὸς τὸν βασιλέα,

Hvius mater fuit ex oppido Bosceta, Ieda nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimẽ. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatũ esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quã si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totã, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morũ cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitię quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicũq. vellẽt cõferrẽt aurũ & argẽtum in reparationẽ templi, idq. suo quisq. arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuũ in tẽplũ sartũ tectũ præstãdũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ cõmẽtariẽsi, & põtifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnib⁹ rebus ad reparationẽ necessariis, incũbebant operi: atque ita instauratum est templũ & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi conficere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recèns inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem,& cõuocatis intimis aliquot amicis,ipsóque scriba,& Eliacia pontifice,misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis,vt persuaderent ei Deũ placare,& propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve ciecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari,quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit,quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus,& omnibus præsentibus cómodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio,ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium:& ideò decretum id mutari non posse,vt ipso euentu discãt esse Deum,& in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij,quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem:sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum
4. Reg. 23. missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant,qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis,iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas,& omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis,& seruandas leges Mosaicas:quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem,si quod vas in templo superesset à maioribus dicatum idolorum externorum vsui,vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta,omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienis interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus:& ossa pseudoprophetarum super altare,quod primus Hieroboamus extruxerat,combussit:sicut superius diximus,iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse,quòd vnus ex Dauidis progenie,nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexagintavnum secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant,eisque persuasit vt omissis impiis actionibus,& religionibus externis,Deum maximu ritu patrio colerẽt,eiq. soli adhærerẽt. nec hoc cõtẽtus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est,ne quid suspectum int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas su-

A κὴ πάντα ὅσα κελεύσῃ γίνεσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλου, ὡς μανίγνω ὁ καὶ τοὺς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας ὁ καὶ ὡς ἐρρήξαιμος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἑλκίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινας, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν ὁλδὰ, γυναῖκα ὁ σαλλέμου τοῦ ἐν δόξῃ τινὸς, καὶ δι' ὑγίειαν ὀλιφαροῦς, καὶ προσελθόντας, συμβουλεύειν λέγων ἱλάσασθαι τὸν θεὸν, καὶ παρασκευάσαι ποιεῖν ὑμῶν. δίος γὰρ ἦν μὴ καταφρονῆσαι τοὺς μωυσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσειν ἀπάσαντι γένει, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας, ἐπ' ἀλλοφύλοις ἔρημοι πάντων, καταστρέφεσθαι οἰκτρῶς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις καταφρονηθέντων ταῦτα αὐτῶν δι' ὧν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, συμβουλεύσειν αὐτοὺς ἀπέλθοντας, πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν, ὅτι τὸ μὲν θεῖον, κατ' αὐτῶν ψῆφον ἐνέγκειν, ἐν ἐχ ἱκεσίας αὐτὸς ἄφεσιν ποιήσειν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβαλεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν καταφρονήσαντας τοὺς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μεταγνόησαντας, τῷ τε προφήτῃ τῶν παραγενομένων σωφρονεῖν, καὶ τῷ θεῷ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν περιθέντων, ἐν ἵνα πυθέσθαι ὅτι ὁ θεός ἐστι, καὶ ὑπὲρ ἐφοβήθη τούτων ὧν αὐτοῖς ἐλάλησε τῷ προφήτῃ κατήγγελε, πάντως αὐτοῖς ποιήσειν. δι' αὐτὸν μὲν τὸν δίκαιον ἡγούμενον ἐφίξειν ἐπὶ τὰς συμφορὰς, μὴ ὄντα τοιοῦτον, τὰ κατεψηφισμένα πᾶσι τοῖς ὄχλοις ἀπεπέμψειν. οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγελλον τῷ βασιλεῖ. ὁ ὃ ἀφεπέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσταξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων ὃ αὐτῷ πάντων μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα στὰς ἐπὶ τοῦ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὅρκους ἀπεποιήσατο καὶ πίστεις ἀνήκασεν, ἃ μὲν θρησκεῦσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξαι τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ ὃ προθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο. θύοντές τε πρόβατα καὶ καλλιερεῖν τὸν θεὸν ἱκέτευον, ὑμνῶν καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προσέταξεν εἰπεῖν ἀφείσαν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεύος τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν εἰς τὸν ναὸν τοῦτο ἐκβαλεῖν. σωσαθροισθέντων ὃ πολλῶν κατατρίψας αὐτὰ τὴν ἀποδὸν αὐτῷ διέσπειρε. κὴ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, οὐκ ὄντας ἐκ τῆς ἀφαδνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαφερόμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. κὴ κατασκαλεύσαντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν, ἐφάνισε. κὴ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ὧν τὸ βωμοῦ ὃν κατεσκεύασε πρῶτος ἱεροβοάμος, κατέκαυσε. ταῦτα ὁ προφήτης κατελθόντα πρὸς ἱεροβοάμον θυσιάζοντος αὐτῷ, καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκαταγγείλας τὰ γενησόμενα, ὅτι τῆς ἐκ τοῦ δαβίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσῃ τὰ προειρημένα. σωσθὲν ὁ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μὴ ἔτη ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα ἐπέν. μὴ ὁ τοῦτο, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς κὴ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν ἰσραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῶν ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλειπεῖν ἔπεισε. τὸν ὃ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσεβεῖν, καὶ τούτῳ προσανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἐνδὸν ἔχοιτι τῶν εἰδώλων ὑποψίαν.

ἐ μὴν

ἡμὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς βαπλδομμένοις ἱρεσῶα ἄρμα τα ἃ κατεσκεύασαν οἱ προγονοι, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν ὃ προσεκυνεῖν ὡς θεῷ ἐδόκασι. καὶ καθαρίσας οὕτω τὴν χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, πάσχα τὴν ἄζυμον ἑορτὴν, καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγε, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνῶν, ἐρίφους & ἄρνας, ἑπτακισχιλίους· ὧν δὲ εἰς ὁλοκαυτώματα ἑπτακισχιλίους. παρεῖχον δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ προστοι δύο τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας δισχιλίους ἑξακοσίους. καὶ τοῖς λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. καὶ γνωσθέντος τοῦ τῶν ἱερέων δυσπειθοῦς, τὰς θυσίας ἐπιτελοῦσι τοῖς μωυσέως νόμοις, ἑκάστου τῶν ἱερέων ὀξηγουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ τὴν μεθημέραν ἄλλην οὐδεμίαν τοῖς ἑβραίοις ἑορτὴν ὑπὸ τῶν σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων ἄχρι τοῦτο, πώποτε καὶ νόμιμος καὶ κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν τηρουμένη τὴν ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοιαύτα ἰωσίας, ἐπὶ τε καὶ πλείστῳ τῇ πάσῃ δόξῃ, καταστρέψας τοῦτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον. Κεφάλαιον ς'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάω τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, καὶ ἀποστρέψας εἰς αἴγυπτον, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸ ἰωάζ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰωακείμον ἀπέδειξε βασιλέα.

NEχάως ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγείρας στρατιὰν ὅπλων τὸν διαφέρειν εἵλατο ποταμὸν, μήδοις πολεμῶν καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, οἳ τὸ ἀσύριον κατέλυσαν ἀρχὴν. τὴν δὲ ἀσίας βασιλεύσας, πόθον εἶχεν. ἡγούμενός τε αὐτὸς καὶ μόνην πόλιν, ἐῶν δὲ αὐτῷ τὴν ἰωσίου βασιλείας, μὴ δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν δεῖν τὴν ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὸν ὅδιον τοῖς μήδοις ἔλασιν, πέμψας ἄγγελον πρὸς αὐτὸν ὁ νεχάως, ἐκέλευε στρατεύειν ἔλεγε, ἀλλ' ὅδιον εὐφράτην ὁρμᾶσθαι. μὴ παρεξιέναι δὲ αὐτὸν ἐκέλευεν ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντα βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. ἰωσίας δὲ οὐ προσίετο τὰ πρὸς τοῦ νεχάω, ἀλλ' οὕτως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι, τὸ προφερόμενος ἀλαζονίας οἶμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παρορμήσαντος, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διαπαίσαντος γὰρ αὐτοῦ τὸν δυνάμων, καὶ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅδιον κέρας ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν αἰγυπτίων, ἔπαυσε τὸ πρὸς τὸ μάχεσθαι προθυμίας. τοῦ δὲ θανάτου γὰρ ἀλγήσαντος, ἐκέλευσεν ἀναληθῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δὲ ἐκ τῆς πληγῆς ἐκεῖ τὸν βίον, καὶ κηδεύεται μετὰ τῶν πατρῴων θήκης μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη ἑξακονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων, ἓν καὶ ἑξήκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ἦχθη πολλὰς ἡμέρας ὀδυρομένου καὶ κατηφοῦντος. ἱερεμίας δὲ ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι νῦν ᾄδεται. ἔστι δὲ ὁ προφήτης, καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δυνατὰ προεκήρυξε, σὺν γράμμασι καταλειπὼν, καὶ τοῖς νῦν ἐφ' ἡμῶν γνωριζομένοις ἄλωσιν, τοῖς τε βαβυλωνίων αἱρέσιν. οὐ μόνον δὲ ἔστι προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης ἰεζεκιήλος, ὃς μετὰ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τοῦ γένει ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε, ὅπου ἑξακαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβάντα μετὰ ταῦτα τῷ προφήτῃ, καὶ χώραν διλώσομεν. τελευτήσαντος δὲ ἰωσίου, καθὼς προεφήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

A & ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio ſuſtulit. Cęterùm luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandũ feſtum azymorum, quod dicitur paſcha: dedítque populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque ſacerdotum contulerunt ſacerdotibus ad idem feſtum agnorum duo mil-
B lia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinque millia, boues quingentos. cúmque tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moyſis, ſacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Samuelis prophetæ temporibus in eam vſque diẽ nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant.

C Poſt hæc Ioſias cùm pace, diuitiis & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi. VI.

Cap. VI.

Nechao rege Aegypti contra Babylonis per Iudaam exercitum ducere volente, Ioſias vetare conatus prælio victus occiditur.

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit con-
D tra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnũ quærere. Cúmque proceſſiſſet vſque Menden, oppidum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter propoſitum cum obſtante dimicandi. Ioſias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeue-
E rabat in ea ſententia vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus cũ inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellandi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis
F paternis, cùm vixiſſet annos triginta nouẽ, regnaſſet triginta vnum. Luxit cũ populus multis diebus lamentis, & triſtitia mortẽ eius proſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit lugubri carmine, quod nunc quoque extare videmus. hic propheta & inſtantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argu-
G mẽto ſcriptos reliquit. erãt aũt hi duo ſacerdotalis generis, quorũ Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno 13. regni Ioſiæ vſque dũ templum vnà cum vrbe eſt dirutũ: cuius ſuo loco mentionẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodũ diximus Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio,regiã habens Hierosolymis.Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit,& fratri eius seniori,eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito,regioni verò eius cẽtum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri.atque ita Ioacimo tributario facto,Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres,dies decem.Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio,nec erga Deum pius,nec miris erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit,quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratẽ sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao,qui tum toti Syrię dominabatur.at ille cognito Babylonij conatu,non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit.& collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit,Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellũ inferũt magnis viribus,dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores.At ille timore suadẽte pacem mercatus pecuniis,integro triennio imperata tributa persoluit. 4.Reg.24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios,& negato tributo,expectatione sua frustratus est. nã Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere.Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis,& Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur,nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium.Delata demum re ad regium senatum,maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent.Adducebántque rationem, nõ hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse,& multos alios,quorũ nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

τουῦομα,ϑλὶ ξίτον καὶ εἰκοσὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. καὶ ϑεὸν μὴ ὲν ἱεροσολύμοις ἐβασίλδυσε μηδ' ὸς ἀμεταλλας,ἀσεβὴς ὴ καὶ μιαρὸς τὸν ξόπον.ὁ ὴ τοῦ αἰγυπτίων βασιλεὺς,ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν ἰώαζον ϑεὸς αὐτὸν εἰς σαμαϑὰ καλουμδίλιν πόλιν,ἥτις ὸτὶ τῆς συρίας, καὶ τὸν μὴ ἐλθόντα ἔδησε, τῷ ὴ φρισβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι ἐλιακὶμῳ τὠὔομα τοῦ βασιλέως ϖαλδίδωσι, μεταγομένους αὐτὸν ἰωακὶμον. τῇ ὴ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἐκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἓν ὴ χρυσίου. καὶ τὸ μὴ ἐτέλει ὁ ἰωακὶμος τὸ πλῆϑος τῶν χρημάτων,τὸν ὴ ἰώαζον ἀπήγαγεν εἰς αἴγυπτον,ὃς καὶ ἐτελεύτησεν ὲν αὐτῇ,βασιλδύσας μηνὰς ξεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ ὴ τοῦ ἰωακὶμου μήτηρ,ἐκαλεῖτο ζαβοῦδα,ἐκ πόλεως δ' ἣν ἀβοῦμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τ' φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος,καὶ μήτε ϖρὸς ϑεὸν ὅσιος, μήτε ϖρὸς ἀνδρῶπους ὑπεικὴς.

Κεφάλαιον ζ.

Ναβυχοδονοσόρ στρατεία εἰς συρίαν,ὡς τὸν ἰωακὶμον φίλον ἰοὐάγασον ἔϑ καὶ σύμμαχον.

ΕΤος δ' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος,τοῦ βαβυλωνίων ἀρχοῦ ϖαλαμβάνει τὴς ναβυχοδονόσορος ὄνομα,ὃς ὑπὸ τ' αὐτὸν καιρὸν μὴ μεγάλης ϖασκδῆς ὸτὶ καρχαβησὼν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη ϖρὸς τῷ εὐφράτῃ,πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῆς αἰγυπτίων νεκάῳ,ὑπὸ τούτῳ γὸ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαϑὼν ὴ τοῦ τοῦ βαβυλωνίου ϖροαίρεσιν καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεκάως, ὐδὲ αὐτὸς ὠλιγώρησεν. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χρεὶ τ' ναβυχοδονόσορον ἀμυνόμενους, ὥρμησεν ὸτὶ τὸν εὐφράτην. συμβολῆς ὴ γενομένης ἡττήϑη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ὲν τῇ μάχῃ. ϑλᾶσαι ὴ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, τοῦ ἄχρι πλουσίας ϖαραλαμβάνει συρίας πάρξ τῆς ἰουδαίας. τέσσαρα δ' ἔτη βασιλδύοντος ἤδη τοῦ ναβυχοδονοσόρου, ὃς ὃγδοος ἦν τῷ ἰωακὶμῳ τῷ τῶν ἑβραίων ἔχοντι τοῦ ἀρχοῦ,καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὸτὶ τοὺς ἰουδαίους ὁ βαβυλώνιος,φόρους αἰτῶν τὸν ἰωακὶμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν.ὁ ὴ δείσας τοῦ ἀπειλοῦ,καὶ τοῦ εἰρηνεύειν ἀπηκατηλλαξάμενος τῷ χρημάτων,ἐδίδουν αὐτῷ φόρους,οἷς ἔδοξεν ὸτὶ ἴση ξία.τῷ ὴ ξίτῳ,στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὸτὶ τὸν βαβυλώνιον,καὶ τοὺς φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς,διψῴδη τῆς ἐλπίδος.οἱ γὸ αἰγύπτιοι ποιήσασϑαι τοῦ στρατείαν οὐκ ἐϑάῤῥησαν. ταῦτα δ' ὁ ϑεοφήτης ἱερεμίας καὶ πᾶσαν ἡμέραν ϑεοὐλεγεν,ὡς μάτην τὰς ϖρὸς τῆς αἰγυπτίων ἐλπίσι ϑεοσανέχουσι,καὶ ὡς δεῖ τοῦ πόλιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως αἱᾶσαπερ ἁλῶναι, καὶ ἰωακὶμῳ τῷ βασιλεῖ χϑεσϑῶαι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμον οὐκ ὄντων τῆς σωϑησομένων ἐλέγετο.καὶ γὸ τὸ πλῆϑος καὶ οἱ ἄρχοντες,ἀκούοντες παρημέλουν,καὶ ϑεὸς ὀργοῦ λαμδάοντες τὸ λεγόμενα,ὡς οἰονιζομένους καὶ τοῦ βασιλέως τοῦ ϑεοφήτου τὸν ἱερεμίαν ἠπειλῆϑαι,ὑπάρχοντες δίκαιον κατεψηφιδῆναι ϑεὸς τιμωρίαν ἀξίαν. καὶ οἱ μὴ ἄλλοι πάντες ἐψηφίσαντο τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τῆς ϖροσωτέρων. οἱ ὴ σοφῶς ὄντες δίκαιος, ἀπέλυσαν τὸν ϑεοφήτου ὑπὸ τῆς αὐλῆς,καὶ τοῖς ἄλλοις συνεδούλευσαν μηδὲν δίκαιον ϑλᾶσαι κακὸν τὸν ἱερμίαν. ἔλεγον γὸ οὐ μόνον τοῦτον ϑεολέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ μιχαίαν ϑεὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ ϖολλοὺς ἄλλους ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῆς τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαϑεν, ἀλλ' ὡς ϑεοφήτης ϑεοῦ τιμῆς ἔτυγ-

τούτοις

τούτοις καταθελξάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐξέ- A atque hoc pacto lenitis animis diuersa sentien-
σωσαν τῆς κατεψηφισμένης αὐτῷ κολάσεως τὸν ἱερε- tium effecerunt vt reuocatis suffragiis prophe-
μίαν, ὃς ἁπάσας τὰς αὐτῷ θεοφορίας συγγραψάμε- ta eximeretur supplicio: qui conscriptis omni-
νος, νηστεύοντος τοῦ δήμου, καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ bus suis prophetiis, ieiunanti populo & in
ἱερῷ μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους Ἰωακίμου βασι- templum congregato, nono mense quinti an-
λείας, ἀναγνῶναι τὴν βίβλον, ἣν ἔφη τῷ μελλόντων ni regni Ioacimi legit eum librum, continen-
συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἅπα- tem quid templo & vrbi eiusque populo debe-
σιν ταχέως. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι B ret accidere. His auditis principes ei librum
παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ καλοῦσιν αὐτόν τε καὶ τὸν adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm e-
γραμματέα Βαροῦχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή ius scribam Baruchum è medio secedere, vt o-
ποι δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ, φέρεσθαι τῷ mnes lateat vbi sint: librum verò ad regem per-
βασιλεῖ δεδόασιν. ὁ δὲ παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέ- tulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam
λευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκού- librum sumere & legere. quo lecto iratus con-
σας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, scidit eum, & iniectum in ignem exussit: ius-
διέῤῥηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε. ζητησάντας sitque Hieremiam & Baruchum ad se adduci
δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βαροῦχον ἐκέ- daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius sub-
λευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι C duxerant.
μὲν οὖν ἠφανίσθησαν αὐτὸν τὸν ὀργήν.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἰωάκιμον πάλιν τὸν τῶν Αἰγυπτίων φρονήσαντα ἀπέκτεινεν, Ἰωαχὶμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα.

Cap. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Aegyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα Νίνου, καὶ τὸ θεῖος τὸ φόβος τῶν προφητῶν ὑπὸ τε τοῦ προ- D φήτου. τούτους οὐδὲν νομίζων πιστεύσαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βασιλέως Ἰωακίμου, ὃν ἀταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Ἰωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώ- E ματι ζιχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπήγαγε εἰς Βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις ἦν ὁ προφήτης ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτος Ἰωάκιμος τὴν βασιλείαν κατέσχε, διώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ ζιάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἑνδέκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ἰωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνομα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας ζεῖς ἡμέρας δέκα.

Nabuchodonosorus Babylonium regem excipit in vrbe, ter-
ritus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab
eo sibi non timeret, neque excluserit, nec ad bel-
lum se parauit. At ille receptus non seruauit fi-
dem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ
vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam in-
sepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo
Ioachimum filium regem vrbis & regionis
constituit. eorum verò qui in aliqua dignita-
te fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem
tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hie-
zeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit
annos triginta sex, regnauit vndecim. Succes-
sor autem eius Ioachimus, natus matre Hiero-
solymitana nomine Nosta, regnauit menses
tres, dies decem.

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μεταπεμψάμενος, ἐγκρατὴς τῶν Ἰωαχίμου θεμάτων ἑαυτὸν ἐποίησατο.

Cap. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

Τὸν δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τὴν βασιλείαν Ἰωαχίμῳ, δῶρα πέμψαι ἔλαβε δίκην. ἐδίου γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, δόντος τὴν χώραν αὐτῷ. πέμψας στρατεῦσαι δύναμιν πολιορκεῖ τὸν Ἰωάχιμον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις. ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, οὐκ ἠξίου τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν φθεῖραι. ἀλλὰ ἀπάσας τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς, δόντα δίδωσι τοῖς πρέσβεσιν ὑπὸ τοῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν, οἷς οὐδ' ἐνεμεινεν ἡ πίστις ἔμενεν. οὐ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὴν Βαβυλωνίων βασιλεύς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπιστείλας ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τὴν ἡλικίαν,

IX. 4. Reg. 24.

Babylonius autem regem statim dedisse regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occisi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymis eũ obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandãte per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent,

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fuerunt́que hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

καὶ τοὺς τέκτονας, διεκόσιους ἀριθμὸν ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ οὗτοι πάντες, οἷς μυρίους ὀκτακοσίους τριακοντα δύο. καὶ τὸν Ἰωακεῖμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ curam gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat propheram, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſurum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum eum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires coniungeret, Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμητῶν βασιλέα κατέστησεν.

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωακείμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκοις πατρὶ αὐτοῦ λαβὼν μὴ μελεῖν φυλάξειν αὐτὸν τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις συνοῦσαν. σεδεκίας δ' ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνὸς, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακείμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἀμελοῦντος. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου, καὶ μήτε τοῖς πλημμύραις, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς πονηροὶς, προστανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσιν αὐτὸν πιστεύειν, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι σφετιοῦσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα γηρύεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πιστεύειν. διέφθειραν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ ἀπῆγον ἀπὸ τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ ἱεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τοῖς ναοῖς συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. τὰς δὲ προφητείας αὐτῶν σεδεκίας ἠπίστησε, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς προφήταις ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἱεζεκίηλος εἰπὼν, οὐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τοῦ ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ ὅτι διδαχθὲν αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύ. καὶ ἴσχε τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδὲ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοὺς, καὶ τοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἀπήντησε, ἅπερ δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους ὀλίγου ἐπὶ ὀκτὼ καταχρόνου, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσίδεται κατὰ λύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγίνοντο. μεθ' ὃν τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῷ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε τὴν τῶν ἱεροσολυμητῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτῷ. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτῷ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκε εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ ξενάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ὤρμησε τῆς ὅλης δυνάμεως. ὡς δ' ἀνεχώρησαν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ὤρεξαντήσαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους,

οὔτε

οὔτε ἀναχήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν βαβυλῶνα. μὴ πάντων ἧττον ἤξειν τοὺς αἰχμαλώτους τῷ θεῷ τοῦ ναοῦ σκεύη, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρῄδων ὁ ἱερεμίας προεφήτευσεν, ὡς ἀπατῶσι μὲν κακῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὸν βασιλέα. οὐδὲν γὰρ αἰγυπτίων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος, ἐπιστρατεύσει εἰς τὰ ἱεροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς ἀπαλειφθέντας αἰχμαλώτους ἕξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσῃ, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπὶ καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει, καὶ κατασκάψει τὴν πόλιν. καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσουσι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ μηδοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ' ὧν εἰς τόνδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν ναὸν πάλιν, καὶ τὰ ἱεροσόλυμα καθήσομεν. ταῦτα λέγων ὁ ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ὑπερεύετο. οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀστῶν, ὡς ἐξεπικότα τῷ φρενοῦν αὐτὸν οὕτως ἐξεφαύλιζον. δέξας δ' αὐτοῦ που εἰς τὴν παρῴδα ἐκδημίαν λεγομένην ἀναθῶν, σταδίους δ' ἀπέχουσιν ἱεροσολύμων εἴκοσι, συντυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέσχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγχε αἰτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ, βασίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν παρῴδα. ὁ δ' οὐ πειθεῖς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγε εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰτίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα δίκην, οὕτως ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα. ἔτει δ' ἐνάτῳ τῆς ἑνδεκάτου βασιλείας, τῇ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στασιάζει τὸ δεύτερον ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθέσας αὐτῇ μῆνας ὀκτὼ καὶ δέκα, μὴ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκουμένοις τοῖς ἱεροσολύμοις, δύο τὰ μέγιστα τῷ παθῶν, λιμός τε φθορὰ λοιμικὴ, ἐπακμάζοντων σφοδρός. ἐν ᾗ τῇ εἱρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης ἱερεμίας οὐκ ἠσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐπέρρωσε παραινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι τὸν βαβυλώνιον εἰσάξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς τοιοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ διαφθαρήσεσθαι. προῦλεγε δ' ὡς εἰ μέν τις ἐν τῇ πόλει παίτως ἀπολεῖται θανάτῳ λιμῷ διαπονηθείς, ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων. εἰς δὲ φυγὴ πρὸς τοὺς πολεμίους, διασῴσεται τὸν θάνατον. οὐ δὲ ἐν αὐτοῖς δὴ ὄντες τοῖς δεινοῖς ὑπίεσυον οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῷ ἡγεμόνων, ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγορήσαντες, ὡς ἢ παῦτο τὸν προφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν πρὸ καταπλήττα, καὶ τὰς τῷ χειρόνων καταγελάσεις πρόθυμον ἐκλύοντα τὸ πλῆθος. ἕτοιμον δὲ εἶ αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς παῤῥησίας. ὁ δ' ἀπιλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁλώσεσθαι λέγων τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, οὐδὲν ἰδίᾳ παρεξιών, ἵνα ἢ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπιχθάνηται ἄδικά τοιοῦτον χαρὲν ἀπαρέσαι τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅπη αὐθέλωσιν. οἱ δὲ τοῦτο ἐφ' ὅτῳ αὐτοῖς τῷ βασιλέως, δύο εἰς τὴν εἱρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ καλαβόντες αὐτὸν, εἰς τινα λάκκον βορβόρου πλήρη καθιᾶσιν, ὅπως ἰδίᾳ θανάτῳ τιμωρίᾳ ἀποθάνῃ. ὁ δὲ ἐν αὐχένος ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀφειχθείς, ἐν τούτοις ἦν. τῷ δ' οἰκέτῃ τῆς τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, αἰθίοψ τὸ γένος,

A quódve transferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. Imò etiam captiuos reddituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias adito rege omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hęc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquando libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidẽ pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebát, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem eneruantẽ. illos enim paratos pugnare pro patria, hũc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertẽdam esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vsque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis chariotibus, genere Æthiops,

renunciat domino quid prophetæ acciderit,dicens non rectè principes ſtatuiſſe & amicos, quòd vatem in cœnum demerſerint,& grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris conſilij, quòd principibus prophetam in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funeſque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt propere è puteo Hieremiam extrahere.tum Æthiops aſſumptis quemadmodum iuſſus erat ſociis, extractum è cœno permiſit abire liberum.Accitus deinde clàm ad regem,interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturum.Sed omnes,inquit,amici tui quaſi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te veritatem promere,ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmaſſet, nec ſe illum interfecturum, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim ſe internuncio iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipſum fore omnium malorum cauſam tam ſibi ac ſuæ familiæ,quàm vniuerſo populo.Tum rex, ſe quidem cupere facere quę vates in rem communem conſuleret:ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum,ſi ciuitatem dederet,ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur, cúrnam eſſet à rege accerſitus: ſed prætexendum quòd venerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire quánam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

A τὸ μὲν τὸν προφήτλιν παθεῖν ἀπήγγιλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων οὐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐγγενόμενας αὐτῷ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τῷ δι' ἡμᾶς θανάτου πικρότερον οὕτως ἐσόμενον ἀπονοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μεταγνοὺς ἐκ τοῦ παραδοῦναι τὸν προφήτλιν τοῖς ἐγγενέσιν, ἐπίλυσιν τὸν αἰθίοπα, ζιάκοντα τοῦ βασιλικῶν ἀφαλόντα, καὶ

B χοινία, καὶ πᾶν ὁ τι ἂν τῷ προφήτου σωτηρίαν ὀπινοεῖν χρήσιμον, μετ' ἀνουδῆς αἴρλκύσαι τὸν ἱερεμίαν, ὁ δ' αἰθίοψ, ἀφαλὼν οὓς ἐπετάλη, αἴρασιν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ ἀφῆκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψάμενος δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τὰ παρόντα σημαίνειν ἐκέλευσεν. ἔχειν μὲν ἔλεγεν, οὐ πιστευθήσεσθαι δ' εἰπὼν, οὐδὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὶ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσειν λέγωσιν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νυν εἰσὶν οἱ τὸν βαβυλώνιον οὐκ ἐθ' ἡμῖν ὑπερατύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες. ἀληθοῦμαι δὲ νυν γε τἀληθῆ εἰπεῖν, μή με καταπείσῃς θανάτῳ. τῷ δὶ βασιλέως, ὅρκους αὐτῷ δόντος, ὡς οὔτε αὐτὸς αὐτὸν αἱρήσει, οὔτε τοῖς ἐγγενέσιν ἐκδώσει, θαῤῥήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ φθάσαντα τὴν πόλιν τοῖς βαβυλωνίοις. ταῦτα δ' αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ

D τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον ἀφαιρεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν δὲ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῇ κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ παντοίᾳ τῆς συμφορᾶς. ὁ δὶ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δ' τοὺς αὐτομολήσαντας τὴν φίλων μὴ πρὸς τοὺς βαβυλωνίους, μὴ ἀφανισθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρρυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μήτ' ἐμποιεῖν τὴν

E ἡμωρίαν ἔλεγε. οὐδένος γὰρ κακοῦ πείσεσθαι, φθάσαντα τοῖς βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας· μὴν ἕιν δ' καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προστάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δ' τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμφθέντα γεγονέναι πυνθάνοιντο τί κλεηθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθεὶς, μὴ

F ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπιπωθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτλιν, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν οὕτως ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hieroſolymis Nabuchodonoſorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus,& erectis turribus, è quib° arcebat propugnatores ſtãtes in mœnibus.multos enim aggeres circumquaq.excitauerat,vrbis muro altitudine pares.Nec ſegniter interim defendebatur vrbs,ciuibus nec fami nec peſti ſuccũbentibus,

Κεφάλαιον ιά'.

G Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὶ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐπιταμέως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀφ' αὐτῶν ἀείρων τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ μὲν τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὶ καὶ προθύμως ἐφέρετο οἱ ἐντὸς τῶν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὸν νόσον τῶν λοιμικῶν.

ἀλλ' ἃ

ἀλλὰ καὶ παρ' ἐλπίδα ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῇ παθῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥώντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς δόλους τῇ ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα καταπλητόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐτοπροσώπως, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συντόνου, τῇ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τῷ αἱρεῖν οἰομένων εἰ τῆς πόλεως, τῇ δ' ἐν τῇ σωτηρίᾳ οὐκ ἐν ἄλλῳ πεπεισμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφωρίσκοντας οἷς μάταια τὰ τῇ ἐχθρῶν ἀπολεχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὀκτὼ μὲν ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ δέκα, ἕως οὗ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆ λιμοῦ, καὶ τῇ βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῇ πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ. εἷλον δ' οὖν οἱ ἡγεμόνες τῇ βαβυλωνίων, οἷς ἐπέτρεψε τὴν πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δ' τῇ ἡγεμόνων ἐνόματα εἴπῃς ἐπιζητήσεις γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, νηρηλέασος, ἀρέμαντος, ἐμεγάρος, ναβώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἀλούσης δ' τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῇ ἡγεμόνων τῇ πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, ἁρπάσας τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φθασάντων δὲ τοῦτο πανταχοῦ αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλαβόντες δ' οὐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῇ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσπάρησαν, ἄλλῳ ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἐγνω. ὠφελεφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῇ τέκνων καὶ τῇ γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. προσῆλθόν δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ παρανόμως ὑπερκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῇ προτέρων λόγων, οἷς ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑποδεχόμενον. ὠνείδιζε καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτῷ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, ἰακίμου δὲ αὐτῷ οὖσαν ἀφελόμενον ἑκόντα δουῦναι, χρησαμένῳ δ' τῇ δυνάμει κατὰ τοῦ προσήκοντος. ἀλλὰ μέγας ἔπεστιν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας σου τὸν ζόπορ, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοὺς μὲν υἱοὺς ἐκέλευσε προσφθῆναι καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε σεδεκίου καὶ τῇ ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ τὸ στόμα, τὰ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτῃ οὐκ εἶδε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τῷ τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἅτε δὴ γεμέσθαι προλέγει, τῷ τε τῇ ἀνθρώπων ἀγνοίαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προϊδεῖν οὐδὲν ἐάσαντα τῇ ὑποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ τοῖς συμφοραῖς παραδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ, τῷ δὲ αὐτῶν πεῖραν δεξαμένοις. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆ δαβίδου, γένους βασιλεύσαντες, οὕτως κατέστρεψαν τὸν βίον.

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperuntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in desertũ. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub autoram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquàm in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus, exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, accepta potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm cum eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diruere, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: pontificem Sarcam, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recèns à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus,

Anni mundi.

A εἴκοσι μὲν καὶ ἐνιαύσιοι, μέχρι τοῦ πολιτείου βασιλέως. ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες, πεντακόσια καὶ δεκαπέντε, καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέχων ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σάουλος, οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ δὲ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνην εἰς ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, φθεῖραι τάξας ἅμα καὶ καταφρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν

B λαὸν εἰς τὴν βαβυλωνίαν μετασῆσαι. ὃς ἐνιαύσιος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐν δικάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βαστάζει τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτηγε μὲν τοὺς σύλους τοὺς χαλκοῦς καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὲ ταῦτα, αἴρει τὸν ναὸν μὲν πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει

C τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτακαιδεκάτῳ τῆς ναβυχοδονοσόρου. ἐνέπρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψεν ἐνεπρήσθη δ' ὁ ναὸς, μὴ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' οὗ κατεσκευάσθη. τῇ δ' ἐξ αἰγύπτου μεταναστάσει τοῦ λαοῦ, τότε δὴ ἔτη χίλια ἑξηκοντατρία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι

D τῆς τοῦ ναοῦ πορθήσεως, χρόνος δὴ ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἐνακοσίων, πεντήκοντα μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ οὗ δὲ ἐγνώσθη ἄδαμος μέχρι τῆς τοῦ ναὸν συμβάσεως, ἔτη ὀκτὼ χιλία πεντακόσια δικαξία, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῆς ἐτῶν πλῆθος, ὅσα ἐγένετο, καθ' ἕκαστον τῆς συμβεβηκότων διηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ τῆς βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν

E λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, ζεὶς δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τὸν ὑπὸ τῆς πλείστων φίλον, καὶ τοὺς φίλους τοῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκῦλα ἠκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ἐκέλευσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ἀποτμηθῆναι. αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν

F σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δίσμοιρον δὲ ἐποιήσατο καὶ ἰωσάδοκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινε ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔθνος διεξήλθομεν τὸ τῶν βασιλίων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τοῦ

G ἀρχιερωσύνῃ καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδοκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τοῦ ναοῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμαῦ ἐδιαδέχεται τὴν τιμήν. καὶ μετ' ἀχιμαῦ, ἀζαρίας. τούτου δὲ ἰώραμος. τοῦ δὲ ἰωράμου ἶσος. μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τούτου δὲ φιδίας, τοῦ δὲ φιδίου σουδίας. τοῦ δὲ σουδίου, ἰούλος. τοῦ δὲ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου δὲ οὐρίας. οὐρίου δὲ, νηρίας. τοῦ δὲ νηρίου, ὠδίας. τούτου δὲ σαλδοῦμος, σαλδούμου δὲ, ἑλκίας, ἑλκίου δὲ σαρίας, τοῦ δὲ ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. οὗτοι πάντες παῖδες ἐκδοχῆς διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην. ἐπεὶ δὲ μετήλλαξεν εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς,

σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐπελθόντων ἐν εἰρ- A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius de-
κτῇ, θάψας ἢ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐκ τοῦ tinuit, mortuum tamen regia funeris pompa
ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymita-
θεοῖς. τὸν δὲ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι num templum spoliauerat, suis consecrauit
χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ δὲ στρα- numinibus. populo in Babylonja sedes attri-
τηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰου- buit, pontificem è vinculis exemit. Nabuzarda- XI.
δαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέ- nes autem dux qui populum captiuum abdu-
λειπεν, ὑποδείξας αὐτοῖν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, xerat, transfugas & pauperes illic reliquit, du-
αἰκάμου παῖδα τοῦ εὐγενοῦτον, ὄλβιόν τε καὶ δίκαιον. B ce illis præposito nomine Godolia, Aicami ho-
ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένους, τὸν minis nobilis filio, viro æquo & bono. His im-
βασιλεῖ τελέσειν φόρον ὡρισμένον. ἱερεμίαν δὲ τὸν perauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophe-
προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυ- tæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit
λῶνα συνὼ αὐτῷ ᾠδαγωγεῖσθαι. κελευσθεὶς δὲ ὑπὸ vt iret secum Babylonem: iussum enim se à re-
τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ δὲ τοῦτο μὴ βού- ge, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si se-
λεται, δηλοῖ αὐτῷ ποῦ μένειν διάγνωναι, ἵνα τοῦτο qui nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt
ὑπεξέλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἐπεσθαι de hoc regem per literas certiorem possit red-
ἤθελεν, οὔτ' ἀλλαχόσε ποῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ἐπὶ C dere. Propheta verò neque ducem sequi voluit,
τοῖς ἐρειπίοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις neque aliò ad habitandum ire, contentus habi-
αὐτῆς ὑπολειφθεῖσι λειψάνοις. γνοὺς δ' αὐτοῦ τὴν προ- tare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias
αίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τοῦ γοδολίου προπέμψας, ὃν κα- colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ
τέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι προνοίαν καὶ χορη- quem ibi relinquebat commendauit hominem,
γίαν ὅσην αὐ δύνηται, δωρησάμενόν θ' αὐτὸν δω- mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq;
ρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέ- vate magni precij muneribus, ipse quoque do-
μεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾷ καλουμένῃ, πα- mum profectus est. Hieremias autem domici-
εκαλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτοῦ συναπολύ- D lium elegit apud oppidum Masphatam, impe-
σῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νήριου δὲ παῖδα ἐξ ὀλι- trata priùs à Nabuzardane gratia, vt secũ è car-
γάνθρου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴῳ γλώττῃ cere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius,
διαφερόντως πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦ- insigni familia natus, & in patria lingua egre-
τα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ giè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis
πολιορκουμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοὺς Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidio-
βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀναχωρηκότας, συλλεχθέν- nis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, post-
τες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφα- eaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vn-
θᾶ. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωάννης υἱὸς κα- E dique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius,
ρέου, καὶ ἰεζωνίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τού- & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq;
τοις. ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους, ἰοῦ τις ἰσμαῆλος, πο- hos Ismael quidam ortus regio genere, vir a-
νηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν lioquin malus & dolosissimus, qui tempore
ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασι- obsidionis profugerat ad Bathalem regem Am-
λέα βαάλιν, καὶ συνεδίδου αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖ- manitarum, & apud eum per id tempus mora-
νον. τούτοις τοίνυν γνωσθεῖσιν αὐτοῖς γοδολίας ἔπει- tus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godo-
σεν μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. lias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Ba-
γεωργοῦντας δὲ τὴν χώραν, οὐδὲν πείσεσθαι δυ- F byloniis. posse enim eos impunè regionem co-
νόν. ταῦτ' ὀμοῦ αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύ- lere. interpositoque iureiurando paratum fore
την λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴπερ ἀσχολοῖν, τύχε- suum auxilium si quis molestaretur, consuluit
σθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido,
ἕκαστος βούλεται πόλιν, ὑποστέλλειν τε μετὰ τοῦ i- dicens missurum se vnà aliquot è suis, & datu-
δίου, καὶ ἀποκτίζειν τὰ ἐρήμα, καὶ κατοικεῖν προ- rum operam vt diruta instaurentur, & habiten-
σέτι. ᾠδασκολαζέσθαι δὲ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρός ἐ- tur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ
στι, σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δι' οὗ τὸν G est, curare ne frumentum & vinum ac oleum
χειμῶνα τρίφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐ- desit in futuram hyemem quo sustẽtentur. hæc
τοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκας ἐ- locutus permisit quemque arbitratu suo quem
βούλετο τόπον. διασπαμούσης δὲ φήμης, εἰς τὰ περὶ liberet locum incolere. Quę fama postquàm ad
τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd
αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, profugos ad se venientes Godolias magna hu-
καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' manitate exciperet, & agros eis colendos assi-
ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον gnaret, imposito certo tributo quod pẽderetur
αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταυσάντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τῆ γο- Babylonio, vndiq; concursum est ad cũ, & cœ-
δολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑφηγήσαντο αὐτὸν, καὶ perunt regionem colere. Ioannes autem cum
βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν ἰσμαῆλον ὑποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως, aliis principibus videntes regionem coli mul-
tum amauerunt Godoliam propter bonitatem
eius & humanitatem: admonuerúntque eum
quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misis-
set Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

& principatum inter Iſraelitas occuparet, cùm
sit è genere regio: ſecurum autem fore ab in-
ſidiis, ſi eis permittat Iſmaelem clàm occide-
re. Vereri enim ſe, ne ſi ipſe inſidiis præoccu-
patus fuerit, reliquiæ Iſraelitarum in totum
pereant, ille verò reſpondit ſe non diſſimula-
turum tales inſidias aduerſum hominem affe-
ctum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile
eum qui in tanta inopiæ neceſſitate nihil mali
fecerit, nunc contra omne fas erga benefacto-
rem tam ingratum eſſe, vt cui circumuento in-
ſidiis non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere,
eum ſua manu interimere conetur. Attamen
etiamſi vera eſſent quę deferrent, emori eſſe ſa-
tius, quàm hominem qui ſalutem ſuæ fidei
commiliſſet, opprimere. Itaque Ioannes cum
cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abiit.
poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in
Maſphata Iſmael comitatus amicis decem: vbi
inter hoſpitales epulas dum ſe comiter pocu-
lis inuitant, hoſpitem mero grauem & ſomno-
lentum aduertens, cum decem illis ſociis ad-
ortus interfecit, nec difficile fuit cæteros con-
uiuas ſimiliter affectos confodere: quibus ne-
catis adiuuante nocturno tempore per totum
oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædibus
tam in Iudæos quàm in Babylonios milites ſe-
curos & paſſim dormientes. ſequenti verò die
venerunt cum muneribus ex agris ad Godo-
liam circiter octoginta, omnium inſcij quæ
acciderant. quos videns Iſmael intrò vocauit
ad Godoliam, & introgreſſos clauſo palatio
trucidauit, cadaueráque eorum in puteum
quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. So-
li autem ex eo numero ſeruati ſunt, qui ro-
gauerunt ne ſe prius occideret, quàm ei quæ-
dam occultata in agris traderent, ſupellectil-
lem & veſtes atque frumentum. quibus pro-
miſſis motus, aliquot ex eis pepercit. ple-
bem verò Maſphatenſem cum mulieribus &
pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ fi-
lias, quas Nabuzardanes apud Godoliam re-
liquerat. His perpetratis ad Ammanitarum
regem profectus eſt. Ioannes autem cum cæ-
teris ducibus audita Maſphatenſium clade, &
morte Godoliæ, indigniſſimè tulerunt, &
aſſumptis ſuis quiſque militibus, Iſmaelem
hoſtiliter perſecuti ſunt, cúmque apud fon-
tem Hebronenſem deprehenderunt. quibus
viſis captiui Iſmaelis læti, rati id quod erat
auxilium ſibi venire, omnes ad Ioannem
tranſiuerunt. Iſmael autem cum octo tan-
tum comitibus ad Ammanitarum regem per-
fugit. Cæterùm Ioannes aſſumptis quos Iſ-
maeli eripuerat, cum eunuchis & mulieri-
bus atque pueris peruenit in locum qui Man-
dra dicitur, ibique ea die manſerunt. Volue-
runt inde proficiſci in Ægyptum, timentes
Babylonios, ne irati propter cædem præfecti
in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῷ Ἰσραηλίτῃ, εἰ δὲ ἐκ τοῦ γένους
τοῦ βασιλικοῦ. ῥᾴδιος γε μὲν τῆς ἐπιβουλῆς ἔλεγον
αὐτὸν, εἰ αὐτὸς ἔφη κτεῖναι τὸν Ἰσμαήλην ὡς οὐδενὸς
γνωσομένου. δεδιέναι δὲ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς
ὑπ' ἐκείνου, παντελὴς ἀπόλεια γένηται τῷ ὑπολει-
πομένων τῶν τῷ Ἰσραηλίτῃ ἰσχύν, εἰ δ' αὐτοῖς ὁμο-
λόγει, καὶ αὐτὸς εὖ πεποιηθότος, ἐπιβουλεύειν τοιαύτην
ἐμφανίσειν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, ὃς δὲ τηλικαύτην ἐρη-
μίαν ὧν ἔχοιεν μὴ ἀναμάρτητον, οὕτως πονηρὸν εἰς τὸν
εὐεργετήσαντα καὶ αἴσιον ἀνευρεῖν, ὡς τὸ μὲν ἀ-
δίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῴ-
σαι, παρασπάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῷ γε-
νέσθαι. οὐ μέν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμει-
νον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ
καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄδεκτον καὶ πεπυσμένα
τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ φόνα καταθύμιον αὐτῷ,
ἐλαφθῆναι. καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμό-
νες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρό-
νου δ' διελθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, φόνα γίνεται πρὸς
Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰ πόλιν Ἰσμαήλης, μετ' ἀνδρῶν
δέκα, οὓς λαμπρᾷ δαπάνῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμε-
νος, εἰς μέθην τρέπεται, φιλοφρονούμενος τὸν Ἰσμαή-
λην, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δ' οὕτως αὐτὸν ἔ-
χοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναθησίαν καὶ ὕπνον
ὑπὸ τῆς μέθης ὁ Ἰσμαήλης, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δί-
κα φίλων ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐ-
τῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον
αἱρέσει, ἐξ ἧς ἐδόθη νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ
πόλει Ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων κατα-
λειφθέντας ἐν αὐτῇ τῷ στρατοπέδῳ. τῇ δ' ὑποίσῃ μετ'
ἡμέραν ἦκον πρὸς Γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγ-
δήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐπιγνώστος. ἰδὼν δ'
αὐτοὺς Ἰσμαήλης, εἴσωθεν καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ
παρελθόντων, ἀποκλείσας τοῦ αὐλίου, ἐφόνευσε,
καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν
ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδήκοντα
τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι
παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς
αὐτῷ φανερῶσαι, ἐπιπλά τε ἐσθῆτας καὶ σῖτον.
ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ἰσμαή-
λης. τὸν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ
νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυ-
γατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων
στρατηγὸς, Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα ἀναφερόμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασι-
λέα. ἀκούσας δ' Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ
ἐν τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ἰσμαήλου, καὶ τὸν
Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκασος
παραλαβὼν ὁπλίτας, ὡρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ἰσ-
μαήλην, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ
τῇ ἐν Χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ἰσμαήλου, τὸν
Ἰωάνην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, διὰ τοῦτο διετέ-
θησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ἰωά-
νην ἀνεχώρησαν. Ἰσμαήλης μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ἰωά-
νης παραλαβὼν οὓς ἀπέσωσεν ἐκ τῆς Ἰσμαήλου χειρὸς, καὶ τοὺς δυνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς
τινα τόπον μάδραν λεγόμενον παραγίνεται, καὶ τῶν μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγω-
κεισαν δ' ἐκεῖθεν ἄραντες, εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι, μει-
ναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ Γοδολίᾳ τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ὅτων

ὄντων δ' ὅτι ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάνης ὁ τοῦ καρέου, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, πάντα καλοῦντες δεησιν τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀναγγείλοῦσιν αὐτοῖς, εἰ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὀμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὲ τοῦ προφήτου δεξαμένου αὐτοῖς προσεύξασθαι τὸν θεὸν, σωισθῆναι μὲν δίκαια ἡμᾶς αὐτῷ φαντάσθαι τὸν θεὸν εἰπεῖν δ' ἁπλῶσαι ἰωαάνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ πάντι, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, φαρίσαι, καὶ φείσεσθαι ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οἷς δεδίασιν ἁπάντων. πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα δεδηλῶσθαι ὀργισθεὶς ἂ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωαάνῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, οὐκ ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ἢ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταφιλόνεικα μὲν τῷ θεοῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς αὖ ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων δεδιότες. πάντα κούσας οὖν ὅτι λαὸς καὶ ὁ ἰωαάνης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵνα αὐτοῖς δεῖ τοῦ προφήτου παρείσειεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν ἱερεμίαν καὶ τὸν βαροῦχον. γνωμοῦσιν ἢ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν δεῖ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προεκπῶν ἐπέλθοντα τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, καὶ ὅτι, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενῇ. τοὺς δὲ, αἰχμαλώτους λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· καὶ ταῦτα σημεῖον. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ὄγδοον καὶ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου στρατεύει ὁ αὐτὸς δεῖ τὴν κοίλην συρίαν. καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ ἀμμανίτας καὶ μωαβίτας, ποιησάμενος ἢ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐπέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα, κτείνει, καθίσας ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβδομήκοντα γνόμενον ἐν τοιούτῳ τέλει γνόμενον παρεληφαμεν δὲ εἰς ἐλθὸν πέρας τὸ διφεάτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσον ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσήε. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβουχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, καὶ ὃς ὑπολειφθὲν τῶν ἱεροσολύμων ἀνέντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, οὐδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα καὶ ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅτι τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐλελύθει, ἔτη ρλ' μησὶν ἓξ, ἡμέρας δέκα συνέβη γνέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς σπερμάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ τὰς ἀκμὰς τῶν σωμάτων, καὶ τὰς διμορφίας τῶν ὄψεων ἦσαν ἀξιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ πάντα δίδωσι, ποιήσας πρὸς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσπάσατο ἐπιφανεστάτους ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ὄντας, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς ἔδεσμα, ἐπαίδευε δὲ καὶ τὰ ἑλληνικὰ,

A priùs tamen conſulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæſitantibus oraculum expediret quídnam faciendum ſit, iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cúmq; propheta operam ſuam eſſet pollicitus, decima decimum die Deus apparens iuſſit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: ſi manſerint in ea regione, auxilio futurum, & prouiſurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, cu-
B ram eorum relicturum, infenſúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt eum falsò verbis ſuis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi diſcipuli, ne poſſint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei conſilio quod per pro-
C phetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto ſimul Barucho & Hieremia. Quò poſtquàm peruentum eſt, Deus ſignificauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Aegyptum: iuſſitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum eſt. quinto enim poſt excidium Hieroſolymitanum anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vige-
D ſimus tertius, cum magnis copiis inuaſit Cœlen Syriam. qua ſubacta bellum geſſit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hoſtiliter eſt ingreſſus: occiſoque qui tunc regnabat, & alio rege conſtituto, repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Aſſyrios decem tribus è Samaria ſunt abductæ, regnante Oſea, deinde reliquæ duæ per
E Nabuchodonoſorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſar in vacuas Iſraelitarum ſedes deduxit gentem Chuthęorum, qui priùs in intima Perſide & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex vero Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem repoſuit: quo factum eſt vt Iudæa cum Hieroſolymis ac templo per LXX. annos deſerta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem &
F duarum reliquarum tranſmigrationẽ interceſſit, anni fuêre centum triginta, & menſes ſex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonoſorus ſelectis nobiliſſimis Iudæorum pueris, & Sedecię regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre conſpicui, pędagogos eorum curæ aſſignauit, exectis quibuſdam ex eo numero, quemadmodum ſolitus eſt facere & aliarum gentium deuictarum formoſis adoleſcentibus: præbebátque eis de ſua menſa victum,

XII. Daniel. 1.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. illc verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus specioso facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebátur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mẽsa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vtpote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

A καὶ τὰ τῆς χαλδαίων ἐκεῖ διδασκόμενα γράμματα, ἔσεσθαι δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, δεῖ ὧν ἐπίλυσιν ἐξευρίσκειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ σπερμίου γόνου, παγκάλοι τὸ καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἀνανίας, ὁ δὲ μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲν δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δὲ ἀνανίαν σεδράχην,
B μισαήλου δὲ μισάχην. τὸν δὲ ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ ταχυδρομίας τῆς πρὸς τὴν παίδευσιν τῆς γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γινομένους, ἔχειν ἐν τιμῇ καὶ στέργειν διετέλει. δόξαν δὲ δανιήλῳ μὴ τῆς συγγνώμης σκληραγωγεῖν αὐτὸν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ζαπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου τούτων τῆς ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχῇ τῆς τοῦ ὀπτιμόλεως αὐ-
C τῆς ὀπτητραμμένῳ δυνούχῳ, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρίχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς ἀλλοφὴν, ἕως ἂν τῆς ἀψύχων ἕτερα βούλοιτο. πρὸς γὰρ τοιαύτῃ διαίτᾳ αὐτοὺς σωματικὴν εἶναι, τῆς δ' ἑτέρας ἀμεμφεσίαν. ὁ δὲ, εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετῶν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ κατάδηλοι τῷ βασιλεῖ γένωνται, σὺν
D τῆς τοῦ σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τοῦ χρώματος, συμμεταβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων ἀπαθούτων, ἐλεγχθέντες αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ καταστῶσιν. ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο δι' ἡμερῶν τὸν ἀρχιμάγειρον, πείθουσιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταύτα προσφέρειν αὐτοῖς πλείους ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλούσης ὡς αὐτοῖς τῆς τοῦ σωμάτων
E ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς ὡς οὐδὲν ἔτι εἰς αὐτὸν βλαβησομένων. εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τοῦ πρόσθεν αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον οὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τοῦ ζοφοῦ σκεύους προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐσαρκέστερα τὰ σώματα, καὶ εὐπρεπέστερα μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν εὐδιεσταίους ὑπολαμβάνειν, οἷς τὸν βασιλικὸν συνέβαινεν ἐπὶ χορηγίαν, τοὺς δὲ μὴ τῶν δανιήλου, δοκεῖν δὲ ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν,
F ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιμάγειρος ἀφ' οὗ δὲ τὸν διαιτητὴν καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῖς δι' αὐτοῦ καθαρᾶς καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ἀκραιφνοῦς γενομένων, ἢ τῷ σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων, οὔτε γὰρ εὐεξίας ἐλωβοῦντο καὶ εὐρείας ἔχον τὰν τρυφῆς ποικίλης, οὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἐδέξαντο παιδείαν, ἧπερ ἦν παρὰ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλιστα δὲ δανιήλος, ἱκανὰς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, ἐδεῖ κρίσεις ὀνείρων ἐπιτουδάκει, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐ-

Daniel.2.

γένετο. μετ' ἔτος δεύτερον τῆς αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, οὗ τὴν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τούτου μὲν ἐπιλανθάνεται, ἐξαναστὰς ἀπὸ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μαθητὰς, ὡς εἶπε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς. καὶ τὸ συμβεβηκὸς δεῖ τὴν λήθην ὧν εἶδε μιμνῄσκειν, ἐπίλυσιν αὐτοὺς λέγειν ὅπως τε ἰδὼν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῆς δὲ, ἀδύνατον εἶναι λεγόντων αὐθρώπους τοῦθ' ὅ ῥᾴ-

εἰ δὲ

εἰ δ' αὐτοῖς ἐκθοιτο τὸν ὕπνον τῶν ὀνειρείου φράσεσιν τὸ σημεῖον ὑποχρεμψῶν, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξει δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιῆσαι τε κελεύσει ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστάξει πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προέσεισεν ἀριόχῳ τῷ τῶν ἐπὶ τῷ σωματοφυλάκων τῷ βασιλέως ἀρχιμαγείρῳ πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τῶν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας οὕτω προστάξει ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφούς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ μὲν τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτοῦ δηλωῦ ὑπολειπομένῳ, φήσαντος μὲν δύνασθαι, παρεξιέναι αὐτὸν, παρακάλεσε τὸν ἀριόχην, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτῃ τῶν ἀναίρεσιν ὑπεχεῖν. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτοῦ δηλοῦν τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ ἀριόχης ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τῶν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπεχεῖν, ἕως γνῷ τῶν ὑπόκρισιν τοῦ δανιήλου. ὁ δὲ πᾶς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωθαπολέσθαι, λύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τῶν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλῶν ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπολέλειπτο δι' ἣν παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοὺς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασθέντα, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τῶν κρίσιν, ὡς δὲ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ᾧδε τοῦ θεοῦ ταῦτα, εὐχαριστὴς ἐδίσατο, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὸν θάνατον τῶν ὀλίγους ἔχοντας, εἰς δ' εὐθυμίαν καὶ τὰς περὶ τοῦ βίου ἀνήγειρεν ἐλπίδας. δυσχερεσθεὶς δὲ τῷ θεῷ κατ' αὐτῷ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γνωμῶν ἡμέρας προσλάβεται πρὸς τὸν ἀριόχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν αὐτὸν ἥξιου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλώσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν πρὸ τῆς παρῳχηκυίας νυκτός. εἰσελθὼν ἡ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρητεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅπ μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ δύρειν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λύειν. οὐ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, οὐδ' ὅπ τῶν ἀρίστοις αὐτῷ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι δέ τε τῆς ἐμαυτῷ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ καὶ τῶν κρίσιν αὐτῷ φανερὸν ἐποίησεν. οὐχ ἧττον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθῆσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῶ λύπης, δέει τῆς σῆς αὐτῷ δόξης ἐφεύπτοντος, ἀδίκως οὕτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς κἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μῶν αἰσχρὸν σοφίας ἐχόμενον προστάξας, ὅσῳ μᾶλλον ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν φερόντι δέει τῷ, τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου παντὸς, μετὰ σὲ, κατακοιμηθέντι βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὅναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν αἰδρειάντα μέγαν ἑστῶτα. οὗ τῶν μὲν κεφαλὴν σωΐβαινεν εἶ χρυσίαν, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυρᾶς, τὸν δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς.

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussissent occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adiit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognito quòd cùm oblitus esset somnij, iussissetque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quàm eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus: hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, idque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri-ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde ſaxum vidiſti abruptum à monte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: cúmque ingruente venti vi diſſlatum in terras diuerſiſſimas. Saxum verò illud tam magnum accepiſſe incrementum, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modum interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus regibus veſtrum imperium delebitur. illorum quoque imperium alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoque vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturam ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argento ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationem Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiam futura, ſcribere. quod ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorum quoque obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librum perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis agnoſcens ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus. Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eóque ſimul eius conſanguineos: qui ob hæc inuidioſi facti in periculum inciderunt, offenſo rege propter cauſam talem. Rex fabrefacta aurea ſtatua, alta ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quam dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione principes, eíſque mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit vt coniiciatur in ardentis fornacis incendium. Cùm igitur omnes audito tubæ ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. móxque delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos regi commendauit, quòd probos & Deo charos eſſe animaduerteret: quo factum eſt vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Non multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens rex vidit in ſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium, denuò reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis magis percontatus eſt quid ſignificet.

Daniel.3.

Daniel.4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ὑπὸ ἔρους ἀπορραγέντα, ἐμπεσόντα τῷ αἰδοείῳ, καὶ τοῦτον καταβάλοντα, συνθλάσαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν, ἀλλ' ἔρου λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν ὠμὸν αἴμου πνεύσαντος σφοδροτέρου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρπαγέντα ἄφαντα γενέσθαι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι τοσοῦτον, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι. τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ὁ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλου, καὶ τοὺς σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκείνων ἑτερός τις ὑπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκοῦν ὑμφιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχύν, ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει εἰς ἅπασαν ὁμοίως τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἰς γὰρ αὐτὴν συμμετρότερα τῆς τοῦ χρυσοῦ & τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλης τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκ ἐδόξε ταῦτα ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγονότα συγγράφειν, οὐ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας γλιχόμενος οὐ φθείσεται πολυπραγμονεῖν, ὡς ἂν δεῖ τὰ ἀδηλότερα εἰδῆναι βούλεσθαι μανθάνειν, ἀπουδακέτω τὸ βιβλίον ἀναγινώσκειν τοῦ Δανιήλου, δυνήσεται δὲ ταῦτα ἐν τοῖς ἱεροῖς γεγραμμένα. ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορος ἀκούσας ταῦτα καὶ ὄπτανοις τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τοῦ Δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς θεὸν προσκυνοῦσι, τούτῳ τὸν Δανιήλον ἐσπάζετο, καὶ θύειν ἐκέλευε. οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τιμὴν προσηγορίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμενος, ἁπάσης ὑπέρτερον τῆς βασιλείας ἐποίησε, & τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς κίνδυνον ἐμπεσόντας σωσίβιον, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον αἰδοιαίτατον, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερώσειν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρόσταγμα αὐτοῖς προστάξας, ὅτε σημαίνουσης ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν αἰδοιαίτατον. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας, ὑπόλυσιν εἰς τοῦτο τῆς πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν τὸ σημαινούσης ἀκούσαντων τῆς σάλπιγγος & προσκυνούντων τὸν αἰδοιαίτατον, τοῦ Δανιήλου συγγενεῖς οὐ ποιῆσαι τοῦτο φασι, μὴ βουληθέντας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, δικαίως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θεῖα σώζονται θεοῦ, καὶ παραδόξως διαφθείρουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐχ ἥψατο, κρίνειν δ' ἀδυνὲς ἰδὼν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖδας, τῷ θεοῦ χρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ διαπυηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παραδόξασαντος. τοῦτο συνίσησιν αὐτοῖς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς. διὸ μὴ πάσης ἀξιούμενοι παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλεσαν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὅμοιον ἑτέρων. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μὴ θηρίων ἕξει τιμὴν ἄλλην, καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀποληψόμενος. τοῦτο θεασάμενος τοῦναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, αἰνίττεται αὐτοῖς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί σημαίνει λέγειν ἠξίου.

ἐγὼ μὲν

τῆδ μὲν οὖν ἄλλων οὐθεὶς ἐδυνήθη τλὼ τὸ ὑπνίου A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi
δήλωσιν εὑρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, δανιὴλος δὲ μόνος καὶ ταῦτα ἔκρινε, καὶ κατὰ τὸν χρόνον indicare potuit, solus Daniel quid portenderet coniectura assecutus est: & qualem hîc prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in solitudine tempus prædictum exegisset, nemine septennio toto audente inuadere dominium, exorato Deo rursum in regnum suum restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inuenio, scriptis meis insero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initiis huius
τὸν προειρημένον χρόνον οὐδενὸς τολμήσαντος ἐπι- B hîstoriæ, palàm profitens me tantùm Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promisi, nec addentem quicquam de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabuchodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vitam finiit, vir industrius, & prioribus regibus longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.
Pater autē Nabuchodonosorus audito quòd XLII.
C Satrapa quem Ægypto & Cauæ Syriæ Phœniciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non posset ampliùs ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit hunc contra illum proficisci. qui collatis signis cum defectore congressus, & ipsum deuicit, & regiones eius ad suum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Babylonem morbo absumptus est, cum regnasset annos XXI. Nabuchodonosorus vero non multo pòst patris morte cognita, & constitutis Ægypti ac reliquarum regionum negotiis, demandataque amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis, ipse cum paucis per desertum Babylonem properauit. Et cùm assumpsisset regni administrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo seruata erat in eius reditum, factus est totius paterni imperij dominus. ac primùm omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias distribuit: deinde spoliis bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis aluco, ita ne hostes eo possent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoque murorum ambitus intra vrbem extruxit, & totidem foris circūdedit, omnes è coctilibus lateribus. cúmque memorabilibus operibus ciuitatem munisset, & portas in templorum modum ornasset, paternæ regiæ cōtiguam extruxit aliam regiam, cuius substructiones & reliquam magnificentiam fortè superuacaneum esset dicere: vnum silere non possum, quòd tam amplum & superbum ædificium intra quindecim dies absolutum est. In hac regia moles saxeas fornicibus suspendit, montium speciem referentes, superne consitas variis arborum generibus,

ἐκ τοῖς ἀρχαίοις διφθέραις βιβλίοις. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀρχῇ τῆς ἰουδαϊκῆς, μόνος τοὺς ἑρμηνεύοντας τὰ παρ' ἐκείνοις γράμματα ἢ μεμφομένους ἀσφαλισάμενος μόνον μεταφράζειν τὰς ἑβραϊκὰς βίβλους εἰς τὴν ἑλληνίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προστιθεὶς τι τοῖς πεπραγμένοις αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρεῖν ὑποχημένος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ἔτη τεσσαρακονταετίαν βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀμὴρ δὲ εὐσεβὴς καὶ τῶν περὶ αὐτὸν βασιλέων δυτυχέστερος γεγόνως. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ βηρωσσὸς ἐν τῇ ξ΄ τῶν χαλδαϊκῶν, λέγων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος, ὅτι ὁ ταγμένος σατράπης, ἐν τῇ αἰγύπτῳ καὶ τῆς κοίλης συρίας καὶ τῶν φοινίκων τόποις, ἀποστάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἐπὶ κακοπαθῶν συσπάσας τὴν ναβουχοδονοσόρου ὅτι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ καὶ παραταξάμενος, αὐτὸν τε ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέβη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυλωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύσαντι εἰκοσιέν. αἰθόμενος δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ναβουχοδονόσορος, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὴν αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας ποσὶ τῇ φίλων μετὰ τῆς βαρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς ἀφελείας ἀναπομίζειν εἰς τὴν βαβυλωνίαν, αὐτὸς ὁρμήσας ὀλίγους ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς βαβυλῶνα. βαλαζὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ διατηρούμενα τὴν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμαλώτοις ἀπελευθερώσεις, συντάξεν ἐποικίας ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐτὸς δ' ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν χρησάμενος, καὶ ἀναγκάσας, ὡς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέφαντας ὅτι τὴν πόλιν καταπολεμεῖν. ἐκβαλὼν δὲ ἔξωθεν μὲν τῆς ἔσω πόλεως ἐκβόλους, ξηρὸς δὲ ἔξω, τεῖχος ὑπὲρ τὸν πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροφορικῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα ὑπερθεν αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ὕψωμα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτέλειαν, ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις πύργους, ἀναλήμματα λίθινα ἀνωκοδόμησε, τὴν ὄψιν ὑποδοὺς ὁμοιότητα τοῖς ὄρεσι.

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam,& bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis,quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

καὶ καταφυτεύσας διάφορα παντοδαπῶν, ἐξειργάσατο καὶ κατεσκεύασε τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον. ἀλλὰ τοῦ γυναῖκα αὐτοῦ ὀνομαζομένην τῆς οἰκείας ἀλλοίωσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν τοῖς κατὰ μηδίαν τόποις. καὶ μεγαδσένης δέ, ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἰνδικῶν, μνημονεύει αὐτοῦ, δι' ἧς δοκοφαίνειν πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα, τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν ἔργων, ὑπερβεβηκότα τὸν ἡρακλέα. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ λιβύης τοῦ πόλιν, καὶ ἰβηρίαν. καὶ διοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν περσικῶν, μνημονεύει τούτου τοῦ βασιλέως, καὶ φιλόστρατος ἐν ταῖς ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ φοινικικαῖς ἱστορίαις. ὅτι ἔτη ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε τύρον ἔτη ιγ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἰθοβάλου τῆς τύρου. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βασιλέως, ταῦτα ἰῶ.

Cap. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ως ναβουχοδονόσορος τελευτήσας ἀβίλοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τῶν περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη ἰουδαίοις ἐπ' ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἐν τοῖς βαβυλωνίοις.

Cæterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit,qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat,respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Laboſordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transiit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo afferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel.5.

Μετὰ δὲ τοῦτον ναβουχοδονοσόρου τελευτήσαντος ἀβιλαμαράδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τῆς βασιλείας παραλαμβάνει ὃς δὶ ὀκτὼ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεύσας ἰσχυρίαν τῶν δισμυρίων ἀφεὶς, ἐν τοῖς ἑταιροτάτοις φίλοις ἔσχε πολλὰς αὐτοῦ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν δεύτερον ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλέων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῇ ἰσχυρίᾳ, παραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὸ τὰς παρίδος, ὡς αὐτὸν καταναφεῖν λιφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαροδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τοῦ ἀρχεῖ παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτοῦ ἔτη πεντηκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μείωσιν ποιήσασα παρ' αὐτοῖς τοὺς πάντας ἐννέα. τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοναΐδηλον παρὰ βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτου στρατεύουσι κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτοῖς ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες ὄραμα συνέβη. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκεύη λίθινα πολλὰ ἀργυρᾶ, εἰς ἑστίασιν παρεσκευασμένα βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κωμωδῶντι κελεύει ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρήσατο μόνῳ, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θεοῦ ἐκπεσὼν, ὡς τὰ αὐτοῖς χρῆσθαι, μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐκ τοῦ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ πυρὶ συλλαβὰς ἐγγεγραφουσαν. ταραχθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ ἡμῶν ἔθνος ἐν τοῖς βαρβάροις, τὰ τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τῶν δὲ

τῶν δὲ μάγων οὐδὲν διείσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς δπὴ τοῦ θαδδέξω λύπης, κῆ παῦσαν ἐκήρυξε τὴν χώραν, τοῦ τὰ γεγράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντα, δώσειν ὑπερχρυσοῦ μνᾶν, στρεπτὸν θείαν χάνιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τοῦ χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωσθέντος τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντα δ' ὅπη τούτῳ θαρσαλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, θαδδαρσοῦσιν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, σκεῦδιν τὸ γλῶ, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιῆλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῷ θεῷ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν ἃ ἐν ὀνείρῳ εἶδεν, εἰς φόβος ἦγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυθέσθαι καὶ τὴν γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τοῦ οὐκ ἐθέλοντα αὐτὰ καταλείπειν, κἂν σκυθρωπὸν ᾖ τὸ ὑπὸ θεοῦ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν δανιῆλον ὁ βαλτάσαρ. καὶ δεηλεχθεὶς ὡς πύθοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνῳ ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἃ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς δήποτε ἔρχεται, φράζειν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τὸ σημαίνει μέλλειν ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον δεῖ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτοῦ δήποτε μάτος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ᾗ τούτων ἔτυχε πυθανομένοις. δανιῆλος γὰρ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου, τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὸ θεῖον, ἀδωροδόκητον εἶναι, ἕως καὶ τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν. μέλλειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δὲ αὐτὸν τοῦ βίου. ὅτι μηδὲ οἷς ὁ πρόγονος αὐτοῦ δι' ἃς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἐμάθετο δυσεβεῖν, καὶ μηδὲν ἐκ τοῦ ἀθεμίτου φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ναβουχοδονοσόρου μετανοήσαντος εἰς δίαιταν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δάκρυα ἱλεωθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν εὐθέμιτον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ δι' ταῦτα τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῆς ἀνθρώπων μέχρις οὗ καὶ ἐτελύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν θεὸν, τοῖς δὲ σκεύεσιν αὐτοῦ μὴ τὸν παλλακίδων δικαιοῦτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ δι' τῆς γραμμάτων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. μανὶ, τοῦτο δ' ἑλληνὶ ἀλλάδι γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ἀφ' οὗ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς ἠρίθμηκεν ὁ θεὸς, καὶ προσαγγέλλειν ὅτι σοὶ βραχὺ χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο ταὐτὸν, στήσας σοὶ λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερομένῳ δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κἀλλάδα γλώσσαν. κλάσει τοιγαροῦν σου τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις ἀγαπεῖ. δανιήλου δὲ ταῦτα σημαίνειν τοῦ βασιλέα φράσαντος τὰ ἐν τοῦ τοίχου γεγράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' οὕτω χαλεπαῖς τοῖς δηλουμένοις λύπη καὶ συμφορᾷ καταλαβεῖν. οὐ μὴν εἰς φθορὰν κακῶν αὐτοῦ γεγυμνωμένῳ ταῖς δωρεαῖς ἃς ὑπεσχέτο δώσειν οὐ δίδωσιν,

A magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, daturum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim
B sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ
C literæ, vt coarguta cæterorum insciticia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, &
D ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciscando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil
E moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac deinper totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas de-
F nunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatio-
G ne accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, quæsic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animaduertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satraparum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt propere, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, ídque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λοιδορούμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς περιφρονήσεως ἀλλ' οὐχὶ τῆ θεοφητεύσαντος εἶη. τὰ δὲ ὁμολογούμενα κεῖναι αἱ δόξαι ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἔσχε. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τῆ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρος γὰρ ὄνομα ἐφ' οὗ τὴν ἅλωσιν τῆς βαβυλῶνος συμβῆναι λέγουσι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη
B ἐπτακαίδεκα. τῆ μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τῆ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοιοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δὲ τῆ καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μὴν κύρου τῆ συγγενοῦς, ἔτος ἓν ἐξηκοστὸν δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν ἀστυάγους υἱός. ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς δὲ δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἦγεν εἰς μηδίαν πρὸς
C αὐτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μεταδούς, εἶχε σὺν αὐτῷ. ἦν δὲ παρ' ἐκείνῳ δὲ σατραπῶν εἷς, οἷς ὅπ' ἦν ἐξηκοντα καὶ ἑκατὸν σατράπαι κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾶ παρὰ πᾶσι τῆ δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς αἱ ἶχεν τὸ θεῖον πιστευόμενος ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἐπέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες.
D ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν ὀλιβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ἐπ' αὐτῷ δ' δοκιμοῦντι παρὰ τῆ δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίας οὐδεμίας. οὐ γὰρ καὶ χρημάτων ἐπάνω καὶ παντὸς λήμματος θεμιτοῦ, αἰσχίστου αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑφ' ὧν δ' θείη καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, οὐδ' ὑπισχνοῦμαι τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλήματων ὕλην παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον ὃ κατεπόντες αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν αἰ-
E σχύνῃ καὶ ὀλιβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιήλου, ἓξ τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ θεῷ, προφάσιν ἔγνωσαν δίκαιαν, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ὅπ' ἓξ ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τὰς, μήτε τοῖς θεοῖς δι' ὅμου αὐτῶν καὶ δι' χόμενος εἴη. τὸν μὲν
F τοίνυν αὐτῶν ὧδε βαστάσαι ταύτην τὴν γνώμην, ὡς τῷ λέοντων ἔχειναι ῥίψαι λάκκαι ἀπολούμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, οὐδ' ἐπὶ τὸν δανιήλου ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔγνω δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν θεραίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προστίθησι θεόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. ὃ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ παραβαίνωσι τὰ προστάγματα, πρέμουν.
G δανιήλῳ δ' φέροντες οὐδὲ ποσῶς τούτων ἐμέλησεν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἑστάμενος ηὔχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἐπεπόθεσαν λαβεῖν ὅπ' τὸν δανιήλου παραφανείσης, δι' ὃς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς παραβαίνοντος μόνου τὸ δανιήλου τὰ προστεταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμώντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' οὐ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' ὑπερηφανίαν καὶ καταφρόνησιν τοῦ θεοῦ. ὅπερ δὲ μείζονος προσεδόκων δίκης τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνου προστεταγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, οὐ μεταβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

φῆναι δὲ αὐτὸν ἄξιον καὶ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον
τῶν λεόντων. ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον
αὐτὸν, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων,
ἐπέλασεν αὐτὸν δι' ὑθμοῦ φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ
βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὀπὴν τῷ σφ-
μείῳ κοίμβιον αὐτὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ
δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄυπνος διῆγεν, ἀγω-
νιῶν περὶ τῷ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν δὲ αἰφνὶς ἔδραμε τὸν
λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τὸν θηρεῶνα δι-
ῆρ, ἢ σημειώμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοί-
ξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ
σώζεται. τοῦ δ' ἐπακούσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ μη-
δὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐπέλασεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι
τοῦ λάκκου τῷ θηρίων. οἱ δὲ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν
Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, ὑπὲρ μὲν τὸ θεῖον
καὶ τῶν τούτου προνοίαν, οὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζε-
σθαι. πεπληρωμένους δὲ τοὺς λέοντας ζοφῆς μὴ ἄ-
φεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες,
τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐ-
τοὺς τῆς πονηρίας, ἐμβληθῆναι μὲν πολλὰ πε-
λάδει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς
ἐχθροὺς τοῦ Δανιήλου προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμ-
βληθῆναι, ὅπως εἰ ὑπὸ πόρον αὐτοῖς οὐ προσθίξου-
σιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρείῳ τοῦ
σωτῆρος ἐμβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον
ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτοῖν ἐφείσαντο οἱ
λέοντες, ἀλλὰ πάντας διαπαρέτλον ὡσαεὶ σφό-
δρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐ-
τοὺς οὐ τὸ πτυαῖν αἷμα, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων
κρεῶν ἐμπλησθέντας, ἀλλ' ἵν' τῷ ἀθεότητι κακία.
δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἐν αὐτοῖ ζώοις πρὸς τιμωρίαν
ἠρώτο, τοῦ θεοῦ προσαγομένου. ἐξαφθαρσάντων
οὖν τῷ βουλὴν ἐπὶ τοῖς Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον,
ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἔτιμᾶτο τὸν χώραν
ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκύνει, καὶ μό-
νον αὐτὸν λέγων εἶ ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχον-
τα. ἔχε δὲ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ,
πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὃν δ' οὗτος ἐ-
πίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὲρ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι
Δανιήλος, φανερόν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς
βάρεν, δι' ἐπίσατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμα-
σίως πεποιημένον. ἡμέχει δὲ οὗ μὴ ὅτι καὶ σώζε-
ται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προφάτως κατασκευά-
σθαι, καὶ ἐν' αὐτῆς ἑκάστης ἡμέρας
ἰσορρεῖ γεγενῆσθαι. οὕτως παρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ
κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσού-
του χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα
ταυτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιοῦται, καὶ τῶν ἰσχυ-
λυόμενα ὑπὸ τῆς ἐτῆς, καὶ τῶν διαφέρειαν μαρ-
αινόμενα. θαυμάζουσι δ' ἐν τῇ βάρει τοὺς τε μύ-
στων βασιλεῖς, καὶ πρόσθεν καὶ παράθεν ἄχει τοῦ
θεοῦ. καὶ ταύτῃ πεπιστευμένος, ἰουδαῖος ὢν τὸ
γένος, καὶ τῦτο γίνεται μάχει τῆς σήμερον ἡμέρας.
ἄξιον δὲ τἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαι-
το τὶς ἀκούσας, μαθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ πα-
ραδόξως ὡς ἐί τινι τῶν μεγίστων δ' τυχήσῃ προφη-
τῶν, καὶ πρὸς τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμὴ τε καὶ δόξα πρὸς τῶν βασιλέων καὶ τῶν πολιτῶν, καὶ
τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὲ συγγεγράφηκεν καταλέλοιπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est: totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit: & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille responderet illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores periissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulchertimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miscuerit. non solùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura essent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem initent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter faustam ominationem quidem beneuolentiam omnium sibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem sibi apud vniuersum mortalium genus compararet. Extat enim in eius scriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo potest colligi. ait enim se apud Susa primariam Persidis vrbem cum sodalibus prodisse in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis solum esse derelictum, seipsum quoque consternatum in faciem & manus procidisse. ibi accessisse quendam excitantem se & iubentem vt surgeret ac videret quæ post multa secula euentura essent suis ciuibus. surgenti deinde ostensum esse arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celsius. versis deinde ad Occidentem oculis, vidisse se hircum delatum per aërem concurrisse cum ariete, & bis cornibus ictum prostrauisse humi & conculcasse pedibus. deinde vidisse enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupisse pro eo quatuor alia, obuersa in ventos singulos. & ex his etiam aliud minus exortum scripsit, quod postquam esset adultum, Deus qui hæc ostendebat dixit gesturum bellum contra gentem ipsius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, sacrificiáque veriturum per dies MCCXCVI. hæc est visio quam in campo apud Susa se vidisse scripsit: eámque Deum sic interpretatum esse. Arietem significare Persarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum designati per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præstantissimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Persa bis congressus eum prælio superet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem significari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus singulorum versionem, successuros ostendi, post primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipsius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hísque exoriturum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam institutæ iuxta has reipublicæ auferat: spoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti nostræ sub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos scripserat. Eodem autem modo scripsit & de Romanorum imperio,

Daniel. 8.

A ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ὑπ' καὶ νυῦ, καὶ πεπίστευκε-
μὴν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλ ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ
τὰ μέλλοντα μόνον προεφητεύων διετέλει καθάπερ
καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς
ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ μὲν προφητῷ τὰ χείρω προ-
λεγόντων, καὶ δι' ὑπόνοιαν δυχερανομένων ὑπὸ τῶν βα-
σιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλ ἀγαθῶν ἐγίνετο
προφήτης αὐτοῖς. ὡς ὑπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προ-
λεγομένων, εὔνοιαν ὑπάρχειν ἅπαντων. ὑπὸ
δὲ τῶν τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ
θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν
γὰρ γράφας, ὧν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτοῦ προφη-
τείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐποίησε δῆλον. φασὶ γὰρ αὐ-
τὸν γυμνόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μεσοπόλει τῆς περσί-
δος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἐταίρων αὐτοῦ, σεισ-
μοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γνομένου. καὶ κα-
ταληφθεὶς μόνον, φυγόντων τῶν φίλων, καὶ πάσι
μὲν δῆλα τὰ μέλλοντα προεχθεὶς δεῖν τὰς δύο χεῖρας, πρὸς δ'
ἀναμφόρου αὐτοῦ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος αἴρασθαι,
καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ
πολλὰς γενεάς. αἰσθάνεται δ' αὐτός, διαχθλάσας κερὸν
ἐσήμαινε μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τε-
λευταῖον δ' αὐτῶν ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀνα-
βλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ κριὸν ἀπ'
αὐτῆς δι' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τοῖς κερασι. καὶ
τοῖς κέρασι ἀνάξαντα δὲ, καταβαλεῖν αὐτὸν ὑπὸ τὴν
γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τέταρτον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ με-
τώπου μέγιστον ἀναφυέντα κέρας, οὗ κλασθέντος ἀνα-
βλαστῆσαι τέτταρα, καθ' ἕκαστον τῶν αὐτόθεν τεταγ-
μένα. ἐξ αὐτῶν δ' ἀνατεῖλαι καὶ ἄλλο μικρότερον αὐ-
ξηθῆναι. ὃ αὐξῆσαι ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ τοσαῦτα ἐπιδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτοῖς τὸ ἔθνος, καὶ τὴν
πόλιν αἱρήσειν καὶ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε ἐκεῖ πάν-
ταυτα μὲν ἰδεῖν, ἐκ τοῦ πεδίου τοῦ ἐν σούσοις ὁ Δα-
νιὴλος ἐγράφη. κεῖνα δ' αὐτῷ τίνι ἔφην τῷ φαν-
τάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν οὗτος. τὸν μὲν κριὸν, βα-
σιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ
δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἔσχα-
τον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ
διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τρά-
γον δηλοῦν ὡς ἐκ τοῦ ἑλλήνων τὰς βασιλείαν ἔσαι,
ὃς τοῦ πέρσῃ συμβαλὼν δίς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ
καταλύσεται τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι
δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τοῦ ἐν τοῦ μετώπου τοῦ
τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τὴν τοῦ τεταράων
ἀναβλάστησιν ἐπισύντος ἑκάστου, καὶ τὴν πρὸς τὰ
τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτοῦ διαστροφὴν ἑκάστου,
τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως
ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασι-
λείας, οὔτε δὲ παῖδας αὐτοῦ τούτους ὄντας, οὔτε συγ-
γενεῖς, πολλοῖς ἔτεσι ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ'
ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος
καὶ τοὺς νόμους αὐτῶν, καὶ τὸν κατ' τούτοις ἀφαιρησόμενον
πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔ-
τη τρία κωλύσοντα θύειν τελεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἡ-

μῶν συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμ-
προσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δ' τρόπον Δανιὴλος καὶ τῶν ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε,

καὶ ὅτι

καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεοῦ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλειψε, ὡς τε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκοποῦντας θαυμάζειν ὅτι τῇ παρὰ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς ὀλιγωρείους ἐκ τούτων ἐλέγχειν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε προνοίαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ὀλίγου ἐπιμελεῖσθαι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου φύσεως δύνασθαι τὴν ὅλων οὐσίαν κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνιόχου καὶ προνοητοῦ τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τῶν ἀπροστάτους ἰδὼν τὸν ξόανον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ καὶ τὰ ἅρματα προϊέμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας συντριβέντα, ὑπὸ τῆς ἀπρονοήτου φορᾶς ἀπολώλει καὶ διέφθειρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσι μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, οἱ τῆς θείας μηδεμίαν εἶναι φασὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι προνοίαν. οὐ γὰρ ἂν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτως τινὶ τρόπῳ τὸν κόσμον ἔφερεν ταῦτα ὁρῶμεν ἀποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ὡς εὗρον καὶ ἔλεγον, οὕτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀδιάκλητον ἐχέτω τὴν ἐπιγνωμοσύνην.

A & quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel
B conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu.
Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortaliC um. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli, quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἱστορίας τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α.

Οτι διεκάλυσαν αὐτοὺς οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β.

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ σμέρδιν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκ παντὸς ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ.

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως ἔσχε τοὺς ἰουδαίους διετέλει. Κεφ. ε.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικροῦ τῶν ἰουδαίων σὺν τῷ ἔθνει ἐκινδύνευσε διὰ ἀμάνου δόλον. Κεφ. ς.

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ.

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η.

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. Cap. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. Cap. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. Cap. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. Cap. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. Cap. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. Cap. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. Cap. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. Cap. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως κύρος ὁ πρῶτος βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος εἰς τὴν οἰκείαν, ἐπίστειλεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAPVT I.

Cyrus Perſarum rex Indæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

Τῷ δὲ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμᾶς μετανάστωσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἐλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν παλαιῶν ἐφ' ἡμῶν. καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταστραφῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὲν τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονόσορῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ὑπομεῖναι τὴν δουλείαν ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν πάτριον ἀποκατεστήσειν γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέχειν. παρορμήσας δὲ τοῦ κύρου ψυχήν, ἐποίησεν αὐτὸν γεγράψαι καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί με ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, τῆς οἰκουμένης ἀπάσης ἔταξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἔθνος σέβεσθαι. καὶ δὴ τούτου μὲν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτῷ οἰκοδομήσει ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγινώσκων τὸ βιβλίον, ὃ τῆς αὐτοῦ προφητείας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, περὶ ἑαυτοῦ σιωπῶν. οὕτω γὰρ ἂν ἀπορρήτῳ εἶπεν ταῦτα λέγειν τὸν θεόν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀποδεῖξαι βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαι μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ κατασκαφῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἔφη βαδίζειν εἰς τὴν αὑτῶν πατρίδα, καὶ οἰκοδομῆσαι τε τὴν πόλιν ἱερουσαλήμ,

A

B

C

D

ΡΙΜΟ autem anno regni Cyri, qui fuit tranſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam prophetam ante diruram vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiúſque poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem conſtituit, hunc illum eſſe credo quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Eſaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem conſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus eſſet, remittere populum ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuò. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis rex admiratus varis diuinitatem correptus eſt cupidine exequendi quæ ſcripta legerat: conuocatiſque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere vt proficiſcantur in patriam, vrbemque Hieroſolyma,

1. Eſdr. 1.
2. Eſdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulque Leuitæ & ſacerdotes, propere Hieroſolyma ſe conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinẽtes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cùm peruenisſent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentéſque vota quibus damnati fuerant, offerebant ſolennes victimas, quaſi vrbem denuò conderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum eſt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea ſacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Siſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permiſi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuò conderent, & templum Dei Hieroſolymis ędificarent eodem quo priùs loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudęorum, vt fundamentis iactis templũ ſuperſtruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoq; quæ Nabuchodonoſorus rex de templo prędatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorum numerus eſt hic: pſycteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. ſitulæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argenta CCC. phialæ aureæ XXX. argenteę MMCCCC. prętera vaſa alia magna mille. Concedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorũ ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducentaquinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque ſacerdotes has victimas iuxta Moyſis legẽ Hieroſolymis, & inter ſacra precabũtur Deum pro ſalute regis eiúſque generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hęc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit epiſtolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hieroſolyma XLII. millia fuêre, & inſuper CCCCLXII.

A καὶ τὸν τῦ θεοῦ ναόν. ἔσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τῦτον σύμμαχον, αὐτὸν τε χράψειν τοῖς γειτνιδύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων, ἡγεμόσιν καὶ σατράπαις, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἄργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῦ ναοῦ, καὶ θυσίας τοὺς θρέμματα θεοῖς τοὺς θυσίας. ταῦτα κύρου κατηγγέλαντος τοῖς ἱερεῦσι, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα καὶ τῆς Βενιαμίτιδος, οἵ τε λευῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, τὰ
B κτήματα καταλιπεῖν οὐ θέλοντες. καὶ Ἀβραγνομώμιος αὐτοῖς οἱ τῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τὸν ναοῦ κατασκευήν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον, οἱ δὲ βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ ταῖς τῶν δυνάμεις ἀπεστάλκασαν τῷ θεῷ, καὶ ταῖς νομιζομέναις καὶ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπιτέλουν, ὡσανεὶ ἀναπτερωμένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιούσης ἡ ἀρχαίας πρὸς τὴν θρησκείαν συνηθείας. ἀπέπεμψε δὲ αὐτοῖς
C κύρος καὶ τὰ σκεύη τῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἐκόμισε παρέδωκε δὲ ταῦτα φέρειν Μιθριδάτῃ τῷ ταζοφύλακι αὐτοῦ, προσάξας δυοῖν αὐτὰ ἀναστάσαι, ὅπως φυλάττῃ μέχρι τῆς οἰκοδομίας τῦ ναοῦ. τελεσθέντος δὲ αὐτοῦ, παραδῷ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδησόμενα. πέμπει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν.
D ἰουδαίων τῶν ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν ἀναπλάσειν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τῷ θεοῦ, ὅπου τὸ αὐτῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ πρότερον. κατέπεμψα δ' ἐμοῦ καὶ τὸν ταζοφύλακα Μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων, ἵνα θεμελίοις βάλωνται τῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδο-
E μήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πήχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθου μὲν ξεστοῦ ξύλου δὲ πεπεισμένοι δόμοις. καὶ ἵνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' ᾧ θύσωσι τῷ θεῷ. τῷ ἐμῷ ταῦτα δαπανῶν, ἐκ τῶν ἐμαυτῦ χρημάτων βούλομαι. καὶ τὰ σκεύη δὲ ἃ ἐσύλησεν ἐκ τῦ ναοῦ ναβουχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα Ἀβραδοὺς μιθριδάτῃ τῷ ταζοφύλακι, καὶ ζοροβάβηλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι εἰς ἱεροσό-
F λυμα, καὶ ἵστα καθιδρύσωσιν εἰς τὸν ναὸν τῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοσῦτος. φυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι υ. θηρικλεια χρύσεα ν'. ἀργύρεα υ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. σπονδεῖα χρύσεα λ'. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσεαι λ'. ἀργύρεαι βυ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν ἐμοφορίων εἰδισμένων τιμᾶν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας,
G ἐς ἑκατὸν ἀρτάβας ἑκάστου δὲ τῶν τούτων χορηγίας, ἐκ τῶν τῆς σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ἐπίσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα κατὰ τοὺς μωσέως νόμους οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ προσφέροντες εὔξονται τῷ θεῷ ὑπὲρ σωτηρίας τε τῦ βασιλέως καὶ τῦ γένους αὐτῦ, ὅπως ἡ παρὼν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δὲ ἀθετοῦντας τούτων καὶ ἀκυροῦντας, κρεμασθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς βασιλικὰς. καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθόντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϛ'.

Κυρέ-

Κεφάλαιον β'.

Οπ ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γενόμενοι τοῖς ἔργοις.

Βαλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τλιὼ οἰκοδομλὼ αὐτῶ λίαν ἐσπουδακότων, τὰ ἀφεξῆς ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χουθαίων, οἷς ἐκ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀγαγὼν σαλμαναασάρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸν αἰάσατον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατεάπας καὶ τοὺς ὑπομοιρομένους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους πρὸς τὸ τλιὼ τῆς πόλεως αἰάσασιν, καὶ τλιὼ τῦ ναοῦ κατασκευλιύ. οἱ δὴ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῶν, ἀπημπόλησαν τοῖς χουθαίοις τὸ ἀφεῖ τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥάθυμον τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ ἀφεῖ τε ἄλλοις ἀχολιθέντι πολέμοις ἄγνοια τούτων λῶ, ἢ στρατευσαμένῳ ὑπὲ μασαγέτας διὸ ὑς συνέβη τελυτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τῦ κύρου παιδὸς τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίτιδι, καὶ μωαβίτιδι, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπισολὴν καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δίκαιόν σοι οἱ παῖδες σου, ῥάθυμος ὁ πάντα τὰ θεσπιζόμενα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τῆς βουλῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κείμενοι. γινώσκειν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα αἰχμαλωτευθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τλιὼ τε πόλιν ἀποστάτην πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισκυλίζουσί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνιερίσυσι. ἴσθι μὲν τοίνυν τοῦτον γινομένων, οὔτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν ὑπομενούντας, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσοντας. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν ἀπιστήσονται, καὶ ἀρχὴν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐπεὶ οὖν τῶν ἀφεῖ τὸν ναὸν καὶ ἀνυφαζομένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ἀφεῖδῆν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῶν πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑπομνήματα τῶν βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν, ἣ ἀφ' ἡμέρας καὶ νεῶν ἠρημώθη. ἔδοξε δ' ἡμῖν καὶ τῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἵνα, ὅτι τῆς πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῶν τειχῶν ὑπολαβούσης, ὑπόκλειταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλλω συρίαν καὶ φοινίκλω.

Κεφάλαιον γ'.

Ως καμβύσης ὁ κύρου ἐκ παντὸς ἀπηρέυσε τῆς ἰουδαίους οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

Ἀναγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὴν ὑπισολλὼ, ἐφύσει πονηρὸς ὢν, κινεῖται πρὸς τὰ δεδηλωμένα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τῷ γράφοντι τὰ θεσπίσματα, καὶ βελσεμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συντασομένοις, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐμὲ ἔλαβα ὑπισκέψασθαι τὰ τῶν προγόνων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γινομένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμους οἱ ἐνοικοῦντες προαιρματουσάμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῶν ἔνιοι δυνατοὶ καὶ βιαῖοι, φορολογήσαντας κοίλλω συρίαν καὶ φοινίκλω. ἐγὼ τοίνυν προστάξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τλιὼ πόλιν,

A

B

C

D

E

F

G

Cap. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum inſtaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello periit. Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epiſtola. Domine, ſerui tui, Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam reſtituunt, forúmque rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſeipſos regibus imperare potius quàm ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negotium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum deſertores & hoſtes, vrbémque ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & cauam Syriam.

II. 1. Eſdr. 4.

Cap. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyſes autem lecta epiſtola, cùm eſſet alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathymo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſſi inſpici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe regibus, habitatoreſque eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅτι πλέον αὐξῆσαι τὰ τῆς κακίας αὐτῶν, ἢ χερόμενοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διαπεπλέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῷ γεγραμμάτων, ὁ ῥάθυμος καὶ σεμέλιος γραμματεὺς, καὶ οἱ τούτοις συντεταγμένοι φθάσαντα ἔργα ὀπισθίσαντες ἵπποις, ἔσπευσαν εἰς ἱερουσόλυμα, πλῆθος ἀναγόμενοι πολύ. καὶ διακωλύσαι οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν καὶ τὸν ναόν. Ϛ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τοῦ περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη δ'. καμβύσης γὰρ ἐξ ἔτη βασιλεύσας, καταστρεψάμενος καὶ τούτους τὴν αἴγυπτον, ἀποστρέψας ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῷ. μετὰ δὲ τὴν τοῦ μάγων αἵρεσιν, οἱ μετὰ τὸν καμβύσου θάνατον τὴν περσῶν ἀρχὴν ἑαυτοῖς κατέσχον, οἱ λεγόμενοι ἐπ' ἀοίκοις τοῦ περσῶν, τὸν ὑστάσπου παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IIII.

Darius Hystaspis filius Iudæis templum ædificat.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ἐκοδέμησεν.

I. Esdr. 5. 6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quàm Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium foro promisit vsum purpuræ & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potétiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῷ θεῷ εἰ βήσοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τὰ θεοῦ, ὅσα ἐν ἐπὶ βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱερουσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱερουσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῶν αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν δεδήλωτο. πάλαι γὰρ αὐτῷ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ καὶ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεύσας ἄξιον, ἀπέλαβεν ἧς ἔλπισε τιμῆς. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει δαρεῖος ὑποδέχεται λαμπρῶς, καὶ μετὰ πολλῆς εὐφρασκευῆς, τούς τε φίλους αὐτοῦ καὶ τοὺς οἴκοι γεγονότας, τούς τε τῶν μήδων ἡγεμόνας καὶ σατράπας τῆς περσίδος, καὶ τοπάρχας τῆς ἰνδικῆς ἄχρι τῆς αἰθιοπίας καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρου καὶ πλησμονῆς, ἀπέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν μετὰ τοὺς κοίτην, καὶ διεγρηγορὼς τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἔξυπνος γίνεται. καὶ μηκέτι κατακοιμηθῆναι δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἔρχεται μετὰ τῶν ἑαυτοῦ σωματοφυλάκων, καὶ τῶν λόγον ἐχόντων, εἰ ἔστιν αὐτοῖς ἀναγκαιότερόν τι μέλλει, τὸν ἀληθέστερον καὶ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερκείμενον νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, καὶ ἐκ σκεπάσμασι χρυσοῦς πίνειν, καὶ ἐπὶ χρυσίου καθεύδειν, καὶ ἅρμα χρυσοχάλινον ἐλαύνειν βυσσίνῳ, καὶ περιαυχένιον χρυσῆν. καὶ μετ' αὐτὸν ἔξειν πρωτοβρίαν διὰ τὴν σοφίαν, καὶ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταύτας ἐπαγγελόμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεάς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον εἰ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δὲ τέταρτον δὲ, εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν ἕκτον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ τούτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὀρθρευθεὶς δὲ μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας καὶ σατράπας καὶ τοπάρχας τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς, καὶ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῷ σωματοφυλάκων ἑκάστου ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ὑποφαίνεσθαι τὸ δόκουν αὐτῷ περὶ τοῦ προκειμένου. καὶ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τοιάδε περὶ τῆς τοῦ οἴνου δύναμιν, οὕτως αὐτὴν ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τοῦ ἰσχὺν τοῦ οἴνου τοιαύτην ἐγνωκὼς ἔχω τούτῳ τῷ τρόπῳ. σφάλλει γὰρ πάντων αὐτὸν καὶ ἀπατᾷ τοῦ φρόνιμον, καὶ τοῦ τῆς βασιλέως

τὴν τε

τῇ τῶ ὀρφανοῦ ☪ δουλῴᾳ κηδεμόνος, ὁμοίαν πάθοσι, κὴ A
τὼ τῶ δούλου διεγείρει θεὸς παῤῥησίαν τῶ ἐλευθέρου.
ἥτε τῶ πένητος, ὁμοία γίνεται τῇ τῶ πλουσίου. μεταποιεῖ
γὸ καὶ μεταλλωᾶ τὰς ψυχὰς ὁ αὐτὰς ἡμύμενος, καὶ
τῷ μὼ ἐν συμφορᾷ καθεστηκότων, σβέννυσι τὸ λυπεῖν,
τοὺς ὃ ἀλλόφυλα χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, κὴ ποιεῖ
δοκεῖν αὐτοὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μὼ μι-
κρὸν φθέγγεσθαι, τὰ λάντων ὃ μεμνῆσθαι κὴ τῷ τοῖς δυ-
σαίμοσι θεοσπόντων ὀνομάτων. ἔτι γε μὲν στρατηγῶν B
κὴ βασιλέων αἰσθήτοις ἀπαρχάζεται, καὶ φίλων καὶ
συνήθων ἐκχέρει μνήμην, ὁπλίζει γὸ τοὺς αὐθρώπους,
κὴ κῷ τῷ φιλτάτων, κὴ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοφυω-
τάτους. κὴ ὅταν νήφαντες τύχωσι κὴ καταλίπῃ ἀφ' ἧς
νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀΐστων μηδὲν ὧν ἔ-
θεσαν πρὸ τὼ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμη-
ρόμενος δίεσπω τὸν οἶνον ὑφηκεατοῦντα πάντων κὴ
βιαιώτατον. ὡς δὴ ὁ θεσπέσιος ἀποφωάμενος θεὶ τῆς C
ἰσχύος τῶ οἴνου τὰ θεσειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν
ἤρξατο λέγειν θεὶ τῆς τῶ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην
ὑποδυνεῖ τὼ ἰσχυροτάτω κὴ πλέον τῷ ἄλλων δυνα-
μένων, ὅτι βίαν ἔχει ἢ συμπαν δοκεῖ. τὸν ὃ τρόπον τῆς
ὑποδείξεως, ἐντεῦθεν ἔλαβεν. ἁπάντων μὼ εἶπεν
αὐθρώπους θεηκεατεῖν, οἳ καὶ τὼ γῆν καταναγκά-
ζουσι καὶ τὼ θάλασσαν εἰ χρησίμων αὐτοῖς θεὸς ἃ
θέλουσι. τούτων δ' ἀρχουσι οἱ βασιλεῖς, καὶ τὼ ἐξου-
σίαν ἔχουσιν. οἱ ὃ ☪ κρατήσαντες καὶ ἰσχυροτάτου ζῴου δι- D
αποζόντες, ἀνυπέρβλητοι τὼ δύναμιν οὔσι καὶ τὼ ἰ-
σχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμύλει πολέμους ὑπιτάττοντες ☪
κινδύνους τοῖς ἀρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐ-
τοὺς ὅπη τοὺς ἐχθροὺς, καταπεμθεῖς ἀφ' ὧν τὼ ἰσχὺν τὼ
αὐτῶν ἔχουσι, καὶ ὄρη μὼ κατορύζεσθαι καὶ τείχη ἀφ-
αιρῶν καὶ πύργους κελεύσει. καὶ κτείνεσθαι ὃ οἱ κελευ-
σθέντες καὶ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ ☪ βασιλέως
δόξωσι θεμβαίνειν θεοτάγματα. νικήσαντες ὃ τὼ E
ὠφελείαν τὼ ἐκ ☪ πολέμου τῷ βασιλεῖ κομίζουσι. κὴ
οἱ μὴ στρατευόμενοι ὃ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι κὴ ἀρόν-
τες, ὅταν πονήσαντες ☪ πᾶσαν τὼ γῆν ἔργων ταλαιπω-
ρίαν ὑπομείναντες, θερίσωσι κὴ τὰς καρποὺς συνέλω-
σι, τοῖς φόροις τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὁ δ' αὖ δεῖπνα
κὴ κελεύσῃ, ☪ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἐδὴν ὑφαλλόμενον γί-
νει). ἔπειθ' ὁ μὼ τρυφῆς ἁπάσης κὴ ἡδονῆς ἀναπιμπλά-
μενος καθεύδει, φυλάττει) ὃ ὑπὸ χρησθούντων, καὶ F
ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ ☪ φόβου. καταλιπὼν γὸ οὐδεὶς
τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῷ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖ-
σθαι θεφνοιαν. ἀλλ' ἐν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ
φυλάττειν τὸν βασιλέα, τούτῳ θεοσμένει. πῶς ἂν οὐκ
ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειν τὼ πάντων ἰσχὺν ὑφβάλλειν,
ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι; σιωπήσαντος ὃ
κὴ τούτου, θεὶ δὴ τῷ γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρί-
τος ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων οὕ-
τως ἰσχυὸς μὼ καὶ ὁ οἶνος καὶ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες
ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυ- G
ναῖκες. τὸν τε γὸ βασιλέα γυνὴ παρήγαγὼ εἰς τὸ φῶς,
κὴ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους αἱ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυ-
ναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε καὶ τρέφουσαι. καθ'
ὅλου δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ θεὸ τούτων ἔχομεν. καὶ γὸ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶ-
κον δὲ ταύτας ὑπομελείας ☪ φυλακῆς ἀξιοῦν). καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὑποζύχιόν γυναικῶν. ἀλλὰ χρυσὸν
πολὺν κτησάμενοι κὴ ἄργυρον. κὴ ἄλλό τι τ' πολυτελῶν, κὴ σπουδῆς ἀξίων, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

vt non secus quàm puer aliquis parentibus or-
bus curatoris egeat: ita rerum quoque suæ condi-
tionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat, &
pauperi addit animos diuitis. mutat enim & re-
generat animas quas subingreditur. nam & cala-
mitosorum extinguit tristitiam, & ære alieno
atque vsuris oppressos facit aliquantisper vide-
ri sibi omnium ditissimos, vt obliti sui nihil so-
nent humile, sed talenta crepent, & alia fortu-
natorum verba magnifica. præterea tam ducum
quàm regum illis sensum ac metum eximit, &
omnem amicorū ac familiarium memoriam.
armat enim homines vel aduersus charissimos,
cósque facit videri alienissimos. cúmque edor-
mito temeto per noctem sobrij fuerint redditi,
surgunt omnino inscij quæ eis per ebrietatem
patrata sūt. quo fit vt his argumentis persuas⁹,
vinū ducam rem omniū lōgè potētissimam si-
mul & violētissimā. Postquā primus prolata sua
de vino sententia dicendi finē fecit, tū secūdus
cœpit extollere potestatē regiā, huius vires af-
seuerans esse maximas omniū quę intellectu ac
potētia prędita sunt. id conatus est probare his
rationibus. Omnium rerum penes homines es-
se imperium, qui & terras & maria ad quoscū-
que vsus seruire sibi adigunt. at ipsis hominib⁹
reges imperitare, eísque quidlibet pro suo mā-
dare arbitrio. proinde qui in fortiss. animā-
lium habent dominium, eorum vim ac virtutē
meritò existimandā insuperabilem. quid quòd
dū ad bella & pericula subditos mittūt, oēs eo-
rū imperata obsequēter faciunt, siue dū per eos
obiiciūtur hostib. siue dū cogūtur cū mœnib. ac
turrib. atq. adeo cū mōtib. ipsāque rerū natura
bellum gerere ipsorū iussu parati vel occidi vel
occidere, dum ne videantur à regiis mandatis
vsque digredi? parta deinde victoria, belli com-
moda vniuersa ad regem redeunt. Iā verò qui a-
lieni à militia dant agris colēdis operā, post lō-
gos labores & sudores comparatis fructib⁹ re-
gi tributa persoluunt: & quicquid ille iusserit,
hoc necessariò sine mora perficitur. Interim il-
le expletus omnibus deliciis & voluptatib. dor
mit in cubiculo, excubantib. ante fores satelli-
tibus, & ceu vinctis metu nusquā discedētibus.
nemo enim audet dormiente illo relicto abire
ad curanda propria negocia, sed vnā hanc curā
putans necessariam, in hac vna est assiduus. Et
quî fieri potest, vt non is sit omnium potentis-
simus, cui tanta hominum multitudo paret per
omnia? His peroratis successit tertius Zoroba-
bel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum
vis quanta sit, quamque præpolleat cæteris re-
bus omnib. sic docere aggressus est. Cōfessū est
& vinū pollere plurimū, & regē cui omnes ob-
temperant, maior tamen est potentia mulie-
rum. nam & rex per mulierem in lucem hanc
productus est, & eos qui vites colendo vinum
nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt:
nihil est omnino quod non illis acceptū fere-
dum sit. nam & vestimenta nobis texūtur harū
opera, & rei domesticæ cura his est concredita:
nec vllo pacto possumus carere fœminis. sed li-
cèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visę pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus,modò adamata forma frui liceat.Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia,concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem,& adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,& declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Nam cùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat,qui Deus iustus est & verax,consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus,veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quę ab illis percipimus,nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima,secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit eũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cęteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit cũvoti,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id aũt erat, denuò cõdere Hierosolyma,& ibi Dei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olĩ per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere. Hęc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis sapiẽtẽ me virũ iudicãs.Tum rex lętus assurgẽs
IV. excepit eũ osculo,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽs eos deducere Zorobabelẽ,cósq.qui vnà ꝓfecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mandauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib.vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hierosolymã,& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq.adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudęos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint.& procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudęis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauę habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

A πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἴδει δ' ὁρᾶθαι σὺν σπεύδομεν, καὶ ὑποδυόμεθα ὥσθ' ὑφορᾶσθαι τῆς ὄντως ἡμῖν, ἵνα δὴ καλλίστῃ ἀπολαύσωμεν καὶ μεταλάβωμεν. ἐγκαταλείπομεν δὲ καὶ πατέρα καὶ μητέρα καὶ τὴν φιλτάτην ἡμῖν, καὶ τῶν φιλτάτων λήθην πολλάκις ἴσχομεν δι' τὰς γυναῖκας, καὶ τὰς ψυχὰς ἀφίεναι μετ' αὐτῶν καρτεροῦμεν. ὅτου δ' ἂν μᾶλλον τὸ ἰσχυρὸν τῶν γυναικῶν κατανοήσαιτε. οὐχὶ πονοῦντες καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν ὑποδυόμενοι καὶ διὰ γῆς καὶ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν ἐπιθυμήσωσί τινα ἢ τῶν πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τὰ γυναιξὶ διδόαμεν. καὶ τὸ βασιλέα ὄντα τοσούτων κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τὴν ῥαβδίζουσαν τὴν θεραπαινίδος παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτῷ, ῥαπιζόμενον, καὶ τὸ διάδημα ἀφαιρεμένης, καὶ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ ἐπιτιθείσης αἰσχόμενον, καὶ μειδιώσης μὲν μειδιῶντα, ὀργιζομένης δ' ὀκνοῦντα παίζοντα, καὶ τῇ τῶν παιδῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τὴν γυναῖκα, καὶ διαλλάττοντα ὅτε τὴν σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυσχεραίνουσαν ἔβλεπεν. εἰς ἀλλήλους δ' ἀφορώντων τῶν σατραπῶν καὶ ἡσυχαζόντων ἐπὶ τὸ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπών, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀσθενέστεραι δ' ὅμως καὶ αὗται καὶ βασιλεῖς τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, καὶ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα δὲ πάντα κινεῖται κατὰ βούλησιν τοῦ θεοῦ, ἀληθινὸς δ' ὄντως ἐστὶ καὶ δίκαιος, διὰ τῆς αὐτῆς αἰτίας δεῖ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, καὶ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔπι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ καὶ ὠκύμορα ἐστί, συμβέβηκε, τῷ ἰσχυρὰ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια δὲ, ἀθάνατον ἔχῆμα καὶ αἰώνιον. παρέχει δὲ ἡμῖν οὐκ ἄλλο χρῶμα μύρα νόμενον, οὐδὲ σώματος ἀφαιρεῖται ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα, διακρίνουσα ἀπ' αὐτῶν ἄδικα καὶ ἀπελέγχουσα καταπαύει μὲν ὁ ζοροβάβελος τὴν τῆς ἀληθείας λόγον. ἐπιβοήσαντος δὲ πλήθους ὡς ἄρίστα εἰπόντος, καὶ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυρὸν καὶ ἀήττητον μόνον ἔχει προσ-
E έταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρὰ δν ὧν αὐτὸς ὑπεσχημένος. δόξαν δὲ ἔνδοξος καὶ τῶν ἄλλων μᾶλλον φανεὶς συνετός. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ καὶ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τῆς εὐχῆς ὑπὲρ ἣν ἐποιήσατο, εἰ κάθοι τὴν βασιλείαν. αὖθις δ' ὑπὲρ ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱερὸν ὅλυμα, καθασκευάσαι δὲ ἐν αὐτοῖς τὸν τοῦ θεοῦ ναὸν, ὃν κατέσκαψαν καὶ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βα-
F βυλῶνα ἐκόμισεν. καὶ τοῦτο ἔφη τοὐμὸν αἴτημά ἐστι δέ μοι νῦν δικαίως αἰτήσασθαι, κελεύσαντα σοφὸν καὶ συνετὸν. ἠδεῖς δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, ἀναγκαῖς καταφίλησάς τε αὐτὸν, καὶ τοῖς τοπάρχαις καὶ σατράπαις γράφει, χιλίων φερεπίμψας τὸν ζοροβάβελον, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι δὴ τὴν οἰκοδομὴν ἐξιέναι τοῦ ναοῦ. ἐπέστειλε δὲ καὶ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα καταπομίζειν ἐκ τοῦ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκατασκευάζειν αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἔγραψεν ἐλευθέρους εἶναι τοὺς εἰς τὴν ἰουδαίαν τῶν αἰχμαλώτων ἀπελθόντας, καὶ τοὺς ὁπηνίκους καὶ τοὺς αὐτῷ σατράπας κωλύειν δι' ἐπιτάττειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, ἀνεῖσθαί τε πᾶσαν ἣν ἂν καταλάβωσι δυνατοῖς τῆς χώρας, ἀπολῦσθαι φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προστάττει δὲ καὶ τοὺς ἰδουμαίους καὶ σαμαρείτας καὶ τοὺς ἐκ τῆς κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἳ τῶν

ἰουδαίων

Ἰουδαίων κατεῖχον, καὶ πρὸς τούτοις τάλαντα πεντήκοντα εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ἱεροῦ δοθῆναι, δοῦναι δ' αὐτοῖς τὰς νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, καὶ τὴν χορηγίαν ἅπασαν καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣ θεραπεύουσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ ἐδίων γίνεσθαι, καὶ τοῖς λευίταις τὰ ὄργανα οἷς ὑμνοῦσι τὸν θεὸν, καὶ τοῖς φύλαξι τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, προστάξαι κλήρους γῆς δοθῆναι, καὶ κῦ ἕκαστον ἔτος ὡρισμένον τι τοῖς τοῦ βίου χρείαν ἀργύριον. πέμψας δὲ καὶ τὰ σκεύη καὶ πάντα ὅσα κύρος πρὸ αὐτοῦ ἐβεβλήθη εἰς τῆς τῶν ἰουδαίων ἀποκαταστάσεως, ταῦτα καὶ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν δὲ τούτων παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τῶν βασιλείων, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐχαριστεῖν ἤρξατο τῷ θεῷ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ νίκης, ὡς δαρείου παρόντος ἔλαβεν. οὐ γὰρ ἂν τούτων ἀξιωθῆναι, μὴ σοῦ φησι διάνοια τυχὼν ὑμῶν. ταῦτ' οὖν εὐχὴν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἐποιήσατο τῷ θεῷ, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα δεηθεὶς αὐτὸν παρέχειν ὅμοιον, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. ⁋ τοῖς ὁμοφύλοις εὐαγγελίσασθαι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως. οἱ δ' ἀκούσαντες, εὐχαριστοῦσι μὲν τῷ θεῷ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν πάτριον γῆν. εἰς δ' πόλιν καὶ κώμας ξαπάντες, ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ, διήγαγον εὐωχούμενοι, καὶ τὴν ἀνάκτησιν καὶ παλιγγενεσίαν τῆς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοὺς ἀναβησομένους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἠγεμόνας ἐκ τῶν πατρίων φυλῶν συνῆγεν καὶ τέκνοις, καὶ γυναιξὶ συζύγοις ἐπελέξατο. οἱ δαρεῖος συμπέμψας ἕως τῶν ἱερῶν ὁρίων μετὰ χαρᾶς καὶ ἡδονῆς, ψαλλόμενοι καὶ καταυλούμενοι καὶ ἀνθορούμενοι τοῖς κυμβάλοις. ἀπέπεμψε δ' αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ ἰουδαίων πλῆθος μετὰ παιδιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπήεσαν ἐξ ἑκάστης πατρίας ἀριθμὸς ὄντες ἀναβησόμενοι. ἐμοὶ δ' οὐκ ἔδοξε τὰ τῶν πατρίων καταλέγειν ὀνόματα, ἵνα μὴ τοῦ τῶν ἀναγινωσκόντων ἡδονὴν τῆς συναφῆς τοῦ πράγματος ἀποσπάσας, δυσαπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τὴν διήγησιν. τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν ἀπαρχομένων ἔτη ιβ'. τοῦ ἡλαίου γενομένου, ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος ὡς μυριάδες ιβ'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λευῖται δὲ τέσσαρες καὶ ἑβδομήκοντα. γυναικῶν δ' ἀναμὲξ καὶ παιδίων σώματα ὡς τετρακισμύρια διακόσια πεντακόσια δύο. πάρεξ δὲ τούτων λοιπὰ μὲν ἦσαν ὑμνῳδοὶ ρκή. πυλωροὶ δὲ ρί. δοῦλοι δὲ ἱερατικοὶ τπβ'. ἄλλοι τε πρὸς τούτοις λέγοντες μὴ εἶναι τῶν ἰσραηλιτῶν, οὐ δυνάμενοι δὲ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτῶν ξνβ'. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων ἐκ τῆς τιμῆς ἠγημένοι γυναῖκας, ὧν οὔτ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, οὔτ' ἐν ταῖς γενεαλογίαις τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων εὑρέθησαν. ἦσαν δὲ ὡς φασὶ. τὸ δὲ τῶν θεραπόντων πλῆθος, ἑπτὰ τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τριακόσιοι τριάκοντα ἑπτά. ψάλται δὲ καὶ ψάλτριαι σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φησὶ. ἡμιόνων δὲ τῆς κατηριθμημένης πλήθους ἐκ, ὁ σαλαθιήλου παῖς ζοροβάβελος, ἐκ τῆς ἡμέρας τοῦ δαβίδου, γεγονὼς ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, καὶ ἰησοῦς υἱὸς ἰωσεδέκου τοῦ ἀρχιερέως, πρὸς τούτοις ὁ μαρδοχαῖος καὶ σαρεβαῖος, ἐκ τοῦ πλήθους κεκεκριμένοι ἄρχοντες ἦσαν, οἳ καὶ συνεβάλλοντο μνᾶς μὲν χρυσᾶς ρ'. ἀργύρου δὲ πεντακισχιλίας. οὕτω μὲν οὖν οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ μέρος τι τοῦ παντὸς λαοῦ τῆς ἰουδαίων, ὅσον μὲν ἐκ τῆς βαβυλῶνι, κατῳκίσθησαν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος,

redderent, atque insuper .x. talenta in fabricam templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias leges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum essent necessaria, sacráque vestes in quibus pōtifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciūt, de suo præberi voluit, necnon etiam organa quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & custodibus vrbis atque tēpli certas terræ portiones assignari iussit, ac in singulos annos pro alimentis certam pecuniam. denique de remittendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutione, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiā à rege consecutus, quàm primùm egressus est regiam, suspiciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram rege inter concertatores visus sit sapientior cōfitens totum hoc diuini esse beneficij: peractáque gratiarum actione, precatus vt & in posterum propitius esse pergeret, Babylonem profectus est, lætum popularibus suis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde ad epulas & compotationes versi, per huiusmodi hilaritates continuos septem dies exegerunt ob receptam patriam ceu natalitiam festiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hierosolymitanæ profectionis ex sua quemque tribu elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibúsque quos Darius ad hoc ipsum miserat, genialiter viā emetiebantur hilares, personantibus omnia tibiis, & cymbalis perstrepentibus, prosequente per lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è singulis cognationibus selectus proficiscebatur: quas nominatim percensere non libet, nè interrupta narrationis serie lectori tædium afferam. hoc tantùm dicam compendio, fuisse pubertatē egressorum quater mille millia, & sexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor millia & septuaginta. promiscuæ verò multitudinis puerorum ac mulierū numerus erat quadraginta millia DCCXLII. præterea Leuitici generis cantores aderant CXXVII. ianitores CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui dicebant se Israelitas, nec tamen poterant approbare genus suum sexcenti quinquaginta duo. reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CCXLV.. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recēsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cū eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardocheus ac Serebeus: hi duo tribuliū suffragiis adducatū electi, qui etiam contulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centū, argenti verò quinquies mille. atque in hūc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quędam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitāda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedētes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pontifex & Zorobabel princeps, dimissis circum oppida nunciis è tota regione populum Hierosolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sacrificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, & post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, victimásque sabbatorum atque omnium sanctarum festiuitatum, tum qui vota vouerãt, reddebant ea sacrificantes à nouilunio mensis septimi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppensem portum eas perducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorum secundo, mense secundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decembris cœperunt superstruere: præposuerúntque operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus fratribus, & Zolimiclem Iudæ fratrem, Abinadabi filium, ciúsque filios: quibus summa cura & diligentia commissum negotium tractantibus, celeriùs opinione crescebat templi ædificium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphique progenies canebant sacros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ & Leuitæ cognationúmque principes ętate prouectiores, qui & illud priùs templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recèns pro præsentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputãtes quãtum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde mœstitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præsenti templo, vt quod nulla priorum temporum comparatione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽtũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum ac sacerdotum multo deteriore conditione res suas esse existimantium gemitus, vix concentu tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atque dolentium promiscuis vociferationibus, accurrerunt volentes causam discere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonia postliminio reuersi templum instaurarent, adeunt Zorobabelem ac Iesum, principesque cognationum postulantes vt eos admitterent ad templum communi sumptu ædificandum. Nam se quoq. aiebant Deum cole, & eius gloriari nomine, religionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chuthia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ δὲ μηνὶ τῆς ὑπὸ βαβυλῶνος αὐτῶν ἐξόδου, φθάσαντες ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῶν χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα πανδημεί, μηδὲν προθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσιαστήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐν τῷ οἰκοδομηθέντι τόπῳ ὅπως τοῖς νομίμοις ἀναφέροσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα δὲ ποιοῦντες, οὐκ ἦσαν ἐν ἡδονῇ τοῖς περιοίκοις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθανομένων. ἤγαγον δὲ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐνετείλατο. καὶ προσφορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπιλεγομένοις, καὶ τὰς θυσίας τῆς σαββάτων τε πασῶν τῆς ἁγίων ἑορτῆς. οἵ τε πεπιστευμένοι τὰς δίκας ἀπεδίδοσαν θύοντες ἀπὸ νεομηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο δὲ καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρήματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς βοσὸν τῆς εἰσαγομένων. τοῖς τε σιδωνίοις καὶ τυρίοις καὶ κύπριον ἐπέτρεψαν, τάττειν κέδρινα κατάγουσι ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δίδασιν αὐτοὺς καὶ σχεδίας πηξαμένους, εἰς τὸν τῆς ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ προῆκεν αὐτοῖς κύρος ἐκέλευσε, τότε δὲ δαρείου καλύσαντος ἐγένετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ ἰουδαίων μὲν δευτέρῳ ἀναγομένων, συνείχετο δὲ τὰ ναὸς κατασκευή, καὶ τοὺς θεμελίους ἀγαίρεντας τῇ νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνός, τοῦ δευτέρου ἔτους ἐπωκοδόμουν, προσπαίμενοι τῷ ἱερῷ λευίτῶν τε τοὺς εἴκοσιν ἐτῶν ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ ζωλιμιὴλ τὸν ἀδελφὸν ἰούδα τοῦ ἀμιναδάβου, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ναὸς, πόση χρησαμένων σπουδῇ τῷ τῶν ὀπτημόλεσιν ἐγκεχειρισμένων, θᾶττον ἢ προσεδόκησεν αὐτὸς ἔλαβε τέλος. ἀπαρτισθέντος δὲ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τοῖς συνήθεσι στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖδες, ᾠδαζόντες ὕμνους τὸν θεὸν, εἰς τὸν εἰς αὐτὸν δίλυσιαν δαβίδης κατέδειξε πρότος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λευῖται καὶ τῆς πατρικῆς οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν ταῖς μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέσταθεν, καὶ τὸν νεοφυῆ ὁρῶντες ὑπὸ πλειόνων καὶ δεύτερον τῶν πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τῆς ἀρχαίας δύδαιμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τῆς ἀξίας τοῦ ναὸς λογιζόμενοι, κατήφειαν τῆς ὄψεως τούτῳ λύπης κρατεῖν οὐ δυνάμενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ δὲ λαὸς ἠγάπα τοῖς παροῦσι, τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν, τοῦτον ἐόντος ἐόντα λόγον ποιούμενος, οὐδὲ ἀνάμνησιν, οὐδὲ πρὸς τὴν σύγκρισιν ἐκείνου βασανίζων αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττωσιν εἰς ὑπόληψιν. ἐφορεύοντες δὲ τὸν τῆς σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὴν τοῦ πλήθους χαρὰν, οἱ τῆς προσευτέρου καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδόκουν ἐλαττοῦσθαι τὸν ναὸν κατακαφέντες, οἰμωγὰς τῆς δὲ βοῆς τῆς σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ ἐπιμίκτοι, ἐτύγχανον δὲ ἀπεχθανόμενοι τῇ τῶν ἰουδαίων φυλῇ καὶ τῇ βενιαμίτιδι, συνεῖραμον τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου μαθεῖν θέλοντες. γνόντες δὲ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βαβυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προσίασι τῷ ζοροβαβέλῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις

τῶν πατρίων, ἀξιοῦντες αὐτοῖς συγκαταπῆναι συγκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. συβούλευθαι γὰρ ἕν ἕλαττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἐφασκον, καὶ τῶν ὑφ' ἡμῶν θυσιῶν ἐπιμελὴς ἔσεσθαι, καὶ τῆς θρησκείας ἐσομένης ἐπιτηδείας ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀφ' οὗ σολομὼν ὁ τῆς ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐν ἰουδαίοις

τοῦτοις

τούτοις αὐτῷ ποιησαμένων τοὺς λόγους, ζοροβάβελος καὶ Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατριῶν ἡγεμόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν, φησὶ αὐτοῖς ἔφασκον. τῆς μὲν οἰκοδομίας αὐτοῖς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῶν φησὶ καθιδρυσάντων τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ Κύρου, νεωτέρου δὲ ὑπὸ Δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφίεναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰθέλοντας πρὸς αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀτιμωρήτους εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, τῷ μὲν προσηγορίαν οἱ σατράπαι ταύτην ἔχουσιν, ἠγανάκτησαν καὶ πείθουσι τοὺς ἐν συρίᾳ ὄντας τῶν σατραπῶν διενθῦσαι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρότερον, εἶτ' ὀπὶ καμβύσου μετ' αὐτὸν, διακωλύειν τῷ ναοῦ κατασκευῇ, καὶ ἀπειλοῦσι φόβοις αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν προσγενήσεσθαι. καὶ ὁ τὸν λαὸν ἅπαντα, ἀναβάντων εἰς ἱεροσόλυμα σισίνου καὶ τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης μετὰ καὶ τινων ἑτέρων, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν Ἰουδαίων ἐρομένων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντες οὕτως οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φρούριον αὐτὸν ἢ μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί ὑπόστεγα τοὺς τοίχους προσβεβλήκασι τῇ πόλει σφόδρα ὀχυρᾷ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς, δῆλοις μὲν αὐτοῖς ἔφασαν εἶναι τοῦ μείζονος θεοῦ. τὸν ναὸν τοῦτον αὐτῷ κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῶν Ἰσραὴλ μεγάλου καὶ πάνυ ἰσχυροῦ ἀρετῇ, πολλοὺς δεδαμάσθαι χρόνους. ὑπὸ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβυχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν καὶ κράτος αὐτὴν τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμαλώτους, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁμοῦ τῆς βαβυλωνίας καὶ περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετήνεγκεν ἐξ αὐτοῦ ναβυχοδονόσορος ἀναθήματα καὶ σκεύη, ζοροβαβέλῳ ἀπέδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ ταμίᾳ τῷ ἑαυτοῦ προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον καθιδρῦσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γνῶναι, ἀβάσαρον κελεύσας ἀναβάντα εἰς ἱεροσόλυμα, τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλοντος, δύθυς τοὺς θεμελίους καταβάλλεται. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου καταβαλλόμενος μέχρι καὶ τοῦ νῦν, ἀφ' οὗ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαι ὄχλοι ἀπῆλθον. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ σκοπεῖτε, γράφατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως διασκεψάμενος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, οὗπερ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβαβέλου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῷ μὲν οἰκοδομίαν διακωλῦσαι οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπέγραψε δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἐπιστολήν. τῶν δὲ Ἰουδαίων κατεπειγόντων καὶ διδόντων μὴ μεταδόξῃ τῷ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὄντες καὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαῤῥεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν παρόντων ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντος αὐτοῖς. πιστεύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐπετελοῦντο τὴν οἰκοδομίαν, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν συμπαρεστῶν αὐτῷ γραμμάτων, κατηγορουμένων ἀφ' ἧς ἡ βλασφημία τῶν Ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῖ, καὶ τὸν ναὸν φρουρίῳ προσοικοδομεῖ μᾶλλον ἢ ἱερῷ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γενόμενα, καὶ προσέτι τὰς βλασφημίας βλασφημούντων. τοῦ καμβύσου δὲ ὧν ἐκωλύσαν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

A Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt,ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe,cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint:licere tamen eis ibi adorare.idque facere vetari eorum neminem,ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat.His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt:& inſtigauerunt Syriæ gentes,vt Satrapas B rogarent quemadmodum ſub Cyro primũ ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationẽ impedirent,Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcendit Hieroſolyma Siſines Syriæ acPhœnices præfectus,& Sarabazanes cum quibuſdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permiſſũ templũ ſic ædificarẽt,vt arx potiùs quàm fanum exiſtimari poſſit:& cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent.Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi,cui templum hoc extructum à quodã C eius gentis rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorũ impietatem per NabuchodonoſorumBabyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe,templóque ſpoliato ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto,Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit,regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationẽ, D & donaria vaſaque per Nabuchodonoſorũ ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ęrarij ſui præfecto,vt ea deportarẽt Hieroſolyma, rurſúmquein templum inſtauratum reponerẽt. eiuſdem enim regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem,vt daret operam vt id templum primo quoque tempore abſolueretur. eũ acceptis regiis literis confeſtim veniſſe,& fundamenta eciſſe.atque ex eo tempore nunquam E inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire deſtitiſſe.Quare ſi illis ita videretur,ſcriberent Dario,vt inſpectis regiis cõmẽtariis manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo,noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis autẽ ſolicitis & metuentibus ne regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ F qui tum erant in populo,Aggęus & Zacharias bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens.Cúmque Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbem muniant,templúmque arci quàm fano ſimilius extruãt:aſſeuerantes non eſſe hoc G in rem regis,& oſtendentes Cambyſis epiſtolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ politis tres, & ligneum vnum è materie quam ferret ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorũ principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouinciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Dari⁹ Sisini magistro equitum & Sarabazani cæteríque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque suscepta cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & principes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio' iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zacharia: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostris dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos cccc. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

A μαθὼν παρ' αὐτῶν οὐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτῶν τὴν τῶν ἱεροσολύμων ἀνακατάστασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὰ φθάσαντα τῶν σισίνη καὶ τῶν συνάρχων κομισθέντα αὐτῷ γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τούτων. καὶ εὑρέθη ἐν Ἐκβατάνοις τῇ βαρεῖ τῇ ἐν μηδίᾳ βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει Κῦρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν ναὸν οἰκοδομηθῆναι τῶν ἱεροσολύμων, καὶ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μὲν πηχῶν ἑξήκοντα, εὖρος δὲ τῷ αὐτῷ, ἐξ ἀριθμοῦ λιθίνων ξυστῶν

B ξυλίνου δόμου ἑνὸς ἐγχωρίου. καὶ τοῦτο εἰς ταῦτα δαπανῆσαι ἐκ τῶν τοῦ βασιλέως χρημάτων διετάξατο. προσέταξε δὲ καὶ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα κεκόμικεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τοῦτο δὲ ἐπιμέλειαν τούτων εἶναι ἀβασσάρῃ τῷ ἐπάρχῳ, καὶ τῆς συρίας τοῦ καὶ φοινίκης ἡγεμόνος, καὶ τῷ συνάρχοντι αὐτοῦ. ὅπως αὐτοὶ μὲν, ἀφέξωνται τοῦ τόπου. τοῖς δὲ δούλοις τοῦ θεοῦ ἰουδαίοις καὶ ἡγεμόσιν αὐτῶν, ἐπιτρέ-

C ψωσιν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ συλλαβέσθαι δὲ φησὶ τὸ ἔργον διατάξαι, καὶ τὸν φόρον τῆς χώρας ἧς ἐπιτροπεύουσι, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς καὶ ἄρνας καὶ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. εὔχονται δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ παρόντων. τοῖς δὲ παραβαίνουσι τὰ πρὸς ἐπισταλμένων, συλληφθέντας κρεμάσαι ἀνασταυροῦσθαι, καὶ τὰ οὐσίαν αὐτῶν εἰς τὸ βασιλικὸν καταταλῶσαι κτῆσιν. καὶ κατὰ-

D ξασθαι τοὺς τούτοις τοῦ θεοῦ, ὅπως εἴτις ἐπιχειρήσῃ διακωλῦσαι τὸν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ἀπόληται τῆς ἁμαρτίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῦ κύρου δαρεῖος, ἀπεγράφει τοῦ σισίνη, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνῃ τοῦ ἐπάρχῳ, καὶ σαραβαζάνῃ καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ χαίρειν. τὸ ἀπόγραφον ὑμῖν τῆς ἐπιστολῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τοῦ κύρου, ἀπεστάλκαμεν. καὶ βούλομαι γίνεσθαι πάντα, καθὼς ἐν αὐτῷ δεδήλωται. μαθόντες οὖν ἐκ

E τῆς ἐπιστολῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν, ταύτην τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσπάσαντο οὖν τοῦ ἱερὸν ἔργον συλλαμβανομένοις τοῖς πρεσβυτέροις τῶν ἰουδαίων, καὶ τῶν ἱερέων τοὺς ἀρχουσι. καὶ ἠύξετο κατὰ πολλὰ ἀπροσδόκητα ἡ κατασκευὴ τοῦ ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, καὶ τὰ προστάγματα τοῦ θεοῦ καὶ μετὰ βουλήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείου τῶν βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑ-

F πτά. τοῦ δ' ἐνάτου τῆς δαρείου βασιλείας ἔτους, εἰκάδι καὶ ξύστῃ μηνὸς ἐνδικάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὲν ἄδαρ, μακεδόσιν δὲ δύστρος, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῆς ἰσραηλιτικῆς πλήθους, ἀναγεγραμμένης τῆς προτέρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἀναχρισθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ'. κριοὺς σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ἁ'. κατὰ φυλήν, τοσαύτας γὰρ εἶσιν αἱ τῆς ἰσραηλιτικῆς φύλαι, ἐφ' ὧν

G ἡμέρτην ἑκάστη. ἀφέστασάν τε κατὰ τὰς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λευῖται, θυρωροὺς ἐφ' ἑκάστου πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν γὰρ οἱ ἰουδαῖοι, καὶ τὰς ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ στοὰς τοῦ ἐνδοτέρω ἱεροῦ. ὑστέρησε δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, μᾶλλον τῆς προτέρας κατὰ μῆνα δεύτερον λεγομένου, κατὰ ἣν ἡμεῖς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῆς χαμῶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ τὴν ἑορτὴν ἄγαγον ἀγνεύοντες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων τὰ πάτριον νόμον,

καὶ τὴν

καὶ τὴν πύελα θεσσαρακονθήμερον θυσίαν τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁλοπαντελίσαντες κατευωχήθησαν ὅλας ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὁλοκαυτώσεις ὁλοφερόντας τῷ θεῷ ἑξακοσίους θυσίας ὁλοπαντελοῦντας, αἷς ὧν αὐτοὶ τὸ θεῖον πάλιν εἰς τὴν πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τὴν ἐκ προτῶν βασιλέως δίκαιαν δυναστείαν κατέστησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μὲν, ἀφ' οὗπερ ὁλοπαντελωθέντες ταῖς θυσίαις καὶ τῇ θεῷ τὸν θεὸν φιλοτιμίᾳ, κατῴκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς θεοκρατήσαντες τῷ θεοκρατόντων, ἄρχοις οὐ τοῖς ἀσαμωναίου σημαίνει βασιλεύειν ἐκάλουν. θεὸ μὲν γὰρ ἐκ αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαοὺλου θεόπτου ἀρξάμενοι καὶ δαβίδου, ὅπ ἔτη φ λβ', μῆνας ς', ἡμέρας ί. θεὸ ἦν τῶν βασιλέων τούτων ἀρχόντες αὐτοὺς ἐδίκαιον, οἱ θεσσαρακονθήμεροι κεῖται καὶ μόναρχοι καὶ τοῦτον πολιτευόμενοι τὸν ζόπον ἔτεσι πλείον ἢ φ διήγαγον μὴ μωυσέως ὑποθανόντα καὶ ἰησοῦν τὸν στρατηγόν. καὶ τὰ μὲν θεὸ τῷ αἰσσωθήτων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρου καὶ δαρείου χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. οἱ δὲ σαμάρειᾶς ἀπεχθῶς θεοῖς αὐτοῖς καὶ βασιλεῖ ὠφελημένοις, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο. πλούτῳ τε καὶ ποιότητος, καὶ συγκλήτου θεσσαρακοσίμου τῷ προτῶν, ἐπειδήπερ ἐκεῖθεν ἦσαν. ὅσα τε γὰρ ἐκολοδώθησαν ἐκ τ φόρου ὑπὸ τῶ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρίχθη ἐκ ἤθελον. τοιά τε ὑπαρχοις ἀπειδάζοντας εἰς τὸ τῷ συνεργοῦντας ἔχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτῷ ἢ δι' ἑτέρου ἢ δύνατο τοὺς ἰουδαίους, ἐκ ἀπέκνουν. ἐδόξεν οὖν προσβυσαμένους τοῖς ἱεροσολυμίταις θεοῖς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τῷ σαμάρειᾶ. καὶ πρεσβεύουσι ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τῷ ἀρχόντων τέσσαρες. ὡς ἦ τὰ ἐγκλήματα ἐκ τοὺς αἰτίας αἷς κ' τῷ σαμάρειᾶ τῷ ἐπέφερον, ἥνω θεὸ τῷ φρέατος ὁ βασιλεὺς δίκαιος αὐτοῖς ὁλοκαυτοῦν, καμίζειν θεοῖς τοὺς ὑπαρχοις τ σαμάρειας καὶ τοῦ βουλοῦ ἀπέπεμψε. τὰ ἦ γεγραμμένα ἐν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ζαγγαῖ καὶ σαμβαδαῖ τοῖς ὑπαρχοις σαμάρειᾶ σαδράκη καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτῷ τοῖς ἐν σαμάρειᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναίας καὶ μαρδοχαῖος, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἡτοῦντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλουμένους αὐτοῖς θεοῖς τοῦ οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ προσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τοῦ ὁλοκαυτοῦ, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆ βασιλικῆ γαζοφυλακίᾳ τῷ φόρου τῆς σαμάρειας, παὶ ὅσα θεοῖς τὰς θυσίας αὐτοῖς ἔστι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτήσουσιν. ἵνα μὴ ὀχληθέντες καθημέραν θύοντες, καὶ ἐκ ἐμὲ καὶ προτῶν δυσχεμῶ τῷ θεῷ. καὶ ἡ μὲν ὁλοκαυτοῦν, ταῦτα ἐπέτειλεν.

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pōtifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis tēporib. egerunt sub regibus per annos DXXXII. menses sex, dies decē. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati Iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autē infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitū interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lędere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas acculare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quę per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquísque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudęorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Κεφάλαιον ε'.

Οπ ξέρξης ὁ δαρείου οἰκείως θεοῖς τῶ ἰουδαίους διετέθη.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

Δαρείου δὲ τελευτήσαντος θεβαλαβὼν ἡ βασιλείαν αὐτοῦ παῖς ὁ ξέρξης, ἐπληρονόμησεν αὐτῷ καὶ τ θεοῦ θεὸν δυσέβειαν τε ἦ τιμήν. ἅπαντα γὰρ ἀκολούθως τῷ παῖ τὰ θεοῦ τ θρησκείαν ἐποίησε, ἦ θεοῦ τοὺς ἰουδαίους ἔχε φιλοτιμώτατα. κατ' ἐκεῖνον ἦ τ ἡμερῶν ἀρχιερεὺς ἦν ἰησοῦ παῖς, ἰωακεῖμος ὄνομα. ὑπῆρχε ἦ ἐν βαβυλῶνι ἄνθρωπος αἰνῆ, ἦ δύξης ἀπολαύων ἀγαθῆς θεοῖ τῷ πλήθη, θεόπτος ἱερεὺς τ λαοῦ καὶ ἡγεμὼν

D Defuncto autem Dario successit Xerxes V. filius, sicut regni ita & pietatis pater- 1 Esd. 7. næ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudęos summa beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iosu filius: apud Babylonem verò dogentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras,

vir iuſtus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm eſſet legum Moſaycarum peritiſſimus,in regis amicitiam peruenit.& cùm decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cómendatitias ad Sytię ſatrapas literas,quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex regum Xerxes Eſdræ ſacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum eſt à me & ſeptem meis conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraelitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũHieroſolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuiſere Iudæam iuxtaDei legem:vtque Iſraelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus.præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argento vaſa quęcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis:& ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit,pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ęrarij apud Syriam &Phœnicem te commendaui,ſcribens eis,vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit,ſine mora dent.Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis , volo vſque centum coros tritici Deo ſecundùm legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio,vt à nemine ſacerdotum,Leuitarum,ſacrorum cantorum , ianitorum , ſacrorum ſeruorum quicquam exigatis , néve vlla onera eis imponatis.Tu verò Eſdra iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices , qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam ſcienti:quin & neſcientes doce liberè,vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam , ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum , & gratias egit,illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur exiſtimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epiſtola,ipſam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit.qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Eſdram beneuolẽtia, omnes vehemẽter ſunt lętati:multi verò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraelitarum multitudo aſſuetum iam domiciliũ noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem ſũt,infinita hominum millia, quę vix eſt numero comprehendere.Cæterùm ad Eſdrã magna multitudo cõuenit tã ſacerdotũ &Leuitarũ,quã ianitorũ ſacrorũq.vel cantorũ vel miniſtrorũ.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebãt ad Euphratẽ cõgregauit:

A ἔσδρας.ὃς ἦν μωυσέως νόμων ἱκανὸς ἐμπειρος ὤν, γίνεται φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνὺς ἠναβεῖναι εἰς τὰ ἱεροσόλυμα,καὶ ἐπαγαγέσθαι τινὰς τῶν ἐν βαβυλῶνι τυγχανόντων ἰουδαίων,παρεκάλεσε τὸν βασιλέα, δοῦναι αὐτῷ ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς σατράπας τῆς συρίας ὑπισχνεῖται, ἀφ' ἧς αὐτοῖς γνωρισθήσεται τὰ ἐπ. ὁ δὲ βασιλεὺς γράφει πρὸς τοὺς σατράπας ὑπισχνεῖται τοιάδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ ☩ ἀναγνώστῃ τοῦ θείου νόμου

B χαίρειν.τῆς ἐμαυτ῀ φιλανθρωπίας ἔργον εἶναι νομίσας τὸ, τοὺς βουλομένους ἐκ τοῦ γένους ἰουδαίων ἔθνους, καὶ ἱερέων καὶ λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἐμαυτ῀ βασιλείᾳ, σωναπάρειν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τοῦτο προστάξα. καὶ ὁ βουλόμενος ἀπίτω,καθάπερ ἔδοξέ μοι καὶ τοῖς ἐμοῖς συμβούλοις, ὅπως καὶ τ῀ ἰουδαίαν ὑπισκέψωνται τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ ἀκολούθως,καὶ ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἰσραηλιτῶν θεῷ, ἅπερ κὐξάμην ἐγώ τε καὶ οἱ φίλοι, καὶ ἀργύριον ☪ χρυσίον ὅσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν βαβυλωνίων ἀπομισθώ-

C νων τῷ θεῷ τοῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας.πάντα τὰ ὅσα ἐὰν βούλῃ ἐξ ἀργύρου ☪ χρυσοῦ κατασκεύασαι,ποιεῖν ἐξέστωσι μὴ τῷ ἀδελφῶν.καὶ τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. καὶ ὅσων ἂν δέηται λάβῃς,καὶ ταῦτα προσεξεργάσῃ, τῶν εἰς αὐτὰ δεκπάντων ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ποιήσεις γαζοφυλακίου.ἔγραψα δὲ καὶ τοῖς γαζοφύλαξι, τῆς συρίας καὶ τῆς φοινίκης,ἵνα τῷ ὑπὸ ἔσδρα ☩ ἱερέως καὶ ἀναγνώστου τῷ ☩ θεοῦ νόμων δέησαλέγτων δέηται μηδὲν ἐνδεῖν.

D ὅπως ἢ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ' ἐμοὶ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους,πάντα ἀξίως καὶ μέχρι ☩ πυρὸς κόρων ἑκατὸν δέητελεῖσθαι τῷ θεῷ κ῀ τὸν νόμον.καὶ ὑμῶν δὲ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις καὶ ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς καὶ ἱεροδούλοις καὶ γραμματεῦσι μήτε φόρους δέηταξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν δέηβαλον ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γένῃ. καὶ σὺ δὲ ἔσδρα κ῀ τῷ ☩ θεῷ σοφίαν δεδιδυξον κεῖται, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ ☪ φοινίκῃ πάσῃ,τοὺς δέησαμβίους σου τὸν νόμον. καὶ τοὺς ἀγνοοῦσι δὲ παρίξεις

E αὐτὸν μαθεῖν,ἵν' ἄν τις τῶν ὁμοεθνῶν σου ☪ βαβαίῃ ☩ ☩ θεῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν , ὑπόχῃ τιμωρίαν ὡς ἐ κατ' ἄγνοιαν αὐτὸν ☪ βαβαίνων, ἀλλ' ὡς δέησάμβιος μᾶλλον,τολυπερῶς δὲ ☪ βαβακούων καὶ καταφρονῶν. κολασθήσεται δὲ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἐρρῶσθαι. λαβὼν δὲ ἔσδρας ταῦτα παρὰ τοῦ βασιλέως παρὰ τοῦ θεοῦ προσευχὴν ἤρξατο,τῆς τὸ βασιλέως παρὰ αὐτὸν

F χρηστότητος ἐπὶ τοῦτον αὐτὸν ὁμολογῶν μεγάλην εἶναι, καὶ δέ ☩ τοῦ πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν οἰδέναι. ἀναγκαίως δὲ ἐν βαβυλῶνι τοῦ βασιλέως τῶν αὐτόθι παρόντων ἰουδαίοις,αὐτοῦ μὲν κατέχει.τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς,παρὰ πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμοεθνεῖς, τοὺς κ῀ τοῦ μηδίαν ὄντας.μαθόντες δὲ οὗτοι ☩ βασιλέως καὶ τοῦ παρὰ ☩ θεοῦ δικαιοσύνην , καὶ τοῦ παρὰ τὸν ἔσδραν δύναμιν, ἅπαντες μὲν ἐχαρησάπησαν. πολλοὶ δὲ αὐτῶν καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, παθουῶντες τοῦ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κἀθοδον. ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἱερουσιαστῶν,κ῀ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶ συμβέβηκεν δεῖ τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακουούσας. αἱ δὲ δέκα φυλαὶ , πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι , καὶ ἀριθμῷ

γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς δὲ ἔσδραν ἀρχιερεῖτα, ἱερέων καὶ λευιτῶν, καὶ θυρωρῶν, καὶ ἱεροψαλτῶν καὶ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν δὲ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν ☩ εὐφράτου,

κ῀ ξεῖς

καὶ ἓξ εἰς ὀπισθοφύλακας ὡκεῖ ἡμέρας, ὑπεσίαν αὐτοῖς παρήγγελεν, ὅπως δύνας ποιήσωνται τὴν ὁδὸν αὐτοῖς σωτηρίας, καὶ τὰ μηδὲν κωλύειν ὁδὸν παθεῖν ἄπορον, ἢ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ τινὰς ἄλλους δυσκόλους προσπεσόντας αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δύναται αὐτοῖς ὁ θεός. καὶ οὐ κατηξίωσαν ἵππεις αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς προπέμψοντας. πιστοφύλακες γὰρ τὰς δύνας, ἀραντες ἀπὸ τοῦ δυσμικοῦ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ ἀπέδωκε τῷ θεῷ τὰς ὑπ' αὐτῶν ὁλοκαυτώσεων νενομισμένας γενέσθαι θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς δὲ ἀρνας ο β'. ἑξήκοντα εἰς ἀφαίτησιν τῶν ἁμαρτημάτων ιβ'. τοῖς γὰρ τοῦ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ δὲ τὸ προσταχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀνάγκην ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐτῷ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβεβούλευτο ἔσδρας. προεχώρησε δ' αὐτῷ κρίναντος αὐτὸν ἄξιον εἶναι τοῦ θεοῦ βεβουλῆσθαι τὴν δι' αὐτοῦ χρηστότητα καὶ δικαιοσύνην. χθὲς γὰρ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν παραβεβήκασι τοὺ πολιτείαν, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, διομόσας δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινὰ δεῖν πάντας ὀργὴν λαβεῖν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλη, διέῤῥηξε μὲν δύνας τὸν λύπης τὸ ἐθνικὸν, καὶ τὸ κεφαλαιῶδες ἀπαράσσων, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὸ γῆν τε ἑαυτὸ ἔῤῥιψεν ὅτι τοῦ τὸ αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς προφῆτας τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτὰς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσάξῃ τέκνα ἐκ ἀπωλείσει, διέμενεν ὅτι ὁ γῆς καίμενος. ἀνιέρεχον οἰκτῷ πρὸς αὐτὸ οἱ μέγιστοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοὶ, ὁ ὅτι τοῦ γεγονυῖα λύπης συμμεταλαμβάνοντες. ἀνασὰς δὲ ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸ ἱερὸν ἀνεκλίθη μὲν ἐπὶ τὸν ἀνεκλείψαι διὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ λαοῦ, ὃς ὁ μνήμης ἐξέβαλε τὰ τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δὲ τὸ θεὸν ἀπέρασιν καὶ λέγειν ὅτι ὁ τότε συμφορᾶς αὐτῶν καὶ αἰχμαλωσίας πεισθέντα, καὶ πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκατασήσαντα, λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ συγγνώμην ποιήσαι τοῖς νεῶν ἁμαρτήμασι, ἄξια μὲν θανάτου πεποιηκόσιν, εἰ δὲ ὅτι τὴν τοῦ θεοῦ χρηστότητα ὁ τούτων ἀφεῖναι τὸ κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δύνης. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸ συνῆλθον, ἀχώνιος τις ὀνόματι, προφήτης τῆς ἱεροσολυμίτης προσελθὼν, αὐτοὶ μὲν ἁμαρτεῖν ἔλεγε, ἀλλοεθνεῖς ἐποιήσαντο γυναῖκας. ὅπιθεν δ' αὐτὸν ἐξορκίσαι πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς οὐχ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ πειθοῖς σὺν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐπόμενον ὁμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερατιτῶν, ὑποπέμψαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὸ ἀχώνιε συμβουλεύσαι. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρους, εὐθὺς

A vbi peracto triduano ieiunio, votísque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & continuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro meliora pondo talentorum xii. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocautomata, tauros xii. pro communi salute populi, arietes & agnos lxxii. hircos pro peccatis xii. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorũ quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissimè Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolymæ in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis errati, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuuaret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurãdũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & tribuum Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit ſe in domiciliũ Ioãnis & Eliaſibi, ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma conuenirẽt, & quiſquis per cõtẽptũ nõ adfuerit intra præſcriptũ tẽpus, vt excommunicetur, bonáque eius ſacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriuſq. tribus homines, vigeſima die noni menſis, quem Hebręi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque conſediſſent in ſuperiore parte tẽpli præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni temp⁹ eſſet moleſtũ, ſurgẽs Eſdras accuſauit eos qui cõtra leges duxiſſent vxores alienigenas. nũc ſi velint rẽ Deo gratã & ſibimetipſis vtilem facere, ablegãdas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatũ eſt facturos id oẽs æquo animo, ſed eſſe earũ nõ paruũ numerũ, &, tẽpus eſſe hybernũ, nec poſſe rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici. itaque opus eſſe vt negociũ hoc differatur aliquãtiſper, & tũ demũ principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cũ ſelectis vndecũque ſenioribus inquiſitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. cõſenſerũt oẽs in eã ſententiã, & prima die mẽſis decimi cœpta inquiſitione, quę durauit vſque primã diẽ menſis ſequẽtis, inuenerũt multos tã ex Ieſu põtificis cognatione quã ex cæteris ſacerdotibus ac Leuitis & aliis Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerunt, pluris faciẽtes legũ obſeruantiã, quã naturales affect⁹ quãtúuis violentos: móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt. quorũ nomina recẽſere nõ eſt neceſſe, atq. ita Eſdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc conſuetudinem emẽdauit, vt in poſterũ hæc reformatio ſtabilis ac firma pmaneat. Septimo aũt mẽſe dũ ſcenopegię feſtũ celebratur, & fermè totus populus cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem quæ Oriẽtalẽ portã ſpectat, rogauerunt Eſdram vt eis legem Moyſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſq. meridiẽ. ex qua lectione non ſolũ in præſens & futurũ diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur ſic cogitãtes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legis diligẽter obſeruaſſent. Eſdras aũt vidẽs eos ad hũc modũ affectos, iuſſit vt domum abirent: eſſe. n. feſtum, nec licere ea die fieri. quĩ poti⁹ hortabatur vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilaritẽr agerẽt: & hac anteactorũ pœnitẽtia in futurũ ſe munirẽt, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequentes eius monita cœperũt re vera feſtũ agere, quod cùm per octo dies feciſſent, digreſſi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatam rempublicam: quo factum eſt vt poſt comparatam ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tempore cùm etiam Ioacimus pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in ſacerdotiũ ei ſucceſſit.

1. Eſd. 10.

ὥρμησαν ὁ δὲ ἱερεὺς εἰς τὸ πασοφόριον ἰωαΐνου τοῦ ἐλιασάβου, καὶ μηδενὸς ὅλως ἅψασθαι τὴν λύπην γυναικὸς ἐκείνου τοῦ ἡμέραν διηγαγεν αὐτὸ δηλοῦμενος ὃ κηρύγματος ὡς τε πάντας τοὺς ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τὴν μὲν δυσὶν ἢ τρισὶν ἡμέραις ἐπαπαντησάντων, ἀπαλλοτριωθησομένων τοῦ πλήθους, καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς καὶ τοῦ τῆς φρεσβυτέρου κρίσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἀπὸ τῆς ἰουδαϊκῆς καὶ βενιαμίτιδος ἐν τρισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τοῦ ἐννάτου μηνὸς, ὃς καὶ μὴν ἑβραίοις τεβέθος καὶ ὑπὸ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων δὲ ἐν τῷ εὐρυχώρῳ τοῦ ἱεροῦ, παρόντων ἅμα καὶ τῆς φρεσβυτέρου, καὶ ὑπὸ τοῦ κρίσεως ἀνδρῶν δέκα καὶ μιᾶς, ἀνοίξας ἔσδρας, ἡπλατο ἐκείνης, λέγων ὡδὶ ἀνομῆσαι γήματας ἐκ τῆς ὁμοφύλων. νυνὶ μὲν τοι γε ποιήσειν αὐτοὺς, τῆς μὲν θεοῦ κεχαρισμένα, συμφέροντα δὲ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ δὲ πανσάμενοι τοῦτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ δὲ πλῆθος ἐπὶ πολὺ, καὶ τὴν ὥραν τῆς ἐτησίου χειμερίου, καὶ τὸ ἔργον ὑμίας, ἐν δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τούτοις, καὶ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡδαμοῦ ἐφάνησαν, λαβόντες χρόνον, καὶ φρεσβυτέρους ἐξ ὧν αὐ θελήσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τῆς γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τῆς δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῆ νουμηνίᾳ τῆς δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας ταῖς ἀλλοεθνέσιν, εὗρον ἕως τῆς μηνὸς τῆς ἐγκρίνου νεμηνίας, ποησάμενοι τὴν ἔρευναν, πολλοὺς ἐκ τε τῆς τῆς ἱησοῦ ἐκγόνων τῆς ἀρχιερέως, καὶ τῆς ἱερέων καὶ λευίτης καὶ ἰσραηλίτης, οἳ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γεγνημένα, τῆς τῆς νόμων φυλακῆς ἢ τῆς πρὸς αὐτὰ φίλτρων ποιήμενοι πλείονα πόθον, ἀδοὺς ἐξέβαλον. καὶ θυσίας ἐξευμενίζοντες τὸν θεὸν ἐπήνεγκαν, κριὸς κατὰ θύσαντες αὐτῷ. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῆς λέγειν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τῆς προειρημένων, οὕτως ἐπανορθώσας, ἔσδρας, ἐπαθάρισε τοὺς ταῦτα συνῳδηκότας, ὡς ταύτῃ τῆ λοιπὸν μόνιμον εἶναι. τῆ δὲ ἑβδόμῳ μηνὶ τῆ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, καὶ χαρὰν παντὸς τοῦ λαοῦ συνελήλυθότος ἐπ' αὐτὸ, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ αἰειμένον τοῦ ναοῦ πρὸς τὴν πύλην τὴν ὀπτὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδιδάχθησαν τὸ ἔσδρα τοῖς νόμοις αὐτοῖς ἀναγνωθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ δὲ μέσος τοῦ πλήθους ἐπαθεὶς ἀνέγνω, καὶ τοῦτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τῶν νόμων, δίκαιοι μὲν πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο εἶναι, πρὸς δὲ τὰ παρανομήσαντα ἐδυσφόρησαν, καὶ μάλιστα τοῦ δακρύειν προσήλθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἀπὸ τῶν πεπραγμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ δὲ ἔσδρας οὕτως ὁρῶν αὐτοὺς, ἔχοντας, ἐκέλευσεν ἀπιέναι πρὸς αὐτοὺς καὶ μὴ δακρύειν. ἦν γὰρ ἑορτὴ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῇ κλαίειν, οὐ γὰρ ἄξειναι. προεῖπετο δὲ μᾶλλον πρὸς δίωξιν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῇ ἑορτῇ κεχαρισμένα. καὶ μετάνοιαν καὶ λύπην τοῦ δεῖν τοῖς ἐμπροσθεν ἐξημαρτημένοις, ἀσφάλειαν τε ἔχειν ἐν φυλακὴν τοῦ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ δὲ ταῦτα ἔσδρα ὡδαμοῦτος ἑορτάζειν ἤρξαντο. καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μὴ ὕμνων τοῦ θεοῦ, τῆς ἐπανορθώσεως τῆ περὶ τὸ πολίτευμα ὡδαμοῦτος ἔσδρα χάριν εἰδότες. ὧ συνέβη μὴ τῆ ὡδὰ τῆ λαῷ δόξαν γραφῆ τελευτῆσαι τὸν βίον, καὶ ταφῆναι μὴ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ ἰωακεὶμ τοῦ ἀρχιερέως ἀποθανόντος, παῖς αὐτῆ ἐλιάσιμος τῆ ἀρχιεροσύνῃ διεδέξατο.

τῆ δὲ

τῷ δ' αἰχμαλωτιδίντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βασιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἐδειπατῷ ἐνὸ τ μητροπόλεως περσῶν σούσων, ξένων τινῶν ὑπὸ μακρᾶς ὁδοιπορίας εἰς τὸ πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἐζήτει παρ' αὐτῶν ἐρωτήσεις ἀλλήλοις ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐπυνθάνετο πόθεν εἶεν. ἀποκριναμένων δ' ἥκειν ἐκ τῆς ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ μητρόπολις ἱερουσάλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι. κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῷ εἰς ἔδαφος τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ δηλεῖσθαι κακὰ τοὺς ἰουδαίους, ἡμέρας μὲν καταστρεφόντων τ χώραν καὶ δηλητριζόντων, νυκτὸς δὲ κακεῖθεν ἁπαρπαζομένων, ὡς πολλοὺς ἐκ τ χώρας καὶ ἐξ αὐτῆς ἱερουσολύμων αἰχμαλώτους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δυείκεσθαι καθημέραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορᾶς τοὺς ὁμοφύλους. καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἄρξει τίνος εἶπεν ὦ δέσποτα ὑποφύλη ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν, οὕτως ἀπ' παγμα παίτων καὶ λάφυρον γενόμενον; θλιβόντος δ' αὐτὸ φρὸς τῇ πύλῃ ἐκ ταῦτ' ὑποδυομένου, προσελθὼν τὶς ἤγγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη καταλύεσθαι τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀΐδιος ὡς εἶχε μὴ ὑπολυσάμενος, ἀγανακτήσων ἔπεσε τῷ βασιλεῖ τὸν ὑπὲ τῦ πότου ἀγανάκτησιν. ὡς δ' μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχώθη, καὶ ἡδέως αὐτῷ γλυκόμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κατεσκυθρωπακότα θυασάμενος δέ τι κατηφὲς ἐπ' αὐέκρινε. ὁ δ' τῦ θεοῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ παιδὸς ἐφάσκειν αὐτῷ λέγοντι. πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι μὴ βλέπεσθαι τοιῦτος, μνήμη τὸν ψυχὴν ἀλγῶν, ὅπου τῆς πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα προγόνων τῷ ἐμῷ εἰσὶν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τὰς τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπυρισμένας αὐτῆς. ἀλλὰ χάρισαί μοι πορεύθηναι τὸ τεῖχος ἀναλαβεῖν, καὶ τῦ ἱερῦ τὸ λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, δεδόναι τὲ αὐτῷ τὴν δωρεὰν κατένευσε, καὶ φρὸς τοῖς σταθεῖσι κομίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσουσι, καὶ πᾶσαν ἐφόδιον χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλοιτ'. πέμψασθαι δ' φησὶ λυπούμενος, καὶ χαίρειν ἡμῶν τὸ λοιπὸν ἐκέλευε. ὁ μὲν οὖν νεεμίας φροσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ τῆς ὑποχείσεως ἐχαρισήσας, τὸ κατηφὲς τοῦ φροσώπου καὶ συνεχυμένον, ἀπεκάθηρε· τῇ τῷ ἐπαγγελμένων ἡδονῇ. καλέσας δ' αὐτὸν τῇ ὑπατείᾳ, δίδωσιν αὐτῷ φρὸς σταθμὸν ὑπερβολὴν κομίσαι τὸν ἐκ συρίας καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ δεῖ τε ἐκ τιμῆς τῦ νεεμίου, καὶ χορηγίας τῆς εἰς τὸν οἰκοδομίαν ἐπιτέλεσι. ἡδόμενος οὖν ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τ ὁμοφύλων ἐθελόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θαλαβὼν, ἦκεν εἰς ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύοντος ξέρξου. καὶ δίξας τῷ θεῷ τὰς ὑπισολὰς ἐποδίδωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπάρχοις, ἐ συγκαλέσας παίτα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐ μέσῳ τῷ ἱερῷ, τοιούτους ἐποιήσατο φρὸς αὐτοὺς λόγους. ἄνδρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲν θεὸν ἴστε μιμήμη τῷ πατέρων ἀβραάμ, καὶ ἰσαὰκ, καὶ ἰακώβου, θαυμάσαντα, καὶ δι' ἃ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, οὐκ ἐγκαταλείποντα τ ὑπὲρ ἡμῶν φρόνοιαν. ἃ μέλει συμπράσσειν μοι θαὶ τὴ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῶν τὸ τεῖχος ἀναστήσω, ἐ τὸ λείψανον τῦ ἱερῦ τελειώσω. βέλομαι δ' ὑμᾶς τ τῷ γέτο νδύντων ἡμῶν ἐθνῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅτι φρὸς τ οἰκοδομίαν ἐι μάθοιεν ἡμᾶς θεὶ ταύτην φιλοτιμουμένους, ἐκκήσονται καὶ πολλὰ θεάγματα πύσονται φρὸς αὐτὸν ἡμῖν ἐμπόδιον,

A Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lógum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se confabulati animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & B caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, pa- C tieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò illo apud portam & ob hęc lamentãte, & accedens quidam nunciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior, videns Neemiam 2. Esd. 2. subtristem, rogabat quid esset in cãusa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Quî possum, inquit, rex alium D vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ E ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersò à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadęo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur F Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimo quinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæo magistro equitũ collegisq. eius reddidit, cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maxim⁹ memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Ia- G cobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereſt ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quã infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ moliẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitiis:deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis,ſed omni cura id opus continuetis,quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere.Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia,& operas partiri in populum,attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida:pollicituſque ſe quoque cũ domeſticis velle adiutare impigrè, cõcionẽ dimiſit.Iudęi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant:quæ appellatio tũ primùm illis & regioni eſt indita,quãdo à Babylonia ſunt reuerſi,quia Iudę tribus iam olim
2.Eſd.4.6. ea loca occupauerat.Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt,iniquiſſimè tulerunt, nec vmquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorũ impedire:interceptiſque multis Iudæis, tentauerũt ipſum Neemiam per cõductitios ſicarios tollere.crebros etiam terrores eis incutiebant,rumores ſpargentes quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri,ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent:Neemiam verò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit , ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidꝰ pergebat,præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens.eam aũt ſalutis propriæ curam nõ ideo habuit,quòd mortẽ timeret,ſed quia certò ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia.iuſſitque in poſterum ædificatoresaccinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem nõ ſine gladio erat,ſimilitérque qui materiam ei ſuggerebat:ſcuta verò nõ longè inde in promptu eſſe voluit,&tubicines interuallo quingentorum paſſuum,vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent , ſigna canerent , vt populus arreptis armis reſiſteret , néve inermis ab hoſte poſſet opprimi.ipſe verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens niſi quantum poſtularet neceſſitas:atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus mẽſibus.tãtũ. n. tẽporis elapſũ eſt donec abſoluerẽtur mœnia,28.regni Xerxis anno,menſe 9.Permunita deĩde vrbe Neemias & populuſ Deo ſacrificauerũt,& 8.dies in epulis triãſegerũt.quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita,graues indignationes in eis commouit.Neemias aũt videns nõ ſatis magnã in vrbe populi frequẽtiã,perſuaſit circũquaq. vicinis ſacerdotib.& Leuitis vt migrarẽt in vrbẽ inibi habitaturi,extructiseis de ſuodomiciliis:&agricolarũ plebẽ decimas in vrbẽ cõferre iuſſit,vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt,nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis : quod quidẽ illi perlibẽter fecerũt:& hoc pacto factũ eſt vt vrbs magis frequẽtaretur in poſterũ.Poſt hęc& alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iã ſenex defũctꝰ eſt,vir ad virtutẽ & iuſtitiã natus,& in populares ſuos beneficẽtiſſimus relicto ſẽpiterno ſui monumẽto in Hieroſ.mœnibus.atq. hæc sũt quæXerxe regnãte geſta sũt.

A δαῤῥεῖν μὴν τῷ θεῷ πεποιθότα, ὡς Ϲ πρὸς τὰ ἐκείνων ἀπάθειαν ἡσυχάσοντα, μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας αὐτοὺς ἀνιέναι τῆς οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς τοῦτο ἴδιος ὄν. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διὰ τοὺς ἄρχοντας μέχρι πάσης τὸ τεῖχος, καὶ διαμετρεῖσθαι τὰ ἐργασίαν αὐτοῖς τῷ λαῷ, καὶ κώμας καὶ πόλεις, καὶ τὸ ἐκάστοις δυνατόν. ὑποδόμους Ϲ αὐτοὺς μὲν τῷ οἰκεῖ συλλήψεσθαι πρὸς τὰ οἰκοδομίαν, διέ-
B λυσε τὰ ἐκκλησίαν. καὶ ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκεύάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας αἰχμῆσαν ἐν Βαβυλῶνος, ὅτε τὰ ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοὶ τε Ϲ ἡ χώρα τὰ πρωτογενείας αὐτὰ μετέλαβον. ἀκούσαντες δὲ τὰ τῷ τειχῶν οἰκοδομεῖν ἀπροσδοκήτως ἀμανῖ Ϲ μωαβῖ καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετάλουν ὑβρίζοντες αὐτοῖς σωπᾶν δόντες τὴν
C πρόφασιν αὐτῷ ἐμποδίζοντες. πολλοὺς τε τῷ ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὰ ἐζήτουν τὰ νεμίαν δόλῳ φθεῖραι. μαθόμενοι δὲ τινας τῷ ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὰ ἀνέλωσιν. εἰς φόβον δὲ Ϲ ταραχὴν αὐτοὺς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέστελλον, ὡς πολλαὶ ὑπερατείνειν αὐτοὺς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκπεφασόμενοι, μικρὰ τὰ οἰκοδομίας ἀπέσησαν. τὰ δὲ νεμίαν, ὑδὲν τούτων ἐξέσησε τῆς ἀσφαλῆς τὰ πρὸς τὸ ἔργον, ἀλλὰ ῥῶτος ἦ φυλακῆς ἔνεκα
D τῶ σώματος περιβαλλόμενος, ἀρῆτας ὑπέμενεν, ὑπὸ τὰ εἰς τὸ ἔργον ὑπομονῆς ἀναιδητῷ καὶ τὰ ταλαιπωρίας. ἕστως τὸ σωπεπαμμένως καὶ περιοπτικῶς τὰ σωτηρίας εἶχεν, καὶ φοβούμενος τὰ θάνατον, ἀλλὰ πεπεισμένος ὅτι μὴ τὰ αὐτὰ τελευτὴν, ἐκ ἔτ' αὐτὰ τοῖς πολίταις ἀνασῶσε Ϲ τὰ τεῖχη. ἐπέλυσε δὲ ἐξῆς τοῖς οἰκοδομοῦσιν ὅπλα περιζωννυμένοις ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲν οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, Ϲ ὁ τὴν ὕλην ἀναμίζων. θυρεοὺς δὲ
E ἔγγιστα αὐτῷ ἐπέλυσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ὑπὸ πεντακοσίων ἕστησε ποδῶν, προσάξας αὐ ὅπως φανῶσιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημᾶναι τῷ λαῷ, ἵνα ὡπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοὶς αὐτοῖς ὑπιστῶσιν. αὐτὸς δὲ νύκτωρ περιήρχετο τὰ πόλεως τὰ κύκλῳ, ὑδὲν κάμνων οὐδὲ τοῖς ἔργοις, οὐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ὑδὲ νῦν τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ ταύτην ὑπέμενε τὴν ταλαιπωρίαν, ἐπ' ἔτη βʹ Ϲ μῆνας δʹ. ἐν τούτῳ δὲ
F τῷ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνωκοδομήθη τὸ τεῖχος, ὀγδόῳ καὶ εἰκοστῷ τὰ ξέρξε βασιλείας ἔτει, μηνὶ δʹ. τέλος δὲ τῷ τειχῶν λαβόντων, νεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τὰ τούτων οἰκοδομίας, καὶ δῆμον ἐφ' ἡμέρας ἡ δωρούμενοι. τὰ μὲν ἔν ἔθνη τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικοῦσα, τὰ τῷ τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκουσθείσης, ἐδυσφόρει. νεμίας δὲ τὴν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπουμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πέ-
G ριξ πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὴν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τοὺς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῷ ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τοὺς δεκάτας τῷ καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ζέφεσθαι δλευικῶς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λευῖ, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεμίας διετάξατο, πολυανθρωποτέραν τὴν τὰ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἕστως συνέβη γενέσθαι. πολλὰ δὲ Ϲ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπάξιον ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. αὐτὴρ δὲ ἐγένετο χρηστὸς τὴν φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτῷ καταλιπὼν τὰ τῷ ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ξέρξῃ βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

Κεφάλαιον ς'.

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου, μικροῦ δεῖν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος ἐπιδιώκουσι διὰ ἀμάνου δόλου.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τούτου, τὴν βασιλείαν εἰς τὸν υἱὸν κῦρον ὃν ἀρταξέρξην ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβαίνειν. τούτου τὴν περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, κινδυνεύσαι τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τὴν δ' αἰτίαν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ἐπύθοντο γὰρ τὰ τῆς βασιλείας διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημεν ἰουδαίαν γυναῖκα, τῷ γένους οὖσαν τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σώσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. θαλαβὼν γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ καταστήσας ἀπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τῆς σατραπείας, ἑκατὸν εἰκοσιπέντε οὔσας ἄρχοντας, τῇ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τὰ περσῶν ἔθνη καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν ὑποδεξάμενος εἰσίᾳ πολυτελεῖ, οἷον εἰκὸς θαθ' βασιλεῖ τῷ πλούτου θαυμαζομένῳ τὴν ὑπόδειξιν ποιήσασθαι δεῖ ἡμέρας ρπ. ἔστρωτο τά τε ἔθνη καὶ τοῖς προσέδρευε αὐτῷ ἐν σούσοις δεῖ ἡμέρας κατευώχησεν ἐπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γεγενημένον. σκήνωμα ἐπήξατο θ' ἐκ χρυσέων καὶ ἀργυρέων κιόνων, ὕφη λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτῶν διεπέτασεν, ὡς τε πολλὰς μυριάδας καταχωρεῖσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἐκ λίθου πολυτελοῦς εἰς τόψιν ἅμα καὶ θέαν ἐντετιμημένοις. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ βιάζεσθαι πίνειν τὸ ποτόν, αὐτοῖς συνεχῶς προσφέροντας, ὡς καὶ θαθ' πέρσας γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καὶ ὅσος ὁ βούλεται τῆς κατακειμένων ἑκάστῳ φιλοφρονεῖσθαι. ἐκπέμψας δὲ καὶ τὴν γέρων παρήγγειλεν ἐκεῖσθαι τῆς ἔργων ἀφειμένους, καὶ ἑορτάζειν ὡσαύτως τῆς βασιλείας αὐτῷ πολλαῖς ἡμέραις. ὁμοίως τὸ τῆς γυναικῶν ἡ βασίλισσα οὐάστη συνήγαγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐν ᾗ δὴ δεῖξαι βουλόμενος ἐστεφανωμένους ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κέλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑποβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τῆς θαθ' πέρσας νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπαγορεύκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοῦ δυσχεραίνοντος ὑποστέλλοντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸς ἐμέμενε θαμυνόμενος τὸν ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. αἰασάντα δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς περσῶν, αἳ τὴν τῆς νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. κληθεῖσα γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προσέταττε δ' αὖ δηλοῦν τινα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτῶν μουχαίου ὀνομαζομένου, οὐκ αὐτὸς μόνῳ γεγονέναι τὴν ὕβριν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονουμένοις ὑπὸ τῆς γυναικῶν, αἴσχιστα διαγεγονέναι τὸν βίον. οὐδεμία γὰρ τὰ συμφοιτῶσιν αὐτῇ ἐξ ἀδοῦ ποιήσεται, θαθ' ὅλης τὴν τῆς βασιλίσσης ὑπερηφανίαν φοβεῖσθαι τὸν κεκτημένην ἅπαντα, ἔχουσα. θαθ' καὶ δομένου τῶν οὕτως ἐνυβρίζουσαν αὐτῷ ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα., διαγγεῖλαι τοῖς ἔθνεσι τὸ θεῖον τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένον, ἴδοξε τῶν οὐάστην ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τὴν ἐκείνης τιμὴν ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, perueniet, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopiam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quemque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec disiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd volûtati suæ non Esth. 2. liceret satisfacere. Qua in anxietate videntes eum amici, consulunt vt inutilem mulieris amorem ex animo eiiciat, & facta per totum orbem formosarum virginum perquisitione, quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri posse desiderium, & eius recenti consuetudine amorem paulatim distractum in totum posse euanescere. Probauit rex consilium, móxque mandauit certis hominibus vt forma celebres virgines ex toto regno selectas ad eum adducerent. id mandatum illis diligenter exequentibus inuenta est Babylone Esther puella vtroque parente orbata, quę apud patruum Mardochæum educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis vultus in se oculos conuertebat. itaque vni eunuchorum commendata, tractata est apud eum delicatissimè, odoramentis atque vnguentis preciosissimis quibus principes fœminæ corpus curare solent, quotidie delibuta. atque hac tractatione per sex menses vsæ sunt quadringentæ numero virgines. quando verò satis iam curatas existimabat, & regis lecto tempestiuas, vnam singulis diebus mittebat ad eum, qui pòst complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Esthere delectatus eius consuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam sibi adiunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimisitque quos Angaros vocant, per omnes gentes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Persas & Medos, & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per mensem integrum: & ingressæ regiam vxori diadema imposuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quónam esset nata genere. patruus verò eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique degens obuersabatur quotidie circa regiam, scisciians, de puella quomodo se haberet. diligebat enim eam haud secus quàm propriam filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è domesticis, inuocatus eum accederet, tantisper dum sederet in regio solio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis contrà faceret, plecteretur capite. rex interim virgam tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus seruare vellet, porrigebat ad eum: isque virgæ contactu eximebatur periculo. Et de his quidem hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi conspirassent contra regem, Barnabazus alterius seruus genere Iudæus, deprehensas insidias patruo reginæ indicat. at Mardochæus per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò territus, veritatem per quæstiones inuenit:

A ἠγαπήκει δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ μὴ φέρων τὴν ἀφαίρεσιν, καταλλαγῆναι μὲν αὐτῇ ἀφ' ὧν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενον δ' ὡς ἐπ' ἀδυνάτοις οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελοῦντα ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δὲ ἀφ' ἁπάντων καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην, παρθένους δ' ὡραίας, εἰς τὴν

B ἀναγωγὴν ἔχειν εἰς γυναῖκα. συνέπεσθαι γὰρ τὸν ἔρωτα τὴν ἑτέραν φιλοστοργον ἑτέρας ἐπισαγομένῃ καὶ τὸν ἔρωτα ἐκείνην οὕτως ἀπαναλώσειν καὶ μαραίνεσθαι τῇ συνουσίᾳ. πειθὼς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, προστάττει ποιεῖν ἐπιλεξαμένους τὰς ἐπιφανεστάτας ἐπ' εὐμορφίᾳ τῇ δὲ τῇ βασιλείᾳ παρθένον ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν Βαβυλῶνι κόρη, τῷ γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ ἐκτραφεῖσα τῷ θείῳ μαρδοχαίῳ, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτῷ, ξεθρεμμένη. ἦν δ' ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν δ' ἐπιφανῶν ἑνὸς τοῖς ἰουδαίοις. παῖδα δ' ἦν τὴν ἐκείνου ἀνεψιάν, τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ ὁμογενοῦς τὴν θήλειαν ἐκάλουν, καὶ τὴν χάριν τοῦ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων μᾶλλον ἐπῄγετο. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη αὐτὴ πρὸς τὴν ἀνατροφὴν εἰς θεραπείαν, πᾶσαν ἐπῆγε τοῖς ἀφικνουμένοις ἐπιμέλειαν, πᾶσιν ἐπῆγε θεραπείαν, ἀφαιρουμένων ἀφθονίας καὶ πολυτελείας τῷ ἀλειμμένων, ὧν χρῄζει τὰ σώματα, καταρεθισθῆναι. καὶ τοῦτον ἀπέλαυσεν ἐπὶ μῆνας ς'. τῆς ἀποδοθείσης τὸν ἀριθμὸν

D οὔσας. ὅτε δὲ ἐπέμενεν ἀναχωρήσεως τῆς θεραπευθείσης τὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βασιλεύειν αὐτὰς δὴ καὶ τὸν βασιλέα ἀξίας ἐνηγωνίσθαι, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἕνα παρὰ τὸν βασιλέα συνεισιούσης. ὁ δὲ πλησιάζων δὲ ἐξ ἀνάγκης πρὸς τὸν δεσπότην ἀφικνεῖτο ἐκ τῶν ἐθνέων ἐπὶ αὐτὸν ἦλθε καὶ αὐτῇ καὶ πᾶσιν ἐκ τοῦ κόρης εἰς ἕωσπερ, τομίαις αὐτῶν ἀγαγὼν γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῇ ποιεῖ τὸν δεκάτου μηνὸς

E ἐβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀνδρὶ κεκρυμμένῃ. διαπυνθάνεται τοὺς ἀγγέλους λεγομένους εἰς τὸν ἔθνος, ἑορτάζειν αὐτοὺς τοὺς γάμους ἀλλήλων. αὐτὸς δὲ πάσας καὶ τοὺς μόνους καὶ τοὺς φρουροὺς τῷ ἐθνῶν οἰκίᾳ δεῖπνα ὅλον ὑπὲρ τῶν γάμων αὐτοῦ. εἰσελθόντος δὲ εἰς τὸ βασίλειον, ἀποδίδωσιν αὐτῇ τὸ δεδομένον. καὶ συνέπιπτον οὖπω ἐν τῇ μετὰ πεπομένης φανερὸν αὐτῷ τὸ ἔθνος ἐξ οὗπερ ἦν συγγένους. μετὰ δὲ τοῦ

F ὁ θεῖος αὐτῆς ὃν τῶν βαβυλῶνος εἰς σοῦσα τῆς περσίδος, αὐτόθι διῆγε ἐπέσης ἡμέρας, πρὸς τὰ βασιλείοις δεξιῶσαι, καὶ πυνθανόμενος πρὸς τῆς κόρης τίνα δεδίγμενον. ἔστοργε γὰρ αὐτὴν, ὡς αὐτὴ θυγατέρα. ἔθηκε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὅστις μηδένα τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσίοντα μὴ κληθέντα, ὑπηνίκα θᾶλ τὸ θρόνου καθέζοιτο. ἐφεστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτοῦ πελέκεις ἔχοντες ἀθρόοι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς προσιόντας ἀκλήτους τοῦ θρόνου. καθῆν μὲν τὸν λύγον χρυσοῦν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ ἐκ πολλοῦ ἐζήτει τὸν ἀκλήτως προσιόντων, ἐξέτεινε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ἀπόμοιρος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.

καὶ πρὶν μὲν τούτων, ἀγνοούντων ἡμῶν διήλωται. χρόνῳ δὲ ὕστερον βιγαθώου καὶ θεοδέστου, βαρνάβαζος τοῦ δούλου οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τῶν βιγαθόου, τῇ θείᾳ καταμηνύσει τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ δι' ἐκείνης, φανερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ἐπιβουλεύοντας. παραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, ταλανθεὶς ἐζήτει.

καὶ τοὺς

καὶ τοὺς μὲν δὶ' οὐρὰς αἰσταύρωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς αἰτίῳ τῆς σωτηρίας γενομένῳ, μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ προσμένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλων ἀναγκαιότατον τῷ βασιλεῖ. ἀμαῖ δὲ ἀμαδάθου μὲν υἱὸν, τὸ γένος δὲ ἀμαληκίτην, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα, προσεκύνουν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ τιὸ τιμὴν ἀρταξέρξου κελεύοντος γίνεσθαι. μαρδοχαίου δὲ A B μὴ σοφίαν καὶ τὸν οἰκοθεν αὐτοῦ νόμον οὐ προσκυνοῦντος αὐθρωπον, φυλάξας ὁ ἀμαῖος, ἐπυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα ἰουδαῖον, ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν ἐλεύθεροι πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτὸν, δοῦλος δὲ ὢν, οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν μαρδοχαῖον, αὐτὸν μὲν αἰτήσασθαι προὔκλασεν τῆς βασιλέως μικρὸν ἠμέσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω πᾶν ἀφανίσαι, C ᾗ φύσει τοῖς ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι καὶ τὸ γένος ἦν ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγόρει λέγων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρθαι δὲ τοῦτο κατ' ὀλίγα ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυλον, οὔτε θρησκείαις τοῖς αὐτοῖς τοῖς ἄλλοις ἔχον, οὔτε νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθνεσι, καὶ τοῖς ὅλοις πράγμασι πᾶσι σφαλερὸν καὶ ἄπασιν αὐθρώποις. τοῦτο τὸ D ἔθνος, εἴ που θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργασίαν καταθέσθαι, κελεύσεις θεόρριζον ὀλέσαι, μηδέ τι αὐτοῦ λεῖψανον καταλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν ποτὲ φυλαχθέντων, μή τι αἰχμαλωσίαν, ἵνα μὴ τοῖς μὴ ζημιωθῇ τοῖς φόροις τοῖς παρ' αὐτῶν γινομένοις, ἐκ δὲ ἰδίας οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάντων ἀργυρίου δ'. ὅπου δὲ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ γράμματα παρέχειν ἠδίως ἔλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρωνεύσῃ τῶν κακῶν ἡ βασιλεία. ταῦτα τῷ ἀμαίου ἀξιώσαντος, ὁ E βασιλεὺς δὲ τὸ ἀργύριον αὐτῷ χαρίζεται, καὶ τοῖς αὐθρώποις ὡς τε ποιεῖν αὐτοὺς ὅτι βούλεται. τυχὼν δὲ ὧν ἐπεθύμει ἀμαῖος, τῷ χρῆμα πέμπει διάταγμα ὡς τὸ βασιλέως εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη θεῖεν ἔχοντες τοῖς τὸν χρόνον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σατράπαις ἀρχουσι, τάδε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης ἧς ἐβουλήθην κρατήσας οἰκουμένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ὑφρήφανον F μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους αἰεὶ καθεστὼς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ὑπεικὼς καὶ πρᾶον ἑαυτὸν ἀεὶ παρέχων καὶ προνοησάμενος εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τούτων ὑπολαβεῖν αὐτοῖς ἤθροις. τῇ δὲ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' ἐμοὶ τὰ πρώτην μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντες, καὶ μετ' ἐμὲ δευτέρᾳ δὲ πίστιν καὶ βεβαίαν εὔνοιαν ἀμάνου, κηδεμονικῶς ὑποδείξαντός μοι παντάπασιν αἰθρώποις αἰσεμεμίχθαι δυσμενῆς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀνυπόταχτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλουμένους ὑπὸ τοῦ δευτέρου μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ὀλέσαι, μηδεμίαν φειδὼ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐπισταλμένοις πειθομένους ᾗ κοῦσαι τῷ γραμματοφόρῳ. καὶ τὸ μὲν γενέσθαι βούλομαι τῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ιϛ' μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ παντοχόθεν ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τὸ λοιπὸν μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantùm nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in regia, receptum inter amicos regis neceſſarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idque ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuias eſſet. & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volénſque pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremoniis & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel ſeruo ſuperſtite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XL. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc ſententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil ſuperbum aut ſœuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderare eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totum noſtris hoſtibus in poſterum pace ac ſecuritate frui nos liceat.

Eſth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardocheus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit Aman, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem adiret super hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate suæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginę & indicto suis publico ieiunio, ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esth. 4.

A τούτου κομισθέντος τὰ πρεσσάγματος εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὄντι τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν ὡρισμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐσπούδαστο δὲ τοῦτο, καὶ ἐν τῇ σούσῃ. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς δώχαις καὶ πότοις ἦσαν, ἐν ταραχῇ δ' ἦν ἡ πόλις. ὁ γὰρ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὰ γινόμενα, περιρρήξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχρίμενος σποδιάν, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσας ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῆς βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον περικειμένῳ χίτωνα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ περὶ τούτων προστέτακτο γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς κατηγελμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι. ὡς δ' ἀπήγγειλαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν οὕτως οἴκτῳ χίματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκολουθοῦντα, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. οὐ πεισθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, οὐ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκαθεὶς λαβεῖν ἔπαυσε πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον Ἀχράθαον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πεποιεῖ, καὶ τὸ χίτωνα τοῦτο περικείμενος, οὐδ' αὐτὸς ἐσθῆτα καλούσης, ἀπέθετο. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, τότε γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν ἐξαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣν τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὠνήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δὲ αὐτῷ καὶ τὸ ἀντιγεγραμμένον τῶν ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ εἰθήρᾳ, καὶ περὶ τούτων ἐντειλάμενος τοῦ βασιλέως ἐπιτέλλειν, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξήσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ὡς παραιτήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολλύσθαι. τὸν γὰρ τῶν δευτέραν ἔχοντα τοῦ βασιλεῖ τιμῶν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παροξυνόμενα κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. ταῦτα γνοῦσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον δηλοῦσα, ὅτι μήτε κληθεῖσα πρὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσέαν ῥάβδον. ᾧ γὰρ αὐτὸ τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὗτος οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δὲ τούτοις κομίσαντος αὐτῷ τοῦ εὐνούχου παρὰ τῆς εἰθήρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν οὕτω σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῷ βοήθειαν ἄλλα τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' ἢ τὸν πατρῷον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων ἀφανισθήσεσθαι. ἡ δ' εἰθήρα, ἀπέστειλε μὲν τῷ Μαρδοχαίῳ τὸν αὐτὸν πέμψασα ἀγγελον, εἰς σοῦσα πορεύεται, ζητεῖ δὲ εἰς τοὺς Ἰουδαίους εἰς σύναξιν συναλα-

γεῖν. ἐ νηστεῦσαι πάντων ἀποχωμένους ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ζεῖς ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαι μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τό τε προσελθεῖσθαι τῷ βασιλεῖ παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. ἐ μαρδοχαῖος μὲν κατὰ τὰς τῆς εἰθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐποίησε νηστεῦσαι, ἐ τὸν θεὸν σὺν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδειν αὐτὸ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς ἐκ προγόνων αὐτὸ πολλάκις προνενόηται, καὶ ἀ-

καὶ ἁμαρτῶντι συγγνώσῃ, καὶ τοῦτο αὐτὸ ῥύσασθαι τὸν κατηγορηθέντος ἀπωλείας. οὐδὲ γὰρ ἁμαρτεῖν τι κινδυνεύει ἀκλεῶς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν εἰ τὴν αἰτίαν τῆς ἁμαρτίας ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μηδ' ἴσον τοῦ θεοῦ φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἐκείνῳ προσοφλεῖν ὑπόμενα, ὀργισθεὶς ταῦτα κατὰ τῶν μὲν Ἰουδαίων νόμων ἐμηχανήσατο. τὰς δ' αὐτὰς ἐφίει καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, Ἰουδαϊκοῦ προνοήσαι τὸν θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκ ἀπαίσης ἢ ἰσοφανίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προ ὀφθαλμῶν αὐτῶν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ ἐνθέα ἦ ἱκέτευε τὸν θεὸν τῷ παρόντι νόμῳ, ῥίψασα καὶ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πενθικὴν ἐσθῆτα περιεβάλετο, καὶ ζοφερὰ καὶ ποτὰ καὶ τοῖς ἡδέσι ἀποταξαμένη, ἕως ἡμέρας ἦν τὸν θεὸν ἐλεηθῆναι μᾶλλον αὐτὸν, δύο μὲν ὀφθείσας τῷ βασιλεῖ, πενθικὰ μὲν τοὺς λόγους Ἰουδαϊκοῦσα, τὸ δὲ εἶδος ἀπρεπεστέραν τῆς προτέρας οὖσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ προὸς τὸν παράπτωσιν τῆς ὀργῆς ἐπιπαροξυνθεὶς προὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ προὸς τὴν σωτηρίαν τῷ ἐμοιθεν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλευόντων. μῖσος τε ἐμφύεσθαι τοῦ βασιλεῖ προὸς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀπώλειαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐὰν ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευάσασθαι. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν ὅτι ζῆς ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει. κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερειδομένη αὐτὴν κούφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῆς ἐνδύματος καὶ μάχει τῆς γῆς κεχυμένον ἄκρεσις ἀπώρει τοῖς δακτύλοις, ἥκει προὸς τὸν βασιλέα, μεσὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, προσώνης δὲ ἡ σμυρνόβλητος τὸ κάλλος. εἰσήει δὲ προὸς αὐτὸν μὴ δίους. ὡς ἦ κὴ προσωπον αὐτοῦ καθορωμένου ὅτι τῷ θρόνου γίνεται τὸν βασιλικὸν προκεκοσμημένου κόσμον, ὡς ἰὼ ἐκ ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ ἦ καὶ λίθου πολυτελοῦς, φοβερώτερος ἦ δ' αὐτὸ μᾶλλον θαρσαλέον, καί τι καὶ κείνου προσιόντος αὐτῷ ἀπανίστασθαι, ἡ δ' ἐκπεκαυμένῳ ὑπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ προσώπου, πάρεσις δ' ὅδε αὐτῷ ὑπὸ δίους λαμβάνει, καὶ τῆς Ἰουδαϊκοῦ οὖσα ἀκμῆς ἐπέπεσεν. ὁ ἦ βασιλεὺς κὴ βούλησιν οἰκείαν τοῦ θεοῦ, τῷ δικαίῳ μετέβαλε. καὶ δείσας θεὸν τῆς γυναικὸς μὴ καὶ πάθῃ τι τοῦ χαλεπῶν ὑπὸ τοῦ φόβου, αἰσπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ τῆς ἀγκάλας αὐτὴν ὑπολαβὼν αἰσχυνόμενος, καταπαζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαῤῥεῖν Ἰουδαϊκοῦ καὶ μηδὲν ὑποπτεύειν ὅτι προὸς αὐτὸν ἄκλητος ἦλθεν. τὸν γὰρ νόμον τοῦτον προὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι. τῷ ἦ ὁμοίως αὐτοῦ βασιλεύουσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἐπετίθει τῇ χειρὶ, κὴ τῷ ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅπη τὸν αὐχένα αὐτῆς ἔχε τὸν νόμον, δι' ἀλαζονείας αὐτῷ ἀπολύων. ἡ δ' ὑπὸ τούτων ἀναζωπυρήσασα, δίκαιόν εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τῆ συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν κὴ καλὸν καὶ φοβερὸν, δι' ὑπερχόρειμου τὸ πνεῦμα, καὶ κατελειποψύχει ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μὴ ἀθρόας, αὐτὸν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ κατελάμβανε, καὶ τῷ ἐθέλειν δ' ψυχεῖν καὶ τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάῤῥυνεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δίοιτο τούτων Ἰουδαϊκοῦ χωρήσοντος αὐτῇ. ἡ δὲ ἐσθήσασθαι ἐφάσιν αὐτὸν μετὰ ἁμαίου τοῦ φίλου προὸς αὐτῷ ἐλθεῖν ἐξίωσε. παρεσκευακέναι γὰρ αὐτῷ δεῖπνον ἑλέγχῳ ὡς δ' ἐπένευσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

A & indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antea formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo
C constituris patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum inge- Esth. 4
neret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata, per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedisequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regē
D venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtá venustatem præferens, nec omnino à meru libera. Quem vbi conspexit sublimem in solio, insignémque cultu distinctio auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè toruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius
E coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd inuocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius inseruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta maiestate verendum, continuò refugiens interius
F defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret.
G Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in crastinum differre se petitionem dixit, si modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libẽter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd solus tali honore dignatus sit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo sibi honor exhiberetur: reuersúsq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo esset tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die solus cum rege apud eam cœnasset, in crastinam quoque se vocatum esse. vnum sibi esse permolestum, quòd Mardochæum Iudæum videret ifi palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege potestate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea sententia iussit familiares curare vt eiusmodi trabs origeretur in suo palatio, parata ad Mardochæi supplicium: id quod etiam mox factum est. Deus autem irrisit Amanis spem improbam, cui sciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipsa nocte somnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: sed malens in aliquod regni negocium id impendere, iussit scribam allatis commentariis res tam à se quàm à maioribus gestas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè gestam donatum amplis possessionibus in regione, cuius nomen erat ascriptum: alium ob fidem munera accepisse precij maximi. tandem ventum est ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodestis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm scriba ad aliud deinceps transiret, inhibuit cum rex, percontatus an non sit adscriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale scriptum, iussit eum desinere, & quota noctis hora esset scitatus est ab eo, cuius hoc erat officium: & audito quòd esset iam diluculum, mandauit vt viserent quisnam amicorum adesset pro palatij foribus, sibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui solito citius venerat, rogaturus Mardochæi supplicium. famulis verò renunciantibus Amanem esse pro foribus, iussit eum intro vocari. cui ingresso, Cùm sciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi consilium, quomodo possim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque sententiam protulisset, in rem suam fore, quòd ipse præ cæteris regi carus esset: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare insigni gloria, fac vt equo vehatur vestitus sicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis specie præcedat, clamans per totam vrbem quòd sic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Esth. 6.

A τῳ ἐθέρει ἐκέλευσεν αὐτῷ δηλοῦν τί βούλεται. μηδενὸς γὰρ ἀτυχήσειν, μηδ' αἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθελήσῃ λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τὴν ὑποῦσαν αἰτεβάλλετο φοβίζειν αὐτῷ τὴν αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτὴν μετ' Ἀμαίου πρὸς ἑστίασιν. τῇ δὲ βασιλέως ὑποδεχομένου, ὁ Ἀμαὶν ἐξῆλθε περιχάρης, ὅτι τῷ μόνον ἐξαίρετον συνδειπνεῖν τῷ βασιλεῖ ἀλλὰ τῇ ἐθίρᾳ, καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει πρὸς τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἰδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον ὑφηγανάκτησεν, οὐδὲν γὰρ αὐτῷ παρ' αὐτῷ διασαφοῦν πρὸς τιμὴν ἐγίνετο. καὶ παρελθὼν πρὸς αὐτὸν, τὴν γυναῖκα ζαράζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τὴν τιμὴν, ἧς οὐ μόνον τῷ βασιλέως ἀπολαύοι μόνου, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὰς βασιλίσσης. ἔφη γὰρ σημεῖον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνῳ σὺν τῷ βασιλεῖ, κληθεὶς πάλιν εἰς τὴν ὑποῦσαν. ἔλεγέ τε μὴ ἀρέσκειν, μαρδοχαῖον ἐφορᾶν ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτῷ ζαράζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον κοπῆναι πηχῶν ν', καὶ πρωῒ μόνῳ τῷ βασιλέως αἰτησάμενον αἰασυνῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαρθέντας τῷ γνώμῃ, πρόσταξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, στῆσαι τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίου. καὶ τοῦτο μὲν δὴ ἑτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγέλα τῆς ἀμαίου πονηρᾶς ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον οἰδὼς, ἐτάρατο τὸν ὕπνον. ὁ δ' οὐ βουλόμενος ἀργῶς ἀπολέσαι τῷ ἀγρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτῷ αἰαλέσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸς αὐτὸ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίᾳ πεφέξεων, ἀναγινώσκειν αὐτῷ προσέταξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγινώσκοντος, εὑρέθη τις δι' ἀρετὴν εἰ τινι γένος εἰληφὼς χάριν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἐπεὶ δὲ ἤδη πᾶν ἀναγνωσθὲν ἐτύγχανε μεμενῶν, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθοῦ καὶ θεοδέστου τοὺς ὑπουλάσαντας δύνουχους τοῦ βασιλέως, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς διὰ γεγόνει. φεύσαντος δὲ μόνον τοῦτο τοῦ γραμματέως, καὶ μεταβαίνοντος εἰς ἑτέραν πρόξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μὴ ἔχει γέρας αὐτῷ δοθὲν ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἶναι, κελεύσας εἰσαγαγεῖν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα ἤδη τῆδε τοῦτο ταραγμένων ἐπιστάντα. μαθὼν δὲ, ὡς ὄρθρος ἤδη, προστάξας τῷ φίλων ὃν αὐτῷ πρὸ τῆς αὐλῆς εὑρεῖν ἤδη παόντα, τοῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δὲ ὡς τὰ ἀμαίῳ διρεθῆναι θάτερον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐληλύθει, ὥστε μαρδοχαίου θανάτου δικαιούμενον αὐτῷ. τῶν οὖν διακονούντων εἰπόντων, ὅτι ἀμαὶν εἴη πρὸ τῆς αὐλῆς, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δὲ, φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἀμαὶ μόνον εὔνουν, συμβουλεῦσαι μοι παρακαλῶ, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινὰ σπουδόμενον ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τῆς ἐμαυτοῦ μεγαλοφροσύνης ἀξίως. ὁ δὲ ἀμαὶν λογισάμενος ἐν ἀεὶ δῶ γνώμῃ ταύτην δώσειν ὑπ' αὐτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως μόνον, ἵν' ὡς τὸ ἄριστον εἴη, ταύτῃ φασὶ ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιο τὸν αὐθρωπον, ὃν φῄς ἀγαπᾶν, δόξῃ περιβαλεῖν, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τῷ αὐτῷ ἐσθῆτα σοι φορεῖν τὰ, καὶ περιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ προάγοντα τῶν ἀναγκαίων φίλων ἕνα, κηρύσσειν δι' ὅλης τῆς πόλεως ὅτι ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν αἰ ὁ βασιλεὺς τιμήσῃ.

ὁ μὲν

ὁ μὲν ρωῦ ἀμαὶν, ταῦτα συνεβούλευσεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει. πορευθεὶς φησὶ, ἔχεις γὰρ καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στρεπτὸν, ὃν ἐζήτησεν μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα ἐκείνῳ δὸς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶναγκαῖος, καὶ ἴσθι δίκαιος ὢν χρηστὸς σύμβουλος ἐμοῦ, ταῦτα δὲ αὐτῷ παρ' ἡμῶν ἔσαι σώσαντι μου τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὅλως τὰ σὰν ἐλπίδα, τὴν δίκαιοσύνην συνεχύθη, καὶ πληγεὶς ὑπὸ ἀμηχανίας, ἔξεισιν ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον δεῦρο πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐπέλαυνεν ὑποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δ' οὐκ εἰδὼς ταλανθὲς, ἀλλὰ χλιδιάζεσθαι νομίζων, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων εἶπεν, οὕτως ἡμῖν τῆς συμφορᾶς ἀπηγγελας; πιθὺς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶναι δεδωκώς, αὐτὴν τὴν σωτηρίας, ἰὼ αὐτῷ παρίχε, τοὺς τότε βουλεύσαντας δυσούχους ἐλέγξας, ἐνδύσεται τὴν πορφύραν, ἰὼ ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατέλει, καὶ περιθήσεται τὸ περιαυχένιον, καὶ βήσεται ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιέπη τὴν πόλιν, ἀμαὶου προάγοντος καὶ κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσαι, ὥλως τῷ βασιλέως, ὃν αὐ τέρξη καὶ τιμῆς ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐκπεριῆλθον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἴσυσι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμαὶν δ' ὑπ' αἰχμῆς πρὸς αὐτὸν οὐ ὥλως γίνεται, καὶ μὴ δακρύων τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς φίλοις τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' οὐκέτ' ἀμυνάσθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἐν σὺν αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλοις ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος εὐνοῦχοι τὸν ἀμαὶν ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπασπάσοντες. σαβουχάδας τὸ μὲν εὐνοῦχον εἷς, ἰδὼν τὸν σταυρὸν ἐν τῇ ἀμαὶου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅτι μαρδοχαῖον παρεσκευάκεισαν, καὶ πυθόμενος ὥλως τὸν οἰκεῖον ὅτι τὶ τοῦτον ἦσαι ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δὲ ὡς ὅτι τὸν τῆς βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμαὶν μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι ὥλως τῷ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε. εἰς ὃ ὁ βασιλεὺς μὴ τῷ ἀμαὶου δι' ὠχθισθεὶς, ἠξίου τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνα βούλεται δωρεᾶς ἐπιτυχεῖν ὡς ληψομένῳ οὗπερ αὐ ὅτι θυμὸν ἔχῃ, τὸν τῷ λαοῦ κίνδυνον ὑποδύρετο, καὶ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μὴ τῷ ἔθνους ἐνδεδόσθαι, διὸ καὶ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. οὐ γὰρ αὖ ἠνωχληκέναι αὐτῷ, εἰ πρὸς δουλείαν πικρὸν ἐπέλαυσαν αὐτοὺς ἀπεμπολῆσαι. μέτριον γὰρ τῶτο τὸ κακόν. παρεκάλει τὸ τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τῷ βασιλέως ὑπὸ τίνος εἴη ταῦτα μηχανήματα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμαὶου, καὶ τῶτον ὄντα πονηρὸν ἐν αὐτοῖς, κατεσκευάκεναι τὴν βουλὴν ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τῷ βασιλέως, καὶ ἀναπηδήσαντος εἰς τοὺς κήπους ἐκ τῷ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμαὶν ἤρξατο δεῖσθαι, μὴ παρακαλῶν συγγνῶναι τῷ ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπ' αὐτοῦ πεσόντος, καὶ τὴν βασίλισσαν ὥλως καλοῦντος, ἐπεισελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ τὴν ἔμ ἔτι μᾶλλον παροξυνθεὶς, εἶπεν ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων καὶ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμαὶου δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, καὶ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, καὶ σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παρελθὼν κατηγόρει τοῦ ἀμαὶου, ὡς εὗρε σταυρὸν ὅτι τῆς οἰκίας αὐτῷ παρεσκευασμένον ὅτι μαρδοχαῖον.

A Id conſuluit Aman putans hunc honorem non alij deberi quam ſibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic ornatum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus es intimus, & conſilium quod dediſti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque au-
B reo: inuentúmque ante aulam Mardochæum ſacco amictum, iuſſit eo depoſito induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans: Sceleſtiſſime, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, próque detectis eunuchorum inſidiis, induit purpuram qua rex ipſe vti eſt ſolitus: &
C ornatus torque, conſcenſóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardocheus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori ac amicis quę contigerant narrauit. Reſpõderunt illi, ademptam iam ei omnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus,
D venerunt Eſtheris eunuchi, Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas viſa cruce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatúſque è quodam famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad ſupplicium depoſcere, tũc quidem ſiluit. *Eſth. 7.*
Cæterùm poſtquam rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſſit reginam indicare quid-
E nam eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negotia eius interpellaturã fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſſiſſet, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: núc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Amanem inuecta eſt, di-
F cens hunc, quòd peſſimè erga eos affectus eſſet, autorem talis conſilij. Tum rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman paratum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum ſuum agnoſcere, & precari veniam: ſimúlque in lectum eius procubuit. Interim ſuperueniens rex, & hoc viſo magis etiam commotus: Sceleſtiſſime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem
G valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus accedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum venisset. esséque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipsum afficere supplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iussitque vt confestim in eam crucem sublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iustitiámque ac sapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non solùm Amanem merito supplicio tradidit, verumetiam pœnam in alterum excogitatam in caput inuentoris illo insscio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vsus periit, & facultates eius reginæ donatæ sunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum esse coniugis ex ipsa didicerat, annulum accepit ab eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò possessiones Amanis ei largita est. rogauit deinde regem vt Iudæis præsentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, sparsis quàm latè pateret imperium. neque enim se posse viuere, nisi & patria salua, & suis popularibus. rex autem pollicitus est nihil ipsa inuita se mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permisit etiam vt ipsius nomine quicquid vellet de Iudæis scriberet, & regio sigillo obsignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio signaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur scribis regiis, iussit eos pro Iudæis scribere ad magistratus omnium gentium, quæsitæ sunt Indiam inter & Æthiopiam sub centum x x v i i. satrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magistratibus nostris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non solùm erga inferiores exercent superbiam, verumetiam contra ipsos autores beneficij non verentur insolescere, quantum in se est tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vsquam est inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos, per quos eam adepti sunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant se posse fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpositi cum potestate administrandis publicis negotiis, priuatis indulgét odiis: & decipiétes eos quos penes summum est imperium, falsis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miseros adducunt in salutis periculum: id quod non è priscis exẽplis aut fama auditis vobis potest esse perspicuum, sed ex facinore quod sub nostris admissum est oculis: vt posthac non oporteat mentem adhibere qualibuscunque criminibus vel potiùs calumniis, sed de cognitis causis iudicare: & si quidem peccatũ sit, seuerè animaduertere: sin contrà, absoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Persici sanguinis,

Esth. 8.

A τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνθανομένῳ τὸν οἰκέτην ἐπιεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν δεῖπνον ἦλθοι πρὸς αὐτόν. ἔτι δὲ τὸν σταυρὸν εἶπε, ν' πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ συβαλεῖν ἔκρινε τὸν ἁμάρτιλον, ἢ τῇ κατ' μαρδοχαίου γενομένῃ. καὶ κελεύει αὐτὸν ἐξ ἐκείνου σταυροῦ κρεμασθέντα, δοὺς θανεῖν. ὅθεν ἐπίσχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὴν ἁμαίου κολάσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατ' ἄλλου μεμηχανημένην τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἑαυτῷ. καὶ τοῖς ἄλλοις μαθεῖν οὕτως γνώναι παρεχόμενος, ὡς ἃ κατ' ἑτέρου τις παρεσκεύασε, ταῦτα λανθάνει κατ' ἑαυτοῦ πρῶτον ἑτοιμαζόμενα. ἁμαίης μὲν οὖν ἀμυζότερον τοῦ βασιλέως χρόμενον πρὸς τὸν διαφθαρέντα τὸν τρόπον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. μαρδοχαῖον δὲ μετακαλεσάμενον, καὶ τὸν ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἐθήρα, ὃν ἔδωκεν ἁμάνη δακτύλιον, τοῦτον μαρδοχαίῳ δίδωσι. δωρεῖται δὲ καὶ ἡ βασίλισσα μαρδοχαίῳ, τὴν ἁμαίου κτῆσιν, καὶ δίδωσι τῷ βασιλέως, ἀπαλλάξας τὸν ἐκ τῆς ζωῆς φόβου τὸν τῶν ἰουδαίων ἔθνος, ἀλλοῦσα τὰ γραφέντα κατ' πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἁμαίου τοῦ ἁμαδάθου. τῆς δὲ παρούσης αὐτῆς διαφθαρώσης, καὶ τὸν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ὑπομεῖναι τὸν βίον.

D ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἄχαρι αὐτῇ ἐπιτουδαίαν, μηδ' οἷς βούλεται ἑαυτὸν ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται προστάξαι ἐκεῖ τῷ ἰουδαίων ἐκείνῳ ὀνόματος, καὶ σημῆναι αὐτοῦ τῇ σφραγίδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν ἐκεῖ τῷ ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, οἷς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ ἰνδικῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας, ρκζ σατράπαις ὑπάρχουσιν. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τοῖς ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δι' μέγεθος εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ἵν' δὲ ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεγόντων ἐπαρθῶσι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς ἀδικεῖν ὤκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ εὐχάριστον ἐξ ἀνθρώποις ἀναιροῦντες. καὶ δ' ἀπερισκαλίαν τῆς οἴκοι ἐξ ὧν πεπόνθασιν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τοὺς αἰτίους ἀφέντας, λήσεσθαι τὸ θεῖον δικαιοσύνης τοῖς τοιούτοις νομίζουσι, καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ δι' ἀφροδίξεσθαι δίκην. εἰσί δὲ τούτων πεσόντα πραγμάτων ἐπιζητοῦντες τῆς φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, διαλογισάμενοι τοὺς κρατοῦντας ψευδῶς δι' αἰτίας καὶ διαβολὰς ἔπεισαν κατ' μηδὲν ἀδικηκότων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς εἰκῆ δικάσαι ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρων οὐδ' ἀκοῆ γνωρίμων ἡμῖν, οὕτως ἰδεῖν ἔξεστιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῆς καθ' τὰς ἡμετέρας ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολαῖς μὴ καὶ κατηγορίαις μὴ προσέχειν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν δὲ ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὴ ἐπὶ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' ἀπ' ἑτέρας ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσέχοντα. ὡς μὴ οὖν ἁμάνης, ἁμαδάθου μὴν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

δίκης ἐπω-

δεξιωθεὶς ἡμῶν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρηστότητος, δεῖ τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸν λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑπ' ἐμοῦ τιμᾶσθαι, καὶ μεθ' ἡμᾶς τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς ἁρπάσαι πάντων τιμῆς ἀποφέρεσθαι, τῷ δυστυχίας οὐκ ἰδιώτῃ γενέσθαι, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθῶν ἐπαμείψασθαι, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπιβουλεύσαί με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν αὐτὸν αὐτῷ τῆς ἐξουσίας, ἀφελέσθαι τὸν εὐεργέτην μου καὶ σωτῆρα μαρδοχαῖον, καὶ τῷ κοινωνὸν ἡμῖν τούτου βίου καὶ τῆς ἀρχῆς ἐθέσθαι, κακούργως καὶ μὴ ἀπάτης πρὸς ἀπώλειαν αἰτησάμενον. τούτῳ γάρ με τῷ τρόπῳ τῆς διανοίας ἐρημώσας, ἐβούλετο τῷ ἀρχὴν εἰς ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δὲ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, οὐ πονηροὺς κατανοήσας, ἀλλὰ τὸν ἄθεον πολιτευομένους τρόπον, καὶ τῷ θεῷ προσανέχοντας, ὃς ἐμοί τε καὶ τοῖς προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, οὐ μόνον ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προαπεσταλμένων ὑπὸ ἀμανίου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσέχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμᾶς αὐτοῖς ἁπάσης τυγχάνειν βούλομαι καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, πρὸ τῆς πυλῶν τῆς ἐν σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ τῆς γυναικὸς, τοῦ πάντα φοροῦντος θεοῦ, ταύτην αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. καλῶ δὲ ὑμᾶς τὸ αὐτίγραφον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν, τοὺς ἰουδαίους ἀφεῖναι τοῖς ἰδίοις νόμοις χρωμένους, ζῶν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν παρ' αὐτῶν ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀμυνώνται, τῇ ιγ' τοῦ ιβ' μηνὸς, ὅς ἐστιν ἄδαρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, σωτήριον ἐποίησεν. ἔστω δὲ ἀγαθὴ μνήμη τοῖς δυνατοῦσιν ἡμῖν, ὑπόμνησις ἡ τῆς τῷ ἐπιβουλευσάντων κολάσεως. εἰδέναι μὲν τοι γε βούλομαι, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος, κἂν τῷ γεγραμμένων τινὸς ἀκούσῃ, ὅτι καὶ ταχὺ καὶ σὺν ἥρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν τοι γεγραμμένα, ἐκτεθέντα καθ' ὅλης τῆς ἡμῶν ὑπηκόου χώρας, καὶ παρασκευάζεσθαι πάντας εἰς τὸ ἐπιγενέσθαι ἡμέραν, ἵνα τοὺς ἐχθροὺς μετέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ἐπιστολὰς διακομίζοντες, διὰ τὸ ἐξορμήσαντες τῷ ἐπειγομένῳ ἐδόθη πνεῦμα. ὁ δὲ μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, καὶ τὸν βύσσινον ἐπιθέμενος ἐπῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως τετιμημένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, κοινὴν ὑπέλαβον τὴν διάσωσιν αὐτῶν. χαρὰ δὲ καὶ σωτήριον φίλους ἐκπεφευγότων τῷ τοῦ βασιλέως γράμματος, καὶ τοῖς κατὰ πόλιν τῶν ἰουδαίων, καὶ τοῖς κατὰ χώραν ἐπῆλθεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τὸν ἐκ τῶν ἰουδαίων φόβον ἐπιτεμνόμενα τὴν αἰδῶ, τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου περιεποιήσαντο. καὶ γὰρ τοῦ ιβ' μηνὸς τῇ ιγ', ὃς κατὰ μὲν ἑβραίους ἄδαρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κομίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλωσαν, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν ταύτῃ τοὺς ἐχθροὺς ἀπολέσουσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπειῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασιλεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ μαρδοχαίου φόβος ἰσάζειν αὐτοὺς ἐποίει. τοῦ δὲ γράμματος τοῦ βασιλικοῦ, διὰ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωσθέντος συνέπεσεν,

A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non potuit, neque sobria mente magnitudinem honoris metiri: sed regno meo struxit insidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac seruatore Mardochæo priuare me
B voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amicissimis, imperium postremò voluit adimere. Ego verò quoniam à scelesto homine destinatos neci Iudæos non malos esse compertum habeo, sed optimis institutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus est & seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per
C Amanem ad vos transmissis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore persequamini, nam eum qui his perniciem molitus est, cum tota familia pro portis Susorum in cruces suffixi, omnipotente Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente. Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla & per totam nostram ditionem vulgatis his literis, Iudæos sinatis suis legibus in pace viuere: eísque situs auxilio, vt possint pœnas sumere de illis qui eorum aduersis temporibus iniurias eis facere ausi sunt: ídque decimatertia
D die mensis duodecimi qui est Adar: quandoquidem Deus eam diem per internecina salutarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis qui nobis bene cupiunt, & monumentum vltionis de insidiarum machinatoribus. Notum esse volo omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc
E mandamus per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vastabitur. atque hę literæ proponantur per vniuersam nostram ditionem, & accingant se vtique in præscriptam diem, vt se de inimicis suis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimissi sunt. Mardochæum verò cultu regio coronáque aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt videre Iudæi, felicitatem eam sibi quoque
F communem interpretati sunt. Ingens præterea gaudium, quasi noua salutis luce obortą, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel agros habitarent occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circuncidentes verenda, securitatem sibi hoc pacto quærerent. Nam ad decimamtertiam diem mensis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dystrus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant
G Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium, ea in inimicos impune sæuirent. quo factum est vt procuratores, magistratus, satrapæ, tyranni, reges, in precio Iudæos haberent, omnibus modestiam indente metu ex Mardochæo. post diuulgatas enim vbique regias literas,

etiam apud Susa interfecerunt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittũt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio de gentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel sperare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις ἰουδαίους ἀποκτείναι τὴν ἐχθρῶν ἀεὶ πεντακοσίους. τῷ δὲ βασιλέως τὴν ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἐθήρα, καὶ ἀεὶ τὴν δὴ τῆς χάρις τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀπορουῦτος, & εἰ πρὸς τούτοις ἐπ' αὐτοῖς ἡμέραν βούλεται πυνθανομένου, προσχθῆσαι γὰρ, παρεκάλεσεν ὅπως ἀπήναι τοῖς ἰουδαίοις καὶ τὴν ὑπουσαν ἡμέραν οὕτω χρήσασθαι τοῖς ὑπολειπομένοις τὴν ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τὸ αἱμαίου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τὸ μὲν προσέταξε τοῖς ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν αὐτὴν ἀπολείψειν ἐθήρα βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφεόντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύσεου μηνὸς, ἀπέκτειναν τὴν ἑαυτῶν ὡς τριακοσίους. καὶ οὐδενὸς τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων ἥψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ἰουδαίων, τὴν ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἐπ' ἀκισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτοις μὲν ἀπέλειναν τῇ ἕκτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τὴν δὲ ἑχομένην ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς σούσοις ἰουδαῖοι τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες διωχήθησαν. ὅθεν καὶ νῦν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξου βασιλείᾳ ζῶσιν ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ πρὸς πάντα διαμένειν τὸν χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἕνεκα τοῦ καὶ μὴ λήθην παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθείρεσθαι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαια ποιήσειν, εἰ διαφυγόντας μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοὺς δὲ ἐχθροὺς τιμωρησάμενοι, παραπηρήσαντας αὐτὰς διαμείνουῦτες τῇ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φουρεαίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τὴν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῷ βασιλεῖ. καὶ συνδιῴκησεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτοις βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure susceptit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, pontificatum se daturũ est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν.

ΑΠοθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τὸν ἀρχιεροσυνὴν ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου τὸν υἱὸν ἰωάννην ἱδρύσατο ἀρχιερέα ὁ θεὸς. τοῦτον ὁ καὶ τούτου τὸν υἱὸν ὁ ἰωάννης ἱδρύσατο ἀρχιερέα ὁ θεὸς. τοῦτον δὲ καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς ἰουδαίοις, ὅπως τὰς καθημερινὰς δαπάνας θυσίας, ὑπὲρ ἀρνοῦ ἑκάστου τελεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τοῦ αἰτίαν τοιαύτην συνέβη γενέσθαι. ἀδελφὸς ἦν τοῦ ἰωάννου ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τὸν ἀρχιεροσυνὴν παρέξειν. ὑπὸ ταύτης οὖν τῆς πεποιθήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παροξύνει τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀνελεῖν διὰ τὴν ὀργήν. τὴν ἀσέβημα δ' ἐστὶν κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάννην ἱερωμένον, δεινὸν ἦν. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ὧμόν οὕτω καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι.

τὸ μὲ

τὸ μὲν τοι θεῖον οὐκ ἐμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸν τὴν αἰτίαν ἐδούλευσεν, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ Περσῶν. Βαγώσης γὰρ ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, ὑβρίζων ἔλεγε τοῖς ἰουδαίοις, μετὰ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, τολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πεφοίμικά γὰρ αὐτὸ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν καθαρὸν αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς εἶπε, πῶς οὐκ ἐγὼ καθαρός εἰμι τοῦ ἀπρεπεμφόνου ἐν τῇ νάρθηκι τούτου τοῦ τοὺς ποιησάμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτην μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὑπερβολῇ βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ἐκάμψε τῆς ἐκείνου τελευτῆς μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν ἰωάννου τὸν βίον, διεδέξατο τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ὃν δὲ καὶ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ σαναβαλλίτης ὁ περσῶν εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τοῦ τελευταίου βασιλέως, σαζάνης, χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ οὗ καὶ οἱ σαμαρεῖς εἰσιν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν τὴν ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς ἀσυρίοις καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ κατοικοῦσι τοὺς ἐν αὐτῇ βασιλεῖς ἐπενεγκόντας, ἀσμένως ἐπὶ αἰτεῖ τὸν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένην, οἰόμενος τὸν θυγαμβρὸν ἔμπορον αὐτῷ χρήσεσθαι, ἐφεξῆς τὸν λαὸν τῶν τῆς ἰουδαίων ἔθνους πάντως εὔνοιαν.

Κεφάλαιον η'.

Ὅσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοῦ ἰουδαίους ἐκέρασεν.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ κεραστοῦ, ἐκ δὲ τῆς ὀρεστῶν χώρας ὁλοφάνους, ἀπέθανε. διαδέχεται δ' ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διέβα τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅλη γεφυρᾷ συμβαλὼν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὅπλοις ἐκμανὼν, τοῖς δὲ παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις διήλλακται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων ἀρχιερεῖς, πυνθανόμενοι τὸν ἐπὶ δόξαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετῆλθεν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσπουδάζον ἐκεῖνον αὐτόν. ἠξίουν τε γὰρ τὸν τοῦ γάμου, ὅπερ ἐξῆν τοῖς ἐπιχωρίοις ἐκβῆναι τῆς γυναικῶν συνοικήσεως βουλησομένοις γίνεσθαι. καὶ τῆς ἐκ τοιαύτης συνοικίσεως ἀλλοφύλοις αὐτοῖς καινοτέρας ἀρχὴν τότε ἔσεσθαι. ὑπῆρξε μέν τοι καὶ τῆς ἐκτόπου αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῆς κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας οὐκ ἐπιχωρίους. σκέλλον οὖν τὸν μανασσῆν ἐλαύνεσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ ἐκβεβιάσθαι τοῦ θυσιαστηρίου. τὸν δὲ ἀρχιερέως ἀγανακτοῦντος τοῦ λαοῦ, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παρεγχωρήσας ὁ μανασσῆς ἐκ τοῦ πανθείου σαναβαλλίτῃ, στέργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τὴν θυγατέρα νικασὼ, τῆς μὲν τιμητικῆς μοίρας οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῆς ἡγεμονίας, οὐ βούλεσθαι δὲ αὐτὸν στρέφεσθαι. τῷ δὲ σαναβαλλίτῃ μὴ μόνον τηρήσειν αὐτὸν τὴν ἱεροσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δύναμιν καὶ τιμὴν ὑπερχουσαν, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτὸν τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντα οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅπερ τοῦ γαρίζειν ὄφελος τῷ κατὰ τὸν σαμάρειαν,

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis sceleſti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arcerctur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

PEr idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægreferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsiori

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adVIII. iutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiiceret. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen hac capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, Iaddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

A ὁ τῶν ἄλλων ὀρῶν ὄζιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσων ἐπαγγελλομένου μὴ τῆς Δαρείου γνώμης ἧ βασιλίως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποχίσεσιν ὁ μαναασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλίτῃ, τὴν ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν Δαρείου δόντος. καὶ δὴ συνέβαινε τὸν σαναβαλλίτην ἤδη πρεσβύτερον εἶναι. πολλοὶ γὰρ ἱερέων καὶ ἱεροσολυμιτῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπλεγμένων, κατεῖχεν οὐ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίσαντο γὰρ ἅπαντες

B πρὸς τὸν μαναασσῆ, τῷ σαναβαλλίτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώρων εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν δαπανῶντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τὸν γαμβρὸν συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Δαρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβαὶς ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γε νικηφόρῳ μάχῃ νικήσας, προσωτέρω χωρεῖ, στρατιὰ ἱππικὴν τε καὶ πεζικὴν συνήθροιζεν, ἅπαντῆσαι διανοούμενος τοῖς

C μακεδόσι θρασὺν παῦσαν αὐτοὺς ὑπόντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. προαισθόμενος οὖν τὸν διαφέροντα ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερελθόντ, εἴσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχησόμενος αὐτοῖς, ὠκειδίχετο. ἤδεις δὲ τῇ Δαρείου καταβάσῃ ὁ σαναβαλλίτης, δὴθεν ἔλεγε τῷ μαναασσῇ τὰς ὑποχίσεις τελεῖν, ὡς αὐ Δαρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπυστο γὰρ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὑπὸ δὲ ἵππους

D τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας ὀλίγῳ τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' οὐχ ὡς προσεδόκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς στρατιᾶς ὑπαλίσας, λαφθέντων αἰχμαλώτων αὐτῷ τῆς μητρὸς καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δὲ εἰς συρίαν ὑποδεχόμενος, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἠξίουτο ἀποστείλας γράμματα, πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμψειν, καὶ

E ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα Δαρείῳ πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τούτῳ διδόναι, τὴν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, οὐ γὰρ μετανοήσειν ὑπὲρ τούτοις. τὸ δ' ἀρχιερέως ὑπεκνουμένου τοῖς γεγραμμένοις ὡς ὅρκοις εἶναι δαρείῳ δεδωκόσι, μὴ βαστάζειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αὐτὸς Δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ καταβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἔφασκε καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν

F αἱρεῖσθαι. καταστησάμενος δὲ ταύτην, ἐπείγετο στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας δὲ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. καταστησάμενος δὲ τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούαρχον ὄνομα βαγωμήσην, ἐπολιόρκει. νομίσας δὲ καιρὸν ἐπιτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλίτης

G τῆς ἐπιβολῆς, Δαρείου μὴ ἀπόντος. ἔτι λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἔλεγεν αὐτὸν παραδώσειν τούτοις, εἰ διανοοῖτο αὐτὸν ἔχειν ἤδεως αὐτὶ Δαρείου τοῦ βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη πρὸς τῷ προκειμένῳ ὁ σαναβαλλίτης αὐτῷ λόγους προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μὲν ἔχοι μανασσῆν, τὴν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἀδελφόν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρέξειν τὴν ὁμοεθνῆ θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρον, εἰς δύο

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τ̃ ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν τὸ ἔθνος, μηδὲ συνεχὲς εἰ νεοτερίσαί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθὼς κ̀ πρότερον τοῖς ἀσυρίων ἄρξασιν ἐδόκει. συγχωρήσαντος ὁ ἀλέξανδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν, ᾠκοδόμησεν ὁ σαναβαλλέτης τ̀ ναόν, Ϲ ἱερεία τ̀ μανασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τ̃ θυγατρὸς γνησιωτάτοις τοῦτ' ἔσεσθαι μηνῶν ᾗ ἐπτὰ τῇ τύρου πολιορκίᾳ διελκυσθότων, καὶ δύο τῇ γάζῃ, ὁ μὲν σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δ̀ ἀλέξανδρος ἐξελὼν τὴν γάζαν, ὅτι τὴν τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνειν ἐσπουδάκει. ὁ δ̀ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς τοῦτο ἀκούσας, ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὀργιζομένῳ τε βασιλέως ὅτι τῇ πρότερον ἀπειθείᾳ, τὸ φυγάδας οὐκ ἱκεσίας τ̃ λαῷ, Ϲ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τ̃ θεῷ προσφέρων, ἐδόκει τὸν πρᾶσσοντα τὰ ἔθνους, κ̀ τῷ ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. κατακοιμηθεὶς ὁ μ̀ τὴν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ κ̀ ἐν τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, κ̀ στεφανοῦντας τὴν πόλιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν ὁ μ̀ τῶν ἱερέων ταῖς νομίμοις στολαῖς περιέσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πεῖσεσθαι δεινὸν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. διανασὰς ὁ ἐκ τ̃ ὕπνου, ἔχαιρέ τε μεγάλως αὐτὸς, κ̀ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μυήσας, Ϲ ποιήσας ὅσα κ̀ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ παρηγγέλη, τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος ὁ κὐτὸν, ἐ πόρρω τ̃ πόλεως ὄντα, προέσει μ̀ τ̀ ἱερέων καὶ τ̃ πολιτικοῦ πλήθους, ἱεροφορεῖσθαι καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποικίλως τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τε ὄνομα τ̃ μεγαφιεθμένου εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπὴν σημαίνει, τότε γὰρ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐκεῖθεν συνιδεῖν ἀφορᾶσθαι. τῶν δ̀ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὀπτᾶσθαι αὐτοῖς, τὴν τε πόλιν διαπάσειν, καὶ τὸν ἀρχιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ γὰρ ἀλέξανδρος ἔτι πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν ταῖς λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δ̀ ἱερεῖς φορεστῶτας ἐν ταῖς βυσσίναις αὐτῶν, τὸν δ̀ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ὅτι τῆς κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τ̃ θεοῦ ἐγεγράπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, κ̀ τ̀ ἀρχιερέα σεβοῦτος ἠσπάσατο. τῶν δ̀ ἰουδαίων πάντων ὁμοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῆς συρίας βασιλεῖς κ̀ οἱ λοιποὶ τ̃ τὸ ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τῶν βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δ̀ μόνου προσελθόντος αὐτῷ κ̀ πυθομένου, τί δήποτε προσκυνήσειεν ἅπαντων αὐτὸς προσκυνήσας τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα; ὁ δ̀ τὸν ἔφη προσεκυνηκέναι, τὸν δ̀ θεὸν ᾧ τὴν ἀρχιερωσύνην αὐτὸς τετίμηται. τὸν γὰρ καὶ κ̀ τοῖς ὕπνοις εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν δίῳ τῆς μακεδονίας τυγχάνων, καὶ θεὸς ἐμαυτὸν διασκευαζομένῳ μοι πῶς αὐ κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατίας, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν ἀρχήν. ἅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τὸν δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κ̀ τοῖς ὕπνοις ὀφθείσης ὄψεώς τε καὶ προκελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος, διαρρήδην νικήσειν, καὶ τῶν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ παῖδ' ὅσα κατὰ νοῦν ἔσι μοι προχωρήσειν.

A si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus facessant, quemadmodum soliti sunt Assyriis imperantibus. quod vbi impetratum est omni ope adnitens templum ædificauit, & Manassem eius sacerdotem constituit, amplissimum hunc honorem filiæ suæ posteris relicturum se existimans. Septem autem mensibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus absumptis, Sanaballetes fato functus est: Alexãder verò expugnata Gaza Hierosolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex postquam hoc audiuit, solicitus hærebat inops consilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexisset imperata eius facere. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificiũ nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam, ipse verò cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Expergrectus autem è somno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in somnis præmonitus fuerat, regis aduentum præstolabatur: & cùm renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotib° & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vsque ad locum qui dicitur Sapha, quę vox speculam significat, quòd ibi & vrbs & templũ in prospectu sit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi sperarent sibi licere quicquid iratus rex posset permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquisitum supplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmẽ in amictu byssino, pontificémque in stola hyacinthina auro distincta; tiaram in capite gestãtem cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomine: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantib°, & in orbem cingentibus, Syrię reges & reliqui obstupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc se adorasse respondit, sed Deo, cuius pontifex esset, honorem eũ exhibuisse. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cùm adhuc essem in Dio Macedonię, qui me deliberantem quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoscens hunc & visionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ comporem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem, deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorũ immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, ſineret vti inſtitutis proprijs, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima ſita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatiſque ab Alexandro omnibus, Sicimitę eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nãne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis; iterum quæſiuit an Iudęi eſſent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id conceſſi, reuerſus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, calũniã ſe paſsũ dictitãs. Eodẽ verò tẽpore etiã Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τ παρμενίωνα, ἡ δεξιωσάμενος τὸν ἀρχιερέα, σὺν ἱερεῦσι πολλοῖς τοῦτον, εἰς τ πόλιν πορεύ-
νε). ἡ ἀνελθὼν ὅπι τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ κ τὴν τῶ
ἱερέως ὑφήγησιν. αὐτ ὴ τ ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε.
δειχθείσης ὴ αὐτῷ τ δανιήλου βίβλου, ἐν ᾗ τινα πρὸ ἐλ-
λείων καταλύσειν τ περσῶν ἀρχὴν ἐδήλου, νομίσας αὐ-
τὸς εἶ) ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡσθεὶς ἀπέλυσε τὸ πλῆ
θος. τῇ ὴ ὑστεραίᾳ προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς
B αἰτῆσαι δωρεὰς αἷς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τῶ δ' ἀρχιερέως
αἰτησαμένου, χρῆσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕ-
δομον ἔτος ἀνεισφορεσν εἶ), συνεχώρησε πάντα. πορ-
καλεσάντων δ' αὐτῶν ἵνα ἡ τοὺς ἐν βαβυλῶνι & μη-
δίᾳ ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ὑπὸ ἐξ ἦν νόμοις χρῆσασθαι, ἀσ-
μένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἀξιοῦσιν. εἰπόντος δ' αὐτῷ
πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ βούλον) στρατεύειν τοῖς
πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες ἡ κ' ταῦτα ζῶντες, ἕτοί-
μους ἔχειν ἐπάγεσθαι, πολλοὶ τ σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγά-
C πησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπι τὰς ἐχομένας
πόλεις. πάντων δ' αὐτ πρὸς οἷς ἀφίκετο φιλοφρόνως
ἀπεδεχομένων, σαμάρεῖ) μηδ' ὁτιοῦν τότε τ σίκιμα ἔ-
χοντες, κειμένου πρὸς τῷ γαριζὶν ὄρει, ἡ κατῳκημέ-
νου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶ ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅτι τὸν
ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὕπτιο λαμπρῶς ἐτίμησεν, ἔγνω-
σαν αὐτοῖς ἰουδαίοι ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμάρεῖς τοῖ-
τοι τ φύσιν, ὡς ἤδηπτε ἡ πρότερον διεδηλώκαμεν. ὅ
μὲν τ συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνοῦν) συγγενεῖς
ἔχειν, ὁμολογουμένους τότε τὴν ἀλήθειαν ὅταν δέ τι φῶσ
αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐν τύχῃ, ἐξαίφνης ὑπεπιδῶσι
αὐτῷ τῇ κοινωνίᾳ, προσφέρειν αὐτοῖς λέγοντες, ἡ ὅτι
τῷ ἰωσήπου γνησιολογουμένους αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφραίμου
ἡ μανασσῆ μὴ λαμπρύνεσθαι οὐδ' ὁ πολλοῦ διεπύ-
μενοι φῶσ αὐτ προθυμίαν, ἀπήντησαν τῷ βασιλεῖ,
μακρῶ δῆν ἐγγὺς τῆ ἱεροσολύμων. ἐπαινέσαντος ὴ αὐ-
E τοὺς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖ) προσῆλθον αὐτῷ πρὸς παρ-
καλοῦντες ἡ ὃς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτ στρατιώτας
ἀπέστειλε. ἡ παρεκάλουν πορευθέντα πρὸς τὴν πό-
λιν αὐτῶν, τιμῆσαι ἡ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις
μὲν οὐδὲν ὑποσχόμενος ἦλθεν ὑπέσχετο πρὸς αὐτούς. ἀ-
ξιούντων δ' ἀφεῖναι τ φόρον αὐτοῖς τῶ ἑβδομαδικοῦ
ἔτους. ὃ ὴ γὰ αὐτοὺς σπείρειν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες ταῦτα
πορκαλοῦσιν ἐπυνθάνετο. τῶν δ' εἰπόντων, ἑβραῖοι μὲν
F εἶ), χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὖ-
τοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τῶν δ' οὐκ εἶ)
φαμένων, ἀλλ' ἔγωγε ἔφην ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑπο-
στρέψας μὲν οὖν & διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον,
ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις οὐκ ἀπε-
τάξατο. τοὺς ὴ τῶ σαναβαλλέτου στρατιώτας ἐκέλευ-
σεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰ αὐτοῖς δώσειν
κλήρους γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ
G θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. πλη-
θυσάντων ὴ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς δύο διάδο-
χους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπι τῶ γαριζὶν ὄρους ἱερὸν ἔμεινε.

εἰ δ' τις αἰτίαν ἔχει πορὸς τοὺς ἱεροσολυμίτας κοποφαγίας, ἡ τῆς ἐν τοῖς σαββασι πορανομίας, ἡ τινος ἄλλου
τοιούτου ἁμαρτήματος, πορὸς τοὺς σικιμίτας ἔφευγε λέγων ἀδίκως ἐσκευλῆσθαι. τετελευτήκει ὴ κατ' ἐκεῖνον
τὸν καιρὸν & ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, & τῶν ἀρχιερατικῶν ἀνίας ὁ παῖς αὐτῷ παρειλήφει. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς ἱε-
ροσολυμίτας, ἐν τούτοις ἐτύγχανεν ὄντα.

TAΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ Ϛ ἀπάτῃ ϖδξλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τλὼ ἰουδαίαν, πολλοὺς ὀξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκησεν. Κεφ. α.

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλλησαλὼ γλῶσσαν μετέβαλε, καὶ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἱλασάμενος τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῷ χαριζόμενος, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, Ϛ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῷ κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ.

Ἐκ τῆς γλυκερᾶς ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ παθόντος ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον, τὸν ὄνιφανῆ. Κεφ. δ.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε.

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπικαλέσαντο, αὐτίοχον τὸν ὄνιφανῆ. Κεφ. ϛ.

Οτι στρατευσάμενος αὐτίοχος ὅτι ἱεροσόλυμα, τλὼ τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸ ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ.

Ως αὐτίοχον κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς αὐτίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η.

Ματθίου τελευτὴ, γηραιοῦ μὲν ὄντος ἤδη, ϖδξαδόντος δὲ τλὼ τῶν πραγμάτων. Φροντιστὰς τοὺς παισίν. Κεφ. θ.

Ως αὐτιόχου στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τλὼ ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ὑπ' ἰούδου αἰσθοὺς ἀπέθανεν. Κεφ. ι.

Η σίλωνος καὶ γοργίου στρατηγία ὅτι τὴν ἰουδαίαν καὶ ὕτλα, Ϛ ἀφθοδὰ τοῦ στρατοῦ. Κεφ. ια.

Οτι στρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὅτι ἀμμανίτας, καὶ τὴν γαλαδίτην, ὁ δὲ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὅτι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, ἐπεξέτησαν αὐτῷ. Κεφ. ιβ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὄνιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ.

Ως ἀντίοχος ὁ ὄνικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὅτι ἰουδαίους μὲν λυσίᾳ, καὶ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ.

Οτι πολλῶν χρόνων τὴν πολιορκίαν ξιδομένην, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, διαρρήδην ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε.

Ως βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς, ὄνιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀσεβακτος ἀνέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις.

Ως νικάνωρ μὲν τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο συὺ τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ.

Οτι πάλιν ὅτι τλὼ ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη.

Ως ἰούδας ἀναιρεῖται μαχόμενος. Κεφ. ιθ.

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum transduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudea discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & conſtitutis vt iam dictũ eſt Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Macedoniam Caſſander, Ptolemæus Lagi Ægyptũ. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante lõgo bello, & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorũ certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorũ graria, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diẽ in ocio & quiete agentib⁹, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eã & incleméter tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionẽ nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiſerimus. Sic. n. ſcribit: Eſt gẽs quę Iudęorũ dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hieroſolyma. hãc paſſi ſunt in Ptolemęi poteſtatẽ peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemęus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorũ vicinia, Samariáque & Garizin móre in Ægyptũ traductos iuſſit ſedes ibi figere: & cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè iuriſiurãdi fidẽ ſeruare cõpertum haberet ex reſponſo quod Alexãdri

Κεφάλαιον α'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σαββάτου λαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατήγαγεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον τῆς ἰουδαίας τὸ θεοσεβὲς πολίτευμα καταστάντα ζόφον, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τῆς ἀσίας ὅλης ἐκράτει, σέλευκος δὲ βαβυλῶνος καὶ τῶν ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος δὲ τὸν ἑλλήσποντον διέπει, τελευτᾷ δὲ μακεδονίαν ἔσχε κάσσανδρος, πτολεμαῖος δὲ ὁ λάγου τὴν αἴγυπτον εἰλήφει. στασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πόλεμοι τε συνεχεῖς καὶ μάχαι συνέβαινον γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὀπτᾶλλειν τῆς οἰκητόρων, ὡς ἔτι καὶ τὴν συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε προσαγορευόμενον, τὰ ἴσα παθεῖν αὐτῇ τῇ ὁπλίσει. κατέσχε δὲ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτου εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μὴτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, οὐδὲ γὰρ ὑπενόουν πολέμιον, καὶ ὅλως τὸ αὐτόπολον καὶ τελείως ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τυγχανόντων, ὅπλων ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς λόγοις τούτῳ, καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν δραδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δὴ αὐτὸν ὑποβαλοῦσι τὴν ἀλήθειαν, λέγων ὅτι. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπῆρξεν ὑπὸ πτολεμαίῳ ληφθέντες, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἄκαιρον δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ζυγὸν διατὸ τὴν. ἀγαθαρχίδης μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπὸ τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῆς περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῆς γαριζείν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. εἰνωκὼς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς ἱερο-

σολύμων, περὶ τε τὸν ὅρκων φυλακὴν καὶ τὰς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκρίναντο ἀλιξάνδρῳ,

προσ-

πρεσβυσαμένῳ πρὸς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δωρεὰν τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ πολίτας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὰ πεπιστευμένα τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. καὶ ὀλίγοι μὲν οὐδὲ τῶν ἄλλων ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν αἴγυπτον παρεγένοντο, τῆς τε ἀρίστης τοῦ τόπου αὐτοὺς, καὶ τῆς τοῦ πτολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. πάντες μὲν γὰρ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὴν πάτριον αἰρεσιν τῶν ἐθῶν διασώζειν προῃροῦντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τῷ μὲν ἱεροσολυμιτῷ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τῷ δὲ σαμαρειτῷ εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος καλοῦντων.

A legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemæi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, instituta patria peruicaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sacrosanctum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Κεφάλαιον β'.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκεν τῷ θεῷ.

Cap. II.

Ptolemeus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ΕΠεστη τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου φιλαδελφος ὁ φιλάδελφος καὶ καταλαβὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τὸν τε νόμον ἡρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμιτῷ ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας ὡσεὶ ἑκατὸν μυριάδας, ὧν αἰτίας τοιαύτας. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν ἐπὶ πάντα τὰκ τῆς οἰκουμένης συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συμπυνθάνεσθαι, εἴπερ μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἤδη τῇ ἑαυτοῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα μὲν ἐπὶ τὴν τῶν βιβλίων ἦγε φιλοκαλίαν, συμπυνθάνετο. ἐρωτώμενός τε αὐτὸν περὶ τῆς πολιτείας, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχοι συνειλεγμένας βιβλίων, τῷ μὲν ὑπάρχοντι ἔφη εἰκοσι, ὀλίγου δὲ χρόνου, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμαθηκέναι δ' ἔλεγεν αὐτὸς πολλὰ ἔφη καὶ ἐπὶ τοῖς ἰουδαίοις τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλείου βιβλιοθήκης, ἃ τοῖς ἐκείνων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγον παρίξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενα γλῶσσαν. δοκεῖ μὲν γὰρ ἔφη τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τὴν φωνὴν οὐσίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιόστομον δ' αὐτὴν ἔφη συμβέβηκεν. οὐδὲν οὖν ἔλεγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλέσθαι, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας δοθείσης, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον εἰς τὸ πλῆθος αὐτῶν τῶν βιβλίων ἐπισπεύδειν, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γενέσθαι. ἀρισταῖος δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τοῦ βασιλέως, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μαθητείαν, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἦγεν παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἐν τῷ βασιλείᾳ ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι ἔφη τὸν δειπνίσαντος τῆς δεήσεως, παρόντος τοῦ δημητρίου τοῖς ἄρχουσι τῆς σωματοφυλάκων, συστάσεως τοῦ παραυτίκα καὶ ἀνδρία, συναγωνίσασθαι δεῖ ἂν ἐπιχειρήσειν μέλλει τοῦ βασιλέως παρακαλεῖν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὸν τῶν προφημένων γνώμιον ὁ ἀρισταῖος, προσελθὼν τοῦ βασιλέως λόγους πρὸς αὐτὸν τοιούτους ἐποιήσατο. ὦ χρὴ ἀπαυθαδιάζεσθαι ἡμᾶς ὦ βασιλεῦ δεδορᾶ, ἀλλὰ τὰ δίκαια ἀπαιτεῖν. τοὺς δὲ τῶν ἰουδαίων νόμους ἃ μεταγράφαμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμμένοντας διηγησάμενος εἰς τὸ σὸν κεχαρισμέ-

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quàm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas continerent, dignos cognitu & bibliotheca regia: esseque scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui veline eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicãdi, primũ cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarẽtino & Andrea cõsiliũ hoc cõmunicat, multũ obtestatus vt preces suas apud regẽ quãtũ possũt adiutẽt: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic eũ allocutus est: Quia nõ decet nos rex verũ dissimulare, sed ingenuè proloqui: cũ hoc agam, vt Iudæorũ leges non transcribantur tãtũ, verũetiã vertantur, quónam honesto prætextu id facere possimus,

dum tam multi huius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tuâ bonitate ac magnificentia. liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor nosci-
tur, quantum mihi sanè de ea re inquirèti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has precesofferre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruánc igitur tibi Aristæ videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristei petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hęc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustriot fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuẽditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cętero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem ęquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitię respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudęos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existi-

A τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο ποιήσαιμεν ἄν, πολλὰ δὴ ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλεύοντων; οὓς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρηστότητι πῶς οὐκ ἀπολύσων τῆς παλαιπωρείας, τῷ βασιλείαν σου διέπειν τοῖς θεμένοις τοὺς νόμους αὐτοῖς θεῖς, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνεστάμενον θεὸν, καὶ οὗτοι καὶ ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῆν καλοῦντες αὐτὸν ἐπίμοιρον, ἀπὸ τοῦ σύμπαντα ἐμφύειν τὸ ζῆν τῷ ἐπιλαμπειν αὐτὰ νοήσαντες. εἴθην εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τῷ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τῷ πατρίδα, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ βίον ἀπολαβόσιν. ἴδοι μὲν τοίνυν ὦ βασιλεῦ, ὡς οὔτε ὀφθῆναι ποθεσκεν αὐτοῖς, οὔτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν τυγχάνει· ἀλλὰ καὶ αὐτῷ ἄξιος· πάντων γὰρ αὐθεφόπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ χαίρειν αὐτὸν ἡδόμενον τοῖς δικαίοις, ὅτι τοῦτο καὶ σὺ φιλοκαλεῖς. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίστου, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρᾷ καὶ χαριεστάτῃ τῇ προσώπῳ, πόσας εἶπεν ὑπολαμβάνεις τῷ ἀπολυθησομένων εἶναι μυριάδας; ὑποτυχόντος δ' ἀνδρὸς, παρεισπίπτει γὰρ, καὶ φήσαντος ὀλίγου πλείονας εἶναι τῷ ἑπτὰ μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίστης δωρεὰν αἰτεῖς, σωσίβιε ὦ καὶ τῷ παρόντων φρονίμων ὡς ἄξιον αὐτὸν θεῖ τοῦ αὐτοῦ μεγαλοψυχίας τῷ παρεχηκότι τὴν βασιλείαν θεῷ χαριστήριον ποιήσασθαι. ἀχθεὶς ὑπ' αὐτῷ, συνέλυσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ἐφ' ἑκάστου τῷ παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξίου, προθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῆ ἔχοντα, καὶ τὴν αἵρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ πρὸ τούτης τὴν τοῦ θεοῦ βούλησιν. καθ' ἣν οὐ μόνον τοὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀχθέντας αὐτῷ καὶ τῆς ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, εἴ τινες αὖθις ἐπεισήχθησαν, πλειόνων ἢ τετρακοσίων ταλάντων τῆς ἀπολυτρώσεως ἠξιῶσθαι φαμένων ταῦτα τε συνεχώρει καὶ τὸ ἀντίγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τῆς τοῦ βασιλέως μεγαλοφροσύνης ἔγνω δίκαιον φυλάξαι, ἵνα ᾖ τοιοῦτο. ὅσοι μὲν συστρατευσαμένων ἡμῖν τοῦ πατρὶ, τῷ τε συρίαν καὶ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, ἤλασαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπημπόλησαν, τοῖς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νῦν εἰσήχθησαν τούτοις ἀπολυέτωσαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὧν ἑκάστου σώματος λαμβάνοντες δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καὶ τὴν ὀψωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοῖς καὶ τῷ τοῦ πατρὸς προαίρεσιν καὶ τὸ δίον αἰχμαλωτίδαι. τὴν χώραν αὐτῷ δὲ τῷ στρατιωτικῷ αὐθάδειαν κεκακῶσθαι. καὶ δὲ τὴν εἰς αἰγυπτον αὐτῷ μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γεγονέναι. τὸ δίκαιον οὖν σκοπῶν καὶ τοῖς καταδυναστευομένοις ἀπὸ τὸ φρονοῦν ἐλεεῖν, ἀπολύειν καλῶ τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους ἀργύριον τοῖς κεκτημένοις. καὶ μηδένα φεῖσθαι τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξετέμφθησαν ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, φανὰς τοῖς ὑπ' αὐτῶν ὑπάρχοντας, ἀπαδηλοῦντας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν.

προσα-

προστάττειν ἢ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βελόμενος, ἀφαιρεῖσθαι τὰς οὐσίας εἰς τὴν βασιλικὴν κτῆσιν ἀζημίους βέλομαι. τούτου ἢ τῆ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἔχοντος, μήτε ἢ λείποντος τῆ πρὸ τοῦ προτέρου ἢ τῆ αὐθις εἰσηγμένων ἰουδαίων μὴ δι:στάλθαι, προσέταξεν αὐτοὺς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ πρὸς τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τὴν τῷ φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἐπέλυσε τοῖς ὑπηρέταις τῆ ταγμάτων ὑπομείσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ξαπέζιταις. ἡμιωμένων ἢ τούτου, ταχέως ἐν ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἰλήφει τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ἢ ἦσαν ξ καὶ ὑ τῆ λύτραν ἐγένοντο. καὶ ἐπὶ τῆ νηπίων εἰσέφερον οἱ διατάται τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τῷ βασιλέως καὶ ἦσαν τούτων δόσιν καλύσασθος ἐν τῆ προσγράψαι ἦσαν ἑκάστου στόματος λαμβάνῃ τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ἢ ταῦτ' ἐγένετο κ' τὴν τῷ βασιλέως βούλησιν μεγαλοφρόνως, ἐπέλυσε τὸν δημήσιον ἐπιδοῦναι κ' τὸ πρὸς τ' τῆ ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀναγραφῆς δόγμα. ἐπὶ γὰ εἶπε τοῖς βασιλεῦσιν ὠνομάσατο, πάντα ἢ μ' πολλῆς βιβλιοθήκης ἐπεμέλητο, διὸ ἐστὶ τὸ τ' εἰσδόσεως ἀντίγραφον ἐστὶ τὸ τῆ ὑπισχνουμένων κατατέτακται, κ' τὸ πλῆθος τῆ ἀποσταλμένων ἀναθημάτων, κ' τὸ ἐφ' ἑκάστου κατασκευασθὲν, ὡς ἀκριβέστατα εἰδῆ τὴν τῆ τειχίου τοῖς ὄρεσι μεγαλουργίαν, κ' ὅλως τὴν τῆ κατασκευασμάτων ὄγκον, τὸν ἐκείνου δημιουργὸν εἰδῆ διάθεσις γνώσεσθαι, τ' μὲν τάχα εἰς δόσεως τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ ἐδὲ δημοσίῳ. προσέταξάτος σου ὦ βασιλεῦ, περί τε τῆ ἐπὶ λειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγραμμάτων ὅπως συναχθῆ, κ' ὡσὶ τῶν ἐξηπατημένων ὅπως τ' λύσης βιβλιοθήκης τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος ὡσὶ ταῦτα ἀπαιτῆ, δηλαδή σοι τὰ τ' ἰουδαίων νομοθεσίαν βιβλία λείπειν ἡμῖν σὺ ἑτέρως. χαρακτῆρσι γὰ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα κ' φωνῆ τῆ ἐθνικῆ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ' αὐτὰ, κ' ἀμελέστερον ἢ ἔχ' σεσημάνθαι, ἐπὶ τὸ βασιλικῆς ἔπω τετυχηκέναι φροντίσεως. ἔστι ἢ ἀναγκαῖον εἰδῆ κ' ταῦτα ὡδὶ σοὶ, διπλεγωμένα. φιλοσοφώτερον γὰ κ' ἀκέραιον τὴν νομοθεσίαν εἰδῆ συμβέβηκεν ὡς ἂν ἔστιν θεοῦ. διὸ ἐστὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, κ' συγγραφεῖς τῶν ἱστοριῶν, ἐκ ἐμπεδίων φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, μὲ δὲ τῶν κατ' αὐτὴν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἀγνῶς ἔχοις, ἐστὶ μὴ δίον αὐτὴν βεβήλοις σώμασι ἁψασθαι. ἐὰν οὖν σοι δόκῃ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως δοκιμάσῃ τῶν πρεσβυτέρων ἐξ ἑφ' ἑκάστης φυλῆς, ἵνα ἐμπειροτάτους τῶν νόμων, ἀφ' ὧν τὸ τῶν βιβλίων σαφὲς ἐστὶ σύμφωνον εὐμαθόντες, κ' τὸ κ' τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῶν πραγμάτων, ἀξίως ταῦτα τ' σῆς προαιρέσεως συναγάγωμεν. τοιαύτης ἦν τ' εἰς δόσεως ὑμνημένης, ὁ βασιλεὺς ἐπέλυσεν ἑλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῶν ἰουδαίων γράφειν ἁπὶ τούτων, ἅμα καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν δουλευόντων παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς ταῦτα δὲ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔπεμψε χρυσοῦ μὲν ὁλκῆς τάλαντα ν'. λίθων δὲ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοῖς φύλαξι τῶν κιβωτῶν, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τὴν ἐπιλογὴν τοῖς τεχνίταις αὐτῶν οὗ παρ' ἂν ἐθελήσωσιν εἴδοις ἐπιτρέπειν. διετάξατο δὲ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. δηλώσομαι δὲ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῶν,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quę fisco noſtro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamẽ diſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribẽdis Iudęorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit tale, Regi magno Demetrio. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatęus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudęorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionẽ iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copioſam multitudinem: iuſſitque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm expoſuero exemplar epiſtolę ſcriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc ſacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia pontifice defuncto filius ei Simon ſucceſſit, luſtus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues ſúma potiretur beneuolentia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, pontificatũ aſſũpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemęus Eleazaro pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendiis conductorũ aliis etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquam principatũ adeptus ſum, cùm in cæteros benignitate ſum vſus, tũ maximè in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum ſupra cẽtum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo preciis eorum poſſeſſoribus. ex his per ętatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudęis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam linguã vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi chariſſimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificẽtiſſimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemęo S. Si vales cum regina Arſinoe communibúſque liberis, noſtrę quoque res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis gauiſi ſumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocataque concione eas legimus, teſtes pietatis qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſteus amici tui chariſſimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos etiã ſi quid præter ingenium noſtrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues noſtros collatis non debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te ſororéque tua & liberis & amicis hoſtias obtulimus, & popul' vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu, vtque hæc legis verſio tam felix tibi ſit quàm cupis maximè.

A μὴ τὸ φερεπόθεν τὸ αὐτόγραφον ἡ ὕπατος τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτην λαβόντι τὴν τιμὴν ἐξ ἀρτίας διαύτης. τελευτήσαντος οὖν τοῦ ἀρχιερέως, ὁ παῖς αὐτοῦ σίμων γίνεται δίκαιος ὁ καὶ δίκαιος ἐπικληθείς, ἀφ' οὗ τὸ φερὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ φερὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ὑποθανόντος δὲ τούτου, καὶ τὴν

B ἀρχὴν λαβόντος τὸν κληθέντα ὀνίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, ὡς ἐπὶ τὸν λόγον πεύσῃ, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ χαίρει πτολεμαῖος τὸν τοῦ πατρὸς τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ περσῶν ὁ τε ἐμὸς πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοὺς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὑπερμείζοσι μισθοφορίαις, τοῖς δὲ ἡγουμένοις ἐν αἰχμῇ τῶν αὐτῶν, τοὺς φρουρίοις καὶ τῶν τόπων

C φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς αἰχμητίοις ὦσι φοβεροί. τῶν δ' ἀρχὴν ἐγὼ ἐβουλήθην πᾶσι μὲν φιλανθρώποις χρησάμενος, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων δουλεύοντων, ἀπέλυσα τοῖς δεσπόταις αὐτῶν ἐκ τῶν ἐμῶν λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἀκμάζοντας τοῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων ἡμῶν καὶ τῆς ἐμῆς αὐλῆς πιστῶν ἐν δυναμέσιν, ταύτης ἠξίωσα νομίζων ἐκ τῶν θεῶν τῆς ὑπ' ἐμοῦ φρονοίας αἰσθήσεσθαι. καὶ μείζονα αἰσθήσεται. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις

D χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἕλλησι μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ καλῶς οὖν ποιήσῃς ὑπολεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑφ' ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ δίκαν τὸν χρόνον ἐμπείρους ἔχουσι τῶν νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὑπερτελεσθέντων, μεγίστην

E δόξαν ἡμῖν περιγράψασθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι πρὸς τούτων ἀγαλλιωμένους ἀνδρῶν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους· οἷς ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπέσταλκα, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δὲ ἡμῖν ὑπιστέλλειν, ὅτι ἂν αὐτὸ ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. τοῦ οὖν ὑπιστολῆς ὁ βασιλέως κομισθείσης πρὸς ἐλεάζαρον, ἀπεγράφησαν πρὸς αὐτὸν ὡς ἐκεῖνος μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐρρωμένων σοῦ τε καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τῶν δὲ ὑπιστολῶν λαβόντες, μεγάλως ἠσθημεν ὅτι τῇ προαιρέσει σου. καὶ συναθροίσαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτοῖς, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ὧν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς

G λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ ζάπιζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τοὺς θυσίαν καὶ εἰς ὑπισταλὴν ὧν ἂν δέῃ τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ὑπόμνησιν ἀνδρείας καὶ ἀριστείας οἱ τιμιώτατοι σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδεία διαφέροντες, ἐπ' ὀρθῇ ἀξίοι. ἴδοι δὲ ἡμῖν τὰ σοὶ συμφέροντα καὶ ἡ τὰ κατὰ φύσιν, ἐπομνύντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας καταπεπόμφαμεν. δίδυς οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίαν, καὶ τὸ πλῆθος ἐποίησατο εὐχὰς ἀποδοθῆναί σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τὸν τε τοῦ νόμου μεταγραφὴν, ὅτι συμφέροντα πρὸς σὲ λαβεῖν ὃ προῄρηται τέλος

ὑπολή-

δπλέξαμεν ἡ κ᾽ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης, οὓς πεπουφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἡ τῆς σῆς εὐσεβείας κ᾽ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μὴ ἀσφαλείας τυχεῖν νομιζόντων. ἐῤῥωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀπέγραψεν. ἐμοὶ δ᾽ οὐκ ἀναγκαῖον ἔδοξεν εἶ τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. ἐπὶ δὲ ταῦτα ὑπομνηματισμένα ἐν τῇ ἀποστολῇ. τὸν μὲν τοίνυν τῶν ἀναθημάτων πολυτέλειαν κ᾽ κατασκευὴν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἀεὶ πρόδηλον ἡγησάμενος ἐλθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἡ τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον δὲ τὸν εἰς ταῦτα δαπανῶν χορηγὸν ὁ βασιλεύς, καὶ παρὸν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κ᾽ τὰ ἔργα ὑπερβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥᾳθύμως εἶχε γένεσθαι τῶν κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόντε, τὸν πολυτέλειαν ἐπιζητοῦμεν. τῆς μὲν ἰσορείας ἴσως οὐκ ἀπαιτούσης τὸν ἀπαγγελίαν, τὸ ἡ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, αὐτὰς συνῆσθαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὑπολαμβάνων. ἄμεινον ἡ τὰ ἀεὶ τῆς ἁπλότητος ἐνθυμούμενος εἶχε μᾶλλον ἐν δὲ ἐννοίᾳ ὁ βασιλεὺς, ὑπερμηκύνεσθαι τοῖς μέρεσι ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. ἀσφαλὲς ἡ μαθεῖν τὸ μέγεθος τῆς ἀναπειμένης ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις τραπέζης, πόσον τί ὄζει, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν ἡ καὶ τὴν οὖσαν ἡλίκη τῆς ἰδέᾳ, καὶ ὅπ αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φήσας κ᾽ πεπαπλασίονα τῆς ὑπαρχούσης τῇ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἡ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστος δόξῃ τὴν ὑπερβολὴν τῶ μεγέθους γένηται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀπαναλῶσαι μόνον εἰς θεὰν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ἄχρηστα. καὶ δόξῃ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν πρώτην τράπεζαν, ἀλλ᾽ οὐ δόξῃ ἀπάνιν χρυσοῦ, τῷ μεγέθει μὲν ὑπερέχουσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἡ πανουλίᾳ κ᾽ τῷ κάλλει τῆς ὕλης ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἡ ὢν καταδεῖν πρεσμάτων παντοδαπῶν φύσιν, καὶ λαβεῖν ὀπίνοιαν ἔργων καινῶν ἐκ ὑποδοχῶν, κ᾽ ὅσα ἐν ἄγραφα τὴν ὕρεσιν αὐτὸς παρέχων δόξῃ τὴν συνέσιν, κ᾽ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, συμβουλεύσας ταῦτα κατασκευάζεσθαι. κ᾽ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὸν ἀκρίβειαν αὐτῷ διαβλέποντας ὁμοίως ἐπιτελεῖν. ὑποστησάμενοι δίνειν πτίσασθαι τῷ τραπέζαν, δύο μὲν κ᾽ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἡ τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος ἑνὸς κ᾽ ἡμίσους, σὺν χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τῶν ἔργων ποιούμενοι, τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαιστιαίαν εἰργάσαντο. τὰ ἡ κυμάτια στρεπτὰ, τὴν ἀναλυφὴν ἔχοντα χοινικοειδῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐν τῷ ἕδρᾳ μεσῶν μεμιμημένην. ζητούντων ἡ ὄντων αὐτῷ, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς ἐκτυπώσεως εἶχε δόξασιν, ὡς τραφομένων αὖ, μίαν κ᾽ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμβεβηκέναι. τῆς ἡ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν ἐλεῖ κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δὲ ἔξωθεν πεπλασμένον, ἐπὶ μᾶλλον τῇ κάλλει τῆς ἐργασίας ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπὸ ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τοῖς μὲν ὑποκλεῖ ἀμφοτέρων τὴν μεσῶν ὀξεῖαν συμβαίνει γένεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τελείαν οὐσῶν ὡς προειρήκαμεν πρὸς τὸν μετάγνωσιν τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδέκεντο δὲ ταῖς χοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς πρὸς ἄλληλοι, πεύκας χρυσᾶς δι᾽ ἑπτημάτων κατειλημμένοι. τὰ δὲ ἐκ πλαγίου τῆς στεφάνης κ᾽ ὑπὸ ὄψιν ἀνατείνοντα, ὡσὰν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θέσι κατανεκόσμηται, ῥάβδοις τοῖς ἀναλυφοῖς ἐοικότων πυκναῖς, αἱ πρὸς τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἰλοῦντο. ὑπὸ δὲ τοῖς ὠδὶ δι᾽ατύπωσιν, στέφανον πρεσήγαγον οἱ τεχνῖται,

A Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege mittimus. tuę autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã rurſùm remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſupervacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donatiorum tamen quæ ex Deo miſit ornatum &
B gnificentiam ſilentio prętierire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè
C maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia
D parem priori facere: quod non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietę ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſę modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum o-
E pus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulę per ſingulos angulos eędem erant figurationes vt conuerſę non alia, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricę verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hę totę eſſent conſpicuę. quin & cymę il-
F lę facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertę erant gemmæ precioſę paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſę. exterior autem loricę facies gẽmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarũ, quę per circuitũ meſę voluebãtur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis,& ſpicis emergentibus,& malis punicis interſertis:quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam mẽſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis vitebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia,etiam in lorica & cymarũ ordine:ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet.ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem,in eam pedes eius inſeruerunt,quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam,vt his inſiſtens quaqua verteretur,eandem ſpeciem oſtenderet.In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliiſque generibus quę vbique grata ſunt propter preciũ.Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rombo circa medium ſimiles,in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur.pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus,cùm germen alioquin rectũ videretur,baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine:erátque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo,hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus,in diſcreta verorum ſimilitudine.tanta enim erat artis ſubtilitas, vt perflante vento agitata, naturę non artis opus viderentur.conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione,ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa:quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Craterę autem aureæ fuerunt duę, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra romborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρπῶν φύσιν ἐντεταρδυμένον, ὡς ὁπωρίσκαθαί τε βότρυς, καὶ στάχυς ἀναφύναι, καὶ ῥοιᾶς ἐπανθεῖλεῖσθαι. τοῖς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῶν φερεκαρπούντων καρπῶν, ὡς ἑκάστῳ τὴν οἰκείαν τετυπῶσθαι χρόαν ἐξεργασμένους, συνεῖδησιν τῷ χρυσῷ φῶς ὅλιον τὴν ἔμπλεξαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν ἐξέθετο ποίησις, ἡ δὲ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τὸ τραπέζης, ὡς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τιὼ αὐτιὼ τῆς ποικιλείας τῷ ἔργων καὶ γλαφυρότητος θέαν κατασκευασμένῳ, ὡς καὶ τιὼ τῷ κυμάτων θέαν καὶ τιὼ τῆς στεφάνης, μηδὲ τῆς τραπέζης ἐφ' ἕτερον μέρος ἑτεροιοῦσθαι γένεσιν διάφορον. τιὼ δὲ αὐτιὼ ἄχει καὶ τῷ ποδῶν ὕψει τὸ ὑπερκείσεως διατετάσθαι. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τὸ τῆς τραπέζης πλάτος, εἰς ἕν τοὺς πόδας αὐτῆς ἀπέθεσαν. ἔπειτα περόναις καὶ κατακλείσεσιν αὐτοὺς ἐνίσφιγγον τῇ τραπέζῃ κατὰ τιὼ στεφάνιω, διὰ τιὼ θέαν τῆς κατεργασίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τὸ ἂν σῆμα τιὼ τραπέζαν μέρει, παρέχωσι τιὼ αὐτιὼ. ὅπερ δὲ τῆς τραπέζης, μαίανδρον ἐξέγλυφαν, λίθοις ἐμπρὸς κατὰ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀστράσι, ποικίλης ἰδίας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον παρεσταζόντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὄμμασι, τῷ τε ἄλλων ὕλων ὅσοι φύσει ποδηγοὶ ζηλωτοὶ πᾶσι διὰ τιὼ πολυτέλειαν τῆς φύσεως ὑπάρχουσι. μετὰ δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χορτοειδὲς ἐπῆπτο, ῥόμβῳ τιὼ κατὰ μέσον ἕλιξ ἑμφερὴς, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετόπητο, τῇ χρωιᾷ θατέρῳ τὴν ἰδίας χάριτος, ψυχαγωγίαν θαυμαστὴν παρέχοντα τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημέναι τὰς ἐκφύσεις, τῷ πετάλων ὑπὸ τιὼ τραπέζαν ἀναπλωμένων εἰς ὀρθὸν δὲ τὴν βλάστησιν ἄνθεσιν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὖ τῷ ὧν ἦν ἀνθεμικὸς λίθου παλαιστιαία πεποιημένη χεῖμα κρηπῖδος ἐκτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ἀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' οὗ τὸ πᾶν ἔλασμα τῷ ποδῶν ἐρήρεικτο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῷ ποδῶν ἕκαστον, κισσὸν αὐτοῖς καὶ κλῆμα τε ἀμπέλων συνὶ βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα θάλλοντα καὶ τὴν ἐπάνω αὐτῷ ἔκτασιν κινούμενα, φαντασίαν τῷ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῷ παρεῖχεν. ἐμαγούργησαν δὲ ὥστε τετύχθαι οἱονεὶ τὸ χρῆμα τὸ ὅλης κατασκευάσεως τραπέζης, τὸ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τὰ μερῶν ἴσως συνδεδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶ, καὶ μηδὲ ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἡμισυ δὲ πήχεως ἐκ ἐλάττων τῇ τραπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶ. τὸ μὲν οὖν ἀνάθημα τοῦτο κῦ πολλιὼ τῆς βασιλέως φιλοτιμίαν τοιοῦτο, τῇ τε πολυτελείᾳ τῆς ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τῆς καλλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κῦ τὰν τορείαν τῷ τεχνίτῳ συνεπιλήψει. ἀπορήσαντος εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τῆς θεραπευσιμύμης τῷ θεῷ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὲν ὕλῃ τύχῃ, καὶ τῇ κατεργάσᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ βλεπόμενον ἀπεργάσασθαι. τῷ δὲ κρατῆρε, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φωλιδωτὸν δὲ εἶχον ὑπὸ τῆς βάσεως μέχρι τοῦ ἀγκυλώσματος τὴν ἕλιξαν, λίθων τε ἀτείρους ποικίλας ἐνδεδυμένον. ἔπειτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξεῖργασο, κῦ συνέθησιν λίθων παντοίων τὴν ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀναγλυπτο. καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸ δακτύλιος ἑμφερὴς ἕως τῶ χείλους ἀνείλιξο. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἀνεπλήρουν τὸ κάλλος. φέρετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίοις καὶ βοτρύων χρονίαις εἰς κύκλον φερομέναις. τούτους μὲν ἦν χρυσέους κρατῆρας, δύο φορεῖντας ἑκάτε-

ρον ἀμφορέας τὸν κατεσκεύασαν τὸν τρόπον. οἱ δ' ἀργύ
ριοι τὴν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγίστερα γε-
γόνεισαν, ὡς ἑκατέρας ὁρᾶν τὰς τῶν προσφερομέ-
ων ὄψεις ὁρᾶσθαι. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βασι
λεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς ἦν. ἀλλὰ μὴν λίθῳ πο-
λυτελεῖ διείλητο, σμίλαξι καὶ σοῦ καὶ πετάλοις ἀμπέ-
λων ἐσκίαστο φιλοτέχνως ὑπεστορνωμένων. ταῦτα δ' ἐ-
γένετο μὲν καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν ἐργαζομένων θαυ-
μασίων ὄντων περὶ τὴν τέχνην, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆ
τοῦ βασιλέως ἀπουδῆς καὶ φιλοτιμίας διαφερόντως ἀπερ-
γάζετο. ἡ γὰρ χορηγίας τὸ ἄρθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις προστάγμασιν ἀπηρκὼς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ὅλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄγιον
δ' ἦν τοῦτο τῆς τοῦ τεχνίτου δημιουργίας. οἱ περὶ τὴν βασι-
λέα καὶ τὴν τούτου ἀπουδὴν ἀποβλέποντες, φιλοπονώ-
τερον τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμ-
φθέντα εἰς ἱεροσόλυμα, ὑπὸ Πτολεμαίου ἀναθήματα. ὁ
δ' ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος ἀσπασάμενος αὐτὰ, καὶ τιμήσας δώ-
ροις κομίσαντας, καὶ δῶρα δοὺς τοῦ βασιλέως κομίζειν, ἀπέλυσε
πρὸς τὸν βασιλέα. προσηγμένων δὲ εἰς τὴν ἀλεξάν-
δρειαν, ἀκούσας Πτολεμαῖος τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβ-
δομήκοντα τῆς πρεσβυτέρου ἐλπιδοτάτας, διδοὺς μετα-
πέμπει τὸν ἀνδρίαν καὶ τὸν ἀριστέα τοῖς πρίσβεις. οἱ δὲ
ἀρικόμενοι, τὰς τε θλίψεις ἃς ἐπόμιζον αὐτῷ πρὸ
τῆς ἀρχιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φράζειν ὑπὸ λόγων ἐπύ-
θετο, ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀπιδὼν δ' ἐντυχεῖν τοῖς ὑπὸ τῶν
ἱεροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅλη τὴν ἐρμηνείαν τῶν
νόμων, τοὺς μὲν ἄλλους ὧς χρειῶν ἕνεκα παρεῖναι συνέ-
βαινεν, ἐπέλαβεν ἀπολύσας, πρόσδοξον τοῦτο ποιῶν καὶ
πρὸ τοῦ ἔθος. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοιούτων αἰτιῶν ἀχθέντες,
ὅλα πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆσαν, οἱ δὲ προσδιόν-
τες, ὅλα μείους. τότε δέπνου ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς πεμ-
φθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσέμενεν. ὡς δ' ἀπῆλθον μεθ'
ἡμέραν οἱ ἡγεμόνες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσας ὁ ἀρ-
χιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῷ διφθέρᾳ, ἀφ' ἧς ἐγγεγραμμέ-
νας εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτησεν
αὐτοὺς περὶ τῆς βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τῆς σφρα-
γῖδος ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τῆς
ἰσχύτητος τοὺς ὑμένας, καὶ τὴν συμβολῆς τὸ ἀπεπήγωσον, ἔτι
τε δὲ ἥρμοσε, καὶ τοῦτο ποιήσας χάριν πλείονι, χάριν εἰ-
πὼν ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῶν πέμψαντι,
πρὸ ἁπάντων τῶν θεῶν, ἃ τοὺς νόμους ἔδωκεν. συμβιβάσας δ' ὑφ' ἑαυτῷ τῆς πρεσβυτέρου καὶ τῆς συμ-
παρόντων γένεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ἐπιβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπόμενος, φύσει τὴν μεγάλης χαρᾶς
παρούσης καὶ τὰ τῆς λυπηρῶν σύμβολα. καλύσας δὲ
τὰ βιβλία δοῦναι τοῖς ὅπη τῆς τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας
ἠσπάσατο. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον περὶ ὧν αὐτοὺς
μετεπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα καὶ περὶ ἑ
τέρων. τὴν μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ἐπιφανῆ ποιῆσαι, καὶ κατ' ἔτος ἄγειν εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δὲ καὶ αὐ-
τὴ οὖσα τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν ἀπήγε-
νον ναυμαχίαν ἐνίκησε. συνεσκευάζετο δὲ αὐτῷ αὐ-
τοὺς ἐπέλαυσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προστάξει δαψιλῶς, τοὺς καλλίστας, πρὸς τῇ ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὅπη τῆς ξέ-
νων ὑποδοχῆς τεταγμένος νικάνωρ, δωρεὰν καλέσας, ὃς ἔσχε τὴν περὶ τούτων φρόνησιν ἐπέλαυσεν
ἑτοιμάζειν ἑκάστῳ τὰ ἐπιτήδεια πρὸς τὴν ἄγειαν. ἐπιτέτακτο δ' οὗτος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τὸν τρόπον,

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argenteę verò queuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes inspectãtium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis scitiptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus pręberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam sunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristęum accisuit: ab eisque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciteando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, pręter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos semel in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit, vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed lõgè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quę quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussiqúe libros accipere quorũ hoc erat officium tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pucherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quę in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipsorũ omnia pararentur, vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est, Dorotheo hac cura commissa, quòd his callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextrã suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Eliæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausũmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quęstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò disertè ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi librũ quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse fatsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam rogauitque vt quandoquidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A κῆ γὰρ πόλιν ἐκάστην, ὅσαι οὐ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται νόμοις τὴν διαίτην, λυ τούτων ὑπομελόμενος. ⸫ κῆ τὸ τὴν ἀρτιουμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδηγοσκυάζετο, ἵνα τῷ συνήθει ξόπῳ τ διαίτης δύωχούμενοι μᾶλλον ἥδωνῆ). κῆ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοξίως ἔχον δυσκεραίνωσιν. ὁ δὲ κῆ πρὸς τούτοις ἐγλύετο, δωεσθῆς ὀχλ τ πρὸς τὴν βίον ἀκείβειαν, ὅτι τούτοις καθεζῶτος. συνέστρωσε δὲ

B πάντα δι' αὐτῦ τὰ πρὸς τὰς τοιαύτας ὑποδιηχὰς. κῆ δι-μερῆ τλὺ κλισίαν ἐπίπσεν, οὕτως πρεσταξαντες τ βασιλέως. τοῖς μὲν γὰρ ἡμίσης ἐκέλδυσεν αἰὰ χεῖρα κατακλιθῆναι. τοὺς δὲ λοιποὺς, μὴ τλὺ αὐτῦ κλισίαν, ὠδὲν ἀπολιπὼν τῆς εἰς τοὺς ἄνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' οὕτω κατεκλίθησαν, ἐκέλδυσε τὸν δωρόθεον εἰς ἕδεσι χρώμενοι ὀχετελοῦσι πάντες οἱ ἀπὸ τ ἰουδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κῆ ταῦτα ὑπηρετῶν. διὸ τοὺς ἱερικήρυκας ⸫ θύτας κῆ τοὺς ἄλλους εἰ τὰς κατευχὰς ἐποιεῖτο παραιτήσατο. τῷ δ' ὡδηγουμένων ἕκαστον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ δὲ ἐς εἰς μέσον, ἠυχέτο τῷ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτῦ. εἶτα κρότος ὀξ ἁπάντων μετ' χαρᾶς ⸫ βοῆς ἦρθη. κῆ παυσάμενοι, πρὸς δύωχίαν καὶ τλὺ ἀπόλαυσιν τῷ παρεσκδυασμένων ἐξ ἅπτησαν. ὀχλιπὼν δ' ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἔδοξεν ἀποχεφῶντα καιρὸν

D ἦ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, καὶ ἕκαστον αὐτῷ, λόγοις ἐπηρῶτα φυσικοὺς, καὶ πρὸς τλὺ τῷ ζητουμένων θεωρίαν. ἀκριβῶς δ' ἐκείνων πάντες οὐσυνοσοῦν ὁ λόγῳ αὐτοῖς προβληθὴν ὀχλασαφουμένων, ἡδόμενος, τοιοῦτον ἐφ' ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποίησατο. ὡς τῷ βουλομένῳ τὰ κῆ μέρος γνῶναι τῷ ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, ἦ μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρισταίε βιβλίον ὁ συνεγράψε ὀχλ

E ταῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοὺς, ἡ μόνον τὸ βασιλέως, ἀλλὰ κῆ μεμεδήμου τὸ φιλοσόφου προνοίᾳ διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, καὶ ὀχλ τοῦτ' εἰκὸς κῆ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος δύνῆσθαι, παύονται μὲν πρὸς τοῦτον ζητοῦντες. γεγνῆσθαι δ' αὐτῷ τὰ μέγιστα τῷ ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἔλεγλο ἤδη παρόντων αὐτῷ, ὠφελῆσθαι δὲ παρ' αὐτῷ μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελεύει τε αὐτοὺς, αἰὰ ξία δοθῆναι τάλαντα, καὶ τοὺς ὑπακατασῆσοντας ὅπῃ τλὺ καταλυσιν. διελθουσῶν δ' ξξ ἡμερῶν,

F ὡδηγαγὼν αὐτοὺς ὁ δημήξιος, κῆ διελθὼν τὸ ἑπτάστιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τλὺ νῆσον, κῆ ὀχλβὰς πρὸς τλὺ γέφυραν, προσελθὼν ὅπῃ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποίησατο ἐν τῷ ὡδὰ τλὺ πόλιν κατεσκευασμένῳ οἴκῳ, πρὸς ὀχλσκιᾷ πεπαγμένων πρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν αὐ δεήθειεν εἰς τλὺ ἑρμηνείαν τῷ νόμων, παρόντων ἀκωλύτως ὅπιτελεῖν τὸ ἔργον. εἰ δ' ὡς ἐν

G μάλιστα φιλοτίμως, φιλοπόνως τλὺ ἑρμηνείαν ἀκριβῆ ποιούμενοι, μέχρι μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τῦτο διεπόνουν ὄντες. ἔπειτ' ὅπῃ τλὺ τῦ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῷ πρὸς τλὺ διαίταν χορηγουμένων, καὶ πρὸσπ τῦ δωρεῖσθαι πολλὰ καὶ τῷ ὡδασκευαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταξε δὲ, αὐτοὺς παρέχοντος. σφῶν δ' πρὸς τλὺ αὐλλὺν ὡδαγνόμενοι, κῆ τ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὅπῃ τ αὐτὸν ἀπέσαν τόπον. καὶ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ὀνιπτόμενοι κῆ καθαίροντες αὐτοὺς, ὅτως ὅπῃ τλὺ τῷ νόμων ἑρμηνείαν ἐξέποντο. μεταγραφέντος δ' τ νόμου κῆ τῦ κῆ τ ἑρμηνείαν ἦρξε τέλος ἐν ἡμέραις ὀγδομήκοντα κῆ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοὺς ἰουδαίους ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα καὶ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παρόντων καὶ τῷ ἑρμηνέων, ἀνέγνω τούτους.

τὸ δ'

τὸ ϗ πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς δεξαμένους A & Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepisset: & gauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat: quæ sententia cùm omnibus placuisset, iusserunt vt priùs si quis aliquid deprehenderet vel superesse legi vel deesse, diligẽtiùs inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex multum gauisus est, videns hanc quoque suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cœpitq; de ea re conferre cùm Demetrio, rogans qui factum sit vt tam admirandarum legum nec historicus vllus nec poëta mẽtionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse & omni veneratione dignissimã & punitos esse quosdam à cœlesti numine, qui illam temerè attrectare non sint veriti. Theopompum enim volentem inde quædã suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus xxx. & per interualla insaniæ precibus Deum placasse, facilè coniicientem quę morbi causa fuerit. atque etiam in somnis admonitum hęc ideo pati, quòd fuisset circa res diuinas curiosior, easque voluisse proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectę etiam poëtę, cùm in quadã tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cùm erratũ agnouisset, exoraro Deo redditã aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adoralset, asseruari iussit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauitque interpretes vt crebrò è Iudæa venientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus cõmodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum esse vt remittantur: sed si vltro ad eum venerint, consecuturos quicquid vel ipsorum sapiẽtia dignum sit, vel regia munificentia. Tum quoque remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulisque vnius talenti calicibus, & toris discubitoriis. præterea pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem vestes purpureas, & coronam insignem, & telas byssinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitque eum per literas, vt si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

τὸν δὲ πλείστου ἐποιήσατο καὶ τοὺς ἐξηγησαμένους B τὸν νόμον. ἐπήνεσαν δὲ καὶ τὸν δημιουργὸν τῆς εὑρέσεως, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς αἰτίαν γεγενημένον. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτι ἱερεῖς καὶ τῆς ἑρμηνείας οἱ πρεσβύτεροι, καὶ τῶν πολιτευμάτων οἱ προεστηκότες, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας ἀπήρτισαι καὶ διαμένειν ταῦθ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακινεῖν αὐτά. ἁπάντων δὲ αὐτῶν ἐπαινεσάντων τὴν γνώμην, ἐκέλευσαν εἴπερ ἡ προειρημένη προσγεγραμμένον ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν διορθοῦσθαι τοῦτο καὶ ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σαφέστατον τοῦτο πρᾶττοντες, ἵνα τὸ λειπὸν ἅπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμείνῃ. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἥδετο δὲ μάλιστα τῷ νόμων αἰσθέσθαι αὐτῷ, καὶ τῆς διανοίας καὶ τῆς σοφίας ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ πρὸς τὸν δημιουργὸν ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς οὔτως θαυμασῆς οὔσης τῆς νομοθεσίας, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, οὔτε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημιουργὸς μενδίνα τολμῆσαι τῶν τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶ) καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλαβεῖεν ἤδη τινὲς τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλῶν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί τι περὶ τούτων ἐπεσκήφθη τῇ διανοίᾳ, πλείους ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ φῶς τινὰ αἰθέρος ἐξελάσειε τὸν θεὸν, ἐν ταῦθ' ὑπὸ τῆς διαφορεσάσης ὑποψίας. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅταν εἶδεν, ὅτι τῶν αὐτῷ συμβαίη περιεργαζομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τῶν ἐκφέρειν δεῖ κοινοῖς ἀνθρώποις δηλήσαντι. καὶ δεηθεὶς ἱκέτης τὸν διάνοιαν. ἐδήλου ϗ καὶ περὶ θεοδέκτου τοῦ τῆς τραγῳδίας ποιητοῦ ἀφαιρεθῆναι, ὅτι βεβλημένος εἴ τινι δράματι τῆς ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου γεγραμμένων μυθολογίας, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς ἐ συνειδὼς τῇ αἰτίας ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομολογησάμενος τὸν θεόν. ἐξαλειφθῆναι δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ δημοσίου καθὼς προείρηται, προσκυνήσας αὐτοῖς ἐπέλθοντι πολλῷ ποιεῖσθαι τῆς βιβλίων τῶν βεβιμέλειαν, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοῖς τε ἑρμηνεύσασι παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας παραγίνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἢ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς ταῖς ὑπὸ τῆς δωρεᾶς ὠφελείας λυσιτελήσειν. τῷ μὲν γὰρ ἔθει δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἐκουσίως ϗ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τύχεσθαι πάντων, ὧν ἥτε αὐτοῖς ἔστι σοφία δίκαια τυγχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη παρὰ χεῖν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτούς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἀρίστας ἕξ, καὶ χρυσοῦ τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντου, καὶ τῷ τῶ συμποσίου στρωμνάς. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δ' ἀρχιερεῖ ἐλέσθαι δ' αὐτῶν ἐπέμψε, κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τῷ ἀκόλουθον αὐτῷ δεῖπνον, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τούτοις ϗ στολὰς ι' πορφυρᾶς, καὶ στέφανον ἐξαίρετον, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἑκατόν. ἔπ γεμὲν φιάλας καὶ ξυστία, καὶ σπονδεῖα, ϗ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δ' αὐτὸν ἐ ἐξὰ τῷ ἐπιστολῇ, εἴπως εἴ τῷ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, δεῖξέ ἢ, πρὸς πολλοῦ ποιούμενον τὴν μετὰ τῶν ἐν παιδείᾳ τυγχανόντων συνουσίαν, ϗ τὸν πλοῦτον εἰς τοιούτους ἡδέως ἔχειν καταναλίσκειν. ἐ τὰ μὲν εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῷ ἰουδαίων τοιαῦτα ἐξὰ τῷ φιλαδέλφου συμβῆναι ἐγένετο.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quòd in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in cõditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: idque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim cõtra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulátibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerent: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς βασιλέας τῆς ἀσίας πίστεως, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάτωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τῆς οἰκισθείσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὸν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. τοιγάρτοι τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρήσασθαι, λαμβάνειν ἀργύριόν τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τῦ δήμου τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσαι θεραπεύοντος, μουκιανὸς ὑπεμάχου ὢν τότε τῆς συρίας ἐπάρχου, καὶ μὴ ταῦτα κρατήσαντος οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου τῦ υἱοῦ αὐτῦ τῆς οἰκουμένης, δηλοῦντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τὶς ἂν καταγνοίη τὸν ῥωμαίων ἐθνικὸν καὶ μεγαλοφρονέστατον, μᾶλλον δὲ τὸν οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καὶ τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἐλάττου πολεμοῦντας ὑπέμειναν, οὐδένος αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κῦρος τὴν πρεσβυτέραν πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρότερον ὀργῆς καὶ τῆς τῶν ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μανίαν παρακλίσεως ἀπέστησαν. ὡς τε μηδὲν μήθ' ὑπὲρ τῶν πρὸς τούτους χαίροντας, μηθ' ὑπὲρ τῆς πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐνδοῦναι πρὸς τὸ λύσαι τὸ τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς αὐτοφραμμένους αὐτοῖς ὅπλα χωρίσαντας ἐξ μὲν τῆς ἐδωκέναι τιμωρίας φήσαντες, τοὺς δὲ οὐδὲν ἐξαμαρτόντας, οὐ δίκαιον ἀποστερεῖν τῶν ὑπαρχόντων. ὅμοιον δέ τι τούτων ἔκ μακρὸν ἀγρίππαν φρονήσαντα περὶ τῶν ἰουδαίων οἶδα μόν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰώνας, ὁ δὲ τῶν ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δὲ εἰ συγγενεῖς εἰσὶν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεούς, ἔκ δίκης φασὶ τούτων συτάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς νικολάου τῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφήνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἐξεῖναι. τὸ δ' ἀκριβὲς εἰπεῖν βούλεσθαι καταμαθεῖν, ἀναγκαῖον τῦ νικολάου ἱστορίαν τοῦ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ τεταρτοῦ. φασὶ μὲν οὖν τῦ ὑπ' ἀγρίππου κειθέντων, οὐκ ἔστιν ἴσως θαυμάζειν. οὐ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ κράτιστον ἔθνος. οὐεσπασιανοῦ δὲ αὖτις ἔκ παντὸς τοῦ μεγαλοφρονεστάτου εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ τηλικαύτους ἀγῶνας οὓς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μεγίστους θησαίντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν ῥοιῦ ὅτι ταῦτ' ἐξέβλυε. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' ἀντόχου τῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς γῆς αὐτῶν κατοικουμένης, καὶ τοῖς τοῦ κοίλου συρίας ἡγουμένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτῦ πρὸς τὸν δι' ἀτταλου πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ πτάροντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς οὐ-

ὡς οὐδὲν ἀπόλειπον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμένης ἐναπέρασεν ὑπὸ τὴν κλύδωνα μεταξὺ τῆς Δωσιθέου τοῦ Δρυτῶνος καὶ τῆς Ἀντιόχου τοῦ Θεοῦ εὐτυχίας. τέλος δὲ ὁ Ἀντίοχος τὴν Ἰουδαίαν προσήγαγετο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτοῦ μεγάλῳ ἐξέπεμψε δυνάμει καὶ στρατηγὸν Σκόπαν, ὃς ἐπὶ τοὺς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ. ὃς πολλάς τε αὐτῶν πόλεις εἷλε, καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὐτῷ προσήγετο. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Σκόπαν Ἀντίοχος νικᾷ, συμβαλὼν αὐτῷ πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου, καὶ πολλοὺς αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν διέφθειρεν. ὕστερον δ' Ἀντιόχου χειρωσαμένου τὰς ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ πόλεις, αἷς ὁ Σκόπας κατωχύρει, καὶ τὸ σαμάρειαν, ἑκουσίως αὐτῷ προσήλθοντο Ἰουδαῖοι. καὶ τῇ πόλει δὲ ἄδωνιν, πάσῃ αὐτῇ τῇ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ τοὺς ὑπὸ Σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ Ἱεροσολύμων φρουροὺς πολιορκοῦντι, προθύμως συνεμάχησαν. ὁ οὖν Ἀντίοχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν τῶν Ἰουδαίων πρὸς αὐτὸν εὐνοιαν καὶ φιλοτιμίαν ἀμείψασθαι, χράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις, μαρτυρῶν τε τοῖς Ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δι' ἀπάντων πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων δίδωμι φράζειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. φράσω δὲ καὶ σοὶ τὰς δόξας τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτὸν χράφοντας, προσδιελθὼν ὡς μάρτυρά τούτοις ἡμῖν τῆς λόγοις, πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην. ἐν γὰρ τῇ ις τῆς ἱστορίας αὐτοῦ, φησὶν οὕτως. ὁ δὲ τὸν Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας, ὁρμήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ὡς τὸν Σκόπα νικηθέντος ὑπὸ Ἀντιόχου, τὴν μὲν Βατανίαν καὶ Σαμάρειαν, καὶ Γάβαλα καὶ Γάδαρα παρέλαβεν Ἀντίοχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ τῶν Ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσαγορεύόμενον ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ οὗ καὶ πλείονα ἔχειν λόγον, καὶ μάλιστα ὀφὰ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐπιφάνειαν, εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύβιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν λόγον ὅπῃ τὴν διήγησιν, φράσαι θέμενοι πρῶτον τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου. Βασιλεὺς Ἀντίοχος Πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν Ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν ἥνικα τῆς χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ἐπιδειξαμένων τὸ πρὸς ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ φράξαντες ἐνδεξαμένων εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, καὶ μετὰ μὲν τῆς γερουσίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, ἀναγκαῖον ἦν καὶ ἡμᾶς τούτων αὐτοῖς ἀμείψασθαι, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλωθῆναι κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς αὐθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων. πρῶτον δὲ αὐτοῖς ἐπείναμεν ὀφὰ τὴν δόσεων φράζειν τὴν εἰς ταὶ θυσίας σύνταξιν, κτήνεσί τε θυσίμων καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, καὶ λιβανωτοῦ, ἀργυρίου πυρὸν, μυρεψάλων, καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς κατὰ τὸν ὁλοκάρπιον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', καὶ ἁλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ πρὸς τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι ἔργον, τάς τε στοὰς καὶ εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἢ ὑπὲρ τῆς ξύλων ὕλης, κατακομιζέσθω ἐξ αὐτῆς τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ ἐκ τοῦ λιβάνου, μηδενὸς προσοδοῦ τέλους. ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐν οἷς ἂν βέλτιστα γένοιτο τὸν τοῦ ἱεροῦ ἐπισκευὴν δέοι.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem pòst Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus equum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verso impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Baraneam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: nóxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. ac primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum vigintí millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque, volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum, templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem cò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præteritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis hoc facere fas sit, qui iuxta præscriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantùm solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductantē exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degētibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curā meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarium cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostrarum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obsequium etiam maiorū nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licèt difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colēdum aruis & vinetis idoneos: immunitatémque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terrę prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

A πολιτευέσθωσαν ὑ πάντες οἱ ἐκ τοῦ ἔθνους κ τοὺς πατρίους νόμους. ἀπολυέσθω ὑ ἡ γερουσία καὶ ἱερεῖς ⸓ γραμματεῖς τοῦ ἱεροῦ καὶ ἱεροψάλται, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τελοῦσι, καὶ τοῦ στεφανίτου φόρου, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ ἄλλων. ἵνα ὑ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῇ, δίδωμι τοῖς τε νῦν κατοικοῦσι κ καταλαμβανομένοις, ἕως τριακοστοῦ μηνός, ἀτελείας ἐφ' ἑνὶ ἔτει τὴν

B βλάβην. καὶ ὅσοι ἐκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοί τε τούτους καὶ τοὺς ἐκ τούτων γεννωμένους ἐλευθέρους ἀφίεμεν, καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδομεν κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα φέρουσα. συμπαθῶν δὲ καὶ τῷ ἱερῷ, πρόσταγμα κ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκα, ἐφ' ᾧ μηδενὶ ἐξ ἐθνῶν ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν φραγμὸν εἰσιέναι τοῦ ἱεροῦ, πρὶν ἀπηγορευμένων τοὺς Ἰουδαίους, εἰμὴ οἷς ἂν ὑπάρχῃ ἐθνικῶν κ τὸν πάτριον νόμον. μηδ' εἰς ἅπασαν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμίονεια, μήτε ὀνήϊα ἄνων καὶ ἡμέρων, παρδάλεών τε καὶ ἀλωπέκων καὶ λαγωῶν, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς Ἰουδαίοις. μηδὲ ταὶς δορὰς εἰσφέρειν ἐξεῖναι, ἀλλὰ μηδὲ φέρειν τι τούτων ἐκ τῆς πόλεως. μόνοις δὲ τοῖς θεσμοφορικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν καὶ τῆς θυσίας καλλιερεῖν, ὑπαπαξάσθω κρίνεσθαι ἑκάστους τὸν καθαιρεῖν, ὑπαπειλοῦντα τοῖς ἱερεῦσι, ἀργύρεον δραχμὰς

D χιλίας. ἔγραψε δὲ ἐπιτιμῶν ἡμῖν διὰ σπουδὴν τὴν πίστιν ἣν ἔχοντα πρὸ κ τοῦ φρυγίαν, καὶ λυδίαν ἐπεύθετο. καὶ ὅτι κρίνοι, ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμῶν κελεύων ζητῆσαι τὸν αὐτὸ σφετερισμὸν καὶ ὃν τοῖς μάλιστα φίλοις τιμῆσαι πρὸς ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει οὕτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εὐέρρωσαι ἂν αὐτὸς ἄρτι. ὑγιαίνω δὲ καὶ αὐτός. πυθόμενος τοὺς ἐν

E λυδίᾳ καὶ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης ὑποφορᾶς ἡγησάμην τοῦτό μοι δεῖν. καὶ βουλευσαμένῳ μοι μὴ τῷ φίλῳ τι δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὸ φρούριον καὶ τοὺς ἀναγκαιοτάτους τόπους τῆς ἄνω τῆς μεσοποταμίας καὶ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ὅλῃ σκευῇ κατοικίζειν. πέπεισμαι γὰρ εὐνοϊκοὺς αὐτοὺς ἑστάναι τῇ ἡμετέρων φύλακας, ὄντας τιμῶντας τὸν θεὸν αὐτῶν δι' εὐσέβειαν, καὶ μαρτυρουμένους δ' αὐτοὺς ὑπὸ τῆς περιόντος εἰς πίστιν εἶναι καὶ σπουδὴν

F εἰς ἃ ἂν προστάττωμεν. βούλομαι τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ δοθέντος ὅπως τοῦ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενοι νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν ἰδίους αὐτοῖς τόπον ἐφέξῃς, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ φυτείαν ἀμπέλων. καὶ ἀτελεῖς τῆς ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰτήσεως ἐπ' ἔτη δέκα. μεχρὶς δὲ καὶ ἄρχεις αὐτοὺς τῆς γῆς ἀρτους

G λαμβάνωσιν, εἶτα εἰς τοὺς τῆς δεκαπόντων ἥκατέρας. δίδοσθαι δὲ καὶ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὔταρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῖν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερους παρέχωσιν αὐτοὺς περὶ τὰ ἡμέτερα. εὐσέβειαν δὲ σοιοῦ καὶ τοῦ ἔθνους κ τὸ δυνατόν, ὅπως ὑπ' ἐμοῦ κόσμου ἐπιτυγχάνῃ. περὶ μὲν οὖν τῆς αὐτιόχου φιλίας τοῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν διηγήσασθαι ἱκανὰ

μ' ὑ

μετὰ δὲ ταῦτα φιλίας καὶ συνθήκας πρὸς τὸν πτολεμαῖον
A αὐτὸς ἐποιήσατο, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέ-
ρα κλεοπάτραν πρὸς γάμον, δωρεὰν χωρήσας αὐτῷ τῆς
κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινί-
κης, φερνῆς ὀνόματι. καὶ διαιρεθέντων εἰς ἀμφοτέρους
τοὺς βασιλεῖς τῷ φόρων, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῇ ἐπισή-
μων ὠνοῦντο παρίδας φορολογῶν, καὶ συναθροίζον-
τες τὸ προσταγμένον κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν
ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς εὐ πράσσοντες
B πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν
τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἐγένετο δὲ ταῦ-
τα ὅτε ἀρχιερέως ὀνίου τελευτήσαντος ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλα-
βεν. μεθ' ὃν καταστάντα τὸν βίον, ὀνίας τὴν πυλὴν
ἰδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τοῦ δικαίου κληθέντος. σί-
μων δὲ ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου καθὼς προεῖπον.
ὁ δὲ ὀνίας, βραχὺ ἦν τὴν δικαίοις, καὶ χρημάτων
C ἄτλων, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ φόρον, ὃν τοῖς
βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτοῦ ἐτέλουν ἐκ τῆς ἰδίων, τάλ-
αντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν
βασιλέα πτολεμαῖον ἐυεργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φι-
λοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβυτὴν,
ἠπείλει τὸν ὀνίαν, εἰ μὴ ἀποδιδόντα τοὺς φόρους. καὶ ἐ-
πιόντι κληρουχίαν αὐτῶν τὴν γῆν, οὐκ ἀπολαβών,
καὶ πέμψειν τοὺς ἐποικήσοντας ἕτερους. ἀκούσα-
D τες δὲ τὰ διὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθη-
σαν, τὸν δὲ ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν
φιλοχρηματίαν.

Κεφάλαιον δ'.

*Ἐκ τῆς ἡμιμήτρου ἀνεψιᾶς ἐπανόρθωσις τοῦ ἰωσήπου τοῦ τωβίου, ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολε-
μαῖον.*

ἸΩσηπος δέτις, υἱὸς μὲν ἦν τὴν ἡλικίαν, ὅτι σω-
φροσύνῃ δὲ καὶ θεοσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔ-
χων διὰ τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν πατρὸς, ὃν
δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, ἀπολει-
σάσης αὐτὸν τῆς μητρὸς τὴν τοῦ προσβυτοῦ παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλην κώμην
ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ
ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ τῆς ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν,
ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος βουλομένῳ ἐμβιβάσειν
διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ
τὴν προστασίαν λαβὼν αὐτὸν ἔλεγε, καὶ τῆς ἀρχιερα-
τικῆς τιμῆς ἐπιτυχών. εἰ δ' ἐφοπλῶν οὕτως ἔχοι τῶν
χρημάτων, ὡς δι' αὐτὰ καὶ τὴν πατρίδα κινδυ-
νεύουσαν ἰδίαν ὑπομένειν, καὶ πᾶν ὁπόσον παθόντας
αὐτοὺς τοὺς πολίτας, συμβούλεύσειν ἀπελθόντα πρὸς
τὸν βασιλέα, διαθήναι αὐτῷ ἢ πάντων αὐτοῦ διδα-
χωρῆσαι τῶν χρημάτων ἢ μέρους. τοῦ δὲ ὀνίου μήτε
ἄρχειν θέλειν ἐπικεκαμμένου, καὶ τὴν ἀρχιερωσύ-
νην δὲ εἰ δυνατὸν ἑτοίμως ἔχειν ἀποθέσθαι λέγοντος,
μήτε ἀναβήσεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα, μέλειν δὲ οὐδὲν αὐτῷ περὶ τούτων, εἰ πρεσβύειν αὐτῷ πρὸς τὸν
πτολεμαῖον συγχωρεῖ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἐπιτρέπειν. φάσαντος δὲ ἐπιβῆναι, ἀναβαὶ εἰς τὸ ἱερὸν ὁ ἰώσηπος, καὶ συγκαλέσας τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, μηδὲν ταράττεσθαι μηδὲ φοβεῖσθαι παρὰ τὸν ὀνίου τοῦ θείου πρὸς αὐτῶν ἀμέλειαν. ἀλλ' ἐν ἀδείᾳ τῇ ἀπὸ τῆς συνθεοποτείας ἐλπίδος ἀγαθοῖς αὐτοὺς ἔχειν ἠξίου. πρεσβύσειν γὰρ αὐτὸς ἐπηγγέλλετο πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πείσειν αὐτὸν ὅτι μηδὲν ἀδικοῦσιν.

A Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus fecundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando,& abduB cendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ IIII. causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quòd tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum,& nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licèt Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

Cap. IIII.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

IOsephus autem quidam ætate iuuenis, sed honestate, prudentia, iustitia inter Hierosolymitas celebris, Tobia patre natus è sorore Oniæ pontificis, cùm indicio matris cognouisset de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem inuectus est in Oniam, qui non curaret securitatem publicam, sed modò pecuniis parcat, coniiceret in periculum populum, à quo & reipub. administrationem & pontificalem honorem acceperat. Quòd si tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam sustineat & patriam & ciues in discrimen adduci, iret saltem ad regem, & precibus obtineret ab eo vel totam, vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neque principatum se morari,& pontificatum etiam,modò liceat libenter se depositurum: neque iturum ad regem, quum nihil curet hoc negotium: rogauit Iosephus num ipsi permitteret legationem publicam suscipere. Quo annuente ascendit in templum, & aduocata concione, hortatus est eos ne terreantur Oniæ sui auunculi negligentia, sed missa mœstitia meliorem securitatis spem concipiant. Seipsum enim iturum legatum ad regem, & causam eorum bona fide acturum, persuasurúmque ei quòd irascatur immeritò.

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro nón deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum confiscationibus, quę priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæo audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τοῦτον ἀκοῦσαν, ἡνίκα εἶσει τῷ Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενία τε ὑποδέχεται τὸν Ὧδὰ τοῦ πολεμαίου παραγενόμενον, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλὰς ἡμέρας εὐωχήσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ ὁ ἔτι μᾶλλον ἐγεγόνει προθυμος πρὸς τὴν ἄφιξιν τὴν Ὧδὰ τοῦ βασιλέα, τοῦ προσδοκῶντος προσέξειν αὐτῷ, καὶ παρορμήσαντος εἰς ἄγγελον ἥδειν, καὶ πάντων ὧν ἀν δέηται Ὧδὰ τοῦ πολεμαίου τυγχάνειν αὐτὸν ποιήσειν ὑποχωρῶν. τὸ γὰρ ἐλεύθερον αὐτοῦ καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν προσδοκῶν ἐλθὼν εἰς τὸν ἄγγελον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὸν τοῦ ἀνίου ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς τῆς τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδέησεν, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραπεσόμενος τὸν ἀμυθητμένον τὸ πλῆθος. εἰ γὰρ αὐτῷ προσέσται. ἀμέλει τοσαύτην ὡς τὸν ἐγκαμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χρόμενος ἀφειδείαν, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κλεοπάτραν, προθυμίαν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον οὔπω παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀγαπήσας πρὸς τοὺς φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ σκεύματα καὶ ὑποζυγία, καὶ ταῦθ' ὡς εἰκὸς δισμυρίας δραχμὰς ἀναλωσάμενος, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῶν πόλεων τῶν τῆς συρίας καὶ φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅτι τὸν τελῶν ὠνιοῦ. κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁ βασιλεὺς ἀποδίδοται. ὁρῶντες οὖν οὗτοι κατὰ τὴν ὁδὸν τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δ' εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸν βασιλέα πτολεμαῖον ἔκυσεν ὄντα, ὑπαντησόμενος αὐτῷ. καθιζομένου δὲ τοῦ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, οὗτος δ' ἦν ὁ προσδεδύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ Ὧδὰ Ἰωσήπου ξενισθείς, θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, διὰ τὸ ἐποίει τῷ βασιλεῖ γνώριμον, λέγων τοῦτον εἶναι, ὃν οὐ Ὧδὰ λυόμενος ὀξ ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φιλότιμος νεανίσκος. ὁ δὲ πτολεμαῖος, προσώπου τε αὐτὸν ἠσπάσατο, καὶ ἀναβῶναι ὅτι τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καθεζομένου δὲ τοῦ ὃν ὠνία θεατιζομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν. ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ ὡς τὸ γῆρας. οὐ γὰρ λανθάνει σε πάντας, ὅτι καὶ τοὺς προσθύτας καὶ τὰ νήπια τὸν αὐτὸν ὡς γάνοιαν ἔχειν συμβέβηκε. Ὧδὰ δὲ ἡμῶν ἔσται σοι τῶν νέων ἅπαντα, ὥστε μηδὲν αἰτήσασθαι. ἡδεῖς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ δι' εὐπολία τὸ νεανίσκου, μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπιεσμένῳ ἀγαπᾶν ἤρξατο, ὡς εἴτε τοῖς βασιλείοις αὐτὸν καλοῦσα ἑστιᾶσθαι, καὶ καθημένου ὅτι δ' ἐστάσεως δ' ἰδίας ἔχον. νομίζου δὲ ἐν ἀλεξανδρείᾳ τὸ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι τῆς συρίας συγκαθεζόμενον αὐτῷ τὸ ἰώσηπον, ἀνδρῶς ἔφερον. ἐστάσης δ' τὰς ἡμέρας καθ' ἣν ἔμελλε τὰ τέλη πωλεῖσθαι τῶν πόλεων, ἠγόραζον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν ταῖς πατρίσι διαφέροντες. εἰς ὀκτακισχιλίαν δὲ τάλαντα συναθροιζομένων τῶν τῆς κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῶν τῆς φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ, προσελθὼν ὁ ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους διέβαλλεν ὡς συνθεμένους ὀλίγην αὐτῷ τιμὴν ὑφίσασθαι τῶν τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα ἐδίδου ὑπισχνεῖτο. καὶ τῶν ἀμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἀνπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπροσέκειτο. τοῦ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούσαντος, καὶ ὡς

καὶ ὡς αὔξοντι τὴν προσόδον αὐτῷ κατακευρωῦ τὸν ὠνὴν τῆς τελῶν ἐκείνῳ φήσαντος, ἐρομένου δὲ καὶ τοῦτο, εἰ τοῖς ἐγγυησομένοις αὐτὸν ἔχει δοῦναι, σφόδρα ἀστείως ἀπεκρίνατο, δώσειν γὰρ εἰπὼν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγων δὴ τούτους οἵ τινες εἰσὶν εἰπόντος, κἀμὲ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν σὴν, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ Πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παρὰ δοκιμηθέντας. Οἱ μὲν ἐτοιμότατον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι παῖδας μετ' ὀργῆς. ὁ δὲ Ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως περὶ στρατιώτας χιλίους, ἠξίωσε δέ τινα βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζευξιν. καὶ δασυεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρὰ τοῦ βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. χρόμενος δ' ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτοῦντος τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ προσύβριζον αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ καὶ τὰ γεγονότα θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος τῷ φρονήματος, καὶ τῆς πραγμάτων ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφίησιν αὐτῷ ποιεῖν ὅπῃ βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, καὶ παράδειγμα τῆς ἀπειθείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς τῆς ἀσκαλωνίτιδος ἄνδρας ἀπηρημένους, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν Ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὅπερ χειμώνων δὲ καὶ σκυθοπολίτης ὑβρίζειν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοὺς φόρους αὐτῷ, οἷς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων δεκατεύσας τοὺς φορέτους, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἐν τῇ ὠνῇ τῆς τελῶν, ὡς τὸ δύσμενὲς τῶν ὑπαρχουσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς θεοῖς κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν εὐπραξίαν τῆς τότε δυτυχίας πρεῖν, φερόμενον ἡδονῇ, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐκέκτητο. πολλὰ γὰρ ὑπὸ χεῖρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἔπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν δυνατοῖς, ἀνούμενος δι' τούτων τὴν εὔνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλαυσε δὲ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κδ'. πατὴρ μὲν γενόμενος ἐκ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ὃς ἕνα ὑρκανὸν ὄνομα. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. συὼ τὰδελφῷ ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἄγοντι καὶ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτὴν συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώμασι τοις ἰουδαίων, καὶ διαπρεπῶν τῷ τοῦ βασιλέως, ὀρχησαμένης εἰσελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον ἀφρόπους, ἐρασθεὶς τῆς ἀδελφῆς τοῦτο μᾶλλον, ὡς καλὴν αὐτὸν ἐποιεῖ καὶ νόμῳ κεκέλευται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ πλησιάζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δίκαιον ἀγαθὸν ἡγούμενον, ὡς μὴ χεῖν αὐτῷ ὡς τε πληρῶσαι τὴν ὀλιθυμίαν. ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὴν δικαιοσύνην, κοσμήσας τὴν αὐτῷ θυγατέρα νυκτὸς ἦγαγε πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατεκοίμησεν. ὁ δὲ ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συμίρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γενομένου πολλάκις, ἡράσθη σφοδρότερον. ἔφη δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δῶ χωρήσειν τὸν βασιλέα.

& vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permiſit eum abſque fideiuſſione habere vectigalia. id quod valde moleſtum fuit his qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regiis quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cùm veniſſet Aſcalonem, tributúmque à ciuibus exigeret, & non ſolùm nihil acciperet, ſed conuitiis etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem miſit: comparatíſque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis ſeptem filiis, ſuſcepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cùm aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili ludæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſolíque fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei vt clàm ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cùm hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus eſt apud fratrem quòd periculum eſſet, ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quam fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re
sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, at-
que etiam vxorem eam ducere : falsus quòd
maluerit filiæ fieri iniuriam , quàm fratrem
tale dedecus in se admittere. Ioseph⁹ col-
laudata tam fraterna beneuolentia , vxorem
duxit eius filiam : ex eáque genuit quem dixi-
mus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus
tredecim aduleſcens adhuc generosam & pru-
dentem præ se ferret indolem , fratrum in se
concitauit odia , quòd eos in omnibus vide-
retur antecellere. Ioseph⁹ enim volens co-
gnoscere quisnam ex his ad virtutem esset i-
doneus maximè , vnumquemque misit ad eos
qui tum professione disciplinarum erant cele-
bres : illi verò propter segnitiem & laborum
impatientiam indocti domum reuersi sunt.
Deinde minimum natu Hyrcanum cum tre-
centis iugis boum misit itinere septem die-
rum in solitudinem , vt illic sementem face-
ret : sed prius subtractis clàm loris , quibus
arator boues ad iugum solet astringere. Quò
postquàm peruentum est , cùm non haberet
lora , contempto bubulcorum consilio , suа-
dentium aliquem ad patrem mittere qui ad-
ferret : nolénsque interim expectando eorum
reditum tempus perdere , commentus est
quiddam veterano duce magis dignum quàm
id ætatis homine. Mactatis enim decem iu-
gis carnes quidem in operarios distribuit : se-
ctis autem tergoribus, & loris inde factis , iu-
ga hoc modo bubus aptauit : & hoc modo a-
rata terra quam pater proscindi iusserat, se-
mentéque facta , domum rediit. Pater autem
reuersum exosculatus ob prudentiam & acu-
men ingenij , & quòd excogitata auderet
aggredi , vt solum germanum filium , magis
etiam posthac amauit , indignè ferentibus re-
liquis fratribus. Interea venit quidam nun-
cians quòd regi Ptolemæo natus sit filius:
versíque omnes Syriæ magnates cum subdi-
tis ad lætitiam , natalem pueri celebrabant,
ac deinde Alexandriam gratulatum sunt pro-
fecti magno apparatu , Iosepho ob ætatem
iam grauantem domi manere coacto. pertен-
tauit tamen filiorum animos , num quis ex
his vellet eam profectionem suscipere : & re-
cusantibus cæteris , quòd se negarent scire
mores aulicos , quomodo versandum sit cum
regibus , suadentibúsque vt Hyrcanum fra-
trem mitteret : libenter hoc audito , statim
eum aduocat : rogátque ecquid liberet , aut
idoneum se putaret , qui ad regem salutatum
accederet. qui cùm promptè eam profectio-
nem susciperet , & modica pecunia sibi opus
fore diceret : velle enim se frugaliter viuere,
vt decem drachmarum millia sufficiant , ad-
modum lætatus est filij prudentia. Deinde
puer cùm aliquandiu siluisset , suasit patri ne
domo quicquam munerum regi mitteret : sed
vt ad procuratorem suum Alexandrinum scri-
beret , vt pecuniam ipsi præberet ad emen-
dum regi id quod inueniret pulcherrimum &
pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortas-
se talenta impensurum in munera, & compro-
bato filij consilio, scripsit procuratori Arioni,

A τῦ δ' ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ὧδε καλοῦντος, ἀ-
πολαύειν δ' ἧς ἔρᾳ μὴ ἀδίκως, καὶ γυναῖκα ἔχειν
αὐτὸν φύσαντος, καὶ παλιν δὲς αὐτῷ φανερὸν πο-
ήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυ-
γατέρα, ἢ ἀδελφὸν ἐκεῖνον ἐν αἰσχύνῃ γλιόμενον.
ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος τῆς φιλαδελφίας, συνέ-
κλεισεν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέ-
νησεν Ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προεῖπομεν. ἐπεὶ δὲ ὁ
B ιγ' ἐτῶν οὗτος ὁ παῖς ἐτράφη ἐπαιδεύετο τὴν φυ-
σικὴν αὐθάδειαν καὶ συνέσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δι-
καίως αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὄντα πολὺ χρείττονα
καὶ φθονηθῆναι δυνάμενον, τῶν δὲ Ἰωσήπου γνώ-
μην θελήσαντος τὸν αὐτῷ υἱὸν πρὸς ἀρετὴν ἐπέ-
τρεπε, καὶ καθόλα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύον-
τας δόξαν ἔχοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥᾳθυμίας καὶ
τῆς πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόητοι καὶ ἀ-
μαθεῖς ἐπανῆκον αὐτῷ. μετὰ δ' ἐκείνους τὸν νεώτα-
C τον Ὑρκανὸν δοὺς αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν
ὁδὸν ἡμερῶν β' εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεργασώμενα τὴν
γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζευκτῆρας ἱμάντας. ὁ δὲ γε-
νόμενος ἐν τῷ τόπῳ καὶ τοὺς ἱμάντας οὐκ ἔχων,
τῆς μὲν τοῦ βουλάρχου γνώμης κατελόγισε, συμβου-
λεύοντων πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας
τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν δὲ καιρὸν ἡγησάμενος μὴ
δεῖν ἀπολλύειν ἀφειμένους τοὺς ἀποσταλησομέ-
νους, ἐπεκόσμει τι ἐργαστικὸν καὶ τῆς ἡλικίας ἁρμο-
D δύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲν κρέα
τοῖς ἐργάταις διέσπασε. τεμὼν δὲ τὰς δορὰς αὐ-
τῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐπέζευξε τούτοις τὰ ζεύ-
γεια, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀρότρια, ὧν ὁ πατὴρ αὐ-
τῷ προστάξειεν γῆν, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόν-
τα δ' ὁ πατὴρ ἀσπασάμενος τὸ φρόνημα, καὶ τὴν
ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐ-
παινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἔστερ-
E γε, ἀχθομένων τῷ ἀδελφῷ δηλ τούτῳ. ὡς δ' ἀπήγγειλε τις αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν υἱὸν τῷ
βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γεγονέναι, καὶ πάντας οἱ φρό-
νιμοι τῆς συρίας καὶ τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες
τὴν γενέσιον ἡμέραν τοῦ παιδίου, μετὰ μεγάλης
θρασυδοκίας εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἐξώρμων, αὐ-
τὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατεῖχετο. τῷ δ' υἱεῖ ἀπέπεμ-
ψεν εἴ τις αὐτῶν βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βα-
F σιλέα. τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ παραγενομένῳ, καὶ
πρὸς τὰς τοιαύτας συνουσίας ἀγερωχότερον ἔχειν
φησάντων, τὸν ἀδελφὸν δὲ Ὑρκανὸν πέμπειν συμ-
βουλευσάντων, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν Ὑρκα-
νὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ
εἰ πρόθυμος ἔστιν αὐτίκα εἰπεῖν. ἐπαγγειλαμένου δὲ
πορεύσεσθαι, καὶ δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φή-
σαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ζήσεσθαι γὰρ ἐγκρατῶς, ὥστε ἀ-
G κέσειν αὐτῷ δεκαχοῦς μυρίας, ἤδη τῷ παιδὸς τῇ
φρονήσει. ἀγαλλόμενον δ' ὀλίγον ὁ παῖς συνεβούλευ-
σε τῷ πατρὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βα-
σιλεῖ. δοῦναι δ' ἐντολὴν πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα
οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς ὠνὴν ὧν ἂν
εὕρῃ καλλίστων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ δὲ νομί-
ζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ
βασιλεῖ δαπάνην, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ὡς παραγενοῦτα καλῶς, γεάφει τῷ οἰκονόμῳ ἀείων,

ὃς ἂ-

ὃς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διῴκει, οὐκ ὀντα ἐλάττω ἢ χιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἔπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ προθεσμίας ἐνεταμένης καθ' ἣν ἔδει τὸν βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαρτισθῆναι, ἔγραφε τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. ὁ δὲ οὐ τούτου ἀπαγήσας τὸν πατέρα καὶ λαβὼν ἐπιστολὴν, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἐπιστολήν, ἐπερωτήσαντος αὐτοῦ, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ βραχεῖ τούτων πλείονα, εἰπόντος χιλίων χρῄζειν, ὀργισθεὶς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ συναγάγοι τοσαύτην οὐσίαν, ὡς πονῶν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτὸν ἀφαιρούμενος, καὶ μιμητὴν αὐτὸν ἠξίου γενέσθαι τῆς γενναιότητος. δύσεως δ' οὐδὲν πλέον τάλαντον δίκα, καὶ ταῦτ' εἰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὰ τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς γὰρ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο δηλωσάσης τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ δεηθείσης ὅπως ἐπιπλήξῃ τῷ παιδὶ, σφόδρα γὰρ αὐτῷ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φασιὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς δίκαιος εἴη πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ παιδὸς, οὕτω ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ προσέτι δώσειν τὸν οἰκοφόρον. ἐλθόντα οὖν τινὰ αἰτίαν αὐτῷ μύσαι ἐπέλαβε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκειμένου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ὄζει παρ' αὐτῷ κωλύων τὸν γευσάμενον θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθεῖν καὶ θύσαι τῷ θεῷ. κἀ δὲ τοῦτον τὸν λογισμὸν, οὐδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἀθεμίτου καὶ δίκαια κομίσαντα τὸ πατρὸς δυσμενῆ νομοθέτην. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι μὲν κελεύσαντα ὧν προστάξει. ἀφεῖναι δὲ οὐδὲν, ἢ μικρὸν εἴ τινα διαστῆσαι ἢ μέγαν. ἀδύνατον μὴ κολάζοιμι τοὺς θύοντας, κἀ σὺ προσδέκα ὑπὸ τῆς ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, κἀ τὸν μεγαλοφροσύνῃ τὸ παιδὸς ἐθαύμασε. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτον ὁ βασιλεὺς διετέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μισθαρνία βοήθειαν ὄζειν αὐτῷ, δοὺς τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῆς δεσμῆς ἀπελύθη. καὶ ἓξ ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, ἐπαύσατο τοὺς βασιλεῖς. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἱστίασαν δηλονότι πρὸς τὸν πατέρα τιμῶντες. λάθρᾳ δ' ἐς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ὠνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας ὡς ἑκατὸν γράμματα δεδεμένους καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον ταλάντου. ἑκατὸν δὲ παρθένους τῆς αὐτῆς ἡμῖν ἡλικίας. κληθεὶς δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ πρώτων τῶν χώρας, ὑποκαταλίνεται πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τῇ ἡλικίᾳ ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν δεδεμένων. τῶν δὲ συγκατακειμένων πάντων τῶν μεζόνων τὰ ὀστᾶ, αὐτῶν γὰρ αὐτοὶ τὰς σάρκας, σωρεύοντες ἔμπροσθεν τοῦ ὑρκανοῦ, ὡς πλησίον τὴν ἀναπαυσίαν αὐτῷ ἔχοντα, ἔξυθεν, ὃς δὴ τοῦ βασιλέως ἀδυρμοῦ, καὶ πρὸς τὰ σώματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς πότοις γέλωτας ἀνεβλέψατο, ἀναλισκόντων αὐτὸν τῇ καταπειθοῦς τῇ ζαπτζῃ, παρεστῶς τῷ βασιλεῖ, ἐρᾷς, εἶπεν, ὦ δέσποτα, τὰ ἀναιμα ὑρκανὸς ὡς ἐν τούτου σῶσαι ὅπως καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν ἀφανίσῃ, ὡς οὗτος τοῦτο τῇ σαρκῶν ἐγύμνωσε.

A qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat eò mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: móxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent.

B Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse, iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi muncra. Ibi puer iratus Arionem

C coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit, sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret.

D Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas. expectandum

E mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus,

F emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs rex delectabatur, propter scommata & facetias

G hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantum ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus.

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa ossium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim est ossa vnà cum carnibus absumere, sicut isti faciunt: vultu commonstrans reliquos, ante quos nihil erat ossium. Homines autem comesis carnibus solent abiicere ossa, quod & ego homo cùm sim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iussit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipsos quidem salutauit: ex famulis autem eorum expiscatus est, quidnam oblaturi essent regi in festo natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rursum aliud pro suis quemque opibus: simulauit se dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quasi offensurus esset regem Iosephus propter exilitatem muneris, vbi dies statutus aduenit, alij quidem & hi munificentissimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à se centum pueros, totidémque puellas adduxit, iussos singulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profusam & insperatam munificentiam, atque ipsis etiam regibus, amicos quoque regis & ministros multorum talentorum donis honorauit, ne quid sibi ab illis nascereturpericuli: ad hos enim fratres scripserant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iussit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt se rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes suos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem cùm cognouissent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficisci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inscio. Iratus enim ob profusam in munera tam immensam pecuniam, non erat de salute eius solicitus. eam tamen iram metu regis dissimulare coactus est. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congressus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaserunt ad patrem Hierosolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus secessit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Asia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Iosephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus splendidioris vitæ occasionem præbuit,

A γελάσαντος δὲ τοῦ τὸ ζήφωμα λόγου τῆ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅπ τοσαῦτα ὀστᾶ ἀνῆρηται, ὅσα, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. πυὶ μὲν γὰρ κυσὶ τὰ ὀστᾶ συὴ τοῖς κρέασι καταδίειν ὥσπερ οὗτοι, τοὺς κατακειμένους ὑπολείπων, ὅπ μηδὲν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἦκειτο. οἱ δ' ἄνθρωποι, τὰ κρέας ἐσθίουσι, τὰ δὲ ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ ἀνθρωπος ὢν κἀγὼ νῦν πεπόηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ σοφὴν οὔτω ῥηθεμένην, πάντας ἐπέ-

B λυσεν ἀναπεσεῖσθαι, τῆς δευτεραπλείας ἀποδεχόμενους αὐτόν. τῆ δ' ὑπούσῃ πρὸς ἕκαστον τῶν τοῦ βασιλέως φίλων προθύμως, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αὐλῆς δυνατῶν, τοὺς μὲν ἠσπάζετο, ἀπὸ δ' ἦν τῶν οἰκετῶν ἀπεπυνθάνετο, τί μέλλουσι δώσειν τῆ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῆ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἡμέρᾳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, ἀνὰ δώδεκα τάλαντα δώσειν φησάντων, τοὺς δ' ἐν ἀξίᾳ κῆ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπο-

C κρίνετο λυπεῖσθαι δῆθεν τὸ μὴ δύνασθαι τοιούτῳ προσενεγκεῖν δῶρῳ. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δ' ἀπαντῶντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῶν, ὡς καταγωνισομένου τοῦ ἰωσήπου, καὶ προσιουσῶν τῆ βασιλεῖ δῶρεᾶς ἐν τῆ τοῦ παιδὸς ἡμέρᾳ, οἱ μὲν ἄλλοι προσέφερον τῆ βασιλεῖ τα-

D λάντων οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, οὐ πλεῖον εἰκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐκ ὠνήσατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους τοσαύτας, ἀνὰ τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τῆ βασιλεῖ, ταὶς δὲ τῆ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμασάντων τὴν παρ' ἐλπίδα τῶν δώρων πολυτέλειαν, καὶ τὴν βασιλίαν αὐτῶν, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὸν θεσπίαν τοῦ βασιλέως οὖσι, πολλὰ ἄξια τάλαντον δῶρα ἐδωκεν, ὡς ἐξαφυγεῖν τὸν ἐξ αὐτῶν κίνδυνον.

E τούτοις δὲ ἐπιγεγράφησαν αὐτοῖ οἱ ἀδελφοὶ ἐξαιρήσασθαι τὸν ὑρκανόν. πολεμῶν δὲ τὸν μεγαλοψυχίᾳ ἀπατασάμενος τοῦ μειρακίου, προσέταττεν αὐτῶ δωρεὰ ἣν βούλεται λαμβάνειν. ὁ δ' οὐδὲν πλέον ἠξίωσεν αὐτῶ γνώσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γράψαι τῶ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. τιμήσας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεαὶς δοὺς λαμπραῖς, καὶ τῶ πατρὶ γράψας καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν

F αὐτοῦ καὶ ἐπιτρόποις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τούτων τυγχάνοντα τὸν ὑρκανὸν παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ μεγάλης ἐπανερχόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ ἐξαφθεισθέντες αὐτὸν, καὶ τὰ πατρῶα εἰδότες. ὀργιζόμενος γὰρ αὐτῶ ἔνεκεν τοῦ εἰς τὰς δωρεὰς χρημάτων, οὐκ ἐφείσατο τῆς σωτηρίας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῶ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τῶν σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτεινε, καὶ δύο τῶν ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. ἐξαγριούμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ μηδεὶς ἐδέχετο, δείσας ἀνεχώρησε εἰς τὴν πέραν

G τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ, κἀκεῖ διέτριβε φορολογῶν τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ὀνομαζόμενος, υἱὸς ὢν ἀντιόχου τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς νομιζόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τῶν ἰουδαίων λαὸν ἐκ πτωχείας καὶ ταραγμάτων ἀθεσμων, εἰς λαμπρότητας ἀφορμὰς τοῦ βίου κατασήσας,

εἶκοσι

ἔτεσι ἔτη καὶ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰάσονος τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν τε ἔπεμπε καὶ ἐπιστολάς, ὧν τὸ αὐτίγραφόν ἐστι τοιοῦτον.

A per duos & viginti annos præpositus exigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

Κεφάλαιον ε'.

Φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

B

Cap. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν ἡμῖν ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, διαπέμπεσθαι πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ τὰ ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, διαπέμπει τὰς ἐπιστολάς. τὰ γεγραμμένα δέ ἐστι τετράγωνα. ἡ σφραγὶς δέ ἐστιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ ἡ παρθεῖσα οὕτως ἦν τῶν λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον δὲ εἶχε τὸν τρόπον. τεθνεῶτος δὲ ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη σαλεύεσθαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πρεσβυτέρῳ πόλεμον ἐξήνεγκαν οἱ ὑρκανοῦ, ὃς ἦν νεώτατος τοῦ ἰωσήπου τέκνων, διέφθειρε τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχοντο, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ὑρκανὸς ἐπανελθεῖν μὲν οὐκ ἐπεδίδου εἰς ἱεροσόλυμα. περιθέσθαι δὲ τοῖς πέριξ τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοῖς ἄραψι, οὓς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀπέκτεινε, καὶ ἠνδραποδίσατο. οἰκοδόμησε δὲ βάθος ἰσχυρὸν, ἐκ λίθου λευκοῦ κατασκευάσας ἅπασαν μάχει καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύφας ζῷα παμμεγεθέστατα. εἰσήγαγε δὲ αὐτῇ εὖρος μέγα καὶ βαθύ. ἐκ δὲ τῆς κατ' αὐτὴν πέτρας ἐξέτεμεν αὐτῇ τὸ ὄρος τὸ περίχωρον, αὐλαῖα πολλὰ σαλίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοὺς μὲν εἰς συμπόσια, τοὺς δὲ εἰς ὕπνον καὶ διαίτων ὑποίησεν. ὑδάτων δὲ θρόπτων πλῆθος, ἃ καὶ τάφρις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοίνυν τέμνια τῷ ἀσπαλείων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῆς εἰσιέναι καὶ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀπίσω δὲ ἀσφαλείας ἕνεκα τῶν μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεύσαι λιφθεὶς, κατεσκεύασε. περιοικοδόμησε δὲ καὶ αὐλὰς τῷ μεγάθει διαφερούσας, αἷς καὶ ἀδραδείους ἐκόσμησε παραδείσοις. καὶ τοιοῦτον ἀπηργασάμην τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. οὗτος ὁ τόπος ἐστὶ μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας καὶ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, οὐ πόρρω τῆς ἱεριχωντίδος. ἦρξε δὲ ἐπέσωι τῷ μεσῶν ὀλυμπιάδι ζ'. πάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem interceſſiſſe inter noſtras origines, & noſtrum quoque genus non eſſe alienum à poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt, vt quum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum communes habituri. Demotheles eſt qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant ſenioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolyma quidem noluit repetere. ſed vltra Iordanem habitans aſſiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. Ædificauit etiam caſtrum munitiſſimum, è marmore candido extructis vſque tectum eius parietibus, habentibus inſculptas diuerſorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium foſſa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpelúncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro fecit aptas conuiuiis, diætáſque alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gratia, ſi quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis ſpatioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutum vocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem ſitæ, non procul regione Eſſebonitide. præfuitque illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filiis impuberibus:

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο, φύσκων δὲ ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ διὰ τὰ πρὸς τοὺς Ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένα, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτόχειρ αὐτοῦ γενόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

CAP. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum, dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vsus fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantùm perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

B C D E F

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις τῷ δωικῷ Ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ εἰς ἐπικαλέσασθαι αὐτοὺς Ἀντίοχον.

ΥΠὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην δίδωσι, ὁ γὰρ παῖς ὢν ὀνίας καταλειφθείη, νήπιος ἔτι ἦν, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου καὶ χώραν ἕκαστα. Ἰησοῦς δὲ, οὕτως γὰρ ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀνίου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφῃρέθη, προσορισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ οὗτοι τρεῖς ἐγένοντο παῖδες, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἦκεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, Ἰάσονα ἑαυτὸν μετωνόμασεν. ὁ δὲ ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ προτέρου ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μὴ ταῦτα καταστήσαντα μενέλαον, καὶ τὸ πλῆθος διχασθέντος εἰς ἑκατέρους, ἐκ τῆς μενελάου μοίρας, οἱ τοβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ γὰρ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ Ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' οὗ καὶ πονούμενοι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τοβίου παῖδες, πρὸς Ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοὺς πατρίους νόμους καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἐπιθεῖναι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν δοῦναι τρόπῳ αὐτοῖς, οἰκοδομῆσαι γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ τὴν τοῦ αἰδοίων περιτομὴν ἐπικαλύψαι, ἵνα καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόδυσιν ἕλληνες. πάντα ἄλλα πάντ' ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρεῖντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρούσης καὶ τέρπων, ὅτι τὴν αἰγυπτον διέγνω ῥᾳδίαν σπάσεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δίχα τοῦ τῶν πολεμαίου παίδων καταφρονεῖν, ἀσθενῆ ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρέποντα τηλικαῦτα διέπειν δυναμένων. χιλιόμυρος οὖν μὲν πολλῆς δυνάμεως καὶ πλούσιον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον προεληλυθώς, καταλαμβάνει τὴν αἴγυπτον. καὶ χωρῶν ἐν τοῖς πρὸ μέμφιν τόποις, καὶ κατασχὼν ταύτην ὥρμησεν ὅπη τὴν ἀλεξάνδρειαν, εἰς πολιορκίαν παρασκευάζεται αὐτῇ, καὶ τὸν ἐκεῖ βασιλεύοντα χειρούμενος πτολεμαῖον. ἀπεκρούσθη δ' οὐ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ διαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. δηλώσομαι δὲ καὶ μίαν τὰ πρὸ τούτου βασιλία, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ ἐπεμνήσθην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὴν ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῷ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφά-

Κεφάλαιον ζ.

Οπ στρατευσάμενος ὁ ἀντίοχος ἐπὶ ἱεροσόλυμα, πῶς τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spolianerit.

ΥΠοστρέψας ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διὰ τὸ φόβῳ ῥωμαίων φεύγειν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐπὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ὁρμώμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, μὴ πως ὑπὸ σταδίου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, αὐτοὶ ἀνοίξαντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου θεραπείας ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ γενόμενος τῶν ἱεροσολύμων ὁρμώμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτι δύο τοῦ ἑκατοστοῦ καὶ τεσσαρακοστοῦ καὶ πέμπτου ἔτους, μετὰ τὸ πεμπτῶ ἔτει, μετὰ τὴν καὶ ἑβδόμην, ἃς καλεῖται κατὰ μὲν ἥλιον, χασλεύς, κατὰ δὲ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβαίνει τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θεραπεύσας ὕμνον εἰρήνης ἀπάτῃ θεὶς ἡμέρας τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὲ τότε, οὐδὲ τῶν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν ἐν τῷ ναῷ πλοῦτον, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσοῦν δὲ ἐώρα πολὺν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τῶν ἀναθημάτων κόσμον πολυτελίσατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμενε τὰς θεὸς ἐκείνους αὐτῷ ἀπορδὰς θεραπεύειν. θεισθύσας οὖν τὸν ναὸν ὡς καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ βαστάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ θυμιατήριον χρύσεον, καὶ ξάπιζας καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀπορρόμενος, ἅπερ ἦν ἐν βύσσῳ καὶ κόκκῳ πεποικιλμένα, κενώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς ἰουδαίους ἐπὶ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ ταῖς καθημεριναῖς θυσίαις οὐ προσέφερεν τῷ θεῷ κατὰ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς θεραπεύειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖκα ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς τῶν ζωγρηθέντων θεὶ μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνίδρυσε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, τὴν ἐν τῇ κάτω πόλει ᾠκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπικαιρομένη τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμφυτον δ' οὐδὲν ἦττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸν ἔχοντες, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας δὲ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν οὐ νόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτῃ θύεσθαι. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ θεοῦ τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι, οἰκοδομήσαντας δὲ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς οὓς καθημέραν. ἐπέλυσε δὲ, καὶ μὴ φειδόμενος αὐτοὺς τὰ τέκνα, κόλασιν ἀπειλήσας εἶπε θεῖναι ταῦτα ποιεῖν δύνασθαι. καθίστησε δὲ καὶ ἐπισκόπους, οἳ θεραπεύσαι κάουσιν αὐτοὺς τὰ ἐπιταλθέντα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ καὶ δι' ἀλλάβειαν τῆς ἐπιγελωμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διέτασσετο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς δίκαιοι, οὐκ ἐφρόντισαν αὐτῶν, τῶν δὲ παρόντων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχον, ἢ τῆς τιμωρίας, ὡς ἐπειθόμενοι ὑπέλυσεν αὐτοῖς. καὶ δίκαι τοῦτο πάσαις ἡμέραις ἀγιζόμενοι καὶ πικρὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, καὶ

A

YPostrepsas à Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus B eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptísque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesimaquinta eius mensis qui Chasleus, nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his C quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, visæ sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensáque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino D relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter E bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis scelestissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam gra- VI.
F uem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda derrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati G tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi &

lacerati corpora, viui adhuc & spirantes suffi- A
gebantur crucibus. Vxores autem eorũ & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatũ regium,& suspendebant à crucifixorũ parentũ ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertũ esset sacrum volumẽ aliquod,& ipsi apud quos inuentũ esset mali malè peribãt.Samaritæ autẽ videntes in tali calamitate cõstitutos Iudæos, non amplius profitebãtur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes à suo ingenio, de quo B
antè diximus:sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum,cum epistolà scripta in hũc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio à Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis,& inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam festiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatũ: & extructo in Garizino monte templo innominati C
numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudęos,vt eorum malitia dignum est,animaduertere,qui exequuntur mandata regia,existimantes nos hæc propter eorum cognationẽ facere, volunt nos in cõmuuem cum illis causam inuoluere,cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficũ, vt mandes Apollonio nostro pręsidi,& Nicanori D
procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hęrẽtibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Gręcanici.hoc enim pacto erimus à molestiis liberi : & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere.Post hanc Samaritarum supplicationem rex E
& ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio satis approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Gręcorum instituta viuere,absoluimus eos quantum ad hãc causam & eorum templum attinet,quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magistratui scripsimus , anno F
quadragesimo sexto , mensis Hecatombæonis vndecima.

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπνέοντας αὐεσταυροῦτο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, κατὰ τὴν τῆς βασιλέως προαίρεσιν ἀπῆγχον, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοῖς τὰ αὐεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἠφανίζετο δὲ εἴπου βίβλος ἱερὰ διῤῥεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς διῤῥεθείη καὶ οὗτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται παρόντας τοὺς Ἰουδαίους, οὐκέτ' ὡμολόγουν αὐτοὺς ἐξ συγγενεῖς αὑτῶν, οὐδὲ τὸν ἐν Γαριζείν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσῃ ποιοῦντες ἀκόλουθα, ἵν' ἀδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ περσῶν, καὶ γάρ εἰσι τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐπιστολὴν, καὶ δεησόμενοι, ἐδήλουν τὰ ὑπογεγραμμένα. Βασιλεῖ αὐτοκράτορι θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συγχοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐποίησαν σέβειν τὴν παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις λεγομένην σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ αὐτοῖς ναὸν ἐν τῷ Γαριζεὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σοῦ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένου, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατ' συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιπίπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ μὲν ἀπ' ἀρχῆς σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν φιλάνθρωπον καὶ σωτῆρα, παραλαβεῖν Ἀπολλωνίου τοῦ μεριδάρχου, καὶ νικάνορα τὸν βασιλικὸν στρατηγὸν, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρασκευάζοντας τοῖς Ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τοῖς γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοφύλοις ὑπαρχόντων. παραγορεύθη δὲ τὸ ἀσέβημον ἱερὸν θεὸς ἑλλήνιος. γνωσθέντος δὲ τούτου παυσόμεθα μὴ ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας παρασκευάζοντες, μείζονάς σοι ποιήσεσθαι τὰς προσόδους. ταῦτα τοῖς σαμαρείταις ἐπεδείχθη, αὐτίκα πεμψαν αὐτοῖς γράμματα ὁ βασιλεὺς τοιάδε. Βασιλεὺς αὐτοκράτωρ νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωσμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευομένοις ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέστησαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν αἱρούμενοι ζῆν, βουλόμεθα τὸ αὐτοῖς τῆς αἰτίας, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προστάττειν διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέστειλα. ἔτει ἑκτῷ καὶ τεσσαρακοστῷ μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ιη'.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem cõtempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1 Macch.2. EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudęæ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonęo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur,Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Elea- G

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἀντίοχος κωλύσαντος τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς Ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τοῦ βασιλέως, ἐκ τοῦ ἀντίοχου στρατηγοὺς ἐνίκησε.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐν μοδεΐμ κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς Ἰωάννου, τοῦ συμεώνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης ἦσαν δ' αὐτῷ υἱοὶ Ἰωάννης ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ καλούμενος ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρ ὁ καὶ Θαὺρις αὐτοῖς, καὶ Ἰωνάθης ὁ καὶ Ἀπφοῦς ἐκαλεῖτο. ἐξ ὧν ὁ Ματτίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὰ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὴν πολλὴν τοῦ συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μεσόγειον κώμην τὴν ὑπὸ τῶν βασιλέως καθισταμένων ὅπως τοὺς Ἰουδαίους ἀναγκάζειν τοῖς ἀνοσίοις ἀπεστάλκτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύοι, δῶρα δὲ τὴν δόξαν, τήν τε ἄλλα, καὶ δῶρα τὴν ἀνδρείαν, ἀξιούντων τὸν Ματθίαν πρωτοκαθέδρειαν τὴν θυσίαν, κατακολουθήσειν δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δῶρα τούτου τιμηθήσεσθαι πρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ Ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς ἀπὸ τοῦ προστάγμασιν ἀλλὰ φόβον, ἢ δι' ἀνδρείαν ὑπακούοι, πεισθήσεσθαί ποτ' αὐτοὺς μετὰ τέκνων καὶ πατρίων θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπή τις ἦν τῶν ἀνδρῶν, προσελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ προστεταγμένα αὐτοῖς, θυμωθεὶς ὁ Ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτὸν τε ἐκεῖνον διέφθειρε, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως Ἀπελλῆν, ὃς ἐπηνάγκαζε, διώκοντας μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν ὄχλον καθυλακῶν εἰσκρύψαι, εἰς ζηλωτὰς ὄντι τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείας, ἐπιδώσειν φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ἐξώρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀσπλαίοις διῆγον. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχον συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τὴν ἱεροσολύμων καταλαβόντες ἰδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς Ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ παρασάγγην αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τὰ αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμιον νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτου ἡμέρᾳ. ὡς δὲ εἶχον οὕτως ἐν τοῖς ἀσπλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῇ δ' ἀμύνεσθαι δῶρα τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲ ἐν κακοῖς ὀφλεῖναι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχαῖον γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπνιγέντες τοῖς ἀσπλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ Ματθίᾳ προσέθεντο, καὶ κρατεῖν ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδαξε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλετὸν μένοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῷ μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δ' οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, οὕτως ἅπαντας ὀλεῖσθαι. τοῦτ' εἰπὼν, ἔπεμψεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μένει παρ' ἡμῖν, ἐν σαββάτοις εἴποτε δέοιτο μάχεσθαι. ποιήσας οὖν δύναμιν πολλὴν ἐπῆλθε τοῖς τε ἔθνεσι καθ' ὅλης, καὶ τοὺς ἐξαμβρύοντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑπεχείρει ἐδυνήθη. πολλοὶ δὲ δι' ὀλιγωρίαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πλησίον ἔθνη. τῷ τε παίδων τοὺς οὐ προειλημμένους, ἐπέλαβεν προειπόντας, τοὺς δὲ τῷ κωλύειν καθυβρίσαντας ἐνέβαλεν. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ κατάστασιν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ προεισπεσόντος αὐτοῖς, ἐγὼ μὲν εἶπον ὦ παῖδες ἄπεμι.

zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic inglorie viuere. Cúmque venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cũ dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum profugerunt, ibíque victitabant in speculis. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem lædendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnét etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

VIII.

talem viã ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rẽpublicam tantumnõ collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet, corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt nõ grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibete quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthia defuncto Iudas filius succedit.

1. Mach. 3. HÆc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, cæcto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis

Cap. X.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

A τὴν τ' εἰμαρμένης πορείαν. ὧν παρήθημαι δὲ ὑμῖν, τοῦτο μὲν φρόνημα, καὶ παρακαλῶ μὴ ἡμύειν κακοῖς αὐτῶν φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τῆς τῶ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένου σωμάτων, ἔτι τὸ ζῆν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύουσαν οἴκεσθαι τὴν παρ' ὑμῶν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἧσσ βούλησιν ἢ δ' ἀνάγκην παραδιδόῦσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης καὶ ἀνάγκης ἐπάνω γενέσθαι τὰς ψυχὰς οὕτως παρασκευασμένους, ὡς τὸ ὑπομενεῖν ὑπὲρ τῆς θείων ἢ δίκ. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐχ ὑπερόψε). τῆς δ' ἀρετῆς ἀγασάμενον, ὑπὲρ δὶς πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, καὶ τὴν ἐλευθερίαν σὺν ἢ ζῆσθαι μετ' ἀθανάτου τῆ ἰδίων ὑπολαμβάνοντας ἐθῶν ὑπὸ κατασκοπ. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῖν καὶ θνήτα, τῆ δὲ τῆ ἔργων μνήμη, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐρασθέντας ὑμᾶς βούλομαι διώκειν τὴν ἀρετὴν, ἢ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ὑπολιπεῖν τὸν βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν παραινῶ, καὶ πρὸς ὃ τὶς ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, πρὸς τ' εἴκοντας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι ταῖς ἀρεταῖς. καὶ σὺν νοῦν μὲν τὸν ἀδελφὸν συμβούλοις πρεσβύτερον, πατρὸς ἡγεῖσθαι, καὶ οἷς ἂν οὗτος συμβουλεύῃ, πείθεσθαι, μαχαιρᾶν δ' τῆς στρατιᾶς δ' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, στρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος οὗτ' ἐκδικήσ καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. προσέχεσθε δὲ καὶ τοῖς δικαίοις καὶ θεοσεβέσι, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ Ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ καὶ τὸν θεὸν δυξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθ, καὶ τὴν λαμπρὰν τὴν ἰδίαν ἀπασῶσαι πάλιν τὸ βίου σωτήρια, μετ' ὀλίγ πολυτελῶ, καὶ θάπτ ε) μὲν ἐν μοδεὶμ. πένθ- ος δ' ἐπ αὐτῷ μέγα τῶ λαοῦ παντὸς ποιησαμένω διαδέξατο τὴν προστασίαν τῶν πραγμάτων ὁ παῖς αὐτῷ ἰούδας, ὁ καὶ μακκαβαῖ- ἐνατος ἄ ἔτει καὶ πεντηκοστῷ ἕκτῳ. συναραμένων δ' αὐτῷ προθύμως τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ἄλλων, τοὺς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ' χώρας, καὶ τοὺς ἐνοχλήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ἀνθρώπων διεχρήσατο, καὶ καθήρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τὸν νεών.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἀπόλλων στρατηγὸς ἀπολλώνιος εἰς τὸν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας στρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ συμβαλὼν χερσὶ τῇ μάχῃ. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς καὶ τὸν στρατηγὸν ἀπολλώνιον, οὗ καὶ τὴν μάχαιραν ἢ λήσαθαι συνέβαινεν ἐκεῖνον σκυλάσας εἶχε. πλείους δὲ ξαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐν τῇ στρατοπέδου λαβὼν τὴν πολεμίων

ἀνεχώρησε. σπέρον δὲ ὁ τῆς κοίλης συρίας στρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ προσκεχωρήκασι τῷ ἰούδᾳ, καὶ δύναμιν ἤδη ἀξιόβλητ) πρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἔγνω στρατεύσασθαι, προσέχειν ὑπολαμβάνων τοὺς εἰς τὰ τῆ βασιλέως προστάγματα παραβαίνοντας, πρέσθαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅση παρῆν αὐτῷ, προσπαλέξας ἧ τῷ ἰουδαίων τοῖς φυγάδας ἃ ἀσεβεῖς ὅτι τὸν ἰούδαν παρεχίνησε. προσελθὼν δὲ ἄχρι ἐνθένδε κάμπης τ' ἰουδαίας, αὐτόθι στρατοπεδεύεται. ὁ δὲ ἰούδας

ἀπαντᾷ

ἀπαντήσας αὐτῷ καὶ συμβαλεῖν παρακελεύμενος, ἐπὶ τοὺς στρατιώτας ἰὼν πρὸς τὴν μάχην ὀλίγα τε τῶν ὀλιγότητα καὶ δι' ἀσιτίαν, νηστεύσαντας γὰρ, ὀνουμένους παρεθάρρυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἐστὶ καὶ τῷ πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν ἔφασκε τὸ παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ ὑπὲρ δικαιοσύνης καὶ τῶν περὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλαὶ πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τῷ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχὺς ἐνυπάρχειν. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τοῦ πλήθους τῷ ἐναντίων, ὁρμῆσαι χαρᾶσαι τῷ σπουδῇ, καὶ συμβαλὼν, ῥίπτει τοὺς ἐναντίους. πίπτοντος γὰρ τοῦ στρατηγοῦ, πάντες φόβῳ ἁρπασθέντες, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀπολειπούσης. διωκόντων δ' ἄχρι τοῦ πεδίου, κτείνουσι τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν Φιλαδελφίαν.

A occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa tæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

Κεφάλαιον ια'.

Ἡ λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία κατὰ τῶν ἰουδαίων καὶ ἥττα.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγονόσι, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν ἐξανέπεμψας, ἐφ' οἷς τοὺς ὑπατικοὺς ἐλειτούργησαν, καὶ χρημάτων οὐσίαν οὐσαν (οὔτε γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν κατάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα παρελθὼν, τοὺς φόρους τῆς χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τοῦ εὐφράτου ἔθνη καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀσίας ἀπὸ διφρέτου διήκοντα παράλιον, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ῥίφειν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρι πτόλεως φερνίδος, ἐντειλάμενος ἕως ἂν ἔλθῃ μένειν. κατασφάλισμον δὲ τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς οἰκοῦντας αὐτὴν εἰς ἀνδραποδισμὸν, ἀφανίσαι τὸ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἀπολέσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐντειλάμενος τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξήλασεν εἰς τὴν περσίδα μυρίους ἔτει. καὶ περιαιρεθέντος τοῦ διφρέτου, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ἐπιλεξάμενος πτολεμαῖον τὸν δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν τοῦ βασιλέως φίλων, καὶ ἀποδοὺς αὐτοῖς περὶ μυρίους δυνάμεως μυριάδας δύο, ἱππεῖς δὲ εἰς πεντακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν. οἱ δ' ἐλθόντες ἐμπρησοῦς πόλεως ἐλθόντες, εἰς τὴν πεδιάδα κατεστρατοπέδευσαν. φερωνύμου δὲ αὐτοῖς συμμαχοῖ δοθῆ τῆς συρίας καὶ τῆς πέριξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν περιοίκων ἰουδαίων. ἦσαν μὲν καὶ τῶν ὑποσπόνδων τινὲς οἱ ἀπομόμενοι τοὺς ἀχμαλωτισθησομένους, πέδας μὲν νομίζοντες αὐτοῖς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρῷ δὲ καὶ χρυσῷ τιμὴν αὐτῶν καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας κατανοήσας, ἐπεισθῆ τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρῦναι, καὶ παρελθὼν τὰς ἐλπίδας ἃς νῦν ἔχοντας ἐν τῷ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, σὺν κόσμῳ ὁπλισμένους, καὶ τὸ στενοῦσθαι αὐτῷ κῆμα τῆς ἱκετείας ἐν τοῖς μεγάλοις κινδύνοις ἐπιδείξαντας, τούτῳ δυσωπῆσαι θεὸν ἀγαθὸν αὐτοῖς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

B Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

C Advditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit ádita prius Perside, regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidémque mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Perſidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributísque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum, qui vsque Emmauntem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis indutis cæcos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, qui quive agros recès sibi comparauerant, ne distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum 1. Mach. 4. cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conserere, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

A διατάξας δὲ τὸν ἀρχαῖον αὐτοὺς τρόπον καὶ πάξιον, κατὰ χιλιάρχους καὶ ταξιάρχους, καὶ τοὺς γαμίμους ἀπολέσας, καὶ τοὺς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένους, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀτολμώτερον μάχωνται, κατασὰς τοιούτοις παρορμᾷ λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς ἡμῖν οὐκ ἄλλος ἀναγκάσει πρὸς τὸ παρόντος ὦ ἑταῖροι εἰς δύψυχίαν καὶ ἀνδρῶν καταφρόνησιν καταλείπει ἡμᾶς. νῦν γὰρ ἔξεστιν ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, ἣν καὶ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν οὖσαν, ἡμῖν ὑπ' ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπιθετωτέραν εἶναι συμβέβηκεν. ὡς οὐκ ἂν τῆς παρούσης ἡμέρας ἡμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δι' ὅμοια καὶ μακάριον ἀνακτήσασθαι βίον, ἐξὸν ἢ λιποῦ τοὺς νόμους, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὸ αἴσχιστον παθεῖν, ἢ μηδὲ ἀπέρασι τοῦ ἡμῖν ὑμῖν ἀπολωλεκέναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ ἡμυνόμενον, οὕτως ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν ἢ μὴ πολεμεῖν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡδύμορον. τὸ δὲ ἐσφ τηλικούτων ἐπιθάλων ἐλευθερίας, παρίδος, νόμων, δυσσεβείας, αἰώνιον φεύγειν κλέος καταδιάζειν πᾶσι δυκόπις. ἑτοιμάζεσθε τοίνυν θεμένους τὰς ψυχὰς, ὡς αἴσιον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλεῖν τοῖς πολεμίοις. ἢ μὲν ἰούδας ταῦτα προθαρσύνων ἔλεγε. τῷ δὲ πολεμίων πεμφάντων γοργίαν μὲν πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως διὰ τῆς νυκτὸς ἐπιπέσῃ τοῖς ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντος αὐτῷ τινας τῶν προδρόμων ἰουδαίων, αἰφνιδίως ὁ τοῦ ματθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ τούτου διηρημένης αὐτῷ τὰς δυνάμεις. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τῷ στρατοπέδου, δι' ὅλης ὠδήσας τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. ἐγὼ δ' ὥρᾳ δὲ τῷ στρατοπέδῳ τοὺς ἐχθροὺς ὁ γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας αἰχμαλωτίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, παρῆν θὲς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἶεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ἐπεφαίνετο τοῖς ἐν ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ ἰούδας μὴ χιλίοις φαύλως ὡπλισμένοις ἀλλὰ πανίσχυροι. καὶ θαρσήμων τοὺς ἐχθροὺς ἀρίστα πεφεσγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἐστρατοπεδευμένους, παρεσκεύαζε τοὺς ἰουδαίους, ὡς καὶ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δεῖν, καὶ τὸ θεῖον ἐπάρασθαι καὶ τοῖς ὅπλοις ἔχοντα τὸ κατ' ἐπλεόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἐδώκειν, ἀναπαύσαντα αὐτοὺς τῆς δυσχολίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοῖς σαλπιγκταῖς. ἐπιπεσὼν δὲ ἀφόβως δοκοῦντας τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῷ τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν αἰθισταμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων ἦλθεν μέχρι γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῷ ὡς τρεῖς χιλίους ἰούδας δὲ τῶν μὲν σκύλων παρεκελεύετο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀλλοτινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς γοργίαν καὶ τὴν συνὰ αὐτῷ

B

C

D

E

F

G

δύναμιν. κρατήσαντας δὲ καὶ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγεν, τὸν μόνον ἐχοντας καὶ μηδὲν ἔτερον ἐνδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐφάνησαν οἱ τοῦ γοργίου τὴν μὲν στρατιὰν, ἐν τῇ παρεμβολῇ καταλιπόν, ὡρμημένην τεταγμένην, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεφλεγμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦν, τὸ συμβεβηκὸς δηλῶσαν ἔφερεν. ὡς δὲ ταῦθ' ὅπως ἐχοντα ἔμαθον οἱ σὺν γοργίᾳ, καὶ τοῖς μὴ ἰούδᾳ πρὸς τὴν τάξιν ἑτοίμοις κατιόσιν, καὶ αὐτοὶ δύσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ ἰούδας

ὡς ἀμφ-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς χορηγίας στερηθησόμενον, ἀποστρέψας ἀνῃρέθη τὰ σκύλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβὼν, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς κατορθώμασιν. οὐ μικρὰ γὰρ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῆς ἐκπεμφθέντων ἥττῃ, τῆς ἐχομένῳ ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλίτων συναθροίσας ἑξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς ἐνέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπιὼν δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῆς πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν δόξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προηγουμένοις τῆς πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φονεύσας αὐτῆς ὡς πεντακισχιλίους, τοῖς λοιποῖς ὡς ἐπίφοβος. ἀμέλει καταγνόντας ὁ λυσίας τὸ φρόνημα τῆς Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοί εἰσι πολεμεῖν εἰ μὴ ζώσουσιν ἐλευθέροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυὸν, ἀναλαβὼν τὸ λοιπὸν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ παρασκευαζόμενος μετὰ μείζονος στρατοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῆς ἀντόχου τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας συνελθὼν στρατὸν ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἔδωκεν. ἀναβῶμεν δὴ εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσωμεν, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ παρεγένοντο μετὰ στρατοῦ τοῦ πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατακεκαυμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ ἐκ τῶν ἐρημίας αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συνεχύθησαν. ὁπλισάμενος δὲ πᾶς ὁ λαὸς στρατηγῷ, προστάξας τοῖς ἐκπολεμοῦσαι πρὸς τὴν ἄκραν φυλάττουσι, ἄχρι αὐτὸς τὸν ναὸν καθήγνισε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, οὐ λελατομημένων ἐκ σιδήρου. πέμπτῃ δὲ καὶ εἰκάδι τοῦ χασλαίου μηνὸς, ὃν οἱ μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦλθον τὰ φῶτα ὅτι τῆς λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅτι τοῦ βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅτι τοῦ καινοῦ θυσιαστηρίου. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν καὶ μετέπεσεν αὐτῆς ἡ ἁγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν γὰρ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπ' ἀντόχου ἐχαμεῖναι τοιοῦτον ἔτεσι συνέβη τρισίν. ἔτει γὰρ πέμπτῳ καὶ ἑκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνός, ἣ καθαρισμὸν ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' καὶ ν' καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιήλου προφητείαν, περὶ ἣν καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἐκφέρει. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζει δὲ Ἰούδας μῆνα τὸν πολιτικὸν ἀνάκτησιν τοῦ περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας η', μηδὲν παραλιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς ταῖς θυσίαις κατδωρεῖται αὐτούς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

A sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quę haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractíque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudæam ingressus, mótana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tanto impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderet Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenisset templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque apposuit. Diruto etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis constrúxit. Vigesima autem & quinta mensis Chassei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & suffitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idque accidit eadem die qua ante triennium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Apellęi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. disertè dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis

perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quę iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamúſque hanc feſtiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuítque Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferẽtes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumęos Eſau poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Batanis filiorum caſtella, vnde Iudęos infeſtabant, vi capta cęſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductíſque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incẽdit, atque ita do-
XII. mum victor reuerſus eſt. Sed quàm primùm vicinæ gentes ſenſẽre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugiẽtes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilęorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

Cap. XII.

Quemodo diuiſis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperat.

IVdas igitur proſpiciens vtrorumque neceſſitatibus, Simonem fratrem cũm tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitãtibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abſtinerent à pugna tantiſper dum ipſe ad eos reuerteretur. Simon igitur poſtquam in Galilæam venit, congreſſus cum hoſte coegit eum terga vertere, & fugientem perſequutus vſque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cum tota ſupellectile in Iudæam tranſtulit. Interea Iudas

τὸν θεὸν ἐφ' ἡμῖν γενόμενον, αὐτοὺς ἢ τέρπειν. τοσαύτη δ' ἐγένετο τοῖς περὶ τὸν Ἰούδαν τῶν ἐνδόξων ἀνάπαυσις, μέχρι χρόνου πολλοῦ ἀπεστόμωτο ἐν ἐξουσίᾳ γεγόμενοι τῆς θρησκείας, ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὰς ἀνάκτησιν τοῦ ἱεροῦ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ἐξ ἐκείνου μέχρι δεῦρο, τὰς ἑορτὰς ἀγομένας καλοῦσιν αὐτὰς φῶτα, ἐκ τῆς παρ' ἐλπίδας εἶναι ταύτας ἡμῖν φανῆναι τὰς ἐξουσίας, τὰς θρησκείας θέμενοι τῇ ἑορτῇ. τειχίσας δ' ἐκύκλῳ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τοῦ πολεμίου πύργους οἰκοδομησάμενος ὑψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. καὶ τὰς ἐκθυσίας ἐν πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτὴ φρουρίᾳ αὐτῇ πρὸς τὰς ἀπὸ τοῦ πολεμίου αἰχμὰς ἔχῃ χρῆσθαι. τούτων οὕτω γεγομένων, τὰ πρὸς ἔθνη πρὸς τὰς ἀκάζω πύρρην καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰδουμαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλοὺς ἐπισυνιστάμενα διέφθειρεν, ἐνέδραις καὶ ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἐγκρατῆ γεγόμενα. πρὸς δὲ τοῖς πολέμοις συνεχῶς ἐπόει τοὺς ἰούδας, ἐπέχειν αὐτοὺς τὰ καταφορᾶς· ἐν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρᾶτο. ἐπὶ τοῖς ἠσαύου δὲ υἱοῖς ἰδουμαίοις κατ' ἀκραβατηνὴν ἐπέπεσεν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε καὶ ἐσύλησε. συγκλείσας δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς τὲ βαιάνου λοχήνητας τοὺς ἰουδαίους, ἐξεκαθήρας ἐπολιόρκει. καὶ τοὺς τε πύργους αὐτῶν ἐνεπίμπρα, καὶ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δυνάμιν μεγάλην καὶ πολυανθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος, καὶ τούτοις χειροσταμένους, τὴν ἰαζὼρ ἐξῃρε πόλιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώτους, καὶ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀνέστρεφε. μαθὼν δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῇ ἐπιὼν ἀναγραφόντα, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλαάδιτιν ὅπλα τοὺς ἐντὸς ὁρίοις αὐτῆς ἰουδαίους. οἱ δὲ καταφυγόντες εἰς δάθεμα τὸ φρούριον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν, ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπεύδακεν ὁ τιμόθεος τὸ χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγεσαν. ἀναγνωσθεμένων δὲ τῆς ἐπιστολῆς τούτων, καὶ τῶν γαλιλαίας ἀγγέλοι ἐφάνησαν σημαίνοντες ὅπισω ἧκθαι τοὺς ἐν πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ σιδῶνος, καὶ τῆς ἀλλογλωσσου τῆς γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιβ'.

Οπ φρατευσάμενοι ἰούδας καὶ σίμων, ὁ μὲν ὅπι ἀμμανίτας καὶ τὴν γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὅπι τυρίους καὶ πτολεμαεῖς, διαφόπων αὐτῶν.

ΠΡὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰς τῆς γαλιλαίων χρείας σκοπούμενος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν παρατάξει ὡς χιλίους τῆς ὁπλίτων λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐξελθεῖν ἰουδαίους. αὐτὸς δὲ καὶ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς, μετὰ στρατιᾶς ὀκταχιλίων ὁρμῆσαι εἰς τὴν γαλααδῖτιν. κατέλιπεν δὲ ὅπι τῆς ἰσοπλοίπων τῆς δυνάμεως, ἰώσηπόν τε τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν, παραξας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπι μηδὲν ἐπὶ τοῦ ἰουδαίαν, καὶ συνάπτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων ἀδελφὸς εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. καὶ μέχρι τῆς πύλης τῆς πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν αὐτῶν ὡς εἰς τρισχιλίους. καὶ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῶν ἀπηργμένων καὶ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῶν ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν ἅπασαν ἀνέστρεφεν εἰς τὴν οἰκείαν. ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος, καὶ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης διαβάντες τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ ζιὰν αὐύσαντες ἡμερῶν, τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι συντυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι, ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς γαλααδίτιδος, καὶ ὡς ἐπιστάντων αὐτοῖς αὔριον βληθῆναι τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀφ' αὐτῶν σώζειν τοὺς ὁμοεθνεῖς, πεισθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ προσπεσὼν πρώτοις τοῖς τῆς Βοσόρρων κατοικοῦσι, καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μάχαιραν δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆψεν. ἐνυφῶσης ἦν νυκτὸς, οὐδὲ οὕτως ἐπέσχεν, ἀλλ' ὁδεύσας διὰ αὐτῆς ἐπὶ τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς Ἰουδαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, προκαθεζομένου τοῦ χωρίου πανθύμει μετὰ δυνάμεως, ἕως ἐπ' αὐτὸ παραγένηται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι προσβάλλοντας τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς μὲν κλίμακας ὡς τὰ αἰωρεῖσθαι ἐπ' αὐτὰ, τοὺς δὲ μηχανήματα προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημῆναι, καὶ παρορμήσας τοὺς στρατιώτας ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ συνῆψεν διαχειρίζεσθαι προθύμως, ὡς ζῶσα διῆλθε τὸν στρατὸν ὅπλισιν μὴ ἔχοντα τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ περὶ τὸν Τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μαχαιροβάτου ἐστὶν, ἔτι μᾶλλον ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχίας εἰληφότες, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. ἐπιπόμπου δὲ μὴ τοῦ στρατεύματος ὁ Ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν ὀκτακισχιλίους. διαβὰς δὲ εἰς μάλλιν πόλιν οὔσαν λεγομένην τῶν ἀλλοφύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἐμπίπρησιν. ἄρας δὲ ἐκεῖθεν τὰ τε χαράγματα, καὶ βοσόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τὰς γαλααδίτιδος καταστρέφεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον οὐ πολλῷ πανθύμει δυνάμει μεγάλῃ παραγενόμενος, καὶ συμμίξας ἄλλοις τε ἔθνεσι καὶ ἀράβων πολλὰς μυριάδας πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπαντικρύς. πόλις δὲ ἦν αὐτῶν. καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώταις εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς Ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνίζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χειμάρρουν. διαβάντων δὲ πάντων αὐτοῖς προῆλθεν. Ἰούδας δὲ ἀκούσας παρεμβάλλει τὸν πανθύμει πρὸς μάχην, καταλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἔστιν ὅτε τὸν πολέμιον. καὶ παραπορεύεται τὸν χειμάρρουν ἐπιπίπτει τοῖς ἐναντίοις. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ὑπαντίζοντας αἴρει, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐμβαλὼν, ῥίψαντας τὰ ὅπλα φεύγειν ἀναγκάσας. καί τινες μὲν αὐτῶν διέφθειραν. οἱ δὲ εἰς τὸ καλούμενον ἐν καρναὶν τέμενος, συμφυγόντες, ἥλπισαν τάξεσθαι σωτηρίας. Ἰούδας δὲ τὴν πόλιν καταβαλὼν, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλῃ χρησάμενος ἰδίᾳ τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι Ἰουδαίους μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τὴν ὑπαρχούσης αὐτοῖς ὑποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπαναγαγεῖν. ὡς δὲ ἦκεν ἕως τινα πόλιν ἔμφεσον ὄνομα, ἕως τῆς ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔτι ἄλλην αὐτοῦ ἐξαπόμενος ἐπιζῆσαι δυνατὸν ἦν, ἔτι αἱ ἀνδρείᾳ ἠθύμησεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας αὐοιξαι ἕως ἐπιβῇ αὐτοῦ διὰ τῆς πόλεως ἀπελθεῖν. τῶν δὲ πύλας λίθοις ἐμπεφράκεσαν, καὶ τὰ διέξοδον ἐποιήσαντο. μὴ προθυμουμένων δὲ αὐτῶν ἀνοῖξαι, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τὴν πόλιν. καὶ πάντων ὅσων ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταφρήσας ἅπασαν

A cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppidum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox B appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo C periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, cáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt consumpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis cursa sunt. Aliquántò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros D auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim illam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum non- E nulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad F Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cinores traduxit G

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in trãseundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudęam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactatũt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilęam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudęæ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserũt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudęæ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nã hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastarísque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

A αὐτῷ ὁδὸν ἔχε. τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῶν βαδίζειν τῶν νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, οὗ κεῖται κατὰ σκυθόπολις κώμη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων συνθόπολις κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγίνοντο, ᾄλλοντές τε καὶ ὑμνῳδοῦντες καὶ τὰς συμπεσὼν ἐν τοῖς ὁπλίταις παῤ αὐτοῖς ἄγοντες. ἔθυσαν δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπέρ τε τῶν κατορθωμάτων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ B ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν ἰουδαίων ἀπέθανεν. ἰάσωνος δὲ ὁ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας, οἷς κατέλιπε στρατηγοῖς ὁ ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοῖς ἐν πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης ἐν τῇ γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν ἐκποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πλεμικὰ γυμνάζειν, τῶν ὑπ' αὐτοὺς δ' ὠύαμιν ἀπαλγούντας, ἦλθον εἰς ἰάμνειαν. C γοργίου δὲ τὸν τῆς ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολῆς γενομένης ἀγχιλίοις ὑποβάλλουσι τοὺς φάλαγγας, καὶ φεύγοντας ἄχρι τῶν ἰουδαίας ὁρίων διώκουσι. συνέβη δ' αὐτοῖς τὸ πάθος τοῦτο ἀθρόους ἐπισπάσασθαι τῶν αὐτοῖς ἰούδας ἐπίσχε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδὲ πρὸ τῶν ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοὺς ἄλλους αὐτὸ στρατηγήματος καὶ τὸ καὶ τοὺς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ τὸν ἀζαρίαν πάθος θαυμάσαι αὐτοὺς ἐποίησε, μὴ τοὺς ἐπιόντας ἐξουθενήσαντας τὸ D ἐπισταμένους αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμοῦντες τοὺς ἰδουμαίους ἐκ παίσας, ἀλλ' ἐπέκειντο παντὶ τρόπῳ αὐτοῖς, μέχρι τε χεβρῶνα πόλιν κατελαμβανόμενοι, ὅσον οὐ χρεὼν αὐτὴν καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μαρίσσης πόλιν. εἶτα ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σκῦλα καὶ λείαν κομισάμενοι, εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν. E

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIIII. 2. Mach. 6. EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Persidę vrbem prædiuitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: scuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedẽtem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eísq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gẽtẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cęlestis numinis. atq; his dictis exhalauit animã. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalo- F G

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν πέρσαις.

Ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὴν κατὰ χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφερούσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶναι. ἔπηλε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἃ καταλιπὼν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ τοῦ φιλίππου, βασιλεὺς δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρος. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ἐβούλετο δὴ τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῆς δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτεροῦς ἀντιχόντων, ἀπογνοὺς τῆς ἐλπίδος. ἀπαναστὰς γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖθεν ἐλθὼν ἐβούλετο. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅτι τῇ ἐλαμβάνετο ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τὴν τῆς στρατηγῶν ἧτταν, οὓς πολεμήσοντας τοῖς ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τὴν τῶν ἰουδαίων. προσχθεσθεὶς οὖν, καὶ τῇ ἀπὸ τούτων φορτικῇ τῇ προτέρᾳ, συλλυπηθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, συνεὶς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους. καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς ἀλεπὴν εἶναι ἔφησε, καὶ τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο ἐφ' ᾧ ἐταράχθη κακίσας τὸ ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναὸν, καὶ τὸν θεὸν καταφρονήσας, καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

Cap. XIIII.

λίτλω. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τὸν ἀντίοχον, βεληθέντα τὸ ἐν Περσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι. τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβλασφήμημον, οὐκ ἔστι πίστεως ἄξιον. εἰ δὲ δεῖ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταρρέψαι τὸν βίον ἀντίοχον οὕτως, πολὺ πιθανώτερον δεῖ τῶν ἱεροσυλίαν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις ναοῦ τελευτῆσαι τὸν βίον. ἀλλὰ σοὶ μὲν τούτων οὐ διαφέρομαι, τῷ ὑπὸ τῶν μεγαλοπολίτων λεγομένῳ αἴτιῳ, ὃ δὲ τῷ ὑφ' ἡμῶν ἀληθῆ νομίζοισιν.

A litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periſſe, quòd conatus ſit Dianę templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantùm, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. quòd ſi hæc cauſa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multò veriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegiis Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ εὐπάτωρ ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει ἰουδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

Ὅλ' ἀντίοχος πρινὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιππον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ' βασιλείας αὐτὸν ἐπίτροπον καθίστησι. καὶ δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν καὶ τὸν δακτύλιον, αὐτῷ ἀντίοχῳ τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα ἀπέλυσε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς φέρειν τῆς ἀναγωγῆς, καὶ τηρῆσαι τὴν βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δὲ ἀντίοχος θ' καὶ μ' καὶ ρ' ἔτει. λυσίας δ' αὐτῷ τὸν θάνατον δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν, ὅπως διέπει βασιλέα, καλέσας αὐτὸν διπάτορα. ὁ δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων φεύγει καὶ φυγάδες τῶν ἰουδαίων, πολλὰ τοὺς ἰουδαίους εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνοντας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐπιόντες οἱ φεύγει, διέφθειραν. ἐπῆκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, ἰούδας ἐξελεῖν διέγνω τοὺς φεύγειν, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ κατεπολιόρκει. ἔτος δ' ἦν τοῦτο τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀντιόχου ρ' καὶ ν'. κατασκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγίνετο φιλοπόνως προσέκειτο τῇ τῆς ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, οὐκ ἀξιοῦντες ἑαυτοὺς ὑποφερέσθαι δι' ἃ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων, καὶ ταῦτ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲν πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, ᾧ δὲ προσέταξε ταύτῃ ποιουμένους. κινδυνεύειν οὖν ὑπὲρ ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκροπόλιν αἱρεθῆναι, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῶν βασιλέως κατασταθέντας, εἰ μὴ παρ' αὐτοῦ βοήθεια πεμφθείη. ταῦτ' ἀκούσας ὁ ἀνὴρ ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθοφόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πεζῶν μὲν, ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δὲ δισμύριοι. ἐλέφαντες δὲ β' καὶ λ'. ταύτην οὖν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἐξώρμησεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τὴν ἡγεμονίαν. καὶ προελθὼν εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ περικαθίσας ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἰσχυρῶς δὲ αὐτοῦ ἐχόντων τῶν βεθσουραίων, καὶ τὴν προσβολὴν αὐτῶν τῶν μηχανημάτων ἐμποιησάντων, ἐπιξύλων γὰρ αὐτοῖς, χρόνος ἐγίνετο πολὺς σοὶ τὴν πολιορκίαν. ἰούδας δὲ τὴν ἔφοδον τοῦ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίστατο

Cæterùm Antiochus priùs quàm extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditóque ei diademate regiáque ſtola & anulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret, vſque dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autem poſtea quàm populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis; multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant: conficiebãt eos non magno negotio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Iudas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impiis, venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cùm patris ipſius auctoritatem ſecuti, in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Iudas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitiſque amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egreſſus eſt Antiochiam cõmiſſa Lyſię adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſque Idumęã. inde aſcendit ad oppidum Bethſura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omiſſa

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, dissitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos explicare per acici latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus,& equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu mõtium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D c. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interiit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritæ territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruarum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multũ tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter a Iudæis defensum est. nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militem quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduentu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici temporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

A μὼ τ τὼ ἄκρα πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ὁ τῷ βασιλεῖ, ἐλλείπει στρατόπεδον ὀλίγῳ σταδίων, ἐν τινι τόπῳ βηθζαχαρία λεγομένῳ, σταδίους ἀπέχοντι τῷ πολεμίων σ'. ὁ ὁ βασιλεὺς ὁρμήσας ἀπὸ τῆς βηθσούρας, ἤγαγε τ δυνάμιν ὀλίγῃ τὰ σενὰ, καὶ τὸ τ ἰούδα στρατόπεδον. αὐ ἡμέρᾳ ὁ πρὸς μάχην διέτασε τὼ στρατιώτας μὼ οὖν ἐλέφαντας ἐποίησεν ἀλλήλοις ἑπεσθαι διὰ τὼ στενοχωρίαν, οὐ δυναμένων αὐτῶν ὀλίγος τατάχθαι. εἰς δὲ κύκλον ἐλέφαντ ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι. B ἔφερον δὲ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τ ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τὼ δὲ λοιπὼ δυνάμιν ἐκατέρωθεν ἐποίησεν αἰαβαίνειν ὀλίγῃ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς προτάξας. κελεύσας δὲ ἀλαλάξαι τὴν στρατιὰ, προσβάλλει τοῖς πολεμίοις, συμμόσας ταῖς τ χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὥς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ὄ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα C ὁρῶν ὁ ἰούδας ὑ κατεπλάγη, δεξάμεν ὁ δ' ὀλιγαίως τοὺς πολεμίους, τ προσβόμων ὡσὶ ἑξακοσίους αἱρεῖ. ἐλεάζαρ ὁ δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τ ὑψηλοτάτων τ ἐλεφάντων ὁπλισμῶν διάρξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶ, παρεβάλλετο σφόδρα διαρδίως ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῇ πρὸ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοὺς ἄλλους διεσκέδασεν. ὑποδὺς δὲ ὑπὸ τὼ γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὃν πα- D τὸν ἐπ' αὐτὸν θεὶς τῷ ἐλεαζάρῳ, διέφθειρε τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρους. καὶ οὕτω μὲν δύσχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπολέσας, τῷ ζόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ ἰούδας ὁρῶν τὼ τῷ πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο αὐτίοχος δὲ, τὸ μὲν τῆς στρατᾶς εἰς βηθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτοῖς, τῷ ὁ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὀλίγῃ τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν βηθσουρῖται τὼ ἰσχὺν καταπλαγέντες, καὶ ἀπορίζοντα βλέποντες τὰ E ὀλίγα σιδεία, ἐδεήθησαν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τῆ μηδὲν πείσεσθ ὑπὸ τ βασιλέως. αὐτίοχος δὲ λαβὼν τὼ πόλιν, ἄλλο μὲν οὐτινὶ οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὸν δὲ κατέστησεν ἰδίων ἐν τῇ πόλει πολλῷ ὄ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἐστενοχώρει, καρπεῶς τῷ σίδον ἀμπωλιῶν. ἐπὶς ἕκαστον γὸ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, καὶ κεῖνοι πάλιν F αὐτεμηχάνων το. ζορὸν δ' αὐτῷ ὀλίγελοίπει, τὰ μὲν ὄντ ἀπανηλωμένα καρπῶ, τὰς δὲ γῆς ἐκείνῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον ἔτ κατ' ὀ νόμ ἰω ἡμῖν ἀργὸν ἐᾶν τὼ χώραν, ἀπὸ ὄρου μεμνημένας. πολλοὶ τοιγαροῦν τῷ πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῷ σπανίων ἐπιτείαν ὡς ὀλίγους ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν ἐν τὰ φράγματα. λυσίας δὲ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς φίλιππ ὡς ἀπὸ τῆς περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ φράγματα εἰς ἑαυτὸν καταστάζειν, εἶχον μὲν ὡς τ τὼ πολιορκίαν

ἀφεύτες, ὅτι τ φίλιππον ὁρμᾷν. ὑ μὲν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσεν τ λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν τῷ πρὸς φιλίππου ἐφαπίζοντα, τ ὁ πολιορκίαν ὅτι χρονιωτάτην ἡμῖν ἐσομένην δηλοῦντα, καὶ τὴν ὀχυρότητα τ χωρίου, καὶ ὅτι τὰ τῆς

τὰ τῶς ξοφῆς αὐτοῖς ἤδη ὑπολελοίπει, καὶ ὡς πολλὰ διῖ κατασῆσαι τῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ φραγμάτων, καὶ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ ἀσονδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, καὶ φιλίαν πρὸς ὅλον αὐτῶν τὸ ἔθνος, διαφέλαντας αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὑπὲ τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τῷ λυσίου φήσαντος, ἤρεσεν τότε τὸ πρόσταγμα καὶ ἠγαμόνες τῇ γνώμῃ.

A meatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita redituros esse in suam quemque patriam. Quę sententia per Lysiam apud exercitum expositа, communi omnium suffragio comprobata est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τῇ πολιορκίᾳ τειζομένου, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰουδαίους, εὐσεβῶς αὐτοῖς χρήσεται ὁ ἀντίοχος.

B

CAP. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæ fœdus facit & amicitiam.

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρωνεύεται τὰ ἐπηγγελμένα, καὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένους ζῆν. οἱ δὲ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τὰ καὶ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀντίοχος εἰς αὐτὸ, καὶ θεασάμενος ἐχυρὸν οὕτως τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, καὶ καθεῖλε τὸν δύναμιν πᾶσαν, καθεῖλεν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. καὶ ταῦτα ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς καὶ μιμέλαος ἐπεκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μιμέλαον ἀνελεῖν, εἰ βούλεται τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, καὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἄρξαι τῆς κακίας, πείσαντα ἀυτὸ τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὸν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας οὖν τὸν μιμέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τῆς συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὴ ἔτη ἐ. πονηρὸν δὲ γεγόμενον καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἵνα αὐτὸς ἄρχῃ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μιμελαίου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκειμος κληθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντίοχος, δύο μὲν ἤδη τὸν φίλιππον κεκτῆνται τῆς φραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβὼν αὐτὸν ἐχυρὸν ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελευτήσαντος ἀφεῖναι τῷ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μιμέλαον ὁ βασιλεὺς ἀπέλυε, τῷ ἀρχιεροσύνῃ ἀλκίμῳ δεδωκεν οὐκ ὄντι τῆς ἀρχιερέων γραμμῆς, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταδῶναι τῷ τιμῇ ἀπὸ τοιούτης εἰς οἰκίας εἰς ἕτερον εἶχεν, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. καὶ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἡ γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιόλογον ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ καὶ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις οἰκοδόμημα ἱερόν. περὶ τούτων μὲν οὖν ὕστερον ἡμῖν ἔσται λεγόμενον.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς διστρατεύσας τοῖς ἰουδαίοις, ἀνεσκευάσθη πρὸς τὸν βασιλέα.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ἀπὸ ρώμης ὁ σελεύκου υἱὸς, καὶ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, ἐβασίλευσεν μὴ αὐτῷ δεδήμενα. συναγαγών δὲ τινας ἐπὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς τὴν βασιλείαν εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων καὶ καταδεδόντων αὐτούς, συλλαβόντες δὲ καὶ ἀντίοχον τὸν βασιλέα καὶ λυσίαν, ζῶντας ἤγαγον αὐτῷ. καὶ οὗτοι μὲν κελεύσαντος καταχρῆμα δημητρίου διέφθειραν, βασιλεύσαντος

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, ſicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudęorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accuſabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores regis, ſe quoque eieciſſent è patria: metu coactos ſolum vertere: poſtulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum ſtrenuum, cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & cómendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iam & fratres, inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt, Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque ameto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſſit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & miniſteriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Iudas animaduertens tantopere creuiſſe illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quo poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Iudam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiã paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas haeret.

A αὐτόχου ἔτη β', καθὼς ἤδηπου καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφόρησαν δ' πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοῖοι καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν Ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τῶν ἐθνῶν παντὸς, καὶ τῶν Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ σκεύη φεύγοντες καὶ ἀφειμένοντες αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπολωλέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας

B γῆς ἐκλαθόντες, ἀλλοξίας ἐπήλυδας ποιούμενοι. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, ἡγεμόνα δ' αὐτοῦ τὸν ὑπὸ τῶν ἀφεῖ τὴν Ἰούδαν τολμηθέντα. ὁ δὲ δημότερος παρεξιὼν ἐκπέμπει Βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῶν ὑπὸ τοῦς Βασιλέως αὐδρα χρεσὸν, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν πιστὸν ὄντα, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀποδημεῖν αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἀποκτεῖναι τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ ὑπὸ τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ φιλίας καὶ εἰρήνης ἀγαλεγόμενος. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔπιστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ τοσαύτης παρέσῃ τοσαύτης, μὴ ὅπως δυνατὸν ἦν, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἥκοντας. τινὲς μὲν οὖν τοῦ ἔθνους τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρεσβεύσαντες οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοὺς ὑπὸ ἄλκιμου πείσεσθαι δεινὸν ὄντα ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀπεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, δόξης δυνατὸν αὐτοῖς εἶναι. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ' μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δὲ ἄλλους, ὅσοι διεφθάρησαν πρὸς αὐτὸν ἀναχωρῆσαι, ἀπέτρεψε, τοῖς φρούροις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγένετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τῶν λαοῦ, καὶ τούτους ἀποκτείνας προστάξει τῶν ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ ὑπηκόων ἄλκιμῳ καὶ μετ' ἐκείνας τοὺς ἰσχὺν παρεῖναι τὴν χώραν αὐτῷ καταλιπόντα αὐτὸν, εἰς αὐτὸν χάριτας πρὸς τὸν βασιλέα ἀποδώσειν. ὁ δὲ ἄλκιμος τὴν ἀρχὴν αὐτῷ βουλόμενος βεβαιῶσαι, καὶ συνεὶς ὅτι κατασπάσας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησῖς ἅπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἑκάστην ἡμέραν ἐπῆρτο καὶ χάριν ἐπέλαβε, ταχὺ δὲ μέγα χεῖρα πολλὴν καὶ δύναμιν περιεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ παρυγαδόμενοι, οἷς ὑπῆρξε τὰς ἐπιρείας καὶ ἐκποιήσεις χρώμενος, ἐπῆρχε τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τοὺς Ἰούδα φρονοῦντας ἔκτεινεν, ἐφόβει. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γινόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ἐπιπορεύόμενος τὴν χώραν, διέφθειρε τοὺς τοῖς αὐτοῖς ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτοῖς μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἠτιμάζοντα αὐτοῦ τὴν ἰσχύν, ὅτι τὴν ἀφ' ἡμερίας τοῦ βασιλέως συμμαχίαν ἔχων ἐφάπτεται ἀδίκως γινόμενον οὐκ εἰς αὐτόχειαν, παρεξιὼν αὐτὸν ὑπὸ τὸν Ἰούδαν, κατηγορεῖν εἰς πολλὰ μὲν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δὲ γίνοιτ' ἂν εἰ μὴ προκατελήφθη, καὶ δὴ δίκην, δυνάμεως ἰσχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν διαπαλαίσας.

Ιγνιμ

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μὲν τὸν βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισφαλὲς ἡγησάμενος εἶ), τὸ πεμφθὲν ἰούδαν ἐν ἰσχύϊ τοσαύτη γενόμενον, ἐκπέμπει νικάνορα, τὸν δυνούστατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. ἦν γὰρ ὄντως ὁ κατὰ τῆς ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγών, καὶ δοὺς δ' ὑπάρχειν ὅσην ἀρίστην ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἐκέλευσεν αὐτῷ μηδεμίαν φείδεσθαι ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ παραγενόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν διὰ δόξης οὐ διέγνω τῷ ἰούδᾳ, βέλτιον δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, πρόφασιν ποιεῖται λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ, μηδεμίαν μὲν ἀνάγκην εἶ) φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι περὶ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἦκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τῷ ποιῆσαι φανερὸν αὐτοῖς τινὰ δημοτέλειαν τοῦ βασιλέως χάριτος; ὡς περὶ τοῦ ἤθους αὐτῶν φρονεῖ. ταῦτα διαφορισθέντων μὲν τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, καὶ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, διδόασι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετὰ τῆς δυνάμεως. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν καὶ μετ' ὀλίγον φθεγξάμενος, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ σαφεῖς τὴν ὑπόνοιαν, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους σωίφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ γενομένης, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συνεγείσας καὶ παραβαλλομένου πρὸς τὸ μάχιμον, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καρτερὰν, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὸ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκρον φυγεῖν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς κατώκησεν ἐν τῇ ἄκρᾳ εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερεῖον τινὲς καὶ πρεσβυτέρων πατρίων, καὶ τὰς θυσίας ἐπιδεικνυον, ἃς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα τραπέντες τοῦ θεοῦ τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσῃ

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: cãque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prospèrè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis
XVII. diebus miserè periit, post exactum in sacerdotio quadriennium: quo defuncto pontificatum
1. Mach. 8. populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Persæum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque prębere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum fiat auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

Cap. XVIII.

XVIII. *Bacchidis demùm missi in Iudæam victoria.*

1. Mach. 9. DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galileæ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico suũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

A νοι κ᾽ σεβόσαπον., ὡς τε ὲπ᾽ μάχης ταύτης οὐδεὶς διέφυγεν, ὅτων αὐτ᾽ ὲνακισχιλίων. τὴν ᾽ νίκην συνίδη ἡμέρᾳ ταύτῃ τῇ ιγ᾽. τῷ μηνὶ τῷ λεγομένῳ, ᾧ μὲν ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ ᾽ μακεδόνας δύστρ. ἄγουσι δ᾽ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, κ᾽ ὁρτὴν νομίζουσι τὴν ἡμέραν. ὃς ἐπείπερ μετά τινα χρόνου σεσὸς ὀλίγον τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος τῶν πολεμίων ἀναπαυσάμενον, καὶ εἰρήνης ὄντος λαγόν, ὑπ᾽τ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τοῦ δ᾽ ἀρχιερέως τοῦ ἀλκίμου βουληθέντος καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τ᾽ ἁγίων σεσφητῶν, πληγὴ τὸς αἰφνίδιος ἐπὶ τῷ σκοῦ σεσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνος τυθεὶς πὶ γῆν κατηνέχθη, καὶ βασανισθεὶς ὅλ᾽ συχαὶ ᾽ μέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος δὲ τούτου, τῶν ἀρχιφωσσαίων, ὁ λαὸς τῷ ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῶν ῥωμαίων δυνάμεως, καὶ ὅτι κατεπολεμήκασι τῶν γαλατίαν καὶ τῶν ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τῆς λιβύης, καὶ σὺς τούτους τῶν ἑλλάδα κεχείρωνται, καὶ τοὺς βασιλέας περσέα τε καὶ φίλιππον, καὶ τὸν μέγαν ἀντίοχον, ἔγνω φιλίαν σὺς αὐτοὺς ποήσασθαι. πέμψας οὖν ὲς τῶν ῥώμαίων τῇ αὐτῇ φίλων δυπόλεμον τὸν ἰωάννου ἥδη, κ᾽ ἰάσονα τὸν ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτὼ συμμάχους εἶ, καὶ φίλους, καὶ ἐπιστεῖλαι γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ᾽ ὲς τῶν ῥώμαίων τοὺς ὧδε τῶν ἰούδα πρεσβευτὰς, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ ἀγαπήσασα ὧδε ὧν ἐπέφθησαν, τὴν συμμαχίαν ὁπηνίκ᾽ ποήσασθαι ᾽ ὧδε τούτου δόγμα, τὸ μὲν ἀντίγραφον εἰς τῶν ἰουδαίων ἀπὸς ἐλεα. αὐτὸ δ᾽ ὲς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκᾶς ἐγχάψαντες δέλτους ἀπέθεσαν. ἰῶν ᾽ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτου, ὧδε συμμαχίας καὶ φιλίας τῆς ὲς τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων. μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τῷ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν ᾽ ὑπόσοι τινὲς ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίοις αὐτοῖς, κ᾽ τὰ δυνατὸν καὶ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων γνώμῃ δόντας τινὲς ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. αὖ δέ τι ὲς ταύτην τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο ποιῆσθαι γνώμῃ τῇ δήμου τῶν ῥωμαίων. ὃ δὴ καὶ ὧδε γεγενῆσθαι τοῦτ᾽ ἔξ. πέμπει τὸ δόγμα ὑπὸ δ᾽ πολέμου τῶν ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τοῦ ἐλεαζάρου, ὅτε ἀρχιερέως μὲν τοῦ ἔθνους ἰούδα, στρατηγοῦ δὲ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν μὲν πρώτην ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνίδη γενέσθαι.

Κεφάλαιον ιʹ.

Οτι πάλιν ὑπὸ τῶν ἰουδαίων βακχίδης ὀπισθοδρομεῖν ἐσκοπεῖτο.

ΗΜπρὸς δ᾽ ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τῆς νικήσεως τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τοῦ σὺν αὐτῷ στρατεύματος, πάλιν ὁ βακχίδης μετὰ δυνάμεως ὲς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ὲπ᾽ ἀπροχείας ὁρμήσας κ᾽ ὧδε γενόμενος εἰς ἰουδαίαν ὲν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας στρατοπεδεύει. καὶ τοὺς ὲν τοῖς ἄνω αὐτοῦ λαοὺς ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συναπεφύγασι, ἐκπολιορκήσας κ᾽ λαβὼν, ἀρᾶς ἐκεῖθεν ὁδὸν τὴν ἱεροσόλυμα σπουδὴν ἐποιεῖτο. μαθὼν ᾽ τὸν ἰούδαν ὲν τῇ παίμῃ βορζηθὼ τοὔνομα κατεστρατοπεδευμένον, ἐν αὐτοῖς ἱππεῖς μὲν πλείους μὴ δισμυρίων, ἱππέων ᾽ ὀλιγίλιον. τῷ ἰούδᾳ δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ὅτοι τὸ βακχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἔφυγον πάντες, πλὴν ὁ ἰούδας

ἰούδας δὲ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν καὶ πολεμίων ἐπικειμένων, καὶ μηδένα ἔχοντα αὐτῷ εἰς συλλογὴν τῆς δυνάμεως ἐπιζητοῦντα, ὀλίγα τὰ μετὰ τοῦτο συμβαλεῖν τοῖς μετὰ τὸν βακχίδην. καὶ προτρεπόμενός γε τούτους δι' ὑψύχου ὑφίστασθαι τὸν κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ἐπὶ τὸν μάχιμον. τῶν δὲ λεγόντων ὡς οὐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νῦν μὲν ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ συναγαγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τοῦτ' εἶπεν ἥλιος ἐπιδῦναι ἡμοῦμενον, ἵνα ἴδῃ τὰ νῶτα μου δραπετεύοντος τοῖς πολεμίοις· ἀλλ' εἰ καὶ τελευτᾷ ὁ παρὸν μοι καιρὸς φέρειν, καὶ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν μαχόμενον, σπουδὴν ἡγήσομαι ἀνδρὸς τὸν ὑπομένειν τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη καταρρωμένοις καὶ τῇ ἐκείνων δόξῃ προσβαλὼν τὴν ἐκ τῆς νίκης φυγὴν ὄψεσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ἐθάρρυνε, τὸν κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἔπεισε.

Though Iudas were left of his owne souldiers, and enemies were readie to set vpon him, and he had no man to gather vnto him the power of his armie, yet he had a little to fight with them that were after Bacchides. And when he exhorted them to stand to it manfully, and to go against the enemie, they answered him, saying, We are not able to withstand so great a power of men, but let vs now withdraw our selues, and saue our liues, and afterward we will come with our brethren, and fight against our enemies: and we shall escape. Then Iudas said, God forbid that I should do this thing, and flee away from them: if our time be come, let vs die manfully for our brethren, and not stain our honour. Now the strength of the hoast came against vs, and they were fierce: the power of the enemies also is great, and they are vngodly: but we will fight for our liues, and our lawes, and God himself will destroy them before our face: as for you, feare you not their multitude, neither be afraid of their violence. Then he encouraged them to fight valiantly, and to abide the battell.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῶν στρατοπέδων τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρεστήσατο. καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρου τοῦ κέρατος ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεξήνεγκε ἀπέναντι τῆς φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι. ἔτους δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῷ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημῆναι τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσενεγκεῖν. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ ἡ μάχη μέχρι δυσμῶν διατεινομένη, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κέρατος ἐν τῷ δεξίῳ κέρατι τυγχάνον τῆς στρατιᾶς, προσβαλὼν τοῖς δυσχερεστάτοις, ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς τάξεως. καὶ προσβαλὼν τοῖς ἐκεῖ, διέφθειρε αὐτῶν τὴν φάλαγγα. ὡσάμενος δὲ εἰς μέσους, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἐποιήσατο, καὶ διώκει μέχρις οὗ ἔρρωτο λεγόμενον. θρασυνόμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν ἰωνάθην καὶ τὸν σίμωνα τὸν ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δυώνυμον ἔχοντες, ἐκύκλωσαν τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτῶν κατόπιν ἡγούμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν οὐ δυνάμενος, ἀλλὰ προσεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων στὰς ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν αὐτοπάλων ὁ κατάκοπος ἡγούμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲν προέτερον ἐνηγωνίσατο, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπέθνησκε τῷ ψυχῷ ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον. λαβόντες δὲ τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ὑπαντιάσαντες σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὸν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπται, κηδεύσαντες ὅτι συχνὰς αὐτὸν τῶν πλήθους ἡμέρας, καὶ τιμήσαντες κοινῇ τοῖς νενομισμένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπόλεμον γενόμενον, καὶ τῷ τε παρόντι ἐντολὰν μὴ διαμεῖναι μόνα, καὶ πάντα ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ὑποστάντα. τοιοῦτος οὖν τὸν ἀρετὴν ὑπάρξας, μίσγιον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθερώσας τὸ ἔθνος, καὶ τῆς ὑπὸ μακεδόσιν ἐξαρπάσας αὐτὸ δουλείας, καὶ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔτος ἕνιτον καταλαβών, ἀπέθανεν.

Bacchides therefore drawing his armie out of the campe, set them in order of battell. And he placed the horsemen in two companies, and the slingers and archers before the footmen: but himself in the right wing. Now when he had set his battell in order, and came neere to the enemies campe, he caused the trumpet to sound, and the armie to crie with a shout, and to come forward. Iudas likewise did the same, and fought against the enemies. And when both sides fought valiantly, and the battell continued vntill the euening, Iudas perceiued that Bacchides and the strength of his armie was in the right wing, and therefore he ran vnto them with a company of the most valiant men, and put them in the right wing to flight, and followed them vnto mount Azotus. Then they that were in the left wing, seeing the right wing discomfited, followed hard after Iudas and his men, and compassed them behind. Iudas therefore perceiuing that he could not escape, but that the enemies came vpon him, stood and fought with them that were about him. And he slew many of the chiefe men, but at the last he himself was also slaine, and the rest that were with him fled. Then Simon and Ionathas tooke their brother Iudas, and buried him in the sepulchre of his fathers at Modin. And all the people of Israel bewailed him, and made great lamentation for him, and mourned many daies, and said, How is the mighty man fallen, that saued the people of Israel! Now the rest of the acts of Iudas, and his warres, and the valiant deeds which he did, and his greatnesse, they are not written: for they were very many.

Nn 3

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τιμὴν ἡγεμονίας παρέλαβεν. Κεφ. α
Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β
Οτι ἀλέξανδρος ὁ τὴν ἐπιφανοῦς ἐπώνυμος υἱὸς ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεμίσγετο πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ
Ως δημήτριος προσβαλόμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ
Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας ἠγάπησε τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποστείλας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε
Η ὁπλου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὅμοιον. Κεφ. ς
Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ
Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς τὴν συρίαν ὑπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η
Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀποχῳ τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ
Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων, παρεσπόνδησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι
Ως σίμων τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τιμὴν στρατηγίας ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια
Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα συμμαχοις χρώμενος αἰτίαν τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, τῷ καὶ δ' σοβεῖ δοκεῖν θέντι. Κεφ. ιβ
Ως τρύφωνος ἁλόντος, αὐτίοχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ νικήσας τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τὰς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ
Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ
Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πᾶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε
Ως στρατεύσαμενος ἐφ' ὑρκανὸν αὐτίοχος ὁ εὐσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ἐποιήσατο. Κεφ. ις
Τρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ
Ως αὐτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμβρᾶσι πᾶσι ἀδίκως ἔφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit. Cap. 1.
Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. Cap. 2.
Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. Cap. 3.
Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. Cap. 4.
Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. Cap. 5.
Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. Cap. 6.
Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. Cap. 7.
Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionathan recipit. Cap. 8.
Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. Cap. 9.
Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. Cap. 10.
Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. Cap. 11.
Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. Cap. 12.
Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. Cap. 13.
Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. Cap. 14.
Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. Cap. 15.
Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus ccc. talentis fœdus cum eo iniit. Cap. 16.
Hyrcani expeditio in Syriam. Cap. 17.
Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. Cap. 18.

Οτι φλάβιος ἀριστόβουλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπέθετο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεία. Κεφ. κ
Πτολεμαῖος ὁ λαθύρου περὶ αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ως στρατόνικος δημήτριος ὁ εὐκαιρης ὑπὸ ἀλεξάνδρου, ἐνεκράτησεν αὐτοῦ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατεία ἐπὶ ἰουδαίαν, καὶ ὡς ἐνεκράτησε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχε. Κεφ. κδ

Quòd Aristobulus primus diadema sibi imposuit. Cap. 19.
Alexandri Iudæorum regis res gestæ. Cap. 20.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. 21.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat. Cap. 22.
Antiochi Dionysij in Iudeam expeditio. Cap. 23.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit. Cap. 24.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΪ-ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφάλαιον α'.

Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν † ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

CAP. I.

Ionathas defuncto fratri suo Iudæ in principatu succedit.

ΤΙΝΙ μὲν οὖν τρόπῳ τὸ τοῦ ἰουδαίων ἔθνος κατεδουλώσαντο οἱ μακεδόνων αὐτοκράτορες τὴν ἐλευθερίαν, καὶ ὅσοι καὶ πηλίκων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἰούδας, ἀπέθανεν ὑπὲρ αὐτῶν μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτὸν ἰούδα πάλιν ὅσον ἐπὶ τοῖς ἀστοῖς καὶ φυγάσιν τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπῆρεν τοῖς ἰουδαίοις, καὶ παντα χόθεν αὐτοὺς ἀθροίζον ἐπάκουεν. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν κατειληφώς. ὡς πολλοὺς δὴ τὸν παρόντα ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὲν δυνάσθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἐχθρῶν δηώσεως αὐτοῖς, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῆς ἰουδαίων τοὺς ἀποστάντας τῆς πατρίου συνηθείας, καὶ τὸν καινὸν βίον προῃρημένους συνεπαθροίσας, πολλοὺς ἐπεχείρισε τοῦ τῆς χώρας διαμάλλειν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δὲ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔπειθ' οὕτω διέφθειρε. ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις πλειστὴν ὠμότητος, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπειραμένοι μετὰ τοῦ ἐκ βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ παλαιοφθό-

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppressam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas post multa exhausta certamina postremo prælio fuerit occisus, *in* præcedenti libro satis declarauimus. Post eius obitum quotquot Iudæorum à pietate desciuerant, resumptis animis infestant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduersariis ingruens, coacti sint adiungere se factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad se Iudæorum desertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his administrationem regionis commisit: qui comprehensis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatósque ad libitum, postremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate cõstituti Iudæi, quantã post captiuitatẽ Babylonicã aliquã experti fuerant: quotquot

1. Mach. 9

erant reliqui ex Iudæ sociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentem sine præside venire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& visus dignus qui Iudę fratri suo succederet,communibus Iudæorum suffragiis administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere : sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes suas copias; & positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amaræi filij, direptisque impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus sociis : cuius facinoris paulò pòst pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis paluſtribus, sabbato illum aggressus est, ratus non repugnaturum propter religionem diei.at ille cohortatus socios, & ostenso periculo quòd nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votisque Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur : & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cùm ille cautè ictum declinasset , Ionathas cum sociis desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis traiicere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham , Pharathonem , Tochoam , Gazara , additis mœnibus & turribus , vt impositis in eas præsidiis , res Iudæorum inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè vt Hierosolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudęorum primatibus filios obsides inclusit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi essent nuptias,& adducturi sponsã ab

A τὰς τῷ ἑταίρῳ τῷ Ἰούδᾳ, βλέποντες ἀπολλύμενοι πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ Ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκείνου πρὸ τῆς ὁμοφύλων προθυμίαν ἐξίσου ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, καὶ μὴ προέσθαι ἀπροστάτευτον τὸ ἔθνος, μηδὲ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ δὴ Ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ νομισθεὶς καὶ μηδὲν ἧττον τοῦ ἀδελφοῦ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν Ἰουδαίων. ὁ δὲ Βακχίδης ἀκούσας τοῦτο καὶ φοβηθεὶς μὴ πράξῃ παράλογα τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς Μακεδόσιν ὁ Ἰωνάθης, ὡς καὶ πρότερον Ἰούδας, ἀποκτεῖναι δόλῳ τοῦτον ἐζήτει. ταύτῃ δὲ ἔχων τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἔλαθε τὸν Ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα. ἀλλὰ μαθόντες οὗτοι καὶ φθάσαντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τὴν ἔξωθεν τῆς πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. καὶ φθάσαντες διῆλθον τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου Ἀσφάρ· αὐτόθι δὲ ἐμείναντες. ὁ δὲ Βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ πρῶτον τὸν Ἰορδάνην στρατοπεδεύσας, διεβίβασε τὴν δύναμιν. Ἰωνάθης δὲ γνοὺς τὸν Βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν καὶ Γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους Ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως οὗ πολεμήσωσι πρὸς Βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν δὲ Ἰωάννην ἀπάντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐκπρεπῶς ἔχοντες ἐκ Μεδάβας πόλεως οἱ ἀμβαίης παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ διαρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι καὶ τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ πάντας. δίκην μὲν τοίνυν τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ τὴν ἀξίαν, ὧν μετ' οὐ πολὺ δηλώσομεν. ὁ δὲ Βακχίδης γνοὺς τὸν Ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τὸν Ἰορδάνην κατεστρατοπεδευμένον, φυλάξας τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ἐν μαχόμενον ἐκείνῃ δὴ τὴν νόμον. ὁ δὲ παορμήσας τοὺς ἑταίρους, καὶ περὶ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς εἰς τὸν κίνδυνον εἰπὼν μένειν ἀπειλημμένοις τῷ ποταμῷ καὶ τῷ πολεμίῳ, ὡς φυγεῖν οὐκ ἔχουσιν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ἐπῆσαν, ὁ ποταμὸς δὲ ὄπισθεν αὐτῶν. δίξας δὲ μόνος καὶ περὶ νίκης αὐτοῖς φέρειν συνάπτει τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὺς καταβαλὼν; ἐπεὶ ζέλμπεως ἦν ἐπαρχόμενον αὐτῷ τὸν Βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τοῦ δὲ προεισδομένου καὶ τὴν πληγὴν ἐκκλίναντος, ἅμα πηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, καὶ τοῦτον διασώζουσι τὸν τρόπον εἰς τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τῶν πολεμίων οὐκ ἐπὶ τὸν ποταμὸν διωξάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δὲ θᾶττον τοῦ Βακχίδου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἦκεν. ἀποβαλὼν δὲ τῆς στρατιᾶς ὡς χιλίους, πολλὰς δὲ κατὰ Ἰουδαίας καταβαλλόμενος πόλεις ἰσχύροντας, καὶ τὰ Ἱεριχοῦντα καὶ Ἐμμαοῦν, καὶ Βαιθωρὸν, καὶ Βαιθήλλαν, καὶ Θαμναθᾶ, καὶ Φαραθὼν,

B

C

D

E

F

καὶ Τοχόαν, καὶ Γάζαρα, καὶ πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, καὶ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερά, καὶ τὰς μεγίστας διαφέροντα, δύναμιν εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τοὺς Ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα δὲ τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις ἄκραν ἰσχύροσε. λαβὼν δὲ καὶ τοὺς τῶν πρώτων τῆς Ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, οὓς τὰ ἄκραν αὐτοῖς ἐνέκλεισε, καὶ τοῦτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν προσχωρήσας τις πρὸς Ἰωνάθην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Σίμωνα, τοὺς Ἀμαραίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ἐπιτελοῦντας, καὶ τὴν νύμφην ἄγοντας, ἀπὸ

Γαδα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς οὕτω τῶν ἐπιφανῶν
ἅμα τοῖς ἀδελφ. μέλλφν γὰρ ἄγειν ἅμα πομπὴν τῆς
κόρης λαμπρὰν καὶ πολυτελῆ. οἱ δὲ τὸν ἰωνάθην
καὶ σίμωνα, κατὰ καιρὸν ἐπιτηδείαν εἰς τὴν ἐνέδραν
τοῖς ἀδελφοῖς νομίσαντες αὐτοῖς ἅμα φανῆναι, καὶ λήψεσθαι
τὴν ψυχὴν ἰωνάθου δίκην παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ὀργῆς
ἐπολαβόντες, ἐξάρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς
ἐνέδρας ἐν τῷ ὄρει λοχῶντες ἔλαθον. οἷς δὲ εἶδον αὐτοὺς
ἄγοντας τὴν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν
αὐτοῖς οἷον εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ
τῶν ἐνέδρας ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν
ἄλλην ὅσην τότε εἶπετο λεία τοῖς αὐθρώποις, λαβόντες
ὑπέστρεψαν. ἐπιμελείᾳ μὲν οὖν ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ
ἅμα τῇ ἰδίᾳ ἀμύνῃ, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε
γὰρ ἔτοι καὶ οἱ συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν
καὶ τέκνα διεφθάρησαν, ὀντες ὑ. σίμων μὲν οὖν καὶ
ἰωνάθης εἰς τὰ ἕλη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι
κατέμεινον. βαχχίδης δὲ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρουρᾶς
ἀσφαλεστέρας, ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε
μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ τῆς ἰουδαίων πράγματα. οἱ δὲ φυγάδες καὶ οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην
καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ πολλῆς ἀδείας ἐπιλαμβάνοντας
τῇ χώρᾳ διὰ τὴν εἰρήνην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον
τὸν βασιλέα παρακαλοῦντες, δοῦναι σφᾶς βαχχίδῃ
δὴ τὸν ἰωνάθου σύλληψιν. ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ῥᾳδίως
ἐσομένην, καὶ νυκτὸς μιᾶς μὴ προσδοκῶσιν αὐτοὺς ἐπι-
πεσόντας, πάντας τοὺς ἅπαντας. τῷ δὲ βασιλεῖ ἐνέπε-
σεν τὸν βαχχίδην χρήσιμον εἶναι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ,
πᾶσιν ἤρεσε τοῖς φίλοις καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις,
συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰωνάθην. αὐτὸς δὲ ζόντων δὲ πάντων
καὶ μὴ δυναμένων κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο
δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ἀδημένος, ὁ βαχχίδης ὀργισθεὶς τοῖς
φυγάσιν, ὡς ψευσαμένοις αὐτὸν τε καὶ τὸν βασιλέα,
πεντήκοντα αὐτῶν τοὺς πρώτους συλλαβὼν, ἀπέκτει-
νεν. ὁ δὲ ἰωνάθης σὺν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς
βηθαλαγὰν ἀναχωρεῖ, κώμην ὄσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φο-
βηθεὶς τὸν βαχχίδην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ
τείχη περιβαλόμενος, αὐτὸν ἔχει ἀσφαλῶς προφυ-
λακούμενον. βαχχίδης δὲ ταῦτα ἀκούσας, πάντα μὲν ἐ-
αὐτῷ γραπτὰ ἄγων, καὶ τοῖς ἰουδαίων τοῖς συμμάχοις
παρακαλῶν, ὅτι τὸν ἰωνάθην ἥκα, καὶ προσβαλὼν
αὐτοῖς ὀχυρώμασιν, ὅτι πολλὰς αὐτῶν ἡμέρας ἐπο-
λιόρκει. ὁ δὲ, ἐκ τῆς αὐτοῦ πολιορκίας οὐκ ἐκδίδοσθαι, ἀλλὰ καρτερῶς ἀπήντα, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελ-
φὸν ἐν τῇ πόλει καταλείπει, πρὸς βαχχίδην πολεμήσων·
καλέσας δὲ αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξῆλθεν, καὶ συνα-
γαγὼν χεῖρα πολλὴν παρεγένετο πρὸς τοὺς αὐτοὺς φεύγοντας,
νυκτὸς ἐπιπίπτει τῇ βαχχίδου στρατιᾷ. καὶ συ-
χνοὺς αὐτῶν διαφθείρας, φεύγει καὶ τὸν ἀδελφὸν σίμωνα
μετὰ τῶν ἐνθένδε ἐπιπεσόντων. καὶ δὲ ἐπὶ τούτῳ
ὠργισμένος αὐτῷ κτείνουσιν, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μη-
χανήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐπέφηνε τῷ μα-
χαιρῶνι, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν ἐργάσατο. θυσαμένους
δὲ αὐτὸν ὁ βαχχίδης ὑπὸ τῆς ἐνθένδε ἀπειλημμέ-
νον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τῆς δια-
νοίας ἐνέπεσε, τῆς παρ' ἐλπίδας δυσβαίνειν τὴν πολιορκίαν συμβάσης. τὸν μὲν τοίνυν ὑπὸ τούτων θυμὸν, εἰς
τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο αὐτὸν, ἐπέσπασεν, ὡς ὀκνηρότερον ἐβούλετο δὲ
πλέσας τὴν πολιορκίαν ἐν τάχει, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

A oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, &
B cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt, voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amataei filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per
C integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios sollicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam petuenit, ad omnes
D eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: iratus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque
E muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctisque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & mul-
F tis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum
G cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

CAP. II.

Ionathas fossum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1. Mach. 9 QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degés apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

11. ANno autem sexagesimo supra centesimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, morésque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ab Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. Mach. 10 MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cõditio cùm efferretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiẽte tã populo quã arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erãt, vehemẽter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitũ colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰωνάθης πολεμίους βακχίδῃ, ἀναγκάσει φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

Μαθὼν δ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἰωνάθης, πρεσβεύει πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις εἰς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ἢ ταύτην δι' ἁρπαγὴν ὁ βακχίδης τὴν εὐαχώρησιν, αὐτός τε πρεσβεύει πρὸς τὸν ἰωνάθου φιλίαν, καὶ ὤμοσαν μὴ στρατεύσειν ἐπὶ κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους, ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς αὐτόχειραν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ μὴν ταύτην τὴν εὐαχώρησιν, οὐκ ἔτι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τῆς ἀδείας λαβόμενος, καὶ ποιεύμενος ἐν μαχμᾷ πόλιν τὴν οἰκίαν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διεῖπε τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν οὕτως ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οπ ἀλέξανδρος ὁ τῶν ἀπιφανοῦς ἐξέστρεψε πόλεμον πρὸς δημήτριον.

Ἔτει δ' ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὸν αὐτόχειρ τῶν ἀπιφανοῦς ἐὰν αἰδεσίτα εἰς συμμαχίαν, συνίσθη καταλαβεῖν πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῆς ἔσθοθεν φρουρᾶς. ἀπεχθὲς γὰρ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ καὶ τὸ δυσείτυκτον. ἀποκλείσας γὰρ αὐτὸν εἰς τετράπυργόν τι βασίλειον, ὁ κατεσκεύασεν αὐτὸς οὐκ ἀποθεν τῆς αὐτοχείρας, οὐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ῥᾳθύμως εἶχε καὶ ὀλιγωρῶς, ὥστε αὐτοῦ καὶ μᾶλλον τὸ ἔθνος τῆς ὑποταγῆς μῖσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἀκούσαντα οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἤγαγε πᾶσαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος.

Ἔπεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον βούλετο, μὴ προσβληθεὶς ἐκείνῳ αὐτός, χρῄζῃ παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτοῦ τῆς ἔχθρας συμπαθῆται. προστάξει οὖν αὐτοῦ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οὓς τοῦ ἰουδαίων ἐκύκλωσε βακχίδης ἐν τῇ ἄκρᾳ τοῦ ἱεροσολύμων, ἀποκαθεῖν. τοιούτων οὖν αὐτοῦ τοῦ δημητρίου προστασσόντων, ὁ ἰωνάθης ἀθροίζεται εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τὸν ὅπλων ἀείρει τὰ βασιλέως, ἀκούσαντων τοῦτο λαοῦ καὶ τῶν φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀναγνωσθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἔδεισαν, ὅπως προφθάσῃ ἰωνάθης τὰ βασιλέως στρατὰ συλλέξαι καὶ τοὺς ὁμήρους ἀποκαθεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ οὕτως ἰδὼν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τὴν μονὴν ἐποιεῖτο, κραταιοῦν τὰ κῦκλῳ τὴν πόλιν, καὶ προς τὴν αὐτοῦ βούλησιν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐκέλευσε γὰρ οἰκοδομηθῆναι καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς αὐτὰ προς τοὺς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δ' ὁρῶντες οἱ τὴν φρουρίαν τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἀκλείποντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀντιόχειαν, πάρεξ τῆς ἐν Βεθσούρᾳ πόλεως, ἣν ἔτι ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ἱεροσολύμων. οὗτοι γὰρ τὴν πλείονα μοῖραν τῆς ἀσεβοῦς ἰουδαίων καὶ παραβατῶν ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ δῶρα δημητρίου, καὶ ὑποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ.

ΓΝους δ' ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις αἷς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὅπως διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον ἐκ αὐτοῦ ῥᾴον ἰωνάθου ἀμείνω πρὸς τὰς φίλους ἐλέγχῳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς δὴ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄντι ἀνδρείῳ, καὶ μῖσος οἰκεῖον ἔχοντι πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθότι ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκότι. εἰ τοίνυν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νῦν ὅτι μάλιστα ἐκ ἄλλου τινὸς χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅτι τάχιστα συμμαχέσαι. δόξαν γὰρ αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψαι πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαῦτα διὰ στολίου. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σου καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν παλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρὸς σὲ περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας. χρήσιμον δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῆς ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι ἀπέσταλκα δὲ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαί σε τιμᾶν ὑφ' ἡμῶν, ὅμοιον γίνεσθαι περὶ ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὸν διὰ στολίου ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὸν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς μὴ ἐτι τέσσαρα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ἔπεισε ταῦτα ποιεῖν. καὶ γὰρ οὐδὲ μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεὺς τις ἐγένετο. συνάγει δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριος δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τῆς βεβαιότητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προέλαβεν ἀλέξανδρον αὐτὸς φιλανθρωπεύσασθαι τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκείνῳ καταλίποι καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει τοίνυν καὶ αὐτὸς διὰ στολίου τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, καὶ πεισάσαις ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς οὐ προσέθεσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν παρὰ τοῦ πάντων, καὶ προσκαλοῦμαι τοὺς ἐμοὺς δικαίους, δαπανηφιλοῦντας ἀμοιβὰς παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοὺς γὰρ πλείστους ὑμῶν αὐτῶν τοῦ φόρου καὶ τῶν συντάξεων ἃς προστελεῖτε τοῖς παρ' ἐμοῦ βασιλεῦσιν ἐμοί. νῦν τὰ ὑμῖν ἀφίημι τοῖς φόροις οἷς ἀεὶ παρέχετε. πρὸς τούτοις καὶ τριῶν ὑμῖν χωρίζομαι τῆς ἁλὼν, καὶ τῆς στεφανικῆς οἷς προστάττετε ἡμῖν, καὶ αὐτὰ τῆς ζείας τῆς τρίτου καρποῦ καὶ τῶν ἡμίσους τοῦ ξυλίνου καρποῦ τὸ ἡμιδιδυμον ἐμοὶ μέρος ὑμῖν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐκφυσῶ ὅ δεῖ μοι δίδοσθαι τῆς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ κατοικούντων, καὶ τῆς ζιδὼ τοπαρχειῶν τῆς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους προσχωρεῖν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν. τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἀφίημι τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πέμπειν καὶ φίλους, τοὺς οἳ

chiam, exceptis ſolis qui Berhſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ALexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetrium habeat, quod datis vitiſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream; & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit; in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſuperque ſalis precium & aurum coronarium. & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arboreî ſolicam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias; Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

præsidio eius constitutat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinam libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributæ eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositum sibi aciem terga coegit vertere: hærentéque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia adificato.

IIII. ONias aũt pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorẽ, vtiã antè diximus, videns Iudæam

αὐτῇ φρουρὰς κατασῆσαι ἵνα φυλάσσωσιν ὑμῖν αὐτήν, καὶ Ἰουδαίων τοὺς αἰχμαλωτισθέντας καὶ δεδουλωμένους ἐκ τῆς ἐμῆς πατρίδος ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰς δὲ σάββατα καὶ ἑορτὰς ἅπασας, καὶ ἓξ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς ἡμέρας, ἴσως ἀτελεῖς. τὸν αὐτὸν ἔφορον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ κατοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ αὐτεπιτρόπους ἀρίημι, καὶ τοῖς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένοις ἐπιτρέπω, καὶ μέχρι ἑξακισχιλίων ὁρίζω τοῦτο. ὅπλα δ' αὐτοῖς ὅποι ἂν ἀπίωσι πύξοι) ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. κατασήσω δ' αὐτῶν, οὓς ἂν ἐκ τῶν φρουρημάτων ἢ κατὰ τὴν φυλακὴν τοῦ στόματος, καὶ ἡγεμόνας ἢ ποίους ἂν δοκῇ τῶν ἐμῶν αὐλικῶν. ἐπιτρέπω δὲ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τύπους φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἔθεσι τοῖς ἀναγεγραμμένοις ἐκ τῶν ἰουδαίων ἱερῶν νόμοις, ἰσοτιμίαν ἔχοντας. καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἐπιμελεῖς εἶναι, ἵνα μηδεὶς εἰς ἰουδαίους ἄλλος ἔχῃ ἱερὸν προστασίαν, ἢ μόνον τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. δίδωμι δ' ὀπτὴν ἐμοῦ εἰς τὴν δαπάνην τῆς θυσίας κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ δὲ πρασσόμενα τῆς χρηματίσεως ὑμέτερα εἶναι βούλομαι. τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον ἐκ τοῦ ἱεροῦ οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ προσήκειν αὐτοὺς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δ' ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ὅσα λελύθωσαν οὗτοι, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔστω. ὁπτὴν ὃ καὶ οἰκοδομεῖν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖσθαι, καὶ ἐκ τῆς ἐμῆς γνώμης, καὶ τὰ τείχη ὃ συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἐμῆς αὐτάρκειας. εἰ δέ τι καὶ φέρειν ὅτι ὁ συμφέρῃ τῇ ἰουδαίων χώρᾳ ὀχυροῦν ἔξω, καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς ἐμῆς κατασκευάσθω. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ χαριζόμενος ἔγραψε δημοσίᾳ τοῖς ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσθεμένων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅπλα τὸν δημόσιον ἐστράτευσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τοῦ δημοσίου, ἔφυγε) τοὺς ἀναστάσεις εἰς φυγήν, καὶ ἐδίωξεν ἄχρι πολλοῦ, κτείνων τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαφθείρων τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν οὐ συνέβαινεν εἶναι τὸν δημόσιον, ἀττάται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. δημόσιος δὲ γενναίως μαχόμενος, οὐκ ἐλίγους μὲν ἀναιρεῖ τῶν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσελαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἐνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυναμένου ἀμύνασθαι ἀναιρεθῆναι. τὸν δὲ συμβεβηκὸς ἰδόντες οἱ πολέμιοι ἀνέστρεψαν, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν δημόσιον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἐκέντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἐπεμάχετο, καὶ πολυτρόπως ξαύματα λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀνέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτο τὸν δημόσιον κατέλαβεν, ἐτῶν βασιλεύσαντα εἰ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν.

Κεφάλαιον ς'.

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναόν.

Ὁ δὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος δὲ αὐτῷ πατρὶ, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν πτολεμαῖον τὸν ὀνομαζόμενον φιλομήτορα

χαλκοῦ-

κεχειμάκην ὑπὸ τ μακεδόνων ⁊ τ βασιλίων αὐτῶν, A vastatam à Macedonibus eorúmque regibus,
βελόμενος αὐτῷ μνήμην ⁊ δόξαν αἰώνιον κτίσασθαι, & sibi æternam memoriam parare volens, de-
ἔγραψε πέμψας πρὸς Πτολεμαῖον τὸν βασιλέα creuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra
καὶ τ βασίλισσαν Κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto in-
ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσῃ ναὸν ἐν Αἰγύπτῳ, ὅμοιον star illius Hierosolymitani, templum ædifi-
τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ care, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo ge-
τῆς ἰδίας γενέσεως καταστήσῃ. Ἐπὶ τοῦτο ἐβούλετο θαρρῶν μά- nere constituere. Hoc autem consilium ce-
λιστα τῇ προφητείᾳ Ἡσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξα- pit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio,
κοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δι' πάντως ἐν B qui ante sexcentos amplius annos prænuncia-
Αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' αὐ- rat fore omnino vt templum aliquando Deo
θρώπων Ἰουδαίων. ἐξ οὗ ταῦτα οὖν ἐπιτρεφὴς ὁ Ὀνίας, γράφει maximo ædificaretur in Ægypto, ídque homi-
Πτολεμαίῳ καὶ Κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. Πολ- nis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excita-
λῶν μὲν μεγάλων ὑμῖν χρείας τὸν λεκὼς ἐν τοῖς κτ πόλε- tus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epi-
μον ἔργοις μὴ ὄντ θεοῦ βοηθείας, ⁊ γνόμενος C ἐν τῇ stolam. Dum in bello strenuam vobis ope-
κοίλῃ Συρίᾳ καὶ Φοινίκῃ, καὶ εἰς Λεόντων δὲ πόλιν τὴν Ἡλιουπολίτου σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλ- ram nauans cum Deo, varias regiones obi-
λους τόπους ἀφικόμενος τὰ ἔθνος, καὶ πλείστους δι- rem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœ-
εφθαρμένους τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερά, ⁊ δὴ τοῦτο δύσ- nicen & Leontopolim, quæ est in præfectu-
νους ἀλλήλοις, ὃ καὶ Αἰγυπτίοις συμβέβηκε δι' τὸ ra Heliopolitana, aliisque in locis Iudæos præ-
πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁ- ter decorum habere templa, & ideo malè in-
μόδοξον, ὅπτι δ' εὐσταθέστατον δίεργον τὸν τόπον ἐν τῷ ter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu ve-
προσαγορευομένῳ τῆς Αἰρίας Βουβάστεως ὀχυρώ- nit, propter multitudinem templorum & di-
ματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων με- uersitatem religionum. Et quia locum idoneũ
σὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδέσποτον αἰκαθάρ- inueni apud castrum quod agrestis Bubastis di-
τοντι ἱερὸν καὶ συμπτώκους, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ D citur, plenum varia materia sacrísque animali-
μεγίστῳ θεῷ, κατ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις τοῖς bus, rogo vt mihi permittatis templum, quod
αὐτοῖς μέτροις, ὑφ' τὸ σοῦ κ τῆς βασιλίσσης καὶ illic est nulli sacratum numini, iámque colla-
τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὸν αὐτὸν κατοικοῦν- psum repurgare, & aliud loco eius Deo maxi-
τες Ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κτ τὸν πρὸς ἀλλή- mo extruere ad Hierosolymitani illius simili-
λους ὁμόνοιαν, τὰς σὰς ὑπηρετεῖν χρείας. κ γὰρ Ἡ- tudinem, pari etiam modo & mensura, pro sa-
σαΐας ὁ προφήτης ἔφη προεῖπεν, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν lute tua & reginæ atque liberorum vestrorum:
Αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ δὴ προεφήτευ- vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conue-
σεν ἄλλα τοιαῦτα δι' τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ὀνίας nientes, quo magis alent mutuam cõcordiam,
τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ γράφει. κατανοήσῃ δ' ἀληθῶς E eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam &
αὐτῷ τὸν δίκαιον, καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ ἀδελφῇ Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo
αὐτῷ καὶ γυναικὶ, ἐξ ἧς αὐτόγραφον ἔσχομεν ἐπιστολήν, τὸν sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo lo-
δὲ ἁμάρτιαν κ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὸν Ὀνίου co cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex &
κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αὐτόγραφον δὲ οὕτως. Βασιλεῖς soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt
Πτολεμαῖος καὶ βασίλισσα Κλεοπάτρα Ὀνίᾳ χαίρειν. suam pietatem per epistolam quam ei rescri-
ἀναγνωμεν σου τὸν ἐπιστολὸν ἀξιοῦντος ἐπι- psérunt. Nam peccatum hoc & præuaricatio-
τρεφθῆναί σοι τὸ ἐν Λεοντοπόλει τῷ Ἡλιοπολίτου ἱε- nem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic e-
ρὸν συμπτῶκος ἀνακαθάρας, προσαγορευόμενον F nim rescriptum habet. Rex Ptolemæus &
δὲ τῆς Αἰρίας Βουβάστεως. διὸ καὶ θαυμάζομεν εἰ regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas
ἔστιν τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυσάμενον ἱε- literas in quibus postulas, vt tibi permittamus
ρὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, καὶ πλήρες ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopo-
δὲ σὺ φὴς Ἡσαΐου τὸν προφήτην ἐν πολλοῦ χρόνου litanæ collapsum templum repurgare, quod
τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦ- vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur,
το ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τι μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν si poterit acceptum esse Deo templum statu-
εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον Ὀνίας, tum in impuro loco & pleno animalibus. Sed
κατεσκεύασεν ἱερὸν κ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ G quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc
ἐν Ἱεροσολύμοις, μικρότερον δ' κ πενιχρότερον. τὰ δὲ prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus po-
μέτρα αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη οὐκ ἐδοξέ μοι δηλοῦν, test salua legis obseruatione fieri, ne videa-
ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῆς Ἰουδαϊκῆς πολέ- mur per hoc peccare in Dominum. Onias igi-
μων ἀναγέγραπται. Δοκεῖ δὲ Ὀνίας καὶ Ἰουδαίους τινὰς tur impetrato loco, extruxit ibi templum & al-
ὁμοίους αὐτῷ, καὶ ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρη- tare Deo ad Hierosolymitani similitudinem,
σκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως sed minus & non peræquè opulentum. Men-
ἡμῖν διείλεκται. τοὺς δ' ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρεῖς, οἳ τὸ ἐν Γαριζίν περισκευάσαν ἱερὸν, suram verò eius & vasa nunc non libet repete-
κ τοὺς Ἀλεξάνδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς ἐπ' αὐτῷ Πτολεμαίῳ διε- re, commemorata iam antè in septimo belli &
captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt
Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui il-
lic diuinum cultum frequentarent & instaura-
rent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus.
Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Sa-
maritas, qui sub Alexandro magno Garizitani
templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta
de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenirent: dum Iudæi contendunt iuxta Moysi præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabban verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

Cap. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham s. summo honore habuit.

V. 1. Mach. 11. Cæso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari deposcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplísque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ederent, nemini licere accusationem contra

A κειμένου. τ̃ μὲν ἰουδαίων λεγόντων κ̃ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ̃ δὲ σαμαρέων, τὸ ἐν γαριζίν. προσεκαλέσατό τε σωτὸν τῆς φίλοις καθίσαντα τὸν βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκούσας λύσις, καὶ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιώσας. τὸν μὲν οὖν ὑπὲρ τ̃ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο κ̃ θεόδοσος, τοὺς δὲ ὑπὲρ τ̃ ἱεροσολυμιτ̃ κ̃ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσσαλάμου. ὤμοσαν δὲ τ̃ θεὸν καὶ τ̃ βασι-
B λέα, ἢ μὴν ποιήσαντας τὰς δοθησομένας ἐξ ἀμφοτέρων κ̃ τ̃ νόμον, παρεκάλεσέν τε τ̃ πτολεμαῖον ὅπως ὃν εὖ λάβῃ θεασάμενον τοὺς ὅρκους δοθησόμενον. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ̃ φίλων εἰς συμβουλίαν προσκαλεσάμενος, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ̃ λεγόντων. οἱ δὲ ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τ̃ πάντων οἷς ἀμφισβητεῖν περὶ τ̃ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερῶν συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τοῦτο τινὲς καταλύσουσι, ὅπερ ἀρ-
C χαῖον κ̃ ἁγιώτατον τῷ κ̃ τ̃ οἰκουμένῃ ὑπάρχει. τ̃ γὰρ σαββαίου κ̃ θεοδοσίου συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεως ἐκ τ̃ νόμου κ̃ τ̃ ἀγαθοεργιῶν τ̃ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τ̃ τιμὴν ἐκδέξαιτο, ἤρξατο τ̃ ναοῦ, κ̃ ὅτι πάντες οἱ τ̃ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι κ̃ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τὰ δὲ ἐν γαριζὶν ὡς οὐδὲ ὄντος, οὐδεὶς λόγον οὐδὲ ὑπεροφίαν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνὴρ ὅσιος κ̃ πολλὰ τοιαῦτα
D ὅμοια, πείθει τ̃ βασιλέα κεῖναι μὲν κ̃ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀνατεθῆναι δὲ σαββαῖον καὶ θεοδόσιον. καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ̃ πτολεμαῖος τὸν φιλομήτορα, ταῦτα μέν.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι ἀλέξανδρος ἀνῃρέθη ὁ δημητρίου σφόδρα ἐτιμήσεν ἰωνάθην.

E Δημητρίου δὲ ἀναιρεθέντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τ̃ συρίας βασιλείαν, γράφει τῷ φιλομήτορι πτολεμαίῳ μνηστευόμενος αὐτ̃ θυγατέρα. δίκαιον εἶναι λέγων τὸν τ̃ παρόντα ἀρχὴν κομισαμένῳ, καὶ ἄλλ τ̃ τ̃ θεοῦ παρόντα εἰς αὐτὸν προθυμίαν καὶ κεκτῆσθαι δημήτριον, καὶ μηδὲν τἆλλα ἀσυμφώνως τοῖς πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀξίῳ συναύξας συγγένειαν. πτολεμαῖος δὲ προσδεξάμενος
F λόγους τὸν μῆνα ἐκεῖνον, αὐτῷ ἀφικόμενος, χάριν τε λέγων ὅτι τῷ τὸν ἀρχὴν αὐτῷ παρόντα οὖσαν ἀποκληρώσαι, καὶ τὸν θυγατέρα δώσειν ὑπεχρεώσατο. ἀπαντᾶν δὲ αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὸν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτῷ μέχρι ταύτης προπέμψειν ἀπ' αἰγύπτου, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτῷ τὸν παῖδα. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα γράψας ἀπῆγγειλεν μὴ ποιεῖσθαι εἰς πτολεμαΐδα, πλοιπάτερ
G ἄγειν τὸν θυγατέρα. δίεσθαι δὲ ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπὶς εἶλε προσαπιστικότα, δίδωσιν αὐτῷ τὸν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργύρου τε χρυσοῦ ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλέα τῷ γάμων ὑπερτελοῦντα, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ἀπαντήσαντος δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, κ̃ δωρησαμένου αὐτοὺς λαμπρῶς, τ̃ παρ' ἀμφοτέρων ἀπόλαυσιν τιμῆς ἀλέξανδρος ὁ αὐτ̃ ἠνέγκατο, κ̃ δόξαν ἐμποιήσαντα τ̃ οἰκείαν εὐδοκίαν, λαβεῖν πορφύραν κ̃ συγκαθεδεῖσθαι ποιήσας αὐτ̃ ὑπὲρ τ̃ βήματος, προστάξας τοῖς ἡγεμόσιν εἰς μέσην μετ' αὐτ̃ προσιόντων τὴν πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λόγῳ κατ'

αὐτοῦ

αὐτῷ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὲ ποιησάντων τῶν ἡγεμόνων ὁρῶντες τὴν ὀφὴν τοῦ βασιλέως κακηγοροῦντα παρεσκευασμένον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι προσλάβωσί τι κακόν, φοβούμενοι. τοσαύτην δὲ ἀπεδείξατο πρὸς Ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐπιείκειαν, ὥστε αὐτὸν καὶ πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

A hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς Δημήτριος ὁ Δημητρίου πολεμήσας τὸν Ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτοῦ ἐβασίλευσε, φιλίαν τε πρὸς Ἰωνάθην ποιησάμενος.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

B

Ἔτει δὲ ἑκαστῷ ἐξ πρὸς τοῖς ρ' Δημήτριος ὁ Δημητρίου μετὰ πολλοῦ μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ Λασθένης ὁ Κρής, ἀράς ἀπὸ τῆς Κρήτης, κατέπλευσεν εἰς Κιλικίαν. τοῦτο δὲ Ἀλέξανδρος ἀκούσας, εἰς ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἀνέβαλε. καὶ πρεσβείαν ἐκ τῆς Φοινίκης, εἰς Ἀντιόχειαν ἔπεμψεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ πρὶν Δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῇ. καταλιπὼν δὲ κοίλης Συρίας ἀπολλώνιον τὸν Δάου ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς Ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς Ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο δ' αὐτῷ πρεσβευτὴν ὀνειδῶν φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενον ἐξαπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ φάλαγγι συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης δηλώσει τὸν ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοὺς ἀρίστους ἐκ πάσης πόλεως ἐμοὶ συνεστρατεῦσθαι. ἔτι δὲ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντας εἰσὶν ὅτοι ποιήσῃς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμιλᾶσθαι, οὐδὲ τόπος εἰς ὃν πτῶμαι φεύξῃ. παρεξιοῦσι δ' ὑπὸ τούτοις ὁ Ἰωνάθης, μυρίους ὑπολεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ καὶ Σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γηρόμου ἐν Ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῷ Ἰοππίταις ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φεύγειν γὰρ εἶδον εἴχον ὑπὸ Ἀπολλωνίου καταστάθεισαν. τῇ δὲ Ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν παρασκευαζομένου, φοβηθέντες μὴ τὴν πόλιν αὐτῶν ἑξέλῃ καταχαίτης, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν Ἰόππην ὑπὸ Ἰωνάθου καθῃρημένην, τρισχιλίους ἱππεῖς ἀναλαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς Ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἠρέμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. αἰσθόμενος δὲ εἰς τὴν Ἰόππην, ἀναχωρεῖν, ἕλκει τὸν Ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφέρων, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προσελθὼν δὲ Ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν Ἄζωτον τὸν Ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ ἡγεῖτο συμβῆναι τὸν πολέμιον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ Ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἑτέραν τινὰ χαράδρᾳ, ὡς ἂν κατόπιν ὑπαντᾶν τοῖς πολεμίοις, ἀλλόμως ὁ Ἰωνάθης ἐκ καταπλαγὴν τάξας τὴν στρατιὰν ἐν πλαισίῳ, κατ' ἀμφότερα τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κύκλῳ θέσθαι τὸ κατ' ὄπισθεν ἐπελθοῦσιν ἑαυτῶν αὐτὰς τάξας. ἦν μάχης ἕως ἑσπέρας θερμοτάτης, ἐν οἷς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐπέλθοντι συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῇ ἐχθρῶν.

C

D

E

F

G

Anno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius ante Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd cum sub imperium non redigat: Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrûm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, excluso à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. cúmque mille equites in insidijs positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge cõfligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excip-
iperent tela immissa ab equitibus. qui cùm
hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec
tamen quenquam læserunt. non enim penetra-
bant ad corpora, sed obiecta scutorum ceu te-
studine, densitate eorum facilè repellebantur,
& cassa irrita. Vbi verò iaculando à mane
vsque post meridiem lassatum hostem anim-
aduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus
egregia suorum opera hostem coegit fugere.
quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum
tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & vidē-
tes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo
ordine confusi fugiebant, dissipati per totam
planiciem. Ionathas autem victos Azotum vs-
que persequens, multis cæsis reliquos despe-
rata salute in templum Dagonis, quod est in
ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu,
& ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac
ne Dagonis quidem religione deterritus, & fa-
num ipsius & quotquot eò confugerant con-
cremauit. fuitque numerus tam eorum qui ex-
usti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo
millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu,
ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit
copias. & cùm extra vrbem castra posuissent,
prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitali-
bus muneribus. quibus acceptis, & collau-
data eorum voluntate, reuersus est illinc Hie-
rosolyma, multam secum ducens prædam,
quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alex-
ander audito quòd victus esset dux eius Apol-
lonius, simulabat se lætum, quandoquidem
ille præter animi sui sententiam aggressus esset
Ionatham, amicũ & socium: & misit ei virtu-
tis ergò fibulam auream, quod gestamen solis
cognatis regis concedebatur, & Accaronis to-
parchiã ei possidendam in perpetuum addixit.
Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum
naualibus & terrestribus copiis venit in Syriã,
Alexandro genero laturus auxilium, alacriter
excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque A-
zotum, vbi obtundebatur querimoniis deplo-
rantium Dagonis templi incendium: accusa-
bántque populariter Ionatham autorem eius
iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac
flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio,
Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum
querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei
occurrit, exceptus & muneribus & omni ho-
noris genere. deinde cùm vsque Eleutherum
fluuium regem deduxisset, reuersus est Hiero-
solyma. postquam autem Ptolemaidem per-
uenit, minimum abfuit quin oppressus sit Pto-
lemæus, Alexandri insidiis per Ammonium
eius amicum appetitus. quibus detectis scri-
psit Alexandro, deposcens Ammonium ad
supplicium, quod meritum aiebat, propter
structas sibi insidias. qui cùm non dederetur,
intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse au-
torem, & cœpit eum magno odio prosequi.

A αὐτὸς ὁ τοῖς σὺν αὐτῷ προστάξας φαλαγμήτους τοῖς
ὅπλοις, ἵνα δέχωνται τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα τῆς ἱππείων. καὶ
οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς,
ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι οὗ ἐξεκενώθησαν,
οὐδὲν αὐτοὺς ἔβλαπτον. ἐπεὶ δὲ διῆκεν τῆς σωμάτων τὰ
βαλλόμενα, συμπεφαλαγμένους ὁρῶντες τοὺς ἀπίστους σὺν-
νωμένους ὑπὸ πυκνότητος ἀσπιδίων, ῥᾳδίως ἐπε-
κράτησαν, καὶ ἀπράκτους ἐφίεσαν. ὡς δὲ παρεῖδησαν ὑπὸ
ὀρθρου μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ
πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλ-
λει τῇ φάλαγγι, καὶ θορυβίᾳ χρησαμένων πολλῇ
τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ, τρέπει τοὺς ἐναντίους εἰς φυγήν.
θνασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐκ
αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ παρίζοι μένοντες αὐτοῖς ἕως τοῦ
μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ τῆς πεζῶν ἐλπί-
δος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ σκεδαννυμένως
ἔφευγον, ὡς διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς διὰ παντὸς διασπορ-
πίζεσθαι τὸ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἕως ἀδης μέχρι
τῆς Ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπὸ γενόντας τῆς σω-
τηρίας ἐπάγεσθαι τὸν τοῦ Δαγῶνος ναὸν καταφυ-
γόντας, ὃς δὴ ἦν ἐν Ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ἐπιφορμῆς ἐπανά-
δης τὴν πόλιν, αὐτίκα τὸ ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐ-
τὴν κώμας. ἀπέσχετο δ' οὐδὲ τοῦ Δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλ-
λὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας
διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων
καὶ κατακαυθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ἦσαν ὀκ-
τακισχίλιοι. κρατήσας δὲ τοσαύτης δυνάμεως, ἆρας
ἀπὸ τῆς Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα ὡδοιπόρει, καὶ κατα-
στρατοπεδεύσας ἔξω τῆς πόλεως αὐτῆς, προσῆλ-
θον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ Ἀσκαλωνῖται, ξένια προσ-
φέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, δεξάμενος αὐ-
τοὺς προαιρέσεως, ἀπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυ-
μα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλαβεν ἐκεῖθεν νι-
κήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρῳ δὲ ἀκούσας ἐτι-
μᾶτο τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ἀπολλώνιον, προσετοιεῖ-
το χαίρειν ὅτι ὠδικήθη τὰ αὐτῷ γνώμῃ συνέβαλεν Ἰω-
νάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς Ἰω-
νάθην μάρτυρας αὐτῷ, καὶ χρυσῆν καὶ τιμὰς διδοὺς
πορπην χρυσέαν ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων
συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκαρεόνα καὶ τὸν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς
κληρουχίαν ὑπάρξειν. ταῦτα δὲ τούτων τῶν καιρῶν καὶ
βασιλεὺς Πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικῇ ἄγων
δυνάμει, καὶ πεζῇ εἰς συρίαν ἦκε, συμμαχήσων Ἀ-
λεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτῷ, καὶ πᾶσιν προ-
θύμως αἱ πόλεις αὐτὸν Ἀλεξάνδρου κελεύσαντος
ἐπεδέχοντο παρέπεμπον ἕως Ἀζώτου πόλεως, ἔνθα
πάντες κατεβόων αὐτῷ ὡς τὸ ἐμπεπρησμένον
ἱερὸν αὐτῶν Δαγῶνος. κατηγόρουν τε Ἰωνάθου τού-
του ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείναντος. καὶ Πτολεμαῖος
μὲν ταῦτα ἀκούσας ἠνέσχετο. Ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόπ-
πην ἀπαντήσας Πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ'
αὐτοῦ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης, ἔστε προπέμψας

αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ, πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. γνούς τε Πτολε-
μαῖος δὴ ὡς πᾶσιν προσδοκίαν μικρῷ διέφθαρκε Πτολεμαῖος ὑπ' Ἀλεξάνδρου δι' ἀμυμω-
νίαν, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερὰς δὲ ὑπεβάλλετο γνώμης, Πτολεμαῖος γράφει τῷ Ἀλεξάνδρῳ, πρὸς
κέλευσιν ἔχων τὰ ἀμυμώνιον ὑπεβάλλοντα λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δοῦναι τῶν αὐτὸν ἀξιῶν. ὁ δὲ χεν. καὶ
ἀναλύσαντος δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου, συνοὶς ἀκούσαντος τὸν ὑπεβουλεύσαντα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

τοῖς

τοῖς δ' ἀποχεῦσι καὶ πρότερον ὢν προσπεκρου- A κὼς ἀλέξανδρος ἀφ' τὸν ἀμμώνιον. πολλὰ γὰρ ὑπ' αὐ- τῆ πονηθεῖσαν κακά. πανουργίαν δ' τοι τῶν πολυπρά- γμων ἀμμώνιος ὑπῆρχε, κατασοφεύεις αἰσχρῶς ὡς γυνή, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀπεδίδασκε τὴν γυναικεία, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. πτολεμαῖος ὁ μεμφόμενος αὐτὸν τε συνοικίσαι τὴν θυγατέρα ἀλεξάνδρῳ, τε συμμαχίας τῆς πρὸς δημήτριον, ἀφαλεῖ πρὸς αὐτὸν συνηθείαν. ἀποπέμψας γὰρ τὴν θυγατέρα, πέμπει B πρὸς δημήτριον δι' ὧν πρὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, συμπαθέμενος τὴν θυγατέρα δόσφ αὐτῷ εἰς γαμετὴν, καὶ καταστήσαι αὐτὴν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡδέως τοῖς παρεστραμμένοις, δέχεται τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. εἰ δὲ τι πτολεμαῖῳ λοι- πὸν ἀγώνισμα ὑπολείποιτο, πείσας τοὺς ἀποχεῖς δέ- ξασθαι δημήτριον, ἀπροφάσως πρὸς αὐτὸν ἀφεστηκότας ὡσπερ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρηνό- μησε. κατεσκεύαζε δὲ καὶ τοῦτο, μισοῦντες γὰρ τὸν ἀλέ- C ξανδρον οἱ ἀποχεῖς ἀφ' τὸν ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκα- μεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἐκ τῆς ἀποχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀποχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀποχεῖς πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδείκνυται. καὶ ἅμα καθεῖς δύο πρεσβεύτας ἀφ' ἑαυτοῦ, πρὸς τὸν τῆς ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸν τῆς αἰγύπτου χερσὸς ὄντων φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμ- πρῶν οὐκ ἀφιέμενον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὰ μέλ- D λοντα λογίσασθαι συμπτώματα, φήσασθαι τε μὴ δόξαι εἶναι τοῖς ῥωμαίοις ὀλιγώφελος ἔκεινε. καὶ συναγαγὼν τοὺς ἀποχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοῖς, λέγων ὡς οὐδενὸς μηκακήσειν αὐτοῖς πρὸς τε πατρὸς, αὐτὸς διεργασθείς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φά- λοις ἐλεφαντοῦντα φράγμασιν, οὐκ ὀλίγοις ὑπῆρχε- το, αὐτῷ δὲ ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς αἰγύπτου βασι- E λείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀποχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τῷ δ' ἀλεξάνδρου στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ φάλαγγι ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀποχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἐξεστρά- τευσε μετὰ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη δὲ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυ- γὴν ἐξέφαυτο τὸν ἀλέξανδρον. ἐκεῖ μὲν οὖν εἰς ἀρα- βίαν φεύγει. συνέβη δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τῷ πτο- F λεμαίῳ φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν πτολεμαῖον ἀποσφάλλοντα ἀποβαλεῖν. τοὺς δὲ πο- λεμίους ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ βαύματα πολ- λὰ δόντας αὐτῷ καὶ τῆς κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῷ δὲ σωματοφύλακων αὐτὸν ἐξαρπάσαντων, χαλεπῶς οὕτως εἶχεν ὡς ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τῷ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ κεφαλοῦ ὁ τῆς ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν ζάβηλος, ἀπέστειλε πτο- G λεμαίῳ. ὃς τῇ ἑπτῇ ἡμερῶν αἰσθόμενος ἐκ τῆς βαυμά- των καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τοῦ ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα τὴν κεφαλὴν ἀκούσῃ καὶ θεᾷ. καὶ μετ' οὐ πολὺ πληθεὶς τῆς ἐπ' ἀλεξάνδρῳ τεθνηκότι χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβα- σίλευσε δὲ τῆς ἀσίας ἀλέξανδρος ὁ κάλλης λεγόμενος, ἔτη ἑπτά, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἐβασίλευσε δὲ τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὀνομαζόμενος, ὑπὸ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ πτολεμαίου

Antiochenos autē iam antea propter cū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandi pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum eū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe ciicerent. Atque ita elapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitę rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cærerùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò perfidi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenisſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúſque honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodum à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribúſque attributis ei toparchiis, Samatia, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur; conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epiſtolæ quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolitoab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda quoties opus eſſet pericula.

A

B

C

D

E

F

στρατιωτικὸν, τό τε συμπεφορὰς ἐπιλαθόμενος, καὶ ὅτι παρ' αὐτοῦ ἦν αὐτῷ, καὶ δηλῶν τὸν τῆς κλεοπάτρας γάμον συγγενῆ. οἱ μὲν δὴ ἐν στρατιᾷ, φεύγουσιν αὐτοῦ τὴν προπέτειαν εἰς ἀλεξάνδρειαν, τοὺς δὲ ἐλεφάντων δημήτριος ἐγκρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπάσης τῆς ἰουδαίας στρατιὰν συναγαγὼν, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ὄντας, ἔχοντας μακεδονικὸν φρούριον, καὶ τοὺς ἀσεβεῖς τινας καὶ τῶν προδοτῶν τοὺς πατρίου συνήθειαν. οὗτοι δὲ τὸ μὲν πρῶτον καταφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο φεῦ τοὺς ἀφρονας, πεπιστευκότες τῇ ὀχυρότητι τοῦ χωρίου. νυκτὸς δέ τινες τοῦ ἐν αὐτῇ πονηροῦ ἐξελθόντες, ἦκον πρὸς δημήτριον, καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ τῆς ἄκρας ἐμήνυον. ὁ δὲ τοῖς ἠγνοημένοις παροξυνθεὶς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς ἀντιοχείας ἐπὶ τὸν ἰωνάθην. χρόνῳ δὲ ἐν πτολεμαΐδι, γράφει καλῶν αὐτὸν σὺν ὅσῳ πρὸς αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα. ὁ δὲ τὴν μὲν πολιορκίαν, οὐκ ἔπαυσε. τοῖς δὲ πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ συναγαγὼν καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ ἐσθῆτα, καὶ πλῆθος ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ τούτοις δωρησάμενος αὐτὸν, πείθει τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. καὶ πιθανὸς ὑπ' αὐτοῦ, λαμβάνει βεβαίαν ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην, καθὼς καὶ συνῆν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἐκέκτητο. καταφρονήσας δὲ αὐτοῦ τῆς φυγάδων, ὁ δημήτριος οὐκ ὠφίσευσεν. ἀλλὰ καὶ συγκαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας ἁπάσης, καὶ τῆς τειᾶν τοπαρχιᾶν, σαμαρείας καὶ ἰόππης καὶ γαλιλαίας, τεσσερακόσια τάλαντα δίδωσι, καὶ ἐπὶ πάντων ὑπισχνεῖται ἀφήσειν τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς δημήτριος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ αὐτίγραφον τῆς ὑπισχνῆς ἧς ἐγράψαμεν λαοδικεῖ τῷ συγγενεῖ ἡμῶν, ἀπεστάλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δημήτριος λαοδικεῖ τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων ἔθνει ὑπάρχει ὅτι φίλον, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυλάττοντι, τῆς εὐνοίας ἕνεκα χάριν ἀποδοῦναι. καὶ τοὺς ξένους νόμους ἀφιεμεν, καὶ λύδδα, καὶ ῥαμαθὰ, οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἐπὶ τὸ ἴσον ἀποδόντων ἐν ἱεροσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν ξύλων, καὶ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, καὶ τὰς λίμνας τὰς ἀλῶν, καὶ τοὺς κομίζοντάς ὑμῖν στεφάνους, ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀποβιασθήσεται τούτων ὑπὸ τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον. φρόντισον οὖν ἵνα τούτων αὐτίγραφον γένηται, καὶ δοθῇ ἰωνάθῃ, καὶ ἐν ὑπερόπτῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱεροῦ τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἰωνάθης καὶ ὁ λαὸς τῶν ἰουδαίων οὐδὲν ἐπίστευσαν, καὶ μηδὲν κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον ὑπάρχοντα, διέλυσε τὴν στρατείαν. καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῖς ἐμείωσε. καὶ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογηθεῖσιν, οἳ συναυξήσαντες ἐκ κρήτης αὐτῷ, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα δὴ αὐτῷ καὶ μῖσος ἐκ τούτου γίνεται πρὸς τὸ στρατιωτικὸν, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν οὐκ ἐπαρεῖχεν. οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς καὶ ἐπ' εἰρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀξυκινδυνοτέρως ἔχοιεν καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δέοι ποτὲ τοῖς θυμοῖς.

Ως δὲ δύ-

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, αὐτὸς τῷ ἀλεξάνδρου υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, πεισάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asseruit, recepto in amicitiam Ionatha.

AMέλει ταύτην νοήσας τὴν δύναμιν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον ἀλεξάνδρῳ τῆς στρατηγὸς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ ἐπίκλην θεὶς, τρύφων ἐπιγόμενος ἀφικνεῖται πρὸς μάλχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν αὐτίοχον. καὶ δηλώσας αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τὴν τῶν στρατιωτῶν πρὸς δημήτριον, ὅπῃ σθεν αὐτῷ δύναται τὸν αὐτίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀποκαταστήσειν. ὁ μὲν πρῶτον, αὐτοῦ ἴσχεν ὑπ' ἀπιστίας. ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρεσβευσαμένου τρύφωνος ἐκνικᾶται τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει. καὶ τὰ μὲν περὶ τούτου τὸν τρόπον ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίων ἐκβαλεῖν. ὁ δ' οὐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπισχνεῖται μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νυνὶ ἀχολεῖν. ἠξίου δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψαι δηλονότι τὴν δύναμιν αὐτῷ. καὶ ἰωνάθης μὲν χιλίους ἐπιλέκτους στρατιώτας, ἔπεμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἅτε ὢν πεπονθέναι ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπεχθανόμενοι δ' αὐτῷ καὶ δεδιότες τὸν πατέρα δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήματα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν δύναιντο αὐτῷ. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρεῖναι τῷ ἰωνάθῃ τῷ δημητρίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλὴν ἀθρόαν δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτὸν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ προϊσχόντες τοῖς βασιλείοις αὐτῷ ξόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους ἐκλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τὴν αὐτοχθόνων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, φθάσας τοὺς μαθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχθοσι. καὶ διαφθείρει ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες ἐπλῆτταν. ἐλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχθῆς κρατοῦντας ἰουδαίους, ὅτι τὰς στέγας τῶν βασιλείων ἀναβάντες, ἐκεῖθεν ἔβαλλον τοὺς αὐτοχθῆς. καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ τὰ πάρεξ ὑπ' αὐτῶν ὄντα πορρωτάτω ἦγε τὸ ὕψος, πιουῦντες δ' αὐτοὺς κακῶς ἔβαλλον ἀνωθεν μάχεσθαι, τῷ συνέζευγμα αὐτοὺς οἰκιῶν ἀποστεῖλαι. καὶ ταύτας μὲν δίθυρα πῦρ ἀπῆκαν. ἡ δὲ φλὸξ ἐφ' ὅλην ἔβατεύσατο τὴν πόλιν, πολλῶν τῶν οἰκιῶν ὑστῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δ' αὐτοχθῆς μὴ δυνάμενοι βοηθῆσαι μηδὲ κρατῆσαι τῶν πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐράπησαν. τῶν δ' ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ὅτι δώμα ἐκπηδώντων, καὶ τὸν αὐτοὺς δικώκοντων τὸν τρόπον, ἔδοξε συνιέναι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχθῆς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπιτρέπων, καὶ ἐκ τοῦ μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὑπετίθη στενοπῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς αἰσθέσθαι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τῷ δημητρίῳ συγγνώμην δ' ἀπὸ τοῖς τῷ τολμημένων, καταπαύσει τὸν θάσιν. ἐδωρήσατο δὲ τοὺς ἰουδαίους τοῖς ἐκ τῶν στύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αὐτοῖς αὐτῷ νίκης μεγίστης δυχαρισήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην.

E Am alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochenses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus numero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

I. Mach. II.

non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficientibus ad ſe omnibus militibus, qui fraudati ſtipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſſis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, conceſſis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vaſa & pocula veſtémque purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturúmque vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cùm igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cùm Aſcalonem veniſſet: hic quoque ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias vrbes Cœleſyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritatus eſt, vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoque incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nunciis recepti ſunt in ſocietatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cùm deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

A μάρτυρον αὐτῷ τῆς συμμαχίας. ὕστερον δὲ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἐγένετο, καὶ τὰς ὑποχείους διεφθείρατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάντας ἀποδώσῃ, οὓς ὤφειλε τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἀνειμὴ ζύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τιμὴ ἐπὶ τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ ἀποστολὴν ἀπιστίᾳ σασεν εἰς τὰς ἄνω αὐτῷ φερομένας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τιμὴν συνείαν μὲν τῆς παιδὸς αὐτοκράτορος, μᾶλλον δὲ ἵνα τιμὴν ἡλικίαν, ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ διάδημα. B πρὸς χωρήσαντος τὸ στρατιωτικὸν πάντες, ὃ καταλειπὼν τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸν δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν ἐν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς κιλικίαν. ὁ δὲ παῖς ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς, καὶ χάριτα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τιμὴ ἀρχιερωσύνην ἐξεβάλε, καὶ τ' τεσσάρων παρεχώρει νομὰς, οἳ τιμὴ χώραν τῆς Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἐπὶ γε μὴν C σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀκρώματα, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα λῶδαι τούτοις δικαίοις ἀντὶς φλε. καὶ πόρπη δ' αὐτὸν δωρεῖ χρυσέα, καὶ τῶν πρώτων αὐτῷ καλεῖσθαι φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτῷ σίμωνα, στρατηγὸν τ' στρατιᾶς ἀπὸ τῶ κλίματος τῆς τυείων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' ἀντιόχου γεγραμμένοις εἰς αὐτὸν κ' D θεὶς, πέμψας πρὸς αὐτὸν τὸ καὶ ξύφωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογῶ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσῃ συν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς οὐδ' αὐτῷ χάριτας ἀποδώσῃ, πολλὰ παρ' αὐτῷ χρηστὰ ἐν οἷς ἐδεῖτο τυχών, ἀλλὰ πρόσθικήσῃ αὐθ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαι τος οὖν ἀντιόχου δώσαμεν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἐκ τε συνείας Φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμήσαι στρατηγοῖς, E διθὶ ὥρμησεν εἰς τὰς πόλις. οἱ δ' λαμπρῶς μὲν ἐξεδέξαντο, στρατιὰ δ' οὐκ ἔδοσαν. ἀθυμήσαντος δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τὴν ἀσκαλωνιτῶν φιλοτιμίαν αὐτῷ μὴ δόξαν ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τ' τούτους παρεκάλε, καὶ τὴν ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἐκάστην, ὅσας ἔτασαν δημητρίου, προσθέσθαι μᾶλλον αὐτῷ, σὺν αὐτῷ δ' πολεμοῦσας πρέπειν ἀθυμῆσαι δημητρίου δίκαιον λαμβάνειν ἂν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. F εἰ δ' αὐτῶς βουλομένοις ταῦτα φρονεῖν, πολλὰς αἰτίας. πείσας δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς χάριν παρεγένετο, προσαξόμενος καὶ τιμὴν ἀθάνατον τούτων δύναμιν αὐτοκράτορα. πολὺ δ' δρε τῆς προσδοκίας τοὺς χαζαίους ἀλλοτριώτερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τὸ δημητρίου εἴκαταλιπόντες, σὺν ἔγνωσαν αὐτοκράτορα προσχωρῆσαι. τοῦτο παροξύνει εἰς πολιορκίαν τὸν Ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τιμὴν κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ χάζῃ, τὰ λοιπὰ τιμὴν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα δὲ πάσχοντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ χαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ

δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲν λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελήσον μακρὰν ὄν, καὶ ἄδηλον εἰ προσγενήσεσθαι, σῶφρον ἔκριναν εἶναι αὐτὰ ἀφέντας προσομόσαι ἐκείνῳ θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἰωνάθην, φιλίαν τε ὡμολόγουν καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲν γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τὸ δ' ἄδηλον, ἐ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν σὺν πικρᾷ γνώμῃ τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως ἐλαβόντας

τας ἄμφω λῦ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντας αἰ-
ρεθῆ). ὁ ὲ συμβάλλεται πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, καὶ λα-
βὼν ὁμήρους τούτους μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς ὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχρι δαμασκοῦ.
τ ὲ δημητρίου στρατηγοῦντος εἰς κέδασαν
πόλιν συὸ πολλῆ στρατιᾶ, πλησίον δ' ἔστιν αὐτῆ
τῆς τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν γὰρ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅπως τῶν γαλιλαίων ὡς σύμ-
μαχον. τοὺς γὰρ γαλιλαίους ὄντας αὐτοῦ οὐ ῥᾳδίως ἔχειν
πολεμομάχους, ὑπήντησαν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγών, ὡς ἐδοκεῖ ἱκανώτατον, τῶν βεθσύ-
ρων πολιορκεῖν προσκάθηται, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ἰσχυρότατον. κατεῖχε γὰρ αὐτὸ φρουρὰ δημήτριος. δε-
δήλωται ὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς ὲ χώραν μὲν
ἐκλιπόντος τὸ σίμωνος, μηχαναῖς δ' ἑστάναι καὶ
πολλῇ σπουδῇ χωμοῦν ἐπὶ τῶν τῆς βεθσύρων πο-
λιορκίαν, ἐδεήσαν οἱ φρούροι, μὴ κατὰ κράτος ἁλῶν-
τος τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τὸν
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκους λαβόντες, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ ὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς ὲ φρουρὰν καθίστη-
σιν ἰδίαν. ἰωνάθης ὲ ἀρὰς ὲ τῆς γαλιλαίας ἀπὸ τῆς ὑ-
δάτων τῆς ϛμπαναίων λεγομένης, ἐνεῖ γὰρ ἐτύγχανον
στρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον πρό-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῇ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες ὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας οἱ τῆ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθην ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐπέδραν αὐτῷ καὶ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲν σ στρα-
τιᾶς ἁπάντων εἰς τὸ πεδίον. οἷς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑτοί-
μους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς τοὺς ἰδίους
στρατιώτας πρὸς τὸν ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ δὲ εἰς
τὸν ἐπέδραν ὑπὸ τῷ δημητρίου στρατηγῶν κατασα-
θόντων κατὰ νώτου τοῖς ἰουδαίοις ῥυομένοις, δείσαν-
τες μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμη-
σαν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλιπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς σφὶν τὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
ψαίου, τῆς ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. τολ-
μηρῶς ὲ καὶ μετ' ἐπιστάσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὠσά-
μενοι, τρέψασθαι κατέπληξαν αὐτούς, καὶ τοὺς χορ-
εῖν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τῷ ἰω-
νάθου στρατιωτῶν, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ἅπαντας,
ὅπη συλλεγῆτε ἐκ τῆ φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοῖς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι καδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῷ πολεμίων. κρατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρᾷ, καὶ σχεδὸν χιλίους τῷ ἐχθρῶν ἀποκτείνας ὑπέ-
στρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ κατ'
νοῦν πράσσοι θεοῦ χορηγοῦντος πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς
ἀπέστειλεν ἀνανεωσόμενος βουλόμενος τῶν ῥωμαίων τῷ
ἔθνει πρὸς αὐτοὺς ἔμπροσθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτῷ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ἀπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, καὶ τῶν πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν καὶ συγγένειαν. οἱ δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τ ῥώμην παρῆσάν τε εἰς τὴν βουλὴν αὐτῶν
καὶ τὰ παρὰ ἰωνάθου πρὸς ἀρχιερέως ἐποίησαν ὡς πέμψαι αὐτοὺς ὑπὲρ τῶν τῆς συμμαχίας βεβαίωσιν, τῆς βου-
λῆς ὑπηκροασάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τῆς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, καὶ δεύτερον ὑπατικὰς πρὸς
ἅπαντας τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας καὶ δεκάπολιν, καὶ τῶν πόλεων ἀρχόντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφα-
λῶς τῆς εἰς τῶν οἰκείων κομιδῆς δ' αὐτοῖς τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τῶν σπαρτῶν παρεγένοντο. καὶ τὰς
ὑπατικὰς αὖ ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπόδοσαν. τὸ δ' αὐτίγραφον ἦν τόδε. ἀρχιερεὺς ἰωνάθης τ ἔθνους

A quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obsidibus, & missis Hierosolyma, digressus inde, totam regionem vsque Damascum obibat. cúmque Demetrij validus exercitus accessisset ad vrbem Cedasam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit eò properè Simone fratre ad Iudææ
B præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Deme-
C trium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Genneſara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, nescius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro
D tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Mathias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent.
E Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia,
F quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum
G exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & ſenatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, ſenatuique & populo fratribus ſuis, Salutem. Si valetis, & res veſtræ tam publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem noſtrum, ab Ario rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius vos cognatos aguouerimus, ideo factum eſt, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occaſionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Bene igitur facietis, ſi vos quoque nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis, ſi qua in re vobis opera noſtra poſſit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiũt, vt vel fiãt vel nõ fiãt. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmãt, nec quicquã hominibus præter fati decretũ accidere. At Sadducei fatũ omnino negant, & è rebus tollũt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij, ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copiis reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu propere in Amathenſem agrum occurrit: nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta ſtadia prope hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cùm exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communiit, diſpoſitis etiam extra caſtra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iuſ-

A τ̃ ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τ̃ ἰουδαίων, λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κ̃ νοῦν, οὕτως ἂν ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐρρώμεθα δ̃ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τ̃ γνωμένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν, ὃς καὶ ἀρέσκει τ̃ βασιλεύοντες ὑμῖν ὅπως ὀλης δι' ἀμφοτέρων, ὡς καὶ ἡ ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑποτέτακ̃) τὸ ἀνέγραφον, τίν τε ὅπως ὀλὴν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τ̃ δημοτελῆ καὶ τ̃ ἀρέσκ̃ δωρεὰς διετυθημεν. οὐ δὲ ἄμφω τῆς τοιαύτης ὑποδοχῆς, ὀλὰ τὸ ἐκ τ̃ ἱερῶν ἡμῖν παρεῖναι χαμιάτων. τὸ μὲν ἂν προκατάρχειν τ̃ ἀναγκαίστως. οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρπάζειν δοκεῖν τ̃ παρ' ὑμῖν δεδομένην δόξαν. πολλοὶ γ̃ χρόνοις ὀλεγωρημένων ὑπὸ τ̃ ὀξ ἀρχῆς ἀναπολήθοισης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν τ̃ ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καὶ ὑπὲρ τ̃ ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτ̃ ὡδηκαλοῦμεν. πολλοὶ δ' ἡμᾶς πολέμων προστάντων ὀλὰ τ̃ τ̃ γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὔθ' ὑμῖν ὅτ' ἄλλῳ τ̃ προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐπείναμεν. καταγωνισάμενοι δ' οἱ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς ῥωμαίους νουμήνιον τ̃ ἀντιμάχου, καὶ ἀντίπατρον τ̃ ἰάσονος, τοὺς δύο τ̃ γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὑπομνήματα, ὅπως ἀναπώσων) τὴν D πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς δ' ἂν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ χρέφοντες ἡμῖν, καὶ εἴ ἂν τί δέησθε ὑπομνήσοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένοις ὑμ̃ τ̃ ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν δ' ἂν λακεδαιμόνιοι τοὺς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. κ̃ ἦ τ̃ χρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τ̃ ἰουδαίων ἦσαν, αἷς περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ σαδδουκαίων, ἡ δὲ ἐσσηνῶν. οἱ μὲν δ' φαρισαῖοι, πνὰ κ̃ ὑπάντα τ̃ εἱμαρμένης εἶ λέγουσιν ἔργον. πνὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι. τὸ δ' γένος ἐσσηνῶν ἔθος, πάντων τ̃ εἱμαρμένην κυρίαν ὑποφαίνειν, κ̃ μηδὲν ἐ μὴ κατ' ἐκείνης ψῆφον ἀνθρώποις ἅπαντα. σαδδουκαῖοι δ', τ̃ μὲν εἱμαρμένην ἀναιροῦσιν, οὐδὲν εἶ ταύτην ἀξιοῦντες, ὅτε κατ' αὐτ̃ τὰ ἀνθρώπινα πάλος λαμβάνειν, ἅπαντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πεῖν), ὡς κ̃ τ̃ ἀγαθῶν αἰτίους ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω δι' ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τ̃ τῶν ἀνθρώπων αἱρέσεων πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τ̃ ἰουδαϊκ̃ πραγματείας. οἱ δ' τῆ δημιᾷ στρατηγοὶ τ̃ γνωμενὴν ἤτοι ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς φορτίδος δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅπ τὸν ἰωνάθην. ὁ δ' ὀπόντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπήντησεν αὐτοῖς εἰς τὸ ἀμαθῖτ. οὐ γὰρ ἔγνω χολλὼ αὐτοῖς ὡδαχεῖν ὡς' εἰς τὸ ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ πρὸ πολεμίων ἀπόθεν σταδίους ν'. πέμπει

G τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὸ παρεμβολὴν, καὶ πῶς ἔχει ἐς στρατοπεδευκότες. τῆ δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καὶ τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἱ αὐτῷ μέλλειν ὀλπίζειν τοὺς πολεμίους ἐπιθήσεσθαι, τοὺς μὲν ἀγροὺς ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τ̃ στρατοπέδου, καὶ τὸν δ' ὅλην τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπαντα. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶ, καὶ τὰς ἀγ-

νοίας

ροίμως ἔτοιμος ἔχειν ὡς καὶ νύκτωρ εἰ δεήσειε μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτῶν τινὰ ἐπιβουλήν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, πυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην ἐγνωκότα, οὐκ ἐπὶ τῷ γράμματι ἦναι ὑμεῖς, ἀλλ' ἐπάξαντα αὐτοὺς τὸ καταφύγοις τοῖς ἐχθροῖς γενόσθαι, καὶ μηδὲν προσδοκῶντας αὐτῶν ὄντι ἐφ' ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης. ἐκ δὲ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι φυγὴν οὐδὲ ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς αὐτὸ ἔρρωτο οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνοσιν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἔωθεν προσμίξας αὐτῷ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι προφύγασιν ἐδίωκεν. οὐ μὴν οἱ φθάνει καταλαβεῖν. ἦδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τὸν ὑπὸς ἑσπέραν πρὸς Ἀζαβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας καὶ λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, καὶ τὴν παραλίαν ἕως Ἀσκάλωνος, Ἰσδαλίσατο, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ τὰς φυλακὰς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοππαίους βουλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς παραδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενος ἔτι σίμων καὶ Ἰωνάθης, ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης, συνεβούλευσε τῷ Ἱεροσολύμων ἔθνει διάσημα τεῖχη, καὶ τὸ καθηρημένον τοῦ ἱεροῦ τοῦ πρὸς ἕω ἀνοικοδομῆσαι, πάλιν ἀνασῆσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ πρὸς αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσην τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ὑποφρουρῆσαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, καὶ τῆς πορείας αὐτοὺς τῆς ὀπίσω τοῦτον ὑποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔτυχε μὲν καὶ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος ἀγάγας, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν Βαβυλωνίαν καταλαβεῖν, καὶ τῷ αὐτῷ σατραπαῖ ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτῃ κατοικοῦντες Ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο ταχέως ἐκδώσειν μὲν αὐτὸν ὑπισχνούμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκην τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὁρμᾷ πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ γένοιτο αὐτῷ δύναμις, τὸν ζύφωνα πολεμήσειν δικαίως, καὶ τῆς συρίας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν πρόθυμως τῷ ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἀπέβαλεν, αὐτὸς ζωὸς ἐλήφθη, καθὼς καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus fallerēt. Demetrij verò duces vt sensēre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte pares se Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt. At Ionathas mane castra adortus, postquam B deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis, C Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inD ter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudeæ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit E in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cōtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. F vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu bellū Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestatē hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. Mac. 12. 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamborem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hęc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, viuus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extrémum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. Mac. 13.

HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo cooriturі, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathá, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκεύασε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

ΤΡύφων δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τὸν δημήτριον ἐγένετο τοιοῦτο λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἐν ἀπόχῳ ἐβάδιζεν. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς καταλάβοι. ἐνεπόδιζέ γε μὴν αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ταύτην ὁ πρὸς ἰωνάθου φόβος φίλου τυγχάνοντος ἀπόχου. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην πρῶτον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς περὶ τὴν ἀπόχον ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κρίνας αἱρεῖν, εἰς βέθσαν ἐκ τῆς ἀποχίας πορεύεται, τὴν καλουμένην ὑπ' ἐλλήνων σκυθόπολιν, εἰς ἣν μὴ πολὺ πλῆθος ἀπαντῆσαν ἰωνάθῃ ἀπροϋπτως ὅπλων ἐκράτησεν. ὡς δ' ἑτοίμως εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἔχοντα δόξης αὐτὸν, καὶ φιλοφρονήσῃ, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ προστάξει, τούτους πιστώσασθαι βουλόμενος δόλῳ, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἐξῆγεν, εἰς τὸ καταφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, οὐδὲν προφερόμενον. τὴν τε στρατιὰν συμβούλοις ὑπολύσας. καὶ γὰρ ἐκεῖνος οὐ διόντος αὐτῷ ἐπάγεσθαι, πολέμου μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ πράγματα. κατέχοντα μὲν τοι γε πρὸς αὐτὸν ὀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα σωθῆναι παρεκάλει. ὑπεδέδωκτο γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τά τε ἄλλα πάντ' ὅσα χρὴ τὰ χρέα εἶσιν ὑποχειρίοις, ποιήσειν ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴ ἰωνάθης οὐδὲν τούτων ὑπονοήσας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πιστεύσας, τὴν μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε. τρισχιλίους δὲ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῇ δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τότε γὰρ ἦν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος προστεταγμένον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἐπεμψε δὲ καὶ ὅπλα τοῖς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθεῖσι δισχιλίοις ὅπως καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῶν περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἔφθησαν φρονήσαντες ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένων ἀφικέσθαι πρὸς ἄμμοις τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ια'.

Ως σίμωνι τὴν στρατηγίαν ἐπιχείρησι τὸ ἔθνος ἐπιδείξω αὐτὸν ἀγχέφρονα.

ΟΙ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθου σύλληψιν, καὶ τὴν πρὸ σὺν αὐτῷ στρατιὰν ἀπόλεσιν, αὐτόν τ' ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ὠλοφύροντο. καὶ δῆτα τοσοῦτος ὅπερ ἐπὶ πᾶσιν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' οὐδὲν ἐμπρεπὲς εἰλήφει, μή τ' ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως ἀφῃρημένοι, τὰ πάντ' ἐξ ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς, καὶ δῆτα ἰωνάθην ἠρεμοῦντα, νῦν αὐτοῖς ὄντα ἐπιόντες, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐκείνων κινδύνους καταστήσαιεν. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτοῖς ὡς ὑπονοοῦν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθην ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐκ τῆς ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ὑπερῴοντες ἡγεμόνος. αὐτὸς δ' ὁ τρύφων

ὁ τρύφων δύναμιν συναγαγὼν, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δὲ ἰδὼν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοῖς εἰς τὸ ὑποστῆναι προθύμως ἐπιόντα τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοῖς παρεκαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τὸ παρ' ἐμοῦ τῇ καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐπολμήσαμεν ἂν μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ κατ' ἀγνοῆτε. ὁπόσα δ' ἰδιώτην ὄντα τοιούτων ἀπορεῖν ἔδοξε με καὶ τὸν θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας οὐκ ἂν τῆς ἡμετέρας οἰκίας ἀνδρηλάτου, φόβος οὐδεὶς ἦν ἂν τηλικοῦτος, ὃς ταύτην ἡμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐκβάλῃ τῆς ψυχῆς, αὐτεισάξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀποδειλιῶντες ἡμῶν οἷόν τε καὶ πάσχειν ὑμῶν τὰ μείζω καὶ δρᾶν, ἕπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οὓς ἂν ἡγῶμαι. οὔτε γὰρ κρεῖττον ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς, οὔτε χεῖρον ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας ὑμᾶν, τοῦτ' ἐγὼ φεύγω καὶ καταλείπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς καὶ δίκαιον πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τοῦ θεοῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντά ὑμᾶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητήριον. τούτοις ποιησαμένου τὸν σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθάρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδιδοὺς ὑπὸ δειλίας, αἱρεῖσθαι πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῶν ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὶ τοῦ ἰούδα καὶ ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ προστασίαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὅτι κολούσει, πειθομένους. συναθροίσας δὲ πᾶν ὁπόσον ἰσχύος, ἔπεμψε τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι. καὶ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθου τινὰ φίλον ἀλαλώμου παῖδα μὴ σπανίως εἰς ἰόππην, προστάξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδῶσιν οὗτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δὲ ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν προήλαυνεν, καὶ τὸν ἰωνάθην δέσμιον ἄγων. ἀπεύτυπτε δὲ αὐτῷ καὶ σίμων μὴ τῆς αὐτῆς δυνάμεως, εἰς ἄδιδα πόλιν, ἥτις ἐστὶν ὄρεσι κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπέκειτο τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δὲ τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῆς ἰουδαίων καθίστατα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, καὶ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προσελθεῖν βουλόμενος. κελεύων αὐτὸν, εἰ θέλει λυθῆναι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίαν βασιλέως. ἀφῆ γὰρ αὐτὸν δι' ἃ τὸ ἀργύριον ὁ τῆς βασιλέως χρησάμενος ὄφειλε, φυλάττεσθαι δεδεμένον. ὁ δὲ σίμων τὴν τέχνην τὴν τοῦ τρύφωνος οὐκ ἠγνόησεν. ἀλλὰ συνεὶς ὅτι καὶ τὸ ἀργύριον ἀπολέσῃ δοὺς καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐ λύσῃ, μετ' αὐτοῦ δὲ καὶ τοὺς παῖδας ἐνδώσῃ τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δὲ μὴ δι' ἐμβληθῇ πρὸς τὸ πλῆθος ὡς αἴτιος αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ θανάτου γεγόμενος,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere, & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciã, & posita formidine ausa est meliores spes cõcipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locũ fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, numquã enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vrbẽ mœnib. cingere, cõmunitéq; celsis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent inſidiæ: prętstabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumęam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſque Dora Idumææ oppidum. At Simon cum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſſit paratum eſſe equitatũ, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſſimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quàm magnificentiſſimo ſepulchro eſſent cõditi: qui defunctus eſt. exacto põtificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simõ conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti penderc: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiicerẽt, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre victorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæ pretium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, vt ſolum templum emineret: effecítque id commemoratis pro concione malis, quæ à prædiariis in eã diem Iudæi paſſi fuerãt quęq; etiã in poſterũ ferre cogerẽtur, ſi extern'

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μὴ τοῖς υἱοῖς ἔδωκεν ὑφ' αὑτῷ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς δὰ αὐτῇ τὰ τοῦ ζύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα κὴ σὺ ἔδρας καὶ δόλιε λὴν ἔχῃ, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ζύφωνι θορυβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμωνι μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ ὁ ζύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, οὐδὲ ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην.

B ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐπορεύθη τὴν χώραν, καὶ δὰ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ὡδαγλύομενον ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μὴ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύομενος ἐξεναντίας αὐτῷ. τῇ δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμφάντων πρὸς ζύφωνα, καὶ ὡδαγλυούτων ἀποδύσαι πρὸς αὐτοὺς, καὶ

C τερφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς δὰ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν δὰ τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ πᾶς τὸν ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄπορον ἵπποις μάλιστα ὁδὸν ὑπὸ βάθους τὴν πρείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἀρὰς ὁ ζύφων, εἰς τὸν κοίλιον ἀφικνεῖται συρίαν. ἀπουδὴ τὸ εἰς τὸν γαλαασῖτιν ἐμβαλὼν, τόν τε ἰωνάθου δανοκτόνησας αὐτόθι καὶ ταφὴν αὐτῷ πολύσας, αὐτὸς εἰς τὸν

D ἀντόχειαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὰ πόλιν μετακομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κατὰ δίκην μὲν ταῦτα ἐν μοδεΐνῃ τῇ πατρίδι, πάνθ' ὁμοῦ δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποίησαν. σίμων δὲ καὶ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ αὐξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ ἀξιόπιστον ἀναγαγὼν ὕψος, στοὰς ἀμφὶ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλους μονολίθους, θαυμαστὴν τὴν ἰδεῖν χρῆσιν, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πυραμίδας ἑπτὰ,

E τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ μίαν ᾠκοδόμησε εἰς ἐκπληξιν μεγέθους τὸ σῆμα καὶ κάλλους ποικιλμάτας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ πρὸς μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τὰς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνι, τοσαύτην ἐποιήσατο σπουδὴν οἰδαμῶν ὑμολόγηται. ἀπέθανε δ' ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα πρὸς τοῖς τρισὶ γενοῦς. καὶ τὰ μὲν πρὸς τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις

F ἰῶ. σίμων δ' καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ πλῆθος, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τὰς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δ' ἐλευθερία καὶ τὸ αἰσίφορον τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὀκ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου σέλευκος ὁ νικάνωρ διεπλήσθη κατόχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἰῶ ἡ τοῦ πλήθους περὶ τὸ σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλες συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις χαράγμασιν ὧδε τῷ

G πρώτου ἔτους χαράξαι σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως ἰουδαίων ἡγεμόνος καὶ στρατηγοῦ. κατεστρέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην ἐπὶ λιμένα. ἐκπολιορκίσας δ' ἐπ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκρᾳ, εἰς ἔδαφος αὐτὴ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ᾖ καταλαμβανομένοις αὐτὴν ἐπακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. ἐπὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶναι, καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἐπ' ἄκρᾳ ἦν συμβαίνει, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ᾖ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ ἐπὶ τοῦτο ἐπῆλθον εἰς συκλησόμενοι καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γίνεσθαι, ὧν ἐπάθον ὑπὸ τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν φρουρῶν ἰουδαῖοι ἐπομιμήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατάσχοι τὴν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φεύγει εἰς αὐτὴν καταφυγήσας. ταῦτα λέγων πείθει τὸ πλῆθος ὥστε καὶ αὐτῷ τὰ μέγιστα συμφέρειν, καὶ πάντες προσβαλόντες καθῆρουν τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, τρισὶν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήγαγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. καὶ τὸ λοιπὸν ἐξεῖχεν ἅπαν τὸ ἱερόν, τῆς ἄκρας καὶ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ἦν ὑπερηφάνου. καὶ τὰ μὲν ἐν τούτοις πραχθέντα, τέτον εἶχε τὸν τρόπον.

A aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Ὡς ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώρᾳ τρύφωνα, συμμαχοῦντα ἀντιόχῳ τῷ ἐπιθέτῳ.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, iuncto cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

B

Μετὰ οὐ πολὺ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀντίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, τρύφων διέφθειρεν ἐνιαυτοῖς δέκα τέσσαρα βασιλεύσαντα ἔτη. καὶ τὸν μὲν, ὡς χειμάζεσθαι δοκοῦντα δόλῳ, τοὺς δὲ φίλους καὶ τοὺς συνηθεστάτους λιπεῖν πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἵνα γελλόμενον αὐτῶν χρήματα πολλὰ δώσῃ εἰ βασιλεύειν συνοῦσιν αὐτόν, δημήτριον μὲν ὑπὸ πάρθων αἰχμάλωτον γεγονέναι μεμυθοποίηκεν, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀντίοχον παρελθόντα εἰς τὰ ἀρχεῖα πολλὰ ποιῆσαι αὐτοὺς κακὰ τῆς δοκησάσης αὐτοῦ μανίας. οἱ δὲ ἐλπίσαντες διαφυγεῖν ἐν τῇ τρύφωνι δοθησομένῃ βασιλείᾳ, ἔκτεινον αὐτὸν ἄρχοντα. ἡνιόμενος δὲ πρὸς πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ τρύφων, διέδειξε τὰ αὐτοῦ φύσιν οὖσαν ποικίλην. ἰδιώτης μὲν γὰρ ὤν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μεγίστοις ὑπεκείτο, διλεύζων αὐτὸ τούτοις εἰς ἅπερ ἐβούλετο. τὰ δὲ βασιλείαν λαβὼν, ἀπεδύσατο τὰ ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς τρύφων ἦν. τοὺς οὖν ἐχθροὺς μὲν ταῦτα ἐποιεῖτο κρείττονας. τὸ μὲν γὰρ στρατιωτικὸν αὐτῷ μισοῦν ἀφίστατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκαθειργμένην. ἀλωμένου δὲ ἀντιόχου τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, καὶ μνηστευόμενοι αὐτὸν πόλεως δεχομένης μὲν τρύφωνα, πέμπει πρὸς αὐτὸν κλεοπάτρα, καλοῦσα πρὸς αὐτὴν τὸν γάμον καὶ βασιλείαν. ἐκάλει δὲ τὸν ἀντίοχον διὰ τούτους, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτῶν ἀπαγορευόντων, ἅμα δὲ καὶ πόλιν διδόντων τινὰν ἐν τῇ σελευκείᾳ τοῦ τρύφωνι διάσασθαι. γνόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ ἀντίοχος, καὶ τὸν ἰχυρὸν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξόμενον, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τὸν μὲν συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι ταύτης, εἰς τὴν δώραν φρούριόν τι δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ πρὸς σίμωνα τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα πρὸς φιλίας καὶ συμμαχίας ὁρισθείς. ὁ δὲ πρόθυμος προθύμως αὐτῷ ἀξίωσιν, καὶ χρήματα τε πολλὰ καὶ δοφὴν, τοῖς τὴν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώταις, πέμψας πρὸς ἀντίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν αἰσχροκερδεστάτων αὐτὸν πρὸς ὀλίγον χρόνον χειρωσάμενος φίλων. ὁ μὲν δὴ τρύφων ἐν τῇ δώρᾳ φυγὼν εἰς ἀπόρησιν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ἑπτά.

NON multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod iner exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, victorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint, illi adducti in spem maximam, quasi diutius hoc principe, imperiũ ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitã potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominũ sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim perteśi eius mores, deiecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quę tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cũ Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox missis commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

C

D

E

X. 1. Mach. 15.

XI.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὁ δ' ἀντίοχος ὑπὸ πλουτίζας καὶ φαυλότητος, λήθην τῶν εἰς σίμωνος αὐτῷ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κατελέξατο δοκοῦσαν τῇ φίλῳ, δεῖν τὴν ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

CAETERVM Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo copiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

XII.

F

G

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: prætmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIIII.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mac.* 16. IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemęi: quixore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16. ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cótra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscerentur homines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta errori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

Historiarũ Bibliocarũ finis.

A τὸν σίμωνος ἅλωσιν ἐξαπίνης ἀγλ. σίμων δ' ἀναύσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, καὶ φρονήσας ὡς ἤδη, ἅμα τῷ μὴ δίκαιον τὸν ἐπ' αὐτοῦ γινομένων τοῦ χάνδη παροξυνθεὶς, καὶ ἡλικίας φέρων ἔτι χρῆσιμον λοιπὸν, νεανικῶς ἐστρατήγει τῷ πολέμῳ, καὶ τοὺς μὲν ἰσοις μετὰ τῶν μαχιμωτέρων ἐπεκπίπτων στρατοπέδοις, αὐτὸς δ' ἄλλοτ' ἄλλοις μέρεσι μετὰ δυνάμεως, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φανερωτάτοις τῆς ὁδοῦ τόποις B εἰς ἐπίδραν καταστήσας, ἀμφιρρύτανε μὲν οὐδεμιᾶς τὴν ἐπιχείρησιν, κρατήσας δ' ἀεὶ τάσης τὴν πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸν λοιπὸν διήγαγε χρόνον, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ἐπιβουλευθεὶς πολεμεῖν ἐν συμποσίῳ ἀλοὺς ὑπὸ δοκίδων ἀπέθανεν.

ΗΡξεν οὖν ἐπὶ τὰ πάντα τῆς ἰουδαίων ἔτη πλουτῷ δὲ ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνῃρέθη, πτολεμαῖος τὸ γαμβρὸς αὐτοῦ τούτου αἴτιος συστησάμενος. ἦς γὰρ τοῦ C γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε δεῦρο ἰωάννην τὸν ζῆτον, τούτῳ δὲ καὶ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς ἀδελφιδεοῦς τοὺς ἀποθανεῖσθαι. παιδόμενος δὲ τοὺς ἀπαντῶντας ὁ ταξίαρχος, ἀδρύνων τὸν ἐξ αὐτοῦ πάθος ὡς εἰς τὴν πόλιν ἤπείγετο, θαῤῥῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τῆς παρῳχῆς ἀνδραγαθίας, καὶ διὰ τὸ πτολεμαίου τοῖς ὄχλοις μίσος. ἀφυδιάσαντα δὲ καὶ πτολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἅπασα, τὸν ὑρκανὸν ἤδη προσδεδεγμένος.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὅτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχειρήσας κατασχεῖν, καὶ τὸν ὑρκανὸν τῶν ἀγαθῶν στερήσας.

ΚΑὶ ὁ μὲν ἐς τὸ π τῶν ἐπὶ μελχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, διαγῶν λεηλάσων. δεξαλαβὼν δ' τὸν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὰ θεῖα ῥητὰ θυσίας ἐπιτελῶν ἐμμελῶς, ἐβούλετο τὸν πτολεμαῖον ἐξεστράτευσε, καὶ προσεβάλλων τῷ χωρίῳ, τοῖς μὲν ἄλλοις πάντα ἦν κρείττων αὐτὸς, ἡττᾶτο δὲ μόνῳ τῷ πρὸς τὴν μητέρα E καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἴκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πτολεμαῖος ὑπὲρ τοῦ τείχους, ἐξ ὑπερτιμήσεως, καὶ καταπληκτικῶς οὐκ ἀφειδεμένου δ' πολιορκίας ἐπέτεινε. ὁ δ' ὅσον ἐπὶ τῇ τῆς αὐτοῦ πάθους ἄφεσιν τὸ χωρίον ἐποιεῖτο, τοῦτο χαριζόμενος τοῖς φιλτάτοις ἐρύμασι πρὸς τὸ μὴ κακοπαθεῖν, ἐξέλυε τὸ πρόθυμον. ἡ μήτηρ δὲ πρίασθαι τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μεγαλίζεσθαι δι' αὐτὴν, ἀλλὰ πολλῆ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἐπεκελεύειν τὸ χωρίον, F καὶ τὸ ἐλθὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσασθαι. ἡμωρεῖτο τοῖς φιλτάτοις. ἀδὺν γὰρ αὐτῇ τὸν μετ' αἰκίας ἰδεῖν θάνατον, εἰ δίκην ὑπόσχοι δ' εἰς αὐτὰς ἁμαρτάνει ὁ τοῦτον πολέμιος τὸν δ' ὑρκανὸν, τοῦτο μὲν λαγεύειν δ' παῖδος ὁρμώμενος ἐλάμβανε πρὸς τὸ αἴρειν τὸ χωρίον. ἡδέως γὰρ αὐτὸν συναλισκόμενον ἰδοῦσα καὶ ἀπαγγελλόμενον, ἐξέλυεν ἂν τὰς ἐπὶ τοῖς εἰς τὸν μητέρα G ἀπειλουμένοις ἀνελεημοσύνας. ἔτλων ἐλπίσαι. ἐλαμβάνεις δ' οὕτως εἰς χρόνου τῆς πολιορκίας ἐσκήπτετο τὸ ἔτος ἐκεῖνο καθ' συμβαίνῃ τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ δι' ἑπτὰ ἔτη τοῦτο ἐθαυμάσθη ὡς ἐν ταῖς ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ πάντας ἀνῄρει δ' αἰτίας τὸ πολέμου. ἀνεχώρησε τοὺς ἀδελφοὺς τῷ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν ἀφέντας εἰς ζιμάρα φρούριον τὸν ὑπερδόξαν πατρὸς, τυραννίδων τε φιλαδελφίων πόλεως.

Ως πρα-

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς στρατευσάμενος ἐφ' Ὑρκανὸν Ἀντίοχος ὁ ἐυσεβὴς, λαβὼν τάλαντα τ' συμμαχίαν θεὸς αὐτὸν ἐποιήσεν.

ΑΝτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' ᾧ ἔτει τ βασιλείας αὐτὸς, ἀφ' ἧς τ Ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' καὶ ξ' καὶ β'. δηώσας ἅπ τ χώραν, τὸν Ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ᾗ ἐπὶ ἑπτὰ στρατοπέδοις ἐφειλαβὼν, ἤνυε μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, δι' τε τὴν τῶν τείχων ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τ ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυσμὰς πλειάδος. κ' ἧ τὸ βόρειον μέρος τῦ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὀλιγίστον εἶναι, πύργους αἰρας ρ' ξυλοφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ πρωΐ τὴν μὲν ἡμέραν ποιησάμενος, τὰ φέρον τὸ βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ δ' ὄρος καὶ διπλῆν τὴν ὁμόμετρον ἀπετύχησε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ δὲ πολλὰς ἐκδρομὰς ἀντιτινοῦντες, εἰ μὲν ἀφυλάκτοις που προσπέσοιεν τῶν πολεμίων πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἰθομένους δ' ἀνεχώρουν δύναμιν. ἐπεὶ δ' βλαβερὰν κατενόησεν Ὑρκανὸς τ πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τῶν τῆν ὀλιγανδρίαν τείχον ἐν αὐτῆς, μὴ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἂν πολυχειρίας ἔργου γινομένου, τὸ μὲν ἀχρεῖον αὐτῆς ὀπλείαν ἐξέβαλεν, ὅσον δ' ἦν ἀκμαῖον καὶ μάχιμοι τὸ μόνον κατέσχεν. ἀντίοχος μὲν ὢν τοὺς ἀπολειφθέντας, ἐξηθῶν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαναλούμενοι τῷ λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὀλιγάσης γε μὴν τ σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' Ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ αἰτοῦντος ἡμέρων ἑπτὰ ἀγῆ τὴν ἑορτὴν ἀξιώσαντος γενέσθαι, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δεισιδαιμονίᾳ εἴκων ἀπένευσε, καὶ πρόσφατα θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύροις χρυσοκέρωτας. καὶ μετὰ παντοίων ἀρωμάτων σκεύη, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ἐπῆγε τ κομίζοντας, οἱ πρὸς ταῖς πύλαις ὄντες ἀγρυσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος δὲ τὴν σεπτὴν εἰσίαν, πλεῖστον ἀντίοχον τὸ ὑπερφανοῦς διεστάσας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐν μὲν καταθυσειν ὑπὸ τὸν βωμὸν, τ νεὼν δὲ τῷ ζωμῷ τούτων περιέρρανε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα τὴν πάτριον αὐτοῖς δεισιδαιμονίαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀκαταλλάκτως εἶχε. τοῦτον μὲν τὸν ἀντίοχον δι' ὑποβολὴν τῆς θρησκείας δυσσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ἀποδεξάμενος δ' αὐτὸν τὴν ὑπεκείνου Ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὸν περὶ τὸ θεῖον σπουδὴν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν ἀξιῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ἀποδοῦναι. ὁ δ' ἀποστάμενος τὴν συμβουλὴν τῶν φθαινόντων ἐξηγεῖν τὸ ἔθνος ἐξ' ἀλλήλους αὐτῶν τ διάστασιν ἀμυξίαν, οὐκ ἐφείπετο. πυθόμενος δ' κατ' εὐσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς πρεσβεύσ ἀπεκείνατο, φθάσθαι μὲν τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, ἐ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόπαης, ἐ τ ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ Ἰουδαίας, φρουρὰν τ δεξαμένους ἐπὶ τούτοις ἀπηλλάχθαι τ πολέμου. οἱ δ' ἄλλα μὲν ὑπέμενον. τ δ' φρουρὰν οὐκ ὡμολόγουν, δι' τ ἀμυξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μὲν τοιγαροῦν φρουρὰς, ὁμήρους δ' ἐδίδοσαν ἐ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. ὧν δὲ θὺς τὰ τ', καὶ τοὺς ὁμήρους πρὸσδεξαμένου τῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἐν οἷς ἦν καὶ Ὑρκανῦ ἀδελφὸς καθ' ὕλης δ' ἐ τ στεφάνην τ πόλεως. ὑπὲρ τούτοις μὲν οὖν

Cap. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contrà Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANtiochus autē memor incōmodorū quę à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno 1111. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secūda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. cam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus: quotidie tentabat mœnia: duplicique fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter oberrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superueniſſet festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aspersérat, violatis Iudęorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis viuere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia loppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se daturū his conditionibus. Assensérunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quę im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hęsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τὸν δαβίδου τάφον ἀνοίξας, ἐς πλοῦτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, ἔχ χίλια ἰδίᾳ τάλαντα ἐξενέγκασεν, ὁρμώμενος δ' ὑπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνε) δ' αὐτῷ καὶ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ) συμμαχία, κ) δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάντα τ̃ στρατιᾷ, κ) φιλοτίμως παρέχε. καὶ ποιουμένῳ τ̃ ὁδὸν παρθους αὐτῷ στρατιὰ συνεξώρμησεν ὑρκανές. μάρτυς ὁ τούτων ἡμῖν ὅδε καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἔτος ἱστορῶν. βόπαμον ὁ στήσας αὐτίοχος ὅπι τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτλιν τὸν πάρθων στρατηγὸν, αὐτ' ὀλίγων ἡμέρας δύο. διαβάντος ὑρκανοῦ τὸ ἰουδαίου δχᾶ τινα ἑορτὴν πάξιον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις οὐκ ἦν νόμιμον ὁδοιδύειν. καὶ ταῦτα μὴ οὐ ψεύδεται λέγων. ἐνέστη γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μετὰ τὸ σάββατον. οὐκ ἔστιν ὁ ἡμῖν οὔτε ἐν τοῖς σαββασιν, οὔτε ἐν τῇ ἑορτῇ ἐξὸν δύειν. συμβαλὼν ὁ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τῷ πάρθῳ, πολλὴν τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε κ) αὐτὸς ἀπόλυται. τὴν δὲ τ̃ πρὸ σοῦ βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ' ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τὴν παρθυαίων ἐνέβαλεν, ὡς κ) πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Churhæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatisque omnibus Idumæis edixit vt circumciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circumcisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gazaráque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ'.

Υρκανὸς στρατεία ἐπὶ συρίαν.

Υρκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτόχε θάνατον, ὥθι ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ὡς ἐστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἄρρην ὑπερ ἦν ἐρήμους τ̃ μαχόμενων κ) ῥώσθαι δυναμένων. κἀπέβαλε μὲν ἓν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτῷ τὰ λαιπορηθείσης μῆνι εἶλεν. ἴπφτα καὶ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐ τῆς ὄρει, σίκιμά τε πρὸς τούτοις κ) γαριζὶν τόπον χουθαίων ἔθνος, ὅπερ ὡκὴ τ̃ εἰκαθ' ἑαυτὸν τῷ ἐν ἱερουσολύμοις ἱερῷ ναὸν ὃν ἀλέξανδρος ἐπέβρενοικοδομῆσαι σανaβαλλίτῃ τῷ στρατηγῷ δχᾶ τὸν γαμβρὸν μανασσῆ τὸν ἰάδδου τὸ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς καὶ πρόσθεν δεδήλωκαμεν. συνέβη δ' ἐναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μὴ ἔτι σ'. ὑρκανὸς δὲ καὶ τ' ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ) μάρισσαν πάντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τά τε αἰδοῖα κ) τοῖς ἰουδαίοις νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ' πόθῳ τ̃ πατρίου γῆς καὶ τ̃ περιτομῆς καὶ τ̃ ἄλλου τ̃ βίου δίαιταν ὑπέμειναν τὸν αὐτὸν ἰουδαίοις ποιήσασθαι χρόνον ὑπῆρχεν, ὥστε ἓν τὸ λοιπὸν ἰουδαίους. ὑρκανὸς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς ἀναπεισάσθαι τ̃ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. καὶ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα, ποιεῖ) πρὸς αὐτὸν φιλίαν τοιάνδε τῷ ῥόπῳ. φανίου μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μανλίου λευκίου υἱοῦ μυρτίνα, καὶ γαΐου σεμπρονίου γαΐου υἱοῦ φαλέρνα, οἳ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ) ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ) διόδωρος ἰάσωνος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τ̃ ἰουδαίων, οἱ κ) δηλέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχούσης τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ) τ̃ δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τ̃ ἰόππην καὶ λιμένας κ) γαζάραν, κ) πηγὰς, ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλους καὶ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος πρὸ τοῦ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἅπαντα κατασθῆ, ἵνα τε τοῖς σεπτῶν

πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἐξῆ διὰ τῆς χώρας τῶν αὐτῶν καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχου ἄκυρα ᾖ τὰ τοῦ συγκλήτου δόγματα, ἄκυρα γάρ), ἵνα τὰ ἁρπασθέντα πάντα ἀποδοθῆναι τοῖς αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχου ἀφορισθέντα, καὶ τὴν χώραν διαπεμπόντων), τὸν ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένον, ὅπως τε αὐτοῖς φίλοις τε βασιλεῖς καὶ δήμους ἐλευθέρους γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν καὶ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν καὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ ὑπὸ δήμου πεμφθέντας ἀγαθοῦ καὶ φίλου. περὶ μὲν τοι γραμμάτων, ἀπαρεῖναι σοι βελτίονα ἔσται ὅταν ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ σύγκλητος διαχολήσῃ, ἀπουδάσθη τὰ τοῦ λοιποῦ μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα πιοῦσι γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φάσιον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φάσιος μὲν οὖν ὕστερος ὑπὸ πέμπεσθαι τοὺς τῶν Ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμενος τὴν οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημηγορίαν δὲ τοῦ βασιλέως προθυμουμένου στρατεύειν ἐπὶ Ὑρκανὸν, οὐκ ἐξεγένετο καιρὸς οὐδ' ἀφορμή, τῶν τε σύνεγγυς καὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς Πτολεμαῖον τὸν φύσκωνα ἐπικληθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ σελεύκου γένους ἀποστείλωσιν ἀντὶ τοῦ κατελθόντος τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ Πτολεμαίου πέμψαντος ἀλέξανδρον μετὰ στρατιᾶς ἐπὶ ζαβινᾶν ἐπὶ λεγόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸ δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς Πτολεμαΐδα. καὶ μὴ δεξαμένης αὐτὸν τῆς γυναικὸς, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται), καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ ὁ τὴν βασιλείαν φιλαλαβὼν, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ἐπὶ δὲ Πτολεμαίσαντος αὐτῷ τοῦ δημητρίου παιδὸς ἀντέχου τοῦ χρυσοῦ ἐπικληθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἐπὶ δαφθαίρει). φιλαλαβὼν δὲ τὴν συρίας βασιλείαν αὐτοκρατὴς, ἐπὶ μὲν τὸν ἰουδαίαν στρατεύει δι' ἀδελφὸν ἀκούων τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχρων δὲ καὶ κεῖνος ἐπαλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ κυζίκου συλλέγει. μέγαν δὲ καὶ χώραν, ἔγνω φιλοσκυάζειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἴφοδον τὴν τἀδελφοῦ, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, διὰ τὸ ζαφλῶαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, παῖς δ' ἦν αὐτόχου τοῦ σωτῆρος ἐπικληθέντος, ὃς ἐν πάρθοις ἀπέθανεν. ἦν δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκ δημητρίου τοῦ χρυποῦ παῖς. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς αὐτόχρων φιλαλαβόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ δὴ αὐτὸς μὲν τὴν αὐτόχου τοῦ τῶν μακεδόνων ἀπόστασιν, καὶ οὔτε ὡς ὑπήκοος, οὔτε ὡς φίλος αὐτοῖς ἀδίκημά τι παρεῖχεν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὁπλίσει πολλῇ καὶ ἀκμῇ καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβινάου καιροῖς, καὶ μάλιστ' ὅτι τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, σχολὴν ὑρκανῷ καρποῦσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἀπιέναι τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τοῦ μέντοι κυζικηνοῦ τὸν γῆν κακοῦντος, φανερὸς καὶ αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐποιεῖτο. καὶ τῶν ἀπ' αἰγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipsorum aut subditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum senatus, fiant irrita: vtque legati à senatu missi, curent reddi quicquid Antiochus abstulerat, & precium agrorum æstiment qui eo bello vastati sunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius possint reuerti in patriam. Quibus de rebus visum est senatui renouare societatem & amicitiam cum viris bonis, & missis à bono atque amico populo. De literis autem scribendis responsum est curæ futurum senatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & daturum operam ne vlla posthac eis inferatur iniuria, mandatúmque est prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs se referre possent in patriam. atque ita publico sumptu legatos prætor domum remisit, cum commendaticiis ad eos per quorum loca erant transituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum status sic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuisus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miserint ad Ptolemæum Physconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem possent regem sibi constituere. cúmque is misisset Alexandrum Zebinam, commisso prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem exclusus est ab ea: delatúsque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miserè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde peritus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæsus occúbuit. At Antiochus regnum Syriæ consecutus non ausus est expeditionem contra Iudæos suscipere, audito quòd frater ipsius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra se apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare se contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus sit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occisus est. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri post alterum nuberet, sicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis armis cum fratre conflictatus est, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim post Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt subditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: sed maximis successibus res eius auctæ sunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo se atterebant mutuo, occasionem Hyrcano præbuit, vt securè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vastante fratris regionem, non dissimulauit & ipse quid moliretur: vidénsque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſociis, ſed Syriæ regi ſubditis. Cùm itaque vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per octoginta ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui eùm veniſſet properè victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus eum fratribus vſque Scythopolim, ægrè euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas, rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miſerat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum vt Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolueret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeſtè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam ſolo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata ſunt, vt ne veſtigium quidem ſupereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontifice, dignatum eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipſa die qua eius filij conſeruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipſe ſolus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progreſſus renunciauit multitudini, & paulò pòſt certiùs comprobatum eſt eius oraculum. Et Hyrcani quidem res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hieroſolymis ſolùm, ſed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudæorum ſucceſſibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lainthuro diſſidens, copiis ſuis duces præpoſuit Chelciam & Ananiã filio Oniæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ αὐτίοχον, καὶ αὐτόν τε φράττοντα κακῶς καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ως αὐτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσαι τοῖς σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μὲν ὅτι σαμάρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, ἣν ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἡρῴδου κτισθεῖσαν Σεβαστὴν προσηγόρευσαν, καὶ χρόνῳ διηλώσομεν πρόσβαλὼν δὲ αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοὺς σαμαρεῖς, ὑφ' ὧν μύριοι τὸν ἀριθμὸν οἰκήτορες ὄντες Ἰουδαίων καὶ συμμάχους ἠδίκησαν, ὑπακούοντας τοῖς τοῦ Σύρων βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον παντὸς τοῦ τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ἀπὸ σταδίων π', τοὺς υἱοὺς ἐφίστησιν, αὐτὸς γὰρ καὶ ἀσιτοδούλου, ὡς ὁπλιζόμενον, εἰς τοῦτο αἰτίαις ὑπὸ λιμοῦ προσαχθείσας τοὺς σαμαρεῖς συνέπεισεν, ὡς ἅπαξ μὲν τὴν αὐτῶν, ὁπλισάσθαι καὶ βοηθὸν αὐτίοχον τὸν κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὅτι τὸν συμμαχεῖν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ περὶ ἀριστόβουλον, ἠττᾶτο. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγε. οἱ δ' ὅτι τοὺς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτοὺς, ὡς καὶ δεύτερον ὁπλισάσθαι συμμαχον. πέμψαντας τ αὖτ αὐτίοχον. ὃς οὐδὲ πολεμαίου τοῦ λαθούρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τ μητρὸς ἐκεῖνος ἔσσον ὑπὸ τ ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας ἐξαπίνης ἔλαβε, τὸ μὲν πρῶτον ὅπλων, ἐπόρθει τ ὑρκανοῦ χώραν μὴ τ αἰγυπτίων ληστρικῶς, μάχαις μὲν αὐτοῖς κατὰ πρόσωπον διὰ τολμῶν, ἐπεὶ δ' ἦν αὐτῷ ἰσόρροπος ἡ δύναμις αὐτοῦ, νομίζων τῇ κακώσει τ γῆς, αἰσθήσεσθαι ὑρκανὸν λύσοντ τ ὅπλ τ σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δ πολλοὺς τ στρατιωτῶν ἀπώλλυεν ἐνέδραις πειρατικαῖς, ἀπῆρεν εἰς ξίπολιν, καλλιμάνδρῳ καὶ ἐπικράτει τ πρὸς Ἰουδαίους πόλεμον ὑπερξόμενος. καλλίμανδρος μὲν οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσπεσὼν, εἰς φυγὴν τραπόμενος διεφθάρη. ἐπικράτης δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προὔδωκε φανερὰς τοῖς Ἰουδαίοις, τῆς σαμαρείας πολιορκίαν, ἀφελὼν οὐκ ἀδυνάτως. ὑρκανὸς μὲν οὖν τὴν πόλιν ἑλών, ἐπιαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτὴν ἠφάνισεν, ὁπλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. ἀφανίσας δ' αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῇ γενομένῃ ποτὲ πόλιν αὐτὴν ἀφείλατο. παράδοξον δ' ὅτι περὶ τῷ ἀρχιερέως ὑρκανῷ λέγεται, πῶς ἔσπουδασται τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκεῖνο τὸ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτοῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσαι φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτοῦ νενικήκασιν ἀρτίως τὸν αὐτίοχον. καὶ τοῦτο προσῳδὸν ἐκ τοῦ ναοῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη οὕτως γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ ὑρκανὸν, ἐν τούτοις ἦν. καὶ ὁ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ Ἰουδαίοις εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν στασιάζουσα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὁπλοφόρουν, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίου τ οἰκοδομήσαντος τ ναὸν

ἐν τῷ

ὼ τοῦ ἡλιουπολίτη νόμῳ θεὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ἔθρεψε δὲ αὐτοὺς ἡ τούτου γυνὴ πλεῖστα τιμῶσα τὸ θεῖον, ὡς ἔφην ἀρτίως, καὶ θεράπων ἡμῖν ἐγένετο ἡ κατασκευή, λέγων οὕτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτινες συνῆλθόν ποτε ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ὑπομισηθέντες ἔθος τοῖς πλεόνεσσιν ἐν αὐτοῖς, μεταβάλλοντο ἔθεσι χρῆσθαι πρὸς τὸν πολεμαῖον. μόνοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ἀνίου λεγόμενοι σεμνόμενοι Ἰουδαῖοι, ἅμα τὸ τοὺς πολίτας αὐτῶν δι' ἀκριβείας μάλιστα ἔθεσι τῇ βασιλίσσῃ χαλκίαν τε καὶ ἀνδρίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ Στράβων φησὶν ὑπεραγαν δὲ φθόνον ἐκίνησεν ἡ εὐπραγία ἔθεσι τοῖς Ἰουδαίων. μάλιστα δὲ οἱ φαρισαῖοι κρατοῦσι πρὸς αὐτὸν λόγον, ἄρρητος ὄντος μέν τοῦ Ἰουδαίων, εἰς καὶ ἐν τοῖς ἑπομένοις δεδηλώσομεν. ποτὲ μὲν δ' ἔγωγε τοῦ ἴσχυος τοῦ ἰσχυὸς ἔθεσι τοῦ πλήθους, ὡς καὶ βασιλίσσης τὰ λέγοντος καὶ ἀρχιερέως, δίκαιος τις δόξειεν. μανθάνουσι δ' αὐτοὺς ὑπηκόους, καὶ σπουδαίως αὐτοῖς ἐχόντως. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἐβούλετο ἐκεῖνα λέγειν πρᾶξαι πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἔοικεν μὲν αὐτὸν βιβλίον ἔχειν δίκαιον, καὶ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρίστην αὐτὸν τροφὴν, καὶ αὐτὸ δὴ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ἀξιοῦσι γε μὲν οἱ βλέπουσιν αὐτὸν ἀμφοτέρωθεν, καὶ τῆς ἐθελοντῆς δικαίας ἐπιζητοῦντα, ὡς αὐτίκα ἐπανορθοῦν. τῷ γὰρ μαρτυρηθέντων αὐτῷ πᾶσιν ἀρίστων, ὁ μὲν, πάθη τοῖς ἐπαιτοῦσιν. ἐπεὶ δὲ τις τῶν κατακειμένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ἐν φύσει καὶ τόλμης χαίρων, ἐπεὶ φασὶν ὑγιῶσαι γνώμην τὴν ἀλήθειαν, οἱ δίλεις ἔφη δικαίως, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκεῖτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τίνι δ' αἰτίᾳ αὐτὸν πυθομένου, εἰ μὴ δοκοίη τινὶ ἀρχιερωσύνῃ, ὅτι φησὶ ἀκούομεν ἔθεσι τοῖς πρεσβυτέροις αἰχμάλωτόν σε γενέσθαι τῆς μητρὸς βασιλίσσης αὐτοῦ τῆς ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ἡδὺς δὲ ὁ λόγος ἦεν καὶ πρὸς αὐτὸν ὑρκανὸν πικρῶς ἐνήνεκτο, καὶ πάντες δ' οἱ φαρισαῖοι, σφόδρα ἠγανάκτησαν. τῷ δ' ἐν τῇ συνεδρίῳ αἰρέσεως οἱ τῶν ἑταιρίαν τοῖς φαρισαίοις προσῆκον ἔχουσιν, Ἰωνάθης τις ὢν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς ζημίας τὸν ἐλεάζαρον ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἴσασθαι φανερὸν αὐτῷ πεποιθότι παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος δοκεῖ εἶναι τοῖς οἰκημάτων κολάσεως, τῷ δ' ὑρκανῷ τοὺς φαρισαίους ἐρωτῶντι τίνας αὐτὸν ἄξιον ἡγοῦνται πεπονθέναι, πρόθυμος δὲ οὐ μὴ δ' ἑαυτῶν γνώμης γνώσεσθαι τὰς ζημίας, πεπιστευμένων αὐτὸν τοῦ μέσου τῆς δίκης, πλῆθος ἔφασαν ἐκ δικαστῶν ζημιοῦν, οὐ γὰρ ἐθελῆσαι λαοθεσίας εἶναι ἕνεκα ἑαυτῶν ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει πρὸς τοὺς κολάσεις ὀλιγωρεῖν ἔχειν οἱ φαρισαῖοι. πρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνεν, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς ζημίας τὸν αἴθεσπον ἐνόμισεν. μάλιστα δ' αὐτὸ ὑπεμορύξειν ἔοικεν Ἰωνάθης, καὶ δηλῶσαι ὅτιος, ὅτι τῇ σαδδουκαίων παιδίσκῃ προσέκειτο μέρος, τῶν φαρισαίων δόγματι, τῷ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευάσθαι νόμιμα τῷ δήμῳ κατάλυσιν, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσεις. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς υἱοῖς ἔθεσι τῷ πλήθους ἐδημόσιον. ἔδει οὖν ἡμᾶς τούτων πρῶτον ἐφ' ἑαυτοῦ μνησθῆναι, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, ἵνα δὲ καὶ τῶν

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hęc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi docerent. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cognituram an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, inrantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionum à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

ἐθέλω δηλῶσαι τούτων πρῶτον ἐφ' ἑαυτοῦ μνησθῆναι. καὶ ἔστι τὰ δοκοῦντα οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων ἐξηκέναι, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vruntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essennorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cõpotes: quorum exitium operę precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

A

B

C

Cap. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. Defuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis cũ assumpsit, cęteros verò in vinculis habuit. matrem etiam cõiecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem prę aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regẽ, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cõtentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodam obscuro & subterraneo (decumbebat aũt in turri quæ pòst mutato nomine Antonia

D

E

F

G

ταῦτα τὸ σωθὲν ὑπηκόων μόνῳ σκεδάλλῃ, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. ἡ δὲ τούτων ζήτησις αὐτοῖς ἡ δόξα περὶ αὐτῶν σπουδαίαν μεγάλως, τῷ μὲν σωθὲν ὑπηκόοις, τοὺς δυνάμενον μόνον πράττοντας, τὸ δὲ δημοτικὸν οὐχ ὑπόμνον αὐτοῖς ἐχόντων, τῷ δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὸ δεύτερον ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῷ Ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς διηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετὰ αὐτὴν διώσας δεκαετίαν καὶ τὴν ἀρχὴν διοικησάμενος ἄριστον βίον ἔτησεν σὺν καὶ λαμπρότατα, καταλιπὼν υἱοὺς ἐξ. ἦν δὲ τῶν μεγίστων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεῖσθαι, ἀρχῆς τῷ ἔθνους καὶ δὲ ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν τῷ μελλόντων προγνῶσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι καὶ προλέγειν αὐτοῖς, ὥστε καὶ δεῖν τὸ δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτῷ παίδων, ὃν μὴ μόνον τὸν πρᾶγμάτων κύριον προῆκεν. ὧν τὸν καταστροφὴν εἰς τὸ μακρὸν ὅσον ἐφ' ἡμῖν ὑπέθεσαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος διεσήμανε τὸν ἀρχὴν, διάδημα αὐτῷ θέμενος.

Τελευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τοῦ πατρὸς, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὸν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ οὗτος, διάδημα πρῶτος ἑαυτῷ μὴ ὑ ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π' καὶ α', καὶ μῆνας γ', ἀφ' οὗ δ' Ἰουδαῖοι Βαβυλωνίων δουλείας ἀπαλλαγεὶς ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. πέμπων δὲ τὸν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν αὐτήρονον, τέτταρα μὲν, τὸν ὁμοίων ἠξίει, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἵρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα φθόνῳ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ δυσχερθεῖσαν. ἐκείνην γὰρ ὑρκανὸς, τὸν ἄλλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσαύτης ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτὴν καὶ λιμῷ ἀφορήτῳ διαθεμένην. προσέθηκε δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτήρονον, ὃν πέμπε μάλιστα δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ἐκ βουλῆς ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. ἦν τὸ μὲν φρόνημα, οὐκ ὄκνῳ διὰ μὲν ὑπὲρ τὸ φιλεῖν αὐτὸν οὐ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ἡγούμενος ἀφαιρεθῆναι. τὸν δὲ αὐτήρονον ποτὲ λαμπρὰς ἐκ στρατιᾶς ἐπανήκοντος, καὶ τὰ ἑορτὰς κατ' ἔθος συνεορτάζουσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸ καιρὸν ἐσκάσεις, ἔτυχε τὸ μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ αὐτήρονον ὅπλοις τὸν ἑορτὴν ἀναθέναι λαμπρὰς σφόδρα κεκοσμημένον, μετὰ τῶν ἄλλων αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλέω μέρη τὰ ἀδελφοῦ σωτηρίας εὔχεσθαι. τοὺς δὲ ποιμένας καὶ ἀγαπῆσαι τὸν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπουδακότας, ἀφορμὴν ζητουμένους τῆς πρὸς τὸ πομπεῖον τῷ αὐτήρονα φιλοτιμίας, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατορθωθεῖσι, ἐλθεῖν πρὸς τὸ βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅπλα τὸ μεῖζον ἐξαφῆναι τὰ δεῖ τὸ πομπεῖν τὸ ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς οὐ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἐν τῷ γινομένων, ἀλλὰ φρονήματος οὐδὲν ἧσσον ἔχειν βασιλικοῦ τὰ φρατρίαμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σφοδρὸς ἐλπιζοῦσι καρτερεῖν, λογιζομένου δ' οὐδὲν αὐτὸν βασιλεύειν ἐᾶν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄκων πεισθέμενος, καὶ τῷ αὐτοπεῖ θ' εἰ τὰ δελφῷ φρονεῖν, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φρονίζων, διέπεμπε τοὺς συμπροφύλακας ἐπὶ τινι τῷ ὑπονόμων ἀφωτίσῳ. κατέκειτο δὲ τῇ καρᾷ, μετονομασθεῖσῃ αὐτωνίᾳ, καὶ προσ-

καὶ προσέταξε μὴ ὁπλίτου μὴ ἄοπλον μηδένα. κλείειν δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτὸν ὁπλισμένῳ πρὸς αὐτὸν εἰσίοι. πέμπει μέντοι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτὸς ἄοπλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. αἱ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπιβουλεύουσαι αὐτῇ κατ' ἀδελφόν, πείθουσι τὸν πομφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκούσας ὅτι κατασκεύασται ὅπλα ἐν κοσμῷ πολέμου, φθονεῖσθαι πρὸς αὐτὸν φθονεῖ καλεῖ ὡπλισμένον, ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῷ. ὁ δ' ἀδελφὸς μηδὲν ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαρρῶν τῇ φθορᾷ τοῦ ἀδελφοῦ ἀγαθότ, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν παντοπλίαν φθάνειν πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπεκδέχεται αὐτῷ τὰ ὅπλα. κρυόμενον δ' αὐτὸν κατὰ στράτωνος καλούμενον πύργον ὃ συνέβαινεν ἀφανέστερον εἶναι σφόδρα τῷ παρόδου, ὑπεκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. διὸ δὴ ἐγὼ μὲν ὁ τούτου θανάτος ὅτι μηδὲν φθόνου μήτε ἀγαθολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν καὶ φυσικὴν οἰκειότητα διέφησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' αὐτὸς θαυμάσαι καὶ ἰουδαῖον τινα, ἰατρικὸν μὲν τὸ ἦθος, οὐδέ ποτε ὢν ἐν οἷς προεῖπα ἀγαθὸς σαφῶς ἰδὼν τὸν ἀριστόβουλον παιδιόθεν τὸ ἱερὸν αἰσθόμενον ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ καὶ γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας εἵνεκα προσέλεγον τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ὑπισχνεῖτο αὐτῷ καλὸν διαφυσιμένῳ ζῶντος αὐτοῦ, ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προεῖπον ἐν τῷ καλουμένῳ στράτωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, καὶ πρὸς ἑωθινὸν μὲν σταδίους ἀπέχοντα νῦν ἤ, ὅπου φονεύσεως προεῖπεν αὐτὸν, τῆς ἡμέρας ἤδη τὸ πλείονος ἤνυσμένου, ὡς αὐτῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεύδεσθαι. ταῦτ' οὖν λέγοντος αὐτοῦ καὶ καταφωνοῦντος, ἀλλήλοις τοιοῦτον ἀπήγγελον ἐν τῷ ὑπονοίᾳ, ὃ καὶ αὐτὸ στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ φθορᾷ καισαρείᾳ. τὸν μὲν οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς ἀδελφοκτονίας οὐδὲς εἰσῆλθε μετάνοια, καὶ νόσος ἐπ' αὐτῇ, τῆς δικαίας ὑπὸ τῶν μίσους κακακομένης, ὡς δραφθαρσόντων αὐτῷ ὑπὸ ἀκράτου τῆς ὀδύνης τὴν ἐντὸς, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τὴν δρακοντομένων τὸν παῖδων καὶ δαιμόνιον οἶμαι προῖναι εἰς τὸν αὐτὸν τόπον οὗ σφαγάστος αὐτοῦ ἀπόλους ἔτι τοῦ αἵματος ἐκεῖνου συμβαίνειν ἔδη κομίζων, ὀλιγῶν ἐξέχεε. θυομένης δὲ βοὸς φθορᾷ τὴν ἰδόντων ὡς τὸ παιδὸς ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀριστόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. καὶ μὴ λεγόντων, ἔτι μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τὴν ἀνθρώπων ὑπονοεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ἔδη χείρονα τὰ σιγώμενα. ὡς δὲ ἀπειλοῦντος καὶ βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθὲς εἶπον, προχεῖ μὲν αὐτῷ πληθὸς τὸν δραίνοιαν ὑπὸ τοῦ συμφόρου πολλὰ δάκρυα, βύθιον δὲ ἀναμάξας οὐκ ἄρ' εἶπε λῆσθαι ἐπ' ἀσεβέσιν οὕτω καὶ μιαροῖς τολμήμασι τὸν θεὸν ἔμελλον, ἀλλὰ μετὰ ταχέα ποινὴ συγγόνοις φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχρι τοῦ σῶμα ἀναδίσασθαι ψυχὴ ὀφειλομένῳ ἀδελφῷ καὶ μητρὸς κεδεῖς δ' αἵμασι. τί δ' ἂν ἀθρόαν αὐτὴν τοιούτῳ ὑποδήλως, καὶ μέσος δ' ὑπαπτίδω τοὺμὸν αἷμα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποθνήσκει τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τῷ παρίδα, πολεμήσας ἰτουραίαν, καὶ πολλὴν αὐτῶν τῆς χώρας τῇ ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τὸ τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλοιτο μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

A mandauitque vt si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd si armatus aduentaret, vt trucidaretur, præmisit tamen ad eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina & reliqui insidiatores, persuaserunt nuncio vt contraria diceret, audisse fratrem quòd armaturam eximiam sibi comparasset, cupereque ita armatum contemplari. Antigonus verò nihil mali suspicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
B Aristobulum, contemplandum se præbiturus. cúmque peruenisset ad turrim Stratonis, qua valde obscurus erat transitus, à satellitibus interfectus est. Huius autem casus facile ostendit quantum possint liuor & calumnia, & quam sint efficaces ad subuertendam etiam naturalem beneuolétiam. Sed illud maximè admiratu dignum est, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus est. Is cùm videret Antigonum accedentem ad
C templum, apud discipulos, qui eum ob hanc scientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere se iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat; quoniam locus ille abesset D c. stadiis & diei pars maior exacta esset: atque ita periculum esse ne mentiatur suum oraculum. Ad hunc modum solicito nunciatur Antigonum cæsum ad cellam subterraneam turris, quæ & ipsa
D Stratonis vocabatur, sicut & illa maritima quę pòst Cæsarea nominata est, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Aristobulum autem continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quę res morbum eius aggrauauit, dum factum suum continenter detestaretur, ita vt postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret, eum quidam è ministris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapsus in eo ipso loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
E habebat vestigia. quo facto ingens eorum qui viderant clamor exoritur, quasi data opera puer illic effudisset sanguinem, ita vt clamoris causam sciscitaretur Aristobulus, omnib. autem dicere tergiuersantibus, tanto magis contendebat cognoscere, quòd natura ita comparatum sit, vt suspecta nobis sint quæ dissimulantur silentio, tandem vbi minis ac terroribus expressit vt fatérentur veritatem, conscientia grauiter ictus animũ, plurimas effudit lacry-
F mas, & gemitum eximo pectore ducens. Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac sceleratum facinus, quãdo tam cito reposcor pœnas cognati sanguinis, ô corpus impudens, quousque retinebis animam, quam materni simul ac fraterni manes flagitant? cur non semel eam reddis, ne sic per partes opus sit libare meum sanguinem, atq; ita parentare oppressis per nefas & parricidium, vix ea fatus erat cùm
G exalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id est Græcorum amator, post auctam multis beneficiis patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius parte attributa ad Iudæę limites: cuius habitatores cõminatione exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circũciſionis fœdere.

καὶ τοῖς ἰουδαίων νόμοις ζῶν. φύσει δ' ἐπιεικὴς ἦν καὶ σφόδρα αἰδοῦς κρείττων, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ στράβων ἐν τοῖς τιμαγένους ὀνόματος λέγων οὕτως, ἐπιεικὴς τε ἐγένετο ἀνὴρ ὁ αὐτὸς, καὶ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε γὰρ αὐτοῖς προσεκτήσατο, καὶ τὸ μέρος τῆς τῶν ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δισμοῦ συνάψας τὴν αἰδοίων περιτομήν.

Cap. XX.

Alexandri Iudæorum regis res geſtæ.

XIX. POſt Ariſtobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipſe vt diximus vinxerat Iannæum qui & Alexander eſt regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atque modeſtia: cui accidit vt mox natus, exoſus patri factus ſit, nec vnquam dum ille viueret in eius conſpectum admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cùm aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem deſignaſſet contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulum, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit, alterum contentum priuata & otioſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi viſum eſt conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm proſperè pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eóſque obſeſſos oppugnare adortus eſt. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus ſuas vires atterèrent, nihil præſidij ab eis expectandum erat Ptolemaidenſibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter diſcordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis ſimiles, quos cùm defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Supererat vna ſpecies ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriam habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimúlque Zoilum & Sidonios multóſque alios adiutaturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in

Ἀλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως στρατεῖαι.

ΤΕλευτήσαντος δὲ ἀριστοβούλου, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη δὲ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα λύσασα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, δεδεμένους γὰρ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προειρήκαμεν, ἰανναῖον τὸν ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τὸν καθ' ἡλικίαν προὔχοντα καὶ μετριότητα, ᾧ καὶ συνέβη γενηθέντι δύθις μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ μήτε τῆς τελευτῆς αὐτοῦ μηδὲ ποτὲ εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγουσι γενέσθαι. στρατηγῶν μάλιστα τῶν παίδων ὑρκανὸς τοῖς πρεσβυτέροις, ἀντίγονον καὶ ἀριστόβουλον, φανέντα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ τὸν θεὸν ἐπερέσθαι, τίς αὐτῶν τῶν παίδων μέλλει ἔσεσθαι εὐδαίμων. τοῦ δὲ θεοῦ τοὺς τούτου χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ πάντων οὐδὲν ἔσαι κληρονόμος, γνώμην εἶσε τῇ γαλιλαίᾳ τρέφεσθαι. ὁ μὲν οὖν θεὸς οὐ διέψευσατο τὸν ὑρκανόν. τὸν δὲ βασιλείαν μὲν τῶν ἀριστοβούλου τελευτῶν, οὐδὲν ἧττον, τῶν μὲν τῶν ἀδελφῶν ὑπερεσώτα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τὸν δ' ἕτερον, ἀπεσταμένως ζῶν προσεφύμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασταθεὶς δὲ τῶν ἀρχῶν οὐ μετὰ συμφέρειν αὐτῷ τέχνῃ, στρατοῦ ὅτι πτολεμαΐδα, τῇ ὑμάχῃ κρατήσας, ἐπέκλεισε τοὺς αὐθεφόπους εἰς τὸν πόλιν, καὶ πολιορκήσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῶν γὰρ ἐν τῇ παλαίᾳ πτολεμαΐδι αὐτῷ ἓξ γάζα μόναι χρεφθῆναι ὑπελείποντο, ἓξ ζωΐλος ὁ καταχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος καὶ δωρά. ἧς δὲ φιλομήτορες αὐτόχου, καὶ ἧς ἀδελφοῦ αὐτοῦ αὐτόχου, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ αὐτῶν δυνάμεα δαπανώντων, ὧν οὐδεμία τοῖς πτολεμαΐδαι βοήθεια παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ πονεμόροις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τὸν στράτωνος πύργον καταχθεὶς καὶ τὰ δωρά, παρῆν συνέζευγμα τρέφων στρατιωτικὸν, καὶ τυραννίδι ἐπιχειρῶν δίκην τῶν βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἀμιλλᾶν, μικρὰ τοῖς πτολεμαΐδαι παρεβοήθει. οὐδὲ γὰρ οἱ βασιλεῖς οὕτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ὡς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν. ἑκάτεροι γὰρ ταῦτ' τοῖς ἀπλήστως ἔπαχον, οἳ τῇ δυνάμει μὴν ἀπηρθρώκοτες, αἰσχυνόμενοι δ' ἀπεχωρῆσαι διετέλουν, ἀφίλοις καὶ ἀπαυσῶς διαφερόντες τὸν ἀγῶνα. λοιπὴ δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ἀπὸ τῶν αἰγύπτου βασιλέων, καὶ τοῦ κύπρον ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθούρου, ὃς ἦν τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τῆς ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, ἐκ τῶν ἀλεξάνδρου χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπλπίσαντος δ' αὐτὸν τοῦ πρίσβεων ὡς δόξαι εἰς συμμαχίαν ἕξει γαζαίους ἑστῶτας μὲν τῶν πτολεμαέων καὶ ζωΐλον, ἔτι γε μὴν σιδωνίους καὶ πολλοὺς ἅμα αὐτῶν συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τὸν ἔκπλουν ἐποιεῖτο. ἐν τούτῳ δὲ τοὺς πτολεμαεῖς δημαίνετος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε καὶ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἄμεινον εἶναι φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῷ χρησομένῳ δόξαν δυνάδι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

Cæterùm Ptolemæus Lathurus, vt ſe ab vrgente periculo liberaret, Cleopatram matrem ſuam interfecit. Quæ cùm ei inſidias tetendiſſet, ipſe præuertit, & ſagittam in eam coniecit. Quæ cùm ſe ſagittam euitaſſe ſenſiſſet, ſuperbè & minaciter ad filium ait: Non effugies hoc facinus, ô impie, quin vltionem luas. Quæ cùm ita dixiſſet, ſtatim ei ſe obtulit Dionyſius & Chareas, qui ei ſuadebant vt matrem interficeret. Ille verò ſuadentibus paruit, & matrem interfecit. Quo facto

φανερὰν ἐνδείξασθαι δουλείαν διατότην ὑποδεδόντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὸν παρόντα μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὸν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ βεβαίως ἕξειν δύναμιν αὐτῷ καταστασιάζομένου Πτολεμαῖον ἐκ Κύπρου, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀνήδασαι γὰρ αὐτὴν ὡς τε καὶ τῆς κύησεως τὸν υἱὸν ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαῖος μὲν διαμαρτάνοι τῆς ἐλπίδος ἀποφυγὼν πάλιν εἰς τὴν κύησιν, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος καὶ τὸν πόρον μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἔπλευσε, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην Συκάμινον, ἐνταῦθοι τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ὧν δὲ ὁ πᾶς στρατὸς αὐτῷ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι μὲν τετρακισχιλίοις, οἷς προαγαγὼν πλησίον τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τοὺς λόγους ἠνείχοντο, μεγάλως ἐφρόντιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωίλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τῆς χώρας ὑπό τε Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν δείσας τὸν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν δεῖν τὸν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκεινόμενος. καὶ τετρακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτῷ τούτων αἰτήσειν Ζωίλον σκηπτοῦχον ποιήσασθαι τοῦ τυράννου, καὶ τὴν χώραν τοῖς Ἰουδαίοις προσνεῖμαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χρεοῦ τε Ζωίλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα διαπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς γεγραμμένους πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τε Πτολεμαΐδα, καὶ διεκαμμένου αὐτόν. καταλιπὼν δὲ δὴ τῆς πολιορκίας στρατηγοὺς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τε Ἰουδαίων καταστρεφόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τε Πτολεμαίου διάνοιαν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς ἐκ πάντα μυριάδας τῷ ἐγχωρίων. ὡς δὲ ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τε δύναμιν ἅπασαν τὰ τοῦ Πτολεμαίου. Πτολεμαῖος δὲ ἐξαίφνης δεδιπόσιον ἀσυνεχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σάββασιν αἱρεῖ καὶ κρατεῖ αὐτῶν, καὶ πολλὴν μὲν σώματα καὶ πολλὴν ἑτέραν ἔλαβε λείαν.

Κεφάλαιον κα'.

Πτολεμαῖον τὸν λαθοῦρον ἐκ Ἀλέξανδρον μάχῃ καὶ νίκη.

ΠΕιρᾶσθαι δὲ καὶ συμφέρειν μικρὸν ἄποθεν τῆς παρορμημένης πολλοὺς ἀναβαλὼν ἡνίκα πολεμίσων Ἀλεξάνδρῳ. ἠπείγετο δὲ αὐτῷ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν Ἀλέξανδρος, ἐκεί τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν οὐ πόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ καλλεται στρατόπεδον πλησίον τῶν πολεμίων. ἔχε μὲν τοὺς προμαχομένους ἀκοντιστὰς ἐς ἑκατοντάμαχους προσηγόρευσαν ὁπλίτας χαλκοῦς χρωμένους τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τε Πτολεμαίου στρατιώταις ὁπλῖται χαλκοῖ εἰς ἀσπίδες. τοῖς μὲν τε ἄλλοις ἐλάττονι ἴσχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου διλαβίστερον συνῆγαν εἰς τὸ κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐπὶ πλέον ἐποίησεν ὁ τάχιστος φιλοστέφανος, διαβῆναι κελεύσας τὸν ποταμὸν, οὗ μεταξὺ ἦσαν ἐσχατοπεδευκότες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτὸν τὸν διάβασιν οὐκ ἐδόκει.

A certissimam seruitutem accito domino se dedere,& insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto imminēs. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes frustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat; miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit,& cùm appulisset ad Sycaminum,eò loci copias exposuit, quæ constabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx.millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere,neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt,petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem,obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans.quin & c c c c.argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret,& agros eius Iudæis attribueret.Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit:deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat.Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter l.millia, vel vt quidã scriptores malũt, lxxx.millia,& cũ his hosti iunt obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

DEinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiit conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine:& castra ex aduerso hostium metatus est.habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille,quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos,sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem inferiores,sibi visi cunctantiores erãt ad prælium:confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuiũ supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitũ eorum impedire placuit, rato faciliorẽ sibi forevictoriã,si hostis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna nõ posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum patre suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerũt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hæbesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autẽ L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorũ vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes feruentes membratim coniicerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimꝰ. Porrò Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudęorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa Ægypti portas obuersaretur, & immineret eiꝰ imperio. quapropter continuò tam nauales quàm terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pręues Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde exclusa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sententia successerat, missa eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiariis expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam amicorum reginę suaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudęorũ multitudinẽ vnius viri parere nutibꝰ: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

A συάμισε γὰρ εἰ μὴ νέῳ λέβοιεν τὸν πόλεμον, ῥᾴον ἀμύνειν τοῖς πολεμίοις, φόνῳ ἐν τῆς μάχης οὐ δυναμένοις. καὶ τ' ἀρχὰς μὲν ἴσον παρ' ἀμφοτέρων ἦν ἔργα χερῶν καὶ εὐθυμίας ἀδηφαγία, καὶ πολὺς ἐμπίπτει φόνος ἐξ ἑκατέρων στρατοπέδων. ὑπερτέρουν δὲ τῷ Ἀλεξάνδρου γενεθλίων, φιλοτίμως διηλέγχειν τὴν δύναμιν δεξιᾷ τῶν ἐν διεδόχοις ἐπικούρων. μηδενὸς δὲ τῷ πλήθει μένειν τῷ Ἰουδαίων ἐφεδρεύοντος, τοὺς μὲν συνίβαινε φόβῳ, καὶ βοηθούντων τῷ πλησίον, ἀλλὰ καταπονουμένων τῆς ψυχῆς. οἱ δὲ τῶ πολεμίου τύραννον τῶν ἔσω ἑστῶτα, ἀπόμαχοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ πολυτάλαν τερπνὸν τοῖς αὐτοῖς ἅπαντας ἀδίκως οἱ φονεύοντες, ἕως οὗ μὴ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἐμβλαβὴς στένουσι, καὶ αἱ χῶραι παρεδόθησαν. τεκμήρια γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. τιμαρχίδης δὲ, πεντακισμυρίους εἶπε. τῷ δὲ ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα ἔθνη φόβῳ χωρῆσαι. πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ ἐφεστηκαφαμὼν τῷ χώρᾳ, ὑφίας ὑμοιμένης ἐν τοῖς κώμαις ταῖς Ἰουδαίας κατάπεσον, ὡς γυναικῶν δίχα μεσὰς καὶ νηπίων ἐπάλυσι τοὺς στρατιώτας, δεσποφάτους αὐτοὺς μὴ κραυγοῦντας, ἅπαξ εἰς λέβητας ζέοντας ἐμβάντας τὰ μέλη ἀπαράχθαι. τοῦτο δὲ ἐφεστῶτες, ἵν' οἱ διαφεύγοντες ἐκ τῆς μάχης καὶ ἐφ' αὐτοὺς ἐλθόντας, συμφοράγους ἐπιλάβωσιν ἐν τοῖς πολεμίοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἐδόκουν. λέγει δὲ καὶ ἐφόβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσατο τὸν τρόπον κατ' ἐμὲ ἐφεστήκει. ἔλαβον δ' καὶ τῷ πτολεμαΐδα κῆ κοῖλος, ὡς κῆ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν ἐφ' ἑαυτῆς αὐξανόμενον, καὶ τῷ τε Ἰουδαίων ἀδελφὸς παρθενίτα, καὶ τῷ χαλκίαν πόλιν ὑπήκοον ἔχοντα, ὠφελίμ οὐκ ἄγαν τοῦτο ὅτι τοῖς πόλεις ὄντα καὶ παθοῦσα τῷ τῆς αἰγυπτίων ἀρχῇ μείζω ἡγούμενον, ἀλλὰ παραχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς ἢ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὴν ἐξορμῆσαι, ἠγεμόνας τῆς ἄλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χαλκίαν καὶ ἀνανίαν τοὺς Ἰουδαίους. τοὶ ἦ πολλὰ τῷ πλούτου, καὶ τοὺς ἑαυτοὺ καὶ ἀδελφὰς πέμψασα κόσους παρέθυσεν. καλούσασα δὲ τὸν ἐφ' ἀλέξανδρον σόλῳ μεγάλῳ ἐφεπλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ ἀλεξάμενον δὲ αὐτὸν τῷ πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἀπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἐπαύσατο, ἀφιλίως αὐτὸν ὁρίσθαι νενὸν οὖσαν στρατείας καὶ διέζευξεν. ἀλλὰ διαμφότερα τῆς ἐλπίδος. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον συνίβη καὶ χαλκίαν τὸν ἔτερον τῷ τῆς κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν ἐφ' ἡσυχίᾳ συρίας διοικοῦντα πτολεμαίῳ. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὸν ἀπηλιώτην τὸν τῆς ἠοῦς, καὶ ὅτι τὰ ἐφ' ἑαυτῆς αἴγυπτον οὐχ ὁ προσεδόκα τρόπον προκεχώρηκε αὐτῇ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ὑπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τῷ ἐν πτολεμαΐδι φεύγειν λάβοι ἐκ πολιορκίας καὶ τῷ πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μετὰ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵοις ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' οὐκ ἄλλης ἢ ταύτης δυσπορουμένου, τινὶς μὲν τῷ φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτῷ λαβεῖν, καὶ τῷ χώραν ἐπελθοῦσαν καταχεῖν, καὶ μὴ φεύδεσθαι ἐνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθοῦ Ἰουδαίων κείμενον. ἀνανίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα ποιησῶ

B

C

D

E

F

G

ποιήσῃ αὐτῷ, εἰ σύμμαχον αὐθέφτον ἁρπάσεται
τῆς ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγλυκὴ ἦ μήτηρ. ἐγὼ
ἀγνοεῖν σε βούλομαι φησὶν ὅτι τὸ πρὸς τέτον ἄδικον
ἐλθεῖν ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς ἰουδαίους καταλήσῃ.
ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ἦ πλειόνων
πείθεται μηδὲν ἀδικῆσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ
συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τῆς
κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἀπὸ πτολεμαίου φόβων ἐλευ-
θερωθεὶς, στρατεύεται μὲν ἐπὶ γάδαρα πολιορκήσας δὲ
μησὶν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱ-
ρεῖ ἢ καὶ ἀμαθουῦτα μέγιστον ἔρυμα τῶν ὑπὲρ τὸν ἰορ-
δάνου κατῳκισμένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα Ϲ ἀπευ-
δῆς ἄξια, θεόδωρος ὁ ζήνωνος εἶχεν. ὃς οὐ πρόσθεν
κατέπαυσεν ὑβρίσεων τοὺς ἰουδαίους, μυρίους αὐτῶν ἀποκτεί-
νας, ἢ τῷ ἀποσκευῇ ἀλεξάνδρε διαρπάζει. ταῦτα μὲν
οὖν ὁ καταπλήττει τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὑπερατεύει
τοῖς ὑπὲρ θαλαττίοις μέρεσι, ῥαφίᾳ καὶ ἀνθηδόνι, ἣν ὕ-
στερον ἠρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγριππιάδα μετονόμασε,
καὶ κύριος ἐγένετο καὶ ταύτης. ὁρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον
ἐκ τῆς γάζης εἰς κύπρον ἀναχωρήσαντα, τὴν μητέ-
ρα αὐτῦ κλεοπάτραν εἰς αἴγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ
τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐ-
πολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπεδήμωσεν. ἀπολλοδότου ἢ τὸ στρατηγοῦ τῶν γαζαίων, μετὰ
δισχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ἐπιπεσόν-
τος τῷ τῶν ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρ-
χεν ἡ νύξ, σκότος οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες
τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπιλήψοιτος αὐτοῖς πτολεμαίου. γε-
νομένης δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μα-
θόντες οἱ ἰουδαῖοι τὰληθὲς, ἐπισυρέφονται, καὶ τοῖς
γαζαίοις ἐπιβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλί-
ους. τῶν γὰρ γαζαίων αὐτοχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐν-
δείας, μήτε ὑπὸ τῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδι-
δόντων. (πᾶν γὰρ ὁποιῶν ὑπόμνημα παθῶν, ἢ ὑπὸ τῶν
πολεμίων ἡττᾶσθαι) πρόσπεσόντες δὲ αὐτῶν τὴν πρό-
θυμίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ἐπίδοξος ὢν
ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελλόμενος. ἀλλὰ συνίδὼν
πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι λυσίμαχος ὁ
ἀδελφὸς αὐτῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῷ πρὸ τοῖς πο-
λίταις δόξαν εἶχεν, κτείνας αὐτὸν Ϲ στρατιωτικὸν συγ-
κροτήσας, ἐπέδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ
ἰουδαῖος μὲν εἰσῆλθεν πρέμα, μὴ ἢ ταῦτα τὴν δυνάμιν
ἐπαφεῖκε τοῖς γαζαίοις, ἐπιτρέψας τιμωρεῖν αὐτοῖς.
οἱ ἢ ἄλλοι ἀλλαχῆ τρεπόμενοι, τοῖς γαζαίοις ἀπέκτει-
ναν. ἦσαν δὲ οὐδὲ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀζήμιοι, ἀλλὰ
καὶ τοῖς ὡπλισμένοις ἀμυνόμενοι τοὺς ἰουδαίους οὐκ
ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειραν. ἔνιοι δὲ μονούμενοι τὰς
οἰκείας ἐνεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἰς
τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ ἢ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναι-
κῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς
δουλείας οὕτως ἀπαλλάττειν ἐπαγασμένοι. τῶν δὲ
βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τῦ
ἀπόλλωνος ἱερόν. σωισθέντων δὲ τῶν ὑπ' αὐτῶν συν-
εδρευόντων. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε ἀναιρεῖ, καὶ
τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπὸ καῖσαρα ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα ἐπανελθὼν πολιορκήσας. ὑπὸ δ' αὐτῶν δὲ τῦ-
τον κρατεῖν καὶ αὐτόχειρ ὁ χρυπὸς ὑπὸ κλεοπάτρας ἐβασιλεύθη, ἀπεθανάτισεν ὑπὸ ἡρακλείονος ὑπὸ βουλευθείς, βιώσας μὲν ἔτη
μέ. βασιλεύσας δὲ ἐνία καὶ κ. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῦ σέλευκος, ἐπολέμει μὲν

A dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod
B à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas deposuerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexãdri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Hærodes
C rex mutauit nomen in Agrippiadem quam & ipsam armis in potestatem suam redegit, & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit
D in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemęi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudęi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentãs. Sed
E priùsquam ille veniret, Apollodoto peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus est, deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò
F desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero D. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his ingulatis, & dirupta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heraclеonis insidiis, anno ætatis suæ quinto &
G quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo,cui Cyziceno fuit cognomen,quem deinde in prælio captum necitradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum,& impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit.at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere:qui non ferentes exactionem,vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt.Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio,Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur,& victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido,regem apud Damascum constituit.His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus,breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres.Philippum atque Demetrium,sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare coniecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus.quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem,& indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quę solis sacerdotibus patet aditus,hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera.Deuictis deinde Arabibus, tributa, Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere.Congressus etiam cum Arabum rege Obeda,& pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis,ægrè euasit ipse incolumis : delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L.millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem,adhuc magis accendit eorum odia : dum roganti quid se vellent facere,ore vno respõsum est,vt seipsum
XX. interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum,qui ab illo auxilia peterent.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cũ eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmq; suæ factionis viginti millibus illi

A τῷ τε πατρὸς ἀδελφῷ αὐτόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνός, νικήσας δ' αὐτὸν, καὶ λαβὼν αἰχμάλωτον. μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸ κυζικηνοῦ παῖς αὐτόχος καὶ αὐτώνυμος ὁ
B εὐσεβὴς καλούμενος ἐμβαλόντες εἰς ἀράδον, καὶ πολεμήσαντες ἐξέλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δὲ φυγὼν εἰς κιλικίαν, καὶ χρόμενος ἐκ τῶν μόψου ἱερῶν πάλιν αὐτοὺς ἐπανέστατε χρήματα. ὁ δὲ τῶν μοψεστέων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλείαν, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν μετὰ τῶν φίλων. αὐτόχου δὲ τοῦ κυζικηνοῦ παῖδος βασιλεύσαντος τῆς συρίας, αὐτόχος ὁ σελεύκου ἀδελφός, ἐκφέρει πόλεμον ἐπὶ αὐτὸν, καὶ νικηθεὶς ἀπόλλυται μετὰ τῆς στρατιᾶς. μετὰ δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ἐπιθέμενος δήμῃ, μέρος τινὸς τῆς συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δὲ ὁ λάθουρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τὸν εὐκαίρου λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν
C ἐπὶ δαμασκοῦ βασιλέα. τούτοις δὲ τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀντιστάμενος αὐτόχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν συμμαχος τῇ τῶν γαλαδηνῶν βασιλίσσῃ παρθοις πτολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τῶν δὲ συρίαν κατεχόντων οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος καὶ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δὲ τῶν οἰκείων ἐπὶ αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τὴν ἑορτὴν ἀγομένην, καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ ὅπου τὸ βωμοῦ καὶ θύειν μέλλοντος, πρόβατα αὐτὸν ἔβαλλον, νόμου ὄντος τοῖς
D ἰουδαίοις ἐν τῇ σκηνοπηγίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων καὶ κιτρίων. δεδηλώκαμεν δὲ καὶ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς ἀχμαλώτου γεγονότα, καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θύειν ἀνάξιον. ὅπου τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δὲ ξύλινον ὡκοδόμησε περὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸ ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείγκου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν
E τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸ πλῆθος ἐπ' αὐτὸν ἀπρόσιτον εἰσοδον. ἔτρεφε δὲ καὶ ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύριος γὰρ πολέμιος ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δὲ τὸν ἀράβων μωαβίτας καὶ γαλααδίτας, εἰς φόβον ἀπαγωγὴν, κατέρριπτε καὶ ἀμαθοῦντα, ὅπως μὴ τὸ ἕλος αὐτῷ συμβαλέσθαι. στρατεύσας δὲ πρὸς γαδαρα πόλιν τῶν γαλααδίτων, ἣ μόλις αὐτὸς ἑλεῖν ἴσχυσε. φεύγων δὲ ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθεν, καὶ πρὸς τὴν κακοπραγίαν
F αὐτῷ ἐπιθεμένου τοῦ ἔθνους, πολεμήσας ἔτη ἓξ, ἀναιρεῖ τῶν ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἑμυριάδας. προκαλουμένης δὲ πᾶσαν τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πυνθανομένου δ' αὐτοῦ τὸ ὀφειλον ἡγεῖται, πάντες ἐβόησαν ἀποθανεῖν αὐτὸν, καὶ πρὸς δημήτριον τὸν εὐκαιρον ἔπεμψαν προκαλοῦντες ἐπὶ συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κϚ.

Ὡς στρατευσάμενος δημήτριος ὁ εὐκαιρος ἐπὶ ἀλέξανδρον ἐνίκησεν αὐτόν.

Ὁ δὲ, μετὰ στρατιᾶς ἐλθὼν, καὶ προσλαβὼν τοὺς ἐπικαλεσαμένους, ἐπὶ σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δὲ μετὰ μισθοφόρων ἑξακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε ἐπὶ δισμυρίοις οὐκ ἐφρόντιζε τὰ ἐκείνου

προσ-

ωδ᾽ αλαβὼν, ἀντεπῆλθε τῷ δημητρίῳ. τούτῳ δ᾽ ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ᾽, μυριάδες δ᾽. πολλὰ μὲν οὖν ἐκατέροις ἐωφελήθη, τῶ μὲν ἀποσῆσαι τοὺς μισθοφόρους ὡς ὄντας ἑλληνας πειθομένους, τῷ δ᾽, τοὺς σὺν δημητρίῳ ἰουδαίους. μηδετέρῳ δ᾽ πεῖσαι δ᾽ ωνηθέντος, ἀλλ᾽ εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὀφείλοντες ποιησάμενοι. πολλοὶ δ᾽ καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ᾽ ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ᾽ οἶκτον τῆς μεταβολῆς συλλέγονται παρ᾽ αὐτῷ ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δίσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας δ᾽ τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δ᾽ τὴν πόλιν, καὶ χειρωθεὶς ἑκατὸν αὐτῶν, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. δειπνῶν γὰρ ἐν ἀποπλῳ μετὰ τῶν παλλακίδων, ἀναστευάσαι προσέταξεν αὐτῶν ὡς ὡ. τοὺς δ᾽ παῖδας αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφαγὰς τοὺς ἐκείνων ὄψεις ἐποιήσατο, ἐπὶ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δ᾽ ἐπ᾽ ἀνθρώπων ταύτῃ εἰσφερόμενος τῷ δίκῃ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἐῶ εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦχατον ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, οὐκ ἀρκουμένων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε ἐῶ κατεσκέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλαδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀράβων τῷ βασιλεῖ ἀποδοῦναι, ὅπως αὐ μὴ ξυναρθῶσιν εἰς τὸν κατ᾽ αὐτὸ πόλεμον, ἀλλά τε μύρια εἰς ὕβριν αὐτὸ καὶ ἐπήρειαν προεξαίτων. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οὐκ ὀπιπτεύοις δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δεῖ τῆς ὠμότητος ἐπιβολὴν, ὀπικληθῆναι αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἰουδαίων, θρᾳκίδαν. οἱ δ᾽ αὖ περιῶσται αὐτὸ τὸ πλῆθος ὄντες ἀπὸ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ᾽ ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ἔθιτ μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐν τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ᾽ ἐν τῶν ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ φίλιππον, ὄντων αὐτῷ πεζῶν μὲν ωμείων, χιλίων δὲ ἱππέων. στράτων δ᾽ ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τὸν ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, ἐμισθοδότει τὸν σινάκλιν, τὸν παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολυρκουμένων δημήτριον ἐντὸς τῶν χαρακωμάτων, εἰς ὃ τοῖς τε τοξεύμασι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτῷ σφᾶς ἀποδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸ δημήτριον ἀπαλαβόντες, τὸν μὲν, τῷ μιθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι παρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ᾽ αὐτοκράτορι ὅσους αἰχμαλώτους ἐν συνέβαινε, τούτους προῖκα τοῖς αὐτοκράτορσιν ἀπέδωκαν. μιθριδάτης δ᾽ ὁ τῷ παρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον ἔσχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέστρεψε δημήτριος τὸν βίον. φίλιππος δ᾽, ὑπὸ τῶν μάχης δεῦρο, ὅπῃ αὐτοκράτωρ ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτῶν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

A occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cęterùm postquã
B Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam confluxerunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hęc Iudęi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõ-
C misit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sępe ab inimicis afflictus, in extremum vitę & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam
D necessitatem eum compellunt, vt quę loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: prętер alia quę in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidę cognomen apud Iudęos inuenerit. Cęterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore
E quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœę tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinarem prefectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno
F exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, do-
G nec ibi morbo absumptus est. at Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus, frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit, progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Caparsabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per c L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum x. equitum millibus apparuisset, occurrēs ei Antiochus, præliatus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterū suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suā potestatem vallem, quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Appoloniam, Ioppen, Iamniam, Azotū, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæā regionem Adora & Marissam, totámq; Samariam & montes Carmelum ac Itabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonē, Zaram, Aulonē Ciliciū, Pellam, hanc vltimā diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere: possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

A

Κεφάλαιον κγ'.

Ἀντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

Ἔπειτα Ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν παραγίνεται, καὶ τῷ ἐκεῖ στρατεύματι ἐπικρατὴς γενόμενος ἐβασίλευσεν. ἐπικρατύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, Φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλέλειπτο τῆς ἄκρας φύλαξ, τῷ Φιλίππου παρόντος αὐτὸς τὴν πόλιν, ἀχάριτος εἰς αὐτὸν γενόμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδέξατο αὐτὸν παραχώ, ἀλλὰ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ βουληθεὶς δοκεῖν παραλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, διωρύμους αὐτὸν εἰς ἐχέλω ὑπεπλάσατο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῶν Δαμασκῶν. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν αὐτῷ ἐχυρὰν διεφύλαξεν. ὁ δὲ ἀκούσας τὰ περὶ τὸν Φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς Ἀραβίας. στρατεύεται δὲ δι' ὅλης, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίτας μὲν ὀκτακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ ὡς τρισχιλίους. Ἀλέξανδρος δὲ ἀλέξανδρος τὸν ἔφοβον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς Καισαρείας καταρξάμενος, ἣ νῦν Ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς Ἰόππην θαλάσσης, ἣ καὶ μόνον ἦν ἀπρόσβατον. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρ', τὸν Ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διεβίβαζε ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν Ἀραβίαν. ἀναχωρουμένου δὲ τοῦ Ἄραβος τὰ περὶ αὐτόν, ἔπειτα μὴ μείων ἱππέων ἐξαίφνης ὀπτανόντες ὑπαντήσας τούτοις Ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε βοηθῶν τοῖς πονουμένοις μέρεσι. πεσόντος δὲ Ἀντιόχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτοῦ λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας Ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν Δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ φρονεῖν Πτολεμαῖον τὸν Μηνναίου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ περὶ αὐτὸ δίδυμα χωρία μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ἐπὶ σωθήκαις ἀναχώρησεν ἐκ τῆς Ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ Δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ἐπὶ Ἔσσαν, οὗ τὰ πλεῖστα ἄξια ζημίαν συνέβαινεν εἶναι. καὶ ἔστι μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ Γαύλανα καὶ Σελεύκειαν ἐξώρμησε. παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, παρῆκε τῷ Ἀντιόχου λειπομένῳ φάραγγα καὶ χάραδρα τὸ φεύγειν ἐγκαλῶν. ἐγκαλοῦντι δὲ πολλὰ τοῦ τόπων ἄρχοντι, πείθουσιν αὐτὸν, καὶ ξίφει ἤδη πεπληγότος ἕως τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, παρορμῶντες αὐτὸν τῆς Ἰουδαίων δὲ τὴν διαφανείας ἀκμαζούσης. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἤδη τῆς σύμπαν καὶ Ἰδουμαίων καὶ Φοινίκων, πόλεις εἶχον Ἰουδαῖοι. παρὰ θαλάσσαν μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, Ἰόππην, Ἰάμνειαν, Ἄζωτον, Γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκούραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν Ἰδουμαίαν, ἄδωρα, μάρισσαν, σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ Ἰταβύριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτιδας ἁπάσας, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν. ταύτην δὲ κατέσκαψαν, οὐχ ὑποχωρούντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἰουδαίων ἔθη μεταλλάξαι. ἄλλας τε πόλεις ἐφρούρησαν τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατεσκαμμέναι. μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταπεσών, καὶ τρισὶν ἔτεσι τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχεῖς, οὐκ ἀπέσχη τῆς στρατειῶν ἕως ἐ τοῖς πόνοις ἐξησθενωθείς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεργεσηνῶν ὅρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δ' αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποτρέφοντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τῆς μελλούσης ἐρημίας αὐτὴν τε καὶ τοὺς παῖδας ὀδυρίζετο, καὶ τίνι καταλείπεις οὕτως ἐμέ τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα πρὸς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πᾶς ἔχεται πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δὲ συνεβούλευεν αὐτῇ, πείθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τῇδε βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὴν θάνατον αὐτοῦ πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως αἱ ἐξέλη τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς αἱ νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παράσχειν. τούτους γὰρ ἐπαινοῦντας αὐτῷ αὐτὴ τῆς τιμῆς, δύνοιτο κατασήσθαι αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναται δὲ πολὺ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, βλάψαι τε μισοῦντας, καὶ φίλοις ἐξαιρέτοις ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεσθαι παρὰ τῷ πλήθει πρὸ ὧν αἱ μὴ φθονοῦντας, τί χαλεπὸν λέγωσιν, αὐτὸν τ' προσκεῖσθαι τῷ ἔθνει ἐξ ἐτούτου ἔλεγε, ὑφειμένους παρ' αὐτοῦ. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μετάπεμψαι μὲν τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν. δηλώσασα δ' τὸ σῶμα τὸ μὲν σὸν ἐκείνοις, ὅπως μοι βούλονται χρῆσθαι μὴ πολλῆς ἀξιοπιστίας δεήσεται. εἴτε καθυβρίζειν αἰτήσομαι θελήσουσι τὸ νεκρόν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ κατ' ὀργὴν αἰτίαν τῷ σώματι προσφέρειν βούλοιτο. ἐ μηδὲν δι' ἐκείνων γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπράξασθαι ὑπολοιπόν. ταῦτά σοι πρὸς αὐτοῖς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς αἱ ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν δι' τὸ ἐξεῖναι ποιεῖν με κακῶς τὸν νεκρὸν διαθῆναι θελησάντων. σὺ δ' βεβαίως ἄρξεις. ταῦτα φράσασα τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ καὶ κ', βιώσας δ' ἐνὸς δέοντος ν'.

A xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus, obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti vicinum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & seipsam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm nõ ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consuluit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dũ castellum illud capiat. deinde postquã victrix magnificè Hierosolyma reuersa fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sęuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio, his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

B

C

D

E

Κεφάλαιον κδ'.

Ως μετὰ τὸν ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέσχε.

Cap. XXIIII.

Alexandro mortua vxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τῶν ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις διελέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἐθεμῶν, τά τε περὶ τὸ νεκροῦ, καὶ τὰ περὶ τῆς βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύνοις δ' ἐποίησε καὶ φίλοις. οἱ δ' εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς πράξεις τὰ ἀλεξάνδρα διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ἀπόλοιτο βασιλεύς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πάνδημον, καὶ τιμῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὡς τε καὶ λαμπρότερον ἢ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν σπουδάσαι. δύο μέντοι υἱοὺς ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τιμῶν δὲ βασιλείαν εἰς τιμῶν ἀλεξάνδρου διέθετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀθενὲς φρόνημα διωκεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δ' νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρσαλέος. ἐτίμα μὲν οὖν ὑπὸ τῆς πλήθους ἡ γυνή, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐξήμαρτε, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑρκανὸν ἀπέδειξεν ὑρκανόν, διὰ τιμῶν ἡλικίαν, πολὺ μᾶλλον δὲ διὰ τὸ ἀνεπιτήδειον αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὅπῃ ἐπῆ

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis beneuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regẽ funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius: sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ærarij prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia petmissu reginæ gere-

F

G

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginã, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, viréque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrãnis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de D C C C. simul viris supplicij: móxq; vnum ex his iugulãt Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferẽs non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit: rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtẽti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanc calamitatẽ. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ: sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminę ambitione imperande præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deessent posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quib. res sibi charissimas recondiderat. Nec multo pòst Aristobulum filium cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domũ rediit. Per idẽ tẽpus nũciatũ est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ D. militũ millibus inuasisse Syriã, & breui in Iudęam esse venturũ. ea fama nõ immeritò

A πειθειν, οἷς μὴ τὸ πλῆθος ἐκέλευσε, φυλάττειν, μὴ εἴη ἢ μὴ τοῖς νομίμοις ὑρκανὸς ὁ πενθεὸς αὐτὰ κατέλυσεν, ὡς εἰσήνεγκαν οἱ φαρισαῖοι καὶ τῷ παρόντι ἀπέδοσαν, τοῦτο πάλιν ἀπεκατέστησε. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας εἶχεν αὐτή, τῷ τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. καὶ γὰρ φυγάδας οὗτοι κατῆγον, καὶ δεσμώτας ἔλυον, καὶ καθάπαξ οὐδὲν διαφορᾶς διέφερεν. ἐποιεῖτο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας πρόνοιαν. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστησι, μὴ τῷ ἰδίαν δύναμιν ἀπὸ δόξῃ πλείονα, ὡς καταπλήξαι τοὺς πέριξ τυράννους, μὴ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῶν. πρέμει δὲ ἡ χώρα πᾶσα παρὲξ τῶν φαρισαίων. οὗτοι γὰρ ἐπιτάραττον τῷ βασίλισαν, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς ἀλεξάνδρῳ συμπαραινέσαντας ἀνελεῖν τοὺς ὠ. εἶτα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι διοχλοῦντα, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλον ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, καὶ μετ' αὐτῶν ἀριστόβουλος, ἐώκει γὰρ τοῖς νομίμοις δυσανασχετῶν, καὶ ὅλως ἐκ παντὸς εἰ ἀφορμῆς ἔχοιτο μὴ ὀκνῶν φέρειν τὴν μητέρα, ἀνεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντες τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τῆς πίστεως, πρὸς τὸν διαστόλων ἐπεδείξαντο, αἰθ' ὧν ὑπ' αὐτῆς μείζονα ἠζιώθησαν. μὴ ἐάσοντο μὴ ἄχρι τοῦ πάντας ἐμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τὸν ὀκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας οὔσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲν ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀνηκεμένοις οἱ ἀντίδικοι, δέχ' τὸ πρὸς τοὺς διαστόλους μῖσος μέχρις οἵου τὰ ξυμβάντα. εἰ δ' ἂν μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἦν τὸ μάλιστα μὲν δοθῆναι σφῶν ἀπαλλαγήν. εἰ γὰρ ἂν ὑπομείναι χωρὶς αὐτῆς ποιήσασθαί τι σωτήριον, ἀλλ' ἀσμενίζειν θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συγγνῶναι αὐτοῖς. αἶσχος τε εἶναι σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελουμένοις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὸ ἀνδρὸς ἐκδεχθείησαν. ἀντὶ παντὸς γὰρ ἂν τιμήσασθαι ἀρίστην τε τὸν ἄραβα, καὶ τοῖς μεγάλοις, εἰ ὑποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἄνδρας, οἷς ἦν τάχα φεικῶδες καὶ τοὔνομα πρὶν ἀκουσθῆναι. εἰ δὲ μή, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ φρουρίαν ἐγνωσαν, καταστάξαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδέ δαίμων τις ἐκμήσοιτο τῷ ἀλεξάνδρου οἴκῳ, αὐτούς γε μὲν ἂν ὑποδίξαι καὶ ἐν ταπεινῷ σχήματι βιοτεύοντας. πολλὰ δὲ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῷ τεθνεώτων, καὶ τῷ κινδυνεύοντων τοὺς ἀλεξάνδρου δαίμονας ὀνομαζόντων, ἅπαντες οἱ παρεστῶτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα. μάλιστα δὲ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμην ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν αἴτιοι σφίσιν αὐτοῖς τῷ συμφορῶν ἐγένοντο, τῇ φιλαρχίαν ἐκλελυσσπιάμενοι γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βασιλεύειν ζηλοῦσι ἕνεκα μὴ οὔσης ὅπῃ ἐφάντες. ἡ δὲ, οὐκ ἔχουσα ὅπῃ φείσεται μὴ τῶν δωρητῶν, τῷ φυλακὴν τῷ χωρίων σφίσιν ὅπίστευσεν, ὅπῃ μὴ ὑρκανίας καὶ ἀλεξανδρείου, καὶ μαχαιρωθέντος, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ὢν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μὴ στρατιᾶς ἐξέπεμψεν ὅπῃ δαμασκὸν, κατὰ πτολεμαῖον τὸν μινναίου τὸν λεγομένου, ὃς βαρὺς ὢν τῇ πόλει ἐφάνη. ἀλλ' ὁ μὲν οὐδὲν ἐργασάμενος ἀπρακτος ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται τιγράνης ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν ν', ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν συρίαν, καὶ ὅπι τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασιλισσαν καὶ

σαν δὲ τὸ ἔθνος, καὶ δῶρα ἦ πολλὰ καὶ λόγου ἄξια πέμψαν αὐτῷ καὶ πρέσβεις, πολιορκοῦντι τὴν Πτολεμαΐδα· βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ καὶ κλεοπάτρα καλουμένη, τῆς δὲ Συρίας κατῆρχεν, ἡ καὶ ἐπηγάγετο τοὺς οἰκοῦντας ἀπολεῖσαι πεφυκότι. συνετύγχανον δὲ αὐτῷ, καὶ ἐδίου δὲ χρηστὰ περὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ ἔθνους συνῳκείωσεν. ὁ δὲ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς τῶν ἐκ δεισιμάχου θεραπείας, ἐλπίδας ὑπέθετο χρηστάς. ἄρτι γὰρ τὸν Πτολεμαΐδος ἁλωκέναι, ἀγγέλλεται τιγρανὴν, λευκόλλουν διώκοντα μιθριδάτην, ἐκείνου μὲν δεδραμηκέναι, εἰς τοὺς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τὴν δὲ ἀρμενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. τιγρανὴς δὲ ταῦτα δηγωὺς, ἀνεχώρει τὴν ἐπ' οἶκου. μὴ δὲ τοῦτο τῆς βασιλίσσης εἰς νόσον χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαι ἀρίστοβούλῳ τοῖς φαρισαίοις ὀλιγωρεῖσθαι, τὸν νυκτὸς ὑπεξελθόντα μετ' ἐνὸς τῶν θεραπόντων, εἰς ὃν ἔδει τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες αὐτοῦ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐφρόντιζεν ἡ μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης, ὅτι τοῖς φαρισαίοις τὸ πᾶν ὄχλος αὐτὴ ὑπῆρξεν. ἐῶσα γὰρ τὸ ἀδυνάτου τοῦ μέλλοντος δεδιέναι τὸν ἀρχιερέα ἀδελφὸν. ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ θεραπείᾳ μόνη, λαθοῦσα κατάλιπεν αὐτόθι μὴ τὸν ὄγκον. καὶ θεῶν ἀφικόμενος εἰς ἄγαβα, ἔνθα γαλαιστὴς ἦν τῶν δυνατῶν, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως. ἦν δὲ μέρος τῆς βασιλίσσης αἴσθησις γίνεται τῆς ἀρίστοβούλου φυγῆς, καὶ μέχρι τινὸς, ὥστε γενέσθαι τὴν ἀναχώρησιν οὐκ ὀλίγοις ἀνεπιτρίμματον. ὡς μηδένα ἥκειν ἀπαγγέλλοντα ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ὅτι κατειλήφει τὸ θεῶν χωρίον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ξύμπαντα, εὐθὺς γὰρ ὡς ἀρξαμένου πάντα ὑπήκουε θεῷ τὰ ἐκείνου βέλτιον, τότε δὴ καὶ μεγίστας ταραχὰς ὑπῆρχεν ἥ τε βασίλισσα καὶ τὸ ἔθνος. ἤδεισαν γὰρ οὐ πόρρω τοῦ δύνασθαι τὸν ἀρχιερέα αὐτῷ κρατῆσαι τὰ ἀρίστοβουλον ὄντα. μάλιστα δ' ἔδεισαν μὴ ποιηθῇ εἰσπράξωσιν ὧν παρῴνησαν αὐτῇ τὰ οἰκεῖα. δόξαι δὲ ἐν τῷ γυναικὶ αὐτῇ καὶ ὄγκον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ φρούριον κατάθεσθαι. ἀριστοβούλῳ δὲ ὡσὰν ἐκ πολλῶν σεσαλευμένῳ, ἀφ' ὧν δὴ καὶ κόσμος ἤδη βασίλειος περὶ αὐτὸν ἦν. ἡδὺ γὰρ ἐκ μέρους ἑκατέρων ἐκράτησεν καὶ Ϛ', ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων, στρατιὰν ἠθροίζετο ἐκ τε λιβάνου καὶ τραχῶνος, καὶ τῶν μοναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰ πλείστου ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως ὑπήκουον, ἄλλως δὲ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τὴν μὴ θεοσδοκωμένων, οὐκ ἧσσον χαρπίσεσθαι τὴν βασιλείαν, ὡς αὐτοὶ τοῦ κρατῆσαι φερόμενοι ἠλπιδήκεσαν. τῶν δὲ ἰουδαίων οἱ πρεσβύτεροι δὲ ὑρκανὸς, εἰσῆσαν ὡς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἐδίοντο ὑποθέσθαι γνώμην περὶ τῶν ἐνεστώτων. τὸ γὰρ ἀρίστοβουλον, τῶν πάντων ἤδη κυριεύειν, ὁπότε χρίων ἑαυτῶν κρατήσειν. ἄτοπον δὲ εἰ μὴ τὰ μάλιστα κάμοι θεοῦσης αὐτῆς καὶ σφᾶς βουλεύεσθαι. θεμιτὸν δὲ τὸν κίνδυνον οὐ δι' μακροῦ σφίσιν. ἢ δὲ αὐτοὺς ἐκέλευσε θεσπίζειν ὅτι δοκοῦσι χρήσιμον εἶναι, πολλὰς δὲ αὐτοῖς ἀφορμὰς λιπέσθαι, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, καὶ δύναμιν, καὶ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ γὰρ μᾶλλον ἐπὶ μέλειν τῶν πραγμάτων, ὡς ὑπολειπόντος ἤδη τὸ σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε, βασιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ δὲ σύμπαντα διώσασα γ' καὶ ὁ γυνὴ τῆς ἀδελφῆς τοῦ φύλου κατ' οὐδὲν χρήσασθαι. θεμὶ γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλιστα ἠλωκυῖα διέλεξεν ἔργοις τότε θρασυτικὸν δὲ ἐν αὐτῇ γνώμης, καὶ τὸ ἀνυπόστατον τοῦ ἀεὶ παιόντων θεοῦ τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

A reginam & totam gentem terruit miserúntq; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderēt. Ibi inuentum regem legati rogauerūt, vt bene sibi de regina sua déq; tota Iudæorū gēte polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venisset ad exhibēdū sibi officiū, iussit oīa bona spare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullū dū persequitur Mithridatē, illū quidē non assecutū, qui iā in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressū vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbū difficilē incidisset, & visum est Aristobulo iā adesse tēpus aggrediendi negotiū, noctu egress⁹ vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quib. paterni amici erant præpositi. Iā dudū. n. molestē ferens quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus veniret in potestatē Pharisęorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Cōscia verò fuit ei⁹ conat⁹ sola vxor quā domi reliquit cū liberis. ac primū venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potētibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absētiā: nec tamē statim suspicata est illū ad res nouādas esse ꝓfectū. Verū posteaquā venerūt nuncij alij super alios, ꝙ iā hoc, iā illud castellum occupasset: nā vno incipiēte statim reliqua oīa in ei⁹ potestatē se dediderūt: tū demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gēs. sciebát enī nō multū abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis īperiū: & vehemēter timebāt ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerāt. placuit igitur vt vxor ei⁹ cū liberis custoditetur in castello quod tēplo erat appositū. ad Aristobulū autē magn⁹ fiebat cōflux⁹, vt iā nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo. in quib. habēs receptaculum, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrānis. homines enim semper plurib. se agglomerantes libēter obtēperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas moliētē euexissent ad dignitatis regiæ fastigiū. Iudæorum autem seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus reb. aliquod expediret consiliū. Aristobulū enim iam penè totam dominationem ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatib. se autem non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite cōsultare absque illius conscientia. periculum autē iam esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnā facultatē, vires gentis, milites, & in ærario multā pecuniā: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirū deficiēte corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū mulier supra sexū suū egregia, vt quæ mirū in modū honorū & imperandi cupida, operibus declarauit suā industriā, quali exprobrās viris insciti ā, qui parū feliciter administrāt respublicas

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suę sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidib.is: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quàm diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀεὶ ἡσυχα τοῦ μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα ποιούμενη τῆς ἡγεμονίας ἀρχήν, ὅτε καλῶς, ὅτε δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπιτρέφετο. εἰς γοῦν τοῦτο τὸ οἶκον ἀτυχίας τὰ πρόσφατα προεβίβασεν, ὥστε μὴ μόνον πλείστων κινδύνων καὶ ταλαιπωριῶν προεκτήσατο δυναστείαν, ὑπὸ θυμοῦ τῶν μὴ πρόσκαιρον γυναικὶ, χρόνοις δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, ζῆλος μὲν δυσμενὰς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τοῦ αὐτῆς γνώμου προσθήσας, τοῦ δὲ ἀρχοῦ ἔρημον τῆς προστησομένων ποιησαμένη. καὶ ξυμφορῶν ὃ συνέπλησε καὶ ταραχῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μὴ τοῦ τελευτοῦ τὸ βασίλειον. ἃ μὲν ἄλλα καίπερ ὕστερον ἀρξαμένη, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν δὴ περὶ ἀλεξάνδραν, τέλος ἔσχε τόδε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ λόγῳ τῆς Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάντες ἔκριναν βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α.

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ πίνα ἔσπουσεν εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ ὑρκανὸν φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῆς Ἀραβων βασιλέα. Κεφ. β.

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκει δι' ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ.

Τρκανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ.

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαλλουμένοι. Κεφ. ε.

Ὡς Πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ Φερώρια παρέλαβεν. Κεφ. ς.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ.

Ὡς Πομπήϊος αἱρεῖ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἱερὸν, καὶ τοῦ κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτῶν. Κεφ. η.

Ὅτι Σκαύρου στρατεύσαντος δι' Ἀραβίας βασίλειον ἦσαν τῷ Ἀρέτᾳ, Ἀντίπατρος πείθει τὸν Ἀρέταν συμμαχεῖν περὶ αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ.

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου κατατεθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταπλευσθεὶς πολιορκεῖται. Κεφ. ι.

Ὡς φυγόντα τὸν ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην. Κεφ. ια.

Κεφάτης καὶ τὸ δι' Παρθους στρατεῖαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τοῦ ἱεροῦ χρημάτων. Κεφ. ιβ.

Φυγὴ Πομπήϊου εἰς Ἄπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ.

Καίσαρος ἐπ' Αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ.

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε.

HÆC CONTINENTVR IN IOSEPHI LIBRO DECImoquarto Antiquitatum Iudaicarum.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. Cap. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. Cap. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. Cap. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. Cap. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. Cap. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. Cap. VI.

Hyerosolymitani portas Romanis claudunt. Cap. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. Cap. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. Cap. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. Cap. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. Cap. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. Cap. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. Cap. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit. Cap. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. Cap. XV.

Καίσαρος

Καίσαρος ὑπιστολαὶ καὶ δόγματα συγκλήτου περὶ τῶν πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις.
Οπ αὐτίπατρος τοῖς παισὶ Φασαήλῳ μὲν τὴν γαλιλαίας τραχῶνα, φασαήλῳ δὲ Ἱεροσολύμων καὶ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν Ἡρώδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ.
Ως κάσσιος πάντα Ἰουδαίων ἐπάκεισε, καὶ τάλαντα ὠνίατα παρ' αὐτῶν ἐσεφέρετο. Κεφ. ιη.
Ως μάλιχος ὑπεβάλλετο, αὐτίπατρον φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ.
Ως Ἡρώδης ὑπεστάλαντος αὐτῷ κατὰ μάλιχον ἐδολοφόνησεν. Κεφ. κ.
Ως αὐτίγονον τὸν ἀριστοβούλου βοηθοῦμεν ὑπὸ τῶν τυρίων τυράννου Ἡρώδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τῆς Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα.
Οπ Ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ συναγωνόμενος πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτόνιον, διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖν αὐτοῦ Ἰουδαίους οὐκ ἐδέξατο. Κεφ. κβ.
Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν συναγωνόμενος Ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ.
Στρατεία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον. Κεφ. κδ.
Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε.
Ως Ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην συναγωνόμενος ἀπενδήχθη ὑπὸ τῶν συγκλήτου βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας. Κεφ. κς.
Ἔκλοις Ἡρώδης ἀπὸ ῥώμης καὶ μάχη πρὸς αὐτίγονον. Κεφ. κζ.
Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ Ἡρώδου αὐτίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη.

Cæſaris literæ, & ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimẽ committit: & quòd Sextus Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Soſio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quàm ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio, ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, brqui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctísque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφάλαιον α'.

Ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβαίνει ἐκεῖναι βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

ΑΛΛ μὴν οὐδὲ ἀλεξάνδραν τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν θάνατον αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῖν βίβλῳ διηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ πρέποντα γράφειν ἡγούμενοι, οὐκ ἄλλης τινὸς, ἢ τῆς μηδὲν ὀφθαλμοῖν τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἀγνοιαν ἢ δόξης κάμματος τῆς μνήμης, προμηθούμενοι. τὴν μὲν ἰσορίαν καὶ τὴν μίμησιν τῶν ἀγνοουμένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων δεῖ τὴν ἀρχαιότητα δηλοῦν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ἔστιν ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῇ λέξει τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μὴ χαρίεσσός τινος, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν ὑφαλαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τῆς ἀληθείας δεῖ συγγραφεῖς ἐπιμέλεσθαι δεῖ, καὶ τὰ ταληθῆ λέγειν δεῖ· ὧν ἐκ ἴσασιν αὐτοὶ, πεισθῆναι αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένου τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανοῦ τρίτον ἔτος τῆς ζ καὶ ο' πρὸς τοῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντος ῥωμαίων κοίντου ὀρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δίδυς ἐπιφέρει πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτοῦ γνομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, οὐ γνομένου, φεύγει πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ὑρκανός, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τὴν ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὰς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς ἀπίσασιούτας δὲ καταφυγόντας εἰς τὸ τοῦ ἱεροῦ περίβολον, αἱρεῖ προσβαλών. καὶ λόγους ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν φεύγει συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἐλθεῖν ὅπη τοῦ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀφεγγμένως καρπούμενον ἁπάσης τὴν ὑπαρχούσαν αὐτοῦ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ συνθήμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασάμενοι τῶν πλήθους παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλους, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δ' ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

Κεφάλαιον ϛ'.

Περὶ Ἀντιπάτρου τοῦ ἡγησαμένου αὐτῷ, καὶ πόθεν ὁρμηθεὶς εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ περιβλεπτος γέγονε· καὶ ὡς φυγὼν παρὰ τὸν Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

ΦΙλος δέ τις Ὑρκανοῦ Ἰδουμαῖος Ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲν δυσπόρων χρημάτων, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν ὢν καὶ στασιαστὴς, ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸν Ἀριστόβουλον καὶ διαφόρως, διὰ τὴν πρὸς Ὑρκανὸν εὔνοιαν. νικόλαος μέντοι φησὶν ὁ Δαμασκηνὸς, τοῦτον μὲν ἐξ Ἰουδαίων τῶν πρώτων ἰουδαίων, τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα δὲ λέγει χαριζόμενος Ἡρῴδῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ, βασιλεῖ τῶν Ἰουδαίων ἐκ τύχης τινὸς ὑστερον γενομένῳ. περὶ ὧν καιρὸς ἐστὶ δηλώσομεν. ἐκαλεῖτο τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, Ἀντίπας τὸ πρῶτον ἐπικαλεῖτο, καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ τοῦτο καὶ τοιοῦτον ἐποιήσατο. ὃν Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ φρονήσαντες ὅπως δυνατὸν ἦν ὅλης τῆς Ἰδουμαίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμόρους τοῦτο ἐποίουν Ἄραβας καὶ Γαζαίους, καὶ Ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς καὶ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρειαῖς. τὴν οὖν τοῦ Ἀριστοβούλου δυναστείαν ὁ νεώτερος Ἀντίπατρος ὑφορώμενος καὶ δεδιὼς μή ποθεν ἐξ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὑποσωρεύσῃ κρύφα κατ' αὐτοῦ ἐξαλειφόμενος τὴν Ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἀδικον εἶναι λέγων βιοτρᾶν Ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν μὲν ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ' αὐτὴν ὄντως ἐκεῖνα ἐξῆν τὸ πρωτεῖον. τούτοις τὸ συνεχῶς πρὸς τὸν ὑρκανὸν ποιούμενος διαλέξεις, καὶ ὅπως κινδυνεύσῃ τοῦ ζῆν, εἰ μὴ τυχὸν αὐτὸν ἐκποδὼν. τοὺς γὰρ φίλους τοῦ Ἀριστοβούλου μηδένα ἐᾶν ἀπολιπεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβουλεύοντας αὐτὸν ἀτελεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τὴν ἀρχήν. τούτοις ὑρκανὸς ἡπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὤν, καὶ δυσβουλίαν δὲ ἐπιεικῆ ἐνδεικνύμενος ῥᾳδίως. ἐπεὶ δ' αὐτὸν τὸ ἄσφαλτον καὶ τὸ παραφρονοῦν τῆς δυσνοίας, τοῖς ὅρκοις ἀγνοεῖν καὶ ἀνανδρον δοκεῖν. τῆς δὲ ἐναντίας φύσεως ἦν Ἀριστόβουλος, δραστήριος καὶ διαπεπερωμένος τὸ φρόνημα. ἐπεὶ δὲ τοίνυν ὁ Ἀντίπατρος, ἐπιτρόπου τοῦ λόγου τὸν ὑρκανὸν, καὶ διὰ πολλῶν ἡμέρας πλατυνόμενος καὶ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν Ἀριστόβουλον, ὡς ἐπὶ θανάτῳ θέλοντα, καὶ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς Ἀρέταν αὐτῷ συμβουλεύσας φυγεῖν, τὸν Ἀράβων βασιλέα. ἐπηγγείλατο γὰρ καὶ αὐτὸς ἑκόντα συμμαχον ὑπαντήσεσθαι. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας ἤλπιζε, συμφέρον ἐξ τὸ πρὸς τὸν Ἀρέταν ἀπελθεῖν. ἔστι δὲ ὅμορος τῇ Ἰουδαίᾳ ἡ Ἀραβία. καὶ δὴ πέμψας πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τὸν Ἀράβων βασιλέα, τὸν Ἀντίπατρον, λαμβάνων πίστεις, ὡς οὐκ ἐπιδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἐκεῖνον αὐτὸς ἡγούμενον. λαβὼν δὲ τὰς πίστεις ὁ Ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ μετ' ὀλίγον ἀπολαβὼν αὐτὸν, καὶ τῆς πόλεως ὑπεξαγαγὼν νύκτωρ, καὶ πολὺν ἀνύσας ὁδὸν, ἦκεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην Πέτραν, ὅπου τὰ βασίλεια τοῦ Ἀρέτα. μάλιστα δὲ ὢν φίλος τοῦ βασιλέως, κατέλυε τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρεκάλει, καὶ τὴν ἐκείνης ἡμέρας ποιῶν καὶ οὐκ ἀνιεὶς, ἀλλὰ καὶ δωρεαῖς περιέπων, πείθει τὸν Ἀρέταν. ἐπὶ μὲν ἀλλὰ καὶ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῷ καταχθεὶς, καὶ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τήν τε χώραν καὶ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς Ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῷ Ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ' αὗται, Μήδαβα, Ναβαλλὼ, Λιβιὰς, Θαραβασὰ,

A Amicus autem quidam Hyrcani Idumæ nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in B Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quē ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multísque eos sibi conciliasse muneribus. C Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans sinere Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse D in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul E & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: ídque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus F esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in III. Iudæam restitueret, & instando quotidie dandóque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem G cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

A ἄγαλλα, ἀθώνη, ζώαρα, ὀρώνας, μαρισσα, ῥύδδα, λουσα, ὄρυβα.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & B equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod C Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit. ciuile bellum præſentiens, hûc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt popul⁹, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus, quam crudelitatẽ Deus vltus eſt continuo, cædíſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus E oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt F victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim. G

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συμβάλλεται τοῖς ἱεροσολύμοις.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποχέσεων γινομένων, ἀρέτας ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἀριστόβουλον, μετὰ μυριάδων ἱππικοῦ ἅμα καὶ πέζης στρατιᾶς, καὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τοῦ νίκου φεύγοντων πρὸς ὑρκανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ ἀριστόβουλος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁ δὲ τῷ ἀράβων βασιλεῖ πᾶσαν τοῦ στρατιὰν ἀγαγὼν, καὶ προσβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν ἀριστόβουλον ἐπολιόρκει, προσπαθοῦντος καὶ τοῦ δήμου τῷ ὑρκανῷ, καὶ συμπολιορκοῦντος αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων ἀριστοβούλῳ προσμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὸ στρατόπεδον τῷ ἀράβων καὶ τῷ ἰουδαίων, ἰσχυρῶς ἐπέκειτο τῇ πολιορκίᾳ. τούτων δὲ γινομένων κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάσκα λέγομεν, οἱ δοκιμώτατοι τῶν ἰουδαίων ἐκλιπόντες τὴν χώραν, εἰς αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ καὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρίας ποτὲ οὔσης ἠύξατο τῷ θεῷ λύσιν αὐχμοῦ, καὶ γενόμενος ἐπήκοος ὁ θεὸς ὕσαι, ἐκρυψε αὐτὸν ἐκ τῶν τοῦ στίσιν ὁρᾶν δεδιὼς ὀργουσαν. μιαχθέντα δ' εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυσε τοῦ D ἀνομβρίαν δίκαιος, ἵν' οὗτος αἰτὸς κατὰ ἀριστοβούλου καὶ τῶν συστασιαστῶν αὐτοῦ δικάσῃται. ἐπεὶ δὲ αὐτιλόγων καὶ ἀδικουμένων ἰδιάδη ὑπὸ τῶ πλήθους, εἰς μέσος αὐτῶν ἔστη. ὦ θεὸς βασιλεῦ τῶν ἁπάντων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ τοῦ τοῦς σοὺς δήμους ὄντι, καὶ οἱ πολιορκούμενοι δ' ἱερεῖς σοί, δέομαι μήτε κατὰ τούτων ἐκείνους ἀκοῦσαι, μήτ' ἐκείνων ἀδίκως ἀδικεῖσθαι εἰς τέλος ἀγαγεῖν. καὶ τὸν μὲν ταῦτ' δίκαιον ἀπεστάλησαν οἱ πολεμοῦντες τῷ ἰουδαίων κατὰλῦσαι. ὁ δὲ θεὸς τούτοις αὐτοῖς ἀδικήματα ἐμαρτύρατο τῆς ὠμότητος, καὶ δίκαιον εἰστρεφόμενον τὸ ἀνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱερέων καὶ τῶ ἀριστοβούλου, συνέβη τοῦ ἑορτοῦ θυσιοῦσαι τοῦ καλουμένου φάσκα, καθ' ὃν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν πολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ὑποφωνοῦντες δ' ἀπὸ τῶν ἀριστοβούλου, ἠξίωσαν αὐτοῖς τοὺς ἐμφύλους ἀδικεῖν, χρήματα λαβόντας αὐτῷ θυμάτων δοῦναι θέλουσιν. τῷ δὲ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς καταβαλεῖν κελεύοντες, προθύμως ἔφασαν ἀριστόβουλος καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπίσχησαν, καὶ δίκαιον τῷ τειχῶν καθιμήσαντες, ἔδωκαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. κἀκεῖνοι λαβόντες, οὐκ ἀπέδωκαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τῦτο προῆλθον ἀνοίας ὥστε πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τὰς πίστεις καὶ ἀσεβῆσαι εἰς τὸν θεὸν τὰ πρὸς τοὺς θυσίας μὴ ἀδικήσαντας τοῖς ἀδικουμένοις. ἀδικηθέντες δ' οἱ ἱερεῖς, ηὔξαντο τῷ θεῷ, δίκαιον αὐτῶν εἰσπράξασθαι ἀδικίαν τῷ ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐκ ἀνεβάλετο τοῦ τιμωρίαν, ἀλλὰ πνεῦμα πολὺ καὶ δίαιον ἐπιπέμψας, τὸν καρπὸν ἀπάσης τῆς χώρας διέφθειρεν, ὡς τὸ μέδιον τοῦ σίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖσθαι δραχμῶν ἑπτὰ καὶ δέκα.

Κερά-

Κεφάλαιον δ'.

Υρκανοῦ καὶ ἀριστοβούλου πρεσβεῖαι πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει καὶ σκαῦρον εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμενίᾳ καὶ πολεμῶν ἐπὶ πραγμ. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μετέλλον νεωστὶ τὴν πόλιν ἠρηκότας εὗρεν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἠπείγετο. προσχωμοῦσι δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτοῦ τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρῳ. ὑπεσχημένων δ', ἀριστοβούλῳ μὲν, ὑ δώσοντα τάλαντα, τῷ δ' ὑρκανῷ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, ὡς σπουδὴν τ ἀριστοβούλῳ ὑποφέρον. κἀδὲ πόρος χρημάτων, κ μεγαλόψυχος ἦν, κ μᾶλλον ἐπιτήδειον ἠξίει τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, κ γλίχεσθαι ἐφαίνετο μείζονων τ ἄπιστον πρᾶττειν ἐπαγγελίαν. οὐ γὰρ ἴσον ἦν βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν κ δυνατὴν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μετὰ τῶν ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἐς πόλεμον διαπεπαρ.μένους. τούτῳ τοίνυν προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τ πολιορκίαν, καλέσας ἀναχωρεῖν τ ἀρέτην, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων δεδοξάσθαι. κ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τ ἀρέτην καὶ ὑρκανὸν ἐστρατευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει σὺν ἐπὶ μυρίοις τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος κ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογησόμενοι.

ΜΕτ' οὐ πολὺ δὲ πομπήϊος ἐς δαμασκὸν ἀφικομένου, κ πολλοὶ συρίας ὅπλοις, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας τ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τ ἰουδαίας. ἔπεμψε γὰρ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δ τε δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων οὕτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τετρακισχιλίων. καὶ δὴ τῆς ἰουδαίας ἔστι ἄμπελος, ἔστι κῆπος, περιπολὴν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἰσορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπιτωλίου, ὑπογραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. ἐτιμήθη δ εἶναι, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετ' οὐ πολὺ δ ἦκον πάλιν πρίσβεις πρὸς αὐτὸν, αντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὲ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δ ὕστερον, τοῦ μὲν διακόσια, τοῦ δ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθροὺς δὲ τούτους αὐτῷ κατασκευάζων. καλέσας δ ἦκειν τοὺς διαφισβητοῦντας, εἰσεμένῃ τοῦ ἔαρος, αἰαλαβὼν τ δύναμιν ἐν τῷ χειμαδίῳ, ἅρμησεν ὅτι τὴν δαμασκηνὴν, καὶ τὴν τε ἀκεσαν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν αὐτὸ κυζικηνὸς ἐπίσχεν αὐτοκρ. καὶ τὴν πολεμαίου τοῦ μηνναίου χώραν κατενόησεν αὐθρὸς πονηροῦ, κ ὑδὲν ἐλάττονος πλουτοῦντος τοῦ ξιπολίτου τοῦ πολεμωνίτου, οὗ πρ κ κνδ δύνων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

CAP. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, IV.
ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. Ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tã ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæsis circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio frater Antipatri cecidit.

CAP. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus περιπολὴ, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiã nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussissent eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cùm maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuę gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniũ citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium veneranti. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violẽtia dimiſit eos placidè: promittens ſe vẽturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabatheorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

A χιλίοις μὴν τοι ταλάντοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐκ τῆς ἀμβρακίας τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τοὺς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δὲ καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. ἐλθὼν δὲ καὶ τὰς πόλεις τὴν τε χαλκίδα, καὶ τὸ διέφορον ὄρος, ὑπερβαλὼν τὴν κοίλην συρίαν, ὅπου τῆς πέλλης εἰς δαμασκὸν ἥκων. ἔνθα δὲ καὶ τὴν ἰουδαίων διάνοιαν ἐπύθετο, οἱ θεὸς τὸ ἀλλήλων διαφέρειν. ὅτι ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος θεὸς ἀμφοτέρους. τὸ μὲν γὰρ ἐξεῖναι βασιλεύεσθαι, παράδοξον δὲ εἶναι τοῖς ἱερᾶσι τοῦ τοιούτου θεοῦ πρὸ αὐτοῖς θεοῦ πρέσβεις ἄρχειν. ὄντας δὲ τούτους ἐκ τοιούτων τὴν ἱερέων εἰς ἄλλην μεταγαγεῖν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητοῦσι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένωνται. ὑρκανὸς δὲ κατηγόρει, ὅτι πρεσβύτερος ὢν ἁρπασθείη τὸ πρωτεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὸν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τὰ δὲ ἄλλα βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. πάσῃ τε καταδρομὰς τοὺς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ πειρατήρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τοῦτον εἰς τὸν συνήσειν διέβαλεν. οὐκ ἂν οὐδὲ δυσωπίαν λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιος τε καὶ παρανόμως ὑπῆρχεν. συνηγόρευον δὲ αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀπαράξαι φθαρησόμενοι. ὁ δὲ τῷ μὲν ἐπιτρέψαι αὐτὸν τῆς ἀρχῆς, τὴν ἀνάγκην φύσει ἠτιᾶτο ἄπορον ἔχειν οὖσαν, καὶ δῆλος τοῦτ' ἀνταφέρων. αὐτὸν δὲ ἔλεγε φόβῳ τῷ μὴ θεὸς ἄλλος μεταστῆσαι τῆς ἀρχῆς, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπολυθῆναι. θεσπιῳδοῦσι δὲ αὐτοῦ, τοῦτο ὅπερ ἐξέλεξαν ἐν τοῖς πατρίοις καὶ δὲ μάρτυρας τούτων ἐπάλει τοὺς νέους καὶ σωφρονεστέρους, ὧν ἐθαλύετο τὰς πορφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον, ὃν ἅπαντες ἐν ἴσῳ ὑφίεσαν, ἀλλ' ὡς εἰς πομπὴν θεσίντες ὑπήκουον. πομπήϊος δὲ τούτων ἀκούσας, ἐκ παντὸς ἀριστοβούλου εἶναι, πέμψας αὐτοὺς ἀπέπεμψε δεξαμένους θεοῖς, ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῶν ναβαταίων φρόνιμα ἴδῃ. τῶν δὲ ἐπάλδυσιν κουφέαν ἀγόντων, διεκπεδίων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, ἵνα τῶν χώρων διάπτωσιν καὶ διαλειφθὴν τῆς παρόδου. ἔπυθετο μέν τοι τὸ ἐξ ἀριστοβούλου ῥιψόλογον. οὐ δὲ αἰσχύνας οὐδὲν ἦν διαλίπῃ θεὸς αὐτὸ πομπήϊος, εἰς δῆλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ως πομπήϊος στρατηγήμασι χειρώσατο τὰ φρούρια παρίλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ διὰ τούτους πομπήϊος, καὶ τὴν διὰ τοὺς ναβαταίους ἀπολαβὼν στρατιὰν, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας διακουρίαν, αὐτοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐπεξέδυσιν διὰ τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δὲ φθαμενάμενος πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἥπερ ὄζὴν ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας διέξεισι τὴν μεσόγαιον, ἐστανῦται δὲ ἔστι φυσικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφυγότος, πέμψας ἐπάλδυσιν ἦκεν ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ φθάσας τοὺς πολλοὺς μὲν πολεμίους ῥωμαίοις κάτθανε, καὶ διαλεγομένους ἐπὶ τὴν

φὸν ἐξιὼν ἀρχῆς, πάλιν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀπαντήσαντι πομπήϊῳ συλλαμβάνουσι. καὶ ἔτι ἐποίησε διέξοδος, ἅμα μὲν

μὴν τὴν κολακείαν ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἐλπίδα, καὶ πρὸς ἕκαστον ὧν ἐκέλευσε πομπήϊος ὑπακούειν ὑποχείριος ὁμῶς. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' ὃ μὴ καταλύειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτῷ παρασκευάζόμενος, διδοὺς μὴ τὰ ἀρχεῖα εἰς ὑρκανὸν μεταστήσῃ. κελεύοντος δὲ πομπήϊου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, καὶ τοῖς φρουάρχαις ἐπιστέλλειν τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ, παραδώσειν δ' ἄλλως ἀφειδεῖν, πίστεται μὲν, δυσανασχετῶν δὲ ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἐν παρασκευῇ τοῦ πολεμεῖν ἦν. καὶ μετ' οὐ πολὺ πομπήϊος παραπέμπει ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἀπόντου, τὸν μισούμενον τελευτὴν ἐμήνυον, ὡς φαρνάκου τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἡγουμένου.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

ΜΕτὰ ταῦτα δὲ ὁ πομπήϊος ἐπὶ τὴν ἱεριχοῦντα, οὗ τὰ φοίνικα βέλτιστα συμβῆναι, καὶ τὸ ὀποβάλσαμον μόνον ἀκεστὸν, ὃ τῶν θάμνων τερμομένων ἔξω λίθῳ ἀναπίδυσι δάκρυ ὀπός. ἔωθεν δὲ ἱεροσόλυμα ἐχώρει. καὶ μετανοήσας ἀριστόβουλος, ἀφικνεῖται πρὸς πομπήϊον. καὶ χρήματα δίδωσι, καὶ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρακάλει παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πρᾶττειν μετ' εἰρήνης ὅπη βούλεται. συγχωρεῖ δὲ πομπήϊος αὐτῷ ταῦτα, πέμπει γαβίνιον καὶ στρατιώτας, ὅτι τε τὰ χρήματα καὶ τὴν πόλιν, οὐ μὴν ἐπρᾶχθη τι τούτων, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὁ γαβίνιος τῆς τε πόλεως ἀποκλεισθείς, καὶ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τῷ ἀριστοβούλου στρατιωτῶν οὐκ ὀλίγων ἀντιβαινόντων τὰ συγκείμενα. ὀργὴ δὲ ὅτι τούτοις πομπήϊον λαμβάνει, καὶ τὸν ἀριστόβουλον ἐν φυλακῇ κατασήσας, αὐτὸς ὅτι τὴν πόλιν ἤρχε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἔσαν ὀχυρὰν, μόνῳ δὲ τῷ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχουσαν. ἐπῆρχε δὲ αὐτῷ φάραγξ βαθεῖα τε καὶ βαθεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιθίνῳ περιβόλῳ καρτερῷ πάνυ τετειχισμένον.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς πομπῆος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν ἐν τῷ κάτω πόλει, καὶ περὶ τῶν διατριβῶν αὐτοῦ.

ΗΝ δὲ τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲν στάσις, οὐκ ὀμογνωμόνων περὶ τοῦ ἐπιστάντος, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπήϊῳ τὴν πόλιν, οἱ δὲ τὰ ἀριστοβούλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε καὶ πολεμεῖν παρῄνουν, τοῦ καιρίνου ἔχεσθαι δεδομένου. φθάσαντες δὲ οὗτοι τὸ ἱερὸν κατελαμβάνουσι, καὶ τὴν τείνουσαν ἀπ' αὐτοῦ γέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοπτον, εἰς πολιορκίαν ὁρμώμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐνεχείρησαν πομπήϊῳ τὴν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια. πομπήϊος δὲ πίστωσα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τήν τε πόλιν καὶ τὰ βασίλεια ἐφρούρει, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ ὅσα ἦν ἔξω, πρὸς τὸ ἱερὸν ἀχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς προσέφερεν. οὐκ ὑπακουόντων δὲ εἰς ἃ προσεκαλεῖτο, τὰ πρὸς ἑσπέραν ἑστῶτα χωρία, πρὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ προθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δὲ ἐπειρᾶτο προσβάλλειν, κατὰ τὸ βόρειον τοῦ ἱεροῦ μέρος, ὅθεν ἦν δυσμαχώτατον. ἐπεσήκεσαν δὲ καὶ ἐνταῦθα μεγάλοι πύργοι, καὶ τάφρος δὲ ὀρώρυκτο, καὶ βαθεῖα προσεῖχε φάραγξ. ἀπορρώξ γὰρ καὶ τὰ πρὸς τὴν πόλιν, τὰς μὲν φάραγγας ἀπετέλεσεν

A spe regni Pompeio obsecundãs,& omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus belliços faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non traditurus alioquin: paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra B eum exercitum in itinere venit nuncius è Põto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

CAP. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuũ, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitẽs obuiã ei venit,& oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eũ admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, excluſus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum itritum facientibus. Ea res vehemẽ- VIII. ter Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant,& præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ędificia munichat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum ſuo contuber-
nio.erigebántque quotidie magno labore ag-
gerem Romani,cędentes circumquaque arbo-
res, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè com-
pleta foſſa propter immenſam altitudinem,ad-
motis machinis à Tyro aduectis, quatiebat tē-
plum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis
mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem
exigere,non potuiſſent abſoluere aggerem ve-
rantibus aduerſariis. prohibere enim vim in-
ferentes lex permittit, ſed opus facientem ho-
ſtem impedire nos nō ſinit, quod vbi animad-
uerterunt Romani, ſabbatis neque eminus in-
ceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis
conſerebant:tantùm erigebāt aggerem & tur-
res,machináſque admouebāt, vt eius poſtridie
aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel
hinc diſcere,quanta pietate Deum colamus,&
quàm obſeruantes legum ſimus,quandoquidē
oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus
ſolemnia peragerentur ſacrificia,bis per ſingu-
los dies mane & circa nonam horam ſuper al-
tari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne
in extremo quidem diſcrimine ſacra intermit-
tentibus.etenim capto templo tertio demum
menſe,die ieiunij, cIↃIↃXXIX.Olympiade.C.An-
tonio,M.Tullio Cicerone Coſſ.hoſtis quidem
irrupens iugulabat omnes obuios:illi verò ni-
hilominus ſacris operabantur, neque metu
mortis,neque iam cæſorum multitudine ab-
ſterriti,paſſuri quicquid liberet victori potius
quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri
præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc
non famula ſit in pietatis laudem conficta, ſed
rei veritas,atteſtantur omnes qui res à Pom-
peio geſtas conſcripſerunt,& in his Strabo, ac
Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T.
Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris a-
rietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam tra-
hente muri proximi,certatim infuderunt ſe
hoſtium agmina.ſed primus euaſit per ruinas
Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequēte cohor-
te militum.mox alia parte Furius centurio cū
ſuis manipularibus:& inter vtrumque Fabius
& ipſe centurio cum manu ſuorum valida.
Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæo-
rum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij
mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſe-
metipſos iactabant,aut ſubiectis in ædes igni-
bus concremabantur,non ſuſtinentes ſpectare
quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iu-
dæis duodecim millia. Romanorum perpauci
deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalom⁹, patruus
ſimul & ſocer Ariſtobuli.Læſa etiam eſt non
mediocriter templi religio, humanis antehac
nec veſtigiis,penetrati, nec oculis. Introgreſs⁹
eſt enim in illud Pompeius,& vnà cum eo nō
pauci alij, & inſpexerunt quę nefas eſt videre
niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex
auro menſa & candelabrum & pocula, & o-
doramentorum magna copia,præterea in the-
ſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum
duo millia, nihil horum præ pietate attigit,
ſed hic quoque ſui ſimilis fuit,& nihil cōmiſit

A ἐφ' οὗ δὴ ἦγε πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀπτὼ μέραις τελαι-
πωρεῖτο μόνον ἐπήγαρτο, τῶν μέντοι τὴν πύλην ὅλην ῥω-
μαίων. καὶ ἐπῆρθή τ' εἴχεν ἱκανὰς, μόλις πληθύσης
τὸ τάφρυ δι' βάθος ἄπωθεν, ἐκ βαλλὼν μηχαναῖς τε
ὄργανα ἐκ τύρου κομισθέντα, θλίψασας κατέσεσε
τὸ ἱερὸν τοῖς πυροβόλοις. εἰ δ' μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀργῶν
τὸν ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠνύσθη τὸ χῶμα, κω-
λυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τὸν
πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὃ δὴ καὶ ῥωμαῖοι σωισθέντες, κατ'
ἐκείνας τὰς ἡμέρας αἷς δὴ σάββατα καλοῦμεν, οὔτ'
ἐβαλλον τοὺς ἰουδαίους, οὔτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπήντων.
χοῦν δὲ καὶ πύργους ἀΐσσοσαν, καὶ τὰ μηχανήματα
προσῆγον, ὡς τι αὐτοῖς εἰς τὴν ὑπερθεσαν ἐργασῶν-
ται εἴη. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τιμῶν ὑφ' ἡμῶν
ἡμεῖς τὸν θεὸν εὐσεβείας, καὶ τιμῶ φυλα-
κῇ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας, δεῖ φό-
βου ἐμποδιζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς
τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ περὶ ἐνάτην ὥραν, ἱερουρ-
γούντων ὅτι τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι περὶ τὰς
προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παρεῖντον.
καὶ γὰρ ἁλούσης τῆς πόλεως περὶ τρίτον μῆνα τῆς νη-
στείας ἡμέρᾳ τῇ ἐνάτῃ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ
ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδι, ὑπατευόντων γαΐου αὐτω-
νίου, καὶ μάρκου τυλλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι
μὲν εἰσπίπτοντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
περὶ τὰς θυσίας οὐδὲν ἧττον ἱερουργοῦντες διετέ-
λουν, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ περὶ τὰς ψυχὰς, οὔτε
ὑπὸ τε πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων. αἰσχυνόμε-
νοι ἀποστασίαν. πᾶν δ' ὅτι δίοι παθεῖν τοῦτο παρ' αὐ-
τοῖς ὑπομεῖναι τῶν βωμῶν κρεῖττον εἶναι νομίζοντες.
ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ οὐ λόγῳ ταῦτα
μόνον ὀρθὸν ἐγκώμιον φιλοθεΐας ἐμφανίζω,
ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρες οἱ τὰς κατὰ πομ-
πήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς καὶ στράβων καὶ
νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τίτος λίβιος, ὁ τῆς
ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ δὲ τοῦ μηχαν-
ήματος προσαχθέντος, σφαδεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύρ-
γων κατεπέπτωκεν, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσηλάτο
μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος δὲ αὐτῶν κορνήλιος φαῦ-
στος σύλλα παῖς συὼ τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις ἐπέβη
τοῦ τείχους. μεθ' δὲ αὐτὸν, φούριος ἑκατοντάρχης, ἄ-
μα τοῖς ἑπομένοις καὶ τρίτον μέρος. μέσον δὲ
φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης σὺν σίφει καρτε-
φόνῳ δ' ἦν πάντα ἀπλῶν. καὶ τῷ ἰουδαίων, οἱ μὲν ὑπὸ
ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃροῦντο. εἰσὶ δ' οἳ καὶ
κρημνοὺς ἑαυτοὺς ἔῤῥιπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς τὰς
οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ γινόμενα καρτερεῖν οὐκ
ὑπομένοντες. ἔπεσον δὲ, τῷ μὲν ἰουδαίων, εἰς μυ-
ρίους καὶ δισχιλίους, ῥωμαίων δὲ πάνυ ὀλίγοι. ἐλή-
φθη δὲ αἰχμάλωτος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα
καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῳκοδόμηται γὰρ οὐ μικρὰ
περὶ τὸ ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ καὶ ἀό-
ρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ πᾶ
περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας ἱε-
ρᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χρείας δ' τούτων ἐν τοῖς θησαυροῖς ἱερῶν χρημάτων
εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, οὐδενὸς ἥψατο δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ καθ' τούτῳ τῆς περὶ αὐτὸν ἀξίως

ἐπιμελείας

ἐωσεβῶν ἀρετῆς. τῆτε ὑστεραίᾳ καθαίρειν ἐξηγεῖλε τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπόλοις, καὶ τὰ νόμιμα ἐπιφέρειν τῷ θεῷ, τιμὴ ἀρχιερωσύνῃ ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, διό τε τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, καὶ ὅτι τοὺς κατὰ τὴν χώραν Ἰουδαίους ἀρίστου βούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε, καὶ τοὺς αἰτίους τοῦ πολέμου, τῆς πολίχνης διεχρήσατο. τὸν δὲ φαῦστον καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος πρόθυμως ἐπέβησαν, τῆς ἀριστείων ἠξίωσε, καὶ τὰ μὲν ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐποίησεν. αἳ δὲ ἔνοικοι πρότερον πόλεις ἐχειρώσαντο τῆς κοίλης συρίας ἀφειλόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ στρατηγῷ ἔταξε, καὶ τὸ σύμπαν ἔθνος δὴ μέγα πρότερον αἰσθόμενον, ἐντὸς τῆς ἰδίων ὅρων συνέστειλεν. καὶ γάδαρα μὲν μικρὸν ἔμπροσθεν καταπεσοῦσαν, ἀνέκτισε, δημητρίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτοῦ· τὰς δὲ λοιπὰς ἵππον καὶ σαυθόπολιν, καὶ πέλλαν, καὶ δῖον, καὶ σαμάρειαν, ἵππον μαρίσσαν, καὶ ἄζωτον, καὶ ἰάμνειαν, καὶ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. καὶ ταύτας μὲν ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῆς καισαρομάθων. γάζαν τε πρὸς τῇ θαλάσσῃ καὶ ἰόππην καὶ δώρα, καὶ στράτωνος τὸν πύργον, ἃ κτίσαντες αὐτὼ ἱερόθυτα μεγαλοφρόνως, καὶ λιμέσι τε καὶ νεῴς κοσμήσαντος, μετονομάθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέρας καὶ προσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τοῦτον τοῦ πάθους τοῖς ἱεροσολύμοις αἴτιοι κατέστησαν ὑρκανός καὶ ἀριστόβουλος, πρὸς ἀλλήλους στασιάσαντες. τιμὴ τε γὰρ ἐλευθερίαν ἀπεβάλομεν, καὶ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέστημεν. καὶ τιμὴ χώραν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοῖς σύροις ἀφειλόμενοι, ταύτην ἐναγκάθημεν ἀποδοῦναι τοῖς σύροις. καὶ προσέτι πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαῖοι ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσεπράξαντο, καὶ βασιλεία ἡ πρότερον τοῖς κατὰ γένος ἀρχιερεῦσι δεδομένη τιμὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. καὶ ὧδε μὲν τοῦτον κατὰ χώραν ἐσῴζετο· πομπήϊος δὲ τὴν κοίλην συρίαν ἕως διφράτου ποταμοῦ καὶ αἰγύπτου σκαύρῳ παραδοὺς καὶ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅτι κιλικίαν ᾤκητο, ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπήγετο δὲ, μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ ἀριστόβουλον δεδεμένον. δύο γὰρ ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, καὶ τοσοῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀπέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώμην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς.

A indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum cóscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidē pop. Rom. fecit stipendiaria, vrbes verò quas eorū B ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scytopolim, Pellam, Dion, Samariā, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas ve- C rò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorū omniū malorū causa fuēre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis D coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristo- E bulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαῦρος στρατεύσας ἐπὶ πέτραν βασίλειαν οὖσαν τῆς ἀράβων, αὐτόθεν πείθει τὸν ἄραβα συμμαχίαν αὐτῷ ποιήσασθαι.

CAP. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fadus Antipatri suasu cum eo ferit.

IX. F SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia.

Μ Καύρου δὲ τὴν πέτραν τῆς ἀραβίας στρατεύσαντος, ἣ διὰ τὸ δυσπρόσοδον εἶ τὰ περὶ κύκλῳ δημοτὸς αὐτῆς, ἣ ἐκ στρατεύματος λιμώττοντος, ἀπόπαλος κατ' ἐντολὴν ὑρκανοῦ σῖτον ἐκ τῆς ἰουδαίας καὶ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρείχετο. πεμφθεὶς τὸ πρὸς ἀρέταν πρεσβεύτης ὑπὸ σκαύρου, διὰ τὴν ὑπουσαν ξενίαν, πείθει ἐ αὐτὸν ἀργύριον ὑπὲρ ἐ μὴ δηωθῆναι ἐ χώραν δοῦναι. ἣ αὐτὸς ἐγγυητὴς ἑκατὸν ταλάντων γίνεται, ἣ ὅτι τότοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, ἐκ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτᾳ ἡδύμενῶν ἐ τὸ χρήσθαι βουλόμενος.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem susceptit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assuptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandriũ inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntẽ, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis faubat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hiericuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί'.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ & εἰς φρούριόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δὲ ὕστερον ἀλεξάνδρου τὴν ἰουδαίαν κατατρέχοντος τοῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ δὴ καὶ ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανοῦ φρονοῦντος τὴν ἐκείνου ῥώμην αὐτὸς ἰσχύειν δυναμένου, ἀλλ' ἀναγείρειν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀχυροῦσθαι ὅπερ εἶλε πομπήιος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ σταθέντα ῥωμαῖοι. φεύγοντα δὲ ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὤπλισε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ περὶ τοὺς χιλίους ἱππεῖς, ἀλεξάνδρειόν τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορυφαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρῶντα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αὐτώνιον προπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δὲ ἐπόμενοι ῥωμαίων τοὺς ἐπομβρίους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἦρξε καὶ μάλιχος, προσλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἐταιρικὸν ὑπλίτων ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθουν δὲ καὶ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν εἴς τι ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δὲ ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γλυκείας, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων περὶ τετρακισχιλίους, ζωγροῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προὐκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς ὁμολογίας, συγγνώσεσθαι φέρ' εἰπεῖν τοῖς ἡμαρτημένοις ὁμολογῶν. πρασπονδούμενοι δὲ πολλοὶ πρὸ τοῦ τείχους πολεμίων, ἐφ' οὓς αὖθις ἦσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάχης αὐτώνιος ἐπιφανὴς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινας, ἐδόξεν ἴσης δικαίας. γαβίνιος μὲν οὖν μέρος τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς ἂν ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ἔνθα τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶη, καὶ ὅσας μὲν ἀνεστάγμασε καθηρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνῳκοδόμησαν σαμάρειαν καὶ ἄζωτον, καὶ σκυθόπολιν, καὶ ἀνθηδόνα, καὶ ῥαφίαν, καὶ δῶρα, μάρισάν τε καὶ γάζαν, καὶ ἄλλας οὐκ ὀλίγας. τῶν δὲ αὐθομόλων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προστάττει, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γλυκείας. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος κατὰ τὴν χώραν ἐπανεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὐτοῦ κρατύναντος διαφερόντως πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγχωρῆσαι τε αὐτοῦ τῷ ἡμαρτημένων δόμβρος, καὶ ἐξαιδίους τῷ ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρῶντα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣν ἐφρόνει τὰ ῥωμαίων, τῶν τε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, συνεχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἤξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγεν εἰς ἱεροσόλυμα, χρόνον τινὰ τῷ ἱερῷ θεμιλείαν. πάντα δὲ συνέβαινε κατασήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ ἐπολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δὲ ἐν γαδάροις, οἱ δ' ἐν ἀμαθουσίτι, τέτρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἰερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόραις τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ ἦσαν.

Ως

Κεφάλαιον ια. A CAP. XI.

Ως φυγόντα ἐκ ῥώμης ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν πάλιν ὑπὸ γαβινίου ἀχμαλωτίζεται καὶ πέμπεται πάλιν αὖθις εἰς ῥώμην.

Aristobulus Roma vinculis elapsus, rursum in Iudea captus à Gabinio, Romam remittitur.

ΑΡιστόβουλος δὲ ὁ ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὃ πρὸ μικροῦ τειχισθὲν κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν ἐσπουδακότος, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισένναν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον αὐτὸν κατασχεῖν, καὶ συλλεγομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων κατὰ τὴν παλαιὰν εὔνοιαν ἐσπέρρεον, καὶ δὴ καὶ πονηρίας χάριν ἐσέγνωσαν. πειθόλαος γοῦν τὶς ὑποστάτης ἐν ἱεροσολύμοις ὤν, μετὰ χιλίων ἱππομόλησε πρὸς αὐτόν, πολλοὶ δὲ τῷ ἐσκεδασμένων ἦσαν ἄοπλοι. διὸ γνόντες εἰς μαχαιρομάχητα ἀπανίστασθαι ἀριστόβουλον, τούτους μὲν ἀπέλυσαν ἀπόρους ὄντας. οὐ γὰρ ἐτύγχανον αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας ἀναλαβὼν ὤχετο. καὶ ἐσπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἥττηνται τῇ μάχῃ γλυκέως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ ἐρρύμως ἀγωνισάμενοι, βιασθέντων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἔστησαν. καὶ φονεύσαντες ὡς αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδυνήθησάν σῴζειν αὐτοὺς ἐπεμελήσαντο. χιλίους μὲντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρομάχητα διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ ἐρέσσων κακῶς οὐδὲν ἧττον ἐλπίδος ἀγαθῆς εἶχε. δύο δ' ἡμέρας αὐτοχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ ἐρύματα λαβών, αἰχμάλωτος μετ' αὐτογόνου τοῦ παιδὸς, ὃς δὴ καὶ συνέφυγε ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτῃ μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀπεπέμπετο, καὶ δεσμοῖς αὐτὸς κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αὐτὸς δὲ λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος ἠνδρίσθη. τὰ μέντοι τέκνα αὐτοῦ αὖθις ὑπὸ σύγκλητος, γαβινίου γράψαντος τοῦθ' ὑποχέσθαι τῇ μητρὶ ἀποδοθῆναι τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανῆλθον. γαβίνιος δ' ὕστερον πάρθους στρατεύσων, καὶ τὸν διαφεύγειν πεπραγμένῳ μεταδόξαν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, καταστῆσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτὴν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβίνιος μέντοι καὶ τὴν στρατιὰν ἣν ὑφ' ὑρχανοῦ ἐκτήσατο, αὐτὸς παρὼν ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ χρήματα, καὶ τοὺς ὑπὲρ πτολεμαῖον τὸν ἰουδαίων ἔθνος αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπιστελλὼν δ' ἐκ τῆς ἀγύμνου κατελαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ γὰρ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέκτεινε. στασιάζοντι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπῆρχε μέρος, ἔκτεινε πάντας ὅσους ἐπετύγχανε τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον γαριζὶν συμφυγόντας, ᾧ προσκείμενος πολιορκεῖν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα κατὰ τὴν συρίαν καταλαβὼν, αὐτίπατρον, συνιστῶντα μὲν αὐτὸν, προπέμπει πρὸς τοὺς νουμηνίους, οἳ πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῶν ἀφεστώτων αὐτοὺς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸ ἄμεινον λογισμὸν ἐπανῆγον. ὃ δὴ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνισε καὶ προσηγάγετο τῷ λόγῳ, τὸν δὲ ἀλέξανδρον ἐκ τῆς δυνάμεως κατέσχεν. στρατὸς γὰρ ἦν ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profu- XII.
gus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo cõfluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantisper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: munieb̃atque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desitit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribꝰ captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & põtificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimꝰ. Liberos tamen eius dimisit senatus, cũ ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is. n. habẽs secũ xxx. Iudæorum millia,

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd ausugissent in patriam: tantisque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

A ἀπήντησε γαβινίῳ, καὶ συμβαλὼν ἡττᾶται, πεσόντων αὐτῷ μυρίων ἑξακισχιλίων τὸ ἰταβύριον ὄρος. κατασησάμενος δὲ γαβίνιος τὰ κατὰ τὴν ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἐπὶ αἰγύπτου ἔρχεται. καὶ κρατεῖ μὲν τούτων τῇ μάχῃ. πάρθων δὲ μιθριδάτην καὶ ὀρσάνην φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύτερος, τῷ δὲ λόγῳ, ἀπέστρεψεν αὐτούς. καὶ γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κατὰ λαμπρὰ κατὰ τὴν στρατείαν διάσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμην, κράτιστος τῶν ἀρχόντων δὲ καὶ ὁ πομπήϊος ἐν γαβινίῳ στρατείας ὅτι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ἐν στράβωνι ὁ καππαδόξ, οὐδὲν ἑτέρου καινότερον λέγων.

B

Cap. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & sacrilegium.

Κεφάλαιον ιϛ'.

Κράσσου κατὰ τὴν ὁδὸν πρὸς πάρθους στρατείαν εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἁλώσεως, καὶ σύλησις τοῦ ἱεροῦ χρημάτων.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos cõstat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum templi custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: viderétque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inserta erat trabi cauæ lignex, quod cæteris omnibus ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec caret testibus: sed cùm alij multi, tũ Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisimile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coũ misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tẽpore in Græciam traiecit, gesturus bellum cõtra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenẽ

C Κράσσος δὲ ὅτι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν. καὶ τὰ μὲν τοῦ ἱεροῦ χρήματα ὁ πομπήϊος κατελείπετο, δισχίλια δὲ ἰδ' ταλαντα, βασάσας, οἷος ἦν καὶ τὸν χρυσοῦν ἄπαντα, τάλαντα ὄντα καὶ ὀκτὼ ἦν, ἐξεδύσατο τὸν ναόν. λαμβάνει δὲ καὶ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσοῦν, ἐν μεσῷ τεσσαρακοσίων πεποιημένην. ἣ δὲ μνᾶ παρ' ἡμῖν ἔχει λίτρας ε' καὶ ἥμισυ. παρέδωκε, αὐτῷ ταύτην τὴν δοκὸν ὁ τοῦ θησαυροῦ φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, οὐ δι' πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰρ ἦν καὶ δίκαιος, ἀλλὰ πεπιστευμένος τὴν τῶν καταπετασμάτων τοῦ ναοῦ φυλακὴν, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος καὶ πολυτελῶν τὴν κατασκευὴν, ἐκ ὧν τὸν δοκοῦ ταύτης ἐκπρεπεμένην, ἐπεὶ τὸν κράσσον ἐώρα δεδεικότα τὸ χρυσοῦ γνόμενον συλλογὴν, δείσας δὲ τὴν παντὸς κόσμου τοῦ ναοῦ, τὸν δοκὸν αὐτῷ τὸν χρυσῶν, λύτρον αἰτῶν πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τῶν ἐν τῷ ναῷ, μόνῳ ᾧ ἀρκεθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μυρίων ἀξίων. ἣ δὲ δοκὸς αὕτη λῦ ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κενῇ. κατέτο, τοὺς μὲν ἄλλους ἐλαθάνειν ἅπαντας, οἷς ἐλεάζαρος μόνος ἐπίστατο. ὁ μὴν κράσσος καὶ ταύτην ὡς ἀδίνος ἀφόμενος ἄλλου τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνῃ, καὶ ὀμόσαι τοὺς ὅρκους ἅπαντα τὸν ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ δὲ μηδεὶς οἱ τοσοῦτος λῦ πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίων καὶ σεβομένων τὸν θεὸν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. οὐκ ἔστι δὲ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τῶν θεσφρημένων χρημάτων οὐδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας καὶ φιλοτιμίας, ὅτι τοσοῦτον ἐξαίρεται πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τὸ συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, καὶ στράβων ὁ καππάδοξ οὕτω λέγων. πέμψας δὲ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἐλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἔθετο ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, καὶ τὰ τῶν ἰουδαίων ὡς τάλαντα. ἡμῖν δὲ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τοῦ θεοῦ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετέλιπεν, καὶ εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, δείσαντες τὸν μιθριδάτου φόβον. οὐ γὰρ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τὸ ὀχυρὸν ἔχοντας, καὶ τὸν ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανόν, τὸ δὲ ὅτι ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδιότας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν δίδυς σύλας εἰς τὴν ἑλλάδα πολεμίαν μιθριδάτῃ, καὶ λυκόλλων πέμψας ὅτι τὴν ἐν κυρήνῃ σάσιν

D

E

F

G

ξάσιν τ' ἐθνους ἡμῶν, ὧν οἰκουμένη πεπλέονται λόγων ἔστι. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τῶν κυρηναίων, ἥτε τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ τῶν γεωργῶν, ξένη δ' ἡ τῶν μετοίκων, καὶ τετάρτη ἡ τ' ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθεν, καὶ τόπον οὐκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τὸ οἰκουμένης, ὃς οὐ θᾶττον δέδεκται τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὅπως κατέσται ὑπ' αὐτοῦ τὸ αὐτόχθονον καὶ τῶν κυρηναίων, ἅτε τῶν αὐτῶν ἠλαττόνων τυγχάνουσαν, τῶν τ' ἄλλων σχεδὸν ζηλούσαν συνέβη. καὶ δὴ καὶ τὰ σωτήρια τῶν ἰουδαίων θρέψαι δεδυνημένα, καὶ συναυξήσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῶν ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τῶν ἰουδαίων ἐστὶν ἀποδεδειγμένη, χωρὶς καὶ τ' ἄλλων ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισται μέρος τῶν ἔθνει τούτῳ. καθίσαι δ' ἐθνάρχας αὐτῶν. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος καὶ διαγνώσεις κρίσεις, καὶ συμβολαίων ἐπιμελεῖται καὶ προστάγματα, ὡσὰν πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν ἴσχυσε τὸ ἔθνος, διὰ τὸ αἰγυπτίους εἶναι ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸ πλησίον ἱστάσθαι κατοικίας, τοὺς ἀπαλλάττοντας ἐκεῖθεν. εἰς δὲ τὴν κυρηναϊκὴν μετέβη, διὰ τὸ καὶ ταύτην ὁμοῦ εἶναι τῇ τῶν αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τὴν ἰουδαίαν, μᾶλλον δὲ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης πρότερον. στάσεων δὲ οὕτω ταύτας λέγω. κρίσος γὰρ πάντα διοικήσας ὅτι αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὴν παρθυαίαν. καὶ αὐτὸς μὲν δὴ σὺν τάχει διέφθειρε τῷ στρατῷ, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διελήλυται. κάκεῖθεν δὲ εἰς συρίαν φυγὼν καὶ προσπαίσας αὐτῷ πάρθοις ἐπόδειν λεῖ, ἐνέχυσεν ἐπ' αὐτὸν δίχα τὴν κατὰ κρίσσου νίκην. αὖθις γὰρ εἰς τύρον ἀφικόμενος, αἰδέσθη καὶ εἰς τ' ἰουδαίαν. τειχίας μὲν οὖν δύθεως προσποιεῖ αἴρει, καὶ δεῖ ξισμυρίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζει, πεντάλαόν τε τὸν τῆν ἀεισοβούλου σίαν δίχα δηλαμένον κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπατήσαν παρασκευασμένου, ὃν πολὺ καὶ παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύνασθαι, καὶ πλείστου τότε ἄξιον ὄν, καὶ τῶν ἰδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῶν ὅπλισιν ἐξ ἀσεβείας, κύπρον ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέτταρες ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, καὶ ἡρῴδης δὲ ὕστερον βασιλεὺς γένη), ἰώσηπός τε καὶ φερώρας, θυγάτηρ δὲ σαλώμη, ἧς ὁ αὐτόκρατος ἐπεποίητο. πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα δὲ πρὸς τὸν ἄραβα, ᾧ καὶ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀεισόβουλον παρίστο. κάκεῖ μὲν οὖν ἀνάστατος ἐπεποίητο, ὑπανιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὅπλοῦσιν, ὡς καὶ ὑπ' ἄλλων διελήλυται.

A agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè eriam coloniæ sunt eius gentis, absque eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm fit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionẽ inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionẽ inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuisit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natã, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cõiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

Κεφάλαιον ιγ'.

Φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις.

Cap. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

Χρόνῳ δ' ὕστερον καίσαρ καταχωρώσας ῥώμῃ μετὰ τὸ πομπήιον καὶ τῷ σύγκλητον φυγεῖν πέραν τοῦ ἰονίου, ἀπαλύσας τῶν δεσμῶν ἀεισόβουλον εἰς συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο ἀπαδοὺς αὐτῷ τάγματα, ὡς αὐ ξυνεξοίσοντα τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ἀεισόβουλος δὲ οὐκ ἀπόνατο τῶν ἐλπίδων, ἐφ' αἷς ἔτυχε τῆς ἀπὸ καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ διαφθείρουσιν, διάπερ καὶ αὐτοὶ τὰ καίσαρος διεπράττοντες πράγματα. ὁ δὲ νικηθεὶς [αὐτῷ] ἔκφατο ἐν μέλλοντι κακοδαιμονήσειν ὅτι χρόνον πολὺν, ἵνα αὐτόνιος αὐτὸν ὕστερον ἀποπέμψας εἰς τ' ἰουδαίαν ἐν τ' βασιλικῆς δίκης ἐποίησε τυχεῖν. σκιπίων δ' ὁπισθίλαντος αὐτῷ πομπηίου ἀποκτεῖναι ἀλίξας φροῦρον τ' ἀριστοβούλου,

XIV. Aliquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pom- XV. peij secuti percussit Alexandrũ Aristobuli filiũ

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio.fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli,iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias,quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem.deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

Cap. XIIII.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompej autem obitum & victoriam Cæsaris,bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator,idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente transire per Pelusium,& circa Ascalonē hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt.nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens,& vrbes penè vniuersæ.Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium,& non receptus ab eius loci hominib. vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater , primúsque deiecta quadam muri parte,aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est.Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij,qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit,maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas.in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari , eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti auroritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates,sinistrum Antipater.In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est,vídebatúrq; cladem accepturum,nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater,qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingētos desidε-

A αἰαπσάμθρ@ τὸν νικήσαντα δηλ τοῖς τὸ φρόνημα εἰς ῥωμαίους ἐξημβλυσμένοις, τῇ πολίτει διεχείσατο. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐν ἀποχείᾳ πολλῇ τῆς, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς αὐτῷ πτολεμαῖ@ ὁ μεννάιου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τῆς ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, καὶ πέμψας τὸν υἱὸν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα πρὸς τὴν ἀντιπάτρου γυναῖκα, ἐπείσθησαν αὐτῷ συναποστέλλειν τὸν υἱὸν αὐτῶν γνήσιον, καὶ τὰς θυγατέρας, ὧν τὴν ἑτέρας ἀλεξάνδρας ἐρασθεὶς φιλιππίων ἄγεται γυναῖκα. μετὰ δὲ ταῦτα αὔξων αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖ@ γαμεῖ τὴν ἀλεξάνδραν, καὶ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς
B φρόνημα μειοῦμθος διετέλει.

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρος εἰς αἴγυπτον στρατεία, καὶ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ δὲ τὸν πομπηίου θάνατον καὶ τὴν νίκην τὴν εἰς αὐτὸν καισαρι πολεμοῦντι καὶ αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν αντίπατρος ὁ τῶν ἰουδαίων δημαγωγὸς ἐξ ἐντολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτην δὲ τὸν περγαμηνὸν κομίζοντα δύναμιν οὐκ ἀξιόλογον καὶ ἀδυνάτους ἔχοντα δι' ἀπλοίας ποιήσασθαι τὴν πορείαν, εἰς δὲ ἀσκάλωνα διαβιβάζοντα, ἵνα κεν αὐτὸς ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας ἑξακισχιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπεσπάσατο τοὺς ἐντὸς, καὶ δι' αὐτὸν οἱ κατὰ τὴν συρίαν ἅπαντες ὑπήκουσαν, ὑπολειπομένης τῆς τοῦ
C καίσαρος σπουδῆς ὑπὸ θέλοντος, ἰαμβλίχου τοῦ ὀμβάσης καὶ πτολεμαίου τοῦ ὑὸς αὐτοῦ, καὶ θολομαίου τοῦ σοήμου λίβανον ἔχοντος οἰκεῖν, αἵτε πόλεις ἐχόντων ἅπασαι. μιθριδάτης δὲ ἀρᾶς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. καὶ μὴ δεχομένων αὐτὸν τῶν αἰθερσόπων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πείσας δὲ αντίπατρος, καὶ φράτης καταύσας τὰ τείχη ὁδὸν εἰς πᾶσιν παρέχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πηλούσιον οὕτως εἶχε.
D τοὺς δὲ σὺν αὐτίπατρον καὶ μιθριδάτην ἀπιόντας σὺν καίσαρι, διακάλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τὴν ὀνίαν λεγομένην χώραν κατοικοῦντες. πείθει δὲ καὶ τούτους τὰ αὐτῶν φρονῆσαι καὶ τὸ ὁμόφυλον αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ὑποδείξας αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τῆ ἀρχιερέως ὑπογραφάς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶ καίσαρος παρεκάλει, καὶ ξένια καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα χορηγεῖν τῷ στρατῷ. καὶ οἱ μὲν ὡς ἑώρων τὸν αὐτίπατρον καὶ τὸν ἀρχιερέα σωῳζθέντας ὑπήκουον. τούτοις
E δὲ θεσθυμοῦς ἀκούσαντες οἱ σὺν μέμφιν, σκάλουν καὶ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην σὺν αὐτοῖς, καίπερος ἰδιον ὂν καὶ τούτοις σφαλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε'.

Αντιπάτρου ἀριστεία, & φιλία σὺν καίσαρα.

ΕΠεὶ δὲ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελελύθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις σὺν τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε δὲ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ δὲ εὐώνυμον, αντίπατρος. συμπεσόντων δὲ εἰς μάχην, κλίνει τὸ τοῦ μιθριδάτου κέρας, καὶ πᾶσιν ἂν ἐκινδύνευσε τὰ δ' ἀγαθὰ, εἰ μὴ σφῶν τὸν
G ἵππον τοῦ ποταμοῦ σὺν τοῖς εἰκείοις στρατιώταις αντίπατρος σφαδίων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μὲν ῥύσιν, ἔτι δὲ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αὐτοῦ. αἱρεῖ δὲ αὐτῶν καὶ τὸ στρατόπεδον, ἐλαμβάνετο δὲ ἀ-

ἄξει, τόν τε μιθριδάτην ἐκάλει πλεῖστον ἐν τῇ ζοπῇ ἔχοντα. ἔπεσον δὲ τούτων μὲν σὺν ὀκτακοσίους,

ἦλθ δὲ αὐτιπάτρου πεντήκοντα. μιθριδάτης δὲ ὡς εἰ τοῦτων ὑπερέλλει κρίσαντες, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα καὶ τῆς σωτηρίας αἴτιον τὸν ἀντίπατρον ὑποφαίνων, ὥστε τὸν καίσαρα τότε μὲν ἐπαινέσαι αὐτὸν, κεχρῆσθαι δὲ ὡσαύτως τὸν πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, καὶ δὴ καὶ τραυθείσαι συνέβη ὡσαύτως αὐτῷ. καταλύσας μὲν οὖν καίσαρ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς συνέδρια ὑποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν τὴν ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ δὲ πολιτείαν τε ῥωμαίων δοὺς καὶ ἀτέλειαν παντοχοῦ. λέγεται δὲ ὑπὸ πολλῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, καὶ ἐλθεῖν εἰς αἴγυπτον. μαρτυρεῖ δέμου τοῦ λόγου, στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὡς ἀσινίου ὀνόματος ὄντος, μετὰ τὸν μιθριδάτην εἰσβάλλειν εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ ὑρκανὸν τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ πάλιν ὡς ὑμαρέτους ὀνόματος λέγει ὄντος, τὸν μὲν μιθριδάτην ὀλίγοις μόνοις, κληθέντα δ' εἰς ἀσκάλωνα ἀντιπάτρου, ὑπ' αὐτοῦ τὸν τῆς ἰουδαίας ὁπλιτικὸν χιλίους αὐτῷ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας θεραπεύειν, κοινωνῆσαι δὲ τῆς στρατιᾶς, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα. ταῦτα μὲν στράβων φησίν. ἐλθὼν δὲ καὶ ἀντίγονος ὁ ἀριστοβούλου τότε πρὸς καίσαρα, τίνι τε τὸ πατρὸς ἐπωδύρετο τύχῃ, καὶ ὡς δι' αὐτὸν δηθεῖεν φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κτείναντος πελίκει σκιπίων. ἐδεῖτο τε λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς ἐκβεβλημένου. ὑρκανῷ δὲ ὅτι τούτοις καὶ ἀντιπατέρου κατηγόρει βιαίως ἐξηγουμένων τὰ ἤθη, καὶ εἰς αὐτὸν ὡφηνιασάντων. παρὼν δὲ ἀντιπατέρος ἀπελογεῖτο μὲν ἐφ' οἷς ἐώρα κατ' αὐτοῦ τὴν κατηγορίαν γιγνομένην, ἐνίοτε δὲ ἀπήρατο τοῦ ἀντίγονον καὶ στασιώδεις, ὅσα τε πονήσειν αὐτὸς καὶ συνεργήσειν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποιούμενος τοὺς λόγους, ὧν αὐτὸς ἦν μάρτυς. δικαίως δὲ ἔλεγε ἀριστόβουλον μὲν εἰς ῥώμην ἀναπράσσειν γεγονέναι πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύνασιν ὑπάρξαντα ῥωμαίοις. τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ κρατηθέντα ὅτι λησταῖς ἐοικὼς σκιπίωνος τυχεῖν ὢν ἄξιος ἦν, ἀλλ' ἐκ βίαν καὶ ἀδικίαν τῶν παθόντων δράσαντος. τούτους ἀντιπατέρου ποιησαμένου τοὺς λόγους, καίσαρ ὑρκανὸν μὲν ἐπεδείκνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ δὲ δίδωσι δυναστείαν, ὧν αὐτὸς προῃρεῖτο, τούτου ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος τὴν κρίσιν, ὁπότερον αὐτῶν ἐπιτρέψει τῆς ἰουδαίας.

A Antipater non plus quinquaginta, Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tũc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminib⁹ etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in B pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcan⁹ Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatẽ primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem C Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cęsarẽ venies, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobul⁹, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanũ accusábat & Antipatrum, quòd per vim principatum gẽtis gereret, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta D crimina: Antigonúmque seditionis & nouarũ rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romã vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum popul. Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὁμόσαντος τὰ δόγματα συγκλήτῳ περὶ τῆς πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

CAP. XVI.

Cæsaris litera & senatus consulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀνακῆσαι τείχη, ταύτῃ αἰτησαμένῳ τὴν χάριν. ἔρριπτο δὲ ὑπὸ πομπηίου καταβαλόντος. καὶ ὅτι ὁμόσαντος τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετωλίῳ καὶ τὸ γιγνόμενον ὑπὸ τῆς συγκλήτου δόγμα περὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν τέρπωνος. λεύκιος βαλέριος λευκίου υἱὸς στρατηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰδοῖς δεκεμβρίαις ἐν τῷ τ' ὁμονοίας ναῷ χρωμένῳ τῷ δόγματι, παρῆσαν, δὲ λεύκιος κορνήλιος, λεύκιος υἱὸς, καὶ πομπήιος γναίου, τοῦ ὢν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ νουμήνιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

XVII. HYrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbẽ literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idib⁹ Decembribus in æde Concordiæ. G præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergô corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽdo suis quisq; possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex reb. turbatis captent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

XVIII.

A διελέχθησαν, ὡς ἀνεψιὸν τὰς φιλοτιμίας πρὸς ῥωμαίους χαρίζεται. καὶ τὴν φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τῆς συμμαχίας ἀναθήσειν, ἀξίωσιν καὶ ταύτης χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματα αὐτοῖς ἐξίωσαν δοθῆναι, πρὸς τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑφ' ἃς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε τῇ συνόδῳ φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν ταῦτ' αὐτοῖς ἀποδοῦναι, καὶ τὴν κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι. ταῦτα ἐγράφη ὑπὸ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνὸς καὶ τοῦ μηνὸς πανέμου. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ δῆμος ὁ τῶν ἀθηναίων δήμου πρὸς ὑρκανὸν, πολλὰ χρήσιμος γεγόμενος εἰς αὐτούς. ἐπιμελὲς τὸ ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, τῦτον ἔχον τὸν τρόπον. ὅπως ἀρτεμίσιος καὶ ἱερεὺς διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπεδόθη τοῖς ἕξ ἀπὸ τῆς φυλῆς ψήφισμα ἀθηναίων, ὅπως ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δικλῆς μυρσίνου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιῶνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς ἄστει. ἐπεψήφισε δὲ ὁ θεὸς ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπρόεδροι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δίνοιαν, καὶ πᾶσι χρώμενος φαίνεται αὐτοὺς ἀπροφάσιστως, καὶ τοὺς ἀφικνουμένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ' ἰδίαν πρόφασιν εἰς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει ἀσφαλῶς αὐτῶν ἐπανόδου προνοούμενος, εὐεργετήμεθα καὶ πρότερον ὑπ' αὐτοῦ. δέδοκται δὲ καὶμοὶ τοῖς θεοδοσίου τοῦ θεοδότου συνειπόντος ἐπαινέσαι μὲν τὸν ἄνδρα ἀρετῆς ἕνεκα τῆς εἰς τὸν δῆμον, καὶ ὅπ προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι ποτ' ἂν δύνηται ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν ἄνδρα χρυσῷ στεφάνῳ ἀρετῆς τοῦ τε δήμου καὶ τῶν νόμων, καὶ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῦ δήμου καὶ τῷ χαρίτων, ἀναθεῖναι δὲ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τὰ καινὰ ἀγωνιζομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ὅπως μεληθῶσιν οἱ τοὺς ἕξ ἀπὸ τῆς φυλῆς χειροτονήσαντες τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐπιφυλάσσωνται τοῦ πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἶναι πᾶν ὅτι ἂν δυνησόμεθα εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τῆς τοιαύτης σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φαίνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξιῶν, καὶ ζηλώσῃ τὸ πρὸς ἡμᾶς σπουδὴν ἐπιδείξασθαι. εἰδέναι δὲ καὶ προσήκει ἅπαντων ἀθηναίων, οἵ τινές τε αὐτοῦ κομιοῦσι τὸ ψήφισμα, καὶ παρακαλέσουσι προσδέξασθαι τὰς τιμὰς ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. αἱμὴ σπουδὴ παρὰ ῥωμαίων καὶ τοῦ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαὶ πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν διαπεπλεόνασται εὐεργεσίαι. ὁ καῖσαρ δὲ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐπέπλευσεν. εἰς δὲ καίσαρα πρεσβείας ἐκ τῶν συρίας ἀπάντων ἐς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν, ἐκ μὲν δὴ δύο τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηίου καθηρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν δόρυσον, ὅπως κατέστελλον, ἀπειλῶν τὰ ἄμα καὶ συμβουλίων ἡρεμεῖν. τοὺς μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φρονοῦντας, ἐκ δ' ἀρχαίας ἕξεως, καὶ βιάσεσθαι τῆς ἰδίου δυναστείας κτησίνους ἀπειλοῦντας. πρόφασιν δὲ τοῖς ἐκ τῆς καινοτομίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ' αὐτῶν τόλμαις προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἔξειν αὖθις προστάτου δυναστείαν,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ὄ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους δὲ καὶ καίσαρα πικροὺς αὐθ' ἡγεμόνων πολεμίους. οὐ γὰρ ἀξίους μεταχειρίζεσθαι ὅτι αὐτοὶ κατέστησαν. ταῦτα λέγων καθίζει δι' ἑαυτοῦ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarē acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerint. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ'.

Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶν ὑραδὴν μὲν τὴν τῆς γαλιλαίας τετραρχίαν, φασαήλῳ δ' ἐπίτροπα τὴν ἱεροσολύμων, & ὡς εἶχεν χώραν μείζονα καὶ ἔνδοξον τὴν ἡρώδου ἐποίησεν.

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilæa, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

B

Ραδὺν δ' ὁρῶν καὶ νεανίαν τὸν ὑρκανὸν, φασαήλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς περιξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τῷ δὲ μετ' αὐτὸν ἡρώδῃ τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέῳ πω τὰ πάντα ὄντι, ἐ γὰρ αὐτῷ ἐνεγένετο μέγα ἔτι. βλάπτει δὲ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ' ὧν τὸ φρονεῖν μετὰ ψυχῆς & ἡ τόλμα, ἀφορμὴν δίδοσιν ἀφανεστάτην εἰς δόξαν εἰσιέναι τῆς ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἐν ζιζίοις τὸν ἀρχληστὴν, τὰ πρῶτα τῆς συρίας, καταβόητα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον καταχρᾶται, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ ληστῶν. σφόδρα δ' αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ ἔνοικοι, πεθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τῆς ληστείου τὴν χώραν, ἐκκαθάρσαντα. ὕμνουν χορεῦον αὐτὸν ὅτι τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεσκεύασε, καὶ ἀσφαλῆ τῶν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐνῆγετο δὲ ἀφ' οὗ τοῦτο καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγγένειᾳ τῷ μεγάλου καίσαρος, καὶ διάπορα τὴν συρίαν. ζῆλος δ' ἐμπίπτει τῷ ἡρώδῃ πεπραγμένων, φασαήλῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν δόξαν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ λοιπὸς φανῆναι τῆς ὁμοίας εὐφημίας. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, δυνατοὺς ὄντας ἐποιεῖτο, δι' αὐτοῦ μὲν ἔχων τὴν πόλιν, οὔτε δ' ἀπειροκάλως τοῖς πράγμασι προσφερόμενος, οὔτ' ἐξυβρίζων εἰς τὴν ἐξουσίαν. ταῦτ' ἀντίπατρος ἐπόλει θεραπείας τῷ ἔθνει τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ πολὺ οἵων αὖ τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν διαδόχης. ὑπὸ μὲν τοῖς ἐν τούτων λαμπρότατος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, οὐδὲν τῆς πρὸς ὑρκανὸν διανοίας καὶ πίστεως παρίβη. οἱ δ' ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἀντίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, διανοίᾳ τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ πρόσῳ τῇ πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, καὶ κοινῇ εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ φιλίαν ἀντίπατρος ὢν ποιούμενος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμπων τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν προσῆκτο τὴν δωρεάν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἐπῄνει. ταῦτ' ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφέρετο, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ' ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν ἡρώδου βίαιον καὶ τολμηρὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτοῦ, καὶ μέχρι πότ' ἔφασαν ὅτι τοῖς πραττομένοις ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτοῦ μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῷ ἀρχλεῖ διεζωσμένους, σαυτὸν δ' τῆς βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτωσαν ταῦτα, μηδ' ἀκινδύνως ἔχειν νόμιζε, ῥᾳθυμῶν σεαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ἐ γὰρ ὅτι τοὺς σοὺς

C

D

E

F

G

Æterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Execiam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine [illegible]cos & oppida, vt autorem pacis & fruendi secure possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorū hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecunis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum; adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plérisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram concessu iudicium facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficiētem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia ferire-tur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constitissent ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hūc concessum iudicandū se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculū ac captantis misericordiam, attratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hîc purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stiparoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquādo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Porrò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

A τῷ πραγμάτων αὐτοπαθὴς, καὶ οἱ παῖδες αὐτὸν ἦσαν, μὴ ἧττον ἢ αὐτὰ σφᾶς τοῦτο οἰόμενοι, ἀλλὰ διαπύστως φανερῶς ἀπομολογοῦντες. καὶ γὰρ Ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐξ ἱκετείας ἀπάγων καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ἔδεισαν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἀδέσποτον ἀναιρεῖν καὶ πονηρὸν ὄντα, εἰ μὴ πρότερον κατακριθείη τοῦ πράγματος, ὑπὸ τοῦ συνεδρίου, μὴ λαβὼν δὲ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὀργισθεὶς δὲ ἀκούσας ταῦτα, πίθεται. προσῆλθον ἢ αὐτῷ τὴν ὀργὴν B αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ Ἡρώδου πεφονευμένων. οὕτω γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρεκαλοῦσι τὸν βασιλέα καὶ τὸν δῆμον ἵνα δίκην Ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεφονευμένων ὑπόσχῃ διατίλλων. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὀργὴν Ἡρώδῃ σκάλει δικασόμενον, ὑπὲρ ὧν ἐνεβάλλετο. ὁ δὲ ἦκε, τῶν πατρὸς αὐτῷ παραινέσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ δὲ ἀσφαλείας προσλαβών, ἐν φυλακῇ τῆς τοῦ σώματος τά- C τε καὶ τῶν Γαλιλαίων ἃ ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ κατὰ σῖτον ὑποχωρήσῃ αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὀλιγοστὸς ὑπαχθῆναι δόξειε μὴ μείζονι παραλυόμενος τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀτυλάκτητος ἐν φορεῖ τὴν δίκην σέξεσθαι μέλλοι ὁ τῆς εὐεξίας ἡγεμών, χαίρειν παρακαλεῖν ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ Ἡρώδην ἐκ τῆς δίκης, ἐν φορείοις παρακούσαντα. τὸ δὲ ἐπὶ τούτοις ἁφορμὴν καὶ τὰ παρὰ τοῦ σέξτου γράμματα, φέρειν τὸ μηδὲν ἐκ τῆς συνηθείας παθόντα δικαιοῦσθαι τὸν Ἡρώδην, ἠγάπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καταστὰς ἢ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ παρατάγματος Ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐπάρρητο τὸ λοιπὸν οὐδείς, τοῦ φόβου ἀφικέσθαι παραλλάττων, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ τὸ τὰ χρὴ ποιεῖν ἀπορεῖσθαι παρεῖναι. διεχειμάζων δ' οὗτος, εἰς τὴν σαμάρειαν ἀνύσας, δίκαιος ἀνὴρ, ἐν ὅσῳ τοῦ δικάζειν κρίσιν ἔσχεν, ἀδάσκαλος εἶπεν. ἄνδρες συνέδριον καὶ βασιλεῦ, ἐμὲ δίκαιον μὲν οὔτ' αὐτὸς οἶδα πάντως τὸ πάσχον ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς κεκλημένον οὕτω δεσπότην. οὔτε ὑμᾶς ἔχειν εἰκὸς ἐν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δίκαιος ἐπὶ τὸ τοῦ συνεδρίου κεφαλαιώματος, πεπεισμένος δεῖται, τῷ χρήματι δικαιότατος, καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι φαρ' ἡμῖν, κόμιμόν τε ὑπερίψας καὶ ἐσθῆτα μέλαιναν ἐνδυσάμενος. ὁ δὲ βέλτιστος Ἡρώδης φόνῳ δίκαιον φόνον ἐπ' αὐτῷ κατασκευάσας μενος, ὅσπερ τὸν πορφύρεον ἐξεκαίομεν, καὶ τὸ φαλακρὸν κόσμιον τῷ συνεδρίῳ ἐκόμησε, καὶ οὐδὲν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἀπὸ καταπείσωμεν αὐτὸν τοῦ νόμου, κτείνῃ ἡμᾶς, αὐτὸς ἢ σωθεὶς βασιλεύσας τὸ δίκαιον. ἀλλ' Ἡρώδην μὲν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἀμυνώμεθα, εἰ τὰ αὐτοῦ συμφέροντα ποιεῖται ἐξελεύθερον τὸ νόμιμον, ὑμᾶς δὲ καὶ τὸν βασιλέα παραιτούμεθα δίκαια αὐτῷ δεδρακότας. ἴσασι μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ οὗτος ὃν νῦν δ' ὑπὲρ ἀνδρῶν βουλόμενοι, καλοῦσιν ὑμᾶς ποτὲ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. δεῖμεν δ' οὐδὲν τῷ σφετέρων. ὁ γὰρ Ἡρώδης τὸν βασιλέως δεδιὼς θρόνον, πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὑπ' ὀργῆς αὐτὸν, χαρεὶς τὸ σώμεν. φόνα γὰρ αὐτὸν δικαιοσύνῃ ἐπέμενε. καὶ ἔτι τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου καὶ Σοσίου, παρέσχεν τῷ δήμῳ δίξασθαι τὸν Ἡρώδην, εἰπὼν, ὡς τὰς ἁμαρτίας οὐ δι' ὠμότητα φυγὼν αὐτὸν. καὶ ὡς μὲν τούτων κατὰ χάριν ἐρῶν ἐμοὶ δοκεῖν ὀργῆς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους ἐπὶ τὸν αἰφνιδίου

Ἡρώδου

ἡρῴδου τῆς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡμέραν ἀνεβάλλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρῴδην, συνεβούλευεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ τὸν κίνδυνον ἀσφαλέστερον καὶ ὁμοῦ, ἀνεχώρησεν εἰς δαμασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ θαρσήσας πρὸς σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὑτὸν ἀσφαλισάμενος, οὕτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὸ δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δὲ οἱ ἐν τῷ συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπῄνουν διδάσκειν, ὅτι πάντα ταῦτ' εἰς κατ' αὐτοῦ. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, φαίνειν δ' ὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀφροσύνης καὶ ἀνοίας. σέξτου γὰρ ποιησαντος ἡρῴδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας, χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν φόβῳ μὴ στρατεύσηται ἡρῴδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δὲ τούτου τοῦ δέους ἐβεβαίωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρῴδης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν, ὁρμζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ καὶ ἧ κληθῆναι πρὸς τὸ λόγον ὑποσχεῖν ἐν τῷ συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατος καὶ ὁ ἀδελφὸς, καὶ τῷ ὁρμῷ αὐτῷ καταπαύσαντες καὶ παραλύσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, καταπλήξαντες δὲ ἀπειλῇ μόνον, μὴ χορῆσαι περαιτέρω τῷ παραχόντος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν τὸ ἀξίωμα. ἄξιον τε πρὸς τοῦτο κληθέντα δίκην ἐλθεῖν ἀναπαυόμενον, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέσεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ συνθρασύτερον ἅπαντᾶν, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν ἀχαριστεῖν. λογίζεσθαι δὲ ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βεβαιοῖ τὸ θεῖον, πλέον ὄφελος τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον. διὸ καὶ τῷ νίκῃ μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πολεμεῖν βασιλεῖ καὶ συντρόφῳ, καὶ πολλὰ μὲν διεργασάμενον, μηδὲν δὲ χαλεπὸν αὐτὸν εἰργασμένῳ, δεῖ δὲ ὧν ἐγκαλεῖ δίκαι πονηρὸς συμβούλους, ἀλλὰ μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου τινὸς παρεχομένῳ. πείθεται τούτοις ἡρῴδης, ὑπολαβὼν εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχωρῆσαι αὐτῷ καὶ τῷ ἰσχυρῷ δηὶ δίξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ τῶν ἰουδαίων οὕτως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς ῥώμην, ἕτοιμος μὲν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐτὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τῷ πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ συμμαχίαν. ἔδοξε δ' αὐτῷ καλῶς ἔχειν μοι πάσας ἐκδέδοσθαι τὰς γεγραμμένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκράτορσιν αὐτῶν τιμὰς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἴδιον ἡμῶν, ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς δηὶ σπουδῆς ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς, τῷ τε εὐσεβείαν ἡμῶν καὶ τῷ πίστιν ἀγαπήσαντες. ἐπεὶ δὲ πολλοὶ δηὶ τῷ πρὸς ἡμᾶς δυσμένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων ἀναγεγραμμένοις πρὸς ἡμῶν, παρ' μὲν καὶ ταυτὰ πάντα χοῦ μηδὲν ἐν τοῖς δημοσίοις ὑποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ ποτ' ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς δὲ τὰ ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν αὐτοῖς πῖν. σέ τε δημοσίοις ἀνάκειθαι τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νίκῃ ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ στήλας ἀναγράπτους χαλκᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκῆν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ τῶν ὑπὸ δεξιν. ἐμφανήσομαι δὲ τὰ ψηφίσματα, ὑπό τε τῆς συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς τὸν ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γάϊος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

A ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenissent Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si denuò citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodē præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorē suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suū & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nā si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX. Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem, tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cōfirmaret cœptā societatem & amicitiam. Nūc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterū,

Sidoniorum magistratibus, senatui & pop. salutem. Si valetis bene est, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis vestris monumẽtis reponatur, inscriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Est autem hoc: Iulius Cæsar, Imp. iterum & pont. max. de consilij sententia decreuit. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudeus & nũc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in nostris negotiis præstitit, sicut ei multi Imperatores attestati sunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me missus virtute cessit nemini: has ob causas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum esse iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, esséque ipsum & filios eius nostros socios, & in amicorum nostrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificialia habere ipsum & filios decerno. & si qua controuersia exorta fuerit de Iudaica disciplina, iudicium penes ipsum esse. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæsaris consulis, placita, concessa, decreta, sic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata sibi loca possideant: vt pontifex ipse ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum pœnis adsit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de societate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Ascalonem, in templis, inscriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæstores ac magistratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hospitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæsar, Imp. dictator, consul honoris, virtutis & benignitatis causa, concessit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúsque filios pontifices ac sacerdotes esse Hierosolymorum totiúsque gentis, iure quo & maiores eorum hoc sacerdotium gesserunt. C. Cæsar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hierosolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham secundum suam voluntatem, & vt Iudæis secundo locationis anno de reditibus eorum subducant, immunésque sint ab angariis & vectigalibus. C. Cæsar Imper. iterum statuit vt singulis annis tributa pendant Hierosolymitani pro sua ciuitate, Ioppe excepta, absque anno septimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque seminant: vtq; in Sidone secundo quoq; anno tributum reddant quartam partem satorum:

A σιδωνίων ἀρχῇσι, βουλῇ δήμῳ, χαίρειν. εἰ ἔρρωσθε καὶ ὑμῖν ἔχοι, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ σὺν τῷ στρατοπέδῳ. ἡμεῖς ὑγιαίνομεν αὐτογράφου ἐν τῷ δέλτῳ πρὸς ὑρκανὸν υἱὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα καὶ ἐθναρχην Ἰουδαίων, ὑπόμνημα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναπεται-
χάλκωσι θῆται. βούλομαι δὲ καὶ Ἕλλησι καὶ ῥωμαίοις ἐν δέλ-
τῳ χαλκῇ ἐπὶ τοῦ Καπετωλίου στῆσαι. ἐπὶ ὑρκανοῦ Ἀλεξάνδρου Ἰουδαίων
B ἱερέως καὶ ἐθναρχου, ἐπειδὴ ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις σὺν εἰρήνῃ καὶ πολέμῳ πίστιν τε καὶ εὐνοιαν ἐφ' ἑκατέραις ταῖς καιρῶν μεταβολαῖς ἐπεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, ἐν τῷ ἐπιόντι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, καὶ ἐν τοῖς μιθριδατείοις ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερβαλὼν, ἀφ' ἑνὸς πάντας τοὺς αἰτίους ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρ-
C χας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερατεύειν τε Ἰουδαίων, ὅσα πάντες ἔχειν καὶ πατρίδα εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἄνδρα φίλοις ἀειδιμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἔστιν ἀρχιερατικὰς ἢ φιλαθέρωπα, ταῦτα καλῶς κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γίγνηται τῆς ζήτησις ἐν τοῖς Ἰουδαίων ἐθισμοῖς, ἀρέσκει μοι πείσθαι παρ' αὐτοῦ. ἐᾶσαι δὲ καὶ ἐμὲ βούλομαι, εἰ χρήματα πρόσοδόν τε
D δύναμίς ἐστιν Γαΐου καίσαρος ὑπάτου δεδομένα, ἀφ' ἃ χορηγήματα, προσκεκομμένα, ὅσα ἔστιν ἔτη ἔχοντα, ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ ταῖς δεδομέναις πόλεσι κατοικίζωνται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθναρχης τῶν Ἰουδαίων προεστάτω τῶν ἀδικουμένων. τιμᾶσθαι δὲ πρὸς ὑρκανοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων, προσβάλλειν τοὺς τῶν φίλων καὶ συμμάχων ἀδικουμένους. εἰσπράττειν δὲ καὶ χαλκῶν δέλτους τοὺς
E ἐν ἔχουσαν, ἕως τῶν κατασκαλῶν, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν πᾶσι τόποις, ἐν οἷς χαλκοῦν ἐστὶ γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ τόπους ἀρχιερεῖ τῶν Ἰουδαίων, προσβάλλειν τοὺς τῶν φίλων καὶ συμμάχων ἀδικουμένους, εἰσπράττειν δὲ καὶ χαλκῶν δέλτους τοὺς ἐν ἔχουσαν, ἕως τῶν κατασκαλῶν, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν πᾶσι τόποις, ἐν οἷς χαλκοῦν ἐστὶ γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ τόπους ταμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἰς τε τοὺς φίλους ἀποσταλῇ, καὶ ξένια τοῖς πρεσβεύταις δίδοσθαι, ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ παντὸς. Γαΐος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, διατάκτωρ
F ὕπατος, πάππος καὶ πρόγονος καὶ φίλων ἐπὶ πᾶσι ἐξουσίαν ἔχοντος, συνεχώρησεν ὅδε συμφέρειν, ἐπὶ συγκλήτου καὶ τὸ δόγμα ἔδοξε ῥωμαίων, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερέας τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνους εἶναι δίκαι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ ἐν τάξει ἔχον. Γαΐου καίσαρος ὑπάτου τὸ πέμπτον ἔτος, τοῦτους ἔχειν καὶ τειχίσαι τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτῶν, ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρ-
χιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχῶν, ὡς αὐτὸς προ-
G αιρῆται. ὅπως τε Ἰουδαίους τὸ τοῦ δ' δυτέρου τοὺς μὴ σπείρειν τοῖς προσόδου μέρος ὑπὲρ ἑλαιῶν. καὶ μήτε ἀρχολαβεῖν τινὲς, μήτε φόρους τοὺς αὐτοὺς τελεῖν. Γαΐου καίσαρος αὐτοκράτορος τὸ δ' δύτερον, ἔτους κατ' ἐμαυτὸν ὅπως τελεῖν ἐφ' ταῖς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρουμένης, χωρὶς τῶν ἐβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπεὶ δὲ οὔτε σῖτον οὔτε καρπὸν λαμβάνουσιν οὔτε σπείρουσιν. καὶ ἐν σιδῶνι τῷ β' ἔτει τὸν φόρον ἀποδιδόναι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

σὸν

πρὸς τοὺτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ τῷ τῶν ἑβραίων ἀρχιερεῖ καὶ τοῖς παισὶ αὐτοῦ τὰς δεκάτας τελωσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ πρεσβευτὴς ἐκ τῶν ὅρων τῶν ἰουδαίων ἐνίσταται συμμαχίαν, καὶ στρατιώτας ἐξείη, ἢ τὰ χρήματα ἀπαιτεῖσθαι ἐξῇ, ἢ εἰς ἀδαχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πάντα χόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ τοῦτο ἔχουσι, καὶ ἐνθυμήθησαν, ἢ ἐφρόντισαν, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν. ἵππων τε τῆς πόλεως ἣν ἀπ' ἀρχῆς εἶχον ἰουδαῖοι ποιεῖσθαι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτοὺς εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκει, φόρους τε τὰς ἐν αὐτῇ τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱὸν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ὧν ἐκ τῆς γυναικὸς μαθθίου, χόρας, καὶ λιμνίου ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιδῶνι μοδίους δισμυρίους χοίνικας μὴ ἐκτὸς ἔτους ὃ σαββατικὸν καλοῦσι, καθ' ὃν οὔτε τὸ δοθὲν ἐκ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι. τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐδεκατέυον, ἀρέσκειν τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ἔτι τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον μένειν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δόγματα, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀρχιερεῦσιν ἦν, τάδε φιλάνθρωπα, ἃ καὶ τότε δόμιτιος φηφισαμένου καὶ τῆ συγκλήτου ἔχον. ἔδοξε τοῖς τε τοῖς δικαίοις χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συρίας καὶ φοινίκης συμμάχοις οὖσι ῥωμαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, καρποῦσθαι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθναρχὴν καὶ ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καὶ θρασυβούλῃ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, εἶναι πυγμῇ μονομάχων καὶ θηρίων καὶ δεξαμένους, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ δικτάτορος ἢ ὅταν ἐπαρχου παρελθεῖν ὅταν εἰς βουλὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ δόγματα αὐτοῖς δοθῆναι δίδωσιν ἐν ἡμέραις ι' ταῖς ἁπάσαις, αἷς τὸ δόγμα γράψωσι. γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὕπατος τὸ ε'. δικτάτωρ δόγμα ἐποίησε γενόμενος ἐν βίβλῳ. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου τουούτους. τῆς προ ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανὸν ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ἔθνει τε συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δι' χαρισάντος τε τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτῷ, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ἀπομιμνῄσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανὸς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς διοίσας αὐτῶν, καὶ ὧν διηργάσαντο ἡμᾶς χάρις ἀποδοθῇ. ἰούλιος γάϊος, στρατηγὸς ὕπατος ῥωμαίων. παρεῖναι ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἐντυχόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καὶ πρεσβευταὶ τῶν παρόντων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων ἀρίστων. καὶ ἐπαφίσαι ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύσετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ τοίνυν ἐκ ἀρέσκει καὶ τὸ ἡμέτερον φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα μὴ ψηφίσματα καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτὰ ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συσσίτια, καὶ τὰ ἱερὰ ἀποφέρειν, κἂν τὸ ποιεῖν αὐτοῖς μηδὲν ῥώμῃ κεκωλυμένον ᾖ. καὶ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι καὶ πόλιν, μόνους τούτους οὐκ ἐκώλυσεν, οὔτε χρήματα συναφέρειν, οὔτε συσσίτια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ἐπέτρεψα

A & ad hęc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hyberno-
rum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quęcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab
initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom.
B amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores an-
C te eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes. quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſedorant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſ-
D ſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ.
E Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiis referantur. C. Iul. Cos. Pariſtorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in De-
F lo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetarique eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam
G C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare veruit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſine

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum feciſtis contra amicos noſtros & ſocios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Poſt mortem autem Cæſaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato ſenatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum poſtulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt ſenatuſconſulto eis decretum eſt. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis ſcripſit per vniuerſam Aſiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Epheſiorum, in hunc modum. Dolabella Imperator Epheſiorum magiſtratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis ac ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus ſuis quòd militare non poſſint, eo quòd neque arma geſtare, neque iter facere eis fas ſit diebus ſabbatis, neq; victum more patrio poſſent ſibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes ſacrorum cauſa ſicut leges eorum poſtulant, & conferentes in offerenda templo ſacrificia. volóque vt hæc ipſa ſcribatis per vrbes prouinciæ ſingulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus eſt. L. autem Lentulus Cos. pro ſententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Epheſi pro tribunali religionis ergò eſſe immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiuſmodi ſenatuſconſulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem noſtram aliáſque vrbes, & reſcripta de iure noſtro ad prouinciarum præſides; de quibus propter hæc quæ hoc loco inſeruimus credere facile eſt his, qui noſtra ſcripta candidè lecturi ſunt. Quando enim tam manifeſta argumenta exhibuimus noſtræ cum populo Romano amicitiæ, oſtenſis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vſque durantibus, duraturíſque in poſterum, omnia hîc apponere ſuperuacaneum ac moleſtum duximus, exiſtimantes neminem fore tam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potiùs ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata ſit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceſſit amicitia & ſocietas. Incidit autem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sexto Cæſare ipſe occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtum exiſtimans.

A κ τὰ πάτρια ἔθη ⸫ νόμιμα συνάχθαι τ ⸫ ἱσαδε. ⸫ ὑμᾶς ἂν καλῶς ἔχοι, εἴτι κ τῷ ἡμετέρων φίλων ⸫ συμμάχων ψήφισμα ἐποίησατε, τοῦτο ἀκυρῶσαι διὰ τ ἀρετ ἡμᾶς αὐτῶν αἱρεῖ ⸫ δύνασαι. μ ὄ τ γαίου Δολοβέλλα, μάρκος ἀντώνιος κ πόπλιος Δολοβέλλας, ὑπατοι ὄντες τὴν τ συγκλητον συνήγαγον κ τὸ ὑρκανοῦ πρόσβεις εἰσαγαγόντες, διελέχθησαν περὶ ὧν ἥξιον, ⸫ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, κ πάντα συγχωρῆν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅταν τυγχάνειν ἐθέλοντο. κ Δολοβέλλας δὲ λαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπισέλλει τοῖς κ τῶν ἀσίαν ἅπασαν, κ τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς ἀσίας οὔσης. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεύων ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως ⸫ ἐθναρχου τ ἰουδαίων, σταφανισάμενος πρὸς τ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, διὰ τὸ μήτε ὅπλα βαστάζειν δυνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφὴν πορίζεσθαι κ τὰ πατρῷα κ συνήθως κατ' αὐτοὺς διάγειν, ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς κ οἱ πρὸ ἐμοῦ ὑπατοι δίδωμι τῷ ἀσεβεῖν, κ συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα κ ἁγίων συναγομένοις καθὼς αὐτοῖς νόμιμον κ τῷ πρὸς τὰς θυσίας ἀφαιρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κ πόλεις. κ ταῦτα μὲν Δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας κ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βῆμα τοῦ δεισιδαιμονίας ἕνεκα ς ρατείας ἀπόλυτε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὄντι κ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ κ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν κ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγονότα, ⸫ πόλεσι ψηφίσματα, ⸫ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὑπερασπιστὰς αἰτησαμένοις τοῖς ἡμετέροις, πρὸς ὧν ἅπαντων ἐξ ὧν ἐπιθυμοῦμεν πιστεύειν τοῖς αἰσχυνομένοις οὐ βασκαίως ἡμῖν τὴν συγχαρὰν πάρεστιν. ἐπὶ γὰρ ἐναργῆ κ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τῆς πρὸς ῥωμαίους ἡμῶν φιλίας ἡγουμένης, ὅπου ἐκνικῶντες αὐτὰ χαλκαῖς στήλαις κ δέλτοις ἐν τῷ καπιτωλίῳ μέχρι νῦν ἑστώσαις, κ ἑστηκυίαις, τὴν μὲν πάντων ἐπάθειαν ὡς πρεσβύτην τε ὄντα, κ ἀτρεπῆ σωζομένην. οὐδένα δ' οὕτως ἡγησόμεθα σκαιὸν, ὃς οὐχὶ πρὸς τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πιστεύσῃ φιλίας, ὅτι ταύτην κ διὰ πλειόνων ἐπεδείξατο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, κ ἡμᾶς οὐχ ὑπολήψεται πρὸς ἃν εἶναι φαυλότ ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν κ συμμαχίαν κ τοιούτους τοῖς κτήσεσι γνωριμίαν, ἐδηλώσαμεν. συνίδη δ' ἂν τὸν αὐτὸν κτήσεων, παραβαίνων τὰ κ τὴν συνείσ ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηίου φρονούντων, ὑπὸ βουλιὰ συνθεὶς ὑπὸ σεξ τον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ παραλαβὼν, ἐκράτει τῆς παραλίου. πόλεμός τε μέγας ἐπὶ ἀντιόχειαν συνέστη, τῆς καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ κ αὐτίπατρος συμμαχίαν ἔπεμψε μετ' τῶν τέκνων, κ μνήμιον ὢν διετέλεσαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τὸ ἡμερῶν αὐτῷ καὶ δίκαιον παρεσκευάσθαι διὰ τὸ περιφανὲς εἰσπεσεῖν διὰ τοὺς ἡγουμένους.

φεύγο-

χρημάζοντος τῷ πολέμου, μέρος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους. καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἐκεῖνοι τῆς ἀρχῆς ἐκράτουν, ἡσύχαζεν ἐν τῇ βουλῇ μείναντες· κατασχόντι δὲ τὴν ἀρχὴν ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. τέτταρα μὲν οὖν καὶ ἐν ἄλλοις διέλιπεν.

A Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιε'.

Ως κάσσιος τὴν τε Ἰουδαίαν ἐπάιστον, καὶ πάλαντα ἀπ' αὐτῶν ἐπράξατο.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper exigenta talenta ab eis exigit.

Τοῦ δ' ἐμφυλίου πολέμου ἐπὶ πλεῖστον ἐξενεχθέντος, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἐπὶ σφαγαῖς πολλαχοῦ ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται κάσσιος εἰς συρίαν, ἐξελαύνων τὸν ἐκεῖ στρατὸν ἐπὶ μίαν στρατόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους ἐφοπλίσατο, τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τὰς τε πόλεις ἐπερχόμενος, ὅπλα τε ἐξ στρατιώτας συμπείθει, καὶ φόρους αὐταῖς μεγάλους ἐπιτίθει. μάλιστα δὲ τὸν Ἰουδαίων ἔθνος, ἐπὶ μυρίοις ἀργυρίου ἐτάξατο τάλαντα. αὐτίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ πράγματα, μερίζει τοῖς υἱοῖς χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ ἑκατέρῳ τῶν ἴσα συμπέμπει δίδωσι, τὰ δὲ μαλίχῳ κακοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὰ δὲ ἄλλοις φόρου τάξει εἰσπράττουσι. καὶ πρῶτος ἡρώδης ἀπὸ τῶν γαλιλαίων εἰσπράξατο μέρος ἔπειτα καὶ αὐτῷ φόρος ἐπιτάττεται, φίλος ὢν εἰς τὰ μάλιστα καίσαρι. σύφορον γὰρ ἔδοξεν αὐτῷ ῥωμαίους ἤδη διεκπαίειν, καὶ παρ' ἑαυτῶν κατασπάζεσθαι δίκαιον εἶναι τῷ ἀλλοφύλων πόνων. ἐπιτρέπεται δ' αὐτοπάτρῳ ἄρα τῶν ἄλλων πόλεων ἐπιμελητῇ. καὶ πάσαις πόλεις ἐξανδραποδίζεται κάσσιος. ὧν ἦσαν οἱ γυναικῶν, γόφνα τε ἐμμαοῦς, θαμνᾶ. ἐπεξῆλθε δ' ὡς ἐπ' ὀργῇ κάσσιος οὗτω καὶ μάλιστον ἀνεῖλεν, ἅρμενον γὰρ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ ὑρκανὸς δ' αὐτοπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῷ πέμψας ἐπέσχε τὴν ὁρμῆς. ἐπεὶ δὲ κάσσιος ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλιστα ἐπιβουλεύει αὐτοπάτρῳ, τὸν τούτου παῦλον, ἀσφάλειαν ὑρκανοῦ τῆς ἀρχῆς ἔσεσθαι νομίζων. οὐ μὴν ἔλαθε τὸν αὐτοπατρον τὴν ἔπαρσιν, μηδόλως δὲ ἐκείνως, ἐχέφρων πρὸς ἰορδάνου, καὶ στρατὸν ἀφθόνως ἅμα καὶ ἐγχείρειν συμπείθοις δ' ἐκ τοῦ μὴ τὸν μάλιχον, μηδὲν τὸν ὅλως βουλῇ, ὑπολογούμενος μή ὅρμον αὐτῷ τι καὶ τῆς πατρὸς, καὶ ὡς φασήλου μὲν τὸν ἀδελφὸν ἀπεστάλκασιν ὁμήρους, ἡρώδου δ' ἔχοντας τὴν φυλακὴν τῆς ὅπλων, αὐτὸς δ' ἐς ἐκεῖνος ἄνευ ὅπλων μηδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύσειν. δόξαν δὲ τὴν ἀσφαλείαν πρὸς τὸν αὐτοπατρον, καὶ συμβουλεύσαντος, μάρκου τῇ εὐσεβείᾳ στρατεύσαντος. ὡς αἰδόμενος ἀποστατοῦντα τῆς Ἰουδαίων τὸν μάλιχον, ἦλθε μὲν ἄνευ ὅπλων μετὰ τῶν ἀδελφῶν, αὐτοπατρον δὲ ἀθρόους ἀπελθόντας ἀπέκτειναν.

Ad bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti successor, & interim Cæsar ab his qui cum Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occiditur, exactis in principatu suo tribus annis cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus memoriæ proditum est.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως μάλιχος ἐπεβούλευσεν αὐτοπάτρῳ ἀνῃρέθη.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum veneno tollit.

Ἐκεῖνος δ' οὐδὲν φρονίμως ἐβουλεύσατο αὐτοπάτρῳ ἐπὶ μάλιχον κάσσιος μὲν γὰρ μικρὸν στρατὸν ἀθροίσαντες, ἠνάγκασαν ἡρώδην, καὶ στρατὸν αὐτῷ καὶ ἵππους συμπέμψαι, πολὺ δὲ πλείους ἐν διαμονίοις ἐποιοῦντο καὶ πεζοῖς, ὑπερῴμενοι δ' ἐς βασιλέα τῆς ἰουδαίας αἱροῦσιν μὲν πόλεμον, συμπεσεῖν γὰρ οὐκ, ἐκεῖς δ' αὐτοπάτρου καὶ τὸν υἱὸν κάσσιον. μάλιχος δὲ τὸν πάππον μάλιστα αὐτοπάτρου,

Sed Antipater imprudens seruauit Malichum vt se perderet. nam Cassius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœlesyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equestribus, & pedestribus copiis, regnum etiã pollicitis post finitum bellum, quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæsarem. Malichus verò tũ maximè timens Antipatrũ,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem: & assumpta armatorum manu suscepit ciuitatis gubernacula. Cęterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionē vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parētis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicia, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illū in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed cōsiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ęgrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ποιεῖται. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰστιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἐπιζεύξεσι τὰς κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τοῦτο τοῦ μάλιχου τοὺς κατὰ πατρὸς ἡρῴδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἐξαρνᾶτο τὸ φόνου. καὶ αὐτίπατρος μὲν δυσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διενεγκών, καὶ τῇ περὶ τοὺς παῖδα σπουδῇ, τοῦτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῷ δὲ παίδων αὐτῷ ἡρῴδῃ μὲν δοὺς ἔγνω τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, κατὰ στρατιᾶς δὴ μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει προσγίνεσθαι τὸν ἄνδρα, μὴ πολέμου καταρχειν νομισθείσην ἐμφυλίου. τοίνυν οὖν ὁμολογίαν μαλίχου ποιεῖται, καὶ πιστεύειν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν αὐτιπάτρου κακουργῆσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ παιδί, καὶ φιλοτιμούμενος ἡρῴδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτοῦ κεκαμμένου, αἰσχρά τε καὶ πανήγυρις διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετ' οὐ πολὺ δ' ἐορτάσης τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς συνάγεται σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. καὶ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ὑποδέχεσθαι αὐτὸν εἰσιόντα καὶ παίδεται μὲν ὑρκανὸς, φοβεῖται δ' αἰτίαν τ' ὑποκρίσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι πλῆθος. ὀλίγον δ' ὕστερον ἡρῴδης τῇ ἀληθείᾳ, νύκτωρ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν τοῦ μαλίχου, ὁ δ' οὐκ αἰσθητὸν ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν αὐτίπατρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερὰς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φαλακὴν τὴν σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην μὴ ἀπολείπειν αὐτὸν τὴν περισποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ αὐτὸ πλοῖον, αὐτοφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρῴδης ὑπεξέλαυτο αὐτοῦ καισίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρῴδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος ἦν τὸν τρόπον μάλιχος, αὐτὸς ἐκέλευε τιμωρεῖν τῷ πατρὶ, καὶ λάθρα δυνατὸν ποιεῖσθαι περὶ τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμεῖσθαι ἡρῴδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δ' ἀποδόμενοι ἡμικόνους καισίᾳ, περὶ αὐτὸν ἀπήεσαν κοινῇ, σφαίους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρῴδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐπεὶ γλυκόμενον. ὁ δὲ περὶ τύρον τῆς φοινίκης ὑπεισδύμενος τὸ πρᾶγμα μειζόνως ἐφέπετο. καὶ τῶ παιδὶ αὐτοῦ ὁμηρεύοντος ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τοῦτον τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπάρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' αὐτόνιον καισίᾳ, τὸ ἔθνος διασῴσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βουλομένοις, ὅτι δαίμων αὐτόπροξος, καὶ δεινὸς ὁ ἡρῴδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ κατανοήσας, προεισπέμψας διεκώλυσε, τῷ μὲν δοκεῖν ὑπὲρ δείπνου φασκόντων, τῇ δὲ ἀληθείᾳ προεῖπεν αὐτοῖς ἅπασι προειρηκέναι, τοὺς δὲ ἀληθεῖς πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὑπὲρ μάλιχον πείθει μετὰ ξιφιδίων. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προσπεσόντες ὑπὲρ τὸ αἰγιαλοῦ, κατακεντοῦσι τὸν

ἄνδρα. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τὸ γεγονότος εἰς ἀφωνίαν ἐτράπη. μόλις δ' αἰσθόμενος, ἐπυνθάνετο τῷ περὶ τὸν ἡρῴδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγυμνασμένον καὶ τίς ὁ μαλίχου φονεύς; ἐπύθετο δ' καίσιον

τοῦτο

τοῦτο προσάξαι, ὑπῆκουσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ ἦν πάντως, καὶ τῆς πατρίδος ὀλέθριον. καὶ Μαλίχῳ μὲν ταύτῃ ὑπὲρ τῆς εἰς Ἀντίπατρον ἀδικίας δίκην ἔξέπεσε. χρόνου δ' ὲν συρίας ἀπαράντους ταραχὴ γίνεται κατὰ τὴν Ἰουδαίαν. ἔλιπε γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν Ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὁ Φάσαηλος. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. Ἡρῴδης δὲ πρὸς Φάβιον ἐπορεύετο ἐν Δαμασκῷ στρατηγοῦντα, καὶ βουλόμενος προσβαλεῖν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως οὗ Φασάηλος δι' αὐτοῦ, ἕλικος κρατήσαντος ἡγουμένου, κατακλείει μὲν αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα δὲ ὑποσπόνδων ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' αὐτὸν παθόντα ὑπ' αὐτοῦ, συμφρονοῦντα δὲ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς Μαλίχου τότε ἔσωσήσας οὐκ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ μάλιστα τὸ πάντων ἐρυμνότατον. ὅθεν μὲν οὖν τούτων βαίσας ὁ Ἡρῴδης ἐν τῇ νόσῳ ἐγένετο, καὶ ἀφιλόμενος αὐτὸν πάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπόνδων ἀπέλυσεν.

A esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Porrò Cassio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phasaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsũ, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

B

C

Κεφάλαιον κά'.

Ὡς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου βουλόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τυραννεῖν, ἡρῴδης ἀπαντήσας τρέπεται καὶ τῆς ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ΑΝτίγονον δὲ τὸν ἀριστοβούλου, στρατιὰ ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον τὸν στρατοπάρχην χρήματα, κτᾶται πτολεμαῖος ὁ μνναίου δῶρα. συνεμάχει δ' αὐτῷ καὶ μύριων ὃν τυρίων καταλείπει κάστρων τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ἔσχε ὁ αὐτὸς, ἐφρούρησεν. ὁ δὲ μύριων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ χώρια κατελαβὼν ἐρύματα, δῶρα φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν δὲ καὶ ὅπου τῶν ἡρῴδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς δὲ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώπως ἀπέλυσεν, ἐν οἷς καὶ δωρεαὶ δοὺς δῶρα τὸ πρὸς τὴν πόλιν δίκαιον. ταῦτα δῶρα πρὸς ἅμιλλον ὑπεμίμνησεν αὐτὸν ἀντίγονος, καὶ μάχην αὐτῷ συνάψας νικᾷ, καὶ ὅσον οὔπω τῆς ἄκρον ὅπασαν τῆς ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα δὲ παραγενόμενον, στέφανος αὐτὸν δεῖ ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγγαμβροῦται δὲ ἤδη καὶ ὁμολογίαι τῇ ὑρκανῷ γήρει, καὶ δῶρα τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ προσέσεσθαι μᾶλλον ἄγεσθαι τὴν ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου θυγατέρα, ὑρκανοῦ δὲ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς πατὴρ γίνεται, τεσσάρων μὲν ἀρρένων, δύο δὲ θηλειῶν. ἦγετο δὲ καὶ πρότερον γυναῖκα δημότιν, δορὶν ὄνομα ἐκ τῆς ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ πρωτόβουλος γίνεται παῖς, αὐτίπατρος.

Ἀντίγονος Aristobuli filius, exercitu à Fabio exercitum cõparauerat, Ptolemæus Mẽnæus adoptat propter affinitatẽ. hunc etiã Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Cassij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, dispositis in ea præsidiis, atque etiam in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præsidiarios Tyrios clementer dimisit: donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum prosequebatur. His peractis occurrit Antigono, cúmque prælio superat, & vix extremos Iudææ fines ingressum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hierosolyma coronis tam Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per sponsionem ascitus erat in Hyrcani familiam, quo libentiùs eius tutelam suscepit, ducturus Alexandri Aristobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua postea pater factus est filiorum trium, & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è suis popularibus Dorem nomine, ex qua suscepit Antipatrum filiorum natu maximum.

D

E

F

Κεφάλαιον κβ'.

Ὅτι ἡρῴδης ἐν Βιθυνίᾳ συναγορεύοντα πολλοῖς χρήμασιν ἐθεράπευσεν αὐτώνιον, ὅθεν τὸ μὴ κατηγορῆσαι αὐτῷ συλλήβδην εἰπεῖν ἔσχε.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

ΚΑσιον μὲν οὖν χειμῶνι αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ ἐπὶ φιλίππους. μετὰ τὴν νίκην καῖσαρ μὲν γαλλίας ἐχώρει, αὐτώνιος δὲ εἰς τὴν ἀσίαν ἀπῆρε. ἡγουμένῳ δ' ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ πανταχόθεν ἀπάντων πρεσβεῖαι. παρῆσαν δὲ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐπίλοιποι, κατηγορεῖν τὸν φάσηλον καὶ ἡρῴδην, ὡς δῆθεν λέγοντες τὴν βασιλείας ὑρκανὸν, τούτους δὲ τῶν πάντων ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρῴδην δὲ αὐτώνιος ἐπὶ πολλῆς

Cæterùm Cassio apud Philippos ab Antonio & Cæsare deuicto, Cæsar inde in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum præstò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, afferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatē vindicaret: & agros per Cassium ademptos gēti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sententiam continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Ioseph Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, declarantes quanta nos prosequaris benevolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores cōpositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione reipublicę in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, diis ipsis eorum iniusta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornādoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rē vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Velóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum restituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

A εἶχε πυκῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸ ἐπ' ἀπολογίᾳ τῶν κατηγορούντων, καὶ δῶρ' ἔτο συνίδη μηδὲ λόγε τυχεῖν τοὺς
αὐτοστασιώτας. διεπέπρακτο γὰρ τοῦτο χρήματα παρ' αὐτοῦ δόντος. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν αὐτόνιος ἐπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσ-
βείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ
B δεησομένην τοὺς αἰχμαλωσιωθέντας ὑπὸ κασσίε ἰουδαίους ὑ νόμῳ πολέμε, χαρίσασθαι τοῖς καὶ τὰς ἐπαρχίας ἁπάσας ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐκ τῶν κασσίε κατειλήφεσαν, δόντος δ' ἐναι ταῦτα κέλευε αὐτόνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιῶν, τὸ δόγμα ἐγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπὶ σεῖλε δ' ἄμα καὶ τυρίοις, δόγμα τόδε ἐγένετο ταῦτα. μάρκος αὐτόνιος ἀρτοκρέτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν
ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν εἴχοι. ἔῤῥωμαι δὲ
καὶ αὐτὸς μετὰ τῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μνησίου, καὶ ἀλέξανδρος
C θεοδώρε πρεσβευταὶ ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τιμῆ τε ἔμε ἐφάνησαν ἐν ῥώμῃ τελεθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀπαιτήσαντο, καὶ τιμῶ νεῦ τοῦ καὶ τῦ ἔθνους ἀπουσίαν δίδοντο, ἵν' ἔχεις δύναιο πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πιστεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι εἰκειότατα ἔχει πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρᾶσθαι ὑμῶν ἔθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταγνόντες, ἴδιον ἡγήσομαι καταβραμόντων δὲ
D τῶν ἀσίαν ἅπασαν τῶν σεαυτῶν θέντων ἡμῖν τὸ καὶ τῷ δήμῳ τῷ ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε χρημάτων δεχομένων, μήτε ὅρκους οἷς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, οἷς οὐχ ὑπὲρ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ὑπὲρ ἁπάντων κοινοῦ, τοῖς αἰτίοις καὶ τῷ εἰς αὐθρώπους δεινομανίᾳ, καὶ τῷ εἰς θεοὺς ἀσεμπιμάτων, ἠμυνάμεθα. δι' ἃ καὶ τὸν ἥλιον δύσεσθαι δικαιοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπεῖδε τὸ δίκαιον κρίσαι μέσος. ἀλλὰ τὰς δικαιοβουλὰς αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο μακεδονία, καὶ καθάπερ ἰδίῳ αὐτὸς τῷ ἀνοσίων τολμημάτων αἴτιος, καὶ τιμῶ σύγχυσιν τῆς ἡμμανοῦς κακοήθους γνώμης, ἵν' κατὰ φιλίππους τῶν μακεδονίας συνεκρότουν, καὶ τόπους δύφεις καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης δύο τειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τιμῶ πάροδον τεμνέσθαι, τῷ θεῷ αὐτοὺς δίκῃ ἀδίκοις ἐγχειρήσαι κατεψηφισμένους, ἐκρατήσαμεν. καὶ βορᾶς τοὺς συμφυγόντας εἰς φιλίππους, καὶ συγκλεισθέντας ὑφ' ἡμῶν, ἐκνικήσαι κατοίκους τῆς αὐτῆς δύο λοίας. τούτων κεκολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν δύο λαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύεσθαι τιμῶ ἀσίαν ἐν τῷ πολέμῳ. κοινῶν οὖν ποιούμεθα τοῖς συμμάχοις τιμῶ ὑπὸ θεοῦ δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρήνην. ἄσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ σῶμα νεῦ δεῖ τιμῶ ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν καὶ σὺ δεῖ μνήμης καὶ τὸ ἔθνος αὔξειν, φρόνησιν τῆς ὑμῶν δεφιερώντων. ὀφείλεις δὲ καὶ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐπεράθησαν ὑπὸ χαλεπὸν κρατοῦντος ἢ τῆς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν οὗτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φ-

λανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιάζειν ὑμᾶς, καὶ ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, τούτων ἀποκατάστασιν κελεύω, τὸν δὲ στέφανον ὃν ἐπεμψας ἐδεξάμεθα. μάρκος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανὸς τὸ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθναρχου προσβυτῶν χώραν αὐτῶν ὑμῶν κατέχειν λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, κ᾽ τῶν ἐναντιωμένων ἡμῖν ὑπηκόειαν, ἐπεὶ τὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας πόλεμον ἀνειλόμεθα, καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀδίκων ποιούμενοι προφάσιν ἠμυνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνησθέντας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι καὶ τοῖς ὑμῶν εἰρηνεύειν τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπάρχειν. καὶ ὅσα πρὸ τῆς ἡμετέρου ἐλάβετε ἀνταγωνιστῶν, μὴ συγχωρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ᾽ ἀποδοῦναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτι γὰρ ἐπαρχίας ἐκείνων οὐδεὶς ἔτι στρατόπεδα τῆς συγκλήτου δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχαρίσαντο βιαίως τοῖς παρὰ ἀδίκου χρησίμοις αὐτοῖς γνωμένοις. δίκαιον αὐτῶν οἷς δεδώκοτων τοὺς τε συμμάχους τοὺς ἡμετέρους ὅσα ποτ᾽ εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτους δέχεσθαι, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χωρία ὑπάρχειν ὄντα τῶν ἐθναρχου Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γοῦν κάσιον πόλεμον ἀνακεχωρημένον ἐπάγοντα, ἀποδιδόναι τῆς ἐπαρχίας ἡμῖν ἅπασι, ἀποδοῦναι αὐτῶν, βιάντα αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν δίκη τῶν ἀθωνεῖς αὐτοὺς ποιεῖν τῶν ἰδίων διαπόζειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν δίκη τοῖς τόποις, δέξεσθαι ὑμῶν ταύτην χρῆσθαι, ἡμῖν ἕκαστα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ τυρίων ἄρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα ἐμὸν ἀπέστελκα πρὸς ὑμᾶς, ὃ βέλομαι ὑμᾶς φανερὸν ποιῆσαι, ἵν᾽ αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίους ἀναγράψητε δέλτους, γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ δῆ φανερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων ἀναγινώσκεσθαι δύνηται. Μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἀνδρῶν καταφρονήσας τὸ τῶν δημοσίων πραγμάτων ἔπεμψεν. ἐπεὶ γαῖος κάσιος, ταύτῃ τῇ ὑποστάσῃ ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατειλημμένος ὑπὸ στρατοπέδων καὶ συμμάχοις ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρκησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων δήμῳ, τῷ δὲ πόνοις τῷ σώμασι τοὺς ὅπλοις κρατήσαντες, διατάγμασι καὶ κρίμασιν ἐπανορθούμεθα τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ διεφθαρμένα, ὡς τε δύνασθαι ταῦτα τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐκομίσθη Ἰουδαίων, ἤτοι σώματα ἢ κτῆσις, ταῦτα ἀφιέντες, τὰ μὲν σώματα ἐλεύθερα, ὡς ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς προτέροις κυρίοις. τὸν δ᾽ οὐχ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι, δίκαιον συνήσεσθαι βέλομαι. κἂν ἄλλο, τοῦτο κ᾽ τῷ τοῦ προστάγματος ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐχ ὑπακούσαντα. τὸ δ᾽ αὐτὸ ἔτος καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντιοχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεθέμεθα οὖν καὶ ταῦτα εὐκαίρως, τεκμήρια γνησόμενα ἧς φαμὲν ῥωμαίοις ποιήσασθαι προνοίας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρου ἔθνους.

A Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pōtificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptō, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiā vobis pacem esse cum nostris sociis, & quicquid ab aduersarijs nostris accepistis; habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus B dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quós Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis: néve vllam vim C interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant, quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab D omnibus. M. Antonius Imper. ac triumuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem præsidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem E hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visūmque est hoc loco etiam hæc inferere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ΄.

Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν διαβὰς ἡρῴδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν.

Cap. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ δὲ ταῦτα εἰς συρίαν ἀντώνιος διαβὰς, πλοιοστάσια περὶ χιλίαια συνηγάγετο, δι᾽ ἑσπέρας αὐτὸν ἐπεκάθητο. καὶ δὴ πάλιν Ἰουδαίων ἑκατὸν οἱ δυνατώτατοι, διαβάντες πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρῴδου, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, προσποιούμενοι σφᾶν αὐτῶν τοὺς δυνατωτάτους λέγειν. ἀντέλεγε δ᾽ αὐτοῖς μασσαλὰς ὑπὲρ τῶν ναυίσκων, παρόντος καὶ ὑρκανοῦ,

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiā, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potentissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cū suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenē autē causā defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXI.

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret reſpublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq; in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſur' etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrium, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corrupt' à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi cõtendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim fauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

CAP. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: cóq; in templo cõpulſo,

A ὃς παιδὸς ἐπὶ γάμοις ἤδη γηθόμενος. ἀκεραιώμενος ἢ ἀμφοτέρων αὐτῶν ὅτι Δάφνῃ, πυθόμενος ὑρκανοῦ, πότερα τῷ ἔθνει ἄμεινον προΐσταται. φήσαντος δὲ τοὺς περὶ ἡρῴδην, αὐτίνιος ἐκ παλαιᾶς οἰκείας ἔχων πρὸς αὐτούς, ἅτε τὸν πατέρα ξενίαν, ὃν ἐνίκα συν γαβινίῳ πορευόμενος ἐπεποίητο πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲν ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, καὶ τῷ Ἰουδαίων αὐτοῖς ὅπλα ἐπιτρέπει πρόσωπα. γράφει δὲ καὶ γράμματα, καὶ εἰ τῷ αὐτοκράτορι ἔδοκει. μάλιστα δὲ καὶ κτεῖναι αὐτούς, παρῃτήσαντο οἱ περὶ ἡρῴδην. ἠρέμουν δὲ οὐδ' οὕτως ἐπανελθόντες ἐκ τῆς ἐπισβείας, ἀλλ' ἀπὸ τῶν πάλιν αὐτονίῳ χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δέξασθαι ἀφιξόμενοι. καὶ ὁ αὐτόνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τοῦ τε ἡρῴδου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῷ κατὰ τόπον ἄρχοντι ἐπιστάξαι κωλύσαι τοὺς ἐπισβύτας τῷ Ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, καὶ τοῖς περὶ ἡρῴδην

B

C συγκαθιζάνειν τῷ ἀρχείῳ. ταχὺ δὲ ἡρῴδης, ἰδόμενος δὴ τὴν φαίνιππον ἐπὶ τοὺς πόλεως, ἐπιὼν αὐτοῖς παρεκελεύετο, συνιέναι δὲ αὐτοῖς καὶ ὑρκανὸς, ὡς μεγάλου κακοῦ, εἰ ἐπιλήθοιντο εἰς φιλονεικίαν ἐσπίπτοντες. καὶ οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. θαρρήσαντες δὲ ἐκδραμόντες Ἰουδαῖοι σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτοῦ ἀπέκτειναν. πλείους δὲ κατέφυγον. οἱ δὲ λοιποὶ ἁλισθέντες ἐποίκου ἐπεδεῖς ἠσύχαζον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καταβοήσαντες ἡρῴδου, παρεξευθεὶς αὐτόνιος τοὺς λοιμοὺς

D ἀδίκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάροδός τε ὁ βασιλέως παῖς, καὶ βαρζαφάρνης σατράπης ἀπὸ πάρθων. τελευτᾷ ἤ καὶ πτολεμαῖος ὁ μεννάιου, καὶ τῷ ἀρχεῖ αὐτοῦ ὁ παῖς λυσανίας ἐπιγαλεῖν, ἀφεστῶτι φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τὸ χρήσιμον τὸν σατράπην ἐπιγαλεῖν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

E

Στρατεία παίδων εἰς συρίαν, καθ' ὃν τὸν ἀριστοβούλου ἰὼν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατάγων.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα καὶ πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχεῖον ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ἐπιγαλοῦσιν αὐτῷ, καὶ τοὺς περὶ τὸν ἡρῴδην ἀποκτενοῦσιν. οὐ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, ὅτε τοῦτο δὴ τὴν ἰουδαίαν ἐστράτευσαν, κατάγοντες ἀντίγονον. πάροδος μὲν ὅτε τὴν παραθαλαττίου, ὁ δὲ σατράπης ὅτε τῆς μεσογείου. πόλεις μὲν οὖν ὑποκλίσουσι πάροδον, σιδῶνιοι δὲ καὶ πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἵλην δὲ πάροδος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπήσουσάν τε τὰ κατὰ τὴν χώραν, καὶ ἀντίγονον συναπερξουσαν, ἡνίκα τὸ ὁρμώμενον τῆς βασιλείας εἰνοχόον. ἐν ᾗ δὲ καὶ κάρμηλον τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, καὶ συνεισβαλεῖν ἑτοίμους ἐχόντων, προσέδρευε ὅτε δ' χώρας μέρος τι μαθὼν ὁ ἀντίγονος, ὁρμᾷ δὲ τὸ χωρίον καλέσας. καὶ πάνυ ὑπεπτήσσοντάν αὐτοὺς, διεκπίπτουσι εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἐν δεσποσυνοῦσιν δέ τινες, πολλοὶ συσκαφόντες δὴ τὴ βασίλεια ἦκον, καὶ ταῦτα ἐπολιόρκουν. προσβοηθούντων δὲ τῷ φασαήλου καὶ ἡρῴδου. καὶ μάχης γενομένης κατὰ τὴν ἀγορὰν, νικῶσιν οἱ περὶ τοὺς πολεμίους. καὶ συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν,

πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρήσοντας αὐτὰς, οἷς ἐπαναστὰς ὁ δῆμος συμμάχων ἐντας ἐρήμους, πεὶ αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ μὴ οὖν τῆς ἀδικίας ταύτης ἡ ἐφόδης, μεπολίγον πμωρίαν ἔδοξε τῷ ἀντιστασιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δὲ ὀσημέραι ἀκροβολισμῶν αὐτοῖς, ἀεὶ πλῆθον οἱ πολίμιοι τὸν ἐκ τῆς χώρας ὄχλον εἰς τὴ καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ' ἔστιν αὕτη, μέλλοντα ἥξειν. ἡ δ' ἡμέρας ἐνστάσης πολλαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζουσι μυριάδες ἀθροώπων, ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν ⁊ τὴ πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῆς περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ σὺν ὀλίγοις στρατιώτας οἱ περὶ Φρόδην ἐφρούρουν. φασάηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλασσεν. ὑρώδης δὲ λόχον ἔχων, ἐπέξεισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πρόσφορον. καὶ καρτερᾶς μαχησάμενος πολλὰς μυριάδας ἔτρεψε, τὰς μὲν εἰς τὴν πόλιν φυγόντας, τὰς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ ἔξω χαράκωμα. οὐ γάρ τι καὶ τόδε, παρεβοήθει γὰρ φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ πάρθων στρατηγὸς σὺν ἵππευσιν ὀλίγοις αὐτηγόνῳ δεηθέντος εἰς τὴν πόλιν ἦρχε, λόγῳ μὲν ὡς καταπαύσων τὴν στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπράξων ἐκείνῳ τὴν ἀρχήν. φασαήλῳ δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξαμένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβῦσαι τῷ βαρζαφάρνῃ αὐτὸ, δόλον τινὰ τῶν σωτηρίας. ἡ φασάηλος ὑδὲν ὑφορώμενος πείθεται, μὴ ἐπαγωγὸς ἡρώδῃ τοῖς περὶ Θεμέλιον, ἀλλὰ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ πάκορῳ καὶ τοῖς ἥκουσιν δεηθεῖσι καλοῖς. ἦν τε προσβύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ καταλιπὼν ἡρώδην διακοσίους ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἀλαβάστρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. ἡμουμένους δ' ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῆς πόλεως ἐφεστῶτες. καὶ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ὑποδέχεται προθύμως καὶ δώροις δίδωσιν, εἶτα ἐπιβούλευε. πλησίον δὲ μεσίων ὑπὸ θαλάττης οἱ περὶ φασάηλον κατάγονται. καὶ ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὐτίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς πάρθοις κατ' αὐτῶν, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρβάρους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ δεδιευλαμένους αὐτοὺς ἀπήγγελέ τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐπιφανοῦς πεποιημένους. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ περιμένοντος ἂν οἱ περὶ ἡρώδην συλλάβοιεν, μὴ προαισθημένων τούτων ἐκεῖνος αὐθόρμητος ἔφυγε. ⁊ ἐπὶ ταῦτα οὔπω ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῶν ἐώρων. φασαήλῳ μὲν οὖν παρῆνει τινὲς δύθυς ἀφιππάσασθαι ⁊ μὴ περιμένειν. μάλιστα μέντοι πρὸς ταῦτα αὐτὸ ὀφέλλιος ἐπῆγε, ὃς ἀκμαιότατος ἦν καὶ σωματικώτατος ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα πρὸς τὴν φυγὴν ὑπῆρχεν. εἶχε γὰρ ἤδη ἡ θάλασσα. ὁ δ' ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἠξίου, οὐδὲ ἐπιδυσωπεῖν τὸν ἀδελφόν. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, οὐ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, τοιαῦτα βουλευόμενον περὶ αὐτῶν. χρημάτων τε αὐτὸν ὑπισχνεῖτο, πλείονα ἐπιδώσειν παρ' αὐτοῦ ὧν αὐτίγονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δεινὸν εἶ πρὸς αὐτὸν δόλῳ πίστει σωθέντας προσβύτας ἀποκτεῖναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος ταῦτα λέγοντος, ὅμως μηδὲν ἀληθὲς εἶ τῷ ὑποπτεύοντι, ἀλλὰ ψεύδεσθαι αὐτὸν ὑποψίας παρέξει, ἀπήει πρὸς τὸν πάκορον.

miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cũ paucis militibus eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddã in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei vt legatus iret ad Barzapharnẽ, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéq; vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti sũt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum eſt, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzaphartes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clàm adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent; ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare nõ defuerunt qui horrarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcẽſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tũc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi cõſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens deierebat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

Cap. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos adducunt.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes interceperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia dolosè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quá eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in reb" tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi man" inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere, partim igitur vi, partim, pudore coact" deſiſtere ab incepto facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

Κεφάλαιον κέ.

Ὡς οἱ πάρθοι ὑρκανὸν καὶ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

Ὁ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν πάρθων ἐλθὼν εὐνοῦχος ἐπὶ μέσον τινὰ ὑρκανὸν καὶ φασάηλον, πολλὰ δ' ἀποροῦντας τοὺς πάρθους. ὁ δ' ὅτι τὴν πρόοδον ἀπεκαλυμμένου νοῦν ἔχοι, συνέβαλλε μὴ παραγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχων συλλαμβάνειν. ἔτυχον γὰρ ἄγγελοι τοῦ φασάηλου παρεληλυθότες ὅτι δηλώσοι τῶν πάρθων ἀπιστίας. οἷς τῶν πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προῆσθετο πάντα καὶ τῶν πάρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς οὐσι τῶν ἄλλων δεσπόταις. οἱ δὲ τὸ πᾶν εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. μὴ δῆν αὐτὸ ἔφασαν μὲν σφῶν ὀξυθύμως φέρειν τὸ τείχους ὑπαίθρων τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. οὐδ' ὅπως δὲ αὐτοὺς εἰληφθαι πρὸς τῶν πολεμίων δηλοῦντες ὅσα καθ' ὑποψίαν φασάηλος. τοῦτοις ἡρώδης οὐκ ὀκνὶς δυσμενῶς δὲ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. μὴ φθαίνουσης δὲ τὸ ὑρκανοῦ θυγατρὸς, ἧς ἐνεγύητο τὸ θυγατέρα, ὅτι μᾶλλον ὑποπτεύσειε τοὺς πάρθους. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτῇ οὐ προσεῖχον, αὐτὸς δ' ὀκνὶς δυσὶν ἔμφρονι γυναικί. βουλευομένων δὲ τῶν πάρθων τὸ χρὴ ποιεῖν. οὐδὲ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐν τῷ φανερῷ ὀκχειρεῖν αὐθημὶ πλικούτῳ, καὶ ὑποθεμένων εἰς τὴν ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις ταραχαῖς ἡρώδης ἠθύμουν, καὶ μᾶλλον οἷς ἤκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν πάρθων ὀκβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενον, ἐπείγεσθαι ἐπιλυθύσης ἤγετο τοῦτο φυγεῖν χρήσασθαι, καὶ μὴ ὀκμέλλειν εἰς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τῶν πολεμίων κινδυνεύοις. ἅμα οὖν σὺν οἷς εἶχεν ὑπλίταις, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς ὑπεζυγίους ὑποθέμενον, μητέρα τε αὐτοῦ καὶ ἀδελφὰς, καὶ ἣν ἔμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, τήν τε τούτου μητέρα, ὑρκανοῦ δ' ἦν θυγάτηρ, καὶ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν ὅτι ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. ὧν οὐδεὶς αὐ οὔτω σφρὸς τὴν φύσιν ἀνήρ, ὃς τότε παρὼν τῆς θεατὴς μὴν, οὐκ ἂν ὠκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναίων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, καὶ μετὰ δακρύων καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, καὶ θεοὺς αὐτῶν οὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπέσχε τῆς ἐν τῷ δεινῷ πλησίας τὸ φεύγειν ποιουμένου, αὐτός τε ἦν πρὸς τὸ δεινὸν ἀνάψυχος, καὶ παρεῖχε κατὰ τὴν ὁδὸν παρρησίαν ἑκάστου περιπλέκεσθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἔνδοτον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ᾗ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μὲν ὡς ἡρώδης παρῄνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρῷ δ' αὐτὸν διεχρήσαντο τῷ ξίφει φερόμενον, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, δι' ἣν τοῦτ' ἐπ' αὐτῇ ἐπάθετο, καὶ δι' ὃ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, ζῆσαι τὸ θεῖον ἠβούλοντο. ἀπασπάσαντο γὰρ αὐτοῦ τὸ ξίφος καὶ μέλλοντα πάλιν αὐτὸ κατέχον οἱ παρόντες. πρὸ τὴν πλήθη καταχύσαντες, καὶ ὡς μὴ ἐᾶσαι αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λείψοντας. μηδὲ δι' ἡμᾶς, τὴν δ' ἀνδρα αὐτὸν ἐλεεῖν παρώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἀφορᾶν. ἐκαθεύδε δὲ ὑπὸ χεῖρα ἔχειν τῷ κατ' αὐτὸν πολεμήματος, αἰδεῖ τὴν τῆς λεοντοῦς, καὶ πλήθει τῶν οὐκ ὀκλιγόντων αὐτῇ χρεὶ ὀχλοτοῦν οἷς ἐπεδύμη), ἀπαντα ἀμφὶ τὴν μητέρα, καὶ θεραπείας ἧς ὁ κύριος ἤπειγεν ἀξιώσαι ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σὺν τοσούτῳ πόνῳ τοῦ στρατεύματος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς μὲν μάχας πρὸς τοὺς ἐπιξενωθέντας καὶ διώκοντας τῶν πάρθων μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμφυτος δ' αὐτῷ καὶ τὸ φυγεῖν, οὐδὲ τὰ πρὸς τῶν ἰουδαίων ἀσφαλῶς συνεπέθεντο· ὃ δ' οὗτοι γυμνοῖς ὑπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες ἐκ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὓς δὴ καὶ ξενίσαμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἐπορείᾳ καὶ ἀναγκῃ τοιαύτῃ καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μὴ πολλοῦ δεόντως, πρὸς πόλεμον παρασκευασμένος, ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, ἐν ᾧ τῶν ἰουδαίων ἐκράτησε μὴ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν ἀμφὶ αὐτὸ, ἡρῴδειαν προσηγόρευσε. γυμνῷ δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρήνοις χωρίῳ οὕτω καλουμένῳ, ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπήντησε, καὶ βουλομένῳ τῶν ὅλων ἄρχειν, τί χρὴ ποιεῖν πολλοῦ μὲν πλήθους ἐπωμόσου, ἓξ δίχα τῶν μισθοφορούντων αὐτοῖς, τὴν χωρίς ἕκαστος, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὑπὲρ ἑπτὰ χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας, ἅμα δὲ ἱδρυμένους σώζειν αὐτούς, ὅσοι ἐφόδια. ὅσοι δ' ἦσαν κοῦφοι, καὶ τοὺς αἰσχροτάτους ἀπαλλαξῶν εἰς τὸ ἔρυμα παραλαβεῖν. ἐκ καταθύμιος αὐτῷ, τάς τε γυναῖκας ἐκ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ ἐκ ὕδατος ἐκ τ' ἄλλων ἐπιτηδείων ἁπάντων ἀφθονούντας, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπῃ πέρσαι τ' ἀραβίας. ἅμα δ' ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, διήρπαζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασίλειον, μόνων δ' ἀπέχοντο τῶν ἁγιακοῦ χρημάτων. τὰ δ' ἐς ἑξακόσια τάλαντα. πολλὰ δ' τ' ἡρῴδου διέφυγον, ἐκ μάλιστα ὅσα καὶ προκεκομίδαι καὶ προμηθῆσαι τὰνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφοδιάζ. τὰ μὲν δὴ καὶ τ' πόλιν ἐκ ἀπέχρησε τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τ' χώραν αὐτ' ἐξιόντες ἐκάκουν, μάλιστα δὲ τ' πόλιν δυνατ' αἰσχῦναι. καὶ αὐτίγονος μὲν οὕτω καταχθεὶς εἰς τ' ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας ἀφῆλαμβάνει. σφόδρα δ' ἦν ἄθυμος τὴν γυναικῶν αὐτὸν ἀφαιρουμένων, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐπεθυμεῖτο δώσειν, τούτων αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δ' τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῷ τ' βασιλείαν ἀποκατάσηση ἀφαιρεῖν, ἐπρεῖτο δ' ὑπὸ τῶν πάρθων, ἀποτίμησει αὐτῷ τὰ ὦτα, πρᾶγμα δυσμενὲς μηκέτ' αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνῃ δεῖ τὸ λελωβῆσθαι, τῷ νόμου τὸν ὁλοκλήρων δεῖ τὸν πεπηρωμένον ἀξιοῦντος. φασάηλον δ' αὖ θαυμάσαι τ' δυψυχίας, ὃς γυμνὸς αὐτὸν ἀποσφάττεσθαι μέλλοντα οὐχὶ τὸν θάνατον ἠνέσατο δεινὸν, τὸ δ' ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκτρότατον καὶ αἴσχιστον ὑπολαβών, τὰς χεῖρας οὐκ ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς αἵρεσιν, πέτρα προσρήξας τ' κεφαλὴν, ἐξήγαγε μὲν ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα τοιαύτην ἀπειλὴν, τ' δ' ἐξουσίας τοῦ κτεῖναι πρὸς ἡδονὴν αὐτὸν, ἀφείλατο τ' πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλου γενομένου, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποπέμψας ἰατροῖς αὐτίγονος, ὡς δῆθεν θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ θαῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ τελείως ἀφεῖναι τ' ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας τινὸς γυναίου τ' ἀδελφὸν ἡρῴδου

A pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset; in eo loco vbi Iudæos vixit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem nõ caperet. Maiorẽ igitur partem dimisit, numero supra nouẽ millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numer' ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent, ipse properauit ad Petrã Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecuniã, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumeam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marisam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaelum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, alliso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quòd sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã mulierecula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquēs, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantiū magnitudine, expediebat consilium ad moliēdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm cōsultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tunc quidē in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáq; triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

A τοὺς πολεμίους διαπεφευγότα, σφόδρα τ' παλαίπ' δ-
δύμως ὑπήμφιε, καταλιπὼν τ' ἐαυτοῦ σύντα τ' ἀδικη-
τον αὐτῷ, & τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι δυνάμενον. ἡράτ-
δην γ' τὸ μέγεθος τ' ἀφειστηκότων αὐτὸν κακῶν, ἡ κα-
τεπάγτως, ἀλλ' ἐπείᾳ δ' ἦν αὐτῷ δι' εἰσιόντι ἐπιβολὰς ἔρ-
γων ἀδοβόλων. ἐφὶς γὰρ μάλιστ' τὸν ἀράβων βασιλέα,
πολλὰ ἐφ' οἷς δι' ὀργανικῶν ἀπῆει τ' ἀμφιβόλως κα-
μισούμενος ὅτι μάλιστα ἐδύνατ', χρήματα λη-
σόμενος, εἴτ' δάνειον εἴτε δωρεάν, ὡς ἀδὲ πολλὰ δι' ἐξ αὐτῶ τ-
τυγχάνοντος. ἡ γὰρ εἰδὼς τὰ κ' τ' ἀδελφὸν, ἐπειδὴ λυ-
θῆναι τ' πολεμίων αὐτὸν, λύσειν ἐαυτῷ καταβαλὼν τόμισμα, ἕως ἑκατὸν τάλαντον. ἐπήγετο
γὰρ τὸν φασαήλου παῖδα δι' αὐτῶν τ' αἰτίαν, ἵνα αἰτ-
τυχόντα, παρίξων αὐτὸ εἰς ἐχυρὸν τοῖς ἀραψ. ἀγ-
γέλοις δ' αὐτῷ ὑπαντήσασιν ἀδὲ τὸ μάλιστ', δι'
ὧν ἐπέλθοιεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐ-
τοῖς παρθους ἐφόδιον μὴ δίδοσθαι. ταύτῃ δ' ἐχρῆτο
προφάσει ἐαυτῷ τ' μὴ δοῦναι τὰ χρέα, ἡ δι' ἐπιλή-
ψεως τοῖς ἀραψὶ εἰς τ' ἐναγόντων, ὅπως ἐπισχεῖν
τοὺς ἀδικαταθήκας, εἰ ἀδὲ τὸ αὐτίκα τυ-
χόντας ἐπυχον. ἀπαγείατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλῆ-
σαν ἀφικόμενος πρὸς αὐτοὺς, μόνον δ' διαλεξόμενος αὐτῷ
περὶ ἀναγκαιοτάτων αὐτῷ πρὸς μόνον. ἐπεὶ τε δόξα
ἀναχωρεῖν, ἀπῆ μάλα σπουδέως τ' ἐπ' ἀγυπτ. ἡ
τότε μὲν οὖ πω ἱερᾷ κατέλυ. καταλελοίπει γὰρ αὐ-
τόθι πολλοὺς τῷ ἐπιμελεῖσθαι. τῇ γὰρ ὑστεραίᾳ ἀδημη-
μένος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ δ' πὸ τοῦ τ' ἀδελφοῦ ἔπυθ-
μάλιστα γ' μεταγνόντα ἡ μεταθέοντα τὸν ἠφεδρι-
δὸν τούτου σπεύσαντος ἐλθεῖν. πρῶτόν γὰρ ἐλθ'
ἀδὲ δέων τ' ὑπὸ πλούτου. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα
τῆς ὁρμῆσαι αὐτόθι εἶργον τ' ἐπ' ἀλεξανδρείας πλοῦ,
τοῖς ἠγεμόσι δ' τυγχάνῃ ὑφ' οἷς κατ' αἰδὼ ἡ πλοῦ
ἐκποπὴν σπουδαίως εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ πλουσί-
ως κατέχετο. πίσας μόνους μόνον αὐτὸν συνιόντ-
ας, εἰς ῥόδον ἐπανεχόμενον, χειμῶνος τ' ὄντος, ἐν
ᾗ πρὸ κ' τὴν ἰταλίαν ἐν παραχῇ καὶ σάλῳ πολλῷ δι-
λειμμένον. ἀπαχθεὶς δ' ἐκεῖθεν ὑπὸ ναυφυλίας, ἡ χει-
μῶνι σφοδρῷ ἀδιεσωσθ', μόλις εἰς ῥόδον ἀφικνεῖ-
ται, φορτίων ἅπασαν βολὴν γενομένης. ἡ δύο μὲν ἑταί-
ρων δι' ἀπορίαν φίλων αὐτῷ συνδιέπεσαν, ταπεινὰς τὰ κ' πολ-
λοῦς. ἐν ᾗ τ' πόλει ὑπὸ τ' πρὸς κάστον πολέμ-
ου κακωμένην, οὐδ' ἄπορος ὢν ἐν ᾧ ποιεῖν αὐτὸν ἔπει-
σεν, ἀλλὰ & ἀδὲ δ' ναῦν αὐτῷ ἀκατὸν. ξύλ-
λ τε κατασκευάσας, & ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν σὺν τοῖς φί-
λοις ὑπὶ ἰταλίαν εἰς βρεντέσιον κατῆγ'. κἀκεῖθεν εἰς
ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ
συμβάντα αὐτῷ κ' τὴν ἰουδαίαν, κ' πῶς ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ φασαήλος ὑπὸ πάρθων ἀπόλοιτο συλληφθείς,
ἡ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κἀ ὡς αὐ-
τίχρονον καταστήσαιτο βασιλέα, χρήματα δώσοι ὑπο-
σχόμενον χίλια τάλαντα. & γυναῖκας φ', ἃς τῷ ἀρέ-
των κὰ τὰ ἤθεσι πρὸ αὐτῶν ἔμελλεν ἑστιᾶν. κἀ ὃν
ταύτας συνιὼν ἐκπομπῆς, κἀ διαφύγοι τὰς πρὸ ἐ-
χθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑποκειμένας τελευτηρίας. ἐπι-
σπεύδειν δ' ἐκέλευεν αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτὸ πολιορ-
κουμένους, ἡ ὡς πλούσιά τε ἀπὸ χωρίου, κἀ πατρὶς
καταφρονήσειν δ' αὐτοῦ, ἀδὲ δέων ὑπὶ τοῖς ἐλπίσιν τοῖς παρ' αὐτῷ κ' τὸν μέλλον βουθήσειν.

CAP.

Κεφάλαιον κϛ'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφικόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆ συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ΑΝτώνιον δ' οἰκτος εἰσέρχεῖ τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῆ καινῆ χρησάμενος λογισμῆ ἀφ' οἷς τὴν ἐς ἀξιώματι τοσούτῳ καθεστῶτα, ὡς καὶ ἐκείνων ὑποκειμένων τῆ τύχη, τὰ μὲν καὶ μνήμην τῆ αὐτοπάτορος ξενίας, τὰ δ' ἢ ἀπὸ χρημάτων ὧν αὐτῆ ἡρώδης ὑπῆρχετο δόξαν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ πατὴρ ἀντιπάτρος ἐπεδέδεικτο, πολὺ μᾶλλον δι' τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, ὃ σφισὶν δὲ καὶ ῥωμαίοις ἐγθρὸν αὐτὸ ὑπελάμβανε, προθύμως ἦν οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνειν. καῖσαρ μὲν οὖν καὶ διὰ τὰς αὐτοπάτορος σωτηρίας, ἃς κατ' αἴγυπτον αὐτὸς τῆ πατρὶ συνεδιήνεγκε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος καὶ τῷ ἀντωνίῳ, σφόδρα ἐσπούδαζε τὸν ἡρώδην ἐπὶ τοσοῦδε κόσμῳ, πρός τε τὴν ἀξίωσιν καὶ τὴν ὧν ἐβούλετο ἡρώδης σωτηρίαν, ἑτοιμότερος ὢν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μεσσάλας καὶ μετ' αὐτὸν ἀτρατῖνος, ὡδηγησάμενοι τὸν ἡρώδην, τάς τε τῶν πατρὸς αὐτοῦ εὐεργεσίας διῆλθέτην. καὶ ἐκ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορήσαντες ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῶν οὐκ ὀλίγων τὸ πρόσθεν πεφευγότων αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ὑπὸ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἀπρεπῶν. τῆς δὲ βουλῆς ἐπὶ τούτοις παροξυνθείσης, παρελθὼν ἀντώνιος ἐδίδασκεν αὐτούς, ὡς πρὸς τὸν πάρθων πόλεμον, ἡρώδην βασιλεύειν συμφέρει. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον δὴ τῆς ἀντωνίου πρὸς τὸν ἡρώδην εὐνοίας, ὅτι μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν οὐκ ἐλπίζοντι προεστήσατο. οὐ γὰρ εἰς ἑαυτὸν αὐξειν τιμὴν αἱρούμενος. οὐ γὰρ ἐνόμιζεν αὐτῷ τοὺς ῥωμαίους παρίξεσθαι, τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἴδιος ἔχοντας αὐτὸν διδόναι, ἀλλὰ δι' τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῆς λαβεῖν ἀξιώσαντα ἀλεξάνδρῳ, ὑιωνῷ τυγχάνοντι πρὸς μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, πρὸς δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ τοῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τύχην τὸ δι' ἐπιστολῶν ἀπαλλαγῆναι ἐκ τῆς ἰταλίας. τὸν μὲν οὖν πρεσβύτατον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς καιρὸν δηλαδή. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην αὐτοκράτορα καὶ καῖσαρ ἐξήεσαν, προαγόντων ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀρχῆς τῷ ὑπάτων, θύσοντες τε καὶ τὰ δόγματα καταθησόμενοι εἰς τὸ καπιτώλιον. ἐντεῦθεν δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδης τῆς βασιλείας αὐτοκράτορα. καὶ ὁ μὲν οὕτως τὴν βασιλείαν ἐδέξατο, πρῶτον αὐτῷ ὅδε τῆς ῥ' καὶ π' καὶ δ' ὀλυμπιάδος, ἐπὶ ὑπάτων γαΐου δομιτίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δ' ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτῷ ὁ ἀδελφὸς ἀπολιόρκει τοῖς ἐν μασάδᾳ, τὴν μὲν ἄλλην αὐτοῖς ὅπλων παρασκευὴν ὑπαρχόντων, μόνου δὲ ὕδατος ἐνδεοῦς ὄντος, ὃς καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐφόβου ἐκπέμψαι σὺν ὀλίγοις τὴν οἰκείαν ἐποδρασμὸν βουλεύσασθαι πρὸς ἀραβας. ἐκπέσειν δὲ καὶ μέλλοντι εἰς ἡρώδην ἀμφοτερωθεν μετανοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὅσα δι' ἐνυπνίου ὁ θεός. ἦν δὲ ὑδατοχόον πλησθέντων ἤδη τῶν ὑδάτων, ἐκ τοῦ φυγῆς ἐλπίδα, ἀλλὰ τεθαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὴν εὐπορίαν τῶν ὑδάτων ἐς ἐπὶ δύο πρόσω ταύτης αὐτοῖς χαρακώματος ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς πρὸ τοῦ ἀπάγοντι πόλ-

A

Antonium verò mutatæ Herodis fortunæ commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrachæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoq; partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquâ beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valdè studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quâ ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, nõ solùm ob veteta crimina, verùm etiam quòd contẽptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsi spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petituros erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæteris magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Calùino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Tota autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conserentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

Cap. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nónulli quòd ámborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis cum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico venisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata oblitioni traditurū. ad hæc Antigon⁹ ita respōdebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπ..ς ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης & μάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δ' ἐκ τῆς ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τ̃ πτολεμαΐδα, καὶ συναγαγὼν δύναμιν ἐκ ὀλίγην ξενίων τὸ ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε δι' τ̃ γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτ̃, σίλων τε καὶ βεντίδιος, πειθόντες ὑπὸ δελίᾳ συγκατάγη ἡρώδην, τ̃ πεμφθέντος ὑπ' αὐτωνίου. βεντίδιος μὲν οὖν ἐτύγχανε τὰς παραλίας τὰς διὰ παρθους ἐν τ̃ πάλαι οὔσας κατιὼν ἅμα, σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' ἀντιγόνου διεφθαρμένος. ἡρώδης μέντοι πρόσθεν καὶ πᾶσαν ἡμέραν δύναμις ηὔξατο, καὶ πᾶσα γαλιλαία, πλεῖον ὀλίγων αὐτ̃ προσέθετο. ὠμηκότη δ' αὐτ̃ δοκοῦντες οἱ ἐν μασάδᾳ, ἀναγκαῖον ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς ἐν τ̃ περιφερείᾳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἱστάναι γένεσθαι. πολεμίαν γὰρ οὖσαν αὐτ̃, ἐχρῆν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται καὶ τούτου τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, προεωρῶντος δοκοῦντος ἱεροσολύμων. ποσαμμοῦν γὰρ καὶ σίλωνος ταύτῃ προφάσιν τῆς ἀπαναστάσεως, ἐκ τ̃ ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγου σίφους ἐπέξεισι. καὶ ῥᾴστην μὲν τοὺς ἰουδαίους, σίλωνα δ' σώζει κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δ' τ̃ ἰόππην, εὐθὺς δὲ ῥυσόμενος τοὺς ἐν μασάδᾳ οἰκείους. τ̃ δ' ὅπλων εἰσίν, οἱ μὲν αὐτ̃ διὰ τὴν παρ' ἐκείνου φιλίαν, οἱ δ' διὰ τὸν αὐτ̃ δόξαν. ἄλλοι δ' καὶ ἀμοιβὴν τ̃ παρ' ἀμφοτέρων ἐργασίας. οἱ πλείους δ' διὰ τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐπὶ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἐθεώρει δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, & προῆντος αὐτ̃ τοῦ παρόδων τοῖς ἐπιτηδείοις τόπους ἐνέδρας καὶ λόχους κατελάμβανεν. καὶ καθάπαξ ἦν ἐν τούτοις τοῖς πολεμίοις ἡ μικρὸν παντάπασιν ἴδιον πλέον. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκ μασάδος οἰκείους ἐπαναλαβών, καὶ ῥᾳστα τὸ φρούριον, ἦλθε πρὸς τὸ ἱεροσόλυμα, σωιόμενος δ' αὐτ̃ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τ̃ ἐκ τ̃ πόλεως τῶν ἰχυρῶν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ κύ τοῦ πρὸς δύσιν τ̃ πόλεως κλίμα, οἱ κύ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐπὶ ὧν δὲ καὶ κύ σίφος ἐκ τειχέων ἐξιόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε κηρύσσειν πρὸς τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμῳ καὶ σωτηρίᾳ τ̃ πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τ̃ ἐχθρῶν μνησικακήσων, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς ἀφανεστάτοις ἀμνηστίαν τ̃ εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὰ δ' αὐτηνίου πρὸς τὰ ὑπὸ τ̃ ἡρώδου κηρυχθέντα λέγοντος, πρὸς τε σίλωνα καὶ τὸ τ̃ ῥωμαίων στράτευμα ὡς ἔδοξε,

ὡς ἀδίκως τὴν αὐτῶν διηρθρωμένην ἡρῴδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τὸ ὅτι μὴ ἰδυναίῳ τοιούτοις ἐμμελῶς, δίον τοῖς ἀπὸ τοῦ γένους ὅσοι παρίχθη ὡς ἴδιος ἐστιν αὐτοῖς. μὴ δὲ οἰκείως πρὸς αὐτὸ ἔχουσι χαλεπῶς, μὴ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα ἀδίκως παρ' ἄλλων, ἀφελέσθαι διεγνώκασι, εἶναί γε πολλοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ τοὺς λογιζομένους καὶ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐλλιμπάνοντες πρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα πάσχοιεν τὴν τιμὴν συγχωροῦμενοι. ταῦτα πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν λεγόντων, καὶ προσῆλθόν τινες εἰς βλασφημίας αὐτῶν καὶ ἀμυνάσθαι τοῖς ἄνω τοῦ τείχους ἐπέτρεπε, τοῖς ἰδίοις. οἱ δ', τοξεύοντες καὶ πολλὴ προθυμία κατ' αὐτῶν χρώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ἄνω τῶν πύργων ἐξέβαλον. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν διαφθοράν. καθῆκε γὰρ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν εἰς ὀλίγους, ἀναίνειν τὴν ὑπηρεσίαν καταβοῶν, καὶ χρήματα εἰς ζοφὰς αἰτεῖν, καὶ χρείας ἐπαγγελλόμενος εἰς τοὺς ὑπηρεσίους τόπους, ἵν' ὦσι πόλιν ὄντων ἐρήμων, ἐξῇ τὸ λοιπὸν τῶν αὐτηγόρου στρατιωτῶν αἴσχιον ἄδειν. ἔμενε τε τὸ στράτευμα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπείρατο. ἡρῴδης δ' ἐνίκα τὸ παρασκευάσαι τοῖς τε ὑπὸ τῷ σίλωνι ἡγεμόσιν, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καὶ σιτοῦς τε καὶ αὐτονίου καὶ τῆς συγκλήτου φροντιοῦντων αὐτόν. φροντίσαν γὰρ αὐτῶν τῆς εὐπορείας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ἐν ὀλίγῳ τῷ ῥᾳδίως. καὶ μὴ τινὰ δόξαι ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, οὐκ ἔτ' εὐδημίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως προφάσιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὰρ ὅσον οὐδὲ ἤλπισέ τις τῶν ὑπηρεσίων ἐκόμισε, τοῖς τε ἐκ σαμαρείας ὠνησομένοις πρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε σῖτον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, πάντα ἄλλα πάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τῷ μηδὲ τὰς ἐξ ἡμέρας τὴν χορηγίαν τοῖς στρατιώταις ἀπολιπεῖν. οὐκ ἐλάνθανε δὲ τοῦτ' αὐτηγόρου, ἀλλ' ἀνδρὰς ἀπέπεμψε κατὰ τὴν χώραν τοὺς εἴρξοντας καὶ λοχήσοντας τοὺς σιτηγοκοῦντας. οἱ δὲ προσιόντες τοῖς αὐτηγόρου προσέβαλλον, καὶ πολὺ πλῆθος ὑπὸ τῷ ὄρει ἱεριχοῦντα στενοχωρίσαντες, παρεφύλασσον ὅπῃ τῷ ὄρει καταβαίνοντες τοὺς τὰ ὑπηρέσια κομίζοντας. ἐμὲν ἡρῴδης τούτων προσβαλόντων ἡρίστησε δίκα ἢ πλείονας αὐτῶν λαβών, ὧν πάντες μὲν ῥωμαῖοι, πάντες δ' ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μαστιφόρους μεγάλας πρὸς οἷς ὀλίγους τ' ἵππους, ὅπου ἱεριχοῦντα προσῆντες. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐκπολεμωθεῖσαν καταλαβών, φ' ἅπερ κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ ἡλικίαις, τούτους μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι δ' ἐπιστάντες ἐλήστευσαν τὴν πόλιν μεστὴν ὑπαρχόντων παντοίων κειμηλίων τῆς οἰκίας. ἱεριχοῦντος μὲν οὖν φροντὶς ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε. ἐπεὶ χρήσασθαι τὸ ῥωμαίων στράτευμα εἰς τὰς προσκαρτερήσεις ἐδόκουν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε δὲ καὶ αὐτηγόρος ὢν σίλωνος αὐτὸ δυσφορίας, ἅτε ὑποδεξάμενος στρατιώτας ἐν λύδδοις, δεκαπέντε ἀνδράσιν. ἐπὶ ῥωμαίοις μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, αἰσθόμενοι τὴν ὅπλων. ἡρῴδης δ' οὐκ ἐβούλετο μόνον ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅπῃ τὸ ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παρεσκευάσθη, καὶ καταθέμενος αὐτόθι τὸν τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελθυθότας ἤδη ἐκ τῶν μασάδων, ὅπῃ γαλιλαίας ἦκτο, ἐξαιρήσων τὰ τῶν χωρίων ὑπ' αὐτηγόνῳ φρουρᾶς κατῳλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruãt, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiiudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos qui commeatus conuecherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petiit: offendénſque vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatiſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædã loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro acies cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes cogit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratisque viritim c L. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ speluncæ sitæ in præruptis montib°, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mótis ascendere daretur nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completę erant militibus hastas falcatas gestátibus, ad attrahendos repugnátes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ meru audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces more impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διῆγεν δ' εἰς σέμφοριν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς αὐτῆς ὑπεξηγόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἴτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν τινὰς ἐν σπηλαίοις κατοικοῦντας, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλαν ἐκπέμπει, καὶ ὁπλιτικοῦ ξένα τέλη, παῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς δὲ τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἧκε παντὶ στρατῷ, καὶ θερσέως ἐξελθόντων τῆς πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ δεξιὸν αὐτῶν κέρας τῆς φάλαγγος. ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετὰ σφοδρᾶς, τρέπει μὲν εἰς φυγὴν τοὺς πάλαι νικῶντας. ἐπιστρέφει δὲ τοὺς φεύγοντας. ἑστήκεισαν δὲ διώκειν τοὺς πολεμίους ἄχρις Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγοντας κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ ἐπεστάγησαν μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δὲ καὶ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ' δραχμὰς, τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῆς ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτοῦντες τροφὰς παρέχειν οὐ θέλοντος. μᾶλλον γὰρ οὐ πλέον ὁ αἰὴρ αὐτοὺς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν αἰτασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥᾳμαῖοι τῆς αἰαγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δὲ τὴν μὲν τούτων ἐπιμέλειαν, φερόρᾳ τῷ νεωτάτῳ τῆς ἀδελφῆς ἐπέτρεπε, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δὲ ταχέως τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῆς αἰαγκαίων ἐποίησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. ἐπὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἰτώνιος μὲν ἔτρεβεν ἐν ἀθηναίᾳς. κατὰ δὲ συρίαν οὐεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέστειλε πρῶτα μὲν ἡρῴδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦ τε πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπεισπέμπει, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν ἐντεῦθεν. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξέρρωγεν, καὶ κατὰ τὸ μεσάγαιον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς πρόσοδους, καὶ πέτρας ὀξείας ἐμπεφυκόμενα. ἐν δὲ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρνακας ἐπ' αὐτοὺς πηξάμενος καθεῖ ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδεδεμένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν αἰσίας οὔσης τοῦ ὀξύτατα τοῦ ὄρους ὑπωμωμένου, μήτε ἄνωθεν κατέρχεσθαι ἐπ' αὐτούς. οἱ δὲ λάρνακες πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλως ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθεστῶτας ἁρπαζόμενοι κτείνειν καταφερόμενοι. τοῖ μέντοι κατάθεσιν τῆς λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γινομένης. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς ἐπεισελθεῖν τῆς ἐπὶ τῆς τομίου, ἀλλ' ἔτι δίους ἠρέμουν, μάχαιράν τις ἐπιζωσάμενος τῆς ὁπλοφόρου, καὶ ταῖν χερσὶν ἀμφοτέραιν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατῆλθε τὰ τόμα, δυχερείας τοῦ τεμβίου τῆς ἐπιξύσεως μὴ τολμώντων. καὶ χαμόθεν κατά τι τόμιον, ἔφατο μὲν παντοῖς αἰσκόπει τοὺς πολλοὺς τῆς ἐπὶ τὸ τομίου. ἔπειτα ἅρπη τοὺς ἀνθεστῶτας ἐπισπώμενος ὥθει κατ' ἄκρης τοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ἐπισφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσβὰς εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὸ οἰμωγῆς ἀκούοντας, καὶ τὸ σωτηρίας ἀπόγνωσις.

τὸ μὲν

τὸ μὲν τοίνυν πρῶτον ἔργον ὑπῆρχεν ὑπερβάσεως. καὶ πολλοὶ συγχωρήσαντος τοῦ βασιλέως κηρυκευσαμένου παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ καὶ τῇ δευτέρᾳ χρησάμενος ἐχρήσατο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον ἐν τῷ ἐν τοῖς πλήγμασιν ἐπιξύντων αὐτοῖς καὶ κατὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνιέντων, ἐξαφθέντων τε τῶν ἔνδον. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη. ἀφιστάντες δέ τις ἀπειλημμένῳ σὺν αὐτῷ ἐπὶ τέκνοις καὶ γυναιξὶ, φονεύοντα τούτων ἁπάντων σφᾶς ὑπεξελθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, πλὴν ὅτι τὸ τρόπαιον, τὸν ἀεὶ φονεύων ἐξιόντα τῷ παίδων ἀποσφάττειν, εἰς ὃ πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἡ γυνὴ τοῦ γεωργοῦ, καὶ βίᾳς καὶ κρυμοῦ τοὺς πανταχοῦ, ὅπου κατέβαλεν ἑαυτὴν θανάτου τε καὶ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ δ' ἄλλα τοιαῦτα ἀνεύρισκεν τὸν Ἡρῴδου εἰς ταπεινότητα, καὶ τοι τῆς βασιλείας, διὰ δὲ αὐτὰ ἀπορίαι τὰ γινόμενα, δεξιάν τε ἀφιστάντος καὶ πᾶσαν δέησιν. τὰ μὲν οὖν αὐτίκα τούτων γινόμενα ἤδη πάντα ἐπεχείρουν. κατασήσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτοῦ στρατηγὸν πολεμήσοντα εἰς τὴν Σαμάρειαν ὤχετο σὺν ἱππεῦσιν ἑξακοσίοις, ὁπλίτας δὲ τετρακισχιλίους εἰς μάχην κεκοσμημένους καὶ πρὸς αὐτήγονον. ὁ μὲν τῷ πολεμίῳ προσώρισε τὰ κατὰ τὴν στρατηλάσιαν, ἀλλ' οἱ καὶ πρότερον ἐν Γαλιλαίᾳ ταραξάντες, ἐπιξελθόντες αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφλέγουσιν εἰς τὰ ἔλη καὶ τὰ λίμνας τὴν χώραν, ἅπαντες καὶ διαρπάζοντες τὴν αὐτοῦ πᾶσαν. τιμωρεῖται δ' τούτους Ἡρῴδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ ἀναιρεῖ τῷ ὑποστάντων, τοὺς δ' ἀλαφυγόντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πολιορκίᾳ καθαιρεθέντας, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε δὲ πάντας οὕτως τὴν τετραρχοποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ῥ' ταλάντοις. ὁ δὲ τῷ μεταξὺ πανούργου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῷ πάρδων ἁλισκόντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης μετὰ χιλιάρχων σὺν δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱππεῦσιν, ὅπως ἀδόντος αὐτανίου. μαχαιρᾶς μὲν οὖσ' αὐτηγόνου καλοῦντος αὐτὸν καθ' τὴν Ἡρῴδου γνώμην, χρήμασι διαφθαρμένος ἀπῆει ὡς κατασκαψόμενος αὐτοῦ τὰ ἐρύματα. τὴν δὲ ἄλλοις ὑπεισδύς καθ' αὐτῆς ἀφίξεως αὐτήγονος οὐδὲν φροντίζατο, ἀλλὰ σφενδόνας βαλὼν αὐτὸν ἀπείργει καὶ διελθεῖν τὸν αὐτοῦ φρουρίων. αἰσθόμενος δὲ τὰ βίλτιστα Ἡρῴδην αὐτοῦ καθαιρούντα καὶ ἑαυτὸν διημαρτηκότα, καθαιρούσαντα τῆς ἐκείνου συμβουλίας ἀνεχώρει μὴ εἰς ἐμμαοῦς πόλιν. οἷς ἡ τῶν Ἰουδαίων ἀφεστήκασιν, τούτους ἀπόστατον ἐχθροὺς τε καὶ φίλους, ὀργιζόμενος ἐπ' ὀνόματι. παρῆν δὲ καὶ τοῦτο Ἡρῴδης ἡ δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς δεῖ συμβουλίας ἦγε. φεύγει γὰρ αὐτὸν ἀντίοχον ἄνω ἐπὶ τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ οὐχ τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάψουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ τοὺς πολεμίους. ἐξαρκεῖν ἡ καὶ αὐτὸν φεύγειν τῷ αὐτηγόνου καθαίρεσιν. ἀκολουθεῖν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐθέλοντα μένειν. εἰ δ' οὕτως ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰώσηπον καθαιρετέον σφίσιν πρὸς πολεμοῦσιν αὐτηγόνῳ. καὶ διαλαβόντες μὴ τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ διενθύμησε. καθαλιπὼν ἡ Ἰώσηπον αὐτοῦ σὺν στρατῷ, τὸ κρήνεσι μὴ ὑποχωρεῖν ἀκόντιον, μηδὲ τῷ μαχαίρᾳ ἀγωνίσασθαι. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτόνιον ἐπορεύθη, ἐτύγχανε δὲ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῷ εὐφράτῃ χωρίον, σὺν ἱππεῦσι τε καὶ πεζοῖς καὶ συμμαχίαν αὐτοῦ παρεῖσι. καθιζόμενος δ' ἐς αὐτὴν χαλεπὴν,

A eos tamen conatus impediuit nox interueniés, multíque rege per præconem pollicente veniã deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodẽ vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foſſibus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filiis, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante oſtium, primùm quemq; exeuntem
B iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus
C eſt cum ſexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non bene ceſſit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiẽtes in loca munita expu
D gnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talẽtis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Vẽtidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum, non admiſit hominem, ſed per
E funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emaunten vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ex de cauſa adire Antonium, aliis ſibi opus dicti-
F tans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum
G exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. Ipſe verò properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratẽ fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiã,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmẽ perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à ferme quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non pauca gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis secutum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cõstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machęra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

A καὶ πολλοῖς δυστυχὲς ἀθεσίαν ὠφείλοντο, καὶ πρὸς αὐτόνιον μὴ βαδίζειν ἔχουσι κατέδυν, ἕως δίους δὲ ὀλίγοι τὰς ὁδοὺς διαπεφάναι τοὺς βαρβάρους καὶ πολλοὺς αἱρεῖν, καὶ τολμηρότας ὁρμᾶν, ἐφ' ἁρπαγὴν ἐπὶ τοὺς ἀπὸ τῶν γάνεων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἡ σαθμὸν διώκουσιν τῶν σιτομετρούντων, ἐλθόντα μὲν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐπέδραλεῖς φοιτῶντας πρὸς αὐτόνιον. ὁρμῶν δὲ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτὸν τῶν ἱππέων οὐκ ὀλίγους ἀρεμήσαντας ἕως εἰς τὸ

B ἱππάλαζον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὀπισθοφυλάκει μὲν ἡρῴδης, προσπίπτουσι δ' ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἐνέδρας, ὄντες εἰς φ'. καὶ ξεφαμῶν τοὺς πρώτους, διώρασεν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥώμῃ τῇ περὶ αὐτὸν προσχέημα μὲν ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ἐπιγείρει δὲ τὸ τῶν ἰκείων φρόνημα, καὶ τῶν παλαφυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πάντα-

C χόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπίκειτο δ' ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διηρπασμένα, πολλὰ δ' ἰδ' σκηνοφόρα καὶ ἀναβάσεα, πάντα ἀνασωσάμενος ἐφίησι. καὶ πλειόνων αὐτοῖς διαπεφευγότων τὸ ἐν τοῖς ὄρεσιν, οἱ πλησίον τὸ εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτους προσμίξας αὐτὸς μὲν σίφοις καρτερῶς ἔχρητο, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ δὲ σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ δὲ πλησίον τῶν σαμοσάτων ἐλαύνει, πέμ-

D πει τὸ στράτευμα ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν ἡρῴδην ταύτην ἀποιόμενον, καὶ δικαιοσύνης ἕνεκα. τὸν γὰρ τῶν βαρβάρων ἐκπόδιον κατ' αὐτῶν διάθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τὸν εἶδεν ἀσμένως, καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ προσαγόμενα μαθών, ἐθαυμάζετο καὶ ἀρετῆς ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προσελαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προτίμησιν ὡς νεωστὶ βασιλέα ἀποδείξας. αὐτοκράτωρ δὲ

E μετ' οὐ πολὺ τὸ ἔρυμα ἐφαδόντος, καὶ ὅτε τῶν παυσαμένου τοῦ πολέμου, σοσίῳ μὲν αὐτόνιος ἐφαδίδωσι, ἐφαπελθόντι συμμαχεῖν, αὐτὸς ἐπ' ἀγυπτίου ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, διακουρήσοντα ἡρῴδην, προὔπεμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς δ' μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη καὶ τῶν ἰουδαίων τεθνεὼς ἰώσηπος ὁ τούτου ἀδελφὸς, μὲν ὢν αὐτῷ παρηγγέλλει ὁ ἀδελφὸς ὡς αὐτόνιον αἰρησόμενον λαμβάνει στρατοπεδευόμενον δ' αὐτὰ τὰ ὄρη (ἐκ γὰρ αὐτῷ ἀπειθείας μαχαιρᾶ δόντος, διὰ ἰσχυρῶν ἠπείγετο βουλόμενον ἀνθελέσθαι τὸν σίτον αὐτῷ) καὶ νικοσυλλίκτου Ῥωμαίου στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ δὲ πολὺ ἐκ συνείας ἰὼν καταγελασθέντων, διαθεμένων αὐτοῖς τῶν πολεμίων, ἀπολωλεκὼς ἐν δυσχερείᾳ, αὐτός τε

G ἀποθνήσκει γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. οἱ γὰρ ἄπειραι διεφθάρησαν. κεφαλὴν δὲ τῶν νεκρῶν αὐτῶν, ἀποπέμπει τὸ ἰωσήπου κεφαλὴν ἐν ταλάντοις αὐτὸ ῥυομένῳ φερώσα τὸν ἀδελφοῦ. καὶ μὲν τοῦτο ἀποστάντες γαλιλαῖοι τῷ φασαήλῳ δυνατῷ, τοὺς τὰ ἡρῴδου φρονοῦντας ἐν τῇ λίμνῃ κα-

πεπόντωσαν, καὶ τῆς ἰουδαίας πολλὰ ἐκινοτερεῖθη. μαχαιρᾶς δὲ γιτθὰν χωρίον ἐξωχύρου. παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῷ προσαγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διάφορῃ τῆς ἀντιοχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὸν κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχον, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δόξαι τινας ἐνείρειν ὄψεις, τεκμαί-

προφαι-

προφαγόσας τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem prę audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscẽdi fratris cupidine, sęquiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè imperantes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cædauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostiũ audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen adiit, quod tamen euasit Dei prouidẽtia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebãt quidam hostium armati, quos metus eò compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

Vu

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essẽt sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phœroræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hęc vbi tempestas desęuiit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quib. mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexãdri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

A ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ ὀξὺ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, οὐδὲν βλάψαντες τὸν βασιλέα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἦ τοῦ μηδὲν αὐτοὺ παθόντας εἰς τὸ φεύγειν διακπσῶ, τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν μὲν πάππου κεφαλὴν, αἴρει γὰρ, δισπάσας φερούσας ἔπεμψε, ποινὴν αὐτῶν ὁ ἀδελφὸς αὐτῶ παῖδι, ὅτι γὰρ ἰδίᾳ αὐτοχειρ ἐκείνου γεγυμνωμένος. λήξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ἅρας ἐκεῖθεν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἦρχε, καὶ πλησίον στρατοπεδεύσας τῆς πόλεως ξύλον ἦ καὶ τὸ ἔτος ἓν ἐξ οὗ βασιλεὺς ὑπὸ ῥώμη δεδόκητο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ δύσμαχώτατον, φὴ τοῦ ἱεροῦ κατεστρατοπεδεύσατο, προσκαλεῖ διεγνωκὼς ὡς καὶ πρότερον ποτὲ πομπήϊος. ἔνιοι δὲ ὀλίγαις χώμαις τὸν τόπον πύργοις ἀείρησι, πολλὴ τῇ χειρὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, ἢ τόμοις τοῦ περιξύλου. ὡς δὲ κατεστήσας ἦ τοῖς ἔργοις τοὺς ὑπηκόους, ἱδρυμένης ἔτι τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σταμάρειαν ὑπῆλθεν ὡς γάμον ἤκετο ἀξόμενος τοῦ ἀλεξάνδρου τὸ ἀριστόβουλου θυγατέρα. ταύτην γὰρ ἠγωνισμένος, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

B

C

CAP. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmisitque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisq; extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conuecheret, vt breui necessaria victui abũderent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illl aggeres. æstas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatũ æris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro dissecto machinis muro intus recentẽ extruebãt,

D

E

F

G

Κεφάλαιον κή'.

Πῶς ὑπὸ σοσίου ἡρώδου αἱρεῖται ἀντίγονος διεξοδικῶς.

ΜΕτὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ὀλίγα φοινίκης σόσιος, περιεπέμψας τὴν δύναμιν ὀλίγα τ' μεσογείᾳ. ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκ σαμαρείτιδος, ἐκ ὀλίγου πρὸς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, περὶ ξυσμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ἤδη τὸ ἱεροσολύμων ἐθορύβουν τὸ τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ σύνδεκα μὲν ὅσα τέλη ὁπλιτῶν, καὶ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τ' ὀπτὰ καὶ εἴκοσι, πρὸ τ' συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' ἀντωνίου ταλὶς σύμμαχος, ἡρῴδης δ' ὑπὲρ αὐτὸ, ὡς αὐτίγονον ἀφελόμενον τὴν ἀρχὴν ὑπὸ δεηθέντα ἐς ῥώμην πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσῃ κατὰ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἐρρῶσθαι, ἅτε σύμπαντος ἠθροισμένου τοῦ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τῶν περὶ τὸν ἡρῴδην αὐτε πολέμιον, καταλειφθέντες ἔτος τῷ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς ῥυσομένου τὴν κινδύνων αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, τάχα ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπασκευάσαντα, ὡς μηδ' ὅσα τροφὴ δύναιτο εἶναι ὑπολιπεῖν ἢ αἰθερόπους ἢ ὑποζυγίοις, λησταῖς τε λάθρα χρώμενοι, δυσεία παρῆν. ταῦτα δ' ἡρῴδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τοὺς λῃστὰς, τοὺς δυσκαιρεστάτους τόπους προσελόχιζε. πρὸς δὲ τὰ δυσπόρευτα, πύργους ὁπλιτικὰ τέλη πορρώθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς χρυσθαι τῆς αἰσχρῶν. ἤρτο δὲ συχνὰς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖχώματα δυσπόρους, θέρος τε ὂν ἔτι, καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀπάτησιν, οὔτ' ἀπὸ τοῦ ἀέρος, οὔτ' ἀπὸ τῆς ἐργαζομένων. τάχα τε μηχανήματα προσάγοντας, κατέσκαπτον τὸ τῶν χῶν, καὶ πύργους ἐχρῶντο πείραις. οὐ μὴν ἐξέπληττόν τοὺς ἔνδον, ἀλλ' ἀντεστρέφοντο ἀμείνους πρὸς τὰ ἔργα τούτων γινόμενα οὐκ ὀλίγα. ἐπανθοῦντές τε, τὰ μὲν ἡμίεργα ἐπεμπιμπρασαν, τὰ δ' ἐξειργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, οὐδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ἐπεσήμη δ' ἐλείπετο,

περὶ τὸ

πρὸς τὰς μηχανὰς ἀνθίστασθαι ἐρρωμένως τὸν προσπίπτοντα οἰκοδομημάτων, ὑπὸ γῆλω τε ἀπαυστήτως μεταλλεύοντες διημάχοντο. ἐπενοίᾳ δὲ τὸ πλέον ἢ προθυμίᾳ χρώμενοι καὶ προσπολιτεύεσθαι τῷ πολέμῳ εἰς τοὔσχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σφᾶς περικαθημένου στρατοῦ καὶ λιμῷ παλαιπωρουμένους καὶ ἀπαύστῳ τῇ ἐπιπονίᾳ. τὸν γὰρ ἑβδομαδικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν ἔτος. ἀναβαίνουσι δὲ ὅπῃ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ'. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. πίπτει γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέρᾳ μ'. τὸ δὲ δεύτερον, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐκκαυθῆναι φασιν, αὐτὸν ἡρῴδου αὐτίγονον ἐμπρῆσαι δόξαντος, μισοῦντα αὐτὸ πραγματευόμενον ἅμα τῷ ἰουδαίων χρυσίδαν. ἡμιμόριον δὲ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαίοις σωσίφρων. δείσαντες τε μὴ δι' ἀμαχολύσεων αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὅπῃ τελῶσι τῷ θεῷ. προσδόκητα δὲ ὅπῃ ξίφη καλοῦντες θύματα αὐτοῖς μόνοις εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' οὐδὲν ἐνδώσοντας αὐτοὺς συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπὶ μηδὲν ἧσσον μένοντας παρ' αὐτοῖς ἂν ὑπονόσει, ἀλλ' ἰσχυρὰς αὐτίζοντας ἐπὶ τῆς αὐτηγόρου βασιλείας, προσβαλὼν κατὰ κράτος εἷλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα διὰ ξίφους ἀνάπλεα. τῷ μὲν ῥωμαίων ὅπῃ τελεῖ τῆς πολιορκίας διωρισμένων, τῷ δὲ σφῶν ἡρῴδῃ ἰουδαϊκοῦ μηδὲν ὑπολιπεῖν ἀποδόντα αὐτῷ ταλαν. ἐσφάττοντο δὲ συμπαῖς οὔτε τοῖς γεραιτέροις ἢ κατὰ τὰς οἰκίας συνωδυόμενοι, καὶ τὰ ταφῆ προσφιλόμενοι. ἰῶ τε οὔτε νηπίων οὔτε γήρως ἐλεῶ, οὔτε γυναικῶν ἀσθενείας φείδῃ, ἀλλὰ καίτοι προϊστάτῳ τῷ βασιλέως καὶ φείδεσθαι καλοῦντος οὐδεὶς ἐφείσατο τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμιλωμένοι, πᾶσιν ὁμοίως ἐπῆξαν. εἶθα καὶ αὐτήγορος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης οἰκτον λαβών, κάτεισι μὲν δεῦ τῆς βάρεως, προσαπτόμενος τοῖς σοσίου ποσί. καὶ ἐκεῖνος μηδὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολήν, ἐπεκέρτησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ αὐτηγόρῳ σπάλθων. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φρουρὰς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεσμοῖς ἐφυλάττετο. φρόνοια δ' ἰῶ ἡρῴδη κρατεῖν τῷ πολεμίων, τῷ κρατῆσαι καὶ τῶν ἀλλοεθνῶν συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπῃ θέας τῷ τε ἱερῷ καὶ τῷ ναὸν αἰρόν. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς μὲν ἔδωκαλαν, τοῖς δ' ἀπέλαβεν, ἔστι δ' οὓς καὶ τῆς ὕλης αὐτὸς εἶλεν, ἥτις χαλεπωτέρα ὑπονόμῳ τῷ νίκῃ, εἴτε τῷ ἀθεάτου παρ' αὐτὸν ὀφθῆν. διακωλύει δὲ καὶ τὰς κατὰ τὸν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ δυστεικόμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε καὶ ἀδηλον ῥωμαῖοι τῷ πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ τοσούτῳ πολιτῷ φόνῳ, βεσχυὸ καὶ τῷ τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίας αὐτάλλαγμα κείνει. τῷ δὲ αὐτὸ δ' πολιορκίας τὰς ἁρπαγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὅπῃ ξίπτειν φασθῆν, αὐτὸς ἔφη δυνάμενον ἐκ τῷ ἰδίων χρημάτων τοῖς μισθοῖς ἱκάστοις. οὕτω τε τῷ λοιπῷ ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποχείσεις ἐπλήρωσε. λαμπρὰς μὲν δὲ ἕκαστον στρατιώτῃ, ἀναλόγως δὲ τοῖς ἡγεμόσι, βασιλικὰ τάξας δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σόσιον, εἰς πάντας ἀπλοῦν χρημάτων δι' προσῳῦτας. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, καὶ κανιδίου γάλλου, ὅπῃ τῆς ρπ' ὀ

A & cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent, vtentéſque deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in ſabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primùm lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quin-
B tadecima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timentéſque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm ſinerentur introducere. Rex verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione
C ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per antiquos & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis ob-
D ſtante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſióque ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterũ Herodes de-
E ctis hoſtibus, non minus negotij habuit in cõpeſcendis alienigenarum auxiliis. ruebãt enim multitudo conductitiorum ad viſcendum non fanum ſolùm, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolítudiniſne
F ſe regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguúmque dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit.
G Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Soſio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne ſit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem conſecrata Deo coronâ aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorem ſacerdotij, facinoráque maiorum egregia, quibus propugnauerũt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

A ἁλυσιπάσδος, τῇ γ' μιλιῳ, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστίας, ὥσπερ ἐκ δευτερωπῆς τῆς γλυφθείσης ὑπὸ πομπηίου τῶς ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἐλλασιων ἡμέρᾳ, μεῖ ἔτη κζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἐπιθέμενος τῇ θεῷ στέφανον, ἀπέζευξεν ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀπήγοντα ἄγων δεσμώτιμ αὐτωνίῳ. ἡρώδης δὲ ὁ φόβος, μὴ φυλαχθεὶς αὐτήγοντος ὑπ' αὐτωνίου, καὶ κομισθεὶς εἰς ῥώμιμ ὑπ' αὐτῷ διαμολογήσῃ πρὸς τὸν σύγκλητον, ὅτι δ' εἰκὼς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλίων, ἡρῴδιν δὲ ἰδιώτιν, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτῷ βασιλεύειν τοὺς παῖδας ἐξ τὸ γένος, εἰ καὶ αὐτὸς εἰς ῥωμαίους ἐπεξήμβρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν αὐτώνιον ἀπελεῖν τὸν αὐτήγοντα. οὗ γενομένου, τὸ δέος μὲν ἡρῴδης ἀπηλλάγη. πάντας δ' οὕτως ἡ τῶ ἀσαμονιαίου ἀρχὴ, μετὰ ἔτη ρκς'. εἶχε δὲ λαμπρὸς θεὸς ἰδ', καὶ δυνάστιας γένους ἐκ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ἐν τῷ ἐπὶ τῶ ἔθνους οἱ γονεῖς αὐτῷ διεφέρετο. ἀλλ' οὖτοι μὲν ἐξ τὸν πρὸς ἀλλήλους ζῆλον, τὸν ἀρχὴν ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς ἡρῴδιν τὸν αἰπάτρου, εἰκὼς ὄντα δημοτικῆς, καὶ γὰρ ὑς ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶ ἀσαμονιαίων γένους παρελάφαμεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ τῆς ἰωσήπου ἱστορίας τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Ως ληφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρῴδου, αὐτώνιος μὲν αὐτήγονον ἐπελκύσιον εἰς αὐτοχείρ, ἡρῴδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτους ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπέκτεινε, καὶ τὴν πόλιν ἠρχυρολόγησεν. Κεφ. α.

Οτι τόπον ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφιθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως ἀρσάκου, πρὸς ἡρῴδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης ἀριστόβουλον τὸν γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ.

Ως κλεοπάτρα τῆς ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὀρεγομένη βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῶν ἰσχυσεν παρ' αὐτωνίου. Κεφ. δ.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε.

Ως ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτώνιος ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον νικηθεὶς μάχῃ. Κεφ. ς.

Περὶ τῆς γλυφθείσης σήμου κατὰ τὴν ἰουδαίαν, καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ.

Λόγος ἡρῴδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ παρόντα, καὶ τὴν ἐντὸς γλυφθείσαν. Κεφ. η.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò xlv. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræmotu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ως

Ως αἰδάγκλεω ἔχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα τοιαυτόπα, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ.
Ως ἡρώδης ἔσχεν τὴν παρὰ καίσαρος τιμὴν βασιλείαν. Κεφ. ι.
Ως ἐπανελθὼν ψευδέσι διαβολαῖς παρέξυσθη τὸν γυναῖκα μαριάμμεω ἀπεκτόνεν. Κεφ. ια.
Περὶ τῦ λιμοῦ κατὰ τὸν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γενομένου, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡ-
ρώδης. Κεφ. ιβ.
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ.
Ως καθελὼν ὁ ἱεροσολύμοις τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐέστησε. Κεφ. ιδ.

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX.
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumniis oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudæam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus salutifuit. CAP. XII.
Cæsaræa conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquam tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autem factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem recíperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reos Herode, Hyrcano cæteríque iudicibus prædixit exprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nō est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eū vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam

Κεφάλαιον α'.

Ὡς λαφθείσης τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου αὐτῶν μὲν ἀντίγονον ἀπολείπουσιν, ἡρώδης δὲ τῷ σωτῆνος φίλων πλείστους ἀναιρεῖ.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατεπεπόν ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον αὐτῶν ἀντίγονον, ὃ περὶ τούτων ἡμῖν ἐδήλωσα βίβλῳ. τὰ δὲ ἐκείνης συνεχῆ, τῶν ἱερῶν μθ'. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐκεχειρώθη τοῦ ἀρχιὼ ἡρώδης, τῶ κατὰ τὸν πόλιν πλῆθος, ὃ πρὸν μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἑκάτερον φρονοῦντες, εἰς προαγωγὴν τούτοις ἐποιοῦντο. τοὺς δὲ τὰ τῆς ἐναντίας ἐλαφρίους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καὶ κολάζων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπυνθάνετο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἐβουλεύσαντο τοῖς πολίταις τὸν ἡρώδην, αὐτὸ ὧν καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπολαμβάνειν. ὁ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ πεινούντων ποτὲ ἡρώδου, τῶν ἐπὶ θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑρκανῷ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς φεύσονται δίκης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ φανεῖται, τῷ θεοῦ τοὺς λόγους εἰς τέλος ἀγόντος. ἐν δὲ τῷ τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνεφόρει τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοὺς δυνατοὺς ἀφανεύσας, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, παντὶ τούτῳ τὸν αὐτάνιον ἐθησαύριζε, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν φίλοις. ἀπέκτεινε δὲ μὲ τοὺς πρώτους ἐκ δ' αἱρέσεως αὐτῶν, φύλακας προστήσας τοῖς πύλαις τῆς τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκκομισθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς πενομένους ἡρώνου, καὶ πᾶν τὸ διεσκευασμένον ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ τί κειμήλιον ἀναφέρεσθαι τῷ βασιλεῖ, πρὸς τὰ κακῶν οὐδὲν λυσ. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶ κρατοῦντος διαφορεῖ εἰς χρείας ἰδιωμάτων, τῶν δὲ χώραν μένων ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαικὸν λυόμενα ζῶντος. εἰς εἰσῆκτο γὰρ τότε, καὶ αὐτείρειν εἰς ἐκείνῳ τῶν γῶν ἀπογραφόμενον ἔτος ἦν. αὐτάνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔχων μέχρι τοῦ θεάματος φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε παραινείζων τὸν ὄντος, πρὸς τῷ πρὸς ἡρώδην μίσους δίκαιον αἰτιῶν φέροντα, ἔχων τοῦτον ἐν αἰτιολογίᾳ πολε-

πολιορκίσαι. μόλις γὰρ οὐδαμοῦ τοὺς Ἰουδαίους μόγις ἐν τῇ τάξει κατέχειν ἐδύναντο· μαρτυρεῖ δ' ἡμῖν τοῦτο καὶ Στράβων ὁ Καππαδὼξ λέγων οὕτως. Ἀντίγονος μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον ἀναβιβάσας εἰς Ἀντιόχειαν πελέκει, καὶ ἔδοξε μόλις ἐκεῖνος πρῶτος Ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, οὐκ εἰθισμένους ἑτέρου τρόπου μεταδιώκειν αὐτοὺς ἐπὶ τὰς γνώμας τῷ Ἰουδαίων ἔθνει τὸ δίκαιον τὸν αὐτοῦ ἐκείνου καθεστηκότος ἱερωσύνου. οὐδὲ γὰρ βασιλεύομένοι βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμενον, οὕτως μεγάλη περιφέρουσι τὴν τοῦ πρώτου βασιλέως. τὴν οὖν ἀτιμίαν ἐνόμισε μετάσχειν τῆς πρὸς αὐτὸν μνήμης, μετάσχοι δ' ἂν τὸ πρὸς Ἡρῴδου μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ Στράβων. καταχθεὶς δὲ τὴν βασιλείαν Ἡρῴδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς, ὃν ἦγε Φραὰτ παρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς Ἡρῴδην τὸν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς τοιούτῳ. Σαρζαφάρνης καὶ Πάκορος οἱ τῶν Πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρότερον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν Ἡρῴδου Φασαήλου, εἰς Πάρθους ἀπῆγον. Ὁ Φασάηλος μὲν οὐ φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύνην, παντὸς δὲ ζωῆς χρείττονα τὸν μὴ δίκης ἠνδρωμένος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεὺς, καθὰς πρόσθεν.

Κεφάλαιον β'.

Ὁν τρόπον ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν Πάρθων πρὸς Ἡρῴδην ἐπέστρεψεν.

ὙΡκανὸν δ' ἀναχθέντα, φεύγοντος ὁ τῶν Πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὑπεκίνησεν πρόσπτωμά τε τὸ δι' ὑβρίσεως αὐτοῦ δήσαντα πρόφασιν. δήσας τοῦτο δεσμῷ μὲν ἀφῆκεν, ἐν Βαβυλῶνι δὲ κατοικεῖν παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν Ἰουδαίων. ὅτοι τε ὑρκανὸν ἐτίμων ὡς ἀρχιερέα καὶ βασιλέα, καὶ πῶν τὸ μέχρις Εὐφράτου νεμόμενον Ἰουδαίων ἔθνος, τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὴν Ἡρῴδην παρελθοῦσαν τὴν βασιλείαν, αὐτὴν μεταχωρεῖν τὴν ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς· φιλοτίμως δεχόμενος, καὶ τὸ χάεσιος ὑπομεμνῆσθαι προσδοκῶν, ὅτι κενούμενον καὶ μέλλοντα θανάτῳ ζημιοῦσθαι, τῷ κινδύνῳ καὶ τὸ κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲ ἐποιεῖτο τοῖς Ἰουδαίοις, ἰσόν τι παρ' αὐτὸν ἑαυτοὺς ἄρχοντας. οἱ δ' ἀπειθοῦντο καὶ μόλις πεῖσαι, τὰς ὑποτροπὰς ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἐοίκασιν αὐτοὶ τῆς εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύνασθαι, κατὰ λώβην τοῦ σώματος ὧν ὑπ' αὐτῶν γόνου παθόντι, τὰς τε χάεσιος οὐχ ὁμοίως δυνατὸν ἀποδοθῆναι τῷ βασιλέων ἀξίαν ἔλαβον ἰδιωτεύοντι, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτοῖς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ καὶ γράφων Ἡρῴδης παρεκάλει δεῦρο φθάσαντα καὶ τὴν ἐκεῖ Ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἐπὶ δὲ οἴκου ἦλθε κομιδῇ αὐτῷ μὲν ἐκπεσεῖν τοὺς χάεσιος ἐπὶ τῷ πάθει, καὶ ζημιοῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ θεοσυλίᾳ, ἐκείνῳ δὲ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανῷ, πέμπει καὶ Σαραμάλλαν τὸν φθάσαντα προσβὰν σὺν ἐμοὶ πλείω, μὴ διακωλῦσαι τοὺς εἰς τὸν διεγείραντα αὐτὸ χάεσιος, ὁμοίως φιλανθρώπου ὄντος. ἦν δ' ἐκ τοιούδε ἡ αἰτία, δεῖν δὲ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτοὺς ἀρχῆς, ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἀλόγου μεταβολῆς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ὑποχείριον ἔχειν ἑαυτῷ ὄντα, ἢ καὶ παντάπασιν ἀπολωλέναι.

eum securi percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam securi subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eũ, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerãt: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

HYrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquã resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & alteri & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, iactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alteram Mariamnen Herodis coniugem, insignis pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfeciisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

Α τὸ δὲ ἔπραξεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μὲν τοι γε ἐπὶ δὴ πολὺ πιστευσμῷ, ἀφ' ὁτου τε τῆ πάρθου καὶ τῆ ἰουδαίων χρήματα ἐδεδέχοιτο, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τὸ πρῶτον εἶναι τόπον, καὶ ἐπὶ τὰς ὁδιάσεις προκατακλίνων ἐξιππᾶτο, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ ἀδιβάλητος αὐτοῦ ποιούμενος. ὑποκαθίστα τὸ καὶ πάλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἐστασιάθη. φυλαττόμενος γὰρ τὰ τῆ ἐπισήμων ἀποδεικνύειν ἀρχιερέα τῷ θεοῦ, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῆ ἀσημοτέρων αἱρεῖσθαι οἰόμενος, τούτῳ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐδίδου. δύο γὰρ οὐκ ἠδύνατο ἀλεξάνδρα τὴν ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανοῦ, γυνὴ δὲ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἀφ' ἁλώσεως κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' ἡρῴδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δι' μορφὴν ἐξόχως. ἐντεῦθεν δὲ ἡ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, εἰ ἀδιόντος ἐκείνου, τῆ ἐπικλίνειν τὴς ἀξιούσας τῆς ἀρχιερωσύνης. καὶ γράφει κλεοπάτρᾳ μουσουργοῦ τινὸς αὐτῆ συμφερόμενον τὰ πρὸς τὴν κομιδὴν τῆ γραμμάτων, αἰτεῖσθαι παρ' ἀντωνίου τῆ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην. ἀντωνίου δὲ ῥᾳδυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῆ δῆλος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὑπό τινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τῆς ὄψεως, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, οὐχ ἧττον δὲ τὴν μιριάμμην συνοικοῦσαν τῆ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά τινα τὴν ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης δὲ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γραψαμένην ἀμφοτέρων εἰκόνα, ἀντωνίῳ δεῖξαι πέμψασθαι. θαυμάζω γὰρ οὐδένας ἀθανάτων ὧν ἀξιοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. ἦν δ' ἄλλως ἐπιτήδειος λέγων οὐκ ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τῳ θεοῦ γένεσθαι τοὺς παῖδας, ἐπεφαντάζετο δὲ δι' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἑλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ δὲ, τὴν μὲν κόρην ἠδέως μεταπέμψασθαι, γεγαμημένην ἡρῴδῃ, καὶ τὰς εἰς κλεοπάτραν διαβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπίσειε δὲ πέμψειν τὸν παῖδα σὺν δυνάμει, πρεσβυτὴς, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπαγγελθέντων πρὸς ἡρῴδην, οὐκ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκκαιδεκαέτης γὰρ ἐνέτυγχανε, καὶ γλῶσσαν πέμψει πρὸς τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὲν ὡς οὐκ ἄλλος τότε ῥωμαίων, ἕτοιμον δὲ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθεῖναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφροδισιαλύπτως ἐν τῷ δυνάσθαι ποιεῖσθαι. ἀπέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπίσαντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις δὲ ἀφικομένῳ τὸν ἀντώνιον, ἐγνω μὲν μέχρι παντὸς ἀτιμάζειν τὸν παῖδα καὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαριάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρον αὐτῷ κρῖναν, ἵνα μηδ' ἀποδημοῦσα δύνατο ἧττον μνήμην σύλλογον ποιῆσαι τῆ φίλων, ἡ πᾶσα πολλὰ τὴν ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ἐπεβούλευσαν λέγων τῆ βασιλεῖ, καὶ δῶρα τὴν κλεοπάτρας πρόπλουν ὅπως αὐτὸς μὲν ἀφαιρεθῇ τὴν ἀρχὴν, τὸ δὲ μειράκιον αὐτ' αὐτῆ ἀποκτάνοι τὰ πρᾶγματα δ' ἀν-

δι' αὐτοῦ. καὶ ταῦτα βουλεύσας μὲν ἐκείνῳ ἐδικαίως, ὁπότε καὶ τὴν θυγατέρα συναποστερῶν τῆς οὔσης αὐτῇ πομπῆς, καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλείας θεραπηγατόκου, πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, καὶ κινδύνους τοὺς οὐ τυχοῦσαν. αὐ μέντοι δοκιμασθεὶς ἐν αὐτοῖς ὧν οὐ καλῶς ἐκείνῃ θεράπευσεν, ἐποίησεν ἂν τὸ δίκαιον εἶναι ἐφ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔφη δίδοναι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ πάλαι θεραπεύσαντα τὸν αὐτάδελφον, παιδίου παντάπασιν ὄντος ἀρτιοβούλου. ταῦτα λέγοντος οὐκ ἀσπόνδως, ἀλλ' ὅπερ ἥκιστα μάλιστα πρὸς γυναῖκα καὶ τὴν συνωμοσμένην φίλων, ἐπαινεῖν ἄρχει, καὶ χαρᾷ τὴν οὐ προσδοκηθεῖσαν, καὶ δίκην τῆς ὑποψίας, ἀλεξανδρα μετὰ δακρύων ἀπελογεῖτο. ἐφ' ᾧ τῆς ἱερωσύνης φανείσῃ, πάντοτε ὑπ' ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείαν δὲ μήτε ὀφθῆναι, μήτ' ἂν ἐκ καὶ προθείσι, βούλεσθαι λαβεῖν καὶ νεῶν δεομένους τιμῆς ἔχουσαν, ἀλλὰ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ ἐκείνου, καὶ τῷ ἀσφάλειαν τῷ ἐκ τοῦ δυνασθαι μᾶλλον ἑτέρου ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τὰ ἡδέα προσθεῖσαν. νεῶν τε νεωκορηθῆναι ταῖς ἐργασίαις, δίκαιον εἶναι τῷ ἐκ τοῦ τιμᾶν. ἔσεσθαι δ' ἃ προσῆν πάντα ὑπήκοα, ἐπιτρέπεσθαι δὲ καὶ εἴπερ ἄλλῳ τῷ ἡδέα καὶ τῷ οὖσαν αὐτῇ παῤῥησίαν προπετέστερον ὑπ' ἀναξιοπαθείας δράσαι. οὕτως ἀλλήλοις ὁμιλήσαντες καὶ πρότερον ἢ ἅπτεσθαι ἐνδείξεως ἀπελύοντο, πάσης ὑποψίας εἰς ἐδόκουν ἐξηρημένης.

A in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ aliis parare, quod ipse quæsisset multis sudoribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuiscì, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatũ reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus sit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio, Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tũ quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere: & sa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offerretur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dexteris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

B

C

D

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἡρῴδης Ἀριστοβούλου τὴν γυναῖκα Μαριάμμην ἀδελφὸν ἀρχιερέα κατεστήσατο, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀναιρεῖται παρεσκευάσατο.

CAP. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρῴδης, δι' ὃν μὲν ἀφαιρεῖ τὸν ἀρχιερωσύνην Ἀνανήλου, ὅτι μὲν ὡς γένους ἐπιμὸν οὐκ ἐπιχώριον, ἀλλὰ τῷ ἐκ Διασπορᾶς τῶν Ἰουδαίων. οὐ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τοῦδε τοῦ λαοῦ ἐκεῖ τὴν Βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν καὶ Ἀνανήλ, ἀρχιερατικοῦ γένους, καὶ πάλαι κατὰ συνήθειαν ἡρῴδῃ προσδεχόμενον. τὸ τὸν αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δὲ κατέλυσεν, ὅτι τῷ παῦσαι τὰς οἰκείας ταραχὰς ἔδοξεν ποιεῖν. οὐ γὰρ ἄλλος γέ τις ἀφῃρέθη τὸν τιμὴν ἄπαξ ἔθος λαβών. ἀλλὰ πρῶτος μὲν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἔλυσε τὸν νόμον, ἀφελόμενος μὲν Ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν Ὀνίαν. δεύτερος δὲ Ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετο τὸν ἀδελφόν. Ἡρῴδης δὲ τρίτος αὖ παρέδωκε τῷ ἀρχιερεῖ Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. καὶ τότε μὲν ἐδόκει τεθεραπευκέναι τὰ πρὸς τὸν οἰκίαν. οὐ μέντοι ὅπερ εἰκὸς ἐν ἀλλαγαῖς ἀνυπόπτως διετέλεσε τὸν ἀλεξανδραν ὅτι τε τοῖς ἐγχειριδίοις ἤδη, καὶ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πραγμάτων ἠξιωκὼς διδοικέναι. προσέτασσεν οὖν σφᾶς τοῖς βασιλείοις διαῤῥίβειν, καὶ μηδὲν ἐφ' ἑξουσίας δρᾶν. ὑπηρέτας τε εἶναι αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος οὐδὲν ἔτι πρὸς τὸν καθ' ἡμέραν διαιταν ὑπηκόοις. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηρέθη, καὶ μᾶλλον ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου θεραπείας αἰσθομένη, παντὸς οὖν τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς δ' ἀφαιρέσεως, μὴ δουλείας

E

F

G

Vbi rex confestim pontificatum abrogat III. Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratẽ traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum auctoritate sua pontificem fecisset, ipse postea depositi quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus: primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotiũ fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterũ quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil prò potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitute

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus sandapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum non insciũm eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita, quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iámque instabat Scenopegia, festum apud nos cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere: attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis secum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulátim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante Herode adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natanté, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

καὶ φόβῳ καταζῆν. ἔπεμπεν οὖν ὧδε τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἶπε συνεχῶς ὀδυρομένη, καὶ ὧδε καλοῦσα παρακαθῆσθαι αὐτῇ καὶ δυώμενον. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' ἀγυιᾶς σὺν τῷ παιδὶ παρ' αὐτὴν διαδρᾶναι. ἐδόκει δὲ ταῦτα, καὶ τοιαύτη παιδὶ. δύο λάρνακας, ὡς εἰς ἐκκομιδὴν νεκρῶν ὧδε σκευασαμένη, ταύτας αὐτὴν καὶ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ὅπως τάξασα τοῖς συνειδόσι, δι' νυκτὸς ἐκφέρῃ. ἦν δὲ τοῦτο θεῖναι δόλον οὐδὲ αὐτοῖς, ἐπὶ πλοῖον ἡ διαπλεύσει εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμελλε παρασκευάσειν. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἀσωπος οἰκέτης αὐτὸς ἀπαγγέλλει παρατετοκὼς, ὡς εἰδότι φράσας. πυθόμενος δὲ σαββίων, καὶ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδῃ πάντων, ὅτι τῷ δικαιοσύνῃ αὐτὸν παίζῳ κατὰ τὴν φαμάκειαν εἰς ἐκομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς περὶ τὸν μιαιφονίαν δίνοίας παρεσκέψατο. καὶ καταλήγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς ἀλεξάνδρας ἐπιβουλήν. ὁ δὲ, τὸν μὲν ὡς τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας παρελθεῖν, ὑπ' αὐτοφώρῳ τῷ δράσαντι σκοπεῖσθαι. παρῆκε δὲ τὸν ἀμύητον, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἦν αὐτῷ δραθῆναι, τολμήσας. οὐ γὰρ ἀναχθῆναι κλεοπάτρας, φάτναι δὲ τῷ παρὰ αὐτὸν μίσει λαβοῦσαν. ἐμφαίνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτῆς συνεγνωκέναι. παρεῖκετο μὴν τοῖς πᾶσιν αὐτῷ τὸ μειράκιον εὐκαταφρόνητον ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. καὶ τῆς σκηνοπηγίας ἑστώσης, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα τεθυμένη, ταύτας τὰς ἡμέρας ὑπερεβάλλετο, καὶ πρὸς ἀφροσύνας αὐτὸς τε καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τὴν τοιοῦτον διαπεπυσμένα τὰ περὶ τὸν πρεσβύτην ἐμφανὴς παρεξιόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀρίστου βουλῆς, ἑβδόμῳ δὴ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀφῆλθεν δὴ τὸν βωμὸν συντελέσαι τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῆς ἀρχιερέως, καὶ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐκτελῶν, κάλλει τε κάλλιστος καὶ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑπῆρχεν, τῷ γε μὴν περὶ τὸ ἄχους ἀξιώματος πλεῖστον ἐν τῇ μορφῇ δεικνύειν, ὁρμή τε τῆς πλήθει πρὸς αὐτὸν εὐνοίας ἐγίνετο, καὶ τῷ ἀειεὐβούλῳ τῆς πάππῳ παρεγμένων ἀναρχὴς μνήμη παρῆν. νικώμενοί τε κατὰ μικρὸν ἐξεπλέγχοντο τὰς δεξιάς, χαίροντες ὁμοῦ καὶ συγχόμενοι, καὶ φωναὶ εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ δηλοῦσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλῳ, καὶ προπετέστερον ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπατρίδην θεσαν ὁμολογίαν. δὴ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὸ παρεῖναι ἦν εἶχεν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. καὶ τὴν ἑορτὴν παρελθούσης, ἐνίστατο μὲν ἐν ἱεριχοῦντι, δηχρόμενος αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον καὶ προσάγων εἰς ἀδεᾶ τόπον, ἕτοιμος ἦν συμπαίζειν καὶ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῇ δὲ περὶ τὸν τόπον ἰδιώματος θερινωτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, καὶ τὰς κολυμβήθρας διιστάντες, αἱ μεγάλαι περὶ τὴν αὐλὴν ἐτύγχανον, αἰθυχον τὸ θερμώτατον τῆς ἡσπιδείας. καὶ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέοντας τῷ οἰκετῷ καὶ φίλων. ἔπειτα προσχθέντος καὶ τῷ μειρακίου τῷ καὶ τὸν ἡρῴδην παρεξιόντα, τῷ φίλων οἷς ταῦτα διπτύκτο, σπότοις ὄντες, βαρυσῶντες ἀεὶ καὶ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ ἠνώμουν, οὐκ ἂν ἔως καὶ παντὸς

παντάπασιν ἀποπνίξαι. καὶ διεφθάρη μὲν οὕτως ἀ- A
ριστόβουλος, ὀκτωκαίδεκα μὲν ἅπαντα βιοὺς ἔτη,
τὴν δ' ἱερωσύνην κατασχὼν ἐνιαυτὸν, ὃν αὖθις
ἐκομίσατο πάλιν. ὡς δ' ἀγγελθέντος τὸ πάθος
τῆς γυναικὸς ἐν μὲν μεταβολῆς θρηνοῦσα λύ-
ὑπ' αὐτοκειμένῳ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄχετον, ἅτε πό-
λις ἢ λόγου διαδοθέντος ἐμπλησθεῖσα, πάσης οἰκίας οἰ-
κημένης τὴν συμφορὰν ὡς οὐκ ἐπ' ἀλλοτρίῳ γινο-
μένην. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐκπαθὴς ὑπὸ συνει- B
δότι τῆς ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθοῦν ἐκ ἦν γνώσεσθαι ὅ-
πως ἐπεφάνθη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν αἰανγ-
κάζον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκία ποιουμένη. καὶ
πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρία διαχρήσασθαι
βίον, ἐπίσης δ' ὅμως οἱ δυνατὸν ζῶσα προσαρ-
κέσαι τοῦ κατ' ἐπιβουλὴν ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τὸ
πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρατεῖ τὸν βίον, καὶ τὸ μηδε-
μίαν ὑποψίαν ἐπιδοῦναι ἢ καὶ προσοῦσαν ἀποβαλεῖν ἢ
ὑὸν ἱκανὸν εἰς ἀνακρίσεως ἀμείψεως ἐνομίζετο. καὶ ἐκεί- C
νη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. ἡρῴδης δὲ
πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανὰς ἐπισοδάζετο, μὴ μετὰ
προνοίας γεγένθαι τοῦ παιδὸς τὸν θάνατον, αὐχ ὅσα
πρὸς πένθος ἐπιτηδείων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυ-
σι, χεύμωθος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἐμφαίνων
ἀληθινήν. τάχα μὲν καὶ τὸ πάθος ἀπονικῶντος αὐ-
τὸν, ἐν ὄψει τῆς τε ὥρας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ μὴ προ- D
ὰσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον
δ' ὡς ἀπολογίαν αὐτὰ προεμηθεύθμος. τάχα μὴν
εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ἀφε-
δρίζατο, πολλῷ μὲν τῷ θαυμαστῷ ἀεί τε τὰς
θήκας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποιησάμθος,
πολυὺ δὲ συγκαταθαπτῶν κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ
λυπηρὸν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀληθοῦς, καὶ θαμυ-
θήσεσθαι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

E

Ὡς κλεοπάτρα τὴν τοῦ ἰουδαίων καὶ ἀράβων βασιλείαν μέρη λαζεῖν αὐτῆ ἰσχυσεν παρ' ἀντωνίου.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν οὐ πέπαυτο μὲν οὐδὲν τοιού-
των. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέ-
χουσα τὸν ὀδυρτικὸν ἐποίει καὶ φιλόνεικον.
καὶ γράφει τὸν ἐπιβουλὴν ἡρῴδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ
τὸν ἀπόλειαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι αὐδύσ-
σα προσαρκέσαι δυομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτεί-
ρουσα δ' ἀλεξάνδρας, αὐτὴς ἐποιεῖτο τὸν πᾶν σπου- F
δὴν αὐτοῦ ὑπὲρ ἀεὶ πόσασθαι τοῦ φόνου τοῦ παιδὸς παρε-
ξιούσα. οὐ γὰρ ἄξιον ἡρῴδην δ' αὐτὸ καταστάντα βα-
σιλέα τῆς οὐδὲν προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὄντως
βασιλεῖς τοιαύτας ὑπὸ ἐπιγνῶναι δικαιομένας. τού-
τοις αὐαπειθόμθος αὐτώνιος, ὡς ὑπὸ λαοδικίας ἐστά-
λη, πάμπολει κελεύων ἡρῴδην ἐλθόντα πρὸς εἰς ἀριστό-
βουλον ὑπολογήσασθαι. προσῆκθαι γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν
ὑπὸ βουλὴν, εἰ δ' αὐτὸ γένοιτο. ὁ δὲ, τὸν τε αἰτίαν δι-
δοὺς καὶ τὸν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς οὐκ εἴη- G
κεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν αὐτώνιον ἔ-
χειν, ἔγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲν γὰρ ἄλλο τι προσῆ-
κειν ἐνόμῳ, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτὸ ἰώσηπον
ὑπὲρ τοῦτον τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ ἐκεῖ προσημένειν, ἐνετείλατο λελησθότως εἰ πάθη τι παρ' αὐ-
τωνίῳ, θαλχῆμα καὶ τὸν μασιμμίλιον ἀνελεῖν. οὕτως τε γὰρ ἔχειν φιλοσόργως πρὸς τὸν γυναῖκα,

omnino aqua præfocatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum rediit. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totámque vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & ſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetum tamen hunc animi repreſſit, ſi fortè ſuperesſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quòd data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſſimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolùm fingens, ſed & lacrymas & mœſtitiá veræ ſimillimam. ac fortaſſe veræ etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulchritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus preciosiſſimis; quo maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALexandra tamen nullo modo emolliri potuit, ſed in dies magis ac magis exacerbante mœſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimúlque filij ſui miſerabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curanit hoc negotium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine: factum enim improbabat, ſi quidem ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, ſed commiſſa regni cura Ioſepho patruo, clàm ei mãdauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariamnen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseuerationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis cò processit: vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere sustineret, neq; vel morte ipsa ab ea disiungi. quæ Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quę in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnũ id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illũ perdere. Sed quia iustũ se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmq; breui constabilito tá regno quàm amicitia. nec relictã Cleopatrę cupiditati vllã spẽ,

A καὶ δεδοικέναι τὸν ὕβριν, εἰ καὶ τεθνηκότος ἐκείνου κατ' ἀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ προσδάζοιτο. τὸ δὲ σύμπαν ἐπέφαινεν ὁρμὴν αὐτονίου φέρει τὸν αἴθεσπον, ὅτι καὶ πάλαι προσηκόως ἐπὶ τῆς ἀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρῴδης μὲν οὖν διατελέσας ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας οὐκ ἀσφαλεῖς ἔχων, ἐπὶ πᾶν ὅλων ἀπήει πρὸς αὐτόνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μαριάμμῃ, φέρει τε πραγματείας, καὶ πῶς ἔσεσθαι δεῖ βασιλευούσῃ παρ' αὐτὸ γίνεσθαι καθεὶς συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρῴδου πρὸς αὐτὴν διανοίας, καὶ φιλοστοργίας ἐξειργάζετο λόγους· καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑφειστουσάκις ὁ ἰώσηπος ὑπεδείξαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως, προσῆλθε, καὶ τὰ φέρει τὴν ἐπιστολὴν εἰπεῖν, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρὶς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ παρέχοιτο δεινὸν οὐκ ἀξιοῖ τε οὐδὲ θανάτῳ διαζεύχθῆναι. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος· αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, οὐ τὸ φιλόστοργον τῆς περὶ τὸν ἡρῴδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ὑπὸ θνήσκοντος ὑστερήσαι ἀπαλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ προσλαμβάνουσαν χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐχώρει κατὰ τὴν πόλιν τῷ ἱεροσολυμίτῃ φασὶ τὴν ἐν ἔχθει τὸν ἡρῴδην ἔχόντων ὡς αὐτόνιος αἰκισάμενος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας ἐπὶ ἑστερίαν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ καὶ τὸν ἰώσηπον ἀπαντήσαντα τοῖς βασιλείοις ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τῶν ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὑπὸ φρουρᾷ τῆς βασιλείας ἱστατοπέδευε ἰουλίου. πρᾶγμα δὲ τοῦτο φρόνιμον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειε παρεχῆ περὶ τὸν αὐλὸν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δόξειν αὐτοὶ ῥωμαίους δυνάμεις ἔχοντες. ἔπεσθαι καὶ τὸ δόξειν πάντες ὑπηκόους τὸν ὑρκανὸν αὐτονίου θυγατρὸς, δι' οὗ καὶ τὸν ἀρχεῖον ἀναλήψεσθαι καὶ μισθὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν ἀγενείᾳ βασιλικῇ γεγονόσιν. ὑπὸ τούτων δὲ τῷ λογισμῷ τυγχάνουσιν αὐτοῖς, γράμματα παρ' ἡρῴδου φέρει τὴν ὅλων ἀφίκετο τῆς φήμης ἐναντία, καὶ τὴν προληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐχώρει παρ' αὐτονίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεκτήσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ τῆς ἱεροσολύμων. ταχὺ δ' ταῖς ὁμιλίαις παρεσκεύασατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἵτε τῆς κλεοπάτρας λόγοι πρὸς τὸν ἐξ ἐκείνων θεραπείαν ἐντὸν ἐδωκήθησαν. οὐ γὰρ ἔφη καλῶς ἔχειν αὐτονίῳ βασιλέα φέρει τὴν κατὰ τὸν ἀρχὸν γεγονημένων δικαίας ἀπαιτεῖν. οὔτως γὰρ αὖ οὐδὲ βασιλεὺς εἶη, δόντας δὲ τὸν τιμὸν, καὶ τῆς ἐξουσίας καταξιώσαντας, ἐᾶν αὐτῆς χρῆσθαι. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖσθαι φέρει τὰς ἀρχὰς ἐλ-

B

C

D

E

F

G

πλοῦ

ῳ συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἐχαφεν ἡρῴδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξήει τιμὰς, ἃς ἔχοι παρ' αὐτονίῳ συνθεικὼν ἐν ταῖς διαγωγίσιν, καὶ συνεσιώμενος ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτῷ τῆς κλεοπάτρας οὔσης, ἢ πάθῳ τῆς χώρας ἐξαιτουμένη τὴν βασιλείαν αὐτῇ προσῆκεν, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίου μὲν τυγχάνων αὐτονίου, μηδὲν ἔτι προσδοκᾶν δυσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θαῤῥεῖν ἤδειν βεβαιοτέραν τὴν διάνοιαν τὴν παρ' αὐτῷ προσηλθὼς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πράγμασιν, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι προσεῖναι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονεξίας, δόντος αὐτοῖς αὐθ' ὧν ἠξίου τὴν κοίλην A quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquãtisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæã reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum suum Iosephum criminata est, B Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatẽ veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contẽtiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho C commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducente, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans tandem vt mos est amantium protumpen- D tibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus præ dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque cappillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nun- E quam enim proditurum fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamẽ Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nõ I V. F desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. Primò fratrem cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Anto- G nium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylũ vllũ vnquã violare dubitauit, modò ad illã redirẽt spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátq; sacra profanis, fas nefas, vt augere-

τὸν ἐξ ἀρχῆς ὄντα μόνον ἐλπιζόμενον, καὶ ναοὶ καὶ τάφοι παρενομήθησαν. ἐθ' ἱερᾶς πάνυ ἔτους ἀσύλου δόξαντος ὡς μὴ παραμεῖναι τὸ ἐν αὐτῷ κόσμον, ὅτε δεήσειε, μὴ πάνυ τῶν ἀπηλπισμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς ὑπαρξίαν

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata cum studore rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen cum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia facions videretur morcelium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate soiebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

A

B

C

CAP. V.

Cleopatræ reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obitéq; adiens Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessa sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vaguentorum longè pretiosissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorē prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratā impudentiam, & reiecturus si perulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorē exhibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantē negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amissse eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis lōgè

D

E

F

G

τὴν δ' ἀδικουσης πλεονεξίαν. τὸ δ' ὅλον οὐδὲν ἦν ἱκανὸν ἦν γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ ἀκολάστῳ τὴν ἐπιθυμίαις, μὴ καὶ πάντα θεὸς τὴν ὑπήκοα ἐποίησεν ἐν ἀπουδαίοις. ὀλίγα παῦτα καὶ τὸν αὐτόκρατον ἐπῆρεν αὐτὸ τὰ τῆς ἄλλων ἀφαιρεσίμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ ἀξιοῦσαν σὺν ἐκείνῃ τῶν συρίαν ἐπιόντα κτᾶσθαι πολέμια θεν. λυσανίαν μὲν τὸν τοῦ πτολεμαίου παῖδα τῶν ἀπεσκεμμένων τοῖς θεσσαλονικεῦσιν ἀπέκτεινεν. ἤτει δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ τε ἰουδαίαν, καὶ τὸν ἀράβαν ἀξιοῦσα τοὺς βασιλεύοντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. περὶ δὲ ἐκείνου τὸ μὲν ὅλον ἦν παῖθαν σὺν ἐβαρεῖτο δ' γυναικός, ὡς μὴ μόνον ἐπὶ τὰς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκους δοκῶν, ὑπακούειν τὰ ὅπ' αὐ ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν οὖν φοβεῖσθαι τὴν ἀδικίαν ἀξιωσόντερον, μὴ μοῖρα τοσοῦτον κρατήσειεν ἀνθρώπου, ὥστε μεγίστης ἀφορμὴν ἐπ' αὐτὸ φανῆναι τοῦ ἐκείνου θάνατον ἀπροσδόκητον ἐπιφανεῖσαν δὲ αὐτῷ καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπου ἐπιφανεῖ ἀδίκῃ καιρὸς, μάρτυρες δ' ἱκανοὶ ἐκατέρου πραγμάτος, τοῦτον αὐτὸν ἐδυστύχησαν. ἐδόκει γὰρ τὴν ἐντὸς ἱλοῦθέρου ποταμοῦ πάλαι ἄρχειν αἰγύπτου, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἃς ἀφορίσαν αὐτῷ ἱλοῦθέρας, πολλὰ λυπεροῦσης αὐτῇ κλεοπάτρας.

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟΥΤΟΝ ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ ἀφικομένη μέχρις εὐφράτου τὸ ποτάμου, εἰς ἀρέθουσαν ἐπανελθοῦσα, αὐτὴν ἐτίμησε, καὶ χαίρουσαν ἐθεάσατο καὶ δαμασκῷ, σαρηλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν πρόθυμον αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δῶρα, καὶ τὰς περὶ τὴν ἱεριχοῦντα φοινίκων ἀπολαύσουσαν μόνου. φέρει δ' ἡ χώρα τὸ βάλσαμον ὑπομεστότατον τῶν ἐκεῖ, καὶ ἄλλοις μόνοις φύεται, τὸν φοίνικα πολὺν καὶ καλόν. ἐν τούτοις οὖσι, καὶ πλέον αὐτῆς συνηθείας περὶ τὸν ἡρῴδην γενομένης, ἐπιτρέπει εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ, φύσει ἀνδρὶ καλῷ πρὸς ἀφροδίτην τὰς ἐπιτύχοντας ἡδονὰς ζητούσῃ, τάχα δέ τι καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ τὸ παθεῖν ἐπιτρέπουσα ἐπέδρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτὸν γυναικείῳ ὕβρει ἐπικατασκευάζουσα. τὸ δὲ σύμπαν ὀξὺ ἐπιθυμίας ἡττᾶσθαι διέφερεν. ἡρῴδης δὲ ἦν πάλαι μὲν οὐκ ἄνους ἐν τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπὸν εἰς ἅπαντας ἐπιτιθέμενον, τότε δὲ καὶ μᾶλλον ἀξιόν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ φθορᾶς πλεονέκτημα, εἰ συνεφθάρησα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοὺς ἐμοὺς λόγους αὐτῆς διεφθάρησθε. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ἐπισχέσειν ἔχων ἐπικαιρίαν. πολλοὶ γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας, οἷς ἐγένετό τι ἤδη χαλεπὸν καὶ προσδόκητον. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αὐτοκράτορι λυσιτελήσειν, οὐδὲ ἐκείνῳ πιστὸς ἐσομένης, εἴπερ αὐτὸν κρατοῖς ἡ χρεία κατάσχοι, τοιοῦτον διανοούμενον. ταῦτα βουλόμενον, σκοπεῖν οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζονα φεύγοντα, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγκείμενοι δὲ καὶ δεόμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας δρᾶσαι. οὐ γὰρ ἀναχάσθαι τὸν αὐτοκράτορα, οὐδ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτοῦ τὸ συμφέρον κτήσοιτο φεύγοντα. τὸν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑποκαύσειν, τὸ δοκεῖν δίκαια καὶ δικαίως βουλεύειν αὐτὸν ἐπὶ τῆς στρεβλῆς, μέγιστον τε οὐδὲν εἰς ἀπολογίαν φαίνεσθαι, τὸ μὲν δυστυχήματος εἰς γυναῖκα ἐκπεπτωκὸς, μέγιστον ἀξίωμα τῷ κατ' ἐκείνου ἐγκ-

ἐχπυίαν τ χρόνον, τ δ' ἀφελείας εἰ μὴ ταύτην τίς οἰηθείη, σὺν αὐθαδείᾳ μὴ καταγνώσῃ τ ἐκείνου δίκης φανερᾶς. ἐξ ὧν μὴ δῆλον ὡς μεγάλων καὶ ἀπαύστων κακῶν αἰτία πλησθήσοιτο τὰ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῇ ἐ τὸ ἦθος, ἐξὸν ἀποχρυσάμυον, τ ἀμαρτίαν, εἰς ἣν ἐκείνη προκαλεῖ, θέσθαι τ καιρὸν δι' ἡμιόνους. τοιαῦτα διελογίζοντο ἐ τὸ κινδυνῶδες ἐξ ἑκάτερα προδηλοῦντες, ἐπέσχον αὐτὸν τῆς ἐπιχειρήσεως. ὁ δὲ, τιμὰ κλεοπάτραν δωρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' αἰγύπτου ἐφύτευσε. τὴν δὲ, τιμὰ ἀρμενίαν καταλαβών, ἀρταβάζῃ τὸν πρεσβύτερον σὺν τοῖς παισὶ συζεύξας, δέσμιον εἰς αἴγυπτον ἀπέπεμψε, διωφυΐμους τούτοις τὴν κλεοπάτραν, καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τῶν ἐκείνου παίδων, ἀδελφὰς ἐν τῷ τότε. καὶ τὸν μὲν ἀρχέλαον καὶ νέρωνα καῖσαρ ἐκβαλόντες, προῆλθε τὸν νεώτερον ἀδελφὸν, ὅτι τὴν βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. ἔδει δὲ τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τῆς ὑπ' αὐτωνίου δωρεᾶς χάριτας, ὁ μὲν ἡρῴδης δίκαιον ὢν, οὐκ ἀσφαλὲς ἡγούμενον δίδοναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ' ἀράβιος, ἡρῴδου τιμὰ φοβερὸν ὑπολαμβάνοντος, χρόνον μὲν πινὰ παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δίκαια τάλαντα. μετὰ ταῦτα δὲ κακοήθης ὢν καὶ βαρὺς εἰς τὰς δόσεις, καὶ μόλις εἰ καὶ μέρη τινὰ ἀπέλυσεν, οὐδὲ ταῦτα ἐδίδου δεκτῶν ἀζημίως.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρῴδης ἐπολέμησεν ἀρέτᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτοῦ καὶ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικήσῃ μάχῃ.

HΡῴδης ὁ τὸν τ ζόπον ἀγνωμονοῦντος, ἐ πολεμεῖν ταχὺ οὐδὲν ἐπ τ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἰ μὴ ὡς ἐ πολεμούμενος, παρασκευάζεται ἐξεπίστατο ῥωμαϊκὰ πολέμῳ. τ γὰρ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης παρασκευαζομένης, ἣν ὕστερ τ ζ ἐ π' ἐ ρ' ὀλυμπιάδος γενέσθαι συνέβη, καῖσαρ μὲν αὐτωνίῳ ἔδει τῆς ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι πραγμάτων. ἡρῴδης ὁ μὲ τ χώρας διβότου μεμονωμένης αὐτῷ πολιτῶν ἤδη χρόνον, μὴ παρασκευῶν μὴ δυνάμεων δύναμθαι, αὐτωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ἐπιμελεστάτας τῆς παρασκευῆς χρησόμενον. αὐτωνίῳ δὲ, τῆς μὲν ἐκείνου συμμαχίας οὐδὲν ἔφη δεῖσθαι, τὸν δὲ ἄραβα, καὶ γὰρ νικηκέναι πρό τε αὐτοῦ ἐ τῆς κλεοπάτρας τὴν ἀπιστίαν, ἐπεξιέναι παρασκευῆ. ἠξίου γὰρ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυσιτελεῖν αὐτῇ, τ ἔτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχειν ἡγεμόνα. τοῦτον αὐτῷ παρ' αὐτωνίου λιχθέντων, ὑποστρέψας ἡρῴδης συνεῖχε τὸ στρατιωτικόν. ἐ δ' ὀλίγοις εἰς τιμὰ ἀραβίαν ἐμβαλών, καὶ πρὸς πολεμίους ἀσκουμένους ἱππικοῦ μὴ πλῆθος δυνάμενος, εἰς διόσπολιν ἀφικνεῖται πρὸ ἀράβων ἐκεῖ συναντώντων. οὐ γὰρ ἐλελήθει τὰ παρὰ τὸν πόλεμον αὐτοὺς, μὴ μάχης καρτερᾶς γεγενημένης, ἐκκάτησαν οἱ ἱερεῖς. μετὰ δὲ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ πρὸ ἀράβων εἰς κανὰ συνῆλθε, χωρίον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς κοίλης συρίας, ἡρῴδης δὲ παρεπορεύετο, ἔνθεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλῆθος ἧς εἶχεν δυνάμεως, καὶ πλησιάσας ἐν κανὰ στρατοπεδεύεται διανοίᾳ, χάρακά τε καλλόμυον ἐξ ἀναγκαίου τὰς μάχας ὑπεχειρεῖτο. ταῦτα δὲ αὐτὸ ἐξετάζοντες, ἐβόα τὸ πλῆθος πρὸ ἰουδαίων, παρελόμενον δ ζῆλος, ἄγειν ὅπη τοὺς ἀράβας. ὥρμητο δὲ καὶ πρὸ συντετάχθαι πιστεύειν καλῶς, καὶ τὰς παρασκευὰς

A honoratissima, & si quid vtilitatis ex eius nece possit existere, coniunctum sit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura sint in regno & familia regis ipsius, cùm nihil vetet recusata illius illicita postulatione, res pro præsenti statu rectè disponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus offendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, versus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius subiugata Armenia Artabazē
B Tigranis filium cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum misit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus est Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòst Archelaus & Nero Cæsar per vim à se pulso iuniorem ipsius fratrem successorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono
C acceperat, Herodes ea iustè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occasionem maleuolentiæ. Arabs verò postquam eorum exactio ad Herodem spectare cœpit aliquandiu soluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

D

Cap. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæsare Actiaco prælio victus est.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus esset Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæsar de imperij summa decertaturus erat
E cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum possessor regionis pacatæ & refertæ pascuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iussit in illum bellum vertere. nã & regina hoc in rẽ suá fore existimabat, si alter ab altero mutuis atterererẽtur cladib. Igitur Antonij iussu reuersus Herodes
F domi continuit exercitum, cum quo mox inuasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Post acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Post hæc rursum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus est in Cœlesyria: quod præsentiens Herodes duxit contra eos maxi-
G mam exercitus sui partem. cúmque vellet munitis vallo castris per occasionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cõfestim in Arabas duceret. Faciebat autẽ eis animos, tũ quòd pulchrè instructam aciem habere se crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostē, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, nō imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus si Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nā Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehemēter laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocādos qui illis succurrerēt. nec tamē licet festinus, affuit in tēre, sed Iudæorū castra capta sunt. Arabibus autē non mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimūt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiā castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciēs & continuis exercitiis præparans ad abolendā tandem ignominiam.

CAP. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius cōflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali nūquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam supererent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitū.

A ἄμφνον ἐχόντων ὅσοι τῶν πρώτην μάχην νενικήκεσαν· ἐπ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὀκνοῦντας τοῖς πολεμίοις. δοκοῦντων ἂν κ) πᾶσαν ὀκνηρίαν ἀπεδύσασθαι, ἐπεὶ τῇ προθυμίᾳ τοῦ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχήσας, κ) προσπεσὼν ὡς ἐ λελειμμένῳ τῶν ἀραβίων ἀρχὴν φόβος ἐν τοῖς ὅπλοις ἐνέπεσε, πάντων καθ' οἰκείαν τάξιν συναλλαγησάντων. ἔκπληξις ἦν δύθις ἐμπεσοῦσα τοῖς ἀράψι, κ) τοῖς μὲν εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμφίρροπον ὄντας, κ) μεσοῦντας φρονήματος, ἔφυγον οἱ πλείους ἐκκλίναντες. κ) διεφθάρησαν, εἰ μὴ Ἀθηνίωνος κακοσαμένου τὸν Ἡρώδην τοὺς Ἰουδαίους. ἔτυχε γὰρ ὢν στρατηγὸς μὲν κλεοπάτρας τῆς ἐκεῖ, διάφορος δ' Ἡρώδῃ, τὸ μέλλον οὐκ ἀφροντίστως ἐσκόπει, δρασάντων μήτε λαμπρὸν τὰ ἀράβων ἐγνωκὼς ἰσχυρὰν ἀγέν. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ὁ κ) συνίδη, τοῖς ἀπὸ τῆς χώρας συνελθοῦσι τῆς οἰκείων φρονήσαντας θαρσῆσαι τοῖς Ἰουδαίοις. κ) τότε κεκμηκόσι τε κ) νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ἐπιπεσὼν, πολὺν ἐποίησε φόνον. τάς τε γὰρ προθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἐκδαπανήσαντες Ἰουδαῖοι, κ) τὸ νικᾶν ἐπ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῆς ἐπιχειρήσεως ἥττηντο, κ) πολλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χερσὶν ἀφίπποις κ) πρὸς ἀδέσιν, ὧν πλείω τὴν ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τῶν ἐπιθεμένων ποιησάμενοι. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀπεκλήφεσαν, κ) πάλιν ἐπορίζαντες, ἔκτεινον ἤδη τεταραγμένους. γίνονται δὲ πανταχόθεν κτείνυμένων ἀπώλειαι, κ) τῆς ἐλπίδος ὄντων, οὐ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡρώδης, ἀπηγωνισμένους τε κ) τῶν μάχῃ, ἀφιππάζετο βοήθειαν ἄξων, οὐ μὴν διέφθη κ) παρ' ἐπουδαίοις ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἦλθε τῆς Ἰουδαίων. οἱ δὲ ἄραβες, οὐ μετρίως δυστυχήσαντες ἐκ φαλάρου, νίκῃ τε τῆς πλεῖστον ἀπεδέησαν ἀνειληφότες, κ) πολλῷ τῆς ἐπάνω ἀφιππεύσαντες. τοιαῦτα μὲν Ἡρώδῃ λησταῖς ἐχρῆτο, κ) τὰ πολλὰ καταῤῥίχων τῶν τῆς ἀράβων ἐπάκτου τὰς ὁδοιπορίας στρατοπεδευόμενος ὑπὸ τῷ ὄρει, κ) τὸ μὲν σύμπαν ἐξέστατο κ) τυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, οὐκ ἀζημίως δὲ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, κ) τῇ φιλοπονίᾳ, τῆς τε οἰκείων ἐπιμελείᾳ τὸν πάντα χρόνον τὸ πάθος διαφθορεύμενος.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ κ) τῶν Ἰουδαίων.

ΕΝ τούτῳ κ) τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνεστώσης κ) σαρὶ πρὸς αὐτόκτονον ἑβδόμου ὄντος Ἡρώδου τῆς βασιλείας ἔτους, σφαδάσασα ἡ γῆ τῆς Ἰουδαίων, ὡς οὐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλὰ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν δὲ κ) τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκείαις, οὐκ ὀλίγοι. τὸ μέντοι στρατοπεδικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατεθέν, οὐδὲν ὑπὸ τοῦ πάθους κατεβλάβη. τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους τοῖς ἀράψιν, κ) μᾶλλον ἢ κατὰ ἀλήθειαν ὀξαγγέλλοντας αὐτοῖς, ὅσοι τοὺς ἀπὸ τῆς γεγονότων λόγους τῆς μίσους τῆς ἀκουσομένων ἐχαρίζοντο, μείζους ἐπὶ φρονεῖν, ὡς τῆς τε χώρας αὐτοστρατοπέδου τοῖς πολεμίοις, κ) διεφθορότων τῆς ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μνησθ' ἐς αὐτοὺς ἀπόπαλον καταλελεῖφθαι δοκεῖν. κ) τῆς τε Ἰουδαίων τοὺς φρονήσεις, ἦκον γὰρ ὅτι τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρήνῃ ποιησόμενοι, συλλεγόντες ἀπέκτειναν, κ) μετὰ πάσης προθυμίας ἐχώρουν ὅτι τὸ στρατόπεδον αὐτῶν.

οἱ δ'

οἱ δ' ἔτι τὴν ἔφοδον ἐξεδέξαντο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, πρόϊντο τὰ πράγματα πλέον ὑπονοήσεως ἐπ' αὐτοῖς πεπονθότες. ὑφ' ἧς ἦν ὅτε ἰσοτιμίας ἐλπὶς προσγιγνομένοις ἐς τὴν μάχας, ἔτι βοηθείας κεκακοδαιμόνων αὐτοῖς τῶν οἴκοι προλιμάτων. οὕτως οὐκ ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τὸ πρόθυμον τοῖς ἡγεμόσιν, καὶ πειρώμενος αἰσθάνεται αὐτῶν πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προσδεξάμενος δὲ καὶ θαρρύνας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη ἐς τὸ πλῆθος διαλέγεσθαι, πρότερον οὐκ αὐτὸ μὴ καὶ χαλεπῶς φέρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι. παρεκάλει δὴ τοιούτοις τισὶ λόγοις.

Κεφάλαιον ἡ.

Λόγος Ἡρῴδου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸ τοῦδε τῆς καιρὸν γενόμενα πρὸς τὰς πράξεις ἡμῖν ἐναντιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, οὐδὲν τοὺς πλείστους ἀνδραγαθίᾳ διενηνοχότας. ἀλλ' ἐπειδὴ καταπεπλήγασι τὸ πολεμεῖν, καὶ τὴν γεγονότων οὐδὲν ἔστι τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔρχου καλῶς πραχθέντος ἐπανορθώσειν, διὰ καλέσας προσελθεῖν ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. βούλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιοῦμεν ὑπομνῆσαι, δεῖξαι τε ὕβρεις τὴν ἐναντίων ἰδίᾳ καταμαθόντας. μάλιστα γὰρ εἰ μάθοιτε τοῦτο, προθυμίας αἴτιον ὑμῖν ἔσται. μετὰ δὲ τοῦτο δεῖξαι διότι καὶ τὴν ἐν ἡμῖν δύναμιν οὐδὲν ὄκνου ἐστὶν, οὐ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ γὰρ τῶν Ἀράβων βάναυσόν ἐστι μὲν δὴ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως ἄπιστος διακεῖσθαι, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀπεχθὲς θεοῦ, πλεῖστα μὲν τοι προσφέρεσθαι ἡμῖν πλοκὴ ἐξ ἀρχῆς. καὶ φθόνῳ, ὃ τῶν παραχρῆς ἐφέρουσιν ἐξυπογύου. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς ἐπιπεσεῖν, καὶ δουλεύειν Κλεοπάτρᾳ, πῶς ἄλλοι τε δίους ἀπήλλαξαν, καὶ δι' ἐμὴν πρὸς αὐτοκράτορα φιλίαν, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία μεγίστη, μηδὲ τούτους αἰτήσασθαί τι παθεῖν, φυλαττόμενόν τε τὰν δρῶντά τινα δεῖν δίκην διδόναι, ὃ δ' αἰσχρὸν ἂν ὑπολαβεῖν ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως Κλεοπάτρᾳ μέρη τινὰ προσθεῖναι τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησάμην ἐγώ. καὶ πολλὰ δώρα δοὺς ἴδιᾳ, τὰ μὲν ἀσφαλῆ ἀμφοτέροις ἐπεισάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δοὺς τάλαντα, διακοσίων δ' ἰσγυπτίων γενόμενος, ἃ τιμὴν γῆ προσδιομολογήσει γενέσθαι, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεστερήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων Ἰουδαίοις φόρον, ἢ τῆς χώρας ὑπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' ἦν, ἀλλ' οὐχ ἥδε γε τούτων οἷς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς Ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τῶν ἀρχῶν ἐδέοντο τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποστειλαμένους, καὶ ταῦτα οὐ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' οὐ δὴ τούτοις οἱ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δὲ ἀδικεῖν οὐκ ὄκνημον, εἰ μόνον κερδαίνειν δυνηθεῖεν. ἔστιν οὖν ὅπως ἡμῖν ἐκδῶ

A at illi non ausi aduentum eorum prestolari, vtpote detecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur
B his verbis consulatus simul & cohortatus est.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

NOn ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum
C est pro foribus, & quę hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos id iustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo dissera
D ram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea
E enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei decideretur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius ter-
F ræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possint suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos
G debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia cõmittitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego fanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quib. enim iustitia est, cũ illis etiam Deus. vbi autem Deus est, ibi nec multitudo neq; fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas. Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogitet hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadẽ causa sit. Illi enim nũc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij. sed quia nos afflictos credũt calamitatib. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putãt, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasse tis vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

A τοὺς ἀδίκους παραῤῥησάσθω, ἢ τὸ καὶ ἢ θεὸν ἐκλοιδόρει, καὶ ἀλλήλους ἀεὶ μισεῖν ἢ ὄφελον, καὶ ἢ ἀδικίαν, καὶ ταῦτα ἐ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπιξιόντων. ἀλλὰ ὁμολογεῖται παρανομώτατα τοῖς τε ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ἀποσφάξαντες αὐτούς. τῷ μὲν ἑλλήνων ἱεροὶ καὶ ἄσυλοι εἶ) τοὺς κήρυκας φαμφίαον, ἡμῖν δὲ τὰ κάλλιστα τῷ δικαίῳ, καὶ τὰ ὁσιώτατα

B τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ θεοῦ μαθόντων. ἢ τὸ γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ αὐθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίοις πολεμίως διαλλάττειν δικαιότατον οὖν μεῖζον ἂν ἡρῴοις ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ἀποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δικαίως, ἢ περὶ τὸν βίον δίκαιον, ἢ περὶ τὸν πόλεμον δύτυχεῖν τοιούτων αὐτοῖς πραγμάτων; ἐμοὶ μὲν οὐδαμοῦ δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖτις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν,

C αἱρεῖται δὲ ἢ πλείους ἐκεῖνοι τυγχάνουσιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῖν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ὄντων, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεοῦ δὲ παρόντος, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία περίεσται. ἵνα γὰρ καὶ ἐκ τῶν ἐξετάσεων ἴδῃ, ἐκπέπαται μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τὴν δευτέραν, οὐδὲ αὐτέχον ἡμῖν, ἀλλ' ἔφυγον δ' ὑπὸ οὐχ ὑπομείναντες τὴν ἔφοδον, καὶ τὰ φεύγοντα. νικῶσιν δ' ἡμῖν ἀθηνίων ἐπίθετο πόλεμον

D ἀπήρυκτον ἐπάγων. πότερον οὖν ἀνδραγαθία τοῦτ' ἐκείνων, ἢ δευτέρα ἀδικία; τί οὖν ἔλαττον φρονεῖν δεῖ, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας πῶς δ' οὐ καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντες νικωμένους, ὅταν δ' κρατεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' οὐ καὶ ἡμᾶς ἡγησάμενοι τοὺς αὐτοὺς, ἐ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμήσειν; τὸ γὰρ δύψυχον, ἐκ τῆς τῶν ἀδικουμένων ἐπιχωρεῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς δύναμις καὶ τῆς ἰσχυροτέρου κρατεῖν. εἰ δέ τινα κατανοήσεται τὰ οἰκεῖα

E πάθη, καὶ τὰ σφῶν τὸν σφαγὸν συμβεβηκότα, φρονήσουσι μὲν ἐννοηθέντα, ἔτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄραβας ἐκπατᾷ, μείζω τὰ ἡμέτερα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνους τοῦτο λαμβάνειν καὶ ἡμῖν δικαίως τὸν αὐτὸν αἰτίαν ἡγεῖσθαι. οἱ μὲν γὰρ, οὐκ ἐξ οἰκείας τοῦ ἀγαθοῦ τὸ δύψυχον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ ἡμᾶς ὡς κρατοῦντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμᾶς δ' χορήσαντας τῷ αὐτοὺς, οὐδαμοῦ μεθα μᾶλλον ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, καλὴν ἡμῖν δ' αὐτοῖς, τὸ μετὰ θαρσοῦσι μάχεσθαι. καὶ γὰρ οὔτε κατακαμόμεθα τοσοῦτον, ὥθ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεὸν παρέχειν τὸ γεγονός, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη πάντων εἰ καὶ θεῷ μάλιστα πεφροντικέναι, ἦν δὲ ὡς καὶ πάντῃ καὶ τοῦ ἐκείνων μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς γεγονόσι. βουλόμενος γὰρ ἂν μᾶλλον αὐτοῖς, οὐκ ἀφετέβαλλεν τὸν πόλεμον, ὅπου καὶ θέλει τοῦτον ἀφαιρεῖσθαι, καὶ δίκαιον εἶδεν, διδάλωκεν αὐτούς. ἐπεὶ γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ μάχῃ τοῦ χάρακος ἐπεκράτησαν, οὐδεὶς οὐδὲν ἐπιθεν τῷ ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐστάθησαν, φανερὸν ποιοῦντος τὸ θεοῦ, διότι κεῖν οἱ παρόντες μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐς ἐσχατιὰν, ἀφεῖλεν τὸ ὑμῖν

μηδὲν αἰτίαν ἔχειν παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι ἐκεῖ πάντα κρατεῖν ἀφεῖς ἀμφοτέρους ἔχει τὸν θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίας ἀδραγαθίας, τοὺς ἀδίκους μὲν ὡς φιλίαν, ἀνανδρους δ' ἐν ταῖς μάχαις,

ἀσεβεῖς

εὐσεβοῦς δὲ εἰς πρέσβεις, ἀεὶ δὲ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττᾶσθαι μέλλους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐλήφθησαν πρὸς τὴν μάχην. ἡ μὲν οὖν θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τῆς μὲν πολεμίου στρατοπεδεύεται πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. οὕτως γὰρ αὐτὸς μὲν ἀφεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ θάτερον συμβάλλειν τῷ μάχῃ, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἱρυμνὸν αὐτῷ παρεσκευάσθω τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆς Ἀράβων στρατοπεδεύσεως, ἀμέλλα γίνεται πρὸς τὸ χωρίον. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμὸς, εἶτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τῆς Ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο δὲ θυὸς εἰς ἐλπίδας τοῖς Ἰουδαίοις οὐ μικρὸν ἐπηγάγετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰσχὺν βουλόμενον, θρασύτερον ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸν χάρακα διαπᾶν, καὶ τὸ στρατόπεδον προσάγων ἅπαν. τούτοις δὲ ἐμβιαζόμενοι, προσήσαν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἢ τοῦ εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος οὐδὲ τοιοῦτον ἐχόντες, ὅμως δ' οὖν εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δι' ὃ κατεπείγει δεῖ τὸ τολμηρὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερά, πεσόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος τρεπόντες οἱ Ἄραβες ἔφυγον. ἰὼ δὲ τοσοῦτος φόνος ἐκυλινδήσατο, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων θηύσκειν, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς ὀλιγωτέρους γίνεσθαι τῆς κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φοερᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ἐκπεπτώντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι γοῦν αὐτῆς ἐλήφθησαν τὴν ἔκφυγοί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαράκωμα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, ἀπορία τῆς ἐπιτηδείων, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε Ἰουδαῖοι διώκοντες συνεισπεσεῖν μὲν οὐ κατίσχυσαν, ἐκκαθιζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ φυλακτηρίων εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἵρυον. ἐν τούτοις ἔτι ὄντες οἱ Ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο φιλίαν τὸν πρόσθεν, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ ἁλώσεως. ἔπειτα, τὸ δὲ δίψος ἤπειγεν, πᾶν ὁτιοῦν ὑφίσασθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἱξιοῦντες. ὁ δὲ οὔτε πρέσβεις, οὔτε λύβα τῆς ἡλωκότων, ἢτ' ἄλλότι μείζιον πρόσθεν, φιλόνεικος ὢν ἐκδιδόναι τὰς δυναμένας τὰς εἰς αὐτὸν ἐξ ἐκείνων γεγωνηκυίας. καταναγκάζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῆς δίψει, προῖσσοντες αὐτοὺς ἐπεχείρουν ἄγειν καὶ δεῖν. καὶ πάντα μὲν ἡμέρας, τρισχιλίους τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἑξῆς, πάντες οἱ λοιποὶ, δεήσασθαι ἐξῆσαν πολέμου τέλεον χωρήσαντες ὅτι τοὺς ἐναντίους ἐγχειρεῖν, εἰ καὶ δέοι τὸ πάσχειν αἱρούμενοι, καὶ μὲν ὅμως διαφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὲ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρπασαν δ' οὐδεμιᾶς τῇ μάχῃ, λαμπρᾶς μὲν ἀγωνίσασθαι κεκτημένοι καὶ τὰς ψυχὰς ἤ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. πέρδος δὲ εἰ θησαυρὸν τινὰ συμφορᾶν τοῦ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ προτεραίᾳ μάχῃ ὡσεὶ ἑπτακισχίλιοι. τοιαύτῃ δὲ πληγῇ χρησάμενοι, φρονήματος μὲν ὅσον ἰὼ αὐτοῖς προτέρου ἀφῄρηντο. θαυμαστὸν δὲ ἐν τοῖς οἰκείας συμφορᾶς τινὰ ἡρώδου στρατηγίαν, ὅς τε τὸ λοιπὸν εἶχεν, καὶ προσέτι ἀπόφασιν τῶν ἐθνῶν.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in tutiorem locum transferenda. cúmque idem esset Arabum quo-
B que consilium, circa eum locum certamẽ contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tãtillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam
C afferentes: cõseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinq; millia desiderata sunt. cætera turba refugit
D quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum ad-
E mittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti siti inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad
F prælium, fractis tã viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Πῶς ἀναγκαίως ἔχων Ἡρώδης ἀπιέναι πρὸς Καίσαρα, διέθειρεν Ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rē bene gestam exi-
VII. stimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summū discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & B amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitian. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue C opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs si- D bi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque cādem cantilenam de futurorum spe, déque E Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sūt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab F Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnū etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum G

Ὁ δὲ πλεῖον ὅτι τοῖς ἀπημερήμασιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, αὖ ἐπέστρεφεν εἰς τὴ οἰκείαν, μέγα φρονήσας ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτὸν τὸν αἰδραμύτιον. τὰ μὲν οὖν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπιχειρήτῳ πάντα γεγονυίᾳ. κίνδυνος δ' ἐμπίπτει τὸν ἐφ' ὅλων κρίσιν ἐπάγων, αὐτοκράτορα καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τὴ ἡρῴδη τὰ πράγματα, καὶ τοῖς μὲν αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τὸ καὶ φίλοις. οὐ γὰρ εἰκὸς ἀπιώρκητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτοκράτορα φιλίας γεγονυίας. τῶν μὲν οὖν, τῆς μὲν φίλοις, ὑπόνοιαν τὴν κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθροῖς εἶχον, ἐδόκουν μὲν ἐξ ἐμφανοῦς σεσιάχθαι. πάντος γ' ἀληθὲς ἐφηδόμενον εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόντος τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρῴδης τὸν ὑρκανὸν ὅρον μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν φήθη μηκέτ' ἐμπεδὸν ἐᾶν. εἰ μὲν γὰρ σωθείη καὶ δι' φύγοι τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὖθις καιροῖς ἐφορμᾶν, αἴδρα τυχεῖν τ βασιλείας ἀξιολογώτερον. εἰ δὲ καὶ παράσχοι τι δι' καιρός, φθάσιμον τὸ μόνον ὅτι τῆς βασιλείας ὑφηρπασμένον ὅτι θυμῷ ἐξιλεῶν. ταῦτα δὲ αὐτῷ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐπεδόθη τὴ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὅτι εἰκῇ ζόπου καὶ τότ' τ' ἄλλον χρόνον, ἐκ ἠξίου πολυπραγμονεῖν ἐδὲ νεωτερῶν ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶν τὸ δι' ἐκείνου μεμόμενον ἠγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἦν ἀλεξάνδρα καὶ τὴν ἐλπίδα τ μεταβολῆς ἀκμαίτερος φέρουσα, λόγους ἐποιεῖτο πρὸς τ πατέρα, μὴ μέχρι παντὸς ἀναμεῖναι τὴν ἡρῴδου ὑπεροψίαν εἰς τὸν αὖθις χρόνον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἐξικνεῖτο τε πρὸς τούτων μέλλοντα χαρίσεσθαι τῷ τὴν εὐσέβειαν ἔχοντι, δέξασθαι τὰ αὐτοῖς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπεξῃρῆσθαι γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρῴδου ὕτως χαρίσοιτο ὡς εἰκὸς ἐν ἔχθρᾳ καίσαρος, αὐτοῖς ἔσεσθαι τοὺς τὴν ἀρχὴν ὑποπλαμβαίοντας μόνους, καὶ δι' τὸ γένος καὶ δι' τὴν οἰκειότητα τῇ ὄχλῳ. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς ἀνῃρεῖτο τοὺς λόγους. φιλόψυχον δ' ἡ καὶ γυναικεῖον αὐτοῦ τὴν ὑπονοθυμίαν, καὶ μήτε νύκτα μίαν ἡμέραν ὑπολιμπανούσης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτων, καὶ τ ἡρῴδου πρὸς αὐτοὺς ὑπεύλαβῆς δι' ἀλλοθυμούσης, αἰσχύνη τὸν ὑπισχνεῖσθαι δουῶναι δοσιθέῳ πιστ τ πρὸς αὐτ φίλον, ἐν ᾗ συντέτακτο πέμψαι αὐτῷ τ ἄραβα τοὺς αἰαλημμένους καὶ ὑποπεμφοντας ἱππέας ὑπὲρ τὴν ἀσφαλῆ λίμνην. αὕτη γ' ἀπέχει τῆς ἱεροσολυμίτιδος ὅρου, σταδίους τ'. ὑπὸς δὲ δὴ δοσιθέῳ, ἐπεσταλμένοις αὐτοῖς καὶ αὐτὸν καὶ τὴν ἀλεξάνδρα, καὶ τὰς πρὸς ἡρῴδην δυσκολίας οὐ μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃς ἐκείνῳ αἰτιάτατος συγγενὴς ἦν, καὶ τῆς ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρότερον ἀδελφός. οὐ μὴν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γενέσθαι. προπέμψας δὲ τῆς ἐκείνου τὰς ἐκ τῆς βασιλείους ἐλπίδας, ὅτι δίδωσιν ἡρῴδη τὴν θυγατέρα. ὁ δὲ τ δυσκολίας ἀποδύσας μόνος, ἵνα καὶ τοῦτο προσυπουργήσας παρακελεύεται. πύθεσθαι τὴν θυγατέρα, καὶ κατασημήνασθαι μόνον ἀποδῦναι τῆς μάλιχω. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ἐν γὰρ μικρῷ τὸ διάφορον, καὶ τ ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα γ' ἐπὶ δοσιθέῳ ὑποθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἀράψ αὐτοπίστελλεν αὐτὸν τ ὑρκανὸν ἀλλ-

δίχεσθαι τ τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας, ἢ τ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψαι τὴν μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς κομίσουσαν, ἀλλὰ πρὸς μηδὲν ἐναντίωσιν ὧν ἥξειν. ὡς δὲ καὶ ταύτην ἡ ἐπιστολὴ Ἡρῴδῃ ἐδίδοτο τῷ βασιλεῖ, μεταπέμπεται τὸν Ὑρκανόν, καὶ περὶ τῶν γνωσθέντων αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν Μάλχον αἰτεῖται. ἀρνησαμένου δὲ, τὰς ἐπιστολὰς δείξας τῷ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δὲ γράφομεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τ βασιλέως Ἡρῴδου πεποίηται. τοῖς δ' ἄλλοις, οὐ κατὰ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ Ἡρῴδην οὐκ ἐπὶ τοιούτοις δοκοῦσιν, ἀλλ' ἐπιβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τινὶ αἰτίαν ἐπαγαγόντα, καὶ τ αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γράφουσι γὰρ οὗτοι. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ περιφέρειν, εἴ τινας ἐπιστολὰς παρὰ τοῦ Μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὲν, ὁμολογῆσαι περὶ ταύτων καὶ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δῶρα εἴληφὼς εἴη, πάλιν ἐπέρεσθαι; τοῦ δὲ, μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέροντα δωροδοκίας καὶ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προστάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δὲ τοῦ μηδὲν ἁμαρτόντα τοιούτῳ τέλει περιπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ἐπιείκειαν τοῦ τρόπου, καὶ τὸ μηδ' ἐν ὑποπτίᾳ θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῷ κρείττονι τὴν διοίκησιν, αὐτὸς παίζων διαγεγονέναι. τότε δὲ πλέω μὲν ἢ πρόσθεν ἐτύγχανεν ὤν, κεκτημένος τὰ μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν Ἡρῴδην ὑπῆκτο. ἐξαβιβάζει δὲ καὶ τὸν διώκτην, τοὺς ἐν τῷ πρόσθεν πεμφθέντας αὐτὸν, καταλιπὼν ὅλως, ἐφ' ἑαυτῶν τε ἡδυπαθοῦντα ἐγχειρεῖν τι καὶ καινοτέρων ἅπτεσθαι πάντων ἀπιθανότατον, καὶ οὐ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκήψαντα Ἡρῴδου γνώμῃ. ἦν τὸ μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνεπόσα τῷ βίῳ, ποικίλαις καὶ πολυτρόποις χρησαμένῳ τῆς ἐν τῷ ζῆν τύχαις, οὓς μὲν ἐν ἀρχῇ βασιλεύοντας ἀπὸ τῆς μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχερωσύνης καταστάς τῶν ἰουδαίων ἐθνους, ἔτεσιν θ' τῷ πᾶσι κατέσχε. ἁλοὺς δὲ καὶ βασιλείαν ἀποθανούσης ἡ μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ταύτῃ κατασχὼν γ' μόνας, σκήπτρῳ μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τοῦ ἀδελφοῦ. κατάγῃ δ' αὖθις ὑπὸ Πομπηίου. καὶ πάσας τὰς τιμὰς ἀποληφθὼν, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὸ δ' ὑπὸ γήρους, καὶ λωβηθεὶς τὸ σῶμα ὑπὸ Πάρθων αἰχμάλωτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανήκει χρόνῳ, ὑπὸ τὰς τοῦ Ἡρῴδου προσγινομένας ἐλπίδας. ὧν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπέβαινε, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τῷ δυχερίσαντι δὲ ὡς προειρηκαμεν ἐν μέρᾳ τέλους οὐκ ἀξίου τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ δικαίως καὶ μετρίως ἐν πᾶσι γενέσθαι. καὶ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητοῖς ἄλλοις, οὐ πολυπραγμονῶν, οὐδ' ἑαυτὸν ἐν βασιλείᾳ δικαίως ἐπιτάττων. ἀπιπάξ τε καὶ Ἡρῴδῃ μέχρι τοῦδε προσελθεῖν ἐγένετο, ὡς τὴν δικαίαν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πέρας οὔτε δίκαιον, οὔτε δυσβὲς ἐξ αὐτῶν διέφαλε τοιούτου τέλους. ὁ γὰρ Ἡρῴδης ὡς τὸν ὑρκανὸν ἐκποδὼν ἐποιήσατο ἀπὸ δόλου προσκαλεσάμενος, καὶ μηδὲν ἐλπίσαι ἧττον ἀπὸ τοῦ μέτρου δυνάμενος χρῆσθαι ἐν ᾧ γνωσθεὶς αὐτῷ πρὸς αὐτοκράτορα φιλίας, ὅσπερ μὲν εἶχε τὸν ἀλεξάνδρου, μὴ τῷ καιρῷ συνεπιθεμένῳ τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ καὶ στα-

A & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missúrúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis tra-
B duntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter offi-
cios salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem
C traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis
D in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio rediit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alieniissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum
E honorem obtinuit: cui defunctæ cùm in regũ successisset, elapsis tribus mensib. ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pompeij ope restitutus. receptíque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquáto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod om-
F nium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi consci. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans,
G & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cõcitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri,& matrem Cypron,& ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit:iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius,habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nõ poterat,in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit,commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis.Verùm his quo que mandatum dederat,vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

Cap. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

His mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit,poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit:admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinẽ, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam,ſed facti ſui rationem reddẽs intrepidè.Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio,& totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium:non armis quidem coniũctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibiipſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm,ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit,neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet,nec omnino in ordinem redigi,videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturæ perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt : atq; hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim.quòd ſi amoto perſonarũ reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas , qualis ſim amicus, & quã memor beneficiorum,licet tibi quoq; hoc experiri. mutato enim nomine nihilomin⁹ manebit amicitia,& laudẽ ſuã merebitur.His verbis cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem , virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendę cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

σιάσῃ τὰ περὶ τὴ βασιλείαν πράγματα. παρεπέμπετο ἡ πάντα φερώρα τὰδελφὰ, καὶ τὴ μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα ἅπασαν ἐν μασάδοις κατέσησε, παρακελευσάμενος εἴη περὶ αὐτὰ ἀκριβῶς διακεῖσθαι, ἔχειν τε πράγματων μηδαμῶς ἢ τὸν αὐτὸ γυναῖκα, δυνατὸν γὰρ οὐκ ἦν ἐν διαφορᾷ τῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡ μητέρα τὴν αὐτὴν διάταν τε αὐτὴν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ συνὼ ἀλεξάνδρᾳ τῇ μητρὶ καταπέμπετο, ἰώσηπον τὸν ταμίαν καὶ τὸν ἱππάρχην σόημον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πιστοτάτους ἐμοὶ ἐξ ἀρχῆς γενομένους αὐτῷ, τότε ἢ περὶ φάσῃ τινὲς, φερουρεῖν δοκοῦντας τὰς γυναῖκας. ἐν ᾧ καὶ ἐκείνοις ἐντολὰ, μαθόντας τι περὶ αὐτὰ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας ἐξαχθεῖσθαι, τήν τε βασιλείαν εἰς δυνάμιν τοῖς παισὶν αὐτὰ συνὼ τὰδελφὰ φερώρα διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ι'.

Ὡς ἡρώδης ἔσχεν ἡ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

Ταῦτα ἐντελλάμενος, εἰς ῥόδον ἦπείγετο καίσαρι συντυχεῖν, καὶ περὶ δὴ κατέπλευσεν εἰς τὴν πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα περὶ αὐτὸν ἀξιώματος οὐδὲν ὑφῃκώς. ὅτε δὲ καὶ κοινωνῆσαι λόγου κατὰ τύχην ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον τὰ κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὃς εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὑπὲρ τοιούτων τραπόμενος, οὔτε δίκην τινὰ παρητεῖτο, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ὑποδοὺς δὲ τὸν λογισμὸν τῶν πεπραγμένων ἀνυποπτήτως. ἔλεγε γὰρ περὶ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην γνώσεσθαι περὶ αὐτόνιον, καὶ πάντα παρέξειν ἐν τῇ δυνάμει, ὡς ἐπ' ἐκείνου γνώσεται τὰ πράγματα, στρατείας μὲν οὐ κοινωνήσας ἐν πολέμῳ περὶ ἀράβων, πέμψας δὲ καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' ἐξ μεγίστου περὶ ὑπολαμβάνοντα αὐτῷ γνώσεσθαι. τὸν γὰρ ἐμπλοκὴν τὰ μὲν ἐξ φίλον, δυσμένειαν δ' ἐκείνου δεδιότα, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ περιουσίας συγκινδυνεύσειν δίον, ὧν αὐτὸς ἐλάττων ἢ καλῶς εἶχεν αἰτήσεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ὑπολαβεῖν τὸν ἐν ἀντίῳ μάχην καταλιπὼν, μηδὲ συμμεταβῆναι τὰς ἐλπίσι φανερὸς ἤδη μεταβαινούσης τῆς τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ καὶ μὴ συναγωνιεῖται ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτόνιον, τὸν μίαν αἰτίαν τὲ καὶ σώζεσθαι, ἐν μὴ τῷ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, πρὸ ἐκείνου τὰ κλεινότατα ὑπανιέσθαι. πρὸς ἀπρημοσύνης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῷ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρὸς σὲ συμβάσεις ῥᾴον διεξιέναι τῆς ἔχθρας. ὧν οὐδὲν ἐκεῖθεν ἐνενοήθης, ἀλυσιτελὰς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δὲ σοὶ πρεπούσης τὸν ἀβουλίαν. πῶς οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτόνιον ὀργῇ κρίνεις καὶ τὸν ἐμὸν προθυμίαν, οὐκ ἂν εἴη μοι τῷ πεπραγμένων ἀρνησις, οὐδὲ ἀπαξιῶσω τὸ ἐμαυτὸ πρὸς ἐκεῖνον διάνοιαν ἐκ τῶν φανερῶν λέγειν. εἰ δ' τὸ πρόσωπον αἰτιᾶσθε, τὰς εἰμὶ πρὸς τοὺς διώκτας, καὶ πῶς φίλος ἐξετάζοις, ἐξαπατᾶσθαι τῷ ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τὸ δὲ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν, οὐδὲν ἧττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐνήμιν διδυνασθῆναι δυνήσεσθαι. τοιαῦτα λέγων, καὶ παρ' αὐτῷ ἐμφαίνων τὸ τῆς ψυχῆς ἐλεύθερον, οὐ μετρίως ἐπανάσασθαι τὸ καίσαρα φιλότιμον οὐ τὴν λαμπρότητα, ὡς ἐκ αὐτῷ τὰς τῷ ἐγκλημάτων αἰτίας, σύσασιν ἤδη τὸ πρὸς ἐκεῖνον διανοίας πραγματεύεσθαι, καὶ τὸ τε

καὶ τὸ τὸ διάδημα πάλιν ἀποκατέστησεν αὐτῷ, καὶ
μεγέθυμόν τινὰ ἐλάττω περὶ αὐτὸν ἢ πρότερον
ἐν τῷ τῶν ἀντωνίου φαίνεσθαι, ἀλλὰ πάσης ἦν
τιμῆς, μεθ' ὅτι καπίθων γράψειεν, ἁπάσῃ
προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλα-
βέσθαι τὴν ἡρῴδου. τοσαύτης δόξης ἀξιώματος
καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρᾶν αὐτῷ πάλιν ἐξ ὑπαρχῆς βε-
βαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόξῃ καίσαρος καὶ δω-
ρεαῖς βασιλέων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέ-
βαιον ἐπεραγασάτο, παρέπεμψεν ἐπ' αἰγύ-
πτου καίσαρα δωρησάμενος ἱκανὰ δυνάμενον αὐτὸν τε
καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐπιφανῆ μεγαλοψυχίαν.
ἦν τέλος δὲ καὶ τῇ κατανίᾳ στεφάνων ἀλέξανδρον, ὡς
μηδὲν ἀπέκειτο παιδίῳ. ἀλλὰ τούτου μὲν οὐκ ἔτυ-
χεν, ἔρκῳ προκατειλημμένου καίσαρος. ἐπανεὶ δὲ
πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥη-
σίᾳ, καὶ τοῖς τὰ ἐναντία πεποιθόσιν ἐπιπλῆξαι
παρέσχεν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐν τῷ κινδύνων
κατ' ἀνδρείαν τῇ θεοῦ προσηκτόμενος. ἀνὴρ
γὰρ οὐδὲν τῶν ἐν τῷ ὑποδοχεῖ ἐλαττόω καίσαρος δοκῶ
συνείας εἰς αἰγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ πρε-
σβυτέρῳ παρῆν, διήκτας μὲν αὐτὸν ἐν πολυμισθίᾳ πά-
σῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχε δὲ καὶ τῷ στρατεύματι
ξενία καὶ τὴν ὀψοποιίαν ἀφθονίαν, καὶ τοῖς δυνα-
στάζουσιν ἐξεταζόμενος, τάς τε δυνάμεις ἐκπάτου
σπουδαζόμενος, καὶ διαχώμενος αὐτὸν καὶ φίλους
ἀνδράσιν ῥᾳδίως καὶ τοῖς εἰς πολυτέλειαν καὶ πλούτου
ὑπηρεσίας ἱκανοῖς. παρέχε δὲ καὶ τῶν ἀνυ-
δρίαν διαχεομένοις, τὸν τῷ ἐπεζόντων χορηγίαν
ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ ἄλλον ἂν ἐν χρείᾳ
στρατώτας, ὑστερηθῆναι. αὐτὸν γε μὴν καίσαρα τα-
λάντοις οὐ διώρησατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν σύ-
νοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω
καὶ λαμπρότερα τὰ κατὰ τὰς ὑπουργίας ἐνεδείξα-
το. τῦτ' αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δυνοίας καὶ προ-
θυμίας ὁλοσυχέσι, καὶ πλείονι ἐχαρίσατο τῇ χρείᾳ τῷ
καίσαρι τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὴ καὶ πάλιν ἐπα-
νιόντων ἀπ' αἰγύπτου τῷ πρώτων οὐδενὸς τὰς ὑπη-
ρεσίας ἧττον ἐφάνη.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ἡρῴδης ψευδέσι διαβολαῖς παρεξυνθεὶς τὸν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείναι.

Τότε μὲν τοιγαροῦν ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένῳ αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ
χαλεπῶς ἔχουσας τὸν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὸν
μητέρα τὸν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαι γὰρ ὅπερ
ἐπ' αὐτῷ ὑποπτον ἦν εἰς ἀσφάλειαν τῷ σωμάτων εἰς ἐκεῖ-
νο καταστῆναι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μηθ'
ἑαυτοῖς μήτε τῷ ἄλλων μηθ' αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, χα-
λεπῶς ἔφερον. ἦν μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τῷ
βασιλέως, ὑπόκειτον ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέ-
ρον αὐτῷ χωμαρίῳ ἀπάτων ὑπολάμβανεν. ἦλθετο γὰρ
τῷ μισεῖ εἰ σφάλοι τι δ' ἐπὶ ἐκείνος ἐλπίδα τῷ διασώ-
σεσθαι δι' αὐτὸν ἐχρῆναι. καὶ τὰς ἐωσπόρω δωδέ-
σας ἐντολὰς ἀνεμιμνήσκεν, ὡς τ' ἤδη διὰ πίστιν
ἴσχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σώμων, εἰ ἐκείνος τὸ
παῤῥησιαμένη. σώμος δὲ κῆ μὲν τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, οὐδὲν ὧν ἡρῴδης ἐκέλευσε παρὰ λόγους ἔδρᾳ
δωρεᾶς λιπαρέστερον τ' γυναικῶν ἐκθεραπευόμενον αὐτ, πλάξ κῆ μικρὸν ἤδη τὸν τέλος ἐξέπεσε ἀπὸ

A Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam quàm, quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiuta sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, ſnatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & ani-
B mi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illum iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiēdum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificen-
C tia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obsequitate tolitus dum traducuntur copiæ, tractāsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles
D tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini
E mortalium hac parte cederet.

CAP. XI.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

SEd cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò
F suspicabantur. non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, egerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitem: nec vnquam excidebant mandata olim Ioseph o data, ita vt omnibus modis demereri conare-
G tur custodes, præcipuè Sohemū, nō ignara in eo lumitatē suā sitā in ei⁹ manib⁹. ille verò principio fid⁹ erat, nō discedēs ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blāditiis mulibribus paulatim mollitus est: postremò effutiit ōnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret cum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil cum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò iniquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula: votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulauit, apertè fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium: eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucundissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súsque déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat: sed vt erat ingenuis miniméque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat: narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem: quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectũ vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt: móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accẽdẽtes eius odiũ ac zelotypiã: quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sequire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magísq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortassè iam tum sequius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam ludææ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

A τὰς ἐπιπλοὰς τῦ βασιλέως, μᾶλιστα μὲν ὑφ' ἑλπίσας αὐτὸν ὅτι τ' αὐτ' ὀπιστρέψει ἐξουσίας. ἐν ᾧ κ) μᾶλλον ἐκφοβῦντο τὸν ἀπ' αὐτῦ κίνδυνον, ἐ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, αἷς ἰδ' εἰκὸς ἐκ ὀπτὸ δέξασθαι τὸ ἀδεόντος ἀξιώματος, ἀλλὰ κ) πλέον ἢ τ' ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύουσης ἢ τῦ βασιλεύοντος αἰσχρῦ ἡδυπαθείας. ἐπήλπιζε δ' αὐτὸν οὐχ ἥττον ἐκ πάντα κ) νοῦν θεάσας ὑποστρέψειν Ἡρῴδης, μηδὲν ὅπι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτὸν πεῖν. ἠπίστατο γὰρ τὸν πρὸς τὸν μιαιφόνον ἔρωτα, μείζονα λόγου τῦ βασιλεῖ. ταῦτα τὰ θορυβοῦσαν τὰς ἐπιπλοὰς ἐξαλγοῦσα, μιαιφόνη ἡ χαλεπὸς μὲν ἦκουσε, εἰ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τῦ Ἡρῴδου κινδυνώσειν ἔσαι. χαλεπῶς ἡ διέκρινε, μηδενὸς μᾶλλον αὐτὸν τῦ ἴσον δύνασθαι, δυσὶ ποσὶν δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κρίνουσα. κ) τῦτο διέδειξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὅπι κρυφαιμένη τὸ κατ' αὐτὸν πάθους. ὁ μὲν δ' ὅτι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυνηθεὶς καταπλαγείς, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ θεῖ τούτων ἀνηγγέλιζετο. μόνῳ δ' ἐκ πάντων ἤρεσε τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οὖσαν αὐτῇ συνήθειαν θεσπεσίως ἀπαγάζετο. τῇδ' οὔτε τὰς δημοσίας ἀπηχθημένος χάριν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συνέβαινεν, οὔτ' ὀπικρίπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας κ) τ' ἀθεμίτου ὀργυιότης, θεὸς μὲν τοὺς ἀπαντᾶσι αἰέσεται, τ' ἧς δ' ἀπιμήμασιν ἄχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχωρῆσθ' ἐνέφαινεν, ὡς οὐχ ὕποπτα μόνον, ἀλλὰ κ) καταφανῆ γινομένα τὸν ἡρῴδην ὀπιτανύειν. ἀπημόνει μὲν δ' ὁρᾶν τὸ ἀβέλτερον τῆς γυναικὸς θεῖς αὐτὸν μισῷ ὐκ ὀπομενεχρυμμένον. ἦλθετο δ' τῷ θεῖγματι κ) τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῇ, ταῖς τε ὀργαῖς κ) ταῖς ἀλλαγαῖς, οὐκ ἐπέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπ' ἀτέρου μεταβαίνων εἰς ἀτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. οὕτως ἐν μέσῳ τὸ ζύγιον κ) ἐργὸν ἀπολωφὴς, κ) πολλάκις ἕτοιμος ὢν ἀμύνασθαι τὰς ὑπερφανείας αὐτῦ, ἀλλ' τὸ θορυβεῖσθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενέστερος εἰς τὸ μεταπίπτειν αὐτὸν ἐγίνετο. τὸ δὲ σύμπαν ἡδέως ἂν ἐκείνῳ κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀπὸ θανούσης εἰσπραττόμενος. σωιδοῦσαν δ' αὐτὸν οὕτως ἔχοντα θεὸς τὸν μιαιφόνον ὕπνον ἀδελφὴ κ) μήτηρ, κάλλιστον φήσασα τ' καιρὸν τ' θεὸς ἐκείνῳ μίσους εἰληφέναι κ) δικαίως οὐ μικρᾶς παροξύνουσα τ' ἡρῴδην ἀχολῆς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὃ δ' οὔτε τῇ τοιούτων ἀνδρῶν ἤκουε λόγων, οὔτε ὁρᾶν τι κ) τῆς γυναικὸς ὡς πεπιστευκὼς ἐπεθάρρει. χῖεν μέντοι θεὸς αὐτὸν ἔχειν ἀεί, κ) τὸ πάθος αὐτῷ κρίνετο, τῆς μὲν οὐκ ὀπομενεχρυμμένης τὴν ἀχθεσθαι, τῇ δ' τ' ἔρωτα θεὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, χἀν δύο ἐφέχθη τινὶ τῷ αἰτίᾳ τῶν. νικῶ δ' καίσαρος ἀγγελθέντος κρατεῖ τῷ πολέμῳ, κ) τεθνηκότων αὐτονίου κ) κλεοπάτρας ἔχειν ἀσύμφορον, ἐπειγόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἀπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ θεῖ τῷ οἰκίᾳ.

ἐξιόντι δ' μιριάμμη θεσπεσαμένη τ' σόημον, πολλὴν τ' χάριν ὁμολογῆ, κ) μεγαλαρχεῖν αὐτῷ θεᾷ τ' βασιλείας ἠπόσατο. κἀκεῖνος μὲν τυγχάνῃ τ' τιμῆς. ἡρῴδης δ' γλυκόμενος ὐ αἰσυπίῳ, καίσαρί τ' μὲν πλείονος συντυγχάνῃ τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, κ) μείζων ἠξιώθη. τ τ' δὲ κλεοπάτρας δορυφορημένων γαλατῶν αὐτ' ἐδωρήσατο, κ) τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῷ πάλιν, ἣν δ' ἐκείνης ἀφῃρέθη. θεσσήνην δ' κ) Τηβαΐδα λίφ

λεα γάζαν καὶ ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἐπὶ τῆς παλαιᾶς γάζης καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, καὶ στράτωνος πύργον. ὑπιτυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπροτέρους τοὺς. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀντιοχείας. αὐτὸς δ' ἐπανῆλθεν ὅσον φίτο τὰ πράγματα αὐτῷ δόξῃ τῆς ἔξωθεν ὑπιδιδόναι πρὸς δυσμενίαν, τοσοῦτον ἔκαμνε τῆς οἰκείους καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἔφατο γὰρ ὑδενὸς ἐλάττω τῆς ἰσορυμένων ἐπιπόθει μὴ τὰ δικαίως τῆς μαριάμμης. ἦδη, τὸ μὲν ἄλλο σώφρονα καὶ πιστὴν πρὸς αὐτὸν ἴων, εἶχε δέπι καὶ γυναικεῖον ὀμὸν καὶ χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἰκανῶς μὲν ἐν ξυφῶσαι δεδουλωμένῳ δόξῃ τὴν ὑπιθυμίαν. ἐπὶ τὸ βασιλεύειν ἐπὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ὑ συγκαταλογιζομένη τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲν ὑβριστικῶς αὐτῷ προσπιέχθη, καὶ ἅττ' ἐκεῖνος ἐξ ἔρωτος δύμορος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὴν μητέρα ἐπὶ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχερείᾳ διεκλοδάζειν καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη τάσιν ἐν ταῖς γυναιξὶν ἓν καὶ μῖσος ἀπροσδόκητον, ἐνδὲ τῷ τότε καὶ δυσβόλους μείζονας. ἥτε ὑποψία φερομένη παρίτεινεν ἐπιαυτὸν μῆκος, ἐξ οὗ ἐπὶ καίσαρος ἠφάνης ὑπεστρόφει. τέλεον μέν τοι προοικονομούμενον ἐκπλεῖον ἐξεφέρετο, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐμπεσούσης. καταπλαγεὶς ὁ βασιλεὺς ἀπαύστασθαι μεσημβρίας ὕσης, ἐκάλει τὴν μαριάμμην ἐπὶ φιλοσοφίας ἧς ἀεὶ περὶ αὐτὴν ἔσχεν. ἡ δὲ, εἰσῆλθε μὴν, ἐμὴν καὶ κατακλίθη, ἀπαδάζοντος ἐκφαυλίσασα καὶ προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτὸ ὡς ἀποκτόνῳ. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὸ ὑβρίζειν ἐπιφοχότος, καὶ γελῶντος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, δ' ἐφεξῆς ἀηδομένην μείζονος ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὴ σαλῶσα παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τὸν οἰνοχόον ἐκπέμπει, καλέσασα λέγειν ὡς πείθῃ μαριάμμη φίλτρον αὐτῇ συγκατασκευάσαι τῷ βασιλεῖ. κἂν ἐφεξῆς καὶ πυνθάνηται τίποτε τοῦτ' ἐστὶν, λέγειν ὅτι φαρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸ δὲ δέκοπῆσαι προκαλουμένην, μὴ κινηθέντος δὲ ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀργὸν ἐᾶν, ὑδένα γὰρ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει δεηλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ ἀπρεπὴς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μαριάμμην παρειχῆσθαι λέγων, ἀπαπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ διδόναι. πρὸς τοῦτο δέκινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν ἓν φαρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, ἧ τὴν δύναμιν, αὐτὸς οὐκ οἶδεν, διὸ καὶ προσαγγεῖλαι, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ καὶ τῷ βασιλεῖ διηλπρόζε. ταῦτ' ἀκούσας ὁ ἡρῴδης λόγων, ἐπ' ἀντίτερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τότ' δύνεχον ὃς ἦν τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασάνιζεν ἐπὶ τῷ φαρμάκου, γνώσκων ὡς χρεὼν ἐκείνῃ ὑ δυνατὸν ἦν ἔτι μεῖζον ἔτ' ἐλαττόν τι προσάχθαι. ἠθύμως δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἀνθρωπος, ὑδὲν μὴ ὧν ἕνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὴ τοι τῆς γυναικὸς ἦθος εἰς αὐτὸν ἔφη ἠθύσθαι, δέκ τοὺς λόγους οὓς ὁ σύμος αὐτῇ φράσειν. ταῦτα δ' ἐπ λίσσοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ὑκ ἂν ἔφη σύμον πιστότατον ὄντα τὸν ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε καὶ τῇ βασιλείᾳ καὶ τὰ προδοῦναι τὰς ἐντολὰς, εἰμὴ καὶ περαιτέρω προβεβηλύθη τῆς πρὸς τὴν μαριάμμην κοινωνίας. καὶ τὸ μὲν σύμον δύο τινὲς ἐκέλευσαν ἀποκτεῖναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κρίσιν ἀπενέγκαντες, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, καὶ τὴν

A Hippon,& Samariam, in maritimis Gazami Anthedonem, Ioppen, Stratonísque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorẽ accessio. Deducto deinde vsq; Antiochiã Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam; maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de B quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cętera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem,improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam C calumniarum quoties daretur occasio: cæque suspiciones paulatim crescẽtes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum;tandem diu præmeditatũ odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersiit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrãs. quo in- D dignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernã, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam cõmodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur qualénam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & E ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compositio vultu ingreditur, & quasi rem valdè seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret.quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verF ba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisG se hæc prodituram, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. móxque Sohemum comprehensum impetat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõsilio, accusationẽ

accuratam exorſus, & cõflictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit operam vt mulier ſine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atque ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata eſt, neque vel tantillum intemperiis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſor. Cæterùm formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus. idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miſerè affectus ſicut diximus. neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniã vſq; indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo neceſſe Mariamnen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamẽta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adcóq; dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit

A κατηγορίαν ἐποιεῖτο μιᾶς· ὃ δὲ τὴν μὲν τοιαύτας ἐλαφρολαβὰς φίλτρων καὶ φαρμάκων. ὠὴ δ' ἀκριτὴς ἐν τῷ λόγῳ καὶ κείστως ὁρμαίτερος, καὶ τὸ θοῦτον ἔχοντα μιώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θάνατον αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διειληφέσης δὲ τῆς γυναικὸς, ἐπιγίνεται μὲν τι καὶ τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ πᾶσι παροῦσιν, μὴ σφαττεῖν οὕτως αὐτὴν αἱρεῖν. καταδιάδηλος εἰς εἴ τι τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ φρονεῖν. ἐπιτουδάδην

B ταῖς ἀεὶ τὴν σαλώμην, ὅπως δὴν ποιήσαιτο τὸν ἀνδρα. καὶ μᾶλλον ἔπεισε τὸν βασιλέα τὰς παρὰ τοῖς πλήθους εἰ ζῶσα τύχη φυλάξαιτο σιμβουλεύουσιν μὲν διαμένειν μὲν οὕτως ἤγετο ἢ δὴ θανάτῳ συνθωρήσασα ἢ τ κρεῖν ἡ ἀλεξάνδρα, ἢ ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει καὶ αὐτὸν τῷ ὁμοίων ἐξ ἡσσόνου τύχοι, ἐπιστίας θεὸς τὸ φρόνημα θεώσας ἢ λίαν ἀφρονῶς μετεβάλλετο. βουλομένη δὲ ἐμφῶσαι τὴν ἀγνοιαν ὧν ἐκείνου τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα ἢ λοιδορουμένη τῇ γυναικὶ πάντων ἀκουόντων ἐβόα καλὼς καὶ

C ἀληθέστατον θεὸς τὸν ἄνδρα ἀμύνεσθαι, καὶ δίκαια πάσχειν δὴ τοὺς τοιούτους τολμήμασιν. ἐγὼ δ' ἀμείψασθαι δοῦσα τ πάντων αὐτὸν διεργάτην. τοσοῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀφημίστως, ἢ τολμᾶσθαι ἐφάπτεσθαι ἢ τῆς ξυγκῶν, πολλὴν μὲν ὡς εἰκὸς ἢ ἅμα τῇ ἄλλων ἡ κατάγνωσις διὰ τὴν ἀφροσύνης, μᾶλλον ἢ εὐφάνη παρ' αὐτῷ δ' ὑπολυμένης. ὅτι γὰρ

D λόγον δοῦσα τ ἀρχὴν, οὔτ' ταρεχθεῖσα θεὸς τ ἐκείνης δυχέρειαν ἐπέλειπεν, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φρονήματος τὸ ἁμάρτημα καὶ μᾶλλον ἀχθομένης ἀφιεμένου ἀφημιούσης ἐνέφαινεν, ὥστε γε μὴν ἀξιεμαίρειν τῆς καταστάσεως ἢ τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτου θεὸς τ θάνατον ἀπῆει. τὸν δ' ἡδέως εὐδ' ἐν τοῖς ἐχάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπαντῶσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα. καίπερ οὕτως ἀπαθῶς, γυνὴ καὶ θεὸς ἰσχυρότατα καὶ θεὸς

E μεγαλοψυχίᾳ ἄριστα γεγυμνασμένη. τὸ δ' ὑπῆκοις ἐλάττων αὐτῇ, καὶ πλεῖον ἐν τῇ φύσῃ τὸ φιλόνεικον. κἀλλ' δὲ σώματος καὶ τῆς ἕξεως τὰς ἐντολὰς ἀξιώματος μειζόνως ἢ ὡς φέρειν, τὰς κατ' αὐτὸν ἐκβῆλθ, ὅτι πλείων ἀφορμὴ τῷ μὴ κεχαρισμένους τοῦ βασιλέως μηδὲ θεὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγένετο. διεκπαθουμένη γὰρ ὀλίγα τὸν ἔρωτα, καὶ δυχερὲς οὐδὲν ἐξ ἐκείνου θεοσδοκῶσα τὴν παῤῥησίαν ἀσυμμετρον ἔσχεν. πίνει δ' αὐτὸν ἢ τὰ θεῖ τοῖς οἰκείοις, ἢ ταῦτα θεὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόθει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐλθεῖς αὐτῇ γνώσθαι τὴν τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ὃ μόνῳ τὸ μὴ παθεῖν τὸ δυχερὲς ἀπιστεῖν. αἰσχρῶς δὲ πῶ καὶ μᾶλλον ἐξέφθη τὰ θεῖ τὸν θυμὸν τὸ βασιλέως, ἔχοντ μὲν οὕτως ὡς καὶ θεόπεμπτον ἐδηλώσαμεν. οὐ γὰρ ἀπαθὴς οὐδ' οἷος αὖ εἶναι θυμοῦ δίκαι τὸ θεὸς αὐτὸν ἔφερε. ἀλλὰ καὶ θεόπεμπτον

F ἦρξεν ἐνθουσιασμὸς, ἢ τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβάσεως οὐκ ἀπαγορεύθη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεσθαι. τότε μέντοι ἢ μᾶλλον ἐδόκει ἢ νέμεσιν τινὰ τῆς ἢ τὸν μνήσθαι μὲν ἀπωλείας ὑπὸ θεοῦ. καὶ πολλάκις μὲν ἀναλήσας ἦσαν αὐτ, πολλάκις ἢ ἢ θρῆνος ἀχήμων. ἐπεὶ

ἢ τῶν εἴτι δύναιτ' εἰς ψυχαγωγίαν πότους ἢ συνουσίας αὐτῷ θεραπεύειν ὀλίγους, ἢ τέτων οὐδὲν ἦρεσ τὰς δὴ δοκούσας τ ἢ τ βασιλείαν παρηρτεῖτο. ἢ τοσοῦτον ἦν τὸ πάθος, ὡς τ' αὐτ δὴ ἢ καλεῖν τ μνήμην θεραπαίνας τῆς ὑπηρέτας, ὡς ζώσαν ἔτι καὶ διαμένουσαν ὑπακούειν. οὕτως δὲ ἔχοντος, δόγμα τε λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἥ τ' ὄχλων καὶ τῶν φίλων τοὺς πλείους καὶ ἐπιφανεστάτους διέφθειρε, καὶ παρέχειν ἅπασιν ὑποψίαν καὶ μῆνιν τοῦτο θεοῦ συνεισφέρηναι, διὰ τὴν γεγονυμένην ὠμότητα ὀλίγου δεῖν τῇ μυριάμμη. χεῖρον οὖν διατεθεὶς καὶ τοῦτ' αὐτὸν ἡ βασίλεια, καὶ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθοῦσι, καὶ θεραπόντων κυνηγεσίων ταύτας ἐναδημούσας, οὐκ ἔφθη πλείους διαφθεῖραι ἡμέρας, καὶ θεραπεύσῃ νόσῳ δυχερεστάτῃ. φλόγωσις γὰρ ἦν καὶ πῦσις τῶν ἰνίων, καὶ τῶν ἰσχίων ἀλλαγή. τῷ δ' ὄντι θεραπευμάτων οὐδὲν ὅπη τῶν θεοῖς ὠφέλιμα ἐξήνυεν. ἀλλ' ἀναπούμενα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγεν. δοκεῖ δὲ καὶ αὐτῷ ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν οἷς αὐτοὶ θεοσέβειαν ἐνεδείκνυντο, οὐδὲν ὑπηκούσης τῆς νόσου, τὰ δὲ καὶ τῆς βασίλειος οὐκ ἐχούσης ἄλλως, ἢ καὶ τὸ διαζόμενον τῶν ἀρρωστίας διαταῦθα, ταῦθ' οἷς ἐκείνοις ἐπιτρέψειν παρίσχειν ἐξίουν, τὸ δύσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαίτης ἀναπόντες τῇ τύχῃ. καὶ κεῖνος μὲν ἐν σαμβρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβασθῆναι τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. διατείνουσα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐσπουδάκει τῷ θεῖ τὴν πόλιν φρουρείαν ἐγκρατῆς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ τοῦ ἱεροῦ. καὶ τούτων οἱ κρατοῦντες, ἐπιχείρειν τὰ παῖδα ἐθνος ἐκήρυσσον. τὰς μὲν γὰρ θυσίας οὐκ ἄνευ τούτων οἷόν τε γενέσθαι, τὸ δὲ μὴ ταῦτα συμπολεῖν οὐδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, τῷ ζῆν ἑτοιμότερον ἂν ἀφαιρεῖσθαι ἢ τὰ θρησκεῖα λυθῆναι εἰς τὸν θεὸν εἰσάπαν συμπολεῖν. τοῖς δὲν ὅλῃ τούτων τῶν φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα θεσπίσασα τοὺς λόγους, ὡς δίον αὐτῇ τε τοῖς ἐξ ἡρῴδου ἀναδεδειγμένοις παισὶν, μὴ φθῆναι ἐκείνοις μεταλλάξαντας, ἕτερος ἂν πλημμελεῖσθαι τῷ θεσμῷ τῶν. ῥᾳδίως μὲν γὰρ, οὐδὲν ἀσφαλίσεσθαι τῇ οἰκείων ἁγνείᾳ. τούτους τοὺς λόγους αὐτῆς οὐκ ὀκνηρῶς ἤνεγκαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πεισθέντες, ἔτι μᾶλλον ἐν τῷ τότε διέκειντο, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τῷ μηδ' ὅσιον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρῴδου ἀπογραφεῖναι. φίλοι γὰρ αὐτῷ ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶν καὶ αἰνιγμὸς τῶν βασιλέως ἀχάβος υἱός. διὸ δὴ ὃς οὐκ ἐξήγγελεν πέμψαντος ἐκείνου τὸν γαμβρὸν τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δὲ τῷ μὴ οὐδὲν ἀπαδαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δὲ μόλις καὶ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τὴν νόσον, χαλεπῶς μὲν ψυχῇ καὶ σώματι κεκακωμένος ὅμως ἐς τὸ δυσάρεστον, καὶ πάσας ταῖς αἰτίαις ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπιπτόντων ἐχρῆτο. φονεύει δὲ καὶ τοὺς αἰτιωτάτους αὐτῷ φίλους κοτόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀπὸ παίζον, ἔτι δὲ δοσίθεον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοτόβαρος μὲν γὰρ ἦν μέν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῷ πρώτου παρ' αὐτοῖς, καὶ θεσμόνων ἱεραδουλείων τῷ κοζὶ. θεὸν ἢ τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὀργανοῦ δὲ τ' πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη καὶ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρῴδης τὴν βασιλείαν ἐβεβαίωσεν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν σαλώμην ἰώσηπον αἰτῶν τὸν εἰληφότα θυγατέρα αὐτοῦ, εἰς ἐδηλώσατο μὴν. κοτόβαρος ἢ τούτων τυχὼν ἀσμένως καὶ ἐβδομήκοντα, ἔρδη μᾶλλον ὑπὸ τ' δυτυχίας, ἢ καὶ μικρὸν ἐξέβαινεν ἑαυτοῦ καλὸν εἰθισμένος, ἀρχόντος ἡρῴδου τὸ τεσσαρακοστὸν πρώτου, οὓς τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις εἶδεν. καὶ δικαίως) θεὸς πλουτῆσαι, τ' ἰδουμαίαν φάμενος αἰεὶ τῷ ἐκείνης θεσμόνων γεγονέναι, ἢ δικαίου αἰτίαις παρ' αὐτοῖς τὸν χρόνον. αὐτὸς δὲ ἔτι μένος ἐν

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit, omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à se desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinet, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo, occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos sequire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ paruisse. proinde nunc quoque impetrandã esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quòd Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam nõn intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi intercessissent pro eo tam mater quàm soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nũquam posthac illi fideret. orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidẽ astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquãdo tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa, propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quòd putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruãdos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitãs illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tunc quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint: tege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam necessitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iã reliquũ esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnib' quorum excellebat dignitas, arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρῃ τ δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἔφασαν δ' ἢ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ οὐδέν τι μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρισσεύσειν. εἰδὼς παρεῖναι τ πλήθους ἡρῴδης, ἀνεπιχείρητον εἶναι νομίζων καθ' αὑτ ἀρχαῖα τ τοῦ ἐθνους, καὶ μεῖζον φρονῆσαι δυνάμενος τὸ τ ἐλπίσιν, οὐκ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων τ χρήσεως τ χρημάτων, ἃ μὴ δικαίοις αἰχροκερδείας ἐπιτρέπεσθαι, τ μικρὸν ἀδίκημα ἐπιτρέψαι κλεοπάτρᾳ μὴ οὐκ αὐτονίου δυνηθέντος ἀφελέσθαι τ χώρας ταύτης δυστυχήσαι. λέγουσι δ' ἢ πρὸς ἡρῴδην οἱ λόγοι, καὶ πάνυ τοῦτο ὢν δυσκτείνατον τ κοτύβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτοῦ δυσθυμίᾳ καὶ τ μητρὸς, ἀφεῖσαι καὶ συγγνώμης ἀξίωσαν, οὐκ αὐτοπαθὲς αὐτ εἰς τὸ λοιπὸν ἔχειν τῆς ἐπιχειρήσεως τ τότε. χρόνου δ' ὀλίγου διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τ σαλώμην στασιάσαι πρὸς κοτύβαρον, πέμπει μὴν δίθυς αὐτῷ γραμμάτιον δι' οὗ λυομένη τ γάμον οἷς κατ' τοὺς ἰουδαίους νόμους. αἰσθόμενος μὲν δὴ ἐξεῖναι παρ' ἡμῶν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ ὅλως ἐξεῖναι καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφέντος. οὐ μὴν ἡ σαλώμη τοῦ ἐν ἡθύμῃ μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, καὶ τι συμβιῶσαι πρεσβυτέρᾳ δοῦσα, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοιας δοκοῦσα τὰνδρὸς, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αὐτοῦ τε λυσιμάχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πάντα παρεῖχε τὸν λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι ἀγαπώζοντο παρ' αὐτῷ χρόνον οὐκ ὀλίγον ἤδη δώδεκα. τοῦτο δὲ εἶχεν οὕτως. καὶ πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τοῦ βασιλέως παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεῖνόν τε μᾶλλον τῷ δοκοῦντι τοῦ λόγου. τοὺς γὰρ ἐκ τοὺς βάβα παῖδας ἐπιτρέψαι αὐτοὺς, δυσμενεῖς ἡγούμενος τῇ ἀρχαιότ. τότε δ' ἀρχὴ τὸ μῖσος τ χρόνῳ καὶ τ μήνιμης, ἐξελιλύθεσαν. ἦ δ' ἐχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. αὐτηγόνῳ τοῦ βασιλείου ἔχοντος, ἡρῴδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τοῦ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὡς δ' χρεία καὶ καιρὸς ἔδοξε πολιορκημένους ἐκπεσεῖσθαι, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡρῴδην δικαιοῦντες, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη ταῖς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐν ἀξιώματος οἱ τῶν βάβα παῖδες, καὶ ἅμα τῷ πλήθει δυνατοὶ, πρὸ διετοῦς αὐτηγόνῳ. τὸν τ ἡρῴδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τοῦ ἐν ἡθύμοις ἀρχεῖον παρῄνουν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, δι' τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τὰς δὲ πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατουμένης τῷ θορύβων ἤδη, κοτύβαρος ἀπὸ δειλίας τὰς διακελεύσεις ἀναφέρεσθαι καὶ φεύγειν τοῦ πόλιν, ὡς μὴ ἁλισκόμενον ὀξὺ αὐτὸς τοῦ ὑποζυγίου τ πλοῦτον ἢ τὰναντία τοῦ βασιλέως πολιτευομένους, οὐδὲν ἐν ὑπολήψει τῇ παρὰ τοῖς τῷ βάβα παισὶ πλήθη, τ νομίζων μέγα μέρος αὐτοῦ ἡμῖν στρατοῦ πρὸς τὰς μεταβολὰς τ θορύβων τ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπὲρ ἐκεῖνος καὶ καταπροῖξαι ἐν οἰκείοις χωρίοις. τότε μὲν ἡρῴδην, διαλυθέντος δὲ ἡ τ ἀληθείας ὑποφανείσης, πίστεσί μέρος ὅρκους, ἢ μὲν αὐτὸν αὐτοῦ τοῦ πατρὸς ἐκείνους, ἀφεῖτο τῆς ὑποψίας. αὐτὸς γὰρ μεμύηκε καὶ κηρύγματα τ βασιλέως ἐκπεμφθέντος, τ πάντα ζῆτον ἐρεύνας ὑπομένοντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τοῦ τὸ ἀρχαῖον ἔθνος ἡγεμὼν τοῦ φασαηλίτας τοὺς ἄνδρας αὐτοπτίμενον αὐτοῦ πεπιστευμένος, ἐν μόνον ἐν τ δύνοιας, ἀλλὰ τ ἐν τ ἀσάλευτος ἤδη τ λαοδικίᾳ αὐτοὺς ἀφικέσθαι. ἀφικόμενον δὲ ἐξ ἀγχιθύρων αὐτοῦ ἤδη τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς ἀφεῖθεν ἐμπόδισεν, ἐκείνους τε τοὺς συλλαμπανθάνειν ἀπέκτεινεν, ὡς ἐξ μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ ὑρκανῦ συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτῷ σόνον αὐτοῦ, μηδὲ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱσταμένου τοῖς παρανομεῖν μένοις. δεῖ δὲ καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πάτρια ἔθη, καὶ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὰ πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεσχείριζον ἔσαν, ἐξ ὧν ἐς μικρὰ καὶ πρὸς τὸ αὖθις χρόνον ἡδικήθημεν, ἀμυηθέντων ὅσα προήκοντα ὅπως τὸ δύσβλαβες ἦγε τοὺς ὄχλους. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πενταετηρικὸν ἀθλημάτων κατέστησατο καισαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θέαμα μὲν ἄμφωθεν πολυτελείᾳ, τῇ καὶ τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσιν ἀλλόξια. χρῆσις τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τοιούτων ἐπίδειξις, οὐ θεμιτὸν). τὸ μὲν τί παντὶ νεῖν ἐκεῖνο ἐπιφανεστάτην τε καὶ πενταετηρίδος συνεστὼς, καταγελάσας τῶν πρώτων, καὶ συγκαλέσας ἀπὸ πάντος ἔθνους. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ἀπὸ πάσης γῆς ἐκαλοῦντο καὶ ἐλπίδα τῶν θεσπεσίων, καὶ τὸ νίκης ἀξίωμα. συνελέγησαν τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς θέαις τὰς γυμνικὰς ἀσκήσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, θεσπίθει μέγιστα νικητήρια, καὶ διεπρούθυσε πάντας τοὺς ἐπισημοτάτους ἐλπίδι ἐπὶ πλεῖ ἄμιλλαν. θεσπίθη δὲ καὶ τοῖς ἵπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν οὐ μικρὰς δωρεάς. καὶ πάντ' ὅσα καὶ πολυτέλειαν καὶ σεμνοπρέπειαν θεσπὶ ἐκείνοις ἐπρούθυσε, φιλοτιμίᾳ τῇ ἄγαν ἡγεῖσθαι αὐτὸν χρυσίδας τε καὶ ἐπίδειξιν. ἐξεμανήσατο. τὸ γὰρ μὲν θέατρον ἐπιγραφαὶ κύκλῳ θεσίεσαν καισαρος, καὶ ζῶπλα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσοῦ τε καὶ ἀπείρου καὶ ἀργύρου πάντων αὐτὸν πεποιημένων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ἐδόθη ἵππος ἦν, ὥστ' ἐθῶντος τίμιον, οὔτε σκεύης λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. θεσπιδὴ δὲ καὶ θηρίων ἐγλοίζο, λεόντων τε πλείστων αὐτῷ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ φύσιν δεῖ ἀπαιώτερα. ἦστον αὐτῶν τε θεὸς ἄλληλα συμπλοκαὶ καὶ μάχαι θεὸς αὐτὰ τῷ καταγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις, ἔκπληξις ὁμοῦ τε δεισιδαιμονίας καὶ ψυχαγωγία τῷ θεῖ τε θέαν κινδυνώδων, τοῖς δ' ἐπιχωρίοις φανερὰ κατάλυσις τῷ πεμπομένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ ἐκ θεσπίλε καταφάνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὅπερ τέρψις τ' ἀνθρώπων θέας. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς θεσμούς. πάντων δ' μᾶλλον ἐλύπει τὰ ζῶπλα, δοκοῦντες γὰρ εἰκόνας εἶ τὰς τοῖς ὅπλοις θεσιγλυμμένας, ὅπερ μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, οὐ μετρίως ἐδυσχέραινον. ἐλάνθανον δ' ἐδὲ τὴ θεσπὴν ἁμαρτάνοντες, καὶ βίᾳ μὲν ἐπάγειν ἄκαιρον ᾤετο. καθομίλει δ' ἑνίους ἐπαρηγόρει, τὸ δεισιδαιμονίας ἀφαιρούμενος. ἐ μὴν ἔπειθεν. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκει ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ἐμοθυμαδὸν ἐξεβόων, εἰ καὶ πάντα δοκεῖ οἱσὰ, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ ζῶπλα λέγοντες. ἐ γὰρ ἦν πάτριον αὐτοῖς. ἰρώδης δ' ταραχθέντας ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀπαταπαύσας, εἰ μὴ τύχοι παρηγορίας, καλέσας αὐτοὺς τοὺς ἐπιφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ ζῶπλα, πόσοι δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα ἐπὶ θεῖ. τ' δ' ἐκβοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὅπλοις ἀφαιρεθῆναι τὸν θεσθέσμον κόσμον, ὅπλοις ἔφηνεν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑθὺς ἐῶ ὑποσυληθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς δυσχυσιν ἐδωκόθη, τῷ καὶ θεότερον αὐτοὺς ἐν ἱερωσύνῃ πεθεῖναι τὰς κατασκευὰς τῷ ἀγαλμάτων. τ' τὸν δ' τ ζῶπον αὐτὸ θεσκευασμένα

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atque etiam longinquis gentibus; propoſitiſque præmiis magnus vndique athletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntq; exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmiis non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteríſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtéſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſẽt, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

ritudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominari, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperante nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergò in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro apperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatè ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus frustatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscijs quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiã tumul-

A τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν ἣν ἐπιπόνθησαν ἐξ ὀργῆς δηλαδήσαντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβεβλημένοι, καὶ μὴ χαλεπαίνοντες ἔτι τοῖς δ' αὐτῶν, ἀπέμενον τὴν δυσχέρειαν τοῦ μὴ ἐξ ἔθους ὑπομεῖναι, καὶ τὸ καταλύειν τὰ πάτρια μεγάλων ἡγούμενοι ἀρχὴν κακῶν. ὅσοι γὰρ ὠήθησαν δεινὸν κινδυνεύσειν μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἐξαλλαττομένους αὐτοῖς τὰ πολιτείας, καὶ θεωρᾶν ἡδονὴν παρὰ θέμις ἐπιφερόμενα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δ' ἔργῳ πολέμιον φανούμενον τῶν πάντων ἐθνῶν. B ἐν ᾧ δὲ τούτοις συνωμοσάμενοι πάντα κίνδυνον ὑπεδύοντο καὶ τὸν πολιτῶν αἱρήσειν, καὶ ξιφήρεις τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἦν δ' αὐτοῖς δι' αἰσχροπάθειαν ὧν ἤκουσαν καὶ τὸν διεφθορότων τὰς τοὺς ὀφθαλμοὺς συνωμοσμένος, μὴ εἰς συμπράξαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἑτοίμως κατατιθεὶς αὐτὸν παθεῖν εἴ τι κακῶν συμβαίη δυσχερές. ὡς δὲ μὴ μάταιον τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸ ἡγοῖτο. ταῦτα γοῦν δὴ συνθέμενοις τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν οἱ μὲν αὐτὸν ἠφανίσθαι ξιφιδίοις περαπεσόντα δι' ἀφανοῦς, πολλοὶ δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν ἐκεῖνον, τὸν ἀεὶ αὐτὸν αἱρήσειν εἰς μέσον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ θνήσκοιεν, ὡς σύνοιδεν ὢν ὁ βασιλεὺς ἐξευρίζειν ἐδοκεῖ τὸ πλῆθος, C αὐτὸν ἐκεῖνον ἀγαπᾶν. ἐκεῖνοι μὲν προκατασκεύαζε, δὴ τοιαύτης ὕστερον προθυμίας. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἡρέμα πολυπραγμονῶν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένον ἐξαίφνης ὅλίγον τὸν ὑπόπτων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντα τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' οὐ χρόνοις πολλοῖς ὕστερον τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορᾶν ὁ συνιδὼν ἐφ' ἑαυτῷ πλειόνων αἴτιος, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ὑπὲ τῶν καθίστασθαι μενομένας, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τῇ αὐλῇ καλεῖ προσπεπόντων δ' αὐτοῖς τῷ ὑπηρετῷ αὐτόφωρα λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς οὐκ ἂν ἀφορήσεις ἤδησαν, ἐπανέσμησαν δὲ τῷ ἀναισχύντῳ καταφρονεῖν τῆς τέλους, D τῷ μηδὲν ὑφίεσθαι τῆς φρονήματος. οὐ γὰρ ἐντραπέντες οὐδ' ἀρνησάμενοι τῷ πρᾶξιν, αἰσθόμενοι δὴ καὶ κατυπόμενοι τὰ ξίφη. ὁμολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ σὺν δίκῃ τῷ συνωμοσίαν αὐτοῖς γῆιδαι, κέρδους μὲν οὐδενὸς, οὐδ' οἰκείων ἕνεκεν παθεῖν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἕξιν, ὃ καὶ πᾶσι φυλάττειν ἢ ἐπιτίθεσθαι πρὸ αὐτῶν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ πρεσβυτέρᾳ τῆς βουλῆς ἐμπαρρησιασάμενοι, δεικτέντων αὐτοῖς τῷ βασιλικῶν ἤρτητο, καὶ πᾶσαι μηχαναὶ ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ τὸν τοῦτο μιμησάμενοι κατὰ μίσος ἀφικόμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον. ἀλλὰ καὶ μελεδηλήτες, προῦθεσαν κυσίν. ἐφέρετο δὲ πολλοῖς τῷ πολιτῷ τὰ γινόμενα, καὶ κατεμήνυσεν οὐδεὶς, ἕως ἐξόδου πικρᾶς ἔτερον ἡ φιλάνθρωπον ποιουμένων τῶν ἀρχόντων, ἐκβασανισθέντες γυναῖκες τινες ὠμολόγησαν ἃ προῃρεῖτο εἰδέναι. καὶ τὰ μὲν ἐπορισάντων, ἐγκύπτα παρὰ πάντα τὰ προπεπραγμένα αὐτῷ ἐπεξιόντος. ἡ δ' ὅλη μὴ τῷ πλήθους καὶ τὸ δ' ὑπὲρ τῶν νόμων πίστως ἀκατάπληκτος, οὐ ῥᾴδιον ἦν ποιῆ τὸν ἡρέμα, εἰ μὴ πλέονος ἀσφαλείας κρατοῖν. καὶ δίκαιον παθεῖν ἐφείλκυσε τὸ πλῆθος, ὡς μὴ κωτιεῖζοντος, φανερὰν γῆιδαι τῷ δόξαν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῷ τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ διῃτᾶτο, τῷ δὲ ἱερῷ τῇ ἄκρᾳ τὸ φρούριον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Αντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτην πᾶσι τῷ λαῷ σωμάτων ἐνόησεν ὀχύρωμα, καλέσας μὲν αὐτὴν σεβαστὴν, οἰόμενος ἢ κἂν δ' χέρσος αὐλὴν ἰσχυροτάτην τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δύσκηστον δ' ὅτι καὶ κοινὸν

κοινὸν ὅπλον τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ἡσυχάζουσιν. ταῦ-
τα μὲν οὖν ἐθνικὰ παντὶ φεύγειν ἐνωκοδόμησεν, τὸ παλαι-
μὲν καλούμενον Στράτων πύργον, καισάρειαν δὲ
ὑπ' αὐτοῦ μετονομασθέν. ἔστι τῷ μεγάλῳ πεδίῳ
τῷ ὀπταλίκτων ἱππέων ἀφεὶς αὐτὸν ἀποκληρώσας, χω-
ρίον σωέκτισεν ὅλον τὸ τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλού-
μενον. καὶ τῇ περαίᾳ τὴν ἐσβωνῖτιν. ταῦτα μὲν
οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀεί τι πρὸς ἀσφάλειαν ἐξ-
ευρίσκων, καὶ ξαλαμβαίων φυλακὰς τὸ πᾶν ἔθνος,
ὡς ἥκιστα μὲν ἀπ' ἐξουσίας, εἰς τὰς παραχὰς προ-
πίπτειν, ὃς καὶ μικρᾶς κινήσεως ἐγχωρούσης σωε-
χῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δὲ μηδ' οἱ ὅλως κινοῖεν, ἐφε-
στηκότων ἀεὶ πολὺ πλῆθος οἳ καὶ χωρεῖσθαι καὶ κω-
λύειν ἐδύναντο. τότε δὲ τὴν σαμάρειαν ὠρμημένῳ
τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων κατὰ
τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν
ἐπιθυμοῦντι, ὑπό τε φιλοτιμίας τῆς νέον ἐγείρειν, καὶ
διὰ τὸ ἀσφαλέστερον οὐκ ἐν ταῖς ἐπιθήμιος οὔσαν, καὶ
μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ἐπι-
τηδεύετο. τὴν τε εὐσπορίαν ὑπηλατῖδα, σεβαστὴν
καλῶν, καὶ τὰς χώρας αἰρίσιμον οὔσαν τὴν πλησίον,
κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἐπὶ δυοῖν ἐν δὲ ἀμφο-
τέροις σωιόντας οἰκεῖν. καὶ τείχει κατὰ κῦκλον τὴν πόλιν
περιέβαλε, τόπε τῷ χωρίου περάσαντες εἰς ἐρυμό-
τητα καταπλαζόμενον, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ
πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτά-
των πόλεων περιλαμβάνειν. σταδίοις γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς
δὲ καὶ κατὰ μέσην, ξυστὴν ἡμισταδίαν τίθησιν αὐτῶ-
κε, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγά-
θει, καὶ κάλλει τῷ ἐλλογιμωτάτων ἤγαγεν, ἔστε τοῖς
κατὰ μέρος δὲ πάντων ἐπιφέρει κοσμῶν τὴν πόλιν. τὸ μὲν
οὖν ἀναγκαῖον τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ
τῶν ἐπιβόλων ἐρυμότητι φεύγειν αὐτὸ ποιούμενος
ὅπλον τῇ μείζονι. τὸ δ' ἐν ὄψεσι, ὡς αὖ ἐκ τῶ φιλοκα-
λεῖν, μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

ΚΑτὰ δὲ τὸν μὲν οὖν ἐπιαυτὸν ιγ' ὄντα τῆς ἡρῴ-
δου βασιλείας, πάθη μέγιστα ἡ χώρα ἐπέβα-
λεν. εἴτε δὴ θεῶν μηνίσαντος, ἢ καὶ παλαιόθεν ἀπαν-
τήσεως τῶν κακῶν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διαπεπεί-
γοντες. καὶ διὰ τὸ τοιοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μήθ' ὅσοις
κατ' αὐτὴν εἴωθεν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα
καὶ τῆς διαίτης καὶ τῆς σίτων ἐξαλλαττο-
μένης, νόσοι τῶν σωμάτων καὶ πάσης ἤδη λοιμικὸν
ἐπιφερούσης διαφθορᾶς αὐτοφοδιαζομένων αὐτοῖς τῶν κα-
κῶν. τότε γὰρ ἀπορεῖσθαι θεραπείας καὶ τροφῆς, ἐπιτά-
σεις εἰς πλέον ἀρξαμένων ἰσχυρὸς τὸν λοιμώδη τόπον, ἥτε φθορὰ τῶν οὕτως διαλλυμένων, ἀφορεῖτο
καὶ τοὺς παρόντας δυσμίας, ἐπεὶ μηδὲ ἐπαρκεῖν ταῖς
ἀπορίαις ἐξ ὑπαρχούσης οὐκ ἦν. φθειρόντων γε μὴν
τῶν ἐπ' ἔτους καρπῶν, καὶ τῶν ὅσοι μετέπειτα ἀπέκυ-
σαν διαπαντὸς φθορῶν, οὐδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελεί-
πετο, μᾶλλον ἢ καὶ μείζονα ὑπιτείνοντος τὸ κα-
κοῦ, καὶ οὐδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐπιαυτὸν μόνον. ὡς αὐ-
τοῖς ἦν μὲν οὐδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι δὲ ἐν τῷ
μείζονι τὰ ἀπόρρητα, μηδὲ ἕτερα ἀνίσης ἐλ-
πίδα, πολλὰ δὲ καὶ τὰς χρείας ἐκαινούργει. καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ ἐλάττους ἐν ἐποίησεν αὐτῷ τῷ βασι-

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Perea. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos cõpescant. In primis autem Samariam cincturus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatẽ rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudeam incubuit.

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporũ vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerũt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientib. etiam superstites per desperationẽ curam suorum relinquebant, nõ profuturã in tantis rerũ difficultatibus. itaq; absumptis veteribus frugibus, & nullis in earũ vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant,

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ędificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum supereſſet, quātum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumēto, & approbata populo sua diligentia, nō solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodū, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta suppeterent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad L M. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nō pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediū: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororū x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororū expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῆς δ' φόρων οἷς ἐλάμβανεν ὑπὸ τῆς ἀφιρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα διεσπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἰωὶ δ' οὐδὲν ὅπι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, πρὸς κατάληψιν τοῦ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρχομένων. τὸ γὰρ οὐκ εὐ πράττειν, φιλάπιον ἀεὶ τοῖς ὑπερεσηκόσιν. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ' ἦν, οὔτε τῆς πλησίον ἐχόντων ὑποδιδόσθαι σῖτα, τῆς μηδ' αὐτοὺς ἐλάττω ποιεῖ-

B σθαι, χρημάτων τὸ οὐκ ὄντων εἰ καὶ δ' ἦν τὸ ἀτὸν ὀλίγον ὅπι πολλοῖς διαρκεῖσθαι. καλῶς μὴ τοι νομίζων ἐχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὄντα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸ σιτοκόπων ἀργυρίου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν ταῖς κατασκευαῖς ὑπομελείας, μήτ' εἴπι τι χρὴ τίμιον ἰδεῖν, τούτου φειδόμενος. ἔπεμπε δ' ἐπ' αἰγύπτου τὰ χρήματα, πρὸς ωνίου τὴν ἀρχὴν ὑπὸ καίσαρος εἰλημένος. ἔδει οὐκ ὀλίγον ἐπ'

C αὐτὸν καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, διὰ τὸ φίλος ὢν πεφυκέναι, καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ' αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ὠνὴν καὶ τὸν ἔκπλουν συνήργησεν, ὡς μέγα μέρος ἢ τὸ πᾶν χρυέσθαι ταύτης τὴν βοηθείας. ὁ γὰρ πεφυκὼς τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τῆς ἐπιμελείας τῆν αὐτὸ προθυμίας, οὐ μόνον αὐτὸς μετέσησε τὰς γνώμας τῆς πρότερον χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίσλαν ἐποιήσατο τὴν δόξαν εἰς τὴν

D δύνοιας, καὶ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἔσους οἷον τε καὶ δ' αὐτῶν τὰς τροφὰς ἐκπορίσειν, σίτου τε αἰτου τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἳ κατ' ἠλικίας ἢ πρὸ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἱκανὰς εἶχον αὐτοῖς διασώζειν τὰ σιτία, προυνόει κατασήσας ἀρτοποιοὺς, καὶ παρέχων ἑτοίμας τροφάς. ὑπομελείαν δὲ καὶ τῶν μὴ δεχομένων μὴ κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφυίας καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας δαπορίας, ἐφαρ-

E μοζόντων καὶ παντάπασι δεομένων τῆς βοσκημάτων, ὡς οὔτε ἐριῶν ἔτι χρῆσιν, οὔτε τῆς ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκπορευθέντων δ' αὐτῷ καὶ τούτων, τὰς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπίρματα τοῖς ἐν συρίᾳ διδού. καὶ τοῦτ' ὤνησεν οὐχ ἧττον αὐτὸ, δ' ὑὸς τε χυδείσης εἰς δ' φορίαν τῆς χάειτος, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ πρὸς τὰς τροφὰς χρυέσθαι. τὸ δὲ σύμπαν ἀμπτὸ πρὸς τὸν χρόνον ὑπαφαίνοντος, οὐκ ἐλάττον ἢ ἐ μυριάδας αἰθρώπων, οἷς αὐτὸς

F ἔθρεψεν εἰς τὸν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ ζέπῳ κατωθεῖσαν αὐτὸ τὸν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπουδῆς ἀναλαβὼν, οὐχ ἥκιστα καὶ τοὺς πρὸς ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. οὐ γὰρ ἔθ' ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐτυχὼν, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν δύρεσθαι καὶ τὸν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τῶν ἰδιωτῶν ὅσοις ἀπορία διὰ τὸ πλειόνων προεῖσθαι συνετύγχανεν, ἐπ' αὐτὸν καταφύγοντες, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε χρυέσθαι λογιζομένῳ, τοὺς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δόντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δ' ἀττικὴ μεδίμνους ἀττικοὺς ί. τοὺς δ' εἰς αὐτὸν τὸν βασιλείαν πρὸς ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δὲ αὐτὸ τὴν ὑπομέλειαν καὶ τὸν τῆς χά-

εἶδος δ' ἡμερίας, ὅπως ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχύσαι συνέβη, καὶ διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μίσει κινδύνου διὰ τὸ φιλοκαείτην ἐνίοις τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι τ' παντὸς ἔθνους, αὐτίκα

εἰπὼν καταλλαγμα ἢ φάναι, τὴν εὐτυχίαν τὴν δ' ἀνο-
τάτων φιλοτιμίαν, δι' ἣν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἐξουσίαν ἦν. καὶ
δοκεῖ τὰ συμφερῶν συμβῆναι μοι αὐτῷ μείζω λόγῳ, καὶ
κατάστασις τῆς βασιλείας, οὐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν ὠ-
φελήσασα. τὸ γὰρ ἐν τῇ ἀπορίας μεγαλόψυχον πρὸς δό-
ξαν ὅλου δηλοῦν ἐνόμισαν, ἀπιστήσαντες τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐξ
ὑπαρχῆς δοκεῖν οὐχ οἷον ἡ πρίσκα τὴν πάλαι γεγονυ-
ῖαν, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ἐπιμέλεια παρ-
έσχεν. πρὸς δὲ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, καὶ συμμαχικὸν ἔ-
πεμψε καίσαρι φ' ὁπλίτας τῷ σωματοφυλάκων.
οὓς γάλλος αἴλιος πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ ἦγεν, εἰς
πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γενομένους. πάλιν οὖν αὐτῷ τὴν
προσῆκαν πρὸς ὑπόδοσιν δ' ὑπονομίων βασίλειον
ἐξωκοδόμησε πρὸς τῇ ἄνω πόλει, ὑπερμεγέθεις οἴκους ἐ-
γείρων καὶ κόσμῳ κατασκευάζων πολυτελεστάτῳ χρυ-
σοῦ καὶ λίθων καὶ κατασκευασμάτων, ὡς ἔχειν ἕκαστον αὐτῶν πλη-
σίας μὲν ἔχειν παμπόλλους οἰκέτας ὑποδοχάς, καὶ
μέγα ἢ καὶ τὰς προσηγορίας, ὁ μὲν γὰρ καίσαρος, ὁ δὲ
ἀγρίππα ἐκάλουν. προσελάμβανε δὲ καὶ γάμου αὐτός,
κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπεθυμίας, μνηστὴν τῆς τοῦ οἰ-
κείου ἀδελφὴν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμενος. ἀρχὴ δ' ἦν
αὐτῷ τοῦ γάμου ἐλήφθη τοιάδε. σίμων ἦν ἱεροσολυμί-
της, υἱὸς βοηθοῦ τινος, ἀλεξανδρίως, ἱερεὺς ὢν τοῖς γνω-
ρίμοις. οὗτος ἦν θυγατέρα καλλίστην τοῦτο νομιζομένων.
ὄντος δὲ λόγου καὶ τοῖς ἱεροσολυμίταις περὶ αὐτῆς, τὸ
μὲν πρῶτον ὑπὸ τοῦ ἀκοῆς κακινήσας τὴν ἡρῴδην συνέ-
βαινεν. ὡς μὴ θυγατρὸς ἢ παιδὸς ἐξέπιπτεν αὐ-
τὸν, τὸ μὲν ἀπ' ἐξουσίας χρώμενος ἅπαντα ἀ-
ποδοκιμάζειν, ὑπολαμβάνων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν τε τυραν-
ίδα ἀβλαβῆ τοῦτο. εἶτα δ' ὡς τὸν γάμον τὸν κόρην
λαβεῖν. μὴ τοῦ σίμωνος ὄντος ἀδόξου μὲν ἢ πρὸς οἰ-
κότητα, μείζονος δὲ ἢ καταφρονεῖσθαι, τὸ δημοκρατεῖσθαι
ἔτι μετὰ τὸ δημοτικὸν, αὔξων αὐτὸν καὶ τιμωτέρους
ἀποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἰησοῦν τοῦ φάβητος, ἀφαιρεῖ
τὴν ἀρχιερωσύνην, σίμωνα δὲ καθίστησιν δι' ὃ πιπῆς, καὶ
τὸ κῶδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. τελευτῶντος δὲ αὐτοῦ τοῦ
γάμου, προσκατασκευάσας φρούριον δι' ὃ τῶν τόπων ἐν
οἷς ἐκεῖνα ἰουδαίους, ὅτε τὴν ἀρχὴν ἐκτισάν τες αὐτόχθονες
δι' ὃ τῶν προσῳκοδόμησε πύργοις, ὀρθίαν ἔχων αὐτοῦ, ξυστὰς ἑξήκοντα ἐξωκοδο-
μημένην εἰς σ'. ἐντὸς δὲ αὐτῶν καταγωγὰς βασίλειοι
πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ καὶ κόσμον πεποιη-
μένας. πρὸς δὲ τῷ βάσει τοῦ λόφου, δεξαμενὰς κατα-
σκευῆς ἀξιοθαύτου, τάτε ἄλλα καὶ τῆς εἰσαγωγῆς
τοῦ ὑδάτων, οὐ γὰρ ἔξω ὁ τόπος ἔχηκεν, ἀπὸ μακροῦ
δὲ καὶ δι' πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημένης. τὰ
δ' ἐντὸς τοῦ προσῳκοδόμηται, πόλεως οὐδὲ μιᾶς ἐ-
λάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰ-
κήσεως. πάντων δὲ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δόξαν
ὧν ἐπῆλθε, τὰς μὲν ἐν τῇ βασιλείᾳ ταραχὰς
οὐδὲ ὑποψιῶν δ' ὑπονοίας εἶχεν, ἀκατέσθιον ὑπη-
κόους προσκατασκευασάμενος, φόβῳ μὲν ὧν ἀπροσδοκήτους
εἰς τὰς τιμωρίας, τὴν ἐπιμέλειαν δ' μεγαλόψυχος ἐν τοῖς προσπτώσεις δ' εἰσῆκτο. προσεβάλλετο δὲ τοῦ
ἀσφάλειαν, ὥσπερ ἐπιτήδευμα αὐτῷ, καὶ τοῖς ἀρχομένοις τοῦτο ποιούμενος. πόλεσι μὲν γὰρ ὁμιλῶν δεξιὰς

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum A
putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, A- C
grippæ altera. Coniugem deinde duxit amo- XII.
re correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hęc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione cum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat. & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter x. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter acE
cliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per cc. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, F
quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus G
timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quę nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cõmuniebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe comẽ

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostras statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cęsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciẽs, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

Cap. XIII.

Cæsarea condituR.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximę & pulchertimę nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

πάντα λιμένα, ἀφίησι τῷ ῥεύματι τὰς ἁλυκὰς ὕδατος.

καὶ φιλανθρώπως, καὶ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δυσχερείαις· ὧν ἐκεῖνος ἐδωρεῖτο, μείζοις τὰς χρείας ἐμποιῶν· ἦν τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν διαφερόντως ἔχων. ὃς αὐτῷ πάντα ἀφ' ἁπάντων αὔξοιτο πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωροῦντα. ὑπὸ δὲ τὴν εἰς τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τῆς θεραπείας, ὧν ἐθεράπευε χάριτας καὶ ῥωμαίων τοὺς πλείστου δυναμένους, ἐκβαίνειν τῶν ἰδίων ἠναγκάζετο, καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ἀφαιρεῖσθαι, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας καὶ ναοὺς ἱεροῦ, οὐκ ἐν τῇ τῶν ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέχοντο τῶν τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, εἰς ἀγάλματα καὶ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἕξιν. τῶν δ' ἔξω χώραν καὶ τὰς πόλεις οὕτως κατεσκεύαζεν· ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς καὶ προστάγματος ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὲ καὶ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν δοκεῖν τῆς ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτης χαριζόμενος. αὐτὸς μέντοι τὸ σύμπαν αὐτοῦ σοφιζόμενος, ἢ καὶ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχῆς τοῖς αὖθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν καὶ ἀφεὶς τὰς ἐπισκευὰς τῶν πόλεων ἐκεκίνητο, καὶ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑΙσάρεια δὲ ἡ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ἐπιτηδειότατον ἐξελέξατο πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῇ τε ἄλλῃ μεγαλοφροσύνῃ ἐπιβάλλετο, καὶ τοῖς οἰκοδομήμασιν αὐτῆς ἅπασαν οὐ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λευκῆς πέτρας, ἐξ ἀκροσόμων βασιλείοις τε πολυτελεστάτοις, καὶ διαίταις πολιτικαῖς. τὸ δὲ μέγιστον καὶ πλείστην ἐργασίαν ἔχον, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθους μὲν καὶ τὸν πειραιᾶ, καταγωγὰς ἐν ἑαυτῷ ἔχοντι καὶ διατέσεις ὑφόρμους, τῇ δυσμῇ βλέπον· ὅπερ ἦν δύσκολον ἐκ τοῦ τόπου τὴν ὑπόθεσιν μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις καὶ πολλῆς ἐξετελεσθη τὰς δαπάνας. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, κατὰ τὸν εἰς ἄγυπτον ἀφορῶντα πλοῦν, ἰόπλοις μεταξὺ καὶ ἀκρῶν. πολισμάτια ταῦτ' ἐστὶ φαῦλα, δύορμα διὰ τὰς κατὰ λίβα προσβολὰς, αἷς ἐκ τοῦ πόντου θῖνας, ὅλῃ τὴν ὕλην σύροντα, καταγωγὴν οὐ μετρίαν διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ἐπὶ πολὺ ἐκπλεῖν τὰ πολλὰ τοὺς ἐμπόρους ἐπ' ἀγκύρας. τοῦτο τε διαθεὶς τὰς χώρας ὁρθούμενος, καὶ ἀφεὶς χαλὰ τὸν κύκλον τοῦ λιμένος· ἐφ' ὅσον ἦν αὐτάρκης πρὸς τὴν χρῆσιν μεγάλοις σώλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ἐναρμογίους καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους δ' ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, καὶ πλάτος οὐκ ἔλαττον ι ἢ, τὸ βάθος δὲ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους. ἦν δὲ ἐνδόμυχος ὅσον ἐπιβάλλετο πρὸς τὰς θαλάττιας σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προσέβλητο τῷ κυμαγωγίας ὡς ἂν μάχεσθαι δεικλώμενον ἐπὶ τὸ κλύδωνα. προκυμάτια δὲ καλεῖται. τὸ δὲ λοιπὸν, ἀφεῖτο λίθινον τεῖχος πύργοις διῃλλαγμένον, ὧν ὁ μέγιστος δροῦσος ὀνομάζεται πάνυ καλὸν πλῆθος, τῶν προτέρου τελευτήσαντος νέου. φαλίδες δὲ ἐντὸς πολλαὶ συνεχῶς κατῳκηνται τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὲ πρὸς ἄρκτον βόρειος πλατεῖ κύκλῳ ἀφειστρόωνε τὸν ὅλον εἴσπλουν, καὶ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορέαν, ἐξ οὗ-

ὃς ἀνέμων ἀηθεστάτους. βάσις δ' ἐστὶ τοῦ λιμένος παντὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέουσιν, πύργος προβεβλημένος δεῖ πολὺ τοῦ πρὸς αὐτὸν χειμῶνος. κατὰ δεξιὰν δὲ δύο λίθοι μεγάλοι. κεῖται δὲ καθ' ἑκάτερα πύργου μείζους, ὀρθοὶ δὲ καὶ συνεχεῖς τοῖχοι. προβέβληται δὲ κύκλῳ τοῦ λιμένος, λιθοστρωτος λίθοις κατασκευῇ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κατὰ μέσον κολωνὸς τις. ἐφ' οὗ νεὼς καίσαρος ἀπόπλοις τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸν μὲν, ῥώμης, τὸν δὲ, καίσαρος, ἣ τε πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῶς τῆς ὕλης καὶ κατασκευῆς τετυχηκεῖα. τὰ δ' ὑπ' αὐτῷ ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, προαγματείαν οὐκ ἐλάττονα τῆς ὑπερκοσμημένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τοῦ θαλάττου. μία δ' ἐγκαρσία πάσας ὑπέζωκεν, ὡς τοὺς τε ὄμβρους διϋρρᾶς καὶ τὰ λύματα τῆς εἰσπτόσεως συνεκδίδοσθαι, τοῦ τε θαλάττου ἔσω θλιβήσεται διαῤῥέον, καὶ τοῦ σύμπασαν ὑποπλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δ' αὐτὴν καὶ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τῷ λιμένι ὁπόθεν ἀμφιθέατρον, πολλὴν ὄχλου εὐθετότητα διδοὺς ἀναμίμνον, καὶ κείμενον ὑπερβολῆς, ὑποπτεύειν εἰς τοῦ θαλάττου. ἡ μὲν δὴ πόλις, οὕτως ἐξετελίσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, καὶ τὰς ἐργασίας οὐκ ἐγκαμόντος καὶ τοῖς δαπάνοις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως. ὅθεν τοιούτοις δὲ ὢν καὶ τῆς σωφροσύνης ἦδη πεπολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην ἀλείξασθαι καὶ ἀρίστου συνεδρεύσοντας καίσαρι. τούτοις ἀπελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, ἀνδρὸς τῷ μάλιστα αὐτοῦ δεῖ τοῦ πατρὸς φιλίαν, ἐφέρετο δὲ καὶ τοῖς καίσαρος καταγίεσθαι. καὶ γὰρ ἐδίδου μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοῖς παῖδας, καὶ δίδωσιν ἐξοδίῃ τοῦ βασιλέως ὅτῳ βούλεται βεβαιοῦν τῷ ἐξ αὐτοῦ γεγονότων, καὶ χώραν ἔτι τὸν τε τείχους καὶ βαθυναίας καὶ ἀβεσσαλῶν. ἔδωκε δὲ διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς ἐξόδους οὐκ ἦρκει. λῃστεία δὲ ἦγεν ἐν τοῖς τείχεσι, πλείω τοῦ ἐξόδου ἔρεπτον. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀνοσίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ δυμασκηνῶν ἐληίζοντο. καὶ ζηνόδωρος οὔτ' ἔῤῥᾳ, καὶ αὐτὸς τῷ ὠφελεῖσθαι ἐκοινώνει. κακῶς δὲ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, οὐ φέρουσι καταβίαν τοῦ ἡγεμονεύοντος, καὶ γράφει ἥξιον καίσαρι τῷ ζηνοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ δὲ, αἰνέσας τοῦτων, ἀνέγραφεν ἐξελεῖν τὰ λῃστήρια, τοῦ δὲ χώραν ἐξόδῳ προσνέμειν, ὡς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς ἐκείνου, μηκέτ' ἂν ὀχληρὰν τῷ ἐξ τὸν τείχους ὑμνουμένων τοῖς πλησίον. οὐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἔτι κατέχειν αὐτοὺς, ἐν ἔθει τὸ λῃστεύειν πεποιημένους, καὶ βίον οὐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. οὔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, οὔτε κτῆσις ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς καὶ ἀπόλαυσα, καὶ κοινὰ μὲν τῷ βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχάνηνται δὲ καὶ συναγωγὰς ὑδάτων καὶ προσοδεύσασθαι σπήλαια, καὶ δυνάνται πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. αἰχμὰ τοῦ εἴσοδοι στεναὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δ' ἔσθεν ἀπίστως μεγάλα, καὶ πρὸς δυρυχωρίαν ἐξειργασμένα, τὰ δ' ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἐλαφρῶς οὐκ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὑπαίθρου. πάντα δὲ τὰ σύμπαντα σκληρὰ καὶ δύσοδα, εἰσὶ τειχέων χρείαν παρὰ ἐξ ὁδηγίας. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλὰς ἕλικας ἐξελίττοντας, τούτοις ἐπιδοῦναι τοῦ εἰς τοὺς πλησίον

A ventorum seteniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum ptoluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: erátque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamè etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, feciſque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, auctо prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia; inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent fatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cesare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cęterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de iure possessionis apud iudices pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius orga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatisque ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua cõgressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes neçauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἐν ὀλίγοις τὰς ληστείας ἔχοντας, ὡς μηδὲν αὐτοῖς ἐν τούτῳ λελῆφθαι. λαβὼν δὲ τὴν χώραν ἡρώδης παρὰ καίσαρος, καὶ παραλθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, πάντα τὰ πονηρευόμενα αὐτῶν κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἔθνεσιν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφῃρέθη, μᾶλλον δὲ ὅτι φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄφεκτος αἰτιᾶται. πέμπονται δὲ ἀγρίππας τὴν πρεσβυτέραν θυγατέρα καίσαρι, καὶ τούτῳ ἅμα μυτιλίνην χαριζόμενοι συντυχὸν ἡρώδῃ, ὃν δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ συνήθης, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀπαντῶσι. γαδαρέων δέ τινες ἔτι ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος οὐδὲ λόγον αὐτοῖς δοὺς, ἀπαπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκινήλωτο, καὶ στασιάζειν ἐπιχείρεσιν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δῆλοι ὄντες. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀποχωνώσκων ἤδη τὸν καθ' αὑτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐχενίτην αὐτοῖς ἀποδόσθαι τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐνοχλούμενος τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρεθέντος, δημοσιεύεσθαι, πολλάκις μὲν τὰς καταδρομὰς, καὶ τοῦ βιάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικηολογίαν ἰόντες. ἀείπειθον δὲ καὶ τοὺς ἀπόρους τῶν στρατιωτῶν, ἢ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντας ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἑαυτοὺς διδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσμενες, ἀλλ' ἐξ ὁπλοτιμίᾳ παρηγόρει, ταῖς ταραχαῖς οὐκ ἀξίαν ἀφορμὴν ἐνδιδόναι. ἤδη δ' αὐτοῦ τὸ βασιλείας ιζ παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῆν γαδαρέα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι, καταβοῶν ἡρώδου, βαρυῶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἔθνεσι καὶ τυραννικὸν εἶ. ταῦτα δὲ ἀπεπάλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ δεδιττομένου αὐτὸν ζηνοδώρου, καὶ ὅρκους ἐπαγόντος, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, θεραπόντα δὲ τῇ διοικήσει τὴν καίσαρος. τούτοις ἀπειθοῦντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποιήσαντο, θεάσει τὴν μηδὲν τοὺς ὑπ' ἀγρίππα δεδεδιότας ἐν τιμωρίᾳ γενέσθαι, δεδιφότος ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένου. ἢ γὰρ εἴτις ἄλλος ἐδόκει δυσδιαίτητος μὲν εἶναι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δ' ἐστὶ τοῖς ἀλλοφύλοις ἁμαρτίας ἀφιέναι. κατηγορεῖτο δὲ ὕβρεις, καὶ ἁρπαγὰς καὶ κατασκαφὰς ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀκατασχέτους ἔτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξατο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ἧττον τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος μεταβαλὼν τῆς διανοίας. καὶ ἢ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ δὲ τούτων ἐρέθισταν λόγοι, ταῖς δ' ἑξῆς οὐκέτι προσῆλθε δεήσεσιν. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τὸ καίσαρος καὶ τὸ συνέδριον, ἢ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐκδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, κατ' φόβον αἰτίας, οἱ μὲν ἀπέσφαττον αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψους ἀφίεσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἐκόντι διεφθείροντο. ταῦτα δὲ ἐδόκει κατάγνωσιν εἶναι τῆς προπετείας καὶ ἁμαρτίας, εἰδὼν ὑδὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τὴν αἰτίαν ἡρώδην. ὑπισυνιπτάμενον δὲ μέγιστον δύτυχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ παλάγγου, καὶ πολλοῦ καὶ τὴν ἀδηφάγειαν ὑποχωροῦντος αἵματος, ἐν ἀπο-

ἐν ἀπορίᾳ τῆς συρίας ἐκλείπει τὸν βίον. καῖσαρ δὲ καὶ τῷ τούτου μοίραν οὐκ ὀλίγην οὖσαν, ἡφόδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ Γ ξάχωνος καὶ τῆς γαλιλαίας ἰωΐ, ἐλαθαν καὶ παναίδα καὶ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκατα-
μίγνυσι δ' αὐτὸν καὶ τοῖς ἐπιτροπεύουσι τῆς συρίας, ἐντειλάμενος μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε συμβολον εἰς Γτο προῆλθεν δυτυχίας, ὥς τε δύο τούτων τῷ ρωμαίων ἀρχὼ διεπόντων, τοσοῦτο τὸ μέγεθος ἦσαν, καίσαρος καὶ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, καὶ τῷ πρὸς αὐτὸν δύνασθαι, καῖσαρ μὲν ἑκόντα μετ' ἀγρίππαν ἡφόδου προετίμησεν, ἀγρίππας δὲ μὴ καίσαρα. τοσαύτης δ' ἐχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρα μὲν καίσαρος ἠτήσατο τὴν ἀρχὴν, αὐτὸς δὲ προτίμησιν τῆς βασιλείας, πρόσοδον δ' ταλάντων, ὡς εἰκὸς πάσχει, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ μὴ τοῖς ἰδίοις αὐτὰ κρατεῖν. καίσαρα δ' ὅτι θαλάττης προπέμψας, ὡς ἐπανῆκεν, ἐν τῇ ζιμυδίῳ τῷ καλλίστον αὐτῷ ναὸν ἐκείρει πέτρας λευκῆς, πλησίον Γ πανίου καλουμένου. ἄσπιλαον δ' ὄρει περίκαλλές ἐστιν, ὑπ' αὐτῷ δ' γῆς ὀλίσθημα, καὶ βάθος ἀπερρώγὸς ἄπατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ δὲ τὸ ἄσπιλαον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ Γ ἰορδάνου ποταμοῦ. τοῦτον ἐπισημότατον ὄντα τὸν τόπον, καὶ τῷ ναῷ προσεκόσμησεν ὃν ἀριέρωσε καίσαρι. τότε καὶ τὸ τέταρτον μέρος ἀφῆκε τῆς φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, πρόφασιν μὲν ὡς ἀναλάβοιεν ἐκ τῆς ἀφορίας, τὸ δὲ πλέον ἀναπτόμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κῆ γὰ τῷ ὀθεραπείαν τῆς τοιούτων ὀπτησιδημάτων ὡς ἂν λυομένης αὐτοῖς τῆς δυσεβείας, καὶ μεταπιπόντων τῆς ἐθῶν, χαλεπῶς ἔφερον, κῆ λόγος δὲ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ κῆ ταραττομένων. ὁ δὲ κῆ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλῷ ὀπιμέλειαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιρίας, ὀπιτάττων δ' ἀεὶ γίνεσθαι πρὸς τοῖς πόνοις. ἰωΐ δ' ὅτε συμβολος ἐφιμένη τοῖς περὶ τῷ πόλιν, ὅτε κοινωνία πρὸς πάτου καὶ ὀχάιτης, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, καὶ χαλεπαὶ τῆς φωραθέντων ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε καὶ φανερῶς καὶ λεληθότως, εἰς τὸ φρούριον ἀναγόμενοι τῷ ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κᾆν τῇ πόλει, κᾆν ταῖς ὁδοιποιίαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταυτὸν ὀπισκοποιοῦντες. ἤδη δέ φασιν ὑπ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τὸ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆμα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, καὶ πειρᾶν αὐτῷ ἰῶ ἔχουσιν οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς λαμβάνω. τοὺς μὲν οὖν πανταπασιν ὀξαυθαδιαζομένους, πρὸς τὸ μὴ συμπαραφύεσθαι τοῖς ὀπτησιδήμασι, πάντας ἐπέξεισι τοὺς ξόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου πρὸς τῷ πίστιν ὑπάγεσθαι, καὶ συνεπάγκασεν αὐτῷ ἐνώμοτον τῷ δύνοιαν ἢ μὲν ὀφυλάξειν ὅτι τῷ ἀρχῷ ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ, κῆ θεραπείαν καὶ δόξαν, εἰκὸν οἷς ἠξίου. τοῖς δὲ φρονήματος μεταποιουμένοις καὶ δυχερεμίνοντας ὅτι τῷ καταναγκάζεσθαι, πανταχόθεν ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνεπείθει δὲ καὶ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον καὶ σαμέαν καὶ τῷ ἐκείνοις συνδιαζιβόντων τοὺς πλείστους ὁμνύειν. οἱ δ' οὔτε συνεχώρησαν, οὔθ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐκποδὼν δὲ τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀρέθησαν δ' αὐτοῖς καὶ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος δ' Γτ' ἐστὶν ὀχάιτη χρώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. θεῖα τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι. τοῖς δὲ ἐνθάδε ἀρ' οἵας αἰτίας τίμια μεῖζόν τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κῆ τῷ θνητὴν φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον;

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitque vt omnia ex eius sententia fierēt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius; neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum construxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorē Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidē vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentidribus conuiuiis, appositisque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clā & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscūque rei gratia; adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nō discessuri essent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisq;: quod cùm nō impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuit, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundem non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtę & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum facidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitēs. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feticas, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verberum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nū decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Cap. XIIII.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Decimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cōcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quę ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamēti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimū ſeruiūt per quæ factū eſt vt res Iudaicę nūc magis quā vnquā ātea floreāt. quare vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere

οὐ γὰρ ἀφρικτὸς ὁ λόγος φανεῖται τῆ τῆς ἱστορίας γένει, οὐδ' ἀλλοῖον καὶ τὸν ὑπὲρ τούτων ὑπολήψιν. ἦν τὶς τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, καὶ τἆλλα κὴ τὸν θεσαίρειαν τῆ βίου καλοκαγαθίᾳ μὴ τυγχάνων μόνῳ, καὶ θεόπνοιαν ἐκ θεοῦ τῆ μελλόντων ἔχων. ἔθεᾶτο ἔτι παῖδα τὸν ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῆτα κατιόντι, βασιλέα ἰουδαίων θεσπεφάδισεν. ὁ δ' ἀγνοῶν ἑαυτὸν κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος δὲ μειδιάσας ἐρέμα καὶ τύπτων τῆ χειρὶ κατὰ τῶν γλουτῶν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσῃς ἴφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπάρξεις. ἀξιοῦ γὰρ ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆ μανάημου πληγῆς, ἵνα καὶ τοῦτό σοι εὐμενὲς ᾖ τῆ τύχη μεταβάσεως. ἀμείνους γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, εἰ δικαιοσύνην ἀγαπήσας, καὶ θεὸν τὸν θεὸν δ' σέβεσθαι, ἐπιεικεῖά τε θεὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' οὐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσόμενον, τὸ πᾶν ἐπιλήσμονα. δ' τυχὴς ὢν γὰρ ἔσῃ οὐκ ἄλλως δοίσης, καὶ τὸ δίκῃ δόξης ἀμείνους, λήθων δ' δ' σεβείας ἕξεις καὶ τὸ δικαίου. πάντα δ' οὐκ ἂν λάθοι τὸν θεὸν ὀπὶ κατὰς ἐφθῆ τὸ βίου τὸν αὐτ' αὐτοῦ ὀργῆς ὑπομνήμονα δυσμόρως. τούτοις εἰπὼν μὲν ἔκλεισε τὸν νοῦν θεσπεύχειν ἐλπίδι λεκτίμενος εὐπαῖν ἡρῴδης. κὴ μικρὸν δ' ἐρθὺς, ἕως καὶ τὸ βασιλεύειν καὶ δ' τυχεῖν, ὲν τῆ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπει τὸν μανάημον, καὶ θεὶ τὸ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος δὲ, τὸ μὲν σύμπαν οὐκ εἶπεν. ὡς δὲ σαφηνῶς εἰπὼν, μέχρι σὶ δέκα ἡμέρας τ' βασιλείας ἐνιαυτοὶ, θεσπεφάδετο, καὶ ἀκριβῶς κὴ λ' εἰπὼν, ὅσον οὐκ ἐπέθηκε τῆ τέλει τ' θεσπεσμένου. ἡρῴδης δὲ καὶ τούτοις ἀρκεθεὶς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμῆ διετέλεσεν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐσχηκώς. ταῦτα μὲν οὖν οἱ μετὰ τοῦτα, ἀλλοῖα μὲν ἐμφανῆ τοῖς ἐσσηνοῖς τιμῆ διατελοῦντα μᾶλλον ἢ καὶ πρὸ ἡμῶν ἐμφιλίᾳ, διότι πολλοὶ δὴ τοιούτων ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς θεῖον ἐμπειρίας ἐξιοῦνται.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως ἡρῴδης κατέλυσε τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν, ἄλλον δ' ἔκτισε.

Τότε γοῦν ἐν τῆς ἡρῴδου βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτοῦ μὲν τοῖς θεοειρημένοις θεοῖς ἔργοις οὐ τὸ τυχὸν ἐπεβάλετο, τὸν νεὼν τὸ θεοῦ δ' αὖτε κατασκευάσαι, μείζω τὸ τὸν θεῖόλον, κὴ θεὸς ὕψος ἀξιοθρηνήτατον ἐγείρῃ, ἡγούμενος ἀπάντων αὐτῶν τῆ πανεθνεσχημόνων, θεσπεμότερον ἂν ἂν ἐκ τελεσθέντα τοῦτο, καὶ θεὸς αἰώνιον κτήμασιν ἀρκέσοντ. οὐχ ἧττον δὲ τὸ πλῆθος θεσπάμενος, οὐδὲ ῥᾴδιον ἦν θεὸς τὰ μέγεθος τῶν θεσχειρισθέντων, ἐξίου λόγῳ θεσκευασπεσάμενος ἐγχειρῆσαι τῆ πάντι, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. τὰ μὲν ἄλλα μοι τῆ κὴ τὸν βασιλείαν θεσμάτων ἀνδρες ὁμόφυλοι, πλειόσιν ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐγθρίτο τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω ἰδρῶ ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλείω δὲ ὑμῖν τὸν ἀσφάλειαν φέρον. οὔτε γὰρ τὰς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῆ εἰς τοὺς ὑμετέρους χρείας διαφερόντων, οὔτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπερθυσας ἐμαυτῆ μᾶλλον ἢ καὶ πᾶσιν ὑμῖν ἀφεκρίασον, οἷμαι σὺν τῆ θεοῦ βουλήσῃ, θεὸς δ' ἡμερίαν ἔσον οὐ θεόπεσεν ἀγηοχέναι τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κατὰ μέρος ὀξεργασθέντα θεὶ τὸν

χρόνῳ

χώρεν ἡ πόλις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις ἐγεί- A vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam
σατο κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ ὄρος ὑμῖν μᾶλλον ἐποίησα ὑμῖν, ipſam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nũc proponam,
ἐφ' ἱερά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδόσι. τὸ γὰρ ἐπιχειρήσεως, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad
ἧς νῦν ἐπιχειρεῖν βούλομαι, παντὸς ἂν εὐσεβείας καὶ regionis ornatũ attinet. Tẽplo huic quod poſtli-
κάλλιστον ἐφ' ἡμῖν γένοιτ' ἂν νῦν ἐκφανῶ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦ minio reuerſi à captiuitate Babylonica patres
ὑπὸ τῶν ἡμετέρων πατέρων ἐπὶ τῷ μείζονι θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, noſtri inſtaurauerũt, deſunt ad priſcã altitudi-
μὴ τὸν ἐκ Βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς nem ſexaginta cubita. tãto enim celſius erat ve-
τὸ μέγεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερ- tus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa
εῖχεν ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. τὴν maiorum noſtrorum accidit, per quos nõ ſtetit
μηδεμίᾳ ἀμελείᾳ δυσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέ- B quin par illi priſtinę ſtructura ſurgeret: ſed hãc
γονε γὰρ ὑπ' ἐκείνους ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα τὴν menſuram præſcripſerũt Cyrus & Darius Hy-
κύρου καὶ Δαρείου ὑπάρξαντα, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔ- ſtaſpis filius: ſub quorũ imperio, quia illi tũ vi-
σωσαν. οἷς ἐκεῖνοι καὶ τοῖς ὑποχείροις δουλεύσαντες, καὶ xerunt, ſicut poſtea Macedonum, nõ potuerunt
μετ' ἐκείνους Μακεδόσιν, οὐκ ἔσχον δικαιείαν τὸ πρῶ- aſſequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc
τον τῆς εὐσεβείας ἀρχέτυπον εἰς ταὐτὸ ἀναγαγεῖν μέγε- quoniam Deo volente ego rerum potior, cui
θος. ἐπειδὴ γοῦν ἐγὼ μὲν ἀρχῶ θεοῦ θελήσαντος, ἔθεσι otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppe-
γὰρ καὶ μήκεσι εἰρήνης, ἔτι κτήσεσι χρημάτων, καὶ μέγεθος tunt, & quod maximum eſt, Romanorum or-
ἐφοδίων, τὸ γὰρ μέγιστον, φίλοι καὶ διάνοιας οἱ πάντων C bis dominorum amicitia, dabo operã, vt quod
ὡς ἔπος εἰπεῖν κεκτημένοι, Ῥωμαῖοι, προσόμαι τὸ πα- maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis
ραλειφθὲν ἀνάγκῃ καὶ δυνάμει τῶν πρεσβυτέρων χρόνῳ δι- accurauerunt ſuppleã, & quicquid deeſt ad ho-
ορθώσωμαι, τελείαν ἐκ τοῦ δύνασθαι τῷ θεῷ τὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον norem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gra-
τῆσδε τῆς βασιλείας εὐσέβειαν. ὁ μὲν ἡγεμὼν ταῦτ' εἰ- tè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata ora-
πὼν, ἐξέπληττε τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ὡς δὲ δόξαν tione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra
ἐμπεσόν. καὶ τὸ μὲν τῆς ἐλπίδος ἄπιστον, οὐκ ἐπήνεσεν αὐ- ſpẽ polliceri videretur: & angebãtur magna ſo-
τούς. τὸ δὲ δημόσιον μὴ φθάσας καταλῦσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, licitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium,
οὐκ ἐξαρκέσαι θεοῖς τέλος ἀναγαγεῖν τὴν θεοφιλεστέραν. ὅτι nouũ non poſſet abſoluere. quare periculoſum
κίνδυνος αὐτοῖς μείζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεπιχείρητον ἐδό- D videbatur conſilium, & conatus perdifficilis.
κει τὸ μέγεθος τῆς ὑπαιθρίου. ἔστω δ' αὐτῶν ἑξακισμύριοι, Quod vbi animaduertit rex, iuſſit eos bono a-
παρεσκεύαστο δὲ ὁ βασιλεὺς, καὶ θεοφιλεστέραν καθαιρήσειν φά- nimo eſſe. manſurũ enim vetus tẽplũ integrũ,
σκων τὴν νεὼν ἢ πάντων αὐτὸς τὴν εἰς τὴν συντέλειαν παρε- nec demoliẽdũ tantiſper dũ omnis materia cõ-
σκευασμένων. καὶ ταῦτα θεοφιλῶν οὐκ ἐψεύσατο. χι- paretur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſa-
λίας γὰρ ἁμάξας ἀμάξας, αἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ria. neq; eos fefellit. Mille enim plauſtra para-
ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς ἐμπροσθεστάτους ὁπλίσάμενος, uit quæ lapides conueherẽt: & ex omni artificũ
καὶ ἱερεῦσι τὸν ἀριθμὸν, χιλίοις ἑξακισχιλίοις ὠνησάμενος copia peritiſſimos ſelegit ad decẽ millia, & in-
στολὰς, καὶ τοὺς μὲν διδάξας οἰκοδόμους, τέκτονας, ἤρξατο δὲ κατασκαφῆς, ἀπὸ πάντων αὐτῶν θεο- E ſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalib. ſuo
δόμως θεοδωρησμένων. αὐτῶν δὲ τοὺς ἀρχαίους ſumptu veſtitos, partim cæmẽtariæ, partim li-
θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέρους, ἐπ' αὐτῶν τὸν ναὸν gnariæ fabricæ nõ imperitos: hóſq; omnes ad-
ἤγειρε. μήκει μὲν ῥ' ὄντα πηχῶν, τὸ δ' ὕψος κ' ὠδειτοῖς, hibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis
εἰς τὸ χρόνῳ συνιζησάντων τῶν θεμελίων ὑπόβη. καὶ τὸ deinde veteribus fundamentis, & nouis repoſi-
μὲν κῦ τοὺς νέφονος κυρεσὶ ἐπιγείρῃ ἐγωνίᾳ μᾶλλ. ᾠ- tis, deſuper templum extruebat, lõgitudine cẽ-
κοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν, λευκῶν τὰ καὶ κε- tum cubitorum, altitudine totidem & viginti
τραῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων ὠδεὶ ἐ καὶ κ' πηχῶν ὄπὶ μῆ- F amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòſt ſidẽ-
κος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ ὠδεὶ ιϐ'. καὶ πάντες αὐτὰ καθότι καὶ tibus fundamentis deceſſerũt, eóſq; denuò ad-
τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν σέβας καὶ σέβειν ταπεινότατον, dere decreuerũt noſtri Neronis tẽporibus. Cõ-
ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς ὠδειοπλοον ἐκ πολλῶν ſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis fir-
σταδίων εἶδ τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις, μᾶλλον δ' εἴ πῃ miſſimis, magnitudine vigintiquinq; cubitorũ
καὶ ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ θεοσιόντες τύχοιεν. θύρας in longũ, octo in altũ, latitudine verò cubitorũ
δὲ ὑπὸ τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις, ἴσον ἐχούσας duodecim. habebátq; baſilicæ ſimilitudinem,
τὸν ναὸν, ποικίλοις ἐμπετάσμασι κεκόσμητο, τὰ μὲν hinc & inde humilius, media ſui parte excel-
ἄνθη ἀνευρυσῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καὶ ὑπερ- ſum, à multis ſtadiis conſpicuũ, maximè ex ad-
θεν δ' αὐτῶν ὑπὸ τοῖς ξυλώμασι, ἄμπελος διεπέτατο uerſo habitantibus aut aduẽtãtibus. Ianua verò
χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ τῆς G penè ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis
μεγάθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυτε- variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtin-
λείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατασκεύασμα. ἐκύλισε δὲ καὶ ctis, & habẽtibus columnas intextas, ſub quarũ
τοίχους μεγίστους τὸν ναὸν ἅπαντα θεοῖς τοῦ αἰα- capitibus vitis expandebatur aurea dependen-
λοτάτου ὄντα τοῦ δύνασθαι, καὶ ταῖς δαπάναις ὑπερβαλλόμενος, ὡς οὐκ ἄλλος τις ἐδόκει ὑπερκοσμηκέναι tibus botryonibus, mirandum ſanè opus tam
τὸν ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχη, αὐτὸ μὲν τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον αἰθεσπίοις ἀκοδομῆσαι. λόφῳ δὲ manus quàm materiæ precio. Cinxit etiã tõtũ
templum ampliſſimis porticibus, quæ reſpõde-
rent reliquæ magnificẽtiæ, & priores illas pul-
chritudine vincerent. harum duæ validis mu-
ris fulciebantur, opere vel in primis memo-
rabili. Tumulus erat petricoſus, arduus à ver-
rice sẽſim verſus Oriẽtale vrbis latus reſupin⁹.

huius verticem primus Solomon rex noſter instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus austrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpacium, & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumultum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor ſtadiorũ circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitorium ſtolæ pontificiæ, quæ non promebatur, niſi pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſque Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſactæ ſtolæ cuſtodiam: fuerúntque Iudæi eius cuſtodes vſque Agrippæ regi obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum, & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tuteſam templi: & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τοῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεὺς σολομὼν κατ' ὑποφορὰν θεοῦ, μεγάλαις ἐρύσασιν ἀπολίθοις ἔζωσεν αὐτὸν τὰ πρὸς τὴν ἄρκτον. ἀπετέμνετο δὲ πρὸς τοῦτο ῥίζης ἀρχόμενος, διὰ βαθείας πρὸς τὸ φάραγξ κατὰ λίβα τὰς πέτρας μολίβδῳ διαδιδάσας πρὸς ἀλλήλας ὑπολαμβάνων κατὰ τὰς ἴσας χώρας, καὶ πρὸς βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶ τότε μέγεθος τοῦ οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τεταγώνου γνομένης, ὡς τὰ μὲν μεγέθη τῶν λίθων κατὰ μετέπιπτον καὶ τὴν ὑφαίσιαν ὀρεῶδες, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα συνέχειν τὰς ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τοῦ δ' ἐργασίας ὕπω συναπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμενος ἀυτὸ τὴν κορυφὴν, καὶ τὰ κοῖλα τῷ θεῷ τὸ τεῖχος ἐμπλήσας, ἰσοπέδου τοῖς κατὰ τὸν ὑπαίθειον τὸν αὐτὸν καὶ λεῖον ἐποίησε. τοῦτο δ' ἦν τὸ πᾶν βόρειος πλευρὰν ἀκρόπολις ἐγκύκλῳ διήκουσ' ἐπὶ πλεῖστον, διάφορον ὀχυρότητι. ταύτην οἱ μετὰ ἡρώδου τοῦ ἀσκαλωνίτου γένους βασιλεῖς καὶ ἀρχιερεῖς φκοδόμησαν, καὶ βαρὶν ἐκάλεσαν, ὡς ἐκεῖ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι στολὴν, διὰ ὅταν δύσθυσι, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται. ταύτην ὁ βασιλεὺς ἡρώδης ἐφύλαξεν ὑπὸ τῇ τάπῃ. καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις διὰ μέχρι τῆς τιβερίου καίσαρος χρόνων. ὅθεν τοῦτον δὲ οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν διαδηλώσας τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξαμήνου τὸν πλήθους αὐτὸν λαμπρεστάτα πάνυ, θύλων αὐτοὺς τῆς δυποιίας ἀμείψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὸν ἱερὸν στολὴν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε περὶ τούτων τιβερίῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. καὶ παρέμεινεν ἡ ἐξουσία τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐτελεύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μετὰ τοῦτον δὲ κασσιος λογγῖνος, ὁ τὸν συρίαν τότε διοικῶν, καὶ κούσπιος φάδος ὁ τῶν ἰουδαίων ἐπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰουδαίους εἰς τὸν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὸν στολὴν. ῥωμαίους γὰρ αὐτῆς εἶναι θυρεούς, καθὼς καὶ πρότερον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρεσβεῖς πρὸς κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων δεησομένους. ὃν αἰτησάντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ τυγχάνων, αἰτησάμενος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ὑπατεύοντος οὐιτελλίου τὸ δ' τρίτον καὶ φάβρου τὸ δεύτερον. ἐπέστειλε δὲ ὑπὲρ τούτων φῆστα καλέσαντας

πύλας δ' ἐφίσταν· ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, ἡ δὲ μέτωφάραγγος εἰς δι' ὁδὸν ἀπειλημμένης. αἱ δὲ β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὰλλα πόλιν, βαθμῖσι πολλαῖς κάτω τὸ εἰς τὰ φάραγγα διῃλημμένην, καὶ ἀπὸ ταύτης αὖθις πάλιν ὀρθὴ τὰ προβαίνων. αὐτὴ γὰρ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροειδὴς οὖσα, προσχωμένη βαθείᾳ φάραγγι κατὰ πᾶν τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μετώπου τὸ πρὸς μεσημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας καὶ μέσον. ἐπ' αὐτῇ δὲ τὰ βασιλικὰ στοὰ, ξυλλὰ καὶ μῆκος διήκουσαν ἀπὸ τ' ἀνατολῶν φάραγγος ὀρθὴ τὸν ἑσπέριον. οὐ γὰρ ἦν ἐκτεῖναι πρόσω τέρψιν ὑπὲρ ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς φάραγγος ἀβαλήματος, ἃ οὐ δυνατὸν καταδεῖν εἴ τις ἄνωθεν εἰς τὸν βυθὸν εἰσκύπτοι, παυμέγεθες ὕψος ἐν αὐτῷ τὸ τ' στοᾶς ἀνέσηκεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τ' ταύτης τέρμος ἄμφω συμπεσὼν τὰ βάθη διοπτεύοι, σκοτοδινιᾷ, οὐκ ἐξικνουμένης τ' ὄψεως εἰς ἀμέτρητον τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέστασαν κατ' ἀπίσχον ἀλλήλοις ὀρθὴ μῆκος τέτραχα. σωμεδίδοτο γὰρ ὁ τέταρτος τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. ἑκάστου δὲ κίονος, εἰς ἕξ ὀρθὴ συναπτόντων ἀλλήλοις ταῖς ὀργυιαῖς περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κζ διπλῆς ἀπείρας ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξϛ, κιονοκεφάλων αὐτοῖς κατὰ τὸν κοινὸν τέρπον ἐπεξειργασμένων γλυφαῖς ἐκπλήξιν ἐμποιούσαις δι' τὸ τὸ παντὸς μεγαλουργίαν. τριπτύχων δὲ ὄντων, ξεῖς ἀπολαμβάνουσι τὰς διὰ μέσου χώρας ταῖς στοαῖς. τὸ δὲ αἱ β' περίπλεοι, τὸν αὐτὸν γεγόνασι τέρπον, εὖρος ἑκατέρας, ποδῶν λ', μῆκος δὲ σταδίου, ὕψος δὲ ποδῶν ὑπὲρ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμίλιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αἱ δὲ ἐκ τοῦ πλεῖστον φῶς τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξησκηνται γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ τῆς μέσης βάθος ὀρθὴ μεῖζον ἦγερτο, θεατὸν μεμιμημένου τοῖς ὀπισυλίοις τὸ μετωπιδίου τείχη, κίονας ἔχοντος ἐναλλομένους, καὶ ξεστοῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπίστοις τοῖς οὐκ εἰδόσι καὶ σὺν ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν εἶναι. τοιοῦτος καὶ ὁ περίβολος ἦν. ἐν μέσῳ δ' ἀπέχων οὐ πολὺ δ' ὄντος, προσβατὸς βαθμῖσιν ὀλίγαις. ὃν θεὶς εἶχε ἱρὸν λιθίνου δρυφάκτου, γραφῇ κωλύων εἰσιέναι τὸν ἀλλοεθνῆ, θανατικῆς ἀπειλουμένης τ' ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς περίβολος, καὶ μῆν τὸ νότιον καὶ βόρειον κλῖμα, ξυσίχους πυλῶνας, ἀλλήλων διεστῶτας. καὶ δὴ ἡλίου βολαὶ, σᾶ τὸν μέταν, δι' οὗ παρῆσαν ἀγνοὶ μὴ γυναικῶν. ἐστὸς πρὸ δὲ καὶ καινοῦ γυναῖξιν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκείνου δ' ἐνδότερον ἕτερον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν ἔξον ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ βωμὸς ἦν, ἐφ' οὗ τὰς θυσίας ὁλοκαυτοῦμεν τῷ θεῷ. τούτων εἰς οὐδὲν τὴν ξυσὰν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης παρῆλθεν. ἐκεκώλυτο γὰρ ὑπ' ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ θεῖα τὰς στοὰς καὶ τοὺς ἔσω περιβόλους ἐπεσκεύασε, καὶ ταῦτα ᾠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. τὸ δὲ ναοῦ δι' τῶν ἱερέων οἰκοδομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλησθὴ χαρᾶς καὶ τάχους πρᾶστον μὲν τῷ θεῷ τὰς εὐχαριστίας ἐποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ περθυμίᾳ τ' βασιλέως, ἑορτάζοντες καὶ κατευφημοῦντες τὸν ἀνάκτορον. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑκατὸν βόας τῷ θεῷ ἔθυσε τῷ θεῷ·

A portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem; gradibus multis vsq; Imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per accliue tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æquè distantem, & triplicem por-
B ticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi pectaculum erat, si vllum alium sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt calligarent despicientium oculi; desuper extructa erat præalta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam cõtemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu
C deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabãt paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines consertis inter se complecti brachiis: longitudo vigintiseptem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His qua-
D ternis ordinib. fiunt per interualla terne porticus, ita vt in vno quoque latere duę pariles; triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesqualtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturatá figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distin-
E cto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cũ inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interitus septum tam austrino quàm septẽtrionali latere patebat ternis ianuis equidistantibus, ab Oriẽte verò vna magna, per quam intratent casti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas e-
F rat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundẽ sacerdotum opera sesquiãno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, om-
G nibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κρ' δυνάμην, ὧν οὐχ οἷον τὸ ἀριθμὸν εἰπεῖν. σφαλῆναι γὰρ τὸ δυνάσθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπίπτει γὰρ τῇ προθυμίᾳ τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἔργου, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς βασιλέως ἀρχῆς ἣν ἅπαντες ἑορτάζειν, εἰς ταυτὸν ἐλθεῖν, ἵνα θᾶττον ἡμέραι δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γένωνται. κατεσκεύασθη δὲ κρυπτὴ θέρους τῷ βασιλεῖ, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς ἀντωνίας μέχρι τοῦ ἐσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτῷ καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ ἀσφαλῶς εἰς αὐτὸν ἀνιέναι, τὸν ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν δεδιὼς τοῖς βασιλεῦσι φυλακτόν. λέγεται δὲ, καὶ ὑετὸν τὴν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐχ ὕειν, ἀν δὲ νυκτὶ, γίνεσθαι τοῖς ὄμβροις εἰς μὴ κωλύσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῖν παρέδωκαν, εἰκὸς ἔστιν ἄπασιν, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὁδοὺς τὰς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἱστοριῶν τῶν ἰουδαϊκῶν ἀρχαιολογίας.

Οτι ζόπυρον ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερόρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρήσθε. Κεφ. α.

Ως γυναῖκας δοὺς τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β.

Ως ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν εὔξεινον. Κεφ. γ.

Εντεῦξις τῶν κῶ ἰωνίων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, οὓς ἐν ἠπάντο τοῖς ἕλλησιν. Κεφ. δ.

Ως ἀγρίππας ἐβεβαίωσε μὲν αὐτοῖς τοὺς νόμους, ἡρώδης δὲ εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε.

Ως ἱστασιάθη τὰ περὶ τὴν οἰκίαν ἡρώδη, πρεσβυτὴς μὲν, ἀντίπατρον τὸν πρωτότοκον υἱὸν, χαλεπῶς δὲ τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὴν ὕβριν. Κεφ. ς.

Ως ἀντίπατρου διαξίβοντος ἐν ῥώμῃ, τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων δὶς καίσαρος αὐτῶν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ.

Αλιξάνδρου ἀπολογία δὶς καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η.

Ως ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἡρώδης δὶς καισαρείας κτίσας. Κεφ. θ.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρλίνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρος περὶ ὧν ἠπάντο τοῖς ἕλλησιν, καὶ αἰτήσεως δὶς σολαῖ, ἃς καῖσαρ κὴ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι.

Ως ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸν δαβὶδ ε τάφον. Κεφ. ια.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὶ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ.

Απόστασις τῶν ἡρώδ ε βασιλείας τῶν τὸν ζάχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ.

Στρατεία ἡρώδ ε εἰς τὴν ἀραβίαν. Κεφ. ιδ.

Ως κατηγόρησε σύλλαος ὁ ἀραψ δὶς καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τῆς εἰς τὴν ἀραβίαν τῆ ἡρώδου. Κεφ. ιε.

Διαβολαὶ δ' ρυκλίους κῶ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδ ιον. Κεφ. ις.

Ως καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ φωρᾷ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θάνατον τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur. Cap. I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Diffidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pherorae calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ curas ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quàm in agris compescere, nouam legẽ tulit priorib. dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinem. Seruire enim apud exteros,& diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit,religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos scelcris. Qua de re satis cautũ erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furẽ quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam,sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tẽpus nauigauit in Italiam,salutatum Cæsarẽ, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iã instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi,& modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hęc ad inuidiam Salomẽ sororem regis, cęteróſq; quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat,metuentes suæ potentiæ, quũ viderent nõ defore vltores materni interit⁹. Hinc igitur occasione

Κεφάλαιον α'.

Οτι πρότον ἀλέξανδρος & ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ἐπιστρέψαντες πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς σαλώμη & φερώρας τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς ἐχόντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τ' ὅλων πραγμάτων ἐπιστάμενος ὁ βασιλεὺς τὰς καθ' ἡμέρας ἀδικίας ἀναστέλλει, τῇ μὲν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμφισβητουμένων, τίθησιν νόμον ἀδικώτατον τοῖς φωρᾶσι, δι' οὗ τοὺς ἐνεδρεύοντας, τοῖς τειχωρύχοις ὑποδιδόμενον ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἐμοὶ οὐκ εἰς τιμωρίαν μόνον τῷ παρόντων φορτικὸν, ἀλλὰ καὶ καταλύσεως ἐφεῖχον τῷ πατρῴων ἐθῶν. τὸ μὲν ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχουσιν διαιταν τῷ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι πάνθ' ὅσα φορτικώτατον ἐξ αἰτίας εἶναι ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία πρὸς τὴν θρησκείαν ἐμοί, οὐ κόλασις τῷ ἁλισκομένων, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς φωραῖς τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸν κλέπτειν, οὐκ ἔχοντα δὲ πωλεῖσθαι μόνῳ, ἀλλ' οὔπω τοῖς ἀλλοφύλοις, οὐδ' ὡς τὸ ἀληθινῶν τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μετὰ ἐξαετίαν. τὸ δ' ὥσπερ ἀεί ποτε χαλεπὸν καὶ παράνομον χρῆσθαι τὴν κόλασιν, ὑφορωμένοις ἐδόκει μέγας, οὐ βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῷ ἀρχομένων ὀλιγώρως διῆναι τὴν τιμωρίαν πανοπλότ⊖. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τῶν κοινοῦ τρόπου νόμων, μέγας ἦν τῷ διαβολαῖ, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν δὲ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὸν εἰς τὴν ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαβιβοντας. καίσαρ γὰρ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τ' ἰταλίας, ἀπουδὴ θεὶ τὰ μειρακία τῷ ὅλων λύ, καὶ θείοτοι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῷ τε μεγέθει θεὶ αὐτοὺς ψυχῆς κοσμούμενοι, καὶ βασιλικῷ καὶ ταῖς μορφαῖς ἀξιώματος ἐκ ὑποδεόντες. ὅπερ θυοὶ τ' ἀδελφοὶ ἐδόκουν, σαλώμῃ τε τῇ τῆ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μετριάμμενοι τ' διαβολαῖς κατηγωνισμένοις. οὕτω γὰρ φόνος δ' ἰωας δεῖν, εἰ μὴ δίκην δώσειν τῷ εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ὠδανομηθέντων. τ' αὐτὴν οὖν ταύτην

πεύτλω ὑποθῆσον τῶ λόγους, εἰς ἃ κατ' ἐκείνων ἀλλοβολιλὼ μετάφορον λογοποιοῦντες οὐ καθ' ἡδονὰς συμβαίνειν τῷ παρελθόντι τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὄντος εἰκὸς δοκεῖν ὅτι ταὐτὸν συμβαίνει τῷ τῆς τεκούσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ διὰ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακοήθως ἐδυσφήμουν, καὶ τῆς δίκαιας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖς αὐτὸν ἀπήρεις ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐσπόρπιζον τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ἐκεῖς ἠφάνιζον μισούμενον ὑποκατασκάζετο μῖσος οὐδ' αὐτῇ τῇ φύσει χρόνῳ νικώμενον.

A arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genitrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare se posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabāt exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

B

Κεφάλαιον Β'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς υἱοῖς ἀλεξάνδρῳ μὲν τὴν Ἀρχελάου θυγατέρα Γλαφύραν, Ἀριστοβούλῳ δὲ τὴν Βερενίκης θυγατέρα Σαλώμην, εἰς Ἀσσυρίαν ἐξέπλευσε.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Ἐν μέντοι τῷ τότε παούσῃ ὑποψίας οὐδεμιᾶς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τῶν γονέων εὐσεβείᾳ φιλοτεκνίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἔδει μεταδίδου, καὶ γαμετὰς ἐν ἡλικίᾳ γεγονότων, ἑζῆ δίγυνις ἀριστοβούλῳ μὲν τῷ σαλώμης θυγατέρα βερενίκην, ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ ἀρχελάου τοῦ καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ καὶ μέρκον ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς ἰταλίας εἰς τὴν ἀσίαν, ἐπισχὼν πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, καὶ τυχὼν ὧν ἔδει παρ' αὐτοῦ ξένου, καὶ φίλου. κἀκεῖνον μὲν εἴξας λιπαρῶς ἐγκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν ἱεροσόλυμα. πρόσθεν δὲ οὐδὲν ἀρρωστείας ἀπέλειπεν, εἴ τε ταῖς νεοκτίσοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς καταπεμφθείσας ὑπ' ἐκείνου, πᾶσαν δαπάνην δείπνοις, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔτι τῇ σεβαστῇ, καὶ καισαρείᾳ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτῇ κατεσκευασμένον, κἂν τοῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, τότε ἀλεξάνδρου καὶ πρόσθον, καὶ τὴν ὑρκανίαν. ἦγεν δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντήσαντος τὸ τε δήμου πάντος ἐν ἑορτῇ δεῖ σελῆ, καὶ δυχορμήσου τὸν αὐθρα συὸ δυφημίας. ἀγρίππας δὲ τρεῖς μὲν ἑκατόμβας κατέθυσεν, εἶτα δὲ τὸν δῆμον οὐδενὸς τῆς μείζονος πλήθει λιπόμενον. αὐτὸς δὲ δοὺς δῶρα τῆς καθ' ἡδονὴν κἂν ἔτι πλείους δεήσεις ἡμέρας ἐδέξατο καρεῖν ὑπείγετο τὸν γὰρ πλοῦν δεδιὼς τοῦ χειμῶνος, οὐκ ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ ὁρμιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀδάγκης εἰς τὴν ἰωνίαν. ἐκεῖσε μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκότος ἡρώδου, καὶ συὸ αὐτῆς τοὺς δεσποτικωτάτους.

C

D

E

Κεφάλαιον Γ'.

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν ἀγρίππαν.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ὑπείγετο συντυχεῖν αὐτῷ, πλὼν εἰς βόσπορον εἰδοὺς στρατιὰ προηρημένον. καὶ πλεύσας ἐκ ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν ἔτι λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι ἀγρίππαν. ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ἐπελαμβάνεν πνεῦμα βόρειον εἶργον τὴν ἀναγωγήν. ἐν ᾗ νήσῳ διέτριβεν ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χώρᾳ. ἐκ πολλοὺς μὲν τῆς προσούσης αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτὸς δὲ τὸ πόλεως ἰδίων πεπονημένον συνῳκοδόμησεν τῷ τῆς μυθιληναίας πολίμῳ πεπτωκυῖαν, οὐκ ἄπωρ τὰ ἄλλα δεῖ μέγεθος καὶ κάλλος ἀποτίνειν ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ἔσον μὴ μόνον ἐπαρκῆν, ἀλλὰ καὶ περιττὸν ἐδαπάνησεν καὶ πόλεσιν τῇ κατασκευάσματος, ἀντιλαβὼν μὴ ἀφιορᾶν, ἀλλὰ πάντων ἐπιμέλειαν

F

G

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quòd euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quũ remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter benevolentiã, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placauit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem aliũ facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quę neminem læderẽt, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

A τὸν ἴδιον κόσμον. αὐτὸς δὲ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον διαπλεύσας κομισθεὶς, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετὰ σπουδῆς ὡς εἶδεν. καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖον τῷ ἐν τῷ πόντῳ καταλαβεῖν, ἀσμένως δὲ ἀλλήλοις προσπεσόντες ἀσπάζονται τὰς ναῦς προσωτέρω. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μείζω πίστιν εἰληφέναι δοκοῦντος, διὰ νοίας καὶ φιλοτιμίας εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν αὐσαντος τῆ βασιλέως, οὐκ ἀπολιφθέντος ἢ τῆς ἐκείνου χρείας, ἵν' μὴ τῆ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων προτιμήσειεν ἑαυτῆ. πᾶν γοῦν ἦν αὐτῷ κ' τὴν στρατιὰν ἡγεμόνης, σύτε τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, κ' τοῖς κ' μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ κἀν ταῖς αἰτήσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ἐχλιαρὰν μὲν ἀγάπην αὐτοῦ ἀνοίαν, ἡδίαν δὲ ἀγάπην τιμίου. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ περὶ τὸν πόντον, ὧν εἵνεκεν ἀγρίππας ἐστάλη, τοῦ ἀνακομιδὴν οὐκ ἔτ' ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμεμφάμενοι τοῦ τε παφλαγονίας καὶ καππαδοκίας, κἀκεῖθεν δι' μεγάλης φρυγίας διώσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καὶ καθ' ἑκάστην πόλιν διεργασίαι τῆ βασιλεῖ κ' τὰς χρείας τῆ ἐντυγχανόντων ἐγένοντο. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ διὰ ξιώσεως, οὐ παρέλειπεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δαπάνας ποιούμενος. καὶ τῆ παρ' ἀγρίππα τιμῆ διαζητουμένων μοίτης ἦν, ὃ διαφέρειν μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιοῦσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῆ ἄλλων ἐλύπη, πλεῖσον ἡ τῆ βασιλέως ἐποίει ῥοπὴ, προσβέπουσα πρὸς τὰς διεργασίας οὐ βραδυνόντα τὸν ἀγρίππαν. ἰλιεῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν ἢ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος ὀφειλόμενα χρήματα, καὶ τῆ εἰσφορᾶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δὲ ἄλλοις καθ' ἑκάστην πόλιν εἴ τι ἐδεήθη, παρεῖχε.

B

C

D

E

F

G

Cap. IIII.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

POstquam autem ventum est in Ioniam, præsto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quòd nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

Κεφάλαιον δ'.

Ἐντευξις τῶν κ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠπόρουν ἕλληνες.

ΤΟ' τε περὶ τὴν ἰωνίαν αὐτῶν ὑπαρχόντων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὁ τὰς πόλεις οἰκεῖ τόπους, καιρὸν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπηρείας ἔλεγον αἷς ἐπηρεάζοντο, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶντες χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκάζοντες δίδοναι κατ' ἐπήρειαν τῶν δυνατωτάτων ἐν ἱερᾶς ἡμέρας, καὶ τὰ εἰς ἱερὸν λύμα χρημάτων ἀναπεμπομένων ἀφαιρεῖσθαι, σαπρὰν καὶ λειτουργιῶν ἀναγκάζοντες ποιεῖσθαι, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν ἀεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς βεβαιωσάντων, κατὰ τοὺς οἰκείους ζῆν νόμους. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσκευάζε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῶν ἀγαλλομένων. νικόλαον δὲ πρὸ αὐτῶν φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δίκαια. τοῦ δὲ ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοὺς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοὺς παρόντας αὐτῷ συνέδρους παραστησάμενος, κατέστησε ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὦ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν ἀνθρώποις ἀτυχήμασιν, μάλιστα καταφεύγειν δεῖ τοὺς ἀφελεῖσθαι τὰς ἐπηρείας αὐτῶν δυνατωμένους, τοῖς ὑπὸ τῶν ἐντυγ-

ἐντυγχάνωσιν ἡμῖν παῤῥησία. τυγχάνοντες δὲ τοιούτων οἷους ἠύξαντο πολλάκις, τὰ μὲν τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δὲ ὑμᾶς αἰτοῦντες τῷ δεδωκότων, καὶ ταῦτα εἰληφότες μὴ αὐταὶ φθονοῦσι τούτων, οἷς μόνοις δίδοσθαι δικαίως, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' εὐδενὸς κρείττονος, ἀλλ' οἷς ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καίτοι γε εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἱκανὸς ὅδε τῷ τυγχάνοντι, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἴτε ὑμεῖς αἰτιῶντο μὴ ἂν ταῦτα βεβαιοῦν τοῖς δεδωκόσι. οἵγε μὲν ὑποδεᾶ ὄντες καὶ πρὸς ἑπάρειαν χρώμενοι ἰουδαίοις, εὔδηλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας, εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κρείττους ἐμαρτύρησαν ἐν τῷ καὶ τοιαῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδωκότας εἰ τὰς χάριτας αὐτῶν ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γενέσθαι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων ἑαυτοῖς ἕλεσθαι ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη, τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, αἷς τοὺς νομιζομένους θεοσεβοῦσι θεοῖς, εὖ οἶδ' ὅτι πάντα μᾶλλον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ γὰρ τοὺς πολεμίους οἱ πολλοὶ διὰ ταῦτα αἱροῦνται, φυλαττόμενοι μὴ θεραπεύσῃ αὐτὰ, καὶ ἡ εὐδαιμονία, ἣν τιν' ἔτυχε τὸ συμπᾶν τῷ ἀνθρώπων γένει δι' ὑμᾶς ἔχῃ τούτῳ μεῖζον μέρος, τῷ ἐξεῖναι καὶ χαίρειν ἑκάστοις τοῖς οἰκείοις τιμαῖσιν ἄγειν, καὶ δρᾶζειν. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι βιάζονται δρᾶν κατ' ἄλλων, ὥσπερ οὐχ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῷ οἰκείων εἰς θεοὺς ὁσίους ἁμαρτεῖν, εἴτε τὰ οἰκεῖα παρὰ θεοῖς ἀδίκως κατα-λύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσομεν. ἔστι τις δῆμος ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος εὐθεράπους, οἷς οὐ μέγιστον ἀγαθὸν πέφυκεν ἡ θεοσεβία τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, ἢ τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐντεῦθεν εἶναι χάριτας; οὐδεὶς οὐδ' μαργόμενος. οὐδὲ γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἴδια καὶ κοινῇ. καὶ μὲν οἵ γε ὧν ὑμεῖς ἔδοτε θεραπευόμενοι, βέβαιον οὐδὲν αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δ' ὑμεῖς ἔχουσιν ἀπολείπουσι). καίτοι τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μεῖζόν σου δυνατόν ὄζειν. εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὴν νεωστὶ ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα θεοῖς δι' εὐσεβείαν αὐτοῖς ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηδὲν δούλους, ἀλλὰ ἐλευθέρους φαίνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμπρὰ θεατὰ ὄντα, οὐκ ἔστιν ὅπῃ φθονα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μόνους τῶν πάντων δι' ὃν χοῦμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσαμεν ἀκωλύτως τὴν πατρίων δι' εὐσέβειαν διαφυλάττειν, ὃ καὶ καθ' αὑτὸ δόξειεν οὐκ ὀλίγου ἄξιον, καὶ πρὸς τῷ συγχωροῦντων ἐστί). τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώμενον, χαίρει τοῖς ὑπερέχουσιν τιμᾶν. ἐνθεν τὸ τῆς ἡμετέρου, ἀπάνθρωπον μὲν οὐδὲν ὄζει, δυσεβὲς δὲ πάντως, καὶ τῇ συζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαδυσκωμῶμα. καὶ ἵν' ὑποπτερυγίσωμαι τὰ θαλλόμενα, οἷς χαίρουσι θεοὶ καὶ θέσιν θεραπήμασιν εὐσεβείας, καὶ τῷ ἀνθρωπίνων ὑπερτεθεῖσι δυμάτων, πότε ἐδόθην τῷ ἡμερῶν αὐτοῦ τῇ μαθούσῃ τῷ ἡμετέρων ἐνθεν καὶ νόμων, μᾶλλον ἄσπερ ἄλλου τινὸς, ἢ τούτων ἀξιωθῆναι ἐστί) ὧν οὐκ ἀμύητοί ἐσμεν. καλὰ μὲν οὖν ἐστὶ σκοπεῖν τις καὶ καθ' αὑτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ ὄντα ἡμῖν κἂν μή τινων δοκεῖ, ὡς' αὐτοῖς καὶ τῇ τῆς χρόνου τιμῇ τὸ δυσυπόδεκτον ἐστί) τοῖς ὁσίως παρειληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρεῖν) κατ' ἐπιρροὴν, χρήματα μὲν ἃ τοῦ θεοῦ συμφέροντα ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσυλοῦντες, τὰ δὲ ὑπὸ θεῶν ἀνθρώποις δεδικασμένα

A impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia conceſſum eſt: quódque hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio: Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quòd nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit, ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quo-

B que pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd ſi ipſo aliquis interroget, malintne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtiuitatibus, quibus honores deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac

C felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc aliis inferre conantur: quaſi verò non perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus. Eſtne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana poteſtate collocet? eſt ne qui veſtram gratiam velit eſſe irritã?

D Nemo ſanè, qui modò ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Arqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum ius ſaluum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt inæſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiamſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur iniuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam

E pietatem colere: quod nec per ſeipſum eſt iniuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos ſemper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim eſt in noſtris ritibus quo quiſquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iuſtitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ ſequimur, aut ſtudia quæ exercemus: ſed ſeptimo quoque

F die ab omnibus aliis negotiis vacantes, perdiſcēdis legibus operam damus, iudicantes hanc diſciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri cùm per ſe quoque in diſquiſitionem vocati, nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quam multi opinantur, conſecrati ſunt: vt non

G poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt iniuriæ quas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponētes, feſtis dieb⁹ ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quod non in honorem veſtrum excogitauit? ad quā neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum MM. militū auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tūc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi.

A εια, κ) ϖεαγματείας ἄλλας, οὐ κ) χρέαν τ) ϖαλαιότητα, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τ) θρησκείας, ὡ κ) ϖαιόσασιν ἡμῖν, μῖσος δ' δίκαιον φύσει αὐτοῖς ϖεποιθότες ἡ) ὑμετέραν κ) ϖάντων ἀρχὴν γνομένη μία, τὴν μὲν δύνοιαν ἐνεργόν, τὴν δύσνοιαν ἀργὸν ϖοιεῖ τοῖς τοιοῦτον αὐτ' ἐκείνου ϖεφυρωμένοις. ταῦτ' ἐν ἀξιῶ μὲν ὧ μέγιστε ἀγρίππα, μὴ κακῶς ϖάσχειν, μηδὲ ἐϖηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τ) ὄντων, μηδ' ἃ μὴ βιαζόμεθα τούτοις, ὑϖὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰρ οὐ δίκαια μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ κ) ὑφ' ὑμῶν δεδομένα ϖρότερόν ἐστι· καὶ δυναίμεθα καὶ ϖολλὰ δόγματα τ) συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῷ καπιτωλίῳ κειμένας δέλτους, ὑφ' τούτων ἐλαμπόμεθα. ἃ δῆλον μὲν ὡς μ) ϖεῖσαν ὑμετέρας εἰς ὑμᾶς ϖίστεως ἐδόθη, κυρία δ' κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. χρεὼν γὰρ οὐ μόνοις ὑμῖν, ἀλλὰ ϖᾶσιν ἀνθρώϖοις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω δὲ τ) ἐλϖιζόντων ϖροσθήκης, διϖλασιάσητε τῷ κρατεῖν. καὶ δυνάμει αἵτινες ἐκάστων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμᾶς ἔχουσι, ἀφείλησθον ϖοιήσαντ τὸν κόρον. ἵνα μὲν τοι καὶ δικαίως ἁϖάντων αὐτῷ τυγχάνοντας ἑαυτοὺς ὁϖιδείξωμεν, ἀρκεῖ ϖρὸς ϖαῤῥησίαν ἡμῖν τὰ ϖρότερον σιωϖήσαντ τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῶν, καὶ σὺ ϖροθυμοτέρους εἶναι. ὁϖοῖα μὲν εὔνοια ϖρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον ϖροσαλέλϕϑεν; ϖοῖα δὲ ϖίστις ἐνδεὴς ὄζει; τίς δ' οὐ γενόντα ϖιμᾷ; ϖοῖα δὲ χρεία μὴ εἰς ϖροῖτον ὁρᾷ; τί δὲ κωλύει, καὶ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῷ εἰς τοσοῦτον εὐεργεσιῶν ἀριθμῷ εἶναι. δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τὸν ϖατρὸς αὐτοκράτορος ϖροσαλιϖεῖν ἀδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς αἰγυϖτίοις εἰσβεβληκότ ϖ κρίσεως δισχιλίους ὁϖλίτας βοηθήσας, οὔτ' ἐν τοῖς κ) γὼ ἀγῶσιν, οὔθ' ὅτε νεαρὸν ἔδει δεύτερος ἐξηϖτάζετο. καὶ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνος ϖαρέσχεν ῥοπὴν τῷ τότε καιρῷ, καὶ ϖόσων καὶ τίνων δωρεῶν ὑϖὸ καίσαρ ϖ ἠξιώθησαν; ἀϖώσειν δέον ὑϖομνῆσαι τῷ ὀλιγολώνῳ, ὃς ἔγραψε τότε καίσαρ τῇ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς κ) ϖολιτείαν ἔλαβεν αὐτίϖατρος. ἀρκέσει γὰρ ταῦτα τεκμήρια τὰ καὶ τὰς χάριτας ἡμᾶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, καὶ ϖᾶσι δῆλα εἶναι τὸ βέβαιον αὐτῷ αἰτεῖν, ϖαρ' οὗ κ) ϖρότερον μὴ δοθείσης ὧν ἠλϖίσαμεν, τὴν τ) βασιλέως ϖρὸς ὑμᾶς δόξαν κ) τ' ὑμετέραν ϖρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀϖαγγέλλει δ' ἡμῖν ὑϖὸ τῷ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐϖέβης τῆς χώρας εὐμοίρως, ὡς δὲ ἀϖέδωκας τῷ θεῷ τέλεια θύματα, ϖλῆρ αὐτὸν ὁλοτελείαις εὐχαῖς, ὡς ἦ δ' ἡμῶν ἐσιάσας, κ) τὰ ϖαρ' ἐκείνοις ξένια ϖροσήκα. ταῦτα γὰρ ϖάντα καὶ ἔθνει, & ϖόλει ϖρὸς ἀνδρα τοσούτων ὁλοκλήρων ϖραγμάτων δεξιώματα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἣν ἀϖέδωκας τῷ ἰουδαίων ἔθνει, & ἠρῴδου ϖροξενίσας αὐτοῖς ἑστίᾳ. τοίνυν ὑϖομνήσκοντές σε, κ) αὖτε τῷ ϖαρόντος κ) συγκαθημένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν ϖρότερον οὐδὲν, ἀλλ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑϖ' ἄλλων μὴ ϖροσιδεῖν ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα δὲ τῷ νικολάου διελθόντ, ἐγένετο μὲν οὐδεμία τῷ ἑλλήνων αἰτιακατάστασις. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν δικαστηρίῳ, ϖρὸς τῷ ϖροκειμένῳ διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἐντεύξις ἦν ἱκετεύοντος. κἀκεῖνοι ὑϖελογίζοντο μὲν οὐδεμίαν, τῷ μὴ ταῦτα ϖοιεῖν. ϖροφάσεις δ' ὡς τ' χρεὼν αὐτῷ νεμόμενοι, ϖάντα τὸν ἀδικοῦν.

οἱ δὲ

οἱ δὲ δύσμοις τε αὐτοῖς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.
τιμᾶν, μηδὲν λυπεῖσθαι οἰκεῖν.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ἀνέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

ΣΥνιδὼν οὖν ἀγρίππας βιαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, δι' ἃ μὲν τὸν ἡρώδου φεὸς αὐτὸν δύοιαν τε καὶ φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι ἰουδαίοις ἀξιοῦσιν· καὶ καθ' αὑτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲν ἐδέοντο καὶ πλειόνων, οὐκ ἂν ὀκνῆσαι, τάχα μὴ λυποῦντα τὸν ῥωμαίων ἀρχὸν ᾠδάχειν. ἐπεὶ δὲ ἃ κὴ φεσθον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γένοιτο, βεβαιοῦν αὐτὸς αἰσπρεάσοις ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. ἡρώδης δὲ φεσεστὼς κατησπάζετο, καὶ τῆς φεὸς αὐτὸν διαθεσέως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν προσῆγεν αὐτιμπαικόμενος, καὶ κατησπάζόμενος. κὴ τότε μὲν ἀνεχώρησεν ὑπὸ λίσβου. πλεῖν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγω, καὶ τὸν ἀγρίππαν ᾠδαιτησάμενος ἀνήχθη. κατάγεται δὲ εἰς καισάρειαν, ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πυθόμενον ὀλιτηδείων τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγε ἐκκλησίαν πάνδημον. ἐν δὲ πολὺς καὶ τῆς χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθών, ὑπολογισμόν τε τῆς ὅλης ὑποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ ὠφελοῦντα τοὺς ἰουδαίους ὅσον κὴ τὸν ἀσίαν ἦσαν, ὡς δὲ αὐτὸν ἀνεπηρεάστως εἰς τὸ λοιπὸν ἔξουσιν, ὑπεμνήσατό τε σύμπαν ὀλίγαις δυτυχίαις, καὶ τῇ διοικήσει τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐδενὸς ᾠδαλείποιτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τεταρτὸν τῷ φόρου ἄφεσιν αὐτοῖς τῶν παρελθόντος ἔτους. εἰ δὲ κὴ τῇ χάριτι, ἐπὶ τῷ λόγῳ δεδημαγωγημένοι, μὴ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ συνευχόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificari paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petiissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sint rata maneant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vsus Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quãtum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quò magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt; omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἐστασιάσθη τὰ φὸς τὴν οἰκίαν ἡρώδη, φεσπμψπ μὲν αὐτὸν τὸν φεσβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δὲ φὸς ἀδελφὸν φεφόντων τῷ ἰδεῖν.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

ΠΡοέβαινε δὲ ἀεὶ τὰ κὴ τὸν στάσιν τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὸν ὀλίδοσιν, αἰτιμεταλαβέσης μὲν ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κὴ τῷ νεανίσκων μῖσος τῆς σαλώμης, καὶ πᾶν ὅσον ἀδοκιμήκει κὴ τῆς μητρὸς αὐτῷ εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβάνουσης, μηδένα τῷ ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τῆς ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῷ νεανίσκων θράσους καὶ δύσνοιαν εἰς τὸν γεγαμηκότα, μνήμη τε τῆς μητρὸς οἷα πάθοι ᾠδὲ τὸν ἀξίαν, καὶ τῇ τῦ κρατεῖν ὀλιθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς φοτέροις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τὸν σαλώμην, καὶ τὸν φερόραν, κακοήθειαι δὲ τάτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ μὴ φαγματίας ὀλιθυλή. τὸ μὲν γὰ μῖσος ἴσον ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ ζόπος ἦ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲν ἐν τῷ φανερῷ λοιδορηθῆναι, κὴ φεσονειδίσαι φεσπεπὶς δύνηρίς ὑπὸ τῆς ἀνοίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς ἀνυπόσολον. οἱ δὲ ὑ τοιῦτον ζόπον, ἀλλὰ φαγματικῶς, κὴ κακοήθως ἐχρῶντο ἦ ὀλιβολίᾳ, φεσκαλοῦντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἔσεσθαι φεὸς τὸν γεγαμηκότα. τὸ γὰ οὐκ αἰδεῖσθαι ταῖς τῆς μητρὸς ἁμαρτίαις, ὠὶ οἴεσθ δίκαια παθεῖν, ἐκείνῳ, ἄχετον εἶ φεὸς τὸ μὴ τὸν αἴτιον δοκοῦντα τιμωρήσεσθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλώθη

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppresserat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus illis vicissim odia & insidiæ contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel prõpter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligẽtes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

torius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

IIII. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tū à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerūt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hęc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissimæ coniuge diu frui potuerit: futuráq; ex præteritis colligens, & maiorem aliquā calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spē fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigēdum sit, possítne pensari tāta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euchere: is dicebatur Antipater: nō quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruiretur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabātur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cōsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc noua spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie benuolentiæ

A πᾶσα ἡ πόλις τῷ τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἐλίπετο μὲν ἡ τῷ μειρακίων ἀπειρία, κατῆχε δ' ἡ τῆς σαλώμης δεινότης, καὶ παρ' αὐτῶν ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς τῷ μὴ φιλεῖν λάβοι. οἱ γὰρ οὕτως ἀχθόμενοι τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς, ἐπῳδὴν κατ' ἐκείνου, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἀφιλοτέκνους. ἐλεῴνουν μὲν ὥσπερ ἐπὶ φονεῦσι τοῦ κατασκόπου τῆς μητρὸς, ἐλεῴνους δ' αὐτοὺς οἱ τῆς ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζονται συζῆν, καὶ τῷ αἰτίᾳ μεταλαμβάνειν. ταῦτα φροντὶς μείζονος κηδεμονίας τὸν σώσοντα ἐν δόξῃ ποιεῖται τοῦ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡ Φερώρα, καὶ τῷ πλήθει διελέξατο καθὼς προεῤῥήκαμεν, προσεπέπλητο δ' αὐτοῖς οἱ λόγοι, ὡς τά τε περὶ Φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῷ τὸν κίνδυνον εἴη, τὸν ὑπὸ τῶν νεανίσκων ἀσφαλῶς ἀμυνομένων, ὡς οὐκ ἀνέξονται μὴ τιμωρὸν τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δ' ἔτι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάου τοῦ καππαδόκος ἐλπίσιν ἐπαίροιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τοῦ πατρός. ἡ μὲν οὖν ἐρῴδης, τοιαῦτα μὲν ἀκούσας τοιούτων ἐξεπλήττετο δὲ μᾶλλον ὅτι καὶ τῶν ἄλλων τινὲς ἀπηγγελλον. καὶ ἀνακαμπτέ τῇ συμφορᾷ τοῦτ' ὀφθεὶς καταλογιζόμενος, ὡς οὔτε τῷ φιλτάτων, οὔτε τ' ἐρῳτομένῃ αὐτῷ γνησίως ὥετο, δόξαις εὐνοημόνως τὰ ἐραστὰ κῆδε τῶν οἰκείων. τότε μέλλων τῷ προσεπιπλώκοτος ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐπόνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῷ γὰρ ὄντι πλεῖστα ἐδόκει φροντίζειν, καὶ παρ' ἐλπίδας οἷς ἐτύγχανε αὐτῷ τὸ δαιμόνιον προσπίπτει. μάλιστα δὲ τῷ οἴκοις μηδὲ προσδοκωμένοις, δυσχεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἐκπεσεῖν προσπόνους ὡς οὐκ ἄν τις ὠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφίεσιν τῷ ὑπερβολῇ, εἰδέναι τὸν τοσαύτῃ δ' ὑπερβάλλοντα τῷ ἔξωθεν προαγωγέα, ἀλλάξαι τῷ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγιθος τῷ σφετέρῳ τοὺς οἰκείους συμφορᾷ δλαφυρεῖν ἐν τῷ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. παροξυνόμενος δὲ καὶ δλαπαίνων τὸν ζόφον τοῦτον δεῖ καθαρίσαι τῷ μειρακίων, ἕτερον αὐτῷ ζηλούμενον ἐθέλοντα δ' ὄντα παῖδα προσήγατο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. ἐκαλεῖτο δ' αὐτῷ παῖς. οὐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρῳ καὶ τελέως ὑπῆδεν αὐτῷ, καὶ πάντ' εἰς ἐκεῖνον ἀναφέρων, οἰόμενος δ' ὠφελεῖσθαι τοῖς θεάσοις τοὺς ἐπιβριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς τοῦθεσίαν τῷ ἐκείνων οἰκοδομεῖ αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδὲς οὐκ ἂν εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο φθάσειεν, ἵνα μὴ μόνοις, μηδ' ὅλως κινήσῃ ὁ ἔμφυτος τῆς βασιλείας ὄφελος). διὸ δὴ καθάπερ ἔφεδρον τινὰ τὸν αὐτάδελφον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς προσθεῖν, καὶ καταπαλαίσειν τῷ μειρακίων ἐξεῖναι εὐκαίρως χρῆσθαι βελτίοσιν. τὸ δ' οὐχ ὥσπερ ἐπόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ παισὶν οὐ μετρίως ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πρὸς αὐτοὺς ἐπιμελείᾳ, καὶ δῆτα ὧν ὁ ζόφον αὐτάδελφος, ἐφεδρεύων δὲ παῤῥησίας τινὸς τῆς ὑ πρότερον οὔσης ἐλπίδι αὐτεπαισθήτῳ, μέσον ἔχων ἐπάθησαν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὲν ὀλίγα χαρεῖν τῷ πρωτείων, ἀλλ' ἐπίφθονα τῷ παρόντος, ἤδη ὑπὸ ἀλλοξενωμένῃ τοῖς ὀλιγωλείαις, μεταχείρισιν δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπιτηδείῳ πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ φύεσθαι τοῖς ὀλιγωλημένοις. ἦσαν οὖν αὐτοῖς παρ' αὐτὰ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δ' αὐτῷ δίκαι τὰ τοιαῦτα κατεμινύθη, ἀλλὰ μᾶλλον ἐρρώσθη συμπροῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ δῆτα τῷ δ' νοιαν τ' πρὸς τ' βασιλέα πᾶς δ' θησομένους αὐτῷ ποιεῖσθαι. ἤδη δ' πλείονες γεγένηντο οἱ κατεῖπον ἐφ' οἷς ἐλπίκει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἐρῴδην ἐν τῷ δικεῖν κατ' εἴδοιεν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λίαν ὑπαγόμενοι. Ⓒ τούτων πολυπραγμονούντων καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ πρὸς τὸν μειρακίων ἀφορμαὶ προσεγίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις διὰ κατ' ἐπήρειαν ὧν ὑπέμενον, Ⓒ ἡ μητρὸς ἀνάκλησις, Ⓒ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους οὐ δίκαιον ἐλέγχειν ἐποιοῦντο. ἅπερ ἅπαντα κακοήθους ὑπὸ τῷ πάππῳ τὸ αὐτὸ πάσχοντος καὶ φυλακτοῦ ὄντος, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν Ἡρῴδην ἐξαγγέλλοντος, προσῴκαινε οὐ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν τῆς οἰκίας στάσιν. ἀχθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς ταῖς διαβολαῖς, καὶ ταπεινούμενος βουλόμενος, τοὺς ἐκ τῆς Μεριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν αὐτοπάτορα παρεῖχεν. καὶ τέλος ἡττηθεὶς, ἐπεσπάσατο τὴν ἐκείνης μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ σπουδαίως διετέθη. ἀγρίππᾳ μὲν οὖν αἰδοῖ εἰς τιμὴν Ῥώμης, μᾶλλον δὲ τιμῇ διοικήσεως τῆς ἴδιον ἀνεψιὸν ἀγαπῶντι, πλούσας ὑπὸ τῆς Ἰουδαίας, Ⓒ σωφρονεστάτην μόνον τὸν αὐτοπάτορα ἐπηγάγετο, καὶ παρέδωκεν εἰς Ῥώμην ἀνάγειν μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἰσόμοιρον, ὡς τὰ ἤδη πάντα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῶσθαι παντάπασιν ἐκ τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quàm antè occaſionem illis præbebant. nã & lacrymæ ſæpe eis protumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias; & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis incuſabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obſeruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſati etiam ſæpè pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſia deceſſurum, ſolum ex filiis Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς ἀντιπάτρου διατρίβοντος ἐν Ῥώμῃ, τοὺς ἀδελφοὺς ἐξελέγξαντες Ἡρῴδης ἄγων δίκην κρίσαντος αὐτῷ κατηγόρησεν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

ΠΡὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρωτεῖον εἶναι δοκεῖν αὐτοπάτορι παρεσκεύαζε τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ πᾶσιν ἐπισταλκότος Ἡρῴδου, τοῖς φίλοις διάσημος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ὑπαρχῆς διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ παιδὸς εἰπὼν καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσειν ὑπεικέσθαι εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μεριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προθυμίας, ἀλλὰ καὶ εἰδὼς τὸ καὶ πάσχειν ἔστι παρὰ προσδοκίαν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τῷ ἀδελφῷ, σωιεχῶς ἐπίστασθαι. προέφασιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ· τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορευόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὸν Ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελεῖν, μήτ' ἐν προπετείας ἀμαρτάνοι, χρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν ἤδη καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνει πάθος, ὃ Ⓒ δεῖ μέγεθος ἡ ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' αὐτὸς ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἠξίου μὴ μέχρι τῆς ἀκυλείας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπεχώμενος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, Ⓒ καίπερ αὐτοπάτορος ὄντος μεγάλοις οἷς ἐδύνατο δυσχεραίνειν, παρεσκεύασε μὴ τοὺς παῖδας, ἠπάτησε δ' ἡ ἀπονοίας, Ⓒ ἡ ὑπερφρονήσεως, ὡς ἐλθόντος ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοὺς ἀκότας μισεῖν τὸν ἑαυτῷ πατέρα, Ⓒ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ φθάσαντα. ὁ δὲ οὐδὲ ὑπόνοιαν ἔσχεν ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κακίᾳ φθάσαι τῷ δεδοικέναι πρὸς αὐτὸν δυσεκτέρῳ φθάσαι καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος· τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖτο καὶ τοῦ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. οὕτως ἄχθιον τι καὶ μιαρὸν ὑπετιθέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐν μακρῷ φίλων ἀναγκαθῆναι

Ἡρῴδης ἄγων δίκην κρίσαντος αὐτῷ κατηγόρησεν.

ΠΡὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρωτεῖον εἶναι δοκεῖν αὐτοπάτορι παρεσκεύαζε τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ πᾶσιν ἐπισταλκότος Ἡρῴδου, τοῖς φίλοις διάσημος ἦν. ἤχθετο δὲ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ὑπαρχῆς διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐδεδοίκει μεταβολὴν τοῦ παιδὸς εἰπὼν καὶ καθ' αὑτὸν ἀξιώσειν ὑπεικέσθαι εἰς τοὺς ἐκ τῆς Μεριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὲ δι' ἐννοίας ἔχων, οὐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προθυμίας, ἀλλὰ καὶ εἰδὼς τὸ καὶ πάσχειν ἔστι παρὰ προσδοκίαν ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τῷ ἀδελφῷ, σωιεχῶς ἐπίστασθαι. προέφασιν μὲν, ὡς ὑπὲρ ἀγωνίων αὐτοῦ· τὸ δὲ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐν φύσει κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλην καθ' ἑαυτὸν οὖσαν ἐμπορευόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὸν Ἡρῴδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὴ ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τῷ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μήτ' ἀμελεῖν, μήτ' ἐν προπετείας ἀμαρτάνοι, χρεῖττον ἡγήσατο πλεύσας εἰς Ῥώμην, ἐκεῖ τῷ παίδων κατηγορεῖν ἤδη καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐκβαίνει πάθος, ὃ δεῖ μέγεθος ἡ ἀσεβείας ὑποπτον ἦν. ὡς δ' αὐτὸς ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην ἠξίου μὴ μέχρι τῆς ἀκυλείας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐπεχώμενος. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους, καίπερ αὐτοπάτορος ὄντος μεγάλοις οἷς ἐδύνατο δυσχεραίνειν, παρεσκεύασε μὴ τοὺς παῖδας, ἠπάτησε δ' ἡ ἀπονοίας, ἡ ὑπερφρονήσεως, ὡς ἐλθόντος ἔχουσιν ἅπαντα τρόπον ἑαυτοὺς ἀκότας μισεῖν τὸν ἑαυτῷ πατέρα, μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὡμοτάτῳ τρόπῳ φθάσαντα. ὁ δὲ οὐδὲ ὑπόνοιαν ἔσχεν ἀνάγκης μᾶλλον ἢ κακίᾳ φθάσαι τῷ δεδοικέναι πρὸς αὐτὸν δυσεκτέρῳ φθάσαι καίσαρος ἐξουσίαν ἔχοντος· τοῖς δ' οὐχ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖτο καὶ τοῦ ζῆν ἔλαττον λόγος, εἰ μόνον ἀποκτεῖναι τὸν πατέρα δυνηθεῖεν. οὕτως ἄχθιον τι καὶ μιαρὸν ὑπετιθέναι τὰς ψυχὰς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐν μακρῷ φίλων ἀναγκαθῆναι

ETÁ peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariamnes filios. Hæc aſſiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus, ſed reuera ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiam vſque perſecutus eſt: & cùm veniſſet in colloquium, rogaſſétque vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò proceſſiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi eum ſucceſſorem, qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos verò etiamſi principatus non accedat, cõtentos eſſe patris exitio, ídque etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtũ odium inueteratũ eſſe in eorũ animis. Eã calamitatem diu toleratam nunc demum ſe cogi

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quę regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potius iuuenili impezitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

A νιῶ ἐξηγεῖθ' καίσαρι, καὶ μαίνῃ αὐτὰ τὰς ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καὶ τοι τί μὴν ἔπαθον παθόντες ὑπ' αὐτοῦ δυχερές; δτὶ τίνι ἢ μείμφονται βαρύνονται; πῶς δ' οἷόν τ' καὶ δίκαιον ἦν αὐτὸν ἐκπίσασθαι πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχὴν, ταύτης οὐκ ἐᾶν κύριον εἶναι κεκτῆσθαι τινα, καὶ διδόναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τό γε μὴ τὴν ἄλλων ἀθλων δυσεβείας ἐκπίθεται τῷ μέλοντι ποτὲ γίνεσθαι τούτῳ τ' δπιμελείας τε καὶ τ' ἀμοιβῆς τοσῆσδε ὅσης δπιτυγχάνειν. ὅτι δὲ μηδὲ δυσεβὲς αὐτοῖς ἐφ' τούτου πολυπραγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰρ ἀεὶ τὴν φύσει τῆς βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸν θάνατον τῷ γεγηκότος, μεθ' ὃν ἄλλως οὐκ ἔστιν τῷ ἀρχεῖν ἐφαλλοβεῖν. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν οὐχ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν διαδήλοις, οὐ κόσμον, οὐχ ὑπηρεσίαν, οὐ τρυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμους τοῖς δπισημοτάτοις παρεχόμενος, τῷ μὲν, ἐκ τ' ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ δὲ τῷ ἀρχελάου τῷ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ δὲ μέγιστον οὐδὲ δπὶ τοιούτοις ἐῶν ἔχειν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτὸν χρησόμενον ἀναγκαῖον δπὶ τὸν κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ πᾶν ὅσον ἢ πατὴρ ἀσεβούμενος ἢ βασιλεὺς δπιβουλευόμενος δύναται, κείσεως ἐσπερίᾳ παρεσκεύαται. δίκην μέντοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀτιμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις κατάζην, οὐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νιὸν ὄχλῳ δόξουσιν ἐργῳ μέγιστα τῷ εὐθυμεῖσθαι καὶ δράσαντας καὶ πεισομένους. Ταῦτα μὲν ὁ ἡρῴδης ἐμπαθῶς ἠπάσατο τῷδε καίσαρι περὶ αὐτοῦ παίδων. τῷ δὲ νεανίσκω ἤδη μὲν καὶ λόγου δάκρυα καὶ σύγχυσις ἦν, μᾶλλον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἦν ὁ ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲν γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ συνειδότι, τὸ δ' ἐκ τῆς πατρὸς δπιφέρεσθαι τὰς ἀγωνίας, δυσαπολόγητον, ἅπαντα ἦν πάντα, οὐκ ἀναμενούσης οὐδὲ τῆς κρὸς παῤῥησίαν λόγου τῆς πρὸς τὸν κρατοῦντα, ἐν μέλλοντι ἐκ βίας ἀεὶ καὶ κρὸς ἀπορδίαν ἐλέγχου πεπλανημένον. διὸ οὐδ' ἀπολογεῖσθαι τῷ δικαίῳ δοκεῖν λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴν συμπαθεστέραν δεδοικότων μὴ ἐν δόξωσιν ἐκ τῆς συνειδότος ἀπορεῖσθαι, ῥᾳδίαν δ' οὐχ ὑπεισομένων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ πάντος καὶ παραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. αὐ μὴν ὁ καῖσαρ δπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσύντομον ἐποιεῖτο τὴν μὴ κρὸς συνείδησιν ἀπαπάτητον, ἀλλὰ ἐξ ἀπορείας, καὶ μεθίστητος ὀκνεῖν. ἐλαφρόν τι ἐγεγόνεσαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, ἐ τὸν πατέρα δικαίως ἀληθεῖ τὰ πάθη συνεχόμενον.

B

C

D

E

F

CAP. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm benuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate inſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

Κεφάλαιον η'.

Αλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διάλλαγαι πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ δὲ συνῆδον τὸν μὲν ἥδη πανὶ καὶ παρ' ἐκείνου, καὶ τοῦδε τ' καίσαρος, καὶ τ' ἄλλων ἕκαστον, τοὺς μὲν συνδακρύοντας, ἅπαντας δὲ συναλγοῦντας, δάκτυλος αὐτ' ἀλλήλοις ὀδυνωμένοις αὐτ', ὁ πατὴρ εἶπεν, ἢ μὲν σὴ πρὸς ἡμᾶς εὔνοια δῆλα, καὶ παρ' αὐτὸν τ κρίσιν. οὐκ ἂν γὰρ εἴ τι δυχερὲς ἐνόεις ἐφ' ἡμῖν, δτὶ τ πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ γὰρ ἐξὸν, πατρώους μὲν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρόντος ἢ ὡς παρόντι τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπιθέσθαι. τὸ δ' ἐς ῥώμην ἄγειν, καὶ τῶν πανταχῆ μέρη ἐς, σώζοντος ἦν. ὁδὸς γὰρ

ἦν

ἀποκτεῖναι τινὰ θεραπεύομεν, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγομεν. τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἔτι ζῆν, εἰ τοιοῦτον ἠδικήκαμεν πατέρα πεπιστεύμεθα. καίτοι τοῦτο ἐκείνου χεῖρον, αὐτὸ τὸ τεθνάναι μηδὲν ἀδικοῦντας, τὸ ζῆν ἀδίκως ὑποπτεύομένους. εἰ μὲν οὖν ἦν δίκης λόγον ἡ ἀληθείας ἡ παῤῥησία μακρότερον καὶ σὲ πᾶσαν, καὶ τὸν κίνδυνον ἀφαιρεῖν. εἰ δ' οὕτως ἡ ἀφαίρεσις κρατεῖ, φειδοῦς ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὅτι τί δὴ βλέπειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φαίνεσθαι βασιλείας ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νίους αἰτία, καὶ τὸ φερόμενον τῷ τῆς ἀθλίας μητρὸς ἀκαίρου ἐπὶ τῷ πρώτῳ τῷ νεῷ ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον δὲ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσῃ γὰρ οὐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶναι τῷ πατρὶ βουλεύειν δοκεῖν. ἀλλ' οὐ τὸ ὕποπτον πρὸς τοιαῦτα ἀσέβημα ἀρκετόν. εἰ πάντα δέ τις ἡμῖν εἰ τὰ τέλματα τοιοῦτον, ᾧ καὶ τὰ μὴ πιστὰ πίστιν ἔνεστιν ὑπὸ δυσερμείας λαμβάνῃ; φαρμάκου πρᾶσιν δὴ ἐλέγχῃ δυνατή τις, ἢ συνωμοσίαν ἡλικιωτῶν, ἢ ἀγράφους οἰκετῶν, ἢ γράμματα καὶ σοῦ γεγραμμένα; καί τοι τούτων ἕκαστον ἐὰν ὅπη καὶ μὴ γνήσιον ἐν ἀγαβολῆς ἐπλάσθη χαλεπὸν γὰρ οὐχ ὁμοίως οἶκος ἐν βασιλείᾳ καὶ τὴν ἀρχὴν ἰσοῦ φῆς ἔπαθλον δυσεβείας, συμβαίνει, πολλάκις αἰτίαν γνησίαν τοῖς πονηροτάτοις ἐλπίδων, δι' ἃς ἐνδὲ μίαν ὑποψολὴν ποιεῖν καὶ κακοηθείας. ἀδίκημα μὲν ὄν, οὐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δ' ἀγαβολὰς, πῶς ἂν λύσαιμεν, ὁ ἀκοῦσαι μὴ θέλων; ἐλαλήσαμέν τι μὴ παῤῥησίας; οὐκ εἰς σέ, τοῦτο γὰρ ἦν ἄδικον, ἀλλ' εἰς τοὺς οὐδ' ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τῷ μητέρα τὴν ἡμῶν ἔκλαυσεν; οὐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν οὐκ ἀξίων. ἀρχῆς ἐπιθυμοῦμεν, ἧς εἶπε μὴν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δ' ἂν θέλοιτε; εἰ μὲν εἰσὶν ἡμῖν πᾶσαι βασιλέων ἔφοροι εἰσὶν, ἃ κενοσπουδῶ μεν; εἰ δ' οὐκ εἰσὶν, οὐκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ ἀφελόμενοι κεκτῆσθαι τὴν βασιλείαν προσδοκήσαμεν, οἷς οὔτε γῆ βάσιμος, οὔτε πλωτὴ θάλαττα μὴ τοιοῦτον ἔργον. ἢ ὧν ἀρχομένων δυσέβεια, καὶ θρησκεία τῶν ἐθνῶν, ἰσχετο ἂν παροξυνόντων ὅπλα τῷ στράτευμα, καὶ εἰς τὰ ἁγιώτατον ὑπὸ σὲ καταστάθεντα ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ καὶ τῷ ἄλλων κατηφεγήσαμεν, εἰ δυνατόν τις φονεύσας, ἀτιμώρητος μένειν, ζῶντος καίσαρος; οὔτ' ἀσεβῆς οὕτως ἐγένησας, οὔτε ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴσως ἢ σοὶ καιρὸς εἶχεν. εἰ δὲ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ὅπλα βουλὰς δ' εἰσκεις, τί σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἢ μητὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἃ παρεξύνῃ ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι βουλόμεθα, λόγον δ' οὐκ ὄντα τὰ μὴ γνώμενα, διόπερ ὅπλα τῷ πάντων δεσπότῃ καίσαρι μεσπιδιοῦντι τὰ πάντα καιρὸν, συνεθέμεθα ταύτην τὴν συνθήκην, εἰ μὲν αὐτόπται ἐξ αὐτῶν τἀληθείας τὰς πρὸς ἡμᾶς δίκας λαμβάνῃς ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰ δ' ὕποπτοι μὲν δυτυχῶς. δεινὸν γὰρ τὰ μεγάλων κακῶν ἡδονὴν αἰτία. παρούσης γὰρ τῆς ὀργῆς δίκας, σὺ μὲν σῶζε καὶ σαυτὸν δυσεβείαν μένε, δώσομεν ἂν λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς, ἐχθροὺς ὁ βίος ἡμῖν πικρὸς, ὡς ἔχθρα αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τε δίδωκότος. τοιαῦτα δὲ λέγοντος, δεῖ καίσαρ ἐδὲ φείσεσθαι

A ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quod sanè causam nostram aggrauat, qui quidem ipsi nos indignos vita censemus, si sustinenda sit læsæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim satius mori innóxios, quã tanti sceleris suspectos viuere? Quare si veritati satis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel cuaso discrimine. Quod si vincit calumnia, superuacaneum fuerit nos solem hunc cernere. quid enim hoc non amota

B ta suspicione profuerit? Videtur quidem in nostram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obsecro, an non idem crimen in quemuis nostri similem torqueri possit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri superstites, eos in suspicionem vocare, quasi patri struant insidias. Sed suspicio non sufficit in impietatis crimine. age proferat qui potest argumentum

C tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat astruere. Potéstne quisquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut scriptas contra te literas? cùm tamen horum singula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res est dissidens inter se regia! & spes principatus, quem tu ais pietatis præmium, sæpe ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci possumus. calumnias autem refellete apud

D obturatas aures quî possumus? Sed liberius quasdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas esset, sed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis nostrum defleuit at non quia mortua sit, sed quia etiam post mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, sicut re vera contigerunt, an non co-

E natus noster est superuacuus? Sin minus, certè sperare licet. An te interfecto ab his expectari posset successio, quos post tam atrox facinus nec terræ latuæ sint, nec maria? Quid subditorum pietas, & totius gentis religio, tulisset scilicet parricidas scelere patto regno potiri, & sanctissimum à te instauratum templum ingredi? Quid, si cæteros contemneremus, posséne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæsare? Non tam impios genuisti neque tam stultos, sed infortuniores fortè quã

F tuis etiam rebus est conducibile. Quòd si neq; quod accuses, habes, neque quicquam deprehendisti, quid tibi potest tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, sed quid opus est excusare quæ nunquã facta sunt? Quare ab omnium domino Cæsare, & nunc nostro arbitro, hoc tantum peti-

G mus, vt si re vera de nobis suspiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miserius quàm temerè insimulari criminis grauissimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate salua: nostramet sẽtẽtia dãnemur. nec enim vsq; adeò chara nobis est vita, vt eã cum autoris molestia retinere velimus. His verbis & Cæsar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præ mœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spes nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuú amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes c c c. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo absente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissẽt Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste murato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius genet egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

A πιστεύων τῷ μεγέθει τ᾽ ὀργῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, Ϲ συνεχὲς εἰς τὸν Ἡρῴδην ἀπέβλεπεν ὁρᾶν κἀκεῖνον ὑποσυγχωνόμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπιπλώκει, καὶ φθόνος τοῖς αὐλικοῖς ἐλάχιστος ὀργῆς, ὑπὲρ τῶν νεανίσκων. ἦν γὰρ ἄτοπον τ᾽ ὀργῆς Ϲ τὸ φθόνος τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ καὶ κάλλει σωμάτων ἐλεεῖν, ἐπαντᾶσθαι. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐπῆρε Ϲ τὸν λόγῳ δεξιᾶς καὶ μετὰ φρονήσεως ἀπάντησιν ἀλέξανδρος. ἐπὶ δὲ ἐπὶ ἐκείνοις ἔτι ταύτην χύσιν ἐλαβεν μὲν ὅμως καὶ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τὴν γενέσιν. ἐπὶ ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, καὶ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸς ἔπραξεν ἄλογα κατηγορηκέναι, ὀργὴ τὸ μὴ δίκην ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας πρός ἐδεῖτο. καίσαρ δὲ μικρὸν ἀπεχώρει, τοὺς μὲν νεανίσκους, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ᾽ αὐτοῖς ὀργῆς δοκοῦσι, αὐτόγε τοῦτο ἁμαρτεῖν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς παρέχειν τῷ πατρὶ, ὡς μηδὲ ὑφέσθαι τὸν ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγον. ἠξίου δὴν ἅπαντα καλῶ πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀφελόντα, ὀργὴν ἀπαλλάττεσθαι τοῖς παισίν. ᾧ γὰρ ἔδει δίκαιον, ᾧδὲ πιστεύειν τὰ τοιαῦτα χρὴ τ᾽ ἐξ αὐτοῦ. δύνασθαι γὰρ τὴν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ᾧ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, πρεσβύτην τὴν δύνοιαν. ἐν ᾧ τὸ σφαλτικὸν ἑκάτερον τ᾽ ὑποψίας ἀπολογοῦμαι, αὐτοῦδὲ πλείονι σφᾶς ἀλλήλοις ἀξιοῦσιν κεχρῆσθαι τοιαῦτα γεγενῆσθαι, εἰ δὲ τοῖς νεανίσκοις ἐκείνων γ βεβουλημένων ὑποπτεῦσαι δὴ δεινὸν, σφαλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, πᾶσι ἄζετο παρέκαστον ἐν μέρει σφιλῆσαι, ὡς μηδένα τῷ σφαγχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ γεγενῆσθαι. τότε μὲν οὖν διαλεχθέντες καίσαρι, μετ᾽ ἀλλήλων ἀπέστησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς αὐτίπατρος ὑποκειμένως ἐφηδέσθαι ταῖς διαλλαγαῖς. ἐν δὲ ταῖς ὑστεραίοις ἡμέραις ἡρῴδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τεσσαράκοντα ταλάντοις, θέας τε καὶ διανομὰς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καίσαρ δὲ αὐτὸς τὸ μεταλλεῖον τὸ κυπρίων χαλκοῦ τῷ ἡμισείᾳ φερούσῃ καὶ τὰς ἡμισείας τῷ δεκαμέλησε ἔδωκεν, Ϲ τἆλλα ξενίαις, καὶ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, Ϲ ὧδε τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν ἂν αἱρῆται τῶν παίδων διάδοχον καθιστάναι, ἢ καὶ διαιρεῖσθαι μέρος ἑκάστῳ τὰς τιμὰς εἰς πάντας διελόμενον. ἐκείνῳ γὰρ ἤδη δίκαιον αὐτὸ ποιεῖν, οὐκ ὀλιγόχρονον ἔφη ζῶντι μὴ καὶ τὰς βασιλείας καὶ τῶν παίδων κρατεῖν. ὀλίγοις ἐπαύσατο πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος δὲ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέστη τῆς ἀρχῆς, τὸ μὲν τὸν τραχώνα, καὶ τούτοις οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χειρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἐδίδαξαν. ἡρῴδης δὲ πλείστου τοὺς παισὶν, ὡς ἐγίνετο κατ᾽ ἐλευσῖνα, τῇ μεσογειακῇ μοίρᾳ νεῶ σεβασῇ, καταλαμβάνει τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐδέχετο φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὀλίγῳ Ϲ ὀλίγοις τὰς τῶν παίδων διαλλαγὰς, καὶ τὸν ἀλέξανδρον, ὃς ἔχρα αὐτῷ συγγένεσθαι τοὺς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαῖς τε αὐτίδοσαν ἀλλήλους, ἀξιοῖ βασιλεῖς ἐντιμῶν ἡρῴδης, ὅτι ἰουδαίας ἐλθὼν, καὶ χθιζόμενος ἐν τῷ ἱερῷ, θεῷ τῷ πανεργμίων καὶ τῷ ὑπαθμίας ἐπελέγετο, τῷ καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρονουμένῳ, καὶ τἆλλα δεξιῶν ὅσα καὶ μέρος αὐτῷ προσῆκόντα συμφέρειν ἡγεῖτο καὶ τοῖς ἄλλους εὐθύνας, τέλος ὅτι πλείστας τῷ παίδων κατέστησε τὸν λόγον τοῖς θεῷ τ᾽ αὐλικῷ, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν θεραπεύων, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν διαδοχὴν βασιλείας χρῆσθαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμμης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν δὲ τῷ τότε παῖδας ἀπολείπειν εἰς αὐτὸν ἀξιοῦν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην ἁπάντων δεικνῦν, μήτε γῆρα ἀποδεδιζόμενον, ἐν ᾧ τὸ χρόνου τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε τοῖς ἄλλοις ὅπλοις διαφέρειν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἀρχειν. τοιά τε ἡγεμόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς σφᾶς βλέποιεν αὐτὸν, ἀτρέμα ἕξειν τὸν βίον ἄπονον, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν καὶ μηχανὴν ἐξ ἀλλήλων ἔσεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεστὰ διειλεγμένος, ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλπίδων ἃς ἐδίδου τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλὰ, καὶ τοιαῦτα ἐφιέμενα.

A nuncians filios post se regnaturos. primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino, non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea, præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi. milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus. His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

B

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε πενταετηρικοὺς ἱππικοὺς καὶ γυμνικοὺς καὶ θυμελικοὺς.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

Περὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελέσας ἔλαβεν ἡ Καισάρεια σεβαστὴ ἣν ᾠκοδόμει, δεκάτῳ μὲν ἔτει πρὸς τέλει ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ἕλης καταστάσεως, ἐνάτου δὲ τῆς βασιλείας ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. ἣν οὐδεὶς ἄλλος πρὸς τῇ καθιερώσῃ μείζων ἑορτὴ, καὶ θεάσασθαι πολυτελέσταται κατηγέλκει μὲν δὴ ἀγῶνα μουσικὸν, καὶ γυμνικῶν ἀθλημάτων. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θηρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις πᾶσιν ὅπλων δυμάτων. ἀνετίθει δὲ καὶ τοῦτον τῷ ἀγῶνα καίσαρι, καὶ πενταετηρίδα παρεσκεύασε θεάν αὐτόν. ὁ δὲ αὐτὸς πᾶσιν τοῖς εἰς τὰ τοιαῦτα θεάσασθαι, δοὺς τῷ οἰκείων διεπέμπετο τιμὴ φιλοτιμίας ὅπλοις μέν. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰουλία, τὰ πολλὰ τῷ ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπῆρτισεν, ὡς μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τάλαντων πεντακοσίων. συνελθόντες δὲ εἰς τὴν πόλιν ἔσχον πλείονα καὶ θεωρίαν, καὶ θρησκείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆμοι, δι' ἃς ἐπεπόθησαν διεργασίας, ἅπαντας ἐξεδέξατο καταγωγαῖς, καὶ ξενίαις, καὶ δεκτικοῖς ἑορτῆς τῆς παντηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς ἀπὸ τῷ θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν τὰς εὐφροσύνας, καὶ τῶν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς ὄπισθεν ἕξειν τῶν μεγαλοψυχίαν αὐτῷ. εἰς πάντα γὰρ ἅπερ αἱ ὅπλοις διαφέρειν, ἐφιλονείκει τῶν τῷ ἤδη γεγυμνασμένων ὅπλοις ἐξειν ἀφθόνως. καὶ φασὶν αὐτὸν τὲ καίσαρα καὶ Ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς ὑποδοίη τὰ τῆς ἀρχῆς ἡρῴδῃ τῆς οὐσίας ἐν αὐτῷ μεγαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶ καὶ εὐείας ἁπάσης, καὶ ἀγύπου τῶν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τῶν πανηγύρεων ταύτων, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλων αὐτῷ ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καθαρσαῖα, τόπον εὔυδρον καὶ χόρτων ἀρίστων φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ τε ῥέοντος τῶν πόλιν αὐτῶν, καὶ καλλίστου κύκλου τῷ φυτῷ ἀπειληφότος ἄλσους πάντων ὑπὸ αὐτῷ παῖδος, αὐτοκτίσας παῖδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον ἦν καὶ τῇ ἐντὸς χωρίον ὑψηλὸν ἐπιτειχίσας οἰκοδομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διαφόρου, καὶ κατασκευῆς ἕνεκα βασιλικῆς κύκλῳ.

C Per idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, *in eius* dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarū comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ D quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatū rex suo sumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diE uersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: ferūrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quòd maior quàm pro præsenti ditione esset Herodis magnanimitas, qui digF nus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidū extruxit in cāpo qui dicitur Capharsāba, electo ad hoc agro aqueso & plānis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidū, & luco circundante pulcherrimarū arborū. hāc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellū matrē suā nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulū imposuit, communito egregiè, & inG structo amœnis domiciliis. nec fraterni affect⁹

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipſa vrbe, in defuncti monumentum Phaſaelum vocatam, propugnaculum vrbis munitiſſimum. deinde eiuſdem nominis oppidum circa vallem Hierichùtinam condidit, quà itur ad ſeptentrionalia: quo factum eſt, vt circumquaque ſitus ager antea penè deſertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phaſaeliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quàm Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut ſicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in abſolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua ſunt quòd Rhodiis Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæſare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum ſuis perfecit impendiis. Antiochenſibus vrbem maximam habitantibus ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius ſubdiualem lapide polito ſtrauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non ſatis reſpondentes ſuæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo ſplendidius & ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonothera declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in vno homine tantam diuerſitatem ingenij. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. ediuerſo ſi iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos etiam coniunctiſſimos conſideremus, fateri cogemur hominem fuiſſe durum, inexorabilem, & ab omni alienum modeſtia. atque ita pugnantes inter ſe voluntates habuiſſe videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna cauſa profectum exiſtimo. Eo enim quòd honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in poſterum memoriæ: quare quod eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando malè quærere. Deinde ſciens ſe ob eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire videbat difficile, neque enim poterat niſi vellet reditus minuere. itaque abutebatur ſuorum odio in ſuum commodum. nam ſi quis illorum non per omnia ſeruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat nō aliter quā in hoſtes, nullo cognatorū aut amicorum diſcrimine, quòd

μνημεῖα δι' αὐτὸν γεγυμνιμένου πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν αὐτῷ τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀνασήσας, οὐδὲν ἐλάττω τοῦ κτίσαντος Φάρου, ὃν προσηγόρευσαν Φασάηλον, ἀσφαλείας τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμης τοῦ τετελευτηκότος δι' αὐτοῦ προσηγορίαν. ὁμώνυμον δὲ αὐτῷ, καὶ πόλιν πρὸς τὸν αὐλῶνα τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπόντων κτίσματα βορραιότερον, δι' ἧς καὶ τοῦ πρόσω χώρου ἔρημον οὖσαν ἐργατικωτέραν ἐποίησεν τοῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων, Φασαηλίδα καὶ ταύτην καλεῖ. τὰς δὲ ἄλλας διορθώσεις ἅπασαν εἰπεῖν, ὅσας ἀπέδωκεν ταῖς πόλεσιν, εἴτε συνεχεῖα, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' εἰς ποτ' αὐ ἐπιδημήσας τύχοι. καὶ γὰρ πλείστας λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν προτέρων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χαρίσασθαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ ἐλασμότατα τῶν προσωτέρω ἀπῶν, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλείστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀντιοχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συρίᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μέσον τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοαῖς παρ' ἑκάτερα, καὶ λίθῳ τῷ ὑπαθρον ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων διαχρησίαν ὠφέλησεν. τῶν γε μὴν ὀλυμπίασιν ἀγώνα, πολὺ τῆς θεσπηδείας ἀνδρότερον ὑπ' ἀχρημασίας δαπανθησόμενον, ἡμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδους κατασήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισεμνοποίησεν τῷ παντηγυρεῖν. δι' δὲ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διωνυμὸς ἀγωνοθέτης ἁπάντων πλείστοις ἀνεγράφη. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπάρκεται θαυμάζειν τὸ διεστὸς τῆς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς διεργάσεις ἀποδῶμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας εὐεργέτης, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἄν τις αὐτὸν καὶ τοῦ ἥκιστον τετιμηκότων ἠρνήθη μὴ συνομολογεῖν διεργετικωτάτῃ κεχρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δὲ εἰς τὰς πικρείας, καὶ ἀδικίας, αἷς εἰς τοὺς ἀρχομένους, καὶ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσπαραίτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετεώπτου ἀλλότριον. εὕδηλον καὶ διάφορόν τινα καὶ μοχθηρίαν ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γεγενῆσθαι τὴν προαίρεσιν. ἐγὼ δ' οὐχ οὕτως ἔχειν, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἠτημένος ἰσχυρῶς, προσήνετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἴπου μνήμης εἰς αὖθις ἡ καὶ τὸ παρὸν διαφημίας ἐλπὶς ἐμπέσοι. ταῖς δὲ διαπάνως ὑπὲρ δυνάμιν χρώμενος, ἀναγκάζετο καλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὓς ἐδαπάνα πολλὰ μνήμια, κακὴν προσεκτήσατο ἐξ ὧν ἐλάμβανε ποιεῖ. καὶ συνειδὼς ἑαυτῷ τοῖς ὑποτεταγμένοις μισούμενος ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. οὐδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. αὐτοφιλονεικεῖ δὲ τῷ δύσνοιαν αὐτῷ δυσπρόσοδον ἀφορμὴν ποιούμενος. εἰ μὲν οὖν τοῖς οἰκείοις εἴ τις λόγῳ μὴ θεραπεύοιτο δοῦλον ἐξομολογούμενος, ἢ δεξιᾶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τὸ σῶζεσθαι, οὐκ ἱκανὸς ἐπὶ τοῦ κρατεῖν ἐγίνετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγγενεῖς, καὶ φίλους, ἴσα πολι-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐκ τοῦ μόνος θέλειν τετιμᾶσθαι τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας ἀναλαμβάνων. μαρτύριον δέ μοι τούτου τοῦ παθους ὅτι μέγιστον ἔδωκεν αὐτὸν ἰδίᾳ, καὶ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς πρεσβείας καὶ ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων φίλων ἡμῶν. οἷς γὰρ ἐδυσχέραινεν τοὺς κρείττονας, τούτους καὶ αὐτὸς ἠξίου θεραπεύεσθαι, καὶ τὸ καλλιστον ὧν ᾤετο παρέχειν, τῇ ὁμοίᾳ ὑπεθυμίᾳ ἐδήλου. τὸ γε μὴν ἰουδαίων ἔθνος ἠλλοξίωται νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνοίδησιν τὸ δίκαιον. αὐτὴ τοῦ πρὸς δίκαιον ἠγαπημένη, διόπερ οὐκ ἰδίᾳ αὐτοῦ κεχαρισμένον, ὅτι μὴ δυνατὸν οἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερβάλλουσιν, κολακεύειν τὸ βασιλέως φιλότιμον. αἰτία ἰδοὺ αὕτη μοι δοκεῖ τοῦ ἡγεμόνος ἰδίᾳ μὲν τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἁμαρτίας, ἰδίᾳ δὲ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ προσήκοντας διαφορᾶς.

solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit, colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæteríſque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ί.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης καὶ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Cap. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ΤΟὺς δὲ κατ᾽ ἀσίαν ἰουδαίους, καὶ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνῃ λιβύη κατέχει σπάνιον αἱ πόλεις, τὸ μὲν πρότερον βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχομένων, ἐν ᾗ τῷ τότε δι᾽ ἐπιρείας ἐχόντων τὸ ἑλλήνων αὐτοὺς, ὡς καὶ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι. πάσχοντες δὲ κακῶς, καὶ πρὸς οὐδὲν διείποντες τοῦ ἑλλήνων ἀπαντᾶν θεραπείας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ περὶ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς τὸ αὐτὸ ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχείας, ὧν ὑπατεύοντος αὐτὰ τὰ αὐτὰ γράμματα μαρτυρεῖν ἐδόκησαν οἱ πρεσβεύσαντες. Καίσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεὺς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν διέγνω, οὐ μόνον ἐν τῇ ἐμῇ καιρῷ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ προτεραίᾳ μοι πατρὸς αὐτοκράτορος καίσαρος πρὸς τὸν θεὸν ὑπάρχον, καὶ μάλιστα ὅτι τὰ ἐμοῦ πατρὸς καὶ αὐτοκράτορος καίσαρος πρὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτὸν ὥρισε, ἔδοξέ μοι καὶ τῇ ἐμῇ συμβουλίᾳ μὴ ἀρισμοῖς γνώμης δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς καὶ τὸν παρ᾽ αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐφύλαττον ὑπὸ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, πάντα ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀποπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχεύσιν ἱεροσολύμων, ἐξεῖναί τε μὲν ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σαββάτοις, καὶ τῇ προ ταύτης ὥρᾳ ἀφ᾽ ὡρῶν ἐνάτης. ἐὰν δέ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατεῖν, ἔκτε ἀδρανὴς εἶναι αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐπιζημίαν εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ᾽ αὐτῶν, ἵνα δὲ ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἵνα γαίου μαρτίου κηνσωρίνου, καὶ τοῦτο τὸ διάταγμα, κελεύω ἀναθεῖναι ἐν ὁμοσημοτάτῳ τόπῳ ἱδρυθέντι μοι ἐπὶ τῷ κοινοῦ τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρᾳ. ἐὰν δέ τις φθάσῃ τῶν προγεγραμμένων, δόσει δίκην ἱερωσύλου. ἐσπλεγεφώθη ἐν τῇ καίσαρος ταμ. Καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ᾽ ἔν εἰσιν ἐν ἀρχαίας συνηθείας ἐνόμισαν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιήσωσιν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας δὲ αὐτὸς ἔγραψεν ἐπὶ τῷ ἰουδαίων τὸν ὅρκον τοῦτον. Ἀγρίπ-

A

B

C

D

E

F

G

Asiatici autem & Cyrenenses Iudæi multum affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cęsar Aug. Pont. Max. Trib. potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens sempet fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: licerétque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam ix. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiósis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censórinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nómini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cóntra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudęis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibére liceat. Hæc Cęsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hũc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæis sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sacram pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nũc apud me, vexari se improborum quorundam sycohpantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardinorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morẽ collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudęi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiasque suo quemque arbitratu pietatis ergô conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniã scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorũm ętate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religione concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quàm barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πας ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. τῶν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, ἃ δὴ μέλλω, καὶ φυλακὴν, βούλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τῶν ἰουδαίων καταφεύγοντας ἐπὶ τὰς ἀσυλίας βούλομαι δοθῆναι καὶ ἀποδοθῆναι τοῖς ἰουδαίοις, ὡς δικαίως ἀπαιτοῦνται οἱ ἱερεῖς. ἔγραψε δὲ καὶ σιλουανῷ τῷ στρατηγῷ, ἵνα σάββασιν μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μάρκος ἀγρίππας κυρείναίων ἄρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρείνῃ ἰουδαῖοι οἵτε ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἐπέμψε πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν πρὸ ὀντα φλάβιον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τὰς ἐπαρχίας διοικοῦντας ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀναπέμπωσι τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐντυχόντες μοι νεῶ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, καὶ ὡς ἐν πρόφασί τινων μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. εἰς ὑποκαθίσειν τε μηδένα βόπον ἐνοχλουμένοις, καὶ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῄρηται τῶν πόλεων τοὺς εἰς ταῦτα ὑποκειμένους, καὶ ταῦτα διορθώσαντας τοῖς ἐκεῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. κατὰ σαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι ἂν ὦσιν τε καὶ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγαγόντες χρήματα, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε ὅτι κἀγὼ οὕτως θέλω γίνεσθαι. οὐδὲν ἧττον καὶ ἰούλιος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις φιβρουαρίοις δικαιοῦνται μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπὸ δεξαι καίσαρα τὸν σεβαστὸν καὶ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις καὶ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αὐτῶν ἑκάστου αὐτῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ προαιρέσεως εὐσεβείᾳ ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, πρεῖν αὐτοὺς ἐπιτρέπεσθαι. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα δοθεῖσιν τῷ ἐμῷ γνώμῃ βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τοῦ σεβαστοῦ καὶ ἀγρίππα βουλήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι καὶ ποιεῖν κατὰ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων πρεσβειῶν ἀναγραφαὶ τὸ πλέον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνὺς αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἀξίως ὑπετυγχάνοντες, οὐδὲν τῶν πατρίων ἐκωλύθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πρεσβεύειν, ἀλλὰ καὶ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες καὶ τῶν εἰς τὸν θεὸν τιμῶν. ποιοῦμαι δ' πολλάκις αὐτῶν τὰ μὲν ὑπὲρ ἀλλήλων τὰ ὑμῖν, καὶ τὰς ἐμπορίας ἀλογήτους ἡμῶν τε καὶ κείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν ὑμῶν δὲ οὐδὲν ὅτι ὑμῶν, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται καὶ πόλεις, ἐὰν ὅπη πολλῆς ἐγκομφῆς τῆς διαφορᾶς. τὸ δίκαιον δ' πᾶσιν αὐθρώποις ὁμοίως ὑπεύθυνον λειτουργεῖσθον, ὃν ἕλλησίν τε καὶ βαρβάροις οὐ πλεῖον οἱ παρ' ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, ὥστε καὶ φίλους ἀπεργάζονται. διὸ καὶ ταῦτα παρ' ἐκείνων ἡμῖν ἀπαιτητέον, καὶ διον οὐκ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ὑπατικῶν ὑμῶν εἰκὸς τὸ ἀλλόφυλον, ἀλλ' ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν ὑπατικῶς ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, καὶ μόνον ἱκανὸν διασῴζειν τὸν τῶν αὐθρώπων βίον. ἐπανίωμι δ' ὅθι τὰ συνεχῆ τῆς ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'.

Ως ἕτερον χρημάτων πρόσοδος κατῆλθεν εἰς τὸν Δαυίδου τάφον.

Ὁ γὰρ Ἡρῴδης πολλοῖς τοῖς αὐταλώμασιν, εἰς τὰ τοὺς ἔξω, καὶ τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔπι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύς, ἀνοίξας τὸν Δαυίδου τάφον ἀργυρίου λάβοι, ξιχιλία τάλαντα, καὶ ὡρῶν πολὺ πλείονα καὶ ἐπὶ δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὰς χορηγίας, ἐκπλεόνως μὲν ἐν οὐσίας εἶχεν τῷ δὴ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρᾶγμα τολμηρὸν ἔπεισε μὲν ἐν τῇ πόλει φανερὸς εἶναι, παρειλημφὼς δὲ τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ἀπόθετα μὲν ἐν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον ἢ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλὰ, ὧν ἀπέλαβε πάντα. ἀπορουμένην δ' εἶχεν, ὅπως ἐλεγχθεῖεν τοιούτῳ τόλμῃ ἔρχεται, ἐπὶ θάτερα τε χωρεῖν, καὶ κτᾶσθαι τοὺς θησαυροὺς, ἐν αἷς λόγοις τοῦ Δαυίδου, ἐν τοῖς σορωμένοις τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν αὐτοῦ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔξοθεν εἰσπεσούσης ἀπροσδοκήτως ὡς ἱλίγγῳ. φόβος δ' αὐτοὺς ἔσχε, καὶ τὸ δίον ἱλασμάτων μνῆμα λιθίνης πύρας ὑπὲρ τοῦ σώματος κατασκευάσας πολυτελεῖ τῇ δαπάνῃ. τοῦτο ἐν νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τῷ κτησαμένῳ, ἐ μὴν ὅτι κατῆλθεν, οὐκ ἀνέπεμψε τὸν ἀφανῆ ἐνθυμούμενος. διαπλεῖ δὲ τὰ ἄλλα τὸν ἔρωτα χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῆλον γὰρ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σὺν αὐτοῖ παρεισεμένης ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν αἰσχρὰν, μόνον ἀπὸ ὁμίλου τοῦ πρὸς δυναμένου αὐτοῦ φερόντων. πολλαχῇ τοῦ ἱμφυοῦς ἀδικεῖν αὐτὸν παρασκευάζων, καὶ μὴ πάσης ἀνεπιτρόπτου ὑπερβολῆς ἀπέχεσθαι, ἐς γε δὴ μυριάμιτης ἀνῄρηται, δὲ τοῦ παῖδων αὐτοῦ μισῶ τῷ βασιλεῖ πατρὶ ἐπιβουλεύοντος, εἰς δ' ἀφίπτασαι αὐτὸν ἐλθεῖν κακὸς, ἐκείνης τοῦ ἀσυλλόγου, δὲ τοῦ νεανίσκου ὑπὸ ἐλπὶς κατὰ φύσιν ἦν. δὲ διαπέλικεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πάσχοντα δικαίως τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐπὶ τοῦτο ἐλεεινὰ ἀπεργάζων, ὡσπερ ἂν τοῦ ἀναιτίου ἐπιτυγχάνοντα ἀπολουόμενος. ἐκείνῳ μὲν ἦν, πολλὴν αἰτίας ὡς ἔφην ἔχει τοῦ συγγράμματος. ἡ γὰρ ἱστορία τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ συμφέρουσα τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς ἂν γένους ὄντες ἀλλοῦ τοῦ ἐξ ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ ὀφείλοντες τὸν αὐτὸν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ φιλόσεβὲς πρὸς αὐτοῦ οὐκ ἐνθρεπτὸς ὑπλήρωτος, καθαρὸς καὶ δικαίως ἐπιθήσομεν τὰς ἀρχὰς, πολλὰς μὲν τοῦ εἰς γένους τοῦ ἐκείνου βασιλικὸν ὄγκου ἔπι δὲ ἐξοπῆς ἔχοντες, τὸν δ' ἀλήθειαν ἀφ' ἐκείνων τεκμηκότες, ἵνα ὅτι δικαίως ἐγκρίνῃ συμβέβηκεν τὰ παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρῴδης δὲ ὀφὲ τοῦ ἐπιχείρησεν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ τάφου, χάλκεον ἐδόκει ἀφεστῆκεν ἐν τοῖς κτᾶσθαι τὴν οἰκίαν, εἶτα δὲ μνήματος ἐπιδύτες εἰς ἃ κρύπτεσθαι καὶ ἀφέτερον ἐκόσμησε, πλείω ἡμιέσθη ἀφὲς ἀνικήτους ἐξηγεῖσθαι συμφορὰς, εἴτε καὶ τοῦ τύχης ἐν ἐκείνοις τοῦ ἐπιθέσθαι ποιεμένης, ἐν οἷς τὸ κτᾶσθαι αἰτίαν ἐκφεύγειν οὐ μικρὰν πίστιν παρέχῃ τοῦ ὀφὲ τοῦ ἀσεβείαν αὐτοῦ τὰς συμφορὰς ἀπωτικάτας. ἕως γὰρ ὧν ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου κτᾶσθαι αὐλαὶ, καὶ μέση ἀφὲς ἀλλήλους ἀξιομαχοῦντες τοῦ ἀδελφῶν αὐτοκράτορος, δ εἰς ὢν, ἐξῆσαν μὲν, ἀφελόμενοι αὐτοὺς τὰς αἰτίας, οὐδὲς ἂν πολλάκις ἐπιθέσθαι ἐμέλησε τόπον λαμβάνῃ, ἵν' ἡ τὸ δικαιοῦν εἶναι πίστιν δοκῇ ἀφὲς τὰς ἐπιχειρήσεις ὧν ἐδόκει, καὶ τούτῳ τῷ ἔσπερ πολλοῦ ἐκκαθεζηλώθη τοῦ πατέρα μόνος ὡσπερ τοῦ ἐκείνου σωτηρίας ἀπάντα ἀφεστῆκεν αὐτοῖς πιστὰ δικαίως. ὁ δὲ

Cap. XI.

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi forisque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluso Dauidis sepulcro tria millia talentorũ argẽti extuliſſet, superesséque multo plura, quæ possint quantumuis magnis sumptibus sufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum sepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc resciret popul⁹, assumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depositas tamen pecunias non inuenit sicut Hyrcanus, sed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs scrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos satellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex aditis flamma contra progressos temerè. quo casu territus exiuit, & raptus religione ad expiandum se in aditu sepulcri monumentum è candido marmore cõdidit sumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis scriptor meminit, sed non item de descensu regis, præter decorum id factum existimans: idque more suo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere visa sunt. quin & mulcta eius apertè iniuſta facinora aut alia specie afflicta fucauit, aut quantum potuit occultare studuit: quandoquidem etiam crudeliratí in Mariammen ac filios speciosam causam astruere conatur: illam impudicitiæ, hos insidiarũ patri paratarum insimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excusans. Sed illi ob quam dixi causam danda venia, non tam ad posteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum suo regi scribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Asamonæos reges contingimus, & sacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res gestas exponimus, salua reuerentia posterorum regis illius, qui etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus post vidlatum sepulcrum cœpit labi in deterius: siue diris vltricibus in eam partem incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: siue fortefortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri possit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili simile, & odia mutua concertantia calumnijs. Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuolues illos falsis criminationib⁹: ipſe patrocinium eorũ sæpe simulabat, vt approbata sua beneuolentia facilius iuuenes clã posſet opprimere: atq; talib⁹ versuriis circũueniebat patrẽ, vt putaret hũc solũ incolumitatis suæ curã gerere. quapropter

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & inſēſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatā cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpōdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pherorā ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quē ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cōſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ductūrum ſe filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarū turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nā & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellę quoq; iuuenē exoſū redderet. illa verò in matris gratiā ſępe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebrā mentionem Mariamnes facerēt, & odiosè de patre loquerētur,

καὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὃς ὢν αὐτῷ διοικητὴς τῆς τε βασιλείας πραγμάτων αὐτοπρεπῶς συνίστη, καὶ μὴν τῆς ἐκείνου μητρὸς ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτρόπων ἐβουλεύετο, καθόλου τε πάντα ἦσαν ὅτοι, καὶ πρὸς τὴν ὕστατα θέλοιεν, καὶ πρὸς δύσνοιαν ἄγειν τὴν βασιλέα τῷ ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς Μριάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διεῖχοντο, καὶ τὴν ἀτιμίαν ὑπὸ δυσχερείας οὐκ ἔφερον παρεῖσθαι, καὶ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. αἵ τε μὴν γυναῖκες, ἡ μὲν Ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ Ἀρχελάου Γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τὴν Σαλώμην, κατά τε τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα διάθεσιν, καὶ τῷ πρὸς τὴν ἑκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑπερηφανώτερον διακεῖσθαι. συνῴκει μὲν γὰρ ἀριστοβούλῳ, τὴν δ' ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀξιοπάθει γλαφύρα. δ' ἑτέρας οὐ ταύτης ἕνεκα ἐμπεπωκυίας, οὐδ' ὁ τῆς βασιλίσσης ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τοιαύτης ἦν, ἰδίαν δὲ ὑπόθεσιν ὑποψίας κρείσσους εἶχεν. ἐμπεπώκει μὲν γὰρ εἰς ἕταιραν δουλοπρεπῶς γυναικὸς, ἤτλητο δὲ τῆς αἰθέρος μεμνημένος ὅτι τοσοῦτον κεκτημένος, ὡς αὐτῷ καὶ τῆς βασιλίσσης εὐγενεστέρας θυγατρὸς, τιμὴν ὑπερηφανεῖσθαι, πρὸς ἣν τῇ δίκῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἦλθεν ἡ ἀπιμανδὶς πρὸς τὴν πολλὰ μὲν δυσχερήσασαν τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει δὲ καὶ κοινωνὸν ἔχειν τῆς βασιλείας, οὐχ ὁμοίαν εἰς ταῖς ἀμοιβαῖς ὁρᾶν, κἂν τῷ προσώπῳ δυσχερῶς ᾄττο. καὶ τὸν μὲν κόρον μὴ τυχὸν φερώρᾳ δι' ἑαυτοῦ παῖδι φασηήλῳ δίδωσιν. αὐτὸς δ' ἤρα τε καὶ διελθόντος οἱουμῶν ἤδη πανημερίαν τῷ ὅπως θυμίαν τὰ δελφῷ, εἶτ' ἐπὶ πρώτην ἦλθε, καὶ τὸν δευτέραν ἠξίου λαμβάνειν, κἀκεῖνος δ' ἐκάλεῖτο. φερώρᾳ δὲ συμβουλεύοντι πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τὴν ἀδελφὸν ἀτιμίας καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. καὶ γὰρ αἰσχρὸν εἶναι δούλης ἡττᾶσθαι, ὅπως ἐρεῖν μὲν αὐτὸν τῆς δυνάμεως τῆς παρὰ βασιλέως, αἶσχος δὲ κἀκείνῳ τὰ ἐρωτικὰ καὶ μίσους πρὸς αὐτὸν καθίστασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τῇ καὶ πρότερον ἐν ὁμολογίᾳ γεγενῆσθαι τῷ μὲν ἀδελφὸν ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχοντι, ὑπεπίμπλη. βασιλεῖ δὲ ὡμολόγει λήψεσθαι τὴν δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, καὶ ζιακοσίων ἡμέρας συνέθετο τὸν γάμον, συνεπομνύμενος ὡς ἐδὲν ἔτι κοινώνημα πρὸς τὴν ἀποπεμφθεῖσαν ἕξειν. δὲ τὴν ζιακοστὴν ἡμέραν, τοσοῦτον μὲν ἦτλητο τὸν ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποιῆσαι τῶν ὡμολογημένων, πάλιν δὲ διαπλεῖν ὅπῃ τὴν πρώτην. ταῦτα φανερὰς ἤδη τὴν ἡρῴδου ἐλύπει, καὶ πρὸς ὀργὴν ἦγεν. ἦσαν οὖν λόγοι τινὲς ἀεὶ ὠδαπόπλοις παρ' αὐτῶν, καὶ πολλοὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἀφορμὴν τῆς κατὰ φερώρου διαβολῆς ἐποιοῦντο. δ' οὐκ ἔπαυον τὰς ἡμέρας οὐδ' ὥρα, καθ' ἣν ἀζημίως αὐτῷ συμβαίνειν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ προσέπιπτεν καινὰ ἀγωνισμάτων συγχυτῶν καὶ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. τοῦτο μὲν γὰρ σαλώμη χαλεπὴ δύσνους οὖσα τοῖς ἐκ Μριάμμης, οὐδὲ τὴν ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀριστοβούλῳ θατέρῳ τῶν νεανίσκων εἴα τῇ τοῦ γάμου πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίᾳ χρῆσθαι, λέγουσα ἐπιλανθάνεσθαι κατ' ἰδίαν αἰσχυνθεῖσα τὴν μητέρα ἑαυτῆς, καὶ τῶν προσπεσόντων, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δ' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμήνυσεν, δύσνουν δὲ τὸν παῖδα τῷ νεανίσκῳ πεποιήκει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγε ὡς μεμνημένοι μὲν ἐδέζοντες ἐκεῖνοι τῆς Μριάμμης, ἐσυγήκεσι δὲ τὸν πατέρα,

συνεχὲς

συμπλοῦν ἢ ἀγαπηλοῦσιν εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ-
χῆς, τὰς μὲν ἐκ τῆς ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡγεμό-
νας γραμμάτων καταστήσῃ. ἁρμόσει γὰρ
οἷς τοιαύτην χρείαν τὸν υἱὸν ὑπομελὲς αὐτῇ, καὶ πρὸς
παιδίαν ἀπηδακρυμένον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ
ταύτας εἶδοιεν τῆς μητρῴας κόσμου μετειληφυίας, αὐτὶ
τῆς παρούσης ἀβρότητος, ἀσκευεῖν ὡς ἔτυχεν ἠμ-
φισμένας καθυργοῦνται, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσας.
ταῦτ' ἐνθυς ἀπαγγέλλετο ἀγὰ τῆς σαλώμης τῷ βα-
σιλεῖ, καίπερ οὔπω μὲν ἀληθῶς, ἐπτοεῖτο ἢ ὑπορ-
θοῦτο. σκαιοῦτο δὲ ταῖς ὑποψίαις, καὶ χαλεπὸν ἀεὶ γι-
νόμενος ἅπασιν ἢ πάντων ὕπτιος. ἐμοὶ μὲν οὖν ἀλλὰ τό-
τε μὲν ὑποπλήξας τοῖς παισὶν, ὑποληψαμένοις ῥᾴον
εἰς τὸν πατέρα ἐλήλυθε, ταῖς δ' ὀξυτέραις πολὺ χαλεπὸν ἐπέσχεν. ὁ γὰρ φερώρας ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀλέξανδρον,
ὃν ἔσχε τοῦ ἀρχελάου θυγατέρα γλαφύραν· εἰς ἐμὲ γὰρ
σαλώμης ἔφη λεγούσης ἀκηκοέναι, τὸν ἡρῴδην
ὑπὲρ πάθος τῆς τῆς γλαφύρας ἔρωτος, καὶ δυσαπαλλό-
ρητον αὐτοῦ τοῦτο ὑπάρχειν ἔτι. τοῦτο ὑπ' ἐμοῦ ἀκού-
σας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας ὀξυφλέγη. καὶ τὰ
μὲν τοῦ πατρὸς εἰς τοῦ παῖδα γινόμενα παρ' ἡρῴδου,
πολλάκις δὲ ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρονήσεις, ὅλῃ τῷ
χεῖρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν ὧν τὸν σκώπτοντα λό-
γον. ἐκ σκαρτέρησίν τε τοῦ ὀδύνου τ' ἀσθήματος,
ἀλλὰ ἐλθὼν ὁρμὴ τὸν πατέρα, καταμωλύει τὸ ὑπὸ
τ' φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴδης δὲ πολὺ
μᾶλλον ὑποπτὸς ἡγούμενος, καὶ τὸ σὺν αἰχμῇ τῆς
ἀγγελίας ἐψυσμένον τ' φέρων, ἐτετάρακτο, καὶ πολ-
λάκις μὲν ὠδύρετο τ' πατρίαν τ' οἰκείαν, οἵας εἰς αὐτὸν
ἡμοιμένος, οἵαν τυγχάνοι μὴ ἀπόμενος; ἢ τ' φερώρα, μὴ
φθονοῦσα, κάκιστ' ἀπάντων εἶπεν, εἰς τ' τοῦ πατρὸς ἀμ-
φοῖν μὴ παρεῖσης ἦλθες ἀχαριστίας, οἷς τοιαῦτα μὲν αὐτὸν
ἠμυνοῦσαν, τοιαῦτα δ' λαλεῖν; ἆρ' ἔχεις ὅπως τ' σὸν προαί-
ρεσιν εἰς ἀβλασφημίας ἐσοχασμένας, τοὺς ἐμοὺς λό-
γους τῷ παιδὶ φθονοῦντας, ὑπεκλυὼν ἢ μὴ φέρεσθαι
αὐτοὺς ποιεῖσθαι τ' ἐμοῦ ἀπωλείας; τὸ γὰρ ἐ. μὴ δαι-
μόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὤφελε θεὸς ὁ πάντ', ἐκ ἔσχετο τ' πα-
τέρα μὴ τοσαῦτ' ὀργὴ τοιαύτην ἐπορίσαι; πάσχειν δ' λό-
γον εἰς τ' ψυχὴν, ἢ ξίφος εἰς τὴν δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ
δοκεῖς κ' τ' γεγηματότοιχε δέ σοι βούλεται, τὸ μισεῖσθαι
τὸ αὐτὸν, ἢ τὸν ἀδελφὸν αὐτ', φεὸς μόλις τὸν καὶ ἐμοῦ
βλασφημίαις, δίκαιον ὑπερῆνθες, ὃ περὶ τούτων λέγῃς,
ἀλλ' ἐκ ἀσεβείας ἐκ ἢ νοήσας, ἢ ὀργὴν ἐκβαλεῖν; ἴθι κάκι-
στος εἰς δυσμένειαν ἢ ἀδελφὸν ἐνόμβος. ὃ σοὶ μὲν ἡ συν-
είδησις αὐτῇ συζήσεται, εἰδὼ ἢ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε
ἀμαυρόμβος καὶ' ἀξίαν, ἢ μείζονος δυσλεῖ ἢ τυχεῖν εἰ-
σὶν ὀλιγαρχίαν. τοιαῦτα μὲν ἦν ὁ βασιλεύς. φερώρας δ' ἐκ'
αὐτοῦ τάφρα τῇ μοχθηρίᾳ ἀλοὺς, σαλώμαν ἔφη ταῦτα συν-
θέσθαι, ἢ παρ' ἐκείνης εἰδέναι τοὺς λόγους. ἡ δ' ὡς μόνον ἤκουσεν,
ὑπύχανεν ἢ παροῦσα, πιθανὰς αἰδέσθαι, ὡς ὑδὲν εἴη
αὐτῇ τοιοῦτον, ὃ ὅτι ἀγὰ ἀσεβὴς ὄζειν ἅπασιν εἰς μῖσος ἀ-
γαλεῖν αὐτὴν τ' βασιλέως, ἢ πάντα ζόπον αἰτεῖν ἀγὰ τ'
δύναιτο. ἰὼ ἴχνη περὶ τὸν ἡρῴδην ἀεὶ φερωνώσασα
τοὺς κινδύνους, ὁ δὲ πρὸ παντὸς καὶ μᾶλλον ὑπε-
βουλεύσατο. μήτε γὰρ αὐ ἀπόδουσα τὸν ἀδελφὸν ἐμ-
βάλλῃ ἰὼ ἔχῃ γυναῖκα, λαμβάνειν δ' θυγατέρα τὴν
βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λε-
γούσης, ἢ πολλάκις μὲν ὑποδρατομένης τ' ξυχὴν, πολ-
λάκις δ' τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὅλως εἶχε τι φερὸς τοῦ ἀρθῆναι πιθανὸν, ἢ δ' κακοήθεια τ' ζόπου τὸν ὁ

A minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se ciliciis, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen
B malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum responsione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere.
C hoc audito iuuenis zelotypus vehementer exanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis cri-
D minis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxq; accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, eóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem in-
E iuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant, apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam
F vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficiis eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt eã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis
G amantissimam, & præcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autoré fuisse fratri, vt abiecta qua se oblectabat muliercula filiã regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi vellẽte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mẽs

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudataque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertéque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma inuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus scisscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quò tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõrando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accenseretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negante adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquiùs censente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchię dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniã. Mutatis igitur spõsalib. puella data est nuptũ adolescẽtulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessãbat turbę domesticę, imò augebãtur etiam

τοῖς ἡμομβίοις ὑπόκεισθαι ἀπεσήμαινεν. ὁ δὴ φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δ' ἔχοντα εἰς ὁσιολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὲν ὡμολόγει, ἀκοῦσαι δ' ὑπ' ἐκείνου ἠρνεῖτο. ἐγίνετο δὴ πλεῖον ἢ τὸ συμβὰν λόγων εἰς ἀλλήλους ἄμιλλα. τέλος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν ἀδελφὸν, καὶ τῇ ἀδελφῇ μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν μὲν ἐπαγόμενος τῆς ἐγκρατείας, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν αἰνεσιωτῆν τοὺς λόγους ὀφεῖναι παρεσκεύαζε τῷ σώματι. ἐνῆρτο. τοιαύτης δὲ τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς δὲ ἐδόκει καινὰ δεῖν τὰ περὶ τὴν ἀβολίνην, ἀφ' ἧς βαλέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυχερεστάτην εἰδυῖαι, καὶ γαμεῖν ἄλλοτ' ἄλλῃ κατὰ καιροὺς ἤθεσι καὶ φίλῃ. ἔλεγον οὖν ἀεί τι πρὸς τὸν ἡρῴδην κατ' αὐτῆς, καὶ τὶ συμπεσὸν δὴ μεῖζον ἤγαγε τὴν εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἦν μὲν δὴ ὁ τῶν ἀράβων βασιλεὺς ὀδόδας ἀπεῤῥᾳθυμῶν καὶ ἠθὴς τὴν φύσιν, σύλλαιος δ' αὐτῷ διάκειται τὰ πολλὰ, δ' ἐνὸς ἀνὴρ, καὶ τὴν ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. οὗτος ὑπὸ χρείας οὐδενὸς ἐλθὼν ὡς τὸν ἡρῴδην, συνεδειπνᾶτο ἰδίᾳ τὴν σαλώμην, καὶ τὸν νοῦν ἔσχεν πρὸς αὐτὴν. γνώσεων δ' ὄντων καὶ χρόνον τυγχάνει διαλέγετο. σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομένη ἔδοξε τὰδελφῷ, καὶ τὸν νεανίσκον οὐκ ἀπαθῶς ὁρῶσα πρὸς τὸν γάμον ἄρμητο, τοῖς τε μεταξὺ φοιτῶσιν δηλοῦν ἐπεφαίνετο πλέον τε καὶ μὴ μέτρια τῶν εἰκείων ὁμολογίας. ταῦτα δὴ αἱ γυναῖκες αἰσθόμεναι τῷ βασιλεῖ, ἀγγελοῦσαι τὴν ἀχημοσύνην. ἡρῴδης δὴ καὶ ἔδοξε τὸν φερώραν προσεπυθάνετο, καὶ τηρεῖν ἠξίου ἔδοξέ τε δεῖπνον, πῶς τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐχήκασιν. ἐκεῖνος δὲ, ἀπαγγέλλειν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, οὐκ ἄδηλοι τὰ ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφοτέροις. μὴ τοῦτο, ὁ μὲν ἀφ' ὑποπτος ἂν ἀπέῃ. ἀγαλιπὼν δὲ δύο μηνῶν ἢ ἕξ ἦλθε πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὰ τὸν λόγον ἡρῴδης προσφέρων, ἀξιῶν αὐτῷ τὴν σαλώμην δοθῆναι πρὸς γάμον. ἔστεργε γὰρ οὐκ ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπάρξειν τῷ ἀράβων ἀρχῆς, ἦν αὐτῷ καὶ νεωθὲν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλοντι. τῆς δ' ἡρῴδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ παρακαλοῦντος τὸν ἀδελφὸν, εἰ πρὸς γάμον ἑτοίμως ἔχοι, ταχέως μὲν ἐκεῖνα προσῆκατο. σύλλαιος δὲ ἀξιοῦσθαι αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῶν ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως γὰρ οὐκ ἐᾶν δυνατὸν, οὐχ ὑπομείνας, ἀλλὰ καταλοιδορήσεσθαι πρὸς τὸν ἄραβα εἶπεν, εἰ τοῦτο πράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμη οὖν ὅτι φερώρας ἤδη δι' ἄλλην εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γενέσθαι πρὸς τὸν ἄραβα. τὸν δὲ κόρην ἦν τὰδελφῷ κατανεύσαι ὁ βασιλεὺς, ἦν ὁ μὲν φερώρας οὐκ ἔλαβεν ὡς προεῖπον ἐπὶ λόγῳ τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν ἐκ κοστοβάρου γενόμενον, ἄρμητο μὲν ἐκείνῳ συνοικῆσαι. μεταπίθεται δὲ ὑπὸ τῆς φερώρα τὸν νεανίσκον οὐκ ἄδικον ὄντα λέγοντες, ἀλλὰ τὴν ἀπόλειαν τοῦ παιδὸς, καὶ δικαιότερον εἶναι, λαβεῖν τὸν αὐτοῦ παῖδα τῆς τετραρχίας ὄντα διάδοχον. οὕτω δὴ συνεγώρησεν ἐκεῖνος, καὶ μετέπεισεν οὗτος. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτὴν μεταθέσης τῆς ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρᾳ μειρακίῳ, φέρνην δεδιδόντος ἑκατὸν τάλαντα τοῦ βασιλέως. οὐκ αἰδῶτο δὲ τὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς ταραχὰς λαμβάνουσα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

ἐξ

ἐξ αἰτίας μὲν οὐκ ἀδοκήτοις χαρῆσαν ἢ φεύσαι κὴ
δυχέρειαν. ἦσαν δ' ἐν τοῖς τοῦ βασιλέως θεραπαινίδες κάλλει οὐ
μέτριον ἐπαυξάσμενοι. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ
δεῖπνον φορεῖν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πε-
πίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. καὶ τὸν ἀλ-
γέλλῃ τοῦ βασιλέως ἀγαθοεργίαν τούτοις ὑπὸ ἀλε-
ξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν
οὐδὲν τῆς μετὰ τῶν γεγονότων φορᾶς καὶ μί-
ξεως, ὡμολόγουν. ἄλλο δ' οὐδὲν δυχερὲς εἰς τὸν πατέ-
ρα συνῄδεσαν. βασανίζοντο μέντοι μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ αἰσ-
χύνῃ ὄντες, ὅτι τῶν νόσων ἀεὶ τοῦ ὑπηρετοῦντος, καὶ χαριζο-
μένων τοῦ αὐτοκράτορι τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσ-
μενῶς ἔχων πρὸς τὸν πατέρα, καὶ μῖσος ἄφυτον ἀλεξάνδρου.
προσαινοίη δ' αὐτοῖς ἡ φόβος μὴ ἀπαγωγὴν φεύ-
γων ἤδη τετυχηκότα, καὶ τοῦ χάρα κάλυμμα τοῦ
χρόνου ποιούμενον, μελαίνοντα τὰς τρίχας, καὶ κλέ-
πτοντα τὸν ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτοῦ προσέχοιεν
τὸν νοῦν προσηκόντως τῇ βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βουλόμενος
τοῦ παιδὸς οὐκ ἄλλου τινὸς εἴη, ταχὺ τὸν φανέντα ἐξεῖν
ἐν αὐτῇ τόπον. οὐ γὰρ μόνον ἀγαθὸν τὸ ἦθος, ἀλλ' ἤδη καὶ
τῆς φιλανθρωπίας ἕτοιμον αὐτοῦ τὸ κρατεῖν εἴη. πολλοὶ
μὲν γὰρ τῶν ἀνεμόντων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεῖεσαν ὑχ
οἱ πονηροὶ τῶν ὅπη οὖν ἔ δρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τῶν λό-
γων ἀκούσας ἡρώδης, ὅλος ἐγένετο τῆς ὑπηρείας, καὶ τῆς
θείους, τὰ μὲν εἰς ὕβριν ῥηθέντα χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς
ὑπόνοιαν ὑκ ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὥστε καὶ μᾶλλον ἐξ
ἀμφοτέρων ἠρεθίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐδεδοίκει μηκέτι
τῆς ἀληθείας συνεσηκέναι ἐπ' αὐτὸν ἰσχυρότερον, ἢ φυ-
λάξασθαι πρὸς ἑκάτερον τὸν καιρόν. εἴθιν δὲ ἐκ φαυερᾶς
τὴν ὄρθυναν ἐποιεῖτο, κατασκόπους ἢ τῶν ὑπονοουμένων
δέ πεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίση πρὸς ἅπαντας ἦν, καὶ
τὴν ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλὴν καὶ
κατ' αὐτὴν οὐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πέρας τε
οὐδὲν ἦν, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὖ
κὴ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτοῦ φοβεροί. τοῖς δ'
οἷς οὐκ ἦν συνήθεια πλέον ὀνομάσαι μόνον ἐδόκει, καὶ
μέρος δ' ὅδε ἀσφαλείας, ἐδόκουν ὀπολλύμενοι. τέλος
τὸ οἱ πρὸ αὐτῶν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα
σωτηρίας ἐπ' ἀλλήλους ἐξάπτουσιν, νομίζοντες μὲν εἰ
φθάσας ἕτερος τὸ ἕτερον δι' αβάλοι, τῶτ' αὐτῷ πρὸς
σωτηρίαν φέρειν, ἐληφθησαν δ' ἔνιοτε τύχαις ὧν ἀ-
ξίοιν ἡμόμενοι καὶ τῷ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς
ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη οὖν
οἰκείας τινὰς ἔχθρας ἐπιξήσαν τῷ τοιούτῳ τρόπῳ,
κὴ καταφρονηθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐτίμοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, κὴ πάντων ὅτι τοὺς ἐχθροὺς νοοῦντες,
κὴ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἑτέροις ἐπιβούλλοιν. ἦν τι καὶ μετάνοια τῷ βασιλεῖ ταχὺ δι' ὀλίγου τὸ μὴ
προφανὲς ἀμβλύνοντας αἰρεῖν ἐπιγίνεται, κὴ ταύτης
τὸ χαλεπὸν, ἐκ εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια δρᾶν, ἀλλ' εἰς
τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδεξαμένους ἀπορτί-
ζειν. τοιαύτη μὲν ἦν τῷ πρὶν τὰ αὐλὴν ταραχή. πολλοῖς
γὰρ τῶν φίλων ἤδη, ἔ τῶτ' αὐτὸ προσῆκεν ὡς οὐδὲν ἐμ-
φανίζεσθαι δίον αὐτῷ λοιπὸν, οὐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσι-
έναι. ταύτην δὲ τὴν ἀθυμίαν ἐποιεῖτο, καὶ δι' ἣν παρ-
ρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐξόπιν μεθῆκεν. κὴ γὰρ
ἀνδρόμαχον κὴ γέμελλον, ἀνδρας αὐτῷ φίλους αὐτοῦ, κὴ πολλὰ μὲν πρὸ ταῖς βασιλικαῖς χρείαις, εἴτ' πρεσ-
βείαις, κὴ συμβουλίαις ὑπάρξαντας αὐτῷ τὸ οἶκον, συμπαθήσαντας ἢ κὴ τοῖς ἡμῶν, κὴ τί γὰρ ἢ πρώτην παῤῥησίαν

A à turpibus initiis progreſſæ vſque ad calamitates triſtiſſimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſeriis regni negotiis vti eſt ſolitus. hos quidam ad regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati ecquid cum illo habuiſſent conſuetudinis, rem faſſi ſunt: præterea nullius tentati contra patrem faci-
B noris ſe eſſe conſcios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate; miniſtris magis magíſque in gratiam Antipatri ſæuientibus aiunt Alexandrum innatum cõtra patrẽ odium alere: hortatúmque eos vt Herodem deſererent iam inutilem, facientémque ſucum ætati, & ſenium diſſimulantem tincto capillicio. quin potius ſibi adhiberent animũ poturo vel inuito patre regno debito, expectaréntque breui dignitatem primariam. iam
C enim non tantùm generis prærogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia ſtatutos pro ſe multos duces militum multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipſius gratia. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus verebatur ne quid grauius contra ſe conflatum eſſet, quàm vt eodem temporis momento poſſet ca-
D uere & occurrere. quamobrem non auſus palã inquirere: per dimiſſos clancularios rem gerebat, omnes ſuſpectos iuxta habens atque inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuam collocans: quarum adeò null' erat finis, vt quo quiſq; ei coniunctior eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potẽtior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore ſat erat, móxque ad ſuam ſecuritatem pertinere pu-
E rabat illorũ interitus. Poſtremò etiam domeſtici anxij de incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſſimos rati qui alios præueuirẽt calumniis, certiſſimúmque hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videbantúrq; meritò retaliandi, & ſic accipiẽdi, vt ipſi tractaſſent alios. Iámque etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant: móxque deprehenſi eadem paticbantur, occaſione contra i-
F nimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne ſimilia poſthac faceret, ſed contentus erat delatores eorum pari mulctaſſe ſupplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Mulis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuertendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus
G amicis, & qui plurimum regẽ tam legationib. quàm conſiliis iuuerant, filiósque eius inſtituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat,& Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset,ni obstaret virorum claritas: quare contentus est tum ablegaris ademisse autoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentiùs. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accēdebat hominis sæuitiam:& tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent cōsci. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil haberent dicere.atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quòd præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidē maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle,quàm à fide erga dominos & amicos discedere,vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæteríque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamēta sibi magis concessa quàm beneficia.patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quādo simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire,quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias strueret, quibus si ille esset oppressus, tū regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ,conquerentis de patre,non rectè factum,quòd Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum redirent c c. talenta annua, tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexādro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbātur,nec verisimile post manifestum parricidiū voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumētum inuenire,solicitéque cauens ne videretur filiū temere damnasse ad vincula,& quæstioni subiiciens honoratiores Alexādri amicos,non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cūq; tota regia tumultu,terrore ac tormētis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate cōstitutus,dixit Alexandrū Romā ad amicos literas misisse,rogantē vt curarēt se accersiri à Cęsare,

Τόπον ἐχούσας παρητήσατο τότε τὸν λόγον, ὅτι δημόσιος ὁ παῖς αὐτῷ συνήθης ὢν ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον ὃ δύνοιν ὄντοιν ἐπιτήδειος ἐκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἐφηβείαις, καὶ τῇ παιδείᾳ συναγόμενοι, καὶ τῶν ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέζιβεν ὑπὸ δημόσια. παρητήσατο ὃ καὶ τούτους, ἡδέως μὲν αὐ καὶ χάριεν. ὑπὸ δὲ τῶ μὴ κατ' ἀνδρῶν οὐκ ἀσήμων ἔχειν τὸν ἄχρι τοσούτων παῤῥησίαν, τὸν τε πιλέα, καὶ τὸ δύνασθαι κωλύειν ἀμῤῥτάνοντας συναισθόμενον. διὰ δὲ τούτων ἁπάντων αἴτιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ τοῦ πατρὸς τῆς τοῦ παιδὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὲν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τι προαίνειν εἰ τῷ αὐτύχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τὸν ἀνδρόμαχον ἀπολωβησάμενον λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις αἰκίζεσθαι εἴη κατ' αὐτῷ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ δὲ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἐπὶ φιλονεικίας αἴτιον, εἰ μή τι τοιοῦτον οἷον ἐνόει κακῶς διείσιτο. καὶ δεινὸς αὐτίπατρος τὸν μὲν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας αἰσχύνεσθαι εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν δύσβαλεῖν, δὲ παροξύνειν δὲ ζητεῖν ἐκ πλείόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τοῖς ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐπαινούμενον αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἰη μέγας, καὶ τὸν τοξικὸν ἔσοχος, καὶ τἄλλα τὰ περὶ ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ἔτι ταυτὰ αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢπερ ἀγαθὰ φύσεως ἔστιν. ἄχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὲν ἅμα περιπατῶν συσκιάζειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὀφᾶσθαι. τοξεύων δὲ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις ἐκείνου παρόντος δυσκόπου ῥίπτειν. τὸν γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τῇ γηγυνικότητι, τούτων δύσκριμενῶν. βασανιζόμενοι οὖν τῷ λόγου, καὶ προσμνομένης αἰσχύνης τῷ σώματι, προστίθει ὅτι καὶ συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φόνῳ εἰς ῥώμην, ἐπειδὴν τοῦτ' αὐτῷ προχωρῇ τὸν βασιλείαν αἰτησόμενον. ἐρίδη δὲ καὶ γράμματα τὸ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια πείσῃ, αἰτιᾶτο χώραν δεννέμοντα προσοδον δρακοσίων ταλάντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις δ' ὑπὸ μὲν ἐδοξεν τι πιστὸν ἔχειν ἡ ἀλήθης ὡς φαίνετο, κατὰ τῆς τῷ παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις δ', οὐκ αὐτὸς ἀλαθὴς ὢν, τὰ μὲν οὐδ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πιστὰ δρῶν, ἀπαλογιζόμενος δ' ἄξιον μὲν ὅτι βουλῆς ἐξ αὐτῶν οὐδὲν ἐφαίνετο. μέμψεις δὲ καὶ νεανικὴ φιλοτιμίας, καὶ τὸν κτείναντα φανερὰς εἰς τὸν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπάθανον. ἠξίου δὲ καὶ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν ἡῖν φθονομίας τεκμήριον, καὶ φιλότεκνος ἦν ἐὰν δόξαι περιττῶς τὰ δεσμὰ κατηχουμένῳ. τῇ δὲ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς μὲν τέλει, διέφθειρεν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους, οὐδὲν αἰτίους, ὧν ἐκεῖνος ἔφερε. πολλῆς δὲ τῆς εἰς τὸ ζημιοῦν ἐπιμόνου σύσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλειον, εἰς τὴν τῷ νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς αἰσχύναις ἐμπεσόντων ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τὸν ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κλησθῆναι πρὸς Καίσαρος, ἔχειν δὲ αὐτῷ προῖξιν ἐπ' αὐτὸν πεπεισμένῳ μισῆσαι, μισεῖ.

μθεισάτην τὸν βασιλέα πάρθων τῷ παρῷ ὑρκιθμῷ κατὰ ῥωμαίων φίλον. εἶδ δὲ αὐτῷ, καὶ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ὧδασκδυασμθον. τούτοις ὅτις δύσει ἡρῴδης, καί τινα ὧδαμυθίαν τῆς θεοπτείας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τῷ χειρόνων κολακδόμθῳ. καὶ τὸ μθὸ φάρμακον διὰ τοῦτο ἐπουδακότ ζητεῖν οὐχ ὑρέθη. τλιὰ δ' ὑπερβολὴν τῷ κακῶν ἀλέξανδρῳ ἐκ φιλοτεκνίας ὑπῤῥάδαν θέλων, εἰς μθὸ ἀρνησιν οὐκ ἐξάπτο μετήει δὲ τλιὰ θεοπτείαν τῆ παρῷς ἀμθρτίᾳ μείζονι, τάχα δὲ καὶ ὑφ' τούτου δυσωπῆσαι βουλόμθῳ· τὸ θεὸς τὰς ὑφβολὰς ἕτοιμον, οἰχ ἥκιστα δὲ εἰ μ τύχοι πιστευθεὶς κακοῦ αὐτὸν, καὶ πᾶσαν τλιὰ βασιλείαν θορυβήσων. γράμματα γὸ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέφηνεν. ὡς οὐ δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πλείστοις χορεῖν. γνώδαν γὸ τλιὰ ὑπερβουλὴν, καὶ ταύτης συλλαμβάνειν τὸν τε φερεόραν, καὶ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ φίλους. συλλώμενον δὲ καὶ νύκτωρ ἐπὶ συελθοῦσαν ἀκοντὶ μθλεῖν, μ πάντας ὅτι ταὐτὸν ἥκειν, τὸ θάτου σκῆνος ἐκποδὼν ποιησαμθένους, ἄδειαν δ' ἀεὶ θεοσδοκίας ἔχειν ἐν τούτοις μ πολεμαῖος διεβέβλητο, μ σαπίνιος οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. μ τί γὸ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης καὶ ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τοθηρίωντο, μήτ' ὁπολογίας, μήτ' ἐλέγχε τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ γνομένης ἀφείτε τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. μ τ μθὸ δεσμὰ, τ ὃ θάνατος, τῷ ὃ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένοις, ἡσυχία φ μ κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμ τῆς ὡρώτης δι' δαμονίας. μ χαλεπὸς λὶ ἡρῴδ ἡ πῶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, καὶ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα δ θεοσδοκίας κολασήριον ἔχοντι. πολλάκις γοιῦ ὡς ἐπανισταμθένου αὐτῷ τ υἱὸν, ἡ μ ξιφήρη παρεστῶτα δι' φαντασίας ἐλάμβανεν. ὕπνος ἡ ψυχὴ, μ νύκτα, μ ἡμέραν θεὸς τούτῳ ἡγομθένῃ, πάθος ἀσυμφέρατο μανίας καὶ ἀγνοίας οὐκ ἦττον. μ τὰ μθὸ θεῖ ἐκεῖνον εἶχεν οὕτως.

Κεφάλαιον ιϚ.

Ως ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δὲ ὁ τῷ καππαδοκῶν βασιλδὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κῆ τὸν ἡρῴδ ἢν, ἀγωνιῶν τὸ ἰδῖ τῆς θυγατρὸς, καὶ τὸ νεανίσκου, καὶ συναλγῶν αὐδρὶ φίλῳ, τῆς ὅτι τοσόνδε ταραχῆς, ἦκεν οὐκ ἐν παρέργῳ θέμθος τὰ θεάγματα. καὶ καταλαβὼν οὕτως ἔχοντα, τὸ μθὸ ὅλπιμᾶν, ἡ φαδὰν ἡγεῖσδ τί θεοπτὸς αὐτῷ τελέως ἀοίκειον εἰς τὸν κηδεστὴν ἠγάσατο. φιλονεικήσειν γὸ κακακομθένον, καὶ μᾶλλον ὁπολογίδδαι αὐδίδοντα πλείονος ὀργῆς ἀναπλησθήσεδαι. μετήει δὲ τάξιν ἑτέραν τλιὰ ἐπανόρθωσιν τῷ ἠτυχημένων, ὀργιζόμθῳ τῷ νεανίσκῳ, καὶ κεῖνον ὅλεσκη λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ θεοπτείας ἐργάσαδαι. πάντα γάμον ὑφλύσειν ἔφη θεὸς τὸν ἀλέξανδρον, καὶ μηδ' αὐ τῆς θυγατρὸς φύσαδαι δικαίως εἰπὼν συνεσδῦσα τούτῳ οὐ κατεμιλύσειν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ κῆ θεοσδοκίαν ἂν ὁ ἡρῴδης ἔθετο, τὸ δὲ πλέον ἰδῖ αὐτῷ τλιὼ ὀργλιὼ ὅλιδ εἰκυμένου, μετέπεσεν ὁ βασιλδὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τῶ δικαίου δοκεῖν τὰ πεπραγμένα πεποιηκέναι, κῆ μικρὸν εἰς τὸ τῷ παρῷς αὐτομαθέστατο πάθος. οἵκτος ἦ λιὼ ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μθὸ ἀπελύοντο πρὸς τὰς τῷ νεανίσκου ὑφβολὰς εἰς ὀργλιὼ ἐκπεραπλόμθῳ. ἐπειδὴ δὲ

A indicaturum de quibusdam contra illum conspirationibus quãdo pater societati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Ascalonem paratum sit. His auditis Herodes credidit, consonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen summa cura quæsitum nusquam inuentum est. Cæterùm Alexander oppressus malis adeò non ces-
B sit, neque inficiatus est, vt patrem exasperaret amplius: siue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: siue vt, si fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à se conscriptos ei misit, negans opus esse tormentis pluribus. Structas enim insidias, participesque eorum esse Pheroram & amicorum fidissimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito se esse congressam, omnésque cõ-
C tendere, vt illo sublato optatam assequerentur licentiam. eiusdem conspirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cæteris regi fidissimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in se inuicem efferabantur homines paridem amicissimi, non defensione, non coargutione expectata tantisper dum veritas pateret, iudicium præueniente supplicio. alij vincebantur alij necabantur, alij nihil lætius exspectantes moras ipsas quàm repræsentatio-
D nem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat pristinam felicitatem regiæ. Ne Herodẽ quidem ipsum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini se auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: sæpéque illi obuersabatur irruens gladio stricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abesset ab insania.

CAP. XII.

E *Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.*

DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero solicitus, tum amici quoque vicé miserãs inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij sui putauit profectionem ad eum IX. suscipere, Quem vbi sicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, si obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argue-
F ret. fore enim vt ille ex aduerso contendens & excusare se studens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus est qua res affectas componeret, indignatione versa in iuuenem, asserens regem nihil præter equitatem, sed omnia rectè fecisse. Se quoque dirempturum illud cõiugium, ac ne filiæ quidem parsurum, si sceleris conscia non fecisset indiciũ. Tũ Herodes vbi prętet opinionẽ vidit hominẽ pro se lęso tam grauiter excãdescere,
G asperitate remissa, & factũ suũ iusta çstimatione volẽs expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad misericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad ĩtã cómouebatur rex: postquãverò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniẽdam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus reposuit in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cũ muneribus dimissus est preciosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

Cap. XIII.

Trachonitarum defectio.

Sed interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque tesra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quãdo rex nauigauit in Italiã Alexãdrũ accusaturus & cõmẽdaturus Antipatrum Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerũt reuersi ad pristina latrocinia. tũc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugiũ: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romano peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronib. cũq; nõ posset eos in potestatẽ suã redigere, quòd essent sub tutela Arabum

ἀρχέλαῳ σὺν κατηγορῇ, θεὸς δάκρυα καὶ λίτην οὐκ ἀπαθῆ μεθιεὶς μῦθος. ἐδ' εἶνο γὲν ἐκείνε μὴ δχαλεύῃ τὸν γάμον, ὀργῆς τε ἔλατ ζον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἠδίκηκεν. ἀρχέλαος δὲ ᾤδχαλεῶν ὑπεικέτερον, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς δχαβολὰς, ἐκείνων εἶ) λέγων νέον ὄντα καὶ κακοηθείας ἀπείρατον δχαφθεῖραι. τότε μὲν ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῇ δὲ ἡσῴδου καλεπῶς καὶ θεὸς τὸν φερόραν ἔχοντες, ὁ μὲν δεινὸς τῇ δχαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρᾶν μάλιστα δ' ἰώμενον, αὐτὸς τυχὸν θεὸς ἐκεῖνον ἐξάπινα μελανθέντων, καὶ πάντα τὰ σημεῖα τῆς μὴ μικρᾶς ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε οὔτε ὑποφειδὴν τινὶ ἔτ δυξεν, οὔτ' ἔφη δ' ἰωατὸς εἶ) ταχὺ μεταπίθεν οὕτως ἔχοντα τὸν βασιλέα. βίλτιον δὲ εἶ) αὐτῷ θερσίνειν καὶ δεῖσθαι τῆδ πάντων αἴτιον αὐτὸν ὁμολογοῦντα, ὠφελήσειν γὰδ οὕτως τὸ θυμοῦ τὸ θεῖτ ον, αὐτὸς δὲ σωπήσεσθαι παρών. ταῦτα δὲ πειθέντος αὐτῷ, συὶ ἀμφοτέρως εἰ δχαπιθεχαρμένον. αἴτε δχαβολαὶ ᾤδχὰ δόξαν ἀφῃρέτο τὸ νεανίσκου, καὶ φερόρεν ἀρχέλαῳ δχαλλάξας, οὕτως εἰς καταδοκίαν ἀπῆκε κεχαρισμένῳ, ὡς οὐκ ἄλλῳ τε τῇ τότε θερσίνοντ τῇ καιρῶν ἡρῴδῃ χθόνιθεν. ὅθεν καὶ δώρεις αὐτὸν ἐπέπεμπον πολυτελεστάτοις, κἀν τοῖς ἄλλοις μεγαλοφρεπῶς ἐν τοῖς μάλιστα φίλτατον ὑπεσάμενον. ἐπεπόητο δὲ καὶ συνθήκας εἰς ῥώμην ἐλθεῖν, ἐπειδὴ θεὶ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, καὶ μέχρις αὐτοχρέας ὅπῃ τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ καὶ τὸν ἡγεμόνα συρίας Τίτον ἐν δχαφορᾷ ἀρχέλαῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, καὶ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

Κεφάλαιον ιγ'.

Απόστασις τῆς τραχωνίτιδος.

Γενομένῳ δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ, καὶ εἴδαν ἐπανήκοντα, συνέστη πόλεμος θεὸς τοὺς ἄραβας, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Οἰκητικοῦντες τὸν τράχωνα, καίσαρος ἀφελομένου ζηνοδώρου, καὶ θεοθεὶς τοῖς ἡρῴδῃ τιμὴ χώραν, ληστεύειν μὲν οὐκ εἶχον ἐξουσίαν ἔτι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν ἠνέσθαι ὑπηγάγοντο. τῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις οὐχ αἱρετὸν, οὐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονηντων. ὅμως ἦ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπ ὀπτεύοντος τ βασιλέως, ἀπεῖχον τῆδ εἰς τοὺς θεοίκους ἀδικημάτων, καὶ πολλὴ δχὰ τῦτο ἰυ, δ' δεξία τῆς ὑπομελείας ἡρώδου. πλεύσαντ ος δὲ εἰς τιμ ῥώμην, ἔτι καὶ τῆ παιδὸς ἀλεξάνδρου κατηγόρει, καὶ θεδαπατώμενος ἀπέπαξεν τὸν υἱὸν παρελθεῖν καίσαρι, λόγῳ ὡς ὑπολοιπὸς ὢν δχαπεφευγότος οἱ τὸν τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, καὶ πάλιν ὑπὸ τὰ συνήθη τοὺς πλησιοχώρους ἀδικεῖν ἐξέπεσον. τότε μὲν οὖν αὐτοὺς οἱ σεβαστοὶ τῆ βασιλέως ὑπέντος, ἐχειρώσαντο. ὑπὲρ τετταράκοντα δὲ πὶς ἀρχλήσας κατὰ λίος τῆ ἱλαπόντων, ὀξέλιπον μὲν τιμὴ χώραν, εἰς δὲ τιμὴ τραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαίου δεξαμένου μετ τιμὴ ἀτυχίαν τῆ σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρημον ἐκείνου δόντος, ᾤκησαν, καὶ κατατρίχοντες οὐ μόνον τὴν ἰουδαίαν, ἀλλὰ καὶ τιμὴ κοίλην συρίαν ἅπασαν ἐλπίζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῆ συλλαίου, καὶ κακῶς ποιοῦσιν ἀδεῶς. ἡρώδης δὲ ἐπανελθὼν δοὺ τῆς ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῆδ οἰκείαν αὐτῷ κατηκολουθηκότα. καὶ τῆ μὲν λῃστῶν ἐγκρατὴς οὐ δ' ὑπὸ μὲν ζηνὸς ἐθαρρεῖτο δχὰ τ ἀσφάλειαν, ὑπ ἐκ δ' τῆ ἀράβων θερσε-

περιστάσιας ἐποιεῖτο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τῆς ἀδικημάτων, ἀφειμένων τῶν βράχωνα, τοὺς οἰκείους αὐτῶν ἀπέσφαξεν. ἐντεῦθεν ἐκεῖνοι μᾶλλον πρὸς ὀργὰς ὧν ἐπεποίθεισαν, ὄντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα ζῆσον ἐπιξένας τοὺς τῶν οἰκείων φονεῖς, ἀνυποπτήτως τὴν ἡγεμονίαν πᾶσαν ἄγοντες καὶ φέροντες διετέλων. ἐκεῖνος ἢ διελέγετο περὶ τούτων τοῖς καίσαρος ἡγεμόσιν σατορνίνῳ τε καὶ οὐολομνίᾳ, τέλει δὴ κολάσαι τοὺς λῃστὰς ἑξαυτοῦ μόνον. ἔδοξεν ἔτι καὶ μᾶλλον ἰσχυρὰς ἐχόντων, πλείους μὲν ἐγένοντο, πάντα ἢ τὰ πρότερον ἐπανεστάσης, τὴν ἡρῴδου βασιλείας χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοὺς λαμβανομένους τῆς αὐθρώπων θλησφάτους ὄντας, ὡς εἰς πολέμιον τέλει ἀδικίαν ἐφαίνετο. ἐγεγόνεισαν γὰρ ἤδη περὶ χιλίους, ἐφ' οἷς ἀχθόμενος ἡρῴδης, τοὺς τε λῃστὰς ἐξήτει, καὶ χρέος ὃ δὴ συλλαίου δανείσας ἔτυχεν ὀβόδα τάλαντα ἑξήκοντα, παρῃτεῖτο αὐτῷ τὴν περιθεσμίας ἀπολαβεῖν ἐξίαν. σύλλαιος δὲ τὸν μὲν ὄβοδαν παρεστάμενον, αὐτὸς ἢ ἅπαντα διοικῶν, τοὺς τε λῃστὰς ἐξάρνως τοῦ μὴ κεῖσθαι τέλει ἀράβιον εἶναι, καὶ περὶ χρημάτων αἰεὶ ἐμάλλετο, περὶ ὧν δὴ τε σατορνίνου καὶ οὐολομνίου τῆς συρίας ἐπιστατούντων, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέβη τὸν ἐκείνων ἐντὸς ἡμερῶν τριάκοντα, τάτε χρήματα τὸν ἡρῴδου ἀπολαβεῖν, καὶ τοὺς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ ὧδε μὲν ἡρῴδῃ, τῆς ἀράβων οὐδεὶς ἀρίθμητο συμβολον, οὔτε ἐπ' ἀδικίας, οὔτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δὲ ἄραβες, ἠλίσχοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν ἀραβίαν.

Διελθούσης ἢ τῆς περθεσμίας ὁ σύλλαιος, οὐδὲν τῆς δικαίων ποιούμενος, εἰς ῥώμην αἴρεται. ῥυσία δὲ τῆς χρημάτων, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡγεμονίης ἐποιεῖτο, καὶ τὸ μὲν τὸ σατορνίνου καὶ οὐολομνίου, δεδιὼς ὀπτῶντων ἀγωνιουμένους ἐπιξέναι. σεσαπὰ τὸ ἔχων, περιέρχεται εἰς τὴν ἀραβίαν, τελοῦν ἡμέραις ἑπτὰ στεθμοὺς ἐλαύνουσα. καὶ γλυφύρης δὴ τὸ φρούριον τοὺς λῃστὰς ἔχοντος, αἱρεῖ ὑπὸ ἐξ ἑφόδου πάντας αὐτοὺς, κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιστὴν ἀκαλούμενον. τῆς ἢ ἄλλων οὐδὲν ἐλύπησεν. ἐκβοηθησάντων ἢ τῆς ἀράβων ἡγουμένῳ ναβάτῃ, μάχη γίνεται. καθ' ὃν ὀλίγοι μὲν ἡρῴδου, πλείους ἢ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγός, ἐν δὲ εἴκοσι πάντα τῆς συνῆλθε πίπτουσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν ἐξάπορτο. πεμφθέντος δὲ τούτοις, χιλίους ἰδουμαίων ὑπὸ τῇ ζαχονίτιδι κατοικίσας, ὅρκῳ λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ δὲ τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε δὲ φοινίκην οὖσαν, ὅσον δ' χρόνῳ ὅτι μηδὲν πλέον ὧν ἀγωνιουμένους ἐπιξελθὼν ἐδόκει τοὺς ἄραβας αὐτῷ πέφευγέναι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκεῖνοι πολυπραγμονοῦντες, διέλιπον οὐ ψευδόμενοι.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ἀφ' ὑπὸ καίσαρος ἡρῴδου κατηγόρησεν.

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταζεχόντες, εἰς ῥώμην τὰ πεπραγμένα διεσάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς ἔχοντα τῶν γεγονότων αἴσθησις. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγμένοις ἐδόκει χαίρειν ἐπὶ καίσαρι. πάλιν ἢ δὲ αὖθις ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσε, δῶρα μεταμφιέννυται μέλανα ἐνδῦνα, καὶ παραλαβὼν, ἄλλῃ ὡς αὐτὸν, ὅτι πολέμιον τὸ δὲ τὴν ἀραβίαν ἐπὶ κακῷ κομιδῇ, καὶ πᾶσα

A nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tũ rex ad præsides à Cæsare missos Saturninũ & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu

B se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum incidèrent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iã enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse ad-

C miniſtrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodẽ prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verùm Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

D

Cap. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

Cæterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque

E exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetu id cœpit: ipsámque munitionem nomine Ræptã diruit nullo alio damno dato regionis. incolis. Et cùm in auxilium eorũ procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latro-

F nes vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concessio ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

Cap. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

G

Sed aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatium obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eum adiit, denarrãsvt bello afflicta sit Arabia, totbq;

regnum euersum ab Herode ingresso cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo milia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásq; magnas opes apud Ræptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceptur us erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm ad Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratũ sciebat Aretę quòd se incõsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cũ muneribus misit ad Cęsarem, & in his multorũ talentorũ coronã auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodã, quo etiã viuo inuasisset rerũ administrationẽ, vxores Arabum adulterans, & cõflato ęre alieno viã sibi ad occupandum principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsque eorum munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cęsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

A αὐάσχετος ἡ βασιλέως στρατιὰ παρθήσαντος αὐτῷ Ἡ-
ρώδου. ἑκατὸν δὲ, πεντακοσίους μὲν ὅτι χιλίους
ἀριστέων ἀπολωλεκέναι τοὺς πρώτους ἔλεγεν, αἱρῆσθαι
δ' ἐν στρατηγὸν αὐτῶν τὸν Νάκεβον, οἰκεῖον αὐτῷ, καὶ συ-
γγενῆ, πλοῦτον δὲ διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπλοις. κατα-
φρονηθῆναι δὲ τὸν Ὀβόδαν, ὡς ἀσθενείας οὐκ ἀ-
νέσαντα τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ τὸ μήτ' αὐτὸν, μήτε τὴν
ἀραβικὴν δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου
λέγοντος, πεισθέντος ὅπῃ φθόνως ὡς οὐδὲ αὐ-
τὸς ἐπέλθοι τῇ χώρᾳ μὴ πιστευκὼς ὅτι καίσαρι
μέλοι τὴν εἰρήνην ἅπασιν εἶ πρὸς ἀλλήλους, μηδὲ
εἰ παρὸν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυσιτελῆ ποιῆσαι τὸν πό-
λεμον Ἡρῴδῃ, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λεγομένοις ὁ
καῖσαρ, ἀϊέκεινε τῷ Ἡρῴδου τοὺς παρόντας, ἢ τῷ
ἰδίων τοὺς ὅτι συείας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τὴν
στρατιὰν Ἡρῴδης κατάγοι. τῷ δὲ τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν
ἀϊάγκην ἐχόντων, τὸ δὲ ἐφ' ὅτῳ ἢ πῶς οὐκ ἀκούσο-
τος, ὀργὴ τ' μείζων ἐγένετο τοῦ καίσαρος, καὶ γράφει πρὸς
τὸν Ἡρῴδην, τά τε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο δ' ὅπι-
σθεν τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ,
νεὼν ὑπηκόῳ χρῆσται. γράφει δὲ καὶ σύλλαῳ ὑπὲρ
τούτων τοῖς ἄρασιν. οἱ δὲ ἐπαρθέντες, οὔτε τῷ λη-
σταῖς ὅσοι διέφυγον ἐξεδίδοσαν, οὔτε τὰ χρήματα
διελύτουν, νομίζοντες αὐτοὶ μισθωσάμενοι ἔχα-
κατεῖχον, ἅμα δὲ ταύταις ἐχρῶντο, τεταπεινωμένῃ
τῷ τῶν ἰουδαίων βασιλέως ὀργὴν τοῦ καίσαρος.
ὅπῃ πίπτοντας ἢ τοῦ καιροῦ καὶ οἱ τὸν ζαχαῖον ἔχοντες,
τῶν τῷ ἰδουμαίων φερνυμένων καταξανασκόντες, καὶ λῃστ
είοις χρώμενοι μὴ τῷ ἀράβων, οἳ ἐλεηλάτουν τ' ἐκεί-
νων χώραν, οὐκ ὅπῃ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικα-
κίας χαλεπώτερα τὰς ἀδικίας ὧν πρώδης ἢ ταῦ-
τα πάντα φέρων λανθάνειν, μεταβιβλητὰς αὐτοῦ τὰς
παῤῥησίας, λῶν εἶχε δὲ καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφή-
ρητο τῷ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ πρεσ-
βείαν ὁποτεροῦν ὁμολογησομένῳ ὁ καῖσαρ λῶν ἔχετο. πάλιν δὲ
τοὺς συνελθόντας, ἀφράκτους αὐτοὺς ἀπέπεμψεν. λῶν δ' οὐ
ὅπῃ τούτοις ἀθυμία, καὶ δίος ὅτι σύλλαος οὐ με-
τείως ἐλύπει, πῖς δ' ὑπὸς τὸ καὶ παρὸν ἐν τῇ ῥώ-
μῃ, τότε δὲ καὶ μείζονων ἀπόλυμος. ὁ μὲν γὰρ ὀβόδας
ἐτεθνήκει, ὃν ἐλάμβανε δὲ τὸν τῷ ἀράβων ἀρχὴν
αἰνείας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχείρει
διαβολαῖς παρασπάσθαι οὗτος αὐτὸς ἀπολαμβάνειν τὴν
ἀρχὴν, χρήματα μὲν πολλὰ διδοὺς τοῖς περὶ τὸν αὐ-
τὸν, πολλὰ δὲ καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ
τῷ μὲν τὸν ἀρέταν ὑπισείλαντα πρότερον αὐτῷ βα-
σιλεύειν ὠργίζετο. πέμπει δὲ κἀκεῖνος ὑπισχυ-
λῶν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ἀπὸ
πολλῶν ταλάντων. ἃ δὲ ὑπισχνεῖτο κατηγόρει σύλλαον
ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὑβοδάν τε φαρμάκοις διαφθεί-
ραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀρά-
βων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα διανεζόμενον, ὡς
ἐξιδιώσασθαι τὴν ἀρχήν. πρόσεχεν δὲ οὐδὲ τού-
τοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ὑποπίπτει μηδὲν τῷ δώρων λα-
βών. τὰ δὲ πρὸς τὴν ἰουδαίαν καὶ ἀραβίαν, ἀεὶ καὶ
μᾶλλον ἐπεδίδου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς κα-
ταφθειρομένων μηδένα πρόσεσθαι. τῷ γὰρ βασι-
λέων, ὁ μὲν οὔπω τὴν ἀρχὴν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἦν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρῴδης δὲ ἐφ' οἷς
ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἁπάσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠφελείας φέρειν ἐνῆν καζέτο.

πέρας

πόρας δ' ἐδὴν ὁρῶν τ' ὠφελιεςώτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἀποστέλλειν, εἴτι δύναιτο μεζιώτερον δῆρεῖν δίκῃ τε τῷ φίλων, καὶ θεὸς αὐτὸν καίσαρα τιμῶ δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικήσας.

A Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαζολὴ εὐρυκλείους καὶ τῶν παίδων πρὸς ἡρῴδην.

Cap. XVI.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios.

ΕΞετάζοντο δὲ τὰ μὲν τῆ οἰκείας, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐχόντας μᾶλλον τὸ κακεῖνον. ὅλως μὲν γὰρ, οὐδὲ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον καὶ δυχερίστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείληφ' ἡ βασιλεία δίκῃ τ' τύχης. ἐπέβαινεν δὲ καὶ μᾶλλον νύξήθη τότε ἐπὶ τοιαύτην αἰτίαν. εὐρυκλῆς γάρ λακεδαίμονος ἐκ ἄσημος τ' ἐκεῖ, κακὸς δὲ τ' ψυχὴν καὶ θεοπρεπὴς, καὶ θεὶ ξυφὴν καὶ κολακείαν δ' ἑτέρου ἑκατέρων αὐτῶν ἔχειν τὸ, καὶ μὴ δοκεῖν, ὅτι δημώσας ὡς τὸν ἡρῴδην, δῶρα τε δίδωσιν αὐτῷ, καὶ πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν ταῖς δμιλείαις τῆ ἐτ' δξεων ἐπεισεμπύσατο φίλος ἐν τοῖς μάλιστα ἡγήσεσθαι βασιλέως. ἐπὶ δ' αὐτῷ καταγωγὴ μὲν ἐν τοῖς αὐτοκράτορσιν, θεόσοδος δὲ καὶ συνουσία, θεὸς τὸν ἀλέξανδρον. ἀρχόμενος δὲ ἔλεγεν εἶ τῷ καταπάσαι δίκῃ αὐτοῦ, ὅτι ἐ τίμιον γλαφύραν ὑπερείνατο τιμεῖν, καὶ πολὺ μᾶλλον ἀφανῶς μὲν ἐκθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δὲ τοῖς λαμπροῖς ἢ γνωρίμοις θεοσέχων, ὡς ἐξ αὐτῶν αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰς ὁμιλίας. τέλος δὲ τοιοῦτος ἑκάστῳ καὶ τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μὲν εἶ φίλος, ταῖς δὲ ἄλλοις δοκεῖν καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνῳ θεραπεύειν. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, θεροτεκνίσατο νέον ὄντα, καὶ θεὶ ὧν ἐπιτρόθει μηδενὶ μὲν, θεὸς ἐκεῖνον δὲ μόνον ἀδελφὸς πατροκτονίαν ἐξενεγκεῖν λέγειν. ἐπέφαινεν οὖν ἀληθέμενος ὡς ὁ πατὴρ ἀλλοτρίως τε, καὶ τὰ πρεῖ τὴν μητέρα δυσμενῶς καὶ τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παροξύνομενος αὐτοὺς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δυνάται. τούτων δὲ αὐτὸν οὐδὲν ἐφῆ καταπαύσασθαι πρὸς μῆνας ἤδη τῶ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλεγχε τοὺς λόγους δ' ρυκλῆς ἀντιπέμπω τούτοις ἀνέφερεν, λέγων μὲν ὡς ἐκ ἕνεκα σοῦ τῶτ' αὐτὸ ποιῶν, νικᾶσθαι δὲ ὑπὸ σοῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῶ θεμιστοκλέους, καὶ φυλάττεσθαι δεδιὼς μὴ ἀλέξανδρον. ὁ γὰρ ἀποδοὺς τῶτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ πῶς ῥήμασιν αὐτοῖς ἔφη τῶν αὐτοχθόνων. ἀντίπατρος μὲν οὖν δύνειν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκτασε δωρεὰς ἐδίδου, καὶ τέλος ἤδη, πείθει θεὸς τὸν ἡρῴδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' οὐκ ἐᾶν τῶν ἀλέξανδρον δύσνοιαν ἐξ ὧν ἔλεγεν ἀπιστίαν δηλοῦσθαι, ἀλλ' οὕτω διέθηκε τὸν βασιλέα θεραπεύων ἀεὶ τοῖς ῥήμασιν καὶ παροξύνων, ὡς ἀμετάστατον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δὲ καὶ θεὸς αὐτὸν τὸν καιρόν. δύο γὰρ δ' ρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ' ταῦτα λαβὼν, καὶ θεὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τὸν βασιλέα τῆ κατηδόνων, τὸν ἀλέξανδρον ἐπλύνει, καὶ χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ θεὸς τὰς δμιλίας τὰς θεὸς τὸν πατέρα γεγονῆσθαι. χρημάτισε δὲ καὶ παρ' ἐκείνου φησὶ καταφωραθεὶς ὧν τῆς κακοηθείας ἀπίει. δ' ρυκλῆς μὲν οὖν, οὐδὲ ἐν τῆ λακεδαίμονι πονηρὸς ἦν μοχθηρὸς ὅτι πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστράφθη τῆς πατρίδος. ὁ δὲ τῆ ἰουδαίων βασιλεὺς οὐχ

B Per idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ C eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexãdro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & idcò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis D colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas conredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, cásúmque matris natrabat: & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis nec conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum E amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem patricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt F ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim l. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit G quã vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm tibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexãdri & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & sciscitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cętera Euaratum Coum cõmunicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnib. certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd esset exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij correptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsq; eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedés vera esse dixit omnia: protulítque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodũ estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidiás. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatũ suum characterem, eséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichũtem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculũ imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib. quæ hic fiũt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὡσαυτως προτερον εἰχεν προς τε τον ἀλεξανδρον, και τον ἀριστοβουλον, ἀκουειν μονον τας κατ' αὐτων διαβολας, ἀλλ' ἤδη δια μισους οικειως ζηλωτυπουμενος αὐτος, ει και μη λεγοι τις ἐξεργαζετο, ὧν ἀκουοι ἑκαστα, και πιστευων ἀνοιδυνως, και πασιν ἐνδιδους τοις βουλομενοις ει τις ἔχοι τι κατ' ἐκεινων εἰπειν, δυσκατον το κακον ἀλεξανδρῳ συμπεισθηναι. και τουτο μεν οὐ καθ' ἡδονην το παντων ἤδιστον, ἡ φθονος ἐλαμβανεν. ὑπηντιαζε δε και τοις νεανισκοις μειζον τι, σκυθρωπουμενος ἀει τας κατ' αὐτων διαβολας, και πασιν ὡς εἰπειν ἄθλιον τουτον προκειμενον, λεγων τι προς ἐκεινων δυσχερες, ὁ προς της τυραννιδος ἐδοκει σκυτικας. σωματοφυλακες ἦσαν ἡρῳδη δυο, κατ' ἰσχυν και μεγεθος τιμωμενοι, ἰσοκωλος και τυραννος. οὗτοι προσκεκρουκοτες αὐτοις τα βασιλεως ἀπωσμενοι, τοις προς ἀλεξανδρον ἦσαν συνιππαζομενοι, και κατα γυμνασιαν τιμωμενοι, και τι χρυσιον, και δωρεας ἄλλας ἐλαμβανον. δι' ὃν ουδ' και τουτους ὁ βασιλευς ἔχων ἐν ὑποψια, ἐβασανιζεν. οἱ δ' ὀλιγον προεισαντες πολυν χρονον, ὑστερον ἐλεγον, ὅτι πειθοι φοβερα αὐτοις ἡρῳδου ἀλεξανδρῳ, ἐπει προ μικρου σημειον θηλειαν ὑιὸν ἐκτεκουσης προσβαλοι. δυνατον γαρ εἰη, λεγειν, ὡς δια τα ἵππου καταπεσοντος, ἀναπαρεσει τους ἑαυτου λογχας. και γαρ προτερον αὐτῳ τοιουτον γεγονεναι παθος. ἐπιδεξαι δε και χρυσιον μεν ἐν ἱππασιαις καταφορυγωμενον, και τον ἀρχικυνηγον ἐξελεγχον, ὅτι και λογχας αὐτοις δοιη βασιλικας, και τοις ἀλεξανδρον θεραπευουσιν ὅπλα κελευοντος ἐκεινου. μετα τουτους ὁ φορυεαρχος ἀλεξανδρειου ληφθεις ἐβασανιζετο. και γαρ ἐκεινῳ αὐτῳ εἶχε δικαιαν τα φορυρα, και παρεξειν τοις νεανισκοις χρηματα ὑπεχεσθαι τα κειμενα της βασιλικων κατ' ἐκεινο το φρεαρ. αὐτος μεν ουδεν, οὐδεν ὁμολογησων. ὑος δε αὐτου, παρελθων, ταυτα ἔφη γνωιεναι, και χρηματα ἐπιδωσειν ὡς δη εἰληφοτι τας ἀλεξανδρου χειρας. τελευτωντας συν θεῳ εἰπειν ἃ προειλομεθα παντα, ἥξομεν προς ὑμας, ἀλλα προειρησθω καθως ὑπεχεσθαι δικαιους ἡμας της φορυρας. μετα τουτο το γραμματιον, ὁ μεν ἡρῳδης, οὐκετι ἐνδιασιμως εἶχε δι' της της παιδων εἰς αὐτον ὀλεθρου βουλης. ἀλεξανδρῳ δε διοφαντον ἔφη τον γραμματια, μιμησασθαι τον τυπον, και δι' ἀπατορος κακουργησθηναι το γραμματιδιον. ὁ γαρ διοφαντος ἐθελει τα τοιαυτα δ' ἐνος. ὑστερῳ δε διελεγχθεις ἐφ' ἑτερους, οὕτως ἀπεθανε. τους δε βασανισθεντας ὁ βασιλευς, και εἰς το πληθος προαγαγων ἐν ἐκκλησιαις κατηγορουντας τε παιδων. και τουτους μεν ἐκ χειρος οἱ πολλοι βαλλοντες, ἐκτειναν. ὡρμησαν δε και τους δι' ἀλεξανδρον ὁμοιως κτεινα, τουτο μεν ὁ βασιλευς παρητησατο δι' ἀπολειμματος και φερεσκα το πληθος ἀπαυσειλαν. ἦν δε φυλακη, και τηρησις αὐτων, και προσηει μεν οὐδεις, πασα δε ἀπεσκοπειτο τα γινομενα και λαλουμενα. ἐκ τινος γαρ ἢ κατα δικαιων εἶχον ἀδοξιαν ἐκ δεους. ἦν δε προς ὃ αὐτων ἀριστοβουλος ἐκ βαρυθυμιας ἐπαγομενος ἐκ τε ἑαυτε τοιαδε ἐκ παντοιαν, συναλγειν αὐτῳ τε συμφοραις, ἐκ μισειν τε τα τοιαυτα προβουλον. οὐδεν ἔφη και σοι κινδυνος ὀλεθριος, ὀλιγοδευτερους συλλαβων κατ' ἐλπιδα γαμων ἅπαντα ταυτα δεσμευειν; τουτους ἐποιητο ταχυ μαλα ταδελφῳ προσφερει τους λογους. ὁ δ' οὐκ ἐπι κατα χων αὐτον, δεσας τε κελευει,

καλδύει, καὶ δηλησάντας ἀπ' αὐτάλλων ὅσα κακοῦς ἐποίησαν δὴ τῷ πατρί, ταῦτα γραφομένους ἀποφέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετάκτο αὐτοῖς, ἐγγράφουσιν, ὅτι βουλοίμην μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸ γεγυμνάσθαι, οὔτε συνιδιάσασθαι, δρασμῷ δὲ διαλύεσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀπάγχου τινὸς καὶ δυχερεῖς ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἔχοντος ὑπὸ καταδοκίας φρισσόντων ἀρχελάου μήλα τινός, ὃς ἐν δυνάσης τῷ ἐκείνου, βουλόμενος ἡρῴδης ἐνδήξασθαι τὴν δύσνοιαν ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἐν τοῖς δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ πῶς ἐγνώκασιν ὑπὸ χωρεῖν. ὁ δ' ἀλέξανδρος πρὸς ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα δηλαπέμψειν. ἀλλ' οὐδὲν οὔτε ἄτοπον, οὔτε δυχερὲς ἐν τῇ θυμοῦσθαι τὴν παῖδα, οὐδὲ ὅσα συνεσπούδασαν κακοήθειαν τῇ ἐναντίων ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. βούλεσθαι δ' αὐτάζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφαλίσασθαι. ἀλλὰ καὶ τούτους ὑπολείπειν θάτερον, αὐτιπάτρου τῇ πλήθει τοὺς ἰδίους ἐγκαθίσαντος φίλους. τοιαῦτα λέγοντος, ἐπιλαβόμενον ἅμα τόν τε μήλαν, καὶ τὸν ἀλέξανδρον ἄγειν εἰς γλαφύραν τινὸς ἀρχελάου, καὶ πιθάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῇ εἰς βλασυλλίδα ἡρῴδου γεγονυίαν. ὡς δ' ἦκεν, δύθ' ὡς μὲν ἐγλαφύρα δισμωτίνη ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν, καὶ κατεπλήξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς ἀφῆκεν. ἐν δὲ καὶ τὸ παίσιον διάκρυα, καὶ τῷ παρόντων ὀδυνηρά τις θέα μέχρι πλείονος, οὐδὲ ἐφ' οἷς ἦκον ἐπεῖν ἢ προσέχειν δυναμένων. ὁ δὲ τῷ πολεμαίου, τοῦτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν κελεύσαντος, εἴπερ τῇ προσδοκώμενον ἡγεμονὶ συνοῖδεν αὐτῷ, τί δ' οὐκ ἂν ἔφη συνίγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ περιμένη πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἡ δὲ πρὸς ταῦτα μὲν, οὐδὲν εἶπον, ὡς συνειδὶν μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ δ' φέροι πρὸς σωσηρίαν τὴν ἑαυτοῦ τὸ καὶ κατ' αὐτῆς τί φράσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος, ἀσυβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπενοοῦσιν, εἰς ἦκιστα ἐγκλεῖ, οὔτε αὐτὸς ἐπόησα, οὔτε οὐδὲν οἶδα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ὑπὸ χωρεῖν ἐγνώκειμεν κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ μὲν ἡρῴδης, ἀρχέλαον ἐξελπλήγχθαι τῆς πρὸς αὐτὸν δυσνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ οὐολομνίῳ γράμματα, καλέσας ἐν ἀδήλῳ μὲν ἐλέσης τῆς κιλικίας προσχόντας, ἀρχελάῳ τὰ περὶ τούτων ἀποδοῦναι, κἀ μεμφομένους ὅτι τῆς βλασυλλίδος ἐφάψαιτο τοῖς παισὶν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν εὔρωσιν αὐσάντα τι κακόηθον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχεραίνῃ, καίσαρα, δίδόναι τὰς βίβλους, καὶ τοὺς ἐλέσχους εἰς κῶ τῷ παισὶν κατασπάσαντας ἀπίσχειν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δίξασθαι μὲν τοὺς παισὶν ὁμολογήσας δηλητὸ συμφέρον αὐτοῖς ἐκείνους, καὶ τῷ παρὼν, μὴ χαλεπώτερόν τι προσδιδῶσι κατ' ὀργὴν ὧν ὑπόπτως ἔχοντες ἰσασιάζον, οὐ μὴν κῶ πρὸς καίσαρα πέμψον, οὐδὲ ἀλλότι κῶ δύσνοιαν τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς παισίν. ὡς δ' τοῦ ῥώμην ἀποπεμφθέντες, ἔχοντο τοῦ κομίζειν βλασυλλίδι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διπλάσιον ὑφέντες ἡρῴδη. τὰ δὲ περὶ τοῦ νικολάου φρισβείαν, ἀπίθανον δ' ἔσχε τὸν τρόπον. ὡς αὐτὸν ἦλθεν εἰς τοῦ ῥώμην, ἐν περὶ τ' αὐλὴν ἐγλαφύρα. φράζον μὲν οὐκ ἐφ' οἷς ἐλπλόθη μόνον, ἀλλὰ κῶ συλλαίῳ κατηγορῆν ἤξίει. ἐν οἱ ἄραβες δῆλοι πρὸ τ' εὐτυχίας ἦσαν ἀλλήλους πολεμοῦντες,

A bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legarus Mela vnus è dynastarum illius numero, volés Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum
B è vinculis: & rursum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respódit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parétem nihil durius aut parum pietati conueniés se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyránus cum sociis examinaretur cautius: sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit
C & ipsum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignorasset paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuuenui quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iu-
D uenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia: quî potuit, inquit, non esse, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia: sed quòd
E ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaũ maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationé quòd filiis conatuũ fuisset particeps, Romã inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarẽ,
F redderent ei literas, & argumenta quę ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & diffidia durius in eos statueret: nõ tamen missurum fuisse ad Cæsarẽ, nec confirmaturũ eos in maleuolentia: Romã autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatũ Cęsarẽ, eíque literas reddiderũt. Nã Nicolai legatio ad húc modũ se habuit. Quãprimũ Romã venit & in palatiũ, prę-
G ter ea mandata quę habebat, Syllæũ accusandũ suscepit. animaduertit enim diffidere inter se

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos plerosque conatos Obodæ manifestè coarguerunt ex ipsius literis interceptis per aduersarios.

XII. Qua fortuita occasione Nicolaus vti non neglexit, studens Herodem reducere in gratiã Cæsaris. Sciebat enim si defensionem regis ordiretur, difficilem se habiturum iudicem. quòd si accusaret Syllæum, non defore occasionem pro suo rege satisfaciendi. contestata igitur lite, & præstituta ad agendum die, Nicolaus assistentibus sibi Aretæ legatis acriter accusauit Syllæum, interfectorem asseuerans domini ac regis sui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronásque arguens corrupisse tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauissimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæsarem, quem nihil veri de gestis ab Herode docuerit. ad hunc occasionis locum postquam ventum est, Cæsar interlocutus iussit eum omissis cæteris hoc tantùm de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus sit. Ad hæc Nicolaus, de his se vel maximè ait docere posse, nihil horum aut certè minimam partẽ ita se habere, quemadmodum ab illo relata sint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæsar attentiùs auscultaret, ille primùm indicauit ei de D. talentis mutuò sũptis, déque syngrapha in qua ascriptum erat, licere post elapsum præstitutum tempus pignora ex vniuersa regione capere: deinde, non expeditionem hostilem hanc fuisse, sed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente syngrapha, sed appellatis priùs sæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præsidibus: postremò apud Berytum in horum præsentia Syllæo per Cæsaris fortunam iurato, omnino intra triginta dies exhibiturum se & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præstitisset, aditos rursum præsides Herodi permisisse pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc est, inquit, illud bellum quod aduersarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî potest bellum vocari, permissu præsidum & ex pacto illatum, post periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæsaris? restat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu supplicij, receptaculum sibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agrósque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipsos eodem iureiurando tenebatur restituere cum mutuaticia pecunia ad præscriptum terminum. nec potest ostendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipsis aliquot euasse rũt. Núc cõfutata etiã de captiuis inuidiosa sycophantia, audi Cęsar mendacissimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus est.

A ἐκπεφεύγασιν τὸν ἐξ αὐτοῦ, τὴν τοῦ νικολάου θεοσεβῆ
φύσιν, ἣν ἐπὶ πᾶσιν ἀπάσας ἐμήνυσεν, ⁊ τὸ ὀβόδου ὡς ἀφ-
ωσιωμένου πλείστων ἐπιφανῆ τεκμήρια παρέχοντος,
ἥν τε τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποστασίου ὑφηγημά-
των, ἃ τοῦτον ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὅπως τυχὼν ταῦτα
ὁρᾷ αὐτοῦ θεοσεβοῦντος, δι' αὐτῶν ἐπεξῆλθε
τὸ μέλλον· ἐπὶ τοῦτον ἐλθεῖν οἷς ἀγελλομένοις ἡ θεὸς ἡ τοι-
οῦσιν καίσαρος. σαφὲς γὰρ ἦν πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις μὴ ὑπο-
λογήσασθαι εἰ ὧν ἐπράξαν οὐκ ἐπιταχθέντες παῤῥησίαν. ἐδό-
κουν δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, μνησθέντες καὶ ἐπὶ πρά-
δου λέγειν. συνεστάτων δὲ ἐπ' ἀλλήλους, ⁊ δοθείσης ἡ-
μέρας, νικόλαος τοῦτον αὐτῷ τὴν ἀρίστα φρίσ-
βεων, τά τε ἄλλα κατηγορῶν τοῦ συλλαίου, τίνα τε τὴν βα-
σιλέως ἀπώλειαν λέγων, ⁊ πολλὰ ἀράβων, χρήμα-
τά τε ὡς ἐπὶ διαφθορᾷ ἐπ' οὐδὲν ὑγιὲς, καὶ μοι-
χείας ἐξελέγχων, οὐ τὴν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ ⁊ τὴν
ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. θεοσεπὴς δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξανα-
στὰς καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ἐπὶ τὴν ἡρῴ-
δου πνοὴν ἐγκαλούμενον. ὡς δὲ ἦκεν ὅπη τοῦτον τὸν τρόπον, ἐ
μοὶ καῖσαρ ἐξείργῃ αὐτὸ τὸ μέγιστον ἀξιῶν ἐπὶ ἡρῴ-
δου λέγειν, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο εἰς ἀραβίαν, μὴ δισχι-
λίους ⁊ πεντακοσίους ἀποκτείνας τοὺς ἐκεῖ, μὴ αἰχμα-
λώτους λαβὼν τὸ πλέον διαφθείρας. πρὸς ταῦτα νι-
κόλαος, ἐπὶ τούτοις ἔφη ⁊ μάλιστα διδάξειν, ὅτι μη-
δὲν ἢ τὰ πλοῖα γε αὐτῶν οὐ γέγονεν ὡς σὺ τὰ αἰτή-
ματα, καὶ δίκαιον ἰοῦ χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρε-
σθαι. πρὸς ὃ τὸ ὀβόδου δόξαν καίσαρος ἐνδόντος αὐτῷ ἀκρο-
ᾶσθαι, τὸ δάνειον εἰπὼν τὴν πεντακοσίων ταλάντων, ⁊ τὴν
συγγραφὴν, ἐν ᾗ ⁊ τοῦ προσγεγραμμένον ὀκτὼ
ἐτῶν προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπά-
σης τῆς χώρας ἐφ' ᾧ μὴ στρατιὰ, ἢ στρατιὰν ἔλεγεν, ἀλλ'
ὅπλων τὴν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. ⁊ μηδὲ
ταχὺ ταύτην μήτε εἰς ἐπίσκεψιν αἰ συγγραφαὶ, πολλά-
κις μὲν ὅπου σατορνῖνον ἐλθόντα ⁊ βολόμνιον τοὺς τῆ
συρίας ἡγεμόνας, πολλαχοῦ δὲ, ἐν κυπρῷ τούτων
ἐναντίον συλλαίου τοῦ σοῦ τυχοῦ ἐπομόσαντος, ἐ
μοὶ ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάκοντα παρίξειν τὰ χρήμα-
τα, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς ἡρῴδου παφυγόντας·
ὧν οὐδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅπη τοὺς ἡγε-
μόνας ἐλθεῖν ἡρῴδου, καὶ κεῖνον ἰφεστάναι αὐτοῦ λαμ-
βάνειν τὰ ῥύσια, μόλις οὕτως ἐξελθεῖν σὺν τοῖς πε-
ρὶ αὐτὸν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος οὗτος γεγονὼς ἔλεγον, καὶ τοῦ τῆς ὑπερβασίας τοιαῦτα. καὶ τοῦ τοῖς ἀ
ὧν πόλεμος, ὑπεξῃρέθησαν μὲν τῆ σῶν ἡγεμόνων, δι-
δοκίμας δὲ τοῖς σοῖς ὅπλοις, ἀναριθμήτου δὲ μετὰ τῆ
ἄλλων θεῶν, καὶ τῆ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ ἐπὶ
τοὺς αἰχμαλώτους, ἐξῆς ἤδη λεκτέον. λῃσταὶ τοὺ ἔρ-
χοντα κατοικοῦσιν, πεντηκόντα τὸ σφέτερον ἅπα
σὺν δυσὶ πλείοσι τοῖς ἡρῴδου κολάσεως ἀμφιδύοντες,
ὁρμητήριον ἐποιήσαντο τοῦ ἀραβίαν. τούτους ὑπο-
δέξασθαι σύλλαιος ὅπη πάντας αὐθρώπους ξένους, καὶ
χώρας ἔδωκε τέμενος, ⁊ τὰ κέρδη τῆ λῃστῶν αὐτῷ ἐ-
κέκοινώνει. ὁμολόγησε δ' ⁊ τούτους ὅπη τοῖς αὐτοῖς ὅρ-
κοις δοναδίσῃ ⁊ τ αὐτοῦ τ δανείου ἀποδώσειν.
καὶ δ' ὠμόσατο αὐ οὐκ ὅπη δίκαι κατὰ τὸ παρὸν ἄλλον
τινα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτους ἐξῃρημένους, οὐ-

δὲ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν οὗτοι σὺν καὶ τῆ τῆς αἰχμαλωσίας ὅπερ ὀδόνου συκοφαντίαν
ζῆς πορισάτω, μέγιστον ὦ καῖσαρ κατάμαθε πλάσμα ⁊ ψεῦσμα ἀπὸ τοῦ σοῦ ὀργοῦ αὐτῷ προσ-

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπὶ πλεῖστον ἡμῶν τῆς Ἀράβων δυνάμεως, καὶ τοῦ μὲν ἑτέρου πεσόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένους νικῆσαι τὸν στρατηγὸν αὐτῶν, καὶ ὡς ἐπὶ πέντε καὶ εἴκοσι τοῖς πᾶσιν, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναιρεῖσθαι, δισχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἐλέγχειν. ταῦτα μᾶλλον σπίνθηρ τὸν καίσαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον ὑπερφυεῖς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνεκείνου ὁπόσοι τεθνήκασι τοῦ Ἀράβων. ὑποφυομένου δὲ αὐτοῦ, καὶ πολλὰ ἀπολογουμένου λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τοῦ δανείου ἀνεγινώσκοντο, καὶ τὰ ὑπομνήματα, πόλεις τε ὅσαι ληστείαν κατηγόρουν. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη καίσαρ, ὡς τὸ μὲν συλλαίῳ καταγνῶναι θάνατον. ἡρῴδῃ δὲ διαλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐν διαβολῇ πικρότερον ἔγραψεν αὐτοῦ πεπονθὼς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς αἰσχύνοιτο αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγωνιζόμενον. τὸ δὲ σύμπαν, ὁ μὲν σύλλαιος αἰσθόμενος τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δεδανεικόσιν ἀποδώσων, εἶτα ὕστερον κολασθησόμενος. ἀρέτᾳ δὲ οὐκ ἀνῆκε καῖσαρ, ὅτι τῷ ἀρχέλαῳ μὴ δι' ἐκείνης καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τῷ ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δὲ τὰ πρὸς ἐκείνην πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ πρὸς τὸν ἅλυμπον, καὶ ὀλόμνιον ὀμφὴ καίσαρος πυθομένοις, δίδυς ἔδοξεν ἐκ θεοῦ ἡρῴδου, τὰ πρὸς τοὺς παῖδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. καῖσαρ δὲ ἀναγνοὺς, τὸ μὲν ἀρχέλαῳ ἄλλην προστιθέναι γέεννη, καὶ κακῶς προέσθαι τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, οὐκ οἰηθεὶς καλῶς ἔχειν. δεξάμενος δὲ τοὺς πρὸς ἀρέτην, καὶ τοῦτο μόνον ὑπομείνας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τῇ μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχέλαῳ ἐβεβαίωσατο. ἡρῴδῃ δὲ γράφει διαλλαγμένος, ὅλη τε τοῖς παισὶν ἄχθεσθαι λέγων, καὶ δίκην, εἰ μὴ σωφρονέστερόν τι τετολμήκασιν, ἐπέξειναι παραλόγως ὄντας. αὐτῷ γὰρ ἀφιλῶς ταύτῃ τῇ ὀργῇ. εἰ δὲ δραστήριον ἐνόησαν, ἄλλως τε θετὸν ὑπάρχοντα μηδὲν ἀπήκεσεν ἀγανακτεῖσθαι. συμβουλεύειν δὲ ἔχειν αὐτῷ συνέδριον ἀποδείξαντα πρὸς βηρυτῷ, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ συγκαλοῦντα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὸν βασιλέα τῷ καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῷ ἄλλων οἴεται φιλίας τε καὶ ἀξιώματι εἶ ὑπάρχειν, μὴ τῆς ἐκείνου γνώμης ὄντι χρὴ διαλαμβάνειν. καῖσαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστελλεν.

A Affirmo enim quòd cùm Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cùm eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ea pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngrapharum conditiones, & rescripta B præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Advltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calũniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitiæ. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfeciſſet creditoribus, daret supplicium. Cæterùm Aretæ indignari pergebat, C quòd regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditæ ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque D legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset; non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post XIII. hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid cõtra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tãtùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare E suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilio, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς καίσαρ ὀξυσίαν δόντος ἐν βηρυτῷ δίκῃ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρῴδης, καὶ θάνατος ἀλεξάνδρου.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

F

ΟΔὲ ἡρῴδης τῷ γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπεγνωκότων, θεῖ χαρὰς μὲν δύσας ὅτι ταῖς διαλλαγαῖς ἐνέγνω, θεῖ χαρὰς δὲ καὶ τῷ πάντα ὀξεῖναι κατὰ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν δυσφορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὕστερον θρασὺ, ὕστερον δὲ προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρεῖχεν αὐτόν. ἐν δὲ τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐπανορθοῦν τῇ ὀξυσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχέλαόν τε καὶ εἰς, ἐπεῖνον γὰρ δὴ ἔθος ἦν ἐξιέναι συναντῶντας, ἢ καὶ τῇ θεραπείᾳ νομίζων ἐμπόδων ἔσεσθαι. γενομένων δὲ ἐν βηρυτῷ, τῷ τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ὑπὸ τῶν πόλεων ἐπέμφθη,

Ccc

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessum c. l. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat: in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga concilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit vociferabatur quasi in confessis insidiis: rémque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes saxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quā vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hæc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adiicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patri erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vētum est, mox omnes fuerunt de filiis soliciti, euentū expectantes. valde enim metuebāt ne propter inueteratum

τοὺς μὲν παῖδας, οὐ γὰρ ἦγε φοβούμενον εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ Σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἂν ἐκεῖ εἰ κληθεῖεν φόβος εἴη. μόνος δὲ καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων αὐτῷ ἀνδρῶν, κατηγορίᾳ κατηγορίαν οὐκ ὀξυπειθὴς ὡς πρὸς ἀνάγκην ὢν ἠτύχει, πλεῖον δὲ ἀπορίᾳ ἢ πατὴρ ὅτι παῖσιν εἴποι. βίαιος γὰρ ὢν, καὶ οὐδὲ τὸ ὑπόδειξιν φανερὰν ἐντάττεσθαι, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος ἐνδιδοὺς σημεῖα τοῖς τὰ ἐλάττονα οὐκ ἐκείνοις ὑπάρξαι καταμαθεῖν, ἀλλὰ σωτηρίαν αὐτοῖς παρεσκεύαζε, παῖδων καὶ παίδων ἀφῆμον, καὶ τὰ γραφόντα δι' αὐτῶν ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλὴ μὲν ἦν τις ὑπόνοια δυσεβείας οὐκ ἐγέγραπτο, μόνον δὲ ὡς φυγεῖν βουλόμενοι, καὶ λοιδορίαι τινὲς εἰς αὐτὸν ὀργὴν παρέχουσαν ἀλλά τινι δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐλύπητο, μᾶλλόν τε εὐσεβοῦς, καὶ τὸ πρέπον εἰς ὁμολογίαν τῆς βουλῆς δι' ἐκείνων, ἤνυσε, τοιαῦτα μύθῳ ὡς ἥδιον αὐτὰ στέργοιτο ὑπὸ ζωῆς, ἢ τοιούτων ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ παλαιότατον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ κρίσει τοῦ θεοῦ ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τὸν κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς βληθεῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ὑπάγκαιος εἶ τοῖς πρώτοις βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνειν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ παρεδρίᾳ καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὅμως ἀναμεῖναι τὰ ἐκείνων κρίσιν. ἦκεν μέντοι, δικαστὰς μὲν οὐχ οὕτως ὅτι φανερὸς οἷς ἐν τοῖς παῖσιν ὀλίγῳ πάθοι, συνοργισθῆναι ἢ καιρὸν ἔχοντας, ὡς οὐδενὶ κατὰ τὸν πόρρω γεγονότων ἀμελῆσαι τοιαύτης βουλῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν παρόντων οὐδὲν ἕως τῆς ἀπολογίας παρημμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς δυσεικείας καὶ ἀλλαγῶν χάριν ἔχοιεν, τῷ ἐξουσίαν δεδωκέναι αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος, ἀπεφήνατο γνώμην ἀδημονεστάτην φερεσθαι χρώμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν ἡρῴδου παίδων, κτείνειν δὲ οὐδαμῶς δικαίων, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τοῖς παισὶ μείζονος ἐπιτος, εἰ καὶ πάντα δι' αὐτοὺς δεδυσχήκεμαι ἐκείνων, οἱ σατορνίνου παῖδες, εἶπετο δὲ αὐτῷ ἥβης ὄντες ὡρισμένης, τῷ αὐτῷ γνώμῃ ἀπεφήναντο. οὐολούμνιος δὲ ἀπεῖπε μὴ κολάζειν θανάτῳ τοὺς οὕτως ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. τὰ δὲ αὐτὰ καὶ τῶν ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτι ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τῷ ὅτι θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν δὴ ὁ ἡρῴδης ἦκε, ἄγων αὐτοὺς εἰς τύρον, καὶ τὸν νικολάου πλέοντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπανιόντα ἐπυνθάνετο, προσημαίνων τὰ ἐν βηρυτῷ, ἵν' τι ἔχοιεν γνώμης πρὸς τῶν παίδων αὐτῷ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶναι τὰ ἐκείνοις πρὸς σὲ ἐγνωσμένα, χρῆναι μέντοι αὐτοὺς καθαίρεσιν, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μὲν ἔτι σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτούς, μὴ φαίνοιο ἐργῷ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δὲ τἀναντία, δυσλύτῳ, μὴ ἀνεπανόρθωτον εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. τὰ αὐτὰ δὲ δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείστοις τῶν σῶν φίλων. καὶ ὃς σπουδάσας ἐν πολλῇ ἐγένετο συνουσίᾳ, καὶ κεῖνον ἐπίλυσιν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δὲ ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος δι' ὅλης ἀπασῶν τῶν παίδων, καὶ μετίωσε ἡ βασιλεία πάντας χωρίσαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δὴ ἐν πα-

ἐκ παλαιᾶ καταστασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλθεῖν. καὶ τοῖς μὲν πάθεσιν ἐδυσχέραινον, οὐκ ἦν δ' οὐδ' εἰπεῖν τι θρασύτερες, οὔτ' ἄλλως λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυνον, ἀλλ' εἰς κεκλεισμένους τ' ἔλεγον, ὀδυνηρὰς μὲν, αἰσθήσεως δ' ἧττον ἐφερον. εἷς δ' αὖ τις παλαιὸς στρατιώτης, ὀνόματι τίρων, υἱὸς αὖ καθ' ἡλικίαν ὢν Ἀλεξάνδρῳ φίλου, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐνοχλούμενα δι' ἡσυχίας ἦν, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθερότητος ἐξελάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν ἀθῷα καλύπτως λέγων, ὡς ἀπόλοιτο μὲν ἡ ἀλήθεια, τὸ δ' δίκαιον ἐν τ' ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, καὶ εἰ δὴ τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοήθεια, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγοι τοῖς θεάμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τ' ἀνθρωπίνων παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἀμβλυτάτοις. τοιοῦτος ὤν, ἐδόκει μὲν οὐκ ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ὅλον, σκιᾷ πάντας, οὐκ ἀκινδύνως αὐτοῖς θεὸς τ' καὶ ἐν ἴσῳ μένει. διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴποιεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν τῇ σιγᾷ θεραπεύοντες τ' ἐκείνου παρρησίαν ὅμως ἀπεδέχοντο. τὸ γὰρ θεραπευόμενον πάθος, ἰᾶσθαι πάντα ὅν τινα οὖν τρόπον αὐτοῖς λανθάνει ὁ δὲ καὶ θεὸς τ' βασιλέα μετὰ πάσης παρρησίας ἐστάθμευε, μόνος μόνῳ λέγειν ἐξὸν, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυνώμενος εἶπεν, ὦ βασιλεῦ δέξαι καρτερίᾳ δὴ τοιούτῳ πάθει τ' τολμηρὸν ταύτην παρρησίαν, ἀλλ' ἀγαθὰ δί σοι, καὶ συμφέρουσαν οἱ λέγοι τι χρήσιμον ἐξ αὐτῶν, φεύγεται δ' ἐμὲ ἀσφαλείας. ποῖ ποτε ὦ χρὼ τὸ σὸν, καὶ πεπλάκασιν ἐν τ' ψυχῇ σῇ φρενῶν; ποῖ δ' ἡ ὁ θεῖος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ μὲν μεγάλα κατώρθωσας; τὶς δ' ἡ τ' φίλων καὶ συνηθῶν ἐρημία, κεἰνῳ, οὐδὲ παρόντας αὐτοὺς εἰς συγγενεῖς ἢ φίλους, οἳ θεραπεύσουσι τοιοῦτον μῖσος θηλῇ μαχαιρομένῃ τοῦ βασιλείᾳ. σὺ δ' οὐκ ἐνίῃ τὶ θεατὸν ἕξει; δύο νεανίσκους ἐν βασιλίδος σοι γυναικὸς γεγονότοιν, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρους αἱρήσῃ, σεαυτ' ἐν γήρᾳ καταλιπὼν ἐφ' οἷς παιδὶ κακῶς οἰκονομήσαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσῃ ὧν αὐτοὺς ἤδη τοσαυτάκις κατέγνως θάνατον; οὐκ ἐννοήσῃ, ὅτι καὶ τῷ ὄχλῳ ἡ σωφρὼ, τὴν ἀμβλυωπίαν ὅμως ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ πάθος; ἢ τι σραπὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ φροντίζοντες, ἔλεον μὲν τῷ ἀτυχοῦντων, μῖσος δ' τῷ ταῦτα δεδεραπευμένων ἐκίνησαν, ἤκουσε τούτων ὁ βασιλεὺς, ἐν ἀρχῇ μὲν οὐ παντάπασιν ἀγωνιῶντος, ἀλλὰ τί δεῖ καὶ λίαν δεινόν σε αὐτὸν ἀφαμβύνου τῷ τίρωνι ἐναρχῶς, τῷ τε πάθους καὶ τῆς εἰς τοὺς οἰκείους ἀπιστίας. ἔνθις δὲ ὁ μὲν ἐπεδίδου καὶ μικρὸν ἀμύζων καὶ σεσιτηπὴ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δ' ἀπαιδὲς αὐτὸν ἐξέπιπτε τῷ κομῆν. τὰς ἀχῆς δὲ ἡ φόβος ἐπέμπλατο, καὶ μᾶλλον ὀνειδίζεσθαι δοκῶν, ἢ φεύγειν τὸ συμφέρον ἀκούειν τῷ λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δεδεκεμένους σραπώτας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἠγεμόνας ἐπύθετο, θρασύτερῳ τῷ τὰ ὀνόματα δηλωθέντων ἁπάντας, καὶ τὸν τίρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου γενηθέντος, ἐπιπίπτει τῷ καιρῷ καὶ ζύφους τὶς κουρεὺς τῷ βασιλέως, ὃς ἔφη θεσπεσθὲν ὡς πίθοι πολλάκις ὁ τίρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα ξυρῷ τὸν λαιμὸν ἐκτεμεῖν, ἐσπεῖσθαι γὰρ ἐν φρενῶσι τοῖς θεοῖς ἀλίζας ἀσθενὴς, ἢ μεγάλας λύπας δυνατός. ταῦτα εἰπόντα, συλλαμβάνει κελεύει, καὶ μὴ ταῦτα, ἔσεσθαι ἐπὶ τῷ τίρωνος, καὶ τῷ παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τῷ κουρέως. δεδεκαρτερηκότος τε τῷ τίρωνος, ὁρᾶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, καλεπῶς μὲν ἤδη δεχόμενον, ἔχοντα δὲ οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐν τ' θεῷ τὸν πάσχοντα δυσχερείας θεοῦ πλοτ,

A diſſidium immineret eis exitium. cúmque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod liberiùs vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiam celantes, taciti dolorem diſſimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipſe liberè eloquebatur, & ſæpe exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatem & iuſtitiam in rebus humanis, &
B pro his regnare cum mendaciis malitiam: cóque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauiſſima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc loquendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat; quòd non ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant ſinguli, & cùm ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad
C regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt: Non poſſum, inquit, ô rex diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces vo-ces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos
D cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tui quid agatur non diſpicies? occidéne duos iuuenes è regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? adhęc tum militaris turba, tum ipſi du-
E ces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat rex; admonitus tam ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidiæ. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægreferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes
F cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus eſt & tonſor & Tiro cũ filio, qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum, obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se indicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexándri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in conçionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc sermonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbétes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

A ἔφη μηνύειν τὴν βασιλεῖ τὴν ἀλήθειαν, εἰ φείσαιτό σφῶν ἀμφοτέρων τὸν βασιλέα καὶ τὴν αἰτίαν αὐτὸν τοῦ καὶ τὸν πατέρα. δόντος δὲ πίστιν ὅτι Τίτιος, ἔλεγεν ὡς εἴη συνθήκη τοῖς δυσὶ διὰ χειρὸς βασιλεῖ τὸ πρᾶγμα. προσιὼν γὰρ ὅπλον ἐν μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τὴν εἰκότων οὐκ ἀγνὼς ἀλιτηριάδρᾳ χαριζόμενον. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπὼν, ἐξαιρεῖ τὸν πατέρα τῶν αἰκιῶν, ἄδηλον εἴτε τὴν ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ δι' ὑποψίαν τινὰ ταύτην τὴν κακῶν αὐτῷ, καὶ τὴν γλωττικόπιν. ὁ δ' ἡδονῆς, ἅτε εἰ τὸ πρότερον ἐνδιάσημον ἐν αὐτῷ θεὶς τὴν τυραννοκτονίαν, τούτῳ τόπον οὐ χώραν καταλείποντος ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶν ἐξηρημένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ δι' ἀχεῖν, ἐπὶ δύσιν ἤδη τέλος ἐπιθεῖναι τῇ θεραπείᾳ. καὶ θεραπαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ἑξακοσίους τε τὴν ἡγεμόνων τοὺς ἐν αἰτίᾳ γεγονότας, καὶ τὸν πρεσβύτην αὐτοῦ τοῦ παιδὸς, καὶ τὸν θεὸν ἐκείνῳ διελέγχοντι κυρεῖ, κατηγορίαν ἁπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. κἀκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς δορατηφόροις βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος δὲ καὶ ἀριστόβουλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ὑπὸ τάξαντος τοῦ πατρὸς, στραγγάλῃ κτείνουσι τὰ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο. ἡ δὲ μητροπάτορος ἐκεῖ, καὶ τῶν πλείστων αὐτοῖς θεραπόντων κρύβδην ἴσως μὲν ἔν οὐκ ἄλογον εἰδόσι καταφαίνεσθαι, ξιφούμενον ἐκ πολλοῦ τὸ μῖσος, οὕτως αὐξηθέν, καὶ παραπίπτειν θεσπέσιον, ὑπονικῆσαν τὴν φύσιν. ὑπέστησε δὲ B
C
D
λόγου καὶ εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους αἰσχύνην τοιαύτην αἰτίαν θεὸς αἴτιον ὀργῆς ἀπαραίτητος τὸν πατέρα, ἐχθρὸν φθάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος αἰτίαν αὐτοῖς, εἴτε καὶ θεὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ θεοπρεπῆ ὄντα δεῖ τῶν ὑπερημίαν τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἄλλης δυσδοξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι φθαλεπώτερον, ἐφ' ᾧ πᾶν τὸ βουλόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὸν τύχην παντὸς ὑγιαίνοντος λογισμοῦ μείζω τῶν δυνάμεων ἰσχύειν. ὅθεν καὶ πρόδηλα τοῖς αὐθεντίαν θεσπίζει ὑπ' ἐκείνης θεσπεσθαι τὸ τῶν ἡμιθέων πάντως αἰδέσιμος, καὶ καλοῦμεν αὐτὸ ὑμνοδρομίαν, ὡς ὑμνῶν ὄντος, ὃ μὴ δι' αὐτὴν γίγνεται. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω θεὸς ἐκεῖνον ἀρκέσαι κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους τὴν ἐλπιδὰ μάτων οὐκ αἰδυνόνους ποιοῦντα, ἃ θεὸς ἡμῖν ἤδη πρὸ φιλοσοφητέον καὶ τὸ νόμῳ. τὴν δὲ ἄλλων δύο, τὸ μὲν ἀπὸ τὴν παίδων μέμψει ἄν τις αἰτίαν, κατὰ τε ἀνδρείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅπερ καὶ ἀναβολὴν ἐμποιεῖν κατὰ τὸ πατρὸς, καὶ τὴν θεραπευομένων αὐτῷ κατὰ τὸν βίον, οὐκ ἀμέμπτως ἔχειν ἐξετασθῆναι, καὶ κακοήθους μὲν ὑποψίᾳ, ἀπειρατεῖς δὲ λόγῳ, ἀλλωτὶ δὲ δι' ἀμφότερα τοῖς δίκην οὐσιν αὐτοὺς, καὶ θεὸς χάριν καταμεμύσθαι. ὁ μήτοι πατὴρ οὐδὲ ἐξοπτῆς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τῷ θεῷ ἐκείνου ἀσεβήματος, ὃς οὔτε πίστιν δίκαιος ἐναργῆ λαβὼν, οὔτε φθασθεὶς δικαιοχειρίας ἐλλείψει ἔχειν, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυέντας, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ θεοπρεπεῖς τοῖς τοῖς ἄλλοτρίοις, οὐκ ἀποδιόντας δὲ ἐν τοῖς ἀνεπιδεήμασιν εἰ- E
F
G
που ἀνδρῶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λείψειν ἂν τὴν ἐμπειρίαν ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχε, ἀλέξανδρος δὲ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἥκειν δὲ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξυνιτέοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῳ ἀσφαλείᾳ αὐτῷ θεωβεβλημένῳ τὸν ῥωμαίων δ' ἐάσαμεν,

δι' ὃν

δ' ἦν ἐδεῖν ἔτι ἐξ ἐφόδου & ℭ βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ γὰρ ἀποκτεῖναι ταχύ, καὶ φεῦγε ἡδονὴν τῷ νικῶντος αὐτῶν παθους, ἀσεβείας τιμώρειον αὐτοπαθοῦς. ℭ τ' ἡλικίας ἐπ οὔσης συνηγόρα τοσοῦτον ἐξημβρτεν. ἤγε μὴν παρελπὼν, καὶ τὸ χρονίζον συνηγώμην οὐκ αὐτῷ τινα φέρει. ταχὺ γὰρ ἐκπλαγῆναι καὶ κακινηθῆναι χωρῆσαι φεύγειν τὸ τῷ ἀτόπῳ, εἰ ℭ δυχερὲς; ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν βασάνῳ γ' ℭ πολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελεσθῆναι γ' ὑποσῆναι ℭ δύσφορον ἀθεῖν, φονώσης καὶ δυσμεταχειρίτου ψυχῆς ὑπὸ τῷ χρόνων. ἐδήλωσε γ' καὶ τοῖς αὐθις οὐκ ὄντα χρόνους οὐδὲ τῷ φειδόμενον ὅσους ἐδύκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἐλάττων ἐποίει συμπαθοῦσι τοῖς ὑπολλυμένοις, τὸ γ' ὠμὸν ἔμφυτον ἦν, τῷ μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. δίξιμον γ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

A positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & B deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deterius: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorũ temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσρειλῶ & ἰουδαϊκῶς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τῦ ἡρῴδου κακοηθείας.	Κεφ. α.
Περὶ Ζαμάριος ἰουδαίου ἐκ βαβυλῶνος.	Κεφ. β.
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου καὶ ἡρῴδου.	Κεφ. γ.
Ὡς ἡρῴδης ἔπεμψε τὸν ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα.	Κεφ. δ.
Τελευτὴ τῦ φερώρα.	Κεφ. ε.
Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἤγετο τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς.	Κεφ. ς.
Ὡς ἀντίπατρος κατηγωνίσατο θάνατον ἐδίδη.	Κεφ. ζ.
Περὶ τῦ ἡρῴδου νόσου, καὶ στάσεως τῶν ἰουδαίων.	Κεφ. η.
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.	Κεφ. θ.
Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη & ταφή.	Κεφ. ι.
Ὡς ὁ λαὸς ἐστασίασε πρὸς τὸν ἀρχέλαον.	Κεφ. ια.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, καὶ ὡς οὗτος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.	Κεφ. ιβ.
Ὡς κῆσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτῦ τῶν διαδοχῶν.	Κεφ. ιγ.
Περὶ ψευδαλεξάνδρου.	Κεφ. ιδ.
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐθνεάρχης βίεννα.	Κεφ. ιε.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia.	Cap. I.
De Zamari Iudæo Babylonico.	Cap. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ.	Cap. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.	Cap. IV.
Pheroræ obitus.	Cap. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.	Cap. VI.
Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.	Cap. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio.	Cap. VIII.
Antipatri exitium.	Cap. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio.	Cap. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum.	Cap. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.	Cap. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat.	Cap. XIII.
De Pseudalexandro.	Cap. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.	Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatus diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improbæ ſpei ſatisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorum metu, qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit videlicet odiū quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quòd illum magis etiam haberet ſolicitum, alienati militum animi: à quibus pendebat regum ſecuritas, ſi quando gens ipſa videretur nouarum rerum cupida, quę mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſſis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre adminiſtrabat res Iudæorum credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furiis: dabátque operam vt nulli eſſent, qui inſidias eius detegerent, aut ad quos poſſet Herodes aperta vi peritus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperium: quòd ſi diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſſimum. Ideò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſſimis munerib. ſibi conciliās, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiā erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: paritérque regis ſororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidiſſimus ad deuinciendos per beneuolētię ſpeciem hominū animos, & ſatorninum, & ſuę ſalutis bñuolentiā.

A

B

C

D

E

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς ἀντιπάτρου τοῦ Ἡρῴδου κακοηθείας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δὲ ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβεία τε τῇ ὑστάτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῇ ἐπ' αὐτοῖς τοῦ πατρὸς ἀφειδεβεβλημένῃ, ἔτι καὶ γνώμην ἡ ἐλπὶς τοῦ εὐδαίς εἰς ἦν. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς δέος τὸ τοῦ ἀδελφοῦ μὴ ὑπεκοινωνήσον, ἐρημωθέντος καὶ ἄπορον αὐτοῦ διείσειε τὸ τῆς βασιλείας ἀδαμάντινον, τοσοῦτο φύσει τοῦ ἔθνους μῖσος πρὸς αὐτόν. ἔντος γὰρ αὐτοῦ καὶ τοῦ δὲ χαλεπῶς, πλήσεως παρρησίᾳ τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοτρίως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς οὓς τὰ πάντα ἦν τοῖς βασιλεῦσιν ἀνακείμενα τὸ οἰκείου ἀσφαλοῦς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρου ὀρεγνώμονα πρᾶγμα τῶν. τοσοῦτο κίνδυνον ἐμηχανήσατο αὐτῷ ὁ ὄλεθρος τοῦ ἀδελφοῦ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνῆρχέ τε τοῦ πατρὶ, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλεὺς ὤν, καὶ ἐπιστεύετο παρ' αὐτοῦ μειζόνως, ἐξ ὧν ὀλολωλεσαι καλῶς εἶχεν, δι' οἷας βεβαιώματα δι' ἐρημίας, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τοῦ Ἡρῴδου τοὺς ἀδελφοὺς ἐνδιδοὺς ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἔχθρα τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸς αὐτοὺς πρὸς τὸν πατέρα. τοιαῦτα δὲ αὐτὸν φιλεῖ πρὸ δόσεις ἀρᾶσι, ἅπερ δὲ πάντα μηχαναὶ τῆς ὑπὸ τὸν Ἡρῴδου ὁδοῦ ἵσταντο αὐτοπάτορα, ἐρημοῦντα αὐτὸν μὲν κατηγορῶν ἐφ' οἷς φεύγειν ἐδόκει τοῦ, Ἡρῴδου δὲ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθοῖεν αὐτῷ τὰ αὐτοπάτορα φανερᾶς πολεμίου καταστάντα. ὥστε μέσῳ μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἐπρατεῖτο τὰ ὑπὲρ βουλὴν τοῦ ἀδελφοῦ. τότε δὲ ἥττητο μειζόνως τῇ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξεσθαι τῆς πρόξεως. ὑποθήσκοντος μὲν γὰρ Ἡρῴδου, βεβαίως αὐτοῦ προσγινομένης τῆς ἀρχῆς, ὀκνουμένῳ δὲ εἰς τὸ πλέον ὑπάρχειν, κινδύνων αὖ προεστάντων ὀκναλγεῖ τῇ γινομένης τῆς προξένου, ἧς συνθέτης γεγονὼς, πολέμιον ἤδη καθίστα τοῦ πατέρα κατασκευάσαι. καὶ ὅλως τοῦτο χαλεπῶς πολυτελὴς ἦν τοῖς πρὸς τοῦ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἀπαλλάσσων τὸ τοῦ αἰθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοῖς ὑπὲρ ῥώμης φίλοις πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δόσεσι καθιστάμενος, πρὸς πάντων ἢ σατορνίνον, τοῦ δὲ συρίας ὑπατεύοντος. ὑποδέξασθαί τε ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τοῦ σατορνίνου ἀδελφὸν μεγάθει δώρων ἀπὸ ἰδίου, καὶ τοῦ ἀδελφῷ τῷ βασιλέως αὐδρὶ φρονοῦντος τοῦ πρὸς τὸν Ἡρῴδην σωφρονοῦντος τοῦ αὐτοῦ ζηλοῦντος. ψαυσάμενός τε φιλίας πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δι' ὁσιότητος ἐπιστεύθη. καὶ μὴ-

καὶ μῖσος ἀρ' ἀμφοῖν ἐφ' οἷς πινας ὑπεκρύφαδε συνε-
τάττετο. οὐ μὴν ἠπάτα γε τὴν τοῦ πατρὸς θεραπαινί-
δα τὴν ἐκ πλείονος αὐτῷ, καὶ μηκέτ' οἷόν ἦσαν ὑφα-
λωθῆναι, ἐξ ὧν τὸ ἤδη ὑφασκιδὴς τῇ πάσῃ ἀπατε-
χνίᾳ αὐτοῦ θεὸς τὸ κακόξοπον. καί τοι συνῆγε αὐτὸν
συμφέρειν θεῖον θεὸς μητρὸς ἀπατήλου θεσπρεπεία τῇ
ἐκείνου, καὶ διαπείσει λαβὼν τὴν κόρην θεὶ τὸν
ἀριστοβούλῳ γεγαμημένην. τὴν γὰρ ἑτέραν ἐκ τῶν ἀνδρὸς
αὐτῆς καλλαία παῖς γυναῖκα εἶχεν. ἀλλ' οὐδὲν ὅτι τῷ
μὴ καταιδεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἢ ὑπεραμία τὸν θεὸν,
ὥσπερ οὐδὲ ἡ θεότεκνον συνῳκία θεὸς τὸ εὐμενέστερον.
τὴν γὰρ σαλώμην, ἡρῴδης ἐπτακαιδεκέτιν συλ-
λαίῳ τῷ ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐξουσικὴν ὑπεθυμίαν
βιάζεται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμπεισανούσης αὐτῷ
ἰουλλίας καὶ πειθούσης τὴν σαλώμην μὴ ἀλλάττε-
σθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐλθεῖν καθ' ὑποψίαν αὐτοῖς θεοῦπλοκ,
ὁμωμοκότος ἡρῴδου μὴ ἂν δύνασθαι σαλώμην μὴ ἐπα-
δελξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο καίσαρός τε
ὄντι γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβουλεύοντι πάνυ
συμφέροντα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὰ ἀρχελάου θυγατέρα τὴν
βασιλέως ἡρῴδης εἰς τὸν αὐτῆς πατέρα ἐξέπεμψεν
ἀλεξάνδρῳ συνοικήσασαν, ἐκ τῆς αὐτοῦ τὴν θεοῦκα ἀπο-
δοὺς, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν εἶναι. αἰεί γε δὴ
αὐτὸς τοὺς παῖδων τοὺς τέκνα πάνυ ὑπεμελεῖτο. ἦσαν γὰρ
τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσενες δύο, ἀρι-
στοβούλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τῆς σαλώμης θυγατὲς ἄρ-
σενές τε ἕξ, καὶ θήλεια δύο. καί ποτε παρόντων αὐ-
τοῦ τῶν φίλων ὑφασπασάμενος τὰ παιδία, καὶ τῶν
ἡβῶν ἀπαλλάξας τὸν τύχον, ἤυξατο μηδὲν τοιόνδε
πεῖσιν τοῖς ἐκείνων συμβαθῆν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τῇ δικαίᾳ, τὰς ζοφερὰς ἀμαυρώσαι αἰ
ποιεῖσθαι. ἐνίοις γὰρ ὑπό τε τῆς γάμου ὑπό τε ἀφίκοιντο εἰς ὧ-
δε τὸν ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῷ ἀλεξάν-
δρου παίδων φερώρου θυγατέρα, τῷ δὲ ἀριστοβού-
λου τὸν αὐτάδελφον. καὶ θυγατέρα τὸν ἀριστοβούλου
ὑπανόμαζε παιδὶ τῷ αὐτάνεψ, τὸν δὲ ἑτέραν τῷ
ἀριστοβούλου θυγατέρων, ἡρῴδῃ παιδὶ τῷ αὐτῷ. γά-
μοντας δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τῶν ἀρχερίως θυγατρός.
πάρεισι γὰρ ἐς ταὐτὸν πλείοσιν ἡμῶν συνοικεῖν. ἐπεφασαν
δὲ τὰς μηνύσεις τῷ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ τῷ ὀρ-
φανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῶν δὲ τὸν ὑπεραμίαν τ' αὐτά-
δελφον θεσπαλεύμενος. αὐτάδελφος γὰρ γνώμῃ τῇ θεὸς
τοὺς ἀδελφοὺς πολλοῦ ἐδέησεν καὶ θεὸς παῖδας
αὐτοῖς γεγονότας, ἤτε τῶν πατρὸς αὐτοῦ θεὶ αὐτοὺς,
πρέσβιζεν αὐτὸν μείζονα ἴσασθαι τῷ ἀδελφῶν θεσσδι-
κέμενον, ἐμάλιστα ὁπόταν ἀνδρωθῶν, ἀρχελάου θροσ-
δεχόμενον τοῖς θυγατριδοῖς βασιλέως ἀνδρὸς, καὶ φε-
ρόντου τῷ ὑπὸ ληθομένῳ τὸν θυγατέρα. τετάρτης
δὲ ἔτει ὠ. ἐπῆλθε δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος ἐλέῳ
μὲν τῷ θεοῖς τοὺς ὀρφανοὺς χρωμένου, μίσει δὲ τῷ θεὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν οὐκ ἀπηλλαγμένου κα-
κοζοπίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο δὲ ἐν δόλοι-
σιν τῷ τῷ παῖδι ἐγνωσμένων, ἐν δ' ἐπὶ πᾶσιν οἱ
θεοσλήφθη τοῖσδε αὐτοὺς ὁμιλῆσαι δυνάμενος. καὶ μετέπιπτε τὴν ἡρῴδης εἰκὸν δύνασθαι τῇ αὐτάδελφον, ἐξ ὧν
αὐτὸν μὲν τὸν θυγατέρα ἀρίστου βούλῳ γαμεῖν, καὶ τὸν φερώρου τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογεῖν τὸν γάμον,
τῶν κηδεῖν τὸν ξόπον ἄκοντος τὸν βασιλέως. ἡρῴδη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ τὸν χρόνον συνάκμην ἐπία γυναῖ-
κας, ἤτε αὐτάδελφον μητὴρ, ἡ δὲ θυγάτηρ τὸν ἀρχερίως, ἐξ ἧς ἐξ ὁμώνυμος αὐτῷ παῖς ἐγεγόνει. ἦν δὲ καὶ ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ αὐτοῖς σὺν αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον οὐδὲν ἐφύ-

A mos,& dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorẽ duxerat. sed nec affinitas hęc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior
B illa consanguinitas extinguere meritum odiũ potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiẽtem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quon-
C dam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat ma- IL.
gna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum li-
D beris: sed potiùs virtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pherorę filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad
E caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerẽt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odiõ prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres
F maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexítque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pherorę filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera summi pontificis filia, ex
G qua puer natꝰ est patrẽ nomine referẽs. erãt inter has & fratris filia, & cõsobrina, sed steriles.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaselum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alterâ Phaselo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes faciliùs ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit cum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergò petentibus, quo tutiores essent à latrociniis: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudęi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatē quæ illis mansit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

Κεφάλαιον β'.

Περὶ Ζαμάρεω τοῦ Ἰουδαίου τοῦ Βαβυλῶνος.

Τοῦτ' ὁ Ἡρῴδης θεὸς ἔχωνίτας ἀσφαλὲς εἶναι, κώμην πόλεως μεγάθους οὐκ ὀποδέουσαν ἔγνω Ἰουδαίων κτίσαι ἐν μέσῳ, δυσεμβολόν τε ποιεῖν τὴν αὐτὴν, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐξεργάζονος ὁρμώμενος, ἐμβαλεῖν εὖ τε ὀξέως κακουργεῖν. καὶ δὴ πείθει Βαθύραμος ἄνδρα Ἰουδαῖον ἐκ τῆς Βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτοξόταις πᾶσι, καὶ συγγενῶν πλήθει εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τὸ διαφέτην ἐγκαθέσπασε καὶ τύχας, ἐν ἀποχείᾳ τῇ δὴ διάφορα συείας ἀμυτᾶδες στρατηγοῦντα τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐποίκησιν αὐτῷ διδασκάτος χωρίον, οὐ μακρὰν ἔνομα αὐτῷ, μετετίμησε τὸν συὶ τῷ πλήθῃ τὸ ἑπομένων, παρέξων ὑπαχνέμιος γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῇ λεγομένῃ βατανίᾳ, ὠφελίζετο ὁ αὐτὸν τῇ ἔχωνίτιδι, βουλόμενος ἐφόβημα τὴν κατοίκησιν αὐτῷ κτᾶσθαι, ἀτελῆ τε χώραν ἐπηγγείλατο, καὶ αὐτοῖς εἰσφορὰς ἀπάσας ἀφίεσαν ἐθέλειν, ἐγκατοικεῖν τὴν γῆν ἄπρακτος ἔδοξε χώμενος. τούτοις πείθει ὁ Βαβυλώνιος ἀφικέσθαι, καὶ λαβὼν τὴν γῆν, φρουρία ᾠκοδομήσατο, καὶ κώμην βαθυρεὰν ὄνομα αὐτῇ θέμενος. φρόβημα δὲ ἦν τοῦτο ὁ ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐγχωρίοις τὰ πρὸς τοὺς ἔχωνίτας, καὶ Ἰουδαίων τοῖς ἐκ Βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δῆλα θυσίας ὅπῃ ἱεροσολύμων ἐπὶ μὴ λῃστείας ἴσαν ἀπὸ τῶν ἔχωνιτῶν κακουργεῖσθαι. πολλοί τε οὖν αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ ἀπανταχόθεν οἷς τὰ Ἰουδαίων θρεπτήρια πάτρια. καὶ ἐγένετο ἡ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, ἀδεία τε ὄντων ἀτελοῦς, ἃ περιῆσαν αὐτοὺς ἡρῴδης ζῶντος. φίλιππος δὲ ὕστερος ἐκείνου, ἔδαμασεν τὴν ἀρχὴν, ἐλίσσετο καὶ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπέθηκε. ἀφίπτασε μὲν τοῦ μέγας, καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ ὁμώνυμος, καὶ πάνυ ἐξεύχοσαν αὐτοὺς, οὐ μέντοι τὰ δ' ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, καὶ μὴν ἐλευθέρου καὶ αὐτοὶ τηροῦσιν τὴν ἀξίωσιν, ὑπηκόοις δὲ φόρων εἰς τὰ πάμπαν ὑπῆσαν αὐτούς. καὶ τάδε μὲν ἡμῖν καιρὸς ἀκριβώσασθαι περὶ ὀπίσω τοῦ λόγου. τελευτᾷ δὲ ζάμαρις ὁ Βαβυλώνιος, ὃν δὴ κτήσιος τῶνδε δ' χώρας ἡρῴδης ποιεῖ, ζήσας μετ' ἀρετῆς, καὶ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἀκμαῖον μὲν, ὃς ἀνδρεία γνώμῃ ὑπερφυὴς ἐπαίδη, συνεμέσπετο τοῖς ὑφ' αὐτοῦ βαβυλωνίοις, καὶ ἵππῳ τῷδε τῷ ἀνδρῶν ἐδορυφόρει τοῖσδε τοὺς βασιλέας. καὶ ἰάκιμος ἐκ γήρας τελευτᾷ, φίλιππον ἄνδρα χρηστὸν ἀγαθὸν κατάλιπεν τὸν υἱὸν, καὶ τἄλλα ἀρετῇ χρήσασθαι, παρόν πω οὐκ ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, καὶ δίνοια ἀσφαλὴς αὐτῷ πρὸς ἀγρίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰ δὲ ὁπόσιο ὁ βασιλεὺς ἔζευξεν, ἔδοξε ἀσκῶν διατελεῖ, καὶ ὅπῃ ὁδοῦσιν διώσσων ἡγεμόνος.

Κεφά-

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπβουλαὶ ἀντιπάτρου κατ' Ἡρώδου.

Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφειῶτο τὰ πάντα πρᾶγματα εἰς Ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφιλήσει κυρωθείς, οὐκ ἀπήλλαττε ἐξουσίας, ἔτι μᾶλλον χαριπόρος τὸ τοῦ πατρὸς, ἐλπίδι διανοίας, καὶ πίστεως, ὡς καὶ πρεσβύτερον κατάδηλον ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίαν τολμηρὸς καθίστα ὀλυθρον, δι' ἃ τῷ ἀδήλως τῷ παλαιῷ ἐφ' κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἶποι πιστὸς ἦν. διὸ τε παῖσι φοβερὸς οὐχ οὕτως ἰσχύϊ τῆς ἐξουσίας, ὡς τῷ κακοηθείᾳ τῷ προμηθεῖ. μάλιστα δ' αὐτὸν Φερώρας ἐπιθεράπευεν, καὶ αὐτὸς θεραπεύετο δεινὰς, πάνυ τῷ Ἀντιπάτρου φρονήσαντος αὐτὸν καὶ τῷ γυναικωνῖτιν συνιστάμενον τὰ πρὸς αὐτόν. ἐλαθεύλωτο γὰρ Φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς αὐθρώπους ὕβρει θυγατέρων αὐτοῦ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, φέρουσιν τε οὐ δι' ἓν διὰ τὴν γυναικῶν ἐκφοβῶ δυκίων τ' αὐθρωπον καὶ ἀλλήλαις διανοίᾳ συμφέρουσιν τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ Ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς μητρός. ταὐτὸν γὰρ αἱ δι' αἱ τέσσαρες γυναῖκες ἔλεγον. Φερώρᾳ δ' ἦν πρὸς Ἀντίπατρον ἐπ' οὐδαμινοῖς πρὶν αἰ γνῶμαι διήλλαγον. Ἀντίπατρος δ' ἐν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ φρενοποιοῦσα τέκνα πλείονος τὰ πάντα, τῷ διανοίᾳ αὐτῶν ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρώδου φρονοῦσιν, εἰδυῖα τὸ μὴ μενύειν αὐτὰ ἀποτετραμμένα. καὶ γνόντες ἐν ἀπορρήτοις βασιλεῖ τὴν διανοίαν αὐτῶν, ὅτι κακοῖς τοῖς Ἡρώδου φρονοῦσιν ὄντα, δείνουσιν ὥστε φανερὰν μὲν μὴ εἶναι τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν συνῳδὸν, μίσους δὲ καὶ κακοδαιμονίαν εἰ καιρὸς φρονοίησαν, καὶ μάλιστα Ἡρώδου φθάσαντος ἢ ἐλπὶς πρὸς αὐτὸν ἀπαλλάξαι μέλλειν. κρυπτὰς δὲ τὰς τῆς διανοίας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἐφρόνησαν οὕτως. ἐλάνθανε δὲ τὸν συλλόγιλον, οὔτε φρατὸν ἡ διάνοια αὐτῶν ὅτι τοιοῖς δὲ ὠρμημένων, οὔτε ἐπῆλθε τοῖς δὲ χρῆσθαι οὐκ ἀπήλλακτο αὐτῇ. πάντα δ' ἐξιχνεύετο, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μᾶλλον ἐπιδηλοῦσα, ἀπεσήμαινεν, συνῳδοὺς τε κρυπτὰς καὶ πότους, ξυλλυτέλειά τε ἀφανεῖς κατασκευασμένα, ὧν μὴ ἐπαλέθρῳ τῷ ἐκείνου συνυπεμένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. πιὼν δὲ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ φρονεῖν διαφόρους τὰ πάντα ὅτι ἐλάθη τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς δὲ τὰ ἀφανεῖς τοῖς πολλοῖς τὴν διάνοιαν ἀπιθανθμένους, ὁπότε ἀλλήλοις συμφωνοῦσι φιλίᾳ φρονεῖν μὲν ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν δὲ οὐ λανθάνειν χρώμενοι διανοίᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιφθόνοιν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰσχρόν τι καὶ ἀκριβὲς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ αἰσθέσθαι, συνιέναι μὲν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ δι' ἑαυτῆς, εἰς δὲ τὸ θαρσεῖν οὐ δυκαμένου ὑπονοεῖν καὶ δυσκαιμόνων δυσβολὰς τ' ἀδελφῆς. καὶ διὸ τῶν μέγιστον τῶν Ἰουδαϊκῶν αὐθρώπων ἐπ' ἀκριβείᾳ μέγα φρονοῦσι τ' παῖδα νόμῳ, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον ποιουμένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα αὐτομαθέσιν, προμηθεῖς, καὶ τῷ φρονεῖν εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ ἐλπίδι ἐπηρμένοι. πάντες γὰρ τῷ Ἰουδαϊκοῦ ἐκβαιώσαντος δ' ἄρχειν ἡ μελεῖν διανοῦσαι καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως φρονήμασιν, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐκ ἀμύσαν ὄντες ἐξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὰ ζημίαν ὑπὲρ αὐτῶν ἐπορίσατο.

Cap. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

Cæterùm in eo rerũ Herodis statu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac beneuolentia: quà tamen potestate ille audaciùs aburebatur, callidè regens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius peruestigantibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos regis sorore: quę iamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantùm perniciem conspirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictísque conuiciis simularent dissidium: maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam beneuolẽtiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim peruestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & clácularias cõsultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hęc illa & peruestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorẽ patriæ legis cognitionem sibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Pharisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nõ iurauerũt: excedẽtes sex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pherorę vxor pro eis mulctam

persoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebãtur futura præscire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum esse Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipsam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quosdam solicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariseorum aliquot deprehensos interfecit, præcipuos autores huius consilij, cùmque his Bagoam eunuchum, & suas delicias Carum, præstantissimæ formæ gratia sibi commendatum: & præter hos quoscunque è domestica familia cum Pharisæis conspirasse ipsorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam spem sublatus erat, quasi parẽs & benefactor appellandus regis, quem destinarent vaticinia. prosperè enim cessura nouo regi omnia, constabiliendo successionem prolis legitimæ.

IIII. Herodes porrò conuictis Pharisæis ac supplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accusationem instituit. quòd ipsius impulsu frater conditionem regiarum virginum spreuerit: id crimen ad suam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres serat dissidia, quibuscunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à se impositam illius persolutam esse impendiis, & in summa conscium esse totius recentis conspirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, si non expectatis fratris precibus sponte talem mulierem ableget, fratres inter se committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda sit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec nisi illa reiecta mansurum sit integrũ germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat se & fraternæ pietatis iura persanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam discessurum: emoríque se malle, quàm sine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui se iniuria existimaret affici, iratsci tamen fratri distulit, contentus Antipatro & eius matri interdixisse Pheroræ consuetudine, & vetuisse mulierum regiarum conuenticula. illi facturos se iussa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comessationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque stupri habere consuetudinem, conciliante matre ipsius Antipatri.

Cap. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem.

QVapropter suspectum habens patrem, & veritus ne vlterius serpendo eius odia ad se quoque peruenirent, scribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm se ad Cæsarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes misit cum precioſiſſimis muneribus & testamento, in quo ipsum Antipatrum regem declarabat, aut si ille prior vita decederet, Herodem natum sibi è filia summi pontificis. eodẽ tẽpore etiã Syllæus Arabs Romã profectus est, non factis imperatis Cæsaris: quem Antipater eorundem criminũ reũ egit apud ipsum

οἱ δ' ἀμφὶ θόμυσον τὸν δύνοιαν αὐτ', σεσήνωσιν δ' ἐπιπλεῖστον δόντο δῶρα ποιήσοι τ' θεοῦ, σεσυλλεγον ὡς ἤδη μὴν καταπαύσεως ἀρχῆς ἐπὶ θεῦ ἐνηφισμένης αὐτοῦ τε καὶ γόνῳ τῷ ἀπ' αὐτοῦ, τῆς τ' βασιλείας εἰς τε ἐκείνου σεσεμπούσης καὶ φερέσαν, παῖδας τε οἱ εἶναι αὐτοῖς. καὶ τάδε, οὐ γὰρ ἐλάνθανε τὸν σαλώμην, ἀλλ' ἀγγελτὰ βασιλεῖ ἦν, καὶ ὅτι τῷ σφὲ τὸν αὐλὸν ἀμφιθέσεσί πᾶς. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ τε φαρισαίων τοὺς ἀπωτάτους ἀναιρεῖ, καὶ βαγόαν τὸν δύνοῦχον, καίπερ τῷ τότε σεσύνοντα ἀρετῇ τῇ δώροπους, καὶ παιδικὰ ὄντα αὐτοῦ. κτείνει δ' καὶ πᾶν ὅτι τῶν οἰκείου συνειςέκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἔλεγχόμενος δὲ ὁ βαγόας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε καὶ εὐεργέτης ὀνομαζόμενος τῶ ὅπως κατασκευασθησομένου σεσῤῥήσῳ βασιλέως. χ' χάριν γὰρ ἐκείνῳ πάντα εἴη, παρίξοντος αὐτῷ γάμου τὶ ἔχων, καὶ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ὑποδὺς δ' κολάσας τῷ φαρισαίων τοὺς ὅπι τοῖσδε ἐλπλεγμένοις, συνέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, καὶ κατηγορεῖα τῆς φερέσου γυναικός, τὸν τε ὕβριν τῷ παρθένων τῇ τολμῇ τ' γυναικὸς ἀπαιδίας, καὶ ἔγκλημα ταύτῃ ἀτιμίας αὐτῷ ποιοῦμένος, ὥστε ἀγωνοθετεῖν στάσιν αὐτῷ σεὸς τ' ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἡ λόγῳ καὶ δ' ἔργων ὅσα δύναιτο. τὸν τε δῃώλυσαν τ' ζημίας τ' ὑπ' αὐτῷ βλιβληθείσης τέλεσι δαφιλῶν τοῖς ἐκείνης, τῷ τ' νῷ πεσεγλῳῶν οὐδὲν ὅπι μὴ αὐτ'. αὐθ' ὧν φερέσα καλὰς ἔχῃ, οὐ δ' ἄνευ οὐδὲ γαμῷ εἰσηγάσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευστον δὲ πέμπεσθαι γυναῖκα ταύτῃ, ὡς πολέμου τῷ σεὸς με σαφείας ἐσομένου. καὶ νῷ ὑπὲρ αὐτοκράτορι συγγλυσίας τῆς ἐμῆς, ἀπύπαθαι τὸν τ' τὸν γαμετὸν. μᾶλλον γὰρ οὕτως ἐμὸς ἀδελφός τ' καὶ τέρψιν οὐκ ἀπαλλαγμένος φερέσας δὲ καίπερ λόγων ἀρίστῃ σεσωσθοῦμενος, οὐ συγγλυσίας τ' σεὸς τὸν ἀδελφὸν ἔλεγε κύριος δίκαιον οὐδὲν, οὔτε τῷ σεὸς τὸν γαμετὸν δύνασθαι ῥᾳδίαν τε σεότερον θυνεῖσθαι ἢ ζῆν τολμᾶν ἀπεστερῦσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ὑποδὺς δ' φερόρα μᾶλλον ἐφριβάλλετο τὸν ὅπι τούτοις ἀργὸν καὶ πρὸ αὐτοῦ δοτον τιμωρίαν εἶναι σεσαγωγόν. αὐτὰπαίζῃ τε ἀπεῖπε καὶ μητρὶ τῇ ἐκείνου φερόρα τε μὴ ὁμιλεῖν καὶ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθαι τὸ εἰς ταυτὸν συνιέναι. οἱ δ' ὁμολόγουν μᾶλλον, συνῆσαν δὲ ἧττον ἐκείνοις, καὶ συνεπαίζον φερόρας καὶ αὐτὰπαίζος. ἐφεῖτο δὲ ὁ λόγος, ὁμιλεῖν καὶ αὐτὰπαίζῃ τὸν φερόρου γυναῖκα συμπεσεσούσης αὐτοῖς τὸ εἰς τὸν συνόδου τὸν αὐτὰπαίζου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τὸν αὐτὰπατρον σεὸς καίσαρα.

ΥΦορόμενος δὲ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ ὁς πλέον σεσχωρεῖν τὰ ἐπ' μίσους ἐσ' αὐτῷ, γράφει σεὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως τάχιστ' ἡρώδη, πέμψῃ ἡ τάχος αὐτὰπατρον ὡς καίσαρα. ἔγνω μὴν ἔπεμπεν ἡρώδης αὐτὰπατρον, δώρα συνεκπέμψας ἀξιολογώτατα, ἐν οἷς ἐκατόνταρχον ἐν ἡ μετ' αὐτοῦ αὐτὰπατρον ἀποδίκνυσι βασιλέα, φθάσαντος ἢ τελευτᾶν ἡρώδην, τὸν ἐκ τῆς τῷ ἀρχιερέως θυγατρὸς ὑὸν αὐτῷ γεγονότα. συνεξορμᾷ δ' αὐτὰπατρῳ καὶ σύλλαος ὁ ἀραψ, μηδὲν ὧν σεοσέταξε καίσαρ δρᾶν σεσεγμένον. καὶ αὐτὰπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ τῶν

κα-

καίσαρος, ὧδε ἂν ἀφ' ἑτέρου νικόλαος. κατηγορεῖτο δ' ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλοὺς ἀπεκτόνοι ἐν πόλει ἀξιολόγων, ἀδικῶν μάλιστα σώφρονα ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶν δικαιότατον, αὐθρωπέραν δ' οὐ φάβατον καίσαρος δ' ὕλον. οὐ σύλλαιος αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοιάνδε ἐγκλημάτων. κόρινθος ἰδὼν ἡρώδου σωματοφύλαξ τῷ βασιλέως μάλιστα πιστευόμενος ὑπ' αὐτοῦ. τοῦτον πείθει σύλλαιος δῶρα λαβὼν μεγάλως ἡρῴδην ἀποκτεῖναι, οὐ ὑπέσχετο. μαθὼν οὖν φάβατος συλλαίῳ φίλον πρὸς αὐτὸν εἰρηκότος δι' ἡγεῖται πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δ' κόρινθος βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνάπτει ἰδὼν αὐτοῦ. συλλαμβάνει δ' οὐ δύο ἄραβας κατηγορήσει τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, ἑτέρῳ φύλαρχον ὄντα, τὸν δ' συλλαίῳ φίλον. οἱ δ' αὐτοὶ βασανίζει δὲ αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, ὁμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοξύνοντες μὴ μαλακίζοιτο κόρινθον, οὐ εἶπον δεῖσθαι, καὶ συγχειρουργήσοντες αὐτῷ τὸν φόνον. δ' σταυρῶσος ἁπλώσεως αὐτοῦ πάντων ὑπὸ ἡρῴδου ἡγουμένης, εἰς ῥώμην ἐξέπεμπεν αὐτούς.

A Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris socerum Fabarum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τοῦ φερώρα.

Φερώρα δ' ἰχυραῖς ἐμμένοντα διανοίᾳ τ' γυναικὸς ἀναχωρεῖν εἰς τ' αὐτοῦ ἡρῴδης κελεύσῃ. ὁ δ' ἀσμένως δὴ τὴν ἀρχὴν ἀπῆρε, πολλὰ ὀμόσας ὑ' φερώρα ἦξιν ἢ πύθοιτο ἡρῴδην τετελευτηκότα, ὡς τ' νοσήσαντος τοῦ βασιλέως ἀξιωθεὶς ἥκειν δὴ πίστιν πιστεύσειν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελεῖν, οὐχ ὑπήκουσεν δὴ τῇ τιμῇ τ' ὅρκου. οὐ μὲν ἡρῴδης γε μιμεῖται τ' δὴ τοιοῦσδε ἐκείνου γνώμῃ φαφημισμῷ καὶ ἔχει, ἀλλ' ἦκεν ὡς τὸν φερώρα ἐπειδὴ ὕστερον ἀρχὴ νοσεῖν, καὶ μετακλήσεως αὐτοῦ μὴ ἡγουμένης. θανόντα δ' ὀφείλας δὴ ἱεροσολύμων ἀγόμῳ ταφῆς ἀξίᾳ, καὶ πένθος μέγα ἐπ' αὐτῷ ἐποιήσατο. τοῦτο αὐτοπαθῶ καὶ τοιγε δὴ ῥώμης πεπλουτηκότι κακῶν ἐγγενέσθαι ἀρχὴν τ' ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πνεύματι τ' θεοῦ δικήσομαι δ' τ' πάντα ὀφεὶ αὐτοῦ λόγου, ὧδε δείγματι τοῦ ἀνθρωπίνῳ ἡγοῦμαι ἐσόμενον, τὸ ἀρετὴν πολιτεύεσθαι δὴ πᾶσιν.

B Cap. V.

Pherorae obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore cõiugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iurereiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine sum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

C

D

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τῆς γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς αἱρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρῴδης ἔγνω τὰς αἰτίας τοῦ θανάτου.

Cap. VI.

Pherorae vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

E

PHeroras mortuo Taphanitæ duo è libertis V. eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quæ morbi fuit initiũ, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum perniciem attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadam muliercula, nomine quidem amatorium, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximè. hæc autē quę tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eã cõparandi veneni causa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ mater

F

G

& ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille cœnam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram concitatus torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas: & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: nec id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamque in tam malitioſis conatibus Doridem matrē Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſsú inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tū fuit opinio, nihil omnino mentita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquā igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, καὶ ἐπαῖσιον αὐτῷ ἀγόμενα τὴν ἡμέραν μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῷ λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῶν γυναικῶν καί τινας ἐλευθέρας, καὶ ὄντος ἀφανοῦς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ μισεῖσθαι ἐξεπίτηδες, τελευταῖα τις ἐφέρετο αὐτῇ τῶν ἀληθῶν, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδέν, θεὸν ἢ ὅτι καλοῦσθαι τοιαῦτα ἀρᾶς δι' ὀργὴν ἐμβαλεῖν τῷ Ἀντιπάτρου μητρὶ, κακῶν τῶν ἐπιόντων αἰτίαν τοῖς ἐμοῖς παισὶ γενομένην. ταῦτα εἰς ὄλεθρον τῷ μητρὸς ἄγει, καὶ τὰ πάντα βασάνοις τῶν γυναικῶν ἀνάπιστα λῶ, οἵ τε κήρυκες, καὶ αἱ κρυπταὶ συνῳδοὶ, καὶ δὴ καὶ λόγων θεὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρηνεύειν ἐξοίσοις θεὸς τὰς φερούσας γυναῖκας. λῶ δὲ τάλαντον ἑκατὸν δωρεὰ ὄλεθρον πρᾶξαι φερούσαν τῷ Ἀντιπάτρῳ κελεύσας ὑπὸ τῶ πατρὸς μῖσος τε θεὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ θεὸς τὴν μητέρα, ὡς ὅτι μήκιστον τῷ πατρὸς βιοῦ ἐξημμένου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τῷ γήρους ὄλεθρον ἐπιμένου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως διαφέρειν ποτ' αὐτόν. ὄλεθρον δὲ φάσθαι τε πολλοὺς ὅτι τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφοῦ παῖδας, οὐδαμοῦ ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομένου τὸ σφαλεῖς. καὶ δὴ καὶ νῦν εἶπε πάσχειν αὐτὸν, ἀδελφοῦ μᾶλλον ἢ παιδὸς τοῦ αὐτοῦ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δίδοσθαι. ὠμότατά τε πολλὴν κατηγόρει τῷ βασιλέως, καὶ τὰς σφαγὰς τῶν υἱέων, φόβῳ τὸ μὴ καὶ αὐτῶν ἀπέλοιτο ἤδη, τὸν μὲν ὅτι ῥώμης ἀράσθαι τύχην ὄλεθρον ποιούσης, φερούσαν δ' ὅτι τῆς αὐτοῦ τετραρχίας. ταῦτα, συνῳδὰ γὰρ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς καὶ πολὺ, τὸ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, συνῆγε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατανάμνων ὅτι καχίᾳ ἢ Ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτοῦ, πάντα τὸν θεὸν αὐτῷ κίνδυνον τἀλάντων πολλῶν ὄντα ἀφειλόμενον, ἔπειτα αὐτῷ ἀποπέμπεται, καὶ τὰς φερούσας γυναῖκας φυλάσσειν ἐπέτρεπεν. μάλιστα δ' ἐξώργιζεν εἰς ὀργὴν κατὰ τοῦ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης αἰὴρ Ἀντιπάτρου, ὀλιγωρεῖσθαι τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως Ἀντιπάτρου, ἀλλά τε αὐτοῦ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν, καὶ ὅτι φαρμακοῦσθαι φάρμακον θανάσιμον, δόλῳ φερούσας κελεύσας ὄλεθρον τῷ ἀποδημίαν αὐτοῦ, ἵν' ὡς πλεῖστον ἀφεστήκει τῷ ἐν τούτοις ὑποτοπασμῷ τοῦ πατρὶ δοκῶσι. καὶ κομίσαι μὲν αὐτὸν ἀδελφὸν ἐξ Αἰγύπτου τὸ φάρμακον, εἶτα τῷ Ἀντιπάτρου φίλον. καλῶς δ' ὡς φερούσαν ὄλεθρον θεωρεῖσθαι, μητρὸς Ἀντιπάτρου ἀδελφοῦ τὸ βασιλέως παῖδος, καὶ οὕτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερούσαν, δόντα φυλάσσειν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ἡ δὲ ὁμολογεῖ μὲν ἀπαρνεῖσθαι τοῦ βασιλέως, καὶ δραμοῦσα ὡς κομίσῃ, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελευτᾷ ὅτι πόδας τῆς πτώσεως ὀρθοῖς. ἡ οὕτως ἐπεὶ ἀνεκρίθησαν αὐτῶν, ἄδειαί τε αὐτῇ ὑπισχνοῦμεν καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ τἀληθοῦς ζημιώσειν, ζῆλον γὰρ τοῖς τοιούτοις ἀγνωμονεῖν προθυμίαν ὑπισχνεῖτο, καὶ ὤμοσεν, ἢ μὴν ἐρεῖν τὰ πάντα ὧν ἐπεφάνθη ζῆλον, λέγουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ἐνομίσθη δὲ ἐκ τοῦ φαρμάκου ὑπ' αὐτοῦ φίλου, ἀδελφὸς ἐπέμψας ἐξ ὧν ἐπόησεν. ἡ δουλίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλαττεν αὐτὸ, φερούσης λαβοῦσα ὅτι σὺν Ἀντιπάτρου ἡτοιμασμένον. ἐπεὶ οὖν ἐπόσῃ φερούσης, ἡ ἐθεράπευε αὐτὸν

κὸν ἀφικόμην, ὁρῶν σοῦ τὸν δύνοιαν, ὑπὸ ἀδικίας ἐπὶ εὐσέβειαν μεταβαλόντος, καὶ μεταπεμψάμενος ἐμὲ, ὦ γύναι φησὶν, περιέστηκέ με ἀντίπατρος ὅτι πατρὶ μὲν τῷ ἐμαυτοῦ, ἀδελφῷ δὲ τῷ ἐμῷ, θανάσιμόν τι γνώμιον συνθεὶς καὶ φάρμακον ὁ δύσκολος αὐτῷ παρεσκεύασται. νῦν οὖν ἐπειδὴ ὅτι ἀδελφὸς ὑπὸν ἀρετῇ ἢ προέστηκεν ἐκρίθη πρὸς ἐμοῦ ὑφαιρεῖν ὅπλα, ἐμὲ τε ἐλπὶς ὑπ' εἰς μακρὸν ἀπίστασθαι τοῦ βίου, φύρε μὴ γνώμῃ ἀδελφοκτόνῳ δοκοῦσαν μόνον πατρὸς τοὺς ἐμαυτοῦ, τὸ φάρμακον, καὶ τὸ ἐμοῦ βλέποντος κομίσασάν τε ὑπὸν εἰς ἀσφάλειαν προέσεν τὸ αὐδρὸς τὰς ἐντολάς. καὶ τὸ μὲν πλεῖον καύσασαν τὸ φαρμάκου τυχὸν, ὀλίγον δ' ὀλίγον, ἵνα εἰ προέσου μεταστάντος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, μεθίσεται δύσφορον ποιεμένη τὴν αἰσχύνην. ταῦτα εἰποῦσα, τότε φάρμακον καὶ τὸν πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγεν. καὶ ἀδελφὸς δὲ αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μήτηρ αὐτὸς, ἀνάγκης τε καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὸν πυξίδα. κατηγορεῖτο δὲ καὶ τὸ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ, γυνὴ δὲ τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γεγενημένη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ δὴ τάδε ἡ ἐφόδης σκέψιν τε ἐξέβαλεν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐξήλειψε τῆς διαθήκης εἰς ὃ βασιλεύσει μετ' αὐτὸν καὶ τὸν πενθερὸν τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν τοῦ βοηθοῦ. καθιερᾶ δὲ ματθίαν τὸν θεοφίλου, ἱερεσολυμίτην γένει. ἐν τούτῳ δὲ καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθὼν ἀντιπάτρου παρεῖν, καὶ βασανισθεὶς, δύσκολα φάρμακον κομίζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ προέσου μὲν ἄπρακτο τοῦ βασιλέως, τούτῳ γοῦν μεταχειρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο δὲ γράμματα ὀλίγα τῆς ἐκ ῥώμης φίλων τῆς ἡρώδη, καὶ ὑπαγορεύσαντα ἀντιπάτρου, ὅτι κατηγορία ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δῆθεν διαβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τῆς υἱὲ ἀριστόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι' οἶκτου δὲ καὶ αὐτοὺς λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ ὡς ἐφ' ἑτέρῳ, ἀλλ' ὅτι τῷ κατεῖνος προσαπολωλέναι τῆς κλήσεως αὐτῷ γνωμένης. ταῦτα δὲ μεγάλων μισθῶν οἱ φίλοι τῷ ἀντιπάτρῳ συνέθεσαν. γράφει δὲ καὶ αὐτὸς ἀντίπατρος τῷ πατρὶ ὡς αὐτῷ ὀλιγωρίας τῆς αἰτίαν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φόβων αὐτὸ μεγέθει, τῷ δὲ λόγων τῇ ὑλικίᾳ τοῦ ἀνάθεσιν ποιεμένος. αὐτὸς δὲ δι' ὧν τὰ ὡς ἐσύλλογον ἠγωνίζετο, καὶ ὡς θεραπείαν τῷ προέσου ἀνδρὶ ἐγχρόνῳ, κόσμοις τε ἀρωματικοῖς τελάντων ἐώνητο δύο κοσίων. θαυμάσας δ' ἄν τις ὅτι ποσῶν δὲ ἐν ἰουδαίᾳ καὶ αὐτῇ κακοπαθούντων μηδὲ προέσου ἐπᾶν, οὐδὲν αὐτῷ δῆλον ἦν ποιούμενος. αἴτιον δ' ἴσως ἦν ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῆς ὁδοῦ, καὶ μῖσος τῆς ἀνθρώπων τὸ πρὸς ἀντίπατρον. ἐδόκει γὰρ ὡς προθύμως κινδύνῳ τῷ αὐτοῦ, ποιεῖσθαι τὴν ἐκείνου ἀσφάλειαν καθίστατο.

A eum & curandum veniſti, motus ille, & ad pietatem flexus tua beneuolentia, me accita, ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum peſtiferis conſiliis & veneficis miniſteriis ſuũ patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati, qua hactenus erga me vſus eſt video decedere, & mihi inſtare vitæ terminum, age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem, me inſpectante venenum illud exure. tum ſe ſine B mora prolatum iuxta viri mandatum concremaſſe, paulo ſeruato vt ſi poſt mariti mortem rex eam tractare vellet durius, poſſit ei neceſſitati occurrere. Hæc elocuta venenum quoque vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt, pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia regis vxor, quaſi ſecretorum horum omnium participes, C ſed conſcienciam diſſimulans. quapropter & ipſam rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit, vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolimitani generis. Interim Romã venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pherorę, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poD ſteriore Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus literæ, inſtinctu Antipatri ſcriptæ, in quibus Archelaus & Philippus accuſabãtur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli, miſerarenturque fatum germanorum innocentium, iam enim & ipſi reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſſio fierent. hæc autem amici in Antipatri gratiam faciE bant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus, quaſi eos excusãs, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatum colebat amicitias, comparatis variis ornamentis ducentorum talentorum precio. Mirum autem eſt, quòd cùm per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa cõtra eum in Iudæam mota ſint, nihil eorum ad eius notitiam perlatum ſit. In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio, & viaF rum cuſtodia: partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς δυσὶν ἐδέθη.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula coniicitur.

Ἡρώδης δὲ ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος πρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὑπερηδόμενος τῷ ὀργῇ ἀντιπαθῶς πολλῶν μὴ βεβαίων εἰς τὴν ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι πρὸς τοῦ ἐπιόντος αὐτὸς. καὶ ἅμα

G

CÆterùm Herodes ad Antipatri literas, VI. quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriã, diſſimulata ira inſidioſè reſcripſit, properaret ne quid ſibi per eius abſentiã quod nollet accidert. Simúlq;

modicè de matre eius quæstus est, pollicendo A remissurum se querelas post aduentum illius: modisque omnibus magnam caritatem præ se ferebat, veritus ne ille suspicione aliqua tactus differret ad se reditum, & moras Romæ trahens regno insidias struueret, & in se moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant priùs iam Tarenti acceperat tristi animo, non tam quòd Pheroram amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre B veneno tollendo non præstiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contristatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant sententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis sine mora domum nauigare consulentibus. facilè enim dissoluturum criminationes omnium; quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius absentia aduersariis audacia viresq; ad calumniandum C creuissent. Ab his persuasus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebastum, quem Herodes magno sumptu constructum sic appellauit in honorem Cæsaris. Iámque manifestum erat incidisse Antipatrum in infortunium, nemine salutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fastis acclamationibus discedentem prosecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni sanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hierosolymis D erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà sedentibus superuenit Antipater omnium insciis, & ita vt erat purpuratus in regiã ingressus est. quo mox admisso, amicorum comitatus per ianitores exclusus est. Id primùm mentem eius perculit, iam sentientem quòd deuenisset: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & co- E gitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in crastinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat se vt in iudicio subsisteret. Sequenti deinde luce præsidente Varo ac rege, adhibitísque in cõsessum vtriusque amicis, acciti sunt etiam cognati regis & F Salome, tum illi qui secreta consilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouissimèq; serui matris Antipatri capti paulò antequam ipse rediret in patriam. apud hos deprehensæ fuerant literæ, quarum hæc erat summa. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint consilia omnia, vnicúmque ei refugium superesse Cæsarem, & si caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua supplex orabat ne G de causa sua priùs decerneret quàm cognosceret, sed defensioni rem integram seruaret: rex verò postquam iussit eum in medium sisti, deplorauit infelicitatẽ suam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, ἐπιθησομένης μὲν μέλλοις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπιτιμήσεις ἀφίκοιτο, παντὶ δὲ τρόπῳ φιλόστοργα τὰ πρὸς αὐτὸν ἐνδείκνυτο, διδοὺς μηχανὰς ὑποψίας, ἂν βάλλοιτο μὴ οὕτω πρὸς αὐτὸν, τῇ δὲ μητρυιᾷ διαπεπόμφως κτίσης ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δὴ ἤδη φάρμακόν τι αὐτῷ. τούτοις ἐν πολλαῖς τῶν μεμιγμένων ὑπετυγχάνει. τῶν δὲ τοῦ φρουροῦ πλάστου ἤδη φοῦσι, ἐν πίστει φέρειν, ἅπασι πᾶσιν οὐκ ἀνοίᾳ τῇ φρουροῦ, ἀλλὰ δὲ τοῦ πατρὸς τὴν αἵρεσιν οὐ ἤθελεξάμην ἂν ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀπὸ ἔτι. εἰ δὲ κελοῦσθαι τῆς πολιτείας ἡμᾶς ἐπεδιάζειν ἤδη εἰ τοῦ οἴκου πλοῦ, ἤθελεν ἐπὶ ἐκείνῃ τῆς μητρὸς λελυπημένος, ἢ τὴν φίλαν οἱ μᾶλλον αὐτὸν ταῦτα πη κεφαλαιοῦσθαι ἐπίχειν. εἰ δὲ, μὴ ἤθελεν τὸν οἴκαδε πλοῦν λύσῃ τὸ ἐδεδογμένον αἰτίαν πᾶσιν, ὡς καὶ ταῦ αὐτὸν ἐπέσθαι, ἀλλὰ ἤθελεν τῶν ἑαυτοῦ ὑποψίαν, ἰσχυρὰ τοῖς κατηγόροις ὑπονοεῖσθαι. τούτοις φοιδοὺς ἐπλεῖστα ἢ φοσίσχε τοῦ σεβαστοῦ λιμένι λεγομένῳ, ἐν κατασκευάσας ἡρῴδης πολλὰν χρημάτων ὀνόματι τιμᾶ τῷ κύσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν φοῦπλοις δ' ἐν ἐπὶ τοῖς κακοῖς μήτε φοσίοντος αὐτοῦ μηδενὸς, μήτε φοσαγορδύοντος, ἅπαντ' ἐκ ἐξίει μετ' ἀγαθῶν ὑπεφημισμάτων. τὰς δ' ἐπιπωτάτας ἀρὰς οὐκ ἐκωλύοντο αὐτὸν δέχεσθαι πανταὶ τοῖς ἀδελφοῖς ὑποτίνειν ὑπεναντίους. ἐν τύχαις δὲ ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν οὐάρος ὁ πόπλιος, ἡγέμων μὲν συντεταγμένος τῆς δὲ συρίας ἀρχῆς ἀπεσταλμένος ἦκεν δὲ αὐτός τε σύμβουλος κρόνῃ, ἐπὶ τῇ ἐπιπόνων αὐτοῦ διανέμη. καὶ αὐτῶν συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος εἰσιὼν αὐτοῦ ἐπὶ πολὺ γεγονότος. εὐθὺς δὲ εἰς τὸ βασίλειον ἐν πορφυρίδος ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν ἐλάνθανε οἱ ἐπὶ θύραις, αἰσίρουσι δὲ τοὺς φίλους. ἐθορυβεῖτο δὲ ἤδη σαφὲς οἱ ἐλπιλύθες κατανοῶν, ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσόντα εἰς ἀσπασμὸν ἀπωσάτο, ἀλλὰ φοχθείσα τοῦτο καλῶν, καὶ βούλοιτο ἐλθεῖν τὸν ἐπ' αὐτῷ, πάντων τὰ ἀκροατικὰ καὶ ἀκροατικὰ ἐπιθυμεῖν εὔαρον τῇ αὐξεσι. καὶ ὁ μὲν τοιοῦτον καιροῦ ἄρα τε ἀκεραδόντος καὶ παρόντος τῷ μεγάλῳ ἐξετυμένῳ ἀγῶνι. ὑπανακάζουσι δὲ αὐτὸν ἥτε μητὴρ, καὶ ἡ γυνή. αὖται δὲ ἦσαν, ἡ ἡλιοφῶν τὸ πηγόνος παῖς τῷ φοσηρόδου ἰουδαίων βασιλεύοντος, παρ' ὃν τὰ τὰ πάντα ἐπιτρεπόντος ἐν ἀδιαπιστίας τοῦ ἀνθρώπου. ἦσαν δὲ ἐξῆς, συνεδρεύων μὲν εὔαρός τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσπεπλάθησαν δὲ καὶ οἱ ἀμφοῦν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴ τινες μισοῦν ἤκουον, ἢ ὧν πρὸς βασιλέως γεγόνασι, δοῦλοι τετιμημένοι τοῦ ἀντιπάτρου μητρὸς φοτέρου συμπλακέντες ἢ ἐκείνου ἤκοι, βασανιζόμενοι φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῶν γεγραμμένων ἦν, μὴ ἐπανιέναι εἰς πάντων τῶν παρόντων εἰς πίστιν, μόνως τε ἀπὸ καταφυγὴν αὐτοῦ λιπόντα καίσαρα, καὶ σεβαστῇ τὸ μὴ τοῦ παρόντος ἐπιμέλειαν ἡρῆσθαι. ἀντιπάτρου δὲ φοσαγιστόντος τοῦ παρόντος τὰ γόνατα, ἢ ἐκετεύοντος μὴ φοδηλῆσαι μόνον κατασπᾶν δίκην, ἀλλ' ἀκριβέστερον αὐτοῦ ἡμομένου φοδῶ τοῦ παρόντος, ἀπεκρίνατο, ἢν πάλιν ἀφικόμενος ἀπάγῃ εἰς μέσον, ὧν ἐκ ἐφύκατο τοῦ παιδὸς τῆς ποιήσεως, ἵνα ὅτι τοιαύτας αὐτοῦ

τύχας

τύχαις ἡδυφρόνως, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quámque benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quo minùs capitalibus appeteretur insidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mitarique se Antipatrum quánam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: viuenti quoque sibi ex æquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse c c c. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accusationē, quorum siue sontium idem accusator atque imitator, siue innoxiorum circumuentor ac parricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in parricidium illis succederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupissent, rogauit Nicolaum Damascenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt prosequeretur quæ attinerent ad examinatos conscios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, causámque suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse solerter quid facto opus esset, & sicubi res operam suam postulasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidiis, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Qui enim sibi fuisse causam sceleris, cùm successionem designatus rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante honorum esset participes? neque enim probabile esse affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam spem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non successerit, quorum ipse & delator fuisset, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint, testem esse Cæsarem, cui non secus ac numini nemo possit imponere: extaréque eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi otium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquētis gratiā, & postremò se quoq; torquendū offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

ἐξηγούμενος, καὶ πλούτου δικαιολογίαν ἐν καιροῖς ὡς ἐθελήσοι παρεσκευῶσαν εἰς πάντα. ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐμποδίσματι ἡγεῖσθαι τῇ μὴ οὐκ ἐπιβουλῇ τῇ ἐκείνων κινδυνεῦσαι τελευτᾶν, ἢ τὸ θᾶττον δυνατὸν τὴν βασιλείαν λαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, δίκῃ τε ἢ πατρὸς καὶ δίκη. τόν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν, τίνων ἐλπίσι ἐπαρθὲν τοσοῦτον B ἐπὶ τοιαῦτα χωρεῖν μὴ ὑπέρ ἅπαντα. δεδόχθαι μὲν γὰρ ὑποφηνάσθαι δεῖ γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος δὲ ἐπ' οὐδενὶ πλουσιωτέρων, ἀξιώματός τε ὑπεροχῇ καὶ δυνάμει ἐξουσίας. πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπίτειον φέρεσθαι κομιζόμενον, διωρεὰν δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τε εἰς ῥώμην ἑξακοσίων ταλάντων ἀριθμόν. ἐπεκαλεῖτο καὶ τὴν ἀδελφὴν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορεῖαν φέροιμι, μιμητὴν γεγονότι εἰ μή, δεῖ κενὸς C τοιαῦτα ἐπαγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συγχώρησιν. τὰ δὲ πάντα οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μηνύσει τῇ ἐκείνου μεμαθηκότα φέρειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκείνου. οὐ δικαίως κακοῦ παντὸς κληρονόμον τῆς πατροκτονίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦθ' ἅμα λέγων εἰς δάκρυα ῥέπει, λέγειν τε ἄπορος ἦν. ἦ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τῷ βασιλέως, & τὰ πάντα συνειδὼς τὰ ἐκείνῳ, καὶ τοῖς φερομένοις ὁρᾶν τρόπον ἄλλον ἐπιτηδείως, ἐνέβαινε τῷ βασιλεῖ D τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἐπιδείξεών τε καὶ ἐλέγχων ἐχόμενα ἦν. καὶ τὴν ἀντιπάτρου καὶ δικαιολογίαν φέρειν τὸν πατέρα τεταγμένου, & ὁπόσα ἐπιβουλήματα τῷ δυοῖν φέρειν αὐτὸν διεξιόντος, τὰς ἡμέρας ἀνύπαρκτον ἐπ' ἐκείνῳ φερομένου ἂν ποτε ἡδέως μὴ οὐκ ἀρετῆς ἀξίῳ τῷ αὐτοῦ γεγονότι. καὶ ὃ ὁπόσα φερόντων ἐνίσχυε πάντων φερεβουλεύκεναι σωφρόνως, εἴτε τινὰ ἐδόκει χρεῶν πόνῳ τῷ αὐτοῦ σκεπτόμενα τὰ πάντα, εἰκὸς τοίνυν ἦν τῷ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλὴν τὸν πατέρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλεῦσαι κατασῆναι, καὶ ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἐπ' ἐκείνοις ἐμμαρτυρεῖσθαι, κακίᾳ τῇ ἐπὶ τοῖσδε μέλλουσι σωτηρίᾳ. καίτοι γε τὸ μέλλοντος ἡδέως προεπιδεῖσθαι, καὶ τὸ σωτηρίου ἐμοῦ τιμῶν, αἳ εἰς τὸ παρὸν ἐφεῖσαν, οὐκ ἐπικεκωλύκασι. εἰκὸς τε οὐκ ἦν τῷ ἀπάντων ἀκινδύνως καὶ μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τιμᾶν ὁμίσσαι, μὴ φόνων καὶ κινδύνων ἐφιέσθαι ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ ἐφικέσθαι. F καὶ ταῦτα τεκμαίρεσθαι τιμῶν τῷ ἀδελφὸν, καὶ μᾶλλον μὲν καὶ κατηγορητὴν ἡδέως λαμβάνειν δυναμένων, κολακεῖν τε ἐπὶ φανερᾷ κατέστησαν πονηρὰ τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντα. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τῷ ἑστηκόσι φερόντων ἦν, τὸν ἀπόντα δὲ ὑπὲρ ῥώμης μάρτυρα εἶναι καίσαρα, ὑπὲρ ὧν τῷ θεῷ ἀπαντᾶν μὴ οἷον τ' ὄντα. ὧν πίστιν εἶναι τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμματα ἐπιστολικὰ, ὧν οὐ καλῶς ἔχειν ἰσχυρίσεσθαι G εἶναι τὰς ἀληθοῦς τῷ σωτηρίᾳ ζῆν αὐτοὺς φερομένων, τὰς πλείους δὲ τοῦ δήμου τῇ αὐτῷ σωτηρίᾳ χολῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐγκεκυμένης, ἵνα οὐκ ἂν αὐτοῖς ὑπὲρ ἡμῶν τὸ δαιμόνιον ἡδέως. ἀναβάλλοντο δὲ καὶ τὰς βασάνους εἰς φιλοσοφίαν, ὡς τὰς ἀνάγκης φύσιν ἰσχύσης διδάσκειν τοὺς ἐξεταζομένους, ἤδειν τὰ πολλὰ τῷ ἐφεστηκότων λέγειν, καὶ παρέχοντας αὐτὸν εἰς βάσανον. ὑπὸ τούτοις τε τῆς συνεδρίου ἡγεμόνος

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hęc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam scelleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamẽ iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, nec fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoq; te non ad securitatem patris, sed ad fratrum feciſſe perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi te bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conãdo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorũ malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritũ suppliciũ effugeres, verùm etiam miserũ parentẽ pœnę tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui parricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis participeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas nõ cõtentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq; suã partem præriperes: & cuius te seruatoré verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, nõ ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὠκτίρεον τὸν ἀπάτροπον, δάκρυσίν τε καὶ φό-
νίας τὸ πρόσωπον ῥεύθμυον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι'
οἴκτου καταῤῥῆναι, φανερὸν ἦ καὶ ἡ ὀργὴ ἤδη καμπτό-
μενόν τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βεβλόμβον ἐκδηλον οὖσ᾽,
νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τὸ ς Βασιλεὺς κατήρξατο λό-
γοις. μειζόνως ἐπῆρε φράσ᾽, καὶ ὁπόσα ἐκ βασιλέων ἢ μάρ-
τυρι σωτῆρι τὸ δικαίῳ τὸ εἰκῆ μάτος. μάλιστα δ᾽
τῶν ἀρετῶν ὅτι πολὺ ἐξηνέγκατο τὸ βασιλέως. ὅπερ εἰς τε
B ξοφανὴ καὶ παιδάριατα ζηνοδώρου τὸ ἱέως, οὐδαμῶ-
θεν ἄξιον ὀνησιφόρου αὐτὸν ἀξιεπαίνων ἑτέρως ἀφ'
ἑτέρων. καὶ τοίνυν οὐκ ἦσαν θαυμάζειν τὸ πρότερον
τὸ ἀβελίαν. νεωτέρων γὰρ καὶ κακίᾳ συνεβούλων διαφθα-
ρέντων ἀπαλείψαι τὰ τὸ φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς
ἔτι τοσοῦτον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι παρεσκευασμένους. ἐπὶ
παῖδας δ᾽ αὖ δικαίως τὸ μαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ
μόνον ὑπὸ τὸ παιδὸς ἀνεργαστηθέντα τὸ λογισμὸν ἄνευ
τὰ ἐβολώτατα τὸ ἐρωτικὸ μὴ μαλαχθέντος, καὶ πα-
C γε καὶ κείνοις πᾶς ἐγνωμάχης μαλακίας τῶ ἀδελφῶ
τοὺς διεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τὸ ἀδελφῶ
πρὸς τὸ οὐ μιμητὰ αὐτῶν κατασκῆναι τὸ ὠμότητος
ἐμποδὼν γεί τος. καὶ τοίνυν ὦ ἀντίπατρε τὸ ἀδελφῶ
μιμητὴς τε ἂν τολμήσαι αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρασπιστὴς τὸ
ἐλείχων, καὶ κολαστὴς τὸ πρωτοεμβρύων. καὶ οὐ τὸ ἐκ
ἐκείνοις ἐγκαλοῦμεν θυμὸ χρῆσθαι μὴ ἐλλειπτικῶς,
ἀλλὰ τὸ μιμεῖσθαι τὰ ἀσέλγειαν ἀνεκδίκητον ἐκπε-
D πλήμεθα, δείσαντες κρίσιν οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τὸ
πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τὸ ἀδελφῶν πρόφασιν
να, ὅπως ἰσοπαλὴς τῇ κατ' αὐτῶν φιλοτιμίᾳ τὸ
πιστευθῇ, ἀδίκοις ἐπ' αὐτῷ κακουργίαις
θαλάβοις δύναμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέσχησας.
ἅμα γὰρ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἀπῄρεις ἐφ' οἷς ἤλεγχε πονη-
ρεύεσθαι γεγονότας, καὶ τοὺς ὁμοφρονήσαντας αὐτοῖς οὐχ
ὑπεύθυνος, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθιστὰς, ὡς καὶ συνθήκαι
πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ πατρὸς ποιησάμενος, ἐπὶν ἐλέγ-
E κατηγορεῖν, βουλόμενός σοι τὸν ὀπιβουλὴν τῆς πα-
ροχτονίας περιαιρεῖσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀμάρτοιν δι-
φερόντοιν καρπούμενος, ἑτέρου τὸ σοῦ ἀξίαν. φανε-
ρῶν μὲν τὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν, ᾧ καὶ ἠχάλλου ὡς ὄν
τοῖς μεγίστοις. καὶ νῦν ἄξιον οὔτε φορτεῖν. εἰ δὲ μήγε,
οὐ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον καὶ τὸ πατρὸς συμεύ-
θεις, ἐκείνοις ὧν, οὐχ ὡς τὸν πατρὶ ὀπιβουλεύσαν-
τας μισῶν. καὶ γὰρ αὖ ἐξαίφνης αὐτὸς αὐτοῖς ὀπιπε-
ξιν θαπλησίαν. ἀλλ' ὡς ἐμαθόχους δ' ἀγανωνίας σε
F δικαιότερον αὖ γλυκυθύμους. τὸν δὲ πατέρα ὀπιφέ-
ζειν τοῖς ἀλιτροῖς, ἵνα θάττων ὡς ἐκείνου ὀπικατα-
χῶσθαι μὴ ἐλεγχθῇς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας θάνατον
ἄξιος γένοι, τούτῳ θαμὰ τὸ δυσχροῦς ἐκφορᾶς
παῖδες, ὀπίνοσθ' παροχτονίαν οὐ κοινὴν, ἀλλ'
οἷον μέχρι νῦν οὐκ ἐσήρπασε ὁ βίος. οὐχ ἵνα γὰρ μόνον
παῖδ ἐπεβούλευσας, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντα καὶ διεργασά-
μενον, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δό-
G λιος φορτανθείς. καὶ τὸν μὲν ἡδονὴν τῆς ἐξου-
σίας ἤδη φορλαμβάνειν μὴ ὀπακωλυμένος. ἐλπὶς
δὲ τὸν εἰσιοῦσης γνώμη τὸ παιδὸς καὶ χρόνῳ
φορπαφαλισμένος. ἀλλ' οὐκ ἀφ' τῆς ἡδονῆς ἀφεῖ
τὰ φορίλματα, γνώμη ἦ καὶ ποτεία ἄκεσις τὴ ἀνό-

βελόμβος τὸ πάντων σοὶ ὑπακούσαντος παῖδος, καὶ τὸ μέσος ἀφαιρεῖσθαι, καὶ ὃν φορτεῖν τοῖς λόγοις σύ-
ζυγα, τοῖς ἔργοις τῶν ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς ποτεὸς καθιστάμενος, ἀλλὰ καὶ τὸν μητέρα
ὦ ἐπ-

φ ἐπονόμς πιμπλας, καὶ ταραποιῶν τ̀ διάνοιαν τοῖς ἀ- A rens eiusdem notam sceleris, & fratrum dis-
δελφοῖς C τολμῶν θηρίον ἀποκαλεῖν τ̀ πατέρα, παν-
τὸς ἐρᾶτε τῦ χαλεπωτέραν τ̀ διάνοιαν κατεσκδασμέ-
νος, ἢ τ̀ ἐκεῖνον ἰὸν ὅλῃ τοὺς συγγενεστάτους καὶ τοὺς ὅλῃ
τοσούτους διεργέτας παρεκάλεις ὅπι συμμαχίας φυ-
λάκων, καὶ τέχνας ἀνδρῶν C γυναικῶν φερασοιμένῳ
κῇ τ̀ γέροντος, ὥσπερ ὑκ ἀρκύσης σε τ̀ διανοίας μῖσος
τὸ ὑποκουρῦν ὠδασῆσαι. καὶ νῦν ἐλήλυθας μ̀ βα-
σάνους ἐλεύθερον οἰκετῶν ἀνδράσι C γυναιξὶν διὰ σὲ B
γεγονυίας, μηνύσεις τ̀ σωσομενῶν, ἀπιλέγειν τῇ ἀλη-
θείᾳ παρέλεγον, καὶ ὑχὶ μόνον τ̀ πατέρα ἀναιρεῖν μεμε-
λετηκὼς ὑκ τ̀ ἀθέρωπίου, ἀλλ' ἤδη καὶ νόμον κῦ σοῦ
γεγραμμένον, καὶ τ̀ ἀρετὴν τῦ ἀφρονος, καὶ τῦ δικαίου τ̀
φύσιν. οὕτως ἄρα φλυαρεῖς λέγων τὰς βασάνους τῶν
ἀναβεβασανισμένων, ἵν' οἱ μῶν ῥυόμενοί σου τὸν πα-
τέρα σκηρευθῶσιν τῦ ἀληθοῦς κένου. καὶ ἦ σοὶ βάσανοι
δοξουσιν; οὐ ῥύσῃ οὖν ἀρεὶ τ̀ βασιλέα τ̀ ἐπηρείας τῶν
συγγενῶν; οὐδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηρίον, ἐπ' ὀλέθρῳ C
μῶν τῶν ἀδελφῶν διάνοιαν ἀναπεπλυμένον τ̀ πατρός,
εἶτα ἦ μέλλοις κῦ μόνος ταχέως ἀποίσεσθαι τ̀ βασι-
λείαν, πάντων αὐτῶ θανασιμώτατον ἀναφανόμενον;
γνοὺς ὅτι πατροκτονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα καὶ τ̀ φύ-
σεως καὶ τ̀ βίου, πεφυκὼς οὐδὲν ἧττον ὡς τ̀ βιβου-
λευμένου. καὶ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσαν. ἀφεσ-
πίθει ἤδη τὰ τ̀ μητρὸς ἀπιπάξῃ, ὁπόσα ἀφ' ἑτέρας
ἰῶ κουφολογίας γυναικείως εἰρημένα. μαντείας τε D
καὶ θυσίας ὅλῃ τῆς βασιλεῖ γεγονυίας. καὶ ὁπόσα μῶν
τῶν φερέφρου γυναικῶν ἀπιπάξῳ ἀσέλγητο μῶν οἴ-
νου καὶ λύσσης ἐρωτικῆς. τῶν τε βασάνων τὰς ἀνα-
κρίσεις καὶ ὁπόσα μάρτυρείων ἐχόμενα, πολλὰ δὲ καὶ
παντοῖα ἰῶ, τὰ μῶν ἀφηντοιμασμένα. τὰ δὲ, ἀφ' ὧν
τῦ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε καὶ βεβαιοῦσθαι ἐφορ-
μένα. οἱ γὰρ ἄνθρωποι κἂν εἴπῃ κατὰ φόβον τῦ ἀπι-
πάτερθεν μὲν ὀχθησάμενοι τὸ ἀπὸ σιγῆ παρεδίδο-
σαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὑπὸ βατὸν τῆς κατηγορίας τῶν E
ἀρξάντων γεγονότα, καὶ τῶ ποτὲ πολλῶ ἀπ' αὐτῶ συ-
σᾶσαν τύχῃ, ἀφεφασὰς αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ὠδα-
δεδοκῆσαι, οἳ καὶ ἁπλήστως μίσους τῦ ἀφὸς αὐτὸν ἐφ-
φορουμένου. κατέπαθεν δὲ οὐτοσοῦτον ἴχθρα τῶν ὑπ-
ηκεχειρικότων κατηγορεῖν, ὡς μεγάλῃ τόλμης ὢν ἐπι-
νόησαν κακιῶν καὶ δυσμενείας τῆς ἀφὸς τὸν πα-
τέρα, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ταύσεως, καὶ ἀλληλοφθο-
ρίαν ἀπεπλήκεις τ̀ εἶκον. καὶ μᾶλλ' μίσῃ κῦ δίκην, μή- F
τ̀ φιλίᾳ δ' διάνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μᾶλλήσοι αὐτῶ
συμφέρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοῖς οἱ πολλοὶ
ἀφανισκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρίστῃ κρίσῃ πε-
φύκασιν ὅλῃ τοῖς ἀφεστῶσιν, ὀλίγα τὸ καὶ ἔργῳ ἀπηλλα-
γμένους ὅλῃ φανερίζειν τοῖς γεγονόσιν, C καταβοᾶν ἐν
τοῖς πρὶν εἰρχθέντας ποιῶδες, ὠδαγλωσσίᾳ ἀδικίας
ἐξενέγκαντες εἰς μέσον ὁπόσα εἰδῶσιν. πολύφοποί τε κα-
κῶν ὑποδεξάμενοι ἦσαν, ἀδαμῶθεν φλύσεις αἰτίας ἐπικα-
λεῖσθαι δυνάμενοι, ὀλίγα τὸ μήτ' διανοίᾳ τῇ ἀφὸς ἠφόδην G
λέγειν τοὺς πολλοὺς, μήτ' ὑποψίᾳ κινδύνων, σιγῆς ἐφ'
οἷς ἔχοιεν εἰπεῖν ἐπικαλυμένης. ἀλλὰ τῇ πονηρᾷ τε ἠ-
θάδι τὰ ἀφεσμένα, καὶ τ̀ αὐτόπαξον ὑκ ἀσφαλείᾳ τῇ
πρώτῃ, πονηρίᾳ ἦ τῇ αὐτῇ, πάσης ἄξιον τιμωρίας. πολ-
λά τε ἰῶ καὶ ὠδὰ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορεύμενα, ὡς τ̀ τ̀ αὐτόπαξον καὶ πρὸ ὅλῃ πλεί-
στου ποιεῖται δεινότατον ὄντα φλύσασθαι καὶ ἀπρυθριάσαι, μηδὲ ἔσον ὑπὸ φωνῆς ὅλῃ τὸ αὐτόμολον

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ rantùm innocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorãtibus quænam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regé facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquã ab insidiatrice exiget. Ea verò quam à Salome scriptam videri

VII.

τῶν ἰδίων εἰσφέρεσθαι. πιθανολόγου δὲ παντὸς ὄντος τὸ λέγειν καὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐδεὶς ἐπιλύσιν αὐτῶν ἐποιεῖτο ἐν ἀπολογίᾳ τῶν ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἰ μὴ ἐκόντα τοῖς ὑπηρετοῦσι τῷ θεῷ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἀγνοεῖν καὶ τὸν πατέρα οἴεσθαι τῷ ὁμοίων δ' ἀγνοίᾳ, μηδὲν αὐτὸν αἰσθανόμενα φαρμάκων. ὁ δ' ὡς σῶμα ἄκεστον αἰσθανόμενος, τῷ τε θεῷ, καὶ πᾶσι φανερὸς ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τοιούτοις ἐπιβουλεύειν φαρμάκοις, καὶ οὐκ ἐπίβουλον αὐτὸν τῷ πατρὶ γεγονέναι. ἐπιδόντος δὲ καὶ πάντας οἷς ἐπιβεβούλευτο ἀρετῆς, ὑπὸ μόνης ἐγχωρεῖται παρακαιόν, εἰ σὺ τὸ εἶναι τὸ παρὰ θεοῦ τε τυχὸν ἀφαρπάσαντες γοώμεν τῇ αὐτῶν δίκῃ τὰ ἔργα χαρᾶν. ὑπὸτε δὲ φωραθέντας καὶ ἀνδραποδώδη δίκην ὑποσχεῖν, κατ' ὀλίγιστον αὐτοῦ μέρος πεῖραν τὸ πᾶν ἐπιβρέσαν. ὃ δὴ καὶ τῷ αὐτοκράτορι συμβέβηκε. τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρήμῳ τῷ θείᾳ ὀρθρεσθαι ἐώμενος καὶ περιορῶν αὐτὸν πάντα χόδον τῆς δίκης ἐπειρᾶτο ἀλλαχόθεν διαφεύγειν ὃς ἐπολύσειν τὸ ἐγκαλούμενον, αὖθις ἐνεπερίπιπτε τῇ ἀρετῇ τοῦ θείου, μάρτυρίαν ὑπονοίᾳ αὐτῷ, ὅπερ ἰσχύει τῇ ἐναντίου ἐξεύρεσθαι εἰς μέσους ἐπαγαγεῖν, ὑπὸν ἐξ τοῦ πατρὸς φεύγειν τολμᾶν οὐκ ἐάλυπεν. ὁ δὲ ὦ θεός, ἐπειδὴ πολλάκις αἰσχρῶν τὸν αὐτοκράτορα, οὐδὲν διέφευγεν πλέον τῆς αἰσχύνης τοῦ θεοῦ, ὁρῶν αὐτοκράτορα ὄν τὸ χωρούμενον, ἐπέλυσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐκφυγεῖν, ἵν' ἐκδῷ τὸν ἐξεύρεσιν αὐτοῦ δ' ὑπόνοια. καὶ καμιδόντος, τῷ δὴ θανάτου τὸν ἐπιλοιπόντων πάντα πολλάκις αὐτοκράτορα οὐσίαν, καὶ ἐξαρχῆμα ἔθανε. τότε δὲ ἐξανασεῖς αὐτὸν τὸ συμφέρον, καὶ τῇ ἐξῆς ἐπ' αὐτοχείας, οὔπερ δὲ καὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν αὐτῷ αἱ ἐρμηνεῖαι, ἐξὸς τὸ σύνεσις τῶν βασιλέων ἦν. ἡρῴδης δὲ ἐξαρχῆμα μὲν ἐδήσατο τὸν υἱὸν ἄδηλοι ἦ τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ αἰτίαι ἐφ' αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπηλλάγθη. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμῃ τῇ ἑαυτοῦ φεύγειν ὑπὸν ἐξ τὸν αὐτοκράτορα ἐκφεύξειν. δύσας δὲ αὐτὸν εἰς ῥάμνον ὡς κρύπτειν γράμματα ἐξ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐπὶ ἡλώσεις διαδέξοιτας τὸν κρύπτειν τῶν κρύπτειν τοῦ αὐτοκράτορα. ἀλίσκεται δὲ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὑμένας, καὶ ἐπιστολὴ ὑπὸ αὐτοφίλου ἐξ αὐτοκράτορα γεγραμμένη, ἐν αἰγύπτῳ δὲ αὐτὸς διάγοντος, καὶ λυθῆσα ὑπὸ τῷ βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἐπιμέλει σοι τῶν παρ' ἀκμῆς ἐπιστολῶν μὴ φθονεμένων τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ ὧδε κινδυνεύω ὑπὸ ἀδίκου αἰτίαν ἐκ γνωσθῆναι. σὺ δ' ἐὰν τύχοις ἐξ τὸ φέρεγμα. καὶ ὁ μὲν ἐπιστολὴ τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ἐπιστολήν. οὐ μὴν φανερά γε ἦν, καὶ ὁ τῷ αὐτοφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀκριβοῦσαν ἔφερεν, πρῶτος ἐπέγνω φθαλεῖον. ἐπειρᾶτο οὖν ἐχέσθαι τὸν βασιλέα, τῷ φίλων τὸς τῷ τῷ ἡρῴδου διάνοιαν· ὑποβαλόμενον δὲ δοῦλον τὸν ἐντὸς χιτῶνα, ἐπιδιπλοῦν δὲ δύο, ἐπιγεγραμμένον ἐντὸς τὸς ἐπιτυχεῖς κρύπτειν τὰ γράμματα. καὶ δὴ δ' οὕτως. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ἐπιστολὴν, ἐγγεγραμμένα τε δὴ ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ αὐτοκράτορι. ἐγραψα πρὸ πατρὸς σου οἷαν ἤθελες ἐπιστολήν. καὶ ἀντίγραφον ποιήσασα τῇ φερούσῃ τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς ἔδει σταλῆναι ἔγραψα. δεῖ δὲ ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι πιστεύσεις σταλῆναι ὡς ἐπίκλεια. δεῖ δὲ ἡ ἔδει σ' σταλῆναι ἐπιστο-

ἢ πρὸς τὴν διάνοιαν αὐτῆς, ὑπ' αὐτοπάτορος ἐπ' ὀνόματι τῆς σαλώμης, ὅσα χρὴν ἡ ἀγύια δόλου ἐπιμορφωθῆναι, λέξει δὲ συνέκειτο αὐτῆς. τὰ δὲ γεγραμμένα ἦν τοιάδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρῴδῃ. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη τυγχάνω σε λανθάνειν τὴν κ' σοῦ γνώμην, διὸ ἐρῶσα θεσπεσίως σαλώμης τῆς τε τύχης ἐμοὶ κυρίας κ' σοῦ γεγραμμένων ἐπιστολῶν ἐμαυτῆσαι δι' ἀφελότητος ἐξεγραψάμην καὶ πρός σε πέμπω σοι. ταύτην δὲ σοὶ ἔγραψε γράμματα συλλαβὼν δόλουσα. κατέχουσα οὖν τὴν θεσπεσίως ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς δὲ αὐτὸν ἐγέγραπτο ἀντίπατρον, δεδιυφρύσης ὅτι δεδικαιωμένη καλῶς ἔσχεν τῆς ἐκείνου κακίας τὰ τε γράψαι πρὸς ἡρῴδην, ὡς σαλώμης θεσπεσίως ἐπιβουλεύσας αὐτῇ πρόσωπον ἐπιχειροίη τὰ πάντα. καὶ ἀντέγραφον τῆς ὡς πρὸς διάνοιαν τὴν αὐτῆς πεπροφθεῖσης θεσπεσίως ὑπὸ σαλώμης ὑποπιμφθῆναι αὐτῇ. ἦν δ' ἡ ἀκμὴ ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε δ' ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικί, ᾗ ἔπεμψαν ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτοπάτορος, ὑπηθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ μεγάλῃ δόσει χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε πατρὸς καὶ κατὰ τῆς πρώδου. ἡρῴδης δὲ ἐκπλαγεὶς μεγέθει τῆς ἀντιπάτρου κακίας, ὥρμησε μὲν κ' αὐτὸν αὐτὸν ἀγαγεῖν εἰς κύκλωθεν μεγάλων γεγονότα πραγμάτων. καὶ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀδελφῇ βεβαιοῦν ἐβούλετο, καὶ ἐκ καίσαρος διεπειρᾶτο τὸν εἰκότα. ἐξώζωντο δὲ αὐτὸν κ' ἡ σαλώμη στρουθοῦντι ὁμοίως κ' κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴ τινος ὅτι τοιοῦτο πίστεως αἰτίαν ἀξιοχρέων εἶχε τὸν φόνον ἔχειν. ἡρῴδης δ' ὑπεστόμωτο, αἰτίαν ἔχειν αὐτῷ ἐπιφέρων, κελεύων εἴπ' αὐτὸν εἴ τι ἔχοι, λέγειν ἐπιδεδομένον. ἐπεὶ δ' ἀκμὴν ἐώρα, πρῶτα αὐτὸν ἐπιφέρει πάντα χρὸ πεφάσθαι πονηρὸν ὄντα, τοῖς χρόνῳ συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πρόγματα μὴ μελλῆσαι κατειπεῖν. ὁ δὲ ἀντιφίλῳ τὸν πάντων αἴτιον αἰτιᾶται, ἐπεφέρει δ' οὐδένα πρόσθεν. ἡρῴδης δὲ φθονεραλγὴς ὤρμησε μὲν πέμπειν ὅπῃ ῥᾴστης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῆς ὅπῃ τοῦδε βεβουλεύσατο. ἐπεὶ δὲ ἀκμὴν ἐώρα μὴ βουλόμενον τὴν φίλων διαίρεσιν ἐκ τῶν κινδύνων ἀφανιεῖν, αὐτὸν μὲν δέσμιον ὡς καὶ πρότερον ἐφύλαττεν, αὐθις δ' ἐπιστολὰς ἐξέπεμψε κ' γράμματα ὅπῃ κατηγορίαν τῆς υἱέος, ὅπως τε ἀκμὴν συγκακουργήσειν αὐτῷ, κ' αἰτίγραφα τῆς ὅπῃ σαλώμης.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς ἡρῴδου νόσου, κ' τελευτῆς τῆς ἰουδαίων.

Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐπιστέλλοντες, ὅπῃ τὰ ῥώμης ὑπῆρχον τὸ, ὅπόσα τε ἀκμὴν ἐπράσσοντο λάθρα ἐποιοῦντο, ἐπεσπεύδοντες, κ' τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον δ' ὁ βασιλεὺς ἐμπίπτει, δεδιὼς καὶ γράφει τῷ νεωτάτῳ τῆς ἡλικίας τὴν βασιλείαν διδοὺς, μίσει τοῦ πρὸς τὴν ἀρχέλαον κ' φιλιππον ὧν τὸν αὐτοπάτορα δεδεκώς, καίσαρι τε τάλαντα χίλια, κ' γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος κ' τέκνοις κ' φίλοις κ' ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔτι δὲ καὶ τοῖς υἱοῖ χρήματα κ' προσόδους κ' ἀγρούς, ὧν υἱοῖ τοῖς ἐκείνου. σαλώμῃ τε ὅπῃ μέγα ἐπλούτησεν τὴν ἀδελφὴν, δίδωσιν τὰ πᾶσι πρὸς αὐτὸν δεδεμένην κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς δ' ἀφειδήσῃ κ' δὴ ἐν τοῖς ἑβδομήκοστὸν ἔτος, ἐξηγρίωσεν ἀκρατῶ τῇ ὀργῇ κ' πικρίᾳ εἰς πάντα χρώμενος. ἦσαν δὲ ἔτη δέκα τοῦ καταφρονεῖσθαι καὶ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτοῦ τὸ ἔθνος φέρον. ἄλλως τε

A volebant, Antipatri commentum erat suppositio Salomes nomine, ipsius arbitratu & commodo scripta, sed Acmes ministerio. Eadem & regi scripsit in hanc sententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi sit curæ ne quid te lateat ad salutem tuam pertinens, inuentam Salomes epistolam contra te scriptam ad meā dominam, non sine periculo transcripsi, & ad te misi: in qua postulabat vt sibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando B propter eam vitæ discrimen adeam. Sed hoc commentum prodebat quæ ad ipsum Antipatrum scripserat, significans se voluntati eius obsecutam, & literas ad Herodem misisse, & insertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad suam dominam, quæ insidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæsaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua cōtra amitam simul & pa- C trem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum eueſtigio rolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non solùm suam & sororis salutem in periculum adduxisset, sed disciplinam etiam corrupisset domus Cæsaris. eōdem incitabat eum & Salome, pectus plangēs, & mori non recusans, si vllum extaret violatæ à se fidei argumentum idoneum. Rex autem accersito filio iubet illum cū fiducia promere, si quid haberet quod pro se afferre posset. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehensus in maleficio saltem socios sceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi saucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæsaris tribunal parricidij causam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur peri- E culo, ipsum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accusatrices misit ad Cæsarem, simul indicans adiutum eum Acmes opera, epistolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum seditio.

INterea dum legati instructi mandatis ac li- VIII. teris Romam properant, rex morbo coactus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo, exasperatus in Archelaū & Philippū calūnijs Antipatri: Cæsariq; legauit mille talēta, & vxori Iuliæ liberisq; eius & amicis atque libertis talēta quingēta. Suis quoq; filiis distribuit pecunias & agros ac reditus, similiter etiam nepotibus. Salomes etiā ratio est habita, quā propter perpetuam & inconcussam beneuolentiam ditauit egregiè. Desperata deinde salute, quòd iam ad septuagesimum ætatis annū accederet, mirum in modum efferatus est, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in causa erat opinio contemptus, quódque existimaret gentem lætari suis infortunijs: quā opinionē

confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe regi cauſam cùm calamitatum domeſticarum tum poſtremò præſentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex noſtros homines veteret imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie aſcendentes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter x L. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnéſque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti, auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſum⁹ vindicauimus. Nec eſt quod mireris ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyſes autore & doctore Deo pertulit:

A ἐπῳδήν τινες τῶν δημοκοτέρων αὐθρώπων καὶ ἐπαινέσαν αὐτῷ δῶρα τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαριφαίου, καὶ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, & παρ' οἷς τινας τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἀνδρες καὶ δήμῳ θεοσεβεῖς δῶρα παιδείαν τῆ νεωτέρᾳ. ὁσημέραι γὰρ δι' ἡμέρου αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπεύοιμεν ἀρετῆ ἐπιτηδεύετο. οἵ τε πυνθανόμενοι τῆς βασιλέως τὴν νόσον θεραπεύῃ ἄπορον οὖσαν ἐξήραν τὸ νεώτερον, ὡς τι ὁπόσα δῶρα τὸν νόμον τὸ πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ τῆ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δι' εὐσεβείας ἀγωνίσμασι δῶρα τῶν νόμων φέρειν. καὶ γὰρ δὴ δῶρα τὸν τόλμαν αὐτῶν παρ' ἃ δι' ἡμῶν ὁ νόμος τὸν ποιήσεως, ταῦτ' ἄλλα αὐτῷ σιωπᾶν οἷς δῶρα τὸ εἰωθὸς τῆς αἰθρώπου διεξίεν, καὶ δὴ τὸν τὸ ἰόσον. ἦν γὰρ τῷ ἱερῷ ὁδῷ τινὰ θεραπευμάτων δῶρα τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπικάλουν οἱ θεοὶ τὸ ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακεν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς πυλῶν μεγάλου τοῦ ναοῦ ἀνάθημα καὶ λίαν πολυτε-

C λὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει δὲ ὁ νόμος εἰκόνων τὸν ἀναστάσεις θηρίων καὶ πάντων ζώων ἀναθέσεις θήσειν τοῖς βιοῦσι κατ' αὐτὸν θεσπισμένοις, ὡς τι ἐκέλευον οἱ σοφισταὶ, τὸν ἀετὸν καταπατῆν. καὶ γὰρ εἴ τις αὐ χρῄοιτο κίνδυνος τοῦ εἰς θάνατον ἀπαγαγεῖν, πολὺ τὸν ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τὴν θεσπεσιμνήμονα ἀρετὴν ὑπ' αὐτῶν, τοῖς δὴ σωτηρίᾳ καὶ φυλακῇ τῶν πατρίων μελλήσουσι τελευτᾶν, ὅσῳ τὸ ἄδηλον ἐπαινεῖσθαι φήμῃ κατασκευασαμένοις, εἴ τι

D τοῖς νεωῖ ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ὁσιομνήμοσι ἀειμνημόνευτον καταλιπεῖν τὸ κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαγεγενημένοις ἄφυκτον εἶ τὸν συμφορὰν, ὡς τι καλοῖς ἔχειν τοῖς ἀρετὰς ὁμολογημένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῶν μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς ἐκφεύγειν ἀπιστίαν τοῦ βίου. φέρειν καὶ κούφισιν πολλὴν τὸ δεῖ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησθέα τὸν κίνδυνον εἶ), τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑίοις τοῖς αὐτῶν, καὶ ὁπόσοι τῷ συγγενοῖς καταλείποιντο αὐ-

E δρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε ὠφελοποιῆσαι ὄφελος δικλείᾳ τῇ ἀπ' αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆγον τοὺς νέους. ἀφικνεῖται δὲ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ συνέθεντο τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰωλθόντες κατέσπασαν τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατειβόντων. καὶ ὁ στρατηγὸς τῷ βασιλέως, αἰσθόμε-

F νος γὰρ ἡ ἐπιχείρησις θεὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐθεράσετο, ὑπολαβὼν, αἴρεσι χείρα πολλῷ ἀγόμενον ὁπόσοι αὐθέξοιεν τῷ πλήθει τῷ περιεστώτων καθαρεῖν τὸ ἀνάθημα, ἐπιτρεπτὸν μὴ θεσπεσιόμενοις, ἀλλ' ἐπεῖα ὄχλος φιλεῖ δόξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ θεσπεσίᾳ ἀσφαλεῖ τὸ πολεμικάσι, ἀσυντάκτοις τε καὶ μηδὲν τῷ ὑπάσαντος θεσπεσιοπρεπέσι. τῷ τε νέων οὐκ ἐλάσσους πεντηκοντα ἀνδρῶν, οἳ θάρσει ἔμελλον ἐπὶ τὴν φυγὴν τῷ λοιπῷ πλήθους

G κατασάντα συλλαμβάνειν, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς τὸ τολμήματος ἰούδαν τε ματθίαν, ἄδοξον ἡγουμένους ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, τε αἰτιάσατο δῆτα τὸ βασιλέα. ἐρομένου δὲ ἐπεὶ ἀφίκοντο ὑπ' αὐτὸν τὸ βασιλέως εἰ

τολμήσαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλὰ καὶ πεφύκαμεν ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ εὐθέως τὰ πεφρασμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπαδεκτέα. τὸ γὰρ θεῖον τῇ ἀξιοῦσθ πεπιστευμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν, καὶ τῷ νόμου τῇ ἀκριβείᾳ πεφροντίσμεθα. θαυμαστὸν τε οὐδὲν εἰ τῶν δουλεύειν ἀξιωτέρους τηρεῖσθαι ἡγήμεθα νόμους, οὓς μωσῆς ὑπαγορεύσ καὶ διδαχῇ τοῦ θεοῦ γραφόμενος κατέλιπε.

ἠδε-

ἀδονῆ τε τὸν θάνατον οἴσουσιν, καὶ τιμωρίαν λιῶ τινα
βιβάλοις, δι' ἃ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φι-
λίᾳ τῇ δυσεβοῦς μέλλει σωθήσεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαι
αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον οὐδὲν ἧττον
τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ
ἔργον προεῖτο. οὐκ ἀπροθύμως δὲ ἔσχον. βασιλεὺς δὲ αὐτοὺς
καταδήσας, ἐξέπεμψεν εἰς ἱεριχοῦντα, καλέσας Ἰου-
δαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς ἀγχιβοίδρων, ἐξεκλη-
σίασας εἰς τὸ αὐτὸ διατεθρύλλει κλινιδίου κείμε-
ἀδυναμίᾳ τῇ σιδῆρᾳ, ὑφ' ἁγνείᾳ τε ἐφ' ὅσον αἱ πη-
γαὶ ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονυῖαι ἀπειθμεῖτο, καὶ ὑπὲρ ναοῦ
τοῦ καταπεδυλεῖ ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χθέσι
τε, μὴ δ' ὑπηνθότες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τῷ ἀ-
σαμωναίου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοιόνδε τι ὑπὸ τιμῆ
προέξει τοῦ θεοῦ. κοσμοῦσαι δὲ καὶ ἀναθήμασιν ἀξιο-
λόγοις. αἰδ' ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτῷ χθέσθαι κἂν μετὰ
θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμιον τὸ αὐτοῦ καὶ δό-
κλειαν. καταβόατε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν
ὑποχοιτο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τῇ ἐν ὄψει τῶν πλη-
θόν ὑβρει χρωμένους ἅλασθαι τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακε-
μένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντας τὰ ποιεῖσθαι, λόγῳ
μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἴπερ ἐξετάζοι τὸ γεγονότος
προσυλοῦντας. οἱ δὲ δι' ἃ τιμὴ ἀμότητα αὐτοῦ μὴ δὲ
καὶ κατ' αὐτῶν ἐξαιρίωσας εἰσπροέτοιτο τιμωρίαν,
αὐτὰ γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπροῖχθαι τῇ αὐτῶν, φά-
σεσθαί τε αὐτοῖς οὐκ ἀπαλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ
εἶ. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις προτερος ἦν. ματθίαν
δὲ τὸν ἀρχιερέα παύσας ἱεροᾶσθαι ὡς αἴτιον τῆς μέρους
τούτων γεγονότα, καθίστα ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελ-
φὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. ὅτι δὲ τῇ ματθίου τούτου ἱε-
ρομήνου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα κατασιῶσι
φερὶς μίαν ἡμέραν, διὰ ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰ-
τία δ' ὅδε ἦδε. ὁ ματθίας ἱερομήνῳ ἐν νυκτὶ τῇ
φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ νηστεία εἶσται το, ἔδοξεν ἐν ὀνεί-
ρατι ὁμιλῆσαι γυναικί. ᾗ δὲ τόδε οὐ δυναμένῳ ἱε-
ρουργεῖν, ἰώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συμπεφύκατο αὐτῷ
ἀνεψιὸς ὢν. ἡ ἐφόδης δὲ, τόν τε ματθίαν ἐπαπαύει
τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον ματθίαν ὃς ἐπιγόρ-
νειτιῶ στάσιν καὶ ἄνδρας ἐπτῷ ἑταίρων αὐτοῦ ἑκαυτε
ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δὲ τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡ
μὲν δὴ μειζόνως ἡ νόσος ἐνεπικρατεῖτο, δίκην δὲ
ἐδαιμονικὸν ἐπιφερομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν
γὰρ μαλακὸν λιῶ, οὐδὲ πολλιῶ ἀποσημαῖνον τοῖς ἐπι-
φωμένοις τιῶ φλόγωσιν, ὁπόσιν τῶς ἐντὸς προσπι-
πθεῖ τιῶν κάκωσιν. ὑπῆν δυσία δ' δεινὴ τοῦ δίζα-
σθαι τιῶν ἀπ' αὐτοῦ. οἱ γὰρ λιῶ μὴ οὐχ ὑπουργῶν. καὶ
ἕλκωσις τῷ τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κώλου δει-
νὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλίγμα ὑγρὸν ἐδεῖ ταῖς πόδας
καὶ σκαυγές. ἐξαπλησία δὲ καὶ ἐδεῖ τὸ ἕτερον κά-
κωσις λιῶ. καὶ μὲν καὶ τοῦ αἰδοίου σῆψις σκώληκας
ἐκπαῖσα. πνεύματος τ' ὀρθία σῖτησις καὶ αὖτη λίαν
ἀηδὴς ἀχθηδόνι τε τῶς ὀσφρήσεως, καὶ τῷ πυκνῷ τοῦ
ἄθματος. ἐσασμόν τε δεῖ πᾶν λιῶ μέρος ἰσχνὸ
οὐχ ὑπομονητιῶ προσπαθέμῳ. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ
τῷ θαζόντων, καὶ εἰς ταῦτα προσαποφθέγγεσθαι σοφία
προεῖ), ποινὴν τ' πολλῶν δυστεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσ-

nec recusamus mortem ac supplicium quodcunque nobis intuleris, conscij nos non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro republica, tum instauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere. nec extructum id tantùm à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignissimis. ob hæc facta speraſſe se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoque grauiùs animadverteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, viderique sibi, admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eique successorem dedit fratrem vxoris suæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem substitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Ioseph Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem eiúsque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similitérque inguina. ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regē læsę tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen quasi rursum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique,

IX.

βασιλέως. καὶ πῦρ δὴ μειζόνως ἡ αὐτοῖς πᾶσι παλαιὸν ἐφύμμον, ἐν ἐλπίδι ἀνα-
σφήλαι λιῶ, ἰατροὺς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσαν χρῆναι, μὴ ὑποστεγομένῳ.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se fouebat apud Callirroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt. Hę aquę in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus, nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iussit distribui: magna deinde liberalitate vsus in duces atque amicos, rursũ Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum. Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permoleſtum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nó enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictæ lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritã eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

A ποταμόν τε περάτας Ἰορδάνιον, θερμοῖς τοῖς κατὰ
καλλιρόην αὐτὸν παρεσκάδου, ἅπερ συὸ τῇ ἐς πότ'
αρετῇ καὶ πόσιμά ὄζει. ἔξεισι δ' τὸ ὕδωρ ἔνθεν εἰς λίμ-
νὴν τὴν ἀσφαλτοφόρον λεγομένην. κἀνταῦθα τοῖς
ἰατροῖς δόκησαν ὡς τὰ μάλιστα θάλπειν αὐτόν· καθ-
θεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μεταστάσης
ἐκπνοὴν αὐτοῖς. ὑφ' ὧν οἰκετῶν οἰμωγῇ χρωμένων
ἀθρόως ἐνεγνώσθη, καὶ μικρὸν ὕπνα ἀμφὶ τὸ σωθησομέ-
νου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα
δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμεθῆναι. πολλὰ δ' ἐν τοῖς
ἡγεμόσιν αὐτῶν & φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, ἐν παρ-
ὤδοις ὢν ἤδη ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ ζῶς. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν πρὸ ὀλίγου
πᾶσιν ἐξαγριάνασα, ὡς τε δὴ τελευτῆσαι, θεῖναι πει-
σθῆναι δύνοιεν. ἀφικομένων θεοτάγματι τοῦ αὐτοῦ Ἰου-
δαίων ἀνδρῶν πάντες τὸ ἔθνος ὅπου ποτ' ἐξωλόλυμ,
πλλοὶ δὲ ἐγίνοντο ὡς τὸ πάντας ἔθνος καταπλη-
σθέντος, καὶ πάντων ἀπεφασκομένων τὸ θεοτάγματος,
εἰς γὰρ θάνατον ἑῶ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τὸ θεσ-
σολαῦ, ἐμμαινομένου πᾶσι τὸ βασιλέως ὁμοίως τοῖς
τε ἀνῃτίοις & παρεγκόπτουσιν αὐτά, συλλέσας αὐτοὺς
πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ κα-
λοῦντος καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀλέξαν μεταπέμψας,
παθηξάσθαι μὲν, ὑπόρρω ἔλεγεν, ὅτι πρόνοιά τῷ ἀλ-
γηδόνων αὐτὸν ἀφιεροῦσιν. καὶ τόδε μὲν οἷόν τε καὶ
πᾶσι φίλον ἀδατυγχάνειν. ὁλοφυρμῷ δὲ ἄπειρος
καὶ πρόνοιας ἐνδεὴς ὀπίσω ὅτι βασιλεῖ θεράσαιτο ἄν,
μάλιστα αὐτῷ λυπηρὸν ἦν. οὐ γὰρ διασπασοῦ τὸν
Ἰουδαίων ὄχλον, ὡς δύκτῳ αὐτοῖς καὶ πάνυ πα-
χεσιμῷ ὁ θάνατος αὐτοῦ, ὄχ' τε καὶ ζῶντος ὅτι
θησαύρισ' ἐπίγνοιαν καὶ ὕβρῃ τῷ ὑφ' αὐτοῦ θεσπιζο-
μένων. ἔρχον δ' ἄρα ἐκείνων ἦν, κούφισιν τοῦ αὐτοῦ
ψηφίσασθαι τὸ ὅτι τοιοῖσδε ἀλγηνοῦ. τὰ αὐτὰ γὰρ
δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπεπαυμένων μίσει
αὐτοῦ τὸν ἐπιτάφιον γίνεσθαι, καὶ ὁπτίῳ οὐδ' ἄλ-
λων βασιλέων, καὶ πένθος ὄχ' τῷ ἔθνους ἅπαντος ἐκ
ψυχῆς ὁλοφυρομένων ὅτι παρθία καὶ γέλωτι αὐτοῦ.
ἐπὰν οὖν θεάσωνται τοῦ ψυχροῦ ἀφεστῶτα αὐτὸν, πει-
σήσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγοῦν
ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ γὰρ θεότερον εἰς τοὺς πολ-
λοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε θεῖξαι, κελεύειν ἀκοντίσαι
τοὺς ἐγκαθειργμένους. καὶ πάντας τοῦτον ἀπολέσαντας τὸ
τεῖχος ὀπίσθεν αὐτὸν οὐχ ἁμαρτήσαντας τοῦ δύσφο-
νοιοῦντος, κυρόσαι τε ὧν ὅπλοις ἀν αὐτοῖς μέλλοντα-
λυτᾶν, καὶ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τεμηθῆναι. καὶ
μὲν μὴ δακρύων ποτνιώμενος, καὶ ἅ συγγνοὺς τοῦ
δύνοιας καὶ πίστιν τοῦ θείου θεσβαλὼν, ἀπόσπασ-
μὴ ἠπιωθῆναι ἀξιοῦν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν ὑ θεῖ-
σθαι. καταστήσαι δ' ἐπὰς τοῦ δίκαιον αὐτῷ τοῦ
αὐθεσπόου, καὶ ὅτῳ τὰ θεότερα ἤρεσεν, ὡς ὑπὸ τοῦ
φιλοζωΐαν θράξεως τὰ εἰς τοὺς συγγνοὺς πεθεσμέ-
να, ὃν γοῦν τῷ ἀπὸ ἐσθλὸν οὐδὲν αὐθρώπιον ἐκ-
φερομένῳ, εἶναι καὶ ἀπὼν τοῦ βίου θεῖναι ἐγκ
ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῷ φιλτάτου τὸ θεῖν κατα-
στήσειν ἔθνος, ὅπα δεῦ ἑκάστου οἴκου κελεύων μετα-
χειρῆσαι, μηδὲν ἄδικον μήτε εἰς αὐτὸν διαμαρτάς,

μήτε ἐφ' ἑτέρους ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτοῦ ἠρημένης, ἐκωθότων οἷς θεσπεσίοις ἀρετῆς καὶ θεοῦ τοὺς ἐν δίκῃ ἐχθροὺς γεγονότας θεοῖσδε καιροῖς τὰ μέσα καθεπίθεσθαι.

Κεφά-

Κεφάλαιον Θ'.

Αντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ὁ ἀντιπέλλοντος αὐτοῦ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρὰ τοῦ ἐν ῥώμῃ πρέσβεων διακομίζονται εἰς καίσαρα, καὶ ἀπαγγελθέντων τὸ κεφάλαιον ἰωσήφῳ, ὡς τῆς τε αἰτίας ὀργῇ τῇ καίσαρος ἀπηρμένης, ἐφ' οἷς ἀντίπατρος συγκακουργήσειεν. αὐτόν τε ἀντίπατρον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖται πάντες καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσειε, εἴτε κτανεῖν. τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχύ τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῇ μεγαλομοίρων, θανάτῳ τ' ἀχμὴν ἐπαιρόμενος, καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ περὶ παιδὸς τιμωρίας. ἐφέσθαι γὰρ εἰς μέγα τῆς ἀλγηδόνος, ἐφέστο τεταλαιπωρημένος σπάσιν, καὶ ἤπιστο μᾶλλον ἢ μαχαίριον. ἰὼν δὲ ἐπ' ἔθει καὶ ἐπὶ τοῦτον αὐτός, ἐφελκύσαντα αὐτὸν δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τιμωρησάμενον ἐδόκει λαβὼν δὲ καὶ ἐφέλκυσμός, γνώμῃ οὐχ ὡς παίσων ἑαυτόν. καὶ ἐπαφεῖχεν, μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλαβεῖν τὴν δεξιὰν ἀχάβου, ὃς αἰσθόμενος ἰὼν αὐτῷ. καὶ μέγα ἀναβοήσας, οἰμωγή τε αὖθις αὐτὸ βασίλειον ἰὼν, καὶ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀντίπατρος, πτύειν γὰρ τέλος ἀληθῶς τὸν πατέρα ἔχειν, θάρσος τε ἐγκεῖτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλως ὡς ἤδη τῆς ἀσπίδος ἀφεσόμενος, καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοπτὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τὸν εἰρκτοφύλακα εὐθὺς ἀφέσεως ἰὼν αὐτὸ δόλοις μεγάλα ὑπισχνούμενον εἰς τὸ παρὸν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς αὐτὸν τάχιστα ἐκ γόνατος ἀνεστηκότος. ὁ γοῦν μόνον ἀπειθὴς ἰὼν ἀφῆκεν ἐφ' οἷς ἤξιον αὐτίπατρος, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖ ἀπημαίνει δόγματα τὴν ἐκείνου, πολλῶς καὶ φορτικῶς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δὲ ἡρῴδης καὶ πρόσθεν οὐχ ἁπτόμενος οὐδ' ἀνοίας τοῦ υἱοῦ, ἐπεὶ ἤκουσε τὸν εἰρκτοφύλακος ταῦτα ἀφιέντος, ἀνεβόησέ τε αἰσθυφάμενος τὴν κεφαλήν, καὶ πρὸ ἐκ τοῦ ὑστάτου ἦν. καὶ ὅπλα ἀγκῶνα ἀφελόμενος ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας πρὸς τὸν δορυφόρων, μηδὲν ἐς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑπηνίᾳ τάφοις ἀσήμοις ταφῆναι.

Κεφάλαιον Ι.

Ηρῴδου τελευτὴ, διαθήκη τε, τάφος.

ΤΑς δὲ διαθήκας αὖθις μετήνεγκεν μεταβολῆς αὐτοῦ ἀφ' ἑτέρων διαθήκης γνωμένης. ἀντίπατρον μὲν ἐφ' οἷς ἤξιον τῆς βασιλείας κατέλειπεν, τετράρχειν καθιστὰς γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ δὲ τῶν βασιλείων χωριζόμενον, τῶν τε γαυλωνίτιν καὶ τραχωνίτην καὶ βατανέαν καὶ παναιάδα φίλιππον, παιδὶ μὲν τῷ αὐτοῦ, ἀρχελάου δὲ ἀδελφῷ γνησίῳ τετράρχειν ἔδωκεν. ἰάμνιαν δὲ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ κατανέμει, καὶ ἀργυρίου ὁπόσην μυριάδας πεντήκοντα. φερνάσας δὲ καὶ τῷ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτοῦ χρημάτων τὰ δόσιν καὶ φερνῶν ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν δυσεία καθιστάμενος. καίσαρι δὲ, ἀργυρίου μὲν ὁπόσην μυριάδας χιλίας, χωρεῖς δὲ σανδὴν τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ δὲ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καὶ τισιν ἑτέροις πεντακοσίας μυριάδας. ταῦτα φράσας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπατρον κτείνει τὸν υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μὲν ὁ αὐτὸς αὐτὸς ἀπόγονον, ἔτη τέσσαρα καὶ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ ὑπὸ ῥωμαίων ὑπεδείκνυτο ἐπὶ καὶ ἑβδομήκοντα, αὐτὸς ἀνὴρ μέγα

Cap. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsumque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferire se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram. móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè viram finisse, spem cõcepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, compítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

Cap. X.

Herodis mors, testamentum & funeralia.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quẽ prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Batanæam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phaselida Salomę sorori suę attribuit, & argẽti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio. abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoq; legauit argẽti signati cẽties cẽtena millia, præterquę sua vasa tã aurea quã argentea, magnúmq; vestis pręciosę numerũ. Iuliæ auæ Cęsaris vxori, & quibusdã amicis quinquagies cẽtena millia. His ita ordinatis quinta die post quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post destructum regno Antigonũ anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suametipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deinxerunt. XI. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quàm accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splẽdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, impositio capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

εἰς πάντας ἐμφίους, καὶ ὀργὰς μὲν ἧσσων, πρᾳότερος δὲ τοῦ δικαίου, τύχῃ δ' εἰ καί τις ἕτερος κεχαριτωμένος δι' ἐμοῦ. ἐκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλεὺς καταστὰς, καὶ κινδύνους ἀμέτρους περιζώμενος μυρίους, πάντων ποτὲ δὴ ἐκράτησε, καὶ τὴν ζωὴν ἐπὶ μήκιστον ἐξέτεινε. ὁπόσα δὲ τοῖς καθ' οἶκον καὶ υἱέσι τοῖς αὐτοῦ, ὅσα μὲν γνώμῃ τῇ ἐκείνου, καὶ πάνυ δεξιᾷ κεχαριτωμένος ἐξῆλθε τὸ κείνας ἐχθρὰς κατθεῖναι ἐκ ὑστερήσας, δοκεῖ δέ μοι καὶ πάνυ δυσχερὴς σταλώμην ἢ καὶ ἀλεξᾶς πρὶν ἔκπυστον γενέσθαι τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, τοὺς ἐπὶ τὸν ἱππόδρομον καλέσαντας ὄμιλους ἐκπέμπουσι, ἐπὶ τὰ αὐτῶν, φάσκοντες βασιλέα κελεύειν ἀπιέναι αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς ἀγροὺς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. συνίασιν δὲ αὐτοὶ ἤδη διεργασίᾳ μεγίστῃ εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώθη δ' ἤδη ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ὂν ἐν Ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ἐπιστολὴν ἀνέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένην, ἐπὶ τε πίστεως διαφυλάξει καὶ διανοίας ἧς εἶχεν αὐτοῖς, καὶ παραλήψει τὸν ὁμοίων παρ' ἐκείνου χαρίτων τῷ παιδὶ αὐτοῦ, ὃν βασιλέα κατέστησε. μετὰ μέντοι πτολεμαῖος ὁ σημαντὴρ τοῦ βασιλέως πιστευόμενος τὰς διαθήκας ἀνέλεγεν. αἷς λήψεσθαι κύριον οὐκ ἄλλως ἔμελλεν, ἢ καίσαρος ἐπιτυχόντος αὐτῶν. ἐπὶ τούτοις δὲ ἐπεμνήσθη ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ στρατηγὸν καὶ σίφη τε αὐτὸν καὶ οἱ ἡγεμόνες διανοίαν τε ὑπάρχειν καὶ προθυμίαν τοῦ αὐτοῦ, καὶ συλλήψεσθαι τῷ παρακαλοῦντι. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν φόρον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μέλλοντα ἀρχελάῳ πολυτελεστάτην γενέσθαι τὴν ἐκκομιδὴν τοῦ πατρός, καὶ πάντα τὸν κόσμον προκομίσαντες εἰς ὃ συμπομπεύσασθαι τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο δὲ ὑπὸ κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμνὴν δὲ ἁλουργὴς καὶ ἀμφίεστο πορφυρίσιον. ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένος, ὑπερκειμένου στεφάνου χρυσοῦ, σκῆπτρόν τε τῇ δεξιᾷ διακείμενον. περὶ δὲ τὴν κλίνην οἵ τε υἱεῖς καὶ τὸ πλῆθος τῶν συγγενῶν. ὅπλα δὲ τοῖς μὲν τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας προσηγορίας ἐλάγχανεν αὐτοῖς γεμισθῶντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι, μετὰ δὲ τούτοις ὁπόσοι γερμανοί, καὶ τὸ γαλατικὸν πᾶν αὐτοῖς, ἐν κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων δὲ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξωδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοις αὐτῶν. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῶν οἰκετῶν ἀρώματα φέροντες. ἔκειτο δὲ ὅπου πρόσθεν ὁ τάφος ἐκτεθείς. τῇδε δὲ αὐτῷ ἐγίνοντο αἱ κηδεῖαι τελούσματι τῷ αὐτῷ. ἡρώδης μὲν δὴ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. ἀρχέλαος δὲ, ὅτι μὲν ἑβδόμην ἡμέραν πένθους τῷ ἐν τῷ παρόντι μνήμῃ διετέλει. τόσας γὰρ ἄγειν νόμιμον τοῖς πατρίοις. ἐστάσας δὲ τοὺς ὁμίλους καὶ καταλύσας τὸ πένθος, ἄδειαν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν δὲ διαφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς πρὸς ἀλλήλους ἕκαστοι τὰ θεοῖς ἀλλήλοις φιλοπονούμενοι εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσθαι ταῖς διαφημίαις. ὁ δὲ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνελθών, καὶ ἱδρυθεὶς ἐν θρόνῳ χρυσοῦ πεποιημένῳ ἀπεδέξατο τοὺς ὁμίλους, χάριτας τῇ εὐφημίᾳ τῶν ἀνδρῶν τῇ εὐνοίᾳ αὐτῶν ἡδονῇ φέρων. χάριν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτῷ μνησικακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη καὶ θαρρεῖσθαι μὴ ἐλλείπειν ἀμειβόμενον τὸ φρόνημα αὐτῶν. ἀρτι μέντοι φειδοποιεῖσθαι τοῦ βασιλέως ὀνόματος. τετιμῆσθαι γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, ἕπερ βεβαίως καίσαρ ἐπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἷς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐχαρίσθησαν αὐτῷ. διὰ μὲν οὖν τὰ

στρατο-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ προθέ- A exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se
σθαι προθυμουμένῳ, διέφαινε τὸ προσμένειν τῆς accipere voluisse; cùm nondum constaret de
ἐνθένδε τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὸν κύριον ἀποδώσοντα φανερὸν εἶναι προσκόμματον. βελτίονα μὲν γε εἰς legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia parte suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium;
αὐτὸν τῆς προαιρέσεως ἐκ λείψειν ἀρετῆς τε ἀμείψεσθαι τῷ δύνασθαι αὐτῆς. ἀπεδείκνυ γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς B quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant
αὐτοὺς φανεῖσθαί τε πατρὸς ἀμείνων τὰ πάντα. οἱ δέ, laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia:
οἷον ὄχλος εἰώθει φιλεῖν, οἰόμενοι τὰς πρώτας τῆς quidam vt leuius annuum tributum penderet:
ἡμέρας τὰς ἀρχὰς ἐμφανίζειν τῆς παρούσης ὅτι alij solutos dimitti quos Herodes non paucos
τοιαύτας ἀρχὰς, ὅσῳ πρόσω καὶ διαπρεπεστέρως ὁ ἀρ- vinxerat, & in his plerosque diu in carcere
χέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶν- detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momẽtum rerum suarum situm existimãs, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.
το τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις ὡρεᾶν ἐπηρώφοντο. οἱ μὲν εἰσφορὰς ἂς ἐνιαυσίους φέροιεν ἔπικουφίζειν βοῇ χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῶν, οὓς ὑφ' ἡρῴδου ἐδέδεντο, πολλοὶ δ' ἦσαν καὶ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἀρᾶς τῆς τέλων, ἃ δὴ πρᾶσίν τ' ὠνὰς ἡμισείας ἐπεβάλλετο, πρᾶσιν μὲν ἐποιοῦντο. ἀφ' ὧν ἐλάμβανε τὰ ἡδέα μᾶλλον ἀρχέλαος, ἐπεὶ ἤρετο ὁμίλους αὖ C ciliaret sibi multitudinis animos, non leue in
δαῖος ὢν πονεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα eo momẽtum rerum suarum situm existimãs,
εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γίνεσθαι, τὸν δύνασθαι αὐτῷ postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.
τῆς πλησμονῆς. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ καὶ δεῖπνα πρίασθαι μετὰ τῶν φίλων.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ὁ λαὸς ἐπαίσατο πρὸς τὸν ἀρχέλαον.

Cap. XI.

Populus seditionem monit contra Archelaum.

ΕΝ τούτῳ δὲ τινὲς τῶν Ἰουδαίων σωνελθόντες, νεωτέροι, διὰ θυμὸν πρᾶγμάτων ὠδύροντο μα- D quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns
θίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷ παρεχρῆμα τῆς εἰς τὸ παυθῆναι τιμῆς φόβῳ τῶν ἐκεί- neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cari Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omissò vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intẽtantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suę voluntati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignũ ducerẽt, si amicorum quos viuo Herode amiserãt, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim cõcitati erãt vt id tãtũ ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ allaturum videbatur, ne sui quidem periculi
ΕΝ τούτῳ δὲ τινὲς τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέροι, διὰ θυμὸν πρᾶγμάτων ὠδύροντο μαθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷ παρεχρῆμα τῆς εἰς τὸ παυθῆναι τιμῆς φόβῳ τῶν ἐκείνῳ ἀπεστέρηντο, ἦσαν δὲ οἱ τῷ διὰ καθαρέσῃ τῷ χρυσῷ ἀετῷ καταδεδικασμένων, διὰ μέγα τε τῆς βοῆς καὶ οἱ μεγίστῃ χρώμενοι, καὶ τινα ὡς κουφίσειν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸν βασιλέα. συνόδου τε αὐτοῖς γενομένης ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' ἀρχελάου γενέσθαι κολάσεσι τῶν ὑπὸ τοῦ ἡρῴδου τιμωμένων, καὶ πάντων μὲν καὶ πρῶτον καὶ σκληρότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθεστῶτα παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρεύειν ἀρχιερᾶσθαι αἱρεῖσθαι. τούτοις ἀρχέλαος μὲν πρῶτα δεινὰς φέρειν τῷ ὁμιλῷ αὐτῷ ἐπῳδὰς, ἔχων τῷ δεῖ ῥώμης ὁδὸν αὐτίκα, προκειμένου αὐτῷ τάχος, δεῖ σφετεροποιῆσαι τῷ δοξάντων κρίσεως. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν πείθοι χρῆναι, καὶ τῆς δεῖ τοιούτοις τιμωρίας ὑποστάντας σκοπεῖν, θάνατόν τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῷ συνέθλοι μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς δεῖ μέγα τῷ ὑβρίζειν προῖοιεν, τούτου κρίσεως ἐκ ἐν τοιοῖσδε εἶναι, μᾶλλον δὲ τῷ ὁμονοεῖν ἕως κατασκοπάμενον τῷ ἀρχέλῳ, ὅπως δύοι τῇ κρίσεως ἀφίκοιτο ὡς αὐτοὺς, τότε γὰρ κοπῇ βελτίων φρὴ ἂν ἀξιοῖεν συὺ αὐτοῖς, ἀρὰ δὲ αὐτίκα, μὴ καὶ σασάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπών καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λίαν τε ἐκ εἴων, καὶ εἰς κίνδυνον τῷ ἀπολογουμένῳ σκεῖνον καθίσασαν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσις γε δεῖ σωφρονισμοῦ καὶ ἀποξοπῇ τῶν τοιῶνδε ὀφειλᾶσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, διὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τῷ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε ἡρῴδου στρηνιᾶν τῷ φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτῷ γνωμένης τιμωρίαν τῷ ἐπ' αὐτοῖς, ὁρμήσοντες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσοι ἡδονῇ αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τοῖ

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem ità accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliique etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cętera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cùm hoc comitatu eunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, neque thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus mansit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

ὑπ' αὐτοῦ, φερεσιδίῳ τε ἀμφιθεῖς, καὶ ἅτε ὑποπλησθεὶς ἀφροσύνης αὐτοῦ ἡγεμονικῆς τῆς ἐφ' ἡμέραις ἑπτὰ ἑορτῆς ἐν τῷ παραπεπλευκέναι τοὺς ἐκβίους δοκοῦσιν αὐτοῖς. πολλαὶ γὰρ ὑπὸ ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, ἧκε δὲ οὐχ ὑπ' ἐκείνου. γνώμη δὲ τῇ αὐτῶν δοκεῖν παρεῖναι ὅπως εἰς τὸ φερόμενον καταχήσονται αὐτοῦ, οὐδὲν ἐμβεβήκοντο εἰπεῖν. αἰφνιδίως τε λῃστὰς ὀργῇ χρωμένων. φανερὸν ἦσαν δὴ μέγα αὐξήσοντες τὸν πάσῃ πλήθους δυσφορούσῃ αὐτοῖς. ἐορτάσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἐν ᾗ Ἰουδαίοις ἄζυμα φερόμενα πάτριον, φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπαλλαγῆς αὐτῶν ἡγουμένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ φερόμενοι, πλῆθος τὸ ἱερεῖων ὡς οὐκ ἄλλη κατακόπτειν ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐφορίας διὰ θρησκείαν τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τῶν Ἰούδαν καὶ Ματθίαν ἐξηγητὰς τοῦ νόμων ὀδυσάμενοι, συσσείοντες τὸ τῆς ἱερᾶς τροφῆς ὑποφωτο, πῶς στασιώτας οὐκ ἂν μετ' αἰσχύνης μεταπέμψαιτο αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μηκέτι δεινὸν βλαστήσαι αὐτῷ τὴν ἀπορίαν, πέμπει στρατιάρχην τε ὁπλιτῶν χιλιάρχου τὸν τοῦ ὁμίλου τοῦ ἐπισκήπτων φέρεσθαι τὸν πάντα ὅμιλον τῷ μαχαίρᾳ ἀνδρῶν μὴ πλέω κατασῶσαι, καὶ εἴ τινες ὁρῷεν ὅπλοις πολλοὶ τοῦ ἄλλων καθίσαιντο φερόμενα τῷ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. διὰ τοῦτο οἱ στασιῶται τοῦ ἐξηγητοῦ, ἢ τὸ πλῆθος ἐξαιρέωσαν, βοῇ καὶ ὀλολυσμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε διὰ τοὺς στασιώτας, καὶ φθάσαντες καταλαβόντες τοὺς πλείστους αὐτῶν. ὀλίγοι δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν ταῦτα φερόμενα χειρῶν αὐτοῖς ἡ θυσία ἦν. ἀρχελάῳ δὲ ἄπορον ἐδόκει σώζεσθαι τὰ πάντα, μὴ οὐκ αἰακόψοντι τὸν διὰ τοιοῦτο ὁρμὴν τῆς πλήθους. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον· καὶ τοὺς ἱππεῖς οἱ τοὺς ἐν αὐτοῖς ἐπιπωκότας κωλύοιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθῶν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῆς πεζῆς διέχοιντο αὐτεπιλήφθη ἐν ἀσφαλοῦς ἤδη πεπισευκότας. καὶ εἰς μὲν χιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἱππεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο διὰ ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκύρωσι δ' ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν διὰ τὰ αὐτῶν πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆσαν τοῦ ἑορτοῦ καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περ θεασοῦς ὄντες ἐν τῷ ἀπαλλάττειν. ἀρχέλαος δ' διὰ θαλάσσης κατῆει μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππου τὰ ἀδελφοῦ τὰ πάντα ἐφεῖς καθίσασθαι τὸ οἴκου καὶ τῆς ἀρχῆς. συνεξέπεμψε δ' αὐτῷ καὶ σαλώμην ἡ σὸν ἀδελφὴν τοῦ ἡγεμονίαν ἀγομένην τοῦ αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲν ὡς συναγωνιούμενοι τῷ ἀρχελάῳ διὰ κτῆσιν τῆς βασιλείας, ἔργῳ δὲ αὐτοπροσέξοντες, καὶ μάλιστα ἀφ' ὧν πεφαγμένων ἐν τῷ ἱερῷ ποινὴν μέλοι καθέξειν. ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος ἐπίτροπος τῷ ἐν συρίᾳ φερομένων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμημένος διὰ φυλακὴν τῆς ἡ ἐσόδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν τῆς διὰ τοῦτο ὁρμῆς ἴσχεν ὁ οὔαρος παρελθών. ἐξ ὧν πτολεμαίου μετέπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῶν. καὶ οὐάρῳ σαβῖνος χαιρεζόμενος, οὔτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἴσας παρέλαβεν, οὔτε τοῖς θησαυροῖς κατεσημήνατο, εἶα δ' ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειεν ἃ αὐτὸν, καὶ ἴλεων ἐν τῇ καισαρείᾳ, τῷδ' ὑποχούμενος. ἐπεὶ δ' ἐκπλεῖ μὲν διὰ ῥώμης ἀρχέλαος,

οὐαρῳ

ὑπὲρ δ' ἐαυτῶ ἀπολογίας ἐληλύθοιτο κομιδῆ, σπεύδων ἤδη Ἱεροσολύμων χωρῆσαι, φυλαμβάνει τὰ βασίλεια. μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς ἀρχιτέκτονας, καὶ ὅσοι διοικηταὶ τῶν προσόδων ἦσαν, λόγους ἀπαιτεῖν ἐφέστηκεν, καὶ τὰς ἄλλας καθίσταται ἐπιτροπάς. οἱ δὲ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχαλάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἔμενον σώζοντες τὰ παρόντα ἕως παραστῆσαι τὸν αὐτοῖς, καίπερ ἐν φυλακῇ ἀνάγκης ὄντες ὑπὸ τοῖς ἀφεστῶσιν αὐτοῖς. πλεῖόν τε καὶ τῶν ἐκείνου δεῖ ῥώμης ἐν αὐτοῖς; ἢ πρόσοδον μᾶλλον παῖς, δεῖ αὐτοκράτορος ἀρχῆς; ὅσον ἐπέσπασε σαλώμης ὁρμῆσαι δεῖ τῆς ἀρχῆς, καὶ πολὺ δικαιότερος ἀρχελάου φυλάξαι τὰ ψηφίσματα, ἐξαιρεῖσθαι καὶ τὰς ψευδεῖς διαθήκας καὶ βασιλεῖ ἀνατεθῆναι, ἃς ἀσφαλείσεως ἕνεκα τῆς διαγραφείσων. ἐπήγετο δὲ ταύτῃ τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολεμαῖον, φίλων τε ἡγεμονικωτάτων γεγυμνασμένον καὶ αὐτῷ προσκείμενον. μάλιστα δὲ αὐτὸν ἐνῆγε καὶ ἀντιπάτρου τῆς βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ αὐτῷ, καὶ δόξῃ δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τιμώμενος βασιλείαν πεπιστευμένος. διὸ δὴ καὶ τῶν καλούντων ἔπεσεν ἀρχελάῳ πρεσβυτέρῳ, ὅτε καὶ ταῖς διαθήκαις ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐγγεγραμμένῳ βασιλεῖ, οὐκ ἰσχύετο. ἐπεὶ δ' εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, καὶ πάντων τῶν συγκλήτου δόξασιν ἴσων πρὸς αὐτὸν, οὐκ εὐνοίᾳ τῇ ἐκείνου, μίσει δὲ τοῦ πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ἐπιθυμοῦντες ἐλευθερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων ἕστηκεν τετυχηκέναι. εἰ δ' ἄρα τις αὐτοκρατορικὸν ἀποστολέα ἀρχελάου τὸν αὐτίπατρον νομίζοι, σωφρονέστατον αὐτοκρατορα τῆς βασιλείας. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ μὲν καίσαρι τῶν ἀρχελάου γραμμάτων. καίσαρ δὲ ἀρχελάου τε εἰς πόλεμον τε εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώματα προσετίθει τὰ αὑτοῦ, καὶ τῆς διαθήκης τῆς πατρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς προσόδου χρημάτων αὐτοῦ σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, παραδίδωσι τὰ μέλλοντα. ὁ δὲ, ταῦτα μὲν ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τοὺς φίλους τοῦ καίσαρος καὶ σαβῖνος ἐπιστολὰς ὁπόσα τε γράμματα ἐν καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφώτα, καὶ ὡς αὐτίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς βασιλείας ἐπιπέμψει γράμματα, συνῆγεν ὅτι παρακεκινδύνευκεν τοῖς φίλοις. συνῆγε δὲ καὶ γάϊον τὸν ἀντιπάτρου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱόν, ποιητὴν δὲ αὐτοῦ μεγάστου. φαῦλον τε καθεδούμενον παρέλαβε, καὶ κολάζει λέγειν τοῖς βουλομένοις ἐφ' ἑαυτῷ ἐπιτηδείως, καὶ φράστορα σαλώμης ὄντα αὐτοκράτορος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῆς ἀρχελάου ἐναντιώτατος, ἔλεγεν ἀρχελάῳ παιδιὰν τὸν ἐφ' ἧς ἀρχῆς ἐφ' λόγον, ἔργῳ τοῦ δικαίου αὐτῆς ἐφέστηκεν ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρεληφότα ὅτι τοῖς ἀπολωλόσι καὶ τὴν ἑορτὴν. ὧν καὶ ἀδικούντων ἄλλως, ἔχειν τοῦ τιμωρεῖσθαι οἷς τοῖς ἔξω χρῆναι δικαιωθέντας ἀναπεμφθῆναι ἐφ', καὶ μὴ ὑπ' αὐθρὸς πρεσβεῦσαι, οἱ μὲν βασιλέως ἀδικουῦτος τὸ καίσαρος δ' ἄγνοιαν περὶ αὐτοῦ ἐπαρχόμενον. εἰ δὲ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον. ὡς δεῖ τὸ μηδεμίας βασιλείας αὐτοποιουμένῳ, καλὰς αὖ τι συγκεχωρεῖσθαι, δεῖ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθίστατο δὲ αὐτοῦ ἡγεμόνων τῶν ἐν τῷ στρατιωτικῷ μεταναστάσις δικαίαν, καὶ προκάθαιρον δεῖ θείου βασιλείου, καὶ δικαίαν ἀλλοίωσις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἡγεμόνας, κατανεύσεις τε αἰτήσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμένοις, καὶ πάντων ἀναφορὰν, ὧν οὐδὲν μεῖζον ἐπανῆκεν καθεστῶτος ὑπὸ τοῦ καίσαρος εἰς τὴν ἀρχήν;

A alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. acciti deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per
B Salomen, quasi Archelao præferendus, eò quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum monuit Irenæus orator, vir eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui
C postquam Romã petuenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaũ, studebãt illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus ac-
D cusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipsõ anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varique ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus oxoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & in-
E fensissimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quãtum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos
F authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuisséque postulatis populi, denique nihil non fecisset
G quod per Cæsarem confirmatus posset facere;

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recèns euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingéret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cùm tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quàm si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idq; die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo faciliùs tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidē vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in posterioribus tabulis eius aduersariū successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrū, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se protraxerint. Cætera quoq; de quibus Arche-

A αἰσθόμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τῶν ἐν τῷ ἱππικῷ ἐφόνευσε δεσμωτῶν τινὰς ἄφνω. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγενότα, τὰ δὲ πρὸς ἐλπίδας ἀναπέμπα. δεῖ τὸ φύσει ἔχειν γένος ἀπό τε πατέρων καὶ φιλοτιμίας τοῦ ἀρχιερατεύσαντος τὴν ἐξουσίαν. πένθους τε τοῦ ὑπὲρ τοῦ παρεὶ ἀμελείας, καὶ κώμους ἐπὶ τούτοις τῇ ἐκείνου τελευτῇ γεγενότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὸν πλῆθος ἀρχὴν τοῦ στασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιοῦτα διεργάζοιτο

B τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωμένος τοιοῦτος δὲ ἀμείβεσθαι τὸν τέκνων, ὥσπερ ὑπὸ σκηνῆς δακρύων μόνον προσποιούμενον τοὺς ἐκείνου, ἐπιλαβόντα δὲ ἡδονῆς τῇ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἕκαστα νύκτας, φανεῖσθαι τὸ καὶ σφᾶς τὸν κείνου τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεμένα τῷ βασιλείῳ οἰκείῳ γένει τε καὶ σφᾶς τὸν πατέρα. χορδίων γὰρ καὶ ᾠδῆς ὥσπερ ἐχθροῦ πεισόντος, ἀλλ' οὐκ ἀδρὸς οὕτως ἐν συγκλαυσιν τιλικαύτα δι' διεργατῶν ἐξηγεμόνου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νεῶ ἥκειν δὴ καὶ

C σεσε καταυδίσοντα τῇ οἰκείου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτὸ θεοπεπομένων ὁπόσα ἐβούλετ' ἂν ὑπ' αὐτὸ καὶ βεβαίως ἤδη τοῦ αὐτοκράτους παρεχομένου θεσσαλόμενα. μάλιστα δὲ τὸν ἀφαγνὸν τῷ δεῖ τὸ ἱερὸν ἐλεινοῦ λόγῳ καὶ τὸν ἀναιδείαν, ὡς ἑορτῆς τὸ εὐσεβείας, καὶ ἱερείων ἐν τεύχῳ σφαγθοῖεν εἶναι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πλεῖστον δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, οὐχ ἁλλοφύλων, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοιμίων ἐνομάσθαι τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς θεοξένου, ὅπως δὴ πλεῖστοι πληρῶσι τῆς φύσῃ τυχεῖν δὲ τὸν πάσιν αἰδεσίμοις μεμισημένου ἀδικίᾳ μηδὲ ὅναρ ποτὲ ὀφεῖλεν τῆς βασιλείας αὐτῷ τὸν ἀμελεχθεῖ ἀρετῇ τε πατρὸς. δεῖσθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τεύχους, μὴ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀμελείων τῆς ἰχνευσόμενον αὐτίκα καθίσασθαι. πλεῖστα γὰρ τοῦ πατρὸς δεῖ τὸν βασιλείαν οὐχὶ τοιοῦτον τοὺς θεοὺς τῷ σώματι καὶ τῷ ψυχῷ, ἀλλὰ ἀκρασίᾳ μὲν τῷ λοιπῷ χρωμένου, ἀλλὴ δὲ σώματος τῆς θεόγαμον ἐφεισκότος. εἰ δὲ καὶ θεότερον εἰς αὐτὸν δεῖσθαι τῆς πρὸ πατέρα, δεῖ πρὸ φιλεῖσθαι πατρὸς αὐ ἡδοῦ βασιλεῖ, τὸν μὲν κύριον

E ἀρχέλαον τῷ βασιλείῳ καίσεσε ἀφηρημένον τοῦ δουλῶν τῷ ἐξουσίαν, τοῖς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκριβῶ σφάζον ἐν ἱερᾷ καὶ δικαστερομένον. καὶ αὐτὸς μὲν τοιάδε εἶπεν, καὶ μάρτυρας παρεσχόμενος τὰ εἰρημένα κατεπαύσατο. πολλοὶ δὲ συγκλαίειν, πλείστας τοῦ λέγειν. αἰσχύνας δὲ τινὰ

F ἀρχέλαον. * τοῖς γὰρ δὴ τοιοῦτοι ἀρχοντας, οὐ μόνον τὰ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν ἐν ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτοκράτειαν εἰς τὸν ἄνω ἀναγκάζοντι ἐν ἐκείνου δ' γεγενῆσθαι φοβερούμενον. ὡς δὲ πολίται ἴδιον λόγῳ μὲν κατ' ἀρχέλαον, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς τοῦτ' ἀφορᾶν ἔδει. τοῖς γὰρ ὑβρισμένοις κωλύειν ἀδικημένους, καὶ ὑπ' ἀρχέλαου στρατηγόντας πόλεμον δεδιπλωμένους, οὔτε τοῦ θεοῦ, οὔτε τῶν νόμων ἑορτῆς ἐν φροντίδι ἡμῶν ἐόντος, ἐν αὐτοῖσιν ἐν αἰχμῇ ἀνδρῶν ἐναδικηθεὶ καθιστάμενον, δεῖ δὲ στρατείας ἐχθρὸς ἐν αὐτὸ φοβερὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τε ἀρετῇ δηλοῦν. οἱ παρελθόντες καὶ μὴ φοβερὸς δεινούμενοι ἄρχοντας ἀδίκων

G ἄρχοντ, οἱ δὲ εἶσιν οἱ βιαζόμενοι καὶ μὴ δόλοντας τοῖς ἀμυνομένοις ἐφ' ὅπλα χωρῶν. αὐτοῖς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ

πᾶσι

πᾶσι τοῖς ἐν βελῇ τῷ κατηγόρων. οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ οὐ A laum accusauerant, in eos ipsos accusatores
ματα γνώμης τῆς αὐτῶν γεγονμένον αἰτίᾳ τῷ ἀδι- referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum
κεῖν ὑπολαβεῖν. οὐ τῇ φύσῃ τοιοῦτος αὐτὰ γεγονότα sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm
πονηρὰ ἦν, ἀλλὰ τῷ βλάψειν αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Ar-
τοσοῦτο δὲ αὐτοῖς ἦν βουλῶ τῷ ὑβρισοῦτος εἰς chelao noceant. Tantam illis inesse cupidi-
ἄνδρα συγγνῶ, καὶ παῖδος μὲν διεργάτλω, συνήθει δὲ nem lædēdi cognatum hominem, cùm de pa-
αὐτοῖς καὶ ὅλῳ παντὸς οἰκείως πεπολιτευμένον. τὰς γὰ tre benemeritum, tum ipsos omnibus semper
μέλιὼ ὑπὸ τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τὴν B prosecutum officiis. Testamentum certè à re-
βασιλέως, καὶ κυρωτέρας τῶν γεγραμμένων θέ- ge mentis compote esse scriptum, & posterio-
σεσθαι, ὅτι τὸ καίσαρα διαπότλω τῶν ὅλων καταλεῖ- res semper potiores esse tabulas, has verò tan-
φθαι θεὸς τλὼ κρίσιν τῶν ἐν αὐτῇς γεγραμμένων. to magis, quòd Cæsari rerū domino autorita-
μιμήσεσθαί τε οὐδαμῶς καίσαρα τλὼ ὕβριν αὐτῶν, tem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem
οἳ τῆς ἡρῴδου παντοίως ἀπολαύσαντες, παρ' οὗ ἔζη iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm
καθ' ὑπεροχὴν δυνάμεως, τὰ πάντα δεῖν ὕβρεως γνώμης ἐπί- maximis ab Herode viuo affecti sint benefici is:
γοιντο ἂν, οὐδ' αὖ τῷ θεῷ τὸν συγγνῶ τοιοῦτον nunc extremam eius voluntatem violare co-
γεγονότα. οὕτω καίσαρά τε κύριον ὑπ' αὐτῶν πε- nentur: quin potius viri amici ac socij, & om-
ποιημένου τὰ πάντα καὶ φίλου καὶ συμμάχου κατα- nia fidei suæ permittentis: testamentum ratum
λύσειν τὰς διαθήκας, ὅτι πίστει τῇ αὐτῶν γεγραμμέ- habiturum. multum enim interesse debere in-
νας. οὐδὲ μιμήσεσθαι καλίαν τλὼ ἐκείνων, τλὼ καί- ter horum malitiam, & Cæsaris virtutem at-
σαρος ἀρετλὼ καὶ πίστιν, θεὸς ἅπασαν τλὼ οἰκου- que fidem toti orbi cognitam. quapropter non
μένλω ἀπειδίαστον γνωμένλω, καὶ μανίαν καὶ λογισ- iudicaturum parum sanæ mentis decretum ei-
μοῦ ἔκστασιν κατακρίνειν ἀνδρὸς βασιλίως, ὑφ' ἧς μὲν ius, qui probo filio successionem reliquerit,
ἀγαθοῦ τλὼ διαδοχλὼ καταλελοιπότος, πίστει δὲ τῇ & insuper ad ipsius fidem confugerit: quando-
αὐτοῦ θεοπροφλήτου. οὔτε ἁμαρτάνειν ἡρῴδλω πο- quidem verisimile non sit in deligendo succes-
τὲ θεὸν κρίσιν τῶν διαδόχου, σωφρονοῦντ κεχρημένον sore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæ-
δεῖν τῇ καίσαρος γνώμη τὰ πάντα ποιεῖσθαι. καὶ νικό- saris subiecisset omnia. In hunc modum Ni-
λαος μὲν τοιάδε διελθὼν, κατεπαύσατ' λόγον. καῖσαρ D colaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæ-
δὲ ἀρχέλαον θεασάμενον αὐτοῦ θεὸς τὰ γόνατα, sar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit
φιλοφρόνως τε εἰπὼν, φάμενος ἀξιώτατον εἶν τῆς βα- humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi
σιλείας. πολλλὼ τε ἀπέφηνε ξοπὸν γνώμης τῆς αὐτοῦ testamento præscriptum & Archelao ipsi
οὐκ ἄλλα θεόξειν, ἀλλ' ὁπόσα αἵ τε διαθῆκαι ὑπη- commodum: vidénsque hac promissione con-
γόρθυον, κὴ ἀρχελάῳ συνέφερεν. οὐ μὴν τοιγε ἐπεκύ- firmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius
ρωσ οὐδὲν, ὡς αὐτίκα θάδαλίσμα χρώμενοι ἐπ' super ea re statuit. Et dimisso concilio so- XIV.
ἀδείας ἀρχέλαον εἶν. κὴ διαλύσεως τῆς αὐτῶν γνω- lus secum dispiciebat, vnine regnum ratum
μένης ἐσκοπεῖτο καθ' αὑτ εἴτε ἀρχελάῳ τ βασιλείαν E faceret, an commune sineret Herodis gene-
εἴη κυρώσων, εἴτε καινλὼ αὐτλὼ ποιεῖσθαι παντὶ τῷ ri, præsertim cùm omnes eius ope indigeant.
ἡρῴδου γλύῳ, καὶ ταῦτα πάντων πολλῆς ἐπικουρείας
δεομένων.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων θεὸς σαβῖνον, & ὡς οὐάρος τοὺς αἰτίους αὐτῆς ἐκόλασε.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.

ΠΡότερον δ' ἢ κυρῶσίν τινα τούτων γλύεσθαι μὴ- SEd priusquam quicquam certi de hac re
θάκη τε ἡ ἀρχελάου μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, καὶ determinatum sit, Marthace Archelai ma-
θόρυβοι ἐμπίπτουσι τε συρίας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τ ter morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præ-
ἰουδαίων ὑπόστασιν δηλοσαφοῦντα. ἧς δὲ ἀρχελάου μετὰ side venerunt literæ defectionem Iudæorum
τὸν ἔκπλουν ἐθορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, κὴ οὔαρος αὐ- significantes. Nam discessum inde Archelai
τὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοὺς αἰτίους τῆς κινήσεως πιμωρίᾳ secuti sunt magni in ea gente tumultus, ad
θεβαλὼν, κὴ τ πλείσου τῆς στάσεως δπέχρισεν ποιη- quos compescendos cùm Varus venisset, auto-
σάμενος πολλῆς ὑλομοῦς, ἐπ' αὐτοχείας τὴν αἰαζυ- ribus eius motus affectis supplicio, & maxi-
γὴν ἐποιεῖτο, τάλμα δὲ τ στρατᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λει- ma ex parte seditione compressa, reuertens
πόμλος, τλὼ ἰουδαίων νεοτεροποιίαν δπισχνουμένων. Antiochiam, legionem vnam reliquit Hiero-
οὐ μὴν ἐπεφαίνετό γε οὐδὲν δπ' παύλῃ τοῦ μὴ δ solymis, vt Iudæis nouandarum rerum facul-
σασάσειν αὐτῆ. ὅτε δὲ οὔαρος ἀπῆν, καὶ σα- tatem præriperet. nec tamen quicquam hac
βῖνος δπίτερπος τοῦ καίσαρος ταμείνας αὐτό- ratione profecit. Quamprimùm enim Varus
θι μεγάλως τοὺς ἰουδαίους κατεπόνει, σεατείᾳ abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistēs
τε τῇ καταλελειμμένῃ πιστεύων ὡς καὶ θοβεῖσθαι αὐτῆ, καὶ τῷ πλήθει. πολλοὺς γὰρ ὁπλίσας δορυ- vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, &
φόρους, ἐλεῖτο αὐτοῖς ἐπιόντων τοὺς ἰουδαίους, καὶ ἐπιτειχίσων δπὶ ὄρους, ἐνεῖχε parem se iam putans populo. nam armatis
τὸν βασιλικῶν χρημάτων ἐπ' ἐρήμῃ θεοθύμως ὥρμητο βίᾳ δὲ καὶ κέρδει καὶ multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur
molestans eos, & ad defectionē irritans: vt qui
& arces occupare conaretur, & violētas pecu-
niæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

prædæ cupidine. Igitur instante pentecoste, si- A cut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nó solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septentrionali & Orientali regione circumsider. B ab Occidentali altera quà sita erat domus regia Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet, relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à C Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: & cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ D erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantùm adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eóque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui mul- E tis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλειονεξίαν ὑπεθυμίας. ἐπιόντος δὲ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴν ἡμῶν ὀγδόην πάτριος τὸ τοῦτο καλουμένην, οὐκ ἐπὶ θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τοῦ σαβίνου ὕβρεως, μυρίαδες συνηθροίσθησαν αὐθομόπων καὶ πάνυ πολλαὶ, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἱεριχουντίων τε καὶ πλῆθος ὅσοι περαίας τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ οἰκοῦσιν, αὐτῶν τε ἰουδαίων πλῆθος ἦν, ὃ φυλὰς πάσας συνεφλέγετο, καὶ πολὺ προθυμότεροι τῶν ἄλλων ὑπὲρ τιμωρίας τοῦ σαβίνου ὡρμήκεσαν. ἓξ δὲ μέρη τεμηθέντες ὑπὸ τοιαύτης στρατοπεδεύονται, χωρίων. οἱ μὲν τὸν ἱππόδρομον ἐπολιόρκουν, καὶ τῷ δὲ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τῷ βορείῳ τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταγμένοι, οἱ δὲ τὸν ἑῷον εἶχον, μοῖραν δὲ αὐτῶν ἡ ἕτέρα, τὸ πρὸς δυόμενον ἥλιον σῦσα καὶ τὸ βασίλειον λεγόμενον. ἐφεστήκει δὲ τούτοις ἅπασιν αὐτοῖς ὑπὸ πολιορκίᾳ τῷ ῥωμαίων ἀπαντα χώρων αὐτοῖς ἐπικειμένοις. καὶ σαβῖνος, ἴδιον γὰρ τοῦτο πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰ φρονήματα αὐθαδῆ, ἐν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιουμένων ὑπὸ τῷ ὑπερόπτῃ μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς αὐτὸς κελεύει πάσχειν, ὥδε ἐπέμπετο γράμματα, καὶ τὸ στόμα δὲ οὐκ αἰσχύνη κολάζων ἐν τῷ ὀξέως βουλεῦσαι ὡς κινδυνώδους μεγίστου τὸ ἐγκαταλειφθὲν στράτευμα ἀφελεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν καταστῆσαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ ἐκ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῷ πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὃν τιμῇ τῷ ἡρῴδου ἀδελφοῦ φασάηλου οἰκοδομημένον τε καὶ οὕτως εἰρημένον, πολλὰ τῆς ὑπὸ παρθιαίων αὐτῷ γλιομένης, κατέσφε τοὺς ῥωμαίους ἐπιχείρᾳ τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν οὐδὲ εἰς τοὺς φίλους τολμῶν κατεύχεσθαι, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφαπτόμενον αὐτῷ τῆς πλεονεξίας δίκαιον. τολμήσαντες δὲ εἰς τὴν ἔξοδον τῷ ῥωμαίων μάχῃ σφίσι καρτερᾷ καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἄρχειν ἐκράτουν, οὐ μὴν τὸ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὀλιγότητι δ' ἐνοῦ πολλοὶ αὐτοῖς ἐπιπεσόντες. ἀφειδοῦντες δὲ ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ θεοῦ, αἳ παρῆσαν τῷ ἱερῷ τὸν ἐξωθεν ἀβέβηλον ἀφείλουσαι, καὶ πολλῆς μάχης γενομένης, λίθοις τὸ ἀφίεσαν, τοὺς μὲν ἐκ χειρὸς ὑπάγοντες. οἱ δὲ σφενδόναι, ἀθλητὰς ἔρωτος τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ τοξόται πάντες ἐπαταπτόμενοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀλλὰ τὸ ἀσφαλέστατοι ἦσαν, καὶ ὑπερχειρεῖσθαι μὲν ἄπορον ἀλλὰ τὸ ἀβέβαιον τῶν ἐκπεπτωκότων ἐφειδομένους ἦν), ῥᾴους δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ μάχη συνέστη τοιάδε ὁδόν. ἔπειτα ῥωμαῖοι δὲ ἐναῖς φέροντες τοῖς ἐρωμένοις πῦρ ἐνῆσαν τοῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν προσεπιθέμενον, καὶ μὴ τῷ ἐμφύτου φλόγα δυναμένων, ὑπῆστο τὸ ὀρόφου ἡ τοίχος. ὁ δὲ ξύλωσις ἀπορεῖσθαι πᾶσης τε καὶ κεκρυμμένου πλοῦτον ἐν δὲ κεκρυμμένον χρυσὸν ἐπαλλιλιμμένον δ' ὅθεν ἦκεν. ἔργα τε μεγάλα ἐκόσμα καὶ ἀξιολογώτατα ἀφανίζετο. ἡ τοῦ ἐκ τοῦ στοᾶ ἀληθὲς ἐξέπεσε ἄφυκτος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ. τοὺς δὲ ἀφειμένους ἔβαλλον οἱ πολεμίοι. πολλοὶ δὲ ἀπορίᾳ τε σωτηρίας, καὶ ἀπλήκτῳ κακοῦ τῷ ἀφικομένου, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἐκόντες ἑαυτοὺς ἐνέβαλον. οἱ δὲ ἡ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι ἐξέφθαρτο ἐπειοῦντο. ὁπόσοι δὲ εἰς τὸ κατόπιν χωρήσαντες ὁδὸν ἡ ἀσφαλῆ ἀνεβήσαν ἐσώζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας καὶ τὰ φρονήματα ἀπολελυμένους, οὐδὲν δ' ὑπονοίας ἔχοντας ἐξ τὸ αὐτόπλον ἐπιθεῖν δυναμένης. ἐσώθη δὲ τῷ αἰχμαλώτων ὅτι τὸ τόγος οὐκ ὀκνοῦσιν. ἡ ῥωμαῖοι ἐξ τὸ πυρὸς ἢ παρόντες ἁρπάζοντες, ἐκφέρειν τῷ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ ἦν χρήματα, ἡ ἀπελάσιν μὲν πολλὰ

πολλὰ

πολλὰ ὑπὸ τ στρατιωτ῀ν, σαβῖνος ᾗ ἀφειστήκησαν εἰς τὸ
φανερὸν τ ἑξακόσια τάλαντα. Ἰουδαίοις ᾗ, ἐλύπει μὴν
τὸ πάθος τ῀ν φίλων οὐ σὺν τ῀ν ἧττον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει ᾗ τ῀ν ἀνα θημάτων ἡ ἀφαίρεσις. καὶ μὴν, ἀλλ' ἔπρ
αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσταμένον ᾗ μαχιμώτατον, ἵν-
τῳ ἐμφερείχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνέ-
σεσθαι αὐτῷ, & σφᾶς κτενεῖν, καὶ διοῦσι ἢ τάχος ἀπέ-
στη, ἢ πλήθομένοις ὑπαχωρεῖν ἄδεια ᾗ σωτηρία σὺν
αὐτοῖς. ᾗ τ βασιλικῶν τὸ πλεῖστον ἠυτομολήκεσαν σὺν
αὐτοῖς. ῥοῦφος ᾗ ᾗ γρᾶτος χιλίους τ μαχιμωτάτων
τ ἡρῴδ' στρατόμαζος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμασι
δρασκελείοις, ῥωμαίοις παρεστήσαντο. καί τι ᾗ ἱππικὸν
ἰδ' ὑπὸ τῷ ῥούφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ παρεδήκη
τῷ ῥωμαίων ἐγγόνει. ἰουδαίοις δ' οὐκ ἠμέλητο ἡ πολι-
ορκία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετάλλευον, καὶ τοῖς μι-
σοβαλλομένοις ἐκέλευον μὴ ἐκποδὼν εἶναι τῇ ὑπολη-
λυθυίᾳ χρόνου παρούσαν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τῶν
πάντων. σαβῖνῳ μὲν οὖν δι' τὸν ἰδ' ἀπιστίαν μὴ τ στρα-
τιωτ῀ν, πιστεύειν δ' οὐκ οἷός τε ἦν ἃ τὰ παρειλημένα.
καὶ τὸ λίαν μὲν εὔγνωμον τῷ πολεμίων ἐπ' ἐσχατιᾷ
τῆ καταισχυνομένου εἶχεν. ἅμα ᾗ καὶ τὸν οὖαρον ἔξειν
προσδοκῶν ὑπ' ἐκείνῃ τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ ᾗ ἧ ἑτέρα
μυρία θορύβων ἐχόμενα τῶν ἰουδαίων κατελάμβανε,
πολλῶν πολλαχόθι κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν
καὶ ἰουδαίων ἕκαστος ὅτι τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισ-
χίλιοι μὲν τῷ ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ
ἤδη καταλελυπότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσ-
πολέμουν τοῖς βασιλικοῖς, ἀπὸ κατόντος αὐτοῖς ἀχά-
βου τ ἡρῴδου ἀνεψιοῦ, καὶ τῷ μὲν πλείονι εἰς τὰ με-
τάνοια ἀκοσμένου δι' ἀπειρίαν τ εἰς τὰ πολεμι-
κὰ τῷ ἀνδρῶν, ταῖς δὲ δυσχωρίαις συζόντος ὁπόσα
δ' ἐνεστί. ἰούδας δὲ ἰω ἐζεκίου τ ἀρχληστοῦ υἱὸς ὃν
μέγα δ' ἐνηνθέντος, ὑφ' ἡρῴδου δὲ μεγάλοις ληφθέν-
τος πόνοις. ἦν οὖν ὁ ἰούδας ἐξ ὀπφωρεῖν τ γα-
λιλαίας συγκαλέσας πλῆθος ἀνδρῶν ἔπειτ ἐνοπλίων
ἐπῆρε μὲν τῷ βασιλεῖ ποιεῖ, καὶ ὅπλων κρατήσας
ὁπόσα αὐτόθι ἀπέκειτο, ἐφόπλιζε τοὺς ἀφ' αὐτὸν καθ'
ἕνα, καὶ ἀποφέρεῖ χρήματα ὁπόσα καταλήφθη αὐτόθι,
φοβερός τ ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων ἵνα προστυγχά-
νοντας, ἐπιθυμίᾳ μείζονι πρᾶγμάτων, καὶ ζηλώ-
σει βασιλείου τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τ ᾗ ὑβρί-
ζειν ἐξουσίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν
ἐσόμενον. ἰω ᾗ καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τῷ βασι-
λέως, ἄλλως ᾗ αὐτὸν εὐφυᾶ, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ
σώματος ἐπὶ μέγα προῦχόν τε καὶ πεπιστευμένον.
ἐλθὼν ἀρθεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῷ πραγμάτων, διαδήμα
τε ἐτόλμησε περιθέσθαι, καὶ τινος πλήθους συστάν-
τος αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορεύεσθαι μανίᾳ τῇ ἐκείνου, καὶ
οὐκ ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὀντινοῦν, τὸ ἐπιχωριοῦν βασι-
λειον πυρφορήσειν δι' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλει-
λειμμένα, πολλαί τε καὶ ἄλλαι τῆ βασιλικῶν οἰκίαι
σαν, πολλαχοῦ δ' ἐχόρευε πῦρ ἐνεῖς ἀφειδῶν τοῖς ἐν-
τυγχάνουσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὅπ-
ῃ ἕκαστον. ἐπέφερετο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ τα-
χείας ὑπερφῆς ὁρμῆς. ὁ δὲ γρᾶτος τῆ βασιλι-
κῶν στρατιωτ῀ν ῥωμαίοις παρατεθειμένος μὲν ἧς εἶχε
δυνάμεως ἐπαπαίρει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὅπ πολὺ ῥᾳθυμίᾳ, τό τε πολὺ τῆ πρ-
σίων ἀσυντάκτως ὄντας, καὶ τάλλη μᾶλλον ἢ ὑπομονῇ μαχόμενοι διαφθαρησαν. καὶ αὐτὸς σίμων

A militum disperiit, ad Sabinum autem propalàm quadringenta talenta ex ea præda relata sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti sunt, desideratis in ea pugna carorum amicorum plurimis, & insuper spoliato sacrario, facto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt regiam, incensuros se eam & omnes intus occisuros minitantes, nisi quamprimum discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quiB bus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicanC tibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV. Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim viroD rum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, ruebatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sepho E rim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidãdus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia: Dum ita vbique turbatur, etiam Simon HeF rodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam GraG tus regiorum militum dux, tũ Romanorũ partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimũ conflictum trãsamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnãtes deleti sunt. ipsum Simonẽ per

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini apposita palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: duraúitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exasperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

A φυλῇ δέ τινος φαύλης σώζοντος αὐτὸ χάτος ἐντυχὼν τῷ κεφαλῷ δποτέμνει. κατεφρόνθη δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τῷ ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπὸ πολλῶν συστάντων αὐθρώπων σίμωνι παραπλησίων. οὗτος πολλὴ ἀσεβουμένη ἐπολίτευσε τῷ ἔθνει, δέ τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον οὐκ εἶχ τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῇ. τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας σωφρονισὰς τῷ μὴ συστασιάσοντος τῷ αὐθρώπων, ὑπερχαυμα αὐτῶν δέ τε τῷ ὑβρίζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡγιέσθαι. ἐπεὶ καὶ ἀθεής γης οὐ μόνον οὔτε προγόνων ὑπαρξὰς ἀξιώματα, οὔτε ἀρετῆς προυσία, ἢ πολλῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὴν δὲ καὶ ἀσήμαντος τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὤν, ἄλλως δὲ μεγάθει σώματος, καὶ τῇ κατὰ χεῖρας ἀλκῇ δέ ἀφορίτων, ἐτόλμησεν δὴ βασιλεία φορῆσαι, καὶ δέ τὸν ἡδονὴν τῷ πλέον ὑβρίσαι, καὶ θήσειν οὐκ ἐν μεγάλοις πίθεσθαι τῆς ψυχῆς τὸ δὴ τοιοῦσδε αἰάλωμα ῥᾳδιούμενον. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ δὴ μεγάλα φορόντες τῇ κατὰ χεῖρας ἀρετῇ πεπιστευμένοι, φορόβλημα ἦ τῆς καθέξεως δ βασιλείας δυκοκοῦντες. λόχου τε αὐτῶν ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πλῆθυς φορὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατιῶται ἦσαν, καὶ ὑπερεκτείνων αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτῶν. ὁ δὲ δέδημα φορεθέμενος, βαλβιτείων τε ἦγε δὴ τοῖς πιντέοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη αὐακείμενα εἶχεν τῇ αὐτῷ. διέμενέ τε δὴ πολὺ τῷ δὲ τῷ αὐδρὶ ἰσχύς, βασιλεῖ τε κεκλημένῳ, καὶ ἃ φρόνει ἐθέλοι μὴ ἀποστρεφόμενος, φόβῳ τε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν δὴ μέγα φορονεῖν ῥωμαίων τε καὶ τῷ βασιλικῶν μίσει, πολιτεύοντες ὁμοίως φορὸς ἀμφοτέρους. τοιούτοις μὲν ὕβρει ἐχρήσαντο δὴ τῆς ἐφόδου ἀρχῆς, ῥωμαίους δὲ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φορεῖόντος δὲ τὸ χρέους, ᾧ δὴ πλεῖον ὁμοίως ἐξηχριώθησαν. δέ φόβος τε οὖν ἐν τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συμπαθείᾳ τῷ φονεύειν. δέπιθέντας δὲ τότε καὶ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμαοῦντα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς σπαπαῖς ἔφερον. καὶ φορεισάντες ἀρεῖον μὲν τὸν ἱκατόνταρχον ὃς ἡγῆτο τῷ τάγματος, καὶ τεσσαράκοντα τῷ φορὲ αὐτὸν, πεζῶν τοὺς κρατίστους κατακόπτειν. οἱ δὲ λοιποὶ, δείσαντες φορὸς τὸ πάθος αὐτῶν, χράζειν συὶ τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φορὲ αὐτὸν ἦσαν σπείρης αὐτοῖς ἡγουμένης, σώζονται τοὺς νεκροὺς καταλιπόντες. καὶ πολὺ μὲν χρόνον τοιούτοις τρόποις χρώμενοι μάχαις, ῥωμαίους τε παρελύπησαν οὐκ εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐπάκωσαν δέπιμέγα. χειρωθέντας δ' οὐ χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν χράτῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν πρεσβύτατον ἀρχελάου λαβόντες, ὁ τελευταῖος πάθει τε τῷ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄπορον δὴ πλέον ὁρῶν τὸ σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλονεικῆς τῆς δυνάμεως, δέπὶ δεξιᾶς καὶ πίστει θείᾳ ἀρχελάῳ φορεδίδωσιν αὐτόν. καὶ τὰ δὲ μὲν ὕστερον γέγραπται. λῃστηρίων δ' ἱκανὰ ἐμπλεως ἦν, ἢ ὡς ἂν φορτύχοιεν τινὲ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεὺς φορεστάμενος ἐπ' ὀλίθρῳ τῷ κοινοῦ ἐπῆγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηρὸ καθεστάμενοι, τὸ δὲ ὁμοφύλου φόνου μίκιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος δ', ἐπεὶ δὲ τὸ φρῶτον πτωθάνεται τὰ πτορεγμένα, σαβίνου χράψαντος φορὸς αὐτὸν, δείσας φορὲ τῷ ἕτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ μὲ λαβών, ἕτα δὲ δὴ συείμις

συρίας καὶ πάντα ἅμα, καὶ ἵλας ἱππέων πέντε, ἀπέ-
στειλε βασιλεὺς ἢ βασιλεῖς ἢ τινὲς τετραρχῶν τότε
παρεῖχον, σπεύδοντα βοηθῆσαι τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ πολεμου-
μένοις. ἔφιππον δὴ πᾶσιν εἰς τὸ ὁλκαδικὸν ἐπιβαλὼν,
ὁμίλου πεζικοῦ ἐπήγετο. Δαδίνοι τε αὖπαλ καὶ Βηρύ-
τιοι ἐλθόντα αὐτὸν τὴν πόλιν διαφεύγοντες πεντακοσίους
καὶ χιλίους. παρέσχοντο δὲ καὶ Ἀρέτας ὁ πετραίων ἔθνους
τε τοῦ ὑπὲρ Ἰορδάνου φιλίως τῶν ῥωμαίων κατεσκευ-
ασμένος οὐκ ὀλίγους, χωρὶς τοῦ πεζοῦ τοῦ μὴ ἱππικὸν συνα-
γόντος. οἱ δὲ ἐν Πτολεμαΐδι τῶν δ' ἱππέων, ἑνὸς τι
αὐτῶν τοῦ ὑπὲρ Ἰορδάνου, καὶ σὺν τῷ φίλων, χιλιάρ-
χοις ἐπέτρεψαν πολεμεῖν, οἱ ἅμα τῷ πολεμαίους ἐ-
χόμενοι κακουργοῦσιν. ὃς ἐπιβαλὼν τοῖς ἐπὶ πορευ-
ομένοις εἰς μάχιμα ἔθνεσι, καὶ συμφύρων ἁλόν,
τοὺς μὲν ἀνέπεσεν ἐν δραπετεύσαι, τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρη-
σεν. αὐτὸς δὲ οὐδαμοῦ δὴ συμβρίας τοῦ παντὸς ἐπὶ
θορυβοῦν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέχε δίχα τὸ ἀπέγκλητον
δεῖν τοῖς νεωτερίσμοις εἶν. στρατοπεδεύει δ' ἐν τοῖ πα-
μεγίστῳ τῶν ὁλκάδων κτήματι, ἄρους ὄνομα αὐτῷ. καὶ οἱ ἄρα-
βες μίσει τοῦ ἡρῴδου ἐμπίπρασιν αὐτὸ, ἐχθρὸς
καὶ φίλος τοῖς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκπίπτει δ' ἐπὶ
τὸν σωμφὼ κώμιον ἐπέσχε διαρπάσαι τι οἱ ἄραβες,
καὶ ἐμπρῆσαι πάνυ ἐρημικὸν οὖσαν καὶ ὀχυρόν. ἐν δὲ τῇ
ἡρῴδου, οὐδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ πυρὶ καὶ φόνῳ
τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πέμπουσι δ' καὶ ἐμμαοῦς,
οὐ λίαν ἀπολιπόντος ἐπ' ἐκείνοις τοῦ πολεμικοῦ,
φρουρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ οἰκητόρων. ἐντεῦθεν δὲ καὶ
ἱεροσολύμοις ἤδη σύνεγγυς, καὶ ἰουδαίων οἱ κατὰ πολιορ-
κίαν τὸ τοῦ ματος τοῦδε στρατοπεδεύοντι, τὸν ὄλε-
θρον τῆς ἡρῴδου τοῦ στρατεύματος οὐκ ὑπεμείναντες
ἔχοντο ἡμέρᾳ δὲ πολιορκίαν καταλιπόντες. οἱ δ'
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι ἑνὸς μὲν ἀρίστου ἐπ-
καλοῦντες ἀπολύοντα τὰς αἰτίας, μὴ τὸν ἐκ τοῦ
πλήθους ὄχλον τῶν ἑορτῶν ἕνεκα, μᾶλλον δὲ πολέμου μᾶλ-
λον ἢ πολιορκίᾳ προσῆκον ἔχοντες. ἐφέστασι δὲ τοῖς
οὐάρῳ, ἰώσηπός τε αὖ ἀνανίου ἡρῴδου βασιλέως
γραμματεύς, καὶ ῥοῦφος τοῦ ὑπ' αὐτοῖς τοῦ στρατοῦ ἄρ-
χοντος, καὶ τοῦ ῥωμαίων οἱ πολιορκούμενοι σταθέν-
τες δὲ οὐκ ἀφίκετο οὐάρου εἰς ὄψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς
πόλεως ὅτι ταλαίπωρος οὐάρος ἦν. τοὺς μὲν χόρτου πέμ-
φας τῷ στρατῷ μέρος, ἐπιόντας τοὺς αἰτίους τῆς ἀπο-
στάσεως. καὶ συμπαρομῦσαι, οὓς μὲν ἀπέλυσεν εἰς αἰτιατοὺς,
εἰσὶ δ' οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ μὲν πάντων τῶν
αἰτίων συνεσταότες δισχίλιοι. μὴ δὲ ἦν τῶν ἐν αὐτῷ
στρατιᾷ ἄσπονδον πέμπεται, χρῆσιν μὲν ὅσων ἐπ' οὐδε-
μιᾷ οὔσαν τοῖς ἀφεστῶσι. πολλοὶ γὰρ ἐπέστησαν
αὐτοῖς καὶ παρέπεμψαν τῷ δογμάτων, καὶ ὧν ἐξίου
οὐάρου, ἐφέσει καρδίαν ἂν ἐκ τῶ κακουργῶν ἀφεστῆ-
ναι αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεστῶ-
τας πανδημεῖ, ἐπεσήγετο εἰς κατάλυσιν αὐτῷ.
οἱ δ' οὐχ ἧκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς
γοῦν τῇ ἀγρίᾳ συνῳδότας. καὶ ὅπως τῷ πολέμῳ συ-
χνοὺς ταῖς αἰτίαις ἀπολέσωσι, ἐποίησεν ὅτι κρίσεως
ἐπιτελεσθείσης ὅσας αὐτῷ. κρίσας δὲ τοὺς μὲν αὐτῷ πολλοὺς ἀφῆκε, συν-
στράτιον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐπόλεσεν μόνους, οἳ μηδὲν φεύγειν τοῦ δικαίου καὶ τῆς οἰκείας ἐξεστάθησαν.

A vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præterueundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in
B vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorum cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit
C in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho aliam vicum iidem Arabes diripiunt, mòxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vati iussa, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm ap-
D propinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus conspectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia suspectum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum il-
E lis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clàm ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cru-
F ces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eo-
G rum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

XVII.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primariorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neq; ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm lõgè deterior fuerit conditio superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniuriosam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatum, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicũq; tãdẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratum

A ἔως μὲν δὴ ταῦτα κατεσκευάζετο, καὶ φρουρὰν ἱκανὴν
ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ μὲν στρατόπεδον καταλιπὼν τῷ αὐτῷ
χείρας ἐπιλέξας. ἀρχέλαῳ δὲ ὅτι ῥώμης ἕτερον πρά-
γμα ἐφύετο αὐχαὶ καὶ τοιαῦτας αἰτίας. ἀφίκετο
εἰς τὴν ῥώμην πρεσβεία Ἰουδαίων ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐ-
τῶν τοῦ ἐθνικὰ ὅτι κεχωρισμένος ἦσαν αἱ πάσας αὐτονο-
μίας. καὶ ἦσαν οἱ μὲν πρέσβεις οἱ ἀποστελόντες ὑπὲρ
ἔθνους πεντήκοντα, συνίστατο δὲ αὐτοῖς τὸ ὅτι ῥώμης
B Ἰουδαίων ἐλάττους ὀκτακισχιλίους. καὶ σεβαστὸς τε συνέδριον
φίλων τὸ τῶν αὐτοῦ, καὶ ῥωμαίων τῶν πρώτων συναγομέ-
νους ἐν ἱερᾷ Ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ' αὐτοῦ ἱ-
δρυμένῳ, οἱ μὲν πρέσβεις μετὰ τοῦ πλήθους τοῦ αὐτόθι
Ἰουδαίων ἀφικνοῦντο, ἀρχέλαος δὲ μετὰ τῶν φίλων, ὁπόσοι δὲ
συνήθεις ἦσαν τῷ βασιλέως, ἀρχελάῳ μὲν συντυγχά-
νειν δεδόμενος, τὸ πρὸς αὐτὸ ὑστέρει, τοῖς δὲ πρέσβεσιν
ὁμωμοκόσιν κατ' αὐτοῦ δίκην ἠγωνίσατο, ἀναγκάζων τὰ μὲν
οἰκέται μὲν γνήσιοι δεδόσθαι καὶ σεβαστὸς κατ' αὐθρὸς οἰκέτου
C ταὐτὰ πρόσταγμα προσθήκειος. παρῆν δὲ καὶ φίλιπ-
πος ἀπὸ συρίας, ἐξορμήσαντος αὐτῷ ἀφρυ, τὸ μὲν πρόσ-
ταγμα, ὅτι συγγενείας πάσης αὐτῷ, πάνυ δὲ δυνάτ ἄφρος
αὐτοῦ. γνησιώτης δὲ βασιλείας μεταπεσούσης, καὶ τὰ-
δελφὸν ὑποπτεύων οὖσαν, νέμεσιν αὐτῆς γνώσεως δεδιὼς τὸ
πολλοὺς εἶναι τοὺς αὐτονομίας ζηλωτὰς, οὐχ ὑστερεῖν
τῷ κρατοῦντι μοῖραν αὐτῆς τινα φέρειν. λόγου δὲ τοῖς
Ἰουδαίοις πρεσβεσιν δοθέντος, οἱ μὲν κατηγόρουν τῆς βασι-
D λείας ἤλπιζον λήξειν, ὅτι κατηγορίας τῆς περὶ αὐτοῦ παρα-
νομιῶν ἔφυγον. βασιλέα μὲν ὀνόματι δυσφημοῦν-
τες, τὸν δὲ τὸ τυραννικὸν ἐκάστης τὸ αἰτίαμα ἐπαδελ-
φὸν εἰς αὐτὸ ἐπ' ἐλεύθερον τῶν Ἰουδαίων συνθέντα χρῆσ-
θαι πολλὰ καὶ φύσει τῇ αὐτοῦ πρὸς πάντα ἀγριαίνειν ἐκ ἀπολ-
λαγμένον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρεις ἀπολάλυσι,
οὐχ ἱκανὸν τῷ πρώτῳ πολλῷ δυσχερέσεις τὰ
πάθη ἐκείνων ταῖς ζημίαις εἶναι. οὐ μόνον ὧν ὀλιγ καὶ δίκ-
νοια ἐπ' αὐτοῖς αἰτιᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ ὧν τῆς οὐσίας. πόλις
E μὲν γὰρ τὰς μὲν πρωτοκλίδας, καὶ ὑπὸ ἀλλοφύλων οἰκε-
μένας κοσμοῦντα μὴ παύσασθαι καθαιρῶν τε καὶ ἀφα-
νίσμενον τὸν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ κατοικημένων. πενίας δὲ
δοκοῦσι τὸ ἔθνος αἰσχυνόμενον, συνῆν ὀλίγοις δὲ ἀμφο
παρελήφθαι, τῆς τε δικαιοδοσίας ὁπότε κτείνειν αὐτοῦ
ἐπ' ἀλόγοις αἰτίαις ἐπὶ οὐσίας ἀποφερόμενον, καὶ οἷς συν-
χωρήσας τὰ ἀδελφὰ τῶν, φίλωσιν χρημάτων καταδι-
καζόντα. καὶ χωρὶς μὲν προσέσεσθαι φόρους ἐπιβαλ-
λομένους ἑκάστοις τὸ ἐπ' ἔτος, χωρὶς δὲ δωρεὰς εἶναι
F ἀναγκαίους αὐτῶν τε καὶ οἰκείους καὶ φίλους, καὶ
τῶν δούλων, οἷς ἐπ' ἐκποδὼν τῶν φόρων ἀξιοῦν, ὅτι τὸ
μὲν εἶναι κτῆσιν τῶν αὐθεντῶν, ὑπὸ ὅπως μηδὲ ἀργυρίων
διδομένων. παρθένων μέντοι φθορὰς, καὶ γυναικῶν ἀ-
γχόνας, ὁπόσας ὅτι παρανομίας καὶ ἀπαυθεντόπτα δραμέ-
νας, σιγᾶν, ὅτι τὸ ἡδονὴν ἴσον εἶναι τοῖς πεπονθόσι, τὸ μὴ
μεμνῆσθαι, τὸν δὲ τῷ αἰκίσασθαι αὐτὰ εἶναι. τοσοῦδε κρεῖτ-
τον εἶναι πεισθέντας τὸν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσον οὐκ ἀ-
G θεῖον αἰθεσόντων ὅτι τῶν δυνάμεως αὐτοῦ φοβου-
μένους. πολλῶν γοῦν ἀναστάσεων φοβεῖσθουσιν
τὸ ἔθνος, οὐδεμίαν ἱστορῆσθαι πώποτε τοιαύτην δυσχέρει-
αν πεπονθυῖαν αὐτοῦ, φόβου εἶναι καὶ κακώσεως, μὲ αὐτὸ
περσθῆναι ὑπὸ τοῦ ἔθνους. καὶ δίκαια ταῦτ' εἰκότως ἂν γε-
νέσθαι τὸ ἀσμένως ἀρχέλαον βασιλέα προσηκεῖν, ὁπο-
μένους ταῦτα ὀργαῖς τῆς ὅτι βασιλείας ἰσόμενον ἡγεμόνα μᾶλλον ἕτερον φαίνεσθαι, καὶ τὸν τε πατέρα συνολο-

φύρεσθαι

φύεσθαι αὐτῷ θεραπεύοντας εἰ μεζόνως τυχεῖν δυνηθεῖεν, καὶ τὰ ἄλλα οἰκειούμενος. τὸν δὲ δείσαντα μὴ οὐχ ἡσθῆναι γένοιτο πιστεύοντα υἱὸς, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέως ἐπάξειν αὐτὸν τῇ ἔθνει τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ ταῦτα μηδέπω τέλειον κεκτημένῳ ἡγεμονίας, ἀλλὰ τὸ δοκεῖν κρίνειν δοῦναι, καὶ μὴ, τελεῖν ἐξουσίαν ἔχοντα. καὶ ὅλως ἄδηλα τοῦ κρίνειν ἐστὶ τοῖς ἀρχομένοις μεζόνων, καὶ δυνάμεως, ἢ χρήσαιτο αὐτῇ πρὸς αὐτοὺς, δῆλον ἐκ τῶν ὁρίστοις ἀποδειχθείσης τιμῆς. τὰ τοῖς πολίταις, καὶ τῇ θεᾷ, ἑξακισχιλίων ὁμοφύλων αἰδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μένει ποιησάμενον. πῶς οὐκ ἂν ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσασθαι κατ' αὐτῶν, πρὸς τὴν λοιπὴν ὠμότητι, καὶ εἴκλημα τῆς αἰτιστάσεως καὶ αἰτιολογίας δοκεῖ τῇ ἀρχῇ προσφερόμενον; ἵνα δ' κεφάλαιον αὐτοῖς τῆς ἀξιώσεως, βασιλείας καὶ τοιαύτης ἀρχῆς ἀπολαύσθαι, προθήκην δ' συρίας γενομένας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκείνου πεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερῶς δ' εἰδέναι δ' ὅτως εἴτε ἀληθῶς σωφρονοῦσι ἐπὶ καὶ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ προσκεκμένοι. εἴτε δ' τάχιστα μεζόνων τυχόντες οἱ δυνήσονται αὐτοῖς. τοιαῦτα δ' τῶν Ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος λύει τὸ βασιλεῖς ἀπήλλαττε τὰ εἰκλήματα, ἡδονὴν μὲν, δεῖ τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἃ δὲ δεῖν τοὺς ἐκκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μεζοίους, καὶ φοβερωτέρους τιμωρίας λαβεῖν δυναμένους, ὅτι νεκροῖς κατηγορίαν συνιδέναι. τὰ δ' ὑπ' ἀρχελάου προσκρούσαντα ὕβρει δὲ ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οἱ δὲ ἐγκλήματων φοβερὰ τοὺς νόμους, καὶ σφαγὰς ἀρξάντας τοῦ κωλύειν ὑβρίζοντας προσηκόντως, ἀμείνους ῥυσμοῦς ἐγκαλεῖν. ἐκκαλεῖ δ' νεωτεροποιίας αὐτοῖς, καὶ τὸ στασιάζειν ἡδονὴν ἀπαθὲς δυσὶ φ πείσεσθαι δίκη καὶ νόμοις, ὑπὸ τὸ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν νικόλαος.

A luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad cóciliandam sibi eius beneuolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, ídque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium B Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationi- C bus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non con- D cessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, essèque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς καῖσαρ τὰς ἡρώδου διαθήκας ἐκύρωσεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτῶν τὴν διαδοχήν. E

Cap. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ὁ ἀκούσας διαλυθὲν τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἡμέρας ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐκ ἀπεφαίνετο, τοὺς δ' ἡμίσους τῆς χώρας ἧπερ ἡρώδης ὑπετέλει ἐθναρχίαν καθίσας, τὸ ἡμίσυ ἀξιώματι βασιλείας ὑπεχούσῃ ἐπερ τὸν εἰς αὐτὸν ἀριστεῖον προσφέροιτο. τὸν δὲ ἕτερον ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυσὶν ἡρώδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ καὶ αντίπατρῳ τῷ πρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε τραχὼν, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλει, φορεῖ τὸν, τάλαντα διακόσια τὸ ἔτος. βαταναία δὲ σὺν τετραχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν προσέφερεν. τὰ δ' ἀρχελάῳ συντελοῦντα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τότε σαμαρεῖτις. τέταρτον μέρος οὗτοι τῆς φόρων ἀφαλίλωντο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπορ λῦσαι τῇ λοιπῇ πληθύϊ. καὶ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑποτέλουν, στράτωνός τε πύργος, καὶ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ καὶ ἱεροσολύμοις. γάζα δὲ καὶ γαδαρα, καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποῤῥίξας αὐτοὺς δ' ἄκρας ἵνα συρίας προσθήκην ποιεῖ. προσέθηκε δὲ ἀρχελάῳ φορεῖ χρημάτων τὸ κατ' ἐναυτὸν, ὃς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς παρέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρώδου υἱοῖς τῆς πατρῴων παρῆν.

F Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumea, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam G Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. ᵭ c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorũ patrimoniũ.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaëlida, argentique ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepêre ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum eſtimatione ceſſit ipſius filiis, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

Cap. XIIII.

De Pſeudalexandro.

XVIII. HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunque viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad regium faſtigium. itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illum Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatum ſit eius interficiendi negotium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicariis, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non deſinebat fucum facere: cúmque Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam vbi magnam pecuniæ vim quæſiuit prætextu regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatũ, remuneraturúmque beneficos, Romam properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cúmque adnauigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis ſimul fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante formæ ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idque aliis non dubitabant aſſeuerare iureiurãdo interpoſito. Quod poſtquàm Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationib. vt fieri ſolet in re præter ſpẽ incolumi.

σαλώμη ἡ θεὸς οἷς ὁ ἀδελφὸς ἐν ταῖς διαθήκαις δωρεῖται, ἰαμνία δὲ λῦ ταῦτα καὶ ἄζωτος, καὶ φασαηλὶς, καὶ ἀργυρίου ἔπισημου μυριάδες πεντήκοντα, καῖτοι χαρίζεται καὶ τλιὼ ἐν ἀσκάλωνι βασίλειον οἴκησιν. λῦ δὲ καὶ ταύτη θεόδοτος ἐκ πάντων, τάλαντα ἑξήκοντα ἐπ' ἔτος, καὶ αὐτῆς ὁ οἶκος λῦ ἐν τῇ ἀρχελάου ἀρχῇ. κομίζονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῆ βασιλέως συγγλυεῖς ὁπόσα αἱ διαθῆκαι δηλοῦσιν. δυσὶ δὲ αὐτῇ θυγατράσι παρθένοις χρεὼν ὢν ὁ πατὴρ καταλιπεῖν, καῖτοι ἑκατέρα δωρεαὶ ἐπιπθῇ μυριάδων ἀνὰ πέντε καὶ εἴκοσι ἀργυρίου ἔπισήμου, καὶ συνῴκησεν αὐτὰς τοῖς φερώρου υἱοῖς. χαρίζεται δὲ καὶ ὁπόσα αὐτῇ καταλέλειπτο τοῖς παισὶ τῆ βασιλέως, ὄντα πεντακοσίων ταλάντων καὶ χιλίων, ὀλίγα τῆ σκαφῶν ὑπερβάλλοντος, οὐχ οὕτω μεγάθει τέλειος μνήμη τῆ βασιλικῶς αὐτῇ κεχαρισμένα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ ψευδαλεξάνδρου.

TΟύτων δὲ ταύτῃ διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅθεν δὲ ἦν σιδωνίων πόλεως ἀπατεθαμμένος ἔδοξέ τινι τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελεύθερον, εἰσφρήσειν αὐτὸν εἰς τλιὼ ἡρῴδου συγγένειαν, ἐμφιοτισμορφῆς ἡ θεὸς ἀλέξανδρον αὐτῷ τὸν ἀπηρημένον υἱὸν ἡρῴδου ἐμβατεύειν ἔδοξε τοῖς θεωροῦσι. καὶ τοῦτο παρόρμημα λῦ αὐτῷ εἰς τὴ μεταποίησιν τῆς ἡγεμονίας. καὶ ὁμοφάγμονα παρελαβὼν ὁμόφυλον ἄνδρα, ἔμπειρον δὲ τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλειον, πονηρὸν δὲ ἄλλως, καὶ παράξαι μεγάλα σφάλματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπέφηνεν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ ἡρῴδου παῖδα ὄντα ἐξακεκλεισμένον ὑπό τινος τῶν αὐλείων αὐτὸν ἐσταλμένων. κτείναντα γὰρ ἕτερόν οἱ ἀπατήσῃ ἔμελλον τοὺς θεωροῦντας, αὐτόν τε φθεροῦσαι τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε αἰσθέσθαι, καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκ ἀπέλαθε ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρίτῃ θεσπεσθεὶς ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δύσπορίᾳ δόσῃ τῇ ἐκείνων, ὅθεν μέλλου δίπορεν. πολὺ δὲ λῦ ἐντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ θεοφόρητα χρήματα, θεοφάσῃ τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τὸ ἀπολαβεῖν τλιὼ πάτριον ἀρχήν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς διεργέτας, ἐπὶ ῥώμης ἠπείγετο, θαυμαστῇ τῆ ἰδιοξενίων. καὶ δικαιαρχίᾳ θεσπεσίᾳ ἐκ ἐντυχῇ τοὺς τῆδε ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης θεσπεσιάζεσθαι. θεσπεσίαν τε ὥσπερ βασιλεῖ οὔτε ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία θεὸς ἠρόσθην, καὶ δύναται λῦ. αἴτιον δὲ λῦ, τῆ αἰθρώπων τὸ ἡδονῇ διχόμυον τοὺς λόγους συνῆ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ γὰρ τοῖς πάνυ ὁμιλητικοῖς ἀλέξανδρος, πολὺ τὸ πιθανὸν ἐνέπιθεν τῷ μὴ οὐχ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ, καὶ θεὸς τοὺς πλησίον καὶ ὤμυσαν. ὡς τε καὶ θεσπελθόντος εἰς τλιὼ ῥώμην λόγου θεὸν αὐτῷ, πᾶν τὸ τῆδε ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ἐξέπεσαν, τῆ θεᾷ δόξαν τ σωτηρίας θειάζοντες τὸ ἔρυον, καὶ χάρμα πιεύμυοι ἔχειν τὸ μηδὲν ἀπ' γένος ὀπόθ' χορὸν καὶ τ στενοπῶν διαφορούμυος. καὶ τὸν βασίλειον θεὸν αὐτ χῆμα ἦν αἰαλάζεσθαι τῆ ἰδιοξένων, μεγάλαι τ θεσιάσεις ἐγίνοντο τ πλήθους, ὅπου

ξόσεως τ δώρημα, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς οὕτω παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι σωτυχίᾳ· οὐδὲν ἄπ οὐκ ἐθεράπευ-

καίσαρι

καίσαρει δὲ ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὲν δοξάζ τὸ μὴ αὐ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡγούμενον ἐν τοιούτοις· ὑπενόησεν ὅμως μεγάλα αὐτὸν ἠπορηκέναι. διόπερ δὴ τῶν ἐλευθέρων κέλαδον τὸν αὐτοῦ τινα ἐξηλλαγμένον ὁμιλητὴν τοῖς μειρακίοις, πέμψας καλέσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δ' ἀπῆλθε· καὶ ἦν τι βυθίων ὑπὸ τῆς κείρας τοῦ πολλῶν ἡμιμόριον. καὶ μὲν καῖσαρ ἐπιπάσσει. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐμφερὴς καὶ μέλι ὡς τὰ ἀπατῆσαι τοὺς σαφέστατα συνορῶντας δυνάμενος. αὐτουργίᾳ τε γὰρ ἐπεῖχετο ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ὡδὶ τὸ σκληρὸν ῥᾳδίως τοῦ σώματος ὑπὸ ξοφῆς καὶ γλυκαίτητος σωτηρούμενον, δοξάζ τὰ ἐναντία τοῦδε ὑπὸ σκληρότητος ἐξεβιάζετο τὸ σῶμα. διασκέπτεσθαι δὲ ἐν συμπεπλασμένῳ ὑπὸ ψευδολογίᾳ διδασκάλου καὶ μαθητῇ, καὶ λόγων τολμηρῶν συνεστῶσιν, ἐξητάζετο περὶ ἀριστοβούλου τε καὶ γενόμενοι συνεκπλαπέντος αὐτῷ, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ὑπὸ ψευδογενοῦς μεταπεπεισμένος τῆς ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας. φαμένου δ' ὑπὸ νήσου τῆς κυπρίων κατειλῆφθαι, κινδύνων ὑποφόρου τοῦ καὶ θαλάττου, εἰ περὶ αὐτοῦ συμβαίη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφειν τὸ μαιευόμενος ἦθος, ἀλλὰ περιὼν ἀριστόβουλος μόνος τὰς ὑπερβουλὰς πόνας. ταῦτα διϊχνευζομένου, καὶ συνιστῶντος αὐτοῦ τὴν μηχανοποιΐαν τῆς πρόξεως, καῖσαρ καταμόνας ἀπολαβὼν τὸ μειράκιον, ἀλλά σοι μισθὸς εἶπε προκείσεται εἰ μή τι καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτῃ χρησαμένου τὸ μὴ ἀπολαμβάνειν τῆς σωτηρίας, φράσει δή μοι αὐτὸν τίς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξεπόλμησε δρᾶσαι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπερβούλημα καιρίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὧς γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δή, ἐπεὶ γὰρ ἄλλως πρόκειται, φράζε πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ὑπερβούλημα, ὅντι τρόπον, καὶ ἐφ' ᾧ τινι συγκαίμενον. καὶ ὁ καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, ἐπεὶ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δραπέτην ὄντα ἀποτυρῶσαι τῷ σώματι, ἐρίσαντα δὲ τοῖς ταύτης καταλέγει. τὸν δὲ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη δ' ἀρχῇ μιλίοις ὁπόσα τετόλμηκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον δίκαιος ἀναλωκέναι. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ψευδαλέξανδρου τολμηρὸς συντέθεται, ὅπως ἀκριβὲς ἔσχον.

A Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilò in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat B duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspirasse in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul erepto Aristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes exposíti sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque conetis fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quisnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius D ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruasset, in remigum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio: cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri E temerarium turpis consecutus est exitus.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξορίζεται εἰς βίεννα.

Cap. XV.

Archelaus iterùm accusatus Viennam relegatur.

Ἀρχέλαος δὲ τὴν ἐθναρχίαν παραλαβὼν, ἐπεὶ F εἰς ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀρχιερατεύοντα, ὑπηκόων συστάντι τοῖς σαμαρίταις, ἐλεάζαρον τὸν ἑαυτοῦ διάδοχον καθίσταται ἀδελφόν. ἀποικοδομεῖ δὲ καὶ τὸ ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον ἀναστρεπτὸν, ὕδωρ τε ὑδάτων ὁπόσα παρὰν τὴν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγωγὴν αὐτῷ ποιούμενος τοῦ πεδίου φοινίξιν ὑπ' αὐτοῦ πυρευομένου. κώμην δὲ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα G αὐτῇ τίθεται, καὶ τὸ παρὸν ἐκβάσεως ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχέλαου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν ἡμουμένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἐπ' αὐτῇ, ἀπόμοιρον ὄν ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφοῦ ἄγεσθαι, γαμεῖ. διαφέρει δὲ μάλ' ὁ ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὑπὲρ καταστασιάσαντος αὐτῷ ζάντι ἰησοῦ τοῦ παιδὸς. διώκτῳ δὲ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχέλαου, οἱ πρῶτοι τῶν ἀνδρῶν ἔντε ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μὴ φέροντες τὴν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγοροῦσιν αὐτοῦ ὑπὸ καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἔγνωσαν αὐτὸν ψηφισάμενα τοὺς ὑπὸ λοιπὰς αὐτοῦ,

Archelaus itaque in ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio G potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio; indicatáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius defensione, misit eum Viennam in exilium, quæ est vrbs Galliæ, mulctatum priùs omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas triticо plenas à bubus absumi: expergefactúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim reddire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoq; defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non oblimiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cùm illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hîc referendum putaui, quòd sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπηκόως αὐτῷ προσφέρηται. πρὸς αὐτὸν οὖν ὁ τοίνυν καῖσαρ ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸν ὑπήκοον ἀρχέλαον τὸν ἐν ῥώμῃ πραγμάτων, ἀρχέλαος ἦν τούτῳ ὄνομα ἦν, μεταπαλίσας, χρᾶφθαι μὲν ἀρχελάῳ παρήνει. αὐτὸς δὲ ὄναρ ἔφησι πλέον μηδὲν ἐκ ταύτης ἐπιτάγην αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. ὡς δ' ἔπλευσεν ἐν τῷ ὀξείᾳ τοῦτο πλοίῳ, καὶ ἀφικόμενος εἰς ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν ἀρχέλαον ἐν δείπνοις. ὅτε μὴ τῶν φίλων, τὴν τε ἐξουσίαν ἀποπεμφθεὶς τῷ καίσαρος, καὶ ὥρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ καῖσαρ ἀφικομένου ὅτι τινων κατηγόρων ἀκούσας ἐκ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἐκεῖνον μὲν φυγάδα ἐλαύνει, δυὸ οἰκητήριον αὐτῷ βίεννα πόλιν τῆς γαλατίας, τὰ χρήματα ἀπονέμεται. φέρεται δὲ καὶ πληθεὶς ὅτι ῥώμης ἐπελθεῖν ἀρχέλαος, ὅτι ἄρα τινὸν ἐνυπνίων τοῖς φίλοις. δοκεῖ μόνος ἀστάχυς δέκα τὸν ἀριθμὸν, πλήρεις τοῦ ἴδιον ἀκμὴν ἀπηλληρότας, δρέπεσθαι βοῶν ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ θορυβούμενος, φέρειν δὲ εἰς μέγα δέος αὐτὸν, μεταστέλλει τοὺς μάντεις, οἳ δὲ ὁ ἐφάσαν ἦσαν αἱ ἀστροφαίνουσαν ἐνιαυτῶν ἕτερον ἐφ' ἑτέροις, οὐ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν ἀφήνοις, σίτων αὐξήσεως ἑκάστου, ἀσφάλεια ἀπαιτούμενος, μεταβολὴν θεραπείαν ἔλεγον ἀρχελάῳ φέρειν τὸ ὄψιν οὐκ ἐν ἀγαθοῖς θεραπεύειν, ἔσεσθαι μὲν δὲ κακοπαθείας τε δηλοῦσθαι, καὶ τὸ ἔργοις ὑπεναντία, πορεύειν τὸ ζῷον. μεταβολὴν δὲ αὖ θεραπείαν, καὶ τὴν γῆν, πόνῳ τρέπειν ἀρωμένην, ἐν ταὐτὸν μένειν οὐ δύνασθαι. τοῖς δὲ ἀστάχυας δέκα ὄντας, τοσοῦτο ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν ὁ εἶζε. θεραπεύω δὲ τοὺς ἐνιαυτοὺς ἐκδημίαν δέσεις, ἐν τῷ χρόνον ἐξήκειν ἀρχελάῳ τὴν ἡγεμονίας. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ θεραπεύειν αὐτὸν ἡ ὄψις ἀρχελάῳ συνέλθειν, ὁ δὲ ἀναπαλούμενος ἀρχέλαος πειστῆς εἰς ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. ὡς δὲ πλησίαζε τῇ γυναικὶ αὐτοῦ γλαφύρᾳ, βασιλείας ἀρχελάου θυγατρὶ οὖσα, ἣ ὡς πρότερον σύνοικος παρθένου λαβὼν ἀλέξανδρος ἐρῶν δὲ μὲν υἱὸς, ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπολλύσθαι, ἰόβα τοῦ λιβύων βασιλέως γαμεῖ. μεταστάντος δὲ τοῦ λιβύος χηρεύουσαν τὸ καταδοκίᾳ ὡς δὲ τοῦ πατρὸς, ἀρχέλαος ἀγεῖ τὸν συνοικοῦσαν αὐτοῦ μυριάμμιλιν ἐκβαλὼν, τοσοῦτο δὲ αὐτὸν τῆς γλαφύρας αἰσχρῶς ἔρως. καὶ συνοῦσα τοῦ ἀρχελάῳ, τοιόνδε ὄναρ θεᾶται. ἐδόκει τὸν ἀλέξανδρον ὑπισάντα θαλάμῳ, χαίρειν καὶ φιλάλλειν προθύμως. τὸν δὲ κατάμεμψιν τὸν αὐτοῦ παιδὸς, ὡς φαίη, σφαφύρα, συνηγορεῖς ἀρχελάῳ, ὃς ἅπαξ ἔλεγεν ἡ γυναῖκα τὴν συνοικοῦσαν μοι. καὶ συγκατοικιοῦσα παρθένῳ, παῖδων ἡμῖν γενομένων, λήθῃ παρεδόθης ἑωρτὰς τοὺς ἐμοὺς, ἀνυτέρων ὑπὸ θαλάμων γάμων. πληθύεται δὲ σοι οὐδὲ οὕτως ὕβρεως, ἀλλὰ ξίτων ἐπάλμησας αὐτῇ ὡς καταπλίνας νυμφίον, ἀφροπὸς καὶ ἀναχωροῦντος ὑπισοῦσα οἴκῳ τοῦ ἰωφ, καὶ γάμῳ συνοικοῦσα πρὸς ἀρχέλαον, ἄνδρα μὲν σεαυτῆς, ἀδελφὸν δὲ ἡμέτερον. ἀλλ' οὐκ ἔγωγε λήθην ποιήσομαι δύνοιάς τ σῆς, ἀναλλάξω δὲ σε πρὸς τὸ ὀνειδούμενος, ἐμὲ δὲ ὥσπερ ἐμὲ καταστιάσαμεν. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τῆ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀλλοῖα νομίσας αὐτὰ τοῦδε τοῦ λόγου εἶ δέ τι ἐδεῖ τῆς βασιλέων αὐτ συνεσπάνια, καὶ ἄλλως δὴ ὧδέ φρασμά τι φέρειν, τ ἀμφὶ ταῖς ψυχαῖς ἀθανασίας ἐμφερές, ἐ τ θεμιτὸν τὰ ἀνδρήια ἐξελληφότος τῇ αὐτοῦ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν.

ὅτῳ

ὅτῳ ϗ ἀπιςεῖται τὰ τοιάδε, γνώμης ἀναμφυος ϗ ἐλεϝ κώλυμα οὐκ ἂν γθοῖτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προθυμίᾳ. ϗ ϗ ἀρχελάυ χώρας ὑποτελοῖς προσνεμηθείσης τῇ συρίᾳ, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἀνὴρ ὑπατικός, ἀποτιμησόμυος τὰ ἐν συρίᾳ, καὶ τὸν ἀρχελάυ ἀποδωσόμυος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione sua, & aliis non obstrepat qui talibus excitantur ad virtutis studia Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, missus est illò à Cæsare vir consularis Quirinius, qui censum ageret per Syriam, & ipsius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ Ιωσήπου ἰσυρειαῦ ϗ ἰουδαϊκῦς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας ϵ ἰουδαίας, καὶ ἀποδωσόμυος τὸν ἀρχελάυ οὐσίαν. μεταπεσούσης τῆς ἰουδαίας ἐπ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐπ ϗ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας. καὶ ὡς ἰούδα ϗ γαλιλαίου. Κεφ. α.

Τίνες αἱρέσεις καὶ ὁπόσαι ὦσὶ ἰουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β.

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ.

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεῖκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς δὲ ὁ λαὸς, ἐστασίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχρι ἐξεπόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ.

Τὰ συμβάντα ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ ὡς πιλάτου. Κεφ. ε.

Οὐιτελλίυ ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πάρθων πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν δὲ πολεμεῖν. Κεφ. ς.

Πόλεμος ἡρῴδου ϗ τετράρχου πρὸς ἀρέταν ϗ τὸν ἀράβων βασιλέα ϵ ἧττα. Κεφ. ζ.

Ἀπόπλους ἀγρίππα ϗ βασιλίσσης εἰς ῥώμην πρὸς πόντιον καίσαρα, ϵ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὸν πόντιον τελάτην. Κεφ. η.

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐῳ ἀγρίππας. Κεφ. θ.

Στάσις τῶν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων, καὶ ἑλλήνων, ϵ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι.

Ως γαΐος, πέμπει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς συναγαγόντα δύναμιν, πολεμῆσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια.

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις, δι' ἀσιναῖον καὶ ἀνίλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad censendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in potestatem suam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equestris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæsaris administraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot sectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiusque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus sit propter clàm illatas Hierosolyma à Pontio Pilato Cæsaris imagines; quoad Cæsaream à Hierosolymis deportatæ sunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum superatus est. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus est. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus esset, accusatus ab Agrippa in exilium missus fuerit, & eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio; & vtriusq; partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam. CAP. XI.

Quo in statu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Asinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

INTEREA Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad cõsulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorum cædibus prætextu quidē propugnādæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorū lucrorū studio. Itaque conficiētibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς κυρίλιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας, καὶ ἰουδαίας, & ὡς κωπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ οἷα ἰούδας ὁ γαλιλαῖος.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ δὲ τῷ εἰς τὸ βουλεύειν συναγομένων αὐτὸν, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς διὰ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ δίκης πασῶν ὀδὸν δόσας, ὕπατος ἡρέθη, τά τε ἄλλα ἀξιώματα μέγας σὺν ὀλίγοις, δὴ συείας παρὰ ὑπὸ καίσαρος, διαμοδότης τῷ ἔθνους ἀπεσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῆς οὐσιῶν ἡρημένος. κωπώνιός τε αὐτῷ συγκαταπέμπεται, τάγματος τῆς ἱππέων ἡγησόμενος, ἰουδαίων τῇ δὴ πᾶσιν ἐξουσίαν. παρὰ δὲ καὶ καίσαρος εἰς τὴν ἰουδαίων προσθήκην τῆς συρίας ἡρημένον, ἀποτιμησόμενός τε καὶ τὰς οὐσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάου χρήματα. εἰ γὰρ καὶ ἀρχὴς ἐν δίκῃ φέροντες τὴν ἀποφάσεις ἀκούσαν, ὑπουργοῦσι τῇ εἰς πλῆθος εὐπειθοῦς πείσαντος αὐτοὺς τὴν ἀρχιερέως ἰωαζάρου, βοηθοῦ ὄντος υἱὸς βοὺ. καὶ οἱ μὴ πιθόμενοι τὸν ἰωαζάρου τῷ λόγων, ἀπειλῶν χρήματα μηδὲν ὑποδιδόασιν. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὁρμώμενος γαμάλων δὲ δρυκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἀπέστησε δὲ λαὸν ἐπὶ τοῦτο, τιμὴ τε ὑπομένειν οὐδὲν ἄλλο, ἢ αὐτοὺς δουλείαν ὑπομένειν λέγοντες, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐπ' αὐτὴν ἐκκαλοῦντες τὸ ἔθνος. ὡς παρέχον μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ διὰ μακρὸν ἀπαιρούμενος τῆς κτήσεως, ἀσφάλειαν δὲ ἐκ τῶν τούτων σφίσιν ἀγαθοῦ, πρὸς καὶ πλέον ποιήσεσθαι τῶν μεγαλόφρονα, καὶ τὸ θεῖον οὐκ ἄλλως ἢ δὴ συμπροθυμήσεσθαι τῆς βουλήματος εἰς τὸ κατορθοῦν συμπροθυμήσεσθαι μᾶλλον ἢ μεγάλων ἔργα τῇ δίκαια καὶ σεμνὰ, μὴ ἀχαρίστου φόνου ἐπ' αὐτοῖς. καὶ ἡδονὴ δὲ τοῦ ἀκούσαν ὧν λέγουσιν ἐδέχοντο οἱ ἄθεοποι, προθύμως δὴ μεγάλῃ δαπάνῃ τῶν τολμήματος. κακὸν δὲ οὐκ ἔστιν οὗ μὴ φυσητὸς ἐκ τῆδε τῆς ἀνδρῶν, καὶ παραυτίκα ἐπ' αὐτῶν ἀπωλοῦντο τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς οὐκ οἷόν τε ἄπαυστον βίαν ἔχειν, καὶ δυστερησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπαλαφρυοῦσιν τὸν πόνον. λησηρίων δὲ μεγάλων δὴ θέσεσι καὶ ἁρπαγῆς ἀνδρῶν τῆς φρούτων, δόξα μὲν τῷ ὀρθομένου τῆς κοινῆς, ἔργῳ δὲ οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. οἷς ὧν τάσις τε ἐφύοντο δὴ αὐτὰς,

καὶ

καὶ δόξος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίας A
τῆδε αὐθρώπων, εἴς τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὺς χρωμένων
δυσθυμίᾳ τῇ μὴ λειπούσῃ τῆδε αὐτοκαθαιρικότων. ὁ δὲ,
τῆδε πολεμίων. λιμός τε εἰς ὑστάτην ἀφανείμυος ἀφα-
χωπίαν, & πόλεων ἀλώσεις, καὶ καταφθορὰς, μέχρι
δὲ & τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ ἐνέμετο πυρὶ τῆδε πολεμίων νεὼς
ἱστάσης. ὅπως ἄρα τὰς τῶν πατρίων καινώσεις καὶ μεταβο-
λὰς μεγάλας ἔχῃ χείρονας τοῦ ἀπολυμένου τοῖς συνή-
θουσιν, εἴτε καὶ ἰουδαϊκὸς, καὶ σαδδουκικὸς, τὸ τάρτην φιλοσο- B
φίαν ἐπείσακτον ἡμῖν ἐγείραντες, καὶ ταύτης ἐρα-
στῶν δ' πορισθέντες, πρός τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν
πολιτείαν ἐνέπλησαν, καὶ τῆδε αὖθις κακῶν κατει-
ληφότων ῥίζας ἐφυτεύσαντο τοῦ ἀσωμήθει πρό-
τερον φιλοσοφίας τοιάσδε, περὶ ἧς ὀλίγα βούλομαι
διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ τοῦ κατ' αὐτῆδε ἀπεσκιάσθαι
τοῖς νεωτέροις ὁ φθόνος τοῖς πρώτοις συνεπύχει.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις τῶν παρ' ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

C

Ἰουδαίοις φιλοσοφίας ἕξεις ἦσαν οὐκ ἐπ' πάνυ ἀφανεῖς
τῆδε πατρίων, ἢ τε τῆδε ἐσσηνῶν, καὶ ἣ τῶν σαδδουκαίων,
τρίτην δ' φιλοσόφων, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχά-
νει μὲν τοι περὶ αὐτῆδε ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ
βίβλῳ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ
νῦν αὐτῆδε ἐπ' ὀλίγων. οἵ τε γὰρ φαρισαῖοι, τὸ δίαιταν ἀξι-
ολιπλίζουσιν, οὐδὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, D
ὧν τε ὁ λόγος κείνας παρέδωκεν ἀγαθῶν, ἔστιν δ' τῇ
ἡγεμονίᾳ, περὶ μάχην ἡγούμενοι τὸ φυλακὴν ἐπὶ
περαιτέρω ποιεῖν ἠθέλησαν. τιμᾶς γε τῆς ἡλικίας προ-
κουσι φθάνειν οὐδ' ἐπ' αὐτολεξεῖ τῆδε εἰσηγη-
θέντων ταῦτα θεσμοῖς ἐπαγόμενοι. περὶ τε εἱ-
μαρμένην τὰ πάντα ἀξιοῦντες, οὐδὲ τὸ ἀνθρωπεῖον τὸ
βουλόμενον δ' ἐπ' αὐτὸ ὁρμῆς ἀφαιρεῖσθαι, δοκῆσαι τῷ
θεῷ κρᾶσιν ἰσχύειν, καὶ τὸ ἐκείνης βουλόμενον, καὶ τῆδε
ἀνθρώπων τὸ θελήσαντα περιγενέσθαι μὴ ἀρετὴ ἢ κα- E
κίας. ἀθάνατόν τε ἰσχύειν τὰς ψυχὰς πίστις αὐτοῖς ὑπ-
άρχειν, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε καὶ τιμὰς οἷς ἀρε-
τῆς ἢ κακίας βεβιωκόσι τὸ τοῦ βίου χρόνου. καὶ τὰς
μὲν, εἱρχμὸν ἀΐδιον περιστήσεσθαι, τὰς δὲ ῥᾳστώ-
νειν τὸ ἀναβιοῦν. καὶ δι' αὐτὰ τὰς τε δήμους πιθα-
νότατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα δίκαιόν τε καὶ
ἱερῶν ποιήσεως ἔξηγήσῃ τῇ ἐκείνων τυγχάνουσι περιου-
σόμενα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρ- F
τύρησαν βέλτιστόν τε βέβαιον πᾶσιν χρείαν ὄν, εἴ-
τε τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ
τὰς ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλα-
κῆς δὲ οὐδαμῶς πολὺν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τῶν νό-
μων. περὶ γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας ἓν μεμᾶσθαι
ἀμφιλογῶν ἀρετὴν ἀξιοῦσιν. εἰς ὀλίγους τὸ ἀνδρας
ἔβη ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τοῖς ἀξιώ-
μασι περιστᾶσι τὰ ἀπ' αὐτῆδε οὐδὲν οἷς εἰπεῖν. ὁπότε
δὲ ἐπ' ἀρχὰς παρέλθοιεν ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγ- G
κας, περιχωροῦσι δ' ἔν οἷς ὁ φαρισαῖος λέγει δῆμος τὸ
μὴ ἄλλως αὐτοῖς ἀνεκτοὺς γίνεσθαι τοῖς πολίταις. ἰσχνοῖς δ'
ὅτι μὲν θεῷ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθα-
νατίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, περὶ μάχην ἡγούμενοι
τῷ δικαίου τὸν περόσθεν. εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀναθήμα-
τά τε στέλλοντες, θυσίας οὐκ ὅτι τελοῦσι διαφερούσης
ἁγνείας αἱ νομίζοιεν, καὶ δι' αὐτὸ εἱργόμενοι τοῦ κοινοῦ τεμενίσματος, ἐφ' αὐτῆδε τὰς θυσίας ὅτι τελοῦσι

& furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere, quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine; donec poſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt; & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt, id quod non in præſens tantùm turbauit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

Cap. II.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos.

IVdæi patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retro ſeculis in tres ſectas erãt diuiſi, Eſſenorum, Saddũcæorum: & eam quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licèt nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc quoque paucis dicere non ab re fuerit. Ergo Phariſæorum vi- & ſimplex eſt: nullis mollitus deliciis: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur pertinaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quęcunque geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cùm omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia quoque contingere ex virtutis aut malitiæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum. & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ, & vitę honeſtioris teſtimonium. At Saducæorum opinio cũ corpore extinguit ſimul & animas: nec quicquam præter legem ſeruandam exiſtimant. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiuntur; ni facerent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionẽ Deo aſſerit, immortalitatẽ animis: nec aliud quicquã ęquè ac iuſtitiam omni contentione experendum exiſtimat: ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremoniis, quapropter excluſi à communi fano ſeorsũ ſacrificãt.

moribus alioqui ſunt probatiſſimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudiis. Facúltates in commune poſſident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poſſidens. Atque hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentium, nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos Pliſti nominantur. Quartæ autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſſimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quòd quia multis ſæpe ſpectatum ſcio, plures de hoc non libet dicere, non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſſimis Geſſij Flori iniurijs, quibus poſtremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſuffecerint.

Cap. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

III. QVirinius autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum trigeſimumſeptimum, poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota eſſet contra Ioazarum pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſque tetrarchiæ res ordinauit, & compoſuit: quorum Herodes Sephori cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada ſitam ad Iordanis fontes inſtruxit ædificiis, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filię cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt,

A Θέλητος ὁ ἄλλως ἀνὴρ τὸ ζόφον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὲρ γεωργίας τεταμμένοι. ἄξιον δ' αὐτῶν θαυμάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ δίκαιον, μηδαμοῦ ὑπάρξαι ἑλλήνων ἢ βαρβάρων πιὸν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἂν παλαιοῦ συνηθὲς ἢ τῇ δικτησιεύεσθαι μὴ κακωλύεσθαι. τὰ χρήματα τὰ κοινὰ αὐτοῖς ἔστιν, ἀπολαύοι δ' οὐδὲν ὁ πλούσιος τῆς οἰκείας μοίρας μείζονος, ἢ ὁ μηδὲν ὅπως ἂν κεκτημένος. καὶ τάδε παρασκευάζουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, καὶ οὔτε γαμετὰς εἰσάγουσι οὔτε δούλων δικτησίαν κτῆσιν, τὸ μὲν εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ δὲ B τάσεως ἐπιδόναι ποίησιν. αὐτοὶ δὲ ἐφ' ἑαυτῶν ζῶντες δικαιοσύνῃ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις δικαιοῦσι. διαδέχεται δὲ τῆς παρασκευῆς χρηστουμένους, καὶ ὁπόσα ἡ γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς δεῖ ποίησιν σίτου τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι δὲ οὐδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅπ μάλιστα ἐμπείροντες δακῶν τοῖς πλείστοις λεγομένοις. τῇ δὲ τετάρτῃ τῆς φιλοσοφῶν, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμης τῆς φαρισαίων ὁμολογοῦσι, δυσκίνητος δὲ τοῦ ἐλευθέρου ἔρως ἔστιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτους τε ἰδίας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τίθενται καὶ συγγενῶν πικρίας, καὶ φίλων ὑπὲρ τοῦ μηδένα ἄνθρωπον προσαγορεύειν δεσπότην. ἐπιφανὲς δὲ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῶν C ὑπὸ τοιούτους ὑποστάσεως, πειραστέον διελθεῖν παρόλιγον. οὐ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑποληφθῇ τὰ τῆς λεγομένης ὑπ' αὐτοῖς, τοῦ μὲν ἑτοίμου δὲ μὴ ἐλέγχοντος τὴν ἐκείνων καταφρονήματος διχομηνίου τοῦ παλαμναίου τῆς ἀληθείας, ὁ λόγος ἀφηγήσεται. αἰδοῖα τε τῇ ἐντεῦθεν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος γενείου φλόγος, ὃς ἡγεμὼν ὢν, ἐξουσίᾳ τοῦ ὑβρίζειν δεσποτήσαντος αὐτοὺς δεσποίνης ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖ μὲν ἰουδαίοις, τοσάδε. D

E

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρηνίου δὲ τὰ ἀρχελάου χρήματα δοῦλα ἤδη, καὶ τῆς ἀποτιμήσεως πέρας ἐχούσης, ἐτῶν ἦν τριακοστὸς καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀντωνίου ἐς ἀκτίῳ ἥτταν ὑπὸ καίσαρος, ἰωάζαρον τὸν ἀρχιερέα καταστασιάσαντα ὑπὸ τῆς πληθύος ἀφελόμενόν τε ἀξίωμα τῆς τιμῆς, ἄνανον τὸν σὴθ ἱστᾶ ἀρχιερέα. ἡρώδης δὲ καὶ φίλιππος τετραρχίαν ἑκάτερος τοῦ ἑαυτοῦ παρειληφότες καθίσαντο. καὶ ἡρώδης σεπφωρεν τειχίσας, προύχημα τῆς γαλιλαίας πάντης ἦλθε αὐτὴν αὐτοκρατορίδα. βηθσαμφθᾶ δ', πόλις ἰουλὶ καὶ αὐτή, τείχει περιλαβών, ἰουλιάδα ἀπὸ τῆς αὐτοκράτορος ἀγορεύει τῆς γυναικός. φίλιππος δὲ πανεάδα, τοῦ περὶ τὰς πηγὰς τοῦ ἰορδάνου κατασκευάσας, ἐνομάζει καισάρειαν. κώμην δὲ βηθσαϊδὰν, πρὸς λίμνῃ δὲ τῇ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλήθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον ἐκάλεσεν. καπετωλίου δὲ τοῦ ἰουδαίας διέποντος ὃν ἔδει κυρηνίῳ συνεκπεμφθῆναι, πάσι πρέσασται. τῷ ἀζύμων τῆς ἑορτῆς ἀγομένης ὃν πάσχα καλοῦμεν, ἐκ μέσης νυκτὸς ἐν ἔθει τοῖς ἱερεῦσιν ἦν αὐοιγνύναι τοῦ ἱεροῦ τοὺς πυλῶνας. καὶ πάτε ἐπεὶ τὸ πρῶτον γίνεται ἡ αὐοιξις αὐτῶν

ἄνδρες

ἄνδρες σαμαρεῖται κρυφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες διέῤῥιψαν ἀνθρωπίνων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦνται. καὶ διὰ παντὸς τοῦ ἱεροῦ ἦρξαντο, μὴ φθάνειν δὴ τοιούτοις νομίζοντες, τάπερ ἄλλα διὰ φυλακῆς μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κοπωνίῳ μετ' οὐ πολὺ εἰς ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δ' αὐτῷ τῆς ἀρχῆς ἀναγράφεται, μάρκος ἀμβίβουλος, ἐφ' οὗ καὶ σαλώμη τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ μεταστᾶσα ἰουλίᾳ ἰαμνίαν τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρχελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρπὸς αὐτῶν ἄφθονος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον ἀγρίππας, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δεύτερος μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἡγούμενος, ἐπτὰ δὲ καὶ πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, πρὸς οἷς μῆνες ἕξ, ἡμέραι δυοῖν πλείονες, τούτου δὲ αὐτῷ τοῦ χρόνου τεσσαρεσκαίδεκα ἔτη συνῆρξεν αὐτοκράτωρ, βιώσας ἔτη ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τὴν καίσαρα τιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτῷ ἰουλίας υἱὸς ὤν. τρίτος ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμπτος ὑπ' αὐτῷ παρεῖ ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος αἰνίου ῥούφου οὐαλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέα ἄνναν ἰσμάηλον ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φαβί. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μετασήσας ἐλευζάμην τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ διαγλυφομένου, καὶ τοῦδε παύσας, σιμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀναδίδωσιν. οὐ πλέον καὶ τῷ δὲ ἐνιαυτὸν τὴν τιμὴν ἔχοντι διεγένετο χρόνος, καὶ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διάδοχος ἐπ' αὐτῷ. καὶ γράτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνθεκα ἔτη διαβεβιωκὼς ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτῷ ἦκεν. ἡρῴδης δὲ ὁ τραχὼν, ὃν μέγα ἐπ' ἐμοῦ τῷ τιβερίῳ φιλίας προελθὼν, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐτῷ τιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ὑπαρξάσας τῆς γαλιλαίας ὑπὸ λίμνῃ τῇ γεννησαρίτιδι. θέρμα δὲ οὐκ ἄποθεν ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ὤκησαν, οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐκ τῆς ἀπ' αὐτῶν γῆς, ἀναγκαῖοι, καὶ πρὸς βίαν εἰς τὴν κατοικίαν ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν τέλει. ἐδέξατο δὲ αὐτοῖς συνοίκους καὶ τοὺς πανταχόθεν ὑπισχνουμένους αἴδρας ἀποφορᾶς, ἔστι δ' οἷς μήτε σαφῶς ἐλευθέροις, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ πολλοῖς ἐλευθέρωσεν, καὶ διηρτήσατο, ἀναγκασμὸν τοῦ μὴ ἀποδιδόναι τὴν πόλιν ὑπαθεῖς, κατασκευάς τε οἰκήσεων τελείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδοὺς, εἰδὼς ἀνόμων τὸν οἰκισμὸν ὄντα, καὶ ὑπὸ τοῦ ἰουδαίοις πατρίου, διὰ τὸ ὑπὸ μνήμασιν ἀ πολλὰ τῆδε ἐν ἀνηρημένοις τῶν ἱδρυσιν πιβεριάδι γενέσθαι. μαρουὰ δὲ ὑπὸ ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω τοὺς οἰκήτορας εἰσαγορεύει ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φερόρας ὁ παρθυαίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπὸ βουλῆς αὐτοῦ γνωσθεὶς ὑπὸ φερορατίκου τοῦ υἱέως, ᾧ τοιαύτην αἰτίαν. φερόρας παίδων αὐτοῦ γνησίων γνωμένων, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ ὑπὸ ἰουλίου καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεὰ ἀποσταλεῖσῃ, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. καταπλαγεὶς δὲ τοῦ πολλοῦ τῆς διμορφίας, προϊόντος χρόνου, καὶ παῖδος αὐτῇ τοῦ φερορατίκου γνωσθέντος, γαμετὴν τήν τε τοῦ αὐθρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμᾷ. ἤγε δὴ πᾶσιν οἷς εἰκὸς πιθανὴ τοῦ βασιλέως γενομένη,

A Samaritani quidã clàm ingressi Hierosolyma, sparserunt ossa humana per porticus & per totum templum: quo factum est, vt posthac sacerdotes solito diligentiores custodias agerent. Paulo pòst Coponius Romam reuertitur, successore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis soror vita decedens Iuliæ Iamniam cum sua toparchia reliquit, & sitam in campo Phasaelidem, Archelaidémque plurimis palmetis consitam, quorum fructus est præstantissimus. Huic succes-
B sit Annius Rufus, quo præside Cæsar fato functus est, qui secundus fuit Romanorum Imperator, præfuitque reipublicæ annos quinquaginta septem, sex mensibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim sunt anni, quibus Antonius ei fuit impetij socius & particeps. Vixit autem annos septuaginta septem: Et Tiberius Nero priuignus successit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator
C tertius; à quo quintus Iudæorum præses missus est in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano sacerdotio Ismaelem Fabi filium iussit esse pontificem: quo paulò pòst deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem transtulit. Elapso deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iussus est eam cedere Ioseph o, qui cognominabatur Caia-
D phas. His ita gestis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus successor missus est. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipsius nomine vrbem à se conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Genesarethici, vnde non lõgè apud Emmauntem vicum sunt aquæ calidę. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata est, quorum nonnulli eò migrare coa-
E cti sunt, quidam etiam è nobilitate sedes illic sibi optauerunt. quóque maior esset frequentia, recepti sunt ad incolendum etiam tenuissimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non satis constabat esse liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis prosecutus astrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros argitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in solo multis sepulchris referto, cùm iuxta nostras leges
F ad septem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habiter. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per insidias sublatus est à Phraatace filio, huiusmodi de causa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermusam nomine, inter cætera dona à Cæsare missa, primùm in concubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obstupefactꝰ
G præcellenti mulieris forma, suscepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eam sibi cõiũxit. Quę cùm quicquid vellet regi persuaderet,

cogitans filio suo Parthorum regnum astruere, intellexit nihil se effecturam, nisi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Persuasit igitur marito, vt Romam eos obsides mitteret: quod illis sine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermusæ tam obnoxio. Interea Phraataces solus domi ad regnum educabatur: qui tædiosum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conspirauit, cum qua creditus est etiam stupri habere consuetudinem. Ergo parricidio simul & incesto exosus popularibus, priùs quàm confirmaret suas opes per tumultum pulsus interiit. Tum verò nobilissimi Parthorum animaduertentes non posse sine rege consistere ipsorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arsacidarum sanguine, putantésq; satis esse semel violatam regiam maiestatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, sed inuisus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis esset, & ad iram promptissimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. solent enim perpetuò gestare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occisus est. Legatione deinde missa Romam, petierunt regem vnum ex obsidibus, prælatúsque est Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunę, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum simul & domesticum. Sed breui pœnitentia subiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientissimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, sic vocantes obsidē, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure sibi regem impositum, sed quod turpius sit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arsacidam genere. ille paruit libenter, & præsto fuit cum exercitu. cui cùm occurrisset Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorū, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulsus est. Sed paulo pòst instauratus copiis Vononē ausum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde grassatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Ctesiphontem se recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus est. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, missis Romam legatis super hoc negotio. Vt verò repulsam passus est à Tiberio, pertæso ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: destitutus omni spe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerētur factionem Artabani: Silano Syriæ præsidi se dedidit. is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asseruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è suis filiis Artabanus regē imposuit. Per idē tēpus cū Antiochus quoq; Comagenę rex fato concessisset,

A κὴ ἀπὸ δ ὕσεα τῷ αὐτ παιδὶ ἡμιέζ τ παρθων ἡγεμονίαν, ἑώσα μὴ ἄλλως ἡμῖν ομήσειν μὴ δποσκιδῆς αὐτῇ μηχανηθείσης τῷ γνησίων τ φραάτ παίδων. πείθ ἢν αὐτ ἐκπέμπ εἰς ῥώμλυ ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ὅτι μὴν, οὐ γὰρ αὐτ φθῆναι δ ποσον φραάτην τοῖς θεσμούσης δπιτάγμασιν, δπὶ τ ῥώμης ἐξεπέμποντο. φραατάκης ὁ μόνος δπὶ τῆς φυγμασι ζερέμμος, δ ἡνὸν ἡγεῖτο κὴ ἅμα χρόνιον τ παῖδ διδόντες

B τ ἀρχὴν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπιβούλευε τῷ πατρὶ συμφορᾷ τ μητρὸς, ἣ δὲ κὴ συνουσίας λόγος. κὴ δι' ἀμφότερα μισηθεὶς, οὐδὲν ἧττον, ὡς τ πατρικτονίας τὸ μῖσος, τ μητρὸς ἔρωτα πληθύων τ ὑπηκόων, ταχέως ἐλαθεὶς φεύγειν ἠφυάγ μέγας, ὡς ἔπιπ ἐ τ φασμάτων, κὴ οὕτω θηράσκ. συμφορήσαντες ὁ οἱ ἡγεμονάτατοι παρθων, ὡς ἀβασιλεύτοις μὲν ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ δ βασιλεύοντες ἐκ τ ἡλίους τῷ ἀρσακιδῶν, ἐ γὰρ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχειν ὁ πολλάκις,

C καὶ μέχρι νεωτέρου τὸν βασιλείαν ἐκτεταμένων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος καὶ ἡμέσεως, ὀρθῶ ὀκάλωσ φρισθέντες. ᾧ δὲ καὶ ἄλλως μὲν ὑπέφθονος φύσ τῷ πλήθει, καὶ ὑπαίτιος καθ' ὑπερβολὰς ὠμότητος, πάντ γὰρ ᾧ σκαιὸς, καὶ συνεχόμενος εἰς ὀργλύ. εἶτα δὲ τῷ ἐκ τῆ ἡλίους. τοῦτον μὲν δὴ συςάντες, δποκτείνουσιν, ὡς μὲν οἵοι φασὶν, ἐκ αὐτονδ αἵρ κὴ ζαπάζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὁ πλείων

D κατέχει λόγος εἰς θήραν φεσάγοντες. φρισθέντες δὲ εἰς ῥώμλυ, ἠτοῦντο τὸν βασιλέα τῷ ὁμηρεύοντων. καὶ πέμπεται βονώνης φεσκεμθεὶς τῷ ἀδελφόν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τλὺ τύχλυ, ᾧ αὐτῷ δύο μέρη τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίας φεσέφερον, ἰδία κὴ ἀλληθία. ταχέως ὁ αἰφνίδιον τοῖς βαρβάροις ὑπεῖσιν, ἅτε καὶ σφαλερᾶς φύσ ὄντας, φεύγ τε τλὺ αἰδεσιοπάθειαν. αὐθαπόδων γὰρ ἀλλοζίων ποιῆσαι τὸ φεσταταγμένον ἠξίουν, τλὺ ὁμηρείαν αὐτὶ δουλείας

E ὀνομάζοντες, κὴ τῆς δπελπίσεως τλὺ ἀδοξίαν. οὐ γὰρ ἂν πολέμου δικαίῳ δεδόᾳ τὸν βασιλεύοντα παρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χείρων, εἰρήνης ὕβρ. ᾧ δ ἀχθόμενος ὁ ἐκάλει ἀρτάβανον μηδίας βασιλεύοντα, ἥρως ἀρσακίδλυ. πείθεται ὁ ἀρτάβανος, καὶ μ' σταῖς ἔπεισιν. ὑπαντιάζ ὁ αὐτὸν βονώνης. καὶ τὸ μὲν φρόνον συμφορήσαντος αὐτῷ τ πλήθης τῷ παρθων παρατάξ ἀμφω, ἡτ ἥττης φόβ φεὸς τοὺς ὄρους τῆς μηδείας ἀρτάβαν. καὶ μετ' οὐ πολὺ σωναγωνὴ πολλλὼ σραπαὶ, συμβάλλ τε βονώνη, κὴ νικᾷ, καὶ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφικνεῖται σὺν ὀλίγοις τοῖς φεὶ αὐτόν. ἀρτάβαν δὲ πολλὼ τῇ ζοπῇ φόνον ἰργασμένω ὑφ' ἑκ πλήξεως τῷ βαρβάρων, φεὶς κτησφάντα μετὰ τῆ πλήθους αἰαχωρεῖ. κἀκεῖν μὲν ἐβασίλευσεν ἤδη παρθοις. βονώνης δὲ ἐκ ἀμμίαν ᾠκηκὼς εἰ, καὶ καταρχὰς μὲν, ἐφίετο τῆς χώρας, καὶ φεὸς ῥωμαίους ἐφρίσσευεν. ὡς δὲ αὐτῷ πιθέριος μὲν ἀπεῖπε, φεὸς τε τλὺ αἰαιδρίαν, καὶ τ παρθου τὰς ἀπειλὰς, αἰαφρισσεύει γὰρ δὴ πόλεμον αἰατεινόμενον, μηχανὴ δὲ λὺ ἑτέρα βασιλείας ἀδικία, κὴ γὰρ οἱ φεὶ νειφάτην δυνατοὶ τῷ ἀρμενίων ἀρταβάνῳ φεσεῖδον), ᾧ δὲ δόσιν αὐτὸν σλανῷ τῷ

τῆς συρίας σρατηγῷ. κἀκεῖνος μὲν κὴ αὐτὸς τῆς ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. τλὺ δὲ ἀρμενίαν ὁρμὴ δὲ δόσιν ἀρτάβανος, σὺν τῷ ἰαυτῆ παιδὶ. ἐπολέμησεν ὁ κὴ ὁ τῆς κομμαγηνῆς αὐτόχ, διεσπ-

διέσηκε ἢ τὸ πλῆθος πρὸς τὰς γαμείμους, καὶ πρεσβύ-
τεροι ἀφ' ἑκατέρου μέρους, οἱ μὲν δυνατοὶ, μεταβάλλε-
σθαι τὸ χρῆμα ἐς πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆ-
θος ἢ βασιλείας καὶ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγ-
κλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσοντα τὰ κατὰ τὴν
ἀνατολὴν, πρεσβυομένης αὐτῷ τῆς τύχης δι' ἡμε-
ρείας τὸν θάνατον. καὶ ὁ μὲν ἡγεμὼν καὶ ἀνατολὴν, καὶ
πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ Πίσωνος,
καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex s. c. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicetur aliàs.

B

Κεφάλαιον ιδ'.

Στάσις Ἰουδαίων πρὸς τὸν Πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ὁ τὴν Ἰουδαίας ἡγεμὼν, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθ' ἡμέραν χειμασθῆναι
ἐν Ἱεροσολύμοις διὰ κατάλυσιν τῶν νόμων τῶν Ἰουδαϊκῶν,
εἰσφῆσαι, πρότομος καὶ σεσεμασμένος ἐν τοῖς σημείοις προ-
ῆλθεν εἰσαγόμενος εἰς τὴν πόλιν, εἰκόνων ποίησιν ἀπαρα-
βάτους τοὺς ἡμῖν τοὺς νόμους. ὃ δὴ τοῦτο οἱ πρότερον ἡγε-
μόνες τὴν μὲν καθ' ἡμέραν τοιαύταις κόσμων σημείαις ἐποιοῦντο
εἴσοδον τῇ πόλει. φρόνιμος ὢν Πιλάτος ἀγνοίᾳ τὸ ἀληθὲς πρῶτον δὴ τὸ νύκτωρ ἐξαίφνης τὴν εἴσοδον ἐποιήσατο τὰς εἰκό-
νας φέρων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ δὲ, ἐπεὶ ἔγνωσαν καὶ
πλῆθος παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετεύοντες πολλὰς ἡμέρας, διὰ μεταθέσθαι τὰ εἰκόνων. καὶ μὴ συγ-
χωρεῖν δὲ τὸ ὕβριν καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ περὶ τὸ ἐξανοχώρησιν λιπαρεῖν, καὶ ἕκτην ἡμέραν ἐν πλοις ἀφα-
νῶς διακαθίσας τὸ βῆμα, αὐτοὺς διὰ τοῦ ὄχλου ἦκε, τὸ δὲ, ἐν τῷ σταδίῳ κατασκάψας, ὅπερ ἀπόκρυπτα τὰ
ἐπιφερόμενα στρατόν. πάλιν δὲ τῶν Ἰουδαίων ἱκετείαν χρω-
μένων, διὰ σωθήματος φθεῖσας τοὺς στρατιώτας,
ἢ πείλει θάνατον ἀπειλῶν ζημίαν ἐκ τῆς ὀξέως, εἰ μὴ
παυσάμενοι θορυβεῖν διὰ τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ
φρενῶν ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνοῦντες τὰς σφα-
γὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τὸν θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσαν-
τινὰ σοφίαν καταβήσεσθαι τῶν νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν διὰ φυλακὴν τῶν νόμων,
καθαρεῖμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἐπανε-
κόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων δὲ ἐπαγωγὴν εἰς
τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐποιήσατο δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημά-
των, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχηγὸν τοῦ ῥεύματος, διὰ διακοσίων σταδίων. οἱ δὲ, οὐκ ἠνέσχοντο τοῖς ἀμφὶ τὸ
ὕδωρ θορυβοῦσιν, πολλαί τε μυριάδες αὐτοῦ παύσασθαι τὲ διὰ τοιούτους
ἐποθυμοῦντες. τινὲς δὲ καὶ λοιδορεῖν, ὄχλου δίκην
τοῖς στρατιώταις ὃ ἐποιεῖτο σημεῖον. οἱ δὲ καὶ
πολὺ μειζόνως ἢ πρὸ τάξεως πιλάτος, ἐχρῶντο πλη-
γαῖς, τοῖς τε θορυβοῦσιν ἐν ἴσῳ καὶ μὴ κολάζοντες. οἱ
δὲ εἰσέφερον τὸ μελανὸν οὐδὲν, ὡς τὰ δόκιμοι ληφθέ-
ντες ὑπ' αὐτῶν ἐν φυλακαῖς διαφερόμενοι, πολλοὶ
μὲν αὐτῶν παύσασθαι διὰ ἀπέθανον, οἱ δὲ καὶ ξαυτοὺς ἀνε-
χώρησαν. καὶ οὕτω παύεται ἡ στάσις. γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν

C Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aprissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de

D eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductum struere agressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à

E ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere

F conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atq; hoc modo compressa est seditio.

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eum fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum

G qui libẽter vera suscipiũt: plurimósq; tã de Iudeis quã de gẽtibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principibus, Pilatus cùm addixisset cruci, nihilominus

VI.

χρόνον, ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀν-
θρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων. καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ καὶ Ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ
χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens porrò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam commi-niſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens viginti quinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abſque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſū ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, conditam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totáq; eā noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad maritū reuerſa cōgreſſū cū Anubide prædicat,

VII.

A ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς ζῶν τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νῦν τοῦ χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένον ἔθνος οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἕτερόν τι δεινὸν ἐθορύβησε Ἰουδαίους, καὶ περὶ τὰ ἱερὰ τῆς Ἴσιδος τὸ ἐν Ῥώμῃ πρόσφατος αἰσχρωθὲν οὐκ ἀπηλλαγμένον συντυχίας καὶ προτέρου τῶν Ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, οὕτω μεταδιδῶ τοῦ λόγου δηλα τὰ ἐν τοῖς Ἰουδαίοις γεγονότα. Παυλίνα ἦν τις δηλ Ῥωμαίοις, προγόνων τε ἀξιώματι τοῦ καθ' ἑαυτὴν δηλονότι πόσῳ μᾶλλον ἀρετῇ δηλ μεγάλα προῖσα τῷ ὀνόματι, δυσὶ μὲν τοῦ αὐτῷ χρήμασιν ἦν, καὶ γενομένη τοῦ ὄψιν ἀνθρώπῳ, καὶ τῷ ὥρᾳ ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αὐτῇ τὸ μὴ δηλονότι δυσὶ τοῖς. ἐγαμήθη δὲ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα αὐτοῦ μένοντος τῷ περὶ αὐτὸν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δεινὸς μὴν ὁ τοῦτ' ἐπαίων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μεῖζον δὲ ἦν ἢ ὥστε ἀλόγοις δώρεσι, δεῖ τὸ καὶ πεμφθέντων εἰς πλοῦτον φέρειν, ἐξεπλῆξε μᾶλλον. ὥστε μὴ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δεινῆς μαστῆς. καὶ μηδὲν ὧν δηλωμένης, οὐ φέρον τὸν ἀτυχίαν τῇ ἔρωτος, σιδήρια στῆσαι θάνατον δηλημαῖν αὐτῷ καλῶς ἔχειν σιόμιζεν δηλ παυλίνῃ κακοῦ τοῦ κατειληφότος. ὁ μὲν ἐπιψηφίζεται τοιούτῳ τελευτῇ, καὶ φέρασθαι οὐκ ἀ-

D πηλλάσσετο. λυῦ ἴδη παρῆν ἀπολαύσεσθαι τῷ μισθῷ παντοίων ἴδρις κακῶν, ἡ δεινὰς φέρουσα τοῦ πείσαι τὸ ψήφισμα τοῦ θανεῖν, οὐ γὰρ ἀφανὴς λυῦ ἀπολυομένῳ, ἀνεγείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη δηλ λόγου, πιθανὰ τε λυῦ ἐλπίδων πυκνὰ ὑποχέουσ' ὡς δηλαφερόντως ὁμιλιῶν φέρεσ τὸν παυλίναν αὐτοῦ. καὶ δικομένου τὸν ἱκετείαν ἡδονῇ, πάντα μυριάδων δηλονότι αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, δεῖ ἀλλοῖος τῆς γυναικός. καὶ ἡδὺ δεῖ τούτοις ἀναγείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν

E λαβοῦσα ἀργύριον, οὐ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐτέλεσε τοῖς προδεδεγμένοις, ὁρᾶσα δ' γυναικὸς τὸ μηδαμοῦ χρημάτων ἀλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τ' ἴσιδος σφόδρα ὑπηυμένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῶν ἱερέων τινα ἀφικομένην δηλ λόγου δεῖ πίστιν μεγάλας, τὸ δὲ μέγιστον δώσειν χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν ἥμισυ, λαβόντος δ' ἐκβαστὸ θεράποντος ἑτέρῳ τοσῷδε, δηλαφεῖ τὸν νεανίσκου τὸν

F ἔρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντοίως δεῖ καὶ πληθούσῃ τὴν αὐθέρπον αὐτοῦ δάσαι. οἱ δ' δεῖ πλουτῷ τὸ χρυσίου ἁλόντες ὑπισχνοῦντο. καὶ αὐτὸν ὁ γεραίτατος ὡς τοῦ παυλίνου ὡσαύτως ὄντα, γνωρισθέντων εἰσόδων, καταμόνας τε δηλ λόγου ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθὲν, πομπὸς ἔλεγεν ἥκειν τοῦ αὐτοῦ ἔρωτος αὐτῆς ἠσπασμένης θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ λόγος λυῦ, καὶ ταῖς τε φίλαις ἐπεκαλλωπίζετο τῇ δεῖ τούτοις ἀξιώσει τοῦ αὐβιδος, καὶ φέρει

G πρὸς τ' ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δεῖνα τ' αὐβιδα εἰσηγήλθαν. σωεχώρει δ' ἐκεῖνος τ' σωφρονισθέντα γυναικὸς ἐξεπιστάμενος. χωρεῖ δὲν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δη-

πνήσασα, ὡς ὕστερον καιρὸς λυῦ, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τ' ἱερέως εὐδὸν ἐν ταὐτῷ, καὶ τὰ λυχνία ἐκποδὼν λυῦ, καὶ ὁ μυῶδος, προσκέκρυπτο γὰρ ἐνδοθεν, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτὸν. παντύχου τε ἀνὴρ δηλαπόσατο ὑπαναληφθὰ θεὸν εἶ. καὶ ἀπηλθόντος προτέρου ἡ χίνησιν ἀρξαθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὸν βουλὴ ἤδεσαν. παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὸν δηφαίνεται ἐκπεπληγῶτα τ' ἀνούβιδ-

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπιλαμφρυίετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δ', τὰ μὲν πιστεύειν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ὁρῶντες, τὰ δὲ θαύματα καθίσαντο, εἰκὸς ἔχοντες οὐδὲν ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅπου γε καὶ σωφρονεῖν καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπέδοσαν αὐτῇ. χάριν δ' ἡμέρᾳ μιᾷ τὴν πραξιν ὑπαντιάσας αὐτῇ ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησὶν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας δηναρίων δυναμένη οὕτω πρᾶξαι τῷ ἀνδρὶ, δεδακνημένῃ ἐφ' οἷς πρότερον ἐκάλυπτες οὐκ ἐνέλιπες. ἃ μὲν γε εἰς Μοῦνδον ὕβρει διήγειρε μὴ λίαν μοι μελῆσαι τῷ βιομένων, ἀλλὰ τῆς ἐκ τῶν πραγμάτων ἡδονῆς, αὐθαίρετον ὄντα ἐθέλειν ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μὲν, ἀπιὼν ζαυτὸν εἶπεν. ἡ δὲ εἰς οἶκον τὸν ἑαυτοῦ ἐλθοῦσα τὸ τολμήματος, ἀδειρρήγνυται τε τὴν στολὴν, καὶ τὸν ἄνδρα δηλώσασα τοῦ παντὸς ἐπιβουλεύματος τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ ἀθεμίτων βουλεύσασθαι τὸν μέγαν ἐπιτρέπειν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπισήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτῷ γενομένης ἐξιστᾶσι τῆς ἱερείων, ἐκείνους τε αὐτεπαύσασθαι, καὶ τὸν ἱερὸν ὀλίθρου γενομένην αἰτίαν, καὶ τὰ ταῦτα ἐφ' ὕδατι συνθεῖσαν τὴν γυναῖκα· τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ Ἴσιδος εἰς τὸν Τύβεριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μούνδῳ δὲ φυγὴν ἐπέπνευσεν, καίλυμα τε μὴ μείζονος κολάζειν, τὸ μὴ ἔχοντος αὐτῷ ἡμάρτηθαι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερῶσιν ὑβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅθεν τὴν ἀφήγησιν τῶν ἐν ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τότον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεπήγγειλεν ὁ λόγος.

A & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd B Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit; vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius C præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν ῥώμῃ, ἐπὶ τοῦ Πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Roma degentibus acciderit, & de Pilato.

D

ΗΝ ἀνὴρ Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτῆς, κατήγορος δὲ τῶν πατρίων νόμων, καὶ δίκῃ τιμωρίας τῶν ἐν αὐτοῖς, πονηρὸς ἦν εἰς τὰ πάντα. ἐπὶ τοῦτο δὲ ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβοντες, προσεποιεῖτο μὲν ἐξηγητὴς σοφίας νόμων τῶν μωυσέως, προσηκομισμένῳ τε ἓξ ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμιλητὰς, τούτοις ἐπιφοιτήσασαν φουλβίαν τῶν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελήλυθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρεα καὶ χρυσίον εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀφικέσθαι. καὶ λαβόντες, ἐπὶ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἡ αἴτησις ἐπροέτο. καὶ ὁ Τιβέριος, ἐπομνύει δὲ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνίῳ τῆς φουλβίας αὐτὴν ἐπιτρέψει τῆς γυναικὸς, καλοῦσι πάντα τὸν Ἰουδαϊκὸν τῆς ῥώμης ἀπαλλαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους αὐθρώπους ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἐπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δὲ ἐκώλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τιμωρίαν αὐθρὸν, ἀπήλλαττο τῆς πόλεως. οὐκ ἀπήλλακτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμάρειον ἔθνος, συμφορᾷ γὰρ αὐτοὺς αὐτὸν ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πιθόμενον, καὶ ἐφ' ἑδωνῇ τῆς πλησίον κώμης ἐπιχάζειν τὰ πάντα, καλοῦσι δὲ τὸ γαριζεὶν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγνότατόν τε αὐτοῖς ὁρᾶν ὑπάρχει αὐτῷ, ἰσχυρίζεσθαι τε ἐνθαῦτα τοὺς δίξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτὰ ποιησαμένου κατάθεσιν. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, καὶ θαρσοῦντες ἐπὶ τὴν κώμην, περιβαλόντες λόγῳ, παραλόμβανον τοὺς συλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει αὐτοῖς ἐπιόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ. φθορὰ δὲ πολὺς τὴν ἔφοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἐπαίσιόν τε πομπῇ ἐπιόντι, οἱ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

E

F

G

Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria conitugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidã pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia cõminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credituli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

A μεσουνθεσι ἐθνῶν ἀθροισθέντων ἐπὶ τάξεως ἡμερῶν τινῶν, τοὺς μὲν ἐκτεῖναι, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν τρέψαι. ζωγρίᾳ τε πολλοὺς ἄγον, ὧν τοὺς κορυφαιοτάτους καὶ τοὺς ἐν τοῖς φυσίοις δυνατωτάτους ἐκτείνε πλάτος. καὶ φάντος δὲ Φιλίππου σατράπου, ἡ βουλὴ ἀφικνεῖται πρὸς Οὐιτέλλιον ὑπατικὸν ἄνδρα συνείας τε ἠξιωμένον ἔχοντα, καὶ πλάτῳ κατηγορεῖν ὅτι τὴν σφαγὴν τῶν ἀπολωλότων. οὐ γὰρ ὅτι ἀποστάσεως Ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι ἀλλοφυγῆς ὁ πλάτος ὕβρεως εἰς τὸν περαθηνᾶ ἀθροισθείς. καὶ οὐιτέλλιος μὲν, καλὸν τὸν αὐτοῦ φίλον ἀναπέμψας ἐπιτελεῖ τοῖς Ἰουδαίοις ἡμισύωμον, πλάτωνα ἐκέλευσεν ὅτι ῥώμης ἀπιέναι, θεοῖς ἃ κατηγορεῖν Ἰουδαῖοι ἐδίδαξαν τὰ αὐτοκράτορα. καὶ πλάτος δύο ἔτεσιν ἐξελθὼν ὅτι Ἰουδαίας, εἰς ῥώμην ἐπύγατο. ἐπ' οὐιτελλίου πρεσβεύοντος ἐπὶ τὸν αἰλιπτεῖν. ὁρτὴ δ' ἦν τῇ ῥώμῃ θεραχεῖν αὐτὸ, φθάνῃ πθίειος μεταστάς. Κεφάλαιον ς'.

B

C Οὐιτέλλιος ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς πθίειος ἔγραψεν αὐτῷ, ἀρτάβανον μὲν πεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, περὶ ἀρτάνης δὲ πολεμεῖν.

VIII. VItellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Paschа dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope tẽplum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris, Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo pontificum atq; custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accedente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tẽpore, sequenti die rursũ eã reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectum quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locũ Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mãdãte vt cum Artabano fœdus & amicitiã faceret. Verebatur enim ne

D Οὐιτέλλιος δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι Ἱεροσολύμων αὐτὴ, καὶ ἦν αὐτοῖς ἑορτὴ, πάσχα δὲ καλεῖ). δεχθεὶς δὲ μεγαλοφρόνως Οὐιτέλλιος, τὰ τέλη τῆς ὠνουμένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τὴν ἀρχιερέως, ἣ τὴν πάντα αὐτὴ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κεῖμθαι ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ὑπεμάλθαι, καθότι καὶ θεσπεσιῶν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε δὲ, ἐν τῇ αὐτονίᾳ, φρούριόν ἐστιν οὕτως λεγόμενον, ἡ δὲ πόθεσις αὐτῆ ὑπὸ τοιαύτην αἰτίαν. τῷ ἱερέων τῆς ὑρκανός, πολλὰν ἔσχεν ὅταν οἱ τότε καλοῦντο τὸ ὄνομα, ὁ φραστος, ἐπεὶ πλησίον τῷ ἱερῷ βάρει κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὴν πολλὴν διαταν ἔσχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ γὰρ ἦν αὐτῆς, ὅθεν καὶ μόνῳ συγκεχωρῆθαι τῷ ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην ἔσχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν καταβαίνοι, ἀπαλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἵτε ἡγεμὼν αὐτὰ ταῦτα θεσάσεσθαι ἐπιτηδὲν δύνοι, καὶ τέκνα ἐκείνων. κρατήσας δὲ βασιλεύσας, τὴν τε βάριν ταύτην ἐν ὑπομνήματι κειμθίλιον, καταστράσας πολυτελῆς, αὐτονίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ αὐτονίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὥσπερ καταλαμβάνει τῆδε κειμθίλιον κατέσχεν, πρὸ δύο δὲ, οὐδὲν ποιεῖσθαι ἐπ' αὐτῇ τὸν λαόν. ἐνθυμεῖται δὲ ἑορτὴν ὅμοια τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὁ ὑπατικὸς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος ἐξὸν, οὐ ῥωμαῖοι ἀποδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, ἐπιτρέπουσι τῆς στολῆς τῷ ἀρχιερέως, ἀποκειμένην ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφετέρου τῷ τε ἱερῶν καὶ τῷ χαλκοφυλάκων, τῷ φρουάρχου τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστην λύχνον ἅπτοντος. ἐπὶ δὲ ἡμέρας τρεῖς τῆς ἑορτῆς, ἀποδίδοται αὐτοῖς ὑπὸ τῷ φρουάρχου, ἐπιγινώσκει, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ ἀποτίθεται αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἣν πάντα τὸ θεσάσεσθαι. τοῦτο ἐποιήσατο χρῖσιν ἑορτὰς ἑκάστους χρόνους τῷ πασίας. οὐϊτέλλιος δὲ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ παρέχῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἥτε καίσιτο μὴ πολὺ θεσμιωτέραν ὑπισχνῆσθαι τῷ φρουάρχῳ, καὶ ὁπότε δύοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα θεσάσας ἐν ἱερουσίᾳ τῷ ἔθνους, καὶ τὴν ἀρχιερέα ἐκόσμησεν καὶ ἀπολλάξας τῆς ἱεροσύνης, ἐνιαύσιον καθίδρυσεν ἀναίου τὸν ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αἰτιολογίας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπεται δὲ καὶ πθίειος ὡς οὐϊτέλλιον χρήματα, πολλὰ αὐτῷ θεσάσειν φιλίαν θεὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸ ἐλθὼν δὲ, καὶ ἀφ-

E

F

G

καὶ ἀρμενίαν παρεσπάσατο μὴ δὴ πλέον κακουργῇ. πιστεύειν δὲ τῇ φιλίᾳ μόνως ὁμήρων αὐτῷ δοθέντων, μάλιστα δὲ τὸν ἀρτάβανου υἱόν. ταῦτα δὲ γράφων πρέσβεις πρὸς τὸν Βιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν Ἀρτάβανῳ μηδὲν ἐνδιάσας. οἱ δὲ αὐτοὶ μὲν ἀντεῖχον. Ἀλανοὶ δὲ δόδον αὐτοῖς δόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς θύρας τῆς κασπίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ Ἀρτάβανῳ. καὶ ἥρπασε ἀρμενίαν ἀνήρητο αὖθις, καὶ πλειόνοις πολέμων τὴς παρθυαίων γῆς, οἵτε πρῶτοι τῷ τῆδε ἐκτάνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσσατά τε λεὼ αὐτοῖς τὰ πάντα, καὶ τὸ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐκ τούτων τῷ μαχῶν ἔπεσεν μὴ πολλῶν στρατιωτῶν. καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα Ἀρτάβανον Βιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τὸ συγγενεῖς καὶ φίλους ἐκείνῳ γνωμένῃ, ἐμελλησε μὲν κτανεῖν δόλῳ τῷ τὰ δῶρα εἰληφότων. αἰσθανόμενος ὁ τελεῦ Βιτέλλιος ὁ Ἀρτάβανος ἀσυκτον ὄσαν, δόλῳ τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ τῶν πρώτων ἀνδρῶν σωτηθῆναι δι' εἰδέναι τὸ ὅτι πέρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτῷ καθαρῶς σωτεισπει, καὶ τὸ δὲ ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τινὶ δυοῖν στρατοιεῖσθαι, ἢ πέρας αὐτῷ γενομένης μετατίθεσθαι πρὸς τοὺς πρόσφυγόντας, ὅτι τῇ αὖθις σαφεστάτῳ ἔσωζεν αὐτὸν καὶ πολλοὶ μὲν ταῦτα στρατιαὶ ἀθρόισας διαβάς τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀθετησάντας κατέσχε τὴν ἀρχήν. ταῦτα ἀκούσας ὁ πρέσβεις, ἠξίει φιλίαν αὐτῷ γνῶσθαι πρὸς τὸν Ἀρτάβανον. ἐπεὶ δὲ κἀκεῖνος πρόσκλησις ἐδίδου τὸν αὐτὸν λόγον, ὅτι τὸν δυφράτην παρῆσαν, ὅτε Ἀρτάβανος, καὶ ὁ Βιτέλλιος. καὶ ζεύξεως τοῦ ποταμοῦ γνωμένης, καὶ τὸ μεσαίτατον τῆς γεφύρας ἀλλήλοις ὑπήντιαζον μετὰ φυλακῆς ἑκάτερος τῆς αὐτοῦ. καὶ λόγων αὐτοῖς συμβατικῶν γνωμένων, ἡ ἔφοδος ὁ τετράρχης ἐστησεν αὐτοῖς, καὶ μέσον τὸν πόρον σκηνίδα ὑπεσκηφάμενος τῷ πόρῳ πολυτελῆ. καὶ Ἀρτάβανος μὲν πολὺ πέμπει πρεσβεῖον ὄμηρον δωρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ ἄνδρα ἐπαπάρχην τὸ μέγεθος, ἰσθμαῖον τὸ γένος, ἐλεάζαρον ὄνομα, ὃς διὰ μῆκος τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅτι τούτοις Βιτέλλιος μὲν ἐπ' ἀντοχείας ἦει, Ἀρτάβανος δὲ ὅτι τῆς βαβυλωνίας. ἡ ἔφοδος δὲ βουλόμενος δι' αὐτῷ πρόσθου γνῶσθαι πῶς κρίσαιεν τῷ ὁμήρων τῆς λήψεως, ἐκπέμπει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς ὅπισθεν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅτι μὴ αὐτοῦ τῷ ὑπατικῷ. πρὸς Βιτέλλιον δὲ ὅτι πεμφθεισῶν ὅπισθεν, καὶ τὰ κρίσαντος ὑπομιμνήσαντος πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα αὐτῷ γένοιτο, πρότερον πίστιν πρὸς αὐτῷ ἡ ἔφοδου πρόσθου ποιήσασθαι, παραχθεὶς ὁ Βιτέλλιος μεγάλως, καὶ πεπονθέναι τὰ μείζονος ἢ ἐπράσσετο ὑπολαμβάνων, ἄδηλον τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔκρυπτεν ὀργήν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν χαῖρε τὸν ἀρχὸν παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡ ἔφοδου δὲ τοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν ἐνιαυτῷ τῆς πρώτης ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἂν αὐτὸς ἐπὶ καὶ ξιακοντα τῆς ἑκατονταετηρίδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ τῶν βαταναίων ἔθνος πρὸς αὐτοῖς. μείζων ἂν οἷς ἦρχεν ὄλβιος τὸν βίον καὶ ἀπρόσκοπος. δίκαιον μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόσθεν δ' ὄσαν αὐτῷ συνοικίσεις τῆς ὀπτικίκτων, καὶ θέρους εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπότε τὶς ὑπαντιάσας ἐν χρείᾳ γένοιτο αὐτῷ ὀπτικυνθεῖν, ἐδίδει εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξέος ἱδρύσεως τῷ θέρους καὶ τύχοι γενομένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, καὶ τιμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἀλοῦσιν, καὶ φίλ τὰς ἀδίκους ἐν ἐλευθερίαν

occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Arrabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Arrabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regioque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Arrabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniēs remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingerent prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu: & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Arrabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Arrabanus misit Tiberio filium Darium obsidentem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum statura cubitorum quinque genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Arrabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi constru-
A xerat, magnificè ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarẽtur intra ipsius regionis terminos.

Cap. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodẽm fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror,
C ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter, quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem,
D castrum situm in confiniis regionis Aretę subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris: eíque indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: &
E contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.
X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud
F Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus
G ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

ἡγουμένους. τελευτᾷ δ' ὁ Ἰουλιάδη, καὶ αὐτὸ κομιδῇ τοῦ τὸ μνημεῖον, ὃ ἐπ' ἐσχάτοις ἐφκοδόμησεν αὐτὸς, ταφαὶ γίνεται πολυτελεῖς. τῷ δ' ἀρχίῳ, ἐπεὶ κατελείφθη παῖδας, πρὸς Ῥωμαίων ἐδοξάσθαι, προσθήκην ἐπαρχίας ποιῆται τῆς Συρῶν. τοὺς μὲν φόρους, οἰκείαν συλλεγομένους ἐν τῇ τετραρχίᾳ ἐκείνῳ ἡγουμένῃ καταπίθεσθαι.

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρῴδῃ πρὸς Ἀρέταν βασιλέα.

ΕΝ τούτῳ δὲ γαμιάζουσιν Ἀρέτας τὸ πρὸς μητρὸς βασιλεὺς, καὶ Ἡρῴδης δὲ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνῆν χρόνον οὐδὲν πολύν. στελλόμενος δ' ὅτι Ῥώμης, κατάγει ἐν Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἔσχε γὰρ ὁ Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατέρα, Ἡρῳδιάδος δὲ τοῦτου γυναικὸς, θυγατηρ ἦν Ἀριστοβούλου, καὶ ἀδελφὸς αὐτῶν, Ἀγρίππου ἦ ἀδελφῆς μεγάλου, τολμᾷ λόγον ἀπὸ τοῦ περὶ γάμων, καὶ δέξαμένης, συνθήκαι γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπόταν ἔλθῃ Ῥώμης εἰς τὸ Ῥωμαίων. ἐν ᾧ δὲ τοῦτο συνθήκας ὡς ἐπὶ καὶ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν ταῦτα συνέθηκε. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει δόλῳ πρὸς ἄμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσταλτο, μὴ γνωσθεὶς πίστεως αὐτὴν πρὸς τὸν Ἡρῴδου συνθηκῶν γνοιδύης, φθὰν ἔκπυστος αὐτῷ γενέσθαι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμψαι αὐτὸν ὅτι μαχαιρῦντος, μεθορίων δ' ὄντι τῆς Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γράμμα οὐκ ἐκφαίνουσα τὸν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠδέσθαι ἀθρόον πρὸς δόκων. ἡ δὲ, πρὸς πέμπει δὲ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιρουῦντα, τότε παρὰ αὐτῆς ὑποτελῆ, πάντων εἰς τὸν ὁδοιπορίαν ἡτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρέτα παρὸν, καὶ ἀφορμᾶτο εἰς τὸν Ἀραβίαν κομιδῇ τῷ στρατηγῶν ἐκ δεξιᾶς, παρὸν τε ὡς τὸν πατέρα ἡ τάχος καὶ αὐτῷ τὸν Ἡρῴδου δόλιον ἔφραζε. ὁ δὲ ἀρχίῳ ἔχθος παῦτον πατρώμενος, πρὸς τεῦχον ἐν τῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρῳ συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίστανται, στρατιοῖς ἀπεστάλκοτες αἱθ' ἑαυτῷ. μάχης γνωμάρης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτῷ γνωμάρης ὑπ' αὐθρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐκ τῆς φιλίππου τετραρχίας Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς τιβέριον. ὁ δ' ὀργῇ φέρων τῷ Ἀρέτα ὅτι χαίρησιν, γράφῃ πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἤτοι ζῶον ἐλόντα, αἰχμαλωσίαν διενεγκόντα, ἢ κτεινομένου πέμπειν τῷ κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ τιβέριος μὲν ταῦτα πρόσταγμα ἐπέστελλε τῇ κῇ συνείᾳ στρατιᾷ. πισὶ δὲ τῇ Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιμωμένου κατὰ τοιῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιζομένου βαπτισοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμοῦ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὸ βάπτισιν ἀποδεκτὸν αὐτῷ φανεῖσθαι, μὴ ἐπὶ τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεόντων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πειθανὸν μήπῃ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπουσίᾳ τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐώκα-

ἐώκεσαν συμβυλῆ τῇ ἐκείνου προέξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνῶναι, περιελεῖν, τῇ μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσεῖν μεζονες. καὶ ὁ μὲν ὑποφίας τῆς πρόσθου, δίστομος εἰς τὰ μαχαιρωθέντα πεμφθείς, τὸ περιεργασθὲν φρόνημα, ταύτῃ κτίννυται. τοῖς δὲ Ἰουδαίοις δόξαν ὅτι τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τοῦ στρατεύματος γένοιτο, τοῦ θεοῦ κακῶς προσθέντος θέλοντος. οὐϊτέλλιος δὲ ἀναστρατοπεδεύσας ἀμφὶ τὴν πόλιν τὸν πρὸς Ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε αὐτῷ φίλοι καὶ ἵππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πύλας ἤπείγετο, καὶ ἔχει πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δὲ αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες ἄνδρες οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ἐλθεῖν. οὐ γὰρ αὐτοῖς εἶναι πάτριον, στρατιὰν εἰκόνας εἰς αὐτὴν φερομένας, πολλὰς δὲ ἐπὶ σημαίας ὑπερειμένας. καὶ μεταβαλὼν τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις προβουλεύσαν, καὶ διὰ τοῦ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ ἡρῴδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνῆκε, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πάσχα τοῖς Ἰουδαίοις ἐπισημείας. εἰς ἣν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους δι' ὀρθρου, ξεῖς μὲν ἡμέρας ταύτῃ διατελεῖ ποιεῖ), ἐν αἷς ἐπιτάθην τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δὲ καὶ γραμμάτων αὐτῷ παραγενομένων ἀπὸ Ἰουλίου τοῦ πρίσκου τελώνου, ἄρχοντι τῶν πλησίον ἐπ' ἐλαίου τῆς Ἰουδαίας. αἰσχύλει δὲ καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἕκαστον χρήματα διώκοντος, πόλεμον ἐπιφέρειν ἐκείθεν ὁμοίως δυνάμενον, διὰ τὸ εἰς γῆν μεταπεπλωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρέτα οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τῶν ἀδελφιὰν τοῦ οὐϊτελλίου στρατηγὸν φάναι, μηκέτι ἐκ τοῦ στρατοῦ τὸ ὅτι πύλας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι γὰρ τὸν ἡγεμόνων, ἢ τὸν πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὁρμημένον διὰ κονείδος, ἢ ἐφ' ὃν ἤρετο ἡ ἀναστολὴ τῶν στρατεύματος. καὶ οὐϊτέλλιος μὲν, ἐπ' αὐτοχείας αἰτιώμενος, ἀγείπας δὲ ὁ ἀριστοβούλου υἱὸς ἑαυτοῦ πρότερον ἢ τελευτῆσαι πλείονα, ὅτι ῥᾴμης ἄνεισι πρόξων τὰ ἀνὰ τοῦ αὐτοκράτορος δυνάμεως τινος αὐτῷ ἀναβαλλομένης. βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότερον πρόεισι τοῦ ἡρῴδου, καὶ ἡμῖν ὡς ἐγχωρεῖ, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ ἀνήκειν τῇ ἱστορίᾳ τὸν πρὸ αὐτῶν λόγον, ἅμα δὲ καὶ ἀνάγκην ἔχειν τοῦ θείου, ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδὲ ἄλλη τις ἀλκὴ τοῦ ἐν ἀνθρώποις ὑπερτεθυμένου, δίκα τοῦ πρὸς τὸ θεῖον δυσσεβεῖν, εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐξόδου, σωρεύθη πλέον ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, ἀναθυμιῶσι τοὺς ἡρῴδου ἀπογόνους. φέρει δὲ αὖ τι καὶ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου λόγους, τὸ τοῦ δυσχεραίνειν αὐτῶν μαθεῖν. ἅμα δὲ, καὶ τὸν ἀγείπαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγονότα, ὃς ἐκ παύου ἰδιώτου, ἐς ἀνὰ πᾶσαν δόξαν τοῦ ἐνδόξου αὐτὸν, ὅτι τοσοῦδε πύξηθεις δυνάμεως.

ἔρηται μοὶ οὖν καὶ πρότερον αὖ αὐτῶν, λεχθήσει δέ μοι καὶ νῦν ἀκριβῶς. ἡρῴδη τῇ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μιᾶς μαρίαμμης τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σαλαμψιὼ μὲν ἡ πρέσβα, ἣν γαμεῖ) φασαήλῳ τῷ αὐτῷ ἀδελφῷ φασαήλου παιδὶ ὄντι, τοῦ φασαήλου ἀδελφοῦ δηλωθέντος αὐτῷ τοῦ πατρός. νύμφος δ' αὐτοῦ τῷ αὐτῷ ἀδελφῷ, ἡρῴδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. ᾗ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψιοῦς γίνονται παῖδες, ἀντίπατρος;

A nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Vitellius autem ad bellum paratus Arabi- XI.
cum, absumptis duabus legionibus, & leuis
B armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferatur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóq; per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha
C & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam vẽtum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo: & interim à Ionatha, in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Im-
D perium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pareretur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc
E dicam, explicabo Herodis progeniẽ, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode; cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo
F potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo
G nepoti, idque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinq; liberos Antipatrũ,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Druſillam. filij verò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquam autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Ioſepho qui regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſtquam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi marito germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus, atque hæc eſt Phaſaëli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole diſceſſerunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obiit, Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri ab initio ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerunt. Percenſitis igitur Herodis poſteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, ſupereſt vt narremus quibus ille fortunis iactatus, poſtremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

XII.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρας ἥ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος· ἵνα ἀγρίππαν γαμεῖ, ὁ ἀριστοβούλου. ἀλεξάνδρα δὲ γαμεῖ μὲν τίμιος κύπριος, ἀνὴρ τῆς εὐγενείας, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρος δ' ἐξ ἀγρίππα μὲν, ἄρσενες γίνονται δύο, θυγατέρες δὲ τρεῖς, βερνίκη, μαριάμμη, δρουσίλλα. ἀγρίππας δὲ καὶ δροῦσος τοὺς ἄρσενας ὀνόματι, ὧν ὁ δροῦσος πρὶν ἥβησαι τελευτᾷ. τοῦ δὲ παιδὸς τούτων ἀγρίππας ἐξέφερεν μὲν καὶ ἕτερον ἀδελφὸν, ἡρῴδην τὸν καὶ ἀριστόβουλον, ἐκ βερνίκης. καὶ οἱδὲ παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱὸς τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ βερνίκη κοστοβάρῳ καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος ὑπὸ πατρὸς σὺν ἀλεξάνδρᾳ τοῦ ἀδελφοῦ καταπερ εἰρήκαμεν. ἠβήσαντες δ' ἄγονται ἡρῴδης μὲν ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μαριάμμην θυγατέρα ἐλυμπιάδος ἡρῴδου βασιλέως θυγατρὸς, ἐκ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ἦν τοῦ βασιλέως. ἔχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον.

C ὁ δὲ ἕτερος τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τῶν ἐμεσσῶν βασιλέως. θυγάτηρ δὲ αὐτοῖς γίνεται κωφὴ, ὄνομα καὶ τῇ δὲ ἰωτάπη. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἀρσένων τέκνα. ἡρῳδιὰς δὲ αὐτῶν ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ τῷ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μαριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, ᾗ ἧς ταῖς γονεῖς ἡρῳδιὰς δὴ συγχύσῃ φερνήσασα τὴν

D πατρῴαν, ἡρῴδῃ γαμεῖται τοῦ αὐδρὸς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ ἀγαπᾶσα ζάντος, τελευτᾷ δὲ γαλιλαίων τετραρχίαν ἔχων ἔτη. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. καὶ ἄπαιδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδου παῖς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφοῦ. παῖδες δ' ἐγγίνονται αὐτῷ, ἕξ εἷς, ἡρῴδης, ἀγρίππας. ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασηλίτου, ἐκ σαμψιοῦς ἔστι γένος. κύπρου δ' ἐξ αὐτῆς τοῦ θυγάτηρ

E γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ ἐκ κύπρος. ἡρῴδης δὲ ἡ ἀλέξανδρος οὐδὲ ἀδελφοὺς ἔφλεν αὐτοῦ, ἄπαιδα τελευτῶν. ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἡρῴδου παιδὸς βασιλέως τοῦ υἱὸν τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίῳ ἀλέξανδρος καὶ πτολεμαῖος ἐγεννήσαντο υἱὸς ἐκ δ' ἀρχελάου καππαδοκῶν βασιλέως θυγατρὸς, καὶ πτολεμαῖος μὲν βασιλείαν ἀρμενίας κατηγορεῖαν αὐτὸ δὴ ῥώμης ἡρωμένων, ἄπαις τελευτᾷ. ἀλεξάνδρου δὲ πτολεμαῖος ὁμώνυμος τοῦ ἀδελφοῦ γίνεται παῖς, ᾧ βασιλεὺς ἀρμενίας

F υἱὸν ἔσχον ἐπώνυμον, υἱὸς τε ἀλέξανδρος αὐτοῦ γίνεται. γαμεῖ δ' ἔχει αὐτοῦ τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, παῖδάς τε τρεῖς ἐν κιλικίᾳ οὐσιν ἀσημους αὐτῶν ἴσμεν βασιλέα. καὶ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου ἦθος, δ' ὅδε ἅμα τοῦ φυλέως τέλος θεραπείαν ἐξέλιπεν τῷ ἰουδαίων ὄνομα μεταξάμενοι πρὸς τὰ ἄλλα πάτρια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῆς δὲ ἡμισείας ἡρῴδου ἑπτὰ ὄντων, οὐς κατελέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τέλος βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τὰ μὲν ἥμισυ προεδιηλαμψάμεν, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσα τε ἀγρίππα τύχη συνέλθοιεν, ἐς τε αὐτὸν ἐξ ἀρχῆς ποτε ἀμψὸν, ἐπὶ μέγιστον ἀξιώματός τε ἄκρα προελθόντα καὶ δυνάμεως.

Κερά-

Απόπλους Ἀγρίππα τοῦ βασιλέως πρὸς πλεῖον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὸν περὶ τελευτὴν τοῦ γαΐου τοῦ ἡγεμόνος ἐλύθη.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodò accusatus vinctus sit, vtque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

Ἡρώδου τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τελευτῆς, Ἀγρίππας ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοῦ σοφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γενομένης πρὸς Δρῦσον τὸν πρεσβύτερον τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αὐτονία τῇ Δρύσου τοῦ μεγάλου γυναικὶ, εἰς φιλίαν ἀφίκετο Βερνίκης τῆς μητρὸς πεμφθείς παρ' αὐτῆς, καὶ προαγωγῶν ἠξιώκει παρ' αὐτὸν. φύσει δὲ μεγαλοπρεπὴς ὢν Ἀγρίππας, καὶ δωρεῖσθαι πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, οὐκ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, Δρουσίλλης αὐτὸν ἠξιωκυίας τοῦ δεῖν τοιούτοις χρωμένου ὀργανοις. ἐπεὶ δ' ἡ Βερνίκη τελευτᾷ, χρώμενος δεῖν τῷ παρόντι ζόφῳ, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν καθ' ἡμέραν διῄτης, τὰ δὲ, ἐκ τῆς δωρεᾶς τὸ μὴ μέτριον προϊέμενον ἀναλώσαι τῷ χρημάτων, τὰ πλεῖστα δ' εἰς τοὺς καίσαρος ἀπελευθέρους ἐπετέλεσεν ἐλπίδι προσόδου αὐτῶν. πενία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸς αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τὸν Ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ πρεσβύτερος τοῖς φίλοις τοῦ υἱέος τοῦ τελευτηκότος ἀπέφαινεν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτῷ δεῖν τὸ ἀναπεδίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τὸν παρόντος θεωρίᾳ τὴν ἐκείνων. δεῖν μὲν δὴ ταῦτα δεῖν ἐν Ἰουδαίας πλέων, ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλίθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ ἐκπίπτοντος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε οὖσι καὶ ἀλεωρὼ οὐδεμίαν δι' ὧν τινα σωθῆναι ἐδίδοσαν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῷ ποιητέων, καὶ αἰσχύνῃ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μεσογείοις τῆς Ἰδουμαίας ἐν ἐρημίᾳ τῷ μεταξὺ οὐτον τῆς λιμνης. αἰσθάνεται δ' αὐτοῦ τὸν Ἡρώδου κύριος ἡ γυνὴ, παντοίᾳ τε δι' ἀπείρου σπουδῇ τοῦ δεῖν τοιούτοις βουλεύμασιν. διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἡρῳδιάδα Ἡρῴδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν θυγατέρα, δηλοῦσα τότε δεῖν τοῖς τοιούτοις τὸ ἀγρίππου προβουλεύσαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἥκειν αὐτὰ ἐξηγησόμενον. σπεύδει τε συγχωρῆσαν οὖσαν βοηθεῖν, θεωροῦσαν ὡς αὐτῇ παντοίως κουφίζοι τὸν ἄνδρα, καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ὁμοίων ἀφορμῶν ἢ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν πλειάδα, καὶ τὴν ἀργύριον ὤρισαν εἰς τὸν διαιταν, ἀφθονίαν τε τῆς πλειάδος ἐπέμψαν. ὑμῖν δεῖν πλεῖον γε ἡ ὁδὸς ἐνέμενε τοῖς διδομένοις, καὶ τιγα, οὐδ' ὡς ἀρκοῦντα ἦν. ἐν γὰρ τύρῳ μεγὰ σπουδαῖα ὑπὸ φθόνου τε γενομένων αὐτοῖς λοιδωρεῖσθαι αἰεκτὸν οὐκ ἠνησχύμων ἀγρίππας, τὴν ἡγεμόνα τὸ ἐπανειδέσαντος εἰς ἀπορίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδίδωσιν, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιν φίλον δεῖν ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτῷ γενόμενα πρότερον, συνείας ἢ ἐν τῷ τότε δεῖπνον. καὶ δι' ἑξαμήνου φλάκκου μεγὰ τούτῳ δεῖν ἡγεμονεύοντος αὐτὸν ἐκεῖ ἀεὶ συνεβούλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου δι' ἀφορὸς τε ἦν, οὐ μὲν ἐμάχοντο ἔχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμὴν φέρεσθαι. οὐ μὲν ὅγε ἀρίστου βουλος ἀεὶ τὸ τοῦ θεοῦ τὸν ἀγρίππαν δυσμενοῖς, μέχρι καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίσησιν, αἰτίας τοιαύτην δεῖν τῇ δυσμενείᾳ μεγαλαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις μεῖζον δι' ὅρων διαφορὰ καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσασθαι, μαθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτῷ μέγα δυνάμενον, ἠξίουν μεῖζόν τῆς αὐτῶν γνώμης, ἀργύριόν τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romę degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cúmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exercere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectem suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta; profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quáuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romę amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flacum cognito, quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quamprimùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha poposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita maxiti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicullariis non priùs admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij postea principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlq; educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

A πλεῖσον ἀνολόγητο αὐτῷ. ἐ ὁ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆ βουλεία τῆ δαμασκηνῶν ἔρμιζε ποιεῖσθαι. ἀριστόβουλος ὁ, οὐ γὰρ ἐλάνθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τ χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τὸν φλάκκον. καὶ βασανιζομένου τὰ πράγματος ἐπὶ φανερᾷ ἰῶ, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ ὃ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἀφικόμενος, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, καὶ κ τὸ ἄπορον ἀλλαχόθεν διαίτης, γε ἀμέλει ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας

B πλοῦν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορείᾳ, ἐξίσι μάρσυαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, ποιεῖται ῥᾳδίως τῷ ὑπὲρ τοιούτου μηχανὴν δανεισαμένου παρά τινων. καὶ ὁ μάρσυας παρ' αὐτοῦ ἀπελεύθερος βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερα τῆς ἀγρίππα μητρός, ἀξιοῖ τῆς ἑαυτοῦ δικαίας ὑποτελεῖσθαι αὐτοῦ ἀσίας, αὐτὰ γοῦν παρὰ χεῖν ὑπὲρ χρέμματα, κ πίστει τῇ αὐτῷ. ὁ ὃ, ἐπικαλεῖ γὰρ τῷ ἀγρίππα χρημάτων τινῶν ἀπορεῖσθαι, ἀναγκάζει τὸν μάρσυαν

C δύο μυριάδων ἀττικῶν συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας ἐ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συγχωρεῖ δὲ ἐκεῖνος κ τὸ μεῖον ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρέματος τούτου ἀγρίππας εἰς αὐθημερὸν παραγενόμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐκ ἀγωνίας ἰῶ. καὶ γνοὺς ἑρώνιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσαγάξουσι αὐτὸν ἀργυρίου, ξιάκοντα μυριάδας ὀφειλόμενας ὑπὸ ῥώμης ὑπ' αὐτοῦ, ἀπαίτας τ ἐπιτίθεσθαι τ μισθοῦντος. κ τοῦτ μὲν πείσαντες τοὺς καλδουκίους

D ποιῆσαι ἰῶ, νυκτὸς ὃ ὑπεκφεύγει, κόψας τὰ ὑπόπλα, ὤχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. εὑρὼν ἀλτέξανδρον ἐπαρχεύοντα μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτοῦ δοῦναι. ὁ δ', ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἐᾷ φῆσι χρῆσθαι, κύφῳ δὲ οὐκ ἠρνεῖτο, τιμῶ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπλαγεὶς, καὶ τιμῶ λοιπὸν ἅπασαν ἀρετῶν. ἡ δὲ ὑπεκφεύγει, καὶ ἀλίξανδρον πάντα τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοῦναι, τὸ λοιπὸν ἐν διαρρήδην ἡμιόλιον παρέξειν ἐπαγγελλόμενον, δοῦλος τῷ ἀγρίππα τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἑτοιμον. καὶ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἄνδρα ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλουσίου, αὐτὴ μετὰ τῶν τέκνων ὑπὲρ ἰουδαίας ἀπῄδυξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποπόλους καταβαλὼν, ὑπισχνεῖται εἰς πλεῖον χρήσασθαι χρόνον διαπεμψάμενον ἐ καταρίας, παρουσίαν τε τὴν αὐτοῦ δηλῶν ὑπὲρ θεραπείας κ ὄψεως τῆ ἐκείνου, ἐ ἀξιῶν ἔρωτα αὐτῷ ἡμῖν εἰς καταρίας καταβαλεῖν. πλέιος ὃ οὐδὲν ἐνδιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ χρήσιμα φιλανθρωπίᾳ χορηγούμενος, ἔτι χαίρειν ἔσεσπεμένον ὑπὲρ σῶν ἐπαπῆκεν εἰς ταῖς καταρίαις. ἐπεὶ ὃ ἀφικνεῖτο μᾶλλον ὠφελῶν τ ἐν τοῖς χρέμμασιν προθύμως, κατάζητό τε κ ἐξένιζε. τῇ δ' ἑξῆς, κύσαρι γράμματα αὐτῷ παρὰ ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένου, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ξιάκοντα δάνεισμα ποιησάμενος, κ πρὸς ταῖς καταβολαῖς ἀναλίσκων χρόνον συνεχόμενον ἀπαντᾶσιν ἡμῖν, οἰκρίζε φυλαῖς ἐκ τ ὑπ' αὐτῷ χωρίου

G ἄκυρον αὐτ καθιστᾶς τ ὑπὲρ τῆ εἰσπραξομένων ἐξουσίας. ταύτην ἀναγνοὺς τὴν ὑπογολήν, ἀθυμαλγήσας ὁ κύσαρ, καὶ δηλήσιον ἡγούμενος τῷ ἀγρίππα καλδίου ἀνόδων τ πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὲ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ ὃ μηδὲν τῇ ὀργῇ τ κύσαρος κατοπλαγεὶς αὐτοκίας δεῖ γερμανικοῦ τε μητρός, ἐ κλαυδίῳ τῷ ὑστέρῳ ἡμοιρηκότι κύσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοδεκάκις τ ξιακοντα μυριάδων, ἵνα φιλίας οἱ ἀμάρτοι τῆς πρὸς πλέιον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτοῦ, σφόδρα δ' ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἵδ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δ δοκα

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, οὐδενὸς κωλύοντος ἦν ἡ φιλία τοῦ πατρίου. οὕτως ὁ αὐτὸς πάλιν Καῖσαρ συνίσταται ἑαυτῷ τὸν αὐτοῦ, καὶ δίδωσι τὸν παῖδα αὐτῷ τὸν ἐξόδους ἀεὶ τοῦ μεταλλάξαι. ἀγρίππας ὁ φιλίᾳ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ θεραπείαν ἔχων τοῦ γαΐου ἑαυτοῦ τε ὄντος αὐτῷ, καὶ εὐνοίᾳ τῇ πατρῴᾳ τιμωμένου. καὶ γὰρ ἦν ἄλλως σπουδαῖος ἡνίοχος, καὶ σπεύσας ὁ ἀπελεύθερος. οὕτω δὲ ἔτυχε διάφορα μυριάδων ἑκατὸν δυεδίμυος, τῇ τε αὐτοκράτορι καταβάλλει τὸ ὀφληθὲν χρέος, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ ἀπαλλάγματος θεραπείαν τοῦ γαΐου, μειζόνως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ. θεραπεύσας δὲ εἰς μέγα τοῦ ἀγρίππα ὁ πρὸς γαΐον φιλίας, ἐσωφρονισμένος ποτὲ λόγος περὶ τιβερίου γένηται, καὶ τοῦ ἀγρίππα καθ' ὑπαίθρου ζεσπεμένου, μόνῳ δ' ἥσπιν, ἢ τάχος πρότερον ὑπεκστῆναι τοῦ ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρῆσαι ἀξιοῦντος τὰ παρόντα ὅπη, τούτων ἀπορᾶν τοῦ λοιποῦ δύτυχες, ἀγρίππας δ' ἰδὼν ἀπελεύθερος ἡνίοχος, καὶ παραχρῆμα μὲν σιγὴν παρεδίδου. κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτοῦ τοῦ ἀγρίππου δίκη καλουμένης, καὶ ἀκριβῶς ὁ ἐπικλήρου, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτοῦ δίκη πάσαις ἡμέραις, ὃς ἰδὼν φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐρωτῶν τοῦ αἰτίαν τοῦ φυγῆς, καίσαρι φησὶν ἀπορρήτους ἔχειν λόγους εἰπεῖν ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦ σωτηρίας αὐτοῦ φίλου τοῦ, ἅτε δήσας αὐτὸν ἐκώλυεν εἰς τοὺς καθ' ἡμέρας. ὁ τιβέριος τοῦ αὐτοῦ τρόπου χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον τὸς εἴ τις ὑπέρων βασιλέων ἢ τυράννων ἡμέρας. ἅτε γὰρ οὔτε πρεσβείαις ὑποδοχὰς ὁπότε τοῦ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἀγαμένου τοῦ ἢ δίκας τρόπους ὑπὲρ αὐτοῦ σκολιῶν ἀδικίαν ἦν ἀμελοῦντι, ὁπότε καὶ φθάσειν τὸν ἀπελεύθερον. ὅθεν δὲ δεσμωτοῦ ἀκριβέστερος ἐφείστο ὁ λοιπὸς, ὡς ἐκ τοῦ φίλων ἐρωμένων τοῦ αἰτίαν αὐτοῦ τοῦ δίκη τοιούτοις ὅλῃ χρωμένου, ἵνα, ταῖς μὲν πρεσβείας ζῆν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὀξέος ἡμερῶν, ἅτε πρέσβεις δικαιοσυνθέντας ἐποιοῦσι, ὄχλος τε αὐτοῦ γένοιτο δίκη ἀγωγαῖς αὐτῶν καὶ πολυπραγμοσύναις ἐνοχλουμένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἄπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ καταστᾶσιν, αἰσθομένοις τοῦ τὸν τρόπον τοῦ. φύσει γὰρ εἶναι πᾶσαν ἡγεμονίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τοὺς δὲ μὴ παυσείοις, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἀδηλον ὁπότε ἀφαιρεθῆναι, καὶ μειζόνως ἐξοργιοῦσι δίκη κλοπαῖς τοῖς ἔχουσι. εἰ μὲν οὖν ἐφεστήκασιν εἰς πλέον αὐτοῖς, ἀδ' ἵνα τοῦ κλοπῶν ἔχουσι τοῦ πολλοῦ τοῦ καταρδημένων ἀπολυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς χρωμένοις. ἀλλ' ὅταν ἀγωγῆς δ' ὅλης ἡμέρας ἐν τοῦ ὀξέος, οὐδεμιᾶς ἂν ἀρκέσαι τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀρχουσι φερομένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς ἀδεδομένης κύριον, ἐν οἷς πλήρεις οἱ τοσοῦτοι ἡμέρας, ὑποδιδόναι τοῖς αὐτοῖς τοῖς δίκη τοῦ λαμβάνειν ἀεὶ τὸ πρὸν ἐν καιρῷ ἡμέρας, μεταστῆναι. ἀδικοῦσι δ' ἡμᾶς τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἔλεγεν. ἐκπαγλοτάτῳ τινὶ κειμένου μέλιτι καὶ πλήθους τοῦ αὐτοῦ τελῶν ἐπισταμένου, καὶ τοῦ μὴ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ αὐτοῦ φησὶ τοιοῦτον οἰκτρὸς αὐτοῦ τινὶ λυσιτελεῖ, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ ἐκπλῆσαι, οἷος τοῦ ἦν ὑποπτεῦσαι αὐτοῦ ἐκδῶσι. καὶ ἀθυμοῦντα παύσασθαι τοῦ δίκη τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν εἶπε τοῦ αἰτίαν τοῦ ἀφεστηκέναι τοῖς τινὶ ἀγαφυγὴν κρεῶν τοῦ ἐφεστηκότος. μειζόνως γὰρ ἂν ἀδικεῖσθαι μὲν εἶπεν ταύτας ἀπαγαγών. τοῦ μὲν γὰρ ἤδη πλησθησόμενος τοῦ αἵματος οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπέξειν, ὄχλον μοι ἐκδοκεῖν, ἀλλὰ παύσασθαι καὶ αὐτοῖς λιμῷ συνελθοῦσαι, καὶ τοῦ μόνον ἤδη ἐκδαλεῖσθαι, καὶ ὀλίγῳ ἐκδοθῆναι. ἀλλὰ πάλιν οὐκ ἐᾶσιν ὑπὸ πολλαὶ τοῦ κλοπῶν διαφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, ἐκδοκεῖν δὲ μὴ συνεχὲς ἐξαποστέλλειν τοὺς ἡμισταίνους,

A præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi forte Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in in- XIII.
timam amicitiam, quodam die dum vnà gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primũ principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Argrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Intimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Sisonem vrbi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quędam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hũc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & præsidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nõ mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scirantibus: legatos quidem ideò admitti tardiùs, ne illis citò dimissis alij dennò creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittẽdis legationibus. Potestates autem semel constitutas ideò sinere, vt parcatur subditis. cùm enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exactiores lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vrbatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna prætericns miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ità liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorẽ molestiam mihi faceres: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis.

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cùm duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē audiretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorum vnus, vir valde potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani malitiæ. quàm primùm enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque literis Palanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Seianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiēdum Eutychum, reſponpit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibiipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutychū. ad quā ille: Deos teſtor Antonia, quòd nó ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οἱ ἐν ῥώμῃ μεγάλην ἐκπολεμᾶσιν αὐτοὺς, φύσῃ θεὸς κέρδος ἐφορμηθέντες σύμμαχον προσλαμβάνοντας τὴν ἐλπίδα τοῦ ταχέως ἀφαιρησομένου τὴν οἰκείαν ἡδονὴν μάρτυρόσῃ δή μοι τῷ λόγῳ θεὸς τὸ τοιοῦτον φύσεως, τιβερίου τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας ἰουδαίους ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, χρήσιμόν τι, καὶ πλεῖστον, ὃς αὐτῷ διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν, οὐκ ὀλίγοι μὲν ἰουδαίων τοιοῦτοι ἦν, ἕτεροι δ' ὀλίγοι τῷ λοιπῷ ὑπήκοοι. ἀλλὰ καὶ τῷ δεσμωτῇ τὴν ἀφροδολίωι τῆς ἀκεραίους ἀπεσήμαινεν ὑπὸτου δικαιωθῆσι μὴ θανάτου, κούφιον γενέσθαι τῷ ἐπιεικόπων κακῶν, ἀλλὰ τὰ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῷ ὀλίγῳ τοιούτοις τύχῃ συμπλοκῆν. ζημιουμένοις δ', ἀχθηδόνι τῇ ὀλιγομένῃ μείζονα θεσπρίπειν τὴν δυσυχίαν. ἀλλὰ μὲν δὴ ταῦτα μὲν δύτυχος ἀκεράσεως τε ἐκ ἐτύγχανε, & τὰ δεσμὰ ἠνείχετο. χρόνῳ δ' ἐγγυομένῳ, πιβέριός τε ἐκ τῷ καθοράσθαι εἰς ἦσυχολαίνον προσγίνεται, ὅσον ἀπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, μὲν ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αὐτονίαν ἀλλαθεῖν ἀκούσασθαι, γνώσεσθαι τῷ δύτυχῳ τὴν ἀκεράσειν ἐφ' οἷς ποτὲ τὴν κατηγορίαν ποιοῖτο αὐτός. πυθόμενος δὲ ἡ αὐτονία πιβρίῳ εἰς τὰ πάντα συνήθειας τὴν ἀξιώματι, δρύσου γὰρ τὴν ἀδελφοῦ τὴν αὐτῆ γυνή, & ἀρετῇ τὸ σέβεσθαι. νέα γὰρ χηρεύειν παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπειν τῷ θεὸς ἔτι ἔσχεν, καὶ παρ' σεβαστοῦ κελεύσαντος πρὸ γαμεῖσθαι, μὴ λοιδωρίαν ἀπαλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸ βίου, ἰδίᾳ τε διεργάσης τὴν εἰς τὰ μέγιστα τῇ πιβερίου. ὅπου βουλῆς γὰρ μεγάλης συστάσης ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηιανοῦ φίλου τε ἀνδρὸς, καὶ δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος ἀπὸ τῷ στρατοπέδων ἦν ἡγεμονίαν αὐτῷ, & τῆς πιβερίου οἱ πολλοὶ, καὶ τῷ ἀπελευθέρων θεσπίσθησαν, καὶ τὸ στρατιωτικὸν διέφθαρτο. φθάσασά τις ἡ ὀπιβουλὴ ὅπι μέγα, κἂν ἐπράχθη τὸ σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴ τῆς αὐτονίας τὴν μὴ χρησαμένης σοφωτέρᾳ τὸ σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μαθοῦσά τις ὅπι τῷ πιβερίῳ συγκείμενα, γράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, & πάλαι ποτὲ ὀπιδοῦσα τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῷ δούλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς πιβέριον εἰς τὰς καθοράσεις. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηιανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβούλους, τῷ τε αὐτονίαν, καὶ φρὶν ἀξιολόγως ἄγων, πιμωτέραν τε ὑπελάμβανε καὶ πὶ τοῖς πᾶσι πιθανῷ. ὑπὸ δὲ ταύτης τῆς αὐτονίας ὁ πιβέριος καλούμενος ἐξετάσαι τὸν δύτυχον, ἀλλ' εἰ μὲν καταψεύσῃ φησὶν ὁ πιβέριος ὅπ ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, δύτυχος ἀκούσαν κομίζεται παρ' αὐτῷ τιμωρίαν ἣν ὀπτὰ πέμπει αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανεῖ τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν τοῦτον τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλεῖν τῷ δίκῃ. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αὐτονίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέκειτο ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῷ θεσγμάτος. καὶ ἡ αὐτονία, οὐ γὰρ αἰνεῖ πολὺς ὢν ὁ ἀγρίππας ὀπὶ τοῖς δεῖσθαι, καιρὸν προσλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐωρεῖτο μὲν πιβέριος ὀπὶ φορείου χίλιμος θεοῖόντων γαῖς τῆς ἐκείνης ἡμῶν καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦσαν, προσθεμπατῆσα τῇ φορείᾳ, παρεκάλει καλεῖσθαί τε τὸν δύτυχον, & ἐξετάζεσθαι. ὁ δὲ, ἀλλ' ἴστον μὲν εἶπεν αὐτονία οἱ θεοὶ ὅπ μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτῆ, αἰδέσῃ δ' τὸ σῆς προσλίσσως ἐξαγόμενος, θεράξω τὰ θεασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκελλα ἐς σηιανῆ ἡδέσθαι μὲν, τὸν δύτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, εὐθὺ εἰς ἀναβολὰς παρῆν, πιβέριος δ' αὐτὸν

τ εἴρετο τί ἡ ἔχοι λέγλν κατ' αὐδρὸς ἐλδυθερίαν αὐτῷ παρεχπότος. ὁ ὃ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐφορῦντο μὲν ἐπ' ἀμάξης, γαΐος τε ἔδρᾳ Ϲ ἀγρίππας σὺν αὐτῷ, Ϲ σφῶν ἑζόμην ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν. λόγων τ πολλῶν ἀνακυκλημένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποτ ἡμέρα ἢ μεθ' ἡμᾶς ὁ γέρων ἔδρᾳ χρόνου τοιοῦτος ἡμῖν οἰκειώσῃς. ὑδὲν γὰρ ἡμῖν πιθέμενος ἐμῶνος αὐτῷ γένοιτ' ἂν ἐπὶ σοῦ τελευτῆσαι. καὶ ἅτε οἰκειμένη ἤδιστ' ἂν μακαρία καὶ γὼ πρὸς αὐτ. πιθέμενος ἢ πίστει ἡγησάμενος τὰ εἰρημένα, ἡ ἅμα μῶνιν ἀναφέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιᾷ, διότι καλδίσαντός αὐτὸν θεραπδύειν πιθέμενον ἐμῶνον αὐτῷ γενόμενα, Ϲ δρύσου παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἐ τιμίως ἤγαγε προσευσάμενος τὰς ἐντολὰς, Ϲ πᾶς ἂς τ γαΐον μετεκάλιζεν, τ τὸν μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ἢ τὸ μὲν ἐ σαφὲς ὅτινα αὐ προσέξαιεν ἐξεπιστάμενος, τὸ δὲ οὐκ ἀπροσδοκήτως δεῖ τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαί. τοιοῦτον, ἐπανεῖχεν ἀκριβῶς μὲν τὰ εἰρημένα ἐπεὶ ἢ καῖσαρ ἤδιος δύσας τ ἱππόδρομον λαμβανέ τ ἀλείπτην ἐσηκότα, Ϲ μὲν δὴ φησὶν μάκρων τὸν ἔνδον ἀθῆναι. τ ἢ ἐπανεμένου δὲ ὅτινα ἦν, ἀλείπτην ἔφη. Ϲ ὁ ἀγρίππας, ξένη μὲν κ δήπου, τ τε παιδὸς ὡς συνεστραμμένου μνημονεύων, κ τ πιερίδι τ ἐκ ζοφῆς. οὐ μὴν ἤνυεν γέ τι, ἀλλ' ἦρον αὐτ ὡς πορφυρίσι δέσμιον. κ καῦμά τ γὰρ σφοδρὸν ἦν. Ϲ ἅτε οἶνου τ ὀλιγοστίας μὴ πολλοῦ γενομένου, δίψος ἐξέκαιεν αὐτ, καί τι κ ἡδονία Ϲ τὸ παρ' ἀξίαν καταλαμβάνειν, θαυμάσαντός τινα τ ἰδίου παίδιον θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κ ὀρέξαντος προθύμως πιών, ἀλλ' ἔπαρ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὸ σ δ' ἐμὲ τ δεξιονίας χάριτος, δεφυγῆς μοι γινομένης τῆδε τ δεσμοῦ, εἰκ ἂν θεραδύνοιμι ἐλδυθερίαν σὲ παρασκόμενός σοι πρὸς γαΐου, ὃς κ δεσμεύσῃ μοι γινομένῳ δεκονεῖσθαι καθάπερ ἐν τῷ προτέρῳ καθεστηκότι χρόνῳ τ πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως εἰκ ἐνέλιπεν. κ οὐκ ἐψεύσατο ταῦτα εἰπών, ἀλλὰ δὴ ἠμείψατο. ἐν ὑστέρῳ γὰρ βασιλεύσας τ θαυμαστὸν μείζονος ἐλδυθερίᾳ τ ἀφῆκεν πρὸς γαΐου καίσαρος γενόμενα λαβεῖν, κ τ οὐσίας ἐπίτροπον καθίστησιν. τελευτῶντ τ τῷ ἰδίᾳ ἀγρίππᾳ κ βερνίκῃ τῇ θυγατρὶ δὴ τῶν ὁμοίοις δεκατεσσάρων κατέλιπεν, ἐν ἡμέρᾳ τε ὧν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ. κ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀλείπτης ἢ τότε δεθεὶς εἰσῆκε πρὸς τ βασιλείου πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας μετὰ πολλῶν οἳ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος δὴ τῷ δένδρου ὦ ἀγρίππας προσσκέλιτο, βουλόμενος ἢ οἱ ῥωμαῖοι τὸν ὄρνιν τ τὸν καλοῦσιν, τῇ δεσμωτῇ τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. καὶ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον δὲ τὸ γένος, καὶ τὴν ἐκείνη ἀξιολογωτάτην, ἐξίωσεν τ συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθὼν δεκὰ λόγων, βούλεδε γάρ τινα ἀμφὶ τῇ παρούσῃ ἔρεσθαι αὐτόν. καὶ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἵστατο δι' ἑρμηνείως, ἀνωμοία φησὶ, κατεχθεῖ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλοῦ τε οὕτως καὶ ἀθεραπεύτου ἐπαγαγὸν τιμὴν τύχης. ἀπιστία δέ σοι τῷ λόγῳ, οἶδ' ὅτι φυγῇ κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος δηλονοτὸ τοῦ δείου τιμὴν θεοίσειαν. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἡμῶν παρόντας, Ϲ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐφορμήσαντα ἡμῖν τ ἀνδρα δεσμεσ, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, οὔτε ἀδρὴν γλώσσαν φιδοῖς τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δέκατον

A Cæsar quidnam contra eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Domine, vectabantur in curru Caius iste & Agrippa; me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam
B orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic, inquit, iniice vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret. neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. inte-
C rim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt
D erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã poposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maE neret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei reposuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quosdam æquè vinctos, in-
F cumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, sciratus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contristat te quidem tam repentina & improuisa
G fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugiũ, sic cõsulẽte rebus tuis diuina prouidẽtia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidẽt, & qui nos perduxerũt in hęc vincula, quòd nihil auribꝰ tuis daturꝰ sũ, neqꝫe inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciiis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc sunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi senties, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus. hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solùm difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Marsyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebãt permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὑμεῖν σε ἐστιν ἀλλακώς. αἱ γὰρ ὅτι τοιοῦτ' ἀλ θεσπιῳδούσης ὑστερικότερος ἢ ἀποδείξαιτος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίδοιεν ἢ ἀχθηδόνα, τὸ μηδ' εἰ τὴν ἀκοὴν ἀκεράσαιτο αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμοὶ κινδύνοις ὑποβαλλόμενος, δι' ἐμοῦ σοι δίκαιον ἡγησάμην σοι δίκαιον φῶς τὸν προλήρουσιν τῶν θεῶν. ὑκ ἐὰν ὅπως ὑκ ἀνθρώπως ἀπαλλαγὴν τοῦσδε τῶν δεσμῶν παρέσαι, καὶ φερόδος ὅτι μείζονος ἀξιώματος ἢ καὶ δυνάμεως, ζηλωτὸς ἢ ἀπ' ἐνοις πᾶσιν οἷ νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσι. δ' ἡλίκιων ἢ ἀπ' οἰκείων ἢ τελευτὴν, παισὶν οἷς ἢ ὅλου καταλιπόμενος. μνημονεύσῃ δ' ὁπόταν εἰς αὖθις ἢ ὄρνιν θεάσαιο τοῦτον, πάντ' ἡμέραις σοι ἢ τελευτὴν ἐσομένην. ταῦτα προφέρεται μὲν ἢ παρὰ σημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαποστεῖλαν τουτονὶ τὸν ὄρνιν. προσγνώσῃ τε αὐτῇ συμίσιν τῷ φθεγγομένῳ ἀποστερεῖν σε, ἀδίκοις ἡγησάμενον, ὅπως βλεπόμενος ἀγαθοῦ μέλλοντος λυσιτελεῖν, ἐν ἐλπίδι ἢ ἀχθηδόνα ἢ παρόντος πόθου. μιμνήσκου ὃ ποιῶσαι εἰς χεῖρας σου φθεγγομένῳ τὸ δαίμονος, καὶ ἢ καθ' ἡμᾶς δίκαιον ἀφελούμενα δυσχεραίνῃ τὰ νῦν σύνεσμεν. ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προφητεύσας, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῇ ἀγρίππᾳ, ἐφ' ὅσον ὑστερον τοῖς ὑστερον καταφανὴς τεθαύμασται ἄξιος. ἡ δ' ἀντωνία χαλεπῶς φέρουσα ἢ δυσχέρεια, τὸ μὲν περιφανὲς αὐτῇ δικαλέσασθαι, ἐργαδίστερον ἐῶσα, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀφεκτοις γνησιόνοις. διὸ εἰ σκεπτο δ' αὐτῷ φθόνῳ ἢ μάκρωνος στρατιωτῶν τε μείζονων αἰδρᾶν, οἱ φθόνῳ φυλάξαι αὐτὸν ἐν φρουρήσιν καὶ ἑκατοντάρχην ἐφεστηκότα ἢ σκάνοις καὶ συνδύτε ἐσομένοις, λεχεῖ κατ' ἡμέραν συγχωρεῖσθαι καὶ ἀπολούεσθαι. φίλων εἰσόδους τὸν ἢ ἄλλην βασάνην ἢ τῷ σώματι γίνοιτ' ἄν. εἰσήεσάν τε ὡς αὐτὸν φίλος τε σίλας, καὶ ἢ ἀπολούεσθαι μύρους καὶ συχνὰς τροφὰς εἰς κομίζοντες αἷς ἐχαίρεν, καὶ δι' ὀλιγωρίας πάσης ἔχοντες, ἱματιά τε κομίζοντες ὅτι προστοιμάσῃ προφάσεως, ὁπότε νυξὶ γένοιτο ὑποστράψαν αὐτῷ συμπροφέρει τῷ στρατιωτῷ μάκρωνος προσιρικότος. καὶ ταῦτα ἐπροφάσετο ὅτι μιλῶσας ἔξ, τὰ μὲν χῦ ἀγρίππαν, ἐν τούτοις λιβ. πδίριος δ' ἐπανελθὼν εἰς ταῖς καπρώαις, ἱμαλαχίζετο, τὰ μὲν πρώτα μείζους. ὑπερδούσης δ' εἰς τὸ μᾶλλον τῆς νόσου, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ ταῖς ἐλπίδας, δόξαν ὃς ἐῶ αὐτῷ τιμιώτατος τῷ ἀπολούεσθαι, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγὼν θεὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δίχα λόγων ὡρινὴ τελευτᾷ. ἦσαν γὰρ αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνοι, δρῦσος γὰρ δὴ ὁ μόνος αὐτῷ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δὲ τούτου κατελείπετο πδίριος ὑπερηλούμενος γέμελλος, γαΐου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφοῦ υἱὸς γεγονώς, ἡσυίας τε ἤδη καὶ παιδείαις ἐκπεπονημένος ὅτι πλήσιον, διάνοιά τε τῶν δήμου τιμώμενος, δίχα τῶν γερμανικοῦ τὸ παῖδος ἀρίστων. ὅτι μάλιστα γὰρ δὴ ἐξ ἦλθεν φθόνῳ τοῖς πλήθεσι τιμῆς, δι' εὐθεῖα ζόπου, καὶ δεξιότητα τὸ ὁμιλεῖν ἀπεπαχθὴς ὢν, καὶ τῶν ἀξίωσιν κτώμενος τὸ βούλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ. ἐξ ὧν οὐ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μείζονος ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἰσοπολῶ ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλικοὶ τὰ λυσκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πόθῳ τῶν ἀφηνίσεως φθάλαμβάνοντες. πάνδος τὸ αὐτῷ τελευτήσαν ὡς θεοῦ τόθη πᾶσιν, οὐ θεαπεία ἢ ἀρχῆς ὅτι φθόμενον τῷ συμφορᾷν, λύπῃ ἢ ἀληθεῖ οἰκειωμένων, δίχα τὸ ἴδιον τυχὸν ἑκάστοις τῷ μετάστασιν αὐτῷ ὑπειληφθαι. οὕτως ἀπεπαχθὴς ὡμίλησε τοῖς ἀθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτῷ φθά

ὥλησε πάσι καταλέλοιπλο, τοῖς δ' ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ στρατιωτικῷ πλήθει, αἱρετὴν ἀριθμοῦντες τὸ ὠφελεῖν ἐν ἀρχῆς ἐκείνῳ ἀφελημένους εἰ δεήσοι καὶ τελευτᾶν. ὁ δὲ Τιβέριος διόδῳ θεόσταλμα ποιησάμενος καὶ τὴν ὑστεραίαν ἅμα τῇ ἕῳ εἰσαγαγεῖν τοὺς παῖδας, δεηθεὶς τοὺς πατρίους θεοὺς σημεῖόν τι προφανὲς αὐτῷ δεῖξαι, ἀφ' ὅτου τὴν ἡγεμονίαν ἀναδέξαιτο, καὶ δώσων μὲν τῷ υἱεῖ τὴν παιδὸς αὐτὴν καταλιπεῖν, μεῖζον δὲ δόξης τὸ μὴ βουλήσεως τῆς αὐτοῦ πεπιστευκὼς τὸ δεῖν τοῖς ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαίνεσθαι. οἰωνισμὰ δὴ οὖν αὐτῷ προὔκειτο, εἰς ὁπότερον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κατὰ τὴν ὑπιοῦσαν ἀφίκοιτο πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει πρὸ τῆς ἡμέρου τὸν παιδαγωγὸν, κελεύσας ὑπὸ πρωΐτην ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελήσεσθαι στρατηγίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὲ αἰτιᾶσθαι αὐτὸ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἐνθυμούμενος ἅτε καὶ τάχιστα ἡμέρας ἤδη, καλεῖ τὸν ὄδοδον εἰς καλεῖν τὸν παῖδα τὸν πάππον πρότερος. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαῖον πρὸ τοῦ δωματίου καταλαβών, ὁ μὲν πρεσβύτης οὐ παρὼν μετέμελε τῆς τροφῆς αὐτὸ γιγνομένης, ἤδη εἰ δ' οὐδὲν ὧν ἐβούλετο, ὁ διανοίας καλεῖσθαι φησὶν ὁ πατὴρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτόν. πρεσβύτης δ' ὡς θεάσαιτο γαῖον, τότε πρῶτον εἰς ὄψιν ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημένην ὑπὸ κρείττονος οἷς ψηφίσοιτο, δυνάμεως ἐκεῖθεν αὐτὸ μὴ πάλαι φοβουμένης, πολλὰ δὴ κατολοφυράμενος, αὐτὸν μὲν τῷ ἐφ' οἷς παρεβουλεύσατο κρείττονι ἀφῃρημένον τὸ κράτος, πρέπειν δὲ τὸν γαῖον ὡς τῆς τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ δεσπότην καὶ τῆς σωτηρίας κεχρημένον, διὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων οὐκ αἰσχρὸν εἰσηγήσασθαι τῷ σωτῆρι αὐτὸ τὸ μὴ συγχύσεως ὀφείλειν δυναμένου, φόβῳ τε καὶ μίσει τὸ ἐφεστηκότος χρησιμοῦν πρὸς αὐτὸν, τὰ μὲν ὡς παρασκευάζοντα τῇ ἀρχῇ, τὰ δ' ὡς αἰτιοβουλεύειν ὑπὲρ τε τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀπλήστου τοῦ πράγματος μὴ ἀφισόμενον. ἐπὶ δὲ καὶ γλυκυλαλίᾳ πρέπειν τὰ μάλιστα παρεσκευασμένῳ, καὶ κατορθούμενα αὐτῇ μᾶλλον τῇ εἰς τὰ δεδεικνυμένα ἐκάστων τὸν βίον ὀξυηκόῳ. χάλκιον οὖν ποτὲ θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ πρὸς τοὺς ὑπηδεστάτους αὐτῷ, ὡς ἅλωσόμενος ἀνὴρ τῇ ῥωμαίων παρειμένος ἡγεμονίᾳ. τά τε πάντα μαντευόμενος ὅσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἔδει, ὑπὸ τὰ ἐπαληθεύοντος αὐτῷ δὴ τοῖς πρόσθεν ἐχρῆτο αὐτοῖς. καὶ τότε ἐπὶ χαλεποῖς μὲν συντυχίᾳ τῆς γενομένης, ὡς ἐπ' ἀπολωλότι τῷ υἱεῖ τὸ παιδὸς ἀχθεσθόμενος, καὶ καταμεμφόμενος αὐτῷ τοιοῦτόν, τοιαύτην οἰωνισμοῖς παρὰ θεῶν ἐπιπλαγέντα τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῆς ἐσομένου, ἀλλὰ φθείρεσθαι τῷ πρεσβυτικῷ τῆς ἐσομένου δυσχέρειαν τῷ φιλτάτων τελευτᾶν. καὶ περ ὢν συντεταραγμένῳ τῇ ὄψει δόξαν τῆς ἀρχῆς εἰς οὓς οὐκ ἤθελεν ἀφικόμενον, ἔχων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαῖον, ὦ παῖ, καί περ μοι συγχωρήσαντος πρεσβείου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, καὶ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῷ θεῷ, σοὶ φέρων ἐχαριζόμην τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυτοίας τὰς ἐμὰς, ὃς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίσημι μεγέθους, μήτε τῷ πρὸς πρεσβύτην συγχρῆσθαι,

A plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, cum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutandum se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere: sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis introuocare qui prior aduenisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiénsque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nó satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versùs ad intimos quosdá amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc felicitatem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbatus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quã poteris gratiam mihi referas, amore cõplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimùm enim principatum assecutus est, fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosq; prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam; si modò vera nuncias. tum cèturio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduètum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cūctātibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mētitus mortē Cæsaris & nō capite lues hanc linguę petulantiā? Et cū dicto vinciri iubet, solutū hactenus,

ὡς σοὶ τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιοῦδέ σοι κατασταίλω ἀγαθῶν ποιεῖσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀφθόνως, ἢ ἅμα πιθέρίου φερτίσειν ὑγιᾶ τὴν συγκλήτον. ἄλλως τε γινώσκειν ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἀφεὼν γίνοιτο ἂν πιθέριος, φερίμνον δὲ τὸ δυσυχοῦς μεδιστάμνος. αἵτε γὰρ μοναδὸς ὀπικίνδυνοι τοῖς εἰς τὴν ἀνώτατον θεσαλμάτων ὄγκον καθίστασιν, ⁊ θεοῖς οὐκ ἀμφόρηζα, ὁπόσα δικὴν θεασόμενα ἀφαιζοῖ τ νόμιν τὸ ἑτέρως θεόσθαι καλοῦν. ταῦτα μὲν ὁ πιθέριος ἔλεγεν, ἀμὰ μὲν πιθανὸς ἦν τῷ χαίρῳ καὶ παρ' ὑπαχνεμένῳ. ἀλλὰ καταστὰς εἰς τ' ἀρχὴν, τόν τε πιθέριον μαντείας αἱρεῖται ταῖς ἐκείνου, καὶ τὸς ὀλιγουλῶν ἐπ' αὐτὸν συντιθεσῶν, μετ' οὐ πολὺ τελυτᾷ. πιθέριος δὲ τὸν γαῖον ἀποδείξας ὀγδόοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὑπιθίους ἡμέρας, ἔθανεν, χὼν αὐτὸς τῷ ἀρχῇ ἡμέρας ξεῖς, καὶ πάντε μιῶνας, θεὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαῖος δὲ ὧν αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς πιθερίου τελυτῆς, ἀφεαίνοντο μὲν τ' ἀγαθᾷ τῆς ἀγγελίας, οὐ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ὧν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βούλεσθαι, θεὸ τολλοὶ γὰρ ἀπέμνησαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τ' λόγων. δίῃ δὲ μὴ ψυδδοῖς τῆς ἀγγελίας ὑγιομένης θεσιξαιρῶντες, ἐπὶ δηλοῖ ὧσι τὸ αὐτῶν χάρματος, εἶτ' ἀπόλλοιντο ὀγαβολῆς αὐτῶν ὑγιομένης. πλεῖστα γὰρ αὖ ἐς οὓς ῥωμαίων ἴσις δύ παξίδας εἰργάσατο δῆα, δυσόργητος ὅτι πᾶσι ὤν, καὶ αὖ ἐκ τος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κατασταῖς, εἰ καὶ χρεὶς λόγου τῷ αἰτίᾳ ἐπαίνοιτο τὸ μισεῖν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιεν ὀξαγρεῖν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τ' κουφοτάτων αἰτιῶν τῷ ζημίαν. ὥς τε ἡδονῇ τὸ ἐπ' αὐτῷ φόνου φέροντες τῷ ἀκούσαν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο ἀπολαύσαι χρῆσθαι ἐκκαλύπτοντο δόμασι κακῶν, ἃ θεσιεωρῶντο ψυδαῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσύας δὲ τὸ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος πιθερίου τῷ τελυτῷ, ἦλθ δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιούμενος. ⁊ καταλαβὼν ἐν ἐξόδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνηδύσας θεὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραΐδι, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ δὲ συνιέσιν τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τ' ἐπ' αὐτῷ θεσιεχθείς, ἀλλά σοι τ' ἀπάντων, ⁊ τᾶς δὴ τ' δὲ διαγγελίας χάριτας ἐν ἐμοὶ παντοίας γενόντας, μόνον ἀληθῆ τὰ λεχθέντα ἔσι. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὃς γε τῇ φυλακῇ ἐφίσηκει τοῦ ἀγρίππα, θεώμενος τῷ τε απουδῇ μεθ' οἵας ὁ μῦρσύας ἀφίκετο, καὶ τὸ ὂν τ' λόγων χάρμα ἀγρίππα συνελθόν, ὑποτοπήσας καινωσίν τινα γεγονυῖαν τ' λόγων, ἤρετο σφᾶς θεὶ τ' λόγου τοῦ ἐφεσκότος. οἱ δὲ τὼς μὲν παρέξεπον, ἐγκειμένῳ δὲ ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ δ', ἐκπονουμένῳ τε τῷ ἡδονῇ τ' λόγου, ὀγᾷ τὸ εἰς ἀγαθὰ τᾷ ἀγρίππᾳ φέρειν, θεοὐπόθει τε αὐτῷ δεῖπνον. εὐωχουμένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ τ' πόνου θεοῖόντος, παρῆν τὰς λίγων, ζῶ τε τὸν πιθέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερᾶν ἐπανήξειν εἰς τῷ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης δεινὰς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, ὀγᾷ τὸ εἰς θάνατον αἰακείμενα πιθεραχάνα, δισμώτητε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδῆσθαι μὴ χάρματος, ἀπειθεῖ τὸν ἀγρίππαν τ' κλινιδίου. καὶ ἦπου φησὶν λήσειν με ὑποποιεῖς θάνατον τ' αὐτοκράτορος καταψυσάμενος, ἀλλ' οὐ κεφαλῇ τῇ σῇ τ' τὸν αἰσχυνάμενος τὸν λόγον; ταῦτα εἰπὼν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς θεότερον αὐτὸν,

φυλᾶ-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίστα- A & accuratiùs in posterum custoditi eum imperat: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significabat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quod antè habitauerat domicilium, quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custodiretur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia; & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium ipsem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset pertinaciter, alij vix credebant tãtam felicitatem hominis.

σαι. καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἐκείνοις κακοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν ἢ τὸν πρὸ τοῦ ἐπιόντα ἐξηγγέλλετο, καὶ τινὲς καὶ θυσίας ἐπετέλουν, ἔπασχόν τε ἀφίκοντο ἐς τὸν Γάϊον, ἢ μὲν πρὸς σύγκλητον τὸν τοῦ τεθνεῶτος ἀπαγγείλασα τὸν τρόπον, καὶ τὸν αὐτοῦ ἐς τὴν ἡγεμονίαν ἐλθόμενον. ἡ δὲ, πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τῆς πόλεως τοῦτό τε ἀγορεύουσα, καὶ τὸν ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεταπεμφθὲν εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἦν δεθῆναι δίαιταν εἶχεν. ὥστε ἐν βάρει λοιπὸν ἦγε τὸ πρᾶγμα. ἐκ τῆς φυλακῆς μὲν γὰρ τήρησις ἦν, μὴ μέν τοι καὶ ἀνέσεως τῆς εἰς τὴν διαίτην. Γάϊος δ' ὡς ἐπὶ Ῥώμην παρῆν, ἄγων τὸν σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς πατρίοις, ἀγρίππαν ἐξαιτήσας αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυμον, κώλυμα αἰτιάσει ἦν μήτε τῷ πρὸς τὸν δεδεμένον, πρεπωδεία δὲ τὸν Γάϊον ἀφροντιστεῖν, μὴ δόξαι ἀπαγορεύειν ἡδονῇ δεχαιμένῳ τὴν παρεῖσαν μετάστασιν, αὐθημερὸν ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέος. ἀθρόων μέν τοι καὶ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον, ἀποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι. εἶτα δὲ τὸ διάδημα ἐπιτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα καθίστησιν αὐτὸν τῆς Φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμενος αὐτῷ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σιδηρᾶν ἁλύσει χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἐπῆρχεν δὲ καὶ τῆς Ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς Γαΐου καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξιε συγχώρησιν αὐτῷ γενέσθαι πλεύσαντι, τοῦ τε ἀρχεῖν καταστήσασθαι, καὶ τὰ ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενον ἐπανιέναι. καὶ συγχωρηθέντος αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη πᾶσι βασιλεύς, πολλοῦ τε τῆς τύχης ἐπεδείκνυεν δύναμιν τοῖς ἀνθρώποις τοῦ ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐν λογισμῷ ἀπορίας τε τῆς πρόσθεν καὶ ἐν τῷ παρόντι εὐδαίμονος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον ἢ μὴ ἁμαρτίᾳ χρησαμένῳ τῇ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τοῦ γεγονότων.

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιή.

Ως Ἡρῳδὴς τετραρχὴς ἐξωρίσθη.

Ἡρωδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ ἢ ἀγρίππου συνοικοῦσα Ἡρῴδῃ, τετράρχῃ δὲ ὄντι τῆς Γαλιλαίας, καὶ περαίας, φθόνῳ τὰ ἀδελφοῦ τοῦ ἀξιώματι ἐλύττητο, ὁρῶσα ἐν πολὺ μείζονι ἀξιώματι γεγυμνασμένον ἀνδρὸς ἢ αὐτῆς, δι' ὃ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τοῦ ἔξοδον, διαλῦσαι τὰ χρεία μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ ἔτους πολλοῦ ἢ δυσαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἔφερεν τῇ ὅτι Τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μάλιστα ὁπότε θεάσαιτο μὴ τὸν εἰωθότων ἀξιώματος τῆς βασιλείας ὑπηρετοῦντα τοῖς πλήθεσι, ὑπερύπτεσθαι ἐκ ὑπείχετο τοῦ δυσχεῖαν ἢ φθόνῳ, ἀλλὰ τὸν ἄνδρα ἐξῆρεν, κελεύουσα ὅτι τῆς ῥώμης πλεῖν ὅτι μητρὸς τῷ ἴσον. ἃ γὰρ ἀνεκτὸν ἔφη φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀριστοβούλου μὲν υἱὸς ὢν, θανεῖν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, πενίᾳ δ' ὑπόρῳ συνὼν, ὡς τελέως αὐτῷ ὑπηκουφίζεσθαι τὰ καθ' ἡμέραν, φυγῇ δὲ τῷ δεδανεικότων τὸν πλοῦτον πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δ' γε ὢν πᾶς βασιλέως, καὶ ἢ συγγενὴς τῆς ἀρχῆς καλουμένου αὐτὸν ὅτι μεταποιήσῃ τῷ ἴσον, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ἀβίωτον. ἀλλ' εἰ καὶ πρότερόν γε,

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

HErodias autem Agrippæ soror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atque Perææ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celsiore quàm maritum cerneret fastigio: vrebat eam nimirum, quòd qui profugerat non valens debita dissoluere, tum reuersus erat auctus dignitate ac fortuna tam splendida: hánc-que mutationem iniquissimo ferebat animo, præsertim quoties illum videret ornatum regiis insignibus per turbas inuehi: adeóque non poterat imperare suis affectionibus, vt maritum assiduis hortatibus ad similia sperandа, & susceptа trãsmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negãs sibi vitam ferendã diuti°, si Agrippa Aristobuli à patre supplicio traditi filius, & ob extremã inopiã metu creditorũ profugus, reuers° regno fruatur: ipse verò fili° regis, & à cognatis ad regnũ inuitat°, per desidiã nihil tale affectaret, priuata vita cõtẽt°. Atqui marite mi, inquit, si tibi antehac

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete. neque ferendum puta exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſuſtentatus ſit opibus: neq; per tuã pariatis ignauiã, vt ille videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus non parcentes nec labori, nec auri argentiue impendiis, quandoquidem non tam hæc ſeruare ſit optabile, quàm parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negotia: conabatúrque eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõſenſum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaque ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negotio differetet. Qui ſubſecutus Herodem, & ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: iuuitantibus eò lauacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus, tam ad ſartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos otio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quod prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, veráne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnũ adiecit, pecuniã quoq; eius donans Agrippę indicit: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore maxito calamitatis ſociã, in Agrippæ gratiã ſe illi

A ἡρῳδὴ μενδὴν ἐλύπει σε τὸν ἐν ἐλπίσιν πλείω παῤῥὼς ἢ
γόνασας ὄν), τῶν γοῦν ὁρίζοντι συζύγοις ἀξιώμασιν.
μενδὴ ὑπὲρ μὲν ἅπασαν πρύτανιν πλοῦτον
τοῦδε καπδυπάτου σὸν, μενδὴ πενίαν δανοφύγης ἢ ἐκεί-
νου, τ' ἀρετὰς ἀνδρείας ἀρίστῃ μὲν λαμπρὰς χρῆσθαι δυνα-
μένῳ, μενδὴ δ' ἀνδρεΐᾳ ἀσκεπῆ χωρεῖν ἐπὶ τὸ χθὲς καὶ
πρώην ἐλέῳ τοῦ σοῦ δεδεδιωκότος. ἀλλὰ δεῖ σ' ῥώμης
ἴσως ἔσθ', ἢ μᾶλλον πόνους φοβεῖται ἔστω, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνης ἢ χρυσοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπ' ἀδαμαντοῖς ἐν βελτίοσιν
B χθιζοῖς τ' τιμῆσαι, αὖτ' ἀναλώσεως τὰς δεῖ κτήσεις βασι-
λείας ἐσορᾶσθαι. ὁ δ' οὐκ ἔφη μᾶλλον ἀπειμάχητον ἀγαπῶν τ'
ἡσυχίαν, ἢ σ' ῥώμης τ' ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνειν,
ἀσαλεύτῳ τε αὐτ' ἐπιεσθῆναι. ἐπὶ δ' ὧν ὀξυχειρουργεῖσθαι ἐᾶσαι, μᾶλλον ἐπικτᾶσθαι πελάτους, μὴ ἀπι-
στίαν πάντα φοβεῖσθαι δεῖ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πείσας μὲ
ἀπῆκεν, ἕως ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμογνώμονα αὐτῇ ἀπω-
σίας ἡρεῖσθαι, δέᾳ τὸ μὲν ἐᾶν ἄλλως δαπανᾶν αὐτῆς τὸ
C δεῖ τοιούτοις ψηφισάμενον. ὧδε σπουδασάμενός τ' ἐς
εὐλεῖς πολυτελῶς, καὶ φοιδοῖ μηδενὸς χρώμενος, ἀπῆ-
γεν δεῖ τῆς ῥώμης, ἅμα δὲ καὶ τὴν ναυσθλοδιδάσκαλον ὁρμὸν. ἀγρίππας ἢ τὴν τε ἀξίωσιν αὐτὴν, καὶ τ' ἀδε-
σπότου αἰδῶ ἀσπαζόμενος, καὶ αὐτὸς σπουδάζει.
ἐπεὶ τε σαπτὸν ἀκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς
δεῖ τῆς ῥώμης φουρτουνιάτον αὐτῷ τῷ ἀπελεύθερον,
δώρεά τε κομίζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ δεησό-
D μενον τοῦ ἡρῴδου, τάδε καὶ αὐτὸν διδάξοντα εἰ κρεῖσσον
τὸν γαΐου. ὁ δ' ἐπιτυχὼν τοῖς ἀμφὶ τὸν ἡρῴδην, καὶ
δεξιᾷ χρησάμενος τῷ πλοΐῳ, τοσοῦδε ἀπολείπεται τοῦ
ἡρῴδου, ὡς τε τὸν μὲν, ὄντα χεῖν γαΐῳ, ὁ δὲ, δεῖ κατάγεται, καὶ τοῖς δεῖσθαι ἀπαντᾶν. καὶ συνέβαλλον
ἀμφότεροι διαφορᾷ, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις
λαμβάνουσιν, πολίσμιον δ' ἔστι καὶ τοῦτο τῆς καμπα-
νίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κεῖται
ον, βασίλειοί τε εἶσιν οἰκίσεις αὐτόθι πολυτελεῖς
E καὶ χρημάτων κατασκευῆς, φιλοτιμεῖσθαί τῷ αὐτοκρατόρων ἑκάστου συνεχῶς ἐπικαλλύνεσθαι, λου-
τρά τε παρέχεται τὸ χωρίον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα αἴσιστα, ἀγαθὰ δεῖ τὰ ἰάσει τοῖς χρωμένοις, καὶ
ἄλλως τῷ σώματι τῆς ὑγιείας συμφέροντα. γαΐῳ δ' ἅμα τε συναγορεύουσι τὸν ἡρῴδην, φράσαι δ'
αὐτῷ ἐπετύγχανον, ἅμα τε τὰ ἀγρίππου τοῖς δεσπο-
λαῖς δεινὰ, δεῖ τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκαμύ-
νας, κατηγορεῖ δ' αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σεϊανον
F κατὰ τοῦ πατρὸς ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τὸν
παρθον δεῖ τ' πρεσβύτου κατὰ τοῦ γαΐου ἀρχῆς. ἐφ'
ὅτῳ καὶ τε ἐπ' αὐτῷ τῷ λόγου μνεῖσθαι ἐπὶ ὀλιγῳ
ἀρκέσουσα κατασπᾶν ἐκ τοῦ ἡρῴδου ὁπλοθήκης
ἑπτακισμυρίων. ἐπυνθάνετό τε ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ἤρε-
το τὸν ἡρῴδην, εἰ ἀληθὴς ὁ περὶ τῶν ὅπλων λόγος.
τῷ δ', οὐ γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ ἔσεσθαι τὸ ἀπροφθέγκτως
ἀληθεῦσαι, εἰπόντος ἐκ τὰ ὅπλα, πεζικὰ μὲν ἐκ
τοῦ δεῖ τῇ δαπανώσῃ κατηγορούμενα, τῶν τετραρχίαν
ἀφελόμενος αὐτὸν, προσθήκην τῇ ἀγρίππου βασι-
λείᾳ ποιεῖται, καὶ τὰ χρήματα ἀμοίρους τοῦ ἀγρίππα
δίδωσιν, αὐτόν τε φυλῇ αἰδίῳ ζημίωσιν, δαπανᾶσθαι
οἰκητήριον αὐτῷ λούγδουνον πόλιν ἐν γαλλίαις. ἡρῳ-
διάδα δ' μαθὼν ἀγρίππου ἀδελφὴν οὖσαν, πάντ' χρή-
ματα ἰδίαν ὁπόσα ἐκείνῃ ἔδωκε λῦ, καὶ τοῦ μὴ κοινωνεῖν νομίσας τοῦ ἀνδρὸς τῆς συμφορᾶς, τάχιστ' αὐτὴ

τὴν

τὴν ἀδελφὸν ἐλεῖν. ἢ δ', ἀλλὰ σὺ μὲν αὐτοκράτωρ εἶπεν μεγαλοφρόνως τὴν ἀξιώματι τῷ σῷ πρεπόντως τάδε λέγεις, κώλυμα δέ μοι δοκεῖ χρῆσθαί σε τῇ χάριτι τῶν δωρεῶν δύνοια ἡ πρὸς τὴν γαμετὴν Κύπρον, ἣ κοινωνεῖ μὲν τῶν δι' αἰμονίας γινομένων, οὐ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὸν ὅτι τῆς τύχης καθίσταμένην. ὁ δὲ ὀργὴν τὸ μεγαλόφρονος αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλαυνεν καὶ αὐτοῦ τῇ γυναικὶ τὴν ἡρῴδην, καὶ τοῦ οὐσίαν αὐτῆς τῷ Ἀγρίππᾳ δίδωσιν. ἡρῴδῃ μὲν δὴ φθόνῳ τὸ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἡρῴδῃ συναγκείων ἀκρασταμένῳ κυφολογίᾳ, δίκην ταύτην ἐπέθηκεν ὁ θεός. Γάϊος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὸν ἑξῆς, πάνυ μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, καὶ μέγιστον παρέσχεν αὑτὸν, εἰς δύνασιν προκόψας, ὥστε τε ῥωμαίοις αὐτοῖς ἔτι τοῖς ὑπηκόοις. πρόοδον δ' ἐξέστησε τὴν αὐθαδόπνους φρονεῖν ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐπαιρόμενον αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ θείου πολιτεύειν ἤρτο.

A parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris

B succeſſus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius portrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Κεφάλαιον ί.

C

Στάσις περὶ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

Καὶ δὴ στάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐποικοῦσι καὶ ἑλλήνων ἐξῆς ἀφ' ἑκατέρας στάσεως πρεσβευταὶ αἱρεθέντες παρῆσαν εἰς τὸν γάϊον. καὶ δὴ τῷ μὲν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἷς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς τῷ καίσαρος τιμῷ προσιόντων. πάντων γὰρ ἐπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἰσιν, βωμοὺς τῷ γαΐῳ καὶ νεὼς ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πάσιν αὐτὸ ὥσπερ τοὺς θεοὺς δεχομένων, μόνους τοὺς δὲ ἄθεους ἡγήσασθαι εὐσεβείᾳ τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτῷ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ δὲ καὶ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθῆναι ἤλπιζεν τὸν γάϊον, καὶ εὐνοῦς ἰουδαίοις ὁ φίλων ὁ πρεσβεὺς τῶν ἰουδαίων τῆς πρεσβείας αὐτῶν τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀλαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός τε ἦν ἐπ' εὐλογίᾳ χωρεῖν τῷ κατηγορημένων. ἐξελαύνει δ' αὐτὸν γάϊος κελεύσας ἀπιόντων ἀπέχεσθαι, ὡς ὀργῆς τε ὄν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτούς. ὁ δὲ φίλων ἔξεισιν θαρσυνόμενος, καὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἰουδαίους, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λοιπὸν μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δ' ἤδη τὸν θεὸν ἀπαντιάζοντος.

Vmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nã cùm quàm late patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

Κεφάλαιον ια'.

Ὡς γάϊος πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμήσαι ἰουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέχεσθαι αὐτοῦ τὸν αἰκόνισμα.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

Γάϊος δὲ ὑπερφρόνως ἔφερεν εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων ἀθετεῖσθαι μόνων πρεσβεύειν τῶν ὅλων συρίας ἐπέστειλε πετρώνιον, ἡγεμόνα οὐ τὸν τυχόντα τῆς ἀρχῆς, καὶ πολλῶν χειρὶ πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, ἐὰν μὴ ἑκόντες δέχωνται, ἵστᾶν αὐτὸ ἐν ἁπάσαις τοῦ θεοῦ. οἱ δ' ἀγνωμοσύνῃ χρώμενοι, πολέμῳ κρατήσαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παραλαβὼν, ἠπορεῖτο ὁπόθεν ἀθροίσας τοὺς ὁπλίτας τοῦ καίσαρος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας, καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι πολεμικοῦ παρῆν αὐτῷ χειμάζων, ὡς πρὸς ἦρ τὸ πολεμεῖν οὐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν γάϊον ἔγραφεν περὶ τῆς ἐπιγνώσεως. ὁ δὲ ἐπῄνει τῆς προθυμίας αὐτὸν, καὶ ἐκέλευεν μὴ αἴρεσθαι, πολεμεῖν δὲ μὴ προειμένους ἐντελῶς. ἰουδαίων δὲ

C Caius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei collocet. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata, freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cæleste numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire pericula, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quàm discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scriberet quanta peruicacia reclametur dedicationi

A πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τὸν πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα περὶ διώσεως, μὴ πάσχειν ὅτι ἀθρόαν ἀποστασίαν καὶ ἀζήν, ἀθρόαν δὲ παρίοι. εἰ δ' ὅσον πάντως φρίκῃ τὸν ἀνδριάντα φέρειν, μὴ ἐᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναιρεῖν πρότερον ἕως ἂν ἔχωμεν χεῖρας ἀμύνεσθαι· τὰ διδόμενα. ἐγὼ δὲ ἀνταίρεσθαι δεδοικότες συγχωρεῖν ἀνόμοις ἡμῶν ἀπηγορευμένα, ἀξιάμαρτόν τε τῷ νομοθέτου καὶ θεοπατέρων τὸ ἡμέτερον, εἰς ἀρετὴν αἴνησιν αὐτοῖς παρέχεσθαι. πετρώνιος ὀργὴν λαβὼν, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτοκράτωρ ὢν βουλεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτοῦ, τάδε πράττειν ἐπαινοίην, κἂν δίκαιον ἦν ὑμῖν εἶναι μὲ ὁ λόγος ἔσται. νῦν δέ μοι καίσαρος ἐπεσταλκότος, πᾶσαν ἀνάγκην ἔχοντα θεῖναι τοῖς ἐκείνου θεσπίσμασι, τὰ δὲ πράττειν ἀπαγορεύω

τ αὐδριάντος, πῶς τ ὑποστάντες τ γεωργεῖν αὖ πεπαθό- A
ζοντ), πολεμεῖν ὑμῖν ὑ βεβούλημαι δίχα τὸ μηδ' αὐ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ' ἔχοντες ἡδονήν, πρὶν καταδῦναι τὰ νό-
μιμα αὐτοῖς, πῶς τ ἀπόρθητ γῆς ὑμετέρας, λῃστείαν
ἀναφύοιντο, ἀδυναμίᾳ καταβολῆς τ φόρων. ἴσως γὰρ
αὖ ὑπελαθόντα τ γαῖον, μηδὲν ἀμὸν δίχα νοηθῆναι,
μηδ' ἐπ' ἀφασάτῳ φρονῆσαι τ ἔθνους. ἐμοὶ μέντοι γ' ἔτι
πάντα βεβαίᾳ τ πολεμεῖν, τότε δὲ καὶτ ἀπ' εὐδ τ σφέ-
τερος. ἢ οἱ μὲν ἀμφὶ τ ἀρειτόβουλον, ὅτι τούτοις πα- B
ρῆν παρεκάλουν. πάρεστιν δ τῶν μὲν τὴν δεῖ τὸν
ἀριστόβουλον παντοίως ὑπειλημμένων, ἔχειν τ ὑπὲρ με-
γάλων ποιεῖσθ τ δίκην, ἢ πάσῃ μηχανῇ σπουδάσα-
μένων εἰς τὰς ἐκεῖσε, τ τοῦ τὴν Ἰουδαίων ἀνόμενος
τιμὴ αὐτοῦ ἀπαθῆ τάξιν τῆς γνώμης, καὶ δεινὸν ἡγούμε-
νος, τοσαῦτ δὲ μυριάσιν αὐθρώποις μανίᾳ τῇ γαΐου
ἀκολουθήσαντος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ σφῶν
θεῖον σεβάσμιον ἔχειν, καὶ μὴ πονηρὸς τὸν μὴ τοῦ-
τα βίον ἐλπίδος διαπεσεῖν, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖτο, ὅπω- C
σοῦν λαβὼν τῇ γαΐῳ τὸ αἰτηθὲν αὐτὸ, ὀργὴ φέροντος μὴ
ἐκ τῆς ὀξέως διαφθαρησομένου αὐτὸ ταῖς ὑπηρεσίαις,
τάχα καὶ πείσειν, καὶ τῇ τὸ πρακτὸν μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὑπιδόντος, ἀφανεῖ πολέμου τὸ σφῶν αὐτοῖς.
εἰ δ' ἄρατι καὶ κατ' αὐτὸ ξέποι τῆς ὀργῆς, καλῶς
ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμένοις, ὑπὲρ τοσῆσδε αὐ-
θρώπων πληθύος τελευτᾶν, ἔκεινον πιθανὸν ἡγεῖ-
σθαι τὸν διδόντων λόγον. συγκαλέσας δὲ εἰς τὸν D
πρεσβεύσαι τοὺς Ἰουδαίους, οἱ δ' ἀφίκοντο πολλαὶ μυ-
ριάδες, κατασὰς ἐπ' αὐτῶν τὸν τε ἐν τῷ παρόν-
τι πραπὸν οὐ γνώμης ἀπέφωτε τῆς αὐτὸ, τὸ δὲ αὐτο-
κράτορος τῷ πρεσταγμάτων τὸν ὀργὸν οἱ δὲν εἰς
ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τὸ πᾶν χρῆμα ὑπιφέρεσθαι τοῖς
πρώγμασι τοῖς πᾶσι κρᾶσθαι θάρσος εἰσφερομέ-
νοις, ᾧ καλῶς ἔχειν, τὸν γε πηῶς τοσαύτης ὑπο-
τυχόντα συγχωρήσ τῇ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναπὸν
πρᾶσσειν. οὐ μὲν δ' ἧκον ἡγοῦμαι, ἀσφάλειαν τε E
καὶ τιμὴν τὴν ἑμαυτὸ μὴ οὐχ ὑπὲρ τὸ ὑμετέρου μὴ
ὑπολουμένου τοσούτων ὄντων ἀναλωτὰ, δίκαιον ὑ-
μῖν τῇ ἀρετῇ τὸ νόμου, ὃν πάρεστ ὄντα πρεσβύ-
τατον ἡγῆσθαι. καὶ τῇ δὴ πᾶσιν ἀξιώσει, καὶ δ' ἰσά-
μει τὸ θεοῦ, τὸν ναὸν οὐκ ἂν πρεῖδῆν τολμήσαιμι ὕ-
βρει πασῶν τῆς τῇ ἡγεμονιδότων ἐξουσίας. σέλλω γ'
ὡς γαΐον, γαλήνας τε τὰς ὑμετέρας δίασαφῶν, καὶ
πῃ ἐ σωτηρία χρώμενος ὑπὲρ τὸ καθ' ὑμᾶς πρὸς F
γνώμην πεισομένοις, οἷς πρεῦθεν ἀγαθοῖς. καὶ
συνεπέστοι μὲν ὁ θεὸς, βελτίων γὰρ αὐθρωπίνης μη-
χανῆς καὶ δυνάμεως ἡ κατ' ἐκεῖνον ἐξουσία, σφυ-
τανεύων ὑμῖν τε τὴν τύρησιν τῆς πατρίων, καὶ αὐτῷ τὸ
μηδὲν αὐθρωπείοις πρὸς γνώμην βουλεύσεσι πη-
μῆν τῆς εἰς θεῖον ἁμάρτην. εἰ δ' ἐκπεκαυθὴς γαΐῳ
εἰς ἐμὲ ξέφει τὸ αἰτηθὲν τῆς ὀργῆς, τλήσομαι πάν-
τα κίνδυνον, καὶ πᾶσαν ταλαιπωρίαν συνιοῦσαν
τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ὑπὲρ τὲ μὴ ὑμᾶς τοσοὺς δὲ
ὄντας ὑπὸ ἑνὸς αἰσθῆς ἀπολλυμένους θεωρεῖν. ἄπιτε οὖν ὅτι ἕρια τὰ αὐτῷ ἕκαστοι, καὶ τῇ γῇ
ὑπουργεῖτε. πέμψω δ' αὐτὸς ὅτι τάχιστα, καὶ τὰ πάντα
ὑπὲρ ὑμῶν δ' ἐμαυτῷ, καὶ τῷ φίλων, οὐκ ἀποστήσομαι δίκαιος εἶναι. ταῦτα εἰπὼν καὶ διαλύσας τῷ Ἰουδαίων
τὸν σύλλογον, πεφροντικὼς τῷ εἰς τὴν γεωργίαν ἐξίει τοὺς ἐντολεῖς, καὶ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σάμενος. καὶ ὁ μὲν δὴ θυμεῖν τὸ πλῆθος ἔπαυσεν. ὁ θεὸς δὲ, παῤῥησίαν ὑπιδεικνύντ τὴν αὐτῷ πρεσβείᾳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed patati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc semente omissa instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat: Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum proposiri, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furenti morem gesserit. Sic enim existimabat, etiamsi ille non decedat de sententia, & fortasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nō præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quódque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotio scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve scipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodũ præter mandatũ Tiberij se illũ coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiã vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

καὶ τὼ ὅτι τοῖς ὅλοις σύλλημφ. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο τοῦ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις γεγενημένον, διὰ τὸ ἐκείνῳ τῷ ἡμέρᾳ αἴθριον οὕτως οὐδὲν ὄμβριμον ὑποσημαίνειν ἐκ τοῦ πρὶν τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχημένον, ἐπ' ὀλιγωστὸν ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ὕδατος τοῦ πίνειν, εἰ καὶ συνιτεφόν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλοῦ. καὶ ὧδε τὸ ἐκ παλαιοῦ, καὶ ὧδε τὸ ἐπιεικὲς ἀφιγμένον ὕδατος, τοῖς τε Ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πρὸς θεῶν ἐπ' αὐτῷ δεόμενον. ὁ πετρώνιος δὲ κατεπέπληκτο μείζονος, ὁρῶν ἐναργῶς τὸν θεὸν τῷ Ἰουδαίων θρησκευόμενον, καὶ πολλὴν ὑποσημαίνοντα τὴν εὐσέβειαν, ὡς μηδὲν αὖ τοῖς ἔργῳ θρασυτέρως τὰναντία φρονεῖν ἐπιχειρεῖν αὐτοπλέξιος καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ καὶ πρὸς τὸν γαΐου σὺν τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἐγράφειν, ἐπαινῶν δ' ἦν τὰ πάντα, καὶ παντοίως ὧδε καλοῦντα μὴ τοσαύτας μυριάδας ἀνθρώπων ὑπονοεῖν, ἃς ἐκτείνοι, οὐ γὰρ δίκαια γε πολέμου ὧδε χωρὶς τῆς νομίμου τῆς θρησκείας, πρόσθου τε τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀποστρεῖδαι, καὶ τῷ τρόπαίῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τοῦ προκηκότος αὐτῷ τὼ δυνάμιν, ὡς ἀκεραιφῆ ἀπέφαινεν, καὶ μηδὲν ἐνδιάσειν δὴ δυνάμιν τὼ αὐτῆς ὑπεδείκνυς καταλιποῦσαν. κῇ πετρώνιος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν γὰρ ὢν ῥώμης διατρίβων, προὐκόπτεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαΐον μείζονος. καί ποτε προθὺς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλειδς, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ ὧδασοδυῇ τε εἰς ἡδονὴν φέρουσις, ὡς μή ὅπως αὖ πινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαΐον ποτε ἰσοθλιῶς θελήσαντα οὐχ ὅπως ὑπερβαλλέδαι. ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ ὧδασοδυῇ πάντας ὑπερῆρεν, καὶ τῷ τὰ πάντα κρίσασις ἐπφερεστάτῳ ὧδαχεῖν. καὶ ὁ γαΐος ἐκθαυμάσας τὴν τε ἀγάνοιαν αὐτῷ καὶ τὴν μεγαλοφρόσυνον, ὡς ἐν ἀρίστοις τῇ αὐτῷ βιάζοιδ καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῷ χρημάτων δαπάνῃ χρῆδαι, βουλόμενός τε μιμήσαδαι τὴν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτῷ πρασομένην, αἰσιμάτος ὑπὸ οἴνου, καὶ τὴν ἀγάνοιαν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεφαμένῳ φησὶν ἐν συμποσίῳ ὧδε καλοῦντος εἰς πόσιν ἀγρίππα. καὶ πρότερον μὲν σοι πιλὼ σιτιόδεσιν ἢ ἐχρῆν τὰ πρὸς ἐμέ, καὶ πολλὴν δύνοιαν μὴ κινδύνου δοκοδεχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου πρεύσης δ' αὐτὴν, ὀλιγώρησις τε οὐδὲν, καὶ ὑπὲρ δυνάμιν ἀρετὴ χρῆδαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν αἰρεῖν γὰρ κατάδαι με ὑπὸ τῆς σῆς εὐουδίας, ἀναλαβεῖν βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον γὰρ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμισεασάμιν. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν ἂν ἐμπροθυμίᾳ τοῦ εὐδαίμονος, δηλονήσεται γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύϊ. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γὴν τε πολλὴν αἰτήσεδαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤκουσε ὧδασοδυασόμενος, οὐκ ἐφανέρου τὼ διάνοιαν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος ἀμείβεται τὸν γαΐον, ὅπ οὔτε πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτῷ κρεῖδον ὧδὲ τὰς πρείσ ἐστολὰς θεραπεύσειν αὐτὸν, οὔτ' νῦν προσόν τι τῇ εἰς χάριν τὼ ἐκείνου κερδῶν οἰκεῖον σ' ποιήσειν. μεγάλα δ' ἂν τὰ προσδοκώμενα, καὶ σπεραπίρειν τῇ θείσῃ χρωμένου τῇ ἐλπίδων. καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, τῆς γέ μου τοῦ εἰλη-

εἰλικρότος δόξης τ' καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος
ἐκπλαγεὶς τ' δόξαν αὐτοῦ, πλέονος ἐνέκρινε εἶπεῖν,
ὅτι χαρίζοιτό τ' αὐ αὐτῷ ὧν δι' ἀγαθότητα ὁ Ἄγ, ἐπεὶ πρ
ὧν δι' αὐτὸ τὰ μεγάλα μοι ἐπιθυμία τῆς σῆς δωρεᾶς ἄξιον ἀποφαί-
νῃς, αἰτήσομαί τ' μὲν εἰς ὄλεθρον φερόντων οὐδὲν δόξῃ τὸ
μεγάλως με ἐπιδοξαρίτῃ, οἷς ἤδη παρέχες. ὅτι δ'
αὖ σοι δόξα φερόντων τ' δυστυχοῦς, καὶ τὸ θεῖον σύμ-
μαχον ἐφ' οἷς θελήσας ἐπιδικάσαι, καί μοι φερὸς δι-
καίας ἥροιτο ἐπιδοῦναι τοῖς πυνθανομένοις, ὡς μηθ' ἑνὸς
ὧν χρησαίμην ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε
γένοιτ. ἀξιῶ γάρ σοι τ' αἰδριάντος τ' αὐάθεσιν ἣν ποιή-
σασθαι κελεύεις πρῶνιον εἰς τὸ Ἰουδαίων ἱερόν, μηκέτι
φείσασθαι δόξαν ἔχειν. καὶ ὁ μὲν, καίπερ δεικνύων
τοῦτο ἡδόμενον, εἰ γὰρ μὴ πιθανὰ ἔκρινεν Γάϊον, οὐ-
δὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δόξαν τὸ μεγάλα νομί-
ζειν τε καὶ εἶναι, κύβον ἀναρριπτεῖν τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἠλέγετο.
Γάϊος ἅμα τῇ θρασυτέρᾳ τ' ἀχρίππου ἐνειλημένος, καὶ ἄλλως ἀφορμὰς ὑπολαμβάνων, δεῖν τοσούσδε
μάρτυρας ψευδεῖς γνώσεσθαι φερὶ ὧν φερθύμως ἐδιά-
ζετο αὐτεπαγῶς τὸν ἀχρίππαν, μὴ τῶν ἐξίους μεταμέλῃ
χαρίσμους, ἅμα δ' τ' ἀχρίππου τὸν αἰτίαν θαυμάσας
ἐν ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἤτοι φερσόδοις
χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τ' κοινοῦ τῆς δυθυμίας
ἐπιμελοῦντο, φρεσβεύων τοὺς νόμους, τ' θεῖον, συγ-
χωρεῖ. καὶ γράφει φερὸς τὸν πρῶνιον, ἐκείνου τε τῆς ἀ-
θεσίσεως τοῦ στρατεύματος ἐπαινῶν, καὶ τοῦ φερὶ
αὐτὸν φερὶ αὐτῶν ἀπιστοκότος. νυνὶ οὖν εἰ μὲν φθά-
νεις τὸν αἰδριάντα ἑστακὼς, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πε-
ποίησαι τῶν αἰάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω κακοπα-
θεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν ἀφάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἅπερ
ὥρμητον σε ἔξειλθ, ἀπιθι. οὐδὲν γὰρ δεῖσθαί μου τ' ἀνα-
στάσεως τοῦ αἰδριάντος, ἀχρίππα χαριζόμενος αὐ-
τοῖς παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μειζόνως, ἢ ὡς τε μὲ χρείαν
τῆς ἐκείνου, καὶ οἷς κελεύσειν αὐτεπεῖν. Γάϊος μὲν δὴ
ταῦτα χρέφει φερὸς τ' πρῶνιον, φερέτερον ἢ ἐντυχεῖν
δεῖ δοκιμάσῃ αὐτοὺς κ' δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν γὰρ
ἕτερον δοκιμαίνειν τιμὴ αὐτῶν, ἀλλὰ πόλε-
μον αὐτοκρις ῥωμαίων ἀπαλεῖν. καὶ φερικλήσας ὡς
δεῖ φείρα τῆς ἡγεμονίας αὐτοῦ τετολμηκότων, αὐτὸν
δεῖ πᾶσιν ἅπασιν μὲν τοῦ αἰρεῖν, χρείαν δὲ τοῦ βελ-
τίσου, καὶ ἐφ' οἷς ποιεῖσθαι. ὀργὴ χρῆσθαι παρ' ὃν πρ
οὐδὲ ἐπιγράφω, παίδευσιν αὐτῷ οὐδὲ ἓν πρ οὐδὲ
φερσιδεῖς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πᾶσι τῇ ἐκείνης τ' κρίσιν
τοῦ ὠδ' ἅμοι, χράφει φερὸς τὸν πρῶνιον. ἐπειδὴ
δῶρα ὁπόσα σοι οἱ Ἰουδαῖοι παρέχον, τὸ μείζονι λό-
γῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι ἐντολὰν δόξαν οἰκείαν τὰ πάν-
τα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρᾶσθαι, δεῖ θαβάσ τῷ ἐμῷ
ἐντολὰν, κελεύω σε αὐτῷ κρίτιον ἡγούμενον, λογί-
σασθαι φερὶ τοῦ ποιητοῦ σοι ὑποστάντα ὀργὴ τῇ ἐμῇ,
ἐπεί τοι θεόδοξα ποιοῦντός σε, οἵ τε ναῶ πάντες, καὶ
ὁπόσοι ὕστερον ἥξουσι· ἀλ, μηδαμῶς ἀκυρῶν αὐτοκρά-
τορος αἰδρὸς ἐντολάς. ταύτην μὲν γράφει πρῶνίῳ τὴν
δεῖσολὴν, οὐ μὴν φθάνει γε ζωῆς πρῶνιος δέξάμε-
νος αὐτὴν, βραδυνθῆς τ' πλῆ τοῖς φέρουσιν εἰς το-
σοῦδε, ὡς τ' πρῶνίῳ γράμματα φερὶ αὐτ' ἀφικέσθ,
δι' ὧν μαντάνει τὴν Γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ οὐκ ἀρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλεν πρῶνίου, κινδύνων οὐ μέλλοφ
δεῖ τῇ τῶν Ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτῷ. ἀλλὰ τ' Γαΐου δεσποσυάσαντος ὀργῆς ὃν δεῖ συβασμῷ τῷ
αὐτῷ φερόσειν ἐτολμήσαμε, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν συνεργεῖ τῷ πρῶνίῳ ἥτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

A non solùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & per-
B petuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum ſubeſſet periculum, quódque capitale eſſet placitis Caij contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi
C coram tot teſtibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem, ſuæque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut redituum, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad ſtatuam attineat, ſi quidem dedicata ſit & poſita,
D ſinendam eſſe. ſin minus, nõ eſſe cur in eo negotio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reuerti ad intermiſſa officia. remiſſum enim eſſe hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à ſe haberi, vt non poſſit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius ſcripſit Petronio, priuſquam ad defectionem ſpectare Iudæos cognoſceret. allatis poſtea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque ra-
E tionem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrænare nunquam ſtuduit, imò ad felicitatem ſuam pertinere putans, ſi quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò ſcribit eidem in hanc ſententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipſo ſtatuere debeas, ſemel indignationem meam meritus. Volo e-
F nim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipſius honorem atque Iudæorum religionem ſubiit: ſed
G amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita eſt illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum A proſequentibus, in quos potiſſimum Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multo poſtquam Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricem epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſunt in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortẽ ſibi conſciſcere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Cap. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſineo ac Anileo fratribus.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædéſque & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtiũ aſſultibus, D cincta fluẽtis Euphratis & firmiſſimis. mœnibus eidẽ flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didrachma quod Deo ex more ſolent offerre, cæteráque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinę magiſter, apud quem artem didicerant, quòd ſeriùs aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponũtur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq; egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cũ enim facti eſſet inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorũ, ſi detrectarent

μάλιστα δ' ὁπόσοι τ βελῆς φρύχοιεν ἀξιώματι δῆ τὸ εἰς ἐκείνους ἀκρότατον τῆ ὀργῆ χρησθ τὸν γαῖον. κ τελδῖᾶ μὲν ὐ μῖ πολιὼ χρόνον, ἢ χράψαι τῷ πέρσῃ τλιὼ ὅτι τὸ θανεῖν αὐακειμένῳ ὅπισολιὼ. Τλιω δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελδῖᾶ, κ τ βῆβελῆς τὸν ζόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τ λόγου. πέρσῃ ἢ πρότερα μὲν πατρῶν τ δίκασαφοῦσα τῆ γαίου τλιὼ τελδυτιὼ ὅπισολῆ, μετ' οὐ πολὺ δ' τ κελδύουσα αὐτὸν τελδυτᾶν B αὐτόχειρα. κ ἤδη τε τῆ συμπυχία τ ὀλέθρου, ὡς τὸν γαῖον κατέλαβεν, κ τῷ θεῷ τὴν προνοιαν ἐξεθαύμασεν, οὐδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τῆς εἰς τὸν ναὸν, κ βοηθείας τῆς ἰουδαίων σωτηρίας ἀπεδώκυμον. κ πατρῴῳ μὲν οὕτως μὴ αὐτοπαθὴς, διεφύλαξε ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τ θανεῖν.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνοτα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις δ' ἀσιναῖον κ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

C

ΓΙνεται δ' κ τοῖς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, μάλιστα τλιὼ βαβυλωνίαν οἰκουῦσιν ἰουδαίοις, συμφορὰ δεινὴ, κ οὐδεμιᾶς ἧς τν ἐλάσσων, φόνου τε αὐτόθι πολὺς, κ ὁπόσος οὐχ ἱσορυθμὸν τοῦτο ἐγένετο. ἐξ ὧν δ' τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγήσομαι, ἐκθήσομαι, κ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. παρὰ τὴς βαβυλωνίας ὅτι πόλις, ἄλλως τε πολυανθροῦσα, κ χώραν ἀγαθὴν κ πολλὴν ἔχουσα, κ σὺν ἄλλοις ἀγαθοῖς, κ αὐθρώπων ἀπλέως. ἔστ δ κ πολεμίοις οὐκ ἀνέμβολος, ἐξοδόφιλὴ τὸ ἀφεστὸν πᾶσαν ἐντὸς αὐτλιὼ ὑποδαμβάνοντος, κ κατασκευαῖς τειχῶν. ἔστ δ' κ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τῷ ποταμῷ ἐξείρουσα, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῆ χωρίων πεπιστευκότες, τότε δ' ἁρπαγμὸν τῆ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάρεργον ταύτη κατέθεντο, κ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκρίπτοντο δ' ἀκριβῶς ταμιείῳ τοῦτο τοῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δ' ὅτ ἱεροσολύμων ἀπεπέμποντο ἢ κομιδῆς, πολλαί τε μυριάδες αὐθρώπων τλιὼ κομιδλιὼ τῆ χρημάτων παρελάμβανον, δεδιότες τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐπιστάλουσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος κ ἀνιλαῖος, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἰσῶν μαθήσει ποιήσεως οὐκ ὀπτῷ ἀφρικοῖς τοῖς ὅπι χωρίοις, ὧς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔριοις ἐφεστὼς, κ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτῷ, βεβαιότατα ὅπικαλέσας τῆς ἀφίξεως, ἐκόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τλιὼ δικαίωσιν λογιζόμενοι, καταπατήσαντες τὴν ὁπλων πολλὰ ὁπόσα λιὼ τῆς οἰκείας φυλακτόμενα, ὥρμητο εἴς τι χωρίον ἀβάρρηξιν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς ἀπαγαγεῖν πρόφυκος, κ χειμῶνα ὑποτίθοντο. συνήεσάν τε G ὡς αὐτοὺς τῇ νεᾳ οἱ ὑποφήτατοι, κ τούτοις τοῖς ὅπλοις φερομένους, ς ρατηγοί τε ἦσαν, κ τῇ κακῶν ἠγεμόνες οὐκ ἐπωλύοντο ἐῆ. προελθόντες γὰρ ὅτ τὸ ἄμαχον, κ κατασκεδάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς γείτονας φόβον αὐτοῖς κελδύοντες καταβάλλειν τῇ βοσκημάτων, ἢ ἀκούσα ὑπήκοοι γένοιντ' ἄν, προσιόντες φιλίαις τ πειθομένοις, κ ἄμαχα τῇ ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαγὰς δὲ τῇ πομπίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δ', οὐ γὰρ ἐῶ ταῦτα ποιεῖν, ἠρέθοντο, κ τῇ προβάτων ἐξέλλον ὁπό-

ὁπόσα κελεύοιεν. ὧν ἕνεκα δὴ καὶ πλείονα αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύν, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιντο ἐκ τῶν ὁμόρων ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θαρσαλέον τε αὐτοὺς ἦρτο πᾶς πρὸς συγχάτων, μὴ ἥσσων φοβεροὶ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις. ὥστε ἤδη προὔκοπε λόγος καὶ αὐτὸν καὶ τὸν παρθυαίων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν κακὰ λύσαι, πρὶν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀνασπάσαι, συλλέξας στρατὸν ἔσον ἐδυνάτο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ τῆς βαβυλωνίων, ἤλασεν ἐπὶ αὐτούς, φθάσαι δόλῳ προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαίφνης ὑμᾶς καταπλαγέντας τὸν στρατόν. ὡς δὲ κατέπαυσε τὸ ἔλος, ἡσύχαζεν. καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν, ἐπεὶ ἐπαύσατο ἀργίας παντὸς χρήματος Ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος οὐ τολμήσειν αὐτοὺς ἀντιστατήσειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἀμαχὶ λαβὼν ἄξειν δεδεμένους, καὶ βεβαίως ἐπιὼν χρόνῳ αἰφνίδιον ποιῆσαι τὴν ἐπίθεσιν. ἀσιναῖος δ' ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, ἀκούσματός μοι ἵππων προσέπεσεν ἐκ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίγνεται, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακεφαλαιώσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δεδοικα μὴ ἐλαθόντες ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προσέλθωσιν. ἀλλά τις προσίτω κατόπτης, ἀπαγγελίαν ὑμῖν σαφῆ τῶν ἐπιόντων ποιησόμενος. εἶπε δὲ ταῦτ' ἀφ' ὑποψίας τινὸς ἀνθρώπους ἀπεσταλμένους τὰ εἰρημένα. καὶ ὁ μὲν, τάδε εἶπε, καὶ οὐκ ἦν τότε τινες προσποιούμενοι τὸ γινόμενον. ἦ τάχος παρελθόντες, καὶ οὔτε αὐτοὺς ψεύδεσθαι σαφῶς εἰκασθεὶς ἐπὶ τῷ προσιόντων τοῖς πολεμίοις, οὔτε ἐκείνους πλείονας ὑπολαβεῖν ἤμελλεν ὑμῖν ὑπάρξειν. προσοφείλομεν δὲ λόγῳ μηδὲν βοσκημάτων ἁρπάσοντες, τοσῶνδε ἵππων πλῆθος ἐπολαύομεν ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν πειθόμενοι, καὶ τὸ καθείργεσθαι προθυμούμενοι τῇ παρούσῃ εἰς τὸ ἀργεῖν. ἀσιναῖος δὲ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κατασκόπου κρίσει ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ νομίσασθαι ἡγησάμενος τὸ ἐπ' ἀσφαλοῦς τολμηρότατον δύφεσθαι τοὺς πολεμίους, τὸ ἀληθὲς ἁρπάσαντας ὑφ' ἧς τὴν αἰτίαν, εἰς λῆθ' ἑαυτοὺς ὠφελημένους ἀπολαμβάνοντας, εἰ δίοι τολμήσειαν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐνεποίει, ἅ δὴ τὰ ὅμοια ἀρετῆς, ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κλίνασιν αὐτῶν ἁρπάσαντες τὸ καταφρονοῦντας ὡς δὴ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔτρεψαν τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τὸ τολμήματα τοῦ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν ἁρπάσαι τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμψει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος κάπηλον ἡδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ τῇ ἀρχῇ γιγνομένης, ἐπ' ἐλάσειεν τοῦ καθ' αὐτὸν ὀργὴν τῶν ὑμετέρων ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπίσειλί με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἄδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρῆζων ἐπὶ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσοντα ὑπηνῆτα καὶ τιμὴν, ἥν ὑμῖν, πρὸς τῇ νικῇ οὔσῃ ἀρετῇ μᾶλλόν τ' ἂν ἁρμόττουσαν τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσιναῖος δὲ, αὐτὸς μὲν ὑπερβάλλεται ὁδοὺς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ αὐλαῖον ἐκπέμπει μετὰ δώρων ὁπόσα ποθεῖσαν ἦν. καὶ ὁ μὲν, ὡς ἔχει, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται πρὸς βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ θαττον τὸν αὐλαῖον καταμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τε καὶ τὸν ἀσιναῖον ἱφυστερηκότος.

imperata facere. quapropter necessitate coacti mittebant eis quantumcunque poscerent. quò factum est, vt aucta eorum potentia, validi essent ad incursandum quoslibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ postquã hæc audiuit, volens crescens adhuc malum opprimere, priusquam maius aliquod inde proueniret incõmodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiso opprimere: obsessáque palude suos iussit aliquantisper quiescere. postridie verò Iudæis sabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non ausurum hostem in certamen descendere, sed nullo negotio vinctos se abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Asinæus verò qui tum fortè positis prope se armis cum sociis desidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis est passim pascentium, sed qui sessorem tergo vehant: nam & frænorum sonitum sentio, vereor ne circumuenti simus ab hostibus. sed procurrat aliquis speculatum, qui nobis quid immineat certò renúncier. optarim autem vana esse, quæ diximus. móxque quidam profecti visum, celeriter redeunt, non falsam suspicionem fuisse referentes: adesse vltores acceptæ iniuriæ. ex insidiis se obrutos equitatu copioso velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria consuetudine. at Asinæus longè aliter quàm speculatori videbatur statuit, non concedendam censens hanc voluptatem hostibus, vt per otium in se grassarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præsentis necessitatis memores conniti debere, vt si ita fors ferat, non inulti pereant: primúsque correptis armis suo exemplo ad similem exciuit audaciã, ad conserẽdas cum hoste manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam se habere putantes, multis cæsis reliquos coegit terga vertere. Eius pugnæ postquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aspectum & colloquium: confestímque ad eos misit fidissimum è satellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametsi iniuriam eorum violentia in suo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipsorum remittere, misissèque se qui fide data impunitatem & securitatem itinerum eis offerret ipsius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, sine fraude omni & insidiis, paratam esse regis munificentiam, foréque vt hac sua virtute posthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Asinæus ipse quidem profectionem distulit, fratrem verò Anilæũ misit cũ quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admissus est. Artabanus autem videns Anilæum solũ venisse, rogauit cúrnã domi reliquisset Asinæum,

cognitóque metu illum se continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes: idque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quódque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſum magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo: Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuíque in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potẽtia,

A ἐπεὶ δὲ παρῳθήσατο αὐτὸν δείσαντα ἐν τῇ ἕλει
διατρίβειν. ὁ δὲ, τοὺς τε πατρῴους θεοὺς ἐπόμνυτο,
μηδὲν κακὸν δράσειν αὐτούς, πίστει τῇ αὐτοῦ θεσπι-
χωρηκότας, καὶ τῶν δεξιῶν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον
ἔνδηλόν πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις ἔκδικόν τοῦ
θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. οὐ γὰρ ἀψάμενοί τῆς
δεξιᾶς ὑπ' αὐτοῦ δόσεως ἠλωμένης, οὐδὲ πιστεύει
ἐνδοιάσαι εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις ἠλόητο, παρὰ
τὴν ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσαι καθεστηκότων. καὶ ἀρτά-
B βανος μὲν ταῦτα θεράξας, ἐκπέμπει τὸν Ἀνίλαιον, πεισόντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔθελγε
δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς, χρῆζων ἐκόμισμα τῇ ἀρετῇ
τῶν Ἰουδαίων ἀδελφὰς εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκεί-
νου σατραπείαν, ἐν ὑποστάσει τε οὐσῶν καὶ δίκαια
τοῦ ὑποστησομένου μέλλων ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδε-
δίει γὰρ μὴ καὶ θεμιχομένου πολέμῳ τῷ ἐκείνῳ κατὰ
χείρωσιν τῶν ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μάλα οἱ
C περὶ τὸν ἀσπάγον καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, ἤτοιγε σε-
σήσαντες ἐπ' ἀκρασίᾳ τῇ αὐτῶν, ἢ καὶ τούτου γε ἀ-
τυχόντες τῷ κακῶσαι μειζόνως οὐ διαμάρτοιεν. ὁ
μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δὲ Ἀνίλαος,
πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τῶν τε ἄλλων θεσθυμίαν
διηρεύνῳ τοῦ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ γεγραμ-
μένον. ὡς τε δὴ ἤκειρον ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δὲ ἡ-
δονῇ αὐτοὺς δέχεται ἀσμενόμενος, ἐθαύμαζέ
τε τὸν ἀσπάγον τοῦ ἐν ταῖς θεράπαις δ' ὕψους, θη-
ρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι θεκτικὸν τε καὶ τῶν τὰ
φρόνιμον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦντα καταφρονήματος
D ἀφορμὰς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτὸν, φησί τε πρὸς
τοὺς φίλους, ὡς μεῖζονα πάντα πᾶσιν ἀρίζηλο
τῶν ψυχῶν τοῦ σώματος. πρός τε πότον δεικ-
νὺς τὸν ἀσπάγον ἀβδαγάσῃ τῷ αὐτοῦ στρατοπεδάρ-
χῳ, τότε ἔνομα δίκασφεῖ, καὶ τὸν πᾶσαν ἀρετὴν
ἥκοντα εἰς πόλεμον. Τοῦ δὲ ἀβδαγάσου καλοῦν-
E τος συγχώρημα αὐτῷ γνώσεσθαι κτείνασθαι αὐτὸν τὸν
τῶν ἀπολαβεῖν ὧν ὕβρισεν εἰς τὸν παρθυαίων
ἀρχὸν, ἀλλ' οὐκ ἂν εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα
δεδόκα ἐπ' ἀνδρὶ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι,
καὶ θεσπέσῃ δεξιᾷ τε πίστιν, καὶ θεοῖς ὅρκοις πι-
θανὸς γνώσεσθαι ἀπουδάσας. εἰ δὲ αὖθ' τυγχάνεις τὰ
πολέμια ἀγαθὸς, μηδὲν ὑπορχίας χρῆζων τῆς ἐμῆς
παρθυαίων ἐκδίκῃ τῶν ἀρχὸν θεοῦ βεβιωμένου,
ἐπαναχωρεσῶν χωὶ ὑπὸ θήμου θεοῖμένου κεί-
F σεται τῷ θεῖ σε, καὶ μετ' ἀγνοίας τῆς ἐμῆς. ἔωθεν
δὲ μετακαλέσας τὸν ἀσπάγον, ὥρα σοι φησὶν, ἄπιε-
νία, χωρεῖν ὑπὸ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθά-
δε στρατηγῶν τῶν ὀργῶν ἐρεθίσῃς, ὑπὸ χειρῶν σοι
τῇ σφαγῇ, καὶ δίκα γνώμης τῆς ἐμῆς. ἔθε-
κατάθηκέν δέ σοι δίδωμι τῶν Βαβυλωνίων γῆν,
ἀλῆς αὐτόν τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένῳ ὑπὸ τῷ
σῶν φρονήσεων. ἄξιον δὲ μοι τυγχάνειν σοῦ χρη-
σοῦ αἰεπίκλητόν σοι ἔθελόμενος τῶν ἐμαυτοῦ πί-
στιν, οὐκ ὑπὸ κούφοις, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς εἰς σταθμεῖα αἱα-

κειμένοις. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπλιτικὰ ἐκπέμπει τὸν ἀσπάγον. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀ-
πεῖον ἔθελόμενος, φρούρια κατασκάζει, καὶ ὁπόσα θέρτερον ἰσχύος, μέγας τε ἐν ὀλί-
γῳ ἐπηρόθη, καὶ ὁπόσα οὐκ ἄλλῳ τῷ θέρτερον ἐκ τοιαύτης ἀφορμῆς ἄφαθαν θεαγμάτων ἐκ
πολιῆς γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπευον οἱ ταύτῃ κατεπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν γὰρ ἐ-
δέησε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἴσον ἀρετῆς ἡ ἐκ Βαβυλωνίων θεοῖοῦσα τιμή. ἐπὶ δὲ ἐξιώματι καὶ δυνάμει

πολὺ

πάντα ἐδὴ τὰ ὅλη τὴ μεσοποταμίας φερὸς αὐτὸ ἦρτο
φρένηματα. φερύκοπλεν ἐ αὐτῷ ἡ δυδαιμονία ὅλη ἔτη
πεντεκαίδεκα. ἀκμαζόντων ἢ αὐτοῖς τ ἀγαθῶν, ἀρχὴ
αὐτοὺς ἔλαθε καταλαμβάνει κακῶν ἐκ τοιάσδε αἰτίας,
ἐπειδὴ τ ἀρετ ἢ φρύκοφαν ὅλη μέγα δυνάμεως, ἐκ-
ῥέπουσιν εἰς ὕβριν ὅλη ἐδαβάσ τ παρίσωσιν ὅλη δι-
δυμαδὸν ἢ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τ πάρθον τιν, στρατηλὸς
ἢ ἀφίκετο τ ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ ἐ ἐπὶ τ γαμετὴ, τά τ
ἄλλα, ἢ ὡς τὸ ἐπαρκειαδ φερφλυφία πάντων, ἢ μεί-
ζονα βοπὴν ἐπ' αὐτῷ λαμβάνουσα δαύμαπ τ δ' φρε-
πικῶ. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τ δ' φρεπείας ἐκμαθὼν, εἴτε
ἢ ἄλλως αὐτόπ πε ἡμόμβρας, ἀδελφὸς ὁ τ ἀσπαίου
ἀδελφὸς ἐφασκὲς ἐ γεγονὼς ἢ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τ
μὲν ἄλλως ἐλπίζειν ἐκφερόντως τ συμφορὰν γυναι-
κὸς μὲν τ ὀξυσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κληθείσῃ φδαλαβεῖν.
τὸ τ δυσαπόλεκτον περὶνῷ τ ὅλη δυμίαν. ἅμα τε συμ
πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς αὖθ ἐκφερόντο, καὶ μάχης
ἐπακτὶς ἡμομβρίης πισύνας αὐθρωπφίνῳ ἀλῦσαι ἐγελά-
μενο ἐφασῇ. οὐ μὲν δ' χαλεπῶν μεγάλων δυσυχιῶν αἰ-
λαίῳ τε ἅμα αὐτῷ, ἔ ἀσπαίῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τ οἶ-
κον αὐτῶν, ἀλλὰ συμ τιν μεγάλῳ κακῷ, δι' τοιάνδε
αἰτίαν. ἐπεὶ γὰρ τὸν ἀνδρὸς τυθνηκότος, αἰχμάλωτος ἦ-
γετο, ἀφιδρύματα τῇ θεῶν ἄπερ τῷ αἰδρὶ καὶ αὐτῇ
πάρφορα ἦν, ὅπηχρεῖον δ' τοῖς ἐκείνῃ πᾶσιν ὅσιν ὅλη
τὰ τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἰοῦσαν ὅλη ξενίας
συνεπάγεδαι, φερεστέλουσα καὶ ταύτῃ τῷ πατρίου
τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν φανὲν
λελησθότας αὐτ θρησκείαν ἐπαισῖπο. γαμετὴ ἢ ὑπὸ φ-
χθεῖσα, ἤδη τρόπῳ τῷ αὐτ εἰωθότι καὶ μὴ οἷον νομί-
μων ὅλη τ φερτέρα αἰδρὸς, ἐπαράπδιν αὐτοῖς. καὶ τῷ
ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμβροι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν φανὲν
τὸν ἐπίσκηπτον, ὡς ὑδαιμοδ φερόσοι ἐφασκὸν, ἢ δ' ὁ-
πόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ φερόφορα, γυναῖκα ἡμῶν
ἀλλόφυλον, καὶ φδαβαίνουσαν θυρεῶν καὶ σεβασμῶν τ
αὐτοῖς εἰωθότων τ ἀκρίβειαν. ὁρᾶν οὖν μὴ τὸ πολλὰ
τῇ ἡδονῇ τ σώμασιν συγχωρῶν ἀπολίσῃ τ ἀρχὴν τοῦ
δ' φρονεῖν, καὶ τὴν εἰς νεῶ τὸν τ θεῶν φερελθοῦσαν ὀξ-
ουσίαν. ἐπεὶ γ οὐδὲν ἐπέφαινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτὸν
τ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο,
ἀπῄτλεινε, καὶ ὃς κτφνόμβρος δίκαιος τε τῷ νόμων, καὶ τ
κτείνοντας αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπεφάσκετο ἐκπρᾶξαι τε αἰ-
λαίῳ, ἔ ἀσπαίῳ, καὶ πᾶσιν ἐπέροις, ὁμοίως ὑπὸ τ ἐχ-
θρῶν ἐπαχθεῖσιν ἡμέᾳ πολλῇ, τοῖς μὲν, ὡς ἡμόμβροι
φδανομοῦσι γεγονότες, τοῖς δὲ, ὅτι μὴ βοηθοῦσιν αὐτῷ
πρᾶδ' πάσχοντι δίκη τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δὲ ἐκα-
θαιρώντο μὲν, ἐκείχοντο δὲ, μνημονεύοντες οὐκ ἐξ ἄλ-
λης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχυρᾷ ἐκείνων, τῇ δυδαιμονίᾳ συνῳ-
δόντες. ἐπεὶ γ καὶ τ θεραπείαν ἀνεφανῆ θεὸν τ παρ-
θυαίοις πεμωμβρίων, ἐκ ἔτι αὐτοὺν πλήμβροι τ αἰλαίῳ
τὸ βελίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅλη τ ἀσπαῖον ἐλθόντες καὶ
πλείονες ἤδη καταβόων τ αἰλαίου φαύμβροι καλῶς ἐ-
χειν, ἐ μὴ φερότερον κατ' αὐτὸ ἐπεφαίνετο τὸ ὠφελοῦν,
ἀλλὰ νῦν γε, ὅπι τροφὴν ποιεῖδ τ γεγονότες, φρενὶ τ ἁμαρτίας ἐκόπῳ τ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέᾳ εἰς ὀ-
λεθρον αἰσχυμβρίην. τὴν τε γάμον τ αὐθρώπε λέγοντες οὐ μετ' αὐτὸν, ὅτ' αὐτοῖς εἰωθότων τ θεῶν ἡμῶν,
καὶ τὰ θρησκείαν ἐν ὅπασιν ἴδιοι ἢ ξυνὴ ἐπ' ἀτιμώσῃ τ θεοῦ τ αὐτοῖς σεβασμίου φερόσιδ. ὁ δ' καὶ αὐτὸς
ἤδ' ἐ μὲν τ ἁμαρτάδε τ αἰδελφοῦ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, καὶ ἐσωμβρίπ, ἐ μὴν, ἀλλὰ ἔ ἐνεγκετο γε δύ-
νοιᾳ τ συγγνοῦς νικώμβρος, καὶ συγγνώμην ἔμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τῆς ὅπιθυμίας νικωμβρόν.
ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεσῤῥέφοντο, καὶ πλείους ἦσαν οἱ κατιόντες, τὴν κεφαλὴν δὴ φησὶ αὐτοῦ

A vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deteriùs vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptiſque inſtitutis patriis, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cùm neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neq; vlla alia ſpes eſſet potiendi mulicre, bello maritum eius petiit; priméque conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipſi quàm fratri fuit principium. cùm enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clàm inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur amicis vtriuſque fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorúmque ſociis, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtque ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidē quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factóque concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi priùs parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierēt, tādem ſuper ea fratrem

admonuit, anteacta obiurgans,& iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui duriùs aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans,excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo:& cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim attonitos fuga coëgit salutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cętera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis gener post acceptas à Iudęis tot tam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curę est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum sciptse vita existimãs,

A πρὸς Ἀνίλαιον, τῆς τε φρῶτον μοιχόσην ὑπεμμένῃ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τὴν ἀνθρωπον ὑπεμφάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεισάκτου δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς λόγων, καὶ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρταβάνου ἐν τῷ θεῷ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὸν, δεδοικυῖα ἡ φθὲ τὸ Ἀνίλαίου μηχάνῃ τινὶ ἔρρωτι τῷ πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῷ ἀσιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεὴς ἐκεῖνο ὑπὸ κεντῆ τῷ φθὲ αὐτὸν προ-

B χθησομένων τῷ ἐρασῇ γλυκυμύῳ. Ἀνίλαῖος δὲ καταμόνας ἤδη τὴν ἡμερίαν ἐδάλαβεν, ὀξάγγελον ἐπιὼν ὑπὸ τὰς μυθριδάτου κώμας, ἀνδρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίῳ, καὶ βασιλέως Ἀρταβάνου τὴν θυγατέρα γεγαμηκότος, ὅθ' λείας τε ἤγαγε αὐτάς. καὶ πολλὰ μὲν χρήματα, καὶ ἀνδράποδα ἀφείσκεται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὑπὸ τοιαύτῃ τοῦ δαίμονος ὠφελεῖ τοὺς ἔχοντι μυθριδάτης ἦ, ἐτύγχανε δὲ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούσῃ τὴν κωμῆν τὴν Ἀνίλαωσιν, ἐν δὲ-

C καῖ φέρων ὁπότε μὴ προσάξοις ἀδικεῖν Ἀνίλαῖον ἀρξαιτο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ὑπερίδων, πλείας συναγαγὼν πλείστος ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῷ πλείστων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ παρῆν, ὡς προσμίξων τοῖς φθὲ τ' Ἀνίλαῖον. καὶ ἐν τινι κώμῃ τῷ αὐτῷ καταχὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὑποὺσῃ μαχησόμενος δίᾳ τὸ ἐν σάββατον ἡμέραν τοῖς Ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. Ἀνίλαῖος δὲ

D ταῦτα πυθόμενος παρ' ἀνδρὸς σύεργου ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φεράζοντος ἀκριβῶς, ἔτι καὶ χωρίον εἴθα μυθριδάτης ἤμελλε δεῖνυσθαι δεῖπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθίᾳ τῷ ποιημένων χρῆζων τοῖς παρθυαίοις ὑπάρχουσιν. ἔτι φυλακὴν τετάρτην ὑπέπεσον, τοὺς μὲν, ἔτι κοιμωμένους αἱρεῖ, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἔκπλ. μυθριδάτην δὲ ζωγρία λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὑπὸ ὄνον γυμνὸν ἀναβιβάσας, ἥπερ ἀτιμωτάτη μεγίστη νομίζεται παρθυαίοις. καταγαγὼν δὲ εἰς τὴν ὕλην μὴ δίκαιον δέησιν

E καὶ κελεύοντος τῆς φίλων αἱρεῖν τ' μυθριδάτην, αἰτιᾶσθαι αὐτοὺς ἀπὸ δίκης αὐτὸς σωτηρίας. μὴ δὲ καλὸς ἔχειν αἱρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τ' πρώτου παρθυαίοις, καὶ ὑπηγαμίᾳ τῇ πρὸς τ' βασιλέα μέζονος πιεώμενον. νῦν μὲν δὲ αἰκτὰ εἶ τὰ πεπραγμένα. καὶ δὲ εἴπερ ὕβρεις μυθριδάτης, ἀλλ' οὖν σωτηρίας τῆς ψυχῆς δυσχερτούμενον χάριτος μήσασθαι τοῖς τὰ τοιάδε πράσσουσι. πάθος δέ τι αἰνίκεσον εἰ

F ἀρεμόσῃ βασιλέα, μὴ οὖν μεγάλου σφαλῶ Ἰουδαίων τῷ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλὸς ἔχειν, δίᾳ τε τὴν συγγένειαν, καὶ δίᾳ τὸ μὴ ἀπροφύλακτον εἶ αὐτοῖς πάσματός τινος γνωμῆν τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα δίαιτος θεὶς, καὶ φεράσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς λῶ. ἀπίεται τε μυθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ἀπείδ[ε]ιν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσοιτ' βασιλέως τ' γαμβρὸς ὤν, καὶ

ταύτῃ πιωρήσασθαι τοῖς ὑβρεισταῖς εἰς αὐτ' προθεσμίους, ἀγαπῶν δ' τ' σωτηρίαν μὴ αἰχμαλωσίας ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνδρῶν γνωμένης. ἐν τοῦν ἐπανάστασιν τ' ἀρχὴν ἤθους ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέας, ἢ μὴν ἀδαλυθήσεσθαι τ' πρὸς σὲ δικαίως κοινωνίας. ἐν αὖ, τοῦτο μὲν τῆς ὀνείδους τ' καθημένην ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τοῦτο δὲ

τ' γυναικὸς τ' μεγαλοφρονούσης διὰ μὴ ἀδαλύοιτο αὐτῷ τ' γάμων, ἄκων μὲν καὶ βουλόμενος, συναγαγὼν στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖστον, καὶ ἐλαύνῃ, οὐκ ἀπαχθῆ ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν τοῖς ἰουδαίοις ἐβεβοήθει αὐτοῖς πολε- A si homo Parthus Iudæis victoriam cederet: Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano B tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæũ breui cõfluxit magna multitutdo perditorum C hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerũt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerẽt ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem D eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui ante- E hac nõ auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis prævalentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum F domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, G eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

μίστων. ἀνίλαιος ὡς μανθάνει προσελαύνοντα δυνάμει πολλῇ τὸν μιθριδάτην, ἄδοξον ἡγησάμενος τὸ μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ φθάσας ὑπανιστάζειν τοὺς πολεμίους, δι' εὐτυχίαν τε τὴν πρότερον ἐλπίζων ἔμφυτα πρήξειν τοὺς πολεμίους, ἢ τὴν τῶν πολεμίων ἐπιθυμίαν θαρρεῖν ἀθρόως ἀτυχήσειν, ἐξῆγε τὴν δύναμιν. πολλοί τε πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατὸν προσεληλύθεσαν αὐτῷ καθ' ἁρπαγὴν τῶν ἀλλοφύλων ἐκκαιόμενοι, ἐν ὄψει πάλιν προσεκπλήξοντες τοὺς πολεμίους. προσιοῦσι δὲ αὐτοῖς εἰς σταδίους ἐνενήκοντα, ἡνίκα δὴ τὰ ἀνύδρως τε πορείας γενομένης, καὶ μεσημβρίας, πρός τε πρεῖόν τε τὸ δίψος, καὶ μιθριδάτης ὁπλίζοι, προσέβαλλε τεταλαιπωρημένοις ἔτι μᾶλλον ἢ πρίν, δι' αὐτὸν τὸν ἄφνω φέρον τὰ ὅπλα μὴ δυναμένοις. ἔστι τε οὖν ὅτε ἡ τῶν ἀνίλαιον ἀγορά, καὶ τὸ ἀπηνορωκότας ἀπραφόβως προσφέρεσθαι, καὶ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον ἀνδρῶν. ἀνίλαιος δὲ, καὶ ὅσον οὐδὲ αὐτὸν ἦν συνεσηκὸς ὅπῃ τὴν ὕλην ἐπανεχώρουν φυγῇ μεγάλῃ νίκης ἢ ἐπ' αὐτοῖς χαρεῖσαν μιθριδάτῃ παρεσχηκότες. ἀνίλαιος δὲ προσήει πλῆθος ἄπειρον ἀνδρῶν ποπεσῶν ἐν ὀλίγῳ τε σωτηρίας ποιουμένων, ῥᾳστώνης χάριτι τὸ εἰς τὸ παρὸν, ὡς τι καὶ ταυτίσοιμα τούτων προσόντων ἡδονῆς πλήθους τε δαπανηλωτῶν. καὶ μὴν ὁμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι δηλονότι τὸ ἀμελέστατον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταύτης ὑπεροπτικῶς τε κείμενος τῶν βαβυλωνίων, καὶ ἀστατέστερος μὲν πάντα ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀνίλαίου ὕβρεως. καὶ βαβυλώνιοι, καὶ οἱ ὄντες ἐν τῇ πολέμῳ πέμπουσιν εἰς τὰ περὶ τὰ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰουδαίους ἀνίλαιον ἐξαιτοῦμενοι. καὶ μὴ δεξαμένοις τὸν τὸν λόγον, οὐδ' ὧδε βεβιασμένοις ἔκδοτον θᾶσσον δυνατὸν ἦν. τὴν εἰρήνην φυλαξοῦντο. οἱ δὲ καὶ τοῖς χρῆζειν ἕλεσθαι τῶν τῆς εἰρήνης συμβάσεων. καὶ πέμπουσι μὴ τῶν βαβυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο πρὸς τὸν ἀνίλαιον. οἱ δὲ βαβυλώνιοι κατοπτίας αὐτοῖς ἡμωμένους, μαθόντες τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνίλαιος ἦν, ἐπιπεσόντες κρύφα νυκτὸς μεθύουσι, καὶ καθ' ὕπνον ἐκπεπωμένους κτείνουσιν ἁπάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, καὶ ἀνίλαιον αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι δὲ ἀπαλλαγέντες τῆς ἀνιλαίου βαρύτητος, ἔθισμα γὰρ ἦν αὐτοῖν μίσος πρὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ διέφερον καθεστήκεσαν αἰτία τῆς ἐναντιώσεως τῶν νόμων, καὶ ὁπότερος ἐθαρρήσειν ἐπέρων ἀλλήλων ἦν. καὶ τότε οὖν δοκοῦντων τῶν περὶ ἀνίλαιον, ἐπετίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ δὲ ἐν διαφθορᾷ ὄντες τὸ ὕβρει τινὶ ἐν τῷ βαβυλωνίων, καὶ μήτε ἀντιτάξασθαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν ἡγούμενοι τινὶ συνοικίαν, ᾧ χρῶνται εἰς σελεύκειαν τὴν ἐπείνη πόλιν ἀξιολογωτάτην, σελεύκου κτίσαντος αὐτῆς τὸν νικάτορος. οἰκοῦσι δὲ αὐτὴν, πολλοὶ τῶν μακεδόνων, πλεῖστοι δὲ ἕλληνες, ἔστι δὲ καὶ σύρων οὐκ ὀλίγοι τὸ ἐμπολίτευμον. εἰς μὲν δὴ ταύτην καταφεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, καὶ ὅτε πάντες ἔτη ἀπαθεῖς κακῶν ἦσαν. τῷ δὲ ἕκτῳ ἔτει μὴ τὸ φανὲν, φθορὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτῶν, καὶ καινὴ κτίσις ἐν τῇ πόλεως. καὶ δι' αὐτὴν ἄφιξιν εἰς τὴν σελεύκειαν, ἐνδεχομένων δὴ μᾶλλον αὐτοὺς συμφορᾶ, δι' ἣν ἐπαθον ἦν ἀφηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ὄντων ὁ βίος, καὶ κρεῖττον οἱ ἕλληνες. τότε οὖν συνοικούντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἡμωμένων ἐστασίαζον, καὶ οἱ σύρες καθυπέρτεροι ὄντες ὁμολογίᾳ τῇ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς, φιλοκινδύνων τε ἀνδρῶν, καὶ πολεμικῶν προθύμως

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt, nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Teſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleucię, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudęos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris belliciſſimis. Atq; ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A

B

C

τὰ πρὸς ἀλλήλους διαλυθούμενοι τῇ τύχῃ, καὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ διασώσασθαι τὸ σφέτερον ἀξίωμα, εἰ δυνηθεῖεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας Ἰουδαίους καὶ Σύρους, διελέγοντο ἕκαστοι πρὸς τὴν σύριον τοὺς αὐτῶν συνήθεις περὶ τοῦ γεγονότος, ἐρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπαύσαντο ἀσμένοι. ἐγένετο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν θεραπόντων δὴ διαλλαγὰς τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμολογησάντες τε, μέγα τεκμήριον ἑκάτεροι ἐσόμενον παρ' ἀλλήλοις φιλανθρώπου τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὀλιγωρίαν αἰφνίδιον αὐτοῖς, κτείνουσι μυριάδας ὑπὲρ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντό τε πάντες, πλὴν οἵ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γνώνων ὑπεχωρήθησαν αὐτοῖς ἔφυγον. τούτοις τε δὴ εἰς κατασφάντα ἀποχώρησις πόλιν ἐλλυσίδα, καὶ τὴν σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τῇδε διατριβὴ τυγχάνει. ἀσυφέντα δὲ δὴ αὐτοῖς τὴν ἵδρυσιν ποιησάμενοι, τιμῇ δ' βασιλείας σελευκέων προφυλάττων. ἐφοβήθη δὲ καὶ πᾶν τὸ ἐνθάδε Ἰουδαίων γένος, τοῖς τε βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς σελευκεῦσι. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον δὴ σύριον ἐμπολιτεύοντο τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκεῦσιν δεῖν πολέμῳ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελήφησαν ὡς τὸ πολὺ εἰς τὰ τείχη καὶ τὴν ἵδρυσιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων κτώμενοι τὴν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πλῆθος ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καθ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, πεπαύσθω δὴ.

TAAE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ
τῆς Ἰωσήπου ἰσυελιῶν δ᾽ ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐῳ καῖσαρ ὑπεκυλδυὶς ὑπὸ κασσίου χαιρέου, ἀνῃρέθη. Κεφ. α.
Ως κλαυδίῳ ὁ θεῖος αὐτὸ βιαθεὶς ὑπὸ τῆς στρατιᾶς τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β.
Στάσις δ᾽ βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ.
Ως κλαυδίῳ καῖσαρ δωρεὰν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν αὐτὸ βασιλείαν ἅπασαν. φερνὶς αὐτῷ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ φεσγελλίωνα τ᾽ καίσαρος ὑπὸ τῆς ἀλεξανδρείας ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτὸ ἀρχῆς. Κεφ. δ.
Ἀπόστολος ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε.
Ἡ ὑπατολὴ πουπλίου πετρωνίου τ᾽ συρίας ἡγεμόνος φερὲς δωρεὰν ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς.
Περὶ τῆς τ᾽ ἀγρίππα πράξεων ἄχρι δ᾽ τελευτῆς. Κεφ. ζ.

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.
Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.
Dissidium inter Senatum & plebem. CAP. III.
Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit addictâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.
Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.
Epistola Pub. Petronij Syriæ præsidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.
Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS porrò non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, sed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exiliis cædibúsque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentás templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Cãpaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quę à terra obsequia exigeret, ab vno promõtorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, alióſq; suos secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis statuarij,

Κεφάλαιον α'.

Ως γάϊος ὑπὸ χαιρέα ἀνῃρέθη.

ΓΑΙΟΣ δὲ οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοὺς ὁπόσοι τῆδε οἰκοῦσιν ἐπεδείκνυτο τῆς ὕβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δι' ἅπασης ἐσχατιᾶς γῆς καὶ θαλάσσης ἔστελλεν αὐτὴν, ὁπόσοι ῥωμαίοις ὑπακούει, μυρίων τε αἰτίαν ἔσχεν αὐτὴν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰσόρροπα φέρτερον. μάλιστα δὲ ἠδαίνετο τῇ δεινοῦ τὴν φρενοσυλήτων ἡ ῥώμη κατ' οὐδὲν αὐτὴν τιμιωτέραν τῶν λοιπῶν πόλεων ἡγουμένου· ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄγοντος καὶ φέροντος, καὶ μάλιστα τὴν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δύναιδαι, καὶ φερόντων ὑπερφανείας τιμώμενα. μυρία τε διείσπετο, καὶ κτῆμα τῶν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματι δὲ καὶ δυνάμει χρημάτων ὁμοίως τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τῆς πόλεως ἀγομένων, ὅθεν τὸ ἐν τούτων εἰς τὴν βουλὴν ἦν κατακλίσις, ὑπ' ἀπόμωσις ἦν καὶ μετανάστασις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ὅθεν τὸ καὶ ταῖς σφαγαῖς ὡς τὰ πολὺ ἐφ' ἁρπαίρσει τῶν χρημάτων αὐτοῖς συμπυγχάνειν. ἐζηθιάζε δὲ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τιμὰς οὐκέτι ἀνθρωπίνως ἤξιου γίνεσθαι. ἔδρᾳ τὴν ὑπηκόων ἀυτῷ, ἐς τὸ δὸς φοιτῶν τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲν καλοῦσι, τιμιώτατον δ' ἀν' αὐτοῖς ὄζιν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐπλήμνοι θεοσαγορεύειν τὸν δία. καὶ τἄλλα ἔφρασε μανίας οὐδὲν ἀπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ἀπὸ δὴ τῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μισιλίους ἑστέραν πόλιν ὄπι θαλάσσιον, καὶ τὴν δι' ἐβάσιν δεινὸν ἡγούμενος τελεῖν πεζοπορῶν, καὶ ἄλλως ὑπεβάλλετο ἡγούμενος ἀυτῷ διασώζη ὄντι τῆς θαλάσσης ταυτὶ καὶ ὁποῖα καὶ ἔδρᾳ γῆς ἁπαντᾶν, ἀπ' ἄκρου ἐπ' ἄκρα σταδίους ξιάκοντα μέζον τὸ θαλάσσης, ἐ εἶσιν ἡ κόλπον ἀπολαβὼν πάντα, πλαυνεῖ ὑπὸ τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. θεᾷ δὲ ὄντι τοιαύτας ποιεῖδ καλὰς ἔχειν ταῖς ὁδοῖς. τῶν ἱερῶν τῶν ἑλληνικῶν μὴν ἔπι ἀσύλιον κατέλιπεν ὁπόσα γραφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ ταῖς λοιπαῖς κατασκευαῖς ἀνδριάντων ἢ ἀναθημάτων ἀγαδζκαλδίσας παρ' αὐτῷ. ἐγὼ δὲ ἑτέρῳ τὰ καλὰ καὶ δζκαλαῖς ἔχειν, ἢ ἐν τῷ καλλίστῳ, τυγχάνειν ἢ τῶν ὄντων τῶν ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τῶν τε οἰκείων, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσων τε αὐτῷ κατεσκευάσαι δι' ἅπασῆς τῆς ἰταλίας. ἐπεὶ καὶ τὸν ὀλύμπιον τιμώμενον δι' ὑπὸ τῆς ἑλλάδος, καὶ οὕτως ὀνομαζόμενον ὀλύμπιον, φειδίου τοῦ ἀθηναίου ποιήσαντος, ἐπόλ-

ἐπόλμησε κελεύσας εἰς Ῥώμην μεταφέρειν. οὐ μὴν A
ἐποίησέ γε τοῦ ἀρχιτεκτόνων, φαμένων ἐκεῖνο
μὲν μηχανῆναι, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ δίου, ὑπολεῖ-
πειν τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ γεγυμνωμένης. λέγεσθαι γὰρ τὸν
μὲν μύθον οὕτω ταῦτα, καὶ σημείων μειζόνων γεγυμνέ-
νων ἢ ὡς ἂν πίστιν ἔχειν, ἐᾶσαι βαλέσθαι πάλιν αὐ-
τὰ ἀσφαλῶς. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ὀπολο-
γίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν ἀσχολούμενον τὴν βουλήν. ὑπο-
λείπεσθαι τε ἐκ τούτων αὐτῷ κινδύνου γεγονότος, στέ- B
ξαι φθάντος ἤδη Γάϊον τελευτήσαντα. εἰς τοῦτο δὲ ἀφυ-
βρισθῆναι τὸ μανικὸν αὐτοῦ, ὡς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ
γεγονυίας, ἀκούσασι δεῖναι τὸ κατηγόρημα δεῖναι τοῖς
γόνασι καταθεῖναι τὸ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε
καὶ τῷ Διὶ γεγονέναι τὸ τέκνον, καὶ δύο γνώμοσι εἶναι αὐ-
τοῖς πατέρας, ὁποτέρου μείζονα φάμενον ἐν μέσῳ
καταλιμπάνειν. καὶ τάδε μὲν εἴχοντο τοιαῦτα αὐ-
τῶν οἱ ἄνθρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατη- C
γορίας ποιεῖσθαι τῶν δεσποτῶν ἐφ' οἷς ποτ' ἐθελήσειεν
ἐγκλήμασι. δεινὰ γὰρ πάντα μὲν ὁπόσα καὶ ἄλλοι γνώ-
σεσθαι, ἀφ' ὧν τε καὶ ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐκείνου τὰ
πολλὰ γνῶναι, ὥστε ἤδη καὶ κλαυσίου ἐτόλμα ποιή-
σασθαι πολυδύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ γαίῳ
μὲν εἴκοσι κατὰ παῖδα τῷ αὐτοῦ δίκης θανάτου λε-
χθείσης ἐπ' ἀκροάσει σωφρονιστικῇ, ἐλπίδι δὲ φλα-
βῶν δ' ὠάμην αἱρεῖν αὐτόν. οὐ μὴν ὤκνησέ γε αὐ-
τοῦ. ἀναπεπλησμένους δὲ αὐτοῦ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν D
πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὄντας, ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τὴν δου-
λοκρατείαν ἐπιφερόντας τοῖς δεσπόταις, βουλομένους τὰ
πολλὰ ἤδη συνιστάναι. τῷ μὲν ἐπ' ἀμύνῃ ὧν πάθοιεν
ὀργὴν ποιουμένων, τῷ δὲ φόβῳ εἰκότως κακῶν τυ-
χεῖν μεγάλων πεφυκότων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἀν-
θρωπον. ἔδοξε δὲ τοῖς τε ἀπάντων νόμοις καὶ τῇ ἀσ-
φαλείᾳ μεγάλῃ συνιόντες καὶ δαιμονίας ῥοπὴν ὁ
θάνατος αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ οὐδὲ εἰς ὀλίγον
ἐξεγενόμενος οὐκ ἀπολωλέναι, μὴ τὰ χάλαι αὐτῷ τε- E
λοῦντας φοβηθείς. βούλομαι δὲ δι' ἀκριβείας
τὸν πάντα περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ
δὲ καὶ πολλοὶ ἴσχει πίστιν τῇ θεοῦ τῆς δυνάμεως, τὸ
φθαμυθίαν τοῖς ἐν τύχαις κειμένοις, καὶ σωφρο-
νισμὸν τοῖς οἰομένοις ἀΐδιον τὸν δι' τύχας, ἀλλὰ μὴ
ὅτι μέγιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτῇ μὴ φθονηθή-
σεσθαι. ὁδοὺς μὲν ἕξεις ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκευάζε-
το, καὶ τούτων ἐκείνης αἴτιος ἀγαθὸς τὸν κηδεμονίαν F
ἔσχον. ἀμίλιός τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἰσπανίᾳ
ἦν τε συνεῖχε πολὺ δι' ἐκείνου, τὸ δι' αὐτοῦ φεύγου-
σιν ἂν ἀρᾶσθαι γαΐου. ἐπέσχε δὲ αὐτοῖς συνεκτεῖ-
νε τῆς χειρὸς κάσιος χιλίαρχος ἐγκαιρότατος. μινου-
κιανὸς δὲ αὖτις οὐκ ὀλίγῃ μοίρᾳ τῷ ὅτι τὸν τυ-
γανίδα παρεσκευασμένον ἴδοι. αἰτία δὲ αὐτοῖς μί-
σους τοῦ πρὸς γαΐου συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι
πᾶσιν ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὸ μετὰ ἀ-
δικίας ἐξαγόμενα. καὶ γὰρ ἔτυχεν τὴ θυμοειδὴς ἐν τῇ G
ἥμοια καὶ ἀλυθέλιον, ὑφ' οὗ μηδὲ σῴζεσθαι πρὸς τοῦ βουλομένου πολλοῖς γοῦν αἰκισαίνετο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ ἀρεσκείοις μι-
νουκιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐπιβουλὰ, φίλον γὰρ αὐτῷ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τῷ πολιτῷ συν-
όλοις αἱρεῖ γαΐου, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὸ κεῖνον αὐτὸν ὀργὴ τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν γαΐου ὅτι θάνατον ἀπαρα-
μύθητον ἐπαφιέναι τῷ ὀργῇ, ὅτι τὴν ἐγχείρησιν ἐλθεῖν. χαρίεσσα δὲ αἰχμίλλου φέρεται ἀνείδη εἰς τὴν
αἰσθρίαν ὑπὸ τοῦ γαΐου προσφερομένου, ἢ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κηδεμονίαν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ γαΐου

auſus eſt iubere in Vrbem transferri: quod ta- A
men factum non eſt, architectis apud Mem-
mium Regulum, cui demandatum erat hoc
negotium, negantibus loco moueri poſſe il-
læſum ſimulacrum, & abſque vitio. aiunt
etiam prodigiis fidem excedentibus Mem-
mium vetitum; diſtuliſſe imperata facere: quæ
ipſe inſerunt excuſantibus ceſſationem ſuam
literis. cúmque capite luendum eſſet negle-
ctum mãdatum, interitus Caij hominem exe-
mit periculo. Eò denique inſaniæ prouectus B
eſt, vt natam ſibi filiam in Capitolium dela-
tam, in ſimulachri genua deponeret; quaſi
communem ſibi cum Ioue prolem, in medio
ſe relinquere dicens iudicium, vtro maiore
parente ſit genita. atque hæc agentem tolera-
bant tamen homines. Permiſit etiam ſeruis li-
centiam deferendi ſuos dominos qualicunque
crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipſius
Cæſaris autoritate, & in eius gratiam gere- C
bantur omnia: adeò vt Claudium auſus ſit Pol-
lux mancipium ipſius reum facere: & Caius
ſuſtinuit inter iudices audire patruum dicen-
tem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de
illo ſuppliciũ: quod tamen ei non licuit. Ita-
que cùm totum ſuæ ditionis orbem repleſſet
ſycophantiis, & ſeruos erexiſſet contra do-
minos, paſſim illi tendebantur inſidiæ, alios ira
ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ;
aliis ipſius cæde imminentem ſibi perniciem D
præcauere volentibus. Certè ius publicum, ni-
ſi illo ſublato, ſaluum manere non potuit,
præſtipuè noſtra gens eius cæde erepta eſt ex
ipſis interitus faucibus. quapropter libet mihi
accuratè denarrare totum negocium, vel ideò
vt argumentum ſit diuinæ potentiæ, quod &
in aduerſis ſoletur homines, & modeſtiæ for-
tunatos admoneat, ne opinione diuturnæ feli-
citatis falſi, neglecta virtute in perpetuam cor-
ruant miſeriam. Tres in illius necem conſpi-
rationes factæ ſunt, quarum ſingulæ autores E
habebant viros fortiſſimos. nam Æmilius Re-
gulus à Corduba Hiſpaniæ ciuitate oriundus
manum coniuratorum circa ſe habebat, quo-
rũ opera illum tolleret. alterius Caſsius Cha-
rea tribunus erat caput, Annius quoque Mi-
nucianus non paucos ad opprimẽdum tyran-
num conciuerat. His Caius inuiſus erat, Regu-
lo quidem quòd is natura omnem iniquita-
tem oderat: erat enim magnanimus, & liberali
ingenio præditus, ita vt non diſſimularet ſua F
cõſilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel ami-
cis, vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus ve-
rò partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quẽ
illi amiciſſimum & ciuem cum primis egre-
gium Caius occiderat: partim metu, quòd vi-
deret eius odia ſemper eſſe exoſis capitalia, de-
creuit illum ferro inuadere. Chærea non fere-
bat exprobratam ſibi à Caio molliciem, & G
alioqui quotidiana pericula, quibus pro-
pter familiaritatem eius erat expoſitus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habēdam quàm pecuniæ, quòd viderēt pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam immanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tradens ea militibus, essetque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludricum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset cōuitia: & testem adhibeat Quintiliam

A ἐλάλησεν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἱστολαμβάνων. οἱ δὲ ἐπὶ πᾶσι νῦν προσεδόκων τὸ τέλος πρᾶγμα σπεύσειν, τὴν τε ὕβριν, διαφθορὰν ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ἐξαρυγῶν ἀραμένους τὸ χαῖον. ἴσως μὲν δὲ κατορθώσας, καλὸς δὲ κατορθώσας τηλικοῦτον ἀγαθὸν ἔχειν δοκῶν σωτηρίαν τε τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἡγεμονίαν παντὸς,

B καὶ μὴ ὀλίθρου ἀπολωλέναι πρᾶγματος. πάντα δὲ χαρίεν ἐπεσήμαινε. ὀνόματος τε τὸ δειλὸν μεῖζον, καὶ ἄλλως τε καὶ ἀδίκου πρόσκλησις τοῦ χαίου ἐξὸν τε χιλιαρχεῖν βασιλικῆς αὐτῷ κλέους ἐπιμελῶς. ἐν τούτῳ δὲ ἱπποδρομία ἦσαν, καὶ ἀνεβόων δὲ βασιλεῖς ἅπαν τὸ θεωρικὸν ἐκ τοῦ χαίου ἐξὸν τε τὸ ἱππόδρομον, καὶ ἐφ' οἷς χρήζειν δίκαιον τὴν αὐτοκράτορα καὶ πάλιν συνελθόντας. οἱ δὲ αὐτοπλέκτους τὰς δίκας κρίναντας, οὐδαμοῦ ἀχαριστοῦσιν. ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν χαίου ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρεώμενοι τῷ τελεῖν ἐπαινέσαι, καὶ τῇ φόρων

C δεκαπουφίζειν τὰ τῶν ἐπιχωρίων. ὁ δὲ, οὐκ ἰωὶ χῶτα, καὶ πλέονα τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλους ἄλλα δεκαπέμπας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, καὶ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς αἰτιᾶσθαι θεραπεύοντας. καὶ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, καὶ οἷς προσετέτακτο ἐφεστᾶσιν, πλεῖστοί τε ἦσαν οἱ δὲ τοιούτοις ὑποπτεύοντες. καὶ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἰωὶ χῶτα δὲ παυσάμενοι τὰς βοὰς ἐν ἀλίγῳ τὸν σῖτον τῇ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὲ τοιούτοις θεραίτησιν εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεν ἐπῆγαγε μειζόνως ἀπειθεῖν τε τῆς βουλῆς, καὶ παύειν καὶ τῷ αὐθρώπων ὀκνηρὰ πάντα τὸν χαίου καὶ πολλάκις μὲν, καὶ θεραπεύοντας ἐκμέλειαν δὲ χρῆν, οὐ μὲν ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτου λογισμοῦ, τὸ μὲν κτείνειν, οὐκέτι ἐνθυμούμενοι παρρησίας, τὸν δὲ κρείσσω δέσποτον, ὅπως μὴ εἰς πανὸν, ἀλλ' δὲ καταφερέσει τῇ βεβουλευμένων τοῖς χρεῖ χρῆσθαι. ἐστράτευτο δὲ πολλῷ ἤδη χρόνον οὐκ ἀδοκήτῃ φίλων χαίου τὸν συμπαιστροφῶν. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἐξαίτει χαίος εἰσ-

E θεραξόμενον τοὺς τε φόρους, καὶ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν κάσαρος δπωσοῦν ἐφυστερίκει τοῖς κατ' αὐτὸν, ἐξὸν τε διπλασιάσαι δ' δίκαιον αὐτῷ χρόνον ἐκεῖ ποιεῖ) τῇ ἐπιφερέξει ζήτῳ τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ χαίου θεραπεύειν ἐξὸν τὸ φειδοῦ χρῆσθαι τοῖς τύχοις εἶπεν λαμβάνειν τῷ ὑπὸ τὸν ὦν ἐπιφέρειν εἰς ὀργὴν θεραπεύοντα τὸν χαίον, μαλακίαν ὑπολαλοῦντα αὐτῷ τῷ χολῇ πεπιάλησθαι τὸ χρῆμα. καὶ δὲ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, καὶ ὁπόταν τὸ σημεῖον

F αὐτῷ τῶν ἡμέρας καθυπούσης εἰς αὐτὸν, θέλοι τὸ ἐδίδου ξύνθημα, καὶ ταῦτα ἀχρεῖος ἀπάλλα. καὶ ταῦτα ἐφεστὼς αὐτὸς οὐκ ἀπηλλαγμένῳ. ἐν πολὺ πλειστοῖς μυσηρίοις, ἀλ' αὐτὸς συνίστατο, σολὰς ἐνδυόμενος γυναικείας καὶ τινων θεῶν θεσπεσίους κλοκαμίδων ἐπιτιθεὶς, ἀλλὰ τὰ ὁπόσα ἐπιτηδεύσασθαι θηλύτατα τῆς ὥρας ἔμελλεν, αὐτὸς τῷ ἐπὶ τοιούτοις αἰχμαλώτῳ ἐτάλμα χαρίεν προσαλεῖν. χαρίεν δὲ, καὶ ὁπόταν μὲν θεραλαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παρίστατο, μειζόνως δὲ ὁπότε θεραλάβοιν γελάμενος ὑπὸ τῷ θεραλαμβανόντων, ὡς τε καὶ οἱ ἀρχιλήσταρχοι, παρὰ τὸν ἐωνθότων φέρειν εἰς παρρησίαν. ἀλλὰ ταῦτα ἦν αὐτῷ, καὶ ἕτερος πρόσκοπος καιρούς τινας θεραλαμβάνειν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. καὶ ἰωὶ γὰρ παιπάλοδος συνελκυστικὸς μὲν, τὰς ἀρχὰς δὲ ἀλαλυδνὸς χεδὸν ἁπάσας, ἀπαρρεύσας δὲ ἄλλως, καὶ δ' αὐτὸ ἀσεσήμονος ἀπαιδ' ἀνὰς βίου. τοῦτο ἐσθίοντα ἰδίως ἐχθρὸς ὤν, ὡς λαιδορίᾳ χρησάμενον ἀφειδεῖ καὶ τῇ χαΐᾳ, μάρτυρα θεραλαμβάνων κυνηγίαν

γυναῖκα

γυναῖκα τὴν ὑπὸ τῆς σιλιῶς ὑπηφανείας τ' αἰσχύνη πε-
ριεπτύξασαν πολλοῖς τε οὖσαν, καὶ τῷ πομπηδίῳ. καὶ
τ' ἀνθρώπου, ψεῦδος γὰρ ἦν, δεινὸν ἡγουμένης μὴ τυ-
ραννίδα ὑπὸ θανάτῳ τὸ ἐρασθῆναι φθάσαι, βασανίσαι ἐ-
κέλευε ὁ τιμίδιος. καὶ γάϊος παροξυνόμενος, κελεύει τ'
χαιρέαν μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ἀθρόως βασανίζειν
τὴν κυϊντιλίαν, χρώμενος τῇ χαιρέᾳ πρὸς τὰ φο-
νικὰ, καὶ ὁπόσα τριβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τῷ νομίζειν
αὐτὸν πρῶτον ἀσκουμένην τὴν λοιδορίαν φθάσοντα τ'
μαλακίας. κυϊντιλία δὲ ὑπὸ τὴν βάσανον ἀγομένη
τὸ στυγνότερον πρὸς ὑπιβαίνει τὸ ποδὶ, ἔκπυσμα-
τουσα θάρσος, καὶ μὴ τοῖς βασανίοις αὐτῆς δεδιέναι.
διοίσω γὰρ μετὰ ἀνδραγαθίας βασανίζει ταύτην αὐ-
τὴν ὁ χαιρέας, ἄκων μὲν, κατανάγκης δ' ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐ-
τοῦ. καὶ μηδὲν ἐνδοῦσαν, ἦγε εἰς τὴν ὄψιν τὴν γαΐου,
ἀσχημονοῦσαν οὐκ ἐπ' ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. καὶ ὁ γάϊος
παθών τι πρὸς τὴν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινὰς ὑπὸ
τῆς ἀλγηδόνος ἀσχημονούσης, τῷ ἐγκλήματος ἦφιεν καὶ
αὐτὴν καὶ τὸν πομπήδιον. ἐκείνην δὲ καὶ χρημάτων
δόσι πικρᾷ ἀδημονίᾳ ἐσομένων, λώβης, ἵν' ἐλε-
λωβῆτο εἰς τὴν ἀπορραγίαν τῷ ἀφορήτου τῆς ἀλγη-
δόνων. ταῦτα δεινὰς ἰώμενος τὸν χαιρέαν, ὡς ἄριστον αὐ-
θρώπους, καὶ ὑπὸ γαΐου παρηγορίας ἀξίους ἐν αἰ-
τίᾳ κακῶν τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῆς γεγονημένους. φησί τε
πρὸς κλήμεντά τε καὶ παπιλιόν, ὧν κλήμης μὲν ὑπὸ
τῆς σεβαστίδων, παπιλιὼς δὲ καὶ αὐτὸς ἴσα χιλι-
αρχῶν, ἀλλ' ὑπὸ φυλακῆ γε ὦ κλήμης τὰ πάντα τ' αὐ-
τοκράτορος ἡμῖν σωτῆρος οὐκ ἐλλέλειπται. τῆς γὰρ
συνωμοσάντων αὐτὸ κ' τῆς ἡγεμονίας σφενδόνας καὶ πό-
νους, τοὺς μὲν ἀπαντήσαμεν, τοὺς δ' ἐστριβλώσαμεν
ὑπὸ τοσοῦτον, ὡς ἐλαφίους κἀκείνῳ φανῆναι. μὴ πόσης
τι ἀρετῆς ἡμῶν ἐξάγαν τῆς σεσηπυίας; στυγνάσαντος δὲ
τοῦ κλήμεντος, καὶ τὸ ὑφ' αἵματι φέρειν τὰ σφετερι-
σάμενα καὶ τῷ βλέμματι καὶ τῇ ἐρυθήματι ἐξεστά-
τος, λόγῳ δὲ αὐτῷ τ' μανίαν τ' αὐτοκράτορος σφε-
κελεῦν ἀδίκου ἐγουμένου σφενδόνᾳ τὸ ἀσφαλοῦς, χαι-
ρέας δὲ ἤδη θάρσει χρώμενος τὸ λόγοις ἵν' κινδύνου
ἀφειμένους σφᾶς αὐτοὺς, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πό-
λιν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπιξιὼν, καὶ ὅτι λόγῳ μὲν ὑπ' γά-
ϊου ὁ τὴν ὑπὸ τοιούτοις αἰτίαις σφενδόμενος, τοῖς δὲ
πολλοῖς ἐξεπέζευν σφενδομένοις, ἐγὼ τε ὦ κλήμης,
καὶ οὗτοσὶ ὁ παπιλιὼς καὶ σφεῖς ἡμῖν σὺν, πάντας ῥω-
μαίους τε καὶ τὴν πᾶσαν ἀνθρωπίνην τοὺς σφένδας σφε-
φευγότας, καὶ ὑπ' ἀγμασι τοῖς γαΐου ἀσχημονουμέ-
νους. γνώμη τε τῇ αὐτῶν, παρὸν πάσας τοσαύτη ἤδη
χρώμενον ὑβρῖ εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ὑπηκόους,
ἀσχημονούμεθα δορυφόροι καὶ δήμιοι καθεστηκότες αὐτὴ
σφαγαστῆρ, καὶ τὰ ὅπλα ταυτὶ φέροντες οὐχ ὑπὲρ ἐλευ-
θερίας, οὐδὲ ἀρχῆς τῆς ῥωμαίων, ἀλλ' ὑπὸ στερρία τῇ
δουλουμένῃ τάδε σώματα αὐτῶν καὶ τὰ φερτὰ μέχρι
μιηρόθρυοι τὸ καθ' ἡμέραν αἷμα σφαγῆς καὶ βα-
σάνων ἐκείνων, μέχρι δὲ τις κ' καθ' ἡμᾶς ἀσχημονήσο-
μεν τοιαῦτα γαΐῳ; οὐ γὰρ δύναίς τε πολλαὶ ἀσὶ τάδε
πρὸς ἡμᾶς, δι' ὑφορίαν ὧν μᾶλλον, κ' ἄλλως τ' πολ
λοῦ τ' ὑπαλλυομένων ὑπὸ δισμῶν. ἐγὼ δὲ σπουδαί-
ως τε γαΐῳ τὰ φ' ὁρᾶς, ἀσὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν, ἀλλ' ἡδονὴν πρὸς αὐτ' τυγχάνῃ. σκόπει γ' προσχρώμεθα ἐ αὐτοῖ,
θέσει κ' τοῖς πᾶσι τὸ αὐτοβούλου τ' κ' ἐλευθέρου ἐθαυμάσθ. κ' ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαγὰς ψηφισαμένῳ. κλή-
μης γ' μὲν ἀρχαίαν τὴν χαρίν, φανερὸς ἦν ἐπαινῶν, σιγᾷν γ' ἐκέλευε μηκ' φορτικὸς εἰς πλείονας τ' λόγου,

A mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem ſuum falſo; vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis; Timidius vrgebat tormentis eam ſubiici. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliã; ideò potiſſimum ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret.
B Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõſciorum cuiuſdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non ſponte, ſed neceſſitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus
C Popedium abſoluit, & pecuniis ſolatus eſt mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſſimè tulit Chærea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera &
D induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed hæccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, ſed vulcus rumore pudorem fatente miniſteriorum talium, cæterùm verbis non auſo ſuggillare inſaniam Cæſaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſ-
E quiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horũ malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere poſſimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fæda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã
F corpora in ſeruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæſorum & atrociſſimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab aliis pari modo tractabimur. non enim hoc modo cautiores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquieſcet priùs quàm nos quoque cęteris adiiciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtriſmet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chæreæ ſententiam, tacere tamen
G eum iuſſit, ne ſparſis in plures his ſermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præ cæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgarum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasionem, fretúsque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertatem signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properátem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A καὶ δεχομένων ὁπόσα κριθῆναι καλῶς ἔχει, ἁρπάζεσθαι τυχεῖν προέξαντας ἐκπύστου τοῦ βουλεύματος γενέσθαι κολασθῆναι. χρόνῳ γὰρ τῷ αὐτῷ, ἔτι ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι τοῦ δυνήσεσθαι τὰ πάντα, ὡς ἀβεβαιωσομένης παρὰ αὐτῆς δυναστείας τυχεῖν αὐτὸν μὲν γὰρ τοῦ γήρως ἀφεῖσθαι τὴν δικαιοσύνην. σὺ μὲν πιστὸν σοῦ χαρίεντα συνιέντων καὶ ῥηθέντων, ἀσφαλίστερα αὐτὸς ποιήσεσθαι, δ' ὀρθώσεσθαι πῶς ἂν τις δύναιτο; καὶ κλίμακος μὲν ὡς αὐτὸν ἀναλύει δεῖ λέγειν μὲν τοῦ τε ἀκροατοῦντος, καὶ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει θορυβεῖ-

B σθαι. χαίρεας δ' εἶπας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἐπιγαπᾶν, καὶ αὐτὸν μὲν χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον δ' ἄλλως ὑπειληφότα αὐτὸν, καὶ ἐλευθέρως ἐρεῖν, καὶ δεῖ τὰ τῇ καταστάσει τοῦ πράγματος πολεμίως διακειμένου χρήζων ἐκ τοῦ ἐξαίφνης ἐγνωσμένων ἐγχειρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν τομίσας εἶναι πράττεσθαι, καὶ διὰ μηδενὸς ἄλλου κινδύνου ἀφοίτησιν γνώσεσθαι αὐτῶν, ἄλλως

C τε τὰς μελλούσης, καὶ τῷ καιρῷ τὰς ἀναβολὰς ἀεὶ τοῦ ἐπιβαλλομένου πράγματος. ἐπεὶ δ' ἀσμένως καὶ τοῦ σαβίνου τὰ πάντα ἤκουεν, ἅτε καὶ αὐτοῦ γνώμης μὴ ὑστερουῦτι ἴσης, δανείας δ' ἀφορᾶν τινα εἰπὼν ἀσφαλῆς εἶναι τὰ πρὸς ἐκείνους σιγῇ πράσσεσθαι, ἐπεὶ τε αὐδρὸς πυθόμενος, οὐ μόνον σιγὴν ὧν πύθοιτο προσθησόμενον, ἀλλὰ καὶ γνώμην φανερωσοῦντος τὴν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἤρτο. ἐπεὶ δὲ εἰς ἀναβολὰς ἐλήλυθε τὰ χαρίεντος ἐπονείδιστόν τε ὡς μνησικακοῦντα, αὐτοῖς μὲν ὅπως δώσουσι τῆς τοῦ ὁμοζήλου τοῦ μεγαλοφρόνως συγγνώμης, γαίου δ' ὕστερον τῆς λεπίδου τελούσης. πάντα γὰρ δὴ φίλοι ἐγίγνοντο, μνησικακίας τε, καὶ λείψεις, καὶ δείματα κινδυνεύοντα τῷ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐντελῶς φοβεροῖς ἦν γαῖος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἕκαστον, καὶ πρὸς οὐδένας τὴν μανίαν χρῆναι μὴ ἀφισόμενος. φανερῶς τε ἀλλήλοις ἦσαν ἐπὶ τοῖς πραγμασιν ἀχθόμενοι, διαφανῶς μὲν ἀλλήλοις αὐτοκρατῆ τὴν δυσνοιαν, καὶ μῖσος τὸ πρὸς

E γαῖον φόβῳ τε καὶ δείματι ἀφιέμενοι, ἄλλως δὲ αἰδούμενοι τὴν ἀλλήλων μῖσος πρὸς τὸν γαῖον, καὶ δι' αὐτῶν δυνεία χρῆναι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπαλλαγῆναι. γνωμῶν δ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπ' ἐσχάτῃ συνέβαλλον, εἰωθότες πρότερον ὁπότε σπουδάσθειν τίμιον ἡγεῖσθαι τὸν μινουκιανὸν, ὑπερέχειν τε ἀξιώματος, γενναιότατος δὲ ἦν τῷ πολιτῷ, καὶ τῷ ὅλῃ πᾶσι ἐπαγνυμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπιστοι τινὸς λόγου φανῆναι, καὶ εἶπε χαρίεις, ὅτι καὶ σὺ δὲ λάβοι σημεῖον

F τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ ἦν τῆς πόλεως ἐν εἰς τὰ χαρίεντα διὰ τῷ σημείων τὴν δόσεως θεραπευόμενον βίβλος. ὁ δὲ χάρμασι τὸ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τὸν μινουκιανὸν τὸ ὅλῃ τοιοῦτος πιστεύσειν, ὑμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, καὶ σύμβολον δίδως ἔπη σημεῖον ἐλευθερίας, χαίρεις δέ σοι τῷ εὐαγγελοῦντι μεγίστως ἔπαρ εἰωθὰ ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. σὺ δέ μοι χρῆσθαι πλειόνων ἔτι λόγων οἵ με παρασκευεῖ δὲ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ καὶ πρότερον συμπολιτῶν γεγόναμεν. καὶ σὲ μὲν ὑπόζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσαι. ὡς τοίνυν καὶ ἔργων ἐχόμενα, μηκέτ' ἴωμεν εἰ βούλοιο αὐτὸς πολλάων με χαρεῖν, καὶ

προέσθαι δανεικείᾳ τῇ σῇ, συμπροέσαντός τε πίστιος. οὐδὲ δανεία σιδήρου τοῖς τολμῶσιν ἐς τὰ ἔργα προφερομένοις, δ' ἢν καὶ ὁ σίδηρος ἀρκέσειε ἔσεσθαι ἔφη. ὥρμηκά τε εἰς τὸν προξενῶν, οὐκ ὢν αὐτὸς πάσθειμι ἐλπίδι προφερόμενος, καὶ γὰρ σχολὴ κινδυνώσεις μοι καταστῆναι τοὺς ἐμαυτῷ, δ' ἑλάσσῃ τ' παρίδιος

ἐλάσ-

ἐλλυθεστάτης ἐπαλγοῦντι, καὶ τῶν νόμων τὸ ἀρτιαφηρημένης. τοῖς τε πάντας αὐθεστόποις ὀλέθρου δικαίου καὶ λιφότος. ἄξιος δ' αὖ εἶναι δοκῶ σοὶ δικαστὴ πίστεως δηλητοιούτοις τυγχάνειν, δηλητε ὁμοία φέρειν αὐτοῖς καὶ σὲ μὴ ἀπολλάχθαι. μνησθεὶς δὲ τὴν ὁρμὴν τῆς λόγου θεασάμενος, παρακάλεσε τε ἀσμένως, καὶ θεραπαρίσασθαι τὴν τόλμαν αὐτοῦ, ἐπαινέσας τε καὶ ἀπασασάμενος. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἐπιλείας ἀπολύοντο, καὶ ἰσχυρίζοντό τινες ὡς βεβαίως ταῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰρ εἰς τὸ βουλευτήριον χαρίεν, φωνὴν ἐκ τε πλήθους ἠκούσθη τινος ἐπ' ὀξορμήσει, καὶ δίοντος παραίνεσιν μέν τι δὴ τὸ θεαστόν, καὶ θεοσλαμβάνειν τὸ δαιμόνιον. καὶ τε χαρίσασθαι τὸ μὲν παρὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ μή τι καὶ τινος τε συνωμοτῶν θεοδότου γεγονότος ἀλίσκοιτο, καὶ τέλος συνεῖναι δηλητε θεοξοπῆ φέρειν, εἴτε θεραινίσει τε συνειγνωκότων αἰτησαμένοντός τινος, εἴτε δὲ καὶ τε θεοῦ ἰφορᾷ τὰ αὐθεσόπινα ἀλεγοντος αὐτοῦ. διηκούσθη γὰρ πολλοῖς τὸ δηλεβέλημα, καὶ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν, βουλευτῆς ὄντες, οἱ δὲ ἱππεῖς, καὶ ὁπόσοι τε στρατιωτικῆς συνήθειαν. ἐδόκει γὰρ ἓν ὃς μὴ ἐν δυσαιμονίᾳ αἰτιεῖσθαι τὴν γαΐου μετάστασιν, καὶ δι' αὐτὸ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις τρόπῳ μὴ ἐκὼν εἶναι τε δηλητοιούτοις ὑστερεῖν ἀρετῆ, ἀλλ' ὡς ἕκαστος θεοθυμίας ἢ δι' ὠφελείας, καὶ λόγοις καὶ δι' ἔργων πρὸ δηλητυραννοκτονίας. ἐπεὶ καὶ καλλισος, ἀπολυθεὶς ἢ ἦν γαΐῳ πλεῖστα τε αὐτῷ εἰς εὐεστὼς δηλητε μᾶλλον δυνάμεως ἀφίκετο, καὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ ἰσοστὺ εἶναι ἔσχε τὴν δύναμιν, φόβῳ τε τῆς πάντων, καὶ μεγάθει χρημάτων, ἅπερ ἐγίνετο αὐτῷ, δι' εὐεργετικότατος γὰρ ἦν τῷ ὄντι ὀβελισκόταζος, παρόντα οὐν ἐξουσίᾳ χρησάμενος ὠφελεῖ τὸ εἰκὸς, καὶ ἄλλως τε τῷ γαΐῳ τὸν φύσιν ἐξεπεπαίμενον αὐτάρκεσον οὖσαν, καὶ ἐφ' οἷς πρὶν μεῖναι οὐδαμῶς αἰτιασάσθαι χρωμένην, αὐτῷ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τῷ κινδυνώδη αἰτίας, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ μέγεθος τῶν χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπευε πρυτανεῖς μεταχαλίζων θεὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τε καὶ εἰς ἐκεῖνον πέξειν τὴν ἡγεμονίαν γαΐῳ μεταστάντος, αὐτῷ τὸν ὑποδεσμὸν τε πιεῖν τὸν ἐφ' ὁμοίοις ἔχειν, θεοκυβεθύμως χαίειν, καὶ φιλαθεοπίας λόγον. ἐτόλμησε δὲν εἰπεῖν ὡς καλυδικὸς δεχρήσαιτο φαρμάκῳ τὸν κλαύδιον, μυείας δεομένῳ τῷ χρήματος τὰς ὑποβολάς. δοκεῖν δὲ θεοτεποιεῖτο καλλισος δηλητε θήρᾳ τῇ κλαυδίου τὸν λόγον τοῦτον, ἐπεὶ οὔτε γαΐος ὁρμητὰς μεταχειρίσασθαι κλαύδιον ἐμέλετο τῇ καλλίσου θεοφάσεων, οὔτε καλλισος καλυδικὸς που τῳ θεᾷ ἐν δικτὸν ὑπολάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τε διατότε δηλητε ὀλισθάνειν, οὐκ αὖ ἐκ τοῦ ὠφελεχρῆμα τὸν μισθὸν σκομίζεσθαι. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ἔκ τινος θείας δυνάμεως χρήσασθαι μανίαν τε γαΐου, καλλισος θεοποιήσασθαι χαίειν κατάθεσιν μηδεμιᾶς ὑπ' αὐτοῦ γραμμένης. τοῖς δ' ἀμφὶ τε χαρίσαν ὑποβολαὶ τὸ καθ' ἡμέραν ἦσαν ὀκνώντων πολλῶν. ἐγὼ δὲ χαρέας ἐκὼν τε θεόσθεν αἰσθολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν δηλητὸ δοκοῦν θεᾴξειν νομίζων. καὶ δὲ εἰς τὸ καπετώλιον αὐιόντα, καὶ ἅς θυσίας ὑπὲρ τε θυγατρὸς δηλητελευμένας ὑπὸ τῷ γαΐου, παρῆν πολλάκις καιρός. καὶ ὑπὲρ τε βασιλικῆς ἱστάμενον, καὶ δήμου χρυσίου καὶ ἀργυρίου χρήματα διαρριπτοῦντα ὧσαι κεφαλῆς, ὑψηλὸν δὲ ὄζει τὸ στέγος εἰς τὴν ἀγορὰν φέρει, δηλητε τῆς μυστηρίων ταῖς ποιήσεσιν ἀδυνίστε τότε. πάντων δὲ αὐτὸ ἀσφαλέστατον εἶναι θεογνώμη τε ἐν αὐτοῖς δ' ἀφανῶς ἀπασαφησομένῃ, καὶ δικαιοτάτῳ τε ἐν δικαιοκράτῳ τινὶ γνώμῃ πεπιστευόντα. εἰ δὲ μηδὲν τίμιον, ὡς τε θεὸν αὐτῷ δύναμιν τε θεᾶσθαι φάσκοντος χρῆναι,

A sublatis legibus, & omnibus imminente à Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatum ſentiens complexus hominem collaudatum hortatus eſt vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos haberent: atque ita mutuùm confirmati diuerſi abierunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea,

B vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum, diis iuuantibus, deſtinata perficere. & primò ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. iámque multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimúlque militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat qui non putaret necem

C Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánſque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens princi-

D pem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimiũ. quare ad Claudium clàm deſciſcebat, colens eum quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum

E differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quorundam ſegni-

F cie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi aſcendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ ſalute victimas ſæpe dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, numos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecũritatem, licèt verſaretur inter continuè præparatos ad inſidias. Iraque inter ſuos

G iactabat Chærea, ſi putarent illũ à diis ſeruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem cum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrũ verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiolum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionẽ spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτὸ δ' αὐ ἰσχνὸν ἐγχειρέσαι, καὶ μὴ σὺν ἀσφαλείᾳ μεμψιμοιρήσαντας τὸ χαῖον. ἔτως δ' ὀργῆς εἶχε τοὺς συνωμότας ὁ χαιρέας, ὅτι δι' ὀλίγου τοὺς καίσαρας μὴ ἀφῆρεν. οἱ δ' ἐώσαν μὲν νομίσαντες τὸ χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς αὐτῶν ἐπαγόμενον. οὐ μὴν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον γοῦν ὑποβολὴν χρήσασθαι μὴ Ϲ ὅπως φάλματος τῆς ὅπλων χρήσεως συνεχόντος, τὰ ἐξαίφνης τὴν πόλιν ζητήσειν τὸ συνειωκότων τὸ ἀξίωμα γενομένων, καὶ τοῖς αὐτοῖς μηλήσουσιν ὅπλων χρῆσθαι, ἄπορον τὸ αἰδραγαθείας ἀφελόμενα χαῖου πρὸς αὐτοὺς μειζόνως. καλὰς οὖν ἔχειν ἀφορμὰς ἐν τῷ παλατίῳ ὅπλα τελουμένων ἅπασθαι τὸ χρήματος. ἀγονται δὲ ὅπλα μὴ τὸ πρώτου μετασχεμένα τὸ ἀρχῆς τὸ δήμου καίσαρος εἰς αὐτὸν, μικρόν τε πρὸς τὸ βασιλείου καλύβης πηκτῆ ῥωμαίων τε οἱ δ' παῖδία ἀφορῶσιν ὁμοῦ παισὶ καὶ γυναιξὶ καὶ ὁ καῖσαρ. ῥαστάνῃ τὸ αὐτοῖς ἐσαγόμενα μυριάδων αἰθεφόπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργμένων, ὥστε εἰσίοντι τῇ ὅπλα χείρησιν ποιήσασθαι, δυνάμεως τοῖς ὑπασπισαῖς εἰ καί τινες ἀφθυμοῖντο μὴ ἀθρόας ἀξαμένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχετο ὁ χαιρέας, καὶ τῷ ἀφελείᾳ ἐπαλθόσων τῇ πρώτῃ διδόμενον ἅπασθαι τὸ ἀφέξεως. ἰσχυρότερον δ' ἦν τοῦ κατ' ἐκείνου πρόθυμον βουλόμενος, τὸ τῆς τύχης συγχωρεῖν ὑποβολὰς, καὶ τὰς ἔξω ὑποβαλλομένου τοῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις κατ' ἐνιαυτὸν τελουταίαν αὐτοῖς ἐφεῖχ-

D θη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰρ καλέσας τοὺς συνωμότας, πολλὰ μὲν ἔπρα καὶ ὁ παρελθὼν χρόνος ἀνεδίδασκε τὸ ὅπλα μέλλον ἡμῶν ὅπλα τοῖς οὕτω βουλομένοις μὴ ἀρίτως, δεινὸν ἦν εἰ κῆ μεμυήμενος ἡμέρᾳ διαπεσῇ ἡ ἀφέξις, καὶ χαῖος ὑβρεῖ μείζονος. ἢ οὐχ ὁρῶμεν ὡς τὸ ἐλευθερίας ἀφαιρεῖται ὁπόσα τὸ ἡμετέρων, καὶ ἀφεσθήκην τὸ χαῖε τυραννίδι χαριζόμενα; δίον αὐτοὺς ταλεῖς τὸ λοιπὸν εἶ, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰτίαν τοῦ δ' δείμονος ἅπαντας ἔχοντας δ' αἰῶνος τὸ ἅπαντος τὸ αὖθις ἐν

E θυμάτι μεγάλῳ καὶ τιμῇ καταῆναι. τὸ ἦν δ' αὐτὸ πεῖν ὡς οὐ πάνυ καλὰν δυναμένων, οὔτε τὴν ῥᾴξιν αἰτιμρεῖ δ' χρόμενον, σιγῇ ἦν καταπεπληγότων, φησὶν, ὦ ῥωμαῖοι, δ' μέλλομεν; ἢ οὐχ ὁρᾶτε τὸ σήμερον τῆς ἀφελείᾳ ὑστάτην ἡμέραν οὖσαν, καὶ χαῖον ἐκπλαυσόμενον; ὅπῃ γὰρ ἀλιξανδρείας παρισταῖσθαι πλεῖν κῆ ἀφελείᾳ τὸ αἰγύπτου. καλὸν ἦν ἡμῖν ἀφείᾳ τῆς χειρῶν τὸ ὀνείδος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον, δ' τε γῆς κῆ θαλάττης. πῶς ἦν οὐκ αἰδημαίως κείνομεν αὐτοὺς αἰχμὴν τὸ ῥυησομένων, εἴπερ ὧν αὐτὸς αἰγύπτιος κείνοις, τὸ ὕβρει οὐχ ἡμισόμενος αἰαχετὸν τοῖς ἐλευθέρως γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν οὐκέτι εἰς πλείονα αἰῶνα μαι τὰς συμφορὰς ἡμῶν, χορήσω δὲ τοῖς κινδύνοις ὁμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρον τὰν ὅπῃ καὶ ῥέοιτο ἐξ αὐτῶν, οὐδ' αἰ ἀφβαλοίμην εἴπερ ἐπ. τὸ δὲ καὶ ῥέοιτ' αἰδρὶ φόνημα ἔχοντι τοιοῦτον χιλιαέτερον, χαῖον αἰαιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τὸ ὅπῃ πρὸς αἰετὸν ἀφηρημένον. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτός τε ὡρμᾶτο φράζων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκποιή-

σειν θύρας. πᾶσι τε λῶν ἔρως ἅπασθαι τῇ ἐγχειρήματος, μηδὲν ὑποβαλλομένοις, εἰ ὧδε τε ὅπῃ τὸ παλατίνῳ τὸ ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἦσαν δὲ τοῖς χιλιάρχοις τὸ, ἑζωσμένοις αἰτεῖν ἅπασθαι τοῦ αὐτοκράτορος τὸ σημεῖον, λῶν τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸ τὰς ἅπαλήψεως τοῦ σημείου. ἄρτι τε συμβαίνει πλῆθος εἰς τὸ παλάτιον ὅπῃ σφενδαλήψῃ θέας πολλῷ θορύβῳ καὶ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος ἕκαστον τὸ ὅπῃ διοῖδε τὸ πολλοῖς ἐμπεδὸν, παρὰ καὶ δέχεσθαι οὐδὲν, οὔτε τῇ συσκλήτῳ χωρίων, οὔτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην δὲ ἕζοντο, καὶ

τε, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τοῖς δούλοις αἱ ἐλεύθεραι μεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον γάϊος ὁ θεοδόσιος αὐτοῦ γενομένων, ἔθυε τοῦ σεβαστοῦ καίσαρος, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἤγετο. καὶ πάππου τινὸς τῶν ἱερέων πυὸς συνέβη αἷμα τῆς ἀσπρηνᾶ τολμηρὸν σφόδρα τῆς συγκλητικῶν ἀνδρῶν γενέσθαι. τοῦτο γάϊος γέλωτα μὲν παρέσχεν, ἐλύπησε δ' ὅμως ἀρά τις οἰωνὸν τῆς ἀσπρηνᾶ φανερὸν, ἐπικατασφάζειν δὲ τοῦ γάϊου γάϊον ὁ ἰσοδεὴς ὥσπερ φύσιν τινὰ ἑαυτῷ, διὸ θεοσηγορώτατον ἡμέραν κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν, καὶ δεξιότητι χρώμενον ὁμιλίας, πᾶσιν ἐντὸς ἓν συμπλέξαι τὸ θαυμαζόμενον. μὴ ὁ θυσίαν, ὅτι μὴν θεωρίαν ἔχαιρεν εἰς, συνεθάζετο, καὶ ᾧδε αὐτοῦ τὸ ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον, πηκτὸν ὂν ἐγένετο καὶ ἕκαστον ἑαυτοῦ, τοιόνδε τρόπον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὴν μὲν, εἰς ἀγυιὰν, τὴν δ', εἰς σφᾶς εἴσοδος, καὶ ὅπως χωρήσουσι, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ σὺν δόξῃ ἀπηλαυνόμενοι. σὺν δὲ αὐτοῖς δὲ καλύβης, σανιδωτῷ διαφράγμασιν ἑτέρων ἀπηλλαγμένων ἐπαναστροφὴν τοῖς αὐτανδρίοις, καὶ ὁπόσα ἀναγκαῖα. συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, ὁ Τ χαιρέας σὺν τοῖς χιλιάρχοις οὐκ ἀπωθεῖτο τὸ γάϊε, δεξιὸν δὲ τὸ θέατρον ἐκέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βατιβίου τινὸς τοῦ συγκλητικῶν ἀνδρὸς στρατηγικοῦ, ἤρετο κλαύδιον θεσπέσιον αὐτῷ, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτὸν νεωτέρων θεαμάτων θεσαφήκοιτο πῖσις, θεσμηθὴς γενόμενος τὸ μὴ ἐξάκυστος εἶ τάδε λέγων. τὸ ὁ φαῦλος μηδὲν πώποθε. σὺ μέντοι τοιαῦτ' ὦ κλούιτε τυραννοκτονίας ἀγὼν θεοῦ. καὶ ὁ κλούιτος, ὦ γλυκύτατε, φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀκαιρίαν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς ὁ ὁπόσας ἐπιχωμένης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλὰν ὀρνίθων ὁπόσα τοῦ σαυσαυίου πίμπλα τοῖς κτηνώδεσιν, ὁ γάϊος ἡδονῆς θεὶ αὐτὸ ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπαλὰς οἰκείμενον αὐτὰ τῆς θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μαντικὰ δύο γλυκύ. καὶ γὰρ μῖμος εἰσάγει καθ' ὃν σκευοῦ ληφθεὶς ἡλεῶν, ὅτε ὀρχηστὴς δράμα εἰσάγει κινύρεων, ἐν ᾧ αὐτὸς ἐντεθείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, αἱμά τε λιὼ τεγκτὸν πολὺ, καὶ τὸ θεῖ τὸν σκευοθύτην ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ θεῖ τὸν κιθῳδὸν. ὁμολογῶ δὲ καὶ τῶν ἡμέραν ἐκείνῳ γλυκύ. ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντοῦ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἰς τῆς ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου ὁ ἐνδιαζόντος εἶτα θεραμμένου εἰς τέλος τῇ θεοδοσίᾳ ᾗ τὸ τελευταίαν εἶ τὴν ἡμέραν, εἶτα λουσθεὶς χρυσάμβους καὶ σίτῳ, ὅτε ἐπανίοι καθ' ἑαυτὸν ἐθέλοντα, μυουχιακὸς ἐκ τοῦ γαΐου καθεζομένου, καὶ δεδιὼς μὴ ἔχνυθείη τὰ τῆς καισέρων εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπεῖδε καὶ χαιρέαν ἐώσα θεοῖς ἐπελλεύσεται, ἐπείγειν θερσαμένου αὐτὸ θεοῦ δύον. λαμβάνει ὁ αὐτὸν τολμῆς γάϊος καὶ φιλοφερσύνην δεῖσθαι, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακάριε. ὁ ὁ μὲν, αἰδοῖ δοκεῖ τῆς καίσαρος καθίζειν. χρείσσων δὲ ὁ φόβος ἦν. ὀλίγον τὸ ἀμελεῖν, ἔπειτα ἀμνίσας. καὶ ὁ γάϊος ἀδὴν ἐμποδὼν ἦν, ἄξιόν τι δοκῶν δρᾶν τινι τῆς αἰσχιλίκτων ποιεῖσθαι ἔξοδον. ἀμφρόνως ὁ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τοῦ γαΐου καθ' ὧ θεότερον ὑπεξιέναι θεὸς τὸ λουσθεὶς καὶ ἀρίστῳ γλυκύ. δαι, καὶ ἔπρεπε ὁ εἰσελθεῖν, χρῆσον δὲ πόρας ἀνθῆναι τὰ ἐγνωσμένα. καὶ οἱ θεῖ τὸ χαιρέαν ἕτερον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐχρῆν ἕκαστον τάντα ἢ θεοσεβεῖν μὴ δοκολωπαίνειν δ' ἐπιτρεπομένους. ἦλθον δὲ τῇ ἀναξιδῇ, καὶ τοῦ μέλλειν τὰ ἐν χρῷ, ἐπεὶ καὶ θεῖ τὸν ἐναντίον θεὸν ἤδη τὰ τῶν ὁμέρας λιὼ, καὶ χαιρέας βεβαδιώντος γαΐου, θεόδυμος λιὼ ἐπεισελθών, ἐπεὶ καθέδρα θεσπεσιῶν. θεοπὸ δ' μὲν τοι τὸ σὺν πολλῷ φόρῳ τὸ τὸ βαλβῖδος, καὶ ὁπόσοι τῆς ἱππίων παρῆσαν

bant viri cum mulieribus, & serui confusi cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilẽ, ita vt insueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro consedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interspta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cesare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiẽte hæc certatim populo: móxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Pausania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, cum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quod statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atq; in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id sine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde nõ posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate publica. iámque tendebat in theatrum, cùm subito strepitu significatur surrexisse Cæsarem. Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio hoc volente: re autem vera captantes solitudinem quo faciliùs possent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus sororis eius maritus, & Valerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingressi sunt, relicta recta via per quam eum præstolabatur seruorum ministeria, & quà Claudius cum aliis præcesserat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco visurus, qui venerant ex Asia, partim ad concinendos hymnos sacrorum domesticorum, partim ad saltandam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chærea signum postulat. & illo probrosum quiddã dante conuitio simul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lætali vulnere: quod quidam data opera factum putant, vt multis ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mihi non fit verisimle, quia tale facinus non admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id fecit Cherea, videtur mihi fuisse omnium stultissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quàm celeriter se ac suos eximere periculo: maximè quando non deerant, qui Caio possent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs quàm illum affligere voluisse, cùm posset re bene gesta clam se vltoribus eius subducere, non perdendo temere tempus, vel seipsum potiùs. Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet osse iuguli retentum est, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, siue præ superbia: gemitu tantum edito, fuga se proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu procideret: móxque circumsistentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem infflixisse ferrur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. author autem facinoris meritò Chærea dicendus est. quamuis enim adhibuerit socios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit. primúsque ausus est consilium communicare cum aliis. quod vbi probari sensit, coniuratos in vnum contraxit vsus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus, cúmque res operam poscceret, hic quoque primus in eum irruit, & sua virtute cædem exorsus trucidati cadauer proculcandũ aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καὶ πρὸ δεδιὼς, φεύδυμος ὢν, καλὰς ἔχων τὰς ἐλπίδας, πᾶσιν ἀσφάλειαν καὶ ἐλευθερίαν ἀνοιδίμως ἐν ὀλίγῳ πιθανῶς τοὺς ὑπολειμμένους. καὶ δὴ παραμυθῶν εἰς τὸ θέατρον τὴν εἴσοδον, σημαίνει γάϊος ἐξανασεῖσθαι, καὶ θόρυβος ἦν. ἀνέστρεφον δὲ καὶ οἱ συνωμόται τὸν πλησθύν, λόγῳ μὲν ὡς δῆθεν τὸ συγχεραίνειν τὸν γάϊον, ἔργῳ δὲ ἐπ' ἀδείας ἐυλόιδορον ἐν ἐρημίᾳ τὸν ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἀπλοῦν τὸ σφαγὴς. φθάνει δὲ κλαυδίος μὲν ὁ παῖδος αὐτὸ, καὶ μάρκος μινυκιανὸς ὁ τῆς ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔτι δὲ ἀλείνος ἀθυπατικὸς, οἷς δὲ ἐυλογημένοις ἐξεκωλύσαμεν δύναμις ἦν αἰδοῦς τὸ ἀξιώσεως. εἶπετο δὲ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ἦν τῆς βασιλείας, ταῖς μὲν ἀθείας ὁδοῖς ἐλείπετο, καθ' ἃς δὲ εἰσῆκεσαν τοὺς δούλων οἱ θεράποντες αὐτὸν, καὶ φθάνουσι οἱ φθάσαντες τὸ κλαύδιον. ξίφη δὲ καὶ σκυτάλην ἠρεμαίαν, καὶ δὴ τόπον φθάσας λυσσοῖς ὑμνοῦμένους, ἅμα δὲ παῖδας οἳ ἦκεσαν ἐκ τῆς ἀσίας κατανοήσων, πομπῆς αὖ τε ἐκείνην ὑμουμένης δὴ ὕμνοις μυστηρίων ἃ ἐπιτέλει, σὺν δὲ καὶ πυρρίχασμοῖς οἱ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσονται. ὑπανίσταται δὲ αὐτὸ χαιρέας καὶ ἦπεσε σημεῖον. ἦ δὲ τὸ ἐκ χλιδῶν ἀνεπιφθόνων εἰπόντος, ἀδὲν ἐνθυμάσας λοιδορίας τὸ ἐχεῖνο καὶ τὸ γάϊε, καὶ ἀπασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν. οὐ μὲν γε λὺν καίει. καὶ τοιγε φασὶ τὴν φρενοῖα τὸ χαιρέου γνώσθαι τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τὸν γάϊον, ἀλλὰ πιστεῦσαι μειζόνως πλήξαιμένων. ἐμοὶ δὲ ἀπίθανος φαίνεται ὁ λόγος, ἐξὸν τὰ μὲν δὴ χωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάσεσι λογισμὸν ἔχεσθαι τὸν φόνον. χαίρεαν δὲ εἶπερ οὕτως ἐφέρετο, πάντων ἥκιστα μωρίᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὀξέως ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τε, καὶ τοῖς συνωμότας κινδύνων χαριζόμενον, ἐξὸν πολλὰς αὖ μηχανὰς ἐπὶ γνώσθαι βοηθείας γάϊε μὴ φθάσαντος τὸν ψυχὸν ἀφεῖναι. κἀνταῦθα χαιρέου λόγον αὖ γνώσθαι οὐ θεῖ τῆς γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τῆς αὐτοῦ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου δὲ καὶ θεάσεται καλὰς αὐτὸν ἔχειν σχῆ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, οὐχ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι κατορθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε ὑπολύσαι καὶ τὸν χαιρέαν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέστω τοῖς βουλομένοις, ἢ μὴ θέλοιεν. ὁ δὲ γαΐος ἀλγηδόνι τὰς πληγὰς φεύγων, μεστὰς δὲ τότε ὤμου, καὶ τὸ ζαχήλου φεύγων τὸ ξίφος, ἐπέχειν ἢ κλεῖς θεσσαλίαν χωρεῖν, οὔτε ἀνεβόησεν ὑπὸ ἐκπλήξεως, οὔτε ἐπεκαλέσατο τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε καὶ ἄλλως φρονήσας. δὲ χρησάμενος θεὸς τῆς ἀλγηδόνος τὸ πειστὸν εἰς τὸ φεύγειν ἐπὶ φυγῇ, καὶ δὴ ξὺν ὤμου αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῶν δορυφόρων ἤδη θεσσαρεσκαιδεκάτην ὢν θεσσαρεσκαιδεκάτην δὴ γόνυ. πολλοὶ δὲ θεσσάντες ἀφ' ἑνὸς ἐκκελεύσματος ἐκόπτον τοῖς ξίφεσι. θάνατος δὲ τὰ θεὸς ἀλλήλους καὶ θεοὶ ἔεις αὐτοῖς λύ. τελευταῖος δὲ ἀκύλας ὁμολογεῖται ἐπὶ ἀπάντων πληγὴν ἐπαγαγὼν, ἢ μυθίσπον αὐτὸν ἀκεβαῖς. ἀλαθεῖν δὲ ἐπ' αὖ τῷ θεσσεῖν χαιρέα, καὶ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐθεσάχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' οὖν θρασύς τε ἐνθυμήθη, τοιαῦτα ὡς θεσαχθεὶς θεσλαβὼν πολὺ ἐπάντων, θρασὺς μὲν τολμητὴς ὀξέως τοῖς λοιποῖς, δὲ χομένων ἦ ἐπὶ τῷ φόνῳ λόγοι, αποφάσας ἐπ ἤθεσιν, θ τὰ πάντα φρονίμως συλλεγησάμενος ἔδοξα γνώμῃ εἰσπίστως ἐχεῖν, πολὺ χρείσσων ἐγίνετο, καὶ λόγοις καθομίλησε χρηστοῖς, ὡς ἐ τολμᾶν ἐν ἅπασι τοὺς παῖδας, ἐπεί τε καιρὸς ἐλάμβανε χρεὼν χρῆναι, φαίνεται καὶ ταῦτα θρασὺς ἐ ὁρμήσας, θ ἐλάμενος ἀρετῇ ἐ φόνῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις διέπιθανον θάρσος θ θεσεθνεώτα γάϊον. ἄρτε δὲ ἐκφύων, καὶ ὑπόπτ-

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς ἐπ πνφεαγμένα τῇ χαιρέᾳ
γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ φερόιδεται, καὶ πῶφ τῷ λέγειν. Ε
γαῖος μὲν τοιούτῳ ξόπῳ χρησάμενος ἀ τελευτῆς ὑπὸ
τ πολλῶν τῷ ξαυμάτων δαπλυχθεὶς ἔκειτο. οἱ δὲ ὡδὲ
τὸν χαιρέαν, ἐπφδὴ καπείργασο αὐτοῖς ἤδη γαῖος, ὁδοὺς
μὲν τοσαύτας ἰόντις σώζειν αὐτὺς ἀμήχανον ἐώρων,
ὅπως τε τῷ γεγονότων. ὑ γὰ μικρὸν ἰῶ τὸν αὐτοκρά-
τορα ἀπηπόσι τὸ κινδύνδμα ὑπό τε ἀνοίας τ δή-
μυ τιμώμενον, καὶ ὅπτα φερσφιλῆ, καὶ τῷ τραπωτῷ μὴ Β
ἀναμωτὶ ποιησομένων τὸν ζήτησιν αὐτῷ, ἄλλως τε κα-
νοῦ ὑσῶν τῷ ὁδῶν καθ' αὖ ἴσφερξαι τὸ ἔργον, Ε με-
γάλου πλήθους ἐμφερξάντος αὐτὰς τῆς θεραπείας, Ε
ὁπόσοι τῷ τραπωτῷ δπὶ φυλακῇ τῷ αὐτοκράτορος
ἐπίνυν παρῆσαν τὸν ἡμέραν. ὁδοὺς τε ἑτέρας χωρῦν-
τες, παρῆσαν εἰς τὸν γερμανικῶ μῶ οἰκίαν τ γαΐου πα-
τρός, ὧν τότε ἀπηρήκεσαν. συνημμένη ἦ ἐπίνυ, ὥςε τὸ ἓν
τὸ βασίλειον ὂν, ἐφ' οἰκοδομίαις ἑκάτου τῷ ἐν τῇ ἡλι- C
κίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τῷ οἰ-
κοδομησαμένων ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων,
τὸν ἐπωνυμίαν ἐφέρεσθαι. καὶ δὴ ἐπόντες ἐπ τῇ
πλήθους τὸν ἔφοδον, ἐπ ἀδείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λανθά-
νοντος ἀκμὴν κηδῦ τ τὸν αὐτοκράτορα παρεληφότος.
φερόντες ἦ εἰς ἅπαντας γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τῆς
γαΐου τελευτῆς. ὀδυρόμενοι δὲ ἅπαντες αὐτοὶ ὁμώνυμοι τῷ
θνέᾳ, ἀφ' ἧ κατέλεγον, τὸ κελτικὸν τάλμα παρεχόμενοι
αὐτῷ. θυμῷ ἦ χρῆσθαι πάντων ἔδοξεν αὐτοῖς αἴτιον εἶ-
ναι ἑτέρας βαρβάρων, ὡς τὸ ἀσφαλὲς λογισμὸν ἐπι-
δέχεσθαι τῷ ποιημένων, ῥωμαλέοις τοῖς στόμασι, καὶ D
τῇ φερόντι ὁρμῇ συνιόντας τοῖς πολεμίοις, Ε αἱ ὁρμίσον-
σι μεγάλα κατορθοῦντες. ἔτυχε δὲ πυθομένοις τ γαΐου
τὸν σφαγὴν, καὶ φθιαλγήσαντες ὡς τὸ μὲν ἀρετῇ κεί-
νεν ἐπὶ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μάλι-
στα δὲ αὐτοῖς φερσφιλὴς ἰῶ γαΐῳ δόσει χρημάτων
τὸ δῆμον αὐτῷ κτώμενος, ἀπασιάζοντα τὰ ξίφη φερο-
μένου ἦ αὐτῷ, σαβῖνῳ χιλιάρχῃ, Ε δὲ ἀρετῇ καὶ γνω- E
μοσύνῃ φερόντων, μισομένοις δὲ ἰῶ, ἰσχὺν ἦ στόμα-
τος τὸν δπὶ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διεξήεσαν τ
οἰκίας ἀναλύμενοι τὰς σφαγὰς τ καίσαρος. ἀσπρή-
σαντα πρωρχήσασιν αὐτοῖς, ὡς τὸ φερόντῳ φθεῖσιν,
οὗ τὸν σολλὸν μιαίνα τὸ αἷμα τῷ θυμάτων, ὡς μοι
λέλεκται φερότερον, ἀπ ἐφ' ἁγαθῷ τὸν συμπτώσεα αἰ-
σχύνην τ γεγονότος, διὸ τοὺς παρβαρους ὑπαντίαζεν,
τὰς γνωμοτάτας τῷ πολεμῷ. καὶ πολλοὶ αὐτοκρά- F
τορες παρεχόμενος τῷ φερπατόρων, καὶ μηδὲν αἰδου-
μένων αὐτὰ τὸν ἀξίωσιν ἰσχὺν φρίξειν ἀφαιρεῖται τὸ
ξίφος τῷ φερόντων δπόντων συμπλακεὶς, φανερός τε
ἰῶ ἐκ ἀφερσμένως τυθησόμενος, μόγις δὴ ὡδιαθὰς
πολλοῖς τῷ δπιφερομένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ξαυ-
μάτων. ξίτος ἦ ἀντῆος τῷ ἐκ τῆς βυλῆς συνὼ ὀλίγος
ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοὶς καθάπερ οἱ φέροντες πνεύ-
σαντι, ὑπὸ δὲ φιλοθαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τ αὐτο-
κράτης χρυσῷ γαΐῳ κέμνῳ, μῦσος ἐνέφαντο φερὸς αὐτὸν,
τὸν γὰ πατέρα τ αὐτοῦ, Ε ἐμώνυμον φυγάδα ἐλάσαντα,
καὶ μὴ ἀρκεσθέντα, κτείναντα ἀποπέμψαντα, καὶ παρῶ μῶ ἀχθαλῆ ὀφραινόμενος διωξίᾳ τῷ πατρῶ
δορυφορίης δὲ τῆς οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐνθυμησάμενος, ἐ ἀχαριστάνει τῷ γερμανῶν τὸ εἰς τὸν ἱδρυ-
σαν ἀκριβὲς, καὶ δπὶ τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῷ τε αἰτιῶν καὶ μὴ ἐξαχριωσάντων. καὶ οἱ μῶ, ταύτῃ τεθνήκεσαν. εἰς
ἦ τὸ διάφορον ἐπὶ ἀφικτο ὁ λόγος ὡδὲ τ γαΐου τελευτ, ἐκπλαγέντες τε, καὶ ἀπιστία ἰῶ. οἱ μῶ γὰ καὶ πάνυ ἡδονῇ ἀ-
χθόμενοι τὸν ὄλεθρον αὐτῷ, καὶ φερὸ πολλῶ ἡγησάμενοι σφίσιν ἀγαθὸν συμπεσόν, ὑπὸ λύσ ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

& à ſociis perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finiit multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum ſociis recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes, & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ędes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificiis per partes à ſingulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem Germani cenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad principis cuſtodiã: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, nõ ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ ſibi cõparãs: móxq; duce Sabino (is non ſua, aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatũ prouectus eſt) ſtrictis gladiis diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbinam laterẽt interfectores Cæſaris: & primùm fortè oblatum Aſprenatẽ fruſtatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, & genus ducẽtem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri ſuã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorſit gladiũ reluctãti ei, qui primus ſe inuaſerat: videbatúrq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ ſimul obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſſis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quærentis, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram fontes iuxta atque inſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibẽter interitũ eius acciperẽt, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere nõ audebãt,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam malus putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus, quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, viscerationibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsenserat, vel quòd verum esse miserè cupiebant, adeò nō proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suũ animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infensi homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi sunt metu calumniæ, scientes non tam referre quo ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lácrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰαὶ ἢ εἰς ⸂ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων ἦν, ὥστε τὴν ἀκοὴν τ τοιόνδε δεῖ λαβεῖν γέγονεν, αὐτὸ ἀληθὲς ὑπολαβόντας, ὡς τὸ μὴ οἷόν τε αἰθεφάτως εἶ τοιᾶδε ἀρχῇ χρῆσθαι ναὶ δεῖν ταῦτα ⸂ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καὶ πᾶς ὁ στρατιωτικόν. οἱ μὲν ὡς τὸ μισθοφορεῖν, καὶ εὐδιάλλακτοι συντυφογνώμονες, ⸂ ὄχλοις ἐκ κατ' ὀπαδοὺς ὑπερ ναυφόμενοι τοῖς κρατίστοις τ πολιτῶν, πάντας τε ὁμοῦ καὶ ἀφελεῖν τὸ χαίρειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, ⸂ τὸ τοιοῦτον ὑπερόχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχικὰ ἀθύματα καὶ τῶν κρεαπωλίων, ἐνθουσιᾷ αἰ ἁλισκόμεναι ἀπεφάσ- κετο, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας ⸂ πλῆθος, τὸ ἢ ἀλκῆς, ἐκπεπλαικτα ⸂ μανίας χαλεπ ⸂ ὠμότητος ἐκ δὲ τὸ ἐν προσηγορίᾳ τὸ εἶ ⸂ καζόμενον ⸂ ὑπὸ τροφῆς, τρυφερεύζοντι αὐτοῖς ἦθος καὶ ἐκ- νον ὑπηκοΐας, ῥᾴθυμον δὲ φύσει μέσοις ἐκ ἢ τ ω- ειῶν πιστικῶς, ⸂ τὰ χρήματα ⸂ ἐδείξασαν αὐτῷ, ἅ- μα ἐλευθερίας τε εἶ ἢ πλουσίοις, μισθῷ τ κατηγορεί- ων, δὲ τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκείμενα τὰς οὐσίας τῷ δυ- σιῶν. τῷ δὲ παιδιῶν εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανεὶς τοῖς μὲν ⸂ τ ἀφελείαν τ ὑπερβολήν, τοῖς δὲ ⸂ ἐλ- λῆν δίκτυον ἡγεμένοις, σιγῇ παρεδίδοτο, οὐ μόνον τοῖς πεφαλμένοις χαρᾶ ἀλλὰ καὶ τ δόξαν τ ἀκριβοῦς. οἱ μὲν δεδιότες, μὴ καὶ ψευδεῖσιν ἐλπίδος, τιμωρίᾳ συνέλθοιεν, ὡς προσεξορμήσασιν ὑπὸ φήμαις τ δό- ξαις τ ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξεπιστάμενοι δὲ τὸ τ ὑπερβολῆς μεταχεῖν, μᾶλλόν ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δε- διότες μὴ προῖς τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλιμος ⸂ ζωῆς χάριν, κολασθεῖεν ⸂ δείξεως γε- νομένης. ἐπεὶ ⸂ ἕτερος ἐπφοιτᾷ λόγος, ἐμπλεόνως μὲν ⸂ θαύμασιν, ἐ μὴν ὑποπιστεῖν, ἀλλὰ ζῶντα ⸂ ἐκ θε- ραπείας ὑπὸ τ ἰαζῆν εἶ. ἢν τισὶ καὶ δεῖ, ἡ καὶ θαρσήσας γεώμην ὑποφαίνοις τὴν αὐτ. ἡ γὰρ φίλος ὤν, ὑπεπῶ ⸂ ἰάσεις δύνοιά τῆς τυραννίδος, ἡ καὶ μισῇ προῖς ἐκεῖνον χεώμενος, τῷ προῖς αὐτ ⸂ ἐλαμύθῃ δύ- νοιά χεωμένῳ, ἀφθείρῃ τ δὲ τοῖς λειομένοις πίστ- ελίζῃ ὑπό τινων, οἳ καὶ μάλιστα τοῖς δ παρῇσιν ἡφαίζον τὸ δύθυμον ⸂ ἐλπίδος, ἐν ἀμελείᾳ χρῆσθαι γεγότα, ⸂ ἄφρονι κομιδῇ ⸂ ἔνα μᾶτον ἀπατρεί- χειν ἡματωμένον δεῖ ⸂ ἀληθεῖς διεκπεσεῖν, ⸂ ἐν δημη- γορίαις εἶ. ⸂ τάδε μὲν εἰκάζετο βεληθῆσ ἢ ἀλογίᾳ τ θεσῶν ⸂ εἰσημένων, ⸂ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τ ἀκου- σάντων λαμβανόμενα. οὐ μὴν τόν γε ⸂ ὄχλον ἐξέλπιον, δεδιότες τ ἐπανεχθησομένην ⸂ προεξιοῦσιν αἰτίαν, οὐ γὰρ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν δικαιοίας γνώσεσθαι ⸂ πρὸς αὐτοὺς τ κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν βεληθῆναι τοὺς τε κατηγορή- σαντας, καὶ τοὺς δικάζοντας. ἐπεὶ δὲ καὶ πλῆθος τῷ γερμανῶν ⸂ προῆκε τὸ θέαζον ἐπασαμένων τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωροῦς ἐλπὶς ἦν ὑπολείψειν, καὶ ⸂ προῖς πᾶσαν οὕτω ⸂ εἴσοδον πῶς εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσοντες. ⸂ ἐν ἀμηχάνοις ⸂ ἦσαν, οὔτ' ἀπιέναι θάρσος εἰσφερόμενοι, οὔτε ἀκίνδυνον τὴν ἀναχώρησιν ⸂ δὲ τῷ θαάζου πιστευκότες. ἐκπεπλόντων ⸂ ἤδη, δεῖ τῷ

θαάζου ῥύσιν ⸂ καθ' ἡσυχίαν ⸂ ἐποιοῦντο τ στρατιωτῶν, ὡς πάντων ἀγνοίας αὐτῷ γνωμούσης καὶ τῷ ἐκλυθέν- των τ ἐπανάστασιν, εἰδότες καὶ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τῷ γεγότων, φειδόμενοι οὖν, ⸂ μὴ τόλμης ἀλλοφύλου ⸂ δὲ ⸂ δοῦλοι ἐν αἰτίᾳ γνωμένων ὑπολαμβάνειν πιμορίαν, παρεσκευασμένοι ⸂ ἐρρύνῃ τῷ προσδοκήτων ὅπ καὶ προσγμένων εἰς κατασκῆψαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ προσετέρω μὴ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ὑπιθειάζοντες, καὶ ποτιώμενοι, ὁπόσα αὐτοῖς ὁ κίνδυνος ἐσὸς πλησίον, ⸂ ὡς αὐτὸς ἀγω- νιζόμενοι ⸂ δὲ τῆς ψυχῆς εἶναι ἢ πλεῖστον. θεαθέντας δὲ προῖς ταῦτα τῷ στρατιωτῷ ἡ ὀργὴ, καὶ μετα-

μελή-

μελήσαντος αὐτοῖς τὲ ὅπῃ τοῖς θεωρεῖς ἐκλελύμενος, ἀμοίρ τ γὲ ἦν ὅτ᾽ ἢ ἐκείνοις καίπερ ἐξηγριωκόσιν ἐδόκει, λαὶ κεφαλὰς τ σφετέρ ἀσπρηνᾶ ὅπῃ τὸν δῆμον ἀπερρίσαμβρόις, θεοῖς αἷς μείζονας ἔπαθον οἱ θεωρεῖ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τ αὐτῶν, ἢ ἐλέῳ τ πάθες, ὡς τ παρ᾽ ὀλίγον, ἢ αὐτοῖς ἐδὲν ἐλλιφὲς ἐσέρχος τὸ τ κινδύνων ὁμιλήσαντας ἐπαισθέσθαι, ὧν ἄδηλον ἦν τ συμφορᾶν, ὅπερ εἰς τέλος φόβῳ δύναιτ᾽ ἂν. ὡς τε καὶ οἵπερ τ θεοβούλως μισούντων ἢ μὴ δίκης τ γαΐον, ἀφυρεῖσθαι τῆ ἐπ᾽ αὐτῷ διφθορᾶν τ χάριν, δέᾳ τὸ ἐν ῥοπῇ μὴ τ συναπολωλέναι γενόμενα, τὸ ἦ πιθὸν τ θεῖναι μηδέπω ἢ πότ᾽ ἐλάττονι παρῇδεῖν. ἦν ἦ δ᾽ ἀρεὸς ἀρύντιος τῆ κηρυσσόντων τὰ πολέμια, ἢ δι᾽ αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθει χρώμενος, ἢ χρήματα θεῖς βλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλουσιωτάτοις, δύναμίς τ αὐτῷ ἦν ἐφ᾽ οἷς ἐθελήσει θεάσασθαι ἢ τ πόλιν, εἴτε τῷ τότ᾽ κἂν τοῖς ὕστερον. ἔδει δέ μοι αὐτ ὡς ἐνῆν πυθομώτατον, καί τι μίσει ἢ παρόν τινα ἂν ἐρρῆτο θεοῖς γαΐον, ἀλλὰ μᾶλλον χρείας ἦν ἡ διδασκαλία τοῦ φόβε, ἢ σπουδὴ θεῖ τ καρδήσομένου τὴν σωτηρίαν τ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅπῃ τοῦ δύσας, ὡς αἵ τις ὅπῃ τοῖς πιμωτάτοις παρεισδύσαιτο ὀπολωλόσιν, ὑποσημαίνῃ τ γαΐᾳ τ θάνατον ὅπῃ τὸ θέαζον παρελθὸν, ἢ ἔπαυσε τὲς αὐθρώπους ὅπῃ πλέον ἀγνοίᾳ συμφορᾶς τ γενόντος. ἤδη ἦ ἢ σεῖλας ἀρύντιος παρῆν ἀναλῶν τοὺς γερμανοὺς, καὶ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κελεύοντες καταπαῦσαι τ σίδηρον, ἢ ἐξασφενῖς γαΐᾳ τ τελευτ. ἦτο δ᾽ σαφέσατα ἔσωσε τοὺς ἐν τῷ θεάτρῳ συνῳλεσμένους, ἢ πάντας οἱ καὶ ὅπως οὖν τοῖς γερμανοῖς φεύγειν ἐλπίδος γὲ αὐτοῖς ἀβαγθομένης, ἔμπνουν κεῖσθαι τ γαΐον, οὐκ ἔτι οὐ τινῶ καιρὸν ἀπέχον. τοσόν δ᾽ ἐφείσθησαν αὐτοῖς δύνοιας τῆς θεὸς αὐτὸν, ὡς καὶ μετὰ τοῦ καθ᾽ αὐτοὺς ὀπολωλώτος τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνηβούλευτον αὐτῷ καὶ τοσαύτη δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται δὲ τοῦ ὠμηκότος εἰς τὲ πιμωείαν μαθήσεως σαφοῖς ἀβαγθομένης αὐτοῖς ὅπῃ τῇ τελευτῇ, δέᾳ τι τὸ εἰς ἀγεῖον ὅπαδιξάσθαι τὸ θεόθυμον τ δύνοίας, ὃς ἀμείψατο αὐτοὺς ὀπολωλότος, καὶ δίκει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὅπισροφὴ γένοιτο τοῦ τ δικαίως, εἴπερ εἰς ἐκείνῳ θεῖται τὸ κράτος τοῦ ὅπικατασάντ᾽ ἀρχοντος. καὶ οἱ μὲν γερμανοὶ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐπαύσαντο λύσης τῆς ὅπῃ γαΐᾳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς. χαρίας ἦ, σφόδρα γὲ θεῖ μενουκιανῷ ἐδόκει μὴ ἀφθαρσίᾳ μανίᾳ τῆ γερμανῶν θεῖπεσεῖν, ἑκατόν τε τῆ σκεπτωτῆ μετὴ θεομηθείας τῆς σωτηρίας αὐτὸ δρόμῳ, καὶ μὴ ἀπολόλοι πολλῷ ἐξέτασιν ποιούμῳ. καὶ μενουκιανὸς μὲν καὶ κλήμης, ἀπάγγελμα γὲ ὅπῃ τοῦτον, μαθόντι πολλὸν μετ᾽ ἄλλων συγκλητικῶν δικαιωσύλῳ τῇ θεᾷ συμμέρτυρον, ἢ αἱρετῷ τοῖς ἐντεθυμημένοις, ἢ θεᾶσθαι μὴ ὀπολιπόμενοι. τυραννὶς γὲ εἰς ὀλίγον μὲν ἐλθεῖν ἡδονῇ τοῦ ὑβρίζειν ἐπαρθεῖσαν, δυσυχεῖς δ᾽ οὐκ ἀρὰ ποιῆσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τοῦ βίου, μίσει τῆς αἱρετῆς θεοῖς αὐτῷ χρωμένης, ἀλλὰ μὴ τοιούτης δυσυχίας, οἵᾳ δὲ γαΐον συνῆλθεν, θεοῖ τῆ ἐπανασάντων ἔ συντεθέντων τ ὅπῃ θεῖναι αὐτῷ βλαβερὸν αὐτῷ γενομένου, καὶ διδάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφορητος ἐῶ, ἀφαιρεῖσθαι τοῦ νόμου τῷ θεσίοις, πολέμῳ θεοῖς αὐτὸν χρῆσθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ νῦν λόγῳ μὲν ἔτι τοῦτος οἱ αἱρήκασι γαΐον, ἔργῳ δὲ αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτῷ κεῖσθαι δολωλότα. ἤδη ἦ ἔ τὸ θέαζον ἐξανίσατο τῆ φυλάκων, καὶ ταραχὴ πάνυ πικρὰ ἐγένετο τῆ εἴσω.

A in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſperate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fieB rent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, parauerátque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, C nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deindè cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatę in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque incideront in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebãt, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic E tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eíque ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi F defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate eximpotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitę exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem innitam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: se autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum propoluerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cõscij: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quemodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbantur populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum conuenerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrusus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videatur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsês certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteríque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis sanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

αἰτία δ' ἦν ἡ στρατιὰ συνελθοῦσα εἰς ταὐτὸ καὶ τὸ δεινὸν ἀρχήν τινα ὁμιλίας τοῖς συναρπασθεῖσι παρασχοῦσα, ἐπιμιγεῖσά τε τοῖς πανταχόθεν δέους μὲν οὐκ ἐμπλησθεῖσα, μεταλαβοῦσα δὲ τοῦ θράσους τοῖς ἐμπεσοῦσι προσέφερεν· ὥστε ἀλλήλοις, εἰς ἀπόνοιαν κινδύνου καταφλεγόντως, ἐς τοῦτο ἡ βουλῆς τε μέτοχος συνόδου, καὶ ὁ δῆμος ἦκον καὶ εἰσέδυσαν ἀκληπονίας ἐς τὰ ἄρρητα πράγματα, ἐς ζήτησιν τοῦ σφαγέως τοῦ Καίσαρος. ὁ μὲν δῆμος, καὶ πάνυ διὰ δύσεις, ἐδεῖτο ἡ βουλή, ἡ δὲ αὐτοκράτειρα ἐκάλεσε, ὑπατικὸς ἀνήρ, Ἀσιατικός· ὅτε δὴ ὁ δῆμος κατηφὴς ἀφεθύμησεν, καὶ φρόνημα ἀνεθάρσησε τὸ ἀπολωλὸς τοῦ αὐτοκράτορος· ἐπεὶ πάντες ἐβόων, ὅτις ὁ τοῦ φόνου αἴτιος εἴη, τοῦ δὲ ἐπεκρύπτετο. ἡ δὲ ἐπιστᾶσα, ἐπεὶ πολὺς ἦν ἐν τοῖς ἐνθάδε καὶ ἐκεῖσε ἐκβοώμενος· Ἐγώ, ἔφη, εἰμι. καὶ προὔθηκεν ἡ σύγκλητος ἐπὶ τῷ ἐκείνου μὲν κατηφείᾳ τοιαῦθ' ὁρῶν, καὶ ἀδείᾳ τοῦ δήμου, πολλὴν αἰδῶ ἐπιφερομένου· ἐπὶ δὲ τῇ στρατιᾷ τοῦ τιμᾶν, ἐπὶ μὲν τῷ δήμῳ, πολλὴν αἰδῶ ἐπιφερομένῳ

τ δεῶν ἀδὴ μᾶλλον ἀξίους τιμῆς τοὺς ἀνδρας, οἷς ὀλίγοις ἔστι καὶ τοῦτο τῶν ἀνθρωπίνων ἡμῖν ἐλθεῖν αὐτὴν εἰς ἔτι ἐμὲ καὶ εἰς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἀπολαῦσαι τὴν ἀληθῆ τῶν ἀνδρῶν ἀρετήν. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἡδὴ ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν καὶ ὑμῖν τοῖς πρεσβυτέροις. ἡδὺ γὰρ καὶ ἐν ὀλιγωρίᾳ τοῖς πρεσβυτέροις ἡδὺντων ἀγαθῶν ἀναμνήσεις ὁμιλίαι γιγνόμεναι μετὰ τῶν νεωτέρων παῖδα ἡμῶν ἀρετὴν κατασκευάσουσιν ἀγαθὸν ἀνδρῶν τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγόναμεν ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, ἀφ' ἧς ἀρχῆς, οὐδὲν ἀφυῶς ἔχομεν εἰπεῖν τῆς ζηλωτῆς ἀρετῆς, ἣ μόνη ἀσφαλῶς τε καὶ εὐτυχῶς τὸ ἐλεύθερον ἐκτᾶται. ἐγὼ δὲ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ μᾶλλον. οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσασι ἡδύ μοι, οἷον καὶ ὑμῖν, τὰς πολιτείας ἀπαπτύειν αἱ τυραννίδες, καὶ λύουσαι μὲν πάσαν ἀρετὴν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιροῦμεναι τὸ ἐλεύθερον, καλλαίνειν δὲ καὶ φόβῳ διδάσκαλοι καθιστάμεναι, δέει τὸ μὴ δικαίᾳ τῇ νόμων, ἀλλ' ὅπῃ τῇ ὀργῇ τοῦ ἐφεστηκότος καταλείπεσθαι τὸ σφίσι. ἀφ' ὧν ὁ Ἴουλος καίσαρ φοβήσας ὅπῃ καταλύσοι τὸ δημοκρατικὸν, καὶ διαβιασάμενος τὸ κόσμου τὸ νόμων τὴν πολιτείαν διατάξαι, ἀρεστὸν ἡμῖν τῆς δικαίας ἡδόμεθα, ποσῶν δὲ καὶ ἡδονῶν αὐτὴν κεκμηκότος, σὺν ἔστι ὅτι καὶ τῷ κακῶν οὐ διέφυγε τὴν πόλιν, φιλονεικοῦντος ἐς ἀλλήλους ἀπάντων οἱ ἐκείνου διδάξαι τὰς ἀρχὰς κατέσχεσαν, ἐπ' ἀφανισμῷ τῷ παρόντος, καὶ ὡς ἂν μέλλοντι τῷ πολιτικῷ ἐρημίαν τῷ ἀγαθῶν καταλείποιεν, δέει τὸ οἰκεῖον ἐς ἀσφαλείας ἕξειν τὰς αὐτῶν τὸ κιβδήλοις ἀνδράσιν ὁμιλεῖν, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐκφεύγειν πεπεισμένοι, οὐ μόνον ὑφαρπαγὴν τε τοῦ αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν ὑπ' ἀμφιβόλου αὐτὴν τοῖς ὀλεθρίοις τῷ ἀπάντων. ἀριθμῷ τε πολλῶν ὄντων καὶ ἐκφύτως ἀδίκους τὸν πλησίον ἐπιτηδείους καθ' ἑαυτοὺς ἔχειν εἰς, ἐὰν ὁ ἀγαθὸς ὁ σπάνιος γένηται, πλέον τε πάντων δοκεῖ ἀποδιδόναι, οὐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς συζύγους καὶ φίλους ἀπαράδοτον τὸν ἀρετὴν ἐπαφεῖς ἀρίστοις τοῖς ἄνωσι, καὶ μείζω κακὰ ἐκφέρεσθαι ἀδίκους τὸν πονηρίαν ἐπιτηδεύσαντας, ὀργὴν ὁμοίως ἐς τε ἀνθρώπους ἐκφερούσας καὶ θεούς. τυραννίδι γὰρ οὐ κερδαίνεται τὸ ἡδύ, οὐδὲ μετ' ὕβρεως ἀποχρῆται, οὐκ εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, καὶ γαμετὰς, ἀλλὰ τὸ πᾶν κέρδος ἐν τῇ παιδοποιΐᾳ διοχλουμένοις τῷ ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννὶς πᾶν τὸ ἐλεύθερον, εἰς ὕποψιάν τε ἐκκαλεῖται πάντα καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πᾶσι θυμοῖς, ὁπόσα πεπόνθασιν οὐκ ἔστιν. ὀξυπαθεῖ μὲν γὰρ ὧν ἀπαλλάξαι κακῶν ἔστι οὐδ', κρείσσονι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῆσθαι πρὸς τὸν τύχην, ἀπὸ λαμβάνειν αὐτοὺς ὧν φείσεται καὶ δύναμαι, μόνως πιστεύουσι κτήσασθαι τὸ ἀσφαλὲς, εἰς παντελῆ ἀρρένδαι δυνησθῆναι αὐτοὺς, πιστοὺς δὲ κακῶν ἀπολογισμὸς, καὶ ἀπιστοῦντες ἀλλήλοις καταζῶντες, αἵ περ πολιτικαὶ ἰσχύουσαι πρὸς τὸ παρὸν δοῦναι, καὶ τὸ αὖθις αἰτιοῦσθαι; καὶ πρὸς δόξαν οἰκείαν τοῦ ὀρθουμένου τῆς πόλεως, δικαίοις φρονοῦσι, δέει τὸ εἰς κοινὸν ἀπὸ τοῦ ὠφέλιμον ἀπαντᾷν. ἢ δ' ἀπαποφίνα δεῖ γνώσεσθαι, εἰς μὴ ἀρίστοις τὰ πρεσβευόμενα, οὐδεμιᾶς ἂς κινδύνου φέρειν, δέει τὸ μὴ διαστῆναι ἐξ τὸν ἐφεστηκότα τῷ αὐδυνατὸν τ ἐλεύθερον τὴν πόλιν, καὶ αὐτοὺς ἐκ τοῦ μὴ πάσχειν ἀδικεῖσθαι τοῖς ἐρημίαν. καὶ τί ὄφελος ἐν δὴ πόλεσι, πλὴν ἥτε ἀρχὴ δ' τὸ πρὸς ἀλλήλους ἐπιτήδειον ἀπλοῦν ἔχουσιν ἀνθρώπων τῷ τοιούτῳ

praximúsque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel serò tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ ipsi videre licuit, satis intellexi quantum malorum ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempubliçam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas, dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem ptemant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, graviora pattauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & ininstas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adultetia, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm multis malis oppleuerint homines subditos, etiâsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus cerucibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrannidẽ aluit, quàm istorum segnities, qui nulla in re libidini eius refragati sũt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir dils fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem pepetit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant, tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat C inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum à consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix fatis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramq; interficiat: ideò potissimum E illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenuo ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorũ sententia postremò vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cũque venisset

ἡσσώμενοι, καὶ μεμαθηκότες ἀνδραπόδων ἐν δέοντι ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπιόντα συμφορὰς αἰσχίστας, καὶ ἃς τοῖς πόλας ἐπιτίθησιν, φόβῳ τοῦ μὴ ἀρίστης τελευτᾶν μὴ ἀμοιρεῖν τῆς ἐσαῦθις ὑπομένοντας τὰς τελευτάς. ἔστιν δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶν, αἵτινες μάλιστα ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα δὲ χαρέα τὸν κτείνοντα. σὺν γὰρ θεοῖς εἷς ἀνὴρ ἔδοξε πολεμίους ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πρῶτον, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑφ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, πεφοβημένος τε ἅμα καὶ πεφρικὼς δυσκόλως ἔτι τῆς ἐλευθερίας ἁψάσθαι τὰς τε τιμὰς, πεῖσον τε αὐτοκράτορας τοῦτο ἀναρρῶσθαι. ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ ἐλευθέρως ἀνδράσιν ἄριστον ἀμείβεσθαι τοὺς εὐεργέτας, οἷός, δὴ καὶ ἀνὴρ ἔδοξε σῶσαι ἡμᾶς πάντας γένοιτο ἂν ἁπλησίως καὶ δέοντι τοῖς ἅπασιν ἀνηρηκόσιν. ἐπεὶ γε οἱ μὲν, στάσεως καὶ πολέμων ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, ἔδοξε δὲ μὴ τῆς τυραννοκτονίας, καὶ τῷ ὄντι δίκαιον ἀπόλλαξε τοῦ πόλει. σὺν θεῷ μὲν τοιούτοις ἐχρῆτο τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βουλομένῳ ἡδονὴ λεγομένων, καὶ ὁπόσοι τῷ ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις Χαιρέας μάξιμος, ἀφαιρεῖται τὸν δακτύλιον τὸ στόματος, λίθος δὲ εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδεμένῳ αὐτῷ, καὶ αὐτοῦ τὸ λεγομένων καὶ ὧν ἐπινόει ἀφέξει ὅπερ φέρετο εἰ λίθῳ γεγονότι. καὶ ἡ μὲν γλυφὴ καταπηγνύται, ἀφεθέλυθαι δὲ ἡ νὺξ ὅτι μάλα, καὶ χαιρέας δὲ σημεῖον αἰτεῖ ἕξις ὑπάτους. οἱ δὲ ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύμασι δὲ ἦν αὐτοῖς, καὶ ὁμοίως ἀπορία τοῦ δρωμένου. ἐπὶ γὰρ ἔκαστος τοῦ μὴ ὁ τοῦ δημοκρατίαν τὸ ἀφαιρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἀφανίσθησ. ἔστι γὰρ ἀφέστεσιν ἡ τυραννίδων τοῦ πόλιν, κύριοι τῷ στρατιωτῷ ἦσαν. χαιρέας δὲ τὸ σημεῖον λαβὼν, παρεδίδου τῷ στρατιωτῷ τοῖς περὶ τοῦ σύγκλητον συνεστηκόσιν, ἦσαν δὲ οἷς αὐτίκα τάσσεται, οἷς τὸ βασιλευτὸν ἡμιώτεσον τῆς τυραννίδος ἀφῄκατο. καὶ οἵδε μὲν ἀπήσαν μὴ τῷ χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει δὲ ἤδη καὶ ὁ δῆμος ἀφειλαρὴς καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τοῦ ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ὑπὲρ ὅτι τῷ ἐφεστηκότ. καὶ τὰ πάντα ἦν ὁ χαιρίας αὐτοῖς. χαιρίας δὲ ὁ ἐν δήμῳ πεδόμενος, ἀφειῶναι τοῦ δυνατέον γαΐου, καὶ τοῦ γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ πανοπλὶ τὸν ὅλεθρον αὐτῷ συντηκεῖν, ἐπεὶ δ' πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ἐφ' ὁλέθρῳ τῆς πόλεως λῳφθέντας ἢ τῷ νόμων, ἄλλως τε ἀφέθησαν ἀσυνδέτους τελεσθέντας τοῦ αὐτοῦ, καὶ τάνυ δύφενα μῖσος τὸ ἀφὸς γαΐου, ἰούλιον ἐπάψαι λαῦπαν, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτησαμένῳ τοῦ γυναῖκα γαΐου, ἢ δυνατέον κλήθητος ἢ ὅτι συῆμοῦ τῷ λέπαιν τὸν ὅτι τοιοῖσδ ἀφέθησαν λειτουργίαν, ὅπως μᾶζον κἀν ὅτι τοιούτους τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ ἀφὸς τῷ πολιτικῶν, ὡς ἢ τ' πάντος ὅλωσλάβρατος δόξεα κομιεῖν τῷ ἀφῶν τον συνθεμόνων. ὑμίοις ἢ τῷ συνωμοσῷ, ἢ ὠμὸν εἰδυῖ τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεσμὸ χρωνύθμον, ὅτι τὸ γαΐον φύσῃ τῇ αὐτὸ χρώμενον, ἢ συμβελῇ τῇ ἐκείνης τὰ φάντα ἀφέξαι, ὀξ ὧν τε πόλις ἀπηρρύκει τοῖς κατελιφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῷ ὅτι καὶ ἄνδος ἰῶ ἐπόλετο. οἱ δὲ τῷ μὲν ὅτι τοιούτοις ἐκέλευν αὐτῇ χωμῷ, τὸ δὲ πᾶν, ἢ τῷ ὑπὸ γαΐκ πεφεσιμένων κακῶν, ἐκείνῃ τοῦ αἴτιον ὑπάρχον, φέμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιᾶν δουλοσύν ἢ ἐρώτων ἐπαγωγὰς αὐτῇ φυσιμένον εἰς μανίαν μεταστάντος, τὰ πάντα αὐτοῦ ἐῇ τοῦ νεανιπηγμένου ὅτι τοῖς ῥωμαίων τύχαις ἢ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. ἢ πάσας πεφοβῆν, ὡς τε αὐτοῦ τελευτᾶν, ὑδὲν γὰρ οἱ ὑποπεσόντες οἷοί τε ἀφῆξεν ἦσαν, ἐσύλλητο ὁ λέπαιος. ἐβουλεύετο ἢ ὑδὲν μᾶλλόν τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς κτῆσιν δουλεύσοιῆσθαι τοῖς ἀπεσταλέσι, θέλων ἐπευθερίοις μεμπτὸς ἐῇ τῷ ἐφ' ὠφελείᾳ τοῦ δήμου πεπεμένων. παρελθὼν δὲ ὅτι τὸ

ὅπι τ' βασιλεὺς, καταλαμβανόμ' τ κεσωνίαν, γονυ τ λω τ γαΐυ, ὡδ' ακατακαλυμμόνην τ σῶμα τ αἱμάτος χαμαιπλεῖ, κ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαλέζοιτο αἰ ὁ νόμος τοῖς μετασῶσιν, αἵματί τε αἰσχρουργμόνην ἐκ τ ζωμάτων, & πολλὴν τ τολμηρείαν συμφερομένην τ θυμαζὲς παρρησίᾳ. ἠκούσατό τε ἐν τοῖς τοιούτοις ἄλλο ἕτερον, ἢ κ μέλλοι τ γαΐυ, ὡς πιθανὸν ἤδη χρόνος πολλάκις φρονηματοδικίαν αὐτόν. ἐπ' ἀμφότερα αὐτὸς ὁ λόγος, κ τότε ἐκάζετο, κ νῦν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀνέκαθεν ἀγανοίᾳ τ ἀκεραίᾳ, ὡς ὅτι θελήσαν ῥοπὰς τὰς αὐτ προστιθέμενον. οἱ μὲν, ὅτι σημαίνει ἴφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ἀνεκάστα μανίαν, κ τὸ εἰς τοὺς πολίτας ὠμόν, μᾶλλόν κ μὴ ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τ φρονήματον, μὴ παρ' αὐτὸν ἀπολέσθαι τρόπῳ τ αὐτ χρώμενον. οἱ δ' ὡς λόγου τ ἀδ τ συμφορᾷ ἀπροϊτήσαντ γαΐῳ κελεύσαι μηδὲν ἐς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τ ὀξέως πάντας μεταχειρίσασθαι αὐτούς, κ εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐν ἀδηλοῖ κινδύνου κατασκῶπ. κ τοῦτο ἔφ τὸ ἀποφοβούμενοι ὡς φρονηματοδικίας ἀφορμάς μᾶλλον γενόμ. κ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπ' κεσωνίας, ἡνίκα οἱ ἄνθρωποι τοῦ αὐτοῖς ἐφόνευν ταῦτα ἦν. ἡ ἐπεὶ θᾶσ τὴν φόνον τ λύπωνος, τότε σῶμα τοῦ γαΐου φονῶδες ἐκύνευν, κ ἄσον ἰσχὺν παρεκάλει μετ' ὀλοφυρμοῦ κ δακρύων. ἐπεί τε τῇ ὀλιγοίᾳ συνεχόντα ἰώρα τὸν λόγπωνα, κ μηδὲν φθάνοντα ἂν ὅπι ἀφεῖν θύν αὐτῷ κεχωρισμόν, γνωρίσασα ἐφ' ὁ χάρει, τλῶ τε σφαγλῶ ἐγύμνου κ πάνυ φρονθύμως, πλήσιον ὁποῖα εἰκὸς τοὺς ἔτι σαφῶς ἐν ὑπογνάσῃ τ ζλῶ γεγονότας, κ καλοῦσα μὴ μέλλειν ὅπι τελειοῦσθ τ δράματος οὐ ἐπ' αὐτοῖς συνιέσθαν. κ ἦδη μὲν ὀλίγος ταύτῃ τελούσῃ ἰσχὺς τ λύπωνος, καίπ' κ τῆτο θυμαζόμενον. κ λύπωνος ταῦτα φρονήσαντ γέλωτ ἐπαθε τοῖς ἀεὶ τὸν χαρίεν. γαΐῳ μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λείποντα τιμαρίων μίσῃ, ὅτ' τελούτᾳ, αἰσχ κ' προτέρου ἢ τῇ ἀρχῇ συνῆλθε, σκαιός τε κ καπροφωνίας εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε πασσόμενος, κ φίλος ὀλιβολῇ, κ τὰ μὲν φοβερὰ καταπλήττων, κ ὀλίγ τοῦτο ἐφ' οἷς θαρσήσῃ φονικώτατος, τῆς τε ὀξουσίας ἐφ' ἑαυτ μόνῳ πιμπλάμενος, τὸ ἐβεβίζειν εἰς οὐδ' ἥκιστα ἐλεύθ αὐθάδ μεγαλοψυχίᾳ χρώμεν, & ποιεῖσθ ἐκ τ κτείνειν, κ φθάνομεν. κ τὸ μὲν θεῖον, κ νομίμου μείζων ἐπιτάκοις εἶναι τε κ δοκεῖν, ἀπατώμενος ὑπ' ἐπαίνων τῆς πλησθύν. κ ταῦτα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νοῦς ὅπι πᾶ, πιμορίαν ἐτόμισεν ἀρετῆς, & φιλίας ἀμυήμων, εἰ κ πλείστ τε κ ὀλίγ μεγίστων ἠμύοιτο οἷς τότε ὀργωθείς ἐκπλήξει κολάστως κ ἀλαζόνος. πολέμιον δὲ ἡγούμεν πᾶν τὸ ἀρετῇ συνεργοῦν, ἀπαπλίκτον ὅπι πᾶσιν οἷς κεκόσῃ τλῶ ὅπι θυμίαν λαμβάνων. ὅθεν κ ἀδελφῇ γνησίᾳ συνῆν, ἐξ οὗ κ μάλιστα αὐτῷ φύεσθαι ὤφλ τοῖς πολίταις. ἦρξάτ σφοδρότερον τ κύνους, ὀλίγ τ πολλοῦ χρόνου μὴ ἐσορμένου, εἰς τε ἀπιστίαν, κ ἦλθεν τλῶ πρὸς τὸν φέξαντα φθάναλῶν. ἔργον δὲ μέγα ἡ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ πώποτε ἁμάρτανον εἶπεί τις, ἢ ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ φυούντων κ πάντων αἰθρώπων ἐσόμενον, πλεόν γε τῷ θεῖ ῥᾴδιον κ σπανιάλιον ὄντ ἐν ὑποδοχῇ τῷ ἐπ' αὐτ γύπλου στενῶν πλοίων. τοῦτο δ' ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε κ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν, οὐ μὴν κ ὅπι τέλ γε ἀφίκετο, ἀλλ' ἡμίεργον ὑπὸ τῦ ἀμβλυτέρους αὐτῷ ὅπι πονεῖν κατελείφθη. αὖπον δ' ἄλλ',

A in palatium offendit Ceſoniam humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ ſolent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non patuiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam, vt rediret ad
B ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponérent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum, vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulie-
C ris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque ſenſit cædis cauſa eum veniſſe: non magni pendentem verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à ſociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cui-
D ius comitem habuit etiam filiam infantulam: quòd mox ipſe factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret attollens ſe ſupra humanum faſtigium, &
E uinitatis opinionem affectans, populariſque aſſentatione deprauatiſſimus: legum cancellos non ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorum virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inui-
F dia, propter incredibilem & multis retro ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominum, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiã maximũ opus eſt, & vtiliſſimũ nauigãtibus. ac ne id quidẽ abſolutũ eſt: ſed imperfectũ mãſit remiſſa cõtẽtione operãtiũ. in cau-

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quidquid facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literisque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cùm videret circumferri Asprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se insciũ rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Define de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animã

III.

A ἐδεῖ τὰ ἀχρεῖα σπουδάζειν, ἢ τὸ δαπανᾶσθαι εἰς ἡδονὰς αὐτὸν μόνας ἐμελλον ὠφελεῖν ἐπὶ ὑφαρπάζειν τιὼ δεομένων τοῖς κρείττοσιν ἀσυμβολογημόνοις φιλοτιμίας. ἄλλως τε ῥήτωρ τ' ἄριστος, καὶ γλαφυρὸς τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίων παιδείᾳ σφόδρα ἠσκημένος, συνίει τε ἕκαστα, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τοὺς καὶ ἐπὶ πλείονας ἀφορμὰς αὐτὸς ἐπὶ τ' ἀξίας, φαεινῆς πιθανότητος

B ἐν μείζοσι θεάμασι παρόντα οὐ ῥᾳθυμος, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτὸ τ' φύσεως ἐπὶ τ' εἰς ἰσχὺν αὐτῇ θεραπεύειν μελέτῃ τ' δυνατὸν. ἀδελφὸς δὲ παιδὸς ἦν γεγονὼς τιβερίου υἱὸς δρούσος γένος, μᾶλλα ἀδέκαστα παιδείας αὐτὸν ἀφ' ὧν, δρᾶν τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ φρόνιμα ἐν αὐτῇ κατορθοῦν δρᾶν φέρῃ, ἐ συνεφιλονεικῆν γάϊος, σύγγυους τ' ἀνδρὸς, καὶ πλείονος εἶχεν ἐπιτολαῖς. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ τ' καὶ αὐτὸ πολιτ', ὑ μὲν αὐτοκρεῖν οἷα τ' ἐμφῆναι αὐτῷ τὰ ἐν τ' παιδείας συλλεγθέντα ἀγαθὰ σοφίᾳ τ'

C ἐλθόντα ὅλεθρον αὐτῷ τοῦτο τ' ὀρρεσίας. ὅπως ἀρα δυνατὸν παρεπὶ τ' σωφρονεῖν, οἷς αὐτὸ δίδυνον τὸ θεῖον σφι ῥᾳστώνη παρεῖ. φίλοις μὲν πλεῖστος, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπτοῦσθαι δοκεῖς τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπὸ παιδείας καὶ δόξης ζήλης τῷ κρείττονος, μέχρι δὲ τῷ θείου τ' ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δ' νοίας ἢ θεὸς τὸν ἐρήσαντα, μισεῖ ὑποφυσάντος ὑπ' αὐτῷ δαίμονος

D ἀλλοῖος τελευτᾷ κλαυσθεὶς ἢ καθάπερ αὐτὸ τὸν ἐμφύλιον ὑποδίξεως αὐτῷ τ' γαῖος ὁδὸν ῥυσθείς, καὶ τὸ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τῆς κράσεως τελευτᾷς ἐν ἀμηχανίαις ὧν θεῖ τῆς συστηρίας, ἐ πιστεύσαντα θεραπευθῆναι ἐκρυβὲν αὐτὸν, οὐδεμίαν κινδύνου πέρα πλεῖν τῆς ῥυσταίτου ὑποφοβούμενον. μᾶλλον δ' ἰδιώτης ὢν, ἢ ῥᾳθυμότερος, καὶ τῆς τῶν ἀρχῶν, παιδείᾳ τ' συνῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνικῇ, καὶ πάντας τὰ εἰς δόρυβον ἀπεκειμένου παντοίως ἀπαλάσσων αὐτὸν. τότε δὲ πᾶσα κατειληφυῖα τὸν ὄχλον, καὶ τὸ

E βασιλείου πάντος στρατοπαιδῆς μαίας ἀπάλαιο γονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῆ οἷον ἀπαλληφότων στρατοφυλάκων, οἳ θεῖ τὸ στρατηγικὸν καλύπτειν, ὅπερ ὄχι τ' στρατᾶς καθεστῶτος, ἐ βαλῆ θεῖ τῆς θεραπείας ἦσαν. ὅπου δὲ καὶ παρεύγαιον τιὼ ὠὼ γαΐου πρωρίας ἐν ὀλίγῳ πιθάνου δρᾷ τὸ κ' δίκαιον αὐτῷ τὰς τύχας συνελθών. τὰ δ' θεῖ αὐτοῖς αὐτοκρατοῦντο μᾶλλον, ὃν ζῆσαν χαλεπὸς, καὶ τῆς γερμανῶν τε ἐν πρωρίας τῆς φρενίων ὄντων ὠμότητος χέρσιν τῆς ἑαυτῆς μᾶλλον, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὀφ' ὧν ἁπάντων ἐκλυόμενον ἰδορυβεῖτο δεδιὼς θεῖ τῆς συστηρίας, ἄλλως τε ἐπιξὴ τῆς θεῖ τῆς ἀσφαλείας ἐπιθύετο τοῖς κακαλοῖς ὠδαφεσμίας. εἰσῆκει δὲ κατὰ τ' θεσσαλὸν ὀλίγας βαθμίσι χαλεῖον, ὑποσκαλκεὺς τῆς κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ χάτος τῆς θεῖ τὸ βασίλειον τὸ

F τῆς στρατοῦ διασιμόρου, καὶ τὸ ὠὼ ἀκεσβοσιμόρου τιὼ ὄψει ἀμαθὲς δ' ἀχὲ τὸν σκότον, τὸ δ' αὖθεγονον ἐῆ τὸν ὑπολογίζοντα κελεῖς ἐῆ μὴ ἀπαλλαγμόρος. θεσσαῖ τὸ εἰγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἤξιε κότος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, ὀλιγωρεῖν. γρ-

μανικὸς ὠὼ ὄδε φησὶ θεῖς τοὺς ἑπομένους, καὶ σπούδαζε τῶν ἡμέρα φερόμενος. κλαυσθεὶς δ' ἐφ' ἁρπαγῇ παρεπιδυσαμβόους ὁρᾶν, καὶ δόξας μὴ κρυπτὰ φωνὴν ὑποδύνοι τιὼ γαΐου, φεῖδε χεῖρ ἤξιν τῷ κατ' αὐτὸν πάντων ἀδάμονα αὐτοῖς ὑποπτεύειν, καὶ τὸ ἀθεμιτοῦς τῆς γεγονότων. ἢ ὁ χρὼν μισθήσας, ὑπαναβαίνειν τῆς δεξιᾶς, ἐ παῦσαι φησὶ μικροψυχούμενος θεῖ τῆς συστηρίας, λόγον τε μεγαλ-

φρονοῦντα

φορτίδος, δεῖ τῆς ἡγεμονίας, ἣν οἱ θεοὶ γαῖον ἀφῃρημένοι τῇσῃ συνεχώρησαν ἀρετῇ, σοφόταις δ' οἰκουμένης λαβόντες. ἀλλ' ἴθι, καὶ τῷ σφετέρων ἀπολαμβάνετον θρόνον. ἀναβάσεις δ' αὐτὸν οὐ πάνυ βαίνῃ τοῖς ποσὶ δ' ὠκὰ ἵδρυν, ὑπὸ τε φόβου καὶ χάρματος τῷ ἐφημένων. συνεστρέφοντο δ' ἐκεῖ τῶν χρατοφίλων καὶ πλείους τῷ σωματοφυλάκων, καὶ διαφθορὰς τῶν πλαύδιον ἀγόμενον δόξῃ τῷ δεῖ κόλασιν ἔλκειν δεῖν τῷ δεῖ τοιοῖσδε ζημιῶν, ὡς ἀνδρα ἀνοσίῳ μορᾳ δόμβίου τοῦ παντὸς, καὶ καθ' ὑσους οὐκ ἐξίους δεῖ τῆς γαίου ἀρχῆς ὠμιλπότα. τοὺς δὲ καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπαρίστεσθαι κρίσιν ἐξίουσι τιῶν ἐκεῖ αὐτῶν. καὶ πλείονων δ' στρατοπέδου συστρεφομένων, φυγαὶ τε ἦσαν δ' ὁμίλου, καὶ προσόδων ἔπορία δ' πλαυδίῳ δ' ἀσθενείας δ' αὐχένος. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸ φορεῖον αὐτῷ φέροντες ἐκεῖ τιῶ ἀφαυχενῶ αὐτῷ ἐξαγλωσθέντες φυγῆς ἔσπευδον αὐτοῖς, ἀπ' ἐλπίδος δεόμενοι τιῶν σωτηρίαν δ' ἀσθένειαν. ἐκ δ' ἐρυμνείας δὲ τοῦ παλατίου ἡρυμένους, πρῶτον δ' ἐπιπλείονας τῆς ῥωμαίων πόλεως τὸ ἐξαδέλφιον ὁ ἐκεῖ αὐτῆς λόχος, καὶ ἄλλ' τοῦ δημοσίου ἀπολαμβανομένους, πολὺ πλείων ἡ ὀπαδοίτησις ἐῶ τῷ στρατιωτῷ, χαρᾷ τιῶ ὄψιν δεχομένους τοῦ πλαυδίου. ἐκ πλείστον τε ἐῶ αὐτοὺς ἀντοχεάτεσθαι σπουδὴν τὸν ἀθέσμιον, διὰ νοίᾳ τε τῷ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς δ' ἐῶ αὐτῷ, δεῖ μέγα τῶσι τοῖς ὠμιλπόσι κατηλλοιπότος πλείω τὸ αὐτῷ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσίει τῆς τε πλειονεξίας τῷ ἐν τῇ συγκλήτῳ δ' ἱστᾶς δύνειν, καὶ ὁπόσα δεῖ δ' ἀρὶν ἀρχῆς ἠμάρτητο αὐτῇ. ἐπεὶς δὲ καὶ τὸ ἀνάχωνα τοῦ φράγματος κατηνέσειν, ᾗ πάλιν εἰς εὐθὺς ἀρχαῖ μεθεστεμένον τῷ ὅλων καθ' ὑσους αὐτοὺς φέρειν δῆ πιφαυσκομένου τιῶ ἀρχαῖ μεθεστεμένον τῷ ὅλων, πᾶσιν δεῖ χαρὰ καὶ διοίᾳ τῇ αὐτῇν λαβόντα πλαύδιον, μεγαλοδίου τε χάεσθαι αὐτοῖς ἔπιν δ' δόντα πιεῖν, ἢ δεῖ τοιοῦτος ἠροῖζ αἰ ἀκοῦσαι. ταῦτα ἐπεὶς τε ἀλλήλους, ᾗ δ' ἑαυτοὺς δεξήσεσθαι, ᾗ τῆς ἀεὶ ἐπεφαίνῃσθαι διαφθοῦζ. οἱ δὲ πνευδιώμενοι ἐπεδύμους ἐδέχοντο τιῶ ἐφέλκεσθαι, συμφοξάντες τε καὶ ἐπελθόντες ἦγον δεῖ τοῦ στρατοπέδου ἐπεδεῖν αἰ ἀβασιάσαντες, ἐὰς μὲ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἐφειξις. διεπίπεσον δ' αἱ γαλέαι τοῦ τε δήμου, καὶ τῷ ἐκ τῆς βουλῆς. οἱ μὲν ἀξιώματός τε τοῦ ἐπέτεσθαι ὀργώμενοι, καὶ δουλείαν ἔπαχθον αὐτοῖς ὕβρει τῷ τυραννικῷ ἠροεδρίᾳ φιλοτιμούμενοι δεδιδράσκειν χθόνα ἐπαρίχοι. ὁ δὲ δῆμος φθόνῳ τε ἐπὶ ἐκείνοις καθιστάμενος, καὶ τῷ πλουσιεξίαν αὐτῆς δεδεδιμένος ἐπιδὴς, ἐπὶ κατασφαγὴν, ἐχαιρε τῇ πλαυδίου ἀρπαγῇ, σίτου τε εὑρίσκον, ὁπόσα δεῖ πομπίῳ ἠροῖζ, ἀπαλλάξῃ αὐτὸν ὑπολαμβάνοιεν τοῦτον αὐτοκράτορα ἐκ καθίζαιρεῖν. γνῶμα δ' ἡ βουλὴ τὸν πλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατιῷ ἀφυγμένον εἰς τὸ στρατόπεδον, πέμπει ἐπεὶς ἐκεῖνον ἄνδρας ἀρίστας ἐξ αὐτῆς, οἳ διδάξειαν μὲ δεῖν δεῖ καθίζειν τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀλλὰ χωρεῖν ἢ τῇ συγκλήτῳ, πατρῶν δ' ἀνδρῶν εἶναι ὄντα ἐπιεικέστατον, καὶ τῷ τέκνα ἀλλὰ χρεῶντα ἢ δεῖ τοῖς κοινοῖς κόσμοις ἢ ἐπεσθαι μεμνημένον. ἐν οἱ ἐπέτεσθαι πόρρωθεν κακοῦσθαι ἢ πόλιν, καὶ ἐν ἰσχὺς καὶ ἐνδιδόσθαι αὐτοῖς, μηδὲ μισθοῦσθαι τιῶ βαρύτητα τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐκείνων ἐπιφερομένης τῆς ὕβρεως, αὐτὸν ἐλευθερίας ἐκεῖ πρόφασις διαστῆσαι τοὺς παῖδας, καὶ τῷ δόμῳ μᾶλλον καὶ ἢ ἐπέτεσθαι ἀπέχθεσθαι ἢ ἐρεῖν

ad principatum exigere, quem dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. móxque attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſupplicium, miſerarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpe ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Conſules pertinere de eius cauſa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi ſoli tenerēt palatium, partem vrbis vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum évehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ, quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnus quiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cùm liceat proiecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere. hæc & alia inter ſe conferentes conſultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum ſublimem in caſtra pertulerunt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & indutam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibique aduerſus potentiorum iniurias præſidium, gaudet audiris quæ Claudio contigerunt, ſperans hæc opera cariturum ſe bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerunt, lectos fuit ordinis viros illò miſerunt, qui eum docerent non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum aliis quomodo res adminiſtrari debeant: meminerítque quàm miſerè tractata ſit ciuitas vel à priorib. dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperiis eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentéſque ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſceret.

A δηδ ἡκυμένῳ διδόμεν, πρὸς τε ὑπάρξειν αὐτὸν ἐλθόντα ψηφιδεῖν τ πολιτῶν, καὶ δηλοῦσθ τ νόμε τὸ μέρος ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον περδαίνειν ὑπάρχον ἀρετ. εἰ δ ὀπυνοοῖς μηδὲν εἶναι τ χαλεπὸν τελευτ σωφρονιζόμενος, ἔτι γε αὐτὸν δηλοῖ ψῆφ. τ δὲ στρατιᾶς πολὺ ἧ τὸ συνεσηκὸς αὐτοῖς, ὅπλων τε δ' ποείαν καὶ πλῆθος οἰκετῶν οἳ χρήσαιντο αὐτοῖς. μέγα δ μέρος πόλεμ ἐλπίδα ἧ. Ὁ τ τύχης, τούς τε θεοὺς οὐκ ἄλλοις συμ-

B μαχεῖν, ἀλλὰ τοῖς μὴ ἀρετῆς, Ὁ τὸ καλοῦ τοὺς ἀγῶνας ποιουμένους. εἰ δὲ τούτους οἱ αὐ σφὲ ἐλευθερίας μάχην τ παῤῥησίας. καὶ οἱ μὲν φρισβάλλαι, ὑπερφίους καὶ δεινύχους, ἀμφὸτεροι, τοῖς δὲ ἐχώρουν τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτὸν σφεσπεσόντες, μηδαμοῦ πολέμοις Ὁ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θωρεῦντες δ στρατιᾶς πλῆθος τ κλαύδιον περεχόμενον, Ὁ τὸ μηδὲν τοῖς ὑπάρχοις ὄλας συγκείσε τῇ σφὲς αὐτὸν, εἴγε ἀρχῆς ὀρέγοιτο, ῥᾴδ τ βουλῆς

C δ' χάριν διδομένην. ἀσφαλέστερον γὰρ καὶ δι' ἀμφοτέρων χρῆσθαι τὸν μὴ μιᾷ ὕβρεως, ἀλλ' εὐνοίᾳ τῇ δόντος ῥᾳδίαν λαμβάνοντα.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

IV. POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium:, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltro oblatum non dimittere è manibus. Is enim poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium examinem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodiit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi cognouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronúmque ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno animo in retinendo principatu pergeret. Iamque vnus erat è fautoribus Claudij, cùm accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit. quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit rex: Vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtrã puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris lõgo vſu peritiſſimos. pro nobis autẽ

D

E

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

Κλαύδιος δ', ἐπίστασθ δὲ μεθ' οἵας αὐθαδείας ὑπατεύσειεν, καὶ σφὲς τὸ παρὸν χρέωμεν τῇ αὐτῇ δηλῶ τὸ μετριώτερον ζητοῦντ, οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ σφὲ αὐτοῖς φόβῳ δείσασας, ἅμα μὲν θαῤῥοῦσι τῇ στρατιωτῇ, ἅμα δ' ἀγρίππου τὸ βασιλέως, κελεύοντος μὴ φείδεσθαι τῇ χειρὸν τηλικαύτην ἀρχὴν ἑκοῦσαν αὐτόματον. φοβέσας μὲν καὶ σφὲ γαῖον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεῖ τιμᾶς ἠγμένον. καὶ δ τὸν χεῖρον σφεῖσπεσε τὸ γαΐου, καὶ αἰσθόμενος δηλονότι, καὶ σφεστείλας ἐκ τῆ εὐθυμουμένων, εἰς τοὺς σωματοφύλακας ὑπεχώρει, ζῶν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντ δ' ὑπὸ ξαυμάτων, ἰατροῖς μαθητεύειν. πυθόμενος δ' τ κλαυδίου τὴν ὑπὸ τῆ στρατιωτῇ ἁρπαγήν, ὠθεῖτο σφὲς αὐτὸν, καὶ καταλιπὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, αἰσθόμενος αἰσθαμβαίνειν κελεύων τὴν ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ σφὲς τὸν κλαύδιον εἰπὼν σφεσχώρει σφὲς αὐτὸν, καὶ μεταπαλούσης αὐτὸν τῆς βουλῆς, χρησάμενος μίσεως τιμῇ κεφαλῇ, ὡς δὲ συνουσίας γενομένης αἰσθύσεως αὐτῷ σταρῖν, καὶ ἥρεῖτο τοῖς βουλευταῖς τὰ πρεσβεῖα κλαυδίῳ. τῇ δὲ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ σφεσανεφομένων τὰ γαμέμενα ἔχοι σφὲ τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὸ κατ' ἐκείνου δίκαιος, ἕτοιμος δὲ τοῖς λόγοις, σπουδὴν δὲ ἐκέλευε σφὲ τῇ συμφέροντα, τὰν ὅτι καὶ εἰς πόλεμ φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν δὲ εἶναι τὰς ἀρχὰς μεταποιουμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ σεστιᾶς τὸ μέτοι αὐτὸν ἧ σωματικὸς, τὸ δὲ συλλογιστῆς ἐλευθερώσεως δ' ἅλων γενομένης. εἶπε μὲν ὧδε, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑπατεύειν, σφέρεσεν ὁπόσα θυμὸς ὑμῖν λαχτίσαν ἧ κἂν ἐνδοιάσαντι μοι, δῖα τὸ ὅτι σωτηρία φέρει τ λόγον. ἴστε δὲ στρατὸν ὃς ὑπὲρ κλαυδίου μαχεῖ, πλήθει χρόνῳ ὁπλιτεύειν μεμελετηκότα. τὰ ἡμέτερα συγ-

συλλύδην αἰθεσίτων πλῆθος ἔσται, καὶ τῷ δόξαι δ' ἀληθείας ἀπαλλαξόντων, δυσκατάπαυστον θεοῖς τὴν χείρ τας μαχούμενα θεραπεύοντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἀσῶσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς πλαύδιον πρέσβεις καὶ πίθειν τὸν ἀρχὸν, θρισθέντα τε ἑτοίμως εἶναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκατατιθέντων πάντων εὐθὺς ἐπέρχεται τὸν τε ταραχὴν τῆς βουλῆς δείσαντι καὶ μόνας θεοῖς τὸν πλαύδιον, ἐδίδαξέ τε ἡγεμονικὸν τρόπον δεῖν κρίνειν, καὶ τῷ ἀξιώματι τῆς ἀξιώσεως χρώμενον. ἔλεγεν οὖν πλαύδιος, ὑ θαυμάζειν τὸν βυλὸν ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχοῦς, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τραύσαι τῷ πρότερον, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν καταστάντων. γεύσῃ δ' αὐτοὺς ὑπηκοΐας τῆς καθ' αὑτὸν, μεῖζον κακοῦ, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομένης, ἔργῳ δὲ κοπῇ πᾶσι προκειμένης εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδ' ἀνόητον πραγμάτων ἐν ὄψει τῇ ἐκείνου καλοῦς ἔχειν μὲ ἀπιστῶν. καὶ οἱ μὲν πρίσθεντες τοιούτων ἀκροάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. πλαύδιος δ' τοῦ στρατοῦ συλλεχθέντος ἐλέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμενεῖν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεῖται τοὺς σωματοφύλακας πεντακισχιλίαις δραχμαῖς καὶ ἕκαστον ἄνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅποι ποτὲ στρατεύσοις ὑπηχεῖται τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δ' αὐτοκράτορι τῶν βουλῶν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου διός, ἔνθ' δὴ νυξὶν. τῷ δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλίνοντες ἑαυτοὺς, ἐνεδίαζον πρὸς τὸν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅτι τῷ ἰδίᾳ ἀγορᾷ ἐγεγόνεσαν ἔξοδοι, προορωμένοις ἡ χωρήσῃ τὸ πᾶν. ἐν δὲ ἀπογράσῃ τοῦ ἐλευθέρου γεγενότος, καὶ πολὺ κρείττω ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δουλεύειν ὑπομεληφότες ἀβασίου ἀρχίας τοῦ ποιεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῷ κατέρων θεῖ τῆς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατασιδᾶν. συνελέγησαν δ' ὅμως ἐκατὸν οὐ πλείους, καὶ ἐβουλεύοντο θεῖ τῷ ἐν χερσὶν, ἀφνίδιον αἴρεται βοὴ τοῦ συνεσκηνωκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὸν βουλὸν ἑλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο θεῖ τοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἑνὶ τὸν ἀρχὸν ἐφέσιμον εἶ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνοις ὑπῆρχεν, ἓς πρὸς τοσαύτης θεραπείας ἄξιος, ὥστε ἐναντία τὰ τῷ συγκλητικῶν μὸ πολὺ πλέον, δι' ἀμύρτιαν μὲν τοῦ κατὰ τὸν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ πλαυδίου. οὐ μὲν ἀλλ' ἦσαν ἀντιφιλονεικοῦντες, γλόους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινουκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὑτὸν ἐνεργότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφὸν γαΐου γναμπικὸς ἰουλίαν, θεόθυμός τε τὸν ἀπαντᾶσθαι τῷ θεραπεύοντι, καὶ καθεῖχον οἱ ὕπατοι θεοφασιν ἐκ θεοφάσεως ἁμαρτάνοντες. ἀλλέγειν τε ἀσιατικὸν μινουκιανὸς ἐκ τῆς γαΐου σφαγέων αἰτίας τοιούτων ἐξανοιᾶν. ἐγεγόνει δ' ἀπὸ φόνου οὗ πρὸ ἐλάσσων, ὑπὸ χρηστῶν τῷ ὑπὸ θυμούντων τῆς ἡγεμονίας ὡς τε αὐτοκτόνου καθ' κλαυδίῳ. ἄλλος τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂ λὸ αὐτὸν ἀξιόλογον, καὶ τῷ στρατιωτῷ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ὑπὸ τὸ πόλεως, ἱρίται τε ὁπόσοι συνῆρτο εἰς τὸ στρατόπεδον, ὥστε τῷ μισόπολιν τοῦ ἀρχοῦ, οἱ μὲν φεισθῆ τῆς πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῷ ἰσχὺ αὐτοῦ ἀπέσησαν. ἐπὶ δὲ πρώτου ἀρχοῦ ἡμέρας, καὶ χαρίας, καὶ οἱ συὺ αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὑπεχειρήσει λόγων ἦσαν θεοῖς τοὺς στρατιώτας. τῷ δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾷ παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ αὐτὸν οἵους τε ἀρχεσθαι αὐθορίσησι, καὶ ἐρεῖς μὲν ὡς τε σιωπεῖν.

A erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi, placet mitti ad Claudium qui ei deferre principatum suadeant, & ad eam legationem meipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non
B videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum iniquitatem, nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: máxque concionem
C apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide manerent, viritimque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Cos. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm
D ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate sinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen
E deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit.
F fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idq; sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſſimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio dilectiſſimus, cuius equitio ſtabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe, ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, ſtrictis gladiis,& ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporéque occupatis omnibus, nec ſcientibus quídnam agendum poſt irritatum in ſe Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum vt ſe inſpectante imperium committatur Claudio, & aſciſcatur vltronea ſeruitus, ſimúlque Chæream obiurgabat, quòd cùm primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quaſi verò ſine hac vlla voluptas vitæ poſſit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eo magis inuiſus militibus, quòd ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladiis perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aſſidere iuſſit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceſſit ſaucius, & eorum nemo non periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs ſe erga ſenatores gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iuſſitque eos conuenire in palatium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conſpicui proceſſerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo

A δξὰ τὸ ὡρμῆσθαι πάντας ὅτι τὸ μὲν ἀρχαῖον ἦν ἡγεμονικὸν ἐκάλουν ὡς ἐκ αἰτιῶν ὁμοίαις ἐχρῶντο τῇ συγκλήτῳ ἡ δὲ ποτε ἀρχὴν ἦν, καὶ ὃν ἀρχθεῖεν αὐτὴ ἔφασαν, ὑπὸ δορυφόρων τινὲς τῆς στρατιᾶς, καὶ τῷ γαίῳ σφαγίων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις οὐκ ἐφασκόντων. ἐπὶ τοιούτοις δ' ὄντων, χαιρέας τὴν ὀργὴν οὐκ εἰακχήσθη θεὸς τὴν αἴτησιν τὴν αὐτοκράτορος, δόξαν ἐπαγγέλλεσθαι στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον δοῖη δι' ὧν ἔχει κομίσαιεν. διὸ δὴ ὁ δύστυχος ἔβοᾶ, πίοχος τὸ καλούμενον φασίνη, βεβιασμένος γαΐῳ, καὶ δεῖ τὰς οἰκουμένας τῆς στάσεως ἕνεκα δεῖ ἐκεῖνον ἐπαινοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐξίβετο, αἰτήμοις ἐργασίας ὑπεκείμενον. εἰς ἄκρα ὁ χαιρέας ἀπεδίζει αὐτοὺς, καὶ ἔτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὴν τε κεφαλὴν κομεῖν τὸ κλαυδίου. δ' ἦν δὲ εἰ μὴ μανίαν ἀδιαφορουσίᾳ δύσουσι ἡ ἡγεμονίαν. οἱ μὲν διεζάπησάν γε ὑπὸ τῆς λόγων, ἀλλὰ ἀπασιμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ἦρτο

C ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὁμνύουσιν αὐτῷ. κατελείπετο δὲ ἔτι σύγκλητος ἐπ' ἀρμενίας τῆς ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῆς διαφέροντες. ἐπλῆξίς τε, καὶ κατήφεια ἦν, οὐδὲ ὅτι χρήσαιντο αὐτῇ τῇ αἰθεσπίσιον εἰδότων διὰ τὸ αἰπροβούλου ἡ κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδοροῦντο καὶ μετάμειναι ἐν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τὸ γαΐου σφαγέων, σφάζων σφέτερον αὐτὸν ὑπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἡ κλαύδιον ἀρχοντα σώσειαν, & δουλοπρεπείαν ἐπόμενα

D καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέα εἰς φιλοψυχίαν ἐπάλαιον, εἰ καταφρονήσας γαΐου θρασὺ ἡγεμὼν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲν ὄφος δοσοβολίαν δ' ἀναιδίας τῇ παῤῥησίᾳ. χαρέας δὲ περὶ ὧν τὸ θύμημον ἐσώσασθαι οὐδὲν φρονεῖν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μὲν τοι ἀξιοῦν ἀξίωσιν τὴν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς δὲ ὕπατοι. ὅτι δὲ τὸ στρατόπεδον παντελῶς οὐδὲν τὸ θεραπεῖαι τὴν κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ἑτέρους πέμπειν τοὺς

E αἰτίας διὰ τῆς στρατιᾶς μᾶλλον εἰς ἐπ' ἐλευθερίας τὴν σύγκλητον ἀξιοῦν, ὁρμήσαντες ἀπασάμενοι ξίφη. κἀν ἐπίθεντο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου ἀξιακαλυπτόν. ἀξιοῦσθαι δὲ αὐτῇ ἡ ὕπατοι ἐξαρπάσας τὸ κλαυδίου. τῷ δὲ συγκλητικῶν ἐν αὐτὴ τῆς κοίτης, καὶ μὲν ἐφείας ἐδίδοντο τιμῆς. πάντες δὲ πλῆθος ἔλεγον αὐτῶν αἰωθούμενοι ἀξιοῦσθαι πρὸς αὐτὸν ἐξ τάξεως. ἀπάντων δ' ξαυμασίας αἰσχύνει, ἐν τὸ ἐλεύθερος ἀξιοῦν πάντας αὐτοὺς. καὶ ἀχρίπασας ὁ βασιλεὺς

F ἐσελθὼν τῇ κλαυδίῳ, ἐξιοῖ τοῖς συγκλητικοῖς ἐπιτάττειν κατασκεῦαι. ὑμνομένου γάρ τινος κακοῦ περὶ τὸν βουλεῖ, οὐχ ἕξειν ὧν ἀρξειν ἐπέρων. πάντας δὲ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλεῖ ὅτι τὸ παλατίου ἀξιὰ τῆς πόλεως φερόμενος, ἀξιαπέμπτος αὐτὸν τὸ στρατιωτικοῦ συὶ πολλῇ πάνυ κατείσει τῆς πληθύος. ἀφεξίπασαν δὲ τῆς γαΐου σφαγέων ἐς τὸ φανερώτερον χαιρέας καὶ σαβῖνος εἰρημένοι ἀφεῖδον κατ' ὀλιγωλὰς πολλίων, ὅτι μικρῷ ἀφέτερ πλεύσθος στρατηγὸν ἦρτο τ' σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεί πρὸς τὸ παλατίον ἀφικνεῖται, σωαγαγὼν τοὺς ἑταίρους, ὑμῶν αὐτὸν ἀξιοῦσθαι χαρίσιν.

τοῖς δὲ, τὸ μὲν ἄρχειν λαμβάνειν ἐδόκει, ἀπιστίας ἡ ἐπικαλεῖν τῇ παραχρῆμα, καὶ αὐτῷ τιμωρίας ὀλιγαλῶν δ' ἦσαν ἡγοῦντο ἐπ' ἄκρον ξοπῆ ἡ μᾶλλον χρόνῳ. ἀπῆγετο οὖν τὴν ὅτι ἀναίτιον, καὶ σὺν αὐτῷ λούπῳ

πῇ

τε καὶ ῥαιρείων πλοίων. λέγεται δὲ χαιρέαν μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὴν συμφορὰν, καὶ μόνον τῷ χρόᾳ αὐτὸν ἀμεταπέσοντα τῷ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀνειδίσαι λοῦπον εἰς δάκρυα ἐκτρέψαι μέλλον. ἀποπειρώμενός γέ τινι τὸν σκέλεα ὁ λοῦπος, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένῳ φησὶν, ὡς μὴ ἂν ἐκείνου ὁ λοῦπος ποτὲ πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε αὐθορμήτου ἐπομένου καὶ θέλοντος, ὡς ἦκεν ὅπλα τὸ χωρίον, πρῶτον τὸν στρατιώτην, εἰ δίκην μελέτης αὐτῷ γένοιτο αἱ σφαγαὶ, ἢ φόβον ἔχει τὸ ξίφος καὶ ἐκέλευε κομίζειν ᾧ γλίσχρως μεταχρήσαιτο αὐτός. θνήσκει δὲ δυσὶ πληγαῖς μιᾷ πληγῇ αὐτῷ ῥωμένῳ. λοῦπος ὁ τὰ πάντ' ἀξιώσας ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων ῥωμένων, ἀπὸ τὸ μεγαλοκῶς τὸν ζῆλον ἀποσχεῖν. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπανιόντος μὲν ἐκ πομπῆς ἐπιτηδείου, ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτῷ ὑπηρέτοις, καὶ χαιρέαν μόνους ἐτίμησαν εἰς τὸ πῦρ τοὺς μέλη καὶ ἅμιλλαν ἐξ ἧς εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας ἀπεκαλύπτες. ὁ χαιρέας μὲν ἐκείνῳ τελευτᾷ βίᾳ συνέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὲν μόνου τῆς αἰτίας ἀπολύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφίεσθαι, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐπιβολὴν τῆς πρὸς τοὺς συνωμότας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν ἀφεῖσαν τῷ ξίφει, μέχρι δὲ τὴν κοπὴν τοῦ ξιφιδίου συνῆλθεν.

A aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tuliſſe id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veſte quæreretur de frigore; ille cauillatus eſt, lupum nunquam offendi frigore. Et inſpectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem; num exercitatus eſſet ad cædes, & num acutum haberet gladium: poſtulauitque cum quo ipſe Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter periit. Lupus autem deiecto animo parum fortiter cernicem præbens pluribus ictibus demum confectus eſt. Paucis pòſt diebus quando ſolenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum ſuorum quiſque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ ſuam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non iraſceretur ipſorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non ſolùm abſolutus à Claudio, verumetiam permiſſus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus, ſi à fide coniuratis data deſciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum quæſiuit interitum.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλαύδιος ἀποδίδωσιν ἀγρίππα τὴν πατρῴαν βασιλείαν καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

Κλαύδιος ὁ τῆς στρατιωτικῆς τῶν ὅπλων ἐπιστάσεως ἐπὶ τῆς ἀξίας ἀποσπάσας ἑαυτὸν, διάγραμμα προύθηκε τήν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, καὶ ὁ γαΐος παρήγαγε, καὶ δι' ἐπιστολῶν ἄγων τὴν βασιλέα, προσέτασσε ὁ αὐτὸς ποιεῖται πᾶσιν τὸν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθέντων, ὃς καὶ πάππος αὐτοῦ, ἰουδαίων, καὶ σαμαρέων καὶ ταύτην μὲν ὡς ὀφλήματα τῇ οἰκείᾳ τῆς γῆς ἀπέδωκεν, ἄβιλαν δὲ τὴν λυσανίου, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐπὶ τῷ αὐτοῦ προσετίθη. ὁμοίως τε αὐτῷ τετίμηται πρὸς τοῦ ἀγρίππαν ὅτι τῆς ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. αὐτίχον ὁ καὶ ἔσχεν βασιλείαν ἀρχιέρωμος, πλησίας μόνον τινὶ, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖ). λυσίᾳ δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσιμάχου τοῦ ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτοῦ γενόμενα, καὶ ἀντωνίαν αὐτοῦ θυγατρὸς ἀντωνίας τὴν ἐπιτέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, ἐκ αὐτοῦ υἱὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππα γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελεῖ δὲ μῦρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῇ τῇ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἔτι) ἀποσείμενος ἀφὶ κλαυδίου. ταράσσεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, διὰ τῆς ἀλεξανδρίων πόλεως. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος διὰ ἀρχῆς τῆς ἑαυτῶν ταπεινούμενον, καὶ δεινὰς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρίων διαζόμενον, ἀντιβαῖνον, ἐκ ὅπλοις δίδωσι. ἐκ κλαύδιος διαπέμπει τῷ ἐπάρχοντι καὶ ἄγγελον, ὅστις τὴν τάξιν καταλύει. πέμπει δὲ καὶ δι' ἐπιστολῶν ἀποκαλπόνων αὐτὸν ἀγρίππαν τε καὶ ἡρῴδου τῆς βασιλείαν, ἧς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τῦτον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγ. ὕπατος αἱρεθεὶς τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις ἀλεξανδρεῦσι χαίρειν.

Claudius porrò ablegatis militibus quicunque ſuſpecti eſſe poterant, edictum propoſuit, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirmabat; collaudans ſimul eius operam & induſtriam: additis inſuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius auí Herodis regnum pertinuiſſent. has igitur velut familiæ debitas reſtituit. Abilam autem & finitimam eius ditionẽ in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat, adiunxit de ſuo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum eſt in vrbis foro medio. Antiochum autem ſito regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimiſit etiam Alexandrum Lyſimachum Alabarcham veterem amicum; & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ; quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice deſponſa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi ſuo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta eſt ſeditio. Occiſo enim Caio gens Iudæorum ſub eius imperio vehementer oppreſſa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: móxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat Ægypti præſidi, vt ſeditionem illam compeſcat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit ſcriptum in hãc ſententiam. Tiberius Claudius Cæſar Auguſt. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexandrinos Iudæos iã inde ab initio ius ei' ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris conſecutos A à regibus, ſicut patet ex inſtrumentis ſuper hoc conſcriptis & conſtitutionibus regiis, poſt adiectá; que imperio noſtro per Auguſtum Alexandriam manſiſſe illis ſua integra, conſeruata per miſſos illo diuerſis temporibus præſides, nullámque de eorum iure controuerſiam exſtitiſſe etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: petiiſſúmque eis ab Auguſto, vt in defuncti ethnarchę locum alium ſuis ſuffragiis ſubſtituerent, vtque quiſque in ſuis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deſerere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues ſuos Iudæos C. Cæſaris temporibus, propter inſolentem illius inſaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis poſtulat: & recuſantibus infenſus eſt: volo inconcuſſa eſſe iura eorum à Caij inſania: eíſque ius eſſe perſeuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri poteſt dare operam ne quid turba- C rum commoueatur, ídque propoſito hoc edicto ita ſtatuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Coſ. deſignatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitanti- D bus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatum eis fuit integrum: licebítque in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus E vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac noſtra gratia contenti modeſtius ſe gerant, neque conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magiſtratus publicari volo, ad reges quoque atque dynaſtas tranſmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi. F

CAP. V.

Agrippa in Iudeam reditus.

HIs edictis Alexandriam & per totum imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam ſui regni miſit auctũ maioribus honorib. cõmendatúmq; per literas præſidibus prouinciarũ ſimul & procuratoribus omnib. at ille vt re bene geſta magna celeritate

νους συγχωρησάντων τῆς φιλίας. διὸ καὶ ἐμοὶ ἀλέξανδρον, τὸν πάντων μοι φίλων τε καὶ ἡλίκων ἐπιτηδειότατον, καὶ μετὰ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας τὸν ἐθνάρχην αὐτῶν καταστῆσαι, καὶ τὸν ἀρχαῖον ἐκεῖνον ἀξίωμα τοῦτο ἀνανεώσασθαι βουλόμενον παραιτησάμενον, ἐπιτρέψαι τοῖς πολίταις αὐτοῦ τὰ ἴδια νόμιμα φυλάσσειν, καὶ μηδὲν ἐπὶ τῷ ἐθνάρχου ὀνόματι πλέον ἔχειν, ἢ τὸ ἀπογράφεσθαι τοὺς ἀλεξανδρεῖς ἐν τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὑπὸ τοῦτον τὸν τίτλον. ἐπὶ δὲ τοῦ Γαΐου Καίσαρος, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ μανικώτατον ἐξύβρισε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱδρυθῆναι ἐκέλευσε, τὸν μὲν ἀλέξανδρον ἐκεῖνος ἐπὶ τοσοῦτον ἐτίμησεν, ὥστε καὶ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι καὶ ἰδιώτην βιῶναι· τοὺς δὲ Ἰουδαίους ἐπὶ τοσοῦτον ἐμίσησεν, ὥστε καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν διαρπάσαι καὶ πυρὶ παραδοῦναι, καὶ τὸν δῆμον ἅπαντα ἢ ἀποκτεῖναι ἢ πωλῆσαι. ἐπὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἡγεμονίας, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ θείου τύχης τε καὶ γένους τὴν ἀρχὴν ἔλαβον, καὶ ἐμοὶ τὸν Ἰουδαίων ἐθνάρχην καὶ τὸν μέγαν Ἡρῴδην τὸν φίλον τε καὶ οἰκεῖον ἐπιτρέψαι ἐβουλήθησαν, ἐπιμελήσομαι τοῖς Ἰουδαίοις ἴσον καὶ ἀμφοτέροις δικαιώσασθαι τοῖς μέρεσιν, πολλὴν ποιούμενος πρόνοιαν τοῦ θεοσεβῶς μοι τὸ ἀρχαῖον ἔχειν. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐκ τοῦ Ἰουδαίων ἀρχαίου ἔθους τετηρημένον τοῦτο μὲ τὸν τρόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὴν ἄλλην οἰκουμένην, εἴχεν οὕτω. Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμανικός, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας ὑπατος τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησάντων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ Ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τοῖς αὐτοῖς ἀρχαῖα, καὶ τοῖς ἐν παντὶ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἔδοξε συνχωρῆσαι, οὐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις μοι χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ἐπὶ ὧν παρειλήφθαι ἀξίοις κρίνας, διὰ τὴν πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τὸ δίκαιον τοῦτον ἐπιτρέψαι ἐπὶ θεῷ ἢ θεᾷ σεβασθῆναι αὐτοῖς ἰδίοις τοῖς πατρίοις. κελεύω οὖν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῇ ἐφ' ἡμῶν κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀπείργειν φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νῦν ἐπιτρέπω μου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπηκόοις ὄντας χρῆσθαι, καὶ μὴ τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δόγματα μισεῖν ἢ ξενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως, ἔτι κελεύω, καὶ μετὰ πίστεως ἔτι καὶ τιμῆς, καὶ τοὺς ἔπειτα βασιλεῖς, καὶ τοὺς ἔπειτα ἐπὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας καὶ δυνάστας ἐπὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας ἐγγράφεσθαι βούλομαι, ἐκεῖνό γε εἰδόσιν, οὐκ ἔλαττον ἡμερῶν ἑπτακαίδεκα τὸ ἔθνος ὑπὲρ τοῦ ὑμετέρου κράτους ἀγωνιῶν διῆγεν.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς Ἰουδαίαν.

ΤΟύτοις οὖν τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἀποσταλεῖσι

ἐδόκουν μοι δεῖν Ἰουδαίων ἔχειν μνείαν πλείονα. πρῶτα δὲ ἀγρίππαν νομιοῦμεν τὸν βασιλέα, ὃς πρῶτος λαμπρότερος ἐξέβη τοῖς ὅπῃ τ' ἐπιχωριάζουσι, καὶ τοῖς ὅπῃ τ' ἐπιβήσεσι δόξῃ χρωμένων τῶν βασιλέων ἐφάνη μέγιστος. ὁ δὲ εἰς ἀπὸς μοι τῶν ὅπῃ κρείττοσι τύχαις ἀπερχόμενον μετὰ τοῦ χρὴ

ὑπὸ-

ὑπέστρεψε. εἰς Ἱεροσόλυμα δὲ ἐλθὼν, χαριστήρια θυσίας ἀπέδωκε τῷ θεῷ· καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς εὐχαῖς ἐκτελέσας, ἃ μὴ καθαίρεσθαι ξυνῳδὰ τοῖς νόμοις ἐδόκει, τούτων ἀπέσχετο· πολλοὺς γοῦν τῶν ἀπὸ τῆς ἐπιχωρίου τάξεως ἐκέλευσε τὰς κόμας ἀποκείρασθαι· καὶ τὴν ἐκ τοῦ Καίσαρος αὐτῷ δεδομένην ἁλυσίδα χρυσῆν ἀνέθηκεν ἐν τῷ ἱερῷ, ἐπιδεικνὺς ὅτι καὶ τὰ μεγάλα δυνατὸς ἐστι ποιῆσαι ὁ θεὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀνθρώπων ἀφελέσθαι πάλιν τὰ κείμενα. καὶ τὸν μὲν Θεόφιλον τὸν Ἀνανίου τῆς ἀρχιερωσύνης μετέστησε· τὸν δὲ Βοηθοῦ υἱὸν, τοῦτῳ καὶ θέμενος ὄνομα Σίμωνα, τοῦ Σιμωνίδου πατρὸς ἀπέφηνε. δύο δὲ ἦσαν ἀδελφοὶ τοῦ Σίμωνος καὶ πατὴρ Βοηθὸς, οὗ τὴν θυγατέρα βασιλεὺς συνῴκησεν Ἡρῴδης, ὡς αὐτόθεν δεδήλωται. συνῆν τοῖς αὐτῶν ἱερωσύνῃ ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ συνῆν τῷ πατρὶ, καθὼς καὶ πρόσθεν ἔσχον οἱ Σίμωνος· τῇ οἰκίᾳ παῖδες ἐγένοντο ὑπὸ τῆς τοῦ πατρὸς ἀρχῆς, ἅπερ ἐν ταῖς ἀνωτέρω γραφαῖς παρέδομεν, κατεστήσαντο· τὸν δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι δοὺς ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας εὐεργέτας τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας, φόρους μὲν αὐτοῖς τὰς ἐφ' ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθεμένοις ἀπεδίδοσαν τοῖς ἐγκωρίοις ταμίαις· ἐπάρχου δὲ ἀπέδειξε τοῖς στρατιώταις, σίλωνα ἄνδρα πολλῶν συμμετασχόντα πόνων καὶ κινδύνων· παντάπασι δὲ ὀλίγου ἐπιδεηθέντος, ἵνα μὴ καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁσίους τοὺς ἐπιθέμενοι κόλπων, καὶ πρὸ ἀεὶ πυρικτίους ἐν ἀδικίαις θεοστυγεῖς, καὶ πάσης αἰδοῦς ἀπολωλότας, εἰς τὴν Ἰουδαίων συναγωγὴν εἰσέπεσον. τοῦτο σφόδρα τὸν ἱερέα τὸν παροξῦνε, κατέλυσε γὰρ τῷ πατρὶ ἀπὸ νόμων ἐδιώκατο. ἀμέλλητι δὲ πρὸς τοῦτο πρέσβυν, ἡγεμόνα ὄντα τῆς συρίας ἔδοξε λύειν, ἀδικήματα καταλέγων τῷ Δωρίτῳ. ὁ δὲ οὐχ ἥκιστα δὴ τοῦ πρεσβύτου χαλεπήνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνον ἀσέβειαν ἐνόμιζεν ἀδίκαιον, τοῖς ἐπιστέλλουσι τῷ Δωρίτῳ τοιάδε ἔγραψε.

Κεφάλαιον ς'.

Ἐπιστολὴ Πετρωνίου πρὸς Δωρίτας ὑπὲρ Ἰουδαίων.

ΠΟύπλιος Πετρώνιος πρεσβευτὴς πρὸς τοὺς ἐν Δωρίδι Καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δικαστὰς τοῖς φρόνιμος λέγω. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἐπανέστησαν ἐξ ὑμῶν, ὥστε μὴ τὸ θεσπισθὲν τὸ πρόσταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ ἐᾶν τὸ ἀρέσκειν Ἰουδαίοις φυλάττειν τὰ πάτρια, πρὸς δὲ ὑμᾶς αὐτῷ, τοιαῦτα δὲ πάντα θεάσῃ συναγωγὴν Ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, μὴ τὸ μεταδιδόναι ἐν αὐτῇ τὴν καίσαρος εὐδαιμονίαν, ἀδικοῦντας οὐκ εἰς μόνους Ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν τούτου κύριον, οὗ ἡ εὐσέβεια βελτίων ἐν τοῖς ἰδίοις νόμοις, ἢ ἐν ἄλλοις ἐφάνη, καὶ ταῦτα ἐν τοῖς τῆς συναγωγῆς τόποις ἐν οἷς ἔθος ἦν τοῖς Ἰουδαίοις ἀνέκαθεν ἐν τοῖς ἐκείνου κατὰ τὸ καίσαρος ὄνομα ἀνατίθεσθαι. τὰ δὲ ἐμοῦ διατάγματος μεμνῆσθαι γέλοιόν ἐστι μετὰ τὸ τῶν

reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt, vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium quæ doceret spectatores & sublimia posse construere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratam catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, deçorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit tori suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indutiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiã, quòd ea res perditum iret institutum patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

VI.

Cap. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriensium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolẽtia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatũ, vt sui quisque loci sit dominus; ne mea decreta commemorem post

contemptam autoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantùm permisit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam proprijs magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiuaximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cæleste numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, què Ionathę Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimás. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pontificio, sed mihi sacrum illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omnique peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

A αὐτοκράτορος δέχεται μὲ ἡ δικαιοσύνη τοὺς Ἰουδαίους τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μέγιστον ἡγουμένη τὸ ἰσόμοιρον τοῖς Ἕλλησι καταλελοιπότος. τοὺς μὲν οὖν τὰ δόγματα τοῦ σεβασμοῦ τοιαῦτα τετολμηκότας, ἐφ' οἷς καὶ αὐτοὶ ἠγανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῇ ἐξηχθῆναι, καὶ τῇ ἰδίᾳ σφετερίσῃ μεγαλοψύχῳ λήμματος, ἀλλὰ τῇ τοῦ πλήθους ὁρμῇ, ὑπαίτιος τοῦ πράγματος φερόμενος εἰς πολλὰ ἐκάλεσα ἐπ' ἐμὲ αἰτήσων τὴν περὶ αὐτῶν λόγον δώσοντας. τοὺς δὲ ἀρχόντους αὐτῶν, εἰ μὴ βούλοιντο δοκεῖν ἀκούσιοι τοῦ ἁμαρτήματος, ὑπαδεῖξαι τοὺς αἰτίους τῆς ἐκταραχῆς, μηδεμιᾶς φάσεως μηδὲ μάχης ἑαυτοὺς ἀφορμὴν γενέσθαι, ἣν περ δοκεῖ σοι μοι διηρεσμένος ἐξ αὐτῶν πιστῶν ἔργων, ἃ ἐμοὶ, ἃ δὲ καὶ πᾶσι μοι βασιλέως ἀγάπησα εὐνοίᾳ μᾶλλον προσουμένοις, ἵνα μὴ ἀφορμὴς δραξάμενοι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ δ' ἀμείνονος προφάσεως συναθροισθὲν εἰς ὀπτασίαν χωρῇ. ἵνα δὲ γνωσιμώτερον ᾖ, τί μὴ ὁ σεβασὸς ἅπαν τὸ σεσιλμένος ἐφήνατο, τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ αὐτῷ δόγματα προσθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ μὴ γνώριμα πᾶσιν ἦν δοκεῖ, τῇ τῆς βήματος αὐτῷ πρώτης ἀκροάσεως μοι βασιλεὺς ἀγρίππας δικαιολογούμενος ἔδει τε μὴ δίκην αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τῆς σεβασοῦ δωρεᾶς. ἐς τε οὖν τὸ λοιπὸν, ὦ δαλγάλλω, μηδεμίαν προφάσει σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἡσύχους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προὐνοήσατο, διορθώσεως ὧν τὸ ἁμαρτανόμενον ἔλῃ τυχεῖν, γνώσεσθαι δὲ ἅπαντα μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀγρίππας δὲ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τὴν ἱερωσύνην τῶν καθυσῶν σίμωνα, ἰωνάθου δὲ πάλιν ἐπ' αὐτὴν ἰόντα τὸν ἀδελφὸν, ἅτων ἀξιούντων τῆς πατρῴας ὁμολογεῖσθαι. τῷ δὲ οὐκ ἀσμενιστὸν ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν. παρῃτεῖτο γοῦν παῦτα λέγων. οὐ μὲν οὐδὲ βασιλεῦ τεθυμηκὼς χαίρω, δίκῃ ψυχῆς ἔχων τὸ δ' μοι γένος σῇ δόξαι βουλήσει, εἰ καὶ θεὸς οὐδὲν με τῆς ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινε ὁ θεός. ἅπαξ δὲ ἐνδύεσθαι σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὖτε ἀμφιασάμενον ὁσιώτερον, ἢ νεὼ ἀπολοῦμαι. σὺ δὲ τὴν βουλὴν τὸν ἀξιώτερον ἱερεῦ νεῶ τὸ γένος λαβεῖν, ἀπόχρη. πάσης, καὶ θεὸς τὸν θεὸν ἀμύντορα, καὶ θεὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐστι μοι, φέρωνα τῇ τιμῇ τὸν σωσίπατρα. τούτοις ὁ βασιλεὺς ἡδέως τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθου μὲν ἔασε, γνώμῃ δὲ τῇ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τὴν ἱερωσύνην ἔδωκε. τῇ μετ' οὐ πολὺ, πετρώνιον μὲν, μέρους ἀπολέξαντος, δι' ἔπος συρίαν.

B

C

D

E

F

CAP. VII.

Gesta Agrippa vsque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regi aliquo modo cedere. sempérque licentiùs agebat cum eo. & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollēs se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocās vt oftētaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquā nō labores in eius gratiā

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τοῦ ἀγρίππα σεβαστὸν ἄχρι τῆς τελευτῆς.

Σίλλας ὁ τῆς βασιλείως ἵππαρχος, ἐπεὶ δι' ἅπασαν τύχης ἐγγόνει πιστὸς, οὐδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ καινοτομεῖν ἀπηνάρνητο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοτάτους ὑπὲρ αὐτοῦ πολλάκις πόνους, ὑποθέσεις αὐτῷ ἀπάτους, σφόδρα ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίας βεβαιότερον φιλίας. οὐδαμοῦ τοίνυν ὑπεκστελλόμενος τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίᾳ δὲ δι' ἅπασαν ἐμπλείας ἔχων τὰς φιλοφρονήσεως ἐγίνετο φορτικὸς ὑπομένων ἑαυτὸν ἀμύητος, καὶ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγκεκαλυμμένα τῆς τύχης ἤγων εἰς ἀνάμνησιν, ἅτε τῷ ἑαυτοῦ σωτῆρι αὐτὸ δὴ τοῦτο δαδγάννῃ, συμπαθὴς δ' ἦν εἰς ὑπὲρ αὐτοῦ σπου-

σαμοι πολλὰ λεξιών. τούτων ὧν τὸ πλεονάζον, ἐνέφυσε μὲν ἐξ ἀρχῆς, διὸ προσκόπτοντας ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τὰ ἀζημίως παρρησιαζομένους. οὐχ ἡδονῆς δὲ αὐτὸ ἀδόξων χάριν ἐπαμύνοντι. διὸ δὴ καὶ ὁ Δικαιόπολις ἄκαιρον ἀφῆκεν παρρησίαν. πάλαι γοῦν ἐπιφθόνως ὁρῶν ὁ Σίλας τὸν βασιλέως θυμὸν, καὶ ἑαυτοῦ ὀργὴν πλείονα, ἢ λογισμῷ δίδοιτο, οὐ δι' ἀπαρχὰς μόνον μετέπεσε τὸν Σίλαν, ἀλλὰ καὶ παρέδωκε δεδησόμενον εἰς τὴν ἐκείνου πατρίδα πόμψας. χρόνῳ δὲ τὸν θυμὸν ἠμβλύνθη, καὶ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τὴν πρὸς τὸν ἄνδρα κρίσιν ἐφήκεν, ἐννοηθεὶς ὅσους ὑπὲρ ἐκείνου πόνους ἐκεῖνος αἰτήσαιτο παρ' ὧν ἑορτάζων αὐτὸ γενέθλιον, ὅτε πᾶσιν ἐπῆρχεν ἀφροσύνῃ καθίσαντο θαλίᾳ, τὸν Σίλαν εἰκαλεῖ ὡς αὐτίκα. συνέσεσθαι αὐτῷ γνησιώτερον. περὶ δὲ τρόπος ἐλευθερίας ἦν, ἐδόκει προσκλήσεως δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, οὐκ ἀπαρυπόπτως πρὸς τοὺς μεπόντας αὐτὸν λέγων, ἐπὶ ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν μετακαλεῖ με, τὸν μηκέτι ἀπολλυμένην; οὐδὲ γὰρ τὰ φαῦλα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν δυνοίας ἐτήρησεν, ἀπεστέρησε δὲ ὕβρεσας. ἢ πεπαύθαι νομίζομέν με τῆς παρρησίας, ὡς ἐπὶ ποίου σταφιδότος ἔχων βούσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἐπόνησα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε καὶ τιμὴν, ὧν γέρας ἀντὶ χάλκου δισμοῦ, καὶ σκότειον εἱρκτιδίου. οὐκ ἐγώ ποτε τούτων λήσομαι. τάχα καὶ σὺν τῇ ἀρίστῃ συνοπάσεται μνήμῃ, καὶ μεταστᾶσα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα αὐδῶν, οὐ διεπάτησε τὸν βασιλέα λέγειν. ὁ δὲ ὡς αὐτίκα τὰ γέρα ἀφῃρημένον, πάλιν ἔασεν ἐς φερυρᾶ. τὰ δὲ τῶν ἱεροσολύμων τείχη, τὰ μὲν τῷ κορυφὴ νδόντα πολλὰ, δημοσίαις ἀναλώμασι, τὰ μὲν εἰς πλάτος, τὰ δὲ εἰς ὕψος ἐξαίφνης ἐπηγάσατο ταῦτα πάσης αὐθεντοπίνης χρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ καίσαρι ἀφῆ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ πραττόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστελλε ἀγρίππᾳ μὴ ἀσυδῶς παύσασθαι τῆς τῶν τειχῶν ἀνοικοδομήσεως. ὁ δὲ ἀπιθῆσαι οὐκ ἐκρίνατο. πρόφυσει δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δυσεργητικὸς εἰς τὸ δωρεᾶς, καὶ μεγαλοφρονῆσαι ἔθνη φιλόπημος, καὶ πολλοῖς ἀθρόως δαπανήμασιν αὐξῆσαι αὐτὸν εἰς ὀνησφάνειαν, ἡδόμενος τῇ χαρίζεσθαι καὶ τῷ βιοῦν ἐν ἀφθονίᾳ χαίρειν, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἢ τῷ περὶ ἑαυτὸν βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμενος. ἐπεὶ γὰρ πονηρὸν ἦν ἦθος ἐπὶ πικρίαν ἀπὸ τοῦ μὲν, καὶ πρὸς ἀπηνεστέρων ἀπαρύτου ἔλλησι πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνεν δώροις χρημάτων, βαλανείοις, θεάτροις τε ἄλλοις κατασκευαῖς, ἔστιν αἷς ναοὺς αὐίσησε, σοφὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων οὐδεμίαν πόλιν, οὐδὲ ὀλίγης ὀνησιδώρου ἐξίωσεν, οὐδὲ δώροις ἀξίας μνημοσύνης. θεοῖς δὲ ὁ τέρπος ἀφρίπτορα, καὶ θεὸς πάντας τὸ δυσεργητικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν ἦν φιλάνθρωπος, καὶ εἰρηνικὸς ἐς ἑκάστους τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀναλόγως χρηστὸς, καὶ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδέως γοῦν αὐτοῦ διῆγεν, καὶ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, καὶ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐπῄρει. ἔθυε πάσης γοῦν αὐτὸν ἡμέρας ἀγνείας, οὐδὲ νέμεσις τὰς παρεόδους αὐτοῦ τὰ νόμιμα χρηδίουσα θυσίας. καὶ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις αἰὲν ὑπηχεῖ-

A exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica liberrate hominis. iniuenda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationē cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinám è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolomitatem & honores parerem: pro quibus officiis nūnc præmium reruli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque ille mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarū largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & prumptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat absq; sacrificio. Accidit aliquādo, vt quidā Hierosolymita legisperitus

nomine Simon aduocata contione per regis absentiam agentis sum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi adieu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. móxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulcherrimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis

VIII. absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. suscipiebatur autem ab aliis regibus: venitque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet, tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cùm peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

A ἐξεκαίετο δυσὶν τὸν τρόπον, αἰτιαν δὲ ἐνοχλεῖν τῷ, πλῆθος εἰς ἐπανάστασιν ἀλίσας, πείθει γὲ βασιλέως εἰς κυνηγέσιον τὸν δημόσιον, ἐπὶ μίσθῳ αὐτῷ κατηγορῆσων, ὡς οὐκ ἄξιον ὄντα· ὁ δὲ ἀφικόμενος ἐπὶ ναοῦ τῆς εἰσόδου τοῦ θεάτρου καθίζει μὲν δὲ ἐξ ὑπερθέτου· ὑπὸ τῷ σεσηκότι πόλεως τῷ βασιλεῖ διαμαρτύρεται. εἶπεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς· τί μεμπτόμενος τυγχάνεις; καὶ ὃς ἔλεγεν γὲ ἐν τῷ παίζειν τότε καὶ διαβολὰς παρ' αὐτὸν

B ἐπάλλουσιν, ἱρέμα τι καὶ σεσεικὼς, εἶπε μοι φησὶ, τί τῷ σοὶ δοκεῖ γινομένων ἔτι ἐλλείπειν; ὁ δὲ αὐτῶν ἔχειν οὐδὲν, τυχὸν ἰδίᾳ συγγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἡ σεσοβήκησε τις διηλλάττετο, πλεῖ σεσίτια πείσων βασιλικωτέρως ὀργῆς, καὶ πρίασθαι εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ὑπάρχειν. τὸ αἰμυνεῖν γὰρ, καὶ δωρεὰς πολὺς ἐξιώσας, ἀπαπέμψατο. πολλοῖς γὰρ καταπαλαίσας πολλὰ ὑπερτίθεις ἐπίπεσι δίαξον γὲ αὐτοῖς καταπαλαίσας, τελυτελεία τε καὶ πάλλει πολλαὶ δίαφέρον, ἀμφιθέαζον δὲ πολλὰ ἀναλωκότων, βαλανεῖα σεὸς τούτοις, καὶ σοὰ ἐς αὐλὴ

C τῷ ἔργων σιώπησι δαπανήματων, ἢ τὸ κάλλος ἀδίκησας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλίσατο δὲ αὐτῷ τὴν καθιέρωσιν μεγαλοφρόνως, ἐς τῷ θεάζω μὲν θυσείας ὅτι πλείας, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἀθρόως, καὶ ποικίλως πομπικὰ τέρψεως, ἐς δὲ τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τῷ αὐτῷ δ' ἀγωνίσι μεγαλοναιαν. εἶδόν καὶ τῷ κατὰ πλῆθος ἀνάταξιν βουλησθεὶς ἡμιάδων τῷ θυμέλῃσιν τέρψιν, ἐπ' ἀνοσίοις

D ἄνδρας ἐπ' ἀνοσίοις μαχουμένους ὑπαυλῆς, καιρίοις ὅσους εἶχεν δὲ τάξας εἰς τῷδε τῷδε σεσεῖς, ἵνα οἱ μὲν πολεμεῖσι, τὸ πολέμου δὲ ἔργον ἡμῖν τέρψις εἰρήνης. τούτοις μὲν δὴ πάντας συμβάλλειν. ἐς βυρυτὸν δὲ πλέσας τὸ σεσειρημένον, μετῆλθεν εἰς πτολεμαΐδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐν δὲ ἀρετῆς ἄλλοις βασιλεῦσι σεβάλλεσθαι. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν καμμαγηνῆς βασιλεὺς αὐτίοχος, δωμάσων συμ-

E φορήσων, καὶ κότυς, τῆς μικρᾶς ἀρμενίας ἔξω βασιλεύσων, καὶ πολέμων τῷ πόντου πεντηκοντάρχης δυνατέων. ἠσπάζετο τὸν ἐξὸν ἀδελφὸν ἐν αὐτῷ, ἄρχει δὲ τῆς χαλκίδος. ὁμίλησεν δὲ πᾶσιν τοῖς ὑποδεχαῖς, καὶ φιλοφρονήσας ὡς μάλιστα δεξιώσεως φροντίσας ὕψος, καὶ δεῖν τῶν γε δόκειν δικαίως τῆς τῷ βασιλίως σεβουσίας τιμᾶσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων διαστελόντων ἐπ παρ' αὐτῷ μέρους ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν παρεγένετο. σεὸς ῥωμαίους οὖν πεμπικὸν πόλεμον, ὑπομενοῦσθαι δ' ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀπορῶν τοιῶν ἐπὶ ἀ, σεσῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δὲ ἀρα ἤμελλεν τῆς σεὸς μέρους ἀρχὴ γενέσθαι δίαφορᾶς, συγ-

F κατασκάλλων ὅλη τῆς ἀπείρου, ἀπαγγέλλετο πᾶς ἄλλας βασιλέας. μέρος δ' ἦ τοῦτον ὁμοίως καὶ μέχρι τοσοῦδε φιλίᾳ σεὸς ἀλλήλους, ὑποῦ δὲ δὴ, συμφέρῃ οὐχ ὑπολαμβάνοντ' ῥωμαίους δ' ὑπαρχῆν τοῦτον συμφόρων. δ' ὃς οὖν ἐκέχρῳ τῷ ὑπατείαν πᾶς πόμπων ἐπίστελλεν ὅλη τὸ ἔαυτῷ δ' χαμάλλησεν ἀπέρχεσθαι. τοῦτον ἀγχίπατος αὐτοκράτωρ ἐξεκάλεσεν. καὶ μέρος μὲν ἐν τούτου δίαφέρος ἔχει. τῷ ἀρχιερωσύνῃ δὲ κατ' ἔτος ἀφελόμενον, πάντ' αὐτὸ κρίσιον ἀρχιερέα ἀλιονέα τὸν τῷ καδμίου παῖδα. ζῆσιν δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύσαντα ἓξ ἔτεσι ἐνιαυτὸν πενθήκοντα, καὶ πολλῶν ἐς πόλιν κηδεμόνα, ἢ πρότερον τειχῶν πύργος ἐναλοῦτο. ἐπεσήλθε δὲ ἐτοῦ ἓν διαφέρας εἰς τῷ κρόσους πολὺ ὑπὲρ τῆς ἐπέρου σωτηρίας ἑορτὴν ἄγοντος τούτου ὅλης πόλεως,

ut

ἐς παρὰ τὰ ἐθνεῖα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς πόλιν καὶ
θεωρίδα πανήγυριν εἰς ἔξιν πλῆθος ἀνετίρα δὴ τ θεα-
τὴν ἡμέρᾳ τοῦτον ἐσθῆτι ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πανοικ-
μήλῳ πᾶσαν, ὡς θαυμαστὸν φανῆναι ἐξ), παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. εὐθὺς ἔ πρώταις τῇ
ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγασθεὶς,
θαυμασίως ἀπέστιλβε μόρμαίρων τι φόβερὸν, καὶ τοῖς
εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. ἀδὺς ἦ οἱ κόλακες ἴσας
οὐδὲ ἑαυτῶν πρὸς ἀγαθοῦ, ἄλλος ἄλλοθεν αἰδοῖον,
θεὸν προσαγορεύοντες, ἀνθρώπου τε αὖς ἐπιλήσοντες,
εἰ ἔ μέχρι νῦν ὡς ἄθεον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ τυγ-
χάνειν κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν οὐκ
ἐπαιδεύθη τοῦτο ὁ βασιλεύς, οὐδ ἔ κολακείαν ἀσεβοῦ-
σαν ἀπεξέφατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τ ἄλγη-
δόνα τ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐπαρθεῖσαν ἤδη βαρυτέρα τοῖς
πόνοις, ἄγγελον. τοῦτον δ' ὃν ἐνόησεν κακὸν ἔχ) τὸν
καὶ ποτε τῇ ἀγαθὸν γνόμενον, καὶ δύσκαρδιον ἔχειν
οὐδ ἀεί. ἀθρόον δ αὖτε τ κοιλίας ἐπορύσσειν ἄλ-
γημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀναθεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταρρέ-
φειν ἐπιτέτακται τὸν βίον, ὃν ἄχθημα τ ἐμβρύου
τὰς ἁρπαγὰς κατεφόσμένας φωνὰς ἐλεεῖ χούσης.
ὁ κλεινὸς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν ἤδη θανὼν ἀπάγομαι.
λεκτέον δὲ τῷ παραυτίκα ἢ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν οὐδαμῇ φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα-
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ἐπιτάσσ
τὰς ὁδ υἱοῖς κατεπορεύετο. μὴ σπουδὴς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον ἀνακομίζει, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι πεθάνας παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πλῆθος δὲ αὐ-
τίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σάκκον περιθεῖναι
τῷ παρόντι καιρῷ τὸν θεὸν ἱκέτευον ὑπὲρ τῆς βασιλέως.
πάσης δὲ παντὶ ἐν ἀπάλαι καὶ θρηνῶν. ἐν ὑψη-
λοῦ δὲ ὁ βασιλεὺς δόμασιν κατακείμενος, καὶ κά-
τω βλέπων αὐτοὺς φιλοῦς θεραπεύοντας, ἀδυ-
κρυς οὐδὲ αὐτὸς ἦν. συνεχῶς δὲ ὑφ' ἡμέρας πέν-
τε τοῦ τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διαγαθεὶς τὸν βίον κα-
τέστρεψεν, ἔτων ἡλικίαν ἄγων πεντηκοστὸν ἕτ@ ἑπτὰ
τέταρτον. τῆς βασιλείας δὲ ἑβδόμῳ πέντε μὴν οὐ
δὲ πάσῃ κρίσιμος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῦ, τῆς φι-
λίππου μὲν τετραρχίας ἐς ἕνιαυτὸν ἀρξας, καὶ πατρ-
τρ δὲ, καὶ τῶν ἡρῴδου τετραρχιῶν, ἔτεσι ὃ δέκα τε
καὶ πλειόσιν κρίσιμος αὐτοκρατορείας, ὡς ἐς τῆς
τε τετραρχίαν ἐβασίλευσε, Ἑ ἔ ἰουδαίας τετράρ-
χει, σκηπτόμενός τε ἐς ἐγκλήματα. τετρακόσιαν δὲ δὲ
πλείοσιν αὐτῷ τετραφορεῖς ἡμικοσίας ἔδει χιλίας
συνεπίπλας πολλὰ μὲν τοῦ τετρακόσιαν καὶ χιλ
φιλόθεος ἔ) ἐνεφιλοτίμει τῷ τετράρχαν ἀπέλιπεν.
ἰωὶ δὲ ἀφειδὴς αὐτὸ τὸ φιλότιμον. ἀγοραομῶν γε
μὲν. ταῖς πλήθεσι τῶν ἑκατονῶν αὐτὸ, συμφορήσαν-
τες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνατώτατον, καὶ ἐλ-
κίας ὁ ἔπαρχος, ἢ φίλος ἦ βασιλέως, ἀρίστανα ἐπιμ-
λαν ὑπηρετῆσ τὸ δεινότατον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς χθ
λαὶ αὐτῷ, ἀπόσφαξιν ὡς δὴ τῇ βασιλέως παλδύ-
σεως. ἀρρένας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ζόπυρον τοιού-
τον καταλελοίπει τὸν βίον· θήλεα ἢ αὐτὸ καταλέλοιπε, μίος
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἕξ δὲ δυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδ ἡ τῆ πατρὸς ἀδελφῆ γεγά-
μητο βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι δὲ ἦσαν αἱ λοιπαὶ, μριάμμη τε καὶ δρουσίλλα,
δεκατεσσάρων μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς δὲ δρουσίλλα. παθαιμολόγητο δὲ ἤδη τῇ πατρὸς ἀπὸ γάμου ἰουλίῳ

A multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. móxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reuerentes, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castiganit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: móxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè vixiumus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsioce decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlq; Cæsarea. ex annuis autem redditibus percipiebat cum plurimum μ c c. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspiratores simul Aristonem miserum, qui Silam communem amborum inimicum interfuerat: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX. fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Berenice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippâ, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructísque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius portrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrq; apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebastoni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iunicrem mittere, simul vt iureiurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses &. Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὲν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μεῖρια μὲν, δρούσιλλα δὲ θυγατρὶ, τῷ δὲ δ κουμαγηνῶν βασιλέως υἱὸς ἦν. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸ βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβασηνοὶ τῷ δυσμενεῖ αὐτῷ λαθόμενοι, τὸ τῷ δυσμενεστάτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀφρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι σταλυόμενοι τότε ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἰκαδε ἀπῆλθον, καὶ τοὺς ἀνδριάντας τῶν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπῃ τῶν τεγῶν ὡς δύνατον ὑψηλοτέρω ἐφύβριζον, ἀχρημονέστερα δὴ πάσχοντες δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καθεκλινόμενοι τόποις, πανδήμους ἑστιάσεις ἐποιοῦντο στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀσιδόντων τῷ χάριτι, θεοπρεπές τε τῇ τῶ βασιλέως ἐκπτοίᾳ ἀλλήλοις αὐτοδιδόντες. ἀμήχανοι δ' ἦσαν ἐξ ἀγρίππα μόνον χρησαμένοις πολλῆς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίας, καὶ τῷ πατρὶ ἡρῴδῃ, ὅτι τὰς πόλεις ἐκτῆτο αὐτοῖς ἔκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατεσκεύασε λαμπρεσῖς ἀναθήμασιν. ὁ δὲ φ τιβέριος υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζεφόμενος ἔδοξε κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμενός γε μὴν καῖσαρ ὅτι τεθνήκει μὲν ἀγρίππας, σεβασηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ἐβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς ἀγαθεσιήσαντας ὠργίσθη. πέμψειν οὖν δι' ὅτου ὅπως τὸν τεώτερον ἀγρίππαν τῶν βασιλείων ἀναδεξόμενον ἅμα βουλόμενός τε ἐμπεδοῦν τοῖς ὠμωσμένοις ὅρκοις, ἀλλὰ τῷ ἐξελαθέσθαι, ἐ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶ) λέγοντες, νεανίᾳ μὲν τῷ καὶ τοὺς παῖδας ἐκβεβακότι χρόνους ἐπιτρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ἐ μὴ δυνατὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἔχειν, καὶ τελείᾳ δι' εἶ) καρὺ βάσταγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἐκόντα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν τ ἰουδαίας καὶ τ ἀτόσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαστον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δίδοὺς πιθὼ τὸ μὴ μέρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλιον αὐτῷ δι' ἐφορείαν. ἐγνωκὼς δ' ὁ θεὸς πάντων ἐπιτάλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβασηνοῖς ἐπιπλέξαι τοὺς τὸν κατοιχόμενον ὕβριας, καὶ παρανίας εἰς ἴαις ἐπιζώσας. τ ὕλην δ' τ καισαρέων, καὶ τῷ σεβασηνῶν, καὶ ἴαις πάντα αἰτίους εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ σταλδίωνται. τῷ δ' ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ἐπιλέξαι στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῷ ἐκείνων αἰκλησιάσαι τόπον. οὐ μὴν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. ἀντιβουλευόμενοι γὰρ, κλαυδίου ἀπεμειλίξαντο, καὶ μέρος ἐπὶ τῆς ἰουδαίας ἐπίτηχον, οἳ καὶ τοῖς ὑπὸ σι χρόνοις τῷ μεγίστων ἰουδαίοις ἐγίνοντο συμφορῶν ἀρχὴ τ καὶ φλαβίου πολέμου ἀπόρμητα λαβόντος. δὴν διαστασιάσαντες κρατήσας αἰς μετ' ὀλίγον ἐρῶμεν, ἐξήναγκε αὐτοὺς τῆς ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ
Ιωσήπου ἰσρεαλ᾽ ἰουδαϊκῶς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ὑπὲρ τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α.
Ὁτι ζόπυρον ἱλασὴ τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίδα, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἴζατις, καὶ τὸ πᾶν γένος αὐτῆς ἰουδαΐσαι παρεσκεύασαν. Κεφ. β.
Ὡς πάρθιος ἀλάδδηος ὀνόμασε τὸν ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα τῷ γαλιλαίῳ πόλεμον ἀπαγγείλαντας. Κεφ. γ.
Ὡς ὑπὸ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ.
Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε.
Περὶ τῆς τῶν φύλικος πράξεων. Κεφ. ϛ.
Περὶ πορκίου φήστου ὑπάτου, καὶ περὶ τῆς στηρείων. Κεφ. ζ.
Περὶ ἀλβίνου ὑπάτου. Κεφ. η.
Ὡς φλῶρος ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα ἐνέθηκε τοῖς ἰουδαίοις κακὰ, ὡς αἰαγκάσαι αὐτοὺς ἐφ᾽ ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ.

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque facta ſtola ſacerdotali. Cap. I.
Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. Cap. II.
Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. Cap. III.
Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. Cap. IV.
Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. Cap. V.
Geſta Felicis Iudęæ prędidis. Cap. VI.
De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. Cap. VII.
De procuratore Albino. Cap. VIII.
Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. Cap. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙ-
ΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caſſium Lóginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amouéret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudęos trans amnem Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Mię vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autem arma tranſamnẽſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſq; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pótificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primũ, vt legatos ſibi ad Cæſarẽ liceat mittere,

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, & περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

A ΕΛΕΤΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ τούτης ἀπηγγείλαμεν βίβλῳ, πέμπει μέρσῳ διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ φάσον λογγῖνον μνήμης τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δὲ γράμματα ὑπ' αὐτοῦ δεόμενος ἀξιωθεὶς, μικρὸν μέρσον τὸν κτίστην ἀπαλλάξαι τῆς ἡγεμονίας. φάσος δὲ ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεφεν ἀφικνεῖται, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφεῖς περὶ ὅρου κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν αὐτόθι. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς φάσου παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφέων διαφθείρουσι. τούτων πυθόμενον τὸν φάσον, σφόδρα παρέζεινεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτῶν ἐπεδέξαντο, ἀλλ' ἐπὶ τὰ ὅπλα χωρήσαντες λαβὼν οὐδὲν ἧττον τοὺς φαύλους αὐτῶν, τοὺς καὶ τῆς στάσεως αἰτίους, δῆσαι προσέταξεν. οὕτω τὸν μὲν ἀπέκτεινεν, ἀνέβας δὲ ἐπὶ ὄνου τοῦτον ἀμφοτέρωθεν δὲ καὶ ἱλιαζάρῳ τοῖς δυσὶ φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχλῃστὴς μετ' οὐ πολὺ χρόνον, ἀχθεὶς δεσμῶν ἐπ' αὐτὸν, ἐπιτιθεμένοις μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. ἐπαυθήσεται τὰ λῃστήρια ἅπαντα τοιοῦτον ἡ ἰουδαία, φερτήλου καὶ φερτοίας τῆς φάσου. ὃς δὲ καὶ τὸν μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς φαύλους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρεκέλευσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φοροῦσι μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, κεῖσθαι ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, ἅπερ ὅτι φεύγειν κατεδέδεται, κατεμβάλλει ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δὲ αἰτιλίῳ μὲν ἐκ τόλμης, παρακάλεσαν δ' ὅμως τὸν τε φάσον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀρίστου δὲ ἡ χάρις εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴ ἐπιγράφων δυνάμει, φόβῳ τε μὴ τὰ προσταγματα φάσου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων παροξύνῃ. φρόνιμον μὲν αὐτοῦς δοκεῖ φανῆναι πρίσκος ὡς κῆσαρα πέμψα-

τος

τοὺς αἰτησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν τὴν ἀνωθεν ἐξουσίαν ἔχῃ. εἶτα ἡ ἐπιστολὴ ἀναγνωσθεῖσα, ἵνα εἰ γνοίησαν ἐφ' οἷς ταύτην κλασθείας ἀποστέλλει, οἱ δὲ ἔφασαν ἀποστελλαι τοὺς ὁρισθέντας εἰ λάβοιεν τοὺς παῖδας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἀνωθεν ἐκείνων, ἐξεπέμφθησαν οἱ ὁρισθέντες. ὁ δὲ γενόμενος ἐκ τῆς ῥώμης αὐτῶν, γνοὺς ὀνειδισθέντας ἀρίστακος ὁ τοῦ πτολεμαίου παῖς, καθ' ἣν ἤκουσεν αἰτίαν, ἐντυχὼν ᾧ ὁ κλαύδιος χαίρει, καθὼς καὶ πρότερον εἶπομεν, παρακαλεῖ τὸν καίσαρα συγχαρῆναι τοῖς ἰουδαίοις ἅπερ ἠξίωσεν αὐτὸν τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκῳ αὐτὸν τούτων ἀποστεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς ὁρισθέντας, ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπιδόσθαι αὐτοῖς ἀγάπησιν χάριν εἰδίναι, ἕως τὰ δοκοῦντα ποιεῖν ἀξιώσαντος. ὅτι τε τὰς ἀποκείσεσι, τοιαύτην ἀποστολὴν ἔδωκε. κλαύδιος καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τετάρτον αὐτοκράτωρ, τὸ δίκαιον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμίτῃ ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν ἀγάπησα τὸ ἐμοῦ ὂν ἐγὼ εὐθρεφῆ, καὶ ἐμοὶ συνεκπαιδευμένον ὄντα, εὐσεβέστατον ὄντα, εὐσταλῆ ὄντος μετὰ τοὺς ὑμετέρους ὁρισθέντας ἀποστεῖλαι ἐφ' ἡ πεπόμπευκα τὸ ἔθνος ὑμῶν κοδομονίαν, καὶ αἰτησαμένων παρ' ἐμοῦ καὶ φιλοτίμως τοῦτο ἱερὰν ἐσθῆτα, καὶ τὸν φόρεσιν ὑπὸ τοῦτο ἐξουσίαν ὑμῖν, εἰ συγχωρῶ, καθὼς ὁ κρίσπος καὶ μου πατρικώτατος οὐιτέλλιος ἐποίησε. συγχωρῶ δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ φαίνεσθαι ἐμοὶ τὸ ἐμαυτῷ διοσεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἑκάστους κατὰ τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἐπιστεῖλαι οὐδὲν ὅπως, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἡρῴδης, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, οὐ τὰ μετρίως ἐμαυτὸν διοσέβεια, καὶ τοῦ θεοῦ ἡμᾶς γνώμη. σπουδῇ, πάνυ χαίρουσιν ταῦτα ποιήσας, ἐπεὶ οὐδὲ ἵνα μοι πλοῦτος διήνεγκα φιλίας κρείττους ὄντας ἐμοὶ τιμίους. ἔγραψα δὲ περὶ τούτων, καὶ παντὶ φάσκῳ τῷ ἐμῷ διατέλεσφ. οἱ τὸ γράμμα λαμβάνοντες κορνήλιος κέρων, ζήφυρον θεοδότου, διονυσᾶς καθωσπάλου, ἰωάννης ἰωάννου. ἐγράφη μετὰ πρὸ πέντε καλανδῶν ἰουλίων ὑπάτου ῥούφου, καὶ πομπηίου πλουτίωνος. ἀπέστειλε δὲ καὶ ἡρῴδης ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ ἀριστοβούλου τοῦ τετραδυνάστου, χαλκίδος δὲ τῶν ἀρχὴν λαβὼν τὸν χρόνον ἐκεῖνον πεπιστευμένος, κλαύδιον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων, καὶ τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης χειροτονίας. πάντων τε ἐπέτυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπὸ γένους αὐτοῦ παραμένουσιν ἐξουσία μέχρι τῆς τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρῴδης, μεθίστησι τὴν ἀρχιερωσύνην τὸν ὀνικαδούμνον καταδέξαν, ἰωσήφῳ τῷ τοῦ κρονίου αὐτ' ἐκείνου τὴν ἀρχιδοχὴν τῆς πατρῴας ἀφελόμενος.

A qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si prius darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. X P P. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, totique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis: Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis: & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauítque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharа in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἡ οἰκία πᾶσα αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς δὲ τὸν χρόνον τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑλένη, καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης, οἷς καὶ ἐκ θεοῦ ἀφορμὴ ἦλθε τοιάδε μεταβαλέσθαι ἐς τὰ τοιαῦτα. μονοβάζος ὁ τῶν ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ἀδελφὴν ἔσχε γαμετὴν, ἣν καὶ ἔγημε κατὰ νόμον τὸν πατρῷον, ἀδελφὴν οὖσαν ἐκ πατρός. ἐγκύμων δὲ γενομένην αὐτὴν ἐκοιμήθη, καὶ κατὰ τύχην ἐγκαθεύδων ἐπέπνῳ δοκεῖν ἀκοῦσαι φωνῆς τινος ἐκέλευε ἀκούειν, καλούσης αὐτὸν τοῦ ὀνόματος, καὶ μὴ θλίβειν

G Et idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis amore captus, in vxorem ductam grauidā reddidit. Accidit deinde, vt ynà accubans, & manū reclinatam habens in vxoris vterū, vocē quādā sibi videretur audire, iubētē, vt manū à vētre tolleret, nēve premeret

fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia inchoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odiis, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc patet licèt intelligeret, ignoſcebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filium magno affectu excepit, eíque donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſque ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem ſui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit digniſſimum, attamen veſtrũ quoque ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more ſuo reginam adorauerunt, deinde probari ſibi ſententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem ſcirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque ſuam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo ſecuriùs nouo regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolẽtia differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & expectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt, vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quo magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filiũ Monobazũ, impoſito ei

τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς μὲν ἀρξάμενον, καὶ τέλους δυτυχοῦς τυχεῖν μέλλοντος. παρεγθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, δείσας διεγερθείς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμονα τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπωνόμασεν. ἦν δὲ αὐτῷ μονόβαζος τοῦτον πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνώμονος, ἄλλοι τε παῖδες ὄντες ἕτεροι γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν δύνοιαν οὐκ εἰς μοναρχὴν τὸν Ἰζάτην ἔχειν φανερὸς ἦν. φθόνος δὲ τὰντεῦθεν τοῖς παισὶν ἐκ τοῦ ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ κατὰ τοῦτο μίσος ἐλάμβανε τοὺς λυπουμένους ἅπαντας, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα γὰρ καὶ πρόδηλα ἐποιοῦντο. ὁ πατὴρ, κείνοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δίκαια αὐτὸ πάσχειν, ἀλλ' ἢ τὸ φύσει τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἀξιῶν δύνοιας τυγχάνειν. τῷ δ' Ἰζάτῃ, σφόδρα γὰρ ἐδεδίει ἀεὶ αὐτοῦ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθῃ τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς Ἀβεννήριγον ἐκπέμπει τὸν Ἀσασίνου χώρανος βασιλέα, ὃν καταπλήσσων ἐκείνῳ τιμᾷ τὸν παῖδος σωτηρίαν. ὁ δὲ Ἀβεννήριγος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δίδωσι πολλῆς ἀγαθῆς δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιμᾷ συγγενίδα, σάμαχος δ' ἦν ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται δὲ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος δὲ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὸ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀσπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι κρειττόνων λεγομένην. φέρειν δὲ ἡ γῆ πλέον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι δὲ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗπερ ἐκ τῆς ἐπομβρείας διασωθῆναι λόγος ἔχει, ἃ μέχρι νεῶ ταῦτα τοῖς ἰδίοις βουλομένοις ἐπιδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἡ δὲ ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστᾶνας, καὶ τοὺς τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τῶν δυνάμεων ἐπισταμένους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ ἔπεμψε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δεξάσθαι Ἰζάτην ἠξίωσε γνώμῃ, καὶ τοῦτ' ἄξιον ἔχειν, οὐδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκεῖ, σκοπεῖν δ' ὅμως καὶ τοῖς ὑμετέραν χρῆσιν. μοναρχεῖσθαι γὰρ οὐχ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείονι καὶ δικαίῳ τῷ ἀρχικῷ λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅτι πεῖρα τοῦ τί φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ δὲ ἀκούσαντες, σφόδρα μὲν προσεκλίνησαν τοῖς βασιλίδι, κρεῖττον ἴσως ἔδοξεν αὐτοῖς, εἶπε ἔφασαν τοῖς τοῦ βασιλέως γνώμοις βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὰς δύνας τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαπατεῖσθαι φρόνιον αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀγχοῦς, ἕως τοῦ τοῖς ἀρχικοῖς Ἰζάτῃ μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέντων δὲ ἐκείνων καθαιρεθῆσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν εἰδὼς αὐτοῖς ὁμολογεῖ τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν Ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, ὅμως καλεῖ δ' ὅμως κωλύειν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ μίσους, μέχρι ἂν Ἰζάτης ἐκ Μεσοποταμίας παραγένηται. οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτοῖς συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσκτᾶσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὀλίγον, ᾧ μέλλοι πιστεύειν. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα δεξιᾶς

τὸν Ἰζάτου δύνοιας ἔχειν, ὅμως καλεῖ δ' ὅμως κωλύειν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ μίσους, μέχρι ἂν Ἰζάτης ἐκ Μεσοποταμίας παραγένηται. οἱ δὲ ἐπεὶ αὐτοῖς συμβουλεύσαντες οὐκ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρῄνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ἐπ' ἀσφαλείᾳ τῇ ἑαυτῶν. συνεβούλευον δὲ αὐτῇ μεταξὺ προσκτᾶσθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὀλίγον, ᾧ μέλλοι πιστεύειν. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα δεξιᾶς

τὸν

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὸς δακτύλιον, τιμᾷ τε σὺν αὐτοῖς ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τούτοις τὴν βασιλείαν παρῄνεσε μέχρι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ἧκε δὲ θᾶττον ταχέως ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχεται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ἀφῃρεμένου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ ἀσασίνῃ χώρᾳ διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, καὶ ἐκεῖνον ὁμοίως ἀνέπεισε. μεταλαβόντι τε τοῦτο τοῦ πατρὸς, εἰς τὸν ἀδελφὸν ἀνεῖπεν καὶ πολλὰ ὑπακούσας ἔπεμψεν. συμβεβήκει δὲ καὶ τῷ ἑλένῃ ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου πρὸς ἰουδαίων διδαχθεῖσαν, εἰς τὰς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὸν ἀδελφὸν, καὶ θαυμάζεται τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις συγγενέσι δεδεμένοις, ἐδυσχέραινε τῇ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν αὐτοὺς ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μὴ πεπονηκότας ἴσην σὺν αὐτοῖς ἐν δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοῖς μὲν ὁμοῦσαι μὴ τέκνων εἰς τὸν ῥωμῶν ἐξέπεμψε κλαύδιον καίσαρα, τοῖς δὲ, πρὸς ἀρταβάνην τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὸν μητέρα τὸν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἐπέδυσε καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπηδᾶσαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἐν βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτέμοιτο, ποιεῖν ἐτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ὑπὲρ ἐαυτῆς κίνδυνον λέγουσα. βασιλεία γὰρ ἐν, καὶ καταστήσειν εἰς πολλὰ δυσμενεῖς τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ὑπεθυμήσθη καὶ ἀλλοφύλων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτῶν ἰουδαίου. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγε, καὶ τοῦτο ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους ἀνέφερεν. τῷ δὲ τὴν μητέρα συμφασκόντος, καὶ συναπειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπρακτον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τὸ μετέωρον ἐκπλήξῃ πᾶσι γενόμενον κινδυνῶδές τε πρᾶγμα ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ ἀθεμίτων ἔργων γεγόμενος. δυνάμενον δὲ αὐτὸν, εἴπερ καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντας κέρδεσι ζηλοῦν τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων. τοῦτο εἶναι κυριώτερον τῆς περιτμήσεως. συγγνώμην δὲ ἔχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φάσαντος, μὴ περιξαντι τὸ ἱερὸν δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπαίσθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τῷ γὰρ ὀλιγωρίαν οὐκ ἐξεβεβλήκει παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ περὶ τὰ πάτρια δοκῶν ἀκριβῶς εἶναι, περιστρέψατο περὶ ἕτερον. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀνανεύμενος αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τὸν μωσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνῃς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῶν τὰ θεῖα ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ πειθέσθαι τοῖς προστάγμασι πιεῖν ὑπ' αὐτῶν μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μένεις; ἀλλ' εἰ μὴ τὸν περὶ τούτου νόμον ἀνέγνως, ἵν' εἰδῇς τὴν ὀργὴν ἣν ἀσεβείᾳ, νῦν ἀνάγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, οὐκ ἐβραδύνετο τὴν πρᾶξιν, μετανοίᾳ δὲ εἰς ἕτερον οἴκημα

A diademate, & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque eum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuisset, ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò notus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cùm occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cúmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat, & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobans, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumsione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem pòst, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex nō distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirurgo fecit quod iussus est: deinde accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt consciis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quòd illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibique vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidétia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmq; illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuáſque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur postea.

III. Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cùm sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primùm adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxij casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoq; reges audacia incõdite multitudinis. Hęc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autem audito eius nomine, vidéſq;

καὶ τὸν ἰάζην εἰσκαλεσάμενος τὸ συμβὰν ἐπύθετο, καὶ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεπραχέναι πρᾶγμα. τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὸς ἔλαβε καὶ φόβος οὐ μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνεύσῃ μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωρούσων τῷ ὑπηκόων ἀρχεῖν ἀνδρὶ ἄλλῳ παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνεύσειν δὲ καὶ αὐτοὺς τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐνεχθείσης. θεὸς δὲ ἐκ τοῦ κωλύσων ἦρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτῶν τε καὶ τῶν ἰζάτου παρεπιόντα κινδύνοις, καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου λύσασαν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἀγαγοῦσα, ὅτι δ' εἰκῆ οὐ τοῖς εἰς αὐτὸν διαβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστευκόσιν ὁ καιρὸς οὐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἑλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρμᾶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνικὰ ὁρῶσα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ θαυμαζόμενον παρὰ ζηλωτοῦ, καὶ τοῖς ἄλλοθι ἐκ θεοῦ προνοίαις, ὅπη θυμὸς ἔχει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν ἀφικομένη, τό τε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις περιβόητον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστήρια θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ἐπιζέψαι. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ θαρσαλούσῃ κατανδήσαντος, καὶ πολλὰ θαρσαλέα τῷ εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιν πόλιν προπέμποντος ὁπλίτου τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἀσθενείας ἀναλισκομένων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἔλεον, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολὺν σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἴσοντας. ὡς δ' ἐπάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρείας ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπεν. ἐπῄνθησε δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς ἰζάτης τὰ εἰς τὸν λιμὸν, ἐπαφεὶς πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πεπράχασι, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν παρθυαίων βασιλεὺς ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ἐπιβουλεύσαντας εἰς αὐτὸν συνεστηκότας, οὐκέτι παρ' αὐτοῖς ἀσφαλῆ οὐχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς ἰζάτην ἀπαίρειν, πρόσθεν παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίαν ἀρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατόν. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῆ τε καὶ οἰκετῶν σὺν χιλίοις τὸν ἀριθμὸν ἑπόμενος, συντυγχάνει τε τῷ ἰζάτῃ καθ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ἐπιγνοὺς καὶ ὑπ' ἐκείνου οὐ γνωσκόμενος. καὶ πλησίον ἐλθὼν, πρόσθεν μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησί, μὴ φθονήσῃς μοι τὸν σὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑφορᾶσθαι νόμισον. ἔστι γὰρ σε μεταβολὴς χρόνος, καὶ σὲ βασιλέων ἀνθρώπων, τῆς σῆς ἐπιούσης χρῆζω, βλέπων σοὶ εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, καὶ κοινὸν εἰ νόμιζε καὶ σαυτῷ προσήκειν. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκλιπῶς ἐλεοφθέντος, ἴσασιν θεασάμενοι πολλοὶ κἀγὼ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἶδε ἰάτην

ικότην αὐτῷ παρισῶται τ̃ ἀρταβάνῳ, καταπήδησον A
ἀπὸ τ̃ ἵππου, καὶ θάρσησον εἶπεν ὦ βασιλεῦ, μηδέ σε
συλλάβοιτο τὸ παρὸν ὡς ἀήκεστον. ταχεῖα γὰρ ἔσται ἡ λύ-
πης μεταβολή. φίλον ἕξῃ καὶ σύμμαχον δι' ἡμᾶς χρείτ-
τονα ἢ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τ̃ πάρθων σε καταστήσω βασι-
λείαν πάλιν, ἢ τ̃ ἐμῆς ἀποστήσομαι. ταῦτα εἰπὼν, ἀνεβί-
βαζεν ὅπλι τ̃ ἵππου τ̃ ἀρταβάνῳ, παρεῖπετο ἢ αὐτὸς πε-
ζός, τιμὴν ἀποτίνων τούτῳ, ὡς αὖ μείζονι βασιλεῖ.
θεασάμενος ἢ ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, καὶ τὴν ἐφε- B
στῶσαν αὐτῷ τύχην καὶ τιμὴν ἐπαμύσατο καταβήσεσθαι
μὴ ἐκείνου πάλιν ἀναβαίνοντος, καὶ προηγουμένου. ὁ δὲ
πρεσβύς, ὅπλι τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν εἰς
τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν αὐτῷ τε συνε-
δρίοις καὶ ταῖς ἄλλαις ἑστιάσεσι προκατακλίσεσιν,
οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ'
εἰς τὸ πρότερον ἀξίωμα, καὶ τὸ λογισμῷ δίδοὺς ὡς
κοιναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γρά-
φει τε πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρτα- C
βάνῃ δέξασθαι, πίστιν προτείνων τῆς τ̃ πρεσβυτέρων ἀμνησίας δεξιὰς καὶ ὅρκους, καὶ μεσι-
τείαν τὴν αὑτοῦ. τ̃ δὲ πάρθων δέξασθαι μὲν αὐτὸν
θέλειν οὐκ ἀρνουμένων, μὴ δυνάσθαι δὲ λεγόντων
διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἑτέρῳ πεπιστευκέναι. κίνναμον δὲ
ὄνομα τ̃ παρειληφότι, καὶ διδοικέναι μὴ σάσις
αὐτοῖς ἐκ τούτου καταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρε-
σιν αὐτῶν ὁ κίνναμος ταύτην, αὐτὸς γράφει τ̃ ἀρ- D
ταβάνῃ, πιθανώτατος γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ καλὸς
καὶ ἀγαθὸς, ὠφελημένος αὐτῷ πεπιστευκότι ὠφε-
λῆσθαι τὴν ἀρχὴν ἀποληφόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ
ὁ ἀρταβάνης πιστεύσας παρῆν. ὑπαντιάσαντα δὲ αὐτὸν ὁ
κίνναμος, καὶ προσκυνήσας, βασιλέα τε προσα-
γορεύσας ἐπέθηκεν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα
ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. καὶ ἀρταβάνης οὕτω δι' ἰζάτου
πάλιν εἰς τὴν ἀρχὴν καθίσταται, πρότερον αὐτῆς
ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστᾶνας. οὐκ ἐλήθετο μὲν ἀμυ- E
μόνων, τῆς εἰς αὐτὸν διεργασίας, ἀλλὰ δωρεῖται τὸν ἰζά-
την τ̃ μεγίστας τιμὰς παρ' αὐτοῖς. τὴν τε γὰρ πάσαν
ὀρθὴν ἐπέζευξεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ ὑπόχρυσος κλίνης κα-
θεύδειν, ἅπερ μόνων ὅσοι γένους καὶ σημείου τῆς πάρθων
βασιλείων. ἔδωκε ἢ καὶ χώραν πολλὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τ̃
τ̃ ἀρμενίων βασιλέως δεσποτείαν ὠφελούσαν. νίσιβις δὲ ὅστιν
ὄνομα τῇ χώρᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ πρότερον μακεδόνες ἐκτίσαν-
το πόλιν αὐτόχθονα ἣν μυγδονίαν προσηγόρευσαν. ταύ- F
της μὲν δὴ τ̃ πόλεως ἐζάτης ἐπῆρξε τ̃ τ̃ πάρθων βασι-
λέως ἐπιτροπεύσας. μετὰ πολὺν ἢ χρόνον, ἀρταβάνης ἐλευ-
τᾷ, τ̃ βασιλείαν τῷ παιδὶ ἀρδάνῃ καταλιπών. ἐπεὶ
δὲ πρὸς ἰζάτην ἀφικόμενος, ἔπεμπεν αὐτὸν μέλλων
πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ἐκφέρειν, συστρατιώτην καὶ συμ-
μαχίαν ἑτοιμάζων, οὐ μὴν ἔπεμπεν. ὁ γὰρ ἰζάτης, τ̃ ῥω-
μαίων δύναμιν τ̃ τ̃ τύχην ὑπισάμενος, ἀδύνατος αὐτ̃
ἐνόμιζεν ὑπάρχειν. ἔτι δὲ πομπῶς πέντε μὲν τοὺς G
ἀρίστους υἱοὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλωττάν τ̃ παρ' ἡμῖν
παῖζον, καὶ παιδείαν ἀκριβοῦς μαθησομένους, τὴν
μητέρα προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν εἰς πρέπον, οἰκ-
νεότερος ὢν, καὶ τὸν ὀνάρδανον ἐκώλυε, σωτηρίας
ἀπηγούμενος τοὺς ῥωμαίων δυνάμεις τ̃ καὶ πρόξεις, διὰ
τούτων οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὑπθυμοῦν-
τα δ' ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. προεξυνθεὶς ἢ ὅπλι τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δ' ὑπὲρ πρὸς ἰζάτην κατέγλεγε,

astare supplicem Artabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleste, iurauitque per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis eius ſtatus, sed dignitatis priſtinæ, reputánsque eadem posse cuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos suadens, vt suum regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quòd iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei, vt acceptæ à se fide reuerteretur, recepturus amiſsum dignitatis fastigium: à quo ille persuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis, qui apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia conceſſa sunt solis Parthorum regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòst Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasit ei, vt vellet sibi belli aduerſus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miserat, vt linguam nostram & diſciplinas diligenter diſcerent, simúlque matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo abſterritum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellū indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operę præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò pòſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicatique eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum titus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priusquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſiſque plurimis, reliquos veram fugam coegit capereſſe. ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

A οὐ μὴν ἔλαβεν οὐδὲ τῆς ὅλης τούτῳ σωτηρίας ὄντος, τῷ θεοῦ τὰς ἐλπίδας αὐτοῦ πάσας ὑποπρήθοντος. μαθόντες γὰρ οἱ Πάρθοι τὴν διάνοιαν οὐ μακρὰν ἀπέστησαν, καὶ ὡς ὅλῃ ῥωμαίοις στρατεύειν ἐκείνην, αὐτὸν μὲν ἀναιροῦσι, τὴν ἀρχὴν δὲ τῷ ἀδελφῷ κοτάρδῃ παρίδωσαν. καὶ τὸν δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐξ ὑπόνοιας τινὸς ἀδικήσαντα, διαδέχεται οὐολογάσης ὁ ἀδελφός, ὃς δὴ καὶ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δυναστείας δίδωσι, πακόρῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ, τὴν μήδων, πεισάτῃ δὲ τῷ νεωτέρῳ τὴν ἀρμενίαν. ὁ δὲ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, καὶ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεοῖς τὸν θεὸν ἀσεβείᾳ ζηλωτὸν παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γεγενημένον, ἔσχον ὑπὸ θυμίαν, καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται δὲ θεᾶς αὐτῶν καταφωρὸς τοῖς ὑπηκόοις, καφ' οὗτῳ χαλεπήναντες οἱ μεγιστᾶνες, οὐ φέρουσι μὲν τὴν ὀργὴν, κατανοοῦν δὲ ἔχοντες, καιρὸν ὁπότε δίκην εἰσπράξασθαι δώσοντες παρ' αὐτῶν. καὶ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τὸν ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατοῦ ἡγησαμένῳ τὸν κατὰ τῶν παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ἐπαγγέλλονται δὲ καὶ αὐτὸν τὸν πρώτῳ συμβουλεύειν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, καὶ ὅρκοις τὴν πρὸς ἀλλήλους συνθήκας μόνοι πίσιν, ἀνδρὸς δὲ οὐ παρακάλουσι. πείθεται δὲ ὁ ἄραψ, καὶ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἧκεν ὅτι τὸν ἰζάτην. μελλούσης δὲ τῆς πρώτης συμβολῆς πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τὸν ἰζάτην ἐκ συνθήματος πάντες ὡς πανικῷ δείματι καταχθέντες, καὶ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ἐπιδείξαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης καταπλαγὴν, νοήσας δὲ προδοσίαν ὑπὸ τῶν μεγιστάνων γεγενῆσθαι, καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, καὶ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συντεταγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τῇ δὲ ὑπούσῃ συμβαλὼν, πλείστους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας δὲ φυγεῖν ἐπάγκαζεν. αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον συνήλασεν ἄρσαμον καλούμενον, καὶ προσμαχησάμενος κρατήσας, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας δὲ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴν δὲ ἐκ, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. προαναλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν αὐτὸς εἶλεν. ὑποπτεύοντες δὲ οἱ τῆς ἀδιαβανῶν μεγιστᾶνες τὴν τῶν ὅλων ἐπιχειρήσεως, θεραπεύοντες αὐτοὺς τῷ θεοῦ τὴν βασιλεῖ, οὐκ ὡς ἠρέμουν, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν οὐολογάσῃ, βασιλεῖ δὲ πάρθων ὄντι ἐκ, θεραπεύοντες ὑποπτεύειν μὲν τὸν ἰζάτην, κατασκευὴν δὲ αὐτὸς ἔτερα δυνάσθαι, τὴν ἡγεῖσθαι πάρθον. μισεῖν δὲ ἔλεγον τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων δὲ ἐπιτηδευμάτων ἡγούμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐπῆρθη πρὸς τὸν πόλεμον, καὶ προφάσεις δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τῶν πατρὸς αὐτῷ δοθείσας τιμὰς ἐπεμπεν ἀπαιτῶν. ἀπειθήσαντος δὲ, πόλεμον κατεσκεύαζεν. τελευτᾷ δὲ ὁ ψυχὴν οὐκ μετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρων αὐτῷ νομίσας τὸ τὴν ἀρχὴν ἀφίεσθαι δοκεῖν δεῖν φόβον τοῦτο προφέρας, εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ βασιλεύων ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, οὐκ ἂν ἠρεμήσειν, ἔκρινεν ὑπερβάλλειν τῷ κινδύνῳ περὶ τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς κίνδυνον.

Cτὸ-

καὶ τὸν μέγιστον ὑπασπιστὴν ἔχειν σύμμαχον, καταπέμψας μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας εἰς τὸ φρούριον ἀσφαλίσασθαι, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις, καὶ ἐμπρῆσαι τὸν τῆς χώρας καὶ τὰς νομάς. ταῦτα τε παρεσκεύασε μόνος, ἐκδεδέχετο τοὺς πολεμίους. Φραγμοῦ δὲ τοῦ παρόντος μὴ πολλῆς δυνάμεως πεζῶν ἢ ἱππέων θάττον ἐλπίδος, ἀδύνατον δὲ σωτῆνας, βαλλομένου τὰ χάρακα πρὸς τὸν ποταμὸν τὸν Ἀδιαβηνὸν, καὶ τὴν μαδίαν οἰκοῦντα, πέμπει καὶ ὁ Ἰζάτης τὸ στρατόπεδον οὐκ ἄπωθεν, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς τὸν Ἰζάτην ἄγγελος Φραάτ παρθυαιφθείς, ὃς τὴν παρθυαίων δύναμιν ὅση τις ὄφις ἤγγελλεν, ἀπὸ μὲν φράατα ποταμοῦ μέχρι βάκτρων τοὺς ὅρους αὐτὸ πεδίμους, καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλείας καταλέγων· ὑπειλήφει δὲ σφῶν αὐτὸ δίκας, ἀχαρίστου τοὺς ἑαυτῷ γνωμένους, καὶ ῥύεσθαι τὴν βασιλείαν αὐτὸν χειρῶν, οὐδὲ τὸν θεὸν ὃν σέβει δυνήσεσθαι. ταῦτα τε ἀγγέλου φράσαντος, ὁ Ἰζάτης εὐθὺς μὲν τὴν παρθυαίων δύναμιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, μεγάσιμην δ' οὐδὲν ἔτι μᾶλλον ἀνθρώπων πάντων ἐλεγχθῆναι χρείαν τὸν θεόν. καὶ τοιαύτην δὴ τὴν ἱκετείαν ἐρίπτει τῷ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν κατηχμώσας, μὴ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐπιδεῖν, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, εἰ μὴ μάτην σὲ δίκαιος κύριε τῆς ἐμῆς μόνου χρηστὸς, τῷ πάντων δὲ δικαίως μόνον καὶ φοβερὸν ἡγημαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὑπὲρ ἐμοῦ μόνου ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅτι καὶ τῆς σῆς δυνάμεως καταπεπολεμήκασιν, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσσαν ἐπαφρίσαν οἱ πεφείκασιν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπολιάτο θαρρῶν, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος δὲ ὁ θεὸς ἐγένετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα διεδεδώκει οὐολογέσης ὑπασπιστὴς ἐπ' αἷς ἐγράφατο δάκτυλον καὶ σάκκον χεῖρα μεγάλην καταφανήσασαν ἀπὸ τῆς ὑποδημίας ὑπὲρ στάδιον ἀμφὶ μὲν διαπάζειν τὴν παρθυαίων, ἄφαντος δὲ εἰς ζυπέσω. καὶ ὁ Ἰζάτης οὕτω καὶ θεοῦ φανέσης τὰς ἀπειλὰς τῆς παρθυαίων διαφθείρας· μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον πεντακοσίοις μὲν ἢ πέμπτον δὲ ὕδατος πλησάσας ἔτος, τέταρτον ἢ πρὸς εἴκοσιν διωκεδύσας, καταλιπὼν παῖδας ἄρρενας ὀκτὼ πλείονας, τὴν μὲν τοῦ πρεσβυτάτου τῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον παραλαβεῖν, ἀμυνόμενον αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ὑποδημίαν αὐτῷ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτῷ θάνατον, πίστεως φυλάξειν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ δὲ μήτηρ ἑλένη, τὸν ἐκ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς εἰκὸς μητέρα στερομένην δυοκαιδεκάτου παιδὸς, οὐδαμοῦ δὲ ὅμως εἶχεν τὴν ἀδελφὴν ἀκούσασαν εἰς τὸ φρενοβλαβέστερον αὐτῆς ἰὸν ἤκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπαύδων. Φραγμοῦ δὲ εἰς τὴν ἀδελφὴν, ὡς πολλὴν ἰζάτῃ τῷ παιδὶ χρόνον ἐπιβιῶσαν. ὁ μονόβαζος τοῦτ' ἐκείνης ὀσᾶ, ἐς τὰ ἐκ ἀδελφῆς πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα δάφνας προστάξαι ἐς τὸ πυραμίσιν, ἐν ᾗ μήτηρ κατεσκεύασε ἓξ τὸν ἀριθμὸν ἓξ πυραμίδας τῆς ἐν ἱεροσολυμίτῃ πόλεως ἀπεχούσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατ' ἐξ ζωῆς χρόνον ἐπράξεν, ὕστερον ἐπαναλαβοῦμεν. φάδος δὲ ἰουδαίας ἐπίτροπος γόης τις ἀνὴρ θευδᾶς ὀνόματι, πείθει πλεῖστον ὄχλον ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἕπεσθαι πρὸς τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτοῦ. προφήτης γὰρ ἔλεγεν εἶναι; καὶ

A fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitiſſimum quoddam caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hoſtium. Cúmque Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum propetè trahens copias opinione citius veniſſet, poſuiſſétque caſtra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde caſtra B metatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia: in ea caſtra Vologeſus præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium: minaſ batúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferen- C dum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longè potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quàm illorum re- D preſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentátem exaudiuit Deus: illáque ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Daharum & Sacarum validam manum contemptá regis abſentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorſum cum exercitu abiit: ità vt euidenter appareret Izatem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimoquarto, ſuperſtitibus E quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit, cùm audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, adquem conueniendum ſine F mora profecta eſt: reuerſáque in Adiabenam, nõ multo tempore Izatæ ſuperuixit. Monobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in extructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea. Fado porrò procuratore apud Iudæam IIII. præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis G ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium: prophetam enim ſe iactabat, pollicẽs

sciſſurum se verbo fluuium & facilem præbiturum transitum, talique promissione permultis imposuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex sua insipientia, immissis in eos turmis equitum: qui ex improuiso irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipsum Theudam, cuius caput abscissum reportarunt Hierosolyma. atque hæc sunt quæ Iudæis contigerunt administrationis Cuspij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.

V. FAdo autem successit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magistratum gessit Alexandriæ, omnium in ea vrbe suo tempore ditissimi, qui etiam erga Deum pietate superauit filium, desertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti sumptu ex Ægypto comparatum in egenos distribuit, vt iam dictum est. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon sublati sunt de medio, eius qui agente Syriæ censum Quirinio Iudæos solicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit supplicio. Herodes autem rex Chalcidis Iosephum Camydæ filium priuauit summo pontificio, eique succedere iussit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro successit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita excessit octauo anno principatus Claudij, superstitibus tribus filiis: quorum Aristobulus ex priore vxore natus est: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæsar Agrippæ iuniori do-
VI. nauit. Sub eodem Cumano exorta seditione Hierosolymis multi Iudæorum desiderati sunt, cuius causam primùm explicabimus.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppressi sunt.

INstante Paschæ festo per quod nostris hominibus vesci panibus infermentatis mos est, concurrentibus vndique ad solennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde nasceretur motus aliquis, iussit cohortem vnam armatam stare supra templi porticus, cohibituram tumultum si quis forte existeret. nam idem & alij ante illum præsides factitauerunt festiuitatum temporibus. eius festi die quarta miles quidam ostendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non se affectos, sed ipsum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicéres ab illo submissum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipse non mediocriter irritatus est: rogabat tamen vt desinerent mouere seditionem festo tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam imperaret cum conuitiis, iubet totũ exercitum

A

B

C

D

E

F

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Τιβέριος ἀλέξανδρος διήγαγε τοὺς υἱοὺς Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῄλωσεν.

ΗΛθε δὲ φάδῳ διάδοχος ἀλέξανδρος ὁ ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ κατασταθέντος ἐπὶ τῇ ἀλαβαρχίᾳ τῆς ἀλεξανδρείας, καὶ πλούτῳ πρωτεύσαντος τῶν ἐκεῖ καθ' αὑτὸν, ὃς ἐνέμεινε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ παιδίοις οὐκ ἀφέμενον εἶδεν ἐθισμὸν τοιοῦτοις οὐδὲν, καὶ τὸν μέγαν λιμὸν καὶ τὴν Ἰουδαίαν συνέβη γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλὰν χρημάτων ἀνησαμένη σῖτον δοτὸ τὰ αἰγύπτια, διένεμε τοῖς ἀπορουμένοις ὡς πρόσκειται. πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ παῖδες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου ἀνῃρέθησαν, τὸν λαὸν δοτὸ ῥωμαίων ἀναστήσαντος κυρηνίου τοῦ Ἰουδαίας ταμιεῦσαι ἔνατος, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀναστανρῶσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ καὶ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρῴδης μεθιστήσας ἀρχιερωσύνης Ἰώσηπον τὸν κάμυδον, τὸν ἀνανίαν τὸν νεβεδαίου παῖδα διάδοχον ἔδωκε τιβερίῳ δὲ ἀλεξάνδρῳ πέμποντος ἀφικνεῖται διάδοχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρῴδης ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὀλίγῳ τῶν πλείω ἐνιαυτῶν ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν υἱεῖς υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ἐποίησε φιλίππης αὐτῷ συνοικοῦντα γυναικὸς, ἐκ βερνίκης δὲ τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχὴν αὐτῷ πλείω δεδωκὼς ἀγρίππας τῷ πατρὶ δίδωσι. τέσσαρες δὲ ἐπισκοπὰς τῇ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμαίνει τε καὶ τὸν Ἰουδαίων θεσμὸν διαπιπτόντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ θεσπέσιον ἀφηγήσομαι τινὰ αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβα-

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα θεσπεσιομένης ἑορτῆς εἰσέτι καὶ δι' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλοῦ καὶ παντοδάπου πλήθους συναχθέντος εἰς τὴν ἑορτὴν, δείσας κύμανος μὴ νεώτερόν τι φρονούντων θορυβήσῃ, κελεύει τῶν σπειρῶν μίαν πύξιν αἰρησοῦσαν τὰ ὅπλα εἰς τὸν τοῦ ἱεροῦ στολὴν ἐφίστασθαι τοῖς πανηγυρισμοῖς. οἱ δὲ ἅμα τῇ ὄψει αὐτῆς τῶν Ἰουδαίων ὑβρίζοντες διέστησαν εἰς ἑορτάζοντες. τετάρτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, σπειρῶν τὰς αἰχμαλώτους ἐπιδείκνυσι τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θρασυμθρόων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν, οὐχ ἑαυτοὺς ὑβρίζεσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἀσεβεῖσθαι. πρὸς δὲ τὸν θεσσαλὸν τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὑπ' αὐτοῦ τὸν σπειρῶν κελεύσασθαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς οὐ μετρίως ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρῄνει μὲν οὖν παύσασθαι τοιούτου θορυβοῦντας θεσπεσιότητος, μηδὲ στάσις ἐξάπτειν ἐν ἑορτῇ καὶ τοιούτῳ μᾶλλον δὲ ἐπέτρεπε βλασφημοῦντες, πολλῷ τὸ σπάθημα πανοπλίαν αἰσχρ-

ἀναλαβόντας, ἥκειν εἰς τὴν ἀντωνίαν, φρούριον ὂν τῷ ναῷ ὑπερκείμενον· ἐπωνομάσθη δὲ πάλαι τὸ ἱερὸν παρεσταθμώσαντο ὑπὸ τοὺς γραπτοὺς, θεασάμενοι τὸ πλῆθος, καὶ φοβηθέντες, φεύγειν ἅρμησαν. τῶν δὲ ὁδῶν στενῶν οὐσῶν, διὰ μὲν τὰς ὑπονοίας τοῦ μὴ ὄπισθεν πολεμίων, καὶ συνωθούμενοι καὶ τὴν φυλὴν, πολλοὺς ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γὰρ μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν καὶ τὰς σάσιν ἐκείνην φθαρέντων. πένθος δὲ λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἑορτὴ, καὶ πάντες ἐναλαθόμενοι τῆς διχῶν καὶ τῶν θυσιῶν, διὰ θρήνους, καὶ κλαυθμοὺς ἐξάπορτο. τοιοῦτον μὲν ἐκ τῆς ἀσελγείας γραπτῶν πάθημα γνοῦσα παρεσκεύασεν. ὅπου δὲ αὐτῶν τὸ φρόνημα πένθος ἐπέπαυτο, καὶ κακὸν ἄλλο προσέπεσε. τῶν δὲ ἐφεστώτων διὰ νεωτερισμοῦ τινες καὶ τῶν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἀπωθεν τῆς πόλεως στέφανον καίσαρος δοῦλον ἐφυποῤῥύγα λῃστεύσαντες, ἅπασαν αὐτοῦ κτῆσιν διαρπάζουσιν. ἀκούσας δὲ τὸ πρᾶγμα ὁ κούμανος, δι' ὀλίγων πέμπει γραπτοὺς, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοὺς δὲ ὅπλα ἐκ τῶν αὐτῶν διώξαντας, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τῆς δὲ παρθένου γνωμούσης, τῷ γραπτῷ τὸν τοῦ ἰωσῆ νόμον, εἴ τινι κώμη λαῶν πειθοῖτο, προσκαίσας εἰς τὸ πάντων ὄλεθρον, διέχιον, ὅπλα σφενδόνας, καὶ πολλὰ καὶ κερτομοῦντες. οἱ δὲ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκούσαντες, καὶ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ἵνα δὲ ἐτύγχανεν ὁ κούμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸν θεὸν οὗ περὶ νόμου καθυβρίσθησαν ἐκδικῆσαι. ζῆλος γὰρ οὐχ ὑπομένειν, τῷ παῤῥησίᾳ αὐτοῖς οὕτω ψευδεσμένων. καὶ ὁ κούμανος λύσας μὴ πάλιν νεωτερήσῃ τὸ πλῆθος, συμβουλεύσαντων καὶ τῶν φίλων, τὸν ἐνοχλήσαντα τοῖς νόμοις γραπτὸν πελεκίσας, ἔπαυσε τὸν σάσιν καὶ δευτέρου μέλλουσαν ἐξάπτεσθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Γίνεται δὲ καὶ σαμαρέιταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος μὲν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν πορευομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κἀκεῖσε αὐτοῖς κώμης τῆς ναΐς λεγομένης, σαμαρείας δὲ καὶ τοῦ μεγάλου πεδίου πρὸς συναφὴν μείζων, πολλοὶ αὐτῶν αἱρεθῶσι πυθόμενοι δὲ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κούμανον ἀφίκοντο, καὶ παρεκάλουν αὐτοῦ μετεῖναι τῶν ἀμυνομένων τὸν φόνον. ὁ δὲ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες δὲ διὰ τοῦτο γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπείθοντο ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτάρχεσθαι. δουλείαν γὰρ καθ' αὑτὸ μὲν πικρὸν ἔλεγον εἶναι, τὸ δὲ ὑβρει δὲ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν δὲ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, καὶ πείσαι τὸν κούμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι τῶν ἀνηκόστων, ἐκείνους μὲν ὑπεσέχοντο. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα καὶ βοηθὸν ἐλεάζαρον τὸν τῆς δήνεως ἀνακαλεσάμενοι. λῃστὴς δὲ ἦν ἐπὶ πολλὰ τὸν ἄλλον χρόνον· ἐν ὄρει πεποιημένῳ, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμφρήσοντες διαρπάζουσι. κούμανος δὲ πρὸς ὀξέως εἰς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὸν τῶν σεβαστηνῶν εἴλεν, καὶ πεζῶν τάσσεται τάγματα, τοὺς τε σαμαρέτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπου τοὺς ἰουδαίους, καὶ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ δὲ πρῶτοι τῶν τιμὴν καὶ ἀξίωσιν τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς οἶον

A cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem ſe inter fugiendum, & conculcabant in anguſtiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſáque in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cùm aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus confeſtim eò miſit milites, iuſſos vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eósque lacerauit in conſpectu omnium, multis debaccatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri feriit, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

Cap. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

POſt hæc inter Samaritas & Iudæos oritur VII. diſſidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies feſtos Hieroſolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiam per ſe moleſtam, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorum iniuriis coniuncta ſit. Cúmque magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis auctoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, aſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatíſque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiſcitur: quos aſſecutus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorum primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quã

calamitatem vētum sit, induti saccos, & capita sparsi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniūt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulo verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decerneretur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

VIII.

A κακῶν μεγέθος ἦκεν. μεταδυσάμενοι σάκκους, καὶ
ἀποδεδλημένοι κεφαλὰς αἰσχύνης, παντοίοις τοῖς ἐπι-
τηδείοις ἐχρῶντο καλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μὴ ὀφ-
θαλμῷ δεδυκέναι, καταισχυνομένην μὲν αὐτῶν τὴν
πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρποληθησόμενον, αὐτοὺς δὲ καὶ γυ-
ναικῶν σὺν τέκνοις αἰχμαλώτοις διὰ μόρων μεταδη-
σομένους. λογισμοῦ δὲ, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοι-
πὸν διαχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα μὲν ἐπόνησε, καὶ
ἔπεισαν. οἱ δὲ λῃσταὶ διῆλθον, οἱ λῃσταὶ δὲ πάλιν εἰς τοὺς ἐχυ-
B ρούς τόπους πάλιν ἀπῆλθον. ἐξ ἐκείνου δὲ σύμπασα ἰου-
δαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρέων δὲ οἱ πρῶτοι, θεοῖς
μισόξενον κοσμοῦντες τὴν συρίας θεσπεσιότατα τῷ τηνι-
κάδε ἡγεμόνι τύρῳ τυγχάνοντα διαβάλλουσιν, ἀτιμίαν
τῶν ἰουδαίων, ὡς ἴδιαι κείμαι αὐτῶν ἐμπρησθεῖσαι καὶ διαρ-
πασθεῖσαι. καὶ δεῖν μὲν δὴ αὐτοὺς πεπονθέναι, οὐχ ὅπως ἀ-
δικεῖν ἔφασκον, ὡς ὁ πρωμαίων καταφρονήσαι, εἰ
οἷς κεῖται ἐξῆν αὐτοῖς ὑπὲρ ἠδίκουν διαβάλλειν. ἃ
C νῦν ὡς οὐχ ἑκόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν.
ἥκειν οὖν ἐπ' αὐτῷ σκηψίας τοιούτους. ταῦτα μὲν δὴ
οἱ σαμαρεῖς κατηγόρουν. ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ σύνολον καὶ τὰς
μάχης αἰτίους γεγονέναι σαμαρεῖς ἔφασαν, προπαι-
τῶν δὲ κώμαιον δύσεως ὑπ' αὐτῶν φθαρὲν τὰ, καὶ πε-
ρισπωμένους τὰ τῶν ἀφρημένων φόνον. καὶ κουαδράτος
ἀκούσας, ὑφορᾶσθαι τὸν κεῖσιν, εἰπὼν διαφωνῆσαι
ἐπιδὰν εἰς τὸν ἰουδαίας διαβαλλόμενος ἀκεβίσ-
D τερον διηγεῖσθαι τὰ ἀληθέστερα. καὶ οἱ μὲν ἀπῆεσαν ἀνεφε-
τοι, μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ὁ κουαδράτος ἦκεν εἰς σα-
μάρειαν, εἶθ' ἅμα ἐξετάσας αἰτίους τὰ ταραχῆς ὑπὸλοι-
γεγονέναι σαμαρεῖς. ὡς δὲ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαν-
τας ἔμαθεν, ἀνεσταύρωσεν, οὓς κώμαιον ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κύμαν τινὰ διαβαλλόμενος
λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος οὐκ ὀπισθούσαν, καθί-
σας ἐπὶ βήματος κἀκ δευτέρου τῶν σαμαρέων ἐξε-
κούσας, ἐδιδάσκετο διά τινος σαμαρέως, ὃ πρῶτος ἰου-
E δαίων τῆς φρατρίας ὄνομα δόντος, καὶ τινες σὺν αὐτῷ
νεωτερίσαι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσαντα τὸν ὄχλον
ἐπὶ τὴν ῥωμαίων ἀποστάσαι. κἀκείνους μὲν ὁ κουαδράτος
ἀνεῖλεν ἀφορήτως. τοὺς δὲ ἐπ' αἰτίαις τὸν ἀρχιερέα,
καὶ τινα στρατηγὸν αὐτῶν δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε,
πρὸς τὸν πεφασμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ
καίσαρι. κελεύσαντος δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ
τοῖς ἰουδαίοις, κομμάνῳ τε ὁπλίτῃ, καὶ κίλικι, χιλί-
F αρχος δὲ ἦν, ὅτι τὰ βίας ἀπείναι πρὸς τὸ αὐτεξούσιον κειμένους ἐπ' αὐτῷ πρὸς ἀλλήλους
ζητήσεων. αὐτὸς δὲ λύσας μὲν τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων
νεωτερίσαν, εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖ-
ται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὴν εἰρηνευομένην, καὶ πά-
σιον ἑορτὴν τῶν ἀζύμων τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδὲν
νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορ-
τάζοντας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. οἱ δὲ κούμα-
νον ὄν, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων αἰτιασαμένους
G εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος νύ-
κτα καθ' ἣν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων
λήψεσθαι μέλλον. ἀναλαβὼν δὲ μετ' ὀλίγον τὸν κούμανον, καὶ τοὺς
σαμαρεῖς ἐκ, παρὰ τὸν καίσαρος ἀπελθόντας, καὶ
φίλων, καὶ ἀπελευθέρων τῶν ἰουδαίων εἰ μὴ περ ἀρείπο-
τας ὁ νεώτερος ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καταναυδώσα-
νους ἰουδαίους τοὺς τῶν ἰουδαίων πρώτους, δεδέσθαι πολλὰ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριπείνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα
ἀφεῖναι

ἀκούσαντα φρενίπτους τῇ αὐτοῦ δικαιοσύνῃ τιμω- A persuaderet legitimè causam cognoscere, & in
ρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὁ δὲ Κλαύδιος τῇ δίκῃ deprehensos tumultus autores iustam proferre
ταύτῃ προσέσχε, καὶ ἀκούσας ὡς εὗρε τὰ sententiam. Claudius igitur his precibus
κακῶν ἀρχηγοὺς τοὺς στασιώτας ἡγουμένους, τοὺς μὲν ἀπα- præmollitus, auditis partibus vt comperit à Sa-
γαγόντας πρὸς αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀποκεφαλισθῆναι, τὸν δὲ maritanis factum tumultus principium, eos
κελεύσαντα ἐπὶ φυγὴν ἐκβαλεῖν. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευ- qui tum ad iudicium venerant supplicio tradi-
σεν ἀγαγόντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πάντων ὁρώντων ὅλης dit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem
τῆς πόλιν πᾶσαι σύροντας, οὕτως ἀποκτεῖναι. πέμπει verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias,
δὲ καὶ κλαύδιον Φῆλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τῷ κῆ atque ita enecari hominem. Procuratorem IX.
τῶν Ἰουδαίων προσηκόμενον προσγράψας. ἀφ' ἧς ἀρ- B deinde in Iudæam misit Claudium Felicem,
χῆς διωδέκατον ἔτος ἤδη πεπληρωκὼς, δωρεῖται τὸν fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui
ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ Βαταναίᾳ, προσ- duodecimo Agrippam donauit Philippi te-
θεὶς αὐτοῖς τὴν Τραχωνίτιν σὺν Ἀβίλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ trarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat.
αὐτὴν γενέσθαι τετραρχίαν. τὸν χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαι- Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus
ρεῖται, δυνάστου τούτοις ἔτη τέσσαρα. λαβὼν ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo
δὲ τὸν δωρεὰν ταῦτα παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδί- Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius
δωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμεσῶν βασιλεῖ περι- C recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia
τέμνεσθαι θελήσαντι, δρουσίλλαν τὴν ἀδελφὴν. ὅπερ Iudæorum religionem amplecti nollet, vt
φανὲν γὰρ ὁ αὐτόχρημα τοῦ βασιλέως παῖς, παρητήσατο erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo pòst dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cùm esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porrò Bernice pòst Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cùm spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus priùs se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis pòst dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in X.
imperio tredecim annis, & octo mensibus, die-
búsque viginti fato functus est, asseuerantibus
quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη με- D
ταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν ὑποσχόμενος αὐ-
τῆς τῷ πατρί. καὶ μιριάμμιλλαν δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ
τῷ ἑλκίου παιδὶ, ὑποτρέσαν ὑπὸ ἀγρίππα τὸ παῖδος
ἁρμοδιῶσαν αὐτῷ, καὶ γίνεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα
βερνίκη. ἀγαλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄ-
ζιζον οἱ γάμοι, μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τοιαύτης ἐμ-
πεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς Ἰουδαίας ἐπέχό-
ντος φήλικος θεασάμενος ταύτην, καὶ τὸ μὲν κάλλει
πασῶν ἀγαφερούσης, λαμβάνει τὰς γυναικὸς ὑπεθυ-
μίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῶν ἑαυτοῦ φίλων Ἰουδαίων
κύριον δὲ ὄντα, μέγαν ἐσπουδάζοντα, πέμπειν
πρὸς αὐτὴν, ἥτινα τὸν ἄνδρα καταλιποῦσαν αὐ-
τῷ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἑαυτὸν λέγοντα,
μὴ καταφρονήσασαν αὐτόν. ἡ δὲ κακῶς προσθεμένη, καὶ
φυγεῖν τὸν ἐπ' ἀδελφῆς βερνίκης ἐκλελοιπὸν φθόνον, E
ἀγαθὸν τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν οὐκ ὀλίγοις ἐλά-
βετο, καταφρονήσασα τά τε πατρῷα νόμιμα πεισθεῖσα, καὶ τῷ
φήλικι γήμασθαι. τικοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα προσ-
ηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὁ μὲν χρόνος ὁ πανίας, ἐκεί-
νῳ σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τῷ ἐκγόνῳ τοῦ βιοτοῦ
ἔρεμε. ὅτι τῷ πόνῳ καίσαρος χρόνῳ ἠφανίσθη, μετὰ
ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὸν ἡρῴδου τελευ-
τῶντος ἐς αὐτὴν αἰῶνα καὶ θεῷ ἐγγόνου, πολὺν χρόνον
ὑπεχηρεύσασα, φήμης ὑπεχούσης ὅτι τὰ ἀδελφῇ συν-
ήει, πείθει πολέμωνα; κιλικίας ἄρχειν, βασιλεύ-
ειν μέλλοντα βασιλεύσειν. οὕτως γὰρ
ἐλίγξειν ᾤετο φλυάρους τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων
ὑπείθη μάλιστα διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, οὐ μὴν ὑπὸ
πολὺ συνέμεινεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δ' ἀκολα-
σίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δ' ἄ-
νανδρος τε τοῦ γάμου, καὶ ἅτε τοῖς ἔθεσι τῆς Ἰουδαίων ἐμμέ-
νειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μιριάμμη
ὠνομασμένη τὸν ἀρχέλαον, σεμνύνεται δημοτίῳ
τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων πρωτεύοντι γήρει τε
καὶ πλούτῳ, τότε δὲ καὶ τῷ ἀλαβαρχίαν αὐτὸς ἔ-
χοντι. ἡδόμενος δ' αὐτῇ παιδίον ἐξ ἐκείνου ἀγρίππαινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστου τούτων, μὴ
ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καίσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα ξία, μεῖον ἢ
πρὸς ἡμέραις εἴκοσι, καὶ λόγος ἰῶ ὑπό τινων, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππαινης φαρμάκοις αὐτὸν τελει-

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto pòst nati nulla iusta de causa odisse poterant. sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tibetiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

CAP. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

CÆTERVM Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν αὐτῷ γερμανικὸς καίσαρος ἀδελφός, αὐτὴρ δὲ δομέτιος ἀνόβαρβος ὁ τῆς ὑπατείας καὶ τῆς ῥωμαίων πόλεως. οὗ τελευτήσαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὁ κλαύδιος ἄγεται πρὸς γάμον, εἰσποιούμενον τὸν παῖδα δομέτιον εἰωνύμιον τῷ πατρί. προεμνήστευτο δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττάνικός, καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῷ ἀδελφῷ ἦν ἐκ πετεινῆς τῆς πρώτης γυναικὸς εἰληχώς. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τὸν δὲ ὕστερον αὐτῷ ἐπάλεσεν εἰσποιησάμενος· ἦν γὰρ ὁ καῖσαρ. διδοικυῖα δὲ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττάνικος ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὴν ἀρχὴν τῶν κλαυδίου, τῷ δὲ αὐτῆς παιδὶ περιποιήσῃ βιαιοθανῆ τὴν ἡγεμονίαν, τάχιστα μὲν τὸν θάνατον τοῦ κλαυδίου, καθάπερ ἦν λόγος, ἐπεφέρετο, καὶ δηλητήριον πέμπει τὴν τῶν σεβαστιανῶν ἔπαρχον βοῦρρον, καὶ σὺν αὐτῷ τοὺς χιλιάρχους, τῷ τε ἀπολυθέντι τοὺς πλείστα δυναμένους ἀπαξόντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσταγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ ἀρχὴν ἔτι σφαλαθών, βρεττανικὸν μὲν ἀδήλως τῶν πολλῶν ἀπαιρεῖ δηλητηρίῳ φαρμάκων. φανερῶς δὲ εἰς μητέρα τὴν ἑαυτοῦ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποτίσας αὐτῇ, οὐ μόνον τῆς ἡλίσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς ἐκείνης μηχαναῖς τὰ ῥωμαίων ἡγεμονίαν σφαλεῖσι. κτείνει δὲ καὶ τὴν ὀκταουίαν ἣ σωφρονεῖ, πολλοὺς τῶν ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ἐπιβουλὰς συνῳδότας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τῶν περὶ νέρωνα συνίστανται ἱστορίαν. ὧν οἱ μὲν, δεῖ χάριν δὲ ποιησάμενοι ὑπ' αὐτοῦ, τὰ ἀληθείας ἠμέλησαν, οἱ δὲ μῖσος, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, οὕτως ἀναιδῶς ἐπεπαρῴνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶναι καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν οὐκ ἔστι μοι τοὺς περὶ νέρωνα ψευσαμένους, ὅπου μὴ τῷ περὶ αὐτοῦ ἡγουμένων χαρίσασθαι τῶν ἱστορίαν τετυχήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοὺς οὐδὲν μῖσος εἶχε τότε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡγουμένοις. ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐ προσομιλοῦσι τῆς ἀληθείας ἐξέστω γράφειν ὡς θέλουσι, τούτῳ δὲ χαίρειν ἐάσαμεν. ἡμεῖς δὲ σπόπον τὴν ἀληθείαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τῆς προκειμένης ἡμῖν πραγματείας, ἐπ' ὀλίγοις μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν οὐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας ἐξασφανίζειν ἐπιτρέποντες. ἐπανήκω τοίνυν ὅθι τὴν τῶν οἰκείων πραγμάτων διήγησιν. τῷ δὲ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τοῦ ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν ἐδέξατο. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας προσκτησάμενος, ἀριστόβουλος ἡρῴδου τῆς χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐχαρίσατο. τὴν τε ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μέρα τινὰ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τιβεριάδα καὶ ταριχέας ὑπηκόους αὐτῷ καλέσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πόλιν τῆς περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν ἑκατὸν καὶ δέκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ φήλικος πράξεων.

TA δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν πράγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὁδὸν ἐλάμβανε. λῃστείων γὰρ πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τὸν ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτους μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς κατ'

καθ' ἡμέραν παρὰ τοῖς ληστὰς λαμβάνων, ἀπή- A quotidie comprehenſos afficiebat ſuppliciis:
ρει, καὶ Ἐλεάζαρον τὸν Δίναιου παῖδα, τὸν συνεστῶτα τῶν & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non me-
ληστῶν τὸ πλεῖστον μέρος, δι' ἐπέδρας εἶλε ζωντα. πάσῃ γὰρ diocrem latronum globum circa ſe habebat,
αὐτῷ περὶ ἐκείνου πίστεως δοθείσης, πεισθεὶς ἦκεν, εἰθὺς dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data
πρὸς αὐτὸν ἀφικόμενος καὶ δήσας, εἰς Ῥώμην enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, per-
ἔπεμψεν εἰς ἔχων δὲ ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν Ἰωνάθην ὁ φῆλιξ ſuaſit vt ad ſe veniret: móxque vinctum Ro-
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τῆς κρείττονος mam tranſmiſit. cúmque odio proſequeretur
πολιτείας καὶ τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων, μὴ καὶ μέμψιν Ionatham ſummum pontificem, vt admoni-
αὐτὸς ὀφλοίη παρὰ τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖνον παρὰ τοῦ tus ab eo ſæpè de adminiſtrandis meliùs re-
Καίσαρος πεμφθῆναι τῶν Ἰουδαίων ἐπίτροπον, B bus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia
ἐπεφάσκει ἐκείνου δι' ἧς μεταπείσει τὸν συνεχῆ ὀχλήσειν publica in ipſum recideret, ad cuius preces
αὐτῷ μισόμισον. βαρὺ γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ καὶ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν excogitauit qua liberaretur ab eius moleſtis
πιστότατον τῷ Ἰωνάθῃ φίλον, Ἰεροσολυμίτην τὸ γένος, interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cu-
Δώσιν ὄνομα, πείθει χρήματα δώσων ὑπισχνούμενος, ἐπαγαγεῖν τῷ Ἰωνάθῃ τοὺς ληστὰς ἀναιρήσοντας. pidis ſi admoneantur crebriùs. Qua de cauſa
καὶ εἰσῶ ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δὴ τῷ ληστῶν Felix amicum Ionathæ fidiſſimum Doram
προσχθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. αὐξήσαί τινες C Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pe-
αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεόν, cunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret:
ὑπὸ τὰς ἐσθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες quod ille in gratiam præſidis perfecit his arti-
τῷ Ἰωνάθῃ, κτείνουσιν αὐτόν. ἀνεκδιήγητον δὲ τὸ bus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem
φόνου μεμιμημένοι, μηδεμίᾳ τὸ λοιπὸν ἀδείᾳ αἱμα- aſcenderunt ſicis clàm ſuccincti ſub veſtibus,
βαίνοντες ἐν ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταί, καὶ τὸν σίδηρον qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt
ὁμοίως κεκρυμμένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς hominem. cuius facinoris quia nemo vltor ex-
πλήθεσιν, αἰφνίδιον μὲν πάντας ἐκ τοῦ ἐγγὺς ἐχθροὺς, οὓς ἂν δοκῇ titit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula fe-
χρήμασιν ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, οὐ μόνον κατὰ τὴν ἄλ- D ſta ventitantes, & tela celantes pari modo im-
λην πόλιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν αὐτοῦ. καὶ γὰρ ἐκεῖ mixti turbis, alios confodiebant propter priua-
σφάττειν ἐτόλμων, οὐδὲ ἐν τούτῳ δυσκωλοῦντες ἀνα- tas inimicitias, alios conducti pecunia, idque
βεῖν. δι' ἃ τοῦτο οἴομαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέ- non modò in reliquis vrbis partibus, ſed in
βειαν αὐτῶν δικαιοκρισίᾳ ἐπὶ ἡμᾶς τὴν πόλιν, τό τε ipſo templo etiam. nam & ibi interdum auſi
ἱερὸν, οὐκ ἔτι καθαρεύειν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥο- ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pie-
μαίους ἐπαγαγὼν ἡμῖν, καὶ τὴν πόλιν καθάρσιον πῦρ, καὶ tatem læderent. vnde fas eſt credere Deum tan-
δουλείαν ὑπενεγκεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, συμφο- ta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſo-
ρᾶσαι τε συμφορᾶς βουλόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λη- lyma: templóque vt non amplius puro domi-
στῶν ἔργα, τοιαῦτα ἀσεβήσαντος ἐπλήρου τὴν πόλιν. οἱ E cilio Romanos induxiſſe purificaturos id ſlã-
δὲ γόητες, καὶ ἀπατεῶνες αὐθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον mis luſtralibus: gentíque cum liberis ſimul &
αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρημίαν ἕπεσθαι. δεῖξειν γὰρ ἔφασαν vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quòd ca-
ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν ſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs
γενόμενα. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τὰ ἀφορμὰς τιμω- quidem talibus inceſtabatur latrociniis. Impo-
ρίας ὑπέχοντα, ἀναλαβόντας γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ ἐκόλασεν. ſtores autem & magi turbas illectas poſt ſe
ἀριπνεῖται δέ τις ἐξ αἰγύπτου κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν εἰς trahebant in ſolitudines, pollicentes ſe diuini-
τὰ Ἱεροσόλυμα, προφήτης εἶναι λέγων, καὶ συμβαλλόμενον tus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia:
τῷ δήμῳ πλήθη σὺν αὐτῷ θεοῦ θέλειν τὸ προσα- F perſuaſáque multitudo mox pœnas luit de-
γορεύόμενον ἐλαφρὰν ἔρεσθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως αὐτο- mentiæ. retractos enim eos Felix neci dedi-
κράτορες κελεύσαντος ἀπέχει σάθρα πάντα. θέλειν γὰρ αὐτοὺς dit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
ἐκεῖθεν ἐπιδείξαι, ὡς κελεύσαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ nit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens &
τῷ Ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι' ὧν τοῖς εἴσοδον αὐτοῖς plebi ſuadens vt ſecuta ſe in montem Oliueti
παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum
κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολ- abeſt ſtadium: illic enim viſuros ſuo iuſſu ca-
λοῦ ἱππικοῦ καὶ πεζῶν ὁρμήσας ἐπὶ τῷ Ἱεροσολυ- dere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eo-
μίτῃ, προσβάλλει τοῖς ἐπὶ τοῦ αἰγυπτίου, καὶ τετρακο- rum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo
σίους μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. ἑξακοσίους δὲ ζωντας ἔλαβεν, G cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſti-
ὁ δὲ αἰγύπτιος αὐτὸς ἀφανὴς ἐν τῇ μάχῃ ἀφανὴς patúſque multis equitibus ac peditibus erum-
ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥω- pens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio:
μαίους πόλεμον παρώρμιζον, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ- quorum quadringentis occiſis, ducentos vi-
γοντες, καὶ τὰς τῷ ἀποδοῦναι τὸν φόρον καινὰς ἐπιπροφάσεις διώρυσσον. ἦν δὲ καὶ τῷ καισαρείαν οἰκοῦντι uos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſ-
Ἰουδαίων, ἔριδος πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύριους περὶ ἰσοπολιτείας. οἱ μὲν γὰρ Ἰουδαῖοι, ὅμοιον εἶναι δίκαιον, ἅτε paruit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebel-
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας Ἡρώδην αὐτῶν βασιλέα γεγενῆσθαι τὸ πλῆθος Ἰουδαῖον. σύριοι δὲ τὰ μὲν landum Romanis incitabant populum, dicti-
tantes excutiendum illorum imperium, & XIII.
non aſſentientium vicos direptos abſume-
bant incendiis. Apud Cæſaream quoque inter
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciui-
tatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore con-
ditione volebant eſſe, quòd vrbis eius condi-
tor Herodes rex fuerit Iudæus genere: id Syri nõ

inficiabantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullum Iudæum habitaſſe inibi. Quæ res pòſt peruenit ad cognitionem præſidum, correptiſque ex vtraque parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atque hoc modo ſeditionem compreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per contumeliam Syros laceſſebant conuitio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinque vel ſauciarentur vel caderent. pænes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem vt vidit contentionem progreſſam vſque ad belli ſpeciem, proſiliens rogabat Iudæos vt deſinerent: quibus non parentibus immiſit armatos milites: multísque cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorum domos diuitiis refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibiipſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceréteque iam, & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa rex ſummum ſacerdotium Iſmaëli contulit Phabæi filio: & ipſi ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq; incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum, cõflictantéſque inter ſe mutuis certabant conuitiis & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. Intantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas ſacerdotibus decimas, aliquótque pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis.

CÆterùm poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romam profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat XIV. apud principem. Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperũt vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facilè obtinuit. ex his literis poſtea calamitatũ noſtratũ omniũ cauſæ ortæ ſũt. Iudęi enim Cęſariẽſes vbi cognouerũt quę ſcripta ſunt, magis etiã perſtabãt in ſeditionib.

ἀλλὰ τὴν ἡγεμονίαν, ὁμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν, πρότερον πῦρ ῥῖψαι τὸ ἀφεστηκὸς καλεῖσθαι, καὶ τότε μηδέποτε γενήσεσθαι τῆς πόλεως τὴν ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν τοὺς αἰτίους τῆς στάσεως, πληγὰς ἐπέθεσαν, καὶ τὴν ταραχὴν οὕτω κατέσειλαν ἐφ' ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονοῦντες τῆς σύριος, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρεθίσαντες. οἱ δὲ χείματα μὲν ἀτιμώμενοι, μέγα δὲ φρονοῦντες ὅτι τοῖς πλείστοις τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις ἐκείνοις στρατευομένων καισαρεῖς εἰσι, καὶ σεβαστηνοί, μέχρι μέν τινος καὶ αὐτοὶ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ ὕβριζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ὥστε πολλοὺς ἀμφοτέρους ξωθῆναι τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι γε μὴν ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐς πόλεμον ἐξόπιν ἠρμυμένην, φοβηθέντας παύεσθαι τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένοις δὲ, τοὺς στρατιώτας ὁπλίσας ἐπαφίησι. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δὲ πολλὰς τῶν ἐν τῇ πόλει πολλῶν παντοίων χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων δυνατώτεροι, καὶ φοβούμενοι καὶ τὸν ἀξίωμα δείσαντες φόβῳ ἑαυτῶν, παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀνακαλέσασθαι τῇ σάλπιγγι, καὶ φεῖσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν, δοὺς αἰτίαν μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείσθη. καὶ τέτων τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας διδόσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι ἰῶ. ἐξάπιναι δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι στάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους τῶν πλήθους τῆς ἱεροσολυμιτῶν, ἕκαστός τε αὐτῶν σῖφος ἀθροίσας τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ πείσας, ἡγεμὼν ἰῶ. καὶ συῤῥάσσοντες, ἐπακολουθοῦσι τε ἀλλήλοις, καὶ λίθους ἔβαλλον. ὁ δὲ ὄχλος ἰῶ οὐδεὶς, ἀλλ' ὡς ἐν ἀναρχουμένῃ πόλει, ταῦτα ἐποίουν μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοῖς ἀρχιερεῦσι κατέλαβε θράσος καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐπὶ τόλμων ὅτι τὰς ἁλῶνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερέων ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους τῆς ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. οὕτως ἐκράτει τὰ δίκαια παντὸς ἢ τῆς στασιαζόντων βίας.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ πορκίου φήστου ὅπως ἐπράξε, καὶ περὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ φήστου διαδόχου φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῆς τοῦ καισαρέως τῶν οἰκουμένων ἰουδαίων, εἰς τοῦτο ῥώμης αἰσθανόμενοι, φήλικος κατηγορεῖν ἦλθον. καὶ πάντας αὖ ἐνδεεῖς τιμωρίας τῆς εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν νέρων τὰ δέλφα παλλαντι χαριζόμενος συνεχώρησε, μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῇ ἐν τῇ καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύριοι, βήρυλλον, παιδαγωγὸς δὲ οὗτος ἰῶ τῶν νέρωνος, τάξῃ τοῦτο ὅτι τῆς ἑλληνικῶν ὑπογολὴν πεπιευμένος, πείθουσιν πολλοῖς χρήμασιν αἰτήσασθαι παρὰ νέρωνος αὐτοῖς ὑπογολεῖν ἀκυρῶσαι τοῦ ἰουδαίων πρὸς αὐτοὺς ἰσοπολιτείαν. ὁ βήρυλλος δὲ αὐτοκράτωρ παρακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὸ ὑπογολεῖν αὐτοῖς τῆς ἑῴας ἡμῶν τῶν μὲν ταῦτα κακῶν τοὺς αἰτίους παρ-

ἔχον. πολὺ μέρος δὲ οἱ κατὰ τὴν καισάρειαν ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύριους, στάσεως μᾶλλον ἦρχον, μᾶλ-

μέχρι δὴ τοῦ πολέμου ἐξέφλαυ. ἀφικομένῳ δὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν Ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κακοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρπαζομένων. καὶ οἱ σικάριοι δὲ καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν ἔτι, τότε μάλιστα ἐπληθυνον χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, ὀλιγῳπίσω δ' οὐ πολὺ παραπλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων σίκαις καλουμένοις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιρεῖτες. ἀναμιγνύμενοι γὰρ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καθὼς καὶ τὸ πρότερον εἰπαμεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν ὅτι τὴν δυσέβειαν συῤῥύντων, οὓς βαλλόμενοι ῥᾳδίως ἀπέφαινον. πολλάκις δὲ καὶ μεῖζον ὅπλων, ὅτι τὰς κώμας τῶν ἐχθρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνέπιμπρασαν. πέμπει οὖν φῆστος ἵππικόν τε καὶ πεζικὸν ὅτι τοὺς ἀπατηθέντας ἀπό τινος αἰθέρπου γόητος, σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλομένῳ, καὶ παῦλαν κακῶν εἰ βαλοίατο ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτῷ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὸν ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμφθέντες. κατ' οὖν τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας ᾠκοδόμησατο μεγέθει διάφορον οἴκημα ἐν τῷ βασιλείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλφον ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἀσαμωναίων παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ὄντος τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις τὴν πόλιν ὅλην τερπνοτάτην παρεῖχε τοῖς θεαταῖς, οἷς ἐρημένους ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα καθεκείμενος τὰ κατ' τὸ ἱερὸν πεφασόμενα. ταῦτα δὲ θεασάμενοι τῶν ἱεροσολυμιτῶν οἱ πρωτεύοντες, δεινὰς ἐχαλέπαινον. οὐ γὰρ ἦν πάτριον οὐδὲ νόμιμον ἡμῖν, τὰ κατ' τὸ ἱερὸν δρώμενα κατοπτεύεσθαι, μὴ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. τοίχον οὖν ἐγείρουσιν ὅτι τῆς ἐξέδρας ὑψηλὸν, ἧπερ ἦν τῶν ἔσωθεν ἱερῶν τετραμμένη πρὸς δύσιν. οὐ μόνον δὲ βασιλικὴ ξυνλίνη τ' ἀπόψει ἐκωλύθη οἰκοδομηθεὶς ἀπαντᾶν, ἀλλὰ καὶ τῆς δυτικῆς στοᾶς τῆς κατ' τὸ ἱερὸν ἔξωθεν οὔσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς ἐποιοῦντο δι' αὐτοῦ ἱεροῦ. ὅτι τοῦτο μὴ ἀνάσχησαν ὅτε βασιλεὺς ἀγρίππας, μάλιστα ὁ ἔπαρχος, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς καθῄρειν. οἱ δὲ παρεκάλεσαν ἐξουσίαν αὐτοῖς δοῦναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέρωνα, ζημιῶν γὰρ μὴ κωλύειν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἱσμάηλον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων δὲ δεξάμενος αὐτῶν, οὐ μόνον συνέγνω περὶ ὧν πρεσβεύσοντο, ἀλλὰ καὶ συνεχώρησεν ὅπως ἐὰν τοῦ οἰκοδομίαν, τῇ γυναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων δεηθέντι χαριζόμενος, ἢ τοῖς μὲν δέκα πρεσβεύειν ἀπέναι, τὸν δὲ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἱσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑαυτῷ κατέχειν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἤκουσε, δίδωσι τοῦ ἀρχιεροσύνην ἰωσήπῳ τοῦ σίμωνος παιδὶ ἀρχιερέως, ὀνομαζομένῳ δὲ καβεῖ.

A donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti B religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV.
C dem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negãtes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanF quam obsides. Id postquam Agrippa rescisuit, pontificatum detulit Iosepho cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπάρχου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει δὲ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὸν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀφεῖλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱεροσύλου, τῷ δὲ αἰσίνῃ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνάνῳ λεγομένῳ τὸν πρεσβύτατον ἄνανον, διήνεγκατον γηρᾶς

G Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Iosepho iusso priuatam vitam agere, sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istũ Ananũ aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missísque ad regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent auctique denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendiis magnis exædificatum ornauit spectaculis annuis, assignata in eũ vsũ ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit

XVI.

A πάντ' ἦλθε παῖδας, ἢ τούτους πάντας πενίαν ἀρχιερατευσαι τοῦ θεοῦ. αὐτὸς δὲ θρασὺτερος τ τιμῆς ὅτι πλεῖστον ἀπολαύσας, ὅπερ οὐδενὶ συνέβη τ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὀργὴ τε θρασύτερος ἄνανος, ὃν τ ἀρχιερωσύνῃ ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺν ἦν τ τρόπον, ἢ τολμητὴς δεινὸς ἐφ' ἑαυτοῦ. αἵρεσιν δ' ἔσχε τῶν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ δεινοὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ δὲ παντὰς τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ ὢν τοιοῦτος ὁ ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ὅτι τεθνάναι μὲν φῆσον, ἀλβῖνον δ' ἐπὶ τ ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παραγαγὼν εἰς αὐτὸ τὸν ἀδελφὸν Ἰησοῦ τ λεγομένου χριστοῦ, Ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λιθοβοληθησομένους. ὅσοι δ' ἐδόκουν ἐπιεικέστατοι τῶν κατ' τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ὅτι τύτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ὅτι χρεῖλαι τῷ ἀνάνῳ, μηκέτι πρᾶγματα παρέχειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. πρὸς δὲ αὐτοὺς καὶ τὸν ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ὑπὸ τ ἀλιξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη ἀνάνῳ, χωρὶς τ ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πειθθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφίστησιν ἀπ' τύτου τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξάντα μῆνας τρεῖς, ἰησοῦν τὸν τοῦ δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δ' ἦκεν ὁ ἀλβῖνος εἰς τὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φρόνησιν, ὡς τὸ τὸν λαὸν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων ἀναιρεθείσας. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα φρονεῖν ἔπεισε δόξης, καὶ τὴν πολιτῶν διάνοιαν τε καὶ τιμᾶν ἤθελε λαμπρῶς, ἦν γὰρ χρημάτων ποιητικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἳ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας παρελθόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οὔτε ἀρχιερεῖς ὁμοία τοῖς ἐκείνου δούλοις ἐθεράπευον, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας ζεφομένους, τότε συνέβαινε θνήσκειν, ζοφερᾶς ἀπορίᾳ. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι κατὰ τὴν ἑορτὴν, ἐνισκήπτει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς ὢν ἦν ἔτι αἰτίᾳ τῇ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἐξήγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσοι τὸν ἀλβῖνον δίκα δεσμώτας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, ἀπέστειλε. τοῦτο μείζονων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ ληστὰς ἐπὶ πᾶσι μηχανῶντο τῇ ἀνανίᾳ τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῖντες οὐκ ἀπέλυον, φροντὶ τινας τῷ σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἠθύμουν τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαῤῥήσαντες τ χώραν ἄσασαν ἐκάκων. καὶ τῶν δὲ τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸν τοῦ νέρωνος τιμῶν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ θηρσὶ δὲ διάφορον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευάσματον, τοῖς κατ' ἔτος ἀγομένοις ἐθεώρουν, πολλοὺς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐκ δου τῷ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διέσπειρε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν αὐ- A ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Iesu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audacium iuuenum sæpè à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt depositò priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiá eiusdé tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solominis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

τῶν δημοσίων καὶ ἐλαιῶν διέσπειρε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν αὐ- A
δριάντων ἀναθήσεσι, καὶ τοῖς ἀρχαίων ἀνατύποις εἰκό-
σιν ἐκόσμει, καὶ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν τῆς βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος οὖν αὐτῷ ἐκ τῶν ὑπη-
κόων ἤυξετο, διὰ τὸ θεμένου μὲν τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ ἱερωσύνῃ, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ,
τὴν διαδοχὴν δ' ἀρχιερωσύνης, ἐκ τοῦ βασιλέως,
ἀντὶν ἀφελομένου τὸν τοῦ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο στάσις
αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ἐγένετο. συστήματα γὰρ ἑαυ- B
τοῖς θεμένων ποιησάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς
ἀπὸ τῆς βλασφημίας ἐξέπιπτον. ἐπῆρε δὲ αἰτίας
τὸν πλούτῳ πεφυσημένος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους.
κοστόβαρος δ', καὶ σαῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ
πλήθη συνῆγον, ἡδόμενοι μὲν ὄντες βασιλικοῖς, καὶ διὰ τὴν
πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν, δυνάμεις συγκάνοντες, βίαιοι
δὲ καὶ ἁρπάζειν τὰ τῆς ἀσθενείας ἕτοιμοι. ἐξ ἐκεί-
νου μάλιστα τὴ καθεστῶσαν τὴν πόλιν ἤμβλυνον, C
πεφυκοπόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον. ὡς δ' ἤκουσεν
ἀλβῖνος διάδοχον αὐτῷ γίνεσθαι φλῶρον ἀφικνεῖσθαι,
βουλόμενος δοκεῖν τι τοῖς Ἱεροσολυμίταις παρεχῆ-
σθαι, πεφυραγωγεῖ τοὺς λῃστὰς ὅσοι ἦσαν αὐτῷ
πεφθάλως θανεῖν ἄξιοι, τούτοις πεφοστάξεν ἀνα-
ρεθλεῖσαι. τοὺς δ' ἐκ μικρᾶς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς
τὰ εἰρκτὰ κατατεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐ-
τοὺς ἀπέλυε. καὶ οὕτως ἑκάστῳ τῆς δεσμωτηρίου
ἐκαθαίρθη, ἡ χώρα δ' λῃστῶν ἐπλεφόθη. τῆς δ' λευιτικῆς, D
φυλῆς δ' ὄζει αὐτῶ, ὅσοι πεφέσησαν ὑμνῳδοὶ, πείθουσι
τὸν βασιλέα καθίσαντα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ὅπό-
σους τοῖς ἱερεῦσι ὅπιζε ἐφᾶν λινοῦ στολήν. φρίπειν γὰρ
αὐτῷ τοῖς ἀρχῆς χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθη-
σεται. καινοποιεῖν. καὶ τῆς αἰδίσεως οὐ δημόσιον. ὁ γὰρ
βασιλεὺς μὴ γνώμης τῆς εἰς τὸ συνέδριον ἐποιχομένων,
συνεχώρησε τοῖς ὑμνῳδοῖς ἀποθεμένοις τὴν πεφτέ-
σειν ἐσθῆτα, φορεῖν λινῆν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δ' τι-
νος τῆς φυλῆς λῃτουργούντος κατὰ τὸ ἱερὸν, καὶ ἕτοιος ἐπέ- E
τρεψε τοὺς ὕμνους ἐκμαθεῖν οἷς παρεκάλουν. πάντα γὰρ
ἐν τῷ ἐναντία ταῦτα τοῖς πατρίοις, οὐ θεμιτὰ ὄντων,
οὐκ ἐτόλμα μὴ οὐχὶ δίκας ὑποσχεῖν. ἤδη γὰρ τότε, καὶ τὸ ἱε-
ρὸν πατέλεσο. ἐλίπανον οὖν ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς
τεχίτας, ὑπὲρ μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ
μισθοφορείας ἐνδεῖς ἐσομένους, διὰ τὸ τὸ βοῶν ἐκ δ'
κατὰ τὸ ἱερὸν ἐργασίας ποεῖσθαι, καὶ χρήματα ἐκ-
κόπτοντα διὰ τὸν ἐκ ῥωμαίων φόβον ἔχειν οὐ θέλων, F
πεφυσάμενος δ' τὸ τεχιτῶν, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοὺς
θησαυροὺς ἐκελεύσθη, ἐγὼ εἰ μίαν τὴν ὥραν τὴν ἡμέρας
ἐργάσαιτο, τὸ μισθὸν ὑπὲρ ταύτης δώσειν ἐλάμβανεν,
ἐπῆλθεν τὸ βασιλεῖα τὸ ἀνατολικὴν στοὰν ἀναγεῖραι. ἦν γὰρ
στοὰ τὸ μὲν ἔξωθεν ἱερᾶς, τὸ μέρη δ' ἐν φάραγγι βαθείᾳ,
τὸ ἑκατοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δ' τε-
τραγώνων κατασκάσεσο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος
ἑκάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ δ' ὕψος ἓξ, ἄρτον σολομῶ-
νος τὸ βασιλέως πρώτου δ' τὸ μακαίνου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ G
βασιλεὺς δ' ἐπεπίστευτο τὸ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὸ
ἐπιμέλειαν τὸ ἱεροῦ, λογισάμενος πάντως μὲν ἔργον τὸ κα
θαίρεσιν εὐ ῥᾴδιον, δυσχερῆ δ' τὴν κατασκευὴν, ὅπερ δ' τὸ
στοᾶς ταύτης καὶ μᾶλλον, χρόνου τε δὲ καὶ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεούσῃ, ἠρνήσατο μὲν τοῖς τούτου
δεομένοις. κατασκευάσαι δὲ λευκοῦ λίθου τὴ πόλιν οὐκ

veruit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pōtificatū abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initiū.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanaium, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cùm essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges tranſiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Agyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, clapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Euparora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templū instar Hierosolymitani extruerent. seq; illic pōtificé

A ἐκάλυσεν. Ἰησοῦν ὁ τοῦ Γαμαλιήλου, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τοῦ Θεοφίλου, καθ' ὃν ἦρξεν ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἤρξατο τὴν ἀρχήν. ἀναγκαῖον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, καὶ τῇ ἱερείᾳ ταύτῃ πραγματείᾳ διηγήσασθαι περὶ τῆς ἀρχιερωσύνης, πῶς τε ἄρξαι θησαν, καὶ τίνων ἕξουσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν ἀφανῆ τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ Θεοῦ. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου ἐδεξαντο τοὺς παῖδας διάδοχοι, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ παράδοσίν ἐστι μηδένα τοῦ θεοῦ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ αἵματος τοῦ Ἀαρῶνος, ὑπὲρ οὗ δ' ἡμεῖς οὐδὲν ἀβασανίστως ὧν τύχῃ τοῖς ἀρχιερωσύνης ἐφίσταντο ἐν πάσῃ τὸν ἀριθμὸν, δεῖ τὸν Ἀαρῶνος ὡς ἔφαμεν ἐκ φύτου γενεαλογίαν μέχρι φανάσου τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν αὐαδεικτέντος ἀρχιερέως ἔξεις καὶ ἐγδοήκοντα. ἐκ τούτων κατ' ἔτος ἕκαστον ἐλήγετο τοῖς Μωϋσέως χρόνοις τῆς ἀνέμπτου ἱστορίας, ἕως Μωϋσῆς τὸν θεὸν κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, εἰδὼς ἐλλομένῳ ὁ βασιλεὺς τὸν θεὸν τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερέτευσαν ἑξακαίδεκα. τὸ δὲ πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ζώντων διεδέχοντο. οἱ πέντε ἑξακαίδεκα οὖν τοῦ δύο παίδων Ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι κατ' ἐγδοχὴν τοῦ πρώτου παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀειφανεστάτη μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία. βασιλέων δὲ ἕβδομος. γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ ἐξόδου μὲν ἐτῶν ἑξακοσίων ἐνήρξαν οἱ ἑξακαίδεκα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον, μωϋσέως ἄρχοντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν τολομῷ ὁ βασιλεὺς ὠκοδόμησεν ἔτη δυοκαίδεκα μετὰ τὴν ἔξοδον. μετὰ δὲ τοὺς τεσσαράκοντα ἀρχιερεῖς ἑπτὰ καὶ ἑπτὰ τελεῖ ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἕως τολομῷ βασιλέως εἰς ἱεροσόλυμα αὖ τελεῖ ἀγαθὸς ἐλθόντος, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσωρ ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπιστρατεύσας τῇ πόλει, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησεν, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς βαβυλῶνα μετῳκίσατο, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰωσεδὰκιον αἰχμάλωτον ἔλαβε. τοῦτον χρόνος τῆς ἱερωσύνης πεντηκοστὸν ἐξήκοντα ἕξ ἐτῶν ἔδει, μᾶλλον ἓξ, ἡμερῶν δέκα, ἃς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαῖοι. μετὰ δὲ χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα τῆς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων ἡγεμονίας κῦρος ὁ περσῶν βασιλεὺς ἀπέλυσε τοὺς ἐν βαβυλῶνος ἰουδαίους ὑπὸ τελεῖ οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀνεγεῖραι. πρῶτ δὲ τῶν ἐπιφανέντων ἀρχιερέων ἰησοῦς ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ, τελεῖ ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως αὐτόχου τῶν δυτικῶν ἐπολιτεύσατο δημοκρατικῶς ἔτη τριακόσια δικαιοσύνα. πρῶτος δὲ αὐτόχος ὁ σελευκιδῶν, καὶ ὁ σωτὴρ ἐπὶ λυσίας, τὸν οἰκεῖον ἐκ μενέλεω ὀνόκλειδον, πέμπουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, αἰτήσοντες αὐτὸν ἐν βασίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς ἐγδοχῆς ἀπολύσαντες χαλκῆν ἔχοντα μόνην ἀρχιερέα γῆσεν μὲν τῶν ἀαρῶνος, οὐκ ἔστι δὲ ὁ

οἰκίας πάσης. ἐξ ἧς τῶν ἦν καὶ ὁ αὐσανίας ὁ τῆς πτολεμαίου σύνου ἐξάδελφος ὁμώνυμος τοῦ παρ' ἑλλησὶ φυγόντος εἰς αἴγυπτον, καὶ ἐξ ἧς φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τοῦ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὴν ἡλιοπολίτην νόμον ἐγκτισθέντος τοῦ θεοῦ ναὸν κατασκευάσαι τοῦ ἐν ἱεροσολύμοις αὐτῇ ἀρχαιρίᾳ κατα-

καταςῆσαι. ἀλλὰ θεὸς μὲν ἡ ἱερὰ ἡ κατασκαφεῖσα
ζῆλον αἰλύπλῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ γὰρ ἰάκιμος ἐπὶ
ξία τ ἀρχιερωσύνην κατασχὼν, ἐτελεύτησεν. διεδέξατο
γὰρ αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐπ' ἔτη δύο ἀνάρχους ἐπὶ τὰ
χωρὶς ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν γὰρ οἱ τ ἀσαμωναίου παί-
δων ἔκγονοι, τ θρασύτατον ἔθνους πιστευθέντες, ἐπο-
λεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθίστασιν,
ὃς ἦρξεν ἀνάντους τοὺς ἐπ' ἀ. τελευτήσαντος γὰρ ἐξ ὑπο-
βουλῆς αὐτὸν, ἡ ἀνὴρ ὁ τοῦ ζύφωνος μηχανησάμενος
ὡς αὐτὸν πῦ θεραπεύσαιμι, λαμβάνει τ ἀρχιερω-
σύνην. σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτον γὰρ δόλῳ ἐν δὲ
συμπόσιον τοῦ γαμβροῦ διαφθαρέντα, διεδέξατο
παῖς ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταλαβόντα τὴν ἱερωσύνην πλείο-
να τὰ ἀδελφοῦ χρόνον ἀνάνδρῳ ἑξακοντα ἓξ ἔτος τῆς πη-
μῆς ὑρκανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰούδᾳ τῷ
καὶ ἀριστοβούλῳ καλουμένῳ τῷ διαδόχῳ καταλιπών.
κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν
τελευτήσαντα, τῷ ἱερωσύνῃ δὲ καταχόντα μετὰ
βασιλείας. ἡ γὰρ διάδημα περιέθετο πρᾶτος ἰούδας
ἀνάνδρων ὢν. βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερα-
τεύσας ἔτη εἰκοσιεπτὰ, καταφθείρει τὸν βίον, ἀλε-
ξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ καταλιπὼν τὸν ἀρχιερατεύσο-
μενον ὑπερέψας. ἡ δὲ τῷ μὲν ἀρχιερωσύνῃ ὑρκα-
νῷ δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τῷ βασιλείαν ἀνέα ἔτη κατα-
χοῦσα, τελευτᾷ τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τὴν ἀρ-
χιερωσύνῃ ὁ παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν
θάνατον αὐτῆς πολεμήσας θεὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀρι-
στόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐνόητον τῷ
ἀρχῇ, αὐτὸς δὲ ἐβασίλευσε, καὶ ἱερᾶτευσε τὸ ἔθ-
νους. ἔτει δὲ τρίτῳ τ βασιλείας, ἡ θεὸς κατὰ τοῖς ἴ-
δίοις πομπῆϊος ἐλθὼν, καὶ τῷ τῶν ἱεροσολυμιτῶν πό-
λιν κρατος ἑλὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῶν τέ-
κνων δήσας ἔπεμψε. τὸν γὰρ ὑρκανὸν πάλιν τῷ ἀρχιε-
ρωσύνῃ ἀποδοὺς, τῷ μὲν τ ἔθνους θεραπείαν ἐπέ-
τρεψε, διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ θεὸς
τοῖς ἀνέα τοῖς πρώτοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι.
βαρζαφάρνης γὰρ, καὶ πάκορος, οἱ τ παρθυηνῶν δυνάσ-
ται, διαβάντες τὸν εὐφράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ,
αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ παρέλαβον, τῷ ἀριστοβούλου γὰρ υἱὸν
ἀντίγονον, κατέσησαν βασιλέα. ἔτη γὰρ ἔτη, καὶ ἓξ μῆ-
νας ἄρξαντα τοῦτον, σοσίος τε καὶ ἡρῴδης ἐξεπολιόρ-
κησαν, αὐτάνδρῳ δὲ ἀνέλυσεν εἰς τῷ αὐτόχειραν ἀνα-
χθέντα. τῷ δὲ βασιλείαν ἡρῴδης ἐν δὲ ῥωμαίων
ἰσχυρισαμένοις, οὐκέτι τοῖς ἐκ τοῦ ἀσαμωναίου γένους κα-
θίστασιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ ποιν ἀσήμοις, ἡ μόνον ἐξ ἱε-
ρέων ὄσι, πλὴν ἑνὸς ἀριστοβούλου τ τῶν ἀπόγονα. τ γὰρ
ἀριστόβουλον ὑρκανῷ τ ὑπὸ πάρθων ληφθέντος ἡνίκα
ὅτε καταςήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ σωφρόνῃ
μυριάμμῃ τὴν τοῦ πλήθους θεὸς ἑαυτὸν θεράπο-
δύνειαν, διὰ τ ὑρκανοῦ μήνυσιν. εἶτα φοβηθεὶς μὴ θεὸς
τὸν ἀριστόβουλον πάντας ἀποκλίνωσιν, ἀνέλεν αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πινῶντα μηχανησάμενος κολυμβῆτα, κα-
θὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μὴ τοῦτον ἀκέτι τοῖς ἐκγόνοις
τῆς ἀσαμωναίου παίδων τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἐπιτρέ-
σειν. ἐφοβεῖτο γὰρ ὁμοία τῇ ἡρῴδῃ θεὸς τ κατασάσιος τῆς ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτοῦ, ἡ μὴ τοῦτον τὴν
ἀρχὴν ῥωμαῖοι τῆς ἰουδαίων ἀφαλόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆς ἡρῴδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέ-
χρι τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τῷ πόλιν πῦρ ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιπτά. χρό-
νοι δὲ τούτων ἔτη θεὸς τοῖς ἑκατὸν ἐπτά. καὶ τινες ὧν αὐτῶν ἐπολιτεύσαντο ὅπῃ τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

constituerent: de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellátes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & trigenta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum viginti septem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactisque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate: prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos cõpleros Barzapharnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Sosio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illũ essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerũt,

& Archelao eius filio: defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus: de quibus hactenus dixisse sufficit.

Cap. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

Gessius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat: adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribuliũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

κὴ δὴ ἀρχελάου τ παιδὸς αὐτό. μὴ ὢ τ τύραννον πλὴν τὸν, ἀεὶ συγκεχυμένα μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ θεοσεβείαν τ ἐθνους οἱ ἀρχιερεῖς παρίσειωτο. θεὶ μὲν οὖν τῆ ἀρχιερέων ἰσχυρὰ ταῦτα.

Κεφάλαιον θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναγκάσαι αὐτοὺς ὅπλα χωρῆσαι.

Γεσσιος δὲ φλῶρος ὁ παρφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήριος δὲ ἦν τὸ γένος. θεὸν ἐπήγαγε γὰ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην οὖσαν παρὰ τῆς νέρωνος γυναικὸς, καὶ πονηρὰ μηδὲν ἧττον διαφέρουσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. οὕτω ὢ θεὶ τὴν ἐξουσίαν ἐχρῆτο κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τε δοκεῖν τὴν ὑπερβολὴν τῆ κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δι' εργάτην ἰουδαίοις. ἐκεῖνος γὰρ ἐπεκάρυπτο τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὴ πανταπασι κατάφωρος εἶ θεωρεῖσθαι. γέγονε δὲ ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς ὅπλ ἕξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγὰς παραλιπὼν μηδεμίαν θεῖπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. ἦν γὰρ ἄπληκτος θεὸς ἕλεσι, παντὸς δὲ κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλεῖστα τῆ ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδιάφως γὰρ οἱ πολλοὶ τὸ ἰσοφανὲς ἔξ εἶχον παρ' ἐκείνου τ συντέλειαν ὅπ τοῖς μέρεσιν ἔχῃ παρευκότες. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν, ἀλλ' οἱ δυσχεῖς ἰουδαῖοι, μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῆ λῃστῶν γενομένας παρθήσεις ὑπομένειν, ἵνα καθέζοντο τῆ ἰδίων ἐξισταμένοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττόν ὁπουδήποτε παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις κατοικοῦντες. ἐ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ θεὸς ῥωμαίους πόλεμον καταναγκάσας ἡμᾶς ἀραθαι, φλῶρος ἐγένετο ἡγούμενος ἀθεόμενος, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τὸν ἀρχὸν ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς δευτεροπῆς φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς. ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν καὶ παθεῖν ἡμᾶς, ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμοῦ θεὶ τὸν ἰουδαϊκὸν πόλεμον βίβλοις γεγραμμένοις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μέχρι τοῦ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. θεμένοις δὲ αὖτε, τὸν ἀπὸ φρούτης γένέσεως αἰθεόπου παράδοσιν, μέχρι ἔτους δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τῆ ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατάτε τὸν αἴγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπόνθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, τίνα τε πέρσαι καὶ μακεδόνες ἠξιώθησαν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα δὲ οἶμαι, μὴ ἀκριβείας συντεταχέναι, πᾶσαν δὲ πεποίημαι, καὶ τὸν θεὶ τοὺς βασιλεῖς ἀναγραφὴν, τὰς θεσεῖς αὐτῆ καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλων, μοναρχοῦντε δυνασείας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι θεῖ πάντων ἔχουσι τὸν ἀναγραφόν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελάμενον τῆς ἱστορίας. λέγω δὲ θαρσήσας ἤδη διὰ τὸν τῆ θεοτεθέντων συντέλειαν, ὅτι μηδεὶς αἱ ἕτερος τολμήσῃ θεῖναι, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὸν θεαγματείαν ταύτην οὕτως ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκών. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμην παρὰ τ ὁμοεθνῶν πλεῖστον αὐτῶν κὴ τ ὀπιχώριον παιδείαν ἐξαφῆρῆ, κὴ τῆ

καὶ τὴν ἑλληνικὴν δὲ γραμμάτων ἐπούδασα μεταχειρίσασθαι τὴν γραμματικὴν ἐμπειρίαν ἀκριβῶς, τὴν ἢ τῆς πατρίου συνηθείας ἀφελέσθαι, πρὸς ὃ τοῖς ἰδιώταις συμβαίνει παρ' ἡμῖν· ὃ δὲ οὐκ ἀπὸ τρόπου ὑποδέχονται τοὺς πολλὰς φωνὰς διαλεκτον ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ὅπλον καὶ δοῦλοις, τοῦτο μόνον, οὐκ ἐλευθέροις τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας θέλουσιν, μόνοις ἢ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς διηρμένοις, καὶ τὴν ἱερῶν γραμμάτων δύναμιν ἑρμηνεύσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων περὶ τοῦ ἄσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆς πόνων τοῦ ἐπικαρπίας δ' ὀλίγον. ἴσως δὲ ἂν μὲ διέφθονον γένοιτο, περὶ ἃ γὰρ ἐμοὶ τοῦ μοῦ, καὶ περὶ τῆς τὸν βίον πρόσεων βραχία διεξελθεῖν, ἕως ἔτι ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. διὸ τούτοις δὲ καταπαύσω τὴν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι περιειλημμένην, ἐξ δὲ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον δώῃ τέλος, περιδραμοῦμαι πάλιν, τὰ τοῦ πολέμου, καὶ τῆς συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τῆς νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἣ τις ἔτι ἕκτῃ καὶ δεκάτου μὲν ἔτους τῆς Δομετιανοῦ κράσεως ἀρχῆς, ἐμοὶ δὲ ἀπὸ γενέσεως πεντηκοστοῦ καὶ ἕκτου. προεθέμην δὲ συγγράψαι, καὶ τὰς ἡμετέρας δόξας περὶ Ἰουδαίων, ἐν τέτταρσι βίβλοις περὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων ὅσα κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν ἐξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ δὲ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem nō licuit. noſtri enim homines nō ſuſpiciunt eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronuntiant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti sūt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, geſtíſque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt, qui vel atteſtari poſſunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſùum verò ſexaginta millibus. Quod ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum C referam belli caſus, & quæ nobis in præſentem vſque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque eſſentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM INDEX SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

AARON Moysi in Aegyptum redeunti occurrit Pagina 61.e
Aaroni sacerdotiũ confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti, ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. moritur 110.c. primus fuit pontifex 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 365.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.c
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.2. & 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
Abemerigus Isatæ suam filiam dat vxorem 684.c
Abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. Iebosthum Sauli filium constituit regem 211.c
pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem 213.f
ab Ioabo fraudulenter occiditur 215.a
Aber secũdi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammionem fratrem iugulat 227.d
fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis. tum quomodo Ioabũ tractarit 228.
popularem auram captat & regnum 229.c. cum patris concubinis rem habet 231.d. cogit magnum exercitum contra patrem 233.c. pendens in arbore interimitur 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibiipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Sauli sæuitia 196.f. confirmatur ei pontificatus 241.f
quomodo a Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f
Tyriorum rex 1042.e. 1043.a
abigæa Nabali vxor Dauidem commotum placat 201.b
abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
abimelechi Bethlemitæ in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperium arripit 155.g
vrbe & tribu pellitur 156.c
Sicimas captas solo æquat 157.b
occiditur à muliere ibid.d
abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107.c
abisace puella calefacit senem Dauidem 246.g
ambit eam vxorem Adonias 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. cum fratre Sabæum persequitur 238.e
vindicat regem ab interitu, occiso Acmone 242.c
abrahamus quando natus 15.c
Lorum nepotem adoptat 15.g
è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit ibid.
hinc in Aegyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam 16.f. Aegyptiis disciplinas instituit 17.c. Assyrios vincit 18.c
decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo 18.e
genuit Ismahelem ex Agare 19.d
hospitatur angelos tres ibid.
migrat in Gerara 21.a
à Deo tentatur 22.e
monumentum sibi & posteris comparat 24.b
ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos ibid.c
Isaco quærit vxorem ibid.e
moritur 26.b
eius arma contra Pharaonem 928.g
abrahami domicilium, vicus 16.d
absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat idsceleribus quàm antecessores sui 285.c agnoscit suum factum & pœnitet 289.e. cedit Adadi filio bellum inferenti 290.c. eundem vincit 291.c
occiditur 295.d
ipsius liberorum capita præciduntur 310.c
achar furtum committit 137.c
plectitur 138.c
achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, bellóque imperitus, magnam patitur stragem 321.d
Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur 322.d
achiabus Herodis nepos aui vim prohibet 599.b
impetitur à 2000. militibus dimissis 607.d
Herodem manum sibi inferentem prohibet 773.e
militibus tumultuantibus resistit 607.d
achias pontifex 181.a
achias propheta Hieroboamo regnum & alia vaticinatur 274.b. 280.c
achilaus princeps commentariensium 241.f
achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f
achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulũ occiditur cum omni sua familia 196.f
achitophel à Dauide ad Absalomum deficit 229.d. malè consulit domino suo 231.c. propter spretum consilium relinquit Absalomum, & se suspendit 233.a
acmes Iuliæ famulæ dolus 595.b. 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1014.g
adadus Azaelis filius paternum in regnũ succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221.f

INDEX

Adadi huius posteri dicti reges Syriæ, sicut Aegypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ibid.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290. 291. & recipitur in gratiam 292.c
Ioramo insidians & Eliſæum capere conatus fruſtratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 301.e
fugatur a deo 305.a
præfocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox ſignificet 5.a
lapſus & mulcta 5.e
eius ſoboles, poſteritas & mors 6.d
adar menſis 132.c.366.e.381.f 424.a
adar menſis dies XIIII. & XV. cur feſti Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid ſignificet 36.b
adomus dictus Eliaus ibid.
adoni quid ſignificet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad aſylum, & veniam commiſſi a patre impetrat 248.d
ſalutat matrem Solomonis, & Abiſaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, ſicuti ipſe alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæſtor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij ſuſpecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Aegyptius vates ſeductor Iudæorum 695.f
Aegyptij populus qualis 13.f 54.b
Aegyptiis quis aſtronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52. f. cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Aethiopibus 57.f
Hebræos inſequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1034.b.1035.f
teſtimonium de Iudæis 1039.c
1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
ſexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e per totum
Aegyptiis gratificari volentes veritatem de geſtis Iudæorum corrupêre 1051.e
Aegyptiorum dij deſcripti 1054.c.1065
ſeruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Aegyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus eſt ibidem
Aegyptum mare totum portub. caret 894.b
Aegyptum fames occupat 44.e. 53.a
Aegypti regina Solomonem inuiſit 170.a
Aegypti deſcriptio 807.f. 895.g
Aegyptus vnde nomen acceperit 1045.f
Aelius Gallus dux auxiliariorum ab Herode miſſorum Cæſari 539. b
Aemilius Iucundus à Iudæis occiſus 820.f
Aemilius Regulus Corduben. 653. e
Aeneas, qui Aretas poſtea dictus, Arabum rex conſtituitur 572.e
Aeoles populus 13.c
Aeratiæ quis inuentor 7.d
Aeris genus auro precioſius 221.d
Acinaces Perſicus, qualis 697. a
Aeta, petra, Sampſonis habitatio 161.c
Aeternius Fronto magiſter duarum legionum Alexandrinarum 956. f
Aethiopes, populus 13.f
bello Aegyptios infeſtant 57.f
quomodo à Moſe victi 58.d
Aethiopas ab Aegyptiis circumciſione accepiſſe 279.f
Agaris inſolentia ob conceptum inf ntem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio conſolatur angelus 22.b
Agatharchides hiſtoricus 1050.b
Aggæus prophera 365.f.366.e
Agiræ Nabathæi facinus 935.b
Agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
Agriculturam quis inuenerit ibid.
Agrippæ Ariſtobuli filij ſoboles 628. a. varia fortuna 629.vſque 637
M. Agrippæ in Iudæos beneuolentia 398.d
Agrippa in Aſiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus 549.d
epulis præbet populo 549.d
eius in Iudæos ſtudium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accuſat 638.c
accuſati tetrarchias ac bona conſequitur 638.f
conuiuio ſumptuoſiſſimo Cæſarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendum principatum 670.d
tergiuerſator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæſ. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Siſam vinctum adſeruat 677.b
reliquis eius geſta vſque mortem 677. 678. 679. 680. & 793.795.796.801.803. 804.810.811.815.816.817.832.833.864.893. 906.907.913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ ſtolæ cuſtodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor vt Iudæorum cauſam legitimè cognoſcat 693.a
Chalcidem aufert ei Cæſar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b. nuptias inſtruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694. f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus eſt 698.g
Magdala certat capere 1007.venit Tyrum cum Veſpaſiano 1030.b
Agrippæ regni fines qui 832.f
Agrippina Claudij Cæſ. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & ſuccenditur 138.d
Alabarchiæ magiſtratus 693.f
Alanorum nationis deſcriptio 985.a irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudææ præſidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Ieſum Ananiſ. lium miſere mulctatum dimittit 961. c
albini procuratoris direptiones & iniuſtitia 121. per totum
alcimus in pontificatum ſuccedit alias Iacimus dictus 421.e
profugit ad Demetrium ibid. pert 424.b
alexander alabarcha mutuat pecuniam Agrippæ 630.d
Vide infrà Alexander Lyſimachus
alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c.
vincit 432.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.c
Ionatham in ſummo honore habet 435.a. Ptolemæo Philometori hoſtis factus occiditur 437.f
alexander Ariſtobuli filius Iudæam infeſtans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quotquot poteſt interficit 477.f
Hyrcano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
ſeeuri percutitur 723.f
alexandri fictitij actus & fallaciæ 783.d
Vide Pſeudalexander
alexander Herodis filius Roma reuerſus ducit vxorem 549.c
accuſatus à patre cauſam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumniis oppreſſus coniicitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per ſoceram 569.f
iterum calumniis vrgetur ab Eurycle aliiſque 573.574
& in carcerem detruditur ibid. accuſatus à patre Beryti, damnatur 578.f
ſtrangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accuſatur à patre 751.c
iterum accuſatur 755.d
& in vincula coniicitur 756.b
accuſatur 759.g
ſtrangulatur 761.f
eius ſoboles 782.a
alexandri Herodis filij poſteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iamnæus Hyrcani filius, rex factus fratrem inſidiantem interimit 456.a
circumuenit aſtu Ptolemæum Lathurum, à quo poſtea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.c
præliatur cum ſuis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis cauſa Thracides dictus aliáque geſta & mors 463.464. 713.714. 715.716.
alexander Lyſimachus Alabarcha ſolutus vinculis à Claudio 673.c
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.c
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Aegyptum & Phœnice translati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno ſuccedens quas tulerit victorias 38.d
Damaſcum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hieroſolymis deo immolat, Danielíſque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque poſtularant conceſſit 385.c.816.b
eo mor-

eo mortuo quomodo regna eius occuparit 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam crassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 417.f
Alexander Zebinas Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à morituro marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b 513.b
Alexandra Phaselis filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quàm Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
iisdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922. c
alexandrini quamdiu cesserint Iudaorũ solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomem vxorem 583.b. 223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, aliſai 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
alituus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631. a
altibemus præ timore obriguit 744. c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153. d. eorum rex captus & occisus 185.a
amalecitas quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
Dauid cædit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
amalecitis regio ibid.
amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæum concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
amaræi filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
amaramus seditiosus exulat 682.c
amarinus constituitur rex 284.f
amarinus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatus successore Achabo filio 285.b
amasus Absolomi copiis præficitur 253.c. impetrat veniam à Dauide, cui gratulatu regni restitutionem 236.c
constituitur præfectus exercitus 238.d
occiditur à Ioabo 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315 b.316.c
paternæ necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficitúrque 317 b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459. b
ambitio quantum malum 215.b per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619. a
amenophis regni terminus 141.b
ameſſes regni terminus ibid.
amias Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanitæ 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f. 158.d
ammanitarum contumelia in Dauidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f excinduntur 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius infidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Absalomo 227. d
amoræi cum suis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiæ tribubus conceditur 118.a
amosus Manassis filius regno paterno substituitur, quod propter impietatẽ non diu tenens occiditur 333.a
ananelus constituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
restituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cum quindecim aliis crudeliter necatur 938.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedrach es 346. a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 412.g.458.d
ananias Pharisæus Iosepho se opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúsque seruorum iniquitas 698 d. 699.b. ipsius filius capitur à sicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, & pontificibus aliis in cloacis latuit propter seditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani senioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Cestio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hierosolymitis bello contra Romanos se præparat 828.f
apparatum belli rursus amittere noluit 829 a
milites contra Simonem Giorę mittit ibid.e
ananus pontifex, eiúsque gesta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hierosolymæ excidij principium 882.g. eiúsque virtutes celebratæ ibid.
ananus Sethi filius pontifex constituitur 618.e. eo priuatur 619.c
ananus Simonis satelles ad Titum profugit 916.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b exercitum ducit in Hebræos 203. f. 205. d
andromacho amicitiam renunciat Herodes 567. g
andronicus Messalami filius orator 434. a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiisse 8.c
anilæi & Asinæi Neerdenſium facinora 645. 646. 647. 648. 649. per totum
animi vnde tertissimum argumentum colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165. b
annibas seditiosus plectitur 682.c
annius Minutianus 613.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur. 619. b
annus magnus quot annis constet 11. c
anni septimi, quinquagesimi seu Iobeli remissio 96.b
anni quot ab exitu Israelis ex aegypto vsque ad templi Solomonis extructionem 700 d
antejj interitus 661.f
anthedo, postea Agrippias dicta 459. c
antigonus Asiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus aristobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accusat Cæsarem Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 491.d
reducitur in regnum per Parthos 494. e. amputat Hyrcano auriculas 497. e. accusatur Romæ, & placat pecuniis hostem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus sit 500 c
& inde quomodo expugnatus & irrisus à Sosio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508. b. 510 e. per totum.
antipatri & Hyrcanum accusat 724.g. vnctur ab Herode 729. d. rex constituitur 732. d. quàm insolens ex vnica victoria factus 738. d. dat se vinciendum Sosio 741. d. securi percutitur ibid. f

Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præfectus 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454. f.712.e
antiochia Myg doniæ vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium iectum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidonis & Apameis pepercerunt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſium petitiones apud Titum 976.c
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſuperat Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Epcæro & Philippo fratribus ibidem.460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens sex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Tryphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cum Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g
vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b
per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089.1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto conſentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421 g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709. 6
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.e
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716. a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonem perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449.
per totum regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Syriæ occupat & Heracleonis inſidiis occiſus 451.d
antiochus, Agrippa & Sohemus Veſpaſiano in auxilium miſerunt bina millia peditum, & ſagittarios equites mille 834.f
antipas Herodis fil. conſtituitur tetrarcha 599.e
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
antipas pro Antipatro fratre rex conſtituitur teſtamento 771.f
tetrarchia inſtituitur 773.g
antipas pater Antipatri Idumææ præfectus ab Alexandro 469.b
antipas regij generis vir comprehenſus cuſtodiæ traditur 871.g
occiditur 872.
antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infeſtat ibid. 568.c.574.e
malicia eius 582. per totum.
eius in patrem inſidiæ 585.a.587.588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratrib. inſidiatur 751.d
prodigit 762.b
fratrum occiſorum liberis etiam male vult, & conſpirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias ſtruit 767.c. cauſam dicit 769.770. per totũ.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum reſtituit 717.f.718. per totum, aliáque eius geſta 722.
vſque 727
antipater accuſatus, declaratur præfectus Iudææ à Iulio Cæſ. & Hieroſolymorum muros reficit, & filiis ſuis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo ſe ſuóſque euexerit, & Ariſtobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius autoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæſari, aliáque eius geſta ibidem. & 480
dynaſta & procurator Iudææ conſtituitur à Cæſare 481.e
ſuos liberos adgubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accuſat Archelaſi 777.d
antipater Samarita Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766 b
antipatris ciuitas ædificatur 559. f
antiphilus cum ſuo fratre venenum apparârunt in Herodis interitum 588.f
antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quas hiſtorias 702.e
antonia Druſi maioris vxor, Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.c
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani deſcriptio 919.c
antonia porticus incenſa, & præſidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f 624.d.746.d
antonię fundamenta ſubuerſa 951 c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Aſiam proficiſcitur, & Herodem defendit 491.g.729.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phaſaelum tetrarchas conſtituit 494.a
ad regium faſtigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
ſubigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cęſare 524.a
occiſus 524. e. qualem operam Gabinio præſtiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734. b. propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
Antonius centurio à Iotapateno inſidiis interemptus 850.d
Antonius præfectus alę equitum contra Romanos 831.b
eius geſta ibid.
Antonius Primus è Mœſia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f. eius geſta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amiſit 902.c
Romam properat ibid.
Antonius Silo Taricheas miſſus cum duobus millibus ſagittariorum 859. d
Aod. vide Iodes
Apachnę regni termini 1040.b
Apania obſidione liberata 727 c
Apellæus, menſis 370.a.409.b
Aphrica vnde ſic denominata 24.e
Aphri & Aethiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
Apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
Apion grammaticus res Aegyptiacas conſcripſit 1060.b
eius portentoſa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061. 1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063.1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentiſſimè fingit 1065.1066.1067. per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodeti Gazarænorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459. c
Apollonius Antiochi dux, à Iuda Machabæo victus occiditur 413.b
Apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
Apollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.1077.
Aponius ſenator ſuaciatur 671. e
Apſanes Iudæis præficitur 159.a
Aquila aurea ſupra portam poſita deicitur 596.b.772.e
Aquila quare Romanorum inſigne 838.b
Aquila Caligulæ interfector 660. e

Ara tabernaculi, & Arula ſuffumigatoria 81.f
arabia, confinis Iudææ 469.c
arabes quâ ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes qua ætate infantes ſuos circumcidant 21.f
arabes Hebræos ſubigunt 153.d. ab ipſis rurſum cæduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 515. f
arabum Iudæam deuaſtantium ſæuitia 609 c
arabum geſta in Iudæa poſt mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viſcera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes vbi mortuus ibid.d
araſci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdictæ quæ vis indita fuerit 5. e
arca Noe 8.e
arcæ Noe reliquiæ vbi ſeruentur 684. e
arcæ tabernaculi forma 81.f
arca, in poteſtatem hoſtium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169. b
arca transfertur Hieroſolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, poſt Athenienſes literis eruditi 1035. d
arce, alio nomine Arctipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110. b
archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c. 558.f. Herodem ad ſanam mentem reducit 569.g eius prudentia 756. 757
archelaus Herodis filius à patre regno præfectus ipſius funus curat 608. c. populo ſe accommodat, & incidit in ſeditionem 601.g.602.a. accuſatur apud Auguſtum 60 .e ethnarcha non rex confirmatur ab Auguſto 611 e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f accuſatur apud Auguſtum & relegatur Viennam Galliæ 614.a 784.b. venduntur eius bona 6 8.e a fratre falsè calumniatur 767.d rex conſtituitur 773 g. in ſeditionem incidit 775.776.781. quod non rebellaſſet quarta tributorum parte leuatus 783.a. eius reditus quanti ibid.b
archelaus Magdati ad Titum profugit 956 c
Arethis, ſexti ex fratribus Machabæi immania ſupplicia, eiuſque cum inſigni tolerantia ſermones 1095. per totum
aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hoſpitem, oppugnationem Ariſtobuli cogitur intermittere 469.e.470 b. cum Scauro fœdus init 471.f
aretas qui antea Aeneas conſtituitur Arabum rex 592.e.confirmatur 577.d
Aretas Cœleſyriæ regnum adipiſcitur 472.d.716.a. cum Herode bellatur 626.b.& Iudææ infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
Aretas Petræus Roma auxiliatur 609.a
argolicæ hiſtoriæ ſcriptores diſcrepantes 1034.f
ariphanes Græcus hiſtoricus Iudæorum mentionem facit 1051.a
arietis inſtrumenti bellici deſcriptio 843.c
ariochus Nabuchodonoſori ſatellitum præfectus 347.a
Arion procurator Ioſephi Tobiæ fil. 405.
Ariſtæus Iudæorum negotium agit apud Ptolemæum Philadelphum 389. f
ariſtocratiam eſſe optimam adminiſtr. 123.b
ariſtotelis apud Clearchum verba de Iudæis 1048.a
arius centurio confoſſus 608.d.780.e
ariſtobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
ariſtobulus Agrippæ frater, Iudæorum cauſam agit apud Petronium 640. per totum
ariſtobulus Ariſtobuli fil. adoleſcens pulcherrimus 514.d.ab Herode conſtituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f.514.g
ariſtobulus Alexandri Lamnæi fil. generoſus 463.f. quomodo adſecutus ſit regnum 405.b. obſeſſus ab Areta liberatur per Scaurum 471. c. quale donum Pompeio miſerit, & controuerſiam cum fratre apud eundem diſceptanerit 471 e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e. vinculis elapſus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno ſublatus eſt 479.g
ariſtobulus Herodis fil. reuerſus Româ ducit vxorem 549.c. conijcitur in carcerem falſis calumniis oppreſſus 574.f. accuſatus à patre Beryti damnatur 578.f. ſtrangulatur 580 b
ariſtobuli filij Herodis, liberi qui 762.a 793.f.
ariſtobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796 c
ariſtobulus Herodis frater, priuatus mortuus filia vnica relicta 793.f
ariſtobulus Herodis dynaſtæ Chalcidis f. dominiis multis donatur à Ner. 694.f
ariſtobulus Hyrcani f. obſidioni Samariæ præficitur 752.b. quomodo imperarit & ſæuierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cæde pollutus moritur philellen dictus 455 g. primus diadema regium vſurpauit, & quomodo ſe geſſerit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714. a
ariſtobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
ariſtobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15 a
arnon fluuius 110 c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadæi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum aſſequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio fœderatur Neroni ibid.d
artabani cum Aſinæo & Anilæo reconciliatio & amicitia 646. a
artabanus regno pulſus reſtituitur per Izatem 617.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatræ 742.c
Artabazes Tigranis filius captus 519. b
Artaxerxes regnum paternum accipiens quale comunitum inſtruxerit 373. b. accuſat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Eſtheram 374. b. Amanen in ſummo habet honore 375. a. eundem cruci ſuffigit 380. b. Iudæos periclitantes liberat ibid.
artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
artemiſius menſis 259.c
arrorius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem ſeruatus ſit 951.g
arucæus Arcen condidit 14.d
arudæus, Aradus inſula ibid.
aruntius præco retundit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
arunm loci nomen 195.g
aſamonæorum gens Iudæorum reip. ſtatum mutauit 367.b
Aſamonis montis Galilææ ſitus 818. c
aſanus abiæ filius regnum paternum accipit 282. c. eius pietas, & bellum cum Zaræo Aethiopum rege ac victoria ibidem, mors 284. d. 285.b
aſcalon capitur 146.a
aſcalon Iudæis ſemper inuiſa 831.a. eius ſitus ib.
aſcalonitæ quingentos & duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecerunt 815.d
aſcalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aſchanes eunuchus præpoſitus Hebræorum nobilium curę obſequitur Danieli 546.b
aſchanaxes aſchanaxi 13.c
aſer natiuitas 30.g.filij 52.d
aſeritarum ſors in Chananęa 142. a
aſię quingentas ciuitates vni rectori, & conſuli Romano parere 806. b
aſineus & Aniłæus Neerdenſes graſſatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646.647.648. 649. per totum
aſiongaber, loci nomen 269.f
aſoris ciuitas 152.c
aſoſra, buccina 97.b
aſperſorium tabernaculi 81.a
aſphaltites lacus 18.a.773.a
aſphaltites lacus repletus cadauer. 890. a
aſphaltites lacus Tiberienſi natura contrarius 891. b. eius deſcriptio ibid.
aſphar lacus 428.b
aſprenatis prodigium & interitus 661. d
aſſamonæi principatus quando defierit 508.b
aſſamonæorum familię quando & quandiu principatus Iudæorum conceſſ. 701 a
aſſaracoddas Senacheribi filius patri ſuccedit in regnum 330.e
aſſaron quantum contineat 83.d
aſſis regni termini 1040.b
aſſuras, Aſſyrij 14.f
aſſyriorum imperium quando diſſolutum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiuſque ſucceſſores enumerati 1043.a

Astoborra fluuius 58.f
astronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodum Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi credi ti 1068 c. ſcriptis legibus vtebantur 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e. 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. in Herodem odium & Aretam 572.b. reditus cum vtroque in gratiam 577.d. confirmat teſtamentum Herodis 611.e. in Italiam proficiſcitur 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 914.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adado cum muneribus mittitur ad Eliſæum, vnde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex 313.f moritur 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentam inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorum feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

BAaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532. f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babilonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339.340. 341 per totum.
babylonicæ turris inſtitutio 12.a. & quãta fuerit 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
babyloniorum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1035.f
bacca vicus 833.g
bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421. f. mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit 424.f.425.d. adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam 430. b
bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
bæonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 506.b
bagoſes copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343 g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur 311.d
balachus Moabitarum rex Balamum ad Iſraelitas execrandum mittit 112. d
baladas Babylonſorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112. f. bene precatur his quos execrari volebat 113. per totum malum conſilium dat Madiantis 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſamum vbi proueniat 473.b
balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit 352.a occidit Adoniam 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f vnus fortium Dauidis 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322. b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.c
baraſa expugnata coneremata 417.c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. liberatur à carcere 343.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. regnum occupat ibidem
baſanæ impietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 285.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
baranææ, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis, centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15 f
bathyllus Antipatri libertus venenum hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 34.c. filij decem 52.b
beniamitarum ſors in Cananæa 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarum fortitudo & peritia militaris 148. c. cædes omnium vſque ad ſexcentos viros 149.a quomodo ea tribus reſtituta 149. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes fil. adacta nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. fit exoſa Glaphyræ 564. b. datur alij marito 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vitæ pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis recurſus 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudæis 1044. a. Græcos ſcriptores texuit ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorum 972 e
berytus quomodo ab Agrippa exornata 678.b
berzellæus quantis beneficiis inuenit Dauidem regno pulſum 231. b. quam gratiam ei obtulerit rex 237. e
beſarra oppidum 1007.e
beſeleel architectus 88.c.98.e
betſemmathe vxor Eſau 28.b
bethalaga vicus 439.b
bethel quid ſignificet 28.g
bethenabem vicus 889.a
bethleem toparchia 890.d
bethmaus vicus 1003.e
bethora locus 139.f
bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
bethſama vicus 170.g
bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171. b
bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana, ciuitas 141.g
bethſuritarum dedicio 420.d
bettæa capta & prædata 222.c
bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
borceos vicus 833.c
bouis coniugetæ nexa quomodo vindicanda 128.d
boz columna veſtibuli templi 261.b
bozus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a
britannicus Claud. Cæſaris filius 644. a
britannic. Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796.b
britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
broccus trib. plebis 670.b
buccinarum excogitatio & vſus 97. b
burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e

Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902. c
cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium transfugit 902. a
cædeſa ciuitas 140.b
cænopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
cæron regio amomi ferax. 614 c
cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 781. f
Archelao ethnarchiam ſeu mediam regni partem dedit ibidem.
eius promiſſio Archelao facta ibid.
reliquam regni dimidiam partem in duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783 b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno auulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269. b
cæſarea conditur 746.e. 747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudææ maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibid.d
cæſennius Petus rector Syriæ 974.a
ceſennius Petus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſoniæ iugulatæ cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619 c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſæ 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d. Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem. e
caij literæ ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananææ 99.a
calidæ ad Baias 638.e
calidæ ad Emmauntem 619.d
calidæ apud Callirrhoen 598.a
caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 634.e
deſignatur Cæſar à Tiberio 638.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b.643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſeuitia, & diuini honoris vendicatio, inſaniæque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005. b
cana ſeu Canatha 741 e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
capharſaba, campi nomen 519.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carræ, Meſopotamiæ ciuitas 15.e
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus, delicię Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388. a
caſpię portæ 625.a
caſſius Chærea 653.654.655 per totum. occiditur 673.a
caſſius quę geſſerit in Iudæa 479 e
affligit Iudæos 489. b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cęſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728. per totum. occiſus 729.e
caſtor rerum Iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanæ rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a
tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem. d
cedaſa vrbs 441 e
celadus Auguſti libertus 613.a
quę Cæſaris nomine cum falſo Alexandro egerit 783.g
celer accuſatus Romæ cauſam dicit, & plectitur 695.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad ſupplicium Hieroſolym. mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizus Hebr. in libertatem reſtituit 151.a
ceſtius Gallus Syriæ præſes inuadit Galilæam 1015.b, 1023.d
Ceſt. Feſtus à Claudio in Iudæam procurator præmiſſus 793.e
eius malitia 799.a
ceſtius Saulum cum cęteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur ſic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b. 1016.c
Chęrea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 668.d
chalamas Syrorum tranſeuphratenſium rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 245.g
chaldæi, populus 14.g
chaldæorum conſenſus cum ſacris literis 1046.d
chamis patris irriſor 14.e
chananæus, chanaan 14. a
chananæorum terræ præſtantia 98 e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 371.c
chasleus menſis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452. g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum deſcriptio 263.e
chetim quid Hebræis ſignificet 13.d
chetimus, & Chetima inſula ibid.
chetomene qualis veſtitus 84.c
cheton quid ſignificet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius inſignis 260.g
Chriſtus & chriſtiani 612.g. 623.a
chuſarthes Aſſyriorum rex Hebræos ſibi ſubiicit 150. e
chuſus, chuſæi 14. a
chuſis amicus Dauidis conſtantiſſimus quomodo ſe geſſerit apud Abeſalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cillanos à Palæſtinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83 e
cinnyra, inſtrumentum muſicum 243 a
cinyra fabula 659.d
circenſes ludi 654.b
circumciſionis prima inſtitutio 19. e. 21. e.
ciſus Saulis pater 174. e
citharæ quis inuentor 7. d
ciuitatem quis primus inſtituerit 7. e
claudius à militibus conſtituitur Cæſ. 664.d
claudius Agrippam ad ſenatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorum nobiliſſimos interfici iuſſit 795 g
claudius quandiu imperium adminiſtrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem priuighum in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Ariſtotelem præceptorem ſuum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortium 655 c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexandro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434. e
cleopatra Marc. Antonium in ſui amorem pertrahit 493. f. 729. f. Mariammem cum filio ad ſe vocat, & Antonium contra Herodem incitat 513 vſque 645. 742. d. 988. d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f 742.a. Herodem ad ſtuprum ſollicitat 518. d. occiditur 524. e. 745. f
clitus Tiberienſis altera manu mulctatur 1022.a.828.e
cluuius 659.c.

coloſſus Cæſaris 747.g
comagenenſium ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum amborum qui de cauſa in Meſſada incorruptus manſerit 988.c
conon Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præfeitur 616.b.618.g
coponius procurator conſtitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo ſe liberent 109.c
coreæ, loci nomen 718.e
cores ſeditionem contra Moyſem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Fauſtus Syllę filius qualem ſe pręſtiterit in expugnatione templi 474.c
corona triplex pontificis 86.a
corręi, locus 172.d
corus menſura qualis 100 b. 536.f
coſtobarus Idumęę Gazę prefectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
coſtobarus & Saulus fratres vna cum Philippo ad Ceſtium transfugiunt 821. g.
coturnices vbi copioſè inueniantur 72. c
cotys Armenię rex 678.d
craſſus in Parthos proficiſcens Hieroſolymitanum templum ſpoliat periurus 478.c. cum omnibus ſuis copiis perit 479.c
craſſus in Syrię prouinciam Gabinio ſuccedens quid geſſerit 723.b
cretenſes moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 650 b
cumanus Iudęę prefes conſtituitur 690. d. 794.a. & quid ſub eo Iudęis acciderit ibid. & 691. f. & 692.a. accuſatur à Iudęis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuſpius Eadus Iudęorum regno prefficitur 680. d. ſeditioſos punit 681.c. 690.a
cydneſſa Tyriorum vicus 869.c
cyprus inſula 13.d
cyprus prefidij locus in finibus Hierichuntis 616.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phaſaeli filia 628.a
cypron, caſtellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenęi, Marmaridę & terribiles Syrres quemadmodum Romanis ſubditi 807. d
cyrus Perſarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudęis Hieroſolyma repetere permittit, templúmque reſtituere, ac vaſa templi eis reddit, multáque pręſtat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 359.b

D

DAbariteni vxorem Ptolemęi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbę deſcriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon prępcipitatus 869.a
dagonis templum exuſtum 436.e
dalale meretrix Sampſonis 162.b
dalmatas bellicoſiſſimos ſub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damaſcus à quo condita 15.a
damaſcus imperio Dauidis ſubiicitur 222.b
damaſcus à Metello & Lollio capta eſt 471.a
damaſcenorũ in Iudęos ſeueritas 1000.c. 822.a. 992.d
dana oppidum 150.d.236.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinem & ſtudia 346.a. inſomnia diuina videt 246.f. regi ſomnia interpretatur 347. f. 348.a. Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d. abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f. 353.a apud Ecbatana turrim ędificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cęteros prophetas ſuperauerit 353.e. 354. 355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitę à Chanaanęis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem mox ipſe poſtea leonibus obiicit 352. b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum prefectus ſub Agrippa 810 g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quęſtionem proponit quęnam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b. & .f commonitus vero à Zorobabele Iudęos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 362.e. 367.d mortuus ſucceſſorem filium Xerxem relinquit ibid.f
dathami ũ. cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164 e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharam 186.e 187.a. eius magnanimitas 188.b victoria de Goliatho 189.c amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e ſocerum fugit 191.192.193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a accepto Goliathi gladio fugit in Getam, & inſanum ſe fingit 195 e fugit inde aliò atque aliò ibid. Ciſſanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a Nabali defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203. d iungit ſe Ancho contra Hebræos 203. f. 206. e. abducuntur ei ambæ vxores captæ 207. b Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207. c. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211. d rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a eius filij a 3.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214.c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 215. a. dominorum ſuorum occiſores punit 215.d.216. g. quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217. a. Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicit am cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218. c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adarzarúmque Sophenorum regem 221.d. Thæuonem in amicitiam recipit, Damęam ſubigit, & officia diſtribuit 222. e. 241.c. Ionathę poſteros beneficiis afficit 223.b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 225.e. 814.e Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriámque interficiendum curat 225. b. per totum. Ammanitas excidit 228 b. à filijs moleſtatur 227. e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e patienter audit conuicientem Semeim 230. e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233. b. prior filium aggreditur 283.d. occiſum luget 245.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo defic unt autore Sabæo 238. c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f fortiſſimi viri ipſius qui 245. per totum. populum recenſendo deum offendit 244. b. è tribus malis infligendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244. e. 245. c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere nactus imperium ibid. e. 246. b. alioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246. g. Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum. Dauidis principium alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub moriem Solomoni commiſerit 250.g.251.a expirat ac ſepelitur, maximúſq. cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241 g
Debora prophetiſſa 151.d
Decimę dare 28.e.28.f.109.a
Decius Mundus, quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid pręmij fuerit apud C. Caligulam 661.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436. d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur, & Alexandrum Iannęum ſuperat 440. b. 461. a. contra fratrem pugnans captivus ducitur ad Parthos ib.f Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g clementer agit cum Ionatha Iudæique 438.b. vincitur à Tryphone 440.d. capitur à Parthis 443.f dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450. c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliotheçam Ptolemæo Philadelphio comparaueris

parauerit 389. d. legem Iudæorum transſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda, quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra, locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis donabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus condiderit 4.b
diglath, quid ſignificet 5.c
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.c
Dina Iacobi filia 31.b ſtupratur, quapropter Sicimitæ vniuerſi trucidantur 33.c.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciſſ. à Phariſæis interficitur 716.f
dionyſius Tripolitanus ſecuri percuſſus 471.g
diophantus notarius ſceleratus 574.e
diſciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
diſciplinas à Chaldæis ad Aegyptios, ab his ad Græcos eſſe deductas 17.c
diſſimilium communionem etiam natura horrere 123.f
dius in hiſtoria Phœnicum integerrimus 1042.d
dius menſis 9.a
doecus mularum nutritor 195.b occidit Abimelechum pontif. 196.f
doleſus nobilitate potens à Gadarenſibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum ſaluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector inſinuatur 903.a
domitiano Germani ſubiiciuntur & Galli 975.f
domitianus in triumpho Veſpaſiani & Titi eis adequitabat 979.d
domitius Aenobarbus 694.a
domitius Aenobarbi filius ibid.
domitius Nero conſalutatur Imperator 694.b. fratrem, matrem, vxorem, viróſque illuſtriſſ. trucidat ibid.c
Cæſarea excludit Iudæos 696.f
domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
domitij Sabini fortitudo 926.b
dora Phœnices vrbs 1000.e
doræ ciuitatis ſitus 1067.b
doras Hieroſolymitanus pontificem perimit 695.b
doris mater Antipatri Herodis filij accuſatur veneficij, & quomodo ſe geſſerit 588.d. 766 b
doritarum in Iudæos inſolentia 675.f
Dorotheus lxx. interpretibus additur 396.f
Doſitheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
draconis leges de ſupplicijs antiquiſſ. 105.c
druma Gedeonis concubina 155.f
druſilla Agrippæ filia 628.a
druſium turris 747.e
druſus Agippæ filius 628.a
druſus Neronis filius 629.a.634.c
druſus turris 538.g
drymos loci nomen 730.c
dyſtrus menſis 132.c.366.c.381.f

E

EButius decadarchus ſub Veſpaſiano 839.c. Gamalæ occiſus 865.c
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos ſubiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Baſanæ filius altero regni anno occiditur, vnà omnis eius ſoboles tollitur per Zimarem 284.d.&e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moyſis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g fit pontif. 110.c
eleazarus pont. moritur 145.b
eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
eleazar, quidam arreptitiorum medicus 258.a
eleazarus Auranes Mathiæ filius 410.g. 411.a. fortiter ab elephanto confoſſo opprimitur 420.c
eleazarus phariſæus homo ſeditioſus conuitiatur Hyrcano 453.d
eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
eleazarus theſauri templi cuſtos quomodo pactus cum Craſſo 478.d
eleazarus Anani fil. pontifex conſtituitur vnius tantum anni 619.c
eleazarus Boethi pontifex conſtituitur 613.e. priuatur pontifie. ibid.g
eleazarus gigas, quàm vaſto fuerit corpore 625.d
eleazari Aſamonæi filij fortitudo & mors 709.e
eleaz. Dinæi, latro 691.f. 695.a. 795.a. 796.d
eleazarus ſeditioſus exulat 682.c
eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli ſeminarium fuit 809.g reiecit Cæſaris hoſtias ibid.
eleaz. Semęi facinus memorabile 844.d
eleaz. duo ſocij contra Manahemum 812.e
eleazari Simonis filij factio 904.c. 905.e
eleaz. Simonis Gioræ ſocij mors 895.a
eleazarus ſicariorum princeps Maſſadam obtinet 985.e
eius ad ſuos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ. 990.g.991.992. per totum
elephantis quomodo pugnatum ſub Antiocho Eupatore 419.f
eleuſa oppidum, Sebaſte dictum 558.f
eleutherus fluuius 742.b
eleutheri equites 731.b
eliabus architectus 78.b.88.e
eliacias pontif. ſub Ioſia rege 333.f
eliacimus Ioſiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, ſed tributarium iam factum Aegyptijs 336.a. etiam Babyloniis tributum cogitur pendere 336.e
occiditur 337.d
eliacimus Ioachini filius in pontificatum patri ſuccedit 370.f
elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & geſſerit 285.e. 286. a. 287. 288. 289. 298. 299. per totum. exemptus ex hominibus 300. b
eliæ epiſtola ad Ioramum Ioſaphaei filium ſceleratum regem 307.b
elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
elis pontifex princeps Hebræorum 163.c
filij eius ſceleratí 165.a
exitium ſuum cognouit 166.a
ipſius & filiorum mors 166. d. & f.
eliſæus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam ſuppeditat Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo inſidias Syrorum indicat & Adadum capere ipſum volentem eludit 302.d.303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Iſraelitarum 308.b
Ioaſus Ioazæ filius ad ſe ægrotum venientem conſolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occiſi à latronibus in ipſius monumentum iniectum reuixit 316. a
elymus, elymi 14.f
emian zona ſacerdotalis 84.e
Emmaus concremata 609.c
emmaus vicus, Vide etiam Ammaus.
engaddi à ſicariis inuaditur 887.f
eniachin tribus ſacrata 872.f
enochi mors nemini cognita 9.d
enoſa ciuitas 7.c
epaphroditus 2.b
ephodes, veſtitus 85.b
ephorus hiſtoricus Gallos & Hiſpanos prorſus ignorauit 1039.a
ephorus Heſſaicum in plurimis oſtendit mendacem 1034.g
ephremes Ioſephi filius 44.d
ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Ioſepho 53. e
ephremi pars quæ ceſſerit 141.f
ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d
ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicurçorum error refutatur 315.b
epiphania, ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæſennio Peto pugna forti obſiſtunt 984.c
à Vologeſo Parthorum rege magnificè excipiuntur ib. e. Romam ad Veſpaſianum veniunt 985.a
epomidis deſcriptio 85.f
epulę ferales Iudęorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo ſuccedit 1003.d
erebinthonicus vicus 937.b
erica prętorianorum Achazę prefectus occiditur 321.f
eſaias prodigium Ezechię regi exhibet 331. c. obiurgat eundem propter theſauros Babyloniis monſtratos 331. d
eſaiæ prophetiam cognouiſſe & credidiſſe Cyrum regem 357.c
eſaiæ vaticinium deprauatum 996.c
eſai nauitas 26. d. vxores 27.a

circumuenitur à fratre ibid.d
iratus fratri reconciliatur 31.f
partitur cum fratre habitationem, vo-
catúrque Adomus 36.a
Eſdras Iudæorum apud Babylonem de-
gentium pontifex, à Xerxe quæ &
quanta impetrauerit 367.f.368.a
quomodo populum mundauerit, &
legem ei prælegerit, ac rempublic. re-
formarit, mortuúſque ſit 368 369.370
per totum.
Eſcon puteus 26.g
Eſther puella quali fuerit forma 374.b
ducitur vxor Artaxerxi, & coronatur
regina ibidem.
Iudæorum cladem futuram cogno-
ſcens regi indicat 379.e
impetrat Iudæis vitam 380.b
Eſſen, veſtis qualis 85.c.90.b
Eſſenorum ſecta 617.c. 781. 786. 787.
per totum. eorum mirabil s conſtan-
tia, & virtus in bello cum Romanis
757.e. opinio de animæ diuinitate
ibid.g. aliud eorum & diuerſum col-
legium 788.d
Ethæus Gitthæus Dauidis ſectator præ-
ficitur exercitui 233.d
Eua quid ſignificet 5.b
eius lapſus 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentio-
nem facit 1051.a
Euilas, Euilæ 14.b
Euodus Neronis libertus 635.a
Eupolemo Græco in hiſtoria Iudæorum
venia concedenda quod Hebraicè ne-
ſciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impoſtor maxi-
mus Herodem circumuenit, & do-
mum eius ſubuertit 573.f. 758.e. 759.f
eutychus Agrippę libertus & auriga in
vinculis detentus 631.b
aperit Neroni malcuolentiam Agrip-
pę 633.a
eutychus, auriga Caij Cęſ. 672.a
exęcantis aliquem pœna 118.c
ezechielis prophetia 335.f
ezechias Achazę filius regnum obtinet
paternum Hieroſolymis religionem
collapſam reſtituit 323. per tot.
Paleſtinos bello vincit ibid.
à Senacheribo oppugnatur 328.a
in ſummam adactus deſperationem
Eſaiam implorat 329.d
poſteritatem à Deo exorat 331.a
moritur ibid.f
ezechias latronum princeps interficitur
725.f

F

Fabatus Auguſti ſeruus 587.a
Fabatus procurator Cęſaris, pecuniis
corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 551.e
fati potentię nemo poteſt reſiſtere 580.d
fauces locus 98.b
fauſtus Cornelius primus Hieroſolyma
conſcendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iu-
dęos miſſus 795.g
felix prefectus militum Romanorum in-
uadens Phaſaelum vincitur 491.a
Cl. Felicis procuratoris geſta 796. per
totum. vide Cl. Felix
ferrei montis ſitus 891.a
feſtus procurator ſucceſſit Felici 798.a
vide Porcius
feſtorum deſcriptio 92.f.93 per tot.
filij contumaces & proterui in parentes
quomodo mulctandi 126.e
filiorum Iſraelis iura 121.
Flaccus Syriæ præſes 619.f
Flauius Ioſephus. vide Ioſephus
Flauius Sylua in adminiſtratione Iudæę
Baſſo ſuccedit 985.d
contra Maſſadam militem mouet i-
bid. & 986.g. Maſſadam occupat &
præſidium imponit, cum exercitu ad
Cæſarem redit 994.g
fletus, ſylua 219.c
florus templi theſauris fruſtra inhiat, à
cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & auaricia in oppreſ-
ſione Hieroſolymorum 802.f
mendacium apud Ceſtium 803. per
totum. vide Geſſius
fortes vere qui 206.e
fortunatus Agrippę libertus Romam miſ-
ſus à ſuo patrono 638.c
fratris vxorem ducere prohibitum 613.f
fratres veri, quos & interitus ipſe ſocia-
uit 1097.a
frontonis geſta in cuſtodia 568.b
Fructus intempeſtiuus & præmaturus
123.d
furij centurionis animoſitas 720.b
furum pœna 127.c

G

Gaba, quid ſignificet 186.a
Gaba equitum ciuitas cur ſic voca-
ta 832.f
gabaenorum iniuria in vxorem Leuitæ,
& quomodo ea propter mulctati 147.
148.149. per totum.
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ aſtu fœdus ineunt cum Ieſu
138.f. qui ipſis contra Hieroſolymita-
rum regem ſuccurrit 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius prefectus militum Pompeij
473.c. eius geſta 476.477.478. per to-
tum.
gabinius Scauro ſuccedens quid geſſerit
clari 721.722. per tot. 960.e
gadara reſtaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Veſpaſia-
num mittunt, ſęque dedunt 888.e
gadarenſes Herodem fruſtra apud Cęſa-
rem accuſant 540.b
gadæ natiuitas 30.g
& filij ſeptem 32.c
gadus prophetа Dauidi vnius è tribus
malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galatæ à quibus denominati 13.a
Galba Imperator creatus 893.c
in medio foro necatus ibidem.
896.d
gales inſectans Abimelechum Gedeo-
nis nothum, proditur à Zebello
156.f
galgala quid ſignificet 137.d
galilæę & regionis trâs Iordanem quan-
ti reditus fuerint 782.g
galilæa minor quæ 831.f
galilææ vtriuſque deſcriptio ibid.
calamitas 834. per totum
galilæa tota à Romanis ſubacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum confli-
ctus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnaciſſimi & omni
tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphæ ecciſa
848.g
galilæorum noua inuenta & factiones
Hieroſolymis 897.b
galliæ motus 890.b
galliæ bellum deſiit ibid.
galliæ ſitus deſcriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam
865.e
gallos ſub mille & ducentis militibus
ſeruire, quibus penè plures habuerint
ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000.f
gamalenſium cum Romanis acres con-
flictus 864.865.866. per tot.
gamalenſium cædes a Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 389.g
Gaulanitis regio deficit ab Agrippa
1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ
146.a
gazæi à Iamneo obſeſſi capiique 459.c
Gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone ędi-
ficata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute
exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod.
567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d.
869.d. eiuſdem nominis deſcriptio
ibid.
gentium enumeratio quæ Romano im-
perio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum mo-
re circunciderunt, enumeratio
1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis auto-
ribus nomina ſunt indita 12.f. 13.14.
per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudęos coha-
bitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 694.a
germanus augur vinctus Agrippæ vinc-
ticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romano-
rum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile
ab Antonio primo & Mutiano ſedan-
tur 893.d
Germani Capitolij collem occupant
902.e
germani viribus corporum laudati 962.
g
germanorum magna ex parte defectio à
Romanis 975.b
defectionis cauſæ ibid.
gerſus Moyſis filius 61.a
geſſius Florus Iudææ procurator quomo-
do Iudæos ad arma contra Romanos
capeſſenda compulerit 702.d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſuc-
ceſſit, crudelitas, impudentia & ver-
ſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 799.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos
801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hel rone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita
17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum
maneant vaticinatur 223.f
ginea vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum
868.c

giſcala

Giſcala ſuccenditur & diruitur 1001.e
Giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædáque populanbus conceditur 828. per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549.c. odio proſequitur Salomem 564.b. occiſo marito remittitur ad patrem cum dote 583.c
nubit Archelão Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudęos profugos ib.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. interitus 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabęo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 875.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Iorami Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g. 312.a. & regno & vita priuatur opera Ioadæ 312. per tot. & 313.a
græcorum & Iudęorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
græcorum omnia noua & heri nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem.
philoſophi primi Aegyptiorum Chaldæorúmque diſcipuli 1034.e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtoricorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037. per tot.
græcorum legiſlatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. eorum legiſlatores poetis poteſtatem dederunt vt quos vellent deos introducerent. rhetorib. verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent ibid.
grădo apud Aegyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ędificauit 897.e
gratus militum præfectus. Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gemnaſia Herodis 748.e

H

HAi vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibid.
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 169.e
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecataeus Abderita 1048.b. 1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatontomachi Alexandri Iamnęi 437.f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcaues Leuita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helenę Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principatus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamnię 630.c
Hermęus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtoricus diligentiſſimus 1046.e
Hermogenes Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hieroſolymorum dux conſtituitur, Ezechiináque cum aliis prędonibus afficit ſupplicio 485.b
infantum ob cędem exoſus dicit cauſam 484.b
præficitur Cęliſyrię 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & aſſequitur 489.c
Malichum trucidat 490.f
Antigonũ Ariſtobuli profligat 491.d
vxores & liberos ſibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid.e. & 492.a
accuſatus tetrarcha conſtituitur 494.a
ſtrenue pugnat ibidem.
elabitur ex hoſtium inſidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur vſque Romam 498.d
rex Iudææ à ſenatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigioſe ſeruatus bis 505.c.& f
Hieroſolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Ariſtobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad ſtuprũ ſolicitatur 518.e
bellum Aretę infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excuſarit apud Cęſarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem vxorem interficit & magnifice donatur à Cęſare 529.a.530.b
necata à ſe vxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cędem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in ſuam tutelam extruit 535.a
fami vrgenti ſuccurrit 536.b
quomodo ſubditos in officio continuerit 537.g
Cęſaream condiderit, & à Cęſare ſit muneratus 539.b. 540.541
ſalutat Agrippam 540.b
extruit templum Cęſari, & tributorum partem ſubditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Eſſenos magnificat 541.b
templum nouum ædificat Hieroſolymis ſumtuoſiſs. 543.e
legem ſtatuit de furibus nouam 548.a
nauigat ad Cæſ. & reductis Roma liberis dat vxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem ſuis remittit 551.d
ipſius familia domeſticis agitatur diſſidiis 554.c
filios ſuos apud Cæſ. accuſat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij. ibid. pecuniis deſtitutus Dauidis ſepulchrum recludit 563.b. omnes coniunctos habet ſuſpectos 565.566.567.568.569. à Syllæo iniquè accuſatur apud Cæſarem 572.a
accuſat filios apud conſilium Berytenſe 578.a
ſtrangulat 580.b
liberis ipſorum proſpicit 583.f
quas ipſe vxores habuerit & ſoboles ib.627.f
Antipatrum damnatum in vincula coniicit 595.e
morbo correptus teſtamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
ſub mortem liberaliſſimus & crudeliſs. 598.b
vim ſibi conatur inferre, & Antipatrũ iubet occidi 599.d
teſtamento mutato moritur ac funeratur 600.c
teſtamento eius confirmato quantum filiis ipſius patrimonium ſuperfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & ſtrenue agit 725.f. accuſatur Hyrcano à maleuolis 726.b
vindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accuſatur ib.e
quomodo ſe geſſerit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f. 731.732. ædificat & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e.
rex Iud. conſtituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a.& ſeq. fratris mortem vlciſcitur 738.f
in grauia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes vincit 742.e
conciliat ſibi Iulium Cæſ. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747.748.& ſeqq.
athletam & venatorem agit ac bellatorem 749.d
diſſidet cum filiis duob. & vxore 749.f.750.751. conciliatur filiis 751.g
iterum diſſidet cum ipſis 755.c
accuſat filios apud Cæſ. & Beryti 760.c. occidit 761.f.793.g
occiſorum liberis proſpicit 762.c
quot vxores & liberos habuerit 761.a
eius domus iterum contubabat diſſidiis 763.e
Pheroram extrudit 764.f
accuſat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
inſtaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit, ibid. e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c

INDEX

Vitellij iram in ſe concitat 625.e
bello ab Areta ſuperatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
vxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæſare ob auaritiam increpitus, in Hiſpaniam cum vxore fugit 790. d
quando deceſſerit & quos liberos reliquerit 793.f
herodias Agrippæ ſoror, Herodis iunioris vxor 626.b
odio proſequuta fratrem ſe ſuúmque maritum in exilium coniicit 638.g. 649.a. eius exprobrationes & ſtimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem oſtendunt 1035.a. Romanorum non meminiſſe 1038.g
herodotus erroris argutus 279.a
herodotus Halicarnaſſeus Iudęorũ gentem non ignorauit 1047.a
heroum oppidum 52. d
heſiodus ab Acuſilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
hettan prędium 627.a
hezarbunis dux captus 155.b
hieremię prophętę vaticinium & epiecdion Ioſię conſcriptum 335.f. & ſeqq. damnatur, iterum abſoluitur 336.f
aufugit 337.b
Hieremias in carcerem coniectus torquetur 339. e
in cœnoſum puteum prefocandus demittitur, verum rurſus liberatur, 339.f. non vult proficiſci Babylonem 343. b. donatur magnis munerib. & alia eius geſta ibid.c
Hieremias conſulens Ioanni Careę abducitur ab eo in Aegyptum, vbi Aegyptiis captiuitatem indicat 345.c
eius vaticinia celebrata 929.e
hierichus vrbs 112. a
excinditur, & reſtaurator ipſius diris deuouetur 137.b
hierichus deſolata 890. f
eius agri deſcriptio ibid.g
hierichontis fons ex peſtilenti & infrugifero ſaluberrimus, & feraciſſimus ab Heliſęo factus 891. d
hierichontij agri bonitas 141.c. 473.b. 518. d
hieroboamus Nabathęi filius vaticinio cognoſcens ſe futurum regem populum ad defectionem ſolicitat, effugit Solomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duáſque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur, & inde à pſeudopropheta ſeducitur 277.g. 278.a
filio ſuo ęgrotante quid reſponſi acceperit à propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni ſucceſſore Nadabo 282. c
familia eius cuncta tollitur ibid.e
hieroboamus Ioę filius regnum Iſraelitarum excipit 316.b
Syriam ſuo regno licet impius adiicit ibidem. moritur Zacharia filio hęrede relicto 318. f
hieronymus hiſtoricus Iudęorum 1050.f
hieroſolymę rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hieroſolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hieroſolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exædificata 218.b
Hieroſolymorum theſauri auferuntur, mœnia ad trecentorum cubitorum ſpacium diruuntur per Ioam 317.e
hieroſolymorum captiuitatem qui prophetæ prædixerint 335 f
hieroſolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vaſtatio 342. per totum
hieroſolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius ſpoliatur & prophanatur 409. a
reſtituitur tam vrbs quàm templum 415. d
hieroſolyma & templum à Pompeio ex pugnata 473.e
hieroſolyma diripitur à Parthis 497.d
hieroſolyma eiúſque templum cur deus auerſatus 695.d
hieroſolyma ad ſummum felicitatis euaſiſſe faſtigium, & ad extremam eſſe deiecta miſeriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709. c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Heróde 741.a. per totum
hieroſolyma Iudææ vmbilicus, eiúſque ſitus 883. g
deſcriptio 912.e. per totum & 1049. c
hieroſolyma bello, dominatione, ſeditione laborat 887. g
hieroſolyma quando & quoties capta vaſtata 969. e
quando in ea templum ædificatum ibid.e. eius origo & finis ibid.f
hieroſolyma non idem voce Iudaica quod Græca ſignificat 1059.d
hieroſolymitanis fame laborãtibus ſuccurrit Helena 686.
hieroſolymitanorum ſupplicatio 795.b
hieroſolymitani officioſe Agrippæ, & Politiano obuiam progreſſi 803.e
hieroſolymitanorum & Romanorum ſeditio 811. a
Hieroſolymitanorum luctus publicus 813. e
hieroſolymitanorum turbæ & indignationes propter Ioſephum 856.d
hieroſolymitanorum miſerabilis clades, & fuga ad Veſpaſianum 886.d.e
hieroſolymitani prima aggreſſione ſuperiores 907.f
in legionẽ decimam excurrunt 909.a
eorum inſidię contra Romanos 911.b
ſeditiónes perpetuę 920.d. per tot.
conflictus cum Romanis 920.d.& ſeq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926. e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932.
Romanos inuitos ad ſuum excidium coegere 933.b
hieroſolymitanorum calamitas, & clades miſerrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 535.e
fames 937. d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viſcera duorum millium patefacta ſunt 940.a
famis incrementum horribile 941.c
Hieroſolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941. a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem. b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943.c. pugna magna & ferox 946d
mendacia inter ſeditioſos 949 c
pertinacia inſana ibid. pugna atrox circa cuſtodias 950.d
pugna circa templum 951.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 954. b. pugna circa porticus 956. a. circa templum 459.c
ſtrages & fuga incenſo templo 459.a
ſex millia in porticũm confugiunt, ſéque ſaluari ex propheta falſo ſeducuntur 459 &960. a
plurimi confugiunt ad Titum 966 b
infinita multitudo venit ibid. ſtrages crudeliſſima, incendium, fames, captiuitáſque 967.968. per totum
Hieroſolymitani ſoli quanta bonitate 141.e
hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin. menſura qualis 88.d
hippeni Iudæos ſuos cohabitatores male tractant 85.d
hippici turris deſcriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hieroſolymis conferret 1042. c. mulctatus quod Salomoni propoſita ænigmata ſoluere non potuit ibid.f.eius geſta ibid.
Vide etiam Iromus
hiſpani quando & quemadmodum Romanis ſubditi 906.g
hiſtoria apud Barbaros ſolennior quàm Græcos 1038.b
hiſtoriæ ſcriptori quæ curanda 468.b
hiſtoriæ veritatem à Iudæis honorari, à Græcis verò negligi 707.a
hiſtoriæ veræ quod indicium 1035.c
hiſtoriarum ſcriptoribus non idem ſcopus 1. in principio
hiſtoricus mendax quantum à falſario inſtrumentorum differat 1024.c
hiſtoricus quis laude dignus 706.f
hiſtorici quod officium 1024.f
holocautoma ſacrificium cur dictum 91. a
homeri poemate nullum vetuſtius 1034.d
quomodo conſeruarum ibid.
homicidarum inuitorum aſyla 18.d
homicidij incerti inquiſitio' qualis ſit 112.f.113.a
hominis creatio 4.e
hominis ætatis quis terminus præſcriptus 8.e.15. e
homines quando de generare à virtutibus ad vitia cœperint 7.e
hominum cõmercia quibus vitanda 94.e
hominum ingenium quàm ſit malũ 197.a
homonœa, loci nomen 1010.e
hortos penſiles à Nabuchodonoſoro extructos 310.a
hoſpitij reuerentia 20.a.147.d
hyc vocis ſignificatio 1040 e
hyoſcyami deſcriptio 86.b
hyperberetæus menſis 92. c. 263. b. 286. b
hyrcanium vicus 742.d
hyrcanus Alexandri Iannæi filius conſtituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & ocioſam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469.d
Scauri amicitiam fruſtra ambit 471.b
diſceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481. e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæſ. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.732.e

a Par-

à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur, à quo perfidè tractatur 511. per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitã fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudææ 726.f
Hyrcanus Iosephi Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a
pacem ab eo redimit ecc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450.d
Samariam obsidet & radicitus tollit, cúmque deo colloquitur 452.per totum. eius felicitas & mors 454.a
somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipse 152.c
Iabiſſa ciuitas, & Iabiſſenorum officium in Saulum & filios eius extinctos 209.b
Iabisus ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 199.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus. vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci nativitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel bid.
defodit Labani Deos 34. b
Iacobus partitur cum fratre hæreditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatũ in Aegyptũ 44.f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698.b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
Iacobi septimi ex fratribus Macchabæi supplicia & constantia 1096.b
Iaddus filius Ioannis pontifex patris loco fit. 383.b. Alexandro magno negatorum venalium rerum 384.d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
Iadon propheta Hieroboami idololatriã obiurgat 278.e. discerpitur à leone 277.b
Iahel. vide Iale
Iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157. c
Iale Syſatem occidit 153.b
Ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
Ianiæ regni termini 1040.b
Iannæus Alexander. quære Alexander
Iapha vicus 1016. d
Iaphæ munitiones 848.a
Iaphetus filius Noë 11. d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f. 13.a
Iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158. a
victor filiam suam deo mactat ibidem. e
Iar, mensis 259. c
Iardan vicus 833. f
Iason, alias Iesus, Onię pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
Iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
Iauanes Iapheti filius 13.a
Iazarus pontificatu priuatur 618.e
Iaziel propheta vaticinatur Iosaphato 298. c
Iazoron vrbs spoliata & concremata per Iudam Macchabæum 416. c
Iberi, populus 13. b
Ibes serpentibus infestæ 58.d
Ides scelus & supplicium 622. 623
Idumæa vnde dicta 36. a
Dauidi subdita 222.f
eius tumultus 779 g
Idumæi, quomodo circuncisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibid.g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum vigintiquinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897. e. ad Titum supplices veniunt 965. g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Iebostus Sauli filius cõstituitur rex 212.c
amittit regnum 214. b
occiditur per insidias 216. c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias. vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iessæus filius Obedæ 164.e
Iessæi filij qui 186. c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymę excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.c
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
Iesus dictus Onię frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408.b
Iesus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75. a
Chananææ explorationem indicat suis commilitonibus, & territis reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118. c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
Iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitq; quinque reges 139. b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam dividit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananeorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
Iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 517.d
Iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878. 879. per totum
mors 882.e
eius virtutes celebratæ 883.b
Iesu Saphiæ filij facinora 1003.c. & 1008. 1009. 1020. 121. per totum
Iesus Sapphæ filius 822.d
Iesus Thebuthi sacerdos Titio sacra donaria tradit 966.c
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858. 860. per totum
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inungitur rex Israelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310 a
Bali sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297. a
Iezabela quàm mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94.c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207. f. 208.a
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quousque 865. f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991. e
Iniuria maxima quæ 128. d
Inuenta debere restimi 127.f
Inundationis vniuersalis descriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212.
Abenerum turpiter occidit 214.f.215.a
exercitui præficitur Dauidis 282.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 215.216. per totum
ingeniosum commentum fingit 228.b
Abesalomum interimit 234.c
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amasam interficit & Sabæum persequitur, capútque ipsius ad regem defert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.c
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Ioasúmque regno præficit 312.a.313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Ioachabis nativitas & quid significet 167.a
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regiæ præficitur 350.c
Ioacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Aegyptiis factum 336.a
tributarius etiam fit Babyloniis 336.d
occiditur 337.d

INDEX.

Ioacimus pontifex mortuus 370.g
Ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
Ioannes Ananiæ filius Gophniticæ & Acrabatenę regionum rector designatus 822.e
Ioannes Aſamonæi fil. occiſus 710.b
Ioannis Baptiſtæ interitus 626 f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hieroſolymitanorum fideliter conſulit Godoliæ 343.g
Iſmaelem Godoliæ interfectorem perſequitur 344 e
conſulit Hieremiam, & ipſum in Aegyptum abducit 345.a
Ioannes dux militum Ionathæ 283.c
Ioannes Effæus Tamnam miſſus, vt toparchiam adminiſtraret 822.c
Ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabenſibus Amaræis occiditur 428.c
Ioannes Idumęorum dux ab Arabe quodam ſagitta occiſus 912.g
Ioannes Iudæ fil. in pontificatu ſuccedit patri, & fratrem in templo occidit 582.c
moritur 383.b
Ionathæ ac Iudæ fratris Ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum ſecum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quàm Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.c. 431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
ſociat ſe Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deſeritur à ſuis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giſcalenſis facinora 1001. 1003. 1004. 1005. 1006. 1013. 1014. 1016. per totum. Giſcalam Ioſephi iuſſu muro cinxit 813.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827.a
ad defectionem incitat 858 d
Titum fallere conabatur 869 d
Hieroſolymam fugit 869.f
eius excuſatio apud Hieroſolymitanos 870.f
Hieroſolymitanis exitij cauſa 876.a
malitia, crudelitas & geſta 887 897. 898. 920. 923. 925 931. 932. 933. 936. 940. 943. & ſeqq.
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas ſeu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
b. contemnit Amaſiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid.f
Ioaſus Ochoſiæ filius quomodo à Gotoliæ ſæuitia ſeruatus, & rex conſtitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314 d
Zachariam Ioadi filium in ipſo templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
Ioazarus dux miſſus contra Ioſephum Matthiæ filium 827.c
Ioazarus Ioſepho inuidet 1013.c
Ioazarus priuatur pontificatu 618.e
Ioazas Ieu filius regnum paternum aſſequitur 313.g 315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315.d
Ioazus Ioſiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Aegyptum abducitur & moritur 335. g. 336. a
Iobacchus torrens 33.b. 111.d
Iobel fil. Lamechi 7.d
Iobelus quid ſignificet 96.c
Iobeli anni remiſſio & libertas ibid.
Iochabel mater Moyſis 55.f
Iodes à Moabitis oppreſſos Hebræos libertati reſtituit 151.d
Iohel Samuelis fil. quomodo ſe in principatu geſſerit 173.a
Ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amaſiæ filio 318.a
quomodo ad Niniuitas miſſus ſit, & in mare proiectus ac à ceto hauſtus poſt triduum viuus in terram reuomitus 318.c
Ionia vnde ſic dicta 13.a
Ionici Iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550. e
Ionum in Iudæos odium 398.d
Ionatas Anani fil. 676.c
pontificatum oblatum reſpuit ibid.
& eius geſta 795 d
Ionathas Aſamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
Ionathas Sauli filius caſtrum Palæſtinorum expugnat 179.c
hoſtes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animoſitas & honeſtas 181. f
amor in Dauidem 191.c. 193.c
fœdus cum eo 193.f
cadit in pugna contra Paleſtinos 208.c
eius poſteri quo honore à Dauide affecti 213.b
Ionathæ cuiuſdam Sadducęi cum Phariſæis contentio 453. f
Ionathas homo viliſſ. prouocat ad ſingulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Priſco centurione ſagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ ſuccedit imperij adminiſtratione 428.a
Ionathas Phariſæus 1013.f
inſidiatur Ioſepho, ſeruatur 1018. 1019. iterum inſidiatur eidem 1020. 1021.
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificauit, & nomen id impoſuit 987. d
Ionathas qui aliàs Ionadab, ſocius Ammonis 228.d
ſolatur Dauidem 227. f
Ionathas Samæ fil. ſternit virum ſex cubitorum 242. f
Ionathas ſicariorum princeps circa Cyrenen 996. e
eius ſupplicium 997.d
Ioppe à Ceſtij militibus capta, direpta & incenſa 818. a
bis à Romanis funditus exciſa 855.g
eius ſitus deſcriptus ibid. c
Ioppenſium interfectorum quot millia 818. a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum ſuccedit 300 a
Moabitas expugnat 301. d
monitus ab Eliſæo cauet Syrorum inſidias 303. c
fame vrgente Eliſæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304. b
liberatur ab obſidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ ſagitta vulneratur 308 a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.c
Ioramus Ioſaphati fil. ſuccedit in regnum paternum 301.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliique gentes aliquot 307.a
cognoſcit ſuum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pio merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & curſus 861.a
Ioſabetha Ochoziæ ſoror germana quomodo Ioaſum ſeruarit 311. g. 312. a
Ioſadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 341.e
eximitur vinculis 343.a
Ioſaphatus à commentariis Dauidis 221.g
Ioſaphatus Aſani fil. in regnum paternum ſuccedit 285.c
præſidia vrbib. ſuis imponit, & collapſam religionem reſtituit 293.a
quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iuſtitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas cita ſanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Ioſephus Antipatri filius 719.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non ſatis continens 516.b
Ioſephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 770.f
Ioſephus Cabeus pontifex 697.f
priuatur munere ib.
Ioſephus Caiaphas. quære Caiaphas
Ioſephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.d
Ioſephi Dalæi fatum miſerabile 450.e
Ioſephus Ellenſi filius 589.d
Ioſephus & Ieſus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949. a
Ioſephus Gorionis filius belli dux contra Ceſtium 812.e
Ioſephus Herodis nepos occurrit Varo 609. e
Ioſephus Itaburij montis planitiem muro circundedit 861.
interfectus Gamalæ 867.c
Ioſepho Matthiæ filio quæ cauſa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici hiſtoriæ deſcriptionis 1.c
ſuam hiſtoriam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipſius genus, filij inſtitutio & doctrina, profectio Romam 958
naufragium paſſus à Poppea benigniter donatur, & mittitur legatus in Galilæam 999.d
committitur ea ipſius tutelæ 1003.b
in quibus verſatus ſit periculis 1004. 1005. bello neceſſaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis inſidias effugit & Ieſu latronum principis 1005.f
ignoſcit capto Ieſu, & cum Ebutio bellum gerit 1007.a
inſidiis, calumniis variis petitus cuſit 1008 1009. 1010. per totum
deficientes Tiberienſes cohibet 1011. d. ciuitates munit 1013.a
inſidias patitur, & ſummo conſolatur 1014.e
aſtutia eius in cognoſcendis inſidiis 1016.a
Ioannis conſiliis contra ipſum quomodo occurrerit 1017.e
Ionatham inſidiatorem ſeruat, & legatos mittit Hieroſolyma 1021.e
in ſe-

in salutis discrimen incidit 1019.f
accusatur à Tiberiensibus & irridetur, eorúmque vrbem cepit 1023. 1024. Simonem & Ionadam Hierosolyma mittit 1024.b
calumnias falsi historici depellit ibidem f. historiæ suæ veritatem adstruit 1016.f
Sepphoritas seruat 1027.f
Tiberiada seruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Vespasiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accusatur 1030.e
vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quóque ordine bellum Iudaicum conscripserit 705.706 707.708 per totum
Iosephus Matthiæ filius vtriusque Galilææ rector designatus 822.e
eius singularis industria ibid.
dolo Ioannis Giscalæi subito oppressus 825.b
gesta contra Romanos 834.c
aduentu Vespasiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hierosolymis è Tiberiade de rationibus belli scribit 839.b
Iotapatenis auxilio venit 839.840. 841.842 per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è Vatenis liberatus per Titum & Vespasianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hierosolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo delitescit 850.f
eius socij ipsum persequuntur ibid.
eius oratio philosophica ad socios 852.a. eius socij cum ipso cedes mutuas sortiuntur 853.e
cum altero sortem euadit ibid.
ad Vespasianum ducitur ibid.
vaticinatur Vespasiano imperium Romanum 854.c
fermè exanimatur 939.c
eius mater occisum credens cruciatur animo ibidem
curato vulnere rursus murum circuit hortando 939.c
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquiis ciuitatis frustra obsecrat 965.b
Iosephus Medicaster defectionis autor 1012.f
Iosephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Aegyptum 39.c
solicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Aegypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibidem
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & ossa eius in Chananæam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Iosephus Tobiæ filius quomodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
festiuum eius responsum 40..e
vxores & liberi 403.e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333.334. per totum moritur 335.e
Iosue. vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tribus pendere cogit, 320.e
filio Achaze successore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Abimelechum 156.a
Iotape Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapatæ situs descriptus 840.c
Iotapatæ excidium Hierosolymæ nunciatum quali luctu vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845. 846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Ious mensis 110.c
Iozarus constituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b. 259.a
quibus donis fuit remuneratus à Solomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21.e
ducitur sacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
nascuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid.c. moritur 34.c
Isacharis sors 141.g
Isboseth. vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum nacto exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij natiuitas & circumcisio 19.d
Arabum autor est 21.f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c.
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regij generis Iudæus Godoliam interficit 344.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Aegyptijs, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62.d. quantus eorum ex Aegypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Aegyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannáq; 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 97.e. 98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amorræos extinguunt 111. per tot. à Madianitarum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138.d. partiuntur Chananeam, & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commouentur inter se propter aram in ripa Iordanis extructam 143.c. quomodo se gesserint post Iesus mortem 145.e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150.e. à Moabita subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis miserè tractantur 153.d
restituuntur libertati per Gedeonem 154.f. sub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, sed per Iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæstinis 208.b
ciuili bello laborant 212.
Israelitæ quot annis post Iesum nequiuerint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324.g
Itaburius mons 141.g
situs 866.f
Italiæ bella ciuilia 896.d
Ithaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
Ithamari domus priuatur sacerdotio 254.c
Ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
Iubal. & eius inuenta 7.d
Iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
Iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574.b
Iudæa latronibus expletur 658.d
Iudææ regio vbi præstantissima 719.b
Iudææ descriptio 833.d
Iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hierosolymis interiret 888.c
Iudæus viuus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d

INDEX

Iudæi quando primum cœperint appellari 372. b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357. b
impediuntur ab ædificando 360. a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes fact. iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262. f
quando templum absoluerint 366. e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368. f
armati laborant 372. d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376. a
quomodo à Bagose tractati 382. f
quomodo ab Alexandro Magno 385. d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392. b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397. 398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422. a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424. c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425. e
quando primum Romanis subditi 475. c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485. e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum, 433. g. 434. a
Iudæorum sectæ quot 442. d
Iudæi quàm sint religiosi 474. b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561. d
Iudæi seditionem excitant 596. 601. 604 605. 600. 607. 608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621. b. 640. a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695. a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649. c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649. e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682. a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691. a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695. g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700. c
Iudæorum epulæ ferales 775. a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781. f
Iudæi Petronio supplicant 791. b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calimitas 794. a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797. d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798. b
alia sub Floro Cæsareę 799. b
Iudæorum dispersio in totum 809. d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810. f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814. d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817. b
Iudæorum & Romanorum strages in scenopegiis Hierosolymæ 818. e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830. e
Iudæi à Romanis profligantur 831. d. 848. c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882. b
Iudæorum circa sepulturam cura ibid. f
Iudæorum in Massada immane facinus 994. b
Iudæorum apud Alexandriam & Thebas interitus 995. d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033. a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036. a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033. c. 1038. b
eorum apud antiquissimos nomina 1040. g. eorum egressus ex Aegypto mille annis ante Iliacum bellum 1042. a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188. e
eorum leges optimæ 1080. f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia contra Aegyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316. c
Iudas, Iudæi 14. b
Iudæ portio in terra Chananæa 141. e
Iudæ natiuitas 30. f
consilium de fratris cæde vitanda 39. b
homo vehemens 46. d
filij tres 52. b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145. e
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249. e
Iudas Asamoniæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instaurarit ac perierit 709. c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441. d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382. e
Iudas Essæus propheta 713. c
Iudas Ezeciæ latronis filius Archelai regnum affectat 607. d
tumultum excitat 780. a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616. c
eius secta 617. b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983. d
Iudas Iudę filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938. g
Iudas Macchabæus 410. g
Patri in administratione succedit 412. d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid. e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414. e
itidem Lysiam 415. b
templum purgat & instaurat ibid. d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416. b
Nicanorem cum suis copiis delet 423. f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424. b
cadit 415 e
Iudas Sepphoræi sophista 772. b
Iudas vates 455. b
Iudicum status quis 178 e
Iulia vxor Cæs. Augusti 559 d
Iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 599. f
Iuliani centurionis fortitudo & fatum 947. a
Iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Aegypti s gerit 479. f
amicus & beneficus est in Iudæos 482. a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485. d
occiditur 489 a
Iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526. & seqq.
vincit M. Antonium 524. a
occidit eum cum Cleopatra 528 e
Iulius Capella 1000. f
Iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667. c
interficitur & ipse 973. b
Iupiter Olympius 632. e
Iurisiurandi modus 24. f
Izatæ regis filij & fratres Titio supplicant 964. d

L

Labanus Batuelis filius 15. f
doloſe cum Iacobo agit 30. c
persequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407. b
Lacedæmonij cum Iudæis ſocietatem & fœdus faciunt 442. b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805. e
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7. d
Largius Lepidas decimæ legionis præpoſitus 956. f
Latopolis 65. c
Latronum colluuies Hieroſolymis 871. e. 872. eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694. f. 695. f. 999. f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepid. à Caligula occiſus 653. f. 656. c
Leproſi quatuor Syrorum caſtra vrgente inedia inuadunt 304. f
Leproſorum conditio 94. c
& quod al. cubi ſint in precio ib. e
Leuces loci deſcriptio 988. f
Leui, militum præfectus 1013. b
Leuis natiuitas 30. e
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34. a
filij ipſius tres 52. a
Leuias traditur 871. g
occiditur 872. a
Leuitę vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147. c
Leuitæ eius prudentia ib. e
Leuitarum numerus 97. a
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108. g. 109. a
earum ciuitatum nomina 142. c
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699. d
Leuitica tribus deo dicatur, cui tabernaculi cura committitur 94. a
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391. e. 397. c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070. d
Leges Moyſis ad mores pietatémque pertinentes 121. a. 122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30. e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036. e
Libertus Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudęis ſtipendium indixit 583. d

Lybia dicitur Aphrica 24. d
Libys, Libya 14. a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11. b
longinus tribunus à Iudæis occisus 810. f
longini equitis Romani forte factum 924. c
Longini iuuenis Romani facinus 913. f
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15. g
captiuus abducitur 18. a
seruatur de excidio Sodomitarũ 20. d
filiæ cum patre coeunt ibid. f
Loti vxor in salis statuam versa ibid.
Lucilius Bassus legatus Herodium castellum capit 980. b
Machærunta quoque 983. a
Iardem Syluam oppugnat 983. b
Lucius Annius Gerasam capit, & mille iuuenum interficit 893. a
Luctus tempus 126. d
Ludas, Ludi 15. a
Ludi Circenses 654. b
luminum festiuitas, & eius institutio 415. c
lupus Alexandriæ rector ad Vespasianum scribit de seditione Iudæorum 995. e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
lustrandi populum modus 109. g. 110. a
lustrationis tabernaculi modus 88. c
lydda ciuitas à Cestio exusta 818. e
lydi olim Ludi dicti 15. a
lysanias Ptolemæo Mennæi patri successit in regnum 490. d
interficitur à Cleopatra 519. a
lysanias Parthos in Iudæos incitat 730. c
lysiæ committit Antiochus Epiphanes filium suum, & bellum contra Iudæos 413. d
lysias vincitur à Iuda Macchabæo 419. b
occiditur à Demetrio 421. g
lysimachus fratrem suum occidit, & Gazam prodit 459. c
lysimachus Hellespontum occupat mortuo Alexandro 388. a
lysimachi portentosa de Iudæis mendacia confutata 1058. 1059. 1060. 1061 1069. 1070. 1077. per totum

M

MAcedones transisse pedites mare Pamphylium 68. b
Macedones quando Romanis subditi 806. a
Macedones Aegyptios subiugarunt 1068. e
Macchabæi natu maximi & primi inter septem fratres supplicia crudelissima & ipsius cum insigni tolerantia sermones 1083. a
vbi historia Macchabæorum fratrum
Machæra dux Rom. legionum qualiter se gesserit apud Herodem 503. d 738. b
Machir, tertij ex fratrib. Macchabæi constantia 1094. b
Macheruntij Romanis persuadent vt præsidio suo decedant 816. b
Machærus quomodo capta à Romanis 982. c. situs eius descriptus 980. c
Macho capta & deprædata 222. c
Macro præfectus prætorianorum militum 633. b
Madianitarum filiæ Israelitas illiciunt ad delinquendum 114. 115. per tot. cæduntur cum suis regibus 117. f
Madianitæ Hebræos subigunt 153. d
cæduntur maxima strage 155. a
Madiana ciuitas 59. d
Madus, Madæi 13. a
Magnus campus regio 1014. e
eiúsque descriptio 891. a
Magoges & Magogæ populi 13. a
Magus Aegyptius pseudopropheta triginta millia hominum seduxit 797. a
cum paucis fugit ibid. d
Magi & latrones rerum Iudęos afflixerunt 797. c
Magorum turba in Iudęa 694. g 695. e
Malichus exactionum collector pro Cassio 727. d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727. e. 728. a
Malichi Arabum regis perfidia 494. a 733. b
Malchus Arabię rex Vespasiano in auxilium misit quinque millia peditum, equites mille 834. f
Malichus Iudęorum dux 721. e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Lanneum 476. c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid. f
Malthace vxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594. b
Man vox interrogatiua 73. c
Manachases vestis qualis 84. b
Manahemus Essenus Herodem puerum scholas frequentantem salutat regem 542. a
Manahemus Iudę Galilęi fil. Massadam inuadit 811. g. 812. a
velut rex Hierosolymam redit, & princeps seditionis fit ibid.
interficitur 813. a
Manahemus occiso Seleuco regnum sibi vindicat & Thapsenses excindit, ac post à Phullo pace redempta moritur 320. b
Manasses Ioseph filius 44. d. 52. b
Manasses in numerum Iacobi filiorum adoptatur 59. c
censetur loco Leui 96. f
Manassę pars dimidia Chananęę 141. d
Manasses Ezechię filius regnum paternum assequitur, impiissimus, & prophetarum occisor captus à Babyloniorum rege tandem in principatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot. moritur relicto successore regni filio 332. g
Manasses Ioannis pont. fil. ducit vxorem Sanaballitis filiam Hicaso vocitatam 384. b
Manasses fit pontifex 401. b
Manasses trans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 812. c
Mandra, locus 344. f
Mane, quę diei pars 4. c
Manethon Aegyptius historicus 1039. d
eius historię compendium 1039. 1040 1041. per totum
Manethon antiquitatem Iudęorum confirmat 1042. a
AEgyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052. a
eius historia emendata ibidem. & 1054. a
Manethonis mendacia confutata 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1061. per tot.
Manna qualis cibus 72. g
Mannęus Lazari ad Titum profugit 941. a
Manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160. a
Mar locus cur sic vocatus 70. c
Mara quid significet 163. c
M. Agrippa. vide Agrippa
Marcus Alexandri Alabarchę fil. 673. e
M. Antonius. quęre Antonius.
M. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956. f
Mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363. f. 367. d
Mardochæus Esteræ patruus 374. b
regi insidias prodit 374. g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376. c
afficitur summo honore 379. b
Amanis potestatem & bona accipit 380. b
Mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67. e. 68. b
Mare vas templi cur sic dictum 261. b
& quam fueris capax, eiúsque vius ibid.
Mareone Græcis Samaria 283. a
Maresa vrbs 283. a
Mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comędentis filium 955. a
Martamne Agrippæ filia 628. a
Mariamne Alexandri Aristobuli & Alexandræ filia, vxor Herodis 512. b
occiditur à marito 530. b
Mariamne Alexandri filia, vxor Herodis Antipatri 729. d
eius insolentia in maritum 730. a
occiditur 730. g
Mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetrij Alexandrini 693. f
Mariamne Moysis soror 56. b
moritur 109. f
Mariammes turris descriptio 914. g
Mariammes turris descriptio 914. g
Marisa ciuitas deuastatur 732. d
Marsonane, mensis 9. a
Marsus Syriæ præficitur 676. e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677. d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678. e
Marsias Agrippæ libertus 630. b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636. d
Marthace Archelai mater moritur 607. e
Marullus præses Iudææ constituitur 637. c
Massabazanes quid 84. e
Massadæ castelli descriptio 887. f
Massatæ castelli situs descript. 986. g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988. c
Masnaemphithes pileus 84. e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171. g.
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudæa, ac moritur 709. b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313. b
Matthias Anani fit pontifex 676. e
priuatur sacerdotio 678. f.
Matthias Apsalomi, vir strenuus 441. d
Matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit, verámque religionem fortiter tuetur 410 g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412. d
Matthias Margaloti seditionem mouet 596. a
exuritur viuus 597. e
Matthias Margali sophista 772. b
Matthias pontifex mittitur vt Simonem Gioræ Hierosolymam introducat 898. a
Matthias Theophili constituitur pontifex 589 c. priuatur eo munere 597. c
Matthię Boethi mors crudelissima 938. c
Maxilla, locus 161. g. 162. a
Manaca ciuitas 13. b

Madabenſes Amaræi, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450. d
Medimnus Atticus & Siculus 100.b
Medi populus 13. a
Medi quòd in Aſia regnauerunt Græcis cogniti 1038. f
Megaſſari facinus audax 935. b
Megaſthenes hiſtoricus 1045.b
Mela legatus Archelai ad Herodem 575. a
Melcha Aranis filia 15.d
Melcha Sauli filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti ſuccurrit 190.f 192.b. datur alij nuptum 202.a ridet maritum 220. d
Melchiſedecus rex Solymę Abrahamum conuiuio excipit 18.d
Meliis impoſuit Pſeudalexander 783.c
Memnonis ſepulchri deſcriptio 790. g 791. a
Memphiboſtus Ionathę filius humaniſſime à Dauide habitus 223. c delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724. c
Menander Epheſius ſingulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conſcripſit 1042. g
Mendæ ciuitas 355.d
Menedemus Philoſophus 396.d
Menelaus, qui aliàs Onias, Simonis filius propter amiſſum pontificatum deficit à patriis legibus 408. d abducitur captiuus & occiditur 421.c vide Onias
Menſa tabernaculi 83. b
Menſæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ deſcriptio 403. d
Menſis anni primus Moyſi quis & cur 9. a
Menſuras quis excogitarit 7. c
Meroé vnde dicta 58. f
Meſas, Meſanæi 15. a
Meſchus, Meſchini 13. b
Meſopotamiæ difficilis tranſitus 24. f
Meſre, Meſræi 13.f
Meſræi filij quibus populis nomina impoſuerunt ibid.
Meſſala rhetor patrocinatur Herodi 493. g
Meſſalina à marito Claudio Cæſ. ob zelotypiam trucidata 694. a
Methir, tunica pontificalis 84. f
Metilius præfectus à cæde reſeruatus 813. d
Metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid. b
Michæas propheta, vulnerare ipſum nolenti male ominatur, 292. e Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid. g Achabo interitum prædicit 294.d
Michæas propheta 336. g
Michole vxor Dauidis. vide Melcha
Mileſius arcis Damaſci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462. a
Militis cuiuſdam facinus contra ſenatum Romanum 792. g
Militis Rom. impudentia quantam cladem Iudæis dederit 691.b
militis Moſaicos libros diſcerpentis pœna ibid. c
militiæ qui non commodi 129. f & qui ab ea immunes ibidem. g & ſeq.
Mina quantum pendeat apud Iudæos 478. c
Minæus Aegypti rex, Memphis conditor 268. f
M. Minucianus 660. a. 671.e
Miſael appellatur Miſaches 346.a
Miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quò neceſſitatis peruenerit 300. c
Miſenum oppidum 652. c
Mithridates ærarij Cyri præfectus 318.b
Mithridates occiſus 473.b
Mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Aegyptios vincit 480. b eius geſta 714.a
Mithridates quomodo ab Anilęo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d. per tot.
Mnaſeas Græcus hiſtoricus 1051.a
Moabitæ penitus fracti à Dauide 221.d
Moabitæ & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.e iterum ſternuntur & prædantur 301. d
Moabus, Moabitæ 21. a
Molonis mendacia de Iudæis 1061. d
Monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudaiſmum ſit amplexus 685. c eius regnum 920. c
Monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684. f rex fit 689. e
Mons Samaron, locus 281.b
Montem in alium locum deuolutum 319. f
Mortem præter Dei voluntatem non venire 132. b
Moſes, qualis fuerit vir 3.
Moyſis natiuitas 55.a quomodo ſeruatus 56. b cur ſic vocatus ibid.f adoptatur à regina 57. b
Moyſes diadema regium pedibus calcat ibid. c præficitur exercitui Aegyptiorum & Aethiopas bello vincit 58. b ducit Tharbin vxorem 59. b fugit Aegyptios ibid. c Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid. f. conſpicatur rubum ardentem in Sina 60. b confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61. f edit miracula, nomen Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid. edit prodigia apud Pharaothem 61.f 62. 63. educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid. e traducit eos per mare rubrum incolumes 67. d aquam amaram facit potabilem 70. 71. a. coturnices & manna impetrat à deo 72. e ex petra aquam elicit 73. f cum Amalecitis pugnat 75. b decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96. g quadraginta diebus in Sina detinetur 97 c. Aaroni fratri ſacerdotium confert 87.e dedicato templo victimas offert 89.a in tabernaculo Deum conſulit 90.f tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni bellóque neceſſaria 96. f. mittit exploratores in Chananæam 98.d Coræ factionem compeſcit 104. d eius iuſtitia 106. f. luſtrat populum 109.g. Schonem & Ogem reges delet 111. per tot. Madianitas cum ſuis regibus cædit 117. e. Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem ibid.g morituras quid ſuis prædixerit 119.b quas leges præſcripſerit 120. f vſque 136 exhortatur Ieſum vt in Chananæos exercitum ducat 131.a nube circundatus diſparuit 131.d lugetur triginta diebus á populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84.d vir admirandus 99.f
moſeos quinque librorum ſcopus 1036.f
moſes apud manethonem prius Oſarſiphus, ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moſes Aegyptiis vir diuinus habitus 1056 d. eius tempora quibus vixit deſcripta ibid. eius virtus & geſta 1070.1071. per totum
moſollani Iudæi nobile factum 1049.f
muchęus fert ſententiam contra Vaſten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuerſorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam conſtupraret 622.f
murus triginta nouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937. b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum partiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

NAamis vxor Abimelechi Bethlemitæ & quid ſignificet 163.c quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans á Saulo occiditur 178.b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabæotes, Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g quid ſignificet 201.c moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243.a
nabrodes, qualis vir 11. f. 14.b
nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Aegypti regem 335.d Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337. d duces eius qui vrbem Hieroſolyma ceperunt 341.b quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducédum curat 342. a Cœlen Syriam ac Aegyptum perdomat 345.c iudæorũ nobiliumquorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f ſomnium, cuius erat obliuius, vult ſibi indicari & explicari, quod facit Daniel 346. f. moritur 349. c. geſtorum eius repetitio 350. d. poſterorum eius finis 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundũ lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæſus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. quot habuerit liberos ibid.

Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditurque cum omni familia 282. d
Naim vicus 894. d
Nais à Caine condita 7. d
Nais vicus 691. e
Narbathæ regionis situs 799. f
Narbathene toparchia. à Cestij equitibus vastata 818. a
Nasamones quomodo Romani subiugarint 807. d
Nathan propheta 220. e mittitur ad Dauidem increpandum 226. e. indicat quomodo Adonias sibi regnum vsurparet 247. c
Naumi prophetia de excidio Niniuitarum 321. a
Nazarei deo deuoti 109. b
Necessitate in bello nihil pugnacius 839. g
Necessitate laborantes subleuare, homini decentissimum & deo gratissimum 205. e
Nechias qui & Pharao Sarah rapuit 928. f
Nechaos Aegypti rex contra Babylonios proficiscens impeditur à Iosia, quem occidit 345. e captiuum abducit Ioacum filium eius 356. a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336. c
vincit ibid.
Necmias quantum iuuerit Iudæos apud Xerxem 371. d
Neerda vrbs 644. c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242. e
Nephtsalimi natiuitas 30. f
filij eius 52. c
Nephthalitarum sors 142. a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795. g
Neronis imperium quandiu duranerit 893. b
Nero contemptor nationis Iudaeorum 968. e
Nero indignatur ob res minus prosperè gestas in Iudæa 830. a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid. c
Nero. quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 658. f
Neruis cur Iudæi abstineant 33. c
Netiræ & Philippi fratrum fortia facta 844. e
Nicanor perfidus contra Iudam Machabæum pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423. f
Nicanor amicus Titi sagitta vulnerat 920. g
Nicaule regina Aegypti 269. b
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398. e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563 c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575. g
sententia de duobus eius filiis damnandis 578. f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591. c
patrocinatur Archelao 604. e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550. g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782. f
Nigro Peraitæ qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822. d
Niger Idumææ rector in Salis oppidum Idumææ confugit 831. f
iterum fugit 832. a
Niger Peraita, Silas Babylonius, & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831. b
quomodo occisus 886. c
Nigusar Aholamarodachi filius regnum paternum accipit 350. d
Nilus fluuius 5. d
Nilus vsque ad Elephantinem nauigabilis 894. b
Ninum quis condiderit 14. f
Ninus regia Assyriorum 330. d
Nisan, mensis 9. a 64. g. 93. a. 366. f
Nisibis regio 687. e
Nisibis vrbs 644. d
Noba oppidum sacerdotum 195. a excinditur cum vniuersis habitatoribus 196. f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104. f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 98. a
Noë vel Nochus vir pius sceleratorum commercia fugit 8. c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8. c
eius filij quales 11. d
vini vsus repertor inebriatur 14. e
Norbani interitus 661. e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97. b. 99. c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692. b
& eius gesta 795. c
Nymphidius homo nequiss. 823. c

O

OBadamus arcam hospitatur 21. a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164. e
Obedias, iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286. e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 303. b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 318. a
Obedas seu Obodas Arabum rex 566. b
superat Alexandrum Hyrcani 714. d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293. f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295. f
ex casu moritur 299. b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307. g
sagitta ictus ab Ieu perit 309. e
cognati ipsius interimuntur 310. f
Octauia Claudij Cæs. filia 694. a
Officiosi quando plerunque sint homines 105. e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495. f
Oges rex exciditur 111. e
quantus vir fuerit & quanta eius dicio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334. b
Oliueti mons 695. e
Olurus vicus 891. b
Olympus ad Cæs. mittitur 760. c
Olympius Iupiter 652. e
Onias & Dositheus Iudæi duces liberauerunt Alexandriam 1064. c
Onias Iaddi filius patri in pontificatum succedit 386. g
Onias Oniæ fil. templum in Aegypto ædificat 433. a
Onias Onię fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios, ciuitate eiectos 708. e
Oniæ, filij, Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407. c
Menelaus dici voluit 488. c
vide Menelaus
Onias Simonis Iusti fil. pont. 393. a 401. b
Onias alius pont. 407. a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Aegypti impetrat locum condendo magnifico templo 996. a
Oniæ pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064.
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470. d
Oniæ regio 480. d
Ophnes scelestus filius Elis 164. f. 165. a
Ophres Abrahami filius occupat Libyam 24. d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473. b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quando 173. d. 367. a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154. a
Oribus rex occisus 155. b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807. c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620. g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323. a
vitus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & perfidem 324. g. 325. a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893. d. 896. d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armaniæ dominus 15. a
Oza attingens arcam exanimatur 219. g
Ozæ percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Iudæ patre mortuo capit 327. g
natura bonus & gnarus multis de rebus gentibus vrbem restaurat 329. a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 329. f. 330. a

P

PAcorus rex Mediæ 688. a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985. c
Pacorus Parthorum rex contra Iudæos pergit 730. d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Iudæam ibid.
insidiatur Phasaelo 495. c. 730. g 731. a
& Herodi 731. g
rex Syriam occupat 494. d
occiditur 503. d
Patina Claudij Cæs. vxor 694. a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66. g
Palæstinos Sampson vexat 161. c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166. b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170. c
Palæstini cum Iudæis prælientes nunc vincunt, nunc vincuntur 165. 166. 172. 173.
iterum bellum eis inferunt 187. d
cæduntur 189. d

INDEX

denuo redintegrant bellum, ſed infeliciter 191. g
Cillanorum agrum inuadunt 197. g
Saulı ditionem inuadunt 199. a
eum cum filiis occidunt 208 e
Palæſtinos Dauid ſuperat 219 c
penitus ſubigit 221 c
Pallas Neronis libertus 696. f
Palmarum fructus præſtantia 619. a
Palmira vrbs 268. f
Pamphylium mare Macedonibus tranſitum præbuiſſe 68. b
Panes propoſitionis 83. d. 93. f
Panium, locus 541. c. 746. g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860. g
Pannychis concubina 757 g
Paphlagones populus 13 c
Papinius tribunus 655. c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem geſſerit 505. d. 739 c
occiditur 740. b
Paradiſi deſcriptio 5. b
Parricidium quam graue ſit crimen 593. c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanumque cum Phaſaelo captiuos abducunt 494. c. 496. a
Hieroſolyma diripiunt 497. c
proſligantur 503. d
Partium mutabilitas 619. f
Parthi Armeniam bello amittunt 625. b
Paſchæ inſtitutio & celebratio 65. a. 93. a 136. b. 602. a
Paſini caſtrum 15. a
Patriæ cauſa nihil non faciendum 206. a
Paulina quomodo à Mundo conſtupratа 622. f
Paulinus Lupo in adminiſtratione Alexandriæ ſuccedit 996. d
templum Oniæ penitus ſpoliat, & inacceſſum facit ibid.
Pauſanias Ceraſtę fil. Philippi Macedonis interfector 383 c
Peccata vnde maxime naſcantur 184. e
Pecoribus olim omnis barbarorum poſſeſſio conſtabat 60. b
Pecuniam publicam nullam eſſe Iudęis, quam ſacram illorum templi 478. f
Pecuniam votiuam vbi depoſuerint Iudæi 644. d
Pedanius legatus 760. e
Pedanij equitis forte factum 952. a
Peluſium vrbs 184 c. 894. b
Peluſium capitur 480. d. 724. c
Pentecoſtes feſtiuitate Iudæos iter non facere 450. b
Pentecoſte vnde dicta 778. g
Peræa regionis deſcriptio 833. c
Percuſſus in rixa quomodo vindicandus 128. a
Perſæ populus 14. f
Perſarum mos in bibendo 373. d
Perſarum lex de vxoribus ibid. e
Perſarum contra Græcos expeditio 1034. c.
contra Aegyptios 1068. b
Perſæ in Aſia regnauerunt 1038. f
Perſicarum rerum ſcriptores probatiſſimi inter ſe diſcordant 1035. a
Peſtis quam ſæua inuaſerit Dauidis regnum propter recenſitum populum 244. f
Petephres liberaliter tractat Ioſephum 39. f
Petilius Cerealis proconſul Germanos ad ſobrietatem coegit 975. e
Petra magna, locus 198. g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110. b
Petra, quæ Receme 117. e
Petronius Aegypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536. c
Petronius præſes Syriæ conſtituitur 649. f
gratificatur Iudæis cum ſuo periculo 641. d
Petronij epiſtola ad Doritas pro Iudæis 675. f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790. c
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæſaris ſtatuas recipiendas 791. c
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem ſuccedit, trucidatur 320. d
Phaceias Romelię fil. vir impius, regnum Iſraelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321. d
Phalec quid ſignificet 15. b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanius Samuelis filius è rure abſtractus ad pontificatum 872. f
Phanaſus pontifex a ſeditioſis conſtituitur 700. b
Phanuel Iudæus cur ſic dictus 33. c
Pharaones cur Aegyptiorum reges dicantur, & quando ſic appellari deſierunt 268. f
Pharaothes Aegypti rex Abrahami coniugem concupiſcit 17. a
Pharaothis duritas & malitia in Hebręos 61 62. 63. 64. 65. per totum
dimiſſos inſequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67. f
Pharæ filij duo 52. b
Phari inſulæ deſcriptio 894. c
Phariſæorum ſecta 442. d
autoritas 453. b. 463 e
Phariſæorum ſecta qualis 585. f
Phariſæi 617. c
Phariſęorum exiſtimatio 716. e
& quomodo ſe geſſerint regnante Alexandra ibid.
Pharmuthi menſis 64. g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473. b
Phaſaelus Antipatri fil. 723. d
præficitur militibus 725. e
ſuperat Felicem 729. a
accuſatur a Iudæis ibid. e
circumuenitur à Pacoro 730. g
occidit ſeſe 732. e
Phaſaelus ciuitas 748. c
Phaſaelus, turris & oppidum 560. a. 606. b 748. b. 779 b. 914. e
Pheroręs Antipatri filio committitur cura commeatus 502. c
donatur ei caput Pappi præciſum 506. a
aſſequitur tetrarchiam 541. b
Herodis filiam vnam reſpuis vxorem ducere 564 b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accuſat ipſius filio 565. b
Salomen accuſat Herodi 565 f
diſſidet ficte cum Antipatro patris filio 585. c
moritur, & vxor eius accuſatur veneficij 587 d
Pheroras Antipatri filius 723. d
quid geſſerit 736. f
odit Herodis filios 754. g
accuſat Salomen 755. c
ſeipſum prodit & reconciliatur Herodi 757. g
reiicitur ab eodem & moritur 764. f
Pheroręs vxoris inſolentia 761. e
Phiala lacus 850. f
Philadelphenſium cum Iudęis diſſidium 682. b
Philippus Prolemęi Minnęi filius 723. g
Philippus Amyntæ filius cæſus 659. d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ partim imperans Antiochum Cyzicenu ſuperat 459 g. 490. a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus conſtituitur 461. f
Philippus Archelai frater, quamobrem a Varo Romam præmiſſus 712. a
Philippus Herodis filius conſtituitur tetrarcha 599. f
ſuccurrit fratri Archelao 610. b
portionem regni paterni conſequitur 611 e
calumniatur à fratre Antipatro 767. c
Philippo Herodis fil. o quę regiones cęſerint 782. g
Cæſaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789. b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honeſtus fuerit vir 615. f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarū præfectus 584. f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001. f
quomodo in periculis ſeruatus, euſque geſta 1003. a. 1012 d
filię eius duę in excidio Gamalę ſeruatę 868 b
Philippi Macedonis interitus 383. d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419. b
regnum affectans afficitur ſupplicio 421. d
Philiſtinus Philiſtini 14 c
Philo Iudęorū legatus à Caligula repulſus 649. c
Philo hiſtoricus 1051. b
Philoſophiæ tria genera apud Iudęos 784. g
Philoſophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047 g
Philoſophorum de Deo diſcordes ſententię 1071. f
Philoſtephanus Ptolemęi Lathuri dux 457. g
Philoſtratus hiſtoricus 1045. b
Phineas ſacrę pecunię cuſtos 966. d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116. f. 117. c
Phinees domus ſacerdotio donata 254. c
Phinees filius Elis pontificis malus 164. f
Phineeſes legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143. e. ſuccedit patri in pontificatum 141. b
Phiſon fluuius, & quid ſignificet 5. c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 916 c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038. e
Phœnicum antiquiſſima rerum memorabilium traditio 1031. g
teſtimonium de Iudæis 1039. c. 1041. 1043. per totum
Phœnicum hiſtoriæ 1046. a
Phora quid ſignificet 5 c
Phraates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511. d
à ſuo filio occiſus 619 f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miſcetur, exul perit 619. f 620. a
Phruræa feſti dies 382. d
Phryges populus 13. c
Phuies Phuti 31. g
Phyſcon Ptolemęi Epiphanis filius 488. a
Pilatus à Tiberio in Iudęam miſſus 789 c

Cæſaris imagines Hieroſolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæſareæ egerit ibid. Hieroſolymis ſtatuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæſa. imagines 789.c
tum. Ius alius ob Corban theſauro ſacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piſo legatus Pompeij 473.f
Piſtus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hieroſolymorum præfectus 476.c.723.c. transfugit ad Ariſtobulum 477.b
occiditur à Caſſio 479.d
Placidi & Ioſephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Veſpaſiani 834.b.in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulſus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occupauit 866.g
geſta contra Gadarenſes 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 700.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071. f.1076. d. Moſen imitatus 1079.b
Plinthines ficus 894.b
Plinorum apud Dracos ſecta 618.b
Polemon, Ponti regulus 676.d
Polemon circumciſionem admittit & Berenicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Ceſtio Hieroſolymam miſſus 803.c
eius oratio & geſta ibid.
Pollio Phariſæus Herodi amicus 510.b 541.f
Polybius Megalopolitanus hiſtoric. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ geſſerit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Ariſtobuli cauſam cognoſcit 718.d
Hieroſolyma capit 719.c.720.b
Q Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis ſummi qualis electio 1073.c
Pontifices Hieroſolymis qua fraude creati ſint 872.c
Pontificum & ſacerdotum diſſidium 696.c
Pontificum iniquitas 698.d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quotque fuerint ab Aarone vſque ad finem belli Iudæorum cum Romanis 700.a 701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primùm ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum ſolere perpetuum eſſe 513.e
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia apud quos fuerit 624.c
Pontificiæ ſtolæ cuſtodia repetitur a Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præfidet 619.d
Iudæos afficit contumeliis 621.b.623.g accuſatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Porcius feſtus Iudææ procurator, & quæ ſub eo ſint geſta 696.c. quære feſtus
Poſidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriani milites 668.d
Prætorij in caſtris Rom. deſcriptio 835.e
Prandium qua hora ſumunt Iudæi ſabbato 1020.d
Principes ſinguli dedicato tabernaculo quid donarint 960.d
Priſcus centurio Ionatham Iudæum ſagitta tranſfixit 953.a
Priſcus ſextæ legionis dux à Iudæis occiſus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.e
Prodigia excidium Hieroſolymæ præcedentia 960.c
Prophetis & pontificibus ſolis poteſtas data hiſtoriæ condendæ 1036.a
Prophetico ſpiritu vbi multi ſint correpti 192.f
Proſeucha, domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienſibus vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundũ & omnia regnat 355.a
Pſeudalexandri geſta 612.c
quomodo deprehenſus ab Auguſto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falſus
Pſeudopropheta Hieroboami ſeductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator a Ioanne Giſcaleo ſpoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b & iterum reconciliatus ei per Ioſephum 402.c
Ptolemæi Euergetis geſta poſt captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564.a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Aegyptum occupat & Hieroſolyma 388.a
traducit Iudæos in Aegyptum 388.d
eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hieroſolymam die ſabbati 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
diſſidens cum matre regno priuatur 452.g.456. obſidet Ptolemaidẽ 457. d. Aſochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamnæum vincit, & quanta eius ſæuitia 458.a
Ptolemæus Mẽnæus quomodo ſe à ſupplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damaſcum bello vexat 464.g
Ariſtobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus t. Iudæos in Aegypto ſeruientes liberos dimittit, & legem Moyſis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389. vſque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. ſuccurrit ſuo genero Alexandro ſeu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur ſimul, viciſque Alexandrum, & moritur 436.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Phyſconis immanis crudelitas & iniuſtitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Aſamonæi gener ſocerum occidit, & alia ſcelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum cluſerit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Aegypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis ſitus deſcriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud ſe habitantium interfecit 815.d
Ptolemaidenſes à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri fictentis aſtutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio poſt coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 612.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares, vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum ſcripta 1046.f
multas Iudæorum leges tranſtulit in ſuam philoſophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum ſtoicorum de diuina natura ſententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ ſolis ſublatæ à Ioſia 334.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquageſimi anni remiſſio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c. cognouit cauſam Antipatri 590. vſque 594. & inde ſeditioſos Iudæos expugnat 609.b
Quirinius ab Auguſto mittitur ad cenſendam Iudeam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe ſpeculatores Hebræorum tuetur à vi Chananæorum, & ſecuritatem ab hoſtibus impetrat 135.a
incolumitatem promiſſam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga ſororem 30.f
mariti complexum ſorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius aſtutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, ſacerdos, filiam ſuam Moyſi adoptato tradit vxorem 60.a
Moyſi ob victoriam gratulatur, & conſilium dat ei diſtribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Raſcis Senacheribi copiarum præfecti inſolentia 328.c
ipſe cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Raſcis Damaſcenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 320.d
Rebecca Bathuelis filia 15.f. petitur in con-

mabium Iſaco 24.c
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemos rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permiſſum 532.d
Rex quis & qualis ſit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu duraverit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet eſſe ignauis 206.d
Regibus ſubditi quæ ferant 773.g
Rhegines populus 13.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Salomoni in regnum ſuccedit, inſolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúſque ſuum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, ádque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Suſaco 279.d
pro aureis ſcutis amiſſis ærea ſubſtituit & moritur ibid.f
Roma ſub Veſpaſiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum diſſidium inter ſe 427.b
Romani Germanos captiuos vbiq; circunduxere 807.a
Romani in præſidio Maſſadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum ſtratagemà in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæſa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipſorum caſtrorum deſcriptio 835.c
Romanorum induſtria in ſeruis domeſticis inſtituendis 835.a
diſciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Giſcalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hieroſolymæ potiuntur, eiúſque partem maximà diruunt 913.d
cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625 d.
alterum murum capiunt 925.d
Romanos ſancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de ſuis moribus derogaſſe 930 d
illacrymaſſe incendio Hieroſolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hieroſolymam capi deſperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942.c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa cuſtodias pugnam atrocem inſtaurant 950.d
Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gadditæ altare conſtruunt ſuper ripa Iordanis 143.c
Rubelus, aliàs Ruben naſcitur 30.e
eius pietas in fratrem Ioſephum 38.c
ſe ac fratres proditionis inſimulatos excuſat 45.b
eius filij quatuor 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas ſuperat 976.b
Rufus magiſter equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macharuntis deſcripta 981.a
Ruthes amor erga ſocrum ſuam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

SAba Aethiopum regia, quàm valida vocatur poſtea Meroe 58.b
Sabæus ſeditioſus perſuadet decem tribubus defectionem à Dauid 238.b
Sabas, Sabæi 14.a
ſabathes, Sabathæi ibid.b
ſabactas, Sabacteni ibid.
ſabathes Commentarienſium princeps 241.f
ſabba menſis 110.c
ſabbæus orator ſupplicio addicitur 434.c
ſabaticus annus 486.f
ſabbaticus amnis à Tito ſpectatus 976. c
ſabbatum & eius vacatio à laboribus ſeruatur 4.f. 719.f
ſabbatum magno malo obſeruatum 411. d negligendum aliquando ibid. & 428.d
ſabbion Alexandram Herodi prodit 321
ſabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
ſabinus procurator Syriæ Hieroſolymis regiam occupat 693.a
vexat Iudæos propter auaritiam ſuam 779.f
ſabini Syri forma, habitus & fortitudo inſignis 945.d
ſabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902. e
ſabuchadus eunuchus indicat regi, crucé in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi ſuſpendio 379.g
ſaccheus transfiga Ioſepho prodit inſidias Ioannis 1017.b
ſacerdotis ſacrificaturi habitus 84.b
ſacerdotum caſtitas & connubium 91.e
ſacerdotum & pontificis cum eorum veſtitu & inſignibus deſcriptio 918.e
ſacerdotum immunitas 53.b
ſacerdotum mos Hieroſolymis 898.d
ſacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
ſacerdotibus quæ cedant 109.a
ſacrificiorum genera quibus fiant modis 90.91.92 93.94 per totum
ſacrorum ſcribæ 54.e
ſadæus Xerxis præfectus 371.e
ſadocus pontifex conſtituitur 222.g.241. f.250. e.
ſaddocus nouas res molitur 616.c
ſadducæorum ſecta 442.d.617.c.784.g
ſalampſo Herodis filia 627.f
ſalmanaſar Cuthæos in Iudæam transfert 345.e.364.g
ſalmanaſaris contra Iſraelitas victoria 359. a
ſalome, aliàs Alexandra, vxor Ariſtobuli, ſoluit vinculis fr. marti defuncti 456.b
ſalome quæ Iuliæ Auguſti coniugi teſtamento reliquerit 789.a. eius reditus erant ſexaginta talenta 783.b
ſalome Antipatri filia 723.d. ſoror Herodis prodit Ioſephum maritum ſuum fratri 517.b. alteri marito Coſtobaro repudij libellum mittit 532.b. odium exercet in Herodis filios & eorũ vxores 553.e 594 f. accuſatur Herodi 566 b. Alexæ iungitur connubio 583.b
ſalome vxor Herodis moritur 619.a
ſalomon promittitur Dauidi ſucceſſor & templi extructor 220.g
naſcitur 227. g. inſtruit cum patet 246.b. conſtituitur rex 248.a. quomodo regnum nactus ſe de hoſtibus ſit vltus 254.b. regis Aegypti filiam ducit vxorem 255.c. petit à deo & accepit ſapientiam ibid. e. controuerſiam mulierum duarum diiudicat 250.d. topar-chas quos habuerit & quantas diuitias ſapientiámque ac philoſophiam 256. f. conjurationes & incantationes compoſuit 257.f
eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & conceſſio 258. 259. per totum. templum cum vaſis quomodo extruxerit & arcã eò tranſtulerit 259. vſque 266. ſomnium videt & regiam extruit cum domo reginæ 265. g. 266. quibus donis remuneraverit Iromum 1042. d
Hieroſolyma muris & turribus inſtaurat & vrbes condit 268.c
ingentes theſauros ex Aurea terra & aliunde accipit 231.a
quali ſatellitio ſtipatus inceſſerit ib.g
quanta opulentia Hieroſolyma auxerit 272.b
deficit à pietate, ac ducit vxores D c c. & concubinas c c c. 272.d
prædicitur ei filium ipſius pœnas pro ſe daturum ib. multis hoſtibus à deo excitatis infeſtatur 275.a
moritur Roboamo ſucceſſore regni relicto 274.e
quo tempore ædificauit templum Hieroſolymis 1042 b
Salpadis filiarum hæreditatis ius 118.f
Saltus regis geſta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Samæas propheta Hieroboamo minatur 279.c
Samæas vir iuſtus accuſat Herodem, & vaticinatur Iudæis mala immiocentia 484.d
Samaræi populus 14.d
Samaria quæ Mareone vnde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata ſolo æquatur 451.e
Samaria vrbs. vide Sebaſte 531.b
Samariæ regionis deſcriptio 833.d & quid à Iudæa diſcrepet ib.
Samaritæ qui ante Chuthæi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b
accuſantur apud Darium ib.c
Samaritæ Iudæos infeſtant 401.a
Iudæos ſe eſſe negant agentes feliciter 410.a
Samarita diſſidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in feſto Azymorum 619.a
Samaritanorum ſeditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum diſſidium 691.d
Samoſata capitur 738.e
Samoſatæ ciuitatis ſitus 983.g
Sampſigeramus Emeſinorum rex 678.d
Sampſon quid ſignificet, & quomodo natus 160.c
connubium & geſta eius 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c
conſilium de libertate recuperanda 171
Samuel ſenio grauatus filiis reip. adminiſtrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum in unxit regem 175. d. oſtento indicat Hebræis deum iratum propter regem peritum 179.a
Saulum docet Amalecitarum internecionem 183.d
eidem regni amiſſionem nunciat 185. d. Dauidem vngit regem 186.e
moritur 200. b. ab vmbris revocatur per ventriloquum 204.e

Sama-

Sanaballetes Dinij præfectus dat filiam suam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri laddi pont. 383.b
deficit a Dario, Manaſſi templum &, ſacerdotium cõfert, moritúrque 384.e
Sanctum, quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sanagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus in erdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 313 g
Saphora oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappho vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito famulam adduxit prolis procreandæ gratia 19.b
nunciatur ei partus ſterili ibid.
expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phaſaelo inſidias indicat 731.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptanæ viduæ fiducia 225.g.226.a
Sardonyches XII. cum veſtitu pont. 90 a quibus inſcripta ſunt nomina filiorũ Iacobi, in Eſſene 85.d
quæ virtus eis inſit & quando ceſſarit 90.b
Sarmatæ Iſtrum tranſgreſſi præſidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruaſtant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.761.b
Saturninus Syriæ præſes 571.c
eius ſententias in filios Herodis 578.d
Saulus aſinas patris quærens à Samuele rex conſtituitur 175.c.176.f
quãm decora fuerit ſtatura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Paleſtinos ſuperat & aram extruit 181. f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a, commouetur contra Dauidem 189.c. inſidiatur vitæ ipſius 190. a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
conſulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit vna cum ſuis filiis in prælio 208. f. ipſius progenies datur ad ſupplicii Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in ſocietatem recipit, & obſidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præſes miſſus 718.a
pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scenæ, locus 33 e
Scipio Alexandrum Ariſtobuli percutit ſecuri 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci deſcriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum nauigant cogniti 103.f. Anacharſim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856. g
Scythopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ili, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaſte conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b, expugnata & diruta 711.g
Sebaſteni, equitum ala ſub Cumano 795.a
Sebaſtenorum contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
Sebaſt. portus 768.d
à quo ſic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex conſtituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Ezechiele, ſed fruſtra ibid.c. expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudelitérque tractatur 341.c. moritur 343.a
ſedecias pſeudopropheta cornib. ferreis ſibi aptatis quid Achabo vaticinatus ſit 294.g
ſehon rex negato Hebræis tranſitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
ſeianus Neronis inſidiãs occiditur 632 d
Seir quid ſignificet 632.d
ſelene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
ſelennarus Senacheribi filius patris interfector 330.e
ſeleſmus Iabeſſi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnũ occupat, quod trigeſima poſt die amittit interfectus 320.b
ſeleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
ſeleucus Antiochi Grypi filius patri ſuccedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eúmque necat 459.g vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
ſeleucus Aſiæ rex opes Iudæorum ſacerdotio auxit 1087.a
ſeleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
ſeleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
ſeleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
ſemechoniris lacus deſcriptio 863.b
ſemeis conuiciatur Dauidi 230.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255 b
ſenaar campus 12.c
ſenacheribus Aſſyriorum rex Hieroſolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328 a per totum, re infecta domum ſe recipit 329.e. à filiis ſenioribus occiditur 330.d
ſenacherib. rex Aſſyr. quomodo fugatus 929.c
ſenatus contra Claudium in Capitoliũ conuenit 792.c
ſenatus Romani & plebis diſſidiũ 671.c
ſenis cuiuſdam magnanimitas 503.a
ſenis cuiuſdam ſeueritas 737.b
ſenius Gallus Syriæ præſes 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
ſephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e
1023.c. capta incendio abſumitur 609. b.781.a
ſephoris cũ tribus aliis ciuitatibus à Ioſepho deficiunt & recuperantur 827.d
ſepphoris ciuitas Galilæę maxima 832.e
ſepphoritæ à ſeditioſis moleſtãtur 1000.e
ſepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent ſuo malo 1027.d
ſepphoritæ à Ioſephi militibus ſpoliantur. prædáque redditur 828.e
ſepphoritæ Ptolemaidem ad Veſpaſianũ pacati veniunt 832.c
ſeptimus annus 711.c
ſeptimi anni remiſſio 96 b
ſeptimi diei obſeruatio 719.f
ſeptuaginta interpretes legem tantũ Iudęorũ in Græcã linguã tranſtuliſſe 2.d
ſeptuaginta interpretes legis trãsferendę cauſa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403 a. quomodo excepti & tractati 395.396 397. per totum
ſerebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hieroſolyma. 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam ſeduxerit 5.d mulctatio 6.c
Serpentes volucres Aegypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Aegyptus denominatus 1052 c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæſar præſes Syriæ 483.d 725 g interficitur a Cæcilio Baſſo 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpoſitus 956.f
Sica qualis gladius, & Sicarij vnde dicti 697.a eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hieroſolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Maſſada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386 c
Sicimæ captæ & ſolo æquatæ 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid perierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis ſcientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præſtant Iudæis ad templi ædificium 364.c
Signi dandi autoritas penes quos Romæ 666.c
Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d
offendit Agrippam 676.f
occiditur 679.f
Sila Tiberienſium dux 1005.c.1019.f
Silas Ioſepho de inſidiis & perfidia Ioannis Giſcaleni ſcribit 816.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e
corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
Silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e
vindex ingenium, filij ſex 52.a
Simeoni quæ terræ portio ceſſerit 141.e
Simeonitidis tribus facta poſt Ieſum mortuum 145.c
Simonis Aſamonæi filij geſta 710.d
Simon Boethi filius pontifex conſtituitur 537.c
priuatur ſacerdotio 589.c
Simon Camithi annuum pontificatum adminiſtrat 619.c
Simon Canthara conſtituitur pontif 675. c. priuatur eo 676.c
Simon Cyprius, magus 693.d
Simon Eſſæus Herodi ſomnium explicat 614.b
Simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ ſectæ ſophiſta erat ib.
Simon Gamalielis filius ſtruit inſidias Ioſepho 1013. d. capitur à Ioſep. 1024. a
Simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a
Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 819 a
cum latronibus qui erant Maſſadæ, Idumæam populatur ibid.b
ex Acrabatena toparchia pulſus eſt ab Anano pontifice 894. a. eius geſta ibidem & 895.896.897. 904. 905. per totum 914. g. 920. a. 931. f. 932. g. 938. e. 846. c. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. per totum
Simon Herodis ſeruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a

INDEX

Simon Iuſtus pontifex 392.a.401.b 407 d eius filij tres, omnes pontifices 408 c
Simon Mat hes Matthæi fil. 410.g ſtrenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a. & f
Simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hoſtes vincit 416.e
Simon quidam Eſſenus Archelai ſomniorum interpres 784.e
Simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
Simonis Sauli filij & totius familiæ ſuæ fatum miſerabile 814.f
Simonias vicus 1007.c
Sina mons 60.b.91.e
Sinæus mons 288.d
Sinæi populus 14.d
Sis, nomen cliui, & quid ſignificet 298.c
Siſa Dauidis ſit Scriba 222.g
Siſines Syriæ ac Phœnices præfect. 358.c conatur templi ædificium inhibere 359.c
Sobacchis Chetthræus ſtrenuè pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
Socratis mors & mortis cauſæ 1079.e
Sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Aſſyriis 17.e excidium ipſorum 20.c
Sodomiticæ terræ deſcriptio 892.f
Sogana Arabum vicus 1019.c
Soganc & Seleucia rebellant 863.b earum ſitus ibid.
Sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emeſæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis ſeptem puerorum 1095.f eius animoſa oratio ad Iacobum filiũ natu minimum 1096.c
Solomonæ marris Macchabæorum laudes 1097.1098.& ſeqq. eius immania ſupplicia & inſignis toleran. 1099. 1100
Solyma quæ Hieroſolyma 18.d.& 8.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophiſtæ concitant tumultum 772.a
Soſius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum ſupplicem factum irridet & vinctum cuſtodit 507.d Hieroſolymis diſcedit 508.a quomodo ſe geſſerit in expugnandis Hieroſolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spaſini caſtrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus cuſtodiat 544.e
Stratonis turris, poſtea Cæſaria 535.a 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incenſum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Suſa ſcribis præficitur 241.f
Suſacus Aegyptiorum rex Hieroſolyma ſpoliat 222.c contra Roboamum ducit exercitum 279.b Hieroſolymam in deditionem accipit, templúmq; ſpoliat ac theſauros Solomonis aufert 279.d & quomodo imbelles notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio fruſtratur 566.e latronibus Trachonitis auxiliatur, & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæſari Herodem 571.g.572.a accuſatur apud eundem per Nicolaũ, & damnatur capitis 576.b.577.b iterum accuſatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria ſubditur Dauidis imperio 222.b Iudæos apud ſe habitantes occidit 992.d
Syrus Meſopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vaſtant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis diſſidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis diſſidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quę à Iudæis vaſtabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940.a
Syſares dux Iabini exercitus quomodo occiſus 153.b

T

TAbernaculi vaſorum deſcrip. 82 83
Tabernaculi inſtitutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illuſtratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes ſinguli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96.g
Tabernaculorum feſtiuitas 92.d
Talentum quot minas contineat 82.e
Tanis Aegypti vrbs 17.d
Tarichearum ſitus 817.f
Tarichearum incolæ quingenti & ſex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalaſſar Aſſyriorum rex quomodo Iſraelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempeſtatis horrendæ deſcriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383. f. 386. f
Templum Chuthęorum Garizin quando deſolatum 450.d
Templi ſtructuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vaſis deſcriptio 259.c.260.261.262. per totum templo abſoluto infertur arca 263.c
Templum Solomonis ſpoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hieroſ. inſtauratur 364.f 365. d. ſpoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c reſtituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415. d
Templi Hieroſolymitani deſcriptio 915. f. 916.917.918. per totum
Templi incenſi fatalis dies 957.d cauſa & principium ibid. tempus à prima conſtructione per Solomonem vſque ad excidium 958.g.
Templi Hieroſolymis conſtructio & ſacrorum ratio expoſi a 1066. ianuarum deſcriptio 1067.c
Tephthæi Garſenſis facinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculoſa antiquitas 891.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræmotus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Teſtes qui ſint, qui minus 122.e
Teſtis falſi pœna ibid.
Thadamora vrbs 168.f
Thæno Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanus occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abeſalomi germana 218.f ſtupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 141.b toparchia 890.d
Tharbis Aethiopum regis filia Moyſi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15. c. migrat Carthas ibidem moritur ibid.
Tharſices Aethiopum rex 330.a
Tharſus. Tharſenſes 13.c
Tharſus Ciliciæ vrbs ib.
Thaumaſtus Caij ſeruus 633.d oblatę Agrippę aquę quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. deſcriptio 659.b
Thebethus menſis 370.a
Thecoa vicus 1031.b. 894.g
Thella vicus 832.g
Themoſis regis geſta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infectatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannęi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani geſta 714.b
Theodoſius orator ſupplicio addict. 434. c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c ſubmouetur pontificatu, 678.b
Theophilus Græcus Iudęorum mentionem facit 1051.a
Theophraſtus Iudęorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.c
Thermuſa Phraatis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moyſen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas pręſtigiator ſeducit Iudęorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.c
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus. Thobeli populus 13.b
Thobię filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hieroſolymorum expugnandorum 708.c
Tholomęus latronum princeps plectitur 681.c
Thraces populus 13.b
Thraces aſperrimos Rom. ſubditos 1066.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam falſus accuſatur 1051.b
Thuri, menſis 149.b
Thygrammes, Thygrammęi 3.c
Tiberias vrbs 1034.c a quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis ſeditio & ſectæ tres 1008.c
Tiberias iterum rebellauit Ioſepho, & iterum recuperatur 827.c
Tiberienſes Veſpaſiano ſe dedunt 859.d
Tiberienſis lacus Aſphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberienſium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberienſibus ſpoliatis præda reddita 818.f

Tiberius Alexander Iudææ præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690 b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius. vide Claudius
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619. b. Isiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790.b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065.
Timaus rex Aegypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpéque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848. a
Iotapatam capit 949.g
item Gischalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seqq.920. 921.922.923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931.f.& seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925.f.926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936.937.per totum. 944. vsque 954.955.f. vsque 960. 962 vsque 977.988 989.
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudææ ordine enumeratæ 813.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis, descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode, rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector co[illegible] Iapham ciuitatem à Vespasiano m[illegible]us 848.a. Tiberiadē missus vt ciuium animos experiretur 857.e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c
Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405 g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris: Floro pecunia corrupti 819.
Tyridates rex Armeniæ fermè in acie ab Alanis captus effugit 985.
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publicæ literæ & historiæ 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quantoipsi malo fuerit 575.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 255.e

V

VAlerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 897.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudææ præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum ex bellum Izatæ indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 710.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815 g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373 d incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g.82.a
Veneficiorum pœna 128. b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a 734.e
Ventriloquorum vaticinia qualia 204 c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potētia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030 a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 837 838.vsque 845. 850.851.852. 853. 854. 855 856.857.858 & 860.861. vsque 870. & 885.vsque 902.
Vespera, quæ dici pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96. a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 813.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone defecit 890.b
Vini potentia 360 g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544. d.624.f. beneficus est in Iudæos 624.c
exuitur prouincia 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d. 902.d. mors ibid.
Vitellij victoria apud Bebriacum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio Primo obuiam mittit 901.f.
exercitus totus deletus 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e. 761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

XAloth vicus 831.g
Xanthicus mensis 9. a. 64. g. 93. a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos beneficus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367. f. 368. 369. 370. 371.372. per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes 372.a

Z

ZAbadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. filij 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio diruta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e.884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elanum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potius seipsum exuit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscēs & Moysi obloquens occiditur à Phince 116.f
Zaræus Aethiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 873.d
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c.
Zelotarum dominatio causa excidit Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e

Zelotæ insidiis vxorem Simonis Gioræ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
Zelotarum scelerata repetita 986. e. eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rusulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos a Dario Iudæos, eisque patrocinatur 363.e
princeps Iudæorum captiuorum 96. d.363.f

FINIS.